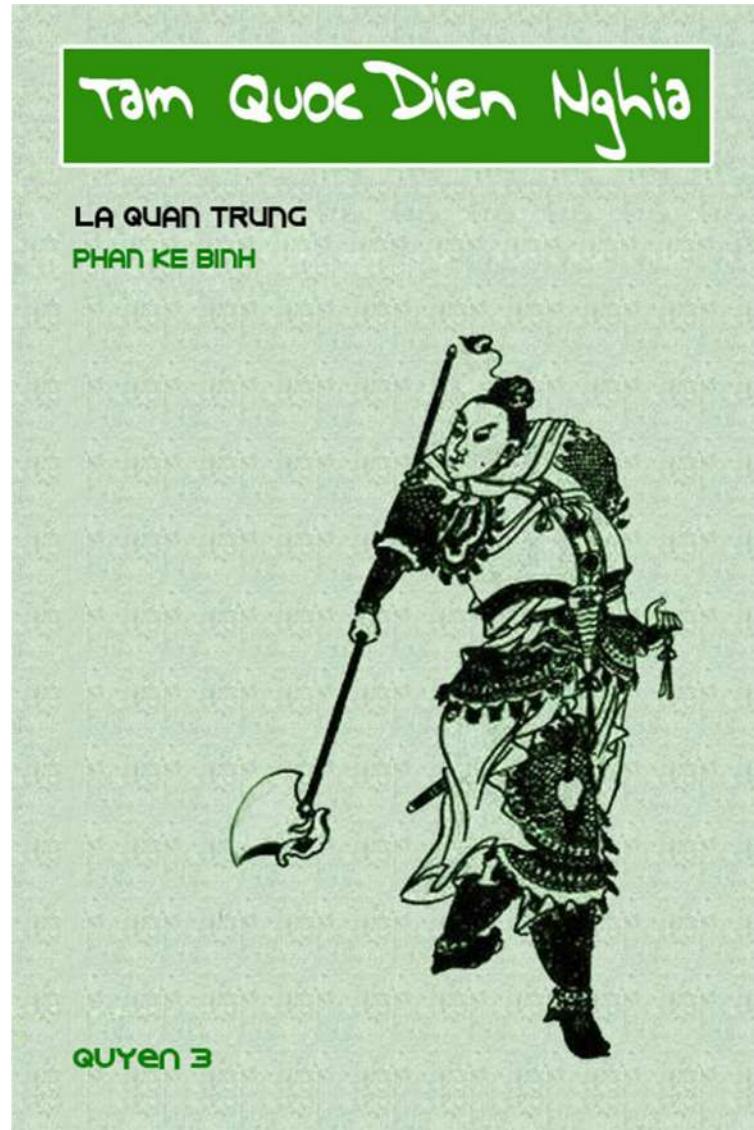

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG
DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

MỤC LỤC

HÒI 81 Vội báo thù, Trương Phi bị hại; Mong rửa hận, tiên chủ cát quân	4
HÒI 82 Tôn Quyền hàng Ngụy, chịu cửu tích; Tiên chủ đánh Ngô, thưởng sáu quân	18
HÒI 83 Đánh Hào Đinh, tiên chủ bắt được thù nhân; Giữ Giang Khẩu, thư sinh cát làm đại tướng	34
HÒI 84 Lục Tốn đốt sạch trại liên doanh; Khổng Minh khéo bày đồ bát trận	54
HÒI 85 Lưu tiên chủ viết chiếu gửi con côi; Gia Cát Lượng ngồi yên bình năm đạo	72
HÒI 86 Tân Bật biện bác, hỏi vặt Trương Ôn; Từ Thịnh hóa công, phá quân Ngụy chủ	91
HÒI 87 Đánh nam khấu, thura tướng cát quân; Chóng thiên binh, Man vương bị bắt	109
HÒI 89 Võ Vương hầu bốn phen dùng mèo; Nam Man vương năm lượt vào tròng	147
HÒI 90 Đuối thú mạnh, sáu chuyến phá quân Man; Đốt giáp mây, bảy lần bắt Mạnh Hoạch	166
HÒI 91 Té sông Lư, thura tướng rút quân; Đánh giặc Ngụy, Võ Hầu dâng biếu	190
HÒI 92 Triệu Tử Long ra súc giết năm tướng; Gia Cát Lượng dùng mèo đoạt ba thành	211
HÒI 93 Khương Bá Ước về hàng Khổng Minh; Võ Vương Hầu mắng chết Vương Lãng	229
HÒI 94 Gia Cát Lượng nhân tuyết phá quân Khương; Tư Mã Ý nhanh tay bắt Mạnh Đạt	249
HÒI 95 Mã Tốc trái lệnh mất Nhai Đinh; Võ Hầu gầy đàn đuổi Trọng Đạt	268
HÒI 96 Khổng Minh gạt lệ chém Mã Tốc; Chu Phường cắt tóc lừa Tào Hưu	289
HÒI 98 Đuối quân Hán, Vương Song mắc mưu; Úp Trần Thương, Võ Hầu thắng trận	323
HÒI 99 Gia Cát Lượng cả phá quân Ngụy; Tư Mã Ý vào cướp Tây Xuyên	342
HÒI 100 Quân Hán cướp trại, phá Tào Quân; Võ Hầu đấu trận, nhục Trọng Đạt	362
HÒI 101 Ra Lũng Thương, Gia Cát giả làm thần; Vào Kiếm Các, Trương Cáp bị mắc mèo	382
HÒI 103 Hàng Thương Phương, Tư Mã mắc nạn; Gò Ngũ thương, Gia Cát dâng sao	427
HÒI 104 Rơi sao lớn, thura tướng qua đời; Trông tượng gỗ, đô đốc mất vía	448
HÒI 105 Võ Hầu dự săn mèo cẩm nang; Ngụy chủ dỡ lấy mâm thử lô	462
HÒI 107 Ngụy chủ trao quyền họ Tư Mã; Khương Duy bại trận núi Ngưu Đầu	500

HÒI 109	Vây Tu Mã, mưu lật Khương Duy; Bỏ Tào Phương, quả báo nhà Ngụy.....	534
HÒI 110	VănƯơng một ngự thoái quân hùng; Bá Uớc men sông phá giặc lớn.....	550
HÒI 111	Đặng Sĩ Tái mạo phá Khương Bá Uớc; Gia Cát Đản khởi nghĩa đánh Tu Mã Chiêu	566
HÒI 112	Cứu Thọ Xuân, Vu Thuyên tử tiết; Lấy Trường Thành, Bá Uớc dùng binh	580
HÒI 113	Đinh Phụng Lập mạo đánh Tôn Lâm; Khương Duy đấu trận phá Đặng Ngải	595
HÒI 114	Tào Mao ruồi xe chết cửa nam; Khương Duy bỏ lương phá quân Ngụy	611
HÒI 115	Xuống chiểu thu quân, Hậu chủ tin gièm; Mượn nghề làm ruộng, Khương Duy lánh vạ.....	625
HÒI 116	Đường Hán Trung, Chung Hội chia quân; Núi Định Quân, Võ Hầu hiển thánh.....	640
HÒI 117	Đặng Sĩ Tái lén qua núi Âm Bình; Gia Cát Chiêm chết tại thành Miên Trúc	656
HÒI 118	Khóc miếu tổ, Lưu Thủ tự tử; Vào Tây Xuyên, Chung, Đặng tranh công	673
HÒI 119	Giả đầu hàng, kế hay thành chuyện hão; Nhường ngôi báu, người sau học lối xưa	686
HÒI 120	Tiến Đỗ Dự, lão tướng dâng mạo hay; Bắt Tôn Hạo, tam phân lại hợp nhất.....	704

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
081
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo xian zhǔ yù qǐ bing
dong zheng , zhào yún jiàn
yue : " guó zéi nāi cáo cào ,
fei sun quán yě . jin cáo pi
cuàn hàn , shén rén gòng nù .
bì xià kě zǎo tú guan zhong ,
tún bing wèi hé shàng liú ,
yǐ tǎo xiong nì , zé guan
dong yì shì , bì guǒ liáng cè
mǎ yǐ yíng wáng shi ; ruò
shě wèi yǐ fá wú , bing shì yī
jiao , qǐ néng zòu jiě . yuàn
bì xià chá zhì . " xian zhǔ yue :
" sun quán hài liǎo zhèn dì ;
yòu jian fù shì rén , mí fang ,
pan zhang , mǎ zhong jie
yǒu qie chǐ zhí chóu : dàn qí
ròu ér miè qí zú , fang xuě
zhèn hèn ! qing hé zǔ ye ? "
yún yue : " hàn zéi zhí chóu ,
gong yě ; xiong dì zhí chóu ,
si yě . yuàn yǐ tian xià wèi
zhòng . " xian zhǔ dá yue :
" zhèn bù wèi dì bào chóu ,
sui yǒu wàn lǐ jiāng shān , hé
zú wèi guì ? " sui bù ting
zhào yún zhí jiàn , xià lìng qǐ
bing fá wú ; qiè fa shǐ wǎng
wǔ qì , jiè fan bing wǔ wàn ,
gòng xiāng cè yìng ; yì miàn
chāi shi wǎng lǎng zhong ,

第八十一回
急兄仇张飞遇害
雪弟恨先主兴兵

Đệ bát thập nhất hồi cắp
huynh cừu trương phi ngô
hại tuyết đệ hận tiên chủ
hung binh

HỒI 81 Vội báo thù, Trương Phi
bị hại; Mong rửa hận, tiên chủ cát
quân

却说先主欲起兵东征，
赵云谏曰：“国贼乃曹操，非孙权也。今曹操篡汉，神人共怒。陛下可早图关中，屯兵渭河上游，以讨凶逆，则关东义士，必裹粮策马以迎王师；若舍魏以伐吴，兵势一交，岂能驟解。愿陛下察之。”先主曰：“孙权害了朕弟；又兼傅士仁、糜芳、潘璋、马忠皆有切齿之仇：啖其肉而灭其族，方雪朕恨！卿何阻耶？”云曰：“汉贼之仇，公也；兄弟之仇，私也。愿以天下为重。”先主答曰：
“朕不为弟报仇，虽有万里江山，何足为贵？”遂不听赵云之谏，下令起兵伐吴；且发使往

Khước thuyết tiên chủ dục khởi binh đông chinh, triệu vân gián viết: "Quốc tặc nái tào thao, phi tôn quyền dã. Kim tào phi soán hán, thần nhân cộng nộ. Bệ hạ khả tảo đồ quan trung, truân binh vị hà thượng lưu, dĩ thảo hung nghịch, tắc quan đông nghĩa sĩ, tất khóa lương sách mã dĩ nghênh vương sư; nhược xá nguy dĩ phát ngô, binh thế nhất giao, khởi năng sậu giải. Nguyện bệ hạ sát chi." Tiên chủ viết: "Tôn quyền hại liêu trẫm đệ; hựu kiêm phó sĩ nhân, mi phuong, phan chương, mã trung giai hữu thiết xỉ chi cừu: đậm kì nhục nhi diệt kì tộc, phuong tuyết trẫm hận! Khanh hà trả da?" Văn viết: "Hán tặc chi cừu, công dã; huynh đệ chi cừu, tư dã. Nguyện dĩ thiên hạ vi trọng." Tiên chủ đáp viết: "Trẫm bất vi đệ báo cừu, tuy hữu vạn lí giang sơn, hà túc vi quý?" Toại bất thính triều vân chi gián, hạ lệnh khởi binh phạt ngô; thả phát sứ vâng ngũ khê, tá phiên binh ngũ vạn, cộng tương sách ứng; nhất diện sai sứ vâng láng

Tiên chủ muốn khởi quân sang đánh Đông Ngô, Triệu Vân can rằng: - Quốc tặc là Tào Tháo chứ không phải là Tôn Quyền. Nay Tào Phi cướp ngôi, thần và người cùng oán. Bệ hạ nên lấy Quan Trung trước, đóng quân mé trên sông Vi Hè, để đánh kẻ hung nghịch, thì bọn nghĩa sĩ bên Quan Đông, át mang lương, tế ngựa đến đón quân bệ hạ. Nếu bỏ Ngụy mà đánh Ngô, việc chiến tranh đã gây ra, dễ mà thôi ngay được, xin bệ hạ xét kỹ mà xem! Tiên chủ nói: - Tôn Quyền hại mất em trãm, và lại trãm còn đang căm tức bọn Phó Sĩ Nhân, My Phương, Phan Chương, Mã Trung, có xe được xác chúng và giết cả họ chúng, trãm mới hả lòng, người cảm trả trãm sao? Văn thưa: - Thủ giặc nước mới là thù chung, còn thù anh em là thù riêng, xin bệ hạ coi thiên hạ trọng hơn mới được. Tiên chủ đáp: - Trãm không báo thù được cho em, tuy có giang sơn muôn dặm, cũng chẳng quý gì? Rồi không nghe lời Triệu Vân, một mặt truyền ngay lệnh khởi quân sang đánh Ngô, và sai sứ ra Ngũ Khê mượn năm vạn quân rợ để tiếp ứng, một mặt sai sứ sang Lãng Trung, thăng

qian zhang fei wèi che qí
jiāng jun , lǐng sī lì xiào wèi ,
feng xi xiang hóu , jian lǎng
zhong mù . shǐ mìng ? zhào
ér qù . què shuo zhang fei
zài lǎng zhong , wén zhī
guan gong bēi dong wú suǒ
hài , dàn xì hào qì , xiě shi yi
jin . zhu jiāng yǐ jiǔ jiě quàn ,
jiǔ zuì , nù qì yù jia . zhàng
shàng zhàng xià , dàn yǒu
fan zhě jí bian tà zhì ; duo
yǒu bian sī zhě . měi rì wàng
nán qie chǐ zheng mù nù hèn
, fàng sheng tòng ku bù yǐ .
hu bào shǐ zhì , huang máng
jie rù , kai dù zhào zhǐ . fei
shòu jué wàng bēi bài bì ,
shè jiǔ kuǎn dài lái shǐ . fei
yue : " wú xiong bēi hài ,
chóu shen sì hǎi ; miào táng
zhí chén , hé bù zǎo zòu
xīng bīng ? " shǐ zhě yue : "
duo yǒu quàn xian miè wèi
ér hòu fá wú zhě . " fei nù
yue : " shì hé yán yě ! xí wǒ
san rén táo yuán jié yì , shì
tòng sheng sǐ ; jin bù xìng èr
xiong bàn tú ér shì , wú an
de dù xiǎng fù guì ye ! wú
dang miàn jiàn tian zi , yuàn
wèi qián bù xian feng , wa
xiào fá wú , sheng qín nì zéi
, jì gào èr xiong , yǐ jiàn qián
méng ! " yán qì , jiù tòng shǐ
mìng wàng chéng dou ér lái
què shuo xian zhǔ měi rì zì
xià jiào cháng cào yǐn jun mǎ
, kè rì xīng shī , yù jià qin
zheng . yú shì gong qing dou

五溪，借番兵五万，共相策应；一面差使往阆中，迁张飞为车骑将军，领司隶校尉，封西乡侯，兼阆中牧。使命赍诏而去。却说张飞在阆中，闻知关公被东吴所害，旦夕号泣，血湿衣襟。诸将以酒解劝，酒醉，怒气愈加。帐上帐下，但有犯者即鞭挞之；多有鞭死者。每日望南切齿睁目怒恨，放声痛哭不已。忽报使至，慌忙接入，开读诏旨。飞受爵望北拜毕，设酒款待来使。飞曰：“吾兄被害，仇深似海；庙堂之臣，何不早奏兴兵？”使者曰：“多有劝先灭魏而后伐吴者。”飞怒曰：“是何言也！昔我三人桃园结义，誓同生死；今不幸二兄半途而逝，吾安得独享富贵耶！吾当面见天子，愿为前部先锋，挂孝伐吴，生擒逆贼，祭告二兄，以践前盟！”言讫，就同使命望成都而来

trung, thiên trường phi vi xa ky tướng quân, lĩnh ti đai giáo úy, phong tây hương hầu, kiêm lăng trung mục. Sử mệnh tê chiêu nhi khú. Khước thuyết trương phi tại lăng trung, văn tri quan công bị đồng ngô sở hại, đán tịch hào khắp, huyết thấp y khâm. Chư tướng dĩ tửu giải khuyển, tửu túy, nộ khí dũ gia. Trưởng thượng trương hạ, đán hữu phạm giả tức tiên thát chí; đa hữu tiên tử giả. Mỗi nhật vọng nam thiết xỉ tĩnh mục nộ hận, phóng thanh thống khốc bất dĩ. Hốt báo sứ chí, hoảng mang tiếp nhập, khai độc chiêu chí. Phi thụ tước vọng bắc bái tất, thiết tửu khoản đai lai sứ. Phi viết: "Ngô huynh bị hại, cừu thâm tự hải; miếu đường chí thần, hà bất tảo tấu hưng binh?" Sứ giả viết: "Đa hữu khuyển tiên diệt ngụy nhi hậu phạt ngô già." Phi nộ viết: "Thị hà ngôn dã! Tích ngã tam nhân đào viên kết nghĩa, thệ đồng sinh tử; kim bất hạnh nhị huynh bán đô nhi thệ, ngô an đắc độc hưởng phú quý da! Ngô đương diện kiến thiên tử, nguyện vi tiền bộ tiên phong, quái hiếu phạt ngô, sinh cầm nghịch tặc, té cáo nhị huynh, dĩ tiền tiền minh!" Ngôn cật, tựu đồng sứ mệnh vọng thành đô nhi lai. Khước thuyết tiên chủ mỗi nhật tự hạ giáo trường thao diễn quân mã, khắc nhật hưng sư, ngự giá thân chinh. Vu thị công

cho Trương Phi làm xa kỵ tướng quân, lãnh chức tư lể hiệu úy, phong làm hầu Tây Lương, kiêm chức mục ở Lăng Trung. Trương Phi giữ Lăng Trung, từ khi nghe tin Quan Công bị Đông Ngô hại, ngày nào cũng gào khóc cả ngày, nước mắt chảy ra huyết đầm đìa vạt áo. Các tướng đem rượu khuyên giải, rượu say vào Phi lại càng hung hăng lăm. Đầy tớ trên dưới hơi có điều gì là đánh, lăm người bị đòn mà chết. Mỗi ngày trông về phía nam, Phi nghiền răng trọn mặt hàn học, khóc lóc thảm thiết. Chợt có sứ giả đến. Phi vội vàng ra tiếp vào, mở đọc chiếu. Phi chịu tước, ngoảnh về Bắc lạy tạ, rồi mở tiệc thết đãi sứ giả. Phi hỏi rằng: - Anh ta bị hại, thù sâu như bể, những bầy tôi miếu đường, sao không tâu lên để cất quân đi đánh cho sớm? Sứ giả nói: - Lắm người khuyên hoàng thượng đánh Ngụy trước, rồi sau sẽ đánh Ngô. Phi giận nói rằng: - Thế là nghĩa lý gì? Khi xưa ba anh em ta kết nghĩa vườn đào, thề cùng nhau sống chết, nay bất hạnh anh thứ hai nửa đường mất sớm, ta ngồi hưởng phú quý một mình sao cho đành? Ta phải đến ra mắt thiên tử, xin làm tiền bộ tiên phong, mặc đồ trổ sang đánh Ngô, bắt sống quân nghịch tặc, đem về tế anh ta để trọng lời thề xưa mới được. Nói đoạn đi ngay với sứ giả sang Thành Đô. Tiên chủ bấy giờ ngày nào cũng xuống giáo trường, luyện tập quân mã, sắp sửa ngự giá thân chinh. Các quan công khanh đến

zhì chéng xiàng fǔ zhōng
jiàn kǒng míng , yue : " jin
tian zi chu lín dà wèi , qin
tǒng jun wǔ , fei suǒ yǐ
zhòng shè jì yě . chéng
xiāng bǐng jun héng zhí zhí ,
hé bù guī jiàn ? " kǒng míng
yue : " wú kǔ jiàn shù cì , zhi
shì bù tǐng . jin rì gong dēng
suí wǒ rù jiào cháng jiàn qù . "
" dang xià kǒng míng yǐn bǎi
guan lái zòu xian zhǔ yue : "
bì xià chu deng bǎo wèi , ruò
yù běi tǎo hàn zéi , yǐ shen
dà yì yú tian xià , fang kě qin
tǒng liù shi ; ruò zhì yù fá wú
, mìng yǐ shàng jiang tǒng
jun fá zhi kě yě , hé bì qín
láo shèng jià ? " xian zhǔ jiàn
kǒng míng kǔ jiàn , xin
zhong shao huí . hu bào
zhang fei dào lái , xian zhǔ jí
zhao rù . fei zhì yǐn wǔ ting
bài fú yú dì , bào xian zhǔ zú
ér ku . xian zhǔ yì ku . fei
yue : " bì xià jin rì wèi jun ,
zǎo wàng liǎo táo yuán zhì
shì ! èr xiong zhi chóu , rú hé
bù bào ? " xian zhǔ yue : "
duo guan jiàn zǔ , wèi gǎn
qing jū . " fei yue : " ta rén qǐ
zhi xí rì zhi méng ? ruò bì xià
bù qù , chén shé cǐ qu yǔ èr
xiong bào chóu ! ruò bù
néng bào shí , chén níng sǐ
bù jiàn bì xià yě ! " xian zhǔ
yue : " zhèn yǔ qīng tòng
wǎng : qing tí běn bù bìng zì
lǎng zhou ér chu , zhèn tǒng
jing bing huì yú jiang zhou ,

。却说先主每日自下教场操演军马，克日兴师，御驾亲征。于是公卿都至丞相府中见孔明，曰：“今天子初临大位，亲统军伍，非所以重社稷也。丞相秉钧衡之职，何不规谏？”孔明曰：“吾苦谏数次，只是不听。今日公等随我入教场谏去。”当下孔明引百官来奏先主曰：“陛下初登宝位，若欲北讨汉贼，以伸大义于天下，方可亲统六师；若只欲伐吴，命一上将统军伐之可也，何必亲劳圣驾？”先主见孔明苦谏，心中稍回。忽报张飞到来，先主急召入。飞至演武厅拜伏于地，抱先主足而哭。先主亦哭。飞曰：“陛下今日为君，早忘了桃园之誓！二兄之仇，如何不报？”先主曰：“多官谏阻，未敢轻举。”飞曰：“他人岂知昔日之盟？若陛下不去，臣舍此躯与二兄报仇！若不

khanh đô chí thừa tướng phủ
trung kiến khồng minh, viết:
"Kim thiên tử sơ lâm đại vị, thân
thống quân ngũ, phi sở dĩ trọng
xã tắc dã. Thừa tướng bính
quân hành chi chức, hà bất quy
gián?" Khồng minh viết: "Ngô
khổ gián số thứ, chỉ thị bất
thính. Kim nhât công đăng tùy
ngã nhập giáo trường gián
khứ." Đương hạ khồng minh
dẫn bách quan lai tâu tiên chủ
viết: "Bệ hạ sơ đăng bảo vị,
nhược dục bắc thảo hán tặc, dĩ
thân đại nghĩa vu thiên hạ,
phương khả thân thống lục sư;
nhược chỉ dục phạt ngô, mệnh
nhất thượng tương thông quân
phạt chi khả dã, hà tất thân lao
thánh giá?" Tiên chủ kiến
khồng minh khổ gián, tâm trung
sảo hồi. Hốt báo trương phi đáo
lai, tiên chủ cấp triệu nhập. Phi
chí diễn võ thính bái phục vu
địa, bão tiên chủ túc nhi khốc. Tiên
chủ diệc khốc. Phi viết:
"Bệ hạ kim nhât vi quân, tảo
vong liễu đào viên chi thiệt! Nhị
huynh chí cừu, như hà bất
báo?" Tiên chủ viết: "Đa quan
gián trở, vị cảm khinh cù." Phi
viết: "Tha nhân khởi tri tích nhật
chi minh? Nhược bệ hạ bất
khứ, thần xá thử khu dữ nhị
huynh báo cừu! Nhược bất
năng báo thời, thần ninh tử bất
kiến bệ hạ dã!" Tiên chủ viết:
"Trẫm dũ khanh đồng vãng:
khanh đẽ bỗn bộ binh tự lāng
châu nhi xuất, trẫm thống tinh

phủ thừa tướng nói với Khồng Minh
rằng: - Thiên tử mới lên ngôi lớn,
đã muốn thân cầm quân đi đánh
giặc, không phải là trọng việc xã
tắc, thừa tướng cầm cân nhà nước,
sao không can ngăn đi? Khồng
Minh nói: Ta có sức can ngăn mấy
lần nhưng vẫn không nghe. Hôm
nay cả các ông cùng đi với ta vào
giáo trường mà can nhân thế. Khi
ấy Khồng Minh dẫn các quan vào
can rằng: - Bệ hạ mới lên ngôi báu,
nếu muốn sang mặt bắc đánh giặc
Tào, để tỏ nghĩa lớn ra thiên hạ, thì
hãy nêu thân chính. Nhược bằng
muốn đánh Ngô, thì chỉ nên sai một
thượng tướng cầm quân đi cũng
xong, không cần phải khó học đến
thánh giá? Tiên chủ thấy Khồng
Minh can măi, bụng đã hơi nguôi
nguôi, chợt có Trương Phi đến, tiên
chủ vội vàng triệu vào. Phi đến nhà
diễn võ, lạy phục xuống đất, rồi ôm
lấy chân tiên chủ mà khóc. Phi nói:
- Bệ hạ nay làm vua, quên mất lời
thề vườn đào rồi à? Thủ anh hai tôi
làm sao không báo? Tiên chủ nói: -
Lắm người can ngăn nên chưa dám
khinh động. Phi nói: - Người ta biết
đâu lời thề khi xưa! Nếu bệ hạ
không đi, tôi xin liều một thân tôi,
đánh báo thù cho anh hai. Nếu
không báo được, tôi thà rằng chết,
chớ không mặt nào trông thấy bệ
hạ nữa! Tiên chủ nói: - Trẫm với
người cùng cắt quân đi. Người đem
quân bắn bộ từ Lãng Trung kéo
sang, trẫm dẫn tinh binh hội nhau ở
Giang Châu, để cùng đánh Đông
Ngô báo cái thù này. Khi Phi sắp ra

gòng fá dong wú , yǐ xuě cǐ hèn ! " fei lín xíng , xian zhǔ zhǔ yue : " zhèn sù zhì qīng jiǔ hòu bào nù , bian tà jiàn ér , ér fù lìng zài zuǒ yòu : cǐ qǔ huò zhì dào yě . jin hòu wù yí kuan róng , bù kě rú qián . " fei bài cí ér qù . cì rì , xian zhǔ zhěng bing yào xíng . xué shì qín mì zòu yue : " bì xià shě wàn shèng zhì qu , ér xún xiǎo yì , gǔ rén suǒ bù qǔ yě . yuàn bì xià sì zhì . " xian zhǔ yue : " yún cháng yǔ zhèn , yóu yì tǐ yě . dà yì cháng zài , qǐ kě wàng ye ? " mì fú dì bù qǐ yue : " bì xià bù cóng chén yán , chéng kǒng yǒu shī . " xian zhǔ dà nù yue : " zhèn yù xīng bīng , ěr hé chu cǐ bù lì zhì yán ! " chì wǔ shì tui chu zhǎn zhì , mì miàn bù gǎi sè , huí gù xian zhǔ ér xiào yue : " chén sǐ wú hèn , dàn kě xí xin chuàng zhì yè , yòu jiang dian fù ēr ! " zhòng guan jie wèi qín mì gào miǎn . xian zhǔ yue : " zàn qiè qiú xià , dài zhèn bào chóu huí shí fa luò . " kǒng míng wén zhì , jí shàng biǎo jiù qín mì . qí luè yue : " chén liàng děng qìè yǐ wú zéi chěng jian guǐ zhì jì , zhì jīng zhōu yǒu fù wáng zhì huò ; yǔn jiang xìng yú dòu niú , zhé tian zhù yú chǔ dì : cǐ qíng ai tòng , chéng bù kě wàng . dàn niàn qian hàn dǐng zhě , zuì yóu cáo cào ;

能报时，臣宁死不见陛下！”先主曰：“朕与卿同往：卿提本部兵自阆州而出，朕统精兵会于江州，共伐东吴，以雪此恨！”飞临行，先主嘱曰：“朕素知卿酒后暴怒，鞭挞健儿，而复令在左右：此取祸之道也。今后务宜宽容，不可如前。”飞拜辞而去。次日，先主整兵要行。学士秦宓奏曰：“陛下舍万乘之躯，而徇小义，古人所不取也。愿陛下思之。”先主曰：“云长与朕，犹一体也。大义尚在，岂可忘耶？”宓伏地不起曰：“陛下不从臣言，诚恐有失。”先主大怒曰：“朕欲兴兵，尔何出此不利之言！”叱武士推出斩之，宓面不改色，回顾先主而笑曰：“臣死无恨，但可惜新创之业，又将颠覆耳！”众官皆为秦宓告免。先主曰：“暂且囚下，待朕报仇回时发落。”孔

binh hội vu giang châu, cộng
phật đồng ngô, dĩ tuyêt thủ
hận! "Phi làm hành, tiên chủ
chúc viết: "Trẫm tố tri khanh tửu
hậu bạo nộ, tiên thát kiện nhi,
nhi phục lệnh tại tả hữu: thủ thủ
hỏa chi đạo dã. Kim hậu vụ
nghi khoan dung, bất khả như
tiền. "Phi bái từ nhi khứ. Thứ
nhật, tiên chủ chỉnh binh yếu
hành. Học sĩ tần mật táu viết:
"Bệ hạ xá vạn thừa chí khu, nhi
tuần tiểu nghĩa, cố nhân sở bất
thủ dã. Nguyện bệ hạ tư chí."
Tiên chủ viết: "Vân trường dữ
trẫm, do nhất thể dã. Đại nghĩa
thượng tại, khởi khả vọng da?"
Mật phục địa bất khởi viết: "Bệ
hạ bất tòng thần ngôn, thành
khủng hữu thất." Tiên chủ đại
nó viết: "Trẫm dục hung binh,
nhĩ hà xuất thủ bất lợi chí
ngôn!" Sát võ sĩ thôi xuất trẫm
chi, mật diện bất cải sắc, hồi cỗ
tiên chủ nhí tiểu viết: "Thần tử
vô hận, dấn khả tích tân sang
chi nghiệp, hựu tương đên
phúc nhĩ!" Chúng quan giai vi
tần mật cáo miễn. Tiên chủ viết:
"Tạm thả tù hạ, đãi trẫm báo
cứu hồi thời phát lạc." Khổng
minh văn tri, túc thượng biểu
cứu tần mật. Kì lược viết: "Thần
lượng đẳng thiết dĩ ngô tặc sín
gian quỷ chi kê, trí kinh châu
hữu phúc vong chi họa; vẫn
tương tinh vu đấu ngưu, chiết
thiên trụ vu sở địa: thủ tình ai
thống, thành bất khả vong. Đã
niệm thiên hán đinh giả, tội do

về, tiên chủ lại dặn rằng: - Trẫm vẫn
biết ngươi trong khi say rượu,
thường hay hung hăng đánh đập
quân sĩ, mà lại cho nó hầu cận tǎ
hữu, đó là con đường gây vạ. Từ
rày phải khoan hòa, chớ như trước
nữa nhé! Phi lạy từ trở ra. Hôm
sau, tiên chủ chỉnh binh sắp đi.
Quan học sĩ là Tần Bật tâu rằng: -
Bệ hạ đem cái thân quý trọng muôn
cỗ xe mà theo làm một điều nghĩa
nhỏ, không ai khen gì việc ấy, xin
bệ hạ xét cho. Tiên chủ nói: - Trẫm
với Vân Trường, đã thế cùng sống
chết có nhau, nghĩa lớn còn đó, bỏ
làm sao cho được? Bật cứ cúi rạp
xuống đất không đứng dậy và nói
rằng: - Bệ hạ không nghe lời tôi, tôi
chỉ sợ đi thì bất lợi. Tiên chủ nổi
giận nói rằng: - Trẫm sắp cắt quân
đi, sao ngươi dám gör mồm thế?
Liền quát võ sĩ lôi ra chém. Bật bị
võ sĩ điệu ra, mặt vẫn ung dung
như không, ngoảnh cổ lại cười mà
nói rằng: - Tôi chết cũng chẳng hề
chi, nhưng chỉ tiếc cơ đồ mới gây
dụng lên lại sắp đổ mất thôi. Các
quan xúm cả vào kêu van cho Tần
Bật. Tiên chủ mới nói rằng: - Hãy
đem giam cổ nó xuống dưới kia!
Khi nào trẫm báo thù xong rồi, về
sẽ trị tội. Khổng Minh nghe tin, lập
tức dâng biểu cứu Tần Bật. Trong
biểu nói rằng: - "Thần là Lượng,
thiết nghĩ rằng: Giặc Ngô dùng mèo
quỷ quyết, đến nỗi Kinh Châu đổ
mất, sao tướng tinh sa ở phận Ngu
Đầu, cột chống trời gãy ở xứ Ngô
Sở. Xem cái tình hình đau đớn ấy,
thực không bao giờ quên! Nhưng

yí liú zuò zhě , guò fei sun
quán . qiè wèi wéi zéi ruò
chú , zé wú zì bin fú . yuàn
bì xià nà qín mì jin shí zhī
yán , yǐ yǎng shì zú zhì lì ,
bié zuò liáng tú , zé shè jì
xìng shèn ! tian xià xìng
shèn ! " xian zhǔ kàn bì , zhí
biǎo yú dì yue : " zhèn yì yǐ
jué , wú de zài jiàn ! " suì
mìng chéng xiang zhu gé
liàng bǎo tài zì shǒu liǎng
chuan ; piào qí jiāng jun mǎ
chao bing dì mǎ dài , zhù ?
bēi jiāng jun wèi yán shǒu
hàn zhōng , yǐ dang wèi bing
; hǔ wei jiāng jun zhào yún
wèi hòu yìng , jian du liáng
cǎo ; huáng quán , chéng ji
wèi cān mou ; mǎ liáng ,
chén zhèn zhǎng lǐ wén shù
; huáng zhōng wèi qián bù
xian feng ; féng xí , zhang
nán wèi fù jiang ; fù tóng ,
zhang yì wèi zhōng jūn hù
wèi ; zhào róng , liào chún
wèi gé hòu . chuan jiang shù
bǎi yuán , bìng wǔ qí fan
jiang dēng , gòng bing qí shí
wǔ wàn , zé dìng zhang wǔ
yuán nián qí yuè bǐng yín nì
chu shi . què shuo zhang fei
huí dào lǎng zhong , xià lìng
jun zhong ; xiān san rì nèi
zhì bàn bái qí bái jiǎ , san
jun wa xiào fá wú . cì rì ,
zhàng xià liǎng yuán mò
jiang fàn jiang , zhang dá , rù
zhàng gào yue : " bái qí bái
jiǎ , yí shí wú cuò , xu kuan

明闻知，即上表救秦宓。其略曰：“臣亮等窃以吴贼逞奸诡之计，致荆州有覆亡之祸；陨将星于斗牛，折天柱于楚地：此情哀痛，诚不可忘。但念迁汉鼎者，罪由曹操；移刘祚者，过非孙权。窃谓魏贼若除，则吴自宾服。愿陛下纳秦宓金石之言，以养士卒之力，别作良图，则社稷幸甚！天下幸甚！”先主看毕，掷表于地曰：“朕意已决，无得再谏！”遂命丞相诸葛亮保太子守两川；骠骑将军马超并弟马岱，助镇北将军魏延守汉中，以当魏兵；虎威将军赵云为后应，兼督粮草；黄权、程畿为参谋；马良、陈震掌理文书；黄忠为前部先锋；冯习、张南为副将；傅彤、张翼为中军护尉；赵融、廖淳为合后。川将数百员，并五溪番将等，共兵七十五万，择定章武元年七月丙寅日出师。

tào thao; di lưu tộ giả, quá phi tôn quyền. Thiết vị ngụy tặc nhược trừ, tắc ngô tự tân phục. Nguyện bệ hạ nạp tần mật kim thạch chi ngôn, dĩ dưỡng sỹ tốt chí lực, biệt tác lương đồ, tắc xã tắc hạnh thậm! Thiên hạ hạnh thậm! "Tiên chủ khán tắt, trich biếu vu đĩa viết: "Trẫm ý dĩ quyết, vô đắc tái gián!" Toại mệnh thừa tướng Gia Cát lượng bảo thái tử thủ lưỡng xuyên; phiêu ky tướng quân mã siêu tịnh đệ mã đại, trợ trấn bắc tướng quân ngụy duyên thủ hán trung, dĩ đương ngụy binh; hỗ uy tướng quân triều vân vi hậu ứng, kiêm đốc lương thảo; hoàng quyền, trình kì vi tham mưu; mã lương, trần chấn chưởng lí văn thư; hoàng trung vi tiền bộ tiên phong; phùng tập, trương nam vi phó tướng; phó đồng, trương dục vi trung quân hộ úy; triều dung, liêu thuần vi hợp hậu. Xuyên tướng số bách viễn, tịnh ngũ khê phiên tướng đắng, cộng binh thát thập ngũ vạn, trạch định chương võ nguyên niên thất nguyệt bính dần nhật xuất sư. Khước thuyết trương phi hồi đáo lăng trung, hạ lệnh quân trung; hạn tam nhật nội chế biện bạch kì bạch giáp, tam quân quái hiếu phạt ngô. Thứ nhật, trương hạ lưỡng viên mạt tướng phạm cương, trương đạt, nhập trương cáo viết: "Bạch kì bạch giáp, nhất thời vô

lại nghĩ rằng: đời ngôi nhà Hán, là tội tại Tào Tháo, chứ không phải lỗi tại Tôn Quyền. Phỏng thử ta trừ xong Ngụy thì Ngô tự nhiên phải hàng. Xin bệ hạ nghe lời vàng đá của Tần Bật để dưỡng. Sức sỹ tốt, tim kế hay hơn mà làm, thì xã tắc, thiên hạ may lăm". Tiên chủ xem xong bài biểu, quẳng xuống đất, nói rằng: - Ý trẫm đã quyết, không ai được can nữa! Bèn sai thừa tướng là Gia Cát Lượng trông nom thái tử ở nhà giữ hai Xuyên; sai phiêu ky tướng quân Mã Siêu và em là Mã Đại Hiệp trợ với trấn bắc tướng quân Ngụy Diên giữ Hán Trung để địch quân Ngụy, sai hỗ oai tướng quân Triệu Vân làm hậu ứng và đốc thúc lương thảo, Hoàng Quyền, Trinh Kỳ làm tham mưu, Mã Lương, Trần Chấn coi việc văn thư; Hoàng Trung làm tiền bộ tiên phong; Phùng Tập, Trương Nam làm phó tướng; Phó Đồng, Trương Dực làm trung quân hiệu úy, Triệu Dong, Trương Thuần làm đoạn hậu. Tướng ở Xuyên vài trăm viễn, cùng với tướng tốt ở rợ Ngũ Khê, cả thảy bảy mươi lăm vạn quân, kén ngày bính dần tháng bảy, năm Chương vũ thứ nhất, ra quân. Trương Phi từ khi trở về Lăng Trung, hạ lệnh trong quân, hẹn trong ba ngày, phải may cờ trắng, áo giáp trắng, để ba quân mặc đồ tang sang đánh Ngô. Hôm sau, có hai tướng dưới trướng là Phạm Cương, Trương Đạt vào kêu rằng: - Cờ trắng, giáp trắng, một lúc may sao cho kịp. Xin gia hạn cho mới được. Phi nổi giận nói: - Ta

xiān fang kě . fei dà nù yue : " wú jí yù bào chóu , hèn bù míng rì biàn dào nì zéi zhī jìng , rǔ an gǎn wéi wǒ jiàng lìng ! " chì wǔ shì fú yú shù shàng , gè bian bēi wǔ shí . bian bì , yǐ shǒu zhǐ zhī yue : " lái rì ju yào wán bēi ! ruò wéi liǎo xiàn , jí sha rǔ èr rén shì zhòng ! " dǎ de èr rén mǎn kǒu chu xiě . huí dào yíng zhong shang yì , fàn jiang yue : " jin rì shòu liǎo xíng zé , zhe wǒ děng rú hé bàn de ? qí rén xìng bào rú huǒ , tǎng lái rì bù wán , nǐ wǒ jie bēi sha yǐ ! " zhang dá yue : " bǐ rú ta sha wǒ , bù rú wǒ sha ta . " jiang yue : " zěn nài bù de jìn qián . " dá yue : " wǒ liǎng gè ruò bù dang sǐ , zé ta zuì yú chuáng shàng ; ruò shì dang sǐ , zé ta bù zuì . " èr rén shang yì tíng dang .

却说张飞回到阆中，下令军中：限三日内制办白旗白甲，三军挂孝伐吴。次日，帐下两员末将范疆、张达，入帐告曰：“白旗白甲，一时无措，须宽限方可。飞大怒曰：“吾急欲报仇，恨不明日便到逆贼之境，汝安敢违我将令！”叱武士缚于树上，各鞭背五十。鞭毕，以手指之曰：“来日俱要完备！若违了限，即杀汝二人示众！”打得二人满口出血。回到营中商议，范疆曰：“今日受了刑责，着我等如何办得？其人性暴如火，倘来日不完，你我皆被杀矣！”张达曰：“比如他杀我，不如我杀他。”疆曰：“怎奈不得近前。”达曰：“我两个若不当死，则他醉于床上；若是当死，则他不醉。”二人商议停当。

3 què shuo zhang fei zài

却说张飞在帐中，神思

thô, tu khoan hạn phương khă. Phi đại nộ viết: "Ngô cắp dục báo cừu, hận bắt minh nhật tiễn đáo nghịch tặc chi cảnh, nhữ an cảm vi ngã tương lệnh!" Sát võ sĩ phược vu thụ thượng, các tiên bối ngũ thập. Tiên tất, dĩ thủ chỉ chi viết: "Lai nhật câu yếu hoàn bi! Nhược vi liễu hạn, túc sát nhữ nhị nhân kì chúng!" Đả đắc nhị nhân mãn khẩu xuất huyết. Hồi đáo doanh trung thương nghị, phạm cương viết: "Kim nhật thụ liễu hình trách, trú ngã đằng như hà biện đắc? Kì nhân tính bạo như hỏa, thảng lai nhật bất hoàn, nhĩ ngã gai bị sát hĩ!" Trương đạt viết: "Bỉ như tha sát ngã, bất như ngã sát tha." Cương viết: "Chẳm nại bất đắc cận tiền." Đạt viết: "Ngã lưỡng cá nhược bất đương tử, tắc tha túy vu sàng thượng; nhược thị đương tử, tắc tha bất túy." Nhị nhân thương nghị đình đương.

muốn báo thù, đang tức mình không đến ngay được cõi giặc, chúng bay sao dám trái tướng lệnh của ta? Liền quát võ sĩ sai trói hai người vào gốc cây, đánh mỗi người nǎm chục roi. Đánh xong, lại trỏ tay bảo họ rằng: - Ngày mai phải may cho đủ, nếu sai hẹn thì ta chặt đầu chúng mày đi để làm gương cho kẻ khác! Hai người phải đòn đau quá, hộc cả máu ra đằng miệng. Họ trở về dinh bàn chuyện với nhau. Phạm Cương nói: - Hôm nay ta phải đòn thế này, còn ngày mai nữa thì biện làm sao cho kịp? Người ấy tính nóng như lửa, nếu ngày mai không xong, chúng ta cũng khó toàn mạng! Trương Đạt nói: - Để cho hắn giết ta, chẳng thà ta giết hắn trước đi cho rảnh! Cương nói: - Làm thế nào đến gần hắn được mà giết? Đạt nói: - Nếu số hai chúng ta chưa đáng chết, thì hôm nay hắn say rượu ngủ trên giường, nếu số chúng ta đáng chết thì hắn còn tỉnh.

Khước thuyết trương phi tại

Khi ấy, Trương Phi ngồi trong

zhàng zhong , shén si hun luàn , dòng zhǐ huǎng hu , nǎi wèn bù jiang yue : " wú jin xin jing ròu dian , zuò wò bù an , cǐ hé yì yě ? " bù jiang dá yue : " cǐ shì jun hóu sī niàn guan gong , yǐ zhì rú cǐ . " fei lìng rén jiang jiǔ lái , yǔ bù jiang tòng yǐn , bù jué dà zuì , wò yú zhàng zhong . fàn , zhang èr zéi , tàn zhí xiao xí , chu gèng shí fen , gè cáng duǎn dao , mì rù zhàng zhong , zhà yán yù bǐng jí mì zhòng shì , zhí zhì chuáng qián . yuán lái zhang fei měi shuì bù gé yǎn ; dang yè qǐn yú zhàng zhong , èr zéi jiàn ta xu shù mù zhang , běn bù gǎn dòng shǒu . yin wén bí xí rú léi , fang gǎn jìn qián , yǐ duǎn dao cì rù fei fù . fei dà jiào yi sheng ér wáng . shí nián wǔ shí wǔ suì . hòu rén yǒu shi tàn yue : " an xǐ céng wén bian du yóu , huáng jīn sǎo jìn zuǒ yán liú . hǔ láo guan shàng sheng xian zhèn , cháng bǎn qíao bian shuǐ nì liú . yì shì yán yán an shǔ jìng , zhì qí zhang hé dìng Zhōng zhōu . fá wú wèi kè shen xian sǐ , qiu cǎo cháng yí lǎng dì chóu . " què shuo èr zéi dang yè ge liǎo zhang fei shǒu jí , biàn yǐn shù shí rén lián yè tóu dong wú qù liǎo . cì rì , jun zhong wén zhī , qǐ bing zhuī zhī bù jí . shí yǒu

昏乱，动止恍惚，乃问部将曰：“吾今心惊肉颤，坐卧不安，此何意也？”部将答曰：“此是君侯思念关公，以致如此。”飞令人将酒来，与部将同饮，不觉大醉，卧于帐中。范、张二贼，探知消息，初更时分，各藏短刀，密入帐中，诈言欲禀机密重事，直至床前。原来张飞每睡不合眼；当夜寝于帐中，二贼见他须竖目张，本不敢动手。因闻鼻息如雷，方敢近前，以短刀刺入飞腹。飞大叫一声而亡。时年五十五岁。后人有诗叹曰：“安喜曾闻鞭督邮，黄巾扫尽佐炎刘。虎牢关上声先震，长坂桥边水逆流。义释严颜安蜀境，智欺张郃定中州。伐吴未克身先死，秋草长遗阆地愁。”却说二贼当夜割了张飞首级，便引数十人连夜投东吴去了。次日，军中闻知，起兵追之不及。时有

trưởng trung, thần tư hôn loạn, động chỉ hoảng hốt, nãi vấn bộ tướng viết: "Ngô kim tâm kinh nhục điên, tọa ngựa bất an, thử hà ý dã?" Bộ tướng đáp viết: "Thử thị quân hầu tư niệm quan công, dĩ trí như thử." Phi lệnh nhân tương tửu lai, dũ bộ tướng đồng ấm, bất giác đại túy, ngoa vu trưởng trung. Phạm, trương nhị tặc, tham tri tiêu túc, sơ canh thời phân, các tàng đoàn dao, mật nhập trưởng trung, trá ngôn dục bầm cơ mật trọng sự, trực chí sàng tiền. Nguyên lai trương phi mỗi thụy bất hợp nhẫn; đương dạ tắm vu trưởng trung, nhị tặc kién tha tu thụ mục trương, bỗn bất cảm động thủ. Nhân văn tí túc như lôi, phương cảm cận tiền, dĩ đoàn dao thứ nhập phi phúc. Phi đại khiếu nhát thanh nhi vong. Thời niên ngũ thập ngũ tué. Hậu nhân hữu thi thán viết: "An hỉ tằng văn tiên đốc bưu, hoàng cân tảo tần tá viêm lưu. Hồ lao quan thượng thanh tiên chán, trường phản kiều biến thủy nghịch lưu. Nghĩa thích nghiêm nhan an thực cảnh, trí khí trương cáp định trung châu. Phật ngô vị khắc thân tiên tử, thu thảo trường di lăng địa sâu." Khước thuyết nhị tặc đương dạ cát liễu trương phi thủ cấp, tiên dẫn số thập nhân liên dạ đầu đông ngô khứ liễu. Thứ nhật, quân trung văn tri, khởi binh truy chi bắt cập.

trưởng, tinh thần hoảng hốt, đứng ngồi không yên, mới hỏi bộ tướng rằng: - Ta hôm nay nghe nóng ruột đứng ngồi không yên không biết tại làm sao? Bộ tướng bẩm: - Đó là vì tướng quân tưởng nhớ Quan Công, cho nên sinh ra thế. Trương Phi sai mang rượu ra uống với bộ tướng cho giải phiền, không ngờ uống say quá, nằm ngủ trong trưởng. Hai tên giặc Phạm, Trương dò biết được là Phi say rượu rồi, đến canh đầu, mỗi tên giắt một con dao găm cực sắc, đi lén vào trong trưởng, nói dối là vào bầm một việc cơ mật, rồi đến thẳng đầu giường Phi. Xưa nay Phi ngủ, không nhắm mắt bao giờ. Hôm ấy, Phi nằm trong trưởng, hai tên trông thấy mắt Phi vẫn mở, râu vênh ngược, không dám động đến. Sau vì nghe thấy tiếng Phi ngáy như sấm, hai đứa mới dám bước lại gần, giờ dao đâm một nhát vào giữa bụng Trương Phi. Phi kêu to được một tiếng thì chết. Bấy giờ mới có năm mươi lăm tuổi. Người sau có thơ rằng: An Hỉ xưa từng đánh Đốc Bưu, Khăn vàng quét sạch giúp Viêm Lưu. Hồ Lao ái nọ lừng oai dữ, Tràng Bắn cầu kia nổi tiếng reo. Nghĩa thà Nghiêm Nhan, yên cõi Thục, Trí lừa Trương Cáp, định Trung Châu. Thủ Ngô chưa báo, thân đà thác, Đất Lăng nghìn thu nội cỏ sầu! Hai thẳng giặc cắt ngay đầu Trương Phi, dẫn vài mươi tên đầy tớ đi suốt đêm sang hàng Đông Ngô. Hôm sau, trong quân nghe chuyện làm vậy, liền cắt quân đuổi theo, thì đã muộn rồi. Bấy giờ

zhang fei bù jiang wú ban ,
xiàng zì jīng zhōu lái jiàn
xian zhǔ , xian zhǔ yòng wèi
yá mén jiang , shǐ zuǒ zhang
fei shǒu lǎng zhōng . dang
xià wú ban xian fa biǎo
zhang , zòu zhī tian zì ; rán
hòu lìng cháng zì zhang bao
jù guǎn guǒ shèng zhǔ , lìng
dì zhang shào shǒu lǎng
zhōng , bao zì lái bào xian
zhǔ . shí xian zhǔ yǐ zé qí
chu shi . dà xiǎo guan liáo ,
jie suí kǒng míng sòng shí lǐ
fang huí . kǒng míng huí zhì
chéng dou , yàng yàng bù lè ,
gù wèi zhòng guan yue : " fǎ
xiào zhí ruò zài , bì néng
zhì zhǔ shàng dong xíng yě . "
"

张飞部将吴班，向自荊州来见先主，先主用为牙门将，使佐张飞守閬中。当下吴班先发表章，奏知天子；然后令长子张苞具棺椁盛贮，令弟张绍守閬中，苞自来报先主。时先主已择期出师。大小官僚，皆随孔明送十里方回。孔明回至成都，怏怏不乐，顾谓众官曰：“法孝直若在，必能制主上东行也。”

4 què shuo xian zhǔ shì yè xin
jīng ròu chàn , qǐn wò bù an .
chu zhàng yǎng guan tian
wén , jiàn xi bēi yi xing , qí
dà rú dòu , hu rán zhuì dì .
xian zhǔ dà yí , lián yè lìng
rén qiú wèn kǒng míng .
kǒng míng huí zòu yue : " gé
sǔn yi shàng jiang . san ri zhí
nèi , bì yǒu jing bào . " xian
zhǔ yìn cǐ àn bing bù dòng .
hu shì chén zòu yue : " lǎng
zhong zhang che qí bù jiang
wú ban , chāi rén ? biǎo zhì . "
" xian zhǔ dùn zú yue : " yi !
san dì xiù yǐ ! " jí zhì lǎn biǎo
, guǒ bào zhang fei xiong xìn .
xian zhǔ fàng sheng dà ku ,
hun jué yú dì . zhòng guan

却说先主是夜心惊肉颤，寝卧不安。出帐仰观天文，见西北一星，其大如斗，忽然坠地。先主大疑，连夜令人求问孔明。孔明回奏曰：“合损一上将。三日之内，必有惊报。”先主因此按兵不动。忽侍臣奏曰：“阆中张车骑部将吴班，差人赍表至。”先主顿足曰：“噫！三弟休矣！”及至览表，果报张飞凶信。先主放

Thời hữu tướng phi bộ tướng
ngô ban, hướng tự kinh châu
lai kiến tiên chủ, tiên chủ dụng
vi nha môn tướng, sứ tá trương
phi thủ lăng trung. Đương hạ
ngô ban tiên phát biểu chương,
tâu tri thiên tử; nhiên hậu lệnh
trưởng tử trương bao cụ quan
quách thịnh trữ, lệnh đê trương
thiệu thủ lăng trung, bao tự lai
báo tiên chủ. Thời tiên chủ dĩ
trạch kì xuất sư. Đại tiều quan
liêu, giai túy khồng minh tổng
thập lí phuơng hồi. Khồng minh
hồi chí thành đô, ưởng ưởng
bát nhạc, có vị chúng quan viết:
"Pháp hiếu trực nhược tại, tất
năng chê chủ thượng động
hành dã."

có bộ tướng Trương Phi là Ngô Ban, nguyên khi trước ở Kinh Châu lại ra mắt tiên chủ, tiên chủ cho làm nha môn tướng sai ra giúp Trương Phi giữ ở Lăng Trung, Ngô Ban liền dâng biểu tâu với thiên tử, rồi sai con cả Trương Phi là Trương Bào sám sửa quan quách khâm liệm. Trương Bào đỗ em là Trương Thiệu ở lại giữa Lăng Trung còn mình về báo với tiên chủ. Tiên chủ bấy giờ đã kén ngày ra quân, quan viên lớn nhỏ, theo cả Khồng Minh đi tiến khỏi mười dặm đường mới trở về. Khồng Minh về đến Thành Đô, sắc mặt buồn rầu, bảo với các quan rằng: - Giá mà Pháp Hiếu Trực còn sống, chắc hẳn ngăn được chúa thượng không sang mặt đông.

Khước thuyết tiên chủ thị dạ
tâm kinh nhục chiến, tắm ngoạ
bất an. Xuất trường ngưỡng
quan thiên văn, kiến tây bắc
nhất tinh, kì đại như đấu, hốt
nhiên truy đia. Tiên chủ đại
nghi, liên dạ lệnh nhân cầu vấn
khồng minh. Khồng minh hồi
tâu viết: "Hợp tổn nhất thượng
tương. Tam nhật chi nội, tất
hữu kinh báo." Tiên chủ nhân
thủ án binh bất động. Hốt thị
thần tâu viết: "Lăng trung
trương xa kỵ bộ tướng ngô ban,
sai nhân tê biểu chí." Tiên chủ
đồn túc viết: "Y! Tam đệ hưu
hỉ!" Cập chí lăm biểu, quả báo
trương phi hung tín. Tiên chủ
phóng thanh đại khốc, hô

Đêm hôm ấy, tiên chủ tự nhiên thấy
rùng mình nóng ruột, trần trọc
không ngủ được, mới ra sân ngẳng
mặt lên trời xem thiên văn, thì thấy
mè tây bắc có một ngôi sao to bằng
cái đấu sa xuống đất. Tiên chủ nghi
lầm, sai người đi ngay đến triệu
Khồng Minh để hỏi. Khồng Minh tâu
rằng: - Điều này tất là môt đại
tướng, trong ba ngày thì biết tin.
Tiên chủ nhân thể đóng quân lại,
chưa dám đi vội. Hôm sau, sực có
quan hầu cận vào tâu rằng: - Bộ
tướng của quan xa kỵ tướng quân
Trương Phi, là Ngô Ban sai người
mang biểu đến dâng. Tiên chủ giấm
chân xuống đất than rằng: - Trời ôi!
Em ba ta hỏng mất rồi! Khi xem đến
biểu, quả nhiên là tin dữ về Trương

jiù xǐng .

5 cì rì , rén bào yí duì jun mǎ zòu feng ér zhì . xian zhǔ chu yíng guan zhi . liáng jiǔ , jiàn yi yuán xiǎo jiang , bái páo yín kǎi , gǔn an xià mǎ , fú dì ér ku , nǎi zhāng bao yě . bao yue : " fàn jiang , zhāng dá sha liǎo chén fù , jiang shǒu jí tóu wú qù liǎo ! " xian zhǔ ai tòng zhì shèn , yǐn shí bù jìn . qún chén kǔ jiàn yue : " bì xià fang yù wèi èr dì bào chóu , hé kě xian zì cui cán lóng tǐ ? " xian zhǔ fang cái jìn shàn , suí wèi zhāng bao yue : " qīng yǔ wú ban , gǎn yǐn běn bù jun zuò xian feng , wèi qīng fù bào chóu fǒu ? " bao yue : " wèi guó wèi fù , wàn sǐ bù cí ! " xian zhǔ zhèng yù qiǎn bao qǐ bing , yòu bào yí biao jun feng yǒng ér zhì . xian zhǔ lìng shì chén tàn zhì . xu yú , shì chén yǐn yí xiǎo jiāng jun , bái páo yín kǎi , rù yíng fú dì ér ku . xian zhǔ shì zhì , nǎi guan xìng yě . xian zhǔ jiàn liǎo guan xìng , xiǎng qǐ guan gong , yòu fàng shēng dà ku . zhòng guan kǔ quàn . xian zhǔ yue : " zhèn xiǎng bù yì shí , yǔ guan , zhāng jié yì , shì tòng shēng sǐ ; jin zhèn wèi tian zi , zhèng yù yǔ liǎng dì tòng xiǎng fù guì ,

声大哭，昏绝于地。众官救醒。

tuyệt vu địa. Chúng quan cứu tĩnh.

Phi. Tiên chủ khóc àm lên, ngất lăn xuống đất. Các quan cứu tĩnh dậy, khuyên giải một hồi lâu mới nguôi.

次日，人报一队军马骤风而至。先主出营观之。良久，见一员小将，白袍银铠，滚鞍下马，伏地而哭，乃张苞也。苞曰：“范疆、张达杀了臣父，将首级投吴去了！”先主哀痛至甚，饮食不进。群臣苦谏曰：“陛下方欲为二弟报仇，何可先自摧残龙体？”先主方才进膳，遂谓张苞曰：“卿与吴班，敢引本部军作先锋，为卿父报仇否？”苞曰：“为国为父，万死不辞！”先主正欲遣苞起兵，又报一彪军风拥而至。先主令侍臣探之。须臾，侍臣引一小将军，白袍银铠，入营伏地而哭。先主视之，乃关兴也。先主见了关兴，想起关公，又放声大哭。众官苦劝。先主曰：“朕想布衣时，与关、

Thứ nhât, nhân báo nhất đội quân mã sập phong nhi chí. Tiên chủ xuất doanh quan chi. Lương cừu, kiến nhât viên tiểu tướng, bạch bào ngân khải, cồn an hạ mã, phục địa nhi khóc, nãi trương bao dã. Bao viết: "Phạm cương, trương đạt sát liễu thần phụ, tương thủ cấp đầu ngô khứ liễu!" Tiên chủ ai thống chí thậm, ầm thực bất tiến. Quần thần khỗ gián viết: "Bệ hạ phương dục vi nhị đệ báo cừu, hà khả tiên tự tồi tàn long thể?" Tiên chủ phương tài thiện thiện, toại vị truong bao viết: "Khanh dữ ngô ban, cảm dẫn bỗn bộ quân tác tiên phong, vi khanh phụ báo cừu phủ?" Bao viết: "Vi quốc vi phụ, vạn tử bất từ!" Tiên chủ chánh dục khiễn bao khởi binh, hựu báo nhât bưu quân phong ứng nhi chí. Tiên chủ lệnh thị thần tham chi. Tu du, thị thần dẫn nhât tiểu tướng quân, bạch bào ngân khải, nhập doanh phục địa nhi khóc. Tiên chủ thị chi, nãi quan hưng dã. Tiên chủ kiến liễu quan hưng, tướng khởi quan công, hựu phóng thanh đại khóc. Chúng quan khỗ khuyến. Tiên chủ viết: "Trẫm tướng bố y thời, dữ quan, truong kết nghĩa, thê đồng sinh tử; kim trẫm vi thiên

Hôm sau, có một đội quân mã kéo đến, đi nhanh như bay. Tiên chủ ra cửa trại đứng xem, một lát thấy một tướng trẻ tuổi, áo trắng giáp bạc, vùng nhảy ngay xuống ngựa, lạy rập xuống đất mà khóc. Tiên chủ trông ra thì là Trương Bào. Bào thưa: - Phạm Cương, Trương Đạt giết mất cha tôi, đem đầu sang hàng Ngô rồi! Tiên chủ đau đớn khóc lóc, bỏ cả ăn uống. Quần thần can rằng: - Bệ hạ muốn báo thù cho hai em, sao lại vật vã long thể làm vậy? Tiên chủ bấy giờ mới chịu ăn cơm. Rồi bảo với Trương Bào rằng: - Mày có dám dẫn quân bản bộ, cùng với Ngô Ban làm tiên phong, để đánh báo thù cho cha mày không? Bào tâu: - Vì nước vì cha, muôn chết cũng không dám từ! Tiên chủ vừa định sai Trương Bào đi, thì lại thấy một toán quân sòng sọc kéo đến; tiên chủ sai người ra xem quân nào thì thấy thị thần dẫn một tướng trẻ tuổi, cũng mặc áo trắng giáp bạc, vào dinh ra mắt tiên chủ. Tướng ấy vào đến nơi phục xuống đất mà khóc, té ra là Quan Hưng. Tiên chủ trông thấy Quan Hưng, nhớ đến Quan Công lại khóc. Các quan cố sức can gián. Tiên chủ nói: - Trẫm từ thuở hàn vi, kết nghĩa với Quan, Trương thề cùng sống chết. Nay trẫm làm thiên tử, vừa được đến ngày cùng với hai em hưởng phú quý, chẳng may đều

bù xìng ju sǐ yú fei mìng !
jiàn cǐ èr zhí , néng bù duàn
cháng ! " yán qì yòu ku .
zhòng guan yue : " èr xiǎo
jiāng jun qiè tuì . róng shèng
shàng jiāng xī lóng tǐ . " shì
chén zòu yue : " bì xià nián
guò liù xún , bù yí guò yú ai
tòng . " xian zhǔ yue : " èr dì
ju wáng , zhèn an rěn dù
sheng ! " yán qì , yǐ tóu dùn
dì ér ku .

张结义，誓同生死；今朕为天子，正欲与两弟同享富贵，不幸俱死于非命！见此二侄，能不断肠！”言讫又哭。众官曰：“二小将军且退。容圣上将息龙体。”侍臣奏曰：“陛下半年过六旬，不宜过于哀痛。”先主曰：“二弟俱亡，朕安忍独生！”言讫，以头顿地而哭。

6 duo guan shang yì yue : " jin
tian zi rú cǐ fán nǎo , jiang hé
jiě quàn ? " mǎ liáng yue : "
zhǔ shàng qin tǒng dà bing
fá wú , zhong rì hào qì , yú
jun bù lì . " chén zhèn yue : "
wú wén chéng dou qing
chéng shan zhi xi , yǒu yí yǐn
zhě , xìng lǐ , míng yì . shì
rén chuán shuō cǐ lǎo yǐ sān
bǎi yú suì , néng zhì rén zhī
sheng sǐ jí xiong , nǎi dang
shì zhì shén xian yě . hé bù
zòu zhì tian zi , zhao cǐ lǎo
lái , wèn ta jí xiong , shèng
rú wú děng zhì yán . " suì rù
zòu xian zhǔ . xian zhǔ cóng
zhì , jí qiǎn chén zhèn ?
zhào , wǎng qīng chéng
shan xuan zhao . zhèn xing
yè dào liǎo qīng chéng , lìng
xiāng rén yǐn rù chu gǔ shen
chǔ , yáo wàng xian zhuang

tử, chánh dục dũ lưỡng đệ đồng hưởng phú quý, bất hạnh câu tử vu phi mệnh! Kiến thử nhị chất, năng bất đoạn tràng!" Ngôn cật hụu khốc. Chúng quan viết: "Nhị tiểu tướng quân thả thối. Dung thánh thương tương túc long thể." Thị thần tấu viết: "Bệ hạ niên quá lục tuần, bất nghi quá vu ai thống." Tiên chủ viết: "Nhị đệ câu vong, trẫm an nhẫn độc sinh!" Ngôn cật, dĩ đầu đồn địa nhi khốc.

chết không được toàn mạng, nay trông thấy hai cháu ở đây, ai chẳng đứt ruột? Nói rồi lại khóc lóc sầu thảm. Các quan nói: - Hai tướng hãy ra ngoài kia, để thánh thương nghỉ ngơi. Thị thần tâu rằng: - Bệ hạ ngoài sáu mươi tuổi rồi, không nên thương xót vật vã lắm. Tiên chủ khóc mà nói rằng: - Hai em chết cả rồi, trẫm sống một mình làm gì?

多官商议曰：“今天子如此烦恼，将何解劝？”马良曰：“主上亲统大兵伐吴，终日号泣，于军不利。”陈震曰：“吾闻成都青城山之西，有一隐者，姓李，名意。世人传说此老已三百余岁，能知人之生死吉凶，乃当世之神仙也。何不奏知天子，召此老来，问他吉凶，胜如吾等之言。”遂入奏先主。先主从之，即遣陈震赍诏，往青城山宣召。震星夜到了青城，令乡人引入出谷深处，遥

Đa quan thương nghị viết: "Kim thiên tử như thử phiền não, tương hà giải khuyên?" Mã Lương viết: "Chủ thượng thân thống đại binh phạt Ngô, chung nhật hào khắp, vu quân bất lợi." Trần Chấn viết: "Ngô văn thành đô thanh thành sơn chi tây, hữuu nhất ẩn giả, tính lý, danh ý. Thế nhân truyền thuyết thử lão dĩ tam bách dư tuế, năng tri nhân chi sinh tử cát hung, nãi đương thế chi thần tiên dã. Hà bất táu tri thiên tử, triệu thử lão lai, vấn tha cát hung, thắng như ngô đẳng chi ngôn." Toại nhập táu tiên chủ. Tiên chủ tòng chi, túc khiễn trần chấn tê chiếu, vãng thanh thành sơn tuyên triệu. Chấn tinh dạ đáo liễu thanh thành, lệnh hương nhân dẫn nhập xuất cốc thâm xứ, diêu vọng tiên trang, thanh vân ẩn

Các quan bàn với nhau rằng: Thiên tử sầu não như vậy, làm thế nào cho khuây giải được? Mã Lương nói: - Thiên tử thân cầm quân sang đánh Ngô, mà cả ngày cứ khóc lóc thế này, tôi e rằng mang quân đi không được lợi. Trần Chấn nói: - Tôi nghe ở phía tây núi Thanh Thành, thuộc về Thành Đô, có một người ẩn dật, họ Lý tên Ý, sống lâu ba trăm tuổi, biết được số người ta sống chết lành dữ, cũng là một ông tiên thời nay. Ta nên tâu với thiên tử, mời ông cụ ấy lại hỏi xem việc hay dở ra làm sao, còn hơn chúng ta can ngăn. Bèn vào tâu với tiên chủ. Tiên chủ nghe lời, sai Trần Chấn mang chiếu thư đến núi vời ông cụ ấy. Trần Chấn phụng mệnh đi triều, sai người xúi ấy đưa đường, đi cùng kiệt mãi vào trái núi trong rừng sâu, trông mé xa có một tòa nhà. Trần Chấn ngắm nhìn

, qing yún yǐn yǐn , ruì qì fei fán . hu jiàn yi xiǎo tóng lái yíng yue : " lái zhě mò fei chén xiào qǐ hu ? " zhèn dà jīng yue : " xian tóng rú hé zhì wǒ xìng zì ! " tóng zi yue : " wú shi zuó zhě yǒu yán : jin rì bì yǒu huáng dì zhào mìng zhì ; shǐ zhě bì shì chén xiào qǐ . " zhèn yue : " zhen shén xian yě ! rén yán xìn bù wu yǐ ! " suì yǔ xiǎo tóng tòng rù xian zhuang , bài jiàn lǐ yì , xuān tian zì zhào mìng . lǐ yì tui lǎo bù xíng . zhèn yue : " tian zì jí yù jiàn xian weng yì miàn , xìng wù lìn háo jià . " zài san dun qǐng , lǐ yì fang xíng . jí zhì yù yíng , rù jiàn xian zhǔ . xian zhǔ jiàn lǐ yì háo fa tóng yán , bì yǎn fang tóng , zhuó zhuó yǒu guāng , shen rú gǔ bó zhi zhuàng , zhì shì yì rén , you lǐ xiāng dài . lǐ yì yue : " lǎo fu nǎi huang shan cun sou , wú xué wú shí . rǔ bì xià xuan zhao , bù zhì yǒu hé jiàn yù ? " xian zhǔ yue : " zhèn yǔ guān , zhang èr dì sheng sī zhi jiao , san shí yú nián yǐ . jin èr dì bèi hài , qín tǒng dà jun bào chóu , wèi zhì xiù jiù rú hé . jiǔ wén xian weng tōng xiǎo xuán jí , wàng qǐ cì jiào . " lǐ yì yue : " cǐ nǎi tian shù , fei lǎo fu suǒ zhì yě . " xian zhǔ zài san qí wèn , yì nǎi suǒ zhǐ bǐ huà bing mǎ qì xiè sì shí yú zhāng , huà bì

望仙庄，清云隐隐，瑞气非凡。忽见一小童来迎曰：“来者莫非陈孝起乎？”震大惊曰：“仙童如何知我姓字！”童子曰：“吾师昨者有言：今日必有皇帝诏命至；使者必是陈孝起。”震曰：“真神仙也！人言信不诬矣！”遂与小童同入仙庄，拜见李意，宣天子诏命。李意推老不行。震曰：“天子急欲见仙翁一面，幸勿吝鹤驾。”再三敦请，李意方行。即至御营，入见先主。先主见李意鹤发童颜，碧眼方瞳，灼灼有光，身如古柏之状，知是异人，优礼相待。李意曰：“老夫乃荒山村叟，无学无识。辱陛下宣召，不知有何见谕？”先主曰：“朕与关、张二弟生死之交，三十年余矣。今二弟被害，亲统大军报仇，未知休咎如何。久闻仙翁通晓玄机，望乞赐教。”李

ǎn, thuy khí phi phàm. Hốt kiến nhất tiều đồng lai nghênh viết: "Lai giả mạc phi trần hiếu khởi hò?" Chấn đại kinh viết: "Tiên đồng như hà tri ngã tính tự!" Đồng tử viết: "Ngô sư tạc giả hữu ngôn: kim nhật tắt hữu hoàng đế chiểu mệnh chí; sứ giả tắt thị trần hiếu khởi." Chấn viết: "Chân thần tiên dã! Nhân ngôn tín bất vu hĩ!" Toại dữ tiều đồng đồng nhập tiên trang, bái kiến lý ý, tuyên thiên tử chiêu mệnh. Lý ý thôi lão bắt hành. Chấn viết: "Thiên tử cấp dục kiến tiên ông nhất diện, hạnh vật lận hạc giá." Tái tam đôn thịnh, lý ý phương hành. Tức chí ngự doanh, nhập kiến tiên chủ. Tiên chủ kiến lý ý hạc phát đồng nhan, bích nhãm phương đồng, chước chước hữu quang, thân như cổ bách chi trạng, tri thị dị nhân, ưu lễ tương đãi. Lý ý viết: "Lão phu nãi hoang sơn thôn tấu, vô học vô thức. Nhục bê hạ tuyên triệu, bất tri hữu hà kiến dụ?" Tiên chủ viết: "Trẫm dữ quan, trương nhị đệ sinh tử chi giao, tam thập dư niên hĩ. Kim nhị đệ bị hại, thân thống đại quân báo cừu, vị tri hữu cữu như hà. Cửu vân tiên ông thông hiểu huyền cơ, vọng khát tử giáo." Lý ý viết: "Thử nãi thiên số, phi lão phu sở tri dã." Tiên chủ tái tam cầu vấn, ý nãi tác chỉ bút họa binh mã khí giới tú thập dư trương, họa tắt tiện nhất nhất xả toái. Họa họa nhất

chung quanh, mây thanh khí mát, phong cảnh lạ lùng, quả là một nơi tiên cảnh. Khi gần đến cửa ngõ, thì một tiều đồng chạy ra đón, bảo rằng: - Ông có phải là Trần Hiếu Khởi đó không? Trần Chấn giật mình hỏi: - Tiều đồng sao lại biết cả họ tên ta thế? Tiều đồng nói: - Thầy tôi hôm qua nói hôm nay tắt có chiểu mệnh thiên tử đến đây, sứ giả là Trần Hiếu Khởi. Chấn nói: - Thế mới thực là tiên! Lời đồn không ngoa chút nào! Mới cùng với tiều đồng vào nhà trong ra mắt Lý Ý. Chấn đưa chiểu trình lên, Ý từ chối vì già yếu, không sao đi được. Chấn nói: - Thiên tử muốn được tiếp tiên ông lầm, xin tiên ông chờ quản công xe hạc, đi cho một chút. Lý Ý nhất định không đi. Chấn khẩn khoản hai ba lần, Ý mới chịu. Khi đến ngự doanh, Lý Ý vào yết kiến tiên chủ. Tiên chủ trông thấy người ấy đầu bạc phơ phơ mà mặt mũi còn trẻ, mắt biếc con ngươi vuông, sáng quắc như mặt kính, hình thù gầy gò như cây bách cổ thụ, tiên chủ biết là người lạ, tiếp đãi tử tế. Lý Ý tâu rằng: - Lão phu là một người già ở nơi quê mùa, ngu si đần độn, bê hạ cho triệu đến, không biết ngài có điều gì truyền bá đây? Tiên chủ nói: - Trẫm cùng với Quan, Trương hai em, kết nghĩa sống chét hơn ba mươi năm rồi. Nay chẳng may hai em bị hại, trẫm thân cầm đại quân, đi đánh báo thù, chưa biết hay dở làm sao. Nghe tiên ông thông hiểu huyền cơ của tạo hóa, xin bảo cho biết trước thì

biàn yi yi chě suì . yòu huà yi dà rén yǎng wò yú dì shàng , bàng bian yi rén jué tǔ mái zhì , shàng xiě yi dà " bái " zì , suì qǐ shǒu ér qù . xian zhǔ bù yuè , wèi qún chén yue : " cǐ kuáng sou yě ! bù zú wèi xìn . " jí yǐ huǒ fén zhī , biàn cui jun qián jìn .

意曰：“此乃天数，非老夫所知也。”先主再三求问，意乃索纸笔画兵马器械四十余张，画毕便一一扯碎。又画一大人仰卧于地上，傍边一人掘土埋之，上写一大“白”字，遂稽首而去。先主不悦，谓群臣曰：“此狂叟也！不足为信。”即以火焚之，便催军前进。

đại nhân ngưỡng ngại vu địa thượng, bàng biên nhất nhân quật thổ mai chi, thượng tả nhất đại "Bạch" tự, toại kê thủ nhí khứ. Tiên chủ bắt duyệt, vị quần thần viết: "Thủ cuồng tẩu dã! Bắt túc vi tín." Tức dĩ hỏa phần chi, tiện thôi quân tiền tiến.

hay lăm. Lý Ý đáp: - Đó là số trời, lão phu biết sao được! Tiên chủ cố hỏi gắng hai ba lần, Lý Ý xin giấy bút, rồi vẽ những binh mã khí giới, hòn bốn mươi tờ, vẽ xong, lại xé vụn cả ra. Lại vẽ một người to lớn nằm trên mặt đất, bên cạnh có một người đào đất để chôn, mé trên viết một chữ "Bạch" lớn. Rồi cúi đầu đi ra. Tiên chủ thấy vậy không bằng lòng, bảo với quần thần rằng: - Lão này chẳng qua là một lão điên, tin làm quái gì! Lập tức lấy lửa đốt sạch những giấy ấy, rồi giục quân tiến đi.

7 zhang bao rù zòu yue : " wú ban jun mǎ yǐ zhì . xiǎo chén qǐ wèi xian feng . " xian zhǔ zhuàng qí zhì , jí qǔ xian feng yìn cì zhang bao . bao fang yù wa yìn , yòu yì shào nián jiang fèn rán chu yue : " liù xià yìn yǔ wǒ ! " shì zhī , nǎi guan xìng yě . bao yue : " wǒ yǐ fèng zhào yǐ . " xìng yue : " rǔ yǒu hé néng , gǎn dang cǐ rèn ? " bao yue : " wǒ zì yòu xí xué wǔ yì , jiān wú xu fa . " xian zhǔ yue : " zhèn zhèng yào guan xián zhí wǔ yì , yǐ dìng you liè . " bao lìng jun shì yú bǎi bù zhì wài , lì yí miàn qí , qí shàng huà yi hóng xin . bao niǎn gong qū jiàn , lián shè san jiàn , jie zhong hóng xin . zhòng jie chēng shàn . guan xìng wǎn gong zài shǒu yue

张苞入奏曰：“吴班军马已至。小臣乞为先锋。”先主壮其志，即取先锋印赐张苞。苞方欲挂印，又一少年将奋然出曰：“留下印与我！”视之，乃关兴也。苞曰：“我已奉诏矣。”兴曰：“汝有何能，敢当此任？”苞曰：“我自幼习学武艺，箭无虚发。”先主曰：“朕正要观贤侄武艺，以定优劣。”苞令军士于百步之外，立一面旗，旗上画一红心。苞拈弓取箭，连射三箭，皆中红心

Trương bao nhập tâu viết: "Ngô ban quân mã dĩ chí. Tiểu thần khát vi tiên phong." Tiên chủ tráng kì chí, túc thủ tiên phong án tú trương bao. Bao phương dục quái ấn, hựu nhất thiếu niên tương phần nhiên xuất viết: "Lưu hạ ấn dữ ngã!" Thị chi, nãi quan hưng dã. Bao viết: "Ngã dĩ phụng chiêu hī." Hưng viết: "Nhữ hữu hà năng, cảm đương thử nhâm?" Bao viết: "Ngã tự áu tập học võ nghệ, tiễn vô hư phát." Tiên chủ viết: "Trẫm chánh yếu quan hiền chất võ nghệ, dĩ định ưu liệt." Bao lệnh quân sĩ vu bách bộ chi ngoại, lập nhất diện kì, kì thượng họa nhất hồng tâm. Bao niêm cung thủ tiễn, liên xạ tam tiễn, giai trung hồng tâm. Chúng giai xung thiện. Quan hưng văn cung tại thủ viết: "Xạ

Trương Bào tâu rằng: - Quân mã Ngô Ban đã đến đây, tiểu thần xin làm tiên phong. Tiên chủ khen là người có chí giỏi, lập túc ban ấn tiên phong cho Trương Bào. Bào sắp sửa lĩnh ấn, lại có một tướng tuổi trẻ xăm xăm chạy đến nói rằng: - Hãy để ấn đây cho ta. Chúng trông ra thì là Quan Hưng. Bào nói: - Ta đã phụng chiêu rồi. Hưng nói: - Mày có tài cán gì, mà dám nhận việc ấy? Bào nói: - Ta học nghề võ từ thuở nhỏ, bắn tên không sai một phát nào. Tiên chủ nói: - Trẫm đang muốn xem võ nghệ của hai cháu để định kẻ hơn người kém. Bào sai quân cầm một lá cờ ở ngoài trăm bước, trên lá cờ vẽ một cái vòng đỏ, rồi giương cung lên, bắn luôn ba phát, đều tin vào giữa vòng. Người đứng chung quanh, ai cũng khen là bắn giỏi. Quan Hưng cũng giương cung ra, nói: - Bắn tin vào

: " shè zhong hóng xin hé zú wèi qí ? " zhèng yán xiàn , hu zhí tóu shàng yi xíng yàn guò . xìng zhǐ yue : " wú shè zhè fei yàn dì san zhī . " yì jiàn shè qù , nǎ zhì yàn yǐng xián ér luò . wén wǔ guan liáo , qí sheng hè cǎi . bao dà nù , fei shen shàng mǎ , shǒu tǐng fù suǒ shǐ zhàng ba diǎn gang máo , dà jiào yue : " nǐ gǎn yǔ wǒ bǐ shì wǔ yì fǒu ? " xìng yì shàng mǎ , chuò jia chuán dà kǎn dao zòng mǎ ér chu yue : " pian nǐ néng shǐ máo ! wú qǐ bù néng shǐ dao ! "

- 8 èr jiang fang yù jiao feng , xian zhǔ hè yue : " èr zì xiū de wú lǐ ! " xìng , bao èr rén huang máng xià mǎ , gè qì bing qì , bài fú qǐng zuì . xian zhǔ yue : " zhèn zì zhuō jùn yǔ qīng děng zhì fù jié yì xìng zhì jiao , qin rú gǔ ròu ; jin rǔ èr rén yì shì kun zhòng zhì fen , zhèng dāng tòng xin xié lì , gòng bào fù chóu ; nài hé zì xiāng zhēng jìng , shi qí dà yì ! fù sàng wèi yuǎn ér yóu rú cǐ , kuàng rì hòu hu ? " èr rén zài bài fú zuì . xian zhǔ wèn yue : " qīng èr rén shéi nián cháng ? " bao yue : " chén cháng guan xìng yì suì . " xian zhǔ jí mìng xìng

。众皆称善。关兴挽弓在手曰：“射中红心何足为奇？”正言间，忽值头上一行雁过。兴指曰：“吾射这飞雁第三只。”一箭射去，那只雁应弦而落。文武官僚，齐声喝采。苞大怒，飞身上马，手挺父所使丈八点钢矛，大叫曰：“你敢与我比试武艺否？”兴亦上马，绰家传大砍刀纵马而出曰：“偏你能使矛！吾岂不能使刀！”

二将方欲交锋，先主喝曰：“二子休得无礼！”兴、苞二人慌忙下马，各弃兵器，拜伏请罪。先主曰：“朕自涿郡与卿等之父结异姓之交，亲如骨肉；今汝二人亦是昆仲之分，正当同心协力，共报父仇；奈何自相争竞，失其大义！父丧未远而犹如此，况日后乎？”二人再拜伏罪。先主问曰：“卿二人谁年长？”苞曰：

trúng hồng tâm hà túc vi kì?" Chánh ngôn gian, hốt trị đâu thượng nhất hành nhạn quá. Hưng chỉ viết: "Ngô xạ giá phi nhạn đệ tam chỉ." Nhất tiễn xạ khứ, na chỉ nhạn ứng huyền nhi lạc. Văn võ quan liêu, tề thanh hát thái. Bao đại nộ, phi thân thượng mã, thủ đinh phụ sở sử thượng bát điểm cương mâu, đại khiếu viết: "Nhĩ cảm dữ ngã bỉ thí võ nghệ phủ?" Hưng diệp thượng mã, xước gia truyền đại khâm dao tung mã nhi xuất viết: "Thiên nhĩ năng sử mâu! Ngô khởi bát năng sử dao!"

vòng, cũng chưa là giỏi! Lúc ấy có một đàn nhạn bay trên trời. Hưng trả vào con nhạn thứ ba mà nói rằng: - Xem ta bắn con nhạn bay thứ ba đây này! Nói buông lời, bắn lên một phát, quả nhiên tin vào ngay con nhạn bay thứ ba. Con nhạn sa xuống. Các quan văn võ reo ầm cả lên. Trương Bào nỗi giận, vác ngay ngọn bát xà mâu của cha khi xưa, nhảy lên ngựa gọi to lên rằng: - Mày có dám thi võ với ta không? Hưng cũng vác thanh đại đao gia truyền, nhảy lên ngựa chạy ra, nói: - Mày biết sử mâu, dễ thường ta không biết sử đao hẵn?

Nhị tướng phương dục giao phong, tiên chủ hát viết: "Nhị tử hữu đắc vô lỗ!" Hưng, bao nhị nhân hoảng mang hạ mã, các khí binh khí, bái phục thỉnh tội. Tiên chủ viết: "Trâm tự trác quận dữ khanh đẳng chi phụ kết dì tính chi giao, thân như cốt nhục; kim nhữ nhị nhân diệp thị côn trọng chi phân, chánh đương đồng tâm hiệp lực, cộng báo phụ cừu; nại hà tự tương tranh cạnh, thất kì đại nghĩa! Phụ tang vị viễn nhi do như thử, huống nhật hậu hò?" Nhị nhân tái bái phục tội. Tiên chủ vấn viết: "Khanh nhị nhân thùy niên trường?" Bao viết: "Thần trường quan hưng nhất tuế."

Hai tướng toan xông vào đánh nhau, tiên chủ quát mắng rằng: - Hai thằng kia không được vô lỗ! Hưng, Bào vội vàng xuống ngựa, bỏ đỗ khí giới, lạy phục xuống đất xin chịu tội. Tiên chủ nói: - Trâm từ khi ở Trác Quận, cùng với hai cha cháu, kết làm anh em, thân như ruột thịt. Nay hai cháu đều là anh em với nhau, lẽ phải đồng tâm hiệp lực, báo thù cho cha, sao lại dám tranh giành nhau, mà bỏ mắt cả đại nghĩa? Cha chết chưa được bao lâu, mà còn thế này nữa thì về sau còn tệ đến đâu? Hai tướng lại lạy chịu lỗi. Tiên chủ nói: - Hai cháu hơn kém nhau bao nhiêu tuổi? Trương Bào thưa: - Tôi lớn hơn Quan Hưng một tuổi. Tiên chủ liền

bài bao wèi xiong . èr rén jiù ,
zhàng qián zhé jiàn wéi shì ,
yǒng xiāng jiù hù . xian zhǔ
xià zhào shǐ wú ban wèi xian
feng , lìng zhang bao , guan
xìng hù jià . shuǐ lù bìng jìn ,
chuán qí shuang xíng , hào
hào dàng dàng , sha ben wú
guó lái . què shuo fàn jiang ,
zhang dá jiang zhang fei
shǒu jí , tóu xiàn wú hóu , xì
gào qián shì . sun quán ting
bà , shou liǎo èr rén , nǎi wèi
bǎi guan yue : " jin liú xuán
dé jí liǎo dì wèi , tǒng jīng
bing qí shí yú wàn , yù jià qín
zheng , qí shì shèn dà , rú
zhi nài hé ? " bǎi guan jìn jie
shí sè , miàn miàn xiāng qù .
zhu gé jīn chu yue : " mǒu
shí jun hóu zhì lù jiǔ yǐ , wú
kě bào xiào , yuàn shě cán
sheng , qù jiàn shǔ zhǔ , yǐ lì
hài shuo zhì , shǐ liǎng guó
xiāng hé , gòng tǎo cáo pi
zhì zuì . " quán dà xǐ , jí qiǎn
zhu gé jīn wèi shǐ , lái shuo
xian zhǔ bà bing . zhèng shì
: liǎng guó xiāng zhēng tong
shǐ mìng , yí yán jiě nán lài
xíng rén . wèi zhì zhu gé jīn
cǐ qù rú hé , qiè kàn xià wén
fēn jiě .

“臣长关兴一岁。”先主即命兴拜苞为兄。二人就帐前折箭为誓，永相救护。先主下诏使吴班为先锋，令张苞、关兴护驾。水陆并进，船骑双行，浩浩荡荡，杀奔吴国来。却说范疆、张达将张飞首级，投献吴侯，细告前事。孙权听罢，收了二人，乃谓百官曰：“今刘玄德即了帝位，统精兵七十余万，御驾亲征，其势甚大，如之奈何？”百官尽皆失色，面面相觑。诸葛瑾出曰：“某食君侯之禄久矣，无可报效，愿舍残生，去见蜀主，以利害说之，使两国相和，共讨曹丕之罪。”权大喜，即遣诸葛瑾为使，来说先主罢兵。正是：两国相争通使命，一言解难赖行人。未知诸葛瑾此去如何，且看下文分解。

tiên chủ tức mệnh hưng báu bao
vi huynh. Nhị nhân tựu trường
tiền chiết tiễn vi thệ, vĩnh tương
cứu hộ. Tiên chủ hạ chiếu sử
ngô ban vi tiên phong, lệnh
trương bao, quan hưng hộ giá.
Thủy lục tịnh tiến, thuyền ky
song hành, hạo hạo dâng dâng,
sát bôn ngô quốc lai. Khước
thuyết phạm cương, trương đạt
tương trương phi thủ cấp, đầu
hiến ngô hầu, té cáo tiền sự.
Tôn quyền thính bãí, thu liễu
nhị nhân, nãi vị bách quan viết:
"Kim lưu huyền đức túc liễu đế
vị, thống tinh binh thất thập dư
vạn, ngự giá thân chinh, ki thế
thập đại, như chi nại hè?" Bách
quan tần giai thất sắc, diện diện
tướng thứ. Gia Cát Cần xuất
viết: "Mỗ thực quân hầu chi lộc
cửu hǐ, vô khả báo hiệu,
nguyễn xá tàn sinh, khú kiến
thực chủ, dĩ lợi hại thuyết chi,
sử lưỡng quốc tương hòa, cộng
thảo tào phi chi tội." quyền đai
hỉ, túc khiển Gia Cát cần vi sử,
lai thuyết tiên chủ bãí binh.
Chánh thị: lưỡng quốc tương
tranh thông sử mệnh, nhất
ngôn giải nan lại hành nhân. Vị
tri Gia Cát cần thử khứ như hà,
thả khán hạ văn phân giải.

sai Quan Hưng nhường Trương
Báo làm anh. Hai người lập tức ở
tại trước trướng, bẻ một mũi tên ăn
thề, cứu giúp lẫn nhau mãi mãi.
Tiên chủ giáng chiếu sai Ngô Ban
làm tiên phong. Quan Hưng,
Trương Báo đi hộ giá. Quân thủy
bộ rầm rộ kéo sang nước Ngô. Nói
về Phạm Cương, Trương Đạt đem
đầu lâu Trương Phi dâng lên Ngô
hầu, thuật lại chuyện trước. Quyền
cho hai người ở đó, rồi bảo với các
quân rằng: - Lưu Huyền Đức lên
ngôi Hoàng Đế, thân thống linh hồn
bảy mươi vạn tinh binh, sang đánh
nước ta, binh thế to quá, nên nghĩ
thế nào bây giờ? Các quan thấy nói
vậy, ai nấy đều tái mặt, nhìn nhau
lẫn nhau. Gia Cát Cần bước ra
thưa rằng: - Tôi ăn lộc của quân
hầu đã lâu, không biết lấy gì báo ơn
được. Nay xin liều bỏ cái mạng
sống này, sang sứ bên Thục, đem
đường lợi hại bảo với Huyền Đức,
để cho hai nước hòa với nhau, mà
hợp sức lại hỏi tội Tào Phi. Quyền
mừng lắm, sai ngay Gia Cát Cần đi
sứ, sang nói để tiên chủ rút quân
về. Đó là: Hai nước giao tranh sai
sứ đến, Một lời nói khéo cậy người
đi. Chưa biết Gia Cát Cần đi nói ra
làm sao, xem hồi sau sẽ rõ.

**TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG
DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ**

1 三国演义 – 罗贯中
082
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo zhang wǔ yuán nián qiu ba yuè , xian zhǔ qǐ dà jun zhì kuí guan , jià tún bái dì chéng . qián duì jun mǎ yǐ chu chuan kǒu . jìn chén zòu yue : " wú shǐ zhu gé jǐn zhì . " xian zhǔ chuán zhǐ jiào xiù fàng rù . huáng quán zòu yue : " jīn dì zài shǔ wèi xiāng , bì yǒu shì ér lái . bì xià hé gù jué zhì ? dang zhao rù , kàn ta yán yǔ . kě cóng zé cóng ; rú bù kě , zé jiù jiè bǐ kǒu shuo yǔ sun quán , lìng zhì wèn zuì yǒu míng yě . " xian zhǔ cóng zhì , zhao jǐn rù chéng . jīn bài fú yú dì . xian zhǔ wèn yue : " zì yú yuǎn lái , yǒu hé shì gù ? " jīn yue : " chén dì jiǔ shì bì xià , chén gù bù bì fù yuè , tè lái zòu jīng zhōu zhī shì . qián zhě , guan gong zài jīng zhōu shí , wú hóu shù cì qiú qín , guan gong bù yǔn . hòu guan gong qǔ xiāng yáng , cáo cào lǚ cì zhì shu wú hóu , shǐ xí jīng zhōu ; wú hóu běn bù kěn xǔ , yin lǚ méng yǔ guan gong bù mù , gù shàn zì xīng bīng , wù chéng

**第八十二回
孙权降魏受九锡
先主征吴赏六军**

**Đệ bát thập nhị hồi tôn quyền
hàng ngụy thụ cửu tích tiên
chủ chinh ngô thường lục
quân**

**Hồi 82 Tôn Quyền hàng Ngụy,
chịu cửu tích; Tiên chủ đánh
Ngô, thường sáu quân**

却说章武元年秋八月，
先主起大军至夔关，驾
屯白帝城。前队军马已
出川口。近臣奏曰：“
吴使诸葛瑾至。”先主
传旨教休放入。黄权奏
曰：“瑾弟在蜀为相，
必有事而来。陛下何故
绝之？当召入，看他言
语。可从则从；如不可
，则就借彼口说与孙权
，令知问罪有名也。”
先主从之，召瑾入城。
瑾拜伏于地。先主问曰
：“子瑜远来，有何事
故？”瑾曰：“臣弟久
事陛下，臣故不避斧钺
，特来奏荆州之事。前
者，关公在荆州时，吴
侯数次求亲，关公不允
。后关公取襄阳，曹操
屡次致书吴侯，使袭荆
州；吴侯本不肯许，因

Khước thuyết chương võ
nguyên niên thu bát nguyệt,
tiên chủ khởi đại quân chí quỳ
quan, giá truân bạch đế thành.
Tiền đội quân mã dĩ xuất xuyên
khẩu. Cận thần tấu viết: "Ngô
sử Gia Cát cần chí." Tiên chủ
truyền chỉ giáo hữu phỏng
nhập. Hoàng quyền tâu viết:
"Cần đệ tại thực vi tương, tất
hữu sự nhi lai. Bệ hạ hà cố
tuyệt chi? Đương triều nhập,
khán tha ngôn ngữ. Khả tòng
tắc tòng; như bất khả, tắc tựu
tả bì khẩu thuyết dữ tôn quyền,
lệnh tri vấn tội hữu danh dã."
Tiên chủ tòng chi, triệu cần
nhập thành. Cần bái phục vu
địa. Tiên chủ vấn viết: "Tử du
viễn lai, hữu hà sự có?" Cần
viết: "Thần đệ cửu sự bệ hạ,
thần cố bất tị phủ viết, đặc lai
tấu kinh châu chi sự. Tiên giả,
quan công tại kinh châu thời,
ngô hầu sở thứ cầu thân, quan
công bất duẫn. Hậu quan công
thủ tương dương, tào thao lũ
thứ trí thư ngô hầu, sử tập kinh
châu; ngô hầu bỗn bất khảng
hứa, nhân lữ mông dữ quan
công bất mục, cố thiện tự hưng

Bấy giờ là năm Chương Vũ thứ
nhất (220) mùa thu tháng tám, tiên
chủ khởi đại quân kéo đến ải Qui
Quan, xa giá đóng trong thành
Bạch Đế. Quân tiền đội thì đã ra
khỏi Xuyên. Có cận thần vào báo
rằng: - Đông Ngô sai Gia Cát Cần
đến. Tiên chủ truyền chỉ không cho
vào. Hoàng Quyền tâu rằng: - Em
Gia Cát Cần hiện đang làm tướng ở
Thục, chắc có việc gì hắn mới đến
đây, bệ hạ sao lại không cho vào?
Xin bệ hạ cứ cho vào, xem nói năng
làm sao, nên nghe thì nghe, không
nên nghe thì mượn mồm hắn bảo
với Tôn Quyền, cho biết việc ta
sang hỏi tội là chính đáng. Tiên chủ
nghe lời, cho đòi Cần vào thành.
Cần lạy thụp xuống đất. Tiên chủ
hỏi: - Tử Du từ xa đến đây có việc
gi? Cần thưa: - Em tôi thờ bệ hạ đã
lâu, cho nên tôi dám liều đến đây,
xin tâu việc Kinh Châu: Khi trước
Quan Công ở Kinh Châu, Ngô hầu
mấy lần đến cầu thân, Quan Công
đều không thuận cả. Về sau, khi
Quan Công lấy Tương Dương, Tào
Tháo mấy lần đưa thư đến xui Ngô
hầu úp lấy Kinh Châu, Ngô hầu vốn
không muốn nghe, nhưng vì Lã
Mông không hòa thuận với Quan

dà shì , jin wú hóu huǐ zhì bù
jí . cǐ nǎi lǚ méng zhì zuì , fei
wú hóu zhì guò yě . jin lǚ
méng yǐ sī , yuan chóu yǐ xí .
sun fu rén yǐ xiàng sī gui . jin
wú hóu lìng chén wèi shǐ ,
yuàn sòng guì fu rén , fú
huán xiáng jiàng , bìng jiāng
jīng zhōu réng jiù jiāo huán ,
yǒng jié méng hǎo , gòng
miè cáo pi , yǐ zhèng cuàn nì
zhì zuì . " xian zhǔ nù yue : "
rǔ dong wú hài liǎo zhèn dì ,
jin rì gǎn yǐ qiǎo yán lái shuo
hu ! " jìn yue : " chén qǐng yǐ
qing zhòng dà xiǎo zhì shì ,
yǔ bì xià lùn zhì : bì xià nǎi
hàn cháo huáng shú , jin hàn
dì yǐ bèi cáo pi cuàn duó , bù
sī jiǎo chū ; què wèi yì xìng
zhì qín , ér qu wàn shèng zhī
zūn : shì shě dà yì ér jiù xiǎo
yì yě . Zhōng yuán nǎi hǎi
nèi zhì dì , liǎng dou jie dà
hàn chuàng yè zhì fang , bì
xià bù qǔ , ér dàn zheng jing
zhou : shì qì zhòng ér qǔ
qing yě . tian xià jie zhì bì xià
jí wèi , bì xìng hàn shì , huí
fù shan hé ; jin bì xià zhì wèi
bù wèn , fǎn yù fá wú : qiè
wèi bì xià bù qǔ . " xian zhǔ
dà nù yue : " sha wú dì zhì
chóu , bù gòng dài tian ! yù
zhèn bà bing , chū sī fang
xiù ! bù kàn chéng xiāng zhì
miàn , xian zhǎn rǔ shǒu ! jin
qiè fàng rǔ huí qù , shuo yǔ
sun quán : xǐ jǐng jiù lù ! "
zhu gé jìn jiàn xian zhǔ bù

呂蒙与关公不睦，故擅自兴兵，误成大事，今吴侯悔之不及。此乃吕蒙之罪，非吴侯之过也。今吕蒙已死，冤仇已息。孙夫人一向思归。今吴侯令臣为使，愿送归夫人，缚还降将，并将荆州仍旧交还，永结盟好，共灭曹丕，以正篡逆之罪。”先主怒曰：“汝东吴害了朕弟，今日敢以巧言来说乎！”瑾曰：“臣请以轻重大小之事，与陛下论之：陛下乃汉朝皇叔，今汉帝已被曹丕篡夺，不思剿除；却为异姓之亲，而屈万乘之尊：是舍大义而就小义也。中原乃海内之地，两都皆大汉创业之方，陛下不取，而但争荊州：是弃重而取轻也。天下皆知陛下即位，必兴汉室，恢复山河；今陛下置魏不问，反欲伐吴：窃为陛下不取。”先主大怒曰：“杀吾弟之仇，不共戴天！欲朕罢兵，除死

binh, ngô thành đại sự, kim ngô
hầu hồi chi bất cập. Thủ nãi lữ
mông chi tội, phi ngô hầu chi
quá dã. Kim lữ mông dĩ tử, oan
cùu dĩ túc. Tôn phu nhân nhất
hướng tư quy. Kim ngô hầu
lệnh thần vi sử, nguyện tổng
quy phu nhân, phược hoàn
hàng tướng, tịnh tương kinh
châu nhưng cựu giao hoàn,
vĩnh kết minh hảo, cộng diệt tào
phi, dĩ chánh soán nghịch chí
tội." Tiên chủ nộ viết: "Nhữ
đông ngô hại liễu trẫm đệ, kim
nhật cảm dĩ xảo ngôn lai thuyết
hỏ!" Cản viết: "Thần thỉnh dĩ
khinh trọng đại tiểu chí sự, dũ
bệ hạ luận chí: bệ hạ nãi hán
triều hoàng thúc, kim hán đế dĩ
bi tào phi soán đoạt, bắt tư tiểu
trù; khước vi dị tính chí thân,
nhi khuất vạn thừa chí tôn: thị
xá đại nghĩa nhi tựu tiểu nghĩa
dã. Trung nguyên nãi hải nội
chí địa, lưỡng đô giai đại hán
sáng nghiệp chí phương, bệ hạ
bát thủ, nhi đán tranh kinh
châu: thị khí trọng nhi thủ khinh
dã. Thiên hạ giai tri bệ hạ túc
vị, tất hưng hán thất, khôi phục
sơn hà; kim bệ hạ trí ngụy bất
vấn, phản dục phạt ngô: thiết vi
bệ hạ bát thủ. "Tiên chủ đại nộ
viết: "Sát ngô đệ chí cùu, bắt
cộng ái thiên! Dục trẫm bãi
binh, trừ tử phương hưu! Bát
khán thừa tương chí diện, tiên
trẫm nhữ thủ! Kim thả phóng
nhữ hồi khứ, thuyết dũ tôn
quyền: tẩy cảnh tựu lục!" Gia

Công, tự tiện cát quân, chẳng may
mới xảy ra có sự thê này, nay Ngô
hầu hồi lại không kịp. Đó thực là tội
Lã Mông, chớ không phải lỗi tại
Ngô hầu. Hiện nay, Lã Mông chết
rồi, oán thù đã hết. Tôn phu nhân
lâu nay vẫn mong nhớ muôn về.
Vậy Ngô hầu sai tôi sang đây, xin
đưa phu nhân về, trói những hàng
tướng đem nộp và trao trả lại Kinh
Châu, kết lại hòa hiếu với nhau,
cùng đánh Tào Phi, để trị cái tội
cướp ngôi vua. Tiên chủ giận, nói: -
Đông Ngô hại mất em trẫm, hôm
nay dám lại đây nói khéo à? Cản
nói: - Tôi xin đem cái lẽ lớn nhỏ,
nặng nhẹ bàn với bệ hạ: Bệ hạ là
hoàng thúc nhà Hán. Nay vua Hán
bị Tào Phi cướp ngôi, bệ hạ không
nghĩ đến việc tiêu trừ, mà lại vì một
người anh em khác họ, khó nhọc
đến thân tôn quý muôn cỗ xe, thế là
bỏ nghĩa lớn để làm một điều nghĩa
nhỏ đó. Trung nguyên là khu đất to
nhất trong bốn bể; hai thành đô đều
là chỗ nhà Hán gây dựng cơ
nghiệp, bệ hạ không lấy chỗ ấy, mà
chỉ tranh một xứ Kinh Châu, thế là
bỏ chỗ nặng mà tìm chỗ nhẹ đó.
Thiên hạ ai cũng tưởng rằng bệ hạ
lên ngôi, thế nào cũng giày dựng
nhà Hán, lấy lại giang sơn, nay bệ
hạ lại không hỏi đến nước Ngụy mà
cứ muôn đánh Ngô, thiết tưởng bệ
hạ có điều gì không nghĩ tới chăng?
Tiên chủ nổi giận lên, nói: - Cái thù
giết mất em trẫm, trẫm thì không
đội trời chung! Trừ ra trẫm chết đi
thì thôi, chớ còn trẫm không sao bã
binh được! Nếu trẫm không nể thừa

ting , zhi de zì huí jiang nán .

3 què shuo zhang zhào jiàn sun quán yue : " zhu gé zi yú zhì shǔ bing shì dà , gù jiā yǐ qǐng hé wèi cí , yù bèi wú rù shǔ . cǐ qù bì bù huí yǐ . " quán yue : " gu yǔ zì yú , yǒu shēng sǐ bù yì zhì méng ; gu bù fù zì yú , zì yú yì bù fù gu . xí zì yú zài chái sang shí , kǒng míng lái wú , gu yù shǐ zì yú liù zhī . zì yú yue : dì yǐ shì xuán dé , yì wú èr xin ; dì zhì bù liù , yóu jǐn zhì bù wǎng . qí yán zú guàn shén míng . jìn rì qǐ kěn jiàng shǔ hu ? gu yǔ zì yú kě wèi shén jiao , fei wài yán suǒ de xiàn yě . " zhèng yán xiàn , hu bào zhu gé jǐn huí . quán yue : " gu yán ruò hé ? " zhang zhào mǎn miàn xiù cán ér tuì . jǐn jiàn sun quán , yán xian zhǔ bù kěn tong hé zhì yì . quán dà jīng yue : " ruò rú cǐ , zé jiang nán wéi yǐ ! " jie xià yí rén jìn yue : " mǒu yǒu yì jì , kě jiě cǐ wéi . " shì zhì , nǎi Zhōng Dà fu zhào zi yě . quán yue : " dé dù yǒu hé liáng cè ? " zi yue : " zhǔ gong kě zuò yí biǎo , mǒu yuàn wèi shǐ , wǎng jiàn wèi

方休！不看丞相之面，先斩汝首！今且放汝回去，说与孙权：洗颈就戮！”诸葛瑾见先主不听，只得自回江南。

却说张昭见孙权曰：“诸葛子瑜知蜀兵势大，故假以请和为辞，欲背吴入蜀。此去必不回矣。”权曰：“孤与子瑜，有生死不易之盟；孤不负子瑜，子瑜亦不负孤。昔子瑜在柴桑时，孔明来吴，孤欲使子瑜留之。子瑜曰：弟已事玄德，义无二心；弟之不留，犹瑾之不往。其言足贯神明。今日岂肯降蜀乎？孤与子瑜可谓神交，非外言所得间也。”正言间，忽报诸葛瑾回。权曰：“孤言若何？”张昭满面羞惭而退。瑾见孙权，言先主不肯通和之意。权大惊曰：“若如此，则江南危矣！”阶下一人进曰：“某有一计，可解此

Cát cản kiến tiên chủ bắt thính, chỉ đắc tự hồi giang nam.

tướng, thì chém đầu nhà ngươi trước đó! Nay hãy tha cho nhà ngươi về bảo với Tôn Quyền hãy rửa cổ trước đi mà chịu chết. Gia Cát Cảnh thấy tiên chủ không nghe, cực chẳng đã phải trở về Giang Nam.

Trương Chiêu nói với Tôn Quyền rằng: - Gia Cát Tử Du thấy quân Thục thế to lắm, cho nên nói thắc là sang cầu hòa, kỳ thực là muốn bỏ Ngô vào Thục, chuyến này đi tất không về. Quyền nói: - Cô với Tử Du, có cái nghĩa sống chết không thể thay lòng. Cô không phụ Tử Du, Tử Du tất cũng không phụ Cô. Khi xưa Tử Du ở Sài Tang, Khổng Minh đến Đông Ngô ta. Cô định sai Tử Du ra lưu Khổng Minh ở lại, thì Tử Du có nói rằng: "Em tôi đã thờ Huyền Đức, nghĩa phải giữ một niềm. Em tôi không chịu ở, cũng như tôi không chịu đi". Xem như lời ấy, dấu thần minh cũng phải cảm động, nay sao chịu theo hàng với Thục? Cô với Tử Du tin nhau tận ruột gan, chớ không vì lời ngoài tai mà lia nhau được! Đang nói chuyện thì Gia Cát Cảnh đã trở về. Quyền bảo Trương Chiêu rằng: - Đó, Cô nói có sai đâu! Trương Chiêu thận đỏ mặt, lui ra. Cảnh vào ra mắt Tôn Quyền, thuật lại chuyện tiên chủ không nghe giảng hòa. Quyền giật mình nói rằng: - Nếu thế thì Giang Nam nguy mất! Triệu Tư ở dưới thầm bước lên thưa rằng: - Tôi có một kế này, đủ cứu được việc nguy cấp ấy. Quyền hỏi: - Đức Độ có

dì cáo pi , chén shuo lì hài ,
shǐ xí hàn zhong , zé shǔ
bing zì wéi yǐ . " quán yue : "
cǐ jì zuì shàn . dàn qīng cǐ qù
, xiū shi liǎo dong wú qì
xiàng . " zi yue : " ruò yǒu xiē
xiǎo cha shi , jí tóu jiāng ér sī
, an yǒu miàn mù jiān jiāng
nán rén wù hu ! "

危。”视之，乃中大夫赵咨也。权曰：“德度有何良策？”咨曰：“主公可作一表，某愿为使，往见魏帝曹丕，陈说利害，使袭汉中，则蜀兵自危矣。”权曰：

“此计最善。但卿此去，休失了东吴气象。”

咨曰：“若有些小差失，即投江而死，安有面目见江南人物乎！”

- 4 quán dà xǐ , jí xiě biǎo chēng
chén , lìng zhào zì wèi shǐ .
xìng yè dào liǎo xǔ dou , xian
jiàn tài wèi jiǎ xǔ děng bìng
dà xiǎo guan liáo . cì rì zǎo
cháo , jiǎ xǔ chu ban zòu
yue : " dong wú qiǎn Zhōng
Dà fu zhào zì shàng biǎo . "
cáo pi xiào yue : " cǐ yù tuì
shù bìng gù yě . " jí lìng zhao
rù . zi bài fú yú dan chí . pi
lǎn biǎo bì , suì wèn zi yue :
" wú hóu nǎi hé rú zhǔ yě : "
zi yue : " cong míng , rén zhì
, xióng luè zhì zhǔ yě . " pi
xiào yue : " qīng bao jiǎng
guan nǎi tài shèn ? " zi yue :
" chén fei guò yù yě . wú hóu
nà lǔ sù yú fán pǐn , shì qí
cong yě ; bá lǔ méng yú xíng
zhèn , shì qí míng yě ; huò
yú jìn ér bù hài , shì qí rén yě
; qǔ jīng zhōu bing bù xiě rèn

权大喜，即写表称臣，令赵咨为使。星夜到了许都，先见太尉贾诩等并大小官僚。次日早朝，贾诩出班奏曰：“东吴遣中大夫赵咨上表。”曹丕笑曰：“此欲退蜀兵故也。”即令召入。咨拜伏于丹墀。丕览表毕，遂问咨曰：“吴侯乃何如主也？”咨曰：“聪明、仁智、雄略之主也。”丕笑曰：“卿褒奖毋乃太甚？”咨曰：“臣非过誉也。吴侯纳鲁肃于凡品，是其聪也；拔吕蒙于行阵

vāng kiên ngụy đế tào phi, trần
thuyết lợi hại, sử tập hán trung,
tắc thực binh tự nguy hĩ."
Quyền viết: "Thủ kế tối thiện.
Đã khanh thủ khứ, hữu thát
liễu đồng ngô khí tượng." Tư
viết: "Nhược hữu ta tiểu sai
thát, tức đầu giang nhi tử, an
hữu diện mục kiến giang nam
nhân vật hòi!"

mẹo gì hay vậy? Tư thừa: - Chúa
công nên làm một bài biểu, tôi xin
sang sứ nước Ngụy, ra mắt vua
Ngụy là Tào Phi, bày việc lợi hại, để
Ngụy đến úp Hán Trung, quân Thục
tự nhiên phải nguy, đánh thế nào
được ta nữa mà sợ! Quyền nói: -
Kế ấy hay lắm, nhưng người đi
chuyển này, chớ có để mất thể diện
Đông Ngô nhé! Tư thừa: - Nếu tôi
để làm lỡ điều gì, thà rằng đâm đầu
xuống sông mà chết, còn mặt mũi
nào trông thấy người Giang Nam
nữa!

Quyền đại hỉ, tức tá biểu xưng
thần, lệnh triệu tư vi sứ. Tinh dã
đáo liễu húa đô, tiên kiến thái
úy cổ hủ đẳng tịnh đại tiểu quan
liêu. Thủ nhật tảo triều, cổ hủ
xuất ban tâu viết: "Đông ngô
khiển trung đại phu triệu tư
thượng biểu." Tào phi tiểu viết:
"Thủ dục thói thực binh cổ dã."
Tức lệnh triệu nhập. Tư bái
phục vu đan trì. Phi lầm biểu
tắt, toại vấn tư viết: "Ngô hầu
nai hà như chủ dã: "Tư viết:
"Thông minh, nhân trí, hùng
lực chi chủ dã." Phi tiểu viết:
"Khanh bao tướng vô nai thái
thậm?" Tư viết: "Thần phi quá
dụ dã. Ngô hầu nạp lỗ túc vu
phàm phẩm, thị kì thông dã; bạt
lữ mông vu hành trận, thị kì
minh dã; hoạch vu cầm nhi bất
hại, thị kì nhân dã; thủ kinh
châu binh bất huyết nhện, thị kì

Quyền mừng lắm, lập tức viết biểu,
xưng là thần, sai Triệu Tư đi sứ,
đến thẳng Hứa Đô, trước hết vào ra
mắt quan thái úy Giả Hủ và các
quan lớn nhỏ khác. Sáng hôm sau,
khai chầu, Giả Hủ ra ban tâu rằng: -
Tâu bệ hạ, Đông Ngô có sai trung
đại phu là Triệu Tư sang đây dâng
biểu. Tào Phi cười, nói: - Đây là
mẹo Đông Ngô muốn đuổi lui quân
Thục đây! Liền cho đòi Triệu Tư
vào. Tư vào lạy ở dưới thềm son,
dâng tờ biểu lên. Phi xem biểu xong
hỏi rằng: - Ngô hầu là bậc chúa như
thế nào? Tư tâu rằng: - Là bậc chúa
thông, minh, nhân, trí, hùng, lược.
Phi cười, nói: - Có phải khanh quá
khen đó chẳng? Tư nói: - Không
phải tôi khen quá lời đâu. Chủ tôi
dùng Lỗ Túc ở trong bọn tầm
thường, đó là thông, cắt Lã Mông ở
trong đám hành trận, đó là minh;
bắt được Vu Cám không nỡ hại, đó

, shì qí zhì yě ; jù san jiang hǔ shì tian xià , shì qí xióng yě ; qu shen yú bì xià , shì qí luè yě : yǐ cǐ lùn zhì , qǐ bù wèi cong míng , rén zhì , xióng luè zhì zhǔ hu ? " pi yòu wèn yue : " wú zhǔ pō zhì xué hu ? " zi yue : " wú zhǔ fú jiang wàn sou , dài jiǎ bǎi wàn , rèn xián shǐ néng , zhì cún jing luè ; shǎo yǒu yú xián , bó lǎn shu chuán , lì guan shǐ jí , cǎi qí dà zhǐ , bù xiào shu sheng xún zhang zhai jù ér yǐ . " pi yue : " zhèn yù fá wú , kě hu ? " zi yue : " dà guó yǒu zheng fá zhì bìng , xiǎo guó yǒu yù bēi zhì cè . " pi yue : " wú wèi wèi hu ? " zi yue : " dài jiǎ bǎi wàn , jiang hàn wèi chí , hé wèi zhì yǒu ? " pi yue : " dong wú rú dà fu zhě jí rén ? " zi yue : " cong míng tè dá zhě ba lè shí rén ; rú chén zhì bèi , che zài dǒu liàng , bù kě shèng shù . " pi tàn yue : " shǐ yú sì fang , bù rǔ jun mìng , qīng kě yǐ dang zhì yǐ . " yú shì jí jiàng zhào , mìng tài cháng qīng xíng zhēn ? cè feng sun quán wèi wú wáng , jia lè xí . zhào zì xiè en chu chéng .

，是其明也；获于禁而不害，是其仁也；取荊州兵不血刃，是其智也；据三江虎视天下，是其雄也；屈身于陛下，是其略也：以此论之，岂不为聪明、仁智、雄略之主乎？”丕又问曰：“吴主颇知学乎？”咨曰：“吴主浮江万艘，带甲百万，任贤使能，志存经略；少有余闲，博览书传，历观史籍，采其大旨，不效书生寻章摘句而已。”丕曰：“朕欲伐吴，可乎？”咨曰：“大国有征伐之兵，小国有御备之策。”丕曰：“吴畏魏乎？”咨曰：“带甲百万，江汉为池，何畏之有？”丕曰：“东吴如大夫者几人？”咨曰：“聪明特达者八九十人；如臣之辈，车载斗量，不可胜数。”丕叹曰：“使于四方，不辱君命，卿可以当之矣。”于是即降诏，命太常卿邢贞赍册封孙权为吴王，

trí dã; cư tam giang hồ thị thiên hạ, thị kì hùng dã; khuất thân vu bệ hạ, thị kì lược dã: dĩ thủ luân chí, khởi bất vi thông minh, nhân trí, hùng lược chi chủ hò? "Phi hựu vấn viết: "Ngô chủ pha tri học hò?" Tư viết: "Ngô chủ phù giang vạn tao, dài giáp bách vạn, nhâm hiền sử năng, chí tồn kinh lược; thiểu hữu dư nhàn, bác lâm thư truyền, lịch quan sứ tịch, thải kì đại chỉ, bất hiệu thư sinh tầm chương trích cú nhi dĩ." Phi viết: "Trẫm dục phạt ngô, khả hò?" Tư viết: "Đại quốc hữu chinh phạt chi binh, tiểu quốc hữu ngự bị chi sách." Phi viết: "Ngô úy ngụy hò?" Tư viết: "Đại giáp bách vạn, giang hán vi tri, hà úy chi hữu?" Phi viết: "Đông ngô như đại phu giả kỉ nhân?" Tư viết: "Thông minh đặc đạt giả bát cửu thập nhân; như thần chi bối, xa tái đấu lương, bất khả thắng số." Phi thán viết: "Sử vu tú phuơng, bất nhục quân mệnh, khanh khả dĩ đương chi hĩ." Vu thị túc hàng chiêu, mệnh thái thường khanh hinh trình tê sách phong tôn quyền vi ngô vương, gia cửu tích. Triệu tư tạ ân xuất thành.

là nhân, lấy Kinh Châu, máu không dây đến mũi gươm, đó là trí; giữ ba con sông, như hổ ngồi nhìn thiên hạ, đó là hùng; nay còn phải chịu kém bệ hạ một bậc, đó là lược. Cứ thế mà suy ra, đó chẳng phải là ông chúa thông minh, nhân, trí, hùng, lược là gì? Phi lại hỏi: - Ngô chủ có học hành gì không? Tư nói: - Ngô chủ tôi có hàng vạn chiếc thuyền kín mặt sông; giáp binh hàng trăm vạn; dùng người hiền; khiến người tài, có chí sửa sang việc thiên hạ, lúc nào thông thả thì xem rộng cả sách vở, nhưng chỉ nắm lấy cái đại ý chứ không bắt chước những phương học trò, tìm từng câu, dò từng chương làm gì! Phi nói: - Trẫm muốn đánh Ngô có nên không? Tư nói: - Đại quốc có quân đến đánh dẹp, thì tiểu quốc tôi cũng có phương kế chống giữ! Phi nói: - Ngô có sợ Ngụy không? Tư nói: - Quân mặc áo giáp hàng trăm vạn, lại có sông Giang, sông Hán làm hào, việc gì mà sợ! Phi nói: - Ông Đông Ngô có bao nhiêu người được như đại phu? Tư nói: - Bọn thông minh, giỏi giang, có chừng tám chí mươi người, còn những người như bọn tôi thì nhiều lắm, không sao kể xiết. Tào Phi thấy Triệu Tư ứng đồi trời chảy, không nhụt câu gì, than rằng: - Sách có câu: "Đi sứ ra bốn phương, không để nhụt đến mệnh vua sai khiến", như ngươi mới xứng đáng được câu ấy! Bởi vậy, mới sai quan thái thường khanh là Hình Trình mang sắc phong cho Tôn Quyền làm Ngô

加九锡。赵咨谢恩出城

5 dà fu liú ? jiàn yue : " jin sun quán jù shǔ bing zhi shì , gù lái qǐng jiàng . yǐ chén yú jiàn : shǔ , wú jiao bing , nǎi tian wáng zhī yě ; jin ruò qiān shàng jiang tí shù wàn zhī bing , dù jiang xí zhī , shǔ gong qí wài , wèi gong qí nèi , wú guó zhī wáng , bù chu xún rì . wú wáng zé shǔ gu yǐ . bì xià hé bù zǎo tú zhī ? " pi yue : " sun quán jì yǐ lǐ fú zhèn , zhèn ruò gong zhī , shì jù tian xià yù jiàng zhě zhī xin ; bù ruò nà zhī wèi shi . " liú ? yòu yue : " sun quán sui yǒu xióng cái , nǎi cán hàn piào qí jiāng jun , nán chang hóu zhì zhí . guan qing zé shì wéi , cháng yǒu wèi Zhōng yuán zhī xin ; ruò jia yǐ wáng wèi , zé qù bì xià yǐ jie ēr . jin bì xià xìn qí zhà jiàng , chóng qí wèi hào yǐ feng zhí zhī , shì yǔ hǔ tian yì yě . " pi yue : " bù rán . zhèn bù zhù wú , yì bù zhù shǔ . dài kàn wú , shǔ jiao bing , ruò miè yì guó , zhǐ cún yì guó , nǎ shí chú zhī , yǒu hé nán zai ? zhèn yì yǐ jué , qing wù fù yán . " suì mìng tài cháng qīng xíng zhen tòng zhào zi pěng zhí cè xí , jìng zhì dong wú .

大夫刘晔谏曰：“今孙权惧蜀兵之势，故来请降。以臣愚见：蜀、吴交兵，乃天亡之也；今若遣上将提数万之兵，渡江袭之，蜀攻其外，魏攻其内，吴国之亡，不出旬日。吴亡则蜀孤矣。陛下何不早图之？”丕曰：“孙权既以礼服朕，朕若攻之，是沮天下欲降者之心；不若纳之为是。”刘晔又曰：“孙权虽有雄才，乃残汉骠骑将军、南昌侯之职。官轻则势微，尚有畏中原之心；若加以王位，则去陛下一阶耳。今陛下信其诈降，崇其位号以封殖之，是与虎添翼也。”丕曰：“不然。朕不助吴，亦不助蜀。待看吴、蜀交兵，若灭一国，止存一国，那时除之，有何难哉？朕意已决，卿勿复言。”遂命太常卿邢贞同

Đại phu lưu diệp gián viết: "Kim tôn quyền cụ thực binh chi thế, cố lai thỉnh hàng. Dĩ thần ngu kiến: thực, ngô giao binh, nǎi thiên vong chi dã; kim nhược khiển thượng tương đè sở vạn chi binh, độ giang tập chi, thực công kì ngoại, ngụy công kì nội, ngô quốc chi vong, bắt xuất tuần nhật. Ngô vong tắc thực cõ hĩ. Bệ hạ hà bắt tảo đồ chí?" Phi viết: "Tôn quyền kí dĩ lẽ phục trẫm, trẫm nhược công chi, thị tự thiên hạ dục hàng già chi tâm; bắt nhược nạp chi vi thị." Lưu diệp hưu viết: "Tôn quyền tuy hữu hùng tài, nǎi tàn hán phiếu kỵ tướng quân, nam xương hầu chi chức. Quan khinh tắc thế vi, thương hữu úy trung nguyên chi tâm; nhược gia dĩ vương vị, tắc khú bệ hạ nhất giai nhĩ. Kim bệ hạ tín kì trú hàng, sùng kì vị hào dĩ phong thực chi, thị dữ hổ thiêm dục dã." Phi viết: "Bất nhiên. Trẫm bất trợ ngô, diệc bất trợ thực. Đãi khán ngô, thực giao binh, nhược diệt nhất quốc, chỉ tồn nhất quốc, na thời trừ chi, hữu hà nan tai? Trẫm ý dĩ quyết, khanh vật phục ngôn." Toại mệnh thái thường khanh hình trình đồng triệu tư phủng chấp sách tích, kính chí đồng ngô.

vương, được dùng lễ cửu tích.
Triệu Tư tạ ơn ra thành.

Lưu Hoa can rằng: - Nay Tôn Quyền sợ Thục, cho nên đến xin hàng; cứ như tôi, thì Thục, Ngô đánh nhau, chính là lúc trời làm mất hai nước ấy. Nếu ta sai một đại tướng, mang vài vạn binh, sang úp lấy nước Ngô, Thục đánh mặt ngoài, ta đánh mặt trong, thì chỉ trong năm bữa nửa tháng là nước Ngô phải mất. Nước Ngô đã rồi, nước Thục cũng nguy, bệ hạ sao không toan liệu cho sớm? Phi nói: - Tôn Quyền đã biết lẽ phép mà phục trẫm rồi, nếu lại còn đánh, thì ngăn trở bụng thiên hạ muốn hàng, không bằng ưng thuận là hơn. Hoa lại nói: - Tôn Quyền tuy có hùng tài, nhưng chỉ là một chức phiếu kỵ tướng quân Nam Sương hầu trong thời tàn Hán mà thôi. Quan nhỏ, thế yếu mà Quyền còn có bụng muốn tranh hùng với Trung Nguyên; nay phong cho y trước vương thì y chỉ kém bệ hạ một bậc. Bệ hạ tin lời trả hàng, mà phong cho y vị hiệu to lớn, có khác nào chấp thêm cánh cho hổ không? Phi nói: - Không phải thế! Trẫm chẳng giúp gì Ngô, mà cũng không giúp gì Thục. Ta đợi xem hai nước đánh nhau, khi nào một nước mất, chỉ còn một nước, bấy giờ ta sẽ trừ nốt, thì có khó gì? Ý trẫm đã quyết rồi, người đừng nói lôi thôi nữa! Liền sai Hình Trinh mang chiếu sắc đi với Triệu Tư đến Đông Ngô, phong cho Tôn

6 què shuo sun quán jù jí bǎi
guan , shang yì yù shǔ bing
zhì cè . hu bào wèi dì feng
zhǔ gong wèi wáng , lǐ dang
yuǎn jie , gù yong jiàn yue : "zhǔ gong yí zì cheng shàng
jiāng jun , lè zhōu bó zhì wèi
, bù dang shòu wèi dì feng
jué ." quán yue : "dang rì
pèi gong shòu xiàng yǔ zhì
feng , gài yin shí yě ; hé gù
què zhì ? " suí lù bǎi guan
chu chéng yíng jie . xíng
zhen zì shì shàng guó tian
shǐ , rù mén bù xià che .
zhang zhào dà nù , lì sheng
yue : " lǐ wú bù jìng , fǎ wú
bù sù , ér jun gǎn zì zun dà
qǐ yǐ jiang nán wú fang cùn
zhì rèn ye ? " xíng zhen
huang máng xià che , yǔ sun
quán xiāng jiàn , bìng che rù
chéng . hu che hòu yí rén
fàng sheng ku yue : " wú
děng bù néng fèn shen shě
mìng , wèi zhǔ bìng wèi tun
shǔ , nǎi lìng zhǔ gong shòu
rénn fēng jué , bù yì rǔ hu ! "
zhòng shì zhì , nǎi xú shèng
yě . xíng zhen wén zhī , tàn
yue : " jiang dong jiàng xiàng
rú cǐ , zhong fei jiǔ zài rén
xià zhě yě ! " què shuo sun
quán shòu liǎo feng jué ,
zhòng wén wǔ guan liáo bài
hè yǐ bì , mìng shou shí měi

赵咨捧执册锡，径至东吴。

却说孙权聚集百官，商议御蜀兵之策。忽报魏帝封主公为王，礼当远接，顾雍谏曰：“主公宜自称上将军、九州伯之位，不当受魏帝封爵。”权曰：“当日沛公受项羽之封，盖因时也；何故却之？”遂率百官出城迎接。邢贞自恃上国天使，入门不下车。张昭大怒，厉声曰：“礼无不敬，法无不肃，而君敢自尊大，岂以江南无方寸之刃耶？”邢贞慌忙下车，与孙权相见，并车入城。忽车后一人放声哭曰：“吾等不能奋身舍命，为主并魏吞蜀，乃令主公受人封爵，不亦辱乎！”众视之，乃徐盛也。邢贞闻之，叹曰：“江东将相如此，终非久在人下者也！”却说孙权受了封爵，众文武官僚拜贺已毕，命收拾美玉明

Khước thuyết tôn quyền tụ tập bách quan, thương nghị ngự thực binh chi sách. Hốt báo ngụy đế phong chúa công vi vương, lễ đương viễn tiếp, có ung giàn viết: "Chúa công nghi tự xưng thượng tướng quân, cửu châu bá chi vị, bắt đương thụ ngụy đế phong tước." Quyền viết: "Đương nhật phái công thụ hạng vũ chi phong, cái nhân thời dã; hà cỗ khước chí?" Toại suất bách quan xuất thành nghênh tiếp. Hình trình tự thị thượng quốc thiên sứ, nhập môn bắt hạ xa. Trương chiêu đại nộ, lệ thanh viết: "Lễ vô bất kính, pháp vô bất túc, nhi quân cảm tự tôn đại, khởi dĩ giang nam vô phương thốn chi nhận da?" Hình trình hoảng mang hạ xa, dũ tôn quyền tương kiến, tịnh xa nhập thành. Hốt xa hậu nhất nhân phóng thanh khốc viết: "Ngô đẳng bất năng phản thân xá mệnh, vi chủ tịnh nguy thôn thực, nãi lệnh chúa công thụ nhân phong tước, bất diệc nhục hò!" Chúng thị chi, nãi từ thịnh dã. Hình trình văn chi, thán viết: "Giang đông tương tương như thử, chung phi cửu tại nhân hạ giả dã!" Khước thuyết tôn quyền thụ liễu phong tước, chúng văn võ quan liêu bái hạ dĩ tắt, mệnh thu thập mĩ

Quyền.

Tôn Quyền đang cùng với các quan bàn kề chống cự quân Thục, chợt có tin báo có sứ nước Ngụy đến phong vương, phải ra ngoài xa nghênh tiếp. Cố Ung can rằng: - Chúa công nên tự xưng làm chức thượng tướng quân Cửu Châu Bá, chứ không nên chịu tước phong của Ngụy. Quyền nói: - Ngày xưa, Bái Công chịu tước phong của Hạng Vũ, đó là tùy thời, sao lại từ chối? Bèn dẫn các quan ra thành đón rước sứ giả. Hình Trình cậy mình là sứ giả nước lớn, vào cửa không thèm xuống xe. Trương Chiêu giận lắm, quát to lên rằng: - Lễ, đâu cũng phải kính, phép, đâu cũng phải nghiêm. Người sao dám tự cao tự đại, dễ thường khinh Giang Nam ta không có một mũi gươm nào chăng? Hình Trình vội vàng xuống xe, ra mắt Tôn Quyền, rồi hai người cùng ngồi một xe đi vào trong thành. Bỗng ở sau xe có một người tự dung khóc hu hu lên rằng: - Chúng ta không biết liều mình ra sức đánh nước Ngụy, nuốt nước Thục, mà để chủ ta phải chịu cho người phong tước, đã thảm nhục hay chưa? Chúng trông ra xem ai, thì là Tử Thịnh. Hình Trình nghe thấy vậy than rằng: - Tướng văn, tướng võ Giang Đông như thế này, tất nhiên không chịu kém người mãi đâu! Tôn Quyền chịu phong tước xong, các văn võ quan

yù míng chū děng wù , qiǎn rén ? jìn xiè en . zǎo yǒu xì zuò bào shuo shǔ zhǔ yǐn běn guó dà bing , jí mán wáng sha mó ke fan bing shù wàn , yòu yǒu dòng qì hàn jiāng dù lù , liú níng èr zhī bing , shuǐ lù bìng jìn , shèng shì zhèn tiān . shuǐ lù jun yǐ chu wu kǒu , hàn lù jun yǐ dào zǐ guī . shí sun quán sui deng wáng wèi , nài wéi zhǔ bù kěn jie yìng , nǎi wèn wén wǔ yue : " shǔ bing shì dà , dang fù rú hé ? " zhòng jie mò rán . quán tàn yue : " zhōu láng zhì hòu yǒu lǔ sù , lǔ sù zhì hòu yǒu lǚ méng , jìn lǚ méng yǐ wáng , wú rén yǔ gu fēn yōu yě ! " yán wèi bì , hu ban bù zhong yí shào nián jiāng , fèn rán ér chu , fú dì zòu yue : " chén sui nián yòu , pō xí bing shu . yuàn qǐ shù wàn zhì bing , yǐ pò shǔ bing . " quán shì zhì , nǎi sun huán yě . huán zì shú wǔ , qí fù míng hé , běn xìng yú shì , sun cè ài zhī , cí xìng sun , yin cí yì xì wú wáng zong zú . hé sheng sì zi , huán ju qí cháng , gong mǎ shóu ? , cháng cóng wú wáng zheng tǎo , léi lì qí gong , guan shòu wǔ wèi ; shí nián èr shí wǔ suì . quán yue : " rǔ yǒu hé cè shèng zhì ? " huán yue : chén yǒu dà jiang èr yuán : yi míng lǐ yì , yi míng xiè jing

珠等物，遣人賚进谢恩。早有细作报说蜀主引本国大兵，及蛮王沙摩柯番兵数万，又有洞溪汉将杜路、刘宁二枝兵，水陆并进，声势震天。水路军已出巫口，旱路军已到秭归。时孙权虽登王位，奈魏主不肯接应，乃问文武曰：“蜀兵势大，当复如何？”众皆默然。权叹曰：“周郎之后有鲁肃，鲁肃之后有吕蒙，今吕蒙已亡，无人与孤分忧也！”言未毕，忽班部中一少年将，奋然而出，伏地奏曰：“臣虽年幼，颇习兵书。愿乞数万之兵，以破蜀兵。”权视之，乃孙桓也。桓字叔武，其父名河，本姓俞氏，孙策爱之，赐姓孙，因此亦系吴王宗族。河生四子，桓居其长，弓马熟娴，常从吴王征讨，累立奇功，官授武卫都尉；时年二十五岁。权曰：“汝有何策胜之？”桓曰：“臣有

ngọc minh châu đǎng vật, khiễn nhân tê tiến tạ ân. Tảo hữu tê tác báo thuyết thực chủ dǎn bỗn quốc đại binh, cập man vương sa ma kha phiên binh sô vạn, hựu hựu động khê hán tương đồ lô, lưu ninh nhị chi binh, thủy lực tịnh tiến, thanh thế chấn thiên. Thủy lộ quân dĩ xuất vu khẩu, hạn lộ quân dĩ đáo tǐ quy. Thời tôn quyền tuy đǎng vương vị, nại ngụy chủ bất khẳng tiếp ứng, nãi vấn văn võ viết: "Thục binh thế đại, đương phục như hà?" Chúng giai mặc nhiên. Quyền thán viết: "Chu lang chi hậu hữu lõ túc, lõ túc chi hậu hữu lữ mông, kim lữ mông dĩ vong, vô nhân dũ cô phân ưu dã!" Ngôn vi tắt, hốt ban bộ trung nhất thiếu niên tương, phán nhiên nhi xuất, phục địa tâu viết: "Thần tuy niên ấu, pha tập binh thư. Nguyện khát số vạn chi binh, dĩ phá thực binh." Quyền thị chi, nãi tôn hoàn dã. Hoàn tự thúc võ, kì phụ danh hà, bỗn tính du thị, tôn sách ái chi, tú tính tôn, nhân thủ diệc hệ ngô vương tông tộc. Hà sinh tú tử, hoàn cư kì trường, cung mã thực nhàn, thường tòng ngô vương chinh thảo, luy lập kì công, quan thụ võ vệ đô úy; thời niên nhị thập ngũ tuế. Quyền viết: "Nhữ hữu hà sách thăng chi?" Hoàn viết: "Thần hữu đại tướng nhị viên: nhất danh lý dị, nhất danh tạ tinh, câu hữu vạn phu bất

liêu vào lạy mừng đâu đây; đoạn thu xếp đồ châu ngọc sai người sang nước Ngụy tiến cống tạ ân. Có mật thám về báo rằng: - Thực chủ dǎn đại quân cùng với man vương là Sa Ma Kha mang vài vạn quân rợ, lại có tướng Đỗng Khê là Đỗ Lộ, Lưu Ninh giúp đỡ. Quân thủy bộ hai đường cùng tiến, thanh thế to lầm. Hiện nay quân thủy đã ra khỏi cửa Vu Khẩu, quân bộ đã đến Thôi Qui. Bấy giờ Tôn Quyền đã lên ngôi vương, nhưng vua Ngụy vẫn chưa cho quân đến cứu, bèn hỏi các quan rằng: - Quân Thục thế to lầm, làm thế nào bây giờ? Các quan nín lặng, Tôn Quyền lại nói: - Sau Chu Lang có Lỗ Túc, sau Lỗ Túc có Lã Mông, nay Lã Mông đã mất rồi, không còn ai lo giúp được việc cho Cô nữa ư? Nói chưa dứt lời, có một tướng tuổi trẻ bước ra tâu rằng: - Tôi tuy ít tuổi, nhưng cũng hơi biết binh pháp, vậy xin lĩnh vài vạn quân ra phá quân Thục! Quyền trông ra thì là Tôn Hoàn. Hoàn tự là Thúc Vũ, cha tên là Hà, nguyên họ Du. Tôn Sách yêu lầm, cho theo vào họ Tôn, bởi thế cũng thuộc vào tôn tộc Ngô vương. Hà sinh được bốn con; Hoàn là con trưởng, giỏi nghề cung ngựa. Thường theo Ngô vương đi đánh dẹp, nhiều khi lập được công to. Hiện đang làm võ vệ đô úy, bấy giờ mới hai mươi nhăm tuổi. Quyền hỏi rằng: - Người có mẹo gì phá được quân Thục? Hoàn tâu rằng: - Tôi có hai viên đại tướng, một là Lý Dị, hai là Tạ Tinh, đều có sức khỏe muôn

, ju yǒu wàn fū bù dāng zhī yǒng . qǐ shù wàn zhì zhòng , wǎng qín liú bēi . " quán yue : " zhí sui ying yǒng , zheng nài nián yòu ; bì de yi rén xiāng zhù , fang kě . " hǔ wei jiāng jun zhu rán chu yue : " chén yuàn yǔ xiǎo jiāng jun tòng qín liú bēi . " quán xǔ zhì , suì diǎn shuǐ lù jun wǔ wàn , feng sun huán wèi zuǒ dou du , zhu rán wèi yòu dou du , jí rì qǐ bing . shào mǎ tàn de shǔ bing yǐ zhì yí dou xià zhài , sun huán yǐn èr wàn wǔ qian jun mǎ , tún yú yí dou jiè kǒu , qián hòu fēn zuò san yíng , yǐ jù shǔ bing . què shuo shǔ jiang wú ban lǐng xian feng zhì yìn , zì chu chuan yǐ lái , suǒ dào zhì chǔ , wàng feng ér jiàng , bing bù xiě rèn , zhí dào yí dou ; tàn zhì sun huán zài bǐ xià zhài , fei zòu xian zhǔ . shí xian zhǔ yǐ dào zǐ guī , wén zòu nù yue : " liàng cǐ xiǎo ér , an gǎn yǔ zhèn kèng ye ! " guan xìng zòu yue : " jì sun quán lìng cǐ zi wèi jiang , bù láo bì xià qiān dà jiang , chén yuàn wǎng qín zhī . " xian zhǔ yue : " zhèn zhèng yù guan rǔ zhuàng qì . " jí mìng guan xìng qián wǎng . xìng bài cí yù xíng , zhang bao chu yue : " jì guan xìng qián qù tǎo zéi , chén yuàn tòng xíng . " xian zhǔ yue : " èr zhí tòng

大将二员：一名李异，一名谢旌，俱有万夫不当之勇。乞数万之众，往擒刘备。”权曰：“侄虽英勇，争奈年幼；必得一人相助，方可。”虎威将军朱然出曰：“臣愿与小将军同擒刘备。”权许之，遂点水陆军五万，封孙桓为左都督，朱然为右都督，即日起兵。哨马探得蜀兵已至宜都下寨，孙桓引二万五千军马，屯于宜都界口，前后分作三营，以拒蜀兵。却说蜀将吴班领先锋之印，自出川以来，所到之处，望风而降，兵不血刃，直到宜都；探知孙桓在彼下寨，飞奏先主。时先主已到秭归，闻奏怒曰：“量此小儿，安敢与朕抗耶！”关兴奏曰：“既孙权令此子为将，不劳陛下遣大将，臣愿往擒之。”先主曰：“朕正欲观汝壮气。”即命关兴前往。兴拜辞欲行，张苞出曰：“既

đương chi dũng. Khát số vạn chi chúng, vãng cầm lưu bị. "Quyền viết: "Chát tuy anh dũng, tranh nại niên ấu; tất đắc nhất nhân tương trợ, phương khâ." Hỗ uy tướng quân chu nhiên xuất viết: "Thần nguyện dữ tiểu tướng quân đồng cầm lưu bị." Quyền hứa chi, toại điểm thủy lực quân ngũ vạn, phong tôn hoàn vi tả đô đốc, chu nhiên vi hữu đô đốc, túc nhật khởi binh. Tiêu mã tham đốc thực binh dĩ chí nghi đô hạ trại, tôn hoàn dẫn nhị vạn ngũ thiên quân mã, truân vu nghi đô giới khẩu, tiền hậu phân tác tam doanh, dĩ cự thực binh. Khước thuyết thực tương ngô ban lĩnh tiên phong chi ấn, tự xuất xuyên dĩ lai, sở đáo chi xứ, vọng phong nhi hàng, binh bắt huyết nhện, trực đáo nghi đô; tham tri tôn hoàn tại bỉ hạ trại, phi tầu tiên chủ. Thời tiên chủ dĩ đáo tǐ quy, văn tầu nộ viết: "Lượng thử tiểu nhi, an cảm dữ trẫm kháng da!" Quan hưng tầu viết: "Kí tôn quyền lệnh thử tử vi tương, bắt lao bệ hạ khiển đại tướng, thần nguyên vãng cầm chi." Tiên chủ viết: "Trẫm chánh dục quan nhữ tráng khí." Túc mệnh quan hưng tiền vãng. Hưng bái từ dục hành, trương bao xuất viết: "Kí quan hưng tiền khứ thảo tắc, thần nguyên đồng hành." Tiên chủ viết: "Nhị chát đồng hành thậm diệu, đãn tu cản thận, bất khâ

người không địch nổi. Xin chúa công cấp cho vài vạn quân, để tôi ra bắt Lưu Bị. Quyền nói: - Cháu tuy anh hùng, nhưng còn ít tuổi, phải được một người giúp đỡ mới xong. Hỗ oai tướng quân là Chu Nhiên tâu rằng: - Tôi xin đi với tiểu tướng quân ra bắt Lưu Bị! Quyền ứng lời, liền điểm quân thủy lực năm vạn, phong cho Tôn Hoàn làm tả đô đốc, Chu Nhiên làm hữu đô đốc, bắt quân đi ngay hôm ấy. Quân do thám dò biết quân Thục đã đến Nghi Đô hạ trại. Tôn Hoàn dẫn hai vạn rưỡi quân mã đóng ở giáp giới Nghi Đô, trước sau chia làm ba trại, để cự nhau với quân Thục.

Tướng Thục là Ngô Ban lĩnh án tiên phong, từ khi ở Xuyên ra, đi đến đâu giặc hàng đến đấy, như cỏ luốt theo chiều gió, gươm không dây vết máu nào, đến thắng Nghi Đô. Nghe tin Tôn Hoàn cắm trại ở đó chống cự với quân mình, Ban liền phi báo với tiên chủ. Tiên chủ bấy giờ cũng đã dẫn quân đến Thê Qui nghe tin ấy, nổi giận nói: - Thứ thắng ranh con ấy, lại dám kháng cự với trẫm à? Quan Hưng tâu rằng: - Tôn Quyền đã cho thắng bé ấy làm tướng, bệ hạ hà tất phải sai đến đại tướng làm gì, cháu xin ra bắt cũng nổi. Tiên chủ nói: - Trẫm muốn coi tài của cháu thế nào? Lập tức sai Quan Hưng đi. Hưng lạy từ sấp đi thì Trương Bào lại tâu rằng: - Quan Hưng đã đi đánh giặc, cháu cũng xin đi một thê. Tiên chủ nói: - Hai cháu cùng đi càng hay! Nhưng phải

xíng shèn miào , dàn xu jǐn
shèn , bù kě zào cì . "

7 èr rén bài cí xian zhǔ , huì gé
xian feng , yi tòng jìn bing ,
liè chéng zhèn shì . sun
huán ting zhì shǔ bing dà zhì
, gé zhài duo qǐ . liǎng zhèn
duì yuán , huán lǐng lǐ yì , xiè
jing lì mǎ yú mén qí zhì xià ,
jiàn shǔ yíng zhong , yǒng
chu èr yuán dà jiang , jie yín
kui yín kǎi , bái mǎ bái qí :
shàng shǒu zhang bao tǐng
zhàng ba diǎn gang máo ,
xià shǒu guan xìng héng zhe
dà kǎn dao . bao dà mà yue
: " sun huán shù zì ! sǐ zài lín
shí , cháng gǎn kàng jù tian
bing hu ! " huán yì mà yue : "
rǔ fù yǐ zuò wú tóu zhī guǐ ;
jin rǔ yòu lái tǎo sǐ , hǎo
shēng bù zhì ! " zhang bao
dà nù , tǐng qiang zhí qū sun
huán . huán bèi hòu xiè jing ,
zòu mǎ lái yíng . liǎng jiang
zhàn yǒu san shí yú gé , jing
bài zǒu , bao chéng shèng
gǎn lái . lǐ yì jiàn xiè jing bài
liǎo , huang máng pai mǎ lún
zhàn jìn fù jie zhàn . zhang
bao yǔ zhàn èr shí yú gé , bù
fen shèng fù . wú jun zhong
bì jiang tán xióng , jiàn
zhang bao ying yǒng , lǐ yì
bù néng shèng , què fàng yì

关兴前去讨贼，臣愿同行。”先主曰：“二侄同行甚妙，但须谨慎，不可造次。”

tạo thú."

cẩn thận, chờ nén vội vàng.

Nhị nhân bái từ tiên chủ, hội hợp tiên phong, nhất đồng tiến binh, liệt thành trận thê. Tôn hoàn thính tri thực binh đại chí, hợp trại đa khởi. Lưỡng trân đối viên, hoàn lĩnh lý dị, tạ tinh lập mã vu môn kì chi hạ, kiến thực doanh trung, ứng xuất nhị viên đại tướng, giai ngân khôi ngân khải, bạch mã bạch kì: thượng thủ trương bao đĩnh trưng bát điểm cương mâu, hạ thủ quan hưng hoành trú đại khâm đao. Bao đại mạ viết: "Tôn hoàn thụ tử! Tử tại lâm thời, thượng cầm kháng cự thiên binh hồ!" Hoàn diệc mạ viết: "Nhữ phụ dĩ tác vo đầu chi quý; kim nhữ hựu lai thảo tử, hảo sinh bất trí!" Trương bao đại nộ, đĩnh thương trực thủ tôn hoàn. Hoàn bối hậu tạ tinh, sập mã lai nghênh. Lưỡng tương chiến hữu tam thập dư hợp, tinh bại tầu, bao thừa thắng cản lai. Lý dị kiến tạ tinh bại liễu, hoảng mang phách mã luân trám kim phủ tiếp chiến. Trương bao dũ chiến nhị thập dư hợp, bắt phân thắng phụ. Ngô quân trung bì tương đàm hùng, kiến trương bao anh dũng, lý dị bất năng thắng, khước phóng nhất

Hai tướng lạy từ đi ra, hội với tiên phong, dẫn quân tiến lên, dàn thành thê trận. Tôn Hoàn biết quân Thục đã đến, liền kéo quân trong trại ra, hai bên dàn trận đối nhau. Hoàn dẫn Lý Dị, Tạ Tinh, dừng ngựa dưới cửa cờ. Trong trận Thục, Quan Hưng, Trương Bào, cùng đội mũ chỏm bạc, mặc áo bào trắng, cờ trắng, ngựa trắng. Một tướng cầm bát xà mâu đứng trên, một tướng cầm đại đao đứng dưới. Bào thét mắng rắng: - Thằng nhãi con Tôn Hoàn kia! Chết đến cổ họng rồi, còn dám chơi nhau với thiên binh à? Hoàn cũng mắng rắng: - Cha mày đã làm ma không đầu, mày lại đến đây đòi chết, sao ngu lăm vậy? Trương Bào giận lắm, vác mâu xông thẳng vào đánh Tôn Hoàn. Tạ Tinh ở phía sau té ngựa lên địch. Hai tướng đánh nhau hơn ba chục hiệp. Tinh thua chạy, Bào thừa thế đuổi theo. Lý Dị vội vàng khoa búa ra tiếp chiến, Bào lại đánh hơn hai chục hiệp nữa, chưa phân được thua. Trong trận Ngô, có tên tì tướng là Đàm Hùng, thấy Trương Bào khỏe mạnh lắm. Lý Dị không địch nổi mới bắn ngầm ra một phát tên, tin ngay vào ngựa Trương Bào. Con ngựa bị đau chạy về, chưa đến cửa trận đã ngã kềnh ra hất Trương

lěng jiàn , zhèng shè zhōng
zhang bao suǒ qí zhī mǎ . nǎ
mǎ fù tòng ben huí běn zhèn
, wèi dào mén qí bian , pu dì
biàn dào , jiāng zhang bao
xiān zài dì shàng . lǐ yì jí
xiàng qián lún qí dà fǔ ,
wàng zhang bao nǎo dài
biàn kǎn . hu yì dào hóng
guang shǎn chǔ , lǐ yì tóu
zǎo luò dì , yuán lái guan
xìng jiàn zhang bao mǎ huí
, zhèng dài jie yìng , hu jiàn
zhang bao mǎ dào , lǐ yì gǎn
lái , xìng dà hè yì shēng , pi lǐ
yì yú mǎ xià , jiù liǎo zhang
bao . chéng shì yǎn sha ,
sun huán dà bài . gè zì míng
jin shou jun .

8 cì rì , sun huán yòu yǐn jun
lái . zhang bao , guan xìng qí
chu . guan xìng lì mǎ yú
zhèn qián , dan nuò sun
huán jiao feng . huán dà nù ,
pai mǎ lún dao , yǔ guan
xìng zhàn san shí yú gé , qì
lì bù jia , dà bài huí zhèn . èr
xiǎo jiang zhuī sha rù yíng ,
wú ban yǐn zhe zhang nán ,
féng xí qu bing yǎn sha .
zhang bao fèn yǒng dang
xian , sha rù wú jun , zhèng
yù xiè jīng , bèi bao yí móu cí
sī . wú jun sì sǎn ben zǒu .
shǔ jiāng de shèng shou
bing , zhi bù jiàn liǎo guan
xìng . zhang bao dà jīng yue
: " an guó yǒu shī , wú bù dù
sheng ! " yán qì , chuò qiang

一冷箭，正射中张苞所骑之马。那马负痛奔回本阵，未到门旗边，扑地便倒，将张苞掀在地上。李异急向前轮起大斧，望张苞脑袋便砍。忽一道红光闪处，李异头早落地，原来关兴见张苞马回，正待接应，忽见张苞马倒，李异赶来，兴大喝一声，劈李异于马下，救了张苞。乘势掩杀，孙桓大败。各自鸣金收军。

lãnh tiễn, chánh xạ trúng
trương bao sở kỵ chi mã. Na
mã phụ thống bôn hồi bỗn trận,
vị đáo môn kì biên, phác địa
tiện đảo, tương trương bao
hiên tại địa thương. Lý dị cắp
hướng tiền luân khởi đại phủ,
vọng trương bao não đại tiện
khâm. Hốt nhất đạo hồng
quang thiêm xử, lý dị đầu tảo
lạc địa, nguyên lai quan hưng
kiến trương bao mã hồi, chánh
đãi tiếp ứng, hốt kiến trương
bao mã đảo, lý di cản lai, hưng
đại hát nhất thanh, phách lý dị
vu mã hạ, cứu liễu trương bao.
Thùa thê yểm sát, tôn hoàn đại
bại. Các tự minh kim thu quân.

Bào lăn xuống đất. Lý Dị vội vàng
hai tay khoa lưỡi búa nhằm trúng
óc Trương Bào bỏ xuống. Bỗng đâu
thấy một đạo hồng quang lóe lên,
đầu Lý Dị đã rơi xuống đất. Nguyên
là, Quan Hưng thấy Trương Bào
quay về, vừa té ngựa ra tiếp ứng,
thì Trương Bào đã ngã ngựa, mà
Lý Dị đã sắn đến sau lưng. Hưng
quát to một tiếng, chém ngay được
Lý Dị, cứu Trương Bào đứng dậy,
rồi thừa thế đánh bùa sang. Tôn
Hoàn thua to. Bên nào bên ấy khua
chiêng thu quân về.

Thứ nhật, tôn hoàn hụu dẫn
quân lai. Trương bao, quan
hưng tè xuất. Quan hưng lập
mã vu trận tiền, đan natch tôn
hoàn giao phong. Hoàn đại nộ,
phách mã luân dao, dữ quan
hưng chiến tam thập dư hợp,
khí lực bất gia, đại bại hồi trận.
Nhị tiểu tướng truy sát nhập
doanh, ngô ban dẫn trú trương
nam, phùng tập khu binh yểm
sát. Trương bao phán dũng
đương tiên, sát nhập ngô quân,
chánh ngô tạ tinh, bị bao nhát
mâu thứ tử. Ngô quân tú tán
bôn tẩu. Thực tương đắc thắng
thu binh, chỉ bắt kiến liễu quan
hung. Trương bao đại kinh viết:
"An quốc hữu thất, ngô bất độc
sinh!" Ngôn cật, xước thương

Hôm sau, Tôn Hoàn lại dẫn quân
đến, Trương Bào, Quan Hưng cùng
ra. Quan Hưng đứng trước trận,
thách Tôn Hoàn giao phong. Hoàn
giận lắm, té ngựa múa đao đánh
nhau với Quan Hưng, hơn hai chục
hiệp, sức lực hoi núng, quay ngựa
chạy về, hai tướng đuổi ủa cả vào
dinh. Ngô Ban cũng dẫn bọn Phùng
Tập, Trương Nam kéo quân đánh
giếttoi bời. Trương Bào xông xáo
vác mâu đi trước, gặp Tạ Tinh Bào
đâm cho một mâu chết đứng. Quân
Ngô chạy trốn tan hoang. Tướng
Thực được trận thu quân về. Các
tướng đủ mặt, duy không thấy
Quan Hưng đâu. Trương Bào kinh
hãi nói: - An quốc có xảy ra chuyện
gì, ta cũng không sống được một
mình! Nói đoạn, vác mâu lên ngựa

shàng mǎ . xún bù shù lǐ ,
zhī jiàn guan xìng zuǒ shǒu
tí dao , yòu shǒu huó xiá yí
jiāng . bao wèn yue : " cǐ shì
hé rén ? " xìng xiào dá yue :
" wú zài luàn jun zhōng ,
zhèng yù chóu rén , gù
sheng qín lái . " bao shì zhī ,
nǎi zuó rì fàng lěng jiàn de
tán xióng yě . bao dà xǐ ,
tòng huí běn yíng , zhǎn
shǒu lì xiě , jì liǎo sī mǎ . suì
xiě biǎo chāi rén fù xian zhǔ
chǔ bào jié .

9 sun huán shé le lǐ yì , xiè jīng
, tán xióng děng xǔ duo jiàng
shì , lì qióng shì gu , bù néng
dǐ dí , jí chāi rén huí wú qiú
jiù . shǔ jiāng zhāng nán ,
féng xí wèi wú ban yue : "
mù jin wú bing shì bài ,
zhèng hǎo chéng xū jié zhài
. " ban yue : " sun huán sui
rán shé le xǔ duo jiàng shì ,
zhu rán shuǐ jun xiān jìn jié
yíng jiāng shàng , wèi céng
sǔn zhé . jin rì ruò qù jié zhài
, tǎng shuǐ jun shàng àn ,
duàn wǒ guī lù , rú zhì nài hé
? " nán yue : " cǐ shì zhì yì :
kě jiào guan , zhāng èr jiāng
jun , gè yǐn wǔ qian jun fú yú
shan gǔ zhong ; rú zhu rán
lái jiù , zuǒ yòu liǎng jun qí
chu jiá gong , bì rán qū
shèng . " ban yue : " bù rú
xian shǐ xiǎo zú zhà zuò
jiàng bing , què jiāng jié zhài

枪上马。寻不数里，只
见关兴左手提刀，右手
活挟一将。苞问曰：“此
是何人？”兴笑答曰
：“吾在乱军中，正遇
仇人，故生擒来。”苞
视之，乃昨日放冷箭的
谭雄也。苞大喜，同回
本营，斩首沥血，祭了
死马。遂写表差人赴先
主处报捷。

thượng mã. Tầm bắt số lí, chỉ
kiên quan hưng tă thủ đề đao,
hữu thủ hoạt hiệp nhất tương.
Bao vấn viết: "Thủ thi hà
nhân?" Hưng tiêu đáp viết:
"Ngô tại loạn quân trung, chánh
ngộ cứu nhân, cố sinh cầm lai."
Bao thị chi, nãi tạc nhật phỏng
lãnh tiễn đích Đàm Hùng dã.
Bao đại hỉ, đồng hồi bỗn doanh,
trảm thủ lịch huyết, té liễu tử
mã. Toại tà biểu sai nhân phó
tiên chủ xử báo tiệp.

đi tìm. Bào đi được vài dặm, thấy
Quan Hưng tay tă cầm đao, tay hữu
cắp nách một tướng. Bào hỏi rằng:
- Ai thế? Hưng cười nói: - Trong
đám loạn quân ta gặp được kẻ thù,
liền bắt sống đem về đây! Bào nhìn
ra thì chính là Đàm Hùng, người
bắn phát tên ngầm hôm qua. Bào
mừng lắm, cùng nhau về trại, chém
Đàm Hùng lấy máu té con ngựa
chết, rồi viết biểu sai người đem
đến dinh tiên chủ báo tin thắng trận.

孙桓折了李异、谢旌、
谭雄等许多将士，力穷
势孤，不能抵敌，即差
人回吴求救。蜀将张南
、冯习谓吴班曰：“目
今吴兵势败，正好乘虚
劫寨。”班曰：“孙桓
虽然折了许多将士，朱
然水军现今结营江上，
未曾损折。今日若去劫
寨，倘水军上岸，断我
归路，如之奈何？”南
曰：“此事至易：可教
关、张二将军，各引五
千军伏于山谷中；如朱
然来救，左右两军齐出
夹攻，必然取胜。”班
曰：“不如先使小卒诈

Tôn Hoàn chiết liễu lý dị, tạ tinh,
đàm hùng đằng hứa đa tướng
sĩ, lực cùng thế cô, bất năng đế
địch, tức sai nhân hồi ngô cầu
cứu. Thực tương trương nam,
phùng tập vị ngô ban viết: "Mục
kim ngô binh thế bại, chánh hảo
thùa hư kiếp trại." Ban viết:
"Tôn hoàn tuy nhiên chiết liễu
hứa đa tướng sĩ, chu nhiên
thủy quân hiện kim kết doanh
giang thượng, vị tảng tồn chiết.
Kim nhật nhược khú kiếp trại,
thảng thủy quân thượng ngạn,
đoạn ngã quy lộ, như chi nại
hà?" Nam viết: "Thủ sự chí
dịch: khâ giáo quan, trương nhị
tướng quân, các dẫn ngũ thiên
quân phục vu sơn cốc trung;
như chu nhiên lai cứu, tả hữu
lưỡng quân tă xuất giáp công,
tất nhiên thủ thắng." Ban viết:
"Bất như tiên sử tiểu tốt trá tác
hàng binh, khuvợc tương kiếp

Tôn Hoàn tốn mất bọn Lý Dị, Tạ
Tinh, Đàm Hùng cùng rất nhiều
quân sĩ, thế lực đã kiệt, phải sai
người về Ngô cầu cứu. Tướng
Thực là Trương Nam, Phùng tập
bàn với Ngô Ban rằng: - Hiện nay
quân Ngô thua luôn mấy trận, ta
nên thừa thế đến cướp trại. Ngô
Ban nói: - Tôn Hoàn tuy thiệt hại
nhiều tướng sĩ, nhưng cánh quân
thủy của Chu Nhiên, hiện đang
đóng trên mặt sông, chưa tổn hại
chút nào. Nếu ta đến cướp trại,
phỏng quân mặt thủy kéo lên bờ,
chặn mất đường ta về, thì làm thế
nào? Nam nói: - Việc ấy rất dễ. Nên
sai Quan, Trương hai tướng, mỗi
người dẫn năm nghìn quân, phục ở
trong hang núi, nếu Chu Nhiên lại
cứu thì đổ ra mà đánh, chắc rằng
phải được. Ban nói: - Không bằng
ta sai mấy tên lính sang trá hàng,
khiến nó báo việc cướp trại với Chu
Nhiên. Nhiên trông thấy ngọn lửa,

shì gào yǔ zhu rán ; rán jiàn
huǒ qǐ , bì lái jiù yìng , què
lìng fú bing jí zhī , zé dà shì jì
yǐ . " fén gōng děng dà xǐ , suí
yì jì ér xíng .

10 què shuo zhu rán ting zhī
sun huán sǔn bìng zhé jiāng
, zhèng yù lái jiù , hu fú lù jun
yǐn jǐ gè xiǎo zú shàng
chuán tóu jiàng . rán wèn zhī
, xiǎo zú yue : " wǒ děng shì
fén gōng zhàng xià shì zú , yin
shǎng fá bù míng , dài lái tóu
jiàng , jiù bào jí mì . " rán yue
: " suǒ bào hé shì ? " xiǎo zú
yue : " jin wǎn fén gōng chéng
xū yào jié sun jiāng jun yíng
zhài , yue ding jǔ huǒ wèi
hào . " zhu rán ting bì , jí shí
rénn bào zhì sun huán . bào
shì rén xíng zhì bàn tú , bēi
guan xìng sha liǎo . zhu rán
yí miàn shàng yì , yù yǐn bing
qù jiù yǐng sun huán . bù
jiāng cui yǔ yue : " xiǎo zú
zhì yán , wèi kě shen xìn .
tāng yǒu shu yú , shuǐ lù èr
jun jìn jie xiū yǐ . jiāng jun zhī
yí wěn shǒu shuǐ zhài , mǒu
yuàn tì jiāng jun yí xíng . "
rán cóng zhī , suì lìng cui yǔ
yǐn yí wàn jun qián qù . shì
yè , fén gōng , zhāng nán , wú
ban fēn bìng san lù , zhí sha
rù sun huán zhài zhòng , sì
miàn huǒ qǐ , wú bìng dà
luàn , xún lù ben zǒu .

作降兵，却将劫寨事告与朱然；然见火起，必来救应，却令伏兵击之，则大事济矣。”冯习等大喜，遂依计而行。

trại sự cáo dã chu nhiên; nhiên
kiên hỏa khởi, tất lai cứu ứng,
khước lệnh phục binh kích chi,
tắc đại sự tể hĩ." Phùng Tập
đảng đại hỉ, toại y kế nhi hành.

tất nhiên đến cứu, ta sẽ sai quân
phục đồ ra mà đánh, như thế việc
lớn chắc xong! Bọn Phùng Tập
mừng lầm, nghe theo kế ấy.

却说朱然听知孙桓损兵折将，正欲来救，忽伏路军引几个小卒上船投降。然问之，小卒曰：“我等是冯习帐下士卒，因赏罚不明，待来投降，就报机密。”然曰：“所报何事？”小卒曰：“今晚冯习乘虚要劫孙将军营寨，约定举火为号。”朱然听毕，即使人报知孙桓。报事人行至半途，被关兴杀了。朱然一面商议，欲引兵去救应孙桓。部将崔禹曰：“小卒之言，未可深信。倘有疏虞，水陆二军尽皆休矣。将军只宜稳守水寨，某愿替将军一行。”然从之，遂令崔禹引一万军前去。是夜，冯习、张南、吴班分兵三路，直杀入孙桓寨中，四面火起。

Khước thuyết chu nhiên thính
tri tôn hoàn tổn binh chiết
tương, chánh dục lai cứu, hốt
phục lộ quân dẫn kỉ cá tiểu tốt
thuong thuyền đầu hàng. Nhiên
vấn chi, tiểu tốt viết: "Ngã đảng
thị phùng tập trường hạ sĩ tốt,
nhân thường phạt bất minh, đãi
lai đầu hàng, tựu báo cơ mật."
Nhiên viết: "Sở báo hà sự?"
Tiểu tốt viết: "Kim vân phùng
tập thừa hư yêu kiếp tôn tướng
quân doanh trại, ước định cử
hỏa vi hào." Chu nhiên thính
tất, tức sử nhân báo tri tôn
hoàn. Báo sự nhân hành chí
bán đồ, bị quan hưng sát liễu.
Chu nhiên nhất diện thương
nghị, dục dẫn binh khứ cứu
ứng tôn hoàn. Bộ tướng thô vũ
viết: "Tiểu tốt chi ngôn, vị khả
thâm tín. Thảng hữu sơ ngu,
thủy lục nhị quân tần giải hưu
hĩ. Tướng quân chỉ nghi ổn thủ
thủy trại, mỗ nguyện thê tướng
quân nhất hành." Nhiên tòng
chi, toại lệnh thô vũ dẫn nhất
vạn quân tiền khứ. Thị dạ,
phùng tập, trường nam, ngô
ban phân binh tam lộ, trực sát
nhập tôn hoàn trại trung, tứ
diện hỏa khởi, ngô binh đại

- ，吴兵大乱，寻路奔走。
。
- 11 qiě shuo cui yǔ zhèng xíng
zhi xiàn , hu jiàn huǒ qǐ , jí
cui bing qián jìn . gang cái
zhuǎn guò shān lái , hu shan
gǔ zhōng gǔ shēng dà zhèn :
zuǒ bian guan xìng , yòu
bian zhang bao , liǎng lù jiá
gong . cui yǔ dà jīng , fang
yù ben zǒu , zhèng yù zhang
bao ; jiao mǎ zhī yí gé , bèi
bao sheng qín ér huí . zhu
rán ting zhí wéi jí , jiāng
chuán wǎng xià shuǐ tuì wǔ
liù shí lǐ qù liǎo . sun huán
yǐn bài jun táo zǒu , wèn bù
jiāng yue : "qián qù hé chǔ
chéng jian liáng guǎng ?" bù
jiāng yue : "cǐ qù zhèng bēi
? líng chéng , kě yǐ tún bing ."
huán yǐn bài jun jí wàng ?
líng ér zǒu . fang jìn de
chéng , wú ban děng zhui
zhì , jiāng chéng sì miàn wéi
dìng . guan xìng , zhang bao
děng jiě cui yǔ dào zǐ guī lái .
xian zhǔ dà xǐ , chuán zhǐ
jiāng cui yǔ zhǎn què , dà
shǎng san jun . zì cǐ wei feng
zhèn dòng , jiāng nán zhū
jiāng wú bù dǎn hán .
- 且说崔禹正行之间，忽见火起，急催兵前进。刚才转过山来，忽山谷中鼓声大震：左边关兴，右边张苞，两路夹攻。崔禹大惊，方欲奔走，正遇张苞；交马只一合，被苞生擒而回。朱然听知危急，将船往下水退五六十里去了。孙桓引败军逃走，问部将曰：“前去何处城坚粮广？”部将曰：“此去正北彝陵城，可以屯兵。”桓引败军急望彝陵而走。方进得城，吴班等追至，将城四面围定。关兴、张苞等解崔禹到秭归来。先主大喜，传旨将崔禹斩却，大赏三军。自此威风震动，江南诸将无不胆寒。
- 12 què shuo sun huán lìng rén
qiú jiù yú wú wáng , wú
wáng dà jīng , jí zhao wén
wǔ shàng yì yue : "jin sun
huán shòu kùn yú ? líng ,
- 却说孙桓令人求救于吴王，吴王大惊，即召文武商议曰：“今孙桓受
- loạn, tâm lộ bôn tẩu.
- Thả thuyết thôi vũ chánh hành chi gian, hốt kiến hỏa khởi, cắp thôi binh tiền tiến. Cương tài chuyển quá sơn lai, hốt sơn cóc trung cổ thanh đại chấn: tả biên quan hưng, hữu biên trương bao, lưỡng lộ giáp công. Thôi vũ đại kinh, phương dục bôn tầu, chánh ngộ trương bao; giao mã chỉ nhất hợp, bị bao sinh cầm nhi hồi. Chu nhiên thính tri nguy cấp, tương thuyền vãng hạ thủy thổi ngũ lực thập lí khứ liễu. Tôn hoàn dẫn bại quân đào tầu, vấn bộ tương viết: "Tiền khứ hà xứ thành kiên lương quảng?" Bộ tương viết: "Thứ khứ chánh bắc di lăng thành, khả dĩ truân binh." Hoàn dẫn bại quân cấp vong di lăng nhi tầu. Phương tiến đắc thành, ngô ban đẳng truy chí, tương thành tú diện vi định. Quan hưng, trương bao đẳng giải thôi vũ đáo tǐ quy lai. Tiên chủ đại hỉ, truyền chỉ tương thôi vũ trầm khuốc, đại thưởng tam quân. Tự thủ uy phong chấn động, giang nam chư tướng vô bất đàm hàn.
- Lại nói Thôi Vũ đang đi, thấy lửa bốc cháy vội vàng giục quân tiên lén. Vừa qua khỏi một trái núi, bỗng đâu ở trong hang trống đánh vang lừng, rồi mé tả có Quan Hưng, mé hữu có Trương Bào, hai đường đổ ra đánh giết. Thôi Vũ giật mình, toan chạy về, thì Trương Bào vừa đến nơi. Hai tướng đấu nhau, chỉ một hiệp, Vũ bị Bào bắt sống. Chu Nhiên nghe tin nguy cấp, rút quân thủy lùi năm sáu mươi dặm, Tôn Hoàn dẫn bại quân chạy trốn hỏi bộ tướng rằng: - Đây là mé trước, có xứ nào thành vững lương nhiều không? Bộ tướng nói: - Từ đây ra mé chính bắc, có thành Di Lăng, đóng quân được. Hoàn vội vàng chạy ra Di Lăng, vừa vào trong thành thì bọn Ngô Ban đuổi theo đến nơi, vây bọc kín cả bốn mặt. Quan Hưng, Trương Bào giải Thôi Vũ về Thủ Quyết. Tiên chủ mừng lắm, truyền chỉ đem chém Thôi Vũ, rồi mở tiệc khao thưởng ba quân. Từ bấy giờ oai phong tiên chủ lừng lẫy, các tướng bên Giang Nam đều mất vía.
- Khuốc thuyết tôn hoàn lệnh nhân cầu cứu vu ngô vương, ngô vương đại kinh, tức triệu văn võ thương nghị rằng: - Nay Tôn Hoàn bị khốn ở Di Lăng, Chu Nhiên thua to ở Trường Giang, thế quân

zhu rán dà bài yú jiang
zhong , shǔ bing shì dà , rú
zhi nài hé ? " zhang zhào
zòu yue : " jin zhu jiang sui
duo wù gù , rán cháng yǒu
shí yú rén , hé lù yú liú bài ?
kě mìng hán dang wèi zhèng
jiang , zhou tài wèi fù jiang ,
pan zhang wèi xiān feng ,
líng tǒng wèi gé hòu , gan
níng wèi jiù yìng , qǐ bìng shí
wàn jù zhì . " quán yí suǒ zòu
, jí mìng zhu jiang sù xíng .
cǐ shí gan ning yǐ huàn lì jí ,
dài bìng cóng zhēng .

- 13 què shuo xian zhǔ cóng wu
xiá jiàn píng qǐ , zhí jie ? líng
jiè fen , qí shí yú lǐ , lián jié sì
shí yú zhài ; jiàn guan xìng ,
zhang bao lǚ lì dà gong , tàn
yue : " xí rì cóng zhèn zhu
jiang , jie lǎo mài wú yòng yǐ
; fù yǒu èr zhí rú cǐ ying
xióng , zhèn hé lù sun quán
hu ! " zhèng yán xiān , hu
bào hán dang , zhou tài lǐng
bing lái dào . xian zhǔ fang
yù qiǎn jiang yíng dí , jìn
chén zòu yue : " lǎo jiang
huáng zhong , yǐn wǔ liù rén
tóu dong wú qù liǎo . " xian
zhǔ xiào yue : " huáng hàn
sheng fei fǎn pàn zhí rén yě ;
yin zhèn shi kǒu wù yán lǎo
zhě wú yòng , bǐ bì bù fú lǎo
, gù fèn lì qù xiāng chí yǐ . " jí
zhao guan xìng , zhang bao
yue : " huáng hàn sheng cǐ

困于彝陵，朱然大败于江中，蜀兵势大，如之奈何？”张昭奏曰：“今诸将虽多物故，然尚有十余人，何虑于刘备？可命韩当为正将，周泰为副将，潘璋为先锋，凌统为合后，甘宁为救应，起兵十万拒之。”权依所奏，即命诸将速行。此时甘宁已患病疾，带病从征。

却说先主从巫峡建平起，直接彝陵界分，七十余里，连结四十余寨；见关兴、张苞屡立大功，叹曰：“昔日从朕诸将，皆老迈无用矣；复有二侄如此英雄，朕何虑孙权乎！”正言间，忽报韩当、周泰领兵来到。先主方欲遣将迎敌，近臣奏曰：“老将黄忠，引五六人投东吴去了。”先主笑曰：“黄汉升非反叛之人也；因朕失口误言老者无用，彼必不服老，故奋力去相持矣。”即召关兴、

chu nhiên đại bại vu giang
trung, thực binh thế đại, như chi
nại hà?" Trương chiêu tâu viết:
"Kim chư tướng tuy đa vật cố,
nhiên thượng hữu thập dư
nhân, hà lự vu lưu bị? Khả
mệnh hàn đương vi chánh
tướng, chu thái vi phó tướng,
phan chương vi tiên phong,
lăng thống vi hợp hậu, cam
nin vi cứu ứng, khởi binh thập
vạn cự chi." Quyền y sở tâu,
tức mệnh chư tướng tốc hành.
Thủ thời cam ninh dĩ hoạn lị tật,
đái bệnh tòng chinh.

Thục lớn lầm, làm thế nào bây giờ? Trương Chiêu tâu rằng: - Hiện nay các tướng tuy nhiều người đã mất, nhưng cũng còn được hơn mười người, lo gì Lưu Bị? Nên sai Hán Dương làm chánh tướng, Chu Thái làm phó tướng, Phan Chương làm tiên phong, Lãnh Thống làm đoạn hậu, Cam Ninh làm cứu ứng, khởi mươi vạn quân ra mà cự mới được. Quyền nghe theo, sai các tướng ngay hôm ấy bắt quân đi. Bấy giờ Cam Ninh đang bị bệnh lỵ, cũng phải gượng theo đi đánh giặc.

Khước thuyết tiên chủ tòng vu
hợp kiến bình khởi, trực tiếp di
làng giới phân, thất thập dư lí,
liên kết tú thập dư trại; kiến
quan hưng, trương bao lũ lập
đại công, thán viết: "Tích nhật
tòng trẫm chư tướng, gai lão
mại vô dụng hĩ; phục hữu nhí
chất như thử anh hùng, trẫm hà
lụy tôn quyền hò!" Chánh ngôn
gian, hốt báo hàn đương, chu
thái lĩnh binh lai đáo. Tiên chủ
phương dục khiễn tướng
nghênh địch, cận thần tâu viết:
"Lão tướng hoàng trung, dẫn
ngũ lực nhân đầu đông ngô khứ
liễu." tiên chủ tiểu viết: "Hoàng
hán thăng phi phản bạn chí
nhân dã; nhân trẫm thất khẩu
ngô ngôn lão giả vô dụng, bỉ tát
bắt phục lão, cố phản lực khứ
tương trì hĩ." tức triệu quan
hưng, trương bao viết: "Hoàng

Lại nói, tiên chủ cắm trại từ Vu Giáp, Kiến Bình đến thẳng Di Lăng, dài hơn bảy chục dặm, trước sau cất hơn bốn chục trại liên tiếp nhau. Thấy Quan Hưng, Trương Bào lập luôn được công to, bèn than rằng: - Các tướng theo trẫm khi xưa đều già nua vô dụng cả rồi! Nay lại có hai cháu anh hùng thế này, trẫm còn lo chi Tôn Quyền nữa! Chợt có tin báo Hán Dương, Chu Thái dẫn quân đến. Tiên chủ sắp sai tướng ra địch, thì cận thần vào tâu rằng: - Hoàng Trung dẫn năm sáu người sang hàng Đông Ngô rồi. Tiên chủ cười nói: - Hoàng Hán Thăng không phải là người phản bội, đó tất là vì trẫm lỡ lời nói rằng già lão vô dụng, Hán Thăng không chịu tiếng già, cho nên gắng sức ra chống giặc đó thôi. Lập tức triệu Quan Hưng, Trương Bào vào dặn rằng: - Hoàng Hán Thăng đi chuyến này, tất nhiên

qù bì rán yǒu shī . xián zhí
xiu cí láo kǔ , kě qù xiāng
zhù . luè yǒu wéi gong , biàn
kě lìng huí , wù shǐ yǒu shī .
" èr xiǎo jiang bài cí xiān zhǔ
, yǐn běn bù jun lái zhù
huáng zhong . zhèng shì :
lǎo chén sù shǐ zhong jun
zhì , nián shǎo néng chéng
bào guó gong . wèi zhī
huáng zhong cǐ qù rú hé ,
qiě kàn xià wén fēn jiě .

张苞曰：“黄汉升此去必然有失。贤侄休辞劳苦，可去相助。略有微功，便可令回，勿使有失。”二小将拜辞先主，引本部军来助黄忠。正是：老臣素矢忠君志，年少能成报国功。未知黄忠此去如何，且看下文分解。

hán thăng thử khứ tất nhiên
hữu thất. Hiền chất hữu từ lao
khỗ, khả khứ tương trợ. Lược
hữu vi công, tiên khả lệnh hồi,
vật sử hữu thất." nhị tiểu tướng
bái từ tiên chủ, dẫn bốn bộ
quân lai trợ hoàng trung. Chánh
thị: lão thần tố thi trung quân
chí, niên thiếu năng thành báo
quốc công. Vị tri hoàng trung
thử khứ như hà, thả khán hạ
văn phân giải.

lỡ việc, hai cháu chở quản khó
nhọc, nên ra giúp hắn, nêu hắn lập
được chút công lao gì, thì phải bảo
về ngay, chớ để bị thiệt hại. Hai tiểu
tướng lạy từ tiên chủ, dẫn quân ra
giúp Hoàng Trung. Đó là: Tuổi già
muốn tò lòng trung dũng, Tướng trẻ
may nhờ dịp lập công. Chưa biết
Hoàng Trung chuyến này đi thế
nào, xem đến hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
083
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo zhang wǔ èr nián chun zhēng yuè , wǔ wei hòu jiāng jun huáng zhong suí xiān zhǔ fá wú ; hu wén xiān zhǔ yán lǎo jiang wú yòng , jí tí dao shàng mǎ , yǐn qín suí wǔ liù rén , jìng dào ? líng yíng zhōng . wú ban yǔ zhang nán , féng xí jie rù , wèn yue : " lǎo jiāng jun cǐ lái , yǒu hé shì gù ? " zhōng yue : " wú zì Cháng shā gen tian zì dào jīn , duo fù qín láo . jīn sui qí xún yǒu yú , cháng shí ròu shí jīn , bēi kai èr shí zhī gōng , néng chéng qian lǐ zhī mǎ , wèi zú wèi lǎo . zuó rì zhǔ shàng yán wú děng lǎo mài wú yòng , gù lái cǐ yǔ dong wú jiao feng , kàn wú zhǎn jiang , lǎo yě bù lǎo ! " zhèng yán xiàn , hu bào wú bing qián bù yǐ dào , shào mǎ lín yíng . zhōng fèn rán ér qǐ , chu zhàng shàng mǎ . féng xí děng quàn yue : " lǎo jiāng jun qiě xiū qīng jìn . " zhōng bù ting , zòng mǎ ér qù . wú ban lìng féng xí yǐn bing zhù zhàn . zhōng zài wú jun zhèn qián , lè mǎ héng

第八十三回
战猇亭先主得仇人
守江口书生拜大将

Đệ bát thập tam hồi chiến hổ
đinh tiên chủ dắc cừu nhân
thủ giang khẩu thư sinh bái
đại tướng

HỒI 83 Đánh Hào Đình, tiên chủ
bắt được thù nhân; Giữ Giang
Khẩu, thư sinh cất làm đại tướng

却说章武二年春正月，
武威后将军黄忠随先主
伐吴；忽闻先主言老将
无用，即提刀上马，引
亲随五六人，径到彝陵
营中。吴班与张南、冯
习接入，问曰：“老将
军此来，有何事故？”
忠曰：“吾自长沙跟天
子到今，多负勤劳。今
虽七旬有余，尚食肉十
斤，臂开二石之弓，能
乘千里之马，未足为老
。昨日主上言吾等老迈
无用，故来此与东吴交
锋，看吾斩将，老也不
老！”正言间，忽报吴
兵前部已到，哨马临营。
忠奋然而起，出帐上
马。冯习等劝曰：“老
将军且休轻进。”忠不
听，纵马而去。吴班令
冯习引兵助战。忠在吴

Khước thuyết chương võ nhị
niên xuân chánh nguyệt, võ uy
hậu tướng quân hoàng trung
tùy tiên chủ phạt ngô; hốt vân
tiên chủ ngôn lão tướng võ
dụng, tức đê đào thương mã,
dẫn thân tùy ngũ lục nhân, kính
đáo di lăng doanh trung. Ngô
ban dữ trương nam, phùng tập
tiếp nhập, vấn viết: "Lão tướng
quân thủ lai, hữu hà sự cố?"
Trung viết: "Ngô tự trường sa
cân thiên tử đáo kim, đa phụ
cần lao. Kim tuy thát tuần hữu
dư, thượng thực nhục thập cân,
tí khai nhị thạch chi cung, năng
thừa thiên lí chi mã, vị túc vi
lão. Tạc nhật chủ thượng ngôn
ngô đắng lão mại vô dụng, có
lai thủ dữ đông ngô giao
phong, khán ngô trâm tương,
lão dã bắt lão!" Chánh ngôn
gian, hốt báo ngô binh tiền bộ
đĩ đáo, tiểu mã lâm doanh.
Trung phấn nhiên nhi khởi, xuất
trưởng thượng mã. Phùng tập
đắng khuyến viết: "Lão tướng
quân thả hữu khinh tiến." Trung
bát thính, túng mã nhi khú. Ngô
ban lệnh phùng tập dẫn binh
trợ chiến. Trung tại ngô quân

Lại nói năm Chương Vũ thứ hai
(221) tháng giêng, mùa xuân, quan
võ oai hậu tướng quân là Hoàng
Trung theo tiên chủ sang đánh Ngô.
Chợt nghe thấy tiên chủ nói lão
tướng vô dụng, lập tức cầm đao lên
ngựa, dẫn năm sáu người đi theo,
đến thẳng trại Di Lăng. Ngô Ban
cùng Trương Nam, Phùng Tập tiếp
vào, hỏi rằng: - Lão tướng quân
đến đây có việc gì? Trung nói: - Ta
từ khi ở Trường Sa theo hầu thiên
tử đến giờ, lập nên bao nhiêu công
lao. Nay tuy tuổi ngoại bảy mươi,
nhưng mỗi bữa ăn còn nỗi chục cân
thịt, cánh tay còn giương nỗi cung
hai tạ, cưỡi được ngựa thiên lý, thì
cũng chưa lấy gì làm già. Hôm qua
chúa thượng nói bọn ta già cả vô
dụng, bởi vậy ta lại đây, để đánh
nhau với Đông Ngô, xem ta chém
tướng, già hay không già? Trung
đương nói thì, quân tiền bộ nước
Ngô đã kéo đến trước trại. Hoàng
Trung hăng hái ra trường nhảy lên
ngựa. Bọn Phùng Tập can rằng: -
Lão tướng chờ nên khinh tiến vội.
Trung không nghe, té ngựa ra đi.
Ngô Ban sai Phùng Tập dẫn quân
đánh giúp. Trung dùng ngựa đứng
trước trận, cắp ngang đại đao,

dao , dan nuò xian feng pan zhang jiao zhàn . zhang yǐn bù jiang shí ji chu mǎ . jí qì zhong nián lǎo , tǐng qiang chu zhàn ; dòu bù san gé , bèi zhōng yí dǎo zhǎn yú mǎ xià . pan zhang dà nù , huī guan gong shǐ de qīng lóng dao , lái zhàn huáng zhōng . jiao mǎ shù gé , bù fen shèng fù . zhōng fèn lì è zhàn , zhāng liào dí bù guò , bo mǎ biàn zǒu . zhōng chéng shì zhuī shā , quán shèng ér huí . lù féng guān xìng , zhāng bao . xìng yue : " wǒ děng fèng shèng zhī lái zhù lǎo jiāng jun ; jí yǐ lì liǎo gōng , sù qǐng huí yíng ." zhōng bù tīng . cì rì , pan zhang yòu lái nuò zhàn . huáng zhōng fèn rán shàng mǎ . xìng , bao èr rén yào zhù zhàn , zhōng bù cóng ; wú ban yào zhù zhàn , zhōng yì bù cóng ; zhì zì yǐn wǔ qiān jun chu yíng . zhān bù shù gé , zhāng tuo dǎo biàn zǒu . zhōng zòng mǎ zhui zhī , lì shēng dà jiào yue : " zéi jiāng xiū zǒu ! wú jīn wèi guān gong bào chóu !" zhui zhì sān shí yú lǐ , sì miàn hǎn shēng dà zhèn , fú bing qí chu : yòu bian zhōu tài , zuǒ bian hán dang , qián yǒu pan zhāng , hòu yǒu líng tǒng , bǎ huáng zhōng kùn zài gai xin . hu rán kuáng fēng dà qǐ , zhōng jí tuì shí ,

军阵前，勒马横刀，单搦先锋潘璋交战。璋引部将史迹出马。迹欺年老，挺枪出战；斗不三合，被忠一刀斩于马下。潘璋大怒，挥关公使的青龙刀，来战黄忠。交马数合，不分胜负。忠奋力恶战，璋料敌不过，拨马便走。忠乘势追杀，全胜而回。路逢关兴、张苞。兴曰：“我等奉圣旨来助老将军；既已立了功，速请回营。”忠不听。次日，潘璋又来搦战。黄忠奋然上马。兴、苞二人要助战，忠不从；吴班要助战，忠亦不从；只自引五千军出迎。战不数合，璋拖刀便走。忠纵马追之，厉声大叫曰：“贼将休走！吾今为关公报仇！”追至三十余里，四面喊声大震，伏兵齐出：右边周泰，左边韩当，前有潘璋，后有凌统，把黄忠困在垓心。忽然狂风大起，忠急退时，山坡上马忠

trận tiền, lặc mã hoành đao, đán nạch tiên phong phan chương giao chiến. Chương dẫn bộ tướng sử tích xuất mã. Tích khi trung niên lão, đĩnh thương xuất chiến; đấu bất tam hợp, bị trung nhất đao trảm vu mã hạ. Phan chương đại nộ, huy quan công sử đích thanh long đao, lai chiến hoàng trung. Giao mã số hợp, bất phân thắng phụ. Trung phần lực ác chiến, chương liêu địch bất quá, bất mã tiện tấu. Trung thừa thế truy sát, toàn thắng nhi hồi. Lộ phùng quan hưng, trương bao. Hưng viết: "Ngã đãng phụng thánh chỉ lai trợ lão tướng quân; kí dĩ lập liễu công, tóc thỉnh hồi doanh." Trung bất thính. Thứ nhật, phan chương hựu lai nạch chiến. Hoàng trung phần nhiên thượng mã. Hưng, bao nhị nhân yêu trợ chiến, trung bất tòng; ngô ban yêu trợ chiến, trung diệc bất tòng; chỉ tự dẫn ngũ thiên quân xuất nghênh. Chiến bất số hợp, chương tha đao tiện tấu. Trung túng mã truy chi, lệ thanh đại khiếu viết: "Tắc tướng hưu tấu! Ngô kim vi quan công báo cừu!" Truy chí tam thập dư lí, tứ diện hảm thanh đại chấn, phục binh tề xuất: hữu biên chu thái, tả biên hàn đương, tiền hữu phan chương, hậu hữu lăng thống, bả hoàng trung khốn tại cai tâm. Hốt nhiên cuồng phong đại khởi, trung cấp thời thời, sơn

thách tướng tiên phong Ngô là Phan Chương giao chiến. Phan Chương dẫn bộ tướng là Sử Tích ra trận. Tích khinh Trung già yếu, vác giáo xốc vào đánh, mới ba hiệp bị Trung chém một nhát ngã quay xuống đất. Phan Chương nổi giận, múa ngay thanh long đao của Quan Công lại đánh, Trung hăng sức đánh dữ quá, Chương địch không nổi, quay ngựa chạy về. Trung thừa thế đuổi theo, thu được toàn thắng. Trung về đến nửa đường, gặp Quan Hưng, Trương Bào, Hưng nói: - Chúng tôi phụng thánh chỉ, lại giúp lão tướng quân đây. Tướng quân đã lập được công rồi, xin mời về dinh ngay cho. Trung không nghe. Hôm sau, Phan Chương lại đến khiếu chiến, Trung hăng hái lên ngựa. Hưng, Bào hai người muốn ra đánh giúp, Trung không cho, Ngô Ban muốn giúp, Trung cũng chẳng nghe, chỉ một mình dẫn năm nghìn quân ra trận. Đánh nhau được mấy hiệp Chương vác đao chạy, Trung té ngựa đuổi theo, quát to lên rằng: - Tướng giặc đừng chạy nữa! Ta nay báo thù cho Quan Công đây! Trung đuổi được hơn ba chục dặm, bỗng tiếng hò reo nỗi lên từ phía, quân phục kéo ra, hữu có Chu Thái, tả có Hàn Đương, trước mặt có Phan Chương, sau lưng là Lăng Thông, bọn người vây bọc Hoàng Trung ở giữa. Bỗng dừng lại nổi một cơn gió to, Trung vội vàng tháo đường chạy thì Mã Trung dẫn một toán quân trên sườn núi kéo xuống, bắn một phát tin ngay vào giữa vai

shan bo shàng mǎ zhong yǐn
yi jun chu , yi jiàn shè zhong
huáng zhong jian wo , xiǎn
xie ér luò mǎ . wú bing jiàn
zhong zhong jiàn , yi qí lái
gong , hu hòu miàn hǎn
sheng dà qǐ , liǎng lù jun sha
lái , wú bing kuì sǎn , jiù chu
huáng zhong , nǎi guan xìng
, zhang bao yě . èr xiǎo jiang
bǎo sòng huáng zhong jìng
dào yù qián yíng zhong .
zhong nián lǎo xiě shuai ,
jiàn chuang tòng liè , bìng
shèn chén zhòng . xian zhǔ
yù jià zì lái kàn shì , fù qí bēi
yue : " lìng lǎo jiāng jun
zhōng shāng , zhèn zhì guò
yě ! " zhong yue : " chén nǎi
yí wǔ fu ēr , xìng yù bì xià .
chén jin nián qí shí yǒu wǔ ,
shòu yì zú yǐ . wàng bì xià
shàn bǎo lóng tǐ , yǐ tú
Zhōng yuán ! " yán qì , bù
shěng rén shì . shì yè yǔn yú
yù yíng . hòu rén yǒu shi tàn
yue : " lǎo jiāng shuo huáng
zhong , shou chuan lì dà
gong . zhòng pi jin suǒ jiǎ ,
shuang wǎn tiě tai gong .
dǎn qì jīng hé bēi , wei míng
? shǔ zhong . lín wáng tóu sì
xuě , yóu zì xiǎn ying xióng .
"

3 xian zhǔ jiàn huáng zhong qì
jué , ai shang bù yǐ , chì jù
guǎn guǒ , zàng yú chéng
dou . xian zhǔ tàn yue : " wǔ
hǔ dà jiāng , yǐ wáng san rén

引一军出，一箭射中黄忠肩窝，险些儿落马。吴兵见忠中箭，一齐来攻，忽后面喊声大起，两路军杀来，吴兵溃散，救出黄忠，乃关兴、张苞也。二小将保送黄忠径到御前营中。忠年老血衰，箭疮痛裂，病甚沉重。先主御驾自来看视，抚其背曰：“令老将军中伤，朕之过也！”忠曰：“臣乃一武夫耳，幸遇陛下。臣今年七十有五，寿亦足矣。望陛下善保龙体，以图中原！”言讫，不省人事。是夜殒于御营。后人有诗叹曰：

“老将说黄忠，收川立大功。重披金锁甲，双挽铁胎弓。胆气惊河北，威名镇蜀中。临亡头似雪，犹自显英雄。”

先主见黄忠气绝，哀伤不已，敕具棺椁，葬于成都。先主叹曰：“五

pha thương mã trung dẫn nhất
quân xuất, nhất tiên xạ trúng
hoàng trung kiên oa, hiểm ta
nhi lạc mã. Ngô binh kiến trung
trúng tiên, nhất tè lai công, hốt
hậu diện hảm thanh đại khởi,
lưỡng lộ quân sát lai, ngô binh
hội tán, cứu xuất hoàng trung,
nãi quan hưng, trương bao dã.
Nhị tiểu tướng bảo tống hoàng
trung kính đáo ngự tiền doanh
trung. Trung niên lão huyết suy
tiễn sang thống liệt, bệnh thâm
trầm trọng. Tiên chủ ngự giá tự
lai khán thị, phủ kì bối viết:
"Lệnh lão tướng quân trung
thương, trầm chí quá dã!"
Trung viết: "Thần nãi nhất võ
phu nhĩ, hạnh ngộ bệ hạ. Thần
kim niên thất thập hữu ngũ, tho
diệc túc hĩ. Vọng bệ hạ thiện
bảo long thể, dĩ đồ trung
nguyên!" Ngôn cật, bất tỉnh
nhân sự. Thị dạ vẫn vu ngự
doanh. Hậu nhân hữu thi thán
viết: "Lão tương thuyết hoàng
trung, thu xuyên lập đại công.
Trọng phi kim tỏa giáp, song
văn thiết thai cung. Đảm khí
kinh hà bắc, uy danh trấn thực
trung. Lâm vong đầu tự tuyết,
do tự hiển anh hùng."

Hoàng Trung, khiến Trung suýt ngã ngựa. Quân Ngô thấy Hoàng Trung bị trúng tên liền ùa lại đánh. Bỗng nhiên ở mé sau có tiếng hò reo ầm ĩ. Hai toán quân Thục ập đến đánh quân Ngô chạy toán lạc, cứu được Hoàng Trung. Đó là Quan Hưng, Trương Bào, hai tướng giữ gìn Hoàng Trung đưa về đến ngự doanh. Trung tuổi già, khí lực đã kém, bị tên đau nặng lắm. Tiên chủ thân đến hỏi thăm, vỗ vào lưng nói: - Đã cho lão tướng quân bị thương thế này, là lỗi tại trẫm đó! Trung nói: - Tôi chỉ là một kẻ võ phu mà thôi, may mà gặp được bệ hạ. Nay tôi đã bảy mươi nhăm tuổi, sống lâu thế là đủ lắm rồi. Xin bệ hạ giữ gìn long thể cho khéo, để mà đồ Trung Nguyên. Nói đoạn ngất đi. Dêm hôm ấy, Hoàng Trung mất ở ngự doanh. Đời sau có thơ rằng: Lão tướng nhất Hoàng Trung, Vào Xuyên lập đại công. Giáp vàng, mặc sáng nhoáng, Cung sắt, giương nhẹ không. Đảm khí vang Hà Bắc, Oai danh lừng Thục Trung. Phor phor đầu bạc trắng, Đến chết vẫn anh hùng!

Tiên chủ kiến hoàng trung khí
tuyệt, ai thương bất dĩ, sắc cụ
quan quách, táng vu thành đô.
Tiên chủ thán viết: "Ngũ hổ đại
tướng, dĩ vong tam nhân. Trẫm

Tiên chủ thấy Hoàng Trung mất rồi,
thương xót không biết ngần nào,
sai khâm liệm, đem về táng tại
Thành Đô. Tiên chủ than rằng: -
Trong năm hổ tướng, đã mất ba

. zhèn cháng bù néng fù chóu , shen kě tòng zai ! " nǎi yǐn yù lín jun zhí zhì ? tíng , dà huì zhu jiang , fen jun ba lù , shuǐ lù ju jìn . shuǐ lù lìng huáng quán lǐng bìng , xian zhǔ zì lù dà jun yú hàn lù jìn fa . shí zhang wǔ èr nián èr yuè zhōng xún yě . hán dang , zhou tài ting zhi xian zhǔ yù jià lái zheng , yǐn bing chu yíng . liǎng zhèn duì yuán , hán dang , zhou tài chu mǎ , zhi jiàn shǔ yíng mén qí kai chǔ , xian zhǔ zì chu , huáng luó xiao jin sǎn gài , zuǒ yòu bái jing huáng yuè , jin yín jing jié , qián hòu wéi rào . dang dà jiào yue : " bì xià jin wèi shǔ zhǔ , hé zì qīng chu ? tǎng yǒu shu yú , huǐ zhì hé jí ! " xian zhǔ yáo zhǐ mà yue : " rǔ děng wú gǒu , shang zhèn shǒu zú , shì bù yǔ lì yú tian dì zhì xiān ! " dang huí gù zhòng jiang yue : " shéi gǎn chong tú shǔ bìng ? " bù jiāng xià xún , tǐng qiang chu mǎ . xian zhǔ bèi hòu zhang bao tǐng zhàng ba máo , zòng mǎ ér chu , dà hè yǐ sheng , zhí qū xià xún . xún jiàn bao sheng ruò jù léi , xin zhong jing jù ; qià dài yào zǒu , zhou tài dì zhou píng jiàn xún dǐ bù zhù , hui dao zòng mǎ ér lái . guan xìng jiàn liǎo , yuè mǎ tí dao lái yíng . zhang bao dà hè yǐ sheng , yi máo cì

虎大将，已亡三人。朕尚不能复仇，深可痛哉！”乃引御林军直至猇亭，大会诸将，分军八路，水陆俱进。水路令黄权领兵，先主自率大军于旱路进发。时章武二年二月中旬也。韩当、周泰听知先主御驾来征，引兵出迎。两阵对圆，韩当、周泰出马，只见蜀营门旗开处，先主自出，黄罗销金伞盖，左右白旌黄钺，金银旌节，前后围绕。当大叫曰：“陛下今为蜀主，何自轻出？倘有疏虞，悔之何及！”先主遥指骂曰：“汝等吴狗，伤朕手足，誓不与立于天地之间！”当回顾众将曰：“谁敢冲突蜀兵？”部将夏恂，挺枪出马。先主背后张苞挺丈八矛，纵马而出，大喝一声，直取夏恂。恂见苞声若巨雷，心中惊惧；恰待要走，周泰弟周平见恂抵敌不住，挥刀纵马而来。关兴见了，

thượng bát nǎng phục cừu, thâm khả thông tai!" Nãi dẫn ngự lâm quân trực chí hồ đình, đại hội chư tướng, phân quân bát lộ, thủy lục câu tiến. Thủy lộ lệnh hoàng quyền lính binh, tiên chủ tự suất đại quân vu hạn lộ tiến phát. Thời chương võ nhị niên nhị quyết trung tuần dã. Hán đương, chu thái thính tri tiên chủ ngự giá lai chinh, dẫn binh xuất nghênh. Lưỡng trận đối viễn, hàn đương, chu thái xuất mã, chỉ kiến thực doanh môn kì khai xử, tiên chủ tự xuất, hoàng la tiêu kim tán cái, tâ hữu bạch tinh hoàng việt, kim ngân tinh tiết, tiền hậu vi nhiễu. Dương đại khiếu viết: "Bệ hạ kim vi thực chủ, hà tự khinh xuất? Thắng hữu sơ ngu, hối chi hà cập!" Tiên chủ diêu chỉ mạ viết: "Nhữ đảng ngô cầu, thương trẫm thủ túc, thệ bất dũ lập vu thiên địa chi gian!" Dương hồi cố chúng tướng viết: "Thùy cảm xung đột thực binh?" Bộ tướng hạ tuân, đĩnh thương xuất mã. Tiên chủ bối hậu thương bao đĩnh trượng bát mâu, tung mã nhi xuất, đại hát nhất thanh, trực thủ hạ tuân. Tuân kiến bao thanh nhược cự lôi, tâm trung kinh cự; kháp đãi yêu tâu, chu thái đệ chu bình kiến tuân để địch bắt trụ, huy đao tung mã nhi lai. Quan hưng kiến liễu, dược mã đê đao lai nghênh. Trương bao đại hát nhất thanh, nhất mâu

người rồi, trẫm chưa báo được thù, đau đớn lắm thay! Nói đoạn dẫn quân ngự lâm đến thắng Hào Đình, hội hết cả các tướng, chia quân làm tám đường thủy bộ kéo sang Ngô. Tiên chủ sai Hoàng Quyền lĩnh quân thủy, còn mình thì dẫn đại quân bộ kéo đi. Bấy giờ là trung tuần tháng hai, năm Chương Vũ thứ hai. Hán Dương, Chu Thái nghe tin tiên chủ ngự giá đến đánh, liền dẫn quân ra địch. Hai bên dàn trận: Hán Dương, Chu Thái ra ngựa. Trận bên này, tiên chủ tự trong cửa cờ đi ra, che đôi tán vóc vàng, mao trắng, việt vàng, cờ tinh, cờ tiết che kín xung quanh. Dương gọi lớn lên rằng: - Bệ hạ nay đã làm Thục chúa, sao lại khinh thường mà đến đây, nếu có lỗi điều gì, thì hỏi sao cho kịp? Tiên chủ trả lời sang mắng rằng: - Những quân chó Ngô kia! Bay hại hai em trẫm, trẫm thề không chung trời đất với chúng bay! Dương ngoảnh lại bảo các tướng rằng: - Có ai dám xông vào đám quân Thục không? Bộ tướng là Hạ Tuân vác đao quất ngựa ra. Sau lưng tiên chủ có Trương Bào cầm mâu xốc ngựa tới, quát to một tiếng, đâm Hạ Tuân. Tuân thấy Bào tiếng dữ như sét, trong bụng đã run toan chạy về. Em Chu Thái là Chu Bình, thấy Tuân không địch nổi, liền múa đao tê ngựa ra đánh giúp. Quan Hưng cùng múa đao cự địch. Trương Bào hét lên một tiếng, đâm trúng Hạ Tuân một mâu ngã ngựa. Chu Bình thấy vậy giật mình, trở tay không kịp, bị Quan Hưng cho một

Zhōng xià xún , dào zhuàng xià mǎ . zhou píng dà jīng , cuò shǒu bù jí , bèi guān xìng yì dao zhǎn liǎo . èr xiǎo jiāng biàn qǔ hán dang , zhou tài . hán , zhou èr rén , huang tuì rù zhèn . xian zhǔ shì zhī , tàn yue : " hǔ fù wú quǎn zi yě ! " yòng yù bian yi zhǐ , shǔ bing yí qí yǎn sha guò qu , wú bing dà bài . nǎ ba lù bing , shì rú quán yǒng , sha de nǎ wú jun shi héng biàn yě , xiě liú chéng hé . què shuo gan níng zhèng zài chuán zhong yǎng bìng , tīng zhì shǔ bing dà zhì , huǒ jí shàng mǎ , zhèng yù yí biao mán bing , rén jie bèi fa xiǎn zú , jie shǐ gong nǚ cháng qiāng , táng pái dao fǔ ; wèi shǒu nǎi shì fan wáng sha mó ke , sheng de miàn rú xùn xiě , bì yǎn tú chu , shǐ yì gè tiě jí lí gū duo , yao dài liǎng zhang gong , wei feng dǒu sǒu . gan níng jiàn qí shì dà , bù gǎn jiao feng , bo mǎ ér zǒu ; bèi sha mó ke yi jiàn shè zhong tóu lú . níng dài jiàn ér zǒu , dào yú fù chí kǒu , zuò yú dà shù zhì xià ér sǐ . shù shàng qún ya shù bǎi , wéi rào qí shi . wú wáng wén zhī , ai tòng bù yǐ , jù lǐ hòu zàng , lì miào jì sì . hòu rén yǒu shi tàn yue : " wú jùn gan xìng bà , Cháng Jiāng jǐn mǎn zhōu . chóu jun zhòng zhì yǐ , bào yǒu huà

跃马提刀来迎。张苞大喝一声，一矛刺中夏恂，倒撞下马。周平大惊，措手不及，被关兴一刀斩了。二小将便取韩当、周泰。韩、周二人，慌退入阵。先主视之，叹曰：“虎父无犬子也！”用御鞭一指，蜀兵一齐掩杀过去，吴兵大败。那八路兵，势如泉涌，杀的那吴军尸横遍野，血流成河。却说甘宁正在船中养病，听知蜀兵大至，火急上马，正遇一彪蛮兵，人皆被发跣足，皆使弓弩长枪，搪牌刀斧；为首乃是番王沙摩柯，生得面如噀血，碧眼突出，使一个铁蒺藜骨朵，腰带两张弓，威风抖擞。甘宁见其势大，不敢交锋，拨马而走；被沙摩柯一箭射中头颅。宁带箭而走，到于富池口，坐于大树之下而死。树上群鸦数百，围绕其尸。吴王闻之，哀痛不已，具礼厚葬，立庙祭祀。

thứ trung hạ tuân, đảo chàng hạ mã. Chu bình đại kinh, thô thủ bắt cập, bị quan hưng nhất đao trảm liễu. Nhị tiểu tướng tiện thủ hàn đương, chu thái. Hán, chu nhị nhân, hoảng thối nhập trận. Tiên chủ thị chi, thán viết: "Hổ phụ vô khuyển tử dã!" Dụng ngự tiên nhất chí, thực binh nhất tề yểm sát quá khứ, ngô binh đại bại. Na bát lộ binh, thế như tuyền dũng, sát đích na ngô quân thi hoành biến dã, huyết lưu thành hà. Khuốc thuyết cam ninh chánh tại thuyền trung dường bệnh, thính tri thực binh đại chí, hỏa cấp thượng mã, chánh ngộ nhất bưu man binh, nhân gai bị phát tiền túc, gai sứ cung nỗ trường thương, đường bài đao phủ; vì thủ nãi thị phiên vương sa ma kha, sinh đắc diện như tốn huyết, bích nhän đột xuất, sử nhất cá thiết tật lê cốt đóa, yêu ái lưỡng thương cung, uy phong đầu tầu. Cam ninh kiến ki thể đại, bắt cầm giao phong, bát mã nhi tầu; bị sa ma kha nhất tiền xạ trúng đầu lô. Ninh dài tiền nhi tầu, đáo vu phú trì khẩu, tọa vu đại thụ chí hạ nhi tử. Thụ thương quần nha sở bách, vi nhiều kì thi. Ngô vương văn chi, ai thông bất dĩ, cụ lẽ hậu táng, lập miếu tế tự. Hậu nhân hữu thi thán viết: "Ngô quận cam hưng bá, trường giang cầm mạn chu. Thủ quân trọng tri dĩ, báo hữu hóa cửu nhát đao chét nốt. Hai tiểu tướng thừa thế xông vào bắt Hán Đương, Chu Thái. Hai người vội vàng chạy vào trận. Tiên chủ than rằng: - Đó mới thực cha hổ không đến nỗi để ra con chó bao giờ! Nói rồi cầm roi trả một cái, quân Thục kéo ừa lại, quân Ngô thua to, tám đạo quân bên Thục, tràn sang như thác lũ, giết quân Ngô thây nằm chất đồng, máu chảy thành sông. Lại nói bấy giờ Cam Ninh đang dưỡng bệnh ở trong thuyền, nghe quân Thục rầm rộ kéo đến, vội vàng lên ngựa thì vừa gặp một toán quân rợ; người nào cũng xù tóc, đi chân không, đeo cung tên, tay cầm giáo dài, đao, múa, mộc, tướng đi đâu chính là vua Thiên Sa Ma Kha, mặt đỏ như phun huyết, mắt biếc lồi ra ngoài, tay cầm một cái dùi tật lê băng sắt, lưng đeo hai bộ cung, oai phong dữ tợn. Cam Ninh thấy thế giặc to lắm, không dám đánh, quay ngựa chạy, bị vua Phiên bắn một phát tin vào giữa sống óc. Ninh đeo cả tên mà chạy, đến mãi cửa sông Phú Trì, rồi chết dưới gốc cây to. Trên cây ấy có một đàn quạ, ước chừng vài trăm con, đậu lấp kín cả thi thể. Ngô chủ nghe tin, thương xót vô cùng, sai người đem thây về, hậu lễ tống táng, lập miếu thờ phụng. Người sau có thơ than rằng: Hưng Bá anh hùng tướng đất Ngô, Cánh buồm gầm đở trải giang hồ. Thờ vua ra sức đền ơn nặng, Báo bạn kiên tâm giải oán thù. Khinh ky trăm tên xông trại giặc, Rượu ngon ba cốc lập công to. Quạ thần tiên

chóu chóu . jié zhài jiang
qing qí , qu bing yǐn jù wèng
. shén ya néng xiǎn shèng ,
xiāng huǒ yǒng qian qiu . "

后人有诗叹曰：“吴郡
甘兴霸，长江锦幔舟。
酬君重知己，报友化仇雠。
劫寨将轻骑，驱兵饮巨瓯。
神鸦能显圣，香火永千秋。”

4 què shuo xian zhǔ chéng shì
zhuī sha , suì de ? tíng . wú
bing sì sǎn táo zǒu . xian
zhǔ shou bing , zhī bù jiàn
guan xìng . xian zhǔ huang
lìng zhāng bao děng sì miàn
gen xún . yuán lái guan xìng
sha rù wú zhèn , zhèng yù
chóu rén pan zhāng , zòu
mǎ zhuī zhī . zhāng dà jīng ,
ben rù shān gǔ nèi , bù zhī
suǒ wǎng . xìng xún sì zhī
zài shān lǐ , wǎng lái xún mì
bù jiàn . kàn kan tian wǎn ,
mí zōng shi lù . xìng de xìng
yuè yǒu guāng , zhuī zhì
shān pì zhì xiàn , shí yǐ èr
gèng , dào yǐ zhuāng shàng ,
xià mǎ kòu mén . yí lǎo zhě
chu wèn hé rén . xìng yue : "wú shì zhàn jiang , mí lù dào
cǐ , qí yǐ fàn chong jí ." lǎo
réni yǐn rù , xìng jiàn táng nèi
diǎn zhe míng zhú , zhōng
táng huì huà guān gōng
shén xiàng . xìng dà ku ér
bài . lǎo rén wèn yue : "jiāng
jun hé gù ku bài ? " xìng yue
: " cǐ wú fù yě ." lǎo rén wén
yán , jí biàn xià bài . xìng yue
: " hé gù gōng yǎng wú fù ? "

thù. Kiếp trại tương khinh ky,
khu binh âm cự âu. Thần nha
năng hiển thánh, hương hỏa
vĩnh thiên thu."

khách còn linh ứng, Hương hỏa nay
đà biết mấy thu?

Khước thuyết tiên chủ thura thé
truy sát, toại đắc hổ đinh. Ngô
binh tú tán đào tẩu. Tiên chủ
thu binh, chỉ bắt kiến quan
hưng. Tiên chủ hoảng lệnh
trương bao đẳng tú diện cân
tầm. Nguyên lai quan hưng sát
nhập ngô trận, chánh ngô cùu
nhân phan chương, sậu mã
truy chi. Chương đại kinh, bôn
nhập sơn cốc nội, bắt tri sở
vãng. Hưng tầm tư chỉ tại sơn
lí, vãng lai tầm mịch bắt kiến.
Khán khán thiên văn, mê tung
thát lộ. Hạnh đắc tinh nguyệt
hữu quang, truy chí sơn tích chí
gian, thời dĩ nhị canh, đáo nhất
trang thượng, hạ mã khẩu môn.
Nhất lão giả xuất vân hà nhân.
Hưng viết: "Ngô thị chiến
tương, mê lộ đáo thử, cầu nhát
phận sung cơ." Lão nhân dẫn
nhập, hưng kiến đường nội
điểm trú minh chúc, trung
đường hội họa quan công thần
tượng. Hưng đại khóc nhi bái.
Lão nhân văn viết: "Tướng
quân hà có khóc bái?" Hưng
viết: "Thủ ngô phụ dã." Lão
nhân văn ngôn, tức tiện hạ bái.
Hưng viết: "Hà cổ cung dưỡng

Lại nói, tiên chủ thura cơ đuỗi đánh,
lấy được Hào Đinh; quân Ngô tan
chạy mất cả. Tiên chủ thu quân,
không thấy Quan Hưng về, vội vàng
sai bọn Trương Bào đi tìm khắp
bốn phía. Nguyên là Quan Hưng khi
xông vào trận Ngô, gặp Phan
Chương chính là người thù, liền té
ngựa đuối theo, Chương kinh hãi
chạy trốn vào trong hang núi, rồi
mất hút. Hưng nghĩ Chương chỉ ở
trong núi ấy, nhưng đi lại tìm tö mãi
vẫn không thấy. Dần dần trời tối,
không biết lối ra. May nhờ có bóng
trăng sao, Hưng thấy một túp nhà,
xuống ngựa gõ cửa. Một ông già ra
hỏi, Hưng nói: - Tôi là chiến tướng,
lạc đường đến đây, xin nhờ một
bữa cơm đỡ đói. Ông già mời Quan
Hưng vào trong nhà. Hưng trông
lên trên giường thờ, thấy đèn nền
sáng choang, ở giữa treo bức
tượng Quan Công. Hưng khóc òa
ngay lên, chạy vào lạy. Ông già hỏi:
- Sao tướng quân khóc? Hưng nói:
- Đây là cha tôi! Hưng hỏi: - Sao
ông lại thờ cha tôi làm vậy? Ông già
đáp: - Cả vùng này đều là địa
phương của tôn thần cả. Khi ngài
còn sống, nhà nào cũng còn thờ,
huống chi bây giờ ngài đã thành

lǎo rén dá yue : " cǐ xiān jie
shì zun shén dì fang . zài
sheng zhì rì , jia jia shì fèng ,
hé kuàng jin rì wèi shén hu ?
lǎo fu zhī wàng shǔ bīng zǎo
zǎo bǎo chóu . jin jiāng jun
dào cǐ , bǎi xìng yǒu fú yǐ . "
suì zhì jiǔ shí dài zhi , xiè an
wèi mǎ .

何故供养吾父？”老人答曰：“此间皆是尊神地方。在生之日，家家侍奉，何况今日为神乎？老夫只望蜀兵早早报仇。今将军到此，百姓有福矣。”遂置酒食待之，卸鞍喂马。

5 san gèng yǐ hòu , hu mén
wài yòu yí rén jí hù . lǎo rén
chu ér wèn zhì , nǎi wú jiang
pan zhang yì lái tóu sù . qià
rù cǎo táng , guan xìng jiàn
liǎo , àn jiàn dà hè yue : " dǎi
zéi xiū zǒu ! " zhāng huí
shen biàn chu . hu mén wài
yí rén , miàn rú zhòng zǎo ,
dan fèng yǎn , wò cán méi ,
piao san lǚ měi rán , lù páo
jin kǎi , àn jiàn ér rù . zhāng
jiàn shì guan gong xiǎn
shèng , dà jiào yí sheng ,
shén hún jīng sǎn ; yù dài
zhuǎn shen , zǎo bèi guan
xìng shǒu qǐ jiàn luò , zhǎn
yú dì shàng , qū xīn lì xiě , jiù
guan gong shén xiàng qián jí
sì . xìng de liǎo fù qín de
qing lóng yǎn yuè dao , què
jiāng pan zhang shǒu jí , ?
yú mǎ xiàng zhi xià , cí liǎo
lǎo rén , jiù qí liǎo pan zhang
de mǎ , wàng běn yíng ér lái .
lǎo rén zì jiāng pan zhang
zhì shi tuo chu shao huà .

三更已后，忽门外又一人击户。老人出而问之，乃吴将潘璋亦来投宿。恰入草堂，关兴见了，按剑大喝曰：“歹贼休走！”璋回身便出。忽门外一人，面如重枣，丹凤眼，卧蚕眉，飘三缕美髯，绿袍金铠，按剑而入。璋见是关公显圣，大叫一声，神魂惊散；欲待转身，早被关兴手起剑落，斩于地上，取心沥血，就关公神像前祭祀。兴得了父亲的青龙偃月刀，却将潘璋首级，擐于马项之下，辞了老人，就骑了潘璋的马，望本营而来。老人自将潘璋之尸拖出烧化。

ngô phụ?" Lão nhân đáp viết:
"Thủ gian giai thị tôn thần địa
phương. Tại sinh chi nhật, gia
gia thị phung, hà huống kim
nhật vi thần hò? Lão phu chỉ
vọng thực binh tảo táo báo cừu.
Kim tướng quân đáo thử, bách
tinh hữu phúc hĩ." Toại trí tửu
thực đái chí, tá an uy mã.

thần? Lão phu chỉ mong quân Thục
đến đánh báo thù cho sóm. Nay
tướng quân đến đây, trăm họ xứ
này có phúc lắm. Nói đoạn làm
rượu khoán đãi Quan Hưng, sai
người dắt ngựa, cởi yên cho ăn.

Tam canh dĩ hậu, hốt môn
ngoại hưu nhất nhân kích hộ.
Lão nhân xuất nhi vấn chi, nãi
ngô tương phan chương diệc
lai đầu túc. Kháp nhập thảo
đường, quan hưng kiến liễu, án
kiếm đại hát viết: "Ngạt tắc hưu
tẫu!" Chương hồi thần tiên xuất.
Hốt môn ngoại nhứt nhân, diện
như trọng tảo, đan phượng
nhãn, ngọa tàm mi, phiêu tam
lũ mĩ nhiêm, lục bào kim khải,
án kiếm nhì nhập. Chương kiến
thị quan công hiển thánh, đại
khiếu nhứt thanh, thần hồn kinh
tán; dục đái chuyển thân, tảo bị
quan hưng thủ khởi kiếm lạc,
trảm vu địa thương, thủ tâm lịch
huyết, tựu quan công thần
tượng tiền tế tự. Hưng đắc liễu
phụ thân đích thanh long yễn
nguyệt đao, khước tương phan
chương thủ cấp, hoàn vu mã
hạng chi hạ, từ liễu lão nhân,
tựu ky liễu phan chương đích
mã, vọng bốn doanh nhi lai.
Lão nhân tự tương phan
chương chi thi tha xuất thiêu

Cuối canh ba, lại nghe có người gõ cửa. Ông già ra hỏi, té ra tướng Ngô là Phan Chương cũng tới ngủ trọ. Chương vừa bước vào, Quan Hưng trông thấy, rút gươm quát to lên rằng: - Phản tặc đừng chạy! Chương quay mình chạy ra, bỗng
lại có một người mặt đỏ râu dài, mặc áo bào xanh giáp vàng, cầm lăm lăm thanh kiếm đi vào. Chương thấy Quan Công hiển thánh, kêu rú lên một tiếng, hồn bay phách lạc, đang chực chạy thì bị Quan Hưng chém một nhát, ngã quay xuống đất. Hưng mổ ruột lấy máu, đem đến trước tượng thần Quan Công cúng tế. Quan Hưng lấy lại được thanh long đao của Quan Công khi xưa, treo đầu Phan Chương vào cổ ngựa, rồi từ tạ ông già, cởi ngựa của Phan Chương về trại. Còn thây của Phan Chương thì ông già đem thiêu ra tro.

6 qiè shuo guan xìng xíng wú shù lǐ , hu ting de rén yán mǎ sī , yi biao jun lái dào ; wèi shǒu yi jiang , nǎi pan zhang bù jiang mǎ zhong yě . zhong jiàn xìng sha liǎo zhǔ jiang pan zhang , jiang shǒu jí ? yú mǎ xiàng zhì xià , qīng lóng dao yòu bèi xìng de liǎo , bó rán dà nù , zòng mǎ lái qǔ guan xìng . xìng jiàn mǎ zhong shì hài fù chóu rén , qì chong niú dòu , jǔ qīng lóng dao wàng zhong biān kǎn . zhong bù xià san bǎi jun bìng lì shàng qián , yi sheng hǎn qǐ , jiang guan xìng wéi zài gai xin . xìng lì gu shì wéi . hu jiàn xi běi shàng yi biao jun sha lái , nǎi shì zhang bao . mǎ zhong jiàn jiù bīng dào lái , huang máng yǐn jun zì tuì . guan xìng , zhang bao yǐ chū gǎn lái . gǎn bù shù lǐ , qián miàn mí fang , fù shì rén yǐn bing lái xún mǎ zhong . liǎng jun xiāng hé , hùn zhàn yi chǔ . bao , xìng èr rén bing shǎo , huang máng chè tuì , huí zhì ? tíng , lái jiàn xian zhǔ , xiàn shàng shǒu jí , jù yán cǐ shì . xian zhǔ jīng yì , shǎng kào san jun . què shuo mǎ zhong huí jiàn hán dang , zhou tài , shou jù bài jun , gè fēn tóu shǒu bǎ . jun shì zhōng shāng zhě bù jì qí shù . mǎ

且说关兴行无数里，忽听得人言马嘶，一彪军来到；为首一将，乃潘璋部将马忠也。忠见兴杀了主将潘璋，将首级擐于马项之下，青龙刀又被兴得了，勃然大怒，纵马来取关兴。兴见马忠是害父仇人，气冲牛斗，举青龙刀望忠便砍。忠部下三百军并力上前，一声喊起，将关兴围在垓心。兴力孤势危。忽见西北上一彪军杀来，乃是张苞。马忠见救兵到来，慌忙引军自退。关兴、张苞一处赶来。赶不数里，前面糜芳、傅士仁引兵来寻马忠。两军相合，混战一处。苞、兴二人兵少，慌忙撤退，回至猇亭，来见先主，献上首级，具言此事。先主惊异，赏犒三军。却说马忠回见韩当、周泰，收聚败军，各分头守把。军士中伤者不计其数。马

hóa.

Thả thuyết quan hưng hành vô số lí, hốt thính đắc nhân ngôn mã tê, nhất bưu quân lai đáo; vi thủ nhát tương, nãi phan chương bộ tương mã trung dã. Trung kiến hưng sát liễu chủ tương phan chương, tương thủ cấp hoàn vu mã hạng chi hạ, thanh long đao hựu bị hưng đắc liễu, bột nhiên đại nộ, túng mã lai thủ quan hưng. Hưng kiến mã trung thị hại phụ cùu nhân, khí trùng ngưu đầu, cử thanh long đao vọng trung tiện khâm. Trung bộ hạ tam bách quân tịnh lực thượng tiền, nhất thanh hảm khởi, tương quan hưng vi tại cai tâm. Hưng lực cô thế nguy. Hốt kiến tây bắc thượng nhát bưu quân sát lai, nãi thị trương bao. Mã trung kiến cứu binh đáo lai, hoảng mang dẫn quân tự thối. Quan hưng, trương bao nhát xử cản lai. Cản bất số lí, tiễn diện mi phương, phó sĩ nhân dẫn binh lai tầm mã trung. Lưỡng quân tương hợp, hỗn chiến nhát xử. Bao, hưng nhị nhân binh thiếu, hoảng mang triệt thối, hồi chí hổ định, lai kiến tiên chủ, hiến thượng thủ cấp, cụ ngôn thủ sự. Tiên chủ kinh dị, thường khao tam quân. Khuốc thuyết mã trung hồi kiến hàn đương, chu thái, thu tụ bại quân, các phân đầu thủ bả. Quân sĩ trung thương giả bắt kể kì số. Mã

Quan Hưng đi chưa được vài dặm, bỗng nghe có tiếng người nói ngựa kêu, rồi một toán quân kéo đến, tướng đi đầu chính là Mã Trung, bộ tướng của Phan Chương. Mã Trung thấy Quan Hưng giết mất chủ tướng mình, treo đầu dưới cổ ngựa, mà thanh long đao cũng mất, liền nổi giận đúng đùng, té ngựa xông vào đánh. Hưng thấy Mã Trung chính là thằng hại cha mình, cơn giận ở đâu bốc lên ngùn ngụt, khoa thanh long đao chém xuống. Bộ hạ của Mã Trung ba trăm người, xúm cả lại, vây bọc lấy Quan Hưng. Hưng thế đã nao núng, may đâu ở mé tây bắc, Trương Bào vừa dẫn một toán quân đến. Mã Trung thấy có quân cứu, vội vàng rút chạy. Hưng, Bào hai người thừa thế đuổi theo. Chưa được vài dặm, lại gặp My Phương, Phó Sĩ Nhân dẫn quân đến tìm Mã Trung. Hai bên đánh nhau lộn bậy một hồi. Hưng, Bào ít quân phải tháo lui. Hai tướng cùng về Hào Đinh ra mắt tiên chủ, dâng đầu Phan Chương, và thuật lại chuyện đó. Tiên chủ mừng rỡ, cho là chuyện lạ, khao thưởng cho ba quân. Mã Trung trở về, ra mắt Hàn Dương, Chu Thái rồi thu nhặt bại quân, chia đường ra giữ các nơi. Quân sĩ bị thương không biết bao nhiêu mà kể. Mã Trung đem Phó Sĩ Nhân, My Phương ra đóng đồn tại bến sông. Canh ba đêm ấy, chỗ nào cũng nghe tiếng quân sĩ khóc lóc. My Phương lên ra nghe trộm,

zhong yīn fù shì rén , mí
fang yú jiang zhǔ tún za .
dang yè san gèng , jun shi
jie ku sheng bù zhǐ . mí fang
àn ting zhī , yǒu yí huǒ jun
yán yue : " wǒ děng jie shì
jīng zhōu zhī bīng , bèi lǚ
méng guǐ jì sòng liǎo zhǔ
gōng xìng mìng , jin liú
huáng shú yù jià qín zheng ,
dong wú zǎo wǎn xiū yǐ . suǒ
hèn zhě , mí fang , fù shì rén
yě . wǒ děng hé bù sha cǐ èr
zéi , qù shǔ yíng tóu jiàng ?
gong láo bù xiǎo . " yòu yi
huǒ jun yán yue : " bù yào
xìng jí , dēng gè kòng r , biàn
jiù xià shǒu . "

7 mí fang ting bì , dà jīng , suì
yǔ fù shì rén shang yì yue : "
jun xìn biàn dòng , wǒ èr rén
xìng mìng nán bǎo . jin shǔ
zhǔ suǒ hèn zhě mǎ zhōng
ěr ; hé bù sha liǎo ta , jiang
shǒu jí qù xiān shǔ zhǔ , gào
cheng : wǒ děng bù de yǐ ér
jiàng wú , jin zhì yù jià qián
lái , tè dì yì yíng qǐng zuì . "
réni yue : " bù kě . qù bì yǒu
huò . " fang yue : " shǔ zhǔ
kuan rén hòu dé : mù jin a
dòu tài zi shì wǒ wài sheng ,
bǐ dàn niàn wǒ guó qí zhì
qíng , bì bù kěn jià hài . " èr
réni jì jiào yǐ dìng , xian bèi
liǎo mǎ . san gèng shí fen ,
rù zhàng cì sha mǎ zhōng ,
jiang shǒu jí ge liǎo , èr rén

忠引傅士仁、糜芳于江
渚屯扎。当夜三更，军
士皆哭声不止。糜芳暗
听之，有一夥军言曰：
“我等皆是荆州之兵，
被吕蒙诡计送了主公性
命，今刘皇叔御驾亲征，
东吴早晚休矣。所恨者，
糜芳、傅士仁也。我等何不杀此二贼，去
蜀营投降？功劳不小。
”又一夥军言曰：“不要性急，等个空儿，便
就下手。”

trung dẫn phó sĩ nhân, mi
phương vu giang chủ trâu trát.
Đương dạ tam canh, quân sĩ
giai khóc thanh bất chỉ. Mi
phương ám thính chi, hữu nhất
khóa quân ngôn viết: "Ngã
đảng giai thị kinh châu chi binh,
bị lữ mông quỷ kế tổng liều
chúa công tính mệnh, kim lưu
hoàng thúc ngự giá thân chinh,
đông ngô tảo văn hưu hĩ. Sở
hận giả, mi phương, phó sĩ
nhân dã. Ngã đảng hà bắt sát
thủ nhị tặc, khứ thực doanh đầu
hàng? Công lao bắt tiểu." Hựu
nhất khóa quân ngôn viết: "Bắt
yếu tính cấp, đảng cá không
nhi, tiện tựu hạ thủ."

thì thấy một bọn quân sĩ bàn với
nhau rằng: "Chúng ta đều là quân
Kinh Châu cả, bị Lã Mông đánh lừa,
hai mắt chúa công. Nay Lưu Hoàng
Thúc ngự giá sang đánh, Đông Ngô
nay mai tất hỏng mất. Xét ra ngoài
chỉ giận có My Phương, Phó Sĩ
Nhân mà thôi. Chúng ta sao không
giết quách hai thằng ấy, đem đến
trại Thục mà đầu hàng, chắc được
công to!". Lại nghe thấy một bọn
nữa nói: "Việc ấy chờ nên hắp tấp,
đợi lúc nào thuận tiện, chúng ta sẽ
thùa cơ mà sửa ngay đi!".

Mi phương thính tất, đại kinh,
toại dữ phó sĩ nhân thương
nghị viết: "Quân tâm biến động,
ngã nhị nhân tính mệnh nan
bảo. Kim thực chủ sở hận giả
mã trung nhĩ; hà bắt sát liều
tha, tương thủ cấp khứ hiến
thực chủ, cáo xưng: ngã đảng
bắt đắc dĩ nhi hàng ngô, kim tri
ngự giá tiền lai, đặc địa nghệ
doanh thỉnh tội. "Nhân viết: "Bắt
khả. Khứ tất hữu họa." Phương
viết: "Thục chủ khoan nhân hậu
đức: mục kim a đấu thái tử thị
ngã ngoại sanh, bỉ dấn niêm
ngã quốc thích chi tình, tất bắt
khẳng gia hại. "Nhị nhân kế
giác dĩ định, tiên bị liều mã.
Tam canh thời phân, nhập
trường thích sát mã trung,

My Phương nghe xong kinh hãi
lầm, bàn với Phó Sĩ Nhân rằng: -
Bụng quân sinh biến cả rồi, hai
chúng ta chưa biết sống chết thế
nào đây? Nay Thục chủ chỉ còn
giận có Mã Trung, chúng ta nên giết
phăng nó đi, đem đầu đến dâng,
kêu rằng bọn ta bắt đắc dĩ phải
hàng Ngô, nghe tin ngự giá đến
đây, xin lại chịu tội. Sĩ Nhân nói: -
Không nên đi, đi tất chết! Phương
nói: - Thục chủ là người nhân đức,
và lại A Đấu thái tử là cháu ngoại
ta, hắn nghĩ đến tình thân thích, tất
không nỡ hại. Hai người bàn định
đâu đấy, sắm sửa ngựa trước;
đang lúc canh ba, vào trường đâm
chết Mã Trung, cắt lấy đầu, rồi dẫn
vài mươi tên kỵ mã, đi tắt sang Hào
Đình. Quân canh đường đưa vào ra

dài shù shí qí , jìng tóu ? tíng
ér lái . fú lù jun rén xian yǐn
jiàn zhāng nán , féng xí , jù
shuo qí shì . cì rì , dào yù
yíng zhōng lái jiàn xian zhǔ ,
xiān shàng mǎ zhōng shǒu jí ,
ku gào yú qián yue : " chén
děng shí wú fǎn xin ; bēi lǚ
méng guī jí , cheng yán guan
gong yǐ wáng , zhuàn kai
chéng mén , chén děng bù
de yǐ ér jiàng . jin wén shèng
jià qián lái , tè sha cǐ zéi . yǐ
xuě bì xià zhì hèn . fú qǐ bì
xià shù chén děng zhì zuì . "
xian zhǔ dà nù yue : " zhèn
zì lí chéng dou xǔ duo shí ,
nǐ liǎng gè rú hé bù lái qǐng
zuì ? jin rì shì wéi , gù lái
qiǎo yán , yù quán xìng mìng !
zhèn ruò ráo nǐ , zhì lè
quán zhì xià , yǒu hé miàn
mù jiàn guan gong hu ! " yán
qì , lìng guan xìng zài yù
yíng zhōng , shè guan gong
líng wèi . xian zhǔ qín pěng
mǎ zhōng shǒu jí , yì qián jì
sì . yòu lìng guan xìng jiāng
mí fang , fù shì rén bo qù yǐ
fú , guì yú líng qián , qín zì
yòng dao guǎ zhí , yǐ jì guan
gong . hu zhāng bao shàng
zhàng ku bài yú qián yue : "
ér bó fù chóu rén jie yǐ zhu lù ;
chén fù yuan chóu , hé rì kě
bào ? " xian zhǔ yue : " xián
zhí wù you . zhèn dang xiao
píng jiāng nán , sha jìn wú
gǒu , wù qín èr zéi , yǔ rǔ qín
zì hǎi zhī , yǐ jì rǔ fù . " bao qì

入帐刺杀马忠，将首级割了，二人带数十骑，径投猇亭而来。伏路军人先引见张南、冯习，具说其事。次日，到御营中来见先主，献上马忠首级，哭告于前曰：“臣等实无反心；被吕蒙诡计，称言关公已亡，赚开城门，臣等不得已而降。今闻圣驾前来，特杀此贼。以雪陛下之恨。伏乞陛下恕臣等之罪。”先主大怒曰：“朕自离成都许多时，你两个如何不来请罪？今日势危，故来巧言，欲全性命！朕若饶你，至九泉之下，有何面目见关公乎！”言讫，令关兴在御营中，设关公灵位。先主亲捧马忠首级，诣前祭祀。又令关兴将糜芳、傅士仁剥去衣服，跪于灵前，亲自用刀剐之，以祭关公。忽张苞上帐哭拜于前曰：“二伯父仇人皆已诛戮；臣父冤仇，何日可报？”先主曰：

tương thủ cấp cát liễu, nhị nhân đái số thập ky, kính đầu hồ đình nhi lai. Phục lộ quân nhân tiên dẫn kiến thương nam, phùng tập, cụ thuyết kì sự. Thứ nhật, đáo ngự doanh trung lai kiến tiên chủ, hiến thượng mã trung thủ cấp, khóc cáo vu tiền viết: "Thần đẳng thật vô phản tâm; bị lữ mông quỷ kế, xưng ngôn quan công dĩ vong, trám khai thành môn, thần đẳng bất đắc dĩ nhi hàng. Kim văn thánh giá tiền lai, đặc sát thủ tặc. Dĩ tuyết bê hạ chi hận. Phục khát bê hạ thứ thần đẳng chi tội." Tiên chủ đại nộ viết: "Trẫm tự li thành đô hứa đa thời, nhĩ lưỡng cá như hà bất lai thỉnh tội? Kim nhật thế nguy, cố lai xảo ngôn, dục toàn tính mệnh! Trẫm nhuược nhiêu nhĩ, chí cừu tuyền chi hạ, hữu hà diện mục kiền quan công hò!" Ngôn cật, lệnh quan hưng tại ngự doanh trung, thiết quan công linh vị. Tiên chủ thân phùng mã trung thủ cấp, nghệ tiền tế tự. Hựu lệnh quan hưng tương mi phương, phó sĩ nhân bác khứ y phục, quy vu linh tiền, thân tự dụng đao quả chi, dĩ tế quan công. Hốt thương bao thượng trường khóc bái vu tiền viết: "Nhị bá phụ cừu nhân giai dĩ tru lục; thần phụ oan cừu, hà nhật khả báo?" Tiên chủ viết: "Hiền chất vật ưu. Trẫm đương tước bình giang nam, sát tần ngô cẩu, vụ cầm nhị tặc, dữ nhữ thân tự hải chi,

mắt Trương Nam, Phùng Tập trước, kê hết tình đầu. Hôm sau đến ngự doanh, vào lạy tiên chủ, dâng đầu Mã Trung lên, khóc mà kêu rằng: - Chúng tôi quả thật không có bụng làm phản, lỡ mắc mưu Lã Mông nói Quan Công đã mất, lừa cho chúng tôi mở cửa thành. Chúng tôi bất đắc dĩ phải hàng. Nay nghe thánh giá đến đây, nên chúng tôi giết thẳng giặc này, để hả cái tức giận của bệ hạ, xin bệ hạ tha tội cho. Tiên chủ nỗi giận, mắng rằng: - Trẫm từ Thành Đô ra đây đã lâu, hai chúng bầy sao không đến thú tội? Nay thế đã nguy cấp, mới đến nói khéo để cầu thoát chết có phải không? Nếu trẫm tha cho chúng bay, khi xuống suối vàng, còn mặt mũi nào trông thấy Quan Công nữa! Nói đoạn, sai Quan Hưng thiết ngay linh vị Quan Công ở trong dinh, tiên chủ thân dâng đầu Mã Trung lên cúng tế. Lại sai Quan Hưng đem My Phương, Phó Sĩ Nhân lột sạch quần áo, bắt ngồi quỳ trước linh vị, rồi cầm dao xéo từng miếng thịt để tế Quan Công. Bỗng Trương Bào bước ra, lạy thụp xuống đất, khóc mà kêu rằng: - Kẻ thù của bác hai đã giết được cả rồi, còn thù của cha cháu, bao giờ mới trả xong? Tiên chủ nói: - Cháu chớ lo! Trẫm còn san phẳng cả Giang Nam, giết hết chó Ngô, kỳ bắt cho được hai thằng giặc ấy, để cháu đem muối thịt chúng nó té cha cháu, mới nghe kia. Bào khóc, lạy tạ trở ra.

xiè ér tuì .

8 cǐ shí xian zhǔ wei sheng dà zhèn , jiāng nán zhī rén jìn jiē dǎn liè , rì yè háo kū . hán dang , zhōu tài dà jīng , jí zòu wú wáng , jù yán mí fāng , fù shì rén sha liǎo mǎ zhōng , qù guī shǔ dì , yì bèi shǔ dì sha liǎo . sun quán xìn qiè , suì jù wén wǔ shàng yì . bù zhì zòu yue : " shǔ zhǔ suǒ hèn zhě , nǎi lǚ méng , pan zhang , mǎ zhōng , mí fāng , fù shì rén yě . jīn cǐ shù rén jiē wáng , dù yǒu fàn jiāng , zhāng dà èr rén , xiān zài dong wú . hé bù qín cǐ èr rén , bìng zhāng fei shǒu jí , qiǎn shǐ sòng huán , jiāo yǔ jīng zhōu , sòng guī fu rén , shàng biǎo qiú hé , zài huì qián qíng , gòng tú miè wèi , zé shǔ bìng zì tuì yǐ . " quán cóng qí yán , suì jù chén xiāng mù xiá , shèng zhǔ fei shǒu , bǎng fú fàn jiāng , zhāng dà , qí yú jiàn che zhì nèi , lìng chéng bǐng wèi shǐ , ? guó shu , wàng ? tíng ér lái .

“贤侄勿忧。朕当削平江南，杀尽吴狗，务擒二贼，与汝亲自醢之，以祭汝父。”苞泣谢而退。

此时先主威声大震，江南之人尽皆胆裂，日夜号哭。韩当、周泰大惊，急奏吴王，具言糜芳、傅士仁杀了马忠，去归蜀帝，亦被蜀帝杀了。孙权心怯，遂聚文武商议。步骘奏曰：“蜀主所恨者，乃吕蒙、潘璋、马忠、糜芳、傅士仁也。今此数人皆亡，独有范疆、张达二人，现在东吴。何不擒此二人，并张飞首级，遣使送还，交与荆州，送归夫人，上表求和，再会前情，共图灭魏，则蜀兵自退矣。”权从其言，遂具沉香木匣，盛贮飞首，绑缚范疆、张达，囚于槛车之内，令程秉为使，赍国书，望猇亭而来。

dĩ té nhữ phụ." Bao kháp tạ nhi thôi.

Thử thời tiên chủ uy thanh đại chấn, giang nam chi nhân tần gai đâm liệt, nhật dạ hào khóc. Hàn đương, chu thái đại kinh, cấp tấu ngô vương, cụ ngôn mi phương, phó sĩ nhân sát liễu mã trung, khứ quy thực đế, diệc bị thực đế sát liễu. Tôn quyền tâm khiếp, toại tụ văn võ thương nghị. Bộ chất tấu viết: "Thục chủ sở hận giả, nãi lữ mông, phan chương, mã trung, mi phương, phó sĩ nhân dã. Kim thử số nhân gai vong, độc hữu phạm cương, trương đạt nhị nhân, hiện tại đồng ngô. Hả bất cầm thử nhị nhân, tịnh trương phi thủ cấp, khiển sử tổng hoàn, giao dữ kinh châu, tổng quy phu nhân, thượng biểu cầu hòa, tái hội tiền tình, cộng đồ diệt ngụy, tắc thực binh tự thối hĩ." Quyền tòng kì ngôn, toại cụ trầm hương mộc hạp, thịnh trữ phi thủ, bảng phược phạm cương, trương đạt, tù vu hạm xa chi nội, lệnh trình binh vi sứ, tê quốc thư, vọng hồ định nhi lai.

Bấy giờ oai danh của tiên chủ lừng lẫy xa gần, người Giang Nam ai cũng hết vía, kêu khóc đêm ngày. Hàn Đương, Chu Thái khiếp sợ lắm, sai người về báo với Tôn Quyền, Quyền cả kinh, tụ văn võ lại bàn bạc. Bộ Trắc tâu rằng: - Thục chủ chỉ căm hờn bọn Lã Mông, Phan Chương, Mã Trung, My Phương, Phó Sĩ Nhân mà thôi, nay mấy người ấy mất cả rồi, còn lại có Phạm Cương, Trương Đạt, hai người hiện ở Đông Ngô, ta nên bắt đem trả Thục cùng với đầu lâu Trương Phi, trao lại Kinh Châu, đưa phu nhân về, dâng biểu cầu hòa, kết tình hiếu cũ, để mà đồng tâm diệt Ngụy, như thế tự nhiên quân Thục phải rút về. Tôn Quyền nghe lời, sai đóng một cái hòm bằng gỗ trầm hương, bỏ đầu Trương Phi vào, trói Phạm Cương, Trương Đạt giam trong cũi, sai Trình Bỉnh đi sứ mang quốc thư đến Hào Đinh.

9 què shuo xian zhǔ yù fa bing
qián jìn . hu jìn chén zòu yue : " dong wú qiǎn shǐ sòng
zhang che qí zhī shǒu , bìng
qiú fàn jiang , zhang dá èr
zéi zhì . " xian zhǔ liǎng shǒu
jia é yue : " cǐ tian zhī suǒ cì ,
yì yóu san dì zhī líng yě ! " jí
lìng zhang bao shè fei líng
wèi . xian zhǔ jiàn zhang fei
shǒu jí zài xiá zhōng miàn bù
gǎi sè , fàng sheng dà ku .
zhang bao zì zhàng lì dao ,
jiang fàn jiang , zhang dá
wàn guǎ líng chí , jí fù zhí
líng . jì bì , xian zhǔ nù qì bù
xí , dìng yào miè wú . mǎ
liáng zòu yue : " chóu rén jìn
chuō , qí hèn kě xuě yǐ . wú
dà fu chéng bǐng dào cǐ , yù
huán jīng zhōu , sòng huí fu
réni , yǒng jié méng hǎo ,
gòng tú miè wèi , fú hòu
shèng zhī . " xian zhǔ nù yue :
" zhèn qie chǐ chóu rén , nǎi
sun quán yě . jin ruò yǔ zhí
lián hé , shì fù èr dì dang rì
zhì méng yǐ . jin xian miè wú ,
cì miè wèi . " biàn yù zhǎn
lái shǐ , yǐ jué wú qíng . duo
guan kǔ gào fang miǎn .
chéng bǐng bào tóu shǔ cuàn ,
huí zòu wú zhǔ yue : " shǔ
bù cóng jiāng hé , shì yù
xian miè dong wú , rán hòu
fá wèi . zhòng chén kǔ jiàn
bù ting , rú zhī nài hé ? "

却说先主欲发兵前进。
忽近臣奏曰：“东吴遣使送张车骑之首，并囚范疆、张达二贼至。”
先主两手加额曰：“此天之所赐，亦由三弟之灵也！”即令张苞设飞灵位。先主见张飞首级在匣中面不改色，放声大哭。张苞自仗利刀，将范疆、张达万剐凌迟，祭父之灵。祭毕，先主怒气不息，定要灭吴。马良奏曰：“仇人尽戳，其恨可雪矣。吴大夫程秉到此，欲还荆州，送回夫人，永结盟好，共图灭魏，伏候圣旨。”先主怒曰：“朕切齿仇人，乃孙权也。今若与之连和，是负二弟当日之盟矣。今先灭吴，次灭魏。”便欲斩来使，以绝吴情。多官苦告方免。程秉抱头鼠窜，回奏吴主曰：“蜀不从讲和，誓欲先灭东吴，然后伐魏。众臣苦谏不听，如之奈何？”

Khước thuyết tiên chủ dục phát binh tiền tiến. Hốt cận thần tâu viết: "Đông ngô khiễn sứ tống trương xa ky chi thủ, tịnh tù phạm cương, trương đạt nhị tặc chí." Tiên chủ lưỡng thủ già ngạch viết: "Thứ thiên chi sở tú, diệc do tam đệ chi linh dã!" Tức lệnh trương bao thiết phi linh vị. Tiên chủ kiến trương phi thủ cấp tại hạp trung diện bắt cải sắc, phóng thanh đại khốc. Trương bao tự trương lợi đao, trương phạm cương, trương đạt vạn quả lăng trì, tế phụ chi linh. Tế tất, tiên chủ nộ khí bất túc, định yểu diệt ngô. Mã lương tâu viết: "Cửu nhân tần trặc, kì hận khả tuyết hĩ. Ngô đại phu trình bính đáo thủ, dục hoàn kinh châu, tổng hồi phu nhân, vĩnh kết minh hảo, cộng đồ diệt ngụy, phục hậu thánh chí." Tiên chủ nộ viết: "Trẫm thiết xỉ cửu nhân, nãi tôn quyền dã. Kim nhược dữ chi liên hòa, thị phụ nhị đệ đương nhật chi minh hĩ. Kim tiên diệt ngô, thứ diệt ngụy." Tiện dục trảm lai sử, dĩ tuyệt ngô tinh. Đa quan khổ cáo phương miễn. Trình bỉnh bão đầu thủ thoán, hồi tầu ngô chủ viết: "Thục bất tòng giảng hòa, thê dục tiên diệt đông ngô, nhiên hậu phạt ngụy. Chúng thần khổ gián bất thính, như chi ngại hả?"

Bấy giờ, tiên chủ sắp kéo quân đi, chợt có cận thần vào tâu rằng: - Đông ngô sai sứ đem trả đầu Trương xa ky cùng hai tên giặc Phạm Cương và Trương Đạt. Tiên chủ giơ hai tay lên trán nói: - Đó là trời cho, mà cũng là em thứ ba trẫm khôn thiêng, run rủi ra thế đấy! Lập tức sai Trương Bào để linh vị Trương Phi để tế. Tiên chủ trông thấy đầu lâu Trương Phi ở trong hòm, mặt mũi vẫn như thuở sống, liền khóc ầm lên. Trương Bào cầm dao sắc, đem Phạm Cương, Trương Đạt xéo từng miếng thịt để tế vong hồn cha. Tế xong rồi, tiên chủ vẫn chưa nguôi giận, nhất quyết diệt được Ngô mới nghe. Mã Lương tâu rằng: - Kẻ thù ta đã giết hết rồi, bụng giận cũng đã hả, đại phu nước Ngô là Trình Bỉnh đến đây, xin nộp trả Kinh Châu, và đưa phu nhân về, kết hiếu với nhau, để cùng đánh Ngụy, xin bệ hạ giáng chỉ cho. Tiên chủ giận nói: - Kẻ thù không đội trời chung với ta là Tôn Quyền kia. Nếu bằng giảng hòa, thì ra phu lời thề với hai em trẫm khi trước. Nay trẫm định trước diệt Ngô, sau diệt Ngụy. Nói rồi muốn chém sứ giả để tuyệt tình với nước Ngô. Các quan cố sức can ngăn mới thôi. Trình Bỉnh được thoát, ôm đầu lùi thủi trở về, tâu với Ngô vương rằng: - Thục chủ không nghe giảng hòa, nhất định đánh. Ngô trước, rồi đánh Ngụy sau. Các bầy tôi can mãi không nghe, không biết làm thế nào bây giờ?

10 quán dà jing , jǔ zhǐ shi cuò .
kàn zé chu ban zòu yue : "xiàn yǒu qíng tian zhi zhù ,
rú hé bù yòng ye ? " quán jí
wèn hé rén . zé yue : " xí rì
dong wú dà shì , quán rèn
zhou láng ; hòu lǔ zi jīng dài
zhì ; zì jìng wáng hòu , jué yú
lǔ zi míng ; jìn zi míng sui
sàng , xiàn yǒu lù bó yán zài
jīng zhou . cǐ rén míng sui rú
sheng , shí yǒu xióng cái ,
dà luè , yǐ chén lùn zhì , bù
zài zhou láng zhì xià ; qián
pò guan gong , qí móu jie
chu yú bó yán . zhǔ shàng
ruò néng yòng zhí , pò shǔ bì
yǐ . rú huò yǒu shī , chén
yuàn yǔ tòng zuì . " quán yue
: " fei dé rùn zhì yán , gu jǐ
wù dà shì . " zhang zhào yue
: " lù xùn nǎi yí shu sheng ěr ,
fei liú bèi dí shǒu ; kǒng bù
kě yòng . " gù yong yì yue : "
lù xùn nián yòu wàng qīng ,
kǒng zhu gong bù fú ; ruò bù
fú zé sheng huò luàn , bì wù
dà shì . " lái zhì yì yue : " xùn
cái kan zhì jùn ěr ; ruò tuo yǐ
dà shì , fei qí yí yě . " kàn zé
dà hu yue : " ruò bù yòng lù
bó yán , zé dong wú xiù yǐ !
chén yuàn yǐ quán jia bǎo
zhi ! " quán yue : " gu yì sù
zhi lù bó yán nǎi qí cái yě !
gu yì yǐ jué , qīng děng wù
yán . " yú shì mìng zhao lù
xùn . xùn běn míng lù yì ,
hòu gǎi míng xùn , zì bó yán ,
nǎi wú jùn wú rén yě ; hàn

权大惊，举止失措。阚泽出班奏曰：“现有擎天之柱，如何不用耶？”权急问何人。泽曰：“昔日东吴大事，全任周郎；后鲁子敬代之；子敬亡后，决于吕子明；今子明虽丧，现有陆伯言在荆州。此人名虽儒生，实有雄才，大略，以臣论之，不在周郎之下；前破关公，其谋皆出于伯言。主上若能用之，破蜀必矣。如或有失，臣愿与同罪。”权曰：“非德润之言，孤几误大事。”张昭曰：“陆逊乃一书生耳，非刘备敌手；恐不可用。”顾雍亦曰：“陆逊年幼望轻，恐诸公不服；若不服则生祸乱，必误大事。”来骘亦曰：“逊才堪治郡耳；若托以大事，非其宜也。”阚泽大呼曰：“若不用陆伯言，则东吴休矣！臣愿以全家保之！”权曰：“孤亦素知陆伯言乃奇才也！孤意已决，

Quyền đại kinh, cử chỉ thất thỏ.
Hám trạch xuất ban tâu viết:
"Hiện hữu kình thiên chi trụ,
như hà bất dụng da?" Quyền
cấp vấn hà nhân. Trạch viết:
"Tích nhật đông ngô đại sự,
tòan nhâm chu lang; hậu lỗ tử
kính đại chí; tử kính vong hậu,
quyết vu lữ tử minh; kim tử
minh tuy tang, hiện hữu lục bá
ngôn tại kinh châu. Thủ nhân
danh tuy nho sinh, thật hữu
hùng tài, đại lược, dĩ thắn luận
chi, bất tại chu lang chi hạ; tiền
phá quan công, kì mưu giai
xuất vu bá ngôn. Chủ thượng
nhược năng dụng chí, phá thực
tát hĩ. Như hoặc hữu thất, thân
nguyễn dữ đồng tội." Quyền
viết: "Phi đức nhuận chi ngôn,
cô kỉ ngộ đại sự." Trương chiêu
viết: "Lục tổn nãi nhất thư sinh
nhĩ, phi lưu bị địch thủ; khủng
bất khả dụng." Cố ung diệc viết:
"Lục tổn niên ấu vọng khinh,
khủng chư công bất phục;
nhược bất phục tắc sinh họa
loạn, tất ngộ đại sự." Lai chất
diệc viết: "Tổn tài kham trì quận
nhĩ; nhược thác dĩ đại sự, phi kì
nghi dã." Hám trạch đại hô viết:
"Nhược bất dụng lục bá ngôn,
tắc đồng ngô hữu hĩ! Thần
nguyễn dĩ toàn gia bảo chí!"
Quyền viết: "Cô diệc tố tri lục
bá ngôn nãi kì tài dãi! Cô ý dĩ
quyết, khanh đẳng vật ngôn."
Vu thị mệnh triệu lục tổn. Tổn
bỗn danh lục nghị, hậu cải danh
tổn, tự bá ngôn, nãi ngô quận

Tôn Quyền kinh hãi, luồng cuồng cả
lên. Hám Trạch bước ra tâu rằng: -
Hiện nay có một cái cột chống
được trói, làm sao lại không dùng
đến? Quyền vội hỏi người nào,
Trạch tâu rằng: - Khi xưa các việc
to ở Đông Ngô đều trông cậy vào
Chu Lang, Chu Lang mất rồi thì có
Lỗ Tử Kính thay chān, Tử Kính mất
lại có Lã Tử Minh. Nay Tử Minh tuy
đã mất, hiện có Lục Bá Ngôn ở
Kinh Châu, người ấy tuy là học trò
nhưng có tài hùng lược. Cứ như ý
tôi thì tài y chẳng kém gì tài Chu
Lang. Khi trước phá được Quan
Công, mưu mô do tự hắn cả. Chúa
thượng nếu dùng hắn, thì chắc phá
được quân Thục. Nhược bằng có
lầm lỡ điều gì, tôi xin cùng chịu tội
với hắn. Quyền nói: - Giá không có
lời Đức Nhuận thì Cô suýt nữa lỡ
mất việc to! Trương Chiêu nói: -
Lục Tổn là một người học trò,
không phải đối thủ với Lưu Bị, chớ
có nên dùng! Cố Ung cũng nói: -
Lục Tổn tuổi còn trẻ, danh tiếng
chưa có, tôi e các tướng không
phục; đã không phục, tất sinh loạn,
chắc hẳn lỡ mất việc to. Bộ Trắc
cũng nói: - Tài Lục Tổn chỉ trị được
một quận mà thôi, nếu trao cho việc
lớn chắc khó mà đương nổi. Hám
trạch kêu to lên rằng: - Nếu không
dùng Lục Bá Ngôn thì Đông Ngô
hỗng mất. Tôi xin đem cả nhà tôi để
đảm bảo cho hắn. Quyền nói: - Cô
cũng vẫn biết Lục Bá Ngôn là người
kỳ tài, ý Cô đã quyết, các ngươi
đừng nhiều lời nữa! Bèn sai đòi Lục
Tổn đến. Tổn nguyên tên là Lục

chéng mén xiào wèi lù yu zhì sun , lè jiang dou wèi lù jùn zhi zi ; shen cháng ba chí , miàn rú měi yù ; guan lǐng ? xi jiāng jun . dang xià fèng zhao ér zhì , cān bài bì , quán yue : " jin shǔ bing lín jìng , gu tè mìng qīng zōng du jun mǎ , yǐ pò liú bèi ." xùn yue : " jiāng dong wén wǔ , jie dà wáng gù jiù zhí chén ; chén nián yòu wú cái , an néng zhì zhì ? " quán yue : " kàn dé rùn yǐ quán jia bǎo qīng , gu yì sù zhì qīng cái . jin bài qīng wèi dà dou du , qīng wù tuī cí . " xùn yue : " tǎng wén wǔ bù fú , hé rú ? " quán qū suǒ pèi jiàn yǔ zhì yue : " rú yǒu bù tǐng hào lìng zhě , xian zhǎn hòu zòu . " xùn yue : " hé méng zhòng tuō , gǎn bù bài mìng ; dàn qǐ dà wáng yú lái rì huì jù zhòng guan , rán hòu cì chén . " kàn zé yue : " gǔ zhì mìng jiāng , bì zhú tán huì zhòng , cì bái móu huáng yuè , yìn shòu bing fú , rán hòu wei xíng lìng sù . jin dà wáng yí zun cǐ lǐ , zé rì zhú tán , bài bó yán wèi dà dou du , jiǎ jié yuè , zé zhòng rén zì wú bù fú yǐ . " quán cóng zhì , mìng rén lián yè zhú tán wán bèi , dà huì bǎi guan , qǐng lù xùn deng tán , bài wèi dà dou du , yòu hù jun ? xi jiāng jun , jìn feng lǚ hòu , cì yǐ bǎo jiàn yìn shòu , lìng

卿等勿言。”于是命召陆逊。逊本名陆议，后改名逊，字伯言，乃吴郡吴人也；汉城门校尉陆纡之孙，九江都尉陆骏之子；身长八尺，面如美玉；官领镇西将军。当下奉召而至，参拜毕，权曰：“今蜀兵临境，孤特命卿总督军马，以破刘备。”逊曰：“江东文武，皆大王故旧之臣；臣年幼无才，安能制之？”权曰：“阚德润以全家保卿，孤亦素知卿才。今拜卿为大都督，卿勿推辞。”逊曰：“倘文武不服，何如？”权取所佩剑与之曰：“如有不听号令者，先斩后奏。”逊曰：“荷蒙重托，敢不拜命；但乞大王于来日会聚众官，然后赐臣。”阚泽曰：“古之命将，必筑坛会众，赐白旄黄钺、印绶兵符，然后威行令肃。今大王宜遵此礼，择日筑坛，拜伯言为大都督，假节钺，则

ngô nhân dã; hán thành môn giáo úy lục hu chi tôn, cửu giang đô úy lục tuấn chi tử; thân trường bát xích, diện như mĩ ngọc; quan lĩnh trán tây tướng quân. Dương hạ phụng triệu nhi chí, tham bái tất, quyền viết: "Kim thực binh lâm cảnh, cô đặc mệnh khanh tổng đốc quân mã, dĩ phá lưu bị." Tôn viết: "Giang đông văn võ, gai đại vương cố cựu chi thần; thần niên áu vô tài, an năng chế chí?" Quyền viết: "Hám đức nhuận dĩ toàn gia bảo khanh, cô diệc tố tri khanh tài. Kim bái khanh vi đại đô đốc, khanh vật thôi từ." Tôn viết: "Thảng văn võ bất phục, hà như?" Quyền thủ sở bội kiém dữ chi viết: "Như hữu bất thính hiệu lệnh giả, tiên trảm hậu táu." Tôn viết: "Hà mông trọng thác, cảm bất bái mệnh; dãn khắt đại vương vu lai nhật hội tụ chúng quan, nhiên hậu tú thần." Hám trạch viết: "Cỗ chi mệnh tương, tất trúc đàm hội chúng, tú bạch mao hoàng việt, ần thụ binh phù, nhiên hậu uy hành lệnh túc. Kim đại vương nghi tuân thủ lễ, trách nhật trúc đàm, bái bá ngôn vi đại đô đốc, giả tiết việt, tắc chúng nhân tự vô bất phục hĩ." Quyền tòng chi, mệnh nhân liên dạ trúc đàm hoàn bi, đại hội bách quan, thỉnh lục tổn đăng đàm, bái vi đại đô đốc, hữu hộ quân trấn tây tướng quân, tiền phong lâu hậu, tú dĩ

Nghị, sau mới đổi ra Tôn, tự là Bá Ngôn, quê ở Ngô Quận, cháu quan thành môn hiệu úy Lục Chữ, con quan Cửu Giang đô úy Lục Tuấn. Tôn mình dài tám thước, mặt đẹp như ngọc, hiện đang làm trấn tây tướng quân. Khi ấy, Tôn phụng mệnh đến chờ, Tôn lạy xong, Quyền nói rằng: - Nay quân Thục kéo đến bờ cõi, Cô muốn sai người tổng đốc cả quân mã, để ra phá Lưu Bị. Tôn tâu rằng: - Các quan văn võ ở Giang Đông, toàn là cựu thần của đại vương cả. Tôi tuổi còn nhỏ, lại không có tài, sai bảo làm sao được! Quyền nói: - Hám Đức Nhuận đem cả nhà ra bảo đảm cho người, mà Cô cũng đã biết tài người gánh nổi việc. Nay phong cho người làm đại đô đốc, người chớ từ nữa. Tôn nói: - Nếu văn võ không phục, thì làm thế nào? Quyền lập tức rút thanh đao đang đeo trao cho Lục Tôn và dặn rằng: - Trong văn võ, nếu ai không tuân lệnh cho người chém trước tâu sau. Tôn nói: - Đội ơn đại vương ủy thác việc lớn, tôi đâu dám từ chối mãi, nhưng xin đại vương để đến ngày mai, hội cả các quan lại, rồi sẽ trao cho. Hám Trạch nói: - Phép ngày xưa sai tướng, tất phải đắp đàm, hội cả chúng lại, ban cho cờ mao trắng, lưỡi việt vàng, binh phù tướng ấn, có thể thì uy mới hành, lệnh mới nghiêm. Nay đại vương nên theo lễ ấy, chọn ngày đắp đàm, phong Bá Ngôn làm đại đô đốc, giao cho tiết việt, thì mọi người phải phục cả. Quyền nghe lời, sai người ngày

zhǎng liù jùn ba shí yí zhōu
jian jīng chǔ zhu lù jun mǎ .
wú wáng zhǔ zhì yue : " kǔn
yǐ nèi , gu zhǔ zhì ; kǔn yǐ
wài , jiāng jun zhì zhì . "

众人自无不服矣。”权从之，命人连夜筑坛完备，大会百官，请陆逊登坛，拜为大都督、右护军镇西将军，进封娄侯，赐以宝剑印绶，令掌六郡八十一州兼荆楚诸路军马。吴王嘱之曰：“阖以内，孤主之；阖以外，将军制之。”

11 xùn lǐng mìng xià tán , lìng
xú shèng , dìng fèng wèi hù
wèi , jí rì chu shi ; yí miàn
diào zhu lù jun mǎ , shuǐ lù
bìng jìn . wén shu dào ? tíng
, hán dang , zhōu tài dà jīng
yue : " zhǔ shàng rú hé yǐ yí
shu sheng zǒng bing ye ? "
bǐ jí xùn zhì , zhòng jie bù fú
. xùn sheng zhàng yì shì ,
zhòng rén miǎn qiǎng can hè
. xùn yue : " zhǔ shàng mìng
wú wèi dà jiang , du jun pò
shǔ . jun yǒu cháng fǎ , gong
děng gè yí zun shǒu . wéi
zhě wáng fǎ wú qīn , wù zhì
hòu huǐ . " zhòng jie mò rán
. zhōu tài yue : " mù jin an
dong jiāng jun sun huán , nǎi
zhǔ shàng zhì zhí , xiān kùn
yú ? líng chéng zhong , nèi
wú liáng cǎo , wài wú jiù bing
; qǐng dou du zǎo shi liáng
cè , jiù chu sun huán , yǐ an
zhǔ shàng zhì xin . " xùn yue

bảo kiêm ân thụ, lệnh chưởng lục quận bát thập nhất châu kiêm kinh sở chư lộ quân mã. Ngô vương chúc chi viết: "Khôn dĩ nội, cõ chủ chí; khôn dĩ ngoại, tướng quân chế chí."

đêm đắp đàn, xong hội cả trăm quan, mời Lục Tốn lên đàn, phong làm đại đô đốc, hữu hộ quân trấn tây tướng quân, ban cho bảo kiếm án thụ, coi cả công việc trong sáu quận tám mươi mốt châu, kiêm lĩnh các đạo quân mã Kinh Sở. Ngô vương dặn rằng: - Tự cửa khôn trở vào, thì Cô làm chủ, tự cửa khôn trở ra, mặc tướng quân trông nom!

Tốn lĩnh mệnh hạ đàn, lệnh từ thịnh, định phụng vi hộ vệ, tức nhật xuất sứ; nhất diện điều chư lộ quân mã, thủy lục tịnh tiến. Văn thư đáo hổ đinh, hàn đương, chu thái đại kinh viết: "Chủ thương như hà dĩ nhất thư sinh tổng binh da?" Bỉ cập tốn chí, chúng giai bất phục. Tốn thăng trưởng nghị sự, chúng nhân miễn cường tham hạ. Tốn viết: "Chủ thương mệnh ngô vi đại tướng, đốc quân phá Thục. Quân hữu thường pháp, công đẳng các nghi tuân thủ. Vì giả vương pháp vô thân, vật trí hậu hối." Chúng giai mặc nhiên. Chu thái viết: "Mục kim an đông tướng quân tôn hoàn, nãi chủ thương chi chất, hiện khôn vu di lăng thành trung, nội vô lương thảo, ngoại vô cứu binh; thỉnh đô đốc tảo thi lương sách, cứu xuất tôn hoàn, dĩ an chủ thương chi

Lục Tốn lĩnh mệnh xuống đàn, sai Từ Thịnh, Định Phụng làm hộ vệ, ngay hôm ấy cất quân đi. Một mặt, điều các lộ quân mã thủy bộ cùng tiến. Văn thư đưa đến Hào Đinh, Hàn Đương và Chu Thái cả sợ nói: - Tại sao chúa thương lại dùng một anh thư sinh làm tổng binh thế? Khi Tốn tới, không ai chịu phục. Tốn ra trưởng bàn việc, mọi người miễn cường đến chào mừng. Tốn nói: - Chúa thương cho ta làm đại tướng, đốc quân phá Thục. Việc quân có phép tắc, các ông phải tuân theo. Nếu làm trái thì phép vua không có nề ai cả, đừng để hồi về sau. Ai này nín lăng. Chu Thái nói: - Hiện nay, An Đông tướng quân Tôn Hoàn là cháu chúa thương, đang bị khôn ở Di Lăng, trong không lương thảo, ngoài chẳng cứu binh. Xin đô đốc mau dùng kế hay để cứu về cho yên lòng chúa thương. Tốn nói: - Ta vốn biết Tôn An Đông rất được lòng quân sĩ, chắc hẳn giữ vững được,

: " wú sù zhì sun an dong
shen de jun xin , bì néng jian
shǒu , bù bì jiù zhi . dài wú
pò shǔ hòu , bǐ zì chu yǐ ."
zhòng jie àn xiào ér tuì . hán
dang wèi zhou tài yue : "
mìng cǐ rú zì wèi jiang , dong
wú xiū yǐ ! gong jiàn bǐ suo
xíng hu ? " tài yue : " wú liáo
yǐ yán shì zhi , zǎo wú yì jì ,
an néng pò shǔ yě ! "

。”逊曰：“吾素知孙安东深得军心，必能坚守，不必救之。待吾破蜀后，彼自出矣。”众皆暗笑而退。韩当谓周泰曰：“命此孺子为将，东吴休矣！公见彼所行乎？”泰曰：“吾聊以言试之，早无一计，安能破蜀也！”

tâm." Tôn viết: "Ngô tō tri tôn an đồng thâm đắc quân tâm, tất nǎng kiên thủ, bất tất cứu chi. Đãi ngô phá thực hậu, bỉ tự xuất hĩ." Chúng giao ám tiêu nhi thối. Hàn đương vị chu thái viết: "Mệnh thủ nhụ tử vi tương, đồng ngô hưu hĩ! Công kiên bỉ sở hành hổ?" Thái viết: "Ngô liêu dĩ ngôn thí chi, tảo vô nhát kế, an năng phá thực dã!"

không cần phải cứu chữa nữa. Đợi khi nào ta phá xong Thực thì ông ấy sẽ thoát thối. Mọi người cười thầm, lui ra. Hàn Dương bảo Chu Thái rằng: - Sai đồ nhãi con này làm tướng thì Đông Ngô nguy mất. Ông thấy việc làm của hắn chưa? Thái nói: - Tôi mấy lần dùng lời thử hắn, nhưng không thấy hắn có mưu kế gì. Phá sao được Thực?

12 cì rì , lù xùn chuán xià hào
lìng , jiào zhu jiang gè chū
guan fáng , láo shǒu ài kǒu ,
bù xǔ qīng dí . zhòng jie xiào
qí nuò , bù kěn jian shǒu . cì
rì , lù xùn sheng zhàng huàn
zhu jiang yue : " wú qín
chéng wáng mìng , zǒng du
zhu jun , zuó yǐ san lìng wǔ
shen , lìng rǔ děng gè chū
jian shǒu ; ju bù zun wú lìng ,
hé yě ? " hán dang yue : "
wú zì cóng sūn jiāng jun píng
dìng jiang nán , jīng shù bǎi
zhàn ; qí yú zhu jiang , huò
cóng tǎo nì jiāng jun , huò
cóng dang jìn dà wáng , jie pi
jian zhí ? , chu sheng rù sī
zhi shì . jin zhǔ shàng mìng
gong wèi dà dou du , lìng tuì
shǔ bing , yí zǎo dìng jì ,
diào bō jun mǎ , fēn tóu
zheng jìn , yǐ tú dà shì ; nǎi
zhì lìng jian shǒu wù zhàn ,
qǐ yù dài tian zì sha zéi ye ?

次日，陆逊传下号令，教诸将各处关防，牢守隘口，不许轻敌。众皆笑其懦，不肯坚守。次日，陆逊升帐唤诸将曰：“吾钦承王命，总督诸军，昨已三令五申，令汝等各处坚守；俱不遵吾令，何也？”韩当曰：“吾自从孙将军平定江南，经数百战；其余诸将，或从讨逆将军，或从当今天王，皆披坚执锐，出生入死之士。今主上命公为大都督，令退蜀兵，宜早定计，调拨军马，分头征进，以图大事；乃只令坚守勿战，岂欲待天自杀

Thứ nhật, lục tốn truyền hạ hiệu lệnh, giáo chư tướng các xứ quan phòng, lao thủ ải khẩu, bắt hứa khinh địch. Chúng giao tiểu kì nọa, bắt khảng kiên thủ. Thứ nhật, lục tốn thăng trưởng hoán chư tướng viết: "Ngô khâm thừa vương mệnh, tổng đốc chư quân, tạc dĩ tam lệnh ngũ thân, lệnh nhữ đãng các xứ kiên thủ; câu bắt tuân ngô lệnh, hà dã?" Hàn đương viết: "Ngô tự tòng tôn tướng quân bình định giang nam, kinh số bách chiến; kì dư chư tướng, hoặc tòng thảo nghịch tướng quân, hoặc tòng đương kim đại vương, giao phi kiên chấp nhuệ, xuất sinh nhập tử chi sĩ. Kim chủ thượng mệnh công vi đại đô đốc, lệnh thối thực binh, nghi tảo định kế, diều bát quân mã, phân đầu chinh tiến, dĩ đồ đại sự; nǎi chỉ lệnh kiên thủ vật chiến, khởi dục đai thiêng tự sát

Hôm sau, Tôn truyền lệnh cho các tướng canh phòng các nơi, giữ vững quan ải, không được khinh địch. Ai này đều cười là nhát, không chịu nghe theo. Tôn liền ra trường gọi các tướng vào bảo rằng: - Ta vâng mệnh chúa thượng, tổng đốc quân mã, hôm qua đã hạ lệnh năm lần bảy lượt, sai các ngươi phải giữ vững các nơi. Tại sao không tuân lệnh ta? Hàn Dương nói: - Từ khi tôi theo Tôn tướng quân bình định Giang Nam đến giờ, xông pha hàng trăm trận; các tướng khác người thì theo Thảo nghịch tướng quân trước kia, người thì theo đại vương ngày nay, đều mặc giáp cầm gươm ra sống vào chết cả. Nay chúa công cử ông làm đại đô đốc để cự quân Thực, ông nên nhanh chóng lập mạo, sai quân chia đường ra đánh dẹp, để đồ việc to mới phải; thế mà ông lại chỉ bắt giữ vững không ra đánh, phải chẳng ông để trời giết đỡ giặc cho hay sao? Chúng tôi đây

wú fei tan sheng pà sǐ zhì rén , nài hé shǐ wú děng duò qí ? qì ? " yú shì zhàng xià zhu jiang , jie yīng shēng ér yán yue : " hán jiāng jun zhi yán shì yě . wú děng qíng yuàn jué yì sǐ zhàn ! " lù xùn ting bì , chè jiàn zài shǒu , lì sheng yue : " pú sui yì jiè shu sheng , jin méng zhǔ shàng tuo yǐ zhòng rèn zhě , yǐ wú yǒu chí cùn kě qū , néng rěn rǔ fù zhòng gù yě . rǔ děng zhì gè shǒu ài kǒu , láo bǎ xiǎn yào , bù xǔ wàng dòng , rú wéi lìng zhě jie zhǎn ! " zhòng jie fèn fèn ér tuì . què shuo xian zhù zì ? tíng bù liè jun mǎ , zhí zhì chuan kǒu , jie lián qí bǎi lǐ , qián hòu sì shí yíng zhài , zhòu zé jīng qí bì rì , yè zé huǒ guang yào tian . hu xì zuò bào shuo : " dong wú yòng lù xùn wèi dà dou du , zǒng zhì jun mǎ . xùn lìng zhu jiang gè shǒu xiǎn yào bù chu . " xian zhǔ wèn yue : " lù xùn hé rú rén yě mǎ liáng zòu yue : " xùn sui dong wú yì shu sheng , rán nián yòu duo cái , shen yǒu móu luè ; qián xí jing zhou , jie xì cǐ rén zhì guǐ jì . " xian zhǔ dà nù yue : " shù zì guǐ jì , sǔn zhèn èr dì , jin dang qín zhì ! " biàn chuán lìng jìn bing . mǎ liáng jiàn yue : " lù xùn zhì cái , bù yà zhou láng , wèi kě qīng dí . " xian zhǔ yue : " zhèn yòng

贼耶？吾非贪生怕死之人，奈何使吾等堕其锐气？”于是帐下诸将，皆应声而言曰：“韩将军之言是也。吾等情愿决一死战！”陆逊听毕，掣剑在手，厉声曰：“仆虽一介书生，今蒙主上托以重任者，以吾有尺寸可取，能忍辱负重也。汝等只各守隘口，牢把险要，不许妄动，如违令者皆斩！”众皆愤愤而退。却说先主自猇亭布列军马，直至川口，接连七百里，前后四十营寨，昼则旌旗蔽日，夜则火光耀天。忽细作报说：“东吴用陆逊为大都督，总制军马。逊令诸将各守险要不出。”先主问曰：“陆逊何如人也？”马良奏曰：“逊虽东吴一书生，然年幼多才，深有谋略；前袭荆州，皆系此人之诡计。”先主大怒曰：“竖子诡计，损朕二弟，今当擒之！”便传令进兵。马良谏

tắc da? Ngô phi tham sinh phạ tử chi nhân, nại hà sử ngô đắng đọa kì nhuệ khí?" Vu thị trướng hạ chư tướng, gai ứng thanh nhi ngôn viết: "Hàn tướng quân chi ngôn thị dã. Ngô đắng tình nguyện quyết nhất tử chiến!" Lục Tốn thính tất, xé kiếm tại thủ, lệ thanh viết: "Phó tuy nhât giới thư sinh, kim mông chủ thượng thác dĩ trọng nhâm giả, dĩ ngô hữu xích thốn khả thủ, nǎng nhẫn nhục phụ trọng cố dã. Nhữ đắng chỉ các thủ ải khẩu, lao bả hiềm yếu, bất hứa vọng động, như vi lệnh giả gai trảm!" Chúng gai phẫn phẫn nhi thối. Khước thuyết tiên chủ tự hổ đình bố liệt quân mã, trực chí xuyên khẩu, tiếp liên thất bách lí, tiền hậu tú thập doanh trại, trú tắc tinh kì tế nhặt, dạ tắc hỏa quang diệu thiên. Hốt té tác báo thuyết: "Đông ngô dụng lục tốn vi đại đô đốc, tổng chế quân mã. Tốn lệnh chư tướng các thủ hiềm yếu bất xuất." Tiên chủ vấn viết: "Lục tốn hà như nhân dã?" mã lương tâu viết: "Tốn tuy đông ngô nhất thư sinh, nhiên niên ấu đa tài, thâm hữu mưu lược; tiền tập kinh châu, gai hệ thử nhân chi quỷ kế." Tiên chủ đại nộ viết: "Thụ tử quỷ kế, tồn trảm nhị đệ, kim đương cầm chí!" Tiên truyền lệnh tiến binh. Mã lương giàn viết: "Lục tốn chi tài, bất á chu lang, vị khả khinh địch." Tiên chủ viết: "Trảm dụng binh

có phải là người tham sống sợ chết đâu, sao ông lại làm nhụt cả nhuệ khí của ta đi thế? Các tướng thấy vậy ô cả lên rằng: - Hàn tướng quân nói phải lắm, chúng tôi xin liều một trận sống mái với giặc. Lục Tốn nghe xong, rút gươm ra cầm lăm lăm trong tay, quát to lên rằng: - Ta tuy là một kẻ học trò, nhưng được đội ơn chúa thượng, giao phó cho việc lớn, vì ta cũng có một chút dùng được, nghĩa là ta biết nhện nhục, chịu đựng nặng nề. Các ngươi phải giữ vững các cửa ải và nơi hiềm yếu, không được làm bừa; hễ trái lệnh ta chém đầu đó. Các tướng nét mặt hầm hầm lui ra. Lại nói, tiên chủ dàn bày quân mã từ Hào Đinh đến mãi cửa Xuyên, liên tiếp nhau bảy trăm dặm, trước sau cả thảy bốn mươi dinh trại. Ban ngày tinh kỳ rợp đất tối đèn đuốc rực trời. Chợt có mặt thám về báo rằng: - Đông Ngô dùng Lục Tốn làm đại đô đốc, tổng chế cả quân mã. Tốn sai các tướng giữ vững các nơi hiềm yếu, không cho ra đánh nhau. Tiên chủ hỏi: - Lục Tốn là người thế nào? Mã Lương tâu rằng: - Lục Tốn tuy là một anh học trò ở Đông Ngô nhưng ít tuổi mà lắm tài, mưu mô sâu sắc, khi trước Đông Ngô đánh úp lấy Kinh Châu, cũng là nhờ quỷ kế của hắn cả. Tiên chủ nỗi giận nói: - Thằng nhãi con mưu mẹo gian dối, hại mất em thứ hai trảm, nay phải bắt lầy nó mới được! Mã Lương can rằng: - Tài của Lục Tốn không kém gì Chu Du, chớ nên khinh địch. Tiên chủ

bìng lǎo yǐ , qǐ fǎn bù rú yǐ
huáng kǒu rú zǐ ye ! " suì qín
lǐng qián jun , gōng dǎ zhu
chǔ guan jìn ài kǒu . hán
dang jiàn xiān zhǔ bìng lái ,
chāi rén tóu zhī lù xùn . xùn
kǒng hán dang wàng dòng ,
jí fei mǎ zì lái guān kàn ,
zhèng jiàn hán dang lì mǎ yú
shan shàng ; yuǎn wàng shǔ
bing mǎn shan biàn yě ér lái
, jun zhong yīn yīn yǒu
huáng luó gài sǎn . hán dang
jie zhuó lù xùn , bìng mǎ ér
guān . dang zhǐ yue : " jun
zhong bì yǒu liú bēi , wú yù jí
zhì . " xùn yue : " liú bēi jū
bing dong xià , lián shèng
shí yú zhèn , ? qì zhèng
shèng ; jin zhí chéng gao
shǒu xiǎn , bù kě qīng chu ,
chu zé bù lì . dàn yí jiǎng lì
jiàng shì , guǎng bù shǒu yù
zhì cè , yǐ guān qí biàn . jìn
bǐ chí chéng yú píng yuán
guǎng yě zhī xiān , zhèng zì
de zhì ; wǒ jian shǒu bù chu
, bǐ qíu zhàn bù de , bì yí tún
yú shan lín shù mù xiān . wú
dang yǐ qí jì shèng zhì . "

13 hán dang kǒu sui yìng nuò ,
xin zhong zhi shì bù fú , xian
zhǔ shǐ qíán duì nuò zhàn ,
rǔ mà bǎi duan . xùn lìng sai

曰：“陆逊之才，不亚周郎，未可轻敌。”先主曰：“朕用兵老矣，岂反不如一黄口孺子耶！”遂亲领前军，攻打诸处关津隘口。韩当见先主兵来，差人投知陆逊。逊恐韩当妄动，急飞马自来观看，正见韩当立马于山上；远望蜀兵漫山遍野而来，军中隐隐有黄罗盖伞。韩当接着陆逊，并马而观。当指曰：“军中必有刘备，吾欲击之。”逊曰：“刘备举兵东下，连胜十余阵，锐气正盛；今只乘高守险，不可轻出，出则不利。但宜奖励将士，广布守御之策，以观其变。今彼驰骋于平原广野之间，正自得志；我坚守不出，彼求战不得，必移屯于山林树木间。吾当以奇计胜之。”

韩当口虽应诺，心中只是不服，先主使前队搦战，辱骂百端。逊令塞

lão hǐ, khởi phản bát như nhất hoàng khâu nhụ tử da!" Toại thân lính tiền quân, công đả chư xứ quan tân ải khẫu. Hán đương kiến tiên chủ binh lai, sai nhân đầu tri lục tồn. Tồn khùng hàn đương vọng động, cấp phi mã tự lai quan khán, chánh kiến hàn đương lập mã vu sơn thương; viễn vọng thực binh mạn sơn biến dã nhi lai, quân trung ẩn ẩn hữu hoàng la cái tán. Hán đương tiếp trú lục tồn, tĩnh mã nhi quan. Dương chỉ viết: "Quân trung tất hữu lưu bị, ngô dục kích chi." Tồn viết: "Lưu bị cử binh đông hạ, liên thăng thập dư trận, nhuệ khí chánh thịnh; kim chỉ thừa cao thủ hiễm, bất khả khinh xuất, xuất tắc bất lợi. Đã nghi tướng lệ tướng sĩ, quảng bô thủ ngự chi sách, dĩ quan kì biến. Kim bỉ trì sính vu bình nguyên quảng dã chi gian, chánh tự đắc chí; ngã kiên thủ bất xuất, bỉ cầu chiến bát đắc, tất di truân vu sơn lâm thụ mộc gian. Ngô đương dĩ kì kế thăng chi."

Hàn đương khâu tuy ứng nặc, tâm trung chỉ thị bất phục, tiên chủ sử tiền đội natch chiến, nhục mạ bách đoan. Tồn lệnh

nói: - Trẫm cầm quân đã già rồi, lại không bằng một thằng ranh con miệng còn hôi sữa ấy sao? Liền dẫn tiền quân, đánh các nơi cửa ải. Hán Dương thấy tiên chủ dẫn quân đến, sai người vào báo với Lục Tồn. Tồn sợ Đông khinh động chăng, vội vàng phi ngựa đến xem, thấy Hán Dương cưỡi ngựa đứng trên núi, nhìn xem quân Thục kéo đến bạt ngàn, trong quân thấp thoáng có tán vóc lóng vàng. Hán Dương tiếp đón Lục Tồn, sóng ngựa đứng coi. Dương trả tay, nói: - Trong đám quân này tất có Lưu Bị, tôi muốn xuống đánh xem sao. Tồn nói: - Lưu Bị từ khi cắt quân sang đông, được luôn mươi trận, nhuệ khí đang thịnh lắm. Nay ta chỉ nên ngồi cao thủ hiễm, chờ nên đánh, nếu đánh chắc là bất lợi. Hãy nên khuyên bảo tướng sĩ, tìm nhiều cách mà giữ gìn cho vững, để xem bên kia rồi ra thế nào. Bọn họ rong ruổi ở giữa đồng bằng, đang lúc đắc chí, ta giữ vững không ra, họ muốn đánh không được, tất phải dời đòn vào đóng trong rừng rậm, bấy giờ ta sẽ dùng mưu lạ mà phá là được.

Hàn Dương tuy ngoài miệng vâng lời, nhưng trong bụng vẫn không phục. Tiên chủ sai tiền đội đến khiêu chiến, chửi bới sỉ nhục trãm

ěr xiū ting , bù xǔ chu yíng , qín zì biàn lì zhu guān ài kǒu , fǔ wèi jiàng shì , jie lìng jian shǒu . xian zhǔ jiàn wú jun bù chu , xin zhōng jiāo zào . mǎ liáng yue : " lù xùn shen yǒu móu luè . jin bì xià yuǎn lái gong zhàn , zì chun lì xià ; bǐ zhī bù chu , yù dài wǒ jun zhì biàn yě . yuàn bì xià chā zhī . " xian zhǔ yue : " bǐ yǒu hé móu ? dàn qiè dí ēr . xiàng zhě shù bài , jin an gǎn zài chu ! " xian feng féng xí zòu yue : " jí jìn tian qì yán rè , jun tún yú chì huò zhī zhong , qǔ shuǐ shen wèi bù biàn . " xian zhǔ suì mìng gè yíng , jie yí yú shan lín mào shèng zhì dì , jìn qì bàng jiàn ; dài guò xià dào qiu , bìng lì jìn bing . féng xí suì fèng zhī , jiang zhu zhài jie yí yú lín mù yin mì zhì chǔ . mǎ liáng zòu yue : " wǒ jun ruò dòng , tǎng wú bing zòu zhì , rú zhì nài hé ? " xian zhǔ yue : " zhèn lìng wú ban yǐn wàn yú ruò bing , jìn wú zhài píng dì tún zhù ; zhèn qín xuǎn ba qian jīng bing , fú yú shan gǔ zhì zhong . ruò lù xùn zhì zhèn yí yíng , bì chéng shì lái jí , què lìng wú ban zhà bài ; xùn ruò zhuī lái , zhèn yǐn bing tú chu , duàn qí guì lù , xiǎo zi kě qín yǐ . " wén wǔ jie hè yue : " bì xià shén jí miào suàn , zhu chén bù jí yě ! " mǎ liáng yue : " jìn wén

耳休听，不许出迎，亲自遍历诸关隘口，抚慰将士，皆令坚守。先主见吴军不出，心中焦躁。马良曰：“陆逊深有谋略。今陛下远来攻战，自春历夏；彼之不出，欲待我军之变也。愿陛下察之。”先主曰：“彼有何谋？但怯敌耳。向者数败，今安敢再出！”先锋冯习奏曰：“即今天气炎热，军屯于赤火之中，取水深为不便。”先主遂命各营，皆移于山林茂盛之地，近溪傍涧；待过夏到秋，并力进兵。冯习遂奉旨，将诸寨皆移于林木阴密之处。马良奏曰：“我军若动，倘吴兵骤至，如之奈何？”先主曰：“朕令吴班引万余弱兵，近吴寨平地屯住；朕亲选八千精兵，伏于山谷之中。若陆逊知朕移营，必乘势来击，却令吴班诈败；逊若追来，朕引兵突出，断其归路，小子可擒矣。

tắc nhĩ hữu thính, bắt hứa xuất nghênh, thân tự biên lịch chư quan ải khẩu, phủ úy tướng sĩ, giai lệnh kiên thủ. Tiên chủ kiến ngô quân bát xuất, tâm trung tiêu táo. Mã lương viết: "Lục tốn thâm hữu mưu lược. Kim bộ hạ viễn lai công chiến, tự xuân lịch hạ; bỉ chi bát xuất, dục đái ngã quân chi biến dã. Nguyên bộ hạ sát chi." tiên chủ viết: "Bỉ hứu hà mưu? Đãn khiếp địch nhĩ. Hướng giả sỗ bại, kim an cảm tái xuất!" Tiên phong phùng tập tấu viết: "Tức kim thiên khí viêm nhiệt, quân truân vu xích hỏa chí trung, thủ thủy thâm vi bất tiện." tiên chủ toại mệnh các doanh, giai di vu sơn lâm mậu thịnh chi địa, cận khê bàng giàn; đãi quá hạ đáo thu, tịnh lực tiến binh. Phùng tập toại phụng chỉ, tương chư trại giai di vu lâm mộc âm mật chi xử. Mã lương tấu viết: "Ngã quân nhược động, thảng ngô binh sâu chí, như chi ngại hà?" Tiên chủ viết: "Trẫm lệnh ngô ban dẫn vạn dư nhược binh, cận ngô trại bình địa truân trụ; trẫm thân tuyển bát thiên tinh binh, phục vu sơn cốc chi trung. Nhược lục tốn tri trẫm di doanh, tất thừa thế lai kích, khước lệnh ngô ban trả bại; tốn nhược truy lai, trẫm dẫn binh đột xuất, đoạn kì quy lô, tiểu tử khả cầm hũi." văn võ giai hạ viết: "Bệ hạ thần cơ diệu toán như thế, chúng tôi quả thực không bằng. Mã Lương nói: Gắn đây nghe Gia Cát thừa tướng

chiều. Tôn sai bịt tai lại không nghe, mà cũng nhất định không cho ra đánh. Lại đi khắp nơi quan ải, khuyên dụ tướng sĩ, đóng giữ vững vàng. Tiên chủ thấy quân Ngô không ra, ruột nóng bồn chồn. Mã Lương tâu rằng: - Lục Tốn mưu mô sâu sắc, bộ hạ từ xa lại đây qua xuân sang hạ, thế mà quân kia nhất định không ra là có ý chờ quân ta sinh biến đó, xin bộ hạ xét kỹ mà xem! Tiên chủ nói: - Nó còn có mưu mèo gì, chẳng qua khiếp sợ đó thôi, đã thua mãi rồi, còn dám ra gì nữa! Tiên phong là Phùng Tập vào tâu rằng: - Hiện nay trời nắng chang chang, quân ta đóng cả ở trong lò lửa đỏ, đường lấy nước nội rất là bất tiện. Tiên chủ sai dời dinh trại vào đóng các nơi cây cối um tùm, men theo chỗ có khe suối, đợi qua hạ sang thu, rồi sẽ gộp sức lại mà tiến. Bọn Phùng Tập vâng lệnh, dời dinh trại vào các nơi rừng rú. Mã Lương tâu rằng: - Nếu quân ta rục rịch, quân Ngô kéo ùa đến, thì làm thế nào? Tiên chủ nói: - Trẫm sai Ngô Ban dẫn hơn vạn quân già yếu, đóng đòn sát trại Ngô, trẫm thì dẫn tám nghìn tinh binh, phục ở trong hang núi. Lục Tốn thấy trẫm dời trại, tất thừa thế lại đánh, trẫm sai Ngô Ban giả thua chạy, nếu hắn đuổi theo, trẫm dẫn phục binh ra chặn đường về chắc bắt được thắng ranh con áy! Các quan văn võ cùng mừng, nói: - Bệ hạ thần cơ diệu toán như thế, chúng tôi quả thực không bằng. Mã Lương nói: Gắn đây nghe Gia Cát thừa tướng

zhu gé chéng xiang zài dong
chuan diǎn kàn gè chù ài
kǒu , kǒng wèi bìng rù kǒu .
bì xià hé bù jiang gè yíng yí
ju zhì dì , huà chéng tú běn ,
wèn yú chéng xiang ? " xian
zhǔ yue : " zhèn yì pō zhì
bing fǎ , hé bì yòu wèn
chéng xiang ? " liáng yue : "
gǔ yún jian ting zé míng ,
piān ting zé bì . wàng bì xià
chá zhī . " xian zhǔ yue : "
qing kě zì qù gè yíng , huà
chéng sì zhì ba dào tú běn ,
qin dào dong chuan qù xiàng
chéng xiang . rú yǒu bù biàn
, kě jí lái bào zhì . " mǎ liáng
lǐng mìng ér qù . yú shì xian
zhǔ yí bing yú lín mù yìn mì
chǔ bì shǔ . zǎo yǒu xì zuò
bào zhì hán dang , zhōu tài .
èr rén ting de cǐ shì , dà xǐ ,
lái jiàn lù xùn yue : " mù jìn
shǔ bing sì shí yú yíng , jie yí
yú shan lín mì chǔ , yí qí
bàng jiàn , jiù shuǐ xie liáng .
dou du kě chéng xū jí zhī . "
zhèng shì : shǔ zhǔ yǒu móu
néng shè fú , wú bing hǎo
yǒng dìng zao qín . wèi zhì lù
xùn kě ting qí yán fǒu , qiè
kàn xià wén fēn jiě .

" 文武皆贺曰： “陛下神机妙算，诸臣不及也！” 马良曰：“近闻諸葛丞相在东川点看各处隘口，恐魏兵入寇。陛下何不将各营移居之地，画成图本，问于丞相？” 先主曰：“朕亦颇知兵法，何必又问丞相？” 良曰：“古云兼听则明，偏听则蔽。望陛下察之。” 先主曰：“卿可自去各营，画成四至八道图本，亲到东川去向丞相。如有不便，可急来报知。” 马良领命而去。于是先主移兵于林木阴密处避暑。早有细作报知韩当、周泰二人听得此事，大喜，来见陆逊曰：“目今蜀兵四十余营，皆移于山林密处，依溪傍涧，就水歇凉。都督可乘虚击之。” 正是：蜀主有谋能设伏，吴兵好勇定遭擒。未知陆逊可听其言否，且看下文分解。

ở Đông Xuyên, coi xét các nơi, phòng quân Ngụy vào cướp. Bộ hạ sao không cho vẽ địa đồ các dinh trại, đem hỏi thừa tướng xem làm sao. Tiên chủ nói: - Trầm cũng đã biết binh pháp, can gì phải hỏi đến thừa tướng nữa! Lương nói: - Từ xưa có câu: "Chịu nghe người thì sáng, chỉ cậy một mình thì tối". Xin bộ hạ phải xét mới được. Tiên chủ nói: - Có phải thế, người hãy đi vẽ địa đồ các trại, đem đến Thành Đô hỏi thừa tướng, phỏng có sai sót, nên về báo ngay cho biết. Mã Lương linh mệnh đi ra. Thế rồi tiên chủ dời cả quân vào các nơi cây cối mát mẻ để tránh nắng. Quân mệt thám báo tin cho Hàn Dương, Chu Thái biết. Hai người mừng lắm, lại ra mắt Lục Tốn, nói: - Hiện nay hòn bồn mươi dinh trại, quân Thục đã dời cả vào rừng rậm, men dựa khe suối, để tiện nước nôi và thêm mát mẻ, đô đốc nên thừa cơ đánh đi thôi. Đó là: Chúa Thục có mưu hay đặt phục, Tướng Ngô cậy khỏe suýt vào tròng! Chưa biết Lục Tốn có nghe hay không, xem hồi sau sẽ hiểu.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
084
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo hán dang , zhou tài tàn zhì xian zhǔ yí yíng jiù liáng , jí lái bào zhì lù xùn . xùn dà xǐ , suì yǐn bing zì lái guān kàn dòng jìng ; zhì jiàn píng dì yí tún , bù mǎn wàn yú rén , dà bàn jie shì lǎo ruò zhì zhòng , dà shu " xian feng wú ban " qí hào . zhou tài yue : " wú shì cǐ děng bing rú ér xi ēr . yuàn tòng hán jiāng jun fen liǎng lù jí zhì . rú qí bù shèng , gan dang jun lìng . " lù xùn kàn liǎo liáng jiǔ , yǐ bian zhǐ yue : " qián miàn shan gǔ zhong . yǐn yǐn yǒu sha qì qǐ ; qí xià bì yǒu fú bing , gù yú píng dì shè cǐ ruò bing , yǐ yòu wǒ ēr . zhu gong qie bù kě chu . " zhòng jiang ting liǎo , jie yǐ wèi nuò .

3 cì rì , wú ban yǐn bing dào guan qián nuò zhàn , yào wǔ yáng wei , rǔ mà bù jué ; duo yǒu jiě yi xiè jiǎ , chì shen luǒ tǐ , huò shuì huò zuò . xú

第八十四回
陆逊营烧七百里
孔明巧布八阵图

Đệ bát thập tú hồi lục tốn doanh thiêu thất bách lí khồng minh xảo bố bát trận đồ

HỎI 84 Lục Tốn đốt sạch trại liên doanh; Khổng Minh khéo bày đồ bát trận

却说韩当、周泰探知先主移营就凉，急来报知陆逊。逊大喜，遂引兵自来观看动静；只见平地一屯，不满万余人，大半皆是老弱之众，大书“先锋吴班”旗号。周泰曰：“吾视此等兵如儿戏耳。愿同韩将军分两路击之。如其不胜，甘当军令。”陆逊看了良久，以鞭指曰：“前面山谷中。隐隐有杀气起；其下必有伏兵，故于平地设此弱兵，以诱我耳。诸公切不可出。”众将听了，皆以为懦。

次日，吴班引兵到关前搦战，耀武扬威，辱骂不绝；多有解衣卸甲，赤身裸体，或睡或坐。

Khước thuyết hàn đương, chu thái tham tri tiên chủ di doanh tựu lương, cắp lai báo tri lục tốn. Tốn đại hỉ, toại dẫn binh tự lai quan khán động tĩnh; chỉ kiến bình địa nhất truân, bắt mãn vạn dư nhân, đại bán giai thị lão nhược chí chúng, đại thư "Tiên phong ngô ban" kí hào. Chu thái viết: "Ngô thị thử đẳng binh như nhi hí nhĩ. Nguyên đồng hàn tướng quân phân lưỡng lộ kích chi. Như kì bất thắng, cam đương quân lệnh." Lục tốn khán liều lương cửu, dĩ tiên chỉ viết: "Tiền diện sơn cốc trung. Ân ân hữu sát khí khởi; kì hạ tất hữu phục binh, có vu binh địa thiết thủ nhược binh, dĩ dụ ngã nhĩ. Chu công thiết bất khả xuất." Chúng tướng thính liễu, giai dĩ vi nọa.

Nói về Hán Dương, Chu Thái dò biết tiên chủ dời dinh trại, vội vàng lại báo với Lục Tốn. Tốn mừng lắm, dẫn quân đến xem động tĩnh thế nào, chỉ thấy ở giữa cánh đồng có một đồn trại, ước chừng hơn một vạn quân canh giữ, mà phần nhiều già yếu cả, có một lá cờ hiệu to đề bốn chữ "Tiên phong Ngô Ban". Chu Thái nói: - Tôi coi đám quân kia như trò trẻ con đó thôi, xin cùng Hán tướng quân chia binh thành hai đường ra đánh; nếu không thắng được xin chịu quân lệnh. Lục Tốn ngầm xem hồi lâu, rồi trả lời nói: - Trong hang núi, về mé trước mặt kia, thấp thoáng có sát khí bốc lên, tất có quân mai phục; cho nên họ dàn quân già yếu ở đây để dủ ta đó, các ông chờ ném ra. Các tướng không tin, cho Lục Tốn là nhát.

thứ nhật, ngô ban dẫn binh đáo quan tiền natch chiến, diệu võ dương uy, nhục mạ bất tuyệt; đa hữu giải y tá giáp, xích thân lõa thể, hoặc thụy hoặc tọa. Từ

Hôm sau, Ngô Ban dẫn quân đến trước cửa ải khiêu chiến, diệu võ dương oai, chửi mắng om sòm. Nhiều người lại cởi cả áo giáp, mình trần trùng trực, có người nằm

shèng , ding fèng rù zhàng
bǐng lù xùn yue : " shǔ bìng
qi wǒ tài shèn ! mǒu děng
yuàn chu jí zhī ! " xùn xiào
yue : " gong děng dàn shì xiě
qì zhī yōng , wèi zhì sun , wú
miào fǎ , cǐ bǐ yóu dí zhì jì yě
: san rì hòu bì jiàn qí zhà yǐ .
" xú shèng yue : " san rì hòu
, bǐ yí yíng yǐ dìng , an néng
jí zhī hu ? " xùn yue : " wú
zhèng yù lìng bǐ yí yíng yě . "
zhu jiāng shěn xiào ér tuì .
guò san rì hòu , huì zhu jiāng
yú guan shàng guān wàng ,
jiàn wú ban bing yǐ tuì qù .
xùn zhī yue : " sha qì qǐ yǐ .
liú bèi bì cóng shan gǔ
zhong chu yě . " yán wèi bì ,
zhì jiàn shǔ bìng jie quán
zhuāng guàn shù , yǒng xiān
zhǔ ér guò . wú bìng jiàn liǎo
, jìn jie dǎn liè . xùn yue : "
wú zhì bù tǐng zhu gong jí
ban zhě , zhèng wèi cǐ yě .
jin fú bìng yǐ chu , xún rì zhì
nèi , bì pò shǔ yǐ . " zhu jiāng
jie yue : " pò shǔ dang zài
chu shí , jin lián yíng wǔ liù
bǎi lǐ , xiang shǒu jing qí ba
yuè , qí zhu yào hài , jie yǐ
gù shǒu , an néng pò hu ? "
xùn yue : " zhu gong bù zhì
bing fǎ . bēi nǎi shì zhì xiao
xióng , gèng duō zhì móu , qí
bing shǐ jí , fǎ dù jīng zhuan ;
jin shǒu zhì jiǔ yǐ , bù de wǒ
biàn , bing pí yì zǔ , qū zhì
zhèng zài jin rì . " zhu jiāng
fang cái tàn fú . hòu rén yǒu

徐盛、丁奉入帐禀陆逊
曰：“蜀兵欺我太甚！
某等愿出击之！”逊笑
曰：“公等但恃血气之
勇，未知孙、吴妙法，
此彼诱敌之计也：三日
后必见其诈矣。”徐盛
曰：“三日后，彼移营
已定，安能击之乎？”
逊曰：“吾正欲令彼移
营也。”诸将哂笑而退。
过三日后，会诸将于
关上观望，见吴班兵已
退去。逊指曰：“杀气
起矣。刘备必从山谷中
出也。”言未毕，只见
蜀兵皆全装惯束，拥先
主而过。吴兵见了，尽
皆胆裂。逊曰：“吾之
不听诸公击班者，正为
此也。今伏兵已出，旬
日之内，必破蜀矣。”
诸将皆曰：“破蜀当在
初时，今连营五六百里
, 相守经七八月，其诸
要害，皆已固守，安能
破乎？”逊曰：“诸公
不知兵法。备乃世之枭
雄，更多智谋，其兵始
集，法度精专；今守之

thịnh, đinh phụng nhập trường
bẩm lục tồn viết: "Thục binh khi
ngã thái thậm! Mỗ đẳng nguyện
xuất kích chí!" Tốn tiểu viết:
"Công đẳng đán thị huyết khí
chi dũng, vị tri tôn, ngô diệu
pháp, thủ bỉ dụ địch chi kế dã:
tam nhật hậu tất kiến kì trá hĩ.
"Từ thịnh viết: "Tam nhật hậu,
bỉ di doanh dĩ định, an năng
kích chi hò?" Tốn viết: "Ngô
chánh dục lệnh bỉ di doanh dã."
Chư tướng sẵn tiêu nhi thôi.
Quá tam nhật hậu, hội chư
tướng vu quan thương quan
vọng, kiến ngô ban binh dĩ thôi
khứ. Tốn chỉ viết: "Sát khí khởi
hĩ. Lưu bị tắt tòng sơn cốc
trung xuất dã." Ngôn vị tắt, chỉ
kiến thực binh giai toàn trang
quán thúc, ứng tiên chủ nhí
quá. Ngô binh kiến liễu, tần giai
đảm liệt. Tốn viết: "Ngô chi bắt
thính chư công kích ban già,
chánh vi thủ dã. Kim phục binh
dĩ xuất, tuần nhật chi nội, tắt
phá thực hĩ." Chư tướng giai
viết: "Phá thực đương tại sơ
thời, kim liên doanh ngũ lục
bách lí, tương thủ kinh thất bát
nguyệt, kì chư yếu hại, giai dĩ
cố thủ, an năng phá hò?" Tốn
viết: "Chư công bắt tri binh
pháp. Bị nái thế chi kiêu hùng,
canh đa trí mưu, kì binh thủy
tập, pháp độ tinh chuyên; kim
thủ chi cửu hĩ, bắt đắc ngã tiên,
binh bì ý trở, thủ chi chánh tại
kim nhật." Chư tướng phuơng
tài thán phục. Hậu nhân hữu thi

ngủ, có người ngồi chơi. Từ Thịnh,
Đinh Phụng vào trường bẩm rằng: -
Quân Thục khinh ta quá, chúng tôi
xin ra đánh. Tốn cười, nói: - Các
ông chỉ cậy có sức khỏe, chưa biết
diệu pháp Tôn, Ngô. Đó là mèo dù
địch đầy, sau ba ngày sẽ thấy rõ là
giả dối. Từ Thịnh nói: - Đợi ba hôm
nữa, doanh trại của họ vững vàng
cả rồi, còn đánh làm sao được
nữa? Tốn nói: - Ta cốt muốn để cho
họ dời trại xong. Các tướng cùng
tầm tim cười, trả ra. Sau ba hôm,
hội cả các tướng ở trên ải đứng
xem. Bấy giờ quân Ngô Ban đã rút
hết rồi. Tốn trả tay nói: - Sát khí bốc
lên kia, quân Lưu Bị tắt từ trong núi
kéo ra đó. Vừa nói dứt lời, đã thấy
quân Thục nai nịt gọn ghẽ, xúm xít
vòng trong vòng ngoài, rước tiên
chủ đi ra. Quân Ngô trông thấy ai
này cũng hết vía. Tốn nói: - Ta
không nghe các ông đáùnh Ngô
Ban là chỉ vì thê mà thôi. Nay quân
phục đã ra rồi, mười hôm nữa ta sẽ
phá được quân Thục. Các tướng
nói: - Phá Thục, nên phá ngay lúc
mới đến; nay họ lập trại liên tiếp
nhau năm sáu trăm dặm, giữ gìn
hơn bảy tám tháng trời; bao nhiêu
chỗ hiểm yếu đều vững vàng cả rồi,
thì còn phá làm sao cho được? Tốn
nói: - Các ông không biết binh
pháp, Lưu Bị là bậc kiêu hùng trong
đời, lăm mưu nhiều trí. Khi quân
mới tụ họp, phép tắc nghiêm chỉnh,
nay giữ đã lâu rồi mà không thấy ta
ra đánh, tất sinh trễ nải, ta phá
được họ chính ở lúc này. Các
tướng mới chịu là phải. Đời sau có

shi zàn yue : " hǔ zhàng tán
bing àn liù tao , an pái xiang
ěr diào jing áo . san fen zì
shì duo ying jùn , yòu xiǎn
jiang nán lù xùn gao . " què
shuo lù xùn yǐ dìng liǎo pò
shǔ zhì cè , suì xiù jian qian
shǐ zòu wén sun quán , yán
zhǐ rì kě yǐ pò shǔ zhì yì .
quán lǎn bì , dà xǐ yue : "
jiang dong fù yǒu cǐ yì rén ,
gu hé you zai ! zhu jiang jie
shàng shu yán qí nuò , gu dù
bù xìn , jin guan qí yán , guō
fei nuò yě . " yú shì dà qǐ wú
bing lái jie yìng . què shuo
xian zhǔ yú ? tíng jìn qu shuǐ
jun , shùn liú ér xià , yán
jiang tún za shuǐ zhài , shen
rù wú jìng . huáng quán jiàn
yue : " shuǐ jun yán jiang ér
xià , jìn zé yì , tuì zé nán .
chén yuàn wéi qián qu . bì
xià yí zài hòu zhèn , shù wàn
wú yī shī . " xian zhǔ yue : "
wú zéi dǎn luò , zhèn cháng
qū dà jìn , yǒu hé ài hu ? "
zhòng guan kǔ jiàn , xian
zhǔ bù cóng . suì fēn bīng
liǎng lù : mìng huáng quán
du jiang bēi zhī bīng , yǐ fáng
wèi kòu ; xian zhǔ zì du jiang
nán zhu jun , jiá jiang fēn lì
yíng zhài , yǐ tú jìn qū . xì
zuò tàn zhì , lián yè bào zhì
wèi zhǔ , yán shǔ bīng fá wú
, shù zhā lián yíng , zòng
héng qí bǎi yú lǐ , fen sì shí
yú tún , jie bàng shan lín xià
zhài ; jin huáng quán du bīng

久矣，不得我便，兵疲意阻，取之正在今日。
”诸将方才叹服。后人有诗赞曰：“虎帐谈兵按六韬，安排香饵钓鲸鳌。三分自是多英俊，又显江南陆逊高。”却说陆逊已定了破蜀之策，遂修笺遣使奏闻孙权，言指日可以破蜀之意。权览毕，大喜曰：“江东复有此异人，孤何忧哉！诸将皆上书言其懦，孤独不信，今观其言，果非懦也。”于是大起吴兵来接应。却说先主于猇亭尽驱水军，顺流而下，沿江屯扎水寨，深入吴境。黄权谏曰：“水军沿江而下，进则易，退则难。臣愿为前驱。陛下宜在后阵，庶无一失。”先主曰：

“吴贼胆落，朕长驱大进，有何碍乎？”众官苦谏，先主不从。遂分兵两路：命黄权督江北之兵，以防魏寇；先主自督江南诸军，夹江分

tán viết: "Hỗ trưởng đàm binh án lục thao, an bài hương nhị điếu kình ngao. Tam phân tự thi đa anh tuấn, hựu hiển giang nam lục tốn cao." Khước thuyết lục tốn dĩ định liễu phá thực chí sách, toại tu tiên khiển sử tầu văn tôn quyền, ngôn chỉ nhật khả dĩ phá thực chí ý. Quyền lâm tất, đại hỉ viết: "Giang đông phục hữu thủ dì nhân, cô hà ưu tai! Chư tướng giai thượng thư ngôn kì họa, cô độc bất tín, kim quan kì ngôn, quả phi họa dã." Vu thị đại khởi ngô binh lai tiếp ứng. Khước thuyết tiên chủ vu hồ định tần khu thủy quân, thuận lưu nhí hạ, duyên giang trâu trát thủy trại, thâm nhập ngô cảnh. Hoàng quyền giàn viết: "Thủy quân duyên giang nhí hạ, tiến tắc địch, thối tắc nan. Thần nguyện vi tiền khu. Bệ hạ nghi tại hậu trận, thứ vạn vô nhất thất." Tiên chủ viết: "Ngô tắc đàm lạc, trẫm trường khu đại tiền, hữu hà ngại hò?" Chung quan khổ giàn, tiên chủ bất tòng. Toại phân binh lưỡng lộ: mệnh hoàng quyền đốc giang bắc chi binh, dĩ phòng ngụy khấu; tiên chủ tự đốc giang nam chư quân, giáp giang phân lập doanh trại, dĩ đồ tiến thủ. Tề tác tham tri, liên dạ báo tri ngụy chủ, ngôn thực binh phạt ngô, thụ sách liên doanh, tung hoành thất bách dư lí, phân tú thập dư trâu, giai bằng sơn lâm hạ trại; kim

thơ khen Lục Tốn rằng: Trưởng hầm bàn bạc việc binh đao, Móc săn mồi thơm giật cá ngao. Thao lược đua ganh trường tuấn kiệt, Mới hay Lục Tốn cũng anh hào! Lục Tốn định xong mưu mạo phá Thực rồi, viết thư sai sứ về tâu với Tôn Quyền chỉ nay mai là phá xong quân giặc. Tôn Quyền xem xong, mừng hớn hở nói: - Giang Đông lại có người lạ như thế. Cô còn lo gì nữa! Các tướng cứ nói hắn hèn nhát, riêng Cô không tin. Nay xem mấy lời này, quả nhiên không phải là hèn nhát! Liền cắt quân mã đến tiếp ứng. Lại nói, tiên chủ đem hết cả thủy quân ở Hào Đinh, thuận dòng xuôi xuống, cắm trại ven sông, vào sâu mãi bờ cõi nước Ngô. Hoàng Quyền can rằng: - Thủy quân men bờ sông đi xuống, tiến lên thì dễ, lúc về thì khó. Tôi xin làm tiền khu đi trước, bệ hạ nên ở lại mặt sau thì mới chắc chắn muôn phần. Tiên chủ nói: - Giặc Ngô võ mặt rồi, trẫm cứ kéo quân rầm rộ đến, còn có ngại gì? Các quan có can mãi, tiên chủ cũng không nghe. Tiên chủ chia quân làm hai đường, sai Hoàng Quyền đốc cánh quân mặt Giang Bắc để phòng quân Ngụy; còn mình thì đốc các đạo quân mặt Giang Nam, chia lập dinh trại cạnh bờ sông để tính việc đánh Ngô. Quân do thám báo tin về Ngụy chủ rằng quân Thực đánh Ngô, cắm trại liên tiếp nhau, ngang dọc hơn bảy trăm dặm, chia làm hơn bốn mươi đồn, đồn nào cũng dựa vào rừng núi. Lại sai Hoàng Quyền đốc

zài jiang běi àn , měi rì chu shào bǎi yú lǐ , bù zhī hé yì . wèi zhǔ wén zhī , yǎng miàn xiào yue : " liú bèi jiang bài yǐ ! " qún chén qǐng wèn qí gù . wèi zhǔ yue : " liú xuán dé bù xiǎo bing fǎ ; qǐ yǒu lián yíng qí bǎi lǐ , ér kě yǐ jù dí zhě hu ? bao yuán xí xiǎn zǔ tún bing zhě , cǐ bing fǎ zhì dà jì yě . xuán dé bì bài yú dong wú lù xùn zhì shǒu , xún rì zhì nèi , xiao xí bì zhì yǐ . " qún chén yóu wèi xìn , jie qǐng bo bing bēi zhī . wèi zhǔ yue : " lù xùn ruò shèng , bì jìn jǔ wú bing qù qū xi chuan ; wú bing yuǎn qù , guó zhōng kōng xū , zhèn xu tuo yǐ bing zhù zhàn , lìng san lù yí qí jìn bing , dong wú tuò shǒu kě qǔ yě . " zhòng jie bài fú . wèi zhǔ xià lìng , shǐ cáo rén du yí jun chu rú xu , cáo xiù du yí jun chu dòng kǒu , cáo zhen du yí jun chu nán jùn : " san lù jun mǎ huì gé rì qí , àn xí dong wú . zhèn suí hòu zì lái jie yìng . " diào qiǎn yǐ dìng . bù shuo wèi bing xí wú . qiě shuo mǎ liáng zhì chuan , rù jiàn kǒng míng , chéng shàng tú běn ér yán yue : " jin yí yíng jiá jiang , héng zhàn qí bǎi lǐ , xià sì shí yú tún , jie yi qí bàng jiàn , lín mù mào shèng zhì chǔ . huáng shàng lìng liáng jiang tú běn lái yǔ chéng xiang

立营寨，以图进取。细作探知，连夜报知魏主，言蜀兵伐吴，树栅连营，纵横七百余里，分四十余屯，皆傍山林下寨；今黄权督兵在江北岸，每日出哨百余里，不知何意。魏主闻之，仰面笑曰：“刘备将败矣！”群臣请问其故。魏主曰：“刘玄德不晓兵法；岂有连营七百里，而可以拒敌者乎？包原隰险阻屯兵者，此兵法之大忌也。玄德必败于东吴陆逊之手，旬日之内，消息必至矣。”群臣犹未信，皆请拨兵备之。魏主曰：“陆逊若胜，必尽举吴兵去取西川；吴兵远去，国中空虚，朕虚托以兵助战，令三路一齐进兵，东吴唾手可取也。”众皆拜服。魏主下令，使曹仁督一军出濡须，曹休督一军出洞口，曹真督一军出南郡：“三路军马会合日期，暗袭东吴。朕随后自来接应。”

hoàng quyền đốc binh tại giang bắc ngạn, mỗi nhật xuất tiêu bách dư lí, bắt tri hà ý. Ngụy chủ vân chi, ngưỡng diện tiểu viết: "Lưu bị tương bại hǐ" Quần thần thỉnh vấn kí cỗ. Ngụy chủ viết: "Lưu huyền đức bất hiểu binh pháp; khởi hữu liên doanh thất bách lí, nhi khả dĩ cự địch giả hồ? Bao nguyên tháp hiểm trở truân binh giả, thủ binh pháp chí đại kí dã. Huyền đức tất bại vu đông ngô lục tổn chí thủ, tuần nhật chí nội, tiêu túc tất chí hǐ." Quần thần do vị tín, giai thỉnh bát binh bị chi. Ngụy chủ viết: "Lục tổn như ợt thắng, tất tần cử ngô binh khứ thủ tây xuyên; ngô binh viễn khứ, quốc trung không hư, trẫm hư thác dĩ binh trợ chiến, lệnh tam lộ nhất tề tiến binh, đông ngô thóa thủ khả thủ dã." Chúng giai bái phục. Ngụy chủ hạ lệnh, sử tào nhân đốc nhất quân xuất nhu tu, tào hưu đốc nhất quân xuất động khẩu, tào chân đốc nhất quân xuất nam quận: "Tam lộ quân mã hội hợp nhặt kì, ám tập đông ngô. Trẫm tùy hậu tự lai tiếp ứng." Điều khiển dĩ định. Bát thuyết nguy binh tập ngô. Thả thuyết mã lương chí xuyên, nhập kiến khồng minh, trình thượng đồ bốn nhì ngôn viết: "Kim di doanh giáp giang, hoành chiêm thất bách lí, hạ tứ thập dư truân, giai y khê bàng giàn, lâm mộc mậu thịnh chi xử.

quân mặt Giang Bắc, ngày nào cũng đi tuần tiễu hàng trăm dặm không biết là ý làm sao? Ngụy chủ nghe tin, ngẩn mặt lên trời cười, nói: - Lưu Bị sắp thua mất! Quần thần hỏi có làm sao. Ngụy chủ nói: - Lưu Huyền Đức không biết binh pháp; có lẽ đâu cầm trại liên tiếp bảy trăm dặm mà chống nhau được giặc bao giờ? Bao bọc cả các nơi hiểm trở, chỗ cao chỗ thấp mà đóng đồn, đó là một điều tối kỵ trong phép dùng binh. Lưu Bị tất thua về tay Lục Tốn Đông Ngô! Chỉ trong mươi hôm nữa sẽ có tin tức. Quần thần chưa ai tin, xin điều quân ra phòng bị. Ngụy chủ nói: - Lục Tốn nếu đánh được Thục, tất thưa thế vào lấy Tây Xuyên. Quân Ngô đi xa, trong lúc bỏ trống, trẫm giả đò dẫn quân đánh giúp, sai ba đạo quân nhất tề kéo cả sang, chắc lấy được Đông Ngô dễ như bỡn. Mọi người đều bái phục. Ngụy chủ bèn sai Tào Nhân đốc một đạo quân ra Nhu Tu, Tào Hưu đốc một đạo quân ra Đồng Khẩu, Tào Chân đốc một đạo quân ra Nam Quận, quân mã ba đường hẹn nhau sang úp lén Đông Ngô, còn mình tự dẫn quân đi sau tiếp ứng. Hãy nói về Mã Lương đến Xuyên, vào ra mắt Khổng Minh trình bản địa đồ lên, nói: - Nay ta dời dinh trại vào đóng sát bờ sông, dài suốt bảy trăm dặm, lập horizon mươi đồn, đều dựa vào chỗ có cây cối, khe suối. Hoàng thượng sai tôi đem địa đồ về trình tướng quân xem thế nào? Khổng Minh xem xong, dập tay xuống án

guan zhi . " kǒng míng kàn qì , pai àn jiào kǔ yue : " shì hé rén jiào zhǔ shàng rú cǐ xià zhài ? kě zhǎn cǐ rén ! " mǎ liáng yue : " jie zhǔ shàng zì wèi , fei ta rén zhī móu . " kǒng míng tàn yue : " hèn zhāo qì shù xiù yǐ ! " liáng wèn qí gù . kǒng míng yue : " bao yuán xí xiǎn zǔ ér jié yíng , cǐ bing jia zhī dà jì . tāng bǐ yòng huǒ gong , hé yǐ jiě jiù ? yòu , qǐ yǒu lián yíng qí bǎi lǐ ér kě jù dí hu ? huò bù yuǎn yǐ ! lù xùn jù shǒu bù chu , zhèng wèi cǐ yě . rǔ dang sù qù jiàn tian zì , gǎi tún zhu yíng , bù kě rú cǐ . " liáng yue : " tāng jin wú bing yǐ shèng , rú zhì nài hé ? " kǒng míng yue : " lù xùn bù gǎn lái zhuī , chéng dou kě bǎo wú yú . " liáng yue : " xùn hé gù bù zhui ? " kǒng míng yue : " kǒng wèi bing xí qí hòu yě . zhǔ shàng ruò yǒu shī , dang tóu bái dì chéng bì zhī . wú rù chuan shí , yǐ fú xià shí wàn bing zài yú fù pǔ yǐ . " liáng dà jīng yue : " mǒu yú yú fù pǔ wǎng lái shù cì , wèi cháng jiàn yi zú , chéng xiang hé zuò cǐ zhà yǔ ? " kǒng míng yue : " hòu lái bì jiàn , bù láo duo wèn . " mǎ liáng qí liǎo biǎo zhang , huò sù tóu yù yíng lái . kǒng míng zì huí chéng dou , diào bō jun mǎ jiù yìng . què shuo lù xùn jiàn

调遣已定。不说魏兵袭吴。且说马良至川，入见孔明，呈上图本而言曰：“今移营夹江，横占七百里，下四十余屯，皆依溪傍涧，林木茂盛之处。皇上令良将图本来与丞相观之。”孔明看讫，拍案叫苦曰：“是何人教主上如此下寨？可斩此人！”马良曰：“皆主上自为，非他人之谋。”孔明叹曰：“汉朝气数休矣！”良问其故。孔明曰：“包原隰险阻而结营，此兵家之大忌。倘彼用火攻，何以解救？又，岂有连营七百里而可拒敌乎？祸不远矣！陆逊拒守不出，正为此也。汝当速去见天子，改屯诸营，不可如此。”良曰：“倘今吴兵已胜，如之奈何？”孔明曰：“陆逊不敢来追，成都可保无虞。”良曰：“逊何故不追？”孔明曰：“恐魏兵袭其后也。主上若有失，当投白帝城

Hoàng thương lệnh lương tướng đồ bồn lai dữ thừa tướng quan chi." Khổng minh khán cật, phách án khiếu khổ viết: "Thị hà nhân giáo chủ thương như thủ hạ trại? Khả trám thủ nhân!" Mã Lương viết: "Giai chủ thương tự vi, phi tha nhân chí mưu." Khổng minh thán viết: "Hán triều khí sở hữu hĩ!" Lương vấn kì cõ. Khổng minh viết: "Bao nguyên tháp hiềm trở nhi kết doanh, thủ binh gia chi đại kị. Thảng bỉ dụng hỏa công, hà dĩ giải cứu? Hựu, khởi hữu liên doanh thất bách lí nhi khả cự địch hò? Họa bất viễn hĩ! Lục tốn cự thủ bắt xuất, chánh vi thủ dã. Nhữ đương tốc khứ kiến thiên tử, cải trâu chư doanh, bắt khả nhu thủ." Lương viết: "Thảng kim ngô binh dĩ thảng, như chi nại hà?" Khổng minh viết: "Lục tốn bắt cảm lai truy, thành đô khả bảo vô ngu." Lương viết: "Tốn hà có bắt truy?" Khổng minh viết: "Khủng ngụy binh tập kí hậu dã. Chủ thương nhược hữu thất, đương đầu bạch đế thành tị chi. Ngô nhập xuyên thời, dĩ phục hạ thập vạn binh tại ngư phúc phô hĩ." Lương đại kinh viết: "Mỗ vu ngư phúc phô vãng lai sở thủ, vị thường kiên nhất tốt, thừa tương hà tác thủ trả ngũ?" Khổng minh viết: "Hậu lai tất kiến, bắt lao đa vấn." Mã Lương cầu liễu biểu chương, hỏa tốc đầu ngự doanh lai.

thu kêu rằng: - Khổ chưa! Ai xui chúa thương căm trại thế này? Nên chém người ấy đi! Mã Lương nói: - Đó là do chúa thương cả, không ai xui đâu! Khổng Minh than rằng: - Khí số nhà Hán hỏng mất rồi! Lương hỏi làm sao, Khổng Minh nói: - Bao bọc cả chỗ hiềm trở, cao thấp mà đóng đồn, đó là điều tối kỵ trong phép dùng binh. Nếu giặc đánh hỏa công, thì cứu làm sao? Lại có lẽ đâu lập trại liên tiếp nhau bảy trăm dặm mà cự được giặc? Tai vạ đến nơi rồi. Lục Tốn giữ vững không ra, chính là vì thế. Người nên trở về cho mau, tâu với thiên tử dời đòn đi chỗ khác mới được. Lương hỏi: - Nếu quân Ngô đã đánh được quân ta rồi, thì làm thế nào? Khổng Minh nói: - Lục Tốn không dám đuổi đâu. Thành Đô này chắc không việc gì. Lương hỏi: - Làm sao không dám đuổi? Khổng Minh nói: - Sợ quân Ngụy úp đánh mặt sau, chớ sao! Chúa thương nếu có thua, nên chạy về thành Bạch Đế mà lánh. Khi ta vào Xuyên đã phục sẵn mười vạn quân ở bến Ngư Phúc rồi. Lương giật mình, nói: - Tôi mấy lần qua lại bến đò, không thấy một tên quân nào, sao thừa tướng lại nói thế? Khổng Minh nói: - Về sau khắc biết, không phải hỏi lôi thôi! Mã Lương xin giấy tờ rồi hỏa tốc đi sang ngự doanh. Khổng Minh trở về Thành Đô điều gấp quân mã ra cứu ứng. Đây nói Lục Tốn thấy quân Thục có ý trỗi nải, không gìn giữ cẩn thận như trước, mới hội cả các tướng lại truyền lệnh rằng: - Ta

shǔ bing xiè dài , bù fù tí
fáng , sheng zhàng jù dà
xiǎo jiàng shì ting lìng yue : "wú zì shòu mìng yǐ lái , wèi
cháng chu zhàn . jin guan
shǔ bing , zú zhì dòng jìng ,
gù yù xian qū jiang nán àn yí
yíng . shéi gǎn qù qù ? " yán
wèi bì , hán dang , zhou tài ,
líng tǒng děng yīng shēng ér
chu yue : " mǒu děng yuàn
wǎng . " xùn jiào jie tuì bù
yòng , dù huàn jie xià mò
jiāng chún yú dan yue : " wú
yǔ rǔ wǔ qian jun , qù qū
jiāng nán dì sì yíng : shǔ
jiāng fù tóng suǒ shǒu . jin
wǎn jiù yào chéng gong . wú
zì tí bing jie yìng . " chún yú
dan yǐn bing qù liǎo , yòu
huàn xú shèng , ding fèng
yue : " rǔ děng gè lǐng bing
san qian , tún yú zhài wài wǔ
lǐ , rú chún yú dan bài huí ,
yǒu bing gǎn lái , dang chu
jiù zhì , què bù kě zhuī qù . " èr
jiāng zì yǐn jun qù liǎo .

避之。吾入川时，已伏下十万兵在鱼腹浦矣。
”良大惊曰：“某于鱼腹浦往来数次，未尝见一卒，丞相何作此诈语？”孔明曰：“后来必见，不劳多问。”马良求了表章，火速投御营来。孔明自回成都，调拨军马救应。却说陆逊见蜀兵懈怠，不复提防，升帐聚大小将士听令曰：“吾自受命以来，未尝出战。今观蜀兵，足知动静，故欲先取江南岸一营。谁敢去取？”言未毕，韩当、周泰、凌统等应声而出曰：“某等愿往。”逊教皆退不用，独唤阶下末将淳于丹曰：“吾与汝五千军，去取江南第四营：蜀将傅彤所守。今晚就要成功。吾自提兵接应。”淳于丹引兵去了，又唤徐盛、丁奉曰：“汝等各领兵三千，屯于寨外五里，如淳于丹败回，有兵赶来，当出救之，却不可

Khỗng minh tự hồi thành đô, điều bát quân mã cứu Ứng. Khước thuyết lục tổn kiến thực binh giải đái, bắt phục đề phòng, thăng trưởng tự đại tiểu tướng sĩ thính lệnh viết: "Ngô tự thụ mệnh dĩ lai, vị thường xuất chiến. Kim quan thực binh, túc tri động tĩnh, cố dục tiên thủ giang nam ngạn nhất doanh. Thùy cảm khứ thủ?" Ngôn vị tắt, hàn đương, chu thái, lăng thông đẳng ứng thanh nhi xuất viết: "Mỗ đẳng nguyên vãng." Tổn giáo giai thối bất dụng, độc hoán giai hạ mật tướng thuần vu đan viết: "Ngô dữ nhữ ngũ thiên quân, khứ thủ giang nam đệ tứ doanh: thực tương phó đồng sở thủ. Kim văn tựu yếu thành công. Ngô tự đề binh tiếp ứng." Thuần vu đan dẫn binh khứ liễu, hưu hoán từ thịnh, định phụng viết: "Nhữ đẳng các linh binh tam thiên, truân vu trại ngoại ngũ lí, như thuần vu đan bại hồi, hưu binh cản lai, đương xuất cứu chi, khước bắt khả truy khứ." Nhị tướng tự dẫn quân khứ liễu.

từ khi phụng mệnh ra quân đến nay, chưa đánh trận nào. Nay xem quân Thục, biết cả động tĩnh rồi. Trước hết ta muốn lấy một đòn phía nam bờ sông, có ai dám đi không? Nói chưa dứt lời, Hàn Đương, Chu Thái, Lăng Thống cùng dạ xin đi. Tổn bảo lui ra không dùng, chỉ gọi một tên tướng nhỏ ở dưới thềm là Thuần Vu Đan dặn rằng: - Ta cho ngươi năm nghìn quân, sang lấy đòn thứ tư ở phía nam bờ sông, do tướng Thục Phó Đồng đóng giữ. Làm sao đêm nay phải thành công. Ta sẽ tự cầm quân lại tiếp ứng. Thuần Vu Đan lĩnh mệnh, dẫn quân đi. Lại gọi Từ Thịnh, Định Phụng đến dặn rằng: - Hai người, mỗi người dẫn ba nghìn quân, đóng cách ngoài trại năm trăm dặm, hễ Thuần Vu Đan bị quân Thục đuổi theo chạy trở về thì đồ ra cứu, nhưng cũng không nên rượt đánh. Hai tướng tuân lệnh.

4 què shuo chún yú dan yú huáng hun shí fen , lǐng bing qián jìn , dào shǔ zhài shí , yǐ san gèng zhi hòu . dan lìng zhòng jun gǔ zào ér rù . shǔ yíng nèi fù tóng yǐn jun sha chu , tǐng qiang zhí qū chún yú dan ; dan dí bù zhù , bo mǎ biàn huí . hu rán hǎn sheng dà zhèn , yi biao jun lán zhù qù lù : wèi shǒu dà jiang zhào róng . dan duó lù ér zǒu , zhé bing dà bàn , zhèng zǒu zhì xiān , shan hòu yi biao mán bing lán zhù : wèi shǒu fan jiang sha mó ke . dan sī zhàn de tuo , bèi hòu san lù jun gǎn lái . bǐ jí lí yíng wǔ lǐ , wú jun xú shèng , ding fèng èr rén liǎng xià sha lái , shǔ bing tuì qù , jiù liǎo chún yú dan huí yíng . dan dài jiàn rù jiàn lù xùn qǐng zuì . xùn yue : " fei rǔ zhì guò yě . wú yù shì dí rén zhì xu shí ēr . pò shǔ zhì jì , wú yǐ dìng yǐ . " xú shèng , ding fèng yue : " shǔ bing shì dà , nán yǐ pò zhì , kong zì sǔn bing zhé jiang ēr . " xùn xiào yue : " wú zhè tiáo jì , dàn mán bù guò zhu gé liàng ēr . tian xìng cǐ rén bù zài , shǐ wǒ chéng dà gong yě . " suí jí dà xiǎo jiàng shì ting lìng : shǐ zhu rán yú shuǐ lù jìn

追去。”二将自引军去了。

却说淳于丹于黄昏时分，领兵前进，到蜀寨时，已三更之后。丹令众军鼓噪而入。蜀营内傅彤引军杀出，挺枪直取淳于丹；丹敌不住，拨马便回。忽然喊声大震，一彪军拦住去路：为首大将赵融。丹夺路而走，折兵大半，正走之间，山后一彪蛮兵拦住：为首番将沙摩柯。丹死战得脱，背后三路军赶来。比及离营五里，吴军徐盛、丁奉二人两下杀来，蜀兵退去，救了淳于丹回营。丹带箭入见陆逊请罪。逊曰：“非汝之过也。吾欲试敌人之虚实耳。破蜀之计，吾已定矣。”徐盛、丁奉曰：“蜀兵势大，难以破之，空自损兵折将耳。”逊笑曰：“吾这条计，但瞒不过诸葛亮耳。天幸此人不在，使我成大

khước thuyết thuần vu đan vu hoàng hôn thời phân, lĩnh binh tiền tiến, đáo thực trại thời, dĩ tam canh chi hậu. Đan lệnh chúng quân cỗ táo nhi nhập. Thực doanh nội phó đồng dẫn quân sát xuất, đinh thương trực thủ thuần vu đan; đan địch bắt trụ, bát mã tiện hồi. Hốt nhiên hảm thanh đại chấn, nhất bưu quân lan trụ khứ lộ: vi thủ đại tướng triệu dung. Đan đoạt lộ nhi tầu, chiết binh đại bán, chánh tầu chi gian, sơn hậu nhất bưu man binh lan trụ: vi thủ phiên tướng sa ma kha. Đan tử chiến đắc thoát, bối hậu tam lộ quân cản lai. Bỉ cập li doanh ngũ lí, ngô quân từ thịnh, đinh phụng nhị nhân lưỡng hạ sát lai, thực binh thối khứ, cứu liễu thuần vu đan hồi doanh. Đan ái tiến nhập kiến lục tốn thính tội. Tồn viết: "Phi nhữ chi quá dã. Ngô dục thí địch nhân chi hư thật nhĩ. Phá thực chi kế, ngô dĩ định hĩ." Từ thịnh, đinh phụng viết: "Thực binh thế đại, nan dĩ phá chi, không tự tổn binh chiết tương nhĩ." Tồn tiêu viết: "Ngô giá điền kế, đán man bất quá Gia Cát Lượng nhĩ." Thiện hạnh thủ nhân bất tại, sử ngã thành đại công dã." Toại tập đại tiểu tướng sĩ thính lệnh: sử chu nhiên vu thủy lộ tiến

Trời vừa sẩm tối, Thuần Vu Đan dẫn quân đi. Cuối canh ba đến trại Thục, Đan sai quân khua trống hò reo kéo vào. Phó Đồng mở trại ra đánh. Đan địch không nỗi, quay ngựa chạy. Bỗng đâu nỗi tiếng reo ầm ĩ, rồi có một toán quân xông ra chặn đường, tướng đi đầu là Triệu Dong. Đan tháo đường chạy thoát, tốn hại già nửa quân. Khi đang chạy lại gặp một đội quân Man, tướng đi đầu chính là Sa Ma Kha. Đan cố đánh mới thoát chết. Sau lưng lại có ba đạo quân nữa đuổi theo. Đan chạy đến gần thành, may có Từ Thịnh, Định Phụng, hai mặt đồ ra đánh cứu được. Đan bị tên bắn còn cắm trong mình, vào ra mắt Lục Tồn chịu tội. Tồn nói: - Đó không phải lỗi tại ngươi, ta muốn thử giặc xem hư thực ra sao đó thôi, chờ mèo phá Thục, ta đã đâu có đầy cả rồi! Từ Thịnh, Định Phụng nói: - Quân Thục thế to lắm, khó lòng phá nổi, đánh thì chỉ hao binh tổn tướng mà thôi! Tồn cười, nói: - Mèo này của ta, tuy không che mắt được Gia Cát Lượng, nhưng may sao người ấy không có ở đây, thực là trời giúp ta thành công chuyến này! Mới hội cả tướng sĩ lớn nhỏ lại, truyền lệnh rằng: - Chu Nhiên tiến quân đi mặt thủy, cuối giờ ngọ ngày mai có gió đông nam nổi to, phải dùng thuyền chất cỏ khô, theo kế mà làm. Hòn

bing , lái rì wǔ hòu dong nán feng dà zuò , yòng chuán zhuang zài máo cǎo , yi jí ér xíng ; hán dang yǐn yi jun gong jiang běi àn , zhōu tài yǐn yi jun gong jiang nán àn , měi rén shǒu zhí máo cǎo yi bǎ , néi cáng liú huáng yàn xiao , gè dài huǒ zhǒng , gè zhí qiang dao , yí qí ér shàng , dàn dào shǔ yíng , shùn fēng jū huǒ ; shǔ bing sì shí tún , zhì shao èr shí tún , měi xiān yì tún shao yí tún . gè jun yù dài gān liang , bù xǔ zàn tuì , zhòu yè zhui xí , zhí qín liǎo liú bēi fang zhǐ . zhòng jiang ting liǎo jun lìng , gè shòu jí ér qù . què shuo xiān zhǔ zhèng zài yù yíng xún si pò wú zhì jì , hu jiàn zhàng qíán zhōng jūn qí fan , wú fēng zì dào . nǎi wèn chéng jī yue : " cǐ wèi hé zhào ? " jī yue : " yè jin mò fei wú bing lái jié yíng ? " xiān zhǔ yue : " zuó yè sha jìn , an gǎn zài lái ? " jī yue : " tǎng shì lù xùn shì dí , nài hé ? " zhèng yán xiān , rén bào shan shàng yuǎn yuǎn wàng jiàn wú bing jìn yán shan wàng dong qù liǎo . xiān zhǔ yue : " cǐ shì yí bing . " lìng zhòng xiù dòng , mìng guan xìng , zhāng bao gè yǐn wǔ bǎi qí chu xún . huáng hun shí fen , guan xīng huí zòu yue : " jiāng běi yíng zhōng huǒ qǐ . " xiān zhǔ jí

功也。”遂集大小将士听令：使朱然于水路进兵，来日午后东南风大作，用船装载茅草，依计而行；韩当引一军攻江北岸，周泰引一军攻江南岸，每人手执茅草一把，内藏硫黄焰硝，各带火种，各执枪刀，一齐而上，但到蜀营，顺风举火；蜀兵四十屯，只烧二十屯，每间一屯烧一屯。各军预带干粮，不许暂退，昼夜追袭，只擒了刘备方止。众将听了军令，各受计而去。却说先主正在御营寻思破吴之计，忽见帐前中军旗幡，无风自倒。乃问程畿曰：“此为何兆？”畿曰：“夜今莫非吴兵来劫营？”先主曰：“昨夜杀尽，安敢再来？”畿曰：“倘是陆逊试敌，奈何？”正言间，人报山上远望见吴兵尽沿山望东去了。先主曰：“此是疑兵。”令众休动，命关兴、张苞各引五百骑

binh, lai nhặt ngọ hậu đông nam phong đại tác, dụng thuyền trang tái mao thảo, y kế nhi hành; hàn đương dẫn nhất quân công giang bắc ngạn, chu thái dẫn nhất quân công giang nam ngạn, mỗi nhân thủ chấp mao thảo nhất bả, nội tàng lưu hoàng diễm tiêu, các đái hỏa chủng, các chấp thương đao, nhất tề nhi thượng, đán đáo thực doanh, thuận phong cử hỏa; thực binh tú thập truân, chỉ thiêu nhị thập truân, mỗi gian nhất truân thiêu nhất truân. Các quân dự đái can lương, bắt hứa tạm thối, trú dạ truy tập, chỉ cầm liều lưu bị phương chì. Chúng tướng thính liều quân lệnh, các thụ kế nhi khứ. Khước thuyết tiên chủ chánh tại ngự doanh tầm tư phá ngô chí kế, hốt kiến trường tiền trung quân kì phiên, vô phong tự đảo. Nãi vấn trình kì viết: "Thủ vi hà triệu?" Kì viết: "Dạ kim mạc phi ngô binh lai kiếp doanh?" Tiên chủ viết: "Tặc dạ sát tần, an cảm tái lai?" Kì viết: "Thảng thị lục tồn thí địch, nại hè?" Chánh ngôn gian, nhân báo sơn thượng viễn viễn vọng kiến ngô binh tần duyên sơn vọng đồng khứ liều. Tiên chủ viết: "Thủ thi nghi binh." Lệnh chúng hưu động, mệnh quan hưng, trương bao các dẫn ngũ bách kỵ xuất tuần. Hoàng hôn thời phân, quan hưng hồi tấu viết: "Giang bắc doanh trung hỏa khởi."

Đương dẫn một toán quân đánh phía bắc bờ sông; quân sĩ hai đường áy, phải mỗi người mang một bó cỏ, chứa lưu hoàng, diêm tiêu, các thứ dẫn lửa, cầm gươm đao, kéo thẳng đến cả trại Thục, thuận chiều gió mà đốt lửa. Quân Thục có bốn mươi đồn, chỉ cần đốt hai mươi đồn; cách một đồn đốt một đồn. Quân sĩ mang sẵn lương khô đi ăn, phải ngày đêm cố sức đuổi đánh, không được lui về, kỹ bắt được Lưu Bị mới thôi. Các tướng nghe lệnh xong, ai nấy sắm sửa cát quân đi. Nói về tiên chủ, đang ở trong ngự doanh nghĩ kế phá Ngô. Bỗng nhiên, một lá cờ trung quân ở trước trường, không gió máy gì mà đổ, bèn hỏi Trình Kỳ rằng: - Đó là điểm gì vậy? Kỳ thưa: - Có lẽ đêm nay quân Ngô đến cướp trại chăng? Tiên chủ nói: - Đêm qua giết sạch cả rồi, còn đâu dám đến nữa! Kỳ nói: - Ví phỏng Lục Tốn đến thử ta, thì làm thế nào? Bỗng có người vào báo là đứng bên này trông sang, xa xa thấy quân Ngô men sườn núi kéo hết về phía đông rồi. Tiên chủ nói: - Đó là nghi binh thôi, quân sĩ chờ có được khinh động. Bèn sai Quan Hưng, Trương Bào, mỗi người dẫn năm trăm quân kỵ đi tuần các nơi. Chập tối, Quan Hưng về tâu rằng: - Ở Giang Bắc, doanh trại bốc cháy. Tiên chủ vội sai Quan Hưng qua Giang Bắc, Trương Bào qua Giang Nam, dò xét tình hình hư thực, và dặn rằng: - Hãy quân Ngô kéo đến, phải lập tức về báo. Hai tướng lĩnh

lìng guān xìng wǎng jiāng
běi , zhāng bao wǎng jiāng
nán , tàn kàn xu shí : " tǎng
wú bīng dào shí , kě jí huí
bào . " èr jiàng lǐng mìng qù
liǎo .

出巡。黄昏时分，关兴回奏曰：“江北营中火起。”先主急令关兴往江北，张苞往江南，探看虚实：“倘吴兵到时，可急回报。”二将领命去了。

5 chu gèng shí fen , dong nán feng zòu qǐ . zhī jiàn yù yíng zuǒ tún huǒ fa . fang yù jiù shí , yù yíng yòu tún yòu huǒ qǐ . feng jǐn huǒ jí , shù mù jie zhe , hǎn shēng dà zhèn . liǎng tún jun mǎ qí chu , ben lí yù yíng zhōng , yù yíng jun zì xiāng jiàn tà , sǐ zhě bù zhī qí shù . hòu miàn wú bīng sha dào , yòu bù zhī duo shǎo jun mǎ . xian zhǔ jí shàng mǎ , ben féng xí yíng shí , xí yíng zhōng huǒ guang lián tian ér qǐ . jiāng nán , jiāng běi , zhào yào rú tòng bái rì . féng xí huang shàng mǎ yǐn shù shí qí ér zǒu , zhèng féng wú jiāng xú shèng jun dào , dí zhù qian sha . xian zhǔ jiàn liǎo , bo mǎ tóu xi biàn zǒu . xú shèng shě liǎo féng xí , yǐn bīng zhui lái . xian zhǔ zhèng huang , qián miàn yòu yi jun lán zhù , nǎi shì wú jiāng ding fèng , liǎng xià jiá gong . xian zhǔ dà jīng , sì miàn wú lù . hu rán hǎn shēng dà

初更时分，东南风骤起。只见御营左屯火发。方欲救时，御营右屯又火起。风紧火急，树木皆着，喊声大震。两屯军马齐出，奔离御营中，御营军自相践踏，死者不知其数。后面吴兵杀到，又不知多少军马。先主急上马，奔冯习营时，习营中火光连天而起。江南、江北，照耀如同白日。冯习慌上马引数十骑而走，正逢吴将徐盛军到，敌住厮杀。先主见了，拨马投西便走。徐盛舍了冯习，引兵追来。先主正慌，前面又一军拦住，乃是吴将丁奉，两下夹攻。先主大惊，四面无路。忽然喊声大震，一彪

Tiên chủ cấp lệnh quan hưng
vǎng giang bắc, trương bao
vǎng giang nam, tham khán hư
thật: "Thảng ngô binh đáo thời,
khả cấp hồi báo." Nhị tướng
lĩnh mệnh khứ liễu.

mệnh đi ngay.

sơ canh thời phân, đông nam
phong sâu khởi. Chỉ kiến ngự
doanh tả trâu hỏa phát.
Phương dục cứu thời, ngự
doanh hữu trâu hưu hỏa khởi.
Phong khẩn hỏa cấp, thụ mộc
giai trú, hảm thanh đại chấn.
Lưỡng trâu quân mã tè xuất,
bôn li ngự doanh trung, ngự
doanh quân tự tương tiễn đạp,
tử giả bất tri kì số. Hậu diện
ngô binh sát đáo, hựu bất tri đà
thiểu quân mã. Tiên chủ cấp
thượng mã, bôn phùng tập
doanh thời, tập doanh trung
hỏa quang liên thiên nhi khởi.
Giang nam, giang bắc, chiếu
diệu như đồng bạch nhật.
Phùng tập hoảng thượng mã
dẫn số thập kỷ nhi tẩu, chánh
phùng ngô tương từ thịnh quân
đáo, địch trụ tư sát. Tiên chủ
kiến liễu, bát mã đầu tây tiện
tẩu. Từ thịnh xá liễu phùng tập,
dẫn binh truy lai. Tiên chủ
chánh hoảng, tiền diện hựu
nhất quân lan trụ, nãi thị ngô
tương định phụng, lưỡng hạ
giáp công. Tiên chủ đại kinh, tú

Đầu canh mệt, gió đông nam nổi to, chỉ thấy đòn tay trái ngự dinh bốc cháy, quân sắp sửa đến cứu thì đòn tay phải lại cháy. Gió mạnh lửa hồng, cây cối đều cháy rụi, tiếng hò reo như sấm. Hai đòn quân mã nhất tề xông vào ngự dinh. Quân sĩ trong dinh giày xéo lên nhau chết vô số. Phía nam, quân Ngô đánh tới, không biết nhiều ít thế nào. Tiên chủ vội vàng lén ngựa chạy đến trại Phùng Tập thì trại này cũng đang bốc cháy đúng đùng. Hai bờ Giang Nam, Giang Bắc sáng rực như ban ngày. Phùng Tập hoảng sợ, nhảy lên ngựa, dẫn vài chục quân kỵ chạy, gặp ngay toán quân Từ Thịnh bên Ngô chặn lại đánh giết. Tiên chủ thấy thế, quắt ngựa chạy về phía tây. Từ Thịnh bỏ Phùng Tập, dẫn quân đuổi theo. Tiên chủ đang lo sợ thì trước mặt lại bị một toán quân Ngô là Đinh Phùng ra chặn đường. Hai toán đánh ập vào. Tiên chủ sợ quá, bốn mặt không còn đường nào. Bỗng đâu, tiếng hò reo nỗi lên ầm ĩ, một cánh quân đánh vào vòng vây, trông xem là Trương Bào. Bào cứu được tiên chủ rồi,

zhèn , yì biao jun sha rù chóng wéi , nǎi shì zhang bao , jiù liǎo xian zhǔ , yǐn yù lín jun ben zǒu . zhèng xíng zhì xiān , qián miàn yì jun yòu dào , nǎi shǔ jiang fù tóng yě , gé bing yǐ chǔ ér xíng . bèi hòu wú bing zhui zhì . xian zhǔ qián dào yì shan , míng mǎ an shan . zhang bao , fù tóng qǐng xian zhǔ shàng de shan shí , shan xià hǎn sheng yòu qǐ : lù xùn dà duì rén mǎ , jiang mǎ an shan wéi zhù . zhang bao , fù tóng sī jù shan kǒu . xian zhǔ yáo wàng biàn yě huǒ guāng bù jué , sǐ shí chóngh dié , sai jiang ér xià . cì rì , wú bing yòu sì xià fàng huǒ shao shan , jun shì luàn cuàn , xian zhǔ jīng huang . hu rán huǒ guāng zhōng yí jiang yǐn shù qí sha shàng shan lái , shì zhì , nǎi guan xìng yě . xìng fú dì qǐng yue : " sì xià huǒ guāng bì jìn , bù kě jiǔ tíng . bì xià sù ben bái dì chéng , zài shou jun mǎ kě yě . " xian zhǔ yue : " shéi gǎn duàn hòu ? " fù tóng zòu yue : " chén yuàn yǐ sǐ dang zhì ! " dang rì huáng hun , guan xìng zài qián , zhang bao zài zhōng , liù fù tóng duàn hòu , bǎo zhe xian zhǔ , sha xià shan lái . wú bing jiàn xian zhǔ ben zǒu , jie yào zheng gong , gè yǐn dà jun , zhe tian gài dì , wǎng xi

军杀入重围，乃是张苞，救了先主，引御林军奔走。正行之间，前面一军又到，乃蜀将傅彤也，合兵一处而行。背后吴兵追至。先主前到一山，名马鞍山。张苞、傅彤请先主上的山时，山下喊声又起：陆逊大队人马，将马鞍山围住。张苞、傅彤死据山口。先主遥望遍野火光不绝，死尸重叠，塞江而下。次日，吴兵又四下放火烧山，军士乱窜，先主惊慌。忽然火光中一将引数骑杀上山来，视之，乃关兴也。兴伏地请曰：“四下火光逼近，不可久停。陛下速奔白帝城，再收军马可也。”先主曰：“谁敢断后？”傅彤奏曰：“臣愿以死当之！”当日黄昏，关兴在前，张苞在中，留傅彤断后，保着先主，杀下山来。吴兵见先主奔走，皆要争功，各引大军，遮天盖地，往西追赶，先主

diện vô lộ. Hốt nhiên hảm thanh đại chấn, nhất bưu quân sát nhập trọng vi, nãi thị trương bao, cứu liễu tiên chủ, dẫn ngự lâm quân bôn tẩu. Chánh hành chi gian, tiền diện nhất quân huu đáo, nãi thực tương phó đồng dã, hợp binh nhất xử chí hành. Bối hậu ngô binh truy chí. Tiên chủ tiền đáo nhất sơn, danh Mã an sơn. Trương bao, phó đồng thỉnh tiên chủ thượng địch sơn thời, sơn hạ hảm thanh huu khởi: lục tôn đại đội nhân mã, tương mã an sơn vi trụ. Trương bao, phó đồng tử cư sơn khẩu. Tiên chủ diêu vọng biển dã hỏa quang bắt tuyệt, tử thi trùng điệp, tắc giang nhi hạ. Thứ nhât, ngô binh hụu tú hạ phóng hỏa thiêu sơn, quân sĩ loạn thoán, tiên chủ kinh hoảng. Hốt nhiên hỏa quang trung nhất tương dẫn sô ky sát thượng sơn lai, thị chi, nãi quan hưng dã. Hưng phục địa thỉnh viết: "Tứ hạ hỏa quang bức cận, bắt khả cửu đình. Bệ hạ tốc bôn bạch đế thành, tái thu quân mã khả dã." Tiên chủ viết: "Thùy cảm đoạn hậu?" Phó đồng tấu viết: "Thần nguyện dĩ tử đương chi!" Dương nhât hoàng hôn, quan hưng tại tiền, trương bao tại trung, lưu phó đồng đoạn hậu, bảo trú tiên chủ, sát hạ sơn lai. Ngô binh kiến tiên chủ bôn tẩu, gai yếu tranh công, các dẫn đại quân, già thiên cái địa, vâng tài

dẫn quân ngự lâm chạy miết. Đang chạy lại thấy một toán quân nữa kéo đến, té ra là tướng Thục Phó Đồng. Hai toán quân liền họp lại cùng đi. Sau lưng, quân Ngô đuổi kịp. Tiên chủ đi trước, đến một trái núi tên là Mã Yên, Trương Bào, Phó Đồng vừa mời tiên chủ lên núi xong, thì dưới chân núi tiếng hò reo lại vang dội; đại đội binh mã của Lục Tốn vây chặt bốn phía. Trương Bào, Phó Đồng cố chết giữ vững cửa núi. Tiên chủ trông xa thấy lửa cháy rừng rực khắp đồng, thây chết trôi kín dòng sông. Hôm sau, quân Ngô lại phóng lửa đốt núi, quân sĩ chạy trốn tán loạn. Tiên chủ kinh sợ. Bỗng đâu, trong ánh lửa có một tướng dẫn vài quân kỵ đánh thốc lên, trông xem thì là Quan Hưng. Hưng quỳ xuống bẩm rằng: - Bốn mặt lửa cháy gần đến nơi rồi, không thể ngồi yên ở đây được, xin bệ hạ chạy về thành Bạch Đế cho mau, để chỉnh đốn lại binh mã. Tiên chủ hỏi: - Có ai dám đi chặn hậu hay không? Phó Đồng tâu rằng: - Tôi xin cố chết chống cự mặt sau! Chiều hôm ấy, Quan Hưng đi trước, Trương Bào đi giữa, Phó Đồng đi chặn hậu, ba tướng trông nom, giữ gìn tiên chủ, kéo cả xuống núi. Quân Ngô thấy tiên chủ bỏ chạy, ai nấy cũng muốn tranh công, kéo ra rợp trời chật đất đuỗi theo về phía tây. Tiên chủ sai quân sĩ cởi hết cả áo bào, áo giáp, chất ở giữa đường mà đốt để chặn quân giặc. Đang chạy, lại thấy tiếng reo nồi lên. Ngô tướng Chu Nhiên dẫn một toán

zhuī gǎn , xiān zhǔ lìng jun
shì jìn tuo páo kǎi , sai dào
ér fén , yǐ duàn hòu jun .
zhèng ben zǒu xiàn , hǎn
sheng dà zhèn , wú jiāng
zhu rán yǐn yí jun cóng jiāng
àn bian sha lái , jié zhù qù lù .
xiān zhǔ jiào yue : " zhèn sǐ
yú cǐ yǐ ! " guān xìng , zhāng
bao zòng mǎ chong tú , bèi
luàn jiàn shè huí , gè dài
zhòng shāng , bù néng sha
chu . bèi hòu hǎn shēng yòu
qǐ , lù xùn yǐn dà jun cóng
shan gǔ zhōng sha lái .

6 xian zhǔ zhèng huang jí zhi
xiān , cǐ shí tian sè yǐ wéi
míng , zhì jiàn qián miàn hǎn
sheng zhèn tian , zhu rán jun
fen fen luò jiàn , gǔn gǔn tóu
yán : yi biao jun sha rén ,
qián lái jiù jià . xian zhǔ dà xǐ
, shì zhì , nǎi cháng shan
zhào zì lóng yě . shí zhào
yún zài chuan zhong jiāng
zhou , wén wú , shǔ jiao bing
, suì yǐn jun chu ; hu jiàn
dong nán yí dài huǒ guāng
chong tian , yún xīn jīng ,
yuǎn yuǎn tàn shì , bù xiǎng
xian zhǔ bēi kùn , yún fèn
yǒng chong sha ér lái . lù
xùn wén shì zhào yún , jí lìng
jun tuì . yún zhèng sha zhí
xiān , hu yù zhu rán , biàn yǔ
jiao feng ; bù yí gé , yǐ qiang
cì zhu rán yú mǎ xià , sha
sǎn wú bing , jiù chu xian
zhǔ , wàng bái dì chéng ér

令军士尽脱袍铠，塞道而焚，以断后军。正奔走间，喊声大震，吴将朱然引一军从江岸边杀来，截住去路。先主叫曰：“朕死于此矣！”关兴、张苞纵马冲突，被乱箭射回，各带重伤，不能杀出。背后喊声又起，陆逊引大军从山谷中杀来。

truy cản, tiên chủ lệnh quân sĩ
tấn thoát bào khải, tắc đạo nhí
phòn, dĩ đoạn hậu quân. Chánh
bôn tầu gian, hảm thanh đại
chán, ngô tương chu nhiên dǎn
nhất quân tòng giang ngạn biên
sát lai, tiệt trụ khứ lộ. Tiên chủ
khiết viết: "Trẫm tử vu thủ hǐ!"
Quan hưng, trương bao túng
mã xung đột, bị loạn tiễn xạ hồi,
các đái trọng thương, bất năng
sát xuất. Bối hậu hảm thanh
hựu khởi, lục tổn dẫn đại quân
tòng sơn cốc trung sát lai.

quân, từ bờ sông đánh đến, chặn
mắt đường đi. Tiên chủ kêu lên
rằng: Trẫm chết ở đây mất thôi!
Quan Hưng, Trương Báo té ngựa
xông xáo, nhưng vì tên bắn ra như
mưa, nên đều bị bật trở lại; người
nào cũng bị trọng thương, không
sao ra được. Mé sau, tiếng reo
vang dậy. Lục Tốn dẫn đại quân từ
trong hang núi đuổi đến.

tiên chủ chánh hoảng cấp chi
gian, thủ thời thiên sắc dĩ vi
minh, chỉ kiến tiền diện hảm
thanh chán thiên, chu nhiên
quân phân phân lạc giản, cỗ
cỗn đầu nham: nhất bưu quân
sát nhân, tiền lai cứu già. Tiên
chủ mừng rõ quá chừng, trông xem
ai, té ra là Thủ tướng Sơn Triệu Tử
Long. Hồi ấy, Triệu Vân đang ở
Giang Châu trong Xuyên, nghe tin
Ngô, Thục đang đánh nhau, mới
kéo quân đi. Chợt trông thấy một
dải đồng nam, lửa sáng rực trời.
Vân trong bụng kinh hãi, kíp đến
xem có sự gì, không ngờ gặp tiên
chủ đang bị khốn ở đó, Vân liền hết
sức đánh thốc vào. Lục Tốn nghe
tiếng Triệu Vân, vội vàng ra lệnh rút
quân. Vân đang đánh nhau, bỗng
gặp Chu Nhiên, liền xông vào giao
chiến. Chưa đầy một hiệp, Vân đâm
ngay cho Nhiên một nhát giáo ngã
quay xuống ngựa, đánh tan quân
Ngô, cứu được tiên chủ chạy về

zǒu . xian zhǔ yue : " zhèn
sui de tuo , zhu jiàng shì
jiang nài hé ? " yún yue : " dí
jun zài hòu , bù kě jiǔ chí . bì
xià qiè rù bái dì chéng xie xí
, chén zài yǐn bīng qù jiù yìng
zhu jiāng . " cǐ shí xian zhǔ
jìn cún bǎi yú rén rù bái dì
chéng . hòu rén yǒu shi zàn
lù xùn yue : " chí máo jǔ huǒ
pò lián yíng , xuán dé qióng
ben bái dì chéng . yi dàn wei
míng jing shǔ wèi , wú wáng
níng bù jìng shu sheng . "

主，望白帝城而走。先主曰：“朕虽得脱，诸将士将奈何？”云曰：“敌军在后，不可久迟。陛下且入白帝城歇息，臣再引兵去救应诸将。”此时先主仅存百余入白帝城。后人有诗赞陆逊曰：“持矛举火破连营，玄德穷奔白帝城。一旦威名惊蜀魏，吴王宁不敬书生。”

7 què shuo fù tóng duàn hòu ,
bèi wú jun ba miàn wéi zhù .
ding fēng dà jiào yue : "
chuan bīng sǐ zhě wú shù ,
jiàng zhě jí duo , rǔ zhǔ liú
bèi yǐ bèi qín huò , jin rǔ lì
qióng shì gu , hé bù zǎo
jiàng ! " fù tóng chì yue : " wú
nǎi hàn jiang , an kěn jiàng
wú gǒu hu ! " tǐng qiang zòng
mǎ , lù shǔ jun fèn lì sī zhàn
, bù xià bǎi yú gé , wǎng lái
chong tú , bù néng de tuo .
tóng cháng tàn yue : " wú jin
xiu yǐ ! " yán qì , kǒu zhong
tǔ xiě , sǐ yú wú jun zhì
zhong . hòu rén zàn fù tóng
shi yue : " ? líng wú shǔ dà
jiao bīng , lù xùn shi móu
yòng huǒ fén . zhì sǐ yóu rán
mà wú gǒu , fù tóng bù kuì
hàn jiāng jun . "

"Trẫm tuy đắc thoát, chư tướng sĩ tương nại hà?" Văn viết:
"Địch quân tại hậu, bất khả cứu trì. Bệ hạ thả nhập bạch đế thành hiết tức, thàn tái dẫn binh khứ cứu ứng chư tướng." Thủ thời tiên chủ cận tồn bách dư nhân nhập bạch đế thành. Hậu nhân hữu thi tán lục tồn viết:
"Trì mâu cử hỏa phá liên doanh, huyền đức cùng bôn bạch đế thành. Nhất đán uy danh kinh thực ngụy, ngô vương ninh bất kính thư sinh."

thành Bạch Đế. Tiên chủ nói: - Trẫm tuy được thoát, còn các tướng sĩ thì làm thế nào? Văn nói: - Quân giặc ở mặt sau, không nên trì hoãn, xin bệ hạ hãy đi mau vào thành Bạch Đế nghỉ ngơi, tôi sẽ lại ra cứu các tướng. Bấy giờ tiên chủ chỉ còn hơn một trăm người đi theo vào thành Bạch Đế. Đời sau có thơ khen Lục Tồn rằng: Cầm mâu, đốt lửa, phá liên doanh, Huyền Đức cùng đường phải chạy quanh. Danh tiếng vang lừng trong Thực, Ngụy, Ngô vương hẳn phải trọng thư sinh!

khước thuyết phó đồng đoạn hậu, bị ngô quân bát diện vi trù. Đinh Phụng đại khiếu viết:
"Xuyên binh tử giả vô số, hàng giả cực đa, nhữ chủ lưu bị dĩ bị cầm hoạch, kim nhũ lực cùng thế cô, hè bắt tảo hàng!" Phó đồng sát viết: "Ngô nái hán tương, an khảng hàng ngô cầu hè!" Đinh thương túng mã, suất thực quân phẫn lực tử chiến, bất hạ bách dư hợp, vãng lai xung đột, bất năng đắc thoát. Đồng trường thán viết: "Ngô kim hưu hĩ!" Ngôn cật, khẩu trung thô huyết, tử vu ngô quân chi trung. Hậu nhân tán phó đồng thi viết: "Di lăng ngô thực đại giao binh, lục tồn thi mưu dụng hỏa phần. Chí tử do nhiên mạ ngô cầu, phó đồng bất quý hán tướng quân."

Lại nói, Phó Đồng đi sau, bị quân Ngô vây kín cả bốn mặt. Đinh Phụng gọi to bảo rằng: - Tướng Xuyên chết rất nhiều mà hàng cũng lắm, chủ ngươi là Lưu Bị cũng đã phải bắt rồi, ngươi nay sức lực đã kiệt, sao không hàng đi cho sớm? Phó Đồng mắng rằng: - Ta là tướng nhà Hán, há thèm hàng chó Ngô à! Nói đoạn, cầm giáo té ngựa thúc quân, cố sức đánh giết hơn trăm hiệp, đi lại xông xáo, nhưng cũng không sao ra được. Phó Đồng than rằng: - Ta đến đây là hết rồi! Nói xong, mồm thốt ra huyết, chết trong đám quân Ngô. Có thơ khen Phó Đồng rằng: Di Lăng, Ngô, Thực, buổi giao phong, Lục Tồn dùng mưu đánh hỏa công. Đến chết vẫn còn lời cứng cỏi, Phó Đồng mới thực tướng anh hùng!

军。 ”

8 shǔ jì jiǔ chéng ji , pǐ mǎ ben zhì jiang bian , zhao hu shuǐ jun fù dí , wú bing suí hòu zhui lái , shuǐ jun sì sǎn ben táo . jí bù jiang jiào yue : " wú bing zhì yǐ ! chéng jì jiǔ kuài zǒu bà ! " jí nù yue : " wú zì cóng zhǔ shàng chu jun , wèi cháng fù dí ér táo ! " yán wèi bì , wú bing zǒu zhì , sì xià wú lù , jí bá jiàn zì wěn . hòu rén yǒu shi zàn yue : " kang kài shǔ zhōng chéng jì jiǔ , shen liù yì jiàn dá jun wáng . lín wéi bù gǎi píng sheng zhì , bó de sheng míng wàn gǔ xiāng . " shí wú ban , zhang nán jiū wéi ? líng chéng , hu féng xí dào , yán shǔ bing bài , suì yǐn jun lái jiù xian zhǔ , sun huán fang cái de tuo . zhang , féng èr jiang zhèng xíng zhì xiān , qián miàn wú bing sha lái , bēi hòu sun huán cóng ? líng chéng sha chu , liǎng xià jiá gong . zhang nán , féng xí fèn lì chong tú , bù néng de tuo , sī yú luàn jun zhì zhong . hòu rén yǒu shi zàn yue : " féng xí zhong wú èr , zhang nán yì shǎo shuang . sha cháng gan zhàn sǐ , shǐ cè gòng liú fang . "

蜀祭酒程畿，匹马奔至江边，招呼水军赴敌，吴兵随后追来，水军四散奔逃。畿部将叫曰：“吴兵至矣！程祭酒快走罢！”畿怒曰：“吾自从主上出军，未尝赴敌而逃！”言未毕，吴兵骤至，四下无路，畿拔剑自刎。后人有诗赞曰：“慷慨蜀中程祭酒，身留一剑答君王。临危不改平生志，博得声名万古香。”时吴班、张南久围彝陵城，忽冯习到，言蜀兵败，遂引军来救先主，孙桓方才得脱。张、冯二将正行之间，前面吴兵杀来，背后孙桓从彝陵城杀出，两下夹攻。张南、冯习奋力冲突，不能得脱，死于乱军之中。后人有诗赞曰：“冯习忠无敌，张南义少双。沙场甘战死，史册共流芳。”

thực tế tửu trình kì, thắt mã bôn chí giang biên, chiêu hô thủy quân phó địch, ngô binh tùy hậu truy lai, thủy quân tú tán bôn đảo. Kì bộ tướng khiếu viết: "Ngô binh chí hĩ! Trình té tửu khoái tẩu bã!" Kì nộ viết: "Ngô tự tòng chủ thượng xuất quân, vị thường phó địch nhi đảo!" Ngôn vị tắt, ngô binh sập chí, tú hạ vô lộ, kì bạt kiém tú vẫn. Hậu nhân hữu thi tán viết: "Khảng khái thực trung trinh té tửu, thân lưu nhất kiém đáp quân vương. Lâm nguy bất cải bình sinh chí, bác đắc thanh danh vạn cổ hương." Thời ngô ban, trương nam cứu vi di lăng thành, hốt phùng tập đáo, ngôn thực binh bại, toại dẫn quân lai cứu tiên chủ, tôn hoàn phương tài đắc thoát. Trương, phùng nhị tướng chánh hành chí gian, tiền diện ngô binh sát lai, bối hậu tôn hoàn tòng di lăng thành sát xuất, luồng hạ giáp công. Trương nam, phùng tập phản lực xung đột, bất năng đắc thoát, tử vu loạn quân chí trung. Hậu nhân hữu thi tán viết: "Phùng tập trung vô nhị, trương nam nghĩa thiều song. Sa trường cam chiến tử, sử sách cộng lưu phương."

Quan té tửu là Trình Kỳ chạy đến bờ sông, gọi thủy quân lên để tiếp ứng. Quân Ngô đuổi giáp đến nơi, thủy quân chạy tan mất cả. Bộ tướng gọi bảo rằng: - Quân Ngô đến nơi rồi, Trình té tửu chạy đi cho mau! Kỳ giận, nói: - Ta từ khi theo chúa thượng ra quân đến giờ, chưa khi nào trông thấy giặc mà phải trốn cả! Kỳ nói chưa xong, quân Ngô ập đến, Kỳ rút gươm ra tự vẫn. Có thơ khen rằng: Tế tửu Trình Kỳ khảng khái thay! Gửi thân lưỡi kiém báo ơn dày. Lâm nguy vẫn giữ lòng trung dũng, Danh tiếng thơm truyền mãi đến nay. Bấy giờ, Ngô Ban, Trương Nam vẫn còn vây thành Di Lăng. Xây thấy Phùng Tập chạy đến nói quân Thục thua to, bèn rút về cứu tiên chủ. Tôn Hoàn mới được thoát nạn. Khi Trương, Phùng hai tướng đang đi, trước mặt có quân Ngô kéo đến, sau lưng Tôn Hoàn ở trong thành Di Lăng xông ra, hai mặt đánh dồn lại. Trương Nam, Phùng Tập hết sức xông pha cũng không sao ra được, đều bị chết cả trong đám loạn quân. Có thơ khen rằng: Phùng Tập, trung có một, Trương Nam, nghĩa không hai. Chiến trường đành bỏ xác, Danh tiếng để lâu dài!

9 wú ban sha chu chóng wéi ,
yòu yù wú bing zhui gǎn ;
xìng de zhào yún jie zhe , jiù
huí bái dì chéng qù liǎo . shí
yǒu mán wáng sha mó ke ,
pī mǎ ben zǒu , zhèng féng
zhou tài , zhàn èr shí yú gé ,
bèi tài suǒ sha . shǔ jiāng dù
lù , liú níng jìn jie jiàng wú .
shǔ yíng yì yìng liáng cǎo qì
zhàng , chǐ cùn bù cún . shǔ
jiāng chuan bing , jiàng zhě
wú shù . shí sun fu rén zài
wú , wén ? tíng bing bài , é
chuán xian zhǔ sǐ yú jun
zhong , suì qu che zhì jiāng
bian , wàng xi yáo ku , tóu
jiāng ér sǐ . hòu rén lì miào
jiāng bin , hào yue xiao jí cí .
cháng lùn zhě zuò shí tàn zhī
yue : " xian zhǔ bing guī bái
dì chéng , fu rén wén nán dù
juān sheng . zhì jin jiāng pàn
yí bei zài , yóu zhù qian qiu
liè nǚ míng . " què shuo lù
xùn dà huò quán gong , yǐn
de shèng zhì bing , wǎng xi
zhuī xí . qián lí kuí guan bù
yuǎn , xùn zài mǎ shàng kàn
jian qián miàn lín shan bàng
jiāng , yí zhèn sha qì , chōng
tian ér qǐ ; suì lè mǎ huí gù
zhòng jiāng yue : " qián miàn
bì yǒu mái fú , san jun bù kě
qīng jìn . " jí dào tuì shí yú lǐ ,
yú dì shì kong kuò chǔ , pái
chéng zhèn shì , yǐ yù dí jun ;
jí cha shào mǎ qián qù tàn
shì . huí bào bìng wú jun tún
zài cǐ , xùn bù xìn , xià mǎ

吴班杀出重围，又遇吴兵追赶；幸得赵云接着，救回白帝城去了。时有蛮王沙摩柯，匹马奔走，正逢周泰，战二十余合，被泰所杀。蜀将杜路，刘宁尽皆降吴。蜀营一应粮草器仗，尺寸不存。蜀将川兵，降者无数。时孙夫人在吴，闻猇亭兵败，讹传先主死于军中，遂驱车至江边，望西遥哭，投江而死。后人立庙江滨，号曰枭姬祠。尚论者作诗叹之曰：“先主兵归白帝城，夫人闻难独捐生。至今江畔遗碑在，犹著千秋烈女名。”却说陆逊大获全功，引得胜之兵，往西追袭。前离夔关不远，逊在马上看见前面临山傍江，一阵杀气，冲天而起；遂勒马回顾众将曰：“前面必有埋伏，三军不可轻进。”即倒退十余里，于地势空阔处，排成阵势，以御敌军；即差哨马前去探视。回报并

ngô ban sát xuất trọng vi, hựu
ngô ngô binh truy cản; hạnh
đắc triều vân tiếp trú, cứu hồi
bạch đế thành khứ liễu. Thời
hữu man vương sa ma kha,
thất mã bôn tẩu, chánh phùng
chu thái, chiến nhị thập dư hợp,
bị thái sở sát. Thực tương đỗ lộ,
lưu ninh tần giai hàng ngô.
Thực doanh nhất ứng lương
thảo khí trượng, xích thốn bất
tòn. Thực tương xuyên binh,
hang giả vô số. Thời tôn phu
nhân tại ngô, văn hổ đinh binh
bại, ngoa truyền tiên chủ tử vu
quân trung, toại khu xa chí
giang biên, vọng tây diêu khốc,
đầu giang nhi tử. Hậu nhân lập
miếu giang tân, hào viết kiêu cơ
tử. Thượng luận giả tác thi thán
chi viết: "Tiên chủ binh quy
bạch đế thành, phu nhân văn
nan độc quyên sinh. Chí kim
giang bạn di bi tại, do trú thiên
thu liệt nữ danh." khước thuyết
lục tổn đại hoạch toàn công,
dẫn đắc thắng chi binh, vãng
tây truy tập. Tiền li quỳ quan
bất viễn, tồn tại mã thượng
khán kiến tiền diện lâm sơn
bàng giang, nhất trận sát khí,
trùng thiên nhi khởi; toại lặc mã
hồi cố chúng tướng viết: "Tiên
diện tất hữu mai phục, tam
quân bất khả khinh tiền." tức
đảo thối thập dư lí, vu địa thế
không khoát xứ, bài thành trận
thế, dĩ ngự địch quân; tức sai
tiểu mã tiền khứ tham thị. Hồi
báo tịnh vô quân truân tại thủ,

Còn Ngô Ban đánh ra được ngoài vòng vây, may lại được Triệu Vân đến tiếp ứng, mới chạy thoát về thành Bạch Đế. Man vương là Sa Ma Kha té ngựa chạy trốn, gặp Chu Thái, đánh nhau được hơn hai mươi hiệp, bị Thái giết chết. Tướng Thực là bọn Đỗ Lộ, Lưu Ninh sang hàng cả Ngô. Nội bao nhiêu lương thảo, khí giới trong trại Thực không còn sót một tí gì. Tướng sĩ đều hàng Ngô, không biết bao nhiêu mà kể. Khi ấy, Tôn phu nhân ở nước Ngô, nghe tin quân Thực thua trận, có người đồn ngoa rằng tiên chủ chết trong đám loạn quân, bèn sai đầy xe ra bờ sông, trông về phía tây khóc lóc, rồi đâm đầu xuống sông tự tử. Người đời sau lập miếu thờ, gọi là đền Khiêu Cơ. Có thơ than rằng: Tiên chủ thua quân, tới Bạch Thành, Phu nhân nghe nạn vội quyên sinh. Bến sông nay vẫn còn bia tạc, Chó lợn nghìn thu tiếng gái trinh! Nói về Lục Tổn đại thắng, thừa thế dẫn quân đuổi theo về phía tây. Khi gần tới ải Quì Quan, Tổn ngồi trên ngựa, trông ra mé trước mặt, thấy chỗ cạnh bờ sông bên sườn núi, có một đám sát khí bốc ngùn ngụt lên tận trời. Tổn quay ngựa lại, bảo các tướng rằng: - Mé trước tắt có quân mai phục, ba quân không được tiến lên vội. Liền sai lui về hơn mươi dặm, tìm chỗ địa thế rộng rãi, dàn trận đợi quân địch đến. Lại sai người đi dò xem, người đi dò trở về báo là không thấy có quân mã nào. Tổn không tin, xuống ngựa leo lên núi nhìn

deng gao wàng zhī , sha qì fù qǐ . xùn zài lìng rén zi xì tàn shì , shào mǎ huí bào , qián miàn bìng wú yí rén yí qí . xùn jiàn rì jiang xi chén , sha qì yuè jia , xīn zhōng yóu yù , lìng xìn fù rén zài wǎng tàn kàn . huí bào jiang bian zhǐ yǒu luàn shí ba lè shí duī , bìng wú rén mǎ . xùn dà yí , lìng xún tǔ rén wèn zhī . xu yú , yǒu shù rén dào . xùn wèn yue : " hé rén jiang luàn shí zuò duī ? rú hé luàn shí duī zhōng yǒu sha qì chong qǐ ? " tǔ rén yue : " cǐ chǔ dì míng yú fù pǔ . zhu gé liàng rù chuan zhī shí , qu bing dào cǐ , qū shí pái chéng zhèn shì yú sha tan zhì shàng . zì cǐ cháng cháng yǒu qì rú yún , cóng nèi ér qǐ . " lù xùn ting bà , shàng mǎ yǐn shù shí qí lái kàn shí zhèn , lì mǎ yú shan bo zhì shàng , dàn jiàn sì miàn ba fang , jie yǒu mén yǒu hù . xùn xiào yue : " cǐ nǎi huò rén zhì shù ēr , yǒu hé yì yan ! " suì yǐn shù qí xià shan bo lái , zhí rù shí zhèn guān kàn . bù jiāng yue : " rì mù yǐ , qǐng dou du zǎo huí . " xùn fang yù chu zhèn , hu rán kuáng feng dà zuò , yi shà shí , fei sha zǒu shí , zhe tian gài dì . dàn jiàn guài shí cuó é , chá ? sì jiàn ; héng sha lì tǔ , chóng dié rú shan ; jiang sheng làng yǒng , yǒu

无军屯在此，逊不信，下马登高望之，杀气复起。逊再令人仔细探视，哨马回报，前面并无一人一骑。逊见日将西沉，杀气越加，心中犹豫，令心腹人再往探看。回报江边止有乱石八九十堆，并无人马。逊大疑，令寻土人问之。须臾，有数人到。逊问曰：“何人将乱石作堆？如何乱石堆中有杀气冲起？”土人曰：“此处地名鱼腹浦。诸葛亮入川之时，驱兵到此，取石排成阵势于沙滩之上。自此常常有气如云，从内而起。”陆逊听罢，上马引数十骑来看石阵，立马于山坡之上，但见四面八方，皆有门有户。逊笑曰：“此乃惑人之术耳，有何益焉！”遂引数骑下山坡来，直入石阵观看。部将曰：“日暮矣，请都督早回。”逊方欲出阵，忽然狂风大作，一霎时，飞沙走石，遮

tốn bắt tín, hạ mã đăng cao vọng chi, sát khí phục khởi. Tốn tái lệnh nhân tử té tham thị, tiếu mã hồi báo, tiền diện tịnh vô nhát nhân nhát ky. Tốn kién nhật tương tây trâm, sát khí việt gia, tâm trung do dự, lệnh tâm phúc nhân tái vãng tham khán. Hồi báo giang biên chỉ hữu loạn thạch bát cửu thập đôi, tịnh vô nhân mã. Tốn đại nghi, lệnh tám thô nhân vấn chí. Tu du, hữu số nhân đáo. Tốn vấn viết: "Hà nhân tương loạn thạch tác đôi? Như hà loạn thạch đôi trung hữu sát khí trùng khởi?" Thô nhân viết: "Thủ xứ địa danh ngư phúc phô. Gia Cát lượng nhập xuyên chi thời, khu binh đáo thủ, thủ thạch bài thành trận thế vu sa than chi thương. Tự thủ thường thường hữu khí như vân, tòng nội ní khời." lục tốn thính bái, thương mã dǎn số thập ky lai khán thạch trận, lập mã vu sơn pha chi thương, dǎn kiến tú diện bát phương, gai hữu môn hữu hộ. Tốn tiêu viết: "Thủ nãi hoặc nhân chi thuật nhĩ, hữu hà ích yên!" Toại dǎn số ky hạ sơn pha lai, trực nhập thạch trận quan khán. Bộ tướng viết: "Nhật mộ hĩ, thỉnh đô đốc tảo hồi." tốn phương dục xuất trận, hốt nhiên cuồng phong đại tác, nhất siếp thời, phi sa tầu thạch, già thiên cái địa. Dǎn kiến quái thạch tha nga, tra nha tự kiềm; hoành sa lập thô, trùng điệp

xem, vẫn thấy sát khí bốc lên ngùn ngụt. Lại sai người đi dò xét cẩn thận, nhưng cũng thấy về báo là tịnh không có một người nào. Tốn thấy trời về chiều, sát khí bốc lên càng mạnh, trong bụng nghi ngờ hoặc hoặc, sai người tâm phúc đi dò thám lượt nữa. Người ấy về báo rằng ở cạnh bờ sông chỉ có tám chín chục đồng đá vứt ngỗng ngang, chớ không có quân mã nào cả. Tôn càng nghi lắm, sai đòi thô dân đến nơi. Một lát, có vài người đến. Tốn hỏi rằng: - Ai mang đá xếp ngỗng ngang thế kia, mà trong đồng đá lại có sát khí bốc lên như vậy? Thô dân thưa rằng: - Chỗ này gọi là bến Ngư Phúc. Khi Gia Cát Lượng vào Xuyên, dẫn quân đi qua đây, lấy đá bày ra trận thế ở trên bãi cát. Từ bấy giờ, ngày nào cũng có sát khí như đám mây ở đó bốc lên. Lục Tốn nghe xong, lên ngựa dẫn vài chục kỵ mã đến xem trận đá. Tốn dừng ngựa trên sườn núi, trông xa bốn mặt tám phương đè có cửa vào ra. Tốn cười, nói: - Đó là thuật làm mê hoặc người ta đấy thôi, chớ có ích gì! Bên d้าน vài tên kỵ xuống núi, vào thẳng trong thạch trận ngắm xem. Bộ tướng bẩm rằng: - Trời đã về chiều rồi, xin đô đốc về cho sớm! Tốn sắp sửa trở ra, bỗng đâu nổi một cơn gió to, cát sỏi bay lên mù mịt, rồi thấy đá dựng lên chơm chởm cả như gươm cắm, cát nổi lên từng đồng như núi, dưới sông sóng cuồn cuộn, tiếng reo như trống rung, gươm chơi. Tốn giật mình nói: - Ta mặc phải mạo Gia

rú jiàn gǔ zhì sheng . xùn dà jīng yue : " wú zhong zhu gé zhì jì yě ! " jí yù huí shí , wú lù kě chu . zhèng jīng yí xiàn , hu jiàn yi lǎo rén lì yú mǎ qián , xiào yue : " jiāng jun yù chu cǐ zhèn hu ? " xùn yue : " yuàn zhǎng zhě yǐn chu . " lǎo rén cè zhàng xú xú ér xíng , jìng chu shí zhèn , bìng wú suǒ ài , sòng zhì shan bo zhì shàng . xùn wèn yue : " zhǎng zhě hé rén ? " lǎo rén dá yue : " lǎo fu nǎi zhu gé kǒng míng zhì yuè fù huáng chéng yàn yě . xí xiǎo xù rù chuan zhì shí , yú cǐ bù xià shí zhèn , míng ba zhèn tú . fǎn fù ba mén , àn dùn jiǎ xiū , sheng , shang , dù , jǐng , sǐ , jīng , kai . měi rì měi shí , biàn huà wú duan , kě bǐ shí wàn jīng bing . lín qù zhì shí , céng fēn fù lǎo fu dào : hòu yǒu dong wú dà jiang mí yú zhèn zhong , mò yào yǐn ta chu lái . lǎo fu shì yú shan yán zhì shàng , jiàn jiāng jun cóng sī mén ér rù , liào xiāng bù shí cǐ zhèn , bì wèi suǒ mí . lǎo fu píng sheng hǎo shàn , bù rěn jiāng jun xiān méi yú cǐ , gù tè zì sheng mén yǐn chu yě . " xùn yue : " gōng céng xué cǐ zhèn fǎ fǒu ? " huáng chéng yàn yue : " biàn huà wú qióng , bù néng xué yě . " xùn huang máng xià mǎ bài xiè ér huí . hòu dù gong bù

天盖地。但见怪石嵯峨，槎枒似剑；横沙立土，重叠如山；江声浪涌，有如剑鼓之声。逊大惊曰：“吾中诸葛之计也！”急欲回时，无路可出。正惊疑间，忽见一老人立于马前，笑曰：“将军欲出此阵乎？”逊曰：“愿长者引出。”老人策杖徐徐而行，径出石阵，并无所碍，送至山坡之上。逊问曰：“长者何人？”老人答曰：“老夫乃诸葛亮之岳父黄承彦也。昔小婿入川之时，于此布下石阵，名八阵图。反复八门，按遁甲休、生、伤、杜、景、死、惊、开。每日每时，变化无端，可比十万精兵。临去之时，曾分付老夫道：后有东吴大将迷于阵中，莫要引他出来。老夫适于山岩之上，见将军从死门而入，料想不识此阵，必为所迷。老夫平生好善，不忍将军陷没于此，故特自

như sơn; giang thanh lăng dũng, hữu như kiêm cổ chí thanh. Tốn đại kinh viết: "Ngô trung Gia Cát chi kế dã!" Cấp dục hồi thời, vô lộ khả xuất. Chánh kinh nghi gian, hốt kiến nhất lão nhân lập vu mǎ tiền, tiểu viết: "Tướng quân dục xuất thủ trận hồ?" Tốn viết: "Nguyên trưởng giả dẫn xuất." lão nhân sách trưng từ từ nhi hành, kính xuất thạch trận, tịnh vô sở ngại, tổng chí sơn pha chí thượng. Tốn vấn viết: "Trưởng giả hà nhân?" Lão nhân đáp viết: "Lão phu nãi Gia Cát không minh chi nhạc phụ hoàng thừa ngạn dã. Tích tiểu tê nhập xuyên chi thời, vu thủ bố hạ thạch trận, danh bát trận đồ. Phản phục bát môn, án độn giáp hưu, sinh, thương, đỗ, cảnh, tử, kinh, khai. Mỗi nhật mỗi thời, biến hóa vô đoan, khâ bỉ thập vạn tinh binh. Lâm khứ chi thời, tăng phân phó lão phu đáo: hậu hữu đông ngô đại tướng mê vu trận trung, mạc yếu dẫn tha xuất lai. Lão phu thích vu son nham chí thượng, kiến tướng quân tòng tử môn nhì nhập, liêu tướng bất thức thủ trận, tất vi sở mê. Lão phu bình sinh hảo thiện, bất nhẫn tướng quân hâm một vu thử, có đặc tự sinh môn dẫn xuất dã." tốn viết: "Công tăng học thử trận pháp phủ?" Hoàng thừa ngạn viết: "Biến hóa vô cùng, bất năng học dã." tốn hoảng

Cát Lượng mắt rồi! Bên vội vàng tìm đường ra, thì không có lối nào nữa. Tốn đang kinh hãi, bỗng thấy một ông cụ già đứng ở trước ngựa, cười nói: - Tướng quân có muốn ra khỏi trận này không? Tốn nói: - Xin nhờ cụ đưa đường giúp cho. Cụ già chống gậy đi từ từ ra khỏi thạch trận, đến mãi sườn núi không vướng vít chỗ nào. Tốn hỏi: - Cụ họ tên là gì? Cụ già đáp: - Lão là Hoàng Thừa Ngạn, bồ vợ Khổng Minh đó. Khi rẽ lão vào Xuyên, có bày thạch trận ở đây, gọi là "Bát trận đồ" chia làm tám cửa, theo Hữu, Sinh, Thương, Đỗ, Cảnh, Tử, Kinh, Khai, trong độn giáp. Mỗi ngày, mỗi giờ, biến hóa không biết đâu mà lẩn, sánh bằng mười vạn tinh binh. Khi con rẽ lão đi có dặn lão rằng: "Về sau, có đại tướng Đông Ngô lạc vào trận này, thì đừng có đưa ra!". Mới rồi, lão chơi trên sườn núi. Thấy tướng quân từ cửa Tử đi vào, chắc rằng không hiểu trận này, thế nào cũng lạc lối. Lão xưa nay ưa làm phúc, không nỡ để tướng quân chết tại đây, cho nên dắt tướng quân ra cửa Sinh. Tốn nói: Hoàng Thừa Ngạn nói: - Phép trận này biến hóa vô cùng, không sao học được. Tốn quay ngựa lạy tạ rồi trở về. Về sau, quan công bộ Đỗ Phủ có thơ rằng: Công trùm nước tam phân, Tiếng cao đồ bát trận. Nước chảy đá tro tro, Đánh Ngô còn đế giận... Lục Tốn về trại than rằng: - Khổng Minh quả thật là Ngọa Long, ta không sao bằng được! Bên hạ lệnh rút quân

yǒu shi yue : " gong gài san
fen guó , míng chéng ba
zhèn tú . jiang liú shí bù
zhuǎn , yí hèn shi tun wú . "
lù xùn huí zhài , tàn yue : "
kǒng míng zhen wò lóng yě !
wú bù néng jí ! " yú shì xià
lìng ban shi . zuǒ yòu yue : "
liú bēi bing bài shì qióng ,
kùn shǒu yi chéng , zhèng
hǎo chéng shì jí zhī ; jin jiàn
shí zhèn ér tuì , hé yě ? "
xùn yue : " wú fei jù shí zhèn
ér tuì ; wú liào wèi zhǔ cáo pí
, qí jian zhà yǔ fù wú yì , jin
zhì wú zhui gǎn shǔ bing , bì
chéng xū lái xí . wú ruò shen
rù xī chuan , jí nán tuì yǐ . "
suì lìng yi jiang duàn hòu ,
xùn lù dà jun ér huí . tuì bing
wèi jí èr rì , san chǔ rén lái
fei bào : " wèi bing cáo rén
chu rú xu , cáo xiù chu dòng
kǒu , cáo zhen chu nán jùn :
san lù bing mǎ shù shí wàn ,
xing yè zhì jìng , wèi zhì hé
yì . " xùn xiào yue : " bù chu
wú zhì suǒ liào . wú yǐ lìng
bing jù zhì yǐ . " zhèng shì :
xióng xīn fang yù tun xi shǔ ,
shèng suàn huán xu yù bēi
cháo . wèi zhì rú hé tuì bing ,
qiè kàn xià wén fēn jiě .

生门引出也。”逊曰：“公曾学此阵法否？”黄承彦曰：“变化无穷，不能学也。”逊慌忙下马拜谢而回。后杜工部有诗曰：“功盖三分国，名成八阵图。江流石不转，遗恨失吞吴。”陆逊回寨，叹曰：“孔明真卧龙也！吾不能及！”于是下令班师。左右曰：“刘备兵败势穷，困守一城，正好乘势击之；今见石阵而退，何也？”逊曰：“吾非惧石阵而退；吾料魏主曹丕，其奸诈与父无异，今知吾追赶蜀兵，必乘虚来袭。吾若深入西川，急难退矣。”遂令一将断后，逊率大军而回。退兵未及二日，三处人来飞报：“魏兵曹仁出濡须，曹休出洞口，曹真出南郡：三路兵马数十万，星夜至境，未知何意。”逊笑曰：“不出吾之所料。吾已令兵拒之矣。”正是：雄心方

mang hạ mã bái tạ nhi hồi. Hậu
đỗ công bộ hữu thi viết: "Công
cái tam phân quốc, danh thành
bát trận đồ. Giang lưu thạch bát
chuyển, di hận thất thôn ngô."
lục tổn hồi trại, thán viết:
"Không minh chân ngoa long
dã! Ngô bất năng cập!" Vu thị
hạ lệnh ban sư. Tả hữu viết:
"Lưu bị binh bại thế cùng, khốn
thủ nhất thành, chánh hảo thừa
thế kích chi; kim kiến thạch trận
nhi thối, hà dã?" Tổn viết: "Ngô
phi cụ thạch trận nhi thối; ngô
liêu ngụy chủ tào phi, kì gian trá
dữ phụ vô dí, kim tri ngô truy
cân thực binh, tất thừa hư lai
tập. Ngô nhược thâm nhập tây
xuyên, cấp nan thối hĩ." toại
lệnh nhất tương đoạn hậu, tổn
suất đại quân nhi hồi. Thối binh
vị cập nhị nhật, tam xử nhân lai
phi báo: "Ngụy binh tào nhân
xuất nhu tu, tào hưu xuất động
khẩu, tào chán xuất nam quận:
tam lộ binh mã số thập van, tinh
dạ chí cảnh, vị tri hà ý." tổn tiêu
viết: "Bất xuất ngô chi sở liệu.
Ngô dĩ lệnh binh cự chi hĩ."
chánh thị: hùng tâm phương
dục thân tây thực, thăng toán
hoàn tu ngụ bắc triều. Vị tri như
hà thối binh, thả khán hạ văn
phân giải

về. Tả hữu bẩm rằng: - Lưu Bị binh
thua thế cùng, ngồi giữ một thành,
chính là lúc ta nên thừa cơ mà
đánh, nay thấy thạch trận sao đã
vội rút lui? Tổn nói: - Ta không phải
sợ thạch trận mà lui đâu, ta đỗ rằng
Tào Phi gian giảo cũng như cha
hắn khi xưa, nếu biết ta đuổi theo
quân Thục, tất thừa hư lại đánh úp.
Nếu ta vào sâu Tây Xuyên quá, chỉ
ngại đến lúc về khó mà thôi. Mới sai
một tướng đi đoạn hậu, còn mình
dẫn đại quân kéo về. Lục Tổn rút lui
chưa được hai ngày thì ba nơi đến
báo tin rằng: Tướng Ngụy là Tào
Nhân ra cửa Nhu Tu, Tào Hưu ra
cửa Đồng Khẩu, Tào Chân ra xứ
Nam Quận, binh mã ba mặt gồm
vài mươi vạn, kéo tràn vào bờ cõi,
chưa biết ý ra làm sao? Tổn cười,
nói: Đã biết mà! Có sai lời ta nói
đâu! Ta đã sai quân ra chống cự rồi
đó. Thế mới là: Bụng hùng vừa
muốn vào Tây Thục. Mẹo giỏi còn
mong chống Bắc Triều. Chưa biết
Lục Tổn làm thế nào để đuổi được
quân Tào, xem hồi sau phân giải.

欲吞西蜀，胜算还须御
北朝。未知如何退兵，
且看下文分解。

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
085
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo zhang wǔ èr nián xià liù yuè , dong wú lù xùn dà pò shǔ bing yú ? tíng ? líng zhì dì ; xian zhǔ ben huí bái dì chéng , zhào yún yǐn bing jù shǒu . hu mǎ liáng zhì , jiàn dà jun yǐ bài , ào huǐ bù jí , jiang kǒng míng zhì yán , zòu zhī xian zhǔ . xian zhǔ tàn yue : " zhèn zǎo ting chéng xiāng zhì yán , bù zhì jìn rì zhì bài ! jin yǒu hé miàn mù fù huí chéng dou jiàn qún chén hu ! " suí chuán zhǐ jiù bái dì chéng zhù za , jiang guǎn yì gǎi wèi yǒng an gong . rén bào féng xí , zhang nán , fù tóng , chéng jí , sha mó ke děng jie mò yú wáng shì , xian zhǔ shang gǎn bù yǐ . yòu jìn chén zòu cheng : " huáng quán yǐn jiang bēi zhì bing , jiàng wèi qù liǎo . bì xià kě jiang bǐ jia shǔ sòng yǒu sī wèn zuì . " xian zhǔ yue : " huáng quán bēi wú bing gé duàn zài jiang bēi àn , yù guī wú lù , bù de yǐ ér jiàng wèi : shì zhèn fù quán , fei quán fù zhèn yě , hé bì zuì qí jia shǔ

第八十五回
刘先主遗诏托孤儿
诸葛亮安居平五路

Đệ bát thập ngũ hồi lưu tiên
chủ di chiêu thác cô nhi Gia
Cát Lượng an cư bình ngũ lộ

HỒI 85 Lưu tiên chủ viết chiếu
gửi con côi; Gia Cát Lượng ngồi
yên bình năm đạo

却说章武二年夏六月，东吴陆逊大破蜀兵于猇亭彝陵之地；先主奔回白帝城，赵云引兵据守。忽马良至，见大军已败，懊悔不及，将孔明之言，奏知先主。先主叹曰：“朕早听丞相之言，不致今日之败！今有何面目复回成都见群臣乎！”遂传旨就白帝城住扎，将馆驿改为永安宫。人报冯习、张南、傅彤，程畿、沙摩柯等皆殁于王事，先主伤感不已。又近臣奏称：“黄权引江北之兵，降魏去了。陛下可将彼家属送有司问罪。”先主曰：“黄权被吴兵隔断在江北岸，欲归无路，不得已而降魏：是朕负权，非权负朕也，何必

Khước thuyết chương võ nhị
niên hạ lục nguyệt, đồng ngô
lục tổn đại phá thực binh vu hổ
đình di lăng chi địa; tiên chủ
bôn hồi bạch đế thành, triệu
vân dẫn binh cư thủ. Hốt mã
luong chí, kiến đại quân dĩ bại,
áo hồi bất cập, tương khống
minh chi ngôn, tâu tri tiên chủ.
Tiên chủ thán viết: "Trẫm tảo
thính thừa tương chi ngôn, bất
trí kim nhật chi bại! Kim hữu hà
diện mục phục hồi thành đô
kiến quần thần hò!" Toại truyền
chỉ tựu bạch đế thành trụ trát,
tương quán dịch cải vi vĩnh an
cung. Nhân báo phùng tập,
trương nam, phó đồng, trình kì,
sa ma kha đẳng giai một vu
vương sự, tiên chủ thương cảm
bất dĩ. Hựu cận thần tâu xưng:
"Hoàng quyền dẫn giang bắc
chi binh, hàng ngụ khứ liễu.
Bệ hạ khả tương bỉ gia chúc
tổng hữu ti vấn tội." Tiên chủ
viết: "Hoàng quyền bị ngô binh
cách đoạn tại giang bắc ngạn,
dục quy vô lộ, bất đắc dĩ nhi
hang ngụ; thị trẫm phụ quyền,
phi quyền phụ trẫm dã, hà tất
tội kì gia chúc? "Nhưng cấp lộc

Nói về năm Chương Võ thứ hai (221), tháng sáu, mùa hạ, Lục Tốn Đông Ngô phá xong quân Thục ở đất Di Lăng, xứ Hào Đinh. Tiên chủ chạy về thành Bạch Đế, Triệu Vân đem quân trấn giữ. Chợt Mã Lương đến, thấy quân đã thua rồi, hối không kịp nữa, mới đem lời Khổng Minh tâu với tiên chủ. Tiên chủ than rằng: - Nếu trẫm sớm nghe lời thừa tướng thì đâu đến nỗi thua thế này, nay còn mặt mũi nào mà về Thành Đô trông thấy quần thần nữa! Bên truyền lệnh đóng quân ở lại thành Bạch Đế, đổi nơi quán dịch gọi là cung Vĩnh An. Có tin báo Phùng Tập, Trương Nam, Phó Đồng, Trình Kỳ, Sa Ma Kha đều chết vì việc nước cả. Tiên chủ thương cảm không biết ngàn nào. Lại có cận thần tâu rằng: - Hoàng Quyền dẫn quân Giang Bắc sang hàng Ngụy mất rồi, bệ hạ nên sai bắt gia thuộc hắn giao cho hữu tư hỏi tội. Tiên chủ nói: - Hoàng Quyền bị quân Ngô chặn ở mé bắc ngạn, muốn về không được, bất đắc dĩ phải hàng Ngụy, thế là trẫm phụ Quyền, chứ không phải Quyền phụ trẫm, can gì mà bắt tội vợ con người ta? Bên sai cứ việc cấp lương gạo tử tế cho gia

? " réng gěi lù mǐ yǐ yāng zhì . què shuo huáng quán jiàng wèi , zhu jiāng yǐn jiàn cáo pi , pi yue : " qīng jin jiàng zhèn , yù zhui mù yú chén , hán ye ? " quán qì ér zòu yue : " chén shòu shǔ dì zhì en , shu yù shèn hòu , lìng chén du zhu jun yú jiāng bēi , bēi lù xùn jué duàn . chén guì shǔ wú lù , jiàng wú bù kě , gù lái tóu bì xià . bài jun zhi jiāng , miǎn sǐ wèi xìng , an gǎn zhui mù yú gǔ rén ye ! " pi dà xǐ , suì bài huáng quán wèi ? nán jiāng jun . quán jian cí bù shòu . hu jìn chén zòu yue : " yǒu xì zuò rén zì shǔ zhōng lái , shuo shǔ zhǔ jiāng huáng quán jia shǔ jìn jie zhu lù . " quán yue : " chén yǔ shǔ zhǔ , tui chéng xiāng xìn , zhì chén běn xìn , bì bù kěn sha chén zhi jia xiǎo yě . " pi rán zhī . hòu rén yǒu shi zé huáng quán yue : " jiàng wú bù kě què jiàng cáo , zhong yì an néng shì liǎng cháo ? kan tàn huáng quán xí yǐ sǐ , zǐ yáng shu fā bù qīng ráo . "

- 3 cáo pi wèn jiǎ xǔ yue : " zhèn yù yì tǒng tian xià , xian qū shǔ hu ? xian qū wú hu ? " xǔ yue : " liú bēi xióng cái , gèng jiān zhu gé liàng shàn

罪其家属？”仍给禄米以养之。却说黄权降魏，诸将引见曹丕，丕曰：“卿今降朕，欲追慕于陈、韩耶？”权泣而奏曰：“臣受蜀帝之恩，殊遇甚厚，令臣督诸军于江北，被陆逊绝断。臣归蜀无路，降吴不可，故来投陛下。败军之将，免死为幸，安敢追慕于古人耶！”丕大喜，遂拜黄权为镇南将军。权坚辞不受。忽近臣奏曰：“有细作人自蜀中来，说蜀主将黄权家属尽皆诛戮。”权曰：“臣与蜀主，推诚相信，知臣本心，必不肯杀臣之家小也。”丕然之。后人有诗责黄权曰：“降吴不可却降曹，忠义安能事两朝？堪叹黄权惜一死，紫阳书法不轻饶。”

曹丕问贾诩曰：“朕欲一统天下，先取蜀乎？先取吴乎？”诩曰：“刘备雄才，更兼诸葛亮

mẽ dĩ dưỡng chi. Khuốc thuyết hoàng quyền hàng ngụy, chư tướng dẫn kiến tào phi, phi viết: "Khanh kim hàng trẫm, dục truy mῷ vu tràn, hàn da?" Quyền khắp nhì tâu viết: "Thần thụ thực đế chi ân, thù ngộ thậm hậu, lệnh thần đốc chư quân vu giang bắc, bị lục tốn tuyệt đoạn. Thần quy thực vô lộ, hàng ngô bất khả, cố lai đầu bệ hạ.ẠI quân chi tương, miễn tử vi hạnh, an cảm truy mῷ vu cổ nhân da!" Phi đại hỉ, toại bái hoàng quyền vi trấn nam tướng quân. Quyền kiên từ bất thụ. Hốt cận thần tâu viết: "Hữu té tác nhân tự thực trung lai, thuyết thực chủ tương hoàng quyền gia chúc tǎn giai tru lục." Quyền viết: "Thần dữ thực chủ, thôi thành tương tín, tri thần bỗn tâm, tất bất khắng sát thần chi gia tiều dã." Phi nhiên chi. Hậu nhân hữu thi trách hoàng quyền viết: "Hàng ngô bất khả khuốc hàng tào, trung nghĩa an năng sự lưỡng triều? Kham thán hoàng quyền tích nhất tử, tử dương thư pháp bất khinh nhiều."

quyền Hoàng Quyền như thường. Hoàng Quyền sang hàng Ngụy, các tướng dẫn vào ra mắt Tào Phi. Phi nói: Khanh nay đã hàng trẫm lại muốn sánh với Hàn Tín, Trần Bình ngày xưa chăng? Quyền khóc mà tâu rằng: - Tôi chịu ân của Thục để đổi đãi rất hậu, sai tôi đốc mặt quân Giang Bắc. Lục Tốn chặn mất đường, tôi muốn về Thục không được, mà hàng Ngô thì không ồn, cho nên mới đến theo hàng bệ hạ. Tướng đã bị thua, được khỏi chết là may, tôi đâu dám theo đòi với cổ nhân! Phi mừng lắm, phong cho Quyền làm trấn nam tướng quân. Quyền nhất định từ, không chịu nhận. Chợt có cận thần tâu rằng: - Có người đi do thám ở Thục về báo tin Thục chủ giết sạch cả gia thuộc Hoàng Quyền rồi. Quyền nói: - Tôi với Thục đế, lấy bụng thực mà tin nhau, tất biết bụng tôi, không nỡ hại cả nhà tôi đâu. Phi cho là phải. Người sau có thơ trách Hoàng Quyền rằng: Hàng Ngô chẳng muôn, lại hàng Tào, Trung nghĩa thờ vua ngõ thế nào? Chỉ vị Hoàng Quyền còn ngại chết, Tử Dương thư pháp dễ tha sao?

Tào Phi vẫn cổ hủ viết: "Trẫm dục nhất thống thiên hạ, thiên thủ thực hò? Tiên thủ ngô hò?" Hủ viết: "Lưu bị hùng tài, canh kiêm Gia Cát lượng thiện năng

Tào Phi hỏi Giả Hủ rằng: - Trẫm muôn thống nhất cả thiên hạ, nên đánh Thục trước hay đánh Ngô trước? Hủ thưa rằng: - Lưu Bị là người hùng tài, lại có Gia Cát

néng zhì guó ; dong wú sun quán , néng shí xu shí , lù xùn xiàn tún bing yú xiǎn yào , gé jiang fàn hú , jie nán zú móu . yǐ chén guan zhi , zhu jiang zhi zhong , jie wú sun quán , liú bèi dí shǒu . sui yǐ bì xià tian wei lín zhi , yì wèi jiàn wàn quán zhi shì yě . zhi kě chí shǒu , yǐ dài èr guó zhi biàn . " pi yue : " zhèn yǐ qiǎn san lù dà bing fá wú , an yǒu bù shèng zhi lǐ ? " cháng shu líu ? yue : " jìn dong wú lù xùn , xin pò shǔ bing qí shí wàn , shàng xià qí xīn , gèng yǒu jiāng hú zhì zǔ , bù kě zú zhì , lù xùn duo móu , bì yǒu zhǔn bēi . " pi yue : " qīng qíán quàn zhèn fá wú , jin yòu jiàn zǔ , hé yě ? " ? yue : " shí yǒu bù tòng yě . xí dong wú léi bài yú shǔ , qí shì dùn cuò , gù kě jí ēr ; jin jì huò quán shèng , ? qì bǎi bēi , wèi kě gōng yě . " pi yue : " zhèn yì yǐ jué , qīng wù fù yán . " suí yīn yù lín jun qín wǎng jie yìng san lù bing mǎ . zǎo yǒu shào mǎ bào shuo dong wú yǐ yǒu zhǔn bēi : lìng lǚ fàn yǐn bing jù zhù cáo xiū , zhu gé jǐn yǐn bing zài nán jùn jù zhù cáo zhen , zhu huán yǐn bing dang zhù rú xu yǐ jù cáo rén . liú ? yue : " jì yǒu zhǔn bēi , qù kǒng wú yì . " pi bù cóng , yǐn bing ér qù .

善能治国；东吴孙权，能识虚实，陆逊现屯兵于险要，隔江泛湖，皆难卒谋。以臣观之，诸将之中，皆无孙权、刘备敌手。虽以陛下天威临之，亦未见万全之势也。只可持守，以待二国之变。”丕曰：“朕已遣三路大兵伐吴，安有不胜之理？”尚书刘晔曰：“近东吴陆逊，新破蜀兵七十万，上下齐心，更有江湖之阻，不可卒制，陆逊多谋，必有准备。”丕曰：“卿前劝朕伐吴，今又谏阻，何也？”晔曰：“时有不同也。昔东吴累败于蜀，其势顿挫，故可击耳；今既获全胜，锐气百倍，未可攻也。”丕曰：“朕意已决，卿勿复言。”遂引御林军亲往接应三路兵马。早有哨马报说东吴已有准备：令吕范引兵拒住曹休，诸葛瑾引兵在南郡拒住曹真，朱桓引兵当住濡须以拒曹仁。刘

trì quốc; đông ngô tôn quyền, năng thức hư thuật, lục tổn hiện trâu binh vu hiểm yếu, cách giang phiếm hồ, giai nan tốt mưu. Dĩ thàn quan chi, chư tướng chí trung, giai vô tôn quyền, lưu bị địch thủ. Tuy dĩ bệ hạ thiên uy lâm chi, diệc vị kiến vạn toàn chi thế dã. Chỉ khả trì thủ, dĩ đãi nhị quốc chi biến." Phi viết: "Trẫm dĩ khiển tam lộ đại binh phạt ngô, an hữu bất thắng chi lǐ?" Thượng thư lưu diệp viết: "Cận đông ngô lục tổn, tân phá thực binh thất thập vạn, thượng hạ tề tâm, canh hữu giang hồ chí trở, bất khả tốt ché, lục tổn đa mưu, tất hữu chuẩn bị." Phi viết: "Khanh tiền khuyển trẫm phạt ngô, kim hữu gián trở, hà dã?" Diệp viết: "Thời hữu bất đồng dã. Tích đông ngô luy bại vu thực, kì thế đồn tỏa, cố khả kích nhĩ; kim kí hoạch toàn thắng, nhuệ khí bách bội, vị khả công dã." Phi viết: "Trẫm ý dĩ quyết, khanh vật phục ngôn." Toại dẫn ngự lâm quân thân vãng tiếp ứng tam lộ binh mã. Tào hữu tiểu mã báo thuyết đông ngô dĩ hữu chuẩn bị: lệnh lữ phạm dẫn binh cự trụ tào hữu, Gia Cát cản dẫn binh tại nam quân cự trụ tào chán, chu hoàn dẫn binh đương trụ nhu tu dĩ cự tào nhân. Lưu diệp viết: "Kí hữu chuẩn bị, khứ khủng vô ích." Phi bắt tòng, dẫn binh nhi khứ.

Lượng giỏi việc trị nước, Tôn Quyền ở Đông Ngô hay biết hư thực, Lục Tổn hiện đóng quân nơi hiểm yếu, cách trở sông hồ, khó lòng làm gì nổi họ. Cứ ý tôi thì trong các tướng, không có tay nào địch thủ với Tôn Quyền, Lưu Bị được. Dẫu đến thiên uy của bệ hạ đem xuống cũng vị tất có thể vẹn toàn. Vậy chỉ nên giữ vững nước nhà, đợi khi nào hai nước có biến sẽ hay. Phi nói: - Trẫm đã sai đạo quân chia làm ba đường sang đánh Ngô, có lẽ nào mà chẳng được? Thượng thư là Lưu Hoa nói: - Gần đây Lục Tổn ở Đông Ngô mới phá được bảy mươi vạn quân Thục, trên dưới đồng tâm, lại có sông hồ cách trở, chưa chắc ta đã làm gì nổi. Vả lại Lục Tổn lăm mưu, tất có phòng bị rồi. Phi nói: - Trước người khuyên trẫm đánh Ngô, nay lại ngăn trở trẫm là có làm sao? Hoa nói: - Mỗi lúc một khác, khi Đông Ngô thua luôn với Thục, thế đang nguy cấp, cho nên mới nên đánh, nay họ vừa được to, nhuệ khí gấp trẫm khi trước, thì lại không nên đánh nữa. Phi nói: - Ý trẫm đã quyết rồi, người chờ nói nữa! Bên dẫn quân ngự lâm thân ra tiếp ứng cho cả ba mặt. Sực có tiểu mã về báo rằng: - Đông Ngô đã có phòng bị rồi, Lữ Phạm dẫn quân chống nhau với Tào Hữu, Gia Cát Cản dẫn quân Nam Quận chống Tào Chân, Chu Hoàn giữ cửa Nhu Tu để chống Tào Nhân. Lưu Hoa tâu rằng: - Họ đã phòng bị như thế, đi cũng vô ích thôi! Phi không nghe,

- 畔曰：“既有准备，去恐无益。”丕不从，引兵而去。
- 4 què shuo wú jiāng zhu huán , nián fang èr shí qí suì , jí yǒu dǎn luè , sun quán shèn ài zhī ; shí du jun yú rú xu , wén cáo rén yǐn dà jun qù qū xiān qí , huán suī jìn bo jun shǒu bǎ xiān qí qù liǎo , zhǐ liù wǔ qiān qí shǒu chéng . hu bào cáo rén lìng dà jiāng cháng diao tòng zhu gé qián , wáng shuang , yǐn wǔ wàn jīng bing fei ben rú xu chéng lái . zhòng jun jie yǒu jù sè . huán àn jiàn ér yán yue : " shèng fù zài jiāng , bù zài bīng zhì duo guǎ . bīng fǎ yún : kè bīng bèi ér zhǔ bīng bàn zhě , zhǔ bīng cháng néng shèng yú kè bīng . jin cáo rén qian lǐ bá shè , rén mǎ pí kùn . wú yǔ rǔ děng gòng jù gao chéng , nán lín dà jiāng , bēi bēi shan xiǎn , yǐ yì dài láo , yǐ zhǔ zhì kè : cǐ nǎi bǎi zhàn bǎi shèng zhì shì . sui cáo pi zì lái , cháng bù zú you , kuàng rén děng ye ! " yú shì chuán lìng , jiào zhòng jun yǎn qí xí gǔ , zhì zuò wú rén shǒu bǎ zhì zhuàng .
- 却说吴将朱桓，年方二十七岁，极有胆略，孙权甚爱之；时督军于濡须，闻曹仁引大军去取羡溪，桓遂尽拔军守把羡溪去了，止留五千骑守城。忽报曹仁令大将常雕同诸葛虔、王双、引五万精兵飞奔濡须城来。众军皆有惧色。桓按剑而言曰：“胜负在将，不在兵之多寡。兵法云：客兵倍而主兵半者，主兵尚能胜于客兵。今曹仁千里跋涉，人马疲困。吾与汝等共据高城，南临大江，北背山险，以逸待劳，以主制客：此乃百战百胜之势。虽曹丕自来，尚不足忧，况仁等耶！”于是传令，教众军偃旗息鼓，只作无人守把之状。
- 且说魏将先锋常雕，领
- cứ kéo quân đi.
- Nói về tướng Ngô là Chu Hoàn, hai mươi bảy tuổi, rất can đảm mưu lược, Tôn Quyền yêu lắm. Bấy giờ Hoàn đốc quân ra Nhu Tu chống quân Tào. Lại nghe Tào Nhân dẫn quân đến lấy Tiên Khê, liền cho quân ra giữ, chỉ để năm nghìn quân ở lại trong thành. Chợt có tin báo Tào Nhân sai đại tướng là Thường Diêu cùng với Gia Cát Kiền, Vương Song dẫn năm vạn binh đến Nhu Tu. Quân sĩ nghe tin, ai nấy cùng nhốn nhác sợ hãi. Chu Hoàn chống gươm, nói: - Được thua cốt tại tướng, không cốt gì quân nhiều ít. Binh pháp có nói: "Quân khách nhiều gấp hai quân chủ, cũng còn có thể đánh được". Nay Tào Nhân từ nghìn dặm xa xôi đến đây, người ngựa mỏi mệt, ta với chúng bay, ngồi giữ thành cao, mé nam trông ra sông to, mé bắc dựa vào núi hiểm. Thế là mình nhàn nhã mà đánh kẻ địch tất tưởi; mình làm chủ mà chế kẻ địch là khách; đó thực là có cái thể đánh trăm trận được cả trăm; dấu đến Tào Phi lại đây cũng chẳng ngại, huống chi bọn Tào Nhân. Bởi vậy, Hoàn sai quân sĩ ngồi cờ im trống, làm ra dáng không có người giữ gìn gì cả.

cháng diao , lǐng jīng bìng lái
qǔ rú xu chéng , yáo wàng
chéng shàng bìng wú jun mǎ .
diao cui jun jí jìn , lí chéng
bù yuǎn , yi sheng pào xiǎng ,
jīng qí qí shù . zhu huán
héng dao fei mǎ ér chu , zhí
qū cháng diao . zhàn bù san
gé , bèi huán yí dao zhǎn
cháng diao yú mǎ xià . wú
bing chéng shì chong sha yi
zhèn , wèi bing dà bài , sǐ
zhě wú shù . zhu huán dà
shèng , de liǎo wú shù jīng qí
jun qì zhàn mǎ . cáo rén lǐng
bing suí hòu dào lái , què bèi
wú bing cóng xiān qì sha chu .
cáo rén dà bài ér tuì , huí
jiàn wèi zhǔ , xì zòu dà bài
zhì shì . pi dà jīng . zhèng yì
zhi xiān , hu tàn mǎ bào : "
cáo zhen , xià hóu cháng wéi
liǎo nán jùn , bèi lù xùn fú
bing yú nèi , zhu gé jǐn fú
bing yú wài , nèi wài jiá gōng ,
yin cǐ dà bài . " yán wèi bì ,
hu tàn mǎ yòu bào : " cáo xiù
yì bèi lǚ fān sha bài . " pi tǐng
zhi san lù bing bài , nǎi kui
rán tàn yue : " zhèn bù ting
jiǎ xǔ , liú ? zhi yán , guǒ yǒu
cǐ bài ! " shí zhí xià tian , dà
yì liú xíng , mǎ bù jun shí sǐ
liù qì , suì yǐn jun huí luò
yáng . wú , wèi zì cǐ bù hé .

6 què shuo xian zhǔ zài yǒng

精兵来取濡须城，遥望城上并无军马。雕催军急进，离城不远，一声炮响，旌旗齐竖。朱桓横刀飞马而出，直取常雕。战不三合，被桓一刀斩常雕于马下。吴兵乘势冲杀一阵，魏兵大败，死者无数。朱桓大胜，得了无数旌旗军器战马。曹仁领兵随后到来，却被吴兵从羡溪杀出。曹仁大败而退，回见魏主，细奏大败之事。丕大惊。正议之间，忽探马报：“曹真、夏侯尚围了南郡，被陆逊伏兵于内，诸葛亮伏兵于外，内外夹攻，因此大败。”言未毕，忽探马又报：“曹休亦被吕范杀败。”丕听知三路兵败，乃喟然叹曰：“朕不听贾诩、刘晔之言，果有此败！”时值夏天，大疫流行，马步军十死六七，遂引军回洛阳。吴、魏自此不和。

却说先主在永安宫，染

phong thường điêu, lĩnh tinh binh lai thủ nhu tu thành, điêu vọng thành thượng tịnh vô quân mã. Điêu thôi quân cấp tiến, li thành bắt viễn, nhất thanh pháo hưởng, tinh kì tè thụ. Chu hoàn hoành đao phi mã nhi xuất, trực thủ thường điêu. Chiến bất tam hợp, bị hoàn nhất đao trảm thường điêu vu mã hạ. Ngô binh thừa thế trùng sát nhất trận, nguy binh đại bại, tử giả vô số. Chu hoàn đại thắng, đắc liều vô số tinh kì quân khí chiến mã. Tào nhân lĩnh binh tùy hậu đáo lai, khước bị ngô binh tòng tiện khé sát xuất. Tào nhân đại bại nhi thôi, hồi kiến ngụy chủ, té tầu đại bại chi sự. Phi đại kinh. Chánh nghị chi gian, hốt tham mã báo: "Tào chân, hạ hầu thượng vi liếu nam quận, bị lục tốn phục binh vu nội, Gia Cát cẩn phục binh vu ngoại, nội ngoại giáp công, nhân thủ đại bại." Ngôn vị tắt, hốt tham mã hựu báo: "Tào hưu diệc bị lữ phạm sát bại." Phi thính tri tam lộ binh bại, nǎi vị nhiên thán viết: "Trẫm bất thính cỗ hủ, lưu diệp chi ngôn, quả hữu thử bại!" Thời trị hạ thiên, đại dịch lưu hành, mã bộ quân thập tử lục thất, toại dãm quân hồi lạc dương. Ngô, ngụy tự thử bắt hòa.

Khước thuyết tiên chủ tại vĩnh

Điêu dẫn quân đến Nhu Tu, trông lên mặt thành không thấy quân mã canh giữ, mới giục quân đến sát dưới thành. Bỗng trong thành nổ một tiếng pháo, rồi tinh kỳ dựng lên san sát. Chu Hoàn dẫn quân ra, xốc vào đánh nhau với Thường Điêu, chưa đầy ba hiệp chém Điêu chết lăn xuống ngựa. Quân Ngô thừa thế đánh dàn ra, quân Ngụy tan vỡ, chết hại không biết bao nhiêu mà kể. Chu Hoàn đại thắng, bắt được tinh kỳ, khí giới rất nhiều. Tào Nhân dẫn quân đến sau, lại bị quân ở Tiên Khê đánh ra, cũng thua to, phải rút quân về. Tào Nhân về ra mắt Ngụy chủ, tâu việc bại trận. Tào Phi giật mình. Khi đang thương nghị, lại có thám mã về báo rằng: - Tào Chân, Hạ Hầu Thượng vây ở Nam Quận, bị Lục Tốn phục binh ở trong, Gia Cát Cẩn phục binh ở ngoài, hai mặt đánh ập vào, bởi thế thua liềng xiềng. Chưa dứt lời, bỗng lại có thám mã nữa về báo rằng: - Tào Hưu cũng bị Lữ Phạm đánh tan cả rồi! Phi nghe tin quân ba mặt thua cả, chép miệng than rằng: - Trẫm không nghe lời Giả Hủ, Lưu Hoa, quả nhiên có trận thua này! Bấy giờ, đang tiết mùa hạ, dịch khí truyền nhiễm, quân mã mười phần chết hết sáu, bảy. Phi mới rút quân về Lạc Dương. Từ đó, Ngô, Ngụy không hòa với nhau.

Đây nói, tiên chủ từ khi nghỉ lại

an gong , rǎn bìng bù qǐ ,
jiàn jiàn chén zhòng , zhì
zhang wǔ san nián xià sì rì ,
xian zhǔ zì zhì bìng rù sì zhì ,
yòu ku guan , zhang èr dì ,
qí bìng yù shen : liǎng mù
hun hua . yàn jiàn shì cóng
zhí rén , nǎi chì tuì zuò yòu ,
dú wò yú lóng tà zhì shàng .
hu rán yin feng zòu qǐ , jiang
deng chui yáo , miè ér fù
míng , zhì jiàn deng yǐng zhí
xià , èr rén shì lì . xian zhǔ
nù yue : " zhèn xin xù bù
níng , jiào rǔ děng qiè tuì ,
hé gù yòu lái ! " chì zhì bù tuì .
xian zhǔ qǐ ér shì zhì ,
shàng shǒu nǎi yún cháng ,
xià shǒu nǎi yì dé yě . xian
zhǔ dà jīng yue : " èr dì yuán
lái cháng zài ? " yún cháng
yue : " chén děng fei rén ,
nǎi guǐ yě . shàng dì yǐ chén
èr rén píng sheng bù shí xìn
yì , jie chì mìng wèi shén . ge
ge yǔ xiong dì jù huì bù yuǎn
yǐ . " xian zhǔ chě dìng dà ku .
hu rán jīng jué , èr dì bù jiàn .
jí huàn cóng rén wèn zhī ,
shí zhèng san gèng . xian
zhǔ tàn yue : " zhèn bù jiǔ yú
rénn shì yǐ ! " suì qiǎn shǐ
wǎng chéng dou , qǐng
chéng xiāng zhu gé liàng ,
cháng shu lìng lǐ yán děng ,
xing yè lái yǒng an gong ,
ting shòu yí mìng . kǒng
míng děng yǔ xian zhǔ cì zi
lǚ wáng liú yǒng , liáng wáng
liú lǐ , lái yǒng an gong jiàn dì

病不起，渐渐沉重，至
章武三年夏四日，先主
自知病入四肢，又哭关
、张二弟，其病愈深：
两目昏花。见侍从之
人，乃叱退左右，独卧
于龙榻之上。忽然阴风
骤起，将灯吹摇，灭而
复明，只见灯影之下，
二人侍立。先主怒曰：
“朕心绪不宁，教汝等
且退，何故又来！”叱
之不退。先主起而视之
，上首乃云长，下首乃
翼德也。先主大惊曰：
“二弟原来尚在？”云
长曰：“臣等非人，乃
鬼也。上帝以臣二人平
生不失信义，皆敕命为
神。哥哥与兄弟聚会不
远矣。”先主扯定大哭
。忽然惊觉，二弟不见
。即唤从人问之，时正
三更。先主叹曰：“朕
不久于人世矣！”遂遣
使往成都，请丞相诸葛
亮，尚书令李严等，星
夜来永安宫，听受遗命
。孔明等与先主次子鲁
王刘永、梁王刘理，来

an cung, nhiễm bệnh bất khởi,
tiệm tiệm trầm trọng, chí
chương võ tam niên hạ tứ nhật,
tiên chủ tự tri bệnh nhập tứ chi,
hựu khóc quan, trương nhị đệ,
kì bệnh dù thâm: lưỡng mục
hôn hoa. Yêm kiến thị tòng chí
nhân, nǎi sát thối tả hữu, độc
ngoa vu long tháp chí thương.
Hốt nhiên âm phong sập khởi,
tương đăng xuy diêu, diệt nhí
phục minh, chí kiến đăng ánh
chí hạ, nhị nhân thị lập. Tiên
chủ nộ viết: "Trẫm tâm tự bất
ninh, giáo nhữ đẳng thả thối, hà
cố hựu lai!" Sát chí bất thối.
Tiên chủ khởi nhi thị chí,
thượng thủ nǎi vân trường, hạ
thủ nǎi dục đức dã. Tiên chủ
đại kinh viết: "Nhị đệ nguyên lai
thượng tại?" Văn trường viết:
"Thần đẳng phi nhân, nǎi quý
dã. Thượng đế dĩ thần nhị nhân
bình sinh bắt thắt tín nghĩa, gai
sắc mệnh vi thần. Ca ca dữ
huynh đệ tụ hội bắt viễn hĩ."
Tiên chủ xả định đại khóc. Hốt
nhiên kinh giác, nhị đệ bất kiến.
Tức hoán tòng nhân vẫn chí,
thời chánh tam canh. Tiên chủ
thán viết: "Trẫm bất cửu vu
nhân thế hĩ!" Toại khiển sứ
vãng thành đô, thỉnh thừa
tương Gia Cát Lượng, thượng
thư lệnh lý nghiêm đăng, tinh
dã lai vĩnh an cung, thính thụ di
mệnh. Khổng minh đẳng dữ
tiên chủ thứ tử lỗ vương lưu
vĩnh, lương vương lưu lí, lai
vĩnh an cung kiến đế, lưu thái

trong cung Vĩnh An bị bệnh nặng
lắm. Đến tháng tư, năm Chương Võ
thứ ba, tiên chủ biết bệnh mình đã
nguy rồi, lại thêm thương khóc
Quan, Trương, cho nên bệnh mỗi
ngày một nặng thêm. Tiên chủ mắt
lờ đờ, không muốn cho thị vệ đứng
cạnh, mới đuổi cả tả hữu ra ngoài,
chỉ một mình nằm ở trên sập rồng.
Bỗng dưng, một cơn gió lạnh lẽo
nổi lên, ngọn đèn lập lòe, gần tắt lại
sáng, rồi thấy có hai người thập thò
đứng nấp dưới bóng đèn. Tiên chủ
giận, nói: - Trẫm trong bụng không
yên, cho chúng bay hãy lui ra ngoài
kia, sao còn đến đây? Mắng thẻ
nào hai người cũng vẫn không lui.
Tiên chủ đứng dậy trông xem ai, té
ra mé trên là Quan Văn Trường, mé
dưới là Trương Dực Đức. Tiên chủ
giật mình nói: - Hai em vẫn còn
sống à? Văn Trường thưa: Chúng
tôi không phải người sống mà là
quỷ đây thôi. Thượng đế thấy hai
chúng tôi bình sinh có tín nghĩa, đã
phong làm thần cả rồi. Kha kha
chẳng mấy lúc nữa cũng được tụ
hội với anh em. Tiên chủ ôm chặt
lấy Quan Công, khóc àm cả lên,
bỗng sực tỉnh dậy thì không thấy
hai người đâu, mới gọi thị vệ vào
hỏi. Bấy giờ vào độ canh ba. Tiên
chủ than rằng: - Trẫm cũng không
tho được bao lâu nữa! Liền sai sứ
về Thành Đô, mời thừa tướng Gia
Cát Lượng và bọn Lý Nghiêm phải
sớm tối đến ngay cung Vĩnh An
nghe chiếu. Khổng Minh và các
quan đem con thứ tiên chủ là Lỗ
Vương Lưu Vĩnh và Lương Vương

, liù tài zi liú chán shǒu
chéng dou . qiě shuo kǒng
míng dào yǒng an gong , jiàn
xian zhǔ bìng wéi , huang
máng bài fú yú lóng tà zhì
xià . xian zhǔ chuán zhǐ ,
qǐng kǒng míng zuò yú lóng
tà zhì cè . fǔ qí bēi yue : "
zhèn zì de chéng xiāng ,
xìng chéng dì yè ; hé qí zhì
shí qiǎn lòu , bù nà chéng
xiāng zhī yán , zì qū qí bài .
huǐ hèn chéng jí , sǐ zài dàn
xì . sì zì chán ruò , bù de bù
yǐ dà shì xiāng tuō . " yán qì ,
lèi liú mǎn miàn . kǒng míng
yì tì qì yue : " yuàn bì xià
shàn bǎo lóng tǐ , yǐ fù xià
tian zhì wàng ! " xian zhǔ yǐ
mù biàn shì , zhī jiàn mǎ
liáng zhì dì mǎ sù zài bàng ,
xian zhǔ lìng qiè tuì . sù tuì
chu , xian zhǔ wèi kǒng míng
yue : " chéng xiāng guan mǎ
sù zhì cái hé rú ? " kǒng
míng yue : " cǐ rén yì dang
shì zhì ying cái yě . " xian
zhǔ yue : " bù rán . zhèn
guan cǐ rén , yán guò qí shí ,
bù kě dà yòng . chéng xiāng
yí shen chá zhì . " fēn fù bì ,
chuán zhǐ zhao zhu chén rù
diàn , qǔ zhǐ bǐ xiě liǎo yí
zhào , dì yǔ kǒng míng ér
tàn yue : " zhèn bù dù shū ,
cu zhì dà luè . shèng rén yún :
niǎo zhì jiāng sǐ , qí míng yě
ai ; rén zhì jiāng sǐ , qí yán yě
shàn . zhèn běn dài yǔ qīng
děng tòng miè cáo zéi , gōng

永安宫见帝，留太子刘禅守成都。且说孔明到永安宫，见先主病危，慌忙拜伏于龙榻之下。先主传旨，请孔明坐于龙榻之侧。抚其背曰：“朕自得丞相，幸成帝业；何期智识浅陋，不纳丞相之言，自取其败。悔恨成疾，死在旦夕。嗣子孱弱，不得不以大事相托。”言讫，泪流满面。孔明亦涕泣曰：“愿陛下善保龙体，以副下天之望！”先主以目遍视，只见马良之弟马谡在傍，先主令且退。谡退出，先主谓孔明曰：“丞相观马谡之才何如？”孔明曰：“此人亦当世之英才也。”先主曰：“不然。朕观此人，言过其实，不可大用。丞相宜深察之。”分付毕，传旨召诸臣入殿，取纸笔写了遗诏，递与孔明而叹曰：“朕不读书，粗知大略。圣人云：鸟之将死，其鸣也哀；人之将死，

tử lưu thiện thủ thành đô. Thả thuyết khỗng minh đáo vĩnh an cung, kiến tiên chủ bệnh nguy, hoảng mang bái phục vu long tháp chi hạ. Tiên chủ truyền chỉ, thỉnh khỗng minh tọa vu long tháp chi trắc. Phủ kì bối viết: "Trẫm tự đắc thừa tướng, hạnh thành đế nghiệp; hà kì trí thức thiền lậu, bất nạp thừa tướng chi ngôn, tự thủ kì bại. Hối hận thành tật, tử tại đán tịch. Tự tử sàn nhược, bất đắc bất dĩ đại sự tướng thác." Ngôn cật, lệ lưu mãn diện. Khỗng minh diệp thế kháp viết: "Nguyên bộ hạ thiện bão long thể, dĩ phó hạ thiên chi vọng!" Tiên chủ dĩ mục biến thị, chỉ kiến mã lương chí đệ mã tắc tại bàng, tiên chủ lệnh thả thối. Tắc thối xuất, tiên chủ vị khỗng minh viết: "Thừa tướng quan mã tắc chí tài hà nhu?" Khỗng minh viết: "Thử nhân diệp đương thế chí anh tài dã." Tiên chủ viết: "Bất nhiên. Trẫm quan thử nhân, ngôn quá kí thật, bất khả đại dụng. Thừa tướng nghi thâm sát chí." Phân phó tất, truyền chỉ triệu chư thần nhập điện, thủ chỉ bút tả liễu di chiếu, đệ dũ khỗng minh nhi thán viết: "Trẫm bất độc thư, thô tri đại lược. Thánh nhân vân: điều chí tương tử, kí minh dã ai; nhân chí tương tử, kí ngôn dã thiện. Trẫm bỗn dãi dũ khanh đắng đồng diệt tào tặc, cộng phù hán thất; bất hạnh trung đạo nhi biệt. Phiên

Lưu Lý đến cung Vĩnh An thăm bệnh, để thái tử Lưu Thiền ở lại giữ Thành Đô. Khổng Minh đến cung Vĩnh An, thấy tiên chủ bệnh đã nguy lâm, vội vàng lạy phục dưới long sàng. Tiên chủ mời Khổng Minh lên ngồi cạnh sập vàng; vỗ vào lưng mà bảo rằng: - Trẫm từ khi gặp được thừa tướng, may thành được đế nghiệp. Không ngờ trí thức nông nỗi, không biết nghe lời thừa tướng, đến nỗi thua nặng thế này, hối hận thành bệnh, chưa biết sống chết lúc nào! Con nối trẫm thì ngu hèn, vậy trẫm đem việc lớn ủy thác cho thừa tướng. Nói đoạn nước mắt chảy ròng ròng. Khổng Minh cũng khóc mà rằng: - Xin bộ hạ giữ gìn long thể, để thỏa lòng trông mong của thiên hạ. Tiên chủ liếc mắt trông xung quanh, thấy có em Mã Lương là Mã Tốc đứng cạnh giường, liền truyền cho Mã Tốc lui ra ngoài, rồi bảo Khổng Minh rằng: - Thừa tướng coi tài Mã Tốc thế nào? Khổng Minh nói: - Người ấy cũng là bậc giỏi đời nay. Tiên chủ nói: - Không phải, trẫm coi người ấy, nói thì nhiều mà làm thì kém, không nên dùng vào việc to, thừa tướng phải xét cho kỹ mới được. Dặn dò xong, lại cho triệu cả các quan vào cung, sai lấy giấy bút, viết một tờ di chiếu, đưa cho Khổng Minh và than rằng: - Trẫm không học được mấy, chỉ biết đại khái mà thôi. Thánh nhân có câu: "Con chim sắp chết thì biết tiếng kêu ai oán, người ta sắp mất nói lời khôn ngoan". Trẫm cùng với các ngươi,

fú hàn shì ; bù xìng zhōng dào ér bié . fán chéng xiāng jiāng zhào fù yǔ tài zi chán , lìng wù yǐ wèi cháng yán . fán shì gèng wàng chéng xiāng jiào zhī ! " kǒng míng děng qì bài yú dì yue : " yuàn bì xià jiāng xī lóng tǐ ! chén děng jìn shí quǎn mǎ zhī láo , yǐ bào bì xià zhī yù zhī en yě . " xian zhǔ mìng nèi shì fú qǐ kǒng míng , yi shǒu yǎn lèi , yi shǒu zhí qí shǒu , yue : " zhèn jin sǐ yǐ , yǒu xīn fù zhī yán xiāng gào ! " kǒng míng yue : " yǒu hé shèng yù ! " xian zhǔ qì yue : " jun cái shí bēi cáo pi , bì néng an bang dìng guó , zhong dìng dà shì . ruò sì zì kě fǔ , zé fǔ zhī ; rú qí bù cái , jun kě zì wèi chéng dou zhì zhǔ . " kǒng míng ting bì , hàn liú biàn tǐ , shǒu zú shi cuò , qì bài yú dì yue : " chén an gǎn bù jié gǔ gong zhī lì , jìn zhong zhen zhī jié , jì zhī yǐ sǐ hu ! " yán qì , kòu tóu liú xiě . xian zhǔ yòu qǐng kǒng míng zuò yú tà shàng , huàn lǚ wáng liú yǒng , liáng wáng liú lǐ jìn qián , fēn fù yue : " ēr děng jie jì zhèn yán : zhèn wáng zhì hòu , ér xiong dì san rén , jie yǐ fù shì chéng xiang , bù kě dài mǎn . " yán bà , suì mìng èr wáng tòng bài kǒng míng . èr wáng bài bì , kǒng míng yue : " chén sui gan nǎo tú dì , an néng

其言也善。朕本待与卿等同灭曹贼，共扶汉室；不幸中道而别。烦丞相将诏付与太子禅，令勿以为常言。凡事更望丞相教之！”孔明等泣拜于地曰：“愿陛下将息龙体！臣等尽施犬马之劳，以报陛下知遇之恩也。”先主命内侍扶起孔明，一手掩泪，一手执其手，曰：“朕今死矣，有心腹之言相告！”孔明曰：“有何圣谕！”先主泣曰：“君才十倍曹丕，必能安邦定国，终定大事。若嗣子可辅，则辅之；如其不才，君可自为成都之主。”孔明听毕，汗流遍体，手足失措，泣拜于地曰：“臣安敢不竭股肱之力，尽忠贞之节，继之以死乎！”言讫，叩头流血。先主又请孔明坐于榻上，唤鲁王刘永、梁王刘理近前，分付曰：“尔等皆记朕言：朕亡之后，尔兄弟三人，皆以父事丞相，

thùa tương tương chiêu phó dũ thái tử thiện, lệnh vật dĩ vi thường ngôn. Phàm sự canh vong thùa tương giáo chỉ! "Khổng minh đẳng khắp bái vu địa viết: "Nguyện bệ hạ tướng tức long thể! Thần đẳng tẫn thi khuyến mã chi lao, dĩ báo bệ hạ tri ngộ chi ân dã." Tiên chủ mệnh nội thị phủ khởi khổng minh, nhất thủ yểm lê, nhất thủ chấp kì thủ, viết: "Trẫm kim tử hĩ, hữu tâm phúc chi ngôn tương cáo!" Khổng minh viết: "Hữu hà thánh dụ!" Tiên chủ khắp viết: "Quân tài thập bội tào phi, tất năng an bang định quốc, chung định đại sự. Nhược tự tử khả phụ, tắc phụ chí; như kì bất tài, quân khả tự vi thành đô chi chủ." Khổng minh thính tất, hẵn lưu biến thể, thủ túc thất thố, khắp bái vu địa viết: "Thần an cảm bất kiệt cõ quăng chi lực, tẫn trung trinh chi tiết, kế chi dĩ tử hò!" Ngôn cật, khẩu đầu lưu huyết. Tiên chủ hưu thỉnh khổng minh tọa vu tháp thượng, hoán lỗ vương lưu vĩnh, lương vương lưu lí cận tiền, phân phó viết: "Nhĩ đẳng giai kí trẫm ngôn: trẫm vong chi hậu, nhĩ huynh đệ tam nhân, giai dĩ phụ sự thùa tương, bất khả dãi mạn. "Ngôn bái, toại mệnh nhị vương đồng bái khổng minh. Nhị vương bái tất, khổng minh viết: "Thần tuy can não đò địa, an năng báo tri ngộ chi ân dã!" Tiên chủ vị

thè nhau giết giặc Tào để giúp nhà Hán, chẳng may nửa đường lìa rẽ. Vậy phiền thùa tương cầm tờ chiếu này, giao cho thái tử Thiền bảo hắn chờ coi làm thường, và cũng nhờ thùa tương dạy bão thêm cho mới được. Bọn Khổng Minh khóc lạy xuống đất mà tâu rằng: - Xin bệ hạ tĩnh dưỡng long thể, chúng tôi xin hết sức khuyên mã để báo đền ơn tri ngộ ấy. Tiên chủ sai nội thị đỡ Khổng Minh dậy, một tay gạt nước mắt một tay cầm tay Khổng Minh mà nói rằng: - Trẫm nay nguy mất, có lời tâm phúc xin ngỏ với thùa tương. Khổng Minh nói: - Bệ hạ có thánh dụ gì vậy? Tiên chủ khóc mà nói rằng: - Tài thùa tương gấp mười Tào Phi tất yên định được nhà nước, làm nên việc to. Đối với con trẫm, có thể giúp được thì giúp, bằng không thì người nên làm chủ Thành Đô đi! Khổng Minh nghe nói rụng rời, mồ hôi đồ ra khắp mình, lạy xuống đất, khóc mà nói rằng: - Chúng tôi đâu dám chẳng hết sức chân tay, dốc niềm trung trinh, kỳ cho đến chết mới thôi! Nói đoạn rập đầu xuống đất, máu chảy đầy mặt. Tiên chủ mời Khổng Minh ngồi lên giường, gọi Lưu Vĩnh, Lưu Ký đến trước mặt dặn rằng: - Các con phải nhớ lời cha: Khi cha mất rồi, ba anh em chúng mày, phải coi thùa tương như cha, không được khinh nhờn. Nói đoạn, sai hai người lạy Khổng Minh. Khổng Minh nói: - Tôi dẫu gan óc lầy đất, cũng không đền báo được cái ơn tri ngộ này. Tiên chủ lại bảo với các quan rằng: - Trẫm

bào zhì yù zhì en yě ! " xian zhǔ wèi zhòng guan yue : " zhèn yǐ tuo gu yú chéng xiang , lìng sì zi yǐ fù shì zhì . qīng děng ju bù kě dài màn , yǐ fù zhèn wàng . " yòu zhǔ zhào yún yue : " zhèn yǔ qīng yú huàn nán zhì zhong , xiang cóng dào jìn , bù xiǎng yú cǐ dì fēn bié . qīng kě xiāng zhèn gù jiao , zǎo wǎn kàn qù wú zì , wù fù zhèn yán . " yún qì bài yue : " chén gǎn bù xiào quǎn mǎ zhì láo ! " xian zhǔ yòu wèi zhòng guan yue : " qīng děng zhòng guan , zhèn bù néng yì yí fen zhǔ , yuàn jie zì ài . " yán bì , jià beng , shòu liù shí san suì . shí zhang wǔ san nián xià sì yuè èr shí sì rì yě . hòu dù gong bù yǒu shi tàn yue : " shǔ zhǔ kui wú xiàng san xiá , beng nián yì zài yǒng an gong . cuì huá xiāng xiàng kong shan wài , yù diàn xu wú yě sì zhōng . gǔ miào shan song cháo shuǐ háo , suì shí fú là zǒu cun weng . wǔ hóu cí wu cháng lín jìn , yí tǐ jun chén jì sì tòng . "

7 xian zhǔ jià beng , wén wǔ

不可怠慢。”言罢，遂命二王同拜孔明。二王拜毕，孔明曰：“臣虽肝脑涂地，安能报知遇之恩也！”先主谓众官曰：“朕已托孤于丞相，令嗣子以父事之。卿等俱不可怠慢，以负朕望。”又嘱赵云曰：“朕与卿于患难之中，相从到今，不想于此地分别。卿可想朕故交，早晚看觑吾子，勿负朕言。”云泣拜曰：“臣敢不效犬马之劳！”先主又谓众官曰：“卿等众官，朕不能一一分嘱，愿皆自爱。”言毕，驾崩，寿六十三岁。时章武三年夏四月二十四日也。后杜工部有诗叹曰：“蜀主窥吴向三峡，崩年亦在永安宫。翠华想像空山外，玉殿虚无野寺中。古庙杉松巢水鹤，岁时伏腊走村翁。武侯祠屋长邻近，一体君臣祭祀同。”

先主驾崩，文武官僚，

chung quan viet: "Trẫm dĩ thác cô vu thừa tướng, lệnh tự tử dĩ phụ sự chi. Khanh đẳng câu bát khả đãi mạn, dĩ phụ trẫm vọng." Hựu chúc triệu vân viet: "Trẫm dữ khanh vu hoạn nan chí trung, tương tòng đáo kim, bắt tướng vu thủ địa phân biệt. Khanh khả tưởng trẫm cố giao, tảo văn khán thứ ngô tử, vật phụ trẫm ngôn." Vân khắp bái viet: "Thần cảm bất hiệu khuyển mã chi lao!" Tiên chủ hưu vị chúng quan viet: "Khanh đẳng chúng quan, trẫm bắt nồng nhất nhất phân chúc, nguyện giao tự ái." Ngôn tất, già băng, thọ lục thập tam tuế. Thời chương võ tam niên hạ tú nguyệt nhị thập tú nhật dã. Hậu đỗ công bộ hữu thi thán viet: "Thục chủ khuy ngô hướng tam hạp, băng niên diệc tại vĩnh an cung. Thúy hoa tưởng tượng không sơn ngoại, ngọc điện hư vô dã tự trung. Cỗ miếu sam tung sào thủy hạc, tuế thời phục tịch tẩu thôn ông. Võ hầu tú óc trường lân cận, nhất thể quân thần tế tự đồng."

Tiên chủ già băng, văn võ quan

đã giao con trẫm cho thừa tướng rồi, dặn thái tử phải coi thừa tướng như cha. Các ngươi cũng chớ có coi thường mà phụ mất lòng mong mỏi của trẫm! Lại dặn Triệu Vân rằng: - Trẫm với ngươi cùng nhau trong lúc gian nan, không ngờ đến đây ly biệt, ngươi nên nghĩ tình cố giao, sớm tối trông nom con trẫm, chớ phụ lời trẫm! Vân khóc, lạy mà tâu rằng: - Chúng tôi đâu dám không hết sức khuyên mã hay sao? Tiên chủ lại bảo các quan rằng: - Này bách quan, trẫm không thể dặn dò từng người được, vậy xin các ngươi ai nấy hãy yêu lấy cái thân mình. Nói xong liền băng hà, thọ sáu mươi ba tuổi. Bấy giờ là ngày hai mươi bốn tháng tư, mùa hạ, năm Chương Võ thứ ba (222). Các quan văn võ không ai không thương xót. Về sau, Đỗ Phủ có thơ than rằng: Vua Thục nhòm Ngô hướng Ba giáp, Băng hà lúc ở Vĩnh An cung. Ngoài núi xum xuê cây rợp bóng, Trơ tro điện ngọc chốn chùa đồng. Miếu cổ khóm tung chim lót tổ, Mùa săn rộp rịp những thôn ông. Đền miếu võ hầu bày lân cận, Quân hầu một lể tế nhau cùng.

Khổng Minh dẫn các quan rước linh

guan liáo , wú bù ai tòng .
kǒng míng lù zhòng guan
fèng zǐ gong huán chéng
dou . tài zi líu chán chu
chéng yíng jie líng jiù , an yú
zhèng diàn zhì nèi . jǔ ai xíng
lǐ bì , kai dù yí zhào . zhào
yue : " zhèn chu de jí , dàn
xià lì ěr ; hòu zhuǎn sheng
zá bìng , dài bù zì jì . zhèn
wén rén nián wǔ shí , bù
cheng yao shòu . jin zhèn
nián liù shí yǒu yú , sǐ fù hé
hèn ? dàn yǐ qīng xiong dì
wèi niàn ěr . miǎn zhì ! miǎn
zhì ! wù yǐ è xiǎo ér wèi zhì ,
wù yǐ shàn xiǎo ér bù wèi .
wéi xián wéi dé , kě yǐ fú rén ;
qīng fù dé bó , bù zú xiào
yě . qīng yǔ chéng xiāng
cóng shì , shì zhì rú fù , wù
dài ! wù wàng ! qīng xiong dì
gèng qiú wén dá . zhì zhǔ !
zhì zhǔ ! " qún chén dù zhào
yǐ bì . kǒng míng yue : " guó
bù kě yì rì wú jun , qǐng lì sì
jun , yǐ chéng hàn tǒng . " nǎi
lì tài zi chán jí huáng dì wèi ,
gǎi yuán jiàn xìng . jia zhu gé
liàng wèi wǔ xiāng hóu , lǐng
yì zhōu mù . zàng xian zhǔ
yú huì líng , ? yue zhào liè
huáng dì . zun huáng hòu wú
shì wèi huáng tài hòu ; ? gan
fu rén wèi zhào liè huáng
hòu , mí fu rén yì zhuī ? wèi
huáng hòu . sheng shǎng
qún chén , dà shè tian xià .
zǎo yǒu wèi jun tàn zhì cǐ shì
, bào rù Zhōng yuán . jìn

无不哀痛。孔明率众官奉梓宫还成都。太子刘禅出城迎接灵柩，安于正殿之内。举哀行礼毕，开读遗诏。诏曰：“朕初得疾，但下痢耳；后转生杂病，殆不自济。朕闻人年五十，不称夭寿。今朕年六十有余，死复何恨？但以卿兄弟为念耳。勉之！勉之！勿以恶小而为之，勿以善小而不为。惟贤惟德，可以服人；卿父德薄，不足效也。卿与丞相从事，事之如父，勿怠！勿忘！卿兄弟更求闻达。至嘱！至嘱！”群臣读诏已毕。孔明曰：“国不可一日无君，请立嗣君，以承汉统。”乃立太子禅即皇帝位，改元建兴。加诸葛亮为武乡侯，领益州牧。葬先主于惠陵，谥曰昭烈皇帝。尊皇后吴氏为皇太后；谥甘夫人为昭烈皇后，糜夫人亦追谥为皇后。升赏群臣，大赦天下。早有魏军探知

liêu, vô bất ai thông. Không minh suất chúng quan phụng tử cung hoàn thành đô. Thái tử lưu thiện xuất thành nghênh tiếp linh cữu, an vu chánh điện chi nội. Cử ai hành lễ tất, khai độc di chiếu. Chiếu viết: "Trẫm sơ đắc tật, đắn hạ lị nhĩ; hậu chuyển sinh tạp bệnh, đãi bất tự tế. Trẫm văn nhân niên ngũ thập, bất xưng yêu thợ. Kim trẫm niên lục thập hữu dư, tử phục hà hận? Đắn dĩ khanh huynh đệ vi niệm nhĩ. Miễn chí! Miễn chí! Vật dĩ ác tiểu nhi vi chí, vật dĩ thiện tiểu nhi bất vi. Duy hiền duy đức, khả dĩ phục nhân; khanh phụ đức bạc, bất túc hiệu dã. Khanh dữ thừa tương tòng sự, sự chí như phụ, vật đãi! Vật vong! Khanh huynh đệ canh cầu văn đạt. Chí chúc! Chí chúc!" Quần thần độc chiếu dĩ tắt. Không minh viết: "Quốc bất khả nhất nhật vô quân, thỉnh lập tự quân, dĩ thừa hán thống." Nãi lập thái tử thiện túc hoàng đế vị, cải nguyên kiến hưng. Gia Gia Cát Lượng vi võ hương hầu, lĩnh ích châu mục. Táng tiên chủ vu huệ lăng, thụy viết chiếu liệt hoàng đế. Tôn hoàng hậu ngô thị vi hoàng thái hậu; thụy cam phu nhân vi chiếu liệt hoàng hậu, mi phu nhân diệc truy thụy vi hoàng hậu. Thăng thưởng quần thần, đại xá thiên hạ. Tảo hữu ngụy quân tham tri thủ sự, báo nhập trung nguyên. Cận thần tấu tri

cữu về Thành Đô. Thái tử Lưu Thiền ra thành đón rước linh cữu vào trong chính điện, làm lễ cử ai, rồi tuyên đọc tờ di chiếu. Chiếu rằng: "Khi trẫm mới mắc bệnh, chỉ có đi lỵ mà thôi, về sau mỗi ngày một nặng thêm, chuyển ra bệnh khác, biết rằng khó khỏi. Trẫm nghe có câu rằng: "Người ta sống được năm mươi tuổi cũng đã gọi là thọ". Nay trẫm đã hơn sáu mươi tuổi, chết cũng không còn oán hận gì nữa, nhưng chỉ lo về anh em chúng mày thôi! Các con! Phải cố gắng lên mới được! Chớ thấy điều ác nhỏ mà cứ làm, chớ thấy điều thiện nhỏ mà không làm! Có hiền có đức, mới phục được lòng người. Đức của cha con mồng manh, chớ nên bắt chước! Các con cùng làm việc với thừa tướng, phải đổi đãi như cha, chớ có lười, chớ có quên! Anh em các con phải làm thế nào cho có tiếng khen mới được! Gắn bó mấy lời, nhớ lấy! Nhớ lấy!". Quần thần đọc chiếu xong, Không Minh nói: - Trong nước không thể một ngày không có vua, xin lập ngay vua kế vị để nối dõi nhà Hán. Bên lập thái tử Thiền lên ngôi Hoàng Đế, cải niên hiệu là Kiến Hưng, gia phong cho Gia Cát Lượng làm Võ hương hầu, lĩnh chức mục ở Ích Châu, táng đức tiên chủ ở Huệ Lăng, tôn tên thụy gọi là Chiêu Liệt Hoàng Đế, tôn bà Ngô Hoàng hậu làm hoàng Thái Hậu, đặt tên thụy bà Cam phu nhân là Chiêu Liệt Hoàng hậu, lại truy tôn bà Mi phu nhân làm Hoàng hậu, thăng thưởng cho quần

chén zòu zhì wèi zhǔ . cáo pí dà xǐ yue : " liú bēi yǐ wáng , zhèn wú you yǐ . hé bù chéng qí guó zhong wú zhǔ , qǐ bing fá zhī ? " jiǎ xǔ jiàn yue : " liú bēi sui wáng , bì tuo gu yú zhu gé liàng . liàng gǎn bēi zhì yù zhì en , bì qīng xīn jié lì , fú chí sì zhǔ . bì xià bù kě cang zú fá zhī . " zhèng yán xiàn , hu yí rén cóng ban bù zhong fèn rán ér chu yue : " bù chéng cǐ shí jìn bing , gèng dài hé shí ? " zhòng shì zhì , nǎi si mǎ yì yě . pi dà xǐ , suí wèn jì yú yì . yì yue : " ruò zhì qǐ Zhōng guó zhì bing , jí nán qū shèng . xu yòng wǔ lù dà bing , sì miàn jiá gong , lìng zhu gé liàng shǒu wéi bù néng jiù yìng , rán hòu kě tú . " pi wèn hé wǔ lù , yì yue : " kě xiū shu yí feng , chāi shi wǎng liáo dong Xiān bēi guó , jiàn guó wáng ke bǐ néng , lù yǐ jìn bó , lìng qǐ liáo xi qiang bing shí wàn , xian cóng hàn lù qū xí píng guan : cǐ yí lù yě . zài xiū shu qiān shǐ ? guan gào shǎng cì , zhí rù nán mán , jiàn mán wáng mèng huò , lìng qǐ bing shí wàn , gong dā yì zhou , yǒng chang , zang ge , yuè ? sì jùn , yǐ jí xi chuan zhì nán : cǐ èr lù yě . zài qiān shǐ rù wú xiū hǎo , xǔ yǐ ge dì , lìng sūn quán qǐ bing shí wàn , gong liǎng chuan xiá kǒu ,

此事，报入中原。近臣奏知魏主。曹丕大喜曰：“刘备已亡，朕无忧矣。何不乘其国中无主，起兵伐之？”贾诩谏曰：“刘备虽亡，必托孤于诸葛亮。亮感备知遇之恩，必倾心竭力，扶持嗣主。陛下不可仓卒伐之。”正言间，忽一人从班部中奋然而出曰：“不乘此时进兵，更待何时？”众视之，乃司马懿也。丕大喜，遂问计于懿。懿曰：“若只起中国之兵，急难取胜。须用五路大兵，四面夹攻，令诸葛亮首尾不能救应，然后可图。”丕问何五路，懿曰：“可修书一封，差使往辽东鲜卑国，见国王轲比能，赂以金帛，令起辽西羌兵十万，先从旱路取西平关：此一路也。再修书遣使赍官诰赏赐，直入南蛮，见蛮王孟获，令起兵十万，攻打益州、永昌、牂牁、越嶲四郡，以击西川

ngụy chủ. Tào phi đại hỉ viết: "Lưu bị dĩ vong, trẫm vô ưu hĩ. Hà bất thừa kì quốc trung vô chủ, khởi binh phạt chi?" Cỗ hủ gián viết: "Lưu bị tuy vong, tất thắc cõ vu Gia Cát lượng. Lượng cảm bị tri ngộ chi ân, tất khuynh tâm kiệt lực, phù trì tự chủ. Bệ hạ bất khả thương tốt phạt chi." Chánh ngôn gian, hốt nhât nhân tòng ban bộ trung phần nhiên nhi xuất viết: "Bất thừa thủ thời tiến binh, canh đãi hà thời?" Chúng thi chi, nãi Tư Mã ý dã. Phi đại hỉ, toại vấn kế vu ý. Ý viết: "Nhược chỉ khởi trung quốc chi binh, cấp nan thủ thắng. Tu dụng ngũ lộ đại binh, tứ diện giáp công, lệnh Gia Cát lượng thủ vĩ bất năng cứu ứng, nhiên hậu khả đồ." Phi vấn hà ngũ lộ, ý viết: "Khả tu thư nhât phong, sai sứ vãng liêu đông tiên ti quốc, kiến quốc vương kha bỉ năng, lộ dĩ kim bạch, lệnh khởi liêu tây khương binh thập vạn, tiên tòng hạn lộ thủ tây bình quan: thủ nhât lộ dã. Tái tu thư khieni sứ tê quan cáo thường tú, trực nhập nam man, kiến man vương mạnh hoạch, lệnh khởi binh thập vạn, công đả ích châu, vĩnh xương, tang ca, việt tây tú quận, dĩ kích tây xuyên chi nam: thủ nhị lộ dã. Tái khieni sứ nhập ngô tu hảo, hứa dĩ cát địa, lệnh tôn quyền khởi binh thập vạn, công lưỡng xuyên hạp khẩu, kinh thủ phủ thành: thủ tam lộ dã. Hựu

thần; đại xá cho thiên hạ. Có người báo tin về Trung Nguyên. Cận thần tâu với Ngụy chủ Tào Phi. Phi mừng, nói: - Lưu Bị mất rồi, trẫm không lo gì nữa! Không nhân dịp này cát quân sang đánh sao được! Giả Hủ can rằng: - Lưu Bị mất, tất nhiên phó thác con cõi cho Gia Cát Lượng. Lượng cảm ơn sâu của Lưu Bị biết đến mình, tất phải hết lòng giúp vua nối nghiệp, ta cũng khó lòng đánh nổi, xin bệ hạ chớ vội vàng làm chi! Chợt có một người ở trong ban, nhảy ra nói rằng: - Không nhân dịp này mà đánh đi, còn đợi đến bao giờ nữa? Chúng trông ra thì là Tư Mã Ý. Tào Phi mừng lắm, hỏi mèo đánh Thục ra làm sao. Ý thưa rằng: - Nếu chỉ dùng một đạo binh trong nước, thì khó làm gì được họ. Ta phải dùng năm đạo đại binh, bốn mặt giáp lại mà đánh, để cho Gia Cát Lượng đầu đuôi không cứu ứng được nhau, mới có thể đánh được! Phi hỏi: - Năm đường là những đường nào? Ý tâu rằng: - Nên viết một phong thư, sai sứ sang Liêu Đông, đến nước Tiên Ti, đem vàng lụa vào ra mắt vua nước ấy là Kha Tị Năng, bảo hắn khởi mười vạn binh Tây Khương, theo mặt bộ đến đánh ải Tây Bình, đó là một đường. Viết thư sai sứ đem cáo sắc sang Nam Man, thường cho vua Man là Mạnh Hoạch, bảo hắn khởi mười vạn binh đánh bốn quận Ích Châu, Vĩnh Xương, Tường Khi, Việt Tuấn, để triệt mặt nam Tây Xuyên, đó là hai đường. Sai người sang kết hiếu với

jìng qǔ fú chéng : cǐ san lù yě . yòu kě chāi shi zhì xiáng jiàng mèng dá chǔ , qǐ shàng yong bing shí wàn , xi gong hàn zhōng : cǐ sì lù yě . rán hòu mìng dà jiāng jun cáo zhen wèi dà dou du , tí bing shí wàn , yóu jīng zhào jìng chu yáng píng guan qū xi chuan ; cǐ wǔ lù yě . gòng dà bing wǔ shí wàn , wǔ lù bìng jìn , zhu gé liàng biàn yǒu lǚ wàng zhī cái , an néng dang cǐ hu ? " pi dà xǐ , suí jí mì qiǎn néng yán guan sì yuán wèi shǐ qián qù ; yòu mìng cáo zhen wèi dà dou du , lǐng bing shí wàn , jìng qǔ yáng píng guan . cǐ shí zhang liáo děng yí ban jiù jiang , jie feng liè hóu , ju zài jì , xú , qīng jí gé féi děng chǔ , jù shǒu guan jin ài kǒu , gù bù fù diào yòng . què shuo shǔ hàn hòu zhǔ liú chán , zì jí wèi yǐ lái , jiù chén duo yǒu bìng wáng zhě , bù néng xì shuo . fán yi yìng cháo tíng xuǎn fǎ , qíán liáng , cí sòng děng shì , jie ting zhu gé chéng xiāng cái chǔ . shí hòu zhǔ wèi lì huáng hòu , kǒng míng yǔ qún chén shàng yán yue : " gù che qí jiāng jun zhang fei zhì nǚ shèn xián , nián shí qí suì , kě nà wèi zhèng gōng huáng hòu . " hòu zhǔ jí nà zhì .

之南：此二路也。再遣使入吴修好，许以割地，令孙权起兵十万，攻两川峡口，径取涪城：此三路也。又可差使至降将孟达处，起上庸兵十万，西攻汉中：此四路也。然后命大将军曹真为大都督，提兵十万，由京兆径出阳平关取西川；此五路也。共大兵五十万，五路并进，诸葛亮便有吕望之才，安能当此乎？”丕大喜，随即密遣能言官四员为使前去；又命曹真为大都督，领兵十万，径取阳平关。此时张辽等一班旧将，皆封列侯、俱在冀、徐、青及合淝等处，据守关津隘口，故不复调用。却说蜀汉后主刘禅，自即位以来，旧臣多有病亡者，不能细说。凡一应朝廷选法，钱粮、词讼等事，皆听诸葛亮裁处。时后主未立皇后，孔明与群臣上言曰：“故车骑将军张飞之女甚贤，年

khả sai sứ chí hàng tướng mạnh đạt xử, khởi thượng dong binh thập vạn, tây công hán trung: thủ tú lộ dã. Nhiên hậu mệnh đại tướng quân tào chán vi đại đô đốc, đề binh thập vạn, do kinh triều kính xuất dương bình quan thủ tây xuyêñ; thủ ngũ lộ dã. Công đại binh ngũ thập vạn, ngũ lộ tịnh tiến, Gia Cát lượng tiện hữu lữ vọng chi tài, an năng đương thủ hồ? "Phi đại hỉ, tùy túc mật khiền năng ngôn quan tú viên vi sử tiền khú; hựu mệnh tào chán vi đại đô đốc, lĩnh binh thập vạn, kính thủ dương bình quan. Thủ thời trương liêu đắng nhất ban cựu tương, giai phong liệt hầu, câu tại kí, từ, thanh cập hợp phi đắng xử, cư thủ quan tân ải khâu, cố bất phục điều dụng. Khước thuyết thực hán hậu chủ lưu thiện, tự túc vị dĩ lai, cựu thần đa hưu bệnh vong giả, bất năng té thuyết. Phàm nhất ứng triều đình tuyển pháp, tiền lương, từ tung đắng sự, giai thính Gia Cát thừa tương tài xử. Thời hậu chủ vị lập hoàng hậu, khồng minh dữ quần thần thượng ngôn viết: "Cố xa ky tướng quân trương phi chí nữ thậm hiền, niên thập thất tuế, khả nạp vi chánh cung hoàng hậu." Hậu chủ túc nạp chí.

Ngô, hứa sẽ cắt đất phong cho, để Tôn Quyền khởi mười vạn binh đánh cửa Giáp Khẩu hai Xuyên, đến tắt Bồi Thành, đó là ba đường. Sai sứ đến chỗ hàng tướng Mạnh Đạt, bảo hắn khởi mười vạn quân ở Thượng Dung, đánh vào Hán Trung, đó là bốn đường. Lại sai đại tướng quân là Tào Chân làm đại đô đốc, cầm mười vạn quân, từ con đường Kinh Triệu, ra tắt cửa Dương Bình, đến lấy Tây Xuyên, thế là năm đường. Cả thảy năm mươi vạn đại quân, chia làm năm mặt tiến đánh. Dù Gia Cát Lượng có tài như Lã Vọng, cũng không sao đương lại được! Tào Phi mừng lắm, lập tức sai sứ đi ra các nơi, lại cử Tào Chân làm đại đô đốc, dẫn mười vạn quân đến lấy cửa ải Dương Bình. Bấy giờ, bọn tướng cũ Trương Liêu đều được phong liệt hầu, chia giữ ở Ký Châu, Từ Châu, Thanh Châu và Hợp Phì, cho nên không điều dụng đến. Nói về hậu chủ nhà Hán là Lưu Thiền, từ khi lên ngôi, các cựu thần lè tẻ chét dần. Nội bao nhiêu công việc triều đình, như tuyển pháp, tiền lương, từ tung đều giao phó cho thừa tướng Gia Cát Lượng khu xử. Bấy giờ hậu chủ chưa lập Hoàng hậu. Khồng Minh và quần thần đều rằng: - Có con gái quan cố xa ky tướng quân Trương Phi, người rất hiền hậu, mới mươi bảy tuổi, nên lập làm chính cung Hoàng hậu. Hậu chủ nghe theo.

8 jiàn xìng yuán nián qiu ba
yuè , hu yǒu bian bào shuo :
" wèi diào wǔ lù dà bing , lái
qū xi chuan ; dì yi lù , cáo
zhen wèi dà dou du , qǐ bing
shí wàn , qǔ yáng píng guan ;
dì èr lù , nǎi fǎn jiang mèng
dá , qǐ shàng yong bing shí
wàn , fàn hàn zhong ; dì san
lù , nǎi dong wú sun quán ,
qǐ jīng bing shí wàn , qǔ xiá
kǒu rù chuan ; dì sì lù , nǎi
mán wáng mèng huò , qǐ
mán bing shí wàn , fàn yì
zhou sì jùn ; dì wǔ lù , nǎi
fan wáng ke bǐ néng , qǐ
qiang bing shí wàn , fàn xī
píng guan . cǐ wǔ lù jun mǎ ,
shèn shì lì hài . " yǐ xian bào
zhì chéng xiāng , chéng
xiāng bù zhì wèi hé , shù rì
bù chu shì shì . hòu zhǔ ting
bà dà jīng , jí cha jìn shì ?
zhǐ , xuān zhao kǒng míng rù
cháo . shǐ mìng qù liǎo bàn rì ,
huí bào : " chéng xiàng fù
xià rén yán , chéng xiāng rǎn
bìng bù chu . " hòu zhǔ
zhuǎn huang ; cì rì , yòu
mìng huáng mén shì láng
dǒng yǔn , jiàn yì dà fu dù
qióng , qù chéng xiāng wò tà
qián , gào cǐ dà shì . dǒng ,
dù èr rén dào chéng xiāng fù
qián , jie bù de rù . dù qióng
yue : " xian dì tuo gu yú

十七岁，可纳为正宫皇后。”后主即纳之。

建兴元年秋八月，忽有边报说：“魏调五路大军，来取西川；第一路，曹真为大都督，起兵十万，取阳平关；第二路，乃反将孟达，起上庸兵十万，犯汉中；第三路，乃东吴孙权，起精兵十万，取峡口入川；第四路，乃蛮王孟获，起蛮兵十万，犯益州四郡；第五路，乃番王轲比能，起羌兵十万，犯西平关。此五路军马，甚是利害。”已先报知丞相，丞相不知为何，数日不出视事。后主听罢大惊，即差近侍赍旨，宣召孔明入朝。使命去了半日，回报：“丞相府下人言，丞相染病不出。”后主转慌；次日，又命黄门侍郎董允、谏议大夫杜琼，去丞相卧榻前，告此大事。董、杜二人到丞相府前，皆不得

Kiến hưng nguyên niên thu bát
nguyệt, hốt hữu biên báo
thuyết: "Ngụy điều ngũ lộ đại
binh, lai thủ tây xuyên; đệ nhất
lộ, tào chán vi đại đô đốc, khởi
binh thập vạn, thủ dương bình
quan; đệ nhị lộ, nãi phản tướng
mạnh đạt, khởi thượng dong
binh thập vạn, phạm hán trung;
đệ tam lộ, nãi đồng ngô tôn
quyền, khởi tinh binh thập vạn,
thủ hợp khẩu nhập xuyên; đệ tứ
lộ, nãi man vương mạnh hoạch,
khởi man binh thập vạn, phạm
ích châu tú quận; đệ ngũ lộ, nãi
phiên vương kha bỉ năng, khởi
khương binh thập vạn, phạm
tây bình quan. Thủ ngũ lộ quân
mã, thậm thị lợi hại." Dĩ tiên
báo tri thừa tướng, thừa tướng
bất tri vi hà, sở nhật bất xuất thị
sự. Hậu chủ thính bái đại kinh,
tức sai cận thị tê chỉ, tuyên triều
không minh nhập triều. Sứ
mệnh khứ liễu bán nhật, hồi
báo: "Thừa tướng phủ hạ nhân
ngôn, thừa tướng nhiễm bệnh
bất xuất." Hậu chủ chuyển
hoảng; thứ nhật, hựu mệnh
hoàng môn thị lang đồng duẫn,
gián nghị đại phu đỗ quỳnh,
khứ thừa tướng ngoa tháp tiền,
cáo thử đại sự. Đỗ, đỗ nhị
nhân đáo thừa tướng phủ tiền,
giai bất đắc nhập. Đỗ quỳnh
viết: "Tiên để thác cô vu thừa

Năm Kiến Hưng thứ nhất (223),
mùa thu tháng tám, sực có tin ngoài
biên về báo rằng: - Nước Ngụy sai
năm đường đại quân đến lấy Tây
Xuyên. Đường thứ nhất do Tào
Chân làm đại đô đốc, dấy binh
mười vạn lấy cửa Dương Bình.
Đường thứ hai do phản tướng
Mạnh Đạt đem mười vạn quân từ
Thương Dung chiếm Hán Trung.
Đường thứ ba do Tôn Quyền Đông
Ngô đem mười vạn tinh binh lấy
giáp khẩu vào Xuyên. Đường thứ
tứ do Mạnh Hoạch Man vương đem
mười vạn quân đánh bốn quận Ích
Châu. Đường thứ năm do Phiên
vương là Kha Ty Năng đem mười
vạn quân Khương chiếm ải Tây
Bình, rất là nguy cấp! Hậu chủ nghe
tin giật mình, sai nội thị triệu Khổng
Minh vào chầu. Nội thị đi nửa ngày
mới về, tâu rằng: - Người trong phủ
nói thừa tướng bị mệt, không ra
được ngoài. Hậu chủ hoảng sợ.
Hôm sau, lại quan hoàng môn thị
lang Đỗ Quỳnh và quan gián nghị
đại phu Đỗ Quỳnh đến tận giường
thừa tướng mà cáo việc ấy. Hai
người đến trước phủ nhưng cũng
không được vào. Đỗ Quỳnh nói: -
Tiên để đem con côi nhờ cậy thừa
tướng. Nay chúa thương mới lên
ngôi. Tào Phi sai năm đạo quân
đến xâm phạm, quân tình cấp lầm,
cớ sao thừa tướng lại thắc bệnh
không ra? Một lúc lâu, lính canh

chéng xiang , jin zhǔ shàng chu dēng bǎo wèi , bèi cáo pi wǔ lù bing fàn jīng , jun qíng zhì jí , chéng xiang hé gù tui bìng bù chu ? " liáng jiǔ , mén lì chuán chéng xiang lìng , yán : " bìng tǐ shao kě , míng zǎo chu dou táng yì shì . " dǒng , dù èr rén tàn xí ér huí . cì rì , duo guan yòu lái chéng xiàng fù qián sì hòu . cóng zǎo zhì wǎn , yòu bù jiàn chu . duo guan huáng huáng , zhì de sà qù . dù qióng rù zòu hòu zhǔ yue : " qǐng bì xià shèng jià , qín wāng chéng xiàng fù wèn jì . " hòu zhǔ jí yǐn duo guan rù gōng , qǐ zòu huáng tài hòu . tài hòu dà jīng , yue : " chéng xiang hé gù rú cǐ ? yǒu fù xian dì wěi tuo zhì yì yě ! wǒ dang zì wǎng . " dǒng yǔn zòu yue : " niáng niáng wèi kě qīng wǎng . chén liào chéng xiang bì yǒu gao míng zhì jiàn . qiè dài zhǔ shàng xian wǎng . rú guǒ dài mǎn , qīng niáng niáng yú tài miào zhong , zhao chéng xiang wèn zhì wèi chí . " tài hòu yì zòu .

9 cì rì , hòu zhǔ che jià qín zhì xiàng fǔ . mén lì jiàn jià dào , huang máng bài fú yú dì ér yíng . hòu zhǔ wèn yue : "

入。杜琼曰：“先帝托孤于丞相，今主上初登宝位，被曹丕五路兵犯境，军情至急，丞相何故推病不出？”良久，门吏传丞相令，言：“病体稍可，明早出都堂议事。”董、杜二人叹息而回。次日，多官又来丞相府前伺候。从早至晚，又不见出。多官惶惶，只得散去。杜琼入奏后主曰：“请陛下圣驾，亲往丞相府问计。”后主即引多官入宫，启奏皇太后。太后大惊，曰：

“丞相何故如此？有负先帝委托之意也！我当自往。”董允奏曰：“娘娘未可轻往。臣料丞相必有高明之见。且待主上先往。如果怠慢，请娘娘于太庙中，召丞相问之未迟。”太后依奏。

次日，后主车驾亲至相府。门吏见驾到，慌忙拜伏于地而迎。后主问

tương, kim chủ thượng sơ đăng bảo vị, bị tào phi ngũ lộ binh phạm cảnh, quân tình chí cấp, thừa tướng hà cố thôi bệnh bất xuất?" Lương cửu, môn lại truyền thừa tướng lệnh, ngôn: "Bệnh thể sáo khả, minh tảo xuất đô đường nghị sự." Đỗ, đỗ nhị nhân thán tức nhi hồi. Thứ nhật, đa quan hựu lai thừa tướng phủ tiền tỷ hậu. Tòng tảo chí vân, hựu bất kiến xuất. Đa quan hoàng hoàng, chỉ đắc tán khứ. Đỗ quỳnh nhập tầu hậu chủ viết: "Thỉnh bệ hạ thánh giá, thân vãng thừa tướng phủ vấn kẽ." Hậu chủ tức dẫn đa quan nhập cung, khai tầu hoàng thái hậu. Thái hậu đại kinh, viết: "Thừa tướng hà cố như thử? Hữu phụ tiên đế ủy thác chí ý dã! Ngã đương tự vãng." Đỗ duẫn tầu viết: "Nương nương vị khả khinh vãng. Thần liêu thừa tướng tất hữu cao minh chi kiến. Thả dài chủ thượng tiên vãng. Như quả dài mạn, thỉnh nương nương vu thái miếu trung, triệu thừa tướng vấn chí vị trí." Thái hậu y tầu.

Thứ nhật, hậu chủ xa giá thân chí tướng phủ. Môn lại kiến giá đáo, hoảng mang bái phục vu địa nhi nghênh. Hậu chủ vấn

cửa truyền lệnh thừa tướng rằng: - Bệnh tình đã khá, đèn sáng mai sẽ ra triều đường bàn việc. Đỗ, Đỗ hai người than thở trở về. Hôm sau, các quan chầu chực cả ở trước phủ thừa tướng, từ sáng đến tận chiều tối mà cũng không thấy Khổng Minh ra. Ai nấy ngạc nhiên, đành phải tan về. Đỗ Quỳnh vào tâu với hậu chủ rằng: - Xin bệ hạ hãy thân đến phủ thừa tướng mà hỏi kể mới xong. Hậu chủ dẫn các quan vào cung tâu với Thái Hậu. Thái Hậu giật mình nói: - Thừa tướng làm sao lại thế, có phu mất cả bụng tiên đế ủy thác cho không? Ta phải đến mới được. Đỗ Doãn tâu rằng: - Nương nương chờ nên đi vội, tôi chắc thừa tướng có mạo mục gì rồi đây. Hãy để chúa thượng đi trước. Như quả thừa tướng lười nhác, xin nương nương đòi ngay vào thái miếu mà hỏi cũng chưa muộn. Thái Hậu y lời.

Hôm sau, hậu chủ xa giá thân đến tận tướng phủ. Linh canh trông thấy, vội vàng lạy phục xuống đất đón rước. Hậu chủ hỏi rằng: - Thừa

chéng xiāng zài hé chǔ ? " mén lì yue : " bù zhī zài hé chǔ . zhǐ yǒu chéng xiāng jun zhǐ , jiào ? zhù bǎi guan , wù de zhé rù . " hòu zhǔ nǎi xià che bù xíng , dú jìn dì san zhòng mén , jiàn kǒng míng dù yǐ zhú zhàng , zài xiǎo chí biān guan yú . hòu zhǔ zài hòu lì jiǔ , nǎi xú xú ér yán yue : " chéng xiāng ān lè fǒu ? " kǒng míng huí gù , jiàn shì hòu zhǔ , huang máng qì zhàng , bài fú yú dì yue : " chén gai wàn sǐ ! " hòu zhǔ fú qǐ , wèn yue : " jin cáo pi fēn bīng wǔ lù , fàn jìng shèn jí , xiāng fù yuán hé bù kěn chu fù shì shì ? " kǒng míng dà xiào , fú hòu zhǔ rù nèi shì zuò dìng , zòu yue : " wǔ lù bīng zhì , chén an de bù zhì , chén fei guan yú , yǒu suǒ sī yě . " hòu zhǔ yue : " rú zhī nài hé ? " kǒng míng yue : " qiāng wáng ke bǐ néng , mán wáng mèng huò , fǎn jiāng mèng dá , wèi jiāng cáo zhēn ; cǐ sì lù bīng , chén yǐ jie tuì qù liǎo yě . zhǐ yǒu sun quán zhè yì lù bīng , chén yǐ yǒu tuì zhì zhì jì , dàn xu yǐ néng yán zhì rén wèi shǐ . yin wèi de qí rén , gù shóu sī zhì . bì xià hé bì you hu ? "

曰：“丞相在何处？”
门吏曰：“不知在何处。
。只有丞相钧旨，教挡住百官，勿得辄入。”
后主乃下车步行，独进第三重门，见孔明独倚竹杖，在小池边观鱼。
后主在后立久，乃徐徐而言曰：“丞相安乐否？”孔明回顾，见是后主，慌忙弃杖，拜伏于地曰：“臣该万死！”
后主扶起，问曰：“今曹丕分兵五路，犯境甚急，相父缘何不肯出府视事？”孔明大笑，扶后主入内室坐定，奏曰：“五路兵至，臣安得不知，臣非观鱼，有所思也。”后主曰：“如之奈何？”孔明曰：“羌王轲比能，蛮王孟获，反将孟达，魏将曹真；此四路兵，臣已皆退去了也。止有孙权这一路兵，臣已有退之之计，但须一能言之人为使。因未得其人，故熟思之。陛下何必忧乎？”

viết: "Thùa tương tại hà xú?"
Môn lại viết: "Bát tri tại hà xú.
Chỉ hữu thừa tướng quân chỉ, giáo đáng trụ bách quan, vật đắc triệp nhập." Hậu chủ nái hạ xa bộ hành, độc tiến đệ tam trọng môn, kiến khỗng minh độc ý trúc trượng, tại tiểu trì biên quan ngư. Hậu chủ tại hậu lập cửu, nãi từ từ nhi ngôn viết: "Thùa tương an lạc phủ?"
Khỗng minh hồi cổ, kiến thị hậu chủ, hoảng mang khí trượng, bái phục vu địa viết: "Thần cai vạn tử!" Hậu chủ phủ khởi, vấn viết: "Kim tào phi phân binh ngũ lộ, phạm cảnh thậm chí, tương phụ duyên hà bất khảng xuất phủ thị sự?" Khỗng minh đại tiểu, phủ hậu chủ nhập nội thất tọa định, tấu viết: "Ngũ lộ binh chí, thần an đắc bất tri, thần phi quan ngư, hữu sở tư dã." Hậu chủ viết: "Như chi nại hà?"
Khỗng minh viết: "Khương vương kha bỉ năng, man vương mạnh hoạch, phản tướng mạnh đạt, ngụy tướng tào chân; thủ tú lộ binh, thần dĩ giải thối khứ liễu dã. Chỉ hữu tôn quyền giá nhất lộ binh, thần dĩ hữu thối chi chi kế, đắn tu nhất năng ngôn chi nhân vi sử. Nhân vị đắc kì nhân, cố thực tư chi. Bệ hạ hà tất ưu hè?"

tướng ở đâu? Lính canh nói: - Tâu bệ hạ, chúng tôi không biết thừa tướng ở chỗ nào, chỉ truyền cho chúng tôi phải cản các quan lại, không được cho ai vào. Hậu chủ xuống xe, một mình đi thẳng vào tận lớp cửa thứ ba, thấy Khỗng Minh đang chống gậy trúc, đứng trên bờ ao xem cá. Hậu chủ đứng mé sau, lâu lâu mới nói: - Thùa tướng có được vui vẻ không?
Khỗng Minh ngoảnh đầu lại thấy hậu chủ, vội vàng quẳng gậy, lạy phục xuống đất mà nói rằng: - Tôi đáng muôn chết! Hậu chủ đỡ dậy, hỏi rằng: - Nay Tào Phi chia quân làm năm đường, phạm vào cõi ta gấp lắm; tướng phụ mấy bữa nay sao không ra coi việc? Khỗng Minh cười ầm lên, đỡ hậu chủ vào trong nhà, ngồi yên đâu đấy, rồi tâu rằng: - Quân Ngụy năm đường kéo đến, sao tôi chẳng biết! Không phải tôi đang xem cá, mà đang nghĩ việc đó thôi! Hậu chủ nói: - Việc ấy thế nào? Khỗng Minh nói: - Đám vua Khương Kha Tì Năng, Man vương Mạnh Hoạch, phản tướng Mạnh Đạt và Ngụy tướng Tào Chân, bốn xứ ấy tôi lo liệu đâu vào đây cả rồi. Chỉ còn một mặt Tôn Quyền, tôi cũng đã có mèo đánh lui được, nhưng cần phải có một người nói giỏi đi sứ mới xong. Vì chưa có ai, tôi còn đang nghĩ tìm, bệ hạ hà tất phải lo.

10 hòu zhǔ ting bà , yòu jīng yòu xǐ , yue : " xiāng fù guō yǒu guǐ shén bù cè zhì jí yě ! yuàn wén tuì bīng zhī cè ." kǒng míng yue : " xian dì yǐ bì xià fù tuo yǔ chén , chén an gǎn dàn xì dài mǎn . chéng dou zhòng guān , jie bù xiǎo bīng fǎ zhī miào , guì zài shí rén bù cè , qǐ kě xiè lòu yú rén ? lǎo chén xian zhī xi fan guó wáng ke bǐ néng , yǐn bīng fàn xí píng guān ; chén liào mǎ chao jí zǔ xi chuan rén shì , sù de qiang rén zhī xin , qiang rén yǐ chao wèi shén wei tian jiāng jun , chén yǐ xian qiǎn yi rén , xing yè chí xí , lìng mǎ chao jǐn shǒu xí píng guān , fú sì lù qí bīng , měi rì jiao huàn , yǐ bīng jù zhì : cǐ yí lù bù bì you yǐ . yòu nán mán mèng huò , bīng fàn sì jùn , chén yì fei xí qiǎn wèi yán lǐng yí jun zuǒ chu yòu rù , yòu chu zuǒ rù , wèi yí bīng zhī jì : mán bīng wéi píng yǒng lì , qí xīn duo yí , ruò jiàn yí bīng , bì bù gǎn jìn : cǐ yí lù yòu bù zú you yǐ . yòu zhì mèng dá yǐn bīng chu hàn zhong ; dá yǔ lǐ yán céng jié sheng sǐ zhī jiao ; chén huí chéng dou shí , liù lǐ yán shǒu yǒng an gong ; chén yǐ zuò yí shu , zhì zuò lǐ yán qín bǐ , lìng rén sòng yǔ mèng dá ; dá bì rán tuī bīng bù chu , yǐ mǎn jun xin : cǐ yí

后主听罢，又惊又喜，曰：

“相父果有鬼神不测之机也！愿闻退兵之策。”孔明曰：“先帝以陛下付托与臣，臣安敢旦夕怠慢。成都众官，皆不晓兵法之妙，贵在使人不测，岂可泄漏于人？老臣先知西番国王轲比能，引兵犯西平关；臣料马超积祖西川人氏，素得羌人之心，羌人以超为神威天将军，臣已先遣一人，星夜驰檄，令马超紧守西平关，伏四路奇兵，每日交换，以兵拒之：此一路不必忧矣。又南蛮孟获，兵犯四郡，臣亦飞檄遣魏延领一军左出右入，右出左入，为疑兵之计：蛮兵惟凭勇力，其心多疑，若见疑兵，必不敢进：此一路又不足忧矣。又知孟达引兵出汉中；达与李严曾结生死之交；臣回成都时，留李严守永安宫；臣已作一书、只做李严亲笔，

Hậu chủ thính bãí, hựu kinh hựu hỉ, viết: "Tương phụ quả hữu quỷ thần bất trắc chi cơ dã! Nguyện văn thối binh chi sách." Khổng minh viết: "Tiên đế dĩ bệ hạ phó thác dũ thàn, thàn an cảm đán tích dãi mạn. Thành đô chúng quan, giai bất hiếu binh pháp chi diệu, quý tài sử nhân bất trắc, khởi khả tiết lậu vu nhân? Lão thần tiên tri tây phiên quốc vương kha bỉ năng, dẫn binh phạm tây bình quan; thàn liêu mã siêu tích tố tây xuyên nhân thị, tố đắc khương nhân chi tâm, khương nhân dĩ siêu vi thàn uy thiên tướng quân, thàn dĩ tiên khiển nhất nhân, tinh dạ trì hịch, lệnh mã siêu khẩn thủ tây bình quan, phục tú lộ kì binh, mỗi nhật giao hoán, dĩ binh cự chí: thủ nhất lộ bất tất ưu hĩ. Hựu nam man mạnh hoạch, binh phạm tú quận, thàn diệc phi hịch khiển ngụy duyên lĩnh nhất quân tả xuất hữu nhập, hữu xuất tả nhập, vi nghi binh chí kế: man binh duy bằng dũng lực, kì tâm đa nghi, nhược kiền nghi binh, tất bất cảm tiến: thủ nhất lộ hựu bất túc ưu hĩ. Hựu tri mạnh đạt dẫn binh xuất hán trung; đạt dũ lý nghiêm tầng kết sinh tử chi giao; thàn hồi thành đô thời, lưu lý nghiêm thủ vĩnh an cung; thàn dĩ tác nhất thư, chỉ tố lý nghiêm thân bút, lệnh nhân tổng dũ mạnh đạt; đạt tất nhiên thỏi bệnh bắt xuất, dĩ mạn quân

Hậu chủ mừng rõ nói: - Tướng phụ quả nhiên có mưu kế, quỷ thần cũng không biết đâu mà lường! Xin cho nghe meo của tướng phụ ra làm sao? Khổng Minh nói: - Tiên đế đem bệ hạ phó thác cho tôi, tôi đâu dám lười nhác. Vì các quan ở Thành Đô, không mấy người hiểu được rằng cái hay của binh pháp là cốt khiến người ta không biết đâu mà lường, cho nên không dám để tiết lộ ra ngoài. Tôi đã biết vua Tây Khương phạm vào cửa Dương Bình, tôi chắc Mã Siêu vốn gốc tích ở Tây Xuyên xưa nay được lòng người Tây Khương lắm, ở đây họ gọi Mã Siêu là thần oai thiên tướng quân. Bởi thế, tôi đã cho mang hịch ra sai Mã Siêu giữ vững cửa ải Tây Bình, mai phục bốn đạo quân tinh nhuệ, hàng ngày luân phiên nhau chống cự, mặt ấy không phải lo gì nữa. Tôi lại biết Mạnh Đạt dẫn quân ra Hán Trung; Đạt với Lý Nghiêm, kết nghĩa cùng sống chết có nhau. Lúc trở về Thành Đô, để Nghiêm ở lại giữ cung Vĩnh An, tôi đã đưa thư sai hắn viết thư cho Mạnh Đạt; Đạt tất nhiên giả ôm không ra, để nắn lòng quân: đường ấy cũng yên rồi. Mạnh Hoạch ở Nam Man, phạm vào bốn quận, chia làm tả hữu, thay nhau ra vào để làm nghi binh. Quân Man tuy khỏe nhưng đa nghi, nếu trông thấy nghi binh tất không dám tiến, mặt ấy cũng không phải lo gì nữa. Tôi lại biết Tào Chân dẫn quân phạm vào cửa Nam Bình. Nơi này hiểm trở có thể giữ được. Tôi đã sai Triệu Văn dẫn một toán quân giữ

lù yòu bù zú you yǐ . yòu zhī cáo zhen yǐn bìng fàn yáng píng guan ; cǐ dì xiǎn jūn , kě yǐ bǎo shǒu , chén yǐ diào zhào yún yǐn yí jun shǒu bǎ guan ài , bìng bù chū zhān ; cáo zhen ruò jiàn wǒ jun bù chu , bù jiǔ zì tuì yǐ . cǐ sì lù bìng ju bù zú you . chén cháng kǒng bù néng quán bǎo , yòu mì diào guan xìng , zhāng bao èr jiāng , gè yǐn bìng san wàn , tún yú jǐn yào zhī chǔ , wèi gè lù jiù yìng . cǐ shù chǔ diào qiǎn zhì shì , jie bù céng jīng yóu chéng dou , gù wú rén zhī jué . zhī yǒu dong wú zhè yì lù bìng , wèi bì biàn dòng : rú jiàn sì lù bìng shèng , chuan zhong wéi jí , bì lái xiang gong ; ruò sì lù bù jí , an kěn dòng hu ? chén liào sun quán xiāng cáo pi san lù qín wú zhì yuàn , bì bù kěn cóng qí yán . sui rán rú cǐ , xu yòng yi shé biàn zhì shì , jìng wǎng dong wú , yǐ lì hài shuo zhì , zé xian tuì dong wú ; qí sì lù zhì bìng , hé zú you hu ? dàn wèi de shuo wú zhì rén , chén gù chóu chú . hé láo bì xià shèng jià lái lín ? " hòu zhǔ yue : " tài hòu yì yù lái jiàn xiang fù . jin zhèn wén xiang fù zhì yán , rú mèng chu jué . fù hé you zai ! "

令人送与孟达；达必然推病不出，以慢军心：此一路又不足忧矣。又知曹真引兵犯阳平关；此地险峻，可以保守，臣已调赵云引一军守把关隘，并不出战；曹真若见我军不出，不久自退矣。此四路兵俱不足忧。臣尚恐不能全保，又密调关兴、张苞二将，各引兵三万，屯于紧要之处，为各路救应。此数处调遣之事，皆不曾由成都，故无人知觉。只有东吴这一路兵，未必便动：如见四路兵胜，川中危急，必来相攻；若四路不济，安肯动乎？臣料孙权想曹丕三路侵吴之怨，必不肯从其言。虽然如此，须用一舌辩之士，径往东吴，以利害说之，则先退东吴；其四路之兵，何足忧乎？但未得说吴之人，臣故踌躇。何劳陛下圣驾来临？”后主曰：“太后亦欲来见相父。今朕闻相父之言

tâm: thủ nhát lộ hựu bát túc ưu hři. Hựu tri tào chân dẫn binh phạm dương bình quan; thủ địa hiểm tuấn, khả dĩ bảo thủ, thàn dĩ điều triêu vân dẫn nhát quân thủ bả quan ải, tĩnh bất xuất chiến; tào chân nhược kiến ngã quân bất xuất, bất cứu tự thối hři. Thủ tứ lộ binh câu bất túc ưu. Thàn thượng khung bắt năng toàn bảo, hựu mặt điều quan hưng, trương bao nhị tương, các dẫn binh tam vạn, truân vu khản yếu chi xử, vi các lộ cứu ứng. Thủ sở xử điều khiển chi sự, giai bất tăng kinh do thành đô, cố vô nhân tri giác. Chỉ hữu đông ngô giá nhát lộ binh, vị tất tiện động: như kiến tứ lộ binh thắng, xuyên trung nguy cấp, tất lai tương công; nhược tứ lộ bất tể, an khảng động hřo? Thàn liêu tôn quyền tướng tào phi tam lộ xâm ngô chi oán, tất bất khảng tòng kì ngon. Tuy nhiên như thủ, tu dụng nhát thiệt biện chí sĩ, kính vâng đồng ngô, dĩ lợi hại thuyết chí, tắc tiên thối đồng ngô; kì tứ lộ chi binh, hà túc ưu hřo? Đãm vị đắc thuyết ngô chí nhân, thàn cố trú trù. Hà lao bệ hạ thánh giá lai lâm? "Hậu chủ viết: "Thái hậu diệc dục lai kiến tương phu. Kim trâm văn tương phu chi ngon, như mộng sơ giác. Phục hà ưu tai!"

quan ải, nhát định không ra đánh. Tào Chân bằng thấy quân ta không ra, chẳng bao lâu cũng phải rút về. Bốn mặt ấy đều không phải lo gì cả. Nhưng tôi còn ngại không được chu toàn, lại mật sai Quan Hưng, Trương Bào, mỗi người dẫn ba vạn quân đóng ở các nơi hiểm yếu, để tiếp ứng. Quân mấy mặt không phải đi qua Thành Đô, cho nên không mấy người biết. Chỉ còn một mặt quân Đông Ngô thì vị tắt đã động, nếu thấy quân bốn mặt kia thắng, trong Xuyên ta nguy cấp, thì họ mới đến đánh, nhược bằng bốn mặt kia không xong việc, chắc gì họ đã chịu cất quân đi. Tôi biết rằng Tôn Quyền còn oán Tào Phi sai ba đạo quân đến xâm nước Ngô, tắt nhiên không chịu nghe lời. Tuy vậy, vẫn phải có một người nói giỏi sang sứ Đông Ngô, lấy đường lợi hại bảo Tôn Quyền, thì trước hết ta giữ chắc được mặt Đông Ngô, còn lo gì bốn mặt kia nữa! Vì tôi chưa tìm được người nào, cho nên còn trù trù. Bệ hạ can gì phải đến đây cho mệt nhọc! Hậu chủ nói: - Thái Hậu cũng muôn đến gặp tướng phu. Nay được nghe lời tướng phu, như đang ngủ mê mà có người đánh thức dậy, trẫm còn lo gì nữa!

，如梦初觉。复何忧哉！”

11 kǒng míng yǔ hòu zhǔ gòng yǐn shù pei , sòng hòu zhǔ chu fǔ . zhòng guan jie huán lì yú mén wài , jiàn hòu zhǔ miàn yǒu xǐ sè . hòu zhǔ bié liǎo kǒng míng , shàng yù che huí cháo . zhòng jie yí huò bù dìng . kǒng míng jiàn zhòng guan zhong , yi rén yǎng tian ér xiào , miàn yì yǒu xǐ sè . kǒng míng shì zhī , nǎi yì yáng xin yě rén , xìng dèng , míng zhī , zì bó ? , xiān wèi hù bù cháng shu ; hàn si mǎ dèng yǔ zhì hòu . kǒng míng àn lìng rén liù zhù dèng zhī . duo guan jie sǎn , kǒng míng qǐng zhī dào shu yuàn zhong , wèn zhī yue : " jin shǔ , wèi , wú dǐng fen san guó , yù tǎo èr guó , yì tǒng zhōng xīng , dang xian fá hé guó ? " zhī yue : " yǐ yú yì lùn zhī : wèi suí hàn zéi , qí shì shèn dà , jí nán yáo dòng , dang xú xú huǎn tú ; jin zhǔ shàng chu deng bǎo wèi , míng xìn wèi an , dang yǔ dong wú lián gé , jié wèi chún chí , yí xǐ xian dì jiù yuàn , cǐ nai cháng jiù zhī jì yě . wèi shěn chéng xiang jun yì ruò hé ? " kǒng míng dà xiào yue : " wú sī zhī jiù yǐ , nài wèi de qí rén . jin rì fang de yě ! " zhī yue : " chéng

孔明与后主共饮数杯，送后主出府。众官皆环立于门外，见后主面有喜色。后主别了孔明，上御车回朝。众皆疑惑不定。孔明见众官中，一人仰天而笑，面亦有喜色。孔明视之，乃义阳新野人，姓邓，名芝，字伯苗，现为户部尚书；汉司马邓禹之后。孔明暗令人留住邓芝。多官皆散，孔明请芝到书院中，问芝曰：“今蜀、魏、吴鼎分三国，欲讨二国，一统中兴，当先伐何国？”芝曰：“以愚意论之：魏虽汉贼，其势甚大，急难摇动，当徐徐缓图；今主上初登宝位，民心未安，当与东吴连合，结为唇齿，一洗先帝旧怨，此乃长久之计也。未审丞相钧意若何？”孔明大笑曰：“吾思之久矣，奈未得其人。今日方

Khổng minh dãy hậu chủ cộng âm số bôi, tổng hậu chủ xuất phủ. Chúng quan giai hoàn lập vu môn ngoại, kiến hậu chủ diện hữu hỉ sắc. Hậu chủ biệt liễu khổng minh, thượng ngự xa hồi triều. Chúng giai nghi hoặc bất định. Khổng minh kiến chúng quan trung, nhất nhân ngưỡng thiên nhi tiểu, diện diệc hữu hỉ sắc. Khổng minh thị chi, nãi nghĩa dương tân dã nhân, tínhặng, danh chi, tự bá miêu, hiện vi hộ bộ thượng thư; hán Tư Mã đăng vũ chi hậu. Khổng minh ám lệnh nhân lưu trụ đặng chi. Đa quan giai tán, khổng minh thỉnh chi đáo thư viện trung, vẫn chi viết: "Kim thực, ngụy, ngô đĩnh phân tam quốc, dục thảo nhị quốc, nhất thống trung hưng, đương tiên phạt hà quốc?" Chi viết: "Dĩ ngu ý luận chi: ngụy tuy hán tặc, kì thế thậm đại, cấp nan diệu động, đương từ từ hoãn đồ; kim chủ thượng sơ đăng bảo vị, dân tâm vị an, đương dũ đông ngô liên hợp, kết vi thần xỉ, nhất tẩy tiên đê cựu oán, thử nãi trường cửu chi kế dã. Vị thẩm thừa tương quân ý nhược hà?" Khổng minh đại tiểu viết: "Ngô tư chi cửu hĩ, nại vị đắc kì nhân. Kim nhật phương đắc dã!" Chi viết: "Thừa tương dục

Khổng Minh mời hậu chủ uống vài chén rượu, rồi đưa tiễn ra về. Các quan đứng vòng quanh cả ở ngoài cửa, thấy hậu chủ ra, vẻ mặt có dáng mừng rõ. Hậu chủ từ biệt Khổng Minh, lên xe về triều. Các quan đều nghi hoặc, không hiểu tình hình ra sao. Khổng Minh trông trong đám các quan, thấy một người ngắng mặt lên trời, đứng cười, cũng có dáng mừng rõ. Nhìn ra thì là Đặng Chi, tự Bá Miêu, người ở Nghĩa Dương, hiện đang làm hộ bộ thượng thư. Khổng Minh sai người ra bảo nhỏ Đặng Chi ở lại. Các quan tan đâm về đấy. Khổng Minh cho mời Đặng Chi vào trong thư viện, hỏi rằng: - Nay Thực, Ngô, Ngụy, thiên hạ chi ba như hình chân vạc, ta muốn đánh hai nước kia để được thống nhất, thì nên đánh nước nào trước? Đặng Chi thừa rằng: - Cứ ý tôi, nước Ngụy tuy là giặc nhà Hán, nhưng thế to lăm, khó lay chuyển được, phải từ từ mà tính liệu mới xong. Nay chúa thượng vừa lên ngôi, bụng dân chưa được yên, hãy nên hòa với Đông Ngô kết làm môi rồng, giải cái oan cũ của tiên đế xưa. Đó là kế lâu dài, chưa biết ý thừa tướng nghĩ thế nào?

Khổng Minh cười, nói: - Ta nghĩ đã lâu, vẫn chưa tìm được ai, hôm nay mới có người đây! Chi nói: - Thừa

xiang yù qí rén hé wèi ? " kǒng míng yue : " wú yù shǐ rén wǎng jié dong wú . gong jì néng míng cǐ yì , bì néng bù rǔ jun mìng . shǐ wú zhì rèn , fēi gōng bù kě . " zhī yue : " yú cái shu zhì qiǎn , kǒng bù kan dang cǐ rèn . " kǒng míng yue : " wú lái nì zòu zhī tian zi , biàn qǐng bó ? yi xíng , qie wù tuī cí . " zhī yǐng yǔn ér tuì . zhì cì rì , kǒng míng zòu zhǔn hòu zhǔ , cha dèng zhī wǎng shuo dong wú . zhī bài cí , wàng dong wú ér lái . zhèng shì : wú rén fang jiàn gān gē xí , shǔ shǐ huán jiang yù bó tong . wèi zhī dèng zhī cǐ qù ruò hé , qiě kàn xià wén fēn jiě .

得也！”芝曰：“丞相欲其人何为？”孔明曰：“吾欲使人往结东吴。公既能明此意，必能不辱君命。使吴之任，非公不可。”芝曰：“愚才疏智浅，恐不堪当此任。”孔明曰：“吾来日奏知天子，便请伯苗一行，切勿推辞。”芝应允而退。至次日，孔明奏准后主，差邓芝往说东吴。芝拜辞，望东吴而来。正是：吴人方见干戈息，蜀使还将玉帛通。未知邓芝此去若何，且看下文分解。

kì nhân hà vi?" Khổng minh viết: "Ngô dục sử nhân vãng kết đồng ngô. Công kí năng minh thử ý, tất năng bắt nhục quân mệnh. Sử ngô chi nhâm, phi công bắt khâ." chí viết: "Ngu tài sơ trí thiển, khủng bắt kham đương thử nhâm." khổng minh viết: "Ngô lai nhật tấu tri thiên tử, tiện thỉnh bá miêu nhất hành, thiết vật thôi từ." chí ứng duẫn nhi thôi. Chí thứ nhật, khổng minh tấu chuẩn hậu chủ, saiặng chí vãng thuyết đồng ngô. Chí bái từ, vọng đồng ngô nhi lai. Chánh thị: ngô nhân phương kiến can qua túc, thực sử hoàn tương ngọc bạch thông. Vị triặng chí thử khứ nhược hè, thả khán hạ văn phân giải.

tướng muôn dùng người làm gì? Khổng Minh nói: - Ta muôn sai người sang kết hiếu với Đông Ngô, ông đã hiểu ý ấy, chắc không làm nhục mệnh vua. Việc đi sứ, phi ông không xong. Chí nói: - Tôi tài mọn trí ngu, e không đương nổi. Khổng Minh nói: - Ngày mai tôi tâu với thiên tử, mời Bá Miêu đi cho một chuyến, xin chớ chối từ. Chí vâng lời, lui ra. Đến hôm sau, Khổng Minh tâu xin hậu chủ sai Đặng Chi sang thuyết Đông Ngô. Chí lạy từ, nhầm Đông Ngô thẳng tiến. Ấy là: Quân Ngô vừa mới thu đồ chiến, Sứ Thực liền sang giảng cuộc hòa. Chưa biết Đặng Chi đi chuyến này ra làm sao, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
086
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo dong wú lù xùn , zì tuì wèi bing zhì hòu , wú wáng bài xùn wèi fù guó jiāng jun , jiang líng hóu , lǐng jīng zhōu mù , zì cǐ jun quán jiē guì yú xùn . zhang zhào , gù yong qǐ zòu wú wáng , qīng zì gǎi yuán . quán cóng zhì , suì gǎi wèi huáng wǔ yuán nián . hu bào wèi zhǔ qiǎn shǐ zhì , quán zhao rù . shǐ mìng chén shuo : " shǔ qián shǐ rén qí jiù yú wèi , wèi yí shí bù míng , gù fa bing yìng zhì ; jin yǐ dà huǐ , yù qǐ sì lù bing qǔ chuan , dong wú kě lái jie yìng . ruò de shǔ tǔ , gè fen yí bàn ." quán wén yán , bù néng jué , nǎi wèn yú zhang zhào , gù yong děng . zhào yue : " lù bó yán jí yǒu gao jiàn , kě wèn zhì . " quán jí zhao lù xùn zhì . xùn zòu yue : " cáo pi zuò ? Zhōng yuán , jí bù kě tú ; jin ruò bù cóng , bì wèi chóu yǐ . chén liào wèi yǔ wú jie wú zhu gé liàng zhí dí shǒu . jin qiě miǎn qiǎng yīng yǔn , zhěng jun yù bèi , zhì tàn ting sì lù rú hé . ruò sì

第八十六回
难张温秦宓逞天辩
破曹丕徐盛用火攻

Đệ bát thập lục hồi nan
trương ôn tàn mặt sính thiên
biện phá tào phi từ thịnh
dụng hỏa công

HỒI 86 Tần Bật biện bác, hỏi vặt
Trương Ôn; Tử Thịnh hóa công,
phá quân Ngụy chủ

却说东吴陆逊，自退魏兵之后，吴王拜逊为辅国将军，江陵侯，领荊州牧，自此军权皆归于逊。张昭、顾雍启奏吴王，请自改元。权从之，遂改为黄武元年。忽报魏主遣使至，权召入。使命陈说：“蜀前使人求救于魏，魏一时不明，故发兵应之；今已大悔，欲起四路兵取川，东吴可来接应。若得蜀土，各分一半。”权闻言，不能决，乃问于张昭、顾雍等。昭曰：“陆伯言极有高见，可问之。”权即召陆逊至。逊奏曰：“曹丕坐镇中原，急不可图；今若不从，必为仇矣。臣料魏与吴皆无诸葛亮之敌手。今且勉强应允，整

khước thuyết đông ngô lục tốn, tự thối ngụy binh chi hậu, ngô vương bái tốn vi phụ quốc tướng quân, giang lăng hầu, lĩnh kinh châu mục, tự thủ quân quyền giai quy vu tốn. Trương chiêu, cố ưng khải tấu ngô vương, thỉnh tự cải nguyên. Quyền tòng chí, toại cải vi hoàng võ nguyên niên. Hốt báo ngụy chủ khiến sử chí, quyền triều nhập. Sử mệnh tràn thuyết: “Thục tiền sử nhân cầu cứu vu ngụy, ngụy nhất thời bắt minh, cố phát binh ứng chí; kim dĩ đại hối, dục khởi tứ lộ binh thủ xuyên, đồng ngô khả lai tiếp ứng. Nhược đắc thực thỏ, các phân nhất bán.” Quyền văn ngôn, bất nồng quyết, nãi vấn vu trương chiêu, cố ưng đắng. Chiêu viết: “Lục bá ngôn cực hữu cao kiến, khả vấn chí.” Quyền lập tức cho triều Lục Tốn vào. Tốn tâu rằng: - Tào Phi ngồi trấn thủ cõi Trung Nguyên, chưa có thể đồ được, nếu ta không nghe lời hán lại sinh thù hận. Tôi chắc rằng cả Ngụy lẫn Ngô, cũng không có ai địch nổi được với Gia Cát Lượng. Nay ta cứ vâng lời, sắp sẵn quân mã, nhưng hãy để xem

Lại nói Đông Ngô, sau khi Lục Tốn phá xong quân Ngụy, Ngụy chủ nhắc Lục Tốn lên làm phụ quốc tướng quân, Giăng Lăng hầu, lĩnh chức mục ở Kinh Châu; từ đó, binh quyền về cả tay Tốn. Trương Chiêu, Cố Ưng tâu xin Tôn Quyền cải nguyên. Quyền nghe lời, mới cải niên hiệu gọi là năm Hoàng Vũ thứ nhất (223). Chợt có sứ giả nước Ngụy đến. Quyền vời vào hỏi. Sứ giả nói: - Trước kia, Thục sai người đến cầu cứu Ngụy, trong lúc nồng nỗi, Ngụy đã phát binh cứu ứng. Nay hồi lại, muốn khởi bốn đạo quân vào lấy Xuyên, xin Đông Ngô lại tiếp đỡ cho. Nếu lấy được Thục, sẽ xin chia đôi, mỗi bên một nữa. Quyền không biết nghĩ thế nào, mới hỏi Trương Chiêu, Cố Ưng. Chiêu nói: - Lục Bá Ngôn kiến thức rất cao, phải hỏi ông ta mới được. Quyền lập tức cho triều Lục Tốn vào. Tốn tâu rằng: - Tào Phi ngồi trấn thủ cõi Trung Nguyên, chưa có thể đồ được, nếu ta không nghe lời hán lại sinh thù hận. Tôi chắc rằng cả Ngụy lẩn Ngô, cũng không có ai địch nổi được với Gia Cát Lượng. Nay ta cứ vâng lời, sắp sẵn quân mã, nhưng hãy để xem

lù bing shèng , chuan zhong
wéi jí , zhu gé liàng shǒu wěi
bù néng jiù , zhǔ shàng zé fa
bing yǐ yìng zhī , xian qū
chéng dou , shen wèi shàng
cè ; rú sì lù bing bài , bié zuò
shang yì . "quán cóng zhī ,
nǎi wèi wèi shǐ yue : " jun xu
wèi bàn , zé rì biàn dang qǐ
chéng . " shǐ zhě bài cí ér qù
. "

3 quán lìng rén tàn de xi fan
bing chu xi píng guan , jiàn
liǎo mǎ chao , bù zhàn zì tuì
; nán mán mèng huò qí bing
gong sì jùn , jie bēi wèi yán
yòng yí bing jì sha tuì huí
dòng qù liǎo ; shàng yong
mèng dá bing zhì bàn lù , hu
rán rǎn bìng bù néng xíng ;
cáo zhen bing chu yáng píng
guan , zhào zi lóng jù zhù gè
chù xiǎn dào , guǒ rán " yí
jiang shǒu guan , wàn fu mò
kai ". cáo zhen tún bing yú
xié gǔ dào , bù néng qū
shèng ér huí . sun quán zhī
liǎo cǐ xìn , nǎi wèi wén wǔ
yue : " lù bó yán zhen shén
suàn yě . gu kǔ wàng dòng ,
yòu jié yuàn yú xi shǔ yǐ . "
hu bào xi shǔ qiǎn dèng zhi
dào . zhang zhào yue : " cǐ
yòu shì zhu gé liàng tuì bing
zhì jì , qiǎn dèng zhì wèi
shuo kè yě . " quán yue : "

军预备，只探听四路如何。若四路兵胜，川中危急，诸葛亮首尾不能救，主上则发兵以应之，先取成都，深为上策；如四路兵败，别作商议。”权从之，乃谓魏使曰：“军需未办，择日便当起程。”使者拜辞而去。

权令人探得西番兵出西平关，见了马超，不战自退；南蛮孟获起兵攻四郡，皆被魏延用疑兵计杀退回洞去了；上庸孟达兵至半路，忽然染病不能行；曹真兵出阳平关，赵子龙拒住各处险道，果然“一将守关，万夫莫开”。曹真屯兵于斜谷道，不能取胜而回。孙权知了此信，乃谓文武曰：“陆伯言真神算也。孤苦妄动，又结怨于西蜀矣。”忽报西蜀遣邓芝到。张昭曰：“此又是诸葛亮退兵之计，遣邓芝为说客也。”权曰：“当何以

thính tú lộ như hà. Nhược tú lộ binh thắng, xuyên trung nguy cấp, Gia Cát lượng thủ vĩ bất năng cứu, chủ thương tắc phát binh dĩ ứng chi, tiên thủ thành đô, thâm vi thượng sách; như tú lộ binh bại, biệt tác thương nghị." Quyền tòng chi, nãi vị ngụy sử viết: "Quân nhu vi biện, trạch nhật tiện đương khởi trình." Sứ giả bái từ nhi khứ.

bốn mặt kia thế nào; nếu bốn mặt kia đánh thắng, trong Xuyên nguy cấp, Gia Cát Lượng đầu đuôi không cứu ứng được nhau, thì ta sẽ điều quân ra, trước hết đến lấy Thành Đô, là hơn cả. Nếu bốn mặt kia thua, ta lại liệu kế khác. Quyền nghe lời, bảo với sứ Ngụy rằng: - Quân nhu chưa chuẩn bị xong, chờ ít nữa, bên này sẽ cắt quân đi. Sứ giả lại từ trở về.

quyền lệnh nhân tham đắc tây
phiên binh xuất tây bình quan,
kiến liễu mã siêu, bắt chiến tự
thối; nam man mạnh hoạch
khởi binh công tử quận, gai bì
ngụy duyên dụng nghi binh kế
sát thối hồi động khứ liễu;
thương dong mạnh đạt binh chí
bán lộ, hốt nhiên nhiễm bệnh
bất năng hành; tào chân binh
xuất dương bình quan, triệu tử
long cự trụ các xử hiểm đạo,
quả nhiên "Nhất tướng thủ
quan, vạn phu mạc khai". Tào
chân truân binh vu tà cốc đạo,
bắt năng thủ thắng nhi hồi. Tôn
quyền tri liễu thủ tín, nãi vị văn
võ viết: "Lục bá ngôn chân thần
toán dã. Cô khổ vọng động,
hựu kết oán vu tây thực hĩ." Hốt
báo tây thực khiển đặng chí
đáo. Trương chiêu viết: "Thử
hựu thị Gia Cát lượng thối binh
chi kế, khiển đặng chí vi thuyết
khách dã." Quyền viết: "Đương

Quyền sai người đi dò biết quân Tây Phiên ra cửa Tây Bình, thấy có Mã Siêu, vội vã rút lui. Nam Man Mạnh Hoạch đánh bốn quận bị Ngụy Diên dùng nghi binh đuổi chạy về động. Quân của Mạnh Đạt ở Thương Dung đi đến nửa đường, bỗng nhiên phát bệnh, không đi được. Tào Chân dẫn quân ra cửa Dương Bình, Triệu Tử Long chống cự, giữ vững các nơi hiểm yếu, không tài gì phá nổi. Tào Chân đóng quân ở hang Tà Cốc, không thể làm nên trò trống gì, cũng dẫn quân về nốt. Tôn Quyền nghe được tin đó, bảo với các quan rằng: - Lục Bá Ngôn quả thật tính toán giỏi như thần. Nếu Cô vội vàng động binh thì lại kết oán sâu với Tây Thực. Chợt có tin báo Tây Thực sai sứ là Đặng Chi đến. Trương Chiêu nói: - Đây là mưu của Gia Cát Lượng lui quân sai Đặng Chi sang làm thuyết khách đây! Quyền hỏi: - Nên cư xử làm sao? Chiêu nói: - Ta nên đặt một

dang hé yǐ dá zhi ? " zhào
yue : " xian yú diàn qián lì yi
dà dǐng , zhǔ yóu shù bǎi jin
, xià yòng tàn shao . dài qí
yóu fèi , kě xuǎn shen cháng
miàn dà wǔ shì yí qian rén
, gè zhí dao zài shǒu , cóng
gong mén qián zhí bǎi zhì
diàn shàng , què huàn zhì rù
jiàn . xiū děng cí rén kai yán
xià shuo cí , zé yǐ lì shí qí
shuo qí gù shì , xiào cí lì
peng zhī , kàn qí rén rú hé
duì dá . "

4 quán cóng qí yán , suì lì yóu
dǐng , mìng wǔ shì lì yú zuō
yòu , gè zhí jun qì , zhao
dèng zhì rù . zhì zhěng yi
guàn ér rù . xíng zhì gong
mén qián , zhì jiàn liǎng xíng
wǔ shì , wei feng lǐn lǐn , gè
chí gāng dāo , dà fǔ , cháng
jǐ , duǎn jiàn , zhí liè zhì diàn
shàng . zhì xiǎo qí yì , bìng
wú jù sè , áng rán ér xíng .
zhì diàn qián , yòu jiàn dǐng
huò nèi rè yóu zhèng fèi .
zuǒ yòu wǔ shì yǐ mù shì zhī
, zhì dàn wéi wéi ér xiào . jìn
chén yǐn zhì lián qián , dèng
zhì cháng yī bù bài . quán
lìng juǎn qǐ chú lián , dà hè
yue : " hé bù bài ! " zhì áng
rán ér dá yue : " shàng guó
tian shǐ , bù bài xiǎo bang
zhì zhǔ . " quán dà nù yue : "
rǔ bù zì liào , yù diào san
cùn zhì shé , xiào lì sheng

答之？”昭曰：“先于殿前立一大鼎，贮油数百斤，下用炭烧。待其油沸，可选身长面大武士一千人，各执刀在手，从宫门前直摆至殿上，却唤芝入见。休等此人开言下说词，责以酈食其说齐故事，效此例烹之，看其人如何对答。”

权从其言，遂立油鼎，命武士立于左右，各执军器，召邓芝入。芝整衣冠而入。行至宫门前，只见两行武士，威风凛凛，各持钢刀、大斧、长戟、短剑，直列至殿上。芝晓其意，并无惧色，昂然而行。至殿前，又见鼎镬内热油正沸。左右武士以目视之，芝但微微而笑。近臣引至帘前，邓芝长揖不拜。权令卷起珠帘，大喝曰：“何不拜！”芝昂然而答曰：“上国天使，不拜小邦之主。”权大怒曰：“汝不自料

hà dǐ đáp chí?" Chiêu viết: "Tiên vu điện tiền lập nhất đại đỉnh, trữ du số bách cân, hạ dụng thán thiêu. Đãi kì du phí, khả tuyển thân trường diện đại võ sĩ nhất thiên nhân, các chấp đao tại thủ, tòng cung môn tiền trực bǎi chí điện thượng, khước hoán chi nhập kiến. Hưu đằng thủ nhân khai ngôn hạ thuyết từ, trách dĩ li thực kì thuyết tề cổ sự, hiệu thủ lệ phanh chi, khán kì nhân như hà đối đáp."

cái vạc to chứa vài trăm cân dầu ở trước điện, đun sôi sùng sục, kén lấy hơn ngàn võ sĩ lực lưỡng, to lớn, cầm đồ khí giới, đứng dàn từ ngoài cửa cung đến trước điện, rồi triệu Đặng Chi vào ra mắt. Đứng để cho hắn mở mồm nói trước, ta nên mang phủ đầu ngay đi, bắt chước chuyện Lịch Tự Cơ đến dụ nước Tề mà mổ bụng ra, xem hắn ứng đối thế nào?

Quyền nghe lời, đặt một cái vạc ở trước điện, sai võ sĩ cầm gươm giáo đứng dàn hai bên, rồi triệu Đặng Chi vào. Chi áo mũ chính tề đi vào, đến trước cửa cung, thấy hai bên võ sĩ oai phong lẫm liệt, kẻ thì đao to búa lớn, người thì gươm ngắn giáo dài, đứng sắp hàng đến mãi cửa điện. Chi hiểu ý, không chút sợ hãi, cứ ngang nhiên đi vào. Đến trước điện, lại thấy một cái vạc dầu đang sôi. Các võ sĩ đưa mắt cho Đặng Chi, Chi cười tủm tỉm. Cận thần đưa Chi đến trước rèm Tôn Quyền. Chi chỉ vái dài chứ không chịu lạy. Quyền sai cuốn rèm lên, mắng rằng: - Làm sao không lạy? Chi đáp: - Thiên sứ ở nước lớn không phải lạy chúa ở nước nhỏ. Quyền nổi giận nói: - Người không biết liêu sức, muốn bắt chước Lịch Sinh đến dụ nước Tề phải không? Chi cười ầm lên, nói: - Ai cũng bảo Đông Ngô lẫm người hiền, không

shuo qí hu ! kě sù rù yóu dǐng . " zhi dà xiào yue : " rén jie yán dong wú duo xián , shéi xiǎng jù yí rú sheng ! " quán zhuǎn nù yue : " gu hé jù ēr yi pǐ fu ye ? " zhi yue : " jì bù jù dèng bó ? , hé chóu lái shuo rǔ dēng yě ? " quán yue : " ēr yù wèi zhu gé liàng zuò shuo kè , lái shuo gu jué wèi xiàng shǔ , shì fǒu ? " zhi yue : " wú nǎi shǔ zhong yí rú sheng , tè wèi wú guó lì hài ér lái . nǎi shè bing chén dǐng , yǐ jù yí shǐ , hé qí jú liàng zhi bù néng róng wù ye ! " quán wén yán huáng kuì , jí chì tuì wǔ shì , mìng zhì shàng diàn , cì zuò ér wèn yue : " wú , wèi zhī lì hài ruò hé ? yuàn xian sheng jiào wǒ . " zhi yue : " dà wáng yù yǔ shǔ hé , huán shì yù yǔ wèi hé ? " quán yue : " gu zhèng yù yǔ shǔ zhǔ jiǎng hé ; dàn kǒng shǔ zhǔ nián qīng shí qiǎn , bù néng quán shǐ quán zhong ēr . " zhi yue : " dà wáng nǎi mìng shì zhī ying háo , zhu gé liàng yì yí shí zhì jùn jié ; shǔ yǒu shan chuan zhì xiǎn , wú yǒu san jiang zhì gù : ruò èr guó lián hé , gòng wèi chún chǐ , jìn zé kě yǐ jian tun tian xià , tuì zé kě yǐ dǐng zú ér lì . jin dà wáng ruò wěi zhì chēng chén yú wèi , wèi bì wàng dà wáng cháo jìn , qí tài zì yǐ wèi nèi shì ; rú qí bù cóng ,

，欲掉三寸之舌，效郦生说齐乎！可速入油鼎。”芝大笑曰：“人皆言东吴多贤，谁想惧一儒生！”权转怒曰：“孤何惧尔一匹夫耶？”芝曰：“既不惧邓伯苗，何愁来说汝等也？”权曰：“尔欲为诸葛亮作说客，来说孤绝魏向蜀，是否？”芝曰：“吾乃蜀中一儒生，特为吴国利害而来。乃设兵陈鼎，以拒一使，何其局量之不能容物耶！”权闻言惶愧，即叱退武士，命芝上殿，赐坐而问曰：“吴、魏之利害若何？愿先生教我。”芝曰：“大王欲与蜀和，还是欲与魏和？”权曰：“孤正欲与蜀主讲和；但恐蜀主年轻识浅，不能全始全终耳。”芝曰：“大王乃命世之英豪，诸葛亮亦一时之俊杰；蜀有山川之险，吴有三江之固：若二国连和，共为唇齿，进则可以兼吞天下，退则可

nhập du đỉnh." Chi đại tiêu viết: "Nhân giai ngôn đồng ngô đa hiền, thùy tưởng cự nhất nho sinh!" Quyền chuyên nô viết: "Cô hà cự nhĩ nhất thắt phu da?" Chi viết: "Kí bắt cự đặng bá miêu, hà sầu lai thuyết nhữ đẳng dã?" Quyền viết: "Nhĩ dục vi Gia Cát Lượng tác thuyết khách, lai thuyết cô tuyệt nguy hướng thực, thị phủ?" Chi viết: "Ngô nãi thực trung nhất nho sinh, đặc vi ngô quốc lợi hại nhi lai. Nãi thiết binh trân đinh, dĩ cự nhất sử, hà kì cục lượng chi bắt nǎng dung vật dal!" Quyền văn ngôn hoàng quý, tức sát thối võ sĩ, mệnh chi thương điện, tú tọa nhi vấn viết: "Ngô, ngụy chi lợi hại nhược hè?" Nguyện tiên sinh giáo ngã." Chi viết: "Đại vương dục dữ thực hòa, hoàn thị dục dữ ngụy hòa?" Quyền viết: "Cô chánh dục dữ thực chủ giảng hòa; đắn khủng thực chủ niên khinh thức thiển, bắt nǎng toàn thủy toàn chung nhĩ." Chi viết: "Đại vương nãi mệnh thế chi anh hào, Gia Cát Lượng diệc nhất thời chi tuấn kiệt; thực hữu sơn xuyên chi hiểm, ngô hữu tam giang chi cố: nhược nhị quốc liên hòa, cộng vi thần xỉ, tiến tắc khả dĩ kiêm thôn thiêm hạ, thối tắc khả dĩ đinh túc nhi lập. Kim đại vương nhược ủy chí xưng thần vu ngụy, ngụy tất vọng đại vương triều cận, cầu thái tử dĩ vi nội thị; như kì bất

ngò lại hóa ra sợ một anh học trò! Quyền nguôi giận, nói: - Cô sợ gì một đứa sắt phu? Chi nói: - Nếu không biết sợ, thì Đặng Bá Miêu này can gì còn phải đến đây dạy bảo các ngươi nữa? Quyền nói: - Gia Cát Lượng sai ngươi làm thuyết khách, đến dỗ Cô bỏ Ngụy mà quay về với Thục, phải không? Chi nói: - Ta tuy là một người học trò nước Thục, chỉ vì lợi hại của nước Ngô mà đến đây, thế mà phải dàn quân đun vạc, để dọa một sứ giả, sao độ lượng hẹp hòi làm vậy? Quyền nghe nói, có dáng hổ thẹn, mới quát mắng võ sĩ lui ra, rồi mòi Chi lên điện ngồi tử tế, hỏi rằng: - Việc Ngô, Ngụy lợi hại ra làm sao, xin tiên sinh dạy cho biết? Chi nói: - Đại vương muốn hòa với Thục hay là muốn hòa với Ngụy? Quyền nói: - Cô cốt muốn giảng hòa với Thục, nhưng chỉ ngại Thục chủ còn ít tuổi, kiến thức nông nỗi, không giữ được thủy chung với nhau mà thôi. Chi nói: - Đại vương là một đấng anh hào trên đời. Gia Cát Lượng bên tôi cũng là bậc tuấn kiệt một thời. Thục có núi non hiểm trở, Ngô cũng có ba sông bền vững. Nếu hai nước liên hòa với nhau, kết làm môi rặng, tiến lên có thể nuốt được cả thiên hạ, lui về có thể giữ vững được thế chân vạc. Nay nếu đại vương xưng thần với Ngụy, Ngụy tất bắt đại vương vào chầu và bắt gửi thái tử làm con tin. Nếu đại vương không nghe, Ngụy tất cắt quân sang đánh. Thục bấy giờ cũng thuận dòng tiến sang. Như thế đất Giang Nam

zé xīng bīng lái gong , shǔ yì
shùn liú ér jìn qū : rú cǐ zé
jiāng nán zhì dì , bù fù wèi
dà wáng yǒu yǐ . ruò dà
wáng yǐ yú yán wèi bù rán ,
yú jiāng jiù sǐ yú dà wáng zhí
qíán , yǐ jué shuo kè zhí
míng yě . " yán qì , liáo yí xià
diàn , wàng yóu dǐng zhōng
biàn tiào . quán jí mìng zhí
zhì , qǐng rù hòu diàn , yǐ
shàng bìn zhì lǐ xiāng dài .
quán yue : " xian sheng zhí
yán , zhèng hé gu yì . gu jin
yù yǔ shǔ zhǔ lián hé , xian
sheng kěn wèi wǒ jiè shào
hu ! " zhí yue : " shì yù peng
xiǎo chén zhě , nǎi dà wáng
yě ; jin yù shǐ xiǎo chén zhě ,
yì dà wáng yě . dà wáng yóu
zì hú yí wèi dìng , an néng
qǔ xìn yú rén ? " quán yue : "
gu yì yǐ jué , xian sheng wù
yí . "

以鼎足而立。今大王若委贽称臣于魏，魏必望大王朝覲，求太子以为内侍；如其不从，则兴兵来攻，蜀亦顺流而进取：如此则江南之地，不复为大王有矣。若大王以愚言为不然，愚将就死于大王之前，以绝说客之名也。”言讫，撩衣下殿，望油鼎中便跳。权急命止之，请入后殿，以上宾之礼相待。权曰：“先生之言，正合孤意。孤今欲与蜀主连和，先生肯为我介绍乎！”芝曰：“适欲烹小臣者，乃大王也；今欲使小臣者，亦大王也。大王犹自狐疑未定，安能取信于人？”权曰：“孤意已决，先生勿疑。”

5 yú shì wú wáng liù zhù dèng
zhī , jí duō guan wèn yue : "
gu zhǎng jiāng nán ba shí yi
zhou , gèng yǒu jīng chǔ zhī
dì , fǎn bù rú xi shǔ piān pì
zhī chū yě . shǔ yǒu dèng zhī
, bù rǔ qí zhǔ ; wú bìng wú yí
réni rù shǔ , yǐ dá gu yì . " hu

于是吴王留住邓芝，集多官问曰：“孤掌江南八十一州，更有荆楚之地，反不如西蜀偏僻之处也。蜀有邓芝，不辱其主；吴并无一人入蜀

tòng, tắc hưng binh lai công, thực diệc thuận lưu nhi tiên thủ: như thủ tắc giang nam chi địa, bất phục vi đại vương hữu hĩ. Nhược đại vương dĩ ngu ngôn vi bất nhiên, ngu tương tựu tử vu đại vương chi tiền, dĩ tuyệt thuyết khách chi danh dã. "Ngôn cật, liêu y hạ điện, vong du đình trung tiện khiêu. Quyền cấp mệnh chỉ chi, thỉnh nhập hậu điện, dĩ thượng tân chi lẽ tương dãi. Quyền viết: "Tiên sinh chi ngôn, chánh hợp cõ ý. Cô kim dục dữ thực chủ liên hòa, tiên sinh khảng vi ngã giới thiệu hò!" Chi viết: "Thích dục phanh tiểu thần giả, nãi đại vương dã; kim dục sử tiểu thần giả, diệc đại vương dã. Đại vương do tự hồ nghi vị định, an năng thủ tín vu nhân?" Quyền viết: "Cô ý dĩ quyết, tiên sinh vật nghi."

không còn là của đại vương nữa. Nếu đại vương cho lời tôi nói là không phải, tôi xin chết ngay trước mặt đại vương cho tuyệt cái giống thuyết khách đi! Nói đoạn, cởi áo xăm xăm nhảy vào vạc dầu. Quyền vội vàng sai người ngăn lại, mòi vào hậu điện, trọng đãi làm thượng khách. Quyền nói: - Lời tiên sinh hợp với ý Cô lầm, Cô muốn giảng hòa với Thục chủ, tiên sinh nói giúp cho Cô được không? Chi nói: - Mới rồi đại vương muốn giết tôi, bây giờ đại vương lại muốn sai tôi, đại vương còn phân vân chưa biết thế nào, thì sao cho người ta tin được? Quyền nói: - Ý Cô đã quyết, tiên sinh chớ có nghi ngại.

vu thị ngô vương lưu trú đặng chi, tập đa quan vấn viết: "Cô chưởng giang nam bát thập nhất châu, canh hữu kinh sở chi địa, phản bất như tây thực thiên tích chi xứ dã. Thực hữu đặng chi, bất nhục kì chủ; ngô tịnh vô nhât nhân nhập thực, dĩ

Bèn lưu Đặng Chi ở lại, rồi họp cả các quan lại hỏi rằng: - Cô giữ tám mươi mốt châu Giang Nam, lại có cả đất Kinh Sở, thế mà không bằng một xó Tây Thục. Thực có Đặng Chi, không dẽ nhục đến chủ, sao nước Ngô ta lại không có một người nào vào Thục bày tỏ được ý

yí rén chu ban zòu yue : " chén yuàn wèi shǐ . " zhòng shì zhī , nǎi wú jùn wú rén , xìng zhang , míng wen , zì huì shù , xiàn wèi zhōng láng jiàng . quán yue : " kǒng qīng dào shǔ jiàn zhu gé liàng , bù néng dá gu zhì qíng . " wen yue : " kǒng míng yì rén ēr , chén hé wèi bǐ zai ? " quán dà xǐ , zhòng shǎng zhang wen , shǐ tòng dèng zhì rù chuan tōng hǎo . què shuo kǒng míng zì dèng zhì qù hòu , zòu hòu zhǔ yue : " dèng zhì cǐ qù , qí shì bì chéng . wú dì duo xián , dìng yǒu rén lái dá lǐ . bì xià dang lǐ mào zhì , lìng bǐ huí wú , yǐ tóng méng hǎo . wú ruò tóng hé , wèi bì bù gǎn jia bing yú shǔ yǐ . wú , wèi níng jìng , chén dang zheng nán , píng dìng mán fang , rán hòu tú wèi . wèi xiao zé dong wú yì bù néng jiǔ cún , kě yǐ fù yí tǒng zhì jí yè yě . " hòu zhǔ rán zhī .

6 hu bào dong wú qiǎn zhang wen yǔ dèng zhì rù chuan dá lǐ . hòu zhǔ jù wén wǔ yú dan chí , lìng dèng zhì , zhang wen rù . wen zì yǐ wèi de zhì , áng rán shàng diàn , jiàn hòu zhǔ shi lǐ . hòu zhǔ cì jǐn dun , zuò yú diàn zuò , shè

，以达孤意。”忽一人出班奏曰：“臣愿为使。”众视之，乃吴郡吴人，姓张，名温，字惠恕，现为中郎将。权曰：“恐卿到蜀见诸葛亮，不能达孤之情。”温曰：“孔明亦人耳，臣何畏彼哉？”权大喜，重赏张温，使同邓芝入川通好。却说孔明自邓芝去后，奏后主曰：“邓芝此去，其事必成。吴地多贤，定有人来答礼。陛下当礼貌之，令彼回吴，以通盟好。吴若通和，魏必不敢加兵于蜀矣。吴、魏宁靖，臣当征南，平定蛮方，然后图魏。魏削则东吴亦不能久存，可以复一统之基业也。”后主然之。

忽报东吴遣张温与邓芝入川答礼。后主聚文武于丹墀，令邓芝、张温入。温自以为得志，昂然上殿，见后主施礼。后主赐锦墩，坐于殿左

đạt cô ý." Hốt nhát nhân xuất ban tấu viết: "Thần nguyện vi sứ." Chúng thị chi, nãi ngô quận ngô nhân, tính trương, danh ôn, tự huệ thứ, hiện vi trung lang tướng. Quyền viết: "Khủng khanh đáo thực kiến Gia Cát Lượng, bất năng đạt cô chi tình." Ôn viết: "Khổng minh diệc nhân nhĩ, thần hà úy bỉ tai?" Quyền đại hỉ, trọng thưởng truong ôn, sử đồng dặng chi nhập xuyên thông hảo. Khước thuyết khổng minh tự dặng chi khứ hậu, tấu hậu chủ viết: "Đặng chi thủ khứ, kì sự tất thành. Ngô địa đa hiền, định hữu nhân lai đáp lễ. Bệ hạ đương lễ mạo chi, lệnh bỉ hồi ngô, dĩ thông minh hảo. Ngô nhược thông hòa, nguy tất bắt cảm gia binh vu thực hĩ. Ngô, ngụy ninh tĩnh, thần đương chinh nam, bình định man phương, nhiên hậu đồ ngụy. Ngụy tước tắc đồng ngô diệc bất năng cửu tồn, khả dĩ phục nhất thống chi cơ nghiệp dã." Hậu chủ nhiên chi.

hốt báo đồng ngô khiển trương ôn dữ dặng chi nhập xuyên đáp lễ. Hậu chủ tụ văn võ vu đan trì, lệnh dặng chi, trương ôn nhập. Ôn tự dĩ vi đắc chí, ngang nhiên thượng điện, kiến hậu chủ thi lễ. Hậu chủ từ cảm đôn, tọa vu điện tả, thiết ngự yên đai

cho Cô? Có một người trong bọn bước ra, tâu rằng: - Tôi xin đi sứ! Chúng trông ra thì là Trương Ôn, tự Huệ Thứ, quê ở Ngô Quận, hiện đang làm trung lang tướng. Quyền nói: - Cô chỉ sợ người đến nước Thục, trông thấy Gia Cát Lượng lại không tỏ được tình của Cô mà thôi! Ôn nói: - Gia Cát Lượng cùng là người, việc gì mà sợ! Quyền mừng lắm, thưởng cho Trương Ôn, sai đi với Đặng Chi vào Xuyên để thông hiếu. Sau khi Đặng Chi đi rồi, Khổng Minh tâu với hậu chủ rằng: - Đặng Chi đi chuyến này, tất nhiên xong việc. Ngô làm người hiền, tất có người lại đáp lễ. Bệ hạ nên tiếp đãi cho tử tế, sai họ trở về để thông hiếu với Ngô, Ngô mà hòa với ta rồi, thì Ngụy không dám đánh ta nữa. Ngô, Ngụy yên ổn đâu đấy, tôi xin trước hết xuống phía nam, dẹp yên đám rợ, sau đó sẽ đò đến Ngụy. Ngụy trừ xong, Ngô cũng không đứng lâu được một mình. Có như vậy ta mới có thể đem lại cơ nghiệp thống nhất được. Hậu chủ lấy làm phải.

Chợt có tin Trương Ôn đi với Đặng Chi vào Xuyên. Hậu chủ hội cả văn võ ở đan trì, cho Đặng Chi, Trương Ôn vào. Ôn tự đắc, nghênh ngang lên điện ra mắt hậu chủ. Hậu chủ ban cho một cái đệm gấm, cho ngồi bên tả điện, mở ngự yến thết đãi. Tiệc tan, các quan đưa Trương Ôn

yù yàn dài zhì . hòu zhǔ dàn
jìng lǐ ér yǐ . yàn bà , bǎi
guan sòng zhang wen dào
guǎn shè . cì rì , kǒng míng
shè yàn xiāng dài . kǒng
míng wèi zhang wen yue : "
xian dì zài rì , yǔ wú bù mù ,
jin yǐ yàn jià . dang jin zhǔ
shàng , shen mù wú wáng ,
yù juan jiù fèn , yǒng jié
méng hǎo , bìng lì pò wèi .
wàng dà fu shàn yán huí zòu ."
zhang wen lǐng nuò . jiǔ
zhì bàn han , zhang wen xǐ
xiào zì ruò , pō yǒu ào mǎn
zhì yì .

7 cì rì , hòu zhǔ jiāng jin bó cì
yǔ zhang wen , shè yàn yú
chéng nán yóu tíng zhi
shàng , mìng zhòng guan
xiāng sòng . kǒng míng yīn
qín quàn jiǔ . zhèng yǐn jiù
xiān , hu yí rén chéng zuì ér
rù , áng rán cháng yī , rù xí
jiù zuò . wen guài zhī , nǎi
wèn kǒng míng yue : " cǐ hé
réni yě ? " kǒng míng dá yue
: " xìng qín , míng mì , zì zì ?
, xiān wèi yì zhōu xué shì ."
wen xiào yue : " míng cheng
xué shì , wèi zhì xiong zhong
céng xué shì fǒu ? " mì
zhèng sè ér yán yue : " shǔ
zhong san chǐ xiǎo tóng ,
cháng jie jiù xué , hé kuàng
yú wǒ ? " wen yue : " qǐe
shuo gong hé suǒ xué ? " mì
duì yue : " shàng zhì tian
wén , xià zhì dì lǐ , san jiào lè

，设御宴待之。后主但敬礼而已。宴罢，百官送张温到馆舍。次日，孔明设宴相待。孔明谓张温曰：“先帝在日，与吴不睦，今已晏驾。当今主上，深慕吴王，欲捐旧忿，永结盟好，并力破魏。望大夫善言回奏。”张温领诺。酒至半酣，张温喜笑自若，颇有傲慢之意。

次日，后主将金帛赐与张温，设宴于城南邮亭之上，命众官相送。孔明殷勤劝酒。正饮酒间，忽一人乘醉而入，昂然长揖，入席就坐。温怪之，乃问孔明曰：“此何人也？”孔明答曰：“姓秦，名宓，字子勑，现为益州学士。”温笑曰：“名称学士，未知胸中曾学事否？”宓正色而言曰：“蜀中三尺小童，尚皆就学，何况于我？”温曰：“且说公何所学？”宓对曰：“上至天文，下至

chi. Hậu chủ đãn kính lễ nhi dĩ. Yến bãí, bách quan tống trương ôn đáo quán xá. Thứ nhật, khỗng minh thiết yến tương dãi. Khỗng minh vị trương ôn viết: "Tiên đế tại nhật, dũ ngô bất mục, kim dĩ yến giá. Đương kim chủ thượng, thâm mộ ngô vương, dục quyền cựu phẫn, vĩnh kết minh hảo, tịnh lực phá ngụy. Vọng đại phu thiện ngôn hồi tấu." Trương ôn lĩnh nặc. Tửu chí bán hèm, trương ôn hỉ tiểu tự nhược, pha hữu ngạo mạn chí ý.

ra nghỉ nơi nhà khách. Hôm sau, Khổng Minh mở yến thiết dãi Trương Ôn. Khổng Minh bảo Ôn rằng: - Khi còn tiên đế, Thục không được hòa mực với Ngô. Nay ngài đã mất rồi, chúa thượng tôi bây giờ mến đức Ngô vương, muốn bỏ oán cũ, kết hiếu mãi mãi với nhau để hợp sức lại phá Ngụy, xin đại phu về tâu giúp với Ngô hầu cho. Trương Ôn vâng lời. Rượu đến nửa chừng, Trương Ôn cười cười nói nói, hơi có vẻ kiêu ngạo.

thứ nhật, hậu chủ tương kim bạch tú dũ trương ôn, thiết yến vu thành nam bưu đình chi thượng, mệnh chúng quan tương tổng. Khỗng minh ân cần khuyến tú. Chánh ầm túu gian, hốt nhất nhân thừa túy nhi nhập, ngang nhiên trường ấp, nhập tịch tựu tọa. Ôn quái chí, nǎi vấn khỗng minh viết: "Thứ hà nhân dã?" Khỗng minh đáp viết: "Tính tần, danh mật, tự tú lai, hiện vi ích châu học sĩ." Ôn tiểu viết: "Danh xưng học sĩ, vị tri hung trung tầng học sự phủ?" Mật chánh sắc nhi ngôn viết: "Thục trung tam xích tiểu đồng, thượng giai tựu học, hà huống vu ngã?" Ôn viết: "Thả thuyết công hà sở học?" Mật đối viết: "Thượng chí thiên văn, hạ chí địa lí, tam giáo cửu lưu, chư tử bách gia, vô sở bất

Hôm sau, hậu chủ sai mở tiệc yến ở nhà trạm cửa nam, cho các quan ra tiễn. Khổng Minh ân cần mời rượu. Đang tiệc, bỗng có người say ngất ngưởng đi vào, vái dài một cái rồi té lên chiếu ngồi. Ôn lấy làm kỳ quái, hỏi Khổng Minh rằng: - Người này là thế nào? Khổng Minh nói: - Người ấy họ Tần, tên Bật, tự là Tử Sắc, hiện đang làm quan học sĩ ở Ích Châu. Ôn cười, nói: - Tiếng là học sĩ, vi tất trong bụng đã có chút gì! Bật nghiêm sắc mặt, nói: - Trong Thục này, dẫu đứa trẻ con cũng còn biết học, huống chi là ta! Ôn nói: - Thế hãy xin hỏi ông học sách gì? Bật đáp: - Trên từ thiên văn, dưới đến địa lý, tam giáo cửu linh, bách gia chư tử, cái gì ta chẳng thông, chuyện hay dở xưa nay cùng là kinh truyện thánh hiền, cái gì ta chẳng hiểu! Ôn cười, nói: - Ông đã khoe như thế, tôi xin hỏi ngay việc

liú , zhu zi bǎi jia , wú suǒ bù tong ; gǔ jin xīng fèi , shèng xián jīng chuán , wú suǒ bù lǎn . " wen xiào yue : " gong jì chu dà yán , qǐng jí yǐ tian wèi wèn : tian yǒu tóu hu ? " mì yue : " yǒu tóu . " wen yue : " tóu zài hé fang ? " mì yue : " zài xi fang . " shi " yún :? nǎi juàn xi gù .? yǐ cǐ tuī zhì , tóu zài xi fang yě . " wen yòu wèn : " tian yǒu ēr hu ? " mì dá yue : " tian chǔ gao ér ting bì . " shi " yún :? háo míng lè gao , sheng wén yú tian .? wú ēr hé néng ting ? " wen yòu wèn : " tian yǒu zú hu ? " mì yue : " yǒu zú . " shi " yún :? tian bù jian nán .? wú zú hé néng bù ? " wen yòu wèn : " tian yǒu xìng hu ? " mì yue : " qǐ de wú xìng ! " wen yue : " hé xìng ? " mì dá yue : " xìng liú . " wen yue : " hé yǐ zhì zhì ? " mì yue : " tian zi xìng liú , yǐ gù zhì zhì . " wen yòu wèn yue : " rì sheng yú dong hu ? " mì duì yue : " sui sheng yú dong , ér méi yú xi . " cǐ shí qín mì yǔ yán qīng lǎng , dá wèn rú liú , mǎn zuò jie jing . zhang wen wú yǔ , mì nǎi wèn yue : " xian sheng dong wú míng shì , jì yǐ tian shì xià wèn , bì néng shen míng tian zhì lǐ . xí hùn dùn jì fen , yin yáng pō pàn ; qing qing zhě shàng fú ér wèi tian , zhòng zhuó zhě xià níng ér wèi dì ; zhì

地理，三教九流，诸子百家，无所不通；古今兴废，圣贤经传，无所不览。”温笑曰：“公既出大言，请即以天为问：天有头乎？”宓曰：“有头。”温曰：“头在何方？”宓曰：“在西方。《诗》云：‘乃眷西顾。’以此推之，头在西方也。”温又问：“天有耳乎？”宓答曰：“天处高而听卑。《诗》云：‘鹤鸣九皋，声闻于天。’无耳何能听？”温又问：“天有足乎？”宓曰：“有足。《诗》云：‘天步艰难。’无足何能步？”温又问：“天有姓乎？”宓曰：“岂得无姓！”温曰：“何姓？”宓答曰：“姓刘。”温曰：“何以知之？”宓曰：“天子姓刘，以故知之。”温又问曰：“日生于东乎？”宓对曰：“虽生于东，而没于西。”此时秦宓语言清朗，答问如流，满座

thông; cổ kim hưng phế, thánh hiền kinh truyền, vô sở bất lâm." Ôn tiểu viết: "Công kí xuất đại ngôn, thỉnh túc dĩ thiên vi vấn: thiên hữu đầu hò?" Mật viết: "Hữu đầu." Ôn viết: "Đầu tại hà phương?" Mật viết: "Tại tây phương. (Thi) Văn: 'Nãi Quyển Tây Cố. Dĩ Thủ Thôi Chi, Đầu Tại Tây Phương Dã.' Ôn hựu vấn: "Thiên hữu nhĩ hò?" Mật đáp viết: "Thiên xử cao nhi thính ti. (Thi) Văn: 'Hạc Minh Cửu Cao, Thanh Văn Vu Thiênn. 'Vô Nhĩ Hà Năng Thính?' Ôn hựu vấn: "Thiên hữu túc hò?" Mật viết: "Hữu túc. (Thi) Văn: 'Thiên Bộ Gian Nan. 'vô túc hà năng bộ?' Ôn hựu vấn: "Thiên hữu tính hò?" Mật viết: "Khởi đắc vô tính!" Ôn viết: "Hà tính?" Mật đáp viết: "Tính lưu." Ôn viết: "Hà dĩ tri chí?" Mật viết: "Thiên tử tính lưu, dĩ cố tri chí." Ôn hựu vấn viết: "Nhật sinh vu đông hò?" Mật đối viết: "Tuy sinh vu đông, nhi một vu tây." Thủ thời tàn mật ngữ ngôn thanh lăng, đáp vấn như lưu, mãn tọa giai kinh. Trương ôn vô ngữ, mật nãi vấn viết: "Tiên sinh đông ngô danh sĩ, kí dĩ thiên sự hạ vấn, tất nồng thâm minh thiên chi lí. Tích hồn độn kí phân, âm dương phẫu phán; khinh thanh giả thượng phù nhi vi thiên, trọng trọc giả hạ ngưng nhi vi địa; chí cộng công thị chiến bại, đầu xúc bắt chu sơn, thiên trụ chiết, địa duy khuyết:

trên trời. Trời có đầu không? Bật nói: - Có đâu. Ôn hỏi: - Đầu ở phương nào? Bật nói: - Ở phương Tây. Kinh Thi có câu: "Nãi quyển tây có" (bèn ngoảnh trông về phương tây), cứ thế mà suy ra, thì đầu trời ở phương tây. Ôn hỏi: - Trời có tai không? Bật nói: - Trời cao mà nghe thấp. Kinh Thi có câu: "Hạc mình cửu cao, thanh vân vu thiên" (con hạc kêu trên chín tầng mây, tiếng nghe đến trời), nếu trời không có tai, sao lại biết nghe? Ôn hỏi: - Trời có chân không? Bật nói: - Có! Kinh Thi có câu: "Thiên bộ gian nan" (bước trời khó nhọc). Nếu không có chân thì bước làm sao được! Ôn hỏi: - Trời có họ không? Bật nói: - Sao lại chẳng có! Ôn hỏi: - Họ gì? Bật nói: - Họ Lưu. Ôn hỏi: - Sao biết là họ Lưu? Bật nói: - Thiên tử (con trời) họ Lưu, cứ thế mà suy thì biết. Ôn hỏi: - Mặt trời mọc ở phương đông, có phải không? Bật nói: - Tuy mọc ở phương đông, nhưng mà lại lặn ở phương tây. Khi ấy, Tần Bật ứng đối trôi chảy, nói năng hoạt bát, cà đấm đều ngồi kinh. Trương Ôn không hỏi vặt được câu gì nữa. Bật mới hỏi lại rằng: - Tiên sinh là danh sĩ Đông Ngô, đã lấy việc trên trời mà hỏi, tất là hiểu sâu lẽ trời. Khi xưa, lúc hồn độn mới mở, âm dương chia biệt, khí nhẹ mà trong thì bay lên thành trời; khí nặng mà đục, thì đọng xuống dưới thành đất. Đến đời họ Cung Công, đánh trận thua, húc đầu vào núi Bất Chu, thì cột trời đổ gãy, mà rường đất sút mẻ, trời

gòng gong shì zhàn bài , tóu chù bù zhōu shān , tian zhù zhé , dì wéi que : tian qing xi bēi , dì xiān dong nán . tian jì qing qing ér shàng fú , hé yǐ qing qí xi bēi hu ? yòu wèi zhì qing qing zhì wài , huán shì hé wù ? yuàn xian sheng jiào wǒ . " zhang wen wú yán kě duì , nǎi bì xí ér xiè yue : " bù yì shǔ zhōng duo chu jùn jié ! qià wén jiǎng lùn , shǐ pú dùn kai máo sai . " kǒng míng kǒng wen xiū kuì , gù yǐ shàn yán jiě zhì yue : " xí xiān wèn nán , jie xì tán ēr . zú xià shen zhī an bang dìng guó zhì dào , hé zài chún chǐ zhī xī zài ! " wen bài xiè . kǒng míng yòu lìng dèng zhì rù wú dá lǐ , jiù yǔ zhang wen tòng xíng . zhang , dèng èr rén bài cí kǒng míng , wàng dong wú ér lái . què shuo wú wáng jiàn zhang wen rù shǔ wèi huán , nǎi jù wén wǔ shang yì . hu jìn chén zòu yue : " shǔ qiǎn dèng zhì tòng zhang wen rù guó dá lǐ . " quán zhao rù . zhang wen bài yú diàn qián , bèi cheng hòu zhǔ , kǒng míng zhì dé , yuàn qíu yǒng jié méng hǎo , tè qiǎn dèng cháng shu yòu lái dá lǐ . quán dà xǐ , nǎi shè yàn dài zhì . quán wèn dèng zhì yue : " ruò wú , shǔ èr guó tòng xin miè wèi , de tian xià tài píng , èr zhǔ fen zhì , qǐ bù lè hu ? " zhī dá

皆惊。张温无语，宓乃问曰：“先生东吴名士，既以天事下问，必能深明天之理。昔混沌既分，阴阳剖判；轻清者上浮而为天，重浊者下凝而为地；至共工氏战败，头触不周山，天柱折，地维缺；天倾西北，地陷东南。天既轻清而上浮，何以倾其西北乎？又未知轻清之外，还是何物？愿先生教我。”张温无言可对，乃避席而谢曰：“不意蜀中多出俊杰！恰闻讲论，使仆顿开茅塞。”孔明恐温羞愧，故以善言解之曰：“席间问难，皆戏谈耳。足下深知安邦定国之道，何在唇齿之戏哉！”温拜谢。孔明又令邓芝入吴答礼，就与张温同行。张、邓二人拜辞孔明，望东吴而来。却说吴王见张温入蜀未还，乃聚文武商议。忽近臣奏曰：“蜀遣邓芝同张温入国答礼。”权召入。张温拜于

thiên khuynh tây bắc, địa hâm đông nam. Thiên kí khinh thanh nhi thượng phù, hà dĩ khuynh kì tây bắc hồ? Hựu vị tri khinh thanh chi ngoại, hoàn thị hà vật? Nguyệt tiên sinh giáo ngã. "Trương ôn vô ngôn khả đối, nãi tị tịch nhi tạ viết: "Bất ý thực trung đa xuất tuấn kiệt! Kháp văn giảng luận, sử phó đồn khai mao tắc." Khổng minh khủng ôn tu quý, có dĩ thiện ngôn giải chi viết: "Tich gian vần nan, gai hí đàm nhĩ. Túc hạ thâm tri an bang định quốc chi đạo, hà tại thần xỉ chi hí tai!" Ôn bái tạ. Khổng minh hựu lệnh dặng chi nhập ngô đáp lễ, tựu dữ trương ôn đồng hành. Trương, dặng nhị nhân bái từ khổng minh, vọng đồng ngô nhí lai. Khước thuyết ngô vương kiến trương ôn nhập thực vị hoàn, nãi tụ văn võ thương nghị. Hốt cận thần tâu viết: "Thục khiễn dặng chi đồng trương ôn nhập quốc đáp lễ." Quyền triệu nhập. Trương ôn bái vu điện tiền, bị xưng hậu chủ, khổng minh chi đức, nguyện cầu vĩnh kết minh hảo, đặc khiển dặng thượng thư hựu lai đáp lễ. Quyền đại hỉ, nãi thiết yến đãi chi. Quyền vẫn dặng chi viết: "Nhược ngô, thực nhị quốc đồng tâm diệt ngụy, đặc thiên hạ thái bình, nhị chủ phân trì, khởi bất nhạc hồ?" Chi đáp viết: "Thiên vô nhị nhặt, dân vô nhị vương. Như diệt

nghiêng về tây bắc, đất đỏ về đông nam. Trời đã là khí nhẹ mà trong, làm sao lại còn nghiêng góc tây bắc? Vả lại, ở ngoài lầu khí nhẹ và trong, còn có vật gì nữa, xin tiên sinh dạy cho tôi được biết? Trương Ôn không biết đổi đáp ra sao, mới đứng dậy tạ rằng: - Tôi không ngờ trong Thục lầm người tuấn kiệt thế này, nghe lời ngài giảng luận, khiến tôi mở được đường ngu dốt. Khổng Minh chữa thẹn cho Trương Ôn, nói rằng: - Túc hạ vốn tinh thông những việc yên dân định nước kia, chứ những lời đùa bỡn này thì có làm gì! Tiệc tan, Ôn lạy tạ Khổng Minh ra về. Khổng Minh lại sai Đặng Chi cùng đi sang Ngô. Hai người lạy từ Khổng Minh đi Giang Đông. Ngô vương thấy Trương Ôn chưa về, hỏi cả văn võ lại bàn bạc. Chợt cận thần vào báo rằng Thục sai Đặng Chi theo Trương Ôn sang đáp lễ. Quyền cho mời vào. Trương Ôn quỳ lạy ở trước điện, thuật lại cái việc tử tế của hậu chủ và Khổng Minh, xin kết hiếu mãi với nhau, nên lại sai Đặng thượng thư sang đáp lễ. Quyền mừng lẩm, mở tiệc yến khoản đãi Đặng Chi, rồi bảo rằng: - Nếu bằng hai nước Thục, Ngô đồng tâm mà diệt Ngụy, khi nào được thiên hạ thái bình, hai chúa chia đôi thiên hạ, chẳng hóa vui lẩm ru! Chi đáp rằng: - Trời, không có lẽ hai mặt trời; dân không có lẽ hai chúa. Sau khi diệt được Ngụy rồi, chưa biết trời cho ai? Có một điều là làm vua thì phải sửa đức mình; làm tôi thì phải biết lòng

yue : " tian wú èr rì , mǐn wú èr wáng . rú miè wèi zhì hòu , wèi shí tian mìng suǒ guī hé rén . dàn wèi jun zhě , gè xiū qí dé ; wèi chén zhě , gè jìn qí zhōng : zé zhàn zheng fang xí ěr . " quán dà xiào yue : " jun zhì chéng kuǎn , nǎi rú shì ye ! " suí hòu zèng dèng zhì huán shǔ . zì cǐ wú , shǔ tōng hǎo .

8 què shuo wèi guó xì zuò rén tàn zhī cǐ shì , huǒ sù bào rù Zhōng yuán . wèi zhǔ cáo pī ting zhī , dà nù yue : " wú , shǔ lián hé , bì yǒu tú Zhōng yuán zhì yì yě . bù ruò zhèn xian fá zhī . " yú shì dà jí wén wǔ , shang yì qǐ bing fá wú . cǐ shí dà si mǎ cáo rén , tài wèi jiā xǔ yǐ wáng . shì zhong xin pí chu ban zòu yue : " Zhōng yuán zhì dì , tǔ kuò mǐn xi , ér yù yòng bing , wèi jiàn qí lì . jin rì zhì jì , mò ruò yǎng bing tún tián shí nián , zú shí zú bing , rán

殿前，备称后主、孔明之德，愿求永结盟好，特遣邓尚书又来答礼。权大喜，乃设宴待之。权问邓芝曰：“若吴、蜀二国同心灭魏，得天下太平，二主分治，岂不乐乎？”芝答曰：“天无二日，民无二王。如灭魏之后，未识天命所归何人。但为君者，各修其德；为臣者，各尽其忠：则战争方息耳。”权大笑曰：“君之诚款，乃如是耶！”遂厚赠邓芝还蜀。自此吴、蜀通好。

却说魏国细作人探知此事，火速报入中原。魏主曹丕听知，大怒曰：“吴、蜀连和，必有图中原之意也。不若朕先伐之。”于是大集文武，商议起兵伐吴。此时大司马曹仁、太尉贾诩已亡。侍中辛毗出班奏曰：“中原之地，土阔民稀，而欲用兵，未见其利。今日之计，莫若

ngụy chi hậu, vị thức thiên mệnh sở quy hà nhân. Đãn vi quân giả, các tu kì đức; vi thần giả, các tần kì trung: tắc chiến tranh phương túc nhĩ. "Quyền đại tiêu viết: "Quân chi thành khoản, nãi như thị da!" Toại hậu tặng đãng chi hoàn thực. Tự thủ ngô, thực thông hảo.

trung nghĩa, như thế việc chiến tranh mới tắt được. Quyền cười àm lén, nói: - Ông nói thực thà lầm! Bên hậu tặng cho Đăng Chi về. Từ đó, Ngô, Thực hai bên hòa hiếu với nhau.

khước thuyết ngụy quốc tế tác nhân tham tri thủ sự, hỏa tốc báo nhập trung nguyên. Ngụy chủ tào phi thính tri, đại nộ viết: "Ngô, thực liên hòa, tắt hữu đồ trung nguyên chi ý dã. Bất nhược trẫm tiên phạt chi." Vu thị đại tập văn võ, thương nghị khởi binh phạt ngô. Thủ thời đại Tư Mã tào nhân, thái úy cỗ hủ dĩ vong. Thị trung tân bì xuất ban tấu viết: "Trung nguyên chi địa, thỗ khoát dân hi, nhi dục dụng binh, vị kiến kì lợi. Kim nhật chi kế, mạc nhược dưỡng binh trâu diền thập niên, túc

Lại nói, quân do thám của Ngụy biết được việc ấy, vội vàng báo vào Trung Nguyên. Ngụy chủ nghe tin, giận lắm, nói rằng: - Ngô, Thục liên hòa với nhau, tắt có ý đồ Trung Nguyên của trẫm, trẫm phải đánh trước đi mới được. Bởi thế, họp cả văn võ bàn định việc cất quân sang đánh Ngô. Bấy giờ đại tư mã Tào Nhân, thái úy Giả Hủ đều mất rồi. Có quan thị trung là Tân Tỷ ra ban, tâu rằng: - Ở Trung Nguyên ta, đất thì rộng mà dân thì ít, muốn dùng binh ngay, không được lợi. Chỉ bằng ta hãy nuôi quân, cho đóng đồn làm ruộng mười năm, bấy giờ

hòu yòng zhì , zé wú , shǔ fang kě pò yě . " pi nù yue : " cǐ yu rú zhì lùn yě ! jin wú , shǔ lián hé , zǎo wǎn bì lái qín jìng , hé xiá děng dài shí nián ! " jí chuán zhǐ qǐ bing fá wú . si mǎ yì zòu yue : " wú yǒu Cháng Jiāng zhì xiǎn , fei chuán mò dù . bì xià bì yù jià qín zheng , kě xuǎn dà xiǎo zhàn chuán , cóng cài , yǐng ér rù huái , qū shòu chun , zhì guǎng líng , dù jiang kǒu , jìng qū nán xú : cǐ wèi shàng cè . " pi cóng zhī . yú shì rì yè bìng gong , zào lóng zhōu shí zhī , cháng èr shí yú zhàng , kě róng èr qian yú rén , shou shí zhàn chuán san qian yú zhī . wèi huáng chu wǔ nián qiu ba yuè , huì jù dà xiǎo jiàng shì , lìng cáo zhen wèi qián bù , zhāng liáo , zhāng hé , wén pìn , xú ? děng wèi dà jiang xian xíng , xǔ chǔ , lǚ qián wèi zhōng jūn hù wèi , cáo xiū wèi gé hòu , liú ? , jiǎng jì wèi cān mou guan . qián hòu shuǐ lù jun mǎ san shí yú wàn , kè rì qǐ bing . fēng sī mǎ yì wèi cháng shu pú shè , liù zài xǔ chang , fán guó zhèng dà shì , bìng jie ting yì jué duàn . bù shuo wèi bing qǐ chéng . què shuo dong wú xì zuò tàn zhì cǐ shì , bào rù wú guó . jìn chén huang zòu wú wáng yue : " jin wèi wáng cáo pi , qín zì chéng jià lóng

养兵屯田十年，足食足兵，然后用之，则吴、蜀方可破也。”丕怒曰：“此迂儒之论也！今吴、蜀连和，早晚必来侵境，何暇等待十年！”即传旨起兵伐吴。司马懿奏曰：“吴有长江之险，非船莫渡。陛下必御驾亲征，可选大小战船，从蔡、颖而入淮，取寿春，至广陵，渡江口，径取南徐：此为上策。”丕从之。于是日夜并工，造龙舟十只，长二十余丈，可容二千余人，收拾战船三千余只。魏黄初五年秋八月，会聚大小将士，令曹真为前部，张辽、张郃、文聘、徐晃等为大将先行，许褚、吕虔为中军护卫，曹休为合后，刘晔、蒋济为参谋官。前后水陆军马三十余万，克日起兵。封司马懿为尚书仆射，留在许昌，凡国政大事，并皆听懿决断。不说魏兵起程。却说东吴细作探知

thực túc binh, nhiên hậu dụng chi, tắc ngô, thực phuơng khă phá dă." Phi nộ viết: "Thủ vu nho chi luận dă! Kim ngô, thực liên hòa, tảo vân tất lai xâm cảnh, hà hạ đăng dăi thập niên!" Tức truyền chỉ khởi binh phạt ngô. Tư Mã ý tâu viết: "Ngô hữu trường giang chí hiềm, phi thuyền mạc độ. Bệ hạ tất ngự giá thân chinh, khă tuyển đại tiểu chiến thuyền, tòng thái, dĩnh nhi nhập hoài, thủ thọ xuân, chí quảng lăng, độ giang khău, kính thủ nam từ: thủ vi thượng sách. "Phi tòng chí. Vu thị nhật dạ tịnh công, tạo long chu thập chí, trường nhị thập dư truong, khă dung nhị thiên dư nhânh, thu thập chiến thuyền tam thiên dư chí. Ngụy hoàng sơ ngũ niên thu bát nguyệt, hội tụ đại tiểu tướng sĩ, lệnh tào chân vi tiền bộ, trương liêu, trương cáp, văn sinh, từ hoảng đăng vi đại tướng tiên hành, hứa trú, lữ kiên vi trung quân hộ vệ, tào hưu vi hợp hậu, lưu diệp, tướng tết vi tham mưu quan. Tiền hậu thủy lục quân mã tam thập dư vạn, khắc nhật khởi binh. Phong Tư Mã ý vi thượng thư phó xạ, lưu tại hứa xương, phàm quốc chánh đại sự, tịnh giai thính ý quyết đoạn. Bất thuyết ngụy binh khởi trình. Khuróc thuyết đông ngô tết tác tham tri thử sự, báo nhập ngô quốc. Cận thần hoảng tâu ngô

binh nhiều lương đủ, mới có thể phá được Ngô, Thục. Phi giận, nói: - Ngô, Thục liên hòa, nay mai tất xâm phạm vào nước ta, đợi gì đến mười năm! Lập tức truyền chỉ cát quân sang đánh Ngô. Tư Mã Ý tâu rằng: - Ngô có sông Trường Giang ngăn trở, không có thuyền sang không được. Bệ hạ bằng muôn thân chinh, nên kén thật nhiều chiến thuyền lớn nhỏ, từ đường Sái Dĩnh, vào sông Hoài, cướp lấy Thọ Xuân, rồi tới Quảng Lăng, sang qua cửa sông, đến tắt lấy Nam Từ, đó mới là thượng sách. Phi nghe lời, sai thợ ngày đêm đóng gấp lấy mười chiếc thuyền rộng, mỗi cái dài hai mươi trượng, chở nổi hai nghìn người. Lại thu nhặt thêm hơn ba nghìn chiếc thuyền nữa. Năm Hoàng Sơ nhà Ngụy thứ năm (224), mùa thu, tháng tám. Tào Phi hội cả tướng sĩ lớn nhỏ, sai Tào Chân làm tiền bộ, Trương Liêu, Trương Cáp, Văn Sinh, Từ Hoảng làm đại tướng đi trước, Hứa Chử, Lã Kiền làm trung quân hộ vệ, Tào Hưu làm hợp hậu, Lưu Hoa, Tưởng Tế làm tham mưu. Quân mã thủy lục, cả thảy hơn ba mươi vạn, ngày hôm ấy cát quân đi. Lại phong cho Tư Mã Ý làm thượng thư bộc sạ, ở lại Hứa Đô. Tất cả mọi chính sự lớn nhỏ đều giao cả cho Ý coi sóc. Quân mặt thám dò biết việc ấy, báo về nước Ngô. Cận thần vội vàng vào tâu với Ngô vương rằng: - Ngụy chủ Tào Phi, thân cưỡi thuyền rồng, dẫn hơn ba mươi vạn đại quân thủy, lục, từ đường Sái Dĩnh ra

zhou , tí shuǐ lù dà jun san
shí yú wàn , cóng cài , yǐng
chu huái , bì qū guǎng líng
dù jiang , lái xià jiang nán .
shèn wèi lì hài . " sun quán
dà jīng , jí jù wén wǔ shàng
yì . gù yong yue : " jin zhǔ
shàng jì yǔ xi shǔ lián hé , kě
xiu shu yǔ zhu gé kǒng míng
, lìng qǐ bing chu hàn zhōng ,
yǐ fen qí shì ; yi miàn qiǎn yi
dà jiang , tún bing nán xú yǐ
jù zhì . " quán yue : " fei lù bó
yán bù kě dang cǐ dà rèn .
yong yue : " lù bó yán ? shǒu
jing zhou , bù kě qīng dòng .
" quán yue : " gu fei bù zhì ,
nài yǎn qián wú tì lì zhì rén .
" yán wèi jìn , yi rén cóng
ban bù nèi yīng shēng ér chu
yue : " chén sui bù cái , yuàn
tǒng yī jun yǐ dang wèi bing .
ruò cáo pi qín dù dà jiang ,
chén bì zhǔ qín yǐ xiān diàn
xià ; ruò bù dù jiang , yì sha
wèi bing dà bàn , jìn wèi bing
bù gǎn zhèng shì dòng wú . "
quán shì zhì , nǎi xú shèng
yě . quán dà xǐ yue : " rú de
qing shǒu jiang nán yǐ dài ,
gu hé you zai ! " suì feng xú
shèng wèi an dong jiāng jun
, zǒng ? dou du jiàn yè , nán
xú jun mǎ . shèng xiè en ,
lǐng mìng ér tuì ; jí chuán lìng
jiào zhòng guan jun duo zhì
qì xiè , duo shè jīng qí , yǐ
wèi shǒu hù jiang àn zhì jì .
hu yí rén tǐng shen chu yue :
" jin rì dà wáng yǐ zhòng rèn

此事，报入吴国。近臣慌奏吴王曰：“今魏王曹丕，亲自从驾龙舟，提水陆大军三十余万，从蔡、颖出淮，必取广陵渡江，来下江南。甚为利害。”孙权大惊，即聚文武商议。顾雍曰：“今主上既与西蜀连和，可修书与诸葛亮，令起兵出汉中，以分其势；一面遣一大将，屯兵南徐以拒之。”权曰：“非陆伯言不可当此大任。雍曰：“陆伯言镇守荆州，不可轻动。”权曰：“孤非不知，奈眼前无替力之人。”

言未尽，一人从班部内应声而出曰：“臣虽不才，愿统一军以当魏兵。若曹丕亲渡大江，臣必主擒以献殿下；若不渡江，亦杀魏兵大半，今魏兵不敢正视东吴。”权视之，乃徐盛也。权大喜曰：“如得卿守江南一带，孤何忧哉！”遂封徐盛为安东将军

vương viết: "Kim ngụy vương tào phi, thân tự thừa giá long chu, đế thủy lục đại quân tam thập dư vạn, tòng thái, dĩnh xuất hoài, tất thủ quảng lăng độ giang, lai hạ giang nam. Thậm vi lợi hại." Tôn quyền đại kinh, tức tụ văn võ thương nghị. Cố ung viết: "Kim chủ thương kí dữ tây thực liên hòa, khả tu thư dữ Gia Cát khổng minh, lệnh khởi binh xuất hán trung, dĩ phân kí thê; nhất diện khiên nhất đại tướng, truân binh nam từ dĩ cự chí." Quyền viết: "Phi lục bá ngôn bất khả đương thử đại nhâm." Ung viết: "Lục bá ngôn trấn thủ kinh châu, bất khả khinh động." Quyền viết: "Cô phi bất tri, nại nhẫn tiền vô thế lực chi nhân." Ngôn vị tần, nhất nhân tòng ban bộ nội ứng thanh nhi xuất viết: "Thần tuy bất tài, nguyện thông nhất quân dĩ đương ngụy binh. Nhược tào phi thân độ đại giang, thần tất chủ cầm dĩ hiến điện hạ; nhược bất độ giang, diệc sát ngụy binh đại bán, kim ngụy binh bất cảm chánh thị đồng ngô." Quyền thi chí, nãi từ thịnh dã. Quyền đại hỉ viết: "Như đắc khanh thủ giang nam nhất đáy, cô hà ưu tai!" Toại phong từ thịnh vi an đồng tướng quân, tổng trấn đô đốc kiến nghiệp, nam từ quân mã. Thịnh tạ ân, lĩnh mệnh nhi thối; tức truyền lệnh giáo chúng quan quân đa trí khí giới, đa thiết tinh ki, dĩ vi thủ hộ giang

sông Hoài, lấy Giang Lăng để qua sông hạ Giang Nam ta, thế quân rất là lợi hại. Tôn Quyền cả kinh, hội cả văn võ lại bàn luận. Cố Ung tâu rằng: - Nay chúa thượng đã liên hòa với Thục, một mặt nên viết một phong thư đưa cho Gia Cát Khổng Minh, xui hắn cất quân ra Hán Trung để chia bớt thế lực của quân Ngụy đi. Một mặt sai đại tướng đóng quân ở Nam Từ đánh nhau với giặc. Tôn Quyền nói: - Ngoài Lục Bá Ngôn ra, không ai đương nổi việc lớn này. Cố Ung nói: - Bá Ngôn trấn thủ ở Kinh Châu, không nên khinh động. Quyền nói: - Cô vẫn biết thế, nhưng hiện nay không có ai đỡ được cho Cô. Có một người ở trong đám dạ một tiếng, bước ra nói rằng: - Tôi tuy bất tài, xin lĩnh một đạo quân chống nhau với quân Ngụy. Nếu Tào Phi sang sông, tôi xin bắt sống về dâng điện hạ; ví bằng không sang, cũng xin giết một nửa số quân Ngụy, khiến chúng không dám nhòm ngó đến Đông Ngô ta nữa. Tôn Quyền trông ra thì là Từ Thịnh, mừng mà nói rằng: - Nếu được ngươi giữ một dải Giang Nam, thì Cô còn lo gì nữa! Liên phong cho Từ Thịnh làm An Đông tướng quân tổng thống cả quân mã ở Kiến Nghiệp, Nam Từ Thịnh tạ ân, lĩnh mệnh từ tạ trở ra truyền cho các tướng sắm sửa khí giới, tinh kỳ cho nhiều, để phòng giữ mặt sông. Bỗng có một người đứng phắt ra thưa rằng: - Nay đại vương đem công việc tài đinh, ủy thác cho tướng quân; muốn phá

wěi tuo jiāng jun , yù pò wèi
bing yǐ qín cáo pi , jiāng jun
hé bù zǎo fa jun mǎ dù jiang
, yú huái nán zhì dì yíng dí ?
zhí dài cáo pi bing zhì , kǒng
wú jí yǐ . " shèng shì zhì , nǎi
wú wáng zhí sun sháo yě .
sháo zì gong lǐ , guan shòu
yáng wei jiāng jun , céng zài
guǎng líng shǒu yù ; nián
yòu fù qì , jí yǒu dǎn yǒng .
shèng yue : " cáo pi shì dà ;
gèng yǒu míng jiāng wèi xiān
feng , bù kě dù jiāng yíng dí .
dài bǐ chuán jie jí yú bēi àn ,
wú zì yǒu jì pò zhì . " sháo
yue : " wú shǒu xià zì yǒu
san qian jun mǎ , gèng jiān
shen zhì guǎng líng lù shì ,
wú yuàn zì qù jiāng bēi , yǔ
cáo pi jué yǐ sī zhàn . rú bù
shèng , gan dang jun lìng . "
shèng bù cóng . sháo jian
zhí yào qù , shèng zhì shì bù
kěn , sháo zài san yào xíng .
shèng nù yue : " rǔ rú cǐ bù
ting hào lìng , wú an néng
zhì zhu jiāng hu ? " chì wǔ
shì tui chu zhǎn zhì . dao fǔ
shǒu yǒng sun sháo chu
yuán mén zhì wài , lì qǐ ? qí .
sháo bù jiāng fei bào sun
quán . quán ting zhì , jí
shàng mǎ lái jiù . wǔ shì qià
dài xíng xíng , sun quán zǎo
dào , hè sǎn dao fǔ shǒu , jiù
liǎo sun sháo . sháo ku zòu
yue : " chén wǎng nián zài
guǎng líng , shen zhì dì lì ;
bù jiù nǎ lǐ yǔ cáo pi qian sha

，总镇都督建业、南徐军马。盛谢恩，领命而退；即传令教众官军多置器械，多设旌旗，以为守护江岸之计。忽一人挺身出曰：“今日大王以重任委托将军，欲破魏兵以擒曹丕，将军何不早发军马渡江，于淮南之地迎敌？直待曹丕兵至，恐无及矣。”盛视之，乃吴王侄孙韶也。韶字公礼，官授扬威将军，曾在广陵守御；年幼负气，极有胆勇。盛曰：“曹丕势大；更有名将为先锋，不可渡江迎敌。待彼船皆集于北岸，吾自有计破之。”韶曰：“吾手下自有三千军马，更兼深知广陵路势，吾愿自去江北，与曹丕决一死战。如不胜，甘当军令。”盛不从。韶坚执要去，盛只是不肯，韶再三要行。盛怒曰：“汝如此不听号令，吾安能制诸将乎？”叱武士推出斩之。刀斧手拥孙韶出辕

ngạn chi kê. Hốt nhát nhân đĩnh
thân xuất viết: "Kim nhật đại
vương dĩ trọng nhâm ủy thác
tướng quân, dục phá ngụy binh
dĩ cầm tào phi, tướng quân hà
bắt tảo phát quân mã độ giang,
vu hoài nam chí địa nghênh
địch? Trực đãi tào phi binh chí,
khủng vô cập hĩ." Thịnh thi chí,
nãi ngô vương chất tôn thiều
dã. Thiều tự công lễ, quan thụ
dương uy tướng quân, tằng tại
quảng lăng thủ ngụ; niên âu
phụ khí, cực hữu đàm dũng.
Thịnh viết: "Tào phi thế đại;
canh hữu danh tương vi tiên
phong, bắt khâ độ giang
nghênh địch. Đãi bì thuyền giao
tập vu bắc ngạn, ngô tự hữu kế
phá chí." Thiều viết: "Ngô thủ
hạ tự hữu tam thiên quân mã,
canh kiêm thâm tri quảng lăng
lộ thế, ngô nguyện tự khứ giang
bắc, dũ tào phi quyết nhất tử
chiến. Như bất thắng, cam
đương quân lệnh." Thịnh bắt
tòng. Thiều kiên chấp yếu khứ
thịnh chỉ thị bắt khẳng, thiều tái
tam yếu hành. Thịnh nộ viết:
"Nhữ như thử bắt thính hiệu
lệnh, ngô an năng chế chư
tướng hồ?" Sát võ sĩ thôi xuất
trảm chí. Đao phủ thủ ứng tôn
thiều xuất viên môn chi ngoại,
lập khởi tạo kì. Thiều bộ tướng
phi báo tôn quyền. Quyền thính
tri, cấp thương mã lai cứu. Võ
sĩ kháp đãi hành hình, tôn
quyền tảo đáo, hát tán đao phủ
thủ, cứu liêu tôn thiều. Thiều

quân Ngụy để bắt sống Tào Phi, sao tướng quân không đưa quân sang sông cho sớm đến Hoài Nam mà nghênh địch có được không? Nếu đợi quân Ngụy tới nơi, còn chống chế làm sao cho kịp? Từ Thịnh trông ra thì là Tôn Thiều, cháu gọi Ngô vương bằng chú. Tôn Thiều tự là Công Lễ, hiện đang làm Dương võ tướng quân, trước đã trấn giữ ở Quảng Lăng. Thiều tuy ít tuổi nhưng tính khí khái, có sức lực, can đảm lắm. Từ Thịnh nói: - Thế quân Tào Phi to lầm, lại có danh tướng làm tiên phong, ta không nên sang sông nghênh địch. Đợi khi nào thuyền bên kia tụ ở cả bắc ngạn, ta khắc có mạo phá được. Thiều nói: - Thủ hạ tôi có ba nghìn quân mã, tôi lại quen thuộc đường đất Quảng Lăng, vậy xin một mình lên Giang Bắc, quyết liều chết một trận với Tào Phi, nếu không thắng được, xin chịu quân lệnh. Từ Thịnh không nghe. Thiều nhất định xin đi. Thịnh cũng nhất định không cho. Thiều vật nài hai ba lần nữa. Thịnh giận, nói rằng: - Người không nghe hiệu lệnh của ta thế này, ta còn trị làm sao được các tướng? Lập tức quát võ sĩ lôi Tôn Thiều ra chém. Quân đao phủ điệu Thiều ra đến cửa dinh, dựng một lá cờ thâm, sấp sửa khai đao. Bộ tướng của Thiều phi báo với Tôn Quyền. Quyền vội vàng phi ngựa đi ngay. Võ sĩ sắp hành hình thì Tôn Quyền tới kịp, quát dẹp đao phủ ra, cứu được Thiều. Thiều khóc, nói: - Tôi trước kia đã ở Quảng Lăng, quen thuộc

, zhí dài ta xià liǎo Cháng Jiāng , dong wú zhī rì xiù yǐ ! " quán jìng rù yíng lái . xú shèng yíng jie rù zhàng , zòu yue : " dà wáng mìng chén wèi dou du , tí bing jù wèi ; jin yáng wei jiāng jun sun sháo , bù zun jun fǎ , wéi lìng dang zhǎn , dà wáng hé gù shè zhì ? " quán yue : " sháo yǐ xiě qì zhì zhuàng , wù fàn jun fǎ , wàn xi kuan shù . " shèng yue : " fǎ fei chén suǒ lì , yì fei dà wáng suǒ lì , nǎi guó jia zhì diǎn xíng yě . ruò yǐ qín ér miǎn zhì , hé yǐ lìng zhòng hu ? " quán yue : " sháo fàn fǎ , běn yìng rèn jiāng jun chǔ zhì ; nài cǐ zi sui běn xìng yú shì , rán gu xiong shèn ài zhì , cì xìng sun ; yú gu pō yǒu láo jí . jin ruò sha zhì , fù xiong yì yǐ . " shèng yue : " qiè kàn dà wáng zhì miàn , jì xià sī zuì . " quán lìng sūn sháo bài xiè . sháo bù kěn bài , lì sheng ér yán yue : " jù wú zhì jiàn , zhì shì yǐn jun qù pò cáo pi ! biàn sī yě bù fú nǐ de jiàn shí ! " xú shèng biàn sè . quán chì tuì sun sháo , wèi xú shèng yue : " biàn wú cǐ zi , hé sún yú bìng ? jin hòu wù zài yòng zhì . " yán qì zì huí . shì yè , rén bào xú shèng shuo : " sun sháo yǐn běn bù san qian jing bing , qian dì guò jiang qù liǎo . " shèng kǒng yǒu

门之外，立起皂旗。韶部将飞报孙权。权听知，急上马来救。武士恰待行刑，孙权早到，喝散刀斧手，救了孙韶。韶哭奏曰：“臣往年在广陵，深知地利；不就那里与曹丕厮杀，直待他下了长江，东吴指日休矣！”

权径入营来。徐盛迎接入帐，奏曰：“大王命臣为都督，提兵拒魏；今扬威将军孙韶，不遵军法，违令当斩，大王何故赦之？”权曰：“韶倚血气之壮，误犯军法，万希宽恕。”盛曰：“法非臣所立，亦非大王所立，乃国家之典刑也。若以亲而免之，何以令众乎？”权曰：“韶犯法，本应任将军处治；奈此子虽本姓俞氏，然孤兄甚爱之，赐姓孙；于孤颇有劳绩。今若杀之，负兄义矣。”盛曰：“且看大王面，寄下死罪。”权令孙韶拜谢。韶不肯拜，

khôc tâu viết: "Thần vắng niên tại quảng lăng, thâm tri địa lợi; bắt tựu na lí dữ tào phi tư sát, trực đãi tha hạ liễu trường giang, đông ngô chỉ nhật hưu hĩ!" Quyền kính nhập doanh lai. Từ thịnh nghênh tiệp nhập trưởng, tâu viết: "Đại vương mệnh thần vi đô đốc, đề binh cự ngụy; kim dương uy tướng quân tôn thiều, bắt tuân quân pháp, vi lệnh đương trám, đại vương hà có xá chi?" Quyền viết: "Thiều ỷ huyết khí chí tráng, ngộ phạm quân pháp, vạn hi khoan thứ." Thịnh viết: "Pháp phi thần sở lập, diệc phi đại vương sở lập, nãi quốc gia chi điển hình dã. Nhược dĩ thân nhi miễn chí, hà dĩ lệnh chúng hò?" Quyền viết: "Thiều phạm pháp, bốn ứng nhâm tướng quân xử tri; nại thủ tử tuy bỗn tính du thị, nhiên cõ huynh thậm ái chí, tú tính tôn; vu cõ pha hữu lao tích. Kim nhược sát chí, phụ huynh nghĩa hĩ." Thịnh viết: "Thả khán đại vương chí diện, kí hạ tử tội." Quyền lệnh tôn thiều bái tạ. Thiều bất khảng bái, lệ thanh nhì ngôn viết: "Cư ngô chí kiến, chỉ thị dẫn quân khứ phá tào phi! Tiên tử dã bắt phục nhĩ đích kiến thức!" Từ thịnh biến sắc. Quyền sát thối tôn thiều, vi từ thịnh viết: "Tiện vô thủ tử, hà tồn vu binh? Kim hậu vật tái dụng chí." Ngôn cật tự hồi. Thị dạ, nhân báo từ thịnh thuyết:

cả đường đất, nên nhân lúc này đánh ngay Tào Phi đi. Nếu để hắn sang được sông, thì Đông Ngô ta chẳng mấy bữa nữa là hỏng mất! Tôn Quyền vào trại. Từ Thịnh ra rước vào trong trưởng, rồi tâu rằng: - Đại vương sai tôi làm đô đốc, cầm quân ra cự nhau với Ngụy. Tôn Thiều không tuân quân pháp, đáng lẽ nên chém, sao đại vương lại tha? Quyền nói: - Thiều cậy sức khỏe, lõ phạm phải quân lệnh, xin tướng quân hãy thử cho nó phen này. Thịnh nói: - Phép, không phải do tôi đặt ra, cũng không phải do đại vương đặt ra, mà là luật chung của nhà nước. Nếu cứ người thân thì tha, làm sao sai khiên được kẻ khác? Quyền nói: - Thiều nó phạm phép, đáng lẽ mặc ý tướng quân xử trị mới phải. Vì nó tuy là họ Du, nhưng xưa kia anh ta yêu nó lắm, cho đổi làm họ Tôn. Vả nó cũng có công lao với Cõ nữa, nếu giết đi thì phụ mất bụng anh ta! Thịnh nói: - Nể có đại vương đây, hãy xin gửi cái tội chết ở đó! Quyền sai Tôn Thiều lạy tạ. Thiều nhất định không lạy, lại quát to lên rằng: - Cứ như ý kiến của ta thì chỉ dẫn quân sang phá Tào Phi là phải. Ta dù chết chẳng nữa cũng không phục cái kiến thức của ngươi! Từ Thịnh tái mặt lại, Tôn Quyền quát mắng Tôn Thiều đuổi ra, rồi bảo Thịnh rằng: - Nếu không có hắn, thì có thiệt gì cho Đông Ngô? Từ sau chớ dùng hắn nữa. Nói đoạn trở về. Đêm hôm ấy, có người báo với Từ Thịnh rằng Tôn Thiều dẫn ba nghìn quân

shī , yú wú wáng miàn shàng
bù hǎo kàn , nǎi huàn ding
fèng shòu yǐ mì jì , yǐn san
qian bing dù jiang jie yìng .
què shuo wèi zhǔ jià lóng
zhou zhì guǎng líng , qían bù
cáo zhen yǐ líng bing liè yú
dà jiang zhì àn . cáo pi wèn
yue : " jiang àn yǒu duo shǎo
bing ? " zhen yue : " gé àn
yuǎn wàng , bìng bù jiàn yì
rén , yì wú jīng qí yíng zhài .
" pi yue : " cǐ bì guǐ jí yě .
zhèn zì wǎng guan qí xu shí . " yú shì dà kai jiang dào ,
fàng lóng zhou zhí zhì dà
jiang , bó yú jiang àn . chuán
shàng jiàn lóng fèng rì yuè
wǔ sè jīng qí , yí luán cù
yǒng , guāng yào shè mù .
cáo pi duan zuò zhou zhong
, yáo wàng jiang nán , bù
jiàn yí rén , huí gù liú ? ,
jiǎng jì yue : " kě dù jiang fǒu
? " ? yue : " bìng fǎ shí shí
xu xu . bǐ jiàn dà jun zhì , rú
hé bù zuò zhěng bēi ? bì xià
wèi kě zào cì . qiè dài san
wǔ rì , kàn qí dòng jìng , rán
hòu fa xian feng dù jiang yǐ
tàn zhì . " pi yue : " qīng yán
zhèng hé zhèn yì . " shì rì
tian wǎn , sù yú jiang zhong .
dang yè yuè hei , jun shì jie
zhí deng huǒ , míng yào tian
dì , qià rú bái zhòu . yáo
wàng jiang nán , bìng bù jiàn
bàn diǎn ér huǒ guang . pi
wèn zuǒ yòu yue : " cǐ hé gù
yě ? " jìn chén zòu yue : "

厉声而言曰：“据吾之见，只是引军去破曹丕！便死也不服你的见识！”徐盛变色。权叱退孙韶，谓徐盛曰：“便无此子，何损于兵？今后勿再用之。”言讫自回。是夜，人报徐盛说：“孙韶引本部三千精兵，潜地过江去了。”盛恐有失，于吴王面上不好看，乃唤丁奉授以密计，引三千兵渡江接应。却说魏主驾龙舟至广陵，前部曹真已领兵列于大江之岸。曹丕问曰：“江岸有多少兵？”真曰：“隔岸远望，并不见一人，亦无旌旗营寨。”丕曰：“此必诡计也。朕自往观其虚实。”于是大开江道，放龙舟直至大江，泊于江岸。船上建龙凤日月五色旌旗，仪銮簇拥，光耀射目。曹丕端坐舟中，遥望江南，不见一人，回顾刘晔、蒋济曰：“可渡江否？”晔曰：“兵法实实虚虚。彼

"Tôn thiều dẫn bốn bộ tam thiên tinh binh, tiềm địa quá giang khứ liễu." Thịnh khùng hữu thất, vu ngô vương diện thượng bát hảo khán, nãi hoán đinh phụng thụ dĩ mật kế, dẫn tam thiên binh độ giang tiếp ứng. Khước thuyết ngụy chủ giá long chu chí quǎng lăng, tiền bộ tào chân dĩ lĩnh binh liệt vu đại giang chi ngạn. Tào phi vấn viết: "Giang ngạn hữu đa thiểu binh?" Chân viết: "Cách ngạn viễn vọng, tịnh bất kién nhất nhân, diệc vô tinh kì doanh trại." Phi viết: "Thử tất quý kế dã. Trẫm tự vãng quan kì hư thật." Vu thị đại khai giang đạo, phóng long chu trực chí đại giang, bạc vu giang ngạn. Thuyền thượng kiến long phượng nhật nguyệt ngũ sắc tinh kì, nghi loan thốc ủng, quang diệu xạ mục. Tào phi đoán tọa chu trung, diệu vọng giang nam, bất kién nhất nhân, hồi cố lưu diệp, tương tể viết: "Khả độ giang phủ?" Diệp viết: "Binh pháp thật thật hư hư. Bỉ kién đại quân chí, như hà bất tác chỉnh bí? Bệ hạ vị khả tạo thú. Thả đãi tam ngũ nhật, khán kì động tĩnh, nhiên hậu phát tiên phong độ giang dĩ tham chí." Phi viết: "Khanh ngôn chánh hợp trẫm ý." Thị nhật thiên văn, túc vu giang trung. Đương dạ nguyệt hắc, quân sĩ giai chấp đăng hỏa, minh diệu thiên địa, kháp như

bản bộ, lén sang qua sông mất rồi. Từ Thịnh ngại có mặt Ngô vương, mới gọi Đinh Phụng vào, dặn dò mật kế, sai dẫn ba ngàn quân mã qua sông tiếp ứng.

Lại nói, Ngụy chủ cưỡi thuyền rộng đi đến Quảng Lăng, tiền bộ là Tào Chân đã dẫn quân ở bờ sông đại giang rồi. Tào Phi hỏi rằng: - Quân bên sông nhiều hay ít? Tào Chân trả lời rằng: - Cách bờ bên này trông sang, không thấy một người nào, mà cũng không có tinh kỳ, dinh trại gì cả. Phi nói: - Đó là quý kế đấy, để trẫm đến nơi xem hư thực ra sao mới được. Thế rồi, Phi sai mở rộng đường sông, thả thuyền ròng vào thẳng đại giang, đậu cả ở bến. Trên thuyền cắm những cờ long, phượng, nhật, nguyệt, tinh kỳ, nghi trượng sáng quắc một vùng. Tào Phi ngồi chêm chệ trong thuyền, xa xa nhìn sang phía nam, không thấy bóng một người nào, bèn ngoảnh lại bảo Lưu Hoa, Tưởng Tế rằng: - Có nên sang bên kia sông không? Hoa tâu rằng: - Binh pháp thực hóa hư, hư hóa thực. Bên kia thấy đại quân ta đến, tài gì chẳng có phòng bị, bệ hạ chưa nên vội vã sang ngay. Đợi năm ba bữa xem động tĩnh thế nào, rồi hãy cho tiên phong sang trước nghe ngóng mới được. Phi nói: - Người nói chính hợp ý trẫm! Chiều tối hôm ấy, Phi cầm thuyền nghỉ ở giữa sông. Đêm không có trăng, trời tối như mực, quân sĩ đốt đuốc sáng trưng, trời đất như ban ngày. Nhưng trông

xiǎng wén bì xià tian bing lái dào , gù wàng feng táo cuàn ěr . " pi àn xiào . jí zhì tian xiǎo , dà wù mí mèn , duì miàn bù jiàn . xu yú feng qǐ , wù sǎn yún shou , wàng jiàn jiang nán yi dài jie shì lián chéng : chéng lóu shàng qiang dao yào rì , biàn chéng jìn cha jing qí hào dài . qǐng kè shù cì rén lái bào : " nán xú yán jiang yi dài , zhí zhì shí tou chéng , yì lián shù bǎi lǐ , chéng guo zhou che , lián mián bù jué , yì yè chéng jiù . " cáo pi dà jīng . yuán lái xú shèng shù fú lú wěi wèi rén , jìn chuan qing yi , zhí jing qí , lì yú jiā chéng yí lóu zhì shàng . wèi bing jiàn chéng shàng xǔ duo rén mǎ , rú hé bù dǎn hán ? pi tàn yue : " wèi sui yǒu wǔ shì qiān qún , wú suǒ yòng zhì . jiang nán rén wù rú cǐ , wèi kě tú yě ! "

见大军至，如何不作整备？陛下未可造次。且待三五日，看其动静，然后发先锋渡江以探之。”丕曰：“卿言正合朕意。”是日天晚，宿于江中。当夜月黑，军士皆执灯火，明耀天地，恰如白昼。遥望江南，并不见半点儿火光。丕问左右曰：“此何故也？”近臣奏曰：“想闻陛下天兵来到，故望风逃窜耳。”丕暗笑。及至天晓，大雾弥漫，对面不见。须臾风起，雾散云收，望见江南一带皆是连城：城楼上枪刀耀日，遍城尽插旌旗号带。顷刻数次人来报：“南徐沿江一带，直至石头城，一连数百里，城郭舟车，连绵不绝，一夜成就。”曹丕大惊。原来徐盛束缚芦苇为人，尽穿青衣，执旌旗，立于假城疑楼之上。魏兵见城上许多人马，如何不胆寒？丕叹曰：“魏虽有武士千群，

bạch trú. Diêu vọng giang nam, tĩnh bất kiến bán điểm nhí hỏa quang. Phi vấn tả hữu viết: "Thủ hà có dã?" Cận thần tâu viết: "Tưởng văn bệ hạ thiên binh lai đáo, cố vọng phong đài thoán nhĩ." Phi ám tiêu. Cập chí thiên hiểu, đại vụ mê mạn, đối diện bất kiến. Tu du phong khởi, vụ tán vân thu, vọng kiến giang nam nhất đái giai thị liên thành: thành lâu thương thương đao diệu nhật, biến thành tần sáp tinh kì hào đái. Khoảnh khắc số thứ nhân lai báo: "Nam từ duyên giang nhất đái, trực chí thạch đầu thành, nhất liên số bách lí, thành quách chu xa, liên miên bất tuyệt, nhất dạ thành tựu." Tào phi đại kinh. Nguyên lai từ thịnh thúc phục lô vi vi nhân, tần xuyên thanh y, chấp tinh kì, lập vu giả thành nghi lâu chi thương. Ngụy binh kiến thành thương hứa đa nhân mã, như hà bất đảm hàn? Phi thán viết: "Ngụy tuy hữu võ sĩ thiên quân, vô sở dụng chi. Giang nam nhân vật như thử, vị khả đắc dã!"

sang bên kia sông, lại tuyệt nhiên không thấy có đèn lửa gì cả. Tào Phi hỏi tả hữu rằng: - Đó là có làm sao? Cận thần tâu rằng: - Đây hẳn là họ nghe thấy đại quân của bệ hạ đến, cho nên chạy trốn mất cả rồi! Phi túm tím cười thầm. Đến gần sáng, sương mù dày đặc, giáp mặt không trông thấy nhau. Phút chốc, nỗi cơn gió, trôi sang một dải Giang Nam thấy thành trì liên tiếp nhau, trên địch lâu gươm giáo sáng quắc, tinh kỳ pháp phói rợp trời. Trong một lát, năm bảy tin lại báo rằng: - Suốt dọc sông Nam Từ, đến thẳng thành Thạch Đầu, liên tiếp nhau vài trăm dặm, thành quách, xe thuyền chi chít, chỉ có một đêm là làm xong cả. Tào Phi thất kinh. Nguyên là Từ Thịnh sai bó cỏ làm người giả, cho mặc toàn áo xanh, tay cầm tinh kỵ, đứng cả trên lâu thành giả. Quân Ngụy trông thấy quân mã đông như kiến, tài nào chẳng rụng rời hết vía! Tào Phi than rằng: - Ngụy dẫu có nghìn bợn võ sĩ cũng không làm được trò gì! Nhân vật Giang Nam giỏi như thế, chả dễ đánh được!

9 zhèng jīng yà xiàn , hu rán
kuáng fēng dà zuò , bái làng
tao tian , jiāng shuǐ jiàn shí
lóng páo , dà chuán jiāng fù .
cáo zhēn huāng lìng wén pìn
chēng xiǎo zhōu jí lái jiù jià .
lóng zhōu shàng rén lì zhàn
bù zhù . wén pìn tiào shàng
lóng zhōu , fù pì xià de xiǎo
zhōu , ben rù hé gǎng . hu
liú xīng mǎ bào dào : " zhào
yún yǐn bīng chū yáng píng
guān , jìng qǔ Cháng ān . " pì
ting de , dà jīng shi sè , biàn
jiào huí jun . zhòng jun gè zì
ben zǒu . bēi hòu wú bīng
zhuī zhì . pi chuán zhǐ jiào jìn
qì yù yòng zhì wù ér zǒu .
lóng zhōu jiāng cì rù huái ,
hu rán gǔ jiǎo qí míng , hǎn
shēng dà zhèn , cì xié lǐ yí
biao jun sha dào : wèi shǒu
dà jiāng , nǎi sun sháo yě .
wèi bīng bù néng dǐ dang ,
zhé qí dà bàn , yan sǐ zhě
wú shù . zhu jiāng fèn lì jù
chu wèi zhǔ . wèi zhǔ dù
huái hé , xíng bù san shí lǐ ,
huái hé zhōng yí dài lú wěi ,
yù guàn yú yóu , jìn jie huǒ
zhe ; shùn fēng ér xià , fēng
shì shèn jí , huǒ yàn mǎn
kong , jué zhù lóng zhōu . pi
dà jīng , jí xià xiǎo chuán
bàng àn shí , lóng zhōu
shàng zǎo yǐ huǒ zhe . pi

无所用之。江南人物如此，未可图也！”

正惊讶间，忽然狂风大作，白浪滔天，江水溅湿龙袍，大船将覆。曹真慌令文聘撑小舟急来救驾。龙舟上人立站不住。文聘跳上龙舟，负丕下得小舟，奔入河港。忽流星马报道：“赵云引兵出阳平关，径取长安。”丕听得，大惊失色，便教回军。众军各自奔走。背后吴兵追至。丕传旨教尽弃御用之物而走。龙舟将次入淮，忽然鼓角齐鸣，喊声大震，刺斜里一彪军杀到：为首大将，乃孙韶也。魏兵不能抵挡，折其大半，淹死者无数。诸将奋力救出魏主。魏主渡淮河，行不三十里，淮河中一带芦苇，预灌鱼油，尽皆火着；顺风而下，风势甚急，火焰漫空，绝住龙舟。丕大惊，急下小船傍岸时，龙舟上早已火着。

chánh kinh nhạ gian, hốt nhiên cuồng phong đại tác, bạch lăng thao thiên, giang thủy tiên thấp long bào, đại thuyền tương phúc. Tào Chân hoảng lệnh văn sinh xanh tiểu chu cấp lai cứu giá. Long chu thương nhân lập trạm bắt trụ. Văn sinh khiêu thương long chu, phụ phi hạ đắc tiểu chu, bôn nhập hà cảng. Hốt lưu tinh mã báo đáo: "Triệu vân dẫn binh xuất dương bình quan, kính thủ trường an." phi thính đắc, đại kinh thất sắc, tiện giáo hồi quân. Chúng quân các tự bôn tẩu. Bối hậu ngô binh truy chí. Phi truyền chỉ giáo tần khí ngự dụng chi vật nhi tẩu. Long chu tương thứ nhập hoài, hốt nhiên cổ giác tề minh, hảm thanh đại chấn, thứ tà lí nhất bưu quân sát đáo: vi thủ đại tướng, nãi tôn thiều dã. Ngụy binh bất năng để đương, chiết kì đại bán, yêm tử giả vô số. Chư tướng phán lực cứu xuất ngụy chủ. Ngụy chủ độ hoài hà, hành bất tam thập lí, hoài hà trung nhất đáy lô vi, dự quán ngư du, tần gai hỏa trú; thuận phong nhi hạ, phong thế thậm cấp, hỏa diễm mạn không, tuyệt trụ long chu. Phi đại kinh, cấp hạ tiểu thuyền bàng ngạn thời, long chu thương tảo dĩ hỏa trú. Phi

Còn đang kinh ngạc, bỗng nỗi cơn gió to, sóng cuộn ngắt trời, nước sông bắn lên thuyền ướt cả áo long bào, thuyền rồng chòng chành sắp lật. Tào Chân vội vàng sai Văn Sính bơi chiếc thuyền nhỏ lại cứu giá. Người trên thuyền nghiêng ngả. Văn Sính nhảy lên thuyền rồng cõng Tào Phi xuống thuyền nhỏ, bơi vào trong lạch sông. Chợt có ngựa lưu tinh chạy lại báo rằng: - Triệu Vân dẫn quân ra cửa Dương Bình, đi đường tắt lấy Trường An. Tào Phi nghe tin, giật mình mất vía, liền hạ lệnh rút về. Quân sĩ tranh nhau mà chạy, quân Ngô thừa thế đuổi theo. Phi truyền bỏ đồ ngự dụng chạy thực mạng. Khi thuyền sắp vào đến sông Hoài, bỗng trống, tù và nồi rầm rĩ, tiếng hò reo vang trời, một toán quân bắt chợt đánh ra, đại tướng đi đầu là Tôn Thiều. Quân Ngụy không đương nổi, tổn hại mất quá nửa, lăn xuống sông chết đuối rất nhiều. Các tướng lẩn xá vào đánh mới cứu được Ngụy chủ. Ngụy chủ sang qua sông Hoài, đi chưa được ba mươi dặm, bỗng đâu trong đám lau niêng giữa dòng sông không biết đâu mờ vãy vào lúc nào, bỗng cháy bùng cả lên, thuận gió trôi xuống, tràn cả vào đám thuyền rồng. Phi tất tả lên ngựa, chợt lại thấy một toán quân kéo đến, đại tướng đi đầu là Đinh Phụng, Trương Liêu quất ngựa lại

huang máng shàng mǎ . àn shàng yi biao jun sha lái ; wèi shǒu yi jiang , nǎi ding fèng yě . zhang liáo jí pai mǎ lái yíng , bèi fèng yi jiàn shè zhong qí yao , què de xú ? jiù liǎo , tòng bǎo wèi zhǔ ér zǒu , zhé jun wú shù . bèi hòu sun sháo , ding fèng duó de mǎ pǐ , che zhàng , chuán zhi , qì xiè bù jì qí shù . wèi bing dà bài ér huí . wú jiang xú shèng quán huò dà gong , wú wáng zhòng jia shǎng cì . zhang liáo huí dào xǔ chang , jiàn chuang bèng liè ér wáng , cáo pì hòu zàng zhi , bù zài huà xià . què shuo zhào yún yǐn bing sha chu yáng píng guan zhì cì , hu bào chéng xiāng yǒu wén shu dào , shuo yì zhōu qí shuài yong ? jié lián mán wáng mèng huò , qǐ shí wàn mán bing , qin luè sì jùn ; yin cǐ xuān yún huí jun , lìng mǎ chao jian shǒu yáng píng guan , chéng xiāng yù zì nán zheng . zhào yún nǎi jí shou bing ér huí . cǐ shí kǒng míng zài chéng dou zhěng chì jun mǎ , qin zì nán zheng . zhèng shì : fang jiàn dong wú dí běi wèi , yòu kàn xi shǔ zhàn nán mán . wèi zhì shèng fù rú hé , qiě kàn xià wén fēn jiě .

不慌忙上马。岸上一彪军杀来；为首一将，乃丁奉也。张辽急拍马来迎，被奉一箭射中其腰，却得徐晃救了，同保魏主而走，折军无数。背后孙韶、丁奉夺得马匹、车仗、船只、器械不计其数。魏兵大败而回。吴将徐盛全获大功，吴王重加赏赐。张辽回到许昌，箭疮迸裂而亡，曹丕厚葬之，不在话下。却说赵云引兵杀出阳平关之次，忽报丞相有文书到，说益州耆帅雍闿结连蛮王孟获，起十万蛮兵，侵掠四郡；因此宣云回军，令马超坚守阳平关，丞相欲自南征。赵云乃急收兵而回。此时孔明在成都整饬军马，亲自南征。正是：方见东吴敌北魏，又看西蜀战南蛮。未知胜负如何，且看下文分解。

hoảng mang thượng mã. Ngạn thượng nhất bưu quân sát lai; vi thủ nhất tướng, nãi đinh phụng dã. Trương liêu cấp phách mã lai nghênh, bị phụng nhất tiễn xạ trúng kì yêu, khước đắc từ hoảng cứu liêu, đồng bảo ngụy chủ nhi tẩu, chiết quân vô số. Bối hậu tôn thiều, đinh phụng đoạt đắc mã thất, xa trọng, thuyền chỉ, khí giới bắt kẽ kỉ sô. Ngụy binh đại bại nhi hồi. Ngô tướng từ thịnh toàn hoạch đại công, ngô vương trọng gia thưởng tú. Trương liêu hồi đáo hứa xương, tiễn sang bính liệt nhi vong, tào phi hậu táng chi, bắt tại thoại hạ. Khước thuyết triệu vân dẫn binh sát xuất dương bình quan chi thứ, hốt báo thừa tương hữu văn thư đáo, thuyết ích châu kì suất ung khái kết liên man vương mạnh hoạch, khởi thập vạn man binh, xâm lược tú quân; nhân thủ tuyên vân hồi quân, lệnh mã siêu kiên thủ dương bình quan, thừa tương dục tự nam chinh. Triệu vân nãi cấp thu binh nhi hồi. Thủ thời khổng minh tại thành đô chỉnh sức quân mã, thân tự nam chinh. Chánh thị: phương kiến đông ngô địch bắc ngụy, hữu khán tây thực chiến nam man. Vị tri thắng phụ như hà, thả khán hạ văn phân giải

đón, bị Đinh Phụng bắn một phát tên tin vào lưng, may có Từ Hoảng cứu được. Mấy người cùng nhau giữ gìn Ngụy chủ mà chạy. Quân sĩ thiệt hại rất nhiều. Tôn Thiều, Đinh Phụng ở mặt sau, cướp được xe, ngựa, khí giới, không biết bao nhiêu mà kể. Quân Ngụy thua liềng xiềng chạy về. Ngô tướng Từ Thịnh thu được toàn thắng, Ngô vương thưởng cho rất hậu. Trương Liêu về đến Hứa Xương, nhặt tên vỡ ra rồi mất. Tào Phi sai làm ma cực hậu. Nay nói về Triệu Vân, vừa dẫn quân ra khỏi ải Dương Bình, thì có giấy của Khổng Minh đến đòi về, vì có Úng Dĩ ở Ích Châu, kết liên với Mạnh Hoạch, đem mười vạn quân rợ, cướp bóc bốn quận. Khổng Minh sai Mã Siêu giữ vững ải Dương Bình tự mình cầm quân sang đánh dẹp phương nam. Đó là: Vừa thấy Đông Ngô lui Bắc Ngụy, Lại xem Tây Thục đánh nam Man. Chưa biết việc đánh Man được thua thế nào, xem hồi sau sẽ biết.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
087
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo zhu gé chéng
xiang zài yú chéng dou , shì
wú dà xiǎo , jie qin zì cóng
gōng jué duàn . liǎng chuan
zhí mǐn , xin lè tài píng , yè
bù bì hù , lù bù shí yí . yòu
xìng lián nián dà shóu , lǎo
yòu gǔ fù ou ge , fán yù cha
yáo , zheng xian zǎo bàn .
yin cǐ jun xu qì xiè yìng yòng
zhi wù , wú bù wán bēi ; mǐ
mǎn cang áo , cái yíng fǔ kù
.

3 jiàn xìng san nián , yì zhōu
fei bào : mán wáng mèng
huò , dà qǐ mán bing shí wàn
, fàn jìng qín luè . jiàn níng
tài shǒu yong ? , nǎi hàn
cháo shén fang hóu yong chí
zhì hòu , jin jié lián mèng huò
zào fǎn . zang ge jùn tài
shǒu zhu bao , yuè ? jùn tài
shǒu gao dìng , èr rén xiān
liǎo chéng . zhǐ yǒu yōng
chang tài shǒu wáng kàng
bù kěn fǎn . xiān jin yong ? ,
zhu bao , gao dìng san rén
bù xià rén mǎ , jie yǔ mèng
huò wèi xiàng dǎo guan ,

第八十七回
征南寇丞相大兴师
抗天兵蛮王初受执

却说诸葛丞相在于成都，事无大小，皆亲自从公决断。两川之民，忻乐太平，夜不闭户，路不拾遗。又幸连年大熟，老幼鼓腹讴歌，凡遇差徭，争先早办。因此军需器械应用之物，无不完备；米满仓廒，财盈府库。

建兴三年，益州飞报：蛮王孟获，大起蛮兵十万，犯境侵掠。建宁太守雍闿，乃汉朝什方侯雍齿之后，今结连孟获造反。牂牁郡太守朱褒、越嶲郡太守高定，二人献了城。止有永昌太守王伉不肯反。现今雍闿、朱褒、高定三人部下人马，皆与孟获为向导官，攻打永昌郡。今

Đệ bát thập thất hồi chinh
nam khâu thừa tướng đại
hung sự kháng thiên binh
man vương sơ thụ chấp

Khước thuyết Gia Cát thừa tướng tại vu thành đô, sự vô đại tiều, giai thân tự tòng công quyết đoạn. Lưỡng xuyên chi dân, hân nhạc thái bình, dạ bất bế hô, lộ bất thập di. Hựu hạnh liên niên đại thực, lão áu cỗ phúc âu ca, phàm ngộ sai dao, tranh tiên tảo biện. Nhân thủ quân nhu khí giới ứng dụng chi vật, vô bất hoàn bị; mỗ mẫn thương ngoao, tài doanh phủ khô.

HỒI 87 Đánh nam khấu, thừa tướng cắt quân; Chóng thiên binh, Man vương bị bắt

Nói về thừa tướng Gia Cát Lượng ở Thành Đô, bao nhiêu việc lớn nhỏ đều tự mình xử đoán. Dân trong hai Xuyên, vui vẻ thái bình, đêm không phải đóng cửa, ngoài đường không ai thèm nhặt của rơi. Lại luôn mấy năm được mùa to, già trẻ sung sướng ca hát. Gặp có việc sai dịch thì tranh nhau ứng biện, bởi thế đồ quân nhu, khí giới đủ cả, thóc lúa của cải kho nào cũng đầy.

Năm Kiến Hưng thứ ba (226), ở Ích Châu có tin báo rằng: - Man vương là Mạnh Hoạch, cắt mười vạn quân, xâm phạm vào cõi. Quan thái thú Kiến Ninh là Úng Dĩ, nguyên dòng dõi Thập Phương hầu Úng Xỉ nhà Hán khi xưa, nay kết liên với Mạnh Hoạch làm phản, thái thú quận Tường Kha là Chu Bao và thái thú quận Việt Tuấn là Cao Định, hai người dâng mắt thành trì hàng giặc rồi. Chỉ còn thái thú quận Vĩnh Xương là Vương Can không chịu làm phản. Hiện nay quân mã của Úng Dĩ, Chu

gong dǎ yǒng chang jùn . jin
wáng kàng yǔ gong cáo lù
kǎi , huì jí bǎi xìng , sǐ shǒu
cǐ chéng , qí shì shèn jí .
kǒng míng nǎi rù cháo zòu
hòu zhǔ yue : " chén guan
nán mán bù fú , shí guó jiā
zhì dà huàn yě . chén dang
zì lǐng dà jun , qián qù zheng
tǎo . " hòu zhǔ yue " dong
yǒu sun quán , běi yǒu cáo
pi , jin xiāng fù qì zhèn ér qù
, tǎng wú , wèi lái gong , rú
zhì nài hé ? " kǒng míng yue
: " dong wú fang yǔ wǒ guó
jiǎng hé , liào wú yì xin ; ruò
yǒu yì xin , lǐ yán zài bái dì
chéng , cǐ rén kě dang lù xùn
yě . cáo pi xin bài , ? qì yǐ
sàng , wèi néng yuǎn tú ; qiè
yǒu mǎ chao shǒu bǎ hàn
zhong zhu chǔ guan kǒu , bù
bì you yé . chén yòu liù guan
xìng , zhāng bao děng fen
liǎng jun wèi jiù yìng , bǎo bì
xià wàn wú yī shī . jin chén
xian qù sǎo dàng mán fang ,
rán hòu běi fá , yǐ tú Zhōng
yuán , bào xian dì san gù zhì
en , tuo gu zhi zhòng . " hòu
zhǔ yue : " zhèn nián yòu wú
zhi , wéi xiāng fù zhen zhuó
xíng zhī . " yán wèi bì , ban
bù nèi yí rén chu yue : " bù
kě ! bù kě ! " zhòng shì zhī ,
nǎi nán yáng rén yě , xìng
wáng , míng lián , zì wén yí ,
xiān wèi jiàn yì dà fu . lián
jiàn yue : " nán fang bù máo
zhì dì , zhàng yì zhì xiāng ;

王亢与功曹吕凯，会集百姓，死守此城，其势甚急。孔明乃入朝奏后主曰：“臣观南蛮不服，实国家之大患也。臣当自领大军，前去征讨。”后主曰“东有孙权，北有曹丕，今相父弃朕而去，倘吴、魏来攻，如之奈何？”孔明曰：“东吴方与我国讲和，料无异心；若有异心，李严在白帝城，此人可当陆逊也。曹丕新败，锐气已丧，未能远图；且有马超守把汉中诸处关口，不必忧也。臣又留关兴、张苞等分两军为救应，保陛下万无一失。今臣先去扫荡蛮方，然后北伐，以图中原，报先帝三顾之恩，托孤之重。”后主曰：“朕年幼无知，惟相父斟酌行之。”言未毕，班部内一人出曰：“不可！不可！”众视之，乃南阳人也，姓王，名连，字文仪，现为谏议大夫。连谏曰：“南方

vĩnh xương quận. Kim vương
kháng dữ công tào lữ khải, hội
tập bách tính, tử thủ thủ thành,
kì thế thâm cấp. Khổng minh
nǎi nhập triều tâu hậu chủ viết:
"Thần quan nam man bắt phục,
thật quốc gia chi đại hoạn dã.
Thần đương tự lĩnh đại quân,
tiền khứ chinh thảo." Hậu chủ
viết "Đông hữu tôn quyền, bắc
hữu tào phi, kim tương phụ khí
trẫm nhi khứ, thảng ngô, ngụy
lai công, như chi nại hà?"
Khổng minh viết: "Đông ngô
phương dữ ngã quốc giảng
hỏa, liêu vô dì tâm; nhược hưu
dị tâm, lý nghiêm tại bạch đế
thành, thử nhân khả đương lục
tồn dã. Tào phi tân bại, nhuệ
khí dĩ tang, vị năng viễn đồ; thả
hữu mã siêu thủ bả hán trung
chư xử quan khẩu, bắt tất ưu
dã. Thần hựu lưu quan hưng,
trương bao đẳng phân lưỡng
quân vi cứu ứng, bảo bệ hạ vạn
vô nhất thất. Kim thần tiên khứ
tảo đãng man phương, nhiên
hậu bắc phạt, dĩ đồ trung
nguyên, báo tiên đế tam cổ chí
ân, thác cổ chí trọng." Hậu chủ
viết: "Trẫm niên ấu vô tri, duy
tương phụ châm chước hành
chi." Ngôn vị tắt, ban bộ nội
nhất nhân xuất viết: "Bắt khả!
Bắt khả!" Chúng thị chí, nãi
nam dương nhân dã, tính
vương, danh liên, tự văn nghi,
hiện vi gián nghị đại phu. Liên
gián viết: "Nam phương bắt
mao chí địa, chướng địch chí

Bao, Cao Định đều dẫn đường
cho Mạnh Hoạch đánh quận
Vĩnh Xương. Vương Cang cùng
với quan công tào Lã Khải, tụ
hội nhân dân, cố chết giữ lấy
thành trì, thế nguy cấp lắm.
Khổng Minh liền vào châu, tâu
với hậu chủ rằng: - Nay rợ
phương nam không phục, thật
là mối tai họa lớn của nhà
nước. Tôi xin lĩnh một đạo đại
quân đi đánh mới xong. Hậu
chủ nói: - Nước ta, mé đông có
Tôn Quyền, mé bắc có Tào Phi,
nay tướng phụ bỏ trẫm mà đi,
phỏng Ngô, Ngụy lại đánh, thì
làm thế nào? Khổng Minh tâu
rằng: - Đông Ngô mới giảng
hỏa với nước ta, chắc không có
bụng gì, nếu có thì Lý Nghiêm
ở thành Bạch Đế, đủ chồng
chọi được Lục Tồn. Tào Phi
mới thua, nhuệ khí đã nhụt,
chưa thể nghĩ đến việc xa xôi.
Và lại có Mã Siêu giữ các ải
Hán Trung, thì cũng không phải
lo lắm. Tôi lại để Quan Hưng,
Trương Bào ở lại, chia làm hai
đạo quân để cứu ứng, giữ gìn
bệ hạ, chắc chắn muôn phần.
Nay tôi xin ra dẹp yên quân rợ
trước, rồi sẽ đánh mặt bắc để
thu phục Trung Nguyên, may ra
báo được ơn tiên đế ba lần hạ
cố đến tôi, và việc lớn của tiên
đế phó thác bệ hạ cho tôi. Hậu
chủ nói: - Trẫm còn ít tuổi chưa
biết gì, nội công việc tùy ý
tướng phụ châm chước mà
làm. Hậu chủ chưa dứt lời,

chéng xiang bǐng jun héng
zhì zhòng rèn , ér zì yuǎn
zheng , fei suǒ yí yě . qì
yong ? dèng nǎi jiè xiǎn zhi jí
, chéng xiang zhì xu qiǎn yi
dà jiang tǎo zhì , bì rán
chéng gong . " kǒng míng
yue : " nán mán zhì dì , lí guó
shèn yuǎn , rén duō bù xí
wáng huà , shou fú shèn nán
, wú dang qín qù zheng zhī .
kě gang kě róu , bié yǒu
zhen zhuó , fei kě róng yì tuo
rénn . "

不毛之地，瘴疫之乡；丞相秉均衡之重任，而自远征，非所宜也。且雍闿等乃疥癬之疾，丞相只须遣一大将讨之，必然成功。”孔明曰：“南蛮之地，离国甚远，人多不习王化，收伏甚难，吾当亲去征之。可刚可柔，别有斟酌，非可容易托人。”

hương; thừa tướng binh quân hành chí trọng nhâm, nhi tự viễn chinh, phi sở nghi dã. Thả ung khai đắng nái giới tiền chi tật, thừa tướng chỉ tu khiển nhất đại tướng thảo chí, tất nhiên thành công." Khổng minh viết: "Nam man chi địa, lì quốc thậm viễn, nhân đa bất tập vương hóa, thu phục thậm nan, ngô đương thân khú chinh chí. Khả cương khả nhu, biệt hữu châm chước, phi khả dung dị thác nhân."

trong đám quan một người bước ra nói: - Không được! Không được! Ai này trông xem thì là Vương Liên, tự Văn Nghị, quê ở Nam Dương, đang làm gián nghị đại phu. Liên can rằng: - Phương nam là xứ ma thiêng nước độc, cây cối không mọc được. Thừa tướng cầm quyền to nhà nước, không nên đem thân vào đó. Vả lại bọn Úng Dĩ phản nghịch, chẳng qua như bệnh đau ghẻ mà thôi, thừa tướng chỉ nên sai một đại tướng đi đánh, chắc chắn cũng thành công. Khổng Minh nói: - Đất nam Man xa cách, nhân dân không biết vương hóa là gì, thu phục thật khó. Ta phải xuất thân ra đánh, nên mềm, nên cứng, liệu cơ mà làm, không có khinh thường mà ủy thác cho người được.

4 wáng lián zài san kǔ quán ,
kǒng míng bù cóng . shì rì ,
kǒng míng cí liǎo hòu zhǔ ,
lìng jiāng wǎn wèi cān jūn ,
fèi ? wèi cháng shǐ , dǒng
jué , fán jiàn èr rén wèi yuàn
shǐ ; zhào yún , wèi yán wèi
dà jiang , zǒng du jun mǎ ;
wáng píng , zhāng yì wèi fù
jiāng ; bìng chuān jiāng shù
shí yuán : gòng qǐ chuān
bing wǔ shí wàn , qián wàng
yì zhōu jìn fa . hu yǒu guān
gong dì san zi guan suǒ , rù
jun lái jiàn kǒng míng yue : "
zì jīng zhōu shi xiān , táo nán

王连再三苦劝，孔明不从。是日，孔明辞了后主，令蒋琬为参军，费祎为长史，董厥、樊建二人为掾史；赵云、魏延为大将，总督军马；王平、张翼为副将；并川将数十员：共起川兵五十万，前望益州进发。忽有关公第三子关索，入军来见孔明曰：“自荆州失陷，逃难在鲍

Vương liên tái tam khổ khuyên, không minh bất tòng. Thị nhật, không minh từ liễu hậu chủ, lệnh tướng uyển vi tham quân, phí y vi trưởng sử, đồng quyết, phàn kiến nhị nhân vi duyên sử; triệu vân, ngũ duyên vi đại tướng, tổng đốc quân mã; vương bình, trương dục vi phó tướng; tịnh xuyên trương số thập viên: công khởi xuyên binh ngũ thập vạn, tiền vọng ích châu tiến phát. Hốt hữu quan công đệ tam tử quan tác, nhập quân lai kiến khổng minh viết: "Tự kinh châu thất hám, đào

Vương Liên can hai ba lần, Khổng Minh nhất định không nghe. Ngay hôm ấy, Khổng Minh từ hậu chủ, cắt quân đi. Sai Tưởng Uyển làm tham quân; Phí Vĩ làm trưởng sử, Đồng Quyết, Phàn Kiến làm duyên sử, Vương Bình, Trương Dực làm phó tướng, cùng mấy chục viên tướng Xuyên, khởi năm mươi vạn quân, nhắm phía Ích Châu tiến tới. Chợt có Quan Sách là con thứ ba Quan Công vào ra mắt Khổng Minh thưa rằng: - Từ khi Kinh Châu bị mất, tôi lánh nạn ở Bảo Gia

zài bào jia zhuang yǎng bìng . měi yào fù chuan jiàn xian dì bào chóu , chuang hén wèi gé , bù néng qǐ xíng . jìn yǐ an quán , dǎ tàn de xì wú chóu rén yǐ jie zhu lù , jìng lái xi chuan jiàn dì , qià zài tú zhong yù jiàn zheng nán zhī bìng , tè lái tóu jiàn ." kǒng míng wén zhi , jie yà bù yǐ ; yi miàn qiǎn rén shen bào cháo tíng , jiù lìng guan suō wèi qián bù xian feng , yi tòng zheng nán . dà duì rén mǎ , gè yì duì wǔ ér xíng . ji can kě yǐn , yè zhù xiǎo xíng ; suǒ jing zhì chǔ , qiu háo wú fàn .

家庄养病。每要赴川见先帝报仇，疮痕未合，不能起行。近已安痊，打探得系吴仇人已皆诛戮，径来西川见帝，恰在途中遇见征南之兵，特来投见。”孔明闻之，嗟讶不已；一面遣人申报朝廷，就令关索为前部先锋，一同征南。大队人马，各依队伍而行。饥餐渴饮，夜住晓行；所经之处，秋毫无犯。

nan tại bảo gia trang dưỡng bệnh. Mỗi yêu phó xuyên kiến tiên để báo cùu, sang ngân vị hợp, bắt nǎng khởi hành. Cận dĩ an thuyên, đả tham đắc hệ ngô cùu nhân dĩ giai tru lục, kính lai tây xuyên kiến đề, kháp tại đồ trung ngộ kiến chinh nam chi binh, đặc lai đầu kiến." Khổng minh văn chi, ta nhạ bất dĩ; nhất diện khiễn nhân thân báo triều đình, tựu lệnh quan tác vi tiền bộ tiên phong, nhất đồng chinh nam. Đại đội nhân mã, các y đội ngũ nhi hành. Cơ xan khát ẩm, dạ trụ hiểu hành; sở kinh chi xử, thu hào vô phạm.

Trang dưỡng bệnh, chỉ mong muôn vào Xuyên ra mắt tiên để để đi báo thù, nhưng thương tích chưa khỏi, không thể đi được. Nay đã bình phục, dò biết được kẻ thù ở Đông Ngô đều bị giết cả rồi, bèn đi tắt vào Tây Xuyên với tiên đế, may giữa đường gặp đại quân nam chinh, nên đến đây ra mắt. Khổng Minh nghe nói lấy làm ái ngại, một mặt cho người về báo với triều đình, một mặt, sai Quan Sách làm tiền bộ tiên phong, cùng đi đánh phương nam. Đại đội nhân mã, cơ nào đội ấy, tề chỉnh kéo đi; đội ăn khát uống, đêm nghỉ ngày đi, đến đâu cũng không hề phạm một ly, một tí của dân.

5 què shuo yong ? ting zhi kǒng míng zì tǒng dà jun ér lái , jí yǔ gao dìng , zhu bao shang yì , fēn bīng san lù : gao dìng qǔ zhōng lù , yóng ? zài zuǒ , zhu bao zài yòu ; san lù gè yǐn bīng wǔ liù wàn yíng dí . yú shì gao dìng lìng è huàn wèi qián bù xian feng . huàn shen cháng lè chǐ , miàn mào chǒu è , shǐ yí zhì fang tian jǐ , yǒu wàn fū bù dāng zhī yǒng : lǐng běn bù bīng , lí liǎo dà zhài , lái yíng shǔ bīng . què shuo kǒng míng tǒng dà jun yǐ dào yì zhōu jiè fen . qián bù xian feng wèi yán , fù jiāng zhāng yì , wáng píng , cái rù jiè kǒu

却说雍闿听知孔明自统大军而来，即与高定、朱褒商议，分兵三路：高定取中路，雍闿在左，朱褒在右；三路各引兵五六万迎敌。于是高定令鄂焕为前部先锋。焕身长九尺，面貌丑恶，使一枝方天戟，有万夫不当之勇：领本部兵，离了大寨，来迎蜀兵。却说孔明统大军已到益州界分。前部先锋魏延，副将张翼、王平，

Khước thuyết ung khải thính tri khổng minh tự thông đại quân nhi lai, tức dữ cao định, chu bao thương nghị, phân binh tam lộ: cao định thủ trung lộ, ung khải tại tả, chu bao tại hữu; tam lộ các dẫn binh ngũ lục vạn nghênh địch. Vu thị cao định lệnh ngạc hoán vi tiền bộ tiên phong. Hoán thân trường cửu xích, diện mạo sủu ác, sủ nhất chi phương thiên kích, hữu vạn phu bất đương chi dũng: lĩnh bỗn bộ binh, lì liễu đại trại, lai nghênh thực binh. Khước thuyết khổng minh thống đại quân dĩ đáo ích châu giới phân. Tiền bộ tiên phong ngụy duyên, phó tướng trương dực, vương

Lại nói Úng Dĩ nghe tin Khổng Minh đem đại quân đến, liền cùng Cao Định, Chu Bao bàn bạc, chia quân làm ba đường: Cao Định ở giữa, bên tả Úng Dĩ, bên hữu là Chu Bao; tất cả dẫn năm, sáu vạn quân ra nghênh địch. Cao Định sai Ngạc Hoán làm tiền bộ tiên phong. Hoán mình cao chín thước, mặt mũi hung ác, dùng chiếc phương thiên kích, có sức khỏe muôn người khôn địch, lĩnh quân bắn bộ, rời khỏi trại lớn, ra đón quân Thực. Lại nói đại quân của Khổng Minh đã tiến đến địa phận Ích Châu. Tiền bộ tiên phong Ngụy Diên, phó tướng Trương Dực, Vương

, zhèng yù è huàn jun mǎ . liǎng zhèn duì yuán , wèi yán chu mǎ dà mà yue : " fǎn zéi zǎo zǎo shòu jiàng ! " è huàn pai mǎ yǔ wèi yán jiao feng . zhàn bù shù gé , yán zhà bài zǒu , huàn suí hòu gǎn lái . zǒu bù shù lǐ , hǎn shēng dà zhèn . zhang yì , wáng píng liǎng lù jun sha lái , jué qí hòu lù . yán fù huí , san yuán jiang bìng lì jù zhàn , sheng qín è huàn . jiě dào dà zhài , rù jiàn kǒng míng . kǒng míng lìng qù qí fú , yǐ jiǔ shí dài zhì . wèn yue : " rǔ shì hé rén bù jiāng ? " huàn yue : " mǒu shì gao dìng bù jiāng . " kǒng míng yue : " wú zhī gao dìng nǎi zhōng yì zhī shì , jìn wèi yong ? suǒ huò , yǐ zhì rú cí . wú jin fàng rǔ huí qù , lìng gao tài shǒu zǎo zǎo guì jiàng , miǎn zao dà huò . " è huàn bài xiè ér qù , huí jiàn gao dìng , shuo kǒng míng zhì dé . dìng yì gǎn jǐ bù yǐ . cì rì , yong ? zhì zhài . lǐ bì ,? yue : " rú hé de è huàn huí yě ? " dìng yue : " zhu gé liàng yǐ yì fàng zhì . "? yue : " cǐ nǎi zhu gé liàng fǎn xiàn zhì jì : yù lìng wǒ liǎng rén bù hé , gù shi cǐ móu yě . " dìng bàn xìn bù xìn , xin zhong yóu yù . hu bào shǔ jiang nuò zhàn ,? zì yǐn san wàn bing chu yíng . zhàn bù shù gé ,? bo mǎ biàn zǒu . yán lù bing dà jìn , zhuī sha èr shí

才入界口，正遇鄂焕军马。两阵对圆，魏延出马大骂曰：“反贼早早受降！”鄂焕拍马与魏延交锋。战不数合，延诈败走，焕随后赶来。走不数里，喊声大震。张翼、王平两路军杀来，绝其后路。延复回，三员将并力拒战，生擒鄂焕。解到大寨，入见孔明。孔明令去其缚，以酒食待之。问曰：“汝是何人部将？”焕曰：“某是高定部将。”孔明曰：“吾知高定乃忠义之士，今为雍闿所惑，以致如此。吾今放汝回去，令高太守早早归降，免遭大祸。”鄂焕拜谢而去，回见高定，说孔明之德。定亦感激不已。次日，雍闿至寨。礼毕，闿曰：“如何得鄂焕回也？”定曰：“诸葛亮以义放之。”闿曰：“此乃诸葛亮反间之计：欲令我两人不和，故施此谋也。”定半信不信，心中犹豫

bình, tài nhập giới khẩu, chánh ngộ ngạc hoán quân mã. Lưỡng trận đối viên, ngụy duyên xuất mã đại mạ viết: "Phản tặc tảo tảo thụ hàng!" Ngạc hoán phách mã dữ ngụy duyên giao phong. Chiến bất sô hợp, duyên trú bại tầu, hoán túy hậu cản lai. Tầu bất sô lì, hảm thanh đại chấn. Trương dục, vương bình lưỡng lộ quân sát lai, tuyệt kì hậu lộ. Duyên phục hồi, tam viên tương tịnh lực cự chiến, sinh cầm ngạc hoán. Giải đáo đại trại, nhập kiến khồng minh. Không minh lệnh khứ kì phược, dĩ trú thực đãi chi. Văn viết: "Nhữ thị hà nhân bộ tướng?" Hoán viết: "Mỗ thị cao định bộ tướng." Không minh viết: "Ngô tri cao định nãi trung nghĩa chí sĩ, kim vi ung khải sở hoặc, dĩ trí như thử. Ngô kim phóng nhữ hồi khứ, lệnh cao thái thủ tảo tảo quy hàng, miễn tao đại họa." Ngạc hoán bái tạ nhi khứ, hồi kiến cao định, thuyết không minh chí đức. Định diệc cảm kích bất đĩ. Thứ nhật, ung khải chí trại. Lễ tất, khải viết: "Như hà đắc ngạc hoán hồi dã?" Định viết: "Gia Cát lượng dĩ nghĩa phóng chí." Khải viết: "Thử nãi Gia Cát lượng phản gian chí kê: dục lệnh ngã lưỡng nhân bất hòa, cố thi thử mưu dã. "Định bán tín bất tín, tâm trung do dự. Hốt báo thực tương nạch chiến, khải tự dẫn tam vạn binh xuất

Bình vừa vào khỏi giới khẩu thì gặp quân Ngạc Hoán đến. Hai bên dàn trận, Ngụy Diên ra ngựa mắng rằng: - Phản tặc kia! Mau mau hàng đi cho sớm! Ngạc Hoán té ngựa lại đánh nhau với Ngụy Diên. Được vài hiệp, Diên già thua chạy, Hoán đuổi theo, chưa được vài dặm, bỗng đâu tiếng reo nỗi lên ầm àm, Trương Dực, Vương Bình hai mặt đỏ ra chặn mắt đường về. Diên quay lại đánh. Ba tướng hợp sức đánh dồn vào, bắt sống được Ngạc Hoán, giải về trại nộp Không Minh. Không Minh sai cởi trói, cho ăn uống tử tế, rồi hỏi rằng: - Người là bộ tướng của ai? Ngạc Hoán thưa rằng: - Tôi là tướng bộ hạ Cao Định. Không Minh nói: - Ta biết Cao Định là người trung nghĩa, nay vì Úng Dĩ xui giục, mới đến nỗi thế. Ta tha cho mày về, bảo Cao Định mau lại hàng, kẻo mắc vạ to đấy! Ngạc Hoán lạy tạ lui ra, về ra mắt Cao Định, thuật lại chuyện Không Minh nhân đức và ngỏ ý cảm ơn Không Minh không biết ngần nào. Hôm sau, Úng Dĩ đến chơi trại Cao Định, hỏi rằng: - Ngạc Hoán làm sao mà về được thế? Định nói: - Đó là Gia Cát Lượng tha cho về. Dĩ nói: - Đây là mèo phản gián của Gia Cát Lượng, khiến hai chúng ta không hòa với nhau đó. Cao Định trong bụng hồ nghi, chưa biết tin đường nào. Bỗng có tin báo

yú lǐ . cì rì , yong ? yòu qǐ
bing lái yíng . kǒng míng yí
lián san rì bù chu . zhì dì sì rì
, yong ? , gao dìng fēn bīng
liǎng lù , lái qǔ shǔ zhài . què
shuo kǒng míng lìng wèi yán
liǎng lù sì hòu ; guǒ rán yong
? , gao dìng liǎng lù bīng lái ,
bèi fú bīng sha shang dà bàn
, sheng qín zhě wú shù , dou
jiě dào dà zhài lái . yong ?
de rén , qíu zài yí bian ; gao
dìng de rén , qíu zài yí bian .
què lìng jun shì yáo shuo : "dàn shì gao dìng de rén
miǎn sǐ , yong ? de rén jìn
sha ." zhòng jun jie wén cǐ
yán . shǎo shí , kǒng míng
lìng qǔ yong ? de rén dào
zhàng qián , wèn yue : " rǔ
děng jie shì hé rén bù cóng ?"
" zhòng wěi yue : " gao dìng
bù xià rén yě ." kǒng míng
jiào jie miǎn qí sǐ , yǔ jiǔ shí
shǎng láo , lìng rén sòng chu
jiè shǒu , zòng fàng huí zhài
. kǒng míng yòu huàn gao
dìng de rén wèn zhì . zhòng
jie gào yue : " wú děng shí
shì gao dìng bù xià jun shì ."
kǒng míng yì jie miǎn qí sǐ ,
cì yǐ jiǔ shí ; què yáng yán
yue : " yong ? jin rì shǐ rén
tóu jiàng , yào xiàn rǔ zhǔ
bing zhu bao shǒu jí yǐ wèi
gong láo , wú shèn bù rěn .
rǔ děng jì shì gao dìng bù xià
jun , wú fàng rǔ děng huí qù
, zài bù kě bēi fǎn . ruò zài
qín lái , jué bù qīng shù ."

。忽报蜀将搦战，閩自引三万兵出迎。战不数合，閩拨马便走。延率兵大进，追杀二十余里。次日，雍閩又起兵来迎。孔明一连三日不出。至第四日，雍閩、高定分兵两路，来取蜀寨。却说孔明令魏延两路伺候；果然雍閩、高定两路兵来，被伏兵杀伤大半，生擒者无数，都解到大寨来。雍閩的人，囚在一边；高定的人，囚在一边。却令军士谣说：“但是高定的人免死，雍閩的人尽杀。”众军皆闻此言。少时，孔明令取雍閩的人到帐前，问曰：“汝等皆是何人部从？”众伪曰：“高定部下人也。”孔明教皆免其死，与酒食赏劳，令人送出界首，纵放回寨。孔明又唤高定的人问之。众皆告曰：“吾等实是高定部下军士。”孔明亦皆免其死，赐以酒食；却扬言曰：“雍閩今日使人

nghênh. Chiến bát sô hợp, khải bát mã tiện tâu. Duyên suất binh đại tiến, truy sát nhị thập dư lí. Thứ nhật, ưng khải hựu khởi binh lai nghênh. Khổng minh nhất liên tam nhật bắt xuất. Chí đệ tứ nhật, ưng khải, cao định phân binh lưỡng lộ, lai thủ thực trại. Khuốc thuyết khổng minh lệnh ngụ duyên lưỡng lộ tí hậu; quả nhiên ưng khải, cao định lưỡng lộ binh lai, bị phục binh sát thương đại bán, sinh cầm giả vô số, đồ giải đáo đại trại lai. Ưng khải đích nhân, tù tại nhất biên; cao định đích nhân, tù tại nhất biên. Khuốc lệnh quân sĩ dao thuyết: "Đãm thị cao định đích nhân miễn tử, ưng khải đích nhân tần sát." Chúng quân giai văn thử ngôn. Thiếu thời, khổng minh lệnh thủ ưng khải đích nhân đáo trường tiền, vấn viết: "Nhữ đẳng giai thị hà nhân bộ tòng?" Chúng ngụy viết: "Cao định bộ hạ nhân dã." Khổng minh giáo giai miễn kì tử, dũ tửu thực thường lao, lệnh nhân tống xuất giới thủ, túng phóng hồi trại. Khổng minh hựu hoán cao định đích nhân vấn chi. Chúng giai cáo viết: "Ngô đẳng thật thị cao định bộ hạ quân sĩ." Khổng minh diệc giai miễn kì tử, tú dĩ tửu thực; khuốc dương ngôn viết: "Üng khải kim nhật sử nhân đầu hàng, yêu hiến nhữ chủ tịnh chu bao thủ cấp dĩ vi công lao, ngô thậm bất nhẫn."

Thục tướng đến khiêu chiến. Úng Dĩ dẫn ba vạn quân ra nghênh địch. Đánh nhau chưa được vài hiệp, Dĩ quay ngựa chạy mất. Diên dẫn quân đuổi đánh hai mươi dặm mới rút về. Hôm sau, Úng Dĩ lại dẫn quân đến, Khổng Minh luôn ba hôm không cho ra quân. Đến hôm thứ tư, Úng Dĩ, Cao Định, chia quân làm hai đường, đến cướp trại Thục. Khổng Minh đã sai Ngụy Diên phục quân săn từ lâu. Quả nhiên, quân hai người kéo lại bị quân phục đỗ ra, giết mất quá nửa và bắt sống rất nhiều. Ngụy Diên giải cả về trại. Khổng Minh sai giam quân Úng Dĩ một bên, quân Cao Định một bên, rồi cho quân sĩ nói phao lên rằng: - Nội là người của Cao Định thì tha, còn người của Úng Dĩ thì giết sạch. Quân sĩ ai cũng nghe biết tin ấy cả. Một lát, Khổng Minh cho đòi bên quân Úng Dĩ lên trường hỏi rằng: - Chúng bay là bộ hạ của ai? Chúng bầm dối rằng: - Chúng tôi là bộ hạ Cao Định. Khổng Minh liền tha tội, lại cho ăn uống, rồi sai người đưa ra khỏi bờ cõi, tha về trại. Khổng Minh lại đòi quân Cao Định lên hỏi, thì chúng bầm rằng: - Chúng tôi mới thực là quân sĩ bộ hạ Cao Định. Khổng Minh cũng tha, cho cơm rượu ăn uống và bảo rằng: - Hôm nay Úng Dĩ có sai người đến đầu hàng, muốn dâng đầu chủ

6 zhòng jie bài xiè ér qù ; huí dào běn zhài , rù jiàn gao ding , shuo zhī cǐ shì . ding nǎi mì qiǎn rén qù yong ? zhài zhōng tàn ting , què yǒu yí ban fàng huí de rén , yán shuo kǒng míng zhī dé ; yin cǐ yong ? bù jun , duo yǒu guì shùn gao dìng zhī xīn . sui rán rú cǐ , gao dìng xīn zhōng bù wěn , yòu lìng yí rén lái kǒng míng zhài zhōng tàn ting xu shí . bēi fú lù jun zhuo lái jiān kǒng míng . kǒng míng gù yì rèn zuò yong ? de rén , huàn rù zhàng zhōng wèn yue : " rǔ yuán shuài jì yue xià xiān gao dìng , zhu bao èr rén shǒu jí , yin hé wù liǎo rì qì ? rǔ zhè qian bù jīng xì , rú hé zuò de xì zuò ! " jun shì hán hú dá yìng . kǒng míng yǐ jiǔ shí cì zhì , xiù mì shu yí fēng , fù jun shì yue : " rǔ chí cǐ shu fù yong ? , jiào ta zǎo zǎo xià shǒu , xiù de wù shì . " xì zuò bài xiè ér qù , huí jiàn gao dìng , chéng shàng kǒng míng zhī shu , shuo yong ? rú cǐ rú cǐ . dìng kàn

投降，要献汝主并朱褒首级以为功劳，吾甚不忍。汝等既是高定部下军，吾放汝等回去，再不可背反。若再擒来，决不轻恕。”

Nhữ đãng kí thị cao định bộ hạ quân, ngô phóng nhữ đãng hồi khứ, tái bắt khả bối phản. Nhược tái cầm lai, quyết bắt khinh thứ."

chúng bây và đầu Chu Bao để lấy công nhưng ta không nỡ thế. Chúng bay có phải là bộ hạ Cao Định, thì ta thả cả cho về, không được làm phản nữa. Nếu ta lại bắt được, quyết không thứ cho đâu.

众皆拜谢而去；回到本寨，入见高定，说知此事。定乃密遣人去雍闿寨中探听，却有一般放回的人，言说孔明之德；因此雍闿部军，多有归顺高定之心。虽然如此，高定心中不稳，又令一人来孔明寨中探听虚实。被伏路军捉来见孔明。孔明故意认做雍闿的人，唤入帐中问曰：“汝元帅既约下献高定、朱褒二人首级，因何误了日期？汝这厮不精细，如何做得细作！”军士含糊答应。孔明以酒食赐之，修密书一封，付军士曰：“汝持此书付雍闿，教他早早下手，休得误事。”细作拜谢而去，回见高定，呈上孔明之书

Chúng giai bái tạ nhí khứ; hồi đáo bồn trại, nhập kiến cao định, thuyết tri thủ sự. Định nǎi mật khiển nhân khứ ưng khải trại trung thám thính, khước hữu nhất bàn phóng hồi đích nhân, ngôn thuyết khổng minh chi đức; nhân thủ ưng khải bộ quân, đa hữu quy thuận cao định chi tâm. Tuy nhiên như thủ, cao định tâm trung bất ổn, hựu lệnh nhất nhân lai khổng minh trại trung thám thính hự thật. Bị phục lộ quân tróc lai kiên khổng minh. Khổng minh cố ý nhận tố ưng khải đích nhân, hoán nhập trường trung vấn viết: "Nhữ nguyên suất kí ước hạ hiến cao định, chu bao nhị nhân thủ cấp, nhân hà ngô liễu nhật kí? Nhữ giá tư bất tinh tế, như hà tố đắc té tác!" Quân sĩ hàm hồ đáp ứng. Khổng minh dĩ túu thực tú chí, tu mật thư nhất phong, phó quân sĩ viết: "Nhữ trì thủ thư phó ưng khải, giáo tha tảo tảo hạ thủ, hưu đắc ngô sự." Té tác bái tạ nhí khứ, hỏi kiến cao định, trình thượng khổng minh chi thư, thuyết ưng khải như thủ như

Chúng cùng lạy tạ đi ra, về đến trại nhà, thuật chuyện lại với Cao Định. Định liền sai người đến trại Úng Dĩ dò la xem sao, thấy quân Úng Dĩ được tha về, ai cũng có bụng cảm ân đức của Khổng Minh. Nhiều người muốn hàng theo Cao Định. Nhưng Cao Định vẫn chưa yên tâm, lại sai người đến thăm trại Khổng Minh, xem hư thực thế nào, không ngờ bị quân canh bắt được đem vào nộp. Khổng Minh giả tảng không biết, cho là quân do thám của Úng Dĩ, mới gọi vào trong trường hỏi rằng: - Nguyên suý mà đã hứa đem nộp đầu Cao Định, Chu Bao, làm sao lại để lỡ hẹn, không mang đến, thằng này hắn lại sang do thám gì đây? Tên quân ấy nói hàm hồ cho xong việc, Khổng Minh đãi cơm rượu, rồi viết một bức thư, giao cho và dặn rằng: - Mày cầm giấy này về đưa cho Úng Dĩ, bảo hắn làm mau đi, chớ để lỡ việc! Tên quân lạy tạ trở về, vào ra mắt Cao Định, trình tờ thư của Khổng Minh lên. Cao Định xem xong thư, nổi giận nói: - Ta đem

shū bì , dà nù yue : " wú yǐ zhen xin dài zhi , bǐ fǎn yù hài wú , qíng lǐ nán róng ! " shǐ huàn è huàn shang yì . huàn yue : " kǒng míng nǎi rén rén , bēi zhī bù xiáng . wǒ děng móu fǎn zuò è , jie yong ? zhì gù ; bù rú sha ? yǐ tóu kǒng míng . " ding yue : " rú hé xià shǒu ? " huàn yue : " kě shè yí xí , lìng rén qù qǐng yong ? . bǐ ruò wú yì xin , bì tǎn rán ér lái ; ruò qí bù lái , bì yǒu yì xìn . wǒ zhǔ kě gong qí qián , mǒu fú yú zhài hòu xiǎo lù hòu zhì ; kě qín yǐ . " gao dìng cóng qí yán , shè xí qǐng yong ? .? guō yí qián rì fàng huí jun shì zhì yán , jù ér bù lái . shì yè gao dìng yǐn bing sha tóu yong ? zhài zhōng . yuán lái yǒu kǒng míng fàng huí miǎn sǐ de rén , jie xiǎng gao dìng zhì dé , chéng shí zhù zhàn . yong ? jun bù zhàn zì luàn . shàng mǎ wàng shan lù ér zǒu . xíng bù èr lǐ , gǔ sheng xiǎng chǔ , yǐ biao jun chu , nǎi è huàn yě : tǐng fang tian jǐ , zòu mǎ dang xian . yong ? cuò shǒu bù jí , bēi huàn yǐ jǐ cì yú mǎ xià , jiù xiao qí shǒu jí .? bù xià jun shì jie jiàng gao dìng . dìng yǐn liǎng bù jun lái jiàng kǒng míng , xiān yong ? shǒu jí yú zhàng xià . kǒng míng gao zuò yú zhàng shàng , hè lìng zuò yòu tuī zhuǎn gao dìng ,

，说雍闿如此如此。定看书毕，大怒曰：“吾以真心待之，彼反欲害吾，情理难容！”使唤鄂焕商议。焕曰：“孔明乃仁人，背之不祥。我等谋反作恶，皆雍闿之故；不如杀闿以投孔明。”定曰：“如何下手？”焕曰：“可设一席，令人去请雍闿。彼若无异心，必坦然而来；若其不来，必有异心。我主可攻其前，某伏于寨后小路候之；闿可擒矣。”高定从其言，设席请雍闿。闿果疑前日放回军士之言，惧而不来。是夜高定引兵杀投雍闿寨中。原来有孔明放回免死的人，皆想高定之德，乘时助战。雍闿军不战自乱。闿上马望山路而走。行不二里，鼓声响处，一彪军出，乃鄂焕也：挺方天戟，骤马当先。雍闿措手不及，被焕一戟刺于马下，就枭其首级。闿部下军士皆降高定。

Định khán thư tất, đại nộ viết: "Ngô dĩ chân tâm đãi chi, bỉ phản dục hại ngô, tình lí nan dung!" Sử hoán ngạc hoán thương nghị. Hoán viết: "Khổng minh nãi nhân nhân, bối chí bất tường. Ngã đẳng mưu phản tác ác, giai ung khải chí cố; bất như sát khải dĩ đầu khổng minh." Định viết: "Như hà hạ thủ?" Hoán viết: "Khả thiết nhất tịch, lệnh nhân khứ thỉnh ưng khải. Bỉ nhược vô dì tâm, tất thản nhiên nhi lai; nhược kì bất lai, tất hữu dì tâm. Ngã chủ khả công kì tiền, mỗ phục vu trại hậu tiểu lộ hậu chí; khải khả cầm hĩ." Cao định tòng kì ngôn, thiết tịch thỉnh ưng khải. Khải quả nghi tiền nhật phóng hồi quân sĩ chi ngôn, cụ nhi bất lai. Thị dạ cao định dẫn binh sát đầu ung khải trại trung. Nguyên lai hữu khổng minh phóng hồi miễn tử đích nhân, giai tướng cao định chí đức, thừa thời trợ chiến. Ưng khải quân bất chiến tự loạn. Khải thượng mã vọng sơn lộ nhi tẩu. Hành bất nhị lí, cố thanh hưởng xử, nhất bưu quân xuất, nãi ngạc hoán dã: định phương thiên kích, sập mả đương tiên. Ưng khải thô thủ bất cập, bị hoán nhất kích thứ vu mã hạ, tựu kiêu kì thủ cập. Khải bộ hạ quân sĩ giai hàng cao định. Định dẫn lưỡng bộ quân lai hàng khổng minh, hiến ung khải thủ cập vu trưởng hạ. Khổng minh cao tọa vu trưởng

lòng thực đãi nó, nó lại muốn hại ta, dung thứ sao được! Lập tức gọi Ngạc Hoán lên bàn định. Ngạc Hoán nói: - Khổng Minh là người nhân đức, ta làm phản không nên. Vả lại, việc làm phản là tự Úng Dĩ gây ra cả, chi bằng giết quách hắn đi, về hàng với Khổng Minh là hơn. Định nói: - Thế thì hạ thủ làm sao bây giờ? Hoán nói: - Chủ công nên mở một tiệc rượu, mời Úng Dĩ đến chơi. Nếu hắn không có bụng gì, tất đi lại như thường. Nhược bằng không đến, chắc là có bụng khác. Chủ công nên đem quân đánh mặt trước, tôi xin phục quân ở đường nhỏ mặt sau trại, thế nào cũng bắt sống được hắn. Cao Định nghe lời, mở tiệc rượu mời Úng Dĩ. Dĩ quả nhiên nghỉ ngờ lời quân sĩ tha về hôm trước, không dám đến. Đêm hôm ấy, Cao Định dẫn quân kéo đến trại Úng Dĩ. Quân của Úng Dĩ được Khổng Minh tha về, đều nhớ ơn Cao Định, liền thừa cơ kéo cả về giúp quân Cao Định. Quân Dĩ chưa kịp đánh nhau, đã tán loạn. Dĩ vội vàng lén ngựa chạy lên ra con đường sau núi. Đì chưa được vài dặm, bỗng đâu trống nồi om sòm, một toán quân tràn ra. Ngạc Hoán cầm kích quát ngựa xông lên. Dĩ chưa kịp trở tay, đã bị Hoán đâm một nhát kích ngã lăn xuống ngựa, rồi chặt ngay lấy đầu. Quân bộ hạ của

zhǎn shǒu bào lái . dìng yue : " mǒu gǎn chéng xiāng dà en , jìn jiāng yong ? shǒu jí lái jiàng , hé gù zhǎn yě ? " kǒng míng dà xiào yue : " rǔ lái zhà jiàng . gǎn mán wú ye ! " dìng yue : " chéng xiāng hé yǐ zhì wú zhà jiàng ? " kǒng míng yú xiá zhōng qū chu yí jiān , yǔ gao dìng yue : " zhu bao yǐ shǐ rén mì xiān jiàng shu , shuo nǐ yǔ yong ? jié sheng sǐ zhī jiao , qǐ kěn yì dàn biàn sha cǐ rén ? wú gù zhì rǔ zhà yě . " dìng jiào qu yue : " zhu bao nǎi fǎn xiān zhì jì yě . chéng xiāng qiē bù kě xìn ! " kǒng míng yue : " wú yì nán píng yi miàn zhì cí . rǔ ruò zhuo de zhu bao , fang biǎo zhen xin . " dìng yue : " chéng xiāng xiù yí . mǒu qù qín zhu bao lái jiàn chéng xiāng , ruò hé ? " kǒng míng yue : " ruò rú cǐ , wú yí xin fang xí yě . "

7 gao dìng jí yǐn bù jiang è huàn bìng běn bù bìng , sha ben zhu bao yíng lái . bǐ jí lí zhài yue yǒu shí lǐ , shan hòu yi biao jun dào , nǎi zhu

引两部军来降孔明，献雍闿首级于帐下。孔明高坐于帐上，喝令左右推转高定，斩首报来。
定曰：“某感丞相大恩，今将雍闿首级来降，何故斩也？”孔明大笑曰：“汝来诈降。敢瞒吾耶！”定曰：“丞相何以知吾诈降？”孔明于匣中取出一缄，与高定曰：“朱褒已使人密献降书，说你与雍闿结生死之交，岂肯一旦便杀此人？吾故知汝诈也。”定叫屈曰：“朱褒乃反间之计也。丞相切不可信！”孔明曰：“吾亦难凭一面之词。汝若捉得朱褒，方表真心。”定曰：“丞相休疑。某去擒朱褒来见丞相，若何？”孔明曰：“若如此，吾疑心方息也。”

高定即引部将鄂焕并本部兵，杀奔朱褒营来。比及离寨约有十里，山后一彪军到，乃朱褒也

thượng, hát lệnh tǎ hữu thôi chuyển cao định, trảm thủ báo lai. Định viết: "Mỗ cảm thura tương đại ân, kim tương ung khai thủ cấp lai hàng, hà có trảm dã?" Khổng minh đại tiêu viết: "Nhữ lai trá hàng. Cảm man ngô da!" Định viết: "Thura tương hà dĩ tri ngô trá hàng?" Khổng minh vu hợp trung thủ xuất nhất giam, dũ cao định viết: "Chu bao dĩ sử nhân mệt hiên hàng thư, thuyết nhĩ dũ ung khai kết sinh tử chi giao, khởi khảng nhất đán tiện sát thủ nhân? Ngô cố tri nhữ trá dã." Định khiếu khuất viết: "Chu bao nãi phản gian chi kế dã. Thura tương thiết bất khả tín!" Khổng minh viết: "Ngô diệc nan bằng nhất diện chi từ. Nhữ nhược tróc đắc chu bao, phương biểu chân tâm." Định viết: "Thura tương hưu nghi. Mỗ khứ cầm chu bao lai kiến thura tương, nhược hè?" Khổng minh viết: "Nhược như thử, ngô nghi tâm phương tức dã."

Dĩ đầu hàng cả. Định dẫn hai toán quân, đem đầu Úng Dĩ lại hàng Khổng Minh. Khổng Minh đang ngồi trong trường, quát võ sĩ lôi Cao Định ra chém. Định kêu rằng: - Tôi cảm đại ân của thura tương, nên đem đầu Úng Dĩ về hàng, có sao lại chém? Khổng Minh cười ầm lên nói rằng: - Người lại trá hàng, dám che mắt ta ru? Định nói: - Thura tương lấy gì làm bằng, mà cho tôi là dối trá. Khổng Minh mỉa tráp, lấy một phong thư, đưa cho và bảo rằng: - Chu Bao đã sai người dâng hàng thư đến đây, nói ngươi với Úng Dĩ, kết nghĩa sống chết với nhau, có lẽ đâu một chốc mà ngươi nỡ giết hắn, cho nên ta biết ngay ngươi đến trá hàng. Định kêu lên rằng: - Chu Bao nó làm kế phản gián đấy, thura tương chớ có tin. Khổng Minh nói: - Ta cũng chưa vội tin ngay một mảnh giấy đâu nhưng ngươi có bắt được nốt Chu Bao, thì ta mới cho là thực. Định nói: - Thura tương chớ nghi, để tôi xin bắt nốt Chu Bao lại nộp có được không? Khổng Minh nói: - Có vậy, ta mới khỏi nghi hoặc.

Cao Định lập tức dẫn quân Ngạc Hoán đem quân bản bộ kéo đến trại Chu Bao. Gần đến nơi, Chu Bao cũng vừa dẫn quân đến mé sau núi. Bao thấy

bao yě . bao jiàn gao dìng
jun lái , huang máng yǔ gao
dìng dá huà . dìng dà mà
yue : " rǔ rú hé xiě shu yǔ
zhu gé chéng xiāng chǔ , shǐ
fān xiān zhì jí hái wú ye ? "
bao mù dèng kǒu dai , bù
néng huí dá . hu rán è huàn
yú mǎ hòu zhuǎn guò , yǐ jǐ
cì zhu bao yú mǎ xià . dìng lì
sheng ér yán yue : " rú bù
shùn zhě jie lù zhì ! " yú shì
zhòng jun yi qí bài jiàng .
dìng yǐn liǎng bù jun lái jiàn
kǒng míng , xiān zhu bao
shǒu jí yú zhàng xià . kǒng
míng dà xiào yue : " wú gù
shǐ rǔ sha cǐ èr zéi , yǐ biǎo
zhong xin . " suì mìng gao
dìng wèi yì zhōu tài shǒu ,
zǒng shè san jùn ; lìng è
huàn wèi yá jiāng . san lù jun
mǎ yǐ píng .

8 yú shì yǒng chang tài shǒu
wáng kàng chu chéng yíng
jie kǒng míng . kǒng míng rù
chéng yǐ bì , wèn yue : " shéi
yǔ gong shǒu cǐ chéng , yǐ
bǎo wú yú ? " kàng yue : "
mǒu jin rì de cǐ jùn wú wéi
zhě , jie lài yǒng chang bù
wéi rén , xìng lǚ , míng kǎi ,
zì jì píng . jie cǐ rén zhī lì . "
kǒng míng suì qǐng mù kǎi
zhì . kǎi rù jiàn , lǐ bì . kǒng
míng yue : " jiǔ wén gong nǎi
yǒng chang gao shì , duo kui
gong bǎo shǒu cǐ chéng . jìn
yù píng mán fang , gong yǒu

。褒见高定军来，慌忙与高定答话。定大骂曰：“汝如何写书与诸葛丞相处，使反间之计害吾耶？”褒目瞪口呆，不能回答。忽然鄂焕于马后转过，一戟刺朱褒于马下。定厉声而言曰：“如不顺者皆戮之！”于是众军一齐拜降。定引两部军来见孔明，献朱褒首级于帐下。孔明大笑曰：“吾故使汝杀此二贼，以表忠心。”遂命高定为益州太守，总摄三郡；令鄂焕为牙将。三路军马已平。

于是永昌太守王伉出城迎接孔明。孔明入城已毕，问曰：“谁与公守此城，以保无虞？”伉曰：“某今日得此郡无危者，皆赖永昌不韦人，姓吕，名凯，字季平。皆此人之力。”孔明遂请目凯至。凯入见，礼毕。孔明曰：“久闻公乃永昌高士，多亏公保守此城。今欲平蛮方

dā. Bao kiến cao định quân lai, hoảng mang dữ cao định đáp thoại. Định đại mạ viết: "Nhữ như hà tả thư dữ Gia Cát thừa tương xứ, sử phản gian chi kế hại ngô da?" Bao mục trừng khẩu ngốc, bất năng hồi đáp. Hốt nhiên ngạc hoán vu mã hậu chuyền quá, nhất kích thứ chu bao vu mã hạ. Định lệ thanh nhi ngôn viết: "Như bắt thuận giả gai lục chi!" Vu thị chúng quân nhất tê bái hàng. Định dẫn lưỡng bộ quân lai kiến khồng minh, hiến chu bao thủ cấp vu trưởng hạ. Khồng minh đại tiểu viết: "Ngô cố sử nhữ sát thủ nhị tắc, dĩ biểu trung tâm." Toại mệnh cao định vi ích châu thái thủ, tổng nghiệp tam quận; lệnh ngạc hoán vi nha tướng. Tam lộ quân mã dĩ bình.

Định vội vàng ra hỏi chuyện. Định quát lên, mắng rằng: - Mày sao dám viết thư cho Gia Cát thừa tướng, dùng mèo phản gián, muốn hại ta? Bao trồ mắt, cứng lưỡi, không biết đáp lại làm sao. Ngạc Hoán ở sau ngựa, xông lại đâm một nhát kíc, Bao chết liền. Định quát rằng: - Hễ quân sĩ thằng nào không hàng, sẽ giết chết hết. Bởi vậy chúng đều lạy xin hàng. Định dẫn quân lại ra mắt Khồng Minh và dâng đầu Chu Bao dưới trường. Khồng Minh cười, nói: - Ta cố ý muốn cho người giết hai thằng giặc ấy để tỏ cái bụng thực ra đó thôi. Liên cho Cao Định làm thái thú ở Ích Châu và phong Ngạc Hoán làm nha tướng. Quân mã ba đường ấy đều dẹp yên đâu đáy rồi,

Vu thị vĩnh xương thái thủ vương kháng xuất thành nghênh tiếp khồng minh. Khồng minh nhập thành dĩ tất, vấn viết: "Thùy dữ công thủ thủ thành, dĩ bảo vô ngư?" Kháng viết: "Mỗ kim nhật đắc thủ quận vô nguy giả, gai lại vĩnh xương bất vi nhân, tính lữ, danh khải, tự quý bình. Gai thủ nhân chí lực." Khồng minh toại thỉnh mục khải chí. Khải nhập kiến, lẽ tất. Khồng minh viết: "Cửu văn công nãi vĩnh xương cao sĩ, đa khuy công bảo thủ thủ thành. Kim dục bình man phương,

thái thú quận Vĩnh Xương là Vương Cang ra đón rước Khồng Minh. Khồng Minh vào thành, hỏi rằng: - Ai giữ thành này với ông mà được vững vàng làm vậy? Cang nói: - Tôi giữ thành này được yên ổn, toàn nhờ sức của người ở Vĩnh Xương là Lã Khải cả. Khồng Minh cho mời đến. Khải vào ra mắt. Thi lễ xong xuôi, Khồng Minh nói rằng: - Lâu nay vẫn nghe tiếng ông là bậc cao sĩ ở Vĩnh Xương; may nhờ có ông mới giữ được thành này vô sự. Nay tôi muốn dẹp yên phương

hé gao jiàn ? " lǚ kǎi suì qū
yi tú , chéng yǔ kǒng míng
yue : " mǒu zì lì shì yǐ lái , zhī
nán rén yù fǎn jiǔ yǐ , gù mì
qiǎn rén rù qí jìng , chá kàn
kě tún bing jiao zhàn zhī chǔ
, huà chéng yǐ tú , míng yue " píng
mán zhǐ zhǎng tú " . jin
gǎn xiān yǔ míng gong .
míng gong shì guan zhī , kě
wèi zheng mán zhī yí zhù yě . " kǒng
míng dà xǐ , jiù yòng
lǚ kǎi wèi xíng jūn jiào shòu
, jian xiàng dǎo guan . yú shì
kǒng míng tí bing dà jìn ,
shen rù nán mán zhī jìng .
zhèng xíng jūn zhī cí , hu
bào tian zì chāi shi mìng zhì .
kǒng míng qǐng rù zhōng jūn
, dàn jiàn yí rén sù páo bái yǐ
ér jìn , nǎi mǎ sù yě - - wèi
xiong mǎ liáng xin wáng , yin
cǐ wa xiào . - - sù yue : " fèng
zhǔ shàng chì mìng , cì
zhòng jun jiǔ bó . " kǒng
míng jie zhào yǐ bì , yí mìng
yí yí gěi sǎn , suí liù mǎ sù
zài zhàng xù huà . kǒng
míng wèn yue : " wú fèng
tian zì zhào , xiao píng mán
fang ; jiǔ wén yòu cháng gao
jiàn , wàng qǐ cì jiào . " sù
yue : " yú yǒu piàn yán ,
wàng chéng xiāng chá zhī ;
nán mán shì qí dì yuǎn shan
xiǎn , bù fú jiǔ yǐ ; sui jin rì pò
zhi , míng rì fù pàn . chéng
xiāng dà jun dào bǐ , bì rán
píng fú ; dàn ban shi zhì rì ,
bì yòng bēi fá cáo pi ; mán

，公有何高见？”吕凯遂取一图，呈与孔明曰：“某自历仕以来，知南人欲反久矣，故密遣人入其境，察看可屯兵交战之处，画成一图，名曰《平蛮指掌图》。今敢献与明公。明公试观之，可为征蛮之一助也。”孔明大喜，就用吕凯为行军教授，兼向导官。于是孔明提兵大进，深入南蛮之境。正行军之次，忽报天子差使命至。孔明请入中军，但见一人素袍白衣而进，乃马谡也——为兄马良新亡，因此挂孝。——

谡曰：“奉主上敕命，赐众军酒帛。”孔明接诏已毕，依命一一给散，遂留马谡在帐叙话。孔明问曰：“吾奉天子诏，削平蛮方；久闻幼常高见，望乞赐教。”谡曰：“愚有片言，望丞相察之；南蛮恃其地远山险，不服久矣；虽今日破之，明日复叛。

công hữu hà cao kiến?" Lữ khải toại thủ nhất đồ, trình dữ khồng minh viết: "Mỗ tự lịch sĩ dĩ lai, tri nam nhân dục phản cửu hĩ, có mật khiển nhân nhập kì cảnh, sát khán khả truân binh giao chiến chi xử, họa thành nhất đồ, danh viết (Bình man chỉ chưởng đồ). Kim cảm hiến dữ minh công. Minh công thí quan chi, khả vi chinh man chi nhất trợ dã." Khổng minh đại hỉ, tựu dụng lữ khải vi hành quân giáo thụ, kiêm hướng đạo quan. Vu thị khổng minh đề binh đại tiến, thâm nhập nam man chi cảnh. Chánh hành quân chi thứ, hốt báo thiên tử sai sứ mệnh chí. Khổng minh thỉnh nhập trung quân, đắn kiến nhất nhân tố bào bạch y nhi tiến, nãi mã tắc dã - vi huynh mã lương vong, nhân thủ quái hiếu. - tắc viết: "Phụng chủ thượng sắc mệnh, từ chúng quân tửu bạch." Khổng minh tiếp chiếu dĩ tất, y mệnh nhất nhất cấp tán, toại lưu mã tắc tại trường tự thoại. Khổng minh vẫn viết: "Ngô phụng thiên tử chiếu, tước bình man phương; cửu văn ấu thường cao kiến, vọng khát tú giáo." Tắc viết: "Ngu hữu phiền ngôn, vọng thừa tương sát chi; nam man thị kì địa viễn sơn hiểm, bất phục cửu hĩ; tuy kim nhật phá chi, minh nhật phục bạn. Thừa tương đại quân đáo bỉ, tất nhiên bình phục; đắn ban sự

nam, ông có cao kiến gì dạy bảo không? Lã Khải liền dâng một bức địa đồ và nói: - Tôi tự khi làm quan đến giờ, biết rằng người rợ có bụng làm phản đã lâu, cho nên mặt sai người vào tận tổ, xem xét chỗ nào có thể đóng đồn, chỗ nào nên giao chiến, vẽ ra một bản, gọi là bức đồ "Bình Man chi chưởng". Nay dâng lên ngài coi, có thể giúp ngài một phần nhỏ trong việc nam chinh này. Khổng Minh mừng lắm, dùng ngay Lã Khải làm hàng quân giáo thụ, kiêm chức hướng đạo. Rồi Khổng Minh dẫn quân vào sâu cõi nam Man. Khi đang đi, bỗng có tin báo thiên tử sai sứ đến. Khổng Minh ra tiếp vào, thấy Mã Tốc mặc áo bào trắng, vì anh Mã Tốc là Mã Lương mới mất. Tốc nói: - Tôi phụng mệnh chúa thượng, mang rượu và lụa đến khao thưởng binh sĩ. Khổng Minh vâng chỉ dụ, đem cắp phát cả cho ba quân, lưu Mã Tốc ở lại trong trường nói chuyện. Khổng Minh hỏi rằng: - Tôi phụng chiếu thiên tử, đánh dẹp phương nam, lâu nay vẫn nghe Âu Thường cao kiến lắm, xin dạy bảo cho ít nhiều. Tốc nói: - Tôi có một lời này, xin thưa tướng xét cho: Nam Man cây có đất xa, núi hiểm, không phục đã lâu; tuy hôm nay phá xong, ngày mai tất lại làm phản. Đại quân của thưa tướng đến đó, tất nhiên dẹp được, nhưng sau

bìng ruò zhì nèi xu , qí fǎn bì sù . fu yòng bìng zhì dào : gong xin wèi shàng , gong chéng wèi xià ; xin zhàn wèi shàng , bìng zhàn wèi xià . yuàn chéng xiāng dàn fú qí xìn zú yǐ . " kǒng míng tàn yue : " yòu cháng zú zhì wú fèi fǔ yě ! " yú shì kǒng míng suì lìng mǎ sù wèi cān jūn , jí tǒng dà bìng qián jìn . què shuo mán wáng mèng huò , ting zhì kǒng míng zhì pò yong ? dèng , suì jù san dòng yuán shuài shàng yì . dì yì dòng nǎi jīn huán san jié yuán shuài , dì èr dòng nǎi dǒng tú nǎ yuán shuài , dì san dòng nǎi a huì nán yuán shuài . san dòng yuán shuài rù jiàn mèng huò . huò yue : " jīn zhu gé chéng xiāng lǐng dà jun lái qín wǒ jīng jiè , bù de bù bìng lì dí zhì . rǔ san rén kě fēn bīng san lù ér jìn . rú de shèng zhě , biàn wèi dòng zhǔ . " yú shì fen jin huán san jié qǔ zhōng lù , dǒng tú nǎ qǔ zuǒ lù , a huì nán qǔ yòu lù : gè yǐn wǔ wàn mán bìng , yì lìng ér xíng .

丞相大军到彼，必然平服；但班师之日，必用北伐曹丕；蛮兵若知内虚，其反必速。夫用兵之道：攻心为上，攻城为下；心战为上，兵战为下。愿丞相但服其心足矣。”孔明叹曰：“幼常足知吾肺腑也！”于是孔明遂令马谡为参军，即统大兵前进。却说蛮王孟获，听知孔明智破雍闿等，遂聚三洞元帅商议。第一洞乃金环三结元帅，第二洞乃董荼那元帅，第三洞乃阿会喃元帅。三洞元帅入见孟获。获曰：“今诸葛亮领大军来侵我境界，不得不并力敌之。汝三人可分兵三路而进。如得胜者，便为洞主。”于是分金环三结取中路，董荼那取左路，阿会喃取右路：各引五万蛮兵，依令而行。

chi nhặt, tất dụng bắc phạt tào phi; man binh nhược tri nội hư, kì phản tất tốc. Phu dụng binh chi đáo: công tâm vi thương, công thành vi hạ; tâm chiến vi thương, binh chiến vi hạ. Nguyện thừa tương đan phục kì tâm túc hĩ. "Khổng minh thán viết: "Ấu thường túc tri ngô phế phủ dãi!" Vu thị khổng minh toại lệnh mã tắc vi tham quân, túc thống đại binh tiền tiến. Khước thuyết man vương mạnh hoạch, thính tri khổng minh trí phá ung khải đẳng, toại tụ tam động nguyên suất thương nghị. Đệ nhất động nái kim hoàn tam kết nguyên suất, đệ nhị động nái đồng đồ na nguyên suất, đệ tam động nái a hội nam nguyên suất. Tam động nguyên suất nhập kiến mạnh hoạch. Hoạch viết: "Kim Gia Cát thừa tương lịnh đại quân lai xâm ngã cảnh giới, bất đắc bất tịnh lực địch chí. Nhữ tam nhân khả phân binh tam lộ nhi tiến. Như đắc thắng giả, tiện vi động chủ." Vu thị phân kim hoàn tam kết thủ trung lộ, đồng đồ na thủ tả lộ, a hội nam thủ hữu lộ: các dẫn ngũ vạn man binh, y lệnh nhi hành.

khi rút quân về, phải lên mặt bắc đánh Tào Phi, nếu quân Man biết trong nước bỏ ngỏ, quyết nhiên lại trở mặt ngay. Phàm phép dùng binh đánh giặc, sao cho người ta tâm phục mới cao, chớ đánh lấy thành trì là thấp; đem bụng mình mà đánh mới giỏi, chớ đem quân mà đánh thì xoàng. Xin thừa tướng làm thế nào thu phục được bụng chúng là hơn. Khổng Minh than rằng: - Ấu Thường thực là biết đến ruột gan ta! Liền sai Mã Tốc làm tham quân và dẫn quân kéo đi. Nói về vua Man là Mạnh Hoạch nghe tin Khổng Minh dùng mạo phá tan bọn Úng Dĩ, bèn hội các nguyên soái ba động lại bàn bạc. Nguyên soái động thứ nhất là Kim Hoàn Tam Kết, nguyên soái động thứ nhì là Đồng Trà Na, nguyên soái động thứ ba là A Hội Nam. Ba người vào ra mắt Mạnh Hoạch. Hoạch nói: - Nay Gia Cát Lượng dẫn đại quân xâm phạm bờ cõi nước ta, chúng ta phải hợp sức lại đối địch mới được. Ba chúng ngươi nên chia làm ba đường mà tiến, nếu ai đánh thắng thì được làm chúa cả động này. Rồi đó, Kim Hoàn Tam Kết đi đường giữa, Đồng Trà Na đi mé tả, A Hội Nam đi mé hữu. Mỗi người dẫn năm vạn quân Man, y lệnh kéo đi.

9 què shuo kǒng míng zhèng zài zhài zhong yì shì , hu shào mǎ fei bào , shuo san dòng yuán shuài fēn bīng san lù dào lái . kǒng míng ting bì , jí huàn zhào yún , wèi yán zhì , què dou bù fēn fù ; gèng huàn wáng píng , mǎ zhong zhì , zhǔ zhì yue : " jin mán bing san lù ér lái , wú yù lìng zǐ lóng , wén cháng qù ; cǐ èr rén bù shí dì lǐ , wèi gǎn yòng zhì . wáng píng kě wǎng zuǒ lù yíng dí , mǎ zhong kě wǎng yòu lù yíng dí . wú què shǐ zì lóng , wén cháng suí hòu jie yìng . jin rì zhěng dùn jun mǎ , lái rì píng míng jìn fa . " èr rén ting lìng ér qù . yòu huàn zhāng yí , zhāng yì fēn fù yue : " rǔ èr rén tòng lǐng yí jun , wǎng zhōng lù yíng dí . jin rì zhěng diǎn jun mǎ , lái rì yǔ wáng píng , mǎ zhong yue huì ér jìn . wú yù lìng zǐ lóng , wén cháng qù qù , nài èr rén bù shí dì lǐ , gù wèi gǎn yòng zhì . " zhāng yí , zhāng yì ting lìng qù liǎo .

10 zhào yún , wèi yán jiàn kǒng míng bù yòng , gè yǒu yùn sè . kǒng míng yue : " wú fei bù yòng rǔ èr rén , dàn kǒng yǐ zhōng nián shè xiǎn , wèi mán rén suǒ suàn , shi qí ? qì èr . " zhào yún yue : " tǎng

却说孔明正在寨中议事，忽哨马飞报，说三洞元帅分兵三路到来。孔明听毕，即唤赵云、魏延至，却都不分付；更唤王平、马忠至，嘱之曰：“今蛮兵三路而来，吾欲令子龙、文长去；此二人不识地理，未敢用之。王平可往左路迎敌，马忠可往右路迎敌。吾却使子龙、文长随后接应。今日整顿军马，来日平明进发。”二人听令而去。又唤张嶷、张翼分付曰：“汝二人同领一军，往中路迎敌。今日整点军马，来日与王平、马忠约会而进。吾欲令子龙、文长去取，奈二人不识地理，故未敢用之。”张嶷、张翼听令去了。

赵云、魏延见孔明不用，各有愠色。孔明曰：“吾非不用汝二人，但恐以中年涉险，为蛮人所算，失其锐气耳。”

Khước thuyết khỗng minh chánh tại trại trung nghị sự, hốt tiếu mã phi báo, thuyết tam động nguyên suất phân binh tam lộ đáo lai. Khỗng minh thính tất, tức hoán triệu vân, ngụy duyên chí, khước đồ bất phân phó; canh hoán vương bình, mã trung chí, chúc chí viết: "Kim man binh tam lộ nhi lai, ngô dục lệnh tử long, văn trường khứ; thủ nhị nhân bất thức địa lí, vị cảm dụng chi. Vương bình khả vãng tả lộ nghênh địch, mã trung khả vãng hữu lộ nghênh địch. Ngô khước sử tử long, văn trường tuy hậu tiếp ứng. Kim nhật chinh đốn quân mã, lai nhật bình minh tiến phát." Nhị nhân thính lệnh nhi khứ. Hựu hoán trương nghi, trương dục phân phó viết: "Nhữ nhị nhân đồng lĩnh nhất quân, vãng trung lộ nghênh địch. Kim nhật chinh điểm quân mã, lai nhật dữ vương bình, mã trung ước hội nhi tiến. Ngô dục lệnh tử long, văn trường khứ thủ, nại nhị nhân bất thức địa lí, cố vị cảm dụng chi." Trương nghi, trương dục thính lệnh khứ liều.

Triệu vân, ngụy duyên kiến khỗng minh bất dụng, các hữu uẩn sắc. Khỗng minh viết: "Ngô phi bất dụng nhữ nhị nhân, đắn khủng dĩ trung niên thiệp hiểm, vi man nhân sở toán, thất kì nhuệ khí nhĩ." Triệu vân viết:

Khỗng Minh đang ngồi trong trại bàn việc, tiểu mã về báo rằng có nguyên soái ba động, chia làm ba đường lại đánh. Khỗng Minh lập tức gọi Triệu Vân, Ngụy Diên đến, nhưng không sai khiến gì cả. Lại cho gọi Vương Bình, Mã Trung đến, dặn rằng: - Nay quân rợ chia ba đường đến đây, ta định sai Tử Long, Văn Trường đi, nhưng vì hai người chưa thuộc đường đất, cho nên chưa dám dùng. Vậy Vương Bình phải ra mé tả, Mã Trung ra mé hữu nghênh địch. Ta sẽ sai Tử Long, Văn Trường tiếp ứng cho, hôm nay hãy chỉnh đốn quân mã, sớm mai kéo đi. Hai người vâng lệnh trở ra. Lại gọi Trương Ngực, Trương Dực đến dặn rằng: - Hai chúng ngươi cùng dẫn một toán quân ra đường giữa mà đánh. Hôm nay điểm sẵn quân mã, ngày mai hẹn nhau với Vương Bình, Mã Trung cùng tiến quân. Ta muốn sai Tử Long, Văn Trường đi nhưng sợ hai người ấy không biết địa lý. Trương Ngực, Trương Dực vâng lệnh trở ra.

Triệu Vân, Ngụy Diên thấy Khỗng Minh không dùng đến mình, đều tỏ vẻ túc bức. Khỗng Minh bảo rằng: - Ta không phải không muốn dùng các ngươi đâu; vì ngại các ngươi đã nhiều tuổi, xông pha vào nơi hiểm trở,

wǒ děng shí dì lǐ , ruò hé ? " kǒng míng yue : " rǔ èr rén zhí yí xiǎo xin , xiù de wàng dòng ." èr rén yàng yàng ér tuì . zhào yún qǐng wèi yán dào zì jǐ zhài nèi shang yí yue : " wú èr rén wèi xian feng , què shuo bù shí dì lǐ ér bù kěn yòng . jin yòng cǐ hòu bèi , wú děng qǐ bù xiù hu ? " yán yue : " wú èr rén zhí jin jiù shàng mǎ , qín qù tàn zhì ; zhuo zhù tǔ rén , biàn jiào yǐn jìn , yǐ dí mán bing , dà shì kě chéng . " yún cóng zhī , suì shàng mǎ jìng qǔ zhōng lù ér lái . fang xíng bù shù lǐ , yuǎn yuǎn wàng jiàn chén tóu dà qǐ . èr rén shàng shan bo kàn shí , guǒ jiàn shù shí qí mán bing , zòng mǎ ér lái . èr rén liǎng lù chong chu . mán bing jiàn liǎo , dà jīng ér zǒu . zhào yún , wèi yán gè sheng qín jí rén , huí dào běn zhài , yǐ jiù shí dài zhì , què xì wèn qí gù . mán bing gào yue : " qián miàn shì jin huán san jié yuán shuài dà zhài , zhèng zài shan kǒu . zhài bian dong xi liǎng lù , què tong wǔ qí dòng bìng dǒng tú nǎ , a huì nán gè zhài zhì hòu . "

11 zhào yún , wèi yán ting zhi cí

赵云曰：“倘我等识地理，若何？”孔明曰：“汝二人只宜小心，休得妄动。”二人怏怏而退。赵云请魏延到自己寨内商议曰：“吾二人先锋，却说不识地理而不肯用。今用此后辈，吾等岂不羞乎？”延曰：

“吾二人只今就上马，亲去探之；捉住土人，便教引进，以敌蛮兵，大事可成。”云从之，遂上马径取中路而来。方行不数里，远远望见尘头大起。二人上山坡看时，果见数十骑蛮兵，纵马而来。二人两路冲出。蛮兵见了，大惊而走。赵云、魏延各生擒几人，回到本寨，以酒食待之，却细问其故。蛮兵告曰：“前面是金环三结元帅大寨，正在山口。寨边东西两路，却通五溪洞并董荼那、阿会喃各寨之后。”

赵云、魏延听知此话，

"Thảng ngã đãng thức địa lí, nhược hà?" Không minh viết: "Nhữ nhị nhân chỉ nghi tiễu tâm, hưu đắc vọng động." Nhị nhân ưởng ưởng nhi thối. Triệu vân thính ngụy duyên đáo tự kỷ trại nội thương nghị viết: "Ngô nhị nhân vi tiên phong, khước thuyết bắt thức địa lí nhi bắt khẳng dung. Kim dụng thủ hậu bối, ngô đãng khởi bắt tu hồ?" Duyên viết: "Ngô nhị nhân chỉ kim tựu thượng mã, thân khứ tham chi; tróc trụ thồ nhân, tiện giáo dẫn tiến, dĩ địch man binh, đại sự khả thành." Vân tòng chi, toại thượng mã kính thủ trung lộ nhi lai. Phương hành bắt sở lí, viễn viễn vọng kiến trần đầu đại khởi. Nhị nhân thượng sơn pha khán thời, quả kiến số thập ky man binh, túng mã nhi lai. Nhị nhân lưỡng lộ trùng xuất. Man binh kiến liễu, đại kinh nhi tầu. Triệu vân, ngụy duyên các sinh cầm kỉ nhân, hồi đáo bỗn trại, dĩ tửu thực đãi chi, khuốc té vấn ki cổ. Man binh cáo viết: "Tiền diện thị kim hoàn tam kết nguyễn suất đại trại, chánh tại sơn khâu. Trại biên đông tây lưỡng lộ, khước thông ngũ khê động tịnh đồng đồ na, a hội nam các trại chi hậu."

Triệu vân, ngụy duyên thính tri

nhỡ bị quân rợ lừa, thì mắt cả nhuệ khí quân ta. Triệu Vân nói: - Phỏng như chúng tôi biết đường đất thì sao? Không Minh nói: - Hai người hãy nên cẩn thận, chớ có coi thường! Hai người buồn rầu trở ra. Triệu Vân mời Ngụy Diên đến trại mình, bàn rằng: - Hai chúng ta là tiên phong, mà cho là không biết đường đất, không dùng, lại dung bọn hậu sinh ấy, chúng ta há chẳng thiện lắm ru! Ngụy Diên nói: - Hai chúng ta thử lên ngựa ra xem, bắt thồ dân đưa đường để đánh quân Man, việc lớn chắc thành công. Vân nghe theo, mới cùng lên ngựa đi ra con đường chính giữa. Đang đi, thấy phía xa xa bụi bay mù mịt. Hai người lên gò cao đứng trông, quả nhiên có vài mươi tên kỵ mã Man đang cưỡi ngựa đi đến. Hai người đồ ra, quân Man khiếp sợ tan chạy cả. Triệu, Ngụy mỗi người bắt sống được vài tên đem về trại, cho ăn cơm, uống rượu tử tế, rồi hỏi đường lối đi lại làm sao. Quân Man thưa rằng: - Mέ trước mặt chính là đại trại của Kim Hoàn Tam Kết nguyễn soái, ở vào giữa cửa núi, đường hai bên thông sang động Ngũ Khê, phía sau trại của Đồng Trà Na và A Hội Nam.

Triệu Vân, Ngụy Diên nghe

huà , suì diǎn jīng bīng wǔ
qian , jiào qín lái mán bīng
yǐn lù . bǐ jí qǐ jun shí , yǐ shì
èr gèng tian qì ; yuè míng
xīng lāng , chèn zhe yuè sè
ér xíng . gang dào jin huán
san jié dà zhài zhí shí , yue
yǒu sì gèng , mán bīng fāng
qǐ zào fàn , zhǔn bēi tian
míng qian sha . hu rán zhào
yún , wèi yán liǎng lù sha rù ,
mán bīng dà luàn . zhào yún
zhí sha rù zhōng jūn , zhèng
féng jin huán san jié yuán
shuài ; jiao mǎ zhí yi gé , bèi
yún yi qiang cì luò mǎ xià ,
jiù xiao qí shǒu jí . yú jun kuì
sǎn . wèi yán biàn fēn bīng yì
bàn , wàng dong lù chao
dǒng tú nǎ zhài lái . zhào
yún fēn bīng yì bàn , wàng xi
lù chao a huì nán zhài lái . bǐ
jí sha dào mán bīng dà zhài
zhí shí , tian yǐ píng míng .
xian shuo wèi yán sha ben
dǒng tú nǎ zhài lái . dǒng tú
nǎ ting zhì zhài hòu yǒu jun
sha zhì , biàn yǐn bīng chu
zhài jù dí . hu rán zhài qián
mén yi sheng hǎn qǐ , mán
bīng dà luàn . yuán lái wáng
píng jun mǎ zǎo yǐ dào liǎo .
liǎng xià jiá gong , mán bīng
dà bài . dǒng tú nǎ duó lù
zǒu tuo , wèi yán zhui gǎn
bù shàng . què shuo zhào
yún yǐn bīng sha dào a huì
nán zhài hòu zhí shí , mǎ
zhong yǐ sha zhì zhài qián .
liǎng xià jiá gong , mán bīng

遂点精兵五千，教擒来
蛮兵引路。比及起军时
，已是二更天气；月明
星朗，趁着月色而行。
刚到金环三结大寨之时
，约有四更，蛮兵方起
造饭，准备天明厮杀。
忽然赵云、魏延两路杀
入，蛮兵大乱。赵云直
杀入中军，正逢金环三
结元帅；交马只一合，
被云一枪刺落马下，就
枭其首级。余军溃散。
魏延便分兵一半，望东
路抄董荼那寨来。赵云
分兵一半，望西路抄阿
会喃寨来。比及杀到蛮
兵大寨之时，天已平明。
先说魏延杀奔董荼那
寨来。董荼那听知寨后
有军杀至，便引兵出寨
拒敌。忽然寨前门一声
喊起，蛮兵大乱。原来
王平军马早已到了。两
下夹攻，蛮兵大败。董
荼那夺路走脱，魏延追
赶上。却说赵云引兵
杀到阿会喃寨后之时，
马忠已杀至寨前。两下
夹攻，蛮兵大败，阿会

thủ thoại, toại điểm tinh binh
ngũ thiên, giáo cầm lai man
binh dẫn lộ. Bỉ cập khởi quân
thời, dĩ thị nhị canh thiêng khí;
nguyệt minh tinh lâng, sán trú
nguyệt sắc nhì hành. Cương
đáo kim hoàn tam kết đại trại
chi thời, ước hữu tú canh, man
binh phương khởi tạo phạn,
chuẩn bị thiên minh tư sát. Hốt
nhiên triệu vân, ngụy duyên
lưỡng lộ sát nhập, man binh đại
loạn. Triệu vân trực sát nhập
trung quân, chánh phùng kim
hoàn tam kết nguyên suất; giao
mã chỉ nhất hợp, bị vân nhất
thương thứ lạc mã hạ, tựu kiêu
kì thủ cấp. Dư quân hội tán.
Ngụy duyên tiện phân binh nhất
bán, vọng đông lộ sao đồng đồ
na trại lai. Triệu vân phân binh
nhất bán, vọng tây lộ sao a hội
nam trại lai. Bỉ cập sát đáo man
binh đại trại chi thời, thiên dĩ
binh minh. Tiên thuyết ngụy
duyên sát bôn đồng đồ na trai
lai. Đồng đồ na thính tri trại hậu
hữu quân sát chí, tiên dẫn binh
xuất trại cự địch. Hốt nhiên trại
tiền môn nhất thanh hảm khởi,
man binh đại loạn. Nguyên lai
vương bình quân mã tảo dĩ đáo
liễu. Lưỡng hạ giáp công, man
binh đại bại. Đồng đồ na đoạt lộ
tầu thoát, ngụy duyên truy cản
bất thương. Khước thuyết triều
vân dẫn binh sát đáo a hội nam
trại hậu chi thời, mã trung dĩ sát
chí trại tiền. Lưỡng hạ giáp
công, man binh đại bại, a hội

xong, kén năm nghìn tinh binh,
sai mây tên quân Man dẫn
đường. Bấy giờ đã canh hai.
Hai người làn theo ánh trăng
mà đi. Khi đến đại trại Kim
Hoàn Tam Kết thì đã canh tư.
Quân Man vừa thức dậy thổi
cơm ăn, sắp sửa đến sáng ra
khai chiến. Bất thình, hai mặt
quân của Triệu Vân, Ngụy Diên
tràn vào, quân Man bối rối.
Triệu Vân đánh thốc vào trung
quân vừa gặp Kim Hoàn Tam
Kết đi ra. Vân đâm một nhát,
Kim Hoàn ngã quay xuống
ngựa. Vân chặt lấy đầu, còn
quân sĩ chạy tan mắt cả. Ngụy
Diên, Triệu Vân chia quân làm
hai ngã: Diên đi lén con đường
mέ đông, đến trại Đồng Trà Na;
Vân đi lén con đường mé tây
đến trại Hội Nam. Khi hai người
kéo gần đến nơi, thì trời đã
tang táng sáng. Trước hầy kê
chuyện Ngụy Diên. Diên đến
trại rợ, Đồng Trà Na nghe sau
trại có tiếng quân mã ồn ào,
liền kéo quân ra cự địch. Bỗng
đâu mé trước lại có tiếng reo.
Quân Man rối loạn. Té ra quân
của Vương Bình vừa đến. Hai
mặt dồn đánh áp vào, quân
Man thua to. Đồng Trà Na
cướp đường chạy thoát. Ngụy
Diên đuổi theo không kịp. Triệu
Vân vào tới trại A Hội Nam thì
quân của Mã Trung đã ở trước
cửa trại rồi. Hai bên đánh dồn
vào, quân Man thua, A Hội
Nam cũng chạy được thoát. Hai

dà bài , a huì nán chéng luàn
zǒu tuo . gè zì shou jun , huí
jiàn kǒng míng . kǒng míng
wèn yue : " san dòng mán
bing , zǒu liǎo liǎng dòng zhī
zhǔ ; jin huán san jié yuán
shuài shǒu jí an zài ? " zhào
yún jiāng shǒu jí xiān gong .
zhòng jie yán yue : " dǒng tú
nǎ , a huì nán jie qì mǎ yuè
lǐng ér qù , yin cǐ gǎn ta bù
shàng . " kǒng míng dà xiào
yue : " èr rén wú yǐ qín xià
liǎo . " zhào , wèi èr rén bìng
zhu jiāng jie bù xìn . shǎo
qǐng , zhang yí jiě dǒng tú nǎ
dào , zhang yí jiě a huì nán
dào . zhòng jie jing yà . kǒng
míng yue : " wú guan lǚ kǎi
tú běn , yǐ zhī ta gè rén xià
de zhài zi , gù yǐ yán jí zì
lóng , wén cháng zhì ? qì ,
gù jiào shen rù zhòng dì ,
xian pò jin huán san jié , suí
jí fēn bīng zuǒ yòu zhài hòu
chao chu , yǐ wáng píng , mǎ
zhong yìng zhì . fei zi lóng ,
wén cháng bù kě dang cǐ rèn
yě . wú liào dǒng tú nǎ , a
huì nán bì cóng biàn jìng
wǎng shan lù ér zǒu , gù
qiǎn zhang yí , zhang yì yǐ fú
bing dài zhī , lìng guan suǒ
yǐ bing jie yìng , qín cǐ èr rén .
" zhu jiāng jie bài fú yue : "
chéng xiāng jī suàn , shén
guǐ mò cè ! "

喃乘乱走脱。各自收军，回见孔明。孔明问曰：“三洞蛮兵，走了两洞之主；金环三结元帅首级安在？”赵云将首级献功。众皆言曰：“董荼那、阿会喃皆弃马越岭而去，因此赶他不上。”孔明大笑曰：“二人吾已擒下了。”赵、魏二人并诸将皆不信。少顷，张嶷解董荼那到，张翼解阿会喃到。众皆惊讶。孔明曰：“吾观吕凯图本，已知他各人下的寨子，故以言激子龙、文长之锐气，故教深入重地，先破金环三结，随即分兵左右寨后抄出，以王平、马忠应之。非子龙、文长不可当此任也。吾料董荼那、阿会喃必从便径往山路而走，故遣张嶷、张翼以伏兵待之，令关索以兵接应，擒此二人。”诸将皆拜伏曰：“丞相机算，神鬼莫测！”

nam thừa loạn tẩu thoát. Các tự thu quân, hồi kiến khồng minh. Khồng minh vấn viết: "Tam động man binh, tẩu liễu lưỡng động chi chủ; kim hoàn tam kết nguyên suất thủ cấp an tại?" Triệu vân tương thủ cấp hiến công. Chúng giai ngôn viết: "Đồng đồ na, a hội nam giai khí mã việt lĩnh nhi khứ, nhân thủ cản tha bất thương." Khồng minh đại tiểu viết: "Nhị nhân ngô dĩ cầm hạ liêu." Triệu, ngụy nhị nhân tịnh chư tướng giai bất tín. Thiếu khoảnh, trương nghi giải đồng đồ na đáo, trương dực giải a hội nam đáo. Chúng giai kinh nhạ. Khồng minh viết: "Ngô quan lữ khải đồ bốn, dĩ tri tha các nhân hạ đích trại tử, cố dĩ ngôn kích tử long, vẫn trường chi nhuệ khí, cố giáo thâm nhập trọng địa, tiên phá kim hoàn tam kết, tùy túc phân binh tà hữu trại hậu sao xuất, dĩ vương bình, mã trung ứng chi. Phi tử long, vẫn trường bất khả đương thử nhâm dã. Ngô liêu đồng đồ na, a hội nam tất tòng tiện kính vãng sơn lộ nhi tẩu, cố khiễn trương nghi, trương dực dĩ phục binh đãi chi, lệnh quan tác dĩ binh tiếp ứng, cầm thủ nhị nhân." Chư tướng giai bái phục viết: "Thừa tướng cơ toán, thần quỷ mạc trác!"

người thu quân về, ra mắt Khồng Minh. Khồng Minh hỏi rằng: - Quân Man ba động, chúa hai động thoát được, còn đâu Kim Hoàn Tam Kết ở đâu? Triệu Vân liền nộp đầu Kim Hoàn Tam Kết dâng công. Các tướng bầm rằng: - Đồng Trà Na, A Hội Nam, bỏ ngựa trèo qua núi chạy thoát, vì thế không bắt được. Khồng Minh cười nói rằng: - Hai người đó ta đã bắt được cả rồi! Các tướng không ai tin. Một lát Trương Ngực giải Đồng Trà Na đến, Trương Dực giải A Hội Nam về, ai nấy đều ngạc nhiên. Khồng Minh bảo rằng: - Ta xem địa đồ của Lã Khải, đã biết chỗ giặc hạ trại, cho nên ta nói khích cho Tử Long, Văn Trường cố sức vào sâu trong nội địa, trước hết hai đường tả hữu đánh úp hai trại kia, còn Vương Bình, Mã Trung chỉ là đi tiếp ứng thôi. Phi Tử Long, Văn Trường, không ai đương nổi việc ấy đâu! Ta lại đồ rằng Đồng Trà Na, A Hội Nam tất theo con đường tắt khe núi mà chạy nên sai Trương Ngực, Trương Dực phục quân chờ sẵn một chỗ, lại sai Quan Sách đi tiếp ứng để bắt hai chúa động ấy về đây. Các tướng đều bái phục, mà rằng: - Méo mực của thừa tướng, quỷ thần cũng không ai biết đâu mà lường!

12 kǒng míng lìng ya guò dōng tú nǎ , a huì nán zhì zhàng xià , jìn qù qí fú , yǐ jiǔ shí yí fú cì zhī , lìng gè zì guì dòng , wù de zhù è . èr rén qì bài , gè tóu xiǎo lù ér qù . kǒng míng wèi zhu jiang yue : " lái rì mèng huò bì rán qín zì yǐn bīng qian sha , biàn kě jiù cǐ qín zhī ." nǎi huàn zhào yún , wèi yán zhì , fù yǔ jì cè , gè yǐn wǔ qian bing qù liǎo . yòu huàn wáng píng , guan suǒ tòng yǐn yí jun , shòu jì ér qù . kǒng míng fēn bō yǐ bì , zuò yú zhàng shàng dài zhì . què shuo mán wáng mèng huò zài zhàng zhōng zhèng zuò , hu shào mǎ bào lái , shuo san dòng yuán shuài , ju bèi kǒng míng zhuo jiang qù liǎo ; bù xià zhì bing , gè zì kuì sǎn . huò dà nù , suì qǐ mán bing yǐ lǐ jìn fa , zhèng yù wáng píng jun mǎ . liǎng zhèn duì yuán , wáng píng chu mǎ héng dao wàng zhī : zhì jiàn mén qí kai chǔ , shù bǎi nán mán qí jiang liǎng shì bǎi kai . zhōng jiān mèng huò chu mǎ : tóu dǐng qín bǎo zǐ jin guàn , shen pi ying luò hóng jǐn páo , yao xi niǎn yù shi zi dài , jiǎo chuan ying zuǐ mǎ lù xue , qí yí pī juǎn máo chí tù mǎ , xuán liǎng kǒu song wén xiang bǎo jiàn , áng rán guān wàng , huí gù zuǒ yòu mán jiang yue : " rén měi shuo zhu gé liàng shàn

孔明令押过董荼那、阿会喃至帐下，尽去其缚，以酒食衣服赐之，令各自归洞，勿得助恶。二人泣拜，各投小路而去。孔明谓诸将曰：“来日孟获必然亲自引兵厮杀，便可就此擒之。”乃唤赵云、魏延至，付与计策，各引五千兵去了。又唤王平、关索同引一军，授计而去。孔明分拨已毕，坐于帐上待之。却说蛮王孟获在帐中正坐，忽哨马报来，说三洞元帅，俱被孔明捉将去了；部下之兵，各自溃散。获大怒，遂起蛮兵迤逦进发，正遇王平军马。两阵对圆，王平出马横刀望之：只见门旗开处，数百南蛮骑将两势摆开。中间孟获出马：头顶嵌宝紫金冠，身披缨络红锦袍，腰系碾玉狮子带，脚穿鹰嘴抹绿靴，骑一匹卷毛赤兔马，悬两口松纹镶宝剑，昂然观望，回顾左右蛮将曰：“

Khổng minh lệnh áp quá đồng đồ na, a hội nam chí trưởng hạ, tần khú kì phược, dĩ tửu thực y phục tú chí, lệnh các tự quy động, vật đắc trợ ác. Nhị nhân khắp bái, các đầu tiều lộ nhí khú. Khổng minh vị chư tướng viết: "Lai nhật mạnh hoạch tất nhiên thân tự dẫn binh tư sát, tiện khả tựu thủ cầm chí." nǎi hoán triệu vân, ngụy duyên chí, phó dữ ké sách, các dẫn ngũ thiên binh khú liêu. Hựu hoán vương bình, quan tác đồng dẫn nhất quân, thụ kế nhi khú. Khổng minh phân bát dĩ tất, tọa vu trưởng thượng đãi chí. Khước thuyết man vương mạnh hoạch tại trưởng trung chánh tọa, hốt tiều mã báo lai, thuyết tam động nguyên suất, câu bị khổng minh tróc tương khú liêu; bộ hạ chi binh, các tự hội tán. Hoạch đại nộ, toại khởi man binh dĩ lệ tiến phát, chánh ngô vương bình quân mã. Lưỡng trận đối viễn, vương binh xuất mã hoành đao vọng chi: chỉ kiến môn kì khai xứ, số bách nam man ky tương lưỡng thế bối khai. Trung gian mạnh hoạch xuất mã: đầu đính khảm bảo tử kim quan, thân phi anh lạc hồng cầm bào, yêu hệ niễn ngọc sư tử đá, cước xuyên ưng chảy mặt lục ngoa, ky nhất thất quyền mao xích thỏ mã, huyền lưỡng khẩu tung văn tương bảo kiếm, ngang nhiên quan vọng, hồi cổ tả hữu man

Khổng Minh sai điệu Đồng Trà Na, A Hội Nam đến dưới trưởng, cởi trói, cho cơm ăn, rượu uống, rồi tha về động và dặn rằng từ rày không được giúp kẻ phản ác nữa. Hai người rò nước mắt khóc, trở ra, theo đường nhỏ về trại. Khổng Minh bảo với các tướng rằng: - Ngày mai Mạnh Hoạch tất nhiên dẫn quân lại đánh ta nên đón đường bắt lấy. Bèn gọi Ngụy Diên, Triệu Vân, dặn dò mèo mực cho mỗi người dẫn năm nghìn quân đi. Lại gọi Vương Bình, Quan Sách cùng lĩnh một đội quân, lĩnh mèo đi liền. Khổng Minh phân phát đâu đây, ngồi trong trưởng đợi xem tin tức. Lại nói, Man vương Mạnh Hoạch đang chẽm chẽ trên trưởng, chợt nghe tin nguyên soái ba động đều bị bắt, mà quân mã tan vỡ cả. Hoạch nỗi giận, khởi hết quân Man, lần lần kéo đi, giữa đường gặp quân mã của Vương Bình vừa đến. Hai bên dàn trận, Vương Bình cắp ngang thanh đao, trông sang bên kia, thấy trong cửa cờ có vài trăm tướng Man đứng dàn hai bên. Mạnh Hoạch ra ngựa, đầu đội mũ kim quan khảm ngọc, mình mặc áo cầm bào sắc hồng, lưng buộc đai sư tử, chân đi giày mỏ ưng, mình cõi ngựa xích thố, tay cầm đôi kiếm Tùng Vân, nghênh ngang trông trước trông sau, rồi bảo với Man tướng rằng: - Người ta

néng yòng bing ; jin guan cǐ zhèn , jing qí zá luàn , dùi wǔ jiao cuò ; dao qiang qì xiè , wú yí kě néng shèng wú zhě : shǐ zhī qián rì zhī yán miù yě . zǎo zhī rú cī , wú fān duo shí yī . shéi gǎn qù qín shǔ jiang : yǐ zhèn jun wei ? " yán wèi jìn , yi jiang yīng shēng ér chu , míng huàn máng yá cháng ; shǐ yi kǒu jié tóu dà dao , qí yi pǐ huáng piào mǎ , lái qū wáng píng . èr jiang jiao feng , zhàn bù shù gé , wáng píng biàn zǒu . mèng huò qu bing dà jìn , yǐ lǐ zhuī gǎn . guan suǒ luè zhàn yòu zǒu , yue tuì èr shí yú lǐ . mèng huò zhèng zhuī sha zhì xiān , hurán hǎn sheng dà qǐ , zuǒ yǒu zhāng yí , yòu yǒu zhāng yì , liǎng lù bing sha chu , jié duàn guī lù . wáng píng , guan suǒ fù bing sha huí . qián hòu jiá gong , mán bing dà bài . mèng huò yǐn bù jiāng sǐ zhàn de tuo , wàng jīn dài shan ér táo . bèi hòu san lù bing zhuī sha jiāng lái . huò zhèng ben zǒu zhì xiān , qián miàn hǎn sheng dà qǐ , yi biao jun lán zhù : wèi shǒu dà jiāng nǎi cháng shan zhào zì lóng yě . huò jiàn liǎo dà jīng , huang máng ben jǐn dài shan xiǎo lù ér zǒu . zì lóng chōng sha yi zhèn , mán bing dà bài , sheng qín zhě wú shù .

人每说诸葛亮善用兵；今观此阵，旌旗杂乱，队伍交错；刀枪器械，无一可能胜吾者：始知前日之言谬也。早知如此，吾反多时矣。谁敢去擒蜀将：以振军威？”言未尽，一将应声而出，名唤忙牙长；使一口截头大刀，骑一匹黄骠马，来取王平。二将交锋，战不数合，王平便走。孟获驱兵大进，迤逦追赶。关索略战又走，约退二十余里。孟获正追杀之间，忽然喊声大起，左有张嶷，右有张翼，两路兵杀出，截断归路。王平、关索复兵杀回。前后夹攻，蛮兵大败。孟获引部将死战得脱，望锦带山而逃。背后三路兵追杀将来。获正奔走之间，前面喊声大起，一彪军拦住：为首大将乃常山赵子龙也。获见了大惊，慌忙奔锦带山小路而走。子龙冲杀一阵，蛮兵大败，生擒者无数。

tương viết: "Nhân mỗi thuyết Gia Cát Lượng thiện năng dụng binh; kim quan thử trận, tinh kì tạp loạn, đội ngũ giao thác; đao thương khí giới, vô nhất khả năng thắng ngô giả: thủy tri tiền nhật chi ngôn mâu dã. Tảo tri như thử, ngô phản đa thời hí. Thủ cảm khứ cầm thực tương: dĩ chấn quân uy?" Ngôn vị tǎn, nhất tương ứng thanh nhi xuất, danh hoán mang nha trường; sử nhất khẩu tiệt đầu đại đao, ky nhất thất hoàng phiếu mã, lai thủ vương bình. Nhị tương giao phong, chiến bất số hợp, vương bình tiện tǎu. Mạnh hoạch khu binh đại tiên, dĩ lệ truy cản. Quan tác lược chiến hựu tǎu, ước thối nhị thập dư lí. Mạnh hoạch chánh truy sát chi gian, hốt nhiên hảm thanh đại khởi, tả hữu trương nghi, hữu hữu trương dục, lưỡng lộ binh sát xuất, tiệt đoạn quy lộ. Vương bình, quan tác phục binh sát hồi. Tiền hậu giáp công, man binh đại bại. Mạnh hoạch dẫn bộ tướng tử chiến đắc thoát, vọng cầm đáy sơn nhì đào. Bối hậu tam lộ binh truy sát tương lai. Hoạch chánh bôn tǎu chi gian, tiền diện hảm thanh đại khởi, nhất bưu quân lan trụ: vi thủ đại tướng nãi thường sơn triệu tử long dã. Hoạch kiến liễu đại kinh, hoảng mang bôn cầm đáy sơn tiểu lộ nhì tǎu. Tử long trùng sát nhất trận, man binh đại bại, sinh cầm cứ đồn Gia Cát Lượng giỏi việc dùng binh, nay xem trận này, tinh kỵ lộn xộn, đội ngũ xô bồ, gươm giáo khí giới không cái nào ra tuồng, mới biết rằng toàn lời đồn hão cả. Nếu ta sớm biết thế này thì đã làm phản từ lâu rồi. Có ai dám ra trước bắt Thục tướng, để cho phần chấn uy danh quân ta không? Mạnh Hoạch nói vừa dứt lời, có một tướng tên là Mang Nha Trường, cầm đại đao, cưỡi ngựa vàng xông ra đánh Vương Bình. Hai tướng đánh nhau được vài hiệp, Bình thua chạy. Mạnh Hoạch thúc quân kéo bừa vào, lần lần đuổi theo. Quan Sách ra đánh vài hiệp lại chạy. Mạnh Hoạch đuổi theo ước độ hai chục dặm, bỗng đâu tiếng reo vang dậy, rồi Trương Ngực ở mé tả kéo ra, Trương Dực ở mé hữu đỗ đến, chặn mất đường về. Vương Bình, Quan Sách quay binh đánh vật lại, trước sau kẹp vào, quân Man thua chạy. Mạnh Hoạch dẫn bộ tướng, liều chết trốn thoát ra đường núi Cầm Đái. Ba mặt quân đuổi theo sau lưng. Mạnh Hoạch đang chạy, trước mặt lại có tiếng hò reo ầm ĩ, một cánh quân đỗ ra chặn lại, tướng đi đầu là Thường Sơn Triệu Tử Long. Hoạch rụng rời hết vía, vội vàng trốn theo con đường nhỏ. Tử Long đánh rất một trận, quân Man thua liềng xiêng, bị

mèng huò zhǐ yǔ shù shí qí
ben rù shan gǔ zhì zhōng ,
bèi hòu zhuī bīng zhì jìn ,
qián miàn lù xiá , mǎ bù
néng xíng , nǎi qì liào mǎ pǐ ,
pá shan yuè lǐng ér táo . hu
rán shan gǔ zhōng yí shēng
gǔ xiāng , nǎi shì wèi yán
shòu liǎo kǒng míng jí cè ,
yǐn wǔ bǎi bù jun , fú yú cǐ
chǔ , mèng huò dǐ dí bù zhù ,
bèi wèi yán shēng qín huó
zhuō liǎo . cóng qí jie jiàng .
wèi yán jiě mèng huò dào dà
zhài lái jiàn kǒng míng . kǒng
míng zǎo yǐ sha niú zǎi yáng
, shè yàn zài zhài ; què jiào
zhàng zhōng pái kai qí
chóng wéi zì shǒu , dao
qiang jiàn jǐ , càn ruò shuang
xuě ; yòu zhí yù cì huáng jin
yuè fǔ , qu bǐng sǎn gài ,
qián hòu yǔ bǎo gǔ chui ,
zuǒ yòu pái kai yù lín jun , bù
liè de shí fen yán zhěng .
kǒng míng duān zuò yú
zhàng shàng , zhi jiàn mán
bing fen fen ráng ráng , jiě
dào wú shù . Kǒng míng
huàn dào zhàng zhōng , jìn
qù qí fú , fǔ yù yue : " rǔ
děng jie shì hǎo bǎi xìng , bù
xìng bèi mèng huò suǒ ju ,
jin shòu jing ? . wú xiǎng rǔ
děng fù mǔ , xiong dì , qí zi
bì yǐ mén ér wàng ; ruò ting
zhi zhèn bài , dìng rán ge dù
qian cháng , yǎn zhōng liú
xiě . wú jin jìn fàng rǔ děng
huí qù , yǐ an gè rén fù mǔ ,

孟获止与数十骑奔入山谷之中，背后追兵至近，前面路狭，马不能行，乃弃了马匹，爬山越岭而逃。忽然山谷中一声鼓响，乃是魏延受了孔明计策，引五百步军，伏于此处，孟获抵敌不住，被魏延生擒活捉了。从骑皆降。魏延解孟获到大寨来见孔明。孔明早已杀牛宰羊，设宴在寨；却教帐中排开七重围子手，刀枪剑戟，灿若霜雪；又执御赐黄金钺斧，曲柄伞盖，前后羽葆鼓吹，左右排开御林军，布列得十分严整。孔明端坐于帐上，只见蛮兵纷纷穰穰，解到无数。孔明唤到帐中，尽去其缚，抚谕曰：“汝等皆是好百姓，不幸被孟获所拘，今受惊？吾想汝等父母、兄弟、妻子必倚门而望；若听知阵败，定然割肚牵肠，眼中流血。吾今尽放汝等回去，以安各人父母、兄弟、妻子

giả vô số. Mạnh Hoạch chỉ dỗ số thập kỷ bôn nhập sơn cốc chi trung, bối hậu truy binh chí cận, tiền diện lộ hiệp, mã bắt nǎng hành, nãi khí liễu mã thát, ba sơn việt lĩnh nhi đào. Hốt nhiên sơn cốc trung nhất thanh cổ hưởng, nãi thị ngụy duyên thụ liễu khồng minh kế sách, dẫn ngũ bách bộ quân, phục vu thủ xử, mạnh hoạch để địch bắt trụ, bị ngụy duyên sinh cầm hoạt tróc liễu. Tòng kỵ giai hàng. Ngụy duyên giải mạnh hoach đáo đại trại lai kiến khồng minh. Khồng minh tảo dĩ sát ngưu tể dương, thiết yến tại trại; khurc giáo trưởng trung bài khai thất trọng vi tử thủ, đao thương kiếm kích, xán nhược sương tuyêt; hựu chấp ngự tú hoàng kim việt phủ, khúc bính tán cái, tiền hậu vũ bảo cổ xuy, tả hữu bài khai ngự lâm quân, bố liệt đắc thập phân nghiêm chỉnh. Khồng minh đoan tọa vu trưởng thượng, chỉ kiến man binh phân phân nhuơng nhuơng, giải đáo vô số. Khồng minh hoán đáo trưởng trung, tấn khứ kì phược, phủ dụ viết: "Nhữ đẳng giai thị hảo bách tính, bất hạnh bị mạnh hoạch sở câu, kim thụ kinh?. Ngõ tưởng nhữ đẳng phụ mẫu, huynh đệ, thê tử tất ỷ môn nhi vọng; nhược thính tri trận bại, định nhiên cát đỗ khiên tràng, nhẫn trung lưu huyết. Ngô kim tấn phóng nhữ đẳng hồi khứ, dĩ

bắt vô kể. Mạnh Hoạch chỉ còn vài mươi tên kỵ đi theo, chạy lẩn vào trong hang núi. Quân mặt sau vẫn còn đuổi theo. Đến một chỗ đường hẹp, ngựa không đi được, Hoạch phải bỏ ngựa, trèo non, vượt núi mà trốn. Bỗng đâu ở trong hang núi lại thấy nỗi trống, té ra Ngụy Diên lĩnh kế của Khồng Minh, dẫn năm trăm quân phục ở đó. Hoạch không địch nổi, bị Ngụy Diên bắt sống. Quân đi theo xin hàng cả. Ngụy Diên giải Mạnh Hoạch về trại ra mắt Khồng Minh. Bấy giờ Khồng Minh đã sai giết trâu mổ bò, mở tiệc yến ở trong trại, và sai quân đứng dàn thành bảy vòng, các tay đao phủ cầm gươm giáo sáng lòa như tuyêt. Lại sai bảy các đồ việt vàng, tán vóc, trước sau đánh đòn thổi sáo. Quân ngự lâm dàn bày hai bên, rất là nghiêm chỉnh. Khồng Minh ngồi ngắt ngưỡng trên trường. Quân đao phủ giải quân Man vào, hết bọn nọ đến bọn kia, không biết bao nhiêu mà kể. Khồng Minh gọi vào trong trường, sai cởi trói cho tất cả, và phủ dụ rằng: - Chúng mày toàn là những người dân lương thiện, chẳng may bị Mạnh Hoạch ức hiếp, đến nỗi rước lấy lo sợ. Ta nghĩ cha mẹ, anh em, vợ con chúng mày, đang tựa cửa ngóng trông, nếu nghe tin bại trận này, chắc là ruột gan như xé, khóc rò ra máu. Ta nay tha chết để

xiong dì , qí zì zhì xīn . " yán
qì , gè cì jiǔ shí mǐ liáng ér
qiǎn zhì . mán bīng shen gǎn
qí en , qì bài ér qù . kǒng
míng jiào huàn wǔ shì ya
guò mèng huò lái . bù yí shí ,
qián tuī hòu yōng , fù zhì
zhàng qián . huò guì yǔ
zhàng xià . kǒng míng yue : "
xian dì dài rǔ bù bó , rǔ hé
gǎn bèi fǎn ? " huò yue : "
liǎng chuan zhì dì , jie shì ta
rénn suǒ zhàn tǔ dì , rǔ zhǔ yǐ
qiáng duó zhì , zì chēng wéi
dì . wú shì ju cǐ chǔ , rǔ děng
wú lǐ , qín wǒ tǔ dì : hé wèi
fǎn ye ? " kǒng míng yue : "
wú jin qín rǔ , rǔ xin fú fǒu ? "
huò yue : " shan pì lù xiá ,
wù zao rǔ shǒu , rú hé kěn fú ! " kǒng míng yue : " rǔ jì bù
fú , wú fàng rǔ qù , ruò hé ? "
huò yue : " rǔ fàng wǒ huí qù ,
zài zhěng jun mǎ , gòng jué
cí xióng ; ruò néng zài qín
wú , wú fang fú yě . " kǒng
míng jí lìng qù qí fú . yǔ yí fú
chuan liǎo , cì yí jiǔ shí , gěi
yǔ an mǎ , chāi rén sòng chu
lù , jìng wàng běn zhài ér qù .
zhèng shì : kòu rù zhǎng
zhong huán fàng qù , rén ju
huà wài wèi néng jiàng . wèi
zhi zài lái jiao zhàn ruò hé ,
qiě kàn xià wén fēn jiě .

之心。”言讫，各赐酒食米粮而遣之。蛮兵深感其恩，泣拜而去。孔明教唤武士押过孟获来。不移时，前推后拥，缚至帐前。获跪与帐下。孔明曰：“先帝待汝不薄，汝何敢背反？”获曰：“两川之地，皆是他人所占土地，汝主倚强夺之，自称为帝。吾世居此处，汝等无礼，侵我土地：何为反耶？”孔明曰：“吾今擒汝，汝心服否？”获曰：“山僻路狭，误遭汝手，如何肯服！”孔明曰：“汝既不服，吾放汝去，若何？”获曰：“汝放我回去，再整军马，共决雌雄；若能再擒吾，吾方服也。”孔明即令去其缚。与衣服穿了，赐以酒食，给与鞍马，差人送出路，径望本寨而去。正是：寇入掌中还放去，人居化外未能降。未知再来交战若何，且看下文分解。

an các nhân phụ mẫu, huynh đệ, thê tử chi tâm." ngôn cật, các tú túu thực mě lương nhi khiển chi. Man binh thâm cảm kì ân, kháp bái nhi khứ. Khổng minh giáo hoán vō sĩ áp quá mạnh hoạch lai. Bất di thời, tiễn thôi hậu ứng, phược chí trưởng tiền. Hoạch quy dũ trưởng hạ. Khổng minh viết: "Tiên đế đãi nhữ bất bạc, nhữ hà cảm bối phản?" Hoạch viết: "Lưỡng xuyên chi địa, giai thị tha nhân sở chiêm thổ địa, nhữ chủ ý cường đoạt chi, tự xưng vi đế. Ngô thế cư thử xử, nhữ dǎng vô lễ, xâm ngã thổ địa: hà vi phản da?" Khổng minh viết: "Ngô kim cầm nhữ, nhữ tâm phục phủ?" Hoạch viết: "Sơn tích lộ hiệp, ngô tao nhữ thủ, như hà khắng phục!" Khổng minh viết: "Nhữ kí bắt phục, ngô phóng nhữ khứ, nhược hè?" Hoạch viết: "Nhữ phóng ngã hồi khứ, tái chỉnh quân mã, cộng quyết thư hùng; nhược nǎng tái cầm ngô, ngô phương phục dã." khổng minh tức lệnh khứ kí phược. Dữ y phục xuyên liễu, tú dĩ túu thực, cấp dũ an mã, sai nhân tổng xuất lộ, kính vọng bỗn trại nhi khứ. Chánh thị: khẩu nhập chưởng trung hoàn phóng khứ, nhân cư hóa ngoại vị năng hàng. Vị tri tái lai giao chiến nhược hè, thả khán hạ văn phân giải.

cha mẹ, anh em, vợ con chúng mày được yên lòng. Nói xong, sai đem rượu thịt, lương gạo chia phát rồi cho về. Quân Man cảm lòng nhân đức ấy, người nào cũng khóc lóc lạy tạ mà đi. Khổng Minh sai võ sĩ điệu Mạnh Hoạch đến, quỳ dưới trước, Khổng Minh trách rằng: - Tiên đế đãi ngươi cũng không bạc gì, có sao dám làm phản? Hoạch nói: - Đất trong hai Xuyên đều là của người khác, chủ ngươi cậy sức đoạt lấy, tự xưng làm vua. Ta đây đòi đòi ở xứ này, các người vô lễ, dám đến xâm phạm cõi ta, sao lại bảo là ta làm phản? Khổng Minh nói: - Nay ta bắt được ngươi rồi, bụng ngươi đã chịu ta chưa? - Đường hẻm núi cao, lở sa vào tay ngươi, ta đâu có chịu! Khổng Minh nói: - Người đã chịu chịu, ta hãy tha cho về, có được không? - Nếu tha cho ta về, ta chỉnh đốn lại quân mã, quyết một trận sống chết nữa, bấy giờ mà ngươi lại bắt được ta thì ta mới chịu. Khổng Minh lập tức sai cởi trói cho Mạnh Hoạch, cho áo xống và cho ăn uống, cấp cho con ngựa và sai người đưa ra đường tắt về trại. Đó là: Giặc tóm trong tay còn mở cõi, Người ngoài cõi rợ chưa an tâm. Chưa biết đánh nhau trận nữa ra làm sao, xem hồi sau sẽ hiểu.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
088
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo kǒng míng fàng liǎo mèng huò , zhòng jiāng shàng zhàng wèn yue : " mèng huò nǎi nán mán qú kuí , jin xìng bēi qín , nán fang biàn dìng ; chéng xiāng hé gù fàng zhī ? " kǒng míng xiào yue : " wú qín cǐ rén , rú ? zhong qū wù ēr . zhí xu xiāng fú qí xin , zì rán píng yǐ . " zhu jiāng wén yán , jie wèi kěn xìn . dang rì mèng huò xíng zhì lú shuǐ , zhèng yù shǒu xià bài cán de mán bing , jie lái xún tàn . zhòng bing jiàn liǎo mèng huò , qiè jīng qǐ xǐ , bài wèn yue : " dà wáng rú hé néng gou huí lái ? " huò yue : " shǔ rén jian wǒ zài zhàng zhōng , bìe wǒ sha sǐ shí yú rén , chéng yè hei ér zǒu ; zhèng háng jiān , féng zhe yí shào mǎ jun , yì bēi wǒ sha zhi , duó liǎo cǐ mǎ : yin cǐ de tuo . " zhòng jie dà xǐ , yǒng mèng huò dù liǎo lú shuǐ , xià zhù zhài zhà , huì jí gè dòng qíu cháng , lù xù zhao jù yuán fàng huí de mán bing , yue yǒu shí yú wàn qí . cǐ shí

第八十八回
渡泸水再缚番王
识诈降三擒孟获

Đệ bát thập bát hồi độ lô thủy tái phuợc phiên vương thức trá hàng tam cầm mạnh hoạch

Hồi 88 Qua Lư Thủy, Phiên vương hai lượt vào trong; Biết trá hàng, Mạnh Hoạch ba phen bị bắt

却说孔明放了孟获，众将上帐问曰：“孟获乃南蛮渠魁，今幸被擒，南方便定；丞相何故放之？”孔明笑曰：“吾擒此人，如囊中取物耳。直须降伏其心，自然平矣。”诸将闻言，皆未肯信。当日孟获行至泸水，正遇手下败残的蛮兵，皆来寻探。众兵见了孟获，且惊且喜，拜问曰：“大王如何能勾回来？”获曰：“蜀人监我在帐中，被我杀死十余人，乘夜黑而走；正行间，逢着一哨马军，亦被我杀之，夺了此马：因此得脱。”众皆大喜，拥孟获渡了泸水，下住寨栅，会集各洞酋长，陆续招聚原放回的蛮兵，约有十余万

Khước thuyết khồng minh phóng liễu mạnh hoạch, chúng tướng thương trường vấn viết: "Mạnh hoạch nãi nam man cù khôi, kim hạnh bị cầm, nam phương tiện định; thừa tướng hà cố phóng chí?" Khồng minh tiểu viết: "Ngô cầm thủ nhân, như nang trung thủ vật nhĩ. Trực tu hàng phục kì tâm, tự nhiên bình hĩ." Chư tướng văn ngôn, giai vị khẳng tín. Đương nhật mạnh hoạch hành chí lô thủy, chánh ngộ thủ hạ bại tàn đích man binh, giai lai tầm tham. Chúng binh kiến liễu mạnh hoạch, thả kinh thả hỉ, bái vấn viết: "Đại vương như hà năng câu hồi lai?" Hoạch viết: "Thục nhân giam ngã tại trường trung, bị ngã sát tử thập dư nhân, thừa dạ hắc nhi tấu; chánh hành gian, phùng trú nhất tiểu mã quân, diệc bị ngã sát chi, đoạt liễu thủ mã: nhân thủ đắc thoát." Chúng giai đại hỉ, ứng mạnh hoạch độ liễu lô thủy, hạ trụ trại sách, hội tập các động tù trường, lục tục chiêu tụ nguyên phóng hồi đích man binh, ước hữu thập dư vạn

Lại nói Khổng Minh tha xong Mạnh Hoạch, các tướng lên trường hỏi rằng: - Mạnh Hoạch là một kẻ cù khôi ở nam Man, nay bắt được hắn, sao thừa tướng lại tha hắn về? Khổng Minh cười nói: - Ta bắt hắn ví như thò tay vào túi lấy đồ vật đó thôi, cốt sao cho hắn phục cái bụng mình, thì tự khắc yên ổn cả. Các tướng chưa chịu tin. Mạnh Hoạch về đến sông Lư Thủy, gặp quân thủ hạ của mình đang đi dò la tin tức. Quân sĩ thấy chủ tướng trở về, nửa sợ nửa mừng, hỏi rằng: - Đại vương làm sao lại về được đến đây? Mạnh Hoạch nói khoác rằng: - Quân Thục giam tao ở trong trại, đêm khuya, tao giết hơn mười đứa, lén chạy ra ngoài. Đi đường lại gặp một tên kỵ mã, tao giết nốt cướp lấy ngựa, bởi thế được thoát. Chúng mừng rõ lắm, rước Mạnh Hoạch qua sông Lư Thủy cắm trại. Từ trường các động chiêu tụ dần dần những quân Man được tha về, được hơn mươi vạn. Bấy giờ, Đồng Trà Na, A Hội Nam cũng đều ở trong động cả. Mạnh Hoạch cho mời đến. Hai người sợ hãi nhưng

dǒng tú nǎ , a huì nán yǐ zài dòng zhong . mèng huò shǐ rén qù qǐng , èr rén jù pà , zhì de yě yǐn dòng bing lái . huò chuán lìng yue : " wú yǐ zhī zhu gé liàng zhì jì yǐ , bù kě yǔ zhàn , zhàn zé zhong ta guǐ jì . bǐ chuan bing yuǎn lái láo kǔ , kuàng jí rì tian yán , bǐ bing qǐ néng jiǔ zhù ? wú děng yǒu cǐ lú shuǐ zhì xiǎn , jiang chuán fá jìn ju zài nán àn , yi dài jie zhú tǔ chéng , shen gou gao lěi , kàn zhu gé liàng rú hé shi móu ! " zhòng qiú cháng cóng qí jì , jìn ju chuán fá yú nán àn , yi dài zhú qǐ tǔ chéng : yǒu yi shan bàng yá zhì dì , gao shù dí lóu ; lóu shàng duo shè gong nǔ pào shí , zhǔn bèi jiǔ chǔ zhì jì . liáng cǎo jie shì gè dòng gong yún . mèng huò yǐ wèi wàn quán zhī cè , tǎn rán bù you . què shuo kǒng míng tí bing dà jìn , qián jun yǐ zhì lú shuǐ , shào mǎ fei bào shuo : " lú shuǐ zhì nèi , bìng wú chuán fá ; yòu jian shuǐ shì shèn jí , gé àn yǐ dài zhú qǐ tǔ chéng , jie yǒu mán bing shǒu bǎ . " shí zhí wǔ yuè , tian qì yán rè , nán fang zhì dì , fèn wài yán kù , jun mǎ yǐ jiǎ , jie chuan bù de . kǒng míng zì zhì lú shuǐ bian guan bì , huí dào běn zhài , jù zhu jiang zhì zhàng zhong , chuán lìng yue : " jin mèng

骑。此时董荼那、阿会喃已在洞中。孟获使人去请，二人惧怕，只得也引洞兵来。获传令曰：“吾已知诸葛亮之计矣，不可与战，战则中他诡计。彼川兵远来劳苦，况即日天炎，彼兵岂能久住？吾等有此泸水之险，将船筏尽拘在南岸，一带皆筑土城，深沟高垒，看诸葛亮如何施谋！”众酋长从其计，尽拘船筏于南岸，一带筑起土城：有依山傍崖之地，高竖敌楼；楼上多设弓弩炮石，准备久处之计。粮草皆是各洞供运。孟获以为万全之策，坦然不忧。却说孔明提兵大进，前军已至泸水，哨马飞报说：“泸水之内，并无船筏；又兼水势甚急，隔岸一带筑起土城，皆有蛮兵守把。”时值五月，天气炎热，南方之地，分外炎酷，军马衣甲，皆穿不得。孔明自至泸水边观毕，回到本寨

ky. Thủ thời đồng đồ na, a hội nam dĩ tại động trung. Mạnh hoạch sử nhân khứ thỉnh, nhị nhân cụ phạ, chỉ đắc dã dẫn động binh lai. Hoạch truyền lệnh viết: "Ngô dĩ tri Gia Cát lượng chi kê hĩ, bát khả dữ chiến, chiến tắc trung tha quỷ kế. Bỉ xuyên binh viễn lao khổ, huống tức nhật thiên viêm, bỉ binh khởi năng cừu trụ? Ngô đẳng hữu thủ lô thủy chi hiềm, tương thuyền phiệt tần câu tại nam ngạn, nhất đáy giai trúc thô thành, thâm câu cao lũy, khán Gia Cát lượng như hà thi mưu!" Chúng tú trường tòng kì kê, tần câu thuyền phiệt vu nam ngạn, nhất đáy trúc khởi thô thành: hữu y sơn bàng nhai chi địa, cao thụ địch lâu; lâu thượng đa thiết cung nỗ pháo thạch, chuẩn bị cừu xử chi kế. Lương thảo giai thị các động cung vận. Mạnh hoạch dĩ vi vạn toàn chi sách, thản nhiên bất ưu. Khuốc thuyết khổng minh đê binh đại tiến, tiền quân dĩ chí lô thủy, tiêu mã phi báo thuyết: "Lô thủy chi nội, tịnh vô thuyền phiệt; hựu kiêm thủy thế thâm cắp, cách ngạn nhất đáy trúc khởi thô thành, giai hữu man binh thủ bả." Thời trị ngũ nguyệt, thiên khí viêm nhiệt, nam phương chi địa, phân ngoại viêm khốc, quân mã y giáp, giai xuyên bất đắc. Khổng minh tự chí lô thủy biên quan tắt, hồi đáo bỗn trại, tụ chư tướng chí

cũng phải dẫn quân tới. Mạnh Hoạch truyền lệnh rằng: - Ta đã biết mưu của Gia Cát Lượng rồi, không nên ra đánh, hãy đánh tất mắng phải quý kẻ. Quân Xuyên từ xa đến đây, nhọc nhằn vất vả. Vả lại hiện nay trời hè nóng nực, quân chúng ở đây thế nào được lâu? Ta có con sông Lư Thủy này hiểm trở lắm, nên kéo hết cả thuyền bè về bờ phía nam rồi đắp một dãy thành đất, giữ gìn cẩn mật xem Gia Cát Lượng làm gì nỗi ta? Các tù trưởng tuân theo kế ấy, đem hết thuyền bè về mé nam, đắp thành đất, dựng chòi cao, trên chòi dư sẵn cung nỏ, tên đạn cực nhiều, chuẩn bị đóng lâu dài. Lương thảo có các động cung cấp. Mạnh Hoạch cho là chắc chắn muôn phần, yên tâm không lo gì nữa. Đây nói Khổng Minh dẫn đại quân tiến đi, tiền quân đã đến sông Lư Thủy. Quân tiểu mã về báo rằng: - Trên sông Lư Thủy không có một chiếc thuyền bè nào, mà nước thì chảy xiết lắm. Cách bên kia bờ sông, lại có một dãy thành đất, có quân Man canh giữ. Bấy giờ, trời đang tháng năm, nắng nực khó chịu, đất phương nam lại càng nóng lắm, quân sĩ không tài gì mặc được áo giáp. Khổng Minh thân đến tận bờ sông, ngắm xem một hồi, rồi về trại, hội các tướng lại, truyền lệnh rằng: - Mạnh Hoạch đóng đòn vững chãi mé nam sông Lư Thủy để chống quân ta, ta trót đến đây, chẳng lẽ về

huò bing tún lú shuǐ zhí nán ,
shen gou gao lěi , yǐ jù wǒ
bing ; wú jí tí bing zhì cǐ , rú
hé kōng huí ? rǔ děng gè gè
yǐn bing , yi shan bàng shù ,
jiǎn lín mù mào shèng zhī
chǔ , yǔ wǒ jiāng xī rén mǎ .
" nǎi qiǎn lǔ kǎi lí lú shuǐ bǎi
lǐ , jiǎn yin liáng zhì dì , fēn
zuò sì gè zhài zì ; shǐ wáng
píng , zhang yí , zhang yì ,
guan suǒ gè shǒu yí zhài ,
nèi wài jie da cǎo péng , zhe
gài mǎ pí , jiàng shì chéng
liáng , yǐ bì shǔ qì . cān jūn
jiǎng wǎn kèn liǎo , rù wèn
kǒng míng yue : " mǒu kàn lǚ
kǎi suǒ zào zhì zhài shèn bù
hǎo , zhèng fàn xí rì xian dì
bài yú dong wú shí zhì dì shì
yǐ , tǎng mán bing tou dù lú
shuǐ , qián lái jié zhài , ruò
yòng huǒ gong , rú hé jiě jiù
? " kǒng míng xiào yue : "
gong wù duo yí , wú zì yǒu
miào suàn . " jiǎng wǎn děng
jie bù xiǎo qí yì . hu bào shǔ
zhong cha mǎ dài jiě shǔ
yào bìng liáng mǐ dào . kǒng
míng lìng rù . dài cān bài bì ,
yí miàn jiang mǐ yào fēn pài
sì zhài . kǒng míng wèn yue
: " rǔ jiang dài duo shǎo jun
lái ? " mǎ dài yue : " yǒu san
qian jun . " kǒng míng yue : "
wú jun lěi zhàn pí kùn , yù
yòng rǔ jun , wèi zhì kěn
xiàng qian fǒu ? " dài yue : "
jie shì cháo tíng jun mǎ , hé
fen bǐ wǒ ? chéng xiāng yào

，聚诸将至帐中，传令曰：“今孟获兵屯泸水之南，深沟高垒，以拒我兵；吾既提兵至此，如何空回？汝等各各引兵，依山傍树，拣林木茂盛之处，与我将息人马。”乃遣吕凯离泸水百里，拣阴凉之地，分作四个寨子；使王平、张嶷、张翼、关索各守一寨，内外皆搭草棚，遮盖马匹，将士乘凉，以避暑气。参军蒋琬看了，入问孔明曰：“某看吕凯所造之寨甚不好，正犯昔日先帝败于东吴时之地势矣，倘蛮兵偷渡泸水，前来劫寨，若用火攻，如何解救？”孔明笑曰：“公勿多疑，吾自有妙算。”蒋琬等皆不晓其意。忽报蜀中差马岱解暑药并粮米到。孔明令入。岱参拜毕，一面将米药分派四寨。孔明问曰：“汝将带多少军来？”马岱曰：“有三千军。”孔明曰：“吾军累战疲困

trưởng trung, truyền lệnh viết: "Kim mạnh hoạch binh truân lô thủy chí nam, thâm câu cao lũy, dĩ cự ngã binh; ngô kí đề binh chí thủ, như hà không hồi? Nhữ đẳng các các dãnh binh, y sơn bàng thụ, giàn lâm mộc mậu thịnh chí xử, dữ ngã tương túc nhân mã." Nǎi khiển lữ khái lì lô thủy bách lì, giàn âm lương chí địa, phân tác tú cá trại tử; sử vương binh, trương nghi, trương dục, quan tác các thủ nhất trại, nội ngoại giai đáp thảo bằng, già cái mǎ thát, tướng sĩ thừa lương, dĩ tị thử khí. Tham quân tương uyển khán liễu, nhập vân khồng minh viết: "Mỗ khán lữ khái sở tạo chí trại thậm bất hảo, chánh phạm tích nhật tiên đế bại vu đồng ngô thời chí địa thế hĩ, thẳng man binh thâu độ lô thủy, tiền lai kiếp trại, nhược dụng hỏa công, như hà giải cứu?" Khồng minh tiểu viết: "Công vật đa nghi, ngô tự hữu diệu toán." Tương uyển đẳng giai bất hiểu kí ý. Hốt báo thực trung sai mã đại giải thủ được tịnh lương mẽ đáo. Khồng minh lệnh nhập. Đại tham báu tất, nhất diện tương mẽ được phân phái tú trại. Khồng minh vẫn viết: "Nhữ tương đái đa thiêu quân lai?" Mã đại viết: "Hữu tam thiên quân." Khồng minh viết: "Ngô quân luy chiến bì khốn, dục dụng nhữ quân, vị tri khắng hướng tiền phủ?" Đại viết: "Giai

không. Các ngươi hãy dẫn quân vào các nơi cạnh núi gần rừng, có nhiều cây cối mà cắm trại, cho quân mã nghỉ ngơi cái đã. Bên sai Lã Khải tìm đám cây cối mát mẻ, lập bốn ngọn trại cách sông Lư Thủy trăm dặm, cho Vương Bình, Trương Ngực, Trương Dực, Quan Sách mỗi người giữ một trại. Bên ngoài dựng những lều cổ cho ngựa ở. Tướng sĩ cùng nghỉ ngơi, tránh nóng bức. Tưởng Uyển xem địa thế chỗ cắm trại, vào bẩm với Khồng Minh rằng: - Tôi xem các trại của Lã Khải lập ra, rất là không tốt, chính phạm vào địa thế tiên để thua với Đông Ngô khi xưa. Phòng thủ quân Man đi ngầm sang sông Lư Thủy, đánh phép hỏa công, thì cứu làm sao? Khồng Minh cười, nói: - Ông chờ đa nghi, ta đã có phép. Bọn Tưởng Uyển không biết ý làm sao. Chợt có Mã Đại từ trong Thục tài thuốc giải nhiệt và lương gạo đến. Khồng Minh đòi vào. Đại lạy xong, Khồng Minh sai đem gạo và thuốc cấp phát cho bốn trại. Khồng Minh hỏi Mã Đại rằng: - Người đem quân đến đây nhiều hay ít? Mã Đại nói: - Có ba nghìn quân mã. Khồng Minh nói: - Quân ta ở đây đánh nhau mãi, mệt nhọc lắm, muốn dùng quân của ngươi, ngươi có gắng sức không? Đại nói: - Cùng là quân mã của triều đình cả, thừa tướng muốn dùng thì dùng, dấu chết tôi cũng không dám từ! Khồng Minh nói: - Nay Mạnh Hoạch chặn mất

yòng , sui sǐ bù cí . " kǒng míng yue : " jìn mèng huò jù zhù lú shuǐ , wú lù kě dù . wú yù xian duàn qí liáng dào , lìng bǐ jun zì luàn . " dài yue : " rú hé duàn de ? " kǒng míng yue : " lí cǐ yí bǎi wǔ shí lǐ , lú shuǐ xià liú sha kǒu , cǐ chū shuǐ mǎn , kě yǐ za fá ér dù . rǔ tí běn bù san qian jun dù shuǐ , zhí rù mán dòng , xian duàn qí liáng , rán hòu huì gé dōng tú nǎ , a huì nán liǎng gè dōng zhǔ , biàn wèi nèi yìng . bù kě yǒu wù . "

，欲用汝军，未知肯向
前否？”岱曰：“皆是
朝廷军马，何分彼我？
丞相要用，虽死不辞。
”孔明曰：“今孟获拒
住泸水，无路可渡。吾
欲先断其粮道，令彼军
自乱。”岱曰：“如何
断得？”孔明曰：“离
此一百五十里，泸水下
流沙口，此处水慢，可
以扎筏而渡。汝提本部
三千军渡水，直入蛮洞
，先断其粮，然后会合
董荼那、阿会喃两个洞
主，便为内应。不可有
误。”

3 mǎ dài xin rán qù liǎo , lǐng bing qián dào sha kǒu , qu bing dù shuǐ ; yin jiàn shuǐ qiǎn , dà bàn bù xià fá , zhi luǒ yi ér guò , bàn dù jie dào ; jí jiù bàng àn , kǒu bí chu xiě ér sǐ . mǎ dài dà jīng , lián yè huí gào kǒng míng . kǒng míng suí huàn xiàng dǎo tǔ rén wèn zhī . tǔ rén yue : " mù jin yán tian , dù jù lú shuǐ , rì xiān shèn rè , dù qì zhèng fa , yǒu rén dù shuǐ , bì zhōng qí dú ; huò yǐn cǐ shuǐ , qí rén bì sǐ . ruò yào dù shí . xu dài yè jìng shuǐ

马岱欣然去了，领兵前
到沙口，驱兵渡水；因
见水浅，大半不下筏，
只裸衣而过，半渡皆倒
；急救傍岸，口鼻出血
而死。马岱大惊，连夜
回告孔明。孔明随唤向
导土人问之。土人曰：
“目今炎天，毒聚泸水
，日间甚热，毒气正发
，有人渡水，必中其毒
，必中其毒；或饮此水，
其人必死

thị triều đình quân mã, hà phân
bì ngã? Thừa tướng yêu dụng,
tuy tử bất tử." Khổng minh viết:
"Kim mạnh hoạch cự trụ lô
thủy, vô lộ khả độ. Ngô dục tiên
đoạn kì lương đạo, lệnh bì quân
tự loạn." Đại viết: "Như hà đoạn
đắc?" Khổng minh viết: "Li thủ
nhất bách ngũ thập lí, lô thủy
hạ lưu sa khầu, thủ xử thủy
mạn, khả dĩ trát phiệt nhi độ.
Nhữ đê bồn bộ tam thiên quân
độ thủy, trực nhập man động,
tiên đoạn kì lương, nhiên hậu
hội hợp đồng đồ na, a hội nam
lưỡng cá động chủ, tiện vi nội
ứng. Bất khả hữu ngộ."

sông Lư Thủy, không có lối nào
sang được, ta muốn trước hết
hãy triệt đường tài lương của
chúng, để chúng không bị đánh
mà cũng phải tan vỡ. Đại nói: -
Làm thế nào mà chặn được?
Khổng Minh nói: - Cách đây một
trăm năm mươi dặm, phía hạ lưu
Sa Khẩu cửa sông Lư Thủy,
nước chảy từ từ, có thể đóng bè
sang được. Người mang ba
nghìn quân mã, sang sông, vào
thắng động Man, trước hãy chặn
đường tài lương, rồi sẽ hội với
Đồng Trà Na, A Hội Nam, để cho
họ làm nội ứng. Việc ấy phải cẩn
thận, chờ để sơ suất.

Mã Đại hân nhiên khứ liễu, lĩnh
binh tiền đáo sa khầu, khu binh
độ thủy; nhân kiến thủy thiễn,
đại bán bắt hạ phiệt, chỉ lỏa y
nhi quá, bán độ gai đảo; cấp
cứu bàng ngạn, khầu tị xuất
huyết nhi tử. Mã Đại đại kinh,
liên dạ hồi cáo khổng minh.
Khổng minh tùy hoán hướng
đạo thô nhân vấn chi. Thô nhân
viết: "Mục kim viêm thiên, độc
tụ lô thủy, nhật gian thậm nhiệt,
độc khí chánh phát, hữu nhân
độ thủy, tất trung kì độc; hoặc
âm thủ thủy, kì nhân tất tử.
Nhược yếu độ thời. Tu đãi dã

Mã Đại hân hở dẫn quân đến
trước cửa sông thấy nước nông
lắm, phần lớn không kịp đóng bè
cứ cho quân sĩ cởi trần, lội ào
sang, lội đến nửa chừng, quân sĩ
đều ngã gục cả xuống sông, Mã
Đại vội vàng sai cứu lên bờ, thì
người nào cũng hộc máu mồm,
máu mũi mà chết. Mã Đại giật
mình, luôn đêm chạy về kêu với
Khổng Minh. Khổng Minh lập tức
cho gọi thô dân ra hỏi. Thô dân
nói rằng: - Hiện nay trời nắng
chang chang, khí độc tụ cả trên
bề mặt sông, mà ban ngày lại
càng nhiều hơn, người nào lội

lěng , dù qì bù qǐ , bǎo shí
dù zhì , fang kě wú shì . "
kǒng míng suì lìng tǔ rén yǐn
lù , yòu xuǎn jīng zhuàng jun
wǔ liù bǎi , suí zhe mǎ dài ,
lái dào lú shuǐ sha kǒu , za
qǐ mù fá , bàn yè dù shuǐ ,
guǒ rán wú shì , dài lǐng zhe
èr qian zhuàng jun , lìng tǔ
réni yǐn lù , jìng qū mán dòng
yùn liáng zǒng lù kǒu jiá
shan yù ér lái . nǎ jiá shan
yù , liǎng xià shì shan ,
zhōng jiān yi tiáo lù , zhǐ
róng yi rén yi mǎ ér guò . mǎ
dài zhàn liǎo jiá shan yù , fēn
bō jun shì , lì qǐ zhài zhà .
dòng mán bù zhì , zhèng jiě
liáng dào , bèi dài qián hòu
jié zhù , duó liáng bǎi yú che
, mán rén bào rù mèng huò
dà zhài zhong . cǐ shí mèng
huò zài zhài zhong , zhong rì
yǐn jiǔ qǔ lè , bù lǐ jun wù
, wèi zhòng qíu cháng yue : "
wú ruò yǔ zhu gé liàng duì dí
, bì zhōng jian jì . jin kào cǐ lú
shuǐ zhì xiǎn , shen gou gao
lěi yǐ dài zhì ; shǔ rén shòu
bù guò kù rè , bì rán tuì zǒu .
nǎ shí wú yǔ rǔ děng suí hòu
jí zhì , biàn kě qín zhu gé
liàng yě . " yán qì , a a dà
xiào . hu rán ban néi yí qíú
cháng yue : " sha kǒu shuǐ
qiǎn , tǎng shǔ bing tòu lòu
guò lai , shen wèi lì hài ;
dang fen jun shǒu bǎ . " huò
xiào yue : " rǔ shì běn chǔ tǔ
réni , rú hé bù zhì ? wú zhèng

。若要渡时。须待夜静水冷，毒气不起，饱食渡之，方可无事。”孔明遂令土人引路，又选精壮军五六百，随着马岱，来到泸水沙口，扎起木筏，半夜渡水，果然无事，岱领着二千壮军，令土人引路，径取蛮洞运粮总路口夹山峪而来。那夹山峪，两下是山，中间一条路，止容一人一马而过。马岱占了夹山峪，分拨军士，立起寨栅。洞蛮不知，正解粮到，被岱前后截住，夺粮百余车，蛮人报入孟获大寨中。此时孟获在寨中，终日饮酒取乐，不理军务，谓众酋长曰：“吾若与诸葛亮对敌，必中奸计。今靠此泸水之险，深沟高垒以待之；蜀人受不过酷热，必然退走。那时吾与汝等随后击之，便可擒诸葛亮也。”言讫，呵呵大笑。忽然班内一酋长曰：“沙口水浅，倘蜀兵透漏过来，

tĩnh thủy lanh, độc khí bất khởi, bão thực độ chi, phương khả vô sự." Khổng minh toại lệnh thô nhân dẫn lộ, hựu tuyễn tinh tráng quân ngũ lục bách, tùy trú mā đại, lai đáo lô thủy sa khẩu, trát khởi mộc phiệt, bán dạ độ thủy, quả nhiên vô sự, đại lĩnh trú nhị thiên tráng quân, lệnh thô nhân dẫn lộ, kính thủ man động vận lương tổng lộ khẩu giáp sơn dục nhi lai. Na giáp sơn dục, luồng hạ thị sơn, trung gian nhất điều lộ, chỉ dung nhất nhân nhất mă nhi quá. Mă đại chiêm liễu giáp sơn dục, phân bát quân sĩ, lập khởi trại sách. Động man bát tri, chánh giải lương đáo, bị đại tiền hậu tiệt trụ, đoạt lương bách dư xa, man nhân báo nhập mạnh hoạch đại trại trung. Thủ thời mạnh hoạch tại trại trung, chung nhặt àm tửu thủ nhạc, bắt lí quân vụ, vị chúng tú trường viết: "Ngô nhuược dữ Gia Cát lương đối địch, tất trung gian kế. Kim kháo thủ lô thủy chi hiềm, thâm câu cao lũy dĩ đãi chi; thực nhân thụ bất quá khốc nhiệt, tất nhiên thối tầu. Na thời ngô dữ nhữ đẳng tùy hậu kích chí, tiện khả cầm Gia Cát lương dã." Ngôn cật, a a đại tiêu. Hốt nhiên ban nội nhất tú trường viết: "Sa khẩu thủy thiền, thảng thực binh thấu lậu quá lai, thâm vi lợi hại; đương phân quân thủ bả." Hoạch tiêu viết: "Nhữ thị bỗn xử thô nhân,

xuống nước hoặc uống phải, tắt trúng độc mà chết. Nếu muôn lội, phải chờ lúc đêm thanh, khí độc không bốc lên, mà phải ăn no rồi hấy lội, mới không việc gì. Khổng Minh sai ngay thô dân đưa đường và kén thêm năm sáu trăm tinh binh cho theo Mã Đại, lại đến chỗ cửa bến đóng bờ, đợi đến nửa đêm mới sang sông, quả nhiên vô sự. Mã Đại dẫn ba nghìn quân, sai thô dân đưa đường đến thẳng chỗ yết hầu đường vận lương của quân Man. Hai bên vách núi. Giữa có một con đường đi vừa lọt một người, một ngựa. Mã Đại chiêm được chỗ hiểm ấy, sai quân sĩ lập trại. Quân Man không biết, vừa giải lương đến nơi, bị Mã Đại đồ ra chặn đánh, cướp được hơn một trăm xe. Quân Man chạy về báo tin với Mạnh Hoạch. Bấy giờ Mạnh Hoạch chỉ cả ngày uống rượu, không nhìn ngó gì đến việc quân. Hoạch bảo với các tướng rằng: - Ta mà đánh nhau với Gia Cát Lượng, thế nào cũng mắc phải mèo của hắn. Nay ta giữ men sông Lư Thủy này, thành cao hào sâu, phòng bị cho chắc, quân Thục không chịu được nóng nực, tất phải rút về. Bấy giờ ta sẽ cùng với các ngươi đuổi theo mà đánh, chắc bắt được Gia Cát Lượng. Nói đoạn ha hả cười àm lên. Có một tú trưởng nói rằng: - Ở chỗ cửa bến, nước nông lắm, quân Thục nếu sang lén được chỗ ấy, thì ta nguy mất, phải chia quân ra giữ mới

yào shǔ bing lái dù cǐ shuǐ ,
dù zé bì sǐ yú shuǐ zhōng yǐ .
" qíú cháng yòu yue : " tǎng
yǒu tǔ rén shuo yǔ yè dù zhī
fǎ , dang fù hé rú ? " huò yue
: " bù bì duo yí . wú jìng nèi
zhī rén , an kěn zhù dí rén ye ? "
zhèng yán zhī xiàn , hu
bào shǔ bing bù zhī duo
shǎo , àn dù lú shuǐ , jué
duàn liǎo jiá shan liáng dào ,
dǎ zháo " píng bēi jiāng jun
mǎ dài " qí hào . huò xiào
yue : " liàng cǐ xiǎo bèi , hé
zú dào zài ! " jí qiǎn fù jiāng
máng yá cháng , yǐn san
qian bing tóu jiá shan yù lái .

深为利害；当分军守把。”获笑曰：“汝是本处土人，如何不知？吾正要蜀兵来渡此水，渡则必死于水中矣。”酋长又曰：“倘有土人说与夜渡之法，当复何如？”获曰：“不必多疑。吾境内之人，安肯助敌人耶？”正言之间，忽报蜀兵不知多少，暗渡泸水，绝断了夹山粮道，打着“平北将军马岱”旗号。获笑曰：“量此小辈，何足道哉！”即遣副将忙牙长，引三千兵投夹山峪来。

4 què shuo mǎ dài wàng jiàn
mán bing yǐ dào , suì jiāng èr
qian jun bǎi zài shan qián .
liǎng zhèn duì yuán , máng
yá zhǎng chū mǎ , yǔ mǎ dài
jiao feng , zhì yí gé , bèi dài
yi dao , zhǎn yú mǎ xià .
mán bing dà bài zǒu huí , lái
jiàn mèng huò , xì yán qí shì
. huò huàn zhu jiāng wèn
yue : " shéi gǎn qù dí mǎ dài
? " yán wèi bì , dǒng tú nǎ
chu yue : " mǒu yuàn wǎng .
" mèng huò dà xǐ , suí yǔ san
qian bing ér qù . huò yòu
kǒng yǒu rén zài dù lú shuǐ ,

却说马岱望见蛮兵已到，遂将二千军摆在山前。两阵对圆，忙牙长出马，与马岱交锋，只一合，被岱一刀，斩于马下。蛮兵大败走回，来见孟获，细言其事。获唤诸将问曰：“谁敢去敌马岱？”言未毕，董荼那出曰：“某愿往。”孟获大喜，遂与三千兵而去。获又恐有人再

như hà bát tri? Ngô chánh yếu
thực binh lai độ thủ thủy, độ tắc
tất tử vu thủy trung hĩ." Tù
trưởng hựu viết: "Thảng hữu
thổ nhân thuyết dữ dạ độ chi
pháp, đương phục hà như?"
Hoạch viết: "Bất tất đa nghi.
Ngô cảnh nội chi nhân, an
khẳng trợ địch nhân da?"
Chánh ngôn chi gian, hốt báo
thực binh bát tri đa thiểu, ám độ
lô thủy, tuyệt đoạn liễu giáp sơn
lương đạo, đả trú "Bình bắc
tướng quân mã đại" kì hào.
Hoạch tiểu viết: "Lương thử tiểu
bối, hà túc đạo tai!" Tức khiển
phó tướng mang nha trường,
dẫn tam thiên binh đầu giáp
sơn dục lai.

được. Hoạch cười, nói: - Người là
người xứ này, làm sao lại không
biết. Ta cốt muốn cho quân Thục
sang chỗ ấy, nếu sang tất chết cả
ở dưới nước thôi. Tù trưởng nói:
- Nếu có thỗ dân bảo họ cách
sang sông ban đêm, thì làm thế
nào? Hoạch nói: - Người chớ đa
nghi, người xứ ta ai lại xui khôn
cho giặc mà sợ! Đang nói chuyện
chợt có tin báo rằng: - Quân Thục
không biết nhiều hay ít, đã sang
ngầm sông Lư Thủy lúc nào,
chặn mất đường tải lương ở giáp
núi của ta, trên cờ hiệu đè mấy
chữ "Bình bắc tướng quân Mã
Đại". Hoạch cười, nói: - Đồ trẻ
con ấy có làm trò gì! Lập tức sai
phó tướng Mang Nha Trường
dẫn ba nghìn quân đến chỗ núi
đánh nhau với Mã Đại.

Khước thuyết mã đại vọng kiến
man binh dĩ đáo, toại tương nhị
thiên quân bối tại sơn tiền.
Lưỡng trận đối viên, mang nha
trường xuất mã, dữ mã đại giao
phong, chỉ nhất hợp, bị đại nhất
dao, trảm vu mã hạ. Man binh
đại bại tẩu hồi, lai kiến mạnh
hoạch, tế ngôn kì sự. Hoạch
hoán chư tướng vấn viết: "Thùy
cảm khứ địch mã đại?" Ngôn vị
tất, đồng đồ na xuất viết: "Mỗ
nguyện vãng." Mạnh hoạch đại
hỉ, toại dữ tam thiên binh nhi
khứ. Hoạch hựu khủng hưu
nhân tái độ lô thủy, tức khiển a

Đại thấy quân Man đến, mới dàn
hai nghìn quân ra trước núi.
Mang Nha Trường đến nơi, xốc
ngựa vào đánh Mã Đại, bị Đại
chém chết, quân Man bại trận,
chạy về báo với Mạnh Hoạch.
Hoạch gọi các tướng lại hỏi rằng:
- Có ai dám ra địch nhau với Mã
Đại không? Đồng Trà Na xin đi.
Hoạch mừng lắm, cho dẫn ba
nghìn quân đi. Hoạch lại sợ có
người sang cửa bến lắn nữa, mới
sai A Hội Nam dẫn ba nghìn quân
ra giữ chỗ ấy. Đồng Trà Na dẫn
ba nghìn quân đến cửa núi, Mã
Đại đem quân ra địch. Quân sĩ có

jí qiǎn a huì nán yǐn san qian
bing , qù shǒu bǎ sha kǒu .
què shuo dōng tú nǎ yǐn
mán bing dào liǎo jiā shan
yù xià zhài , mǎ dài yǐn bing
lái yíng . bù nèi jun yǒu rèn
de shì dōng tú nǎ , shuo yǔ
mǎ dài rú cǐ rú cǐ . dài zòng
mǎ xiàng qián dà mà yue : "
wú yì bèi en zhi tú ! wú
chéng xiang ráo rǔ xìng
mìng , jin yòu bèi fǎn , qǐ bù
zì xiū ! " dōng tú nǎ mǎn
miàn cán kuì , wú yán kě dá
, bù zhàn ér tuì . mǎ dài yǎn
sha yì zhèn ér huí . dōng tú
nǎ huí jiàn mèng huò yue : "
mǎ dài ying xióng , dǐ dí bù
zhù . " huò dà nù yue : " wú
zhi rǔ yuán shòu zhu gé
liàng zhi en , jin gù bù zhàn
ér tuì , zhèng shì mài zhèn
zhi jì ! " hè jiào tui chu zhǎn
liǎo . zhòng qíú cháng zài
san ai gào , fang cái miǎn sǐ
, chì wǔ shì jiang dōng tú nǎ
dǎ liǎo yi bǎi dà gùn , fàng
gui běn zhài . zhu duo qíu
cháng jie lái gào dōng tú nǎ
yue : " wǒ děng sui ju mán
fang , wèi cháng gǎn fàn
Zhōng guó ; Zhōng guó yì bù
céng qín wǒ . jin yin mèng
huò shì lì xiang bi , bù de yǐ
ér zào fǎn . xiǎng kǒng míng
shén jì mò cè , cáo cào , sun
quán cháng zì jù zhì , hé
kuàng wǒ děng mán fang hu
? kuàng wǒ děng jie shòu qí
huó mìng zhi en , wú kě wèi

渡泸水，即遣阿会喃引三千兵，去守把沙口。却说董荼那引蛮兵到了夹山峪下寨，马岱引兵来迎。部内军有认得是董荼那，说与马岱如此如此。岱纵马向前大骂曰：“无义背恩之徒！吾丞相饶汝性命，今又背反，岂不自羞！”董荼那满面惭愧，无言可答，不战而退。马岱掩杀一阵而回。董荼那回见孟获曰：“马岱英雄，抵敌不住。”获大怒曰：“吾知汝原受诸葛亮之恩，今故不战而退，正是卖阵之计！”喝教推出斩了。众酋长再三哀告，方才免死，叱武士将董荼那打了一百大棍，放归本寨。诸多酋长皆来告董荼那曰：“我等虽居蛮方，未尝敢犯中国；中国亦不曾侵我。今因孟获势力相逼，不得已而造反。想孔明神机莫测，曹操、孙权尚自惧之，何况我等蛮方乎？况我等皆受

hội nam dẫn tam thiên binh, khứ thủ bả sa khẩu. Khurc thuyết đồng đồ na dẫn man binh đáo liễu giáp sơn dục hạ trại, mǎ đại dẫn binh lai nghênh. Bộ nội quân hữu nhận đắc thị đồng đồ na, thuyết dữ mǎ đại như thủ như thử. Đại túng mǎ hướng tiền đại mạ viết: "Vô nghĩa bối ân chi đồ! Ngô thừa tướng nhiêu nhữ tính mệnh, kim hưu bối phản, khởi bất tự tu!" Đồng đồ na mẫn diện tám quý, vô ngôn khả đáp, bắt chiến nhi thối. Mã đại yểm sát nhất trận nhi hồi. Đồng đồ na hồi kiến mạnh hoạch viết: "Mã đại anh hùng, để địch bắt trụ." Hoạch đại nộ viết: "Ngô tri nhữ nguyên thụ Gia Cát Lượng chi ân, kim cổ bắt chiến nhi thối, chánh thị mại trận chi kế!" Hát giáo thối xuất trăm liễu. Chúng tú trưởng tái tam ai cáo, phương tài miễn tử, sát võ sĩ tương đồng đồ na đả liễu nhất bách đại côn, phỏng quy bôn trại. Chư đa tú trưởng gai lai cáo đồng đồ na viết: "Ngã đắng tuy cư man phương, vị thường cảm phạm trung quốc; trung quốc diệc bất tầng xâm ngã. Kim nhân mạnh hoạch thế lực tương bức, bắt đắc dĩ nhi tạo phản. Tưởng khồng minh thần cơ mạc trắc, tào thao, tôn quyền thương tự cụ chi, hà huống ngã đắng man phương hò? Huống ngã đắng gai thụ kì hoạt mệnh chi ân, vô khả vi

người biết là Đồng Trà Na liền nói với Mã Đại. Đại tể ngựa ra trước cửa trận, quát mắng rằng: - Quân vô ơn bội nghĩa kia! Thừa tướng ta tha tính mạng cho mày, nay mày lại dám làm phản, không biết xấu hổ à? Đồng Trà Na thẹn đỏ mặt, không nói được câu gì, chưa đánh đã quay về. Mã Đại đánh ập lại một trận, rồi đâu về đây. Đồng Trà Na về ra mắt Mạnh Hoạch, nói thắc rằng Mã Đại anh hùng, không sao địch nổi. Hoạch nỗi giận, nói: - Ta đã biết mày, vốn hám ơn Gia Cát Lượng, cho nên không đánh mà trở về. Chính mày đã bán rẻ trận này cho Gia Cát Lượng đây! Lập tức sai lôi ra chém. Các tù trưởng xúm vào kêu van. Hoạch mới tha, nhưng bắt đánh một trăm trượng, đuổi về bản trại. Các tù trưởng đều đến nói với Đồng Trà Na rằng: - Chúng ta ở Man phương này, chưa từng xâm phạm đến Trung Nguyên, mà Trung Nguyên cũng chưa phạm đến ta. Nay vì bị Mạnh Hoạch bức bách, chúng ta bắt đắc dĩ phải làm phản. Thiết nghĩ Khổng Minh mạo mực thần kỳ, Tào Tháo, Tôn Quyền còn phải sợ, huống chi chúng ta. Vả lại chúng ta còn chịu ơn tha chết chưa có dịp báo đền. Chỉ bằng ta liều bỏ một thân, giết quách Mạnh Hoạch đi, hàng với Khổng Minh để cứu trăm họ trong đồng này thoát cảnh lầm than. Đồng Trà Na nói: - Không biết các ngươi có một lòng thê không? Trong đám

bào . jin yù shě yi sǐ mìng , sha mèng huò qù tóu kǒng míng , yǐ miǎn dòng zhong bǎi xìng tú tàn zhī kǔ . " dǒng tú nǎ yue : " wèi zhī rǔ dēng xīn xià ruò hé ? " néi yǒu yuán méng kǒng míng fàng huí de rén , yí qí tòng sheng yǐng yue : " yuàn wǎng ! " yú shì dǒng tú nǎ shǒu zhí gāng dāo , yǐn bǎi yú rén , zhí ben dà zhài ér lái , shí mèng huò dà zuì yú zhàng zhong . dǒng tú nǎ yǐn zhòng rén chí dao ér rù , zhàng xià yǒu liǎng jiāng shì lì . dǒng tú nǎ yǐ dao zhǐ yue : " rǔ dēng yì shòu zhu gé chéng xiāng huó mìng zhì en , yí dang bào xiào . " èr jiāng yue : " bù xu jiāng jun xià shǒu , mǒu dang sheng qín mèng huò , qù xiān chéng xiāng . " yú shì yí qí rù zhàng , jiāng mèng huò zhí fú yǐ dìng , ya dào lú shuǐ bian , jià chuán zhí guò běi àn , xian shǐ rén bào zhì kǒng míng .

5 què shuo kǒng míng yǐ yǒu xì zuò tàn zhī cǐ shì , yú shì mì chuán hào lìng , jiào gè zhài jiàng shì , zhěng dùn jun qì , fang jiào wèi shǒu qíu cháng jiě mèng huò rù lái , qí yú jie huí běn zhài ting hòu . dǒng tú nǎ xian rù zhōng jūn jiàn kǒng míng , xì shuo qí

其活命之恩，无可为报。今欲舍一死命，杀孟获去投孔明，以免洞中百姓涂炭之苦。”董荼那曰：“未知汝等心下若何？”内有原蒙孔明放回的人，一齐同声应曰：“愿往！”于是董荼那手执钢刀，引百余入，直奔大寨而来，时孟获大醉于帐中。董荼那引众人持刀而入，帐下有两将侍立。董荼那以刀指曰：“汝等亦受诸葛丞相活命之恩，宜当报效。”二将曰：“不须将军下手，某当生擒孟获，去献丞相。”于是一齐入帐，将孟获执缚已定，押到泸水边，驾船直过北岸，先使人报知孔明。

却说孔明已有细作探知此事，于是密传号令，教各寨将士，整顿军器，方教为首酋长解孟获入来，其余皆回本寨听候。董荼那先入中军见孔明，细说其事。孔明

báo. Kim dục xá nhất tử mệnh, sát mạnh hoạch khứ đầu khổng minh, dĩ miễn động trung bách tính đồ thán chi khổ." Đỗng đồ na viết: "Vị tri nhữ đắng tâm hạ như hực hà?" Nội hữu nguyên mông khồng minh phóng hồi đích nhân, nhất tề đồng thanh ứng viết: "Nguyên vãng!" Vu thị đồng đồ na thủ chấp cương đao, dẫn bách dư nhân, trực bôn đại trại nhi lai, thời mạnh hoạch đại túy vu trướng trung. Đỗng đồ na dẫn chúng nhân trì đao nhi nhập, trướng hạ hữu lưỡng tương thị lập. Đỗng đồ na dĩ đao chỉ viết: "Nhữ đắng diệc thụ Gia Cát thừa tương hoạt mệnh chi ân, nghi đương báo hiệu." Nhị tướng viết: "Bất tu tướng quân hạ thủ, mỗ đương sinh cầm mạnh hoạch, khứ hiến thừa tương." Vu thị nhất tề nhập trướng, tương mạnh hoạch chấp phược dĩ định, áp đáo lô thủy biên, giá thuyền trực quá bắc ngạn, tiên sử nhân báo tri khồng minh.

tù trưởng, toàn là bọn Khổng Minh tha cho về cả, đều đồng thanh thưa rằng: - Xin đi! Bởi thế Đỗng Trà Na tay cầm đại đao, dẫn hơn trăm người, vào thẳng đại trại. Bấy giờ, Mạnh Hoạch đang say rượu ngủ khỉ. Dưới trướng, có hai viên tướng đứng hầu. Đỗng Trà Na trả đao bảo rằng: - Các anh cùng chịu ơn Gia Cát thừa tướng cả, phải nghĩ chi mà báo đáp chứ! Hai tướng kia nói: - Tướng quân không phải ra tay, để chúng tôi bắt sống Mạnh Hoạch đem nộp thừa tướng. Nói rồi, nhất tề ủa vào trướng, bắt Mạnh Hoạch trói nghiên lại, điệu ra bờ sông, chờ thuyền qua bờ bắc, cho người vào báo với Khổng Minh trước.

Khước thuyết khồng minh dĩ hữu tể tác tham tri thủ sự, vu thị mật truyền hiệu lệnh, giáo các trại tướng sĩ, chỉnh đốn quân khí, phương giáo vi thủ tù trướng giải mạnh hoạch nhập lai, kì dư giai hồi bốn trại thính hậu. Đỗng đồ na tiên nhập trung quân kiến khồng minh, té

Khổng Minh đã cho quân đi do thám được việc ấy mới mật truyền hiệu lệnh cho các tướng bày biện đồ khí giới chỉnh tề rồi sai người trùm tù trướng giải Mạnh Hoạch vào, còn bọn người khác cho về trại cả. Đỗng Trà Na tới trung quân ra mắt Khổng Minh trước, thuật hết mọi chuyện.

shì . kǒng míng zhòng jia
shǎng láo , yòng hǎo yán fǔ
wèi , qiǎn dōng tú nǎ yǐn
zhòng qú cháng qù liǎo , rán
hòu lìng dao fǔ shǒu tuī
mèng huò rù . kǒng míng
xiào yue : " rǔ qián zhě yǒu
yán : dàn zài qín de , biàn
kěn jiàng fú . jin rì rú hé ? "
huò yue : " cǐ fei rǔ zhì néng
yě ; nǎi wú shǒu xià zhì rén
zì xiāng cán hài , yǐ zhì rú cǐ
. rú hé kěn fú ! " kǒng míng
yue : " wú jin zài fàng rǔ qù ,
ruò hé ? " mèng huò yue : "
wú sui mán rén , pǒ zhì bīng
fǎ ; ruò chéng xiāng duān de
kěn fàng wú huí dòng zhōng
, wú dang lù bīng zài jué
shèng fù . ruò chéng xiāng
zhè fan zài qín de wǒ , nǎ
shí qīng xìn tǔ dǎn guī jiàng ,
bìng bù gǎn gǎi yí yě . " kǒng
míng yue : " zhè fan shēng
qín , rú yòu bù fú , bì wú qīng
shù . " lìng zuǒ yòu qù qí
shéng suǒ , réng qián cì yǐ
jiǔ shí , liè zuò yú zhàng
shàng . kǒng míng yue : " wú
zì chu máo lú , zhàn wú bù
shèng , gōng wú bù qǔ . rǔ
mán bang zhì rén , hé wèi bù
fú ? " huò mò rán bù dá .
kǒng míng jiǔ hòu , huàn
mèng huò tòng shàng mǎ
chu zhài , guān kàn zhu yíng
zhài zhà suǒ tún liáng cǎo ,
suǒ jí jun qì . kǒng míng zhǐ
wèi mèng huò yue : " rǔ bù
jiàng wú , zhēn yú rén yě .

重加赏劳，用好言抚慰，遣董荼那引众酋长去了，然后令刀斧手推孟获入。孔明笑曰：“汝前者有言：但再擒得，便肯降服。今日如何？”获曰：“此非汝之能也；乃吾手下之人自相残害，以致如此。如何肯服！”孔明曰：“吾今再放汝去，若何？”孟获曰：“吾虽蛮人，颇知兵法；若丞相端的肯放吾回洞中，吾当率兵再决胜负。若丞相这番再擒得我，那时倾心吐胆归降，并不敢改移也。”孔明曰：“这番生擒，如又不服，必无轻恕。”令左右去其绳索，仍前赐以酒食，列坐于帐上。孔明曰：“吾自出茅庐，战无不胜，攻无不取。汝蛮邦之人，何为不服？”获默然不答。孔明酒后，唤孟获同上马出寨，观看诸营寨栅所屯粮草，所积军器。孔明指谓孟获曰：“汝不降吾，真愚

thuyết kỉ sự. Khổng minh trọng
gia thưởng lao, dụng hảo ngôn
phủ úy, khiễn đồng đồ na dẫn
chúng tù trùờng khú liễu, nhiên
hậu lệnh đao phủ thủ thõi mạnh
hoạch nhập. Khổng minh tiểu
viết: "Nhữ tiền giả hữu ngôn:
đãn tái cầm đắc, tiện khẳng
hàng phục. Kim nhật như hà?"
"Hoạch viết: "Thủ phi nhữ chí
năng dã; nãi ngô thủ hạ chí
nhân tự tương tàn hại, dĩ trí
như thủ. Như hà khẳng phục!"
Khổng minh viết: "Ngô kim tái
phóng nhữ khú, nhược hà?"
Mạnh hoạch viết: "Ngô tuy man
nhân, pha tri binh pháp; nhược
thùa tương đoan đích khẳng
phóng ngô hồi động trung, ngô
đương suất binh tái quyết thắng
phụ. Nhược thùa tương giá
phiên tái cầm đắc ngã, na thời
khuynh tâm thõi đâm quy hàng,
tịnh bắt cầm cải di dã." Khổng
minh viết: "Giá phiên sinh cầm,
như hựu bắt phục, tất vô khinh
thú." Lệnh tả hữu khú kì thằng
tác, nhưng tiền tú dĩ tửu thực,
liệt tọa vu trùớng thượng.
Khổng minh viết: "Ngô tự xuất
mao lư, chiến vô bất thắng,
công vô bất thủ. Nhữ man bang
chi nhân, hà vi bắt phục?"
Hoạch mặc nhiên bắt đáp.
Khổng minh tửu hậu, hoán
mạnh hoạch đồng thương mã
xuất trại, quan khán chư doanh
trại sách sở truân lương thảo,
sở tích quân khí. Khổng minh
chỉ vị mạnh hoạch viết: "Nhữ

Khổng Minh thường rất hậu, lấy
lời ngọt ngào an ủi, rồi cho đem
các tù trùờng về. Khổng Minh sai
đao phủ dẫn Mạnh Hoạch vào,
cười bảo rằng: - Trước người đã
hứa hẽ bắt được người lần thứ
hai thì người mới chịu, nay người
nghĩ sao? Hoạch nói: - Đó là thủ
hạ ta muốn hại lẫn nhau, mới đến
nồng nỗi này, chớ không phải là
tài của người, sao ta có chịu!
Khổng Minh nói: - Bây giờ ta lại
tha cho người về, người tính
sao? Mạnh Hoạch nói: - Ta tuy là
người Man, cũng hơi biết binh
pháp. Nếu thừa tướng lại tha cho
về động, ta sẽ dẫn quân ra quyết
một trận được thua nữa, đến khi
ấy, thừa tướng lại bắt được, ta sẽ
xin dốc lòng cởi ruột mà hàng,
không dám kêu ca nửa lời. Khổng
Minh nói: - Lần sau ta mà lại bắt
được người, nếu còn không chịu,
ta quyết không tha nữa đâu. Bèn
sai tả hữu cởi trói cho Mạnh
Hoạch, rồi cho ngồi ngay trong
trùớng uống rượu. Khổng Minh
nói: - Ta từ khi ra khỏi lều tranh
đến giờ, đánh đâu cũng được,
phá đâu cũng tan, Man bang các
người, sao lại không chịu? Mạnh
Hoạch nín lặng, không nói gì.
Uống rượu xong, Khổng Minh
bảo Mạnh Hoạch lên ngựa, đi với
mình ra xem các nơi đồn ải và
chỗ chứa lương thảo, khí giới.
Khổng Minh trả bảo rằng: - Người
không chịu ta, thực là ngu lắm!
Ta có tinh binh mãnh tướng, lại
nhiều khí giới lương thảo thế này,

wú yǒu rú cǐ zhī jīng bīng
měng jiāng , liáng cǎo bīng
qì , rǔ an néng shèng wú zài
? rǔ ruò zǎo jiàng , wú dang
zòu wén tian zi , lìng rǔ bù
shí wáng wèi , zi zi sun sun ,
yǒng ? mán bang . yì xià ruò
hé ? " huò yue : " mǒu sui
kěn jiàng , zěn nài dòng
zhong zhí rén wèi kěn xīn fú .
ruò chéng xiāng kěn fàng huí
qù , jiù dang zhao an běn bù
rénn mǎ , tòng xīn gé dǎn ,
fang kě guì shùn . " kǒng
míng xīn rán , yóu yǔ mèng
huò huí dào dà zhài . yǐn jiǔ
zhì wǎn , huò cí qù ; kǒng
míng qín zì sòng zhì lú shuǐ
bian , yǐ chuán sòng huò guī
zhài . mèng huò lái dào běn
zhài , xian fú dao fǔ shǒu yú
zhàng xià , cha xin fù rén
dào dǒng tú nǎ , a huì nán
zhài zhōng , zhì tui kǒng
míng yǒu shǐ mìng zhì , jiāng
ér rén zhuàn dào dà zhài
zhàng xià , jìn jie sha zhì , qì
shi yú jiàn . mèng huò suí jí
qiǎn qín xìn zhí rén , shǒu bǎ
ài kǒu , zì yǐn jun chu liǎo jiá
shan yù , yào yǔ mǎ dài jiāo
zhàn , què bìng bù jiàn yí rén
; jí wèn tǔ rén , jie yán zuó
yè jìn ban liáng cǎo , fù dù lú
shuǐ , guī dà zhài qù liǎo .
huò zài huí dòng zhong , yǔ
qin dì mèng you shang yì
yue : " rú jin zhu gé liàng zhī
xu shí , wú yǐ jin zhì , rǔ kě
qù rú cǐ rú cǐ . " mèng you

人也。吾有如此之精兵
猛将，粮草兵器，汝安能胜吾哉？汝若早降，
吾当奏闻天子，令汝不失王位，子子孙孙，永镇蛮邦。意下若何？”
获曰：“某虽肯降，怎奈洞中之人未肯心服。
若丞相肯放回去，就当招安本部人马，同心合胆，方可归顺。”孔明
忻然，又与孟获回到大寨。饮酒至晚，获辞去；孔明亲自送至泸水边，
以船送获归寨。孟获来到本寨，先伏刀斧手于帐下，差心腹人到董
荼那、阿会喃寨中，只推孔明有使命至，将二人赚到大寨帐下，尽皆
杀之，弃尸于涧。孟获随即遣亲信之人，守把隘口，自引军出了夹山
峪，要与马岱交战，却并不见一人；及问土人，皆言昨夜尽搬粮草，
复渡泸水，归大寨去了。获再回洞中，与亲弟孟优商议曰：“如今诸
葛亮之虚实，吾已尽知

bất hàng ngô, chán ngu nhân
dã. Ngô hữu nhu thủ chi tinh
binh mãnh tướng, lương thảo
binh khí, nhữ an năng thắng
ngô tai? Nhữ nhược tảo hàng,
ngô đương tấu văn thiên tử,
lệnh nhữ bất thát vương vị, tử
tử tôn tôn, vĩnh trấn man bang.
Ý hạ nhược hà?" Hoạch viết:
"Mỗ tuy khẳng hàng, chảm nại
động trung chí nhân vị khẳng
tâm phục. Nhược thừa tương
khẳng phóng hồi khứ, tựu
đương chiêu an bỗn bộ nhân
mã, đồng tâm hợp đàm,
phương khả quy thuận." Khổng
minh hẵn nhiên, hựu dữ mạnh
hoạch hồi đáo đại trại. Âm tửu
chí vẫn, hoạch từ khứ; khổng
minh thân tự tổng chí lô thủy
biên, dĩ thuyền tổng hoạch quy
trại. Mạnh hoạch lai đáo bỗn
trại, tiên phục đao phủ thủ vu
trưởng hạ, sai tâm phúc nhân
đáo đồng đồ na, a hội nam trại
trung, chỉ thôi khổng minh hữu
sử mệnh chí, tương nhị nhân
trám đáo đại trại trưởng hạ, tǎn
giai sát chi, khí thi vu giản.
Mạnh hoạch tùy tức khiến thân
tín chí nhân, thủ bả ải khẩu, tự
dẫn quân xuất liễu giáp sơn
dục, yếu dữ mã đại giao chiến,
khước tịnh bất kiến nhất nhân;
cập vấn thô nhân, giai ngôn tạc
dạ tǎn bàn lương thảo, phục độ
lô thủy, quy đại trại khứ liễu.
Hoạch tái hồi động trung, dữ
thân đệ mạnh ưu thương nghị
viết: "Như kim Gia Cát lượng

sức ngươi đương sao nỗi? Nếu
ngươi hàng ngay đi, ta sẽ tâu với
thiên tử cho làm vua xứ này, mà
con con cháu cháu nhà ngươi,
đời đời sẽ trấn thủ mãi đây, ý
ngươi nghĩ sao? Hoạch thưa: -
Dẫu ta có hàng, nhưng người
trong động chưa thực bụng chịu
hang. Thừa tướng bằng tha cho
về, ta xin chiêu an quân mã trong
bản bộ, để làm cho đồng lòng
hợp bụng, bấy giờ mới có thể quy
thuận được. Khổng Minh mừng
rõ, cùng với Mạnh Hoạch trở về
trại, lại uống rượu, đến tối mới
tan tiệc. Hoạch từ tạ trở ra.
Khổng Minh thân tiễn đến bờ
sông Lư Thủy, cho thuyền đưa
Mạnh Hoạch về. Mạnh Hoạch về
đến trại, trước hết phục quân dao
phủ ở dưới trướng, sai người tâm
phúc đến trại Đồng Trà Na, A Hội
Nam nói dối rằng Khổng Minh sai
sứ đến, lừa cho hai người lại, rồi
đem giết đi, quăng thây xuống
suối. Đoạn sai người thân tín giữ
chắc cửa ải, tự mình dẫn quân ra
chỗ giáp núi, định đánh nhau với
Mã Đại. Nhưng đến nơi, không
thấy bóng một người nào. Gọi thỗ
dân ra hỏi, họ nói đêm qua quân
Thục đã chuyển vận lương thảo
qua sông Lư Thủy về trại bên kia
rồi. Hoạch trở về động, bàn với
em là Mạnh Ưu rằng: - Đồn trại
của Khổng Minh hư thực thế nào,
ta biết cả rồi, em nên sang bên
ấy, cứ thế này, thế này... Mà làm
cho anh. Mạnh Ưu tuân lệnh, dẫn
hơn một trăm quân, khiêng vác

lǐng liǎo xiong jì , yǐn bǎi yú
mán bing , ban zài jīn chū ,
bǎo bēi , xiàng yá , xi jiǎo zhī
lèi , dù liǎo lú shuǐ , jìng tóu
kǒng míng dà zhài ér lái ;
fang cái guò liǎo hé shí ,
qián miàn gǔ jiǎo qí míng , yi
biao jun bǎi kai : wèi shǒu dà
jiāng nǎi mǎ dài yě . mèng
you dà jīng . dài wèn liǎo lái
qíng , lìng zài wài xiāng ,
chāi rén lái bào kǒng míng .
kǒng míng zhèng zài zhàng
zhōng yǔ mǎ sù , lǚ kǎi ,
jiǎng wǎn , fèi ? dèng gòng
yì píng mán zhì shì , hu
zhàng xià yí rén , bào cheng
mèng huò cha dì mèng you
lái jìn bǎo bēi . kǒng míng
huí gù mǎ sù yue : " rǔ zhī qí
lái yì fǒu ? " sù yue : " bù
gǎn míng yán . róng mǒu àn
xiě yú zhǐ shàng , chéng yǔ
chéng xiāng , kàn gé jun yì
fǒu ? " kǒng míng cóng zhī .
mǎ sù xiè qì , chéng yǔ kǒng
míng . kǒng míng kàn bì , fǔ
zhǎng dà xiào yue : " qín
mèng huò zhì jì , wú yǐ chāi
pài xià yě . rǔ zhī suǒ jiàn ,
zhèng yǔ wú tòng . " suì
huàn zhào yún rù , xiàng èr
pàn fēn fù rú cǐ rú cǐ ; yòu
huàn wèi yán rù , yì dí yán
fēn fù ; yòu huàn wáng píng ,
mǎ zhōng , guan suǒ rù , yì
mì mì dì fēn fù .

，汝可去如此如此。”孟优领了兄计，引百余蛮兵，搬载金珠、宝贝、象牙、犀角之类，渡了泸水，径投孔明大寨而来；方才过了河时，前面鼓角齐鸣，一彪军摆开：为首大将乃马岱也。孟优大惊。岱问了来情，令在外厢，差人来报孔明。孔明正在帐中与马谡、吕凯、蒋琬、费祎等共议平蛮之事，忽帐下一人，报称孟获差弟孟优来进宝贝。孔明回顾马谡曰：“汝知其来意否？”谡曰：“不敢明言。容某暗写于纸上，呈与丞相，看合钧意否？”孔明从之。马谡写讫，呈与孔明。孔明看毕，抚掌大笑曰：“擒孟获之计，吾已差派下也。汝之所见，正与吾同。”遂唤赵云入，向耳畔分付如此如此；又唤魏延入，亦低言分付；又唤王平、马忠、关索入，亦密密地分付。

chi hư thật, ngô dĩ tǎn tri, nhữ
khả khứ như thủ như thủ."
Mạnh ưu lĩnh liễu huynh kế,
dẫn bách dư man binh, bàn tái
kim châu, bảo bối, tượng nha,
tê giác chi loại, độ liễu lô thủy,
kính đầu khồng minh đại trại nhi
lai; phương tài quá liễu hà thời,
tiền diện cổ giác tề minh, nhất
bưu quân bã khai: vi thủ đại
tướng nãi mã đại dã. Mạnh ưu
đại kinh. Đại vấn liễu lai tinh,
lệnh tại ngoại sương, sai nhân
lai báo khồng minh. Khồng
minh chánh tại trường trung dữ
mã tắc, lữ khải, tương uyển,
phí y đẳng cộng nghị bình man
chi sự, hốt trường hạ nhất
nhân, báo xưng mạnh hoạch
sai đê mạnh ưu lai tiến bảo bối.
Khồng minh hồi cố mã tắc viết:
"Nhữ tri kì lai ý phủ?" Tắc viết:
"Bất cảm minh ngôn. Dung mỗ
ám tả vu chỉ thượng, trình dữ
thừa tương, khán hợp quân ý
phủ?" Khồng minh tòng chí. Mã
tắc tả cật, trình dữ khồng minh.
Khồng minh khán tắt, phủ
chưởng đại tiêu viết: "Cầm
mạnh hoạch chi kế, ngô dĩ sai
phái hạ dã. Nhữ chi sở kiến,
chánh dữ ngô đồng." Toại hoán
triệu vân nhập, hướng nhĩ bạn
phân phó như thủ như thủ; hựu
hoán ngụ duyên nhập, diệc đê
ngôn phân phó; hựu hoán
vương bình, mã trung, quan tác
nhập, diệc mật mật địa phân
phó.

vàng bạc, châu báu cùng các thứ
ngà voi, sừng tê, qua sông Lư,
định đến thăng trại Khồng Minh.
Vừa qua sông, bỗng nghe mé
trước nỗi sóng, rồi có một toán
quân dàn ra, đại tướng đi đầu là
Mã Đại. Ưu sợ quá, Đại hỏi đến
có việc gì, rồi ngăn lại, cho người
vào báo với Khồng Minh. Bấy giờ
Khồng Minh đang ngồi trong
trường, bàn việc bình Man với Mã
Tốc, Lã Khải, Tưởng Uyển, Phí
Vĩ. Chợt có người vào báo: Mạnh
Hoạch sai em là Mạnh Ưu lại
dâng đồ vật quý. Khồng Minh
ngоanh lại bảo với Mã Tốc rằng: -
Ngươi có biết ý nó lại đây ra làm
saو không? Tốc bẩm: - Tôi không
dám nói lộ ra, xin viết vào một
mảnh giấy trình thừa tướng, xem
có hợp ý ngài chăng? Khồng
Minh ưng lời. Mã Tốc viết xong
dâng lên. Khồng Minh xem qua,
vỗ tay cười ầm lên, nói: - Mẹo
của ta bắt Mạnh Hoạch đã định
sẵn đâu vào đấy cả rồi, ngươi nói
chính hợp ý ta lắm! Liền gọi Triệu
Vân vào trường, ghé tai dặn nhỏ
mấy câu. Lại gọi Ngụy Diên,
Vương Bình, Mã Trung, Quan
Sách mỗi người dặn mẹo mực vài
câu.

6 gè rén shòu liǎo jì cè , jie yi
lìng ér qù , fang zhao mèng
you rù zhàng , you zài bài yú
zhàng xià yue : " jia xiong
mèng huò , gǎn chéng xiang
huó mìng zhì en , wú kě fèng
xiàn , zhé jù jin chú bǎo bēi
ruò gan , quán wèi shǎng jun
zhi zi . xù hòu bié yǒu jìn
gòng tian zi lǐ wù . " kǒng
míng yue : " rǔ xiong jin zài
hé chū ? " you yue : " wèi
gǎn chéng xiang tian en ,
jìng wǎng yín keng shan
zhong shou shí bǎo wù qù
liǎo , shǎo shí biàn huí lái yě . " kǒng míng yue : " rǔ dài
duo shǎo rén lái ? " you yue :
" bù gǎn duo dài . zhi shì suí
xíng bǎi yú rén , jie yùn huò
wù zhě . " kǒng míng jìn jiào
rù zhàng kàn shí , jie shí
qīng yǎn hei miàn , huáng fa
zǐ xu , ěr dài jin huán , ? tóu
xiǎn zú , shen cháng lì dà zhī
shí . kǒng míng jiù lìng suí xí
ér zuò , jiào zhu jiāng quàn
jiǔ , yīn qín xiāng dài .

7 què shuo mèng huò zài
zhàng zhōng zhuān wàng
huí yin , hu bào yǒu èr rén
huí liǎo ; huàn rù wèn zhī , jù
shuo : " zhu gé liàng shòu
liǎo lǐ wù dà xǐ , jiāng suí
xíng zhí rén , jie huàn rù
zhàng zhōng , sha niú zài

各人受了计策，皆依令而去，方召孟获入帐，优再拜于帐下曰：“家兄孟获，感丞相活命之恩，无可奉献，辄具金珠宝贝若干，权为赏军之资。续后别有进贡天子礼物。”孔明曰：“汝兄今在何处？”优曰：“为感丞相天恩，径往银坑山中收拾宝物去了，少时便回来也。”孔明曰：“汝带多少人来？”优曰：“不敢多带。只是随行百余，皆运货物者。”孔明尽教入帐看时，皆是青眼黑面，黄发紫须，耳带金环，鬚头跣足，身长力大之士。孔明就令随席而坐，教诸将劝酒，殷勤相待。

却说孟获在帐中专望回音，忽报有二人回了；唤入问之，具说：“诸葛亮受了礼物大喜，将随行之人，皆唤入帐中，杀牛宰羊，设宴相待

Các nhân thụ liễu kê sách, giai y lệnh nhi khứ, phương triệu mạnh ưu nhập trường, ưu tái bái vu trường hạ viết: "Gia huynh mạnh hoạch, cảm thừa tương hoạt mệnh chi ân, vô khả phụng hiến, triếp cụ kim châu bảo bối nhược can, quyền vi thường quân chi tư. Tục hậu biệt hữu tiền công thiên tử lễ vật." Khổng minh viết: "Nhữ huynh kim tại hà xứ?" Ưu viết: "Vi cảm thừa tương thiên ân, kính vãng ngân khanh sơn trung thu thập bảo vật khứ liễu, thiểu thời tiện hồi lai dã." Khổng minh viết: "Nhữ đái đa thiểu nhân lai?" Ưu viết: "Bất cảm đà đái. Chỉ thị tùy hành bách dư nhân, giai vận hóa vật giả." Khổng minh tần giáo nhập trường khán thời, giai thị thanh nhãnh hắc diện, hoàng phát tử tu, nhĩ đái kim hoàn, băng đầu tiền túc, thân trường lực đại chí sĩ. Khổng minh tựu lệnh tùy tịch nhí tọa, giáo chư tướng khuyến túc, ân cần tương đãi.

Ai này cùng vâng lệnh đi ra, Khổng Minh mới cho đòi Mạnh Ưu vào trường. Ưu lạy, rồi nói rằng: - Anh tôi cảm ơn của thừa tướng tha chết cho, không biết lấy gì báo được. Nay gọi là có chút của quý, xin đem đến tạm làm đồ khao quân, sau này sẽ xin có lễ vật khác để tiến công thiên tử. Khổng Minh nói: - Anh ngươi bây giờ ở đâu? Mạnh Ưu nói: - Bẩm anh tôi đội ơn của thừa tướng, hiện còn phải ra núi Ngân Hàng nhặt nhạnh ít nhiều quý vật, lát nữa thế nào cũng lại đây. Khổng Minh nói: - Người đem quân mã đến đây nhiều hay ít? Ưu nói: - Bẩm không dám đem nhiều, chỉ có hơn một trăm người đi theo, toàn là phu tài đồ cả. Khổng Minh cho gọi vào trong trường, quả nhiên toàn là những người mắt xanh, mắt đen, tóc vàng, râu đỏ, tai đeo vòng vàng, đầu tóc bù xù, chân không giày dép gì cả; người nào cũng to lớn lực lưỡng. Khổng Minh cho ngồi xếp hàng trên chiếu, sai các tướng khẩn khoản mời rượu.

Khước thuyết mạnh hoạch tại trường trung chuyên vọng hồi âm, hốt báo hữu nhị nhân hồi liễu; hoán nhập vấn chi, cụ thuyết: "Gia Cát lượng thụ liễu lễ vật đại hỉ, tương tùy hành chí nhân, giai hoán nhập trường trung, sát ngưu tể dương, thiết

Mạnh Hoạch ở nhà, chực đợi tin tức. Một lát, có hai người về, Hoạch gọi vào hỏi. Hai người nói: - Khổng Minh nhận cả lễ vật rồi, lại gọi cả vào trong trường, giết trâu bò, làm tiệc thết đãi. Đệ nhị đại vương sai chúng tôi về báo với đại vương, canh hai đêm hôm

yáng , shè yàn xiāng dài . èr dà wáng lìng mǒu mì bào dà wáng : jin yè èr gèng , lǐ yìng wài gé , yǐ chéng dà shì ." mèng huò ting zhi shèn xǐ , jí diǎn qī san wàn mán bing , fēn wéi san duì . huò huàn gè dòng qiú cháng fēn fù yue : " gè jun jìn dài huǒ jù . jin wǎn dào liǎo shǔ zhài shí , fàng huǒ wèi hào . wú dang zì qǔ zhōng jūn , yǐ qín zhu gé liàng . " zhu duo mán jiang , shòu liǎo jì cè , huáng hun zuǒ cè , gè dù lú shuǐ ér lái . mèng huò dài lǐng xīn fù mán jiang bǎi yú rén , jìng tóu kǒng míng dà zhài , yú lù bìng wú yí jun zǔ dang . qían zhì zhài mén , huò lù zhòng jiang zòu mǎ ér rù , nǎi shì kong zhài , bìng bù jiàn yí rén . huò zhuàng rù zhōng jūn , zhì jiàn zhàng zhōng deng zhú yíng huáng , mèng you bìng fan bing jìn jie zuì dào . yuán lái mèng you bēi kǒng míng jiào mǎ sù , lǚ kǎi èr rén guǎn dài , lìng lè rén ban zuò zá jù , yīn qín quàn jiǔ , jiǔ nèi xià yào , jìn jie hun dào , hún rú zuì sǐ zhí rén . mèng huò rù zhàng wèn zhì , nèi yǒu xǐng zhě , dàn zhǐ kǒu ér yǐ . huò zhì zhòng jì , jí jiù liǎo mèng you děng yí gan rén ; què dài ben huí zhōng duì , qian miàn hǎn sheng dà zhèn , huǒ guang zòu qǐ , mán bing

。二大王令某密报大王：“今夜二更，里应外合，以成大事。”孟获听知甚喜，即点起三万蛮兵，分为三队。获唤各洞酋长分付曰：“各军尽带火具。今晚到了蜀寨时，放火为号。吾当自取中军，以擒诸葛亮。”诸多蛮将，受了计策，黄昏左侧，各渡泸水而来。孟获带领心腹蛮将百余人，径投孔明大寨，于路并无一军阻当。前至寨门，获率众将骤马而入，乃是空寨，并不见一人。获撞入中军，只见帐中灯烛荧煌，孟优并番兵尽皆醉倒。原来孟优被孔明教马谡、吕凯二人管待，令乐人搬做杂剧，殷勤劝酒，酒内下药，尽皆昏倒，浑如醉死之人。孟获入帐问之，内有醒者，但指口而已。获知中计，急救了孟优等一千人；却待奔回中队，前面喊声大震，火光骤起，蛮兵各自逃窜。一

yên tương đai. Nhị đại vương lệnh mỗ mật báo đại vương: kim dạ nhị canh, lí ứng ngoại hợp, dĩ thành đại sự. "Mạnh hoạch thính tri thậm hỉ, túc điểm khởi tam vạn man binh, phân vi tam đội. Hoạch hoán các động tú trường phân phó viết: "Các quân tấn ái hỏa cụ Kim văn đáo liễu thực trại thời, phóng hỏa vi hào. Ngô đương tự thủ trung quân, dĩ cầm Gia Cát lượng." Chư đa man túng, thụ liễu kế sách, hoàng hôn tả trắc, các độ lô thủy nhi lai. Mạnh hoạch ái lĩnh tâm phúc man túng bách dư nhân, kính đầu không minh đại trại, vu lộ tinh vô nhất quân trở đương. Tiền chí trại môn, hoạch suất chúng túng sáu mã nhi nhập, nãi thị không trại, tịnh bắt kiến nhất nhân. Hoạch chàng nhập trung quân, chỉ kiễn trướng trung đăng chúc huỳnh hoàng, mạnh ưu tinh phiền binh tần giai túy đảo. Nguyên lai mạnh ưu bị không minh giáo mã tắc, lữ khải nhị nhân quân đai, lệnh nhạc nhân bàn tố tạp kịch, ân cần khuyến túu, túu nội hạ được, tần giai hôn đảo, hồn như túy tử chi nhân. Mạnh hoạch nhập trường vấn chi, nội hữu tinh giả, đán chỉ khẩu nhi dĩ. Hoạch tri trúng kế, cấp cứu liễu mạnh ưu đẳng nhất can nhân; khước đai bôn hồi trung đội, tiền diện hảm thanh đại chấn, hỏa quang sáu khởi, man

nay, trong ứng ngoài hợp, chắc xong việc. Mạnh Hoạch mừng lắm, lập tức điểm ba vạn quân, chia làm ba đội, gọi các tù trưởng đến dặn rằng: - Quân sĩ phải đem đồ phóng hỏa, đêm hôm nay đến trại Thục, đốt lửa làm hiệu; ta thân đến đánh vào trung quân để bắt Gia Cát Lượng! Các tù trưởng vâng lệnh. Chiều vàng vâng mặt trời, quân Man lẻn qua sông Lư Thủy, Mạnh Hoạch dẫn các tướng tâm phúc, hơn một trăm người, đến thẳng trại Khổng Minh. Dọc đường không thấy một người nào ngăn trở. Hoạch té ngựa xốc thẳng vào, té ra là một trại bỏ không. Hoạch xắn vào trong trung quân thấy đèn đuốc sáng choang, mà Mạnh L ưu và bọn quân Man đều say lử, nằm ngón ngang cả đáy. Nguyên là Khổng Minh sai Mã Tốc, Lã Khải trông coi thất đai bọn ấy, có phường chèo múa hát, ân cần mời rượu, trong rượu bỏ thuốc mê săn, cho nên người nào cũng mê mệt như người chết. Mạnh Hoạch gọi hỏi ra làm sao, trong bọn ấy có người tỉnh, chỉ lấy tay chỉ vào mồm chử không nói được. Hoạch biết bị mắc mưu, vội vàng cứu được một số đứng dậy toan chạy về; bỗng đâu tiếng reo nỗi lên àm àm, lửa bốc đỏ rực, quân Thục đồ lại, đi đầu là đại tướng Vương Bình. Hoạch giật mình, vội chạy sang đội tả, lại thấy lửa sáng rực trời, toàn quân của Ngụy Diên ập tới. Hoạch

gè zì táo cuàn . yi biao jun sha dào , nǎi shì shǔ jiang wáng píng . huò dà jing , jí ben zuǒ duì shí , huǒ guang chong tian , yi biao jun sha dào , wèi shǒu shǔ jiang nǎi shì wèi yán . huò huang máng wàng yòu duì ér lái , zhī jiàn huǒ guang yòu qǐ , yòu yi biao jun sha dào , wèi shǒu shǔ jiang nǎi shì zhào yún . san lù jun jiá gong jiāng lái , sì xià wú lù . mèng huò qì liǎo jun shì , pǐ mǎ wàng lú shuǐ miàn táo . zhèng jiàn lú shuǐ shàng shù shí gè mán bing , jià yí xiǎo zhou , huò huang lìng jìn àn . rén mǎ fang cái xià chuán , yí sheng hào qǐ , jiāng mèng huò fú zhù . yuán lái mǎ dài shòu liǎo jì cè , yǐn běn bù bing bàn zuò mán bing , chéng chuán zài cǐ , yòu qín mèng huò .

8 yú shì kǒng míng zhao an mán bing , jiàng zhě wú shù . kǒng míng yí yí fǔ wèi , bìng bù jia hài . jiù jiào jiù miè liǎo yú huò . xu yú , mǎ dài qín mèng huò zhì ; zhào yún qín mèng you zhì ; wèi yán , mǎ zhong , wáng píng , guan suǒ qín zhu dòng qiú cháng zhì . kǒng míng zhǐ mèng huò ér xiào yue : " rǔ xiān lìng rǔ dì yǐ lǐ zhà jiàng , rú hé mán de guò wú ! jin fan yòu bēi wǒ qín , rǔ kě fú fǒu

彪军杀到，乃是蜀将王平。获大惊，急奔左队时，火光冲天，一彪军杀到，为首蜀将乃是魏延。获慌忙望右队而来，只见火光又起，又一彪军杀到，为首蜀将乃是赵云。三路军夹攻将来，四下无路。孟获弃了军士，匹马望泸水面逃。正见泸水上数十个蛮兵，驾一小舟，获慌令近岸。人马方才下船，一声号起，将孟获缚住。原来马岱受了计策，引本部兵扮作蛮兵，撑船在此，诱擒孟获。

于是孔明招安蛮兵，降者无数。孔明一一抚慰，并不加害。就教救灭了余火。须臾，马岱擒孟获至；赵云擒孟优至；魏延、马忠、王平、关索擒诸洞酋长至。孔明指孟获而笑曰：“汝先令汝弟以礼诈降，如何瞒得过吾！今番又被

binh các tự đào thoát. Nhất bưu quân sát đáo, nãi thị thực tương vương bình. Hoạch đại kinh, cấp bôn tả đội thời, hỏa quang trùng thiên, nhất bưu quân sát đáo, vi thủ thực tương nãi thị nguy duyên. Hoạch hoảng mang vọng hữu đội nai lai, chỉ kiến hỏa quang hựu khởi, hựu nhất bưu quân sát đáo, vi thủ thực tương nãi thị triệu vân. Tam lộ quân giáp công tương lai, tú hạ vô lộ. Mạnh hoạch khí liều quân sĩ, thất mã vong lô thủy diện đào. Chánh kiến lô thủy thượng sổ thập cá man binh, giá nhất tiểu chu, hoạch hoảng lệnh cận ngạn. Nhân mã phuong tài hạ thuyền, nhất thanh hào khởi, tương mạnh hoạch phuợc tru. Nguyên lai mã đại thụ liều kế sách, dẫn bốn bộ binh phẫn tác man binh, xanh thuyền tại thủ, dụ cầm mạnh hoạch.

quay đầu chạy về đội hữu, lại gặp phải Triệu Vân. Ba mặt đánh dồn cả vào. Hoạch phải bỏ cả quân sĩ, độc một mình trốn thoát ra được bờ sông; trông ra thấy có vài mươi quân Man, đang bơi một chiếc thuyền nhỏ trên sông. Hoạch gọi vào gần bờ, rồi đem cả ngựa xuống thuyền. Vừa bước xuống đến nơi, bỗng đâu tiếng hiệu nổi lên, quân trong thuyền trói nghiến ngay Mạnh Hoạch lại. Nguyên đấy là Mã Đại lính mạo của Khổng Minh, giả làm quân Man, bơi thuyền ngoài sông để lừa bắt Mạnh Hoạch.

Vu thị khổng minh chiêu an man binh, hàng giả vô số. Khổng minh nhất nhát phủ úy, tịnh bắt gia hại. Tựu giáo cứu diệt liều dư hỏa. Tu du, mã đại cầm mạnh hoạch chí; triệu vân cầm mạnh ưu chí; ngụy duyên, mã trung, vương bình, quan tác cầm chư động tú trường chí. Khổng minh chỉ mạnh hoạch nhi tiểu viết: "Nhữ tiên lệnh nhữ đệ dĩ lễ trả hàng, như hà man đắc quá ngô! Kim phiên hựu bị ngã cầm, nhữ khả phục phủ?"

Khổng Minh chiêu an, quân Man về hàng nhiều lắm, Khổng Minh đều lấy lời khuyên dụ, không giết một ai. Một lát, Mã Đại giải Mạnh Hoạch vào. Triệu Vân điệu Mạnh Ưu đến. Ngụy Diên, Mã Trung, Vương Bình, Quan Sách dẫn các tù trưởng lại. Khổng Minh trả vào Mạnh Hoạch, cười nói: - Người sai em đem lễ lại trả hàng, che mắt ta thế nào được, phen này đã chịu chưa? Hoạch thưa: - Đó chỉ vì em ta tham ăn, tham uống, trúng phải thuốc độc, bởi thế lỡ

? " huò yue : " cǐ nǎi wú dì tan kǒu fù zhì gù , wù zhōng rǔ dù , yin cǐ shí liǎo dà shì . wú ruò zì lái , dì yǐ bīng yìng zhì , bì rán chéng gong . cǐ nǎi tian bài , fei wú zhì bù néng yě , rú hé kěn fú ! " kǒng míng yue : " jin yǐ san cì , rú hé bù fú ? " mèng huò di tóu wú yǔ . kǒng míng xiào yue : " wú zài fàng rǔ huí qù . " mèng huò yue : " chéng xiāng ruò kěn fàng wú xiong dì huí qù , shou shí jia xià qín ding , hé chéng xiāng dà zhàn yí cháng . nǎ shí qín de , fang cái sī xìn ta dì ér jiàng . " kǒng míng yue : " zài ruò qín zhù , bì bù qīng shù . rǔ kě xiǎo xin zài yì , qín gong tao luè zhì shu , zài zhěng qín xìn zhì shì , zǎo yòng liáng cè , wù sheng hòu huǐ . " suì lìng wǔ shì qù qí shéng suǒ , fàng qǐ mèng huò , bìng mèng you jí gé dòng qiú cháng , yí qí dou fàng . mèng huò děng bài xiè qù liǎo . cǐ shí shǔ bīng yǐ dù lú shuǐ . mèng huò děng guò liǎo lú shuǐ , zhì jiàn àn kǒu chén bing liè jiang , qí zhì fen fen . huò dào yíng qián , mǎ dài gao zuò , yǐ jiàn zhǐ zhi yue : " zhè fan ná zhù , bì wú qīng fàng ! " mèng huò dào liǎo zì jǐ zhài shí , zhào yún zǎo yǐ xí liǎo cǐ zhài , bù liè bīng mǎ . yún zuò yú dà qí xià , àn jiàn ér yán yue : "

我擒，汝可服否？”获曰：“此乃吾弟贪口腹之故，误中汝毒，因此失了大事。吾若自来，弟以兵应之，必然成功。此乃天败，非吾之不能也，如何肯服！”孔明曰：“今已三次，如何不服？”孟获低头无语。孔明笑曰：“吾再放汝回去。”孟获曰：“丞相若肯放吾兄弟回去，收拾家下亲丁，和丞相大战一场。那时擒得，方才死心塌地而降。”孔明曰：“再若擒住，必不轻恕。汝可小心在意，勤攻韬略之书，再整亲信之士，早用良策，勿生后悔。”遂令武士去其绳索，放起孟获，并孟优及各洞酋长，一齐都放。孟获等拜谢去了。此时蜀兵已渡泸水。孟获等过了泸水，只见岸口陈兵列将，旗帜纷纷。获到营前，马岱高坐，以剑指之曰：“这番拿住，必无轻放！”孟获到了自己

Hoạch viết: "Thủ nãi ngô đệ tham khâu phúc chi cổ, ngộ trung nhữ độc, nhân thủ thất liễu đại sự. Ngô nhược tự lai, đệ dĩ binh ứng chi, tất nhiên thành công. Thủ nãi thiên bại, phi ngô chi bất năng dã, như hà khẳng phục!" Khổng minh viết: "Kim dĩ tam thứ, như hà bất phục?" Mạnh hoạch đê đầu vô ngữ. Khổng minh tiểu viết: "Ngô tái phóng nhữ hồi khứ." Mạnh hoạch viết: "Thùa tương nhược khẳng phóng ngô huynh đệ hồi khứ, thu thập gia hạ thân định, hòa thùa tương đại chiến nhất trường. Na thời cầm đắc, phương tài tử tâm tháp địa nhi hàng." Khổng minh viết: "Tái nhược cầm trụ, tất bất khinh thứ. Nhữ khả tiểu tâm tại ý, cần công thao lược chi thư, tái chỉnh thân tín chi sĩ, tảo dụng lương sách, vật sinh hậu hồi." Toại lệnh võ sĩ khứ kì thắng tác, phóng khởi mạnh hoạch, tịnh mạnh ưu cập các động tù trường, nhất tè đô phóng. Mạnh hoạch đãng bái tạ khứ liễu. Thủ thời thực binh dĩ độ lô thủy. Mạnh hoạch đãng quá liễu lô thủy, chỉ kiến ngạn khẩu tràn binh liệt tương, kì xí phân phân. Hoạch đáo doanh tiền, mã đại cao tọa, dĩ kiêm chỉ chi viết: "Giá phiên nã trụ, tất vô khinh phóng!" Mạnh hoạch đáo liễu tự kỷ trại thời, triệu vân tảo dĩ tập liễu thủ trại, bố liệt binh mã. Vân tọa vu đại kì hạ, án kiêm

việc. Nếu ta đến mà dễ cho em ta đi tiếp ứng bên ngoài thì chắc xong việc. Đó là trời không tựa ta, chó không phải ta có dại dột gì. Đành chết thì chết, chó ta vẫn chưa chịu! Khổng Minh nói: - Người đã phải bắt ba lần rồi, sao vẫn chưa phục? Hoạch cúi đầu không nói gì. Khổng Minh lại cười, nói: - Ta lại tha cho ngươi về lần nữa thì sao? Mạnh Hoạch nói: - Nếu thừa tướng tha cho anh em ta về lần này, xin thu xếp thủ hạ, đánh nhau một trận to nữa. Bấy giờ mà lại bắt được ta, ta sẽ dốc lòng theo hàng. Khổng Minh nói: - Nếu ta bắt được lần nữa, quyết không tha nữa đâu! Người phải suy nghĩ cho chín, xem lại sách thao lược, dùng người thân tín, nghĩ lấy mèo hay, chó để hối hận về sau. Liền sai võ sĩ cởi trói, tha cho Mạnh Hoạch, Mạnh Ưu và bọn tù trưởng về. Bấy giờ quân Thục đã sang qua cả sông Lưu Thủy rồi. Bọn Mạnh Hoạch trở về, vừa sang khỏi sông, đã thấy quân Thục đóng đặc cả trên bờ, tinh kỳ phắp phới. Hoạch đến trước cửa trại, Mã Đại ngồi ngắt nghêu trên địch lâu, trả gươm ra quát rằng: - Phen này bắt được nữa, quyết không tha đâu! Hoạch về đến trại cũ thì trại đã bị Triệu Văn cướp mất từ lâu rồi. Văn ngồi dưới lá cờ đại, chống gươm bảo rằng: - Thùa tướng xử tử té như thế, chó có quên ơn nhé! Hoạch dạ dạ luôn mấy tiếng rồi đi. Vừa ra

chéng xiāng rú cǐ xiāng dài ,
xiù wàng dà en ! " huò rě rě
lián sheng ér qù . jiang chu
jiè kǒu shan bo , wèi yán yīn
yí qian jīng bing , bǎi zài bo
shàng , lè mǎ lì sheng ér yán
yue : " wú jin yǐ shen rù cháo
xué , duó rǔ xiǎn yào ; rǔ
cháng zì yú mí , kàng jù dà
jun ! zhè huí ná zhù , suì shi
wàn duàn , jué bù qīng ráo !
" mèng huò děng bào tóu
shǔ cuàn , wàng běn dòng ér
qù . hòu rén yǒu shi zàn yue
: " wǔ yuè qu bīng rù bù máo
, yuè míng lú shuǐ zhàng yān
gāo . shì jiāng xióng luè
chóu san gù , qǐ ? zheng
mán qì zòng láo . "

9 què shuo kǒng míng dù liǎo
lú shuǐ , xià zhài yǐ bì , dà
shǎng san jun , jù zhòng
jiang yú zhàng xià yue : "
mèng huò dì èr fan qín lái ,
wú lìng biàn guan gè yíng xu
shí , zhèng yù lìng qí lái jié
yíng yě . wú zhì mèng huò
pō xiǎo bīng fǎ , wú yǐ bīng
mǎ liáng cǎo xuàn yào , shí
lìng mèng huò kàn wú pò
zhàn , bì yòng huǒ gong . bì
lìng qí dì zhà jiàng , yù wèi
nèi yìng ēr . wú san fan qín

寨时，赵云早已袭了此寨，布列兵马。云坐于大旗下，按剑而言曰：

“丞相如此相待，休忘大恩！”获喏喏连声而去。将出界口山坡，魏延引一千精兵，摆在坡上，勒马厉声而言曰：

“吾今已深入巢穴，夺汝险要；汝尚自愚迷，抗拒大军！这回拿住，碎尸万段，决不轻饶！”

孟获等抱头鼠窜，望本洞而去。后人有诗赞曰：“五月驱兵入不毛，月明泸水瘴烟高。誓将雄略酬三顾，岂惮征蛮七纵劳。”

却说孔明渡了泸水，下寨已毕，大赏三军，聚众将于帐下曰：

“孟获第二番擒来，吾令遍观各营虚实，正欲令其来劫营也。吾知孟获颇晓兵法，吾以兵马粮草炫耀，实令孟获看吾破绽，必用火攻。彼令其弟诈降，欲为内应耳。吾三番擒之而不杀

nhi ngôn viết: "Thùa tương như thủ tương đãi, hưu vong đại ân!" Hoạch nhạ nhạ liên thanh nhi khứ. Tương xuất giới khẩu sơn pha, ngụ duyên dãnh nhất thiên tinh binh, bãi tại pha thượng, lặc mã lệ thanh nhi ngôn viết: "Ngô kim dĩ thâm nhập sào huyệt, đoạt nhữ hiểm yếu; nhữ thương tự ngu mê, kháng cự đại quân! Giá hồi nã trụ, toái thi vạn đoạn, quyết bất khinh nhiêu!" Mạnh hoạch đắng bão đầu thử thoát, vọng bỗn động nhi khứ. Hậu nhân hữu thi tán viết: "Ngũ nguyệt khu binh nhập bắt mao, nguyệt minh lô thủy chưởng yên cao. Thệ tương hùng lược thù tam cổ, khởi đạn chinh man thất túng lao."

đến một trái núi ở đầu cõi, lại thấy Ngụy Diên dẫn một nghìn tinh binh, đóng trên gò, kìm ngựa thét to lên rằng: - Ta nay vào đến tổ nhà ngươi, cướp hết các nơi hiểm trỏ rồi, sao còn u mê mà kháng cự mãi? Phen này tóm được ngươi lần nữa thì xả thây làm muôn mảnh, quyết không tha đâu? Mạnh Hoạch ôm đầu lùi thủi, đi miết một mạch về động. Người sau có thơ khen Khổng Minh rằng: Trời hạ cầm quân tới cõi Man, Sương mù nghi ngút buổi chưa tan, Nghĩ ơn tam cổ mong đèn báo, Dám quản công trình mấy khổ gian?

Khước thuyết khỗng minh độ liễu lô thủy, hạ trại dĩ tất, đại thưởng tam quân, tụ chúng tướng vu trưởng hạ viết: "Mạnh hoạch đệ nhị phiên cầm lai, ngô lệnh biến quan các doanh hư thật, chánh dục lệnh kì lai kiếp doanh dã. Ngô tri mạnh hoạch pha hiểu binh pháp, ngô dĩ binh mã lương thảo huyền diệu, thật lệnh mạnh hoạch khán ngô phá trán, tất dụng hỏa công. Bí lệnh kì đệ trá hàng, dục vi nội ứng nhĩ. Ngô tam phiên cầm chi nhi

Khỗng Minh cát quân sang qua sông Lư, hạ trại đâu đấy, khao thưởng ba quân, rồi hội các tướng lại dưới trường bảo rằng: - Mạnh Hoạch bị bắt lần thứ hai, ta cho xem tình hình cả dinh trại, là cốt để cho hắn cướp trại của ta. Ta biết hắn cũng võ vê binh pháp, nên mới khoe khoang lương thảo khí giới để hắn thấy rõ ràng, tất nhiên dùng mèo hỏa công. Cho nên hắn mới sai em đến trá hàng, định làm nội ứng đó thôi. Ta ba phen bắt được mà không nỡ giết,

zhí ér bù sha , chéng yù fú qí
xin , bù yù miè qí lèi yě . wú
jin míng gào rǔ děng , wù de
cí láo , kě yòng xin bào guó .
" zhòng jiāng bài fú yue : "
chéng xiāng zhì , rén , yǒng
san zhě zú bēi , sui zi yá ,
zhang liáng bù néng jí yě .
kǒng míng yue : " wú jin an
gǎn wàng gǔ rén ye ? jie lài
rǔ děng zhì lì , gōng chéng
gong yè ēr . " zhàng xià zhu
jiāng ting de kǒng míng zhī
yán , jìn jie xǐ yuè . què shuo
mèng huò shòu liǎo san qín
zhì qì , fèn fèn guì dào yín
keng dòng zhong , jí cha xin
fù rén ? jin chū bǎo bēi ,
wǎng ba fan lè shí san diàn
děng chǔ , bìng mán fang bù
luò , jiè shǐ pái dao liáo dǐng
jun jiàn shù shí wàn , kè rì qí
bēi , gè duì rén mǎ , yún tuī
wù yōng , ju ting mèng huò
diào yòng . fú lù jun tàn zhī
qí shì , lái bào kǒng míng ,
kǒng míng xiào yue : " wú
zhèng yù lìng mán bing jie
zhì , jiàn wú zhì néng yě . "
suì shàng xiǎo che ér xíng .
zhèng shì : ruò fei dòng zhǔ
wei feng měng , zěn xiǎn jun
shi shǒu duàn gao ! wèi zhì
shèng fù rú hé , qǐ kàn xià
wén fēn jiě .

，诚欲服其心，不欲灭其类也。吾今明告汝等，勿得辞劳，用心报国。”众将拜伏曰：“丞相智、仁、勇三者足备，虽子牙、张良不能及也。”

孔明曰：“吾今安敢望古人耶？皆赖汝等之力，共成功业耳。”帐下诸将听得孔明之言，尽皆喜悦。却说孟获受了三擒之气，忿忿归到银坑洞中，即差心腹人赍金珠宝贝，往八番九十三甸等处，并蛮方部落，借使牌刀獠丁军健数十万，克日齐备，各队人马，云推雾拥，俱听孟获调用。伏路军探知其事，来报孔明，孔明笑曰：

“吾正欲令蛮兵皆至，见吾之能也。”遂上小车而行。正是：若非洞主威风猛，怎显军师手段高！未知胜负如何，且看下文分解。

bất sát, thành dục phục kì tâm, bất dục diệt kì loại dã. Ngô kim minh cáo nhữ đẳng, vật đắc từ lao, khả dụng tâm báo quốc." chúng tướng bái phục viết: "Thừa tướng trí, nhân, dũng tam giả túc bị, tuy tử nha, trương lương bất năng cập dã." khồng minh viết: "Ngô kim an cảm vọng cổ nhân da? Giai lại nhữ đẳng chi lực, cộng thành công nghiệp nhĩ." trướng hạ chư tướng thính đắc khồng minh chi ngôn, tǎn giai hỉ duyệt. Khước thuyết mạnh hoạch thu liễu tam cầm chi khí, phần phần quy đáo ngân khanh động trung, tức sai tâm phúc nhân tê kim châu bảo bối, vãng bát phiên cửu thập tam điện đẳng xứ, tịnh man phương bộ lạc, tá sử bài đao lão định quân kiện sổ thập vạn, khắc nhật tề bị, các đội nhân mã, vân thôi vụ ứng, câu thính mạnh hoạch điều dụng. Phục lộ quân tham tri kì sự, lai báo khồng minh, khồng minh tiêu viết: "Ngô chánh dục lệnh man binh gai chí, kiến ngô chi năng dã." toại thượng tiều xa nhi hành. Chánh thị: nhược phi động chủ uy phong mãnh, châm hiển quân sư thủ đoạn cao! Vị tri thắng phụ như hà, thả khán hạ văn phân giải.

đó là muôn hắn tâm phục, chớ không muốn giết cả giống loài hắn làm gì. Ta bảo rõ cho các ngươi biết, các ngươi nên hết lòng giúp nước, chớ có quản công khó nhọc. Các tướng đều bái phục, nói: - Thừa tướng đủ cả trí, nhân, dũng; dẫu Tử Nha, Tử Phòng ngày xưa cũng không bằng. Khồng Minh nói: - Ta đâu dám mong bằng cổ nhân, cũng đều nhờ sức các ngươi, cùng nhau làm nên công nghiệp đó thôi! Các tướng nghe lời Khồng Minh, ai nấy cùng vui mừng, hả dạ. Đây nói Mạnh Hoạch bị bắt ba lần nhục nhã, căm tức trở về động Ngân Hàng, sai người tâm phúc mang đồ kim ngân, châu báu vào tám vùng Phiên, chín mươi ba điện, cùng các bộ lạc Man phương khác, mượn đủ mười vạn quân hung tợn, dùng toàn mộc và mã tấu, kéo đến như kiến nghe Mạnh Hoạch điều dụng. Quân do thám về báo, Khồng Minh cười, nói: - Ta cốt muốn cho quân Man đến đông đủ, để chúng biết tay ta một thê. Nói đoạn, trèo lên một chiếc xe nhỏ, sai lính kéo đi xem địa thế. Ấy là: Không có chúa Man nhiều thế mạnh, Biết đâu thừa tướng bậc cao tay? Chưa biết được thua ra sao, xem hỏi sau sẽ hiểu.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
089
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo kǒng míng zì jià xiǎo che , yǐn shù bǎi qí qián lái tàn lù . qián yǒu yi hé , míng yue xi ěr hé , shuǐ shì suī mǎn , bìng wú yì zhì chuán fá . kǒng míng lìng fá mù wèi fá ér dù , qí mù dào shuǐ jie chén . kǒng míng suí wèn lǚ kǎi , kǎi yue : " wén xi ěr hé shàng liú yǒu yì shan , qí shan duo zhú , dà zhě shù wéi . kě lìng rén fá zhī , yú hé shàng da qǐ zhú qíáo , yǐ dù jun mǎ . " kǒng míng jí diào san wàn rén rù shan , fá zhú shù shí wàn gen , shùn shuǐ fàng xià , yú hé miàn xiá chǔ , da qǐ zhú qíáo , kuò shí yú zhàng . nǎi diào dà jun yú hé bēi àn yí zì ér xià zhài , biàn yǐ hé wèi háo qiàn , yǐ fú qíáo wèi mén , lěi tǔ wèi chéng ; guò qíáo nán àn , yí zì xià san gè dà yíng , yǐ dài mán bing .

3 què shuo mèng huò yǐn shù shí wàn mán bing , hèn nù ér lái . jiāng jìn xi ěr hé , mèng

第八十九回
武乡侯四番用计
南蛮王五次遭擒

Đệ bát thập cửu hồi võ hương hâu tứ phiến dụng kế nam man vương ngũ thứ tao cầm

却说孔明自驾小车，引数百骑前来探路。前有一河，名曰西洱河，水势虽慢，并无一只船筏。孔明令伐木为筏而渡，其木到水皆沉。孔明遂问吕凯，凯曰：“闻西洱河上流有一山，其山多竹，大者数围。可令人伐之，于河上搭起竹桥，以渡军马。”孔明即调三万人入山，伐竹数十万根，顺水放下，于河面狭处，搭起竹桥，阔十余丈。乃调大军于河北岸一字儿下寨，便以河为壕堑，以浮桥为门，垒土为城；过桥南岸，一字下三个大营，以待蛮兵。

却说孟获引数十万蛮兵，恨怒而来。将近西洱

Khước thuyết khồng minh tự giá tiểu xa, dẫn số bách kỵ tiền lai tham lộ. Tiền hữu nhất hà, danh viết tây nhị hà, thủy thế tuy mạn, tĩnh vô nhất chỉ thuyền phiệt. Khồng minh lệnh phạt mộc vi phiệt nhi độ, kì mộc đáo thủy giai trầm. Khồng minh toại vấn lữ khải, khải viết: "Văn tây nhị hà thượng lưu hữu nhất sơn, kì sơn đa trúc, đại giả sỗ vi. Khả lệnh nhân phạt chi, vu hà thượng đáp khởi trúc kiều, dĩ độ quân mã." Khồng minh tức điêu tam vạn nhân nhập sơn, phạt trúc số thập vạn căn, thuận thủy phóng hạ, vu hà diện hiệp xử, đáp khởi trúc kiều, khoát thập dư trượng. Nãi điêu đại quân vu hà bắc ngạn nhất tự nhi hạ trại, tiện dĩ hà vi hào tiệm, dĩ phù kiều vi môn, lũy thô vi thành; quá kiều nam ngạn, nhất tự hạ tam cá đại doanh, dĩ đai man binh.

Khước thuyết mạnh hoạch dẫn số thập vạn man binh, hận nộ nhi lai. Tương cận tây nhị hà,

HỒI 89 Võ Vương hầu bốn phen dùng mèo; Nam Man vương năm lượt vào tròng

Lại nói Khổng Minh ngồi chiếc xe nhỏ, dẫn vài trăm kỵ binh đi lên phía trước xem địa thế. Ở đây có một con sông gọi là Tây Nhĩ Hà, nước chảy tuy không xiết mấy nỗi, nhưng chẳng thấy một chiếc thuyền bè nào đi lại. Khổng Minh sai dẫn gỗ đóng bè thả xuống sông, nhưng vừa thả xuống, bè đã chìm. Khổng Minh mới hỏi Lã Khải. Khải nói: - Tôi nghe trên thượng lưu sông này, có một trái núi, tre mọc như rừng, có lầm cây to, nên sai người dẫn xuống bắc cầu cho quân mã qua sông. Khổng Minh lập tức sai ba vạn quân vào núi chặt vài vạn cây tre, thuận dòng thả xuống, tới chỗ khúc sông nhỏ hẹp, bắc một dấp cầu rộng hơn mười trượng. Rồi điêu đại quân suốt dọc bờ sông, hạ một dãy trại, lấy ngay sông làm hào, cầu làm cửa trại, đất lũy làm thành trì, cho quân sang mé bên kia sông, hạ ba cái trại to nữa để đợi quân Man.

Nói về Mạnh Hoạch dẫn vài chục vạn quân, hầm hầm kéo đi; gần đến bờ sông, Hoạch đem một vạn

huò yǐn qián bù yí wàn dao
pái liáo ding , zhí kòu qián
zhài nuò zhàn . kǒng míng
tóu dài lún jin , shen pi háo
chǎng , shǒu zhí yǔ shàn ,
chéng sì mǎ che , zuǒ yòu
zhòng jiang cù yōng ér chu .
kǒng míng jiàn mèng huò
shen chuan xi pì jiā , tóu
dǐng zhu hóng kui , zuǒ shǒu
wǎn pái , yòu shǒu zhí dao ,
qí chì máo niú , kǒu zhong rǔ
mà ; shǒu xià wàn yú dòng
ding , gè wǔ dao pái , wǎng
lái chong tú . kǒng míng jí
líng tuì huí běn zhài , sì miàn
jǐn bì , bù xǔ chu zhàn . mán
bing jie luò yì chì shen , zhí
dào zhài mén qián jiào mà .
zhu jiāng dà nù , jie lái bǐng
kǒng míng yue : " mǒu děng
qíng yuàn chu zhài jué yǐ sī
zhàn ! " kǒng míng bù xǔ .
zhu jiāng zài san yù zhàn ,
kǒng míng zhǐ yue : " mán
fang zhí rén , bù zun wáng
huà , jìn cǐ yí lái , kuáng è
zhèng shèng , bù kě yíng yě ;
qiě yí jian shòu shù rì , dài
qí chang jué shǎo xiè , wú zì
yǒu miào jì pò zhī . "

4 yú shì shǔ bing jian shǒu shù
rì . kǒng míng zài gao fù chū
tàn zhī , kui jiàn mán bing yǐ
duo xiè dài , nǎi jù zhu jiāng
yue : " rǔ děng gǎn chu zhàn
fǒu ? " zhòng jiang xin rán

河，孟获引前部一万刀牌獠丁，直扣前寨搦战。孔明头戴纶巾，身披鹤氅，手执羽扇，乘驷马车，左右众将簇拥而出。孔明见孟获身穿犀皮甲，头顶朱红盔，左手挽牌，右手执刀，骑赤毛牛，口中辱骂；手下万余洞丁，各舞刀牌，往来冲突。孔明急令退回本寨，四面紧闭，不许出战。蛮兵皆裸衣赤身，直到寨门前叫骂。诸将大怒，皆来禀孔明曰：“某等情愿出寨决一死战！”孔明不许。诸将再三欲战，孔明止曰：“蛮方之人，不遵王化，今此一来，狂恶正盛，不可迎也；且宜坚守数日，待其猖獗少懈，吾自有妙计破之。”

于是蜀兵坚守数日。孔明在高阜处探之，窥见蛮兵已多懈怠，乃聚诸将曰：“汝等敢出战否？”众将欣然要出。孔

mạnh hoạch dẫn tiền bộ nhất
vạn đao bài lão định, trực khấu
tiền trại nache chiến. Khổng
minh đầu đai luân cân, thân phi
hạc sưởng, thủ chấp vũ phiến,
thừa tú mã xa, tǎ hữu chúng
tướng thốc ứng nhi xuất. Khổng
minh kiến mạnh hoạch thân
xuyên tê bì giáp, đầu đinh chu
hồng khôi, tǎ thủ vân bài, hữu
thủ chấp đao, ky xích mao
ngưu, khẩu trung nhục mạ; thủ
hạ vạn dư động định, các vũ
đao bài, vâng lai xung đột.
Khổng minh cấp lệnh thối hồi
bốn trại, tứ diện khẩn bế, bắt
hứa xuất chiến. Man binh giai
lõa y xích thân, trực đáo trại
môn tiền khiếu mạ. Chư tướng
đại nộ, giai lai bầm khổng minh
viết: "Mỗ đẳng tình nguyện xuất
trại quyết nhất tử chiến!" Khổng
minh bắt hứa. Chư tướng tái
tam dục chiến, khổng minh chỉ
viết: "Man phương chi nhân,
bất tuân vương hóa, kim thủ
nhất lai, cuồng ác chánh thịnh,
bất khả nghênh dã; thả nghi
kiên thủ số nhật, dài kì xương
quyết thiểu giải, ngô tự hữu
diệu kế phá chi."

Vu thị thực binh kiên thủ số
nhật. Khổng minh tại cao phụ
xử tham chi, khuy kiến man
binh dĩ đa giải đãi, nãi tụ chư
tướng viết: "Nhữ đẳng cảm
xuất chiến phủ?" Chúng tướng

quân dao mộc tới thẳng cửa trại
khiêu chiến. Khổng Minh đầu đội
khăn lượt, mình mặc áo cánh
bạc, tay cầm quạt lông, ngồi trên
xe bốn ngựa kéo. Các tướng xúm
quanh tǎ hữu đi ra. Khổng Minh
trông sang bên kia, thấy Mạnh
Hoạch mình mặc áo giáp da tê,
đầu đội mũ chỏm sơn đỏ, tay tǎ
cầm mộc, tay hữu cầm đao, cưỡi
trâu đỏ, miệng đang chửi mắng
lảm nhảm. Quân thủ hạ múa may
đao mộc, hung hăng xông xáo.
Khổng Minh kịp rút quân về trại,
bốn mặt cửa đóng chắc chắn,
không cho ra đánh. Quân Man
cởi trần truồng đến thẳng cửa trại
chửi mắng. Các tướng giận lầm,
vào bầm với Khổng Minh, xin ra
quyết một trận tử chiến. Khổng
Minh không nghe. Các tướng cố
nắn nì mãi, Khổng Minh bảo rằng:
- Quân rợ không tuân vương hóa,
chuyển này lại đây, thế đang
hung tợn, chưa nên đánh vội, hãy
giữ vững vài ba hôm, thế hung
t tợn giảm đi, ta khắc có mạo phá
được.

Vài hôm sau, Khổng Minh trèo lên
gò cao xem, nhìn thấy quân Man
đã ra dáng trẽ nải mới hội các
tướng lại hỏi rằng: - Các ngươi có
dám ra đánh không? Các tướng
hớn hở xin đi. Khổng Minh trước

yào chu . kǒng míng xian
huàn zhào yún , wèi yán rù
zhàng , xiàng ēr pàn di yán ,
fēn fù rú cǐ rú cǐ . èr rén shòu
liǎo jì cè xian jìn . què huàn
wáng píng , mǎ zhong rù
zhàng , shòu jì qù liǎo . yòu
huàn mǎ dài fēn fù yue : " wú
jin qì cǐ san zhài , tuì guò hé
bēi ; wú jun yì tuì , rǔ kě biàn
chai fú qiáo , yí yú xià liú ,
què dù zhào yún , wèi yán
jun mǎ guò hé lái jie yìng . "
dài shòu jì ér qù . yòu huàn
zhang yì yue : " wú jun tuì qù ,
zhài zhong duo shè deng
huǒ . mèng huò zhì zhī , bì
lái zhuī gǎn , rǔ què duàn qí
hòu . " zhang yì shòu jì ér tuì
. kǒng míng zhī jiào guan
suǒ hù che . zhòng jun tuì qù ,
zhài zhong duo shè deng
huǒ . mán bīng wàng jiàn ,
bù gǎn chōng tú .

5 cì rì píng míng , mèng huò
yǐn dà duì mán bīng jìng dào
shǔ zhài zhí shí , zhī jiàn san
gè dà zhài , jie wú rén mǎ ,
yú nèi qì xià liáng cǎo che
zhàng shù bǎi yú liàng .
mèng you yue : " zhu gé qì
zhài ér zǒu , mò fei yǒu jì fǒu ? "
mèng huò yue : " wú liào
zhu gé liàng qì zi zhòng ér
qù , bì yin guó zhong yǒu jǐn
jí zhì shì : ruò fei wú qín ,
dìng shì wèi fá . gù xu zhāng

明先唤赵云、魏延入帐，向耳畔低言，分付如此如此。二人受了计策先进。却唤王平、马忠入帐，受计去了。又唤马岱分付曰：“吾今弃此三寨，退过河北；吾军一退，汝可便拆浮桥，移于下流，却渡赵云、魏延军马过河来接应。”岱受计而去。又唤张翼曰：“吾军退去，寨中多设灯火。孟获知之，必来追赶，汝却断其后。”张翼受计而退。孔明只教关索护车。众军退去，寨中多设灯火。蛮兵望见，不敢冲突。

次日平明，孟获引大队蛮兵径到蜀寨之时，只见三个大寨，皆无人马，于内弃下粮草车仗数百辆。孟优曰：“诸葛亮弃寨而走，莫非有计否？”孟获曰：“吾料诸葛亮弃辎重而去，必因国中有紧急之事：若非吴侵，定是魏伐。故

hân nhiên yêu xuất. Không
minh tiên hoán triệu vân, ngụy
duyên nhập trường, hướng nhí
bạn đê ngôn, phân phó như thử
như thử. Nhị nhân thụ liễu kế
sách tiên tiến. Khước hoán
vương bình, mã trung nhập
trường, thụ kế khứ liễu. Hựu
hoán mã đại phân phó viết:
"Ngô kim khí thử tam trại, thối
quá hà bắc; ngô quân nhất thối,
nhữ khả tiện sách phù kiều, di
vu hạ lưu, khước độ triệu vân,
ngụy duyên quân mã quá hà lai
tiếp ứng." Đại thụ kế nhi khứ.
Hựu hoán trương dụng viết:
"Ngô quân thối khứ, trại trung
đa thiết đăng hỏa. Mạnh hoạch
tri chi, tất lai truy cản, nhữ
khước đoạn kì hậu." Trương
dụng thụ kế nhi thối. Không minh
chỉ giáo quan tác hộ xa. Chúng
quân thối khứ, trại trung đa thiết
đăng hỏa. Man binh vọng kiến,
bất cảm xung đột.

hết gọi Triệu Vân, Ngụy Diên vào
trường, ghé tai dặn dò mèo mục.
Hai người lĩnh kế đi trước. Lại gọi
đến Vương Bình, Mã Trung lĩnh
kế ra đi. Rồi gọi Mã Đại dặn rằng:
- Sau khi quân ta lui rồi, trong trại
phải đốt đèn lửa cho nhiều. Mạnh
Hoạch biết tin, tất đem quân đuổi
theo, người nên lén ra mặt sau
mà chặn đường. Trương Dực
nhận kế lui ra. Không Minh sai
Quan Sách hộ xe, rút hết quân
mã, nhưng trong trại đèn đuốc
vẫn đốt sáng choang. Quân Man
thấy vậy không dám xông xáo.

Sáng hôm sau, Mạnh Hoạch dẫn
quân đến, thấy ba trại không có
quân mã gì cả, bỏ lại hơn một
trăm xe lương thực khí giới.
Mạnh Ưu nói: - Gia Cát Lượng bỏ
trại mà chạy, hoặc là có mèo gi
chẳng? Mạnh Hoạch nói: - Gia
Cát Lượng bỏ cả xe lương mà
chạy thế này, chắc trong nước có
việc gì khẩn cấp, phi Ngô xâm, tất
Ngụy cướp, cho nên phải đốt đèn
đó để làm nghi binh mà đi cho
thoát đây! Ta phải đuổi gấp,

deng huǒ yǐ wèi yí bìng , qì che zhàng ér qù yě . kě sù zhui zhì , bù kě cuò guò ." yú shì mèng huò zì qu qián bù , zhí dào xi ēr hé bian . wàng jiàn hé bēi àn shàng , zhài zhong qí zhì zhěng qí rú gù , càn ruò yún jīn ; yán hé yí dài , yòu shè jīn chéng . mán bing shào jiàn , jie bù gǎn jìn . huò wèi you yue : " cǐ shì zhu gé liàng jù wú zhuī gǎn , gù jiù hé bēi àn shǎo zhù , bù èr rì bì zǒu yǐ . " suí jiang mán bing tún yú hé àn ; yòu shǐ rén qù shan shàng kǎn zhú wèi fá , yǐ bēi dù hé ; què jiāng gǎn zhàn zhì bing , jie yí yú zhài qián miàn . què bù zhì shǔ bing zǎo yǐ rù zì jǐ zhì jìng . shì rì , kuáng feng dà qǐ . sì bì xiāng huō míng gǔ xiāng , shǔ bing sha dào . mán bing liáo ding , zì xiāng chong tú , mèng huò dà jing , jí yǐn zong zú dòng ding sha kai tiáo lù , jìng ben jiù zhài . hu yí biao jun cóng zhài zhong sha chu , nǎi shì zhào yún . huò huang máng huí xi ēr hé , wàng shan pì chū ér zǒu . yòu yí biao jun sha chu , nǎi shì mǎ dài . mèng huò zhì shèng de shù shí gè bài cán bing , wàng shan gǔ zhong ér táo . jiàn nán , bēi , xi san chǔ chén tóu huǒ guang , yin cǐ bù gǎn qián jìn , zhì de wàng dong ben zǒu , fang cái zhuǎn guò

虚张灯火以为疑兵，弃车仗而去也。可速追之，不可错过。”于是孟获自驱前部，直到西洱河边。望见河北岸上，寨中旗帜整齐如故，灿若云锦；沿河一带，又设锦城。蛮兵哨见，皆不敢进。获谓优曰：“此是诸葛亮惧吾追赶，故就河北岸少住，不二日必走矣。”遂将蛮兵屯于河岸；又使人去山上砍竹为筏，以备渡河；却将敢战之兵，皆移于寨前面。却不知蜀兵早已入自己之境。是日，狂风大起。四壁厢火明鼓响，蜀兵杀到。蛮兵獠丁，自相冲突，孟获大惊，急引宗族洞丁杀开条路，径奔旧寨。忽一彪军从寨中杀出，乃是赵云。获慌忙回西洱河，望山僻处而走。又一彪军杀出，乃是马岱。孟获只剩得数十个败残兵，望山谷中而逃。见南、北、西三处尘头火光，因此不敢前进

ngụy phạt. Cố hư trương đăng hỏa dĩ vi nghi binh, khí xa trương nhi khứ dã. Khả tốc truy chi, bắt khả thác quá. "Vu thị mạnh hoạch tự khu tiền bộ, trực đáo tây nhị hà biên. Vọng kiên hà bắc ngạn thượng, trại trung kí xí chính tề như cổ, xán nhược vân cầm; duyên hà nhất đái, hựu thiết cầm thành. Man binh tiêu kiến, giai bất cảm tiến. Hoạch vị ưu viết: "Thủ thị Gia Cát lượng cụ ngô truy cản, cố tựu hà bắc ngạn thiểu trụ, bắt nhị nhật tắt tầu hĩ." Toại tương man binh truân vu hà ngạn; hựu sử nhân khứ sơn thượng khâm trúc vi phiệt, dĩ bị độ hà; khước tương cảm chiến chí binh, giai di vu trại tiền diện. Khước bắt tri thực binh tảo dĩ nhập tự kỷ chi cảnh. Thị nhật, cuồng phong đại khởi. Tứ bích sương hỏa minh cổ hưởng, thực binh sát đáo. Man binh lão định, tự tương xung đột, mạnh hoạch đại kinh, cấp dẫn tông tộc động đinh sát khai điều lộ, kính bôn cựu trại. Hốt nhất bưu quân tòng trại trung sát xuất, nãi thị triêu vân. Hoạch hoảng mang hồi tây nhị hà, vọng sơn tích xử nhi tầu. Hựu nhất bưu quân sát xuất, nãi thị mã đại. Mạnh hoạch chỉ thặng đắc số thập cá bại tàn binh, vọng sơn cốc trung nhi đào. Kiến nam, bắc, tây tam xử tràn đầu hỏa quang, nhân thủ bắt cảm tiền tiến, chỉ đắc vọng đồng bôn tầu,

không nên để lỡ mất cơ hội. Bởi thế, Mạnh Hoạch cầm quân đi trước, đến sát bờ sông Tây Nhĩ Hà, trông sang bên kia thấy tình kỳ vẫn chỉnh tề như trước, đỗ ối một góc trời. Quân Man không dám tiến sang nữa. Hoạch bảo Ưu rằng: - Đây hẳn là Gia Cát Lượng sợ quân ta đuổi theo, cho nên còn tạm đóng quân lại đây, chỉ vài ngày nữa tất phải rút hết. Bên đóng quân ở bờ sông, sai vào núi chặt tre đóng bè, sửa soạn sang sông, rồi bắt những tên can đảm dời đến ở trước trại. Nhưng quân Man không biết quân Thục đã vào tận tố mình từ lâu rồi. Bữa ấy gió nổi to, bốn phía lửa cháy nghi ngút, trống khua inh ỏi, quân Thục kéo đến. Quân Man xô đẩy lẫn nhau. Mạnh Hoạch vội vàng dẫn họ hàng đánh mở đường trở về trại cũ. Bỗng đâu một toán quân ở trong xông ra, đó là Triệu Vân. Hoạch vội vàng lén chạy vào phía khe núi, lại gặp một toán quân đánh ra, đó là Mã Đại. Hoạch chỉ còn vài mươi tên quân đi theo, chạy chui vào trong hang núi. Hoạch trông ra ba mặt tây, nam, bắc, chỗ nào cũng bụi bay lửa cháy, vì thế không dám tiến nữa, phải quay chạy về phía đông. Hoạch vừa qua khỏi cửa núi, trông ra mé rừng trước mặt, thấy vài mươi người đang đầy một cỗ xe, Khổng Minh ngồi chèm chệ ở trên, cười khanh khách, mà rằng: - Man vương Mạnh Hoạch, trời làm thua

shān kǒu , jiàn yi dà lín zhī
qián , shù shí cóng rén , yǐn
yì liàng xiǎo che ; che shàng
duan zuò kǒng míng , a a dà
xiào yue : " mán wáng mèng
huò ! tian bài zhì cǐ , wú yǐ
děng hòu duo shí yě ! " huò
dà nù , huí gù zuǒ yòu yue :
" wú zao cǐ rén guǐ jì ! shòu
rǔ san cì ; jin xìng de zhè lǐ
xiāng yù . rǔ děng fèn lì qián
qù , lián rén dài che kǎn wèi
fēn suì ! " shù qí mán bing ,
měng lì xiàng qíán . mèng
huò dang xian nà hǎn , qǐng
dào dà lín zhī qíán , ? tà yí
sheng , tà liáo xiān keng , yí
qí ta dào . dà lín zhī nèi ,
zhuǎn chu wèi yán , yǐn shù
bǎi jun lái , yí gè gè tuo chu ,
yòng suǒ fú dìng . kǒng míng
xian dào zhài zhōng , zhao
an mán bing , bing zhu diàn
qiú cháng dòng ding - - cǐ shí
dà bàn jie guī běn xiāng qù
liǎo - - chū sǐ shàng wài , qí
yú jìn jie guī jiàng . kǒng
míng yǐ jiù ròu xiāng dài , yǐ
hǎo yán fù wèi , jìn lìng fàng
huí . mán bing jie gǎn tàn ér
qù . shǎo qǐng , zhāng yì jiě
mèng you zhì . kǒng míng
huì zhī yue : " rǔ xiong yú mí
, rǔ dang jiàn zhī . jin bēi wú
qín liǎo sì fan , yǒu hé miàn
mù zài jiàn rén ye ! " mèng
you xiù cán mǎn miàn . fú dì
gào qíu miǎn sī . kǒng míng
yue : " wú sha rǔ bù zài jin rì
. wú qiè ráo rǔ xìng mìng ,

，只得望东奔走，方才转过山口，见一大林之前，数十从人，引一辆小车；车上端坐孔明，呵呵大笑曰：“蛮王孟获！天败至此，吾已等候多时也！”获大怒，回顾左右曰：“吾遭此人诡计！受辱三次；今幸得这里相遇。汝等奋力前去，连人带车砍为粉碎！”数骑蛮兵，猛力向前。孟获当先呐喊，抢到大林之前，践踏一声，踏了陷坑，一齐塌倒。大林之内，转出魏延，引数百军来，一个个拖出，用索缚定。孔明先到寨中，招安蛮兵，并诸甸酋长洞丁——

此时大半皆归本乡去了
——
除死伤外，其余尽皆归降。孔明以酒肉相待，以好言抚慰，尽令放回。蛮兵皆感叹而去。少顷，张翼解孟优至。孔明诲之曰：“汝兄愚迷，汝当谏之。今被吾擒

phương tài chuyển quá sơn
khẩu, kiên nhẫn đợi lâm chi tiền,
sở thập tòng nhân, dẫn nhất
lượng tiểu xa; xa thương đoan
tọa khồng minh, a a đại tiêu
viết: "Man vương mạnh hoạch!
Thiên bại chí thủ, ngô dĩ đắng
hậu đa thời dã!" Hoạch đại nộ,
hồi cố tả hữu viết: "Ngô tao thủ
nhân quý kế! Thụ nhục tam thủ;
kim hạnh đắc giá lí tương ngộ.
Nhữ đắng phần lực tiền khứ,
liên nhân đái xa khảm vi phần
toái!" Sở ky man binh, mãnh lực
hướng tiền. Mạnh hoạch đương
tiên nột hảm, thường đáo đại
lâm chi tiền, hốt đạp nhất
thanh, đạp liêu hảm khanh,
nhất tè tháp đảo. Đại lâm chi
nội, chuyển xuất ngụy duyên,
dẫn sở bách quân lai, nhất cá
cá tha xuất, dụng tác phược
định. Khồng minh tiên đáo trại
trung, chiêu an man binh, tĩnh
chư điện tú trường động định -
thủ thời đại bán giai quy bỗn
hương khứ liễu - trừ tử thương
ngoại, kí dư tǎn giai quy hàng.
Khồng minh dĩ tửu nhục tương
đãi, dĩ hảo ngôn phủ úy, tǎn
lệnh phóng hồi. Man binh giai
cảm thân nhi khứ. Thiếu
khoảnh, trương dục giải mạnh
ưu chí. Khồng minh hồi chi viết:
"Nhữ huynh ngu mê, nhữ
đương giàn chí. Kim bị ngô cầm
liễu tú phiền, hữu hà diện mục
tái kiến nhân da!" Mạnh ưu tu
tâm mãn diện. Phục địa cáo
cầu miễn tú. Khồng minh viết:

đến thế này, ta đợi ở đây đã lâu
rồi! Hoạch nổi giận, ngoảnh lại
bảo tả hữu rằng: - Ta mặc phải
quỷ kế người này, chịu nhục đã
ba phen rồi; nay lại gặp nhau ở
đây, chúng mày phải cố sức xắn
vào, băm nhỏ xe lăn người như
cám cho tao! Quân Man tràn
sang, Mạnh Hoạch hét đi đầu.
Khi gần đến nơi, bỗng nhiên đánh
ầm một tiếng, quân Man lăn nhào
cả xuống hồ. Ngụy Diên dẫn vài
trăm quân ra, trói ráo lại không
chừa một người nào. Khồng Minh
về trại trước, chiêu an quân Man
và tú trưởng các động, cho ăn
cơm uống rượu, đem lời ngọt
ngào dỗ dành, tha cho đâu về
đầy. Ai này đều cầm tạ bụng
Khồng Minh. Một lát Trương Dực
giải Mạnh Ưu vào, Khồng Minh
trách rằng: - Anh ngươi nguẠI,
ngươi nên cẩn ngăn mới phải,
nay bị ta bắt bốn phen rồi, còn
mặt mũi nào trông thấy ngươi ta
nữa không? Mạnh Ưu hổ thẹn
quá, lạy phục xuống đất xin tha
tội. Khồng Minh nói: - Ta chưa
giết vội, hãy tha cái mạng ngươi,
để về mà anh em khuyên bảo
nhau. Rồi sai cởi trói thả Mạnh
Ưu về. Ưu khóc lạy ra đi. Một lát,
Ngụy Diên giải Mạnh Hoạch đến.
Khồng Minh hầm hầm quát rằng:
- Lần này lại bị ta bắt, ngươi còn
nói gì nữa? Hoạch nói: - Ta lỡ
mắc phải mèo lừa, dẫu chết cũng
không nhắm được mắt! Khồng
Minh quát vỗ sĩ lôi ra chém.
Hoạch không chút sợ hãi, ngoảnh

quàn yù rǔ xiong . " lìng wǔ shì jiě qí shéng suǒ , fàng qǐ mèng you . you qì bài ér qù . bù yì shí , wèi yán jiě mèng huò zhì . kǒng míng dà nù yue : " nǐ jin fan yòu bài wú qín liǎo , yǒu hé lǐ shuo ! " huò yue : " wú jin wù zhong guǐ jì , sǐ bù míng mù ! " kǒng míng chì wǔ shì tui chu zhǎn zhī . huò quán wú jù sè , huí gù kǒng míng yue : " ruò gǎn zài fàng wú huí qù , bì rán bào sì fan zhì hèn ! " kǒng míng dà xiào , lìng zuǒ yòu qù qí fú , cì jiù ya jīng , jiù zuò yú zhàng zhong . kǒng míng wèn yue : " wú jin sì cì yǐ lǐ xiāng dài , rǔ cháng rán bù fú , hé yě ? " huò yue : " wú sui shì huà wài zhì rén , bù sì chéng xiāng zhuan shi guǐ jì , wú rú hé kěn fú ? " kǒng míng yue : " wú zài fàng rǔ huí qù , fù néng zhàn hu ? " huò yue : " chéng xiāng ruò zài ná zhù wú , wú nǎ shí qīng xìn jiàng fú , jìn xiān běn dòng zhì wù kào jun , shì bù fǎn luàn . " kǒng míng jí xiào ér qiǎn zhì . huò xin rán bài xiè ér qù . yú shì jù de zhu dòng zhuàng ding shù qian rén , wàng nán yǐ lǐ ér xíng . zǎo wàng jiàn chén tóu qǐ chǔ , yi duì bing dào ; nǎi shì xiong dì mèng you , zhòng zhěng cán bing , lái yǔ xiong bào chóu . xiong dì èr rén , bào tóu xiang ku , sù

了四番，有何面目再见人耶！”孟优羞惭满面。伏地告求免死。孔明曰：“吾杀汝不在今日。吾且饶汝性命，劝谕汝兄。”令武士解其绳索，放起孟优。优泣拜而去。不一时，魏延解孟获至。孔明大怒曰：“你今番又被吾擒了，有何理说！”获曰：“吾今误中诡计，死不瞑目！”孔明叱武士推出斩之。获全无惧色，回顾孔明曰：“若敢再放吾回去，必然报四番之恨！”孔明大笑，令左右去其缚，赐酒压惊，就坐于帐中。孔明问曰：“吾今四次以礼相待，汝尚然不服，何也？”获曰：“吾虽是化外之人，不似丞相专施诡计，吾如何肯服？”孔明曰：“吾再放汝回去，复能战乎？”获曰：“丞相若再拿住吾，吾那时倾心降服，尽献本洞之物犒军，誓不反乱。

"Ngô sát nhữ bắt tại kim nhật. Ngô thả nhiều nhữ tính mệnh, khuyến dụ nhữ huynh." Lệnh võ sĩ giải kì thằng tác, phóng khỏi mạnh ưu. Ưu kháp bái ní khứ. Bắt nhất thời, ngụy duyên giải mạnh hoạch chí. Khổng minh đại nộ viết: "Nhĩ kim phiền hựu bị ngô cầm liễu, hữu hà lí thuyết!" Hoạch viết: "Ngô kim ngộ trung quỷ kế, tử bắt minh mục!" Khổng minh sát võ sĩ thôi xuất trảm chi. Hoạch toàn vô cù sắc, hồi cố khổng minh viết: "Nhược cảm tái phóng ngô hồi khứ, tất nhiên báo tú phiền chí hận!" Khổng minh đại tiêu, lệnh tă hữu khứ kì phược, tú tửu áp kinh, tựu tọa vu trưởng trung. Khổng minh vẫn viết: "Ngô kim tú thứ dĩ lễ tương đăi, nhữ thương nhiên bắt phục, hà dã?" Hoạch viết: "Ngô tuy thị hóa ngoại chi nhân, bắt tự thừa tương chuyên thi quỷ kế, ngô như hà khắng phục?" Khổng minh viết: "Ngô tái phóng nhữ hồi khứ, phục năng chiến hò?" Hoạch viết: "Thừa tương nhược tái nă trụ ngô, ngô na thời khuynh tâm hàng phục, tǎn hiến bỗn động chi vật khao quân, thê bất phản loạn." Khổng minh túc tiêu nhi khiển chi. Hoạch hăn nhiên bái tạ ní khứ. Vu thị tụ đắc chư động tráng định sở thiên nhân, vọng nam dĩ lệ nhi hành. Tảo vọng kiến trần đầu khởi xứ, nhất đội binh đáo; nãi thị huynh đệ

lại bảo Khổng Minh rằng: - Nếu lại tha cho ta về, ta phải quyết trả thù được bốn phen phải bắt này. Khổng Minh cười rõ, sai cởi trói cho Hoạch, cho uống rượu tử tế rồi để nghỉ ngơi trong trướng. Khổng Minh hỏi rằng: - Ta bốn lần đãi ngươi tử tế, có sao ngươi vẫn không chịu phục? Hoạch nói: - Ta tuy là người rợ mọi, nhưng không chuyên dùng quỷ kế như thua tướng, cho nên ta chưa phục. Khổng Minh nói: - Ta lại tha cho ngươi về, còn dám đánh nhau nữa thôi? Hoạch nói: - Chuyển này thua tướng cho ta về, nếu lại bắt được ta nữa, ta xin dốc lòng hàng phục, dâng hết cả của cải trong động, thề không dám làm phản nữa. Khổng Minh liền cười, tha cho. Hoạch vui vẻ lạy tạ, về tụ tập được vài ngàn quân các động, kéo xuống phía nam. Đang đi bỗng gặp một toán quân mã kéo đến, té ra Mạnh Ưu. Ưu định thu nhặt tàn quân đến đánh báo thù cho anh. Hai anh em ôm lấy nhau mà khóc, kể lể việc trước. Ưu nói: - Quân ta thua luôn, quân Thực được mãi thế này, khó lòng chống lại được. Ta chỉ nên ẩn lánh vào nơi động sâu không ra nữa. Quân Thực không chịu được nóng nực, tất nhiên phải rút về. Hoạch nói: - Có chỗ nào ẩn lánh được không? Ưu nói: - Từ đây đi về mé tây nam, có một động gọi là động Thủ Long. Chúa động tên là Đóa Tư đại vương, chơi thân với anh lăm,

shuo qian shi . you yue : " wǒ bing lǔ bài , shǔ bing lǔ shèng , nán yǐ dǐ dang . zhi kě jiù shan yin dòng zhong , tuì bì bù chu . shǔ bing shòu bù guò shǔ qì , zì rán tuì yǐ . " huò wèn yue : " hé chū kě bì ? " you yue : " cǐ qù xi nán yǒu yì dòng , míng yue tu lóng dòng . dòng zhǔ duǒ sì dà wáng , yǔ dì shèn hòu , kě tóu zhī . " yú shì mèng huò xian jiào mèng you dào tu lóng dòng , jiàn liǎo duǒ sì dà wáng . duǒ sì huang yǐn dòng bing chu yíng , mèng huò rù dòng , lǐ bì , sù shuo qian shi . duǒ sì yue : " dà wáng kuan xin . ruò shǔ bing dào lái , lìng ta yí rén yí qí bù de huán xiāng , yǔ zhu gé liàng jie sǐ yú cǐ chǔ ! " huò dà xǐ , wèn jì yú duǒ sì . duǒ sì yue : " cǐ dòng zhōng zhǐ yǒu liǎng tiáo lù : dong bēi shàng yǐ lù , jiù shì dà wáng suǒ lái zhì lù , dì shì píng tǎn , tǔ hòu shuǐ tián , rén mǎ kě xíng ; ruò yǐ mù shí lěi duàn dòng kǒu , sui yǒu bǎi wàn zhì zhòng , bù néng jìn yě . xi běi shàng yǒu yì tiáo lù , shan xiǎn lǐng è , dào lù zhǎi xiá ; qí zhong suí yǒu xiǎo lù , duo cáng dù shé è xie ; huáng hun shí fen , yan zhàng dà qǐ , zhí zhì yǐ , wǔ shí fang shou , wéi wèi , shen , yǒu san shí , kě yǐ wǎng lái ; shuǐ bù kě yīn ,

" 孔明即笑而遣之。获忻然拜谢而去。于是聚得诸洞壮丁数千人，望南迤逦而行。早望见尘头起处，一队兵到；乃是兄弟孟优，重整残兵，来与兄报仇。兄弟二人，抱头相哭，诉说前事。优曰：“我兵屡败，蜀兵屡胜，难以抵当。只可就山阴洞中，退避不出。蜀兵受不过暑气，自然退矣。”获问曰：“何处可避？”优曰：“此去西南有一洞，名曰秃龙洞。洞主朵思大王，与弟甚厚，可投之。”于是孟获先教孟优到秃龙洞，见了朵思大王。朵思慌引洞兵出迎，孟获入洞，礼毕，诉说前事。朵思曰：“大王宽心。若蜀兵到来，令他一人一骑不得还乡，与诸葛亮皆死于此处！”获大喜，问计于朵思。朵思曰：“此洞中止有两条路：东北上一路，就是大王所来之路，地势平坦，土厚

mạnh ưu, trọng chỉnh tàn binh, lai dũ huynh báo cùu. Huynh đệ nhị nhân, bão đầu tương khốc, tố thuyết tiền sự. Ưu viết: "Ngã binh lǔ bại, thực binh lũ thắng, nan dĩ để đương. Chỉ khả tựu sơn âm động trung, thối tị bất xuất. Thực binh thụ bất quá thử khí, tự nhiên thối hĩ." Hoạch vấn viết: "Hà xú khả tị?" Ưu viết: "Thử khứ tây nam hữu nhất động, danh viết ngốc long động. Động chủ đóa tư đại vương, dũ đê thậm hậu, khả đầu chi." Vu thị mạnh hoạch tiên giáo mạnh ưu đáo ngốc long động, kiến liêu đóa tư đại vương. Đóa tư hoảng dẫn động binh xuất nghênh, mạnh hoạch nhập động, lẽ tất, tố thuyết tiền sự. Đóa tư viết: "Đại vương khoan tâm. Nhược thực binh đáo lai, lệnh tha nhất nhân nhất ky bất đắc hoàn hương, dũ Gia Cát lượng giai tử vu thử xử!" Hoạch đại hỉ, vấn kế vu đóa tư. Đóa tư viết: "Thử động trung chỉ hữu lưỡng điều lộ: đông bắc thượng nhất lộ, tựu thị đại vương sở lai chi lộ, địa thế bình thản, thỗ hậu thủy điềm, nhân mã khả hành; nhược dĩ mộc thạch lũy đoạn động khẩu, tuy hữu bách vạn chi chúng, bất năng tiến dã. Tây bắc thượng hữu nhất điều lộ, sơn hiểm lĩnh ác, đạo lộ trách hiệp; kì trung tuy hữu tiểu lộ, đa tàng độc xà ác hạt; hoàng hôn thời phân, yên chướng đại khởi, trực chí

nên sang đây mà ăn. Hoạch sai Mạnh Ưu đến nói chuyện trước với Đóa Tư đại vương. Đóa Tư vội dẫn quân ra đón Mạnh Hoạch vào động. Chào hỏi nhau xong, Hoạch thuật lại chuyện trước. Đóa Tư nói: - Đại vương khoan tâm chớ ngại; nếu quân Xuyên đến đây, một mống cũng không sống được mà về đến làng, ngay cả Gia Cát Lượng cũng sẽ phải chết ở xứ này mà thôi! Hoạch mừng lắm, hỏi Đóa Tư xem có mèo gì hay thế. Đóa Tư nói: - Ở động này chỉ có hai con đường vào được. Một con về mé đông bắc, tức là con đường đại vương đi đến đây. Đường ấy địa thế phẳng phiu, đất lành nước ngọt, người ngựa đi lại dễ dàng. Nếu lấy đá gỗ chặn lắp cửa động, thì dấu có trăm vạn quân, cũng không sao vào lọt. Còn một con đường ở mé tây bắc, núi non hiểm ác, đường sá hẹp hòi, lại lắm rắn dữ, rết độc, mỗi ngày về buổi chiều, chướng khí bốc lên, đến mãi trưa hôm sau mới tan, chỉ trong giờ thân, giờ đậu mới có thể đi lại được. Nước không uống được, ngựa người khó đi lăm. Lại có bốn ngọn suối độc: Một là A Toàn, nước tuy ngọt, nhưng uống phải thì không nói được, chỉ mười ngày là chết. Hai là Diệt Toàn, nước nóng như đun sôi, nhỡ ai động phải thì da thịt ruỗng ra, thấu đến xương mà chết. Ba là Hoắc Toàn, nước hơi trong, ai dung phải thì chân tay đen cả ra

rén mǎ nán xíng . cǐ chǔ
gèng yǒu sì gè dù quán : yi
míng yǎ quán , qí shuǐ pō
tián , rén ruò yǐn zhī , zé bù
néng yán , bù guò xún rì bì
sī ; èr yue miè quán , cǐ shuǐ
yǔ tang wú yì , rén ruò mù yù
, zé pì ròu jie làn , jiàn gú bì
sī ; san yue hei quán , qí
shuǐ wéi qing , rén ruò jiàn
zhì zài shen , zé shǒu zú jie
hei ér sī ; sì yue róu quán ,
qí shuǐ rú bing , rén ruò yǐn
zhī , yān hóu wú nuǎn qì ,
shen qu ruǎn ruò rú mián ér
sī . cǐ chǔ chóng niǎo jie wú ,
wéi yǒu hàn fú bo jiāng jun
céng dào ; zì cǐ yǐ hòu , gèng
wú yì rén dào cǐ . jin lěi duàn
dong bēi dà lù , lìng dà wáng
wěn ju bì dòng , ruò shǔ bìng
jiàn dong lù jié duàn , bì
cóng xi lù ér rù ; yú lù wú
shuǐ , ruò jiàn cǐ sì quán ,
dìng rán yǐn shuǐ , sui bǎi
wàn zhì zhòng , jie wú guī yǐ
. hé yòng dǎo bìng ye ! "
mèng huò dà xǐ , yǐ shǒu jia
é yue : " jin rì fang yǒu róng
shen zhì dì ! " yòu wàng bēi
zhǐ yue : " rèn zhu gé shén ji
miào suàn , nán yǐ shi shè !
sì quán zhì shuǐ , zú yǐ bào
bài bìng zhì hèn yě ! " zì cǐ ,
mèng huò , mèng you zhong
rì yǔ duǒ sì dà wáng yán yàn
.

水甜，人马可行；若以木石垒断洞口，虽有百万之众，不能进也。西北上有一条路，山险岭恶，道路窄狭；其中虽有小路，多藏毒蛇恶蝎；黄昏时分，烟瘴大起，直至已，午时方收，惟未、申、酉三时，可以往来；水不可饮，人马难行。此处更有四个毒泉：一名哑泉，其水颇甜，人若饮之，则不能言，不过旬日必死；二曰灭泉，此水与汤无异，人若沐浴，则皮肉皆烂，见骨必死；三曰黑泉，其水微清，人若溅之在身，则手足皆黑而死；四曰柔泉，其水如冰，人若饮之，咽喉无暖气，身躯软弱如绵而死。此处虫鸟皆无，唯有汉伏波将军曾到；自此以后，更无一人到此。今垒断东北大路，令大王稳居敝洞，若蜀兵见东路截断，必从西路而入；于路无水，若见此四泉，定然饮水，

dī, ngọ thời phương thu, duy vị, thân, đậu tam thời, khả dĩ vãng lai; thủy bất khả ẩm, nhân mã nan hành. Thủ xứ canh hữu tú cá độc tuyền: nhất danh ách tuyỀn, kì thủy pha điÈm, nhân nhược ẩm chi, tắc bất năng ngôn, bất quá tuân nhật tất tử; nhị viết diệt tuyỀn, thủ thủy dữ thang vô dì, nhân nhược mộc dục, tắc bì nhục gai lạn, kiến cốt tất tử; tam viết hắc tuyỀn, kì thủy vi thanh, nhân nhược tiên chi tại thân, tắc thủ túc gai hắc nhi tử; tú viết nhu tuyỀn, kì thủy như băng, nhân nhược ẩm chi, yết hầu vô noãn khí, thân khu nhuyễn nhược như miên nhi tử. Thủ xứ trùng điểu gai vô, duy hữu hán phục ba tướng quân tăng đáo; tự thủ dĩ hậu, canh vô nhất nhân đáo thủ. Kim lũy đoạn đông bắc đại lộ, lệnh đại vương ôn cư tệ động, nhược thực binh kiến đông lộ tiệt đoạn, tất tòng tây lộ nhi nhập; vu lộ vô thủy, nhược kiến thử tú tuyỀn, định nhiên ẩm thủy, tuy bách vạn chi chúng, gai vô quy hĩ. HÀ dụng đao binh da! "Mạnh hoạch đại hĩ, dĩ thủ gia ngạch viết: "Kim nhật phương hữu dung thân chi địa!" Hựu vọng bắc chỉ viết: "Nhâm Gia Cát thần cơ diệu toán, nan dĩ thi thiết! Tú tuyỀn chi thủy, túc dĩ báo bại binh chi hận dã!" Tự thủ, mạnh hoạch, mạnh ưu chung nhật dữ đóa tư đại vương diên yến.

mà chết. Ở xứ này đến con chim, con sâu cũng không có. Trước kia chỉ có quan Phục Ba tướng quân nhà Hán đến đây một lần; từ đây, không ai dám qua nữa. Nay chặn lắp đường đông bắc, đại vương cứ ở yên trong động tôi. Quân Thục thấy vậy, tất phải đi theo con đường mé tây. Qua đó, uống phải nước suối thì dấu trầm vạn quân cũng không sao về được. Can gì phải đánh chắc cho mệt? Mạnh Hoạch mừng lắm, gio tay lên trán, nói: - Nay mới có chỗ ở yên đây! Lại trở sang mặt bắc, nói: - Tha hồ cho Gia Cát Lượng mưu thần mèo thánh cũng chẳng làm trò gì! Chỉ bốn ngọn suối này cũng đủ báo thù được bốn phen ta thua trước! Từ đó, Mạnh Hoạch, Mạnh Ưu cả ngày chỉ cùng với Đóa Tư uống rượu ăn yến.

虽百万之众，皆无归矣。
。何用刀兵耶！”孟获
大喜，以手加额曰：“
今日方有容身之地！”
又望北指曰：“任诸葛
神机妙算，难以施设！
四泉之水，足以报败兵
之恨也！”自此，孟获
、孟优终日与朵思大王
筵宴。

6 què shuo kǒng míng lián rì
bù jiàn mèng huò bing chu ,
suì chuán hào lìng jiào dà
jun lí xi ēr hé , wàng nán jìn
fa . cǐ shí zhèng dāng liù yuè
yán tian , qí rè rú huò . yǒu
hòu rén yǒng nán fang kǔ rè
shí yue : " shan zé yù xi ku ,
huǒ guāng fù tài xu . bù zhì
tian dì wài , shǔ qì gèng hé
rú ! " yòu yǒu shí yue : " chì
dì shi quán bǐng , yin yún bù
gǎn sheng . yún zheng gu
háo chuǎn , hǎi rè jù áo jīng .
rén shě qì bian zuò ? yong
pao zhú lǐ xíng . rú hé sha
sai kè , ? jiǎ fù cháng zhēng ! "
kǒng míng tǒng lǐng dà
jun , zhèng xíng zhì jì , hu
shào mǎ fei bào : " mèng
huò tuì wǎng tu lóng dòng
zhong bù chu , jiang dòng
kǒu yào lù lěi duàn , nèi yǒu
bing bǎ shǒu ; shan è lǐng
jùn , bù néng qián jìn . " kǒng

却说孔明连日不见孟获
兵出，遂传号令教大军
离西洱河，望南进发。
此时正当六月炎天，其
热如火。有后人咏南方
苦热诗曰：“山泽欲焦
枯，火光覆太虚。不知
天地外，暑气更何如！”
又有诗曰：“赤帝施
权柄，阴云不敢生。云
蒸孤鹤喘，海热巨鳌惊。
忍舍溪边坐？慵抛竹
里行。如何沙塞客，擐
甲复长征！”孔明统领
大军，正行之际，忽哨
马飞报：“孟获退往秃
龙洞中不出，将洞口要
路垄断，内有兵把守；
山恶岭峻，不能前进。

Khước thuyết khồng minh liên
nhật bát kiến mạnh hoạch binh
xuất, toại truyền hiệu lệnh giáo
đại quân li tây nhị hà, vọng nam
tiến phát. Thủ thời chánh
đương lục nguyệt viêm thiên, kì
nhiệt như hỏa. Hữu hậu nhân
vịnh nam phương khổ nhiệt thi
viết: "Sơn trạch dục tiêu khô,
hỏa quang phúc thái hư. Bất tri
thiên địa ngoại, thủ khí canh hè
như!" Hữu hữu thi viết: "Xích đế
thi quyền bính, âm vân bắt cảm
sinh. Vân chưng cô hạc suyễn,
hải nhiệt cự ngao kinh. Nhẫn xá
khê biên tọa? Thung phao trúc
lí hành. Như hà sa tắc khách,
hoàn giáp phục trường chinh!"
Khồng minh thống lĩnh đại
quân, chánh hành chi tế, hốt
tiểu mã phi báo: "Mạnh hoạch
thối vãng ngốc long động trung
bất xuất, tương động khầu yếu
lộ lũy đoạn, nội hữu binh bả
thủ; sơn ác lĩnh tuấn, bất năng

Lại nói Khổng Minh mấy hôm
không thấy Mạnh Hoạch tiến ra,
liền truyền lệnh cho quân rời Tây
Nhĩ Hà, kéo xuống phía nam. Bấy
giờ, đang tháng sáu, trời nắng
chang chang, nóng hơn lửa đốt.
Người đời sau vính cái nóng
phương Nam như sau: Núi đầm
đều khô cháy, Lửa nóng tựa vàng
dương. Biết đâu ngoài trời đất,
Nóng bức thực khôn lường.
Khổng Minh dẫn quân đang đi,
chợt có tiểu mã về báo rằng: -
Mạnh Hoạch ẩn trong động Thủ
Long, chặn lắp mắt cửa động,
cho quân canh giữ, chốn ấy núi
non hiểm hóc, không thể tiến lên
được. Khổng Minh đòi La Khải
đến hỏi. Khải nói: - Tôi từng nghe
động này có một con đường,
nhưng không rõ thế nào. Tưởng
Uyển nói: - Mạnh Hoạch bốn lần
bị bắt, đã sợ mất vía, còn giám ra
gì nữa? Hưởng lúc này tiết trời
nóng nực, quân đã mệt mỏi, đánh

míng qǐng lǚ kǎi wèn zhī , kǎi
yue : " mǒu céng wén cǐ
dòng yǒu tiáo lù , shí bù zhī
xiáng xì . " jiǎng wǎn yue : "
mèng huò sì cì zao qín , jì yǐ
sàng dǎn , an gǎn zài chu ?
kuàng jin tian qì yán rè , jun
mǎ pí fá , zheng zhī wú yì ;
bù rú ban shi huí guó . "
kǒng míng yue : " ruò rú cǐ ,
zhèng zhōng mèng huò zhī jí
yě . wú jun yí tuì , bǐ bì
chéng shì zhuī zhī . jin yǐ dào
cǐ , an yǒu fù huí zhī lǐ ! " suì
lìng wáng píng lǐng shù bǎi
jun wèi qián bù ; què jiào xìn
jiàng mán bing yǐn lù , xún xi
běi xiǎo jìng ér rù . qián dào
yì quán , rén mǎ jie kě ,
zheng yǐn cǐ shuǐ . wáng
píng tàn yǒu cǐ lù , huí bào
kǒng míng . bǐ jí dào dà zhài
zhī shí , jie bù néng yán ,
dàn zhī kǒu ér yǐ . kǒng míng
dà jīng , zhī shì zhòng dù ,
suì zì jià xiǎo che , yǐn shù
shí rén qián lái kàn shí , jiàn
yì tán qīng shuǐ , shen bù
jiàn dǐ , shuǐ qì lǐn lǐn , jun bù
gǎn shì . kǒng míng xià che ,
dēng gāo wàng zhī , sì bì
fēng lǐng , niǎo què bù wén ,
xin Zhōng Dà yí . hu wàng
jiàn yuǎn yuǎn shan gang
zhī shàng , yǒu yì gǔ miào .
kǒng míng pan téng fù gé ér
dào , jiàn yí shí wū zhī zhōng ,
sù yì jiāng jun duan zuò ,
páng yǒu shí bēi , nǎi hàn fú
bo jiāng jun mǎ yuán zhī

"孔明请吕凯问之，凯曰：“某曾闻此洞有条路，实不知详细。”蒋琬曰：“孟获四次遭擒，既已丧胆，安敢再出？况今天气炎热，军马疲乏，征之无益；不如班师回国。”孔明曰：“若如此，正中孟获之计也。吾军一退，彼必乘势追之。今已到此，安有复回之理！”遂令王平领数百军为前部；却教新降蛮兵引路，寻西北小径而入。前到一泉，人马皆渴，争饮此水。王平探有此路，回报孔明。比及到大寨之时，皆不能言，但指口而已。孔明大惊，知是中毒，遂自驾小车，引数十人前来看时，见一潭清水，深不见底，水气凛凛，军不敢试。孔明下车，登高望之，四壁峰岭，鸟雀不闻，心中大疑。忽望见远远山冈之上，有一古庙。孔明攀藤附葛而到，见一石屋之中，塑一将军端

tiền tiên." Khổng minh thỉnh lữ
khởi vấn chi, khởi viết: "Mỗ tăng
văn thủ động hữu điều lộ, thật
bất tri tường tê." Tương uyển
viết: "Mạnh hoạch tú thứ tao
cầm, kí dĩ tang đâm, an cảm tái
xuất? Huống kim thiên khí viêm
nhiệt, quân mã bì pháp, chinh
chi vô ích; bắt như ban sư hồi
quốc." Khổng minh viết:
"Nhược như thử, chánh trung
mạnh hoạch chi kế dã. Ngô
quân nhất thối, bỉ tắt thừa thê
truy chi. Kim dĩ đáo thử, an hữu
phục hồi chi lí!" Toại lệnh
vương bình lĩnh sở bách quân
vi tiền bộ; khước giáo tân hàng
man binh dẫn lộ, tâm tây bắc
tiểu kính nhi nhập. Tiền đáo
nhất tuyỀn, nhân mã gai khát,
tranh ẩm thử thủy. Vương bình
tham hữu thử lộ, hồi báo khổng
minh. Bỉ cập đáo đại trại chi
thời, gai bất năng ngôn, dǎn
chỉ khẩu nhi dĩ. Khổng minh đại
kinh, tri thị trung độc, toại tự giá
tiểu xa, dẫn sở thập nhân tiền
lai khán thời, kiến nhất đàm
thanh thủy, thâm bát kiên đế,
thủy khí lầm lẫm, quân bát cảm
thí. Khổng minh hạ xa, dǎng
cao vọng chi, tú bích phong
lĩnh, điểu tước bất văn, tâm
trung đại nghi. Hốt vọng kiến
viễn viễn sơn cương chi
thượng, hữu nhất cổ miếu.
Khổng minh phàn dǎng phụ cát
nhi đáo, kiến nhất thạch ốc chi
trung, tố nhất tướng quân doan
tọa, bàng hữu thạch bi, nãi hán

cũng vô ích, thà đem quân về còn
hơn. Khổng Minh nói: - Về thì
trúng phải kế của Mạnh Hoạch
rồi. Quân ta rút lui, hẳn tất thừa
thê đuổi theo. Đã đến đất này, lẽ
đâu ta chịu về không? Bên sai
Vương Bình mang vài trăm quân
làm tiền bộ, bắt quân Man dẫn lối,
tim con đường nhỏ mé tây bắc đi
vào. Quân mã đến một ngọn suối,
đang khát tranh nhau xuống mức
nước uống. Vương Bình tim
được đường rồi, định về báo với
Khổng Minh. Nhưng về đến trại
thì thấy quân sĩ không ai nói
được, chỉ lấy tay trả vào mồm ra
hiệu. Khổng Minh giật mình, biết
là trúng độc, mới cưỡi chiếc xe
nhỏ, dẫn vài mươi tên quân đến
xem, thấy một vũng nước trong
suốt đến tận đáy, trong mà rùng
mình không ai dám lội xuống.
Khổng Minh xuống xe, lên cao
đứng ngắm thấy bốn phía núi cao
chót vót, lặng ngắt như tờ, không
có tiếng chim chóc gì cả, Khổng
Minh trong bụng lẩy làm nghi lấm.
Chợt thấy trên đỉnh núi có một tòa
cổ miếu. Khổng Minh liền vịn
cành níu dây, mon men trèo lên
tận đỉnh, thấy một pho tượng
tướng quân ngồi uy nghi ở giữa.
Cạnh miếu có một tấm bia đá,
xem ra là miếu quan Phục Ba
tướng quân Mã Viện, khi xưa
đánh Man, qua đây, người bản
xứ lập miếu thờ, Khổng Minh bèn
vào lạy và khấn rằng: - Tôi là
Lượng, vâng lời tiên đé ủy thác
con tôi, nay phụng thánh chỉ đến

mào : yin píng mán dào cǐ ,
tǔ rén lì miào sì zhī . kǒng
míng zài bài yue : " liàng
shòu xian dì tuo gu zhī
zhòng , jìn chéng shèng zhǐ ,
dào cǐ píng mán ; yù dài mán
fang jí píng , rán hòu fá wèi
tun wú , zhòng an hàn shì .
jin jun shì bù shí dì lǐ , wù yǐn
dú shuǐ , bù néng chu sheng . wàn wàng zun shén , niàn
běn cháo en yì , tōng líng
xiǎn shèng , hù yòu san jun !
" qí ? yǐ bì , chu miào xún tǔ
rénn wèn zhī . yǐn yǐn wàng
jiàn duì shan yí lǎo sou fú
zhàng ér lái , xíng róng shèn
yì . kǒng míng qǐng lǎo sou
rù miào , lǐ bì , duì zuò yú shí
shàng . kǒng míng wèn yue :
" zhàng zhě gao xìng ? " lǎo
sou yue : " lǎo fu jiǔ wén dà
guó chéng xiāng lóng míng ,
xìng de bài jiàn . mán fang
zhí rén , duo méng chéng
xiāng huó mìng , jie gǎn en
bù qiǎn . " kǒng míng wèn
quán shuǐ zhì gù , lǎo sou dá
yue : " jun suǒ yǐn shuǐ , nǎi
yǎ quán zhì shuǐ yě , yǐn zhí
nán yán , shù rì ér sǐ . cǐ
quán zhì wài , yòu yǒu san
quán : dong nán yǒu yí quán ,
qí shuǐ zhì lěng , rén ruò
yǐn shuǐ , yān hóu wú nuǎn
qì , shen qu ruǎn ruò ér sǐ ,
míng yue róu quán ; zhèng
nán yǒu yí quán , rén ruò jiàn
zhì zài shen , shǒu zú jie hei
ér sǐ , míng yue hei quán ; xi

坐，旁有石碑，乃汉伏波将军马援之庙：因平蛮到此，土人立庙祀之。孔明再拜曰：“亮受先帝托孤之重，今承圣旨，到此平蛮；欲待蛮方既平，然后伐魏吞吴，重安汉室。今军士不识地理，误饮毒水，不能出声。万望尊神，念本朝恩义，通灵显圣，护佑三军！”祈祷已毕，出庙寻土人问之。隐隐望见对山一老叟扶杖而来，形容甚异。孔明请老叟入庙，礼毕，对坐于石上。孔明问曰：“丈者高姓？”老叟曰：“老夫久闻大国丞相隆名，幸得拜见。蛮方之人，多蒙丞相活命，皆感恩不浅。”孔明问泉水之故，老叟答曰：“军所饮水，乃哑泉之水也，饮之难言，数日而死。此泉之外，又有三泉：东南有一泉，其水至冷，人若饮水，咽喉无暖气，身躯软弱而死，名曰柔泉；正南有

phục ba tướng quân mã viên
chi miếu: nhân bình man đáo
thủ, thỗ nhân lập miếu tự chi.
Khổng minh tái bái viết: "Lượng
thụ tiên đế thác cô chi trọng,
kim thừa thánh chỉ, đáo thủ
bình man; dục đãi man phương
kí bình, nhiên hậu phạt ngụy
thôn ngô, trọng an hán thất.
Kim quân sĩ bất thức địa lí, ngô
âm độc thủy, bất năng xuất
thanh. Vạn vọng tôn thần, niệm
bổn triều ân nghĩa, thông linh
hiển thánh, hộ hữu tam quân!"
Ki đáo dĩ tất, xuất miếu tầm thỏ
nhân vấn chi. Ân ẫn vọng kiến
đối sơn nhát lão tẩu phù trượng
nhi lai, hình dung thậm dị.
Khổng minh thỉnh lão tẩu nhập
miếu, lễ tất, đối tọa vu thạch
thượng. Khổng minh vấn viết:
"Trượng giả cao tính?" Lão tẩu
viết: "Lão phu cửu văn đại quốc
thừa tướng long danh, hạnh
đắc bái kiến. Man phương chi
nhân, đa mông thừa tướng
hoạt mệnh, giai cảm ân bất
thiễn." Khổng minh vấn tuyền
thủy chí cổ, lão tẩu đáp viết:
"Quân sở âm thủy, nái ách
tuyền chí thủy dã, âm chí nan
ngôn, sở nhật nhi tử. Thủ tuyền
chí ngoại, hựu hữu tam tuyền:
đông nam hữu nhất tuyền, ki
thủy chí lanh, nhân nhược âm
thủy, yết hầu vô noãn khí, thân
khu nhuyễn nhược nhi tử, danh
viết nhu tuyỀn; chánh nam hữu
nhất tuyỀn, nhân nhược tiên chí
tại thân, thủ túc giai hắc nhi tử,

đây bình Man. Tôi muôn dẹp xong Man phương, quay về đánh Ngụy, diệt Ngô, đem lại giang sơn nhà Hán. Quân sĩ không tường địa lý, lỡ uống phải nước độc, nói không ra tiếng. Xin tôn thần nghĩ đến ân nghĩa bân triều, thông linh hiển thánh cứu cho ba quân! Khán xong, ra ngoài cửa miếu xem có người nào qua lại thì hỏi. Bỗng thấy một ông cụ già từ trái núi bên kia đang chống gậy đi lên, hình dung kỳ lạ. Khổng Minh mời cụ già ấy vào miếu, chào hỏi xong, ngồi chơi trên tảng đá. Khổng Minh hỏi tên tuổi. Cụ già nói: - Lão phu nay nghe danh thừa tướng, may được bái kiến ở đây! Người Man phương này, được đội ơn thừa tướng tha tội cho cũng nhiều, đều có bụng cảm ơn lầm. Khổng Minh hỏi đến suối độc. Cụ già nói: - Quân của thừa tướng uống phải suối cảm, chỉ vài ngày là chết. Ngoài suối ấy ra lại có ba ngọn suối nữa, gọi là Diệt Toàn, Nhu Toàn, Hắc Toàn. Bốn suối ấy toàn là khí độc tụ lại, không thuốc gì chữa được. Hơn nữa chướng khí bốc lên, chỉ trong vài giờ mùi, giờ thân, giờ đậu là qua lại được, còn đi vào giờ khác đều nhiễm phải chướng khí mà chết liền.

nán yǒu yì quán , fèi rú rè tang , rén ruò yù zhì , pì ròu jìn tuo ér sǐ , míng yue miè quán . bì chǔ yǒu cǐ sì quán , dù qì suǒ jù , wú yào kě zhì , yòu yan zhàng shèn qǐ , wéi wèi , shen , yǒu san gè shí chén kě wǎng lái ; yú zhě shí chén , jie zhàng qì mì bù , chù zhì jí sǐ . "

一泉，人若溅之在身，手足皆黑而死，名曰黑泉；西南有一泉，沸如热汤，人若浴之，皮肉尽脱而死，名曰灭泉。敝处有此四泉，毒气所聚，无药可治，又烟瘴甚起，惟未、申、酉三个时辰可往来；余者时辰，皆瘴气密布，触之即死。”

7 kǒng míng yue : " rú cǐ zé mán fang bù kě píng yǐ . mán fang bù píng , an néng bìng tun wú , wéi , zài xìng hàn shì ? yǒu fù xiān dì tuo gu zhì zhòng , sheng bù rú sǐ yě ! " lǎo sou yue : " chéng xiang wù you . lǎo fu zhī yǐn yí chǔ , kě yǐ jiě zhì . " kǒng míng yue : " lǎo zhàng yǒu hé gao jiàn , wàng qǐ zhǐ jiào . " lǎo sou yue : " cǐ qù zhèng xī shù lǐ , yǒu yì shan gǔ , rù nèi xíng èr shí lǐ , yǒu yì qí míng yue wàn ān qì . shàng yǒu yì gao shì , hào wéi wàn ān yǐn zhě ; cǐ rén bù chu qi yǒu shù shí yú nián yǐ . qí cǎo àn hòu yǒu yì quán , míng an lè quán . rén ruò zhòng dú , jí qí shuǐ yǐn zhì jí yù . yǒu rén huò sheng jiè lài , huò gǎn zhàng qì , yú wàn ān qì nèi yù zhì , zì rán

danh viết hắc tuyêt; tây nam hữu nhất tuyêt, phí như nhiệt thang, nhân nhược dục chi, bì nhục tần thoát nhi tử, danh viết diệt tuyêt. Tệ xử hữu thủ tú tuyêt, độc khí sở tụ, vô được khă tri, hựu yên chướng thậm khởi, duy vị, thân, dâu tam cá thời thần khă vắng lai; dư giả thời thần, gai chướng khí mật bố, xúc chí tức tử."

孔明曰：“如此则蛮方不可平矣。蛮方不平，安能并吞吴、魏，再兴汉室？有负先帝托孤之重，生不如死也！”老叟曰：“丞相勿忧。老夫指引一处，可以解之。”孔明曰：“老丈有何高见，望乞指教。”老叟曰：“此去正西数里，有一山谷，入内行二十里，有一溪名曰万安溪。上有一高士，号为万安隐者；此人不出溪有数十余年矣。其草庵后有一泉，名安乐泉。人若中毒，汲其水饮之即愈。有人或疥癞

Khổng minh viết: "Như thử tắc man phương bất khả bình hĩ. Man phương bất bình, an năng tĩnh thôn ngô, ngụy, tái hưng hán thất? Hữu phụ tiên đế thác cô chi trọng, sinh bất nhu tử dã!" Lão tẩu viết: "Thùa tương vật ưu. Lão phu chỉ dẫn nhất xử, khă dĩ giải chi." Khổng minh viết: "Lão trương hữu hà cao kiên, vọng khắt chỉ giáo." Lão tẩu viết: "Thử khứ chánh tây số lí, hữu nhất sơn cốc, nhập nội hành nhị thập lí, hữu nhất khê danh viết vạn an khê. Thượng hữu nhất cao sĩ, hào vi vạn an ẩn giả; thử nhân bất xuất khê hữu số thập dư niên hĩ. Kì thảo am hậu hữu nhất tuyêt, danh an lạc tuyêt. Nhân nhược trung độc, cấp kì thủy ẩm chí tức dũ. Hữu nhân hoặc sinh giới lại, hoặc cảm chướng khí, vu vạn an khê nội dục chi, tự nhiên vô

Khổng Minh nói: - Nếu thế, phương Man không thể bình được. Phương Man không bình xong, đánh sao được Ngô, Ngụy nữa, mà đem lại giang sơn cho nhà Hán, há chẳng phải mất việc phó thác của tiên đế ru? Ta sống nữa cũng vô ích, sao bằng chết đi cho rảnh! Cụ già nói: - Thùa tương đừng lo, lão phu xin chỉ dẫn một chỗ có thể cứu vãn được. Khổng Minh nói: - Lão trương có cao kiến gì, xin chỉ bảo ngay cho. Cụ già nói: - Tự đây đi thẳng mé tây vài dặm, có một hang núi, vào trong hang đi hai trăm dặm nữa, đến một cái khe, gọi là khe Vạn An. Ở đó, có một cao sĩ, gọi là Vạn An ẩn giả. Đã vài mươi năm nay, người ấy không rời khỏi khe. Sau nhà ông có một cái suối, gọi là suối Ba Lạc. Ai trúng phải độc, uống nước suối ấy khỏi liền. Hoặc người nào

wú shì , gèng jiān àn qián
yǒu yi děng cǎo , míng yue
xiè yè yún xiāng . rén ruò
kǒu hán yì yè , zé zhàng qì
bù rǎn . chéng xiāng kě sù
wǎng qí zhì . " kǒng míng
bài xiè , wèn yue : " chéng
zhàng zhě rú cǐ huó mìng zhī
dé , gǎn kè bù shèng . yuàn
wén gāo xìng . " lǎo sou rù
miào yue : " wú nǎi běn chǔ
shan shén , fèng fú bo jiāng
jun zhì mìng , tè lái zhǐ yǐn . "
yán qì , hè kai miào hòu shí
bì ér rù . kǒng míng jīng yà
bù yǐ , zài bài miào shén ,
xún jiù lù shàng che , huí
dào dà zhài . cì rì , kǒng
míng bèi xìn xiāng , lǐ wù ,
yǐn wáng píng jí zhòng yǎ
jun , lián yè wàng shan shén
suǒ yán qù chǔ , yǐ lǐ ér jìn .
rù shan gǔ xiǎo jìng , yue
xíng èr shí yú lǐ , dàn jiàn
cháng song dà bó , mào zhú
qí huā , huán rào yí zhuāng ;
lí luò zhì zhōng , yǒu shù
xiān máo wu , wén de xíng
xiāng pen bí . kǒng míng dà
xǐ , dào zhuāng qián kòu hù ,
yǒu yì xiǎo tóng chu . kǒng
míng fang yù tōng xìng míng
, zǎo yǒu yì rén , zhú guàn
cǎo lǚ , bái páo ? tao , bì yǎn
huáng fa , xin rán chu yue : "
lái zhě mò fei hàn chéng
xiāng fǒu ? " kǒng míng xiào
yue : " gao shì hé yǐ zhī zhì ?
" yǐn zhě yue : " jiǔ wén
chéng xiāng dà dào nán

，或感瘴气，于万安溪内浴之，自然无事，更兼庵前有一等草，名曰薤叶芸香。人若口含一叶，则瘴气不染。丞相可速往求之。”孔明拜谢，问曰：“承丈者如此活命之德，感刻不胜。愿闻高姓。”老叟入庙曰：“吾乃本处山神，奉伏波将军之命，特来指引。”言讫、喝开庙后石壁而入。孔明惊讶不已，再拜庙神，寻旧路上车，回到大寨。次日，孔明备信香、礼物，引王平及众哑军，连夜望山神所言去处，迤逦而进。入山谷小径，约行二十余里，但见长松大柏，茂竹奇花，环绕一庄；篱落之中，有数间茅屋，闻得馨香喷鼻。孔明大喜，到庄前扣户，有一小童出。孔明方欲通姓名，早有一人，竹冠草履，白袍皂绦，碧眼黄发，忻然出曰：“来者莫非汉丞相否？”孔明笑曰：“

sư, canh kiêm am tiền hữu nhất
đắng thảo, danh viết giới diệp
vân hương. Nhân nhược khẩu
hàm nhất diệp, tắc chướng khí
bát nhiễm. Thừa tương khả tóc
vâng cầu chi." Khổng minh bái
tạ, vấn viết: "Thừa trượng giả
như thủ hoạt mệnh chí đức,
cảm khắc bất thắng. Nguyên
văn cao tính." Lão tảo nhập
miêu viết: "Ngô nãi bỗn xứ sơn
thần, phụng phục ba tướng
quân chí mệnh, đặc lai chỉ dẫn."
Ngôn cật, hát khai miếu hậu
thạch bích nhi nhập. Khổng
minh kinh nhạ bất dĩ, tái bái
miếu thần, tầm cự lộ thượng
xa, hồi đáo đại trại. Thứ nhật,
khổng minh bị tín hương, lễ vật,
dẫn vương binh cập chúng ách
quân, liên dã vọng sơn thần sở
ngôn khứ xử, dĩ lệ nhi tiến.
Nhập sơn cốc tiểu kính, ước
hành nhị thập dư lí, dấn kiến
trường tùng đại bách, mậu trúc
kì hoa, hoàn nhiều nhất trang; li
lạc chi trung, hữu số gian mao
ốc, văn đắc hình hương phún tị.
Khổng minh đại hỉ, đáo trang
tiền khẩu hộ, hữu nhất tiểu
đồng xuất. Khổng minh phương
dục thông tính danh, tảo hữu
nhất nhân, trúc quan thảo lí,
bạch bào tạo thao, bích nhân
hoàng phát, hẵn nhiên xuất
viết: "Lai giả mặc phi hán thừa
tương phủ?" Khổng minh tiểu
viết: "Cao sĩ hà dĩ tri chí?" Ân
giá viết: "Cửu văn thừa tướng
đại đạo nam chinh, an đắc bất
sinh ghẻ, nhiễm phải chướng khí,
tắm nước suối ấy tự nhiên không
việc gì. Trước nhà có một thứ cỏ
gọi là giới diệp vân hương, ngậm
lá cỏ ấy trong mồm, thì chướng
khí không nhiễm vào được. Thừa
tướng nên đến đấy mà cầu cho
mau. Khổng Minh lạy tạ, nói: -
May nhờ trưởng giả rủ lòng cứu
mệnh, ghi nhớ không bao giờ
dám quên. Xin trưởng giả cho tôi
được biết tên tuổi? Cụ già nói: -
Ta là thần núi ở xứ này, phụng
mệnh quan Phục Ba tướng quân,
lại chỉ bảo giúp ngài. Nói đoạn,
quát một tiếng, cửa đá trong miếu
tự nhiên mở ra, ông cụ bước vào
rồi biến mất. Khổng Minh lấy làm
lạ, vào miếu lạy tạ, rồi tìm đường
cũ lên xe về trại. Hôm sau, Khổng
Minh đem hương hoa lễ vật dẫn
Vương Bình và bọn quân cảm,
theo lời thần chỉ, lần mò kéo đi,
vào một hang núi, đi hai mươi
dặm nữa, thấy thông to, bách cổ,
trúc lạ, hoa thơm, rườm rà xung
quanh một khu nhà. Sau bức rào,
có mấy gian nhà tranh, mùi hoa
ngào ngạt. Khổng Minh mừng
l้า, bước tới gõ cửa. Một tiểu
đồng đi ra. Khổng Minh toan hỏi,
thì lại thấy một người đội nón
nan, đeo dép cỏ, áo bào trắng,
dây lưng thâm mắt biếc, tóc vàng,
hớn hở bước tới, hỏi ngay rằng: -
Có phải Hán thừa tướng đến đó
không? Khổng Minh nói: - Cao sĩ
sao lại biết tôi thế? An giả nói: -
Lâu nay nghe thừa tướng sang
nam chinh, sao lại không biết?

zheng , an de bù zhi ! " suì yao kǒng míng rù cǎo táng . lǐ bì , fen bin zhǔ zuò dìng . kǒng míng gào yue : " liàng shòu zhào liè huáng dì tuo gu zhì zhòng , jin chéng sì jun shèng zhǐ , lǐng dà jun zhì cǐ , yù fú mán bang , shǐ gui wáng huà . bù qí mèng huò qián rù dòng zhong , jun shì wù yǐn yā quán zhī shuǐ . yè lái méng fú bo jiāng jun xiǎn shèng , yán gao shì yǒu yào quán , kě yǐ zhì zhì . wàng qǐ jin niàn , cì shén shuǐ yǐ jiù zhòng bing cán sheng . " yǐn zhě yue : " liàng lǎo fu shan yě fèi rén , hé láo chéng xiāng wǎng jià . cǐ quán jiù zài àn hòu . " jiào qū lái yǐn . yú shì tóng zi yǐn wáng píng děng yǐ qǐ yǎ jun , lái dào qì bian , jí shuǐ yǐn zhī ; suí jí tǔ chu è xián , biàn néng yán yǔ . tóng zi yòu yǐn zhòng jun dào wàn ān qí zhong mù yù .

高士何以知之？” 隐者曰：“久闻丞相大纛南征，安得不知！” 遂邀孔明入草堂。礼毕，分宾主坐定。孔明告曰：“亮受昭烈皇帝托孤之重，今承嗣君圣旨，领大军至此，欲服蛮邦，使归王化。不期孟获潜入洞中，军士误饮哑泉之水。夜来蒙伏波将军显圣，言高士有药泉，可以治之。望乞矜念，赐神水以救众兵残生。” 隐者曰：“量老夫山野废人，何劳丞相枉驾。此泉就在庵后。” 教取来饮。于是童子引王平等一起哑军，来到溪边，汲水饮之；随即吐出恶涎，便能言语。童子又引众军到万安溪中沐浴。

8 yǐn zhě yú àn zhōng jìn bó zi chá , song huā cài , yǐ dài kǒng míng . yǐn zhě gào yue : " cǐ xiān mán dòng duo dù shé è xie , liǔ huā piao rù qí quán zhī xiān , shuǐ bù kě yǐn ; dàn jué dì wèi quán , jí shuǐ yǐn zhī fang kě . " kǒng

tri!" Toại yêu khỗng minh nhập thảo đường. Lễ tất, phân tân chủ tọa định. Khỗng minh cáo viết: "Lượng thụ chiêu liệt hoàng đế thác cõi chí trọng, kim thừa tự quân thánh chỉ, lĩnh đại quân chí thử, dục phục man bang, sử quy vương hóa. Bất kì mạnh hoạch tiềm nhập động trung, quân sĩ ngộ ảm ách tuyển chi thủy. Dạ lai mong phục ba tướng quân hiển thánh, ngôn cao sĩ hữu được tuyển, khả dĩ trì chi. Vọng khát cǎng niêm, tú thần thủy dĩ cứu chúng binh tàn sinh." Ân giả viết: "Lượng lão phu sơn dã phê nhân, hà lao thừa tương uống giá. Thủ tuyển tựu tại am hậu." Giáo thủ lai ảm. Vu thị đồng tử dẫn vương bình đẳng nhất khởi ách quân, lai đáo khê biển, cấp thủy ảm chi; tuy tức thô xuất ác tiên, tiện năng ngôn ngữ. Đồng tử hựu dẫn chúng quân đáo vạn an khê trung mộc dục.

Bèn mời Khổng Minh vào nhà chơi. Khổng Minh nói: - Tôi chịu lời ủy thác của Chiêu Liệt Hoàng Đế, nay lại phụng chỉ tự vương, dẫn quân đến đây, dẹp yên cõi rợ, cho theo về vương hóa. Không ngờ, Mạnh Hoạch ẩn lập trong động này, quân sĩ lỡ uống phải suối cầm. Đêm qua, nhờ có Phục Ba tướng quân hiển thánh, bảo rằng cao sĩ có suối thuốc chữa được. Vậy xin cao sĩ rộng lượng cho ít nước thần, để cứu vớt cái sống thừa của ba quân. Ân giả nói: - Lão phu là người quê kệch ở chốn núi rừng, thừa tướng lợ phải uống công đến đây. Suối này ở ngay sau nhà, xin cứ việc ra mà uống. Ân giả mới sai tiểu đồng đưa Vương Bình và quân lính ra suối lấy nước. Uống xong, quân lính đều liền thở ra dãi độc, rồi nói được ngay. Tiểu đồng lại đưa cả bọn đến khe Vạn An tắm táp.

Ân giả vu am trung tiến bách tử trà, tùng hoa thái, dĩ dái khổng minh. Ân giả cáo viết: "Thủ gian man động đa độc xà ác hạt, liễu hoa phiêu nhập khê tuyển chi gian, thủy bát khả ảm; dấn quật địa vi tuyển, cấp thủy ảm chi phương khả." Khổng minh cầu

Ân giả ở trong nhà pha chè hạt bách, thiết đãi Khổng Minh, và nói: - Ở xứ này lầm giống rắn dữ, rết độc, hoa liễu bay vào trong khe, nước không sao uống được phải đào giếng mới xong. Khổng Minh xin hỏi tên họ. Ân giả cười, nói: - Chẳng giàu gì thừa tướng,

míng qiú xiè yè yún xiang ,
yǐn zhě lìng zhòng jun jìn yì
cǎi qū : " gè rén kǒu hán yì
yè , zì rán zhàng qì bù qín . "
kǒng míng bài qiú yǐn zhě
xìng míng , yǐn zhě xiào yue :
" mǒu nǎi mèng huò zhì
xiong mèng jié shì yě . "
kǒng míng è rán . yǐn zhě
yòu yue : " chéng xiang xiù
yí , róng shen piàn yán : mǒu
yǐ fù mǔ suǒ sheng san rén :
cháng jí lǎo fu mèng jié , cì
mèng huò , yòu cì mèng you .
fù mǔ jie wáng . èr dì qiǎng
è , bù guī wáng huà . mǒu lǚ
jiàn bù cóng , gù gēng míng
gǎi xìng , yǐn ju yú cǐ . jin rǔ
dì zào fǎn , yòu láo chéng
xiang shen rù bù máo zhì dì ,
rú cǐ sheng shòu , mèng jié
hé gāi wàn sǐ , gù xian yú
chéng xiang zhì qián qǐng
zuì . " kǒng míng tàn yue :
" fang xìn dào zhì , xià huì zhì
shì , jin yì yǒu zhì . " suì yǔ
mèng jié yue : " wú shen zòu
tian zi , lì gong wèi wáng , kě
hu ? " jié yue : " wèi xián
gong míng ér táo yú cǐ , qǐ fù
yǒu tan fù guì zhì yì ! " kǒng
míng nǎi jù jìn bó zèng zhì .
mèng jié jian cí bù shòu .
kǒng míng jie tàn bù yǐ , bài
bié ér huí . hòu rén yǒu shi
yue : " gao shì you qí dù bì
guan , wǔ hóu céng cǐ pò
zhu mán . zhì jin gǔ mù wú
réni jìng , yóu yǒu hán yan
suǒ jiù shan . "

可。”孔明求薤叶芸香，
，隐者令众军尽意采取：
：“各人口含一叶，自
然瘴气不侵。”孔明拜
求隐者姓名，隐者笑曰：
：“某乃孟获之兄孟节
是也。”孔明愕然。隐
者又曰：“丞相休疑，
容伸片言：某一父母所
生三人：长即老夫孟节
，次孟获，又次孟优。
父母皆亡。二弟强恶，
不归王化。某屡谏不从
，故更名改姓，隐居于
此。今辱弟造反，又劳
丞相深入不毛之地，如
此生受，孟节合该万死
，故先于丞相之前请罪
。”孔明叹曰：“方信
盗跖、下惠之事，今亦
有之。”遂与孟节曰：
“吾申奏天子，立公为
王，可乎？”节曰：“
为嫌功名而逃于此，岂
复有贪富贵之意！”孔
明乃具金帛赠之。孟节
坚辞不受。孔明嗟叹不
已，拜别而回。后人有诗
曰：“高士幽栖独闭
关，武侯曾此破诸蛮。

giới diệp vân hương, ẩn giả
lệnh chúng quân tấn ý thải thủ:
"Các nhân khẩu hàm nhất diệp,
tự nhiên chướng khí bất xâm."
Khổng minh bái cầu ẩn giả tính
danh, ẩn giả tiểu viết: "Mỗ nãi
mạnh hoạch chi huynh mạnh
tiết thị dã." Khổng minh ngạc
nhiên. Ẩn giả hưu viết: "Thừa
tương hữu nghị, dung thân
phiến ngôn: mỗ nhát phụ mẫu
sở sinh tam nhân: trường túc
lão phu mạnh tiết, thứ mạnh
hoạch, hưu thứ mạnh ưu. Phụ
mẫu giai vong. Nhị đệ cường
ác, bất quy vương hóa. Mỗ lũ
gián bất tòng, cố canh danh cải
tính, ẩn cư vu thử. Kim nhục đệ
tạo phản, hưu lao thửa tương
thâm nhập bất mao chi đja, như
thử sinh thụ, mạnh tiết hợp cai
vạn tử, cố tiên vu thửa tương
chi tiền thỉnh tội." Khổng minh
thán viết: "Phương tín đạo
chích, hạ huệ chi sự, kim diệc
hữu chí." Toại dữ mạnh tiết viết:
"Ngô thân tâu thiên tử, lập công
vi vương, khả hồ?" Tiết viết: "Vi
hiêm công danh nhi đào vu thử,
khởi phục hữu tham phú quý
chi ý!" Khổng minh nãi cụ kim
bạch tặng chí. Mạnh tiết kiên từ
bất thụ. Khổng minh ta thán bất
dĩ, bái biệt nhi hồi. Hậu nhân
hữu thi viết: "Cao sĩ u tê độc bê
quan, võ hầu tăng thử phá chư
man. Chí kim cổ mộc vô nhân
cảnh, do hữu hàn yên tỏa cựu
sơn."

tôi là Mạnh Tiết anh ruột Mạnh
Hoạch đây! Khổng Minh ngạc
nhiên. Ẩn giả nói: - Thừa tướng
chớ nghi, tôi xin nói rõ, Cha mẹ
tôi sinh được ba người con, tôi là
trưởng, thứ hai là Mạnh Hoạch,
thứ ba là Mạnh Ưu. Cha mẹ
chúng tôi mất sớm, hai em tôi
cứng đầu, cứng cổ, không tuân
vương hóa. Tôi can bảo chúng nó
không nghe, nên phải đổi tên, ẩn
dật ở đây. Nay em tôi làm phản,
để thừa tướng phải khó nhọc,
đến xứ bắt mao này, tội tôi thật
đáng muốn chết; bởi thế, xin thú
tội với thừa tướng trước. Khổng
Minh than rằng: - Thέ mới biết
việc Đạo Trích với Liêu Hạ Huệ
thời nay cũng có. Bèn bảo Mạnh
Tiết rằng: - Tôi xin tâu với thiên tử
cử ông lên làm vua xứ này có
được không? Tiết nói: - Tôi vì
ghét công danh, nên trốn ra đây,
còn bụng nào tham phú quý nữa!
Khổng Minh bèn lấy vàng lụa ra
ta. Mạnh Tiết cố từ chối không
chu lấy. Khổng Minh cảm phục,
từ biệt ra về. Có thơ khen rằng:
Thánh thoại trong một túp lều
tranh, Suối mát, hoa thơm, cảnh
cũng thanh, Cỗ thụ um tùm,
người vắng ngắt, Hãy còn khói
biếc khóa non xanh.

至今古木无人境，犹有
寒烟锁旧山。”

9 kǒng míng huí dào dà zhài
zhì zhōng , lìng jun shì jué dì
qǔ shuǐ . jué xià èr shí yú
zhàng , bìng wú di shuǐ ; fán
jué shí yú chǔ , jie shì rú cǐ .
jun xin jīng huang . kǒng
míng yè bàn fén xiāng gào
tian yue : " chén liàng bù cái
, yǎng chéng dà hàn zhì fú ,
shòu mìng píng mán . jin tú
zhong fá shuǐ , jun mǎ ku渴
. tǎng shàng tian bù jué dà
hàn , jí cì gan quán ! ruò qì
yùn yǐ zhong , chén liàng
děng yuàn sǐ yú cǐ chǔ ! " shì
yè zhù bà , píng míng shì zhì
, jie de mǎn jǐng gan quán .
hòu rén yǒu shi yue : " wèi
guó píng mán tóng dà bing ,
xin cún zhèng dao gé shén
míng . gěng gong bài jǐng
gan quán chu , zhu gé qián
chéng shuǐ yè sheng . " kǒng
míng jun mǎ jì de gan quán ,
suì an rán yóu xiǎo jìng zhí
rù tu lóng dòng qián xià zhài
. mán bing tàn zhì , lái bào
mèng huò yue : " shǔ bing
bù rǎn zhàng yì zhì qì , yóu
wú ku渴 zhì huàn , zhu
quán jie bù yìng . " duō si dà
wáng wén zhì bù xìn , zì yǔ
mèng huò lái gao shan wàng
zhì . zhì jiàn shǔ bing an rán
wú shì , dà tǒng xiǎo dan ,
ban yún shuǐ jiāng , yǐn mǎ

孔明回到大寨之中，令军士掘地取水。掘下二十余丈，并无滴水；凡掘十余处，皆是如此。军心惊慌。孔明夜半焚香告天曰：“臣亮不才，仰承大汉之福，受命平蛮。今途中乏水，军马枯渴。倘上天不绝大汉，即赐甘泉！若气运已终，臣亮等愿死于此处！”是夜祝罢，平明视之，皆得满井甘泉。后人有诗曰：“为国平蛮统大兵，心存正道合神明。耿恭拜井甘泉出，诸葛虔诚水夜生。”孔明军马既得甘泉，遂安然由小径直入秃龙洞前下寨。蛮兵探知，来报孟获曰：“蜀兵不染瘴疫之气，又无枯渴之患，诸泉皆不应。”朵思大王闻知不信，自与孟获来高山望之。只见蜀兵安然无事，大桶小担，搬运水浆，饮马造

Không minh hồi đáo đại trại chi
trung, lệnh quân sĩ quật địa thủ
thủy. Quật hạ nhị thập dư
trượng, tịnh vô tích thủy; phàm
quật thập dư xử, gai thị như
thủy. Quân tâm kinh hoảng.
Không minh dạ bán phần
hương cáo thiên viết: "Thần
lượng bất tài, ngưỡng thừa đại
hán chi phúc, thụ mệnh bình
man. Kim đồ trung pháp thủy,
quân mã khô khát. Thắng
thượng thiên bất tuyệt đại hán,
tức tú cam tuyền! Nhược khí
vận dĩ chung, thần lượng đắng
nguyễn tử vu thử xử!" Thị dạ
chúc bái, bình minh thị chí, gai
đắc mãn tĩnh cam tuyền. Hậu
nhân hữu thi viết: "Vi quốc bình
man thống đại binh, tâm tồn
chánh đạo hợp thần minh.
Cảnh cung bái tĩnh cam tuyền
xuất, Gia Cát kiền thành thủy
dạ sinh." Không minh quân mã
kí đắc cam tuyền, toại an nhiên
do tiểu kính trực nhập ngốc
long động tiền hạ trại. Man binh
tham tri, lai báo mạnh hoạch
viết: "Thực binh bất nhiễm
chưởng dịch chi khí, hựu vô
khô khát chi hoạn, chư tuyền
gai bất ứng." Đóa tư đại vương
văn tri bất tín, tự dữ mạnh
hoạch lai cao sơn vọng chi. Chỉ
kiến thực binh an nhiên vô sự,
đại dung tiểu đam, bàn vận

Không Minh về đến trại, sai quân
đào giếng lấy nước, đào sâu hơn
hai mươi trượng, không thấy một
giọt nước nào, mười chỗ đào đều
thất cả, quân sĩ nhao cả lên. Nửa
đêm hôm ấy Không Minh đốt
hương, kêu khấn trời rằng: -
Lượng bất tài, ngẳng đầu mang
ơn phúc nhà Đại Hán, phụng mã
khoa khát cả. Trời ví bằng chưa
tuyệt nhà Hán, xin cho ngay suối
ngọt chảy ra, nếu khi số nhà Hán
đã hết, Lượng cũng xin chết tại
xứ này. Không Minh khấn xong,
đến sáng ra giếng nào cũng đầy
âm ắp nước ngọt. Có thơ rằng: Vì
nước đem binh tới cõi Man, Giờ
hè, đất sỏi, giếng khô khan. Lòng
thành âu có thần minh chứng,
Khấn khứa vừa xong nước chảy
giòn.

Quân sĩ được suối ngọt, ăn uống
thỏa thuê, mới theo đường tắt
đến thẳng trước động Thủ Long
hạ trại. Quân Man dò thám, về
báo với Mạnh Hoạch rằng: -
Quân Thục không nhiễm phải
chưởng khí, mà cũng chẳng thấy
khô khát gì cả; các suối độc là thé
mà không nghiệm. Đóa Tư đại
vương không tin, cùng Mạnh
Hoạch trèo lên núi đứng xem,
thấy quân Thục quả nhiên yên ổn
như thường, kẻ gánh thùng to,
người xách thùng nhỏ, tranh nhau

zào fàn . duǒ sī jiàn zhī ,
máo fa sǒng rán , huí gù
mèng huò yue : " cǐ nǎi shén
bing yě ! " huò yue : " wú
xiong dì èr rén yǔ shǔ bing
jué yǐ sǐ zhàn , jiù yǔn yú jun
qián , an kěn shù shǒu shòu
fú ! " duǒ sī yue : " ruò dà
wáng bing bài , wú qí zì yì
xiū yǐ . dang sha niú zǎi mǎ ,
dà shǎng dòng ding , bù bì
shuǐ huǒ , zhí chong shǔ
zhài , fang kě de shèng . " yú
shì dà shǎng mán bing .

- 10 zhèng yù qǐ chéng , hu bào
dòng hòu yǐ xi yín yě dòng èr
shí yí dòng zhǔ yáng feng
yǐn san wàn bing lái zhù
zhàn . mèng huò dà xǐ yue :
" lín bing zhù wǒ , wǒ bì
shèng yǐ ! " jí yǔ duǒ sī dà
wáng chu dòng yíng jie .
yáng feng yǐn bing rù yue :
" wú yǒu jīng bing san wàn ,
jie pi tiě jiǎ , néng fei shan
yuè lǐng , zú yǐ dí shǔ bing
bǎi wàn ; wǒ yǒu wǔ zì , jie
wǔ yì zú bèi . yuàn zhù dà
wáng . " fēng lìng wǔ zì rù
bài , jie biao qu hǔ tǐ , wei
feng dǒu sǒu . mèng huò dà
xǐ , suì shè xí xiāng dài yáng
feng fù zi . jiǔ zhì bàn han ,
feng yue : " jun zhōng shǎo
lè , wú suí jun yǒu mán gu ,
shàn wǔ dao pái , yǐ zhù yí
xiào . " huò xin rán cóng zhī .
xu yú , shù shí mán gu , jie

饭。朵思见之，毛发耸然，回顾孟获曰：“此乃神兵也！”获曰：“吾兄弟二人与蜀兵决一死战，就殒于军前，安肯束手受缚！”朵思曰：“若大王兵败，吾妻子亦休矣。当杀牛宰马，大赏洞丁，不避水火，直冲蜀寨，方可得胜。”于是大赏蛮兵。

正欲起程，忽报洞后迤西银冶洞二十一洞主杨锋引三万兵来助战。孟获大喜曰：“邻兵助我，我必胜矣！”即与朵思大王出洞迎接。杨锋引兵入曰：“吾有精兵三万，皆披铁甲，能飞山越岭，足以敌蜀兵百万；我有五子，皆武艺足备。愿助大王。”锋令五子入拜，皆彪躯虎体，威风抖擞。孟获大喜，遂设席相待杨锋父子。酒至半酣，锋曰：“军中少乐，吾随军有蛮姑，善舞刀牌，以助

thủy tương, âm mã tạo phạt. Đóa tư kiên chí, mao phát túng nhiên, hồi cổ mạnh hoạch viết: "Thủ nãi thần binh dã!" Hoạch viết: "Ngô huynh đệ nhị nhân dữ thực binh quyết nhất tử chiến, tựu vẫn vu quân tiền, an khảng thúc thủ thu phuợc!" Đóa tư viết: "Nhược đại vương binh bại, ngô thê tử diệc hưu hĩ. Dương sát ngưu tể mã, đại thưởng động đinh, bất tị thủy hỏa, trực trùng thực trại, phương khả đắc thắng." Vu thị đại thưởng man binh.

lấy nước về thổi cơm và cho ngựa uống. Đóa Tư rợn tóc gáy, ngẩn lại bảo Mạnh Hoạch rằng: - Đây chắc là thần binh! Hoạch nói: - Hai anh em tôi, xin liều đánh nhau với quân Thục một trận, dù chết ngay cũng đánh, chó đâu ngồi bó tay chịu trói! Đóa Tư đại vương nói: - Nếu quân đại vương thua, thì vợ con tôi cũng nguy cả. Vậy phải giết trâu, mổ bò, khao thưởng quân động để chúng cố sức lăn xả vào trại Thục mà đánh, may ra mới thắng được. Bèn mở đại tiệc khao quân.

Chánh dục khởi trình, hốt báo động hậu dĩ tây ngân dã động nhị thập nhất động chủ dương phong dẫn tam vạn binh lai trợ chiến. Mạnh hoạch đại hỉ viết: "Lân binh trợ ngã, ngã tất thắng hĩ!" Tức dũ đáo tư đại vương xuất động nghênh tiếp. Dương phong dẫn binh nhập viết: "Ngô hữu tinh binh tam vạn, gai phi thiết giáp, năng phi sơn việt lĩnh, túc dĩ địch thực binh bách vạn; ngã hữu ngũ tử, gai võ nghệ túc bị. Nguyện trợ đại vương." Phong lệnh ngũ tử nhập bái, gai bưu khu hồ thề, uy phong đầu tầu. Mạnh hoạch đại hỉ, toại thiết tịch tương đãi dương phong phụ tử. Tứu chí bán hàm, phong viết: "Quân trung thiều nhạc, ngô tùy quân hữu man cô, thiện vũ đao bài, dĩ trợ nhất tiêu." Hoạch hân nhiên tòng chi. Tu du, sở thập

Lúc quân Man sắp khởi hành, sực có tin báo chúa động Ngân Dã là Dương Phong ở mé tây sau động này, dẫn ba vạn quân lại giúp. Mạnh Hoạch mừng rỡ, nói: - Quân láng giềng giúp ta, phen này chắc đánh được quân Thục. Bèn cùng Đóa Tư đại vương ra đón tiếp Dương Phong vào. Phong nói: - Tôi có ba vạn tinh binh đều mặc thiết giáp, giỏi nghề trèo non vượt suối, có thể địch được quân Thục trăm vạn. Tôi lại có năm con tinh thông võ nghệ, xin đem lại giúp đại vương. Nói rồi, gọi năm con ra lạy. Người nào cũng mình beo dáng hổ, tướng giữ sức mạnh. Mạnh Hoạch mừng lắm, Mở tiệc khoản đãi cha con Dương Phong. Rượu nửa chừng, Phong nói: - Trong quân không có gì làm vui, tôi đã đem theo bọn gái Man, múa đao che mộc cực giỏi, xin cho ra giúp

pi fa xiǎn zú , cóng zhàng
wài wǔ tiào ér rù , qún mán
pai shǒu yǐ ge hé zhì . yáng
feng lìng èr zi bǎ zhǎn . èr zi
jǔ pèi yì mèng huò , mèng
you qián . èr rén jie pèi , fang
yù yǐn jiǔ , feng dà hè yí
sheng , èr zi zǎo jiang mèng
huò , mèng you zhí xià zuò
lái . duō si dà wáng què dài
yào zǒu , yǐ bèi yáng feng
qín liǎo . mán gu héng jié yú
zhàng shàng , shéi gǎn jìn
qián . huò yue : " miǎn sǐ hú
bei , wù shàng qí lèi . wú yǔ
rǔ jie shì gè dòng zhì zhǔ ,
wǎng rì wú yuán , hé gù hài
wǒ ? " feng yue : " wú xiong
dì zì zhí jie gǎn zhu gé
chéng xiāng huó mìng zhì en
, wú kě yǐ bào . jin rǔ fǎn pàn
, hé bù qín xiān ! "

11 yú shì gè dòng mán bing , jie
zǒu huí běn xiāng . yáng
feng jiang mèng huò , mèng
you , duō si děng jiě fù kǒng
míng zhài lái . kǒng míng
lìng rù , yáng feng děng bài
yú zhàng xià yue : " mǒu
děng zi zhí jie gǎn chéng
xiāng en dé , gù qín mèng
huò , mèng you děng chéng
xiān . " kǒng míng zhòng
shǎng zhì , lìng qu mèng huò

一笑。”获忻然从之。
须臾，数十蛮姑，皆披发跣足，从帐外舞跳而入，群蛮拍手以歌和之。
杨锋令二子把盏。二子举杯诣孟获、孟优前。二人接杯，方欲饮酒，锋大喝一声，二子早将孟获、孟优执下座来。朵思大王却待要走，已被杨锋擒了。蛮姑横截于帐上，谁敢近前。
获曰：“免死狐悲，物伤其类。吾与汝皆是各洞之主，往日无冤，何故害我？”锋曰：“吾兄弟子侄皆感诸葛丞相活命之恩，无可以报。今汝反叛，何不擒献！”

于是各洞蛮兵，皆走回本乡。杨锋将孟获、孟优、朵思等解赴孔明寨来。孔明令入，杨锋等拜于帐下曰：“某等子侄皆感丞相恩德，故擒孟获、孟优等呈献。”孔明重赏之，令驱孟获入。孔明笑曰：“汝今

man cô, giai phi phát tiền túc, tòng trưởng ngoại vũ khiêu nhi nhập, quần man phách thủ dĩ ca hòa chi. Dương phong lệnh nhị tử bả trản. Nhị tử cử bôi nghệ mạnh hoạch, mạnh ưu tiền. Nhị nhân tiếp bôi, phương dục ấm tửu, phong đại hát nhất thanh, nhị tử tảo tương mạnh hoạch, mạnh ưu chấp hạ tọa lai. Đóa tư đại vương khước đai yếu tẫu, dĩ bị dương phong cầm liễu. Man cô hoành tiệt vu trưởng thượng, thùy cảm cận tiền. Hoạch viết: "Miễn tử hồ bi, vật thương kì loại. Ngô dữ nhữ giai thị các động chi chủ, vãng nhật vô oan, hà có hại ngã?" Phong viết: "Ngô huynh đệ tử chất giai cảm Gia Cát thừa tương hoạt mệnh chi ân, vô khả dĩ báo. Kim nhữ phản bạn, hà bắt cầm hiến!"

vui một chút. Hoạch mừng rõ, ưng lời. Một lát, vài ba chục cô gái Man, người nào cũng xõa tóc, đi chân không, từ ngoài trường múa mènh đi vào. Bọn Man vỗ tay ca hát, hòa theo nhịp múa. Dương Phong lại sai hai con dâng chén chúc mừng Mạnh Hoạch, Mạnh Ưu. Hai người đỡ chén toan uống, Phong bèn quát to một tiếng, hai con bắt ngay Mạnh Hoạch, Mạnh Ưu trói nghiến lại. Đóa Tư toan chạy, bị Dương Phong bắt nốt. Bọn gái Man đứng dàn ở ngoài trường, không ai dám đến gần. Hoạch bảo Dương Phong: - Thỏ chết, cáo thương, vật còn biết xót đồng loại huống chi ta với ngươi đều là chúa các động, xưa nay không thù hận gì nhau, tại sao ngươi chực hại ta làm vậy? Phong nói: - Anh em con cháu ta, đều đội ơn Gia Cát thừa tướng tha tội, không biết lấy gì báo đền. Nay ngươi làm phản, nên ta bắt đem nộp cho thừa tướng đây!

Vu thị các động man binh, giai tẫu hồi bồn hương. Dương phong tương mạnh hoạch, mạnh ưu, đóa tư đằng giải phó khổng minh trại lai. Khổng minh lệnh nhập, dương phong đằng bái vu trưởng hạ viết: "Mô đằng tử chất giai cảm thừa tương ân đức, có cầm mạnh hoạch, mạnh ưu đằng trình hiến." khổng minh trọng thưởng chi, lệnh khu mạnh hoạch nhập.

Quân Man các động, tan chạy đâu về đấy cả. Dương Phong giải Mạnh Hoạch, Mạnh Ưu, Đóa Tư đến trại Khổng Minh. Khổng Minh đòi vào, Phong lạy ở dưới trưởng, thừa rằng: - Con cháu chúng tôi, đều được đội ơn đức thừa tướng, cho nên bắt bọn Mạnh Hoạch lại nộp. Khổng Minh trọng thưởng cho Dương Phong, rồi sai điệu Mạnh Hoạch vào. Khổng Minh cười, nói: - Phen này

rù . kǒng míng xiào yue : " rǔ jin fan xin fú hu ? " huò yue : " fei rǔ zhi néng , nǎi wú dòng zhong zhi rén , zì xiāng cán hài , yǐ zhì rú cǐ . yào sha biàn sha , zhi shì bù fú ! " kǒng míng yue : " rǔ zhuàn wú rù wú shuǐ zhi dì , gèng yǐ yǎ quán , miè quán , hei quán , róu quán rú cǐ zhí dù , wú jun wú yàng , qǐ fei tian yì hu ? rǔ hé rú cǐ zhí mí ? " huò yòu yue : " wú zǔ ju yín keng shan zhong , yǒu san jiang zhi xiǎn , chóng guān zhi gù . rǔ ruò jiù bǐ qín zhi , wú dang zì zì sun sun , qīng xīn fú shì . " kǒng míng yue : " wú zài fàng rǔ huí qù , zhòng zhěng bīng mǎ , yǔ wú gòng jué shèng fù ; rǔ nǎ shí qín zhù , rǔ zài bù fú , dang miè lè zú . " chì zuǒ yòu qù qí fú , fàng qǐ mèng huò . huò zài bài ér qù . kǒng míng yòu jiāng mèng you bìng duǒ sì dà wáng jie shí qí fú , cì jiǔ shí ya jīng . èr rén sōng jù , bù gǎn zhèng shì . kǒng míng lìng an mǎ sòng huí . zhèng shì : shen lín xiǎn dì fei róng yì , gèng zhǎn qí móu qǐ ǒu rán ! wèi zhi mèng huò zhěng bīng zài lái , shèng fù rú hé , qiě kàn xià wén fēn jiě .

番心服乎？”获曰：“非汝之能，乃吾洞中之人，自相残害，以致如此。要杀便杀，只是不服！”孔明曰：“汝赚吾入无水之地，更以哑泉、灭泉、黑泉、柔泉如此之毒，吾军无恙，岂非天意乎？汝何如此执迷？”获又曰：“吾祖居银坑山中，有三江之险，重关之固。汝若就彼擒之，吾当子子孙孙，倾心服事。”孔明曰：“吾再放汝回去，重整兵马，与吾共决胜负；如那时擒住，汝再不服，当灭九族。”叱左右去其缚，放起孟获。孟获再拜而去。孔明又将孟获并朵思大王皆释其缚，赐酒食压惊。二人悚惧，不敢正视。孔明令鞍马送回。正是：深临险地非容易，更展奇谋岂偶然！未知孟获整兵再来，胜负如何，且看下文分解。

Khổng minh tiểu viết: "Nhữ kim phiên tâm phục hổ?" Hoạch viết: "Phi nhữ chi năng, nãi ngô động trung chi nhân, tự tương tàn hại, dĩ trí như thủ. Yếu sát tiện sát, chỉ thị bất phục!" Khổng minh viết: "Nhữ trám ngô nhập vô thủy chi địa, canh dĩ ách tuyỀn, diệt tuyỀn, hắc tuyỀn, nhu tuyỀn như thủ chi độc, ngô quân vô dạng, khởi phi thiên ý hổ? Nhữ hà như thủ chấp mê?" Hoạch hưu viết: "Ngô tổ cư ngân khanh sơn trung, hữu tam giang chi hiểm, trọng quan chi cổ. Nhữ nhược tựu bỉ cầm chí, ngô đương tử tử tôn tôn, khuynh tâm phục sự." Khổng minh viết: "Ngô tái phóng nhữ hồi khứ, trọng chỉnh binh mã, dũng ngô cộng quyết thắng phụ; như na thời cầm trụ, nhữ tái bắt phục, đương diệt cửu tộc." sát tả hữu khứ kì phược, phóng khởi mạnh hoạch. Hoạch tái bái nhi khứ. Khổng minh hưu tương mạnh ưu tịnh đóa tư đại vương giai thích kì phược, tứ túu thực áp kinh. Nhị nhân tung cụ, bắt cảm chánh thị. Khổng minh lệnh an mã tổng hồi. Chánh thị: thâm lâm hiểm địa phi dung dị, canh triển kì mưu khởi ngẫu nhiên! Vị tri mạnh hoạch chỉnh binh tái lai, thắng phụ như hà, thả khán hạ văn phân giải.

người đã chịu chưa! Hoạch nói: - Ta bị bắt là không phải do tài của người. Vì người trong động ta hại lẫn nhau, mới đến nỗi này! Muốn giết thì giết, chờ ta vẫn chưa chịu! Khổng Minh nói: - Người lừa ta vào nơi không có nước, lại đem bốn suối độc hại quân ta. Thế mà quân ta không việc gì, chẳng phải là lòng trời ư? Sao người u mê làm vậy? Hoạch lại nói: - Tỗ ta ở núi Ngân Hàng, ở đó có ba con sông hiểm trở, hai tảng ải vững bền. Nếu người đến tận đáy mà bắt được ta, thì chẳng những là ta phải phục, mà đến đời con đời cháu ta cũng oắc lòng phụng thờ nữa. Khổng Minh nói: - Ta tha cho người lần này, về thu nhặt quân mã, quyết sống chết một trận nữa với ta. Nếu ta tóm được mà người còn không chịu, ta sẽ giết cả chín họ nhà người đi đó! Liền quát tả hữu cởi trói cho Mạnh Hoạch. Hoạch lạy từ ra về. Khổng Minh lại sai cởi trói cho Mạnh Ưu, Đóa Tư và cho uống rượu hoàn hồn. Hai người sợ run cầm cập, không dám ngẩng mặt lên nhìn. Khổng Minh cho ngựa và sai người đưa về. Đó là: Cõi hiểm xông pha nào việc dễ, Mẹo kỳ bày đặt cũng khôn thay! Chưa biết Mạnh Hoạch được thua thế nào, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
090
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo kǒng míng fàng liǎo mèng huò děng yi gan rén , yáng feng fù zi jie feng guan jué , zhòng shǎng dòng bing . yáng feng děng bài xiè ér qù . mèng huò děng lián yè ben huí yín keng dòng . nǎ dòng wài yǒu san jiang : nǎi shì lú shuǐ , gan nán shuǐ , xī chéng shuǐ . san lù shuǐ huì gé , gù wèi san jiang . qí dòng bēi jìn píng tǎn san bǎi yú lǐ , duo chǎn wàn wù . dòng xi èr bǎi lǐ , yǒu yán jǐng . xi nán èr bǎi lǐ , zhí dǐ lú , gan . zhèng nán san bǎi lǐ , nǎi shì liáng dou dòng , dòng zhong yǒu shan , huán bào qí dòng ; shan shàng chu yín kuàng , gù míng wèi yín keng shan . shan zhong zhì gong diàn lóu tái , yǐ wèi mán wáng cháo xué . qí zhong jiàn yi zǔ miào , míng yue " jia guǐ " . sì shí sha niú zǎi mǎ xiǎng jì , míng wèi " bó guǐ " . měi nián cháng yǐ shù rén bìng wài xiang zhí rén jì zhí . ruò rén huàn bìng , bù kén fú yào , zhí ? shi wu , míng wèi " yào guǐ " . qí

第九回
驱巨善六破蛮兵
烧藤甲七擒孟获

Đệ cửu thập hồi khu cự thiện
lục phá man binh thiêu đằng
giáp thất cầm mạnh hoạch

HỒI 90 Đuỗi thú mạnh, sáu
chuyên phá quân Man; Đốt giáp
mây, bảy lần bắt Mạnh Hoạch

却说孔明放了孟获等一干人，杨锋父子皆封官爵，重赏洞兵。杨锋等拜谢而去。孟获等连夜奔回银坑洞。那洞外有三江：乃是泸水、甘南水、西城水。三路水会合，故为三江。其洞北近平坦三百余里，多产万物。洞西二百里，有盐井。西南二百里，直抵泸、甘。正南三百里，乃是梁都洞，洞中有山，环抱其洞；山上出银矿，故名为银坑山。山中置宫殿楼台，以为蛮王巢穴。其中建一祖庙，名曰“家鬼”。四时杀牛宰马享祭，名为“卜鬼”。每年常以蜀人并外乡之人祭之。若人患病，不肯服药，只祷师巫，名为“药鬼”。

Khước thuyết khồng minh phóng liếu mạnh hoạch đắng nhất can nhân, dương phong phụ tử giai phong quan tước, trọng thưởng động binh. Dương phong đắng bái tạ nhi khứ. Mạnh hoạch đắng liên dạ bôn hồi ngân khanh động. Na động ngoại hữu tam giang: nãi thị lô thủy, cam nam thủy, tây thành thủy. Tam lô thủy hội hợp, có vi tam giang. Kì động bắc cận bình thản tam bách dư lí, đa sản vạn vật. Động tây nhị bách lí, hữu diêm tĩnh. Tây nam nhị bách lí, trực đê lô, cam. Chánh nam tam bách lí, nãi thị lương đồ động, động trung hữu sơn, hoàn bão kì động; sơn thượng xuất ngân quáng, có danh vi ngân khanh sơn. Sơn trung trí cung điện lâu dài, dĩ vi man vương sào huyệt. Kì trung kiến nhất tổ miếu, danh viết "Gia quỷ". Tú thời sát ngưu tế mã hưởng tế, danh vi "Bốc quỷ". Mỗi niên thường dĩ thực nhân tính ngoại hương chi nhân tế chi. Nhược nhân hoạn bệnh, bất khảng phục dược, chỉ đảo sư vu, danh vi "Dược quỷ". Kì

Lại nói, Khổng Minh tha xong bọn Mạnh Hoạch, phong quan tước cho cha con Dương Phong, và trọng thưởng cho quân sĩ các động. Dương Phong lạy tạ trở ra. Bon Mạnh Hoạch ngày đêm đi miết về động Ngân Hàng. Ngoài động ấy có ba con sông, là sông Lư, sông Cam Nam, sông Tây Thành, hợp làm một, gọi là Tam Giang. Mé bắc động hai trăm dặm, địa thế phẳng phiu, nhiều sản vật. Mé tây động hai trăm dặm, có giềng muối, mé tây nam hai trăm dặm, đến thẳng sông Lư, sông Cam. Mé chính nam ba trăm dặm, là động Lương Đô. Trong động có núi diễu quanh, trên núi có mỏ bạc, cho nên gọi là Ngân Hàng. Trong núi Ngân Hàng có nhiều cung điện, lâu đài, chính là chỗ sào huyệt vua Man. Có một miếu thờ tổ gọi là "Gia quỷ". Bốn mùa giết trâu, mổ ngựa cúng tế, gọi là "Bốc quỷ". Mỗi năm có lệ bắt người nước Thục hoặc người làng khác giết thịt tế thần. Người có bệnh không dùng thuốc thang, chỉ mời đồng cốt cầu cúng, gọi là "Thuốc quỷ". Ở đó không có hình pháp gì, hễ ai phạm tội là

chǔ wú xíng fǎ , dàn fàn zuì jí zhǎn . yǒu nǚ zhǎng chéng , què yú qí zhong mù yù , nán nǚ zì xiāng hùn xiāo , rèn qí zì pèi , fù mǔ bù jìn , míng wèi " xué yì " . nián suì yǔ shuǐ jun diào , zé zhòng dào gǔ ; tǎng ruò bù shóu , sha shé wèi gēng , zhǔ xiàng wèi fàn . měi fang yú zhì zhōng , shàng hù hào yue " dòng zhǔ " , cì yue " qíu cháng " . měi yuè chu yi , shí wǔ liǎng rì , jie zài san jiang chéng zhōng mǎi mài , zhuǎn yì huò wù . qí feng sú rú cǐ .

3 què shuo mèng huò zài dòng zhong , jù jí zong dǎng qian yú rén , wèi zhi yue : " wú lǔ shòu rǔ yú shǔ bing , lì shì yù bào zhi . rǔ děng yǒu hé gao jiàn ? " yán wèi bì , yì rén yìng yue : " wú jǔ yi rén , kě pò zhu gé liàng . " zhòng shì zhī , nǎi mèng huò qí dì , xiàn wèi ba fan bù cháng , míng yue dài lái dòng zhǔ . huò dà xǐ , jí wèn hé rén . dài lái dòng zhǔ yue : " cǐ qù xi nán ba nà dòng , dòng zhǔ mù lù dà wáng , shen tong fǎ shù : chu zé qí xiàng , néng hu feng huàn yǔ , cháng yǒu hǔ bào chái láng , dù shé è xie gen suí . shǒu xià gèng yǒu san wàn shén bing , shèn shì yǐng yǒng . dà

。其处无刑法，但犯罪即斩。有女长成，却于溪中沐浴，男女自相混淆，任其自配，父母不禁，名为“学艺”。年岁雨水均调，则种稻谷；倘若不熟，杀蛇为羹，煮象为饭。每方隅之中，上户号曰“洞主”，次曰“酋长”。每月初一、十五两日，皆在三江城中买卖，转易货物。其风俗如此。

却说孟获在洞中，聚集宗党千余人，谓之曰：“吾屡受辱于蜀兵，立誓欲报之。汝等有何高见？”言未毕，一人应曰：“吾举一人，可破诸葛亮。”众视之，乃孟获妻弟，现为八番部长，名曰带来洞主。获大喜，急问何人。带来洞主曰：“此去西南八纳洞，洞主木鹿大王，深通法术：出则骑象，能呼风唤雨，常有虎豹豺狼、毒蛇恶蝎跟随。手下更有三万神兵，甚

xử vô hình pháp, đăn phạm tội tức trảm. Hữu nữ trưởng thành, khước vu khê trung mộc dục, nam nữ tự tương hồn hào, nhâm kì tự phôi, phụ mẫu bất cấm, danh vi "Học nghệ". Niên tué vũ thủy quân điều, tắc chủng đạo cốc; thảng nhược bất thực, sát xà vi canh, chủ tượng vi phạm. Mỗi phương ngung chi trung, thượng hộ hào viết "Động chủ", thứ viết "Tù trưởng". Mỗi nguyệt sơ nhất, thập ngũ lưỡng nhật, gai tại tam giang thành trung mãi mại, chuyên dịch hóa vật. Kì phong tục như thử.

ché. Có con gái lớn, cho ra tắm ngoài suối, rồi trai gái tùy ý kén chọn lấy nhau, cha mẹ mặc lòng không cấm, gọi là "Học nghề". Mỗi năm hai vụ, nước nội điệu hòa thì giồng thóc lúa. Năm mắt mùa, giết thịt rắn nấu canh, và ăn thịt voi trừ bùa. Trong từng thung, nhà nào trần thể hơn cả gọi là chúa động, hàng thứ nhì gọi là tù trưởng. Mỗi tháng, ngày mồng một và ngày rằm, có họp chợ trong thành Tam Giang, mua bán đổi chác gì cứ đến cả đấy.

Khước thuyết mạnh hoạch tại động trung, tu tập tông đảng thiên dư nhân, vị chi viết: "Ngô lũ thụ nhục vu thực binh, lập thê dục báo chí. Nhữ đẳng hữu hà cao kiến?" Ngôn vị tắt, nhất nhân ứng viết: "Ngô cử nhất nhân, khả phá Gia Cát lượng." Chúng thị chi, nãi mạnh hoạch thê đệ, hiện vi bát phiên bộ trưởng, danh viết đái lai động chủ. Hoạch đại hỉ, cấp vấn hà nhân. Đái lai động chủ viết: "Thủ khứ tây nam bát nạp động, động chủ mộc lộc đại vương, thâm thông pháp thuật: xuất tắc ký tượng, năng hô phong hoán vũ, thường hữu hổ báo sài lang, độc xà ác hạt cân túy. Thủ hạ canh hữu tam vạn thần binh, thậm thị anh dũng.

Mạnh Hoạch ở trong động ấy, tụ tập hơn một nghìn tông đảng và bảo rằng: - Ta nhiều lần bị nhục với quân Thục, thề báo thù kỳ được mới nghe. Các ngươi có mèo giỏi nào không? Em vợ Mạnh Hoạch hiện đang làm trưởng bộ Bát Phiên, gọi là chúa động Đái Lai, bước ra thưa rằng: - Tôi xin cử một người đủ pha được Gia Cát Lượng. Hoạch với hỏi người nào, Đái Lai động chúa thưa rằng: - Từ đây ra mé tây nam, có chúa động Bát Nạp là Mộc Lộc đại vương, cao tay phù phép, thường hay cưỡi voi, biết phép hô gió gọi mưa; hổ, báo, sói, lợn lòi, rắn dữ, rết độc thường đi theo; thủ hạ lại có ba vạn thần binh, rất là khỏe mạnh. Đại vương nên viết thư và kiêm

wáng kě xiū shù jù lǐ , mǒu
qín wǎng qí zhī . cǐ rén ruò
yǔn , hé jù shǔ bīng zài ! "
huò xīn rán , lìng guó jiù ?
shu ér qù . què lìng duō sī dà
wáng shǒu bǎ san jiang
chéng , yǐ wèi qián miàn
píng zhàng . què shuo kǒng
míng tí bīng zhí zhì san jiang
chéng , yáo wàng jiàn cí
chéng san miàn bàng jiang ,
yí miàn tong hàn ; jí qiān wèi
yán , zhào yún tòng lǐng yí
jun , yú hàn lù dǎ chéng . jun
dào chéng xià shí , chéng
shàng gong nǚ qí fa : yuán
lái dòng zhong zhí rén , duo
xí gong nǚ , yi nǚ qí fa shí
shǐ , jiàn tóu shàng jie yòng
dú yào ; dàn yǒu zhong jiàn
zhě , pì ròu jie làn , jiàn wǔ
zang ér sǐ . zhào yún , wèi
yán bù néng qū shèng , huí
jiàn kǒng míng , yán yào jiàn
zhì shì . kǒng míng zì chéng
xiǎo che , dào jun qián kàn
liǎo xu shí , huí dào zhài
zhong , lìng jun tuì shù lǐ xià
zhài . mán bīng wàng jiàn
shǔ bīng yuǎn tuì , jie dà
xiào zuò hè , zhì yí shǔ bīng
jù qiè ér tuì , yin cǐ yè xiàn
an xin wěn shuì , bù qù shào
tàn . què shuo kǒng míng
yue jun tuì hòu , jí bì zhài bù
chu . yi lián wǔ rì , bìng wú
hào lìng . huáng hun zuǒ cè ,
hu qǐ wéi feng . kǒng míng
chuán lìng yue : " měi jun
yào yì jin yí fú , xiān yí gèng

是英勇。大王可修书具礼，某亲往求之。此人若允，何惧蜀兵哉！”获忻然，令国舅赍书而去。却令朵思大王守把三江城，以为前面屏障。却说孔明提兵直至三江城，遥望见此城三面傍江，一面通旱；即遣魏延、赵云同领一军，于旱路打城。军到城下时，城上弓弩齐发：原来洞中之人，多习弓弩，一弩齐发十矢，箭头上皆用毒药；但有中箭者，皮肉皆烂，见五脏而死。赵云、魏延不能取胜，回见孔明，言药箭之事。孔明自乘小车，到军前看了虚实，回到寨中，令军退数里下寨。蛮兵望见蜀兵远退，皆大笑作贺，只疑蜀兵惧怯而退，因此夜间安心稳睡，不去哨探。却说孔明约军退后，即闭寨不出。一连五日，并无号令。黄昏左侧，忽起微风。孔明传令曰：“每军要衣襟一幅，

Đại vương khả tu thư cụ lễ, mỗ
thân vãng cầu chi. Thủ nhân
nhược duẫn, hà cụ thực binh
tai! "Hoạch hăn nhiên, lệnh
quốc cữu tê thư nhi khú.
Khước lệnh đáo tư đại vương
thủ bả tam giang thành, dĩ vi
tiền diện binh chướng. Khước
thuyết khổng minh đê binh trực
chí tam giang thành, diêu vọng
kiến thủ thành tam diện bàng
giang, nhất diện thông hạn; tức
khiển ngụy duyên, triệu vân
đồng lĩnh nhất quân, vu hạn lộ
đả thành. Quân đáo thành hạ
thời, thành thượng cung nỗ tè
phát: nguyên lai động trung chí
nhân, đa tập cung nỗ, nhất nỗ
tè phát thập thi, tiến đầu
thượng gai dụng độc dược;
đắn hữu trúng tiến giả, bì nhục
gai lạn, kiến ngũ tạng nhi tử.
Triệu vân, ngụy duyên bất năng
thủ thắng, hồi kiến khổng minh,
ngôn dược tiến chi sự. Khổng
minh tự thừa tiểu xa, đáo quân
tiền khán liễu hư thật, hồi đáo
trại trung, lệnh quân thối sở lí
hạ trại. Man binh vọng kiến thực
binh viễn thối, gai đại tiểu tác
hạ, chỉ nghi thực binh cụ khiếp
nhi thối, nhân thủ dạ gian an
tâm ổn thụy, bắt khú tiểu tham.
Khước thuyết khổng minh ước
quân thối hậu, tức bế trại bắt
xuất. Nhất liên ngũ nhật, tịnh vô
hiệu lệnh. Hoàng hôn tả trắc,
hốt khởi vi phong. Khổng minh
truyền lệnh viết: "Mỗi quân yếu
y khâm nhất phúc, hạn nhất

đò lẽ vật tôi xin thân đến cầu
người ấy, nếu được, thì lo gì
quân Thục nữa? Mạnh Hoạch
mừng rõ, sai Đái Lai động chúa
mang thư đi. Một lát, sai Đóa Tư
đại vương giữ thành Tam Giang, để
phòng thủ mé trước mặt. Lai
nói, Khổng Minh dẫn quân đến
thắng Tam Giang, thành này ba
mặt giáp sông, chỉ có một đường
bộ đi vào. Liền sai Ngụy Diên,
Triệu Vân dẫn một toán quân đi
mặt bộ đánh vào. Khi quân Thục
đến gần, cung nỏ trên mặt thành
bắn xuống như mưa. Nguyên là
người rợ thao nghè bắn cung nỏ,
mỗi cái nỏ bắn ra mười phát tên
một lúc. Trên đầu tên lại tẩm
thuốc độc. Ai trúng phải tên, da
thịt nát ruỗng ra, thầu đền ngũ
tạng rồi chết. Triệu Vân, Ngụy
Diên đánh không��, trở về ra
mắt Khổng Minh, thuật chuyện
tên thuốc độc. Khổng Minh ngồi
trên chiếc xe nhỏ, đến gần dưới
thành xem hư thực ra sao, rồi trở
về sai lui quân vài dặm hạ trại.
Quân Man thấy quân Thục đi xa
rồi, cười àm cả lên; ai nấy mừng
mừng, rờ rờ, tưởng là quân Thục
nhất sơ phải lui. Bởi thế đêm hôm
ngủ yên, tuần phòng trễ nải.
Khổng Minh từ khi rút quân về,
đóng cửa trại không ra luôn nǎm
ngày, tịnh không hiệu lệnh gì cả.
Một hôm, về buổi chiều, hơi phe
phẩy gió, Khổng Minh truyền lệnh
rằng: - Mỗi tên quân phải trũ sẵn
một cái vạt áo, hẹn đến canh một
kiểm điểm, ai không có, lập tức

shí fen yìng diǎn . wú zhě lì zhǎn . " zhu jiāng jie bù zhī qí yì , zhòng jun yì lìng yù bài . chu gèng shí fen , yòu chuán lìng yue : " měi jun yì jin yì fú , bao tǔ yì bao . wú zhě lì zhǎn . " zhòng jun yì bù zhī qí yì , zhì de yì lìng yù bài . kǒng míng yòu chuán lìng yue : " zhu jun bao tǔ , ju zài san jiāng chéng xià jiao ge . xian dào zhě yǒu shāng . " zhòng jun wén lìng , jie bao jìng tǔ , fei ben chéng xià . kǒng míng lìng jí tǔ wèi dèng dào , xian shàng chéng zhě wèi tóu gōng . yú shì shǔ bing shí yú wàn , bìng jiàng bing wàn yú , jiang suǒ bao zhì tǔ , yí qí qì yú chéng xià . yí shà shí , jí tǔ chéng shan , jie lián chéng shàng . yí sheng àn hào , shǔ bing jie shàng chéng . mán bing jí fàng nǚ shí , dà bàn zǎo bài zhí xià , yú zhě qì chéng ér zǒu . duō sì dà wáng sǐ yú luàn jun zhì zhong . shǔ jiāng du jun fēn lù chao sha . kǒng míng qū liǎo san jiāng chéng , suǒ de zhen bǎo , jie shǎng san jun . bài cán mán bing táo huí jiàn mèng huò shuo : " duō sì dà wáng shen sǐ . shi liǎo san jiāng chéng . " huò dà jīng . zhèng lù zhì xiān , rén bào shǔ bing yǐ dù jiang , xiān zài běn dòng qián xià zhài . mèng huò shèn shì huang zhang . hu

限一更时分应点。无者立斩。”诸将皆不知其意，众军依令预备。初更时分，又传令曰：“每军衣襟一幅，包土一包。无者立斩。”众军亦不知其意，只得依令预备。孔明又传令曰：“诸军包土，俱在三江城下交割。先到者有赏。”众军闻令，皆包净土，飞奔城下。孔明令积土为蹬道，先上城者为头功。于是蜀兵十余万，并降兵万余，将所包之土，一齐弃于城下。一霎时，积土成山，接连城上。一声暗号，蜀兵皆上城。蛮兵急放弩时，大半早被执下，余者弃城而走。朵思大王死于乱军之中。蜀将督军分路剿杀。孔明取了三江城，所得珍宝，皆赏三军。败残蛮兵逃回见孟获说：“朵思大王身死。失了三江城。”获大惊。正虑之间，人报蜀兵已渡江，现在本洞前下寨。孟获甚是

canh thời phân ứng điểm. Vô giả lập trám." Chư tướng giai bắt tri kì ý, chúng quân y lệnh dự bị. Sơ canh thời phân, hựu truyền lệnh viết: "Mỗi quân y khâm nhất phúc, bao thổ nhất bao. Vô giả lập trám." Chúng quân diệc bắt tri kì ý, chỉ đắc y lệnh dự bị. Khổng minh hựu truyền lệnh viết: "Chư quân bao thổ, câu tại tam giang thành hạ giao cát. Tiên đáo giả hữu thưởng." Chúng quân văn lệnh, gai bao tịnh thổ, phi bôn thành hạ. Khổng minh lệnh tích thổ vi đăng đạo, tiên thượng thành già vi đầu công. Vu thị thực binh thập dư vạn, tịnh hàng binh vạn dư, tương sở bao chi thổ, nhất tề khí vu thành hạ. Nhất siếp thời, tích thổ thành sơn, tiếp liên thành thượng. Nhất thanh ám hào, thực binh gai thượng thành. Man binh cấp phóng nỗ thời, đại bán tảo bị chấp hạ, dư giả khí thành nhiầu. Đóa tư đại vương tử vu loạn quân chi trung. Thực tương đốc quân phân lộ tiếu sát. Khổng minh thủ liễu tam giang thành, sở đắc trân bảo, gai thưởng tam quân. Bại tàn man binh đào hồi kiến mạnh hoạch thuyết: "Đóa tư đại vương thân tử. Thất liễu tam giang thành." Hoạch đại kinh. Chánh lự chi gian, nhân báo thực binh dĩ độ giang, hiện tại bỗn động tiền hạ trại. Mạnh hoạch thậm thị hoảng trương. Hốt nhiên binh phong hậu nhất

chém đâu. Các tướng không hiểu ý thế nào, quân sĩ cứ phải tuân lệnh dự sẵn. Đến canh một, lại truyền lệnh rằng: - Mỗi tên quân phải bọc một cái vạt áo đất, hễ sai không có thì chém. Quân sĩ cũng chẳng hiểu thế nào, cứ bão sao làm vậy. Khổng Minh lại truyền lệnh: - Quân sĩ mang bọc đất, đến cả dưới thành Tam Giang vứt xuống; ai đến trước sẽ có thưởng. Quân sĩ được lệnh, mang bọc đất tranh nhau chạy đến dưới thành. Khổng Minh sai đắp đất làm bậc, trèo lên thành, và truyền ai trèo lên trước thì được công đầu. Bởi thế, hơn mười vạn quân Thục và hơn một vạn quân hàng, đồ đất xuống chân thành, chỉ một lúc đất cao tầy núi, ngang với mặt thành. Trong quân nỗi một tiếng ám hiệu, quân sĩ kéo ủa vào cả thành. Quân Man vội vàng bắn nỏ ra thì nhiều người đã bị trói cả rồi; những tên khác thấy thế nguy, bỏ thành ù té chạy hết. Đóa Tư đại vương chết trong đám loạn quân. Tướng Thục đốc quân chia đường đuổi đánh. Khổng Minh hạ được thành Tam Giang, bao nhiêu đồ vàng bạc, châu báu bắt được đều đem thưởng cho ba quân. Quân Man thua trận, trốn về ra mắt Mạnh Hoạch, kể lại truyện Đóa Tư đại vương tử trận, và mất thành Tam Giang. Hoạch cuống quýt cả lên. Bỗng ở sau bình phong, một người bước ra, cười ha hả mà rằng: - Đã là đòn

rán píng fēng hòu yi rén dà xiào ér chu yue : " jì wèi nán zi , hé wú zhì yě ? wǒ sui shì yi fù rén , yuàn yǔ nǐ chu zhàn . " huò shì zhī , nǎi qí zhù róng fu rén yě . fu rén shì ju nán mán , nǎi zhù róng shì zhì hòu ; shàn shǐ fei dao , bǎi fa bǎi zhong . mèng huò qǐ shen chēng xiè . fu rén xin rán shàng mǎ , yǐn zong dǎng měng jiang shù bǎi yuán , sheng lì dòng bing wǔ wàn , chu yín keng gong que , lái yǔ shǔ bing duì dí . fang cái zhuǎn guò dòng kǒu , yǐ biao jun lán zhù : wèi shǒu shǔ jiāng , nǎi shì zhang yí . mán bing jiàn zhī , què zǎo liǎng lù bǎi kai . zhù róng fu rén bèi cha wǔ kǒu fei dao , shǒu tǐng zhàng ba cháng biao , zuò xià juǎn máo chì tú mǎ . zhang yí jiàn zhī , àn àn chēng qí . èr rén zòu mǎ jiao feng . zhàn bù shù gé , fu rén bo mǎ biàn zǒu . zhang yí gǎn qù , kōng zhōng yǐ bǎi fei dao luò xià . yí jí yòng shǒu gé , zhèng zhōng zuǒ bēi , fan shen luò mǎ . mán bing fa yí sheng hǎn , jiang zhang yí zhí fú qù liǎo . mǎ zhong ting de zhang yí bēi zhí , jí chu jiù shí , zǎo bēi mán bing kǔn zhù . wàng jiàn zhù róng fu rén tǐng biao lè mǎ ér lì , zhong fèn nù xiàng qián qù zhàn , zuò xià mǎ bàn dào ,

慌张。忽然屏风后一人
大笑而出曰：“既为男
子，何无智也？我虽是
一妇人，愿与你出战。
”获视之，乃妻祝融夫
人也。夫人世居南蛮，
乃祝融氏之后；善使飞
刀，百发百中。孟获起
身称谢。夫人忻然上马
，引宗党猛将数百员、
生力洞兵五万，出银坑
宫阙，来与蜀兵对敌。
方才转过洞口，一彪军
拦住：为首蜀将，乃是
张嶷。蛮兵见之，却早
两路摆开。祝融夫人背
插五口飞刀，手挺丈八
长标，坐下卷毛赤兔马
。张嶷见之，暗暗称奇。
二人骤马交锋。战不
数合，夫人拨马便走。
张嶷赶去，空中一把飞
刀落下。嶷急用手隔，
正中左臂，翻身落马。
蛮兵发一声喊，将张嶷
执缚去了。马忠听得张
嶷被执，急出救时，早
被蛮兵捆住。望见祝融
夫人挺标勒马而立，忠
忿怒向前去战，坐下马

nhân đại tiêu nhi xuất viết: "Kí vi nam tử, hà vô trí dã? Ngã tuy thị nhất phụ nhân, nguyện dũng nhĩ xuất chiến." Hoạch thị chi, nãi thê chúc dung phu nhân dã. Phu nhân thế cư nam man, nãi chúc dung thị chi hậu; thiện sử phi đao, bách phát bách trung. Mạnh hoạch khởi thân xung tạ. Phu nhân hân nhiên thượng mã, dẫn tông đảng mãnh tướng sổ bách viễn, sinh lực động binh ngũ vạn, xuất ngần khanh cung khuyết, lai dữ thực binh đối địch. Phương tài chuyển quá động khẩu, nhất bưu quân lan trụ: vi thủ thực tương, nãi thi trương nghi. Man binh kiền chi, khước tảo lưỡng lộ bǎi khai. Chúc dung phu nhân bối sáp ngũ khẩu phi đao, thủ đĩnh trương bát trường tiêu, tọa hạ quyền mao xích thỏ mã. Trương nghi kiền chi, ám ám xung kì. Nhị nhân sáu mã giao phong. Chiến bất số hợp, phu nhân bát mã tiện tẩu. Trương nghi cản khứ, không trung nhất bả phi đao lạc hạ. Nghi cấp dụng thủ cách, chánh trung tả tí, phiên thân lạc mã. Man binh phát nhất thanh hảm, tương trương nghi chấp phuoc khứ liễu. Mã trung thính đắc trương nghi bị chấp, cấp xuất cứu thời, tảo bị man binh khốn trù. Vong kiền chúc dung phu nhân đĩnh tiêu lặc mã nhi lập, trung phẫn nộ hướng tiền khứ chiến, tọa hạ mã bán đảo, diệc bị cầm

ông sao không có mưu mẹo? Tôi
tuy là một người đàn bà cũng xin
ra đánh giúp chàng phen này!
Hoạch trông lại, té ra vợ mình là
Chúc Dong phu nhân. Phu nhân
vốn người Nam Man, con cháu
họ Chúc Dong khi xưa, có tài
tung đao, phóng đao tin đầy.
Mạnh Hoạch đứng dậy cảm tạ.
Phu nhân hớn hở lên ngựa, dẫn
hơn trăm viên mãnh tướng trong
tông đảng và năm vạn quân
động, ra khỏi Ngân Hàng, địch
nhau với quân Thục. Vừa qua
cửa động, gặp ngay một toán
quân Thục kéo đến, tướng đi đầu
là Trương Ngực. Quân thấy vậy,
dàn ra hai bên, Chúc Dong phu
nhân gài năm mũi dao nhọn ở
sau lưng, tay cầm dao dài, cưỡi
ngựa lồng quân sắc đỏ. Trương
Ngực thấy tấm tắc khen lạ kỳ. Hai
bên tề ngựa vào giao phong;
được vài hiệp phu nhân quay
ngựa chạy. Trương Ngực sấn sô
đuổi theo. Bỗng một nắm dao ở
trên không rơi xuống, Ngực vội
vàng giờ tay lên đỡ, bị một lưỡi
dao đâm vào cánh tay trái, ngã
nhào xuống ngựa. Quân Man reo
ầm, xô vào bắt Trương Ngực trói
nghiến lại. Mã Trung thấy thế, vội
xông ra cứu, quân Man lại xô cả
vào vây bọc Mã Trung. Trung
hảm hở xốc túi đánh Chúc Dong
phu nhân. Quân Man quăng dây
ra giật chân ngựa, Trung ngã, lại
bị bắt nốt. Chúc Dong giải cả hai
tướng về động ra mắt chồng.
Hoạch mừng rỡ, mở tiệc ăn

yì bèi qín liǎo . dou jiě rù
dòng zhong lái jiàn mèng
huò . huò shè xí qìng hè . fu
rén chí dao fǔ shǒu tui chu
zhang yí , mǎ zhōng yào
zhǎn . huò zhǐ yue : " zhu gé
liàng fàng wú wǔ cì , jin fan
ruò sha bǐ jiang , shì bù yì yě
. qiě qiú zài dòng zhong , dài
qín zhù zhu gé liàng , sha
zhi wèi chí . " fu rén cóng qí
yán , xiào yǐn zuò lè .

绊倒，亦被擒了。都解入洞中来见孟获。获设席庆贺。夫人叱刀斧手推出张嶷、马忠要斩。获止曰：“诸葛亮放吾五次，今番若杀彼将，是不义也。且囚在洞中，待擒住诸葛亮，杀之未迟。”夫人从其言，笑饮作乐。

4 què shuo bài cán bing lái jiàn
kǒng míng , gào zhī qí shì .
kǒng míng jí huàn mǎ dài ,
zhào yún , wéi yán san rén
shòu jì , gè zì lǐng jun qián
qù . cì rì , mán bing bào rù
dòng zhong , shuo zhào yún
nuò zhàn . zhù róng fu rén jí
shàng mǎ chu yíng . èr rén
zhàn bù shù gé , yún bo mǎ
biàn zǒu . fu rén kǒng yǒu
mái fú , lè bing ér huí . wèi
yán yòu yǐn jun lái nuò zhàn
, fu rén zòng mǎ xiāng yíng .
zhèng jiāo feng jīn jí , yán
zhà bài ér táo , fu rén zhī bù
gǎn . cì rì , zhào yún yòu yǐn
jun lái nuò zhàn , fu rén lǐng
dòng bing chu yíng . èr rén
zhàn bù shù gé , yún zhà bài
ér zǒu , fu rén àn biao bù
gǎn . yù shou bing huí dòng
shí , wèi yán yǐn jun qí sheng
rǔ mà , fu rén jí tǐng biao lái
qǔ wèi yán . yán bo mǎ biàn

liễu. Đô giải nhập động trung lai kiên mạnh hoạch. Hoạch thiết tịch khánh hạ. Phu nhân sát dao phủ thủ thôi xuất trương nghi, mã trung yếu trǎm. Hoạch chỉ viết: "Gia Cát lượng phóng ngô ngũ thứ, kim phiên nhược sát bỉ tương, thị bất nghĩa dã. Thả tù tại động trung, đái cầm trụ Gia Cát lượng, sát chi vị trí." Phu nhân tòng kì ngôn, tiêu ẩm tác nhạc.

mừng. Phu nhân quát dao phủ lôi Trương Ngực, Mã Trung ra chém. Hoạch ngăn lại mà rằng: - Gia Cát Lượng tha cho ta những năm làn, nếu ta giết ngay tướng của hắn, thì chẳng hóa ra bất nghĩa lầm ru? Hãy đem giam lại, đợi khi bắt được Gia Cát Lượng sẽ giết luôn một thê, cũng chưa muộn gì! Phu nhân nghe lời, uống rượu, cười nói hả hê lầm.

却说败残兵来见孔明，告知其事。孔明即唤马岱、赵云、魏延三人受计，各自领军前去。次日，蛮兵报入洞中，说赵云搦战。祝融夫人即上马出迎。二人战不数合，云拨马便走。夫人恐有埋伏，勒兵而回。魏延又引军来搦战，夫人纵马相迎。正交锋紧急，延诈败而逃，夫人只不赶。次日，赵云又引军来搦战，夫人领洞兵出迎。二人战不数合，云诈败而走，夫人按标不赶。欲收兵回洞时，魏延引军齐声辱骂，夫人急挺标来取魏延。

Khước thuyết bại tàn binh lai kiến khồng minh, cáo tri kì sự. Khồng minh túc hoán mã đại, triệu vân, ngụy duyên tam nhân thụ kế, các tự lĩnh quân tiền khứ. Thứ nhật, man binh báo nhập động trung, thuyết triệu vân natch chiến. Chúc dung phu nhân túc thượng mã xuất nghênh. Nhị nhân chiến bất sô hợp, vân bát mã tiện tàu. Phu nhân khủng hưu mai phục, lặc binh nhi hồi. Ngụy duyên hựu dẫn quân lai natch chiến, phu nhân túng mã tương nghênh. Chánh giao phong khắn cắp, duyên trú bại nhi đảo, phu nhân chỉ bắt cản. Thứ nhật, triệu vân hựu dẫn quân lai natch chiến, phu nhân lính động binh xuất nghênh. Nhị nhân chiến bất sô hợp, vân trú bại nhi tàu, phu nhân án tiêu bắt cản. Dục thu binh hồi động thời, ngụy duyên dẫn quân tè thanh nhục mạ,

Quân Thục thua trận, về ra mắt Khồng Minh và thuật truyền lại, Khồng Minh lập túc gọi Mã Đại, Triệu Vân, Ngụy Diên, dặn dò mạo mực, rồi cho người nào người này dẫn quân đi. Hôm sau quân Man báo tin vào động là có tướng Thục Triệu Vân đến thách đánh. Phu nhân lên ngựa ra địch. Hai bên đánh nhau chưa được vài hiệp, Vân quay ngựa chạy. Phu nhân sợ có quân phục, quát ngựa trở về. Ngụy Diên lại tiếp quân ra thách đánh, phu nhân té ngựa xốc vào; đánh đang hăng, Ngụy Diên bỏ chạy, phu nhân cũng không đuổi theo. Hôm sau, Triệu Vân lại dẫn quân đến, phu nhân cũng mang quân địch. Hai bên vừa mới giao phong, Vân đã giả đò thua chạy. Phu nhân cầm vững ngọn côn toan thu quân về, Ngụy Diên lại dẫn quân ra, chửi mắng rầm rĩ cả lên. Phu nhân vội quay lại đánh thì Diên đã chạy

zǒu . fu rén fèn nù gǎn lái ,
yán zòu mǎ ben rù shan pì
xiǎo lù . hu rán bèi hòu yi
sheng xiǎng liàng , yán huí
tóu shí zhī , fu rén yǎng an
luò mǎ : yuán lái mǎ dài mái
fú zài cǐ , yòng bàn mǎ suō
bàn dào . jiù lǐ qín fú , jiě tóu
dà zhài ér lái . mán jiāng
dòng bing jie lái jiù shí , zhào
yún yí zhèn sha sǎn . kǒng
míng duān zuò yú zhàng
shàng , mǎ dài jiě zhù róng
fu rén dào , kǒng míng jí lìng
wǔ shì qù qí fú , qǐng zài bié
zhàng cì jiǔ ya jīng , qiǎn shí
wǎng gào mèng huò , yù
sòng fu rén huàn zhāng yí ,
mǎ zhōng èr jiāng .

延拨马便走。夫人忿怒赶来，延骤马奔入山僻小路。忽然背后一声响亮，延回头视之，夫人仰鞍落马：原来马岱埋伏在此，用绊马索绊倒。就里擒缚，解投大寨而来。蛮将洞兵皆来救时，赵云一阵杀散。孔明端坐于帐上，马岱解祝融夫人到，孔明急令武士去其缚，请在别帐赐酒压惊，遣使往告孟获，欲送夫人换张嶷、马忠二将。

5 mèng huò yǔn nuò , jí fàng
chu zhāng yí , mǎ zhōng ,
huán liǎo kǒng míng . kǒng
míng suí sòng fu rén rù dòng . mèng huò jie rù , yòu xǐ yòu
nǎo . hu bào ba nà dòng zhǔ
dào . mèng huò chu dòng
yíng jie , jiàn qí rén qí zhe
bái xiàng , shen chuan jin
chú ying luò , yao xuán liǎng
kǒu dà dao , lǐng zhe yí ban
wèi yǎng hǔ bào chái láng
zhì shì , cù yǒng ér rù . huò
zài bài ai gào , sù shuo qián
shì . mù lù dà wáng xǔ yǐ
bào chóu . huò dà xǐ , shè
yàn xiāng dài . cì rì , mù lù

phu nhân cắp đinh tiêu lai thủ
ngụy duyên. Duyên bát mã tiện
tầu. Phu nhân phẫn nộ cản lai,
duyên sập mã bôn nhập sơn
tích tiểu lộ. Hốt nhiên bối hậu
nhất thanh hưởng lượng, duyên
hồi đầu thị chi, phu nhân
nguỡng an lạc mã: nguyên lai
mã đại mai phục tại thử, dụng
bán mã tác bán đảo. Tựu lí cầm
phuộc, giải đầu đại trại nhi lai.
Man tương động binh gai lai
cứu thời, triệu vân nhất trận sát
tán. Khổng minh đoan tọa vu
trưởng thượng, mã đại giải
chúc dung phu nhân đáo,
khổng minh cắp lệnh võ sĩ khú
kì phuộc, thỉnh tại biệt trưởng
tứ tửu áp kinh, khiển sử vãng
cáo mạnh hoạch, dục tổng phu
nhân hoán trương nghi, mã
trung nhị tướng.

liền, phu nhân tức giận đuổi theo, Diên rẽ vào đường nhỏ sườn núi. Bỗng thấy "Huých" một tiếng cực to, Diên ngoảnh lại xem, đã thấy phu nhân ngã lăn trên mặt đất. Nguyên là Mã Đại phục sẵn ở đó, chờ ngựa phu nhân đến, liền quăng dây ra giật ngã cả người lẫn ngựa rồi trói nghiến cả lại giải về trại. Các tướng Man xúm lại cứu, đều bị Triệu Vân đánh cho một trận tơi bời. Khổng Minh đang ngồi trong trường thì Mã Đại giải Chúc Dong phu nhân vào. Khổng Minh vội sai võ sĩ cởi trói, mời ở riêng một trường khác, cho uống rượu áp kinh. Rồi sai người sang trại Mạnh Hoạch xin đem phu nhân đánh đổi hai tướng Trương Ngực, Mã Trung.

Mạnh hoạch duẫn nặc, tức
phóng xuất trương nghi, mã
trung, hoàn liễu khổng minh.
Khổng minh toại tổng phu nhân
nhập động. Mạnh hoạch tiếp
nhập, hựu hỉ hựu não. Hốt báo
bát nạp động chủ đáo. Mạnh
hoạch xuất động nghênh tiếp,
kiến kì nhân kỵ trú bạch tượng,
thân xuyên kim châu anh lạc,
yêu huyền lưỡng khẩu đại đao,
linh trú nhất ban uy dưỡng hỏ
báo sài lang chi sĩ, thốc ứng nhì
nhập. Hoạch tái bái ai cáo, tố
thuyết tiền sự. Mộc Lộc đại
vương hứa dĩ báo cùu. Hoạch
đại hỉ, thiết yến tương đãi. Thủ

Hoạch lập tức tha cho hai tướng
về, Khổng Minh cũng sai người
đưa phu nhân về động. Mạnh
Hoạch tiếp phu nhân vào, nửa
mừng nửa lo. Chợt có tin báo
chúa động Bát Nạp đã đến. Mạnh
Hoạch ra nghênh tiếp, thấy người
cưỡi voi trắng, mình khoác mang
to tết vàng và hạt châu, lưng đeo
hai mũi đại đao, dẫn một toán
quân và các giống hùm béo, lục
tục kéo vào, Hoạch lạy lục, kề lề
sự tình. Mộc Lộc đại vương hứa
trả thù giúp. Mạnh Hoạch mừng
lầm, mở tiệc khoản đãi. Hôm sau,
Mộc Lộc đại vương dẫn quân sĩ
và những giống mãnh thú ra trận.

dà wáng yǐn běn dòng bing
dài měng shòu ér chu . zhào
yún , wèi yán ting zhī mán
bing chu , suí jiāng jun mǎ
bù chéng zhèn shì . èr jiāng
bing pèi lì yú zhèn qián shì
zhī , zhī jiàn mán bing qí zhì
qì xiè jie bié : rén duo bù
chuan yì jiǎ , jìn luǒ shen chì
tǐ , miàn mù chǒu lòu ; shen
dài sì bǎ jian dao ; jun zhong
bù míng gǔ jiǎo , dàn shai jin
wèi hào ; mù lù dà wáng yao
wa liǎng bǎ bǎo dao , shǒu
zhí dì zhōng , shen qí bái
xiàng , cóng dà qí zhōng ér
chu . zhào yún jiàn liǎo , wèi
wèi yán yue : " wǒ děng
shàng zhèn yí sheng , wèi
cháng jiàn rú cǐ rén wù ." èr
réni zhèng chén yín zhì jì ,
zhī jiàn mù lù dà wáng kǒu
zhōng bù zhì niàn shèn zhòu
yǔ , shǒu yáo dì zhōng . hu
rán kuáng feng dà zuò , fei
sha zǒu shí , rú tòng zòu yǔ ;
yi sheng huà jiǎo xiǎng , hǔ
bào chái láng , dù shé měng
shòu , chéng feng ér chu ,
zhang yá wǔ zhuǎ , chong
jiāng guò lai . shǔ bing rú hé
dǐ dang , wǎng hòu biàn tuì .
mán bing suí hòu zhuī sha ,
zhí gǎn dào san jiāng jiè lù
fang huí . zhào yún , wèi yán
shou jù bài bing , lái kǒng
míng zhàng qián qǐng zuì , xì
shuo cǐ shì . kǒng míng xiào
yue : " fei rǔ èr rén zhī zuì .
wú wèi chu máo lú zhī shí ,

待。次日，木鹿大王引本洞兵带猛兽而出。赵云、魏延听知蛮兵出，遂将军马布成阵势。二将并辔立于阵前视之，只见蛮兵旗帜器械皆别：人多不穿衣甲，尽裸身赤体，面目丑陋；身带四把尖刀；军中不鸣鼓角，但筛金为号；木鹿大王腰挂两把宝刀，手执蒂钟，身骑白象，从大旗中而出。赵云见了，谓魏延曰：“我等上阵一生，未尝见如此人物。”二人正沉吟之际，只见木鹿大王口中不知念甚咒语，手摇蒂钟。忽然狂风大作，飞砂走石，如同骤雨；一声画角响，虎豹豺狼，毒蛇猛兽，乘风而出，张牙舞爪，冲将过来。蜀兵如何抵当，往后便退。蛮兵随后追杀，直赶到三江界路方回。赵云、魏延收聚败兵，来孔明帐前请罪，细说此事。孔明笑曰：“非汝二人之罪。吾未出茅庐

nhật, mộc lộc đại vương dẫn
bổn động binh đái mãnh thú nhí
xuất. Triệu vân, ngụy duyên
thính tri man binh xuất, toại
tướng quân mã bố thành trận
thể. Nhị tướng tịnh bí lập vu
trận tiền thị chi, chỉ kiến man
binh kì xí khí giới giai biệt: nhân
đa bất xuyêñ y giáp, tǎn lǎa
thân xích thể, diện mục sửu
lậu; thân đái tứ bả tiêm đao;
quân trung bất minh cổ giác,
đᾶn si kim vi hào; mộc lộc đại
vương yêu quái lưỡng bả bảo
đao, thủ cháp đế chung, thân
ky bạch tượng, tòng đại kì trung
nhí xuất. Triệu vân kiến liễu, vị
ngụy duyên viết: "Ngã đẳng
thượng trận nhất sinh, vị
thường kiến như thủ nhân vật."
Nhị nhân chánh trầm ngâm chí
tế, chỉ kiến mộc lộc đại vương
khẩu trung bất tri niệm thậm
chú ngữ, thủ diêu đế chung.
Hốt nhiên cuồng phong đại tác,
phi sa tầu thạch, như đồng sáu
vũ; nhất thanh họa giác hưởng,
hổ báo sài lang, độc xà mãnh
thú, thừa phong nhí xuất,
trương nha vũ tráo, trùng tương
quá lai. Thực binh như hà đế
đương, vãng hậu tiện thối. Man
binh tùy hậu truy sát, trực cản
đáo tam giang giới lộ phương
hồi. Triệu vân, ngụy duyên thu
tu bại binh, lai khổng minh
trưởng tiền thỉnh tội, tế thuyết
thủ sự. Khổng minh tiểu viết:
"Phi nhữ nhị nhân chi tội. Ngô
vị xuất mao lư chi thời, tiên tri

Triệu Vân, Ngụy Diên đem quân
dàn thành thê trận. Hai tướng
giọng cương đứng sững trước
trận, trông sang bên này, thấy
tinh kỳ, khí giới của quân Man
đều khác cách cả. Quân sĩ nhiều
người không mặc áo sống, trần
truồng như nhộng, mặt mũi đen
sì, mình đeo bốn con dao nhọn.
Trong quân không đánh trống, chỉ
rung chuông làm hiệu. Mộc Lộc
đại vương lưng đeo hai thanh
gươm báu, tay cầm chuông con,
cưỡi voi trắng, từ dưới lá cờ lớn
đi ra. Triệu Vân bảo với Ngụy
Diên rằng: - Chúng ta cả đời đi
trận mạc, chưa thấy lạ lùng thế
này bao giờ! Hai người còn đang
trò chuyện đã thấy Mộc Lộc lầm
nhầm trong mồm, niệm chú mấy
câu, tay rung quả chuông. Bỗng
dung gió thổi đúng đùng, sỏi đá
bay rào rào như mưa to. Lại nghe
thấy rúc một tiếng còi, rồi hổ, báo,
sói, gấu, lợn lòi, rắn rết to tầy cột,
lướt theo gió ùa đến, con thì nhẹ
nanh, con thì múa vuốt, tràn sang
trận Thục. Quân Thục khiếp sợ,
chưa đánh đã vỡ, xô nhau chạy
toán loạn. Quân Man đuổi đánh
đến giáp đường Tam Giang mới
rút về. Triệu Vân, Ngụy Diên thu
nhặt tàn quân về ra mắt Khổng
Minh xin chịu tội, và thuật lại tình
hình thua trận. Khổng Minh cười,
nói: - Đó không phải là tội hai
người, khi ta chưa ra khỏi nhà, đã
biết Nam Man có thuật nghe hổ
báo. Hiện trong Thục đã trữ sẵn
đồ phá trận đem theo đây. Hiện

xian zhi nán mán yǒu qu hǔ
bào zhī fǎ . wú zài shǔ zhong
yǐ bàn xià pò cǐ zhèn zhí wù
yě : suí jun yǒu èr shí liàng
che , ju feng jì zài cǐ . jin rì
qiè yòng yǐ bàn ; liù xià yǐ
bàn , hòu yǒu bié yòng . " suì
lìng zuǒ yòu qū liǎo shí liàng
hóng yóu guì che dào zhàng
xià , liù shí liàng hei yóu guì
che zài hòu . zhòng jie bù zhī
qí yì . kǒng míng jiāng guì dǎ
kāi , jie shì mù kè cǎi huà jù
shòu , ju yòng wǔ sè róng
xiàn wèi máo yǐ , gāng tiě
wèi yá zhuǎ , yǐ gè kě qí zuò
shí rén . kǒng míng xuǎn liǎo
jīng zhuàng jun shì yí qian yú
réni , lǐng liǎo yǐ bǎi , kǒu nèi
zhuāng yan huǒ zhí wù ,
cáng zài jun zhong . cì rì ,
kǒng míng qu bing dà jìn , bù
yú dòng kǒu . mán bing tàn
zhī , rù dòng bào yǔ mán
wáng . mù lù dà wáng zì wèi
wú dí , jí yǔ mèng huò yǐn
dòng bing ér chu . kǒng
míng lún jìn yǔ shàn , shen yi
dào páo , duan zuò yú che
shàng . mèng huò zhǐ yue : "
che shàng zuò de biàn shì
zhu gé liàng ! ruò qín zhù cǐ
réni , dà shì dìng yǐ ! " mù lù
dà wáng kǒu zhong niàn
zhòu , shǒu yáo dì zhong .
qǐng kè zhì xiàn , kuáng feng
dà zuò , měng shòu tú chu .
kǒng míng jiāng yǔ shàn yi
yáo , qí feng biàn huí chui bǐ
zhēn zhong qù liǎo , shǔ

之时，先知南蛮有驱虎豹之法。吾在蜀中已办下破此阵之物也：随军有三十辆车，俱封记在此。今日且用一半；留下一半，后有别用。”遂令左右取了十辆红油柜车到帐下，留十辆黑油柜车在后。众皆不知其意。孔明将柜打开，皆是木刻彩画巨兽，俱用五色绒线为毛衣，钢铁为牙爪，一个可骑坐十人。孔明选了精壮军士一千余人，领了一百，口内装烟火之物，藏在军中。次日，孔明驱兵大进，布于洞口。蛮兵探知，入洞报与蛮王。木鹿大王自谓无敌，即与孟获引洞兵而出。孔明纶巾羽扇，身衣道袍，端坐于车上。孟获指曰：“车上坐的便是诸葛亮！若擒住此人，大事定矣！”木鹿大王口中念咒，手摇蒂钟。顷刻之间，狂风大作，猛兽突出。孔明将羽扇一摇，其风便回吹彼阵

nam man hữu khu hỏ báo chí pháp. Ngô tại thực trung dĩ biện hạ phá thủ trận chi vật dã: tuy quân hữu nhì thập lượng xa, câu phong kí tại thủ. Kim nhật thâ dụng nhất bán; lưu hạ nhất bán, hậu hữu biệt dụng. "Toại lệnh tả hữu thủ liễu thập lượng hàng du quý xa đáo trường hạ, lưu thập lượng hắc du quý xa tại hậu. Chúng giai bất tri kì ý. Khổng minh tương quý đả khai, giai thị mộc khắc thải họa cự thú, câu dụng ngũ sắc nhung tuyển vi mao y, cương thiết vi nha trảo, nhất cá khả ky tọa thập nhân. Khổng minh tuyển liễu tinh tráng quân sĩ nhất thiên dư nhân, lĩnh liễu nhất bách, khẩu nội trang yên hỏa chi vật, tàng tại quân trung. Thứ nhật, khổng minh khu binh đại tiến, bố vu động khẩu. Man binh tham tri, nhập động báo dữ man vương. Mộc Lộc đại vương tự vị vô địch, tức dữ mạnh hoạch dẫn động binh nhi xuất. Khổng minh luân cân vũ phiến, thân y đạo bào, doan tọa vu xa thượng. Mạnh Hoạch chỉ viết: "Xa thượng tọa đích tiện thị Gia Cát lượng! Nhược cầm trụ thủ nhân, đại sự định hĩ!" Mộc Lộc đại vương khẩu trung niệm chú, thủ diêu đê chung. Khoảnh khắc chi gian, cuồng phong đại tác, mãnh thú đột xuất. Khổng minh tương vũ phiến nhất diêu, kì phong tiện hồi xuy bỉ trận trung khứ liễu,

trong quân ta có hai mươi cỗ xe, còn phong kín cả. Nay hãy dùng một nửa, còn một nửa để dành vào việc khác. Liền gọi tả hữu lấy ra mười cỗ xe, chứa đầy hòm sơn đỏ, đem đến dưới trước. Còn mười cỗ sơn đen thì để dành lại. Các tướng chưa hiểu ra sao. Khổng Minh sai mở ra thì toàn là các giống thú to làm bằng gỗ, có các thứ nhung dạ ngũ sắc bọc ngoài làm ra, đồng sắt làm nanh vuốt. Mỗi con thú gỗ có thể ngồi được mười người. Khổng Minh kén một nghìn quân tinh tráng, giao cho một trăm con. Con nào cũng chứa sẵn đồ khói lửa, giấu trong xe. Hôm sau, Khổng Minh kéo quân ra, dàn ngoài cửa động. Quân Man báo tin cho Mộc Lộc đại vương. Mộc Lộc đại vương tưởng chừng không ai địch nổi, lập tức cùng với Mạnh Hoạch dẫn quân ra. Khổng Minh đội khăn lụt, mặc áo phù thủy, tay cầm quạt lông, ngồi chính diện trên xe. Mạnh Hoạch trở sang bảo rằng: - Người ngồi xe kia là Gia Cát Lượng đây, nếu bắt được hắn thì việc lớn ắt xong! Mộc Lộc đại vương mồm niệm thần chú, tay rung chuông. Một lát, gió to ào ào nỗi lên, các giống mãnh thú xông đến. Khổng Minh cầm quạt lông phẩy một cái, ngọn gió liền thổi tắt trở lại. Các thú gỗ trong trận Thục bấy giờ mới ủa sang. Những giống thú ấy bên trận Man, thấy các giống lớn bên Thục miệng lè ra lửa, mũi thở ra khói,

zhèn zhong jiǎ shòu yǒng chu . mán dòng zhen shòu jiàn shǔ zhèn jù shòu kǒu tǔ huǒ yàn , bí chu hei yan , shen yáo tóng líng , zhang yá wǔ zhuǎ ér lái , zhu è shòu bù gǎn qián jìn , jie ben huí mán dòng , fǎn jiang mán bing chong dào wú shù . kǒng míng qu bing dà jìn , gǔ jiǎo qí míng , wàng qián zhuī sha . mù lù dà wáng sǐ yú luàn jun zhi zhong . dòng nèi mèng huò zong dǎng , jie qì gong que , ba shan yuè lǐng ér zǒu . kǒng míng dà jun zhàn liǎo yín keng dòng .

6 cì rì , kǒng míng zhèng yào fēn bīng qì qín mèng huò , hu bào : "mán wáng mèng huò qì dì dài lái dòng zhǔ , yin quàn mèng huò guì jiàng , huò bù cóng , jin jiang mèng huò bìng zhù róng fu rén jí zong dǎng shù bǎi yú rén jìn jie qín lái , xiān yǔ chéng xiang ." kǒng míng ting zhì , jí huàn zhang yí , mǎ zhong , fēn fù rú cǐ rú cǐ . èr jiang shòu liǎo jì , yǐn èr qian jing zhuàng bing , fú yú liǎng láng . kǒng míng jí líng shǒu mén jiang , ju fàng jìn lái . dài lái dòng zhǔ yǐn dao fǔ shǒu jiě mèng huò děng shù bǎi rén , bài yú diàn xià . kǒng míng dà hè yue : " yǔ wú qín xià ! " liǎng láng

中去了，蜀阵中假兽拥出。蛮洞真兽见蜀阵巨兽口吐火焰，鼻出黑烟，身摇铜铃，张牙舞爪而来，诸恶兽不敢前进，皆奔回蛮洞，反将蛮兵冲倒无数。孔明驱兵大进，鼓角齐鸣，望前追杀。木鹿大王死于乱军之中。洞内孟获宗党，皆弃宫阙，扒山越岭而走。孔明大军占了银坑洞。

thực trận trung giả thú ứng xuất. Man động chân thú kiến thực trận cự thú khẩu thổ hỏa diễm, tị xuất hắc yên, thân diêu đồng linh, trương nha vũ rảo nhi lai, chư ác thú bắt cầm tiền tiến, giai bôn hồi man động, phản tương man binh trùng đảo vô số. Khổng minh khu binh đại tiến, cổ giác tè minh, vọng tiền truy sát. Mộc lộc đại vương tử vu loạn quân chi trung. Động nội mạnh hoạch tông đảng, gia khí cung khuyết, bái sơn việt linh nhi tẩu. Khổng minh đại quân chiếm liễu ngân khanh động.

次日，孔明正要分兵缉擒孟获，忽报：“蛮王孟获妻弟带来洞主，因劝孟获归降，获不从，今将孟获并祝融夫人及宗党数百余人尽皆擒来，献与丞相。”孔明听知，即唤张嶷、马忠，分付如此如此。二将受了计，引二千精壮兵，伏于两廊。孔明即令守门将，俱放进来。带来洞主引刀斧手解孟获等数百人，拜于殿下。孔明大喝曰：“与吾擒下！”两廊壮兵齐出，二

Thứ nhất, khổng minh chánh yếu phân binh tập cầm mạnh hoạch, hốt báo: "Man vương mạnh hoạch thê đệ đái lai động chủ, nhân khuyến mạnh hoạch quy hàng, hoạch bắt tòng, kim tương mạnh hoạch tịnh chúc dung phu nhân cập tông đảng sổ bách dư nhân tần giai cầm lai, hiến dữ thừa tướng." Khổng minh thính tri, tức hoán trương nghi, mã trung, phân phó như thủ như thủ. Nhị tương thụ liễu kế, dẫn nhị thiên tinh tráng binh, phục vu lưỡng lang. Khổng minh tức lệnh thủ môn tương, câu phóng tiến lai. Đái lai động chủ dẫn dao phủ thủ giải mạnh hoạch đảng sổ bách nhân, bái vu điện hạ. Khổng minh đại hát viết: "Dữ ngô cầm

trên mình chuông kêu leng keng, giơ nanh múa vuốt, nên không dám đến gần, cong đuôi chạy trở về, giày xéo quân Man, chết hại rất nhiều. Khổng Minh thúc quân ủ vào, trống, tù và vang lừng, đuổi đánh cực rát Mộc Lộc đại vương chết trong đám loạn quân. Mạnh Hoạch, Đái Lai bỏ cả cung điện, trèo non vượt núi chạy trốn. Khổng Minh chiếm được động Ngân Hàng.

Hôm sau, Khổng Minh sắp sửa sai quân đi tầm nã Mạnh Hoạch, chợt có tin báo rằng: - Em vợ Mạnh Hoạch là Đái Lai động chúa, khuyên Hoạch đầu hàng, Hoạch không nghe. Bởi thế đã bắt Mạnh Hoạch và vợ là Chúc Dong phu nhân cùng tòng đảng hơn trăm người trói cả lại đem nộp thừa tướng. Khổng Minh nghe báo, lập tức gọi Trương Ngực, Mã Trung vào dặn dò mèo mực. Hai tướng lĩnh kể dẫn hai nghìn quân tinh tráng phục sẵn hai bên hành lang, rồi sai tướng mở cửa cho chúng vào. Đái Lai dẫn quân đao phủ giải bọn Mạnh Hoạch quì lạy dưới sân. Khổng Minh quát to lên rằng: - Quân đâu! Bắt trói cả bọn này lại cho ta! Quân phục hai bên đổ ra, cứ

zhuàng bìng qí chu , èr rén
zhuo yì rén , jìn bēi zhí fú .
kǒng míng dà xiào yue : "
liàng rǔ xie xiǎo guǐ jì , rú hé
mán de guò wǒ ! rǔ jiàn èr cì
ju shì běn dòng rén qín rǔ lái
jiàng , wú bù jia hài ; rǔ zhī
dào wú shen xìn , gù lái zhà
jiàng , yù jiù dòng zhong sha
wú ! " hè lìng wǔ shì sou qí
shen pàn , guǒ rán gè dài lì
dao . kǒng míng wèn mèng
huò yue : " rǔ yuán shuo zài
rǔ jia qín zhù , fang shǐ xin fú ;
jin rì rú hé ? " huò yue : " cǐ
shì wǒ děng zì lái sòng sǐ ,
fei rǔ zhì néng yě . wú xin
wèi fú . " kǒng míng yue : "
wú qín zhù liù fan , cháng
rán bù fú , yù dài hé shí ye ?
" huò yue : " rǔ dì qì cì qín
zhù , wú fang qīng xin guī fú ,
shì bù fǎn yǐ . " kǒng míng
yue : " cháo xué yǐ pò , wú
hé lù zai ! " lìng wǔ shì jìn qù
qí fú , chì zhì yue : " zhè fan
qín zhù , zài ruò zhì wú , bì
bù qīng shù ! " mèng huò
děng bào tóu shǔ cuàn ér qù

7 què shuo bài cán mán bing
yǒu qian yú rén , dà bàn
zhōng shāng ér táo , zhèng
yù mán wáng mèng huò .
huò shou liǎo bài bing , xin

人捉一人，尽被执缚。
孔明大笑曰：“量汝些
小诡计，如何瞒得过我
！汝见二次俱是本洞人
擒汝来降，吾不加害；
汝只道吾深信，故来诈
降，欲就洞中杀吾！”
喝令武士搜其身畔，果
然各带利刀。孔明问孟
获曰：“汝原说在汝家
擒住，方始心服；今日
如何？”获曰：“此是
我等自来送死，非汝之
能也。吾心未服。”孔
明曰：“吾擒住六番，
尚然不服，欲待何时耶
？”获曰：“汝第七次
擒住，吾方倾心归服，
誓不反矣。”孔明曰：
“巢穴已破，吾何虑哉
！”令武士尽去其缚，
叱之曰：“这番擒住，
再若支吾，必不轻恕！”
孟获等抱头鼠窜而去
。

却说败残蛮兵有千余人
，大半中伤而逃，正遇
蛮王孟获。获收了败兵

hai ba người bắt một người, trói
nghiến lại, không ai chạy thoát.
Khổng Minh cười nói: - Thứ quý
kế của các người lừa thế nào
được ta. Người thấy hai lần trước
người trong động bắt đêm nộp, ta
không nỡ giết, tưởng chuyện này
cũng thế, cho nên lại trả hàng, để
giết ta ở trong động này phải
không? Liền quát võ sĩ khám qua
nhiên trong mình người nào cũng
giết một con dao găm rất sắc.
Khổng Minh hỏi Mạnh Hoạch
rằng: - Trước người bảo có đến
tận nhà ngươi mà bắt được
người thì ngươi mới chịu, nay
nghĩ sao? Hoạch thưa: - Chuyện
này thực là tự chúng ta đem thịt
đến miệng hùm chó không phải là
tài của ngươi, chết thì chết chứ ta
vẫn chưa chịu. Khổng Minh nói: -
Ta bắt được người sáu lần rồi,
sao chưa chịu, còn đợi đến bao
giờ? Hoạch nói: - Hết lần thứ bảy
mà lại bắt được nữa thì ta mới
đốc lòng quy phục, thề không
dám làm phản nữa. Khổng Minh
nói: - Sào huyệt của ngươi ta đã
phá hết rồi, còn phải lo gì! Lập
tức sai võ sĩ cởi trói cho Mạnh
Hoạch rồiнат rằng: - Nếu ta tóm
được một lần nữa mà còn nói lôi
thôi thì quyết không tha nữa đâu!
Bạn Mạnh Hoạch lủi thủi trở về.

Khuvorč thuyết bại tàn man binh
hữu thiên dư nhân, đại bán
trung thương nhi đào, chánh
ngô man vương mạnh hoạch.
Hoạch thu liễu bại binh, tâm

Lại nói hơn nghìn quân Man bị
thương mất quá nửa, đang chạy
trốn, gấp được Mạnh Hoạch thu
nhặt quân tàn, trong bụng hơi
mừng, bàn với Đái Lai động chúa

zhong shao xǐ , què yǔ dài lái dòng zhǔ shang yì yue : " wú jin dòng fǔ yǐ bēi shǔ bing suǒ zhàn , jin tóu hé dì an shen ? " dài lái dòng zhǔ yue : " zhǐ yǒu yí guó kě yǐ pò shǔ . " huò xǐ yue : " hé chǔ kě qù ? " dài lái dòng zhǔ yue : " cǐ qù dong nán qí bǎi lǐ , yǒu yí guó , míng wu ge guó . guó zhǔ wù tú gú , shen cháng zhàng èr , bù shí wǔ gǔ , yǐ sheng shé è shòu wèi fàn ; shen yǒu lín jiā , dao jiàn bù néng qin . qí shǒu xià jun shì , ju chuan téng jiǎ ; qí téng sheng yú shan jiàn zhi zhong , pán yú shí bì zhi shàng ; guó rén cǎi qū , jìn yú yóu zhong , bàn nián fang qū chu shài zhi ; shài gan fù jìn , fán shí yú biàn , què cái zào chéng kǎi jiǎ ; chuan zài shen shàng , dù jiang bù chén , jing shuǐ bù shi , dao jiàn jie bù néng rù : yin cǐ hào wéi téng jiǎ jun . jin dà wáng kě wǎng qú zhì . ruò de bǐ xiāng zhù , qín zhu gé liàng rú lì dao pò zhú yě . " mèng huò dà xǐ , suì tóu wu ge guó , lái jiàn wù tú gú . qí dòng wú yǔ shě , jie ju tǔ xué zhì nèi . mèng huò rù dòng , zài bài ai gào qian shì . wù tú gú yue : " wú qǐ běn dòng zhī bing , yǔ rǔ bào chóu . " huò xin rán bài xiè . yú shì wù tú gú huàn liǎng gè lǐng bing fú cháng : yi

，心中稍喜，却与带来洞主商议曰：“吾今洞府已被蜀兵所占，今投何地安身？”带来洞主曰：“止有一国可以破蜀。”获喜曰：“何处可去？”带来洞主曰：“此去东南七百里，有一国，名乌戈国。国主兀突骨，身长丈二，不食五谷，以生蛇恶兽为饭；身有鳞甲，刀箭不能侵。其手下军士，俱穿藤甲；其藤生于山涧之中，盘于石壁之上；国人采取，浸于油中，半年方取出晒之；晒干复浸，凡十余遍，却才造成铠甲；穿在身上，渡江不沉，经水不湿，刀箭皆不能入：因此号为藤甲军。今大王可往求之。若得彼相助，擒诸葛亮如利刀破竹也。”孟获大喜，遂投乌戈国，来见兀突骨。其洞无宇舍，皆居土穴之内。孟获入洞，再拜哀告前事。兀突骨曰：“吾起本洞之兵，与汝报仇

trung sảo hỉ, khước dữ đái lai động chủ thương nghị viết: "Ngô kim động phủ dĩ bị thục binh sở chiêm, kim đầu hà địa an thân?" Đái lai động chủ viết: "Chỉ hữu nhất quốc khả dĩ phá thục." Hoạch hỉ viết: "Hà xứ khâ khứ?" Đái lai động chủ viết: "Thủ khứ đông nam thất bách lǐ, hữu nhất quốc, danh ô qua quốc. Quốc chủ ngột đột cốt, thân trường trưng nhị, bắt thực ngũ cốc, dĩ sinh xà ác thú vi phạm; thân hữu lân giáp, đao tiễn bắt năng xâm. Kì thủ hạ quân sĩ, câu xuyên đằng giáp; kì đằng sinh vu sơn giàn chí trung, bàn vu thạch bích chí thượng; quốc nhân thái thủ, tắm vu du trung, bán niên phương thủ xuất sai chí; sai can phục tắm, phàm thập dư biển, khước tài tạo thành khái giáp; xuyên tại thân thượng, độ giang bất trám, kinh thủy bất thấp, đao tiễn giai bất năng nhập: nhân thủ hào vi đằng giáp quân. Kim đại vương khả vãng cầu chí. Nhược đắc bỉ tương trợ, cầm Gia Cát lượng như lợi đao phá trúc dã." Mạnh hoạch đại hỉ, toại đầu ô qua quốc, lai kiến ngột đột cốt. Kì động vô vũ xá, giai cư thô huyệt chí nội. Mạnh hoạch nhập động, tái bái ai cáo tiền sự. Ngột đột cốt viết: "Ngô khởi bỗn động chi binh, dữ nhữ báo cứu." Hoạch hân nhiên bái tạ. Vu thị ngột đột cốt hoán lưỡng

rắng: - Nay động phủ của ta đã bị quân Thục chiếm mất rồi, biết tìm chỗ nào an thân được? Đái Lai nói: - Chỉ còn một nước, có thể phá được quân Thục. Hoạch mừng lắm, vội hỏi nước nào? Đái Lai nói: - Tụ đây ra phía đông năm bảy trăm dặm, có nước Ô Qua. Vua nước ấy tên là Ngột Đột Cốt, mình dài hai trượng, không ăn thóc gạo, chỉ ăn toàn những giống rắn độc, tên bắn không vào. Quân thủ hạ toàn mặc áo giáp mây. Dây mây mọc ở trong khe núi, leo bám vào vách đá, người xú ý lấy tắm vào trong dầu nửa năm, mới vớt ra phơi khô, phơi rồi lại tắm, hơn mười lượt, rồi đem chế làm áo giáp. Mặc vào mình, lội xuống nước không chìm, tên bắn, dao chém cũng không thấu. Bởi thế, gọi là "quân giáp mây". Đại vương nên đến đây mà cầu, sẽ bắt được Gia Cát Lượng dễ như bốn vậy. Mạnh Hoạch mừng lắm, mới sang tận nước Ô Qua, vào ra mắt Ngột Đột Cốt. Ở đây không có nhà cửa, mọi người ở cả trong hang núi. Mạnh Hoạch vào động, van lạy kêu cầu. Ngột Đột Cốt ưng lời, cắt ba vạn quân giáp mây và sai hai tướng là Sĩ An và Hè Nê, cắt quân kéo về phía đông bắc. Khi đến một con sông gọi là Đào Hoa, hai bên bờ toàn là cây đào, lâu ngày lá rụng xuống nước, người nơi khác uống phải thì chết ngay, chỉ người Ô Qua uống vào lại khỏe

míng tǔ an , yì míng xi ní , qǐ
san wàn bing , jie chuan
téng jiǎ , lí wu ge guó wàng
dong bēi ér lái . xíng zhì yì
jiang , míng táo huá shuǐ ,
liǎng àn yǒu táo shù , lì nián
luò yè yú shuǐ zhōng , ruò
bié guó rén yǐn zhì jìn sǐ , wéi
wu ge guó rén yǐn zhì , bēi
tian jīng shén . wù tú gú bing
zhì táo huá dù kǒu xià zhài ,
yǐ dài shǔ bing .

。”获欣然拜谢。于是兀突骨唤两个领兵俘长：一名土安，一名奚泥，起三万兵，皆穿藤甲，离乌戈国望东北而来。行至一江，名桃花水，两岸有桃树，历年落叶于水中，若别国人饮之尽死，惟乌戈国人饮之，倍添精神。兀突骨兵至桃花渡口下寨，以待蜀兵。

8 què shuo kǒng míng lìng
mán rén shào tàn mèng huò
xiao xí , huí bào yue : " mèng
huò qǐng wu ge guó zhǔ , yǐn
san wàn téng jiǎ jun , xiàn
tún yú táo huá dù kǒu .
mèng huò yòu zài gè fān jù jí
mán bing , bìng lì jù zhàn ."
kǒng míng ting shuo , tí bing
dà jìn , zhí zhì táo huá dù
kǒu . gé àn wàng jiàn mán
bing , bù lèi rén xíng , shèn
shì chǒu è ; yòu wèn tǔ rén ,
yán shuo jí rì táo yè zhèng
luò , shuǐ bù kě yǐn . kǒng
míng tuì wǔ lǐ xià zhài , liù
wèi yán shǒu zhài .

却说孔明令蛮人哨探孟获消息，回报曰：“孟获请乌戈国主，引三万藤甲军，现屯于桃花渡口。孟获又在各番聚集蛮兵，并力拒战。”孔明听说，提兵大进，直至桃花渡口。隔岸望见蛮兵，不类人形，甚是丑恶；又问土人，言说即日桃叶正落，水不可饮。孔明退五里下寨，留魏延守寨。

9 cì rì , wu ge guó zhǔ yǐn yì
biao téng jiǎ jun guò hé lái ,
jin gǔ dà zhèn . wèi yán yǐn

次日，乌戈国主引一彪藤甲军过河来，金鼓大

cá lĩnh binh phu truong: nhất
danh thô an, nhất danh hè nê,
khởi tam vạn binh, giai xuyên
đằng giáp, li ô qua quốc vọng
đông bắc nhi lai. Hành chí nhất
giang, danh đào hoa thủy,
lưỡng ngạn hữu đào thụ, lịch
niên lạc diệp vu thủy trung,
nhược biệt quốc nhân ầm chi
tần tử, duy ô qua quốc nhân ầm
chi, bội thiêm tinh thần. Ngột
đột cốt binh chí đào hoa độ
khẩu hạ trại, dĩ đãi thực binh.

thêm ra, Ngột Đột Cốt sai hạ trại
ở cửa bến đợi quân Thục tới.

Khước thuyết khồng minh lệnh
man nhân tiêu tham mạnh
hoạch tiêu túc, hồi báo viết:
"Mạnh hoạch thỉnh ô qua quốc
chủ, dẫn tam vạn đằng giáp
quân, hiện trâu vu đào hoa độ
khẩu. Mạnh hoạch hựu tại các
phiên tụ tập man binh, tịnh lực
cụ chiến." Khồng minh thính
thuyết, đề binh đại tiến, trực chí
đào hoa độ khẩu. Cách ngạn
vọng kiến man binh, bất loại
nhân hình, thậm thị sửu ác;
hựu vấn thô nhân, ngôn thuyết
túc nhật đào diệp chánh lạc,
thủy bất khả ầm. Khồng minh
thôi ngũ lí hạ trại, lưu ngụy
duyên thủ trại.

Nói về Khổng Minh, sai người đi
đò thám, biết sự thể làm vậy liền
kéo về quân đến thẳng sông Đào
Hoa. Trông sang bờ bên kia, thấy
quân Man mặt mũi kỳ dị, hình thù
quái gở, mới gọi thô dân ra hỏi,
thì họ nói hiện nay lá đào đang
rụng, nước ở đây không sao
uống được. Khổng Minh liền rút
quân lui về năm dặm, để Ngụy
Diên ở lại giữ trại.

Thứ nhât, ô qua quốc chủ dẫn
nhất bưu đằng giáp quân quâ
hà lai, kim cổ đại chấn. Ngụy

Hôm sau, Ngột Đột Cốt dẫn một
toán quân giáp mây qua sông
đánh quân Thục, chiêng trống

bīng chū yíng . mán bīng
juǎn dì ér zhì . shǔ bīng yǐ nǚ
jiàn shè dào téng jiǎ zhī
shàng , jie bù néng tòu , ju
luò yú dì ; dao kǎn qiang cì ,
yì bù néng rù . mán bīng jie
shǐ lì dao gāng chā , shǔ
bīng rú hé dǐ dang , jìn jie bài
zǒu . mán bīng bù gǎn ér huí
. wèi yán fù huí , gǎn dào táo
hua dù kǒu , zhì jiàn mán
bīng dài jiǎ dù shuǐ ér qù ;
nèi yǒu kùn fá zhě , jiāng jiǎ
tuo xià , fàng zài shuǐ miàn ,
yǐ shen zuò qí shàng ér dù .
wèi yán jí huí dà zhài , lái
bǐng kǒng míng , xì yán qí
shì . kǒng míng qǐng lǚ kāi
bìng tǔ rén wèn zhī . kāi yue
: "mǒu sù wén nán mán
zhōng yǒu yí wu ge guó , wú
rénn lún zhě yě . gèng yǒu
téng jiǎ hù shen , jí qie nán
shang . yòu yǒu táo yè è
shuǐ , běn guó rén yǐn zhì ,
fǎn tian jing shén ; bié guó
rénn yǐn zhī jí sī : rú cǐ mán
fang , zòng shǐ quán shèng ,
yǒu hé yì yan ? bù rú ban shi
zǎo huí ." kǒng míng xiào
yue : "wú fei róng yì dào cǐ ,
qǐ kě biàn qù ! wú míng rì zì
yǒu píng mán zhī cè . " yú
shì lìng zhào yún zhù wèi
yán shǒu zhài , qiè xiū qīng
chu . cì rì , kǒng míng lìng tǔ
rénn yǐn lù , zì chéng xiǎo che
dào táo huà dù kǒu bēi àn
shan pì qù chǔ , biàn guan dì
lǐ . shan xiǎn lǐng jùn zhī chǔ

震。魏延引兵出迎。蛮兵卷地而至。蜀兵以弩箭射到藤甲之上，皆不能透，俱落于地；刀砍枪刺，亦不能入。蛮兵皆使利刀钢叉，蜀兵如何抵当，尽皆败走。蛮兵不赶而回。魏延复回，赶到桃花渡口，只见蛮兵带甲渡水而去；内有困乏者，将甲脱下，放在水面，以身坐其上而渡。魏延急回大寨，来禀孔明，细言其事。孔明请吕凯并土人问之。凯曰：“某素闻南蛮中有一乌戈国，无人伦者也。更有藤甲护身，急切难伤。又有桃叶恶水，本国人饮之，反添精神；别国人饮之即死：如此蛮方，纵使全胜，有何益焉？不如班师早回。”孔明笑曰：“吾非容易到此，岂可便去！吾明日自有平蛮之策。”于是令赵云助魏延守寨，且休轻出。次日，孔明令土人引路，自乘小车到桃花渡口北

duyên dẫn binh xuất nghênh. Man binh quyển địa nhi chí. Thực binh dĩ nỗ tiễn xạ đáo đằng giáp chi thương, giai bất năng thấu, câu lạc vu địa; dao khâm thương thứ, diệc bất năng nhập. Man binh giai sử lợi dao cương xoa, thực binh như hà đầm đương, tần giai bại tầu. Man binh bắt cản nhi hồi. Ngụy duyên phục hồi, cản đáo đào hoa độ khẩu, chỉ kiến man binh đái giáp độ thủy nhi khứ; nội hữu khốn pháp giả, tương giáp thoát hạ, phóng tại thủy diện, dĩ thân tọa kì thương nhi độ. Ngụy duyên cấp hồi đại trại, lai bẩm khổng minh, tê ngôn kì sự. Khổng minh thỉnh lữ khải tịnh thồ nhân vấn chi. Khải viết: "Mỗ tố văn nam man trung hữu nhất ô qua quốc, vô nhân luân giả dã. Canh hữu đằng giáp hộ thân, cấp thiết nan thương. Hữu hữu đào diệp ác thủy, bỗn quốc nhân ảm chi, phản thiêm tinh thần; biệt quốc nhân ảm chi tức tử: như thủ man phương, túng sử toàn thắng, hữu hàn ích yên? Bất như ban sư tảo hồi." Khổng minh tiểu viết: "Ngô dung dị đáo thử, khởi khả tiện khứ! Ngô minh nhật tự hữu bình man chi sách." Vu thị lệnh triệu vân trợ ngụy duyên thủ trại, thả hưu khinh xuất. Thứ nhật, khổng minh lệnh thồ nhân dẫn lộ, tự thừa tiểu xa đáo đào hoa độ khẩu bắc ngạn sơn tích khứ xứ, biến quan địa lí. Sơn

vang trời. Ngụy Diên dẫn quân ra địch. Quân Man kéo ồ đến, quân Thục bắn không thẳng được áo giáp, tên rơi tua tua xuống đất, gươm giáo đâm chém cũng không thấu. Quân Man đều dùng mǎ tầu. Quân Thục không địch nổi, phải bỏ chạy. Quân Man không đuổi theo. Ngụy Diên quay lại đuổi mãi đến bến đò, thấy quân Man mặc cả áo giáp, lội xuống nước bơi đi. Tên nào mệt mỏi lắm thì cởi áo giáp, thả xuống nước, rồi ngồi lên chèo đi. Ngụy Diên vội vàng về trại lớn bẩm với Khổng Minh. Khổng Minh hỏi Lã Khải. Khải thưa rằng: - Tôi vẫn nghe vùng này, có nước Ô Qua, ở đây không có luân lý gì, có áo giáp mây hộ thân, khó lòng phá nổi. Vả lại, có nước lá đào rất độc, thô dân uống vào thì khỏe ra, mà người xứ khác uống phải là chết. Phương Man như thế, dẫu lấy được cũng vô ích, chi bằng rút quân về cho sớm.

Khổng Minh cười, nói: - Ta không phải dễ dàng mà đến được đây, lẽ đâu về ngay được? Ngày mai ta khắc có mèo phá xong. Bèn sai Triệu Văn hiệp sức với Ngụy Diên giữ trại và dặn không nên khinh động. Hôm sau, Khổng Minh ngồi một chiếc xe nhỏ, sai thô dân đưa đường, đến mãi một nơi núi hẻm ở mé bắc bến Đào Hoa, xem xét

, che bù néng xíng , kǒng míng qì che bù xíng . hu dào yi shan , wàng jiàn yi gǔ , xíng rú cháng shé , jie guang qiào shí bì , bìng wú shù mù , zhōng jiān yi tiáo dà lù . kǒng míng wèn tǔ rén yue : " cǐ gǔ hé míng ? " tǔ rén dà yue : " cǐ chǔ míng wèi pán shé gǔ . chu gǔ zé san jiang chéng dà lù , gǔ qián míng tǎ láng diàn . " kǒng míng dà xǐ yue : " cǐ nǎi tian cì wú chéng gong yú cǐ yě ! " suì huí jiù lù , shàng che gui zhài , huàn mǎ dài fēn fù yue : " yǔ rǔ hei yóu guì che shí liàng , xu yòng zhú gan qian tiáo , guì nèi zhì wù , rú cǐ rú cǐ . kě jiang běn bù bìng qù bǎ zhù pán shé gǔ liǎng tóu , yí fǎ ér xíng . yǔ rǔ bàn yuè xiàn , yí qie wán bèi . zhì qì rú cǐ shi shè . tǎng yǒu zǒu lòu , dìng àn jun fǎ . " mǎ dài shòu jì ér qù . yòu huàn zhào yún fēn fù yue : " rǔ qù pán shé gǔ hòu , san jiang dà lù kǒu rú cǐ shǒu bǎ . suǒ yòng zhì wù , kè rì wán bèi . " zhào yún shòu jì ér qù . yòu huàn wèi yán fēn fù yue : " rǔ kě yǐn běn bù bìng qù táo huá dù kǒu xià zhài . rú mán bìng dù shuǐ lái dí , rǔ biàn qì liǎo zhài , wàng bái qí chǔ ér zǒu . xiàn bàn gè yuè nèi , xu yào lián shu shí wǔ zhèn , qì qì gè zhài zhà . ruò shu shí sì zhèn , yě xiù lái jiàn

岸山僻去处，遍观地理。山险岭峻之处，车不能行，孔明弃车步行。忽到一山，望见一谷，形如长蛇，皆光峭石壁，并无树木，中间一条大路。孔明问土人曰：“此谷何名？”土人答曰：“此处名为盘蛇谷。出谷则三江城大路，谷前名塔郎甸。”孔明大喜曰：“此乃天赐吾成功于此也！”遂回旧路，上车归寨，唤马岱分付曰：“与汝黑油柜车十辆，须用竹竿千条，柜内之物，如此如此。可将本部兵去把住盘蛇谷两头，依法而行。与汝半月限，一切完备。至期如此施设。倘有走漏，定按军法。”马岱受计而去。又唤赵云分付曰：“汝去盘蛇谷后，三江大路口如此守把。所用之物，克日完备。”赵云受计而去。又唤魏延分付曰：“汝可引本部兵去桃花渡口下寨。如蛮兵渡水来敌

hiểm lĩnh tuân chi xứ, xa bất năng hành, không minh khí xa bộ hành. Hốt đáo nhất sơn, vọng kiến nhất cốc, hình như trường xà, gai quang tiểu thạch bích, tĩnh vô thụ mộc, trung gian nhất điêu đại lộ. Không minh vấn thô nhân viết: "Thủ cốc hà danh?" Thô nhân đáp viết: "Thủ xứ danh vi bàn xà cốc. Xuất cốc tắc tam giang thành đại lộ, cốc tiền danh tháp lang điện." Không minh đại hỉ viết: "Thủ nãi thiên tú ngô thành công vu thủ dã!" Toại hỉ cựu lộ, thượng xa quy trại, hoán mã đại phân phó viết: "Dữ nhữ hắc du quỹ xa thập lượng, tu dụng trúc can thiền điều, quỹ nội chi vật, như thủ như thử. Khả tương bỗn bộ binh khứ bả trụ bàn xà cốc lưỡng đầu, y pháp nhi hành. Dữ nhữ bán nguyệt hạn, nhất thiết hoàn bị. Chí kì như thử thi thiết. Thủ hữu tẩu lầu, định án quân pháp." Mã đại thụ kế nhi khứ. Hựu hoán triệu vân phân phó viết: "Nhữ khứ bàn xà cốc hậu, tam giang đại lộ khẩu như thử thủ bả. Sở dụng chi vật, khắc nhật hoàn bị." Triệu vân thụ kế nhi khứ. Hựu hoán ngụy duyên phân phó viết: "Nhữ khả dẫn bỗn bộ binh khứ đào hoa độ khẩu hạ trại. Như man binh độ thủy lai địch, nhữ tiện khí liễu trại, vọng bạch kì xử nhữ tẩu. Hạn bán cá nguyệt nội, tu yếu liên thâu thập ngũ trận, khí thất

địa lý. Gặp chỗ núi cao đường hẹp, xe không đi được, Không Minh xuống đi bộ. Chợt đến một trái núi, trông thấy có cửa hang, vòng vèo như hình con rắn dài, hai bên vách đá dựng đứng, không có cây cối, có một con đường cái đi thông ở giữa. Không Minh hỏi: - Hang này gọi là hang gì? Người bản xứ thưa rằng: - Ở đây gọi là hang Bàn Xà, ra khỏi cửa hang tức là con đường lớn thành Tam Giang. Trước hang có một thung lũng gọi là điện Tháp Lang. Không Minh mừng, nói: - Trời cho ta thành công ở chỗ này đây! Bèn theo lối cũ, lên xe về trại, gọi Mã Đại đến dặn rằng: - Ta giao cho ngươi mười cỗ xe hòm sơn đen, phải dùng đến hàng ngàn đóng tre, mở hòm ra cứ y kế mà làm. Lại phải dẫn quân bắn bộ chặn giữ hai đầu hang Bàn Xà, hạn cho ngươi nửa tháng, phải xong đâu vào đấy, và phải giữ gìn cẩn mật, nếu để lộ ra ngoài sẽ trị tội theo quân pháp. Mã Đại lĩnh kế ra đi. Lại gọi Triệu Vân đến dặn rằng: - Người ra phiêu sau hang Bàn Xà, cửa đường Tam Giang, cứ y phép... Mà giữ gìn, nội vật gì dùng đến, phải sắm sẵn trước cho đủ. Triệu Vân lĩnh kế ra đi. Lại gọi Ngụy Diên đến dặn rằng: - Người dẫn quân bắn bộ ra bến Đào Hoa hạ trại. Nếu quân Man qua sông sang đánh thì bỏ trại mà chạy thẳng đến chỗ cắm cờ trắng. Hạn trong nửa tháng phải thua luôn

wǒ . " wèi yán lǐng mìng , xin zhong bù lè , yàng yàng ér qù . kǒng míng yòu huàn zhang yì lìng yǐn yí jun , yi suǒ zhǐ zhī chǔ , zhú lì zhài zhà qù liǎo ; què lìng zhang yí , mǎ zhōng yǐn běn dòng suǒ jiàng qian rén , rú cǐ xíng zhì . gè rén dou yǐ jì ér xíng . què shuo mèng huò yǔ wu ge guó zhǔ wù tú gú yue : " zhu gé liàng duo yǒu qiǎo jì , zhì shì mái fú . jin hòu jiao zhàn , fēn fù san jun : dàn jiàn shan gǔ zhì zhong , lín mù duo chǔ , bù kě qīng jìn . " wù tú gú yue : " dà wáng shuo de yǒu lǐ . wú yǐ zhì dào Zhōng guó rén duo xíng guǐ jì . jin hòu yǐ cǐ yán xíng zhì . wú zài qián miàn qian sha ; rǔ zài bēi hòu jiào dào . " liǎng rén shang yì yǐ dìng . hu bào shǔ bing zài táo hua dù kǒu bēi àn lì qǐ yíng zhài . wù tú gú jí cha èr fú cháng yǐn téng jiā jun dù liǎo hé , lái yǔ shǔ bing jiao zhàn . bù shù gé , wèi yán bài zǒu . mán bing kǒng yǒu mái fú , bù gǎn zì huí . cì rì , wèi yán yòu qù lì liǎo yíng zhài . mán bing shào de , yòu yǐn zhòng jun dù guò hé lái zhàn . yán chu yíng zhì . bù shù gé , yán bài zǒu . mán bing zhui sha shí yú lǐ , jiàn sì xià bìng wú dòng jìng , biàn zài shǔ zhài zhōng tún zhù . cì rì , èr fú cháng qǐng wù tú gú dào

，汝便弃了寨，望白旗处而走。限半个月内，须要连输十五阵，弃七个寨栅。若输十四阵，也休来见我。”魏延领命，心中不乐，怏怏而去。孔明又唤张翼另引一军，依所指之处，筑立寨棚去了；却令张嶷、马忠引本洞所降千人，如此行之。各人都依计而行。却说孟获与乌戈国主兀突骨曰：“诸葛亮多有巧计，只是埋伏。今后交战，分付三军：但见山谷之中，林木多处，不可轻进。”兀突骨曰：“大王说的有理。吾已知道中国人多行诡计。今后依此言行之。吾在前面厮杀；汝在背后教道。”两人商议已定。忽报蜀兵在桃花渡口北岸立起营寨。兀突骨即差二俘长引藤甲军渡了河，来与蜀兵交战。不数合，魏延败走。蛮兵恐有埋伏，不赶自回。次日，魏延又去立了营寨。蛮兵哨

cá trại sách. Nhược thâu thập tứ trận, dã hưu lai kiến ngã." Ngụy duyên linh mệnh, tâm trung bất nhạt, ưởng ưởng nhi khứ. Không minh hưu hoán trương dục lánh dẫn nhất quân, y sở chỉ chi xử, trúc lập trại sách khứ liễu; khước lệnh trương nghi, mǎ trung dẫn bốn động sở hàng thiên nhân, như thử hành chí. Các nhân đồ y kế nhi hành. Khước thuyết mạnh hoạch dữ ô qua quốc chủ ngột đột cốt viết: "Gia Cát lượng đa hữu xảo kế, chỉ thị mai phục. Kim hậu giao chiến, phân phó tam quân: dẫn kiến sơn cốc chí trung, lâm mộc đa xử, bắt khả khinh tiến. "Ngột đột cốt viết: "Đại vương thuyết địch hữu lí. Ngô dĩ tri đáo trung quốc nhân đa hành quỷ kế. Kim hậu y thử ngôn hành chí. Ngô tại tiền diện tư sát; nhữ tại bối hậu giáo đạo." Lưỡng nhân thương nghị dĩ định. Hốt báo thực binh tai đào hoa độ khẩu bắc ngạn lập khởi doanh trại. Ngột đột cốt tức sai nhị phu trường dẫn đằng giáp quân độ liễu hà, lai dữ thực binh giao chiến. Bất số hợp, ngụy duyên bại tẩu. Man binh khủng hữu mai phục, bắt cản tự hồi. Thứ nhặt, ngụy duyên hưu khứ lập liễu doanh trại. Man binh tiểu đắc, hưu dẫn chúng quân độ quá hà lai chiến. Duyên xuất nghênh chi. Bất số hợp, duyên bại tẩu. Man binh truy sát thập dư lí, kiến tú hạ

mười lăm trận, bỏ bầy cái trại, nếu mới thua mười bốn trận, thì chớ đến ra mắt ta vội. Ngụy Diên linh mệnh, trông mặt có dáng không vui tiu nghỉu trở ra. Không Minh lại gọi Trương Dực, sai dẫn một toán quân, cứ trả chỗ nào thì lập trại chỗ ấy. Lại sai Trương Ngực, Mã Trung dẫn chừng nghìn hàng binh, cứ y mẹo mục mà làm. Các tướng ai nấy lĩnh kế kéo đi. Mạnh Hoạch bàn với Ngột Đột Cốt vua Ô Qua rằng: - Gia Cát Lượng thật lầm quỷ kế, nhất là hay dùng quân mai phục. Ta có đánh nhau phải dặn quân sĩ, hễ chỗ nào rùng rú, thì chớ nên khinh tiến. Ngột Đột Cốt nói: - Lời đại vương rất phải, tôi đã biết người Trung Nguyên chỉ tài những mẹo lừa đảo. Từ nay ta phải cẩn thận. Tôi đi trước tiên vào đánh, ngài đi sau trông nom quân sĩ. Hai người bàn định đâu đấy sức thấy quân Thục lập trại bên Đào Hoa. Ngột Đột Cốt lập tức sai hai tướng tú trưởng dẫn quân giáp mây sang đánh nhau với quân Thục. Hai bên giao chiến được một lát, Ngụy Diên thua chạy. Quân Man sợ có mai phục, không dám đuổi theo. Hôm sau, Ngụy Diên lại đi lập doanh trại, quân Man biết tin liền qua sông sang đánh. Diên ra địch, được vài hiệp lại thua chạy. Quân Man đuổi theo hơn mười dặm ngầm xem bốn mặt thấy không có gì, mới đóng quân ở trong trại Thục. Hai tú trưởng mời Ngột Đột

zhài , shuo zhi cǐ shì . wù tú
gú jí yǐn bing dà jìn , jiang
wèi yán zhuī yì zhèn . shǔ
bing jie qì jiǎ pao ge ér zǒu ,
zhì jiàn qián yǒu bái qí . yán
yǐn bài bing , jí ben dào bái
qí chǔ , zǎo yǒu yì zhài , jiù
zhài zhōng tún zhù . wù tú
gú qu bing zhuī zhì , wèi yán
yǐn bing qì zhài ér zǒu . mán
bing de liǎo shǔ zhài . cì rì ,
yòu wàng qián zhuī sha . wèi
yán huí bing jiao zhàn , bù
san gé yòu bài , zhì kàn bái
qí chǔ ér zǒu , yòu yǒu yì
zhài , yán jiù zhài tún zhù . cì
rì , mán bing yòu zhì . yán
luè zhàn yòu zǒu . mán bing
zhàn liǎo shǔ zhài .

得，又引众军渡过河来战。延出迎之。不数合，延败走。蛮兵追杀十余里，见四下并无动静，便在蜀寨中屯住。次日，二俘长请兀突骨到寨，说知此事。兀突骨即引兵大进，将魏延追一阵。蜀兵皆弃甲抛戈而走，只见前有白旗。延引败兵，急奔到白旗处，早有一寨，就寨中屯住。兀突骨驱兵追至，魏延引兵弃寨而走。蛮兵得了蜀寨。次日，又望前追杀。魏延回兵交战，不三合又败，只看白旗处而走，又有一寨，延就寨屯住。次日，蛮兵又至。延略战又走。蛮兵占了蜀寨。

10 huà xiū xù fán , wèi yán qiě
zhàn qiè zǒu , yǐ bài shí wǔ
zhèn , lián qì qì gè yíng zhài .
mán bing dà jìn zhuī sha .
wù tú gú zì zài jun qián pò dí ,
yú lù dàn jiàn lín mù mào
shèng zhì chǔ , biàn bù gǎn
jìn ; què shǐ rén yuǎn wàng ,
guǒ jiàn shù yīn zhì zhong ,
jing qí zhao ? . wù tú gú wèi

话休絮烦，魏延且战且走，已败十五阵，连弃七个营寨。蛮兵大进追杀。兀突骨自在军前破敌，于路但见林木茂盛之处，便不敢进；却使人远望，果见树阴之中，旌旗招飐。兀突骨谓

tinh vô động tĩnh, tiện tại thực trại trung trâu trụ. Thứ nhật, nhị phu trưởng thỉnh ngột đột cốt đáo trại, thuyết tri thủ sự. Ngột đột cốt tức dẫn binh đại tiến, tương ngụ duyên truy nhất trận. Thực binh gai khí giáp phao qua nhi tấu, chỉ kiến tiền hữu bạch kì. Duyên dẫn bại binh, cấp bôn đáo bạch kì xử, tảo hữu nhất trại, tựu trại trung trâu trụ. Ngột đột cốt khu binh truy chí, ngụ duyên dẫn binh khí trại nhi tấu. Man binh đắc liễu thực trại. Thứ nhật, hựu vọng tiền truy sát. Ngụ duyên hồi binh giao chiến, bắt tam hợp hựu bại, chỉ khán bạch kì xử nhi tấu, hựu hữu nhất trại, duyên tựu trại trâu trụ. Thứ nhật, man binh hựu chí. Duyên lược chiến hựu tấu. Man binh chiếm liễu thực trại.

Cốt đến trại, thuật lại công việc. Ngột Đột Cốt dẫn quân tràn lên, đuổi đánh Ngụ Diên một trận nữa, quân Thực bỏ cả giáp, quẳng cả giáo mà chạy. Ngụ Diên cứ trông chỗ nào cắm cờ trắng thì đến, đến nơi, đã có một trại lập sẵn rồi. Diên liền đóng quân ở đó.

Ngột Đột Cốt thúc quân đuổi tràn đến, Diên lại bỏ chạy, quân Man lại chiếm được trại nữa. Hôm sau, quân Man kéo đến, Diên đánh vài ba hiệp lại chạy, cứ về đến chỗ có cắm cờ trắng thì đã có sẵn một trại rồi.

Thoại hưu nhứ phiền, ngụy duyên thả chiến thả tấu, dĩ bại thập ngũ trận, liên khí thất cá doanh trại. Man binh đai tiến truy sát. Ngột đột cốt tự tại quân tiền phá địch, vu lộ đán kién lâm mộc mậu thịnh chi xử, tiện bắt cảm tiền; khước sử nhân viễn vọng, quả kiến thụ âm chi trung, tinh kì chiêu triển.

Diên vừa đánh vừa chạy, trước sau thua luôn mười lăm trận, bỏ mất bảy trại. Ngột Đột Cốt đi đầu, nội chỗ nào có cây cối um tùm, là cho người dò xem, quả nhiên thấy tinh kỳ thấp thoáng trong bóng cây, mới bảo Mạnh Hoạch rằng: - Đại vương nói quân Thực hay dùng kế mai phục, quả nhiên không sai! Mạnh Hoạch cười ầm

mèng huò yue : " guǒ bù chu
dà wáng suǒ liào . " mèng
huò dà xiào yue : " zhu gé
liàng jin fan bèi wú shí pò !
dà wáng lián rì shèng liǎo ta
shí wǔ zhèn , duó liǎo qí gè
yíng zhài , shǔ bing wàng
feng ér zǒu . zhu gé liàng yǐ
shì jì qióng ; zhī cǐ yí jìn , dà
shì dìng yǐ ! " wù tú gú dà xǐ ,
suì bù yǐ shǔ bing wèi niàn .
zhì dì shí liù rì , wèi yán yǐn
bài cán bing , lái yǔ téng jiǎ
jun duì dí , wù tú gú qí xiàng
dang xian , tóu dài rì yuè
láng xu mào , shen pi jin chū
ying luò , liǎng lè xià lù chu
sheng lín jiǎ , yǎn mù zhong
wéi yǒu guāng máng , shǒu
zhǐ wèi yán dà mà . yán bo
mǎ biàn zǒu . hòu miàn mán
bing dà jìn . wèi yán yǐn bing
zhuǎn guò liǎo pán shé gǔ ,
wàng bái qí ér zǒu . wù tú gú
tǒng yǐn bing zhòng , suí hòu
zhuī sha . wù tú gú wàng jiàn
shan shàng bìng wú cǎo mù
, liào wú mái fú , fàng xin
zhuī sha . gǎn dào gǔ zhōng
, jiàn shù shí liàng hei yóu
guì che zài dang lù . mán
bing bào yue : " cǐ shì shǔ
bing yùn liáng dào lù , yin dà
wáng bing zhì , piě xià liáng
che ér zǒu . " wù tú gú dà xǐ ,
cui bing zhuī gǎn . jiang chu
gǔ kǒu , bù jiàn shǔ bing ,
zhì jiàn héng mù luàn shí
gǔn xià , lěi duàn gǔ kǒu .
wù tú gú lìng bing kai lù ér

孟获曰：“果不出大王所料。”孟获大笑曰：“诸葛亮今番被吾识破！大王连日胜了他十五阵，夺了七个营寨，蜀兵望风而走。诸葛亮已是计穷；只此一进，大事定矣！”兀突骨大喜，遂不以蜀兵为念。至第十六日，魏延引败残兵，来与藤甲军对敌，兀突骨骑象当先，头戴日月狼须帽，身披金珠缨络，两肋下露出生鳞甲，眼中微有光芒，手指魏延大骂。延拔马便走。后面蛮兵大进。魏延引兵转过了盘蛇谷，望白旗而走。兀突骨统引兵众，随后追杀。兀突骨望见山上并无草木，料无埋伏，放心追杀。赶到谷中，见数十辆黑油柜车在当路。蛮兵报曰：“此是蜀兵运粮道路，因大王兵至，撇下粮车而走。”兀突骨大喜，催兵追赶。将出谷口，不见蜀兵，只见横木乱石滚下，垒断

Ngột đột cốt vị mạnh hoạch viết: "Quả bất xuất đại vương sở liệu." Mạnh hoạch đại tiêu viết: "Gia Cát lượng kim phiêu bị ngô thức phá! Đại vương liên nhật thắng liễu tha thập ngũ trận, đoạt liễu thất cá doanh trại, thực binh vọng phong nhi tẩu. Gia Cát lượng dĩ thi kế cùng; chỉ thủ nhất tiến, đại sự định hĩ!" Ngột đột cốt đại hỉ, toại bất dĩ thực binh vi niệm. Chí đệ thập lục nhật, ngụy duyên dẫn bại tàn binh, lai dữ đằng giáp quân đối địch, ngột đột cốt ky tượng đương tiên, đầu đái nhật nguyệt lang tu mạo, thân phi kim châu anh lạc, lưỡng lặc hạ lộ xuất sinh lân giáp, nhẫn mục trung vi hữu quang mang, thủ chỉ ngụy duyên đại mạ. Duyên bát mã tiện tẩu. Hậu diện man binh đại tiến. Ngụy duyên dẫn binh chuyển quá liễu bàn xà cốc, vọng bạch kì nhi tẩu. Ngột đột cốt thống dẫn binh chúng, tùy hậu truy sát. Ngột đột cốt vọng kiến sơn thượng tịnh vô thảo mộc, liễu vô mai phục, phóng tâm truy sát. Cản đáo cốc trung, kiến số thập lượng hắc du quỹ xa tại đương lộ. Man binh báo viết: "Thủ thị thực binh vận lương đạo lộ, nhân đại vương binh chí, phiết hạ lương xa nhi tẩu." Ngột đột cốt đại hỉ, thối binh truy cản. Tương xuất cốc khẩu, bắt kiến thực binh, chỉ kiến hoành mộc loạn thạch cỗn hạ, lũy đoạn cốc khẩu.

lên, mà rằng: - Phen này Gia Cát Lượng bị ta biết rõ mèo rồi. Đại vương mấy bữa nay được luôn mười lăm trận, cướp được bảy trại, quân Thục nghe tiếng gió đã phải chạy, thế thì đủ biết Gia Cát Lượng sức đã kiệt rồi, ta chỉ đánh một trận nữa là xong việc. Ngột Đột Cốt mừng lắm không coi quân Thục ra mùi gì nữa. Đến hôm thứ mười sáu, Ngụy Diên dẫn tàn quân lại chống nhau với quân giáp mây. Ngột Đột Cốt cưỡi voi trắng đi trước, đầu đội mũ nhật nguyệt, mình mặc áo kim châu, mai vây dưới nách lộ cả ra ngoài, mắt nháp nhánh như ánh chớp, trò tay sang Ngụy Diên mà mắng. Ngụy Diên liền quay ngựa chạy. Quân Man kéo bùa sang đuổi đánh. Diên dẫn quân chạy vào trong hang Bàn Xà. Ngột Đột Cốt thúc quân đến cửa hang, trông lên núi đá tro bụi chắc không có mai phục mới vững dạ đuổi theo. Vào đến trong hang, thấy có hơn mười cỗ xe sơn đen chất ở giữa đường đi. Quân Man bảo rằng: - Đây hẳn là đường vận lương của quân Thục, nhân thấy quân đại vương đến đây, cho nên bỏ cả xe lương mà chạy. Ngột Đột Cốt mừng lắm thúc quân cầm cỗ đuổi miết. Khi gần ra khỏi cửa hang, thì không thấy quân Thục đâu, chỉ có đá gỗ chồng chất ngổn ngang lấp cả lối đi. Ngột Đột Cốt sai quân dọn đường. Bỗng nhiên, các cỗ xe phía trước mặt, toàn chứa củi khô cỏ ráo, lửa ở

jìn , hu jiàn qián miàn dà
xiǎo che liàng , zhuang zài
gān chái , jìn jie huǒ qǐ . wù
tú gú máng jiào tuì bing , zhí
wén hòu jun fa hǎn , bào
shuo gǔ kǒu yǐ bèi gān chái
lěi duàn , che Zhōng yuán lái
jie shì huǒ yào , yí qí shao
zhe . wù tú gú jiàn wú cǎo
mù , xin cháng bù huang ,
líng xún lù ér zǒu . zhí jiàn
shan shàng liǎng biān luàn
diu huǒ bǎ , huǒ bǎ dào chǔ
, dì Zhōng yào xiàn jie zhe ,
jiù dì fei qǐ tiè pào . mǎn gǔ
zhong huǒ guāng luàn wǔ ,
dàn féng téng jiǎ , wú yǒu bù
zhe . jiāng wù tú gú bìng san
wàn téng jiǎ jun , shao de hù
xiāng yōng bào , sǐ yú pán
shé gǔ zhong . kǒng míng
zài shan shàng wǎng xià kàn
shí , zhí jiàn mán bing bēi
huǒ shao de shen quán shu
tuǐ , dà bàn bēi tiè pào dǎ dī
tóu liǎn fěn suí , jie sǐ yú gǔ
zhong , chòu bù kě wén .
kǒng míng chuí lèi ér tàn yue
: " wú sui yǒu gōng yú shè jì
, bì sǔn shòu yǐ ! " zuǒ yòu
jiàng shì , wú bù gǎn tàn .

11 què shuo mèng huò zài zhài
zhong , zhèng wàng mán
bing huí bào . hu rán qian yú
réni xiào bài yú zhài qián ,
yán shuo : " wu ge guó bing

谷口。兀突骨令兵开路而进，忽见前面大小车辆，装载干柴，尽皆火起。兀突骨忙教退兵，只闻后军发喊，报说谷口已被干柴垒断，车中原来皆是火药，一齐烧着。兀突骨见无草木，心尚不慌，令寻路而走。只见山上两边乱丢火把，火把到处，地中药线皆着，就地飞起铁炮。满谷中火光乱舞，但逢藤甲，无有不着。将兀突骨并三万藤甲军，烧得互相拥抱，死于盘蛇谷中。孔明在山上往下看时，只见蛮兵被火烧的伸拳舒腿，大半被铁炮打的头脸粉碎，皆死于谷中，臭不可闻。孔明垂泪而叹曰：“吾虽有功于社稷，必损寿矣！”左右将士，无不感叹。

却说孟获在寨中，正望蛮兵回报。忽然千余人笑拜于寨前，言说：“乌戈国兵与蜀兵大战，

Ngột đột cốt lệnh binh khai lộ
nhi tiến, hốt kiến tiền diện đại
tiểu xa lượng, trang tái can sai
tǎn giai hỏa khởi. Ngột đột cốt
mang giáo thối binh, chỉ văn
hậu quân phát hảm, báo thuyết
cốc khẩu dĩ bị can sai lũy đoạn,
xa trung nguyên lai giai thị hỏa
được, nhất tề thiêu trú. Ngột
đột cốt kiến vô thảo mộc, tâm
thương bắt hoảng, lệnh tầm lộ
nhi tẩu. Chỉ kiến sơn thương
lưỡng biên loạn đâu hỏa bả,
hỏa bả đáo xử, địa trung được
tuyến giai trú, tựu địa phi khởi
thiết pháo. Mãn cốc trung hỏa
quang loạn vũ, đán phùng đằng
giáp, vô hữu bắt trú. Tương
ngột đột cốt tịnh tam vạn đằng
giáp quân, thiêu đắc hổ tương
ủng bão, tử vu bàn xà cốc
trung. Khổng minh tại sơn
thương vãng hạ khán thời, chỉ
kiến man binh bị hỏa thiêu đích
thân quyền thư thối, đại bán bị
thiết pháo đả đích đầu liệm
phán toái, giai tử vu cốc trung,
xú bắt khà văn. Khổng minh
thùy lệ nhi thán viết: "Ngô tuy
hữu công vu xă tắc, tất tồn thọ
hǐ!" Tả hữu tướng sĩ, vô bất
cảm thán.

Khước thuyết mạnh hoạch tại
trại trung, chánh vọng man binh
hồi báo. Hốt nhiên thiên dư
nhân tiểu bái vu trại tiền, ngôn
thuyết: "Ô qua quốc binh dữ

đâu bốc cháy đúng đúng. Ngột
Đột Cốt vội vàng rút quân về, lại
thấy hậu quân nhốn nháo cả lên,
nói cửa hang đằng sau cũng bị
củi cỏ chặn lắp cả rồi, trong củi
toàn là thuốc súng nổ tung.
Ngột Đột Cốt thấy không có cây
cối gì, còn hơi vững dạ, sai tìm
đường chạy. Bỗng đâu lửa ở hai
bên sườn núi ném ra, lửa bay
đến đâu, địa lôi ở dưới đất nổ
tung đến đấy. Trong hang đỏ rực
toute lửa, hơi lép vào áo giáp
mây là cháy. Ngột Đột Cốt và ba
vạn quân ôm nhau chết thui cả
trong Bàn Xà. Khổng Minh ngồi
trên núi trông xuống, thấy quân
Man bị đốt, kẻ thì co quắp, người
thì quắn quại, quá nửa bị pháo
đạn bắn, vỡ đầu, sứt má, xương
thì tan tành, chết rụi trong hang,
mùi khét lẹt bốc lên không sao
chịu được. Khổng Minh úa nước
mắt, than rằng: - Ta tuy có công
với nước, nhưng sẽ chắc tồn thọ!
Tướng sĩ ai lấy đều thương cảm.

Khi ấy Mạnh Hoạch đang ngồi
trong trại, mong đợi tin tức, bỗng
thấy hơn nghìn quân Man, reo
mừng lạy ở trước trại nói rằng: -
Quân Ô Qua đánh nhau với quân

yǔ shǔ bing dà zhàn , jiang
zhu gé liàng wéi zài pán shé
gǔ zhong liǎo . tè qǐng dà
wáng qián qù jie yìng . wǒ
děng jie shì běn dòng zhī rén
, bù de yǐ ér jiàng shǔ ; jin
zhì dà wáng qián dào , tè lái
zhù zhàn . " mèng huò dà xǐ
, jí yǐn zong dǎng bìng suō jù
fan rén , lián yè shàng mǎ ;
jiù lìng mán bing yǐn lù . fang
dào pán shé gǔ shí , zhì jiàn
huǒ guāng shèn qǐ , chòu qì
nán wén . huò zhì zhòng jì ,
jí tuì bing shí , zuǒ bian
zhang yí , yòu bian mǎ
zhong , liǎng lù jun sha chu .
huò fang yù dǐ dí , yi sheng
hǎn qǐ , mán bing Zhōng Dà
bàn jie shì shǔ bing , jiang
mán wáng zong dǎng bìng jù
jí de fan rén , jìn jie qín liǎo .
mèng huò pǐ mǎ sha chu
chóng wéi , wàng shan jìng
ér zǒu .

12 zhèng zǒu zhì xiàn , jiàn
shan ao lǐ yí cù rén mǎ ,
yǒng chu yí liàng xiǎo che ;
che zhong duan zuò yí rén ,
lún jin yǔ shàn , shen yi dào
páo , nǎi kǒng míng yě .
kǒng míng dà hè yue : " fǎn
zéi mèng huò ! jin fan rú hé ?
" huò jí huí mǎ zǒu . páng
bian shǎn guò yí jiang , lán
zhù qù lù , nǎi shì mǎ dài .
mèng huò cuò shǒu bù jí ,
bèi mǎ dài shēng qín huó
zhuo liǎo . cǐ shí wáng píng ,

将诸葛亮围在盘蛇谷中了。特请大王前去接应。我等皆是本洞之人，不得已而降蜀；今知大王前到，特来助战。”孟获大喜，即引宗党并所聚番人，连夜上马；就令蛮兵引路。方到盘蛇谷时，只见火光甚起，臭气难闻。获知中计，急退兵时，左边张嶷，右边马忠，两路军杀出。获方欲抵敌，一声喊起，蛮兵中大半皆是蜀兵，将蛮王宗党并聚集的番人，尽皆擒了。孟获匹马杀出重围，望山径而走。

正走之间，见山凹里一簇人马，拥出一辆小车；车中端坐一人，纶巾羽扇，身衣道袍，乃孔明也。孔明大喝曰：“反贼孟获！今番如何？”获急回马走。旁边闪过一将，拦住去路，乃是马岱。孟获措手不及，被马岱生擒活捉了。

thực binh đại chiến, tương Gia Cát lượng vi tại bàn xà cốc trung liễu. Đặc thỉnh đại vương tiền khứ tiếp ứng. Ngã đẳng giai thị bỗn động chi nhân, bắt đắc dĩ nhi hàng thực; kim tri đại vương tiền đáo, đặc lai trợ chiến." Mạnh hoạch đại hỉ, tức dẫn tông đảng tịnh sở tự phiên nhân, liên dạ thượng mã; tựu lệnh man binh dẫn lộ. Phương đáo bàn xà cốc thời, chỉ kiến hỏa quang thậm khởi, xú khí nan văn. Hoạch tri trúng kế, cấp thối binh thời, tả biên trương nghi, hữu biên mã trung, lưỡng lộ quân sát xuất. Hoạch phương dục để địch, nhất thanh hảm khởi, man binh trung đại bán giai thị thực binh, tương man vương tông đảng tịnh tụ tập đích phiên nhân, tần giai cầm liễu. Mạnh hoạch thất mã sát xuất trọng vi, vọng sơn kính nhi tầu.

Chánh tầu chi gian, kiến sơn ao lǐ nhứt thốc nhân mã, ủng xuất nhứt lượng tiểu xa; xa trung doan tọa nhứt nhân, luân cân vũ phiến, thân y đạo bào, nái khồng minh dã. Khồng minh đại hát viết: "Phản tặc mạnh hoạch! Kim phiên như hà?" Hoạch cấp hồi mã tầu. Bàng biên thiểm quá nhứt tương, lan trụ khứ lộ, nái thị mã đại. Mạnh hoạch thủ bắt cập, bị mã đại sinh cầm hoạt tróc liễu. Thủ thời vương bình, trương dục dĩ dẫn nhất

Thục to lăm, đang vây được Gia Cát Lượng ở trong hang Bàn Xà, xin mời đại vương đến tiếp ứng. Chúng tôi là người bản động, bắt đắc dĩ phải hàng Thục, nay nghe đại vương ở đây, nên đến đánh giúp. Mạnh Hoạch mừng rõ, lập tức dẫn bọn tông đảng và quân Phiên kéo đi, sai quân Man đưa đường đến hang Bàn Xà. Gần đến nơi, thấy lửa sáng rùng rợn, Hoạch biết mắc mèo, vội vàng rút về, thì đã thấy Trương Ngực, Mã Trung hai mặt đồ ra. Hoạch toan xông vào đánh, bỗng đâu trong đám quân Man có tiếng reo ầm ầm, té ra trong đám này già nửa là quân Thục, ăn mặc giả làm quân Man, bắt gọn cả bọn tông đảng và quân Phiên trói lại. Mạnh Hoạch còn trơ một mình, một ngựa, thoát được ra ngoài, nhầm theo con đường tắt trong núi mà chạy.

Đang chạy, lại gặp một toán quân xúm xít đầy một cái xe. Trong xe có một người ngồi chỉnh chệ, đầu đội khăn lụt, tay cầm quạt lông, chính là Khổng Minh. Khổng Minh quát lên rằng: - Phản tặc Mạnh Hoạch, phen này nghĩ sao? Hoạch vội quát ngựa chạy. Bên cạnh, một tướng xông ra chặn đường, té ra là Mã Đại. Hoạch trở tay không kịp bị Đại bắt sống. Böyle giờ, bọn Vương Bình, Trương Dực đã dẫn quân sấn vào trong trại Man, bắt nàng

zhang yì yǐ yǐn yi jun gǎn
dào mán zhài zhong , jiang
zhù róng fu rén bìng yì yìng
lǎo xiǎo jie huó zhuo ér lái .

- 13 kǒng míng guī dào zhài zhong , shèng zhàng ér zuò , wèi zhòng jiang yue : " wú jin cǐ jì , bù de yǐ ér yòng zhì , dà sǔn yin dé . wǒ liào dí rén bì suàn wú yú lín mù duo chǔ mái fú , wú què kong shè jīng qí , shí wú bing mǎ , yí qí xin yě . wú lìng wéi wén cháng lián shu shí wǔ zhèn zhě , jian qí xin yě . wú jiàn pán shé gǔ zhě yí tiáo lù , liǎng bì xiāng jie shì guang shí , bìng wú shù mù , xià miàn dou shì sha tǔ , yīn lìng mǎ dài jiāng hei yóu guì an pái yú gǔ zhōng , che zhōng yóu guì nèi , jie shì yù xiān zào xià de huǒ pào , míng yue ? dì léi ? , yí pào zhōng zàng lè pào , san shí bù mái zhì , zhōng yòng zhú gān tong jié , yǐ yǐn yào xiàn ; cái yǐ fa dòng , shan sǔn shí liè . wú yòu lìng zhào zì lóng yù bēi cǎo che , an pái yú gǔ zhōng . yòu yú shan shàng zhǔn bèi dà mù luàn shí . què lìng wèi yán zhuàn wù tú gú bìng téng jiā jun rù gǔ , fàng chu wèi yán , jí duàn qí lù , suí hòu fén zhì . wú wén :? lì yú shuǐ zhě bì bù lì yú

此时王平、张翼已引一军赶到蛮寨中，将祝融夫人并一应老小皆活捉而来。

孔明归到寨中，升帐而坐，谓众将曰：“吾今此计，不得已而用之，大损阴德。我料敌人必算吾于林木多处埋伏，吾却空设旌旗，实无兵马，疑其心也。吾令魏文长连输十五阵者，坚其心也。吾见盘蛇谷止一条路，两壁厢皆是光石，并无树木，下面都是沙土，因令马岱将黑油柜安排于谷中，车中油柜内，皆是预先造下的火炮，名曰‘地雷’，一炮中藏九炮，三十步埋之，中用竹竿通节，以引药线；才一发动，山损石裂。吾又令赵子龙预备草车，安排于谷中。又于山上准备大木乱石。却令魏延赚兀突骨并藤甲军入谷，放出魏延，即断其路，随后焚之。吾闻：‘利于

quân cản đáo man trại trung, tương chúc dung phu nhân tịnh nhất ứng lão tiểu giai hoạt tróc nhi lai.

Chúc Dong và cả nhà Mạnh Hoạch già trẻ lớn bé điệu đi.

Khổng Minh quy đáo trại trung, thẳng trường nhi tọa, vị chúng tướng viết: "Ngô kim thử kế, bắt đắc dĩ nhi dụng chi, đại tồn âm đức. Ngã liêu địch nhân tất toán ngô vu lâm mộc đa xử mai phục, ngô khước không thiết tinh kì, thật vô binh mã, nghi kì tâm dã. Ngô lệnh ngụy văn trường liên thâu thập ngũ trận giả, kiên kì tâm dã. Ngô kiến bàn xà cốc chỉ nhát điều lộ, lưỡng bích sương giai thị quang thạch, tịnh vô thụ mộc, hạ diện đô thi sa thổ, nhân lệnh mã đại tương hắc du quỹ an bài vu cốc trung, xa trung du quỹ nội, giai thị dự tiên tạo hạ đích hỏa pháo, danh viết 'Địa Lôi', nhát pháo trung tang cửu pháo, tam thập bộ mai chi, trung dụng trúc can thông tiết, dĩ dẫn được tuyển; tài nhát phát động, sơn tổn thạch liệt. Ngô hựu lệnh triệu tử long dự bị thảo xa, an bài vu cốc trung. Hựu vu sơn thượng chuẩn bị đại mộc loạn thạch. Khước lệnh ngụy duyên trám ngột đột cốt tịnh đằng giáp quân nhập cốc, phóng xuất ngụy duyên, tức đoạn kì lộ, tùy hậu phản chi. Ngô văn: 'Lợi Vu Thủy Giả Tắt Bắt Lợi Vu Hỏa.'

huǒ .? téng jiǎ sui dao jiàn bù néng rù , nǎi yóu jìn zhí wù , jiàn huǒ bì zhe . mán bing rú cǐ wán pì , fei huǒ gong an néng qǔ shèng ? shǐ wu ge guó zhi rén bù liù zhǒng lèi zhě , shì wú zhì dà zuì yě ! " zhòng jiang bài fú yue : " chéng xiāng tian jī , guǐ shén mò cè yě ! " kǒng míng lìng ya guò mèng huò lái . mèng huò guì yú zhàng xià . kǒng míng lìng qù qí fú , jiào qiè zài bié zhàng yǔ jiǔ shí ya jīng . kǒng míng huàn guǎn jiǔ shí guan zhì zuò tà qián , rú cǐ rú cǐ , fēn fù ér qù . què shuo mèng huò yǔ zhù róng fu rén bìng mèng you , dài lái dòng zhǔ , yí qie zong dǎng zài bié zhàng yǐn jiǔ . hu yí rén rén zhàng wèi mèng huò yue : " chéng xiàng miàn xiū , bù yù yǔ gong xiāng jiàn . tè lìng wǒ lái fàng gong huí qù , zài zhao rén mǎ lái jué shèng fù . gong jin kě sù qù . " mèng huò chuí lèi yán yue : " qí qín qí zòng , zì gǔ wèi cháng yǒu yě . wú sui huà wài zhì rén , pō zhì lǐ yì , zhí rú cǐ wú xiù chǐ hu ? " suì tòng xiong dì qì zì zong dǎng rén děng , jie pú fú guì yú zhàng xià , ròu tǎn xiè zuì yue : " chéng xiāng tian wei , nán rén bù fù fǎn yǐ ! " kǒng míng yue : " gong jin fú hu ? " huò qì xiè yue : " mǒu zì zì sun sun jie

水者必不利于火。' 藤甲虽刀箭不能入，乃油浸之物，见火必着。蛮兵如此顽皮，非火攻安能取胜？使乌戈国之人不留种类者，是吾之大罪也！”众将拜伏曰：“丞相天机，鬼神莫测也！”孔明令押过孟获来。孟获跪于帐下。孔明令去其缚，教且在别帐与酒食压惊。孔明唤管酒食官至坐榻前，如此如此，分付而去。却说孟获与祝融夫人并孟优、带来洞主、一切宗党在别帐饮酒。忽一人入人帐谓孟获曰：“丞相面羞，不欲与公相见。特令我来放公回去，再招人马来决胜负。公今可速去。”孟获垂泪言曰：“七擒七纵，自古未尝有也。吾虽化外之人，颇知礼义，直如此无羞耻乎？”遂同兄弟妻子宗党人等，皆匍匐跪于帐下，肉袒谢罪曰：“丞相天威，南人不复反矣！”孔明曰：“

đẳng giáp tuy đao tiễn bất năng nhập, nǎi du tẩm chi vật, kiên hỏa tất trú. Man binh như thử ngoan bì, phi hỏa công an năng thủ thắng? Sử ô qua quốc chi nhân bắt lưu chủng loại giả, thí ngô chi đại tội dã! "Chúng tướng bái phục viết: "Thừa tướng thiên cơ, quỷ thần mạc trắc dã!" Khổng minh lệnh áp quá mạnh hoạch lai. Mạnh hoạch quy vu trưởng hạ. Khổng minh lệnh khứ kì phược, giáo thả tại biệt trưởng dữ tửu thực áp kinh. Khổng minh hoán quản tửu thực quan chí tọa tháp tiền, như thử như thử, phân phó nhí khứ. Khuốc thuyết mạnh hoạch dữ chúc dung phu nhân tịnh mạnh ưu, đái lai động chủ, nhất thiết tông đẳng tại biệt trưởng ảm tửu. Hốt nhất nhân nhân trưởng vị mạnh hoạch viết: "Thừa tướng diện tu, bất dục dữ công tương kiến. Đặc lệnh ngã lai phóng công hồi khứ, tái chiêu nhân mã lai quyết thắng phụ. Công kim khả tốc khứ." Mạnh hoạch thùy lệ ngôn viết: "Thất cầm thất túng, tự cổ vị thường hữu dã. Ngô tuy hóa ngoại chi nhân, pha tri lễ nghĩa, trực như thử vô tu sĩ hò?" Toại đồng huynh đệ thê tử tông đẳng nhân đẳng, gai bò bặc quy vu trưởng hạ, nhục đản tạ tội viết: "Thừa tướng thiên uy, nam nhân bắt phục phản hĩ!" Khổng minh viết: "Công kim phục hò?" Hoạch khắp tạ viết:

dầu, hẽ gặp lửa là cháy. Quân Man ngang ngạnh như thế, phi hỏa công thì đánh làm sao được! Nhưng để cho người Ô Qua chết hết cả giống, đó thực là tội lớn của ta. Các tướng bái phục nói: - Thừa tướng mưu kế, quỷ thần cũng không biết đâu mà lường! Khổng Minh sai giải Mạnh Hoạch vào. Hoạch quì dưới trưởng. Khổng Minh sai cởi trói cho Hoạch, dẫn ra chỗ khác ăn uống cho hoàn hồn. Rồi gọi người bếp vào, dặn nhỏ vài câu, như thế... Như thế... Mạnh Hoạch, Chúc Dong phu nhân, Mạnh Ưu, Đái Lai động chúa và cả bọn tông đẳng đang ăn uống, chợt có một người vào báo với Mạnh Hoạch rằng: - Thừa tướng xấu hổ không muốn trông thấy mặt ông, nên sai tôi đến tha ông về, để thu nhặt quân mã quyết một trận thắng phụ, ông nên đi ngay. Mạnh Hoạch khóc, nói: - Từ xưa đến nay, chưa có ai đánh giặc, bảy lần bắt được mà bảy lần tha bao giờ. Tôi tuy là người mọi rợ, cũng hiểu chút đôi chút lễ nghĩa, có đâu mà lại mặt dày mãi thế được! Nói đoạn dắt díu vợ con, anh em, họ hàng, cởi trần ra khùm núm vào quì cả dưới trưởng, tạ tội rằng: - Thừa tướng thực là thiên oai, người phương nam tôi không dám làm phản nữa! Khổng Minh nói: - Ông nay đã chịu rồi à? Mạnh Hoạch khóc, nói: - Con con cháu cháu tôi cũng được đội ơn sinh thành thừa tướng, dám đâu

gǎn fù zài sheng chéng zhì
en , an de bù fú ! " kǒng
míng nǎi qǐng mèng huò
shàng zhàng , shè yàn qìng
hè , jiù lìng yǒng wèi dòng
zhǔ . suǒ duó zhì dì , jìn jie
tuì huán . mèng huò zong
dǎng jí zhu mán bìng , wú bù
gǎn dài , jie xīn rán tiào yuè
ér qù . hòu rén yǒu shi zàn
kǒng míng yue : " yǔ shàn
lún jin yǒng bì chuáng , qí
qín miào cè zhì mán wáng .
zhì jin qì dòng chuán wei dé ,
wèi xuǎn gao yuán lì miào
táng . "

公今服乎？”获泣谢曰：“某子子孙皆感覆载生成之恩，安得不服！”孔明乃请孟获上帐，设宴庆贺，就令永为洞主。所夺之地，尽皆退还。孟获宗党及诸蛮兵，无不感戴，皆欣然跳跃而去。后人有诗赞孔明曰：“羽扇纶巾拥碧幢，七擒妙策制蛮王。至今溪洞传威德，为选高原立庙堂。”

14 cháng shǐ fèi ? rù jiàn yue : " jin chéng xiāng qīn tí shì zú , shen rù bù máo , shou fú mán fang ; mù jin mán wáng jì yǐ guī fú , hé bù zhì guan lì , yǔ mèng huò yì tòng shǒu zhì ? " kǒng míng yue : " rú cǐ yǒu san bù yì : liù wài rén zé dang liù bing , bing wú suǒ shí , yi bù yì yě ; mán rén shang pò , fù xiong sǐ wáng , liù wài rén ér bù liù bing , bì chéng huò huàn , èr bù yì yě ; mán rén léi yǒu fèi sha zhì zuì , zì yǒu xián yí , liù wài rén zhong bù xiāng xìn , san bù yì yě . jin wú bù liù rén , bù yùn liáng , yǔ xiāng ān yú wú shì ér yǐ . " zhòng rén jìn fú . yú shì mán fang jie gǎn kǒng míng en dé

长史费袆入谏曰：“今丞相亲提士卒，深入不毛，收服蛮方；目今蛮王既已归服，何不置官吏，与孟获一同守之？”孔明曰：“如此有三不易：留外人则当留兵，兵无所食，一不易也；蛮人伤破，父兄死亡，留外人而不留兵，必成祸患，二不易也；蛮人累有废杀之罪，自有嫌疑，留外人终不相信，三不易也。今吾不留人，不运粮，与相安于无事而已。”众人尽服

"Mỗ tử tử tôn tôn giai cảm phúc tái sinh thành chi ân, an đắc bất phục!" Khổng minh nãi thỉnh mạnh hoạch thương trướng, thiết yến khánh hạ, tựu lệnh vĩnh vi động chủ. Sở đoạt chí địa, tần giai thối hoàn. Mạnh hoạch tông đảng cập chư man binh, vô bất cảm đái, giai hân nhiên khiêu được nhi khứ. Hậu nhân hữu thi tán khổng minh viết: "Vũ phiến luận cân ứng bích tràng, thất cầm diệu sách chế man vương. Chí kim khê động truyền uy đức, vi tuyển cao nguyên lập miếu đường."

không phục. Khổng Minh mời Mạnh Hoạch lên trướng, mở tiệc yến ăn mừng, rồi lại cho làm chúa các động như trước. Lại trả lại cho Mạnh Hoạch tất cả đất đai đã chiếm được. Mạnh Hoạch và tông đảng cùng quân Man, ai này đều đội ơn, mừng rỡ, khoa chân múa tay. Đời sau có thơ khen Khổng Minh rằng: Quạt lông, khăn lượn, ngọn cờ vàng, Mưu mẹo cao sâu, phục chúa Man, Khe động nay còn nhở đức trạch, Nghìn thu hương hỏa đỉnh cao cường.

Trường sử Phí Vĩ vào can rằng: - Thừa tướng thân cầm binh mã, vào sâu đất bắt mao này, đã hàng phục được vua Man rồi, sao không đặt quan lại, để cùng với Mạnh Hoạch cai trị có được không? Khổng Minh nói: - Nếu như thế, sẽ có ba điều khó: Một là để quan ở lại, tất phải để quân, quân sẽ không có gì ăn, hai là xứ Man này tàn phá, chết hại rất nhiều, để quan mà không để quân tất sinh vạ, ba là người rợ thường giết lẫn nhau, mang lòng ngờ vực, để quan ở lại tất cũng không tin nhau. Nay ta không phải để người, mà cũng phải vận lương, đôi bên cùng yên ổn, không rắc rối gì, chẳng hay hơn ư? Ai cũng chịu là phải. Bởi thế, quân Man cảm ơn đức, mới lập

Quan trường sử Phí Vĩ vào can rằng: - Thừa tướng thân cầm binh mã, vào sâu đất bắt mao này, đã hàng phục được vua Man rồi, sao không đặt quan lại, để cùng với Mạnh Hoạch cai trị có được không? Khổng Minh nói: - Nếu như thế, sẽ có ba điều khó: Một là để quan ở lại, tất phải để quân, quân sẽ không có gì ăn, hai là xứ Man này tàn phá, chết hại rất nhiều, để quan mà không để quân tất sinh vạ, ba là người rợ thường giết lẫn nhau, mang lòng ngờ vực, để quan ở lại tất cũng không tin nhau. Nay ta không phải để người, mà cũng phải vận lương, đôi bên cùng yên ổn, không rắc rối gì, chẳng hay hơn ư? Ai cũng chịu là phải. Bởi thế, quân Man cảm ơn đức, mới lập

, nǎi wèi kǒng míng lì sheng cí , sì shí xiǎng jì , jie hu zhí wèi cí fù ; gè sòng zhen chū jin bǎo , dan qì yào cái , geng niú zhàn mǎ , yǐ zi jun yòng , shì bù zài fǎn . nán fang yǐ dìng .

15 què shuo kǒng míng kè jun yǐ bì , ban shi huí shǔ , lìng wèi yán yǐn běn bù bing wèi qián feng . yán yǐn bing fang zhì lú shuǐ , hu rán yín yún sì gé , shuǐ miàn shàng yí zhèn kuáng feng zòu qǐ , fei sha zǒu shí , jun bù néng jìn . yán tuì bing huí bào kǒng míng . kǒng míng suì qǐng mèng huò wèn zhī . zhèng shì : Sāi wài mán rén fang tiě fú , shuǐ bian guǐ zú yòu chang kuáng . wèi zhì mèng huò suǒ yán ruò hé , qiè kàn xià wén fēn jiě .

。于是蛮方皆感孔明恩德，乃为孔明立生祠，四时享祭，皆呼之为慈父；各送珍珠金宝、丹漆药材、耕牛战马，以资军用，誓不再反。南方已定。

cảm khồng minh ân đức, nãi vi khồng minh lập sinh từ, tứ thời hưởng tế, giai hô chi vi từ phụ; các tổng trân châu kim bảo, đan tất dược tài, canh ngưu chiến mã, dĩ tư quân dụng, thê bất tái phản. Nam phương dĩ định.

đèn thờ sống Khổng Minh, bốn mùa cúng tế, và gọi là "Cha hiền". Ai này tranh nhau đem tiền đồ vàng bạc, châu báu, son, sơn, thuốc men, trâu cày, ngựa chiến, để giúp việc quân nhu và thê không bao giờ làm phản nữa. Thê là phương Nam bình xong.

却说孔明犒军已毕，班师回蜀，令魏延引本部兵为前锋。延引兵方至泸水，忽然阴云四合，水面上一阵狂风骤起，飞沙走石，军不能进。延退兵回报孔明。孔明遂请孟获问之。正是：塞外蛮人方帖服，水边鬼卒又猖狂。未知孟获所言若何，且看下文分解。

Khước thuyết khồng minh khao quân dĩ tắt, ban sư hồi thực, lệnh ngụy duyên dẫn bốn bộ binh vi tiền phong. Duyên dẫn binh phương chí lô thủy, hốt nhiên âm vân tứ hợp, thủy diện thượng nhất trận cuồng phong sâu khởi, phi sa tẩu thạch, quân bất năng tiến. Duyên thôi binh hồi báo khồng minh.
Khồng minh toại thỉnh mạnh hoạch vấn chi. Chánh thị: tắc ngoại man nhân phương thiếp phục, thủy biên quỷ tốt hựu xương cuồng. Vị tri mạnh hoạch sở ngôn nhược hà, thả khán hạ văn phân giải.

Khổng Minh khao quân đâu đấy, rút quân về Thục, sai Ngụy Diên dẫn quân bắn bộ đi tiên phong. Vừa đến sông Lư Thủy bỗng dung mây đen bốn mặt tối sầm lại, gió lạnh nổi lên, cát sỏi bay vù vù, quân mã không sao tiến được. Ngụy Diên quay trở lại báo với Khổng Minh. Khổng Minh mời Mạnh Hoạch ra hỏi. Đó là: Giặc Man ngoài cõi vừa yên ổn, Ma quỷ bên sông lại giở trò. Chưa biết Mạnh Hoạch nói ra làm sao, xem hồi sau phân giải.

**TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG
DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ**

1 三国演义 – 罗贯中
091
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo kǒng míng ban shi huí guó , mèng huò lù yǐn dà xiǎo dòng zhǔ qú cháng jí zhu bù luò , luó bài xiāng sòng . qián jun zhì lú shuǐ , shí zhí lè yuè qiu tian , hu rán yin yún bù gé , kuáng feng zòu qí ; bìng bù néng dù , huí bào kǒng míng . kǒng míng suì wèn mèng huò , huò yue : " cǐ shuǐ yuán yǒu chang shén zuò huò , wǎng lái zhě bì xu jì zhì . " kǒng míng yue : " yòng hé wù jì xiǎng ? " huò yue : " jiù shí guó zhōng yin chang shén zuò huò , yòng qí qí sì shí lè ke rén tóu bìng hei niú bái yáng jì zhì , zì rán feng tián làng jìng , gèng jiān lián nián feng rěn . " kǒng míng yue : " wú jìn shì yǐ píng dìng , an kě wàng sha yí rén ? " suì zì dào lú shuǐ àn bian guān kàn . guǒ jiàn yin feng dà qǐ , bo tao xiong yǒng , rén mǎ jie jing . kǒng míng shèn yí , jí xún tǔ rén wèn zhì . tǔ rén gào shuo : " zì chéng xiāng jīng guò zhì hòu , yè yè zhì wén de shuǐ bian

**第九十一回
祭泸水汉相班师
伐中原武侯上表**

却说孔明班师回国，孟获率引大小洞主酋长及诸部落，罗拜相送。前军至泸水，时值九月秋天，忽然阴云布合，狂风骤起；兵不能渡，回报孔明。孔明遂问孟获，获曰：“此水原有猖神作祸，往来者必须祭之。”孔明曰：“用何物祭享？”获曰：“旧时国中因猖神作祸，用七七四十九颗人头并黑白羊祭之，自然风恬浪静，更兼连年丰稔。”孔明曰：“吾今事已平定，安可妄杀一人？”遂自到泸水岸边观看。果见阴风大起，波涛汹涌，人马皆惊。孔明甚疑，即寻土人问之。
土人告说：“丞相经过之后，夜

**Đệ cửu thập nhất hồi té lô
thủy hán tương ban sư phật
trung nguyên võ hầu thượng
biểu**

**HỒI 91 Tế sông Lư, thừa tướng
rút quân; Đánh giặc Ngụy, Võ
Hầu dâng biểu**

Khước thuyết khồng minh ban sư hồi quốc, mạnh hoạch suất dẫn đại tiểu động chủ tù trưởng cập chư bộ lạc, la bái tướng tổng. Tiền quân chí lô thủy, thời trị cửu nguyệt thu thiên, hốt nhiên âm vân bố hợp, cuồng phong sâu khởi; binh bất năng độ, hồi báo khồng minh. Khồng minh toại vấn mạnh hoạch, hoạch viết: "Thủ thủy nguyên hữu xương thần tác họa, vãng lai giả tất tu té chi." Khồng minh viết: "Dụng hả vật té hưởng?" Hoạch viết: "Cựu thời quốc trung nhân xương thần tác họa, dụng thất thất tú thập cửu khóa nhân đầu tịnh hắc ngưu bạch dương té chi, tự nhiên phong diêm lăng tĩnh, canh kiêm liên niên phong nhãm." Khồng minh viết: "Ngô kim sự dĩ bình định, an khả vọng sát nhất nhân?" Toại tự đáo lô thủy ngạn biên quan khán. Quả kiến âm phong đại khởi, ba đào hung dũng, nhân mã giai kinh. Khồng minh thâm nghi, túc tầm thỗ nhân vấn chi. Thỗ nhân cáo thuyết: "Tự thừa tướng kinh quá chi hậu, dạ dạ chỉ văn đắc thủy

Lại nói Khổng Minh thu quân về nước, Mạnh Hoạch dẫn các chúa động và tù trưởng, bộ lạc lể lạy, tiến đưa. Quân đi gần đến bờ sông, bấy giờ đang mùa thu, tháng chín, bỗng dừng, mây kéo mù mịt, gió thổi ù ù, quan không sao sang được đò, bèn trở lại báo với Khổng Minh. Khổng Minh hỏi Mạnh Hoạch, thì Hoạch nói: - Ở con sông này, xưa nay vẫn có ác thần gây tai quái, kẻ đi lại phải cúng tế mới yên. Khổng minh nói: - Nên dùng đồ gì để tế? Hoạch nói: - Xưa nay, ở đó hễ ác thần ra oai, mỗi năm phải dùng bốn mươi chín đầu lâu người và trâu đen, dê trắng mà tế thì tự nhiên sông lặng gió êm, lại được mùa luôn mây vụ nữa. Khổng Minh nói: - Ta nay đã bình định đâu đấy cả rồi, lẽ nào lại giết thêm một người nữa! Bên thân đến bờ sông đứng xem, quả nhiên thấy gió to sóng cuộn, người ngựa đều kinh. Khổng Minh sai tìm thỗ dân hỏi xem làm sao. Người ấy thưa rằng: - Từ khi thừa tướng qua đây đêm nào cũng nghe tiếng ma quỷ kêu khóc ở bờ sông mỗi ngày, từ lúc vắng mặt trời mãi

guǐ ku shén hào . zì huáng
hun zhí zhì tian xiǎo , ku
sheng bù jué . zhàng yan zhī
nèi , yin guǐ wú shù . yin cǐ
zuò huò , wú rén gǎn dù . " "
kǒng míng yue : " cǐ nǎi wǒ
zhi zuì qian yě . qián zhě mǎ
dài yǐn shǔ bing qian yú , jie
sǐ yú shuǐ zhōng ; gèng jiān
sha sǐ nán rén , jìn qì cǐ chǔ .
kuáng hún yuàn guǐ , bù
néng jiě shì , yǐ zhì rú cǐ . wú
jin wǎn dang qín zì wǎng jì . "
tú rén yue : " xu yi jiù lì , sha
sì shí lè ke rén tóu wèi jì , zé
yuàn guǐ zì sǎn yě . " kǒng
míng yue : " běn wèi rén sǐ
ér chéng yuàn guǐ , qǐ kě yòu
sha sheng rén ye ? wú zì
yǒu zhǔ yì . " huàn xíng chū
zài sha niú mǎ ; hé miàn wèi
jì , sù chéng rén tóu , nèi yǐ
niú yáng děng ròu dài zhì ,
míng yue mán tóu . dang yè
yú lú shuǐ àn shàng , shè
xiang àn , pù jì wù , liè deng
sì shí lè zhǎn , yáng fan
zhao hún ; jiāng mán tóu
děng wù , chén shè yú dì .
san gèng shí fen , kǒng míng
jin guàn háo chǎng , qín zì
lín jì , lìng dǒng jué dú jì wén .
qí wén yue : " wéi dà hàn
jiàn xìng san nián qiu lè yuè
yì rì , wǔ xiāng hóu , lǐng yì
zhou mù , chéng xiāng zhu
gé liàng , jīn chén jì yí , xiǎng
yú gù mò wáng shì shǔ
zhōng jiàng xiào jí nán rén
wáng zhě yin hún yue : wǒ

夜只闻得水边鬼哭神号。
自黄昏直至天晓，哭声不绝。
瘴烟之内，阴鬼无数。
因此作祸，无人敢渡。”孔明曰：“此乃我之罪愆也。
前者马岱引蜀兵千余，皆死于水中；更兼杀死南人，尽弃此处。
狂魂怨鬼，不能解释，以致如此。
吾今晚当亲自往祭。”土人曰：“须依旧例，杀四十九颗人头为祭，则怨鬼自散也。”孔明曰：“本为人死而成怨鬼，岂可又杀生人耶？吾自有主意。”唤行厨宰杀牛马；和面为剂，塑成人头，内以牛羊等肉代之，名曰馒头。
当夜于泸水岸上，设香案，铺祭物，列灯四十九盏，扬幡招魂；将馒头等物，陈设于地。三更时分，孔明金冠鹤氅，亲自临祭，令董厥读祭文。其文曰：“维大汉建兴三年秋九月一日，武乡侯、领益州牧、丞相诸葛亮，谨陈祭仪

biên quỷ khóc thần hào. Tự
hoàng hôn trực chí thiên hiếu,
khóc thanh bất tuyệt. Chướng
yên chi nội, âm quỷ vô số.
Nhân thủ tác họa, vô nhân cảm
độ." Khổng minh viết: "Thử nãi
ngã chi tội khiên dã. Tiền giả
mã đại dẫn thực binh thiên dư,
giai tử vu thủy trung; canh kiêm
sát tử nam nhân, tần khí thử
xử. Cuồng hồn oán quỷ, bắt
năng giải thích, dĩ trí như thử.
Ngô kim vân đương thân tự
vãng té." Thổ nhân viết: "Tu y
cựu lệ, sát tú thập cửu khóa
nhân đầu vi té, tắc oán quỷ tự
tán dã." Khổng minh viết: "Bỗn
vi nhân tử nhi thành oán quỷ,
khởi khả hựu sát sinh nhân da?
Ngô tự hữu chủ ý." Hoán hành
trù té sát ngưu mã; hòa diện vi
té, tố thành nhân đầu, nội dĩ
ngưu dương đẳng nhục đại chi,
danh viết man đầu. Dương dạ
vu lô thủy ngạn thương, thiết
hương án, phô té vật, liệt đăng
tú thập cửu trản, dương phiên
chiêu hồn; tương man đầu
đẳng vật, trản thiết vu địa. Tam
canh thời phân, khổng minh kim
quan hạc sưởng, thân tự lâm
té, lệnh đồng quyết độc té văn.
Kì văn viết: "Duy đại hán kiến
hung tam niên thu cửu nguyệt
nhất nhật, võ hương hâu, lĩnh
ích châu mục, thừa tương Gia
Cát lượng, cắn trán té nghi,
hưởng vu cổ một vương sự
thực trung tương giáo cập nam
nhân vong giả âm hồn viết: ngã

cho đến sáng, không dứt tiếng khóc mà trong đám mây mù lũng thũng, ma quỷ hiện ra rất nhiều, bởi thế, gây nên tai quái, không ai dám sang sông. Khổng Minh nghe xong, nói: - Đó là tội lỗi của ta! Trước kia Mã Đại dẫn hơn nghìn quân Thục, chết cả trong sông này, và lai, những người Man bị giết cũng đem bỏ xuống đáy, vì thế oan hồn, oán quỷ không được hả vong linh, mới đến nỗi có chuyện này. Chiều hôm nay, ta thân ra té mới được. Người ấy nói: - Muốn té phải theo lệ cũ, dùng bốn mươi chín cái đầu lâu thì ma quỷ tự nhiên tan cả. Khổng Minh nói: - Chỉ vì người chết mà thành oán quỷ. Lẽ đâu lại giết người sống để té? Ta đã có chủ ý, khắc xong. Bên gọi nhà bếp, sai giết trâu mổ ngựa, và dùng bột làm ra hình đầu người, nhồi thịt trâu, thịt dê vào trong, gọi là "Man đầu". Đêm hôm ấy, Khổng Minh sai đặt hương án, bày đồ té ở trên sông Lư Thủy, đốt bốn mươi chín ngọn đèn, dựng cờ chiêu hồn và bày các "Man đầu" trên mặt đất. Đến canh ba, Khổng Minh đội mũ hoa vàng, mặc áo cánh bạc, thân vào chủ té, sai Đồng Quyết đọc bài văn té như sau: "Duy năm Kiến An thứ ba, nhà Đại Hán, ngày mồng một tháng chín, mùa thu, Võ hương hâu lĩnh Ích Châu mục, thừa tướng Gia Cát Lượng, kính bày té vật để khoa các tướng sĩ nước Thục bỏ mình vì việc nước ở đây,

dà hàn huáng dì , wei shèng
wǔ bà , míng jì san wáng .
zuó zì yuǎn fang qin jìng , yì
sú qǐ bing ; zòng chài wěi yǐ
xìng yao , dào láng xin ér
chěng luàn . wǒ fèng wáng
mìng , wèn zuì xiá huang ;
dà jǔ pí xiù , xi chí lóu yǐ ;
xióng jun yún jí , kuáng kòu
bing xiao ; cái wén pò zhú
zhì sheng , biàn shì shi yuán
zhì shì . dàn shì zú ér láng ,
jìn shì lè zhōu háo jié ; guan
liáo jiàng xiào , jie wèi sì hǎi
ying xióng : xí wǔ cóng róng
, tóu míng shì zhǔ , mò bù
tòng shen san lìng , gòng
zhǎn qì qín ; qí jian fèng guó
zhì chéng , bìng xiào zhōng
jun zhì zhì . hé qí rǔ děng ǒu
shí bīng jí , yuán luò jian jì :
huò wèi liú shǐ suǒ zhōng ,
hún yán quán tái ; huò wèi
dao jiàn suǒ shāng , pò guī
cháng yè : shēng zé yǒu
yǒng , sǐ zé chéng míng , jìn
kǎi ge yù huán , xiàn fú jiāng
jí . rǔ děng yǐng líng cháng
zài , qí ? bì wén : suí wǒ jīng
qí , zhú wǒ bù qu , tòng huí
shàng guó , gè rèn běn
xiāng , shòu gǔ ròu zhì
zhēng cháng , lǐng jiā rén zhī
jì sì ; mò zuò ta xiāng zhī guǐ
, tú wèi yì yù zhī hún . wǒ
dāng zòu zhī tiān zì , shǐ rǔ
děng gè jiā jìn zhān en lù ,
nián gěi yí liáng , yuè cì lín lù .
yòng zì chóu dǎ , yǐ wèi rǔ
xin . zhì yú bén jīng tǔ shén ,

，享于故殷王事蜀中将校及南人亡者阴魂曰：我大汉皇帝，威胜五霸，明继三王。昨自远方侵境，异俗起兵；纵虿尾以兴妖，盗狼心而逞乱。我奉王命，问罪遐荒；大举貔貅，悉除蝼蚁；雄军云集，狂寇冰消；才闻破竹之声，便是失猿之势。但士卒儿郎，尽是九州豪杰；官僚将校，皆为四海英雄：习武从戎，投明事主，莫不同申三令，共展七擒；齐坚奉国之诚，并效忠君之志。何期汝等偶失兵机，缘落奸计：或为流矢所中，魂掩泉台；或为刀剑所伤，魄归长夜：生则有勇，死则成名，今凯歌欲还，献俘将及。汝等英灵尚在，祈祷必闻：随我旌旗，逐我部曲，同回上国，各认本乡，受骨肉之蒸尝，领家人之祭祀；莫作他乡之鬼，徒为异域之魂。我当奏之天子，使汝等各家尽沾

đại hán hoàng đế, uy thắng ngũ
bá, minh kế tam vương. Tặc tự
viễn phương xâm cảnh, dị tục
khởi binh; túng sai vĩ dĩ hưng
yêu, đạo lang tâm nhí sính loạn.
Ngã phụng vương mệnh, vấn
tội hà hoang; đại cử tì hưu, tất
trừ lâu nghĩ; hùng quân vân
tập, cuồng khầu băng tiêu; tài
văn phá trúc chi thanh, tiện thị
thất viên chi thế. Đã sỹ tốt nhí
lang, tần thị cửu châu hào kiệt;
quan liêu tương giáo, gai vi tứ
hải anh hùng: tập võ tòng
nhung, đầu minh sự chủ, mạc
bát đồng thân tam lệnh, cộng
triển thất cầm; tề kiên phụng
quốc chi thành, tịnh hiệu trung
quân chi chí. Hà kì nhữ đẳng
ngẫu thất binh cơ, duyến lạc
gian kế: hoặc vi lưu thủ sở
trung, hồn yểm tuyền dài; hoặc
vi dao kiém sở thương, phách
quy trường dạ: sinh tặc hữu
dũng, tử tặc thành danh, kim
khải ca dục hoàn, hiến phu
tương cặp. Nhữ đẳng anh linh
thượng tại, kì đáo tất văn: tùy
ngã tinh kì, trực ngã bộ khúc,
đồng hồi thượng quốc, các
nhận bốn hương, thụ cốt nhục
chi chung thường, lĩnh gia
nhân chi tế tự; mạc tác tha
hương chi quỷ, đồ vi dị vực chi
hồn. Ngã đương tấu chi thiên
tử, sử nhữ đẳng các gia tần
triêm ân lộ, niêm cấp y lương,
nguyệt tú lẫm lộc. Dụng tư thù
đáp, dĩ úy nhữ tâm. Chí vu bỗn
cảnh thổ thần, nam phương

và các âm hồn người Man, báo
cho biết rằng: Hoàng đế nhà Đại
Hán ta, Uy hơn ngũ bá, Sáng dõi
tam vương, Từ khi giặc xâm cõi
Thục, Bình khởi đất Mường. Nọc
ong rất là độc ác, Lang sói sao
mà ngông cuồng? Ta phụng
vương mệnh, Đì dẹp Man
phương, Quân hùm hổ kéo ra
nhan nhản, Đàn sâu kiến lập tức
tan hoang. Nghĩ các ngươi: Toàn
bậc anh hùng, Cũng người thao
lực, Tập võ ra quân, Theo ta
đánh giặc. Ai chẳng gắng sức
trung vua? Ai không dốc lòng yêu
nước? Không ngờ các ngươi, Sa
cơ lõi bước, Hoặc có kẻ chạm
vào gươm giáo, suối biếc vui hồn,
Hoặc có người tin phải đạn tên,
sông sâu quẳng xác. Thùa sống
đã sức mạnh đảm đang, Khi chết
cũng tiếng thơm ghi tạc. Nay:
Gần ngày hiến tiệp, Đang buổi
khải ca, Không thiêng các chúng,
Khán khứa khe ta, Trông ngon cờ
nghe tiếng trống, Theo về đất tổ
quê cha, Chứng giám khi giỗ, khi
tết, Trông nom người cửa, người
nhà, Chớ có chịu ma nhờ đất
khách, Đừng có làm quý lạc
phương xa. Ta sẽ tâu lên thiên tử
Thương đến các nhà Năm cấp
áo, tháng cấp lương, Ôn chín bệ
mưa nhuần móc thảm; Người
tặng chức, kẻ phong tước, Bụng
chúng sinh gió thuận mưa hòa.
Còn như: Vong quỷ phương nam
Thổ thần bản cảnh Cúng cấp có
thường, Nương nhở đã rảnh.
Sống còn biết sợ oai trời, Thác

nán fang wáng guǐ , xiě shí
yǒu cháng , píng yì bù yuǎn ;
sheng zhě jí lǐn tian wei , sǐ
zhě yì guì wáng huà , xiǎng
yí níng tiě , guan zhì hào táo . liáo biǎo dàn chéng , jìng
chén jì sì . wu hu , ai zai ! fú
wéi cháng xiāng ! "dú bì jí
wén , kǒng míng fàng shèng
dà ku , jí qí tòng qie , qíng
dòng san jun , wú bù xià lèi . mèng huò děng zhòng , jìn
jie ku qì . zhì jiàn chóu yún
yuàn wù zhì zhong , yǐn yǐn
yǒu shù qian guǐ hún , jie suí
feng ér sǎn . yú shì kǒng
míng lìng zuǒ yòu jiāng jì wù
jìn qì yú lú shuǐ zhì zhong . cì
rì , kǒng míng yǐn dà jun ju
dào lú shuǐ nán àn , dàn jiàn
yún shou wù sǎn , feng jìng
làng píng . shǔ bing an rán
jìn dù lú shuǐ , guǒ rán bian
qiao jin deng xiāng , rén
chàng kǎi ge huán . xíng dào
yōng chang , kǒng míng liù
wáng kèng , lǚ kǎi shǒu sì
jūn ; fa fù mèng huò lǐng
zhòng zì huí , zhǔ qí qín
zhèng yù xià , shàn fǔ ju mǐn
, wù shi nóng wù . mèng huò
tì qì bài bié ér qù .

恩露，年给衣粮，月赐
廪禄。用兹酬答，以慰
汝心。至于本境土神，
南方亡鬼，血食有常，
凭依不远；生者既凛天
威，死者亦归王化，想
宜宁帖，毋致号啕。聊
表丹诚，敬陈祭祀。呜
呼，哀哉！伏惟尚飨！
”读毕祭文，孔明放声
大哭，极其痛切，情动
三军，无不落泪。孟获
等众，尽皆哭泣。只见
愁云怨雾之中，隐隐有
数千鬼魂，皆随风而散。
于是孔明令左右将祭
物尽弃于泸水之中。次
日，孔明引大军俱到泸
水南岸，但见云收雾散，
风静浪平。蜀兵安然
尽渡泸水，果然鞭敲金
镫响，人唱凯歌还。行
到永昌，孔明留王伉、
吕凯守四郡；发付孟获
领众自回，嘱其勤政驭
下，善抚居民，勿失农
务。孟获涕泣拜别而去。
。

3 kǒng míng zì yǐn dà jun huí

孔明自引大军回成都。

vong quỷ, huyết thực hữu
thường, bằng y bắt viễn; sinh
giả kí lầm thiên uy, tử giả diệc
quy vương hóa, tưởng nghi
ninh thiếp, vô trí hào đào. Liêu
biểu đan thành, kính trân tế tự.
Ô hô, ai tai! Phục duy thương
hưởng!" Độc tất tế văn, không
minh phóng thanh đại khốc,
cực kì thống thiết, tình động
tam quân, vô bất hạ lệ. Mạnh
hoạch đãng chúng, tần gai
khốc khắp. Chỉ kiên sầu vân
oán vụ chi trung, ẩn ẩn hữu số
thiên quỷ hồn, gai tùy phong
nhi tán. Vu thị không minh lệnh
tả hữu tương tế vật tần khí vu
lô thủy chi trung. Thứ nhật,
không minh dẫn đại quân cầu
đáo lô thủy nam ngạn, dẫn kiến
vân thu vụ tán, phong tĩnh lặng
binh. Thực binh an nhiên tần độ
lô thủy, quả nhiên tiên xao kim
đăng hưởng, nhân xướng khải
ca hoàn. Hành đáo vĩnh xương,
không minh lưu vương kháng,
lữ khải thủ tú quận; phát phó
mạnh hoạch lĩnh chúng tự hồi,
chúc kì cần chánh ngự hạ,
thiện phủ cư dân, vật thất nông
vụ. Mạnh hoạch thế khắp bái
biệt nhi khứ.

cũng nên tuân phép thánh. Chớ
có gầm gào, Cứ nên yên tĩnh. Gọi
chút lễ nghi, Tỏ lòng cung kính,
Hỡi ôi! Thương thay! Đến mà
nhận lịnh. Thương hướng!" Đồng
Quyết đọc xong văn tế, Không
Minh cắt tiếng khóc vang, rất là
đau xót. Ba quân ai nấy đều cảm
động ứa nước mắt. Bọn Mạnh
Hoạch cũng khóc. Được một lát,
trong đám mây sầu gió thảm,
thấp thoáng hơn nghìn ma quỷ,
theo chiều gió tan đi. Không Minh
sai tả hữu quăng ráo cả đồ tế lễ
xuống sông. Sáng hôm sau, dẫn
quân đến bờ mé nam, quả nhiên
trời quang mây tạnh, sóng lặng
gió êm, quân Thục yên ổn sang
sông Lư. Thực là ngựa đi rung
tiếng nhạc, người về hát câu ca,
nỗi sung sướng kẻ sao cho xiết!

Đến quân Vĩnh Xương, Không
Minh lưu Vương Cang, Lã Khải ở
lại giữ bốn quân, cho Mạnh
Hoạch dẫn quân trở về, và dặn
phải siêng coi chính trị, thương
yêu dân, chớ để dân bỏ việc làm
ruộng. Mạnh Hoạch khóc lạy, từ
biệt.

Không minh tự dẫn đại quân

Không Minh dẫn đại quân về

chéng dou . hòu zhǔ pái luán jià chu guo san shí lǐ yíng jie , xià niǎn lì yú dào bàng , yǐ hóu kǒng míng . kǒng míng huang xià che fú dào ér yán yue : " chén bù néng sù píng nán fang , shǐ zhǔ shàng huái you , chén zhi zuì yě . " hòu zhǔ fú qǐ kǒng míng , bìng che ér huí , shè tài píng yán huì , zhòng shǎng san jun . zì cǐ yuǎn bang jìn gòng lái cháo zhě èr bǎi yú chǔ . kǒng míng zòu zhǔn hòu zhǔ , jiāng mò yú wáng shì zhě zhī jia , yí yí you xù . rén xin huan yuè , cháo yě qīng píng . què shuo wèi zhǔ cáo pí , zài wèi qi nián , jí shǔ hàn jiàn xìng sì nián yě . pi xiān nà fu rén zhen shì , jí yuán shào cì zì yuán xī zhī fù , qián pò yè chéng shí suǒ de . hòu sheng yí zi , míng ruì , zì yuán zhòng , zì yòu cóng míng , bù shèn ài zhī . hòu pi yòu nà an píng guǎng zong rén guo yǒng zhī nǚ wèi guì fei , shèn yǒu yán sè ; qí fù cháng yue : " wú nǚ nǎi nǚ zhōng zhì wáng yě . " gù hào wéi nǚ wáng . zì pi nà wèi guì fei , yin zhen fu rén shi chōng , guo guì fei yù móu wèi hòu , què yǔ xìng chén zhang tao shang yì . shí pi yǒu jí , tao nǎi zhà cheng yú zhen fu rén gong zhong jué de tóng mù ǒu rén , shàng shu tian zì nián yuè rì shí ,

后主排銮驾出郭三十里迎接，下辇立于道傍，以侯孔明。孔明慌下车伏道而言曰：
“臣不能速平南方，使主上怀忧，臣之罪也。”后主扶起孔明，并车而回，设太平筵会，重赏三军。自此远邦进贡来朝者二百余处。孔明奏准后主，将歿于王事者之家，一一优恤。人心欢悦，朝野清平。却说魏主曹丕，在位七年，即蜀汉建兴四年也。丕先纳夫人甄氏，即袁绍次子袁熙之妇，前破邺城时所得。后生一子，名睿，字元仲，自幼聪明，不甚爱之。后丕又纳安平广宗人郭永之女为贵妃，甚有颜色；其父尝曰：“吾女乃女中之王也。”故号为女王。自丕纳为贵妃，因甄夫人失宠，郭贵妃欲谋为后，却与幸臣张韬商议。时丕有疾，韬乃诈称于甄夫人宫中掘得桐木偶人，上书天子年

hồi thành đô. Hậu chủ bài loan giá xuất quách tam thập lí nghênh tiếp, hạ liễn lập vu đạo bàng, dĩ hầu khỗng minh. Khỗng minh hoảng hạ xa phục đạo nhi ngôn viết: "Thần bất nồng tóc bình nam phuong, sử chủ thượng hoài ưu, thần chi tội dã." Hậu chủ phủ khởi khổng minh, tịnh xa nhi hồi, thiết thái bình dien hội, trọng thường tam quân. Tự thủ viễn bang tiền cổng lai triều giả nhị bách dư xử. Khổng minh tâu chuẩn hậu chủ, tương một vu vương sự giả chi gia, nhất nhất ưu tuất. Nhân tâm hoan duyệt, triều dã thanh bình. Khuốc thuyết ngụy chủ tào phi, tại vị thất niên, tức thực hán kiến hưng tú niên dã. Phi tiên nạp phu nhân chân thị, tức viên thiệu thứ tử viên hi chi phụ, tiền phá nghiệp thành thời sở đắc. Hậu sinh nhất tử, danh duệ, tự nguyên trọng, tự áu thông minh, bất thậm ái chi. Hậu phi hựu nạp an bình quâng tông nhân quách vĩnh chi nữ vi quý phi, thậm hữu nhan sắc; kì phụ thường viết: "Ngô nữ nãi nữ trung chi vương dã." Cố hào vi nữ vương. Tự phi nạp vi quý phi, nhân chân phu nhân thất sủng, quách quý phi dục mưu vi hậu, khuốc dũ hạnh thàn trương thao thương nghị. Thời phi hữu tật, thao nãi trá xưng vu chân phu nhân cung trung quật đắc đồng mộc ngẫu nhân,

Thành Đô. Hậu chủ bày đồ loan giá ra khỏi quách ba mươi dặm nghênh tiếp, Hậu chủ xuống kiệu đứng đợi bên cạnh đường. Khổng Minh vội vàng xuống xe, quay lạy tâu rằng: - Tôi không sớm bình được phương nam, để cho chúa thượng phải lo, thật là có tội! Hậu chủ đỡ Khổng Minh dậy, cùng ngồi một xe đi về, mở một đại yến, gọi là thái bình diện hội, trọng thường cho ba quân. Từ đó hơn hai trăm xứ ở xa đều đến nộp cống. Khổng Minh tâu với Hậu Chủ, ưu tuất cho những người bỏ mình vì việc nước. Bởi thế, trong triều ngoài nội, ai nấy vui mừng nở mày. Nói về Ngụy chủ Tào Phi ở ngôi được bảy năm, bây giờ là năm Kiến Hưng thứ tư, nhà hán. Phi khi trước phá Nghiệp Thành đã lấy nàng Nhân thị, tức là vợ Viên Hy, con thứ hai Viên Thiệu. Nhân thị được một con tên là Tuấn, tự Nguyên Trọng. Tuấn thông minh từ thuở nhỏ, Phi yêu mến lắm. Về sau, Phi lại lấy con gái Quách Vinh, quê ở Quảng tôn làm quý phi. Nàng ấy xinh đẹp tuyệt trần. Cha nàng thường nói rằng: "Con gái ta là vua trong đám con gái". Bởi thế, gọi là nữ vương. Từ khi Phi lấy quý phi, liền đem lòng yêu mến nàng mà nhặt tình với Nhân thị. Quách quý phi nhân đó muốn cướp ngôi Hoàng hậu bèn bàn nhau với người cận thần là Trương Thảo. Bây giờ, Phi đang bị bệnh. Thảo tâu vu rằng: "Ở

wèi yān ? zhī shì . pí dà nù , suì jiāng zhen fu rén cì sǐ , lì guo guì fei wèi hòu . yin wú chu , yǎng cáo rùi wèi jǐ zǐ . sui shèn ài zhī , bù lì wèi sì .

月日时，为魇镇之事。
丕大怒，遂将甄夫人赐死，立郭贵妃为后。因无出，养曹睿为己子。
虽甚爱之，不立为嗣。

thượng thư thiên tử niên nguyệt nhật thời, vi yêm trấn chi sự.
Phi đại nộ, toại tương chân phu nhân tú tử, lập quách quý phi vi hậu. Nhân vô xuất, dưỡng tào duệ vi kỹ tử. Tuy thậm ái chi, bất lập vi tự.

trong cung Nhân phu nhân đào được người băng gỗ vông, trên có viết giờ sinh tháng đẻ của thiên tử, để làm bùa trấn áp". Phi giận lắm, liền bắt Nhân phu nhân phải tự tử, rồi lập Quách quý phi làm Hoàng hậu, Quách thị không có con, nuôi Tào Tuấn làm con, tuy cũng yêu thương, nhưng không lập làm thái tử.

4 ruì nián zhì shí wǔ suì , gong mǎ shóu ? . dang nián chun èr yuè , pí dài ruì chu liè . xíng yú shan ? zhī xiàn , gǎn chu zi mǔ èr lù , pí yí jiàn shè dào mǔ lù , huí guan xiǎo lù chí yú cáo rùi mǎ qián . pí dà hu yue : "wú ér hé bù shè zhì ?" ruì zài mǎ shàng qì gào yue : "bì xià yǐ sha qí mǔ , chén an rěn fù sha qí zǐ yě . " pí wén zhī , zhí gong yú dì yue : "wú ér zhen rén dé zhì zhǔ yě ! " yú shì suì feng ruì wèi píng yuán wáng .

睿年至十五岁，弓马熟娴。当年春二月，丕带睿出猎。行于山坞之间，赶出子母二鹿，丕一箭射倒母鹿，回观小鹿驰于曹睿马前。丕大呼曰：“吾儿何不射之？”睿在马上泣告曰：“陛下已杀其母，臣安忍复杀其子也。”丕闻之，掷弓于地曰：“吾儿真仁德之主也！”于是遂封睿为平原王。

Duệ niên chí thập ngũ tuế, cung mã thực nhàn. Dương niên xuân nhị nguyệt, phi đái duệ xuất liệt. Hành vu sơn ỗ chí gian, cản xuất tử mẫu nhị lộc, phi nhất tiền xạ đảo mẫu lộc, hồi quan tiểu lộc trì vu tào duệ mã tiền. Phi đại hô viết: "Ngô nhi hà bắt xạ chi?" Duệ tại mã thượng khắp cáo viết: "Bệ hạ dĩ sát kì mẫu, thần an nhẫn phục sát kì tử dã." Phi văn chi, trích cung vu địa viết: "Ngô nhi chân nhân đức chi chủ dã!" Vu thị toại phong duệ vi bình nguyên vương.

Tuần mười lăm tuổi đã giỏi nghề cung ngựa. Khi ấy, đang mùa xuân, Phi đắt Tuấn vào săn trong núi. Chợt có hai mẹ con con hươu chạy ra. Phi bắn một phát trúng hươu mẹ ngã gục xuống. Con hươu con chạy tạt qua trước mặt Tuấn. Phi gọi to lên rằng: - Con ta sao không bắn đi? Tào Tuấn ngồi trên lưng ngựa khóc, nói: - Bệ hạ đã giết mẹ nó rồi, nõ nào lại giết cả con nó nữa? Phi nghe xong, quẳng cung xuống đất mà rằng: - Con ta như thế mới là một chúa nhân đức! Bởi vậy phong Tào Tuấn là Bình Nguyên Vương.

5 xià wǔ yuè , pi gǎn hán jí , yi zhì bù quán , nǎi zhao zhōng jūn dà jiāng jun cáo zhen , ? jun dà jiāng jun chén qún , fù jun dà jiāng jun si mǎ yì san rén rù qǐn gong . pi huàn cáo ruì zhì , zhǐ wèi cáo zhen dēng yue : "jin zhèn bìng yǐ chén zhòng , bù néng fù sheng . cǐ zì nián yòu , qing

夏五月，丕感寒疾，医治不痊，乃召中军大将军曹真、镇军大将军陈群、抚军大将军司马懿三人入寝宫。丕唤曹睿至，指谓曹真等曰：“今朕病已沉重，不能复

Hạ ngũ nguyệt, phi cảm hàn tật, y trì bất thuyên, nãi triệu trung quân đại tướng quân tào chân, trấn quân đại tướng quân trấn quân, phủ quân đại tướng quân Tư Mã Ý tam nhân nhập tẩm cung. Phi hoán tào duệ chí, chỉ vị tào chân đăng viết: "Kim trẫm bệnh dĩ trầm trọng, bất năng phục sinh. Thủ tử niên ấu,

Mùa hạ tháng năm, Phi mắc bệnh sốt rét, thuốc thang mãi không khỏi, bèn đòi trung quân đại tướng quân Tào Chân, trấn tây đại tướng Trần Quản, phủ quân đại tướng quân Tư Mã Ý vào cung, gọi Tào Tuấn đến, bảo với bọn Tào Chân rằng: - Trẫm nay bệnh tình nguy hiểm rồi, không sao sống được nữa. Con trẫm tuổi

děng san rén kě shàn fǔ zhì , wù fù zhèn xīn . " san rén jie gào yue : " bì xià hé chu cǐ yán ? chén děng yuàn jié lì yǐ shì bì xià , zhì qian qiu wàn suì . " pi yue : " jin nián xǔ chang chéng mén wú gù zì beng , nǎi bù xiáng zhì zhào , zhèn gù zì zhì bì sǐ yě . " zhèng yán xiàn , nèi shì zòu zheng dong dà jiāng jun cáo xiù rù gong wèn an . pi zhao rù wèi yue : " qing děng jie guó jia zhù shí zhì chén yě , ruò néng tòng xin fù zhèn zhì zì , zhèn sǐ yì míng mù yǐ ! " yán qì , duò lèi ér hong . shí nián sì shí suì , zài wèi qi nián . yú shì cáo zhen , chén qún , si mǎ yì , cáo xiù děng , yi miàn jǔ ai , yi miàn yǒng lì cáo rui wèi dà wèi huáng dì . ? fù pi wèi wén huáng dì , ? mǔ zhen shì wèi wén zhào huáng hòu . feng zhong yáo wèi tài fù , cáo zhen wèi dà jiāng jun , cáo xiù wèi dà sī mǎ , huá xin wèi tài wèi , wáng lǎng wèi sī tú , chén qún wèi sī kong , si mǎ yì wèi piào qí dà jiāng jun . qí yú wén wǔ guan liáo , gè gè feng zèng . dà shè tian xià . shí yong , liáng èr zhōu que rén shǒu bǎ , si mǎ yì shàng biǎo qǐ shǒu xi liáng děng chǔ . cáo rui cóng zhì , suì feng yì tí du yong , liáng děng chǔ bing mǎ . lǐng zhào qù qì .

生。此子年幼，卿等三人可善辅之，勿负朕心。”三人皆告曰：“陛下何出此言？臣等愿竭力以事陛下，至千秋万岁。”丕曰：“今年许昌城门无故自崩，乃不祥之兆，朕故自知必死也。”正言间，内侍奏征东大将军曹休入宫问安。丕召入谓曰：“卿等皆国家柱石之臣也，若能同心辅朕之子，朕死亦瞑目矣！”言讫，堕泪而薨。时年四十岁，在位七年。于是曹真、陈群、司马懿、曹休等，一面举哀，一面拥立曹睿为大魏皇帝。谥父丕为文皇帝，谥母甄氏为文昭皇后。封钟繇为太傅，曹真为大将军，曹休为大司马，华歆为太尉，王朗为司徒，陈群为司空，司马懿为骠骑大将军。其余文武官僚，各各封赠。大赦天下。时雍、凉二州缺人守把，司马懿上表乞守西凉等处。曹睿从之

khanh đắng tam nhân khả thiện phụ chi, vật phụ trẫm tâm." Tam nhân giai cáo viết: "Bệ hạ hà xuất thủ ngôn? Thần đắng nguyện kiệt lực dĩ sự bệ hạ, chí thiên thu vạn tuế." Phi viết: "Kim niên hứa xương thành môn vô cố tự băng, nãi bất tường chí triều, trẫm cố tự tri tất tử dã." Chánh ngôn gian, nội thị tâu chinh đông đại tướng quân tào hữu nhập cung vẫn an. Phi triệu nhập vị viết: "Khanh đắng gai quốc gia trụ thạch chi thần dã, nhược năng đồng tâm phụ trẫm chi tử, trẫm tử diệc minh mục hỉ!" Ngôn cật, đọa lệ nhi hoảng. Thời niên tứ thập tuế, tại vị thất niên. Vu thị tào chân, trần quần, Tư Mã ý, tào hưu đắng, nhất diện cử ai, nhất diện ủng lập tào duệ vi đại ngụy hoàng đế. Thụy phụ phi vi văn hoàng đế, thụy mẫu chân thị vi văn chiêu hoàng hậu. Phong chung diêu vi thái phó, tào chân vi đại tướng quân, tào hưu vi đại Tư Mã, hoa hâm vi thái úy, vương lăng vi Tư Đồ, trần quần vi ti không, Tư Mã ý vi phiêu ky đại tướng quân. Kì dư văn võ quan liêu, các các phong tặng. Đại xá thiên hạ. Thời ung, lương nhị châu khuyết nhân thủ bả, Tư Mã ý thượng biểu khát thủ tây lương đắng xử. Tào duệ tòng chi, toại phong ý đền đốc ung, lương đắng xử binh mã. Lĩnh chiêu khứ cật.

còn thơ áu, ba các ngươi nên giúp nó cho khéo, chớ phụ bụng trẫm! Ba người cùng tâu rằng: Bệ hạ sao lại dạy thế? Chúng tôi xin hết sức giúp bệ hạ đến khi bệ hạ muôn tuổi mới thôi! Phi nói: - Năm nay, cửa thành Hứa Xương bỗng dựng sụp đổ, đó là điềm không hay, cho nên trẫm biết thế nào cũng chết. Còn đang trò chuyện thì có chinh đông tướng quân Tào Hữu đến hầu Phi vào, bảo rằng: - Các ngươi toàn là cựu thần nhà nước cả, nếu một lòng giúp con trẫm, thì trẫm dẫu chết cũng yên tâm. Nói đoạn ứa nước mắt ra rồi tắt hơi, thọ 40 tuổi, ở ngôi được bảy năm. Bọn Tào Hữu, Tào Chân, Trần Tuấn, Tư Mã Ý, một mặt làm lễ cử ai, một mặt lập Tào Tuấn làm Đại Ngụy Hoàng Đế, đặt tên thụy mẹ là Nhân thị làm Văn Chiêu Hoàng hậu, phong Chung Do làm thái phó, Tào Chân làm đại tướng quân Tào Hữu làm đại tư mã, Hoa Hâm làm thái úy, Vương Lãm làm tư đồ, Trần Quần làm tư không, Tư Mã Ý làm phiêu ky đại tướng quân. Còn văn võ khác, ai cũng được thăng tặng cả, lại đại xá cho thiên hạ. Bấy giờ ở châu Ung, châu Lương, khuyết người trấn thủ, Tư Mã Ý dâng biểu xin ra giữ. Tào Tuấn nghe lời, phong cho Ý đền đốc cả quân mã hai xứ ấy. Ý lĩnh mệnh đi ngay.

- ，遂封懿提督雍、凉等处兵马。领诏去讫。
- 6 zǎo yǒu xì zuò fei bào rù chuan . kǒng míng dà jīng yue : " cáo pi yǐ sǐ , rú zì cáo rui jí wèi , yú jie bù zú lù : si mǎ yì shen yǒu móu luè , jin du yong , liáng bing mǎ , tǎng xùn liàn chéng shí , bì wèi shǔ zhōng zhī dà huàn . bù rú xiān qǐ bīng fá zhì . " cān jūn mǎ sù yue : " jin chéng xiāng píng nán fang huí , jun mǎ pí bì , zhí yí cún xù , qǐ kě fù yuǎn zheng ? mǒu yǒu yí jì , shǐ sì mǎ yì zì sǐ yú cáo rui zhì shǒu , wèi zhí chéng xiāng jun yì yǔn fǒu ? " kǒng míng wèn shì hé jì , mǎ sù yue : " sì mǎ yì suí shì wèi guó dà chén , cáo rui sù huái yí jì . hé bù mì qiān rén wǎng luò yáng , yè jùn děng chǔ , bù sǎn liú yán , dào cǐ rén yù fǎn ; gèng zuò sì mǎ yì gào shì tian xià bǎng wén , biàn tie zhu chǔ . shǐ cáo rui xīn yí , bì rán sha cǐ rén yē . " kǒng míng cóng zhì , jí qiǎn rén mì xíng cǐ jì qù liǎo .
- 早有细作飞报入川。孔明大惊曰：“曹丕已死，孺子曹睿即位，余皆不足虑：司马懿深有谋略，今督雍、凉兵马，倘训练成时，必为蜀中之大患。不如先起兵伐之。”参军马谡曰：“今丞相平南方回，军马疲敝，只宜存恤，岂可复远征？某有一计，使司马懿自死于曹睿之手，未知丞相钧意允否？”孔明问是何计，马谡曰：“司马懿虽是魏国大臣，曹睿素怀疑忌。何不密遣人往洛阳、邺郡等处，布散流言，道此人欲反；更作司马懿告示天下榜文，遍贴诸处。使曹睿心疑，必然杀此人也。”孔明从之，即遣人密行此计去了。
- 却说邺城门上。忽一日见贴下告示一道。守门
- Tảo hữu tết tác phi báo nhập xuyên. Khổng Minh giật mình, nói: - Tào Phi chết rồi, con là Tào Tuấn nối ngôi, ta cũng chẳng lo ngại gì. Chỉ e có Tư Mã Ý lắm mưu lược, nay y đế đốc quân mã Ung, Lương, nếu đế y luyện tập thành thuộc rồi tất gây họa lớn cho nước Thục ta. Chi bằng ta cắt quân sang đánh trước còn hơn. Tham quan Mã Tốc nói: - Thùa tướng mới đánh dẹp miền nam trở về, quân sĩ còn mỏi mệt, hãy cho nghỉ ngơi, chờ nên bắt đi đánh xa vội. Tôi có một mưu này, khiến Tư Mã Ý phải chết vào tay Tào Tuấn, chưa biết ý thùa tướng có ứng không? Khổng Minh hỏi kế gì, Tốc thừa rằng: - Tư Mã Ý tuy là đại thần nước Ngụy, nhưng Tào Tuấn vẫn có lòng ngờ ghét. Ta nên mật sai người sang các xứ Lạc Dương Nghiệp Quận, phao tin Ý muốn làm phản, lại làm bản văn của Ý cáo thị dán khắp nơi, khiến Tào Tuấn sinh nghi, tất nhiên phải giết hắn đi. Khổng Minh nghe lời, lập tức sai người mật làm kế ấy.
- Có mật thám báo tin vào Xuyên. Khổng Minh giật mình, nói: - Tào Phi chết rồi, con là Tào Tuấn nối ngôi, ta cũng chẳng lo ngại gì. Chỉ e có Tư Mã Ý lắm mưu lược, nay y đế đốc quân mã Ung, Lương, nếu đế y luyện tập thành thuộc rồi tất gây họa lớn cho nước Thục ta. Chi bằng ta cắt quân sang đánh trước còn hơn. Tham quan Mã Tốc nói: - Thùa tướng mới đánh dẹp miền nam trở về, quân sĩ còn mỏi mệt, hãy cho nghỉ ngơi, chờ nên bắt đi đánh xa vội. Tôi có một mưu này, khiến Tư Mã Ý phải chết vào tay Tào Tuấn, chưa biết ý thùa tướng có ứng không? Khổng Minh hỏi kế gì, Tốc thừa rằng: - Tư Mã Ý tuy là đại thần nước Ngụy, nhưng Tào Tuấn vẫn có lòng ngờ ghét. Ta nên mật sai người sang các xứ Lạc Dương Nghiệp Quận, phao tin Ý muốn làm phản, lại làm bản văn của Ý cáo thị dán khắp nơi, khiến Tào Tuấn sinh nghi, tất nhiên phải giết hắn đi. Khổng Minh nghe lời, lập tức sai người mật làm kế ấy.
- Khước thuyết nghiệp thành môn thượng. Hốt nhất nhật kiến
- Lại nói, trên cửa thành Nghiệp Quân, bỗng dung một hôm thấy

gào shì yí dào . shǒu mén
zhě jie liǎo , lái zòu cáo ruì .
ruì guan zhī , qí wén yue : "
piào qí dà jiāng jun zǒng lǐng
yong , liáng děng chǔ bing
mǎ shì sī mǎ yì , jīn yǐ xìn yì
bù gào tian xià : xí tài zǔ wǔ
huáng dì , chuàng lì jí yè
běn yù lì chén sī wáng zì jiàn
wèi shè jì zhǔ ; bù xìng jiān
chán jiao jí , suì jiǔ qián lóng
. huáng sun cáo ruì , sù wú
dé xíng , wàng zì ju zūn ,
yǒu fù tài zǔ zhì yí yì . jin wú
yìng tiān shùn rén , kè rì xīng
shī , yǐ wèi wàn mǐn zhī
wàng . gào shì dào rì , gè yí
gui mìng xin jun . rú bù shùn
zhě , dang miè lè zú ! xian cǐ
gào wén , xiāng yí zhī xi . "

者揭了，来奏曹睿。睿观之，其文曰：“骠骑大将军总领雍、凉等处兵马事司马懿，谨以信义布告天下：昔太祖武皇帝，创立基业，本欲立陈思王子建为社稷主；不幸奸谗交集，岁久潜龙。皇孙曹睿，素无德行，妄自居尊，有负太祖之遗意。今吾应天顺人，克日兴师，以慰万民之望。告示到日，各宜归命新君。如不顺者，当灭九族！先此告闻，想宜知悉。”

thiệp hạ cáo kì nhát đạo. Thủ môn giả yết liễu, lai tâu tào duệ.
Duệ quan chi, kì văn viết:
"Phiêu kỵ đại tướng quân tổng
lĩnh ung, lương đảng xử binh
mã sự Tư Mã ý, cẩn dĩ tín
nghĩa bố cáo thiên hạ: tích thái
tổ võ hoàng đế, sang lập cơ
nghiệp, bỗn dực lập trần tư
vương tử kiến vi xã tắc chủ; bất
hạnh gian sâm giao tập, tuế
cửu tiêm long. Hoàng tôn tào
duệ, tổ vô đức hành, vọng tự
cư tôn, hữu phụ thái tổ chí di ý.
Kim ngô ứng thiên thuận nhân,
khắc nhật hưng sư, dĩ úy vạn
dân chí vọng. Cáo kí đáo nhặt,
các nghi quy mệnh tân quân.
Như bất thuận giả, đương diệt
cửu tộc! Tiên thủ cáo văn,
tưởng nghi tri tất."

dán một đạo văn yết thị. Lính căn
cửa bóc về tâu với Tào Tuấn.
Tuấn mở ra xem, trong giấy viết
rằng: "Phiêu kỵ đại tướng quân
tổng lĩnh quân mã các xứ Ung,
Lương là Tư Mã Ý kính đem lời
tin nghĩa báo cho khắp thiên hạ
biết rằng: Khi xưa Thái Tổ Võ
Hoàng Đế, gây dựng cơ nghiệp,
nguyên muôn lập Trần Tư vương
là Tử Kiến làm chủ xã tắc; chẳng
may, bị bọn gian thần gièm pha,
nên lâu ngày rồi mà rông vẫn
phải cuộn khúc. Hoàng tôn là Tào
Tuấn, vốn không có đức hạnh gì,
dám trèo lên ngôi báu, phụ lòng
Thái Tổ khi xưa. Nay ta ứng vận
trời, thuận lòng người, nay mai
cắt quân để thỏa lòng muôn dân
mong đợi. Tờ cáo thị này đến đâu
thì ở đấy phải quy thuận với tân
quân; nếu không sẽ giết cả chín
họ! Vì thế báo trước cho ai nấy
được hay!".

8 cáo ruì lǎn bì , dà jīng shi sè
, jí wèn qún chén . tài wèi
huá xīn zòu yue : " si mǎ yì
shàng biǎo qǐ shǒu yong ,
liáng , zhèng wèi cǐ yě . xian
shí tài zǔ wǔ huáng dì cháng
wèi chén yue : si mǎ yì yíng
shì láng gù , bù kě fù yǐ bing
quán ; jiǔ bì wèi guó jia dà
huò . jin rì fǎn qíng yǐ méng ,
kě sù zhu zhì . " wáng láng
zòu yue : " si mǎ yì shen
míng tao luè , shàn xiǎo bing
jī , sù yǒu dà zhì ; ruò bù zǎo
chú , jiǔ bì wèi huò . " ruì nǎi

曹睿览毕，大惊失色，
急问群臣。太尉华歆奏
曰：“司马懿上表乞守
雍、凉，正为此也。先
时太祖武皇帝尝谓臣
曰：司马懿鹰视狼顾，不
可付以兵权；久必为国
家大祸。今日反情已萌
，可速诛之。”王朗奏
曰：“司马懿深明韬略
，善晓兵机，素有大志

Tào duệ lǎm tắt, đại kinh thất
sắc, cấp vấn quần thần. Thái úy
hoa hâm tâu viết: "Tư Mã ý
thượng biểu khát thủ ung,
lương, chánh vi thủ dã. Tiên
thời thái tổ võ hoàng đế thường
vi thần viết: Tư Mã ý ứng thị
lang cố, bất khả phó dĩ binh
quyền; cửu tất vi quốc gia đại
họa. Kim nhật phản tình dĩ
manh, khả tốc tru chi. "Vương
lăng tâu viết: "Tư Mã ý thâm
minh thao lược, thiện hiểu binh
cơ, tổ hữu đại chí; nhược bất
tảo trừ, cửu tất vi họa." Duệ nǎi

Tào Tuấn xem xong, giật mình
mắt vía, vội hỏi quần thần. Thái
úy Hoa Hâm tâu rằng: - Tư Mã Ý
dâng biểu xin giữ các xứ Ung,
Lương, chính là vì cớ ấy. Khi
xưa, đức Thái Tổ Võ Hoàng Đế
đã bảo tôi rằng: "Tư Mã Ý cù nhìn
sói chục, không nên giao phó
binh quyền, lâu ngày tất sinh vạ
lớn cho nước". Nay tình hình làm
phản đã lộ ra rồi, nên giết ngay đi
mới được. Vương Lăng tâu rằng:
Tư Mã Ý tình thông thao lược,
hiểu biết binh cơ, vốn có chí to,
nếu không trừ sớm đi, để về sau

jiàng zhǐ , yù xīng bīng yù jià
qin zheng . hu ban bù zhong
shǎn chu dà jiāng jun cáo
zhen zòu yue : " bù kě . wén
huáng dì tuo gu yú chén
děng shù rén , shì zhī si mǎ
zhòng dá wú yì zhì yě . jìn
shì wèi zhì zhen jiă , jù ēr jia
bing , nǎi bi zhī fǎn ēr . huò
zhě shǔ , wú jian xì xíng fǎn
xiān zhì jì , shǐ wǒ jun chén
zì luàn , bǐ què chéng xū ér jí
, wèi kě zhī yě . bì xià xìng
chá zhī . " rùi yue : " si mǎ yì
ruò guǒ móu fǎn , jiang nài
hé ? " zhen yue : " rú bì xià
xīn yí , kě fǎng hàn gao wěi
yóu yún mèng zhì jì . yù jià
xìng an yì , si mǎ yì bì rán lái
yíng ; guan qí dòng jìng , jiù
che qián qín zhì , kě yě . " rùi
cóng zhì , suì mìng cáo zhēn
jian guó , qin zì lǐng yù lín jun
shí wàn , jìng dào an yì . si
mǎ yì bù zhì qí gù , yù lìng
tian zi zhì qí wei yán , nǎi
zhěng bing mǎ , lù jiă shì
shù wàn lái yíng . jìn chén
zòu yue : " si mǎ yì guō lù
bing shí yú wàn , qian lái
kàng jù , shí yǒu fǎn xin yǐ . "
ruì huang mìng cáo xiù xian
lǐng bing yíng zhì . si mǎ yì
jiàn bing mǎ qian lái , zhí yí
che jiă qin zhì , fú dào ér
yíng . cáo xiù chu yue : "
zhòng dá shòu xian dì tuo gu
zhì zhòng , hé gù fǎn ye ? "
yì dà jing shi sè , hàn liú biàn
tǐ , nǎi wèn qí gù . xiù bēi

；若不早除，久必为祸。”睿乃降旨，欲兴兵御驾亲征。忽班部中闪出大将军曹真奏曰：“不可。文皇帝托孤于臣等数人，是知司马仲达无异志也。今事未知真假，遽尔加兵，乃逼之反耳。或者蜀、吴奸细行反间之计，使我君臣自乱，彼却乘虚而击，未可知也。陛下幸察之。”睿曰：“司马懿若果谋反，将奈何？”真曰：“如陛下心疑，可仿汉高伪游云梦之计。御驾幸安邑，司马懿必然来迎；观其动静，就车前擒之，可也。”睿从之，遂命曹真监国，亲自领御林军十万，径到安邑。司马懿不知其故，欲令天子知其威严，乃整兵马，率甲士数万来迎。近臣奏曰：“司马懿果率兵十余万，前来抗拒，实有反心矣。”睿慌命曹休先领兵迎之。司马懿见兵马前来，只疑车驾亲至，伏

hàng chỉ, dục hưng binh ngụ
giá thân chinh. Hốt ban bộ
trung thiêm xuất đại tướng
quân tào chân tầu viết: "Bất
khả. Văn hoàng đế thác cõ vu
thần đẳng số nhân, thị tri Tư
Mã trọng đạt vô dí chí dã. Kim
sự vị tri chân giả, cự nhĩ gia
binh, nǎi bức chi phản nhĩ.
Hoặc giả thực, ngô gian tẽ hành
phản gian chi kế, sử ngã quân
thần tự loạn, bỉ khước thừa hư
nhí kích, vị khả tri dã. Bệ hạ
hạnh sát chi." Duệ viết: "Tư Mã
ý nhược quả mưu phản, tương
nại hà?" Chân viết: "Như bệ hạ
tâm nghi, khả phảng hán cao
ngụy du vân mộng chi kế. Ngụ
giá hạnh an áp, Tư Mã ý tắt
nhiên lai nghênh; quan kì động
tĩnh, tựu xa tiền cầm chi, khả
dã." Duệ tòng chi, toại mệnh
tào chân giam quốc, thần tự
lĩnh ngụy lâm quân thập vạn,
kính đáo an áp. Tư Mã ý bắt tri
kì cố, dục lệnh thiên tử tri kì uy
nghiêm, nǎi chỉnh binh mã, suát
giáp sĩ sở vạn lai nghênh. Cận
thần tâu viết: "Tư Mã ý quả suát
binh thập dư vạn, tiền lai kháng
cự, thật hữu phản tâm hĩ." Duệ
hoảng mệnh tào huu tiên lĩnh
binh nghênh chi. Tư Mã ý kiến
binh mã tiền lai, chỉ nghi xa giá
thân chí, phục đạo nhi nghênh.
Tào huu xuất viết: "Trọng đạt
thu tiên đế thác cõ chi trọng, hâ
cố phản da?" Ý đại kinh thất
sắc, hᾶn lưu biến thể, nǎi vấn kì
cố. Hữu bị ngôn tiền sự. Ý viết:

sinh vạ. Tuân bèn xuống chỉ, muồn cắt quân đi đánh Tư Mã Ý ngay. Đại tướng quân Tào Chân bước ra tâu rằng: - Bệ hạ chó nên vội vàng. Văn Hoàng Đế giao phó bệ hạ cho vài người chúng tôi, là biết rằng Tư Mã Ý Trọng Đạt không có bụng gì khác. Nay chưa biết thực hư ra sao, mà đã vội cắt quân đi đánh, thế là giục người ta làm phản mất. Hoặc giả, quân gian tẽ nước Ngô, nước Thực lập mạo phản gián, khiến trong vua tôi ta có loạn trước, rồi họ thừa cơ đến đánh, cũng chưa biết chừng. Xin bệ hạ hãy xét cho kỹ mới được! Tuân nói: - Nếu Tư Mã Ý làm phản thật, thì sao? Tào Chân tâu rằng: - Nếu bệ hạ có nghi ngờ thì nên bắt chước mạo vua Cao Tổ nhà Hán giả đò ra chơi Vân Mộng, bệ hạ cũng mượn tiếng ra chơi An Ấp, Tư Mã Ý tắt đèn đón rước, nếu có thể nào thì bắt ngay tại chỗ là xong. Tuân nghe lời, sai Tào Chân coi việc nước, còn mình tự lĩnh mười vạn quân ngụy làm đến thắng An Ấp. Tư Mã Ý vì chưa biết tình ý ra sao, lại muồn để cho thiên tử biết quân oai của mình, liền dẫn vài vạn quân giáp sĩ đến đón. Cận thần tâu rằng: - Tư Mã Ý đem vài vạn quân đến kháng cự, quả nhiên làm phản rồi! Tuân vội vàng sai Tào Hưu lĩnh binh ra đón. Tư Mã Ý thấy quân mã đến, tưởng là xa giá của Tào Tuân, vội phục bên cạnh đường tiếp rước. Tào Hưu té ngựa ra nói rằng: - Trọng

yán qián shì . yì yue : " cǐ wú , shǔ jian xì fǎn xiàn zhī jì , yù shǐ wǒ jun chén zì xiāng cán hài , bǐ què chéng xū ér xí . mǒu dang zì jiàn tian zì biàn zhì . " suì jí tuì liǎo jun mǎ , zhì ruì che qíán fǔ fú qì zòu yue : " chén shòu xian dì tuo gu zhì zhòng , an gǎn yǒu yì xìn ? bì shì wú , shǔ zhī jian jì . chén qǐng tí yí lǚ zhī shi , xian pò shǔ , hòu fá wú , bào xian dì yǔ bì xià , yǐ míng chén xin . " ruì yí lù wèi jué . huá xin zòu yue : " bù kě fù zhī bing quán . kě jí bà guī tián lǐ . " ruì yí yán , jiang sī mǎ yì xiao zhí huí xiang , mìng cáo xiu zǒng du yong ; liáng jun mǎ . cáo rui jià huí luò yáng . què shuo xì zuò tàn zhī cǐ shì , bào rù chuan zhong . kǒng míng wén zhī dà xǐ yue : " wú yù fá wèi jiǔ yǐ , nài yǒu sī mǎ yì zǒng yong , liáng zhī bing . jin jì zhòng jì zao biǎn , wú yǒu hé you ! " cì rì , hòu zhǔ zǎo cháo , dà hùi guan liáo , kǒng míng chu ban , shàng " chu shi biǎo " yì dào . biǎo yue : " chén liàng yán : xian dì chuàng yè wèi bàn , ér zhōng dào beng cù ; jin tian xià san fen , yì zhōu bà bì , cǐ chéng wéi jí cún wáng zhī qiu yě . rán shì wèi zhì chén , bù xiè yú nèi ; zhong zhì zhì shì , wàng shen yú wài zhě : gài zhuī xian dì zhì shu yù ,

道而迎。曹休出曰：“仲达受先帝托孤之重，何故反耶？”懿大惊失色，汗流遍体，乃问其故。休备言前事。懿曰：“此吴、蜀奸细反间之计，欲使我君臣自相残害，彼却乘虚而袭。某当自见天子辨之。”遂急退了军马，至睿车前俯伏泣奏曰：“臣受先帝托孤之重，安敢有异心？必是吴、蜀之奸计。臣请提一旅之师，先破蜀，后伐吴，报先帝与陛下，以明臣心。”睿疑虑未决。华歆奏曰：“不可付之兵权。可即罢归田里。”睿依言，将司马懿削职回乡，命曹休总督雍、凉军马。曹睿驾回洛阳。却说细作探知此事，报入川中。孔明闻之大喜曰：“吾欲伐魏久矣，奈有司马懿总雍、凉之兵。今既中计遭贬，吾有何忧！”次日，后主早朝，大会官僚，孔明出班，上《出师表》一道

"Thủ ngô, thực gian té phản gian chi kế, dục sử ngã quân thần tự tương tàn hại, bỉ khước thừa hư nhí tập. Mỗ đương tự kiến thiên tử biện chi." Toại cắp thối liễu quân mã, chí duệ xa tiền phủ phục khắp tầu viết: "Thần thụ tiên đế thác cô chi trọng, an cảm hữu di tâm? Tắt thị ngô, thực chi gian kế. Thần thỉnh đế nhất lữ chi sự, tiên phà thực, hậu phạt ngô, báo tiên đế dữ bệ hạ, dĩ minh thần tâm." Duệ nghi lự vị quyết. Hoa hâm tầu viết: "Bất khả phó chi binh quyền. Khả túc bãi quy điền lí." Duệ y ngôn, tương Tư Mã Ý túc chức hồi hương, mệnh tào hưu tổng đốc ung; lương quân mã. Tào duệ giá hồi lạc dương. Khước thuyết tế tác tham tri thủ sự, báo nhập xuyên trung. Không minh văn chi đại hỉ viết: "Ngô dục phạt ngụy cửu hĩ, nại hữu Tư Mã ý tổng ung, lương chi binh. Kim kí trúng kế tao biếm, ngô hữu hà ưu!" Thủ nhật, hậu chủ tảo triều, đại hội quan liêu, không minh xuất ban, thượng (Xuất sư biếu) Nhất đạo. Biểu viết: "Thần lương ngôn: tiên đế sáng nghiệp vị bán, nhi trung đạo băng tồ; kim thiên hạ tam phân, ích châu bãi tệ, thủ thành nguy cấp tồn vong chi thu dã. Nhiên thị vệ chi thần, bất giải vu nội; trung chí chi sĩ, vong thân vu ngoại giả: cái truy tiên đế chi thù ngô, dục báo chi vu bệ hạ dã. Thành

Đạt chịu việc thác cô của tiên đế, có sao lại làm phản? Ý giật mình, mồ hôi toát ra như tắm, bèn hỏi có làm sao. Hưu thuật lại việc trước. Ý nói: - Đó là Thục, Ngô dùng kế phản gián để vua tôi ta hại lẫn nhau, rồi họ thừa cơ đến đánh đáy! Tôi phải thân đến ra mắt thiên tử tâu rõ đầu đuôi mới được! Liền cho quân mã lui đến, rồi đến trước xe Tào Tuấn lạy phục xuống đất mà tâu rằng: - Tôi nhận di chiếu của tiên đế thác cô là việc rất trọng, đâu dám mang lòng khác. Đây là gian kế của Ngô, Thục. Tôi xin lĩnh một đạo quân, trước phá Thục, sau đánh Ngô, để báo ân tiên đế và bệ hạ, cho tỏ tấm lòng của tôi. Tào Tuấn còn đang phân vân chưa quyết. Hoa Hâm tâu rằng: - Không nên cho Ý cầm binh quyền nữa, phải lập tức cách chức y đuổi về làng thoi! Tuấn y lời, cách tuột cả quan chức Tư Mã Ý, đuổi về quê quán, sai Tào Hưu tổng đốc quân mã Ung, Lương, rồi xa giá trở về Lạc Dương. Đây nói quân mệt thám dò được tin ấy báo ngay về Xuyên. Không Minh thấy thế mừng lắm nói: - Ta muốn đánh Ngụy đã lâu, chỉ ngại có Tư Mã Ý cầm quân ở Ung, Lương mà thôi. Nay hắn đã mắc mưu phải đuổi, ta còn lo chi nữa! Hôm sau, Hậu chủ khai chầu sớm, hội tất cả các quan liêu, Không Minh ra ban dâng biểu xin cắt quân sang đánh Ngụy.

yù bào zhì yú bì xià yě .
chéng yí kai zhang shèng
ting , yǐ guang xian dì yí dé ,
huī hóng zhì shì zhì qì ; bù yí
wàng zì fēi bó , yǐn yù shi yì ,
yǐ sai zhong jiàn zhì lù yě .
gong zhong fǔ zhong , ju wèi
yǐ tǐ ; zhì fá zang fǒu , bù yí
yì tòng . ruò yǒu zuò jian fàn
ke , jí wèi zhong shàn zhě ,
yí fù yǒu sī , lùn qí xíng
shǎng , yǐ zhào bì xià píng
míng zhì zhì ; bù yí pian si ,
shǐ nèi wài yì fǎ yě . shì
zhong , shì láng guo you zhì
, fèi ? , dǒng yún děng , cǐ jie
liáng shí , zhì lù zhong chún
, shì yǐ xian dì jiǎn bá yǐ yí bì
xià . yú yǐ wèi gong zhong
zhì shì , shì wú dà xiǎo , xi yǐ
zì zhì , rán hòu shi xíng , bì
de bì bù que lòu , yǒu suǒ
guǎng yì . jiāng jun xiàng
chōng , xìng xíng shú jun ,
xiǎo chàng jun shì , shì yòng
zhì yú xí rì , xian dì cheng zhī
yue néng , shì yǐ zhòng yì jǔ
chōng yǐ wèi du . yú yǐ wèi
yíng zhong zhì shì , shì wú
dà xiǎo , xi yǐ zì zhì , bì néng
shǐ xíng zhèn hé mù , you liè
de suǒ yě . qin xián chén ,
yuǎn xiǎo rén , cǐ xian hàn
suǒ yǐ xīng lóng yě ; qin xiǎo
rén , yuǎn xián chén , cǐ hòu
hàn suǒ yǐ qīng tuí yě . xian
dì zài shí , měi yǔ chén lùn cǐ
shì , wèi cháng bù tàn xí
tòng hèn yú huán , líng yě !
shì zhong , cháng shu ,

。表曰：“臣亮言：先帝创业未半，而中道崩殂；今天下三分，益州罢敝，此诚危急存亡之秋也。然侍卫之臣，不懈于内；忠志之士，忘身于外者：盖追先帝之殊遇，欲报之于陛下也。诚宜开张圣听，以光先帝遗德，恢弘志士之气；不宜妄自菲薄，引喻失义，以塞忠谏之路也。宫中府中，俱为一体；陟罚臧否，不宜异同。若有作奸犯科，及为忠善者，宜付有司，论其刑赏，以昭陛下平明之治；不宜偏私，使内外异法也。侍中、侍郎郭攸之、费祎、董允等，此皆良实，志虑忠纯，是以先帝简拔以遗陛下。愚以为宫中之事，事无大小，悉以咨之，然后施行，必得裨补阙漏，有所广益。将军向宠，性行淑均，晓畅军事，试用之于昔日，先帝称之曰能，是以众议举宠以为督。愚以为

nghi khai trương thánh thính, dĩ
quang tiên đế di đức, khôi
hoảng chí sĩ chi khí; bắt nghi
vọng tự phỉ bạc, dẫn dụ thất
nghĩa, dĩ tắc trung gián chí lộ
dã. Cung trung phủ trung, câu
vi nhất thể; trắc phạt tang phủ,
bắt nghi dị đồng. Nhược hữu
tác gian phạm khoa, cập vi
trung thiện giả, nghi phó hữu ti,
luận kì hình thưởng, dĩ chiêu bệ
hạ bình minh chí tri; bắt nghi
thiên tư, sử nội ngoại dị pháp
dã. Thị trung, thị lang quách du
chi, phí y, đồng duẫn đằng, thủ
giai lương thật, chí lự trung
thuần, thị dĩ tiên đế giàn bạt dĩ
di bệ hạ. Ngu dĩ vi cung trung
chi sự, sự vô đại tiếu, tất dĩ tư
chi, nhiên hậu thi hành, tất đắc
bì bỗ khuyết lậu, hữu sở quẳng
ích. Tướng quân hướng sủng,
tinh hành thực quân, hiếu
sưởng quân sự, thí dụng chi vu
tích nhật, tiên để xưng chi viết
năng, thị dĩ chúng nghị cử sủng
dĩ vi đốc. Ngu dĩ vi doanh trung
chi sự, sự vô đại tiếu, tất dĩ tư
chi, tất năng sử hành trận hòa
mục, ưu liệt đắc sở dã. Thân
hiền thần, viễn tiều nhân, thủ
tiên hán sở dĩ hưng long dã;
thân tiều nhân, viễn hiền thần,
thủ hậu hán sở dĩ khuynh đồi
dã. Tiên đế tại thời, mỗi dũ
thần luận thủ sự, vi thường bát
thán túc thống hận vu hoàn,
linh dã! Thị trung, thượng thư,
trường sử, tham quân, thủ tết
trinh lượng tử tiết chi thần dã,

cháng shǐ , cān jūn , cǐ xi
zhen liàng sī jié zhì chén yě ,
yuàn bì xià qín zhì , xìn zhì ,
zé hàn shì zhì lóng , kě jì rì
ér dài yě . chén běn bù yi ,
gong geng nán yáng , gǒu
quán xìng mìng yú luàn shì ,
bù qí wén dá yú zhu hóu .
xian dì bù yǐ chén bì bǐ , wěi
zì wǎng qu , san gù chén yú
cǎo lú zhì zhong , zi chén yǐ
dang shì zhì shì , yóu shì
gǎn jì , suì xǔ xian dì yǐ qu
chí . hòu zhí qīng fù , shòu
rèn yú bài jun zhì jì , fèng
mìng yú wéi nán zhì xiàn : ēr
lái èr shí yǒu yí nián yǐ . xian
dì zhì chén jǐn shèn , gù lín
beng jì chén yǐ dà shì yě .
shòu mìng yǐ lái , sù yè you
lù , kǒng fù tuo bù xiào , yǐ
shang xian dì zhì míng ; gù
wǔ yuè dù lú , shen rù bù
máo . jin nán fang yǐ dìng ,
jiǎ bing yǐ zú , dang jiǎng
shuài san jun , bēi dìng
Zhōng yuán , shù jié nǚ dùn ,
ráng chú jian xiong , xīng fù
hàn shì , huán yú jiù dou : cǐ
chén suǒ yǐ bào xian dì ér
zhong bì xià zhì zhí fen yě .
zhì yú zhen zhuó sǔn yì , jìn
jìn zhong yán , zé you zhì , ?
, yǔn zhì rèn yě . yuàn bì xià
tuo chén yǐ tǎo zéi xīng fù
zhì xiào , bù xiào zé zhì chén
zhì zuì , yǐ gào xian dì zhì
líng ; ruò wú xīng fù zhì yán ,
zé zé you zhì , ? , yǔn děng
zhì zì , yǐ zhang qí mǎn . bì

营中之事，事无大小，悉以咨之，必能使行阵和穆，优劣得所也。亲贤臣，远小人，此先汉所以兴隆也；亲小人，远贤臣，此后汉所以倾颓也。先帝在时，每与臣论此事，未尝不叹息痛恨于桓、灵也！侍中、尚书、长史、参军，此悉贞亮死节之臣也，愿陛下亲之、信之，则汉室之隆，可计日而待也。臣本布衣，躬耕南阳，苟全性命于乱世，不求闻达于诸侯。先帝不以臣卑鄙，猥自枉屈，三顾臣于草庐之中，谘臣以当世之事，由是感激，遂许先帝以驱驰。后值倾覆，受任于败军之际，奉命于危难之间：尔来二十有一年矣。先帝知臣谨慎，故临崩寄臣以大事也。受命以来，夙夜忧虑，恐付托不效，以伤先帝之明；故五月渡泸，深入不毛。今南方已定，甲兵已足，当奖帅三军，北

nguyễn bệ hạ thân chí, tín chí,
tắc hán thất chí long, khả kế
nhật nhi dài dã. Thần bỗn bố y,
cung canh nam dương, cầu
toàn tính mệnh vu loạn thế, bắt
cầu văn đạt vu chư hầu. Tiên
đé bắt dĩ thần ti bỉ, ổi tự uồng
khuất, tam cố thần vu thảo lư
chi trung, ti thần dĩ đương thế
chi sự, do thị cảm kích, toại
hứa tiên đé dĩ khu trì. Hậu trị
khuynh phúc, thụ nhâm vu bại
quân chi tế, phụng mệnh vu
nguy nan chi gian: nhĩ lai nhị
thập hữu nhất niên hĩ. Tiên đé
tri thần cảm thận, cố lâm băng
kí thần dĩ đại sự dã. Thụ mệnh
dĩ lai, túc dạ ưu lụ, khủng phó
thác bất hiếu, dĩ thương tiên đé
chi minh; cố ngũ nguyệt độ lô,
thâm nhập bất mao. Kim nam
phương dĩ định, giáp binh dĩ
túc, đương tướng suất tam
quân, bắc định trung nguyên,
thứ kiệt nỗ độn, nhương trừ
gian hung, hưng phục hán thất,
hoàn vu cựu đô: thủ thần sở dĩ
báo tiên đé nhi trung bệ hạ chí
chức phân dã. Chí vu châm
chước tồn ích, tiền tần trung
ngôn, tắc du chí, y, duẫn chí
nhâm dã. Nguyễn bệ hạ thác
thần dĩ thảo tắc hưng phục chí
hiếu, bất hiếu tắc chí linh; nhược
vô hưng phục chí ngôn, tắc
trách du chí, y, duẫn đắng chí
tư, dĩ chương kì mạn. Bệ hạ
diệc nghi tự mưu, dĩ ti ưu thiện
đạo, sát nạp nhã ngôn, thâm

xìà yì yí zì móu , yǐ zi zou
shàn dào , chá nà yǎ yán ,
shen zhuī xiān dì yí zhào .
chén bù shèng shòu en gǎn
jí ! jìn dang yuǎn lí , lín biǎo tì
qì , bù zhì suǒ yún . "

定中原，庶竭弩钝，攘除奸凶，兴复汉室，还于旧都：此臣所以报先帝而忠陛下之职分也。至于斟酌损益，进尽忠言，则攸之、祎、允之任也。愿陛下托臣以讨贼兴复之效，不效则治臣之罪，以告先帝之灵；若无兴复之言，则责攸之、祎、允等之咨，以彰其慢。陛下亦宜自谋，以谘诹善道，察纳雅言，深追先帝遗诏。臣不胜受恩感激！今当远离，临表涕泣，不知所云。”

9 hòu zhǔ lǎn biǎo yue : "xiāng fù nán zheng , yuǎn shè jian nán ; fang shǐ huí dou , zuò wèi an xí ; jin yòu yù běi zheng , kǒng láo shén sī . " kǒng míng yue : " chén shòu xian dì tuo gu zhì zhòng , sù yè wèi cháng yǒu dài . jin nán fang yǐ píng , kě wú nèi gù zhì you ; bù jiù cǐ shí tǎo zéi , hui fù Zhōng yuán , gèng dài hé rì ? " hu ban bù zhong tài shǐ qiáo zhou chu zòu yue : " chén yè guān tiān xiàng , běi fang wàng qì zhèng shèng , xing

truy tiên đế di chiêu. Thần bắt
thắng thụ ân cảm kích! Kim
đương viễn li, lâm biểu thé
khắp, bắt tri sở vân."

Hậu chủ lâm biểu viết: "Tương
phụ nam chinh, viễn thiệp gian
nan; phương thủy hồi đô, tọa vị
an tịch; kim hựu dục bắc chinh,
khủng lao thần tư." Khổng minh
viết: "Thần thụ tiên đế thác cô
chi trọng, túc dạ vị thường hữu
đãi. Kim nam phương dĩ bình,
khả vô nội cố chi ưu; bất tựu
thủ thời thảo tặc, khôi phục
trung nguyên, canh đãi hà
nhật?" Hốt ban bộ trung thái sử
tiếu chu xuất tấu viết: "Thần dạ
quan thiên tượng, bắc phương
vượng khí chánh thịnh, tinh
diệu bội minh, vị khả đồ dã."

Hậu chủ nói: - Tướng phụ vừa
đánh mặt nam, xa xôi khó nhọc,
nay mới trở về, ngồi chưa nóng
chỗ, đã muốn lên đánh mặc bắc,
chẳng khó nhọc lắm ru? Khổng
Minh tâu rằng: - Tôi chịu việc thác
cô của tiên đế rất trọng, ngày
đêm không lúc nào dám lười. Nay
phương nam đã yên rồi, không
phải lo mặt trong nữa, chẳng
nhân dịp này đánh giặc mà khôi
phục Trung Nguyên, thì còn đợi
đến bao giờ? Quan thái sử Tiêu
Chu tâu rằng: - Tôi đêm coi tượng
trên trời, thấy vượng khí phương
bắc đang thịnh lắm, sao sáng

yào bēi míng , wèi kě tú yě .
" nǎi gù kǒng míng yue : "
chéng xiang shen míng tian
wén , hé gù qiǎng wèi ? "
kǒng míng yue : " tian dào
biàn yì bù cháng , qǐ kě ju
zhí ? wú jin qiě zhù jun mǎ
yú hàn zhong , guan qí dòng
jìng ér hòu xíng . " qiáo zhou
kǔ jiàn bù cóng . yú shì kǒng
míng nǎi liù guo you zhi ,
dōng yún , fèi ? děng wèi shì
zhong , zǒng shè gong
zhong zhì shì . yòu liù xiàng
chǒng wèi dà jiang , zǒng du
yù lín jun mǎ ; jiǎng wǎn wèi
cān jūn ; zhang yì wèi cháng
shǐ , zhǎng chéng xiàng fǔ
shì ; dù qióng wèi jiàn yì dà
fu ; dù wéi , yáng hóng wèi
cháng shu ; mèng guang , lái
mǐn wèi jì jiǔ ; yǐn mò , lǐ
zhuàn wèi bó shì ; xì zhèng ,
fèi shi wèi mì shu ; qiáo zhou
wèi tài shǐ . nèi wài wén wǔ
guan liáo yí bǎi yú yuán ,
tòng lǐ shǔ zhong zhì shì .

- 10 kǒng míng shòu zhào guī fǔ ,
huàn zhu jiāng ting lìng :
qián du bù - - ? běi jiāng jun ,
lǐng chéng xiang si mǎ , liáng
zhou cì shǐ , dou tíng hóu
wèi yán ; qián jun dou du - -
lǐng fú feng tài shǒu zhāng yì
; yá mén jiāng - - bì jiāng jun
wáng píng ; hòu jun lǐng bīng
shǐ - - an hàn jiāng jun , lǐng
jiàn níng tài shǒu lǐ huī , fù
jiāng - - dìng yuǎn jiāng jun ,

明，未可图也。”乃顾孔明曰：“丞相深明天文，何故强为？”孔明曰：“天道变易不常，岂可拘执？吾今且驻军于汉中，观其动静而后行。”谯周苦谏不从。于是孔明乃留郭攸之、董允、费祎等为侍中，总摄宫中之事。又留向宠为大将，总督御林军马；蒋琬为参军；张裔为长史，掌丞相府事；杜琼为谏议大夫；杜微、杨洪为尚书；孟光、来敏为祭酒；尹默、李譔为博士；郤正、费诗为秘书；谯周为太史。内外文武官僚一百余员，同理蜀中之事。

孔明受诏归府，唤诸将听令：前督部——镇北将军、领丞相司马、凉州刺史、都亭侯魏延；前军都督——领扶风太守张翼；牙门将——裨将军王平；后军领兵使——

Năi cõ khõng minh viet: "Thùa tương thâm minh thiên văn, hă cõ cõng vi?" Khõng minh viet: "Thiên đạo biến dịch bất thường, khởi khă câu cháp? Ngô kim thả trú quân mă vu hán trung, quan kì động tĩnh nhi hậu hành." Tiêu chu khõ gián bất tòng. Vu thị khõng minh năi lưu quách du chi, đồng duẫn, phí y đảng vi thị trung, tổng nghiệp cung trung chi sự. Hựu lưu hướng sủng vi đại tướng, tổng đốc ngụ lâm quân mă; tương uyễn vi tham quân; trương duệ vi trưởng sử, chưởng thùa tương phủ sự; đồ quỳnh vi gián nghị đại phu; đồ vi, dương hồng vi thượng thư; mạnh quang, lai mẫn vi tể tửu; duẫn mặc, lý soạn vi bác sĩ; khích chánh, phí thi vi bí thư; tiêu chu vi thái sử. Nội ngoại văn võ quan liêu nhất bách dư viên, đồng lĩ thực trung chi sự.

vắng vặc, chưa nên đánh vội. Lại ngoảnh lại nói với Khõng Minh: - Thùa tướng cũng giỏi thiên văn, có sao lại làm việc miễn cưỡng làm vậy? Khõng Minh nói: - Đạo trời biến đổi bất thường, không nên cố chấp. Ta hãy đóng quân ở Hán Trung, xem giặc động tĩnh thế nào, rồi mới đi! Tiêu Chu can mãi không được. Khõng Minh để Quách Du Chi, Đồng Doãn, Phí Vĩ làm thị trung, coi sóc việc trong cung. Lại để Hướng Xứng làm đại tướng, tổng đốc quân mă ngụ lâm, Tưởng Uyên làm tham quân, Trương Duệ làm trưởng sử, coi công việc phủ thùa tướng, Dỗ Quỳnh làm gián nghị đại phu, Dỗ Vi, Dương Hồng làm thượng thư, Mạnh Quang, Lại Mẫn làm tể tửu, Doãn Mặc, Lý Tốn làm bác sĩ, Khước Chính, Phí Thi làm bí thư, Tiêu Chu làm thái sử, văn võ cả thảy hơn trăm người, ở lại giúp việc trong Thực.

Khõng minh thụ chiêu về phủ, hoán chư tướng thính lệnh: tiền đốc bộ - trấn bắc tướng quân, lĩnh thùa tướng Tư Mã, lương châu thứ sử, đô đinh hầu ngụy duyên; tiền quân đô đốc - lĩnh phủ phong thái thủ trương dực; nha môn tướng - bì tướng quân vương bình; hậu quân lĩnh binh sứ - an hán tướng quân, lĩnh kiến ninh thái thủ lý khôi, phó tướng - định viễn tướng quân,

Khõng Minh phung chiêu về phủ, gọi các tướng đến nghe lệnh: Tiền đốc bộ Ngụy Diên, tiền quân đô đốc Trương Dực, nha môn tướng Vương Bình, hậu quân Lý Khôi, phó tướng Lã Nghĩa, tả quân kiêm vận lương Mã Đại, phó tướng Liêu Hoá, hữu quân Mã Trung, phủ nhung tướng quân Trương Ngực, hành trung quân sư Lưu Diệm, trung giám quân Đặng Chi, trung tham quân Mã

lǐng hàn zhong tài shǒu lǚ yì ; jian guǎn yùn liáng zuǒ jun lǐng bing shǐ - - píng bēi jiāng jun , chén cang hóu mǎ dài , fù jiāng - - fei wèi jiāng jun liào huà ; yòu jun lǐng bing shǐ - - fèn wei jiāng jun , bō yáng tíng hóu mǎ zhōng , fǔ róng jiāng jun , guan nèi hóu zhang yí ; xíng zhōng jūn shi - - che qí dà jiāng jun , dou xiāng hóu liú yǎn ; zhong jian jun - - yáng wǔ jiāng jun - - dèng zhī ; zhong cān jūn - - an yuǎn jiāng jun mǎ sù ; qián jiāng jun - - dou tíng hóu yuán ? ; zuǒ jiāng jun - - gao yáng hóu wú yì ; yòu jiāng jun - -

安汉将军、领建宁太守
李恢，副将——

定远将军、领汉中太守
吕义；兼管运粮左军领
兵使——

平北将军、陈仓侯马岱
，副将——

飞卫将军廖化；右军领
兵使——

奋威将军、博阳亭侯马
忠，抚戎将军、关内侯
张嶷；行中军师——

车骑大将军、都乡侯刘
惔；中监军——

扬武将军邓芝；中参军
——

安远将军马谡；前将军
——

都亭侯袁𬘭；左将军——

高阳侯吴懿；右将军——

lính hán trung thái thủ lữ nghĩa; kiêm quản vận lương tá quân lính binh sứ - bình bắc tướng quân, trấn thương hầu mã đại, phó tướng - phi vệ tướng quân liêu hóa; hữu quân lính binh sứ - phần uy tướng quân, bá cương đình hầu mã trung, phủ nhung tướng quân, quan nội hầu thương nghi; hành trung quân sư - xa kỵ đại tướng quân, đô hương hầu lưu diễm; trung giam quân - dương võ tướng quân đăng chí; trung tham quân - an viễn tướng quân mã tắc; tiền tướng quân - đô đình hầu viên lâm; tá tướng quân - cao dương hầu ngô ý; hữu tướng quân -

Tốc, tiền tướng quân Viên Lâm, tá tướng quân Ngô Ý, hữu tướng quân Cao Tường, hậu tướng quân Ngô Ban, trưởng sử Dương Nghị, tiền tướng quân Lưu Ba, tiền hộ quân Hứa Doãn, tá hộ quân Dinh Hàm, hữu hộ quân Lưu Mẫn, hậu hộ quân Quan ung, tham quân Hồ Tề, Diêm Yến, Quan Tập, Dỗ Nghĩa, Đỗ Kỳ, Thịnh Đôn, Phàn Kỳ, Phàn Kiến,

- 11 xuán dou hóu gao xiáng ;
hòu jiāng jun - - an lè hóu wú
ban ; lǐng cháng shǐ - - sui
jun jiāng jun yáng yí ; qián
jiāng jun - - zheng nán jiāng
jun liú ba ; qián hù jun - -
piān jiāng jun , hàn chéng
tíng hóu xǔ yún ; zuǒ hù jun - -
- dù xìn zhōng láng jiàng

玄都侯高翔；后将军——

安乐侯吴班；领长史——

绥军将军杨仪；前将军——

征南将军刘巴；前护军

Huyền đô hầu cao tướng; hậu
tướng quân - an lạc hầu ngô
ban; lính trường sứ - tuy quân
tướng quân dương nghi; tiền
tướng quân - chinh nam tướng
quân lưu ba; tiền hộ quân -
thien tướng quân, hán thành
đình hầu hứa duẫn; tá hộ quân
- đốc tín trung lang tướng đình

	ding xián ; yòu hù jun - - pian jiāng jun liú mǐn ; hòu hù jun - - diǎn jun zhōng láng jiàng guan yong ; xíng cān jūn - - zhào wǔ zhōng láng jiàng hú jì ; xíng cān jūn - - jiàn yì jiāng jun ? yàn ; xíng cān jūn - - pian jiāng jun cuàn xí ; xíng cān jūn - - bì jiāng jun dù yì , wǔ luè zhōng láng jiàng dù qí , sui róng dou wèi shèng bó ; cóng shì - - wǔ luè zhōng láng jiàng fán qí ; diǎn jun shu jì - - fán jiàn ; chéng xiāng lìng shǐ - -	—— 偏将军、汉城亭侯许允 ；左护军—— 笃信中郎将丁咸；右护 军—— 偏将军刘敏；后护军— — 典军中郎将官雠；行参 军—— 昭武中郎将胡济；行参 军—— 谏议将军阎晏；行参军 —— 偏将军爨习；行参军— — 裨将军杜义，武略中郎 将杜祺，绥戎都尉盛勃 ；从事—— 武略中郎将樊岐；典军 书记—— 樊建；丞相令史——	hàm; hữu hộ quân - thiên tướng quân lưu mẫn; hậu hộ quân - điễn quân trung lang tương quan ung; hành tham quân - chiêu võ trung lang tương hồ tể; hành tham quân - gián nghị tướng quân diêm yến; hành tham quân - thiên tướng quân thoán tập; hành tham quân - bì tướng quân đỗ nghĩa, võ lược trung lang tương đỗ kì, tuy nhung đô úy thịnh bột; tòng sự - võ lược trung lang tương phàn kì; điễn quân thư kí - phàn kiến; thừa tướng lệnh sử -
12	dǒng jué ; zhàng qián zuǒ hù wèi shǐ - - lóng xiāng jiāng jun guan xìng ; yòu hù wèi shǐ - - hǔ yì jiāng jun zhang bao . - - yǐ shàng yì yìng guan yuán , dou suí zhe píng bēi dà dou du , chéng xiāng , wǔ xiāng hóu , lǐng yì zhōu mù , zhì nèi wài shì zhu gé liàng . fēn bō yǐ dìng , yòu xí	董厥；帐前左护卫使— — 龙骧将军关兴；右护卫 使—— 虎翼将军张苞。—— 以上一应官员，都随着 平北大都督、丞相、武 乡侯、领益州牧、知内	Đồng Quyết; trưởng tiền tả hộ vệ sứ - long tương tướng quân quan hung; hữu hộ vệ sứ - hổ dực tướng quân trương bao. - dĩ thượng nhất ứng quan viên, đô tùy trú bình bắc đại đô đốc, thừa tướng, võ hương hầu, lĩnh ích châu mục, tri nội ngoại sự Gia Cát Lượng. Phân bát dĩ định, hựu hịch lý nghiêm đặng
			Đồng Quyết, tả hộ vệ Quan Hung, hữu hộ vệ Trương Bào, tất cả một ban văn võ theo Bình bắc đại đô đốc Gia Cát Lượng; phân phát xong xuôi, lại đưa hịch sai Lý Nghiêm giữ cửa Xuyên để cự mặt Đông Ngô, kén ngày Bính Dần mùa xuân, tháng ba năm Kiến hưng thứ năm cất quân sang đánh Ngụy.

lǐ yán děng shǒu chuan kǒu
yǐ jù dong wú . xuǎn dìng
jiàn xìng wǔ nián chun san
yuè bǐng yín rì , chu shi fá
wèi .

- 13 hu zhàng xià yi lǎo jiang , lì
sheng ér jìn yue : " wǒ sui
nián mài , cháng yǒu lián pō
zhì yǒng , mǎ yuán zhì xióng
. cǐ èr gǔ rén jie bù fú lǎo ,
hé gù bù yòng wǒ ye ? "
zhòng shì zhì , nǎi zhào yún
yě . kǒng míng yue : " wú zì
píng nán huí dou , mǎ mèng
qǐ bìng gù , wú shèn xí zhī ,
yǐ wèi zhé yí bèi yě . jin jiāng
jun nián jì yǐ gao , tǎng shao
yǒu cēn cī , dòng yáo yí shì
ying míng , jiǎn què shǔ
zhong ? qì . " yún lì sheng
yue : " wú zì suí xian dì yǐ lái
, lín zhèn bù tuì , yù dí zé
xian . dà zhàng fu de sǐ yú
jiang cháng zhě , xìng yě ,
wú hé hèn yan ? yuàn wèi
qián bù xian feng ! " kǒng
míng zài san kǔ quàn bù zhù
. yún yue : " rú bù jiào wǒ
wèi xian feng , jiù zhuàng sǐ
yú jie xià ! " kǒng míng yue :
" jiāng jun jì yào wèi xian
feng , xu de yi rén tòng qù . "
yán wèi jìn , yi rén yìng yue :
" mǒu sui bù cái , yuàn zhù
lǎo jiāng jun xian yǐn yi jun
qián qù pò dí . " kǒng míng
shì zhì , nǎi dèng zhì yě .

外事诸葛亮。分拨已定，又檄李严等守川口以拒东吴。选定建兴五年春三月丙寅日，出师伐魏。

thủ xuyên khẩu dĩ cự đông ngô.
Tuyên định kiền hưng ngũ niên
xuân tam nguyệt bính dần nhật,
xuất sư phạt ngụy.

忽帐下一老将，厉声而进曰：“我虽年迈，尚有廉颇之勇，马援之雄。此二古人皆不服老，何故不用我耶？”众视之，乃赵云也。孔明曰：“吾自平南回都，马孟起病故，吾甚惜之，以为折一臂也。今将军年纪已高，倘稍有参差，动摇一世英名，减却蜀中锐气。”云厉声曰：“吾自随先帝以来，临阵不退，遇敌则先。大丈夫得死于疆场者，幸也，吾何恨焉？愿为前部先锋！”孔明再三苦劝不住。云曰：“如不教我为先锋，就撞死于阶下！”孔明曰：“将军既要为先锋，须得一人同去。”言未尽，一人应曰：“某虽不才，愿助老将军先引一军

Hốt trưởng hạ nhất lão tướng, lệ thanh nhí tiến viết: "Ngã tuy niên mại, thượng hữu liêm pha chi dũng, mã viên chi hùng. Thủ nhí cỗ nhân gai bất phục lão, hà có bất dụng ngã da?" Chúng thị chi, nãi triệu vân dã. Khổng minh viết: "Ngô tự bình nam hồi đô, mã mạnh khởi bệnh cổ, ngô thậm tích chí, dĩ vi chiết nhất tí dã. Kim tướng quân niên kí dĩ cao, thảng sảo hữu tham sai, động diêu nhất thế anh danh, giám khước thực trung nhuệ khí." Vân lệ thanh viết: "Ngô tự tùy tiên đế dĩ lai, lâm trận bất thối, ngô địch tắc tiên. Đại trượng phu đắc tử vu cương trường giả, hạnh dã, ngô hà hận yên? Nguyện vi tiền bộ tiên phong!" Khổng minh tái tam khổ khuyển bất trụ. Vân viết: "Như bất giáo ngã vi tiên phong, tựu chàng tử vu gai hại!" Khổng minh viết: "Tướng quân kí yêu vi tiên phong, tu đắc nhất nhân đồng khứ." Ngôn vị tần, nhất nhân ứng viết: "Mỗ tuy bất tài, nguyện trợ lão tướng quân tiên dẫn nhất quân tiền khứ phá địch." Khổng minh thị chi, nãiặng chí dã. Khổng

Bỗng ở dưới trướng, một lão tướng thét lên rằng: - Ta tuy già nua, nhưng còn có sức khỏe như Liêm Pha, Mã Viện khi xưa. Hai người ấy còn chưa chịu già, có sao lại không dùng đến ta vậy? Chúng trông xem ai, thì là Triệu Vân. Khổng Minh nói: - Từ khi ta đi bình nam trở về, Mã Mạnh Khởi bị bệnh mắt, ta thương tiếc lắm, khác nào gãy mất cánh tay. Nay tướng quân tuổi tác già nua, nếu lỡ xảy ra việc gì, không những giám mất tiếng anh hùng một đời, mà lại nhụt mất cả nhuệ khí quân Thục. Vân quát lên rằng: - Từ khi tôi theo tiên đế đến giờ, chưa khi nào lâm trận mà phải lui, gặp giặc thì tiến đi trước. Đại trượng phu được chết ở trong đám chiến trường là may, tôi có ngại gì! Tôi xin làm tiền bộ tiên phong. Khổng Minh hai ba lần ngăn lại. Vân thét lên rằng: - Nếu không cho tôi làm tiên phong, tôi xin đập đầu chết ngay ở dưới thềm này! Khổng Minh nói: - Nếu tướng quân muốn làm tiên phong, phải có một người nữa cùng đi mới được. Khổng Minh nói chưa dứt lời, có một người bước ra thưa rằng: Tôi tuy bất tài, nhưng

kǒng míng dà xǐ , jí bo jīng
bing wǔ qian . fù jiāng shí
yuán , suí zhào yún , dèng
zhì qù qì .

- 14 kǒng míng chu shi , hòu zhǔ
yǐn bǎi guan sòng yú bēi
mén wài shí lǐ . kǒng míng cí
liǎo hòu zhǔ , jīng qí bì yě ,
ge jǐ rú lín , lù jun wàng hàn
zhōng yǐ lǐ jìn fa . què shuo
biān tíng tàn zhì cǐ shì , bào
rù luò yáng . shì rì cáo ruì
shè cháo , jìn chén zòu yue :
" biān guān bào cheng : zhu
gé liàng lǚ lǐng dà bing san
shí yú wàn , chu tún hàn
zhōng , lìng zhào yún , dèng
zhì wèi qián bù xiān feng ,
yǐn bing rù jìng . " ruì dà jīng
, wèn qún chén yue : " shéi
kě wèi jiang , yǐ tuì shǔ bing
? " hu yí rén yīng shēng ér
chu yue : " chén fù sǐ yú hàn
zhōng , qie chǐ zhì hèn , wèi
cháng de bào . jin shǔ bing
fàn jìng , chén yuàn yǐn běn
bù měng jiang , gèng qǐ bì
xià cì guān xi zhì bing , qián
wǎng pò shǔ , shàng wèi
guó jia xiào lì , xià bào fù
chóu , chén wàn sǐ bù hèn ! "
zhòng shì zhì , nǎi xià hóu
yuán zhì zi xià hóu mào yě .
mào zì zi xiù , qí xìng zuì jí ,
yòu zuì lìn , zì yòu sì yǔ xià

前去破敌。”孔明视之，乃邓芝也。孔明大喜，即拨精兵五千。副将十员，随赵云、邓芝去讫。

minh đại hỉ, tức bát tinh binh
ngũ thiên. Phó tướng thập viên,
tùy triệu vân,ặng chi khứ cật.

xin giúp lão tướng quân, dẫn một
đạo quân đi trước phá giặc!
Khổng Minh mừng lắm trông xem
thì là Đặng Chi, lập tức cấp cho
Đặng Chi năm nghìn tinh binh,
một chục viên phó tướng, cho
theo Triệu Vân. Chi lĩnh mệnh đi
trước.

孔明出师，后主引百官
送于北门外十里。孔明
辞了后主，旌旗蔽野，
戈戟如林，率军望汉中
迤逦进发。却说边庭探
知此事，报入洛阳。是
日曹睿设朝，近臣奏曰：

“边官报称：诸葛亮率
领大兵三十余万，出屯
汉中，令赵云、邓芝为
前部先锋，引兵入境。
”睿大惊，问群臣曰：
“谁可为将，以退蜀兵
？”忽一人应声而出曰：
“臣父死于汉中，切齿之恨，未尝得报。今
蜀兵犯境，臣愿引本部
猛将，更乞陛下赐关西
之兵，前往破蜀，上为
国家效力，下报父仇，
臣万死不恨！”众视之，
乃夏侯渊之子夏侯楙

Khổng minh xuất sư, hậu chủ
dẫn bách quan tiến ra khỏi cửa
bắc mười dặm. Khổng minh
từ liều hậu chủ, tinh kỵ tề dã,
qua kích như lâm, suất quân
vọng hán trung dĩ lệ tiến phát.
Khước thuyết biên đình tham tri
thủ sự, báo nhập lạc dương.
Thị nhật tào duệ thiết triều, cận
thần tâu viết: "Biên quan báo
xưng: Gia Cát Lượng suất lĩnh
đại binh tam thập dư vạn, xuất
truân hán trung, lệnh triệu vân,
ặng chi vi tiền bộ tiên phong,
dẫn binh nhập cảnh." duệ đại
kinh, vấn quần thần viết: "Thùy
khả vi tương, dĩ thối thực binh?"
Hốt nhất nhân ứng thanh nhi
xuất viết: "Thần phụ tử vu hán
trung, thiết xỉ chi hận, vị thường
đắc báo. Kim thực binh phạm
cảnh, thần nguyện dẫn bốn bộ
mạnh tướng, canh khắt bệ hạ
tứ quan tây chi binh, tiền vãng
phá thực, thượng vi quốc gia
hiệu lực, hạ báo phụ cừu, thần
vạn tử bất hận!" Chúng thị chi,
nãi hạ hầu uyên chi tử hạ hầu
mẫu dã. Mẫu tự tử hưu, kí tính
tối cấp, hựu tối lận, tự ấu tự dữ
hạ hầu đôn vi tử. Hậu hạ hầu

Khổng Minh cắt quân đi. Hậu chủ
dẫn trăm quan tiến ra khỏi cửa
bắc mười dặm. Khổng Minh từ
biệt lên đường, tinh kỵ rợp trời,
gươm giáo sáng quắc, nhằm Hán
Trung lần lượt kéo đi. Lại nói,
ngoài biên dò biết việc đó, báo tin
về Lạc Dương. Hôm ấy Tào Tuấn
khai châu, cận thần tâu rằng: -
Gia Cát Lượng xuất lĩnh hơn ba
mươi vạn quân đóng ở Hán
Trung, sai Triệu Vân, Đặng Chi
làm tiên phong, kéo vào biên
cảnh. Tuấn giật mình, hỏi quần
thần rằng: - Có ai làm tướng ra
phá được quân Thục không? Hạ
Hầu Mậu bước ra nói: - Cha tôi
chết ở Hán Trung, thù sâu này
còn chưa báo được. Nay quân
Thục phạm vào cõi, tôi xin dẫn
mạnh tướng bốn bộ và xin bệ hạ
cấp thêm cho quân Quan Tây để
ra phá Thục, trên hết sức vì
nước, dưới báo thù cho cha; dẫu
muôn chết cũng không ân hận gì
nữa! Mậu là con Hạ Hầu Uyên, tự
Tử Hữu, tính khí háp mà bùn xin
lắm. Từ thuở nhỏ làm con nuôi
Hạ Hầu Đôn. Về sau Hạ Hầu
Uyên bị Hoàng Trung giết mất;
Tào Tháo thương xót mới gả con

hóu dun wèi zi . hòu xià hóu
yuan wèi huáng zhong suǒ
zhǎn , cáo cào lián zhi , yǐ nǚ
qing hé gong zhǔ zhao mào
wèi fù mǎ , yin cǐ cháo zhong
qín jìng . suí zhǎng bing
quán , wèi cháng lín zhèn .
dang shí zì qǐng chu zheng ,
cáo rui jí mìng wèi dà dou du
, diào guan xi zhu lù jun mǎ
qián qù yíng dí . si tú wáng
lǎng jiàn yue : " bù kě . xià
hóu fù mǎ sù bù céng jīng
zhàn , jìn fù yǐ dà rèn , fei qí
suǒ yí . gèng jiān zhu gé
liàng zú zhì duo móu , shen
tong rèn luè , bù kě qīng dí .
" xià hóu mào chì yue : " sì tú
mò fei jié lián zhu gé liàng ,
yù wèi nèi yìng ye ? wú zì
yòu cóng fù xué xí tao luè ,
shen tong bing fǎ . rǔ hé qí
wǒ nián yòu ? wú ruò bù
sheng qín zhu gé liàng , shì
bù huí jiàn tian zì ! " wáng
lǎng děng jie bù gǎn yán .
xià hóu mào cí liǎo wèi zhǔ ,
xìng yè dào Cháng ān , diào
guan xi zhu lù jun mǎ èr shí
yú wàn , lái dí kǒng míng .
zhèng shì : yù bǐng bái máo
mó jiàng shì , què jiào huáng
wěn zhǎng bing quán . wèi
zhi shèng fù rú hé , qiě kàn
xià wén fēn jiě .

也。楙字子休，其性最急，又最吝，自幼嗣与夏侯惇为子。后夏侯渊为黄忠所斩，曹操怜之，以女清河公主招楙为驸马，因此朝中钦敬。虽掌兵权，未尝临阵。当时自请出征，曹睿即命为大都督，调关西诸路军马前去迎敌。司徒王朗谏曰：“不可。夏侯驸马素不曾经战，今付以大任，非其所宜。更兼诸葛亮足智多谋，深通韧略，不可轻敌。”夏侯楙叱曰：“司徒莫非结连诸葛亮，欲为内应耶？吾自幼从父学习韬略，深通兵法。汝何欺我年幼？吾若不生擒诸葛亮，誓不回见天子！”王朗等皆不敢言。夏侯楙辞了魏主，星夜到长安，调关西诸路军马二十余万，来敌孔明。正是：欲秉白旄将军，却教黄吻掌兵权。未知胜负如何，且看下文分解。

uyên vi hoàng trung sở trâm,
tào thao liên chi, dĩ nữ thanh hà
công chúa chiêu mậu vi phụ
mã, nhân thủ triều trung khâm
kính. Tuy chưởng binh quyền,
vị thường lâm trận. Đương thời
tự thỉnh xuất chinh, tào duệ túc
mệnh vi đại đô đốc, điều quan
tây chư lộ quân mã tiền khứ
nghênh địch. Tư Đồ vương
lăng gián viết: "Bất khả. Hạ hầu
phụ mã tổ bất tảng kinh chiến,
kim phó dĩ đại nhâm, phi kì sở
nghi. Canh kiêm Gia Cát Lượng
túc trí đa mưu, thâm thông
nhận lược, bất khả khinh địch."
hạ hầu mâu sát viết: "Tư Đồ
mạc phi kết liên Gia Cát Lượng,
dục vi nội ứng da? Ngô tự áu
tòng phụ học tập thao lược,
thâm thông binh pháp. Nhữ hà
khi ngã niên áu? Ngô nhược
bất sinh cầm Gia Cát Lượng,
thệ bất hồi kiến thiên tử!"
Vương Lăng đãng giai bắt cảm
ngôn. Hạ hầu mâu từ liễu ngụy
chủ, tinh dã đáo trường an,
điều quan tây chư lộ quân mã
nhị thập dư vạn, lai địch không
minh. Chánh thị: dục binh bạch
mao ma tướng sĩ, khước giáo
hoàng vẫn chưởng binh quyền.
Vị tri thắng phụ như hà, thả
khán hạ văn phân giải.

gái là Thanh Hà công chúa cho Hạ Hầu Mậu làm phò mã. Bởi thế, trong triều ai cũng kính trọng. Tuy Mậu được giữ binh quyền, nhưng chưa hề ra trận bao giờ; khi ấy thấy Mậu xin đi đánh, Tào Tuấn bèn phong cho Mậu làm đại đô đốc, điều quân mã các xứ Quan Tây ra cự giặc. Tư đồ Vương Lăng can rằng: - Hạ Hầu phò mã, chưa ra trận bao giờ, không nên giao cho việc lớn. Vả lại, Gia Cát Lượng lầm mưu nhiều trí, tinh thông thao lược, chớ nên khinh địch. Hạ Hầu Mậu quát mắng rằng: - Tư đồ muốn kết liên với Gia Cát Lượng làm nội ứng chẳng? Ta từ thuở nhỏ theo cha, luyện tập thao lược, tinh hiểu binh pháp, sao ngươi dám khinh ta ít tuổi? Nếu không bắt sống được Gia Cát Lượng, ta thì rằng không về trông thấy thiên tử nữa? Bọn Vương Lăng không dám nói gì. Hạ Hầu Mậu từ biệt Ngụy chủ, đi gấp đến Trường An, điều vát hai chục vạn quân mã các xứ Quan Tây để chống nhau với Khổng Minh. Đó là: Muốn phắt ngọn cờ xua tướng sĩ, Sao sai con trẻ giữ binh Quyền? Chưa biết được thua thế nào, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
092
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo kǒng míng lù bing
qián zhì miǎn yáng , jīng guò
mǎ chao fén mù , nǎi lìng qí
dì mǎ dài wa xiào , kǒng
míng qín zì jì zhì . jì bì , huí
dào zhài zhōng , shàng yì jìn
bing . hu shào mǎ bào dào :
" wéi zhǔ cáo rui qian fù mǎ
xià hóu mào , diào guan
zhong zhu lù jun mǎ , qian
lái jù dí . " wèi yán shàng
zhàng xiàn cè yue : " xià hóu
mào nǎi gāo liáng zǐ dì , nuò
ruò wú móu . yán yuàn de
jing bing wǔ gan , qǔ lù chu
bao zhong , xún qín lǐng yǐ
dong , dang zi wǔ gǔ ér tóu
bēi , bù guò shí rì , kě dào
an cháng . xià hóu mào ruò
wén mǒu zòu zhì , bì rán qì
chéng wàng héng mén dǐ gé
ér zǒu . mǒu què cóng dong
fang ér lái , chéng xiang kě
dà qu shì mǎ , zì xié gǔ ér jìn .
rú cǐ xíng zhì , zé xián yáng
yǐ xi , yí jǔ kě dìng yě . " kǒng
míng xiào yue : " cǐ fei wàn
quán zhī jì yě . rǔ qí Zhōng
yuán wú hǎo rén wù , tǎng
yǒu rén jìn yán , yú shan pì
zhong yǐ bing jié sha , fei wéi

第九十二回
赵子龙力斩五将
诸葛亮智取三城

Đệ cửu thập nhị hồi triêu từ
long lực trăm ngũ tướng Gia
Cát lượng trí thủ tam thành

HỒI 92 Triệu Tử Long ra sức
giết năm tướng; Gia Cát Lượng
dùng mưu đoạt ba thành

却说孔明率兵前至沔阳，经过马超坟墓，乃令其弟马岱挂孝，孔明亲自祭之。祭毕，回到寨中，商议进兵。忽哨马报道：“魏主曹睿遣驸马夏侯楙，调关中诸路军马，前来拒敌。”魏延上帐献策曰：“夏侯楙乃膏粱子弟，懦弱无谋。延愿得精兵五千，取路出褒中，循秦岭以东，当子午谷而投北，不过十日，可到安长。夏侯楙若闻某骤至，必然弃城望横门邸阁而走。某却从东方而来，丞相可大驱士马，自斜谷而进。如此行之，则咸阳以西，一举可定也。”孔明笑曰：“此非万全之计也。汝欺中原无好人物，倘有人进言，

Khước thuyết khồng minh suất binh tiền chí miện dương, kinh quá mǎ siêu phần mộ, nãi lệnh kì đệ mǎ đại quái hiếu, khồng minh thân tự té chi. Tế tất, hồi đáo trại trung, thương nghị tiến binh. Hốt tiêu mã báo đáo: "Ngụy chủ tào duệ khiễn phụ mǎ hạ hâu mậu, điều quan trung chư lộ quân mǎ, tiền lai cự địch." Ngụy duyên thương trướng hiến sách viết: "Hạ hầu mậu nǎi cao lương tử đệ, nọa nhược vô mưu. Duyên nguyện đắc tinh binh ngũ can, thủ lộ xuất bao trung, tuần tần lĩnh dĩ đông, đương tử ngọ cốc nhi đầu bắc, bất quá thập nhật, khả đáo an trường. Hạ hầu mậu nhược văn mỗ sậu chí, tất nhiên khí thành vọng hoành môn để các nhi tẩu. Mỗ khước tòng đông phương nhi lai, thừa tương khả đại khu sĩ mǎ, tự tà cốc nhi tiến. Như thử hành chí, tắc hàm dương dĩ tây, nhất cử khả định dã." Khồng minh tiểu viết: "Thử phi vạn toàn chi kế dã. Nhữ khi trung nguyên vô hảo nhân vật, thảng hữu nhân tiến ngôn, vu sơn tích trung dĩ

Khồng Minh mang quân đến Miện Dương, qua mộ Mã Siêu liền sai Mã Đại mặc đồ tang rồi thân vào tê bái. Đoạn về trại, bàn định việc tiến quân. Chợt có tin báo Ngụy chủ sai Hả Hậu Mậu điều quân mã các xứ Quan Trung đến chống cự. Ngụy Diên lên trướng, hiến kế rằng: - Hả Hậu Mậu là con nhà phú quý, ngu si không biết gì. Tôi xin dẫn năm nghìn tinh binh, lấy đường ra Bao Trung, men núi Tần Lĩnh, sang mé đông, qua hang Tí Ngọ, tiến lên mặt bắc, chắc chỉ trong vòng mười ngày đến được Trường An. Hả Hậu Mậu nếu thấy tôi đến bắt thình linh, tất phải bỏ thành, nhầm phía Hoành Môn, Đè Các chạy trốn. Tôi lại chuyển sang mặt đông đánh vào, thừa tướng thúc đại quân từ đường Tà Cốc tiến lên. Như thế, từ Hàm Dương trở sang mé tây, chỉ một trận là địch được cả. Khồng Minh cười, nói: - Người khinh Trung Nguyên không có người giỏi chẳng? Nếu có người xui đem binh chặn đường hẻm trong núi, thì chẳng những năm nghìn người bị hại, mà còn làm tồn mắt nhuệ khí của

wǔ qian rén shòu hài , yì dà shang ? qì . jué bù kě yòng . " wèi yán yòu yue : " chéng xiang bing cóng dà lù jìn fa , bǐ bì jìn qǐ guan zhong zhī bing , yú lù yíng dí , zé kuàng rì chí jiǔ , hé shí ér de Zhōng yuán ? " kǒng míng yue : " wú cóng lǒng yòu qū píng tǎn dà lù , yì fǎ jìn bing , hé you bù shèng ! " suí bù yòng wèi yán zhì jì . wèi yán yàng yàng bù yuè . kǒng míng chāi rén lìng zhào yún jìn bing . què shuo xià hóu mào zài Cháng ān jù jí zhu lù jun mǎ . shí yǒu xì liáng dà jiang hán dé , shàn shǐ kai shan dà fǔ , yǒu wàn fū bù dāng zhī yǒng , yǐn xi qiang zhu lù bing ba wàn dào lái ; jiàn liǎo xià hóu mào , mào zhòng shǎng zhī , jiù qiǎn wèi xian feng . dé yǒu sì zì , jie jing tong wǔ yì , gong mǎ guò rén : cháng zi hán ying , cì zi hán yáo , san zi hán qióng , sì zi hán ban . hán dé dài sì zi bìng xi qiang bing ba wàn , qǔ lù zhì fèng míng shan , zhèng yù shǔ bing . liǎng zhèn duì yuán . hán dé chu mǎ , sì zi liè yú liǎng bian . dé lì sheng dà mà yue : " fǎn guó zhī zéi , an gǎn fàn wú jìng jiè ! " zhào yún dà nù , tǐng qiang zòng mǎ , dan nuò hán dé jiao zhàn . cháng zi hán ying , yuè mǎ lái yíng ; zhàn bù san gé ,

于山僻中以兵截杀，非惟五千人受害，亦大伤锐气。决不可用。”魏延又曰：“丞相兵从大路进发，彼必尽起关中之兵，于路迎敌，则旷日持久，何时而得中原？”孔明曰：“吾从陇右取平坦大路，依法进兵，何忧不胜！”遂不用魏延之计。魏延怏怏不悦。孔明差人令赵云进兵。却说夏侯楙在长安聚集诸路军马。时有西凉大将韩德，善使开山大斧，有万夫不当之勇，引西羌诸路兵八万到来；见了夏侯楙，楙重赏之，就遣为先锋。德有四子，皆精通武艺，弓马过人：长子韩瑛，次子韩瑶，三子韩琼，四子韩班。韩德带四子并西羌兵八万，取路至凤鸣山，正遇蜀兵。两阵对圆。韩德出马，四子列于两边。德厉声大骂曰：“反国之贼，安敢犯吾境界！”赵云大怒，挺枪纵马，单搦

binh tiệt sát, phi duy ngũ thiên nhân thụ hại, diệc đại thương nhuệ khí. Quyết bất khả dụng." Ngụy duyên hựu viết: "Thừa tướng binh tòng đại lộ tiến phát, bì tắt tần khởi quan trung chi binh, vu lộ nghênh địch, tắc khoáng nhặt trì cùu, hà thời nhi đắc trung nguyên?" Khổng minh viết: "Ngô tòng lũng hữu thủ bình thản đại lộ, y pháp tiến binh, hà ưu bất thắng!" Toại bất dụng ngụy duyên chi kế. Ngụy duyên ưởng ưởng bất duyệt. Khổng minh sai nhân lệnh triệu vân tiến binh. Khuốc thuyết hả hâu mậu tại trường an tụ tập chư lộ quân mǎ. Thời hữu tây lương đại tướng hàn đức, thiện sử khai sơn đại phủ, hữu vạn phu bất đương chi dũng, dẫn tây khương chư lộ binh bát vạn đáo lai; kiến liễu hạ hâu mậu, mậu trọng thường chi, tựu khieni vi tiên phong. Đức hữu tử tú, giai tinh thông võ nghệ, cung mã quá nhân: thường tử hàn anh, thử tử hàn dao, tam tử hàn quỳnh, tứ tử hàn ban. Hán đức đái tử tử tịnh tây khương binh bát vạn, thủ lộ chí phượng minh sơn, chánh ngộ thực binh. Lưỡng trận đối vien. Hán đức xuất mǎ, tứ tử liệt vu lưỡng biên. Đức lệ thanh đại mạ viết: "Phản quốc chi tặc, an cảm phạm ngô cảnh giới!" Triệu vân đại nộ, đĩnh thương túng mǎ, đan nạch hàn đức giao chiến. Trường tử hàn anh,

quân ta, mèo áy quyết không nên dùng. Diên nói: - Nếu thừa tướng cứ đi theo đường lớn thì họ tất khởi hết quân Quan Trung ra chống dây dưa ngày tháng, bao giờ mới lấy được Trung Nguyên? Khổng Minh nói: - Ta từ Lũng Hữu nơi con đường rộng rãi, tiến quân đúng phép, lo gì không đánh được! Nói rồi, nhất định không nghe mèo Ngụy Diên. Diên buồn bức không vui. Khổng Minh sai người thúc Triệu Vân tiến quân. Hạ Hầu Mậu ở Trường An, tụ tập các đạo quân mã. Bấy giờ, có đại tướng ở Tây Lương là Hán Đức, sức khỏe địch nỗi muôn người, sử búa khai sơn cực giỏi, dẫn tám vạn quân Tây Khương lại, ra mắt Hạ Hầu Mậu; Mậu trọng thưởng và cho làm tiên phong. Đức có bốn con, là Hán Anh, Hán Giao, Hán Quỳnh, Hán Kỳ, đều tinh thông võ nghệ, giỏi cung ngựa. Đức dẫn bốn con và tám vạn quân Thục kéo đến. Hai bên dàn trận. Đức ra ngựa, bốn con sắp hàng hai bên. Đức quát lên rằng: - Quân phản nghịch kia, sao dám xâm phạm vào cõi ta? Triệu Vân nỗi giận, vác giáo tế ngựa thách Hán Đức ra đánh. Con cả là Hán Anh thúc ngựa ra đánh được ba hiệp, bị Vân đâm một giáo chém quay xuống ngựa. Con thứ hai là Hán Giao thấy vậy, múa đao lại địch, Vân giờ oai hổ khi xưa, đánh rất hăng, Giao không chống nổi. Con thứ ba là Hán Quỳnh vác phương thiên

bèi zhào yún yi qiang cì sǐ yú
mǎ xià . cì zì hán yáo jiàn zhì
, zòng mǎ hui dao lái zhàn .
zhào yún shi chēng jiù rì hǔ
wei , dǒu sǒu jīng shén yíng
zhàn . yáo dǐ dí bù zhù . san
zì hán qióng , jí tǐng fāng tian
jǐ zòu mǎ qián lái jiá gong .
yún quán rán bù jù , qiang fǎ
bù luàn . sì zì hán qí , jiàn èr
xiong zhàn yún bù xià , yě
zòng mǎ lun liǎng kǒu rì yuè
dao ér lái , wéi zhù zhào yún .
yún zài zhōng yāng dù
zhàn san jiang . shǎo shí ,
hán qí zhòng qīāng luò mǎ ,
hán zhèn zhōng piān jiang jí
chu jiù qù . yún tuo qiang
biàn zǒu . hán qióng àn jǐ , jí
qū gong jiàn shè zhì , lián
fàng san jiàn , jie bèi yún
yòng qiang bo luò . qióng dà
nù , réng chuò fang tian jǐ
zòng mǎ gǎn lái ; què bèi
yún yi jiàn shè zhōng miàn
mén , luò mǎ ér sǐ , hán yáo
zòng mǎ jǔ bǎo dao biàn kǎn
zhào yún . yún qì qiang yú dì
, shǎn guò bǎo dao , sheng
qín hán yáo guī zhèn , fù
zòng mǎ qū qiang sha guò
zhèn lái . hán dé jiàn sì zì jie
sàng yú zhào yún zhī shǒu ,
gan dǎn jie liè , xian zǒu rù
zhèn qù . xi liáng bìng sù zhì
zhào yún zhī míng , jin jiàn qí
ying yǒng rú xí , shéi gǎn
jiao feng ? zhào yún mǎ dào
chǔ , zhèn zhèn dào tuì .
zhào yún pǐ mǎ dan qiang ,

韩德交战。长子韩瑛，跃马来迎；战不三合，被赵云一枪刺死于马上。次子韩瑶见之，纵马挥刀来战。赵云施逞旧日虎威，抖擞精神迎战。瑶抵敌不住。三子韩琼，急挺方天戟骤马前来夹攻。云全然不惧，枪法不乱。四子韩琪，见二兄战云不下，也纵马抡两口日月刀而来，围住赵云。云在中央独战三将。少时，韩琪中枪落马，韩阵中偏将急出救去。云拖枪便走。韩琼按戟，急取弓箭射之，连放三箭，皆被云用枪拨落。琼大怒，仍绰方天戟纵马赶来；却被云一箭射中面门，落马而死，韩瑶纵马举宝刀便砍赵云。云弃枪于地，闪过宝刀，生擒韩瑶归阵，复纵马取枪杀过阵来。韩德见四子皆丧于赵云之手，肝胆皆裂，先走入阵去。西凉兵素知赵云之名，今见其英勇如昔，谁敢交锋？

dược mã lai nghênh; chiến bất tam hợp, bị triệu vân nhất thương thứ tử vu mǎ hạ. Thứ tử hàn dao kiến chi, túng mǎ huy đao lai chiến. Triệu vân thi sinh cựu nhật hổ uy, đầu tẩu tinh thần nghênh chiến. Dao đẻ địch bất trụ. Tam tử hàn quỳnh, cấp đinh phương thiên kích sâu mã tiền lai giáp công. Vân toàn nhiên bất cụ, thương pháp bắt loạn. Tứ tử hàn kí, kiến nhí huynh chiến vân bắt hạ, dã túng mǎ luân lưỡng khẩu nhật nguyệt đao nhi lai, vi trù triều vân. Vân tại trung ương độc chiến tam tướng. Thiếu thời, hàn kí trung thương lạc mã, hàn trận trung thiên tướng cấp xuất cứu khứ. Vân tha thương tiện tẩu. Hán quỳnh án kích, cấp thủ cung tiễn xạ chi, liên phóng tam tiễn, gai bị vân dụng thương bát lạc. Quỳnh đại nộ, nhưng xước phương thiên kích túng mǎ cản lai; khước bị vân nhất tiễn xạ trúng diện mòn, lạc mã nhi tử, hàn dao túng mã cử bảo dao tiện khâm triều vân. Vân khí thương vu địa, thiểm quá bảo dao, sinh cầm hàn dao quy trận, phục túng mã thủ thương sát quá trận lai. Hán đức kiên tử tử gai tang vu triều vân chi thủ, can đảm gai liệt, tiên tẩu nhập trận khứ. Tây lương binh tố tri triều vân chi danh, kim kiến kì anh dũng như tích, thùy cảm giao phong? Triệu vân mã đáo xử, trận trận

kích đến đánh ập vào. Vân không chút nao núng, rối loạn. Hán Kỳ thấy hai anh đánh không đỗ Triệu Vân, cũng té ngựa ra, múa đôi đao nhật nguyệt vây bọc Triệu Vân vào giữa mà đánh. Vân một mình đứng giữa, chống đỡ ba mặt. Một lát, Hán Kỳ trúng phải giáo ngã ngựa, các tướng bên Hán Đức vội vàng xô ra đem về. Vân rẽ ngọn giáo vừa đánh vừa chạy. Hán quỳnh bỏ kích, rút cung tên ra bắn luôn ba phát, đều bị Vân múa giáo gạt được cả. Quỳnh tức quá, lại vớ ngọn kích đuổi theo bị Vân bắn một phát tin vào giữa mặt lăn xuống ngựa chết. Hán Giao khoa dao chém sang. Vân quẳng giáo đi, né qua mũi dao, sấn vào bắt sống Hán Giao đem về trận, rồi lại té ngựa ra lấy ngọn giáo. Hán Đức thấy bốn con cùng bị về tay Triệu Vân, ruột gan như xé, xông ngay vào trận. Quân Tây Lương vốn biết tiếng Triệu Vân, nay thấy Vân vẫn khỏe mạnh như xưa, không ai dám ra địch. Hết Triệu Vân đi đến đâu người đạt ra đến đây, một ngựa một thương, qua lại xông xáo, như vào chỗ không người. Người sau có thơ khen Tử Long rằng: Một người, một ngựa, một cây thương, Tuổi bảy mươi rồi sức vẫn cường! Bốn tướng một tay khua sạch nhẵn, Anh hùng nào khác trận Đương Dương?

wǎng lái chong tú , rú rù wú rén zhì jìng . hòu rén yǒu shi zàn yue : " yì xí cháng shan zhào zi lóng , nián dēng qí shí jiàn qí gōng . dù zhu sì jiāng lái chong zhèn , yóu sì dang yáng jiù zhǔ xióng . "

? 赵云马到处，阵阵倒退。赵云匹马单枪，往来冲突，如入无人之境。后人有诗赞曰：“忆昔常山赵子龙，年登七十建奇功。独诛四将来冲阵，犹似当阳救主雄。”

3 dèng zhī jiàn zhào yún dà shèng , lù shǔ bing yǎn sha , xi liáng bing dà bài ér zǒu . hán dé xiǎn bèi zhào yún qín zhù , qì jiǎ bù xíng ér táo . yún yǔ dèng zhī shou jun huí zhài . zhì hè yue : " jiāng jun shòu yǐ qí xún , ying yǒng rú zuó . jin rì zhèn qián lì zhǎn sì jiāng , shì suǒ hǎn yǒu ! " yún yue : " chéng xiāng yǐ wú nián mài , bù kěn jiàn yòng , wú gù liáo yǐ zì biǎo ěr . " suì chāi rén jiě hán yáo , shen bào jié shu , yǐ dá kǒng míng .

邓芝见赵云大胜，率蜀兵掩杀，西凉兵大败而走。韩德险被赵云擒住，弃甲步行而逃。云与邓芝收军回寨。芝贺曰：“将军寿已七旬，英勇如昨。今日阵前力斩四将，世所罕有！”云曰：“丞相以吾年迈，不肯见用，吾故聊以自表耳。”遂差人解韩瑶，申报捷书，以达孔明。

4 què shuo hán dé yǐn bài jun huí jiàn xià hóu mào , ku gào qí shì . mào zì tǒng bing lái yíng zhào yún . tàn mǎ bào rù shǔ zhài , shuo xià hóu mào yǐn bing dào . yún shàng mǎ chuò qiang , yǐn qian yú jun , jiù fèng míng shan qián bǎi chéng zhèn

却说韩德引败军回见夏侯楙，哭告其事。楙自统兵来迎赵云。探马报入蜀寨，说夏侯楙引兵到。云上马绰枪，引千余军，就凤鸣山前摆成

đảo thối. Triệu vân thất mã đan thương, văng lai xung đột, như nhập vô nhân chi cảnh. Hậu nhân hữu thi tán viết: "Úc tích thường sơn triều tử long, niên dăng thất thập kiến kỉ công. Độc tru tú tương lai trùng trận, do tự đương dương cứu chủ hùng."

Đặng Chi thấy Triệu Vân đại thắng, liền xua quân Thục đánh búa vào. Quân Tây Lương thua to chạy tán lác cả. Hán Đức suýt nữa bị Triệu Vân bắt sống, phải bỏ áo giáp, đi chân không, mới trốn thoát. Vân và Đặng Chi thu quân về trại. Chi mừng nói rằng: - Tướng quân đã bảy mươi tuổi, vẫn còn anh dũng như xưa. Nay tại trước trận, chém được bốn tướng, thật là đời hiếm có! Văn nói: - Thùa tướng cho ta là nhiều tuổi, không thèm dùng đến, cho nên ta phải tỏ sức cho biết thôi. Liên sai người Hàn Giao đến nộp và báo tin thắng trận với Khổng Minh.

Khước thuyết hàn đức dẫn bại quân hồi kiến hạ hầu mâu, khóc cáo kỉ sự. Mâu tự thống binh lai nghênh triều vân. Tham mã báo nhập thực trại, thuyết hạ hầu mâu dẫn binh đáo. Vân thương mã xước thương, dẫn thiên dư quân, tựu phượng minh sơn tiền bối thành trận thế. Dương

Hàn Đức dẫn bại quân về ra mắt Hà Hậu Mâu, khóc lóc thuật lại sự việc. Mâu bèn dẫn quân đến đánh Triệu Vân. Thám mã báo tin về trại Thục, Vân lên ngựa vác thương dẫn hơn nghìn quân ra trước núi Phượng Minh dàn trận. Hạ Hầu Mâu đội mũ chõm vàng, cưỡi ngựa trắng, tay cầm thanh

shì . dang rì , xià hóu mào
dài jin kui , zuò bái mǎ , shǒu
tí dà kǎn dao , lì zài mén qí
zhì xià . jiàn zhào yún yuè
mǎ tǐng qiang , wǎng lái chí
chěng , mào yù zì zhàn . hán
dé yue : " sha wú sì zì zhí
chóu , rú hé bù bào ! " zòng
mǎ lún kai shan dà fǔ , zhí
qū zhào yún . yún fèn nù tǐng
qiang lái yíng ; zhàn bù san
gé , qiang qǐ chū , cì sī hán
dé yú mǎ xià , jí bo mǎ zhí
qū xià hóu mào . mào huang
máng shǎn rù běn zhèn .
dèng zhì qu bing yǎn sha ,
wèi bing yòu zhé yí zhèn , tuì
shí yú lǐ xià zhài . mào lián
yè yǔ zhòng jiang shang yì
yue : " wú jiǔ wén zhào yún
zhì míng , wèi cháng jiàn
miàn ; jìn rì nián lǎo , ying
xióng cháng zài , fang xìn
dang yáng cháng bǎn zhì shì
. sì cǐ wú rén kě dí , rú zhì
nài hé ? " cān jūn chéng wǔ
nǎi chéng yù zhì zì yě , jìn
yán yue : " mǒu liào zhào
yún yǒu yōng wú móu , bù
zú wèi lù . lái rì dou du zài
yǐn bing chu , xian fú liǎng
jun yú zuǒ yòu ; dou du lín
zhèn xian tuì , yòu zhào yún
dào fú bing chǔ ; dou du què
deng shan zhī huì sì miàn
jun mǎ , chóng dié wéi zhù ,
yún kě qín yǐ . " mào cóng qí
yán , suì qiǎn dǒng xi yǐn
san wàn jun fú yú zuǒ , xue
zé yǐn san wàn jun fú yú yòu

阵势。当日，夏侯楙戴金盔，坐白马，手提大砍刀，立在门旗之下。见赵云跃马挺枪，往来驰骋，楙欲自战。韩德曰：“杀吾四子之仇，如何不报！”纵马轮开山大斧，直取赵云。云奋怒挺枪来迎；战不三合，枪起处，刺死韩德于马下，急拨马直取夏侯楙。楙慌忙闪入本阵。邓芝驱兵掩杀，魏兵又折一阵，退十余里下寨。楙连夜与众将商议曰：“吾久闻赵云之名，未尝见面；今日年老，英雄尚在，方信当阳长坂之事。似此无人可敌，如之奈何？”参军程武，乃程昱之子也，进言曰：“某料赵云有勇无谋，不足为虑。来日都督再引兵出，先伏两军于左右；都督临阵先退，诱赵云到伏兵处；都督却登山指挥四面军马，重叠围住，云可擒矣。”楙从其言，遂遣董禧引三万军伏于左

nhật, hạ hầu mâu đái kim khôi, tọa bạch mã, thủ đê đại khâm dao, lập tại môn kì chi hạ. Kiến triều vân được mᾶ đĩnh thương, vâng lai trì sính, mâu dục tự chiến. Hân đức viết: "Sát ngô tú tú chi cùu, như hà bắt báo!" Túng mᾶ luân khai sơn đại phủ, trực thủ triều vân. Vân phẩn nô đĩnh thương lai nghênh; chiến bắt tam hợp, thương khởi xứ, thứ tử hàn đức vu mᾶ hạ, cấp bắt mᾶ trực thủ hạ hầu mâu. Mâu hoảng mang thiểm nhập bồn trận. Đặng chi khu binh yểm sát, ngụy binh hựu chiết nhất trận, thối thập dư lí hạ trại. Mâu liên dạ dữ chúng tướng thương nghị viết: "Ngô cửu văn triều vân chi danh, vị thường kiến diện; kim nhật niên lão, anh hùng thương tại, phuong tín đương dương trường phản chi sự. Tự thủ vô nhân khả địch, như chi ngại hè?" Tham quân trình võ, nãi trình dục chi tử dã, tiến ngôn viết: "Mỗ liêu triều vân hữu dũng vô mưu, bát túc vi lự. Lai nhật đô đốc tái dãnh binh xuất, tiên phục lưỡng quân vu tả hữu; đô đốc lâm trận tiên thối, dụ triều vân đáo phục binh xứ; đô đốc khước dǎng sơn chỉ huy tú diện quân mᾶ, trùng điệp vi trụ, vân khả cầm hĩ." Mâu tòng kì ngôn, toại khiển đồng hi dãnh tam vạn quân phục vu tả, tiết tắc dãnh tam vạn quân phục vu hữu. Nhị nhân mai phục dĩ định. Thủ nhật, hạ hầu mâu

đao lớn, đứng dưới cửa cờ, thấy Triệu Vân cưỡi ngựa vác giáo, đi lại rong ruổi, Mâu muốn ra đánh, Hân Đức nói: - Triệu Vân giết mất bốn con tôi, thù áy tôi không báo không xong! Liền vác búa khai sơn, tề ngựa xốc vào chém Triệu Vân. Vân nổi giận, khoa giáo lên đich. Đánh được vài ba hiệp, Vân lại đâm chết Hân Đức, rồi thúc ngựa sấn tới bắt Hạ Hầu Mâu. Mâu vội vàng sang, quân Ngụy thua một trận nữa, lui hơn mươi dặm hạ trại. Hả Hầu Mâu bàn với chúng rằng: - Ta vẫn nghe tiếng Triệu Vân, nay mới biết mặt. Lão ấy tuổi già mà còn anh hùng thế này, mới tin trận Đương Dương, Trường Bản khi xưa. Không ai địch nổi hắn thì làm thế nào bây giờ? Tham quân Trình Võ là con Trình Dục, hiến kế rằng: - Tôi nghĩ Triệu Vân có khỏe mà kém khôn, không lấy gì làm lo lắng. Ngày mai Đô đốc nên phục săn hai toán quân, rồi dẫn quân ra dụ địch, dù Triệu Vân đến, đô đốc lên núi chỉ huy bốn mặt quân sĩ, vậy bọc cho dày, chắc bắt được hắn. Mâu nghe theo, sai Đồng Hy dẫn ba vạn quân phục mặt tả, Tiếc Tắc dẫn ba vạn quân phục mặt hữu. Hôm sau Hạ Hầu Mâu mở cờ đánh trống kéo ra. Triệu Vân, Đặng Chi đến đón đánh. Đặng Chi ngồi lên ngựa bảo với Triệu Vân rằng: - Đêm qua quân Ngụy thua chạy, hôm nay lại đến, tất có mưu mèo gì đây! Lão tướng quân phải phòng trước

. èr rén mái fú yǐ dìng . cì rì ,
xià hóu mào fù zhěng jin gǔ
qí fan , lù bing ér jìn . zhào
yún , dèng zhī chu yíng . zhī
zài mǎ shàng wèi zhào yún
yue : " zuó yè wèi bing dà
bài ér zǒu , jin rì fù lái , bì
yǒu zhà yě . lǎo jiāng jun
fáng zhī . " zi lóng yue : "
liàng cǐ rǔ chòu xiǎo ér , hé
zú dào zai ! wú jin rì bì dang
qín zhī ! " biàn yuè mǎ ér chu
. wèi jiāng pan suì chu yíng ,
zhàn bù san gé , bo mǎ biàn
zǒu . zhào yún gǎn qù , wèi
zhèn zhōng ba yuán jiāng yí
qí lái yíng . fàng guò xià hóu
mào xian zǒu , ba jiāng lù xù
ben zǒu . zhào yún chéng
shì zhuī sha , dèng zhī yǐn
bing jì jìn . zhào yún shen rù
zhòng dì , zhī ting de sì miàn
hǎn sheng dà zhèn . dèng
zhī jí shou jun tuì huí , zuǒ
yǒu dǒng xi , yòu yǒu xue zé
, liǎng lù bing sha dào . dèng
zhī bing shǎo , bù néng jiě jiù
. zhào yún bēi kùn zài gai xīn
, dong chong xi tú , wèi bing
yuè hòu . shí yún shǒu xià
zhǐ yǒu qian yú rén , sha dào
shan bo zhī xià , zhī jiàn xià
hóu mào zài shan shàng zhǐ
hui san jun . zhào yún tóu
dong zé wàng dong zhǐ , tóu
xi zé wàng xi zhǐ , yin cǐ
zhào yún bù néng tú wéi
, nǎi yǐn bing sha shàng shan
lái . bàn shan zhong léi mù
pào shí dǎ jiang xià lái , bù

, 薛则引三万军伏于右。
。二人埋伏已定。次日
, 夏侯楙复整金鼓旗幡
, 率兵而进。赵云、邓
芝出迎。芝在马上谓赵
云曰：“昨夜魏兵大败
而走，今日复来，必有
诈也。老将军防之。”
子龙曰：“量此乳臭小
儿，何足道哉！吾今日
必当擒之！”便跃马而
出。魏将潘遂出迎，战
不三合，拨马便走。赵
云赶去，魏阵中八员将
一齐来迎。放过夏侯楙
先走，八将陆续奔走。
赵云乘势追杀，邓芝引
兵继进。赵云深入重地
, 只听得四面喊声大震
。邓芝急收军退回，左
有董禧，右有薛则，两
路兵杀到。邓芝兵少，
不能解救。赵云被困在
核心，东冲西突，魏兵
越厚。时云手下止有千
余人，杀到山坡之下，
只见夏侯楙在山上指挥
三军。赵云投东则望东
指，投西则望西指，因
此赵云不能突围，乃引

phục chỉnh kim cổ kỵ phiên,
suất binh nhi tiến. Triệu vân,
đặng chi xuất nghênh. Chi tại
mã thượng vị triệu vân viết:
"Tắc dạ ngụy binh đại bại nhi
tầu, kim nhật phục lai, tất hữu
trá dã. Lão tướng quân phòng
chi." Tử long viết: "Lượng thử
nhũ xú tiểu nhi, hà túc đạo tai!
Ngô kim nhật tất đương cầm
chi!" Tiện được mã nhi xuất.
Ngụy tương phan toại xuất
nghênh, chiến bắt tam hợp, bát
mã tiện tàu. Triệu vân cản khứ,
ngụy trấn trung bát viên tướng
nhất tề lai nghênh. Phóng qua
hạ hầm mậu tiên tàu, bát tương
lực tục bôn tàu. Triệu vân thừa
thế truy sát, đặng chi dẫn binh
kế tiến. Triệu vân thâm nhập
trọng địa, chỉ thính đắc tứ diện
hảm thanh đại chấn. Đặng chi
cấp thu quân thối hồi, tả hữu
đồng hi, hữu hữu tiết tắc, lưỡng
lộ binh sát đáo. Đặng chi binh
thiểu, bất năng giải cứu. Triệu
vân bị khốn tại cai tâm, đông
trùng tây đột, ngụy binh việt
hậu. Thời vân thủ hạ chỉ hữu
thiên dư nhân, sát đáo sơn pha
chi hạ, chỉ kiến hạ hầm mậu tại
sơn thượng chỉ huy tam quân.
Triệu vân đầu đông tắc vọng
đông chỉ, đầu tây tắc vọng tây
chỉ, nhân thủ triều vân bất năng
đột vi, nãi dẫn binh sát thượng
sơn lai. Bán sơn trung lôi mộc
pháo thạch đả tương hạ lai, bất
năng thượng sơn. Triệu vân
tòng thần thời sát chí dậu thời,

mới được, - Thú chúng nó như
bọn trẻ con miệng còn hơi sữa,
làm trò gì được! Hôm nay ta bắt
sống ráo cho mà xem! Nói đoạn,
tése ngựa ra, tướng Ngụy là Phan
Toại địch được vài hiệp thì bỏ
chạy. Vân đuổi sấn vào. Tám viên
tướng Ngụy đồ ra chặn lại, để
cho Mẫu chạy trước, rồi lần lượt
cũng tháo chạy nốt. Triệu Vân
thừa thế đuổi theo, Đặng Chi kéo
quân tiếp sau, vào sâu nơi trọng
địa. Bỗng đâu bốn mặt tiếng reo
nổi lên như sấm, Đặng Chi vội
vàng rút quân về, thì đã thấy mặt
tả có Đồng Hy, mặt hữu có Tiết
Tắc, hai mặt đỏ ra; Đặng Chi ít
quân, không sao cứu được; Triệu
Vân bị vây giữa trận. Xông đông
xáo tây, quân Ngụy vây lại càng
dày thêm. Thủ hạ của Triệu Vân
chỉ có hơn nghìn người. Khi đánh
đến sườn núi, thấy Hạ Hầu Mậu
ở trên chỉ huy ba quân, Vân chạy
sang đông thì trở về đông, chạy
sang tây thì trở về tây. Bởi thế,
Triệu Vân không sao ra thoát
trùng vây, mới dẫn quân đánh lên
núi; đá gỗ ở lưng chừng lăn
xuống, Vân cũng không sao lên
được. Vân đánh từ giờ thìn đến
mãi giờ dậu, mỏi mệt lắm, phải
xuống ngựa nghỉ một lát, đợi
trăng mọc rồi lại đánh. Vân vừa
cởi giáp ngồi xuống thì ánh trăng
ló ra; bỗng bốn mặt lửa sáng rực
trời, trống khua àm ĩ, tên đạn như
mưa, quân ngụy ò đến, gọi to lên
rằng: - Triệu Vân xuống ngựa
hàng đi cho mau! Vân vội vàng

néng shàng shan . zhào yún
cóng chén shí sha zhì yǒu
shí , bù de tuo zǒu , zhì de
xià mǎ shǎo xie , qiè dài yuè
míng zài zhàn . què cái xiè
jiā ér zuò , yuè guang fang
chu , hu sì xià huǒ guang
chong tian , gǔ sheng dà
zhèn , shǐ shí rú yǔ , wèi
bing sha dào , jie jiào yue : "
zhào yún zǎo jiàng ! " yún jí
shàng mǎ yíng dí . sì miàn
jun mǎ jiàn jiàn bi jìn , ba
fang nǚ jiàn jiao shè shèn jí ,
rénn mǎ jie bù néng xiàng
qián . yún yǎng tian tàn yue : "
wú bù fú lǎo , sǐ yú cǐ dì yǐ !
" hu dong běi jiǎo shàng hǎn
sheng dà qǐ , wèi bing fen
fen luàn cuàn , yí biao jun
sha dào , wèi shǒu dà jiang
chí zhàng ba diǎn gang máo ,
mǎ xiàng xià wa yí ke rén
tóu . yún shì zhī , nǎi zhang
bao yě . bao jiàn liǎo zhào
yún , yán yue : " chéng xiang
kǒng lǎo jiāng jun yǒu fu , tè
qiǎn mǒu yǐn wú qian bing jie
ying . wén lǎo jiāng jun bèi
kùn , gù sha tòu chóng wéi .
zhèng yù wèi jiāng xue zé
lán lù , bēi mǒu sha zhī . "
yún dà xǐ , jí yǔ zhang bao
sha chu xi bēi jiǎo lái . zhí
jiàn wèi bing qì ge ben zǒu :
yí biao jun cóng wài nà hǎn
sha rén , wèi shǒu dà jiang tí
yǎn yuè qīng lóng dao , shǒu
wǎn rén tóu . yún shì zhī ,
nǎi guan xing yě . xìng yue :

兵杀上山来。半山中擂木炮石打将下来，不能上山。赵云从辰时杀至酉时，不得脱走，只得下马少歇，且待月明再战。却才卸甲而坐，月光方出，忽四下火光冲天，鼓声大震，矢石如雨，魏兵杀到，皆叫曰：“赵云早降！”云急上马迎敌。四面军马渐渐逼近，八方弩箭交射甚急，人马皆不能向前。云仰天叹曰：“吾不服老，死于此地矣！”忽东北角上喊声大起，魏兵纷纷乱窜，一彪军杀到，为首大将持丈八点钢矛，马项下挂一颗人头。云视之，乃张苞也。苞见了赵云，言曰：“丞相恐老将军有夫，特遣某引五千兵接应。闻老将军被困，故杀透重围。正遇魏将薛则拦路，被某杀之。”云大喜，即与张苞杀出西北角来。只见魏兵弃戈奔走：一彪军从外呐喊杀人，为首大将提偃月

bát đắc thoát tẩu, chỉ đắc hạ
mã thiều hiết, thả đãi nguyệt
minh tái chiến. Khuốc tài tá
giáp nhi toa, nguyệt quang
phương xuất, hốt tú hạ hỏa
quang trùng thiên, cổ thanh đại
chấn, thỉ thạch như vũ, ngụy
binh sát đáo, gai khiếu viết:
"Triệu vân tảo hàng!" Vân cắp
thượng mã nghênh địch. Tứ
diện quân mã tiệm tiệm bức
cận, bát phương nỗ tiễn giao xạ
thập cắp, nhân mã gai bắt
năng hướng tiền. Vân ngưỡng
thiên thán viết: "Ngô bất phục
lão, tử vu thủ địa hĩ!" Hốt đông
bắc giác thượng hảm thanh đại
khởi, ngụy binh phân phân loạn
thoán, nhất bưu quân sát đáo,
vi thủ đại tướng trì truong bát
điểm cương mâu, mã hạng hạ
quái nhất khóa nhân đầu. Vân
thị chi, nãi truong bao dã. Bao
kiên liễu triều vân, ngôn viết:
"Thùa tướng khùng lão tướng
quân hữu phu, đặc khiển mỗ
dẫn ngũ thiên binh tiếp ứng.
Vân lão tướng quân bị khốn, có
sát thấu trọng vi. Chánh ngô
ngụy tướng tiết tắc lan lộ, bị mỗ
sát chi." Vân đại hỉ, tức dữ
trương bao sát xuất tây bắc
giác lai. Chỉ kiến ngụy binh khí
qua bôn tẩu: nhất bưu quân
tòng ngoại nột hảm sát nhân, vi
thủ đại tướng đe yễn nguyệt
thanh long đao, thủ văn nhân
đầu. Vân thị chi, nãi quan hưng
dã. Hưng viết: "Phụng thùa
tương chí mệnh, khùng lão

lên ngựa ra địch, thì quân mã bốn
mặt đã kéo sát đến nơi. Cung nỏ
bắn ra rất nhiều, Vân không sao
tiến lên được, bèn ngẳng mặt lên
trời than rằng: - Ta không chịu
già, phen này chết ở đây mất!
Bỗng đâu, ở mé đông bắc, tiếng
reo nỗi lên àm ĩ, quân Ngụy nhoao
nhao chạy trốn. Một toán quân
đánh thốc vào giữa trận; tướng đi
đầu cầm một ngọn bát xà mâu,
dưới cổ ngựa đeo một cái đầu
lâu. Vân trông ra thì là Trương
Bào. Bào gấp Triệu Vân, nói
rằng: - Thùa tướng sợ lão tướng
quân rủi ro, cho nên sai tôi dẫn
năm ngàn quân đến tiếp ứng.
Nghe tin lão tướng bị khốn ở đây,
tôi vừa đánh vào trùng vây, vừa
gặp Ngụy tướng là Tiết Tắc chặn
đuờng, tôi đã giết chết! Vân
mừng rõ, bèn cùng với Trương
Bào đánh ra góc tây bắc. Lại thấy
quân Ngụy hoảng hốt bỏ đao
quẳng giáp chạy trốn, một toán
quân vừa reo vừa đánh vào,
tướng đi đầu, nách cắp thanh
long đao, tay xách một cái đầu
lâu. Vân trông ra thì là Quan
Hưng. Hưng nói: - Tôi phụng
mệnh thùa tướng, e lão tướng lõ
làng gì chăng, dẫn năm ngàn
quân đến đây tiếp ứng. Vừa hay
gặp tướng Ngụy là Đỗng Hy chặn
đuờng, tôi chém chết mang đầu
về đây! Thùa tướng cũng sấp
đến sau. Vân nói: - Hai tiểu tướng
đã lập được kì công, sao không
thùa dịp này bắt lấy Hạ Hầu Mậu
để định việc lớn? Trương Bào

" fèng chéng xiang zhi mìng , kǒng lǎo jiāng jun yǒu shī , tè yǐn wǔ qian bing qián lái jie yìng . què cái zhèn shàng féng zhe wèi jiang dǒng xi , bèi wú yí dao zhān zhì , xiao shǒu zài cǐ . chéng xiāng suí hòu biàn dào yě . " yún yue : " èr jiāng jun yǐ jiàn qí gong , hé bù chèn jin rì qín zhù xià hóu mào , yǐ dìng dà shì ? " zhang bao wén yán , suì yǐn bing qù liǎo . xìng yue : " wǒ yě gan gong qù . " suì yì yǐn bing qù liǎo . yún huí gù zuò yòu yue : " ta liǎng gè shì wú zì zhí bēi , cháng qǐ zheng xian gan gong ; wú nǎi guó jia shàng jiang , cháo tíng jiù chén , fǎn bù rú cǐ xiǎo ér ye ? wú dang shě lǎo mìng yǐ bào xian dì zhì en ! " yú shì yǐn bing lái zhuo xià hóu mào . dang yè san lù bing jiá gong , dà pò wèi jun yi zhèn . dèng zhì yǐn bing jie yìng , sha de shi héng biàn yě , xiě liú chéng hé . xià hóu mào nǎi wú móu zhí rén , gèng jiān nián yòu , bù céng jīng zhàn , jiàn jun dà luàn , suì yǐn zhàng xià xiao jiang bǎi yú rén , wàng nán an jùn ér zǒu . zhòng jun yin jiàn wú zhǔ , jìn jie táo cuàn . xìng , bao èr jiang wén xià hóu mào wàng nán an jùn qù liǎo , lián yè gǎn lái . mào zǒu rù chéng zhōng , lìng jǐn bì chéng mén , qu bing shǒu yù

青龙刀，手挽人头。云视之，乃关兴也。兴曰：“奉丞相之命，恐老将军有失，特引五千兵前来接应。却才阵上逢着魏将董禧，被吾一刀斩之，枭首在此。丞相随后便到也。”云曰：“二将军已建奇功，何不趁今日擒住夏侯楙，以定大事？”张苞闻言，遂引兵去了。兴曰：“我也干功去。”遂亦引兵去了。云回顾左右曰：“他两个是吾子侄辈，尚且争先干功；吾乃国家上将，朝廷旧臣，反不如此小儿耶？吾当舍老命以报先帝之恩！”于是引兵来捉夏侯楙。当夜三路兵夹攻，大破魏军一阵。邓芝引兵接应，杀得尸横遍野，血流成河。夏侯楙乃无谋之人，更兼年幼，不曾经战，见军大乱，遂引帐下骁将百余人，望南安郡而走。众军因见无主，尽皆逃窜。兴、苞二将闻夏侯楙望南

tướng quân hữu thát, đặc dẫn ngũ thiên binh tiềng lai tiếp ứng. Khước tài trận thượng phùng trú ngụy tương đồng hi, bị ngô nhát đao trảm chi, kiêu thủ tại thủ. Thùa tương tùy hậu tiệm đáo dã." Vân viết: "Nhị tướng quân dĩ kiến kì công, hà bất sán kim nhật cầm trụ hạ hầu mâu, dĩ định đại sự?" Trương bao văn ngôn, toại dẫn binh khứ liễu. Hưng viết: "Ngã dã can công khứ." Toại diệc dẫn binh khứ liễu. Vân hồi cố tả hữu viết: "Tha lưỡng cá thị ngô tử chất bối, thượng thả tranh tiên can công; ngô nãi quốc gia thượng tương, triều đình cựu thần, phản bát như thử tiểu nhi da? Ngô đương xá lão mệnh dĩ báo tiên để chi ân!" Vu thị dẫn binh lai tróc hạ hầu mâu. Đương dã tam lộ binh giáp công, đại phá ngụy quân nhát trận. Đặng chi dẫn binh tiếp ứng, sát đắc thi hoành biến dã, huyết lưu thành hè. Hạ hầu mâu nãi vô mưu chí nhân, canh kiêm niên áu, bất tăng kinh chiến, kiêm quân đại loạn, toại dẫn trưởng hạ kiêu tương bách dư nhân, vọng nam an quận nhi tầu. Chúng quân nhân kiêm vô chủ, tần gai đao thoán. Hưng, bao nhị tướng văn hạ hầu mâu vọng nam an quận khứ liễu, liên dã cản lai. Mâu tầu nhập thành trung, lệnh khẩn bế thành môn, khu binh thủ ngự. Hưng, bao nhị nhân cản đáo, tương thành vi trụ;

nghe nói, lập tức dẫn quân đi. Hưng nói: - Ta cũng đã lập công mới được! Vân ngảm lại bảo tả hữu rằng: - Hai tướng ấy vào hàng con cháu ta, còn biết tranh nhau mà lập công, huống chi ta là cữu thần triều đình, lại không bằng bọn họ ru? Ta đành liều một mạng già này để báo ơn tiên để mới phải! Bởi thế, cũng dẫn quân đi bắt Hạ Hầu Mậu. Đêm hôm ấy ba mặt quân dồn lại đánh tan quân Ngụy. Đặng Chi đem quân đến tiếp ứng, chém giết quân Ngụy thây nằm khắp nội, máu chảy thành sông. Hạ Hầu Mậu là người trẻ tuổi, vô mưu chưa trải việc trận mạc bao giờ, thấy quân tình bối rối, không biết nghĩ thế nào, liền dẫn hơn một trăm tướng giỏi, chạy trốn ra quận Nam An. Quân sĩ không có chủ tướng, cũng tan vỡ hết cả. Hưng, Bào nghe tin Hạ Hầu Mậu trốn ra Nam An, thâu đêm đuổi theo. Mậu vào được thành, sai đóng chất cửa lại, canh giữ cẩn thận. Hưng, Bào đuổi đến nơi, vây kín xung quanh. Triệu Vân theo sau vừa tới, ba mặt quây vào đánh rất. Một lát, Đặng Chi cũng dẫn quân đến vây đánh luôn mười ngày, nhưng vẫn chưa sao hạ được thành.

. xìng , bao èr rén gǎn dào ,
jiāng chéng wéi zhù ; zhào
yún suí hòu yě dào : san
miàn gōng dǎ . shǎo shí ,
dèng zhī yì yǐn bīng dǎo . yí
lián wéi liǎo shí rì , gōng dǎ
bù xià .

安郡去了，连夜赶来。
楙走入城中，令紧闭城
门，驱兵守御。兴、苞
二人赶到，将城围住；
赵云随后也到：三面攻
打。少时，邓芝亦引兵
到。一连围了十日，攻
打不下。

triệu vân tùy hậu dã đáo: tam
diện công đả. Thiếu thời,ặng
chi diệc dẫn binh đáo. Nhất liên
vi liễu thập nhật, công đả bất
hạ.

5 hu bào chéng xiāng liú hòu
jun zhù miǎn yáng , zuǒ jun
tún yáng píng , yòu jun tún
shí chéng , zì yīn zhōng jūn
lái dào . zhào yún , dèng zhī
, guan xìng , zhang bao jie
lái bài wèn kǒng míng , shuo
lián rì gōng chéng bù xià .
kǒng míng suì chéng xiǎo
che qín dào chéng bian zhou
wéi kàn liǎo yi biàn , huí zhài
sheng zhàng ér zuò . zhòng
jiang huán lì ting lìng . kǒng
míng yue : " cǐ jùn háo shen
chéng jùn , bù yì gong yě .
wú zhèng shì bù zài cǐ chéng
, rǔ dēng rú zhì jiǔ gong ,
tǎng wèi bing fēn dào ér chu
, yǐ qū hàn zhōng , wú jun
wéi yǐ . " dèng zhī yue : " xià
hóu mào nai wèi zhì fù mǎ ,
ruò qín cǐ rén , shèng zhǎn
bǎi jiang . jin kùn yú cǐ , qǐ kě
qì zhī ér qù ? " kǒng míng
yue : " wú zì yǒu jì . cǐ chǔ xi
lián tian shuǐ jūn , běi dǐ an
dìng jūn , èr chǔ tài shǒu , bù
zhī hé rén ? " tàn zú dá yue :

忽报丞相留后军住沔阳
，左军屯阳平，右军屯
石城，自引中军来到。
赵云、邓芝、关兴、张
苞皆来拜问孔明，说连
日攻城不下。孔明遂乘
小车亲到城边周围看了一
遍，回寨升帐而坐。
众将环立听令。孔明曰
：“此郡壕深城峻，不
易攻也。吾正事不在此
城，汝等如只久攻，倘
魏兵分道而出，以取汉
中，吾军危矣。”邓芝
曰：“夏侯楙乃魏之驸
马，若擒此人，胜斩百
将。今困于此，岂可弃
之而去？”孔明曰：“
吾自有计。此处西连天
水郡，北抵安定郡，二
处太守，不知何人？”

Hốt báo thừa tướng lưu hậu
quân trụ miện dương, tả quân
truân dương bình, hữu quân
truân thạch thành, tự dẫn trung
quân lai đáo. Triệu Vân,ặng
chi, quan hưng, trương bao giai
lai bái vấn khồng minh, thuyết
liên nhật công thành bất hạ.
Khồng minh toại thừa tiểu xa
thân đáo thành biên chu vi khán
liễu nhất biến, hồi trại thăng
trưởng nhi tọa. Chúng tướng
hoàn lập thính lệnh. Khồng
minh viết: "Thủ quận hào thâm
thành tuấn, bắt địch công dã.
Ngô chánh sự bắt tại thủ thành,
nhữ đẳng như chỉ cữu công,
thắng ngụy binh phân đạo nhi
xuất, dĩ thủ hán trung, ngô quân
ngụy hī." Đặng chi viết: "Hạ hâu
mậu nãi ngụy chi phụ mã,
nhược cầm thủ nhân, thắng
trảm bách tướng. Kim khốn vu
thủ, khởi khả khí chi nhi khú?"
Khồng minh viết: "Ngô tự hữu
kế. Thủ xǔ tây liên thiên thủy
quận, bắc đế an định quận, nhị
xử thái thủ, bắt tri hà nhân?"

Sức có tin báo rằng: - Thừa
tướng để quân ở lại Miện Dương,
tả quân đóng ở Dương Bình, hữu
quân đóng ở Thạch Thành, còn
ngài thì dẫn trung quân đến đây.
Triệu Vân, Đặng Chi, Quan
Hưng, Trương Bào cùng ra đón
rước, lạy mừng và thuật chuyện
mấy hôm liền chưa hạ được
thành. Khồng Minh ngồi một cỗ
xe nhỏ, điêu xem quanh thành
một lượt, rồi về trại lên trưởng,
các tướng đứng cả xung quanh
nghe lệnh. Khồng Minh nói: -
Quận này thành cao hào sâu, khó
lòng phá được. Việc chính của ta
không phải ở đây, nếu các ngươi
cứ đánh mãi, phỏng quân Ngụy
chia đường đến Hán Trung thì ta
nguy mất. Đặng Chi nói: - Hạ Hầu
Mậu là phò mã nước Ngụy, nếu
bắt được hắn thì gấp trăm lần
chém tướng khác. Nay hắn đang
bị trốn ở đây, chẳng lẽ bỏ mà đi
saو? Khồng Minh nói: - Ta đã có
mẹo khác, ở đây mé tây liền quận
Thiên Thủy, mé bắc giáp quận An
Định, không biết thái thú hai xứ

" tian shui tài shou mǎ zun , an dìng tài shou cui liàng . " kǒng míng dà xǐ , nǎi huàn wèi yán shòu jì , rú cǐ rú cǐ ; yòu huàn guan xìng , zhang bao shòu jì , rú cǐ rú cǐ ; yòu huàn xin fù jun shì èr rén shòu jì , rú cǐ xíng zhī . gè jiàng lǐng mìng , yǐn bing ér qù . kǒng míng què zài nán an chéng wài , lìng jun yùn chái cǎo duì yú chéng xià , kǒu cheng shao chéng . wèi bing wén zhī , jie dà xiào bù jù . què shuo an dìng tài shou cui liàng , zài chéng zhong wén shǔ bing wéi liǎo nán an , kùn zhù xià hóu mào , shí fen huang jù , jí diǎn jun mǎ yue gòng sì qian , shǒu zhù chéng chí . hu jiàn yi rén zì zhèng nán ér lái , kǒu cheng yǒu jī mì shì . cui liàng huàn rù wèn zhī , dá yue : " mǒu shì xià hóu dou du zhàng xià xin fù jiāng péi xù . jin fēng dou du jiàng lìng , tè lái qí jiù yú tian shui , an ding èr jùn . nán an shèn jí , měi rì chéng shàng zòng huǒ wèi hào , zhuān wàng èr jùn jiù bing , bìng bù jiàn dào ; yin fù cha mǒu sha chu chóng wéi , lái cǐ gào jí . kě xing yè qǐ bing wèi wài yìng . dou du ruò jiàn èr jùn bing dào , què kai chéng mén jie yìng yě . " liàng yue : " yǒu dou du wén shu fǒu ? " xù tie ròu qǔ chu , hàn yǐ shi

探卒答曰：“天水太守马遵，安定太守崔谅。”孔明大喜，乃唤魏延受计，如此如此；又唤关兴、张苞受计，如此如此；又唤心腹军士二人受计，如此行之。各将领命，引兵而去。孔明却在南安城外，令军运柴草堆于城下，口称烧城。魏兵闻知，皆大笑不惧。却说安定太守崔谅，在城中闻蜀兵围了南安，困住夏侯楙，十分慌惧，即点军马约共四千，守住城池。忽见一人自正南而来，口称有机密事。崔谅唤入问之，答曰：“某是夏侯都督帐下心腹将裴绪。今奉都督将令，特来求救于天水、安定二郡。南安甚急，每日城上纵火为号，专望二郡救兵，并不见到；因复差某杀出重围，来此告急。可星夜起兵为外应。都督若见二郡兵到，却开城门接应也。”谅曰：“有都督文书否？”

“有都督文书否？”

Tham tốt đáp viết: "Thiên thủy thái thủ mã tuân, an định thái thủ thôii lượng." Khổng minh đại hỉ, nãi hoán ngụ duyên thụ kế, như thủ như thủ; hựu hoán quan hưng, trương bao thụ kế, như thủ như thủ; hựu hoán tâm phúc quân sĩ nhị nhân thụ kế, như thủ hành chi. Các tướng lĩnh mệnh, dẫn binh nhi khứ. Khổng minh khước tại nam an thành ngoại, lệnh quân vận sài thảo đôi vu thành hạ, khẩu xưng thiêu thành. Ngụy binh vẫn tri, giai đại tiếu bắt cụ. Khước thuyết an định thái thủ thôii lượng, tại thành trung vẫn thực binh vi liễu nam an, khốn trụ hạ hầu mậu, thập phân hoảng cu, tức điểm quân mã ước cộng tú thiên, thủ trụ thành trì. Hốt kiến nhát nhân tự chánh nam nhi lai, khẩu xưng hữu cơ mật sự. Thôii lượng hoán nhập vấn chi, đáp viết: "Mỗ thị hạ hầu đô đốc trương hạ tâm phúc tương bùi tự. Kim phung đô đốc tương lệnh, đặc lai cầu cứu vu thiên thủy, an định nhị quận. Nam an thậm cấp, mỗi nhật thành thương túng hỏa vi hào, chuyên vọng nhị quận cứu binh, tịnh bất kiến đáo; nhân phục sai mỗ sát xuất trọng vi, lai thủ cáo cấp. Khả tinh dạ khởi binh vi ngoại ứng. Đô đốc nhược kiến nhị quận binh đáo, khước khai thành môn tiếp ứng dã." Lượng viết: "Hữu đô đốc văn thư phủ?" Tự thiếp nhục

áy là ai? Quân do thám bẩm rằng: - Thái thú quận Thiên Thủy là Mã Tuân, thái thú quận An Định là Thôi Lượng. Khổng Minh mừng lắm, mới lần lượt gọi Ngụy Diên, Quan Hưng, Trương Bào, và hai người tâm phúc, dặn dò mưu mẹo, sai cứ y kế mà làm. Các tướng lĩnh mệnh, ai nấy dẫn quân đi. Khổng Minh ở ngoài thành Nam An, sai quân sĩ vận rơm củi chất dưới thành, phao tin muồn đốt thành. Quân Ngụy thấy vậy, cười àm cả lên, không sợ hãi chút nào. Nói về thái thú An Định là Thôi Lượng ở trong thành, nghe tin quân Thục vây Nam An, Hạ Hầu Mậu bị khốn, rất lấy làm lo sợ, liền điểm chừng bốn ngàn quân mã giữ vững thành trì. Chợt có một người từ mé chính nam đi đến, nói có việc cơ mật. Thôi Lượng gọi vào hỏi, người ấy thưa rằng: Tôi tên là Bùi Tự, tướng tâm phúc dưới trướng Hạ Hầu đô đốc. Nay phụng mệnh đến cầu cứu hai quận Thiên Thủy, An Định. Trong thành Nam An đang nguy cấp lắm, ngày nào cũng đốt lửa làm hiệu, mong ngóng viện quân ở hai quận mà không thấy đến. Bởi thế, sai tôi phá vòng vây, lại đây cáo cấp, xin kíp đem quân đến làm ngoại ứng cho. Nếu quân hai nơi đến, đô đốc tôi sẽ mở cửa thành ra đón tiếp. Lượng hỏi: - Có văn thư đô đốc không? Tự thò tay vào túi lấy văn thư ra, thì mồ hôi đã thấm ướt. Tự đưa Lượng xem qua một lượt, rồi đổi

tòu ; luè jiào yi shì , jí lìng
shǒu xià huàn liǎo fá mǎ ,
biàn chu chéng wàng tian
shuǐ ér qù . bù èr rì , yòu yǒu
bào mǎ dào , gào tian shuǐ
tài shǒu yǐ qǐ bìng jiù yuán
nán an qù liǎo , jiào an ding
zǎo zǎo jie yìng . cui liàng yǔ
fǔ guan shang yì . duo guan
yue : " ruò bù qù jiù , shi liǎo
nán an , sòng liǎo xià hóu fù
mǎ , jie wǒ liǎng jùn zhì zuì
yě : zhi de jiù zhi . " liàng jí
diǎn qǐ rén mǎ , lí chéng ér
qù , zhi liù wén guan shǒu
chéng .

绪贴肉取出，汗已湿透；略教一视，急令手下换了乏马，便出城望天水而去。不二日，又有报马到，告天水太守已起兵救援南安去了，教安定早早接应。崔谅与府官商议。多官曰：“若不去救，失了南安，送了夏侯驸马，皆我两郡之罪也：只得救之。”谅即点起人马，离城而去，只留文官守城。

6 cui liàng tí bing xiàng nán an
dà lù jìn fa , yáo wàng jiàn
huǒ guang chong tian , cui
bing xing yè qián jìn , lí nán
an cháng yǒu wǔ shí yú lǐ ,
hu wén qián hòu hǎn sheng
dà zhèn , shào mǎ bào dào :
" qián miàn guan xìng jié zhù
qù lù , bèi hòu zhāng bao
sha lái ! " an ding zhi bing ,
sì xià táo cuàn . liàng dà jīng
, nǎi lǐng shǒu xià bǎi yú rén
, wǎng xiǎo lù sī zhàn de tuo
, ben huí an ding . fang dào
chéng háo bian , chéng
shàng luàn jiàn shè xià lái .
shǔ jiang wèi yán zài chéng
shàng jiào yue : " wú yǐ qū
liǎo chéng yě ! hé bù zǎo
jiàng ? " yuán lái wèi yán bàn
zuò an ding jun , yín yè

thủ xuất, hăn dĩ thấp thấu; lược
giáo nhất thị, cấp lệnh thủ hạ
hoán liễu pháp mã, tiện xuất
thành vọng thiên thủy nhi khứ.
Bát nhị nhật, hựu hưu báo mã
đáo, cáo thiên thủy thái thủ dĩ
khởi binh cứu viên nam an khứ
liễu, giáo an định tảo tảo tiếp
ứng. Thời lượng dữ phủ quan
thương nghị. Đa quan viết:
"Nhược bắt khứ cứu, thất liễu
nam an, tổng liễu hạ hầu phụ
mã, giai ngã lưỡng quận chi tội
dã: chỉ đắc cứu chi." Lượng túc
diểm khởi nhân mã, lì thành nhí
khứ, chỉ lưu văn quan thủ
thành.

lấy con ngựa khác, vội vàng lại
lên ngựa tuốt sang quận Thiên
Thủy. Chưa được mấy bữa, lại có
tên kỵ mã đến báo rằng: - Thái
thú ở Thiên Thủy đã cất quân cứu
viện Nam An xin An Định mau
mau lại tiếp ứng cho. Thời Lượng
cùng các quan bàn bạc rằng: -
Nếu không đi cứu, bỏ mất quân
Nam An và để Hạ Hầu phò mã bị
hại thì tội lỗi vào đầu của hai
quân này cả, vậy phải đi cứu mới
xong. Lượng lập tức điểm quân
mã kéo đi, để quan văn ở lại giữ
thành.

Thôi lượng đê binh hướng nam
an đại lộ tiến phát, diêu vọng
kiến hỏa quang trùng thiên, thời
binh tinh dạ tiền tiến, lì nam an
thượng hữu ngũ thập dư lí, hốt
văn tiền hậu hảm thanh đại
chấn, tiểu mã báo đáo: "Tiền
diện quan hưng tiệt trụ khứ lô,
bối hậu trương bao sát lai!" An
định chi binh, tú hạ dào thoán.
Lượng đại kinh, nãi lĩnh thủ hạ
bách dư nhân, vãng tiểu lộ tử
chiến đắc thoát, bôn hồi an
định. Phương đáo thành hào
biên, thành thượng loạn tiến xạ
hạ lai. Thực tương ngụy duyên
tại thành thượng khiếu viết:
"Ngô dĩ thủ liễu thành dã! Hà
bất tảo hàng?" Nguyên lai ngụy
duyên phản tác an định quân,
di dạ trám khai thành môn, thực

Đoàn quân đi về đường Nam An,
xa xa trông thấy ánh lửa bốc lên
tận trời bèn giục quân khuya sớm
đi cho mau. Khi gần đến, còn
cách năm chục dặm, bỗng nghe
mè trước mé sau tiếng reo nỗi lên
như sấm, Tiểu mã báo rằng:
Trước mặt có Quan Hưng chấn
ngang, sau lưng có Trương Bào
đuổi tới. Quân An Định chạy tán
loạn cả. Lượng sợ hết vía, dẫn
hơn trăm thủ hạ lén vào con
đường nhỏ, liều chết chạy thoát
được về An Định. Khi đến gần
bên hào thấy trên thành bắn tên
xuồng như mưa. Lượng trông lên
đã thấy tướng Thục là Ngụy Diên
gọi to bảo rằng: - Ta đã cướp
được thành rồi, sao không hàng
đi cho sớm? Nguyên là Ngụy
Diên cho quân sĩ ăn mặc giả làm

zhuàn kai chéng mén , shǔ
bing jìn rù , yin cǐ de liǎo an
dìng .

7 cui liàng huang tóu tian shuǐ
jùn lái . xíng bù dào yí chéng
, qián miàn yí biao jun bǎi kai
. dà qí zhì xià , yí rén lún jin
yǔ shàn , dào páo háo chǎng
, duan zuò yú che shàng .
liàng shì zhī , nǎi kǒng míng
yě , jí bo huí mǎ zǒu . guan
xìng , zhang bao liǎng lù
bing zhuī dào , zhì jiào : "
zǎo jiàng !" cui liàng jiàn sì
miàn jie shì shǔ bing , bù de
yǐ suì jiàng , tòng guī dà zhài
. kǒng míng yǐ shàng bin
xiāng dài . kǒng míng yue : "
nán an tài shǒu yǔ zú xià jiao
hòu fǒu ? " liàng yue : " cǐ
rénnāiyáng fù zhizú dì
yáng líng yě ; yǔ mǒu lín jùn
, jiao qì shèn hòu . " kǒng
míng yue : " jin yù fán zú xià
rù chéng , shuo yáng líng qín
xià hóu mào , kě hu ? " liàng
yue : " chéng xiāng ruò lìng
mǒu qù , kě zàn tuì jun mǎ
, róng mǒu rù chéng shuo zhī
. " kǒng míng cóng qí yán , jí
shí chuán lìng , jiào sì miàn
jun mǎ gè tuì èr shí lǐ xià
zhài . cui liàng pǐ mǎ dào
chéng bian jiào kai chéng
mén , rù dào fǔ zhong , yǔ
yáng líng lǐ bì , xì yán qí shì
líng yue : " wǒ děng shòu

兵尽入，因此得了安定。
。

binh tần nhập, nhân thủ đắc
liễu an định.

quân An Định, phục sẵn một chỗ,
đợi quân Thôi Lượng đi khỏi rồi,
ngay đêm hôm ấy đến nói lừa
cho mở cửa, rồi kéo ủa vào hạ
ngay được thành.

崔谅慌投天水郡来。行
不到一程，前面一彪军
摆开。大旗之下，一人
纶巾羽扇，道袍鹤氅，
端坐于车上。谅视之，
乃孔明也，急拨回马走
。关兴、张苞两路兵追
到，只叫：“早降！”
崔谅见四面皆是蜀兵，
不得已遂降，同归大寨。
孔明以上宾相待。孔
明曰：“南安太守与足
下交厚否？”谅曰：“
此人乃杨阜之族弟杨陵
也；与某邻郡，交契甚
厚。”孔明曰：“今欲
烦足下入城，说杨陵擒
夏侯楙，可乎？”谅曰
：“丞相若令某去，可
暂退军马，容某入城说
之。”孔明从其言，即
时传令，教四面军马各
退二十里下寨。崔谅匹
马到城边叫开城门，入
到府中，与杨陵礼毕，

Thôi lượng hoảng đầu thiên
thủy quận lai. Hành bát đáo
nhất trình, tiền diện nhất bưu
quân bǎi khai. Đại kì chi hạ,
nhất nhân luân cân vũ phiến,
đạo bào hạc sưởng, đoạn tọa
vu xa thương. Lượng thị chí,
nǎi khồng minh dã, cấp bát hồi
mã tầu. Quan hưng, trương
bao lưỡng lộ binh truy đáo, chỉ
khiếu: "Tảo hàng!" Thôi lượng
kiến tú diện giai thị thực binh,
bất đắc dĩ toại hàng, đồng quy
đại trại. Khồng minh dĩ thượng
tân tương đãi. Khồng minh viết:
"Nam an thái thủ dữ túc hạ giao
hậu phủ?" Lượng viết: "Thủ
nhân nǎi dương phụ chi tộc đệ
dương lăng dã; dữ mỗ lân
quận, giao khé thậm hậu."
Khồng minh viết: "Kim dục
phiền túc hạ nhập thành, thuyết
dương lăng cầm hạ hầu mậu,
khả hô?" Lượng viết: "Thừa
tương nhược lệnh mỗ khứ, khả
tạm thối quân mã, dung mỗ
nhập thành thuyết chí." Khồng
minh tòng kì ngôn, túc thời
truyền lệnh, giáo tú diện quân
mã các thối nhị thập lí hạ trại.
Thôi lượng thất mã đáo thành
biên khiếu khai thành môn,
nhập đáo phủ trung, dữ dương
lăng lẽ tất, té ngôn kì sự. Lăng

Thôi Lượng rụng rời hết vía, chạy
sang quân Thiên Thủy. Đi chưa
được một thoi đường lại gặp một
toán quân dàn ra, dưới lá cờ
hiệu, một người chí khăn lượt,
cầm quạt lông, mặc đạo bào, đội
mũ cánh bạc, ngồi chỉnh chẹn
trên một chiếc xe. Lượng trông ra
chính là Khồng Minh, vội vàng
quay ngựa rút lui, lại thấy Quan
Hưng, Trương Bào hai mặt đổ
dồn lại, kêu to rằng: - Hàng đi cho
mau! Lượng lây bốn bè rất quân
Thực cả, mới chịu hàng, cùng về
trại lớn. Khồng Minh thiết đãi Thôi
Lượng tử tế, rồi hỏi rằng: - Thái
thú ở Nam An chơi với ông có
thân thiết không? Lượng thưa: -
Người ấy tên là Dương Lăng, em
họ Dương Phu, cùng với tôi là
người quận láng giềng với nhau,
rất thân tình. Khồng Minh nói: -
Tôi muốn nhờ ông vào thành
thuyết phục Dương Lăng, bắt
sống Hạ Hậu Mậu có được
không? Lượng thưa: - Nếu thừa
tướng sai tôi vào thành, xin hãy
tạm rút quân mã đi đã. Khồng
Minh lập túc truyền cho quân mã
bốn mặt thành hãy tạm rút lui hai
chục dặm hạ trại. Thôi Lượng
cưỡi ngựa đến bên thành gọi cửa
Dương Lăng sai người mở cửa
tiếp vào. Lượng thuật hết tình

wèi zhǔ dà en , an rěn bēi
zhi ? kě jiāng jì jiù jí ér xíng .
" suì yǐn cui liàng dào xià
hóu mào chǔ , bēi xì shuo
zhi . mào yue : " dang yòng
hé jì ? " yáng líng yue : " zhī
tui mǒu xiān chéng mén ,
zhuàn shǔ bing rù , què jiù
chéng zhōng sha zhi . " cui
liàng yì jì ér xíng , chu chéng
jiàn kǒng míng , shuo : "
yáng líng xiān chéng mén ,
fàng dà jun rù chéng , yǐ qín
xià hóu mào . yáng líng běn
yù zì zhuo , yin shǒu xià
yǒng shì bù duo , wèi gǎn
qīng dòng . " kǒng míng yue
: " cǐ shì zhì yì : jìn yǒu zú xià
yuán jiàng bing bǎi yú rén ,
yú nèi àn cáng shǔ jiāng bàn
zuò an dìng jun mǎ , dài rù
chéng qù , xian fú yú xià hóu
mào fǔ xià ; què àn yue yáng
líng , dài bàn yè zhì shí , xiān
kai chéng mén , lǐ yìng wài
gé . " cui liàng àn sì : " ruò
bù dài shǔ jiāng qù , kǒng
kǒng míng sheng yí . qiè dài
rù qù , jiù nèi xiān zhǎn zhi ,
jǔ huǒ wèi hào , zhuàn kǒng
míng rù lái , sha zhi kě yě .
yin cǐ yīng yǔn . kǒng míng
zhǔ yue : " wú qiǎn qin xìn
jiāng guan xìng , zhang bao
suí zú xià xian qù , zhī tuī jiù
jun sha rù chéng zhong , yǐ
an xià hóu mào zhī xin ; dàn
jǔ huǒ , wú dang qin rù
chéng qù qín zhi . " shí zhí
huáng hun , guan xìng ,

细言其事。陵曰：“我等受魏主大恩，安忍背之？可将计就计而行。”遂引崔谅到夏侯楙处，备细说知。楙曰：“当用何计？”杨陵曰：“只推某献城门，赚蜀兵入，却就城中杀之。”崔谅依计而行，出城见孔明，说：“杨陵献城门，放大军入城，以擒夏侯楙。杨陵本欲自捉，因手下勇士不多，未敢轻动。”孔明曰：“此事至易：今有足下原降兵百余，于内暗藏蜀将扮作安定军马，带入城去、先伏于夏侯楙府下；却暗约杨陵，待半夜之时，献开城门，里应外合。”崔谅暗思：“若不带蜀将去，恐孔明生疑。且带入去，就内先斩之，举火为号，赚孔明入来，杀之可也。”因此应允。孔明囑曰：“吾遣亲信将关兴、张苞随足下先去，只推救军杀入城中，以安夏侯楙之心；但举

viết: "Ngã đãng thụ ngụy chủ
đại ân, an nhẫn bối chí? Khả
tương kế tựu kế nhi hành." Toại
dẫn thôii lượng đáo hạ hầu mâu
xử, bị té thuyết tri. Mậu viết:
"Đương dụng hà kế?" Dương
lăng viết: "Chỉ thôii mỗ hiến
thành môn, trúm thực binh
nhập, khước tựu thành trung
sát chi." Thôii lượng y kế nhi
hành, xuất thành kiến khống
minh, thuyết: "Dương lăng hiến
thành môn, phóng đại quân
nhập thành, dĩ cầm hạ hầu
mâu. Dương lăng bỗn dục tự
tróc, nhân thủ hạ dũng sĩ bất
đa, vị cảm khinh động." Khổng
minh viết: "Thử sự chí dịch: kim
hữu túc hạ nguyên hàng binh
bách dư nhân, vu nội ám tàng
thục tương phẫn tác an định
quân mã, đái nhập thành khứ,
tiên phục vu hạ hầu mâu phủ
hạ; khước ám ước dương lăng,
đái bán dạ chi thời, hiến khai
thành môn, lí ứng ngoại hợp."
"Thôii lượng ám tư: "Nhược bắt
đái thực tương khứ, khủng
khống minh sinh nghi. Thả đái
nhập khứ, tựu nội tiên trúm chi,
cử hỏa vi hào, trúm khổng minh
nhập lai, sát chi khả dã." Nhân
thủ ứng duẫn. Khổng minh
chúc viết: "Ngô khiển thân tín
tương quan hưng, trương bao
tùy túc hạ tiên khứ, chỉ thôii cứu
quân sát nhập thành trung, dĩ
an hạ hầu mâu chi tâm; đán cử
hỏa, ngô đương thân nhập
thành khứ cầm chi." Thời trị

hình đầu đuôi cho nghe. Lăng
nói: - Chúng ta chịu ơn dày nhà
Ngụy, sao nỡ bỏ mà theo người
khác, nên nhân mạo giặc mà
dùng mạo mình. Bèn dẫn Thôi
Lượng vào ra mắt Hạ Hầu Mâu,
kể hết đầu đuôi công việc. Mậu
hỏi: - Nên dùng mạo gì? Dương
Lăng nói: - Tôi xin giả vờ dâng
cửa thành, lừa cho quân Thục
kéo vào rồi giết sạch đi. Thôi
Lượng làm theo kế ấy, ra ngoài
thành nói với Khổng Minh rằng: -
Dương Lăng xin dâng cửa thành
cho đại quân vào để bắt Hạ Hầu
Mâu. Lăng muốn bắt lấy, nhưng
vì quân thủ hạ không được bao
nhiêu, cho nên chưa giám khinh
động. Khổng Minh nói: - Việc ấy
rất dễ. Nay có quân hàng cũ của
túc hạ hơn trăm người, ta sai
tướng Thục, ăn mặc giả làm quân
An Định trà trộn đi vào. Trước
hay phục ở phủ Hạ Hầu Mâu và
hẹn sẵn với Dương Lăng, đợi đến
nửa đêm sẽ mở cửa thành, trong
ứng ngoài hợp. Thôi Lượng nghĩ
thầm rằng nếu không dắt tướng
Thục đi, thì Khổng Minh sinh
nghi; chi bằng hay tạm dắt vào,
rồi đem chém trước đi, đốt lửa để
dừ cho Khổng Minh vào thành thịt
luôn là xong. Bởi thế, liền vang
lời. Khổng Minh dặn rằng: - Ta sai
tướng thân tín là Quan Hưng,
Trương Bào theo ông vào trước,
nên nói thắc ra rằng quân cứu đã
đến, để cho yên bụng Hạ Hầu
Mâu; hễ thấy lửa cháy thì ta vào
thành bắt sống Mâu. Bây giờ vào

zhang bao shòu liǎo kǒng
míng mì jì , pí wa shàng mǎ ,
gè zhí bing qì , zá zài an
dìng jun zhong , suí cui liàng
lái dào nán an chéng xià .
yáng líng zài chéng shàng
cheng qǐ xuán kong bǎn , yǐ
dìng hù xin lán , wèn yue : "hē
chǔ jun mǎ ? " cui liàng
yue : " an dìng jiù jun lái dào . " liàng xian shè yi hào jiàn
shàng chéng , jiàn shàng dài
zhe mì shu yue : " jin zhu gé
liàng xian qiǎn èr jiāng , fú
yú chéng zhong , yào lǐ yìng
wài gé ; qiě bù kě jīng dòng ,
kǒng xiè lòu jì cè . dài rù fú
zhong tú zhì . " yáng líng
jiāng shu jiàn liǎo xià hóu
mào , xì yán qí shì . mào yue
: " jì rán zhu gé liàng zhòng jì ,
kě jiào dao fǔ shǒu bǎi yú
rénn , fú yú fǔ zhōng . rú èr
jiāng suí cui tài shǒu dào fǔ
xià mǎ , bì mén zhǎn zhì ;
què yú chéng shàng jǔ huǒ ,
zhuàn zhu gé liàng rù chéng . fú
bing qí chu , liàng kě qín
yǐ . "

- 8 an pái yǐ bì , yáng líng huí
dào chéng shàng yán yue : "jì
shì an dìng jun mǎ , kě
fàng rù chéng . " guan xìng
gen cui liàng xian xíng ,

火，吾当亲入城去擒之。”时值黄昏，关兴、张苞受了孔明密计，披挂上马，各执兵器，杂在安定军中，随崔谅来到南安城下。杨陵在城上撑起悬空板，倚定护栏，问曰：“何处军马？”崔谅曰：“安定救军来到。”谅先射一号箭上城，箭上带着密书曰：“今诸葛亮先遣二将，伏于城中，要里应外合；且不可惊动，恐泄漏计策。待入府中图之。”杨陵将书见了夏侯楙，细言其事。楙曰：“既然诸葛亮中计，可教刀斧手百余人，伏于府中。如二将随崔太守到府下马，闭门斩之；却于城上举火，赚诸葛亮入城。伏兵齐出，亮可擒矣。”

安排已毕，杨陵回到城上言曰：“既是安定军马，可放入城。”关兴跟崔谅先行，张苞在后

hoàng hôn, quan hưng, trương
bao thụ liễu khồng minh mật kế,
phi quái thượng mã, các chấp
binh khí, tạp tại an định quân
trung, tùy thời lượng lai đáo
nam an thành hạ. Dương lăng
tại thành thượng xanh khởi
huyền không bản, ý định hộ
tâm lan, vấn viết: "Hà xứ quân
mã?" Thôi lượng viết: "An định
cứu quân lai đáo." Lượng tiên
xạ nhất hào tiến thượng thành,
tiến thượng đái trú mật thư viết:
"Kim Gia Cát Lượng tiên khiển
nhị tướng, phục vu thành trung,
yếu lí ứng ngoại hợp; thả bắt
khả kinh động, khùng tiết lậu ké
sách. Đãi nhập phủ trung đồ
chi." Dương lăng tương thư
kiến liễu hạ hầu mậu, tể ngôn kì
sự. Mậu viết: "Kí nhiên Gia Cát
Lượng trúng kế, khả giáo đạo
phủ thủ bách dư nhân, phục vu
phủ trung. Như nhị tướng tùy
thôi thái thủ đáo phủ hạ mã, bế
môn trảm chí; khước vu thành
thượng cử hỏa, trám Gia Cát
Lượng nhập thành. Phục binh tề
xuất, lượng khả cầm hĩ."

An bài dĩ tắt, dương lăng hồi
đáo thành thượng ngôn viết: "Kí
thị an định quân mã, khả phόng
nhập thành." Quan hưng cân
thôi lượng tiên hành, trương

lúc hoàng hôn, Quan Hưng,
Trương Bào lĩnh mật kế của
Khổng Minh, nai nịt lên ngựa,
cầm khí giới, đi lẩn vào đám quân
An Định, theo Thôi Lượng đến
Nam An. Dương Lăng ở trên mặt
thành, dựa vào bao lon hỏi rằng: -
Quân mã ở đâu đến đó? Thôi
Lượng nói: - Quân An Định đến
cứu đây! Lượng bắn trước một
phát vào trong thành, trên đầu
buộc một phong thư, nói rằng: -
"Gia Cát Lượng sai hai tướng vào
trước, phục săn ở trong thành, để
làm nội công; chờ làm cho hai
tướng ấy kinh động vội, sợ tiết lộ
mắt mèo mực của ta, đợi vào
trong phủ sẽ tính cung vừa".
Dương Lăng đem thư trình Hạ
Hầu Mậu và thuật lại công việc,
Mậu nói: - Gia Cát Lượng đã mắc
mẹo rồi; ta nên phục săn vài trăm
tay dao phủ ở trong phủ, nếu hai
tướng Thực theo Thôi thái thú
đến thì đóng cửa lại mà giết trước
đi; rồi sẽ lên mặt thành đốt lửa,
dù cho Gia Cát Lượng kéo vào,
chắc rằng bắt được Gia Cát
Lượng.

Dự bị đâu đáy, Dương Lăng trở
lên mặt thành nói rằng: - Có phải
quân An Định, thì mở cửa cho
vào! Quan Hưng theo Thôi Lượng
đi trước, Trương Bào theo sau.

zhang bao zài hòu . yáng
líng xià chéng , zài mén bian
yíng jie . xìng shǒu qǐ dao
luò , zhǎn yáng líng yú mǎ
xià . cui liàng dà jīng , jí bo
mǎ ben dào diào qiáo bian ,
zhang bao dà hè yue : " zéi
zi xiù zǒu ! rǔ děng guǐ jì , rú
hé mán de chéng xiāng ye ! "
shǒu qǐ yí qiang , cì cui liàng
yú mǎ xià . guan xìng zǎo
dào chéng shàng , fàng qǐ
huǒ lái . sì miàn shǔ bing qí
rù . xià hóu mào cuò shǒu bù
jí , kai nán mén bìng lì sha
chu . yi biao jun lán zhù , wèi
shǒu dà jīng , nǎi shì wáng
píng ; jiao mǎ zhì yí gé ,
sheng qín xià hóu mào yú
mǎ shàng , yú jie sha sǐ .
kǒng míng rù nán an , zhao
yù jun míng , qiu háo wú fàn .
zhòng jiāng gè gè xiān gōng .
kǒng míng jiāng xià hóu
mào qiú yú che zhong . dèng
zhì wèn yue : " chéng xiāng
hé gù zhì cui liàng zhà yě ? "
kǒng míng yue : " wú yǐ zhì
cǐ rén wú jiàng xīn , gù yì shǐ
rù chéng . bǐ bì jìn qíng gào
yǔ xià hóu mào , yù jiāng jì
jiù jì ér xíng . wú jiàn lái qíng ,
zú zhì qí zhà , fù shǐ èr
jiāng tòng qù , yǐ wěn qí xīn .
cǐ rén ruò yǒu zhēn xīn , bì
rán zǔ dang ; bǐ xin rán tòng
qù zhě , kǒng wú yí yě . ta yì
zhong dù èr jiāng tòng qù ,
zhuàn rù chéng nèi sha zhī
wèi chí ; yòu lìng wú jun yǒu

。杨陵下城，在门边迎接。兴手起刀落，斩杨陵于马下。崔谅大惊，急拨马奔到吊桥边，张苞大喝曰：“贼子休走！汝等诡计，如何瞒得丞相耶！”手起一枪，刺崔谅于马下。关兴早到城上，放起火来。四面蜀兵齐入。夏侯楙措手不及，开南门并力杀出。一彪军拦住，为首大将，乃是王平；交马只一合，生擒夏侯楙于马上，余皆杀死。孔明入南安，招谕军民，秋毫无犯。众将各各献功。孔明将夏侯楙囚于车中。邓芝问曰：“丞相何故知崔谅诈也？”孔明曰：“吾已知此人无降心，故意使入城。彼必尽情告与夏侯楙，欲将计就计而行。吾见来情，足知其诈，复使二将同去，以稳其心。此人若有真心，必然阻当；彼忻然同去者，恐吾疑也。他意中度二将同去，赚入城内杀之未迟

bao tại hậu. Dương lăng hạ thành, tại môn biên nghênh tiếp. Hưng thủ khởi đao lạc, trám dương lăng vu mã hạ. Thôi lượng đại kinh, cấp bát mã bôn đáo điêu kiều biên, trương bao đại hát viết: "Tặc tử hưu tấu! Nhữ đẳng quý kế, như hà man đắc thừa tương da!" Thủ khởi nhất thương, thứ thôilượng vu mã hạ. Quan hưng tảo đáo thành thượng, phóng khởi hỏa lai. Tứ diện thực binh tè nhập. Hạ hầu mậu thổ thủ bắt cập, khai nam môn tịnh lực sát xuất. Nhất bưu quân lan trụ, vi thủ đại tướng, nãi thị vương bình; giao mã chỉ nhất hợp, sinh cầm hạ hầu mậu vu mã thượng, dư gai sát tử. Khổng minh nhập nam an, chiêu dụ quân dân, thu hào vô phạm. Chúng tướng các các hiến công. Khổng minh tương hạ hầu mậu tù vu xa trung. Đặng chí vấn viết: "Thừa tướng hà cố tri thôilượng trá dã?" Khổng minh viết: "Ngô dĩ tri thủ nhân vô hàng tâm, có ý sử nhập thành. Bỉ tắt tần tình cáo dữ hạ hầu mậu, dục tương kế tựu kế nhi hành. Ngô kiến lai tình, túc tri kì trá, phục sử nhị tương đồng khứ, dĩ ổn kì tâm. Thủ nhân nhược hữu chân tâm, tắt nhiên trở đương; bỉ hắn nhiên đồng khứ giả, khủng ngô nghi dã. Tha ý trung độ nhị tương đồng khứ, trám nhập thành nội sát chi vị trí; hựu lệnh ngô quân

Dương Lăng xuống nghênh tiếp. Hưng khoa chém ngay Dương Lăng ngã ngựa. Thôi Lượng giật mình, quay ngựa chạy lui. Vừa đến cầu treo thì Trương Bào quát to lên rằng: - Quân giặc kia chớ chạy! Quỷ kế của chúng mà lừa thế nào được thừa tướng ta? Nói dứt lời, phóng một nhát mâu đâm Thôi Lượng chết nốt. Quan Hưng lên mặt thành đốt lửa, bốn mặt quân Thục kéo ủa cả vào. Hạ Hầu Mậu luồng cuồng, vội vàng mở cửa nam cổ chết đánh ra. Một toán quân chặn lại, tướng đi đầu là Vương Bình, hai người đánh nhau mới được một hiệp, Mậu bị Bình bắt sống, còn quân lính chạy tan cả. Khổng Minh vào thành Nam An, chiêu dụ quân dân, không mấy may tơ hào đến của dân. Các tướng dâng công, Khổng Minh sai giam Hạ Hầu Mậu vào trong xe tù. Đặng Chí hỏi rằng: - Thừa tướng sao lại biết Thôi Lượng trá hàng? Khổng Minh nói: - Ta vốn biết người ấy không có bụng hàng, nên ta sai vào thành, hắn tất đem hết tình hình nói với Hạ Hầu Mậu, mà lại định dùng mèo ta để đánh ta. Nghe giọng nói ta cũng đủ biết là trá rồi. Ta lại sai hai tướng cùng đi với hắn để cho yên tâm. Nếu hắn thật lòng, tắt giàn trả việc ấy. Hắn vui vẻ cùng đi, là sơ ta sinh nghi đó. Hắn nghĩ rằng để hai tướng vào thành rồi sẽ giết đi cũng được và để quân ta vững dạ, cứ việc ung dung kéo vào. Ta

tuo , fàng xin ér jìn . wú yǐ àn zhǔ èr jiang , jiù chéng mén xià tú zhì . chéng nèi bì wú zhǔn bēi , wú jun suí hòu biàn dào . cǐ chu qí bù yì yě . " zhòng jiang bài fú . kǒng míng yue : " zhuàn cui liàng zhě , wú shǐ xin fù rén zhà zuò wèi jiang péi xù yě . wú yòu qù zhuàn tian shuǐ jùn , zhì jin wèi dào , bù zhì hé gù . jin kě chéng shì qū zhī . " nǎi liù wú yì shǒu nán an , liú yǎn shǒu an dìng , tì chu wèi yán jun mǎ qù qū tian shuǐ jùn .

9 què shuo tian shuǐ jùn tài shǒu mǎ zun , ting zhi xià hóu mào kùn zài nán an chéng zhong , nǎi jù wén wǔ guan shang yì . gong cáo liáng xù , zhǔ bù yǐn shǎng , zhǔ jì liáng qián děng yue : " xià hóu fù mǎ nǎi jin zhi yù yè , tǎng yǒu shu yú , nán táo zuò shì zhi zuì . tài shǒu hé bù jìn qī běn bù bing yǐ jiù zhi ? " mǎ zun zhèng yí lù xiān , hu bào xià hóu fù mǎ cha xin fù jiang péi xù dào . xù rù fǔ , qū gong wén fù mǎ zun , shuo : " dou du qíu an dìng , tian shuǐ liǎng jùn zhī bing , xing yè jiù yìng . " yán qì , cong cong ér qù . cì rì yòu yǒu bào mǎ dào , chēng shuō : " an dìng bing yǐ xian

；又令吾军有托，放心而进。吾已暗嘱二将，就城门下图之。城内必无准备，吾军随后便到。此出其不意也。”众将拜服。孔明曰：“赚崔谅者，吾使心腹人诈作魏将裴绪也。吾又去赚天水郡，至今未到，不知何故。今可乘势取之。”乃留吴懿守南安，刘琰守安定，替出魏延军马去取天水郡。

却说天水郡太守马遵，听知夏侯楙困在南安城中，乃聚文武官商议。功曹梁绪、主簿尹赏、主记梁虔等曰：“夏侯驸马乃金枝玉叶，倘有疏虞，难逃坐视之罪。太守何不尽起本部兵以救之？”马遵正疑虑间，忽报夏侯驸马差心腹将裴绪到。绪入府，取公文付马遵，说：“都督求安定、天水两郡之兵，星夜救应。”言讫，匆匆而去。次日又有

hữu thác, phóng tâm nhi tiến. Ngô dĩ ám chúc nhị tướng, tựu thành môn hạ đồ chi. Thành nội tất vô chuẩn bị, ngô quân tùy hậu tiện đáo. Thủ xuất kì bất ý dã." Chúng tướng bái phục. Khổng minh viết: "Trám thôi lượng giả, ngô sử tâm phúc nhân trá tác nguy tương bùi tự dã. Ngô hựu khứ trám thiên thủy quận, chí kim vị đáo, bắt tri hà cổ. Kim khả thừa thế thủ chi." Nãi lưu ngô ý thủ nam an, lưu diêm thủ an định, thế xuất ngụy duyên quân mã khứ thủ thiên thủy quận.

đã dặn trước hai tướng vào đến cửa thành thì giết phảng bọn hắn đi. Trong thành chắc không có xếp đặt trước quân ta theo chân kéo vào, đó là đánh nước bất thành lịnh. Các tướng đều bái phục. Khổng Minh nói: - Ta sai người tâm phúc trá xưng tướng Ngụy tên là Bùi Tự để lừa cho Thôi Lượng kéo ra. Ta cũng đã cho người đến lừa quân Thiên Thủy, nay chưa thấy tin tức gì, không biết tại sao. Vậy ta nên thừa dịp này đến đánh lấy luôn quận ấy. Bèn lưu Ngô Ý ở lại giữ Nam An, Lưu Diệm giữ An Định, thay cho Ngụy Diên đem quân đánh Thiên Thủy.

Khước thuyết thiên thủy quận thái thủ mã tuân, thính tri hạ hầu mậu khốn tại nam an thành trung, nãi tụ văn võ quan thương nghị. Công tào lương tự, chủ bộ duẫn thường, chủ kí lương kiền đắng viết: "Hạ hầu phụ mã nãi kim chi ngọc diệp, thảng hữu sơ ngu, nan đào tọa thị chi tội. Thái thú hà bắt tần khởi bỗn bộ binh dĩ cứu chi?" Mã tuân chánh nghi lự gian, hốt báo hạ hầu phụ mã sai tâm phúc tương bùi tự đáo. Tự nhập phủ, thủ công văn phó mã tuân, thuyết: "Đô đốc cầu an định, thiên thủy lưỡng quận chi binh, tinh dã cứu ứng." Ngôn cật, thông thông nhi khứ. Thủ nhật hựu hữu báo mã đáo, xưng thuyết: "An định binh dĩ

Nói về thái thú quận Thiên Thủy là Mã Tuân, từ khi nghe tin Hạ Hầu Mậu bị vây trong thành Nam An, liền hội các quan lại bàn bạc. Bọn Lương Tự, Doãn Thường, Lương Kiền nói rằng: - Hạ Hầu phò mã là cành vàng lá ngọc, nếu có sơ suất điều gì, ta cũng khó tránh được tội ngồi nhìn không cứu. Thái thú sao không khởi hết quân mã lại cứu? Mã Tuân còn đang phân vân, thì có tin báo Hạ Hầu phò mã sai một tướng tâm phúc là Bùi Tự đến. Tự vào phủ đưa công văn cho Tuân coi, và nói rằng: - Đô đốc sai tôi đến cầu hai quận An Định, Thiên Thủy, phải mau mau đến cứu ngay cho. Nói đoạn, vội vã đi luôn. Hôm sau, có báo mã đến nói rằng quân An Định đã đến trước rồi,

qù liǎo , jiào tài shǒu huǒ jí
qián lái huì gé . "

报马到，称说：“安定兵已先去了，教太守火急前来会合。”

10 mǎ zun zhèng yù qǐ bing , hu
yí rén zì wài ér rù yue : " tài
shǒu zhōng zhu gé liàng zhī
jì yǐ ! " zhòng shì zhì , nǎi
tian shuǐ jì rén yě , xìng jiang
míng wéi , zì bó yue . fù
míng ? , xí rì céng wèi tian
shuǐ jūn gong cáo , yin qiang
rénn luàn , méi yú wáng shì .
wéi zì yòu bó lǎn qún shu ,
bing fǎ wǔ yì , wú suǒ bù
tong ; fèng mǔ zhì xiào , jùn
rénn jìng zhì ; hòu wèi zhōng
láng jiàng , jiù can běn jùn
jun shì . dang rì jiang wéi wèi
mǎ zun yue : " jìn wén zhu
gé liàng sha bài xià hóu mào
, kùn yú nán an , shuǐ xiè bù
tong , an de yǒu rén zì
chóng wéi zhì zhong ér chu
? yòu qiè péi xù nǎi wú míng
xià jiang , cóng bù céng jiàn ;
kuàng an dìng bào mǎ , yòu
wú gong wén , yǐ cǐ chá zhì ,
cǐ rén nǎi shǔ jiang zhà
cheng wèi jiang . zhuàn de
tài shǒu chu chéng , liào
chéng zhōng wú bèi , bì rán
àn fú yì jun yú zuǒ jìn ,
chéng xū ér qǔ tian shuǐ yě ,
" mǎ zun dà wù yue : " fei bó
yue zhì yán , zé wù zhong
jian jì yǐ ! " wéi xiào yue : " tài
shǒu fàng xin . mǒu yǒu yì jì
, kě qín zhu gé liàng , jiě nán

tiên khú liêu, giáo thái thủ hỏa
cấp tiền lai hội hợp."

thái thú phải hỏa tốc đến mà hội
hợp.

Mã Tuân chánh dục khởi binh,
hốt nhất nhân tự ngoại nhí nhập
viết: "Thái thủ trung Gia Cát
lượng chi kế hĩ!" Chúng thi chí,
nãi thiên thủy kí nhân dã, tính
khương danh duy, tự bá ước.
Phụ danh quýnh, tích nhật tầng
vi thiên thủy quận công tào,
nhân khương nhân loạn, một
vu vương sự. Duy tự áu bác
lâm quần thư, binh pháp võ
nghệ, vô sở bất thông; phụng
mẫu chí hiếu, quận nhân kính
chi; hậu vi trung lang tướng,
tựu tham bồn quận quân sự.
Đương nhật khương duy vị mã
tuân viết: "Cận văn Gia Cát
lượng sát bại hạ hầu mậu, khốn
vu nam an, thùy tiết bất thông,
an đắc hữu nhân tự trọng vi chi
trung nhi xuất? Hựu thả bùi tự
nãi vô danh hạ tướng, tòng bất
tăng kiến; huống an định báo
mã, hựu vô công văn, dĩ thử sát
chi, thử nhân nãi thực tướng trá
xưng ngụy tướng. Trám đắc
thái thủ xuất thành, liêu thành
trung vô bị, tất nhiên ám phục
nhất quân vu tả cận, thừa hư
nhi thủ thiên thủy dã, " mã tuân
đại ngộ viết: "Phi bá ước chi
ngôn, tắc ngộ trung gian kế hĩ!"
Duy tiểu viết: "Thái thủ phóng
tâm. Mỗ hữu nhất kế, khả cầm
Gia Cát lượng, giải nam an chi

Mã Tuân toan cất quân đi, bỗng
có một người tự ngoài đi vào, nói
rằng: - Thái thú mắc phải mèo
Gia Cát Lượng bắt rồi! Chúng
nhìn xem ai thì là người ở huyện
Ký, quận Thiên Thủy, tên là
Khương Duy, tự Bá Ước. Cha tên
là Quýnh, khi xưa có làm quan
công tào ở quận Thiên Thủy, vì
giặc Khương nổi loạn, bị chết vì
việc nước. Duy tự thuở nhỏ, xem
rộng các sách, binh pháp, võ
nghệ, việc gì cũng tinh thông, thò
mẹ rất có hiếu. Về sau được làm
trung lang tướng, giúp việc quân
ở đây. Bấy giờ Khương Duy bảo
Mã Tuân rằng: - Gần đây nghe tin
Gia Cát Lượng đánh Hạ Hầu
Mậu, vây thành Nam An, dẫu giọt
nước cũng không chảy thoát ra
ngoài được. Vả lại, Bùi Tự là một
tướng nhỏ nhặt vô danh, xưa nay
không ai biết tới bao giờ, huống
chi lại không có công văn của An
Định. Cứ thế mà xét, người này
tất là tướng Thục, trá xưng làm
tướng Ngụy, lừa thái thú ra khỏi
thành, mà họ thì phụng săn quân
ở gần đây, thừa cơ cướp lấy
thành của ta. Mã Tuân nghĩ ra,
mới nói rằng: - Nếu không có Bá
Ước nói rõ như thế, suýt nữa ta
mắc phải mèo gian! Duy cười,
nói: - Thái thú khoan tâm, tôi có
một mèo này bắt được Gia Cát

an zhi wéi . " zhèng shì : yùn
chóu yòu yù qiǎng zhōng
shǒu , dòu zhì huán féng yì
wài rén . wèi zhì qí jì rú hé ,
qiè kàn xià wén fēn jiě .

某有一计，可擒诸葛亮，解南安之危。”正是：运筹又遇强中手，斗智还逢意外人。未知其计如何，且看下文分解。

nguy." chánh thị: vận trù hựu
ngộ cường trung thủ, đấu trí
hoàn phùng ý ngoại nhân. Vị tri
kì kế như hả, thả khán hạ văn
phân giải.

Lượng, giải được vây thành Nam An. Đó mới là: Dùng mưu ta đã
chắc ta là giỏi, Chọi trí ai ngờ có
kẻ hơn? Chưa biết mèo mực ra
sao, xem đến hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
093
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo jiang wéi xiàn jì yú
mǎ zun yue : " zhu gé liàng
bì fú bing yú jùn hòu , zhuàn
wǒ bing chu chéng , chéng
xū xí wǒ . mǒu yuàn qǐng
jing bing san qian , fú yú yào
lù . tài shǒu suí hòu fa bing
chu chéng , bù kě yuǎn qù ,
zhǐ xíng san shí lǐ biàn huí ;
dàn kàn huǒ qǐ wèi hào ,
qián hòu lái gong , kě huò dà
shèng . rú zhu gé liàng zì lái ,
bì wèi mǒu suǒ qín yǐ . "
zun yòng qí jì , fù jīng bing
yǔ jiang wéi qù qì , rán hòu
zì yǔ liáng qián yǐn bing chu
chéng dēng hòu ; zhì liù
liáng xù , yǐn shǎng shǒu
chéng . yuán lái kōng míng
guǒ qiǎn zhào yún yǐn yí jun
mai fú yú shan pì zhì zhong ,
zhì dài tian shuǐ rén mǎ lí
chéng , biàn chéng xū xí zhì .
dang rì xì zuò huí bào zhào
yún , shuo tian shuǐ tài shǒu
mǎ zun , qǐ bing chu chéng ,
zhì liù wén guan shǒu chéng .
zhào yún dà xǐ , yòu lìng
rénnào yǔ zhāng yì , gao
xiáng , jiào yú yào lù jié sha
mǎ zun . cǐ èr chǔ bing yì shì

第九十三回
姜伯约归降孔明
武乡侯骂死王朝

Đệ cửu thập tam hồi khương
bá ước quy hàng khồng minh
võ hương hầu mạ tử vương
triều

HỒI 93 Khương Bá Ước về
hàng Khồng Minh; Võ Vương
Hầu mắng chết Vương Lãng

却说姜维献计于马遵曰：“诸葛亮必伏兵于郡后，赚我兵出城，乘虚袭我。某愿请精兵三千，伏于要路。太守随后发兵出城，不可远去，止行三十里便回；但看火起为号，前后来攻，可获大胜。如诸葛亮自来，必为某所擒矣。”遵用其计，付精兵与姜维去讫，然后自与梁虔引兵出城等候；只留梁绪、尹赏守城。原来孔明果遣赵云引一军埋伏于山僻之中，只待天水人马离城，便乘虚袭之。当日细作回报赵云，说天水太守马遵，起兵出城，只留文官守城。赵云大喜，又令人报与张翼、高翔，教于要路截杀马遵。此二处兵亦

Khương Duy thuyết khương duy hiến kế vu mã tuân viết: "Gia Cát lượng tất phục binh vu quận hậu, trám ngã binh xuất thành, thừa hư tập ngã. Mỗ nguyện thỉnh tinh binh tam thiên, phục vu yếu lộ. Thái thủ tùy hậu phát binh xuất thành, bắt khả viễn khứ, chỉ hành tam thập lí tiện hồi; đán khán hỏa khởi vi hào, tiền hậu lai công, khả hoạch đại thắng. Như Gia Cát lượng tự lai, tất vi mỗ sở cầm hĩ." Tuân dụng kí kế, phó tinh binh dữ khương duy khứ cật, nhiên hậu tự dữ lương kiền dẫn binh xuất thành đẳng hậu; chỉ lưu lương tự, duẫn thưởng thủ thành. Nguyên lai khồng minh quả khiễn triều vân dẫn nhất quân mai phục vu sơn tích chi trung, chỉ dãi thiên thủy nhân mã li thành, tiện thừa hư tập chí. Dương nhật tế tác hồi báo triều vân, thuyết thiên thủy thái thủ mã tuân, khởi binh xuất thành, chỉ lưu văn quan thủ thành. Triệu vân đại hỉ, hựu lệnh nhân báo dữ trương dục, cao tường, giáo vu yếu lộ tiệt sát mã tuân. Thủ nhị xử binh diệc thị khồng

Khương Duy hiến kế với Mã Tuân rằng: - Gia Cát Lượng tất phục quân ở phía sau, lừa cho ta ra khỏi thành rồi ủa vào đánh úp lấy. Tôi xin lãnh ba nghìn tinh binh phục ở đường hẻm. Thái thú đem quân ra, nhưng không nên đi xa, chỉ độ ba chục dặm thì quay trở lại, cứ trong lúc nào có ngọn lửa cháy làm hiệu, thì hai mặt dồn lại mà đánh, chắc chắn được to. Nếu Gia Cát Lượng dẫn thân đến, thế nào cũng bị tôi bắt sống. Tuân dùng mưu ấy, cấp tinh binh cho Khương Duy đi xong, rồi cùng với Lương Kiền dẫn quân ra, chỉ để Lương Tự, Doãn Thưởng ở lại giữ thành. Quả nhiên Khồng Minh sai Triệu Vân dẫn quân phục trong hang núi, chỉ đợi quân trong thành Thiên Thủy đi khỏi, thì lén vào cướp thành. Hôm ấy quân thám về báo rằng Mã Tuân đã cắt quân đi, chỉ để quan văn ở lại giữ thành. Vân mừng lắm, sai người báo cho Trương Dực, Cao Tường biết trước ra chặn đường. Hai toán quân này đều do Khồng Minh sai đi phục săn. Triệu Vân dẫn năm nghìn quân đến dưới thành Thiên

kǒng míng yù xiān mái fú .
què shuo zhào yún yǐn wǔ
qian bing , jìng tóu tian shuǐ
jùn chéng xià , gao jiào yue :
" wú nǎi cháng shan zhào zi
lóng yě ! rǔ zhì zhòng jì , zǎo
xiān chéng chí , miǎn zao
zhu lù ! " chéng shàng liáng
xù dà xiào yue : " rǔ zhōng
wú jiāng bó yue zhì jì , cháng
rán bù zhì ye ? " yún qià dài
gong chéng , hu rán hǎn
sheng dà zhèn , sì miàn huǒ
guang chong tian . dang xian
yi yuán shào nián jiāng jun ,
tǐng qiang yuè mǎ ér yán yue
: " rǔ jiàn tian shuǐ jiāng bó
yue hu ! " yún tǐng qiang zhí
qǔ jiāng wéi . zhàn bù shù
gé , wéi jīng shén bēi cháng .
yún dà jīng , àn cùn yue : "
shéi xiāng cǐ chǔ yǒu zhè
ban rén wù ! " zhèng zhàn
shí , liǎng lù jun jiá gong lái ,
nǎi shì mǎ zun , liáng qián
yǐn jun sha huí . zhào yún
shǒu wěi bù néng xiāng gù ,
chong kai tiáo lù , yǐn bài
bing ben zǒu , jiāng wéi gǎn
lái . kui de zhāng yì , gao
xiáng liǎng lù jun sha chu ,
jie yìng huí qù .

- 3 zhào yún guī jiàn kǒng míng , shuo zhong liǎo dí rén zhì jì . kǒng míng jīng wèn yue : " cǐ shì hé rén , shí wú xuán jī ? " yǒu nán an rén gào yue : " cǐ rén xìng jiāng míng wéi ,

是孔明预先埋伏。却说赵云引五千兵，径投天水郡城下，高叫曰：“吾乃常山赵子龙也！汝知中计，早献城池，免遭诛戮！”城上梁绪大笑曰：“汝中吾姜伯约之计，尚然不知耶？”云恰待攻城，忽然喊声大震，四面火光冲天。当先一员少年将军，挺枪跃马而言曰：“汝见天水姜伯约乎！”云挺枪直取姜维。战不数合，维精神倍长。云大惊，暗忖曰：“谁想此处有这般人物！”正战时，两路军夹攻来，乃是马遵、梁虔引军杀回。赵云首尾不能相顾，冲开条路，引败兵奔走，姜维赶来。亏得张翼、高翔两路军杀出，接应回去。

赵云归见孔明，说中了敌人之计。孔明惊问曰：“此是何人，识吾玄机？”有南安人告曰：“此人姓姜名维，字伯

minh dự tiên mai phục. Khuớc thuyết triêu vân dẫn ngũ thiên binh, Kính đầu thiêng thủy quận thành hạ, cao khiếu viết: "Ngô nãi thường sơn triệu tử long dã! Nhữ tri trung kế, tảo hiến thành trì, miễn tao tru lục!" Thành thượng lương tự đại tiểu viết: "Nhữ trung ngô khương bá ước chi kế, thương nhiên bất tri da?" Vân kháp đãi công thành, hốt nhiên hảm thanh đại chấn, tú diện hỏa quang trùng thiêng. Dương tiên nhất viên thiêu niên tướng quân, đĩnh thương được mã nhi ngôn viết: "Nhữ kiến thiên thủy khương bá ước hò!" Vân đĩnh thương trực thủ khương duy. Chiến bất sở hợp, duy tinh thần bối trường. Vân đại kinh, ám thốn viết: "Thùy tưởng thủ xử hữu giá bàn nhân vật!" Chánh chiến thời, lưỡng lộ quân giáp công lai, nãi thị mã tuân, lương kiền dẫn quân sát hồi. Triệu vân thủ vĩ bất năng tương cố, trùng khai điều lộ, dẫn bại binh bôn tả, khương duy cần lai. Khuy đắc trương dục, cao tường lưỡng lộ quân sát xuất, tiếp ứng hồi khứ.

Triệu vân quy kiến khỗng minh, thuyết trung liễu địch nhân chi kế. Khỗng minh kinh văn viết: "Thủ thị hà nhân, thức ngô huyền cơ?" Hữu nam an nhân cáo viết: "Thủ nhân tính

Thủy gọi to lên rằng: - Ta là Triệu Tử long ở Thường Sơn đây! Nếu chúng mày đã biết bị mắc mưu thì nên dâng thành trì đi cho sớm, kéo mà chết cả bấy giờ! Lương Tự phì cười, nói rằng: - Mày mắc phải mèo Khương Bá Ước rồi, vẫn còn chưa biết à? Vẫn toan xông vào đánh thành, bỗng đâu tiếng reo nỗi lên rầm rầm, bốn mặt lửa bốc ngắt trời. Một viên tướng trẻ tuổi, xác thương té ngựa xông đên quát to lên rằng: - Người có biết Khương Bá Ước ở Thiên Thủy không? Vẫn cầm giáo ra nhau cự với Khương Duy; đánh được vài hiệp, tinh thần Duy càng hăng lăm. Vẫn cà sợ nghĩ thầm rằng: "Ai ngờ xó này mà có người giỏi đến thế!". Đang đánh nhau, hai cánh quân Mã Tuân, Lương Kiền đánh ập lại. Khương Duy cố miết đuổi theo. May có Trương Dực, Cao Tường hai toán quân đỡ ra đánh mới cứu được,

Triệu Vân về ra mắt Khổng Minh, thuật lại việc mắc phải mèo giặc. Khổng Minh giật mình, hỏi rằng: - Người nào mà biết được huyền cơ của ta thế? Có người xứ Nam An bẩm rằng: - Người ấy tên là

zì bó yue , tian shuǐ jì rén yě ; shì mǔ zhì xiào , wén wǔ shuang quán , zhì yǒng zú bēi , zhen dang shì zhī ying jié yě . " zhào yún yòu kua jiǎng jiāng wéi qiang fǎ , yǔ ta rén dà bù tòng . kǒng míng yue : " wú jin yù qū tian shuǐ , bù xiǎng yǒu cǐ rén . " suí qǐ dà jun qián lái .

约，天水冀人也；事母至孝，文武双全，智勇足备，真当世之英杰也。”赵云又夸奖姜维枪法，与他人大不同。孔明曰：“吾今欲取天水，不想有此人。”遂起大军前来。

4 què shuo jiang wéi huí jiàn mǎ zun yue : " zhào yún bài qù , kǒng míng bì rán zì lái . bǐ liào wǒ jun bì zài chéng zhong . jìn kě jiang běn bù jun mǎ , fēn wéi sì zhī : mǒu yǐn yí jun fú yú chéng dong , rú bǐ bīng dào zé jié zhī . tài shǒu yǔ liáng xu , yǐn shǎng gè yǐn yí jun chéng wài mái fú . liáng xù lù bǎi xìng zài chéng shàng shǒu yù . " fēn bō yǐ dìng .

却说姜维回见马遵曰：“赵云败去，孔明必然自来。彼料我军必在城中。今可将本部军马，分为四枝：某引一军伏于城东，如彼兵到则截之。太守与梁虚、尹赏各引一军城外埋伏。梁绪率百姓在城上守御。”分拨已定。

5 què shuo kǒng míng yin lù jiang wéi , zì wèi qián bù , wàng tian shuǐ jùn jìn fa . jiang dào chéng bian , kǒng míng chuán lìng yue : " fán gong chéng chí , yǐ chu dào zhì rì , jí lì san jun , gǔ zào zhí shàng . ruò chí yán rì jiǔ , ? qì jìn hui , jí nán pò yǐ . " yú shì dà jun jìng dào chéng xià . yin jiàn chéng shàng qí zhì zhěng qí , wèi gǎn qing gong

却说孔明因虑姜维，自为前部，望天水郡进发。将到城边，孔明传令曰：“凡攻城池，以初到之日，激励三军，鼓噪直上。若迟延日久，锐气尽隳，急难破矣。”于是大军径到城下。因见城上旗帜整齐，未

khương danh duy, tự bá Ước, thiên thủy kí nhân dã; sự mẫu chí hiếu, văn võ song toàn, trí dũng túc bị, chân đương thế chí anh kiệt dã." Triệu vân hựu khoa tưởng khương duy thương pháp, dũ tha nhân đại bất đồng. Khổng minh viết: "Ngô kim dục thủ thiên thủy, bất tưởng hữu thủ nhân." Toại khởi đại quân tiền lai.

Khương Duy, tự Bá Ước, quê ở Thiên Thủy, huyện Ký, thờ mẹ rất hiếu, văn võ song toàn, trí dũng đủ cả, thực là một bậc anh hùng đời nay! Triệu Vân khoe tài múa thương của Khương Duy khác người lắm. Khổng Minh nói: - Ta muốn lấy Thiên Thủy, không ngờ gặp phải người này! Liền cắt cả đại quân kéo đi.

Khước thuyết khương duy hồi kiên mã tuân viết: "Triệu vân bại khứ, khổng minh tất nhiên tự lai. Bỉ liêu ngã quân tất tại thành trung. Kim khả tương bỗn bộ quân mã, phân vi tứ chi: mỗ dẫn nhất quân phục vu thành đông, như bỉ binh đáo tắc tiết chi. Thái thủ dữ lương hư, duẫn thưởng các dẫn nhất quân thành ngoại mai phục. Lương tự suất bách tính tại thành thượng thủ ngụ." phân bát dĩ định.

Lại nói Khương Duy về bẩm với Mã Tuân rằng: - Triệu Vân thua chạy tất nhiên Khổng Minh lại thân đến. Họ đoán rằng quân ta ở cả trong thành. Ta nên chia quân mã làm bốn đội; tôi xin dẫn một đội phục ở mé đông thành đón chặn quân giặc. Thái thú cùng Lương Kiền, Doãn Thủở mỗi người dẫn một toán phục xung quanh thành; còn Lương Tự đôn đốc trăm họ lên mặt thành phòng giữ. Bàn định xong xuôi, ai nấy kéo quân đi.

Khước thuyết khổng minh nhän lự khương duy, tự vi tiền bộ, vọng thiên thủy quận tiến phát. Tương đáo thành biên, khổng minh truyền lệnh viết: "Phàm công thành trì, dĩ sơ đáo chí nhật, kích lê tam quân, cỗ táo trực thượng. Nhược trì duyên nhật cửu, nhuệ khí tần huy, cắp nan phá hĩ." Vu thị đại quân kính đáo thành hạ. Nhân kiến thành thượng kì xí chỉnh tề, vị

Đây nói Khổng Minh vì lo có Khương Duy nên tự dẫn quân làm tiền đội, tiến sang quận Thiên Thủy. Khi gần đến nơi, Khổng Minh truyền rằng: - Phàm đánh thành trì, ăn thua từ ngày mới đến, phải khích lê ba quân, đánh trống reo hò tiến lên. Nếu để lâu ngày, khí hăng hái nhụt đi, khó lòng đánh phá được nữa. Rồi đó, đại quân kéo thẳng quân đến dưới thành. Vì thấy trên thành

. hòu zhì bàn yè , hu rán sì xià huǒ guāng chōng tian , hǎn shēng zhèn dì , zhèng bù zhī hé chǔ bīng lái . zhī jiàn chéng shàng yì gǔ zào nà hǎn xiāng yíng , shǔ bīng luàn cuàn . kǒng míng jí shàng mǎ , yǒu guān xìng ; zhāng bāo èr jiāng bǎo hù , sha chu chóng wéi . huí tóu kàn shí , zhèng dōng shàng jun mǎ , yǐ dài huǒ guāng , shì ruò cháng shé . kǒng míng lìng guān xìng tàn shì , huí bào yue : " cǐ jiāng wéi bīng yě . " kǒng míng tàn yue : " bīng bù zài duo , zài rén zhì diào qiǎn ēr . cǐ rén zhen jiāng cái yě ! " shou bīng guī zhài , sī zhī liáng jiǔ , nǎi huàn an dìng rén wèn yue : " jiāng wéi zhī mǔ , xiān zài hé chǔ ? " dá yue : " wéi mǔ jìn ju jì xiān . " kǒng míng huàn wèi yán fēn fù yue : " rǔ kě yǐn yì jun , xu zhāng shēng shì , zhà qū jì xiān . ruò jiāng wéi dào , kě fàng rù chéng . " yòu wèn : " cǐ dì hé chǔ jìn yào ? " an dìng rén yue : " tiān shuǐ qián liáng , jiē zài shàng ? ; ruò dǎ pò shàng ? , zé liáng dào zì jué yǐ . " kǒng míng dà xǐ , jiào zhào yún yǐn yì jun qù gōng shàng ? . kǒng míng lí chéng sān shí lǐ xià zhài . zǎo yǒu rén bào rù tiān shuǐ jùn , shuo shǔ bīng fēn wéi sān lù : yǐ jun shǒu cǐ jùn , yǐ jun qū

敢轻攻。候至半夜，忽然四下火光冲天，喊声震地，正不知何处兵来。只见城上亦鼓噪呐喊相应，蜀兵乱窜。孔明急上马，有关兴；张苞二将保护，杀出重围。回头看时，正东上军马，一带火光，势若长蛇。孔明令关兴探视，回报曰：“此姜维兵也。”孔明叹曰：“兵不在多，在人之调遣耳。此人真将才也！”收兵归寨，思之良久，乃唤安定人问曰：“姜维之母，现在何处？”答曰：“维母今居冀县。”孔明唤魏延分付曰：“汝可引一军，虚张声势，诈取冀县。若姜维到，可放入城。”又问：“此地何处紧要？”安定人曰：“天水钱粮，皆在上邽；若打破上邽，则粮道自绝矣。”孔明大喜，教赵云引一军去攻上邽。孔明离城三十里下寨。早有人报入天水郡，说蜀兵分为三路

cảm khinh công. Hậu chí bán dạ, hốt nhiên từ hạ hỏa quang trùng thiên, hảm thanh chấn địa, chánh bắt tri hà xứ binh lai. Chỉ kiến thành thượng diệc cỏ táo nột hảm tương ứng, thực binh loạn thoán. Không minh cấp thượng mã, hữu quan hung; trương bao nhị trương bảo hộ, sát xuất trọng vi. Hồi đầu khán thời, chánh đông thượng quân mã, nhất đái hỏa quang, thế nhược trường xà. Không minh lệnh quan hung tham thi, hồi báo viết: "Thủ khuong duy binh dã." Không minh thán viết: "Binh bắt tại đà, tại nhân chi điều khiển nhĩ. Thủ nhân chân tướng tài dã!" Thu binh quy trại, tư chi lương cữu, nãi hoán an định nhân vấn viết: "Khuong duy chi mẫu, hiện tại hà xứ?" Đáp viết: "Duy mẫu kim cư kí huyền." Không minh hoàn ngụy duyên phân phó viết: "Nhữ khả dẫn nhất quân, hư trương thanh thế, trú thủ kí huyền. Nhược khuong duy đáo, khả phóng nhập thành." Hữu vấn: "Thủ địa hà xứ khẩn yếu?" An định nhân viết: "Thiên thủy tiền lương, giao tại thượng khuê; nhược đả phá thượng khuê, tắc lương đạo tự tuyệt hĩ." Không minh đại hỉ, giáo triệu vân dẫn nhất quân khứ công thượng khuê. Không minh li thành tam thập lí hạ trại. Tảo hữu nhân báo nhập thiên thủy quận, thuyết thực binh phân vi

tinh kỳ nghiêm chỉnh lắm, nên chưa dám khinh động vội. Đến nửa đêm, bỗng nhiên bốn bề lửa sáng rực trời, tiếng reo dậy đất, không biết quân giặc ở đâu kéo đến. Lại thấy trên thành cũng đánh trống hò reo tiếp ứng. Quân Thục tan vỡ bỏ chạy. Không Minh vội vàng lên ngựa, có Quan Hưng, Trương Bào hai tướng hộ vệ trước sau, đánh ra khỏi trung vây; ngoảnh đầu lại xem thấy mé chính đông một dải lửa cháy tựa hình con rắn dài. Không Minh sai Quan Hưng đi do thám, Hưng về báo rằng đó là quân của Khuông Duy. Không Minh than rằng: - Quân có cốt gì nhiều ít đâu, chỉ cốt ở người sai khiến mà thôi! Người ấy mới thật là tướng tài! Lập tức thu quân về trại, nghĩ một hồi lâu, rồi gọi người An Định đến hỏi: - Mẹ Khuông Duy hiện nay ở đâu? Người ấy thưa: - Mẹ Khuông Duy ở huyện Ký. Không Minh gọi Ngụy diên dặn rằng: - Người dẫn một toán quân giả danh sang lấy Ký huyện. Hết Khuông Duy đến đó, thì cứ để cho hắn vào thành. Lại hỏi rằng: - Ở đây, chỗ nào là nơi khẩn yếu? Người ấy thưa rằng: - Tiền bạc, lương thảo quận Thiên Thủy đều chứa cả ở Thượng Nhai. Nếu đánh phá được Thượng Nhai, thì đường vận lương phải tắc. Không Minh mừng lắm, sai Triệu Vân dẫn một toán quân đến đánh Thượng Nhai. Không Minh hạ trại cách thành ba chục dặm. Có

shàng ? , yi jun qǔ jì chéng .
jiang wéi wén zhī , ai gào mǎ
zun yue : " wéi mǔ xiān zài jì
chéng , kǒng mǔ yǒu shī .
wéi qǐ yi jun wǎng jiù cǐ
chéng , jian bǎo lǎo mǔ . "
mǎ zun cóng zhī , suì lìng
jiang wéi yǐn san qian jun qù
bǎo jì chéng ; liáng qián yǐn
san qian jun qù bǎo shàng ?

6 què shuo jiang wéi yǐn bing
zhì jì chéng , qíán miàn yǐ
biao jun bǎi kai , wèi shǒu
shǔ jiang , nǎi shì wéi yán .
èr jiang jiao feng shù gé ,
yán zhà bài ben zǒu . wéi rù
chéng bì mén , lù bing shǒu
hù , bái jiàn lǎo mǔ , bìng bù
chu zhàn . zhào yún yì fàng
guò liáng hǔ rù shàng ?
chéng qù liǎo . kǒng míng
nǎi lìng rén qù nán an jùn ,
qǔ xià hóu mào zhì zhàng
xià . kǒng míng yue : " rǔ jù
sǐ hu ? " mào huang bài fú qǐ
mìng . kǒng míng yue : " mù
jin tian shuǐ jiang wéi xiān
shǒu jì chéng , shǐ rén chí
shu lái shuo : dàn de fù mǎ
zài , wǒ yuàn guī jiàng . wú
jin ráo rǔ xìng mìng , rǔ kěn
zhao an jiang wéi fǒu ? "
mào yue : " qíng yuàn zhao
an . " kǒng míng nǎi yǔ yí fú
an mǎ , bù lìng rén gen suí ,

：一军守此郡，一军取上邦，一军取冀城。姜维闻之，哀告马遵曰：“维母现在冀城，恐母有失。维乞一军往救此城，兼保老母。”马遵从之，遂令姜维引三千军去保冀城；梁虔引三千军去保上邦。

却说姜维引兵至冀城，前面一彪军摆开，为首蜀将，乃是魏延。二将交锋数合，延诈败奔走。维入城闭门，率兵守护，拜见老母，并不出战。赵云亦放过梁虎入上邦城去了。孔明乃令人去南安郡，取夏侯楙至帐下。孔明曰：“汝惧死乎？”楙慌拜伏乞命。孔明曰：“目今天水姜维现守冀城，使人持书来说：但得驸马在，我愿归降。吾今饶汝性命，汝肯招安姜维否？”楙曰：“情愿招安。”孔明乃与衣服鞍马

tam lộ: nhất quân thủ thủ quận, nhất quân thủ thượng khuê, nhất quân thủ kí thành. Khương duy văn chi, ai cáo mã tuân viết: "Duy mẫu hiện tại kí thành, khủng mẫu hữu thất. Duy khắt nhất quân vãng cứu thủ thành, kiêm bảo lão mẫu." Mã tuân tòng chi, toại lệnh khương duy dẫn tam thiên quân khứ bảo kí thành; lương kiền dẫn tam thiên quân khứ bảo thượng khuê.

người báo tin vào Thiên Thủy, nói quân Thục chia làm ba đường, một toán giữ quận này, một toán đến lấy Thượng Nhai, một toán đến lấy Ký huyện. Khương Duy nghe xong, kêu xin với Mã Tuân rằng: - Mẹ tôi ở Ký thành, lỡ xảy ra việc gì chẳng. Tôi xin lĩnh quân ra cứu Ký thành và để trông nom mẹ tôi nhân thể. Mã Tuân nghe lời, cấp cho Duy ba nghìn quân ra giữ Ký thành. Lại sai Lương Kiền dẫn ba nghìn quân ra giữ Thượng Nhai.

Khước thuyết khương duy dẫn binh chí kí thành, tiền diện nhất bưu quân bǎi khai, vi thủ thực tương, nãi thị ngụy duyên. Nhị tương giao phong sô hợp, duyên trá bại bôn tầu. Duy nhập thành bế môn, suất binh thủ hộ, bái kiến lão mẫu, tịnh bắt xuất chiến. Triệu vân diệc phóng qua lương hỏ nhập thượng khuê thành khứ liếu. Khổng minh nãi lệnh nhân khứ nam an quận, thủ hạ hầu mậu chí trường hạ. Khổng minh viết: "Nhữ cụ tử hò?" Mậu hoảng bái phục khắt mệnh. Khổng minh viết: "Mục kim thiên thủy khương duy hiện thủ kí thành, sử nhân trì thư lai thuyết: dǎn dắc phụ mã tại, ngã nguyện quy hàng. Ngô kim nhiêu nhữ tinh mệnh, nhữ khẳng chiêu an khương duy phủ?" Mậu viết: "Tình nguyện chiêu an." Khổng minh nãi dù y phục an mã, bắt

Nói về Khương Duy dẫn quân đến Ký thành, gặp Ngụy Diên chặn đường. Hai tướng đánh nhau được vài hiệp, Diên giả đò thua chạy. Duy vào thành đóng chặt cửa, dàn quân ra canh giữ, rồi về nhà thăm mẹ, chờ không ra đánh nữa. Triệu Vân cũng thả cho Lương Kiền vào thành Thượng Nhai, không đánh chác gì cả. Khổng Minh sai người về quận Nam An, bắt Hạ Hầu Mậu đến dưới trường, hỏi rằng: - Người có sợ chết không? Mậu vội vàng lạy phục xuống đất xin tha tội. Khổng Minh nói: - Khương Duy giữ ở Ký thành, sai người mang thư đến đây nói nếu phò mã còn sống, thì hắn xin lại hàng. Nay ta tha chết cho, người có chịu chiêu dụ Khương Duy không? Mậu tình nguyện xin đi. Khổng Minh bèn cấp cho áo sống và ngựa yên, không sai người đi kèm, mặc cho đi một mình. Mậu

fàng zhì zì qù . mào de tuo
chu zhài , yù xún lù ér zǒu ,
nài bù zhì lù jìng . zhèng
xíng zhì xiàn , féng shù rén
ben zǒu . mào wèn zhī , dá
yue : " wǒ děng shì jì xiàn
bǎi xìng ; jin bēi jiang wéi
xiān liǎo chéng chí , guì jiàng
zhu gé liàng , shǔ jiang wèi
yán zòng huò jié cái , wǒ
děng yín cǐ qì jia ben zǒu ,
tóu shàng ? qù yě . " mào
yòu wèn yue : " jin shǒu tian
shuǐ chéng shì shéi ? " tǔ rén
yue : " tian shuǐ chéng zhong
nǎi mǎ tài shǒu yě . " mào
wén zhī , zòng mǎ wàng tian
shuǐ ér xíng . yòu jiàn bǎi
xìng xié nán bào nǚ yuǎn lái
, suǒ shuo jie tòng .

7

mào zhì tian shuǐ chéng xià
jiào mén , chéng shàng rén
rèn de shì xià hóu mào ,
huang máng kai mén yíng jie
. mǎ zun jing bài wèn zhī .
mào xì yán jiang wéi zhì shì ;
yòu jiang bǎi xìng suǒ yán
shuo liǎo . zun tàn yue : " bù
xiǎng jiang wéi fǎn tóu shǔ yǐ ! "
liáng xù yue : " bǐ yì yù jiù
dou du , gù yǐ cí yán xu jiàng
. " mào yue : " jin wéi yǐ jiàng
, hé wèi xu yě ? " zhèng
chóu chú xiàn , shí yǐ chu
gèng , shǔ bing yòu lái gōng
chéng . huǒ guang zhōng
jiàn jiang wéi zài chéng xià

，不令人跟随，放之自去。楙得脱出寨，欲寻路而走，奈不知路径。正行之间，逢数人奔走。楙问之，答曰：“我等是冀县百姓；今被姜维献了城池，归降诸葛亮，蜀将魏延纵火劫财，我等因此弃家奔走，投上邽去也。”楙又问曰：“今守天水城是谁？”土人曰：“天水城中乃马太守也。”楙闻之，纵马望天水而行。又见百姓携男抱女远来，所说皆同。

lệnh nhân cân tùy, phóng chi tự khứ. Mậu đắc thoát xuất trại, dục tầm lộ nhí tầu, nại bất tri lộ kính. Chánh hành chi gian, phùng sônhân bôn tầu. Mậu vấn chi, đáp viết: "Ngã đẳng thị kí huyền bách tính; kim bị khương duy hiến liễu thành trì, quy hàng Gia Cát lương, thực tương ngụ duyên túng hỏa kiếp tài, ngã đẳng nhân thủ khí gia bôn tầu, đầu thương khuê khứ dã." Mậu hựu vấn viết: "Kim thủ thiên thủy thành thị thùy?" Thủ nhân viết: "Thiên thủy thành trung nãi mã thái thủ dã." Mậu văn chi, túng mă vọng thiên thủy nhí hành. Hựu kiền bách tính huề nam bão nǚ viễn lai, sở thuyết gai đồng.

thoát ra khỏi trại, muôn tìm đường trốn, nhưng không biết lối nào. Đang đi, gặp vài người rảo chạy Mậu hỏi, thì họ nói: - Chúng tôi là cư dân ở Ký huyện. Nay bị Khương Duy dâng mắt thành trì, theo hàng Khổng Minh. Tướng Thực là Ngụy Diên đốt nhà cướp cửa, bởi thế phải bỏ mà chạy sang Thượng Nhai đây. Mậu lại hỏi rằng: - Nay giữ quận Thiên Thủy là ai thế? Chúng bẩm: - Trong thành Thiên Thủy, có Mã thái thú coi giữ. Mậu liền té ngựa về phía Thiên Thủy. Lại gặp cư dân bế trai bồng gái chạy tới và đều nói như bọn trước cả.

Mậu chí thiên thủy thành hạ khiếu môn, thành thượng nhân nhận đắc thi hạ hầu mậu, hoảng mang khai môn nghênh tiếp. Mã tuân kinh bái vấn chi. Mậu té ngôn khương duy chí sự; hựu tương bách tính sở ngôn thuyết liễu. Tuân thán viết: "Bất tưởng khương duy phản đầu thực hĩ!" Lương tự viết: "Bí ý dục cứu đô đốc, có dĩ thử ngôn hư hàng." Mậu viết: "Kim duy dĩ hàng, hà vi hư dã?" Chánh trú trừ gian, thời dĩ sơ canh, thực binh hựu lai công thành. Hỏa quang trung kiến khương duy tại thành hạ đĩnh

Mậu đến dưới thành Thiên Thủy gọi cửa. Người trên thành biết là Hạ Hầu Mâu, vội vàng mở cửa ra tiếp vào. Mã Tuân giật mình, cúi lạy hỏi chuyện. Mậu kể lại việc Khương Duy và lời nói của cư dân cho nghe. Tuân than rằng: - Không ngờ Khương Duy lại theo về Thực mất rồi! Lương Tự nói: - Đó là hắn muốn cứu đô đốc, cho nên nói tảng ra thế chăng? Mậu nói: - Duy hàng giặc rõ ràng rồi, còn tảng gì nữa? Còn đang hồ đồ chưa rõ thì canh đã sang ba, quân Thực lại đến đánh thành. Trong bóng lửa sáng thấy Khương Duy ở dưới thành, cầm

tǐng qiang lè mǎ , dà jiào yue : " qǐng xià hóu dou du dá huà ! " xià hóu mào yǔ mǎ zun děng jie dào chéng shàng , jiàn jiang wéi yào wǔ yáng wei dà jiào yue : " wǒ wèi dou du ér jiàng , dou du hé bēi qián yán ? " mào yue : " rǔ shòu wèi en , hé gù jiàng shǔ ? yǒu hé qián yán ye ? " wéi yìng yue : " rǔ xiě shu jiào wǒ jiàng shǔ , hé chu cǐ yán ? rǔ yào tuo shen , què jiang wǒ xiàn liǎo ? wǒ jin jiàng shǔ , jia wèi shàng jiang , an yǒu huán wèi zhī lǐ ? " yán qì , qu bing dǎ chéng , zhì xiǎo fang tuì . yuán lái yè xiān zhuang jiang wéi zhě , nǎi kǒng míng zhī jì , lìng bù zú xíng mào xiāng sì zhě , jiǎ bàn jiang wéi gong chéng , yīn huǒ guāng zhī zhong , bù biàn zhen wěi .

8 kǒng míng què yǐn bing lái gong jì chéng . chéng zhong liáng shǎo , jun shí bù fu . jiang wéi zài chéng shàng , jiàn shǔ jun dà che xiǎo liàng , ban yún liáng cǎo , rù wèi yán zhài zhong qù liǎo . wéi yǐn san qian bing chu chéng , jìng lái jié liáng . shǔ bing jìn qì liǎo liáng che , xún lù ér zǒu . jiang wéi duó de liáng che , yù yào rù chéng , hu rán yì biao jun lán zhù , wèi shǒu shǔ jiang zhang yì

，大叫曰：“请夏侯都督答话！”夏侯楙与马遵等皆到城上，见姜维耀武扬威大叫曰：“我为都督而降，都督何背前言？”楙曰：“汝受魏恩，何故降蜀？有何前言耶？”维应曰：“汝写书教我降蜀，何出此言？汝要脱身，却将我陷了？我今降蜀，加为上将，安有还魏之理？”言讫，驱兵打城，至晓方退。原来夜间妆姜维者，乃孔明之计，令部卒形貌相似者，假扮姜维攻城，因火光之中，不辨真伪。

孔明却引兵来攻冀城。城中粮少，军食不敷。姜维在城上，见蜀军大车小辆，搬运粮草，入魏延寨中去了。维引三千兵出城，径来劫粮。蜀兵尽弃了粮车，寻路而走。姜维夺得粮车，欲要入城，忽然一彪军拦住，为首蜀将张翼也。二将交锋，战不数合

thương lặc mã, đại khiếu viết: "Thỉnh hạ hầu đô đốc đáp thoại!" Hạ hầu mậu dũ mã tuân đắng giai đáo thành thượng, kiến khương duy diệu võ dương uy đại khiếu viết: "Ngã vi đô đốc nhi hàng, đô đốc hà bối tiền ngôn?" Mậu viết: "Nhữ thụ ngụy ân, hà có hàng thực? Hữu hà tiền ngôn da?" Duy ứng viết: "Nhữ tả thư giáo ngã hàng thực, hà xuất thủ ngôn? Nhữ yếu thoát thân, khước tương ngã hăm liễu? Ngã kim hàng thực, gia vi thượng tương, an hữu hoàn ngụy chi lí?" Ngôn cật, khu binh đả thành, chí hiểu phương thói. Nguyên lai dạ gian trang khương duy giả, nãi khỗng minh chi kế, lệnh bộ tốt hình mạo tướng tự giả, giả phẫn khương duy công thành, nhân hỏa quang chi trung, bất biện chân ngụy.

thương kìm ngựa lại gọi to lên rằng: - Mời đô đốc ra nói chuyện. Hạ Hầu Mậu cùng với Mã Tuân lên cả mặt thành, thấy Khương Duy múa mêm nhảy nhót, thét lên rằng: - Tôi vì đô đốc mà phải hàng, sao ôn ôn lại nuốt lời thế? Mậu nói: - Người chịu ơn dày nước Ngụy có sao lại hàng Thục? Trước ta có nói câu gì đâu? Duy nói: - Người viết thư xui ta hàng Thục, nay sao lại lật lọng thế? Người muốn thoát lầy một mình, mà để cho ta mang tiếng hay sao? Ta nay hàng Thục được phong làm thượng tướng, lẽ nào còn vê với Ngụy nữa? Nói đoạn, thúc quân vào đánh thành, đến gần sáng mới lui. Nguyên là Khổng Minh kén một người mặt mũi giống Khương Duy, làm giả ra thế; vì đêm tối, bóng lừa mập mờ, cho nên không phân biệt được thật giả.

Hôm sau, Khổng Minh dẫn quân đến đánh Ký thành. Trong thành ít lương, quân ăn không đủ. Khương Duy ở trên thành thấy quân Thục tải lương xe lớn xe nhỏ đến trại Ngụy Diên. Duy dẫn ba nghìn quân ra đánh cướp, quân Thục bỏ cả lương mà chạy. Khương Duy cướp được hết xe lương, toàn đem vào thành. Bỗng đâu có một toán quân chặn đường, tướng đi đầu là Trương Dực. Hai bên đánh nhau được vài hiệp, Vương Bình lại dẫn quân

yě . èr jiang jiao feng , zhàn bù shù gé , wáng píng yǐn yi jun yòu dào , liǎng xià jiá gong . wéi lì qióng dǐ dí bù zhù , duó lù guī chéng ; chéng shàng zǎo cha shǔ bing qí hào : yuán lái yǐ bèi wèi yán xí liǎo . wéi sha tiáo lù ben tian shuǐ chéng , shǒu xià cháng yǒu shí yú qí ; yòu yù zhāng bao sha liǎo yí zhèn , wéi zhǐ shèng de pī mǎ dan qiang , lái dào tian shuǐ chéng xià jiào mén . chéng shàng jun jiàn shì jiang wéi , huang bào mǎ zun . zun yue : " cǐ shì jiang wéi lái zhuàn wǒ chéng mén yě . " lìng chéng shàng luàn jiàn shè xià . jiang wéi huí gù shǔ bing zhì jìn , suì fei ben shàng ? chéng lái . chéng shàng liáng qián jiàn liǎo jiang wéi , dà mà yue : " fǎn guó zhì zéi , an gǎn lái zhuàn wǒ chéng chí ! wú yǐ zhì rǔ jiàng shǔ yǐ ! " suì luàn jiàn shè xià . jiang wéi bù néng fēn shuō , yǎng tian cháng tàn , liǎng yǎn lèi liú , bo mǎ wàng Cháng ān ér zǒu . xíng bù shù lǐ , qián zhì yí pài dà shù mào lín zhī chǔ , yí shèng hǎn qǐ , shù qian bing yǒng chu : wéi shǒu shǔ jiang guan xìng , jié zhù qù lù .

9 wéi rén kùn mǎ fá , bù néng dǐ dang , lè huí mǎ biàn zǒu .

，王平引一军又到，两下夹攻。维力穷抵敌不住，夺路归城；城上早插蜀兵旗号：原来已被魏延袭了。维杀条路奔天水城，手下尚有十余骑；又遇张苞杀了一阵，维止剩得匹马单枪，来到天水城下叫门。城上军见是姜维，慌报马遵。遵曰：“此是姜维来赚我城门也。”令城上乱箭射下。姜维回顾蜀兵至近，遂飞奔上邽城来。城上梁虔见了姜维，大骂曰：“反国之贼，安敢来赚我城池！吾已知汝降蜀矣！”遂乱箭射下。姜维不能分说，仰天长叹，两眼泪流，拨马望长安而走。行不数里，前至一派大树茂林之处，一声喊起，数千兵拥出：为首蜀将关兴，截住去路。

维人困马乏，不能抵当

trương dực dã. Nhị tướng giao phong, chiến bắt sỗ hợp, vương bình dãnh nhất quân hựu đáo, lưỡng hạ giáp công. Duy lực cùng đẽ địch bắt trụ, đoạt lộ quy thành; thành thượng tảo sáp thực binh kí hào: nguyên lai dĩ bị ngụy duyên tập liễu. Duy sát điều lộ bôn thiên thủy thành, thủ hạ thượng hữu thập dư ky; hựu ngộ trương bao sát liễu nhất trận, duy chỉ thặng đắc thắt mã đan thương, lai đáo thiên thủy thành hạ khiếu môn. Thành thượng quân kiến thị khương duy, hoảng báo mã tuân. Tuân viết: "Thử thị khương duy lai trám ngã thành môn dã." Lệnh thành thượng loạn tiễn xạ hạ. Khương duy hồi cố thực binh chí cận, toại phi bôn thượng khuê thành lai. Thành thượng lương kiền kiến liễu khương duy, đại mạ viết: "Phản quốc chi tặc, an cảm lai trám ngã thành trì! Ngô dĩ tri nhữ hàng thực hĩ!" Toại loạn tiễn xạ hạ. Khương duy bắt nồng phân thuyết, ngưỡng thiên trường thán, lưỡng nhẫn lệ lưu, bát mã vọng trường an nhi tầu. Hành bất sỗ lí, tiền chí nhất phái đại thụ mậu lâm chí xứ, nhất thanh hảm khởi, sỗ thiên binh ứng xuất: vi thủ thực tương quan hưng, tiệt trụ khứ lộ.

Duy nhân khốn mã pháp, bắt năng đẽ đương, lặc hồi mã tiện

tiến đến đánh ập vào. Duy đích không nỗi, tháo đường chạy về thành; đến nơi đã thấy trên thành cầm toàn cờ hiệu nước Thục cả, té ra thành đã bị Ngụy Diên cướp mất rồi. Duy mở một đường chạy ra quận Diên Thủy, thủ hạ chỉ còn hơn chục người; lại gặp Trương Bào đánh một trận nữa chỉ còn trơ một mình một ngựa chạy đến dưới thành gọi cửa. Quân trên thành thấy Khương Duy đến với báo với Mã Tuân, Tuân nói: - Đây là Khương Duy tới lừa ta mở cửa thành đó! Liền sai quân sĩ trên thành bắn xuống như mưa. Khương Duy ngoảnh lại thì quân Thục đã đuổi đèn sau lưng rồi, mới tìm đường chạy ra Thượng Nhai. Lương Kiền ở trên thành trông thấy Khương Duy đến, mắng nhiếc om sòm rằng: - Quân phản nước kia, sao lại dám vác mặt đến đây lừa ta nữa? Ta đã biết mày hàng Thục rồi! Nói đoạn, sai quân bắn tên xuống tí tí. Khương Duy không biết nói năng ra sao, ngẳng mặt lên trời than thở, hai hàng nước mắt chứa chan, quay ngựa chạy về phía Trường An. Đi chưa được vài dặm, đến một nơi rừng rú um tùm, bỗng tiếng hò reo lại nỗi lên, vài ngàn quân đổ ra, đi đầu là tướng Thục chặn đường.

Duy bấy giờ người ngựa mỏi mệt, không thể cầm cự được, phải

hu rán yi liàng xiǎo che cóng shan bo zhōng zhuǎn chu . qí rén tóu dài lún jin , shen pi hào chǎng , shǒu yáo yǔ shàn , nǎi kǒng míng yě . kǒng míng huàn jiāng wéi yue : " bó yue cǐ shí hé cháng bù jiàng ? " wéi xún si liáng jiǔ , qián yǒu kǒng míng , hòu yǒu guān xìng , yòu wú qù lù , zhì de xià mǎ tóu jiàng . kǒng míng huāng máng xià che ér yíng , zhí wéi shǒu yue : " wú zì chu máo lú yǐ lái , biàn qíu xián zhě , yù chuán shòu píng sheng zhì xué , hèn wèi de qí rén . jìn yù bó yue , wú yuàn zú yǐ . " wéi dà xǐ bài xiè .

- 10 kǒng míng suì tòng jiāng wéi huí zhài , shèng zhàng shang yì qū tian shuǐ , shàng ? zhì jì . wéi yue : " tian shuǐ chéng zhōng yǐn shǎng , liáng xù , yǔ mǒu zhì hòu ; dang xiě mì shu èr feng , shè rù chéng zhōng , shǐ qí nèi luàn , chéng kě de yǐ . " kǒng míng cóng zhī . jiāng wéi xiě liǎo èr feng mì shu , shuan zài jiàn shàng , zòng mǎ zhí zhì chéng xià , shè rù chéng zhōng . xiǎo xiào shí de , chéng yǔ mǎ zun . zun dà yí , yǔ xià hóu mào shàng yì yue : " liáng xù , yǐn shǎng yǔ jiang wéi jié lián , yù wèi

，勒回马便走。忽然一辆小车从山坡中转出。其人头戴纶巾，身披鹤氅，手摇羽扇，乃孔明也。孔明唤姜维曰：“伯约此时何尚不降？”维寻思良久，前有孔明，后有关兴，又无去路，只得下马投降。孔明慌忙下车而迎，执维手曰：“吾自出茅庐以来，遍求贤者，欲传授平生之学，恨未得其人。今遇伯约，吾愿足矣。”维大喜拜谢。

孔明遂同姜维回寨，升帐商议取天水、上邽之计。维曰：“天水城中尹赏、梁绪，与某至厚；当写密书二封，射入城中，使其内乱，城可得矣。”孔明从之。姜维写了二封密书，拴在箭上，纵马直至城下，射入城中。小校拾得，呈与马遵。遵大疑，与夏侯楙商议曰：“梁绪、尹赏与姜维结连，欲

tẩu. Hốt nhiên nhất lượng tiểu xa tòng sơn pha trung chuyển xuất. Kì nhân đầu dài luân cân, thân phi hạc sưởng, thủ diêu vũ phiến, nãi khồng minh dã. Khồng minh hoán khương duy viết: "Bá Ước thử thời hà thượng bất hàng?" Duy tầm tư lương cửu, tiền hữu khồng minh, hậu hữu quan hưng, hựu vô khứ lô, chỉ đắc hạ mã đầu hàng. Khồng minh hoảng mang hạ xa nhi nghênh, chấp duy thủ viết: "Ngô tự xuất mao lư dĩ lai, biến cầu hiền giả, dục truyền thụ bình sinh chí học, hận vị đắc kì nhân. Kim ngô bá Ước, ngô nguyện túc hĩ." Duy đại hĩ bái tạ.

quay ngựa chạy. Bỗng một chiếc xe nhỏ từ trong sườn núi đi ra, người ngồi trên đội khăn lụt, mặc áo cánh hạc, tay phe phẩy quạt lông: đó là Khổng Minh. Khổng Minh gọi Khuong Duy bảo rằng: - Bá Ước nay chưa chịu hàng còn đợi bao giờ nữa? Duy nghĩ ngợi hồi lâu, trước có Khổng Minh sau có Quan Hưng, biết chạy đâu cho thoát, đành xuống ngựa xin hàng. Khổng Minh vội vàng xuống xe đón Khuong Duy, rồi cầm tay mà bảo rằng: - Ta từ khi ra khỏi lều tranh đến giờ, muốn tìm một người hiền giả để truyền cái nghè của ta, nhưng vẫn ân hận chưa gặp được ai. Nay gặp Bá Ước, ta thực thỏa lòng lắm! Khuong Duy mừng rỡ, lạy tạ.

Khổng minh toại đồng khương duy hỏi trại, thăng trường thương nghị thủ thiện thủy, thương khuê chi kế. Duy viết: "Thiên thủy thành trung duẫn thường, lương tự, dũ mỗ chí hậu; đương tả mật thư nhị phong, xạ nhập thành trung, sử kì nội loạn, thành khả đắc hĩ." Khổng minh tòng chí. Khuong duy tả liễu nhị phong mật thư, thuyên tại tiễn thượng, túng mã trực chí thành hạ, xạ nhập thành trung. Tiểu giáo thập đắc, trình dũ mã tuân. Tuân đại nghi, dũ hạ hầu mậu thương nghị viết: "Lương tự, duẫn thường dũ khương duy kết liên,

Khổng Minh cùng Khuong Duy về trại, lên trường bàn kế lấy Thiên Thủy, Thượng Nhai. Duy nói: - Doãn Thủởng, Lương Tự ở trong thành Thiên Thủy đối với tôi rất hậu, tôi xin viết hai phong thư bắn vào, để ở trong loạn trước, thì mới phá được. tên, té ngựa đến dưới thành bắn vào. Quân sĩ nhặt được, đem trình với Mã Tuân. Tuân ngò vực lầm, bàn với Hạ Hầu Mậu rằng: - Lương Tự, Doãn Thủởng muốn kết liên với Khuong Duy làm nội ứng, đồ đúc nên trừ sớm đi là hơn. Mậu nói: - Phải giết cả mới xong. Doãn Thủởng biết tin ấy, mới bảo Lương Tự rằng: - Chi bằng ta nộp

nèi yìng , dou du yí zǎo jué zhì ." mào yue : " kě sha èr rén ." yǐn shǎng zhī cǐ xiao xí , nǎi wèi liáng xù yue : " bù rú nà chéng jiàng shǔ , yǐ tú jìn yòng ." shì yè , xià hóu mào shù cǐ shǐ rén qǐng liáng , yǐn èr rén shuo huà . èr rén liào zhì shì jí , suì pi wa shàng mǎ , gè zhí bing qì , yǐn běn bù jun dà kai chéng mén , fàng shǔ bing rù . xià hóu mào , mǎ zun jing huang , yǐn shù bǎi rén chu xi mén , qì chéng tóu qiang hú chéng ér qù . liáng xù , yǐn shǎng yíng jie kǒng míng rù chéng . an mín yǐ bì , kǒng míng wèn qǔ shàng ? zhì jì . liáng xù yue : " cǐ chéng nǎi mǒu qín dì liáng xu shǒu zhì , yuàn zhao lái jiàng ." kǒng míng dà xǐ . xù dang rì dào shàng dou huàn liáng qián chu chéng lái jiàng kǒng míng . kǒng míng zhòng jia shǎng láo , jiù lìng liáng xù wèi tian shuǐ tài shǒu , yǐn shǎng wèi jì chéng lìng , liáng qián wèi shàng ? lìng . kǒng míng fēn bō yǐ bì , zhěng bing jìn fa . zhu jiāng wèn yue : " chéng xiāng hé bù qù qín xià hóu mào ? " kǒng míng yue : " wú fàng xià hóu mào , rú fàng yí ya ěr . jin de bó yue , de yi fèng yě ! " kǒng míng zì de san chéng zhī hòu , wei sheng dà zhèn , yuǎn jìn zhōu jùn , wàng feng guī

为内应，都督宜早决之。”楙曰：“可杀二人。”尹赏知此消息，乃谓梁绪曰：“不如纳城降蜀，以图进用。”是夜，夏侯楙数次使人请梁、尹二人说话。二人料知事急，遂披挂上马，各执兵器，引本部军大开城门，放蜀兵入。夏侯楙、马遵惊慌，引数百人出西门，弃城投羌胡城而去。梁绪、尹赏迎接孔明入城。安民已毕，孔明问取上邦之计。梁绪曰：“此城乃某亲弟梁虔守之，愿招来降。”孔明大喜。绪当日到上都唤梁虔出城来降孔明。孔明重加赏劳，就令梁绪为天水太守，尹赏为冀城令，梁虔为上邦令。孔明分拨已毕，整兵进发。诸将问曰：“丞相何不去擒夏侯楙？”孔明曰：“吾放夏侯楙，如放一鸭耳。今得伯约，得一凤也！”孔明自得三城之后，威声大震，远近州

dục vi nội ứng, đô đốc nghi tảo quyết chi." Mậu viết: "Khả sát nhị nhân." Duẫn thường tri thủ tiêu túc, nãi vị lương tự viết: "Bất như nạp thành hàng thực, dĩ đồ tiến dụng." Thị dạ, hạ hầu mâu sở thứ sử nhân thỉnh lương, duẫn nhị nhân thuyết thoại. Nhị nhân liêu tri sự cắp, toại phi quái thương mã, các chấp binh khí, dẫn bốn bộ quân đại khai thành môn, phóng thực binh nhập. Hạ hầu mâu, mǎ tuân kinh hoảng, dẫn số bách nhân xuất tây môn, khí thành đầu khuong hồ thành nhi khứ. Lương tự, duẫn thường nghênh tiếp khổng minh nhập thành. An dân dĩ tắt, khổng minh vấn thủ thương khuê chi kế. Lương tự viết: "Thủ thành nãi mỗ thân đệ lương hư thủ chi, nguyện chiêu lai hàng." Khổng minh đại hỉ. Tự đương nhật đáo thương đồ hoán lương kiền xuất thành lai hàng khổng minh. Khổng minh trọng gia thường lao, tựu lệnh lương tự vi thiên thủy thái thủ, duẫn thường vi kí thành lệnh, lương kiền vi thương khuê lệnh. Khổng minh phân phát dĩ tắt, chỉnh binh tiến phát. Chư tướng vấn viết: "Thừa tướng hà bắt khứ cầm hạ hầu mâu?" Khổng minh viết: "Ngô phóng hạ hầu mâu, như phóng nhất áp nhĩ. Kim đắc bá ước, đắc nhất phượng dãi!" Khổng minh tự đắc tam thành chi hậu, uy thanh đại chấn, viễn cận châu

thành hàng Thục để cầu lấy đường tiền dụng sau này! Đêm hôm ấy, Hạ Hầu Mâu hai lần cho đòi hai người đến nói chuyện. Hai người thấy việc gấp đến nỗi rồi, bèn cùng nai nịt lên ngựa, cầm khí giới, dẫn quân bắn bộ mở toang cửa thành cho quân Thục kéo ồ vào. Hạ Hầu Mâu, Mã Tuân vội vàng dẫn hơn trăm người, lẻn ra cửa tây, bỗ thành Khương Hồ chạy sang rợ Khương. Lương Tự, Doãn Thường nghênh tiếp Khổng Minh vào thành, yên dân đâu đáy. Khổng Minh hỏi kế lấy Thượng Nhai. Lương Tự thưa: - Thành ấy do em tôi là Lương Kiền trấn giữ, tôi xin gọi ra hàng. Khổng Minh mừng lắm, luôn ngay hôm ấy, Tự đến Thượng Nhai gọi Lương Kiền ra hàng. Khổng Minh trọng thường hai người, cho Lương Tự làm thái thú quận Thiên Thủy, Doãn Thường làm huyện lệnh Ký thành, Lương Kiền làm huyện lệnh Thượng Nhai. Khổng Minh phân phát đâu đáy, rồi cắt quân tiền đi. Các tướng hỏi: - Sao thưa tướng không ra bắt Hạ Hầu Mâu? Khổng Minh nói: - Ta thả Hạ Hầu Mâu như thả một con vịt mà thôi, nay được Bá Ước như được một con phượng vây. Từ khi Khổng Minh lấy được ba thành, uy danh lừng lẫy, chau quận xa gần tiếng quân Thục đến là theo hàng. Khổng Minh chỉnh đốn quân mã đem hết quân Hán Trung ra Kỳ Sơn, đến phía tây sông Vị Thủy.

jiàng . kǒng míng zhěng dùn
jun mǎ , jìn tí hàn zhōng zhī
bing , qián chu qí shān , bīng
lín wèi shuǐ zhī xī . xì zuò
bào rù luò yáng . shí wèi zhǔ
cáo ruì tài hé yuán nián ,
shēng diàn shè cháo . jìn
chén zòu yue : " xià hóu fù
mǎ yǐ shi san jūn , táo cuàn
qiāng zhōng qù liǎo . jin shǔ
bīng yǐ dào qí shān , qián jūn
lín wèi shuǐ zhī xī , qǐ zǎo fā
bīng pò dí . " ruì dà jīng , nǎi
wèn qún chén yue : " shéi kě
wèi zhèn tuì shǔ bīng ye ? "
si tú wáng lǎng chu ban zòu
yue : " chén guān xiān dì měi
yòng dà jiāng jun cáo zhēn ,
suǒ dào bì kè ; jin bì xià hé
bù bài wèi dà dou du , yǐ tuì
shǔ bīng ? " ruì zhǔn zòu ,
nǎi xuān cáo zhēn yue : "
xiān dì tuo gu yǔ qīng , jin
shǔ bīng rù kǒu Zhōng yuán ,
qīng an rěn zuò shì hu ? "
zhēn zòu yue : " chén cái
shu zhì qiǎn , bù chéng qí
zhí . " wáng lǎng yue : " jiāng
jun nǎi shè jì zhī chén , bù kě
gù cí . lǎo chén sui nǔ dùn ,
yuàn suí jiāng jun yì wǎng . "
zhēn yòu zòu yue : " chén
shòu dà en , an gǎn tuī cí ?
dàn qǐ yí rén wèi fù jiāng . "
ruì yue : " qīng zì jǔ zhī . "
zhēn nǎi bǎo tài yuán yáng
qu rén , xìng guō , míng huái ,
zì bó jì , guān fēng shè tíng
hóu , lǐng yōng zhōu cì shǐ .
ruì cóng zhī , suì bài cáo

郡，望风归降。孔明整顿军马，尽提汉中之兵，前出祁山，兵临渭水之西。细作报入洛阳。时魏主曹睿太和元年，升殿设朝。近臣奏曰：“夏侯驸马已失三郡，逃窜羌中去了。今蜀兵已到祁山，前军临渭水之西，乞早发兵破敌。”睿大惊，乃问群臣曰：“谁可为朕退蜀兵耶？”司徒王朗出班奏曰：“臣观先帝每用大将军曹真，所到必克；今陛下何不拜为大都督，以退蜀兵？”睿准奏，乃宣曹真曰：“先帝托孤与卿，今蜀兵入寇中原，卿安忍坐视乎？”真奏曰：“臣才疏智浅，不称其职。”王朗曰：“将军乃社稷之臣，不可固辞。老臣虽驽钝，愿随将军一往。”真又奏曰：“臣受大恩，安敢推辞？但乞一人副将。”睿曰：“卿自举之。”真乃保太原阳曲人，姓郭，名淮，字

quân, vọng phong quy hàng.
Không minh chỉnh đốn quân
mã, tấn đề hán trung chi binh,
tiền xuất kì sơn, binh lâm vị
thủy chi tây. Tế tác báo nhập
lạc dương. Thời ngụy chủ Tào
duệ thái hòa nguyên niên,
thăng điện thiết triều. Cận thần
tâu viết: "Hạ hầu phụ mã dĩ thất
tam quận, đào thoát khương
trung khứ liễu. Kim thực binh dĩ
đáo kì sơn, tiền quân lâm vị
thủy chi tây, khát tảo phát binh
phá địch." Duệ đại kinh, nãi vấn
quần thần viết: "Thùy khả vi
trẫm thối thực binh da?" Tư Đồ
vương lăng xuất ban tâu viết:
"Thần quan tiên để mỗi dụng
đại tướng quân tào chán, sở
đáo tất khắc; kim bệ hạ hà bắt
bái vi đại đô đốc, dĩ thối thực
binh?" Duệ chuẩn tâu, nãi tuyên
tào chán viết: "Tiên để thác cô
dữ khanh, kim thực binh nhập
khẩu trung nguyên, khanh an
nhẫn tọa thị hồ?" Chân tâu viết:
"Thần tài sơ trí thiển, bất xưng
kì chức." Vương lăng viết:
"Tướng quân nãi xã tắc chi
thần, bất khả cõi từ. Lão thần
tuy nô độn, nguyên tùy tướng
quân nhất vãng." Chân hựu tâu
viết: "Thần thụ đại ân, an cảm
thôi từ? Đãn khát nhất nhân vi
phó tướng." Duệ viết: "Khanh
tự cử chi." Chân nãi bảo thái
nguyên dương khúc nhân, tính
quách, danh hoài, tự bá tể,
quan phong xạ đình hầu, lĩnh
ung châu thứ sử. Duệ tòng chi,

Quân do thám báo về Lạc
Dương. Bấy giờ là niên hiệu Thái
Hòa năm đầu, Ngụy chủ Tào
Tuấn ra điện khai chầu. Cận thần
tâu rằng: - Hạ Hầu phò mã thua
mất ba quận, chạy trốn ra
Khương Trung rồi. Nay quân
Thục đóng ở Kỳ Sơn, tiền quân
đã tràn sang phía tây sông Vi. Xin
phát quân ngay để phá giặc.
Tuấn giật mình, hỏi quần thần
rằng: - Có ai ra đánh lui quân
Thục cho trẫm không? Tư Đồ
Vương Lăng trong bọn bước ra
tâu rằng: - Tôi xem khi tiên để hấy
còn sống, mỗi lần có giặc, hễ sai
đại tướng quân Tào Chân đi đánh
là thắng. Nay bệ hạ sao không
sai hắn làm đại đô đốc để chống
quân Thục? Tuấn y lời, vời Tào
Chân vào, nói: - Tiên để thác cô
cho ngươi, nay quân Thục vào
cướp Trung Nguyên ta, ngươi
sao nỡ ngồi nhìn cho đành? Chân
tâu rằng: - Tôi tài hèn trí mọn, sợ
không xứng chức. Vương Lăng
nói: - Tướng quân là bầy tôi xã
tắc, không nên từ chối. Tôi tuy
bất tài cũng xin theo tướng quân
đi chuyến này. Tào Chân lại tâu
rằng: - Tôi đội ơn to, đâu dám từ
nan, nhưng xin được một người
làm phó tướng. Tuấn nói: - Ngươi
muốn cử ai thì cử. Chân cử một
người ở Dương Khúc tên là
Quách Hoài, tự Bá Té, trước
phong Sạ định hầu, hiện đang
làm thứ sử Ung Châu. Tuấn y lời,
phong Tào Chân làm đại đô đốc,
ban cho tiết việt; sai Quách Hoài

zhen wèi dà dou du , cì jié yuè ; mìng guo huái wèi fù dou du , wáng lǎng wèi jun shi . lǎng shí nián yǐ qí shí liù suì yǐ . xuǎn bo dong xi èr jing jun mǎ èr shí wàn yǔ cáo zhen . zhen mìng zong dì cáo zun wèi xian feng , yòu mìng dàng kòu jiāng jun zhu zàn wèi fù xian feng . dang nián shí yí yuè chu shi , wèi zhǔ cáo ruì qin zì sòng chu xi mén zhi wài fang huí . cáo zhen lǐng dà jun lái dào Cháng ān , guò wèi hé zhi xi xià zhài . zhen yǔ wáng lǎng , guo huái gōng yì tuī bing zhi cè . lǎng yue : " lái rì kě yán zhěng duì wǔ , dà zhǎn jīng qí . lǎo fu zì chu , zhi yòng yí xí huà , guǎn jiào zhu gé liàng gǒng shǒu ér jiàng , shǔ bing bù zhàn zì tuì . " zhen dà xǐ , shì yè chuán lìng : lái rì sì gèng zào fàn , píng míng wù yào duì wǔ zhěng qí , rén mǎ wei yí , jing qí gǔ jiǎo , gè àn cì xù . dang shí shǐ rén xian xià zhàn shu . cì rì , liǎng jun xiāng yíng , liè chéng zhèn shì yú qí shan zhi qián . shǔ jun jiàn wèi bing shèn shì xióng zhuàng , yǔ xià hóu mào dà bù xiāng tóng . san jun gǔ jiǎo yǐ bà , si tú wáng lǎng chéng mǎ ér chu . shàng shǒu nǎi dou du cáo zhen , xià shǒu nǎi fù dou du guo huái ; liǎng gè xian feng

伯济，官封射亭侯，领雍州刺史。睿从之，遂拜曹真为大都督，赐节钺；命郭淮为副都督，王朗为军师。朗时年已七十六岁矣。选拔东西二京军马二十万与曹真。真命宗弟曹遵为先锋，又命荡寇将军朱赞为副先锋。当年十一月出师，魏主曹睿亲自送出西门之外方回。曹真领大军来到长安，过渭河之西下寨。真与王朗、郭淮共议退兵之策。朗曰：“来日可严整队伍，大展旌旗。老夫自出，只用一席话，管教诸葛亮拱手而降，蜀兵不战自退。”真大喜，是夜传令：来日四更造饭，平明务要队伍整齐，人马威仪，旌旗鼓角，各按次序。当时使人先下战书。次日，两军相迎，列成阵势于祁山之前。蜀军见魏兵甚是雄壮，与夏侯楙大不相同。三军鼓角已罢，司徒王朗乘马而出。上首乃

toại báu tào chán vi đại đô đốc, tú tiết viet; mệnh quách hoài vi phó đô đốc, vương lăng vi quân sư. Lăng thời niên dĩ thất thập lục tuế hĩ. Tuyển bát đông tây nhị kinh quân mã nhị thập vạn dữ tào chán. Chân mệnh tông đệ tào tuân vi tiên phong, hựu mệnh đăng khẩu tướng quân chu tán vi phó tiên phong. Dương niên thập nhất nguyệt xuất sứ, ngụy chủ tào duệ thân tự tổng xuất tây môn chi ngoại phương hồi. Tào chán lĩnh đại quân lai đáo trường an, quá vị hà chi tây hạ trại. Chân dữ vương lăng, quách hoài cộng nghị thối binh chi sách. Lăng viết: "Lai nhật khả nghiêm chỉnh đội ngũ, đại triển tinh ki. Lão phu tự xuất, chỉ dụng nhất tịch thoại, quản giáo Gia Cát Lượng củng thủ nhi hàng, thực binh bắt chiến tự thối." Chân đại hỉ, thị dạ truyền lệnh: lai nhật tú canh tạo phạt, bình minh vụ yếu đội ngũ chỉnh tề, nhân mã uy nghi, tinh ki cổ giác, các án thứ tự. Dương thời sử nhân tiên hạ chiến thư. Thứ nhật, lưỡng quân tương nghênh, liệt thành trận thế vu kì sơn chí tiền. Thực quân kiến ngụy binh thậm thị hùng tráng, dữ hạ hầu mậu đại bắt tương đồng. Tam quân cổ giác dĩ bối, Tư Đồ vương lăng thừa mã nhi xuất. Thượng thủ nãi đô đốc tào chán, hạ thủ nãi phó đô đốc quách hoài; lưỡng cá tiên

làm đô đốc, Vương Lăng làm quân sư. Lăng bấy giờ đã bảy mươi sáu tuổi. Lại kén hai mươi vạn quân mã ở đông tây hai kinh cấp cho Tào Chân. Chân sai em là Tào Tuấn làm tiên phong, đăng khẩu tướng quân Chu Toản làm phó tiên phong. Tháng mười một năm ấy Tào Chân cắt quân đi. Tào Tuấn thân đi tiễn ra ngoài cửa tây mới trở về. Tào Chân lĩnh đại quân đến Trường An, qua sang mé tây sông Vị hạ trại; rồi cùng Vương Lăng, Quách Hoài bàn kế chống địch. Lăng nói: - Ngày mai nên sắp xếp đội ngũ chỉnh tề, dàn bày tinh kỳ rợp đất. Lão phu chỉ dùng một câu chuyện, tự khắc Gia Cát Lượng phải chắp tay lạy hàng, quân Thục không đánh cũng phải tan. Chân mừng lắm, đêm ấy truyền lệnh: Ngày mai, canh tư ăn cơm, sáng sớm binh mã đã phải đông đủ, thanh thế uy nghi, cờ quạt, chiêng trống có thứ tự đâu ra đấy. Bấy giờ, sai người đưa chiến thư trước. Hôm sau hai bên dàn thành thế trận ở trước Kỳ Sơn. Quân Thục thấy quân Ngụy hùng tráng lắm, khác hollywood Hầu Mâu nhiều. Trong quân dứt ba hồi trống, tư đồ Vương Lăng cưỡi ngựa đi ra. Mé trên thì Tào Chân, mé dưới thì Quách Hoài. Hai tướng tiên phong đứng áp hai góc trận. Quân thám mã ra trước trận gọi to lên rằng: - Mọi chủ tướng bên kia ra nói chuyện! Trận bên Thục mở cửa cờ, Quan

ya zhù zhèn jiǎo . tàn zi mǎ chu jun qián , dà jiào yue : " qǐng duì zhèn zhǔ jiang dà huà ! " zhi jiàn shǔ bing mén qí kai chǔ , guan xìng , zhang bao fen zuǒ yòu ér chu , lì mǎ yú liǎng bian ; cì hòu yì duì dui xiao jiang fen liè ; mén qí yǐng xià , zhōng yāng yì liàng sì lún che , kǒng míng duan zuò che zhong , lún jin yǔ shàn , sù yì ? tao , piao rán ér chu . kǒng míng jǔ mù jiàn wèi zhèn qián san gè hui gài , qí shàng dà shu xìng míng : zhōng yāng bái rán lǎo zhě , nǎi jun shi , si tú wáng láng . kǒng míng àn cùn yue : " wáng láng bì xià shuo cí , wú dang suí jí yìng zhì . " suì jiào tui che chu zhèn wài , lìng hù jun xiǎo xiào chuán yue : " hàn chéng xiāng yǔ sì tú huì huà . " wáng láng zòng mǎ ér chu . kǒng míng yú che shàng gōng shǒu , láng zài mǎ shàng qiàn shen dǎ lǐ . láng yue : " jiǔ wén gong zhí dà míng , jìn xìng yì huì . gong jì zhī tian mìng , shí shí wù , hé gù xìng wú míng zhī bing ? " kǒng míng yue : " wú fèng zhào tǎo zéi , hé wèi wú míng ? " láng yue : " tian shù yǒu biàn , shén qì gēng yì , ér guì yǒu dé zhī rén , cǐ zì rán zhī lǐ yě . nǎng zì huán , líng yǐ lái , huáng jin chang luàn , tian xià zheng héng .

都督曹真，下首乃副都督郭淮；两个先锋压住阵角。探子马出军前，大叫曰：“请对阵主将答话！”只见蜀兵门旗开处，关兴、张苞分左右而出，立马于两边；次后一队队骁将分列；门旗影下，中央一辆四轮车，孔明端坐车中，纶巾羽扇，素衣皂绦，飘然而出。孔明举目见魏阵前三个麾盖，旗上大书姓名：中央白髯老者，乃军师、司徒王朗。孔明暗忖曰：“王朗必下说词，吾当随机应之。”遂教推车出阵外，令护军小校传曰：“汉丞相与司徒会话。”王朗纵马而出。孔明于车上拱手，朗在马上欠身答礼。朗曰：“久闻公之大名，今幸一会。公既知天命、识时务，何故兴无名之兵？”孔明曰：“吾奉诏讨贼，何谓无名？”朗曰：“天数有变，神器更易，而归有德之人，此自然

phong áp trụ trận giác. Tham tử mã xuất quân tiền, đại khiêu viết: "Thỉnh đổi trận chủ tướng đáp thoại!" Chỉ kiến thực binh môn kì khai xứ, quan hưng, trương bao phân tả hữu nhi xuất, lập mã vu lưỡng biên; thứ hậu nhất đội đội kiêu tướng phân liệt; môn kì ảnh hạ, trung ương nhất lượng tú luân xa, khổng minh đoạn tạ xa trung, luân cân vũ phiến, tố y tạo thao, phiêu nhiên nhi xuất. Khổng minh cử mục kiến nguy trận tiền tam cá huy cái, kì thượng đại thư tính danh: trung ương bạch nghiêm lão giả, nãi quân sư, Tư Đồ vương lăng. Khổng minh ám thốn viết: "Vương lăng tất hạ thuyết từ, ngô đương tùy cơ ứng chí." Toại giáo thôi xa xuất trận ngoại, lệnh hộ quân tiểu giáo truyền viết: "Hán thừa tướng dữ Tư Đồ hội thoại." Vương lăng túng mã nhi xuất. Khổng minh vu xa thượng củng thủ, lăng tại mã thượng khiêm thân đáp lễ. Lăng viết: "Cửu văn công chi đại danh, kim hạnh nhất hội. Công kí tri thiên mệnh, thức thời vụ, hà cỗ hưng vô danh chi binh?" Khổng minh viết: "Ngô phụng chiểu thảo tặc, hà vị vô danh?" Lăng viết: "Thiên số hữu biến, thần khí canh dịch, nhi quy hữu đức chi nhân, thủ tự nhiên chi lí dã. Năng tự hoàn, linh dĩ lai, hoàng cân xướng loạn, thiên hạ tranh hoành. Hàng chí sơ bình, kiến

Hưng, Trương Bào chia làm tám hữu đi ra, kim ngựa đứng hai góc trận. Rồi có một đội kiêu tướng đứng dàn thành hai hàng; Khổng Minh ngồi một chiếc xe bốn bánh, quạt lông, khăn lượt, áo trắng dài thảm, phớn phở ung dung đi ra. Khổng Minh trông sang trận Ngụy, thấy trước trận che cái lọng, trên cờ đẽ tên họ rõ ràng. Một người ở giữa, đầu bạc phơ phơ, biết là quân sư Vương Lăng, mới đẩy xe ra, sai tên tiểu mã truyền rằng: - Hán thừa tướng ra nói chuyện với tư đồ đây. Vương Lăng giật ngựa đi ra. Khổng Minh ngồi trên xe chắp tay chào. Vương Lăng cũng nghiêng mình đáp lễ. Lăng nói: - Lâu nay nghe đại danh của ngài, nay được họp mặt, thật là may mắn! Ngài đã là người biết mệnh trời, hiểu việc đời, có sao lại cất quân vô danh làm vậy? Khổng Minh đáp: - Ta phụng chiểu ra đánh giặc, sao gọi là vô danh? Lăng nói: - Số trời mỗi lúc một khác, thần khí thay đổi mà về người có đức, đó là lẽ tự nhiên. Tự đời Hoàn, Linh trở đi, giặc Khăn Vàng nổi loạn, thiên hạ long lở. Đến đời Sơ Bình, Kiến An, Đồng Trác nổi nghịch. Thôi Dĩ lại nổi theo làm càn. Viên Thuật tiếm hiệu ở Thọ Xuân, Viên Thiệu xưng hùng ở Nghiệp Thượng. Lưu Biểu chiếm giữ ở Kinh Châu, Lã Bố lùng lẫy ở Tử Quận. Trộm giặc đầy lên như ong, gian hùng bay ra như cát. Xã tắc nguy như chồng quả trứng, sinh dân khổ

jiàng zhì chu píng , jiàn an
zhì suì , dǒng zhuó zào nì , ?
, sì jì nuè ; yuán shù jiàn hào
yú shòu chun , yuán shào
chēng xióng yú yè tǔ ; liú
biǎo zhàn jù jīng zhōu , lǚ bù
hǔ tun xú jùn : dào zéi feng
qǐ , jian xióng ying yáng , shè
jì yǒu lěi luǎn zhī wēi , shèng
líng yǒu dào xuán zhí jí . wǒ
tài zǔ wǔ huáng dì , sǎo qīng
liù gé xí juǎn ba huang ; wàn
xìng qīng xīn , sì fāng yāng
dé . fei yǐ quán shì qū zhì ,
shí tian mìng suǒ guī yě . shì
zǔ wén dì , shén wén shèng
wǔ , yǐ yīng dà tǒng , yìng
tian gé rén , fǎ yáo chán
shùn , chǔ Zhōng guó yǐ lín
wàn bāng , qǐ fei tian xīn rén
yì hu ? jin gong yùn dà cái ,
bào dà qì , zì yù bǐ yú guǎn ,
lè , hé nāi qiāng yù nì tian lǐ ,
bèi rén qíng ér xíng shì ye ?
qǐ bù wén gǔ rén yue : ? shùn
tian zhě chang , nì tian zhě
wáng . ? jin wǒ dà wèi dài jiǎ
bǎi wàn , liáng jiāng qian
yuán . liàng fǔ cǎo zhí yíng
guang , zěn jí tian xin zhí
hào yuè ? gong kě dào ge
xiè jiǎ , yǐ lǐ lái jiàng , bù shi
feng hóu zhì wèi . guó an
mín lè , qǐ bù měi zai ! "

kǒng míng zài che shàng dà
xiào yue : " wú yǐ wèi hàn
cháo dà lǎo yuán chén , bì
yǒu gao lùn , qǐ qí chu cǐ bǐ
yán ! wú yǒu yí yán , zhu jun

之理也。曩自桓、灵以来，黄巾倡乱，天下争横。降至初平、建安之岁，董卓造逆，傕、汜继虐；袁术僭号于寿春，袁绍称雄于邺土；刘表占据荆州，吕布虎吞徐郡：盗贼蜂起，奸雄飞扬，社稷有累卵之危，生灵有倒悬之急。我太祖武皇帝，扫清六合席卷八荒；万姓倾心，四方仰德。非以权势取之，实天命所归也。世祖文帝，神文圣武，以膺大统，应天合人，法尧禅舜，处中国以临万邦，岂非天心人意乎？今公蕴大才、抱大器，自欲比于管、乐，何乃强欲逆天理、背人情而行事耶？岂不闻古人曰：‘顺天者昌，逆天者亡。’今我大魏带甲百万，良将千员。谅腐草之萤光，怎及天心之皓月？公可倒戈卸甲，以礼来降，不失封侯之位。国安民乐，岂不美哉！”

an chi tué, đồng trác tạo
nghịch, giác, tì kế ngược; viên
thuật tiếm hào vu thọ xuân, viên
thiệu xưng hùng vu nghiệp thổ;
lưu biểu chiêm cư kinh châu, lữ
bồ hổ thôn tử quận: đạo tặc
phong khởi, gian hùng ưng
dương, xã tắc hữu uy noãn chí
nguy, sinh linh hữu đảo huyền
chi cấp. Ngã thái tổ võ hoàng
đế, tảo thanh lục hợp tịch
quyển bát hoang; vạn tính
khuynh tâm, tử phương
nguưỡng đức. Phi dĩ quyền thế
thủ chi, thật thiên mệnh sở quy
dã. Thé tổ văn đế, thàn văn
thánh võ, dĩ ưng đại thống, ứng
thiên hợp nhân, pháp nghiêu
thiện thuần, xử trung quốc dĩ
lâm vạn bang, khởi phi thiên
tâm nhân ý hồ? Kim công uẩn
đại tài, bão đại khí, tự dục bỉ vu
quản, nhạc, hà nãi cường dực
nghịch thiên lí, bối nhân tình nhi
hành sự da? Khởi bất văn cỗ
nhân viết: 'Thuận Thiên Giả
Xương, Nghịch Thiên Giả
Vong.' kim ngã đại ngụy ái
giáp bách vạn, lương tướng
thiên viễn. Lượng hủ thảo chi
huỳnh quang, chầm cập thiên
tâm chi hạo nguyệt? Công khả
đảo qua tá giáp, dĩ lễ lai hàng,
bất thất phong hầu chi vị. Quốc
an dân nhạc, khởi bất mĩ tai! "

Khổng minh tại xa thương đại
tiểu viết: "Ngô dĩ vi hán triều đại
lão nguyên thần, tất hữu cao
luận, khởi kí xuất thủ bỉ ngôn!"

như dốc ngược đầu. May có Thái
tổ Võ Hoàng Đế ta, quét sạch sáu
cõi, cuốn hết tám phương, muôn
dân dốc lòng, bốn phương ngóng
đức. Đó không phải là lấy quyền
thế ăn hiếp gì ai, thực là lòng trời
cho đây! Thế tổ Văn Hoàng Đế
nối giữ nghiệp lớn, ngồi trong
nước, coi trị muôn phương há
chẳng phải là lòng trời ru? Nay
ông cậy tài to, ôm chí lớn, ứng
trời hợp người phép Nghiêu
Thuần trị Trung Nguyên để giữ
vạn nhà, tự ví mình với Quản,
Nhạc, sao lại muốn nghịch lẽ trời,
trái tình người mà làm thế ru? Há
chẳng nghe có câu rằng: "Thuận
với trời thì thịnh, nghịch với trời
thì nguy!" ư? Nay Đại Ngụy ta,
giáp binh trăm vạn, tướng tá
nghìn viên. Cái thứ đóm đóm lập
lòe trong đám cỏ hoí, địch nỗi sao
được vầng trăng vầng vặc giữa
trời. Ông nên quay gươm cởi
giáp, đem lễ lại hàng, không đến
nỗi mất vị phong hầu đâu mà sợ,
để cho nước được yên, dân được
vui, thế chẳng hay lắm ru?

Không Minh nghe xong, cười ấm
lên nói rằng: - Ta tưởng ngươi là
một vị lão thần nhà Hán, có lời
cao luận gì chăng? Ai ngờ ăn nói
ngu dốt làm vậy! Ta có một lời
này, các quân nín lặng mà nghe:
Khi xưa về đời Hoàn, Linh, nhà

jìng ting : xí rì huán , líng zhì
shì , hàn tǒng líng tì , huàn
guan niàng huò ; guó luàn
suì xiong , sì fang rǎo ráng .
huáng jìn zhì hòu , dǒng
zhuó , ? , sì děng jie zhǒng
ér qǐ , qian jié hàn dì , cán
bào shèng líng . yin miào
táng zhì shàng , xiǔ mù wèi
guan , diàn bì zhì xiàn , qín
shòu shí lù ; láng xin gǒu
xíng zhì bèi , gǔn gǔn dang
dào , nǚ yán bì xi zhí tú , fen
fen bǐng zhèng . yǐ zhì shè jì
qiu xu , cang sheng tú tàn .
wú sù zhì rǔ suǒ xíng : shì ju
dong hǎi zhì bìn , chu jǔ xiào
lián rù shì ; lǐ gé kuang jun fǔ
guó , an hàn xìng liú ; hé qí
fǎn zhù nì zéi , tòng móu
cuàn wèi ! zuì è shen zhòng
, tian dì bù róng ! tian xià zhí
réni , yuàn shí rǔ ròu ! jin
xìng tian yì bù jué yán hàn ,
zhào liè huáng dì jì tǒng xi
chuan . wú jin fèng sì jun zhí
zhǐ , xīng shī tǎo zéi . rǔ jì
wèi chǎn yú zhí chén , zhī kě
qián shen suo shǒu , gǒu tú
yi shí ; an gǎn zài háng wǔ
zhí qián , wàng cheng tian
shù ye ! hào shǒu pǐ fu !
cang rán lǎo zéi ! rǔ jí rì jiang
gui yú lè quán zhì xià , hé
miàn mù jiàn èr shí sì dì hu !
lǎo zéi sù tuì ! kě jiào fǎn
chén yǔ wú gòng jué shèng
fù ! "

wáng lǎng ting bà , qì mǎn

孔明在车上大笑曰：“吾以为汉朝大老元臣，必有高论，岂期出此鄙言！吾有一言，诸军静听：昔日桓、灵之世，汉统陵替，宦官酿祸；国乱岁凶，四方扰攘。黄巾之后，董卓、傕、汜等接踵而起，迁劫汉帝，残暴生灵。因庙堂之上，朽木为官，殿陛之间，禽兽食禄；狼心狗行之辈，滚滚当道，奴颜婢膝之徒，纷纷秉政。以致社稷丘墟，苍生涂炭。吾素知汝所行：世居东海之滨，初举孝廉入仕；理合匡君辅国，安汉兴刘；何期反助逆贼，同谋篡位！罪恶深重，天地不容！天下之人，愿食汝肉！今

Ngô hữu nhất ngôn, chư quân
tinh thính: tích nhật hoàn, linh
chi thế, hán thống lăng thế,
hoạn quan nhuống họa; quốc
loạn tuế hung, tú phương nhiễu
nhương. Hoàng cân chi hậu,
đồng trác, giác, tǐ đắng tiếp
chủng nhi khởi, thiên kiếp hán
đế, tàn bạo sinh linh. Nhân
miếu đường chi thương, hủ
mộc vi quan, điện bệ chi gian,
cầm thú thực lộc; lang tâm cầu
hành chi bối, cỗn cỗn đương
đạo, nô nhan tì tất chi đồ, phân
phân bỉnh chánh. Dĩ trí xã tắc
khâu khư, thương sinh đồ thán.
Ngô tố tri nhữ sở hành: thế cư
đông hải chi tân, sơ cử hiếu
liêm nhập sĩ; lì hợp khuông
quân phụ quốc, an hán hưng
lưu; hà kì phản trợ nghịch tặc,
đồng mưu soán vị! Tội ác thâm
trọng, thiên địa bất dung! Thiên
hạ chi nhân, nguyện thực nhữ
nhục! Kim hạnh thiên ý bất
tuyệt viêm hán, chiêu liệt hoàng
đế kế thống tây xuyên. Ngô kim
phụng tự quân chi chỉ, hưng sư
thảo tặc. Nhữ kí vi siêm du chi
thần, chỉ khả tiêm thần súc thủ,
cầu đồ y thực; an cảm tại hành
ngũ chi tiền, vọng xung thiên số
da! Hạo thủ thất phu! Thương
nhiêm lão tặc! Nhữ túc nhật
tương quy vu cửu tuyễn chi hạ,
hà diện mục kiến nhị thập tứ đế
hồ! Lão tặc tóc thối! Khả giáo
phản thần dữ ngô cộng quyết
thắng phụ!"

Hán suy đốn. Kẻ hoạn quan gây
vạ, nước loạn, mất mùa, bốn
phương xao xuyến. Sau giặc
Khăn Vàng, kế đến giặc Đồng
Trác, Thôi Dĩ, hiệp vua Hán đế,
tàn ngược kẻ sinh dân. Chồn
miếu đường, đồ mục nát làm
quan; nơi điện bệ, giống cầm thú
ăn lộc. Những kẻ nết muông ruột
chó, nhung nhúc đầy triều; những
phường gói tớ mặt mo, nghênh
ngang quyền chính. Vì thế xã tắc
đỗ nát, sinh dân làm than. Ta biết
người vốn người ở bến Đông Hải,
trước đỗ hiếu liêm, được vào làm
quan. Đáng lẽ phải phò vua giúp
nước, yên nhà Hán dựng lại họ
Lưu mới phải, không ngờ người
lại giúp giặc, đồng mưu cướp
ngôi. Tôi nhiều, ác nặng, trời tất
không dung. Người trong thiên
hạ, ai cũng muốn xé xác người
ra. Nay may lòng trời chưa nỡ
tuyệt nhà Viêm Hán, Chiêu liệt
Hoàng Đế lại kế thống ở Tây
Xuyên. Ta nay phụng mệnh tự
quân, cắt quân đánh giặc. Người
là đứa xiểm nịnh, thì chỉ nên giúp
mình rụt cổ, cầu lấy cơm áo cho
đủ là xong; sao dám ra chỗ trận
mạc, nói năng càn rỡ, đỗ tại số
trời làm vậy? Quân sắt phu đầu
bạc, thằng lão tặc râu trắng kia!
Nay mai người cũng sắp đến suối
vàng, còn mặt mũi nào trông
trông thấy hai mươi bốn vua nhà
Hán nữa? Lão tặc bước ngay,
bảo quân phản thần ra đây, cùng
với ta quyết trận sống chết.

xiong táng , dà jiào yí sheng , zhuàng sǐ yú mǎ xià . hòu rén yǒu shi zàn kǒng míng yue : " bing mǎ chu xi qín , xióng cái dí wàn rén . qīng yáo san cùn shé , mà sǐ lǎo jian chén . " kǒng míng yǐ shàn zhǐ cáo zhen yue : " wú bù bi rǔ . rǔ kě zhěng dùn jun mǎ , lái rì jué zhàn . " yán qì huí che . yú shì liǎng jun jie tuì . cáo zhen jiang wáng lǎng shi shǒu , yòng guǎn mù shèng zhǔ , sòng huí Cháng ān qù liǎo . fù dou du guo huái yue : " zhu gé liàng liào wú jun zhong zhì sàng , jin yè bì lái jié zhài . kě fēn bīng sì lù : liǎng lù bīng cóng shan pì xiǎo lù , chéng xū qù jié shǔ zhài ; liǎng lù bīng fú yú běn zhài wài , zuò yòu jí zhì . " cáo zhen dà xī yue : " cǐ jì yǔ wú xiāng hé . " suì chuán lìng huàn cáo zun , zhu zàn liǎng gè xian feng fēn fù yue : " rǔ èr rén gè yǐn yí wàn jun , chao chu qí shan zhì hòu . dàn jiàn shǔ bīng wàng wú zhài ér lái , rǔ kě jìn bīng qù jié shǔ zhài . rú shǔ bīng bù dòng , biàn chè bīng huí , bù kě qīng jìn . " èr rén shòu jì , yǐn bīng ér qù . zhen wèi huái yue : " wǒ liǎng gè gè yǐn yí zhì jun , fú yú zhài wài , zhài zhong xu duí chái cǎo , zhì liù shù rén . rú shǔ bīng dào , fàng huǒ wèi hào . " zhu jiang jie fen zuǒ yòu ,

幸天意不绝炎汉，昭烈皇帝继续西川。吾今奉嗣君之旨，兴师讨贼。汝既为谄谀之臣，只可潜身缩首，苟图衣食；安敢在行伍之前，妄称天数耶！皓首匹夫！苍鬚老贼！汝即日将归于九泉之下，何面目见二十四帝乎！老贼速退！可教反臣与吾共决胜负！”

王朗听罢，气满胸膛，大叫一声，撞死于马下。后人有诗赞孔明曰：“兵马出西秦，雄才敌万人。轻摇三寸舌，骂死老奸臣。”孔明以扇指曹真曰：“吾不逼汝。汝可整顿军马，来日决战。”言讫回车。于是两军皆退。曹真将王朗尸首，用棺木盛贮，送回长安去了。副都督郭淮曰：“诸葛亮料吾军中治丧，今夜必来劫寨。可分兵四路：两路兵从山僻小路，乘虚去劫蜀寨；两路兵伏于本

Vương Lãng thính bái, khí mǎn hung thang, đại khiếu nhất thanh, chàng tử vu mã hạ. Hậu nhân hữu thi tán khỗng minh viết: "Binh mã xuất tây tàn, hùng tài địch vạn nhân. Khinh diêu tam thốn thiệt, mạ tử lão gian thần." Khỗng minh dĩ phiến chỉ tào chân viết: "Ngô bất bức nhữ. Nhữ khả chỉnh đốn quân mã, lai nhật quyết chiến." Ngôn cật hồi xa. Vu thị lưỡng quân gai thối. Tào chân tương vương lăng thi thủ, dụng quan mộc thịnh trữ, tổng hồi trường an khứ liệu. Phó đô đốc quách hoài viết: "Gia Cát lượng liêu ngô quân trung trì tang, kim dạ tất lai kiếp trại. Khả phân binh tú lộ: lưỡng lộ binh tòng sơn tích tiểu lộ, thừa hư khứ kiếp thực trại; lưỡng lộ binh phục vu bỗn trại ngoại, tả hữu kích chi." Tào chân đại hỉ viết: "Thử kế dữ ngô tương hợp." Toại truyền lệnh hoán tào tuân, chu tán lưỡng cá tiên phong phân phó viết: "Nhữ nhị nhân các dẫn nhất vạn quân, sao xuất kì sơn chi hậu. Đắn kiến thực binh vọng ngô trại nhi lai, nhữ khả tiến binh khứ kiếp thực trại. Như thực binh bất động, tiện triệt binh hồi, bất khả khinh tiến." Nhị nhân thụ kê, dẫn binh nhi khứ. Chân vị hoài viết: "Ngã lưỡng cá các dẫn nhất chi quân, phục vu trại ngoại, trại trung hư đồi sài thảo, chỉ lưu sở nhân. Như thực binh đáo,

Vương Lãng nghe xong, khí uất đầy ruột, kêu hú lên một tiếng, ngã lăn xuống đất mà chết. Người sau có thơ khen Khỗng Minh rằng: Binh mã ra Tây Tần, Hùng tài địch muôn quân. Nhẹ đưa ba tấc lưỡi, Mắng chết lão gian thần! Khỗng Minh cầm quạt trả vào Tào Chân mà rằng: - Tao không thèm chết mày, mày nên chỉnh đốn quân mã, ngày mai quyết giao chiến! Nói đoạn quay xe trở về. Bởi thế đôi bên cùng thu quân. Tào Chân sai bỏ thây Vương Lãng vào áo quan, đưa về Trường An mai táng. Phó đô đốc Quách Hoài nói: - Gia Cát Lượng đoán trong quân ta đang bận việc tang, đêm nay tất nhiên đến cướp trại. Ta nên chia quân làm bốn cánh: Hai cánh đi lên con đường hẻm trong núi, thừa cơ đến cướp trại Thực; còn hai cánh phục ở hai bên tả hữu, đợi quân giặc đến thì đánh. Tào Chân mừng nói: - Kế ấy chính hợp ý ta! Bên gọi Tào Tuân, Chu Tán hai tiên phong đến dặn rằng: - Các ngươi, mỗi người dẫn một vạn quân đi lên ra đằng sau núi Kỳ Sơn, hãy thấy quân Thực đến cướp trại Thực. Nếu quân Thực không đi, các ngươi cũng phải rút quân về, chớ nên khinh tiến. Hai tướng lĩnh mạo dẫn quân đi; còn Tào Chân và Quách Hoài, mỗi người dẫn một toán quân phục ở ngoài trại. Trong trại chưa sẵn củi, cỏ, để vài người ở nhà trông nom, hễ

gè zì zhǔn bēi qù liǎo . què shuo kǒng míng guì zhàng , xian huàn zhào yún , wèi yán ting lìng . kǒng míng yue : " rǔ èr rén gè yǐn běn bù jun qù jié wèi zhài . " wèi yán jìn yue : " cáo zhen shen míng bing fǎ , bì liào wǒ chéng sàng jié zhài . ta qǐ bù tí fáng ? " kǒng míng xiào yue : " wú zhèng yù cáo zhen zhì wú qù jié zhài yě . bǐ bì fú bing zài qí shan zhì hòu , dài wǒ bing guò qu , què lái xí wǒ zhài ; wú gù lìng rǔ èr rén , yǐn bing qián qù , guò shān jiǎo hòu lù , yuān xià yíng zhài , rèn wèi bing lái jié wú zhài . rǔ kàn huǒ qǐ wèi hào , fēn bīng liǎng lù : wén cháng jù zhù shān kǒu ; zì lóng yǐn bing sha huí , bì yù wèi bing , què fàng bǐ zǒu huí , rǔ chéng shì gōng zhì , bǐ bì zì xiāng yǎn sha . kě huò quán shèng . " èr jiāng yǐn bing shòu jì ér qù . yòu huàn guan xìng , zhang bao fēn fù yue : " rǔ èr rén gè yǐn yi jun , fú yú qí shan yào lù ; fàng guò wèi bing , què cóng wèi bing lái lù , sha ben wèi zhài ér qù . " èr rén yǐn bing shòu jì qù liǎo . yòu lìng mǎ dài , wáng píng , zhang yì , zhang yí sì jiāng , fú yú zhài wài , sì miàn yíng jí wèi bing . kǒng míng nǎi xu lì zhài zhà , ju zhong duì qǐ chái cǎo , yǐ bēi huǒ hào ; zì yǐn zhu jiāng tuì

寨外，左右击之。”曹真大喜曰：“此计与吾相合。”遂传令唤曹遵、朱赞两个先锋分付曰：“汝二人各引一万军，抄出祁山之后。但见蜀兵望吾寨而来，汝可进兵去劫蜀寨。如蜀兵不动，便撤兵回，不可轻进。”二人受计，引兵而去。真谓淮曰：“我两个各引一枝军，伏于寨外，寨中虚堆柴草，只留数人。如蜀兵到，放火为号。”诸将皆分左右，各自准备去了。却说孔明归帐，先唤赵云、魏延听令。孔明曰：“汝二人各引本部军去劫魏寨。”魏延进曰：“曹真深明兵法，必料我乘丧劫寨。他岂不提防？”孔明笑曰：“吾正欲曹真知吾去劫寨也。彼必伏兵在祁山之后，待我兵过去，却来袭我寨；吾故令汝二人，引兵前去，过山脚后路，远下营寨，任魏兵来劫吾寨。汝看火起

phóng hỏa vi hào." Chư tướng giai phân tách hữu, các tự chuẩn bị khứ liễu. Khước thuyết khồng minh quy trường, tiên hoán triều vân, ngụy duyên thính lệnh. Khồng minh viết: "Nhữ nhị nhân các dẫn bôn bộ quân khứ kiếp ngụy trại." Ngụy duyên tiến viết: "Tào chân thâm minh binh pháp, tất liêu ngã thừa tang kiếp trại. Tha khởi bất đè phòng?" Khồng minh tiểu viết: "Ngô chánh dục tào chân tri ngô khứ kiếp trại dã. Bỉ tất phục binh tại kì sơn chi hậu, đãi ngã binh quá khứ, khước lai tập ngã trại; ngô cố lệnh nhữ nhị nhân, dẫn binh tiền khứ, quá sơn cước hậu lộ, viễn hạ doanh trại, nhâm ngụy binh lai kiếp ngô trại. Nhữ khán hỏa khởi vi hào, phân binh lưỡng lộ: văn trường cự trụ sơn khâu; tử long dẫn binh sát hồi, tất ngô ngụy binh, khước phóng bỉ đầu hồi, nhữ thừa thế công chi, bỉ tất tự tương yểm sát. Khả hoạch toàn thắng. "Nhị tướng dẫn binh thụ kế nhi khứ. Hựu hoán quan hưng, trương bao phân phó viết: "Nhữ nhị nhân các dẫn nhất quân, phục vu kì sơn yếu lộ; phóng qua ngụy binh, khước tòng ngụy binh lai lộ, sát bôn ngụy trại nhi khứ." Nhị nhân dẫn binh thụ kế khứ liễu. Hựu lệnh mã đại, vương bình, trương dục, trương nghi tú tương, phục vu trại ngoại, tú diện nghênh kích ngụy binh.

quân Thục đến, thì đốt lửa làm hiệu. Các tướng ai nấy đều chuẩn bị sẵn sàng. Khồng Minh về trước, gọi Triệu Vân, Ngụy Diên đến dặn rằng: - Hai người nên dẫn quân bắn bộ đi cướp trại Ngụy. Diên nói: - Tào Chân tinh hiếu binh pháp, tất cũng đoán rằng ta thừa tang đến cướp trại, thế nào y chằng dự phòng. Khồng Minh cười rằng: - Ta cốt muốn cho Tào Chân biết ta đến cướp trại. Hắn tất phục quân sẵn ở núi Kỳ Sơn, đợi quân ta đi khỏi, thìập vào cướp trại ta. Cho nên ta sai các người dẫn quân đi sau núi, đóng quân lại, mặc cho quân Ngụy đến cướp trại ta. Rồi xem lúc nào có ngọn lửa cháy, thì chia quân ra làm hai đường: Văn Trường chặn lấy cửa núi, Tử Long thì dẫn quân về, tất gặp quân Ngụy, cứ mặc cho nó chạy. Quân nó gặp nhau tất đánh lẫn nhau, các người sẽ thừa cơ mà đánh quyết là được to. Hai tướng vâng lệnh ra đi. Lại gọi Quan Hưng, Trương Bảo đến dặn rằng: - Hai người dẫn quân phục ở đường hiểm núi Kỳ Sơn để cho quân Ngụy đi khỏi, rồi theo sau mà đuổi đánh mãi đến trại Ngụy. Hai người lính mệnh đi luôn. Lại sai Mã Đại, Vương Bình, Trương Dực phục sẵn ngoài trại, chia làm bốn mặt, đón đánh quân Ngụy. Khồng Minh sai chúa cỏ săn trong trại, để phòng đốt lửa, rồi dẫn các tướng ra mé sau chờ xem động tĩnh.

yú zhài hòu , yǐ guān dòng jìng .

11 què shuo wèi xian feng cáo zun , zhu zàn huáng hun lí zhài , yǐ lǐ qián jìn . èr gèng zuǒ cè , yáo wàng shan qián yǐn yǐn yǒu jun xíng dòng . cáo zun zì sì yue : " guo dou du zhen shén jì miào suàn ! " suì cui bing jí jìn . dào shǔ zhài shí , jiāng jí san gèng . cáo zun xian sha rù zhài , què shì kong zhài , bìng wú yí rén . liào zhì zhòng jì , jí chè jun huí . zhài zhōng huǒ qǐ . zhu zàn bing dào , zì

为号，分兵两路：文长
抗拒山口；子龙引兵杀
回，必遇魏兵，却放彼
走回，汝乘势攻之，彼
必自相掩杀。可获全胜
。”二将引兵受计而去
。又唤关兴、张苞分付
曰：“汝二人各引一军
，伏于祁山要路；放过
魏兵，却从魏兵来路，
杀奔魏寨而去。”二人
引兵受计去了。又令马
岱、王平、张翼、张嶷
四将，伏于寨外，四面
迎击魏兵。孔明乃虚立
寨栅，居中堆起柴草，
以备火号；自引诸将退
于寨后，以观动静。

Khổng minh nãi hư lập trại
sách, cư trung đồi khởi sài
thảo, dĩ bị hỏa hào; tự dẫn chư
tướng thối vu trại hậu, dĩ quan
động tĩnh.

却说魏先锋曹遵、朱赞
黄昏离寨，迤逦前进。
二更左侧，遥望山前隐
隐有军行动。曹遵自思
曰：“郭都督真神机妙
算！”遂催兵急进。到
蜀寨时，将及三更。曹
遵先杀入寨，却是空寨
，并无一人。料知中计
，急撤军回。寨中火起
。朱赞兵到，自相掩杀

Khước thuyết ngụy tiên phong
tào tuân, chu tán hoàng hôn li
trại, dĩ lê tiễn tiến. Nhị canh tả
trắc, diêu vọng sơn tiền ẩn ẩn
hữu quân hành động. Tào tuân
tự tư viết: "Quách đô đốc chán
thần cơ diệu toán!" Toại thô
binh cấp tiến. Đáo thực trại thời,
tương cấp tam canh. Tào tuân
tiên sát nhập trại, khuớc thị
không trại, tịnh vô nhất nhân.
Liêu tri trúng kế, cấp triệt quân
hồi. Trại trung hỏa khởi. Chu
tán binh đáo, tự tương yểm sát,

Nói về tiên phong Ngụy là Tào
Tuân, Chu Tán, lúc sấm tối rời
trại lần lần kéo quân đi. Sang
canh hai, xa trông mé trước núi,
có tiếng quân đi rầm rịch. Tào
Tuân nghĩ thầm rằng: "Quách đô
đốc thật là thần cơ diệu toán!".
Liền thúc quân kíp đến trại Thục.
Bấy giờ đã canh ba, Tào Tuân
kéo quân ùa vào trại Thục té ra
chỉ có cái xác trại không. Tuân
biết mắc mèo, vội vàng rút quân
về, thì trong trại lửa đã bốc lên,
quân Chu Tán cũng vừa đến. Đôi

xiang yǎn sha , rén mǎ dà luàn . cáo zun yǔ zhu zàn jiao mǎ , fang zhī zì xiāng jiàn tà . jí gé bing shí , hu sì miàn hǎn shēng dà zhèn , wáng píng , mǎ dài , zhang yí , zhang yì sha dào . cáo , zhu èr rén yǐn xīn fù jun bǎi yú qí , wàng dà lù ben zǒu . hu rán gǔ jiǎo qí míng , yǐ biao jun jié zhù qù lù , wèi shǒu dà jiang nǎi cháng shan zhào zi lóng yě , dà jiào yue : " zéi jiang nǎ lǐ qù ? zǎo zǎo shòu sǐ ! " cáo , zhu èr rén duó lù ér zǒu . hu hǎn shēng yòu qǐ , wèi yán yòu yǐn yí biao jun sha dào . cáo , zhu èr rén dà bài , duó lù ben huí běn zhài . shǒu zhài jun shì , zhì dào shǔ bing lái jié zhài , huang máng fàng qǐ hào huǒ . zuǒ bian cáo zhen sha zhì , yòu bian guo huái sha zhì , zì xiāng yǎn sha . bēi hòu san lù shǔ bing sha dào : zhōng yāng wèi yán , zuǒ bian guan xìng , yòu bian zhang bao , dà sha yì zhèn . wèi bing bài zǒu shí yú lǐ , wèi jiāng sǐ zhě jí duo . kǒng míng quán huò dà shèng , fang shǐ shou bing . cáo zhen , guo huái shou shí bài jun huí zhài , shàng yì yue : " jin wèi bing shì gu , shǔ bing shì dà , jiang hé cè yǐ tuì zhì ? " huái yue : " shèng fù nǎi bing jia cháng shì , bù zú wéi you . mǒu

，人马大乱。曹遵与朱赞交马，方知自相践踏。急合兵时，忽四面喊声大震，王平、马岱、张嶷、张翼杀到。曹、朱二人引心腹军百余骑，望大路奔走。忽然鼓角齐鸣，一彪军截住去路，为首大将乃常山赵子龙也，大叫曰：“贼将那里去？早早受死！”曹、朱二人夺路而走。忽喊声又起，魏延又引一彪军杀到。曹、朱二人大败，夺路奔回本寨。守寨军士，只道蜀兵来劫寨，慌忙放起号火。左边曹真杀至，右边郭淮杀至，自相掩杀。背后三路蜀兵杀到：中央魏延，左边关兴，右边张苞，大杀一阵。魏兵败走十余里，魏将死者极多。孔明全获大胜，方始收兵。曹真、郭淮收拾败军回寨，商议曰：“今魏兵势孤，蜀兵势大，将何策以退之？”淮曰：“胜负乃兵家常事，不足为忧。”

nhân mã đại loạn. Tào tuân dù chu tán giao mã, phương tri tự tương tiễn đạp. Cấp hợp binh thời, hốt tú diện hảm thanh đại chán, vương bình, mã đại, trương nghi, trương dục sát đáo. Tào, chu nhị nhân dẫn tâm phúc quân bách dư ky, vọng đại lô bôn tàu. Hốt nhiên cỗ giác tề minh, nhất bưu quân tiệt trụ khứ lộ, vi thủ đại tướng nãi thường sơn triệu tử long dã, đại khiêu viết: "Tặc tướng na lí khứ? Tảo tảo thụ tử!" Tào, chu nhị nhân đoạt lộ nhi tàu. Hốt hảm thanh hựu khởi, ngụ duyên hựu dẫn nhất bưu quân sát đáo. Tào, chu nhị nhân đại bại, đoạt lộ bôn hồi bồn trại. Thủ trại quân sĩ, chỉ đạo thực binh lai kiếp trại, hoảng mang phóng khởi hào hỏa. Tả biên tào chán sát chí, hữu biên quách hoài sát chí, tự tương yểm sát. Bối hậu tam lộ thực binh sát đáo: trung ương ngụy duyên, tả biên quan hưng, hữu biên trương bao, đại sát nhất trận. Ngụy binh bại tàu thập dư lí, ngụy tương tử giả cực đa. Khổng minh toàn hoạch đại thắng, phương thủy thu binh. Tào chán, quách hoài thu thập bại quân hồi trại, thương nghị viết: "Kim ngụy binh thế cô, thực binh thế đại, tương hà sách dĩ thối chi?" Hoài viết: "Thắng phụ nãi binh gia thường sự, bất túc vì ưu. Mỗ hữu nhất kế, sử thực binh thủ vĩ bất năng

bên xô xát một hồi. Tào Tuân, Chu Tán, hai người giao phong, mới biết đánh lầm nhau, vội vàng hợp binh chạy về, thì bốn mặt tiếng reo nỗi lên như sấm, Vượng Bình, Mã Đại, Trương Dực, Trương Ngực cùng đổ ra đánh. Hai tướng Ngụy dẫn hơn trăm kỵ tháo đường chạy thoát. Bỗng lại thấy trống, tù và om sòm, rồi một toán quân ra chặn mắt đường. Tướng đi đầu là Triệu Tử Long. Tử Long gọi to lên rằng: Tướng giặc chạy đi đâu? Mau mau chịu chết cho rồi! Hai người cướp đường chạy thoát, lại gặp Ngụy Diên dẫn quân đuổi theo, bèn cắm đầu cắm cổ chạy được đến trại nhà. Quân trong trại tưởng là quân Thục đến cướp trại, vội vàng đốt lửa. Tào Chân, Quách Hoài hai mặt đổ ra, lại đánh lẩn nhau. Mé sau, quân Thục ba mặt ập đến, đánh một trận ráo riết, tướng Ngụy chết hại rất nhiều. Khổng Minh được to, liền thu quân về. Tào Quân, Quách Hoài nhặt nhặt tàn quân về trại. Chân nói: - Quân Ngụy ta thế núng, mà quân Thục thế to lắm, làm sao bây giờ? Hoài nói: - Được thua là việc bình thường, không cần phải lo cho lắm. Tôi có một mèo này, khiến cho quân Thục đầu đuôi không cứu được nhau. Đó là: Tướng Ngụy khó làm lên việc lớn, Quân Khương lại muồn vien tay cao. Chưa biết mèo thực ra làm sao, xem hồi sau sẽ rõ.

yǒu yí jì , shǐ shǔ bing shǒu
wěi bù néng xiāng gù , dìng
rán zì zǒu yǐ . " zhèng shì :
kě lián wèi jiāng nán chéng
shì , yù xiàng xiāng suǒ jiù
bīng . wèi zhì qí jì rú hé , qiě
kàn xià wén fēn jiě .

某有一计，使蜀兵首尾不能相顾，定然自走矣。" 正是：可怜魏将难成事，欲向西方索救兵。未知其计如何，且看下文分解。

tương cờ, định nhiên tự tẩu hĩ."
chánh thị: khả liên ngụy tương
nan thành sự, dục hướng tây
phương tác cứu binh. Vị tri kì
ké như hà, thả khán hạ văn
phân giải

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
094
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo guo huái wèi cáo
zhen yue : " xi qiang zhi rén ,
zì tài zǔ shí lián nián rù gòng ,
wén huáng dì yì yǒu en huì
jia zhi ; wǒ děng jin kě jù zhù
xiǎn zǔ , qiǎn rén cóng xiǎo
lù zhí rù qiang zhong qú jiù ,
xǔ yǐ hé qīn , qiang rén bì qī
bing xí shǔ bing zhì hòu . wú
què yǐ dà bing jí zhi , shǒu
wéi jiá gōng , qǐ bù dà shèng ? "
zhen cóng zhi , jí qiǎn rén
xing yè chí shu fù qiang .

3 què shuo xi qiang guó wáng
chè lǐ jí , zì cáo cào shí nián
nián rù gòng ; shǒu xià yǒu
yi wén yí wǔ : wén nǎi yā
dan chéng xiāng , wǔ nǎi
yuè jí yuán shuài . shí wèi
shǐ ? jin chū bìng shu dào
guó , xian lái jiàn yǎ dan
chéng xiāng , sòng liǎo lǐ wù
, jù yán qíu jiù zhì yì . yǎ dan
yǐn jiàn guó wáng , chéng
shàng shu lǐ . chè lǐ jí lǎn liǎo
shu , yǔ zhòng shang yì . yǎ
dan yue : " wǒ yǔ wèi guó sù
xiāng wǎng lái , jin cáo dou

第九十四回
諸葛亮乘雪破羌兵
司馬懿克日擒孟達

**Đệ cửu thập tứ hồi Gia Cát
lượng thừa tuyết phá
khương binh Tư Mã ý khắc
nhật cầm mạnh đạt**

**Hồi 94 Gia Cát Lượng nhân
tuyết phá quân Khương; Tư Mã
Ý nhanh tay bắt Mạnh Đạt**

却说郭淮谓曹真曰：“西羌之人，自太祖时连年入贡，文皇帝亦有恩惠加之；我等今可据住险阻，遣人从小路直入羌中求救，许以和亲，羌人必起兵袭蜀兵之后。吾却以大兵击之，首尾夹攻，岂不大胜？”真从之，即遣人星夜驰书赴羌。

却说西羌国王彻里吉，自曹操时年年入贡；手下有一文一武：文乃雅丹丞相，武乃越吉元帅。时魏使赍金珠并书到国，先来见雅丹丞相，送了礼物，具言求救之意。雅丹引见国王，呈上书礼。彻里吉览了书，与众商议。雅丹曰：“我与魏国素相往来，

Khước thuyết quách hoài vị tào
chân viết: "Tây khương chi
nhân, tự thái tổ thời liên niên
nhập công, văn hoàng đế diệt
hữu ân huệ gia chí; ngã đắng
kim khả cư trú hiểm trở, khiển
nhân tòng tiều lộ trực nhập
khương trung cầu cứu, hứa dĩ
hòa thân, khương nhân tất khởi
binh tập thực binh chi hậu. Ngô
khước dĩ đại binh kích chí, thủ
vĩ giáp công, khởi bất đại
thắng?" Chân tòng chí, túc
khiển nhân tinh dạ trì thư phó
khương.

Khước thuyết tây khương quốc
vương triệt lí cát, tự tào thao
thời niên niên nhập công; thủ
hạ hữu nhất văn nhất võ: văn
nǎi nhã đan thừa tương, võ nǎi
việt cát nguyên suất. Thời ngụy
sử tê kim châu tịnh thư đáo
quốc, tiên lai kiến nhã đan thừa
tương, tổng liễu lẽ vật, cụ ngôn
cầu cứu chí ý. Nhã đan dẫn
kiến quốc vương, trình thượng
thư lẽ. Triệt lí cát lâm liễu thư,
dữ chúng thương nghị. Nhã
đan viết: "Ngã dữ ngụy quốc tố
tương vãng lai, kim tào đô đốc

Quách Hoài bàn với Tào Chân
rằng: - Người rợ Tây Khương, từ
khi còn đức Thái Tổ, năm nào
cũng nộp công. Đến thời đức Văn
Hoàn đế, cũng có ơn huệ với họ.
Ta nay nên giữ vững noi hiểm
yếu, sai người đi tắt con đường
nhỏ vào cầu cứu rợ Khương, hứa
sẽ hòa thân với nhau; người rợ
Khương, tắt cắt quân đánh chặn
mặt sau quân Thục. Ta sẽ kéo đại
quân đánh giáp lại, như thế chắc
được to. Tào Chân nghe theo, lập
tức sai người sớm tối mang thư
cho rợ Khương.

Vua Tây Khương là Triệt Lý Cát,
từ khi còn Tào Tháo, năm nào
cũng vào công; thủ hạ hắn có một
quan văn, một quan võ. Văn là
Nhã Đan thừa tướng, võ là Việt
Cát nguyên soái. Bấy giờ, sứ
Ngụy mang vàng ngọc và thư
đến, trước hết vào ra mắt Nhã
Đan thừa tướng, dâng đồ lễ vật,
bày tỏ ý đến cầu cứu. Nhã Đan
dẫn vào ra mắt quốc vương, trình
tờ thư. Triệt Lý Cát xem xong,
cùng với chúng bàn bạc. Nhã
Đan nói: - Nước ta vốn đi lại với
nước Ngụy. Nay Tào đô đốc cầu

du qú jiù , qiě xǔ hé qīn , lǐ
gé yí yún . " chè lǐ jí cóng qí
yán , jí mìng yǎ dan yǔ yuè jí
yuán shuài qǐ qiang bing yi
shí wǔ wàn , jie guàn shǐ
gong nǚ , qiang dao , jí lí , fei
chuí děng qì ; yòu yǒu zhàn
che , yòng tiē yè guǒ ding ,
zhuang zài liáng shí jun qì
shén wù : huò yòng luò tuo
jià che , huò yòng luó mǎ jià
che , hào wéi tiě che bing .
èr rén cí liǎo guó wáng , lǐng
bing zhí kòu xi píng guan .
shǒu guan shǔ jiang hán
zhen , jí chāi rén ? wén bào
zhì kǒng míng . kǒng míng
wén bào , wèn zhòng jiang
yue : " shéi gǎn qù tuì qiang
bing ? " zhang bao , guan
xìng yìng yue : " mǒu děng
yuàn wǎng . " kǒng míng yue
: " rǔ èr rén yào qù , nài lù tú
bù shóu . " suì huàn mǎ dài
yue : " rǔ sù zhì qiang rén zhì
xìng , jiù ju bǐ chǔ , kě zuò
xiàng dǎo . " biàn qǐ jīng bing
wǔ wàn , yǔ xìng , bao èr rén
tòng wǎng . xìng , bao děng
yǐn bing ér qù . xíng yǒu shù
rì , zǎo yù qiang bing . guan
xìng xian yǐn bǎi yú qí deng
shan bo kèn shí , zhì jiàn
qiang bing bǎ tiě che shǒu
wéi xiāng lián , suí chǔ jié
zhài ; che shàng biàn pái
bing qì , jiù sì chéng chí yí
ban . xìng dù zhì liáng jiǔ ,
wú pò dí zhì cè , huí zhài yǔ
zhang bao , mǎ dài shàng yì

今曹都督求救，且许和亲，理合依允。”彻里吉从其言，即命雅丹与越吉元帅起羌兵一十五万，皆惯使弓弩、枪刀、蒺藜、飞锤等器；又有战车，用铁叶裹钉，装载粮食军器什物：或用骆驼驾车，或用骡马驾车，号为铁车兵。二人辞了国王，领兵直扣西平关。守关蜀将韩禓，急差人赍文报知孔明。孔明闻报，问众将曰：“谁敢去退羌兵？”张苞、关兴应曰：“某等愿往。”孔明曰：“汝二人要去，奈路途不熟。”遂唤马岱曰：“汝素知羌人之性，久居彼处，可作向导。”便起精兵五万，与兴、苞二人同往。兴、苞等引兵而去。行有数日，早遇羌兵。关兴先引百余骑登山坡看时，只见羌兵把铁车首尾相连，随处结寨；车上遍排兵器，就似城池一般。兴睹之良久，无破敌之策，

cầu cứu, thả hứa hòa thân, lì hợp y duẫn." Triệt Lý Cát theo lời ấy, lập tức sai Nhã Đan và Việt Cát nguyên soái khởi mười lăm vạn quân Khương. Quân áy toàn giỏi nghề cung nỏ, gươm giáo, ném chùy tật lê. Lại có xe bịt sắt để vận tải đồ lương thực khí giới, hoặc dùng lạc đà, lừa ngựa kéo xe, gọi là quân thiết xa. Hai người từ tạ quốc vương, đến thẳng cửa Tây Bình. Tướng giữ ải là Hán Trinh vội vàng sai người đem thư báo với Khổng Minh. Khổng Minh hỏi các tướng rằng: - Có ai dám ra cự nhau với quân Khương không? Quan Hưng, Trương Bào xin đi. Khổng Minh nói: - Các ngươi muốn đi cũng được, nhưng chưa hiểu rõ đường đất, vậy để cho Mã Đại cùng đi. Bên gọi Mã Đại bảo rằng: - Người ở xứ này đã lâu, quen biết tính nết người Khương nên đi làm hướng đạo. Liền khởi năm vạn tinh binh, sai ba người cùng đi. Bọn Hưng, Bào đi được vài ngày, gặp quân Khương vừa đến. Quan Hưng dẫn hơn trăm kỵ lên núi đứng xem, thấy quân Khương kéo xe sắt, đi đến đâu lập trại đến đấy. Trên xe dàn bày đồ binh khí tựa như thành trì. Hưng ngắm nghía hồi lâu, nghĩ mãi không có mẻ gì phá được, bèn về trại bàn nhau với Trương Bào, Mã Đại. Đại nói: - Đỗ đến ngày mai liệu xem trận thế ra sao, rồi sẽ thương nghị. Hôm sau, quân Thục chia làm ba đường, Quan

. dài yue : " qìě dài lái rì jiàn zhèn , guān kàn xu shí , lìng zuò jì yì . " cì zǎo , fēn bīng san lù : guan xìng zài zhōng , zhang bao zài zuǒ , mǎ dài zài yòu , san lù bing qí jìn . qiang bing zhèn lǐ , yuè jí yuán shuài shǒu wǎn tiě chuī , yao xuán bǎo diào gong , yuè mǎ fèn yǒng ér chu . guan xìng zhao san lù bing jìng jìn . hu jiàn qiang bing fen zài liǎng bian , zhōng yāng fàng chu tiě che , rú cháo yǒng yi ban , gong nǚ yí qí zòu fa . shǔ bing dà bài , mǎ dài , zhang bao liǎng jun xian tuì ; guan xìng yi jun , bèi qiang bing yi guǒ , zhí wéi rù xi bēi jiǎo shàng qu liǎo .

4 xìng zài gai xin , zuǒ chong yòu tú , bù néng de tuo ; tiě che mì wéi , jiù rú chéng chí . shǔ bing nǐ wǒ bù néng xiāng gù . xìng wàng shan gǔ zhong xún lù ér zǒu . kàn kan tian wǎn , dàn jiàn yi cù ? qí , feng yǒng ér lái , yi yuán qiang jiang , shǒu tí tiě chuī dà jiào yue : " xiǎo jiang xiù zǒu ! wú nǎi yuè jí yuán shuài yě ! " guan xìng jí zǒu dào qián miàn , jìn lì zòng mǎ jia bian , zhèng yù duàn jiàn , zhí de huí mǎ lái zhàn yuè jí . xìng zhong shì dǎn

回寨与张苞、马岱商议。岱曰：“且待来日见阵，观看虚实，另作计议。”次早，分兵三路：关兴在中，张苞在左，马岱在右，三路兵齐进。羌兵阵里，越吉元帅手挽铁锤，腰悬宝雕弓，跃马奋勇而出。关兴招三路兵径进。忽见羌兵分在两边，中央放出铁车，如潮涌一般，弓弩一齐骤发。蜀兵大败，马岱、张苞两军先退；关兴一军，被羌兵一裹，直围入西北角上去了。

兴在核心，左冲右突，不能得脱；铁车密围，就如城池。蜀兵你我不能相顾。兴望山谷中寻路而走。看看天晚，但见一簇皂旗，蜂拥而来，一员羌将，手提铁锤大叫曰：“小将休走！吾乃越吉元帅也！”关兴急走到前面，尽力纵马加鞭，正遇断涧，只得回马来战越吉。兴终

nghị. Đại viết: "Thả đãi lai nhật kiên trận, quan khán hư thật, lánh tác kế nghị." Thứ tảo, phân binh tam lộ: quan hưng tại trung, trương bao tại tả, mã đại tại hữu, tam lộ binh tề tiến. Khương binh trận lí, viet cát nguyên suất thủ vân thiết chuy, yêu huyền bảo điêu cung, được mã phán dũng nhi xuất. Quan hưng chiêu tam lộ binh kính tiến. Hốt kiến khương binh phân tại lưỡng biên, trung ương phóng xuất thiết xa, như triều dũng nhất bàn, cung nỗ nhất tề sâu phát. Thực binh đại bại, mã đại, trương bao lưỡng quân thiên thối; quan hưng nhất quân, bị khương binh nhất khỏa, trực vi nhập tây bắc giác thương khú liễu.

Hưng ở giữa, tả có Trương Bào, hữu có Mã Đại cùng tiến. Bên trận Khương, Việt Cát nguyên soái, tay cầm chùy sắt, lưng đeo cung tên, thúc ngựa xông ra. Quan Hưng vẫy ba mặt quân xông vào; bỗng thấy quân Khương chia dàn ra hai bên, rồi các xe sắt ở giữa kéo ra lầm lầm, tựa hồ nước chảy. Cung nỏ bắn tràn cả sang. Quân Thục địch không nổi, tan chạy mất cá. Hai cánh quân của Mã Đại, Trương Bào lui trước. Còn cánh quân của Quan Hưng bị quân Khương vây bọc vào góc tây bắc,

Hưng tại cai tâm, tả trùng hữu đột, bắt nǎng đắc thoát; thiết xa mật vi, tựu như thành trì. Thực binh nhĩ ngã bắt nǎng tương cổ. Hưng vọng sơn cốc trung tam lộ nhi tẩu. Khán khán thiên vân, đẽ kiến nhất thốc tạo kì, phong ủng nhi lai, nhất viên khương tương, thủ đê thiết chuy đại khiếu viết: "Tiểu tướng hưu tẩu! Ngô nǎi viet cát nguyên suất dã!" Quan hưng cấp tẩu đáo tiền diện, tǎn lực túng mã gia tiên, chánh ngô đoạn giàn, chỉ đắc hồi mã lai chiến viet cát. Hưng chung thi

Hưng xông xông xáo xáo không sao ra thoát. Xe sắt dồn dồn siết chặt lại, quân sĩ không nhìn nhận được nhau. Quan Hưng chạy lén vào trong hang núi, bấy giờ đã về chiều, bỗng đâu thấy một đám cờ thám, kéo đến như ong, rồi một viên Khương tướng tay cầm chùy sắt, gọi to lên rằng: - Tiểu tướng đừng chạy nữa, ta là Việt Cát nguyên soái đây! Quan Hưng hết sức ra roi, không ngờ gấp khe nước chấn ngang, phải quay ngựa lại đánh nhau. Nhưng Quan Hưng trong bụng vốn đã sơ, địch không nổi được Việt Cát, lại phải

hán , dǐ dí bù zhù , wàng jiàn zhong ér táo ; bèi yuè jí gǎn dào , yi tiě chuí dǎ lái , xìng jí shǎn guò , zhèng zhōng mǎ kuà . nǎ mǎ wàng jiàn zhong biàn dào , xìng luò yú shuǐ zhong . hu ting de yi sheng xiǎng chū , bèi hòu yuè jí lián rén dài mǎ , píng bái dì dào xià shuǐ lái . xìng jiù shuǐ zhong zhèng qǐ kàn shí , zhī jiàn àn shàng yí yuán dà jiang , sha tuì qiāng bing . xìng tí dao dài kān yuè jí , jí yuè shuǐ ér zǒu . guan xìng de liǎo yuè jí mǎ , qian dào àn shàng , zhěng dùn an pèi , chuò dào shàng mǎ . zhī jiàn nǎ yuán jiang , cháng zài qián miàn zhuī sha qiang bing . xìng zì sì cǐ rén jiù wǒ xìng mìng , dang yǔ xiāng jiàn , suī pài mǎ gǎn lái . kàn kan zhì jìn , zhī jiàn yún wù zhī zhong , yǐn yǐn yǒu yì dà jiang , miàn rú zhòng zǎo , méi ruò wò cán , lù páo jin kǎi , tí qīng lóng dāo , qí chí tù mǎ , shǒu chuò měi rán , fēn míng rèn de shì fù qín guan gong . xìng dà jīng . hu jiàn guan gong yǐ shǒu wàng dong nán zhǐ yue : " wú ér kě sù wàng cǐ lù qù . wú dang hù rǔ guī zhài ." yán qì bù jiàn . guan xìng wàng dong nán jí zǒu . zhì bàn yè , hu yí biao jun dào , nǎi zhāng bao yě , wèn xìng yue : " nǐ céng jiàn èr bó fù fǒu ? " xìng yue

是胆寒，抵敌不住，望涧中而逃；被越吉赶到，一铁锤打来，兴急闪过，正中马胯。那马望涧中便倒，兴落于水中。忽听得一声响处，背后越吉连人带马，平白地倒下水来。兴就水中挣起看时，只见岸上一员大将，杀退羌兵。兴提刀待砍越吉，吉跃水而走。关兴得了越吉马，牵到岸上，整顿鞍辔，绰刀上马。只见那员将，尚在前面追杀羌兵。兴自思此人救我性命，当与相见，遂拍马赶来。看看至近，只见云雾之中，隐隐有一大将，面如重枣，眉若卧蚕，绿袍金铠，提青龙刀，骑赤兔马，手绰美髯，分明认得是父亲关公。兴大惊。忽见关公以手望东南指曰：“吾儿可速望此路去。吾当护汝归寨。”言讫不见。关兴望东南急走。至半夜，忽一彪军到，乃张苞也，问兴曰：“你曾

đảm hàn, đẻ địch bắt trụ, vọng giàn trung nhi đào; bị viet cát cản đáo, nhất thiết chuy đả lai, hưng cấp thiềm quá, chánh trung mã khó. Na mã vọng giàn trung tiện đáo, hưng lạc vu thủy trung. Hốt thính đắc nhất thanh hưởng xử, bối hậu viet cát liên nhân đáy mã, bình bạch địa đảo hạ thủy lai. Hưng tựu thủy trung tránh khỏi khán thời, chỉ kién ngạn thượng nhất viên đại tướng, sát thối khương binh. Hưng đè dao đãi khám viet cát, cát được thủy nhi tàu. Quan hưng đắc liễu viet cát mã, khiên đáo ngạn thượng, chỉnh đốn an bí, xước đao thượng mã. Chỉ kién na viên tướng, thượng tại tiền diện truy sát khương binh. Hưng tự tư thủ nhân cứu ngã tính mệnh, đương dữ tướng kién, toại phách mã cản lai. Khán khán chí cận, chỉ kién vân vụ chi trung, ẩn ẩn hữu nhất đại tướng, diện như trọng tảo, mi nhược ngoa tàm, lục bào kim khái, đẻ thanh long đao, ky xích thò mã, thủ xước mĩ nhiêm, phân minh nhận đắc thị phụ thân quan công. Hưng đại kinh. Hốt kiến quan công dĩ thủ vọng đông nam chỉ viết: "Ngô nhi khả tóc vọng thử lộ khứ. Ngô đương hộ nhữ quy trại." Ngôn cật bắt kiến. Quan hưng vọng đông nam cấp tàu. Chí bán dạ, hốt nhất bưu quân đảo, nãi trương bao dã, vấn hưng viết: "Nhĩ tăng kiến nhị bá phụ phủ?"

rút chạy. Việt Cát đuổi sân đến nơi, quăng chùy sắt ném theo, Hưng lánh mình tránh khỏi, chùy tin ngay vào khuỷu chân ngựa. Ngựa bị đau ngã gục xuống khe. Quan Hưng cũng sa xuống nước. Bỗng lại nghe huych một tiếng rất to ở phía sau lưng, té ra Việt Cát cả người lăn ngựa tự dựng cũng ngã lăn xuống khe. Hưng ở dưới nước, vùng đứng dậy được, thấy ở trên bờ có một viên đại tướng, đang đuổi đánh quân Khuương. Hưng cầm đao chục nhảy lại chém Việt Cát, Cát nhảy xuống nước chạy thoát được. Quan Hưng bắt được ngựa của Việt Cát, dắt lên bờ, sửa lại yên cương từ tể, cắp đao lên ngựa. Lại thấy viên tướng kia vẫn còn đuổi đánh quân Khuương, Hưng nghĩ thầm người này đã có bụng cứu tạ thế này, ta nên đến ra mắt. Bên tè ngựa lại xem ai, chỉ thấy trong đám vân vụ, thấp thoáng có một đại tướng mặt đỏ mày tàn, bào xanh, giáp vàng, cầm đao thanh long, cưỡi ngựa xích thố, tay vuốt bộ râu dài, rõ ràng là Quan Công. Quan Hưng giật mình. Bỗng thấy Quan Công trở tay ra mé đông bảo rằng: - Con ta nén chạy mau ra đường này, ta trông nom cho về đến tận trại! Nói đoạn biến mất. Quan Hưng lật đật chạy về mặt đông nam. Đến nửa đêm, bỗng gặp một toán quân mã, té ra là Trương Bào. Bào hỏi rằng: - Anh có gặp bác hai đó không? Hưng nói: - Sao

: "nǐ hé yóu zhi zhi ?" bao
yue : " wǒ bēi tiě che jun zhuī
jí , hu jiàn bō fù zì kong ér
xià , jīng tuì qiang bing , zhǐ
yue :? rǔ cóng zhè tiáo lù qù
jiù wú ér .? yīn cǐ yǐn jun jìng
lái xún nǐ .? guan xìng yì
shuo qían shì , gòng xiāng
jie yì . èr rén tòng guī zhài
nèi . mǎ dài jie zhe , duì èr
réni shuo : " cǐ jun wú jì kě tuì
. wǒ shǒu zhù zhài zhà , nǐ
èr rén qù bǐng chéng xiāng
yòng jì pò zhì ." yú shì xìng ,
bao èr rén , xìng yè lái jiàn
kǒng míng , bēi shuo cǐ shì .
kǒng míng suí mìng zhào
yún , wèi yán gè yǐn yì jun
mái fú qù qì ; rán hòu diǎn
san wàn jun , dài liǎo jiāng
wéi , zhang jì , guan xìng ,
zhang bao , qín zì lái dào mǎ
dài zhài zhōng xie dìng . cǐ rì
shàng gao fù chǔ guān kàn ,
jiàn tiě che lián luò bù jué ,
réni mǎ zòng héng , wǎng lái
chí zòu . kǒng míng yue : " cǐ
bù nán pò yě ." huàn mǎ dài
, zhang jì fēn fù rú cǐ rú cǐ .
èr rén qù liǎo , nǎi huàn jiāng
wéi yue : " bó yue zhi pò che
zhi fǎ fǒu ?" wéi yue : "
qiang rén wéi shì yí yǒng lì ,
qǐ zhī miào jì hu ?" kǒng
míng xiào yue : " rǔ zhī wú
xin yě . jin tóng yún mì bù ,
shuò feng jǐn jí , tian jiāng
jiàng xuě , wú jì kě shi yǐ ."
biàn lìng guan xìng , zhang
bao èr rén yǐn bing mái fú qù

见二伯父否？”兴曰：“你何由知之？”苞曰：“我被铁车军追急，忽见伯父自空而下，惊退羌兵，指曰：‘汝从这条路去救吾儿。’因此引军径来寻你。”关兴亦说前事，共相嗟异。二人同归寨内。马岱接着，对二人说：“此军无计可退。我守住寨栅，你二人去禀丞相，用计破之。”于是兴、苞二人，星夜来见孔明，备说此事。孔明随命赵云、魏延各引一军埋伏去讫；然后点三万军，带了姜维、张冀、关兴、张苞，亲自来到马岱寨中歇定。次日上高阜处观看，见铁车连络不绝，人马纵横，往来驰骤。孔明曰：“此不难破也。”唤马岱、张冀分付如此如此。二人去了，乃唤姜维曰：“伯约知破车之法否？”维曰：“羌人惟恃一勇力，岂知妙计乎？”孔明笑曰：“汝知吾心也

Hưng viết: "Nhĩ hà do tri chi?"
Bao viết: "Ngã bị thiết xa quân
truy cấp, hốt kién bá phụ tự
không nhi hạ, kinh thối khương
binh, chỉ viết: 'Nhữ Tòng Giá
Điều Lộ Khứ Cứu Ngô Nhi.
'Nhân Thủ Dẫn Quân Kính Lai
Tầm Nhĩ.' quan hưng diệc
thuyết tiền sự, công tương ta
đi. Nhị nhân đồng quy trại nội.
Mã đại tiếp trú, đối nhị nhân
thuyết: "Thủ quân vô kế khả
thối. Ngã thủ trụ trại sách, nhĩ
nhị nhân khứ bẩm thừa tướng,
dụng kế phá chi." Vu thị hưng,
bao nhị nhân, tinh dạ lai kiến
không minh, bị thuyết thủ sự.
Không minh tùy mệnh triệu vân,
ngụy duyên các dẫn nhất quân
mai phục khứ cật; nhiên hậu
diễn tam vạn quân, đái liễu
khương duy, trương kí, quan
hưng, trương bao, thân tự lai
đáo mã đại trại trung hiết định.
Thứ nhật thượng cao phụ xử
quan khán, kiến thiết xa liên lạc
bát tuyệt, nhân mã tung hoành,
vãng lai trì sâu. Không minh
viết: "Thủ bát nan phá dã."
Hoán mã đại, trương kí phân
phó như thủ như thủ. Nhị nhân
khứ liễu, nãi hoán khương duy
viết: "Bá ước tri phá xa chí
pháp phủ?" Duy viết: "Khương
nhân duy thị nhất dũng lực,
khởi tri diệu kế hò?" Không
minh tiểu viết: "Nhữ tri ngô tâm
dã. Kim đồng vân mật bồ, sóc
phong khẩn cấp, thiêng tương
hàng tuyết, ngô kế khả thi hĩ."

chú lại biết? Bào nói: - Ta bị quân
thiết xa đuổi kịp lăm, bỗng thấy
bá phụ ở trên trời sa xuống, quân
Khương khiếp sợ tan chạy. Bá
phụ trả bảo ta rằng: "Mày đi ra
con đường này, đến cứu con ta".
Vì thế, tôi mới dẫn quân đến đây
tìm anh. Quan Hưng cũng thuật
chuyện mình cho Trương Bào
nghe. Hai người cùng lấy làm kỳ
đị, dần dần về đến trại. Mã Đại ra
tiếp vào, nói: - Quân Khương này
không có kế gì phá được, để ta
giữ trại ở đây, còn hai người về
bẩm với thừa tướng dùng mèo
mà đánh mới xong. Hưng, Bào
nghe lời, đi luôn đêm về ra mắt
Không Minh, thuật lại công việc.
Không Minh liền sai Triệu Vân,
Ngụy Diên mỗi người dẫn một
toán quân mai phục đâu đấy, rồi
diễn ba vạn quân, và đem
Khương Duy, Trương Dực, Quan
Hưng, Trương Bào đến cả trại Mã
Đại, nghỉ ngơi một hôm. Hôm
sau, Không Minh trèo lên gò cao
đứng xem, thấy xe sắt của quân
rợ nối liền với nhau không dứt,
người ngựa tung hoành, qua lại
rong ruổi Không Minh ngắm
nghĩa một hồi rồi nói rằng: - Quân
này có khó gì mà chẳng phá
được? Liền gọi Mã Đại, Trương
Dực đến dặn dò mèo mực cho đi.
Rồi gọi Khương Duy bảo rằng: -
Bá Ước có biết kế phá quân này
không? Duy thưa rằng: - Người
rợ chí cậy có sức khỏe, biết đâu
được mèo hay này! Không Minh
cười, nói: - Người thực là biết

qì ; lìng jiang wéi lǐng bing
chu zhàn : dàn yǒu tiě che
bing lái , tuì hòu biàn zǒu ;
zhài kǒu xu ì jīng qí , bù shè
jun mǎ . zhǔn bèi yǐ dìng .

。今彤云密布，朔风紧急，天将降雪，吾计可施矣。”便令关兴、张苞二人引兵埋伏去讫；令姜维领兵出战：但有铁车兵来，退后便走；寨口虚立旌旗，不设军马。准备已定。

5 shì shí shí èr yuè zhong ,
guǒ rán tian jiàng dà xuě .
jiang wéi yīn jun chu , yuè jí
yīn tiě che bing lái . jiang wéi
jí tuì zǒu . qiang bing gǎn
dào zhài qián , jiang wéi
cóng zhài hòu ér qù . qiang
bing zhí dào zhài wài guān
kàn , ting de zhài nèi gǔ qín
zhì sheng , sì bì jie kong shù
jīng qí , jí huí bào yuè jí . yuè
jí xīn yí , wèi gǎn qīng jìn . yá
dan chéng xiāng yue : " cǐ
zhu gé liàng guǐ jì , xu shè yí
bing ēr . kě yǐ gōng zhī . "
yuè jí yīn bing zhì zhài qián ,
dàn jiàn kǒng míng xié qín
shàng che , yīn shù qí rù
zhài , wàng hòu ér zǒu .
qiang bing qiǎng rù zhài zhà ,
zhí gǎn guò shān kǒu , jiàn
xiǎo che yīn yīn zhuǎn rù lín
zhong qù liǎo . yā dan wèi
yuè jí yue : " zhè děng bing
suí yǒu mái fú , bù zú wèi jù .
" suí yīn dà bing zhui gǎn .
yòu jiàn jiang wéi bing ju zài
xuē dì zhì zhong ben zǒu .

Tiện lệnh quan hưng, trương bao nhị nhân dẫn binh mai phục khú cát; lệnh khương duy lính binh xuất chiến: dẫn hưu thiết xa binh lai, thối hậu tiện tầu; trại khâu hư lập tinh kì, bắt thiết quân mã. Chuẩn bị dĩ định.

bung ta! Nay mây đỗ ngắt trời gió bắc nỗi to, sắp có mưa tuyết, chính là lúc meo ta dùng được. Bên sai Quan Hưng, Trương Bào dẫn quân đi mai phục săn; sai Khương lính quân ra đánh, hễ gặp quân thiết xa đến thì rút lui. Cửa trại cắm tinh kỵ không, còn quân mã đâu đấy phục săn cả.

Thị thời thập nhị nguyệt chung, quả nhiên thiên hàng đại tuyết. Khương duy dẫn quân xuất, việt cát dẫn thiết xa binh lai. Khương duy tức thối tầu. Khương binh cản đáo trại tiền, khương duy tòng trại hậu nhí khú. Khương binh trực đáo trại ngoại quan khán, thính đắc trại nội cổ cầm chi thanh, tú bích giai không thụ tinh kì, cấp hồi báo việt cát. Việt cát tâm nghi, vị cảm khinh tiến. Nhã Đan thừa tướng viết: "Thử Gia Cát lượng quý kế, hу thiết nghi binh nhř. Khả dĩ công chi." Việt cát dẫn binh chí trại tiền, dẫn kiến khồng minh huề cầm thượng xa, dẫn sở kỵ nhập trại, vọng hậu nhí tầu. Khương binh thường nhập trại sách, trực cản quá sơn khâu, kiến tiểu xa ẩn ẩn chuyển nhập lâm trung khú liễu. Nhã Đan vị việt cát viết: "Giá đắng binh tuy hữu mai phục, bất túc vi cụ." Toại dẫn đại binh truy cản. Hữu kiến khương duy binh câu tại tuyết

Bấy giờ đang tháng chạp, quả nhiên trời mưa tuyết to, Khương Duy dẫn quân ra, gấp Việt Cát kéo quân thiết xa đến đánh. Khương Duy liền rút về. Quân Khương đuổi theo đến trước cửa trại. Khương Duy chạy ra phía sau. Quân Khương đến thẳng ngoài trại ngó xem; thấy trong trại có tiếng gầm đàn, mà bốn mặt thì chỉ có tinh kỵ cắm suông, liền kíp báo về với Việt Cát. Việt Cát nghi hoặc chưa giám tiến vội. Nhã Đan thừa tướng nói: - Đó là quý kế của Gia Cát Lượng, làm nghi binh ra đó thôi, nên đánh ngay đi. Việt Cát dẫn quân thẳng trước trại, thấy Khổng Minh ôm đàn lên xe dẫn vài tên kỵ chạy ra mé sau trại. Quân Khương xông bừa vào, rồi đuổi dần mãi đến một cửa núi, chỉ thấy một chiếc xe nhỏ của Khổng Minh thấp thoáng chạy vào trong rừng. Nhã Đan bảo với Việt Cát rằng: - Bộ quân thế kia, đâu có mai phục cũng không sợ. Bên dẫn cả cánh đại quân đuổi theo. Lại trông thấy Khương Duy

yuè jí dà nù , cui bing jí zhui .
shan lù bìe xuě mǎn gài , yi
wàng píng tǎn . zhèng gǎn
zhi xiān , hu bào shǔ bing zì
shan hòu ér chu . yă dan yue : "zòng yǒu xiē xiǎo fú bing ,
hé zú jù zai ! " zhi gù cui zàn
bing mǎ , wǎng qián jìn fa .
hu rán yí sheng xiǎng , rú
shan beng dì xiān , qiang
bing ju luò yú keng qiān zhī
zhong ; bēi hòu tiĕ che
zhèng xíng de jǐn ? , jí nán
shou zhī , bìng yōng ér lái ,
zì xiāng jiàn tà . hòu bing jí
yào huí shí , zuǒ bian guan
xìng , yòu bian zhang bao ,
liǎng jun chong chu , wàn nǚ
qí fā ; bēi hòu jiāng wéi , mǎ
dài , zhang jì san lù bing yóu
sha dào . tiĕ che bing dà
luàn . yuè jí yuán shuài wàng
hòu miàn shan gǔ zhong ér
táo , zhèng féng guan xìng ;
jiao mǎ zhī yí gé , bēi xìng jù
dao dà hè yí sheng , kǎn sǐ
yú mǎ xià . yă dan chéng
xiāng zǎo bēi mǎ dài huó
zhuo , jiě tóu dà zhài lái .
qiang bing sì sǎn táo cuàn .
kǒng míng shèng zhàng , mǎ
dài ya guò yă dan lái . kǒng
míng chì wǔ shì qù qí fú , cì
jiǔ ya jīng , yòng hǎo yán fù
wèi . yă dan shen gǎn qí dé .
kǒng míng yue : "wú zhǔ nǎi
dà hàn huáng dì , jin mìng
wú tǎo zéi , ēr rú hé fǎn zhù
nì ? wú jin fàng rǔ huí qù ,
shuo yǔ rǔ zhǔ : wú guó yǔ

奔走。越吉大怒，催兵急追。山路被雪漫盖，一望平坦。正赶之间，忽报蜀兵自山后而出。雅丹曰：“纵有些小伏兵，何足惧哉！”只顾催趱兵马，往前进发。忽然一声响，如山崩地陷，羌兵俱落于坑堑之中；背后铁车正行得紧溜，急难收止，并拥而来，自相践踏。后兵急要回时，左边关兴、右边张苞，两军冲出，万弩齐发；背后姜维、马岱、张翼三路兵又杀到。铁车兵大乱。越吉元帅望后面山谷中而逃，正逢关兴；交马只一合，被兴举刀大喝一声，砍死于马下。雅丹丞相早被马岱活捉，解投大寨来。羌兵四散逃窜。孔明升帐，马岱押过雅丹来。孔明叱武士去其缚，赐酒压惊，用好言抚慰。雅丹深感其德。孔明曰：“吾主乃大汉皇帝，今命吾讨贼，尔如何反助逆？吾今放汝

địa chi trung bôn tầu. Việt cát đại nộ, thôi binh cấp truy. Sơn lộ bị tuyết mạn cái, nhất vọng bình thản. Chánh cản chi gian, hốt báo thực binh tự sơn hậu nhi xuất. Nhã Đan viết: "Túng hữu ta tiểu phục binh, hà túc cù tai!" Chỉ cố thôi toàn binh mã, vãng tiền tiến phát. Hốt nhiên nhất thanh hưởng, như sơn băng địa hầm, khương binh câu lạc vu khanh tiệm chi trung; bối hậu thiết xa chánh hành đắc khẩn lưu, cấp nan thu chỉ, tịnh ứng nhi lai, tự tương tiền đẹp. Hậu binh cấp yếu hồi thời, tả biên quan hưng, hữu biên trương bao, lưỡng quân trùng xuất, vạn nỗ tè phát; bối hậu khương duy, mã đại, trương kí tam lộ binh hựu sát đáo. Thiết xa binh đại loạn. Việt cát nguyên suất vọng hậu diện sơn cốc trung nhi đào, chánh phùng quan hưng; giao mã chỉ nhất hợp, bị hưng cử đao đại hát nhất thanh, khâm tử vu mã hạ. Nhã Đan thừa tương tảo bị mã đại hoạt tróc, giải đầu đại trại lai. Khương binh tú tán đào thoán. Khổng minh thăng trưởng, mã đại áp quá nhã Đan lai. Khổng minh sát võ sĩ khứ kì phuộc, tú tửu áp kinh, dụng hảo ngôn phủ úy. Nhã Đan thâm cảm kì đức. Khổng minh viết: "Ngô chủ nãi đại hán hoàng đế, kim mệnh ngô thảo tắc, nhĩ như hà phản trợ nghịch? Ngô kim phóng nhữ hỏi

đang chạy ở trên mặt đất đầy tuyết. Việt Cát nỗi giận, thúc quân đuổi dần vào. Quang đường ấy bị mưa tuyết phủ kín, trên mặt đất có vẻ phảng phiu. Khi đang đuổi theo, có tin báo mé sau núi quân Thục kéo ra. Nhã Đan không coi ra mùi gì, cứ việc thúc quân thiết xa đuổi tràn. Bỗng đâu ầm một tiếng, tựa như trời long đất lở, quân Khương lăn cả xuống hang. Xe chạy đang mạnh, không tài nào hãm kịp, xô luôn cả xuống hố, quân sĩ chết hại rất nhiều. Quân mé sau vội vàng rút về, thì Quan Hưng, Trương Bào ở hai bên đã ập tới, cung nỏ bắn ra như mưa. Khương Duy, Trương Dực, Mã Đại cũng chia quân làm ba mặt đánh ập lại. Quân thiết xa rồi rít. Việt Cát trốn vào hang núi, vừa gặp Quan Hưng. Hai người giao phong. Quan Hưng quát to một tiếng, chém chết Việt Cát. Nhã Đan cũng bị Mã Đại bắt sống, quân Khương tán loạn chạy trốn. Khổng Minh về trại, lên trưởng ngồi thành thoi. Mã Đại giải Nhã Đan vào nộp. Khổng Minh quát vỗ sĩ sai cởi trói, cho uống rượu áp kinh, rồi lấy lời ngọt ngào dỗ dành và bảo rằng: - Chủ ta là Đại Hán Hoàng Đế, sai ta ra đây đánh giặc, nước ngươi có sao lại giúp kẻ phản nghịch? Nay ta tha cho về, bảo với chủ ngươi rằng: Nước ta cùng với nước ngươi là chỗ láng giềng với nhau, còn kết hiếu về lâu về dài, chớ có nghe lời phản tặc mà giúp kẻ

ěr nǎi lín bang , yǒng jié
méng hǎo , wù tīng fǎn zéi
zhì yán . " suì jiang suǒ huò
qiang bing jí che mǎ qì xiè ,
jìn gěi huán yǎ dan , ju fàng
huí guó . zhòng jie bài xiè ér
qù . kǒng míng yǐn san jun
lián yè tóu qí shan dà zhài ér
lái , mìng guān xìng , zhāng
bao yǐn jun xian xíng ; yí
miàn chāi rén ? biǎo zòu bào
jié yin .

回去，说与汝主：吾国与尔乃邻邦，永结盟好，勿听反贼之言。”遂将所获羌兵及车马器械，尽给还雅丹，俱放回国。众皆拜谢而去。孔明引三军连夜投祁山大寨而来，命关兴、张苞引军先行；一面差人赍表奏报捷音。

6 què shuo cáo zhen lián rì
wàng qiang rén xiao xí , hu
yǒu fú lù jun lái bào shuo : "
shǔ bing bá zhài shou shí qǐ
chéng ." guo huái dà xǐ yue :
" cǐ yin qiang bing gōng jí ,
gù ēr tuì qù . " suì fen liǎng
lù zhuī gǎn . qián miàn shǔ
bing luàn zǒu , wèi bing suí
hòu zhuī xí . xian feng cáo
zun zhèng gǎn zhì xiàn , hu
rán gǔ sheng dà zhèn , yi
biao jun shǎn chu , wèi shǒu
dà jiang nǎi wèi yán yě , dà
jiào yue : " fān zéi xiū zǒu ! "
cáo zun dà jīng , pāi mǎ jiào
feng ; bù san gé , bèi wèi
yán yì dao zhǎn yú mǎ xià .
fù xian feng zhu zàn yǐn bing
zhuī gǎn , hu rán yì biao jun
shǎn chu , wèi shǒu dà jiang
nǎi zhào yún yě . zhu zàn
cuò shǒu bù jí , bèi yún yì
qiang cì sī . cáo zhen , guo
huái jiàn xi lù xian feng yǒu

khứ, thuyết dữ nhữ chủ: ngô quốc dữ nhĩ nãi lân bang, vĩnh kết minh hảo, vật thính phản tắc chi ngôn." toại tương sở hoạch khương binh cập xa mã khí giới, tần cắp hoàn nhã đan, câu phóng hồi quốc. Chúng giai bái tạ nhi khứ. Khổng minh dẫn tam quân liên dã đầu kì sơn đại trại nhi lai, mệnh quan hưng, trương bao dẫn quân tiên hành; nhất diện sai nhân tê biểu tâu báo tiệp âm.

khác. Nói đoạn, bao nhiêu đồ xe ngựa, khí giới, bắt được của quân Khương, lại đem trao trả hết cho Nhã Đan, rồi cho về nước. Nhã Đan cảm ân đức ấy vô ngàn, lạy tạ ra về. Khổng Minh dẹp xong quân Khương, lại dẫn ba quân trở ra trại Kỳ Sơn, sai Quan Hưng, Trương Bào mang quân đi trước, một mặt sai người dâng biểu báo tin thắng trận.

却说曹真连日望羌人消息，忽有伏路军来报说：“蜀兵拔寨收拾起程。”郭淮大喜曰：“此因羌兵攻击，故尔退去。”遂分两路追赶。前面蜀兵乱走，魏兵随后追袭。先锋曹遵正赶之间，忽然鼓声大震，一彪军闪出，为首大将乃魏延也，大叫曰：“反贼休走！”曹遵大惊，拍马交锋；不三合，被魏延一刀斩于马下。副先锋朱赞引兵追赶，忽然一彪军闪出，为首大将乃赵云也。朱赞措手不及，被云一枪刺死。曹真、郭淮见西路先锋

Khước thuyết tào chân liên nhật vọng khương nhân tiêu túc, hốt hữu phục lộ quân lai báo thuyết: "Thực binh bạt trại thu thập khởi trình." Quách hoài đại hỉ viết: "Thủ nhân khương binh công kích, có nhĩ thối khứ." Toại phân lưỡng lộ truy cần. Tiền diện thực binh loạn tầu, ngụy binh tùy hậu truy tập. Tiên phong tào tuân chánh cản chi gian, hốt nhiên cỗ thanh đại chấn, nhất bưu quân thiểm xuất, vi thủ đại tướng nãi ngụy duyên dã, đại khiếu viết: "Phản tắc hưu tầu!" Tào tuân đại kinh, phách mã giao phong; bắt tam hợp, bị ngụy duyên nhất đao trảm vu mã hạ. Phó tiên phong chu tán dẫn binh truy cần, hốt nhiên nhất bưu quân thiểm xuất, vi thủ đại tướng nãi triệu vân dã. Chu tán thố thủ bắt cập, bị vân nhất thương thứ tử. Tào chân, quách hoài kiến tây

Nói về Tào Chân, luôn mấy hôm mong ngóng tin tức rợ Khương. Sức có quân canh đường lại báo rằng quân Thực nhỏ trại, thu xếp lên đường cả rồi. Quách Hoài mừng lắm, nói: - Đây hẳn là nhân có quân Khương quá nhiều, cho nên quân Thực mới rút quân về. Lập tức chia quân làm hai mặt đuổi theo. Quân Thực xô nhau chạy. Tiên phong Tào Tuấn đang đuổi, bỗng trống đánh vang trời, Ngụy Diên kéo quân phục đổ ra, gọi to lên rằng: - Tướng giặc chó đuổi theo nữa! Tào Tuấn giật mình, giao ngựa đánh mới ba hiệp, bị Ngụy Diên chém một nhát đao lăn quay xuống ngựa. Phó tiên phong Chu Tán, đang đuổi, gặp Triệu Vân, cũng bị Vân đâm chết. Tào Chân, Quách Hoài nghe tin hai tiên phong cùng bị tử trận cả rồi, muốn thu quân về, bỗng lại thấy mé sau tiếng hò reo àm ĩ, chiêng trống om sòm, té ra

shī , yù shou bing huí ; bēi
hòu hǎn sheng dà zhèn , gǔ
jiǎo qí míng : guan xìng ,
zhang bao liǎng lù bing sha
chu , wéi liǎo cáo zhen , guo
huái , tòng sha yí zhèn . cáo
, guo èr rén , yǐn bài bing
chong lù zǒu tuo . shǔ bing
quán shèng , zhí zhuī dào
wèi shuǐ , duó liǎo wèi zhài .
cáo zhen shé le liǎng gè xiān
feng , ai shàng bù yǐ ; zhǐ de
xiě běn shen cháo , qǐ bo
yuán bing .

7 què shuo wèi zhǔ cáo ruì
shè cháo , jìn chén zòu yue :
" dà dou du cáo zhen , shù
bài yú shǔ , shé le liǎng gè
xiān feng , qiāng bing yòu
shé le wú shù , qí shì shèn jí
, jin shàng biǎo qíú jiù , qǐng
bì xià cái chǔ . " ruì dà jīng
, jí wèn tuì jun zhī cè . huá xìn
zòu yue : " xu shì bì xià yù jià
qín zheng , dà huì zhu hóu ,
rén jie yòng mìng , fang kě
tuì yě . bù rán , Cháng ān
yǒu shī , guan zhōng wéi yǐ !
" tài fù zhōng yáo zòu yue : "
fán wèi jiāng zhě , zhì guò yú
rén , zé néng zhì rén . sun zi
yún : zhì bǐ zhì jǐ , bǎi zhàn
bǎi shèng . chén liàng cáo
zhen suí jiǔ yòng bing , fei
zhu gé liàng duì shǒu . chén
yǐ quán jia liáng jiàn , bǎo jǔ
yǐ rén , kě tuì shǔ bing . wèi
zhì shèng yì zhǔn fǒu ? " ruì
yue : " qīng nǎi dà lǎo yuán

有失，欲收兵回；背后
喊声大震，鼓角齐鸣：
关兴、张苞两路兵杀出
，围了曹真、郭淮，痛
杀一阵。曹、郭二人，
引败兵冲路走脱。蜀兵
全胜，直追到渭水，夺
了魏寨。曹真折了两个
先锋，哀伤不已；只得
写本申朝，乞拨援兵。

却说魏主曹睿设朝，近
臣奏曰：“大都督曹真
，数败于蜀，折了两个
先锋，羌兵又折了无数
，其势甚急，今上表求
救，请陛下裁处。”睿
大惊，急问退军之策。
华歆奏曰：
“须是陛下御驾亲征，
大会诸侯，人皆用命，
方可退也。不然，长安
有失，关中危矣！”太
傅钟繇奏曰：“凡为将
者，智过于人，则能制
人。孙云：知彼知己
，百战百胜。臣量曹真
虽久用兵，非诸葛亮对
手。臣以全家良贱，保

lộ tiên phong hữu thát, dục thu
binh hồi; bối hậu hảm thanh đại
chán, cổ giác tề minh: quan
hung, trương bao lưỡng lộ binh
sát xuất, vi liễu tào chán, quách
hoài, thông sát nhất trận. Tào,
quách nhị nhân, dẫn bại binh
trùng lộ tàu thoát. Thực binh
tòan thắng, trực truy đao vị
thủy, đoạt liễu ngụy trại. Tào
chân chiết liễu lưỡng cá tiên
phong, ai thương bất dĩ; chỉ đắc
tả bốn thân triều, khất bát viên
binh.

Quan Hưng, Trương Bào chia
quân làm hai mặt kéo đến. Hai
tướng vây bọc lấy Tào Chân,
Quách Hoài đánh một trận cực
rát. Tào, Quách hai người dẫn bại
quân chạy thoát. Quân Thục
được to, thừa thế đuổi mãi đến
sông Vị, cướp được trại Ngụy:
Tào Chân tỗn mất hai tướng tiên
phong, thương cảm không biết
ngàn nào, phải dâng biểu về triều
định, xin quân cứu viện.

Khước thuyết ngụy chủ tào duệ
thiết triều, cận thần tâu viết:
"Đại đô đốc tào chán, số bại vu
thực, chiết liễu lưỡng cá tiên
phong, khương binh hựu chiết
liễu vô số, kì thế thậm cắp, kim
thương biểu cầu cứu, thỉnh bộ
hạ tài xử." Duệ đại kinh, cắp
vấn thối quân chi sách. Hoa
hâm tâu viết: "Tu thị bộ hạ ngự
giá thân chinh, đại hội chư hầu,
nhân gai dung mệnh, phương
khả thối dã. Bất nhiên, trường
an hữu thát, quan trung nguy
hí!" Thái phó chung diêu tâu
viết: "Phàm vi tướng giả, trí quá
vu nhân, tắc năng chế nhân.
Tôn tử vân: tri bỉ tri kỷ, bách
chiến bách thắng. Thần lượng
tào chán tuy cùu dụng binh, phi
Gia Cát Lượng đối thủ. Thần dĩ
tòan gia lưỡng tiện, bảo cử
nhất nhân, khả thối thực binh.
Vị tri thánh ý chuẩn phủ?" Duệ
viết: "Khanh nãi đại lão nguyên

Ngụy chủ Tào Tuấn xem biểu cả
kinh, vội hỏi quần thần xem có kế
gì dẹp được giặc không. Hoa
Hâm tâu rằng: - Bộ hạ nên ngự
giá thân chinh, hội cả chư hầu lại,
thì ai nấy mới chịu ra sức, mới có
thể phá được giặc. Nếu không,
Trường An lỡ xảy ra điều gì thì
Quan Trung cũng nguy mất. Thái
phó Chung Do tâu rằng: - Phép
làm tướng, có khôn ngoan hơn
người thì mới chế nổi người. Tôn
tử đã nói: "Biết người biết mình,
đánh đâu được đấy". Tôi thiết
nghĩ Tào Chân tuy lâm trận đã
nhiều, nhưng không phải địch thủ
của Gia Cát Lượng. Tôi xin đem
cả nhà tôi để bầu cử một người
có thể phá được quân Thục,
chưa biết ý bộ hạ có ứng không?
Tuấn nói: - Người là đại lão
nguyên thần nhà nước, thấy có
hiền sĩ nào có tài đuổi được quân
Thục, hãy mau mau triệu lại để
cùng trẫm chia lo chử! Chung Do

chén , yǒu hé xián shì , kě tuì shǔ bing , zǎo zhao lái yǔ zhèn fēn yōu . " zhong yáo zòu yue : " xiàng zhě , zhu gé liàng yù xīng shī fàn jìng , dàn jù cǐ rén , gù sǎn liú yán , shǐ bì xià yí ér qù zhì , fāng gǎn cháng qū dà jìn . jin ruò fù yòng zhì , zé liàng zì tuì yǐ . " ruì wèn hé rén . yáo yue : " piào qí dà jiāng jun si mǎ yǐ yě . " ruì tàn yue : " cǐ shì zhèn yì huǐ zhì . jin zhòng dá xiān zài hé dì ? " yáo yue : " jìn wén zhòng dá zài wǎn chéng xián zhù . " ruì jí jiàng zhào , qiǎn shī chí jié , fù sì mǎ yì guan zhí , jia wèi píng xi dou du , jiù qǐ nán yáng zhu lù jun mǎ , qián fù Cháng ān . ruì yù jià qín zheng , lìng sì mǎ yì kè rì dào bǐ jù huì . shǐ mìng xìng yè wàng wǎn chéng qù liǎo .

举一人，可退蜀兵。未知圣意准否？”睿曰：“卿乃大老元臣，有何贤士，可退蜀兵，早召来与朕分忧。”钟繇奏曰：“向者，诸葛亮欲兴师犯境，但惧此人，故散流言，使陛下疑而去之，方敢长驱大进。今若复用之，则亮自退矣。”睿问何人。繇曰：“骠骑大将军司马懿也。”睿叹曰：“此事朕亦悔之。今仲达现在何地？”繇曰：“近闻仲达在宛城闲住。”睿即降诏，遣使持节，复司马懿官职，加为平西都督，就起南阳诸路军马，前赴长安。睿御驾亲征，令司马懿克日到彼聚会。使命星夜望宛城去了。

8 què shuo kǒng míng zì chu shi yí lái , léi huò quán shèng , xìn zhong shèn xǐ ; zhèng zài qí shan zhài zhong , huì jù yì shì , hu bào ? shǒu yǒng an gong lǐ yán lìng zǐ lǐ feng lái jiàn . kǒng míng zhī dào dong wú fàn jìng , xin

却说孔明自出师以来，累获全胜，心中甚喜；正在祁山寨中，会聚议事，忽报镇守永安宫李严令子李丰来见。孔明只道东吴犯境，心甚惊

thần, hữu hà hiền sĩ, khả thối thực binh, tảo triệu lai dữ trẫm phân ưu." Chung diêu tấu viết: "Hướng giả, Gia Cát lượng dực hưng sư phạm cảnh, dấn cù thủ nhân, cố tán lưu ngôn, sử bệ hạ nghi nhi khứ chi, phương cảm trường khu đại tiến. Kim nhược phục dụng chi, tắc lương tự thối hĩ." Duệ vấn hà nhân. Diêu viết: "Phiếu kỵ đại tướng quân Tư Mã ý dã." Duệ thán viết: "Thủ sự trẫm diệc hồi chi. Kim trọng đạt hiện tại hà dia?" Diêu viết: "Cận văn trọng đạt tại uyễn thành nhàn trụ." Duệ túc hàng chiếu, khiển sử tri tiết, phục Tư Mã ý quan chức, gia vi bình tây đô đốc, tựu khởi nam dương chư lô quân mã, tiền phó trường an. Duệ ngự giá thân chinh, lệnh Tư Mã ý khắc nhật đáo bỉ tụ hội. Sử mệnh tinh dạ vọng uyễn thành khứ liễu.

tâu rằng: - Trước kia Gia Cát Lượng muốn cắt quân xâm phạm nước ta, nhưng sợ có người ấy, nên phao tin đồn nhằm để bệ hạ sinh nghi, mà bỏ người ấy đi, nên hắn mới dám tung hoành vào nước ta như thế. Nay nếu bệ hạ lại dùng người ấy, thì Gia Cát Lượng tự nhiên phải rút. Tuấn hỏi ai, Do tâu rằng: - Quan phiêu kỵ đại tướng quân Tư Mã Ý. Tuấn than rằng: - Việc ấy trẫm đã hối, nay Trọng Đạt ở đâu? Do tâu: - Gần đây, nghe Trọng Đạt ngồi nhàn ở Uyễn Thành. Tuấn lập tức giáng chiếu, sai sứ cầm cờ tiết ra Uyễn Thành, Phục lại quan chức cho Tư Mã Ý, lại gia thêm làm bình tây đô đốc, sai khởi hết quân mã các đạo ở Nam Dương kéo về Trường An.

Khước thuyết không minh tự xuất sư dĩ lai, luy hoạch toàn thắng, tâm trung thậm hỉ; chánh tại kì sơn trại trung, hội tụ nghị sự, hốt báo trấn thủ vĩnh an cung lý nghiêm lệnh tử lý phong lai kiến. Không minh chỉ đạo đông ngô phạm cảnh, tâm thậm

Lại nói Khổng Minh từ khi ra quân đến giờ, thắng trận liên tiếp trong lòng khoan khoái. Đang ở trong trại Kỳ Sơn, bàn mưu với các tướng, chợt có quan trấn thủ cung Vĩnh An là Lý Nghiêm sai con là Lý Phong lại ra mắt, Khổng Minh nghĩ là Đông Ngô đến xâm

shèn jīng yí , huàn rù zhàng zhong wèn zhì . feng yue : " tè lái bào xǐ . " kǒng míng yue : " yǒu hé xǐ ? " feng yue : " xí rì mèng dá jiàng wèi , nǎi bù de yǐ yě . bǐ shí cáo bù ài qí cái , shí yǐ jùn mǎ jin chū cì zhì , céng tòng niǎn chu rù , feng wèi sǎn qí cháng shì , lǐng xìn chéng tài shǒu , ? shǒu shàng yong , jin chéng děng chǔ , wěi yǐ xi nán zhì rèn . zì bù sǐ hòu , cáo rùi jí wèi , cháo zhong duo rén jí dù , mèng dá rì yè bù an , cháng wèi zhu jiang yue :? wǒ běn shǔ jiang , shì bi yú cǐ .? jin léi cha xin fù rén , chí shu lái jiàn jia fù , jiào zǎo wǎn dài bǐng chéng xiang : qián zhě wǔ lù xià chuan zhi shí , céng yǒu cǐ yì ; jin zài xin chéng , ting zhi chéng xiang fá wèi , yù qī jin chéng , xin chéng , shàng yong san chǔ jun mǎ , jiù bǐ jǔ shì , jìng qǔ luò yáng : chéng xiang qū Cháng ān , liǎng jīng dà dìng yǐ . jin mǎ yǐn lái rén bìng lěi cì shu xìn chéng shàng . " kǒng míng dà xǐ , hòu shǎng lǐ feng děng .

9 hu xì zuò rén bào shuo : " wèi zhǔ cáo ruì , yi miàn jià

疑，唤入帐中问之。丰曰：“特来报喜。”孔明曰：“有何喜？”丰曰：“昔日孟达降魏，乃不得已也。彼时曹不爱其才，时以骏马金珠赐之，曾同辇出入，封为散骑常侍，领新城太守，镇守上庸、金城等处，委以西南之任。自不死后，曹睿即位，朝中多人嫉妒，孟达日夜不安，常谓诸将曰：‘我本蜀将，势逼于此。’今累差心腹人，持书来见家父，教早晚稟丞相：前者五路下川之时，曾有此意；现在新城，听知丞相伐魏，欲起金城、新城、上庸三处军马，就彼举事，径取洛阳：丞相取长安，两京大定矣。今某引人并累次书信呈上。”孔明大喜，厚赏李丰等。

忽细作人报说：“魏主

kinh nghi, hoán nhập trướng trung vấn chi. Phong viết: "Đặc lai báo hỉ." Khổng minh viết: "Hữu hà hỉ?" Phong viết: "Tích nhật mạnh đạt hàng ngụy, nãi bắt đắc dĩ dã. Bỉ thời tào bắt ái kì tài, thời dĩ tuấn mã kim châu tú chi, tảng đồng liền xuất nhập, phong vi tán ky thường thị, lĩnh tân thành thái thủ, trấn thủ thường dong, kim thành đẳng xứ, ủy dĩ tây nam chí nhâm. Tự bắt tử hậu, tào duệ túc vị, triều trung đa nhân tật đố, mạnh đạt nhật dạ bắt an, thường vị chư tướng viết: 'Ngã Bổn Thực Tương, Thê Bức Vu Thủ.' kim luy sai tâm phúc nhân, trì thư lai kiến gia phụ, giáo tảo vân đại bẩm thừa tướng: tiền giả ngũ lộ hạ xuyên chi thời, tảng hữu thử ý; kim tại tân thành, thính tri thừa tướng phật ngụy, dục khởi kim thành, tân thành, thường dong tam xứ quân mã, tựu bỉ cử sự, kính thủ lạc dương: thừa tướng thủ trường an, lưỡng kinh đại định hỉ. Kim mỗ dẫn lai nhân tịnh luy thử thư tín trình thường." khổng minh đại hỉ, hậu thường lý phong đẳng.

Hốt tế tác nhân báo thuyết:
"Ngụy chủ tào duệ, nhất diện

phạm gì chăng, đã hơi sợ, cho đòi vào trướng hỏi chuyện. Phong thưa rằng: - Tôi lại báo tin mừng đây thôi. Khổng Minh nói: - Có việc gì mà mừng? Phong thưa: - Xưa kia Mạnh Đạt hàng Ngụy, là vì bắt đắc dĩ. Khi ấy Tào Phi yêu tài Mạnh Đạt, thường cho ngựa quý và vàng bạc, châu báu, lại cho cùng ngồi kiệu ra vào, phong làm xạ kỹ thường thị, lĩnh chức thái thú ở Tân Thành, trấn thủ các miền Thượng Dung, Kim Thành, giao cho trách nhiệm mặt đông nam. Đến khi Tào Phi chết, Tào Tuần lên ngôi, trong triều lầm người ghen ghét Mạnh Đạt. Đạt trong dạ áy náy không yên, thường nói với các tướng rằng: "Ta vốn là tướng Thực, vì bức bách mà phải đến đây". Nhiều khi sai người tâm phúc cầm thư lại ra mắt cha tôi, nhờ bẩm giúp với thừa tướng. Trước khi Tào Phi sai năm đạo quân vào Xuyên, Đạt đã có ý hàng rồi. Nay ở Tân Thành, biết tin thừa tướng đánh Ngụy, hắn muốn khởi quân ba xứ Kim Thành, Tân Thành, Thượng Dung, đến tắt lấy Lạc Dương, mà thừa tướng thì lấy Trường An, như thế hai kinh định được cả. Nay tôi xin dẫn người nhà và thư của Mạnh Đạt mấy lần đưa cho cha tôi, để thừa tướng xem. Khổng Minh mừng lắm, hậu thường cho Lý Phong.

Sực lại có mật thám về báo rằng:
Ngụy chủ Tào Tuấn một mặt xa

xìng Cháng ān ; yi miàn zhào si mǎ yì fù zhí , jia wèi píng xi dou du , qǐ běn chǔ zhì bing , yú Cháng ān jù huì . " kǒng míng dà jīng . cān jūn mǎ sù yue : " liàng cáo ruì hé zú dào ! ruò lái Cháng ān , kě jiù ér qín zhì . chéng xiāng hé gù jīng yà ? " kǒng míng yue : " wú qǐ jù cáo ruì ye ? suǒ huàn zhě wéi sī mǎ yì yí rén ér yǐ . jin mèng dà yù jù dà shì , ruò yù sī mǎ yì , shì bì bài yǐ . dà fei sī mǎ yì duì shǒu , bì bēi suǒ qín . mèng dá ruò sī , Zhōng yuán bù yì de yě . " mǎ sù yue : " hé bù jí xiù shu , lìng mèng dá tí fáng kǒng míng cóng zhì , jí xiù shu lìng lái rén xìng yè huí bào mèng dá . què shuo mèng dá zài xin chéng , zhuan wàng xin fù rén huí bào . yi rì , xin fù rén dào lái , jiang kǒng míng huí shu chéng shàng . mèng dá chai feng shì zhì . shu luè yue : " jìn de shu , zú zhì gong zhong yì zhì xin , bù wàng gù jiù , wú shèn xǐ wèi . ruò chéng dà shì , zé gong hán cháo zhōng xīng dì yì gong chén yě . rán jí yí jǐn mì , bù kě qīng yì tuo rén . shèn zhì ! jiè zhì ! jìn wén cáo ruì fù zhào si mǎ yì qǐ wǎn , luò zhì bing , ruò wén gong jù shì , bì xian zhì yǐ . xu wàn quán tí bēi , wù shì wèi děng xián yě . " mèng dá lǎn bì ,

曹睿，一面驾幸长安；一面诏司马懿复职，加为平西都督，起本处之兵，于长安聚会。”孔明大惊。参军马谡曰：“量曹睿何足道！若来长安，可就而擒之。丞相何故惊讶？”孔明曰：“吾岂惧曹睿耶？所患者惟司马懿一人而已。今孟达欲举大事，若遇司马懿，事必败矣。达非司马懿对手，必被所擒。孟达若死，中原不易得也。”马谡曰：“何不急修书，令孟达提防？”孔明从之，即修书令来人星夜回报孟达。却说孟达在新城，专望心腹人回报。一日，心腹人到来，将孔明回书呈上。孟达拆封视之。书略曰：“近得书，足知公忠义之心，不忘故旧，吾甚喜慰。若成大事，则公汉朝中兴第一功臣也。然极宜谨密，不可轻易托人。慎之！戒之！近闻曹睿复诏司马懿起宛、洛之兵

giá hạnh trường an; nhất diện chiêu Tư Mã Ý phục chức, gia vi bình tây đô đốc, khởi bốn xứ chi binh, vu trường an tụ hội." Khổng minh đại kinh. Tham quân mã tắc viết: "Lượng tào duệ hà túc đạo! Nhược lai trường an, khả tựu nhi cầm chi. Thừa tướng hà cố kinh nhẹ?" Khổng minh viết: "Ngô khởi cụ tào duệ da? Sở hoạn giả duy Tư Mã Ý nhất nhân nhi dĩ. Kim mạnh đạt dục cử đại sự, nhược ngộ Tư Mã Ý, sự tất bại hĩ. Đạt phi Tư Mã Ý đối thủ, tất bị sở cầm. Mạnh đạt nhược tử, trung nguyên bất địch đắc dã." Mã tắc viết: "Hà bắt cấp tu thư, lệnh mạnh đạt đề phòng?" khổng minh tòng chí, tức tu thư lệnh lai nhân tình dạ hồi báo mạnh đạt. Khuốc thuyết mạnh đạt tại tân thành, chuyên vọng tâm phúc nhân hồi báo. Nhất nhật, tâm phúc nhân đáo lai, tướng khổng minh hồi thư trình thượng. Mạnh đạt sách phong thị chí. Thư lược viết: "Cận đắc thư, tức tri công trung nghĩa chí tâm, bắt vong cổ cựu, ngô thậm hỉ úy. Nhược thành đại sự, tắc công hán triều trung hưng đệ nhất công thần dã. Nhiên cực nghi cẩn mật, bắt khả khinh dị thác nhân. Thận chí! Giới chí! Cận văn tào duệ phục chiêu Tư Mã Ý khởi uyễn, lạc chi binh, nhược văn công cử sự, tất tiên chí hĩ. Tu vạn toàn đề bị, vật thi vi đẳng nhàn dã." Mạnh đạt lâm

giá ra Trường An, một mặt phục chức cho Tư Mã Ý, sai làm binh tây đô đốc, khởi quân bốn xứ đến hội ở Trường An. Khổng Minh nghe báo giật mình. Mã Tốc hỏi rằng: - Tào Tuấn có làm trò gì được? Nếu hắn ra Trường An, ta đến đó mà bắt lấy, sao thura tướng lại thất kinh làm vậy? Khổng Minh nói: - Ta có lo gì Tào Tuấn đâu, chỉ lo về một mình Tư Mã Ý đây. Nay Mạnh Đạt muốn làm việc lớn, nếu gặp phải Tư Mã Ý, tất bị Ý bắt được. Mạnh Đạt mà chết, Trung Nguyên cũng khó lòng đồ xong! Mã Tốc nói: - Có phải thế, thura tướng viết thư dặn Mạnh Đạt đề phòng trước đi. Khổng Minh nghe theo, cho người nhà Mạnh Đạt trả về gấp báo tin đó. Mạnh Đạt ở Tân Thành, mong mỏi tin tức. Một hôm người tâm phúc cầm thư của Khổng Minh về trình. Mạnh Đạt mở ra xem, trong thư nói: "Vừa rồi, tiếp được thư ông, biết rõ lòng ông trung nghĩa, không quên chủ cũ, tôi lấy làm mừng rõ lắm. Nếu bằng nén được việc to, thì ông sẽ là bậc công thần trung hưng thứ nhất triều nhà Hán. Nhưng phải cẩn thận lắm mới được, chớ nên coi thường mà ủi thác cho người. Tôi nghe Tào Tuấn phục chức Tư Mã Ý, sai khởi quân Uyễn, Lạc. Nếu Ý biết ông khởi sự, tất đến đánh ông trước. Ông nên hết sức giữ gìn, chớ coi làm thường". Mạnh Đạt xem xong cười, rằng: - Người ta

xiao yue : " rén yán kǒng míng xin duo , jin guan cǐ shì kě zhī yǐ . " nǎi jù huí shu , lìng xin fù rén lái dá kǒng míng . kǒng míng huàn rù zhàng zhong . qí rén chéng shàng huí shu . kǒng míng chai feng shì zhī . shu yue : " shì chéng jun jiào , an gǎn shǎo dài . qiè wèi sī mǎ yì zhì shì , bù bì jù yě : wǎn chéng lí luò yáng yue ba bǎi lǐ , zhì xin chéng yí qian èr bǎi lǐ . ruò sì mǎ yì wén dǎ jǔ shì , xu biǎo zòu wèi zhǔ . wǎng fù yì yuè xiān shì , dá chéng chí yǐ gù , zhu jiang yǔ san jun jie zài shen xiǎn zhì dì . si mǎ yì jí lái , dá hé jù zai ? chéng xiāng kuan huái , wéi ting jié bào ! "

- 10 kǒng míng kàn bì , zhí shu yú dì ér dùn zú yue : " mèng dá bì sǐ yú sī mǎ yì zhī shǒu yǐ ! " mǎ sù wèn yue : " chéng xiāng hé wèi yě ? " kǒng míng yue : " bīng fǎ yún , gōng qí bù bèi , chu qí bù yì . qǐ róng liào zài yí yuè zhī qí ? cáo rùi jì wěi rèn sī mǎ yì , féng kòu jí chū , hé dài zòu wén ? ruò zhī mèng dá fǎn , bù xu shí rì , bīng bì dào yǐ ,

，若闻公举事，必先至矣。须万全提备，勿视为等闲也。”孟达览毕，笑曰：“人言孔明心多，今观此事可知矣。”乃具回书，令心腹人来答孔明。孔明唤入帐中。其人呈上回书。孔明拆封视之。书曰：“适承钧教，安敢少怠。窃谓司马懿之事，不必惧也：宛城离洛阳约八百里，至新城一千二百里。若司马懿闻达举事，须表奏魏主。往复一月间事，达城池已固，诸将与三军皆在深险之地。司马懿即来，达何惧哉？丞相宽怀，惟听捷报！”

孔明看毕，掷书于地而顿足曰：“孟达必死于司马懿之手矣！”马谡问曰：“丞相何谓也？”孔明曰：“兵法云，攻其不备，出其不意。岂容料在一月之期？曹睿既委任司马懿，逢寇即除，何待奏闻？若知

tắt, tiêu viết: "Nhân ngôn khỗng minh tâm đa, kim quan thử sự khᾶ tri hĩ." Nǎi cù hồi thư, lệnh tâm phúc nhân lai đáp khỗng minh. Khỗng minh hoán nhập trưởng trung. Kì nhân trình thượng hồi thư. Khỗng minh sách phong thị chi. Thư viết: "Thích thừa quân giáo, an cảm thiểu đãi. Thiết vị Tư Mã ý chi sự, bắt tất cù dã: uyễn thành lì lạc dương ước bát bách lì, chí tân thành nhất thiên nhị bách lì. Nhược Tư Mã ý văn đạt cử sự, tu biểu tấu ngụy chủ. Vâng phục nhât nguyệt gian sự, đạt thành trì dĩ cổ, chư tướng dữ tam quân giai tại thâm hiềm chí địa. Tư Mã ý túc lai, đạt hà cự tai? Thừa tướng khoan hoài, duy thính tiệp báo!"

nói Khổng Minh cả nghĩ, cứ xem việc này thì đủ biết. Bèn viết một bức phục thư, lại sai người tâm phúc đem đến trình Khổng Minh. Khổng Minh mở ra xem. Thư rằng: "Đội ơn ngài dạy bảo, đâu dám trễ nải. Nhưng thiết nghĩ việc Tư Mã Ý không cần phải lo. Tại sao vậy? Bởi vì Uyển Thành cách Lạc Thành ngót tám trăm dặm, đến Tân Thành thì cách xa một nghìn hai trăm dặm, nếu Tư Mã Ý biết được Đạt cử sự, tất còn phải dâng biểu về Tào Tuân, nguyên đi lại cũng mất một tháng trời mới xong. Như thế thành trì của Đạt đã bền, quân tướng lại ở cả nơi hiểm địa rồi, cho dù Tư Mã Ý có lại, Đạt há sợ gì? Xin thừa tướng khoan tâm, chờ nghe tin mừng".

Khổng minh khán tắt, trích thư vu địa nhi đón túc viết: "Mạnh đạt tất tử vu Tư Mã ý chi thủ hĩ!" Mã tắc vẫn viết: "Thừa tướng hả vị dã?" Khổng minh viết: "Binh pháp vân, công kì bất bị, xuất kì bất ý. Khởi dung liêu tại nhất nguyệt chi kì? Tào duệ kí ủy nhâm Tư Mã ý, phùng khẩu túc trừ, hả dãi tấu văn? Nhược tri mạnh đạt phản, bất tu thập nhật, binh tất đáo hĩ, an

Khổng Minh xem xong, quẳng thư xuống đất than rằng: - Mạnh Đạt tắt chết về tay Tư Mã Ý mất! Mã Tốc hỏi có làm sao, Khổng Minh nói: - Đánh chỗ không phòng bị, ra lúc bất tình cờ, đợi gì đi lại trong một tháng? Tào Tuân đã phó thác cho Tư Mã Ý gấp giặc thì đánh, không cần phải đợi lâu trên. Nếu hắn biết Mạnh Đạt làm phản, thì chỉ trong mười ngày là hắn đến nơi, Mạnh Đạt trở tay

an néng cuò shǒu ye ? " zhòng jiang jie fú . kǒng míng jí lìng lái rén huí bào yue : " ruò wèi jǔ shì , qie mò jiào tòng shì zhě zhī zhī ; zhí zé bì bài . " qí rén bài cí , guī xin chéng qù liǎo .

11 què shuo si mǎ yì zài wǎn chéng xián zhù , wén zhī wèi bing léi bài yú shǔ , nǎi yāng tian cháng tàn . yì cháng zì sī mǎ shi , zì zì yuán ; cì zì sī mǎ zhào , zì zì cháng : èr rén sù yǒu dà zhì , tōng xiǎo bing shu . dang rì shì lì yú cè , jiàn yì cháng tàn , nǎi wèn yue : " fù qin hé wèi cháng tàn ? " yì yue : " rǔ bèi qǐ zhī dà shì ye ? " si mǎ shi yue : " mò fei tàn wèi zhǔ bù yòng hu ? " si mǎ zhào xiào yue : " zǎo wǎn bì lái xuan zhao fù qin yě . " yán wèi yǐ , hu bào tian shǐ chí jié zhì . yì ting zhào bì , suì diào wǎn chéng zhu lù jun mǎ . hu yòu bào jin chéng tài shǒu shen yí jia rén , yǒu jī mì shì qiú jiàn . yì huàn rù mì shì wèn zhì , qí rén xì shuo mèng dá yù fǎn zhì shi . gèng yǒu mèng dá xin fù rén lǐ fǔ bìng dá wài sheng dèng xián , suí zhuàng chu shǒu . si mǎ yì ting bì , yǐ shǒu jia é yue : " cǐ nǎi huáng shàng qí tian

孟达反，不须十日，兵必到矣，安能措手耶？”众将皆服。孔明急令人回报曰：“若未举事，切莫教同事者知之；知则必败。”其人拜辞，归新城去了。

năng thô thủ da?" Chúng tướng
giai phục. Không minh cấp lệnh
lai nhân hồi báo viết: "Nhược vị
cử sự, thiết mạc giáo đồng sự
giả tri chi; tri tắc tất bại." Kì
nhân bái từ, quy tân thành khú
liễu.

làm sao cho kịp nữa? Chúng ai
cũng phục Không Minh. Không
Minh lại dặn người ấy về nói với
Mạnh Đạt rằng nếu chưa khởi sự,
thì chớ có để cho người cùng làm
việc với mình được biết. Nếu họ
biết, việc tắt lộ mất. Người ấy lạy
từ trở về Tân Thành.

Khước thuyết Tư Mã ý tại uyển
thành nhàn trụ, văn tri ngụy
binh luy bại vu thực, nǎi
nguồng thiêng trường thán. Ý
trường tử Tư Mã sư, tự tử
nguyên; thứ tử Tư Mã chiêu, tự
tử thượng: nhị nhân tố hữu đại
chí, thông hiểu binh thư.
Đương nhặt thị lập vu trắc, kiến
ý trường thán, nǎi vấn viết:
"Phụ thân hà vi trường thán?" Ý
viết: "Nhữ bối khởi tri đại sự
da?" Tư Mã sư viết: "Mạc phi
thán ngụy chủ bất dụng hò?"
Tư Mã chiêu tiểu viết: "Tảo vân
tát lai tuyễn triệu phu thân dã."
Ngôn vị dĩ, hốt báo thiên sứ trì
tiết chí. Ý thính chiêu tắt, toại
điều uyển thành chư lộ quân
mã. Hốt hựu báo kim thành thái
thủ thân nghi gia nhân, hữu cơ
mật sự cầu kiến. Ý hoán nhập
mật thất vấn chi, kì nhân té
thuyết mạnh đạt dục phản chí
sự. Canh hữu mạnh đạt tâm
phúc nhân lý phụ tịnh đạt ngoại
sanh đặng hiền, tùy trạng xuất
thủ. Tư Mã ý thính tắt, dĩ thủ
gia ngạch viết: "Thủ nǎi hoàng

Nói về Tư Mã Ý, từ khi phải triệt
về, ngồi nhàn ở Uyển Thành.
Nghe tin quân Ngụy thua luôn với
Thực, ngẩng mặt lên trời thở dài.
Con cả là Tư Mã Sư, tự là Tử
Nguyên, con thứ là Tư Mã Chiêu,
tự là Tử Thượng, hai người vốn
có chí to, mà cũng thông hiểu
binh thư cả. Khi ấy đứng hầu
cạnh Tư Mã Ý, thấy cha thở dài,
mới hỏi rằng: - Thưa cha, có gì
mà cha thở dài làm vậy? Ý nói: -
Chúng con biết đâu được việc lớn
mà hỏi? Sư nói: - Phụ thân có lẽ
buồn về việc Ngụy vương không
dùng chàng? Tư Mã Chiêu cười,
nói: - Nay mai thế nào tất cũng
phải mời đến phụ thân ra. xong tờ
chiêu, liền cho dẫn hết các đạo
quân mã Uyển Thành. Trong khi
ấy, chợt lại có người nhà quan
thái thú Kim Thành là Thân Nghi
đến báo có việc cơ mật. Người ấy
thuật hết đầu đuôi việc Mạnh Đạt
muốn làm phản, và có người tâm
phúc của Đạt là Lý Phụ, cháu
ngoại Đăng Hiền, xin đến thú tội
trước. Tư Mã Ý nghe xong, giơ
tay lên trán, mừng nói: - Đó là

zhì hóng fú yě ! zhu gé liàng
bing zài qí shan , sha de nèi
wài rén jie dǎn luò ; jin tian zi
bù de yǐ ér xìng Cháng ān ,
ruò dàn xì bù yòng wú shí ,
mèng dá yǐ jǔ , liǎng jīng xiū
yǐ ! cǐ zéi bì tōng móu zhu gé
liàng . wú xian qín zhī , zhu
gé liàng dìng rán xin hán , zì
tuì bing yě . " cháng zi si mǎ
shí yue : " fù qín kě jí xiě biǎo
shen zòu tian zi . " yì yue : "
ruò děng shèng zhī , wǎng fù
yi yuè zhì xiān , shì wú jí yǐ .
" jí chuán lìng jiào rén mǎ qǐ
chéng , yì rì yào xíng èr rì zhī
lù , rú chí lì zhǎn ; yì miàn
lìng cān jūn liáng jí ? xí xing
yè qù xin chéng , jiào mèng
dá děng zhǔn bēi zheng jìn ,
shǐ qí bù yí . liáng jí xian xíng
, yì suí hòu fa bing . xíng le
èr rì , shan bo xià zhuǎn chu
yi jun , nǎi shì yòu jiāng jun
xú ? . ? xià mǎ jiàn yì , shuo
: " tian zi jià dào Cháng ān ,
qín jù shǔ bing , jin dou du
hé wǎng ? " yì dí yán yue : "
jin mèng dá zào fān , wú qù
qín zhī èr . " ? yue : " mǒu
yuàn wèi xian feng . " yì dà
xǐ , gé bing yi chǔ . xú ? wèi
qián bù , yì zài zhōng jūn , èr
zì ya hòu . yòu xíng le èr rì ,
qián jun shào mǎ zhuō zhù
mèng dá xin fù rén , sou chu
kǒng míng huí shu , lái jiàn sì
mǎ yì . yì yue : " wú bù sha
rǔ , rǔ cóng tóu xì shuo . " qí
réni zhī de jiang kǒng míng ,

毕，以手加额曰：“此乃皇上齐天之洪福也！
诸葛亮兵在祁山，杀得内外人皆胆落；今天子不得已而幸长安，若旦夕不用吾时，孟达一举，两京休矣！此贼必通谋诸葛亮。吾先擒之，退兵也。”长子司马师曰：“父亲可急写表申奏天子。”懿曰：“若等圣旨，往复一月之间，事无及矣。”即传令教人马起程，一日要行二日之路，如迟立斩；一面令参军梁畿赍檄星夜去新城，教孟达等准备征进，使其不疑。梁畿先行，懿随后发兵。行了二日，山坡下转出一军，乃是右将军徐晃。晃下马见懿，说：“天子驾到长安，亲拒蜀兵，今都督何往？”懿低言曰：“今孟达造反，吾去擒之耳。”晃曰：“某愿为先锋。”懿大喜，合兵一处。徐晃为前部，懿在中军，二子

thượng tè thiên chi hồng phúc
dã! Gia Cát lượng binh tại kì
sơn, sát đắc nội ngoại nhân giai
đảm lạc; kim thiên tử bắt đắc dĩ
nhị hạnh trường an, nhược đán
tích bắt dụng ngô thời, mạnh
đạt nhất cử, lưỡng kinh hưu hĩ!
Thủ tặc tắt thông mưu Gia Cát
lương. Ngô tiên cầm chi, Gia
Cát lượng định nhiên tâm hàn,
tự thối binh dã." Trưởng tử Tư
Mã sư viết: "Phụ thân khả cấp
tả biểu thân tâu thiên tử." Ý
viết: "Nhược đẳng thánh chỉ,
vãng phục nhất nguyệt chi gian,
sự vô cập hĩ." Tức truyền lệnh
giáo nhân mã khởi trình, nhất
nhật yêu hành nhị nhật chi lộ,
như trì lập trám; nhất diện lệnh
tham quân lương kì tê hịch tinh
dạ khú tân thành, giáo mạnh
đạt đẳng chuẩn bị chính tiến,
sử kì bất nghi. Lương kì tiên
hành, ý tùy hậu phát binh. Hành
liễu nhị nhật, sơn pha hạ
chuyển xuất nhất quân, nãi thị
hữu tướng quân từ hoảng.
Hoảng hạ mã kiến ý, thuyết:
"Thiên tử giá đáo trường an,
thân cự thực binh, kim đô đốc
hà vãng?" Ý đê ngôn viết: "Kim
mạnh đạt tạo phản, ngô khú
cầm chi nhĩ." Hoảng viết: "Mỗ
nguyệt vi tiên phong." Ý đại hỉ,
hợp binh nhất xử. Từ hoảng vi
tiền bộ, ý tại trung quân, nhí từ
áp hậu. Hựu hành liễu nhị nhật,
tiền quân tiếu mã tróc trụ mạnh
đạt tâm phúc nhân, sưu xuất
khổng minh hồi thư, lai kiến Tư

hồng phúc của chúa thượng to
t่าย trời! Gia Cát Lượng đóng
quân ở Kỳ Sơn, đánh được quân
ta, ai nấy mắt vía cả. Thiên tử bắt
đắc dĩ phải ra Trường An. Nếu
không dùng ta sớm, mà để cho
Mạnh Đạt nổi lên nữa, thì hai kinh
này tan mất cả. Thắng giặc này
tắt thông mưu với Gia Cát Lượng
ta phải trừ trước đi. Gia Cát
Lượng tắt nhiên ngã lòng mà rút
quân về. Tư Mã Sư nói: - Phụ
thân nên kíp tả biểu tâu với thiên
tử đi. Ý nói: - Nếu đợi thánh chỉ,
đi lại một tháng, thì lỡ mất việc.
Lập tức truyền lệnh quân mã lên
đường, phải đi thật gấp, đúng hai
ngày chỉ đi một ngày đến nơi, nếu
ai chậm thì chém. Một mặt sai
tham quan quân Lương Kỳ mang
hịch đi luôn đến Tân Thành, sai
Mạnh Đạt phải dự bị sẵn để đi
đánh giặc, khiến cho hắn khỏi
nghi. Lương Kỳ đi trước, Tư Mã Ý
cắt quân theo sau. Đi được hai
hôm, bỗng gặp Từ Hoảng dẫn
một toán quân ngang qua dưới
núi. Hoảng xuống ngựa ra mắt
Tư Mã Ý và hỏi rằng: - Đô đốc đi
có việc gì vậy? Ý nói: - Mạnh Đạt
làm phản, ta cầm quân ra bắt
đây! Từ Hoảng xin làm tiên
phong. Ý mừng lắm, cho Từ
Hoảng đi trước. Ý đi trung quân,
hai con áp hậu. Đi được hai hôm
nữa, bắt được người tâm phúc
của Mạnh Đạt. Ý sai khám, thấy
tờ thư trả lời của Khổng Minh. Ý
bảo rằng: - Tao không giết mày
đâu, chuyện đầu đuôi thế nào,

mèng dá wǎng fù zhi shì , yi
yì gào shuo . yì kàn liǎo kǒng
míng huí shu , dà jīng yue : "
shì xiān néng zhě suǒ jiàn jie
tòng . wú jí xian bēi kǒng
míng shí pò . xìng de tian zi
yǒu fú , huò cǐ xiao xí : mèng
dá jin wú néng wèi yǐ . " suì
xíng yè cui jun qián xíng .

押后。又行了二日，前军哨马捉住孟达心腹人，搜出孔明回书，来见司马懿。懿曰：“吾不杀汝，汝从头细说。”其人只得将孔明、孟达往复之事，一一告说。懿看了孔明回书，大惊曰：“世间能者所见皆同。吾机先被孔明识破。幸得天子有福，获此消息：孟达今无能为矣。”遂星夜催军前行。

12 què shuo mèng dá zài xīn
chéng , yue xià jīn chéng tài
shǒu shen yí , shàng yong
tài shǒu shen dan , kè rì jǔ
shì . dan yí èr rén yáng xǔ
zhi , měi rì diào liàn jun mǎ ,
zhì dài wèi bing dào , biàn
wèi nèi yìng ; què bào mèng
dá yán : jun qì liáng cǎo , ju
wèi wán bèi , bù gǎn yue qí
qǐ shì . dá xìn zhì bù yí . hu
bào cān jūn liáng jí lái dào ,
mèng dá yíng rù chéng
zhōng . jí chuán sī mǎ yì
jiāng jīn rì : " sī mǎ dou du jīn
fēng tian zì zhào , qǐ zhu lù
jun yǐ tuì shǔ bing . tài shǒu
kě jí běn bù jun mǎ ting hòu
diào qiǎn . " dá wèn yue : "
dou du hé rì qǐ chéng ? " jí
yue : " cǐ shí yue lí wǎn

Mã ý. Ý viết: "Ngô bất sát nhữ, nhữ tòng đầu tể thuyết." Kì nhân chỉ đắc tương khổng minh, mạnh đạt vãng phục chi sự, nhất nhất cáo thuyết. Ý khán liễu khổng minh hồi thư, đại kinh viết: "Thế gian năng giả sở kiến giai đồng. Ngô cơ tiên bị khổng minh thức phá. Hạnh đắc thiên tử hữu phúc, hoạch thử tiêu túc: mạnh đạt kim vô năng vi hĩ." toại tinh dạ thôi quân tiền hành.

mày phải nói cho tao nghe. Người ấy mới đem việc Không Minh, Mạnh Đạt thư đi thư lại thế nào, nói hết một lượt cho Ý nghe. Ý mở thư ra xem, giật mình nói: - Người giỏi trong đời, kiến thức giống nhau thực! Việc cơ mật của ta, Gia Cát Lượng đã biết rồi. May mà thiên tử to hồng phúc, bắt được tin này, thì Mạnh Đạt không làm trò gì được nữa! Liền giục già quân sĩ bất kỳ đêm ngày, kéo đi cho mau.

却说孟达在新城，约下金城太守申仪、上庸太守申耽，克日举事。耽仪二人佯许之，每日调练军马，只待魏兵到，便为内应；却报孟达言：军器粮草，俱未完备，不敢约期起事。达信之不疑。忽报参军梁畿来到，孟达迎入城中。畿传司马懿将今日：“司马都督今奉天子诏，起诸路军以退蜀兵。太守可集本部军马听候调遣。”达问曰：“都督何日起程？”畿曰：“

Nói về Mạnh Đạt ở Tân Thành, hẹn với thái thú Kim Thành là Thân Nghi, và thái thú Thượng Dung là Thân Đam, khắc ký khởi sự. Đam, Nghi hai người giả đò nghe theo, ngày nào cũng thao luyện quân mã, nhưng ký thực chỉ đợi quân Ngụy đến thì làm nội ứng và nói dối Mạnh Đạt rằng những đồ lương thảo khí giới chưa đủ, không dám hẹn ngày trước được. Đạt tưởng là thật. Chợt tin báo quan tham quân Lương Kỳ đến. Đạt ra đón vào thành. Kỳ truyền lệnh của Tư Mã Ý rằng: - Nay Tư Mã đốc phụng mệnh thiên tử, cắt quân các đạo để đánh Thục. Thái thú nên tập hợp quân mã bắn bộ, đợi khi có việc sai khiến đến. Đạt hỏi rằng: - Đô đốc bao giờ lên

chéng , wàng Cháng ān qù liǎo . " dà àn xǐ yue : " wú dà shì chéng yǐ ! " suì shè yàn dài liǎo liáng jí , sòng chu chéng wài , jí bào shen dan , shen yí zhī dào , míng rì jǔ shì , huàn shàng dà hàn qí hào , fa zhu lù jun mǎ , jìng qū luò yáng . hu bào : " chéng wài chén tǔ chong tian , bù zhì hé chǔ bing lái . " mèng dá deng chéng shì zhì , zhì jiàn yi biao jun , dǎ zháo " yòu jiāng jun xú ? " qí hào , fei ben chéng xià . dà dà jīng , jí chě qǐ diào qiáo . xú ? zuò xià mǎ shou shí bù zhù , zhí lái dào háo bian , gao jiào yue : " fān zéi mèng dá , zǎo zǎo shòu jiàng ! " dà dà nù , jí kai gong shè zhì , zhèng zhōng xú ? tóu é , wèi jiang jiù qù . chéng shàng luàn jiàn shè xià , wèi bing fang tuì . mèng dá qià dài kai mén zhui gǎn , sì miàn jīng qí bì rì , sì mǎ yì bing dào . dà yǎng tian cháng tàn yue : " guǒ bù chu kǒng míng suǒ liào yě ! " yú shì bì mén jian shǒu . què shuo xú ? bèi mèng dá shè zhong tóu é , zhòng jun jiù dào zhài zhong , qǔ liǎo jiàn tóu , lìng yí tiáo zhì ; dang wǎn shen sǐ , shí nián wǔ shí lè suì . sì mǎ yì lìng rén fú jiù huán luò yáng an zàng . cì rì , mèng dá deng chéng biàn shì , zhi jiàn wèi bing sì miàn wéi de

此时约离宛城，望长安去了。”达暗喜曰：“吾大事成矣！”遂设宴待了梁畿，送出城外，即报申耽、申仪知道，明日举事，换上大汉旗号，发诸路军马，径取洛阳。忽报：“城外尘土冲天，不知何处兵来。”孟达登城视之，只见一彪军，打着“右将军徐晃”旗号，飞奔城下。达大惊，急扯起吊桥。徐晃坐下马收拾不住，直来到壕边，高叫曰：“反贼孟达，早降受降！”达大怒，急开弓射之，正中徐晃头额，魏将救去。城上乱箭射下，魏兵方退。孟达恰待开门追赶，四面旌旗蔽日，司马懿兵到。达仰天长叹曰：“果不出孔明所料也！”于是闭门坚守。却说徐晃被孟达射中头额，众军救到寨中，取了箭头，令医调治；当晚身死，时年五十九岁。司马懿令人扶柩还洛阳安葬。次

uyễn thành, vọng trường an khứ liễu." đạt ám hỉ viết: "Ngô đại sự thành hĩ!" Toại thiết yến đãi liễu lương kì, tổng xuất thành ngoại, tức báo thân đam, thân nghi tri đáo, minh nhật cử sự, hoán thượng đại hán kì hào, phát chư lộ quân mã, kinh thủ lạc dương. Hốt báo: "Thành ngoại tràn thổ trùng thiên, bắt tri hàn xứ binh lai." mạnh đạt đăng thành thị chi, chỉ kiến nhất bưu quân, đả trú" hữu tướng quân từ hoảng" kì hào, phi bôn thành hạ. Đạt đại kinh, cấp xá khởi điểu kiều. Từ hoảng tọa hạ mã thu thập bắt trụ, trực lai đáo hào biên, cao khiêu viết: "Phản tắc mạnh đạt, tảo tảo thụ hàng!" Đạt đại nộ, cấp khai cung xạ chi, chánh trung từ hoảng đầu ngạch, ngụy tương cứu khứ. Thành thượng loạn tiền xạ hạ, ngụy binh phuong thoi. Mạnh đạt kháp đãi khai môn truy cản, tú diện tinh kì tế nhật, Tư Mã Ý binh đáo. Đạt ngưỡng thiên trường thán viết: "Quả bất xuất khồng minh sở liệu dã!" Vu thị bế môn kiên thủ. Khuốc thuyết từ hoảng bị mạnh đạt xạ trúng đầu ngạch, chúng quân cứu đáo trại trung, thủ liễu tiền đầu, lệnh y điều tri; đương văn thân tử, thời niên ngũ thập cứu tué. Tư Mã Ý lệnh nhân phù cứu hoàn lạc dương an táng. Thứ nhật, mạnh đạt đăng thành biến thị, chỉ kiến ngụy binh tú diện vi đắc thiết dũng tương tự. Đạt

đường? Kỳ nói: - Bây giờ ước chừng cũng đã đi khỏi Uyên Thành kéo ra Trường An rồi. Đạt mừng thầm nói: Việc lớn của ta chắc xong! Bèn mở tiệc thết đãi Lương Kỳ, rồi đưa ra ngoài thành nghỉ ngơi. Lại sai người báo với Thân Nghị, Thân Đạm ngày mai thì cử sự, kéo cờ hiệu Đại Hán, phát quân mã các đường đến tắt lấy Lạc Dương. Chợt có tin báo ở ngoài thành bụi bay mù trời, không biết quân mã ở đâu kéo đến. Mạnh Đạt lên thành đứng trông, thấy một đội quân ruồi đến, trên cờ hiệu đề mấy chữ: "Hữu tướng quân Từ Hoảng". Đạt giật mình, vội sai cát cầu. Từ Hoảng cưỡi ngựa đến thẳng cạnh hào, gọi to lên rằng: - Phản tắc Mạnh Đạt, mau mau chịu hàng ngay đi! Đạt nổi giận, giương cung bắn ra một phát, tin ngay vào giữa trán Từ Hoảng. Các tướng Ngụy chạy ra cứu, trên thành bắn tên xuống tiêu tí, quân Ngụy mới chịu lui. Mạnh Đạt toan mở cửa thành ra đuổi theo, thì đã thấy bốn mặt cờ bay pháp phái, quân Tư Mã Ý rầm rộ đến nơi rồi. Đạt ngang mặt lên trời, than rằng: - Khổng Minh nói quả nhiên không sai! Mới sai đóng cửa thành cho chặt để giữ. Từ Hoảng bị Mạnh Đạt bắn tin, các tướng cứu về đến trại, rút mũi tên ra, tìm thầy thuốc chữa. Nhưng vết thương nặng quá, chiều hôm ấy chết ở trong quân, bấy giờ năm mươi chín tuổi. Tư Mã Ý sai đưa ma về táng ở Lạc

tiě tǒng xiāng sì . dà xíng
zuò bù an , jing yí wèi dìng ,
hu jiàn liǎng lù bing zì wài
sha lái , qí shàng dà shu "shen dan ", "shen yí ".
mèng dá zhì dào shì jiù jun
dào , máng yǐn běn bù bing
dà kai chéng mén sha chu .
dan , yí dà jiào yue : " fǎn zéi
xiu zǒu ! zǎo zǎo shòu sǐ !"
dá jiàn shì biàn , bo mǎ
wàng chéng zhong biàn zǒu ,
chéng shàng luàn jiàn shè
xià . lǐ fǔ , dèng xián èr rén
zài chéng shàng dà mà yue :
" wú děng yǐ xiān liǎo chéng
yě ! " dà duó lù ér zǒu , shen
dan gǎn lái . dà rén kùn mǎ
fá , cuò shǒu bù jí , bèi shen
dan yi qiang cì yú mǎ xià ,
xiao qí shǒu jí . yú jun jie
jiàng . lǐ fǔ , dèng xián dà kai
chéng mén , yíng jie si mǎ yì
rù chéng . fǔ míng láo jun yǐ bì
, suì qiǎn rén zòu zhì wèi zhǔ
cáo rui . ruì dà xī , jiào jiang
mèng dá shǒu jí qù luò yáng
chéng shì shì zhòng ; jia
shen dan , shen yí guan zhí ,
jiù suí sì mǎ yì zheng jìn ;
mìng lǐ fǔ , dèng xián shǒu
xin chéng , shàng yong . què
shuo sì mǎ yì yǐn bing dào
Cháng ān chéng wài xià zhài .
yì rù chéng lái jiàn wèi zhǔ
ruì dà xī yue : " zhèn yí shí
bù míng , wù zhōng fǎn xiān
zhì jì , huǐ zhì wú jí . jin dá
zào fǎn , fei qing děng zhì
zhì , liǎng jīng xiū yǐ ! " yì zòu

日，孟达登城遍视，只见魏兵四面围得铁桶相似。达行坐不安，惊疑未定，忽见两路兵自外杀来，旗上大书“申耽”、“申仪”。孟达只道是救军到，忙引本部兵大开城门杀出。耽、仪大叫曰：“反贼休走！早早受死！”达见事变，拨马望城中便走，城上乱箭射下。李辅、邓贤二人在城上大骂曰：“吾等已献了城也！”

达夺路而走，申耽赶来。达人困马乏，措手不及，被申耽一枪刺于马下，枭其首级。余军皆降。李辅、邓贤大开城门，迎接司马懿入城。抚民劳军已毕，遂遣人奏知魏主曹睿。睿大喜，教将孟达首级去洛阳城市示众；加申耽、申仪官职，就随司马懿征进；命李辅、邓贤守新城、上庸。却说司马懿引兵到长安城外下寨。懿入城来见魏主。睿大

hành tọa bát an, kinh nghi vị định, hốt kiến lưỡng lộ binh tự ngoại sát lai, kì thượng đại thư " thân đam ", " thân nghi ".
mạnh đạt chỉ đạo thị cứu quân đáo, mang dẫn bốn bộ binh đại khai thành môn sát xuất. Đam, nghi đại khiếu viết: "Phản tặc hưu tẩu! Tảo tảo thụ tử!" Đạt kiến sự biến, bát mã vọng thành trung tiện tẩu, thành thượng loạn tiền xạ hạ. Lý phụ,ặng hiền nhị nhân tại thành thượng đai mạ viết: "Ngô đắng dĩ hiến liễu thành dãi!" Đạt đoạt lô nhi tẩu, thân đam cản lai. Đạt nhân khốn mã pháp, thố thủ bắt cập, bị thân đam nhất thương thứ vu mã hạ, kiêu kì thủ cập. Dư quân gai hàng. Lý phụ,ặng hiền đại khai thành môn, nghênh tiếp Tư Mã ý nhập thành. Phủ dân lao quân dĩ tắt, toại khiển nhân tẩu tri ngụy chủ tào duệ. Duệ đại hỉ, giáo tương mạnh đạt thủ cập khứ lạc dương thành thị kì chúng; gia thân đam, thân nghi quan chức, tựu túy Tư Mã ý chinh tiến; mệnh lý phụ,ặng hiền thủ tân thành, thương dong. Khuốc thuyết Tư Mã ý dẫn binh đáo trường an thành ngoại hạ trại. Ý nhập thành lai kiến ngụy chủ. Duệ đại hỉ viết: "Trẫm nhất thời bất minh, ngộ trung phản gian chi kế, hồi chi vô cập. Kim đạt tạo phản, phi khanh đắng chế chi, lưỡng kinh hưu hỉ!" Ý tấu viết: "Thần văn thân nghi mật

Dương. Hôm sau, Mạnh Đạt lên mặt thành đứng trông, thấy quân Ngụy đông như kiến cỏ, vây kín bốn mặt, Đạt ngồi đứng không yên, sợ hãi không biết nghĩ thế nào. Bỗng thấy hai đạo quân ở ngoài thành kéo đến, cờ hiệu đề rõ Thân Đam, Thân Nghi. Mạnh Đạt tưởng họ đến cứu mình, vội vàng dẫn quân mở tung cửa thành kéo ra. Đam, Nghi quát lên rằng: Phản tặc chớ chạy, mau mau chịu chết đi! Đạt thấy việc đã biến, quay ngựa trở vào. Bỗng trên thành tên bắn xuống loạn xạ. Lý Phụ, Đặng Hiền ở trên thành mắng rằng: - Bọn ta đã dâng nộp thành trì rồi! Đạt tháo đường chạy, bị Thân Đam đuổi theo, đâm cho một nhát giáo ngã xuống ngựa, Đam liền chặt lấy đầu, còn quân sĩ đều xin hàng hết. Lý Phụ, Đặng Hiền mở cửa thành đón Tư Mã Ý vào. Yên dân đâu đáy, Ý cho người về tâu với Ngụy chủ. Tào Tuấn mừng lắm, sai đem đầu lâu Mạnh Đạt hiệu lệnh ở ngoài thành Lạc Dương, thăng chức cho Thân Đam, Thân Nghi, phái đi theo Tư Mã Ý đánh dẹp, lại sai Lý Phụ, Đặng Hiền giữ Tân Thành, Thương Dung. Tư Mã Ý dẫn binh đến ngoài thành Trường An hạ trại, rồi vào ra mắt Ngụy chủ. Tào Tuấn mừng, nói: - Học thức của ngươi, giỏi hơn Tôn, Ngô khi xưa. Bèn thưởng cho một đôi phủ việt vàng, cho từ sau gấp có việc cơ mật gì, bắt tất phải tâu, cứ tùy

yue : " chén wén shen yí mì gào fǎn qíng , yì yù biǎo zòu bì xià , kǒng wǎng fù chí zhì , gù bù dài shèng zhǐ , xing yè ér qù . ruò dài zòu wén , zé zhōng zhu gé liàng zhì jì yě . " yán bà , jiāng kǒng míng huí mèng dá mì shu fēng shàng . ruì kàn bì , dà xǐ yue : " qīng zhī xué shí , guò yú sun , wú yǐ ! " cì jin yuè fù yí duì , hòu yù jì mì zhòng shì , bù bì zòu wén , biàn yí xíng shì . jiù lìng sī mǎ yì chu guan pò shǔ . yì zòu yue : " chén jǔ yì dà jiang , kě wèi xian feng . " ruì yue : " qīng jǔ hé rén ? " yì yue : " yòu jiāng jun zhang hé , kě dang cǐ rèn . " ruì xiào yue : " zhèn zhèng yù yòng zhì . " suì mìng zhang hé wèi qián bù xian feng , suí sì mǎ yì lí Cháng ān lái pò shǔ bing . zhèng shì : jì yǒu móu chén néng yòng zhì , yòu qíu měng jiang zhù shi wei . wèi zhì shèng fù rú hé , qǐ kàn xià wén fēn jiě .

喜曰：“朕一时不明，误中反间之计，悔之无及。今达造反，非卿等制之，两京休矣！”懿奏曰：“臣闻申仪密告反情，意欲表奏陛下，恐往复迟滞，故不待圣旨，星夜而去。若待奏闻，则中诸葛亮之计也。”言罢，将孔明回孟达密书奉上。睿看毕，大喜曰：“卿之学识，过于孙、吴矣！”赐金钺斧一对，后遇机密重事，不必奏闻，便宜行事。就令司马懿出关破蜀。懿奏曰：“臣举一大将，可为先锋。”睿曰：“卿举何人？”懿曰：“右将军张郃，可当此任。”睿笑曰：“朕正欲用之。”遂命张郃为前部先锋，随司马懿离长安来破蜀兵。正是：既有谋臣能用智，又求猛将助施威。未知胜负如何，且看下文分解。

cáo phản tình, ý dục biểu tâu bệ hạ, khủng vãng phục trì trệ, cố bắt đăi thánh chỉ, tinh dã nhi khứ. Nhược đăi tầu văn, tắc trung Gia Cát lượng chi kế dă." ngôn băi, tương khống minh hồi mạnh đạt mật thư phụng thượng. Duệ khán tắt, đại hỉ viết: "Khanh chí học thức, quá vu tôn, ngô hĩ!" Tú kim việt phủ nhất đối, hậu ngô cơ mật trọng sự, bắt tắt tầu văn, tiện nghi hành sự. Tựu lệnh Tư Mã ý xuất quan phá thực. Ý tầu viết: "Thần cử nhất đại tướng, khả vi tiên phong." duệ viết: "Khanh cử hà nhân?" Ý viết: "Hữu tướng quân trương cáp, khả đương thử nhâm." duệ tiểu viết: "Trẫm chánh dục dụng chi." тоай mệnh trương cáp vi tiền bộ tiên phong, tùy Tư Mã ý li trường an lai phá thực binh. Chánh thị: kí hữu mưu thần năng dụng trí, hựu cầu mãnh tướng trợ thi uy. Vị tri thắng phụ như hà, thả khán hạ văn phân giải

tiện mà làm cho được việc. Và sai ra cửa ải phá quân Thục. Ý tâu rằng: - Tôi xin cử một đại tướng làm tiên phong. Tuần hỏi: - Người nào? Ý thưa: - Hữu tướng quân Trương Cáp đương nổi được việc ấy. Tuần cười, nói: - Trẫm vẫn muốn dùng hắn đã lâu. Bèn sai tướng Cáp làm tiền bộ tiên phong. Tư Mã Ý cắt quân rời khỏi Trường An, đến chống quân Thục. Ấy là: Đã có mưa thần dùng mèo mực Lại thêm mãnh tướng giúp oai phong. Chưa biết được thua thế nào, xem hồi sau sẽ biết.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
095
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo wèi zhǔ cáo ruì
lìng zhāng hé wèi xian feng ,
yǔ sī mǎ yì yì tòng zheng jìn ;
yí miàn lìng xīn pí , sun lǐ èr
rénn lǐng bing wǔ wàn , wǎng
zhù cáo zhen . èr rén fèng
zhào ér qù . qiè shuo si mǎ
yì yín èr shí wàn jun , chu
guan xià zhài , qǐng xian
feng zhang hé zhì zhàng xià
yue : " zhu gé liàng píng
sheng jīn shèn , wèi gǎn zào
cì xíng shì . ruò shì wú yòng
bing , xian cóng zǐ wǔ gǔ jìng
qū Cháng ān , zǎo de duo
shí yǐ . ta fei wú móu , dàn
pà yǒu shī , bù kěn nòng
xiǎn . jin bì chu jun xié gǔ ,
lái qǔ méi chéng . ruò qǔ méi
chéng , bì fēn bīng liǎng lù ,
yi jun qǔ jí gǔ yǐ . wú yǐ fa xí
wén , lìng zǐ dan jù shǒu méi
chéng , ruò bīng lái bù kě
chu zhàn ; lìng sūn lǐ , xin pí
jié zhù jí gǔ dào kǒu , ruò
bing lái zé chu qí bing jí zhī .
" hé yue : " jin jiāng jun dang
yú hé chū jìn bing ? " yì yue :
" wú sù zhī qín lǐng zhī xi ,
yǒu yí tiáo lù , dì míng jie
tíng ; bàng yǒu yí chéng ,

第九十五回
马谡拒谏失街亭
武侯弹琴退仲达

Đệ cửu thập ngũ hồi mã tắc
cụ gián thất nhai đinh vô hâu
đạn cầm thối trọng đạt

HỒI 95 Mã Tốc trái lệnh mất
Nhai Đinh; Võ Hầu gây đòn
đuổi Trọng Đạt

却说魏主曹睿令张郃为先锋，与司马懿一同征进；一面令辛毗、孙礼二人领兵五万，往助曹真。二人奉诏而去。且说司马懿引二十万军，出关下寨，请先锋张郃至帐下曰：“诸葛亮平生谨慎，未敢造次行事。若是吾用兵，先从子午谷径取长安，早得多时矣。他非无谋，但怕有失，不肯弄险。今必出军斜谷，来取郿城。若取郿城，必分兵两路，一军取箕谷矣。吾已发檄文，令子丹拒守郿城，若兵来不可出战；令孙礼、辛毗截住箕谷道口，若兵来则出奇兵击之。”郃曰：“今将军当于何处进兵？”懿曰：“吾素知秦岭之西

Khước thuyết ngụy chủ tào duệ lệnh trương cáp vi tiên phong, dữ Tư Mã ý nhất đồng chinh tiến; nhất diện lệnh tân bì, tôn lẽ nhì nhân lĩnh binh ngũ vạn, vãng trợ tào chân. Nhị nhân phụng chiêu nhì khứ. Thả thuyết Tư Mã ý dẫn nhì thập vạn quân, xuất quan hạ trại, thỉnh tiên phong trương cáp chí trường hạ viết: "Gia Cát Lượng bình sinh cẩn thận, vị cảm tạo thứ hành sự. Nhược thị ngô dụng binh, tiên tòng tử ngọ cốc kính thủ trường an, tảo đắc đa thời hĩ. Tha phi vô mưu, đăn phạ hữu thất, bất khẳng lồng hiêm. Kim tất xuất quân tà cốc, lai thủ mi thành. Nhược thủ mi thành, tất phân binh lưỡng lộ, nhất quân thủ ki cốc hĩ. Ngô dĩ phát hịch văn, lệnh tử đan cự thủ mi thành, nhược binh lai bất khả xuất chiến; lệnh tôn lẽ, tân bì tiệt trụ ki cốc đạo khẩu, nhược binh lai tắc xuất ki binh kích chi." Cáp viết: "Kim tướng quân đương vu hà xứ tiến binh?" Ý viết: "Ngô tố tri tàn lĩnh chi tây, hữu nhất điệu lộ, địa danh nhai đinh; bàng hữu nhất

Ngụy chủ Tào Tuấn sai Trương Cáp làm tiên phong theo Tư Mã Ý, một mặt sai Tân Tỷ, Tôn Lẽ, hai người dẫn năm vạn quân ra giúp Tào Chân. Hai người vâng lệnh ra đi. Tư Mã Ý dẫn hai chục vạn quân ra cửa ải hạ trại, mời Trương Cáp đến dưới trường bàn định rằng: - Gia Cát Lượng bình sinh cẩn thận, không giám hắp tấp làm việc gì. Nếu phải tay ta dùng binh, thì trước hết ra hang Tý Ngộ, đến tắt Trường An, thì lấy được đã lâu rồi. Hắn không phải là vô mưu, chỉ vì không giám làm liều đó thôi. Nay hắn phải đem quân ra Tà Cốc, lại lấy My thành, nếu lấy My thành, tắt chia binh làm hai đường, một đường lại lấy Cơ Cốc. Ta đã đưa hịch sai Tử Đan giữ vững My thành, giặc đến không nên ra đánh. Lại sai Tân Tỷ, Tân Tỷ chặn giữ cửa hang Cơ Cốc, hễ quân địch đến, thì kéo quân bắt ngờ ra mà đánh. Cáp hỏi: - Nay đô đốc tiến binh lên mặt nào? Ý nói: - Ta vốn biết mé tây núi Tần Lĩnh, có một con đường gọi là Nhai Đinh. Cảnh đó, có thành Liệt Liếu. Hai xứ ấy đều là cổ họng đất Hán Trung. Gia

míng liè liǔ chéng : cǐ èr chǔ
jie shì hàn zhōng yān hóu .
zhu gé liàng qí zì dan wú bēi ,
dìng cóng cǐ jìn . wú yǔ rǔ
jìng qū jie tíng , wàng yáng
píng guān bù yuǎn yǐ . liàng
ruò zhī wú duàn qí jie tíng
yào lù , jué qí liáng dào , zé
lǒng xi yì jìng , bù néng an
shǒu , bì rán lián yè ben huí
hàn zhōng qù yě . bǐ ruò huí
dòng , wú tí bing yú xiǎo lù jí
zhi , kě de quán shèng ; ruò
bù guí shí , wú què jiāng zhu
chǔ xiǎo lù , jìn jie lěi duàn ,
ju yǐ bing shǒu zhì . yí yuè
wú liáng , shǔ bing jie è sǐ ,
liàng bì bēi wú qín yǐ ."
zhang hé dà wù , bài fú yú di
yue : " dou du shén suàn yě !
" yì yue : " sui rán rú cǐ , zhu
gé liàng bù bǐ mèng dá .
jiāng jun wèi xian feng , bù
kě qīng jìn . dang chuán yǔ
zhu jiāng : xún shan xi lù ,
yuǎn yuǎn shào tàn . rú wú
fú bing , fang kě qián jìn . ruò
shì dài hu , bì zhōng zhu gé
liàng zhì jì . " zhang hé shòu
jì yǐn jun ér xíng .

3 què shuo kǒng míng zài qí
shan zhài zhōng , hu bào xīn
chéng tàn xì rén lái dào .
kǒng míng jí huàn rù wèn zhī

，有一条路，地名街亭；傍有一城，名列柳城；此二处皆是汉中咽喉。诸葛亮欺子丹无备，定从此进。吾与汝径取街亭，望阳平关不远矣。亮若知吾断其街亭要路，绝其粮道，则陇西一境，不能安守，必然连夜奔回汉中去也。彼若回动，吾提兵于小路击之，可得全胜；若不归时，吾却将诸处小路，尽皆垄断，俱以兵守之。一月无粮，蜀兵皆饿死，亮必被吾擒矣。”张郃大悟，拜伏于地曰：“都督神算也！”懿曰：“虽然如此，诸葛亮不比孟达。将军为先锋，不可轻进。当传与诸将：循山西路，远哨探。如无伏兵，方可前进。若是怠忽，必中诸葛亮之计。”张郃受计引军而行。

却说孔明在祁山寨中，忽报新城探细人来到。孔明急唤入问之，细作

thành, danh liệt liễu thành: thủ nhì xứ giai thị hán trung yết hầu. Gia Cát Lượng khi tử đan vỡ bị, định tòng thử tiến. Ngô dữ nhữ kính thủ nhai đinh, vọng dương bình quan bắt viễn hĩ. Lượng nhược tri ngô đoạn kì nhai đinh yếu lộ, tuyệt kì lương đạo, tắc lũng tây nhất cảnh, bắt nồng an thủ, tất nhiên liên dã bôn hồi hán trung khứ dã. Bỉ nhược hồi động, ngô đề binh vu tiểu lộ kích chi, khả đắc toàn thắng; nhược bắt quy thời, ngô khước tương chư xử tiểu lộ, tǎn gai lũy đoạn, câu dĩ binh thủ chi. Nhất nguyệt vô lương, thực binh giai ngạ tử, lượng tất bị ngô cầm hĩ. "Trương Cáp đại ngô, bái phục vu địa viết: "Đô đốc thần toán dã!" Ý viết: "Tuy nhiên như thử, Gia Cát Lượng bất bỉ mạnh đạt. Tướng quân vi tiên phong, bắt khả khinh tiền. Dương truyền dữ chư tướng: tuần sơn tây lộ, viễn viễn tiểu tham. Như vô phục binh, phương khả tiền tiến. Nhược thị đãi hốt, tất trung Gia Cát Lượng chi kế." trương cáp thụ kế dẫn quân nhi hành.

Cát Lượng khinh Tử Đan không phòng bị, tất từ con đường ấy tiến sang. Nay ta cho người đến tắt đó cướp lấy Nhai Đinh, nhìn thẳng về ải Dương Bình không bao xa nữa. Gia Cát Lượng nếu biết ta chặn mất đường cốt yếu, nghẽn lối vận lương, thì một miền Lũng Tây không sao giữ vững được, tất phải rút ngay về Hán Trung. Nếu hắn rục rịch rút lui ta đem quân lên ra các đường nhỏ mà đánh, chắc sẽ được to. Nếu hắn không về, ta chặn lắp hết các đường nhỏ các nơi, chỉ trong một tháng thì quân địch cạn lương, phải chết đói cả. Gia Cát Lượng chắc bị ta bắt không sai. Trương Cáp nghe ra, lạy phục xuống đất, nói: - Đô đốc thực mưu kế như thần. Ý nói: - Tuy vậy Gia Cát Lượng không ví như Mạnh Đạt đâu, tướng quân làm tiên phong chờ nên khinh tiền, phải truyền cho các tướng men theo mé tây núi, xa xa mà dò thám, không thấy quân phục, sẽ tiến binh lên! Nếu coi thường, Trẽ nải, tất mắc phải mạo ngay đây! Trương Cáp vâng lời, dẫn quân đi.

Khước thuyết khổng minh tại kì sơn trại trung, hốt báo tân thành tham tê nhân lai đáo.
Khổng minh cấp hoán nhập vấn

Khổng Minh đang ở trong trại Kỳ Sơn, sực có thám mã ở Tân Thành về báo rằng: - Tư Mã Ý đi gấp đường đất, tám ngày đã đến

, xì zuò gào yue : " si mǎ yì bēi dào ér xíng , ba rì yǐ dào xin chéng , mèng dá cuò shǒu bù jí ; yòu bēi shen dan , shen yí , lǐ fǔ , dèng xián wèi nèi yìng : mèng dá bēi luàn jun suǒ sha . jin si mǎ yì chè bing dào Cháng ān , jiàn liǎo wèi zhǔ , tòng zhang hé yǐn bing chu guan , lái jù wǒ shi yě . " kǒng míng dà jīng yue : " mèng dá zuò shì bù mì , sǐ gù dāng rán . jin si mǎ yì chu guan , bì qū jie tíng , duàn wú yān hóu zhì lù . " biàn wèn : " shéi gǎn yǐn bìng qù shǒu jie tíng ? " yán wèi bì , cān jūn mǎ sù yue : " mǒu yuàn wǎng . " kǒng míng yue : " jie tíng sui xiǎo , gān xi shèn zhòng : tǎng jie tíng yǒu shī , wú dà jun jie xiū yǐ . rǔ sui shen tōng móu luè , cǐ dì nài wú chéng guo , yòu wú xiǎn zǔ , shǒu zhī jí nán . " sù yue : " mǒu zì yòu shóu dù bing shu , pō zhī bing fá . qǐ yǐ jie tíng bù néng shǒu ye ? " kǒng míng yue : " si mǎ yì fei děng xián zhì bēi ; gèng yǒu xiān feng zhang hé , nǎi wèi zhī míng jiang : kǒng rǔ bù néng dí zhī . " sù yue : " xiū dào sì mǎ yì , zhang hé , biàn shì cáo ruì qín lái , yǒu hé jù zai ! ruò yǒu cha shi , qǐ zhǎn quán jia . " kǒng míng yue : " jun zhong wú xì yán . " sù yue : " yuàn lì jun lìng zhuàng . "

告曰：“司马懿倍道而行，八日已到新城，孟达措手不及；又被申耽、申仪、李辅、邓贤为内应：孟达被乱军所杀。今司马懿撤兵到长安，见了魏主，同张郃引兵出关，来拒我师也。”孔明大惊曰：“孟达做事不密，死固当然。今司马懿出关，必取街亭，断吾咽喉之路。”便问：“谁敢引兵去守街亭？”言未毕，参军马谡曰：“某愿往。”孔明曰：“街亭虽小，干系甚重：倘街亭有失，吾大军皆休矣。汝虽深通谋略，此地奈无城郭，又无险阻，守之极难。”谡曰：“某自幼熟读兵书，颇知兵法。岂一街亭不能守耶？”孔明曰：“司马懿非等闲之辈；更有先锋张郃，乃魏之名将：恐汝不能敌之。”谡曰：“休道司马懿、张郃，便是曹睿亲来，有何惧哉！若有差失，

chi, té tác cáo viết: "Tư Mã Ý bội đạo nhi hành, bát nhật dĩ đáo tân thành, mạnh đạt thố thủ bắt cập; hựu bị thân đam, thân nghi, lý phụ, đăng hiền vi nội ứng: mạnh đạt bị loạn quân sở sát. Kim Tư Mã Ý triệt binh đáo trường an, kiến liều ngụy chủ, đồng trương cáp dẫn binh xuất quan, lai cự ngã sư dã. "Không minh đại kinh viết: "Mạnh đạt tố sự bất mật, tử cố đương nhiên. Kim Tư Mã Ý xuất quan, tất thủ nhai đinh, đoạn ngô yết hầu chí lộ." Tiện vấn: "Thùy cảm dẫn binh khứ thủ nhai đinh?" Ngôn vị tất, tham quân mã tắc viết: "Mỗ nguyện vắng." Không minh viết: "Nhai đinh tuy tiểu, can hệ thậm trọng: thắng nhai đinh hữu thất, ngô đại quân giai hưu hĩ. Nhữ tuy thâm thông mưu lược, thủ địa nại vô thành quách, hựu vô hiểm trở, thủ chi cực nan." Tắc viết: "Mỗ tự áu thực độc binh thư, pha tri binh pháp. Khởi nhất nhai đinh bát nǎng thủ da?" Không minh viết: "Tư Mã Ý phi đẳng nhàn chi bối; canh hữu tiên phong trương cáp, nãi ngụy chi danh tướng: khủng nhữ bất năng địch chi." Tắc viết: "Hữu đạo Tư Mã ý, trương cáp, tiện thị tào duệ thân lai, hữu hà cự tai! Nhược hữu sai thất, khất trảm toàn gia." Không minh viết: "Quân trung vô hí ngôn." Tắc viết: "Nguyện lập quân lệnh trạng." Không minh tòng chi, tắc toại tâ

Tân Thành. Mạnh Đạt chưa kịp giờ trò gì, lại bị Thân Đam, Thân Nghi, Lý Phụ, Đặng Hiền làm nội ứng, bởi thế đã bị giết chết. Nay Tư Mã Ý rút quân về Trường An cùng với Trương Cáp kéo lại cự nhau với ta. Không Minh giật mình, nói: - Mạnh Đạt mưu việc không cẩn thận chết đã đành rồi. Nhưng nay Tư Mã Ý ra cửa ải, tất lại chặn mất yếu đạo Nhai Đinh của ta. Các ngươi có ai dám dẫn quân ra giữ Nhai Đinh không? Mã Tốc xin đi. Không Minh nói: - Nhai Đinh tuy nhỏ, nhưng rất hệ trọng. Nếu lỡ ra để mất thì đại quân của ta đều vứt đi cả đó. Người tuy biết thao lược, nhưng ở đó không có thành quách hiểm trở gì, thực khó giữ đấy! Mã Tốc nói: - Tôi từ thuở nhỏ thuộc làu binh thư, thông hiểu binh pháp, không giữ nổi một xứ Nhai Đinh hay sao? Không Minh nói: - Tư Mã Ý không phải là tay tầm thường, lại có danh tướng Trương Cáp làm tiên phong. Ta e ngươi không địch nổi. Mã Tốc nói: - Không kể Tư Mã Ý, Trương Cáp làm chi, cho đến cả Tào Tuấn đến, cũng không ngại gì! Nếu có lầm lỡ, cả nhà tôi xin chịu tội. Không Minh nói: - Trong quân không phải là việc bõn! Mã Tốc nói: - Tôi xin lập quân lệnh trạng. Không Minh nghe lời, bắt Mã Tốc làm giấy cam kết, rồi bảo rằng: - Ta cho ngươi hai mươi nhăm vạn tinh binh và một thượng tướng đi giúp đỡ nhà ngươi. Bèn gọi Vương

kǒng míng cóng zhī , sù suì
xiě liǎo jun lìng zhuàng
chéng shàng . kǒng míng
yue : " wú yǔ rǔ èr wàn wǔ
qian jing bing , zài bo yi yuán
shàng jiang , xiāng zhù nǐ qù . " jí huàn wáng píng fēn fù
yue : " wú sù zhī rǔ píng
sheng jǐn shèn , gù tè yǐ cǐ
zhòng rèn xiāng tuō . rǔ kě
xiǎo xin jǐn shǒu cǐ dì : xià
zhài bì dang yào dào zhī chǔ
, shǐ zéi bing jí qie bù néng
tou guò . an yíng jì bì , biàn
huà sì zhì ba dào dì lǐ xíng
zhuàng tú běn lái wǒ kàn .
fán shì shang yì tíng dang ér
xíng , bù kě qīng yì . rú suō
shǒu wú wéi , zé shì qū
Cháng ān dì yí gong yě . jiè
zhì ! jiè zhì ! " èr rén bài cí
yǐn bing ér qù . kǒng míng
xún si , kǒng èr rén yǒu shī
, yòu huàn gao xiáng yue : "
jié tíng dong bēi shàng yǒu
yi chéng , míng liè liǔ chéng ,
nǎi shan pì xiǎo lù , cǐ kě yǐ
tún bing zhā zhài . yǔ rǔ yǐ
wàn bing , qù cǐ chéng tún
za . dàn jie tíng wéi , kě yǐn
bing jiù zhì . " gao xiáng yǐn
bing ér qù . kǒng míng yòu si
: gao xiáng fei zhāng hé duì
shǒu , bì de yi yuán dà jiang
, tún bing yú jie tíng zhì yòu ,
fang kě fáng zhì , suì huàn
wèi yán yǐn běn bù bing qù
jie tíng zhì hòu tún za . yán
yue : " mǒu wèi qián bù , lǐ
hé dāng xian pò dí , hé gù

乞斩全家。”孔明曰：“军中无戏言。”谡曰：“愿立军令状。”孔明从之，谡遂写了军令状呈上。孔明曰：“吾与汝二万五千精兵，再拨一员上将，相助你去。”即唤王平分付曰：“吾素知汝平生谨慎，故特以此重任相托。汝可小心谨守此地：下寨必当要道之处，使贼兵急切不能偷过。安营既毕，便画四至八道地理形状图本来我看。凡事商议停当而行，不可轻易。如所守无危，则是取长安第一功也。戒之！戒之！”二人拜辞引兵而去。孔明寻思，恐二人有失，又唤高翔曰：“街亭东北上有一城，名列柳城，乃山僻小路，此可以屯兵扎寨。与汝一万兵，去此城屯扎。但街亭危，可引兵救之。”高翔引兵而去。孔明又思：高翔非张郃对手，必得一员大将，屯兵于街亭之右，方

liễu quân lệnh trạng trình
thượng. Không minh viết: "Ngô
dữ nhữ nhị vạn ngũ thiên tinh
binh, tái bát nhất viên thượng
tương, tương trợ nhĩ khứ." Tức
hoán vương binh phân phó
viết: "Ngô tổ tri nhữ bình sinh
cần thận, cố đặc dĩ thử trọng
nhâm tương thác. Nhữ khả tiểu
tâm cần thủ thử địa: hạ trại tất
đương yếu đạo chi xử, sử tặc
binh cấp thiết bất năng thâu
quá. An doanh kí tắt, tiện họa
tứ chí bát đạo địa lí hình trạng
đồ bỗn lai ngã khán. Phàm sự
thương nghị đình đương nhi
hành, bắt khả khinh dị. Như sở
thủ vô nguy, tắc thị thủ trường
an đệ nhất công dã. Giới chí!
Giới chí! "Nhị nhân bái từ dǎn
binh nhĩ khứ. Không minh tầm
tư, khủng nhị nhân hữu thất,
hựu hoán cao tường viết: "Nhai
đình đông bắc thượng hữu nhất
thành, danh liệt liễu thành, nãi
sơn tích tiểu lộ, thủ khả dĩ trâu
binh trát trại. Dữ nhữ nhất vạn
binh, khứ thử thành trâu trát.
Đᾶn nhai đình nguy, khâ dᾶn
binh cứu chí." Cao tường dᾶn
binh nhĩ khứ. Không minh hựu
tư: cao tường phi trương cáp
đối thủ, tất đặc nhất viên đại
tướng, trâu binh vu nhai đình
chi hữu, phương khâ phòng
chi, toại hoán ngụ duyên dǎn
bỗn bộ binh khứ nhai đình chi
hậu trâu trát. Duyên viết: "Mỗ
vì tiền bộ, lí hợp đương tiên phâ
địch, hà có trí mỗ vu an nhàn

Bình lại dặn rằng: - Ta vốn biết
người xưa nay cần thận, vậy ủy
thác cho việc to này, người phải
hết lòng gìn giữ cho cần thận, Hễ
hạ trại, phải tìm chỗ hiểm yếu,
khiến quân giặc không đi lọt
được. Hạ xong trại, phải vẽ địa đồ
cả bốn bề tám mặt, đem về cho ta
coi. Phàm việc gì, phải thương
lượng cùng nhau mà làm, không
nên coi thường. Nếu giữ được xú
Ấy chắc chắn, thì là công thứ nhất
ta lấy Trường An đó. Hai người
lạy từ, dẫn quân đi. Không Minh
sợ hai người ấy sơ suất gì chăng
bèn gọi Cao Tường đến dặn
rằng: - Mé đông bắc Nhai Đình,
có một tòa thành gọi là Liệt Liễu,
đó là một lối nhỏ trong xó núi, nên
đóng quân lập đồn. Ta cho ngươi
một vạn quân ra đó mà đóng, hễ
Nhai Đình nguy cấp thì đỗ đến
mà cứu. Cao Tường dẫn quân đi.
Không Minh lại nghĩ Cao Tường
không phải đối thủ với Trương
Cáp, phải có một viên đại tướng
đóng ở mé dưới Nhai Đình mới
có thể giữ được. Bèn sai Ngụy
Diên đem quân đóng đồn ở mé
sau Nhai Đình. Diên nói: - Tôi làm
tiền bộ, lẽ lén cho đi trước phá
giặc mới phải, sao lại cho vào
ngồi chỗ rãnh thế này? Không
Minh nói: - Đì trước phá giặc, là
việc của tướng nhỏ. Nay sai
ngươi ra tiếp ứng Nhai Đình,
chặn đường yếu cửa Dương
Bình, để giữ vững cổ họng Hán
Trung. Đó là việc to, sao gọi là
nhàn rãnh được? Người chó coi

zhì mǒu yú an xián zhì dì
kǒng míng yue : " qián feng
pò dí , nǎi pian bì zhì shì ēr .
jin lìng rǔ jie yìng jie tíng ,
dang yáng píng guan chong
yào dǎo lù , zǒng shǒu hàn
zhong yān hóu : cǐ nǎi dà rèn
yě , hé wèi an xián hu ? rǔ
wù yǐ děng xián shì zhì , shi
wú dà shì . qie yǐ xiǎo xin zài
yì ! " wèi yán dà xǐ , yǐn bìng
ér qù . kǒng míng qià cái xin
an , nǎi huàn zhào yún ,
dèng zhì fēn fù yue : " jin si
mǎ yì chu bing , yǔ jiù rì bù
tòng . rǔ èr rén gè yǐn yi jun
chu jí gǔ , yǐ wèi yí bing . rú
féng wèi bing , huò zhàn ,
huò bù zhàn , yǐ jīng qí xin .
wú zì tǒng dà jun , yóu xié
gǔ jìng qǔ méi chéng ; ruò
de méi chéng , Cháng ān kě
pò yǐ . " èr rén shòu mìng ér
qù . kǒng míng lìng jiang wéi
zuò xian feng , bing chu xié
gǔ .

- 4 què shuo mǎ sù , wáng píng
èr rén bing dào jie tíng , kàn
liǎo dì shì . mǎ sù xiào yue :
" chéng xiāng hé gù duo xin
yě ? liàng cǐ shān pì zhī chǔ ,

可防之，遂唤魏延引本部兵去街亭之后屯扎。延曰：“某为前部，理合当先破敌，何故置某于安闲之地？”孔明曰：“前锋破敌，乃偏裨之事耳。今令汝接应街亭，当阳平关冲要道路，总守汉中咽喉：此乃大任也，何为安闲乎？汝勿以等闲视之，失吾大事。切宜小心在意！”魏延大喜，引兵而去。孔明恰才心安，乃唤赵云、邓芝分付曰：“今司马懿出兵，与旧日不同。汝二人各引一军出箕谷，以为疑兵。如逢魏兵，或战、或不战，以惊其心。吾自统大军，由斜谷径取郿城；若得郿城，长安可破矣。”二人受命而去。孔明令姜维作先锋，兵出斜谷。

却说马谡、王平二人兵到街亭，看了地势。马谡笑曰：“丞相何故多心也？量此山僻之处，

chi địa?' khổng minh viết: "Tiền phong phá địch, nãi thiên bì chí sự nhĩ. Kim lệnh nhữ tiếp ứng nhai đình, đương dương bình quan trùng yếu đạo lộ, tổng thủ hán trung yết hầu: thử nãi đại nhâm dã, hà vi an nhàn hò? Nhữ vật dĩ dǎng nhàn thị chi, thắt ngô đại sự. Thiết nghi tiểu tâm tại ý!" Ngụy duyên đại hỉ, dẫn binh nhi khú. Khổng minh kháp tài tâm an, nãi hoán triệu vân,ặng chi phân phó viết: "Kim Tư Mã ý xuất binh, dữ cựu nhật bất đồng. Nhữ nhị nhân các dẫn nhất quân xuất ki cốc, dĩ vi nghi binh. Như phùng ngụy binh, hoặc chiến, hoặc bất chiến, dĩ kinh kì tâm. Ngô tự thống đại quân, do tà cốc kính thủ mi thành; nhược đắc mi thành, trường an khả phá hĩ." Nhị nhân thụ mệnh nhi khú. Khổng minh lệnh khương duy tác tiên phong, binh xuất tà cốc.

thường mà làm lỡ việc lớn của ta. Người phải ghi lòng để dạ mới được. Ngụy Diên mừng rõ kéo quân đi: Khổng Minh bấy giờ mới hơi vững dạ, gọi Triệu Vân, Đặng Chi vào dặn rằng: - Nay Tư Mã Ý cầm quân, so với trước kia khác nhiều. Hai người, mỗi người dẫn một toán quân ra hang Cơ Cốc để làm nghi binh. Nếu gặp quân Ngụy, hoặc đánh, hoặc không đánh, để cho giặc hờn, không biết đâu mà lần. Còn ta sẽ mang đại quân, từ hang Tà Cốc đến bắt lấy My Thành. Nếu được My Thành thì Trường An cũng phá xong. Hai người vâng lời, dẫn quân đi. Khổng Minh sai Khương Duy làm tiên phong kéo ra Tà Cốc.

Khước thuyết mã tắc, vương bình nhị nhân binh đáo nhai đình, khán liêu địa thế. Mã tắc tiểu viết: "Thừa tướng hà cố đà tâm dã? Lượng thử sơn tích chí

Mã Tốc, Vương Bình dẫn quân đến Nhai Đình; xem xong địa thế, Tốc cười nói: - Thừa tướng cả lo quá chừng! Một chỗ xó núi hẻm này, quân Ngụy đâu dám đến mà

wèi bing rú hé gǎn lái ! " wáng píng yue : " sui rán wèi bing bù gǎn lái , kě jiù cǐ wǔ lù zǒng kǒu xià zhài ; què lìng jun shì fá mù wèi zhà , yǐ tú jiǔ jì . " sù yue : " dang dào qǐ shì xià zhài zhī dì ? cǐ chǔ cè bian yi shan , sì miàn jie bù xiāng lián , qiè shù mù jí guǎng , cǐ nǎi tian cì zhì xiǎn yé : kě jiù shan shàng tún jun . " píng yue : " cān jūn cha yǐ . ruò tún bing dang dào , zhú qǐ chéng yuán , zéi bing zǒng yǒu shí wàn , bù néng tou guò ; jin ruò qì cǐ yào lù , tún bing yú shan shàng , tǎng wèi bing zòu zhì , sì miàn wéi dìng , jiāng hé cè bǎo zhì ? " sù dà xiào yue : " rǔ zhēn nǚ zì zhī jiàn ! bing fǎ yún : píng gao shì xià , shì rú pi zhú . ruò wèi bing dào lái , wú jiào ta piàn jiǎ bù huí ! " píng yue : " wú léi suí chéng xiāng jīng zhèn , měi dào zhī chǔ , chéng xiāng jìn yì zhī jiào . jìn guān cí shan , nǎi jué dì yě : ruò wèi bing duàn wǒ jí shuǐ zhī dào , jun shì bù zhàn zì luàn yǐ . " sù yue : " rǔ mò luàn dào ! sun zi yún : zhì zhī sǐ dì ér hòu sheng . ruò wèi bing jué wǒ jí shuǐ zhī dào , shǔ bing qǐ bù sǐ zhàn ? yǐ yí kě dang bǎi yě . wú sù dù bing shu , chéng xiāng zhu shì cháng wèn yú wǒ , rǔ nài hé xiāng zǔ ye ! " píng yue : " ruò cān jūn yù

魏兵如何敢来！”王平曰：“虽然魏兵不敢来，可就此五路总口下寨；却令军士伐木为栅，以图久计。”谡曰：“当道岂是下寨之地？此处侧边一山，四面皆不相连，且树木极广，此乃天赐之险也：可就山上屯军。”平曰：“参军差矣。若屯兵当道，筑起城垣，贼兵总有十万，不能偷过；今若弃此要路，屯兵于山上，倘魏兵骤至，四面围定，将何策保之？”谡大笑曰：“汝真女子之见！兵法云：凭高视下，势如劈竹。若魏兵到来，吾教他片甲不回！”平曰：“吾累随丞相经阵，每到之处，丞相尽意指教。今观此山，乃绝地也：若魏兵断我汲水之道，军士不战自乱矣。”谡曰：“汝莫乱道！孙子云：置之死地而后生。若魏兵绝我汲水之道，蜀兵岂不死战？以一可当百也。吾素

xử, ngụy binh như hà cảm lai!” Vương bình viết: "Tuy nhiên ngụy binh bất cảm lai, khả tựu thủ ngũ lộ tổng khẩu hạ trại; khuớc lệnh quân sĩ phạt mộc vi sách, dĩ đồ cứu kế." Tác viết: "Đương đạo khởi thị hạ trại chi địa? Thủ xử trắc biên nhất sơn, tứ diện gai bất tương liên, thả thụ mộc cực quảng, thủ nãi thiên tú chi hiêm dã: khả tựu sơn thượng truân quân." Bình viết: "Tham quân sai hĩ. Nhược truân binh đương đạo, trúc khởi thành viên, tắc binh tổng hữu thập vạn, bất năng thâu quá; kim nhược khí thử yếu lộ, truân binh vu sơn thượng, thảng ngụy binh sập chí, tứ diện vi định, tương hè sách bảo chí?" Tác đại tiểu viết: "Nhữ chân nữ tử chi kiến! Bình pháp vân: bằng cao thị hạ, thế như phách trúc. Nhược ngụy binh đáo lai, ngô giáo tha phiến giáp bất hồi!" Bình viết: "Ngô luy tùy thừa tương kinh trận, mỗi đáo chi xử, thừa tương tần ý chỉ giáo. Kim quan thử sơn, nǎi tuyệt địa dã: nhược ngụy binh đoạn ngũ cấp thủy chi đạo, quân sĩ bất chiến tự loạn hĩ." Tác viết: "Nhữ mạc loạn đạo! Tôn tử vân: trí chi tử địa nhi hậu sinh. Nhược ngụy binh tuyệt ngũ cấp thủy chi đạo, thực binh khởi bất tử chiến? Dĩ nhất khả đương bách dã. Ngô tố độc binh thư, thừa tương chư sự thượng vấn vu ngã, nhữ ngại hà tương trở da!

sợ! Vương Bình nói: - Tuy quân Ngụy không dám đến, nhưng ta nên cảm trại giữ con đường ngã năm này. Tốc nói: - Giữa đường không phải chỗ hạ trại; gần đây có một trái núi, bốn mặt liên tiếp với nhau, lại có cây cối, rộng rãi. Thật là trời cho ta chỗ hiểm trở này, nên đóng đồn trên đó thì hơn. Bình nói: - Tham quân nghĩ sai mắt rồi! Nếu đóng ở giữa đường, đắp nên thành lũy, dẫu quân giặc có mười vạn, cũng không sao đi qua được. Nay nếu bỏ chỗ yếu đạo này, đóng quân ở trên núi, ví dụ quân Ngụy kéo đến vây kín bốn mặt thì cứu làm sao? Tốc cười nói: - Thực là kiến thức đòn bài! Bình pháp dạy rằng: "Đứng trên cao trông xuống dưới mà đánh, dễ như chẻ tre". Nếu quân Ngụy đến đây, ta đánh cho một mồng cũng không về được. Bình nói: - Tôi đi theo thừa tướng đi đánh trận đã nhiều, mỗi khi đến đâu, ngài đều chỉ bảo cho. Nay tôi coi núi này là chỗ tuyệt địa. Nếu quân Ngụy chặn mất đường lấy nước ăn uống thì quân ta chẳng phải đánh cũng rồi bét. Tốc nói: - Chớ nói càn. Tôn Tử có câu: "Bỏ vào đất chết rồi mới sống". Nếu quân Ngụy chặn đường lấy nước, quân Thục tất nhiên phải liều chết mà đánh. Một người sẽ địch nổi trăm người. Ta học binh thư chán ra rồi đây. Thừa tướng mọi việc còn phải hỏi đến ta, sao ngươi cứ ngang ngạnh làm vậy? Bình nói: - Có

zài shan shàng xià zhài , kě fēn bīng yǔ wǒ , zì yú shan xi xià yí xiǎo zhài , wèi jǐ jiǎo zhì shì . tǎng wèi bing zhì , kě yǐ xiāng ying . " mǎ sù bù cóng . hu rán shan zhong ju míng , chéng qún jié duì , fei ben ér lái , bào shuo wèi bing yǐ dào . wáng píng yǐn cí qù . mǎ sù yue : " rǔ jí bù ting wú lìng , yǔ rǔ wǔ qian bing zì qù xià zhài . dài wú pò liǎo wèi bing , dào chéng xiàng miàn qián xu fen bù de gong ! " wáng píng yǐn bing lí shan shí lǐ xià zhài , huà chéng tú běn , xing yè chāi rén qù bǐng kǒng míng , jù shuo mǎ sù zì yú shan shàng xià zhài . què shuo si mǎ yì zài chéng zhong , lìng cì zì si mǎ zhào qù tàn qián lù : ruò jie tíng yǒu bing shǒu yù , jí dang àn bing bù xíng . si mǎ zhào fèng lìng tàn liǎo yi biàn , huí jiàn fù yue : " jie tíng yǒu bing shǒu bǎ . " yì tàn yue : " zhu gé liàng zhen nǎi shén rén , wú bù rú yě ! " zhào xiào yue : " fù qín hé gù zì duò zhì qì ye ? nán liào jie tíng yì qū . " yì wèn yue : " rǔ an gǎn chu cǐ dà yán ? " zhào yue : " nán qin zì shào jiàn , dang dào bìng wú zhài zhà , jun jie tún yú shan shàng , gù zhì kě pò yě . " yì dà xǐ yue : " ruò bing guǒ zài shan shàng , nǎi tian shǐ wú

读兵书，丞相诸事尚问我，汝奈何相阻耶！
”平曰：“若参军欲在山上下寨，可分兵与我，自于山西下一小寨，为掎角之势。倘魏兵至，可以相应。”马谡不从。忽然山中居民，成群结队，飞奔而来，报说魏兵已到。王平欲辞去。马谡曰：“汝既不听吾令，与汝五千兵自去下寨。待吾破了魏兵，到丞相面前须分不得功！”王平引兵离山十里下寨，画成图本，星夜差人去禀孔明，具说马谡自于山上下寨。

却说司马懿在城中，令次子司马昭去探前路：若街亭有兵守御，即当按兵不行。司马昭奉令探了一遍，回见父曰：“街亭有兵守把。”懿叹曰：“诸葛亮真乃神人，吾不如也！”昭笑曰：“父亲何故自堕志气耶？男料街亭易取。”懿问曰：“汝安敢出

”Bình viết: "Nhược tham quân dục tại sơn thượng hạ trại, khả phân binh dữ ngã, tự vu sơn tây hạ nhất tiểu trại, vi kỉ giác chi thế. Thảng ngụy binh chí, khả dĩ tương ứng." Mã Tắc bắt tòng. Hốt nhiên sơn trung cư dân, thành quân kết đội, phi bôn nhì lai, báo thuyết ngụy binh dĩ đáo. Vương Bình dục từ khứ. Mã Tắc viết: "Nhữ kí bắt thính ngô lệnh, dữ nhữ ngũ thiên binh tự khứ hạ trại. Đãi ngô phá liễu ngụy binh, đáo thừa tương diện tiền tu phân bất đắc công!" Vương Bình dẫn binh li sơn thập lí hạ trại, họa thành đồ bỗn, tinh dạ sai nhân khứ bẩm khổng minh, cụ thuyết mã tắc tự vu sơn thượng hạ trại.

Khước thuyết Tư Mã ý tại thành trung, lệnh thứ tử Tư Mã Chiêu khứ tham tiền lộ: nhược nhai đình hữu binh thủ ngự, tức đương án binh bất hành. Tư Mã Chiêu phụng lệnh tham liễu nhất biến, hồi kiên phụ viết: "Nhai đình hữu binh thủ bả." Ý thán viết: "Gia Cát lượng chán nãi thần nhân, ngô bất như dãi!" Chiêu tiểu viết: "Phụ thân hà có tự đọa chí khí da? Nam liêu nhai đình dịch thủ." Ý vẫn viết: "Nhữ an cảm xuất thủ đại ngôn?" Chiêu viết: "Nam thần tự tiểu kiên, đương đạo tịnh vô trại sách, quân giai truân vu sơn thượng, cố tri khả phá dã."

phải tham quân muôn đóng trên núi thì chia cho tôi nửa quân, để lập một trại nhỏ ở dưới mé tây núi, làm thế ỷ giếc. Nếu quân Ngụy đến, còn có thể cứu nhau được. Mã Tốc không nghe. Bỗng đâu cư dân trong núi, từng đàn từng lũ chạy đến báo tin quân Ngụy đã tới nơi. Vương Bình muốn đi ngay lập tức. Mã Tốc nói: - Có phải ngươi không nghe lời ta, thì cho ngươi năm nghìn quân ra đó mà lập trại. Khi phá xong quân Ngụy, đến trước mặt thừa tướng, đừng hòng chia công của ta đây! Vương Bình dẫn quân cách núi mười dặm hạ trại, rồi vẽ sơ đồ sai người đi kíp báo với Khổng Minh, thuật chuyện Mã Tốc tự ý cắm trại trên núi.

Tư Mã Ý ở trong thành, sai con thứ là Tư Mã Chiêu đi trước do thám tình hình, nếu Nhai Đình có phòng bị rồi thì đóng quân lại không tiến vội. Tư Mã Chiêu phụng mệnh đi thám một hồi, về báo rằng: - Ở Nhai Đình có quân giữ rồi. Ý than rằng: - Gia Cát Lượng thực là thần nhân, ta không bằng được! Chiêu cười, nói: - Phụ thân có sao lại ngã lòng làm vậy? Con chắc rằng Nhai Đình lấy dễ như bỡn. Ý nói: - Mày sao dám nói khoác như thế? - Con đã đến xem tận nơi, thấy ở giữa đường, không có đồn ải nào, chỉ thấy quân đóng cả ở trên núi, cho nên biết là dễ phá. Ý mừng, nói: - Nếu quân Thực đóng

chéng gong yǐ ! " suì gēng huàn yì fú , yǐn bǎi yú qí qín zì lái kàn . shì yè tian qíng yuè lǎng , zhí zhì shan xià , zhou wéi xún shào liǎo yi biàn , fang huí . mǎ sù zài shan shàng jiàn zhī , dà xiào yue : " bǐ ruò yǒu mìng , bù lái wéi shan ! " chuán lìng yǔ zhu jiāng : " tǎng bing lái , zhì jiàn shan dǐng shàng hóng qí zhao dòng , jí sì miàn jie xià . "

5 què shuo si mǎ yì huí dào zhài zhong , shǐ rén dǎ ting shì hé jiang yǐn bing shǒu jie tíng . huí bào yue : " nǎi mǎ liáng zhì dì mǎ sù yě . " yì xiào yue : " tú yǒu xu míng , nǎi yong cái ěr ! kǒng míng yòng rú cǐ rén wù , rú hé bù wù shì ! " yòu wèn : " jie tíng zuǒ yòu bié yǒu jun fǒu ? " tàn mǎ bào yue : " lí shan shí lǐ yǒu wáng píng an yíng . " yì nǎi mìng zhāng hé yǐn yí jun , dang zhù wáng píng lái lù . yòu lìng shen dan , shen yí yǐn liǎng lù bing wéi shan , xiān duàn liǎo jí shuǐ dào lù ; dài shǔ bing zì luàn , rán hòu chéng shì jí zhī . dang yè

此大言？”昭曰：“男亲自哨见，当道并无寨栅，军皆屯于山上，故知可破也。”懿大喜曰：“若兵果在山上，乃天使吾成功矣！”遂更换衣服，引百余骑亲自来看。是夜天晴月朗，直至山下，周围巡哨了一遍，方回。马谡在山上见之，大笑曰：“彼若有命，不来围山！”传令与诸将：“倘兵来，只见山顶上红旗招动，即四面皆下。”

却说司马懿回到寨中，使人打听是何将引兵守街亭。回报曰：“乃马良之弟马谡也。”懿笑曰：“徒有虚名，乃庸才耳！孔明用如此人物，如何不误事！”又问：“街亭左右别有军否？”探马报曰：“离山十里有王平安营。”懿乃命张郃引一军，当住王平来路。又令申耽、申仪引两路兵围山，先断了汲水道路；待蜀兵

Y đại hỉ viết: "Nhược binh quả tại sơn thượng, nãi thiên sứ ngô thành công hĩ!" Toại canh hoán y phục, dẫn bách dư ky thân tự lai khán. Thị dạ thiên tinh nguyệt lăng, trực chí sơn hạ, chu vi tuần tiều liêu nhất biển, phuong hồi. Mã tắc tại sơn thượng kiến chi, đại tiểu viết: "Bỉ nhược hữu mệnh, bắt lai vi sơn!" Truyền lệnh dữ chư tướng: "Thảng binh lai, chỉ kiến sơn đính thượng hồng kì chiêu động, tức tứ diện giai hạ."

cả ở trên núi, thì là trời cho ta thành công đây! Bèn thay áo, dẫn hơn trăm kỵ, thân hành đến xem. Đêm hôm ấy, trời lạnh, trăng sáng, Y đến thảng dưới núi, đi xung quanh xem khắp một lượt, mới về. Mã Tốc ở trên núi, trông thấy cười, rằng: - Số mà còn sống, thì chó có đến vây núi mà lỡ! Liền truyền lệnh cho các tướng rằng: - Hễ có quân đến vây núi, cứ nhìn lên đỉnh lúc nào thấy phắt cờ lá cờ đỏ thì bốn mặt đổ xuống mà đánh.

Khước thuyết Tư Mã ý hối đáo trại trung, sử nhân đả thính thị hà tương dẫn binh thủ nhai đinh. Hồi báo viết: "Nãi mã lương chi đệ mã tắc dã." Y tiểu viết: "Đồ hữu hư danh, nãi dong tài nhĩ! Khổng minh dụng như thủ nhân vật, như hà bất ngô sự!" Hựu vấn: "Nhai đinh tả hữu biệt hữu quân phủ?" Tham mā báo viết: "Li sơn thập lí hữu vương bình an doanh." Y nãi mệnh trương cáp dẫn nhất quân, đương trụ vương bình lai lộ. Hựu lệnh thân đam, thân nghi dẫn lưỡng lộ binh vi sơn, tiên đoạn liễu cáp thủy đạo lộ; đai thực binh tự loạn, nhiên hậu thừa thế kích chi. Đương dạ

Tư Mã Ý về trại, sai người dò xem tướng giữ Nhai Đinh là ai. Người do thám báo rằng: - Tướng giữ Nhai Đinh tên là Mã Tốc, em Mã Lương. Ý cười, nói: - Đồ ấy chỉ có hư danh, chó tài thì tắm thường lầm. Khổng Minh dùng người ấy, làm gì chẳng lở việc! Y lại hỏi ở cạnh Nhai Đinh có quân nào nữa không. Thám mā bẩm: - Ở mé tây núi ấy mười dặm, có Vương Bình cắm trại ở đó. Y mới sai Trương Cáp giữ chặn đường Vương Bình đến cứu. Lại sai Thân Đam, Thân Nghi dẫn hai đạo quân vây núi, trước hết chặn đường ra lầy nước, đợi cho quân Thục rối loạn rồi mới đánh. Mã Tốc ở trên núi

diào dù yǐ dìng . cì rì tian
míng , zhang hé yǐn bing
xian wǎng bèi hòu qù liǎo . si
mǎ yì dà qu jun mǎ , yi yǒng
ér jìn , bǎ shan sì miàn wéi
dìng . mǎ sù zài shan shàng
kàn shí , zhi jiàn wèi bing
màn shan biàn yě , jīng qí
duì wǔ , shèn shí yán zhěng
. shǔ bing jiàn zhì , jìn jie
sàng dǎn , bù gǎn xià shan .
mǎ sù jiāng hóng qí zhao
dòng , jun jiāng nǐ wǒ xiāng
tui , wú yí rén gǎn dòng . sù
dà nù , zì sha èr jiāng .
zhòng jun jīng jù , zhì de nǚ lì
xià shan lái chong wèi bing .
wèi bing duān rán bù dòng .
shǔ bing yòu tuì shàng shan
qù . mǎ sù jiàn shì bù xié ,
jiào jun jǐn shǒu zhài mén ,
zhì děng wài yìng .

6 què shuo wáng píng jiàn wèi
bing dào , yǐn jun sha lái ,
zhèng yù zhang hé ; zhàn
yǒu shù shí yú gé , píng lì
qióng shì gu , zhì de tuì qù .
wèi bing zì chén shí kùn zhì
xu shí , shan shàng wú shuǐ
, jun bù de shí , zhài Zhōng
Dà luàn . rǎng dào bàn yè
shí fen , shan nán shǔ bing
dà kai zhài mén , xià shan
jiàng wèi . mǎ sù jìn zhǐ bù
zhù . si mǎ yì yòu lìng rén yú
yan shan fàng huǒ , shan

自乱，然后乘势击之。
当夜调度已定。次日天
明，张郃引兵先往背后
去了。司马懿大驱军马
，一拥而进，把山四面
围定。马谡在山上看时
，只见魏兵漫山遍野，
旌旗队伍，甚是严整。
蜀兵见之，尽皆丧胆，
不敢下山。马谡将红旗
招动，军将你我相推，
无一人敢动。谡大怒，
自杀二将。众军惊惧，
只得努力下山来冲魏兵
。魏兵端然不动。蜀兵
又退上山去。马谡见事
不谐，教军紧守寨门，
只等外应。

却说王平见魏兵到，引
军杀来，正遇张郃；战
有数十余合，平力穷势
孤，只得退去。魏兵自
辰时困至戌时，山上无
水，军不得食，寨中大
乱。嚷到半夜时分，山
南蜀兵大开寨门，下山
降魏。马谡禁止不住。
司马懿又令人于沿山放
火，山上蜀兵愈乱。马

điều độ dĩ định. Thứ nhật thiên
minh, trương cáp dẫn binh tiên
vãng bối hậu khứ liễu. Tư Mã ý
đại khu quân mã, nhất ứng nhí
tiến, bả sơn tứ diện vi định. Mã
tắc tại sơn thượng khán thời,
chỉ kiên ngụy binh mạn sơn
biển dã, tinh kì đội ngũ, thậm thị
nghiêm chỉnh. Thực binh kiến
chi, tần gai tang đẫm, bắt cảm
hạ sơn. Mã tắc tương hồng kì
chiêu động, quân tương nhĩ
ngã tương thõi, vô nhất nhân
cảm động. Tắc đại nộ, tự sát
nhị tướng. Chúng quân kinh cụ,
chỉ đắc nỗ lực hạ sơn lai trùng
ngụy binh. Ngụy binh đoan
nhiên bất động. Thực binh hựu
thõi thượng sơn khứ. Mã tắc
kiến sự bất hài, giáo quân khẩn
thủ trại môn, chỉ đẳng ngoại
ứng.

trông ra, thấy quân Ngụy đặc
ngàn man dã, tinh kỳ đội ngũ rất
là nghiêm chỉnh. Quân Thục rụng
rời hết vía, không ai dám xuống
núi. Mã Tốc ngồi trên đỉnh núi,
phe phẩy lá cờ đỏ, quân tướng
chỉ nhìn nhau đưa đẩy, không ai
nhúc nhích. Tốc nổi giận, chém
luôn hai tướng. Quân sĩ sợ hãi,
phải cố sức ào xuống núi. Nhưng
xuống đến nơi, thấy quân Ngụy
vẫn đứng vững, không động đậy,
lại vội vã chạy trở lên. Mã Tốc
thấy việc không xong, sai quân
giữ vững cửa trại, chỉ còn chực
quân ngoài đến cứu.

Khước thuyết vương bình kiến
ngụy binh đáo, dẫn quân sát lai,
chánh ngô trương cáp; chiến
hữu sở thập dư hợp, bình lực
cùng thế cô, chỉ đắc thõi khứ.
Ngụy binh tự thắn thời khốn chí
tuất thời, sơn thượng vô thủy,
quân bất đắc thực, trại trung đại
loạn. Nhượng đáo bán dạ thời
phân, sơn nam thực binh đại
khai trại môn, hạ sơn hàng
ngụy. Mã tắc cầm chỉ bắt trụ.
Tư Mã ý hựu lệnh nhân vu
duyên sơn phóng hỏa, sơn

Vương Bình thấy quân Ngụy đến
vây núi, mang quân lai cứu, bị
Trương Cáp đánh chấn lai, Bình
ít quân, địch không nổi, phải rút
về. Quân Thục bị vây từ giờ thì
đến mãi giờ tuất ở trên núi không
có nước, quân sĩ đói khát, trong
trại nháo nhác. Đến nửa đêm,
quân Thục ở mé nam mặt núi,
mở toang cửa trại xuống hàng
Ngụy. Mã Tốc quát ngăn lại cũng
không được. Tư Mã Ý lại sai
người đốt lửa xung quanh núi,
quân sĩ lại càng rối loạn lắm. Mã

shàng shǔ bing yù luàn . mǎ sù liào shǒu bù zhù , zhì de qu cán bing sha xià shan xi táo ben . sì mǎ yì fàng tiáo dà lù , ràng guò mǎ sù . bèi hòu zhang hé yǐn bing zhuī lái . gǎn dào san shí yú lǐ , qián miàn gǔ jiǎo qí míng , yǐ biao jun chu , fàng guò mǎ sù , lán zhù zhang hé ; shì zhì , nǎi wèi yán yě . yán huī dao zòng mǎ , zhí qū zhang hé . hé huí jun biàn zǒu . yán qu bing gǎn lái , fù duó jie tíng . gǎn dào wǔ shí yú lǐ , yǐ shēng hǎn qǐ , liǎng biān fú bing qí chu : zuǒ biān sì mǎ yì , yòu biān sì mǎ zhào , què chao zài wèi yán bèi hòu , bǎ yán kùn zài gai xin . zhang hé fù lái , san lù bing gé zài yí chǔ . wèi yán zuò chong yòu tú , bù de tuo shen , zhé bing dà bàn . zhèng wéi jí xiān , hu yí biao jun sha rù , nǎi wáng píng yě . yán dà xǐ yue : "wú de sheng yǐ ! " èr jiāng gé bing yí chǔ , dà sha yí zhèn , wèi bing fang tuì . èr jiāng huang máng ben huí zhài shí , yíng zhong jie shì wèi bing jīng qí . shen dan , shen yí cóng yíng zhong sha chu . wáng píng , wèi yán jīng ben liè liǔ chéng , lái tóu gao xiáng . cǐ shí gao xiáng wén zhī jie tíng yǒu shī , jìn qǐ liè liǔ chéng zhī bing , qián lái jiù yìng , zhèng yù yán , píng èr rén ,

谡料守不住，只得驱残兵杀下山西逃奔。司马懿放条大路，让过马谡。背后张郃引兵追来。赶到三十余里，前面鼓角齐鸣，一彪军出，放过马谡，拦住张郃；视之，乃魏延也。延挥刀纵马，直取张郃。郃回军便走。延驱兵赶来，复夺街亭。赶到五十余里，一声喊起，两边伏兵齐出：左边司马懿，右边司马昭，却抄在魏延背后，把延困在垓心。张郃复来，三路兵合在一处。魏延左冲右突，不得脱身，折兵大半。正危急间，忽一彪军杀入，乃王平也。延大喜曰：“吾得生矣！”二将合兵一处，大杀一阵，魏兵方退。二将慌忙奔回寨时，营中皆是魏兵旌旗。申耽、申仪从营中杀出。王平、魏延径奔列柳城，来投高翔。此时高翔闻知街亭有失，尽起列柳城之兵，前来救应，正遇延。

thượng thực binh dù loạn. Mã tắc liêu thủ bắt trụ, chỉ đắc khu tàn binh sát hạ sơn tây đào bôn. Tư Mã Ý phóng điêu đại lộ, nhượng quá mã tắc. Bối hậu trương cáp dẫn binh truy lai. Cản đáo tam thập dư lí, tiền diện cổ giác tề minh, nhất bưu quân xuất, phóng qua mã tắc, lan trụ trương cáp; thị chi, nãi ngụy duyên dã. Duyên huy đao tung mã, trực thủ trương cáp. Cáp hồi quân tiện tẩu. Duyên khu binh cản lai, phục đoạt nhai đình. Cản đáo ngũ thập dư lí, nhất thanh hảm khởi, lưỡng biên phục binh tề xuất: tả biên Tư Mã Ý, hữu biên Tư Mã Chiêu, khước sao tại ngụy duyên bối hậu, bả duyên khốn tại cai tâm. Trương cáp phục lai, tam lộ binh hợp tại nhất xứ. Ngụy duyên tả trùng hữu đột, bắt đắc thoát thân, chiết binh đại bán. Chánh nguy cấp gian, hốt nhất bưu quân sát nhập, nãi vương bình dã. Duyên đại hỉ viết: "Ngô đắc sinh hĩ!" Nhị tướng hợp binh nhất xứ, đại sát nhất trận, ngụy binh phương thối. Nhị tướng hoảng mang bôn hồi trại thời, doanh trung gai thị ngụy binh tinh kì. Thân đam, thân nghi tòng doanh trung sát xuất. Vương bình, ngụy duyên kính bôn liệt liễu thành, lai đầu cao tường. Thủ thời cao tường văn tri nhai đình hữu thất, tǎn khởi liệt liễu thành chi binh, tiền lai cứu ứng,

Tốc biệt thể giữ cung chưởng được, phải dắt tàn binh liều chết đánh xuống mé tây núi mà tháo đường chạy. Tư Mã Ý mở đường cho Mã Tốc chạy thoát. Trương Cáp dẫn một đạo quân đuổi theo, ước ba chục dặm, bỗng thấy mé trước mặt trống đánh, tú và thối rầm rĩ, rồi một toán quân chạy đến, để cho Mã Tốc đi khỏi, lại chặn đường đánh nhau với Trương Cáp. Cáp trông ra là Ngụy Diên, liền quay binh chạy trở về. Diên thừa thế đuổi theo, lại cướp được Nhai Đình, đuổi hơn năm chục dặm nữa, quân phục ở đâu hai bên reo àm cả lên, tả Tư Mã Ý, hữu Tư Mã Chiêu, lèn ra phía sau lưng Ngụy Diên đánh ập lại. Trương Cáp cũng quay binh đánh vào: Ngụy Diên xông xáo không sao ra được. Đang khi nguy cấp, may có Vương Bình dẫn một toán quân xông vào đánh cứu. Diên mừng, nói: - Thôi, ta lại được sống rồi! Hai tướng hợp binh làm một, đánh rát một trận quân Ngụy mới chịu lui. Hai tướng vội vàng về trại. Đến nơi, đã thấy toàn cờ hiệu quân Ngụy. Thân Đam, Thân Nghi tự trong trại đánh ra. Vương Bình, Ngụy Diên lại chạy về thành Liệt Liễu, đến với Cao Tường. Bấy giờ, Cao Tường nghe tin mất Nhai Đình, bèn cắt hết quân ở Liệt Liễu đến cứu. Nửa đường gặp Diên, Bình hai tướng thuật lại sự việc. Cao Tường nói: - Đêm hôm nay ta đến cướp trại Ngụy,

sù shuo qián shì . gao xiáng
yue : " bù rú jin wǎn qù jié
wèi zhài , zài fù jie tíng . "
dang shí san rén zài shan bo
xià shàng yì yǐ dìng . dài tian
sè jiāng wǎn , bing fen san lù .
wèi yán yīn bing xian jìn ,
jìng dào jie tíng , bù jiàn yí
rén , xin Zhōng Dà yí , wèi
gǎn qīng jìn , qiè fú zài lù
kǒu děng hòu , hu jiàn gao
xiáng bing dào , èr rén gòng
shuo wèi bing bù zhì zài hé
chǔ . zhèng méi lǐ huì , yòu
bù jiàn wáng píng bing dào .
hu rán yí sheng pào xiǎng ,
huǒ guāng chong tian , gǔ qǐ
zhèn dì : wèi bing qí chu , bǎ
wèi yán , gao xiáng wéi zài
gai xin . èr rén wǎng lái
chong tú , bù de tuo shen .
hu ting de shan bo hòu hǎn
sheng ruò léi , yi biao jun
sha rù , nǎi shì wáng píng ,
jiù liǎo gao , wèi èr rén , jìng
ben liè liǔ chéng lái . bǐ jí ben
dào chéng xià shí , chéng
bian zǎo yǒu yí jun sha dào ,
qí shàng dà shu " wèi dou du
guo huái " zì yàng . yuán lái
guo huái yǔ cáo zhen shang
yì , kǒng si mǎ yì de liǎo
quán gong , nǎi fen huái lái
qǔ jie tíng ; wén zhī sī mǎ yì ,
zhang hé chéng liǎo cǐ gong ,
suì yǐn bing jìng xí liè liǔ
chéng . zhèng yù san jiang ,
dà sha yí zhèn . shǔ bing
shang zhě jí duo . wèi yán
kǒng yáng píng guan yǒu shī

平二人，诉说前事。高翔曰：“不如今晚去劫魏寨，再复街亭。”当时三人在山坡下商议已定。待天色将晚，兵分三路。魏延引兵先进，径到街亭，不见一人，心中大疑，未敢轻进，且伏在路口等候，忽见高翔兵到，二人共说魏兵不知在何处。正没理会，又不见王平兵到。忽然一声炮响，火光冲天，鼓起震地：魏兵齐出，把魏延、高翔围在垓心。二人往来冲突，不得脱身。忽听得山坡后喊声若雷，一彪军杀入，乃是王平，救了高、魏二人，径奔列柳城来。比及奔到城下时，城边早有一军杀到，旗上大书“魏都督郭淮”字样。原来郭淮与曹真商议，恐司马懿得了全功，乃分淮来取街亭；闻知司马懿、张郃成了此功，遂引兵径袭列柳城。正遇三将，大杀一阵。蜀兵伤者极多。魏

chánh ngô duyên, bình nhị
nhân, tổ thuyết tiền sự. Cao
tường viết: "Bất như kim văn
khứ kiếp ngụy trại, tái phục nhai
đình." Đương thời tam nhân tại
sơn pha hạ thương nghị dĩ
định. Đãi thiên sắc tương văn,
binh phân tam lộ. Ngụy duyên
dẫn binh tiên tiến, kính đáo nhai
đình, bắt kiến nhất nhân, tâm
trung đại nghi, vị cảm khinh
tiến, thả phục tại lộ khẩu đẳng
hậu, hốt kiến cao tường binh
đáo, nhị nhân cộng thuyết ngụy
binh bắt tri tại hà xứ. Chánh
một lí hội, hựu bắt kiến vương
binh binh đáo. Hốt nhiên nhất
thanh pháo hưởng, hỏa quang
trùng thiên, cỗ khởi chấn địa:
ngụy binh tề xuất, bả ngụy
duyên, cao tường vi tại cai tâm.
Nhị nhân vãng lai xung đột, bắt
đắc thoát thân. Hốt thính đắc
sơn pha hậu hảm thanh nhược
lôi, nhất bưu quân sát nhập, nǎi
thị vương binh, cứu liều cao,
ngụy nhị nhân, kính bôn liệt liều
thành lai. Bỉ cập bôn đáo thành
hạ thời, thành biến tảo hữu
nhất quân sát đáo, kì thượng
đại thư "Ngụy đô đốc quách
hoài" tự dạng. Nguyên lai
quách hoài dữ tào chân thương
nghị, khủng Tư Mã ý đắc liều
toàn công, nǎi phân hoài lai thủ
nhai đình; văn tri Tư Mã ý,
trương cáp thành liều thủ công,
toại dẫn binh kính tập liệt liều
thành. Chánh ngô tam tương,
đại sát nhất trận. Thực binh

để lấy lại Nhai Đình. Chiều hôm
ấy, quân Thục chia làm ba
đường. Ngụy Diên dẫn quân đi
trước, đến thẳng Nhai Đình,
không thấy một người nào; Diên
nghi lầm, không giám tiến vội,
phải đóng quân ở cửa ô bên
đường, chờ xem làm sao. Một lát,
thấy Cao Tường đến. Hai người
bàn bạc với nhau, không biết
quân Ngụy ở chỗ nào, mà cũng
chẳng thấy Vương Bình đến.
Đang ngần ngừ chưa biết nghĩ
sao, bỗng một tiếng pháo nổ, lửa
sáng rực trời, trống đánh chuyển
đất, quân Ngụy ào ào kéo ra, vây
chặt Ngụy Diên, Cao Tường vào
giữa trận. Hai người hết sức xông
xáo, không sao thoát ra được.
May lại được Vương Bình dẫn
quân từ bên sườn núi xông vào
đánh cứu, mới cùng nhau chạy
về thành Liệt Liễu. Gần đến nơi,
lại thấy một toán quân kéo đến,
trên cờ hiệu đề mấy chữ;" Ngụy
đô đốc Quách Hoài". Nguyên là
Quách Hoài bàn nhau với Tào
Chân, sợ Tư Mã Ý không lập nổi
công to, nên cùng nhau đem
quân đến đánh Nhai Đình. Đến
nơi thấy Tư Mã Ý, Trương Cáp
đã lấy được rồi, bèn dẫn quân tắt
sang thành Liệt Liễu. Vừa gặp ba
tướng Thục chạy về, hai bên
đánh nhau to một trận, quân Thục
tồn hại rất nhiều. Ngụy Diên lo ải
Đương Bình sơ suất gì chăng,
mới cùng nhau kéo cả về giữ.

, huang yǔ wáng píng , gao xiáng wàng yáng píng guan lái .

延恐阳平关有失，慌与王平、高翔望阳平关来。

7 què shuo guo huái shou liǎo jun mǎ , nǎi wèi zuǒ yòu yue : "wú sui bù de jie tíng , què qū liǎo liè liǔ chéng , yì shì dà gong . " yǐn bing jìng dào chéng xià jiào mén , zhì jiàn chéng shàng yi sheng pào xiāng , qí zhì jie shù , dang tóu yì miàn dà qí , shàng shu "píng xi dou du si mǎ yì " . yì cheng qǐ xuán kong bǎn , yǐ dìng hù xin mù lán gan , dà xiào yue : " guo bó jí lái hé chí yě ? " huái dà jīng yue : " zhòng dá shén jí , wú bù jí yě ! " suì rù chéng . xiāng jiàn yǐ bì , yì yue : " jin jie tíng yǐ shi , zhu gé liàng bì zǒu . gong kě sù yǔ zi dan xing yè zhui zhì . " guo huái cóng qí yán , chu chéng ér qù . yì huàn zhang hé yue : " zi dan , bó jí , kǒng wú quán huò dà gong , gù lái qū cǐ chéng chí . wú fei dù yù chéng gong , nǎi jiǎo xìng ér yǐ . wú liào wèi yán , wáng píng , mǎ sù , gao xiáng děng bēi , bì xian qù jù yáng píng guan . wú ruò qù qū cǐ guan , zhu gé liàng bì suí hòu yǎn sha , zhong qí jì yǐ . bing fǎ yún : gui shi wù yǎn , qióng kòu mò zhuai . rǔ kě cóng xiǎo lù

却说郭淮收了军马，乃谓左右曰：“吾虽不得街亭，却取了列柳城，亦是大功。”引兵径到城下叫门，只见城上一声炮响，旗帜皆竖，当头一面大旗，上书“平西都督司马懿”。懿撑起悬空板，倚定护心木栏干，大笑曰：“郭伯济来何迟也？”淮大惊曰：“仲达神机，吾不及也！”遂入城。相见已毕，懿曰：“今街亭已失，诸葛亮必走。公可速与子丹星夜追之。”郭淮从其言，出城而去。懿唤张郃曰：“子丹、伯济，恐吾全获大功，故来取此城池。吾非独欲成功，乃侥幸而已。吾料魏延、王平、马谡、高翔等辈，必先去据阳平关。吾若去取此关，诸葛

thương giả cực đa. Ngụy duyên khủng dương bình quan hữu thất, hoảng dữ vương bình, cao tường vọng dương bình quan lai.

Khước thuyết quách hoài thu liễu quân mã, nãi vị tà hữu viết: "Ngô tuy bất đắc nhai đình, khước thủ liễu liệt liễu thành, diệc thị đại công." Dẫn binh kính đáo thành hạ khiếu môn, chỉ kiến thành thượng nhất thanh pháo hưởng, kí xí giai thụ, đương đầu nhất diện đại kí, thượng thư "Bình tây đô đốc Tư Mã Ý". Ý xanh khởi huyền không bản, ý định hộ tâm mộc lan can, đại tiêu viết: "Quách bá tê lai hà trì dã?" Hoài đại kinh viết: "Trọng đạt thần cơ, ngô bất cập dã!" Toại nhập thành. Tương kiến dĩ tắt, ý viết: "Kim nhai đình dĩ thất, Gia Cát lượng tắt tầu. Công khả tốc dữ tử đan tinh dạ truy chi." Quách hoài tòng kí ngôn, xuất thành nhi khứ. Ý hoán trương cáp viết: "Tử đan, bá tê, khủng ngô toàn hoạch đại công, cố lai thủ thủ thành trì. Ngô phi độc dục thành công, nãi nghiêu hạnh nhi dĩ. Ngô liêu ngụy duyên, vương bình, mã tắc, cao tường đẳng bối, tắt tiên khứ cư dương bình quan. Ngô nhược khứ thủ thủ quan, Gia Cát lượng tắt tùy hậu yểm sát, trung kí kế hĩ. Bình pháp vân: quy sư vật yểm, cùng khẩu mạc truy. Nhữ khâ

Quách Hoài thu quân, mừng rõ bảo với các tướng rằng: - Ta tuy không lấy được Nhai Đình, nhưng cướp được thành Liệt Liễu Này, cũng là một công to. Nói đoạn, dẫn binh đến dưới thành gọi cửa. Bỗng trên thành nổ một tiếng pháo, cờ quạt dựng lên rầm rắp. Trên lá cờ to có đề mấy chữ "Bình Tây đô đốc Tư Mã Ý" Tư Mã Ý, ngồi trên chòi cao, cười ầm lên rằng: - Quách Bá Tế lại đây sao chậm chạp thế? Quách Hoài giật mình, nói: - Trọng Đạt tai quái thật, ta chịu không bằng! Liền vào thành ra mắt Tư Mã Ý. Ý nói: - Nay Nhai Đình đã lấy được rồi, Gia Cát Lượng tất nhiên phải chạy. Ông nên trở về, cùng với Tử Đan đuổi theo quân Thục mà đánh. Quách Hoài nghe lời, trở ra về. Ý gọi Trương Cát bảo rằng: - Tử Đan, Bá Tế sợ ta lập được công to, cho nên cũng lại cướp Thành Tri. Ta không muốn thành công một mình làm gì, cũng là bõ ngõ may gặp đó thôi. Ta chắc Ngụy Diên, Vương Bình, Mã Tốc, Cao Tường đã về giữ ải Dương Bình rồi. Nếu ta đến lấy ải ấy, Gia Cát Lượng theo sau chụp đánh quân ta, lại hóa ra ta mắc mèo mất. Bình pháp có nói: "Quân chạy về chớ đuổi, giặc túng thế

chao ji gǔ tuì bing . wú zì yǐn
bing dang xié gǔ zhì bing .
ruò bǐ bài zǒu , bù kě xiāng
jù , zhí yí zhōng tú jié zhù :
shǔ bing zi zhòng , kě jìn de
yě . " zhang hé shòu jì , yǐn
bing yi bàn qù liǎo . yì xià
lìng : " jìng qǔ xié gǔ , yóu xi
chéng ér jìn . xi chéng sui
shan pì xiǎo xiàn , nǎi shǔ
bing tún liáng zhī suǒ , yòu
nán an , tian shuǐ , an dìng
san jùn zǒng lù . ruò de cǐ
chéng , san jùn kě fù yǐ . " yú
shì sì mǎ yì liù shen dan ,
shen yí shǒu liè liǔ chéng , zì
lǐng dà jun wàng xié gǔ jìn fa

8 què shuo kǒng míng zì lìng
mǎ sù děng shǒu jie tíng qù
hòu , yóu yù bù dìng . hu
bào wáng píng shǐ rén sòng
tú běn zhì . kǒng míng huàn
rù , zuǒ yòu chéng shàng tú
běn . kǒng míng jiù wén jǐ
shàng chai kai shì zhì , pài
àn dà jīng yue : " mǎ sù wú
zhì , keng xiān wú jun yǐ ! "
zuǒ yòu wèn yue : " chéng
xiāng hé gù shi jīng ? " kǒng
míng yue : " wú guan cǐ tú
běn , shi què yào lù , zhàn

亮必随后掩杀，中其计矣。兵法云：归师勿掩，穷寇莫追。汝可从小路抄箕谷退兵。吾自引兵当斜谷之兵。若彼败走，不可相拒，只宜中途截住：蜀兵辎重，可尽得也。”张郃受计，引兵一半去了。懿下令：“竟取斜谷，由西城而进。西城虽山僻小县，乃蜀兵屯粮之所，又南安、天水、安定三郡总路。若得此城，三郡可复矣。”于是司马懿留申耽、申仪守列柳城，自领大军望斜谷进发。

却说孔明自令马谡等守街亭去后，犹豫不定。忽报王平使人送图本至。孔明唤入，左右呈上图本。孔明就文几上拆开视之，拍案大惊曰：“马谡无知，坑陷吾军矣！”左右问曰：“丞相何故失惊？”孔明曰：“吾观此图本，失却要路，占山为寨。倘魏

tòng tiǎo lò sao ki côc thôi binh.
Ngô tự dẫn binh đương tà cốc
chi binh. Nhược bỉ bại tầu, bắt
khả tương cự, chỉ nghi trung đò
tiệt trù: thực binh truy trọng, khả
tắn đắc dã. "Trương cáp thụ kế,
dẫn binh nhất bán khứ liêu. Ý
hạ lệnh: "Cánh thủ tà cốc, do
tây thành nhi tiến. Tây thành
tuy sơn tích tiểu huyền, nãi thực
binh truân lương chi sở, hựu
nam an, thiên thủy, an định tam
quận tổng lộ. Nhược đắc thử
thành, tam quận khả phục hĩ."
Vu thị Tư Mã ý lưu thân đam,
thân nghi thủ liệt liễu thành, tự
lĩnh đại quân vọng tà cốc tiến
phát.

chó theo". Người nên đi men
đường nhỏ, lên ra hang Cơ Cốc
mà tiến binh. Ta dẫn quân đến cù
quân giặc ở hang Tà Cốc. Nếu
giặc thua chạy, ta cũng không
nên đuổi quá, cứ chặn nửa
đường mà đánh, tất cướp được
nhiều lương thảo. Trương Cáp
theo lời, dẫn một nửa quân đi. Tư
Mã Ý hạ lệnh cho quân theo
đường Tây Thành, ra hang Tà
Cốc. Tây Thành tuy là một huyện
nhỏ trong xó núi, nhưng là chỗ
quân Thục chứa lương và là đầu
mối của ba quận Nam An, Thiên
Thủy, An Định. Nếu được thành
ấy, ba quận kia cũng lấy xong. Ví
thế, Ý để Thân Đam, Thân Nghi ở
lại giữ thành Liễu, rồi dẫn đại
quân kéo đi.

Khước thuyết không minh tự
lệnh mã tắc đắng thủ nhai đinh
khứ hậu, do dự bất định. Hốt
báo vương bình sứ nhân tổng
đò bỗn chí. Không minh hoán
nhập, tả hữu trình thượng đò
bỗn. Không minh tựu văn kí
thượng sách khai thị chí, phách
án đại kinh viết: "Mã tắc vô tri,
khanh hâm ngô quân hĩ!" Tả
hữu văn viết: "Thừa tương hà
cố thất kinh?" Không minh viết:
"Ngô quan thử đò bỗn, thất
khước yếu lộ, chiêm sơn vi trại.

Nói về Khổng Minh, từ khi sai Mã
Tốc ra giữ Nhai Đinh trong bụng
vẫn áy náy không yên. Chợt có
Vương Bình sai người mang bản
địa đồ đến. Khổng Minh ngồi trên
kỳ mò ra xem, bỗng đậm tay
xuống án, thất kinh mà rằng: - Mã
Tốc không biết gì, làm hại mất
quân ta rồi! Tả Hữu hỏi làm sao,
Khổng Minh nói: - Ta xem trong
đồ bản này Tốc bỏ mất đường
hiểm yếu, mà đem lập trại trên
núi. Ví dù quân Ngụy kéo đến,
bốn mặt vây núi, chặn mất đường

shan wèi zhài . tǎng wèi bing dà zhì , sì miàn wéi gé , duàn jí shuǐ dào lù , bù xu èr rì , jun zì luàn yǐ . ruò jie tíng yǒu shī , wú děng an guī ? " cháng shǐ yáng yí jìn yue : " mǒu sui bù cái , yuàn tì mǎ yòu cháng huí . " kǒng míng jiāng an yíng zhī fǎ , yí yí fēn fù yǔ yáng yí . zhèng dài yào xíng , hu bào mǎ dào lái , shuo : " jie tíng , liè liǔ chéng , jìn jie shi liǎo ! " kǒng míng dié zú cháng tàn yue : " dà shì qù yǐ ! cǐ wú zhì guò yě ! " jí huàn guan xìng , zhang bao fēn fù yue : " rǔ èr rén gè yǐn san qian jīng bing , tóu wǔ gōng shan xiǎo lù ér xíng . rú yù wèi bing , bù kě dà jí , zhì gǔ zào nà hǎn , wèi yí bing jīng zhī . bǐ dang zì zǒu , yì bù kě zhui . dài jun tuì jìn , biàn tóu yáng píng guan qù . " yòu lìng zhang jì xian yǐn jun qù xiū lǐ jiàn gé , yǐ bèi guī lù . yòu mì chuán hào lìng , jiào dà jun àn àn shou shí xíng zhuāng , yǐ bèi qǐ chéng . yòu lìng mǎ dài , jiāng wéi duàn hòu , xiān fú yú shan gǔ zhong , dài zhu jun tuì jìn , fang shǐ shou bing . yòu cha xin fù rén , fēn lù bào yǔ tian shuǐ , nán an , an ding san jùn guan lì jun mǐn , jie rù hàn zhong . yòu qiǎn xin fù rén dào jì xiān ban qǔ jiāng wéi lǎo mǔ , sòng rù hàn zhong .

兵大至，四面围合，断汲水道路，不须二日，军自乱矣。若街亭有失，吾等安归？”长史杨仪进曰：“某虽不才，愿替马幼常回。”孔明将安营之法，一一分付与杨仪。正待要行，忽报马到来，说：“街亭、列柳城，尽皆失了！”孔明跌足长叹曰：“大事去矣！此吾之过也！”急唤关兴、张苞分付曰：“汝二人各引三千精兵，投武功山小路而行。如遇魏兵，不可大击，只鼓噪呐喊，为疑兵惊之。彼当自走，亦不可追。待军退尽，便投阳平关去。”又令张冀先引军去修理剑阁，以备归路。又密传号令，教大军暗暗收拾行装，以备起程。又令马岱、姜维断后，先伏于山谷中，待诸军退尽，方始收兵。又差心腹人，分路报与天水、南安、安定三郡官吏军民，皆入汉中。又遣心腹人

Thảng ngụy binh đại chí, tú diện vi hợp, đoạn cấp thủy đạo lộ, bắt tu nhị nhật, quân tự loạn hĩ. Nhược nhai đình hữu thất, ngô đảng an quy?" Trưởng sử dương nghi tiên viết: "Mỗ tuy bất tài, nguyễn thế mã áu thường hồi." Khổng minh thường an doanh chi pháp, nhất nhất phân phó dữ dương nghi. Chánh đãi yếu hành, hốt báo mã đáo lai, thuyết: "Nhai đình, liệt liêu thành, tân giai thất liêu!" Khổng minh diệt túc trường thán viết: "Đại sự khứ hĩ! Thủ ngô chi quá dã!" Cấp hoán quan hưng, trương bao phân phó viết: "Nhữ nhị nhân các dẫn tam thiên tinh binh, đầu võ công sơn tiễu lộ nhi hành. Như ngô ngụy binh, bắt khả đại kích, chỉ cổ táo nột hảm, vi nghi binh kinh chí. Bỉ đương tự tẩu, diệc bắt khả truy. Đãi quân thối tǎn, tiện đầu dương bình quan khứ." Hựu lệnh trương kí tiên dẫn quân khứ tu lí kiêm các, dĩ bị quy lỘ. Hựu mật truyền hiệu lệnh, giáo đại quân ám ám thu thập hành trang, dĩ bị khởi trình. Hựu lệnh mã đại, khương duy đoạn hậu, tiên phục vu sơn cốc trung, đãi chư quân thối tǎn, phuong thủy thu binh. Hựu sai tâm phúc nhân, phân lộ báo dữ thiên thủy, nam an, an định tam quận quan lại quân dân, giao nhập hán trung. Hựu khiển tâm phúc nhân đáo kí huyền bàn thủ khương duy lão mẫu,

lấy nước của ta, thì không đầy hai ngày, quân sĩ tự nhiên nhốn nháo cả. Nếu Nhai Đình mất, ta biết về đâu bây giờ? Trưởng sử Dương Nghi thừa Rằng: - Tôi tuy bất tài cũng xin ra thay cho Mã Ấu Thưởng. Khổng Minh bèn dặn dò Dương Nghi các phép lập trại. Dương Nghi sắp sửa đi, thì có tin về báo rằng: - Nhai Đình và Liệt Liếu mất cả rồi! Khổng Minh giãm chân xuống đất, than rằng: - Việc to hỏng mắt, đó thật là lỗi của ta! Vội vàng gọi Quan Hưng, Trương Bào vào dặn rằng: - Hai người, mỗi người dẫn ba nghìn tinh binh, lén theo đường nhỏ núi Võ Công, nếu gặp quân Ngụy, không nên ra chống chỉ đánh trống hò reo, tự khắc nó phải sợ mà chạy. Đợi khi quân ta rút hết rồi các ngươi sẽ vào cửa Dương Bình mà về. Lại sai Trương Dực đi trước, sửa sang cửa Kiếm Cát để dự bị đường về; mật truyền hiệu lệnh cho quân thu xếp sẵn các đồ hành trang, để sắp lên đường, sai Mã Đại, Khương Duy đi chặn hậu, phải phục quân trong hang núi, đợi cho đại quân qua hết, rồi mới được thu quân về. Khổng Minh lại sai người tâm phúc chia đường ra loan báo với nhau lại; quân dân ba quận Thiên Thủy, Nam An, An Định, dời vào cả Hán Trung.

9 kǒng míng fēn bō yǐ dìng ,
xian yín wǔ qian bing tuì qù
xi chéng xiàn ban yùn liáng
cǎo . hu rán shí yú cì fei mǎ
bào dào , shuo : " si mǎ yí
yǐn dà jun shí wǔ wàn , wàng
xi chéng feng yǒng ér lái ! "
shí kǒng míng shen bian bié
wú dà jiang , zhì yǒu yí ban
wén guan , suǒ yǐn wǔ qian
bing , yǐ fen yi bàn xian yùn
liáng cǎo qù liǎo , zhì shèng
èr qian wǔ bǎi jun zài chéng
zhong . zhòng guan ting de
zhè gè xiao xí , jìn jie shi sè .
kǒng míng dēng chéng wàng
zhi , guǒ rán chén tǔ chong
tian , wèi bing fen liǎng lù
wàng xi chéng xiàn sha lái .
kǒng míng chuán lìng , jiào "
jiang jīng qí jìn jie yǐn nì ; zhu
jun gè shǒu chéng pù , rú
yǒu wàng xíng chu rù , jí gao
yán dà yǔ zhě , zhǎn zhì ! dà
kai sì mén , měi yí mén yòng
èr shí jun shì , bàn zuò bǎi
xìng , sǎ sǎo jie dào . rú wèi
bing dào shí , bù kě shàn
dòng , wú zì yǒu jì . " kǒng
míng nǎi pi háo chǎng , dài
lún jin , yǐn èr xiǎo tóng xié
qín yì zhāng , yú chéng
shàng dí lóu qián , píng lán
ér zuò , fén xiāng cáo qín .

到冀县搬取姜维老母，
送入汉中。

孔明分拨已定，先引五千兵退去西城县搬运粮草。忽然十余次飞马报到，说：“司马懿引大军十五万，望西城蜂拥而来！”时孔明身边别无大将，只有一班文官，所引五千兵，已分一半先运粮草去了，只剩二千五百军在城中。众官听得这个消息，尽皆失色。孔明登城望之，果然尘土冲天，魏兵分两路望西城县杀来。孔明传令，教“将旌旗尽皆隐匿；诸军各守城铺，如有妄行出入，及高言大语者，斩之！大开四门，每一门用二十军士，扮作百姓，洒扫街道。如魏兵到时，不可擅动，吾自有计。”孔明乃披鹤氅，戴纶巾，引二小童携琴一张，于城上敌楼前，凭栏而坐，焚香操琴。

tống nhập hán trung.

Khổng minh phân bát dĩ định, tiên dẫn ngũ thiên binh thối khứ tây thành huyền bàn vận lương thảo. Hốt nhiên thập dư thứ phi mã báo đáo, thuyết: "Tư Mã Ý dẫn đại quân thập ngũ vạn, vọng tây thành phong ứng nhi lai!" Thời khổng minh thân biên biệt vô đại tướng, chỉ hữu nhất ban văn quan, sở dẫn ngũ thiên binh, dĩ phân nhất bán tiên vận lương thảo khứ liễu, chỉ thặng nhị thiên ngũ bách quân tại thành trung. Chúng quan thính đắc giá cá tiêu túc, tần giai thất sắc. Khổng minh đăng thành vọng chi, quả nhiên tràn thổ trùng thiên, ngụy binh phân lương lộ vọng tây thành huyền sát lai. Khổng minh truyền lệnh, giáo "Tương tinh kì tần giai ẩn nặc; chư quân các thủ thành phô, như hữu vọng hành xuất nhập, cập cao ngôn đại ngữ giả, trảm chí! Đại khai tứ môn, mỗi nhất môn dụng nhị thập quân sĩ, phẫn tác bách tính,さい tảo nhai đạo. Như ngụy binh đáo thời, bất khả thiện động, ngô tự hữu kế." Khổng minh nãi phi hạc sưởng, đái luân cân, dẫn nhị tiểu đồng huề cầm nhất trương, vu thành thương địch lâu tiền, bẳng lan nhi tọa, phần hương thao cầm.

Khổng Minh phân phát đâu đây, dẫn năm nghìn quân ra huyện Tây Thành để chuyển vận lương thảo. Bỗng đâu hơn mười tin đồn dập về báo rằng: - Tư Mã Ý dẫn mười lăm vạn đại quân, kéo đến Tây Thành đông như kiến. Bấy giờ không còn viên đại tướng nào đi kèm với Khổng Minh cả, chỉ có một bọn quan văn, mà trong số năm nghìn quân theo Khổng Minh thì đã chia một nửa cho vận lương về trước rồi, còn vón vẹn có hai nghìn rưỡi người ở trong thành. Các quan nghe tin ấy, ai nấy đều mắt vío, ngẩng mặt ra nhìn nhau. Khổng Minh trèo lên mặt thành đứng xem, quả nhiên thấy bụi bay mù mịt, quân Ngụy chia làm hai đường kéo đến. Khổng Minh truyền cho các tướng rằng: - Nội bao nhiêu tinh binh phải ngã cả xuống. Quân sĩ đâu cứ giữ đấy, không được nhốn nháo; nếu ai giám thậm thot ra vào, hoặc là nói năng to tiếng thì chém lập tức. Bốn cửa thành cứ việc mở toang ra, mỗi cửa cắt hai chục tên lính, ăn mặc giả làm cư dân quét tước dọn dẹp. Nếu quân Ngụy đến, không được kinh hãi gì, ta khắc cho phép cư xử! Khổng Minh mặc áo cánh bạc, đội khăn lụt, đem hai tiểu đồng và cắp một cái đàm trèo lên địch lâu, ngồi tựa vào bao lớn, đốt

10 què shuo si mǎ yì qián jun
shào dào chéng xià , jiàn liǎo
rú cǐ mó yàng , jie bù gǎn jìn
, jí bào yǔ sī mǎ yì . yì xiào
ér bù xìn , suì zhǐ zhù san
jun , zì fei mǎ yuǎn yuǎn
wàng zhì . guǒ jiàn kǒng
míng zuò yú chéng lóu zhì
shàng , xiào róng kě jú , fén
xiāng cào qín . zuǒ yǒu yí
tóng zi , shǒu pěng bǎo jiàn ;
yòu yǒu yí tóng zi , shǒu zhí
zhǔ wěi . chéng mén nèi wài
, yǒu èr shí yú bǎi xìng , di
tóu sǎ sǎo , bàng ruò wú rén
, yì kàn bì dà yí , biàn dào
zhōng jūn , jiào hòu jun zuò
qián jun , qián jun zuò hòu
jun , wàng bēi shan lù ér tuì .
cì zì sī mǎ zhào yue : " mò
fei zhu gé liàng wú jun , gù
zuò cǐ tài ? fù qín hé gù biàn
tuì bing ? " yì yue : " liàng
píng sheng jǐn shèn , bù
céng nòng xiǎn . jìn dà kai
chéng mén , bì yǒu mái fú .
wǒ bìng ruò jìn , zhong qí jì
yě . rǔ bèi qǐ zhì ? yí sù tuì ."
yú shì liǎng lù bìng jìn jie tuì
qù . kǒng míng jiàn wèi jun
yuǎn qù , fǔ zhǎng ér xiào .
zhòng guān wú bù hài rán ,
nǎi wèn kǒng míng yue : " sī
mǎ yì nǎi wèi zhī míng jiāng ,
jin tǒng shí wǔ wàn jīng bīng
dào cǐ , jiàn liǎo chéng xiāng
, biàn sù tuì qù , hé yě ? "
kǒng míng yue : " cǐ rén liào

却说司马懿前军哨到城下，见了如此模样，皆不敢进，急报与司马懿。懿笑而不信，遂止住三军，自飞马远远望之。果见孔明坐于城楼之上，笑容可掬，焚香操琴。左有一童子，手捧宝剑；右有一童子，手执麈尾。城门内外，有二十余百姓，低头洒扫，傍若无人，懿看毕大疑，便到中军，教后军作前军，前军作后军，望北山路而退。次子司马昭曰：“莫非诸葛亮无军，故作此态？父亲何故便退兵？”懿曰：“亮平生谨慎，不曾弄险。今大开城门，必有埋伏。我兵若进，中其计也。汝辈岂知？宜速退。”于是两路兵尽皆退去。孔明见魏军远去，抚掌而笑。众官无不骇然，乃问孔明曰：“司马懿乃魏之名将，今统十五万精兵到此，见

hương gảy đàn.

Tiền quân Ngụy đến nơi, thấy vậy, không giám đến gần, vội báo với Tư Mã Ý. Ý cười, không tin, mới dừng quân lại, phi ngựa đến đứng tận đằng xa nhìn xem, quả nhiên thấy Khổng Minh ngồi trên địch lâu, miệng cười tươi như hoa, đốt hương đánh đàn, tả có một đồng tử cầm bảo kiếm, hữu có một đồng tử cầm phất trần đứng hìu hai bên. Ngoài cửa thành, vài chục dân phu, cúi đầu quét dọn lắp lấp, tựa hồ như không có chuyện gì cả. Ý xem xong, lấy làm nghi lầm, liền đến trung quân, sai đổi hậu quân làm tiền quân, nhằm đường Bắc Sơn rút chạy. Tư Mã Chiêu nói: - Hoặc giả Gia Cát Lượng không có quân, cho nên bày trò ra thế, có sao phụ thân lại rút quân ngay? Ý nói: - Gia Cát Lượng xưa nay cẩn thận, chưa từng dám làm liều. Nay cửa thành mở toang thế kia, tất có quân mai phục. Quân ta nếu tiến chắc chắn là mắc mèo, chúng mày biết đâu, nên lui ngay! Bởi thế, quân hai đường đều lui chạy cả. Khổng Minh thấy quân Ngụy đi xa rồi, vỗ tay cười ầm lên. Các quan ai cũng ngạc nhiên, nãi vấn khổng minh viết: "Tư Mã ý nãi ngụy chi danh tương, kim thông thập ngũ vạn tinh binh đáo thử, kiến liễu thừa tương, tiện tốc thối khứ, hà dã?" Khổng minh viết: "Thử

wú sheng píng jǐn shèn , bì
bù nòng xiǎn ; jiàn rú cǐ mó
yàng , yí yǒu fú bìng , suǒ yǐ
tuì qù . wú fei xíng xiǎn , gài
yin bù de yǐ ér yòng zhī . cǐ
réni bì yǐn jun tóu shan běi
xiǎo lù qù yě . wú yǐ lìng xìng
, bao èr rén zài bǐ dēng hòu .
"zhòng jie jīng fú yue :"
chéng xiāng zhī jǐ , shén guǐ
mò cè . ruò mǒu děng zhī
jiàn , bì qì chéng ér zǒu yǐ ."
kǒng míng yue : "wú bìng
zhǐ yǒu èr qiān wǔ bǎi , ruò
qì chéng ér zǒu , bì bù néng
yuǎn dùn . de bù wèi sì mǎ
yì suǒ qín hu ?" hòu rén yǒu
shí zàn yue : "yáo qín san
chǐ shèng xióng shi , zhu gé
xi chéng tuì dí shí . shí wǔ
wàn rén huí mǎ chǔ , tǔ rén
zhǐ diǎn dào jìn yí ." yán qì ,
pai shǒu dà xiào , yue : "wú
ruò wèi sì mǎ yì , bì bù biàn
tuì yě ." suì xià lìng , jiào xi
chéng bǎi xìng , suí jun rù
hàn zhōng ; si mǎ yì bì jiāng
fù lái . yú shì kǒng míng lí xi
chéng wàng hàn zhōng ér
zǒu . tian shuǐ , an dìng , nán
an san jùn guan lì jun mǐn ,
lù xù ér lái .

了丞相，便速退去，何也？”孔明曰：“此人料吾生平谨慎，必不弄险；见如此模样，疑有伏兵，所以退去。吾非行险，盖因不得已而用之。此人必引军投山北小路去也。吾已令兴、苞二人在彼等候。”众皆惊服曰：“丞相之机，神鬼莫测。若某等之见，必弃城而走矣。”孔明曰：“吾兵止有二千五百，若弃城而走，必不能远遁。得不为司马懿所擒乎？”后人有诗赞曰：“瑶琴三尺胜雄师，诸葛西城退敌时。十五万人回马处，土人指点到今疑。”言讫，拍手大笑，曰：“吾若为司马懿，必不便退也。”遂下令，教西城百姓，随军入汉中；司马懿必将复来。于是孔明离西城望汉中而走。天水、安定、南安三郡官吏军民，陆续而来。

11 què shuo si mǎ yì wàng wǔ

却说司马懿望武功山小

nhân liêu ngô sinh bình cản
thận, tất bát lộng hiêm; kiến
như thủ mô dạng, nghi hưu
phục binh, sở dĩ thối khứ. Ngô
phi hành hiêm, cái nhân bất đắc
dĩ nhi dụng chí. Thủ nhân tất
dẫn quân đầu sơn bắc tiều lộ
khứ dã. Ngô dĩ lệnh hưng, bao
nhi nhân tại bỉ dǎng hậu."
Chúng giai kinh phục viết:
"Thừa tướng chi cơ, thần quy
mạc trắc. Nhược mỗ dǎng chí
kiên, tất khí thành nhí tẩu hǐ."
Khổng minh viết: "Ngô binh chỉ
hữu nhí thiên ngũ bách, nhược
khí thành nhí tẩu, tất bát năng
viễn độn. Đắc bất vi Tư Mã ý sở
cầm hò?" Hậu nhân hữu thi tán
viết: "Đao cầm tam xích thắng
hung sư, Gia Cát tây thành thối
địch thời. Thập ngũ vạn nhân
hồi mã xử, thổ nhân chỉ điểm
đáo kim nghi." Ngôn cật, phách
thủ đại tiêu, viết: "Ngô nhược vi
Tư Mã ý, tất bát tiện thối dã."
Toại hạ lệnh, giáo tây thành
bách tính, tùy quân nhập hán
trung; Tư Mã ý tất tương phục
lai. Vu thị khổng minh li tây
thành vọng hán trung nhí tẩu.
Thiên thủy, an định, nam an
tam quận quan lại quân dân,
lục tục nhí lai.

thôi. Người này tắt dẫn quân chạy
ra đường nhỏ, núi Bắc Sơn, ta đã
sai Hưng, Bảo hai người chờ sẵn
ở đấy rồi. Chúng đều phục và nói:
- Thừa tướng huyền cơ, quý thần
cũng không biết đâu mà lường!
Giá như chúng tôi, thì đã phải bỏ
thành mà chạy rồi. Khổng Minh
nói: - Quân ta chỉ có hai nghìn
rưỡi người, nếu bỏ thành chạy,
thì trốn làm sao cho kịp. Tư Mã Ý
nó chẳng tóm cổ ráo ư? Người
sau có thơ khen rằng: Gảy đàn
ba tấc thắng quân hùng, Gia Cát
Tây Thành đuổi giặc hung. Hơn
chục vạn quân lo tháo chạy, Thỗ
dân chỉ điểm ở nơi cùng. Nói
đoạn, võ tay cười khúc khích mà
rằng: - Nếu ta là Tư Mã Ý tất
không chịu rút quân về vội! Bên
truyền lệnh do dân cư Tây thành,
kéo cả vào Hán Trung, đoán thế
nào

Khước thuyết Tư Mã ý vọng võ

Tư Mã Ý, khi chạy ra đường núi

gong shan xiǎo lù ér zǒu . hu rán shan bo hòu hǎn sha lián tian , gǔ sheng zhèn dì . yì huí gù èr zi yue : " wú ruò bù zǒu , bì zhōng zhu gé liàng zhì jì yǐ . " zhī jiàn dà lù shàng yì jun sha lái , qí shàng dà shu " yòu hù wèi shǐ hǔ jì jiāng jun zhang bao " . wèi bing jie qì jiǎ pao ge ér zǒu . xíng bù dào yí chéng , shan gǔ zhōng hǎn sheng zhèn dì , gǔ jiǎo xuān tian , qián miàn yì gǎn dà qí , shàng shu " zuǒ hù wèi shǐ lóng xiāng jiāng jun guān xìng " . shan gǔ yīng shēng , bù zhī shǔ bing duo shǎo ; gèng jiān wèi jun xin yí , bù gǎn jǐu tíng , zhì de jìn qì zì zhòng ér qù . xìng , bao èr rén jie zun jiàng lìng , bù gǎn zhui xí , duo de jun qì liáng cǎo ér guī . sī mǎ yì jiàn shan gǔ zhōng jie yǒu shǔ bing , bù gǎn chu dà lù , suí huí jie tíng .

12 cǐ shí cáo zhen ting zhì kǒng míng tuì bing , jí yǐn bing zhui gǎn . shan bēi hòu yí sheng pào xiǎng , shǔ bing mǎn shan biàn yě ér lái : wèi shǒu dà jiāng , nǎi shì jiāng wéi , mǎ dài . zhen dà jing , jí tuì jun shí , xian feng chén zào yǐ bēi mǎ dài suǒ zhǎn . zhen yǐn bing shǔ cuàn ér huán . shǔ bing lián yè jie ben huí hàn zhōng . què

路而走。忽然山坡后喊杀连天，鼓声震地。懿回顾二子曰：“吾若不走，必中诸葛亮之计矣。”只见大路上一军杀来，旗上大书“右护卫使虎冀将军张苞”。魏兵皆弃甲抛戈而走。行不到一程，山谷中喊声震地，鼓角喧天，前面一杆大旗，上书“左护卫使龙骧将军关兴”。山谷应声，不知蜀兵多少；更兼魏军心疑，不敢久停，只得尽弃辎重而去。兴、苞二人皆遵将令，不敢追袭，多得军器粮草而归。司马懿见山谷中皆有蜀兵，不敢出大路，遂回街亭。

此时曹真听知孔明退兵，急引兵追赶。山背后一声炮响，蜀兵漫山遍野而来：为首大将，乃是姜维、马岱。真大惊，急退军时，先锋陈造已被马岱所斩。真引兵鼠窜而还。蜀兵连夜皆奔回汉中。却说赵云、

công sơn tiễu lộ nhi tầu. Hốt nhiên sơn pha hậu hảm sát liên thiên, cỗ thanh chấn địa. Ý hồi cố nhị tử viết: "Ngô nhược bắt tầu, tất trung Gia Cát lượng chi kế hĩ." Chỉ kiến đại lộ thượng nhất quân sát lai, kì thượng đại thư "Hữu hộ vệ sử hổ kí tướng quân trương bao". Ngụy binh giai khí giáp phao qua nhi tầu. Hành bắt đáo nhất trình, sơn cốc trung hảm thanh chấn địa, cỗ giác huyền thiên, tiền diện nhất can đại kí, thượng thư "Tả hộ vệ sử long trương tướng quân quan hưng". Sơn cốc ứng thanh, bắt tri thực binh đa thiểu; canh kiêm ngụy quân tâm nghi, bắt cảm cùu đình, chỉ đắc tần khí truy trọng nhi khứ. Hưng, bao nhị nhân giai tuân tương lệnh, bắt cảm truy tập, đa đắc quân khí lương thảo nhi quy. Tư Mã ý kiến sơn cốc trung giai hữu thực binh, bắt cảm xuất đại lộ, toại hồi nhai đình.

Võ Công, bỗng nghe sau núi tiếng reo âm ĩ, trông đánh vang lừng. Ý ngoảnh lại bảo với hai con rằng: - Đó, chúng bay chẳng bao tiến binh vào đi? Nếu không chạy mau, thì mắc phải mèo rồi nhé! Khi ấy quân Thục kéo lại, cờ hiệu Trương Bào, quân Ngụy quẳng cả gươm giáo mà chạy. Đì chưa đầy thôi đường nữa, lại thấy trong hang núi tiếng reo ầm ầm, trông, tú và om sòm, rồi dưới cờ hiệu, Quan Hưng dẫn quân ừa ra. Quân Ngụy không biết Thục nhiều ít đường nào, bỏ cả xe lương, xô nhau chạy trốn. Tư Mã Ý thấy trong hang núi chỗ nào cũng có quân Thục, không dám đi ra đường lớn, phải quay về Nhai Đình.

Thủ thời tào chán thính tri khổng minh thối binh, cấp dẫn binh truy cản. Sơn bối hậu nhất thanh pháo hưởng, thực binh mạn sơn biến dã nhi lai: vi thủ đại tướng, nãi thị khương duy, mã đại. Chân đại kinh, cấp thối quân thời, tiên phong trần tạo dĩ bị mã đại sở trảm. Chân dẫn binh thủ thoát nhi hoàn. Thực binh liên dã giai bôn hồi hán trung. Khước thuyết triệu vân,

Tào Chân bấy giờ nghe tin Khổng Minh rút quân về, vội vàng kéo quân đuổi theo. Bỗng đâu mé sau núi nổ một tiếng pháo, quân Thục ồ ạt kéo đến, đại tướng là Khương Duy, Mã Đại. Chân giật mình, vội thu quân về, thì tiên phong Trần Tạo đã bị Mã Đại chém chết. Chân dẫn quân lùi thủ chạy mất. Quân Thục đi luôn đêm về Hán Trung. Triệu Vân, Đặng Chi phục binh ở trong

shuo zhào yún , dèng zhi fú
bing yú jí gǔ dào zhong .
wén kǒng míng chuán lìng
huí jun , yún wèi zhi yue :
wèi jun zhi wú bing tuì , bì
rán lái zhuī . wú xian yǐn yí
jun fú yú qí hòu , gōng què
yǐn bing dǎ wú qí hào , xú xú
ér tuì . wú yí bù bù zì yǒu hù
sòng yě .

- 13 què shuo guo huái tí bing zài
huí jí gǔ dào zhong , huàn
xian feng su yóng fēn fù yue
: " shǔ jiāng zhào yún , ying
yǒng wú dí . rǔ kě xiǎo xin tí
fáng , bǐ jun ruò tuì , bì yǒu jì
yě . " su yóng xin rán yue : "
dou du ruò kěn jie yìng , mǒu
dang sheng qín zhào yún . "
suì yǐn qián bù san qian bing
, ben rù jí gǔ . kàn kan gǎn
shàng shǔ bing , zhì jiàn
shan bo hòu shǎn chu hóng
qí bái zì , shàng shu " zhào
yún " . su yóng jí shou bing
tuì zǒu . xíng bù dào shù lǐ
, hǎn shēng dà zhèn , yi biao
jun zhuàng chu : wèi shǒu
dà jiang , tǐng qiāng yuè mǎ
, dà hè yue : " rǔ shí zhào zì
lóng fǒu ! " su yóng dà jīng
yue : " rú hé zhè lǐ yǒu yǒu
zhào yún ? " cuò shǒu bù jí
, bēi yún yí qiang cì sǐ yú mǎ
xià . yú jun kuì sǎn . yún yǐ lǐ
qián jìn , bēi hòu yòu yí jun
dào , nǎi guo huái bù jiang
wàn zhèng yě . yún jiàn wèi
bing zhuī jí , nǎi lè mǎ tǐng

邓芝伏兵于箕谷道中。
闻孔明传令回军，云谓
芝曰：“魏军知吾兵退
，必然来追。吾先引一
军伏于其后，公却引兵
打吾旗号，徐徐而退。
吾一步步自有护送也。

đặng chi phục binh vu ki cốc
đạo trung. Văn khồng minh
truyền lệnh hồi quân, vân vị chi
viết: "Ngụy quân tri ngô binh
thối, tất nhiên lai truy. Ngô tiên
dẫn nhất quân phục vu ki hậu,
công khước dẫn binh đà ngô ki
hào, từ từ nhi thối. Ngô nhất bộ
bộ tự hữu hộ tổng dã.

đường Cơ Cốc nghe tin Khổng
Minh truyền lệnh đem quân về,
Vân bảo Chi rằng: - Quân Ngụy
nếu biết ta rút, tất nhiên đuổi
theo. Ông nên mang cờ hiệu của
ta, từ từ lui về trước, còn để mặc
ta đi sau, ta cứ lững thững bước
một, khắc tự hộ tổng lấy được.
Đặng Chi nghe lời, dẫn quân lui
về trước.

却说郭淮提兵再回箕谷
道中，唤先锋苏顥分付
曰：“蜀将赵云，英勇
无敌。汝可小心提防，
彼军若退，必有计也。”
苏顥欣然曰：“都督
若肯接应，某当生擒赵
云。”遂引前部三千兵
，奔入箕谷。看看赶上
蜀兵，只见山坡后闪出
红旗白字，上书“赵云”
。苏顥急收兵退走。
行不到数里，喊声大震
，一彪军撞出：为首大
将，挺枪跃马，大喝曰
：“汝识赵子龙否！”
苏顥大惊曰：“如何这
里又有赵云？”措手不
及，被云一枪刺死于马
下。余军溃散。云迤逦
前进，背后又一军到，
Van kiến ngụy binh truy cáp,

Nói về Quách Hoài, từ khi ở Nhai
Định, dẫn quân trở về Cơ Cốc,
gọi tiên phong là Tô Ngung dặn
rằng: - Thực tướng Triệu Vân,
khỏe mạnh không ai địch nổi,
người phải cẩn thận giữ gìn. Nếu
hắn rút quân về tất có mèo mực,
muốn đuổi theo, phải có ý tứ mới
được. Tô Ngung mừng rỡ, nói: -
Nếu đô đốc tiếp ứng cho tôi, tôi
xin bắt sống Triệu Vân đem về
nội. Liền dẫn ba nghìn quân tiền
bộ kéo vào hang Cơ Cốc. Dẫn
dẫn Ngung đuổi kịp quân Thực,
thấy bên cạnh núi phát phới lá cờ
đỏ đè hiệu Triệu Tử Long. Tô
Ngung vội vàng thu quân rút lui.
Đi chưa được vài dặm, tiếng reo
nổi lên àm àm, một toán quân
tràn ra, viên đại tướng té ngựa
xông lại quát to lên rằng: - Mày có
biết Triệu Tử Long là ai không?
Tô Ngung giật mình, không biết
ra sao vì vừa thấy cờ hiệu Tử
Long đi trước, nay lại có Tử Long
ở đây. Ngung trở tay không kịp, bị
Tử Long đâm một giáo ngã ngựa,
quân sĩ tan vỡ chạy cả.

qiang , lì yú lù kǒu , dài lái
jiang jiao feng . shǔ bing yǐ
qù san shí yú lǐ . wàn zhèng
rèn de shì zhào yún , bù gǎn
qián jìn , yún děng de tian sè
huáng hun , fang cái bo huí
mǎ huǎn huǎn ér jìn . guo
huái bing dào , wàn zhèng
yán zhào yún yǐng yǒng rú
jiù , yin cǐ bù gǎn jìn qián .
huái chuán lìng jiào jun jí
gǎn , zhèng lìng shù bái qí
zhuàng shì gǎn lái . xíng zhì
yì dà lín , hu ting de bèi hòu
dà hè yǐ shèng yue : " zhào
zì lóng zài cǐ ! " jīng de wèi
bing luò mǎ zhě bǎi yú rén ,
yú zhě jie yuè lǐng ér qù .
wàn zhèng miǎn qiāng lái dí
, bèi yún yǐ jiàn shè zhong
kui ying , jīng dié yú jiàn
zhong . yún yǐ qiang zhī zhī
yue : " wú ráo rǔ xìng mìng
huí qù ! kuài jiào guo huái
gǎn lái ! " wàn zhèng tuo
mìng ér huí . yún hù sòng
che zhàng rén mǎ , wàng
hàn zhōng ér qù , yán tú
bing wú yí shi . cáo zhen ,
guo huái fù duó san jūn , yǐ
wèi jǐ gōng . què shuo sī mǎ
yì fēn bīng ér jìn . cǐ shí shǔ
bing jìn huí hàn zhōng qù
liǎo , yì yǐn yí jun fù dào xi
chéng , yin wèn yí xià ju mí
jí shan pì yǐn zhě , jie yán
kǒng míng zhī yǒu èr qian
wǔ bǎi jun zài chéng zhōng ,
yòu wú wǔ jiāng , zhì yǒu jǐ
gè wén guan , bié wú mái fú

乃郭淮部将万政也。云见魏兵追急，乃勒马挺枪，立于路口，待来将交锋。蜀兵已去三十余里。万政认得是赵云，不敢前进，云等得天色黄昏，方才拨回马缓缓而进。郭淮兵到，万政言赵云英勇如旧，因此不敢近前。淮传令教军急赶，政令数百骑壮士赶来。行至一大林，忽听得背后大喝一声曰：“赵子龙在此！”惊得魏兵落马者百余人，余者皆越岭而去。万政勉强来敌，被云一箭射中盔缨，惊跌于涧中。云以枪指之曰：“吾饶汝性命回去！快教郭淮赶来！”万政脱命而回。云护送车仗人马，望汉中而去，沿途并无遗失。曹真、郭淮复夺三郡，以为己功。却说司马懿分兵而进。此时蜀兵尽回汉中去了，懿引一军复到西城，因问遗下居民及山僻隐者，皆言孔明止有二千五百军在

nāi lặc mǎ đĩnh thương, lập vu
lộ khẩu, dãi lai tương giao
phong. Thực binh dĩ khứ tam
thập dư lí. Vạn chánh nhận đắc
thị triệu vân, bắt cảm tiền tiến,
vân đẳng đắc thiên sắc hoàng
hôn, phương tài bát hồi mã
hoãn hoãn nhi tiến. Quách hoài
binh đáo, vạn chánh ngôn triệu
vân anh dũng như cựu, nhân
thử bắt cảm cận tiền. Hoài
truyền lệnh giáo quân cấp cản,
chánh lệnh số bách kỵ tráng sĩ
cản lai. Hành chí nhất đại lâm,
hốt thính đắc bối hậu đại hát
nhất thanh viết: "Triệu tử long
tại thử!" Kinh đắc ngụy binh lạc
mã giả bách dư nhân, dư giả
giai viet lĩnh nhi khứ. Vạn
chánh miễn cường lai địch, bị
vân nhất tiền xạ trúng khôi anh,
kinh diệt vu giàn trung. Vạn dĩ
thương chỉ chi viết: "Ngô nhiêu
nhữ tính mệnh hồi khứ! Khoái
giáo quách hoài cản lai!" Vạn
chánh thoát mệnh nhi hồi. Vạn
hộ tống xa trượng nhân mã,
vọng hán trung nhi khứ, duyên
đồ tịnh vô di thất. Tào chân,
quách hoài phục đoạt tam
quận, dĩ vi kỷ công. Khuốc
thuyết Tư Mã ý phân binh nhi
tiến. Thủ thời thực binh tần hồi
hán trung khứ liễu, ý dẫn nhất
quân phục đáo tây thành, nhân
vấn di hạ cư dân cập sơn tích
ân giả, giai ngôn khồng minh
chỉ hữu nhí thiên ngũ bách
quân tại thành trung, hựu vô võ
tướng, chỉ hữu kỉ cá văn quan,

Vân phá xong quân Ngụy, lại cứ
thông thả kéo đi. Chợt có bộ
tướng của Quách Hoài là Vạn
Chính đuổi theo. Vân dừng ngựa
cầm giáo đứng sững giữa đường,
đợi tướng kia đến giao phong.
Quân Thực đi trước về khỏi ba
chục dặm rồi. Vạn Chính biết là
Triệu Vân, không dám tiến lên
nữa. Vân đợi mãi đến gần tối,
mới quay ngựa từ từ đi về. Một
lát Quách Hoài đến, Vạn Chính
kể chuyện Triệu Vân vẫn hùng
dũng như xưa, bởi thế không
dám đuổi theo. Hoài truyền lệnh
quân sĩ đuổi gấp. Vạn Chính dẫn
vài trăm tráng sĩ lại đuổi theo. Đi
qua cánh rừng, bỗng thấy tiếng
quát to lên rằng: - Triệu Tử Long
ở đây! Quân Ngụy rụng rời hết
vía, hơn một trăm tên ngã ngựa,
còn bao nhiêu trèo qua núi mà
chạy. Vạn Chính gượng lại đánh,
bị Vân bắn một phát tin vào chõm
mũ. Chính sợ hãi, ngã lăn xuống
khe núi. Vân cầm giáo trả bảo
rằng: - Tao hãy tha hết cho mày,
về bảo thằng Quách Hoài đến
đây mau mau! Vạn Chính được
thoát, chạy trở về. Vân hộ tống xa
trượng về hết cả Hán Trung, dọc
đường không mất mát một tí gì.
Tào Chân, Quách Hoài lại thu
nhặt tàn quân trở lại. Bấy giờ
quân Thực đã về hết cả Hán
Trung rồi. Tư Mã Ý lại kéo quân
đến Tây Thành thì chẳng còn gì
nữa. Đời dân ở đây vào hỏi, họ
nói là Khổng Minh chỉ có hai
nghìn rưỡi quân ở trong thành,

. wǔ gong shan xiǎo mǐn gào
yue : " guan xìng , zhang
bao , zhì gè yǒu sān qiān jūn
, zhuǎn shān nà hǎn , gǔ zào
jīng zhui , yòu wú bié jun ,
bìng bù gǎn qian sha . " yì
huǐ zhì bù jí , yǎng tian tàn
yue : " wú bù rú kǒng míng
yě ! " suí an fǔ liǎo zhu chǔ
guan mǐn , yǐn bing jìng huán
Cháng ān , cháo jiàn wèi zhǔ
. rùi yue : " jin rì fù de lǒng xi
zhu jùn , jie qīng zhì gōng yě
. " yì zòu yue : " jin shǔ bing
jie zài hàn zhōng , wèi jìn
jiǎo miè . chén qǐ dà bing
bing lì shou chuan , yǐ bào bì
xià . " ruì dà xǐ , lìng yì jí biàn
xīng bīng . hu ban nèi yí rén
chu zòu yue : " chén yǒu yí jí
, zú kě dìng shǔ jiàng wú . "
zhèng shì : shǔ zhōng jiàng
xiàng fāng guì guó , wèi dì
jun chén yǒu chéng móu .
wèi zhì xiān jì zhě shì shéi ,
qiè kàn xià wén fēn jiě .

城中，又无武将，只有几个文官，别无埋伏。武功山小民告曰：“关兴、张苞，只各有三千军，转山呐喊，鼓噪惊追，又无别军，并不敢厮杀。”懿悔之不及，仰天叹曰：“吾不如孔明也！”遂安抚了诸处官民，引兵径还长安，朝见魏主。睿曰：“今日复得陇西诸郡，皆卿之功也。”懿奏曰：“今蜀兵皆在汉中，未尽剿灭。臣乞大兵并力收川，以报陛下。”睿大喜，令懿即便兴兵。忽班内一人出奏曰：“臣有一计，足可定蜀降吴。”正是：蜀中将相方归国，魏地君臣又逞谋。未知献计者是谁，且看下文分解。

biệt vô mai phục. Võ công sơn
tiểu dân cáo viết: "Quan hưng,
trương bao, chỉ các hữu tam
thiên quân, chuyển sơn nội
hảm, cỗ táo kinh truy, hựu vô
biệt quân, tịnh bắt cảm tư sát."
ý hồi chi bắt cập, ngưỡng thiên
thán viết: "Ngô bắt như khồng
minh dã!" Toại an phủ liễu chư
xử quan dân, dẫn binh kinh
hoàn trường an, triều kiến ngụy
chủ. Duệ viết: "Kim nhật phục
đắc lũng tây chư quận, giai
khanh chi công dã." ý tâu viết:
"Kim thực binh giai tại hán
trung, vị tần tiếu diệt. Thần khát
đại binh tịnh lực thu xuyên, dĩ
báo bệ hạ." duệ đại hỉ, lệnh ý
tức tiện hưng binh. Hốt ban nô
nhất nhân xuất tâu viết: "Thần
hữu nhất kế, túc khả định thực
hàng ngô." chánh thị: thực trung
tương tương phương quy quốc,
ngụy địa quân thần hựu sinh
mưu. Vị tri hiến kế giả thị thùy,
thả khán hạ văn phân giải.

không một tướng võ nào, chỉ có
mấy quan văn ở lại, mà cũng
chẳng có mai phục gì cả. Dân ở
trong núi Võ Công nói là Quan
Hưng, Trương Bào mỗi người chỉ
có ba nghìn quân, hò reo trong
núi, cho quân Ngụy khiếp sợ mà
chạy đó thôi, chứ không giám
đánh nhau. Ý nghe xong, than
rằng: - Ta không sao bằng được
Khồng Minh! Bên vỗ về quân dân
các xứ, rồi dẫn quân về Trường
An, vào chầu Ngụy chủ. Ngụy
chủ nói: - Bây giờ lại khôi phục
được các quân ở Lũng Tây, đó
tất là công của ngươi cả! Ý tâu
rằng: - Nay quân Thực ở cả Hán
Trung, chưa tiêu trừ được. Tôi xin
lĩnh đại binh, hết sức thu phục
Tây Xuyên để báo ơn bệ hạ. Tào
Tuân mừng lắm, sai Tư Mã Ý lập
tức cát quân đi. Chợt có một
người bước ra tâu rằng: - Tôi có
một kế này, đủ định xong được
cả Thực, Ngô. Đó là: Tướng sĩ
Thực trung vừa rút khỏi, Vua tôi
Ngụy bắc lại bàn mưu. Chưa biết
người dâng mèo là ai, xem hồi
sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
096
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo xiàn jì zhě , nǎi
cháng shu sun zì yě . cáo rui
wèn yue : " qīng yǒu hé miào
jì ? " zi zòu yue : " xí tài zǔ
wǔ huáng dì shou zhang lù
shí , wéi ér hòu jì ; cháng duì
qún chén yue : nán zhèng
zhì dì , zhen wèi tian yù .
zhong xié gǔ dào wèi wǔ bǎi
lǐ shí xué , fei yòng wǔ zhì dì
. jin ruò jìn qǐ tian xià zhì bing
fá shǔ , zé dong wú yòu
jiang rù kòu . bù rú yǐ xiàn
zài zhì bing , fen mìng dà
jiang jù shǒu xiǎn yào , yǎng
jing xù ? . bù guò shù nián ,
Zhōng guó rì shèng , wú ,
shǔ èr guó bì zì xiāng cān
hài : nǎ shí tú zhì , qǐ fei
shèng suàn ? qǐ bì xià cái zhī
. " rùi nǎi wèn sī mǎ yì yue : "
cǐ lùn ruò hé ? yì zòu yue : "
sun cháng shu suǒ yán jí
dang . " rùi cóng zhī , mìng
yì fēn bō zhu jiāng shǒu bā
xiǎn yào , liù guo huái ,
zhang hé shǒu Cháng ān .
dà shǎng san jun , jià huí luò
yáng . què shuo kǒng míng
huí dào hàn zhōng , jì diǎn
jun shì , zhī shǎo zhào yún ,

第九十六回
孔明挥泪斩马谡
周鲂断发赚曹休

Đệ cửu thập lục hồi khổng
minh huy lệ tràm mã tắc chu
phường đoạn phát tràm tào
hưu

HỒI 96 Khổng Minh gạt lệ chém
Mã Tốc; Chu Phường cắt tóc
lừa Tào Hữu

却说献计者，乃尚书孙
资也。曹睿问曰：“卿
有何妙计？”资奏曰：
“昔太祖武皇帝收张鲁
时，危而后济；常对群
臣曰：南郑之地，真为
天狱。中斜谷道为五百
里石穴，非用武之地。
今若尽起天下之兵伐蜀
，则东吴又将入寇。不
如以现在之兵，分命大
将据守险要，养精蓄锐
。不过数年，中国日盛
，吴、蜀二国必自相残
害；那时图之，岂非胜
算？乞陛下裁之。”睿
乃问司马懿曰：“此论
若何？懿奏曰：“孙尚
书所言极当。”睿从之
，命懿分拨诸将守把险
要，留郭淮、张郃守长
安。大赏三军，驾回洛
阳。却说孔明回到汉中

Khước thuyết hiến kế giả, nãi
thượng thư tôn tư dã. Tào duệ
vấn viết: "Khanh hữu hà diệu
kế?" Tư tâu viết: "Tích thái tổ vồ
hoàng đế thu trương lỗ thời,
nguy nhì hậu tể; thường đối
quần thần viết: nam trịnh chí
địa, chán vi thiên ngục. Trung
tà cốc đạo vi ngũ bách lí thạch
huyệt, phi dụng võ chi địa. Kim
nhược tần khởi thiên hạ chí
binh phạt thực, tắc đồng ngô
hựu tương nhập khẩu. Bất như
dĩ hiện tại chí binh, phân mệnh
đại tướng cư thủ hiêm yêu,
dưỡng tinh súc nhuệ. Bất quá
sôniên, trung quốc nhật thịnh,
ngô, thực nhị quốc tất tự tương
tàn hại: na thời đồ chí, khởi phi
thắng toán? Khát bệ hạ tài chí.
"Duệ nãi vấn Tư Mã ý viết:
"Thủ luận nhược hè? Ý tâu
viết: "Tôn thượng thư sở ngôn
cực đương." Duệ tòng chí,
mệnh ý phân bát chư tướng thủ
bả hiêm yêu, lưu quách hoài,
trương cáp thủ trường an. Đại
thưởng tam quân, giá hồi lạc
dương. Khước thuyết khổng
minh hồi đáo hán trung, kế
diễm quân sĩ, chỉ thiểu triều

Lại nói người hiến kế áy là quan
thượng thư Tôn Tư. Tào Tuấn hỏi
rằng: - Người có kế gì hay vậy?
Tư tâu rằng: - Khi xưa đức thái tổ
Vũ Hoàng đế, lúc đánh Trương
Lỗ, nguy ngập rồi mới nên, ngài
có bảo quần thần rằng: "Đát Nam
Trinh thật là nhà ngục của trời:
Đường Tà Cốc là một chỗ hang
đá nấm trăm dặm, không phải là
nơi dùng võ được. Nay nên cắt
hết quân thiên hạ đánh Thục, thì
Đông Ngô tất lại vào ăn cướp.
Chi bằng sai đại tướng chia quân
ra giữ các nơi hiêm yêu, nuôi sức
lực cho khỏe, chẳng qua vài năm,
Trung Nguyên sẽ mỗi ngày một
thịnh lên. Ngô, Thục hai nước, tất
tàn hại lẫn nhau, bấy giờ sẽ thừa
cơ mà đánh, há chẳng phải là kế
tất thắng ư? Xin bệ hạ xét cho.
Tuấn hỏi Tư Mã Ý rằng: - Lời bàn
áy thế nào? Ý tâu: - Lời Tôn
thượng thư phải lắm! Tuấn mới
sai các tướng chia giữ các nơi
hiêm yêu, để Qêuach Hoài,
Trương Cáp lại giữ Trường An
đại thưởng cho ba quân, rồi xa
giá trở về Lạc Dương. Khổng
Minh trở về đến Hán Trung, điếm
tính quân sĩ, thấy thiếu Triệu Vân

dèng zhi , xin zhong shèn
you ; nǎi lìng guan xìng ,
zhang bao , gè yǐn yi jun jie
yìng . èr rén zhèng yù qǐ
shen , hu bào zhào yún ,
dèng zhì dào lái , bìng bù
céng zhé yi rén yí qí ; zi
zhòng děng qì , yì wú yí shi
kǒng míng dà xǐ , qín yǐn zhu
jiāng chu yíng . zhào yún
huang máng xià mǎ fú dì yue
: " bài jun zhi jiang , hé láo
chéng xiāng yuǎn jie ?"
kǒng míng jí fú qǐ , zhí shǒu
ér yán yue : " shì wú bù shí
xián yú , yǐ zhì rú cǐ ! gè chù
bīng jiāng bài sún , wéi zì
lóng bù zhé yi rén yí qí , hé
yě ? " dèng zhì gào yue : "
mǒu yǐn bīng xiān xíng , zi
lóng dú zì duàn hòu , zhǎn
jiāng lì gong , dí rén jīng pà ,
yìn cǐ jun zì shén wù , bù
céng yí qí . " kǒng míng yue :
" zhen jiāng jun yě ! " suì qǔ
jin wǔ shí jin yǐ zèng zhào
yún , yòu qū juàn yì wàn pǐ
shǎng yún bù zú . yún cí yue
: " san jun wú chǐ cùn zhí
gong , mǒu děng ju gè yǒu
zuì ; ruò fǎn shòu shǎng , nǎi
chéng xiāng shǎng fá bù
míng yě . qiè qǐng jì kù , hòu
jin dong cì yǔ zhu jun wèi chí
." kǒng míng tàn yue : " xian
dì zài rì , cháng cheng zi
lóng zhì dé , jin guò rú cǐ ! "
nǎi bèi jia qín jìng .

，计点军士，只少赵云、邓芝，心中甚忧；乃令关兴、张苞，各引一军接应。二人正欲起身，忽报赵云、邓芝到来，并不曾折一人一骑；辎重等器，亦无遗失。孔明大喜，亲引诸将出迎。赵云慌忙下马伏地曰：“败军之将，何劳丞相远接？”孔明急扶起，执手而言曰：“是吾不识贤愚，以致如此！各处兵将败损，惟子龙不折一人一骑，何也？”邓芝告曰：“某引兵先行，子龙独自断后，斩将立功，敌人惊怕，因此军资什物，不曾遗弃。”孔明曰：“真将军也！”遂取金五十斤以赠赵云，又取绢一万匹赏云部卒。云辞曰：“三军无尺寸之功，某等俱各有罪；若反受赏，乃丞相赏罚不明也。且请寄库，候今冬赐与诸军未迟。”孔明叹曰：“先帝在日，常称子龙之德，今果如此！”

vân, đặng chi, tâm trung thậm
ưu; nãi lệnh quan hưng, trương bão,
các dẫn nhất quân tiếp ứng. Nhị nhân chánh dục khởi
thân, hốt báo triệu vân, đặng
chi đáo lai, tịnh bắt tảng chiết
nhất nhân nhất ky; truy trọng
đảng khí, diệc vô di thất. Không
minh đại hỉ, thân dẫn chư
tướng xuất nghênh. Triệu vân
hoảng mang hạ mã phục địa
viết: "Bại quân chi tương, hà
lao thừa tương viễn tiếp?"
Không minh cấp phù khởi, cháp
thủ nhì ngôn viết: "Thi ngô bất
thức hiền ngu, dĩ trí như thủ!
Các xử binh tương bại tổn, duy
tử long bất chiết nhất nhân nhất
ky, hà dã?" Đặng chi cáo viết:
"Mỗi dẫn binh tiên hành, tử long
độc tự đoạn hậu, trăm tương
lập công, địch nhân kinh phạ,
nhân thủ quân tư thập vật, bắt
tảng di khí." Không minh viết:
"Chân tướng quân dã!" Toại thủ
kim ngũ thập cân dĩ tăng triệu
vân, hựu thủ quyên nhất vạn
thất thường vân bộ tốt. Vân từ
viết: "Tam quân vô xích thôn chi
công, mỗ đảng câu các hữu tội;
nhược phản thụ thường, nãi
thừa tương thường phạt bất
minh dã. Thả thỉnh kí khố, hậu
kim đồng tứ dữ chư quân vị trí."
Không minh thán viết: "Tiên đế
tai nhật, thường xưng tử long
chi đức, kim quả như thủ!" Nãi
bội gia khâm kính.

và Đặng Chi, trong bụng lo lắng, liền sai Quan Hưng, Trương Bào mỗi người dẫn một toán quân ra tiếp ứng. Hai tướng sắp đi, chợt có tin báo Triệu Vân, Đặng Chi đã về đến nơi, không thiệt hại một tên quân nào, mà khí giới, lương thảo cũng không mất mát tí gì. Không Minh mừng lắm, thân dẫn các tướng ra đón, Triệu Vân vội vàng xuống ngựa, lại nói: - Tướng bị thua trận trở về, dám đâu phiền nhọc đến thừa tướng ra tiếp? Không Minh đỡ dậy, nói: - Đó là tự ta không biết kẻ hay người dở, mới đến nỗi này. Bình thường các xứ đều bị tổn hại, duy Tử Long không thiệt một người một ngựa nào, là có làm sao? Đặng Chi thừa rằng: - Tôi dẫn quân đi trước, một mình Tử Long đi đoạn hậu, chém tướng lập công, quân giặc khiếp sợ, bởi thế quân tư khí giới không mất mát tí gì! Không Minh khen rằng: - Thế mới thực là tướng quân! Bên tặng Triệu Vân năm chục cân vàng, và thường cho quân của Triệu Vân một vạn tấm lụa. Vân nói: - Ba quân không được một tấc công nào, chúng tôi đều có lỗi cả. Nếu bằng lối thường, té ra thừa tướng thường phạt không minh. Vậy xin hãy gửi của ấy vào kho, đợi đến sang đông, thường cho quân sĩ cũng chưa muộn. Không Minh than rằng: - Khi tiên đế hãy còn, thường vẫn khen bụng dạ Tử Long. Nay quả như thế thực! Từ đó lại càng kính trọng Triệu

”乃倍加钦敬。

3 hu bào mǎ sù , wáng píng , wèi yán , gao xiáng zhì . kǒng míng xian huàn wáng píng rù zhàng , zé zhi yue : "wú lìng rǔ tòng mǎ sù shǒu jie tíng , rǔ hé bù jiàn zhì , zhì shǐ shi shì ? " píng yue : "mǒu zài san xiāng quàn , yào zài dang dào zhú tú chéng , an yíng shǒu bā . cān jūn dà nù bù cóng , mǒu yin cǐ zì yǐn wǔ qian jun lí shan shí lǐ xià zhài . wèi bing zòu zhì , bǎ shan sì miàn wéi gé , mǒu yǐn bing chong sha shí yú cì , jie bù néng rù . cì rì tǔ beng wǎ jiě , jiàng zhě wú shù . mǒu gu jun nán lì , gù tóu wèi wén cháng qíu jiù . bàn tú yòu bèi wèi bing kùn zài shan gǔ zhì zhong , mǒu fèn sī sha chu . bǐ jí gui zhài , zǎo bèi wèi bing zhàn liǎo . jí tóu liè liǔ chéng shí , lù féng gao xiáng , suì fēn bīng san lù qù jié wèi zhài , zhǐ wàng kè fù jie tíng . yin jiàn jie tíng bìng wú fú lù jun , yǐ cǐ xin yí . deng gao wàng zhì , zhi jiàn wèi yán , gao xiáng bèi wèi bing wéi zhù , mǒu jí sha rù chóng wéi , jiù chu èr jiang , jiù tòng cān jūn bìng zài yí chǔ . mǒu kǒng shi què yáng píng guan , yin cǐ jí lái huí shǒu . fei mǒu zhì bù jiàn yě . chéng xiang bù xìn , kě

忽报马谡、王平、魏延、高翔至。孔明先唤王平入帐，责之曰：“吾令汝同马谡守街亭，汝何不谏之，致使失事？”平曰：“某再三相劝，要在当道筑土城，安营守把。参军大怒不从，某因此自引五千军离山十里下寨。魏兵骤至，把山四面围合，某引兵冲杀十余次，皆不能入。次日土崩瓦解，降者无数。某孤军难立，故投魏文长求救。半途又被魏兵困在山谷之中，某奋死杀出。比及归寨，早被魏兵占了。及投列柳城时，路逢高翔，遂分兵三路去劫魏寨，指望克复街亭。因见街亭并无伏路军，以此心疑。登高望之，只见魏延、高翔被魏兵围住，某即杀入重围，救出二将，就同参军并在一处。某恐失却阳平关，因此急来回守。非

Vân lâm.

Chợt có tin báo Mã Tốc, Vương Bình, Ngụy Diên, Cao Tường cùng đến. Khổng Minh cho đòi Vương Bình vào trước mắng rằng: - Ta sai ngươi giữ Nhai Đình với Mã Tốc, có sao ngươi không can hấn để đến nỗi lở việc? Bình thưa: - Tôi hai ba lần khuyên nên đắp thành đất ở giữa đường, cầm trại giữ gìn, nhưng tham quân nỗi giận, nhất định không nghe. Bởi thế tôi phải dẫn năm ngàn quân, cách mười dặm hạ trại. Quân Ngụy xông đến vây núi, tôi đến cứu hơn mười lần nhưng không cứu được. Hôm sau, quân sĩ đã vỡ lở về hàng Ngụy nhiều lắm rồi. Quân của tôi có thể, phải đến cứu Ngụy Vân Trường đi nữa đường, lại bị quân Ngụy vây ở trong hang núi. Tôi liều chết đánh ra, về đến nhà thì quân Ngụy đã cướp mất trại, lại phải chạy ra thành Liệt Liêu. Đi đường gặp Cao Tường, mới chia quân ra làm ba đường đến cướp trại Ngụy, cũng mong lấy lại Nhai Đình. Nhưng tôi thấy ở Nhai Đình không có một tên quân nào canh đường; lên cao đứng xem thấy Ngụy Diên, Cao Tường đã bị vây, liền cứu hai tướng ra, rồi cùng với tham quân tụ quân một chỗ. Tôi sợ mất ải Dương Bình, bèn cùng nhau kéo về giữ cả đây. Đó không phải là tôi không can. Thừa tướng không tin hỏi cả

wèn gè bù jiàng xiào . " kǒng
míng hè tuì , yòu huàn mǎ
sù rù zhàng .

4 sù zì fú guì yú zhàng qián .
kǒng míng biàn sè yue : " rǔ
zì yòu bǎo dù bìng shu ,
shóu an zhàn fǎ . wú lěi cì
ding níng gào jiè : jie tíng shì
wú gen běn . rǔ yǐ quán jia
zhì míng , lǐng cǐ zhòng rèn .
rǔ ruò zǎo ting wáng píng zhì
yán , qǐ yǒu cǐ huò ? jin bài
jun zhé jiang , shi dì xiān
chéng , jie rǔ zhì guò yě ! ruò
bù míng zhèng jun lù , hé yǐ
fú zhòng ? rǔ jìn fān fǎ , xiū
de yuàn wú . rǔ sǐ zhì hòu ,
rǔ zhì jia xiǎo , wú àn yuè gěi
yǔ lù liáng , rǔ bù bì wa xin .
" chì zuǒ yòu tui chu zhǎn
zhì . sù qì yue : " chéng
xiāng shì mǒu rú zi , mǒu yǐ
chéng xiāng wèi fù . mǒu zhī
sǐ zuì , shí yǐ nán táo ; yuàn
chéng xiāng sī shùn dì jí gǔn
yòng yǔ zhì yì , mǒu sui sī yì
wú hèn yú lè quán ! " yán qì
dà ku . kǒng míng huí lèi yue
: " wú yǔ rǔ yǐ tòng xiong dì ,
rǔ zhì zì jí wú zhì zì yē , bù bì
duo zhǔ . " zuǒ yòu tui chu
mǎ sù yú yuán mén zhì wài ,
jiāng zhǎn . cān jūn jiǎng
wǎn zì chéng dou zhì , jiàn
wǔ shì yù zhǎn mǎ sù , dà
jing , gao jiào : " liù rén ! " rù

某之不谏也。丞相不信，可问各部将校。”孔明喝退，又唤马谡入帐。

dã. Thùa tương bất tín, khả vẫn các bộ tương giáo." Khổng minh hát thối, hựu hoán mã tắc nhập trường.

tướng sĩ mà xem. Khổng Minh nghe xong quát đuổi Vương Bình ra, rồi cho đòi Mã Tốc vào.

谡自缚跪于帐前。孔明变色曰：“汝自幼饱读兵书，熟谙战法。吾累次丁宁告戒：街亭是吾根本。汝以全家之命，领此重任。汝若早听王平之言，岂有此祸？今败军折将，失地陷城，皆汝之过也！若不明正军律，何以服众？汝今犯法，休得怨吾。汝死之后，汝之家小，吾按月给与禄粮，汝不必挂心。”叱左右推出斩之。谡泣曰：“丞相视某如子，某以丞相为父。某之死罪，实已难逃；愿丞相思舜帝殛鲧用禹之义，某虽死亦无恨于九泉！”言讫大哭。孔明挥泪曰：“吾与汝义同兄弟，汝之子即吾之子也，不必多嘱。”左右推出马谡于辕门之外，将斩。参军蒋琬自成

Tắc tự phược quy vu truong tiền. Khổng minh biến sắc viết: "Nhữ tự áu bão độc binh thư, thực am chiến pháp. Ngô luy thứ đinh ninh cáo giới: nhai đinh thị ngô căn bôn. Nhữ dĩ toàn gia chi mệnh, lĩnh thủ trọng nhâm. Nhữ nhược tảo thính vương bình chi ngôn, khởi hữu thủ họa? Kim bại quân chiết tương, thất địa hâm thành, giao nhữ chi quá dã! Nhược bất minh chánh quân luật, hà dĩ phục chúng? Nhữ kim phạm pháp, hưu đắc oán ngô. Nhữ tử chi hậu, nhữ chi gia tiêu, ngô án nguyệt cấp dữ lộc lương, nhữ bất tất quái tâm. "Sát tả hữu thôi xuất trảm chi. Tắc khắp viết: "Thùa tương thị mỗ như tử, mỗ dĩ thùa tương vi phụ. Mỗ chi tử tội, thật dĩ nan đào; nguyện thùa tương tư thuần để cức cỗng dụng vũ chi nghĩa, mỗ tuy tử diệc vô hận vu cửu tuyền!" Ngôn cật đại khóc. Khổng minh huy lệ viết: "Ngô dữ nhữ nghĩa đồng huynh đệ, nhữ chi tử túc ngô chi tử dã, bất tất đa chúc." Tả hữu thôi xuất mã tắc vu viên môn chi ngoại, tương trảm. Tham quân tương uyễn tự thành đô chí,

Mã Tốc tự trói mình, quỳ trước tướng. Khổng Minh nghiêm sắc mặt lại, mắng rằng: - Người khoe từ thuở nhỏ học nghề binh thư, quen hiểu chiến pháp. Ta mấy thử đinh ninh dặn ngươi rằng Nhai Đinh là nơi căn bản của ta. Người tình nguyện cả nhà cam đoan việc ấy. Nếu ngươi biết nghe lời Vương Bình, thì can gì có vạ này? Nay hao quân tổn tướng, mất đất hâm thành, toàn là lỗi tại ngươi cả. Nếu không chiểu theo quân pháp thì sao cho chúng sợ? Người đã phạm pháp, chờ có oán ta. Sau khi ngươi chết rồi mỗi tháng ta chu cấp lương lộc cho vợ con, ngươi không phải buồn phiền làm chi nữa! - Nói đoạn, quát tǎ hữu lôi ra chém. Mã Tốc khóc, nói: - Thùa tương coi tôi như con, tôi cũng coi thùa tương như cha. Tôi tôi thật không dám chối rồi nhưng xin thùa tướng nghĩ đến vua Đé Thuần khi xưa giết ống mà dùng Vũ, thì tôi dẫu chết cũng không oán hận gì nơi chín suối! Khổng Minh gạt nước mắt, nói: - Ta với ngươi tình nghĩa như anh em. Con ngươi cũng như con ta, không phải dặn nhiều. - Tả hữu điệu Mã Tốc ra ngoài cửa viện, sấp chém. Tham

jiàn kǒng míng yue : " xí chǔ sha de chén ér wén gong xǐ . jin tian xià wèi dìng , ér lù zhì móu zhi chén , qǐ bù kě xí hu ? " kǒng míng liú tì ér dá yue : " xí sun wǔ suō yǐ néng zhì shèng yú tian xià zhě , yòng fǎ míng yě . jin sì fang fen zheng , bing ge fang shǐ , ruò fù fèi fǎ , hé yǐ tǎo zéi ye ? hé dāng zhǎn zhī . " xu yú , wǔ shì xiān mǎ sù shǒu jí yú jie xià . kǒng míng dà ku bù yǐ . jiǎng wǎn wèn yue : " jin yóu cháng de zuì , jì zhèng jun fǎ , chéng xiāng hé gù ku ye ? " kǒng míng yue : " wú fei wèi mǎ sù ér ku . wú xiǎng xiān dì zài bái dì chéng lín wéi zhí shí , céng zhǔ wú yue : " mǎ sù yán guò qí shí , bù kě dà yòng . jin guò yìng cǐ yán . nǎi shen hèn jǐ zhī bù míng , zhui si xian dì zhī yán , yin cǐ tòng ku ēr ! " dà xiǎo jiàng shì , wú bù liú tì . mǎ sù wáng nián san shí lè suì , shí jiàn xing liù nián xià wǔ yuè yě . hòu rén yǒu shi yue : " shi shǒu jie tíng zuì bù qīng , kan jie mǎ sù wǎng tán bing . yuán mén zhǎn shǒu yán jun fǎ , shì lèi yóu si xian dì míng . "

都至，见武士欲斩马谡，大惊，高叫：“留人！”入见孔明曰：“昔楚杀得臣而文公喜。今天下未定，而戮智谋之臣，岂不可惜乎？”孔明流涕而答曰：“昔孙武所以能制胜于天下者，用法明也。今四方分争，兵戈方始，若复废法，何以讨贼耶？合当斩之。”须臾，武士献马谡首级于阶下。孔明大哭不已。蒋琬问曰：“今幼常得罪，既正军法，丞相何故哭耶？”孔明曰：“吾非为马谡而哭。吾想先帝在白帝城临危之时，曾嘱吾曰：“马谡言过其实，不可大用。今果应此言。乃深恨己之不明，追思先帝之言，因此痛哭耳！”大小将士，无不流涕。马谡亡年三十九岁，时建兴六年夏五月也。后人有诗曰：“失守街亭罪不轻，堪嗟马谡枉谈兵。辕门斩首严军法，拭泪犹思先帝明。”

kiến võ sĩ dục trảm mã tặc, đại kinh, cao khiếu: "Lưu nhân!" Nhập kiến khỗng minh viết: "Tích sở sát đắc thần nhi văn công hỉ. Kim thiên hạ vị định, nhi lục trí mưu chí thần, khởi bất khả tích hò?" Khổng minh lưu thế nhi đáp viết: "Tích tôn võ sở dĩ năng chế thắng vu thiên hạ giả, dụng pháp minh dã. Kim tú phương phân tranh, binh qua phương thủy, nhược phục phê pháp, hà dĩ thảo tặc da? Hợp đương trảm chi." Tu du, võ sĩ hiến mã tặc thủ cấp vu giai hạ. Khổng minh đại khóc bất dĩ. Tướng uyển vấn viết: "Kim áu thường đắc tội, kí chánh quân pháp, thừa tướng hà cố khóc da?" Khổng minh viết: "Ngô phi vi mã tặc nhi khóc. Ngô tướng tiên đế tại bạch đế thành lâm nguy chí thời, tảng chúc ngô viết: "Mã tặc ngôn quá kì thật, bất khả đại dụng. Kim quả ứng thử ngôn. Nãi thâm hận kỷ chi bất minh, truy tư tiên đế chi ngôn, nhân thử thông khóc nhĩ!" Đại tiểu tướng sĩ, vô bất lưu thế. Mã tặc vong niên tam thập cửu tuế, thời kiến hưng lục niên hạ ngũ nguyệt dã. Hậu nhân hưu thi viết: "Thất thủ nhai đinh tội bất khinh, kham ta mã tặc uồng đàm binh. Viên môn trảm thủ nghiêm quân pháp, thức lệ do tư tiên đế minh."

quân Tưởng Uyển từ Thành Đô mới đến, thấy võ sĩ sắp chém Mã Tốc, giật mình kêu to lên rằng: - Thong thả đừng chém voi! - Rồi kịp vào ra mắt Khổng Minh can rằng: - Ngày xưa nước Sở giết Đắc Thần, mà Văn Công nhà Tần hả dạ. Nay thiên hạ chưa yên, nếu giết một người mưu trí, chẳng đáng tiếc lắm ư. - Khổng Minh nói: - Ngày xưa Tôn Võ sở dĩ hay đánh được giặc, là bởi dùng phép nghiêm minh. Nay bốn phương đang lúc phân tranh, việc đánh chắc còn nhiều, nếu bỏ phép tắc thì làm sao đánh được giặc? Một lát võ sĩ dâng đầu Mã Tốc dưới thềm. Khổng Minh khóc mãi không thôi. Tướng uyển nói rằng: - Áu thường phải tội, đã chính pháp rồi, thừa tướng sao lại còn khóc? Khổng Minh nói: - Ta không phải là khóc Mã Tốc đâu ta nhớ khi tiên đế lâm chung ở thành Bạch Đế có dặn rằng: "Mã Tốc nói khoác quá sự thật, không nên đại dụng". Nay đúng như lời ấy. Vì thế ta hối hận là Khổng Minh, mà lại nhớ đến Tiên Đế, cho nên đau lòng mà khóc đó thôi! Tướng sĩ thấy nói vậy ai cũng cảm thương. Mã Tốc bấy giờ là khoảng tháng năm mùa hạ Kiến Hưng năm thứ sáu: Đời sau có thơ rằng: Thất thủ Nhai Đinh tội đáng chê, Thương thay Mã Tốc uồng binh cơ. Chém đầu trước cửa nghiêm quân pháp, Rơi lệ khóc hoài nhớ chủ xưa.

5 què shuo kǒng míng zhǎn liǎo mǎ sù , jiang shǒu jí biàn shì gè yíng yǐ bì , yòng xiàn féng zài shí shàng , jù guǎn zàng zhì , zì xiū jì wén xiāng sì ; jiang sù jia xiǎo jia yì fú xù , àn yuè gěi yǔ lù mǐ . yú shì kǒng míng zì zuò biǎo wén , lìng jiǎng wǎn shen zòu hòu zhǔ , qǐng zì biǎn chéng xiāng zhī zhí . wǎn huí chéng dou , rù jiàn hòu zhǔ , jìn shàng kǒng míng biǎo zhang . hòu zhǔ chāi shì zhì . biǎo yue : " chén běn yong cái , dao qiè fei jù , qin bǐng máo yuè , yǐ lì san jun . bù néng xùn zhāng míng fǎ , lín shì ér jù , zhì yǒu jie tíng wéi mìng zhì que , jí gǔ bù jiè zhì shi . jiù jie zài chén , shòu rèn wú fang . chén míng bù zhì rén , xù shì duo àn . " chun qiu " zé shuài , chén zhí shì dang . qǐng zì biǎn san děng , yǐ du jué jiù . chén bù shèng cán kuì , fù fú dài mìng ! " hòu zhǔ lǎn bì yue : " shèng fù bing jia cháng shì , chéng xiāng hé chu cǐ yán ? " shì zhōng fèi ? zòu yue : " chén wén zhì guó zhě , bì yǐ fèng fǎ wèi zhòng . fǎ ruò bù xíng , hé yǐ fú rén ? chéng xiāng bài jí , zì xíng biǎn jiàng , zhèng qí yí yě . " hòu zhǔ cóng zhī , nǎi zhào

"

却说孔明斩了马谡，将首级遍示各营已毕，用线缝在尸上，具棺葬之，自修祭文享祀；将谡家小加意抚恤，按月给与禄米。于是孔明自作表文，令蒋琬申奏后主，请自贬丞相之职。琬回成都，入见后主，进上孔明表章。后主拆视之。表曰：“臣本庸才，叨窃非据，亲秉旄钺，以励三军。不能训章明法，临事而惧，至有街亭违命之阙，箕谷不戒之失。咎皆在臣，授任无方。臣明不知人，恤事多暗。《春秋》责帅，臣职是当。请自贬三等，以督厥咎。臣不胜惭愧，俯伏待命！”后主览毕曰：“胜负兵家常事，丞相何出此言？”侍中费祎奏曰：“臣闻治国者，必以奉法为重。法若不行，何以服人？丞相败绩，自行贬降，正其宜也。”后

Khước thuyết khỗng minh trảm liễu mã tắc, tương thủ cấp biến kì các doanh dĩ tất, dụng tuyển phùng tại thi thương, cụ quan táng chí, tự tu tế văn hưởng tự; tương tắc gia tiểu gia ý phủ tuát, án nguyệt cấp dữ lộc mẽ. Vu thị khỗng minh tự tác biểu văn, lệnh tương uyển thân tầu hậu chủ, thỉnh tự biếm thừa tương chi chức. Uyển hồi thành đô, nhập kiến hậu chủ, tiến thượng khỗng minh biểu chương. Hậu chủ sách thị chi. Biểu viết: "Thần bỗn dong tài, thao thiết phi cư, thân bỉnh mao việt, dĩ lệ tam quân. Bất năng huấn chương minh pháp, lâm sự nhi cụ, chí hữu nhai đình vi mệnh chi khuyết, ki cốc bất giới chi thất. Cứu giải tại thần, thu nhâm vô phương. Thần minh bất tri nhân, tuất sự đa ám. (Xuân thu) Trách suất, thần chức thị đương. Thỉnh tự biếm tam đẳng, dĩ đốc quyết cữu. Thần bất thắng tàm quý, phủ phục đai mệnh!" Hậu chủ lâm tát viết: "Thắng phụ binh gia thường sự, thừa tương hà xuất thủ ngôn?" Thị trung phí y tấu viết: "Thần văn trì quốc già, tất dĩ phụng pháp vi trọng. Pháp nhưc bất hành, hà dĩ phục nhân? Thừa tương bại tích, tự hành biếm hàng, chánh kì nghi dã." Hậu chủ tòng chi, nãi chiếu

Khỗng Minh chém xong Mã Tốc, đem đầu hiệu lệnh các trại đâu đấy, lại khâu chắp vào thây, bỏ vào áo quan tổng tang, tự viết bài văn đế tế, rồi mỗi tháng cấp lương cho vợ con Mã Tốc tử tế. Khỗng Minh sai tướng Uyển dâng biểu lên hậu chủ, xin tự giáng chức thừa tướng của mình. Uyển về Thành Đô vào tâu với hậu chủ, dâng biểu của Khỗng Minh lên. Hậu chủ mở ra xem. Biểu rằng: "Thần vốn tài cầm thường lạm giữ quyền lớn, thân cầm cờ mao, lưỡi việt, đòn đốc ba quân; không biết nghiêm phép mà làm việc cho cẩn thận, đến nỗi Nhai Đinh xảy chuyện trái lệnh, Cơ Cốc có việc không hay. Đó là lỗi tự thần không biết dùng người, liệu việc tối tăm. Nghĩa Xuân Thu trách tại một người, thần thực không trốn khỏi tội ấy. Vậy xin giáng xuống ba bậc, để phạt lỗi làm. Thần hổn thẹn xiết bao, cuối đợi chiếu mệnh!" Hậu chủ xem xong, nói: - Được thua là việc thường, thừa tướng sao lại nói thế? Thị Trung Phí Vĩ tâu rằng: - Tôi nghe trị việc nước, tất phải giữ phép nước làm trọng. Nếu phép không nghiêm, thì sao người ta chịu phục? Thừa tướng thua trận, xin giáng chức là phải lẽ. Hậu chủ nghe lời, giáng chức Khỗng Minh xuống làm hưu tướng quân, coi việc thừa tướng, tổng đốc quân mǎ như cũ. Đoạn

biǎn kǒng míng wèi yòu jiāng
jun , xíng chéng xiāng shì ,
zhào jiù zǒng du jun mǎ , jiù
mìng fèi zhào dào hàn zhōng

6 kǒng míng shòu zhào biǎn
jiàng qì , ? kǒng kǒng míng
xiu nǎn , nǎi hè yue : " shǔ
zhong zhī mǐn , zhī chéng
xiāng chu bá sì xiān , shen yǐ
wèi xǐ . " kǒng míng biàn sè
yue : " shì hé yán yě ! de ér
fù shi , yǔ bù de tòng . gong
yǐ cǐ hè wǒ , shí zú shǐ wǒ
kuì nǎn ēr . ? yòu yue : " jìn
wén chéng xiāng dé jiang
wéi , tian zì shèn xǐ . " kǒng
míng nù yue : " bing bài shi
huán , bù céng duó de cùn
tǔ , cǐ wú zhì dà zuì yě . liàng
de yi jiang wéi , yú wèi hé
sǔn ? ? yòu yue : " chéng
xiāng xiān tǒng xióng shi shù
shí wàn , kě zài fá wèi hu ? "
kǒng míng yue : " xí dà jun
tún yú qí shan , jí gǔ zhì shí ,
wǒ bing duo yú zéi bing , ér
bù néng pò zéi , fǎn wèi zéi
suǒ pò : cǐ bìng bù zài bing
zhì duo guǎ , zài zhǔ jiang ěr .
jin yù jiǎn bing shěng jiang ,
míng fá sì guò , jiào biàn
tong zhì dào yú jiāng lái ; rú
qí bù rán , sui bing duo hé
yòng ? zì jin yǐ hòu , zhu rén
yǒu yuǎn lù yú guó zhě , dàn
qín gong wú zhì que , zé wú
zhì duǎn , zé shì kě dìng ,

主从之，乃诏贬孔明为右将军，行丞相事，照旧总督军马，就命费祎赍诏到汉中。

biém khỗng minh vi hữu tướng
quân, hành thừa tướng sự,
chiếu cựu tổng đốc quân mã,
tựu mệnh phí y tê chiếu đáo
hán trung.

sai Phí Vĩ mang chiêu đến Hán
Trung.

孔明受诏贬降讫，祎恐孔明羞赧，乃贺曰：“蜀中之民，知丞相初拔四县，深以为喜。”孔明变色曰：“是何言也！得而复失，与不得同。公以此贺我，实足使我愧赧耳。”祎又曰：“近闻丞相得姜维，天子甚喜。”孔明怒曰：“兵败师还，不曾夺得寸土，此吾之大罪也。量得一姜维，于魏何损？”祎又曰：“丞相现统雄师数十万，可再伐魏乎？”孔明曰：“昔大军屯于祁山、箕谷之时，我兵多于贼兵，而不能破贼，反为贼所破：此病不在兵之多寡，在主将耳。今欲减兵省将，明罚思过，较变通之道于将来；如其不然，虽兵多何用？自今以后，诸人有远虑于国者

Khổng Minh nhận chiếu giáng chức. Phí Vĩ sơ Khổng Minh hổ thẹn, mới tán rằng: - Dân trong Thục, khi nghe tin thừa tướng lấy bốn huyện, ai cũng mừng rỡ. Khổng Minh sàm mặt lại, nói: - Ông nói thế làm gì? Được mà lại mất, thì khác chi không được? Ông tướng lấy câu ấy mừng cho tôi, nhưng lại làm cho tôi thẹn thêm ra mà thôi! Vĩ lại nói: - Gần nay nghe thừa tướng mới được Khuong Duy, thiên tử cũng mừng lắm. Khổng Minh nói: - Quân thua rút về, không lấy được tất đát nào, ấy là tội to. Được một Khuong Duy, có thiệt gì cho nước Ngụy? Vĩ nói: - Thừa tướng hiện thống lĩnh mười vạn hùng sư, có ra đánh Ngụy nữa không? Khổng Minh nói: - Khi trước ta đóng ở Kỳ Sơn, Cơ Cốc, quân mình nhiều hơn quân giặc, mà giặc lại thắng mình, thế là không khác gì quân nhiều, chỉ cốt một chủ tướng mà thôi. Nay ta muốn giảm quân bớt tướng, sáng phép tổ lỗi, nghĩ đường biến thông về sau này. Nếu không thế, quân nhiều cũng vô dụng. Từ nay về sau, các ngươi ai có bụng lo xa việc nước, nên năng sửa cái lỗi cho ta, trách điều ta không

zéi kě miè , gong kě qiào zú
ér dài yǐ . " fèi ? zhu jiang jie
fú qí lùn . fèi ? zì huí chéng
dou .

，但勤攻吾之阙，责吾之短，则事可定，贼可灭，功可翘足而待矣。
”费祎诸将皆服其论。
费祎自回成都。

7 kǒng míng zài hàn zhōng , xí
jun ài mǐn , lì bīng jiāng wǔ ,
zhì zào gōng chéng dù shuǐ
zhì qì , jù jí liáng cǎo , yù bài
zhàn fá , yǐ wèi hòu tú . xì
zuò tàn zhī , bào rù luò yáng ,
wèi zhǔ cáo rù wén zhī , jí
zhao sī mǎ yì shàng yì shou
chuan zhī cè . yì yue : " shǔ
wèi kě gōng yě . fang jin tian
dào kàng yán , shǔ bing bì
bù chu ; ruò wǒ jun shen rù
qí dì , bǐ shǒu qí xiǎn yào , jí
qie nán xià . " rùi yue : " tǎng
shǔ bing zài lái rù kǒu , rú
zhì nài hé ? " yì yue : " chén
yǐ suàn dìng jìn fan zhu gé
liàng bì xiào hán xìn àn dù
chén cang zhī jí . chén jū yí
rén wǎng chén cang dào kǒu ,
zhú chéng shǒu yù , wàn
wú yī shī : cǐ rén shen cháng
lè chí , yuán bēi shàn shè ,
shen yǒu móu luè . ruò zhu
gé liàng rù kǒu , cǐ rén zú kě
dang zhī . " ruì dà xǐ , wèn
yue : " cǐ hé rén yě ? " yì zòu
yue : " nǎi tài yuán rén , xìng
hǎo , míng zhào , zì bó dào ,
xiān wèi zá hào jiāng jun , ?
shǒu hé xi . " ruì cóng zhī ,
jiā hǎo zhào wèi ? xi jiāng

khả kiều túc nhi đăi hĩ." phí y
chư tướng giải phục kì luận.
Phí y tự hồi thành đô.

phải, như thế việc mới nêu, giặc
mới diệt và mới mong thành công
được. Phí Vĩ cùng các tướng ai
cũng chịu là phải. Phí Vĩ trở về
Thành Đô,

孔明在汉中，惜军爱民，励兵讲武，置造攻城渡水之器，聚积粮草，预备战筏，以为后图。细作探知，报入洛阳，魏主曹睿闻知，即召司马懿商议收川之策。懿曰：“蜀未可攻也。方今天道亢炎，蜀兵必不出；若我军深入其地，彼守其险要，急切难下。”睿曰：“倘蜀兵再来入寇，如之奈何？”懿曰：“臣已算定今番诸葛亮必效韩信暗度陈仓之计。臣举一人往陈仓道口，筑城守御，万无一失：此人身长九尺，猿臂善射，深有谋略。若诸葛亮入寇，此人足可当之。”睿大喜，问曰：“此何人也？”懿奏曰：“乃太原人，姓郝，名昭，字伯道，

孔明在汉中，惜军爱民，励兵讲武，置造攻城渡水之器，聚积粮草，预备战筏，以为后图。细作探知，报入洛阳，魏主曹睿闻知，即召司马懿商议收川之策。懿曰：“蜀未可攻也。方今天道亢炎，蜀兵必不出；若我军深入其地，彼守其险要，急切难下。”睿曰：“倘蜀兵再来入寇，如之奈何？”懿曰：“臣已算定今番诸葛亮必效韩信暗度陈仓之计。臣举一人往陈仓道口，筑城守御，万无一失：此人身长九尺，猿臂善射，深有谋略。若诸葛亮入寇，此人足可当之。”睿大喜，问曰：“此何人也？”懿奏曰：“乃太原人，姓郝，名昭，字伯道，

Không minh tại Hán Trung, tích quân ái dân, lệ binh giảng võ, trí tạo công thành độ thủy chi khí, tụ tích lương thảo, dự bị chiến phiệt, dĩ vi hậu đồ. Tế tác tham tri, báo nhập lạc dương, ngụy chủ tào duệ văn tri, tức triệu Tư Mã Ý thương nghị thu xuyên chi sách. Ý viết: "Thục vị khả công dã. Phương kim thiên đạo kháng viêm, thực binh tất bất xuất; nhược ngã quân thâm nhập kì địa, bỉ thủ kì hiểm yếu, cấp thiết nan hạ." Duệ viết: "Thảng thực binh tái lập nhập khẩu, như chi ngại hãi?" Ý viết: "Thần dĩ toán định kim phiên Gia Cát lượng tất hiệu hàn tín ám độ tràn thương chi kế. Thần cử nhất nhân vãng tràn thương đạo khẩu, trúc thành thủ ngự, vạn vô nhất thất: thủ nhân thân trường cửu xích, viên tí thiện xạ, thâm hữu mưu lược. Nhược Gia Cát lượng nhập khẩu, thủ nhân túc khả đương chi." Duệ đại hỉ, vấn viết: "Thủ hà nhân dã?" Ý trả lời: "Nãi thái nguyên nhân, tính hác, danh chiêu, tự bá đạo, hiện vi tạp hào tướng quân, trấn thủ hà tây." Duệ tòng chi, gia hác

Không Minh ở lại Hán Trung, thương dân yêu lính, tập tành thao luyện, chế ra những đồ đánh thành vượt sông, chứa nhiều lương thảo, dự sẵn thuyền bè để mưu toan việc đánh dẹp. Có mặt thám báo tin ấy về Lạc Dương. Ngụy chủ Tào Tuấn nghe tin ấy triệu Tư Mã Ý bàn kế Thu Xuyên. Ý trả lời: - Thục chưa nên đánh vội. Hiện nay, trời đang nắng lầm, quân Thục chắc chưa dám ra. Nếu quân ta vào xa cõi Thục, họ giữ các nơi hiểm yếu, cũng khó lòng mà hạ được. Tào Tuấn nói: - Phòng quân Thục lại vào cướp, thì làm thế nào? Ý trả lời: - Việc ấy tôi đã tính rồi. Phen này Gia Cát Lượng tất làm như mèo Hán Tín, đi lén con đường Trần Thương. Tôi cử một người ra cửa đường Trần Thương đập làm phòng giữ, thì muôn phần chắc chắn, không còn ngại chút nào. Người ấy mình dài chín thước, tay vượn, bắn tài. Gia Cát Lượng nếu vào ăn cướp, người ấy đủ đương nổi. Tuấn mừng lầm, hỏi người nào: Ý trả lời: - Người ở Thái Nguyên tên là Hắc Chiêu, tự là Bá Dao, hiện đang làm tập bá tướng quân, trấn thủ Hà Tây. Tuấn theo lời phong

jun , mìng shǒu bǎ chén
cang dào kǒu , qiǎn shǐ chí
zhào qù qì .

现为杂号将军，镇守河西。”睿从之，加郝昭为镇西将军，命守把陈仓道口，遣使持诏去讫。

8 hu bào yáng zhōu sī mǎ dà
dou du cáo xiù shàng biǎo ,
shuo dong wú páng tài
shǒu zhōu fáng , yuàn yǐ jùn
lái jiàng , mì qiǎn rén chén
yán qí shì , shuo dong wú kě
pò , qǐ zǎo fa bing qū zhì . ruì
jiù yù chuáng shàng zhǎn kai
, yǔ sī mǎ yì tòng guan . yì
zòu yue : " cǐ yán jí yǒu lǐ ,
wú dang miè yǐ ! chén yuàn
yǐn yì jun wǎng zhù cáo xiù .
" hu ban zhong yí rén jìn yue
: " wú rén zhì yán , fān fù bù
yí , wèi kě shen xìn . zhōu
fáng zhì móu zhì shì , bì bù
kěn jiàng , cǐ tè yòu bing zhì
guǐ jì yě . " zhòng shì zhì
nǎi jiàn wei jiāng jun jiā kuí
yě . yì yue : " cǐ yán yì bù kě
bù ting , jí huì yì bù kě cuò
shí . " wèi zhǔ yue : " zhòng
dá kě yǔ jiā kuí tòng zhù cáo
xiù . " èr rén lǐng mìng qù qì .
yú shì cáo xiù yǐn dà jun jìng
qǔ wǎn chéng ; jiā kuí yǐn
qián jiāng jun mǎn chōng ,
dong wǎn tài shǒu hú zhí ,
jìng qǔ yáng chéng , zhí
xiàng dong guan ; si mǎ yì
yǐn běn bù jun jìng qǔ jiang
líng . què shuo wú zhǔ sun

chiêu vi trấn tây tướng quân,
mệnh thủ bả trấn thương đạo
khẩu, khiễn sử trì chiêu khứ
cật.

cho Hắc Chiêu làm chán tây
tướng quân, giữ đường Trần
Thương.

Hốt báo dương châu Tư Mã đại
đô đốc Tào Hưu dâng
biểu về nói có quan thái thú ở
Phiên Dương nước Ngô, tên là
Chu Phường xin Dem quân lại
hàng, và mật người sang bày tỏ
bảy việc, nói rằng Đông Ngô có
cơ phá được, xin phát binh ra mà
đánh lấy. Tuần ngồi trên ngự
säng, mở giấy ra cùng với Tư Mã
Ý cùng xem. Ý tâu rằng: - Lời này
nói nghe có lý lắm, ta nên đánh
Ngô đi. Tôi xin dẫn quân ra giúp
cho Tào Hưu. Giả Quỳ bước ra
tâu rằng: - Người Ngô phản phúc
chó nêu tin vội. Chu Phường là
người khôn ngoan tất không chịu
hàng đâu. Đó chẳng qua là lời dụ
ta mà thôi. Ý nói: - Lời này tuy
chưa tin lắm, nhưng cơ hội cũng
không nên bỏ lỡ. Tuần nói: - Có
phải thế, Trọng Đạt và Giả Quỳ
nên cùng ra giúp Tào Hưu xem
sao. Hai người lĩnh mệnh ra
đi. Tào Hưu dẫn đại quân đến tắt
lấy Hoàn Thành. Giả Quỳ thì dẫn
Mản Xứng, Hồ Chất đến lấy
Dương Thành, nhòm thăng về
Đông Quan. Tư Mã Ý dẫn quân
bản bộ tắt đến lấy Giang Lăng.

Nói về Ngô chủ Tôn Quyền ở Võ
Xương, Đông Quan hội các quan

quán , zài wǔ chang dong
guan , huì duo guan shang
yì yue : " jin yǒu pó yáng tài
shǒu zhōu fáng mì biǎo , zòu
cheng wèi yáng zhōu dou du
cáo xiù , yǒu rén kòu zhī yì .
jin fáng zhà shi guǐ jí , àn
chén qì shì , yǐn yòu wèi bing
shen rù zhòng dì , kě shè fú
bing qín zhì . jin wèi bing fen
san lù ér lái , zhu qīng yǒu
hé gāo jiàn ? " gù yong jìn
yue : " cǐ dà rèn fei lù bó yán
bù gǎn dang yě . " quán dà
xǐ , nǎi zhao lù xùn , fēng wèi
fǔ guó dà jiāng jun , píng bēi
dou yuán shuài , tǒng yù lín
dà bing , shè xíng wáng shì :
shòu yǐ bái máo huáng yuè ,
wén wǔ bǎi guan , jie ting
yue shù . quán qín zì yǔ xùn
zhí bian . xùn lǐng mìng xiè
en bì , nǎi bǎo èr rén wèi zuǒ
yòu dou du , fēn bīng yǐ yíng
san dào . quán wèn hé rén .
xùn yue : " fèn wei jiāng jun
zhu huán , sui nán jiāng jun
quán cóng , èr rén kě wéi fǔ
zuǒ . " quán cóng zhī , jí
mìng zhu huán wèi zuǒ dou
du , quán cóng wèi yòu dou
du , yú shì lù xùn zǒng lù
jiāng nán ba shí yí zhōu bìng
jīng hú zhì zhòng qí shí yú
wàn , lìng zhu huán zài zuǒ ,
quán cóng zài yòu . xùn zì ju
zhong , san lù jìn bing . zhu
huán xiān cè yue : " cáo xiù
yǐ qín jiàn rèn , fei zhì yǒng
zhī jiāng yě . jin ting zhōu

部军径取江陵。却说吴主孙权，在武昌东关，会多官商议曰：“今有鄱阳太守周鲂密表，奏称魏扬州都督曹休，有人寇之意。今鲂诈施诡计，暗陈七事，引诱魏兵深入重地，可设伏兵擒之。今魏兵分三路而来，诸卿有何高见？”顾雍进曰：“此大任非陆伯言不敢当也。”权大喜，乃召陆逊，封为辅国大将军、平北都元帅，统御林大兵，摄行王事：授以白旄黄钺，文武百官，皆听约束。权亲自与逊执鞭。逊领命谢恩毕，乃保二人为左右都督，分兵以迎三道。权问何人。逊曰：“奋威将军朱桓，绥南将军全琮，二人可为辅佐。”权从之，即命朱桓为左都督，全琮为右都督，于是陆逊总率江南八十一州并荆湖之众七十余万，令朱桓在左，全琮在右。逊自居中，三路进兵。朱桓献策

thủ giang lăng. Khuốc thuyết
ngô chủ tôn quyền, tại võ
xương đông quan, hội đa quan
thương nghị viết: "Kim hữu bà
dương thái thủ chu phường mật
biểu, tấu xưng ngụy dương
châu đô đốc tào hưu, hữu nhân
khẩu chí ý. Kim phường trá thi
quỷ kế, ám trấn thất sự, dẫn dụ
ngụy binh thâm nhập trọng địa,
khả thiết phục binh cầm chi.
Kim ngụy binh phân tam lộ nhi
lai, chư khanh hữu hà cao
kiến?" Cố ung tiến viết: "Thủ
đại nhâm phi lục bá ngôn bất
cảm đương dã." Quyền đại hỉ,
nãi triệu lục tốn, phong vi phụ
quốc đại tướng quân, bình bắc
đô nguyên suất, thống ngự lâm
đại binh, nghiệp hành vương sự:
thu dĩ bạch mao hoàng việt,
văn võ bách quan, giai thính
ước thúc. Quyền thân tự dữ tốn
chấp tiên. Tốn lĩnh mệnh tạ ân
tất, nãi bảo nhị nhân vi tả hữu
đô đốc, phân binh dĩ nghênh
tam đạo. Quyền vấn hè nhân.
Tốn viết: "Phán uy tướng quân
chu hoản, tuy nam tướng quân
toàn tông, nhị nhân khả vi phụ
tá." Quyền tòng chi, tức mệnh
chu hoản vi tả đô đốc, toàn
tông vi hữu đô đốc, vu thị lục
tốn tổng suất giang nam bát
thập nhất châu tịnh kinh hồ chi
chung thất thập dư vạn, lệnh
chu hoản tại tả, toàn tông tại
hữu. Tốn tự cư trung, tam lộ
tiến binh. Chu hoản hiến sách
viết: "Tào hưu dĩ thân kiến

lại bàn rằng: - Nay thái thú Phiên Dương là Chu Phường, có mặt biểu tâu rằng đô đốc nước Ngụy Tào Hưu định vào ăn cướp. Hắn mới trả bài quý kế, bày vẽ ra bảy việc, để nhử quân Ngụy vào nơi trọng địa rồi phục binh bắt lấy. Nay quân Ngụy chia làm ba đường kéo lại, vậy các ngươi có mạo mực gì không? Cố Ung tâu rằng: - Phi Lục Bá Ngôn không ai đương nổi việc to ấy. Quyền mừng lăm triều Lục Tốn vào, phong làm phụ quốc đại tướng quân, bình bắc đô nguyên soái, cho thống lĩnh cả quân ngự lâm, quyền nghiệp vương sự, ban cho mao tráng việc vàng, văn võ trăm quan cùng phải tuân theo sai khién. Lục Tốn lĩnh mệnh, tạ ơn đầu đầy, xin cử hai người làm tả hữu đô đốc, chia binh ra địch ba đường. Quyền hỏi người nào, Tốn thưa rằng: - Phản oai tướng quân là tướng Chu Hoàn, tuy nam tướng quân là Toàn Tôn, hai người ấy làm phụ tá được. Quyền theo lời, sai Chu Toàn làm tả đô đốc, Toàn Tôn làm hữu đô đốc. Lục Tốn đem hơn bảy mươi vạn quân thuộc tám mươi mốt châu Giang Nam và Kinh Hồ, sai Chu Hoàn đi bên tả Toàn Tôn, bên hữu Lục Tôn đi ở giữa chia làm ba đường tiến đi. Chu Hoàn hiến kế rằng: - Tào Hưu vì thân mà được dùng, không phải là tướng trí dũng. Nay nghe lời Chu Phường dỗ dành, vào sâu nơi hiểm yếu. Quyền soái đánh thì Tào Hưu tất

fáng yòu yán , shen rù zhòng
dì , yuán shuài yǐ bìng jí zhì ,
cáo xiū bì bài . bài hòu bì
zǒu liǎng tiáo lù : zuǒ nǎi jiá
shí , yòu nǎi wa che . cǐ èr
tiáo lù , jie shan pì xiǎo jìng ,
zuì wèi xiǎn jùn . mǒu yuàn
yǔ quán zì huáng gè yǐn yí
jun , fú yú shan xiǎn , xiān yǐ
chái mù dà shí sai duàn qí lù
, cáo xiū kě qín yǐ . ruò qín
liǎo cáo xiū , biàn cháng qū
zhí jìn , tuò shǒu ér de shòu
chun , yǐ kui xǔ , luò , cǐ wàn
shì yí shí yě . "xùn yue : "cǐ
fei shàn cè , wú zì yǒu miào
yòng . " yú shì zhu huán huái
bù píng ér tuì . xùn lìng zhu
gé jǐn dēng jù shǒu jiang líng
, yǐ dí si mǎ yì . zhu lù ju gé
diào bō tíng dang . què shuo
cáo xiū bing lín wǎn chéng
, zhōu fáng lái yíng , jìng dào
cáo xiū zhàng xià . xiù wèn
yue : "jìn de zú xià zhì shu
, suǒ chén qì shì , shen wèi
yǒu lǐ , zòu wén tian zì , gù qǐ
dà jun san lù jìn fa . ruò de
jiang dong zhì dì , zú xià zhì
gong bù xiǎo . yǒu rén yán
zú xià duo móu , chéng kǒng
suǒ yán bù shí . wú liào zú
xià bì bù qí wǒ . " zhōu fáng
dà ku , jí chè cóng rén suǒ
pèi jiàn yù zì wěn . xiù jí zhǐ
zhì . fáng zhàng jiàn ér yán
yue : "wú suǒ chén qì shì
, hèn bù néng tǔ chu xin gan
jin fǎn sheng yí , bì yǒu wú
réni shǐ fǎn xiàn zhì jì yě . ruò

曰：“曹休以亲见任，非智勇之将也。今听周鲂诱言，深入重地，元帅以兵击之，曹休必败。败后必走两条路：左乃夹石，右乃挂车。此二条路，皆山僻小径，最为险峻。某愿与全子璜各引一军，伏于山险，先以柴木大石塞断其路，曹休可擒矣。若擒了曹休，便长驱直进，唾手而得寿春，以窥许、洛，此万世一时也。”逊曰：“此非善策，吾自有妙用。”于是朱桓怀不平而退。逊令诸葛瑾等拒守江陵，以敌司马懿。诸路俱各调拨停当。却说曹休兵临皖城，周鲂来迎，径到曹休帐下。休问曰：“近得足下之书，所陈七事，深为有理，奏闻天子，故起大军三路进发。若得江东之地，足下之功不小。有人言足下多谋，诚恐所言不实。吾料足下必不欺我。”周鲂大哭，急掣从人所佩

nhâm, phi trí dũng chi tương
dã. Kim thính chu phường dù
ngôn, thâm nhập trọng địa,
nguyên suất dĩ binh kích chi,
tào hưu tất bại. Bại hậu tất tẩu
lưỡng điệu lộ: tả nãi giáp thạch,
hữu nãi quải xa. Thủ nhị điệu
lộ, giai sơn tích tiểu kinh, tối vi
hiểm tuấn. Mỗ nguyên dữ toàn
tử hoàng các dẫn nhất quân,
phục vu sơn hiểm, tiên dĩ sài
mộc đại thạch tắc đoạn kì lộ,
tào hưu khả cầm hĩ. Nhược
cầm liễu tào hưu, tiện trường
khu trực tiến, thỏa thủ nhí đắc
thọ xuân, dĩ khuy hứa, lạc, thử
vạn thế nhất thời dã. "Tốn viết:
"Thủ phi thiện sách, ngô tự hữu
diệu dụng." Vu thị chu hoàn
hoài bất bình nhí thoái. Tốn lệnh
Gia Cát cần đắng cự thủ giang
lăng, dĩ địch Tư Mã Ý. Chư lộ
câu các điệu bát đình đương.
Khước thuyết tào hưu binh lâm
hoàn thành, chu phường lai
nghênh, kính đáo tào hưu
trưởng hạ. Hưu vấn viết: "Cận
đắc túc hạ chi thư, sở tràn thất
sự, thâm vi hữu lí, tâu văn thiên
tử, cố khởi đại quân tam lộ tiến
phát. Nhược đắc giang đồng
chi địa, túc hạ chi công bất tiêu.
Hữu nhân ngôn túc hạ đa mưu,
thành khủng sở ngôn bất thật.
Ngô liêu túc hạ tất bắt khi ngã."
Chu phường đại khóc, cáp xé
tòng nhân sở bôi kiềm dục tự
vẫn. Hưu cấp chỉ chi. Phường
trưởng kiềm nhí ngôn viết: "Ngô
sở tràn thất sự, hận bất nồng

thua, thua tất phải chạy. Ở đó có
hai con đường, tả là Giáp Thạch,
hữu là Quế Xa. Hai đường ấy là
toàn lối đi tắt khe nước, rất là
hiểm hóc. Tôi xin cùng với Toàn
Tử Hành, mỗi người dẫn một
toàn quân, phục ở đường hẻm,
trước hết đem gỗ đá chặn lắp lối
đi, quyết bắt được Tào Hưu, bắt
xong Tào Hưu nên kéo quân tràn
sang, chỉ vỗ tay là lấy được Thọ
Xuân, nhìn vào Hưu Lạc. Thật là
muôn đời mới có được một dịp
hay. Tốn nói: - Mẹo ấy không tốt,
ta đã có kế hay hơn. Bởi thế Chu
Toàn tỏ ý không bằng lòng, trả ra.
Lục Tốn sai Gia Cát Cảnh giữ mặt
Giang Lăng, địch Tư Mã Ý. Còn
các mặt, đều đâu phòng bị đầy
cả. Tào Hưu dẫn quân đến Hoàn
Thành. Chu Phường lại đón, đến
thẳng dưới trường Tào Hưu. Hưu
hỏi rằng: - Gần đây được thư của
túc hạ, bày tỏ bảy điều phải lẽ
lắm, nên ta tâu với thiên tử cắt ba
đại quân đến đây. Nếu được đắt
Giang Đông thì công túc hạ
không nhỏ, có người nói Túc Hạ
đa mưu, chỉ sợ nói không được
thật. Nhưng ta chắc rằng Túc Hạ
không phải là người đánh lừa ta!
Chu Phường nghe xong, khóc àm
ngay lên, rút gươm của đày tớ
toan tự tử. Hưu vội ngăn lại.
Phường chống gươm nói: - Trong
bảy việc đó, tôi còn giận rằng
chưa giải bày được ruột gan tôi
ra. Nay lại sinh nghi, tất có người
gièm pha gì hắn. Nếu nghe lời ấy,
tôi tất chết oan, bụng thực của

ting qí yán , wú bì sǐ yǐ . wú
zhì zhōng xīn , wéi tian kě
biǎo ! " yán qì , yòu yù zì
wěn . cáo xiù dà jīng , huang
máng bào zhù yue : " wú xì
yán ēr , zú xià hé gù rú cǐ ! "
fáng nǎi yòng jiàn ge fa zhí
yú dì yue : " wú yǐ zhōng xīn
dài gōng , gōng yǐ wú wèi xì ,
wú ge fù mǔ suǒ yí zhī fa , yǐ
biǎo cǐ xīn ! " cáo xiù nǎi
shen xīn zhī , shè yàn xiāng
dài . xí bà , zhōu fáng cí qù .
hu bào jiàn wei jiāng jun jiā
kuí lái jiàn , xiù lìng rù , wèn
yue : " rǔ cǐ lái hé wèi ? " kuí
yue : " mǒu liào dong wú zhī
bing , bì jìn tún yú wǎn
chéng . dou du bù kě qīng jìn ,
dài mǒu liǎng xià jiá gōng ,
zéi bing kě pò yǐ . " xiù nù
yue : " rǔ yù duó wú gōng ye ? "
kuí yue : " yòu wén zhōu
fáng jié fa wèi shì , cǐ nǎi zhà
yě , xí yào lí duàn bēi , cǐ
sha qìng jì . wèi kě shen xìn .
" xiù dà nù yue : " wú zhèng
yù jìn bing , rǔ hé chu cǐ yán
yǐ mǎn jun xin ! " chì zuǒ yòu
tui chu zhǎn zhī . zhòng jiāng
gào yue : " wèi jí jìn bing ,
xian zhǎn dà jiāng , yú jun
bù lì . qiè qǐ zàn miǎn . " xiù
cóng zhī , jiāng jiǎ kuí bing
liù zài zhài zhōng diào yòng ,
zì yǐn yì jun lái qǔ dong guan .
shí zhōu fáng ting zhī jiǎ kuí
xiao qù bing quán , àn xǐ yue
: " cáo xiù ruò yòng jiǎ kuí
zhī yán , zé dong wú bài yǐ !

剑欲自刎。休急止之。
鲂仗剑而言曰：“吾所
陈七事，恨不能吐出心
肝。今反生疑，必有吴
人使反间之计也。若听
其言，吾必死矣。吾之
忠心，惟天可表！”言
讫，又欲自刎。曹休大
惊，慌忙抱住曰：“吾
戏言耳，足下何故如此
！”鲂乃用剑割发掷于
地曰：“吾以忠心待公
，公以吾为戏，吾割父
母所遗之发，以表此心
！”曹休乃深信之，设
宴相待。席罢，周鲂辞
去。忽报建威将军贾逵
来见，休令入，问曰：
“汝此来何为？”逵曰
：“某料东吴之兵，必
尽屯于皖城。都督不可
轻进，待某两下夹攻，
贼兵可破矣。”
休怒曰：“汝欲夺吾功
耶？”逵曰：“又闻周
鲂截发为誓，此乃诈也
，昔要离断臂，刺杀庆
忌。未可深信。”休大
怒曰：“吾正欲进兵，
汝何出此言以慢军心！

thổ xuất tâm can. Kim phản
sinh nghi, tất hữu ngô nhân sứ
phản gian chi kế dã. Nhược
thính kì ngôn, ngô tất tử hĩ. Ngô
chi trung tâm, duy thiên khả
biểu!" Ngôn cật, hựu dục tự
vẫn. Tào hưu đại kinh, hoảng
mang bão trụ viết: "Ngô hí ngôn
nhĩ, túc hạ hà cố như thử!"
Phường nãi dụng kiém cát phát
trich vu địa viết: "Ngô dĩ trung
tâm dãi công, công dĩ ngô vi hí,
ngô cát phụ mẫu sở di chi phát,
dĩ biểu thử tâm!" Tào hưu nãi
thâm tín chí, thiết yến tương
đãi. Tịch bái, chu phường từ
khứ. Hốt báo kiến uy tướng
quân cổ quỳ lai kiến, hưu lệnh
nhập, vấn viết: "Nhữ thử lai hà
vi?" Quỳ viết: "Mỗ liêu đồng ngô
chi binh, tất tần truân vu hoàn
thành. Đô đốc bất khả khinh
tiến, dãi mỗ lưỡng hạ giáp
công, tặc binh khả phá hĩ." Hưu
nộ viết: "Nhữ dục đoạt ngô
công da?" Quỳ viết: "Hựu văn
chu phường tiệt phát vi thệ, thử
nǎi trú dã, tích yêu li đoạn tí,
thích sát khánh kị. Vị khả thâm
tin." Hưu đại nộ viết: "Ngô
chánh dục tiến binh, nhữ hà
xuất thử ngôn dĩ mạn quân
tâm!" Sát tả hữu thôi xuất trám
chi. Chúng tướng cáo viết: "Vị
cập tiến binh, tiên trám đại
tướng, vu quân bất lợi. Thả
khất tạm miễn." Hưu tòng chi,
tương cỗ quỳ binh lưu tại trại
trung điều dụng, tự dẫn nhất
quân lai thủ đồng quan. Thời

tôi, chỉ có trời biết cho mà thôi!
Nói đoạn, lại muốn tự vẫn. Tào
Hưu giật mình, ôm chặt lấy Chu
Phường mà rằng: - Tôi nói đùa
thôi, sao túc hạ lại thế? Phường
mới cầm gươm cắt móng tóc trên
đầu quẳng xuống đất mà rằng: -
Tôi đem bụng thực đối với ông,
ông lại cho là đùa bỡn. Vậy tôi cắt
móng tóc này của cha mẹ sinh ra
để tỏ giải bụng thực này! Tào
Hưu tin lầm mở tiệc yến khoản
đãi. Tiệc tan, Chu Phường từ biệt
lui về. Giả Quỳ vào ra mắt, Hưu
hỏi rằng: - Người đến đây có việc
gi? Quỳ thưa: - Tôi nghe đồn
rằng quân Đông Ngô, tất đóng cả
trong Hoàn Thành. Đô đốc chớ
nên khinh tiến, hãy đợi quân của
tôi, giáp lại đánh hai mặt, thì mới
phá được giặc. Hưu giận, nói: -
Người muốn đoạt công của ta ư?
Quỳ nói: - Tôi nghe Chu Phường
cắt tóc ăn thề, đó tất là trá. Ngày
xưa Yêu Ly chặt cánh tay mà vẫn
đâm chết được Khánh Kỵ. Việc
này chưa nên tin vội. Hưu càng
giận, nói: - Tao sắp muôn tiến
binh sao người dám gör mồm thé
ra thế, làm nản bụng quân ta?
Bèn quát tả hữu lôi Giả Quỳ ra
chém. Các tướng kêu rằng: -
Chưa kịp ra quân mà chém đại
tướng của nhà trước thì việc
quân không được lợi, xin hãy tạm
tha cho hắn. Hưu nề có các
tướng nên mới tha cho Giả Quỳ,
nhưng tước hết quân quyền, lưu
ở trong trại sai khiến, còn mình
dẫn một đạo quân lại đóng Quan.

jin tian shǐ wǒ chéng gong yě ! " jí qiǎn rén mì dào wǎn chéng , bào zhì lù xùn . xùn huàn zhu jiāng tíng lìng yue : " qián miàn shí tíng , sui shì shan lù , zú kě mái fú . zǎo xian qù zhàn shí tíng kuò chǔ , bù chéng zhèn shì , yǐ dài wèi jun . " sui lìng xú shèng wèi xian feng , yǐn bing qián jìn . què shuo cáo xiu mìng zhou fáng yǐn bing ér jìn , zhèng háng jiān , xiū wèn yue : " qián zhì hé chǔ ? " fáng yue : " qián miàn shí tíng yě , kan yǐ tún bing . " xiu cóng zhī , sui lù dà jun bìng che zhàng děng qì , jìn fù shí tíng zhù za . cì rì , shào mǎ bào dào : " qián miàn wú bing bù zhì duo shǎo , jù zhù shan kǒu . " xiu dà jīng yue : " zhōu fáng yán wú bing , wèi hé yǒu zhǔn bēi ? " jí xún fáng wèn zhì . rén bào zhōu fáng yǐn shù shí rén , bù zhì hé chǔ qù liǎo . xiu dà huǐ yue : " wú zhōng zéi zhì jì yǐ ! sui rán rú cǐ , yì bù zú jù ! " sui lìng dà jiang zhāng pǔ wèi xian feng , yǐn shù qian bing lái yǔ wú bing jiao zhàn . liǎng zhèn duì yuán , zhāng pǔ chu mǎ mà yue : " zéi jiāng zǎo jiàng ! " xú shèng chu mǎ xiāng yíng . zhàn wú shù gé , pǔ dī dí bù zhù , lè mǎ shou bing , huí jiàn cáo xiù , yán xú shèng yǒng bù kě dang . xiu

"叱左右推出斩之。众将告曰：“未及进兵，先斩大将，于军不利。且乞暂免。”休从之，将贾逵兵留在寨中调用，自引一军来取东关。时周鲂听知贾逵削去兵权，暗喜曰：“曹休若用贾逵之言，则东吴败矣！今天使我成功也！”即遣人密到皖城，报知陆逊。逊唤诸将听令曰：“前面石亭，虽是山路，足可埋伏。早先去占石亭阔处，布成阵势，以待魏军。”遂令徐盛为先锋，引兵前进。却说曹休命周鲂引兵而进，正行间，休问曰：“前至何处？”鲂曰：“前面石亭也，堪以屯兵。”休从之，遂率大军并车仗等器，尽赴石亭驻扎。次日，哨马报道：“前面吴兵不知多少，据住山口。”休大惊曰：“周鲂言无兵，为何有准备？”急寻鲂问之。人报周鲂引数十人，不知何处去了。

chu phuờng thính tri cỗ quyề trước khứ binh quyền, ám hỉ viết: "Tào hưu nhược dụng cỗ quyề chi ngôn, tắc đồng ngô bại hĩ! Kim thiên sứ ngã thành công dã!" Tức khiễn nhân mật đáo hoàn thành, báo tri lục tổn. Tổn hoán chư tướng thính lệnh viết: "Tiền diện thạch đinh, tuy thị sơn lộ, túc khả mai phục. Tảo tiên khứ chiêm thạch đinh khoát xử, bố thành trận thế, dĩ dãi ngụy quân." Toại lệnh từ thịnh vi tiên phong, dẫn binh tiền tiến. Khuốc thuyết tào hưu mệnh chu phuờng dẫn binh nhi tiến, chánh hành gian, hưu vấn viết: "Tiền chí hà xử?" Phuờng viết: "Tiền diện thạch đinh dã, kham dĩ trâu binh." Hưu tòng chi, toại suất đại quân tịnh xa trưng đẳng khí, tần phó thạch đinh trú trát. Thứ nhật, tiều mã báo dá: "Tiền diện ngô binh bất tri đa thiểu, cư trụ sơn khẩu." Hưu đại kinh viết: "Chu phuờng ngôn vô binh, vi hà hữu chuẩn bị?" Cáp tầm phuờng vân chi. Nhân báo chu phuờng dẫn số thập nhân, bất tri hà xử khứ liễu. Hưu đại hỏi viết: "Ngô trung tac chi kế hĩ! Tuy nhiên như thử, diệc bất túc cự!" Toại lệnh đại tướng trương phồ vi tiên phong, dẫn số thiêng binh lai dữ ngô binh giao chiến. Lưỡng trận đối viễn, trương phồ xuất mã mạ viết: "Tặc tướng tảo hàng!" Từ thịnh xuất mã tương nghênh. Chiến vô số

Chu Phuờng nghe Giả Quỳ bị tước mất binh quyền mừng thầm nói: - Nếu Tào Hưu nghe lời Giả Quỳ thì Đông Ngô tất thua. Nay trời cho ta thành công chuyến này đây! Lập tức sai người mật đến Hoản Thành, báo cho Lục Tổn biết. Lục Tổn gọi các tướng ra truyền lệnh rằng: - Mé trước là xứ Thạch Đinh, tuy là đường núi nhưng cũng đã mai phục. Ta nên đến chiếm trước lấy và tìm nơi nào rộng rãi, bày thành thế trận, để đợi quân Ngụy. Bên sai Từ Thịnh làm tiên phong, đem quân tiến lên. Tào Hưu sai Chu Phuờng dẫn đường khởi hành. Khi đang đi Hưu hỏi rằng: - Mé trước mặt là xứ nào? Phuờng nói: - Mé trước là xứ Thạch Đinh, nên đóng đồn ở đó. Hưu nghe lời, dẫn đại quân và các đồn xa trưng đến đóng ở Thạch Đinh. Hôm sau tiều mã về báo rằng: - Ở mé trước có quân Ngô đóng chặn mất cửa núi. Hưu giật mình nói: Chu Phuờng đã bảo không có quân nào, sao nay lại có phòng bị thế này? Vội vàng tìm Chu Phuờng đến hỏi, thì chẳng thấy đâu. Có người nói Chu Phuờng dẫn vài mươi người không biết đi đâu mất rồi. Hưu phàn nàn nói: - Ta mắc phải mèo giặc rồi, nhưng cũng không sợ! Bên sai đại tướng Trương Phồ làm tiên phong, dẫn binh đến đánh quân Ngô. Hai bên dàn trận, Phồ ra ngựa quát mắng rằng: - Tướng giặc hàng ngay đi mau! Từ Thịnh ra đánh, được

yue : " wú dang yǐ qí bing shèng zhì . " jiù lìng zhang pǔ yǐn èr wàn jun fú yú shí tíng zhī nán , yòu lìng xue qiáo yǐn èr wàn jun fú yú shí tíng zhī bēi . " míng rì wú zì yǐn yì qian bing nuò zhàn , què yáng shu zhà bài , yòu dào bēi shan zhì qián , fàng pào wèi hào , san miàn jiá gong , bì huò dà shèng . " èr jiang shòu jì , gè yǐn èr wàn jun dào wǎn mái fú qù liǎo . què shuo lù xùn huàn zhu huán , quán cóng fēn fù yue : " rǔ èr rén gè yǐn san wàn jun , cóng shí tíng shan lù chao dào cáo xiù zhài hòu , fàng huǒ wèi hào ; wú qín lù dà jun cóng zhōng lù ér jìn : kě qín cáo xiù yě . " dang rì huáng hun , èr jiang shòu jì yǐn bing ér jìn . èr gèng shí fen , zhu huán yǐn yì jun zhèng chao dào wèi zhài hòu , yíng zhe zhāng pǔ fú bing . pǔ bù zhì shì wú bing , jìng lái wèn shí , bēi zhu huán yǐn dǎo zhǎn yú mǎ xià . wèi bing biàn zǒu . huán lìng hòu jun fàng huǒ . quán cóng yǐn yì jun chao dào wèi zhài hòu , zhèng zhuàng zài xue qiáo zhèn lǐ , jiù nǎ lǐ dà sha yǐ zhèn . xue qiáo bài zǒu , wèi bing dà sǔn , ben huí běn zhài . hòu miàn zhu huán , quán cóng liǎng lù sha lái . cáo xiù zhài Zhōng Dà luàn , zì xiāng chong jí .

休大悔曰：“吾中贼之计矣！虽然如此，亦不足惧！”遂令大将张普为先锋，引数千兵来与吴兵交战。两阵对圆，张普出马骂曰：“贼将早降！”徐盛出马相迎。战无数合，普抵敌不住，勒马收兵，回见曹休，言徐盛勇不可当。休曰：“吾当以奇兵胜之。”就令张普引二万军伏于石亭之南，又令薛乔引二万军伏于石亭之北。“明日吾自引一千兵搦战，却佯输诈败，诱到北山之前，放炮为号，三面夹攻，必获大胜。”二将受计，各引二万军到晚埋伏去了。却说陆逊唤朱桓、全琮分付曰：“汝二人各引三万军，从石亭山路抄到曹休寨后，放火为号；吾亲率大军从中路而进：可擒曹休也。”当日黄昏，二将受计引兵而进。二更时分，朱桓引一军正抄到魏寨后，迎着张普伏兵。普不

hợp, phỗ để địch bắt trụ, lặc mǎ thu binh, hồi kiến tào hưu, ngôn từ thịnh dũng bắt khả đương. Hưu viết: "Ngô đương dĩ kì binh thắng chi." Tự lệnh trương phỗ dẫn nhị vạn quân phục vu thạch đinh chi nam, hưu lệnh tiết kiều dẫn nhị vạn quân phục vu thạch đinh chi bắc." Minh nhật ngô tự dẫn nhất thiên binh nạch chiến, khước dương thâu trú bại, dụ đáo bắc sơn chi tiền, phóng pháo vi hào, tam diện giáp công, tất hoạch đại thắng." Nhị tướng thụ kế, các dẫn nhị vạn quân đáo vân mai phục khứ liễu. Khước thuyết lục tồn hoán chu hoàn, toàn tông phân phó viết: "Nhữ nhị nhân các dẫn tam vạn quân, tòng thạch đinh sơn lộ sao đáo tào hưu trại hậu, phóng hỏa vi hào; ngô thân suất đại quân tòng trung lộ nhi tiến: khả cảm tào hưu dã." "Đương nhật hoàng hôn, nhị tướng thụ kế dẫn binh nhi tiến. Nhị canh thời phân, chu hoàn dẫn nhất quân chánh sao đáo ngụy trại hậu, nghênh trú trương phỗ phục binh. Phỗ bắt tri thị ngô binh, kính lai vấn thời, bị chu hoàn nhất đao trảm vu mã hạ. Ngụy binh tiện tẩu. Hoàn lệnh hậu quân phóng hỏa. Toàn tông dẫn nhất quân sao đáo ngụy trại hậu, chánh chàng tại tiết kiều trận lí, tựu na lí đại sát nhất trận. Tiết kiều bại tẩu, ngụy binh đại tổn, bôn hồi bỗn trại. Hậu diện chu hoàn,

vài hiệp Phỗ chịu không nổi, quay ngựa thu quân về. Phỗ về nói với Tào Hưu rằng: - Từ Thịnh khỏe lắm không sao đánh đổ. Hưu nói Đêm ngày mai ta dùng kỳ binh mà đánh mới xong. Liền sai Trương phỗ dẫn hai vạn quân phục ở mé sau Thạch Đinh, lại sai Tiết Kiều dẫn hai vạn quân phục ở mé bắc Thạch Đinh và dặn rằng: - Ngày mai ta dẫn một nghìn quân ra khiêu chiến, rồi giả tăng thua chạy, dù giặc đến trước núi Bắc Sơn, đốt pháo làm hiệu, quân phục đổ ra, ba mặt ập vào mà đánh, chắc chắn được to. Hai tướng vâng lệnh, mỗi người dẫn hai vạn quân, đến chiều tối chia đường ra mai phục. Bèn này Lục Tốn gọi Chu Hoàn, Toàn Tông vào dặn rằng: - Các ngươi mỗi người dẫn ba vạn quân, noi đường núi Thạch Đinh, lên đến sau trại Tào Hưu đốt lửa lên làm hiệu. Ta từ đường giữa kéo đại quân đánh đến, chắc bắt được Tào Hưu. Chiều hôm ấy, hai tướng lĩnh kể dẫn quân đi. Vào độ canh hai, Chu Hoàn lên đến sau trại Ngụy, gặp ngay toán quân mai phục của Trương Phỗ. Phỗ không biết là quân Ngụy, chạy ra hỏi, bị Chu Hoàn chém một đao ngã ngựa. Quân Ngụy ù té chạy cả. Chu Hoàn sai quân đốt lửa lên. Toàn Tông dẫn quân đến trại Ngụy vừa gặp quân của Tiết Kiều. Tôn hô đánh bừa vào. Tiết Kiều thua chạy, quân Ngụy hại nhiều, rút về trại. Chu Hoàn, Toàn Tông, hai

xiu huang shàng mǎ , wàng
jiá shí dào ben zǒu . xú
shèng yǐn dà duì jun mǎ ,
cóng zhèng lù sha lái . wèi
bing sī zhě bù kě shèng shù
, táo mìng zhě jìn qì yí jiā .
cáo xiù dà jīng , zài jiá shí
dào zhōng fèn lì ben zǒu . hu
jiàn yí biao jun cóng xiǎo lù
chong chu , wèi shǒu dà
jiāng , nǎi jiǎ kuí yě . xiū jīng
huang shǎo xī , zì kuì yue : "dou
du kě sù chu cǐ dào : ruò bèi
wú bìng yǐ mù shí sai duàn ,
wú děng jie wéi yǐ ! " yú shì
cáo xiù zòu mǎ ér xíng , jiā
kuí duàn hòu . kuí yú lín mù
shèng mào chǔ , jí xiǎn jùn
xiǎo jìng , duo shè jīng qí yǐ
wèi yí bìng . jí zhì xú shèng
gǎn dào , jiàn shan bo xià
shǎn chu qí jiǎo , yí yǒu mái
fú , bù gǎn zhuī gǎn , shou
bing ér huí . yin cǐ jiù liǎo cáo
xiù . si mǎ yì ting zhì xiù bài ,
yì yǐn bing tuì qù .

知是吴兵，径来问时，被朱桓一刀斩于马下。魏兵便走。桓令后军放火。全琮引一军抄到魏寨后，正撞在薛乔阵里，就那里大杀一阵。薛乔败走，魏兵大损，奔回本寨。后面朱桓、全琮两路杀来。曹休寨中大乱，自相冲击。休慌上马，望夹石道奔走。徐盛引大队军马，从正路杀来。魏兵死者不可胜数，逃命者尽弃衣甲。曹休大惊，在夹石道中奋力奔走。忽见一彪军从小路冲出，为首大将，乃贾逵也。休惊慌少息，自愧曰：“吾不用公言，果遭此败！”逵曰：“都督可速出此道：若被吴兵以木石塞断，吾等皆危矣！”于是曹休骤马而行，贾逵断后。逵于林木茂盛处，及险峻小径，多设旌旗以为疑兵。及至徐盛赶到，见山坡下闪出旗角，疑有埋伏，不敢追赶，收兵而回。因此救

tòan tōng lúoòng lòi sát lai. Tào
hưu trại trung đại loạn, tự
tương trùng kích. Hữu hoảng
thương mǎ, vong giáp thạch
đạo bôn tẩu. Từ thịnh dẫn đại
đội quân mǎ, tòng chánh lộ sát
lai. Ngụy binh tử giả bắt khâ
thắng số, đào mệnh giả tần khí
y giáp. Tào hưu đại kinh, tại
giáp thạch đạo trung phẩn lực
bôn tẩu. Hốt kiến nhất bưu
quân tòng tiều lộ trùng xuất, vi
thủ đại tướng, nãi cỗ quỳ dã.
Hưu kinh hoảng thiểu túc, tự
quý viết: "Ngô bắt dụng công
ngôn, quả tao thủ bại!" Quỳ
viết: "Đô đốc khả tốc xuất thủ
đáo: nhược bị ngô binh dĩ mộc
thạch tắc đoạn, ngô đẳng gai
nguy hĩ!" Vu thị tào hưu sáu mǎ
nhì hành, cỗ quỳ đoạn hậu. Quỳ
vu lâm mộc thịnh mâu xǔ, cập
hiểm tuấn tiều kinh, đa thiết tinh
kì dĩ vi nghi binh. Cập chí từ
thịnh cản đáo, kiến sơn pha hạ
thiểm xuất kì giác, nghi hữu mai
phục, bắt cảm truy cản, thu
binh nhi hồi. Nhân thủ cứu liễu
tào hưu. Tư Mã ý thính tri hưu
bại, diệc dẫn binh thối khứ.

đường kéo ủa vào cướp trại
Ngụy. Quân Tào Hữu tháo chạy
nháo nhác, giày xéo lắn nhau mà
chạy. Hữu vội vàng lên ngựa,
chạy về đường Giáp Thạch. Từ
Thịnh dẫn một đội quân mǎ, từ
con đường to đánh lại, quân
Ngụy chết không biết bao nhiêu
mà kể: Còn sót người nào, phải
bỏ cả y giáp mà trốn. Tào Hữu
cầm đầu chạy, bỗng thấy một
toán quân từ trong đường nhỏ
xông ra. Hữu đã rụng rời té ra Giả
Quỳ. Hữu bảy giờ mới hoàn hồn,
hỗn hển mà rằng: - Tôi không
nghe lời ông, quả nhiên bị thua
trận này. Quỳ nói: - Đô đốc nên ra
khỏi con đường này. Nếu quân
Ngô lây gỗ đá ngăn mất lối, thì ta
nguy cả! Tào Hữu nghe lời, té
ngựa chạy cho mau. Giả Quỳ đi
chặn hậu. Quỳ sai người cắm thật
nhiều kỵ ở các chỗ rừng rú um
tüm và các đường hẻm để làm
nghị binh. Khi Từ Thịnh đuổi đến
nơi, thấy dưới sườn núi thấp
thoáng tinh kỵ ló ra nghị có quân
phục, không dám đuổi theo nữa,
phải thu quân về. Tư Mã Ý nghe
tin Tào Hữu thua chạy, cũng rút
quân nốt.

9 què shuo lù xùn zhèng wàng jié yin , xu yú , xú shèng , zhu huán , quán cóng jie dào . suǒ de che zhàng , niú mǎ , lú luó , jun zi , qì xiè , bù jí qí shù , jiàng bing shù wàn yú rén . xùn dà xǐ , jí tòng tài shǒu zhou fáng bìng zhu jiang ban shi huán wú . wú zhǔ sun quán , lǐng wén wǔ guan liáo chu wǔ chang chéng yíng jie , yǐ yù gài fù xùn ér rù . zhu jiang jìn jie sheng shǎng . quán jiàn zhou fáng wú fa , wèi láo yue : " qīng duàn fa chéng cǐ dà shì , gong míng dang shu yú zhú bó yě . " jí feng zhou fáng wèi guan nèi hóu ; dà shè yán huì , láo jun qìng hè . lù xùn zòu yue : " jin cáo xiù dà bài , wèi yǐ sàng dǎn ; kě xiū guó shu , qiǎn shǐ rù chuan , jiào zhu gé liàng jìn bing gong zhi . " quán cóng qí yán , suì qiǎn shǐ ? shu rù chuan qù . zhèng shì : zhì yín dong guó néng shi jì , zhì lìng xi chuan yòu dòng bing . wèi zhì kǒng míng zài lái fá wèi , shèng fù rú hé , qiě kàn xià wén fēn jiě .

了曹休。司马懿听知休败，亦引兵退去。

却说陆逊正望捷音，须臾，徐盛、朱桓、全琮皆到。所得车仗、牛马、驴骡、军资、器械，不计其数，降兵数万余人。逊大喜，即同太守周鲂并诸将班师还吴。吴主孙权，领文武官僚出武昌城迎接，以御盖覆逊而入。诸将尽皆升赏。权见周鲂无发，慰劳曰：“卿断发成此大事，功名当书于竹帛也。”即封周鲂为关内侯；大设筵会，劳军庆贺。陆逊奏曰：“今曹休大败，魏已丧胆；可修国书，遣使入川，教诸葛亮进兵攻之。”权从其言，遂遣使赍书入川去。正是：只因东国能施计，致令西川又动兵。未知孔明再来伐魏，胜负如何，且看下文分解。

Khước thuyết lục tốn chánh vọng tiệp âm, tu du, từ thịnh, chu hoàn, toàn tông giai đáo. Sở đắc xa trương, ngưu mã, lư loa, quân tư, khí giới, bắt kể kì sổ, hàng binh sổ vạn dư nhân. Tốn đại hỉ, tức đồng thái thủ chu phường tịnh chư tướng ban sư hoàn ngô. Ngô chủ tôn quyền, lĩnh văn võ quan liêu xuất võ xương thành nghênh tiếp, dĩ ngự cái phúc tốn nhi nhập. Chư tướng tần giai thăng thưởng. Quyền kiến chu phường vô phát, úy lao viết: "Khanh đoạn phát thành thử đại sự, công danh đương thư vu trúc bạch dã." tức phong chu phường vi quan nội hầu; đại thiết diên hội, lao quân khánh hạ. Lục tốn tấu viết: "Kim tào hưu đại bại, ngụy dĩ tang đám; khả tu quốc thư, khiễn sử nhập xuyên, giáo Gia Cát lượng tiến binh công chi." quyền tòng kí ngôn, toại khiển sử tê thư nhập xuyên khứ. Chánh thị: chỉ nhân đông quốc năng thi kế, trí lệnh tây xuyên hựu động binh. Vị tri khổng minh tái lai phạt ngụy, thắng phụ như hà, thả khán hạ văn phân giải.

Lục Tốn ở nhà đang nghe ngóng tin tức. Một lát, Từ Thịnh, Chu Hoàn cùng trở về, bắt được xe cộ, trâu, ngựa, lương thảo, khí giới và hơn một vạn quân về hàng. Tốn mừng lắm cùng với các tướng rút quân về Ngô. Ngô chủ Tôn Quyền đem văn võ bách quan ra khỏi thành Võ Xương đến rước, lấy lọng ngự che cho Lục Tốn đi vào. Các tướng ai cũng được thăng thưởng. Quyền thấy Chu Phường không có tóc, bèn vỗ về nói rằng: - Người phải cắt tóc nên mới giúp được việc to này, công của người nên chép vào sử sách lâu dài. Lập tức phong cho Chu Phường làm quan nội hầu, mở tiệc cực to, ăn mừng khao quân. Lục Tốn tâu rằng: - Nay Tào Hưu thua to. Ngụy mất vía, nên đem quốc thư vào Xuyên, xui Gia Cát Lượng cắt quân sang mà đánh. Quyền nghe lời bèn sai sứ mang thư vào Xuyên. Đó là: Đông Ngô vừa mới hay dùng mèo, Tây Thục nay đã lại động binh. Chưa biết được thua thế nào, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
097
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo shǔ hàn jiàn xìng liù nián qiu lè yuè , wèi dou du cáo xiù bēi dong wú lù xùn dà pò yú shí tíng , che zhàng mǎ pǐ , jun zi qì xiè , bìng jie qìng jìn , xiù huáng kǒng zhi shèn , qì you chéng bìng , dào luò yáng , ju fa bēi ér sǐ . wèi zhǔ cáo ruì chì lìng hòu zàng . sì mǎ yì yǐn bing huán , zhòng jiang jie rù wèn yue : " cáo dou du bing bài , jí yuán shuài zhī gān xi , hé gù jí huí ye ? " yì yue : " wú liào zhu gé liàng zhī wú bing bài , bì chéng xū lái qǔ Cháng ān . tǎng lǒng xi jìn jí , hé rén jiù zhì ? wú gù huí ér . " zhòng jie yǐ wèi jù qiè , shěn xiào ér tuì .

3 què shuo dong wú qiǎn shǐ zhì shu shǔ zhong , qǐng bing fá wèi , bìng yán dà pò cáo xiù zhì shì : yi zhě xiǎn zì jǐ wei feng , èr zhě tong hé huì zhì hǎo . hòu zhǔ dà xǐ , lìng rén chí shu zhì hàn zhong , bào zhì kǒng míng .

第九十七回
讨魏国武侯再上表
破曹兵姜维诈献书

却说蜀汉建兴六年秋九月，魏都督曹休被东吴陆逊大破于石亭，车仗马匹，军资器械，并皆罄尽，休惶恐之甚，气忧成病，到洛阳，疽发背而死。魏主曹睿敕令厚葬。司马懿引兵还、众将接入问曰：“曹都督兵败，即元帅之干系，何故急回耶？”懿曰：“吾料诸葛亮知吾兵败，必乘虚来取长安。倘陇西紧急，何人救之？吾故回耳。”众皆以为惧怯，哂笑而退。

却说东吴遣使致书蜀中，
请兵伐魏，并言大破
曹休之事：一者显自己威风，二者通和会之好。
后主大喜，令人持书至汉中，报知孔明。时

Đệ cửu thập thất hồi thảo
ngụy quốc vō hâu tái thương
biêu phá tào binh khương
duy trá hiến thư

HỒI 97 Đánh nước Ngụy, Võ Hầu hai lần dâng biếu; Phá quân Tào, Khương Duy dùng mèo hiến thư.

Khước thuyết thực hán kiến hưng lực niên thu cửu nguyệt, ngụy đô đốc tào hưu bị đông ngô lục tồn đại phá vu thạch đinh, xa trương mã thất, quân tư khí giới, tịnh giai khánh tǎn, hưu hoàng khủng chi thậm, khí ưu thành bệnh, đáo lạc dương, thư phát bối nhi tử. Ngụy chủ tào duệ sắc lệnh hậu táng. Tư Mã Ý dẫn binh hoàn, chúng tướng tiếp nhập vấn viết: "Tào đô đốc binh bại, tức nguyên suất chi can hệ, hà có cấp hồi da?" Ý viết: "Ngô liêu Gia Cát lượng tri ngô binh bại, tất thừa hư lai thủ trường an. Thảng lũng tây khẩn cấp, hà nhân cứu chí? Ngô có hồi nhĩ." Chúng giai dĩ vi cụ khiếp, sẵn tiêu nhi thôi.

Khước thuyết đông ngô khiễn sứ trí thư thực trung, thỉnh binh phạt ngụy, tịnh ngôn đại phá tào hưu chi sự: nhất giả hiển tự kỷ uy phong, nhị giả thông hòa hội chi hảo. Hậu chủ đại hỉ, lệnh nhân trì thư chí hán trung, báo tri khỗng minh. Thời khỗng

Nói về năm Kiến Hưng nhà Thục thứ sáu, mùa thu tháng chín, đô đốc nước Ngụy là Tào Hữu, bị Lục Tồn đánh phá ở Thạch Đinh, nội bao nhiêu đồ quân tư khí giới bị mất sạch. Hữu sợ hãi, lo lắng thành bệnh, đến Lạc Dương, nhợt đau vỡ ra rồi chết. Ngụy chủ Tào Tuấn sai đem hậu táng. Tư Mã Ý dẫn quân về, các tướng hỏi rằng: - Tào đô đốc bại trận, tất cũng can hệ đến nguyên soái sao lại vội vàng về ngay thế? Ý nói: - Ta tin rằng Gia Cát Lượng, nếu biết tin quân ta thua, tất thừa cơ lại cướp Trường An. Ta mà ở bên ấy, ví dụ Lũng Tây có việc gì khẩn cấp thì ai ra cứu được. Vì thế ta phải về ngay. Các tướng cho là nhát, túm tim cười, trở ra.

Đông Ngô sai sứ vào Thục, xin cắt quân sang đánh Ngụy và kể chuyện phá được Tào Hữu, một là chủ ý khoe oai phong của mình, hai là thông việc hòa hiếu. Hậu chủ mừng lắm, sai người cầm thư đến Hán Trung, báo với Khổng Minh. Bấy giờ Khổng Minh

shí kǒng míng bīng qiǎng mǎ zhuàng , liáng cǎo feng zú , suǒ yòng zhì wù , yí qie wán bèi , zhèng yào chu shi . ting zhì cǐ xìn , jí shè yàn dà huì zhu jiāng , jí yì chu shi . hu yì zhèn dà feng , zì dong bēi jiǎo shàng ér qǐ , bǎ tíng qián song shù chui zhé . zhòng jie dà jīng . kǒng míng jiù zhàn yí kè , yue : " cǐ feng zhǔ sǔn yí dà jiāng ! " zhu jiāng wèi xìn . zhèng yǐn jiǔ xiàn , hu bào ? nán jiāng jun zhào yún cháng zi zhào tǒng , cì zi zhào guǎng , lái jiàn chéng xiāng . kǒng míng dà jīng , zhí pei yú dì yue : " zì lóng xiū yǐ ! " èr zi rù jiàn , bài ku yue : " mǒu fù zuó yè san gèng bìng zhòng ér sǐ . " kǒng míng dié zú ér ku yue : " zì lóng shen gǔ , guó jia sǔn yí dòng liáng , wú qù yí bēi yě ! " zhòng jiang wú bù hui tì . kǒng míng lìng èr zi rù chéng dou miàn jun bào sàng . hòu zhǔ wén yún sǐ , fàng sheng dà ku yue " zhèn xí nián yòu , fei zi lóng zé sǐ yú luàn jun zhi zhong yǐ ! " jí xià zhào zhui zèng dà jiāng jun , ? feng shùn píng hóu , chì zàng yú chéng dou jǐn píng shan zhì dong ; jiàn lì miào táng , sì shí xiǎng jì . hòu rén yǒu shi yue : " cháng shan yǒu hǔ jiāng , zhì yǒng pǐ guan zhang . hàn shuǐ gong xun zài , dang yáng

孔明兵强马壮，粮草丰足，所用之物，一切完备，正要出师。听知此信，即设宴大会诸将，计议出师。忽一阵大风，自东北角上而起，把庭前松树吹折。众皆大惊。孔明就占一课，曰：“此风主损一大将！”诸将未信。正饮酒间，忽报镇南将军赵云长子赵统、次子赵广，来见丞相。孔明大惊，掷杯于地曰：“子龙休矣！”二子入见，拜哭曰：“某父昨夜三更病重而死。”孔明跌足而哭曰：“子龙身故，国家损一栋梁，吾去一臂也！”众将无不挥涕。孔明令二子入成都面君报丧。后主闻云死，放声大哭曰：“朕昔年幼，非子龙则死于乱军之中矣！”即下诏追赠大将军，谥封顺平侯，敕葬于成都锦屏山之东；建立庙堂，四时享祭。后人有诗曰：“常山有虎将，

minh binh cường mã tráng, lương thảo phong túc, sở dụng chi vật, nhất thiết hoàn bị, chánh yếu xuất sư. Thính tri thủ tín, tức thiết yến đại hội chư tướng, kế nghị xuất sư. Hốt nhất trận đại phong, tự đông bắc giác thương nhi khởi, bả đình tiền tùng thụ xuy chiết. Chúng giai đại kinh. Khổng minh tựu chiêm nhất khóa, viết: "Thủ phong chủ tồn nhất đại tướng!" Chư tướng vị tín. Chánh ầm tửu gian, hốt báo trấn nam tướng quân triệu vân trưởng tử triệu thống, thứ tử triệu quảng, lai kiến thừa tướng. Khổng minh đại kinh, trích bối vu địa viết: "Tử long hưu hỉ!" Nhị tử nhập kiến, bái khốc viết: "Mỗ phụ tạc dạ tam canh bệnh trọng nhi tử." Khổng minh diệt túc nhi khốc viết: "Tử long thân cõ, quốc gia tồn nhất đồng lương, ngô khứ nhất tí dã!" Chúng tướng vô bất huy thế. Khổng minh lệnh nhị tử nhập thành đô diện quân báo tang. Hậu chủ văn vân tử, phóng thanh đại khốc viết "Trẫm tích niên áu, phi tử long tắc tử vu loạn quân chi trung hỉ!" Tức hạ chiêu truy tặng đại tướng quân, thụy phong thuận bình hầu, sắc táng vu thành đô cảm bình sơn chi đồng; kiến lập miếu đường, tú thời hưởng tế. Hậu nhân hữu thi viết: "Thường sơn hữu hổ tướng, trí dũng thát quan trương. Hán thủy công

quân mạnh, ngựa khỏe, lương thảo phong túc, đồ dùng đầy đủ, vừa toan cắt quân đi thì có thư của Đông Ngô đưa đến. Khổng Minh liền mở tiệc, hội hết các tướng lại bàn định. Bỗng đâu, một cơn gió to từ góc tây bắc nỗi lên, lay đổ mất một cây thông cổ thụ ở giữa sân. Khổng Minh bấm một que độn rồi nói: - Trận gió này báo điềm mất một đại tướng. Các tướng chưa tin. Đang uống rượu, chợt có tin báo hai con quan trấn nam tướng quân Triệu Vân là Triệu Thống và Triệu Quảng lại ra mắt thừa tướng. Khổng Minh giật mình quẳng chén rượu xuống đất mà rắng: - Tử Long hỏng mất rồi! Hai con Tử Long vào lạy xuống đất khóc, thừa rắng: - Cha tôi canh ba đêm qua bệnh nặng qua đời rồi. Khổng Minh giẫm chân xuống đất khóc, mà than rắng: - Tử Long mất đi, nhà nước tồn mất một cột cái, ta thì gãy một cánh tay rồi, trời hối trời! Các tướng đều cảm thương, úa nước mắt. Khổng Minh sai hai con Triệu Tử Long vào Thành Đô chầu vua và báo tang. Hậu chủ nghe tin Triệu Vân mất, khóc àm lên rắng: - Trẫm xưa còn nhỏ, không có Tử Long thì chết ở trong đám loạn quân đã lâu rồi! Liên giáng chiêu xuống truy tặng Triệu Vân làm đại tướng quân, Thuận Bình hầu sai rước linh cữu an táng tại mé đông núi Cẩm Bình ở Thành Đô, lập ra miếu đường, bốn mùa cúng tế.

xìng zì zhāng . liǎng fan fú
yòu zhǔ , yi niàn dá xiān
huáng . qīng shǐ shù zhōng
liè , yìng liú bǎi shì fāng . "

智勇匹关张。汉水功勋
在，当阳姓字彰。两番
扶幼主，一念答先皇。
青史书忠烈，应流百世
芳。”

- 4 què shuo hòu zhǔ sī niàn
zhào yún xí rì zhì gōng , jì
zàng shèn hòu ; fēng zhào
tǒng wéi hǔ bì zhōng láng ,
zhào guǎng wèi yá mén
jiāng , jiù lìng shǒu fén . èr
réni cí xiè ér qù . hu jìn chén
zòu yue : " zhu gé chéng
xiāng jiāng jun mǎ fēn bō yǐ
dìng , jí rì jiāng chu shi fá wèi . "
hòu zhǔ wèn zài cháo zhu
chén , zhu chén duo yán wèi
kě qīng dòng . hòu zhǔ yí lù
wèi jué . hu zòu chéng xiāng
lìng yáng yí ? chu shi biǎo
zhì . hòu zhǔ yí rù , yí chéng
shàng biǎo zhāng . hòu zhǔ
jiù yù àn shàng chái shì , qí
biǎo yue : " xian dì lù hàn zéi
bù liǎng lì , wáng yè bù piān
an , gù tuo chén yǐ tǎo zéi yě
. yǐ xian dì zhì míng , liàng
chén zhì cái , gù zhì chén fá
zéi , cái ruò dí qiǎng yě . rán
bù fá zéi , wáng yè yì wáng .
wéi zuò ér dài wáng , shú yǔ
fá zhì ? shì gù tuo chén ér fú
yí yě . chén shòu mìng zhì rì
, qǐn bù an xí , shí bù gān
wèi ; sì wéi bēi zheng , yí
xian rù nán : gù wǔ yuè dù

huân tại, đương dương tính tự
chương. Lưỡng phiền phù âu
chủ, nhất niệm đáp tiên hoàng.
Thanh sử thư trung liệt, ứng
lưu bách thế phương."

Có thơ rằng: Thường Sơn một hồ
tướng, Trí dũng sánh Quan,
Trương, Công thành sông Hán
Thủy, Tiếng nổi trận Dương
Đại phen phò áu chúa,
Một bụng báo tiên vương. Sử
sách ghi trung liệt, Nghìn thu tỏa
khói hương.

却说后主思念赵云昔日
之功，祭葬甚厚；封赵
统为虎贲中郎，赵广为
牙门将，就令守坟。二
人辞谢而去。忽近臣奏
曰：“诸葛丞相将军马
分拨已定，即日将出师
伐魏。”后主问在朝诸
臣，诸臣多言未可轻动
。后主疑虑未决。忽奏
丞相令杨仪赍出师表至
。后主宜入，仪呈上表
章。后主就御案上拆视
，其表曰：“先帝虑汉
贼不两立，王业不偏安
，故托臣以讨贼也。以
先帝之明，量臣之才，
故知臣伐贼，才弱敌强
也。然不伐贼，王业亦
亡。惟坐而待亡，孰与
伐之？是故托臣而弗疑
也。臣受命之日，寝不
安席，食不甘味；思惟

Khước thuyết hậu chủ tư niệm
triệu vân tích nhật chi công, té
táng thậm hậu; phong triệu
thống vi hồ bí trung lang, triệu
quảng vi nha môn tướng, tựu
lệnh thủ phản. Nhị nhân từ ta
nhi khứ. Hốt cận thần tấu viết:
"Gia Cát thừa tướng tướng
quân mã phân bát dĩ định, túc
nhật tương xuất sư phạt ngụy."
Hậu chủ vẫn tại triều chư thần,
chư thần đa ngôn vị khả khinh
động. Hậu chủ nghi lự vị quyết.
Hốt tấu thừa tướng lệnh dương
nghi tê xuất sư biểu chí. Hậu
chủ nghi nhập, nghi trình
thượng biểu chương. Hậu chủ
tựu ngự án thượng sách thị, kì
biểu viết: "Tiên đế lự hán tặc
bất lưỡng lập, vương nghiệp
bất thiên an, cố thắc thần dĩ
thảo tặc dã. Dĩ tiên đế chi minh,
lượng thần chi tài, cố tri thần
phạt tặc, tài nhược địch cường
dã. Nhiên bất phạt tặc, vương
nghiệp diệc vong. Duy tọa nhi
đãi vong, thực dữ phạt chi? Thị
cố thắc thần nhi phát nghi dã.
Thần thụ mệnh chi nhật, tâm
bất an tịch, thực bất cam vị; tư
duy bắc chinh, nghi tiên nhập

Hậu chủ nhớ công Triệu Vân,
phong Triệu Quảng làm nha môn
tướng, cho ở nhà giữ phần mộ.
Hai người lạy từ trở về. Chợt có
cận thần tâu rằng: - Gia Cát thừa
tướng phân phát quân mã đâu
đấy, nay mai sắp cắt quân sang
đánh Ngụy. Hậu chủ hỏi quần
thần có nên đánh Ngụy không,
nhiều người nói không nên. Hậu
chủ hồ nghi chưa quyết. Chợt có
Dương Nghi cầm dao biểu của
Khổng Minh đến dâng. Hậu chủ
cho vào, Nghi dâng biểu rằng:
Tiên đế lo cho nhà Thục Hán
không thắng được thì nghiệp
vương chưa yên nên ủy thác cho
thần lo diệt giặc. Nhớ lời Tiên đế
lượng tài minh, thần đánh giặc là
lấy yếu đánh mạnh. Nếu không
đánh giặc thì nghiệp vương sẽ
mất. Chỉ ngồi mà đợi mất ai sẽ
cùng nhau ra đánh giặc? Đó là cớ
mà tiên đế ủy thác cho thần mà
không nghi ngại. Từ khi lĩnh
mệnh ngày quên ăn, đem quên
ngủ thì chỉ nghĩ đến việc Bắc
chinh, trước đưa quân lên phía
nam cho đến tháng năm đã qua
sông Lư, đi vào đất cỏ mấy ngày
mà nêu công, thần không tiếc gì

hù , shen rù bù máo , bìng rì
ér shí . - - chén fei bù zì xí yě
, gù wáng yè bù kě pian an
yú shǔ dou , gù mào wéi nán
yǐ fèng xian dì zhì yí yì . ér yì
zhě wèi wèi fei jì . jin zéi shí
pí yú xi , yòu wù yú dong ,
bing fǎ " chéng láo " : cǐ jìn
qu zhí shí yě . jin chén qí shí
rú zuǒ : gao dì míng bìng rì
yuè , móu chén yuan shen ,
rán shè xiǎn bēi chuàng ,
wéi rán hòu an ; jin bì xià wèi
jí gao dì , móu chén bù rú
liáng , píng , ér yù yǐ cháng
cè qū shèng , zuò dìng tian
xià , cǐ chén zhì wèi jiě yí yě .
liú yáo , wáng lǎng , gè jù
zhou jùn , lùn an yán jì ,
dòng yǐn shèng rén , qún yí
mǎn fù , zhòng nán sai xiong ;
jin suì bù zhàn , míng nián
bù zheng , shǐ sun quán zuò
dà , suì bìng jiang dong , cǐ
chén zhì wèi jiě èr yě . cáo
cào zhì jì , shu jué yú rén , qí
yòng bìng yě , fǎng fú sun ,
wú , rán kùn yú nán yáng ,
xiǎn yú wu cháo , wéi yú qí
lián , bi yú lí yáng , jǐ bài bēi
shan , dài sǐ tóng guan , rán
hòu wěi dìng yi shí èr ;
kuàng chén cái ruò , ér yù yǐ
bù wéi ér dìng zhī , cǐ chén
zhì wèi jiě san yě . cáo cào
wǔ gong chang bà bù xià , sì
yuè cháo hú bù chéng , rèn
yòng lǐ fú ér lǐ fú tú zhì , wéi
rèn xià hóu ér xià hóu bài
wang , xian dì měi cheng

北征，宜先入南：故五月渡沪，深入不毛，并日而食。——臣非不自惜也，顾王业不可偏安于蜀都，故冒危难以奉先帝之遗意。而议者谓为非计。今贼适疲于西，又务于东，兵法“乘劳”：此进趋之时也。谨陈其事如左：高帝明并日月，谋臣渊深，然涉险被创，危然后安；今陛下未及高帝，谋臣不如良、平，而欲以长策取胜，坐定天下，此臣之未解一也。刘繇、王朗，各据州郡，论安言计，动引圣人，群疑满腹，众难塞胸；今岁不战，明年不征，使孙权坐大，遂并江东，此臣之未解二也。曹操智计，殊绝于人，其用兵也，仿佛孙、吴，然困于南阳，险于乌巢，危于祁连，逼于黎阳，几败北山，殆死潼关，然后伪定一时耳；况臣才弱，而欲以不危而定之，此臣之未解三也。

nam: có ngũ nguyệt độ hổ, thâm nhập bất mao, tịnh nhật nhi thực. - thần phi bất tự tích dã, cố vương nghiệp bất khả thiên an vu thực đô, cố mạo nguy nan dĩ phụng tiên đế chi di ý. Nhi nghị giả vị vi phi kế. Kim tắc thích bì vu tây, hựu vu vu đồng, binh pháp "Thừa lao": thủ tiền xu chi thời dã. Cẩn trân kì sự như tả: cao đế minh tịnh nhật nguyệt, mưu thần uyên thâm, nhiên thiệp hiêm bị sang, nguy nhiên hậu an; kim bệ hạ vị cập cao đế, mưu thần bất nhu lương, bình, nhí dục dĩ trường sách thủ thắng, tọa định thiên hạ, thủ thần chí vị giải nhất dã. Lưu diêu, vương lăng, các cư châu quận, luận an ngôn kế, động dẫn thánh nhân, quần nghị mãn phúc, chúng nan tắc hung; kim tuế bất chiến, minh niên bất chinh, sứ tôn quyền toa đại, toại tịnh giang đông, thủ thần chí vị giải nhị dã. Tào thao trí kế, thù tuyệt vu nhân, kì dụng binh dã, phảng phát tôn, ngô, nhiên khôn vu nam dương, hiêm vu ô sào, nguy vu kì liên, bức vu lê dương, kỉ bại bắc sơn, dãi tử đồng quan, nhiên hậu nguy định nhất thời nhĩ; huống thần tài nhược, nhí dục dĩ bất nguy nhí định chí, thủ thần chí vị giải tam dã. Tào thao ngũ công xương bá bất hạ, tú viet sào hồ bất thành, nhâm dụng lý phục nhí lý phục đồ chí, ủy nhâm hạ hầu nhí hạ

đến thân vậy. Vì nghiệp vương chưa lập được ở Thục này phải xông pha nguy hiểm để khởi phục lòng tiên đế. Nhiều người bàn kế mãi mà chưa thành. Nay giặc vừa thua ở phía Tây; lại rối loạn ở phía đông phép dùng binh là phải thừa cơ địch mỏi mệt mà đánh tới. Xin tâu trình hết moi nhẽ. Xưa tiên đế sáng tựa mặt trời mặt trăng, mưu thần uyên bác thế mà phải vượt mọi sự hiểm yếu để dựng nghiệp, nguy rồi mới yên. Nay bệ chưa sánh tài Cao Đế, mưu thần không bằng Lương, Bình mà lại muôn lấy mèo lớn thắng thù, ngồi trên cao mà yên định thiên hạ, đó là điều thứ nhất thần không hiểu nổi. Lưu Biểu, Vương Lăng mỗi người chiếm cứ một châu quận, bàn mưu tính kế xúc phạm đến các bậc thánh nhân, mọi người đem lòng nghi ngờ, trong đầu bức bối, nay không đánh giặc mai cũng chẳng cắt quân, khiến cho Tôn Quyền ngày càng thêm mạnh sẽ chiếm Giang Đông, đó là điều thứ hai thần không hiểu nổi. Tào Tháo khôn ngoan lắm kế, hơn hẳn nhiều người, phép dùng binh thì giống Tôn Ngộ mà vẫn bị khốn ở Nam Dương, bị hiêm ở Ô Sào, nguy ở Kỳ Liên, bị bức ở Lê Dương, mấy lần thua ở Bá Sơn, suýt chết ở Đông Quan, sau mới tạm định một thời vậy. Huống thần tài mọn, bệ hạ lại không muốn thần trải nguy nan mà định được thiên hạ. Đó là điều thứ ba

cào wèi néng , yóu yǒu cǐ shi ; kuàng chén nú xià , hé néng bì shèng , cǐ chén zhī wèi jiě sì yě . zì chén dào hàn zhōng , zhōng jiān qí nián ēr , rán sàng zhào yún , yáng qún , mǎ yù , ? zhì , ding lì , bái shòu , liú hé , dèng tóng dēng , jí qu cháng tún jiāng qí shí yú rén , tú jiāng wú qián , cóng , sou , qīng qiang , sǎn qí wǔ qí yí qian yú rén , cǐ jie shù shí nián zhì nèi , suǒ jiù gé sì fang zhì jing ? , fei yi zhōu zhì suǒ yǒu ; ruò fù shù nián , zé sǔn san fēn zhī èr yě . - - dang hé yǐ tú dí , cǐ chén zhī wèi jiě wǔ yě . jin míng qióng bìng pí , ér shì bù kě xí ; shì bù kě xí , zé zhù yǔ xíng , láo fèi zhèng dēng ; ér bù jí jin tú zhì , yù yǐ yí zhōu zhì dì , yǔ zéi chí jiǔ , cǐ chén zhī wèi jiě liù yě . fu nán píng zhě , shì yě . xí xian dì bài jun yú chǔ , dang cǐ zhí shí , cáo cào fǔ shǒu , wèi tian xià yǐ dìng . - - rán hòu xian dì dong lián wú , yuè , xi qū ba , shǔ , jǔ bing bēi zheng , xià hóu shòu shǒu , cǐ cào zhī shi jì , ér hàn shì jiang chéng yě . - - rán hòu wú gèng wéi méng , guan yǔ huǐ bài , zī gui cuo dié , cáo pi chēng dì , fán shì rú shì , nán kě nì jiàn . chén jú gong jìn cuì , sī ér hòu yǐ ; zhì yú chéng bài lì dùn , fei chén zhī míng suǒ

三也。曹操五攻昌霸不下，四越巢湖不成，任用李服而李服图之，委任夏侯而夏侯败亡，先帝每称操为能，犹有此失；况臣弩下，何能必胜，此臣之未解四也。自臣到汉中，中间期年耳，然丧赵云、阳群、马玉、阎芝、丁立、白寿、刘邰、邓铜等，及曲长屯将七十余人，突将无前，竇、叟、青羌，散骑武骑一千余人，此皆数十年之内，所纠合四方之精锐，非一州之所有；若复数年，则损三分之二也。——当何以图故，此臣之未解五也。今民穷兵疲，而事不可息，事不可息，则住与行，劳费正等；而不及今图之，欲以一州之地，与贼持久，此臣之未解六也。夫难平者，事也。昔先帝败军于楚，当此之时，曹操拊手，谓天下已定。——

然后先帝东连吴、越，

hàu bài vong, tiên đế mỗi xưng thao vi năng, do hữu thủ thất; huống thàn nô hạ, hà năng tất thắng, thủ thàn chi vị giải tứ dã. Tự thàn đáo hán trung, trung gian kì niên nhĩ, nhiên tang triệu vân, dương quần, mã ngọc, diêm chi, đinh lập, bạch tho, lưu cáp, đặng đồng đẳng, cập khúc trường truân tương thất thập dư nhân, đột tương vô tiền, tung, tẩu, thanh khương, tán ky võ ky nhất thiên dư nhân, thủ giai số thập niên chi nội, sở củ hợp tứ phương chi tinh nhuệ, phi nhất châu chi sở hữu; nhược phục sở niên, tắc tồn tam phân chi nhị dã. - đương hà dĩ đồ địch, thủ thàn chi vị giải ngũ dã. Kim dân cùng binh bì, nhi sự bất khả túc; sự bất khả túc, tắc trụ dữ hành, lao phí chánh đẳng; nhi bất cập kim đồ chi, dục dĩ nhất châu chi địa, dữ tắc trì cửu, thủ thàn chi vị giải lục dã. Phu nan bình giả, sự dã. Tích tiên đế bại quân vu sở, đương thủ chi thời, tào thao phụ thủ, vị thiên hạ dĩ định. - nhiên hậu tiên đế đồng liên ngô, việt, tây thủ ba, thực, cử binh bắc chinh, hạ hàn thụ thủ, thủ thao chi thất kế, nhi hán sự tương thành dã. - nhiên hậu ngô canh vi minh, quan vũ huy bại, tǐ quy tha điệt, tào phi xưng đế, phàm sự như thị, nan khả nghịch kiến. Thàn cúc cung tần tuy, tử nhi hậu dĩ; chí vu thành bại lợi độn, phi thàn chi minh sở

thàn không hiểu nổi. Tào Tháo năm lần đánh Xương Bá không được, bốn lần vượt Sào Hồ không thành, dùng Lý Phục mà Lý Phục nên công, dùng Hạ Hầu mà Hạ Hầu bại trận. Tiên đế thường khen Tháo là người giỏi vẫn có chỗ kém ấy. Huống thàn tự thấy mình kém cỏi lẽ nào lại nắm chắc phần thắng. Đó là điều thứ tư thàn không hiểu nổi. Từ khi thàn tới Hán Trung khoảng trong một năm mà mất Triệu Vân, Dương Quân, Mã Ngọc, Diêm Chi, Đinh Lập, Bạch Thọ, Lưu Cáp, Đặng Đông... Cùng hơn bảy mươi tướng giữ đòn, mất những tướng giỏi như Tôn Du, Thanh Khương, lại mất hơn nghìn tướng tân ky võ ky, chỉ trong vài chục năm thôi. Đó là quân tướng tinh nhuệ thu thập từ bốn phương chứ không phải một châu một quận, chỉ trong vài năm đã mất hai phần ba vậy. Thế giờ sao có đủ sức phá địch. Đó là điều thứ năm thàn không hiểu nổi. Nay dân cùng quân kiệt mà công việc chưa thành, công việc chưa thành thì phải chạy vay ngược hao tâm tổn trí. Thế mà mà không chịu sớm sớm lo liệu đi, muốn lấy cho được một châu để mưu đánh giặc lâu dài, đó là điều thứ sáu thàn không hiểu nổi. Phần điều khó bàn định nhất chính là việc ấy. Xưa tiên đế thua ở Sở, bấy giờ Tào Tháo trỏ tay nói rằng thiên hạ đã định. Về sau Tiên đế liên minh với Ngô Việt ở phía Đông, lấy Ba

néng nì dǔ yě . " hòu zhǔ lǎn biǎo shèn xǐ , jí chì lìng kǒng míng chu shi .

西取巴、蜀，举兵北征，夏侯授首，此操之失计，而汉事将成也。—

然后吴更违盟，关羽毁败，秭归蹉跌，曹丕称帝，凡事如是，难可逆见。臣鞠躬尽瘁，死而后已；至于成败利钝，非臣之明所能逆睹也。
”后主览表甚喜，即敕令孔明出师。

kǒng míng shòu mìng , qǐ san shí wàn jīng bing , lìng wèi yán zǒng du qián bù xiān fēng , jīng ben chén cāng dào kǒu ér lái . zǎo yǒu xì zuò bào rù luò yáng . sì mǎ yì zòu zhì wèi zhǔ , dà huì wén wǔ shàng yì . dà jiāng jun cáo zhen chu ban zòu yue : " chén zuó shǒu lǒng xi , gōng wéi zuì dà , bù shèng huáng kǒng . jìn qǐ yǐn dà jun wǎng qín zhu gé liàng . chén jìn de yi yuán dà jiāng , shǐ liù shí jìn dà dao , qí qian lǐ zheng mǎ wǎn mǎ , kai liǎng shí tiē tai gong , àn cáng san gè liú xìng chuí , bǎi fa bǎi zhong , yǒu wàn fū bù dāng zhī yǒng , nǎi lǒng xi dí dào rén , xìng wáng , míng shuang , zì zì quán . chén bǎo cǐ rén wèi xian feng . " ruì dà xǐ , biàn zhao wáng shuang shàng diàn . shì zhī ,

孔明受命，起三十万精兵，令魏延总督前部先锋，径奔陈仓道口而来。早有细作报入洛阳。
司马懿奏知魏主，大会文武商议。大将军曹真出班奏曰：“臣昨守陇西，功微罪大，不胜惶恐。今乞引大军往擒诸葛亮。臣近得一员大将，使六十斤大刀，骑千

năng nghịch đồ dã. "Hậu chủ lâm biểu thậm hỉ, tức sắc lệnh khỗng minh xuất sư.

Thục ở phía Tây, cát quân đánh lên phía Bắc do Hạ Hầu Đôn làm tiên phong. Đó là lúc mèo Tào Tháo bị phá mà sự nghiệp Hán sập thành. Về sau Đông Ngô trái lời giao hiếu. Quan Vũ thua trận. Tào Phi xưng đế. Phần những việc như thế tuy có thể là nghịch tà. Thần cúc cung tận tụy xin dốc lòng đến chết mới thôi. Đến như thành bại, được mất chẳng phải do cái tài giỏi của thần có thể xoay ngược lại vậy... Hậu chủ xem xong mừng lắm, sai Khổng Minh cất quân đi.

Khỗng Minh vâng lệnh, cát ba chục vạn tinh binh, sai Ngụy Diên tổng đốc tiền bộ tiên phong, đến thẳng cửa đường Trần Thương. Có mật thám báo về Lạc Dương, Tư Mã Ý tâu với Ngụy chủ, hội cả văn võ lại bàn bạc. Đại tướng quân Tào Chân tâu rằng: - Trước kia, tôi giữ Lũng Tây, công ít tội nhiều, xiết bao sơ hãi. Nay tôi xin dẫn đại quân ra bắt Gia Cát Lượng. Tôi mới được một viên đại tướng, sử một đại đao sáu mươi cân, cưỡi ngựa thiên lý, giương nỗi cung hai tạ, trong mình thường giắt ba chùy lưu tinh, ném đâu tin đấy, có sức khỏe muôn người không địch nổi. Người ấy ở làng Địch Đạo, xú Lũng Tây, họ Vương tên Song, tự tà Tử Toàn. Tôi xin cử người ấy làm tiên phong. Tuần mừng lắm, mời Vương Song lên điện, thấy Song mình dài chín thước, mắt

shen cháng lè chǐ , miàn hei jīng huáng , xióng yao hǔ bēi . ruì xiào yue : " zhèn de cǐ dà jiang , yǒu hé lù zai ! " suí cì jǐn páo jin jiǎ , feng wèi hǔ wei jiāng jun , qián bù dà xian feng . cáo zhen wèi dà dou du . zhen xiè en chu cháo , suí yǐn shí wǔ wàn jīng bing , huì gé guo huái , zhang hé , fēn dào shǒu bă ài kǒu . què shuo shǔ bing qián duì shào zhì chén cang , huí bào kǒng míng , shuo : " chén cang kǒu yǐ zhú qǐ yí chéng , nèi yǒu dà jiang hǎo zhào shǒu bă , shen gou gao lěi , biàn pái lù jiǎo , shí fen jǐn yán ; bù rú qì liǎo cǐ chéng , cóng tài bái lǐng niǎo dào chu qí shan shèn biàn . " kǒng míng yue : " chén cang zhèng bēi shì jie tíng ; bì de cǐ chéng , fang kě jìn bing . " mìng wèi yán yǐn bing dào chéng xià , sì miàn gong zhī . lián rì bù néng pò . wèi yán fù lái gào kǒng míng , shuo chéng nán dă . kǒng míng dà nù , yù zhǎn wèi yán . hu zhàng xià yí rén gào yue : " mǒu sui wú cái , suí chéng xiāng duo nián , wèi cháng bào xiào . yuàn qù chén cang chéng zhong , shuo hǎo zhào lái jiàng , bù yòng zhang gong zhì jiàn . " zhòng shì zhì , nǎi bù qu jìn xiáng yě . kǒng míng yue : " rǔ yòng hé yán yǐ shuo zhī ? "

里征马宛马，开两石铁胎弓，暗藏三个流星锤，百发百中，有万夫不当之勇，乃陇西狄道人，姓王，名双，字子全。臣保此人为先锋。”睿大喜，便召王双上殿。视之，身长九尺，面黑睛黄，熊腰虎背。睿笑曰：“朕得此大将，有何虑哉！”遂赐锦袍金甲，封为虎威将军、前部大先锋。曹真为大都督。真谢恩出朝，遂引十五万精兵，会合郭淮、张郃，分道守把隘口。却说蜀兵前队哨至陈仓，回报孔明，说：“陈仓口已筑起一城，内有大将郝昭守把，深沟高垒，遍排鹿角，十分谨严；不如弃了此城，从太白岭鸟道出祁山甚便。”孔明曰：“陈仓正北是街亭；必得此城，方可进兵。”命魏延引兵到城下，四面攻之。连日不能破。魏延复来告孔明，说城难打。孔明大怒，欲斩魏延。

song thượng điện. Thị chi, thân trường cửu xích, diện hắc tinh hoàng, hùng yêu hổ bối. Duệ tiểu viết: "Trẫm đắc thủ đại tướng, hữu hà lụ tai!" Toại tú cảm bào kim giáp, phong vi hổ uy tướng quân, tiền bộ đại tiên phong. Tào Chân vi đại đô đốc. Chân tạ ân xuất triều, toại dẫn thập ngũ vạn tinh binh, hội hợp quách hoài, trương cáp, phân đạo thủ bả ái khẩu. Khuốc thuyết thực binh tiền đội tiểu chí tràn thương, hồi báo khồng minh, thuyết: "Trần thương khẩu dĩ trúc khởi nhất thành, nội hữu đại tướng hác chiêu thủ bả, thâm câu cao lũy, biến bài lộc giác, thập phân cẩn nghiêm; bắt như khí liễu thủ thành, tòng thái bạch linh điểu đạo xuất kí sơn thậm tiện." Khồng minh viết: "Trần thương chánh bắc thị nhai đình; tất đắc thủ thành, phương khả tiến binh." Mệnh ngụy duyên dẫn binh đáo thành hạ, tứ diện công chi. Liên nhật bắt năng phá. Ngụy duyên phục lai cáo khồng minh, thuyết thành nan đả. Khồng minh đại nô, dục trăm ngụy duyên. Hốt trưởng hạ nhất nhân cáo viết: "Mỗ tuy vô tài, tuy thừa tướng đa niên, vị thường báo hiệu. Nguyệt khứ tràn thương thành trung, thuyết hác chiêu lai hàng, bắt dụng trương cung chỉ tiễn." Chúng thi chi, nãi bộ khúc cận thường dã. Khồng minh viết: "Nhữ dụng h

đen, con ngươi vàng, lưng gáu, mình hổ, Tuấn cười nói: - Trâm được đại tướng này, còn lo gì nữa! Bên ban cho áo gấm giáp vàng, phong làm hổ oai tướng quân, tiền bộ đại tiên phong, phong Tào Chân làm đô đốc. Tào Chân linh mệnh, tạ ơn trở ra, dẫn mười lăm vạn quân cùng với Quách Hoài, Trương Cáp chia giữ các cửa ải. Quân Thục tiến đến Trần Thương, về báo Khồng Minh rằng: - Cửa đường Trần Thương mới đắp một tòa thành, có đại tướng là Hác Chiêu trấn giữ. Thành cao hào sâu, ngoài thành lại rào chông chà cắn mật lầm. Ta nên bỏ đường này, đi qua lối hẻm núi Thái Bạch ra Kỳ Sơn, thì tiện hơn. Khồng Minh nói: - Ở về mặt chính bắc Trần Thương là Nhai Định. Có thành ấy, thì mới tiến binh được. Bên sai Ngụy Diên dẫn binh đến dưới thành, vây bốn mặt mà đánh. Diên đánh luôn mấy hôm, không sao chuyển được, vậy nói với Khồng Minh. Khồng Minh nổi giận, toan chém Ngụy Diên. Cận Tường tiến lên thừa rằng: - Tôi bất tài, theo thừa tướng đã lâu, chưa lập được chút công nào. Nay xin ra thành Trần Thương dụ cho Hác Chiêu lại hàng, không cần phải dùng đến một mảnh cung, một mũi tên. Các tướng nhìn xem ai, đó là Cận Tường. Khồng Minh hỏi: - Người có cách gì dụ được hắn? Tường thừa: - Hác Chiêu với tôi, cùng là người Lũng Tây, thuở nhỏ chơi

xiáng yue : " hǎo zhào yǔ
mǒu , tòng shì lǒng xi rén shí
, zì yòu jiao qì . mǒu jin dào
bǐ , yǐ lì bài shuo zhì , bì lái
jiàng yǐ . " kǒng míng jí lìng
qián qù .

。忽帐下一人告曰：“某虽无才，随丞相多年，未尝报效。愿去陈仓城中，说郝昭来降，不用张弓只箭。”众视之，乃部曲靳祥也。孔明曰：“汝用何言以说之？”祥曰：“郝昭与某，同是陇西人氏，自幼交契。某今到彼，以利害说之，必来降矣。”孔明即令前去。

5 jìn xiáng zòu mǎ jìng dào
chéng xià , jiào yue : " hǎo
bó dào gù rén jìn xiáng lái
jiàn ." chéng shàng rén bào
zhì hǎo zhào . zhào lìng kai
mén fàng rù , dēng chéng
xiāng jiàn . zhào wèn yue : "
gù rén yīn hé dào cǐ ? " xiáng
yue : " wú zài xī shǔ kǒng
míng zhàng xià , cān zàn jun
jì , dài yǐ shàng bin zhì lǐ . tè
lìng mǒu lái jiàn gōng , yǒu
yán xiāng gào . " zhào bó
rán biàn sè yue : " zhu gé
liàng nǎi wǒ guó chóu dí yě !
wú shì wèi , rǔ shì shǔ , gè
shì qí zhǔ , xí shí wèi kūn
zhòng , jin shí wèi chóu dí !
rǔ zài bù bì duo yán , biàn
qǐng chu chéng ! " jìn xiáng
yòu yù kai yán , hǎo zhào yǐ
chu dí lóu shàng liǎo . wèi
jun jí cui shàng mǎ , gǎn chu

ngôn dĩ thuyết chi?" Tường
viết: "Hác chiêu dữ mỗ, đồng thi
lũng tây nhân thị, tự áu giao
khế. Mỗ kim đáo bỉ, dĩ lợi hại
thuyết chi, tất lai hàng hĩ."
Khổng minh tức lệnh tiền khứ.

với nhau thân lầm. Tôi đến đó, đem đường lợi hại nói rõ cho hắn
biết, tất nhiên hắn phải hàng.
Khổng Minh cho Cận Tường đi
dụ.

靳祥骤马径到城下，叫
曰：“郝伯道故人靳祥
来见。”城上人报知郝
昭。昭令开门放入，登
城相见。昭问曰：“故
人因何到此？”祥曰：
“吾在西蜀孔明帐下，
参赞军机，待以上宾之
礼。特令某来见公，有
言相告。”昭勃然变色
曰：“诸葛亮乃我国仇
敌也！吾事魏，汝事蜀，
各事其主，昔时为昆
仲，今时为仇敌！汝再
不必多言，便请出城！”
靳祥又欲开言，郝昭
已出敌楼上了。魏军急

Cận tường sâu mã kính đáo
thành hạ, khiếu viết: "Hác bá
đạo cố nhân cận tường lai
kiến." Thành thượng nhân báo
tri hác chiêu. Chiêu lệnh khai
môn phóng nhập, đăng thành
tương kiến. Chiêu vấn viết: "Cố
nhân nhân hà đáo thử?" Tường
viết: "Ngô tại tây thực khổng
minh trưởng hạ, tham tán quân
cơ, đãi dĩ thượng tân chi lễ.
Đặc lệnh mỗ lai kiến công, hữu
ngôn tương cáo." Chiêu bót
nhiên biến sắc viết: "Gia Cát
lượng nãi ngã quốc cừu địch
dã! Ngô sự ngụy, nhữ sự thực,
các sự kì chủ, tích thời vi côn
trọng, kim thời vi cừu địch! Nhữ
tái bắt tất đa ngôn, tiện thỉnh
xuất thành!" Cận tường hựu
dục khai ngôn, hác chiêu dĩ
xuất địch lâu thượng liễu. Ngụy
quân cấp thôi thượng mã, cản

Cận Tường té ngựa đến dưới
thành, gọi rằng: - Hác Bá Đạo cố
nhân, có Cận Tường lại chơi đây!
Quân trên thành báo với Hác
Chiêu. Chiêu sai mở cửa cho
vào, rồi hỏi rằng: - Cố nhân đến
đây có việc gì? Tường nói: - Tôi ở
Tây Thục, làm chức tham tán
quân cơ dưới trướng Khổng Minh
được dãi ngang hạnh khách quý.
Khổng Minh sai tôi đến ra mắt
ông, có lời nói để ông xét. Chiêu
sầm mặt, nói: - Gia Cát Lượng là
thù địch với nước ta. Ta thờ
Ngụy, ngươi thờ Thục, mỗi người
một chủ. Ngày xưa là anh em,
nhưng bây giờ là thù địch, ngươi
tất phải nói lầm, xin mời đi ngay
cho. Cận Tường toan giải bày lợi
hại thì Hác Chiêu đã trèo lên địch
lâu rồi, quân Ngụy giục già Cận
Tường lên ngựa, đuổi ra ngoài
thành. Tường ngoảnh cổ lại,

chéng wài . xiáng huí tóu shì
zhì , jiàn zhào yǐ dìng hù xīn
mù lán gǎn . xiáng lè mǎ yǐ
bian zhǐ zhì yue : " bó dào
xián dì , hé tài qíng bó ye ? "
zhào yue : " wèi guó fǎ dù ,
xiong suǒ zhì yě . wú shòu
guó en , dàn yǒu sǐ ér yǐ ,
xiong bù bì xià shuo cí . zǎo
huí jiàn zhu gé liàng , jiào
kuài lái gong chéng , wú bù
jù yě ! "

催上马，赶出城外。祥回头视之，见昭倚定护心木栏杆。祥勒马以鞭指之曰：“伯道贤弟，何太情薄耶？”昭曰：“魏国法度，兄所知也。吾受国恩，但有死而已，兄不必下说词。早回见诸葛亮，教快来攻城，吾不惧也！”

6 xiáng huí gào kǒng míng yue : " hǎo zhào wèi děng mǒu kai yán , biàn xian zǔ què ." kǒng míng yue : " rǔ kě zài qù jiàn ta , yǐ lì bài shuo zhì ." xiáng yòu dào chéng xià , qǐng hǎo zhào xiāng jiàn . zhào chu dào dí lóu shàng . xiáng lè mǎ gao jiào yue : " bó dào xián dì , ting wú zhong yán : rǔ jù shǒu yi gu chéng , zěn jù shù shí wàn zhì zhòng ? jīn bù zǎo jiàng , hòu huǐ wú jí ! qiè bù shùn dà hàn ér shì jian wèi , yì hé bù zhì tian mìng , bù biàn qing zhuó hu ? yuàn bó dào sì zhì ." hǎo zhào dà nù , niǎn gong da jiàn , zhǐ jìn xiáng ér hè yue : " wú qián yán yǐ dìng , rǔ bù bì zài yán ! kě sù tuì ! wú bù shè rǔ ! "

祥回答孔明曰：“郝昭未等某开言，便先阻却。”孔明曰：“汝可再去见他，以利害说之。”祥又到城下，请郝昭相见。昭出到敌楼上。祥勒马高叫曰：“伯道贤弟，听吾忠言：汝据守一孤城，怎拒数十万之众？今不早降，后悔无及！且不顺大汉而事奸魏，抑何不知天命、不辨清浊乎？愿伯道思之。”郝昭大怒，拈弓搭箭，指靳祥而喝曰：“吾前言已定，汝不必再言！可速退！吾不射汝！”

xuất thành ngoại. Tường hỏi đầu thị chi, kiến chiêu ý định hộ tâm mộc lan can. Tường lặc mã dĩ tiên chỉ chi viết: "Bá đạo hiền đệ, hà thái tình bạc da?" Chiêu viết: "Ngụy quốc pháp độ, huynh sở tri dã. Ngô thụ quốc ân, đắn hưu tử nhi dĩ, huynh bất tất hạ thuyết từ. Tảo hồi kiến Gia Cát lượng, giáo khoái lai công thành, ngô bất cụ dã!"

trông thấy Hác Chiêu đứng dựa trên bao lớn, bèn kìm ngựa trở roi bảo rằng: - Bá Đạo hiền đệ, sao lại bạc tình lầm thế? Chiêu nói: - Phép tắc nước Ngụy, anh cũng biết đấy. Ta chịu ơn nước Ngụy, chỉ biết một chết là cùng. Anh chẳng phải nói làm gì cho lầm! Nên về ngay bảo Gia Cát Lượng đến đây mà đánh thành, ta có sợ gì đâu!

Tường hỏi cáo khỗng minh viết: "Hác chiêu vị đắng mỗ khai ngôn, tiện tiên trở khước." Khỗng minh viết: "Nhữ khả tái khứ kiến tha, dĩ lợi hại thuyết chi." Tường hựu đáo thành hạ, thỉnh hác chiêu tương kiến. Chiêu xuất đáo địch lâu thượng. Tường lặc mã cao khiếu viết: "Bá đạo hiền đệ, thính ngô trung ngôn: nhữ cư thủ nhất cô thành, chẳm cư số thập vạn chi chúng? Kim bất tảo hàng, hậu hối vô cập! Thả bất thuận đại hán nhi sự gian ngụy, ức hà bất tri thiên mệnh, bất biện thanh trọc hò? Nguyện bá đạo tư chí." Hác chiêu đại nộ, niêm cung đáp tiễn, chỉ cận tường nhì hát viết: "Ngô tiền ngôn dĩ định, nhữ bất tất tái ngôn! Khả tốc thối! Ngô bất xạ nhữ!"

Tường về nói với Khỗng Minh rằng: - Hác Chiêu không để cho tôi phân giải, đã gạt phắt đi trước. Khỗng Minh nói: - Người thử đi dụ lần nữa xem sao. Tường lại đến dưới thành mời Hác Chiêu ra gặp mặt. Chiêu lên địch lâu. Tường cưỡi ngựa đứng ngoài thành gọi to lên rằng: - Bá Đạo hiền đệ, hãy nghe ta một chút. Người giữ một thành nhỏ này, địch sao nổi vài mươi vạn quân, không sớm liệu đi, về sau hối sao cho kịp? Vã lại không thuận với Đại Hán mà đi theo giặc Ngụy, sao không biết lẽ trời mà phân biệt trong đục thế ư? Hác Chiêu nổi giận, giương cung đặt lên, trỏ vào Cận Tường mà rằng: - Ta đã nói trước như thế rồi, ngươi không phải nói lôi thôi nữa, hãy đi cho mau, kéo ta bắn chết uống mạng bây giờ!

7 jìn xiáng huí jiàn kǒng míng ,
jù yán hǎo zhào rú cǐ guāng
jǐng . kǒng míng dà nù yue :
" pī fu wú lǐ tài shèn ! qǐ qí
wú wú gōng chéng zhì jù ye ? " suí jiào tǔ rén wèn yue :
chén cang chéng zhong ,
yǒu duo shǎo rén mǎ ? " tǔ
rén gào yue : " suī bù zhī de
shù , yue yǒu sān qiān rén . " kǒng míng xiào yue : " liàng
cǐ xiǎo chéng , an néng yù
wǒ ! xiū děng ta jiù bìng dào ,
huǒ sù gōng zhī ! " yú shì
jun zhong qǐ bǎi chéng yún tǐ ,
yì chéng shàng kě lì shí shù
rénn , zhōu wéi yòng mù bǎn
zhe hù . jun shì gè bǎ duǎn tǐ
ruǎn suǒ , ting jun zhong léi
gǔ , yì qí shàng chéng . hǎo
zhào zài dí lóu shàng , wàng
jiàn shǔ bìng zhuāng qǐ yún
tǐ , sì miàn ér lái , jí lìng sān
qiān jun gè zhí huǒ jiàn , fēn
bù sì miàn ; dài yún ti jìn
chéng , yì qí shè zhì . kǒng
míng zhī dào chéng zhong
wú bèi , gù dà zào yún tǐ ,
lìng sān jun gǔ zào nà hǎn ér
jìn ; bù qí chéng shàng huǒ
jiàn qí fa , yún ti jìn zhe , tǐ
shàng jun shì duō bài shao
sǐ , chéng shàng shǐ shí rú
yǔ , shǔ bìng jie tuì . kǒng
míng dà nù yue : " rǔ shao
wú yún tǐ , wú què yòng
chong che zhī fǎ ! " yú shì
lián yè an pái xià chong che .
cì rì , yòu sì miàn gǔ sǎng nà
hǎn ér jìn . hǎo zhào jí míng

靳祥回见孔明，具言郝昭如此光景。孔明大怒曰：“匹夫无礼太甚！岂欺吾无攻城之具耶？”随叫土人问曰：“陈仓城中，有多少人马？”土人告曰：“虽不知的数，约有三千人。”孔明笑曰：“量此小城，安能御我！休等他救兵到，火速攻之！”于是军中起百乘云梯，一乘上可立十数人，周围用木板遮护。军士各把短梯软索，听军中擂鼓，一齐上城。郝昭在敌楼上，望见蜀兵装起云梯，四面而来，即令三千军各执火箭，分布四面；待云梯近城，一齐射之。孔明只道城中无备，故大造云梯，令三军鼓噪呐喊而进；不期城上火箭齐发，云梯尽着，梯上军士多被烧死，城上矢石如雨，蜀兵皆退。孔明大怒曰：“汝烧吾云梯，吾却用冲车之法！”于是连夜安排下冲车。次日，又四

Cận tường hồi kiên khỗng minh, cụ ngôn hác chiêu như thử quang cảnh. Khỗng minh đại nộ viết: "Thất phu vô lễ thái thậm! Khoái khi ngô vô công thành chi cụ da?" Tùy khiêu thô nhânhân văn viết: "Trần thương thành trung, hữu đa thiều nhân mã?" Thô nhânhân cáo viết: "Tuy bất tri đích sở, ước hữu tam thiên nhân." Khỗng minh tiểu viết: "Lượng thử tiêu thành, an năng ngự ngã! Hữu đặng tha cứu binh đáo, hỏa tốc công chí!" Vu thị quân trung khởi bách thura vân thê, nhất thura thượng khả lập thập sở nhân, chu vi dụng mộc bản già hộ. Quân sĩ các bá đoàn thê nhuyễn tác, thính quân trung lôi cổ, nhất tề thượng thành. Hác chiêu tại địch lâu thượng, vọng kiên thực binh trang khởi vân thê, tú diện nhi lai, túc lệnh tam thiên quân các chấp hỏa tiến, phân bố tú diện; đãi vân thê cận thành, nhất tề xạ chi. Khỗng minh chỉ đạo thành trung vô bị, cố đại tạo vân thê, lệnh tam quân cố táo nột hảm nhi tiến; bắt kì thành thượng hỏa tiến tề phát, vân thê tần trú, thê thượng quân sĩ đã bị thiêu tử, thành thượng thi thạch như vũ, thực binh giai thối. Khỗng minh đại nộ viết: "Nhữ thiêu ngô vân thê, ngô khuróc dụng trùng xa chi pháp!" Vu thị liên dã an bài hạ trùng xa. Thứ nhật, hựu tú diện cố tảng nột hảm nhi tiến.

Cận Tường về thuật lại hết chuyện với Khổng Minh. Khổng Minh nổi giận, nói: - Quân sát phu lão quá, khinh ta không phá nỗi thành hay sao? Lập tức gọi thô dân ra hỏi rằng: - Trong thành Trần Thương này ước chừng có bao nhiêu quân mã? Người thưa rằng: - Ước chừng ba mươi nghìn người. Khổng Minh cười nói: - Tưởng bao nhiêu! Thứ một cái thành nhỏ này, cự sao nỗi ta? Không được để quân cứu của nó đến kịp, ta nên hỏa tốc đánh ngay đi! Bên sai quân sĩ dựng lên hàng trăm cái thang mây, mỗi cái thang vài ba người trèo lên, xung quanh dùng ván che đỡ. Quân sĩ cùng mang thang nhỏ chạc mềm, hễ nghe tiếng trống báo là kéo ủa lên mặt thành. Hác Chiêu ở trên địch lâu, thấy quân Khổng Minh bắc thang bốn mặt, lập tức sai ba nghìn quân cầm săn tên lửa, dàn ra bốn bên, đợi thang bắc vào gần thành thì nhất tề bắn tên lửa xuống. Khổng Minh nổi hiệu trống, cho quân reo kéo lên mặt thành, không ngờ bị tên lửa bắn ra, cháy sạch cả thang, quân sĩ bị chết bỏng, tên đạn trên thành lai bắn xuống như mưa, quân Thục phải lui cả. Khổng Minh càng tức giận, nói: - Mày đốt thang mây của tao, tao dùng phép xung xa, xem mày làm thế nào? Liền suốt đêm sai quân sắp sửa xung xa. Sáng ngày, sai đánh trống hò reo, bốn mặt trèo lên xe mà truyền vào thành. Hác Chiêu vội vàng

yùn shí záo yǎn , yòng gé
shéng chuan dìng fei dǎ ,
chong che jie bēi dǎ shé .
kǒng míng yòu lìng rén yùn
tǔ tián chéng háo , jiào liào
huà yǐn san qian jun , cóng
yè xiān jué dì dào , àn rù
chéng qù . hǎo zhào yòu yú
chéng zhōng jué zhòng háo
héng jié zhī . rú cǐ zhòu yè
xiāng gong , èr shí yú rì , wú
jì kě pò .

面鼓嗓呐喊而进。郝昭急命运石凿眼，用葛绳穿定飞打，冲车皆被打折。孔明又令人运土填城壕，教廖化引三千锹钁军，从夜间掘地道，暗入城去。郝昭又于城中掘重壕横截之。如此昼夜相攻，二十余日，无计可破。

Hác chiêu cắp mệnh vận thạch tạc nhän, dụng cát thăng xuyên định phi đá, trùng xa giai bị đá chiết. Khổng minh hưu lệnh nhân vận thổ điền thành hào, giáo liêu hóa dẫn tam thiên thiêu quắc quân, tòng dạ gian quật địa đạo, ám nhập thành khứ. Hác chiêu hựu vu thành trung quật trọng hào hoành liệt chi. Như thử trú dạ tương công, nhị thập dư nhật, vô kế khả phá.

sai quân vận đá đến, rồi đục lỗ thủng luồn dây săn buộc vào, quăng xuống đập xe. Xe vỡ tan tành, quân Thục không sao vào được. Khổng Minh sai quân đổ đất lấp hào, rồi sai Liêu Hóa dẫn ba nghìn quân mang thuồng cuốc, ban đêm đào hầm dưới đất, trong thành để chặn lại. Hai bên đêm ngày đánh nhau, hơn hai chục ngày, quân Thục không làm thế nào phá được thành.

8 kǒng míng zhèng zài yíng
zhong you mèn , hu bào : "
dong bian jiù bing dào liǎo ,
qí shàng shu :? wèi xian
feng dà jiang wáng shuang ?
. " kǒng míng wèn yue : "
shéi kě yíng zhī ?" wèi yán
chu yue : " mǒu yuàn wǎng .
" kǒng míng yue : " rǔ nǎi
xian feng dà jiang , wèi kě
qing chu . " yòu wèn : " shéi
gǎn yíng zhī ?" bì jiang xiè
xióng yíng shēng ér chu .
kǒng míng yǔ san qian jun
qù liǎo . kǒng míng yòu wèn
yue : " shéi gǎn zài qù ?" bì
jiang gong qǐ yīng shēng yào
qù . kǒng míng yì yǔ san
qian bing qù liǎo . kǒng míng
kǒng chéng nèi hǎo zhào yǐn
bing chong chu , nǎi bǎ rén
mǎ tuì èr shí lǐ xià zhài .

孔明正在营中忧闷，忽报：“东边救兵到了，旗上书：‘魏先锋大将王双’。”孔明问曰：“谁可迎之？”魏延出曰：“某愿往。”孔明曰：“汝乃先锋大将，未可轻出。”又问：“谁敢迎之？”裨将谢雄应声而出。孔明与三千军去了。孔明又问曰：“谁敢再去？”裨将龚起应声要去。孔明亦与三千兵去了。孔明恐城内郝昭引兵冲出，乃把人马退二十里下寨。

Khổng minh chánh tại doanh trung ưu muộn, hốt báo: "Đông biên cứu binh đáo liễu, kì thượng thư: 'Ngụy Tiên Phong Đại Tướng Vương Song'." Khổng minh vấn viết: "Thùy khả nghênh chi?" Ngụy duyên xuất viết: "Mỗ nguyên vãng." Khổng minh viết: "Nhữ nãi tiên phong đại tướng, vị khả khinh xuất." Hựu vấn: "Thùy cảm nghênh chi?" Bì tương tạ hùng ứng thanh nhi xuất. Khổng minh dữ tam thiên quân khứ liễu. Khổng minh hựu vấn viết: "Thùy cảm tái khứ?" Bì tương cung khởi ứng thanh yểu khứ. Khổng minh diệc dữ tam thiên binh khứ liễu. Khổng minh khủng thành nội hác chiêu dẫn binh trùng xuất, nǎi bả nhân mã thói nhị thập lí hạ trại.

Khổng Minh trong bụng buồn rầu. Chợt có tin báo cứu của Ngụy đã đến, đại tướng là Vương Song. Khổng Minh hỏi: - Có ai dám ra địch Vương Song chẳng? Ngụy Diên xin đi. - Người là tiên phong đại tướng, chưa nên đi vội. Có ai dám đi nữa không? Tỳ tướng Tạ Hùng xin đi. Khổng Minh cấp cho ba nghìn quân. Khổng Minh hỏi: - Có ai dám đi nữa không? Tỳ tướng Cung Khởi dạ xin đi. Khổng Minh cũng cấp cho ba nghìn quân. Khổng Minh sợ Hác Chiêu ở trong thành kéo quân xông ra, mới rút quân lui về hai chục dặm hạ trại.

9 què shuo xiè xióng yǐn jun
qián xíng , zhèng yù wáng

却说谢雄引军前行，正

Khước thuyết tạ hùng dẫn quân tiền hành, chánh ngộ vương

Tạ Hùng dẫn quân đi trước, ừa gặp Vương Song đánh nhau

shuang ; zhàn bù san gé ,
bèi shuang yi dao pi sǐ . shǔ
bing bài zǒu , shuang suí
hòu gǎn lái . gong qǐ jie zhe ,
jiao mǎ zhì san gé , bàn bèi
shuang suǒ zhǎn . bài bing
huí bào kǒng míng . kǒng
míng dà jīng , máng lìng liào
huà , wáng píng , zhāng yí
san rén chu yíng . liǎng zhèn
duì yuán , zhāng yí chu mǎ ,
wáng píng , liào huà ya zhù
zhèn jiǎo . wáng shuang
zòng mǎ lái yǔ zhāng yí jiao
mǎ , shù gé bù fen shèng fù .
shuang zhà bài biàn zǒu ,
yí suí hòu gǎn qù . wáng
píng jiàn zhāng yí zhòng jì ,
máng jiào yue : "xiū gǎn !"
yí jí huí mǎ shí , wáng
shuang liú xìng chuí zǎo dào
, zhèng zhōng qí bēi . wéi fú
an ér zǒu , shuang huí mǎ
gǎn lái . wáng píng , liào huà
jié zhù , jiù de zhāng yí huí
zhèn . wáng shuang qu bing
dà sha yi zhèn , shǔ bing
zhé shàng shèn duo . wéi tǔ
xiě shù kǒu , huí jiàn kǒng
míng , shuo : " wáng shuang
ying xióng wú dí ; rú jin jiang
èr wàn bing jiù chén cang
chéng wài xià zhài , sì wéi lì
qǐ pái zhà , zhú qǐ zhòng
chéng , shen wa háo qiàn ,
shǒu yù shèn yán . " kǒng
míng jiàn zhé èr jiang ,
zhāng yí yòu bèi dǎ shāng ,
jí huàn jiang wéi yue : " chén
cang dào kǒu zhè tiáo lù bù

遇王双；战不三合，被
双一刀劈死。蜀兵败走
，双随后赶来。龚起接着，交马只三合，办被
双所斩。败兵回报孔明
。孔明大惊，忙令廖化
、王平、张嶷三人出迎
。两阵对圆，张嶷出马
，王平、廖化压住阵角
。王双纵马来与张嶷交
马，数合不分胜负。双
诈败便走，嶷随后赶去
。王平见张嶷中计，忙
叫曰：“休赶！”嶷急
回马时，王双流星锤早
到，正中其背。巍伏鞍
而走，双回马赶来。王
平、廖化截住，救得张
嶷回阵。王双驱兵大杀
一阵，蜀兵折伤甚多。
巍吐血数口，回见孔明
，说：“王双英雄无敌
；如今将二万兵就陈仓
城外下寨，四围立起排
栅，筑起重城，深挖壕
堑，守御甚严。”孔明
见折二将，张嶷又被打
伤，即唤姜维曰：“陈
仓道口这条路不可行。
别求何策？”维曰：“

song; chiến bất tam hợp, bị
song nhất đao phách tử. Thực
binh bại tẩu, song tùy hậu cản
lai. Cung khởi tiếp trú, giao mã
chỉ tam hợp, biện bị song sở
trảm.ẠI binh hồi báo khổng
minh. Khổng minh đại kinh,
mang lệnh liêu hóa, vương
bình, trương nghi tam nhân
xuất nghênh. Lưỡng trận đối
viên, trương nghi xuất mã,
vương bình, liêu hóa áp trụ trận
giác. Vương song túng mã lai
dữ trương nghi giao mã, sổ hợp
bất phân thắng phụ. Song trả
bại tiện tẩu, nghi tùy hậu cản
khứ. Vương bình kiến trương
nghi trúng kế, mang khiếu viết:
"Hữu cản!" Nghi cấp hồi mã
thời, vương song lưu tình chuy
tảo đáo, chánh trung kì bối.
Nguy phục an nhi tẩu, song hồi
mã cản lai. Vương bình, liêu
hoa tiệt trụ, cứu đắc trương
nghi hồi trận. Vương song khu
binh đại sát nhất trận, thực binh
chiết thương thậm đa. Nguy thô
huyết sổ khẩu, hồi kiến khổng
minh, thuyết: "Vương song anh
hùng vô địch; như kim tương
nhi vạn binh tựn trấn thương
thành ngoại hạ trại, tứ vi lập
khởi bài sách, trúc khởi trọng
thành, thâm oặt hào tiệm, thủ
ngự thậm nghiêm." Khổng minh
kiến chiết nhị tương, trương
nghi hựu bị đả thương, tức
hoán khương duy viết: "Trần
thương đạo khẩu giá điều lộ bất
khả hành. Biệt cầu hà sách?"

chưa được ba hiệp, bị Song
chém chết. Quân Thục thua chạy
Song đuổi theo. Cung Khởi tiếp
vào đánh, mới được vài hiệp, lại
bị chém nốt. Quân thua về báo
với Khổng Minh. Khổng Minh giật
mình kíp sai Liêu Hóa, Vương
Bình, Trương Ngực ba người ra
cự chiến. Ba người dàn trận,
Vương Song ra giao phong với
Trương Ngực, được vài hiệp
chưa phân thắng phụ, Song giả
thua chạy, Ngực săn vào đuổi.
Vương Bình biết Trương Ngực bị
lừa, gọi to lên rằng: - Đừng đuổi
theo nữa? Trương Ngực vội vàng
quay ngựa về, thì đã bị Vương
Song quăng một chùy lưu tinh
đến, tìn vào sau lưng. Ngực nambi
rap xuống yên ngựa mà chạy.
Vương Song đuổi theo. Vương
Bình, Liêu Hóa đỡ ra chặn lại,
cứu được Trương Ngực, Vương
Song thúc quân đánh ráo một
trận, quân Thục tổn hại rất nhiều.
Trương Ngực về đến trại, thồ ra
vài đấu huyết. Ngực nói với
Khổng Minh rằng: - Vương Song
khôe lăm, không sao địch nổi,
nay đã dẫn hai vạn quân cắm trại
ở ngoại thành Trần Thương, bốn
mặt gỗ nhọn rào kín, lại đắp hai
làn thành lũy, xé rãnh đào hào,
giữ gìn cẩn mật lăm. Khổng Minh
thấy thiệt mắt hai tướng mà
Trương Ngực thì bị thương, mới
gọi Khương Duy lại hỏi rằng: -
Cửa đường Trần Thương không
đi lọt được, người có mèo gì
không? Duy thừa rằng: - Ở Trần

kě xíng . bié qiú hé cè ? " wéi yue : " chén cang chéng chí jian gù , hǎo zhào shǒu yù shèn mì , yòu de wáng shuang xiāng zhù , shí bù kě qǔ . bù ruò lìng yí dà jiang , yǐ shan bàng shuǐ , xià zhài gù shǒu ; zài lìng liáng jiang shǒu bǎ yào dào , yǐ fáng jie tíng zhì gong ; què tǒng dà jun qù xí qí shan , mǒu què rú cǐ rú cǐ yòng jì , kě zhuo cáo zhen yě . " kǒng míng cóng qí yán , jí lìng wáng píng , lǐ huī , yǐn èr zhì bìng shǒu jie tíng xiǎo lù ; wèi yán yǐn yì jūn shǒu chén cang kǒu . mǎ dài wèi xian feng , guan xìng , zhang bao wèi qián hòu jiù yìng shǐ , cóng xiǎo jìng chu xié gǔ wàng qí shan jìn fa . què shuo cáo zhen yin si qián fan bēi sī mǎ yì duó liǎo gong láo , yin cǐ dào luò yáng fen diào guo huái , sun lǐ dong xi shǒu bǎ ; yòu ting de chén cang gào jí , yǐ lìng wáng shuang qù jiù . wén zhì wáng shuang zhǎn jiang lì gong , dà xǐ , nǎi lìng zhong hù jun dà jiang fèi yào , quán shè qián bù zǒng du , zhu jiāng gè zì shǒu bǎ ài kǒu . hu bào shan gǔ zhong zhuo de xì zuò lái jiàn . cáo zhen lìng ya rù , guì yú zhàng qián . qí rén gào yue : " xiǎo rén bù shì jian xì , yǒu jī mì lái jiàn dou du , wù bēi fú lù jun zhuo lái , qǐ tuì zuǒ

陈仓城池坚固，郝昭守御甚密，又得王双相助，实不可取。不若令一大将，依山傍水，下寨固守；再令良将守把要道，以防街亭之攻；却统大军去袭祁山，某却如此如此用计，可捉曹真也。”孔明从其言，即令王平，李恢，引二枝兵守街亭小路；魏延引一军守陈仓口。马岱为先锋，关兴、张苞为前后救应使，从小径出斜谷望祁山进发。却说曹真因思前番被司马懿夺了功劳，因此到洛阳分调郭淮、孙礼东西守把；又听的陈仓告急，已令王双去救。闻知王双斩将立功，大喜，乃令中护军大将费耀，权摄前部总督，诸将各自守把隘口。忽报山谷中捉得细作来见。曹真令押入，跪于帐前。其人告曰：“小人不是奸细，有机密来见都督，误被伏路军捉来，乞退左右。”真乃教去其缚，

Duy viết: "Trần thương thành trì kiên cố, Hác Chiêu phòng giữ cẩn mật lại có Vương Song giúp sức thêm, khó lòng lấy được. Không bằng sai một đại tướng, dựa núi men sông, cắm trại mà giữ cho vững, lại sai tướng giỏi giữ đường hiềm yếu, để phòng mặt Nhai Định. Thừa tướng thì dẫn đại quân ra thẳng Kỳ Sơn, tôi xin dùng một mèo này, chắc bắt được Tào Chân. Khổng Minh nghe lời, sai Vương Bình, Lý Khôi dẫn hai toán quân giữ đường nhỏ Nhai Định, sai Ngụy Diên giữ cửa Trần Thương, lại sai Mã Đại làm tiên phong, Quan Hưng, Trương Bào làm tiên hậu cứu ứng, đi lên đường nhỏ kéo ra Kỳ Sơn. Tào Chân nghĩ lần trước bị Tư Mã Ý cướp mất công lao. Chuyến này Chân định hướng công một mình, bèn sai Quách Hoài, Tôn Lễ chia ra giữ các mặt đông tây. Nghe tin ở Trần Thương cấp cấp, Chân đã sai Vương Song đi cứu rồi. Về sau lại biết Vương Song chém được tướng Thực, Chân mừng lắm, bèn sai đại tướng Phí Diệu quyền nhiếp tiền bộ tổng đốc tướng sĩ, chia nhau ra giữ các cửa ải.

Một hôm, quân tuần tiễu bắt được một tên do thám đưa đến. Chân sai Diệu vào hỏi. Tên ấy quỳ dưới trướng bẩm rằng: - Tôi không phải là người do thám, có việc cơ mật lại bẩm với đô đốc đây thôi, lỡ bị quân tuần phòng bắt được.

yòu . " zhen nǎi jiào qù qí fú , zuò yòu zàn tuì . qí rén yue : " xiǎo rén nǎi jiang bó yue xin fù rén yě . méng běn guan qiǎn sòng mì shu . " zhen yue : " shu an zài ? " qí rén yú tie ròu yi nèi qū chu chéng shàng . zhen chai shì yue : " zui jiang jiang wéi bǎi bài , shu chéng dà dou du cáo huì xià : wéi niàn shì shí wèi lù , tiǎn shǒu bian chéng ; dao qiè hòu en , wú mén bǔ bào . zuó rì wù zao zhu gé liàng zhī jì , xiān shen yú dian yá zhì zhong . si niàn jiù guó , hé rì wàng zhī ! jin xìng shǔ bing xi chu , zhu gé liàng shèn bù xiāng yí . lài dou du qin tí dà bing ér lái : rú yù dí rén , kě yǐ zhà bài ; wéi dang zài hòu , yǐ jǔ huǒ wèi hào , xiān shao shǔ rén liáng cǎo , què yǐ dà bing fan shen yǎn zhī , zé zhu gé liàng kě qín yě . fei gǎn lì gong bào guó , shí yù zì shú qián zuì . tǎng méng zhào chá , sù cì lái mìng . " cáo zhen kàn bì , dà xǐ yue : " tian shǐ wú chéng gong yě ! suì zhòng shǎng lái rén , biàn lìng huí bào , yi qí huì gé . zhen huàn fèi yào shang yì yue : " jin jiang wéi àn xiān mì shu , lìng wú rú cǐ rú cǐ . " yào yue : " zhu gé liàng duo móu , jiang wéi zhì guǎng , huò zhě shì zhu gé liàng suǒ shǐ , kǒng qí zhong yǒu zhà . " zhen yue : " ta

左右暂退。其人曰：“小人乃姜伯约心腹人也。蒙本官遣送密书。”真曰：“书安在？”其人于贴肉衣内取出呈上。真拆视曰：“罪将姜维百拜，书呈大都督曹麾下：维念世食魏禄，忝守边城；叨窃厚恩，无门补报。昨日误遭諸葛亮之计，陷身于巔崖之中。思念旧国，何日忘之！今幸蜀兵西出，諸葛亮甚不相疑。赖都督亲提大兵而来：如遇敌人，可以诈败；维当在后，以举火为号，先烧蜀人粮草，却以大兵翻身掩之，则諸葛亮可擒也。非敢立功报国，实欲自赎前罪。倘蒙照察，速赐来命。”曹真看毕，大喜曰：“天使吾成功也！”遂重赏来人，便令回报，依期会合。真唤费耀商议曰：“今姜维暗献密书，令吾如此如此。”耀曰：“諸葛亮多谋，姜维智广，或者是諸葛亮所使

phuợc, tả hữu tạm thôi. Kí nhân viết: "Tiểu nhân nãi khương bá ước tâm phúc nhân dã. Mông bỗn quan khiễn tổng mật thư." Chân viết: "Thư an tại?" Kí nhân vu thiếp nhục y nội thủ xuất trình thượng. Chân sách thị viết: "Tôi tướng khương duy bách bái, thư trình đại đô đốc tào huy hạ: duy niệm thế thực ngụy lộc, thiểm thủ biên thành; thao thiết hậu ân, vô môn bô báo. Tặc nhật ngộ tao Gia Cát lượng chi kế, hăm thân vu diên nhai chi trung. Tư niệm cựu quốc, hà nhật vong chí! Kim hạnh thực binh tây xuất, Gia Cát lượng thậm bất tương nghi. Lại đô đốc thân đê đại binh nhi lai: như ngô địch nhân, khả dĩ trả bại; duy đương tại hậu, dĩ cử hỏa vi hào, tiên thiêu thực nhân lương thảo, khuec dĩ đại binh phiền thân yểm chí, tắc Gia Cát lượng khả cầm dã. Phi cảm lập công báo quốc, thật dục tự thực tiền tội. Thắng mông chiếu sát, tốc tú lai mệnh. "Tào chán khán tắt, đại hỉ viết: "Thiên sứ ngô thành công dã!" Toại trọng thường lai nhân, tiện lệnh hồi báo, y kì hội hợp. Chân hoán phí diệu thương nghị viết: "Kim khương duy ám hiến mật thư, lệnh ngô như thủ như thử." Diệu viết: "Gia Cát lượng đa mưu, khương duy trí quảng, hoặc giả thị Gia Cát lượng sở sử, khủng kì trung hữu trá." Chân viết:

Xin ôô đốc hãy cho tả hữu lui ra ngoài, tôi xin thưa chuyện. Tào Chân sai cởi trói cho y, rồi đuổi tả hữu ra, hỏi rằng: - Mày có việc cơ mật gì? Tên áy bẩm: - Tôi là người tâm phúc của Khương Bá Uớc, bản quan tôi sai đem mật thư đến đây dâng đồ đốc. Chân hỏi: - Thư đâu? Tên áy thò vào túi lấy thư trình lên. Chân mở ra xem, thư rằng: "Tôi tướng Khương Duy trăm lạy, xin trình dưới cờ đại đô đốc được hay. Duy nghĩ rằng: Nhà Duy đời đời ăn lộc nhà Ngụy, không đáng được giữ ngoài biên thành, đội ơn dày áy, biết bao giờ đèn báo cho xiết! Trước kia lỡ mắc phải mèo Gia Cát Lượng, hăm vào chốn non cùng núi thẳm, nghĩ đến nước cũ bao giờ cho quên! Nay quân Thực ra đây, Gia Cát Lượng tin cậy Duy lắm. Đô đốc mang đại quân đến, nếu gặp giặc thì nên giả thua lui về. Duy ở mặt sau nỗi lửa làm hiệu, trước hết đốt lương thảo của Thực rồi đô đốc sẽ dẫn đại quân ập mà đánh, chắc bắt sống được Gia Cát Lượng, Duy không phải là giám lập công cái gì đâu, thực chỉ muốn cái tội trước mà thôi. Nếu ôô đốc soi xét đến, xin trả lời cho biết!". Tào Chân xem xong, mừng nói rằng: - Trời cho ta thành công chuyền này! Liền trọng thường cho người mang thư, sai về nói lại với Khương Duy, y hẹn hội hợp. Rồi gọi Phí Diệu đến bàn bạc rằng: - Nay Khương Duy mật

yuán shì wèi rén , bù de yǐ ér jiàng shǔ , yòu hé yí hu ?" yào yue : "dou du bù kě qīng qù , zhì shǒu dìng běn zhài . mǒu yuàn yǐn yí jun jie yìng jiang wéi . rú chéng , gong jìn guì dou du ; tǎng yǒu jian jì , mǒu zì zhì dang ." zhen dà xǐ , suì lìng fèi yào yǐn wǔ wàn bing , wàng xié gǔ ér jìn . xíng le liǎng san chéng , tún xià jun mǎ , lìng rén shào tàn . dang rì shen shí fen , huí bào : " xié gǔ dào zhōng , yǒu shǔ bing lái yě ." yào máng cuī bing jìn . shǔ bing wèi jí jiao zhàn xiān tuì . yào yǐn bing zhuī zhì , shǔ bing yòu lái . fang yù duì zhèn , shǔ bing yòu tuì : rú cǐ zhě san cì , é yán zhì cì rì shen shí fen . wèi jun yǐ rì yì yè , bù céng gǎn xie , zhì kǒng shǔ bing gōng jí . fang yù tún jun zào fàn , hurán sì miàn hǎn sheng dà zhèn , gǔ jiǎo qí míng , shǔ bing mǎn shan biàn yě ér lái . mén qí kai chǔ , shǎn chu yí liàng sì lún che , kǒng míng duān zuò qí zhōng , lìng rén qǐng wèi jun zhǔ jiāng dà huà . yào zòng mǎ ér chu , yáo jiàn kǒng míng , xìn zhōng àn xǐ , huí gù zuò yòu yue : " rú shǔ bing yǎn zhì , biàn tuì hòu zǒu . ruò jiàn shan hòu huǒ qǐ , què huí shen sha qù , zì yǒu bing lái xiāng ying ." fēn fù bì , yuè mǎ chu hu yue : "

，恐其中有诈。”真曰：“他原是魏人，不得已而降蜀，又何疑乎？”耀曰：“都督不可轻去，只守定本寨。某愿引一军接应姜维。如成，功尽归都督；倘有奸计，某自支当。”真大喜，遂令费耀引五万兵，望斜谷而进。行了两三程，屯下军马，令人哨探。当日申时分，回报：“斜谷道中，有蜀兵来也。”耀忙催兵进。蜀兵未及交战先退。耀引兵追之，蜀兵又来。方欲对阵，蜀兵又退：如此者三次，俄延至次日申时分。魏军一日一夜，不曾敢歇，只恐蜀兵攻击。方欲屯军造饭，忽然四面喊声大震，鼓角齐鸣，蜀兵漫山遍野而来。门旗开处，闪出一辆四轮车，孔明端坐其中，令人请魏军主将答话。耀纵马而出，遥见孔明，心中暗喜，回顾左右曰：“如蜀兵掩至，便退后走。若

"Tha nguyên thị ngụy nhân, bắt đắc dĩ nhi hàng thực, hựu hà nghi hồ?" Diệu viết: "Đô đốc bắt khả khinh khứ, chỉ thủ định bỗn trại. Mỗ nguyên dẫn nhất quân tiếp ứng khương duy. Như thành, công tấn quy đô đốc; thắng hữu gian kế, mỗ tự chi đương." Chân đại hỉ, toại lệnh phí diệu dẫn ngũ vạn binh, vọng tà cốc nhi tiến. Hành liễu lưỡng tam trình, truân hạ quân mã, lệnh nhân tiêu tham. Dương nhật thân thời phân, hồi báo: "Tà cốc đạo trung, hữu thực binh lai dã." Diệu mang thời binh tiến. Thực binh vị cập giao chiến tiên thối. Diệu dẫn binh truy chi, thực binh hựu lai. Phương dục đối trận, thực binh hựu thối: như thử giả tam thứ, nga duyên chí thứ nhật thân thời phân. Ngụy quân nhất nhật nhất dạ, bắt tảng cảm hiết, chỉ khủng thực binh công kích. Phương dục truân quân tạo phạt, hốt nhiên tú diện hảm thanh đại chấn, cỗ giác tè minh, thực binh mạn sơn biến dã nhi lai. Môn kì khai xử, thiêm xuất nhất lượng tú luân xa, khồng minh đoan tọa kì trung, lệnh nhân thỉnh ngụy quân chủ tương đáp thoại. Diệu túng mã nhi xuất, diêu kiến khồng minh, tâm trung ám hỉ, hồi cố tả hữu viết: "Như thực binh yểm chí, tiện thối hậu tẩu. Nhược kiến sơn hậu hỏa khởi, khước hồi thân sát khứ, tự hữu binh lai

sai người đến dâng hàng thư, bày cho ta những kê như trong thư này, người nghĩ thế nào? Diệu nói: - Gia Cát Lượng lầm mưu, Khương Duy nhiều trí, hoặc giả Gia Cát Lượng sai hắn làm ra kế ấy, trong có mưu lừa dối gì chăng? Chân nói: - Hắn nguyên là người Ngụy, bắt đắc dĩ phải hàng Thục, còn ngờ vực gì nữa! Diệu nói: - Đô đốc chớ nên đi vội, hãy giữ kỹ lỵ trại nhà. Tôi xin dẫn một toán quân tiếp ứng cho Khương Duy. Nếu thành công, xin nhường cả về đô đốc, nhược bằng có mưu gian gì, tôi xin chịu một mình. Chân mừng lắm, sai Phi Diệu dẫn năm vạn binh, kéo ra hang Tà Cốc. Diệu đi hai ngày, đóng quân lại, sai người đi đò thám xem sao. Thám tử về báo có quân Thục kéo đến. Diệu vội tiến binh lên. Chưa kịp đánh nhau thì quân Thục đã lui rồi. Diệu dẫn quân đuổi theo. Quân Thục lại quay đến. Quân Ngụy sắp dàn trận đánh, quân Thục lại lui. Cứ thế lại nhai mãi đến ngày hôm sau. Quân Ngụy một đêm một ngày không dám nghỉ chút nào, chỉ sợ quân Thục bất ngờ xông đến. Bấy giờ trời đã gần tối, quân Ngụy sắp sửa thối cơm ăn. Bỗng đâu bốn mặt tiếng reo ầm ầm, còi trống ngang tai, quân Thục kéo đến đầy ngàn man dã. Khổng Minh ngồi chỉnh chén trên xe, cho tướng Ngụy ra nói chuyện. Phi Diệu trông thấy Khổng Minh, trong bụng đã mừng, dặn tả hữu

qián zhě bài jiang , jin hé
gǎn yòu lái ! " kǒng míng yue
: " huàn rǔ cáo zhen lái dá
huà ! " yào mà yue : " cáo
dou du nǎi jin zhì yù yè , an
kěn yǔ fān zéi xiāng jiàn ye !
" kǒng míng dà nù , bǎ yú
shàn yí zhao , zuǒ yǒu mǎ
dài , yòu yǒu zhāng yí , liǎng
lù bing chong chu . wèi bing
biàn tuì . xíng bù dào san shí
lǐ , wàng jiàn shǔ bing bēi
hòu huǒ qǐ , hǎn sheng bù
jué . fèi yào zhì dào hào huǒ
, biàn huí shen sha lái . shǔ
bing qí tuì . yào tí dao zài
qián , zhì wàng hǎn chū zhuī
gǎn . jiāng cì jìn huǒ , shan
lù zhōng gǔ jiǎo xuān tiān ,
hǎn sheng zhèn dì , liǎng jun
sha chu : zuǒ yǒu guān xìng
, yòu yǒu zhāng bao . shan
shàng shǐ shí rú yǔ , wǎng
xià shè lái . wèi bing dà bài .
fèi yào zhì shì zhòng jì , jí tuì
jun wàng shan gǔ zhōng ér
zǒu , rén mǎ kùn fá . bèi hòu
guān xìng yǐn sheng lì jun
gǎn lái , wèi bing zì xiāng
jiàn tà jí luò jiàn shen sǐ zhě ,
bù zhī qí shù .

10 yào táo mìng ér zǒu , zhèng
yù shan bo kǒu yi biao jun ,

见山后火起，却回身杀去，自有兵来相应。”
分付毕，跃马出呼曰：
“前者败将，今何敢又来！”孔明曰：“唤汝曹真来答话！”耀骂曰：“曹都督乃金枝玉叶，安肯与反贼相见耶！”孔明大怒，把羽扇一招，左有马岱，右有张嶷，两路兵冲出。魏兵便退。行不到三十里，望见蜀兵背后火起，喊声不绝。费耀只道号火，便回身杀来。蜀兵齐退。耀提刀在前，只望喊处追赶。将次近火，山路中鼓角喧天、喊声震地，两军杀出：左有关兴，右有张苞。山上矢石如雨，往下射来。魏兵大败。费耀知是中计，急退军望山谷中而走，人马困乏。背后关兴引生力军赶来，魏兵自相践踏及落涧身死者，不知其数。

yào táo mìng ér zǒu , zhèng
yù shan bo kǒu yi biao jun ,

tương ứng." Phân phó tất, được mã xuất hô viết: "Tiền già bại tướng, kim hà cảm hưu lai!" Khổng minh viết: "Hoán nhữ tào chân lai đáp thoại!" Diệu mạ viết: "Tào đô đốc nãi kim chi ngọc diệp, an khảng dữ phản tác tương kiến da!" Khổng minh đại nộ, bả vũ phiến nhất chiêu, tả hữu mã đại, hữu hữu trương nghi, lưỡng lộ binh trùng xuất. Ngụy binh tiện thối. Hành bất đáo tam thập lí, vọng kiến thực binh bối hậu hỏa khởi, hảm thanh bất tuyệt. Phí diệu chỉ đạo hào hỏa, tiện hồi thân sát lai. Thực binh tê thối. Diệu đê đáo tại tiền, chỉ vọng hảm xử truy cản. Tương thứ cận hỏa, sơn lộ trung cổ giác huyên thiên, hảm thanh chấn địa, lưỡng quân sát xuất: tả hữu quan hưng, hữu hữu trương bao. Sơn thượng thi thạch như vũ, văng hạ xạ lai. Ngụy binh đại bại. Phí diệu tri thi trúng kế, cấp thối quân vọng sơn cốc trung nhi tẩu, nhân mã khốn phap. Bối hậu quan hưng dẫn sinh lực quân cản lai, ngụy binh tự tương tiễn đap cập lạc giản thân tử giả, bắt tri kì số.

Diệu đào mệnh nhi tẩu, chánh
ngô sơn pha khẩu nhất bưu

rằng: Nếu bằng quân Thục ập đến, thì quân ta hãy lui về, khi nào thấy có lửa bốc lên mé sau núi, sẽ lại thúc vào tiếp ứng? Nói đoạn, té ngựa ra trận, gọi to lên rằng: Tướng đã bị thua lần trước kia, nay sao dám đến đây? Khổng Minh nói: - Người bảo Tào Chân ra đây nói chuyện. Diệu nói: - Tào đô đốc là cành vàng lá ngọc, lại thèm nói chuyện với người à! Khổng Minh nỗi giận, cầm quạt lông vẩy một cái, tả có Mã Đại, hữu có Trương Ngực, hai bên xông ra. Quân Ngụy lui về. Đì được ba chục dặm, trông thấy mé sau lưng quân Thục có ngọn lửa cháy, và nghe tiếng reo ầm ầm. Diệu tưởng là hiệu lửa của Khương Duy, mới quay quân đánh quật lại. Quân Thục thấy quân Ngụy kéo đến. Khi gần đến chỗ lửa sáng, thì có Quan Hưng, Trương Bào từ ở trong đường núi kéo quân đánh ra, trên núi tên đạn ném xuống rào rào. Phí Diệu biết là mắc mèo, vội vàng rút quân về. Quan Hưng dẫn quân đuổi theo, quân Ngụy giày xéo lẩn nhau, xa xuống khe chết hại rất nhiều.

Diệu chạy thoát được. Diệu đang chạy, lại gặp phải Khương Duy

nǎi shì jiāng wéi . yào dà mà yue : " fǎn zéi wú xìn ! wú bù xìng wù zhōng rǔ jian jí yě !" wéi xiào yue : " wú yù qín cáo zhen , wù zhuàn rǔ yǐ ! sù xià mǎ shòu jiàng ! " yào zòu mǎ duó lù , wàng shan gǔ zhōng ér zǒu . hu jiàn gǔ kǒu huǒ guāng chong tian , bēi hòu zhuī bing yòu zhì . yào zì wěn shen sǐ , yú zhòng jìn jiàng . kǒng míng lián yè qu bing , zhí chu qí shan qián xià zhài , shou zhù jun mǎ , zhòng shǎng jiang wéi . wéi yue : " mǒu hèn bù de sha cáo zhen yě ! " kǒng míng yì yue : " kě xí dà jì xiǎo yòng yǐ . "

耀大骂曰：“反贼无信！吾不幸误中汝奸计也！”维笑曰：“吾欲擒曹真，误赚汝矣！速下马受降！”耀骤马夺路，望山谷中而走。忽见谷口火光冲天，背后追兵又至。耀自刎身死，余众尽降。孔明连夜驱兵，直出祁山前下寨，收住军马，重赏姜维。维曰：“某恨不得杀曹真也！”孔明亦曰：“可惜大计小用矣。”

11 què shuo cáo zhen ting zhi shé le fèi yào , huǐ zhì bù jí , suì yǔ guo huái shang yì tuì bing zhì cè . yú shì sun lǐ , xin pí xíng yè jù biǎo shen zòu wèi zhǔ , yán shǔ bing yòu chu qí shan , cáo zhen sǔn bing zhé jiang , shì shèn wéi jí . ruì dà jing , jí zhao sī mǎ yì rù nèi yue : " cáo zhen sǔn bing zhé jiang , shǔ bing yòu chu qí shan . qing yǒu hé cè , kě yǐ tuì zhī ? " yì yue : " chén yǐ yǒu tuì zhé jì . bù yòng wèi jun yáng wǔ yào wei , shǔ bing zì rán zǒu yǐ . " zhèng shì : yǐ jiàn zi dan wú shèng shù ,

却说曹真听知折了费耀，悔之不及，遂与郭淮商议退兵之策。于是孙礼、辛毗星夜具表申奏魏主，言蜀兵又出祁山，曹真损兵折将，势甚危急。睿大惊，即召司马懿入内曰：“曹真损兵折将，蜀兵又出祁山。卿有何策，可以退之？”懿曰：“臣已有退诸葛亮之计。不用魏军扬武耀威，蜀兵自然走

quân, nǎi thị khương duy. Diệu đại mạ viết: "Phản tặc vô tín! Ngô bất hạnh ngộ trung nhữ gian kế dã!" Duy tiểu viết: "Ngô dục cầm tào chân, ngộ trám nhữ hỉ! Tốc hạ mã thụ hàng!" Diệu sậu mã đoạt lô, vọng sơn cốc trung nhi tầu. Hốt kiến cốc khẩu hỏa quang trùng thiên, bối hậu truy binh hựu chí. Diệu tự vẫn thân tử, dư chúng tần hàng. Không minh liên dạ khu binh, trực xuất kì sơn tiền hạ trại, thu trụ quân mã, trọng thường khương duy. Duy viết: "Mỗ hận bất đắc sát tào chân dã!" Không minh diệc viết: "Khả tích đại kê tiểu dụng hĩ."

đánh chặn ngang đường. Diệu mắng rằng: - Quân phản tặc vô tính kia, tao chẳng may lỡ mắc phải gian kế của mày. Duy cười nói: - Tao muốn bắt Tào Chân, lầm tóm phải mày đấy thôi, xuống ngựa mà chịu trói đi cho mau! Diệu quất ngựa tháo đường chạy rẽ vào trong hang núi. Bỗng lại thấy cửa hang lửa sáng rực, mà sau lưng thì quân đuổi theo đã sắp đến. Diệu biết thân không thoát nào, liền rút gươm tự vẫn. Còn quân sĩ xin hàng cả. Không Minh luôn đêm hôm ấy, đem quân lại Kỳ Sơn hạ trại, thu thập quân mã, trọng thường cho Khương Duy. Duy nói: - Tôi tiếc không giết được Tào Chân. Không Minh cũng nói: - Tiếc thay! Dùng mèo to mà chỉ thành công được nhỏ.

Khước thuyết tào chân thính tri chiết liễu phí diệu, hối chi bất cập, toại dữ quách hoài thương nghị thối binh chi sách. Vu thị tôn lề, tân bì tinh dạ cụ biếu thân tầu ngụy chủ, ngôn thực binh hựu xuất kì sơn, tào chân tồn binh chiết tương, thế thậm nguy cấp. Duệ đại kinh, tức triệu Tư Mã ý nhập nội viết: "Tào chân tồn binh chiết tương, thực binh hựu xuất kì sơn. Khanh hữu hà sách, khả dĩ thối chi?" Ý viết: "Thần dĩ hữu thối Gia Cát lương chi kế. Bất dụng ngụy quân dương võ diệu uy, thực binh tự nhiên tầu hĩ." chánh thị: dĩ kiến tử đan vô

Tào Chân nghe tin chết mất Phí Diệu phàn nàn không biết ngần nào, bèn bàn nhau với Quách Hoài, tìm kế phá giặc. Tôn Lễ, Tân Tỷ dâng biểu tâu với Ngụy chủ, rằng quân Thục lại ra Kỳ Sơn. Tào Chân hao binh tổn tướng. Tào Tuần cả kinh, mời Tư Mã Ý vào hỏi kế. Ý tâu rằng: - Tôi đã có mèo phá được Gia Cát Lượng. Không cần phải dùng đến quân Ngụy khoe khoang tài cán gì, mà quân Thục tự nhiên phải chạy. Ấy là: Đành nhẽ Tử Đan không mèo giỏi, Còn nhờ Trọng Đạt có mưu hay. Chưa biết mưu mèo ra làm sao, xem hồi sau phân giải.

quán píng zhòng dá yǒu
liáng móu . wèi zhì qí jì rú hé
, qiě kàn xià wén fēn jiě .

矣。”正是：已见子丹
无胜术，全凭仲达有良
谋。未知其计如何，且
看下文分解。

thắng thuật, toàn bằng trọng
đạt hữu lương mưu. Vị tri kì kế
như hà, thả khán hạ văn phân
giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
098
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo si mǎ yì zòu yue : " chén cháng zòu bì xià , yán kǒng míng bì chu chén cang , gù yǐ hǎo zhào shǒu zhi , jin guǒ rán yǐ . bǐ ruò cóng chén cang rù kòu , yùn liáng shèn biàn . jìn xìng yǒu hǎo zhào , wáng shuang shǒu bǎ , bù gǎn cóng cí lù yùn liáng . qí yú xiǎo dào , ban yùn jian nán . chén suàn shǔ bing xíng liáng zhī yǒu yì yuè , lì zài jí zhàn . wǒ jun zhi yí jiǔ shǒu . bì xià kě jiàng zhào , lìng cáo zhen jian shǒu zhu lù guan ài , bù yào chu zhàn . bù xu yi yuè , shǔ bing zì zǒu . nǎ shí chéng xū ér jí zhì , zhu gé liàng kě qín yě . " rùi xin rán yue : " qīng jì yǒu xiān jiàn zhī míng , hé bù zì yǐn yì jun yǐ xí zhì ? " yì yue : " chén fei xí shen zhòng mìng , shí yù cún xià cǐ bing , yǐ fáng dong wú lù xùn ēr . sun quán bù jiǔ bì jiang jiàn hào chēng zun ; rú cheng zun hào , kǒng bì xià fá zhì , dìng xian rù kòu yě : chén gù yù yǐ bing dài zhì . " zhèng yán xiàn , hu jìn chén

第九十八回
追汉军王双受诛
袭陈仓武侯取胜

Đệ cửu thập bát hồi truy hán
quân vương song thụ tru tập
trần thương võ hầu thủ thắng

HỒI 98 Đuối quân Hán, Vương
Song mắc mưu; Ứp Trần
Thương, Võ Hầu thắng trận.

却说司马懿奏曰：“臣尝奏陛下，言孔明必出陈仓，故以郝昭守之，今果然矣。彼若从陈仓入寇，运粮甚便。今幸有郝昭、王双守把，不敢从此路运粮。其余小道，搬运艰难。臣算蜀兵行粮止有一月，利在急战。我军只宜久守。陛下可降诏，令曹真坚守诸路关隘，不要出战。不须一月，蜀兵自走。那时乘虚而击之，诸葛亮可擒也。”睿欣然曰：“卿既有先见之明，何不自引一军以袭之？”懿曰：“臣非惜身重命，实欲存下此兵，以防东吴陆逊耳。孙权不久必将僭号称尊；如称尊号，恐陛下伐之，定先入寇也：臣故欲以

Khước thuyết Tư Mã ý tâu viết: "Thần thường táu bệ hạ, ngôn khống minh tất xuất trấn thương, cố dĩ hác chiêu thủ chi, kim quả nhiên hĩ. Bỉ nhược tòng trấn thương nhập khẩu, vận lương thậm tiện. Kim hạnh hữu hác chiêu, vương song thủ bả, bắt cảm tòng thủ lộ vận lương. Kì dư tiểu đạo, bàn vận gian nan. Thần toán thực binh hành lương chỉ hữu nhất nguyệt, lợi tại cấp chiến. Ngã quân chỉ nghị cứu thủ. Bệ hạ khả hàng chiêu, lệnh tào chân kiên thủ chư lộ quan ải, bắt yếu xuất chiến. Bất tu nhất nguyệt, thực binh tự táu. Na thời thừa hư nhí kích chí, Gia Cát lượng khả cầm dã." Duệ hán nhiên viết: "Khanh kí hữu tiên kiến chí minh, hà bất tự dẫn nhất quân dĩ tập chí?" Ý viết: "Thần phi tích thân trọng mệnh, thật dục tôn hạ thủ binh, dĩ phòng đông ngô lục tồn nhĩ. Tôn quyền bắt cửu tất tương tiếm hào xưng tôn; như xưng tôn hào, khủng bệ hạ phạt chi, định tiên nhập khẩu dã: thần cố dục dĩ binh đai chi." Chánh ngôn gian, hốt cận

Tư Mã Ý tâu với Ngụy chủ rằng: - Tôi thường nói với bệ hạ là Gia Cát Lượng tất đi đường Trần Thương, cho nên sai Hác Chiêu giữ ở đó, nay quả nhiên như thế thực. Bởi vì đi lối ấy thì mang lương tiện lắm. Nay đã có Hác Chiêu, Vương Song giữ gìn, giặc không đi qua được lối ấy. Còn các đường nhỏ khác, vận tải khó nhọc. Tôi đồ rằng quân lương của quân Thục phen này chỉ còn đủ một tháng, nên chúng cần phải đánh ngay. Quân ta chỉ nên giữ vững chờ đánh. Xin bệ hạ giáng chiêu cho Tào Chân, sai y giữ vững các nơi quan ải, không ra đánh vội. Chỉ một tháng, quân Thục phải chạy, bấy giờ sẽ thừa thế đuối đánh, có thể bắt được Gia Cát Lượng. Tuần mừng nói: - Người đã có tài biết trước thế, sao không mang quân ra mà đánh có được không? Ý nói: - Tôi không phải dám tiếc mình đâu, chỉ là muốn lưu quân này lại để phòng mặt Đông Ngô đầy thôi. Tôn Quyền nay mai tất tiến xong tôn hiệu. Nếu hắn xưng tôn hiệu, sợ bệ hạ hỏi tội, tất mang quân vào cướp nước ta trước. Cho nên

zòu yue : " cáo dou du zòu bǎo jun qíng . " yì yue : " bì xià kě jí lìng rén gào jiè cáo zhen : fán zhui gǎn shǔ bìng , bì xu guan qí xu shí , bù kě shen rù zhòng dì , yǐ zhōng zhu gé liàng zhì jì . " ruì jí shí xià zhào , qiǎn tài cháng qing hán jì chí jié gào jiè cáo zhen : " qie bù kě zhàn , wù zài jīn shǒu ; zhì dài shǔ bìng tuì qù , fang cái jí zhì . " sì mǎ yì sòng hán jì yú chéng wài , zhǔ zhì yue : " wú yǐ cǐ gong ràng yǔ zì dan ; gong jiàn zì dan , xiū yán shì wú suǒ chén zhì yì , zhì dào tian zì jiàng zhào , jiào bǎo shǒu wèi shàng . zhui gǎn zhì rén , dà yào zì xì , wù qiǎn xìng jí qì zào zhě zhui zhì . " jì cí qù .

- 3 què shuo cáo zhen zhèng sheng zhàng yì shì , hu bào tian zi qiǎn tài cháng qing hán jì chí jié zhì . zhen chu zhài jie rù , shòu zhào yǐ bì , tuì yǔ guo huái , sun lǐ jì yì . huái xiào yue : " cǐ nǎi sī mǎ zhòng dá zhì jiàn yě . " zhen yue : " cǐ jiàn ruò hé ? " huái yue : " cǐ yán shen shí zhu gé liàng yòng bìng zhì fǎ . jiǔ hòu néng yù shǔ bìng zhě , bì zhòng dá yě . " zhen yue :

兵待之。”正言间，忽近臣奏曰：“曹都督奏报军情。”懿曰：“陛下可即令人告戒曹真：凡追赶蜀兵，必须观其虚实，不可深入重地，以中诸葛亮之计。”睿即时下诏，遣太常卿韩暨持节告戒曹真：“切不可战，务在谨守；只待蜀兵退去，方才击之。”司马懿送韩暨于城外，嘱之曰：“吾以此功让与子丹；公见子丹，休言是吾所陈之意，只道天子降诏，教保守为上。追赶之人，大要仔细，勿遣性急气躁者追之。”暨辞去。

却说曹真正升帐议事，忽报天子遣太常卿韩暨持节至。真出寨接入，受诏已毕，退与郭淮、孙礼计议。淮笑曰：“此乃司马仲达之见也。”真曰：“此见若何？”淮曰：“此言深识诸葛亮用兵之法。久后能御蜀兵者

thần tâu viết: "Tào đô đốc tâu báo quân tình." Ý viết: "Bệ hạ khả túc lệnh nhân cáo giới tào chān: phàm truy cản thực binh, tất tu quan kì hư thật, bất khả thâm nhập trọng địa, dĩ trung Gia Cát lượng chi kế." "Duệ túc thời hạ chiếu, khiên thái thường khanh hàn kì trì tiết cáo giới tào chān: "Thiết bất khả chiến, vự tại cản thủ; chỉ dãi thực binh thối khứ, phương tài kích chi." Tư Mã ý tổng hàn kì vu thành ngoại, chúc chi viết: "Ngô dĩ thử công nhượng dũ tử đan; công kiền tử đan, hưu ngôn thị ngô sở tràn chí ý, chỉ đạo thiên tử hàng chiếu, giáo bảo thủ vi thượng. Truy cản chi nhân, đại yếu tử tế, vật khiễn tính cấp khí táo giả truy chí." Kị từ khứ.

tôi định lưu quân này lại để đề phòng. Đang nói bỗng có một cận thần tâu rằng: - Tào đô đốc xin tâu báo quân tình. Ý nói: - Bệ hạ nên sai người ra dặn bảo Tào Chân nếu có đuổi theo quân Thục, phải xem hư thực thế nào đã, không nên vào nơi trọng địa, mà mắc mèo Gia Cát Lượng đấy!

Tào Tuấn lập tức sai thái thường khanh Hàn Kỳ cầm cờ tiết ra bảo Tào Chân chờ nên đánh vội, phải giữ quân cẩn mật đợi Thục lui quân mới xông ra đánh. Tư Mã Ý tiến Hàn Kỳ ra ngoài thành, dặn rằng: - Ta lấy công này nhường cho Tử Đan. Ông có ra đó chờ nên nói ta bày ra mèo ấy, chỉ là thiên tử giáng chiếu sai giữ gìn cẩn thận, mà có sai người đi đuổi giặc thì phải suy nghĩ cho chín chắn chờ dùng người nông nổi nóng tính mà lỡ việc. Hàn Kỳ từ biệt ra đi.

Tào Chân đang ngồi bàn việc trong tướng, chợt có Hàn Kỳ mang chiếu đến. Chân ra ngoài thành nghênh tiếp, nhận lời chỉ dụ, rồi lui vào bàn nhau với Quách Hoài. Tôn Lễ nhận lời. Quách Hoài nói: - Đây hẳn là kế của Tư Mã Trọng Đạt! Tôn Lễ hỏi: - Mèo ấy ra làm sao? Hoài nói: - Người ấy thật là biết cách của Gia Cát Lượng dùng binh. Mai sau, chống chọi quân Thục, tất là Trọng Đạt thôi. Chân hỏi: -

"tǎng shǔ bīng bù tuì , yòu jiang rú hé ?" huái yue : "kě mì lìng rén qù jiào wáng shuang , yǐn bīng yú xiǎo lù xún shào , bǐ zì bù gǎn yùn liáng . dài qí liáng jìn bīng tuì , chéng shì zhui jí , kě huò quán shèng ." sun lǐ yue : "mǒu qù qí shan xu zhuang zuò yùn liáng bīng , che shàng jìn zhuang gān chái máo cǎo , yǐ liú huáng yàn xiao guàn zhì , què jiào rén xu bào lǒng xi yùn liáng dào . ruò shǔ rén wú liáng , bì rán lái qīng . dài rén qí zhong , fàng huǒ shao che , wài yǐ fú bīng yìng zhì , kě shèng yǐ ." zhen xǐ yue : "cǐ jì dà miào !" jí lìng sūn lǐ yǐn bīng yì jì ér xíng . yòu qiǎn rén jiào wáng shuang yǐn bīng yú xiǎo lù shàng xún shào , guo huái yǐn bīng tí diào jí gǔ , jie tíng , lìng zhu lù jun mǎ shǒu bǎ xiǎn yào . zhen yòu lìng zhāng liáo zì zhāng hǔ wèi xiān fēng , lè jìn zì lè ? wèi fù xiān fēng , tòng shǒu tóu yíng , bù xǔ chu zhàn . què shuo kǒng míng zài qí shan zhài zhōng , měi rì jìn rén tiǎo zhàn , wèi bīng jian shǒu bù chu . kǒng míng huàn jiāng wéi děng shàng yì yue : "wèi bīng jian shǒu bù chu , shì liào wú jun zhōng wú liáng yě . jin chén cāng zhuǎn yùn bù tōng , qí yú xiǎo lù pán shè jian nán ,

，必仲达也。”真曰：“倘蜀兵不退，又将如何？”淮曰：“可密令人去教王双，引兵于小路巡哨，彼自不敢运粮。待其粮尽兵退，乘势追击，可获全胜。”孙礼曰：“某去祁山虚妆做运粮兵，车上尽装干柴茅草，以硫黄焰硝灌之，却教人虚报陇西运粮到。若蜀人无粮，必然来抢。待人其中，放火烧车，外以伏兵应之，可胜矣。”真喜曰：“此计大妙！”即令孙礼引兵依计而行。又遣人教王双引兵于小路上巡哨，郭淮引兵提调箕谷、街亭，令诸路军马守把险要。真又令张辽子张虎为先锋，乐进子乐𬘭为副先锋，同守头营，不许出战。却说孔明在祁山寨中，每日今人挑战，魏兵坚守不出。孔明唤姜维等商议曰：“魏兵坚守不出，是料吾军中无粮也。今陈仓转运不通，其余小路

Chân viết: "Thảng thực binh bát thõi, hựu tương như hà?" Hoài viết: "Khả mật lệnh nhân khứ giáo vương song, dẫn binh vu tiểu lộ tuần tiêu, bỉ tự bát cảm vận lương. Đãi kì lương tần binh thõi, thừa thế truy kích, khả hoạch toàn thắng." Tôn lẽ viết: "Mỗ khứ kì sơn hư trang tố vận lương binh, xa thượng tần trang can sài mao thảo, dĩ lưu hoàng diêm tiêu quán chi, khước giáo nhân hư báo lũng tây vận lương đáo. Nhược thực nhân vô lương, tất nhiên lai thưởng. Đãi nhân kì trung, phóng hỏa thiêu xa, ngoại dĩ phục binh ứng chi, khả thắng hĩ." Chân hỉ viết: "Thủ kế đại diệu!" Tức lệnh tôn lẽ dẫn binh y kế nhi hành. Hựu khiễn nhân giáo vương song dẫn binh vu tiểu lộ thượng tuần tiêu, quách hoài dẫn binh đè điều ki cốc, nhai đình, lệnh chư lô quân mã thủ bả hiễm yếu. Chân hựu lệnh trương liêu tử trương hổ vi tiên phong, nhạc tiên tử nhạc lâm vi phó tiên phong, đồng thủ đầu doanh, bắt hứa xuất chiến. Khước thuyết khổng minh tại kì sơn trại trung, mỗi nhật kim nhân thiêu chiến, ngụy binh kiên thủ bắt xuất. Khổng minh hoán khương duy đẳng thương nghị viết: "Ngụy binh kiên thủ bắt xuất, thị liêu ngô quân trung vô lương dã. Kim tràn thương chuyển vận bắt thông, kì dư tiểu lộ bàn thiệp gian nan, ngô

Nếu quân Thục không rút quân về thì làm thế nào? Hoài nói: - Nên mật sai người ra bảo Vương Song dẫn binh tuần tiêu các đường nhỏ, cho quân Thục không dám vận lương đến. Khi nào cạn lương, quân Thục tất phải chạy, bấy giờ sẽ đuổi đánh, chắc là được to. Tôn Lẽ nói: - Tôi xin đi ra Kỳ Sơn, giả đò tải xe lương, trên xe chứa củi khô cỏ gianh, bỏ sẵn lưu hoàng diêm tiêu vào trong, rồi cho người nói phao lên rằng lương ở Lũng Tây vận đến. Quân Thục đang thiếu lương, thấy vậy tất ra cướp giật. Ta sẽ phóng hỏa đốt xe, lại có phục binh đánh tiếp ứng vòng ngoài, chắc là thắng được. Chân mừng nói: - Kế ấy hay lắm! Lập tức sai Tôn Lẽ dẫn binh đi, y kế mà làm. Một lát sau Vương Song tuần phòng các đường nhỏ cho nghiêm ngặt. Quách Hoài thì dẫn quân ra trông nom mặt Cơ Cốc, Nhai Đình chia giữ các nơi hiễm yếu. Lại sai con Trương Liêu là Trương Hỗ làm tiên phong và sai con Nhạc Tiến là Nhạc Lâm làm phó tiên phong, cùng giữ trại đầu, không cho ra đánh. Khổng Minh ở trong trại Kỳ Sơn, mỗi ngày sai người ra khiêu chiến. Quân Ngụy giữ vững không ra. Khổng Minh bàn với bọn Khương Duy rằng: - Quân Ngụy giữ mãi không ra thế này, hẳn là biết quân ta ít lương. Nay đường Trần Thương không đi được, còn các đường nhỏ thì tài đi khó nhọc lắm. Ta tính lương

wú suàn suí jun liáng cǎo ,
bù fu yì yuè yòng dù , rú zhī
nài hé ? " zhèng chóu chū
xiān , hu bào : " lǒng xi wèi
jun yùn liáng shù qian che yú
qí shan zhī xi , yùn liáng
guan nǎi sun lǐ yě . " kǒng
míng yue : " qí rén rú hé ? "
yǒu wèi rén gào yue : " cǐ rén
céng suí wèi zhǔ chu liè yú
dà shí shan , hu jing qǐ yí
měng hǔ , zhí ben yù qián ,
sun lǐ xià mǎ bá jiàn zhǎn zhī .
cóng cǐ feng wèi shàng
jiāng jun . nǎi cáo zhen xin fù
réni yě . " kǒng míng xiào yue
: " cǐ shì wèi jiang liào wú fá
liáng , gù yòng cǐ jì : che
shàng zhuang zài zhě , bì
shì máo cǎo yǐn huǒ zhī wù .
wú píng sheng zhuan yòng
huǒ gong , bǐ nǎi yù yǐ cǐ jì
yòu wǒ ye ? bǐ ruò zhī wú jun
qù jié liáng che , bì lái jié wú
zhài yǐ . kě jiāng jì jiù jì ér
xíng . " suì huàn mǎ dài fēn
fù yue : " rǔ yǐn san qian jun
jìng dào wèi bing tún liáng
zhì suǒ , bù kě rù yíng , dàn
yú shàng feng tóu fàng huǒ .
ruò shao zhe che zhàng ,
wèi bing bì lái wéi wú zhài . "
yòu cha mǎ zhong , zhang yí
gè yǐn wǔ qian bing zài wài
wéi zhù , nèi wài jiá gong .
san rén shòu jì qù liǎo . yòu
huàn guan xìng , zhang bao
fēn fù yue : " wèi bing tóu
yíng jie lián sì tōng zhì lù . jin
wǎn ruò xi shan huǒ qǐ , wèi

盘涉艰难，吾算随军粮草，不敷一月用度，如之奈何？”正踌躇间，忽报：“陇西魏军运粮数千车于祁山之西，运粮官乃孙礼也。”孔明曰：“其人如何？”有魏人告曰：“此人曾随魏主出猎于大石山，忽惊起一猛虎，直奔御前，孙礼下马拔剑斩之。从此封为上将军。乃曹真心腹人也。”孔明笑曰：“此是魏将料吾乏粮，故用此计：车上装载者，必是茅草引火之物。吾平生专用火攻，彼乃欲以此计诱我耶？彼若知吾军去劫粮车，必来劫吾寨矣。可将计就计而行。”遂唤马岱分付曰：“汝引三千军径到魏兵屯粮之所，不可入营，但于上风头放火。若烧着车仗，魏兵必来围吾寨。”又差马忠、张嶷各引五千兵在外围住，内外夹攻。三人受计去了。又唤关兴、张苞分付曰：“魏兵

toán túy quân lương thảo, bắt
phu nhât nguyệt dụng độ, như
chi nại hà?" Chánh trú trù gian,
hốt báo: "Lũng tây ngụy quân
vận lương số thiêん xa vu kì sơn
chi tây, vận lương quan nãi tôn
lẽ dã." Không minh viết: "Kì
nhân như hà?" Hữu ngụy nhân
cáo viết: "Thủ nhân tảng tùy
ngụy chủ xuất liệp vu đại thạch
sơn, hốt kinh khởi nhất mãnh
hổ, trực bôn ngự tiền, tôn lễ hạ
mã bạt kiêm trăm chi. Tòng thủ
phong vi thương tướng quân.
Nãi tào chân tâm phúc nhân
dã." Không minh tiêu viết: "Thủ
thị ngụy thương liêu ngô pháp
lương, cố dụng thủ kế: xa
thương trang tái giả, tất thị mao
thảo dẫn hỏa chi vật. Ngô bình
sinh chuyên dụng hỏa công, bỉ
nǎi dục dĩ thủ kế dụ ngã da? Bỉ
nhược tri ngô quân khứ kiếp
lương xa, tất lai kiếp ngô trại hǐ.
Khả tương kế tựu kế nhi hành.
"Toại hoán mã đại phân phó
viết: "Nhữ dẫn tam thiên quân
kính đáo ngụy binh truân lương
chi sở, bắt khả nhập doanh,
đẫn vu thương phong đầu
phóng hỏa. Nhược thiêu trú xa
trương, ngụy binh tất lai vi ngô
trại." Hựu sai mã trung, trương
nghi các dẫn ngũ thiên binh tại
ngoại vi trụ, nội ngoại giáp
công. Tam nhân thụ kế khứ
liễu. Hựu hoán quan hưng,
trương bao phân phó viết:
"Ngụy binh đầu doanh tiếp liên
tử thông chi lộ. Kim văn nhược

thảo quân ta hiện nay không đủ
dùng trong một tháng, làm thế
nào bây giờ? Đang trong khi bàn
bạc chợt có tin quân Ngụy vận
lương ở Lũng Tây về, đi qua mé
tây núi Kỳ Sơn này, tướng vận
lương tên là Tôn Lễ. Không Minh
hỏi rằng: - Người ấy thế nào? Có
người biết thưa rằng: - Người ấy
trước theo Ngụy chủ, ra săn ở núi
Đại Thạch, bỗng dung có một
con hổ dữ, nhảy xổ đến trước xe
vua. Hắn nhảy phắt xuống ngựa,
rút gươm chém chết ngay con hổ
ấy, rồi được phong làm thương
tướng quân. Ấy là một tướng tâm
phúc của Tào Chân.

Không Minh cười, nói: - Đó Ngụy
tướng tính rằng ta khan lương,
cho nên dùng mèo này đây. Trên
xe chắc chứa toàn là củi khô củu
và đốt dẫn lửa. Ta thường ngày
hay dùng kế hỏa công, nó lại
muốn múa rìu qua mắt thợ à?
Nếu ta đến cướp lương, nó tất
đến cướp trại ta. Nay ta nên dùng
mèo nó mà lừa nó mới được. Bèn
gọi Mã Đại đến dặn rằng: - Người
dẫn ba nghìn quân, đến hắn chỗ
quân Ngụy chưa lương, nhưng
không nên vào trại, chỉ cần thuận
chiều gió mà phóng hỏa, giữ cho
quân nó cướp trại ta. Lại sai Mã
Trung, Trương Ngực mỗi người
dẫn năm nghìn quân vây bọc mặt
ngoài, để trong ngoài dồn vào mà
đánh. Ba người vâng lệnh dẫn
quân ra đi. Lại gọi Quan Hưng,
Trương Bảo đến dặn rằng: - Trại

bìng bì lái jié wú yíng . rǔ èr rén què fú yú wèi zhài zuò yòu , zhì děng ta bing chu zhài , rǔ èr rén biàn kě jié zhì . " yòu huàn wú ban , wú yì fēn fù yue : " rǔ èr rén gè yǐn yí jun fú yú yíng wài . rú wèi bing dào , kě jié qí guī lù . " kǒng míng fēn bō yǐ bì , zì zài qí shan shàng píng gao ér zuò .

头营接连四通之路。今晚若西山火起，魏兵必来劫吾营。汝二人却伏于魏寨左右，只等他兵出寨，汝二人便可劫之。”又唤吴班、吴懿分付曰：“汝二人各引一军伏于营外。如魏兵到，可截其归路。”孔明分拨已毕，自在祁山上凭高而坐。

4 wèi bing tàn zhì shǔ bing yào lái jié liáng , huang máng bào yǔ sun lǐ . lǐ lìng rén fei bào cáo zhen . zhen qian rén qù tóu yíng fēn fù zhāng hǔ , lè ? : " kàn jin yè shan xi huo qǐ , shǔ bing bì lái jiù yìng . kě yǐ chu jun , rú cí rú cí . " èr jiāng shòu jì , lìng rén deng lóu zhuan kàn hào huo . què shuo sun lǐ bǎ jun fú yú shan xi , zhì dài shǔ bing dào . shì yè èr gèng , mǎ dài yǐn san qian bing lái , rén jie xián méi , mǎ jìn lè kǒu , jìng dào shan xi . jiàn xǔ duo che zhàng , chóng chóng dié dié , zǎn rào chéng yíng , che zhàng xu cha jing qí . zhèng zhí xi nán feng qǐ , dài lìng jun shì jìng qù yíng nán fàng huo , che zhàng jìn zhe , huo guang chong tian . sun lǐ zhì dào shǔ bing dào wèi zhài

tây sơn hỏa khởi, ngụy binh tắt lai kiếp ngô doanh. Nhữ nhị nhân khước phục vu ngụy trại tả hữu, chỉ đằng tha binh xuất trại, nhữ nhị nhân tiện khả kiếp chi." Hựu hoán ngô ban, ngô ý phân phó viết: "Nhữ nhị nhân các dẫn nhất quân phục vu doanh ngoại. Như ngụy binh đáo, khả tiệt kì quy lộ." Khổng minh phân bát dĩ tắt, tự tại kì sơn thượng bằng cao nhi tọa.

đầu quân Ngụy, tiếp liền con đường ngã tư. Chiều hôm nay có ngọn lửa nỗi lên, quân Ngụy tắt đến cướp trại ta. Hai người nên phục quân sẵn ở cạnh trại Ngụy, đợi quân nó đi khỏi thì ập vào ngay mà cướp trại. Lại dặn Ngô Ban, Ngô Ý rằng: - Hai chúng ngươi mỗi người dẫn một cánh quân phục kích ở ngoài trại, nếu quân Ngụy đến thì chặn đường về mà đánh. Khổng Minh phân phát đâu đấy, ngồi cao trên núi Kỳ Sơn, đợi xem ra làm sao.

Ngụy binh tham tri thực binh yếu lai kiếp lương, hoảng mang báo dữ tôn lễ. Lễ lệnh nhân phi báo tào chân. Chân khiển nhân khứ đầu doanh phân phó trương hồ, nhạc lâm: "Khán kim dạ sơn tây hỏa khởi, thực binh tắt lai cứu ứng. Khả dĩ xuất quân, như thủ như thủ." Nhị tướng thụ kế, lệnh nhân đăng lâu chuyên khán hào hỏa. Khước thuyết tôn lễ bả quân phục vu sơn tây, chỉ đãi thực binh đáo. Thị dạ nhị canh, mã đại dẫn tam thiên binh lai, nhân giai hàm mai, mã tần lặc khâu, kính đáo sơn tây. Kiến hứa đa xa trưng, trọng trùng điệp điệp, toàn nhiều thành doanh, xa trưng hư sáp tinh kì. Chánh trị tây nam phong khởi, đại lệnh quân sĩ kính khứ doanh nam phóng hỏa, xa trưng tǎn trú, hỏa quang trùng

Quân Ngụy biết tin quân Thục muốn đến cướp lương, vội vàng báo với Tôn Lễ. Lễ sai người phi với Tào Chân. Chân lại sai người đến trại đầu dặn bảo Trương Hồ, Nhạc Lâm: Hết trông thấy mé tây núi có ngọn lửa bốc lên, thì dẫn quân đến cướp trại Thục. Hai người được lệnh, sai quân lên lâu cao chờ xem hiệu lửa. Nói về Tôn Lễ phục quân ở cạnh núi, đợi quân Thục. Canh hai đêm ấy, Mã Đại dẫn ba nghìn quân, người ngậm tăm, ngựa khóa miệng. Đến thảng mé tây núi, Đại thấy xe lương trùng điệp đi, dàn ra xung quanh làm trại, trên xe có cắm cờ. Bấy giờ đang nỗi gió đông nam, Đại sai quân đứng ở mặt nam trại phóng hỏa. Xe đồ cháy sạch, lửa sáng rực trời. Tôn Lễ vội vàng kéo quân đến. Bỗng thấy trống, tù và rầm rĩ, rồi Trương Ngực, Mã Trung dẫn

nèi fàng hào huǒ , jí yǐn bing
yi qí yǎn zhì . bèi hòu gǔ jiǎo
xuan tian , liǎng lù bing sha
lái : nǎi shì mǎ zhong ,
zhang yí , bǎ wèi jun wéi zài
gai xin . sun lǐ dà jīng . yòu
ting de wèi jun zhong hǎn
sheng qǐ , yi biao jun cóng
huǒ guāng bian sha lái , nǎi
shì mǎ dài . nèi wài jiá gong ,
wèi bing dà bài . huǒ jǐn feng
jí , rén mǎ luàn cuàn , sǐ zhě
wú shù . sun lǐ yǐn zhōng
shāng jun , tú yan mào huǒ
ér zǒu . què shuo zhang hǔ
zài yíng zhōng , wàng jiàn
huǒ guāng , dà kai zhài mén ,
yǔ lè ? jìn yǐn rén mǎ , sha
ben shǔ zhài lái , zhài zhong
què bù jiàn yí rén . jí shou
jun huí shí , wú ban , wú yì
liǎng lù bing sha chu , duàn
qí guī lù . zhang , lè èr jiāng
jí chōng chu chóng wéi , ben
huí běn zhài , zhì jiàn tǔ
chéng zhì shàng , jiàn rú fei
huáng , yuán lái què bēi
guan xìng , zhang bao xí liǎo
yíng zhài . wèi bing dà bài ,
jie tóu cáo zhen zhài lái .
fang yù rù zhài , zhì jiàn yi
biao bài jun fei ben ér lái ,
nǎi shì sun lǐ ; suì tòng rù
zhài jiàn zhen , gè yán
zhòng jì zhì shì . zhen ting
zhì , jǐn shǒu dà zhài , gèng
bù chu zhàn . shǔ bing de
shèng , huí jiàn kǒng míng .
kǒng míng lìng rén mì shǒu jì
yǔ wèi yán , yi miàn jiào bá

道蜀兵到魏寨内放号火，急引兵一齐掩至。背后鼓角喧天，两路兵杀来：乃是马忠、张嶷，把魏军围在核心。孙礼大惊。又听的魏军中喊声起，一彪军从火光边杀来，乃是马岱。内外夹攻，魏兵大败。火紧风急，人马乱窜，死者无数。孙礼引中伤军，突烟冒火而走。却说张虎在营中，望见火光，大开寨门，与乐𬘭尽引人马，杀奔蜀寨来，寨中却不见一人。急收军回时，吴班、吴懿两路兵杀出，断其归路。张、乐二将急冲出重围，奔回本寨，只见土城之上，箭如飞蝗，原来却被关兴、张苞袭了营寨。魏兵大败，皆投曹真寨来。方欲入寨，只见一彪败军飞奔而来，乃是孙礼；遂同入寨见真，各言中计之事。真听知，谨守大寨，更不出战。蜀兵得胜，回见孔明。孔明令人密授计与

thiên. Tôn Lễ chỉ đạo thực binh đáo ngụy trại nội phóng hỏa hỏa, cấp dẫn binh nhất tề yểm chí. Bối hậu cỗ giác huyên thiên, lưỡng lộ binh sát lai: nãi thị mã trung, trương nghi, bả ngụy quân vi tại cai tâm. Tôn Lễ đại kinh. Hựu thính đích ngụy quân trung hảm thanh khởi, nhất bưu quân tòng hỏa quang biên sát lai, nãi thị mã đại. Nội ngoại giáp công, nguy binh đại bại. Hỏa khẩn phong cấp, nhân mã loạn thoán, tử giả vô số. Tôn Lễ dẫn trung thương quân, đột yên mạo hỏa nhi tàu.

Khuốc thuyết trương hỏa tại doanh trung, vọng kiền hỏa quang, đại khai trại môn, dữ nhạc lâm tần dẫn nhân mã, sát bôn thực trại lai, trại trung khuốc bất kiền nhất nhân. Cấp thu quân hồi thời, ngô ban, ngô ý lưỡng lộ binh sát xuất, đoạn kì quy lộ. Trương, nhạc nhị tương cấp trùng xuất trọng vi, bôn hồi bôn trại, chỉ kiền thô thành chi thương, tiễn như phi hoàng, nguyên lai khuốc bị quan hưng, trương bao tập liếu doanh trại. Ngụy binh đại bại, gai đầu tào chân trại lai. Phương dục nhập trại, chỉ kiền nhất bưu bại quân phi bôn nhi lai, nãi thị tôn lẽ; toại đồng nhập trại kiền chân, các ngôn trúng kế chi sự. Chân thính tri, cần thủ đại trại, canh bắt xuất chiến.

Thực binh đắc thắng, hồi kiến không minh. Không minh lệnh

quân đồ ra vây bọc quân Ngụy vào giữa trận, Tôn Lễ kinh hoàng. Lại nghe thấy tiếng reo nỗi lên, Mã Đại dẫn quân từ chỗ lửa sáng đánh lại. Quân Ngụy bối rối. Gió càng to, lửa cháy càng mạnh, quân Ngụy người ngựa tan tác, chết hại không biết bao nhiêu mà kể. Tôn Lễ xông pha khói lửa, dẫn ít thương binh chạy thoát.

Trương Hổ ở trong trại, trông thấy ngọn lửa, mò tung cửa, cùng với Nhạc Lâm kéo đùn cướp trại Thục. Đến nơi không thấy một người nào, vội thu quân về thì Ngô Ban, Ngô Ý đồ ra chặn mắt đường. Hai tướng thoát khỏi vòng vây, về đến trại nhà, thì trên thành tên bắn xuống như mưa, té ra trại đã bị Quan Hưng, Trương Bào cướp mắt tự bao giờ. Quân Ngụy chạy cả về trại Tào Chân. Vừa vào đến cửa, lại gặp ngay toán bại quân chạy đến, té ra Tôn Lễ. Đôi bên cùng vào ra mắt Tào Chân, kể lại chuyện bị thua. Tào Chân sai giữ vững lấy trại lớn, từ đó không ra đánh nữa. **Quân** **Thực** **đại** **thắng**.

Không Minh mật sai người dặn mèo cho Ngụy Diên, một mặt sai

zhài qí qǐ . yáng yí yue : " jin yǐ dà shèng , cuò jìn wèi bìng ? qì , hé gù fǎn yù shou jun ? " kǒng míng yue : " wú bìng wú liáng , lì zài jí zhàn . jin bǐ jian shǒu bù chu , wú shòu qí bìng yǐ . bǐ jin sui zàn shí bìng bài , Zhōng yuán bì yǒu tian yì ; ruò yǐ qīng qí xí wú liáng dào , nǎ shí yào guì bù néng . jin chéng wèi bìng xìn bài , bù gǎn zhèng shì shǔ bìng , biàn kě chu qí bù yì , chéng jī tuì qù . suǒ you zhě dàn wèi yán yí jun , zài chén cang dào kǒu jù zhù wáng shuang , jí bù néng tuo shen ; wú yǐ lìng rén shòu yǐ mì jì , jiào zhǎn wáng shuang , shí wèi rén bù gǎn lái zhuī . zhi jin hòu duì xiān xíng ." dang yè , kǒng míng zhì liù jin gǔ shǒu zài zhài zhōng dǎ gēng . yi yè bìng yǐ jìn tuì , zhì luò kong yíng . què shuo cáo zhen zhèng zài zhài zhōng you mèn , hu bào zuo jiāng jun zhāng hé lǐng jun dào . hé xià mǎ rù zhàng , wèi zhen yue : " mǒu fèng shèng zhǐ , tè lái ting diào ." zhen yue : " céng bié zhòng dá fǒu ? " hé yue : " zhòng dá fēn fù yún : wú jun shèng , shǔ bìng bì bù biàn qù ; ruò wú jun bài , shǔ bìng bì jí qù yǐ . jin wú jun shi lì zhì hòu , dou du céng wǎng shào tàn shǔ bìng xiao xí fǒu ? " zhen yue : " wéi yě . " yú shì jí lìng rén

魏延，一面教拔寨齐起。杨仪曰：“今已大胜，挫尽魏兵锐气，何故反欲收军？”孔明曰：“吾兵无粮，利在急战。今彼坚守不出，吾受其病矣。彼今虽暂时兵败，中原必有添益；若以轻骑袭吾粮道，那时要归不能。今乘魏兵新败，不敢正视蜀兵，便可出其不意，乘机退去。所忧者但魏延一军，在陈仓道口拒住王双，急不能脱身；吾已令人授以密计，教斩王双，使魏人不敢来追。只今后队先行。”当夜，孔明只留金鼓守在寨中打更。一夜兵已尽退，只落空营。却说曹真正在寨中忧闷，忽报左将军张郃领军到。郃下马入帐，谓真曰：“某奉圣旨，特来听调。”真曰：“曾别仲达否？”郃曰：“仲达分付云：吾军胜，蜀兵必不便去；若吾军败，蜀兵必即去矣。今吾军失利之后，

nhân mật thụ kế dũ ngụy duyên, nhất diện giáo bạt trại tè khởi. Dương nghi viết: "Kim dĩ đại thắng, tỏa tần ngụy binh nhuệ khí, hà có phản dục thu quân?" Khổng minh viết: "Ngô binh vô lương, lợi tại cấp chiến. Kim bì kiên thủ bất xuất, ngô thụ kì bệnh hĩ. Bỉ kim tuy tạm thời binh bại, trung nguyên tất hữu thiêm ích; nhược dĩ khinh ky tập ngô lương đạo, na thời yếu quy bất năng. Kim thừa ngụy binh tân bại, bắt cảm chánh thị thực binh, tiên khả xuất kì bất ý, thừa cơ thối khứ. Sở ưu giả dǎn ngụy duyên nhất quân, tại trấn thương đạo khẩu cụ trụ vương song, cấp bất năng thoát thân; ngô dĩ lệnh nhân thụ dĩ mật kế, giáo trảm vương song, sử ngụy nhân bắt cảm lai truy. Chỉ kim hậu đội tiên hành." Đương dạ, không minh chỉ lưu kim cổ thủ tại trại trung đả canh. Nhất dạ binh dĩ tần thối, chỉ lạc không doanh. Khước thuyết tào chán chánh tại trại trung ưu muộn, hốt báo tá tướng quân trương cáp lĩnh quân đáo. Cáp hạ mã nhập trường, vị chán viết: "Mỗ phụng thánh chỉ, đặc lai thính điều." Chán viết: "Tăng biệt trọng đạt phủ?" Cáp viết: "Trọng đạt phân phó vân: ngô quân thắng, thực binh tất bắt tiện khứ; nhược ngô quân bại, thực binh tất túc khứ hĩ. Kim ngô quân thất lợi chi hậu, đô đốc tăng vắng tiêu

nhỏ trại rút quân về. Dương Nghị nói: - Nay đã đại thắng, nên diệt hết nhuệ khí của quân Ngụy, can gì lại thu quân về? Khổng Minh nói: - Quân ta không có lương, cốt phải đánh nhanh. Nay quân nó giữ vững không ra, quân ta sẽ khốn mất. Nó tuy tạm thời chịu thua, nhưng Trung Nguyên chắc có quân tiếp viện. Nếu nó đem binh kỵ chặn đường mang lương của ta, bấy giờ ta muôn về cũng khó. Chỉ bằng nhân lúc nó mới thua, chưa dám dòm ngó đến quân mình, thừa cơ mà về ngay đi. Chỉ còn một mặt Ngụy Diên cự nhau với Vương Song ở đường Trần Thương là khó thoát. Nhưng ta đã giao cho một kế chém Vương Song, để quân Ngụy không dám đuổi nữa. Nay nên cho hậu đội đi trước sau đi.

Đêm hôm ấy, Khổng Minh chỉ để vài người ở lại đánh trống cầm canh còn bao nhiêu binh mã kéo về hết, sáng ra còn trơ trại không. Tào Chân ngồi trong trại, đang lo buồn vì thua trận, sực có Trương Cáp dẫn quân đến. Cáp nói với Tào Chân rằng: - Tôi phụng chỉ vua, lại đây chịu lệnh đô đốc sai khiến. Chân hỏi: - Khi ngươi đi có đến từ Trọng Đạt không? Cáp nói: - Trọng Đạt có dặn rằng: Nếu quân ta thắng, thì quân Thục chưa dám đi vội, nếu quân ta thua, thì quân Thục tất nhiên rút về ngay. Nay quân ta vừa thua xong đô đốc đã cho người đi dò

wǎng tàn zhì , guǒ shì xu
yíng , zhī chā zhe shù shí
miàn jīng qí , bīng yǐ qù liǎo
èr rì yě . cáo zhēn ào huǐ wú
jí .

都督曾往哨探蜀兵消息否？”真曰：“未也。于是即令人往探之，果是虚营，只插着数十面旌旗，兵已去了二日也。曹真懊悔无及。

5 qiě shuo wèi yán shòu liǎo
mì jì , dang yè èr gèng bá
zhài , jí huí hàn zhōng . zǎo
yǒu xì zuò bào zhī wáng
shuang . shuang dà qu jun
mǎ , bìng lì zhui gǎn . zhuī
dào èr shí yú lǐ , kàn kan gǎn
shàng , jiàn wèi yán qí hào
zài qián , shuang dà jiào yue : " wèi yán xiù zǒu ! " shǔ
bing gèng bù huí tóu .
shuang pāi mǎ gǎn lái . bèi
hòu wèi bing jiào yue : "
chéng wài zhài zhōng huǒ qǐ ,
kǒng zhong dí rén jian jì ."
shuang jí lè mǎ huí shí , zhī
jiàn yí piàn huǒ guāng chōng
tiān , huang lìng tuì jun . xíng
dào shān bo zuǒ cè , hu yí qí
mǎ cóng lín zhōng zòu chu ,
dà hè yue : " wèi yán zài cǐ ! "
" wáng shuang dà jīng , cuò
shǒu bù jí , bèi yán yí dao
kǎn yú mǎ xià . wèi bing yí
yǒu mái fú , sì sǎn táo zǒu .
yán shǒu xià zhǐ yǒu san shí
qí rén mǎ , wàng hàn zhōng
huǎn huǎn ér xíng . hòu rén
yǒu shi zàn yue : " kǒng
míng miào suàn shèng sun
páng , gěng ruò cháng xing

tham thực binh tiêu tức phủ?
"Chân viết: "Vị dã." Vu thị tức
lệnh nhân vãng tham chi, quả
thị hư doanh, chỉ sáp trú sở
thập diện tinh kì, binh dĩ khú
liễu nhị nhật dã. Tào chân áo
hối vô cập.

xem tin tức quân Thục ra làm sao
chưa? Tào Chân bức tức vô
ngần.

Thả thuyết ngụy duyên thụ liễu
mật kế, đương dạ nhị canh bạt
trại, cấp hồi hán trung. Tảo hữu
tế tác báo tri vương song. Song
đại khu quân mã, tịnh lực truy
cản. Truy đáo nhị thập dư lí,
khán khán cản thượng, kiến
ngụy duyên kì hào tại tiền, song
đại khiếu viết: "Ngụy duyên hưu
tầu!" Thục binh canh bất hồi
đầu. Song phách mã cản lai.
Bối hậu ngụy binh khiếu viết:
"Thành ngoại trại trung hỏa
khởi, khủng trung địch nhân
gian kế." Song cấp lặc mã hồi
thời, chỉ kiến nhất phiến hỏa
quang trùng thiên, hoảng lệnh
thối quân. Hành đáo sơn pha tả
trắc, hốt nhất kỵ mã tòng lâm
trung sập xuất, đại hát viết:
"Ngụy duyên tại thử!" Vương
song đại kinh, thổ thủ bắt cập,
bị duyên nhất đao khâm vu mã
hạ. Ngụy binh nghi hữu mai
phục, từ tán đào tầu. Duyên thủ
hạ chỉ hữu tam thập kỵ nhân
mã, vọng hán trung hoãn hoãn
nhi hành. Hậu nhân hữu thi tán
viết: "Khổng minh diệu toán
thắng tôn bàng, cảnh nhược
trường tinh chiêu nhất phương."

Ngụy Diên lĩnh mật kế của Khổng
Minh, canh hai đêm hôm ấy thu
quân về Hán Trung. Quân mật
thám báo tin với Vương Song.
Song dẫn binh cố sức đuổi theo.
Đi được hơn hai chục dặm, dần
dần đuổi kịp quân Thục. Trông
thấy cờ hiệu Ngụy Diên đi trước,
Song gọi to lên rằng: - Ngụy Diên
đừng chạy nữa! Quân Thục cứ
việc cắm đầu chạy. Song tế ngựa
đuổi dần lên. Bỗng quân Ngụy
kêu lên rằng: - Trại nhà ở ngoài
thành bốc cháy, xin tướng quân
về ngay kéo mắc mèo giặc. Song
vội vàng quay ngựa lại, quả nhiên
thấy lửa sáng rực trời liền thu
quân trở về. Khi qua một sườn
núi, bỗng có một người ở trong
bụi cây nhảy xô ra, quát to lên
rằng: - Ngụy Diên ở đây! Vương
Song giật nẩy mình chưa kịp đề
phòng bị Ngụy Diên chém chết,
lăn quay xuống ngựa. Quân Ngụy
sợ có mai phục, chạy tản ra các
phía. Diên chỉ có ba chục tên thủ
hạ, từ từ kéo về Hán Trung.
Người sau có thơ khen rằng:
Khổng Minh kế diệu thắng Tôn
Bàng Rực sáng trời sao chiêu
một phương Tiền thoái dùng binh

zhào yí fang . jìn tuì xíng
bing shén mò cè , chén cang
dào kǒu zhǎn wáng shuang .
" yuán lái wèi yán shòu liǎo
kǒng míng mì jì : xian jiào
cún xià san shí qí , fú yú
wáng shuang yíng bian ; zhì
dài wáng shuang qǐ bing gǎn
shí , què qù ta yíng zhōng
fàng huǒ ; dài ta huí zhài ,
chu qí bù yì , tú chu zhǎn zhì .
wèi yán zhǎn liǎo wáng
shuang , yǐn bing huí dào
hàn zhōng jiàn kǒng míng ,
jiao ge liǎo rén mǎ . kǒng
míng shè yàn dà huì , bù zài
huà xià .

6 qiě shuo zhang hé zhui shǔ
bing bù shàng , huí dào zhài
zhong . hu yǒu chén cang
chéng hǎo zhào chāi rén
shen bào , yán wáng shuang
bèi zhǎn , cáo zhen wén zhì ,
shang gǎn bù yǐ , yin cǐ you
chéng jí bìng , suì huí jì yáng ;
mìng guo huái , sun lǐ ,
zhang hé shǒu Cháng ān
zhu dào .

7 què shuo wú wáng sun quán
shè cháo , yǒu xì zuò rén
bào shuo : " shǔ zhu gé
chéng xiāng chū bing liǎng cì ,
wèi dou du cáo zhen bing
sǔn jiang wáng . " yú shì qún
chén jie quàn wú wáng xīng
shī fá wèi , yǐ tú Zhōng yuán
. quán yóu yí wèi jué . zhang

方。进退行兵神莫测，陈仓道口斩王双。”原来魏延受了孔明密计：先教存下三十骑，伏于王双营边；只待王双起兵赶时，却去他营中放火；待他回寨，出其不意，突出斩之。魏延斩了王双，引兵回到汉中见孔明，交割了人马。孔明设宴大会，不在话下。

且说张郃追蜀兵不上，回到寨中。忽有陈仓城郝昭差人申报，言王双被斩，曹真闻知，伤感不已，因此忧成疾病，遂回济阳；命郭淮、孙礼、张郃守长安诸道。

却说吴王孙权设朝，有细作人报说：“蜀诸葛丞相出兵两次，魏都督曹真兵损将亡。”于是群臣皆劝吴王兴师伐魏，以图中原。权犹疑未决。张昭奏曰：“近闻

Tiến thối hành binh thân mạc trắc, trấn thương đạo khẩu trám vương song." Nguyên lai ngụy duyên thụ liễu khổng minh mật kế: tiên giáo tòn hạ tam thập ky, phục vu vương song doanh biên; chỉ đăi vương song khởi binh cản thời, khước khứ tha doanh trung phóng hỏa; đăi tha hồi trại, xuất kì bất ý, đột xuất trám chi. Ngụy duyên trám liễu vương song, dẫn binh hồi đáo hán trung kiễn khổng minh, giao cát liễu nhân mã. Khổng minh thiết yến đại hội, bắt tại thoại hạ.

Thả thuyết trương cáp truy thực binh bắt thượng, hồi đáo trại trung. Hốt hữu trấn thương thành hác chiêu sai nhân thân bão, ngôn vương song bị trám, tảo chân văn tri, thương cảm bất dĩ, nhân thủ ưu thành tật bệnh, toại hồi tề dương; mệnh quách hoài, tôn lễ, trương cáp thủ trưởng an chư đạo.

Khước thuyết ngô vương tôn quyền thiết triều, hữu tế tác nhân báo thuyết: "Thục Gia Cát thừa tướng xuất binh lưỡng thứ, ngụy đô đốc tào chân binh tồn tương vong." Vu thị quần thần giải khuyển ngô vương hưng sư phạt ngụy, dĩ đồ trung nguyên. Quyền do nghi vị

thần cung chịu, Trần Thương đeòng hém chém Vương Song

Nguyên là Ngụy Diên chịu kế của Khổng Minh, chỉ để ba chục tên kỵ binh, phục ở bên cạnh trại Vương Song, đợi hắn kéo quân đi thì phóng hỏa đốt trại rồi phục săn một chỗ, đợi hắn trở về bắt thính lình xông ra mà chém. Ngụy Diên chém Vương Song rồi, về Hán Trung ra mắt Khổng Minh, trao trả quân mã. Khổng Minh mở đại yến, hội cả các tướng lại ăn mừng.

Trương Cáp đuổi quân Thục không kịp, trở về trại. Chợt có Hác Chiêu sai người đến báo Vương Song chết trận, Tào Chân nghe tin thương sót không biết ngần nào, lo lắng thành bệnh, rút về Lạc Dương. Sai Quách Hoài, Tôn Lễ, Trương Cáp giữ các đạo Trường An.

Nói về Ngô chủ Tôn Quyền, một hôm đang buổi chầu, có người về báo Thục thừa tướng đem quân đánh Ngụy hai lần, bên Ngụy hao binh tổn tướng rất nhiều. Các quan được tin ấy, cùng khuyên Ngô vương cắt quân sang đánh Trung Nguyên. Quyền ngần ngại chưa quyết. Trương Chiêu tâu

zhào zòu yue : " jìn wén wǔ
chang dong shan , fèng
huáng lái yí ; dà jiang zhī
zhong , huáng lóng lǚ xiàn .
zhǔ gōng dé pèi táng , yú ,
míng bìng wén , wǔ , kě jí
huáng dì wèi , rán hòu xīng
bīng ." duo guan jie yìng yue
: " zi bù zhì yán shì yē ." suí
xuǎn dìng xià sì yuè bǐng yín
rì , zhú tān yú wǔ chang nán
jiao . shì rì , qún chén qǐng
quán deng tán jí huáng dì
wèi , gǎi huáng wǔ ba nián
wèi huáng lóng yuán nián . ?
fù sun jian wèi wǔ liè huáng
dì , mǔ wú shì wèi wǔ liè
huáng hòu , xiong sun cè
wèi Cháng shā huán wáng .
lì zi sun deng wèi huáng tài
zì . mìng zhu gé jīn cháng zì
zhu gé kè wèi tài zi zuǒ fǔ ,
zhang zhào cì zi zhang tǐ wèi
tài zi yòu bì .

8 kè zì yuán xùn , shen cháng
qí chí , jí cong míng , shàn
yìng duì . quán shèn ài zhī .
nián liù suì shí , zhí dong wú
yán huì , kè suí fù zài zuò .
quán jiàn zhu gé jīn miàn
cháng , nǎi lìng rén qian yi lú
lái , yòng fěn bǐ shu qí miàn
yue : " zhu gé zì yú " . zhòng
jie dà xiào . kè qu zhì qián ,
qǔ fěn bǐ tian èr zì yú qí xià
yue : " zhu gé zì yú zhì lú " .
mǎn zuò zhì rén , wú bù jīng
yà . quán dà xǐ , suì jiang lú
cì zhì . yòu yì rì , dà yàn

武昌东山，凤凰来仪；
大江之中，黄龙屡现。
主公德配唐、虞，明并文、武，可即皇帝位，
然后兴兵。”多官皆应曰：“子布之言是也。
”遂选定夏四月丙寅日，筑坛于武昌南郊。是日，群臣请权登坛即皇帝位，改黄武八年为黄龙元年。谥父孙坚为武烈皇帝，母吴氏为武烈皇后，兄孙策为长沙桓王。立子孙登为皇太子。命诸葛瑾长子诸葛恪为太子左辅，张昭次子张体为太子右弼。

恪字元逊，身长七尺，
极聪明，善应对。权甚爱之。年六岁时，值东吴筵会，恪随父在座。
权见诸葛瑾面长，乃令人牵一驴来，用粉笔书其面曰：“诸葛子瑜”。
众皆大笑。恪趋至前，取粉笔添二字于其下曰：“诸葛子瑜之驴”。
满座之人，无不惊讶。

quyết. Trương chiêu tâu viết:
"Cận văn võ xương đồng sơn,
phượng hoàng lai nghi; đại
giang chi trung, hoàng long lữ
hiện. Chúa công đức phái
đường, ngu, minh tịnh văn, võ,
khả túc hoàng đế vị, nhiên hậu
hưng binh." Đa quan giai ứng
viết: "Tử bố chi ngôn thị dã."
Toại tuyển định hạ tứ nguyệt
bính dần nhật, trúc đàm vu võ
xương nam giao. Thị nhật,
quần thần thỉnh quyền đăng
đàm túc hoàng đế vị, cải hoàng
võ bát niên vi hoàng long
nguyên niên. Thụy phụ tôn kiên
vi võ liệt hoàng đế, mẫu ngô thị
vi võ liệt hoàng hậu, huynh tôn
sách vi trưởng sa hoàn vương.
Lập tử tôn đăng vi hoàng thái
tử. Mệnh Gia Cát cần trưởng tử
Gia Cát khác vi thái tử tả phụ,
trương chiêu thứ tử trương thể
vi thái tử hữu bất.

rằng: - Gần đây trên núi Đông
sơn ở Võ Xương có phượng
hoàng ra, dưới sông đại giang,
rồng vàng nhiều lần xuất hiện.
Chúa công đức sánh với Đường
Ngu, công tàng Văn Võ, nên ngôi
Hoàng Đế, rồi sẽ cát quân. Các
quan cùng nói: - Lời Tử Bố chí
phải! Quần thần bèn kén ngày
bính dần, tháng tư, mùa hạ, đắp
đàn ở mé nam quận Võ Xương,
mời Tôn Quyền lên đàn, lên ngôi
Hoàng Đế, cải niên hiệu Hoàng
Đé thứ tam, đặt tên Thụy cha là
Tôn Kiên làm võ liệt Hoàng Đế,
mẹ là Ngô thị làm Võ liệt Hoàng
hậu, anh là Tôn Sách làm Trương
Sa hoàng vương, lập con là Tôn
Đăng làm hoàng thái tử, sai con
cả Gia Cát Cần là Gia Cát Khác
làm thái tử tả phụ, con thứ
Trương Chiêu là Trương Hữu làm
thái tử hữu bất.

Khác tự nguyên tổn, thân
trưởng thất xích, cực thông
minh, thiện ứng đối. Quyền
thậm ái chi. Niên lục tuế thời, trị
đông ngô diên hội, khác tùy phụ
tại tọa. Quyền kiến Gia Cát cần
diện trường, nãi lệnh nhân
khiêm nhất lư lai, dụng phấn bút
thư kì diện viết: "Gia Cát tử du".
Chúng giai đại tiểu. Khác xu chí
tiền, thủ phấn bút thiêm nhị tự
vu kì hạ viết: "Gia Cát tử du chi
lư". Mẫn tọa chi nhân, vô bất
kinh nhạ. Quyền đại hỉ, toại
tương lư tử chi. Hữu nhất nhật,

Gia Cát Khác, tự là Nguyên Tổn,
mình dài bảy thước, rất thông
minh, ứng đối cực giỏi. Tôn
Quyền yêu lắm. Khi mới lên sáu
tuổi, nhân có tiệc yến, Khác theo
cha vào dự tiệc. Quyền thấy Gia
Cát Cần mặt dài, bèn sai người
dắt một con lừa đến, lấy bút phấn
viết vào mặt lừa rằng: "Gia Cát
Tử Du". Mọi người thấy vậy cười
ầm cả lên. Khác vội vàng lấy bút
viết thêm hai chữ nữa xuống
dưới, thành ra sáu chữ: "Gia Cát
Tử Du chi lư. Cả đám ngồi ai
cũng ngạc nhiên, phục tài Khác

guan liáo , quán mìng kè bǎ zhǎn . xún zhì zhang zhào miàn qián , zhào bù yǐn , yue : " cǐ fei yǎng lǎo zhī lǐ yě . " quán wèi kè yue : " rǔ néng qiǎng zì bù yǐn hu ? " kè lǐng mìng , nāi wèi zhào yue : " xí jiang cháng fù nián lè shí , bǐng máo zhàng yuè , wèi cháng yán lǎo . jin lín zhèn zhì rì , xian sheng zài hòu ; yǐn jiǔ zhì rì , xian sheng zài qián : hé wèi bù yǎng lǎo yě ? " zhào wú yán kě dà , zhi de qiǎng yǐn . quán yin cǐ ài zhì , gù mìng fù tài zì . zhang zhào zuǒ wú wáng , wèi liè san gong zhi shàng , gù yǐ qí zi zhang xiù wèi tài zì yóu bì . yòu yǐ gù yong wèi chéng xiang , lù xùn wèi shàng jiāng jun , fù tài zì shǒu wǔ chang . quán fù huán jiàn yè . qún chén gòng yì fá wèi zhì cè . zhang zhào zòu yue : " bì xià chu deng bǎo wèi , wèi kè dòng bing . zhi yí xiù wén yǎn wǔ , zeng shè xué xiào , yǐ an mín xin ; qiān shǐ rù chuan , yǔ shǔ tòng méng , gòng fen tian xià , huǎn huǎn tú zhì . " quán cóng qí yán , jí lìng shǐ mìng xìng yè rù chuan , lái jiàn hòu zhǔ . lǐ bì , xì zòu qí shì . hòu zhǔ wén zhì , suì yǔ qún chén shàng yì . zhòng yì jie wèi sun quán jiàn nì , yí jué qí méng hǎo . jiǎng wǎn yue : " kě lìng rén wèn yú chéng xiang . " hòu

。权大喜，遂将驴赐之。又一日，大宴官僚，权命恪把盏。巡至张昭面前，昭不饮，曰：“此非养老之礼也。”权谓恪曰：“汝能强子布饮乎？”恪领命，乃谓昭曰：
“昔姜尚父年九十，秉旄仗钺，未尝言老。今临阵之日，先生在后；饮酒之日，先生在前：何谓不养老也？”昭无言可答，只得强饮。权因此爱之，故命辅太子。张昭佐吴王，位列三公之上，故以其子张休为太子右弼。又以顾雍为丞相，陆逊为上将军，辅太子守武昌。权复还建业。群臣共议伐魏之策。张昭奏曰：“陛下初登宝位，未可动兵。只宜修文偃武，增设学校，以安民心；遣使入川，与蜀同盟，共分天下，缓缓图之。”权从其言，即令使命星夜入川，来见后主。礼毕，细奏其事。后主闻知

đại yến quan liêu, quyền mệnh khác bả trản. Tuân chí trương chiêu diện tiền, chiêu bất ấm, viết: "Thủ phi dưỡng lão chi lễ dã." Quyền vị khác viết: "Nhữ năng cường tử bồ ấm hồ?" Khác lĩnh mệnh, nãi vị chiêu viết: "Tích khương thượng phụ niên cửu thập, bỉnh mao trượng việt, vị thường ngôn lão. Kim lâm trận chi nhật, tiên sinh tại hậu; ấm tửu chi nhật, tiên sinh tại tiền: hà vị bất dưỡng lão dã?" "Chiêu vô ngôn khả đáp, chỉ đắc cường ấm. Quyền nhân thủ ái chi, có mệnh phụ thái tử. Trương chiêu tá ngô vương, vị liệt tam công chi thượng, có dĩ kì tử thường hưu vi thái tử hữu bát. Hưu dĩ cố ung vi thừa tướng, lục tổn vi thượng tướng quân, phụ thái tử thủ võ xương. Quyền phục hoàn kiến nghiệp. Quản thân cộng nghị phạt ngụy chi sách. Trương chiêu tâu viết: "Bệ hạ sơ đăng bảo vị, vị khả động binh. Chỉ nghi tu văn yễn võ, tăng thiết học giáo, dĩ an dân tâm; khiển sử nhập xuyên, dữ thực đồng minh, cộng phân thiên hạ, hoãn hoãn đồ chi." Quyền tòng kì ngôn, tức lệnh sứ mệnh tinh dạ nhập xuyên, lai kiến hậu chủ. Lễ tắt, té tấu kì sự. Hậu chủ văn tri, toại dữ quản thân thương nghị. Chúng nghị giai vị tôn quyền tiếm nghịch, nghị tuyệt kì minh hảo. Trương uyển viết: "Khả lệnh nhân vấn vu thừa tướng." Hậu

lâm. Quyền càng mừng thường ngay cho Khác con lừa ấy. Một bữa, Quyền hỏi các quan lại ăn yến, sai Khác bưng chén mời rượu các quan. Mời đến Trương Chiêu, Chiêu không uống, bảo làm thế không phải là phép dưỡng lão. Quyền bảo Khác rằng: - Mày có mời thế nào cho Tử Bố uống được không? Khác vâng lời, nói với Trương Chiêu rằng: - Ngày xưa ông Khương thượng phụ, tuổi đã chín mươi, còn cầm cờ mao, cắp lưỡi viet đi đánh giặc, chưa cho là già. Nay tiên sinh khi lâm chuyện thì lui lại sau, lúc uống rượu thì ngồi lên trước, sao còn trách rằng không hợp phép dưỡng lão? Trương Chiêu cứng lưỡi, không đổi đáp lại được, phải gượng uống cạn chén rượu ấy. Bởi thế, Tôn Quyền yêu mến, mới cho vào giúp thái tử. Trương Chiêu ngồi ở trên hàng tam công, cho nên con cũng được làm thái tử hữu bát. Tôn Quyền cắt Cố Ung lên làm thừa tướng, Lục Tổn làm thượng tướng quân, sai giúp thái tử giữ Võ Xương. Quyền trở về Kiến Nghiệp, hội quân thân bàn kế đánh Ngụy. Trương Chiêu tâu rằng: - Bệ hạ mới lên ngôi báu, chưa nên động binh, hãy sửa việc văn mà xếp việc võ lại, mở thêm nhà học, để yên bụng dân, sai sứ vào Xuyên, thông hiếu với Thực, dàn dàn sẽ toan việc khác. Quyền nghe lời, sai sứ vào Xuyên thông hiếu. Sứ giả ra mắt hậu

zhǔ jí qiǎn shǐ dào hàn
zhong wèn kǒng míng . kǒng
míng yue : " kě lìng rén ? lǐ
wù rù wú zuò hè , qǐ qiǎn lù
xùn xīng shī fá wèi . wèi bì
mìng sī mǎ yì jù zhì . yì ruò
nán jù dong wú , wǒ zài chu
qí shan , Cháng ān kě tú yě .
" hòu zhǔ yí yán , suì lìng tài
wèi chén zhèn , jiang míng
mǎ , yù dài , jin chū , bǎo bēi
, rù wú zuò hè .

，遂与群臣商议。众议皆谓孙权僭逆，宜绝其盟好。蒋琬曰：“可令人间于丞相。”后主即遣使到汉中问孔明。孔明曰：“可令人賚礼物入吴作贺，乞遣陆逊兴师伐魏。魏必命司马懿拒之。懿若南拒东吴，我再出祁山，长安可图也。”后主依言，遂令太尉陈震，将名马、玉带、金珠、宝贝，入吴作贺。

9 zhèn zhì dong wú , jiàn liǎo
sun quán , chéng shàng guó
shu . quán dà xǐ , shè yàn
xiāng dài , dǎ fa huí shǔ .
quán zhao lù xùn rù , gào yǐ
xi shǔ yue huì xīng bīng fá
wèi zhì shì . xùn yue : " cǐ nǎi
kǒng míng jù sì mǎ yì zhì
móu yě . jì yǔ tòng méng , bù
de bù cóng . jìn què xu zuò
qǐ bīng zhì shì , yáo yǔ xi shǔ
wèi yìng . dài kǒng míng
gōng wèi jí , wú kě chéng xū
qǔ Zhōng yuán yě . " jí shí
xià lìng , jiào jīng xiāng gè
chù dou yào xùn liàn rén mǎ
, zé rì xīng shī .

震至东吴，见了孙权，呈上国书。权大喜，设宴相待，打发回蜀。权召陆逊入，告以西蜀约会兴兵伐魏之事。逊曰：“此乃孔明惧司马懿之谋也。既与同盟，不得不从。今却虚作起兵之势，遥与西蜀为应。待孔明攻魏急，吾可乘虚取中原也。”即时下令，教荆襄各处都要训练人马，择日兴师。

chủ tước khiễn sứ đáo hán trung
vấn không minh. Không minh
viết: "Khả lệnh nhân tê lễ vật
nhập ngô tác hạ, khắt khiển lục
tốn hưng sư phạt ngụy. Ngụy
tất mệnh Tư Mã Ý cự chi. Ý
nhược nam cự đông ngô, ngã
tái xuất kì sơn, trường an khả
đồ dã." Hậu chủ y ngôn, toại
lệnh thái úy trần chấn, tương
danh mã, ngọc đá, kim châu,
bảo bối, nhập ngô tác hạ.

chủ, tâu việc Tôn Quyền lên ngôi.
Hậu chủ bàn với quần thần. Ai
nấy đều chi Tôn Quyền là chiếm
ngôi xưng đế, nên tuyệt tình hòa
hiếu đi thôi. Tưởng Uyển nói: -
Việc này nên cho hỏi thừa tướng,
xem xử trí ra sao. Hậu chủ sai
người đến Hán Trung hỏi Không
Minh. Không Minh nói: - Nên sai
người đem lễ vật sang mừng vua
Ngô, và xin sai Lục Tốn cắt sang
đánh Ngụy. Ngụy tất sai Tư Mã Ý
ra cự. Nếu Tư Mã Ý chống nhau
với Đông Ngô, ta thừa cơ lại ra
Kỳ Sơn lần nữa, thì Trường An
có thể đồ được. Hậu chủ nghe
lời, sai thái úy Trần Chấn đem
ngựa tốt, dai ngọc, vàng, hạt
châu, bảo bối sang mừng Đông
Ngô.

Chấn chí đông ngô, kiến liễu
tôn quyền, trình thượng quốc
thư. Quyền đại hỉ, thiết yến
tương đãi, đả phát hồi thực.
Quyền triệu lục tổn nhập, cáo dĩ
tây thực ước hội hưng binh
phạt ngụy chi sự. Tổn viết:
"Thủ nãi không minh cụ Tư Mã
ý chi mưu dã. Kí dữ đồng minh,
bất đắc bất tòng. Kim khước hư
tác khởi binh chi thế, diêu dữ
tây thực vi ứng. Đãi không minh
công ngụy cấp, ngô khả thừa
hư thủ trung nguyên dã." Tức
thời hạ lệnh, giáo kinh tương
các xứ đồ yếu huấn luyện nhân
mã, trạch nhật hưng sư.

Trần Chấn ra mắt Tôn Quyền,
dâng trình quốc thư. Quyền
mừng rõ, mở tiệc khoản đãi, rồi
cho về Thực. Tôn Quyền triệu Lục
Tốn vào, thuật chuyện Thực hẹn
cắt quân sang đánh Ngụy. - Đấy
là Gia Cát Lượng sợ Tư Mã Ý,
cho nên bày ra mèo áy. Ta đã
đồng tình, thì cũng phải nghe
thôi. Nay hãy nên làm giả ra dáng
cắt quân, để tiếp ứng cho Tây
Thực, nhưng không tiến binh vội,
đợi khi nào Không Minh đánh
Ngụy thật gấp, ta sẽ thừa cơ vào
lấy Trung Nguyên là hơn. Tôn
Quyền nghe lời, truyền lệnh sai
các xứ Kinh Tương rèn tập quân
mã sẵn sàng, chọn ngày cắt quân
đi.

10 què shuo chén zhèn huí dào hàn zhōng , bào zhì kǒng míng . kǒng míng cháng you chén cang bù kě qīng jìn , xiān lìng rén qù shào tàn . huí bào shuo : " chén cang chéng zhōng hǎo zhào bìng zhòng . " kǒng míng yue : " dà shì chéng yǐ . " suì huàn wèi yán , jiāng wéi fēn fù yue : " rǔ èr rén lǐng wǔ qiān bīng , xíng yè zhí běn chén cang chéng xià ; rú jiàn huǒ qǐ , bìng lì gōng chéng . " èr rén ju wèi shen xìn , yóu lái gào yue : " hé rì kě xíng ? " kǒng míng yue : " san rì dou yào wán bèi ; bù xu cí wǒ , jí biàn qǐ xíng . " èr rén shòu jì qù liǎo . yòu huàn guan xìng , zhang bao zhì , fù ēr di yán , rú cǐ rú cǐ . èr rén gè shòu mì jì ér qù . qiě shuo guo huái wén hǎo zhào bìng zhòng , nǎi yǔ zhang hé shàng yì yue : " hǎo zhào bìng zhòng , nǐ kě sù qù tì ta . wǒ zì xiě biǎo shen zòu cháo tíng , bié xíng dìng duó . " zhang hé yǐn zhe san qian bing , jí lái tì hǎo zhào . shí hǎo zhào bìng wéi , dang yè zhèng shen yín zhì xiān , hu bào shǔ jun dào chéng xià liǎo . zhào jí lìng rén shàng chéng shǒu bǎ . shí gè mén shàng huǒ qǐ , chéng Zhōng Dà luàn . zhào ting zhì jīng sǐ . shǔ bing yí yōng rù chéng .

却说陈震回到汉中，报知孔明。孔明尚忧陈仓不可轻进，先令人去哨探。回报说：“陈仓城中郝昭病重。”孔明曰：“大事成矣。”遂唤魏延、姜维分付曰：“汝二人领五千兵，星夜直奔陈仓城下；如见火起，并力攻城。”二人俱未深信，又来告曰：“何日可行？”孔明曰：“三日都要完备；不须辞我，即便起行。”二人受计去了。又唤关兴、张苞至，附耳低言，如此如此。二人各受密计而去。且说郭淮闻郝昭病重，乃与张郃商议曰：“郝昭病重，你可速去替他。我自写表申奏朝廷，别行定夺。”张郃引着三千兵，急来替郝昭。时郝昭病危，当夜正呻吟之间，忽报蜀军到城下了。昭急令人上城守把。时各门上火起，城中大乱。昭听知惊死。蜀兵一拥入

Khước thuyết tràn chán hồi đáo hán trung, báo tri khồng minh. Khồng minh thương ưu tràn thương bắt khả khinh tiến, tiên lệnh nhân khứ tiêu tham. Hồi báo thuyết: "Trần thương thành trung hác chiêu bệnh trọng." Khồng minh viết: "Đại sự thành hĩ." Toại hoán ngụy duyên, khương duy phân phó viết: "Nhữ nhị nhân lĩnh ngũ thiên binh, tinh dã trực bôn tràn thương thành hạ; như kiến hỏa khởi, tịnh lực công thành." Nhị nhân câu vị thân tín, hựu lai cáo viết: "Hà nhật khả hành?" Khồng minh viết: "Tam nhật đồ yêu hoàn bị; bắt tu từ ngã, túc tiện khởi hành." Nhị nhân thụ kế khứ liễu. Hựu hoán quan hưng, trương bao chí, phụ nhĩ đê ngôn, như thử như thử. Nhị nhân các thụ mật kế nhí khứ. Thủ thuyết quách hoài văn hác chiêu bệnh trọng, nãi dũ trương cáp thương nghị viết: "Hác chiêu bệnh trọng, nhĩ khả tốc khứ thế tha. Ngã tự tả biểu thân tấu triều đình, biệt hành định đoạt." Trương cáp dẫn trú tam thiên binh, cáp lai thế hác chiêu. Thời hác chiêu bệnh nguy, đương dạ chánh thân ngâm chi gian, hốt báo thực quân đáo thành hạ liễu. Chiêu cáp lệnh nhân thương thành thủ bả. Thời các môn thương hỏa khởi, thành trung đại loạn. Chiêu thính tri kinh tử. Thục

Trần Chán về Hán Trung, báo tin với Khồng Minh. Khồng Minh còn lo đường Trần Thương khó tiến, bèn sai người đi thám xem làm sao. Người đi thám về báo rằng: Hác Chiêu giữ thành Trần Thương hiện đang bị bệnh nặng. Khồng Minh mừng, nói: - Việc ta chắc xong! Liền gọi Ngụy Diên, Khương Duy đến dặn rằng: - Hai chúng ngươi, mỗi người lĩnh năm nghìn quân, phải đi cho kịp đến Trần Thương hễ trông thấy có ngọn lửa cháy thì ra sức mà đánh thành. Hai người không hiểu ý, hỏi rằng: - Đến hôm nào nên cắt quân đi? Khồng Minh nói: - Hạn cho các ngươi ba ngày thì phải thu xếp xong, không cần vào từ ta, cứ việc lên đường! Hai người vâng mệnh trả ra. Lại gọi Quan Hưng, Trương Bào đến, ghé tai dặn nhỏ mấy câu. Hai người lĩnh mật kế đi ngay. Quách Hoài nghe tin Hác Chiêu bệnh nặng, bàn với Trương Cáp rằng: - Hác Chiêu bệnh nặng ngươi nên đến thay thế cho hắn mà giữ thành Ta sẽ tả biểu tâu về triều đình, khắc có định đoạt. Trương Cáp dẫn ba nghìn quân lại thay cho Hác Chiêu. Bấy giờ Chiêu đang mệt l้า; đêm ấy đang nằm rên rỉ trong giường, chợt có tin báo quân Thục đã kéo đến nơi. Chiêu vội vàng sai người lên mặt thành canh giữ, thì đã thấy trên các cửa thành có lửa cháy, quân sĩ xốn xáo. Chiêu kinh khiếp quá mà

11 què shuo wèi yán , jiang wéi lǐng bing dào chén cang chéng xià kàn shí , bìng bù jiàn yi miàn qí hào , yòu wú dǎ gēng zhì rén . èr rén jīng yí , bù gǎn gōng chéng . hu ting de chéng shàng yí sheng pào xiǎng , sì miàn qí zhì qí shù . zhi jiàn yi rén lún jin yǔ shàn , háo chǎng dào páo , dà jiào yue : " rǔ èr rén lái de chí liǎo ! " èr rén shì zhi , nǎi kǒng míng yě . èr rén huang máng xià mǎ , bài fú yú dì yue : " chéng xiang zhen shén jì yě ! " kǒng míng lìng fàng rù chéng , wèi èr rén yue : " wú dǎ tàn de hǎo zhào bìng zhòng , wú lìng rǔ san rì nèi lǐng bing qǔ chéng , cǐ nǎi wěn zhòng rén zhī xīn yě . wú què lìng guan xìng , zhang bao , zhǐ tuī diǎn jun , àn chu hàn zhong . wú jí cáng yú jun zhong , xìng yè bēi dào jìng dào chéng xià , shǐ bǐ bù néng diào bīng . wú zǎo yǒu xì zuò zài chéng nèi fàng huǒ , fa hǎn xiāng zhù , lìng wèi bìng jīng yí bù dìng . bìng wú zhǔ jiang , bì zì luàn yǐ . wú yìn ér qū zhì , yì rú fǎn zhǎng . bìng fǎ yún : chu qí bù yì , gong qí wú bèi . zhèng wèi cǐ yě . " wèi yán , jiang wéi bài fú . kǒng míng lián hǎo zhào zhī sǐ , lìng bǐ

城。

binh nhất ưng nhập thành.

却说魏延、姜维领兵到陈仓城下看时，并不见一面旗号，又无打更之人。二人惊疑，不敢攻城。忽听得城上一声炮响，四面旗帜齐竖。只见一人纶巾羽扇，鹤氅道袍，大叫曰：“汝二人来的迟了！”二人视之，乃孔明也。二人慌忙下马，拜伏于地曰：“丞相真神计也！”孔明令放入城，谓二人曰：“吾打探得郝昭病重，吾令汝三日内领兵取城，此乃稳众人之心也。吾却令关兴、张苞，只推点军，暗出汉中。吾即藏于军中，星夜倍道径到城下，使彼不能调兵。吾早有细作在城内放火、发喊相助，令魏兵惊疑不定。兵无主将，必自乱矣。吾因而取之，易如反掌。兵法云：出其不意，攻其无备。正谓此也。”魏延、姜维拜伏。孔明怜郝

chet. Quân Thục kéo vào.

Khước thuyết ngụy duyên, khương duy lĩnh binh đáo tràn thương thành hạ khán thời, tịnh bất kiến nhất diện kì hào, hưu vô đả canh chi nhân. Nhị nhân kinh nghi, bất cảm công thành. Hốt thính đắc thành thượng nhất thanh pháo hưởng, từ diện kì xí tề thụ. Chỉ kiến nhất nhân luân cân vũ phiến, hạc sưởng đạo bào, đại khiếu viết: "Nhữ nhị nhân lai đích trì liễu!" Nhị nhân thị chi, nãi khổng minh dã. Nhị nhân hoảng mang hạ mã, bái phục vu địa viết: "Thừa tương chân thần kế dã!" Khổng minh lệnh phóng nhập thành, vị nhị nhân viết: "Ngô đá tham đắc hác chiêu bệnh trọng, ngô lệnh nhữ tam nhật nội lĩnh binh thủ thành, thử nãi ồn chúng nhân chi tâm dã. Ngô khước lệnh quan hưng, trương bao, chỉ thôi điểm quân, ám xuất hán trung. Ngô tức tàng vu quân trung, tinh dạ bội đạo kính đáo thành hạ, sử bỉ bất năng điều binh. Ngô tảo hữu tế tác tại thành nội phóng hỏa, phát hảm tương trợ, lệnh ngụy binh kinh nghi bất định. Binh vô chủ tướng, tất tự loạn hĩ. Ngô nhân nhi thủ chi, địch như phản chưởng. Binh pháp vân: xuất kì bất ý, công kì vô bị. Chánh vị thử dã. "Ngụy duyên, khương duy bá phục. Khổng minh liên hác

Ngụy Diên, Khương Duy dẫn quân đến dưới thành trông lên không thấy một lá cờ nào mà cũng không thấy trống cầm canh. Hai người hồ nghi, không dám đánh thành. Bỗng một tiếng nổ, tinh kỳ bốn mặt dựng đều cả lên một lượt rồi thấy một người gọi to lên rằng: - Hai chúng ngươi sao đến chậm thế? Hai tướng trông lên, té ra Khổng Minh, vội vàng xuống ngựa lại, mà nói rằng: - Mẹo thừa tướng rất thần kỳ! Khổng Minh sai mở cửa thành cho vào, rồi bảo rằng: - Ta nghe tin Hác Chiêu ốm nặng, hẹn các ngươi trong ba ngày cắt quân đến lấy thành, đó là cho yên bụng chúng mà thôi. Chính thì ta sai Quan Hưng, Trương Bào giả tiếng điếm quân, ra luôn ngay Hán Trung. Ta cũng náu ở trong đội quân ấy, khuya sớm đi gấp đường đến tắt dưới thành, để cho giặc đốt lửa ở các cửa thành, hò reo giúp oai, khiến quân Ngụy kinh động. Binh không có chủ tướng, nên dễ vỡ, ta thừa cơ lấy thành dễ như chơi. Binh pháp có nói: "Đến bất thình linh, đánh lúc không phòng bị", là thế. Ngụy Diên, Khương Duy phục là mẹo cao. Khổng Minh thương Hác Chiêu là người trung, cho vợ con đem linh cữu về Ngụy, để tỏ lòng trung thành của hắn. Khổng Minh bảo Ngụy Diên, Khương Duy

qi xiǎo fú líng jiù huí wèi , yǐ biǎo qí zhong . kǒng míng wèi wèi yán , jiang wéi yue : " rǔ èr rén qiè mò xiè jiǎ , kě yǐn bing qù xí sǎn guan . bǎ guan zhì rén , ruò zhì bing dào , bì rán jīng zǒu . ruò shao chí biàn yǒu wèi bing zhì guan , jí nán gong yǐ ." wèi yán , jiang wéi shòu mìng , yǐn bing jìng dào sǎn guan . bǎ guan zhì rén , guǒ rán jìn zǒu . èr rén shàng guan cái yào xiè jiǎ , yáo jiàn guan wài chén tóu dà qǐ , wèi bing dào lái . èr rén xiāng wèi yue : " chéng xiāng shén suàn , bù kě cè dù ! " jí deng lóu shì zhī , nǎi wèi jiang zhang hé yě . èr rén nǎi fēn bīng shǒu zhù xiǎn dào . zhang hé jiàn shǔ bing bǎ zhù yào lù , suì lìng tuì jun . wèi yán suí hòu zhuī sha yí zhèn , wèi bing sǐ zhě wú shù , zhang hé dà bài ér qù . yán huí dào guan shàng , lìng rén bào zhī kǒng míng .

12 kǒng míng xian zì lǐng bing , chu chén cang xié gǔ , qū liǎo jiàn wei . hòu miàn shǔ bing lù xù jìn fa . hòu zhǔ yòu mìng dà jiang chén shí lái zhù . kǒng míng qu dà bing fù chu qí chu . an xià yíng zhài , kǒng míng jù zhòng yán yue : " wú èr cì

昭之死，令彼妻小扶灵柩回魏，以表其忠。孔明谓魏延、姜维曰：“汝二人且莫卸甲，可引兵去袭散关。把关之人，若知兵到，必然惊走。若稍迟便有魏兵至关，即难攻矣。”魏延、姜维受命，引兵径到散关。把关之人，果然尽走。二人上关才要卸甲，遥见关外尘头大起，魏兵到来。二人相谓曰：“丞相神算，不可测度！”急登楼视之，乃魏将张郃也。二人乃分兵守住险道。张郃见蜀兵把住要路，遂令退军。魏延随后追杀一阵，魏兵死者无数，张郃大败而去。延回到关上，令人报知孔明。

孔明先自领兵，出陈仓斜谷，取了建威。后面蜀兵陆续进发。后主又命大将陈式来助。孔明驱大兵复出祁出。安下营寨，孔明聚众言曰：“吾二次出祁山，不得

chiêu chi tử, lệnh bỉ thê tiêu phù linh cứu hồi ngụy, dĩ biểu ki trung. Khổng minh vị ngụy duyên, khương duy viết: "Nhữ nhị nhân thả mạc tá giáp, khả dãnh binh khứ tập tán quan. Bả quan chi nhân, nhược tri binh đáo, tất nhiên kinh tầu. Nhược sảo tri tiễn hữu ngụy binh chí quan, tức nan công hĩ." Ngụy duyên, khương duy thụ mệnh, dãnh binh kính đáo tán quan. Bả quan chi nhân, quả nhiên tần tầu. Nhị nhân thương quan tài yếu tá giáp, diêu kiến quan ngoại tràn đầu đại khởi, ngụy binh đáo lai. Nhị nhân tương vị viết: "Thừa tướng thắn toán, bất khả trác độ!" Cáp đăng lâu thị chi, nãi ngụy tương trương cáp dã. Nhị nhân nãi phân binh thủ trụ hiêm đạo. Trương cáp kiến thực binh bả trụ yếu lộ, toại lệnh thối quân. Ngụy duyên tùy hậu truy sát nhất trận, ngụy binh tử giả vô số, trương cáp đại bại nhi khứ. Duyên hồi đáo quan thương, lệnh nhân báo tri khổng minh.

rằng: - Hai người chờ cởi áo giáp vội, hãy dẫn quân ra cướp lấy thành Tân Quan đã. Quân giữ ải thấy Quân ta đến, tất phải bỏ chạy. Nếu chậm chạp, có quân cứu đến thì khó lòng lấy được nữa. Hai tướng vâng lệnh, đến Tân Quan, quân giữ ải quả nhiên rút chạy. Hai tướng lên ải, vừa toan cởi áo giáp, thì đã thấy ngoài ải bụi bay mù mịt, quân Ngụy đương kéo tới nơi. Hai tướng nói với nhau rằng: - Thừa tướng thực tính kế như thần, không biết đâu mà lường trước được! Nói đoạn, lên lầu đứng xem, té ra Ngụy tướng Trương Cáp. Hai người mới chia quân ra giữ các mặt. Trương Cáp thấy quân Thục giữ mắt đường hẻm rồi bèn rút quân về. Ngụy Diên đuổi đánh một trận, quân Ngụy chết rất nhiều. Trương Cáp dẫn bại quân đi mất. Ngụy Diên trở về ải, sai người báo tin với Khổng Minh.

Khổng Minh tiên tự lĩnh binh, xuất tràn thương tà cốc, thủ liễu kiên uy. Hậu diện thực binh lục tục tiến phát. Hậu chủ hựu mệnh đại tướng tràn thức lai trợ. Khổng minh khu đại binh phục xuất kì xuất. An hạ doanh trại, khổng minh tụ chúng ngôn viết: "Ngô nhị thứ xuất kì sơn,

Khổng Minh bây giờ đã dẫn binh ra Tà Cốc, lấy quận Kiên Oai, quân Thục lục tục tiến đến. Hậu chủ lại sai đại tướng Trần Thúc ra giúp, bởi thế Khổng Minh lại dẫn quân ra Kỳ Sơn hạ trại. Khổng Minh hỏi các tướng ra bàn rằng: - Ta hai phen ra Kỳ Sơn, chưa bận nào được lợi. Nay lại

chu qí shan , bù de qí lì , jin yòu dào cǐ , wú liào wèi rén bì yì jiù zhàn zhì dì , yǔ wú xiang dí . bì yì yí wǒ qū yong , méi èr chǔ , bì yǐ bing jù shǒu ; wú guān yin píng , wǔ dou èr jùn , yǔ hàn lián jie , ruò de cǐ chéng , yì kě fen wèi bing zhī shì . hé rén gǎn qū zhì ? " jiang wéi yue : " mǒu yuàn wǎng . " wáng píng ying yue : " mǒu yì yuàn wǎng . " kǒng míng dà xǐ , suì lìng jiang wéi yǐn bing yi wàn qū wǔ dou , wáng píng yǐn bing yi wàn qū yin píng . èr rén lǐng bing qù liǎo .

其利，今又到此，吾料魏人必依旧战之地，与吾相敌。彼意疑我取雍、郿二处，必以兵拒守；吾观阴平、武都二郡，与汉连接，若得此城，亦可分魏兵之势。何人敢取之？”姜维曰：“某愿往。”王平应曰：“某亦愿往。”孔明大喜，遂令姜维引兵一万取武都，王平引兵一万取阴平。二人领兵去了。

bất đắc kì lợi, kim hựu đáo thủ, ngô liêu ngụy nhân tất y cựu chiến chi địa, dũ ngô tương địch. Bỉ ý nghi ngã thủ ung, mi nhị xử, tất dĩ binh cự thủ; ngô quan âm binh, võ đô nhị quận, dũ hán liên tiếp, nhược đắc thử thành, diệc khả phân ngụy binh chi thế. Hà nhân cảm thủ chi?" Khương duy viết: "Mỗ nguyện vắng." Vương bình ứng viết: "Mỗ diệc nguyện vắng." Không minh đại hỉ, toại lệnh khương duy dẫn binh nhất vạn thủ võ đô, vương bình dẫn binh nhất vạn thủ âm bình. Nhị nhân lĩnh binh khứ liễu.

đến đây, ta đồ rằng tên Ngụy vẫn y theo chiến trường lần trước, mà chống nhau với ta, giữ vững hai xứ Ung, My. Ta coi hai quận Âm Bình, Võ Đô, tiếp giáp với nước ta, nếu lấy được hai thành ấy, cũng chia bớt được thế lực quân Ngụy. Có ai dám ra đánh lấy hai xứ ấy không? Khương Duy xin đi, Vương Bình cũng xin đi. Không Minh mừng lắm, sai Vương Bình dẫn một vạn quân đánh lấy Võ Đô. Hai người vâng lệnh đi ngay.

13 zài shuo zhang hé huí dào Cháng ān , jiàn guo huái , sun lǐ , shuo : " chén cang yǐ shi , hǎo zhào yǐ wáng , sǎn guan yì bèi shǔ bing duó liǎo . jin kǒng míng fù chu qí shan , fēn dào jìn bing . " huái dà jing yue : " ruò rú cǐ , bì qū yong , méi yǐ ! " nǎi liù zhang hé shǒu Cháng ān , lìng sūn lǐ bǎo yong chéng . huái zì yǐn bing xìng yè lái méi chéng shǒu yù , yi miàn shàng biǎo rù luò yáng gào jí .

再说张郃回到长安，见郭淮、孙礼，说：“陈仓已失，郝昭已亡，散关亦被蜀兵夺了。今孔明复出祁山，分道进兵。”淮大惊曰：“若如此，必取雍、郿矣！”乃留张郃守长安，令孙礼保雍城。淮自引兵星夜来郿城守御，一面上表入洛阳告急。

Tái thuyết trương cáp hồi đáo trường an, kiến quách hoài, tôn lễ, thuyết: "Trần thương dĩ thất, hác chiêu dĩ vong, tán quan diệc bị thực binh đoạt liễu. Kim không minh phục xuất kì sơn, phân đạo tiến binh." Hoài đại kinh viết: "Nhược như thủ, tất thủ ung, mi hĩ!" Nǎi lưu trương cáp thủ trường an, lệnh tôn lễ bảo ung thành. Hoài tự dẫn binh tinh dạ lai mi thành thủ ngụy, nhất diện thương biểu nhập lạc dương cáo cáp.

Lại nói Trương Cáp, về đến Trường An ra mắt Quách Hoài, Tôn Lễ, trình rằng: - Nay thằng Trần Thương đã mất, Hác Chiêu đã chết, Tân Quan cũng bị quân Thực cướp mất. Không Minh lại ra Kỳ Sơn, chia đường tiến binh. Quách Hoài giật mình, nói: - Nếu thế thì Không Minh lại lấy hai thành Ung, My của Trường An. Bên một mặt để Trương Cáp ở lại giữ Trường An, Tôn Lễ ra giữ Ung Thành còn mình ra giữ My Thành, một mặt dâng biểu về Lạc Dương cấp báo.

14 què shuo wèi zhǔ cáo ruì shè cháo , jìn chén zòu yue : " chén cang chéng yǐ shi , hǎo zhào yǐ wáng , zhu gé

却说魏主曹睿设朝，近臣奏曰：“陈仓城已失

Khước thuyết ngụy chủ tào duệ thiết triều, cận thần tâu viết: "Trần thương thành dĩ thất, hác chiêu dĩ vong, Gia Cát lượng

Ngụy chủ được tin ấy, sợ hãi lắm. Lại có Mẫn Sủng dâng biểu về tâu rằng: - Tôn Quyền ở Đông Ngô, tiềm xứng đế hiệu, thông

liàng yòu chu qí shan , sǎn
guan yì bēi shǔ bing duó liǎo . " rùi dà jīng . hu yòu zòu
mǎn chōng děng yǒu biǎo ,
shuo : " dong wú sun quán
jiàn chēng dì hào , yǔ shǔ
tòng méng . jin qiǎn lù xùn
zài wǔ chang xùn liàn rén
mǎ , ting hòu diào yòng . zhì
zài dàn xì , bì rù kòu yǐ . " rùi
wén zhì liǎng chū wéi jí , jǔ
zhǐ shi cuò , shèn shì jīng
huang . cǐ shí cáo zhen bìng
wèi quán , jí zhao sī mǎ yì
shang yì . yì zòu yue : " yǐ
chén yú yì suǒ liào , dong wú
bì bù jǔ bìng . " rùi yue : "
qing hé yǐ zhì zhī ? " yì yue :
" kǒng míng cháng sī bào ?
tíng zhì chóu , fēi bù yù tun
wú yě , zhì kǒng Zhōng yuán
chéng xū jí bǐ , gù zàn yǔ
dong wú jié méng . lù xùn yì
zhì qí yì , gù jiǎ zuò xīng
bīng zhì shì yǐ yìng zhī , shí
shì zuò guan chéng bài ěr .
bì xià bù bì fáng wú , zhì xu
fáng shǔ . " rùi yue : " qīng
zhen gāo jiàn ! " suì feng yì
wèi dà dou du , zǒng shè
lǒng xi zhu lù jun mǎ , lìng jìn
chén qū cáo zhen zǒng bìng
jiāng yìn lái . yì yue : " chén
zì qù qū zhī . "

，郝昭已亡，诸葛亮又出祁山，散关亦被蜀兵夺了。”睿大惊。忽又奏满宠等有表，说：“东吴孙权僭称帝号，与蜀同盟。今遣陆逊在武昌训练人马，听候调用。只在旦夕，必入寇矣。”睿闻知两处危急，举止失措，甚是惊慌。此时曹真病未痊，即召司马懿商议。懿奏曰：“以臣愚意所料，东吴必不举兵。”睿曰：“卿何以知之？”懿曰：“孔明尝思报猇亭之仇，非不欲吞吴也，只恐中原乘虚击彼，故暂与东吴结盟。陆逊亦知其意，故假作兴兵之势以应之，实是坐观成败耳。陛下不必防吴，只须防蜀。”睿曰：“卿真高见！”遂封懿为大都督，总摄陇西诸路军马，令近臣取曹真总兵将印来。懿曰：“臣自去取之。”

15 suì cí dì chu cháo , jìng dào

遂辞帝出朝，径到曹真

hựu xuất kì sơn, tán quan diệc
bị thực binh đoạt liêu." Duệ đại
kinh. Hốt hựu tấu mǎn sủng
đảng hữu biểu, thuyết: "Đông
ngô tôn quyền tiếm xưng đế
hào, dữ thực đồng minh. Kim
khiển lục tồn tại võ xương huân
luyện nhân mã, thính hậu điều
dụng. Chỉ tại đán tịch, tất nhập
khẩu hĩ." Duệ văn tri lưỡng xử
nguy cấp, cử chỉ thất thố, thậm
thị kinh hoảng. Thủ thời tào
chân bệnh vị thuyền, tức triệu
Tư Mã Ý thương nghị. Ý tấu
viết: "Dĩ thần ngu ý sở liệu,
đông ngô tất bắt cử binh." Duệ
viết: "Khanh hà dĩ tri chí?" Ý
viết: "Khổng minh thường tư
báo hổ đinh chi cùu, phi bất
dục thân ngô dã, chỉ khủng
trung nguyên thừa hư kích bỉ,
cố tạm dữ đông ngô kết minh.
Lục tồn diệc tri kí ý, cố giả tác
hưng binh chi thế dĩ ứng chí,
thật thị tọa quan thành bại nhĩ.
Bệ hạ bất tất phòng ngô, chỉ tu
phòng thực." Duệ viết: "Khanh
chân cao kiến!" Toại phong ý vi
đại đô đốc, tổng nghiệp lũng tây
chư lộ quân mã, lệnh cận thần
thủ tào chân tổng binh tương
án lai. Ý viết: "Thần tự khứ thủ
chi."

Toại từ để xuất triều, kính đáo

hiếu với Thục. Nay Lục Tôn rèn
luyện binh mã ở Võ Xương, chỉ
nay tất vào cướp nước Trường
An. Tào Tuấn nghe tin hai nơi
nguy cấp, lo cuống cả người lại,
không biết nghĩ thế nào. Bấy giờ
Tào Chân ốm chưa khỏi, lập tức
triệu Tư Mã Ý vào bàn bạc. Ý tâu
rằng: - Cứ ý tôi xem ra, thì Đông
Ngô quyết không cắt quân. - Sao
người biết? - Tôi xét Khổng Minh
vẫn có ý báo thù trận Hào Đỉnh,
không phải là không có ý đánh
Ngô, chỉ còn e Trung Nguyên ta
thừa cơ đến đánh, cho nên tạm
hòa với Ngô đó mà thôi. Lục Tôn
cũng biết ý như thế, cho nên giả
làm ra dáng cắt quân ra ứng phó,
nhưng kỳ thực là ngồi đó mà xem
kẻ được người thua, chứ không
có bụng nào giúp Thục đâu. Bệ
hạ chỉ nên giữ mặt Tây Thục,
không phải phòng đến Ngô làm
gi! Tuấn nói: - Người thực là cao
kiến lắm! Bèn phong cho Tư Mã
Ý làm đại đô đốc, thống lĩnh tất
cả binh mã các đạo Lũng Tây. Và
sai cận thần đến lấy án của Tào
Chân để phong cho Tư Mã Ý. Ý
tâu rằng: - Tôi xin đi lấy cũng
được.

Liền từ vua, đến phủ Tào Chân,

cáo zhen fǔ xià , xian lìng
rén rù fǔ bào zhì , yì fang jìn
jiàn . wèn bìng bì , yì yue : " "
dong wú , xi shǔ huì gé ,
xīng bīng rù kòu , jin kǒng
míng yóu chu qí shan xià
zhài , míng gong zhì zhì hu ?
" zhen jing yà yue : " wú jia
rén zhī wǒ bìng zhòng , bù
lìng wǒ zhì . sì cǐ guó jia wéi
jí , hé bù bài zhòng dá wèi
dou du , yǐ tuì shǔ bing ye ? "
yì yue : " mǒu cái bó zhì qiǎn
, bù chéng qí zhí . " zhen yue
: " qǔ yìn yǔ zhòng dá . " yì
yue : " dou du shǎo lù . mǒu
yuàn zhù yì bēi zhì lì , zhī bù
gǎn shòu cǐ yìn yě . " zhen
yuè qǐ yue : " rú zhòng dá bù
lǐng cǐ rèn , Zhōng guó bì wéi
yǐ ! wú dang bào bìng jiàn dì
yǐ bǎo zhì ! yì yue : " tian zi yǐ
yǒu en mìng , dàn yì bù gǎn
shòu ēr . " zhen dà xǐ yue : "
zhòng dá jin lǐng cǐ rèn , kě
tuì shǔ bing . " yì jiàn zhen
zài san ràng yìn , suì shòu
zhì , rù nèi cí liǎo wèi zhǔ ,
yǐn bìng wǎng Cháng ān lái
yǔ kǒng míng jué zhàn .
zhèng shì : jiù shuài yìn wèi
xin shuài qǔ , liǎng lù bìng
wéi yì lù lái . wèi zhì shèng fù
rú hé , qǐ kàn xià wén fēn
jiě .

府下，先令人入府报知，懿方进见。问病毕，懿曰：“东吴、西蜀会合，兴兵入寇，今孔明又出祁山下寨，明公知之乎？”真惊讶曰：“吾家人知我病重，不令我知。似此国家危急，何不拜仲达为都督，以退蜀兵耶？”懿曰：“某才薄智浅，不称其职。”真曰：“取印与仲达。”懿曰：“都督少虑。某愿助一臂之力，只不敢受此印也。”真跃起曰：“如仲达不领此任，中国必危矣！吾当抱病见帝以保之！”懿曰：“天子已有恩命，但懿不敢受耳。”真大喜曰：“仲达今领此任，可退蜀兵。”懿见真再三让印，遂受之，入内辞了魏主，引兵往长安来与孔明决战。正是：旧帅印为新帅取，两路兵惟一路来。未知胜负如何，且看下文分解。

tào chān phủ hạ, tiên lệnh nhân
nhập phủ báo tri, ý phương tiên
kiến. Vấn bệnh tắt, ý viết:
"Đông ngô, tây thực hội hợp,
hung binh nhập khẩu, kim
khổng minh hự xuất kì sơn hạ
trại, minh công tri chi hồ?" Chân
kinh nhạ viết: "Ngô gia nhân tri
ngã bệnh trọng, bắt lệnh ngã tri.
Tự thủ quốc gia nguy cấp, hà
bắt bái trọng đạt vi đô đốc, dĩ
thối thực binh da?" Ý viết: "Mô
tài bạc trí thiển, bắt xưng kì
chức." chân viết: "Thủ ần dữ
trọng đạt." ý viết: "Đô đốc thiểu
lự. Mỗ nguyện trợ nhất tí chí
lực, chỉ bắt cảm thụ thử ần dã."
chân được khởi viết: "Như
trọng đạt bất lĩnh thử nhâm,
trung quốc tất nguy hĩ! Ngô
đương bão bệnh kiến đế dĩ bảo
chi! Ý viết: "Thiên tử dĩ hữu ân
mệnh, dǎn ý bắt cảm thụ nhĩ."
chân đại hỉ viết: "Trọng đạt kim
linh thử nhâm, khả thối thực
binh." ý kiến chân tái tam
nhượng ần, toại thụ chí, nhập
nội từ liếu ngụy chủ, dǎn binh
vâng trường an lai dũ không
minh quyết chiến. Chánh thị:
cựu suất ần vi tân suất thủ,
lưỡng lộ binh duy nhất lộ lai. Vị
tri thắng phụ như hà, thả khán
hạ văn phân giải.

hỏi thăm qua loa một vài câu, rồi
nói rằng: - Đông Ngô, Tây Thục
hai nơi họp binh vào cướp nước
ta. Nay Khổng Minh đã ra Kỳ
Sơn, đô đốc biết tin ấy chưa?
Chân giật mình, nói: - Người nhà
thầy tôi bệnh nặng, không nói cho
tôi được biết. Vậy nhà nước có
việc nguy cấp như thế, sao không
cử Trọng Đạt lên làm đô đốc, để
ra đánh Thục ngay đi? Ý nói: - Tôi
tài ngu trí thiển, không xứng được
chức ấy. Chân gọi đầy tớ bảo
rằng: - Đem ần lại đây để giao
cho Trọng Đạt! Ý nói: - Đô đốc
khoan tâm, tôi xin giúp đỡ đô đốc
một tay, nhưng quyết không dám
lĩnh ần. Chân nhảy choảng dậy,
nói: - Nếu Trọng Đạt không nhận
việc này thì Trung Nguyên nguy
mất! Ta phải gượng đến ra mắt
thiên tử mà bầu cử cho ông mới
được. - Thiên tử cũng đã có ân
mệnh, nhưng tôi không dám nhận
đấy thôi. Chân mừng, nói: - Trọng
Đạt lĩnh chức nhiệm này, tất đuỗi
được quân Thục. Ý thấy Tào
Chân hai ba lần thực bụng
nhường ần, bấy giờ mới chịu
nhận. Rồi vào từ Ngụy chủ, dẫn
quân đến Trường An, chống nhau
với Khổng Minh. Ấy là: Ân cũ đã
thay quyền tướng mới, Giặc
ngoài chỉ có mặt tây sang. Chưa
biết được thua thê nào, xem đèn
hỏi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
099
PINYIN – QUAN THOẠI

2 shǔ hàn jiàn xìng qī nián xià sì yuè , kǒng míng bīng zài qí shan , fēn zuò san zhài , zhuan hòu wèi bīng . què shuo si mǎ yì yǐn bīng dào Cháng ān , zhang hé jie jiàn , bèi yán qián shì . yì lìng hé wèi xian feng , dài líng wéi fù jiang , yǐn shí wàn bīng dào qí shan , yú wèi shuǐ zhī nán xià zhài . guo huái , sun lǐ rù zhài cān jiàn . yì wèn yue : " rǔ děng céng yǔ shǔ bīng duì zhèn fǒu ? " èr rén dá yue : " wèi yě . " yì yue : " shǔ bīng qian lǐ ér lái , lì zài sù zhàn ; jin lái cǐ bù zhàn , bì yǒu móu yě . lǒng xi zhu lù , céng yǒu xìn xí fǒu ? " huái yue : " yǐ yǒu xì zuò tàn de gè jùn shí fen yòng xìn , rì yè tí fáng , bīng wú ta shì . zhì yǒu wǔ dou , yin píng èr chǔ , wèi céng huí bào . " yì yue : " wú zì chāi rén yǔ kǒng míng jiao zhàn . rǔ èr rén jí cóng xiǎo lù qù jiù èr jùn , què yǎn zài shǔ bīng zhì hòu , bǐ bì zì luàn yǐ . "

第九十九回
诸葛亮大破魏兵
司马懿入寇西蜀

Đệ cửu thập cửu hồi Gia Cát
lượng đại phá ngụy binh Tư
Mã ý nhập khẩu tây thực

HỒI 99 Gia Cát Lượng cả phá
quân Ngụy; Tư Mã Ý vào cướp
Tây Xuyên

蜀汉建兴七年夏四月，孔明兵在祁山，分作三寨，专候魏兵。却说司马懿引兵到长安，张郃接见，备言前事。懿令郃为先锋，戴陵为副将，引十万兵到祁山，于渭水之南下寨。郭淮、孙礼入寨参见。懿问曰：“汝等曾与蜀兵对阵否？”二人答曰：“未也。”懿曰：“蜀兵千里而来，利在速战；今来此不战，必有谋也。陇西诸路，曾有信息否？”淮曰：“已有细作探得各郡十分用心，日夜提防，并无他事。只有武都、阴平二处，未曾回报。”懿曰：“吾自差人与孔明交战。汝二人急从小路去救二郡，却掩在蜀兵之后，彼

Thục hán kiến hưng thất niên
hạ tứ nguyệt, khỗng minh binh
tại kì sơn, phân tác tam trại,
chuyên hậu ngụy binh. Khuốc
thuyết Tư Mã ý dẫn binh đáo
trường an, trương cáp tiếp kién,
bị ngôん tiền sự. Ý lệnh cáp vi
tiên phong, đái lăng vi phó
tướng, dẫn thập vạn binh đáo
kì sơn, vu vị thủy chi nam hạ
trại. Quách hoài, tôn lễ nhập
trại tham kién. Ý vấn viết: "Nhữ
đảng tảng dữ thực binh đối trận
phủ?" Nhị nhân đáp viết: "Vị
dã." Ý viết: "Thục binh thiên lí
nhì lai, lợi tại tốc chiến; kim lai
thử bất chiến, tất hữu mưu dã.
Lũng tây chư lộ, tảng hữu tín
tức phủ?" Hoài viết: "Dĩ hữu té
tác tham đắc các quận thập
phân dụng tâm, nhật dạ đê
phòng, tinh vô tha sự. Chỉ hữu
võ đô, âm bình nhị xử, vị tảng
hồi báo." Ý viết: "Ngô tự sai
nhân dữ khỗng minh giao
chiến. Nhữ nhị nhân cắp tòng
tiểu lộ khứ cứu nhị quận,
khuốc yểm tại thực binh chí
hậu, bỉ tắt tự loạn hĩ."

Năm Kiến Hưng nhà Thục Hán
thứ bảy, tháng tư, mùa hạ, Khổng
Minh đóng quân ở Kỳ Sơn, chia
làm ba trại, đợi quân Ngụy. Tư
Mã Ý dẫn binh đến Trường An,
Trương Cáp ra tiếp vào, thuật lại
chuyện trước. Ý sai Cáp làm tiên
phong, Đái Lăng làm phó tướng,
dẫn mười vạn quân đến mé sông
Vị Thủy hạ trại. Quách Hoài, Tôn
Lễ vào ra mắt Tư Mã Ý. Ý hỏi
rằng: - Các ngươi đã đánh nhau
với quân Thục trận nào chưa?
Hai người thưa rằng: - Chưa
đánh trận nào. Ý nói: - Quân
Thục từ xa đến đây. Lợi về đánh
nhanh. Nay họ không đánh, chắc
là có mèo gì đây. Các mặt Lũng
Tây, đã có tin tức gì chưa? Hoài
nói: - Bẩm đã có quân mặt thám
đi dò, biết được các quận ngày
đêm phòng giữ, mười phần cẩn
thận, không có việc gì. Chỉ có hai
xứ Võ Đô, Âm Bình chưa thấy về
báo. Ý nói: - Để ta sai người hẹn
với Khổng Minh quyết chiến ở
đây. Hai chúng ngươi kíp lén ra
con đường nhỏ, cứu viện hai
quân ấy, rồi đánh chẹn mé sau
quân Thục, như thế quân giặc tự
khắc rối loạn.

必自乱矣。”

3 èr rén shòu jì , yǐn bing wǔ
qian , cóng lǒng xi xiǎo lù lái
jiù wǔ dou , yin píng , jiù xí
shǔ bing zhì hòu . guo huái
yú lù wèi sun lǐ yue : " zhòng
dá bǐ kǒng míng rú hé ? " lǐ
yue : " kǒng míng shèng
zhòng dá duo yǐ . " huái yue :
" kǒng míng sui shèng , cǐ yi
jì zú xiǎn zhòng dá yǒu guò
rénn zhì zhì . shǔ bing rú
zhèng gong liǎng jùn , wǒ
děng cóng hòu chao dào , běi
qǐ bù zì luàn hu ? " zhèng
yán xiān , hu shào mǎ lái
bào : " yin píng yǐ bèi wáng
píng dǎ pò liǎo , wǔ dou yǐ
bèi jiang wéi dǎ pò liǎo . qián
lí shǔ bing bù yuǎn . " lǐ yue :
" shǔ bing jì yǐ dǎ pò liǎo
chéng chí , rú hé chén bing
yú wài ? bì yǒu zhà yě . bù
rú sù tuì . " guo huái cóng zhī
. fang chuán lìng jiào jun tuì
shí , hu rán yì sheng pào
xiǎng , shan bēi hòu shǎn
chu yí zhì jun mǎ lái , qí
shàng dà shu : " hàn chéng
xiāng zhu gé liàng " , zhōng
yāng yì liàng sì lún che ,
kǒng míng duān zuò yú
shàng ; zuǒ yǒu guān xìng ,
yòu yǒu zhāng bao . sun ,
guo èr rén jiàn zhì , dà jīng .
kǒng míng dà xiào yue : "
guo huái , sun lǐ xiù zǒu ! si
mǎ yì zhì jì , an néng mán de

二人受计，引兵五千，从陇西小路来救武都、阴平，就袭蜀兵之后。郭淮于路谓孙礼曰：“仲达比孔明如何？”礼曰：“孔明胜仲达多矣。”淮曰：“孔明虽胜，此一计足显仲达有过人之智。蜀兵如正攻两郡，我等从后抄到，彼岂不自乱乎？”正言间，忽哨马来报：“阴平已被王平打破了，武都已被姜维打破了。前离蜀兵不远。”礼曰：“蜀兵既已打破了城池，如何陈兵于外？必有诈也。不如速退。”郭淮从之。方传令教军退时，忽然一声炮响，山背后闪出一枝军马来，旗上大书：“汉丞相诸葛亮”，中央一辆四轮车，孔明端坐于上；左有关兴，右有张苞。孙、郭二人见之，大惊。孔明大笑曰：“郭淮、孙礼休走！司马懿之计，

Nhị nhân thụ kế, dẫn binh ngũ
thiên, tòng lũng tây tiễu lộ lai
cứu võ đô, âm bình, tựu tập
thục binh chi hậu. Quách hoài
vu lộ vị tôn lẽ viết: "Trọng đat bì
khổng minh như hà?" Lẽ viết:
"Khổng minh thắng trọng đat đa
hồ." Hoài viết: "Khổng minh tuy
thắng, thử nhát kế túc hiễn
trọng đat hữu quá nhân chí trí.
Thục binh như chánh công
lưỡng quận, ngã đắng tòng hậu
sao đáo, bì khởi bất tự loạn
hồ?" Chánh ngôn gian, hốt tiếu
mã lai báo: "Âm bình dĩ bị
vương bình đả phá liễu, võ đô
dĩ bị khương duy đả phá liễu.
Tiền li thục binh bắt viễn." Lẽ
viết: "Thục binh kí dĩ đả phá liễu
thành trì, như hà trấn binh vu
ngoại? Tắt hữu trú dã. Bất như
tốc thối." Quách hoài tòng chí.
Phương truyền lệnh giáo quân
thối thời, hốt nhiên nhất thanh
pháo hưởng, sơn bối hậu thiểm
xuất nhất chi quân mã lai, kì
thượng đại thư: "Hán thừa
tương Gia Cát lượng", trung
ương nhất lượng tử luân xa,
khổng minh đoạn tọa vu
thượng; tả hữu quan hưng, hữu
hữu trương bao. Tôn, quách
nhị nhân kiến chí, đại kinh.
Khổng minh đại tiểu viết:
"Quách hoài, tôn lẽ hưu tẩu! Tư
Mã ý chi kê, an năng man đắc
quá ngô? Tha mỗi nhật lệnh

Hai người vâng kế, dẫn năm
nghìn quân đi đường tắt ra cứu
hai quân. Dọc đường Quách Hoài
nói chuyện với Tôn Lẽ rằng: -
Trọng Đạt sánh với Khổng Minh
như thế nào? Lẽ nói: - Khổng
Minh hơn Trọng Đạt nhiều lắm!
Hoài nói: Khổng Minh tuy giỏi
hơn, nhưng một mèo này cũng tỏ
thầy tài của Trọng Đạt hơn người.
Nếu quân Thục đang đánh,
chúng ta tự mất sau kéo đến, thì
chẳng bối rối lắm ư? Đang nói
chuyện, tiểu mã chạy lại báo
rằng: - Quận Âm Bình đã bị
Vương Bình đánh tan, mà quận
Võ Đô cũng bị Khương Duy phá
mất rồi. Quân Thục đóng ở gần
đây. Lẽ nói: - Quân Thục đã phá
được thành trì rồi, làm sao lại còn
dàn quân ở ngoài, tắt có mưu
mèo gì đây, ta phải rút quân về
cho mau. Quách Hoài nghe lời,
sắp sửa thu quân, bỗng một tiếng
pháo hiệu nổ rầm trời, rồi mé sau
có một toán quân đồ ra, cờ hiệu
Gia Cát Lượng. Khổng Minh ngồi
chính chện trên xe, Quan Hưng,
Trương Bảo đi kèm tá hữu. Tôn,
Quách hai người trông thấy thất
kinh. Khổng Minh cười, bảo rằng:
- Quách Hoài, Tôn Lẽ đừng chạy
nữa, mèo của Tư Mã Ý làm thế
nào lừa được ta? Ý mỗi ngày sai
người ở trước trại khiêu chiến,
mà sai chúng mày đánh tập hậu
quân ta. Võ Đô, Âm Bình ta đã

guò wú ? ta měi rì lìng rén
zài qián jiao zhàn , què jiào
rǔ děng xí wú jun hòu . wǔ
dou , yin píng wú yǐ qū liǎo .
rǔ èr rén bù zǎo lái jiàng , yù
qu bing yǔ wú jué zhàn ye ?
" guo huái , sun lǐ ting bì , dà
huang . hu rán bēi hòu hǎn
sha lián tian , wáng píng ,
jiang wéi yīn bing cóng hòu
sha lái . xìng , bao èr jiang
yòu yīn jun cóng qián miàn
sha lái . liǎng xià jiá gong ,
wèi bing dà bài . guo , sun èr
réni qì mǎ pá shan ér zǒu .
zhang bao wàng jiàn , zòu
mǎ gǎn lái ; bù qí lián rén dài
mǎ , dié rù jiàn nèi , hòu jun
jí máng jiù qǐ , tóu yǐ dié pò .
kǒng míng lìng rén sòng huí
chéng dou yāng bìng .

4 què shuo guo , sun èr rén
zǒu tuo , huí jiàn si mǎ yì
yue : " wǔ dou , yin píng èr
jùn yǐ shi . kǒng míng fú yú
yào lù , qián hòu gong sha ,
yin cǐ dà bài , qì mǎ bù xíng ,
fang de táo huí . " yì yue : "
fei rǔ děng zhì zuì , kǒng
míng zhì zài wú xian . kě zài
yīn bing shǒu bǎ yong , méi
ér chéng , qie wù chu zhàn .
wú zì yǒu pò dí zhì cè . " èr
réni bài cí ér qù . yì yòu huàn
zhang hé , dài líng fēn fù yue
: " jin kǒng míng de liǎo wǔ
dou , yin píng , bì rán fǔ bǎi

安能瞒得过吾？他每日令人在前交战，却教汝等袭吾军后。武都、阴平吾已取了。汝二人不早来降，欲驱兵与吾决战耶？”郭淮、孙礼听毕，大慌。忽然背后喊杀连天，王平、姜维引兵从后杀来。兴、苞二将又引军从前面杀来。两下夹攻，魏兵大败。郭、孙二人弃马爬山而走。张苞望见，骤马赶来；不期连人带马，跌入涧内，后军急忙救起，头已跌破。孔明令人送回成都养病。

却说郭、孙二人走脱，回见司马懿曰：“武都、阴平二郡已失。孔明伏于要路，前后攻杀，因此大败，弃马步行，方得逃回。”懿曰：“非汝等之罪，孔明智在吾先。可再引兵守把雍、郿二城，切勿出战。吾自有破敌之策。”二人拜辞而去。懿又唤张郃、戴陵分付曰：“今

nhân tại tiền giao chiến, khước
giáo nhữ đǎng tập ngô quân
hậu. Võ đô, âm bình ngô dĩ thủ
liễu. Nhữ nhị nhân bất tǎo lai
hàng, dục khu binh dũ ngô
quyết chiến da?" Quách hoài,
tôn lẽ thính tắt, đại hoảng. Hốt
nhiên bối hậu hảm sát liên
thiên, vương bình, khương duy
dẫn binh tòng hậu sát lai.
Hưng, bao nhị tướng hựu dẫn
quân tòng tiền diện sát lai.
Lưỡng hạ giáp công, ngụy binh
đại bại. Quách, tôn nhị nhân khí
mã ba sơn nhi tẩu. Trương bao
vọng kiến, sập mã cản lai; bắt
kì liên nhân đái mã, diệt nhập
giản nội, hậu quân cắp mang
cứu khởi, đầu dĩ diệt phá.
Khổng minh lệnh nhân tổng hồi
thành đô dưỡng bệnh.

lấy được rồi, hai chúng mà sao
không hàng đi cho sớm, còn
muốn quyết chiến với ta hay sao?
Hai người kinh hoàng. Bỗng lại
nghe tiếng reo àm ĩ, té ra Vương
Bình, Khương Duy từ mặt sau
đánh lại, Hưng, Bào hai tướng
cũng từ mặt trước đổ đến. Quân
Ngụy thua to. Tôn, Quách, hai
người phải bỏ ngựa trèo qua núi
mà trốn. Trương Bào trông thấy
giục ngựa đuổi theo, không ngờ
ngựa vấp phải tảng đá, cả người
lắn ngựa ngã lăn xuống khe núi.
Quân sĩ vội vã xuống cứu, thì đầu
Trương Bào đã toạc ra rồi. Khổng
Minh vội sai người đưa Bào về
Thành Đô dưỡng bệnh.

Khước thuyết quách, tôn nhị
nhân tẩu thoát, hồi kiến Tư Mã
ý viết: "Võ đô, âm bình nhị quận
dĩ thất. Khổng minh phục vu
yếu lộ, tiền hậu công sát, nhân
thủ đại bại, khí mã bộ hành,
phương đắc đào hồi." Ý viết:
"Phi nhữ đǎng chi tội, khổng
minh trí tại ngô tiên. Khả tái dẫn
binh thủ bả ưng, mi nhị thành,
thiết vật xuất chiến. Ngô tự hữu
phá địch chi sách." Nhị nhân
bái từ nhanh khứ. Ý hựu hoán
trường cáp, đái lăng phân phó
viết: "Kim khổng minh đắc liều
võ đô, âm bình, tất nhiên phủ

Quách, Tôn hai người chạy thoát, về trại ra mắt Tư Mã Ý, thuật lại từ đầu. Ý nói: - Đó không phải lỗi tại các ngươi, chỉ vì Khổng Minh khôn ngoan hơn ta đó thôi! Hai người lại nên giữ chắc lấy các thành Ung, My, chờ có ra đánh. Ta khắc có mèo đuổi được giặc. Hai người lạy từ, trở ra. Ý gọi Trương Cáp, Đái Lăng đến dặn rằng: - Nay Khổng Minh mới lấy được Võ Đô, Âm Bình, tất phải ra đó phủ dụ trăm họ, không có ở trong trại này. Hai chúng bay, mỗi người dẫn một trăm vạn tinh binh, lén ra mé sau trại Thục ráng sức

xìng yǐ an mǐn xīn , bù zài yíng zhōng yǐ . rǔ èr rén gè yǐn yí wàn jīng bīng , jin yè qǐ shen , chao zài shǔ bīng yíng hòu , yí qí fèn yǒng sha jiang guò lái ; wú què yǐn jun zài qián bù zhèn , zhì dài shǔ bīng shì luàn , wú dà qu shì mǎ , gong sha jìn qù : liǎng jun bìng lì , kě duó shǔ zhài yě . ruò de cǐ dì shān shì , pò dí hé nán ? " èr rén shòu jì yǐn bīng ér qù .

5 dài líng zài zuǒ , zhang hé zài yòu , gè qǔ xiǎo lù jìn fa , shen rù shǔ bīng zhī hòu . san gèng shí fen , lái dào dà lù , liǎng jun xiāng yù , gé bīng yí chǔ , què cóng shǔ bīng bèi hòu sha lái . xíng bù dào san shí lǐ , qián jun bù xíng . zhang , dài èr rén zì zòng mǎ shì zhī , zhì jiàn shù bǎi liàng cǎo che héng jié qù lù . hé yue : " cǐ bì yǒu zhǔn bài . kě jí qū lù ér huí . " cái chuán lìng tuì jun , zhì jiàn mǎn shan huǒ guāng qí míng , gǔ jiǎo dà zhèn , fú bīng sì xià jie chu , bǎ èr rén wéi zhù . kǒng míng zài qí shan shàng dà jiào yue : " dài líng , zhang hé kě ting wú yán : si mǎ yì liào wú wǎng wǔ dou , yin píng fǔ mǐn , bù zài yíng zhōng , gù

孔明得了武都、阴平，必然抚百姓以安民心，不在营中矣。汝二人各引一万精兵，今夜起身，抄在蜀兵营后，一齐奋勇杀将过来；吾却引军在前布阵，只待蜀兵势乱，吾大驱士马，攻杀进去：两军并力，可夺蜀寨也。若得此地山势，破敌何难？”二人受计引兵而去。

bách tính dĩ an dân tâm, bắt tại doanh trung hĩ. Nhữ nhị nhân các dẫn nhất vạn tinh binh, kim dạ khởi thân, sao tại thực binh doanh hậu, nhất tè phán dũng sát tương quá lai; ngô khước dẫn quân tại tiền bố trận, chỉ đãi thực binh thế loạn, ngô đại khu sĩ mã, công sát tiến khứ: lưỡng quân tịnh lực, khả đoạt thực trại dã. Nhược đắc thủ địa sơn thê, phá địch hà nan?" Nhị nhân thụ kế dẫn binh nhi khứ.

mà đánh. Ta dẫn quân dàn trận sẵn ở mé trước, đợi khi nào quân Thục náo loạn sẽ tràn quân sang đánh thốc vào, chắc là phá được trại Thục. Nếu ta chiếm được địa thế chỗ ấy, thì phá giặc cũng chẳng khó gì nữa! Hai người nhận kế dẫn quân đi.

戴陵在左，张郃在右，各取小路进发，深入蜀兵之后。三更时分，来到大路，两军相遇，合兵一处，却从蜀兵背后杀来。行不到三十里，前军不行。张、戴二人自纵马视之，只见数百辆草车横截去路。郃曰：“此必有准备。可急取路而回。”才传令退军，只见满山火光齐明，鼓角大震，伏兵四下皆出，把二人围住。孔明在祁山上大叫曰：“戴陵、张郃可听吾言：司马懿料吾往武都、阴平

Đái Lăng tại tả, trương cáp tại hữu, các thủ tiểu lộ tiến phát, thâm nhập thực binh chi hậu. Tam canh thời phân, lai đáo đại lộ, lưỡng quân tương ngộ, hợp binh nhất xử, khước tòng thực binh bối hậu sát lai. Hành bất đáo tam thập lǐ, tiền quân bắt hành. Trương, đái nhị nhân tự tung mã thị chí, chỉ kiến số bách lượng thảo xa hoành liệt khứ lộ. Cáp viết: "Thủ tất hưu chuẩn bị. Khả cáp thủ lộ nhi hồi." Tài truyền lệnh thối quân, chỉ kiến mǎn sơn hỏa quang tè minh, cổ giác đại chấn, phục binh tứ hạ giai xuất, bả nhị nhân vi trụ. Không minh tại kì sơn thượng đại khiếu viết: "Đái lăng, trương cáp khả thính ngô ngôn: Tư Mã ý liêu ngô vãng võ đô, âm bình phủ dân, bắt tại doanh trung, cố lệnh nhữ nhị

líng rǔ èr rén lái jié wú zhài ,
què zhōng wú zhì jí yě . rǔ èr
réni nǎi wú míng xià jiāng ,
wú bù sha hài , xià mǎ zǎo
jiàng ! " hé dà nù , zhǐ kǒng
míng ér mà yue : " rǔ nǎi
shan yě cun fu , qín wú dà
guó jìng jiè , rú hé gǎn fa cǐ
yán ! wú ruò zhuo zhù rǔ shí
, suí shi wàn duàn ! " yán qì ,
zòng mǎ tǐng qiang , sha
shàng shan lái . shan shàng
shǐ shí rú yǔ , hé bù néng
shàng shan , nǎi pai mǎ wǔ
qiang , chong chu chóng wéi
, wú rén gǎn dang . shǔ bing
kùn dài líng zài gai xin . hé
sha chu jiù lù , bù jiàn dài
líng , jí fèn yǒng fan shen
yòu sha rù chóng wéi , jiù
chu dài líng ér huí . kǒng
ming zài shan shàng , jiàn
hé zài wàn jun zhì zhong ,
wǎng lái chong tú , ying yǒng
bèi jia , nǎi wèi zuò yòu yue :
" cháng wén zhāng yì dé dà
zhàn zhāng hé , rén jie jing
jù . wú jin rì jiàn zhī , fang zhī
qí yǒng yě . ruò liù xià cǐ rén
, bì wèi shǔ zhong zhì hài .
wú dang chū zhī . " suí shou
jun huán yíng .

6 què shuo si mǎ yì yǐn bing
bù chéng zhèn shì , zhì dài
shǔ bing luàn dòng , yí qí
gong zhī . hu jiàn zhāng hé ,

平抚民，不在营中，故令汝二人来劫吾寨，却中吾之计也。汝二人乃无名下将，吾不杀害，下马早降！”郤大怒，指孔明而骂曰：“汝乃山野村夫，侵吾大国境界，如何敢发此言！吾若捉住汝时，碎尸万段！”言讫，纵马挺枪，杀上山来。山上矢石如雨，郤不能上山，乃拍马舞枪，冲出重围，无人敢当。蜀兵困戴陵在垓心。郤杀出旧路，不见戴陵，即奋勇翻身又杀入重围，救出戴陵而回。孔明在山上，见郤在万军之中，往来冲突，英勇倍加，乃谓左右曰：“尝闻张翼德大战张郃，人皆惊惧。吾今日见之，方知其勇也。若留下此人，必为蜀中之害。吾当除之。”遂收军还营。

却说司马懿引兵布成阵势，只待蜀兵乱动，一齐攻之。忽见张郃、戴

nhân lai kiép ngô trại, khước trung ngô chi kê dã. Nhữ nhị nhân nãi vô danh hạ tướng, ngô bắt sát hại, hạ mã tảo hàng! "Cáp đại nộ, chỉ khống minh nhí mạ viết: "Nhữ nãi sơn dã thôn phu, xâm ngô đại quốc cảnh giới, như hà cảm phát thử ngôn! Ngô nhược tróc trụ nhữ thời, toái thi vạn đoạn!" Ngôn cật, túng mã đĩnh thương, sát thương sơn lai. Sơn thương thi thạch như vũ, cáp bắt năng thương sơn, nãi phách mă vũ thương, trùng xuất trọng vi, vô nhân cảm đương. Thục binh khốn đáy lăng tại cai tâm. Cáp sát xuất cựu lộ, bắt kiến đáy lăng, tức phần dũng phiền thân hựu sát nhập trọng vi, cứu xuất đáy lăng nhi hồi. Không minh tại sơn thương, kiến cáp tại vạn quân chi trung, vãng lai xung đột, anh dũng bội gia, nãi vị tả hữu viết: "Thường văn trương dục đức đai chiến trương cáp, nhân gai kinh cự. Ngô kim nhật kiến chí, phương tri kí dũng dã. Nhược lưu hạ thủ nhân, tất vi thực trung chí hại. Ngô đương trừ chí." Toại thu quân hoàn doanh.

nhỏ nhặt, ta không thèm giết, nên xuống ngựa hàng đi cho mau. Trương Cáp nỗi giận, mắng rằng: - Mày là một tên quê mùa xâm phạm vào nước ta, sao dám khoác lác làm vậy? Nếu ta tóm được mày thì ta xả ra làm muôn mảnh! Nói đoạn quất ngựa leo lên. Trên núi tên đạn bắn xuống như mưa. Cáp không sao lên được, mới té ngựa múa thương, đánh thốc ra ngoài vòng vây, không ai đương nổi. Quân Thục còn vây được Đái Lăng, Trương Cáp lại xông vào, đánh cứu cho Đái Lăng ra nốt. Không Minh ngồi trên núi thấy Trương Cáp ra vào, xông pha trong đám vạn quân, tinh thần mạnh mẽ, bàn bảo với tả hữu rằng: - Ta nghe khi xưa Trương Dực đánh với Trương Cáp dữ lắm ai trông thấy cũng rùng mình, nay mới biết là thực. Nếu để người này, tất làm vạ cho nước Thục, phải liệu trừ đi mới xong! liền thu quân về trại.

Khước thuyết Tư Mã Ý dẫn binh bố thành trận thế, chỉ đai thực binh loạn động, nhất tề công chi. Hốt kiến trương cáp, đáy

Tư Mã Ý dẫn quân ra dàn trận sẵn chỉ đợi quân Thục bối rối, thi xông vào. Một lát thấy Trương Cáp, Đái Lăng lật đật chạy về,

dài líng láng bèi ér lái , gào
yue : " kǒng míng xiān rú cǐ tí
fáng , yin cǐ dà bài ér guī . "
yì dà jīng yue : " kǒng míng
zhēn shén rén yě ! bù rú qiè
tuì . " jí chuán lìng jiào dà jun
jìn huí běn zhài , jian shǒu
bù chu . qiě shuo kǒng míng
dà shèng , suǒ de qì xiè , mǎ
pī , bù jì qí shù , nǎi yǐn dà
jun huí zhài . měi rì lìng wèi
yán tiǎo zhàn , wèi bing bù
chu . yí lián bàn yuè , bù
céng jiao bing . kǒng míng
zhèng zài zhàng zhōng sī lù ,
hu bào tian zì qǎn shì zhōng
fēi zhào zhì . Kǒng míng jie
rù yíng zhōng , fén xiāng lǐ bì
, kai zhào dù yue : " jie tíng
zhī yì , jiù yóu mǎ sù ; ér jun
yǐn qian , shen zì biǎn yì .
zhòng wéi jun yì , ting shùn
suǒ shǒu . qián nián yào shi
, guó zhǎn wáng shuang ; jin
suì ài zheng , guo huái dùn
zǒu ; jiàng jí shì , qiang , fù
xìng èr jùn : wei zhèn xiong
bào , gong xun xiān rán .
fang jin tian xià sao rǎo ,
yuán è wèi xiao , jun shòu dà
rèn , gan guó zhi zhòng , ér
jiǔ zì yì sǔn , fei suǒ yǐ guang
yáng hóng liè yǐ . jin fù jun
chéng xiang , jun qí wù cí ! "
kǒng míng ting zhào bì , wèi
fèi ? yue : " wú guó shì wèi
chéng , an kě fù chéng xiang
zhì zhí ? " jian cí bù shòu .?
yue : " chéng xiāng ruò bù
shòu zhí , fú liǎo tian zì zhí yì

陵狼狈而来，告曰：“孔明先如此提防，因此大败而归。”懿大惊曰：“孔明真神人也！不如且退。”即传令教大军尽回本寨，坚守不出。且说孔明大胜，所得器械、马匹，不计其数，乃引大军回寨。每日令魏延挑战，魏兵不出。一连半月，不曾交兵。孔明正在帐中思虑，忽报天子遣侍中费祎赍诏至。孔明接入营中，焚香礼毕，开诏读曰：“街亭之役，咎由马谡；而君引愆，深自贬抑。重违君意，听顺所守。前年耀师，馘斩王双；今岁爱征，郭淮遁走；降集氐、羌，复兴二郡：威震凶暴，功勋显然。方今天下骚扰，元恶未枭，君受大任，干国之重，而久自抑损，非所以光扬洪烈矣。今复君丞相，君其勿辞！”孔明听诏毕，谓费祎曰：“吾国事未成，安可复丞相之职？”坚辞

kêu rằng: Khổng Minh phòng bị trước cả, nên chúng tôi bị thua to trở về. Ý giật mình, nói: - Khổng Minh thực là thần nhân, thà là ta lui về cho xong. Lập tức truyền lệnh rút quân về trại, giữ vững không dám ra nữa. Khổng Minh thấy trận ấy được to, bắt được ngựa và đồ khí giới không biết bao nhiêu mà kể, bèn thu quân về trại. Mỗi ngày Khổng Minh sai Ngụy Diên ra khiêu chiến, quân Ngụy nhất định không ra. Một chap luôn nửa tháng, hai bên không đánh nhau một trận nào. Khổng Minh đang ngồi trong trường nghĩ ngợi, chợt có Phí Vĩ mang chiêu thư của thiên tử đến. Khổng Minh ra tiếp vào trại, đốt hương bái mạng, tuyên đọc tờ chiêu. Chiêu rằng: "Việc ở Nhai Đình lỗi tại Mã Tốc, mà người nhận làm lỗi của mình, tự ức mình quá trâm ngại trái ý người, nên phải chiêu lòng một chút, nhưng từ năm trước cắt quân ra, chém được Vương Song, năm nay ra đánh, Quách Hoài phải trốn, rợ Khương phải hàng, lấy lại được hai quận, oai trấn được kể hung bạo, công huân rõ ràng. Hiện nay thiên hạ còn tao nhiều, kẽ gian ác đầu sỏ chưa trừ xong. Người đảm đang việc lớn nhà nước, nếu để biêm chức mãi, thì sao cho rõ được công to? Nay phục chức thừa tướng cho ngươi, ngươi chớ từ chối". Khổng Minh nghe chiêu xong, bảo với Phí Vĩ rằng: Việc nước chưa xong, ta

, yòu lěng dàn liǎo jiàng shì
zhi xin . yí qiè quán shòu ."
kǒng míng fang cái bài shòu
. ? cí qù .

不受。袆曰：“丞相若不受职，拂了天子之意，又冷淡了将士之心。宜且权受。”孔明方才拜受。袆辞去。

7 kǒng míng jiàn sī mǎ yì bù
chu , si de yi jì , chuán lìng
jiào gè chù jie bá zhài ér qǐ .
dang yǒu xì zuò bào zhì si
mǎ yì , shuo kǒng míng tuì
bing liǎo . yì yue : " kǒng
míng bì yǒu dà móu , bù kě
qīng dòng ." zhang hé yue :
" cǐ bì yin liáng jìn ér huí , rú
hé bù zhuī ? " yì yue : " wú
liào kǒng míng shàng nián
dà shou , jin yòu mài shóu ,
liáng cǎo feng zú ; sui rán
zhuǎn yùn jian nán , yì kě zhī
wú bàn zài , an kěn biàn zǒu
? bǐ jiàn wú lián rì bù zhàn ,
gù zuò cǐ jí yǐn yòu . kě lìng
rénn yuǎn yuǎn shào zhì ."
jun shì tàn zhì , huí bào shuo
: " kǒng míng lí cǐ san shí lǐ
xià zhài . " yì yue : " wú liào
kǒng míng guǒ bù zǒu . qǐ
jian shǒu zhài zhà , bù kě
qīng jìn . " zhù liǎo xún rì ,
jué wú yīn xìn , bìng bù jiàn
shǔ jiāng lái zhàn . yì zài lìng
rénn shào tàn , huí bào shuo
: " shǔ bīng yǐ qǐ yíng qù liǎo .
" yì wèi xìn , nǎi gēng huàn
yǐ fú , zá zài jun zhōng , qín
zì lái kàn , guǒ jiàn shǔ bīng
yòu tuì san shí lǐ xià zhài . yì

thụ chức, phát liễu thiên tử chí
ý, hựu lánh đậm liễu tướng sĩ
chi tâm. Nghi thả quyền thụ."
Khổng minh phuong tài bái thụ.
Y từ khứ.

sao dám nhận chức thừa tướng
vô. Vĩ nói rằng: - Thừa tướng ví
bằng không nhận, thì trái mất ý
thiên tử, và làm nản cả bụng
tướng sĩ. Xin Thừa tướng hãy
tạm nhận đi cho. Khổng Minh bấy
giờ mới chịu nhận. Vĩ từ trở về.

孔明见司马懿不出，思得一计，传令教各处皆拔寨而起。当有细作报知司马懿，说孔明退兵了。懿曰：“孔明必有大谋，不可轻动。”张郃曰：“此必因粮尽而回，如何不追？”懿曰：“吾料孔明上年大收，今又麦熟，粮草丰足；虽然转运艰难，亦可支吾半载，安肯便走？彼见吾连日不战，故作此计引诱。可令人远远哨之。”军士探知，回报说：“孔明离此三十里下寨。”懿曰：“吾料孔明果不走。且坚守寨栅，不可轻进。”住了旬日，绝无音信，并不见蜀将来战。懿再令人哨探，回报说：“蜀兵已起营去了。”

Khổng Minh thấy Tư Mã Ý bắt
xuất, tư đắc nhất kế, truyền
lệnh giáo các xứ giai bạt trại nhí
khởi. Đương hữu tể tác báo tri
Tư Mã Ý, thuyết khổng minh
thối binh liễu. Ý viết: "Khổng
minh tất hữu đại mưu, bắt khả
khinh động." Trương Cáp viết:
"Thủ tất nhân lương tần nhi hồi,
như hà bắt truy?" Ý viết: "Ngô
liêu khổng minh thượng niên
đại thu, kim hựu mạch thực,
lương thảo phong túc; tuy nhiên
chuyển vận gian nan, diệc khả
chi ngô bán tái, an khảng tiện
tẩu? Bỉ kiến ngô liên nhật bất
chiến, có tác thủ kế dẫn du.
Khả lệnh nhân viễn viễn tiểu
chi." Quân sĩ tham tri, hồi báo
thuyết: "Khổng minh lì thủ tam
thập lì hạ trại." Ý viết: "Ngô liêu
khổng minh quả bất tẩu. Thủ
kiên thủ trại sách, bắt khả khinh
tiến." Trụ liễu tuần nhật, tuyệt
vô âm tín, tịnh bắt kiến thực
tương lai chiến. Ý tái lệnh nhân
tiểu tham, hồi báo thuyết: "Thục
binh dĩ khởi doanh khứ liễu." Ý
vị tín, nãi canh hoán y phục, tạp
tai quân trung, thân tự lai khán,
quả kiến thực binh hựu thối tam
thập lì hạ trại. Ý hồi doanh vị

huí yíng wèi zhang hé yue : " cǐ nǎi kǒng míng zhī jí yě , bù kě zhuī gǎn ." yòu zhù liǎo xún rì , zài lìng rén shào tàn . huí bào shuo : " shǔ bīng yòu tuì san shí lǐ xià zhài ." hé yue : " kǒng míng yòng huǎn bīng zhī jí , jiàn tuì hàn zhong , dou du hé gù huái yí , bù zǎo zhuī zhī ? hé yuàn wǎng jué yí zhàn ! " yì yue : " kǒng míng guǐ jí jí duo , tǎng yǒu cha shi , sàng wǒ jun zhī ? qì . bù kě qīng jìn ." hé yue : " mǒu qù ruò bài , gan dang jun lìng . " yì yue : " jí rǔ yào qù , kě fēn bīng liǎng zhī : rǔ yǐn yí zhì xian xíng , xu yào fèn lì sī zhàn ; wú suí hòu jie yìng , yǐ fáng fú bīng . rǔ cì rì xian jìn , dào bàn tú zhù za , hòu rì jiao zhàn , shǐ bīng lì bù fá . " suí fēn bīng yǐ bì .

懿未信，乃更换衣服，杂在军中，亲自来看，果见蜀兵又退三十里下寨。懿回营谓张郃曰：“此乃孔明之计也，不可追赶。”又住了旬日，再令人哨探。回报说：“蜀兵又退三十里下寨。”郃曰：“孔明用缓兵之计，渐退汉中，都督何故怀疑，不早追之？郃愿往决一战！”懿曰：“孔明诡计极多，倘有差失，丧我军之锐气。不可轻进。”郃曰：“某去若败，甘当军令。”懿曰：“既汝要去，可分兵两枝：汝引一枝先行，须要奋力死战；吾随后接应，以防伏兵。汝次日先进，到半途驻扎，后日交战，使兵力不乏。”遂分兵已毕。

8 cì rì , zhang hé , dài líng yǐn fù jiang shù shí yuán , jīng bīng san wàn , fèn yǒng xian jìn , dào bàn lù xià zhài . sī mǎ yì liú xià xǔ duo jun mǎ shǒu zhài , zhī yǐn wǔ qian

次日，张郃、戴陵引副将数十员、精兵三万，奋勇先进，到半路下寨。司马懿留下许多军马守寨，只引五千精兵，

trương cáp viết: "Thủ nãi khổng minh chi kế dã, bắt khả truy cản." Hựu trụ liễu tuần nhật, tái lệnh nhân tiếu tham. Hồi báo thuyết: "Thục binh hựu thối tam thập lí hạ trại." Cáp viết: "Khổng minh dụng hoãn binh chi kế, tiệm thối hán trung, đô đốc hà cố hoài nghi, bắt tảo truy chí?" Cáp nguyện vãng quyết nhất chiến!" Ý viết: "Khổng minh quy kế cực đa, thảng hữu sai thất, tang ngã quân chi nhuệ khí. Bắt khả khinh tiến." Cáp viết: "Mỗ khứ nhược bại, cam đương quân lệnh." Ý viết: "Kí nhữ yếu khứ, khả phân binh lưỡng chí: nhữ dẫn nhất chi tiên hành, tu yếu phán lực tử chiến; ngô tùy hậu tiếp ứng, dĩ phòng phục binh. Nhữ thứ nhật tiên tiến, đáo bán đồ trú trát, hậu nhật giao chiến, sử binh lực bất pháp." toàn phân binh dĩ tắt.

bao với Trương Cáp rằng: - Đây là mưu Khổng Minh, không nên đuổi theo. Ý ở lại mươi hôm nữa, người đi do thám về báo rằng: - Quân Thục lại rút quân ba mươi dặm nữa hạ trại. Cáp nói: - Khổng Minh dùng mưu hoãn binh, dần dần rút về Hán Trung, đô đốc còn ngờ gì nữa, không đuổi mà đánh ngay đi? Tôi xin quyết chiến một trận. Ý nói: - Khổng Minh lầm quỷ kế lầm. Nếu xảy ra sự gì, thì mắt cả nhuệ khí quân ta, không nên khinh tiến. Cáp nói: - Tôi xin đi, nếu thua, xin chịu quân lệnh. Ý nói: - Người có muốn đi, nên chia quân làm hai cánh, người dẫn một cánh đi trước, phải ra sức liều chết mà đánh, ta theo sau, nay cho quân nghỉ ngơi, để hôm sau có sức mà đánh.

Thứ nhật, trương cáp, đái lăng dẫn phó tướng số thập viên, tinh binh tam vạn, phân dung tiên tiến, đáo bán lộ hạ trại. Tư Mã ý lưu hạ hứa đa quân mã thủ trại, chỉ dẫn ngũ thiên tinh

Hôm sau Trương Cáp, Đái Lăng dẫn vài mươi viên phó tướng, và ba vạn tinh binh hùng hổ kéo đi, đến nửa đường, hạ trại nghỉ ngơi. Tư Mã Ý để nhiều quân mã ở nhà giữ trại, chỉ đem năm nghìn tinh

jīng bīng , suí hòu jìn fa .
yuán lái kǒng míng mì lìng
rénn shào tàn , jiàn wèi bīng
bàn lù ér xie . shì yè , kǒng
míng huàn zhòng jiāng
shàng yì yue : " jīn wèi bīng
lái zhuī , bì rán sī zhàn , rǔ
děng xu yǐ yí dang shí , wú yǐ
fú bīng jié qí hòu : fei zhì
yǒng zhì jiāng , bù kě dang
cǐ rèn . " yán bì , yǐ mù shì
wèi yán . yán di tóu bù yǔ .
wáng píng chu yue : " mǒu
yuàn dang zhī . " kǒng míng
yue : " ruò yǒu shī , rú hé ? "
píng yue : " yuàn dang jun
lìng . " kǒng míng tàn yue : "
wáng píng kěn shě shēn qín
mào shǐ shí , zhen zhong
chén yě ! sui rán rú cǐ , nài
wèi bīng fen liǎng zhí qián
hòu ér lái , duàn wú fú bīng
zài zhōng ; píng zòng rán zhī
yǒng , zhì kě dang yí tóu , qǐ
kě fēn shēn liǎng chǔ ? xu
zài de yí jiāng tòng qù wèi
miào . zěn nài jun zhong zài
wú shě sǐ dang xian zhí rén !
" yán wèi bì , yǐ jiāng chu yue
: " mǒu yuàn wǎng ! " kǒng
míng shì zhī , nǎi zhāng yì
yě . kǒng míng yue : " zhāng
hé nǎi wèi zhí míng jiāng ,
yǒu wàn fū bù dāng zhī yǒng
, rǔ fēi dí shǒu . " yǐ yue : "
ruò yǒu shī shì , yuàn xiān
shǒu yú zhàng xià . " kǒng
míng yue : " rǔ jì gǎn qù , kě
yǔ wáng píng gè yǐn yì wàn
jīng bīng fú yú shan gǔ

随后进发。原来孔明密令人哨探，见魏兵半路而歇。是夜，孔明唤众将商议曰：“今魏兵来追，必然死战，汝等须以一当十，吾以伏兵截其后：非智勇之将，不可当此任。”言毕，以目视魏延。延低头不语。王平出曰：“某愿当之。”孔明曰：“若有失，如何？”平曰：“愿当军令。”孔明叹曰：“王平肯舍身亲冒矢石，真忠臣也！虽然如此，奈魏兵分两枝前后而来，断吾伏兵在中；平纵然智勇，只可当一头，岂可分身两处？须再得一将同去为妙。怎奈军中再无舍死当先之人！”言未毕，一将出曰：“某愿往！”孔明视之，乃张翼也。孔明曰：“张郃乃魏之名将，有万夫不当之勇，汝非敌手。”翼曰：“若有失事，愿献首于帐下。”孔明曰：“汝既敢去，

binh, tùy hậu tiên phát. Nguyên lai khổng minh mật lệnh nhân tiếu tham, kiến ngụy binh bán lô nhi hiết. Thị dạ, khổng minh hoán chúng tướng thương nghị viết: "Kim ngụy binh lai truy, tất nhiên tử chiến, nhữ đẳng tu dĩ nhất đương thập, ngô dĩ phục binh tiệt kì hậu: phi trí dũng chi tương, bất khả đương thử nhâm." Ngôn tất, dĩ mục thị ngụy duyên. Duyên đê đầu bắt ngữ. Vương bình xuất viết: "Mỗ nguyên đương chi." Khổng minh viết: "Nhược hữu thất, như hà?" Bình viết: "Nguyện đương quân lệnh." Khổng minh thán viết: "Vương bình khảng xá thân thân mạo thi thạch, chân trung thần dã! Tuy nhiên như thử, nại ngụy binh phân lưỡng chi tiền hậu nhi lai, đoạn ngô phục binh tại trung; bình túng nhiên trí dũng, chỉ khả đương nhất đầu, khởi khả phân thân lưỡng xử? Tu tái đắc nhất tương đồng khứ vi diệu. Chảm nại quân trung tái vô xá tử đương tiên chi nhân!" Ngôn vị tất, nhất tương xuất viết: "Mỗ nguyên vãng!" Khổng minh thị chi, nãi trương dục dã. Khổng minh viết: "Trương cáp nãi ngụy chi danh tương, hữu vạn phu bất đương chi dũng, nhữ phi địch thủ." Dực viết: "Nhược hữu thất sự, nguyên hiến thủ vu trưởng hạ." Khổng minh viết: "Nhữ kí cảm khứ, khả dũ vương bình các dẫn nhất vạn

binh đi tiếp ứng. Khổng Minh cho người đi thám, biết được quân Ngụy đến nửa đường rồi, gọi các tướng đến bàn bạc rằng: - Ngày mai quân Ngụy đuổi theo, tất nhiên liều chết mà đánh. Ta muốn dùng quân phục chặn đường sau, các ngươi gắng sức, một người đương nổi muôn người mới được. Nhưng phi tướng trí dũng, thì không kham nổi việc này. Nói đoạn, liếc mắt nhìn Ngụy Diên. Diên cúi đầu không nói gì cả. Vương Bình bước ra thưa rằng: - Tôi xin nhận việc ấy. Khổng Minh nói: - Nếu để lỡ việc thì làm sao? Bình nói: - Xin chịu quân lệnh. Khổng Minh nói: - Vương Bình chịu bỏ mình vì nước, xông pha mũi tên hòn đạn, thực là trung thần! Tuy vậy, quân Ngụy chia làm hai cánh trước sau tới đánh, che quân phục ta ở giữa. Bình tuy có trí dũng, chỉ đương được một đầu, chứ không chia ra làm hai mà đương cả được, phải có một tướng nữa đi mới xong. Chỉ hiếm vi trong quân không ai chịu liều mình mà đi cho. Nói vừa dứt lời, Trương Dực bước ra thưa rằng: - Tôi xin đi! Khổng Minh nói: - Trương Cáp là danh tướng nước Ngụy, có sức khỏe địch nổi muôn người. Người không phải là địch thủ. Dực nói: - Nếu có thua, tôi xin nộp đầu ở dưới trướng! Khổng Minh nói: - Có phải ngươi muốn đi, nên cùng với Vương Bình, mỗi người dẫn một vạn tinh binh, phục ở trong

zhong ; zhi dài wèi bing gǎn shàng , rèn ta guò jìn , rǔ děng què yǐn fú bing cóng hòu yǎn sha . ruò sì mǎ yì suí hòu gǎn lái , què fēn bīng liǎng tóu : zhāng yì yǐn yì jun dang zhù hòu duì , wáng píng yǐn yì jun jié qí qián duì . liǎng jun xu yào sǐ zhàn . wú zì yǒu bié jì xiāng zhù . " èr rén shòu jì yǐn bīng ér qù .

可与王平各引一万精兵
伏于山谷中；只待魏兵
赶上，任他过尽，汝等
却引伏兵从后掩杀。若
司马懿随后赶来，却分
兵两头：张翼引一军当
住后队，王平引一军截
其前队。两军须要死战
。吾自有别计相助。”
二人受计引兵而去。

9 kǒng míng yòu huàn jiāng wéi , liào huà fēn fù yue : " yǔ rǔ èr rén yì gè jǐn ? , yǐn san qian jing bīng , yǎn qí xí gǔ , fú yú qián shan zhì shàng . rú jiàn wèi bīng wéi zhù wáng píng , zhāng yì , shí fen wéi jí , bù bì qù jiù , zhì kai jǐn ? kàn shì , zì yǒu jiě wéi zhì cè . " èr rén shòu jì yǐn bīng ér qù . yòu lìng wú ban , wú yì , mǎ zhōng , zhāng yí sì jiāng , fù ēr fēn fù yue : " rú lái rì wèi bīng dào , ? qì zhèng shèng , bù kě biàn yíng , qie zhàn qie zǒu . zhì kàn guān xìng yǐn bīng lái luè zhèn zhì shí , rǔ děng biàn huí jun gǎn sha , wú zì yǒu bīng jié ying . " sì jiāng shòu jì yǐn bīng ér qù . yòu huàn guān xìng fēn fù yue : " rǔ yǐn wǔ qian jing bīng , fú yú shan gǔ ; zhì kàn shan shàng hóng qí ? dòng , què

tinh binh phục vu sơn cốc trung; chỉ đỗ ngụy binh cản thượng, nhâm tha quá tǎn, nhữ đẳng khước dẫn phục binh tòng hậu yểm sát. Như ợc Tư Mã ý tùy hậu cản lai, khước phân binh lưỡng đầu: trương dụng dẫn nhất quân đương trụ hậu đội, vương bình dẫn nhất quân tiệt kì tiền đội. Lưỡng quân tu yếu tử chiến. Ngô tự hữu biệt kế tương trợ." nhị nhân thụ kế dẫn binh nhi khứ.

hang núi. Đợi khi quân Ngụy đuổi kịp, mặc cho nó đi khỏi, rồi các người đồ quân ra đuổi theo mà đánh. Nếu có Tư Mã Ý đi sau đánh đến, thì các người chia binh ra làm hai ngả, Trương Dực dẫn một nửa chặn mặt sau. Vương Bình dẫn một nửa chặn mặt sau mà đánh. Ta sẽ có mèo khác giúp cho. Hai người nhận mèo dẫn quân đi.

孔明又唤姜维、廖化分付曰：“与汝二人一个锦囊，引三千精兵，偃旗息鼓，伏于前山之上。如见魏兵围住王平、张翼，十分危急，不必去救，只开锦囊看视，自有解危之策。”二人受计引兵而去。又令吴班、吴懿、马忠、张嶷四将，附耳分付曰：“如来日魏兵到，锐气正盛，不可便迎，且战且走。只看关兴引兵来掠阵之时，汝等便回军赶杀，吾自有兵接应。”四将受计引兵而去。又唤关兴分付曰：“汝引五千精兵，伏于山谷

Khổng minh hưu hoán khương duy, liêu hóa phân phó viết:
"Dữ nhữ nhị nhân nhất cá cầm nang, dẫn tam thiên tinh binh, yển kì túc cổ, phục vu tiền sơn chi thượng. Như kiến ngụy binh vi trú vương bình, trương dụng, thập phân nguy cấp, bắt tất khứ cứu, chỉ khai cầm nang khán thị, tự hữu giải nguy chi sách." Nhị nhân thụ kế dẫn binh nhi khứ. Hựu lệnh ngô ban, ngô ý, mã trung, trương nghi tú tương, phụ nhĩ phân phó viết: "Như lai nhặt ngụy binh đáo, nhuệ khí chánh thịnh, bắt khả tiện nghênh, thả chiến thả tầu. Chỉ khán quan hưng dẫn binh lai lược trận chi thời, nhữ đẳng tiệm hồi quân cản sát, ngô tự hữu binh tiếp ứng." Tứ tướng thụ kế dẫn binh nhi khứ. Hựu hoán quan hưng phân phó viết: "Nhữ dẫn ngũ thiên tinh binh, phục vu sơn cốc; chỉ khán sơn

Khổng Minh lại gọi Khương Duy, Liêu Hóa đến dặn rằng: - Cho hai người một cái túi gấm này, nên đem ba nghìn tinh binh phục săn ở trên núi mé trước. Khi thấy quân Ngụy vây Vương Bình, Trương Dực nguy cấp lắm thì mới tất cứu, mà mở luôn cái túi này ra xem, khắc có mèo giải nguy. Hai người vâng lệnh dẫn quân đi. Lại gọi Ngô Ban, Ngô Ý, Mã Trung, Trương Dực đến dặn rằng: - Ngày mai quân Ngụy kéo đến, sức nó đang hăng không nên đánh với. Các người hãy vừa đánh vừa chạy, đợi lúc nào Quan Hưng đến xông trận, các người sẽ quay quân lại mà đánh. Ta khắc có binh tiếp ứng sau. Bốn tướng vâng lệnh. Lại gọi Quan Hưng đến dặn rằng: - Người dẫn năm nghìn tinh binh, phục ở trong hang núi hễ thấy lúc nào trên đỉnh núi phát lá cờ đỏ thì kéo quân ra mà đánh. Quan Hưng lĩnh kế, kéo

yǐn bing sha chu . " xìng
shòu jì yǐn bing ér qù .

10 què shuo zhang hé , dài líng
lǐng bing qián lái , zòu rú
feng yǔ . mǎ zhong , zhang
yí , wú yì , wú ban sì jiang jie
zhe , chu mǎ jiao feng .
zhang hé dà nù , qu bing
zhui sha . shǔ bing qiě zhàn
qiě zǒu , wèi bing zhui gǎn
yue yǒu èr shí yú lǐ , shí zhí
liù yuè tian qì , shí fen yán rè
, rén mǎ hàn rú po shuǐ . zǒu
dào wǔ shí lǐ wài , wèi bing
jìn jie qì chuǎn . kǒng míng
zài shan shàng bǎ hóng qí yí
zhao , guan xìng yǐn bing
sha chu . mǎ zhong děng sì
jiang , yí qí yǐn bing yǎn sha
huí lái . zhang hé , dài líng sī
zhàn bù tuì . hu rán hǎn
sheng dà zhèn , liǎng lù jun
sha chu , nǎi wáng píng ,
zhang yì yě . gè fèn yǒng
zhui sha , jié qí hòu lù . hé
dà jiào zhòng jiang yue : " rǔ
děng dào cǐ , bù jué yǐ sǐ
zhàn , gèng dài hé shí ! " wèi
bing fèn lì chong tú , bù de
tuo shen . hu rán bèi hòu gǔ
jiǎo xuān tian , sì mǎ yì zì
lǐng jīng bing sha dào . yì zhǐ
hui zhòng jiang , bǎ wáng
píng , zhang yì wéi zài gai
xin . yì dà hu yue : " chéng
xiang zhen shén rén yě ! jǐ yǐ
suàn ding , bì yǒu liáng móu

；只看山上红旗飐动，
却引兵杀出。”兴受计
引兵而去。

thượng hồng kỳ triển động,
khuốc dẫn binh sát xuất." Hưng
thụ kế dẫn binh nhi khứ.

quân đi.

Khước thuyết trương cáp, đái
lăng lĩnh binh tiền lai, sập như
phong vũ. Mã trung, trương
nghi, ngô ý, ngô ban tứ tương
tiếp trú, xuất mã giao phong.
Trương cáp đại nộ, khu binh
truy sát. Thực binh thả chiến
thả tầu, ngụy binh truy cản ước
hữu nhị thập dư lí, thời tri lục
nguyệt thiên khí, thập phân
viêm nhiệt, nhân mã hấn như
bát thủy. Tầu đáo ngũ thập lí
ngoại, ngụy binh tần gai khí
suyễn. Không minh tại sơn
thượng bả hồng kỳ nhất chiêu.
quan hưng dẫn binh sát xuất.
Mã trung đẳng tứ tương, nhất
tè dẫn binh yểm sát hồi lai.
Trương cáp, đái lăng tứ chiến
bất thối. Hốt nhiên hảm thanh
đại chấn, lưỡng lô quân sát
xuất, nãi vương bình, trương
dực dã. Các phần dũng truy
sát, tiệt kì hậu lộ. Cáp đại khiêu
chúng tướng viết: "Nhữ đẳng
dao thủ, bất quyết nhất tử
chiến, canh đai hà thời!" Ngụy
binh phần lực xung đột, bất đắc
thoát thân. Hốt nhiên bối hậu cỗ
giác huyền thiêng, Tư Mã Ý tự
lĩnh tinh binh sát đáo. Ý chỉ huy
chúng tướng, bả vương bình,
trương dực vi tài cai tâm. Dực
đại hô viết: "Thừa tướng chân
thần nhân dã! Kế dĩ toán định,

Đây nói Trương Cáp, Đái Lăng
dẫn binh kéo đến như vũ như
bão. Mã Trung, Trương Dực, Ngô
Ý, Ngô Ban bốn tướng đón đánh.
Trương Cáp thúc quân tràn vào,
quân Thục vừa đánh vừa chạy,
quân Ngụy đuổi theo hơn hai
chục dặm. Bây giờ trời đang
tháng sáu, nóng nực khó chịu,
người ngựa mồ hôi như tắm.
Đuỗi được ngoài năm mươi dặm,
quân Ngụy mệt nhoài cả người
ra, Khổng Minh ở trên núi phát lá
cờ đỏ, Quan Hưng kéo quân đồ
ra, bọn Mã Trung bốn tướng cùng
quay cả lại đánh. Trương Cáp,
Đái Lăng nhất định liều chết
chống cự không lui. Bỗng có
tiếng reo nỗi lên ầm ầm, hai cánh
quân của Vương Bình, Trương
Dực ập lại, ra sức đuổi đánh,
chặn hắn mặt sau. Cáp lớn tiếng
bảo các tướng rằng: - Quân ta đã
đến chỗ này, không liều chết mà
đánh, còn đợi đến bao giờ? Quân
Ngụy hăng hái lăn xả vào, nhưng
cũng không sao ra được. Chợt ở
mé sau trống đánh tù và kêu
vang trời, Tư Mã Ý dẫn tinh binh
kéo đến, Ý trỏ bảo các tướng vây
bọc lấy Vương Bình, Trương Dực
vào giữa trận. Trương Dực kêu to
lên rằng: - Thừa tướng thực là
thần, mèo mực đã định đâu đáy
cả rồi, chúng ta cứ việc cố chết

. wú děng dang jué yi sī zhàn ! " jí fēn bīng liǎng lù : píng yǐn yi jun jié zhù zhang hé , dài líng , yì yǐn yi jun lì dang si mǎ yì . liǎng tóu sī zhàn , jiào sha lián tian . jiang wéi , liào huà zài shan shàng tàn wàng , jiàn wèi bīng shì dà , shǔ bīng lì wéi , jiàn jiàn dǐ dang bù zhù . wéi wèi huà yue : " rú cǐ wéi jí , kě kai jǐn ? kàn jí . " èr rén chāi kai shì zhì , nèi shu yún : " ruò sì mǎ yì bīng lái wéi wáng píng , zhang yì zhì jí , rǔ èr rén kě fēn bīng liǎng zhì , jìng xí sī mǎ yì zhí yíng ; yì bì jí tuì , rǔ kě chéng luàn gong zhì . yíng sui bù de , kě huò quán shèng . " èr rén dà xǐ , jí fēn bīng liǎng lù , jìng xí sī mǎ yì yíng zhong ér qù . yuán lái sī mǎ yì yì kǒng zhong kǒng míng zhì jì , yán tú bù zhù de lìng rén chuán bào . yì zhèng cui zhàn xiān , hu liú xing mǎ fei bào , yán shǔ bīng liǎng lù jìng qū dà zhài qù liǎo , yì dà jīng shi sè , nǎi wèi zhòng jiang yue : " wú liào kǒng míng yǒu jí , rǔ děng bù xìn , miǎn qiǎng zhui lái , què wù liǎo dà shì ! " jí tí bīng jí huí . jun xin huáng huáng luàn zǒu . zhang yì suí hòu yǎn sha , wèi bīng dà bài . zhang hé , dài líng jiàn shì gu , yì wàng shan pì xiǎo lù ér zǒu , shǔ bīng dà shèng . bēi hòu guan

计已算定，必有良谋。吾等当决一死战！”即分兵两路：平引一军截住张郃、戴陵，翼引一军力当司马懿。两头死战，叫杀连天。姜维、廖化在山上探望，见魏兵势大，蜀兵力危，渐渐抵当不住。维谓化曰：“如此危急，可开锦囊看计。”二人拆开视之，内书云：“若司马懿兵来围王平、张翼至急，汝二人可分兵两枝，竟袭司马懿之营；懿必急退，汝可乘乱攻之。营虽不得，可获全胜。”二人大喜，即分兵两路，径袭司马懿营中而去。原来司马懿亦恐中孔明之计，沿途不住的令人传报。懿正催战间，忽流星马飞报，言蜀兵两路竟取大寨去了，懿大惊失色，乃谓众将曰：“吾料孔明有计，汝等不信，勉强追来，却误了大事！”即提兵急回。军心惶惶乱走。张翼随后掩杀，魏兵

tất hữu lương mưu. Ngô đảng đương quyết nhất tử chiến!" Tức phân binh lưỡng lộ: bình dẫn nhất quân tiệt tru trương cáp, đáy lăng, dực dẫn nhất quân lực đương Tư Mã ý. Lưỡng đầu tử chiến, khiêu sát liên thiên. Khương duy, liêu hóa tại sơn thượng tham vọng, kiến ngụy binh thế đại, thực binh lực nguy, tiệm tiệm để đương bắt trụ. Duy vị hóa viết: "Như thử nguy cấp, khả khai cầm nang khán kẽ." Nhị nhân sách khai thị chi, nội thư vân: "Nhược Tư Mã ý binh lai vi vương bình, trương dục chí cấp, nhữ nhị nhân khả phân binh lưỡng chi, cánh tập Tư Mã ý chi doanh; ý tất cấp thối, nhữ khả thừa loạn công chi. Doanh tuy bắt đắc, khả hoạch toàn thắng." Nhị nhân đại hỉ, tức phân binh lưỡng lộ, kính tập Tư Mã ý doanh trung nhi khứ. Nguyên lai Tư Mã ý diệc khủng trung khổng minh chi kẽ, duyên đồ bắt trụ đích lệnh nhân truyền báo. Ý chánh thối chiến gian, hốt lưu tình mã phi báo, ngôn thực binh lưỡng lộ cánh thủ đại trại khứ liễu, ý đại kinh thất sắc, nǎi vị chúng tướng viết: "Ngô liêu khổng minh hữu kẽ, nhữ đảng bắt tín, miễn cường truy lai, khước ngộ liễu đại sự!" Tức đề binh cấp hồi. Quân tâm hoàng hoàng loạn tẩu. Trương dục tùy hậu yểm sát, ngụy binh đại bại. Trương cáp, đáy lăng

mà đánh đi thôi. Liền chia quân làm hai đường, Vương Bình dẫn một nửa chặn đánh Trương Cáp, Đái Lăng, Trương Dực dẫn một nửa ra đánh Tư Mã Ý. Hai đầu giáp chiến, tiếng reo vang động trời đất. Khương Duy, Liêu Hóa ở trên núi thấy quân Ngụy thế to lắm, mà quân Thực đã dần dần hơi núng. Hai người bèn mở túi gầm ra sao, trong có nói rằng: "Nếu Tư Mã Ý lại vây Vương Bình, Trương Dực gấp lắm, thì các ngươi nên chia binh làm hai cánh, lén đến cướp trại Ngụy. Ý tất phải rút quân về, các ngươi nên thừa lúc loạn quân mà đánh. Tuy không cướp được trại, nhưng cũng thắng to". Hai người mừng rỡ, tức thì chia quân kéo đến trại Tư Mã Ý. Tư Mã Ý cũng đã có ý khôn, sợ mắc phải mèo Khổng Minh, nên ở dọc đường vẫn sai người đi lại truyền báo tin tức luôn luôn. Khi ấy Ý đang đốc quân vây đánh quân Thực, sức có ngựa lưu tinh lại báo rằng: - Quân Thực chia làm hai ngả đến cướp trại lớn. Ý giật mình tái mặt, nói: - Ta đã biết Khổng Minh dùng mèo, chúng bây không nghe, vật nài mãi xin đánh, có phải làm hỏng mày! Việc của ta rồi không? Lập tức thu quân chạy về, Trương Dực theo sau đuổi đánh, quân Thực thua to Trương Cáp, Đái Lăng cô thế, phải lén theo đường tắt trên núi chạy trốn. Quan Hưng dẫn binh tiếp ứng các đường. Tư Mã Ý thua một

xìng yǐn bing jie yìng zhu lù .
sì mǎ yì dà bài yì zhèn , ben
rù zhài shí , shǔ bing yǐ zì
huí qù . yì shou jù bài jun ,
zé mà zhu jiāng yue : " rǔ
děng bù zhì bing fǎ , zhī píng
xiě qì zhì yǒng , qiǎng yù chu
zhàn , zhì yǒu cǐ bài . jin hòu
qiè bù xǔ wàng dòng , zài
yǒu bù zun , jué zhèng jun fǎ ! "
zhòng jie xiū cán ér tuì .
zhè yì zhèn , wèi jun sǐ zhě jí
duo , yí qì mǎ pǐ qì xiè wú
shù . què shuo kǒng míng
shou de shèng jun mǎ rù
zhài , yòu yù qǐ bing jìn qū .
hu bào yǒu rén zì chéng dou
lái , shuo zhang bao shen sǐ .
kǒng míng wén zhì , fàng
sheng dà ku , kǒu zhong tǔ
xiě , hun jué yú dì . zhòng
réni jiù xǐng . kǒng míng zì cǐ
de bìng wò chuáng bù qǐ .
zhu jiāng wú bù gǎn jí . hòu
réni yǒu shi tàn yue : " hàn
yǒng zhang bao yù jiàn gōng ,
kě lián tian bù zhù yǐng
xióng ! wǔ hóu lèi xiàng xī
fēng sǎ , wèi niàn wú rén
zuǒ jú gōng . "

大败。张郃、戴陵见势孤，亦望山僻小路而走，蜀兵大胜。背后关兴引兵接应诸路。司马懿大败一阵，奔入寨时，蜀兵已自回去。懿收聚败军，责骂诸将曰：“汝等不知兵法，只凭血气之勇，强欲出战，致有此败。今后切不许妄动，再有不遵，决正军法！”众皆羞惭而退。这一阵，魏军死者极多，遗弃马匹器械无数。却说孔明收得胜军马入寨，又欲起兵进取。忽报有人自成都来，说张苞身死。孔明闻知，放声大哭，口中吐血，昏绝于地。众人救醒。孔明自此得病卧床不起。诸将无不感激。后人有诗叹曰：“悍勇张苞欲建功，可怜天不助英雄！武侯泪向西风洒，为念无人佐鞠躬。”

11 xún rì zhì hòu , kǒng míng
huàn dǒng jué , fán jiàn děng
rù zhàng fēn fù yue : " wú zì
jué hūn chén , bù néng lǐ shì

旬日之后，孔明唤董厥、樊建等入帐分付曰：“吾自觉昏沉，不能理

kiến thê cô, diệc vọng sơn tích
tiểu lộ nhi tấu, thực binh đại
thắng. Bối hậu quan hưng dẫn
binh tiếp ứng chư lô. Tư Mã Ý
đại bại nhất trận, bôn nhập trại
thời, thực binh dĩ tự hồi khứ. Ý
thu tụ bại quân, trách mạt chư
tướng viết: "Nhữ đắng bất tri
binh pháp, chỉ bằng huyết khí
chi dũng, cường dục xuất
chiến, trí hữu thủ bại. Kim hậu
thiết bất hứa vọng động, tái
hữu bất tuân, quyết chánh quân
pháp!" Chúng giai tu tàm nhi
thối. Giá nhất trận, ngụy quân
tử giả cực đa, di khí mã thất khí
giới vô số. Khước thuyết không
minh thu đắc thắng quân mã
nhập trại, hựu dục khởi binh
tiến thủ. Hốt báo hựu nhân tự
thành đô lai, thuyết trương bao
thân tử. Khổng minh văn tri,
phóng thanh đại khốc, khẩu
trung thô huyết, hôn tuyệt vu
địa. Chúng nhân cứu tĩnh.
Khổng minh tự thủ đắc bệnh
ngọa sàng bất khởi. Chư tướng
vô bất cảm kích. Hậu nhân hưu
thi thán viết: "Hăn dũng trương
bao dục kiên công, khả liên
thiên bất trợ anh hùng! Võ hầu
lệ hướng tây phong sai, vi niệm
vô nhân tá cúc cung."

Tuần nhật chi hậu, khổng minh
hoán đổi quyết, phàn kiến
đắng nhập trường phân phó
viết: "Ngô tự giác hôn trầm, bất

trận, dẫn quân về trại thì quân
Thục đã rút về cả rồi. Ý thu nhặt
bại quân, trách mắng các tướng
rằng: - Chúng mày không biết
binh pháp, chỉ cậy sức khỏe võ
phu, hăm hở ra đánh nhau, đến
nỗi thua to thế này! Từ rày cầm
không được khinh động nữa, hễ
không tuân lời ta quyết chém
không tha! Các tướng thận đỗ
mặt lùi ra, chuyển áy tướng Ngụy
chết rất nhiều, tốn mất xe ngựa
khí giới không biết bao nhiêu mà
kể. Khổng Minh thu quân thắng
trận về trại, sắp sửa cắt quân tiến
đi. Chợt có người báo tin ở
Thành Đô báo tin Trương Bào
mất. Khổng Minh khóc àm lén,
miệng thô ra huyết, ngất đi ngã
lăn xuống đất. Chúng vội vã cứu
dạy. Từ đó mắc bệnh, nằm bệt
trên giường không coi được việc.
Các tướng thấy vậy ai cũng mang
lòng cảm kích. Có thơ than
Trương Bào rằng: Trương Bào
một vị tướng anh hùng, Thắm
thiết trời xanh chẳng tựa cùng!
Thừa tướng đau lòng người dũng
liệt, Ròng ròng tuôn lệ ngọn thu
phong.

Được mươi hôm Khổng Minh gọi
Đồng Quyết, Phàn Kiến vào dặn
rằng: - Ta nghe trong mình ngây
ngất lầm, không sao coi được

; bù rú qǐ huí hàn zhōng
yǎng bìng , zài zuò liáng tú .
rǔ děng qie wù zǒu xiè : si
mǎ yì ruò zhī , bì lái gōng jí .
" suì chuán hào lìng , jiào
dang yè àn àn bá zhài , jie
huí hàn zhōng . kǒng míng
qù liáo wǔ rì , yì fāng de zhī ,
nǎi cháng tàn yue : " kǒng
míng zhēn yǒu shén chū guǐ
méi zhī jì , wú bù néng jí yě !
" yú shì sī mǎ yì liú zhu jiang
zài zhài zhōng , fēn bīng
shǒu bǎ gè chù ài kǒu ; yì zì
ban shi huí .

事；不如且回汉中养病，再作良图。汝等切勿走泄：司马懿若知，必来攻击。”遂传号令，教当夜暗暗拔寨，皆回汉中。孔明去了五日，懿方得知，乃长叹曰：“孔明真有神出鬼没之计，吾不能及也！”于是司马懿留诸将在寨中，分兵守把各处隘口；懿自班师回。

12 què shuo kǒng míng jiāng dà
jun tún yú hàn zhōng , zì huí
chéng dou yǎng bìng ; wén
wǔ guan liáo chu chéng yíng
jie , sòng rù chéng xiàng fù
zhōng , hòu zhǔ yù jià zì lái
wèn bìng , mìng yù yì tiáo
zhì , rì jiàn quán kě . jiàn
xìng bā nián qiu qì yuè , wèi
dou du cáo zhen bìng kě ,
nǎi shàng biǎo shuo : " shǔ
bing shù cì qin jiè , lǚ fàn
Zhōng yuán , ruò bù jiǎo chū
, bì wèi hòu huàn . jin shí zhí
qiū liáng , rén mǎ an xián ,
zhèng dāng zheng fá . chén
yuàn yǔ sī mǎ yì tòng lǐng dà
jun , jìng rù hàn zhōng , tiǎn
miè jian dǎng , yǐ qīng bian
jìng . " wèi zhǔ dà xǐ , wèn
shì zhōng liú ? yue : " zì dan
quàn zhèn fá shǔ , ruò hé ? "
? zòu yue : " dà jiāng jun zhī

却说孔明将大军屯于汉中，自回成都养病；文武官僚出城迎接，送入丞相府中，后主御驾自来问病，命御医调治，日渐痊可。建兴八年秋七月，魏都督曹真病可，乃上表说：“蜀兵数次侵界，屡犯中原，若不剿除，必为后患。今时值秋凉，人马安闲，正当征伐。臣愿与司马懿同领大军，径入汉中，殄灭奸党，以清边境。”魏主大喜，问侍中刘晔曰：“子丹劝朕伐蜀，若何？”晔奏曰：

nǎng lí sù; bát như thả hồi hán
trung dưỡng bệnh, tái tác lương
đồ. Nhữ dǎng thiết vật tấu tiết:
Tư Mã Ý nhược tri, tất lai công
kích. "Toại truyền hiệu lệnh,
giáo đương dạ ám ám bặt trại,
giai hồi hán trung. Khổng minh
khứ liều ngũ nhật, ý phương
đắc tri, nãi trường thán viết:
"Khổng minh chân hữu thàn
xuất quý một chi kế, ngô bất
năng cập dâ!" Vu thị Tư Mã Ý
lưu chư tướng tại trại trung,
phân binh thủ bả các xứ ải
khẩu; ý tự ban sư hồi.

việc, chi bằng hãy về Hán Trung
dưỡng bệnh, sẽ liệu kế khác. Các
người chớ để lộ tin ra ngoài, nếu
Tư Mã Ý biết ta mệt, tất đến đánh
quân ta! Bên truyền lệnh cho
quân sĩ ngay đêm hôm ấy nhở
trại, kéo quân về Hán Trung.
Khổng Minh đi được năm ngày,
Tư Mã Ý mới biết, liền than rằng:
- Khổng Minh dùng mèo xuất quỷ
nhập thần, ta thực không bằng!
Bởi vậy Ý lưu các tướng ở lại,
chia giữ các nơi cửa ải, còn mình
thì rút quân về.

Khước thuyết khổng minh
tương đại quân trâu vu hán
trung, tự hồi thành đô dưỡng
bệnh; văn võ quan liêu xuất
thành nghênh tiếp, tổng nhập
thừa tướng phủ trung, hậu chủ
ngụ giá tự lai vấn bệnh, mệnh
ngụ y điều trì, nhật tiệm thuyền
khả. Kiến hưng bát niên thu
thát nguyệt, ngụy đô đốc tào
chân bệnh khả, nãi thượng biểu
thuyết: "Thực binh số thứ xâm
giới, lũ phạm trung nguyễn,
nhược bát tiểu trừ, tất vi hậu
hoạn. Kim thời trị thu lương,
nhân mã an nhàn, chánh
đương chinh phạt. Thắn
nguyên dữ Tư Mã ý đồng lĩnh
đại quân, kính nhập hán trung,
diễn diệt gian đảng, dĩ thanh
biên cảnh." Ngụy chủ đại hỉ,
vấn thị trung lưu diệp viết: "Tử
đan khuyển trẫm phạt thực,

Khổng Minh đóng đại quân ở lại
Hán Trung, còn mình về Thành
Đô dưỡng bệnh. Văn võ các quan
ra thành nghênh tiếp, đưa về phủ
thừa tướng. Hậu chủ ngự bệnh,
sai ngự y đến chữa thuốc. Bệnh
dần dần cung bót. Bấy giờ đô đốc
Ngụy Tào Chân cũng đã khỏi
bệnh dâng biểu tâu với Ngụy chủ
rằng: - Quận Thục mấy lần xâm
phạm vào bờ cõi nước ta, nếu
không tiêu trừ tất để lo về sau.
Nay nhân lúc mùa thu mát trời,
quân mã nhàn nhã, chính là lúc
nên đi đánh. Tôi xin cùng với Tư
Mã Ý lĩnh đại binh vào thắng Hán
Trung, trừ bọn gian đảng, để cho
ngoài biên được thanh bình.
Ngụy chủ mừng lắm hỏi thị trung
Lưu Hoa rằng: - Tử Đan khuyên
trẫm đánh Thục, có nên không?
Hoa tâu rằng: - Đại tướng quân
nói phải lắm. Nay không trừ đi, tất

yán shì yě . jin ruò bù jiǎo
chú , hòu bì wèi dà huàn . bì
xià biàn kě xíng zhī . ruì diǎn
tóu . ? chu néi huí jia , yǒu
zhòng dà chén xiāng tàn ,
wèn yue : " wén tian zi yǔ
gong jì yì xīng bīng fá shǔ ,
cǐ shì rú hé ? " ? yìng yue : "
wú cǐ shì yě . shǔ yǒu shan
chuan zhi xiǎn , fei kě yì tú ;
kōng fèi jun mǎ zhī láo , yú
guó wú yì . " zhòng guan jie
mò rán ér chu . yáng jì rù nèi
zòu yue : " zuó wén liú ?
quàn bì xià fá shǔ ; jin rì yǔ
zhòng chén yì , yòu yán bù
kě fá : shì qì bì xià yě . bì xià
hé bù zhao ér wèn zhī ? " ruì
jí zhao liú ? rù nèi wèn yue :
" qīng quàn zhèn fá shǔ ; jin
yòu yán bù kě , hé yě ? " ?
yue : " chén xì xiáng zhī ,
shǔ bù kě fá . " rui dà xiào .
shǎo shí , yáng jì chu nèi . ?
zòu yue : " chén zuó rì quàn
bì xià fá shǔ , nǎi guó zhī dà
shì , qǐ kě wàng xiè yú rén ?
fu bing zhě , guǐ dào yě : shì
wèi fa , qie yí mì zhī . " rui dà
wù yue : " qīng yán shì yě . "
zì cǐ yù jia jìng zhòng .

“大将军之言是也。今若不剿除，后必为大患。陛下便可行之。睿点头。晔出内回家，有众大臣相探，问曰：“闻天子与公计议兴兵伐蜀，此事如何？”晔应曰：“无此事也。蜀有山川之险，非可易图；空费军马之劳，于国无益。”众官皆默然而出。杨暨入内奏曰：“昨闻刘晔劝陛下伐蜀；今日与众臣议，又言不可伐：是欺陛下也。陛下何不召而问之？”睿即召刘晔入内问曰：“卿劝朕伐蜀；今又言不可，何也？”晔曰：“臣细详之，蜀不可伐。”睿大笑。少时，杨暨出内。晔奏曰：“臣昨日劝陛下伐蜀，乃国之大事，岂可妄泄于人？夫兵者，诡道也：事未发，切宜秘之。”睿大悟曰：“卿言是也。”自此愈加敬重。

13 xún rì nèi , si mǎ yì rù cháo ,

旬日内，司马懿入朝，

nhược hè?" Diệp tâu viết: "Đại tướng quân chi ngôn thị dã. Kim nhược bất tiểu trừ, hậu tất vi đại hoạn. Bệ hạ tiễn khả hành chi. Duệ điểm đầu. Diệp xuất nội hồi gia, hữu chúng đại thần tương tham, vấn viết: "Văn thiên tử dũ công kế nghị hưng binh phạt thực, thử sự như hè?" Diệp ứng viết: "Vô thử sự dã. Thực hữu sơn xuyên chi hiểm, phi khả địch đồi; không phí quân mã chi lao, vu quốc vô ích." Chúng quan gai mặc nhiên nhi xuất. Dương kị nhập nội tâu viết: "TẠC VĂN LƯU DIỆP KHUYẾN BỆ HẠ PHẠT THỰC; KIM NHẬT DŨ CHÚNG THẦN NGHỊ, HƯU NGÔN BẤT KHẢ PHẠT: THỊ KHI BỆ HẠ DÃ. BỆ HẠ HÀ BẤT TRIỆU NHI VẤN CHI?" "DUỆ TỨC TRIỆU LƯU DIỆP NHẬP NỘI VẤN VIẾT: "KHANH KHUYẾN TRẦM PHẠT THỰC; KIM HƯU NGÔN BẤT KHẢ, HÀ DÃ?" Diệp viết: "THẦN TẾ TƯỜNG CHI, THỰC BẤT KHẢ PHẠT." Duệ đại tiểu. Thiếu thời, dương kị xuất nội. Diệp tâu viết: "THẦN TẠC NHẬT KHUYẾN BỆ HẠ PHẠT THỰC, NÃI QUỐC CHI ĐẠI SỰ, KHỎI KHẢ VỌNG TIẾT VU NHÂN? PHU BINH GIÀ, QUÝ ĐẠO DÃ: SỰ VI PHẠT, THIẾT NGHĨ BÍ CHI." Duệ đại ngộ viết: "KHANH NGÔN THỊ DÃ." Tự thử dũ gia kính trọng.

để lo về sau. Bệ hạ nên cho đánh ngay đi. Ngụy chủ gật đầu. Lưu Hoa từ giã ra về. Các đại thần đến thăm hỏi rằng: - Chúng tôi nghe thiên tử bàn với ông việc đánh Thục. Việc ấy thế nào? Hoa nói rằng: - Có việc ấy đâu, Thục có núi non hiểm trở, không dễ gì mà đồi được, chẳng qua chỉ hao tổn quân mã, chứ có ích lợi gì! Các quan cũng nín lặng trở ra. Dương Ky vào chầu tâu rằng: - Hôm qua, Lưu Hoa khuyên bệ hạ đánh Thục, nay bàn với các quan, lại nói rằng không. Thế là dối bệ hạ đấy, xin bệ hạ đòi vào hỏi lại xem sao. Tào Tuấn lập tức triệu Lưu Hoa đến, hỏi rằng: - Hôm qua ngươi khuyên trẫm đánh Thục, nay lại nói không nên, đánh là thế nào? Hoa tâu rằng: - Tôi nghĩ lại cho kỹ, thì Thục không nên đánh. Tào Tuấn cười. Một lát Dương Ky trả ra, Hoa liền tâu rằng: - Hôm qua tôi khuyên bệ hạ đánh Thục, là lo việc lớn nhà nước, không nên nói lộ cho người biết. Việc binh là lừa dối, việc chưa làm phải kín đáo mới được. Tuấn nghĩ ra, nói: Người nói phải lắm!

Tuần nhật nội, Tư Mã Ý nhập

Được mươi hôm, Tư Mã Ý vào

wèi zhǔ jiāng cáo zhen biǎo
zòu zhì shì , zhú yí yán zhī .
yì zòu yue : " chén liào dong
wú wèi gǎn dòng bing , jin rì
zhèng kě chéng cǐ qù fá shǔ . "
" rui jí bài cáo zhen wèi dà
sī mǎ , zheng xi dà dou du ,
sī mǎ yì wèi dà jiāng jun ,
zheng xi fù dou du , liú ? wèi
jun shi . san rén bài cí wèi
zhǔ , yǐn sì shí wàn dà bing ,
qián xíng zhì Cháng ān , jìng
ben jiàn gé , lái qǔ hàn
zhong . qí yú guo huái , sun
lǐ děng , gè qū lù ér xíng .
hàn zhōng rén bào rù chéng
dou . cǐ shí kǒng míng bìng
hǎo duō shí , měi rì cáo liàn
rénn mǎ , xí xué ba zhèn zhī
fǎ , jìn jie jīng shǒu , yù qū
Zhōng yuán ; ting de zhè gè
xiao xí , suí huàn zhang yí ,
wáng píng fēn fù yue : " rǔ èr
rénn xiān yǐn yí qian bing qù
shǒu chén cang gǔ dào , yǐ
dang wèi bing ; wú què tí dà
bing biàn lái jie yìng . " èr rén
gào yue : " rén bào wèi jun sì
shí wàn , zhà cheng ba shí
wàn , sheng shì shèn dà , rú
hé zhì yǐ qian bing qù
shǒu ài kǒu ? tǎng wèi bing
dà zhì , hé yǐ jù zhì ? " kǒng
míng yue : " wú yù duo yǔ ,
kǒng shì zú xin kǔ ēr . " yí yǔ
píng miàn miàn xiāng qù , jie
bù gǎn qù . kǒng míng yue :
" ruò yǒu shu shi , fei rǔ
děng zhì zuì . bù bì duo yán ,
kě jí qù . " èr rén yòu ai gào

魏主将曹真表奏之事，逐一言之。懿奏曰：“臣料东吴未敢动兵，今日正可乘此去伐蜀。”睿即拜曹真为大司马、征西大都督，司马懿为大将军、征西副都督，刘晔为军师。三人拜辞魏主，引四十万大兵，前行至长安，径奔剑阁，来取汉中。其余郭淮、孙礼等，各取路而行。汉中人报入成都。此时孔明病好多时，每日操练人马，习学八阵之法，尽皆精熟，欲取中原；听得这个消息，遂唤张嶷、王平分付曰：“汝二人先引一千兵去守陈仓古道，以当魏兵；吾却提大兵便来接应。”二人告曰：“人报魏军四十万，诈称八十万，声势甚大，如何只与一千兵去守隘口？倘魏兵大至，何以拒之？”孔明曰：“吾欲多与，恐士卒辛苦耳。”嶷与平面面相觑，皆不敢去。孔明曰：“若有疏

triều, ngụy chủ tương tào chán
biểu tâu chi sự, trực nhật ngôn
chi. Ý tâu viết: "Thần liêu đông
ngô vị cảm động binh, kim nhật
chánh khả thừa thủ khứ phạt
thực." Duệ túc bái tào chán vi
đại Tư Mã, chinh tây đại đô
đốc, Tư Mã ý vi đại tướng
quân, chinh tây phó đô đốc, lưu
diệp vi quân sự. Tam nhân bái
tư ngụy chủ, dẫn tú thập vạn
đại binh, tiền hành chí trường
an, kính bôn kiêm các, lai thủ
hán trung. Kì dư quách hoài,
tôn lễ đẳng, các thủ lộ nhi hành.
Hán trung nhân báo nhập thành
đô. Thủ thời khổng minh bệnh
hảo đa thời, mỗi nhật thao
luyện nhân mã, tập học bát trân
chi pháp, tần giai tinh thực, dục
thủ trung nguyên; thính đắc giá
cá tiêu túc, toại hoán trương
nghi, vương bình phân phó viết:
"Nhữ nhị nhân tiên dẫn nhất
thiên binh khứ thủ trân thương
cỗ đạo, dĩ đương ngụy binh;
ngô khước đề đại binh tiện lai
tiếp ứng." Nhị nhân cáo viết:
"Nhân báo ngụy quân tú thập
vạn, trú xưng bát thập vạn,
thanh thế thậm đại, như hà chí
dữ nhất thiên binh khứ thủ ải
khẩu? Thảng ngụy binh đại chí,
hà dĩ cự chí?" Khổng minh viết:
"Ngô dục đa dữ, khủng sĩ tốt
tân khố nhĩ." Nghi dữ bình diện
diện tướng thứ, giai bất cảm
khứ. Khổng minh viết: "Nhược
hữu sơ thất, phi nhữ đẳng chí
tội. Bất tất đa ngôn, khả tật

châu. Ngụy chủ đưa bài biểu của Tào Chân cho xem, Ý tâu rằng: - Tôi chắc Đông Ngô chưa dám động binh. Nay chính nhân lúc này mà đánh Thục. Tào Tuấn lập phong Tào Chân làm đại tư mã chinh tây đại đô đốc, Tư Mã Ý làm đại tướng quân chinh tây phó đô đốc. Lưu Hoa làm quân sự. Ba người lạy từ Ngụy chủ, dẫn bốn chục vạn đại binh đến Trường An, theo đường ra cửa Kiếm Cát, đến lấy Hán Trung. Bọn Quách Hoài cũng lục tục kéo đi sau. Người ở Hán Trung báo tin về thành đô. Bấy giờ Khổng Minh bệnh khỏe đã lâu, ngày nào cũng luyện tập quân mã, dạy phép bát trận, đều đã tinh thực cả, sắp sẵn sàng kéo quân sang đánh Trung Nguyên. Chợt nghe tin quân Ngụy vào cướp, Khổng Minh liền gọi Vương Bình, Trương Ngực đến dặn rằng: - Hai người hãy dẫn một nghìn quân đi trước ra giữ đường Trần Thương, địch quân Ngụy. Tào Chân đem đại binh tiếp ứng, cũng sẽ đến sau ngay. Hai tướng kêu rằng: - Người Tào Chân đồn quân Ngụy bốn mươi vạn. Thanh thế to lắm. Thừa tướng chỉ cho một nghìn quân ra giữ cửa ải, ngộ quân Ngụy kéo cả đến, thì làm thế nào? Khổng Minh nói: - Tào Chân cũng muốn cho nhiều quân đi, nhưng ngại chúng nó khó nhọc. Trương Ngực, Vương Bình đứng ngay mặt nhau, cùng không dám đi. Khổng Minh nói: Nếu xảy ra

yue : " chéng xiang yù sha mǒu èr rén , jiù cǐ qīng sha , zhì bù gǎn qù . " kǒng míng xiào yue : " hé qí yú yě ! wú lìng rǔ dēng qù , zì yǒu zhǔ jiàn : wú zuó yè yǎng guan tian wén , jiàn bì xìng chán yú tài yin zhi fen , cǐ yuè nèi bì yǒu dà yǔ lín lí ; wèi bìng suí yǒu sì shí wàn , an gǎn shen rù shan xiǎn zhì dì ? yin cǐ bù yòng duo jun , jué bù shòu hài . wú jiāng dà jun jie zài hàn zhōng an ju yí yuè , dài wèi bìng tuì , nǎ shí yǐ dà bìng yǎn zhī : yǐ yì dài láo , wú shí wàn zhì zhòng kě shèng wèi bìng sì shí wàn yě . " èr rén ting bì , fang dà xǐ , bài cí ér qù . kǒng míng suí tǒng dà jun chu hàn zhōng , chuán lìng jiào gè chù ài kǒu , yù bēi gān chái cǎo liào xì liáng , ju gòu yì yuè rén mǎ zhì yòng , yǐ fáng qiū yǔ ; jiāng dà jun kuan xiān yí yuè , xian gěi yí shí , sì hòu chu zheng . què shuo cáo zhen , sì mǎ yì tòng lǐng dà jun , jìng dào chén cang chéng néi , bù jiàn yì xiān fáng wu ; xún tǔ rén wèn zhī , jie yán kǒng míng huí shí fàng huǒ shao huǐ . cáo zhen biàn yào cóng chén cang dào jìn fa . yì yue : " bù kě qīng jìn . wǒ yè guan tian wén , jiàn bì xìng chán yú tài yin zhi fen , cǐ yuè nèi bì yǒu dà yǔ ; ruò shen rù zhòng dì , cháng

失，非汝等之罪。不必多言，可疾去。”二人又哀告曰：“丞相欲杀某二人，就此清杀，只不敢去。”孔明笑曰：“何其愚也！吾令汝等去，自有主见：吾昨夜仰观天文，见毕星躔于太阴之分，此月内必有大雨淋漓；魏兵虽有四十万，安敢深入山险之地？因此不用多军，决不受害。吾将大军皆在汉中安居一月，待魏兵退，那时以大兵掩之：以逸待劳，吾十万之众可胜魏兵四十万也。”二人听毕，方大喜，拜辞而去。孔明随统大军出汉中，传令教各处隘口，预备干柴草料细粮，俱够一月人马支用，以防秋雨；将大军宽限一月，先给衣食，伺候出征。却说曹真、司马懿同领大军，径到陈仓内，不见一间房屋；寻土人问之，皆言孔明回时放火烧毁。曹真便要从陈仓道进发。懿曰

khứ." Nhị nhân hụu ai cáo viết: "Thừa tướng dục sát mỗ nhị nhân, tựu thủ thanh sát, chỉ bát cảm khứ." Khổng minh tiểu viết: "Hà kì ngu dã! Ngô lệnh nhữ đẳng khứ, tự hữu chủ kiến: ngô tặc dạ ngưỡng quan thiên văn, kiến tất tinh triền vu thái âm chi phân, thủ nguyệt nội tất hữu đại vũ lâm lì; ngụy binh tuy hữu tú thập vạn, an cảm thâm nhập sơn hiểm chi địa? Nhân thủ bát dụng đa quân, quyết bất thụ hại. Ngô tướng đại quân giai tại hán trung an cư nhất nguyệt, đãi ngụy binh thối, na thời dĩ đại binh yểm chí: dĩ dật đãi lao, ngô thập vạn chi chúng khả thắng ngụy binh tú thập vạn dã." Nhị nhân thíhết, phuong đại hỉ, bái từ nhi khứ. Khổng minh tuy thống đại quân xuất hán trung, truyền lệnh giáo các xứ ải khẩu, dự bị can sài thảo liêu té lương, câu cú nhất nguyệt nhân mã chi dụng, dĩ phòng thu vũ; tương đại quân khoan hạn nhất nguyệt, tiên cấp y thực, ty hậu xuất chinh. Khước thuyết tào chân, Tư Mã Ý đồng lĩnh đại quân, kính đáo trần thương thành nội, bắt kiến nhất gian phòng ốc; tầm thô nhân văn chi, giai ngôn khổng minh hồi thời phóng hỏa thiêu hủy. Tào chân tiện yếu tòng trần thương đạo tiến phát. Ý viết: "Bất khả khinh tiến. Ngã dạ quan thiên văn, kiến tất tinh triền vu thái âm chi phân, thủ nguyệt nội tất

việc gì, lỗi không phải là tại các ngươi, bắt tất phải nói lầm hấy đi cho mau! Hai người lại kêu rằng: - Thừa tướng muốn giết chúng tôi, chúng tôi xin chết ngay tại đây, chó quá thực không dám đi. Khổng Minh cười, nói: - Sao các ngươi ngu thế? Ta sai các ngươi đi, Ta đã liều rồi. Ta coi thiên văn, thấy sao Tắt qua vào phận thái âm, trong tháng này mưa dầm cả tháng, Quân Thục dù có bốn chục vạn, đâu đã dám vào xa nơi núi này? Bởi thế ta không phải dùng nhiều quân, chứ có định làm hại các ngươi đâu mà sợ! Ta đem đại quân ở lại Hán Trung, nghĩ ngơi một tháng, đợi lúc nào quân Ngụy rút về, sẽ thả quân ra đánh tập hậu. Quân ta nhàn mà quân kia vất vả, chỉ mười vạn đủ phá quân Ngụy bốn mươi vạn. Hai người nghe ra, mới vui lòng lạy từ dẫn quân đi. Khổng Minh dẫn đại quân ra Hán Trung, truyền lệnh sai các sứ ải khẩu chứa sẵn cỏ khô củi nỏ và lương thực, đủ cho người ngựa dùng trong một tháng, đề phòng mưa dầm. Khổng Minh lại cấp lương cấp áo cho quân sĩ, và cho nghỉ ngơi một tháng, chờ lệnh xuất chinh. Nói về Tào Chân, Tư Mã Ý lĩnh đại quân đến Trần Thương, không thấy một nóc nhà nào, bèn cho gọi thổ dân đến hỏi, thì họ nói rằng: - Khổng Minh trở về lần trước đã sai đốt sạch cả rồi. Tào Chân muốn cắt quân đi, Tư Mã Ý nói: - Tôi xem thiên văn, thấy sao

shèng zé kě . tǎng yǒu shu yú , rén mǎ shòu kǔ , yào tuì zé nán . qiè yí zài chéng zhong da qǐ wo pù zhù za , yǐ fáng yin yǔ . "zhen cóng qí yán . wèi jí bàn yuè , tian yǔ dà jiàng , lín lí bù zhī . chén cang chéng wài , píng dì shuǐ shen san chí , jun qì jìn shi , rén bù de shuì , zhòu yè bù an . dà yǔ lián jiàng san shí rì , mǎ wú cǎo liào , sǐ zhě wú shù , jun shì yuàn sheng bù jué . chuán rù luò yáng , wèi zhǔ shè tán , qíu qíng bù de . huáng mén shì láng wáng sù shàng shu yue : "qián zhì yǒu zhì ; qian lǐ kuì liáng , shì yǒu jí sè ; qiao su hòu cuàn , shi bù sù bǎo . cǐ wèi píng tú zhì xíng jūn zhě yě . yòu kuàng yú shen rù xiān zǔ , záo lù ér qíán , zé qí wèi láo , bì xiāng bǎi yě . jin yòu jia zhì yǐ lín yǔ , shan bǎn jùn huá , zhòng bi ér bù zhǎn , liáng yuǎn ér nán jì : shí xíng jūn zhì dà jì yě . wén cáo zhen fa yǐ yú yuè , ér xíng fang bàn gǔ , zhì dào gong dà , zhàn shì xi zuò : shì bǐ pian de yǐ yì dài láo , nǎi bing jia zhì suǒ ? yě . yán zhì qián dài , zé wǔ wáng fá zhòu , chu guan ér fù huán ; lùn zhì jìn shì , zé wǔ , wén zheng quán , lín jiang ér bù jì : qǐ fei shùn tian zhí shí , tong yú quán biàn zhě zai ? yuàn bì xià niàn

：“不可轻进。我夜观天文，见毕星躔于太阴之分，此月内必有大雨；若深入重地，常胜则可。倘有疏虞，人马受苦，要退则难。且宜在城中搭起窝铺住扎，以防阴雨。”
真从其言。未及半月，天雨大降，淋漓不止。陈仓城外，平地水深三尺，军器尽湿，人不得睡，昼夜不安。大雨连降三十日，马无草料，死者无数，军士怨声不绝。传入洛阳，魏主设坛，求晴不得。黄门侍郎王肃上疏曰：“前志有之：千里馈粮，士有饥色；樵苏后爨，师不宿饱。此谓平途之行军者也。又况于深入险阻，凿路而前，则其为劳，必相百也。今又加之以霖雨，山坂峻滑，众逼而不展，粮远而难继：实行军之大忌也。闻曹真发已逾月，而行方半谷，治道功大，战士悉作：是彼偏得以逸待

hữu đại vũ; nhược thâm nhập trọng địa, thường thăng tắc khả. Thăng hữu sơ ngu, nhân mã thụ khổ, yếu thối tắc nan. Thả nghi tại thành trung đáp khởi oa phô trụ trát, dĩ phòng âm vũ." Chân tòng kì ngon. Vì cập bán nguyệt, thiên vũ đại hàng, lâm lì bất chỉ. Trần thương thành ngoại, bình địa thủy thâm tam xích, quân khí tǎn thấp, nhân bất đắc thụy, trú dạ bất an. Đại vũ liên hàng tam thập nhật, mǎ vô thảo liêu, tử giả vô số, quân sĩ oán thanh bất tuyệt. Truyền nhập lạc dương, ngụy chủ thiết đàn, cầu tinh bất đắc. Hoàng môn thị lang vương túc thượng sơ viết: "Tiền chí hữu chi; thiên lí quý lương, sĩ hữu cơ sắc; tiều tố hậu thoán, sư bất túc bão. Thủ vị bình đồ chi hành quân già dã. Hựu huống vu thâm nhập hiêm trở, tặc lộ nhi tiền, tắc kì vi lao, tất tương bách dã. Kim hựu gia chi dĩ lâm vũ, sơn phản tuần hoạt, chúng bức nhi bất triển, lương viễn nhi nan kẽ: thật hành quân chi đại kị dã. Văn tào chán phát dĩ du nguyệt, hành phương bán cổ, trì đạo công đại, chiến sĩ tắt tác: thi bỉ thiên đắc dĩ dật đãi lao, nǎi binh gia chi sở đạn dã. Ngôn chi tiền đại, tắc võ vương phạt trụ, xuất quan nhi phục hoàn; luận chi cận sự, tắc võ, văn chinh quyền, làm giang nhi bất tể: khởi phi thuận thiên tri thời,

Tắt vào phần Thái âm, trong tháng này tất có mưa nhiều. Nếu ta vào sâu nơi trận địa, đánh được còn khá phỏng thua, thì quân mã vất vả nhiều bè, bấy giờ muôn về cũng khó. Vậy ta nên ở trong thành này, lập trại đóng quân, để phòng mưa thu. Chân nghe lời, không dám tiến binh vội. Chưa đầy nửa tháng, quả nhiên trời đổ mưa dầm, như tầm như tã. Ngoài thành Trần Thương nước sân ngập ba thước, đồ quân như ướt sạch, người không được ngủ, đêm ngày lo lắng. Mưa ròng rã vừa một tháng trời, ngựa hết cỏ ăn, chết hại rất nhiều. Quân sĩ ta oán dậy đất. Ngụy chủ ở Lạc Dương nghe tin mưa mãi, lập đàn cầu tạnh không được. Hoàng môn thị lang là Vương Túc dâng sớ xin rút quân về. Hoàng môn thị lang dâng sớ rằng: Sách xưa có chép "Chở lương thực từ nghìn dặm, quân sĩ có sắc đói, chặt củi đốt cỏ nấu cơm quân vẫn không no". Đó là nói về việc hành quân vậy. Lại huống như đi vào nơi hiêm trở men theo đường hẻm chắc chắn mệt gấp trăm lần. Nay gặp lúc trời mưa dầm dề, dốc núi hiêm mà trơn, quân chen chút mà không tiến lên được, lương thực ở xa mà không có kể gì mang đi, đó là điều tối kỵ của việc hành quân. Nghe nói Tào Chân xuất quân đi hàng tháng mà mới đi được nửa đường hang núi, mặc dù quân sĩ phải vừa đi vừa sửa sang đường sá hết sức

shuǐ yǔ jian jù zhì gù , xiū xí
shì zú ; hòu rì yǒu xìn ,
chéng shí yòng zhī . suǒ wèi
yuè yǐ fàn nán , míng wàng qí
sǐ zhě yě . " wèi zhǔ lǎn biǎo
, zhèng zài yóu yù , yáng fù ,
huá xīn yì shàng shu jiàn .
wèi zhǔ jí xià zhào , qiǎn shǐ
zhào cáo zhen , sì mǎ yì
huán cháo .

劳，乃兵家之所惮也。
言之前代，则武王伐纣，出关而复还；论之近事，则武、文征权，临江而不济：岂非顺天知时，通于权变者哉？愿陛下念水雨艰剧之故，休息士卒；后日有衅，乘时用之。所谓悦以犯难，民忘其死者也。”
魏主览表，正在犹豫，杨阜、华歆亦上疏谏。
魏主即下诏，遣使诏曹真、司马懿还朝。

- 14 què shuo cáo zhen yǔ sī mǎ
yì shang yì yue : " jin lián yin
san shí rì , jun wú zhàn xīn ,
gè yǒu sī guī zhì yì , rú hé jìn
zhǐ ? " yì yue : " bù rú qǐ huí
. " zhen yue : " tǎng kǒng
míng zhuī lái , zěn sheng tuì
zhi ? " yì yue : " xian fú liǎng
jun duàn hòu , fang kě huí
bing . " zhèng yì xiān , hu shǐ
mìng lái zhao . èr rén suì
jiāng dà jun qián duì zuò hòu
duì , hòu duì zuò qián duì ,
xú xú ér tuì . què shuo kǒng
míng jì suàn yì yuè qiū yǔ
jiāng jìn , tian cháng wèi qíng
, zì tí yì jun tún yú chéng gù ,
yòu chuán lìng jiào dà jun
huì yú chì bo zhù za . kǒng
míng shèng zhàng huàn

thông vu quyền biến giả tai?
Nguyễn bộ hạ niệm thủy vũ
gian kịch chi cố, ưu túc sĩ tốt;
hậu nhật hữu hán, thừa thời
dụng chí. Sở vị duyệt dĩ phạm
nan, dân vong kì tử giả dã."
ngụy chủ lâm biểu, chánh tại do
dự, dương phụ, hoa hâm diệc
thượng sơ gián. Ngụy chủ túc
hạ chiếu, khiền sử chiếu tào
chân, Tư Mã ý hoàn triều.

công phu. Phải lấy dật dãi lao đó là điêu dáng sọ của phép dùng binh. Nói về thời xưa, Vũ vương diệt Trụ kéo quân ra khỏi ải sau lại trở về. Gần đây Võ Văn đánh Quyền không qua sông được, há chẳng phải thuận lòng trời mà biết thời thế đó ru? Xin bộ hạ hãy vì cớ trời mưa gió đường sá hiểm trở mà cho quân sĩ nghỉ ngơi, đợi ngày sau gặp thời tiết có tốt sẽ tiến quân đó mới là "Biết thương dân khổ. Họ sẽ dám liều chết cho ta". Dương phụ Hoa Hâm cũng tâu can. Ngụy chủ mới giáng chiếu, sai sứ ra triệu Tào Chân, Tư Mã Ý về.

Khước thuyết tào chân dữ Tư
Mã ý thương nghị viết: "Kim liên
âm tam thập nhật, quân vô
chiến tâm, các hữu tư quy chí
ý, như hà cảm chí?" Ý viết: "Bất
như thả hồi." chân viết: "Thảng
khổng minh truy lai, chẩm sinh
thối chí?" Ý viết: "Tiên phục
lưỡng quân đoạn hậu, phương
khả hồi binh." chánh nghị gian,
hốt sứ mệnh lai triệu. Nhị nhân
toại tương đại quân tiền đội tác
hậu đội, hậu đội tác tiền đội, từ
từ nhi thối. Khước thuyết khổng
minh kế toán nhất nguyệt thu
vũ tương tần, thiên thượng vị
tinh, tự đe nhất quân trâu vu
thành cổ, hựu truyền lệnh giáo
đại quân hội vu xích pha trú
trát. Khổng minh thăng trưởng

Tào Chân bàn với Tư Mã Ý rằng:
- Nay mưa dầm một tháng trời,
quân sĩ ngã lòng, cùng có ý muốn
về cả, làm thế nào mà ngăn
được? Ý nói: - Không gì bằng hãy
trở về. Chân nói: - Không Minh
đuổi theo, thì làm thế nào? Ý nói:
- Ta nên cho hai toán quân phục
trước, rồi sẽ rút lui. Còn đang bàn
bạc thì có sứ đến triệu. Hai người
mới đổi tiền đội làm hậu đội, hậu
đội, làm tiền đội từ từ rút về.
Không Minh tính mưa trong một
tháng thì tạnh, liền dẫn đại quân
ra đóng ở ngoài thành, truyền cho
các đại quân hội lại cả Xích Nha,
rồi lên trường gọi tướng sĩ đến
bàn rằng: - Ta đoán quân Ngụy
tất rút chạy, mà Tào Tuấn tất
xuống chiếu đòi Tào Chân, Tư

zhòng jiang yán yue : " wú liào wèi bìng bì zǒu , wèi zhǔ bì xià zhào lái qǔ cáo zhen , sì mǎ yì bìng huí . wú ruò zhui zhī , bì yǒu zhǔn bèi ; bù rú rèn ta qiě qù , zài zuò liáng tú . " hu wáng píng lìng rén bào lái , shuo wèi bìng yǐ huí . kǒng míng fēn fù lái rén , chuán yǔ wáng píng : " bù kě zhui xí . wú zì yǒu pò wèi bìng zhī cè . " zhèng shì : wèi bìng zòng shǐ néng mái fú , hàn xiāng yuán lái bù kěn zhui . wèi zhī kǒng míng zěn sheng pò wèi , qiě kàn xià wén fēn jiě .

坡驻扎。孔明升帐唤众将言曰：“吾料魏兵必走，魏主必下诏来取曹真、司马懿兵回。吾若追之，必有准备；不如任他且去，再作良图。”忽王平令人报来，说魏兵已回。孔明分付来人，传与王平：“不可追袭。吾自有破魏兵之策。”正是：魏兵纵使能埋伏，汉相原来不肯追。未知孔明怎生破魏，且看下文分解。

hoán chúng tướng ngôn viết:
"Ngô liêu ngụy binh tát tầu,
ngụy chủ tát hạ chiếu lai thủ tào
chân, Tư Mã ý binh hồi. Ngô
nhược truy chi, tát hữu chuẩn
bị; bắt như nhâm tha thả khứ,
tái tác lương đồ." hốt vương
binh lệnh nhân báo lai, thuyết
ngụy binh dĩ hồi. Khổng minh
phân phó lai nhân, truyền dữ
vương bình: "Bắt khả truy tập.
Ngô tự hữu phá ngụy binh chí
sách." chánh thị: ngụy binh túng
sử năng mai phục, hán tương
nguyên lai bắt khẳng truy. Vị tri
khổng minh chảm sinh phá
ngụy, thả khán hạ văn phân
giải.

Mã Ý về triều. Khi rút về giặc thế nào cũng phòng bị, nếu ta đuổi theo thì mắc phải mèo của họ. Chi bằng mặc cho nó đi, ta sẽ tìm kế khác. Sực có Vương Bình sai người lại báo rằng: - Quân Ngụy đã rút về xin cho đuổi đánh. Khổng Minh dặn với người ấy về bảo với Vương Bình không được đuổi theo, khắc sẽ có mèo phá được quân Ngụy. Đó là: Quân Tào cũng biết dùng mai phục, Tướng Hán khôn hơn chẳng đuổi theo. Chưa biết Khổng Minh phá Ngụy ra sao, xem hồi sau sẽ hiểu.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
100
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo zhòng jiang wén kǒng míng bù zhui wèi bing , ju rù zhàng gào yue : " wèi bing kǔ yǔ , bù néng tún za , yin cǐ huí qù , zhèng hǎo chéng shì zhuī zhì . chéng xiāng rú hé bù zhuī ? " kǒng míng yue : " si mǎ yì shàn néng yòng bing , jìn jun tuì bì yǒu mái fú . wú ruò zhuī zhì , zhèng zhōng qí jì . bù rú zòng ta yuǎn qù , wú què fēn bīng jìng chu xié gǔ ér qū qí shan , shǐ wèi rén bù tí fáng yě . " zhòng jiang yue : " qū Cháng ān zhì dì , bié yǒu lù tú ; chéng xiāng zhì qū qí shan , hé yě ? " kǒng míng yue : " qí shan nāi Cháng ān zhì shǒu yě : lǒng xi zhu jùn , tǎng yǒu bing lái , bì jìng yóu cǐ dì ; gèng jiān qián lín wèi bin , hòu kào xié gǔ , zuǒ chu yòu rù . kě yǐ fú bing , nǎi yòng wǔ zhì dì . wú gù yù xian qū cǐ , de dì lì yě . " zhòng jiang jie bài fú . kǒng míng lìng wèi yán , zhang yí , dù qióng , chén shì chu jí gǔ ; mǎ dài , wáng píng , zhang yì , mǎ zhong chu xié

第一百回
汉兵劫寨破曹真
武侯斗阵辱仲达

**Đệ nhất bách hồi hán binh
kiếp trại phá tào chân võ hầu
đấu trận nhục trọng đạt**

**HỒI 100 Quân Hán cướp trại,
phá Tào Quân; Võ Hầu đấu
trận, nhục Trọng Đạt.**

却说众将闻孔明不追魏兵，俱入帐告曰：“魏兵苦雨，不能屯扎，因此回去，正好乘势追之。丞相如何不追？”孔明曰：“司马懿善能用兵，今军退必有埋伏。吾若追之，正中其计。不如纵他远去，吾却分兵径出斜谷而取祁山，使魏人不提防也。”众将曰：“取长安之地，别有路途；丞相只取祁山，何也？”孔明曰：“祁山乃长安之首也：陇西诸郡，倘有兵来，必经由此地；更兼前临渭滨，后靠斜谷，左出右入。可以伏兵，乃用武之地。吾故欲先取此，得地利也。”众将皆拜服。孔明令魏延、张嶷、杜琼、陈式出箕谷

Khước thuyết chúng tướng văn khồng minh bắt truy nguy binh, câu nhập trường cáo viết: "Ngụy binh khổ vũ, bắt nǎng truân trát, nhân thủ hồi khứ, chánh hảo thura thế truy chi. Thura tương như hà bắt truy?" Khồng minh viết: "Tư Mã Ý thiện nǎng dụng binh, kim quân thối tất hữu mai phục. Ngô nhược truy chi, chánh trung kí kế. Bắt như túng tha viễn khứ, ngô khước phân binh kính xuất tà cốc nhi thủ kí sơn, sử ngụy nhân bắt đê phòng dã." Chúng tướng viết: "Thủ trường an chi địa, biệt hữu lộ đồ; thura tương chỉ thủ kí sơn, hà dã?" Khồng minh viết: "Kí sơn nái trường an chi thủ dã: lũng tây chư quận, thảng hữu binh lai, tắt kinh do thủ địa; canh kiêm tiền lâm vị tân, hậu kháo tà cốc, tả xuất hữu nhập. Khả dĩ phục binh, nái dụng võ chi địa. Ngô cố dục tiên thủ thử, đắc địa lợi dã. "Chúng tướng giai bái phục. Khồng minh lệnh ngụy duyên, trường nghi, đỗ quỳnh, tràn thức xuất ki cốc; mã đại, vương bình, trường dục, mã trung

Các tướng thấy Khổng Minh không đuổi quân Ngụy, bèn vào trường bẩm rằng: - Quân Ngụy khổ sở vì mưa, không ở lại được, phải rút về, chính nên thura cơ mà đuổi, có sao thura tướng lại không đuổi? Khổng Minh nói: Tư Mã Ý biết phép dùng binh, rút quân về tất có mai phục, nếu ta đuổi theo át trúng kế. Không bằng mặc cho y về, ta sẽ chia binh ra thăng hang Tà Cốc, đến lấy Kỳ Sơn, khiên cho quân Ngụy không biết đâu mà đê phòng trước. Các tướng hỏi: - Lấy Trường An cũng có lầm đường, thura tướng chỉ muốn ra Kỳ Sơn, là có làm sao? Khổng Minh nói: - Kỳ Sơn là đầu xứ Trường An, kéo quân vào các quân Lũng Tây tắt cả phải qua đường ấy, vả lại, mé trước sát sông Vị, mé sau dựa vào hang Tà Cốc, ra bên nọ vào bên kia, có thể dùng được kê mai phục. Đó là đất dụng võ, cho nên trước hết ta muốn dụng được chỗ địa lợi ấy. Các tướng chịu là phải. Khổng Minh sai Ngụy Diên, Trường Ngực, Đỗ Quỳnh, Trần

gǔ : ju huì yú qí shan . diào bō yǐ dìng , kǒng míng zì tí dà jun , lìng guan xìng , liào huà wèi xian feng , suí hòu jìn fa . què shuo cáo zhen , sī mǎ yì èr rén , zài hòu jian du rén mǎ , lìng yì jun rù chén cang gǔ dào tàn shì , huí bào shuo shǔ bing bù lái . yòu xíng xún rì , hòu miàn mái fú zhòng jiang jie huí , shuo shǔ bing quán wú yin hào . zhen yue : " lián mián qiu yǔ , zhàn dào duàn jué , shǔ rén qǐ zhì wú děng tuì jun ye ? " yì yue : " shǔ bing suí hòu chu yǐ . " zhen yue : " hé yǐ zhì zhì ? " yì yue : " lián rì qíng míng , shǔ bing bù gǎn , liào wú yǒu fú bing yě , gù zòng wǒ bing yuǎn qù ; dài wǒ bing guò jìn , ta què duó qí shan yǐ . " cáo zhen bù xìn . yì yue : " zi dan rú hé bù xìn ? wú liào kǒng míng bì cóng liǎng gǔ ér lái . wú yǔ zi dan gè shǒu yi gǔ kǒu , shí rì wèi qí . ruò wú shǔ bing lái , wǒ miàn tú hóng fěn , shen chuan nǚ yi , lái yíng zhōng fú zuì . " zhen yue : " ruò yǒu shǔ bing lái , wǒ yuàn jiang tian zi suǒ cì yù dài yi tiáo , yù mǎ yǐ pǐ yǔ nǐ . " jí fēn bīng liǎng lù : zhen yǐn bing tún yú qí shan zhi xié gǔ kǒu ; yì yǐn jun tún yú qí shan zhi dong ji gǔ kǒu . gè xià zhài yǐ bì . yì xian yǐn yǐ zhì bing fú yú

; 马岱、王平、张翼、马忠出斜谷：俱会于祁山。调拨已定，孔明自提大军，令关兴、廖化为先锋，随后进发。却说曹真、司马懿二人，在后监督人马，令一军入陈仓古道探视，回报说蜀兵不来。又行旬日，后面埋伏众将皆回，说蜀兵全无音耗。真曰：“连绵秋雨，栈道断绝，蜀人岂知吾等退军耶？”懿曰：“蜀兵随后出矣。”真曰：“何以知之？”懿曰：“连日晴明，蜀兵不赶，料吾有伏兵也，故纵我兵远去；待我兵过尽，他却夺祁山矣。”曹真不信。懿曰：“子丹如何不信？吾料孔明必从两谷而来。吾与子丹各守一谷口，十日为期。若无蜀兵来，我面涂红粉，身穿女衣，来营中伏罪。”真曰：“若有蜀兵来，我愿将天子所赐玉带一条、御马一匹与你。”即分兵两路：真

xuát tà cốc: câu hội vu kì sơn. Điều bát dĩ định, Không minh tự đề đại quân, lệnh quan hưng, liêu hóa vi tiên phong, tùy hậu tiến phát. Khước thuyết tào chân, Tư Mã ý nhị nhân, tại hậu giam đốc nhân mã, lệnh nhất quân nhập trần thương cổ đạo tham thi, hồi báo thuyết thực binh bắt lai. Hựu hành tuần nhật, hậu diện mai phục chúng tướng giải hồi, thuyết thực binh toàn vô âm háo. Chân viết: "Liên miên thu vũ, sạn đạo đoạn tuyệt, thực nhân khởi tri ngô đẳng thối quân da?" Ý viết: "Thực binh tuy hậu xuất hĩ." Chân viết: "Hà dĩ tri chí?" Ý viết: "Liên nhật tình minh, thực binh bắt cản, liêu ngô hữu phục binh dã, cố túng ngã binh viễn khứ; đãi ngã binh quá tần, tha khước đoạt kì sơn hĩ." Tào chân bắt tin. Ý viết: "Tử đan như hà bắt tin? Ngô liêu không minh tắt tòng lưỡng cốc nhi lai. Ngô dữ tử đan các thủ nhất cốc khẩu, thập nhật vi kì. Nhược vô thực binh lai, ngã diện đồ hồng phấn, thân xuyên nữ y, lai doanh trung phục tội." Chân viết: "Nhược hữu thực binh lai, ngã nguyện tương thiên tử sở tử ngọc ái nhất điều, ngự mã nhất thát dữ nhĩ." Tức phân binh lưỡng lộ: chán dẫn binh truân vu kì sơn chi tây tà cốc khẩu; ý dẫn quân truân vu kì sơn chi đông ki cốc khẩu. Các hạ trại dĩ tắt. Ý tiên dẫn nhất chi

Thúc ra cửa hang Cơ Cốc, Mã Đại, Vương Bình, Trương Dực, Mã Trung, ra cửa hang Tào Cốc, cùng hội tại núi Kỳ Sơn. Không Minh thống lĩnh đại binh, sai Quan Hưng, Liêu Hóa làm tiên phong, kéo đi sau. Tào Chân, Tư Mã Ý sai người đi đoạn hậu giám đốc quân mã. Lại sai người dò xét đường Trần Thương thì không thấy có quân Thục đuổi theo. Được mươi ngày nữa, các tướng mai phục ở mặt sau, không thấy gì, cũng rút về. Tào Chân nói: - Mưa thu ròng rã, đường sá đổ nát, quân Thục biết đâu được ta rút quân mà đuổi theo? Tư Mã Ý nói: - Quân Thục theo ra ngay bây giờ đây! Chân hỏi: - Sao ông biết? Ý nói: - Luôn mấy hôm nắng ráo, quân Thục không ra, đó là biết rằng ta có mai phục, cho nên mặc cho ta đi xa. Đợi quân ta đi khỏi rồi họ tắt ra cướp Kỳ Sơn không sai. Tào Chân chưa tin. Ý nói: - Tử Đan sao lại không tin? Tôi chắc Không Minh tắt qua hai cửa hang đến đây. Tôi với Tử Đan mỗi người một cửa, hẹn trong mươi ngày, nếu không có quân Thục đến, tôi xin bôi phấn hồng vào mặt, mình mặc áo đầm bà, vào trại trị tội. Chân nói: - Nếu có quân Thục đến, tôi xin đem biếu ông cả đai ngọc và con ngựa quý của thiên tử ban cho. Liên chia quân làm hai ngả. Chân dẫn một nửa đóng ở cửa

shan gǔ zhong ; qí yú jun mǎ , gè yú yào lù an yíng . yì gēng huàn yí zhuang , zá zài quán jun zhì nèi , biàn guan gè yíng . hu dào yí yíng , yǒu yí piān jiāng yǎng tian ér yuàn yue : " dà yǔ lín liǎo xǔ duo shí , bù kěn huí qù ; jin yóu zài zhè lǐ dùn zhù , qiáng yào dǔ sài , què bù kǔ liǎo guan jun ! " yì wén yán , guī zhài shèng zhàng , jù zhòng jiāng jiè dào zhàng xià , ai chu nǎ jiāng lái . yì chí zhì yue : " cháo tíng yǎng jun qian rì , yòng zài yí shí . rǔ an gǎn chu yuàn yán , yǐ màn jun xin ! " qí rén bù zhao . yì jiào chu tòng bàn zhì rén duì zhèng , nǎ jiāng bù néng dǐ lài . yì yue : " wú fei dǔ sài ; yù shèng shǔ bing , lǐng rǔ gè rén yǒu gōng huí cháo , rǔ nǎi wàng chu yuàn yán , zì qū zuì lì ! " hè lìng wǔ shì tuī chu zhǎn zhì . xu yú , xiān shǒu zhàng xià . zhòng jiāng sǒng rán . yì yue : " rǔ děng zhu jiāng jiè yào jìn xin yǐ fáng shǔ bing . ting wú zhōng jūn pào xiāng , sì miàn jiè jìn . " zhòng jiāng shòu lìng ér tuì .

引兵屯于祁山之西斜谷口；懿引军屯于祁山之东箕谷口。各下寨已毕。懿先引一枝兵伏于山谷中；其余军马，各于要路安营。懿更换衣装，杂在全军之内，遍观各营。忽到一营，有一偏将仰天而怨曰：“大雨淋了许多时，不肯回去；今又在这里顿住，强要赌赛，却不苦了官军！”懿闻言，归寨升帐，聚众将皆到帐下，挨出那将来。懿叱之曰：“朝廷养军千日，用在一时。汝安敢出怨言，以慢军心！”其人不招。懿叫出同伴之人对证，那将不能抵赖。懿曰：“吾非赌赛；欲胜蜀兵，令汝各人有功回朝，汝乃妄出怨言，自取罪戾！”喝令武士推出斩之。须臾，献首帐下。众将悚然。懿曰：“汝等诸将皆要尽心以防蜀兵。听吾中军炮响，四面皆进。”众将受令而退。

binh phục vu sơn cốc trung; kì du quân mã, các vu yếu lộ an doanh. Ý canh hoán y trang, tạp tại toàn quân chi nội, biến quan các doanh. Hốt đáo nhất doanh, hữu nhất thiên tương ngưỡng thiên nhi oán viết: "Đại vū lâm liễu hứa đa thời, bắt khảng hồi khứ; kim hưu tại giá lí đồn trụ, cường yếu đồ tái, khuớc bất khố liễu quan quân!" Ý văn ngôn, quy trại thăng trưởng, tụ chúng tướng giai đáo trưởng hạ, ai xuất na tương lai. Ý sát chi viết: "Triều đình dưỡng quân thiên nhât, dụng tại nhât thời. Nhữ an cảm xuất oán ngôn, dĩ mạn quân tâm!" Kì nhân bất chiêu. Ý khiếu xuất đồng bạn chi nhân đối chứng, na tương bất năng để lại. Ý viết: "Ngô phi đồ tái; dục thắng thực binh, lệnh nhữ các nhân hữu công hồi triều, nhữ nãi vọng xuất oán ngôn, tự thủ tội lật!" Hát lệnh võ sĩ thối xuất trảm chi. Tu du, hiến thủ trưởng hạ. Chúng tướng túng nhiên. Ý viết: "Nhữ đẳng chư tướng giai yếu tần tâm dĩ phòng thực binh. Thính ngô trung quân pháo hưởng, tú diện giai tiến." Chúng tướng thụ lệnh nhỉ thối.

hang Tà Cốc, mé tây núi Kỳ Sơn, Ý dẫn một nửa đóng ở cửa hang Cơ Cốc, mé đông núi Kỳ Sơn. Hạ trại đâu đấy, Ý dẫn một toán phục trước trong hang núi, còn quân mã khác, chia ra đóng các đường hiểm yếu. Ý ăn mặc áo lính, đi lẩn vào trong bọn quân xem xét các trại. Đến một trại, Ý thấy một tì tướng đứng ngẩng mặt lên trời la toản rằng: - Mưa dầm mãi thế này, còn chưa thèm về cho! Nay lại đóng quân ở đây để đánh đó nhau, chẳng khổ sở quân sĩ làm sao? Ý nghe nói, về trại lên trưởng, hội hết cả các tướng lại, gọi tên tì tướng ấy ra, mắng rằng: - Triều đình, ngày thường nuôi quân, lúc có việc mới dùng. Mày sao dám la than, để làm ngã lòng quân? Tên tì tướng ấy không chịu nhận. Ý gọi đồng đội ra làm chứng. Tên ấy hết đường chối cãi. Ý nói: - Ta không phải là muốn đánh đó nhau làm gì, chỉ muốn đánh được quân Thục, cho chúng mày có công với triều đình. Mày sao dám nói càn, để rước vạ vào thân? Liền quát võ sĩ lôi ra chém. Một lát võ sĩ vào dâng đầu dưới trưởng. Các tướng sợ rón tóc gáy. Ý nói: - Chư tướng các ngươi, nên phải hết lòng để phòng quân Thục. Nghe tiếng pháo ở trong quân nỗi lên lúc nào thì bốn mặt cùng phải đồ ra mà đánh. Các tướng vâng lệnh, lui ra.

3 què shuo wèi yán , zhang yí , chén shì , dù qióng sì jiang , yǐn èr wàn bing , qǔ jí gǔ ér jìn . zhèng xíng zhí xiàn , hu bào cān mou dèng zhì dào lái . sì jiang wèn qí gù , zhí yue : "chéng xiang yǒu lìng : rú chu jí gǔ , tí fáng wèi bing mái fú , bù kě qīng jìn ." chén shì yue : "chéng xiang yòng bing hé duo yí ye ? wú liào wèi bing lián zao dà yú , yí jiǎ jie huǐ , bì rán jí guī ; an de yòu yǒu mái fú ? jin wú bing bēi dào ér jìn , kě huò dà shèng , rú hé yòu jiào xiù jìn ? " zhí yue : "chéng xiang jì wú bù zhōng , móu wú bù chéng , rǔ an gǎn wéi lìng ? " shì xiào yue : "chéng xiāng ruò guǒ duo móu , bù zhì jie tíng zhī shi ! " wèi yán xiǎng qǐ kǒng míng xiàng rì bù ting qí jí , yì xiào yue : "chéng xiāng ruò ting wú yán , jìng chu zi wǔ gǔ , cǐ shí xiù shuo Cháng ān , lián luò yáng jie de yǐ ! jin zhí dìng yào chu qí shan . yǒu hé yǐ ye ? jì lìng jìn bing , jin yòu jiào xiù jìn . hé qí hào lìng bù míng !" shì yue : "wú zì yǒu wǔ qian bing , jìng chu jí gǔ , xian dào qí shan xià zhài , kàn chéng xiang xiù yě bù xiù ! " zhí zài san zǔ dang , shì zhí bù ting , jìng zì yǐn wǔ qian bing chu jí gǔ qù liǎo . dèng zhí zhì de fei bào kǒng míng

却说魏延、张嶷、陈式、杜琼四将，引二万兵，取箕谷而进。正行之间，忽报参谋邓芝到来。四将问其故，芝曰：“丞相有令：如出箕谷，提防魏兵埋伏，不可轻进。”陈式曰：“丞相用兵何多疑耶？吾料魏兵连遭大雨，衣甲皆毁，必然急归；安得又有埋伏？今吾兵倍道而进，可获大胜，如何又教休进？”芝曰：“丞相计无不中，谋无不成，汝安敢违令？”式笑曰：“丞相若果多谋，不致街亭之失！”魏延想起孔明向日不听其计，亦笑曰：“丞相若听吾言，径出子午谷，此时休说长安，连洛阳皆得矣！今执定要出祁山。有何益耶？既令进兵，今又教休进。何其号令不明！”式曰：“吾自有五千兵，径出箕谷，先到祁山下寨，看丞相羞也不羞！”芝再三

Khước thuyết ngụy duyên, trương nghi, trần thức, đồ quỳnh tú tương, dẫn nhị vạn binh, thủ ki cốc nhi tiến. Chánh hành chi gian, hốt báo tham mưu đãng chi đáo lai. Tú tương vẫn kí cỏ, chi viết: "Thùa tướng hữu lệnh: như xuất ki cốc, đê phòng ngụy binh mai phục, bắt khă khinh tiến." Trần thức viết: "Thùa tướng dụng binh hà đa nghi da? Ngô liêu ngụy binh liên tao đại vū, y giáp giai hủy, tất nhiên cấp quy; an đắc hựu hựu mai phục? Kim ngô binh bội đạo nhi tiến, khả hoạch đại thắng, như hà hựu giáo hựu tiến?" Chi viết: "Thùa tướng kê vô bất trung, mưu vô bất thành, nhữ an cảm vi lệnh?" Thức tiểu viết: "Thùa tướng nhược quả đa mưu, bắt trí nhai đình chi thất!" Ngụy duyên tưởng khởi khổng minh hướng nhật bất thính kí kế, diệc tiểu viết: "Thùa tướng nhược thính ngô ngôn, kính xuất tử ngọ cốc, thử thời hựu thuyết trường an, liên lạc dương giai đắc hĩ! Kim chấp định yếu xuất ki sơn. Hữu hà ích da? Kí lệnh tiến binh, kim hựu giáo hựu tiến. Hà kí hiệu lệnh bất minh!" Thức viết: "Ngô tự hựu ngũ thiên binh, kính xuất ki cốc, tiên đáo kí sơn hạ trại, khán thùa tương tu dã bất tu!" Chi tái tam trở đương, thức chỉ bất thính, kính tự dẫn ngũ thiên binh xuất ki cốc khứ liễu. Đặng

Ngụy Diên, Trương Ngực, Trần Thức, Đỗ Quỳnh, bốn tướng dẫn hai quân kéo ra cửa hang Cơ Đốc. Đang đi, gặp tham mưu là Đặng Chi đến. Bốn tướng hỏi có việc gì. Chi nói: - Thùa tướng truyền các tướng ra hang Cơ Cốc phải đê phòng quân Ngụy mai phục, chớ có khinh tiến. Trần Thức nói: - Thùa tướng sao mà đa nghi thế? Quân Ngụy gấp phải mưa to một dạo, y giáp mất cả, tất nhiên vội về, làm gì có quân phục nữa! Nay quân ta đi gấp đường vào, chắc lấy Kỳ Sơn dễ như không, sao lại không cho đi vội? Chi nói: - Thùa tướng nghĩ mèo gì cũng trúng, lập mưu gì cũng thành, ngươi chớ có trái lệnh! Thức cười rằng: - Thùa tướng nếu thực đa mưu, đã không đến nỗi thua ở Nhai Định. Ngụy Diên nghĩ đến khi trước Khổng Minh không theo kế mình, cũng cười, nói rằng: - Thùa tướng nếu nghe lời ta, ra tắt hang Tý Ngộ chẳng những đã lấy được xong Trường An, mà cả Lạc Dương cũng đã về tay rồi, còn đâu đến giờ? Nay cứ một mực ra Kỳ Sơn mà hiệu lệnh bất nhất như thế. Thức nói: - Ta chỉ một mình, dẫn năm nghìn quân ra tắt hang Cơ Cốc, đến trước Kỳ Sơn hạ trại, xem thùa tướng có xấu hổ với ta không? Chi gàn lại hai ba lần Trần Thức không nghe, tự dẫn

- 阻挡，式只不听，径自引五千兵出箕谷去了。
邓芝只得飞报孔明。
- chi chỉ đắc phi báo khồng minh.
năm nghìn quân ra tắt hang Cơ Cốc, Đặng Chi không sao ngăn được, phải trở về báo với Khổng Minh.
- 却说陈式引兵行不数里，忽听的一声炮响，四面伏兵皆出。式急退时，魏兵塞满谷口，围得铁桶相似。式左冲右突，不能得脱。忽闻喊声大震，一彪军杀入，乃是魏延。救了陈式，回到谷中，五千兵只剩得四五百带伤人马。背后魏兵赶来，却得杜琼、张嶷引兵接应，魏兵方退。陈、魏二人方信孔明先见如神，懊悔不及。
- Khước thuyết tràn thức dãnh binh hành bắt số lí, hốt thính đích nhất thanh pháo hướng, tú dien phục binh giai xuất. Thức cấp thối thời, ngụy binh tắc mǎn cốc khẩu, vi đắc thiết dũng tương tự. Thức tả trùng hữu đột, bát năng đắc thoát. Hốt ván hám thanh đại chấn, nhất bưu quân sát nhập, nãi thị ngụy duyên. Cứu liễu tràn thức, hồi đáo cốc trung, ngũ thiên binh chỉ thặng đắc tứ ngũ bách đá thương nhân mã. Bởi hậu ngụy binh cản lai, khước đắc đỗ quỳnh, trương nghi dẫn binh tiếp ứng, ngụy binh phương thối. Tràn, ngụy nhị nhân phương tín khồng minh tiên kiến như thần, áo hối bất cập.
- Trần Thức đi được vài dặm, bỗng nghe một tiếng pháo nổ, quân phục bốn mặt đổ ra. Thức vội vã rút về, thì đã bị quân Ngụy đầy núi tràn hang, vây kín lại như vòng đai sắt. Thức xông xáo cố tháo đường chạy, nhưng cũng không sao ra được. Chợt có tiếng reo àm àm, một toán quân xông vào, té ra Ngụy Diên đến cứu Thức mới chạy thoát được về, năm nghìn quân chỉ còn được bốn năm trăm tên bị thương. Quân Ngụy đuổi theo, may có Trương Ngực, Đỗ Quỳnh đem quân ra tiếp ứng, quân Ngụy mới lui. Trần, Ngụy hai người, bấy giờ mới tin Khổng Minh biết trước như thần, hối lại thì không sao được nữa.
- 且说邓芝回见孔明，言魏延、陈式如此无礼。孔明笑曰：“魏延素有反相，吾知彼常有不平之意；因怜其勇而用之。久后必生患害。”正言间，忽流星马报到，说陈式折了四千余人，止有四五百带伤人马，
- Thả thuyếtặng chi hồi kiến khồng minh, ngôn ngụy duyên, tràn thức như thử vô lễ. Khổng minh tiểu viết: "Ngụy duyên tố hữu phản tương, ngô tri bỉ thường hữu bất bình chí ý; nhân liên kì dũng nhi dụng chí. Cửu hậu tất sinh hoạn hại." Chánh ngôn gian, hốt lưu tinh mã báo đáo, thuyết tràn thức chiết liễu tứ thiên dư nhân, chỉ hữu tứ ngũ bách đá thương
- Đặng Chi về ra mắt Khổng Minh, kể lại chuyện Ngụy Diên, Trần Thức. Khổng Minh cười rằng: - Ngụy Diên vẫn có tướng làm phản, nhưng vì ta còn tiếc hắn khỏe mạnh mà không dùng đó thôi, nếu để lâu tất có khi sinh vạ. Đang nói chuyện thì ngựa lưu tinh về báo rằng: - Trần Thức瞳 mất hơn bốn nghìn người, chỉ còn bốn năm trăm tên bị thương đóng ở

mǎ , tún zài gǔ zhong . kǒng
míng lìng dèng zhì zài lái jí
gǔ fǔ wèi chén shì , fáng qí
sheng biàn ; yi miàn huàn
mǎ dài , wáng píng fēn fù
yue : " xié gǔ ruò yǒu wèi
bing shǒu bǎ , rǔ èr rén yǐn
běn bù jun yuè shān lǐng , yè
xíng zhòu fú , sù chu qí shan
zhì zuǒ , jǔ huǒ wèi hào . "
yòu huàn mǎ zhong , zhang
yì fēn fù yue : " rǔ děng yì
cóng shan pì xiǎo lù , zhòu
fú yè xíng , jìng chu qí shan
zhì yòu , jǔ huǒ wèi hào , yǔ
mǎ dài , wáng píng huì gé ,
gòng jié cáo zhen yíng zhài .
wú zì cóng gǔ zhong san
miàn gong zhī , wèi bing kě
pò yě . " sì rén lǐng mìng fēn
tóu yǐn bing qù liǎo . kǒng
míng yòu huàn guan xìng ,
liào huà fēn fù yue : rú cǐ rú
cǐ . èr rén shòu liǎo mì jì , yǐn
bing ér qù . kǒng míng zì lǐng
jīng bing bèi dào ér xíng .
zhèng háng jiān , yòu huàn
wú ban , wú yì shòu yǔ mì jì ,
yì yǐn bing xiān xíng .

6 què shuo cáo zhen xin
zhong bù xìn shǔ bing lái , yǐ
cǐ dài mǎn , zòng lìng jun shì
xie xí ; zhì děng shí rì wú shì
, yào xiū si mǎ yì , bù jué
shǒu liǎo qì rì , hu yǒu rén
bào gǔ zhong yǒu xiē xiǎo
shǔ bing chu lái . zhen lìng
fù jiāng qín liáng yǐn wǔ qian

屯在谷中。孔明令邓芝再来箕谷抚慰陈式，防其生变；一面唤马岱、王平分付曰：“斜谷若有魏兵守把，汝二人引本部军越山岭，夜行昼伏，速出祁山之左，举火为号。”又唤马忠、张翼分付曰：“汝等亦从山僻小路，昼夜行，径出祁山之右，举火为号，与马岱、王平会合，共劫曹真营寨。吾自从谷中三面攻之，魏兵可破也。”四人领命分头引兵去了。孔明又唤关兴、廖化分付曰：如此如此。二人受了密计，引兵而去。孔明自领精兵倍道而行。正行间，又唤吴班、吴懿授与密计，亦引兵先行。

却说曹真心中不信蜀兵来，以此怠慢，纵令军士歇息；只等十日无事，要羞司马懿，不觉守了七日，忽有人报谷中有些小蜀兵出来。真令副将秦良引五千兵哨探

nhân mǎ, truân tại cốc trung. Khổng Minh lệnhặng chi tái lai ki cốc phủ úy trần thức, phòng kì sinh biến; nhất diện hoán mǎ đại, vương bình phân phó viết: "Tà cốc nhược hữu nguy binh thủ bả, nhữ nhị nhân dẫn bỗn bộ quân việt sơn lĩnh, dạ hành trú phục, tốc xuất kì sơn chi tả, cử hỏa vi hào." Hựu hoán mǎ trung, trương dục phân phó viết: "Nhữ đắng diệc tòng sơn tích tiểu lộ, trú phục dạ hành, kính xuất kì sơn chi hữu, cử hỏa vi hào, dữ mǎ đại, vương bình hội hợp, cộng kiếp tào chán doanh trại. Ngô tự tòng cốc trung tam diện công chi, ngụy binh khả phá dã." Tứ nhân lĩnh mệnh phân đầu dẫn binh khứ liễu. Khổng minh hựu hoán quan hưng, liêu hóa phân phó viết: như thủ như thủ. Nhị nhân thụ liễu mật kế, dẫn binh nhi khứ. Khổng minh tự lĩnh tinh binh bội đạo nhi hành. Chánh hành gian, hựu hoán ngô ban, ngô ý thụ dữ mật kế, diệc dẫn binh tiên hành.

trong hang. Một mặt Khổng Minh sai Đặng Chi đến Cơ Cốc phủ dụ Trần Thức, phòng cờ sinh biến gì chăng. Một mặt gọi Mã Đại, Vương Bình đến dặn rằng: - Nếu có quân Ngụy phòng giữ Tà Cốc, hai người dẫn quân bắn bộ vượt qua núi mà đi, đêm đi ngày nghỉ, ra nhanh mé tả núi Kỳ Sơn, đốt lửa lên làm hiệu. Đoạn gọi Mã Trung, Trương Ngực đến dặn rằng: - Các người men theo con đường nhỏ trong núi, ngày phục đêm đi, ra tắt mé hữu núi Kỳ Sơn, đốt lửa lên làm hiệu, hội nhau với Mã Đại, Vương Bình, để cướp trại Tào Chân. Ta thì từ đường trong hang kéo đến. Ba mặt vây lại mà đánh, chắc phá được quân Ngụy. Bốn tướng lĩnh mệnh, chia đường kéo đi. Khổng Minh lại gọi Quan Hưng, Liêu Hóa ra dặn nhỏ mưu kế, hai người vâng mệnh dẫn quân ra đi. Khổng Minh gấp đường tiến quân. Đang đi, lại gọi Ngô Ban, Ngô Ý, dặn dò mật kế, cho dẫn binh đi trước.

Khước thuyết tào chán tâm trung bất tín thực binh lai, dĩ thủ đai mạn, túng lệnh quân sĩ hiết túc; chỉ đắng thập nhật vô sự, yếu tu Tư Mã Ý, bắt giác thủ liễu thát nhật, hốt hữu nhân báo cốc trung hữu ta tiều thực binh xuất lai. Chân lệnh phó tướng tần lương dẫn ngũ thiên binh

Tào Chân trong bụng không tin có quân Thục đến, bởi thế trẽ nải, cho quân sĩ nghỉ ngoi, chỉ đợi mười ngày không có việc gì, thì làm nhục Tư Mã Ý. Giữ được bảy hôm, chợt có người báo rằng có quân Thục đến hang. Chân sai phó tướng Tân Lương dẫn năm nghìn quân ra

bìng shào tàn , bù xǔ zòng
lìng shǔ bìng jìn jiè . qín liáng
lǐng mìng , yǐn bìng gang dào
gǔ kǒu , shào jiàn shǔ bìng
tuì qù . liáng jí yǐn bìng gǎn
lái , xíng dào wǔ liù shí lǐ , bù
jiàn shǔ bìng , xīn xià yí huò ,
jiào jun shì xià mǎ xie xí . hu
shào mǎ bào shuo : " qíán
miàn yǒu shǔ bìng mái fú . "
liáng shàng mǎ kàn shí , zhì
jiàn shan zhong chén tǔ dà
qǐ , jí lìng jun shì tí fáng . bù
yì shí , sì bì xiāng hǎn shèng
dà zhèn : qíán miàn wú ban ,
wú yì yǐn bìng sha chu , bèi
hòu guān xìng , liào huà yǐn
bìng sha lái . zuǒ yòu shì
shan , jie wú zǒu lù . shan
shàng shǔ bìng dà jiào : " xià
mǎ tóu jiàng zhě miǎn sǐ ! "
wèi bìng dà bàn duo jiàng .
qín liáng sǐ zhàn , bèi liào
huà yì dao zhǎn yú mǎ xià .

，不许纵令蜀兵近界。
秦良领命，引兵刚到谷口，哨见蜀兵退去。良急引兵赶来，行到五十里，不见蜀兵，心下疑惑，教军士下马歇息。忽哨马报说：“前面有蜀兵埋伏。”良上马看时，只见山中尘土大起，急令军士提防。不一时，四壁厢喊声大震：前面吴班、吴懿引兵杀出，背后关兴、廖化引兵杀来。左右是山，皆无走路。山上蜀兵大叫：“下马投降者免死！”魏兵大半多降。秦良死战，被廖化一刀斩于马下。

7 kǒng míng bǎ jiàng bìng ju
yú hòu jun , què jiāng wèi
bìng yí jiǎ yǔ shǔ bìng wǔ
qian rén chuan liǎo , bàn zuò
wèi bìng , lìng guān xìng ,
liào huà , wú ban , wú yì sì
jiāng yǐn zhe , jìng ben cáo
zhen zhài lái ; xiān lìng bào
mǎ rù zhài shuo : " zhì yǒu
xiē xiǎo shǔ bìng , jìn gǎn qù
liǎo . " zhen dà xǐ . hu bào si
mǎ dou du cha xin fù rén zhì
. zhen huàn rù wèn zhī . qí

孔明把降兵拘于后军，却将魏兵衣甲与蜀兵五千人穿了，扮作魏兵，令关兴、廖化、吴班、吴懿四将引着，径奔曹真寨来；先令报马入寨说：“只有些小蜀兵，尽赶去了。”真大喜。忽报司马都督差心腹人

tiêu tham, bắt hứa tung lệnh
thực binh cận giới. Tần lương
linh mệnh, dẫn binh cương đáo
cốc khẩu, tiểu kiến thực binh
thối khứ. Lương cấp dẫn binh
cản lai, hành đáo ngũ lục thập
lí, bắt kiến thực binh, tâm hạ
nghi hoặc, giáo quân sĩ hạ mã
hiết tức. Hốt tiểu mã báo
thuyết: "Tiền diện hữu thực binh
mai phục." Lương thượng mã
khán thời, chỉ kiến sơn trung
trần thổ đại khởi, cấp lệnh quân
sĩ đề phòng. Bất nhất thời, tú
bích sương hảm thanh đại
chấn: tiền diện ngô ban, ngô ý
dẫn binh sát xuất, bối hậu quan
hưng, liêu hóa dẫn binh sát lai.
Tả hữu thị sơn, gai vô tẩu lộ.
Sơn thượng thực binh đại
khiếu: "Hạ mã đầu hàng giả
miễn tử!" Ngụy binh đại bán đa
hàng. Tần lương tử chiến, bị
liêu hóa nhất đao trảm vu mã
hạ.

tuần tiễu không cho quân Thục
đến gần cõi. Tần Lương lĩnh
mệnh dẫn quân đi. Vừa ra khỏi
cửa hang thì thấy quân Thục
rút chạy. Lương dẫn quân đuổi
theo, được năm sáu mươi dặm,
không thấy quân Thục đâu nữa.
Lương trong lòng nghi hoặc,
cho quân xuống ngựa nghỉ
ngơi. Chợt có tiểu mã lại báo
trước mặt có quân mai phục.
Lương lên ngựa trông xem, đã
thấy trong hang núi bụi mù,
quân Thục xông ra. Lương sai
quân sĩ đề phòng thì tiếng reo
bốn phía núi nỗi lên như sấm,
trước mặt có Ngô Ban, Ngô Ý
dẫn quân ủa tới, sau lưng có
Quan Hưng, Liêu Hóa kéo lại.
Hai bên toàn núi; không có
đường nào chạy. Quân Thục ở
trên núi gọi to lên rằng: - Ai
xuống ngựa đầu hàng thì tha
chết cho! Quân Ngụy quá nửa
xin hàng. Tần Lương ra đánh,
bị Liêu Hóa chém chết.

Khổng Minh bắt giữ tất cả quân
hàng ở lại hậu quân; cởi lấy áo
giáp, cho năm nghìn quân Thục
mặc vào, giả làm quân Ngụy,
sai Quan Hưng, Liêu Hóa, Ngô
Ban, Ngô Ý bốn tướng dẫn
toàn quân ấy, đến thẳng trại
Tào Chân, cho người vào báo
trước rằng chỉ có một ít quân
Thục, đã đuổi đi hết cả rồi. Tào
Chân mừng lắm. Chợt có người
tâm phúc của Tư Mã Ý sai đến.
Chân gọi vào hỏi. Người ấy

rén gào yue : " jin dou du yòng mái fú jì , sha shǔ bing sì qian yú rén . si mǎ dou du zhì yì jiāng jun , jiào xiù jiang dǔ sài wèi niàn , wù yào yòng xīn tí bēi . " zhen yue : " wú zhè lǐ bìng wú yi gè shǔ bing . " suì dǎ fa lái rén huí qù . hu yòu bào qín liáng yǐn bing huí lái liǎo . zhen zì chu zhàng yíng zhì . bǐ jí dào zhài , rén bào qián hòu liǎng bǎ huǒ qǐ . zhen jí huí zhài hòu kàn shí , guan xìng , liào huà , wú ban , wú yì sì jiang , zhǐ huí shǔ jun , jiù yíng qián sha jiang jìn lái ; mǎ dài , wáng píng cóng hòu miàn sha lái ; mǎ zhong , zhang yì yì yǐn bing sha dào . wèi jun cuò shǒu bù jí , gè zì táo sheng . zhòng jiāng bǎo cáo zhen wàng dong ér zǒu , bèi hòu shǔ bing gǎn lái .

8 cáo zhen zhèng ben zǒu , hu rán hǎn sheng dà zhèn , yí biao jun sha dào . zhen dǎn zhàn xin jing , shì zhì , nǎi si mǎ yì yě . yì dà zhàn yì cháng , shǔ bing fang tuì . zhen de tuo , xiù cán wú dì . yì yue : " zhu gé liàng duó liǎo qí shan dì shì , wú děng bù kě jiǔ ju cǐ chǔ ; yí qù wèi bin an yíng , zài zuò liáng tú . " zhen yue : " zhòng dá hé

至。真唤入问之。其人告曰：“今都督用埋伏计，杀蜀兵四千余人。司马都督致意将军，教休将赌赛为念，务要用心提备。”真曰：“吾这里并无一个蜀兵。”遂打发来人回去。忽又报秦良引兵回来了。真自出帐迎之。比及到寨，人报前后两把火起。真急回寨后看时，关兴、廖化、吴班、吴懿四将，指麾蜀军，就营前杀将进来；马岱、王平从后面杀来；马忠、张翼亦引兵杀到。魏军措手不及，各自逃生。众将保曹真望东而走，背后蜀兵赶来。

曹真正奔走，忽然喊声大震，一彪军杀到。真胆战心惊，视之，乃司马懿也。懿大战一场，蜀兵方退。真得脱，羞惭无地。懿曰：“诸葛亮夺了祁山地势，吾等不可久居此处；宜去渭滨安营，再作良图。”

Kì nhân cáo viết: "Kim đô đốc dụng mai phục kế, sát thực binh tú thiêu dư nhân. Tư Mã đô đốc trí ý tướng quân, giáo hữu tương đồ tái vi niệm, vụ yếu dụng tâm đê bị." Chân viết: "Ngô giá lí tịnh vô nhất cá thực binh." Toại đả phát lai nhân hồi khứ. Hốt hữu báo tần lương dẫn binh hồi lai liễu. Chân tự xuất trường nghênh chi. Bỉ cập đáo trại, nhân báo tiền hậu lưỡng bả hỏa khởi. Chân cấp hồi trại hậu khán thời, quan hưng, liêu hóa, ngô ban, ngô ý tú tương, chỉ huy thực quân, tựu doanh tiền sát tương tiến lai; mã đại, vương bình tòng hậu diện sát lai; mã trung, trương dục diệc dẫn binh sát đáo. Ngụy quân thố thủ bắt cập, các tự đào sinh. Chúng tướng bảo tào chân vọng đông nhi tâu, bôi hậu thực binh cản lai.

thưa rằng: - Quân Thục dùng kế mai phục, giết mất hơn bốn nghìn quân Ngụy. Tư Mã đô đốc tôi cho lại bẩm với tướng quân, xin chờ cho là việc đánh đổ, phải dụng tâm mà đê phòng mới được. Chân nói: - Ở đây không có một đứa quân Thục nào. Bèn cho người ấy về. Chợt có tin báo Tần Lương đã trở về, Tào Chân liền ra ngoài đón vào. Khi toán quân ấy đến gần, bỗng dựng ở mé sau trại bốc cháy hai chỗ. Chân vội vàng trở về xem sao, Quan Hưng, Liêu Hóa, Ngô Ban, Ngô Ý hô quân Thục nổi lên ở trước trại. Mã Đại, Vương Bình từ mặt sau đánh đến; Mã Trung, Trương Ngực cũng dẫn quân kéo lại. Quân Ngụy không kịp trở tay, quân Thục đã kéo ủa cả vào. Quân Ngụy chạy tản lạc ra bốn phía. Các tướng Tào kèm giữ Tào Chân chạy về phía đông. Quân Thục đuổi đánh.

Tào Chân đang chạy, bỗng tiếng reo nổi lên. Chân rụng rời hết vía, nhưng quân đến nơi, té ra là Tư Mã Ý. Ý thúc quân đánh nhau dữ dội, quân Thục mới lui. Tào Chân được thoát, thận thùng không biết ngàn nào. Ý nói: - Gia Cát Lượng đã cướp mất địa thế Kỳ Sơn rồi. Chúng ta ở lâu đây không được, nên đến bờ sông Vị hạ trại, sẽ liệu kế khác. Chân hỏi: -

yǐ zhī wú zao cǐ dà bài yě ? " yì yue : " jiàn lái rén bào cheng zi dan shuo bìng wú yí gè shǔ bìng , wú liào kǒng míng àn lái jié zhài , yin cǐ zhì zhì , gù xiāng jiē yìng . jin guǒ zhòng jì . qie mò yán dù sài zhì shì , zhì tòng xin bào guó . " cáo zhen shèn shì huáng kǒng , qì chéng jí bìng , wò chuáng bù qǐ . bing tún wèi bin , yì kǒng jun xin yǒu luàn , bù gǎn jiào zhen yǐn bing .

真曰：“仲达何以知吾遭此大败也？”懿曰：“见来人报称子丹说并无一个蜀兵，吾料孔明暗来劫寨，因此知之，故相接应。今果中计。切莫言赌赛之事，只同心报国。”曹真甚是惶恐，气成疾病，卧床不起。兵屯渭滨，懿恐军心有乱，不敢教真引兵。

9 què shuo kǒng míng dà qu shì mǎ , fù chu qí shan . láo jun yǐ bì , wèi yán , chén shì , dù qióng , zhang yí rù zhàng bài fú qǐng zuì . kǒng míng yue : " shì shéi shí xiàn liáo jun lái ? " yán yue : " chén shì bù ting hào lìng , qián rù gǔ kǒu , yǐ cǐ dà bài . " shì yue : " cǐ shì wèi yán jiào wǒ xíng lái . " kǒng míng yue : " ta dào jiù nǐ , nǐ fǎn pan ta ! jiàng lìng yǐ wéi , bù bì qiǎo shuo ! " jí chì wǔ shì tui chu chén shì zhǎn zhì . xu yú , xuán shǒu yú zhàng qíán , yǐ shì zhu jiang . cǐ shí kǒng míng bù sha wèi yán , yù liù zhì yǐ wèi hòu yòng yě .

却说孔明大驱士马，复出祁山。劳军已毕，魏延、陈式、杜琼、张嶷入帐拜伏请罪。孔明曰：“是谁失陷了军来？”延曰：“陈式不听号令，潜入谷口，以此大败。”式曰：“此事魏延教我行来。”孔明曰：“他倒救你，你反攀他！将令已违，不必巧说！”即叱武士推出陈式斩之。须臾，悬首于帐前，以示诸将。此时孔明不杀魏延，欲留之以为后用也。

ngô tao thủ đại bại dã?" Ý viết: "Kiên lai nhân báo xưng tử đan thuyết tịnh vô nhát cá thực binh, ngô liêu khổng minh ám lai kiếp trại, nhân thủ tri chi, có tương tiếp ứng. Kim quả trúng kể. Thiết mạc ngôn đỗ tái chi sự, chỉ đồng tâm báo quốc." Tào chân thậm thị hoàng khủng, khí thành tật bệnh, ngoạ sàng bất khởi. Bình trâu vị tân, ý khủng quân tâm hữu loạn, bắt cảm giáo chân dẫn binh.

Trọng Đạt sao biết ta thua mà đến đây? Ý nói: - Ta thấy người trước về báo Tử Đan bảo không có một tên quân Thục nào. Ta chắc Khổng Minh đến ngầm cướp trại, cho nên đến đây. Nay quả nhiên mắc phải mạo thực, xin đừng nói đến việc đánh đỗ làm gì, chỉ nên đồng tâm mà báo quốc. Tào Chân vừa thận vừa túc, khí uất lên thành bệnh, nằm bẹp một xó giường không dậy được, đóng quân ở lại bờ sông Vị. Tư Mã Ý sợ nao bụng quân, không dám để Tào Chân rút quân về.

Khước thuyết khổng minh đại khu sĩ mã, phục xuất kì sơn. Lao quân dĩ tất, ngụy duyên, trần thức, đỗ quỳnh, trương nghi nhập trưởng bái phục thỉnh tội. Khổng minh viết: "Thi thùy thất hâm liễu quân lai?" Duyên viết: "Trần thức bất thính hiệu lệnh, tiêm nhập cốc khẩu, dĩ thủ đại bại." Thức viết: "Thứ sự ngụy duyên giáo ngã hành lai." Khổng minh viết: "Tha đảo cứu nhĩ, nhĩ phản phàn tha! Tương lệnh dĩ vi, bất tất xảo thuyết!" Túc sát võ sĩ thôi xuất trần thức trảm chi. Tu du, huyền thủ vu trường tiền, dĩ kì chư tướng. Thủ thời khổng minh bắt sát ngụy duyên, dục lưu chi dĩ vi hậu dụng dã.

Khổng Minh kéo đại quân, lại ra đóng ở Kỳ Sơn. Thao quân đâu đáy, Ngụy Diên, Trần Thức, Đỗ Quỳnh, Trương Ngực vào trướng, lạy phục xuống đất xin lỗi. Khổng Minh hỏi: - Ai làm tổn thiệt quân sĩ? Diên nói: - Trần Thức không nghe hiệu lệnh, cố ý vào ngầm cửa hang, đến nỗi có trận thua ấy. Thức nói: - Ngụy Diên xui tôi. Khổng Minh mắng rằng: - Hắn đến cứu ngươi, lại còn đỗ vầy gì cho hắn? Người dám sai tướng lệnh, không phải nói lôi thôi làm chi! Liền sai võ sĩ lôi Trần Thức ra chém rồi treo đầu ở trước trại, để răn các tướng.

10 kǒng míng jì zhǎn liǎo chén shì , zhèng yì jìn bing , hu yǒu xì zuò bào shuo cáo zhen wò bìng bù qǐ , xiàn zài yíng zhōng zhì liáo . kǒng míng dà xǐ , wèi zhu jiāng yue : " ruò cáo zhen bìng qīng , bì biàn huí Cháng ān . jin wèi bìng bù tuì , bì wèi bìng zhòng , gù liù yú jun zhong , yǐ an zhòng rén zhī xīn . wú xiě xià yí shu , jiào qín liáng de jiàng bìng chí yǔ cáo zhen , zhen ruò jiàn zhī , bì rán sī yǐ ! " suí huàn jiàng bìng zhì zhàng xià , wèn yue : " rǔ děng jie shì wèi jun , fù mǔ qí zi duo zài Zhōng yuán , bù yí jiǔ ju shǔ zhong . jin fàng rǔ děng huí jia , ruò hé ? " zhòng jun qì lèi bài xiè . kǒng míng yue : " cáo zi dan yǔ wú yǒu yue ; wú yǒu yi shu , rǔ děng dài huí , sòng yǔ zi dan , bì yǒu zhòng shǎng . " wèi jun lǐng liǎo shu , ben huí běn zhài , jiāng kǒng míng shu chéng yǔ cáo zhen . zhen fú bìng ér qǐ , chái feng shì zhī . qí shu yue : " hàn chéng xiāng , wǔ xiāng hóu zhu gé liàng , zhì shu yú dà si mǎ cáo zi dan zhì qián : qiè wèi fu wèi jiāng zhě , néng qù néng jiù , néng róu néng gang ; néng jìn néng tuì , néng ruò néng qiǎng . bù dòng rú shan yuè , nán cè rú yin yáng ; wú qióng rú tian dì , chong shí

孔明既斩了陈式，正议进兵，忽有细作报说曹真卧病不起，现在营中治疗。孔明大喜，谓诸将曰：“若曹真病轻，必便回长安。今魏兵不退，必为病重，故留于军中，以安众人之心。吾写下一书，教秦良的降兵持与曹真，真若见之，必然死矣！”遂唤降兵至帐下，问曰：“汝等皆是魏军，父母妻子多在中原，不宜久居蜀中。今放汝等回家，若何？”众军泣泪拜谢。孔明曰：“曹子丹与吾有约；吾有一书，汝等带回，送与子丹，必有重赏。”魏军领了书，奔回本寨，将孔明书呈与曹真。真扶病而起，拆封视之。其书曰：“汉丞相、武乡侯诸葛亮，致书于大司马曹子丹之前：窃谓夫为将者，能去能就，能柔能刚；能进能退，能弱能强。不动如山岳，难测如阴阳；无穷如天地，充

Khổng minh kí trảm liễu tràn thức, chánh nghị tiến binh, hốt hữu tế tác báo thuyết tào chân ngại bệnh bắt khởi, hiện tại doanh trung trì liệu. Khổng minh đại hỉ, vị chư tướng viết: "Nhược tào chân bệnh khinh, tất tiện hồi trường an. Kim ngụy binh bắt thối, tất vi bệnh trọng, cố lưu vu quân trung, dĩ an chúng nhân chi tâm. Ngô tả hạ nhất thư, giáo tần lương đích hàng binh trì dữ tào chân, chân nhược kiến chi, tất nhiên tử hỉ!" Toại hoán hàng binh chí trưởng hạ, vấn viết: "Nhữ đẳng giai thị ngụy quân, phụ mẫu thê tử đa tại trung nguyên, bắt nghi cứu cư thực trung. Kim phỏng nhữ đẳng hồi gia, nhược hà?" Chúng quân khắp lệ bái tạ. Khổng minh viết: "Tào tử đan dữ ngô hữu ước; ngô hữu nhất thư, nhữ đẳng đái hồi, tổng dữ tử đan, tất hữu trọng thưởng." Ngụy quân lĩnh liễu thư, bôn hồi bồn trại, tương khổng minh thư trình dữ tào chân. Chân phù bệnh nhi khởi, sách phong thị chi. Kí thư viết: "Hán thừa tương, võ hương hầu Gia Cát lương, trí thư vu đại Tứ Mã tào tử đan chi tiền: thiết vị phu vi tương giả, năng khú năng tựu, năng nhu năng cường; năng tiến năng thối, năng nhược năng cường. Bất động như sơn nhạc, nan trắc như âm dương; vô cùng như thiên địa, sung thật như thái thương; hào miếu

Khổng Minh chém xong Trần Thức, bàn việc tiến binh. Bỗng có mặt thám về báo rằng Tào Chân bị đau, hiện đang phải phục thuốc ở trong trại. Khổng Minh mừng lắm, bảo các tướng rằng: - Tào Chân bệnh nhẹ, thì tất về Trường An. Nay quân Ngụy không rút lui, tất là Chân bị bệnh nặng, cho nên phải lưu ở lại, để yên bụng quân. Ta viết một phong thư, sai quân của Tần Lương cầm về đưa cho Tào Chân. Nếu hắn trông thấy thư này, tất nhiên phải chết. Bên gọi quân hàng đến dưới trướng, bảo rằng: - Chúng mày là quân Ngụy, cha mẹ vợ con ở cả Trung Nguyên, không nên ở lâu trong Thực này. Tao cho chúng mày về nhà, có muốn không? Chúng cùng khóc, thụp xuống lạy tạ. Khổng Minh lại bảo rằng: - Tào Tử Đan có hẹn với tao một việc. Tao có bức thư này, chúng mày mang về đưa cho Tử Đan, sẽ có thưởng to. Quân Ngụy lĩnh thư, chạy về trại nhà, đem trinh với Tào Chân. Chân gượng dậy, mở xem. Thư rằng: "Thừa tướng nhà Hán Võ hương hầu là Gia Cát Lượng, gửi bức thư này cho đại tư mã Tào Tử Đan được biết: Ôi phép làm tướng, Phải biết mềm biết cứng, Biết lo biết lưỡng, Biết lui biết tới, Biết nhược biết cường, Vững vàng như núi đá, Biết hóa như âm dương, Toát như trời đất, Đầy

rú tài cang ; hào miǎo rú sì
hǎi , xuàn yào rú san guāng .
yù zhī tian wén zhì hàn láo ,
xian shí dì lǐ zhì píng kang ;
chá zhèn shì zhì qí huì ,
chuǎi dí rén zhì duǎn cháng .
jie ēr wú xué hòu bèi , shàng
nì qióng cang ; zhù cuàn guó
zhì fǎn zéi , chēng dì hào yú
luò yáng ; zǒu cán bing yú
xié gǔ , zao lín yǔ yú chén
cang ; shuǐ lù kùn fá , rén mǎ
chang kuáng ; pao yíng jiao
zhì ge jiǎ , qì mǎn dì zhì dǎo
qiāng ; dou du xin beng ér
dǎn liè , jiāng jun shǔ cuàn
ér láng máng ! wú miàn jiàn
guan zhong zhì fù lǎo , hé
yán rù xiàng fǔ zhì ting táng !
shǐ guan bǐng bǐ ér jí lù , bǎi
xìng zhòng kǒu ér chuán
yáng : zhòng dá wén zhèn ér
ti ti , zi dan wàng feng ér
huáng huáng ! wú jun bing
qiǎng ér mǎ zhuàng , dà
jiāng hǔ fèn yǐ lóng xiāng ;
sǎo qín chuan wèi píng rǎng
, dàng wèi guó zuò qiū
huang ! " cáo zhen kàn bì ,
hèn qì tián xiong ; zhì yè , sǐ
yú jun zhong . si mǎ yì yòng
bing che zhuang zài , chāi
rénn sòng fù luò yáng an zàng

11 wèi zhǔ wén zhì cáo zhen yǐ
sǐ , jí xià zhào cui si mǎ yì
chu zhàn . yì tí dà jun lái yǔ
kǒng míng jiao feng , gé rì
xian xià zhàn shu . kǒng

实如太仓；浩渺如四海，眩曜如三光。预知天文之旱涝，先识地理之平康；察阵势之期会，揣敌人之短长。嗟尔无学后辈，上逆穹苍；助篡国之反贼，称帝号于洛阳；走残兵于斜谷，遭霖雨于陈仓；水陆困乏，人马猖狂；抛盈郊之戈甲，弃满地之刀枪；都督心崩而胆裂，将军鼠窜而狼忙！无面见关中之父老，何颜入相府之厅堂！史官秉笔而记录，百姓众口而传扬：仲达闻阵而惕惕，子丹望风而遑遑！吾军兵强而马壮，大将虎奋以龙骧；扫秦川为平壤，荡魏国作丘荒！”曹真看毕，恨气填胸；至夜，死于军中。司马懿用兵车装载，差人送赴洛阳安葬。

魏主闻知曹真已死，即下诏催司马懿出战。懿提大军来与孔明交锋，

như tú hải, huyền diệu như tam quang. Dự tri thiên văn chi hạn lạo, tiên thức địa lí chi bình khang; sát trận thế chi kì hội, sủy địch nhân chi đoàn trường. Ta nhĩ vô học hậu bối, thượng nghịch khung thương; trợ soán quốc chi phản tặc, xưng đế hào vu lạc dương; tầu tàn binh vu tà cốc, tao lâm vũ vu tràn thương; thủy lục khốn pháp, nhân mã xương cuồng; phao doanh giao chi qua giáp, khí mẫn địa chi đao thương; đô đốc tâm băng nhi đản liệt, tướng quân thủ thoán nhi lang mang! Vô diện kiến quan trung chí phụ lão, hà nhan nhập tương phủ chí thính đường! Sử quan bỉnh bút nhi kí lục, bách tính chúng khẩu nhi truyền dương: trọng đạt văn trận nhi dịch dịch, tử đan vọng phong nhi hoàng hoàng! Ngô quân binh cường nhi mã tráng, đại tướng hổ phán dĩ long tương; tảo tàn xuyên vi bình nhuống, đặng ngụy quốc tác khâu hoang!" Tào chân khán tắt, hận khí điền hung; chí dạ, tử vu quân trung. Tư Mã Ý dụng binh xa trang tái, sai nhân tổng phó lạc dương an táng.

đủ như kho tàng, Rộng mênh mang như bồn bể, Sáng vắng vặc như tam quang, Biết thiên văn, khi mưa khi nắng, Thuộc địa lý, chỗ hiểm chỗ thường, Thế trận khó dễ cần phải hiểu, Tài giặc hay dở cần phải tường, Than ôi! Bọn bầy hậu bối, Trái lẽ khung thương, Giúp quân phản tặc, Chiếm hiệu để vương Đem quân thừa ra Tà Cốc Gặp mưa dầm ở Trần Thương Thủy bộ khôn đốn, Quân mã cuồng cuồng. Cờ giáp quăng ra đầy nội, Gươm giáo bỏ lại khắp đường. Đô đốc hãi hùng như chó chạy, Tướng quân lẩn núp tựa chuột hang Mặt nào còn trông thấy phụ lão? Mặt nào còn vào nơi sảnh đường? Vết xấu ghi vào sổ sách, Tiếng tăm truyền để bẽ bàng. Trọng Đạt trông thấy trận đã hết vía, Tử Đan nghe tiếng gió cũng kinh hoàng Tướng ta như rồng như hổ, Quân ta vừa thịnh vừa cường. Quét Tần Xuyên làm nơi đất phẳng Đẹp nước Ngụ làm gò bỏ hoang. Nay thư". Tào Chân xem xong, khí đầy, tức ruột, chiều hôm ấy chết ở trong quân. Tư Mã Ý khâm liệm tử tế, bỏ quan vào binh xa, sai người đưa về Lạc Dương an táng.

Ngụy chủ văn tri tào chân dĩ tử, tức hạ chiếu thôi Tư Mã ý xuất chiến. Ý đè đại quân lai dũ khỗng minh giao phong, cách nhật tiên hạ chiến thư. Khỗng

Ngụy chủ thấy Tào Chân chết rồi, giáng chiếu thúc Tư Mã Ý ra đánh. Ý dẫn đại quân đến địch nhau với Khổng Minh. Hôm ấy sai người đưa luôn

míng wèi zhu jiang yue : " cáo zhen bì sǐ yǐ . " suì pi huí " lái rì jiao feng " , shǐ zhě qù liǎo . kǒng míng dang yè jiào jiang wéi shòu liǎo mì jì : rú cǐ ér xíng ; yòu huàn guan xìng fēn fù : rú cǐ rú cǐ .

12 cì rì , kǒng míng jìn qí qí shan zhì bīng qián dào wèi bīn : yi bian shì hé , yi bian shì shan , zhōng yāng píng chuan kuàng yě , hǎo piàn zhàn cháng ! liǎng jun xiāng yíng , yǐ gong jiàn shè zhù zhèn jiǎo . san tong gǔ bǎ , wèi zhèn zhōng mén qí kai chǔ , si mǎ yì chu mǎ , zhòng jiang suí hòu ér chu . zhì jiàn kǒng míng duan zuò yú sì lún che shàng , shǒu yáo yǔ shàn . yì yue : " wú zhǔ shàng fǎ yáo chán shùn , xiāng chuán èr dì , zuò ? Zhōng yuán , róng rǔ shǔ , wú èr guó zhě , nǎi wú zhǔ kuan cí rén hòu , kǒng shang bǎi xìng yě . rǔ nǎi nán yáng yí geng fu , bù shí tian shù , qiáng yào xiāng qín , lǐ yí tiǎn miè ! rú shèng xin gǎi guò , yí jí zǎo huí , gè shǒu jiāng jiè , yǐ chéng dǐng zú zhì shì , miǎn zhì shèng líng tú tàn , rǔ děng jie de quán sheng ! " kǒng míng xiào yue : " wú shòu xian dì tuo gu zhī

隔日先下战书。孔明谓诸将曰：“曹真必死矣。”遂批回“来日交锋”，使者去了。孔明当夜教姜维受了密计：如此而行；又唤关兴分付：如此如此。

minh vị chư tướng viết: "Tào chân tất tử hĩ." Toại phê hồi "Lai nhật giao phong", sứ giả khứ liễu. Khổng minh đương dạ giáo khương duy thụ liễu mật kế: như thủ nhi hành; hựu hoan quan hưng phân phó: như thủ như thủ.

chiếu thư đến. Khổng Minh bảo với các tướng rằng: - Tào Chân tất chết rồi. Liền phê vào chiếu thư "Ngày mai quyết chiến", rồi trao cho xú giả cầm về. Đêm hôm ấy, Khổng Minh gọi Khương Duy, Quan Hưng đến dặn dò mèo mật.

次日，孔明尽起祁山之兵前到渭滨：一边是河，一边是山，中央平川旷野，好片战场！两军相迎，以弓箭射住阵角。三通鼓罢，魏阵中门旗开处，司马懿出马，众将随后而出。只见孔明端坐于四轮车上，手摇羽扇。懿曰：“吾主上法尧禅舜，相传二帝，坐镇中原，容汝蜀、吴二国者，乃吾主宽慈仁厚，恐伤百姓也。汝乃南阳一耕夫，不识天数，强要相侵，理宜殄灭！如省心改过，宜即早回，各守疆界，以成鼎足之势，免致生灵涂炭，汝等皆得全生！”孔明笑曰：“吾受先帝托孤之重，安肯不倾心

Thứ nhât, khổng minh tần khởi kì sơn chí binh tiền đáo vị tân: nhất biên thị hà, nhất biên thị sơn, trung ương bình xuyên khoáng dã, hảo phiến chiến trường! Lưỡng quân tương nghênh, dĩ cung tiễn xạ trụ trận giác. Tam thông cổ băi, ngụy trận trung môn kí khai xù, Tư Mã ý xuất mã, chúng tướng tùy hậu nhi xuất. Chỉ kiến khổng minh đoán tọa vu tú luân xa thượng, thủ diêu vũ phiến. Ý viết: "Ngô chủ thượng pháp nghiêu thiện thuần, tướng truyền nhị đế, tọa trấn trung nguyên, dung nhữ thực, ngô nhì quốc giả, nãi ngô chủ khoan từ nhân hậu, khủng thương bách tính dã. Nhữ nãi nam dương nhất canh phu, bất thức thiên số, cường yếu tương xâm, lì nghi diễn diệt! Như tinh tâm cải quá, nghi túc tảo hồi, các thủ cương giới, dĩ thành đinh túc chi thế, miễn trí sinh linh đồ thán, nhữ đẳng gai đắc toàn sinh!" Khổng minh tiểu viết: "Ngô thụ tiên đế thác cô chi

Hôm sau, cất hết quân ở Kỳ Sơn, đến cạnh bờ sông Vị. Chỗ ấy, một bên thì sông, một bên thì núi, ở giữa là một khu đồng bằng rộng rãi, làm một nơi chiến trường thì vừa khéo. Quân mã hai bên ra tại đó dàn trận. Dứt ba hồi trống, Tư Mã Ý ở trận Ngụy từ trong cửa cờ đi ra, các tướng theo sau. Bên trận Thục, Khổng Minh ngồi chĩnh chện trên xe, tay cầm quạt lông phe phẩy. Tư Mã Ý nói trước lên rằng: - Chủ ta bắt chước vua Nghiêu nhường ngôi cho vua Thuần khi xưa, truyền nhau hai đời rồi, ngồi trấn ở Trung Nguyên, thế mà còn dùng cho Ngô, Thục hai nước. Đó là chủ ta nhân từ, e rằng đánh thì hại lây đến trăm họ. Người là một tên đi cày ở Nam Dương, không biết số trời, cũng đến xâm phạm Trung Nguyên, lẽ thì giết đi mới phải, nhưng ta hãy rộng dung cho. Nếu người chưa đi thì, nên trở về cho mau, đâu giữ bờ cõi đấy, để thành cái thể chân vạc, nhân

zhòng , an kěn bù qīng xīn
jié lì yǐ tǎo zéi hu ! rǔ cáo shì
bù jiǔ wèi hàn suǒ miè . rǔ
zǔ fù jie wèi hàn chén , shí
shí hàn lù , bù sì bào xiào ,
fān zhù cuàn nì , qǐ bù zì chí
? " yì xiū cán mǎn miàn yue :
" wú yǔ rǔ jué yí cí xióng ! rǔ
ruò néng shèng , wú shì bù
wèi dà jiāng ! rǔ ruò bài shí ,
zǎo guī gù lǐ , wú bìng bù jia
hài . "

竭力以讨贼乎！汝曹氏不久为汉所灭。汝祖父皆为汉臣，世食汉禄，不思报效，反助篡逆，岂不自耻？”懿羞惭满面曰：“吾与汝决一雌雄！汝若能胜，吾誓不为大将！汝若败时，早归故里，吾并不加害。”

trọng, an khảng bát khuynh tâm kiệt lực dĩ thảo tặc hò! Nhữ tào thị bắt cửu vi hán sở diệt. Nhữ tổ phụ giai vi hán thần, thế thực hán lộc, bắt tư báo hiệu, phản trợ soán nghịch, khởi bắt tự sĩ?" Ý tu tàm mẫn diện viết: "Ngô dũ nhữ quyết nhất thư hùng! Nhữ nhược năng thắng, ngô thệ bắt vi đại tướng! Nhữ nhược bại thời, tảo quy cổ lí, ngô tịnh bắt gia hại."

dân khỏi khổ ai, mà bọn ngươi cũng được toàn thân. Khổng Minh cười, nói: - Ta chịu việc thắc cô của tiên đế rất trọng, nên phải dốc lòng hết sức để tiêu trừ nghịch tặc. Họ Tào nhà mày tất bị nhà Hán giết sạch. Cha ông mày trước cũng làm tội nhà Hán, đời đời ăn lộc, thế mà chẳng biết nghĩ báo ơn, lại giúp quân giặc cướp, không biết xấu hổ à? Ý then dỗ mặt tía tai, nói gượng rằng: - Ta quyết một trận sống mái với ngươi, hễ ngươi đánh được, ta thì không làm đại tướng nữa. Nhược bằng ngươi có thua chăng nữa, ta cũng đại xá, cho ngươi về quê quán mà ở, không thèm giết làm chi.

- 13 kǒng míng yue : " rǔ yù dòu jiang ? dòu bing ? dòu zhèn fǎ ? " yì yue : " xian dòu zhèn fǎ ? " kǒng míng yue : " xian bù zhèn wǒ kàn . yì rù zhōng jūn zhàng xià , shǒu zhí huáng qí zhao ? , zuǒ yòu jun dòng , pái chéng yì zhèn . fù shàng mǎ chu zhèn , wèn yue : " rǔ shí wú zhèn fǒu ? " kǒng míng xiào yue : " wú jun zhong mò jiang , yì néng bù zhī . cǐ nǎi hùn yuán yì qì zhèn yě . " yì yue : " rǔ bù zhèn wǒ kàn . " kǒng míng rù zhèn , bǎ yǔ shàn yí yáo , fù chu zhèn qián , wèn yue : " rǔ shí wǒ zhèn fǒu ? " yì yue : " liàng cǐ ba guà

孔明曰：“汝欲斗将？斗兵？斗阵法？”懿曰：“先斗阵法？”孔明曰：“先布阵我看。懿入中军帐下，手执黄旗招飐，左右军动，排成一阵。复上马出阵，问曰：“汝识吾阵否？”孔明笑曰：“吾军中末将，亦能布之。此乃混元一气阵也。”懿曰：“汝布阵我看。”孔明入阵，把羽扇一摇，复出阵前，问曰：“汝识

Khổng minh viết: "Nhữ dục đấu tướng? Đấu binh? Đấu trận pháp?" Ý viết: "Tiên đấu trận pháp?" Khổng minh viết: "Tiên bố trận ngã khán. Ý nhập trung quân trướng hạ, thủ chấp hoàng kì chiêu triển, tả hữu quân động, bài thành nhất trận. Phục thương mã xuất trận, vấn viết: "Nhữ thức ngô trận phủ?" Khổng minh tiểu viết: "Ngô quân trung mạt tướng, diệc năng bố chi. Thủ nãi hỗn nguyên nhất khí trận dã." Ý viết: "Nhữ bố trận ngã khán." Khổng minh nhập trận, bả vũ phiến nhất diệu, phục xuất trận tiền, vấn viết: "Nhữ thức ngô trận phủ?" Ý viết: "Lượng thủ bát

Khổng Minh nói: - Người muốn đấu tướng, đấu binh, hay đấu trận pháp? Ý nói: - Trước hết hãy đấu trận pháp. Khổng Minh nói: - Người bày trận trước cho ta xem! Ý vào trung quân, cầm một lá cờ vàng, phe phẩy một lúc, bày ra một trận, rồi lên ngựa ra cửa trận hỏi rằng: - Người có biết đây là trận gì không? Khổng Minh nói: - Trận ấy, tên tướng hèn hạ trong quân ta cũng bày được. Đó là trận "Hỗn nguyên nhất khí" chớ gì? Ý nói: - Nay ngươi bày trận cho ta xem. Khổng Minh vào trong trận, cầm cái quạt phe phẩy, cũng thành một trận, rồi đi ra hỏi rằng: - Người có biết

zhèn , rú hé bù shí ! " kǒng míng yue : " shí biàn shí liǎo , gǎn dǎ wǒ zhèn fǒu ? " yì yue : " jì shí zhī , rú hé bù gǎn dǎ ! " kǒng míng yue : " rǔ zhī guǎn dǎ lái . " sì mǎ yì huí dào běn zhèn zhōng , huàn dài líng , zhāng hǔ , lè ? san jiāng , fēn fù yue : " jin kǒng míng suǒ bù zhì zhèn , àn xiū , shēng , shàng , dù , jǐng , sǐ , jīng , kāi bā mén . rǔ san rén kě cóng zhèng dōng shèng mén dǎ rù , wǎng xi nán xiū mén sha chū , fù cóng zhèng bēi kai mén sha rù : cǐ zhèn kě pò . rǔ děng xiǎo xin zài yì ! "

14 yú shì dài líng zài zhōng , zhāng hǔ zài qián , lè ? zài hòu , gè yǐn san shí qí , cóng shèng mén dǎ rù . liǎng jun nà hǎn xiāng zhù . san rén sha rù shǔ zhèn , zhī jiàn zhèn rú lián chéng , chong tú bù chu . san rén huang yǐn qí zhuǎn guò zhèn jiǎo , wǎng xi nán chong qù , què bēi shǔ bīng shè zhù , chong tú bù chu . zhèn zhōng chónghóng dié dié , dou yǒu mén hù , nǎ lǐ fen dòng xi nán bēi ? san jiāng bù néng xiāng gù , zhī guǎn

我阵否？”懿曰：“量此八卦阵，如何不识！”孔明曰：“识便识了，敢打我阵否？”懿曰：“既识之，如何不敢打！”孔明曰：“汝只管打来。”司马懿回到本阵中，唤戴陵、张虎、乐𬘭三将，分付曰：“今孔明所布之阵，按休、生、伤、杜、景、死、惊、开八门。汝三人可从正东生门打入，往西南休门杀出，复从正北开门杀入：此阵可破。汝等小心在意！”

于是戴陵在中，张虎在前，乐𬘭在后，各引三十骑，从生门打入。两军呐喊相助。三人杀入蜀阵，只见阵如连城，冲突不出。三人慌引骑转过阵脚，往西南冲去，却被蜀兵射住，冲突不出。阵中重重叠叠，都有门户，那里分东西南北？三将不能相顾，只管乱撞，但见愁云漠

quái trận, như hà bát thức!" Khổng minh viết: "Thức tiện thức liễu, cảm đả ngã trận phủ?" Ý viết: "Kí thức chi, như hà bát cảm đả!" Khổng minh viết: "Nhữ chí quân đá lai." Tư Mã ý hỏi đáo bỗn trận trung, hoán đá lăng, trương hồ, nhạc lâm tam tương, phân phó viết: "Kim khổng minh sở bố chi trận, án hữu, sinh, thương, đỗ, cảnh, tử, kinh, khai bát môn. Nhữ tam nhân khả tòng chánh đông sinh môn đả nhập, vãng tây nam hữu môn sát xuất, phục tòng chánh bắc khai môn sát nhập: thủ trận khẩ phá. Nhữ đẳng tiểu tâm tại ý!"

trận này là trận gì không? Ý nói: Đó là trận bát quái, làm gì mà chẳng biết? Khổng Minh nói: - Đã hay rằng biết, nhưng có dám đánh vào trong trận không? Ý nói: - Đã biết sao lại chẳng dám đánh! Khổng Minh nói: - Người cứ việc đánh sang đi! Tư Mã Ý về trận, gọi Đái Lăng, Trương Hồ, Nhạc Lâm dặn ba tướng rằng: - Trận của Khổng Minh bày ra, dàn theo tám cửa: Hữu, sinh, thương, đỗ, cảnh, tử, kinh, khai. Ba người nên từ cửa sinh phía chính đông đánh vào, rồi kéo ra cửa hữu phía tây nam mé chính bắc đánh vào, thì trận này phá được, các người cần thận giữ gìn.

Vu thị đáy lăng tại trung, trương hồ tại tiền, nhạc lâm tại hậu, các dẫn tam thập kỵ, tòng sinh môn đả nhập. Lưỡng quân nội hảm tương trợ. Tam nhân sát nhập thực trận, chỉ kiến trận như liên thành, xung đột bất xuất. Tam nhân hoảng dẫn kỵ chuyển qua trận cước, vãng tây nam xung khứ, khước bị thực binh xạ trụ, xung đột bất xuất. Trận trung trọng trùng điệp điệp, đô hữu môn hộ, na lí phân đông tây nam bắc? Tam tương bất năng tương cố, chỉ quản loạn chàng, dẫn kiến sầu vân

Ba tướng vâng lệnh. Đái Lăng đi giữa, Trương Hồ me trước, Nhạc Lâm ở mé sau. Mỗi người dẫn ba mươi tên kỵ mã, tự cửa sinh đánh vào. Quân đội bên reo àm cả lên. Ba người vào tới trong trận, thấy chỗ nào cũng có quân mã đứng dàn ra như một cửa thành, đánh thế nào cũng không ra lọt. Ba người vội vàng dẫn quân đi lượn qua góc trận, rồi quay qua mặt tây nam, cũng bị quân Thực bắn chặn lại, không thể xông xáo ra được. Trọng ra trùng trùng điệp điệp chỗ nào cũng có cửa, không

luàn zhuàng , dàn jiàn chóu
yún mò mò , cǎn wù méng
méng . hǎn sheng qǐ chǔ ,
wèi jun yi gè gè jie bèi fú liǎo
, sòng dào zhōng jūn .

漠，惨雾蒙蒙。喊声起
处，魏军一个个皆被缚
了，送到中军。

mạc mạc, thảm vụ mông mông.
Hảm thanh khởi xứ, ngụy quân
nhất cá cá giai bị phược liễu,
tống đáo trung quân.

biết đâu là đông tây nam bắc
nữa. Ba tướng lạc nhau, mỗi
người một nơi, cứ bạ đâu đâm
trổ vào đáy. Một lát, mây mù
kéo lên mù mịt, quân Thục reo
ầm một tiếng, trói ráo quân
tướng Ngụy lại, không thoát
một người nào.

15 kǒng míng zuò yú zhàng
zhong , zuò yòu jiang zhang
hǔ , dài líng , lè ? bìng lè shí
gè jun , jie fú zài zhàng xià .
kǒng míng xiào yue : " wú
zòng rán zhuo de rǔ děng ,
hé zú wèi qí ! wú fàng rǔ
děng huí jiàn si mǎ yì , jiào
ta zài dù bing shu , zhòng
guān zhàn cè , nǎ shí lái jué
cí xióng , wèi wèi chí yě . rǔ
děng xìng mìng jì ráo , dang
liù xià jun qì zhàn mǎ . " suì
jiang zhòng rén yí fú tuo liǎo
, yǐ mò tú miàn , bù xíng chu
zhèn . sì mǎ yì jiàn zhì dà nù
, huí gù zhu jiang yue : " rú cǐ
cuò bài ? qì , yǒu hé miàn
mù huí jiàn Zhōng yuán dà
chén ye ! " jí zhǐ hui san jun
fēn sī luè zhèn , yì zì bá jiàn
zài shǒu , yǐn bǎi yú xiao
jiang , cui du chong sha .

孔明坐于帐中，左右将
张虎、戴陵、乐𬘭并九
十个军，皆缚在帐下。
孔明笑曰：“吾纵然捉
得汝等，何足为奇！吾
放汝等回见司马懿，教
他再读兵书，重观战策
，那时来决雌雄，未为
迟也。汝等性命既饶，
当留下军器战马。”遂
将众人衣服脱了，以墨
涂面，步行出阵。司马
懿见之大怒，回顾诸将
曰：“如此挫败锐气，
有何面目回见中原大臣
耶！”即指挥三军，奋
死掠阵，懿自拔剑在手
，引百余骁将，催督冲
杀。

Khổng minh tọa vu trưởng
trung, tả hữu tương trương hổ,
đái lăng, nhạc lâm tịnh cửu
thập cá quân, giai phược tại
trưởng hạ. Khổng minh tiểu
viết: "Ngô túng nhiên tróc đắc
nhữ đẳng, hà túc vi kỉ! Ngô
phóng nhữ đẳng hồi kiến Tư
Mã ý, giáo tha tái độc binh thư,
trọng quan chiến sách, na thời
lai quyết thư hùng, vị vi tri dã.
Nhữ đẳng tính mệnh kí nhiều,
đương lưu hạ quân khí chiến
mã." Toại tương chúng nhân y
phục thoát liễu, dĩ mặc đồ diện,
bộ hành xuất trận. Tư Mã ý kiến
chi đại nộ, hồi cố chư tướng
viết: "Như thử tỏa bại nhuệ khí,
hữu hà diện mục hồi kiến trung
nguyên đại thần da!" Tức chỉ
huy tam quân, phần tử lược
trận, ý tự bất kiêm tại thủ, dẫn
bách dư kiêu tương, thõi đốc
trùng sát.

Khổng Minh ngồi trong trưởng,
tả hữu điệu Trương Hổ, Đái
Lăng, Nhạc Lâm và chín mươi
quân quỳ cả dưới trưởng.
Khổng Minh cười, nói: - Ta bắt
được chúng mày, cũng chẳng
lấy gì làm lạ. Thôi, tha cho về
mà bảo với Tư Mã Ý học lại
binh thư, xem lại chiến sách
cho nhiều rồi sẽ đánh nhau với
ta cũng chưa muộn. Tính mệnh
chúng mày tao tha cho đã
đành, nhưng khí giới, ngựa
nghèo thì phải để lại đây. Bèn
sai lột hết áo xuống, lấy mực
bôi vào mắt, bắt đi chân không,
đuổi về trận bên kia. Tư Mã Ý
trông thấy nổi giận, ngoảnh lại
bảo các tướng rằng: - Nó làm
xấu hổ thế này, còn mặt mũi
nào trông thấy các đại thần
Trung Nguyên nữa. Lập tức
đốc thúc ba quân, cố chết lăn
vào phá trận.

16 liǎng jun qià cái xiāng huì ,
hu rán zhèn hòu gǔ jiǎo qí
míng , hǎn sheng dà zhèn ,
yí biao jun cóng xīnán shàng

两军恰才相会，忽然阵
后鼓角齐鸣，喊声大震
，一彪军从西南上杀来

Lưỡng quân kháp tài tương hội,
hốt nhiên trận hậu cỗ giác tề
minh, hảm thanh đại chấn, nhất
bưu quân tòng tây nam thượng

Ý cầm gươm, dẫn hơn trăm
tướng khỏe, thúc quân xông
vào. Quân đối bên vừa xô xát
nhau, bỗng thấy trống đánh tù

sha lái , nǎi guan xìng yě . yì
fen hòu jun dang zhi , fù cui
jun xiàng qián qian sha . hu
rán wèi bing dà luàn : yuán
lái jiang wéi yǐn yi biao jun
qiǎo dì sha lái , shǔ bing san
lù jiá gong . yì dà jīng , jí
máng tuì jun . shǔ bing zhōu
wéi sha dào , yì yǐn san jun
wàng nán sǐ mìng chōng jí .
wèi bing shí shàng liù qí . si
mǎ yì tuì zài wèi bin nán àn
xià zhài , jian shǒu bù chu .

，乃关兴也。懿分后军当之，复催军向前厮杀。忽然魏兵大乱：原来姜维引一彪军悄地杀来，蜀兵三路夹攻。懿大惊，急忙退军。蜀兵周围杀到，懿引三军望南死命冲击。魏兵十伤六七。司马懿退在渭滨南岸下寨，坚守不出。

17 kǒng míng shou de shèng
zhì bing , huí dào qí shan shí
, yǒng an chéng lǐ yán qiān
dou wèi gǒu an jiě sòng liáng
mǐ , zhì jun zhōng jiao ge .
gǒu an hǎo jiǔ , yú lù dài
màn , wéi xiān shí rì . kǒng
míng dà nù yue : " wú jun
zhōng zhuān yǐ liáng wèi dà
shì , wù liǎo san rì , biàn gai
chǔ zhǎn ! rǔ jìn wù liǎo shí
rì , yǒu hé lǐ shuo ? " hè lìng
tui chu zhǎn zhì . cháng shǐ
yáng yí yue : " gǒu an nǎi lǐ
yán yòng rén , yòu jian qian
liáng duo chu yú xi chuan ,
ruò sha cǐ rén , hòu wú rén
gǎn sòng liáng yě . " kǒng
míng nǎi chí wǔ shì qù qí fú ,
zhàng ba shí fàng zhi . gǒu
an bēi zé , xin zhong huái
hèn , lián yè yǐn qín suí wú
liù qí , jìng ben wèi zhài tóu
jiàng . yì huàn rù , gǒu an bài

孔明收得胜之兵，回到祁山时，永安城李严遣都尉苟安解送粮米，至军中交割。苟安好酒，于路怠慢，违限十日。孔明大怒曰：“吾军中专以粮为大事，误了三日，便该处斩！汝今误了十日，有何理说？”喝令推出斩之。长史杨仪曰：“苟安乃李严用人，又兼钱粮多出于西川，若杀此人，后无人敢送粮也。”孔明乃叱武士去其缚，杖八十放之。苟安被责，心中怀恨，连夜引亲随五六骑

sát lai, nǎi quan hưng dã. Ý
phân hậu quân đương chi,
phục thõi quân hướng tiền tư
sát. Hốt nhiên ngụy binh đại
loạn: nguyên lai khương duy
dẫn nhất bưu quân tiểu địa sát
lai, thực binh tam lộ giáp công.
Ý đại kinh, cấp mang thõi quân.
Thực binh chu vi sát đáo, ý dẫn
tam quân vọng nam tử mệnh
trùng kích. Ngụy binh thập
thương lục thất. Tư Mã ý thõi
tại vị tân nam ngạn hạ trại, kiên
thủ bất xuất.

và thõi, tiếng reo ầm ĩ, rồi có
một toán quân của Quan Hưng
từ mặt tây nam đánh lại. Ý chia
hậu quân ra địch, còn mình cứ
việc thúc quân đánh mé trước.
Sức lại thấy quân Ngụy nha
nhao chạy tán lạc, thì ra
Khương Duy dẫn quân lên
đánh đến, quân Thực bỗ vây
xung quanh. Ý dẫn quân cố
cắm đầu chạy về phía nam.
Quân Ngụy mười phần chết
mắt sáu bảy. Tư Mã Ý rút quân
về mé nam sông Vị hạ trại, giữ
vững không dám ra nữa.

Khổng Minh thu đắc thắng chi
binh, hồi đáo kì sơn thời, vĩnh
an thành lý nghiêm khiển đô úy
cầu an giải tổng lương měi, chí
quân trung giao cát. Cầu An
hảo tửu, vu lô đãi mạn, vi hạn
thập nhật. Khổng Minh đại nộ
viết: "Ngô quân trung chuyên dĩ
lương vi đại sự, ngộ liễu tam
nhật, tiện cai xử trảm! Nhữ kim
ngô liễu thập nhật, hữu hà lí
thuyết?" Hát lệnh thõi xuất trảm
chi. Trường sử dương nghi viết:
"Cầu an nãi lý nghiêm dụng
nhân, hựu kiêm tiền lương đa
xuất vu tây xuyên, nhược sát
thủ nhân, hựu vô nhân cảm
tổng lương dã." Khổng Minh nãi
sát võ sĩ khứ kì phược, trường
bát thập phóng chi. Cầu an bị
trách, tâm trung hoài hận, liên
dạ dẫn thân tùy ngũ lục kỵ, kính
bôn ngụy trại đầu hàng. Ý hoán
nhập, cầu an bái cáo tiền sự. Ý

Khổng Minh thu quân về trại Kỳ
Sơn. Bấy giờ Lý Nghiêm ở
thành Vĩnh An, sai đô úy là Cầu
An tải lương đến trại quân. Cầu
An hay rượu, đi đường chậm
trễ, sai hẹn mất mười ngày.
Khổng Minh nổi giận quát rằng:
- Trong quân ta, lương thực là
việc lớn. Sai hẹn ba hôm, tôi
cũng đã nén chém, nay sai hẹn
mất mười hôm, còn cãi sao
được? Liền quát võ sĩ lôi ra
chém. Trường sử Dương Nghi
can rằng: - Cầu An là người
của Lý Nghiêm, mà tiền lương
lại ở Tây Xuyên nhiều. Nếu
chết người ấy, thì sau này
không ai dám đưa lương thực
đến nữa. Khổng Minh mới sai
võ sĩ cởi trói, chỉ đánh tám
mươi trường rồi đuổi đi. Cầu An
bi đòn, trong lòng tức giận,
ngay đêm ấy dẫn năm sáu
người tùy thân, đến trại Ngụy

gào qian shì . yi yue : " sui
rán rú cǐ , kǒng míng duo
móu , rǔ yán nán xìn . rǔ
néng wèi wǒ gan yi jiàn dà
gong , wú nǎ shí zòu zhǔn
tian zi , bǎo rǔ wèi shàng
jiang . " an yue : " dàn yǒu
shèn shì , jí dang xiào lì . " yì
yue : " rǔ kě huí chéng dou
bù sǎn liú yán , shuo kǒng
míng yǒu yuàn shàng zhī yì ,
zǎo wǎn yù chēng wéi dì ,
shǐ rǔ zhǔ zhao huí kǒng
míng : jí shì rǔ zhì gong yǐ . "
gǒu an yǔn nuò , jìng huí
chéng dou , jiàn liǎo huàn
guan , bù sǎn liú yán , shuo
kǒng míng zì yǐ dà gong ,
zǎo wǎn bì jiang cuàn guó .
huàn guan wén zhì dà jīng ,
jí rù nèi zòu dì , xì yán qián
shì . hòu zhǔ jīng yà yue : "
sì cǐ rú zhì nài hé ? hàn
guan yue : " kě zhào huán
chéng dou , xiao qí bing
quán , miǎn sheng pàn nì . "
hòu zhǔ xià zhào , xuan
kǒng míng ban shi huí cháo .
jiǎng wǎn chu ban zòu yue : "
chéng xiāng zì chu shi yǐ lái
, léi jiàn dà gong , hé gù
xuan huí ? " hòu zhǔ yue : "
zhèn yǒu jī mì shì , bì xu yǔ
chéng xiāng miàn yì . " jí
qiǎn shǐ ? zhào xing yè xuan
kǒng míng huí .

，径奔魏寨投降。懿奐入，荀安拜告前事。懿曰：“虽然如此，孔明多谋，汝言难信。汝能为我干一件大功，吾那时奏准天子，保汝为上将。”安曰：“但有甚事，即当效力。”懿曰：“汝可回成都布散流言，说孔明有怨上之意，早晚欲称为帝，使汝主召回孔明：即是汝之功矣。”荀安允诺，径回成都，见了宦官，布散流言，说孔明自倚大功，早晚必将篡国。宦官闻知大惊，即入内奏帝，细言前事。后主惊讶曰：“似此如之奈何？”宦官曰：“可诏还成都，削其兵权，免生叛逆。”后主下诏，宣孔明班师回朝。蒋琬出班奏曰：“丞相自出师以来，累建大功，何故宣回？”后主曰：“朕有机密事，必须与丞相面议。”即遣使赍诏星夜宣孔明回。

viết: "Tuy nhiên như thử, không minh đa mưu, nhữ ngôn nan tin. Nhữ năng vi ngã can nhất kiện đại công, ngô na thời tấu chuẩn thiên tử, bảo nhữ vi thượng tướng." An viết: "Đãn hữu thâm sự, tức đương hiệu lực." Y viết: "Nhữ khả hồi thành đô bối tán lưu ngôn, thuyết khồng minh hữu oán thượng chí ý, tảo văn dục xưng vi đế, sử nhữ chủ triệu hồi khồng minh: tức thị nhữ chi công hĩ. "Cầu an duẫn nặc, kính hồi thành đô, kiến liễu hoạn quan, bối tán lưu ngôn, thuyết khồng minh tự ý đại công, tảo văn tắt tướng soán quốc. Hoạn quan văn tri đại kinh, tức nhập nội tâu đế, tế ngôn tiền sự. Hậu chủ kinh nhạ viết: "Tự thử như chi nại hà? Hoạn quan viết: "Khả chiếu hoàn thành đô, tước kì binh quyền, miễn sinh bạn nghịch." Hậu chủ hạ chiếu, tuyên khồng minh ban sư hồi triều. Tương uyển xuất ban tâu viết: "Thừa tướng tự xuất sư dĩ lai, luy kiên đại công, hà có tuyên hồi?" Hậu chủ viết: "Trẫm hữu cơ mật sự, tất tu dũ thừa tướng diện nghị." Tức khiễn sử tê chiếu tinh dạ tuyên khồng minh hồi.

đầu hàng. Tư Mã Ý gọi vào. Cầu An lạy van bày tỏ tình đầu. Ý nói: - Khổng Minh lắm mưu, lời mà tao khó tin được. Mày có làm nổi một việc này, thì tao sẽ tâu với thiên tử, cất mày làm thượng tướng. An thừa: - Đô đốc có việc gì, tôi xin hết sức? Ý nói: - Mày nên trở về Thành Đô, phao tin Khổng Minh có bụng oán chúa, nay mai sẽ tự xưng là vua, để cho chủ mày đòi Khổng Minh về, đó là công to đấy. Cầu An vâng lời, về Thành Đô vào ra mắt hoạn quan, vu cho Khổng Minh những điều phản nghịch. Hoạn quan tướng thực, kinh hãi lắm, lập tức vào cung, tâu lại với vua. Hậu chủ thất kinh nói: - Nếu thế thì làm thế nào? Hoạn quan tâu: - Nên đòi về Thành Đô tước bớt binh quyền đi, kéo sinh vạ về sau. Hậu chủ liền gián chiếu đòi Khổng Minh về triều. Tướng Uyển tâu rằng: - Thừa tướng từ khi cất quân đến giờ, nhiều lần lập được công to, có việc gì mà bệ hạ cho triệu về? Hậu chủ nói: - Trẫm có việc cơ mật, muốn bàn luận với thừa tướng, cho nên triệu về.

18 shǐ mìng jìng dào qí shan dà zhài , kǒng míng jie rù , shòu zhào yǐ bì , yǎng tian tàn yue : " zhǔ shàng nián yòu , bì yǒu nìng chén zài cè ! wú zhèng yù jiàn gong , hé gù qū huí ? wǒ rú bù huí , shì qì zhǔ yǐ . ruò fèng mìng ér tuì , rì hòu zài nán dé cǐ jí huì yě . " jiang wéi wèn yue : " ruò dà jun tuì , si mǎ yì chéng shì yǎn sha , dang fù rú hé ? " kǒng míng yue : " wú jin tuì jun , kě fen wǔ lù ér tuì . jin rì xian tuì cǐ yíng , jiǎ rú yíng nèi yi qian bing , què jué èr qian ? , míng rì jué san qian ? , hòu rì jué sì qian ? : měi rì tuì jun , tian ? ér xíng . " yáng yí yue : " xí sun bìn qín páng huá , yòng tian bing jiǎn ? zhi fā ér qū shèng ; jin chéng xiang tuì bing , hé gù zeng " kǒng míng yue : " si mǎ yì shàn néng yòng bing , zhi wú bing tuì , bì rán zhuī gǎn ; xin zhong yí wú yǒu fú bing , dìng yú jiù yíng nèi shù ? ; jiàn měi rì zeng ? , bing yòu bù zhì tuì yǔ bù tuì , zé yí ér bù gǎn zhuī . wú xú xú ér tuì , zì wú sǔn bing zhì huàn . " suì chuán lìng tuì jun .

使命径到祁山大寨，孔明接入，受诏已毕，仰天叹曰：“主上年幼，必有佞臣在侧！吾正欲建功，何故取回？我如不回，是欺主矣。若奉命而退，日后再难得此机会也。”姜维问曰：“若大军退，司马懿乘势掩杀，当复如何？”孔明曰：“吾今退军，可分五路而退。今日先退此营，假如营内一千兵，却掘二千灶，明日掘三千灶，后日掘四千灶：每日退军，添灶而行。”杨仪曰：“昔孙膑擒庞滑，用添兵减灶之法而取胜；今丞相退兵，何故增灶？”孔明曰：“司马懿善能用兵，知吾兵退，必然追赶；心中疑吾有伏兵，定于旧营内数灶；见每日增灶，兵又不知退与不退，则疑而不敢追。吾徐徐而退，自无损兵之患。”遂传令退军。

19 què shuo si mǎ yì liào gǒu

却说司马懿料苟安行计

Sử mệnh kính đáo kì sơn đại trại, không minh tiếp nhập, thụ chiếu dĩ tắt, ngưỡng thiên thán viết: "Chủ thượng niên ấu, tất hữu nịnh thần tại trắc! Ngô chánh dục kiến công, hà cố thủ hồi? Ngã như bắt hồi, thị khi chủ hĩ. Nhược phụng mệnh hi thối, nhật hậu tái nan đắc thử cơ hội dã." Khuông duy vấn viết: "Nhược đại quân thối, Tư Mã ý thừa thế yểm sát, đương phục như hả?" Không minh viết: "Ngô kim thối quân, khả phân ngũ lộ nhi thối. Kim nhật tiên thối thủ doanh, giả như doanh nội nhất thiên binh, khước quật nhị thiên táo, minh nhật quật tam thiên táo, hậu nhật quật tứ thiên táo: mỗi nhật thối quân, thiêm táo nhi hành." Dương nghi viết: "Tích tôn tǎn cầm bàng hoạt, dụng thiêm binh giảm táo chi pháp nhi thủ thắng; kim thừa tương thối binh, hà cố tăng táo?" Không minh viết: "Tư Mã ý thiện năng dụng binh, tri ngô binh thối, tất nhiên truy cản; tâm trung nghi ngô hữu phục binh, định vu cựu doanh nội số táo; kiến mỗi nhật tăng táo, binh hựu bất tri thối dữ bất thối, tắc nghi nhi bất cảm truy. Ngô từ từ nhi thối, tự vô tồn binh chi hoạn." Toại truyền lệnh thối quân.

Sứ giả mang chiếu, khuya sớm ra triệu Không Minh về. Không Minh tiếp được chiếu chỉ, ngắn mặt lên trời than rằng: - Chúa thượng còn ít tuổi, tắt có quân nịnh thần ở cạnh. Ta đang muốn lập công, cớ gì lại đòi về? Nếu ta không về, thì là khinh Chúa, mà về rồi thì bao giờ gặp được cơ hội này nữa? Khuông Duy nói rằng: - Quân ta lui về, Tư Mã Ý thừa thế đuổi theo, thì làm thế nào? Không Minh nói: - Nay ta rút quân, phải chia làm năm đường mà đi. Ví như trong trại ta có một nghìn quân, thì phải bắc hai nghìn bếp. Ngày nay làm ba nghìn bếp, ngày mai làm tăng lên bốn nghìn, mỗi ngày đắp thêm nhiều bếp. Dương Nghi hỏi: - Ngày xưa Tôn Tẫn bắt Bàng Quyên, dùng mèo giảm bếp. Nay thừa tướng thêm bếp là lý làm sao? Không Minh nói: - Tư Mã Ý giỏi việc dùng binh, biết quân ta lui tắt nhiên đuổi theo. Nhưng trong bụng còn ngờ ta có quân mai phục, tắt vào trại ta đếm bếp. Hắn thấy mỗi ngày thêm mãi bếp ra, thì không biết lui hay là không lui, tắt sinh nghi mà không dám đuổi theo nữa. Ta cứ từ từ đi về. Không đến nỗi tổn hại binh sĩ.

Khuốc thuyết Tư Mã ý liêu cầu

Tư Mã Ý biết được Cầu An về

an xíng jì tíng dang , zhi dài
shǔ bing tuì shí , yi qí yǎn
sha . zhèng chóu chú xiàn ,
hu bào shǔ zhài kōng xū ,
rénn mǎ jie qù . yì yin kǒng
míng duo móu , bù gǎn qīng
zhuī , zì yǐn bǎi yú qí qián lái
shǔ yíng nèi tà kàn , jiào jun
shì shù ? , réng huí běn zhài ;
cì rì , yòu jiào jun shì gǎn
dào nà gè yíng nèi , chā diǎn
? shù . huí bào shuo : " zhè
yíng nèi zhì ? , bǐ qián yòu
zeng yí fen . " si mǎ yì wèi
zhu jiāng yue : " wú liào kǒng
míng duo móu , jìn guǒ tian
bing zeng ? , wú ruò zhuī zhì ,
bì zhong qí jì ; bù rú qīe tuì ,
zài zuò liáng tú . " yú shì
huí jun bù zhuī . kǒng míng
bù zhé yí rén , wàng chéng
dou ér qù . cì hòu , chuan
kǒu tǔ rén lái bào sī mǎ yì ,
shuo kǒng míng tuì bing zhí
shí , wèi jiàn tian bing , zhi
jiàn zeng ? . yì yǎng tian
cháng tàn yue : " kǒng míng
xiào yú xǔ zhī fǎ , mán guò
wú yě ! qí móu luè wú bù rú
zhì ! " suì yǐn dà jun huán luò
yáng . zhèng shì : qí féng dí
shǒu nán xiāng shèng , jiàng
yù liáng cái bù gǎn jiao . wèi
zhì kǒng míng tuì huí chéng
dou , jìng shì rú hé , qǐ kàn
xià wén fēn jiě .

停当，只待蜀兵退时，一齐掩杀。正踌躇间，忽报蜀寨空虚，人马皆去。懿因孔明多谋，不敢轻追，自引百余骑前来蜀营内踏看，教军士数灶，仍回本寨；次日，又教军士赶到那个营内，查点灶数。回报说：“这营内之灶，比前又增一分。”司马懿谓诸将曰：“吾料孔明多谋，今果添兵增灶，吾若追之，必中其计；不如且退，再作良图。”于是回军不追。孔明不折一人，望成都而去。次后，川口土人来报司马懿，说孔明退兵之时，未见添兵，只见增灶。懿仰天长叹曰：“孔明效虞诩之法，瞒过吾也！其谋略吾不如之！”遂引大军还洛阳。正是：棋逢对手难相胜，将遇良才不敢骄。未知孔明退回成都，竟是如何，且看下文分解。

an hành kê đình đương, chỉ đai
thực binh thối thời, nhất tề yểm
sát. Chánh trù trừ gian, hốt báo
thực trại không hư, nhân mã
giai khứ. Ý nhân khổng minh đa
mưu, bắt cảm khinh truy, tự
dẫn bách dư kỳ tiền lai thực
doanh nội đạp khán, giáo quân
sĩ số táo, nhưng hồi bỗn trại;
thứ nhặt, hựu giáo quân sĩ cản
đáo na cá doanh nội, tra điểm
táo số. Hồi báo thuyết: "Giá
doanh nội chi táo, bỉ tiền hựu
tăng nhất phân." Tư Mã ý vị
chư tướng viết: "Ngô liêu khổng
minh đa mưu, kim quả thiêm
binh tăng táo, ngô nhược truy
chi, tất trung kì kế; bắt như thả
thối, tái tác lương đồ." vu thị hồi
quân bắt truy. Khổng minh bắt
chiết nhất nhân, vọng thành đồ
nhi khứ. Thứ hậu, xuyên khâu
thổ nhân lai báo Tư Mã ý,
thuyết khổng minh thối binh chi
thời, vị kiến thiêm binh, chỉ kiến
tăng táo. Ý ngưỡng thiên
trường thán viết: "Khổng minh
hiệu ngu hủ chi pháp, man quá
ngô dã! Kì mưu lược ngô bất
như chí!" Toại dẫn đại quân
hoàn lạc đương. Chánh thị: kì
phùng địch thủ nan tương
thắng, tương ngô lương tài bất
cảm kiêu. Vị tri khổng minh thối
hồi thành đồ, cánh thị như hà,
thả khán hạ văn phân giải.

thi hành mạo của mình, chỉ
chục quân Thục rút về thì đuổi
đánh. Đang nghỉ ngơi, chợt tin
báo rằng: - Trai Thục bỏ không,
quân mã rút về cả rồi. Tư Mã Ý
còn ngại Khổng Minh lăm mưu,
chưa dám khinh tiến, tự dẫn
hơn trăm kỵ binh đến trại Thục
xem xét rồi sai quân sĩ đếm
bếp, đoạn trở về trại mình. Hôm
sau, Ý lại sai quân sĩ đến một
trại nữa, tra điểm xem có bao
nhiều bếp. Quân sĩ về báo rằng
bếp ở trại này hơn trại trước
một nửa nữa. Tư Mã Ý bảo với
các tướng rằng: - Ta tin chắc
Khổng Minh lăm mạo. Nay quả
nhiên thêm quân, cho nên bắc
thêm bếp. Nếu ta đuổi theo, thì
mắc phải mạo của hắn. Không
bằng ta hãy trở về, sẽ liệu kế
khác. Bởi thế Ý dẫn quân về,
không đuổi theo nữa. Khổng
Minh đem được toàn quân về
Thành Đô, không thiệt một
người nào. Cách vài hôm sau,
người ở cửa Xuyên lại báo với
Tư Mã Ý rằng: - Khi Khổng
Minh rút quân về, chỉ thấy làm
thêm bếp, chứ không thấy thêm
quân gì cả. Tư Mã Ý ngẩn mặt
lên trời than rằng: Khổng Minh
bắt chước mạo Ngu Hủ, lừa
được ta rồi. Mưu lược ấy, ta
thực chịu không bằng. Bèn dẫn
đại quân về Lạc Dương. Ấy là:
Cao cờ lại gấp cao cờ đấy. Đối
thủ ai nào dám rẻ ai? Chưa biết
Khổng Minh về Thành Đô ra thế
nào, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
101
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo kǒng míng yòng jiǎn bing tian ? zhì fǎ , tuì bing dào hàn zhōng ; sì mǎ yì kǒng yǒu mái fú , bù gǎn zhuī gǎn , yì shou bing huí Cháng ān qù liáo , yin cǐ shǔ bing bù céng shé le yí rén . kǒng míng dà shǎng san jun yǐ bì , huí dào chéng dou , rù jiàn hòu zhǔ , zòu yue : " lǎo chén chu liǎo qí shan , yù qū Cháng ān , hu chéng bì xià jiàng zhào zhao huí , bù zhì yǒu hé dà shì ? " hòu zhǔ wú yán kě duì ; liáng jiǔ , nǎi yue : " zhèn jiǔ bù jiàn chéng xiang zhì miàn , xin shèn si mù , gù tè zhào huí , yi wú ta shì . " kǒng míng yue : " cǐ fei bì xià běn xìn , bì yǒu jian chén chán zèn , yán chén yǒu yì zhì yě . " hòu zhǔ wén yán , mò rán wú yǔ . kǒng míng yue : " lǎo chén shòu xian dì hòu en , shì yǐ sǐ bào . jin ruò nèi yǒu jian xié , chén an néng tǎo zéi hu ? " hòu zhǔ yue : " zhèn yin guò ting huàn guan zhì yán , yi shí zhao huí chéng xiang . jin rì máo sai fang kai , huǐ

第一百回
出陇上诸葛妆神
奔剑阁张郃中计

Đệ nhất bách nhất hồi xuất lúng thượng Gia Cát trang thần bôn kiêm các trương cáp trúng ké

HỒI 101 Ra Lũng Thượng, Gia Cát giả làm thần; Vào Kiêm Các, Trương Cáp bị mắc mèo

却说孔明用减兵添灶之法，退兵到汉中；司马懿恐有埋伏，不敢追赶，亦收兵回长安去了，因此蜀兵不曾折了一人。孔明大赏三军已毕，回到成都，入见后主，奏曰：“老臣出了祁山，欲取长安，忽承陛下降诏召回，不知有何大事？”后主无言可对；良久，乃曰：“朕久不见丞相之面，心甚思慕，故特诏回，一无他事。”孔明曰：“此非陛下本心，必有奸臣谗谮，言臣有异志也。”后主闻言，默然无语。孔明曰：“老臣受先帝厚恩，誓以死报。今若有奸邪，臣安能讨贼乎？”后主曰：“朕因过听宦官之言，一时召回

Khước thuyết khỗng minh dụng giảm binh thiêm táo chi pháp, thối binh đáo hán trung; Tư Mã ý khủng hữu mai phục, bất cảm truy cản, diệc thu binh hồi trường an khứ liễu, nhân thử thực binh bát tầng chiết liễu nhất nhân. Khỗng minh đại thường tam quân dĩ tất, hồi đáo thành đô, nhập kiến hậu chủ, tấu viết: "Lão thần xuất liễu kì sơn, dục thủ trường an, hốt thừa bệ hạ hàng chiểu triệu hồi, bất tri hữu hà đại sự?" Hậu chủ vô ngôn khả đối; lương cửu, nǎi viết: "Trẫm cửu bất kiến thừa tương chi diện, tâm thậm tư mộ, có đặc chiểu hồi, nhất vô tha sự." Khỗng minh viết: "Thủ phi bệ hạ bỗn tâm, tất hữu gian thần sàm trẫm, ngôn thần hữu dì chí dã." Hậu chủ vẫn ngôn, mặc nhiên vô ngữ. Khỗng minh viết: "Lão thần thụ tiên để hậu ân, thệ dĩ tử báo. Kim nhược nội hữu gian tà, thần an năng thảo tắc hò?" Hậu chủ viết: "Trẫm nhân quá thính hoạn quan chi ngôn, nhất thời triệu hồi thừa tương. Kim nhật mao tắc phuong khai, hồi chi bất

Khỗng Minh dùng phép giảm quân thêm bếp, rút về đến Hán Trung, Tư Mã Ý sợ có mai phục, không dám đuổi theo, và cũng thu quân về Trường An. Do đó, quân Thục cũng không thiệt một người nào. Khỗng Minh khao quân đâu đây, vào Thành Đô ra mắt hậu chủ, tâu rằng: - Lão thần ra Kỳ Sơn, sắp sửa lấy Trường An, bệ hạ giáng chiểu đài về, không biết có việc gì to lớn lắm vậy? Hậu chủ ngồi ngắn ra, hồi lâu mới nói rằng: - Trẫm lâu không thấy thừa tướng, trong bụng mong nhớ lắm, cho nên triệu về chờ có việc gì đâu! Khỗng Minh nói: - Việc này không phải tự ý bệ hạ, tất có gian thần dèm pha, nói tôi có bụng nào đây. Hậu chủ nín lặng. Khỗng Minh nói: - Lão thần chịu ơn sâu của tiên đế, thề chết để báo đền. Nay nếu bên trong có gian thần, thì lão thần còn đánh sao được giặc nữa? Hậu chủ nói: - Ta vì một lúc quá nghe lời hoạn quan, triệu thừa tướng về. Nay hồi lại không kịp mắt rồi. Khỗng Minh liền đòi hết các hoạn quan ra tra hỏi, bấy giờ mới biết là tên Cửu An phao tin, vội cho đi bắt thì

zhì bù jí yǐ ! " kǒng míng suì huàn zhòng huàn guan jiù wèn , fang zhì shì gǒu an liú yán ; jí lìng rén bǔ zhī , yǐ tóu wèi guó qù liǎo . kǒng míng jiāng wàng zòu de huàn guan zhu lù , yú jie fèi chu gong wài ; yòu shen zé jiāng wǎn , fèi ? děng bù néng jué chá jian xié , gui jiàn tian zi . èr rén wéi wéi fú zuì . kǒng míng bài cí hòu zhǔ , fù dào hàn zhōng , yi miàn fa xí lìng lǐ yán yīng fù liáng cǎo , réng yún fù jun qián ; yi miàn zài yì chu shi . yáng yí yue : " qián shù xīng bīng , jun lì bà bì , liáng yòu bù jì ; jìn bù rú fēn bīng liǎng ban , yǐ san gè yuè wèi qì : qiě rú èr shí wàn zhì bīng , zhì lǐng shí wàn chu qí shan , zhù liǎo san gè yuè , què jiào zhè shí wàn tì huí , xún huán xiāng zhuǎn . ruò cǐ zé bīng lì bù fá , rán hòu xú xú ér jìn , Zhōng yuán kě tú yǐ . " kǒng míng yue : " cǐ yán zhèng hé wǒ yì . wú fá Zhōng yuán , fei yi cháo yì xì zhì shì , zhèng dāng wèi cǐ cháng jiǔ zhī jì . " suì xià lìng , fēn bīng liǎng ban , xiàn yì bǎi rì wèi qì , xún huán xiāng zhuǎn , wéi xiàn zhě àn jun fǎ chǔ zhì . jiàn xìng lè nián chun èr yuè , kǒng míng fù chu shi fá wèi . shí wèi tài hé wǔ nián yě . wèi zhǔ cáo ruì zhì kǒng míng yóu fá Zhōng yuán , jí

丞相。今日茅塞方开，悔之不及矣！”孔明遂唤众宦官究问，方知是荀安流言；急令人捕之，已投魏国去了。孔明将妄奏的宦官诛戮，余皆废出宫外；又深责蒋琬、费祎等不能觉察奸邪，规谏天子。二人唯唯服罪。孔明拜辞后主，复到汉中，一面发檄令李严应付粮草，仍运赴军前；一面再议出师。杨仪曰：“前数兴兵，军力罢敝，粮又不继；今不如分兵两班，以三个月为期：且如二十万之兵，只领十万出祁山，住了三个月，却教这十万替回，循环相转。若此则兵力不乏，然后徐徐而进，中原可图矣。”孔明曰：“此言正合我意。吾伐中原，非一朝一夕之事，正当为此长久之计。”遂下令，分兵两班，限一百日为期，循环相转，违限者按军法处治。建兴九年春二月，孔明复出

cập hǐ!" Khổng minh toại hoán chúng hoạn quan cứu ván, phương tri thi cầu an lưu ngôn; cấp lệnh nhân bộ chi, dĩ đầu ngụy quốc khứ liễu. Khổng minh tương vọng táu đích hoạn quan tru lục, dư giai phé xuất cung ngoại; hựu thâm trách tương uyễn, phí y đắng bất năng giác sát gian tà, quy gián thiên tử. Nhị nhân duy duy phục tội. Khổng minh bái từ hậu chủ, phục đáo hán trung, nhất diện phát hịch lệnh lý nghiêm ứng phó lương thảo, nhưng vận phó quân tiền; nhất diện tái nghị xuất sư. Dương nghi viết: "Tiền số hưng binh, quân lực bãi tệ, lương hưu bất kế; kim bất như phân binh luồng ban, dĩ tam cá nguyệt vi kì: thả như nhị thập vạn chi binh, chỉ lĩnh thập vạn xuất kì sơn, trụ liễu tam cá nguyệt, khước giáo giá thập vạn thế hồi, tuần hoàn tương chuyền. Nhược thử tắc binh lực bất pháp, nhiên hậu từ từ ní tiến, trung nguyên khả đồ hĩ." Khổng minh viết: "Thử ngôn chánh hợp ngã ý. Ngô phạt trung nguyên, phi nhất triều nhất tịch chi sự, chánh đương vi thử trường cửu chi kế." Toại hạ lệnh, phân binh luồng ban, hạn nhất bách nhật vi kì, tuần hoàn tương chuyền, vi hạn giả án quân pháp xử trì. Kiến hưng cửu niên xuân nhị nguyệt, khổng minh phục xuất sư phạt ngụy. Thời ngụy thái hòa ngũ

hắn đã trốn sang Ngụy rồi. Bên sai chém tên hoạn quan tâu bậy, đuổi hết các tên khác ra khỏi cung. Lại quở mắng bọn Tưởng Uyển, Phí Vĩ, không biết xem xét kẻ gian tà, khuyên răn thiên tử. Hai người dạ dạ chịu tội. Khổng Minh lạy từ hậu chủ, lại ra Hán Trung. Một mặt, đưa hịch sai Lý Nghiêm cung cấp lương thảo, vận tải đến nơi đóng quân. Một mặt bàn việc cắt quân đi. Dương Nghi nói: - Trước kia mấy lần ta cắt quân đi luôn một mặt, sức lực mỏi mệt, mà lương cũng không tiếp kịp. Nên nay chia quân làm hai toán, mỗi toán đi trong hạn ba tháng. Ví dụ, hai chục vạn quân, thì chỉ đem một chục vạn ra Kỳ Sơn, đóng giữ ba tháng, rồi cho một chục vạn khác ra thay, luân phiên như thế thì sức lực không mỏi, ta sẽ từ từ mà tiến, mới có thể đồ được Trung Nguyên. Khổng Minh nói: - Người nói hợp ý ta lắm, ta đánh Trung Nguyên không phải kẻ ngày mà xong được việc, chính nên dùng kế lâu dài ấy. Bên truyền lệnh chia quân làm hai cánh, hẹn một trăm ngày làm một kỳ, lần lượt thay đổi cho nhau. Nếu ai sai hẹn thi chiếu quân pháp mà trị tội. Năm Kiến Hưng thứ chín, mùa xuân tháng hai, Kiến Hưng lại dẫn quân ra đánh Ngụy. Bấy giờ là năm Ngụy Thái Hòa thứ năm. Ngụy chủ Tào Tuấn nghe tin kiến Hưng lại đánh Trung Nguyên, kíp với Tư Mã Ý vào bàn định. Ý tâu rằng: - Nay

zhao si mǎ yì shang yì . yì
yue : " jin zi dan yǐ wáng ,
chén yuàn jié yǐ rén zhì lì ,
jiǎo chū kòu zéi , yǐ bào bì
xià . " rùi dà xǐ , shè yàn dài
zhì . cì rì , rén bào shǔ bing
kòu jí . rùi jí mìng sī mǎ yì
chu shi yù dí , qin pái luán jià
sòng chu chéng wài . yì cí
liǎo wèi zhǔ , jìng dào Cháng
ān , dà huì zhu lù rén mǎ , jì
yì pò shǔ bing zhì cè . zhang
hé yue : " wú yuàn yǐn yì jun
qù shǒu yong , méi , yǐ jù
shǔ bing . " yì yue : " wú qián
jun bù néng dù dang kǒng
míng zhì zhòng , ér yòu fēn
bīng wèi qián hòu , fei shèng
suàn yě . bù rú liù bing shǒu
shàng ? , yú zhòng xì wǎng
qí shan . gong kěn wèi xian
feng fǒu ? " hé dà xǐ yue : "
wú sù huái zhōng yì , yù jìn
xin bào guó , xí wèi yù zhì jǐ ;
jìn dou du kěn wěi zhòng rèn ,
sui wàn sǐ bù cí ! " yú shì sì
mǎ yì lìng zhang hé wèi xian
feng , zǒng du dà jun . yòu
lìng guo huái shǒu lǒng xi
zhu jùn , qí yú zhòng jiang
gè fēn dào ér jìn .

3 前军哨马报说：孔明率

师伐魏。时魏太和五年也。魏主曹睿知孔明又伐中原，急召司马懿商议。懿曰：“今子丹已亡，臣愿竭一人之力，剿除寇贼，以报陛下。”睿大喜，设宴待之。次日，人报蜀兵寇急。睿即命司马懿出师御敌，亲排銮驾送出城外。懿辞了魏主，径到长安，大会诸路人马，计议破蜀兵之策。张郃曰：“吾愿引一军去守雍、郿，以拒蜀兵。”懿曰：“吾前军不能独当孔明之众，而又分兵为前后，非胜算也。不如留兵守上邽，余众悉往祁山。公肯为先锋否？”郃大喜曰：“吾素怀忠义，欲尽心报国，惜未遇知己；今都督肯委重任，虽万死不辞！”于是司马懿令张郃为先锋，总督大军。又令郭淮守陇西诸郡，其余众将各分道而进。

前军哨马报说：孔明率

nhiên dã. Ngụy chủ tào duệ tri
khổng minh hựu phạt trung
nguyên, cấp triệu Tư Mã ý
thương nghị. Ý viết: "Kim tử
đan dĩ vong, thần nguyện kiệt
nhất nhân chi lực, tiểu trừ kháu
tắc, dĩ báo bệ hạ." Duệ đại hỉ,
thiết yến dãi chi. Thứ nhật,
nhân báo thực binh kháu cắp.
Duệ túc mệnh Tư Mã ý xuất sū
ngự địch, thân bài loan giá tống
xuất thành ngoại. Ý từ liều ngụy
chủ, kính đáo trường an, đại
hội chư lộ nhân mã, kế nghị
phá thực binh chi sách. Trương
cáp viết: "Ngô nguyện dẫn nhất
quân khứ thủ ung, mì, dĩ cự
thực binh." Ý viết: "Ngô tiên
quân bất năng độc đương
khổng minh chi chúng, nhi hựu
phân binh vi tiền hậu, phi thắng
toán dã. Bất như lưu binh thủ
thượng khuê, dư chúng tất
vãng kì sơn. Công khẳng vi tiên
phong phủ?" Cáp đại hỉ viết:
"Ngô tố hoài trung nghĩa, dục
tẫn tâm báo quốc, tích vị ngộ tri
kỷ; kim đô đốc khẳng ủy trọng
nhâm, tuy vạn tử bất tử!" Vu thị
Tư Mã ý lệnh trương cáp vi tiên
phong, tổng đốc đại quân. Hựu
lệnh quách hoài thủ lũng tây
chư quận, kì dư chúng tướng
các phân đạo nhi tiến.

Tiền quân tiểu mã báo thuyết:

Tào Tử Đan đã mất rồi, tôi xin
đem hết sức mình ra tiêu trừ
cướp giặc, để báo ơn bệ hạ.
Tuần mừng lầm, mở tiệc yến thiết
đãi. Hôm sau có tin quân Thục
đến gấp, Tuần sai Tư Mã Ý cắt
quân đi, và bày đồ loan giá, thân
tiễn ra ngoài thành. Ý từ Ngụy
chủ, tới thăng Trường An, hội hết
quân mã các đạo lại bàn định
việc phá Thục. Trương Cáp nói: -
Tôi xin dẫn một đạo quân ra giữ ở
Ung, My để chống quân Thục. Ý
nói: - Tiền quân ta không địch nổi
quân Khổng Minh nhiều, nếu chia
ra làm trước sau hai ngả thì
không phải là kẻ hay. Không
bằng giữ một số quân ở lại giữ
Thượng Nhai, còn bao nhiêu đem
ra cả Kỳ Sơn. Ông có chịu làm
tiên phong không? Cáp mừng
lầm, nói: - Tôi vốn sẵn lòng, tận
tâm báo nước, chỉ tiếc vì chưa ai
biết đến. Nay đô đốc ủy thác việc
lớn cho tôi, dù muôn chết tôi cũng
không ngại. Tư Mã Ý mới sai
Trương Cáp làm tiên phong, cho
tổng đốc cả đại quân. Lại sai
Quách Hoài giữ các quận Lũng
Tây, còn các tướng chia đường
tiến đi.

Có tiểu mã về báo rằng: - Khổng

kǒng míng lù dà jun wàng qí
shan jìn fa , qián bù xian
feng wáng píng , zhang yí ,
jìng chu chén cang , guò jiàn
gé , yóu sǎn guan wàng xié
gǔ ér lái . si mǎ yì wèi zhang
hé yue : " jin kǒng míng
cháng qū dà jìn , bì jiang ge
lǒng xi xiǎo mài , yǐ zi jun
liáng . rǔ kě jié yíng shǒu qí
shan , wú yǔ guo huái xún
luè tian shuǐ zhu jùn , yǐ fáng
shǔ bing ge mài . " hé lǐng
nuò , suí yǐn sì wàn bing
shǒu qí shan . yì yǐn dà jun
wàng lǒng xi ér qù .

4 què shuo kǒng míng bing zhì
qí shan , an yíng yǐ bì , jiàn
wèi bin yǒu wèi jun tí bēi ,
nǎi wèi zhu jiang yue : " cǐ bì
shì sì mǎ yì yě . jí jin yíng
zhong fá liáng , lǚ qiǎn rén
cui bìng lǐ yán yùn mǐ yīng fù ,
què zhì shì bù dào . wú liào
lǒng shàng mài shóu , kě mì
yǐn bing ge zhī . " yú shì liù
wáng píng , zhang yí , wú
ban , wú yì sì jiang shǒu qí
shan yíng , kǒng míng zì yǐn
jiang wéi , wèi yán děng zhu
jiang , qián dào lǔ chéng . lǔ
chéng tài shǒu sù zhì kǒng
míng , huang máng kai
chéng chu jiàng . kǒng míng
fǔ wèi bì , wèn yue : " cǐ shí
hé chǔ mài shóu ? " tài shǒu
gào yue : " lǒng shàng mài yǐ
shóu . " kǒng míng nǎi liù

大军望祁山进发，前部先锋王平、张嶷，径出陈仓，过剑阁，由散关望斜谷而来。司马懿谓张郃曰：“今孔明长驱大进，必将割陇西小麦，以资军粮。汝可结营守祁山，吾与郭淮巡略天水诸郡，以防蜀兵割麦。”郃领诺，遂引四万兵守祁山。懿引大军望陇西而去。

却说孔明兵至祁山，安营已毕，见渭滨有魏军提备，乃谓诸将曰：“此必是司马懿也。即今营中乏粮，屡遣人催并李严运米应付，却只是不到。吾料陇上麦熟，可密引兵割之。”于是留王平、张嶷、吴班、吴懿四将守祁山营，孔明自引姜维、魏延等诸将，前到卤城。卤城太守素知孔明，慌忙开城出降。孔明抚慰毕，问曰：“此时何处麦熟？”太

khổng minh suất đại quân vọng
kì sơn tiên phát, tiền bộ tiên
phong vương bình, trương
nghi, kính xuất trần thương,
quá kiếm các, do tán quan vọng
tả cốc nhi lai. Tư Mã ý vị trương
cáp viết: "Kim khổng minh
trường khu đại tiến, tất tương
cát lũng tây tiểu mạch, dĩ tư
quân lương. Nhữ khẩ kết
doanh thủ kì sơn, ngô dữ
quách hoài tuần lược thiên thủy
chư quận, dĩ phòng thực binh
cát mạch." Cáp lĩnh nặc, toại
dẫn tú vạn binh thủ kì sơn. Ý
dẫn đại quân vọng lũng tây nhi
khứ.

Minh dẫn đại quân ra Kỳ Sơn, tiền bộ tiên phong là Vương Bình, Trương Ngực đi lối Trần Thương, qua núi Kiếm Các từ Tân Quan nhầm hang Tà Cốc kéo đến. Tư Mã Ý bảo Trương Cáp rằng: - Nay Khổng Minh rầm rộ kéo quân đi tắt phải gặt lúa ở Lũng Tây, để làm lương thực. Người nên dựng trại giữ Kỳ Sơn, ta với Quách Hoài tuần phòng các quận Thiên Thủy phòng quân giặc đến gặt lúa. Trương Cáp vâng lời, dẫn bốn vạn quân giữ Kỳ Sơn. Còn Tư Mã Ý kéo đại quân ra Lũng Tây.

Khước thuyết khổng minh binh
chí kì sơn, an doanh dĩ tắt, kiên
vị tân hữu ngụy quân đe bị, nãi
vị chư tướng viết: "Thủ tắt thị
Tư Mã ý dã. Tức kim doanh
trung pháp lương, lũ khiển
nhân thỏi tịnh lý nghiêm vận mẽ
ứng phó, khước chỉ thị bất đáo.
Ngô liêu lũng thương mạch
thục, khẩ mật dẫn binh cát chí."
Vũ thị lưu vương bình, trương
nghi, ngô ban, ngô ý tú tướng
thủ kì sơn doanh, khổng minh
tự dẫn khương duy, ngụy
duyên đẳng chư tướng, tiền
đáo lỗ thành. Lỗ thành thái thủ
tố tri khổng minh, hoảng mang
khai thành xuất hàng. Khổng
minh phủ úy tắt, vấn viết: "Thủ
thời hà xứ mạch thực?" Thái
thủ cáo viết: "Lũng thương
mạch dĩ thực." Khổng minh nãi

Nói về Khổng Minh đem quân
đến Kỳ Sơn, an quanh đâu đấy,
thấy ở bên sông Vị có quân Ngụy
canh giữ, bèn bảo các tướng
rằng: - Tư Mã Ý đã giữ ở đây rồi.
Hiện nay, trong trại ta thiếu
lương, hai ba lần sai người giục
Lý Nghiêm vận đến mà không
thấy. Ta đoán lúa ở Lũng Thương
đã chín, nên bí mật dẫn quân để
gặt về. Bèn sai Vương Bình,
Trương Ngực, Ngô Ban, Ngô Ý
bốn tướng ở lại giữ Kỳ Sơn.
Khổng Minh dẫn Ngụy Diên,
Khương Duy và các tướng đến
Lỗ Thành. Quan thái thú quận
này vốn biết tiếng Khổng Minh,
vội vàng mở cửa ra hàng. Khổng
Minh an úy một hồi, rồi hỏi rằng: -
Lúc này có xứ nào lúa chín? Thái
thú thừa rằng: - Lúa mạch ở Lũng
Thương nay đã chín. Khổng Minh

zhang yì , mǎ zhong shǒu lǔ chéng , zì yǐn zhu jiāng bìng san jun wàng lǒng shàng ér lái . qián jun huí bào shuo : " si mǎ yì yǐn bing zài cǐ . " kǒng míng jīng yue : " cǐ rén yù zhī wú lái ge mài yě ! " jí mù yù gēng yī , tui guò yí ban san liàng sì lún che lái , che shàng jie yào yi yàng zhuang shì . cǐ che nǎi kǒng míng zài shǔ zhōng yù xiān zào xià de .

5 dang xià lìng jiang wéi yǐn yi qian jun hù che , wǔ bǎi jun léi gǔ , fú zài shàng ? zhì hòu ; mǎ dài zài zuǒ , wèi yán zài yòu , yì gè yǐn yi qian jun hù che , wǔ bǎi jun léi gǔ . měi yì liàng che , yòng èr shí sì rén , ? yí xiǎn zú , pi fa zhàng jiàn , shǒu zhí qí xìng , zài zuǒ yòu tui che . san rén gè shòu jì , yǐn bing tui che ér qù . kǒng míng yòu lìng san wàn jun jie zhí lián dao , tuó shéng , sì hòu ge mài . què xuǎn èr shí sì gè jīng zhuàng zhì shì , gè chuan ? yí , pi fa xiǎn zú , zhàng jiàn cù yǒng sì lún che , wèi tui che shǐ zhě . lìng guan xìng jié shù zuò tian péng mó yàng , shǒu zhí qí xìng ? fan , bù xíng yú che qián . kǒng míng duan zuò yú shàng ,

守告曰：“陇上麦已熟。”孔明乃留张翼、马忠守卤城，自引诸将并三军望陇上而来。前军回报说：“司马懿引兵在此。”孔明惊曰：“此人预知吾来割麦也！”即沐浴更衣，推过一般三辆四轮车来，车上皆要一样装饰。此车乃孔明在蜀中预先造下的。

lưu trương dực, mã trung thủ lỗ thành, tự dẫn chư tướng tịnh tam quân vọng lũng thương nhi lai. Tiền quân hồi báo thuyết: "Tư Mã ý dẫn binh tại thủ." Khổng minh kinh viết: "Thủ nhân dự tri ngô lai cát mạch dã!" Tức mộc dục canh y, thời quá nhất bàn tam lượng tú luân xa lai, xa thương giai yếu nhất dạng trang sức. Thủ xa nãi khổng minh tại thực trung dù tiên tạo hạ đích.

lưu Trương Dực, Mã Trung ở lại giữ Lỗ Thành, còn dẫn các tướng đến Lũng Thượng. Tiền quân về báo rằng: - Tư Mã Ý đã đóng quân ở đây rồi. Khổng Minh thắt kinh, nói: - Người này cũng biết ta đến đây gặt lúa ư? Lập tức tắm gội, thay áo rồi sai đem ra ba cỗ xe bốn bánh, trang sức giống y như nhau, xe này chế sẵn ở Thục mang đi.

当下令姜维引一千军护车，五百军擂鼓，伏在上邽之后；马岱在左，魏延在右，亦各引一千军护车，五百军擂鼓。每一辆车，用二十四人，皂衣跣足，披发仗剑，手执七星皂幡，在左右推车。三人各受计，引兵推车而去。孔明又令三万军皆执镰刀、弩绳，伺候割麦。却选二十四个精壮之士，各穿皂衣，披发跣足，仗剑簇拥四轮车，为推车使者。令关兴结束做天蓬模样，手执七星皂幡，

Đương hạ lệnh khương duy dẫn nhất thiên quân hộ xa, ngũ bách quân lôi cỗ, phục tại thương khuê chi hậu; mã đại tại tả, ngụy duyên tại hữu, diệc các dẫn nhất thiên quân hộ xa, ngũ bách quân lôi cỗ. Mỗi nhất lượng xa, dụng nhị thập tứ nhân, tạo y tiền túc, phi phát trưng kiếm, thủ chấp thất tinh tạo phan, tại tả hữu thõi xa. Tam nhân các thụ kế, dẫn binh thõi xa nhi khứ. Khổng minh hựu lệnh tam vạn quân giai chấp liêm đao, đà thằng, ty hậu cát mạch. Khuốc tuyễn nhị thập tứ cá tinh tráng chi sĩ, các xuyên tạo y, phi phát tiền túc, trưng kiếm thốc ứng tú luân xa, vi thõi xa sứ giả. Lệnh quan hưng kết thúc tổ thiên bồng mô dạng, thủ chấp thất tinh tạo phiên, bộ hành vu xa tiền.

Khi ấy Khổng Minh sai Khương Duy dẫn một nghìn quân hộ xe, năm trăm quân đánh trống, phục sẵn me sau Thương Nhai. Sai Mã Đại, Ngụy Diên, mỗi người dẫn một nghìn quân hộ xe, năm trăm quân đánh trống, phục sẵn hai mặt tả hữu. Mỗi mặt có một cái xe, dùng hai mươi bốn người, mặc áo thâm, đi chân không, xõa tóc, chống gươm, tay cầm cờ phuông thất tinh đen, xùm quanh đầy xe. Ba tướng lĩnh mạo, dẫn quân đầy xe đi. Khổng Minh sai ba vạn quân mang sẵn liềm hái, thùng chạc, chục rinh gặt lúa, lại sai hai mươi bốn tên lính tráng, đầu mặc áo thâm, xõa tóc đi chân không, cầm gươm đầy một cỗ xe bốn bánh, sai Quan Hưng ăn mặc đóng vai thiên bồng, tay cầm ngọn phuông thâm, vẽ thất tinh, đi trước xe. Khổng Minh ngồi

wàng wèi yíng ér lái . shào tàn jun jiàn zhì dà jīng , bù zhì shì rén shì guǐ , huǒ sù bào zhì sī mǎ yì . yì zì chu yíng shì zhī , zhì jiàn kǒng míng zan guàn háo chǎng , shǒu yáo yǔ shàn , duan zuò yú sì lún che shàng ; zuǒ yòu èr shí sì rén , pi fa zhàng jiàn ; qián miàn yi rén , shǒu zhí ? fan , yǐn yǐn sì tian shén yi ban . yì yue : " zhè gè yóu shì kǒng míng zuò guài yě ! " suí bo èr qian rén mǎ fēn fù yue : " rǔ děng jí qù , lián che dài rén , jìn qíng dou zhuo lái ! " wèi bing lǐng mìng , yí qí zhuī gǎn . kǒng míng jiàn wèi bing gǎn lái , biàn jiào huí che , yáo wàng shǔ yíng huǎn huǎn ér xíng . wèi bing jie zòu mǎ zhuī gǎn , dàn jiàn yin feng xí xí , lěng wù mǎn mǎn . jìn lì gǎn liǎo yí chéng , zhuī zhì bù shàng . gè rén dà jīng , dou lè zhù mǎ yán yue : " qí guài ! wǒ děng jí jí gǎn liǎo san shí lǐ , zhì jiàn zài qián , zhuī zhì bù shàng , rú zhì nài hé ? " kǒng míng jiàn bing bù lái , yòu lìng tuī che guò lai , cháo zhe wèi bing xiè xià . wèi bing yóu yù liáng jiǔ , yòu fàng mǎ gǎn lái . kǒng míng fù huí che mǎn mǎn ér xíng . wèi bing yòu gǎn liǎo èr shí lǐ , zhì jiàn zài qián , bù céng gǎn shàng , jìn jie chí dai . kǒng míng jiào huí guò che ,

步行于车前。孔明端坐于上，望魏营而来。哨探军见之大惊，不知是人是鬼，火速报知司马懿。懿自出营视之，只见孔明簪冠鹤氅，手摇羽扇，端坐于四轮车上；左右二十四人，披发仗剑；前面一人，手执皂幡，隐隐似天神一般。懿曰：“这个又是孔明作怪也！”遂拨二千人马分付曰：“汝等疾去，连车带人，尽情都捉来！”魏兵领命，一齐追赶。孔明见魏兵赶来，便教回车，遥望蜀营缓缓而行。魏兵皆骤马追赶，但见阴风习习，冷雾漫漫。尽力赶了一程，追之不上。各人大惊，都勒住马言曰：“奇怪！我等急急赶了三十里，只见在前，追之不上，如之奈何？”孔明见兵不来，又令推车过来，朝着魏兵歇下。魏兵犹豫良久，又放马赶来。孔明复回车慢慢而行。魏兵又赶了二

Khổng minh đoạn tọa vu thượng, vọng Ngụy doanh nhi lai. Tiếu tham quân kiến chi đại kinh, bắt tri thị nhân thị quỷ, hỏa tốc báo tri Tư Mã Ý. Ý tự xuất doanh thị chi, chỉ kiến khổng minh trâm quan hạc sưởng, thủ diêu vũ phiến, đoạn tọa vu tú luân xa thương; tả hữu nhị thập tú nhân, phi phát trượng kiếm; tiền diện nhất nhân, thủ chấp tạo phiên, ẩn ẩn tự thiên thần nhất bàn. Ý viết: "Giá cá hựu thi khổng minh tác quái dã!" Toại bát nhị thiên nhân mã phân phó viết: "Nhữ đẳng tật khứ, liên xa đái nhân, tần tình đô tróc lai!" Ngụy binh lĩnh mệnh, nhất tè truy cản. Khổng minh kiến ngụy binh cản lai, tiện giáo hồi xa, diêu vọng thực doanh hoãn hoãn nhi hành. Ngụy binh giai sậu mã truy cản, đán kiến âm phong tập tập, lãnh vụ mạn mạn. Tần lực cản liễu nhất trình, truy chi bắt thương. Các nhân đại kinh, đồ lặc trụ mã ngôn viết: "Ki quái! Ngã đẳng cấp cản liễu tam thập lí, chỉ kiến tại tiền, truy chi bắt thương, như chi ngại hè?" Khổng minh kiến binh bắt lai, hựu lệnh thoi xa quá lai, triều trú ngụy binh hiết hạ. Ngụy binh do dự lương cữu, hựu phóng mã cản lai. Khổng minh phục hồi xa mạn mạn nhi hành. Ngụy binh hựu cản liễu nhị thập lí, chỉ kiến tại tiền, bắt tăng cản thương, tần giai si ngốc. Khổng

chinh chẹn trên xe, nhầm trại Ngụy kéo đến. Quân đi tiêu trông thấy cả kinh, không biết người, hay là quỷ, vội vã về báo với Tư Mã Ý. Ý ra trại nhìn xem, thấy Khổng Minh đội mũ trâm hoa, mặc áo cánh hạc, tay cầm quạt lông, ngồi trên xe bốn bánh. Tả hữu có hai muối bốn người tóc tai rũ rượi, tay cầm thanh kiếm. Trước mặt có một người mang phuơng thâm, hình như thần tướng trên trời. Ý nói: - Đây là Khổng Minh bày trò quỷ quái đây! Bèn gọi hai nghìn quân mã đến dặn rằng: - Chúng mày chạy cho mau, bắt cho kỵ hết lại đây. Quân Ngụy vâng lệnh, ra đuổi theo. Khổng Minh thấy quân Ngụy kéo đến, sai quay xe thong thả đi về trại Thục. Quân Ngụy quay ngựa cố sức đuổi, chỉ thấy gió lạnh gai gai, mây đen mờ mịt, đuổi hàng thời đường mà vẫn không kịp. Quân Ngụy lấy làm lạ, dừng ngựa lại bảo nhau rằng: - Quái lạ thay! Chúng ta đuổi miết một hồi, tới ba chục dặm đường mà vẫn thấy lù lù ở trước mặt, không sao kịp, chẳng biết duyên cớ làm sao? Khổng Minh thấy quân Ngụy không đuổi nữa, sai xe ngoảnh mặt về phía quân Ngụy nghỉ ngơi. Quân Ngụy ngần ngừ một hồi lâu, rồi lại quất ngựa đuổi theo. Khổng Minh sai quay xe, lừng thửng kéo đi. Quân Ngụy đuổi hai muối dặm nữa, vẫn thấy ở trước mặt mà đuổi không kịp. Tên nào tên này đứng đờ mặt ra nhìn nhau. Khổng

cháo zhe wèi jun , tui che dào xíng . wèi bing yòu yù zhui gǎn . hòu miàn sī mǎ yì zì yǐn yì jun dào , chuán lìng yue : " kǒng míng shàn huì ba mén dùn jiǎ , néng qu liù ding liù jiǎ zhì shén . cǐ nǎi liù jiǎ tian shu nèi suō dì zhì fǎ yě . zhòng jun bù kě zhui zhī . " zhòng jun fang lè mǎ huí shí , zuǒ shì xià zhàn gǔ dà zhèn , yi biao jun sha lái . yì jí lìng bing jù zhī , zhì jiàn shǔ bing duì lǐ èr shí sì rén , pi fa zhàng jiàn , ? yi xiǎn zú , yǒng chu yì liàng sì lún che ; che shàng duan zuò kǒng míng , zan guàn háo chǎng , shǒu yáo yǔ shàn . yì dà jīng yue : " fang cái nǎ gè che shàng zuò zhe kǒng míng , gǎn liǎo wǔ shí lǐ , zhui zhī bù shàng ; rú hé zhè lǐ yòu yǒu kǒng míng ? guài zai ! guài zai ! " yán wèi bì , yòu shì xià zhàn gǔ yòu míng , yi biao jun sha lái , sì lún che shàng yì zuò zhe yì gè kǒng míng , zuò yòu yì yǒu èr shí sì rén , ? yi xiǎn zú , pi fa zhàng jiàn , yǒng che ér lái . yì xìn Zhōng Dà yí , huí gù zhu jiāng yue : " cǐ bì shén bing yě ! " zhòng jun xin xià dà luàn , bù gǎn jiao zhàn , gè zì ben zǒu . zhèng xíng zhì jì , hu rán gǔ sheng dà zhèn , yòu yi biao jun sha lái : dang xian yì liàng sì lún che , kǒng míng duan zuò yú

十里，只见在前，不曾赶上，尽皆痴呆。孔明教回过车，朝着魏军，推车倒行。魏兵又欲追赶。后面司马懿自引一军到，传令曰：“孔明善会八门遁甲，能驱六丁六甲之神。此乃六甲天书内缩地之法也。众军不可追之。”众军方勒马回时，左势下战鼓大震，一彪军杀来。懿急令兵拒之，只见蜀军队里二十四人，披发仗剑，皂衣跣足，拥出一辆四轮车；车上端坐孔明，簪冠鹤氅，手摇羽扇。懿大惊曰：“方才那个车上坐着孔明，追了五十里，追之不上；如何这里又有孔明？怪哉！怪哉！”言未毕，右势下战鼓又鸣，一彪军杀来，四轮车上亦坐着一个孔明，左右亦有二十四人，皂衣跣足，披发仗剑，拥车而来。懿心中大疑，回顾诸将曰：“此必神兵也！”众军心下大乱，不敢交

minh giáo hồi quá xa, triều trú ngụy quân, thõi xa đảo hành. Ngụy binh hựu dục truy cản. Hậu diện Tư Mã ý tự dẫn nhất quân đáo, truyền lệnh viết: "Khổng minh thiện hội bát môn độn giáp, nǎng khu lục đinh lục giáp chi thân. Thủ nǎi lục giáp thiên thư nội súc địa chi pháp dã. Chúng quân bất khả truy chi." Chúng quân phuơng lặc mã hồi thời, tả thế hạ chiến cỗ đại chấn, nhất bưu quân sát lai. Ý cấp lệnh binh cự chí, chỉ kiến thực binh đội lí nhị thập tứ nhân, phi phát trưng kiếm, tạo y tiền túc, ứng xuất nhất lượng tú luân xa; xa thương đoan tọa khổng minh, trâm quan hạc sưởng, thủ diêu vũ phiến. Ý đại kinh viết: "Phuơng tài na cá xa thương tọa trú khổng minh, cản liễu ngũ thập lí, truy chí bất thương; như hà giá lí hựu hữu khổng minh? Quái tai! Quái tai!" Ngôn vị tắt, hựu thế hạ chiến cỗ hựu minh, nhất bưu quân sát lai, tú luân xa thương diệc tọa trú nhất cá khổng minh, tả hựu diệc hựu nhị thập tứ nhân, tạo y tiền túc, phi phát trưng kiếm, ứng xa nhi lai. Ý tâm trung đại nghi, hồi có chư tướng viết: "Thủ tắt thân binh dã!" Chúng quân tâm hạ đại loạn, bắt cầm giao chiến, các tự bón tầu. Chánh hành chí tế, hốt nhiên cỗ thanh đại chấn, hựu nhất bưu quân sát lai: đương tiên nhất lượng tú luân xa, khổng minh

Minh sai quay xe ngoảnh về phía giặc, rồi cho đầy giật lùi. Quân Ngụy toan đuổi theo nữa. Chợt có Tư Mã Ý đến truyền lệnh rằng: - Khổng Minh dùng thuật bát môn độn giáp, sai khiến được thần lục đinh lục giáp, đây là thuật rút đất ở trong sách Lục giáp thiên thư đó. Quân sĩ không nên đuổi nữa. Quân Ngụy vừa quay ngựa trở về, bỗng nghe thấy, ở mé tả trống trận nỗi vang, một toán quân đổ ra. Ý kịp sai quân chống cự, thì thấy trong đội quân Thục, có hăm bốn người, xõa tóc đi chân không, áo đen phuơng thảm, xùm xít đầy một cỗ xe. Trên xe Khổng Minh mũ thảm, áo bạc ngồi chêm chệ, tay cầm quạt lông phe phẩy. Ý thắc kinh nói: - Vừa mới đàng kia có Khổng Minh ngồi xe, đuổi năm chục dặm không kịp, sao ở đây lại có Khổng Minh? Lạ quá! Lạ quá! Nói chưa dứt lời, ở mé hựu lại thấy trống đánh om sòm, một toán quân xô đến, trong bọn này cũng có Khổng Minh ngồi xe bốn bánh, tả hựu hai mươi bốn người đi hộ vệ, y như đám trước. Ý ngờ vực lắm, quay lại bảo các tướng rằng: - Đây chắc là thần binh rồi.

Quân Ngụy bấy giờ đã xôn xao, không dám đánh nhau, tìm đường tháo chạy. Bỗng lại thấy trống đánh vang lừng, một đội quân kéo ra, cũng có Khổng Minh ngồi xe, hình dạng y như các đám trước. Quân Ngụy kinh hãi

shàng , zuǒ yòu qián hòu tuī
che shǐ zhě , tòng qián yí
ban . wèi bing wú bù hài rán

6 sī mǎ yì bù zhī shì rén shì
guǐ , yòu bù zhī duō shǎo
shǔ bing , shí fen jīng jù , jí jí
yǐn bing ben rù shàng ? , bì
mén bù chu . cǐ shí kǒng
míng zǎo lìng san wàn jīng
bing jiāng lǒng shàng xiǎo
mài ge jìn , yún fù lǚ chéng
dǎ shài qù liǎo . sī mǎ yì zài
shàng ? chéng zhong , san rì
bù gǎn chu chéng . hòu jiàn
shǔ bing tuì qù , fang gǎn
lìng jun chu shào ; yú lù
zhuo de yì shǔ bing , lái jiàn
sī mǎ yì . yì wèn zhī , qí rén
gào yue : " mǒu nǎi ge mài
zhí rén , yin zǒu shi mǎ pǐ ,
bèi zhuo qián lái ." yì yue :
qián zhě shì hé shén bing ?
dá yue : " san lù fú bing , jie
bù shì kǒng míng , nǎi jiāng
wéi , mǎ dài , wèi yán yě .
měi yì lù zhì yǒu yì qian jun
hù che , wǔ bǎi jun léi gǔ .
zhì shì xiān lái yòu zhèn de
che shàng nǎi kǒng míng yě ."
yì yǎng tiān cháng tàn yue :
" kǒng míng yǒu shén chū
guǐ méi zhī jì ! " hu bào fù

战，各自奔走。正行之际，忽然鼓声大震，又一彪军杀来：当先一辆四轮车，孔明端坐于上，左右前后推车使者，同前一般。魏兵无不骇然。

司马懿不知是人是鬼，又不知多少蜀兵，十分惊惧，急急引兵奔入上邦，闭门不出。此时孔明早令三万精兵将陇上小麦割尽，运赴卤城打晒去了。司马懿在上邦城中，三日不敢出城。后见蜀兵退去，方敢令军出哨；于路捉得一蜀兵，来见司马懿。懿问之，其人告曰：“某乃割麦之人，因走失马匹，被捉前来。”懿曰：“前者是何神兵？答曰：“三路伏兵，皆不是孔明，乃姜维、马岱、魏延也。每一路只有一千军护车，五百军擂鼓。只是先来诱阵的车上乃孔明也。”懿仰天长叹曰：“孔明有神出鬼

đoan tọa vu thượng, tả hữu tiền
hậu thối xa sứ giả, đồng tiền
nhất bàn. Ngụy binh vô bất hãi
nhiên.

vô cùng.

Tư Mã Ý không biết là người hay quỷ, và quân Thục nhiều ít thế nào, sợ hết hồn hết vía, dỗ quân chạy miết về Thương Nhai, đóng chặt cửa thành, không dám ra nữa. Bấy giờ Khổng Minh mới sai ba vạn quân cắt hết lúa mạch ở Lũng Thương, vận về Lỗ Thành, đập thóc ra phơi. Tư Mã Ý ở trong thành Thương Nhai, ba ngày không dám ra ngoài. Về sau thấy quân Thục rút hết, mới dám sai quân đi tuần tiễu. Quân tiễu bắt được quân Thục ở dọc đường đem về nộp Tư Mã Ý. Ý hỏi thì tên lính ấy bẩm rằng: - Tôi là người đi cắt lúa, vì mất ngựa phải tụt lại sau, nên bị bắt. Ý hỏi: - Mấy toán quân đó là thần binh nào? Tên ấy thưa: - Quân Thục ba mặt đều không phải là Khổng Minh đó là Khương Duy, Mã Đại, Ngụy Diên đầy thoi. Mỗi mặt chỉ có một nghìn quân hộ xe, và năm trăm quân đánh trống. Duy có một đám trước ra dụ trận mới thực là Khổng Minh. Ý ngửa mặt lên trời than rằng: - Khổng Minh thực có tài xuất quỷ nhập thần.

dou du guo huái rù jiàn . yì jie rù , lǐ bì , huái yue : " wú wén shǔ bing bù duo , xiān zài lǔ chéng dǎ mài , kě yǐ jí zhì . " yì xì yán qián shì . huái xiào yue : " zhī mán guò yí shí , jìn yǐ shí pò , hé zú dào zai ! wú yǐn yì jun gong qí hòu , gōng yǐn yì jun gong qí qián , lǔ chéng kě pò , kǒng míng kě qín lèi . " yì cóng zhī , suì fēn bīng liǎng lù ér lái .

没之机！”忽报副都督郭淮入见。懿接入，礼毕，淮曰：“吾闻蜀兵不多，现在卤城打麦，可以击之。”懿细言前事。淮笑曰：“只瞒过一时，今已识破，何足道哉！吾引一军攻其后，公引一军攻其前，卤城可破，孔明可擒矣。”懿从之，遂分兵两路而来。

7 què shuo kǒng míng yǐn jun zài lǔ chéng dǎ shài xiǎo mài , hu huàn zhu jiang ting jin yue : " jin yè dí rén bì lái gong chéng . wú liào lǔ chéng dong xi mài tián zhì nèi , zú kě fú bing ; shéi gǎn wèi wǒ yǐ wǎng ? " jiang wéi , wèi yán , mǎ zhong , mǎ dài sì jiang chu yue : " mǒu děng yuàn wǎng . " kǒng míng dà xǐ , nǎi mìng jiang wéi , wèi yán gè yǐn èr qian bing , fú zài dong nán , xi bēi liǎng chǔ ; mǎ dài , mǎ zhong gè yǐn èr qian bing , fú zài xi nán , dong bēi liǎng chǔ : " zhī ting pào xiǎng , sì jiǎo yí qí sha lái . " sì jiang shòu jì , yǐn bing qù liǎo . kǒng míng zì yǐn bǎi yú rén , gè dài huǒ pào chu chéng , fú zài mài tián zhì nèi děng hòu .

hoài nhập kiên. Ý tiếp nhập, lễ tắt, hoài viết: "Ngô văn thực binh bắt đa, hiện tại lỗ thành đả mạch, khả dĩ kích chi." Ý tế ngôn tiền sự. Hoài tiêu viết: "Chỉ man quá nhất thời, kim dĩ thức phá, hà túc đạo tai! Ngô dẫn nhất quân công kì hậu, công dẫn nhất quân công kì tiền, lỗ thành khả phá, không minh khả cầm loại." Ý tòng chí, toại phân binh lưỡng lộ nhi lai.

Chợt có đô đốc Quách Hoài đến ra mắt. Ý tiếp vào, Hoài nói: - Tôi nghe quân Thục gặt lúa ở Lỗ Thành không có mấy nỗi, nên đánh ngay đi. Ý thuật rõ việc trước. Hoài cười, nói: - Mẹo ấy chỉ đánh lừa được một lúc, nay đã biết rõ rồi, còn sợ gì nữa. Tôi dẫn quân đến đánh mé sau, ông đem quân đến đánh mé trước, có thể phá được Lỗ Thành, bắt được Khổng Minh. Ý nghe lời, chia quân ra làm hai mặt kéo đi.

Khước thuyết khồng minh dẫn quân tại lỗ thành đả sai tiểu mạch, hốt hoán chư tướng thính kim viết: "Kim dạ địch nhân tất lai công thành. Ngô liêu lỗ thành đông tây mạch diền chi nội, túc khả phục binh; thùy cảm vi ngã nhất vãng?" Khương duy, ngụy duyên, mã trung, mã đại tú tướng xuất viết: "Mỗ đẳng nguyện vãng." Khồng minh đại hỉ, nãi mệnh khương duy, nguy duyên các dẫn nhị thiêng binh, phục tại đông nam, tây bắc lưỡng xứ; mã đại, mã trung các dẫn nhị thiêng binh, phục tại tây nam, đông bắc lưỡng xứ: "Chỉ thính pháo hướng, tú giác nhất tề sát lai." Tú tướng thụ kế, dẫn binh khứ liễu. Khồng minh tự dẫn bách dư nhân, các đái hỏa pháo xuất thành, phục tại mạch

Khổng Minh ở Lỗ Thành, đang sai quân sĩ đập lúa phơi phóng, bỗng gọi các tướng ra truyền lệnh rằng: - Đêm nay, quân giặc tất đến đánh thành, ta coi trong cả mé ruộng lúa đông tây ngoài thành này, có thể phục quân được, ai dám đi ra mai phục không? Khương Duy, Ngụy Diên, Mã Đại, Mã Trung cùng xin đi. Khổng Minh mừng lắm, sai Khương Duy, Ngụy Diên mỗi người dẫn hai nghìn quân phục ở góc đông nam và tây bắc; sai Mã Đại, Mã Trung mỗi người dẫn hai nghìn quân phục ở góc tây nam và đông bắc. Hết nghe thấy tiếng pháo nổ, bốn góc đổ vào mà đánh. Bốn tướng lĩnh kể dẫn quân đi. Khổng Minh mang hơn trăm người mang hỏa pháo ra thành, phục sẵn trong ruộng lúa, đợi quân giặc đến.

- 田之内等候。
điền chi nội đǎng hậu.
- 8 què shuo si mǎ yì yǐn bing jìng dào lǔ chéng xià , rì yǐ hun hei , nǎi wèi zhu jiang yue : " ruò bái rì jìn bing , chéng zhong bì yǒu zhǔn bèi ; jin kě chéng yě wǎn gong zhī . cǐ chǔ chéng di háo qiǎn , kě biàn dǎ pò . " suì tún bing chéng wài . yi gèng shí fen , guo huái yì yǐn bing dào . liǎng xià gé bing , yi sheng gǔ xiǎng , bǎ lǔ chéng wéi de tiě tǒng xiāng sì . chéng shàng wàn nǚ qí fā , shǐ shí rú yǔ , wèi bing bù gǎn qián jìn . hu rán wèi jun zhong xìn pào lián sheng , san jun dà jīng , yòu bù zhī hé chū bing lái . huái lìng rén qù mài tián sou shí , sì jiǎo shàng huǒ guāng chōng tiān , hǎn shēng dà zhèn , sì lù shǔ bing , yí qí sha zhì ; lǚ chéng sì mén dà kai , chéng nèi bing sha chu : lǐ yìng wài gé , dà sha liǎo yí zhèn , wèi bing sǐ zhě wú shù . sì mǎ yì yǐn bài bing fèn sǐ tú chu chóng wéi , zhàn zhù liǎo shan tóu ; guo huái yì yǐn bài bing ben dào shan hòu za zhù . kǒng míng rù chéng , lìng sì jiāng yú sì jiǎo xià an yíng .
- 9 guo huái gào si mǎ yì yue : " jīn yǔ shǔ bing xiāng chí xǔ
- 却说司马懿引兵径到卤城下，日已昏黑，乃谓诸将曰：“若白日进兵，城中必有准备；今可乘夜晚攻之。此处城低壕浅，可便打破。”遂屯兵城外。一更时分，郭淮亦引兵到。两下合兵，一声鼓响，把卤城围得铁桶相似。城上万弩齐发，矢石如雨，魏兵不敢前进。忽然魏军中信炮连声，三军大惊，又不知何处兵来。淮令人去麦田搜时，四角上火光冲天，喊声大震，四路蜀兵，一齐杀至；卤城四门大开，城内兵杀出：里应外合，大杀了一阵，魏兵死者无数。司马懿引败兵奔死突出重围，占住了山头；郭淮亦引败兵奔到山后扎住。孔明入城，令四将于四角下安营。
- 郭淮告司马懿曰：“今
- Khước thuyết Tư Mã ý dẫn binh kính đáo lỗ thành hạ, nhật dĩ hôn hắc, nãi vị chư tướng viết: "Nhược bạch nhật tiến binh, thành trung tất hữu chuẩn bị; kim khả thừa dạ vân công chi. Thủ xử thành đê hào thiền, khả tiện đả phá." Toại truân binh thành ngoại. Nhất canh thời phân, quách hoài diệc dẫn binh đáo. Lưỡng hạ hợp binh, nhất thanh cổ hưởng, bả lỗ thành vi đắc thiết dũng tương tự. Thành thượng vạn nỗ tè phát, thi thạch như vũ, ngụy binh bắt cảm tiền tiến. Hốt nhiên ngụy quân trung tín pháo liên thanh, tam quân đại kinh, hựu bất tri hà xứ binh lai. Hoài lệnh nhân khứ mạch điền sưu thời, tứ giác thượng hỏa quang trùng thiên, hảm thanh đại chán, tứ lộ thực binh, nhất tè sát chí; lỗ thành tứ môn đại khai, thành nội binh sát xuất: lí ứng ngoại hợp, đại sát liễu nhất trận, ngụy binh tử giả vô số. Tư Mã ý dẫn bại binh phần tử đột xuất trọng vi, chiêm trụ liễu sơn đầu; quách hoài diệc dẫn bại binh bôn đáo sơn hậu trát trụ. Khổng minh nhập thành, lệnh tứ tướng vu tứ giác hạ an doanh.
- Lại nói Tư Mã Ý dẫn quân đến Lỗ Thành, bấy giờ trời đã xâm xẩm tối. Ý bảo các tướng rằng: - Nếu ban ngày tiến binh, trong thành tất có phòng bị, nay nhân lúc đêm tối nên đánh ngay đi, thành này tường thấp hào nông, chắc là phá dễ. Nói đoạn, đóng quân ở ngoài thành. Sang canh một, Quách Hoài cũng đến nơi. Đôi bên hợp binh thành một nỗi hiệu trống, quân sĩ dàn ra vây kín cả bốn mặt. Trên thành, tên đạn bắn xuống như mưa, quân Ngụy không dám đến gần. Bỗng nhiên thấy pháo nổ liên thanh, quân sĩ kinh hãi, không biết quân ở đâu kéo lại. Hoài sai người ra lục soát trong ruộng lúa, thì đã thấy lửa sáng rực trời, tiếng reo như sấm, quân Thục bốn mặt đổ tới. Quân trong thành cũng mở tung cả cửa ra đánh; trong ngoài đánh dồn một trận quân Ngụy tan nát, chết hại không biết bao nhiêu mà kể. Tư Mã Ý dẫn đại binh cố chém đánh ra khỏi vòng vây, chiếm giữ một nơi đầu núi; Quách Hoài cũng dẫn đại binh chạy về sau núi cắm trại. Khổng Minh vào thành, sai bốn tướng đóng giữ bốn góc.
- Quách hoài cáo Tư Mã ý viết: "Kim dữ thực binh tương trì hứa
- Quách Hoài nói với Tư Mã Ý rằng: - Nay giữ nhau với quân

jiǔ , wú cè kě tuì ; mù xià yòu
bèi sha liǎo yi zhèn , zhé
shang san qian yú rén ; ruò
bù zǎo tú , rì hòu nán tuì yǐ .
" yì yue : " dang fù rú hé ? "
huái yue : " kě fa xí wén diào
yong , liáng rén mǎ bìng lì
chao sha . wú yuàn yǐn jun xí
jiàn gé , jié qí guī lù , shǐ bǐ
liáng cǎo bù tōng , san jun
huang luàn : nǎ shí chéng
shì jí zhī , dí kě miè yǐ . " yì
cóng zhī , jí fa xí wén xíng yè
wǎng yong , liáng diào bō
rénn mǎ , bù yì rì , dà jiang
sun lǐ yǐn yong , liáng zhu jùn
rénn mǎ dào . yì jí lìng sūn lǐ
yue huì guo huái qù xí jiàn
gé . què shuo kǒng míng zài
lǚ chéng xiāng jù rì jiǔ , bù
jiàn wèi bing chu zhàn , nǎi
huàn jiang wéi , mǎ dài rù
chéng ting lìng yue : " jin wèi
bing shǒu zhù shan xiǎn , bù
yǔ wǒ zhàn : yi zhě liào wú
mài jìn wú liáng ; èr zhě lìng
bing qù xí jiàn gé , duàn wú
liáng dào yě . rǔ èr rén gè
yǐn yì wàn jun xian qù shòu
zhù xiǎn yào , wèi bing jiàn
yǒu zhǔn bèi , zì rán tuì qù .
" èr rén yǐn bing qù liǎo .

10 cháng shǐ yáng yí rù zhàng
gào yue : " xiàng zhě chéng

与蜀兵相持许久，无策可退；目下又被杀了一阵，折伤三千余人；若不早图，日后难退矣。
”懿曰：“当复如何？”淮曰：“可发檄文调雍、凉人马并力剿杀。吾愿引军袭剑阁，截其归路，使彼粮草不通，三军慌乱：那时乘势击之，敌可灭矣。”懿从之，即发檄文星夜往雍、凉调拨人马，不一日，大将孙礼引雍、凉诸郡人马到。懿即令孙礼约会郭淮去袭剑阁。却说孔明在卤城相拒日久，不见魏兵出战，乃唤姜维、马岱入城听令曰：“今魏兵守住山险，不与我战：一者料吾麦尽无粮；二者令兵去袭剑阁，断吾粮道也。汝二人各引一万军先去守住险要，魏兵见有准备，自然退去。”二人引兵去了。

長史楊儀入帳告曰：“向者丞相令大兵一百日

cửu, vô sách khả thối; mục hạ
hựu bị sát liều nhất trận, chiết
thương tam thiên dư nhân;
nhược bất tảo đồ, nhật hậu nan
thối hĩ." Ý viết: "Đương phục
như hà?" Hoài viết: "Khả phát
hịch văn điều ung, lương nhân
mã tịnh lực tiêu sát. Ngô
nguyên dẫn quân tập kiếm các,
tiết kỉ quy lộ, sử bỉ lương thảo
bát thông, tam quân hoảng
loạn: na thời thừa thế kích chi,
địch khả diệt hĩ." Ý tòng chi, tức
phát hịch văn tinh dạ vãng ung,
lương điều bát nhân mã, bát
nhất nhạt, đại tướng tôn lẽ dẫn
ung, lương chư quận nhân mã
đáo. Ý tức lệnh tôn lẽ ước hội
quách hoài khứ tập kiếm các.
Khước thuyết khổng minh tại lỗ
thành tương cự nhặt cửu, bắt
kiến ngụy binh xuất chiến, nãi
hoán khương duy, mã đại nhập
thành thính lệnh viết: "Kim ngụy
binh thủ trụ sơn hiểm, bắt dữ
ngã chiến: nhất giả liêu ngô
mạch tần vô lương; nhị giả lệnh
binh khứ tập kiếm các, đoạn
ngô lương đạo dã. Nhữ nhị
nhân các dẫn nhất vạn quân
tiên khứ thủ trụ hiểm yếu, ngụy
binh kiến hữu chuẩn bị, tự
nhiên thối khứ." nhị nhân dẫn
binh khứ liều.

Trưởng sử Dương Nghi nhập
trưởng cáo viết: "Hướng giả

Thục đã lâu, không có mạo nào
đánh lui được; lại bị thua một
trận, thiệt hơn ba nghìn người,
nếu không toan liệu sớm đi, về
sau khó lòng mà đuổi được nữa.
Ý nói: - Bây giờ nên nghĩ thế
nào? Hoài nói: - Nên đưa hịch ra
lấy quân mã ở Ung Lương, gộp
sức mà đánh. Tôi xin dẫn quân
đến đánh úp ở Kiếm Các, chặn
mắt lối về, khiến cho quân giặc
nghẽn đường vận lương, bụng
quân rối loạn, bấy giờ sẽ thừa cơ
máy đánh, may ra trừ diệt được
giặc. Ý nghe lời, liền đưa hịch ra
Ung Lương lấy quân mã. Không
mấy bùa, đại tướng Tôn Lễ dẫn
quân mã các quận Ung Lương
đến. Ý liền sai Tôn Lễ hẹn nhau
với Quách Hoài đi úp cửa Kiếm
Các. Khổng Minh ở Lỗ Thành lâu
ngày, không thấy quân Ngụy ra
đánh, mới gọi Mã Đại, Khương
Duy vào truyền rằng: - Nay quân
Ngụy giữ chặn đường hẻm trong
núi, không ra đánh nhau, một là
đoán ta cạn lương, hai là sai
quân đến đánh úp Kiếm Các,
chen đường tài lương của ta. Hai
người, mỗi người dẫn một vạn
quân đi trước giữ vững các nơi
hiểm yếu. Quân Ngụy thấy ta
phòng bị rồi, tất phải rút về. Hai
người dẫn quân đi.

Trưởng sử Dương Nghi vào
trưởng bẩm rằng: - Thừa tướng

xiang lìng dà bing yi bǎi rì yi
huàn , jin yǐ xiàn zú , hàn
zhong bing yǐ chu chuan kǒu
, qian lù gong wén yǐ dào
, zhì dài huì bing jiao huàn :
xiān cún ba wàn jun , nèi sì
wàn gai yǔ huàn ban . "kǒng
míng yue : " jì yǒu lìng , biàn
jiào sù xíng . " zhòng jun
wén zhī , gè gè shou shí qǐ
chéng . hu bào sun lǐ yǐn
yong , liáng rén mǎ èr shí
wàn lái zhù zhàn , qù xí jiàn
gé , si mǎ yì zì yǐn bing lái
gong lǔ chéng liǎo . shǔ bing
wú bù jīng hài .

一换，今已限足，汉中兵已出川口，前路公文已到，只待会兵交换：现存八万军，内四万该与换班。”孔明曰：“既有令，便教速行。”众军闻知，各各收拾起程。忽报孙礼引雍、凉人马二十万来助战，去袭剑阁，司马懿自引兵来攻卤城了。蜀兵无不惊骇。

11 yáng yí rù gào kǒng míng
yue : " wèi bing lái de shèn jí
, chéng xiāng kě jiang huàn
ban jun qiè liù xià tuì dí , dài
xin lái bing dào , rán hòu
huàn zhī . " kǒng míng yue :
" bù kě . wú yòng bing mìng
jiang , yǐ xìn wèi běn ; jì yǒu
líng zài xian , qǐ kě shi xìn ?
qiè shǔ bing yìng qù zhě , jie
zhǔn bèi guī jì , qí fù mǔ qí zi
yǐ fei ér wàng ; wú jin biàn
yǒu dà nán , jué bù liú ta . " jí
chuán lìng jiào yìng qù zhī
bing , dang rì biàn xíng .
zhòng jun wén zhī , jie dà hu
yue : " chéng xiāng rú cǐ shi
en yú zhòng , wǒ děng yuàn
qiè bù huí , gè shě yì mìng ,
dà sha wèi bing , yǐ bào
chéng xiāng ! " kǒng míng
yue : " ēr děng gai huán jiā ,

thùa tương lệnh đại binh nhất
bách nhật nhất hoán, kim dĩ
hạn túc, hán trung binh dĩ xuất
xuyên khẩu, tiền lô công văn dĩ
đáo, chỉ đai hội binh giao hoán:
hiện tồn bát vạn quân, nội tú
vạn cai dữ hoán ban. "Không
minh viết: "Kí hữu lệnh, tiện
giáo tốc hành." Chúng quân
văn tri, các các thu thập khởi
trình. Hốt báo tôn lẽ dẫn ung,
lương nhân mã nhị thập vạn lai
trợ chiến, khứ tập kiếm các, Tư
Mã ý tự dẫn binh lai công lỗ
thành liễu. Thực binh vô bất
kinh hãi.

đã hẹn cho quân sĩ cứ trăm ngày
thay đổi một kỳ. Nay mãn hạn rồi,
quân Hán Trung đã ra khỏi cửa
Xuyên, công văn đã đưa đến, chỉ
còn đợi hội quân để thay đổi thôi.
Hiện ở đây có tám vạn quân,
trong đó có bốn vạn được đổi về.
Không Minh nói: - Đã có lệnh như
thế, nên cho chúng về sớm. Quân
sĩ nghe tin, ai nấy nhặt nhanh thu
xếp, sắp sửa lên đường. Chợt có
tin báo Tôn Lẽ dẫn hai mươi vạn
binh mã ở Ung Lương đến đánh
giúp, đã đánh úp lấy cửa Kiếm
Các rồi, Tư Mã Ý đang dẫn quân
tiến công Lỗ Thành. Quân Thực
kinh hãi, nhớn nhác cả lên.

杨仪入告孔明曰：“魏
兵来得甚急，丞相可将
换班军且留下退敌，待
新来兵到，然后换之。
”孔明曰：“不可。吾
用兵命将，以信为本；
既有令在先，岂可失信
？且蜀兵应去者，皆准
备归计，其父母妻子倚
扉而望；吾今便有大难
，决不留他。”即传令
教应去之兵，当日便行
。众军闻之，皆大呼曰
：“丞相如此施恩于众
，我等愿且不回，各舍
一命，大杀魏兵，以报

Dương nghi nhập cáo không
minh viết: "Ngụy binh lai đắc
thậm cấp, thừa tướng khả
tương hoán ban quân thả lưu
hạ thối địch, đai tân lai binh
đáo, nhiên hậu hoán chi."
Không minh viết: "Bất khả. Ngô
dụng binh mệnh tương, dĩ tín vi
bỗn; kí hữu lệnh tại tiên, khởi
khả thất tín? Thả thực binh ứng
khứ giả, giai chuẩn bị quy kế, kí
phụ mẫu thê tử ý phi nhi vọng;
ngô kim tiện hữu đại nan, quyết
bất lưu tha." Tức truyền lệnh
giáo ứng khứ chi binh, đương
nhật tiện hành. Chúng quân
văn chi, giai đại hô viết: "Thừa
tương như thủ thi ân vu chúng,
ngã đẳng nguyên thả bất hồi,
các xá nhất mệnh, đại sát ngụy
binh, dĩ báo thừa tướng!"
Không minh viết: "Nhĩ đẳng cai

Dương Nghi vào bẩm rằng: -
Quân Ngụy đột nhiên đến đây,
thừa tướng nên hãy bắt quân cũ
ở lại, đợi quân mới đến thay sẽ
cho về. Không Minh nói: - Không
nên thế! Ta dùng binh sai tướng,
cốt lấy điều tin làm gốc. Nay đã
hã lệnh như thế, lẽ nào lại để thất
tín? Vả lại, ai được về cũng đã
sắm sửa cả rồi, cha mẹ vợ con ở
nhà đang tựa cửa chờ mong. Dù
gặp tai nạn lớn cũng không thể
lưu họ ở lại được. Lập tức truyền
cho quân sĩ được đổi, ra về ngay
hôm ấy. Quân sĩ nghe thừa
tướng xử tử tế như vậy, cùng reo
lên rằng: - Thừa tướng thương
đến chúng tôi, chúng tôi hãy
khoan chưa về với, xin liều mạng
giết sạch quân Ngụy, để báo ơn
ấy. Không Minh nói: - Chúng mà
được về, còn ở lại đây làm gì?

qǐ kě fù liù yú cǐ ? " zhòng jun jie yào chu zhàn , bù yuàn huí jia . kǒng míng yue : " rǔ děng jì yào yǔ wǒ chu zhàn , kě chu chéng an yíng , dài wèi bing dào , mò dài ta xí chuǎn , biàn jí gong zhī : cǐ yǐ yì dài láo zhī fǎ yě . " zhòng bing lǐng mìng , gè zhí bing qì , huan xǐ chu chéng , liè zhèn ér dài . què shuo xi liáng rén mǎ bēi dào ér lái , zǒu de rén mǎ kùn fá ; fang yù xià yíng xie xí , bēi shǔ bing yí yōng ér jìn , rén rén fèn yǒng , jiang ? bing xiao , yong , liáng bing dǐ dí bù zhù , wàng hòu biàn tuì . shǔ bing fèn lì zhui sha , sha de nǎ yong , liáng bing shi héng biàn yě , xiě liú chéng qú . kǒng míng chu chéng , shou jù de shèng zhì bing , rù chéng shǎng láo . hu bào yōng an lǐ yán yǒu shu gào jí . kǒng míng dà jīng , chái feng shì zhī . shu yún : " jìn wén dong wú líng rén rù luò yáng , yǔ wèi lián hé ; wèi lìng wú qū shǔ , xìng wú cháng wèi qǐ bing . jìn yán tàn zhì xiao xí , fú wàng chéng xiāng , zǎo zuò liáng tú . " kǒng míng lǎn bì , shèn shì jīng yí , nǎi jù zhu jiāng yue : " ruò dong wú xīng bīng kòu shǔ , wú xu suǒ sù huí yě . " jí chuán lìng , jiào qí shan dà zhài rén mǎ , qiè tuì huí xī chuan : " si mǎ yì

丞相！ ”孔明曰：“尔等该还家，岂可复留于此？”众军皆要出战，不愿回家。孔明曰：“汝等既要与我出战，可出城安营，待魏兵到，莫待他息喘，便急攻之：此以逸待劳之法也。”众兵领命，各执兵器，欢喜出城，列阵而待。却说西凉人马倍道而来，走的人马困乏；方欲下营歇息，被蜀兵一拥而进，人人奋勇，将锐兵骁，雍、凉兵抵敌不住，望后便退。蜀兵奋力追杀，杀得那雍、凉兵尸横遍野，血流成渠。孔明出城，收聚得胜之兵，入城赏劳。忽报永安李严有书告急。孔明大惊，拆封视之。书云：“近闻东吴令人入洛阳，与魏连和；魏令吴取蜀，幸吴尚未起兵。今严探知消息，伏望丞相，早作良图。”孔明览毕，甚是惊疑，乃聚诸将曰：“若东吴兴兵寇蜀，吾须索速回

hoàn gia, khởi khă phục lưu vu thử?" Chúng quân giải yết xuất chiến, bắt nguyện hồi gia. Khổng minh viết: "Nhữ đắng kí yết dữ ngã xuất chiến, khă xuất thành an doanh, đăi ngụy binh đáo, mạc đăi tha túc suyễn, tiện cấp công chi: thủ dĩ dật đăi lao chi pháp dã." Chúng binh linh mệnh, các chấp binh khí, hoan hỉ xuất thành, liệt trận nhi đăi. Khuốc thuyết tây lương nhân mã bội đạo nhi lai, tầu đích nhân mã khốn pháp; phương dục hạ doanh hiết túc, bị thực binh nhát ứng nhi tiến, nhân nhân phấn dũng, tương nhuệ binh kiêu, ung, lương binh để địch bắt trụ, vọng hậu tiện thối. Thực binh phấn lực truy sát, sát đắc na ung, lương binh thi hoành biến dã, huyết lưu thành cù. Khổng minh xuất thành, thu tụ đắc thắng chi binh, nhập thành thường lao. Hốt báo vĩnh an lý nghiêm hữu thư cáo cấp. Khổng minh đại kinh, sách phong thị chi. Thư vân: "Cận văn đồng ngô lệnh nhân nhập lạc dương, dữ ngụy liên hòa; ngụy lệnh ngô thủ thực, hạnh ngô thượng vị khởi binh. Kim nghiêm tham tri tiêu túc, phục vọng thừa tương, tảo tác lương đồ." Khổng minh lăm tắt, thậm thị kinh nghi, nãi tụ chư tướng viết: "Nhược đồng ngô hung binh khẩu thực, ngô tu tác tốc hồi dã." Túc truyền lệnh, giáo kí sơn đại trại nhân

Quân sĩ đều muốn ra đánh, không muốn về vội. Khổng Minh nói: - Chúng mày đã muốn giúp đỡ ta, thì nên ra ngoài thành hạ trại. Đợi quân Ngụy đến không cho nó kịp thở, đánh dần ngay đi, đó là cách dĩ dật đăi lao đây. Quân sĩ lính mệnh, cầm binh khí hörn hở ra thành, dàn trận sẵn để đợi quân Ngụy. Nói về quân mã Tây Lương vừa đi vừa chạy, rút đường kéo đến, người ngựa mệt nhoài cả, định hạ trại nghỉ ngơi, bị quân Thục ồ ạt kéo đến, ra sức đánh một trận, giết quân Ung Lương thây nằm khắp ruộng, máu chảy thành sông. Khổng Minh thu quân đắc thắng vào thành, khen thưởng và úy lạo một hồi. Chợt có Lý Nghiêm ở Vĩnh An đưa thư cáo cấp đến. Khổng Minh giật mình mở ra xem, trong thư viết rằng: "Gần đây nghe Đông Ngô sai người vào Lạc Dương, liên hòa với Ngụy. Ngụy sai Ngô sang đánh Thục. Nhưng may Ngô chưa cắt quân. Nghiêm này dò biết được tin ấy, xin thửa tướng liệu cho".

Khổng Minh xem xong, nghi hoặc lắm, bèn họp các tướng lại nói: - Nếu Đông Ngô vào cướp Thục, thì ta phải vê cho mau mới được. Lập túc truyền cho quân mã trại Kỳ Sơn hãy rút cả về Tây Xuyên. Vương Bình, Trương Ngực, Ngô Ban, Ngô Ý liền chia quân hai đường từ từ kéo đi. Thấy quân

zhi wú tún jun zài cǐ , bì bù
gǎn zhui gǎn . " yú shì wáng
píng , zhang yí , wú ban , wú
yì , fēn bīng liǎng luò , xú xú
tuì rù xi chuan qù liǎo .
zhang hé jiàn shǔ bīng tuì qù
, kǒng yǒu jì cè , bù gǎn lái
zhui , nǎi yǐn bīng wǎng jiàn
sī mǎ yì yue : " jin shǔ bīng
tuì qù , bù zhì hé yì ? " yì yue
: " kǒng míng guǐ jì jí duo ,
bù kě qīng dòng bù rú jian
shǒu , dài ta liáng jìn , zì rán
tuì qù . " dà jiang wèi píng
chu yue : " shǔ bīng bá qí
shan zhì yíng ér tuì , zhèng
kě chéng shì zhui zhì , dou
du àn bīng bù dòng , wèi shǔ
rú hǔ , nài tian xià xiào hé ? "
yì jian zhí bù cóng .

12 què shuo kǒng míng zhì qí
shan bīng yǐ huí , suì lìng
yáng yí , mǎ zhong rù zhàng
, shòu yǐ mì jì , lìng xian yǐn
yi wàn gong nǚ shǒu , qù
jiàn gé mù mén dào , liǎng
xià mái fú ; ruò wèi bīng zhui
dào , ting wú pào xiāng , jí
gǔn xià mù shí , xian jié qí
qù lù , liǎng tóu yí qí shè zhì .
ér rén yǐn bīng qù liǎo . yòu
huàn wèi yán , guan xìng yǐn
bīng duàn hòu , chéng shàng

也。”即传令，教祁山
大寨人马，且退回西川
：“司马懿知吾屯军在
此，必不敢追赶。”于
是王平、张嶷、吴班、
吴懿，分兵两路，徐徐
退入西川去了。张郃见
蜀兵退去，恐有计策，
不敢来追，乃引兵往见
司马懿曰：“今蜀兵退
去，不知何意？”懿曰
：“孔明诡计极多，不
可轻动。不如坚守，待
他粮尽，自然退去。”
大将魏平出曰：“蜀兵
拔祁山之营而退，正可
乘势追之，都督按兵不
动，畏蜀如虎，奈天下
笑何？”懿坚执不从。

却说孔明知祁山兵已回
，遂令杨仪、马忠入帐
，授以密计，令先引一
万弓弩手，去剑阁木门
道，两下埋伏；若魏兵
追到，听吾炮响，急滚
下木石，先截其去路，
两头一齐射之。二人引
兵去了。又唤魏延、关
兴引兵断后，城上四面

mã, thả thối hồi tây xuyên: "Tư
Mã ý tri ngô truân quân tại thủ,
tất bắt cảm truy cản." Vu thị
vương bình, trương nghi, ngô
ban, ngô ý, phân binh lưỡng
lạc, từ từ thối nhập tây xuyên
khứ liễu. Trương cáp kiến thực
binh thối khứ, khủng hưu kê
sách, bắt cảm lai truy, nãi dẫn
binh vãng kiến Tư Mã ý viết:
"Kim thực binh thối khứ, bắt tri
hà ý?" Ý viết: "Không minh quý
kế cực đa, bắt khả khinh động.
Bắt như kiên thủ, đãi tha lương
tǎn, tự nhiên thối khứ." Đại
tướng Ngụy bình xuất viết:
"Thực binh bắt kì sơn chi doanh
nhi thối, chánh khả thừa thê
truy chi, đô đốc án binh bắt
động, úy thực như hổ, nại thiên
hạ tiểu hà?" Ý kiên chấp bắt
tòng.

Thục lui về, sợ có mưu kế gì,
không dám đuổi theo, bèn dẫn
quân đến ra mắt Tư Mã Ý, nói
rằng: - Quân Thục rút lui không
biết ý tú ra sao? Ý nói: - Không
Minh quý kế rất nhiều, không nên
khinh động. Ta cứ việc giữ cho
vững, đợi họ hết lương, tự nhiên
phải bỏ đi thôi. Đại tướng Ngụy
Bình nói rằng: - Quân Thục nhỏ
cả trại Kỳ Sơn mà lui rồi, phải nên
thừa thế đuổi theo. Có sao đố
đốc đóng quân không dám động,
sợ Thục như cọp, để thiêu hạ chê
cười cho à? Ý khăng khăng
không nghe.

Không Minh biết quân Kỳ Sơn về
hết cả rồi, bèn gọi Dương Nghi,
Mã Trung vào trướng, truyền bảo
một kế, sai dẫn một vạn tay cung
nỏ đi mai phục trước ở hai bên
đường Mộc Môn núi Kiếm Cát,
dặn nếu quân Ngụy đuổi theo,
nghe tiếng pháo phải kíp lăn gỗ
đá ra, chặn lối đi lại, rồi cho quân
nhất tề bắn xuống. Hai người
mang quân đi. Lại gọi Quan
Hưng, Ngụy Diên sai dẫn quân đi
đoạn hậu. Bốn mặt thành vẫn

sì miàn biàn cha jing qí ,
chéng nèi luàn duī chái cǎo ,
xu fàng yan huǒ . dà bing jìn
wàng mù mén dào ér qù .

- 13 wèi yíng xún shào jun lái bào
sī mǎ yì yue : " shǔ bing dà
duì yǐ tuì , dàn bù zhì chéng
zhong huán yǒu duo shǎo
bing ." yì zì wǎng shì zhì ,
jiàn chéng shàng cha qí ,
chéng zhōng yan qǐ , xiào
yue : " cǐ nǎi kōng chéng yě ."
" lìng rén tàn zhì , guǒ shì
kōng chéng , yì dà xǐ yue : "
kǒng míng yǐ tuì , shéi gǎn
zhuī zhì ? " xian feng zhang
hé yue : " wú yuàn wǎng ."
yì zǔ yue : " gong xìng jí zào
, bù kě qù . " hé yue : " dou
du chu guan zhì shí , mìng
wú wèi xian feng ; jin rì
zhèng shì lì gong zhì jì , què
bù yòng wú , hé yě ? " yì yue
: " shǔ bing tuì qù , xiǎn zǔ
chǔ bì yǒu mái fú , xu shí fen
zì xì , fang kě zhuī zhì . " hé
yue : " wú yǐ zhì de , bù bì
wa lù . " yì yue : " gong zì yù
qù , mò yào zhuī huǐ . " hé
yue : " dà zhàng fu shě shēn
bào guó , sui wàn sǐ wú hèn ."
yì yue : " gong jì jian zhí
yào qù , kě yǐn wǔ qian bing
xian xíng ; què jiào wèi píng
yǐn èr wàn mǎ bù bing hòu
xíng , yǐ fáng mái fú . wú què
yǐn san qian bing suí hòu cè
ying . "

遍插旌旗，城内乱堆柴草，虚放烟火。大兵尽
望木门道而去。

thượng tú diện biến sáp tinh kì,
thành nội loạn đồi sài thảo, hư
phóng yên hỏa. Đại binh tần
vọng mộc môn đạo nhi khứ.

cắm tinh kỳ, bên trong đốt mây
đồng cỏ khói lửa um lên, còn đại
quân kéo hết về đường Mộc Môn.

Ngụy doanh tuần tiễu quân lai
báo Tư Mã ý viết: "Thục binh
đại đội dĩ thối, dãn bất tri thành
trung hoàn hữu đa thiều binh."
Ý tự vãng thị chi, kiến thành
thượng sáp kì, thành trung yên
khởi, tiếu viết: "Thủ nãi không
thành dã." Lệnh nhân tham chi,
quả thị không thành, ý đại hỉ
viết: "Khổng minh dĩ thối, thùy
cảm truy chí?" Tiên phong
trương cáp viết: "Ngô nguyện
vãng." Ý trả viết: "Công tính
cấp táo, bất khả khứ." Cáp viết:
"Đô đốc xuất quan chi thời,
mệnh ngô vi tiên phong; kim
nhật chánh thị lập công chi tế,
khước bất dụng ngô, hà dã?" Ý
viết: "Thục binh thối khứ, hiểm
trở xử tất hữu mai phục, tu thập
phân tử tế, phuong khả truy
chi." Cáp viết: "Ngô dĩ tri đắc,
bất tất quái lự." Ý viết: "Công tự
dục khứ, mạc yếu truy hồi."
Cáp viết: "Đại trượng phu xá
thân báo quốc, tuy vạn tử vô
hận." Ý viết: "Công kí kiên chắp
yếu khứ, khả dẫn ngũ thiên
binh tiên hành; khước giáo
ngụy bình dẫn nhị vạn mã bộ
binh hậu hành, dĩ phòng mai
phục. Ngô khước dẫn tam thiên
binh tùy hậu sách ứng."

Quân Ngụy đi tuần tiễu về báo
với Tư Mã Ý rằng: - Đại đội quân
Thục rút cả rồi, nhưng không biết
quân trong thành còn nhiều hay
ít? Ý đến tận nơi nhìn xem, thấy
tinh kỳ vẫn cắm chỉnh tề, trong
thành có khói lửa bốc lên, cười
mà rằng: - Đây tất là thành bỗ
không thối. Sai người vào dò
xem, quả nhiên chỉ tro một cái
thành không. Ý mừng, nói: -
Khổng Minh chạy rồi ai dám đuổi
theo? Trương Cáp xin đi. Ý gàn
lại, nói: Ông nóng tính quá không
nên đi. Cáp nói: - Đô đốc sai tôi
làm tiên phong, nay chính là lúc
lập công, sao lại không cho đi? Ý
nói: - Quân Thục rút lui, phàm chỗ
hiểm trở tất có mai phục, nên
phải cẩn thận mười phần thì mới
đuổi được. Cáp nói: - Lê ấy tôi đã
hiểu rồi, bất tất phải lo. Ý nói: -
Ông đã muốn đi thì, đừng có hối.
Cáp nói: - Đại trượng phu bỏ
mình báo nước, dù chết cũng
không oán hận gì! Ý nói: - Có
phải ông đã nhất định đi thì nên
dẫn năm nghìn quân đi trước,
Ngụy Bình dẫn hai vạn quân bộ đi
sau, để phòng mai phục, còn tôi
dẫn ba nghìn quân đi sau nữa để
tiếp ứng.

防埋伏。吾却引三千兵
随后策应。”

14 zhang hé lǐng mìng , yǐn bīng
huǒ sù wàng qián zhuī gǎn .
xíng dào san shí yú lǐ , hu
rán bèi hòu yí shēng hǎn qǐ ,
shù lín nèi shǎn chu yí biāo
jun , wèi shǒu dà jiāng ,
héng dao lè mǎ dà jiào yue :
" zéi jiāng yǐn bīng nǎ lǐ qù ! "
hé huí tóu shì zhì , nǎi wèi
yán yě . hé dà nù , huí mǎ
jiao feng . bù shí gé , yán
zhà bài ér zǒu . hé yòu zhuī
gǎn san shí yú lǐ , lè mǎ huí
gù , quán wú fú bīng , yòu cè
mǎ qián zhuī . fang zhuǎn
guò shān bo , hu hǎn shēng
dà qǐ , yí biāo jun shǎn chu ,
wèi shǒu dà jiāng , nǎi guān
xìng yě , héng dao lè mǎ dà
jiào yue : " zhang hé xiū gǎn !
yǒu wú zài cǐ ! " hé jiù pāi
mǎ jiao feng . bù shí gé ,
xìng bo mǎ biàn zǒu . hé suí
hòu zhuī zhì . gǎn dào yí mì
lín nèi , hé xìn yí , lìng rén sì
xià shào tàn , bìng wú fú
bīng ; yú shì fàng xīn yòu
gǎn . bù xiǎng wèi yán què
chao zài qián miàn ; hé yòu
yǔ zhàn shí yú gé , yán yòu
bài zǒu . hé fèn nù zhuī lái ,
yòu bèi guān xìng chao zài
qián miàn , jié zhù qù lù . hé
dà nù , pāi mǎ jiao feng ,
zhàn yǒu shí gé , shǔ bīng
jìn qì yí jiǎ shén wù děng jiàn

张郃领命，引兵火速望前追赶。行到三十余里，忽然背后一声喊起，树林内闪出一彪军，为首大将，横刀勒马大叫曰：“贼将引兵那里去！”郃回头视之，乃魏延也。郃大怒，回马交锋。不十合，延诈败而走。郃又追赶三十余里，勒马回顾，全无伏兵，又策马前追。方转过山坡，忽喊声大起，一彪军闪出，为首大将，乃关兴也，横刀勒马大叫曰：“张郃休赶！有吾在此！”郃就拍马交锋。不十合，兴拨马便走。郃随后追之。赶到一密林内，郃心疑，令人四下哨探，并无伏兵；于是放心又赶。不想魏延却抄在前面；郃又与战十余合，延又败走。郃奋怒追来，又被关兴抄在前面，截住去路。郃大怒，拍马交锋，

Trương Cáp lĩnh mệnh, dẫn binh hỏa tốc vong tiền truy cản. Hành đáo tam thập dư lí, hốt nhiên bối hậu nhất thanh hảm khởi, thụ lâm nội thiềm xuất nhất bưu quân, vi thủ đại tướng, hoành dao lặc mã đại khiếu viết: "Tặc tướng dẫn binh na lí khứ!" Cáp hồi đầu thị chi, nãi ngụy duyên dã. Cáp đại nộ, hồi mã giao phong. Bất thập hợp, duyên trú bại nhi tẩu. Cáp hựu truy cán tam thập dư lí, lặc mã hồi cố, toàn vô phục binh, hựu sách mã tiền truy. Phương chuyền quá sơn pha, hốt hảm thanh đại khởi, nhất bưu quân thiềm xuất, vi thủ đại tướng, nãi quan hưng dã, hoành dao lặc mã đại khiếu viết: "Trương cáp hưu cản! Hữu ngô tại thử!" Cáp tựu phách mã giao phong. Bất thập hợp, hưng bát mã tiện tẩu. Cáp tùy hậu truy chi. Cản đáo nhất mật lâm nội, cáp tâm nghi, lệnh nhân tú hạ tiểu tham, tịnh vô phục binh; vu thị phóng tâm hựu cản. Bất tướng ngụy duyên khước sao tại tiền diện; cáp hựu dữ chiến thập dư hợp, duyên hựu bại tẩu. Cáp phán nộ truy lai, hựu bị quan hưng sao tại tiền diện, tiệt trụ khứ lộ. Cáp đại nộ, phách mã giao phong, chiến hựu thập hợp, thực binh tần khí y giáp thập vật

Trương Cáp vâng lệnh, dẫn quân hỏa tốc đuổi theo. Đi được ba mươi dặm, bỗng đâu sau lưng tiếng reo nỗi dậy, rồi một toán quân trong rừng rậm đổ ra, tướng đi đầu cầm đao kìm ngựa quát to lên rằng: - Tướng giặc dẫn quân đi đâu đó? Cáp nhìn xem thì ra là Ngụy Diên, bèn nỗi giận, quát ngựa lại đánh. Được mươi hiệp, Diên giả thua chạy. Cáp lại đuổi thêm ba chục dặm nữa, kìm ngựa lại nhìn xung quanh, không thấy có phục binh, lại té ngựa đuổi theo. Vừa qua khỏi sườn núi, lại có tiếng reo ầm ĩ, một toán quân xông ra, tướng đi đầu là Quan Hưng cầm đao kìm ngựa gọi to lên rằng: - Trương Cáp chờ đuổi nữa! Có ta ở đây! Cáp xông vào giáp chiến. Được mươi hiệp Hưng quay ngựa chạy. Cáp ra sức đuổi theo, đến một khu rừng rậm, Cáp đâm nghỉ, cho người đi dò thám bốn mặt, tịnh không có quân mai phục nào, lại càng vững tâm đuổi riết. Chẳng dè Ngụy Diên lén đến trước mặt: Cáp lại đánh nhau hơn mươi hiệp nữa, Diên lại chạy. Cáp càng cố sứa đuổi già. Quan Hưng lén đến trước mặt chặn đường. Cáp giận lắm, vỗ ngựa đón đánh. Độ được mươi hiệp quân Thục vứt cả áo giáp, đồ đạc đầy đường. Quân Ngụy xuống ngựa tranh nhau lấy

, sāi mǎn dào lù , wèi jun jie xià mǎ zheng qū . yán , xìng èr jiang , lún liú jiao zhàn , zhang hé fèn yǒng zhui gǎn . kàn kan tian wǎn , gǎn dào mù mén dào kǒu , wèi yán bo huí mǎ , gao sheng dà mà yue : " zhang hé nì zéi ! wú bù yǔ rǔ xiāng jù , rǔ zhì gù gǎn lái , wú jin yǔ rǔ jué yǐ sī zhàn ! " hé shí fen fèn nù , tǐng qiang zòu mǎ , zhí qū wèi yán . yán hui dao lái yíng . zhàn bù shí gé , yán dà bài , jìn qì yì jiă , tóu kui , pǐ mǎ yǐn bài bing wàng mù mén dào zhong ér zǒu . zhang hé sha de xìng qǐ , yòu jiàn wèi yán dà bài ér táo , nǎi zòu mǎ gǎn lái . cǐ shí tian sè hun hei , yi sheng pào xiāng , shan shàng huǒ guang chong tian , dà shí luàn chái gǔn jiang xià lái , zǔ jié qù lù . hé dà jing yue : " wǒ zhòng jì yǐ ! " jí huí mǎ shí , bēi hòu yǐ bèi mù shí sāi mǎn liǎo guì lù , zhōng jiān zhì yǒu yí duàn kòng dì , liǎng bian jie shì qiào bì , hé jìn tuì wú lù . hu yi sheng bang zi xiāng , liǎng xià wàn nǚ qí fā , jiang zhang hé bìng bǎi yú gè bù jiang , jie shè sǐ yú mù mén dào zhong . hòu rén yǒu shi yue : " fú nǚ qí fei wàn diǎn xing , mù mén dào shàng shè xióng bing . zhì jin jiàn gé xíng rén guò , yóu shuo jun shi jiù rì míng . "

战有十合，蜀兵尽弃衣甲什物等件，塞满道路，魏军皆下马争取。延、兴二将，轮流交战，张郃奋勇追趕。看看天晚，赶到木门道口，魏延拨回马，高声大骂曰：“张郃逆贼！吾不与汝相拒，汝只顾赶来，吾今与汝决一死战！”郃十分忿怒，挺枪骤马，直取魏延。延挥刀来迎。战不十合，延大败，尽弃衣甲、头盔，匹马引败兵望木门道中而走。张郃杀得性起，又见魏延大败而逃，乃骤马赶来。此时天色昏黑，一声炮响，山上火光冲天，大石乱柴滚将下来，阻截去路。郃大惊曰：“我中计矣！”急回马时，背后已被木石塞满了归路，中间只有一段空地，两边皆是峭壁，郃进退无路。忽一声梆子响，两下万弩齐发，将张郃并百余个部将，皆射死于木门道中。后人有诗曰：“伏弩

đỗng kiện, tắc mǎn đạo lộ, ngụy quân giai hạ mã tranh thủ. Duyên, hưng nhị tương, luân lưu giao chiến, trương cáp phán dũng truy cản. Khán khán thiên văn, cản đáo mộc môn đạo khẩu, ngụy duyên bát hồi mã, cao thanh đại mạ viết: "Trương cáp nghịch tặc! Ngô bất dữ nhữ tương cự, nhữ chỉ cố cản lai, ngô kim dữ nhữ quyết nhất tử chiến!" Cáp thập phân phần nộ, đĩnh thương sâu mã, trực thủ ngụy duyên. Duyên huy đao lai nghênh. Chiến bất thập hợp, duyên đại bại, tǎn khí y giáp, đầu khôi, thất mã dẫn bại binh vọng mộc môn đạo trung nhi tàu. Trương cáp sát đắc tính khởi, hựu kiến ngụy duyên đại bại nhi đào, nǎi sâu mã cản lai. Thủ thời thiên sắc hồn hắc, nhất thanh pháo hưởng, sơn thượng hỏa quang trùng thiên, đại thạch loạn sài cồn tương hạ lai, trở tiệt khứ lộ. Cáp đại kinh viết: "Ngã trúng kế hí!" Cáp hồi mã thời, bối hậu dĩ bị mộc thạch tắc mǎn liêu quy lộ, trung gian chỉ hữu nhất đoạn không địa, lưỡng biên giai thị tiểu bích, cáp tiến thối vô lộ. Hốt nhất thanh bang tử hưởng, lưỡng hạ vạn nỗ tè phát, tương trương cáp tịnh bách dư cá bộ tương, giai xạ tử vu mộc môn đạo trung. Hậu nhân hữu thi viết: "Phục nỗ tè phi vạn điểm tinh, mộc môn đạo thượng xạ hùng binh. Chí kim kiêm các

của. Ngụy Diên, Quan Hưng hai tướng thay đổi nhau chống cự. Trương Cáp vẫn hăng sức đuổi theo. Dần dần chiều tối, đuổi đến cửa đường Mộc Môn, Ngụy Diên quay ngựa lại quát to lên rằng: - Bớ quân nghịch tặc Trương Cáp kia! Tao không muốn cự nhau với mày, sao mày lại cứ đuổi già mãi? Nay tao quyết sống mái với mày một trận! Cáp giận lắm, té ngựa xông vào đánh Ngụy Diên. Diên múa đao chống đỡ; chưa đầy mười hiệp, Diên thua to, bỏ cả áo giáp, mũ và ngựa, dẫn bại quân chạy rẽ vào đường Mộc Môn. Trương Cáp càng hăng, lại thấy Ngụy Diên thua chạy, liền té ngựa dẫn theo. Bấy giờ, trời đã tối mịt, bỗng có tiếng pháo nổ vang, rồi lửa ở trên núi bốc sáng vằng vặc, đá gỗ quăng xuống ngỗng ngang, chặn mắt đường đi. Cáp thắt kinh, kêu rằng: - Ta mặc phải méo mắt rồi! Lập tức quay ngựa chạy về, té ra mé sau cũng bị đá gỗ chặn lắp mắt đường, ở giữa chỉ còn một khoảng đất trống, hai bên toàn vách núi. Cáp hết đường lui tới. Bỗng nghe một tiếng cồng, hai bên núi hàng vạn cung nỏ bắn ra, tên bay như châu chấu. Thương hại thay cho Trương Cáp và hơn trăm bộ tướng, cùng bị bắn chết ở trong đường Mộc Môn. Có thơ khen Khổng Minh rằng: Tên bay tua túa tựa mưa rào, Đường Mộc Môn kia bắn tướng Tào. Qua lại ngắm nhìn sườn Kiếm Cát, Quân

- 15 què shuo zhang hé yǐ sǐ , suí hòu wèi bing zhui dào , jiàn sai liǎo dào lù , yǐ zhì zhang hé zhòng jì . zhòng jun lè huí mǎ jí tuì . hu ting de shan tóu shàng dà jiào yue : " zhu gé chéng xiāng zài cǐ ! " zhòng jun yǎng shì , zhì jiàn kǒng míng lì yú huǒ guāng zhī zhōng , zhǐ zhòng jun ér yán yue : " wú jin rì wéi liè , yù shè yì mǎ , wù zhōng yì zhang . rǔ gè rén an xin ér qù ; shàng fù zhòng dà : zǎo wǎn bì wèi wú suǒ qín yǐ . " wèi bing huí jiàn sī mǎ yì , xì gào qián shì . yì bei shang bù yǐ , yǎng tian tàn yue : " zhang juàn ài shen sǐ , wú zhì guò yě ! " nǎi shou bing huí luò yáng . wèi zhǔ wén zhang hé sǐ , hui lèi tàn xī , lìng rén shou qí shí , hòu zàng zhī .
- 却说张郃已死，随后魏兵追到，见塞了道路，已知张郃中计。众军勒回马急退。忽听得山头上大叫曰：“诸葛丞相在此！”众军仰视，只见孔明立于火光之中，指众军而言曰：“吾今日围猎，欲射一马，误中一獐。汝各人安心而去；上覆仲达：早晚必为吾所擒矣。”魏兵回见司马懿，细告前事。懿悲伤不已，仰天叹曰：“张隽又身死，吾之过也！”乃收兵回洛阳。魏主闻张郃死，挥泪叹息，令人收其尸，厚葬之。
- 16 què shuo kǒng míng rù hàn zhōng , yù guì chéng dou jiàn hòu zhǔ . dou hù lǐ yán wàng zuò hòu zhǔ yue : " chén yǐ bàn bèi jun liáng , xíng jiāng yùn fù chéng
- 却说孔明入汉中，欲归成都见后主。都护李严妄奏后主曰：“臣已办备军粮，行将运赴丞相军前，不知丞相何故忽
- hành nhân quá, do thuyết quân sự cựu nhật danh."
- sư còn nức tiếng mưu cao.
- Khước thuyết trương cáp dĩ tử, tùy hậu ngụy binh truy đáo, kiến tắc liều đạo lộ, dĩ tri trương cáp trúng kế. Chúng quân lặc hồi mã cắp thối. Hốt thính đắc sơn đầu thượng đại khiếu viết: "Gia Cát thừa tướng tại thử!" Chúng quân ngưỡng thị, chỉ kiến khổng minh lập vu hỏa quang chi trung, chỉ chúng quân nhi ngôn viết: "Ngô kim nhật vi liệt, dục xạ nhất mã, ngô trung nhất thương. Nhữ các nhân an tâm nhi khứ; thượng phúc trọng đạt: tảo vân tất vi ngô sở cầm hĩ. "Ngụy binh hồi kiến Tư Mã ý, té cáo tiền sự. Ý bi thương bất dĩ, ngưỡng thiên thần viết: "Trương tuyển nghệ thân tử, ngô chi quá dã!" Nãi thu binh hồi lạc dương. Ngụy chủ văn trương cáp tử, huy lệ thân túc, lệnh nhân thu kì thi, hậu táng chi.
- Trương Cáp chết rồi, quân Ngụy theo sau đuổi gọi đến, thấy lắp mắt lồi, biết rằng mắc phải mèo, vội vàng quay ngựa rút lui. Sực ngoảnh trên đỉnh núi có tiếng gọi to lên rằng: - Gia Cát thừa tướng ở đây! Chúng ngẩn mặt lên nhìn, thấy Khổng Minh đứng trong bóng lửa sáng, trả xuống bảo rằng: - Ta hôm nay đi săn, định bắt một con ngựa, (trở Tư Mã Ý) lại tin nhầm phải con nai (trở Trương Cáp). Chúng mày cứ vững dạ đi về, bảo với Trọng Đạt nay thế nào cũng bị ta tóm được. Quân Ngụy về ra mắt Tư Mã Ý, thuật lại sự việc Ý xót xa không biết ngần nào, ngẩn mặt than rằng: - Để cho Trương Tuấn Nghĩa chết đi, là lỗi tại ta! Bèn thu quân về Lạc Dương. Ngụy chủ nghe tin Trương Cáp chết gạt nước mắt than thở hồi lâu, sai người tìm thây đem về hậu táng.
- Khổng Minh về Hán Trung, định về Thành Đô ra mắt hậu chủ. Lý Nghiêm tâu với hậu chủ rằng: - Lương thảo đã chu biện hết cả, sắp tải ra cho thừa tướng; không hiểu tại sao thừa tướng lại rút

xiang jun qián , bù zhì chéng
xiang hé gù hu rán ban shi .
" hòu zhǔ wén zòu , jí mìng
cháng shu fèi ? rù hàn zhōng
jiàn kǒng míng , wèn ban shi
zhì gù . ? zhì hàn zhōng ,
xuan hòu zhǔ zhì yì . kǒng
míng dà jīng yue : " lǐ yán fa
shu gào jí , shuo dong wú
jiang xīng bīng kòu chuan ,
yin cǐ huí shi . " fèi ? yue : " lǐ
yán zòu cheng jun liáng yǐ
bàn , chéng xiang wú gù huí
shi , tian zi yin cǐ mìng mǎo
lái wèn ēr . " kǒng míng dà
nù , lìng rén fǎng chá : nǎi
shì lǐ yán yin jun liáng bù jí ,
pà chéng xiāng jiàn zuì , gù
fa shu qū huí , què yòu wàng
zòu tian zi , zhe shì jǐ guò .
kǒng míng dà nù yue : " pī fu
wèi yi jǐ zhì gù , fèi guó jia dà
shì ! " lìng rén zhao zhì , yù
zhǎn zhì . fèi ? quàn yue : "
chéng xiang niàn xian dì tuo
gu zhì yì , gu qiě kuan shù . "
kǒng míng cóng zhì . fèi ? jí
jù biǎo qǐ zòu hòu zhǔ . hòu
zhǔ lǎn biǎo , bó rán dà nù ,
chì wǔ shì tuī lǐ yán chu zhǎn
zhì . cān jūn jiǎng wǎn chu
ban zòu yue : " lǐ yán nǎi
xian dì tuo gu zhì chén , qǐ
wàng en kuan shù . " hòu
zhǔ cóng zhì , jí zhé wèi shù
rénn , xǐ yú zǐ tóng jùn xián
zhù . kǒng míng huí dào
chéng dou , yòng lǐ yán zì lǐ
feng wèi cháng shǐ ; jí cǎo
tún liáng , jiǎng zhèn lùn wǔ ,

然班师。" 后主闻奏，即命尚书费祎入汉中见孔明，问班师之故。祎至汉中，宣后主之意。孔明大惊曰：“李严发书告急，说东吴将兴兵寇川，因此回师。”费祎曰：“李严奏称军粮已办，丞相无故回师，天子因此命某来问耳。”孔明大怒，令人访察：乃是李严因军粮不济，怕丞相见罪，故发书取回，却又妄奏天子，遮饰已过。孔明大怒曰：“匹夫为一己之故，废国家大事！”令人召至，欲斩之。费祎劝曰：“丞相念先帝托孤之意，姑且宽恕。”孔明从之。费祎即具表启奏后主。后主览表，勃然大怒，叱武士推李严出斩之。参军蒋琬出班奏曰：“李严乃先帝托孤之臣，乞望恩宽恕。”后主从之，即谪为庶人，徙于梓潼郡闲住。孔明回到成都，用李严子李丰为长史；积草屯粮

bát tri thừa tướng hà cố hốt
nhiên ban sư." hậu chủ văn tấu,
tức mệnh thượng thư phí y
nhập hán trung kiến khỗng
minh, vấn ban sư chi cố. Y chí
hán trung, tuyên hậu chủ chi ý.
Khỗng minh đại kinh viết: "Lý
nghiêm phát thư cáo cấp,
thuyết đồng ngô tương hung
binh khẩu xuyên, nhân thủ hồi
sư." phí y viết: "Lý nghiêm tâu
xưng quân lương dĩ biện, thừa
tương vô cố hồi sư, thiên tử
nhân thủ mệnh mỗ lai vấn nhĩ."
khỗng minh đại nộ, lệnh nhân
phóng sát: nǎi thị lý nghiêm
nhân quân lương bắt tể, phạ
thừa tướng kiến tội, cố phát thư
thủ hồi, khước hựu vọng tâu
thiên tử, già sức kỷ quá. Khỗng
minh đại nộ viết: "Thất phu vi
nhất kỷ chi cố, phế quốc gia đại
sự!" Lệnh nhân triệu chí, dục
trảm chí. Phí y khuyên viết:
"Thừa tướng niệm tiên đế thác
cô chi ý, cô thả khoan thứ."
khỗng minh tòng chí. Phí y tức
cụ biểu khải tâu hậu chủ. Hậu
chủ lâm biểu, bột nhiên đại nộ,
sát võ sĩ thôi lý nghiêm xuất
trảm chí. Tham quân tương
uyễn xuất ban tấu viết: "Lý
nghiêm nãi tiên đế thác cô chi
thần, khắt vọng ân khoan thứ."
hậu chủ tòng chí, tức trích vi
thứ nhân, tǐ vu tử đồng quận
nhàn trụ. Khỗng minh hồi đáo
thành đô, dụng lý nghiêm tử lý
phong vi trường sử; tích thảo
trâu lương, giáng trận luận võ,

quân về? Hậu chủ thấy vậy, sai
thượng thư Phí Vĩ vào Hán Trung
hỏi Khỗng Minh vì cớ gì mà dẫn
quân về? Vĩ đến Hán Trung,
truyền đạt ý của hậu chủ. Khỗng
Minh giật mình mà rằng: - Lý
Nghiêm viết thư cáo cấp nói
Đông Ngô sắp cắt quân vào cướp
Xuyên, vì thế phải về. Vĩ nói: Lý
Nghiêm tâu với thiên tử rằng
quân lương đã biện xong, không
biết thừa tướng vì cớ gì mà rút
quân về. Bởi thế, thiên tử sai tôi
ra hỏi xem sao. Khỗng Minh giận
lắm, sai người dò xét, té ra Lý
Nghiêm tâu với thiên tử rằng
quân lương, sợ thừa tướng bắt tội, cho
nên đưa thư ra nói dối việc Đông
Ngô để Khỗng Minh rút quân về,
rồi lại tâu man với thiên tử, để
che đậm tội lỗi của mình. Khỗng
Minh giận lắm, nói: Đồ sát phu, vì
việc riêng mình, mà dám lỡ cả
việc lớn nhà nước! Bên sai người
nói Lý Nghiêm đến toan chém.
Phí Vĩ can rằng: - Thừa tướng
nên nghĩ cái tình tiên đế thác cô
cho hắn, tạm hãy khoan thứ một
phen. Khỗng Minh nghe theo. Phí
Vĩ lập tức tả biểu tâu với hậu chủ.
Hậu chủ xem biểu đúng đùng nỗi
giận, quát võ sĩ lôi Lý Nghiêm ra
chém. Tham quan Tưởng Uyển
tâu rằng: - Lý Nghiêm là người
của tiên đế thác cô khi xưa, xin
bệ hạ hãy khoan thứ cho hắn lần
này. Hậu chủ nghe lời không
chém, nhưng cách chức xuống
làm thứ dân, đày Nghiêm ra quận
Tử Đồng. Khỗng Minh vào Thành

zhěng zhì jun qì , cún xù
jiàng shì : san nián rán hòu
chu zheng . liǎng chuan rén
mín jun shì , jie yāng qí en
dé . guang yin ? rǎn , bù jué
san nián : shí jiàn xìng shí èr
nián chun èr yuè . kǒng míng
rù cháo zòu yue : " chén jin
cún xù jun shì , yǐ jīng san
nián . liáng cǎo feng zú , jun
qì wán bèi , rén mǎ xióng
zhuàng , kě yǐ fá wèi . jin fan
ruò bù sǎo qīng jian dǎng ,
hui fù Zhōng yuán , shì bù
jiàn bì xià yě ! " hòu zhǔ yue
: " fang jìn yǐ chéng dǐng zú
zhì shì , wú , wèi bù céng rù
kòu , xiāng fù hé bù an xiǎng
tài píng ? " kǒng míng yue : "
chén shòu xian dì zhì yù zhì
en , mèng mèi zhì xiān , wèi
cháng bù shè fá wèi zhì cè .
jié lì jìn zhong , wèi bì xià kè
fù Zhōng yuán , zhòng xìng
hàn shì : chén zhì yuàn yě . "
yán wèi bì , ban bù zhong yi
rénu chu yue : " chéng xiāng
bù kě xīng bīng . " zhòng shì
zhì , nǎi qiáo zhou yě .
zhèng shì : wǔ hóu jìn cuì
wéi you guó , tài shǐ zhī jí
yòu lùn tian . wèi zhì qiáo
zhou yǒu hé yì lùn , qiè kàn
xià wén fēn jiě .

，讲阵论武，整治军器，存恤将士：三年然后出征。两川人民军士，皆仰其恩德。光阴荏苒，不觉三年：时建兴十二年春二月。孔明入朝奏曰：“臣今存恤军士，已经三年。粮草丰足，军器完备，人马雄壮，可以伐魏。今番若不扫清奸党，恢复中原，誓不见陛下也！”后主曰：“方今已成鼎足之势，吴、魏不曾入寇，相父何不安享太平？”孔明曰：“臣受先帝知遇之恩，梦寐之间，未尝不设伐魏之策。竭力尽忠，为陛下克复中原，重兴汉室：臣之愿也。”言未毕，班部中一人出曰：“丞相不可兴兵。”众视之，乃谯周也。正是：武侯尽瘁惟忧国，太史知机又论天。未知谯周有何议论，且看下文分解。

chinh trị quân khí, tồn tuát
tướng sĩ: tam niên nhiên hậu
xuất chinh. Lưỡng xuyên nhân
dân quân sĩ, giai ngưỡng kì ân
đức. Quang âm tra nhiệm, bắt
giác tam niên: thời kiến hưng
thập nhị niên xuân nhị nguyệt.
Khổng minh nhập triều tấu viết:
"Thần kim tồn tuát quân sĩ, dĩ
kinh tam niên. Lương thảo
phong túc, quân khí hoàn bị,
nhân mã hùng tráng, khả dĩ
phạt ngụy. Kim phiên nhược
bất tảo thanh gian đảng, khôi
phục trung nguyên, thê bất kiến
bệ hạ dã!" Hậu chủ viết:
"Phương kim dĩ thành đĩnh túc
chi thế, ngô, ngụy bất tảng
nhập khẩu, tương phụ hà bất
an hướng thái bình?" Khổng
minh viết: "Thần thụ tiên đế tri
ngộ chi ân, mộng mị chi gian, vị
thường bất thiết phạt ngụy chi
sách. Kiệt lực tần trung, vi bệ
hạ khắc phục trung nguyên,
trọng hưng hán thất: thần chi
nguyên dã." ngôn vị tắt, ban bộ
trung nhất nhân xuất viết:
"Thừa tương bất khả hưng
binh." chúng thị chi, nãi tiếu chu
dã. Chánh thị: võ hầu tần tuy
duy ưu quốc, thái sử tri cơ hựu
luận thiên. Vị tri tiếu chu hữu hà
nghị luận, thả khán hạ văn
phân giải.

Đô, dùng con Lý Nghiêm là Lý Phong làm trưởng sử, rồi chuẩn bị lương thảo, giảng tập chiến trận, sắm sửa khí giới, châm nom đến tướng sĩ, đợi ba năm nữa, sẽ lại xuất chinh. Quân dân trong hai Xuyên, ai này đều được đội ơn đức. Ngày tháng thoả đưa, thầm thoát đã được ba năm. Bấy giờ là năm Kiến Hưng thứ mười hai mùa xuân tháng mười hai. Khổng Minh vào châu tâu rằng: - Tôi châm nom quân sĩ đã được ba năm; lương thảo dư dật, khí giới chỉnh tề, quân mã hùng tráng, nên sang đánh Ngụy. Phen này nếu không quét sạch bọn gian đảng, đem lại Trung Nguyên, thì rằng không trông thấy bệ hạ nữa! Hậu chủ nói: Nay thiên hạ đã thành thế chân vạc; Ngô, Ngụy không quấy nhiễu nước ta, tướng phụ sao không ngồi yên mà hướng thái bình? Khổng Minh nói: - Tôi chịu ơn tri ngộ của tiên đế, ngay trong lúc mơ màng cũng không quên nghĩ đến mạo đánh Ngụy; nay xin hết sức tận tâm, đem lại Trung Nguyên cho bệ hạ, để nhà Hán nỗi lên, đó là lòng mong muôn của tôi. Khổng Minh nói chưa dứt lời, một người bước ra nói rằng: - Thừa tướng không nên cất quân đi nữa. Chúng nhìn xem ai thì là Tiêu Chu. Đó là: Võ hầu hết sức lo vì nước, Thái sứ xem cơ luận việc trời. Chưa biết Tiêu Chu bàn bạc ra sao, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
102
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo qiáo zhou guan ju tài shǐ , pō míng tian wén ; jiàn kǒng míng yòu yù chu shi , nǎi zòu hòu zhǔ yue : " chén jin zhí zhǎng si tian tái , dàn yǒu huò fú , bù kě bù zòu : jìn yǒu qún niǎo shù wàn , zì nán fei lái , tóu yú hàn shuǐ ér sǐ , cǐ bù xiáng zhì zhào ; chén yòu guān tiān xiàng , jiàn kuí xíng chán yú tài bái zhī fen , shèng qì zài běi , bù lì fá wèi ; yòu chéng dou rén mǐn , jie wén bǎi shù yè ku : yǒu cǐ shù ban zai yì , chéng xiāng zhí yí jǐn shǒu , bù kě wàng dòng ." kǒng míng yue : " wú shòu xian dì tuo gu zhì zhòng , dang jié lì tǎo zéi , qǐ kě yǐ xu wàng zhì zai fen , ér fēi guó jia dà shì ye ! " suì mìng yǒu sī shè tài láo jì yú zhào liè zhì miào , tì qì bài gào yue : " chén liàng wǔ chu qí shan , wèi de cùn tú , fù zuì fei qing ! jin chén fù tǒng quán shi , zài chu qí shan , shì jié lì jìn xin , jiǎo miè hàn zéi , hui fù Zhōng yuán , jú gong jìn cuì , sǐ ér

第一百二回
司马懿占北原渭桥
诸葛亮造木牛流马

**Đệ nhất bách nhị hồi Tư Mã Ý
chiêm bắc nguyên vị kiều Gia
Cát lượng tạo mộc ngưu lưu
mã**

**HỒI 102 Tư Mã Ý chiếm giữ Bắc
Nguyên, Vị Kiều; Gia Cát
Lượng chế ra trâu gỗ, ngựa
máy**

却说谯周官居太史，颇明天文；见孔明又欲出师，乃奏后主曰：“臣今职掌司天台，但有祸福，不可不奏：近有群鸟数万，自南飞来，投于汉水而死，此不祥之兆；臣又观天象，见奎星躔于太白之分，盛气在北，不利伐魏；又成都人民，皆闻柏树夜哭：有此数般灾异，丞相只宜谨守，不可妄动。”孔明曰：“吾受先帝托孤之重，当竭力讨贼，岂可以虚妄之灾氛，而废国家大事耶！”遂命有司设太牢祭于昭烈之庙，涕泣拜告曰：“臣亮五出祁山，未得寸土，负罪非轻！今臣复统全师，再出祁山，誓竭力尽心，剿灭汉贼，

Nói về Tiêu Chu hiện đang làm thái sử, hiểu biết thiên văn. Thấy Khổng Minh lại muốn cắt quân đi, mới tâu với hậu chủ rằng: - Chức tôi coi về việc thiên văn, có điều gì hay dở phải tâu cho rõ. Gần đây, có một đàn chim vài vạn con tự phương nam bay lại, đâm nhào cá xuống sông Hán Thủy mà chết, đó là một điềm không may. Tôi lại xem thiên tướng, thấy sao Khuê đứng vào phần Thái Bạch, khiến phương Bắc đang vượng lâm, không nên đánh Ngụy. Nhân dân ở Thành Đô nhiều người còn nghe trong cây Bách có tiếng khóc đêm. Những việc tai quái như thế xảy ra, xin thưa tướng giữ gìn không nên kinh động. Khổng Minh nói: - Ta chịu ơn thác cô của tiên đế rất trọng, nên hết sức đánh giặc, có đâu vì chút điềm gở huyền ảo mà bỏ việc to nhà nước được. Liền sai mỗ trâu bò làm lễ tế ở miếu Chiêu Liệt, rồi vào lễ khóc lóc khấn rằng: - Lượng tôi năm lần ra Kỳ Sơn chưa lấy được một tấc đất nào, mang tội nhiều lắm. Nay thống lĩnh toàn bộ lại ra Kỳ Sơn, thề xin hết sức tận tâm, để

hòu yǐ ! " jì bì , bài cí hòu zhǔ , xǐng yè zhì hàn zhong , jù jí zhu jiāng , shàng yì chu shi . hu bào guan xìng bìng wáng . kǒng míng fàng sheng dà ku , hun dào yú dì , bàn shǎng fang su . zhòng jiāng zài san quàn jiě , kǒng míng tàn yue : " kě lián zhong yì zhì rén , tian bù yǔ yǐ shòu " wǒ jin fan chu shi , yòu shǎo yí yuán dà jiāng yě ! " hòu rén yǒu shi tàn yue : " shèng sǐ rén cháng lǐ , fú yóu yì yàng kong . dàn cún zhōng xiào jié , hé bì shòu qiáo song . "

恢复中原，鞠躬尽瘁，死而后已！”祭毕，拜辞后主，星夜至汉中，聚集诸将，商议出师。忽报关兴病亡。孔明放声大哭，昏倒于地，半晌方苏。众将再三劝解，孔明叹曰：“可怜忠义之人，天不与以寿”我今番出师，又少一员大将也！”后人有诗叹曰：“生死人常理，蜉蝣一样空。但存忠孝节，何必寿乔松。”

chủ, tinh dã chí hán trung, tụ tập chư tướng, thương nghị xuất sư. Hốt báo quan hưng bệnh vong. Khổng minh phóng thanh đại khóc, hôn đảo vu địa, bán thường phương tô. Chúng tướng tái tam khuyên giải, khổng minh thán viết: "Khả liên trung nghĩa chi nhân, thiên bất dữ dĩ thọ" ngã kim phiên xuất sư, hựu thiếu nhất viên đại tướng dã! "Hậu nhân hữu thi thán viết: "Sinh tử nhân thường lí, phù du nhất dạng không. Đãn tồn trung hiếu tiết, hà tất thọ kiều túng."

tiểu trừ giặt cho nhà Hán, khôi phục lại Trung Nguyên, nguyện dốc hết tâm thần và sức lực kỳ đến chết mới thôi. Tế xong, lại từ hậu chủ đến nơi Hán Trung, hội các tướng lại bàn bạc việc cát quân. Chợt có tin báo Quang Hưng bị bệnh mất. Khổng Minh khóc àm lén, ngất lăn xuống đất, nửa giờ mới tỉnh. Các tướng ân cần khuyên giải. Khổng Minh than rằng: - Thương thay người trung nghĩa như thế, mà trời không cho thọ. Ta phen này ra quân lại thiếu mất một viên đại tướng rồi! Có thør than rằng: Sóng thác là thường lý, Phù du cũng một đời, Miễn có trung với hiếu, Hà tất sống lâu dài.

- 3 kǒng míng yǐn shǔ bing san shí sì wàn , fen wǔ lù ér jìn , lìng jiāng wéi , wèi yán wèi xiān fēng , jie chu qí shān qū qí ; lìng lǐ huī xiān yùn liáng cǎo yú xié gǔ dào kǒu sì hòu .

孔明引蜀兵三十四万，分五路而进，令姜维、魏延为先锋，皆出祁山取齐；令李恢先运粮草于斜谷道口伺候。

Khổng minh dẫn thực binh tam thập tứ vạn, phân ngũ lộ nhi tiến, lệnh khương duy, ngụy duyên vi tiên phong, giai xuất kì sơn thủ tè; lệnh lý khôi tiên vận lương thảo vu tà cốc đạo khầu ty hâu.

Khổng Minh dẫn bốn mươi vạn quân Thục chia làm năm đường tiến đi, sai Khương Duy, Ngụy Diên làm tiên phong, kéo ra hội ở Kỳ Sơn; sai Lý Khôi vận lương thảo ra cửa đường Tà Cốc trước, chờ sẵn ở đó.

- 4 què shuo wèi guó yin jiù suì yǒu qīng lóng zì mó bo jǐng nèi ér chu , gǎi wèi qīng lóng yuán nián ; cǐ shí nǎi qīng lóng èr nián chun èr yuè yě . jìn chén zòu yue : " bian guan fei bào shǔ bing san shí yú wàn , fen wǔ lù fù chu qí shān . wèi zhǔ cáo ruì dà jīng , jí zhao sī mǎ yì zhì , wèi yue : " shǔ rén san nián

却说魏国因旧岁有青龙自摩坡井内而出，改为青龙元年；此时乃青龙二年春二月也。近臣奏曰：“边官飞报蜀兵三十万，分五路复出祁山。魏主曹睿大惊，急召司马懿至，谓曰：“

Khước thuyết ngụy quốc nhân cựu tuế hữu thanh long tự ma pha tĩnh nội nhi xuất, cải vi thanh long nguyên niên; thủ thời nãi thanh long nhị niên xuân nhi nguyệt dã. Cận thần táu viết: "Biên quan phi báo thực binh tam thập dư vạn, phân ngũ lộ phục xuất kì sơn. Ngụy chủ tào duệ đại kinh, cấp triệu Tư Mã ý chí, vị viết: "Thực

Nói về nước Ngụy, nhân năm trước có rồng xanh tự trong giếng Ma Pha bay ra, mới đổi niên hiệu là Thanh Long. Năm ấy là năm Thanh Long thứ hai, mùa xuân, tháng hai, cận thần tâu rằng: - Quân Thục hơn ba mươi vạn, chia làm năm đường, lại ra Kỳ Sơn. Ngụy chủ thất kinh, kíp Tư Mã Ý đến hỏi rằng: - Quân Thục đã ba năm không vào quấy nhiễu.

bù céng rù kǒu ; jin zhu gé liàng yòu chu qí shan , rú zhì nài hé ? " yì zòu yue : " chén yè guān tiān xiàng , jiàn Zhōng yuán wàng qì zhèng shèng , kuí xīng fàn tài bái , bù lì yú xi chuan . jin kǒng míng zì fù cái zhì , nì tian ér xíng , nǎi zì qǔ bài wáng yě . chén tuo bì xià hóng fú , dang wǎng pò zhì . dàn yuàn bǎo sì rén tòng qù . " rùi yue : " qīng bǎo hé rén ? " yì yue : " xià hóu yuan yǒu sì zì : cháng míng bà , zì zhòng quán ; cì míng wei , zì jì quán ; san míng huì , zì zhì quán ; sì míng hé , zì yì quán . bà , wei èr rén , gong mǎ shóu ? ; huì , hé èr rén , an zhì tao luè : cǐ sì rén cháng yù wèi fù bào chóu . chén jin bǎo xià hóu bà , xià hóu wei wèi zuǒ yòu xian feng , xià hóu huì ; xià hóu hé wèi xíng jūn si mǎ , gòng zàn jun jí , yǐ tuì shǔ bing . " rùi yue : " xiàng zhě xià hóu mào fù mǎ wéi wù jun jí , shí xiàn liǎo xǔ duo rén mǎ , zhì jin xiù cán bù huí . jin cǐ sì rén , yì yǔ mào tòng fǒu ? " yì yue : " cǐ sì rén fei xià hóu mào suǒ kě bǐ yě . " rùi nǎi cóng qí qǐng , jí mìng si mǎ yì wèi dà dou du , fán jiàng shì xi ting liàng cái wéi yòng , gè chù bing mǎ jie ting diào qiǎn .

蜀人三年不曾入寇；今诸葛亮又出祁山，如之奈何？”懿奏曰：“臣夜观天象，见中原旺气正盛，奎星犯太白，不利于西川。今孔明自负才智，逆天而行，乃自取败亡也。臣托陛下洪福，当往破之。但愿保四人同去。”睿曰：“卿保何人？”懿曰：“夏侯渊有四子：长名霸，字仲权；次名威，字季权；三名惠，字稚权；四名和，字义权。霸、威二人，弓马熟娴；惠、和二人，谙知韬略：此四人常欲为父报仇。臣今保夏侯霸、夏侯威为左右先锋，夏侯和为行军司马，共赞军机，以退蜀兵。”睿曰：“向者夏侯楙驸马违误军机，失陷了许多人马，至今羞惭不回。今此四人，亦与楙同否？”懿曰：“此四人非夏侯楙所可比也。”睿乃从其请，即命司马懿为大都督，凡将士

nhân tam niên bát tàng nhập khẩu; kim Gia Cát lượng hựu xuất kì sơn, như chi nại hè?" Ý túu viết: "Thần dạ quan thiên tượng, kiến trung nguyên vượng khí chánh thịnh, khuê tinh phạm thái bạch, bát lợi vu tây xuyên. Kim khồng minh tự phụ tài trí, nghịch thiên nhi hành, nǎi tự thủ bại vong dã. Thần thác bộ hạ hồng phúc, đương vãng phá chi. Đān nguyện bảo tú nhân đồng khứ." Duệ viết: "Khanh bảo hà nhân?" Ý viết: "Hạ hầu uyên hữu tú tử: trường danh bá, tự trọng quyền; thứ danh uy, tự quý quyền; tam danh huệ, tự trĩ quyền; tú danh hòa, tự nghĩa quyền. Bá, uy nhị nhân, cung mã thực nhàn; huệ, hòa nhị nhân, am tri thao lược: thủ tú nhân thường dục vi phụ báo cừu. Thần kim bảo hạ hầu bá, hạ hầu uy vi tả hữu tiên phong, hạ hầu huệ; hạ hầu hòa vi hành quân Tư Mã, cộng tán quân cơ, dĩ thối thực binh." Duệ viết: "Hướng giả hạ hầu mậu phụ mã vi ngộ quân cơ, thất hẩm liễu hứa đa nhân mã, chí kim tu tam bất hồi. Kim thủ tú nhân, diệc dữ mậu đồng phủ?" Ý viết: "Thủ tú nhân phi hạ hầu mậu sở khả bỉ dã." Duệ nãi tòng kì thỉnh, tức mệnh Tư Mã ý vi đại đô đốc, phàm tướng sĩ tất thính lượng tài ỷ dụng, các xử binh mã giai thính điều khiển.

Nay Gia Cát Lượng lại ra Kỳ Sơn thì làm thế nào? Ý tâu rằng: - Tôi xem thiên văn thấy vượng khí ở Trung Nguyên đang thịnh. Sao Khuê phạm vào ngôi Thái Bạch, không lợi cho Tây Xuyên. Nay Gia Cát Lượng tự cậy tài trí, muốn trái lòng trời, chẳng qua tự cầu lấy sự bại vong mà thôi. Tôi nhớ hồng phúc bệ hạ xin ra phá giặc ấy. Nhưng xin bệ hạ cho bốn người nữa, cùng đi với tôi. Tào Tuấn hỏi: - Bốn người ấy là ai? Ý nói- Hạ Hầu Uyên có bốn con: Con cả tên là Bá, tự Trọng Quyền; thứ hai tên Uy, tự Quý Quyền; thứ ba tên Huệ, tự Nha Quyền; con út tên Hòa, tự Nghĩa Quyền. Bá Uy hai người giỏi cung ngựa. Huệ Hòa hai người tinh thao lược. Bốn người ấy vẫn muốn báo thù cho cha. Nay tôi xin cử Hạ Hầu Bá, Hạ Hầu Uy làm tá hữu tiên phong; Hạ Hầu Huệ, Hạ Hầu Hòa, làm hành quân tư mã, cùng giúp việc quân cơ, để phá quân Thục. Tuấn nói: - Trước kia phò mã Hạ Hầu Mậu làm lõi quân cơ, làm thiệt bao nhiêu quân mã, đến nay còn thẹn chưa về, bốn người này có giống Mậu không? Ý nói: - Bốn người này khác hẳn. Tuấn ưng cho, sai Tư Mã Ý làm đại đô đốc được quyền điều dụng các tướng sĩ, chỉ huy quân mã các xứ.

悉听量才委用，各处兵马皆听调遣。

5 yì shòu mìng , cí cháo chu chéng . ruì yòu yǐ shǒu zhào cì yì yue : " qīng dào wèi bìn , yí jian bì gù shǒu , wù yǔ jiao feng . shǔ bīng bù de zhì , bì zhà tuì yòu dí , qīng shèn wù zhuī . dài bǐ liáng jìn , bì jiang zì zǒu , rán hòu chéng xū gong zhì , zé qū shèng bù nán , yì miǎn jun mǎ pí láo zhì kǔ : jì mò shàn yú cǐ yě . " si mǎ yì dùn shǒu shòu zhào , jí rì dào Cháng ān , jù jí gè chù jun mǎ gòng sì shí wàn , jie lái wèi bin xià zhài ; yóu bo wǔ wàn jun , yú wèi shuǐ shàng da qǐ lè zuò fú qiáo , lìng xiān fēng xià hóu bà , xià hóu wei guò wèi shuǐ an yíng ; yóu yú dà yíng zhì hòu dong yuán , zhú qǐ yí chéng , yǐ fáng bù yú .

懿受命，辞朝出城。睿又以手诏赐懿曰：“卿到渭滨，宜坚壁固守，勿与交锋。蜀兵不得志，必诈退诱敌，卿慎勿追。待彼粮尽，必将自走，然后乘虚攻之，则取胜不难，亦免军马疲劳之苦：计莫善于此也。”司马懿顿首受诏，即日到长安，聚集各处军马共四十万，皆来渭滨下寨；又拨五万军，于渭水上搭起九座浮桥，令先锋夏侯霸、夏侯威过渭水安营；又于大营之后东原，筑起一城，以防不虞。

6 yì zhèng yǔ zhòng jiāng shang yì xiàn , hu bào guo huái , sun lǐ lái jiàn . yì yíng rù , lǐ bì , huái yue : " jīn shǔ bīng xiànl zài qí shan , tǎng kuà wèi dēng yuán , jie lián běi shan , zǔ jué lǒng dào , dà kě yú yě . " yì yue : " suǒ yán shèn shàn . gong kě jiù zōng du lǒng xi jun mǎ , jù

懿正与众将商议间，忽报郭淮、孙礼来见。懿迎入，礼毕，淮曰：“今蜀兵现在祁山，倘跨渭登原，接连北山，阻绝陇道，大可虞也。”懿曰：“所言甚善。公可就总督陇西军马，据

Ý thụ mệnh, từ triều xuất thành. Duệ hựu dĩ thủ chiêu tú ý viết: "Khanh đáo vị tân, nghi kiên bích cố thủ, vật dữ giao phong. Thực binh bất đắc chí, tất trá thối dụ địch, khanh thận vật truy. Đãi bỉ lương tần, tất tương tự tầu, nhiên hậu thừa hư công chi, tắc thủ thắng bất nan, diệc miễn quân mã bì lao chi khổ: kế mạc thiện vu thử dã." Tư Mã ý đón thủ thụ chiêu, tức nhật đáo trường an, tụ tập các xứ quân mã cộng tú thập vạn, gai lai vị tân hạ trại; hựu bát ngũ vạn quân, vu vị thủy thượng đáp khởi cửu tạ phù kiều, lệnh tiên phong hạ hầu bá, hạ hầu uy quá vị thủy an doanh; hựu vu đại doanh chi hậu đồng nguyên, trúc khởi nhất thành, dĩ phòng bất ngu.

Ý vâng lệnh, từ biệt ra thành. Tuần lại tận tay viết chiêu trao cho Ý, chiêu rằng: "Ngươi đến vi tân, nên giữ vững thành trì, chờ nên ra đánh, quân Thục không giờ trò gì được, thường hay giả tăng rút về để dụ địch, ngươi chờ nên đuổi theo. Đợi khi nào bọn chúng cạn lương, tự nhiên phải chạy. Bấy giờ sẽ thừa cơ mà đánh, chắc chắn sẽ thắng dễ dàng, mà quân mã cũng đỡ mỏi mệt. Mẹo hay không gì hơn thế". Tư Mã Ý cúi đầu chịu lời chiêu, ngay hôm ấy đến Trường An, tụ tập quân mã các xứ, cả thảy bốn chục vạn, kéo đến bến sông Vị hạ trại, lại sai năm vạn quân bắt chín nhịp cầu phao trên sông, cho tiên phong Hạ Hầu Bá, Hạ Hầu Uy qua bên bờ sông kia cắm trại. Lại sai đắp một dãy thành ở cánh đồng mé đông sau trại, phòng bị bắt ngờ.

Ý đang bàn với các tướng, chợt có Quách Hoài, Tôn Lễ đèn ra mắt. Ý đón vào. Chào hỏi xong xuôi, Hoài nói: - Quân Thục hiện nay ở Kỳ Sơn, nếu để họ qua sông Vị lên bờ, liên tiếp giáp được với núi Bắc Sơn, chẹn ngang đường Lũng Đạo, thì thật đáng lo lắm. Ý nói: - Ông nói phải đấy. Ông hãy tổng đốc cả quân

běi yuán xià zhài , shen gou
gao lěi , àn bing xiù dòng ;
zhì dài bǐ bing liáng jìn , fang
kě gōng zhī . " guo huái , sun
lǐ lǐng mìng , yǐn bing xià zhài
qù liǎo .

7 què shuo kǒng míng fù chu
qí shan , xià wǔ gè dà zhài ,
àn zuò , yòu , zhong , qián ,
hòu ; zì xié gǔ zhí zhì jiàn gé
, yí lián yòu xià shí sì gè dà
zhài , fen tún jun mǎ , yǐ wèi
jiǔ jì . měi rì ling rén xún
shào . hu bào guo huái , sun
lǐ lǐng lǒng xi zhì bing , yú běi
yuán xià zhài . kǒng míng
wèi zhu jiāng yue : " wèi bing
yú běi yuán an yíng zhě , jù
wú qū cǐ lù , zǔ jué lǒng dào
yě . wú jin xu gong běi yuán ,
què àn qū wèi bin . lìng rén
za mù fá bǎi yú zhi , shàng
zài cǎo bǎ , xuǎn guàn shóu
shuǐ shǒu wǔ qian rén jià zhī
. wǒ yín yè zhì gong běi yuán
, sì mǎ yì bì yǐn bing lái jiù .
bǐ ruò shǎo bài , wǒ bǎ hòu
jun xiān dù guò àn qù , rán
hòu bǎ qián jun xià yú fá
zhong . xiù yào shàng àn ,
shùn shuǐ qū fú qiáo fàng
huǒ shao duàn , yǐ gong qí
hòu . wú zì yǐn yí jun qù qǔ
qián yíng zhī mén . ruò de
wèi shuǐ zhī nán , zé jìn bing
bù nán yǐ . " zhu jiāng zun
lìng ér xíng . zǎo yǒu xún
shào jun fei bào sì mǎ yì . yì

北原下寨，深沟高垒，按兵休动；只待彼兵粮尽，方可攻之。”郭淮、孙礼领命，引兵下寨去了。

却说孔明复出祁山，下五个大寨，按左、右、中、前、后；自斜谷直至剑阁，一连又下十四个大寨，分屯军马，以为久计。每日令人巡哨。忽报郭淮、孙礼领陇西之兵，于北原下寨。孔明谓诸将曰：“魏兵于北原安营者，惧吾取此路，阻绝陇道也。吾今虚攻北原，却暗取渭滨。令人扎木筏百余只，上载草把，选惯熟水手五千人驾之。我夤夜只攻北原，司马懿必引兵来救。彼若少败，我把后军先渡过岸去，然后把前军下于筏中。休要上岸，顺水取浮桥放火烧断，以攻其后。吾自引一军去取前营之门。若得渭水之南，则进

bắc nguyên hạ trại, thâm cát
cao lũy, án binh hưu động; chỉ
đãi bỉ binh lương tǎn, phương
khả công chi." Quách hoài, tôn
lẽ lĩnh mệnh, dẫn binh hạ trại
khứ liễu.

mã xứ Lũng Tây, giữ lấy Bắc
Nguyên mà hạ trại, cứ việc giữ
thành cao hào sâu, đóng quân lại
chờ động, đợi khi nào quân địch
hết lương, ta sẽ đánh. Quách
Hoài, Tôn Lẽ lĩnh mệnh, dẫn
quân đi hạ trại.

Bấy giờ Khổng Minh ra Kỳ Sơn, hạ năm trại lớn chia ra tả hữu, trước sau và ở giữa. Từ hang Tư Cốc đến mãi núi Kiếm Các, lập hai mươi bốn trại lớn liên tiếp nhau, chia đóng quân mã, làm kế lâu dài. Hàng ngày sai người đi tuần tiễu. Chợt có tin báo rằng: - Quách Hoài, Tôn Lẽ lĩnh quân Lũng Tây, hạ trại ở Bắc Nguyên. Khổng Minh bảo các tướng rằng: - Quân Ngụy cắm trại ở Bắc Nguyên, đó là sợ ta lấy mắt đe dọa ấy, làm nghẽn lối xú Lũng đó thôi. Ta nay giả đò đánh Bắc Nguyên, nhưng kỳ thực đến ngầm lấy Vị Tân. Ta sai người đóng săn hơn trăm chiếc bè gỗ, tái cỏ khô, kéo năm nghìn quân thủy thủ giỏi, chờ bè. Ngày đêm ta đánh mặt Bắc Nguyên, Tư Mã Ý tất dẫn quân lại cứu. Ta sang đò trước, qua bên kia sông, rồi ta cho tiền quân xuống cả bè, xuôi dòng đốt cầu, để đánh mặt sau, ta thì tự dẫn quân đến đánh phía trước dinh. Nếu lấy được mé nam sông Vị, thì tiền quân không khó gì nữa. Các tướng tuân lệnh, người nào đi mặt này. - Có tiểu mã phi báo với Tư Mã Ý. Ý gọi các tướng đến bàn rằng: - Khổng

huàn zhu jiang yì yue : " kǒng míng rú cǐ shè shi , qí zhong yǒu jí : bǐ yǐ qū běi yuán wèi míng , shùn shuǐ lái shao fú qiáo , luàn wú hòu , què gōng wú qián yě . " jí chuán lìng yǔ xià hóu bà , xià hóu wei yue : " ruò ting de bēi yuán fa hǎn , biàn tí bing yú wèi shuǐ nán shan zhì zhōng , dài shǔ bing zhì jí zhī . " yòu lìng zhāng hǔ , lè ? , yǐn èr qiān gōng nǚ shǒu fú yú wèi shuǐ fú qiáo bēi àn : " ruò shǔ bing chéng mù fá shùn shuǐ ér lái , kě yí qí shè zhì , xiù lìng jìn qiáo . " yòu chuán lìng guo huái , sun lǐ yue : " kǒng míng lái běi yuán àn dù wèi shuǐ , rǔ xin lì zhì yíng , rén mǎ bù duo , kě jìn fú yú bàn lù . ruò shǔ bing yú wǔ hòu dù shuǐ , huáng hun shí fen , bì lái gong rǔ . rǔ zhà bài ér zǒu , shǔ bing bì zhui . rǔ děng jie yǐ gong nǚ shè zhì . wú shuǐ lù bing jìn . ruò shǔ bing dà zhì , zhì kàn wú zhǐ huí ér jí zhì . " gè chù xià lìng yǐ bì , yòu lìng èr zì sì mǎ shi , sì mǎ zhào , yǐn bing jiù yìng qián yíng . yì zì yǐn yì jun jiù bēi yuán .

兵不难矣。”诸将遵令而行。早有巡哨军飞报司马懿。懿唤诸将议曰：“孔明如此设施，其中有计：彼以取北原为名，顺水来烧浮桥，乱吾后，却攻吾前也。”即传令与夏侯霸、夏侯威曰：“若听得北原发喊，便提兵于渭水南山之中，待蜀兵至击之。”又令张虎、乐𬘭，引二千弓弩手伏于渭水浮桥北岸：“若蜀兵乘木筏顺水而来，可一齐射之，休令近桥。”又传令郭淮、孙礼曰：“孔明来北原暗渡渭水，汝新立之营，人马不多，可尽伏于半路。若蜀兵于午后渡水，黄昏时分，必来攻汝。汝诈败而走，蜀兵必追。汝等皆以弓弩射之。吾水陆并进。若蜀兵大至，只看吾指挥而击之。”各处下令已毕，又令二子司马师、司马昭，引兵救应前营。懿自引一军救北原。

quân phi báo Tư Mã ý. Ý hoán chư tướng nghị viết: "Không minh như thử thiết thi, kì trung hữu kế: bỉ dĩ thử bắc nguyên vi danh, thuận thủy lai thiêu phù kiều, loạn ngô hậu, khước công ngô tiền dã." Tức truyền lệnh dữ hạ hầu bá, hạ hầu uy viết: "Nhược thính đắc bắc nguyên phát hảm, tiện đề binh vu vị thủy nam sơn chí trung, đài thực binh chí kích chi." Hựu lệnh trương hổ, nhạc lâm, dẫn nhị thiên cung nỗ thủ phục vu vị thủy phù kiều bắc ngạn: "Nhược thực binh thừa mộc phiết thuận thủy nhì lai, khả nhất tè xạ chí, hưu lệnh cận kiều." Hựu truyền lệnh quách hoài, tôn lỗ viết: "Không minh lai bắc nguyên ám độ vị thủy, nhữ tân lập chí doanh, nhân mã bất đa, khả tần phục vu bán lộ. Nhược thực binh vu ngọ hậu độ thủy, hoàng hôn thời phân, tất lai công nhữ. Nhữ trả bại nhi tầu, thực binh tất truy. Nhữ đẳng giai dĩ cung nỗ xạ chí. Ngô thủy lục tịnh tiến. Nhược thực binh đại chí, chí khán ngô chí huy nhì kích chí." Các xứ hạ lệnh dĩ tất, hựu lệnh nhị tử Tư Mã sư, Tư Mã chiêu, dẫn binh cứu ứng tiền doanh. Ý tự dẫn nhất quân cứu bắc nguyên.

Minh làm thế, tất có mưu mèo. Hắn giả tiếng là lấy Bắc Nguyên, nhưng kỳ thực lại đốt cầu phao của ta, thế là quấy mặt sau mà hóa ra đánh mặt trước đây. Lập tức truyền lệnh cho Hạ Hầu Bá, Hạ Hầu Uy rằng: - Khi nào nghe mé Bắc Nguyên có tiếng reo, thì đem binh vào núi Nam Sơn cạnh sông Vị Thuỷ, đợi quân Thục đến mà đánh. Lại sai Trương Hổ, Nhạc Lâm dẫn hai nghìn tay cung nỏ, phục sẵn ở bờ bắc canh cầu phao, dặn rằng: - Nếu quân Thục bơi bè gỗ thuận dòng xuôi xuống, phải nhất tè bắn tên ra, chờ cho đến gần cầu. Lại truyền lệnh cho Quách Hoài, Tôn Lỗ rằng: - Không Minh đến đánh Bắc Nguyên, sang ngầm sông Vị Trại của người mới lập ra, không có mấy nỗi quân mã. Nên phục quân sẵn ở nửa đường, cuối giờ ngọ, quân Thục sang đò, chiêu tối tất đến đánh trại. Người nên giả tăng thua, quân Thục chắc đuổi theo, bấy giờ sẽ cho quân bắn tên ra. Quân ta tiến cả hai mặt thủy bộ. Nếu quân Thục kéo ủa đến, thì cứ xem ta trở vào đâu là đánh đấy. Truyền lệnh cho các tướng xong rồi Ý lại sai hai con là Tư Mã Sư và Tư Mã Chiêu dẫn quân sang cứu Bắc Nguyên.

8 què shuo kǒng míng lìng wèi
yán , mǎ dài yǐn bing dù wèi
shuǐ gong běi yuán ; lìng wú
ban , wú yì yǐn mù fá bìng qù
shao fú qiáo ; lìng wáng píng
, zhang yí wèi qián duì , jiāng
wéi , mǎ zhōng wèi zhōng
duì , liào huà , zhang yì wèi
hòu duì : bìng fen san lù , qù
gong wèi shuǐ hàn yíng . shì
rì wǔ shí , rén mǎ lí dà zhài ,
jìn dù wèi shuǐ , liè chéng
zhèn shì , huǎn huǎn ér xíng
. què shuo wèi yán , mǎ dài
jiāng jìn běi yuán , tian sè yǐ
hun . sun lǐ shào jiàn , biàn
qì yíng ér zǒu . wèi yán zhī
yǒu zhǔn bèi , jí tuì jun shí ,
sì xià hǎn shēng dà zhèn :
zuǒ yǒu sī mǎ yì , yòu yǒu
guo huái , liǎng lù bìng sha
lái . wèi yán , mǎ dài fèn lì
sha chu , shǔ bìng duo bàn
luò yú shuǐ zhōng , yú zhòng
ben táo wú lù . xìng de wú yì
bìng sha lái , jiù liǎo bài bìng
guò àn jù zhù . wú ban fen yí
bàn bìng chéng fá shùn shuǐ
lái shao fú qiáo , què bèi
zhang hǔ , lè ? zài àn shàng
luàn jiàn shè zhù . wú ban
zhong jiàn , luò shuǐ ér sǐ .
yú jun tiào shuǐ táo mìng ,
mù fá jìn bèi wèi bìng duó qù
. cǐ shí wáng píng , zhang yí
, bù zhì běi yuán bìng bài ,
zhí ben dào wèi yíng , yǐ yǒu
èr gèng tian qì , zhì ting de
hǎn shēng sì qǐ . wáng píng

却说孔明令魏延、马岱引兵渡渭水攻北原；令吴班、吴懿引木筏兵去烧浮桥；令王平、张嶷为前队，姜维、马忠为中队，廖化、张翼为后队：兵分三路，去攻渭水旱营。是日午时，人马离大寨，尽渡渭水，列成阵势，缓缓而行。却说魏延、马岱将近北原，天色已昏。孙礼哨见，便弃营而走。魏延知有准备，急退军时，四下喊声大震：左有司马懿，右有郭淮，两路兵杀来。魏延、马岱奋力杀出，蜀兵多半落于水中，余众奔逃无路。幸得吴懿兵杀来，救了败兵过岸拒住。吴班分一半兵撑筏顺水来烧浮桥，却被张虎、乐𬘭在岸上乱箭射住。吴班中箭，落水而死。余军跳水逃命，木筏尽被魏兵夺去。此时王平、张嶷，不知北原兵败，直奔到魏营，已有二更天气

Khước thuyết khồng minh lệnh
ngụy duyên, mã đại dẫn binh
độ vị thủy công bắc nguyên;
lệnh ngô ban, ngô ý dẫn mộc
phiệt binh khú thiêu phù kiều;
lệnh vương bình, trương nghi vi
tiền đội, khương duy, mã trung
vi trung đội, liêu hóa, trương
dực vi hậu đội: binh phân tam
lộ, khú công vi thủy hạn doanh.
Thị nhật ngọ thời, nhân mã li
đại trại, tần độ vị thủy, liệt thành
trận thề, hoãn hoãn nhi hành.
Khước thuyết ngụy duyên, mã
đại tương cận bắc nguyên,
thiên sắc dĩ hôn. Tôn lẽ tiêu
kiến, tiện khí doanh nhi tẩu.
Ngụy duyên tri hữu chuẩn bị,
cấp thối quân thời, tú hạ hảm
thanh đại chán: tả hữu Tư Mã
ý, hữu hữu quách hoài, lưỡng
lộ binh sát lai. Ngụy duyên, mã
đại phần lực sát xuất, thực binh
đa bán lạc vu thủy trung, dư
chúng bôn đào vô lộ. Hạnh đắc
ngô ý binh sát lai, cứu liễu bại
binh quá ngạn cự trụ. Ngô ban
phân nhất bán binh xanh phiệt
thuận thủy lai thiêu phù kiều,
khước bị trương hồ, nhạc lâm
tai ngạn thượng loạn tiền xạ
trụ. Ngô ban trúng tiền, lạc thủy
nhi tử. Dư quân khiêu thủy đào
mệnh, mộc phiệt tần bị ngụy
binh đoạt khứ. Thủ thời vương
bình, trương nghi, bắt tri bắc
nguyên binh bại, trực bôn đáo
ngụy doanh, dĩ hữu nhị canh
thiên khí, chỉ thính đắc hảm

Nói về Khổng Minh sai Ngụy
Diên, Mã Đại dẫn quân sang đò
sông Vị, đánh giặc Bắc Nguyên;
sai Ngô Ban, Ngô Ý dẫn quân
thuận dòng xuống đốt cầu phao;
sai Vương Bình, Trương Ngực
làm tiền đội; Khương Duy, Mã
Trung làm trung đội; Liêu Hóa,
Trương Dực làm hậu đội, chia
quân làm ba mặt, đánh trại trên
bờ sông Vị.

Giờ Ngụy hôm ấy quân mã sang
sông, dàn thành thế trận từ từ
kéo đi. Ngụy Diên, Mã Đại đi gần
đến Bắc Nguyên, thì trời đã tối.
Tôn Lẽ thấy có quân Thục đến bờ
trại chạy luôn. Ngụy Diên biết đã
có phòng bị rồi, vội rút quân về,
đã thấy bốn mặt tiếng reo nỗi lên,
rồi Tư Mã Ý, Quách Hoài hai mặt
đổ đến. Ngụy Diên, Mã Đại có
sức đánh, quân Thục sa xuống
sông chết đuối rất nhiều. Còn
toàn quân khác đang không có
đường nào trốn, may gặp Ngô Ý
dẫn quân đến cứu, mới thoát
được về bờ bên này. Ngô Ban
dẫn một nửa quân bơi bè xuống
đốt cầu phao, bị Trương Hồ,
Nhạc Lâm ở trên bờ bắn tên
xuống như mưa. Ngô Ban tin phải
tên, lẩn xuống sông chết. Quân sĩ
nhảy trốn cả xuống sông, bao
nhiều bè quân Ngụy cướp được
sạch. Bấy giờ Vương Bình,
Trương Ngực chưa biết quân Bắc
Nguyên bị thua, cứ kéo thẳng đến
trại Ngụy. Vào độ canh hai, nghe

wèi zhāng yí yue : " jun mǎ gong dǎ běi yuán , wèi zhì shèng fù . wèi nán zhī zhài , xiān zài miàn qián , rú hé bù jiàn yì gè wèi bing ? mò fei sī mǎ yì zhī dào liǎo , xian zuò zhǔn bēi yě ? wǒ děng qǐ kàn fú qiáo huǒ qǐ , fang kě jìn bing ." èr rén lè zhù jun mǎ , hu bèi hòu yí qí mǎ lái bào , shuo : " chéng xiāng jiào jun mǎ jí huí . běi yuán bing , fú qiáo bing , ju shi liǎo . " wáng píng , zhāng yí dà jīng , jí tuì jun shí , què bēi wèi bing chao zài bēi hòu , yí sheng pào xiǎng , yí qí sha lái , huǒ guāng chong tian . wáng píng , zhāng yí yǐn bing xiāng yíng , liǎng jun hùn zhàn yí cháng . píng , yí èr rén fèn lì sha chu , shǔ bing zhé shàng dà bàn . kǒng míng huí dào qí shan dà zhài , shou jù bài bing , yue shé le wàn yú rén , xin zhong you mèn . hu bào fèi ? zì chéng dou lái jiàn chéng xiāng . kǒng míng qǐng rù . fèi ? lǐ bì , kǒng míng yue : " wú yǒu yí shu , zhèng yù fán gong qù dong wú tóu dì , bù zhì kěn qù fǒu ? " ? yue : " chéng xiāng zhì mìng , qǐ gǎn tuī cí ? " kǒng míng jí xiū shu fù fèi ? qù liǎo . ? chí shu jìng dào jiàn yè , rù jiàn wú zhǔ sun quán , chéng shàng kǒng míng zhì shu . quán chāi shì zhì , shu luè yue : "

，只听得喊声四起。王平谓张嶷曰：“军马攻打北原，未知胜负。渭南之寨，现在面前，如何不见一个魏兵？莫非司马懿知道了，先作准备也？我等且看浮桥火起，方可进兵。”二人勒住军马，忽背后一骑马来报，说：“丞相教军马急回。北原兵、浮桥兵，俱失了。”王平、张嶷大惊，急退军时，却被魏兵抄在背后，一声炮响，一齐杀来，火光冲天。王平、张嶷引兵相迎，两军混战一场。平、嶷二人奋力杀出，蜀兵折伤大半。孔明回到祁山大寨，收聚败兵，约折了万余人，心中忧闷。忽报费祎自成都来见丞相。孔明请入。费祎礼毕，孔明曰：“吾有一书，正欲烦公去东吴投递，不知肯去否？”祎曰：“丞相之命，岂敢推辞？”孔明即修书付费祎去了。祎持书径到建业，入见

thanh tú khởi. Vương bình vị trương nghi viết: "Quân mã công đả bắc nguyên, vị tri thắng phụ. Vị nam chi trại, hiện tại diện tiền, như hà bắt kién nhất cá ngụy binh? Mạc phi Tư Mã ý tri đáo liễu, tiên tác chuẩn bị dã? Ngã đãng thả khán phù kiều hỏa khởi, phương khả tiến binh." Nhị nhân lặc trụ quân mã, hốt bối hậu nhất kỵ mã lai báo, thuyết: "Thừa tướng giáo quân mã cấp hồi. Bắc nguyên binh, phù kiều binh, câu thất liễu." Vương bình, trương nghi đại kinh, cấp thối quân thời, khước bị ngụy binh sao tại bối hậu, nhất thanh pháo hướng, nhất tề sát lai, hỏa quang trùng thiên. Vương bình, trương nghi dẫn binh tương nghênh, lưỡng quân hỗn chiến nhất trường. Bình, nghi nhị nhân phần lực sát xuất, thực binh chiết thương đại bán. Khổng minh hồi đáo kỵ sơn đại trại, thu tụ bại binh, ước chiết liễu vạn dư nhân, tâm trung ưu muộn. Hốt báo phí y tự thành đô lai kiến thừa tướng. Khổng minh thỉnh nhập. Phí y lễ tắt, khổng minh viết: "Ngô hữu nhất thư, chánh dục phiền công khứ đông ngô đầu đệ, bất tri khảng khứ phủ?" Y viết: "Thừa tướng chi mệnh, khởi cảm thôi từ?" Khổng minh tức tu thư phó phí y khứ liễu. Y trì thư kính đáo kiến nghiệp, nhập kiến ngô chủ tôn quyền, trình thương khổng minh chi thư. Quyền

tiếng reo nỗi àm bồn phía. Vương Bình bảo với Trương Ngực rằng: - Quân ta đánh mặt Bắc Nguyên chưa biết được thua thế nào. Trại Vị Nam này ở ngay trước mặt, sao lại không thấy một tên quân Ngụy nào? Chẳng lẽ Tư Mã Ý đã biết trước phòng bị rồi chăng? Chúng ta hãy đợi xem noi cầu phao có ngọn lửa bốc lên rồi sẽ tiến binh. Hai người mới kìm binh mã lại không tiến nữa. Chợt có ky mã báo rằng: - Thừa tướng truyền phải rút về ngay. Quân ở Bắc Nguyên và quân đốt cầu thua cả rồi. Vương Bình, Trương Ngực cả kinh, vội vàng rút quân về. Bỗng đâu, nỗi một hiệu pháo, lửa sáng rực trời; quân Ngụy ở mé sau kéo đến. Vương Bình, Trương Ngực dẫn quân ra địch. Hai bên đánh nhau ráo riết một trận. Quân Thực thiệt hại mất già nửa. Hai tướng cổ chết, vừa đánh vừa chạy được thoát. Khổng Minh về đến trại Kỳ Sơn, thu nhặt quân tàn, ước chừng thiệt hơn một vạn người, trong bụng buồn rầu. Chợt có Phí Vĩ ở Thành Đô đến ra mắt Khổng Minh nói rằng: - Ta có một phong thư, muốn phiền túc hạ đem đến Đông Ngô. Không biết túc hạ có đi giúp được cho ta không? Vĩ bẩm: - Thừa tướng đã sai, tôi đâu dám từ. Khổng Minh viết thư giao cho Phí Vĩ. Vĩ mang thư đến thẳng Kiến Nghiệp, vào ra mắt Ngô Vương Tôn Quyền, trình dâng thư lên. Tôn Quyền mở ra xem, thư rằng:

hàn shì bù xìng , wáng gang
shí jì , cáo zéi cuàn nì , màn
yán jí jin . liàng shòu zhào liè
huáng dì jì tuo zhì zhòng ,
gǎn bù jié lì jìn zhong : jìn dà
bīng yǐ huì yú qí shan ,
kuáng kòu jiang wáng yú wèi
shuǐ . fú wàng bì xià niàn
tòng méng zhì yì , mìng jiang
bēi zheng , gòng qū Zhōng
yuán , tòng fen tian xià . shu
bù jìn yán , wàn xi shèng tīng ! " quán lǎn bì , dà xī , nǎi
wèi fèi ? yue : " zhèn jiǔ yù
xīng bīng , wèi de huì gé
kǒng míng . jìn jì yǒu shu
dào , jí rì zhèn zì qín zheng ,
rù ju cháo mén , qǔ wèi xin
chéng ; zài lìng lù xùn , zhu
gé jǐn děng tún bīng yú jiang
xià , miǎn kǒu qǔ xiāng yáng ;
sun sháo , zhang chéng
děng chu bīng guǎng líng qǔ
huái yáng děng chǔ : san
chǔ yi qí jìn jun , gòng san
shí wàn , kè rì xīng shī . " fèi
? bài xiè yue : " chéng rú cǐ ,
zé Zhōng yuán bù rì zì pò yǐ ! " quán shè yàn kuǎn dài fèi
? . yǐn yàn xiàn , quán wèn
yue : " chéng xiāng jun qián ,
yòng shéi dang xian pò dí ?
? yue : " wèi yán wèi shǒu .
" quán xiào yue : " cǐ rén
yǒng yǒu yú . ér xin bù
zhèng . ruò yǐ cháo wú kǒng
míng , bǐ bì wèi huò . kǒng
míng qǐ wèi zhì ye ? ? yue :
" bì xià zhì yán jí dang ! chén
jin guì qù , jí dang yǐ cǐ yán

吳主孙权，呈上孔明之书。权拆视之，书略曰：“汉室不幸，王纲失纪，曹贼篡逆，蔓延及今。亮受昭烈皇帝寄托之重，敢不竭力尽忠：今大兵已会于祁山，狂寇将亡于渭水。伏望陛下念同盟之义，命将北征，共取中原，同分天下。书不尽言，万希圣听！”权览毕，大喜，乃谓费祎曰：“朕久欲兴兵，未得会合孔明。今既有书到，即日朕自亲征，入居巢门，取魏新城；再令陆逊、诸葛瑾等屯兵于江夏、沔口取襄阳；孙韶、张承等出兵广陵取淮阳等处：三处一齐进军，共三十万，克日兴师。”费祎拜谢曰：“诚如此，则中原不日自破矣！”权设宴款待费祎。饮宴间，权问曰：“丞相军前，用谁当先破敌？”祎曰：“魏延为首。”权笑曰：“此人勇有余。而心不正。若一朝无孔

sách thị chi, thư lược viết: "Hán thất bất hạnh, vương cương thất Kỉ, tào tặc soán nghịch, man duyên cặp kim. Lương thụ chiêu liệt hoàng đế kí thác chí trọng, cảm bất kiệt lực tần trung: kim đại binh dĩ hội vu ki sơn, cuồng khẩu tương vong vu vị thủy. Phục vọng bệ hạ niệm đồng minh chi nghĩa, mệnh tương bắc chinh, cộng thủ trung nguyên, đồng phân thiên hạ. Thư bất tần ngôn, vạn hi thánh thính! "Quyền lầm tắt, đại hỉ, nãi vị phí y viết: "Trẫm cửu dục hưng binh, vị đắc hội hợp không minh. Kim kí hữu thư đáo, tức nhật trẫm tự thân chinh, nhập cư sào môn, thủ ngụy tân thành; tái lệnh lục tổn, Gia Cát cần đẳng trâu binh vu giang hạ, miện khẩu thủ tương dương; tôn thiều, trương thừa đẳng xuất binh quảng lăng thủ hoài dương đẳng xử: tam xử nhất tề tiến quân, cộng tam thập vạn, khắc nhật hưng sư. "Phí y bá tạ viết: "Thành như thử, tắc trung nguyên bất nhật tự phá hĩ!" Quyền thiết yến khoản đai phí y. Âm yến gian, quyền vẫn viết: "Thừa tướng quân tiền, dụng thùy đương tiên phá địch?" Y viết: "Ngụy duyên vi thử." Quyền tiêu viết: "Thủ nhân dũng hữu dư. Nhị tâm bất chánh. Nhược nhất triều vô khỗng minh, bỉ tất vi họa. Khỗng minh khởi vị tri da?" Y viết: "Bệ hạ chi ngôn cực

"Nhà Hán chẳng may, giùng vua đứt mối; giặc Tào phản nghịch, vạ lây đến nay. Lượng chịu việc của Chiêu liệt Hoàng Đếуй thác cho rất trọng, dám chẳng hết sức hết lòng! Nay đại binh của Lượng đã hội cả ở Kỳ Sơn, quân giặc sắp tan vỡ ở sông Vị Thủy. Xin bệ hạ nghĩ đến nghĩa đồng minh, sai tướng sang đánh mặt bắc, để cùng lấy Trung Nguyên, mà chia đôi thiên hạ. Thư nói khôn cùng, muôn mong soi xét".

Quyền xem thư xong mừng lắm, bảo Phí Vĩ rằng: - Trẫm muốn cắt quân đã lâu, nhưng chưa có dịp nào. Nay Khổng Minh đã có thư đến đây, nay mai trẫm sẽ cắt quân ra Sào Môn, đánh lấy Tân Thành, lại sai Lục Tổn, Gia Cát Cẩn đóng quân ở Giang Hạ, Miện Khẩu để lấy Đương Dương; bọn Tôn Thiều thì cho đem quân ra Quảng Lăng, đánh lấy các xứ Hoài Âm. Ba xứ tiến binh cả một lúc, cả thảy ba mươi vạn quân, chỉ nay mai là lên đường. Phí Vĩ lạy tạ nói: - Nếu như thế thì Trung Nguyên chẳng mấy nỗi mà phá được. Quyền mở tiệc yến thiết đãi Phí Vĩ. Trong khi uống rượu, Quyền hỏi rằng: - Trong quân thừa tướng, dùng ai làm tiên phong đi phá giặc? Vĩ thưa: - Có Ngụy Diên làm tiên phong. Quyền cười, nói: - Ngụy Diên sức khỏe có thừa, nhưng bụng thì bất chính. Nếu một mai Khổng Minh

gào kǒng míng . " suì bài cí sun quán , huí dào qí shan , jiàn liǎo kǒng míng , jù yán wú zhǔ qǐ dà bing san shí wàn , yù jià qin zheng , bing fen san lù ér jìn . kǒng míng yòu wèn yue : " wú zhǔ bié yǒu suǒ yán fǒu ? " fèi ? jiang lùn wèi yán zhì yǔ gào zhì . kǒng míng tàn yue : " zhen cong míng zhì zhǔ yě ! wú fei bù zhì cǐ rén . wèi xí qí yōng , gù yòng zhì ěr . "? yue : " chéng xiāng zǎo yí qū chǔ . " kǒng míng yue : " wú zì yǒu fǎ . "? cí bié kǒng míng , zì huí chéng dou .

明，彼必为祸。孔明岂未知耶？”

祎曰：“陛下之言极当！臣今归去，即当以此言告孔明。”遂拜辞孙权，回到祁山，见了孔明，具言吴主起大兵三十万，御驾亲征，兵分三路而进。孔明又问曰：

“吴主别有所言否？”费祎将论魏延之语告之。孔明叹曰：“真聪明之主也！吾非不知此人。为惜其勇，故用之耳。”祎曰：“丞相早宜区处。”孔明曰：“吾自有法。”祎辞别孔明，自回成都。

9 kǒng míng zhèng yǔ zhu jiang shang yì zheng jìn , hu bào yǒu wèi jiāng lái tóu jiàng . kǒng míng huàn rù wèn zhì , dá yue : " mǒu nǎi wèi guó pían jiāng jun zhèng wén yě . jìn yǔ qín lǎng tòng lǐng rén mǎ , ting sī mǎ yì diào yòng , bù liào yì xún sī pian xiàng , jia qín lǎng wèi qián jiāng jun , ér shì wén rú cǎo jiè , yín cǐ bù píng , tè lái tóu jiàng chéng xiāng . yuàn

孔明正与诸将商议征进，忽报有魏将来投降。孔明唤入问之，答曰：“某乃魏国偏将军郑文也。近与秦朗同领人马，听司马懿调用，不料懿徇私偏向，加秦朗为前将军，而视文如草芥，因此不平，特来投降丞相。愿赐收录。”言

đương! Thần kim quy khứ, tức đương dĩ thử ngôn cáo khổng minh." Toại bái từ tôn quyền, hồi đáo kì sơn, kiến liễu khổng minh, cụ ngôn ngô chủ khởi đại binh tam thập vạn, ngự giá thân chinh, binh phân tam lộ nhi tiến. Khổng minh hựu vấn viết: "Ngô chủ biệt hữu sở ngôn phủ?" Phí y tương luận ngụy duyên chí ngũ cáo chí. Khổng minh thán viết: "Chân thông minh chí chủ dã! Ngô phi bất tri thử nhân. Vì tích kì dũng, cố dụng chí nhĩ." Y viết: "Thùa tướng tảo nghi khu xử." Khổng minh viết: "Ngô tự hữu pháp." Y từ biệt khổng minh, tự hồi thành đô.

mắt đi, hắn tắt gây vạ, Khổng Minh há lại không biết ru? Vĩ nói: - Bệ hạ dạy phải lắm, tôi xin về nói với thừa tướng tôi. Bèn từ Tôn Quyền về Kỳ Sơn, ra mắt Khổng Minh, nói việc Ngô vương khởi ba mươi vạn quân, chia làm ba đường, ngự giá thân chinh. Khổng Minh hỏi: - Ngô vương có nói gì nữa không? Vĩ thuật lời Ngô vương nói về Ngụy Diên. Khổng Minh than rằng: - Ngô vương thực là chúa thông minh! Ta không phải là không biết Ngụy Diên, vì còn tiếc sức khỏe của hắn mà dùng đó thôi! Vĩ nói: - Thùa tướng nên khu xử việc ấy cho sớm. Khổng Minh nói: - Ta đã có cách khu xử rồi. Vĩ lạy từ Khổng Minh, trở về Thành Đô.

Khổng Minh đang hội các tướng thương nghị việc tiến binh. Sực có một tướng Ngụy đến xin hàng. Khổng Minh đòi vào hỏi, tướng ấy bẩm rằng: - Tôi là ty tướng nước Ngụy, tên là Trịnh Văn. Tôi vẫn cùng với Tần Lãnh lĩnh quân mã, theo Tư Mã Ý sai khiến. Không ngờ Ý tư vị, gia cho Tần Lãnh làm tiền tướng quân, mà coi rẻ tôi như cỏ rác. Vì thế tôi bức mình, đến hàng thừa tướng, xin thu dụng cho. Trịnh Văn vừa nói dứt

cì shou lù . " yán wèi yǐ , rén bào qín lǎng yǐn bing zài zhài wài , dan nuò zhèng wén jiao zhàn . kǒng míng yue : " cǐ rén wǔ yì bǐ rǔ ruò hé ? " zhèng wén yue : " mǒu dang lì zhǎn zhī . " kǒng míng yue : " rǔ ruò xiān sha qín lǎng , wú fang bù yí . " zhèng wén xin rán shàng mǎ chu yíng , yǔ qín lǎng jiao feng . kǒng míng qín zì chu yíng shì zhì . zhì jiàn qín lǎng tǐng qiang dà mà yue : " fǎn zéi dào wǒ zhàn mǎ lái cǐ , kě zǎo zǎo huán wǒ ! " yán qì , zhí qū zhèng wén . wén pai mǎ wǔ dao xiāng yíng , zhì yí gé , zhǎn qín lǎng yú mǎ xià . wèi jun gè zì táo zǒu . zhèng wén tí shǒu jí rù yíng . kǒng míng huí dào zhàng zhong zuò dìng , huàn zhèng wén zhì , bó rán dà nù , chì zuǒ yòu : " tui chu zhǎn zhì ! " zhèng wén yue : " xiǎo jiang wú zuì ! " kǒng míng yue : " wú xiàng shí qín lǎng ; rǔ jìn zhǎn zhě , bìng fei qín lǎng . an gǎn qì wǒ ! " wén bài gào yue : " cǐ shí qín lǎng zhì dì qín míng yě . " kǒng míng xiào yue : " si mǎ yì lìng rǔ lái zhà jiàng , yú zhong qū shì , què rú hé mán de wǒ guò ! ruò bù shuo , bì rán zhǎn rǔ ! " zhèng wén zhì de sù gào qí shí shì zhà jiàng , qì qiú miǎn sǐ . kǒng míng yue : "

未已，人报秦朗引兵在寨外，单搦郑文交战。孔明曰：“此人武艺比汝若何？”郑文曰：“某当立斩之。”孔明曰：“汝若先杀秦朗，吾方不疑。”郑文欣然上马出营，与秦朗交锋。孔明亲自出营视之。只见秦朗挺枪大骂曰：“反贼盗我战马来此，可早早还我！”言讫，直取郑文。文拍马舞刀相迎，只一合，斩秦朗于马下。魏军各自逃走。郑文提首级入营。孔明回到帐中坐定，唤郑文至，勃然大怒，叱左右：“推出斩之！”郑文曰：“小将无罪！”孔明曰：“吾向识秦朗；汝今斩者，并非秦朗。安敢欺我！”文拜告曰：“此实秦朗之弟秦明也。”孔明笑曰：“司马懿令汝来诈降，于中取事，却如何瞒得我过！若不实说，必然斩汝！”郑文只得诉告其实是诈降，泣求免死。孔

Nguyễn tú thu lục." Ngôn vị dĩ, nhân báo tàn lǎng dẫn binh tại trại ngoại, đan nạch trịnh văn giao chiến. Khổng minh viết: "Thủ nhân võ nghệ bỉ nhữ nhưoc hả?" Trịnh văn viết: "Mõ đương lập trảm chi." Khổng minh viết: "Nhữ nhưoc tiên sát tàn lǎng, ngô phương bắt nghi." Trịnh văn hân nhiên thượng mã xuất doanh, dũ tàn lǎng giao phong. Khổng minh thân tự xuất doanh thị chi. Chỉ kiến tàn lǎng đinh thương đại mạ viết: "Phản tặc đạo ngã chiến mã lai thủ, khả tảo tảo hoàn ngã!" Ngôn cật, trực thủ trịnh văn. Văn phách mã vũ đao tương nghênh, chỉ nhất hợp, trảm tàn lǎng vu mã hạ. Ngụy quân các tự đào tẩu. Trịnh văn đe thủ cấp nhập doanh. Khổng minh hồi đáo trường trung tọa định, hoán trịnh văn chí, bột nhiên đại nộ, sát tả hữu: "Thôi xuất trảm chi!" Trịnh văn viết: "Tiểu tướng vô tội!" Khổng minh viết: "Ngô hướng thức tàn lǎng; nhữ kim trảm già, tịnh phi tàn lǎng. An cảm khì ngã!" Văn bái cáo viết: "Thủ thật tàn lǎng chi đệ tàn minh dã." Khổng minh tiểu viết: "Tư Mã ý lệnh nhữ lai trả hàng, vu trung thủ sự, khước như hà man đắc ngã quá! Nhược bất thật thuyết, tất nhiên trảm nhữ!" Trịnh văn chỉ đắc tố cáo kì thật thị trả hàng, khắp cầu miễn tử. Khổng minh viết: "Nhữ kí cầu sinh, khả tu thư

lời, thì Tần Lãnh dẫn binh đến trước trại, thách Trịnh Văn ra đánh. Khổng Minh nói: - Võ nghệ người này, đọ với người hơn kém làm sao? Trịnh Văn thưa: - Tôi chém được y lập tức. Khổng Minh nói: - Nếu giết được Tần Lãnh, thì ta mới tin. Trịnh Văn lên ngựa ra trại, đánh nhau với Tần Lãnh. Khổng Minh cũng theo ra đứng xem. Tần Lãnh vác giáo, quát to mắng rằng: - Quân phản tặc kia, ăn trộm ngựa chiến của ta, phải đem trả ngay đây. Nói đoạn, xông thẳng vào đánh Trịnh Văn. Văn quát ngựa múa đao đón đánh, chỉ một hiệp, chém chết Tần Lãnh ngã quay xuống ngựa. Quân Ngụy chạy mất cả. Trịnh Văn cầm đầu Tần Lãnh vào trại. Khổng Minh về trường ngồi chỉnh tề, gọi Trịnh Văn đến, bỗng nhiên nổi giận, quát tả hữu: - Lôi ra chém cho ta! Trịnh Văn kêu rằng: - Tiểu tướng có tội gì đâu! Khổng Minh nói: - Ta đã biết mặt Tần Lãnh rồi. Mày chém người này không phải là Tần Lãnh, lừa dối thế nào được ta? Văn lạy kêu rằng: - Đây quả là Tần Minh, em ruột của Tần Lãnh đây. Khổng Minh cười mà rằng: - Tư Mã Ý sai mày lại trả hàng, để thừa cơ hại ta. Nhưng lừa dối ta sao được. Nếu không nói cho thực, ta quyết lấy đầu mày không tha. Trịnh Văn cứng họng, kêu van xin tha tội. Khổng Minh nói: - Mày có muốn sống, thì viết thư về đưa cho Tư Mã Ý, xui y đến cướp trại, ta sẽ tha tính

rǔ jì qiú sheng , kě xiū shu yí feng , jiào sī mǎ yì zì lái jié yíng , wú biàn ráo rǔ xìng mìng . ruò zhuo zhù sī mǎ yì , biàn shì rǔ zhì gong , huán dang chóng yòng . " zhèng wén zhì de xiě liǎo yí shu , chéng yǔ kǒng míng . kǒng míng lìng jiang zhèng wén jian xià . fán jiàn wèn yue : " chéng xiāng hé yǐ zhī cǐ rén zhà jiàng ? " kǒng míng yue : " si mǎ yì bù qīng yòng rén . ruò jia qín lǎng wèi qián jiāng jun , bì wǔ yì gao qiǎng ; jin yǔ zhèng wén jiao mǎ zhī yí gé , biàn wèi wén suǒ sha , bì bù shì qín lǎng yě . yǐ gù zhì qí zhà . " zhòng jie bài fú . kǒng míng xuǎn yí shé biàn jun shì , fù ēr fēn fù rú cǐ rú cǐ . jun shì lǐng mìng , chí shu jìng lái wèi zhài , qíu jiàn sī mǎ yì . yì huàn rù , chai shu kàn bì , wèn yue : " rǔ hé rén yě ? " dá yue : " mǒu nǎi Zhōng yuán rén , liú luò shù zhong : zhèng wén yǔ mǒu tòng xiāng . jìn kǒng míng yīn zhèng wén yǒu gōng , yòng wèi xiān fēng . zhèng wén tè tuo mǒu lái xiān shu , yue yú míng rì wǎn xiān , jǔ huǒ wèi hào , wàng qǐ dou du jìn tí dà jun qián lái jié zhài , zhèng wén zài nèi wèi yìng . " si mǎ yì fǎn fù jié wèn , yòu jiāng lái shu zì xì jiǎn kàn , guǒ rán shì shí ; jí cì jun shì jiǔ shí , fēn fù yue :

明曰：“汝既求生，可修书一封，教司马懿自来劫营，吾便饶汝性命。若捉住司马懿，便是汝之功，还当重用。”郑文只得写了一书，呈与孔明。孔明令将郑文监下。樊建问曰：“丞相何以知此人诈降？”孔明曰：“司马懿不轻用人。若加秦朗为前将军，必武艺高强；今与郑文交马只一合，便为文所杀，必不是秦朗也。以故知其诈。”众皆拜服。孔明选一舌辩军士，附耳分付如此如此。军士领命，持书径来魏寨，求见司马懿。懿唤入，拆书看毕，问曰：“汝何人也？”答曰：“某乃中原人，流落蜀中：郑文与某同乡。今孔明因郑文有功，用为先锋。郑文特托某来献书，约于明日晚间，举火为号，望乞都督尽提大军前来劫寨，郑文在内为应。”司马懿反覆诘问，又将来书仔细

nhất phong, giáo Tư Mã ý tự lai kiếp doanh, ngô tiện nhiêu nhữ tính mệnh. Nhược tróc trụ Tư Mã ý, tiện thị nhữ chi công, hoàn đương trọng dụng." Trịnh văn chỉ đắc tà liễu nhất thư, trình dữ khồng minh. Khồng minh lệnh tương trình văn giam hạ. Phàn kiến vấn viết: "Thừa tướng hà dĩ tri thủ nhân trá hàng?" Khồng minh viết: "Tư Mã ý bất khinh dụng nhân. Nhược gia tần lăng vi tiền tướng quân, tất võ nghệ cao cường; kim dữ trình văn giao mã chỉ nhất hợp, tiện vi văn sở sát, tất bắt thị tần lăng dã. Dĩ có tri kì trá." Chúng gai bái phục. Khồng minh tuyển nhất thiệt biện quân sĩ, phụ nhĩ phân phó như thủ như thủ. Quân sĩ lĩnh mệnh, trì thư kính lai ngụy trại, cầu kiến Tư Mã ý. Ý hoán nhập, sách thư khán tắt, vẫn viết: "Nhữ hà nhân dã?" Đáp viết: "Mỗ nǎi trung nguyên nhân, lưu lạc thực trung: trình văn dữ mỗ đồng hương. Kim khồng minh nhân trình văn hữu công, dụng vi tiên phong. Trịnh văn đặc thắc mỗ lai hiến thư, ước vu minh nhật văn gian, cử hỏa vi hào, vọng khắt đô đốc tǎn đề đại quân tiền lai kiếp trại, trình văn tại nội vi ứng. "Tư Mã ý phản phúc cật vấn, hựu tương lai thư tử tế kiểm khán, quả nhiên thị thật; túc tú quân sĩ tửu thực, phân phó viết: "Bỗn nhật nhị canh vi kỉ, ngã tự lai

mệnh cho. Nếu bắt được Tư Mã Ý, tức là công mày, ta lại trọng dụng thêm nữa. Trịnh Văn viết một tờ thư trình lên Khổng Minh. Khổng Minh sai đem Trịnh Văn giam lại. Phàn Kiến hỏi rằng: - Thừa tướng sao lại biết người ấy trá hàng? Khổng Minh nói: - Tư Mã Ý dùng người cẩn thận. Nếu cho Tần Lăng làm tiền tướng quân, thì tất võ nghệ giỏi giang. Nay mới đánh nhau có một hiệp, đã bị Trịnh Văn giết chết, cho nên ta biết là trá. Các tướng đều bái phục. Khổng Minh kén một tay quân sĩ lầu lỉnh, dặn nhỏ mọi điều. Tên ấy lĩnh mệnh, cầm thư đến thẳng trại Ngụy, xin vào ra mắt Tư Mã Ý. Ý gọi vào, tên ấy dâng phong thư. Ý mở ra xem, rồi hỏi rằng: - Mày là thế nào? Tên ấy thưa: - Tôi là người ở Trung Nguyên, lưu lạc vào trong Thục. Trịnh Văn là người cùng làng với tôi. Nay Khổng Minh thấy Trịnh Văn có công, cho làm tiên phong. Trịnh Văn nhờ tôi đem thư này dâng đô đốc, hẹn đến đêm mai đốt lửa làm hiệu, xin đô đốc đem hết đại quân đến cướp trại Thục. Trịnh Văn xin làm nội ứng. Tư Mã Ý hỏi vặn hai ba lần, lại xem đi xem lại tờ thư, quả nhiên là chữ của Trịnh Văn. Ý bấy giờ mới tin, cho quân sĩ ăn cơm uống rượu rồi dặn rằng: - Canh ba đêm mai, ta tự dẫn quân đến cướp trại Thục nếu thành đại sự, ta sẽ trọng dụng ngươi. Tên quân lạy từ về trại, thuật chuyện với Khổng

" běn rì èr gèng wéi qí , wǒ zì lái jié zhài . dà shì ruò chéng , bì chóng yòng rǔ . " jun shì bài bié , huí dào běn zhài gào zhì kǒng míng . kǒng míng zhàng jiàn bù gang , ? zhù yǐ bì , huàn wáng píng , zhang yí gong fù rú cǐ rú cǐ ; yòu huàn mǎ zhōng , mǎ dài fēn fù rú cǐ rú cǐ ; yòu huàn wèi yán fēn fù rú cǐ rú cǐ . kǒng míng zì yǐn shù shí rén , zuò yú gao shan zhì shàng , zhǐ huī zhòng jun . què shuo sì mǎ yì jiàn liǎo zhèng wén zhì shu , biàn yù yǐn èr zì tí dà bing lái jié shǔ zhài . cháng zì sì mǎ shi jiàn yue : " fù qin hé gù jù piān zhǐ ér qin rù zhòng dì ? tǎng yǒu shu yú , rú zhì nài hé ? bù rú lìng bié jiang xian qù , fù qin wèi hòu yìng kě yě . " yì cóng zhī , suì lìng qín lǎng yǐn yì wàn bing , qù jié shǔ zhài , yì zì yǐn bing jie yìng . shì yè chu gèng , feng qing yuè lǎng ; jiang jí ér gèng shí fen , hu rán yin yún sì gé , hei qì mǎn kong , duì miàn bù jiàn . yì dà xǐ yue : " tian shǐ wǒ chéng gong yě ! " yú shì rén jìn xián méi , mǎ jie lè kǒu , cháng qū dà jìn . qín lǎng dang xian , yǐn wàn bing zhí sha rù shǔ zhài zhong , bìng bù jiàn yí rén . lǎng zhì zhòng jì , máng jiào tuì bing . sì xià huǒ bǎ qí míng , hǎn sheng zhèn dì : zuǒ yǒu

检看，果然是实；即赐军士酒食，分付曰：“本日二更为期，我自来劫寨。大事若成，必重用汝。”军士拜别，回到本寨告知孔明。孔明仗剑步罡，祷祝已毕，唤王平、张嶷公付如此如此；又唤马忠、马岱分付如此如此；又唤魏延分付如此如此。孔明自引数十人，坐于高山之上，指挥众军。却说司马懿见了郑文之书，便欲引二子提大兵来劫蜀寨。长子司马师谏曰：“父亲何故据片纸而亲入重地？倘有疏虞，如之奈何？不如令别将先去，父亲为后应可也。”懿从之，遂令秦朗引一万兵，去劫蜀寨，懿自引兵接应。是夜初更，风清月朗；将及二更时分，忽然阴云四合，黑气漫空，对面不见。懿大喜曰：“天使我成功也！”于是人尽衔枚，马皆勒口，长驱大进。秦朗当先，引万兵

kiếp trại. Đại sự nhược thành, tất trọng dụng nhữ." Quân sĩ bái biệt, hồi đáo bỗn trại cáo tri khổng minh. Khổng minh trượng kiém bộ cương, đảo chúc dĩ tắt, hoán vương binh, trương nghi công phó như thủ như thủ; hựu hoán mã trung, mã đại phân phó như thủ như thủ; hựu hoán nguy duyên phân phó như thủ như thủ. Khổng minh tự dẫn sở thập nhân, tọa vu cao sơn chi thượng, chỉ huy chúng quân. Khước thuyết Tư Mã ý kiến liều trình văn chi thư, tiện dục dẫn nhị tử đê đại binh lai kiếp thực trại. Trưởng tử Tư Mã sư giàn viết: "Phụ thân hà có cự phiến chỉ nhi thân nhập trọng địa? Thảng hữu sơ ngu, như chi nại hè? Bất như lệnh biệt tương tiên khứ, phụ thân vi hậu ứng khả dã." Ý tòng chi, toại lệnh tàn lǎng dẫn nhất vạn binh, khứ kiếp thực trại, ý tự dẫn binh tiếp ứng. Thị dạ sơ canh, phong thanh nguyệt lǎng; tương cặp nhị canh thời phân, hốt nhiên âm vân tứ hợp, hắc khí mạn không, đối diện bất kiến. Ý đại hỉ viết: "Thiên sứ ngã thành công dã!" Vu thị nhân tần hàn mai, mã giai lặc khẩu, trường khu đại tiên. Tần lǎng đương tiên, dẫn vạn binh trực sát nhập thực trại trung, tịnh bắt kiến nhất nhân. Lǎng tri trúng kế, mang khiếu thối binh. Tứ hạ hỏa bá tề minh, hám thanh

Minh. Khổng Minh cắp một thanh kiếm, bước theo sau cương, cầm bút niêm câu thần chú; rồi gọi Vương Bình, Trương Ngực, Mã Trung, Mã Đại, Ngụy Diên, Khương Duy mỗi người dặn dò mèo mực cho dẫn quân mai phục đầu đầy. Khổng Minh dẫn vài mươi người lên một đỉnh núi cao để chỉ huy ba quân. Tư Mã Ý thấy thư của Trịnh Văn, muốn dẫn hai con đến cướp trại Thực. Con cả là Tư Mã Sư can rằng: - Phụ thân tin gì một mảnh giấy, mà tự mang thân vào nơi nguy hiểm, lỡ sơ suất thì làm thế nào? Không bằng sai một tướng khác đi trước, phụ thân dẫn quân đến tiếp ứng sau là hơn. Ý nghe lời, sai Tần Lăng dẫn một vạn quân đến cướp trại Thực. Ý tự dẫn quân đi sau tiếp ứng. Chập tối hôm ấy, gió mát trăng trong. Sang canh hai, bỗng nhiên mây phủ khắp trời, đêm tối như mực, giáp mặt không trông thấy nhau. Ý mừng rỡ, nói: - Trời cho ta thành công chuyến này! Bởi vậy, người ngậm tăm, ngựa khóa miệng, kéo đi. Tần Lăng dẫn một vạn quân, xông vào trại Thực, không thấy một người nào. Lăng biết mắc phải mèo, vội vàng rút quân, thì bốn mặt lửa đã bốc cháy, tiếng reo dậy đất. Rồi mé tả có Vương Bình, Trương Ngực, mé hữu có Mã Đại, Mã Trung, hai mặt đỗ lại. Tần Lăng cố chết mà đánh, không sao thoát ra được. Tư Mã Ý thấy lửa sáng rực trời, chưa biết quân mình được thua

wáng píng , zhang yí , yòu
yǒu mǎ dài , mǎ zhong ,
liǎng lù bing sha lái . qín lǎng
sī zhàn , bù néng de chu .
bèi hòu si mǎ yì jiàn shǔ zhài
huǒ guāng chōng tian , hǎn
sheng bù jué , yòu bù zhì wèi
bing shèng fù , zhì gù cui
bing jie yìng , wàng huǒ
guāng zhōng sha lái . hu rán
yǐ shēng hǎn qǐ , gǔ jiǎo
xuān tiān , huǒ pào zhèn dì :
zuǒ yǒu wèi yán , yòu yǒu
jiāng wéi , liǎng lù sha chu .
wèi bing dà bài , shí shàng
ba lè , sì sǎn táo ben . cǐ shí
qín lǎng suǒ yǐn yí wàn bing ,
dou bèi shǔ bing wéi zhù ,
jiàn rú fei huáng . qín lǎng sǐ
yú luàn jun zhì zhōng . sì mǎ
yì yǐn bài bing ben rù běn
zhài .

直杀入蜀寨中，并不见一人。朗知中计，忙叫退兵。四下火把齐明，喊声震地：左有王平、张嶷，右有马岱、马忠，两路兵杀来。秦朗死战，不能得出。背后司马懿见蜀寨火光冲天，喊声不绝，又不知魏兵胜负，只顾催兵接应，望火光中杀来。忽然一声喊起，鼓角喧天，火炮震地：左有魏延，右有姜维，两路杀出。魏兵大败，十伤八九，四散逃奔。此时秦朗所引一万兵，都被蜀兵围住，箭如飞蝗。秦朗死于乱军之中。司马懿引败兵奔入本寨。

- 10 san gèng yǐ hòu , tian fù qīng
lǎng . kǒng míng zài shan
tóu shàng míng jin shou jun .
yuán lái èr gèng shí yin yún
àn hei , nǎi kǒng míng yòng
dùn jiǎ zhī fǎ ; hòu shou bing
yǐ liǎo , tian fù qīng lǎng , nǎi
kǒng míng qu liù dīng liù jiǎ
sǎo dàn fú yún yě .

三更以后，天复清朗。孔明在山头上鸣金收军。原来二更时阴云暗黑，乃孔明用遁甲之法；后收兵已了，天复清朗，乃孔明驱六丁六甲扫荡浮云也。

chân địa: tả hữu vương bình, trương nghi, hữu hữu mã đại, mã trung, lưỡng lộ binh sát lai. Tần lăng tử chiến, bất năng đắc xuất. Bối hậu Tư Mã ý kiến thực trại hỏa quang trùng thiên, hảm thanh bất tuyệt, hựu bất tri ngụy binh thắng phụ, chỉ có thôi binh tiếp ứng, vọng hỏa quang trung sát lai. Hốt nhiên nhất thanh hảm khởi, cổ giác huyễn thiên, hỏa pháo chân địa: tả hữu ngụ duyên, hữu hữu khương duy, lưỡng lộ sát xuất. Ngụy binh đại bại, thập thương bát cửu, tú tán đào bôn. Thủ thời tần lăng sở dẫn nhất vạn binh, đô bị thực binh vi trụ, tiên như phi hoàng. Tần lăng tử vu loạn quân chi trung. Tư Mã ý dẫn bại binh bôn nhập bồn trại.

thé nào, thúc quân cứ trông chờ ngọn lửa kéo đèn. Bỗng nhiên lại nổi tiếng reo, trống đánh, tù và thổi om ả, pháo nổ àm àm, rồi Ngụy Diên, Khuương Duy, hai mặt kéo ra. Quân Ngụy rối loạn, chạy tán lạc ra tứ phía, tổn hại mất tám chín phần. Bấy giờ một vạn quân của Tần Lãng bị quân Thục vây bọc bốn mặt, tên bắn ra như châu châu, chết hại rất nhiều. Tần Lãng cũng chết ở trong đám loạn quân. Tư Mã Ý dẫn bại quân chạy về bản trại.

Tam canh dĩ hâu, thiên phục thanh lăng. Khổng minh tại sơn đầu thượng minh kim thu quân. Nguyên lai nhị canh thời âm vân ám hắc, nãi khổng minh dụng độn giáp chi pháp; hậu thu binh dĩ liêu, thiên phục thanh lăng, nãi khổng minh khu lục đinh lục giáp tảo đắng phù vân dã.

Tự cuối canh ba trở đi, trời lại quang đãng như trước. Khổng Minh ở trên đầu núi khua chiêng thu quân. Trong lúc canh hai, bỗng dung có mây đen mù tối, nguyên là Khổng Minh dùng phép độn giáp làm ra. Sau khi thu quân, trời lại trong sáng, đó là Khổng Minh sai thần Lục đinh Lục giáp quét sạch mây đi, nên trời lại sáng.

11 dang xià kǒng míng de shèng huí zhài , mìng jiang zhèng wén zhǎn liǎo , zài yì qū wèi nán zhì cè . měi rì lìng bing nuò zhàn , wèi jun zhì bù chu yíng . kǒng míng zì chéng xiǎo che , lái qí shan qián , wèi shuǐ dong xi , tà kàn dì lǐ . hu dào yi gǔ kǒu , jiàn qí xíng rú hú lú zhì zhuàng , nèi zhōng kě róng qian yú rén ; liǎng shan yòu hé yī gǔ , kě róng sì wǔ bǎi rén ; bēi hòu liǎng shan huán bào , zhì kě tōng yi rén yi qí . kǒng míng kàn liǎo , xin Zhōng Dà xǐ , wèn xiàng dǎo guan yue : " cǐ chǔ shì hé dì míng ? " dá yue : " cǐ míng shàng fang gǔ , yòu hào hú lú gǔ . " kǒng míng huí dào zhàng zhong , huàn bì jiāng dù ruì , hú zhōng èr rén , fù ěr shòu yǐ mì jì . lìng huàn jí suí jun jiàng zuò yí qian yú rén , rù hú lú gǔ zhōng , zhì zào mù niú liú mǎ yìng yòng ; yòu lìng mǎ dài lǐng wǔ bǎi bing shǒu zhù gǔ kǒu . kǒng míng zhǔ mǎ dài yue : " jiàng zuò rén děng , bù xǔ fàng chu ; wài rén bù xǔ fàng rù . wú huán bù shí zì lái diǎn shì . zhuo si mǎ yì zhí jì , zhì zài cǐ jù . qie bù kě zǒu lòu xiao xí . " mǎ dài shòu mìng ér qù . dù ruì děng èr rén zài gǔ zhong jian du jiàng zuò , yí fǎ zhì zào . kǒng míng měi rì

当下孔明得胜回寨，命将郑文斩了，再议取消渭南之策。每日令兵搦战，魏军只不出迎。孔明自乘小车，来祁山前、渭水东西，踏看地理。忽到一谷口，见其形如葫芦之状，内中可容千余人；两山又合一谷，可容四五百人；背后两山环抱，只可通一人一骑。孔明看了，心中大喜，问向导官曰：“此处是何地名？”答曰：“此名上方谷，又号葫芦谷。”孔明回到帐中，唤裨将杜睿、胡忠二人，附耳授以密计。令唤集随军匠作一千余人，入葫芦谷中，制造木牛流马应用；又令马岱领五百兵守住谷口。孔明嘱马岱曰：“匠作人等，不许放出；外人不许放入。吾还不时自来点视。捉司马懿之计，只在此举。切不可走漏消息。”马岱受命而去。杜睿等二人在谷中监

Đương hạ khỗng minh đắc thắng hồi trại, mệnh tương trịnh văn trẫm liễu, tái nghị thủ vị nam chi sách. Mỗi nhật lệnh binh nạch chiến, ngụy quân chỉ bắt xuất nghênh. Khổng minh tự thừa tiêu xa, lai ki sơn tiền, vị thủy đông tây, đạp khán địa lí. Hốt đáo nhất cốc khẩu, kiến kì hình như hồ lô chi trạng, nội trung khả dung thiên dư nhân; lưỡng sơn hựu hợp nhất cốc, khả dung tú ngũ bách nhân; bối hậu lưỡng sơn hoàn bão, chỉ khả thông nhất nhân nhất ky. Khổng minh khán liễu, tâm trung đại hỉ, vấn hướng đạo quan viết: "Thủ xử thị hà địa danh?" Đáp viết: "Thủ danh thượng phuơng cốc, hựu hào hồ lô cốc." Khổng minh hồi đáo trường trung, hoán bì tương đỗ duệ, hồ trung nhị nhân, phụ nhí thụ dĩ mật kế. Lệnh hoán tập tuy quân tương tác nhất thiên dư nhân, nhập hồ lô cốc trung, chế tạo mộc ngưu lưu mã ứng dụng; hựu lệnh mã đại lĩnh ngũ bách binh thủ trụ cốc khẩu. Khổng minh chúc mã đại viết: "Tượng tác nhân đắng, bắt hứa phóng xuất; ngoại nhân bắt hứa phóng nhập. Ngô hoán bắt thời tự lai điểm thị. Tróc Tư Mã ý chí kế, chỉ tại thủ cử. Thiết bắt khả tầu lậu tiêu tức." Mã đại thụ mệnh nhi khứ. Đỗ duệ đắng nhị nhân tại cốc trung giam đốc tượng tác, y pháp chế tạo.

Khi ấy Khổng Minh thắng trận về trại, sai đem Trịnh Văn ra chém, rồi bàn kế lấy trại Vị Nam. Ngày nào cũng sai quân kéo đến khai chiến. Quân Ngụy nhất định không ra. Khổng Minh ngồi một chiếc xe nhỏ, đi xem địa lý mé trước núi Kỳ Sơn, và góc đồng phía tây sông Vị. Khổng Minh đi đến một cửa hang, trông như hình quả bầu, giữa phình rộng ra, có thể chứa hàng nghìn người, được một quãng, núi đôi bên thắt lại, rồi lại phình ra một hang, chứa được bốn năm người. Mẽ sau, núi bọc xung quanh, có một con đường ở giữa, chỉ một người một ngựa đi vừa. Khổng Minh xem xong, mừng lắm, hỏi quan hướng đạo rằng: - Đây gọi là hang gì? Quan hướng đạo đáp: - Ở đây là hang Thượng Phương, lại thường gọi là hang Hồ Lô. Khổng Minh về trại gọi hai tướng Đỗ Tuấn, Hồ Trung, dặn bảo mật kế, sai đem nghìn thợ vào trong hang Hồ Lô, chế tạo ra trâu ngựa gỗ có máy để dùng việc. Lại sai Mã Đại lĩnh năm trăm quân giữ chặt cửa hang, dặn rằng: - Nội là thợ thuyền không được cho ra ngoài; người ngoài không được cho vào. Ta thỉnh thoảng đến coi xét. Méo bắt Tư Mã Ý chỉ ở kế ấy, chờ để tiết lộ. Mã Đại vâng mệnh giữ cửa hang. Đỗ Tuấn, Hồ Trung coi đốc thợ thuyền chế tạo. Khổng Minh mỗi ngày đến chỉ bảo cách thức làm.

wǎng lái zhǐ shì .

12 hu yì rì , cháng shǐ yáng yí rù gào yue : " jí jin liáng mǐ jie zài jiàn gé , rén fu niú mǎ , ban yùn bù biàn , rú zhì nài hé ? " kǒng míng xiào yue : " wú yǐ yùn móu duo shí yě . qián zhě suǒ jí mù liào , bìng xī chuan shou mǎi xià de dà mù , jiào rén zhì zào mù niú liú mǎ , ban yùn liáng mǐ , shèn shì biàn lì . niú mǎ jie bù shuǐ shí , kě yǐ zhòu yè zhuǎn yùn bù jué yě . " zhòng jie jīng yue : " zì gǔ jí jin , wèi wén yǒu mù niú liú mǎ zhì shì . bù zhì chéng xiang yǒu hé miào fǎ , zào cǐ qí wù ? " kǒng míng yue : " wú yǐ lìng rén yǐ fǎ zhì zào , cháng wèi wán bèi . wú jin xian jiang zào mù niú liú mǎ zhì fǎ , chǐ cùn fang yuán , cháng duǎn kuò xiá , kai xiě míng bái , rǔ děng shì zhì . " zhòng dà xǐ . kǒng míng jí shǒu shu yí zhǐ , fù zhòng guān kàn . zhòng jiang huán rào ér shì . zào mù niú zhì fǎ yún : " fang fù qu tóu , yí jiǎo sì zú ; tóu rù lǐng zhong , shé zhe yú fù . zài duo ér xíng shǎo : dù xíng zhě shù shí lǐ , qún xíng zhě èr shí lǐ . qu zhě wèi niú tóu , shuang zhě wèi niú jiǎo , héng zhě wèi niú niú lǐng , zhuǎn zhě wèi niú

督匠作，依法制造。孔明每日往来指示。

忽一日，长史杨仪入告曰：“即今粮米皆在剑阁，人夫牛马，搬运不便，如之奈何？”孔明笑曰：“吾已运谋多时也。前者所积木料，并西川收买下的大木，教人制造木牛流马，搬运粮米，甚是便利。牛马皆不水食，可以昼夜转运不绝也。”众皆惊曰：“自古及今，未闻有木牛流马之事。不知丞相有何妙法，造此奇物？”孔明曰：“吾已令人依法制造，尚未完备。吾今先将造木牛流马之法，尺寸方圆，长短阔狭，开写明白，汝等视之。”众大喜。孔明即手书一纸，付众观看。众将环绕而视。造木牛之法云：“方腹曲头，一脚四足；头入领中，舌着于腹。载多而行少：独行者数十里，群行者二十里。曲者为牛

Khổng minh mỗi nhật vãng lai chỉ thị.

Hốt nhất nhật, trường sử dương nghi nhập cáo viết: "Tức kim lương měi giai tại kiếm các, nhân phu ngưu mã, bàn vận bất tiện, như chi ngại hà?" Khổng minh tiểu viết: "Ngô dĩ vận mưu đa thời dã. Tiền giả sở tích mộc liêu, tịnh tây xuyên thu mãi hạ đích đại mộc, giáo nhân chế tạo mộc ngưu lưu mã, bàn vận lương měi, thậm thị tiện lợi. Ngưu mã giai bất thủy thực, khả dĩ trú dạ chuyển vận bất tuyệt dã." Chúng giai kinh viết: "Tự cổ cập kim, vị vǎn hữu mộc ngưu lưu mã chi sự. Bất tri thừa tướng hữu hὰ diệu pháp, tạo thủ kì vật?" Khổng minh viết: "Ngô dĩ lệnh nhân y pháp chế tạo, thượng vị hoàn bị. Ngô kim tiên tương tạo mộc ngưu lưu mã chi pháp, xích thốn phương vien, trường đoản khoát hiệp, khai tả minh bạch, nhữ đẳng thị chí." Chúng đại hỉ. Khổng minh tức thủ thư nhất chỉ, phó chúng quan khán. Chúng tướng hoàn nhiều nhi thi. Tạo mộc ngưu chi pháp vân: "Phương phúc khúc đầu, nhất cước tú túc; đầu nhập lĩnh trung, thiệt trú vu phúc. Tái đa nhi hành thiểu: độc hành giả số thập lí, quần hành giả nhị thập lí. Khúc giả vi ngưu đầu, song giả vi ngưu cước, hoành giả vi

Một hôm, Dương Nghi vào bẩm rằng: - Hiện nay lương gạo chứa cả ở núi Kiếm Các, dân phu và trâu ngựa vận tải vất vả lắm, làm thế nào? Khổng Minh cười, nói: - Ta nghĩ đã lâu rồi! Trước kia ta đã chứa sẵn gỗ, và gỗ to mới mua ở Tây Xuyên, ta đã sai người chế tạo ra trâu, để tải vận lương gạo, rất là tiện lợi. Trâu ngựa không phải ăn uống gì, có thể đi được cả ngày lẫn đêm. Chúng cùng ngạc nhiên, hỏi rằng: - Từ xưa đến giờ, chưa có trâu gỗ ngựa gỗ chạy được bao giờ. Thừa tướng có phép gì tài, mà chế ra được máy lạ như vậy? Khổng Minh nói: - Ta đã sai người chế tạo, nhưng chưa xong. Nay ta hãy kể cách thức vuông tròn, rộng hẹp, dài ngắn, cho các người nghe. Chúng mừng lắm. Khổng Minh viết ra một tờ giấy, đưa cho chúng xem.

zú , fù zhě wèi niú bì , fang zhě wèi niú fù , chuí zhě wèi niú shé , qu zhě wèi niú lè , kè zhě wèi niú chí , lì zhě wèi niú jiǎo , xì zhě wèi niú yang , shè zhě wèi niú qiu zhóu . niú yǎng shuang yuán , rén xíng liù chí , niú xíng sì bù . měi niú zài shí rén suǒ shí yì yuè zhí liáng , rén bù dà láo , niú bù yǐn shí . " zào liú mǎ zhī fǎ yún : " lè cháng san chí wǔ cùn , guǎng san cùn , hòu èr cùn èr fen : zuǒ yòu tòng . qíán zhóu kǒng fen mò qù tóu sì cùn , jìng zhong èr cùn . qíán jiǎo kǒng fen mò èr cùn , qù qíán zhóu kǒng sì cùn wǔ fen , guǎng yì cùn . qíán gang kǒng qù qíán jiǎo kǒng fen mò èr cùn qí fen , kǒng cháng èr cùn , guǎng yì cùn . hòu zhóu kǒng qù qíán gang fen mò yǐ chí wǔ fen , dà xiǎo yǔ qíán tòng . hòu jiǎo kǒng fen mò qù hòu zhóu kǒng san cùn wǔ fen , dà xiǎo yǔ qíán tòng . hòu gang kǒng qù hòu jiǎo kǒng fen mò èr cùn qí fen , hòu zài kè qù hòu gang kǒng fen mò sì cùn wǔ fen . qíán gang cháng yǐ chí ba cùn , guǎng èr cùn , hòu yǐ cùn wǔ fen . hòu gang yǔ děng . bǎn fang ? èr méi , hòu ba fen , cháng èr chí qí cùn , gao yǐ chí liù cùn wǔ fen , guǎng yǐ chí liù cùn : měi méi shòu mǐ èr hú san dòu . cóng shàng

头，双者为牛脚，横者为牛领，转者为牛足，覆者为牛背，方者为牛腹，垂者为牛舌，曲者为牛肋，刻者为牛齿，立者为牛角，细者为牛鞅，摄者为牛鞅轴。牛仰双辕，人行六尺，牛行四步。每牛载十人所食一月之粮，人不大劳，牛不饮食。”造流马之法云：“肋长三尺五寸，广三寸，厚二寸二分：左右同。前轴孔分墨去头四寸，径中二寸。前脚孔分墨二寸，去前轴孔四寸五分，广一寸。前杠孔去前脚孔分墨二寸七分，孔长二寸，广一寸。后轴孔去前杠分墨一尺五分，大小与前同。后脚孔分墨去后轴孔三寸五分，大小与前同。后杠孔去后脚孔分墨二寸七分，后载克去后杠孔分墨四寸五分。前杠长一尺八寸，广二寸，厚一寸五分。后杠与等。板方囊二枚，厚八分，长二尺七寸

ngưu linh, chuyên giả vi ngưu túc, phúc giả vi ngưu bối, phương giả vi ngưu phúc, thùy giả vi ngưu thiệt, khúc giả vi ngưu lặc, khắc giả vi ngưu xỉ, lập giả vi ngưu giác, tế giả vi ngưu ưởng, nghiệp giả vi ngưu thu trực. Ngưu ngưỡng song vién, nhân hành lục xích, ngưu hành tứ bộ. Mỗi ngưu tái thập nhân sở thực nhất nguyệt chí lương, nhân bất đại lao, ngưu bất ẩm thực. "Tạo lưu mã chí pháp vân: "Lặc trường tam xích ngũ thốn, quảng tam thốn, hậu nhị thốn nhị phân: tả hữu đồng. Tiền trực không phân mặc khứ đầu tứ thốn, kính trung nhị thốn. Tiền cước không phân mặc nhị thốn, khứ tiền trực không tứ thốn ngũ phân, quảng nhất thốn. Tiền giang không khứ tiền cước không phân mặc nhị thốn thất phân, không trường nhị thốn, quảng nhất thốn. Hậu trực không khứ tiền giang phân mặc nhất xích ngũ phân, đại tiểu dữ tiền đồng. Hậu cước không phân mặc khứ hậu trực không tam thốn ngũ phân, đại tiểu dữ tiền đồng. Hậu giang không khứ hậu cước không phân mặc nhị thốn thất phân, hậu tái khắc khứ hậu giang không phân mặc tứ thốn ngũ phân. Tiền giang trường nhất xích bát thốn, quảng nhị thốn, hậu nhất thốn ngũ phân. Hậu giang dữ đẳng. Bản phương nang nhị mai, hậu bát

gang kǒng qù lè xià qì cùn :
qián hòu tòng . shàng gang
kǒng qù xià gang kǒng fen
mò yi chí san cùn , kǒng
cháng yi cùn wǔ fen , guǎng
qí fen : ba kǒng tòng . qián
hòu sì jiǎo guǎng èr cùn ,
hòu yì cùn wǔ fen . xíng zhì
rú xiàng , ? cháng sì cùn ,
jìng miàn sì cùn san fen .
kǒng jìng zhong san jiǎo
gang , cháng èr chí yì cùn ,
guǎng yì cùn wǔ fen , hòu yì
cùn sì fen , tòng gang ēr ."
zhòng jiang kàn liǎo yi biàn ,
jie bài fú yue : " chéng xiāng
zhen shén rén yě ! "

13 guò liǎo shù rì , mù niú liú
mǎ jie zào wán bèi , wǎn rán
rú huó zhě yí ban ; shàng
shan xià lǐng , gè jìn qí biàn .
zhòng jun jiàn zhì , wú bù xin
xǐ . kǒng míng lìng yòu jiāng
jun gao xiáng , yǐn yí qian
bing jià zhe mù niú liú mǎ , zì
jiàn gé zhí dǐ qí shan dà zhài ,
wǎng lái ban yùn liáng cǎo ,
gōng jǐ shǔ bìng zhì yòng .
hòu rén yǒu shi zàn yue : "
jiàn guan xiǎn jùn qu líu mǎ ,
xié gǔ qí qu jià mù niú . hòu
shì ruò néng xíng cǐ fǎ , shu
jiang an de shí rén chóu ? "

，高一尺六寸五分，广一尺六寸：每枚受米二斛三斗。从上杠孔去肋下七寸：前后同。上杠孔去下杠孔分墨一尺三寸，孔长一寸五分，广七分：八孔同。前后四脚广二寸，厚一寸五分。形制如象，軒长四寸，径面四寸三分。孔径中三脚杠，长二尺一寸，广一寸五分，厚一寸四分，同杠耳。”众将看了一遍，皆拜伏曰：“丞相真神人也！”

phân, trường nhị xích thắt thốn, cao nhất xích lục thốn ngũ phân, quảng nhất xích lục thốn: mỗi mai thụ mễ nhị hộc tam đấu. Tòng thượng giang khổng khứ lặc hạ thắt thốn: tiền hậu đồng. Thượng giang khổng khứ hạ giang khổng phân mặc nhất xích tam thốn, khổng trường nhất thốn ngũ phân, quảng thắt phân: bát khổng đồng. Tiền hậu tú cước quảng nhị thốn, hậu nhất thốn ngũ phân. Hình chế như tượng, gian trường tú thốn, kính diện tú thốn tam phân. Khổng kính trung tam cước giang, trường nhị xích nhất thốn, quảng nhất thốn ngũ phân, hậu nhất thốn tú phân, đồng giang nhĩ. "Chúng tướng khán liễu nhất biến, giai bái phục viết: "Thừa tướng chân thắn nhân dã!"

过了数日，木牛流马皆造完备，宛然如活者一般；上山下岭，各尽其便。众军见之，无不欣喜。孔明令右将军高翔，引一千兵驾着木牛流马，自剑阁直抵祁山大寨，往来搬运粮草，供给蜀兵之用。后人有诗赞曰：“剑关险峻驱流马，斜谷崎岖驾木牛。后世若能行此法，输将

Quá liễu số nhật, mộc ngưu lưu mã giai tạo hoàn bị, uyển nhiên như hoạt giả nhất bàn; thượng sơn hạ lĩnh, các tần kì tiện. Chúng quân kiến chi, vô bất hân hỉ. Khổng minh lệnh hữu tướng quân cao tường, dẫn nhất thiên binh giá trú mộc ngưu lưu mã, tự kiếm các trực để kì sơn đại trại, vãng lai bàn vận lương thảo, cung cấp thực binh chi dụng. Hậu nhân hữu thi tán viết: "Kiếm quan hiểm tuấn khu lưu mã, tà cốc khi khu giá mộc ngưu. Hậu thế nhược nồng hành thủ pháp, thâu

Các tướng xem xong, mừng nói rằng: - Thừa tướng thật là thắn nhân!

Qua vài ngày nữa, trâu ngựa chế tạo xong, chẳng khác gì trâu ngựa thực, lên núi, xuống núi được cả. Ba quân trông thấy đều vỗ tay reo mừng. Khổng Minh sai Cao Tường dẫn một nghìn quân, đem trâu ngựa vận lương tự núi Kiếm Các đến trại Kỳ Sơn, để cắp cho quân ăn. Có thơ khen rằng: "Núi Kiếm gập ghềnh xưa, ngựa chạy, Hang Tà quanh quất lối trâu đi Đời sau nếu biết dùng mưu ấy, Tải vận còn ai khó nhọc gì!"

14 què shuo si mǎ yì zhèng you
mèn xiān , hu shào mǎ bào
shuo : " shǔ bing yòng mù
niú liú mǎ zhuǎn yùn liáng
cǎo . rén bù dà láo , niú mǎ
bù shí . " yì dà jīng yue : " wú
suǒ yǐ jian shǒu bù chu zhě ,
wèi bǐ liáng cǎo bù néng jie jí
, yù dài qí zì bì ēr . jin yòng
cǐ fǎ , bì wèi jiǔ yuǎn zhì jì ,
bù sì tuì yǐ . rú zhī nài hé ? "
jí huàn zhāng hǔ , lè ? èr rén
fēn fù yue : " rǔ èr rén gè yǐn
wǔ bǎi jun , cóng xié gǔ xiǎo
lù chao chu ; dài shǔ bing qu
guò mù niú liú mǎ , rèn ta
guò jìn , yi qí sha chu ; bù kě
duo qiǎng , zhī qiǎng san wǔ
pǐ biàn huí . "

15 èr rén yì lìng , gè yǐn wǔ bǎi
jun , bàn zuò shǔ bing , yè
xiān tou guò xiǎo lù , fú zài
gǔ zhōng , guò jiàn gao
xiāng yǐn bing qu mù niú liú
mǎ ér lái . jiāng cì guò jìn ,
liǎng bian yí qí gǔ zào sha
chu . shǔ bing cuò shǒu bù jí
, qì xià shù pǐ , zhāng hǔ , lè
? huan xǐ , qu huí běn zhài .
sì mǎ yì kàn liǎo , guò rán jìn
tuì rú huó de yi ban , nǎi dà
xǐ yue : " rǔ huì yòng cǐ fǎ ,
nán dào wǒ bù huì yòng ! "

安得使人愁？”

却说司马懿正忧闷间，忽哨马报说：“蜀兵用木牛流马转运粮草。人不大劳，牛马不食。”懿大惊曰：“吾所以坚守不出者，为彼粮草不能接济，欲待其自毙耳。今用此法，必为久远之计，不思退矣。如之奈何？”急唤张虎、乐𬘭二人分付曰：“汝二人各引五百军，从斜谷小路抄出；待蜀兵驱过木牛流马，任他过尽，一齐杀出；不可多抢，只抢三五匹便回。”

二人依令，各引五百军，扮作蜀兵，夜间偷过小路，伏在谷中，果见高翔引兵驱木牛流马而来。将次过尽，两边一齐鼓噪杀出。蜀兵措手不及，弃下数匹，张虎、乐𬘭欢喜，驱回本寨。司马懿看了，果然进退如活的一般，乃大喜

tương an đắc sứ nhân sâu?"

Khước thuyết Tư Mã ý chánh ưu muộn gian, hốt tiêu mã báo thuyết: "Thục binh dụng mộc ngưu lưu mã chuyển vận lương thảo. Nhân bất đại lao, ngưu mã bất thực." Ý đại kinh viết: "Ngô sở dĩ kiên thủ bất xuất giả, vi bỉ lương thảo bất năng tiếp tế, dục đãi kì tự tể nhĩ. Kim dụng thử pháp, tất vi cứu viễn chi kế, bất tư thối hĩ. Như chí ngại hà?" Cấp hoán trương hổ, nhạc lâm nhị nhân phân phó viết: "Nhữ nhị nhân các dẫn ngũ bách quân, tòng tà cốc tiều lộ sao xuất; đãi thực binh khu quá mộc ngưu lưu mã, nhâm tha quá tần, nhất tề sát xuất; bất khả đa thưởng, chỉ thưởng tam ngũ thất tiện hồi."

Nhị nhân y lệnh, các dẫn ngũ bách quân, phẫn tác thực binh, dạ gian thâu quá tiều lộ, phục tại cốc trung, quả kiền cao tường dẫn binh khu mộc ngưu lưu mã nhi lai. Tương thứ quá tần, lưỡng biên nhất tề cổ táo sát xuất. Thực binh thô thủ bất cập, khí hạ số thất, trương hổ, nhạc lâm hoan hỉ, khu hồi bỗn trại. Tư Mã ý khán liễu, quả nhiên tiến thối như hoạt đích nhất bàn, nãi đại hỉ viết: "Nhữ hội dụng thử pháp, nan đạo

Tư Mã Ý ở trong trại, đang khi buồn bã, chợt có quân tiêu về báo quân Thục dùng trâu ngựa máy bằng gỗ vận lương, người không khó nhọc gì cả. Tư Mã Ý giật mình, nói: - Ta muốn giữ vững không ra, là vì thấy việc vận lương của hắn gian khổ, không tiếp tế luôn luôn được nên ta không đánh vội, đợi cho hắn hết lương thì phải chạy. Nay hắn dùng cách này, ý muốn ở đây lâu dài, không rút về nữa, làm thế nào bây giờ? Liền gọi Trương Hổ, Nhạc Lâm đến dặn rằng: - Hai ngươi, mỗi người dẫn năm trăm quân đi lẻn ra đường nhỏ hang Tà Cốc, đợi lúc quân Thục đem trâu ngựa gỗ vận lương đi qua thì kẽ cho nó đi hết, rồi sẽ đồ ra, không nên bắt nhiều, chỉ lấy năm ba con mang về cho ta.

Hai tướng vâng lời, dẫn quân ăn mặc giá làm quân Thục nửa đêm đi lén theo đường nhỏ, phục ở trong hang. Hôm sau thấy Cao Tường dắt trâu ngựa đi qua. Đi vừa khỏi, hai bên đánh trống hò reo ừa ra. Quân Thục không kịp phòng bị, phải bỏ mất vài ba đôi trâu ngựa mà chạy. Hai tướng mừng rỡ, dắt về trại nhà. Tư Mã Ý xem thấy trâu ngựa gỗ quả nhiên cử động được như trâu ngựa thực, mừng nói: - Hắn biết dùng phép này, dẽ thường người

bìan lìng qiǎo jiàng bǎi yú rén , dang miàn chai kai , fēn fù yí qí chǐ cùn cháng duǎn hòu bó zhī fǎ , yì yàng zhì zào mù niú liú mǎ . bù xiao bàn yuè , zào chéng èr qian yú zhì , yǔ kǒng míng suǒ zào zhě yí ban fǎ zé , yì néng ben zǒu . suì lìng ? yuǎn jiāng jun cén wei , yǐn yí qian jun qu jià mù niú liú mǎ , qù lǒng xi ban yún liáng cǎo , wǎng lái bù jué . wèi yíng jun jiang , wú bù huan xǐ .

16 què shuo gao xiáng huí jiàn kǒng míng , shuo wèi bing qiǎng duó mù niú liú mǎ gè wǔ liù pǐ qù liǎo . kǒng míng xiào yue : " wú zhèng yào ta qiǎng qù . wǒ zhì fèi liǎo jǐ pǐ mù niú liú mǎ , què bù jǐu biàn de jun zhong xǔ duo zi zhù yě . " zhu jiāng wèn yue : " chéng xiāng hé yǐ zhī zhī ? " kǒng míng yue : " sì mǎ yì jiàn liǎo mù niú liú mǎ , bì rán fǎng wǒ fǎ dù , yì yàng zhì zào . nǎ shí wǒ yòu yǒu jì cè . " shù rì hòu , rén bào wèi bing yě huì zào mù niú liú mǎ , wǎng lǒng xi ban yún liáng cǎo . kǒng míng dà xǐ yue : " bù chu wú zhī suàn yě . " biàn huàn wáng píng fēn fù yue : " rǔ yǐn yí qian

曰：“汝会用此法，难道我不会用！”便令巧匠百余人，当面拆开，分付依其尺寸长短厚薄之法，一样制造木牛流马。不消半月，造成二千余只，与孔明所造者一般法则，亦能奔走。遂令镇远将军岑威，引一千军驱驾木牛流马，去陇西搬运粮草，往来不绝。魏营军将，无不欢喜。

却说高翔回见孔明，说魏兵抢夺木牛流马各五六匹去了。孔明笑曰：“吾正要他抢去。我只费了几匹木牛流马，却不久便得军中许多资助也。”诸将问曰：“丞相何以知之？”孔明曰：“司马懿见了木牛流马，必然仿我法度，一样制造。那时我又有计策。”数日后，人报魏兵也会造木牛流马，往陇西搬运粮草。孔明大喜曰：“不出吾之算也。”便

ngã bắt hội dụng!" Tiện lệnh xảo tượng bách dư nhân, đương diện sách khai, phân phó y kì xích thốn trường đoán hậu bạc chi pháp, nhất dạng chế tạo mộc ngưu lưu mã. Bắt tiêu bán nguyệt, tạo thành nhị thiên dư chỉ, dữ khồng minh sở tạo giả nhất bàn pháp tắc, diệp năng bôn tẩu. Toại lệnh trấn viễn tướng quân sầm uy, dẫn nhất thiên quân khu giá mộc ngưu lưu mã, khứ lũng tây bàn vận lương thảo, vãng lai bất tuyệt. Ngụy doanh quân tương, vô bất hoan hỉ.

ta không biết dùng chăng? Bèn gọi hơn trăm thợ đến, ngồi ngay trước mặt, tháo ra từng mảnh, sai theo đúng cách thức từng gang từng tắc, dài ngắn dày mỏng, cứ thế mà chế ra. Không đầy nửa tháng, làm ra hơn hai nghìn con, chẳng khác gì của Khổng Minh. Liền sai trấn viễn tướng quân Sầm Uy, dẫn một nghìn quân dắt trâu ngựa gỗ ra Lũng Tây, tải vận lương thảo, đi lại luôn luôn. Quân tướng nước Ngụy, ai cũng mừng rỡ.

Khước thuyết cao tường hồi kiến khồng minh, thuyết ngụy binh thường đoạt mộc ngưu lưu mã các ngũ lục thất khứ liễu. Khồng minh tiểu viết: "Ngô chánh yêu tha thường khứ. Ngã chỉ phí liễu kỉ thất mộc ngưu lưu mã, khước bất cửu tiện đắc quân trung hứa đa tư trợ dã." Chư tướng vấn viết: "Thừa tướng hà dĩ tri chí?" Khồng minh viết: "Tư Mã ý kiến liễu mộc ngưu lưu mã, tất nhiên phảng ngã pháp độ, nhất dạng chế tạo. Na thời ngã hựu hữu kê sách." Sở nhật hậu, nhân báo ngụy binh dã hội tạo mộc ngưu lưu mã, vãng lũng tây bàn vận lương thảo. Khồng minh đại hỉ viết: "Bất xuất ngô chi toán dã." Tiện hoán vương bình

Cao Tường về ra mắt Khổng Minh, thuật lại chuyện quân Ngụy cướp mất mấy đôi trâu ngựa gỗ. Khổng Minh cười, nói: - Ta rất mong cho nó cướp. Ta chỉ tồn thất mấy đôi ngựa gỗ, nhưng nay mai tất lấy được lương thảo chưa biết bao nhiêu mà kể! Các tướng hỏi rằng: - Sao thừa tướng lại chắc được như thế? Khổng Minh nói: - Tư Mã Ý trông thấy ngựa gỗ của ta, tất nhiên bắt chước cách thức cũng chế tạo ra được. Nhưng ta sẽ lại có mẹo khác. Vài hôm sau, có người báo quân Ngụy cũng làm ra trâu ngựa gỗ, đem ra Lũng Tây tải lương thảo. Khổng Minh mừng, nói: - Có sai lời ta đâu! Liền gọi Vương Bình dặn rằng: - Người dẫn một nghìn quân, ăn mặc giả làm quân Ngụy,

bing , bàn zuò wèi rén , xing
yè tou guò bēi yuán , zhi
shuo shì xún liáng jun , jìng
dào yùn liáng zhì suǒ , jiāng
hù liáng zhì rén jìn jie sha
sǎn ; què qu mù niú líu mǎ ér
huí , jīng ben guò bēi yuán
lái : cǐ chǔ bì yǒu wèi bing
zhuī gǎn , rǔ biàn jiang mù
niú líu mǎ kǒu nèi shé tóu
niú zhuǎn , niú mǎ jiù bù
néng xíng dòng , rǔ děng
jìng qì zhì ér zǒu , bēi hòu
wèi bing gǎn dào , qian ? bù
dòng , dǎ tái bù qù . wú zài
yǒu bing dào , rǔ què huí
shen zài jiang niú mǎ shé niú
guò lai , cháng qū dà xíng .
wèi bing bì yí wèi guài yě ! "
wáng píng shòu jì yǐn bing ér
qù .

17 kǒng míng yòu huàn zhang
yí fēn fù yue : " rǔ yǐn wǔ bǎi
jun , dou bàn zuò liù ding liù
jiǎ shén bing , guǐ tóu shòu
shen , yòng wǔ cǎi tú miàn ,
zhuang zuò zhǒng zhǒng
guài yì zhì zhuàng ; yi shǒu
zhí xiù qí , yi shǒu zhàng
bǎo jiàn ; shen wa hú lú , nèi
cáng yan huǒ zhì wù , fú yú
shan bàng . dài mù niú líu
mǎ dào shí , fàng qǐ yan huǒ
, yi qí yōng chu , qu niú mǎ
ér xíng . wèi rén jiàn zhì , bì
yí shì shén guǐ , bù gǎn lái
zhuī gǎn . " zhang yí shòu jì

唤王平分付曰：“汝引一千兵，扮作魏人，星夜偷过北原，只说是巡粮军，径到运粮之所，将护粮之人尽皆杀散；却驱木牛流马而回，径奔过北原来：此处必有魏兵追赶，汝便将木牛流马口内舌头扭转，牛马就不能行动，汝等竟弃之而走，背后魏兵赶到，牵拽不动，打抬不去。吾再有兵到，汝却回身再将牛马舌扭过来，长驱大行。魏兵必疑为怪也！”王平受计引兵而去。

孔明又唤张嶷分付曰：“汝引五百军，都扮作六丁六甲神兵，鬼头兽身，用五彩涂面，妆作种种怪异之状；一手执绣旗，一手仗宝剑；身挂葫芦，内藏烟火之物，伏于山傍。待木牛流马到时，放起烟火，一齐拥出，驱牛马而行。魏人见之，必疑是神鬼，不敢来追赶。”张嶷

phân phó viết: "Nhữ dẫn nhất thiên binh, phần tác ngụy nhân, tinh dạ thâu quá bắc nguyên, chỉ thuyết thị tuần lương quân, kính đáo vận lương chi sở, tương hộ lương chi nhân tần gai sát tán; khước khu mộc ngưu lưu mã nhi hồi, kính bôn quá bắc nguyên lai: thử xử tất hữu ngụy binh truy cản, nhữ tiện tương mộc ngưu lưu mã khẩu nội thiệt đầu nữu chuyển, ngưu mã tựu bắt năng hành động, nhữ đẳng cánh khí chí nhi tầu, bối hậu ngụy binh cản đáo, khiên duệ bắt động, đả sĩ bắt khứ. Ngô tái hữu binh đáo, nhữ khước hồi thân tái tương ngưu mã thiệt nữu quá lai, trường khu đại hành. Ngụy binh tất nghi vi quái dãi!" Vương bình thụ kế dẫn binh nhi khứ.

đêm khuya đi lẻn qua Bắc Nguyên, nói phao là quân đi tuần lương, mà trà trộn vào bọn giặc, thừa cơ giết hết quân coi lương rồi dắt trâu ngựa về. Khi về qua Bắc Nguyên, chỗ ấy tất có quân Ngụy đuổi theo, người nên sai quân vặt hết lưỡi ra thì trâu ngựa ấy không đi được nữa, và bỏ cả đáy mà chạy. Quân Ngụy đến nơi kéo cũng không nổi, lôi cũng không đi, bấy giờ ta sẽ có quân đến, người lại phải quay lại, lấy lưỡi trâu ngựa tra vào, rồi dắt về. Quân Ngụy tất nghi là ma quỷ, không dám đuổi theo nữa đâu. Vương Bình vâng lệnh, dẫn quân đi.

Không minh hưu hoán trương nghi phân phó viết: "Nhữ dẫn ngũ bách quân, đồ phẫn tác lục đinh lục giáp thần binh, quỷ đầu thú thân, dụng ngũ thải đồ diện, trang tác chủng chủng quá dị chi trạng; nhất thủ chấp tú kì, nhất thủ trương bảo kiếm; thân quái hồ lô, nội tàng yên hỏa chi vật, phục vu sơn bàng. Đãi mộc ngưu lưu mã đáo thời, phóng khởi yên hỏa, nhất tê ứng xuất, khu ngưu mã nhi hành. Ngụy nhân kiến chi, tất nghi thị thần quỷ, bắt cảm lai truy cản." Trương nghi thụ kế dẫn binh

Không Minh lại gọi Trương Ngực đến dặn rằng: - Người dẫn trăm quân, ăn mặc giả làm thuần Lục đinh Lục giáp đầu quỷ mình thú, dùng thuốc ngũ sắc bôi vào mặt, làm ra hình thù quá dị. Người nào cũng một tay cầm lá cờ thêu, một tay cầm gươm, mình đeo bầu hồ lô, trong bầu chứa sẵn đồ khói lửa, phục ở bên cạnh núi, đợi khi trâu ngựa đi qua, thì đốt cho khói lửa bốc lên, rồi kéo ra dòng dắt trâu ngựa về. Trương Ngực vâng lệnh dẫn quân đi. Lại gọi Ngụy Diên, Khương Duy đến dặn rằng: - Hai người dẫn một vạn quân, ra

yǐn bing ér qù . kǒng míng
yòu huàn wèi yán , jiāng wéi
fēn fù yue : " rǔ èr rén tòng
yǐn yì wàn bīng , qù běi yuán
zhài kǒu jie yìng mù niú liú
mǎ , yǐ fáng jiào zhàn . " yòu
huàn liào huà , zhāng yì fēn
fù yue : " rǔ èr rén yǐn wǔ
qiān bīng , qù duàn sī mǎ yì
lái lù . " yòu huàn mǎ zhōng ,
mǎ dài fēn fù yue : " rǔ èr rén
yǐn èr qiān bīng qù wèi nán
nuò zhàn . " liù rén gè gè
zun lìng ér qù .

受计引兵而去。孔明又唤魏延、姜维分付曰：“汝二人同引一万兵，去北原寨口接应木牛流马，以防交战。”又唤廖化、张翼分付曰：“汝二人引五千兵，去断司马懿来路。”又唤马忠、马岱分付曰：“汝二人引二千兵去渭南搦战。”六人各各遵令而去。

18 qiè shuo wèi jiang cén wei
yǐn jun qu mù niú liú mǎ ,
zhuang zài liáng mǐ , zhèng
xíng zhì xiān , hu bào qián
miàn yǒu bīng xún liáng .
cén wei lìng rén shào tàn ,
guǒ shì wèi bīng , suì fàng
xīn qián jìn . liǎng jun gé zài
yí chǔ . hu rán hǎn sheng dà
zhèn , shǔ bīng jiù běn duī lǐ
sha qǐ , dà hu : " shǔ Zhōng
Dà jiang wáng píng zài cǐ ! "
wèi bīng cuò shǒu bù jí , bèi
shǔ bīng sha sǐ dà bàn . cén
wei yǐn bài bīng dǐ dí , bèi
wáng píng yì dao zhǎn liǎo ,
yú jie kuì sǎn . wáng píng yǐn
bīng jìn qu mù niú liú mǎ ér
huí . bài bīng fei ben bào rù
bēi yuán zhài nèi . guō huái
wén jun liáng bēi jié , jí máng
yǐn jun lái jiù . wáng píng lìng
bīng niǔ zhuǎn mù niú liú mǎ

且说魏将岑威引军驱木牛流马，装载粮米，正行之间，忽报前面有兵巡粮。岑威令人哨探，果是魏兵，遂放心前进。两军合在一处。忽然喊声大震，蜀兵就本队里杀起，大呼：“蜀中大将王平在此！”魏兵措手不及，被蜀兵杀死大半。岑威引败兵抵敌，被王平一刀斩了，余皆溃散。王平引兵尽驱木牛流马而回。败兵飞奔报入北原寨内。郭淮闻军粮被劫，疾忙引军来救。王平令兵扭转木

nhi khứ. Khổng minh hụu hoán
ngụy duyên, khương duy phân
phó viết: "Nhữ nhị nhân đồng
dẫn nhất vạn binh, khứ bắc
nguyên trại khẩu tiếp ứng mộc
ngưu lưu mã, dĩ phòng giao
chiến." Hựu hoán liêu hóa,
trương dực phân phó viết: "Nhữ
nhị nhân dẫn ngũ thiên binh,
khứ đoạn Tư Mã ý lai lộ." Hựu
hoán mã trung, mã đại phân
phó viết: "Nhữ nhị nhân dẫn nhị
thiên binh khứ vị nam natch
chiến." Lục nhân các các tuân
lệnh nhi khứ.

trại Bắc Nguyên, tiếp ứng cho
trâu ngựa về. Lại gọi Liêu Hoá,
Trương Dực rằng: - Hai người
dẫn năm nghìn quân ra chẹn
đường Tư Mã Ý lại cứu. Lại dẫn
Mã Trung, Mã Đại rằng: - Hai
chúng ngươi dẫn hai nghìn quân
đến Vị Nam khởi sự đánh nhau.
Sáu tướng tuân lệnh, ai nấy dẫn
quân đi.

Thả thuyết ngụy tương sầm uy
dẫn quân khu mộc ngưu lưu
mã, trang tái lương měi, chánh
hành chí gian, hốt báo tiền diện
hữu binh tuân lương. Sầm uy
lệnh nhân tiếu tham, quả thị
ngụy binh, toại phóng tâm tiền
tiến. Lưỡng quân hợp tại nhất
xử. Hốt nhiên hảm thanh đại
chán, thực binh tựu bỗn đội lí
sát khỏi, đại hô: "Thực trung đại
tướng vương bình tại thử!"
Ngụy binh thố thủ bất cập, bị
thực binh sát tử đại bán. Sầm
uy dẫn bại binh để địch, bị
vương bình nhất đao trảm liễu,
dư giai hội tán. Vương bình dẫn
binh tần khu mộc ngưu lưu mã
nhi hồi. Bại binh phi bôn báo
nhập bắc nguyên trại nội.
Quách hoài văn quân lương bị
kiếp, tật mang dẫn quân lai
cứu. Vương bình lệnh binh nǚ

Nói về tướng Ngụy là Sầm Uy
dẫn quân dắt trâu ngựa gỗ vận
lương. Đang đi được tin báo có
quân đi tuần tiễu. Uy sai người ra
xem, quả nhiên là quân Ngụy
thực mới yên tâm kéo đi. Quân
hai cánh vừa hợp làm một, bỗng
nhiên nổi tiếng reo, quân Thục ở
trong đám quân Ngụy xông ra, hô
lên rằng: - Đại tướng Vương Bình
đây! Quân Ngụy chạy về trại Bắc
Nguyên báo tin. Quách vội vàng
dẫn quân đến cứu. Vương Bình
sai quân rút lui dắt trâu ngựa ra bỏ
cả dọc đường, rồi vừa đánh vừa
chạy. Quách Hoài truyền quân
không đuổi vội, hãy dắt trâu ngựa
đem về, nhưng khi quân sĩ kéo ồ
cả lại dắt trâu ngựa đi, thì lay
không sao chuyển, kéo không
saô động được. Quách Hoài nghi
hoặc, không biết tại sao. Bỗng
đâu, trống đánh tù và thổi, tiếng

shé tóu , jie qì yú dào shàng , qiè zhàn qiè zǒu . guo huái jiào qiě mò zhuī , zhì qu huí mù niú liú mǎ . zhòng jun yi qí qu gǎn , què nǎ lǐ qu de dòng ? guo huái xin zhong yí huò , zhèng wú nài hé , hu gǔ jiǎo xuan tian , hǎn sheng sì qǐ , liǎng lù bing sha lái , nǎi wèi yán , jiang wéi yě . wáng píng fù yǐn bing sha huí . san lù jiá gong , guo huái dà bài ér zǒu . wáng píng lìng jun shì jiāng niú mǎ shé tóu , chóng fù niǔ zhuǎn , qu gǎn ér xíng . guo huái wàng jiàn , fang yù huí bing zài zhuī , zhì jiàn shan hòu yan yún tú qǐ , yí duì shén bing yōng chu , yí gè gè shǒu zhí qí jiàn , guài yì zhì zhuàng , qu jià mù niú liú mǎ rú feng yōng ér qù . guo huái dà jīng yue : " cǐ bì shén zhù yě ! " zhòng jun jiàn liǎo , wú bù jīng wèi , bù gǎn zhuī gǎn . què shuo si mǎ yì wén bēi yuán bing bài , jí zì yǐn jun lái jiù . fang dào bàn lù , hu yì sheng pào xiǎng , liǎng lù bing zì xiǎn jùn chǔ sha chu , hǎn sheng zhèn dì . qí shàng dà shu hàn jiāng zhāng yì , liào huà . si mǎ yì jiàn liǎo dà jīng . wèi jun zháo huāng , gè zì táo cuàn . zhèng shì : lù féng shén jiāng liáng zao jié , shen yù qí bing mìng yòu wéi . wèi zhì sī mǎ yì zěn dì dǐ dí , qiè kàn xià wén fēn

牛流马舌头，皆弃于道上，且战且走。郭淮教且莫追，只驱回木牛流马。众军一齐驱赶，却那里驱得动？郭淮心中疑惑，正无奈何，忽鼓角喧天，喊声四起，两路兵杀来，乃魏延、姜维也。王平复引兵杀回。三路夹攻，郭淮大败而走。王平令军士将牛马舌头，重复扭转，驱赶而行。郭淮望见，方欲回兵再追，只见山后烟云突起，一队神兵拥出，一个个手执旗剑，怪异之状，驱驾木牛流马如风拥而去。郭淮大惊曰：“此必神助也！”众军见了，无不惊畏，不敢追赶。却说司马懿闻北原兵败，急自引军来救。方到半路，忽一声炮响，两路兵自险峻处杀出，喊声震地。旗上大书汉将张翼、廖化。司马懿见了大惊。魏军着慌，各自逃窜。正是：路逢神将粮遭劫，身遇奇兵命又危。

chuyển mộc ngưu lưu mã thiệt đầu, giai khí vu đạo thượng, thả chiến thả tầu. Quách hoài giáo thả mạc truy, chỉ khu hồi mộc ngưu lưu mã. Chúng quân nhất tề khu cản, khước na lí khu đắc động? Quách hoài tâm trung nghi hoặc, chánh vô ngại hà, hốt cổ giác huyền thiên, hảm thanh tú khởi, lưỡng lộ binh sát lai, nãi ngụy duyên, khương duy dã. Vương bình phục dẫn binh sát hồi. Tam lộ giáp công, quách hoài đại bại nhi tầu. Vương bình lệnh quân sĩ tương ngưu mã thiệt đầu, trọng phục nữu chuyển, khu cản nhi hành. Quách hoài vọng kiến, phương dục hồi binh tái truy, chỉ kiến sơn hậu yên vân đột khởi, nhất đội thần binh ứng xuất, nhất cá cá thủ chấp kì kiếm, quái dị chi trạng, khu giá mộc ngưu lưu mã như phong ủng nhi khứ. Quách hoài đại kinh viết: "Thủ tất thần trợ dã!" Chúng quân kiến liễu, vô bất kinh úy, bắt cảm truy cản. Khước thuyết Tư Mã ý văn bắc nguyên binh bại, cấp tự dẫn quân lai cứu. Phương đáo bán lộ, hốt nhất thanh pháo hưởng, lưỡng lộ binh tự hiểm tuấn xử sát xuất, hảm thanh chấn địa. Kì thượng đại thư hán tương thương dục, liêu hóa. Tư Mã ý kiến liễu đại kinh. Ngụy quân trú hoảng, các tự đào thoát. Chánh thị: lộ phùng thần tương lương tao kiếp, thân ngộ kì binh mệnh

jiě .

知司马懿怎地抵敌，且
看下文分解。

hựu nguy. Vị tri Tư Mã ý chảm
địa để địch, thả khán hạ văn
phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
103
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo si mǎ yì bèi zhang yì , liào huà yi zhèn sha bài , pí mǎ dan qiang , wàng mì lín xiān ér zǒu . zhang yì shou zhù hòu jun , liào huà dang xian zhuī gǎn . kàn kan gǎn shàng , yì zháo huāng , rào shù ér zhuǎn . huà yi dao kǎn qù , zhèng kǎn zài shù shàng ; jí bá chu dao shí , yì yǐ zǒu chu lín wài . liào huà suí hòu gǎn chu , què bù zhì qù xiàng , dàn jiàn shù lín zhì dong , luò xià jin kui yì gè . liào huà qǔ kui shao zài mǎ shàng , yì zhí wàng dong zhuī gǎn . yuán lái sī mǎ yì bǎ jin kui qì yú lín dong , què fǎn xiàng xi zǒu qù liǎo . liào huà zhuī liǎo yi chéng , bù jiàn zong ji , ben chu gǔ kǒu , yù jiàn jiang wéi , tòng huí zhài jiàn kǒng míng . zhang yí zǎo qu mù niú liú mǎ dào zhài , jiao ge yǐ bì , huò liáng wàn yú shí . liào huà xiān shàng jin kui , lù wèi tóu gong . wèi yán xin zhong bù yuè , kǒu chu chu yuàn yán . kǒng míng zhì zuò bù zhi .

第一百三回
上方谷司马受困
五丈原诸葛禳星

Đệ nhất bách tam hồi thương
phương cốc Tư Mã thụ khôn
ngũ trượng nguyên Gia Cát
nhương tinh

HỒI 103 Hang Thương
Phương, Tư Mã mắc nạn; Gò
Ngũ thượng, Gia Cát dâng sao

却说司马懿被张翼、廖化一阵杀败，匹马单枪，望密林间而走。张翼收住后军，廖化当先追赶。看看赶上，懿着慌，绕树而转。化一刀砍去，正砍在树上；及拔出刀时，懿已走出林外。廖化随后赶出，却不知去向，但见树林之东，落下金盔一个。廖化取盔捎在马上，一直望东追去。原来司马懿把金盔弃于林东，却反向西走了。廖化追了一程，不见踪迹，奔出谷口，遇见姜维，同回寨见孔明。张嶷早驱木牛流马到寨，交割已毕，获粮万余石。廖化献上金盔，录为头功。魏延心中不悦，口出怨言。孔明只做不知。

Khước thuyết Tư Mã ý bị thương dực, liêu hóa nhất trận sát bại, thất mã đan thương, vọng mặt lâm gian nhi tẩu. Trương dực thu trụ hậu quân, liêu hóa đương tiên truy cản. Khán khán cản thượng, ý trú hoảng, nhiều thụ nhí chuyển. Hỏa nhất đao khâm khứ, chánh khâm tại thụ thượng; cập bạt xuất đao thời, ý dĩ tẩu xuất lâm ngoại. Liêu hóa tùy hậu cản xuất, khước bắt tri khứ hướng, đán kiền thụ lâm chi đồng, lạc hạ kim khôi nhất cá. Liêu hóa thủ khôi sao tại mǎ thượng, nhất trực vọng đồng truy cản. Nguyên lai Tư Mã ý bả kim khôi khí vu lâm đồng, khước phản hướng tây tẩu khứ liễu. Liêu hóa truy liễu nhất trình, bắt kiến tung tích, bôn xuất cốc khẩu, ngộ kiến khương duy, đồng hồi trại kiến khổng minh. Trương nghi tảo khu mộc ngưu lưu mǎ đáo trại, giao cát dĩ tắt, hoạch lương vạn dư thạch. Liêu hóa hiến thượng kim khôi, lục vi đầu công. Ngụ duyên tâm trung bất duyệt, khẩu xuất oán ngôn. Khổng minh chỉ tổ bất tri.

Tư Mã Ý bị Trương Dực, Liêu Hóa đánh rát một trận, quân sĩ chạy tán lác hết, còn độc một mình một ngựa chạy chui vào trong rừng rậm. Trương Dực thu nhất hậu quân, Liêu Hóa thì cố miết đuổi theo Tư Mã Ý, dần dần đuổi kịp. Ý sợ cuồng, chạy vòng quanh một cây to. Hỏa chém theo một đao, không ngờ trúng vào thân cây. Khi rút được đao ra thì Ý đã chạy xa rồi. Liêu Hóa đuổi theo, nhưng ra đến cửa rừng thì mất hút, chỉ thấy mé đồng có một cái chỏm mủ vàng rơi xuống đất. Liêu Hóa nhặt lấy, rồi cứ nhám phía đồng đuổi theo. Nguyên là Tư Mã Ý vứt chỏm mủ về mé đồng, nhưng kỳ thực lại chạy về mé tây. Liêu Hóa đuổi một thời đường, chẳng thấy tăm hơi đâu, ra đến cửa hang, gặp Khương Duy, mới cùng nhau về trại ra mắt Khổng Minh. Bấy giờ Trương Ngực cũng đem trâu ngựa giao nộp, được hơn một vạn tạ lương. Liêu Hóa nộp cái chỏm mủ vàng, được ghi làm công đầu. Ngụy Diên không bằng lòng, oan ức nói ra miệng. Khổng Minh làm ngơ như người không biết.

3 qiě shuo si mǎ yì táo huí
zhài zhong , xin shèn nǎo
mèn . hu shǐ mìng ? zhào zhì
, yán dong wú san lù rù kòu ,
cháo tíng zhèng yì mìng
jiāng dī dí , lìng yì děng jiān
shǒu wù zhàn . yì shòu mìng
yǐ bì , shen gou gao lěi , jiān
shǒu bù chu .

4 què shuo cáo rù wén sun
quán fēn bīng san lù ér lái ,
yì qǐ bīng san lù yíng zhī :
lìng liú shào yǐn bīng jiù jiāng
xià , tián yù yǐn bīng jiù xiāng
yáng , ruì zì yǔ mǎn chōng lù
dà jun jiù gé féi . mǎn chōng
xiān yǐn yì jun zhì cháo hú
kǒu , wàng jiàn dong àn
zhàn chuán wú shù , jing qí
zhěng sù . chōng rù jun
zhong zòu wèi zhǔ yue : " wú
ré n bì qīng wǒ yuǎn lái , wèi
céng tí bēi ; jin yè kě chéng
xū jié qí shuǐ zhài , bì de
quán shèng . " wèi zhǔ yue :
" rǔ yán zhèng hé zhèn yì . "
jí lìng xiao jiāng zhāng qiú
lǐng wǔ qian bīng , gè dài
huǒ jù , cóng hú kǒu gōng
zhī ; mǎn chōng yǐn bīng wǔ
qian , cóng dong àn gōng zhī .
shì yè èr gèng shí fen ,
zhāng qiú , mǎn chōng gè
yǐn jun qiǎo qiǎo wàng hú
kǒu jìn fa ; jiāng jìn shuǐ zhài ,
yì qí nà hǎn sha rù . wú
bing huang luàn , bù zhàn ér

且说司马懿逃回寨中，
心甚恼闷。忽使命赍诏至，言东吴三路入寇，
朝廷正议命将抵敌，令
懿等坚守勿战。懿受命已毕，深沟高垒，坚守
不出。

却说曹睿闻孙权分兵三
路而来，亦起兵三路迎
之：令刘劭引兵救江夏，
田豫引兵救襄阳，睿
自与满宠率大军救合淝。
满宠先引一军至巢湖口，
望见东岸战船无数，
旌旗整肃。宠入军中
奏魏主曰：“吴人必轻
我远来，未曾提备；今
夜可乘虚劫其水寨，必
得全胜。”魏主曰：“
汝言正合朕意。”即令
骁将张球领五千兵，各
带火具，从湖口攻之；
满宠引兵五千，从东岸
攻之。是夜二更时分，
张球、满宠各引军悄悄
望湖口进发；将近水寨，
一齐呐喊杀入。吴兵
慌乱，不战而走；被魏

Thả thuyết Tư Mã Ý đào hời trại
trung, tâm thatem nǎo muộn. Hốt
sử mệnh tê chiểu chí, ngôn
đồng ngô tam lộ nhập khẩu,
triều đình chánh nghị mệnh
tương đế địch, lệnh ý đãng kiên
thủ vật chiến. Ý thụ mệnh dĩ tắt,
thâm câu cao lũy, kiên thủ bắt
xuất.

Khước thuyết tào duệ văn tôn
quyền phân binh tam lộ nhi lai,
diệc khởi binh tam lộ nghênh
chi: lệnh lưu thiệu dẫn binh cứu
giang hạ, điền dự dẫn binh cứu
tương dương, duệ tự dữ mǎn
sủng suất đại quân cứu hợp
phì. Mǎn sủng tiên dẫn nhất
quân chí sào hồ khẩu, vọng
kiên đông ngạn chiến thuyền vô
số, tinh kì chỉnh túc. Sủng nhập
quân trung tầu ngụy chủ viết:
"Ngô nhân tất khinh ngã viễn
lai, vị tảng đè bị; kim dạ khả
thừa hư kiếp kì thủy trại, tất đắc
toàn thắng." Ngụy chủ viết:
"Nhữ ngôn chánh hợp trẫm ý."
Tức lệnh kiêu tương trương
cầu lĩnh ngũ thiên binh, các đái
hỏa cụ, tòng hồ khẩu công chi;
mǎn sủng dẫn binh ngũ thiên,
tòng đông ngạn công chi. Thị
dạ nhị canh thời phân, trương
cầu, mǎn sủng các dẫn quân
tiểu tiểu vọng hồ khẩu tiến phát;
tương cận thủy trại, nhất tê nột
hảm sát nhập. Ngô binh hoảng
loạn, bắt chiến nhi tầu; bị nguy

Tư Mã Ý trốn về được đến trại,
trong lòng buồn rầu. Chợt có sứ
mang chiếu thư đến nói rằng
Đông Ngô cắt ba mặt quân vào
cướp, triều đình đang bàn sai
tướng ra cự địch, ở đây phải giữ
cho vững, chờ có ra đánh vội.

Tư Mã Ý tuân lời chiếu, giữ chắc
thành trì không ra nữa. Nói về
Tào Tuấn chia quân làm ba mặt,
ra chống nhau với quân Tôn
Quyền; sai Lưu Thiệu dẫn quân
cứu mặt Giang Hạ; Điền Dư dẫn
quân cứu mặt Tương Dương;
Tuấn cùng với Mãn Sung dẫn đại
quân cứu Hợp Phì. Mãn Sung
đến cửa Sào Hồ trông thấy chiến
thuyền mé đông san sát, tinh kỳ
nghiêm chỉnh lắm, Sung vào
trung quân tâu với Ngụy chủ
rằng: - Quân Ngô khinh ta mới
đến, tất không phòng bị gì, đêm
nay nên thừa cơ đến cướp thủy
trại, chắc là được to. Ngụy chủ
nói: - Người nói chính hợp ý trẫm
lắm! Liền sai kiện tướng Trương
Cầu dẫn năm nghìn quân, đem
sẵn đồ đốt lửa, tự cửa Sào Hồ
đánh vào; Mãn Sung dẫn năm
nghìn quân từ bờ phía đông đánh
sang. Canh hai đêm hôm ấy,
Trương Cầu, Mãn Sung dẫn quân
đến cửa Sào Hồ; khi gần đến
thủy trại, quân sĩ reo ầm lên kéo
vào. Quân Ngô bối rối, chưa kịp

zǒu ; bēi wèi jun sì xià jǔ huǒ , shao huǐ zhàn chuán , liáng cǎo , qì jù bù jí qí shù . zhu gé jǐn lù bài bing táo zǒu miǎn kǒu . wèi bing dà shèng ér huí .

5 cì rì , shào jun bào zhī lù xùn . xùn jí zhu jiāng yì yue : " wú dang zuò biǎo shen zòu zhǔ shàng , qǐng chè xin chéng zhì wéi , yǐ bing duàn wèi jun guì lù , wú lǚ zhòng gong qí qián : bǐ shǒu wěi bù dí , yǐ gǔ kě pò yě . " zhòng fú qí yán . lù xùn jí jù biǎo , qiǎn yì xiǎo xiào mì dì ? wǎng xìn chéng . xiǎo xiào lǐng mìng , ? zhe biǎo wén , xíng zhì dù kǒu , bù qì bēi wèi jun fú lù de zhuo zhù , jiě fù jun zhōng jiàn wèi zhǔ cáo ruì . rùi sou chu lù xùn biǎo wén , lǎn bì , tàn yue : " dong wú lù xùn zhen miào suàn yě ! " suì mìng jiāng wú zú jian xià , lìng liú shào jǐn fáng sun quán hòu bing . què shuo zhu gé jǐn dà bài yí zhèn , yòu zhí shǔ tian , rén mǎ duo sheng jí bìng ; nǎi xiū shu yì feng , lìng rén zhuǎn dá lù xùn , yì yù chè bing huán guó . xùn kàn shū bì , wèi lái rén yue : " bài shàng jiāng jun : wú zì yǒu zhǔ yì . " shǐ zhě huí bào zhu gé jǐn . jìn wèn : " lù jiāng jun zuò hé jǔ dòng ? " shǐ zhě yue : " dàn jiàn lù jiāng jun cui du zhòng

军四下举火，烧毁战船、粮草、器具不计其数。诸葛瑾率败兵逃走沔口。魏兵大胜而回。

quân tú hạ cù hỏa, thiêu hủy chiến thuyền, lương thảo, khí cụ bắt kể kì số. Gia Cát cần suất bại binh đào tẩu miện khẩu. Ngụy binh đại thắng nhi hồi.

次日，哨军报知陆逊。逊集诸将议曰：“吾当作表申奏主上，请撤新城之围，以兵断魏军归路，吾率众攻其前：彼首尾不敌，一鼓可破也。”众服其言。陆逊即具表，遣一小校密地赍往新城。小校领命，赍着表文，行至渡口，不期被魏军伏路的捉住，解赴军中见魏主曹睿。睿搜出陆逊表文，览毕，叹曰：“东吴陆逊真妙算也！”遂命将吴卒监下，令刘劭谨防孙权后兵。却说诸葛瑾大败一阵，又值暑天，人马多生疾病；乃修书一封，令人转达陆逊，议欲撤兵还国。逊看书毕，谓来人曰：“拜上将军：吾自有主意。”使者回报诸葛瑾。瑾问：“

Thứ nhật, tiêu quân báo tri lục tôn. Tốn tập chư tướng nghị viết: "Ngô đương tác biểu thân tầu chủ thương, thỉnh triệt tân thành chi vi, dĩ binh đoạn ngụy quân quy lộ, ngô suất chúng công kì tiền: bì thủ vĩ bất địch, nhất cổ khả phá dã." Chúng phục kì ngôn. Lục tốn tức cụ biểu, khiển nhất tiểu giáo mật địa tê vãng tân thành. Tiểu giáo linh mệnh, tê trú biểu văn, hành chí độ khẩu, bất kì bị ngụy quân phục lộ đích tróc trụ, giải phó quân trung kiến nguy chủ tào duệ. Duệ sưu xuất lục tốn biểu văn, lâm tắt, thán viết: "Đông ngô lục tốn chán diệu toán dã!" Toại mệnh tương ngô tốt giam hạ, lệnh lưu thiệu cẩn phòng tôn quyền hậu binh. Khuốc thuyết Gia Cát cần đại bại nhất trận, hựu trị thủ thiên, nhân mã đa sinh tật bệnh; nǎi tu thư nhất phong, lệnh nhân chuyển đạt lục tốn, nghị dục triệt binh hoàn quốc. Tốn khán thư tắt, vị lai nhân viết: "Bái thượng tướng quân: ngô tự hữu chủ ý." Sứ giả hồi báo Gia Cát cần. Cần vấn: "Lục tướng quân tác hà cử động?" Sứ giả viết: "Đã kiến lục tướng quân thôi đốc chúng

đánh đã vỡ chạy. Quân Ngụy phóng hỏa đốt cháy thuyền bè, lương thảo, khí giới, không biết bao nhiêu mà kể. Gia Cát Cần dẫn bại quân chạy trốn ra Miện Khẩu, quân Ngụy được to kéo về.

Hôm sau, quân đi tiêu báo tin với Lục Tốn. Tốn hội các tướng lại bàn rằng: - Ta nên dâng biểu tâu với chúa thương, xin triệt quân vây ở Phàn Thành về chặn phía sau quân Ngụy. Ta dẫn quân đến đánh mặt trước, đầu đuôi giáp lại mà đánh, thì mới phá được. Các tướng phục kế ấy. Lục Tốn viết biểu sai tên tiểu hiệu mang biểu đi ngầm đến Tân Thành. Nhưng mới đi đến bến đò đã bị quân Ngụy bắt được, giải vào Trung Nguyên nộp Ngụy chủ. Tào Tuấn sai khám, bắt được tờ chiếu của Lục Tốn, Tuấn xem xong than rằng: - Lục Tốn ở Đông Ngô, bày mưu này thật là diệu toán! Liền bắt giam tên tiểu hiệu và sai Lưu Thiệu phải cắn thận để phòng cánh hậu quân Tôn Quyền. Gia Cát Cần bị thua một trận, lại gặp phải trời đang mùa nắng, người ngựa sinh bệnh chết nhiều. Cần đưa thư cho Lục Tốn muốn xin rút quân về nước. Tốn bảo với người đưa thư rằng: - Người về trình với tướng quân là ta đã có chủ ý. Sứ giả về báo với Gia Cát Cần. Cần hỏi xem Lục Tốn thường ngày hay làm gì. Sứ giả thưa: - Lục tướng quân mỗi ngày sai chúng ra cửa dinh trông đậu,

rén yú yíng wài zhǒng dòu shú , zì yǔ zhu jiāng zài yuán mén shè xì . " jǐn dà jīng , qín zì wǎng lù xùn yíng zhōng , yǔ xùn xiāng jiàn , wèn yue : " jin cáo rui qín lái , bing shì shèn shèng , dou du hé yǐ yù zhì ? " xùn yue : " wú qián qiǎn rén fèng biǎo yú zhǔ shàng , bù liào wèi dí rén suǒ huò . jí móu jì xiè , bǐ bì zhì bèi ; yǔ zhàn wú yì , bù rú qiè tuì . yǐ chāi rén fèng biǎo yue zhǔ shàng huǎn huǎn tuì bing yǐ . " jǐn yue : " dou du jì yǒu cǐ yì , jí yí sù tuì , hé yóu chí yán ? " xùn yue : " wú jun yù tuì , dang xú xú ér dòng . jìn ruò biàn tuì , wèi rén bì chéng shì zhui gǎn : cǐ qū bài zhì dào yě . zú xià yí xian du chuán zhì zhà wèi jù dí zhì yì , wú xi yǐ rén mǎ xiàng xiāng yáng ér jìn , wèi yí dí zhì jì , rán hòu xú xú tuì guī jiāng dong , wèi bing zì bù gǎn jìn ēr . " jǐn yí qí jì , cí xùn guī běn yíng , zhěng dùn chuán zhì , yù bèi qǐ xíng . lù xùn zhěng sù bù wǔ , zhāng yáng shèng shì , wàng xiāng yáng jìn fa .

陆将军作何举动？”使者曰：“但见陆将军催督众人于营外种豆菽，自与诸将在辕门射戏。”瑾大惊，亲自往陆逊营中，与逊相见，问曰：“今曹睿亲来，兵势甚盛，都督何以御之？”逊曰：“吾前遣人奉表于主上，不料为敌人所获。机谋既泄，彼必知备；与战无益，不如且退。已差人奉表约主上缓缓退兵矣。”瑾曰：“都督既有此意，即宜速退，何又迟延？”逊曰：“吾军欲退，当徐徐而动。今若便退，魏人必乘势追赶：此取败之道也。足下宜先督船只诈为拒敌之意，吾悉以人马向襄阳而进，为疑敌之计，然后徐徐退归江东，魏兵自不敢近耳。”瑾依其计，辞逊归本营，整顿船只，预备起行。陆逊整肃部伍，张扬声势，望襄阳进发。

nhân vu doanh ngoại chủng đậu thực, tự dứ chư tướng tại viên môn xạ hí." Cản đại kinh, thân tự vãng lục tốn doanh trung, dứ tốn tương kiến, vấn viết: "Kim tào duệ thân lai, binh thê thậm thịnh, đô đốc hà dĩ ngụ chí?" Tốn viết: "Ngô tiền khiễn nhân phụng biểu vu chủ thượng, bắt liêu vi địch nhân sở hoạch. Cơ mưu kí tiết, bỉ tắt tri bị; dứ chiến vô ích, bắt như thả thối. Dĩ sai nhân phụng biểu ước chủ thượng hoãn hoãn thoái binh hĩ." Cản viết: "Đô đốc kí hữu thử ý, túc nghi tốc thối, hà hựu trì duyên?" Tốn viết: "Ngô quân dục thối, đương từ từ nhanh động. Kim nhược tiện thối, ngụy nhân tắt thừa thế truy cản: thủ thủ bại chi đạo dã. Túc hạ nghi tiên đốc thuyền chỉ trá vi cự địch chi ý, ngô tắt dĩ nhân mã hướng thương đương nhanh tiến, vi nghi địch chi kế, nhiên hậu từ từ thối quy giang đông, ngụy binh tự bất cảm cận nhĩ." cản y kí kế, từ tốn quy bỗn doanh, chỉnh đốn thuyền chỉ, dự bị khởi hành. Lục tốn chỉnh túc bộ ngũ, thương đương thanh thế, vọng thương đương tiến phát.

mình thì cùng với các tướng bắn kích ở cửa viên để làm vui. Cản giật mình, thân đến trại Lục Tốn, hỏi rằng: - Nay Tào Tuấn thân đốc đến đây, binh thê to lắm, đồ đốc liệu chống ché ra làm sao? Tốn nói: - Tôi đã sai người dâng biểu cho chúa thượng, không ngờ bị quân Ngụy bắt được. Nay cơ mưu đã tiết lộ mất rồi, quân kia tắt phòng giữ trước, ta đánh cũng vô ích, không bằng rút quân về. Tôi dâng biểu hẹn với chúa thượng, xin từ từ rút quân. Cản nói: - Đô đốc đã có bụng thế, nên rút quân về ngay, có sao lại còn trì hoãn? Tốn nói: - Quân ta muốn lui, phải thong thả mà rút mới được, nếu lui ngay, quân Ngụy tắt thừa thế đuổi theo, thành ra mình rước lấy vụ mất. Túc hạ nên đốc thúc thuyền bè, làm ra dáng tiến lên chống giặc. Tôi thì đem quân mã kéo đến mặt Tương Dương, để cho quân Ngụy sinh nghi, không biết thế nào, rồi ta sẽ dần dần lui về Giang Đông. Như thế quân Ngụy không dám đến gần ta. Cản theo lời ấy, từ biệt Lục Tốn về trại, thu xếp thuyền bè, sắp sửa kéo đi, Lục Tốn chỉnh đốn đội ngũ, dèn đang ra ý muốn kéo sang Tương Dương.

6 zǎo yǒu xì zuò bào zhī wèi zhǔ , shuo wú bìng yǐ dòng , xu yòng tí fáng . wèi jiang wén zhī , jie yào chu zhàn . wèi zhǔ sù zhī lù xùn zhī cái , yù zhòng jiang yue : " lù xùn yǒu móu , mò fei yòng yòu dí zhì jì ? bù kě qīng jìn ." zhòng jiang nǎi zhǐ . shù rì hòu , shào zú bào lái : " dong wú san lù bing mǎ jie tuì yǐ . " wèi zhǔ wèi xìn , zài lìng rén tàn zhī , huí bào guǒ rán jìn tuì . wèi zhǔ yue : " lù xùn yòng bing , bù yà sun , wú . dong nán wèi kě píng yě . " yin chí zhu jiang , gè shǒu xiǎn yào , zì yǐn dà jun tún gé féi , yǐ sì qí biàn .

早有细作报知魏主，说吴兵已动，须用提防。魏将闻之，皆要出战。魏主素知陆逊之才，谕众将曰：“陆逊有谋，莫非用诱敌之计？不可轻进。”众将乃止。数日后，哨卒报来：“东吴三路兵马皆退矣。”魏主未信，再令人探之，回报果然尽退。魏主曰：“陆逊用兵，不亚孙、吴。东南未可平也。”因敕诸将，各守险要，自引大军屯合淝，以伺其变。

7 què shuo kǒng míng zài qí shan , yù wèi jiǔ zhù zhī jì , nǎi lìng shǔ bing yǔ wèi mǐn xiāng zá zhòng tián : jun yí fen , mǐn èr fen , bìng bù qīn fàn , wèi mǐn jie an xin lè yè . sì mǎ shi rù gào qí fù yue : " shǔ bing jié qù wǒ xǔ duo liáng mǐ , jin yòu lìng shǔ bing yǔ wǒ mǐn xiāng zá tún tián yù wèi bin , yǐ wèi jiǔ jì : sì cǐ zhēn wèi guó jia dà huàn . fù qín hé bù yǔ kǒng míng yue qí dà zhàn yi cháng , yǐ jué cí xióng ? " yì yue : " wú fèng zhǐ jian shǒu , bù kě qīng dòng . " zhèng yì

却说孔明在祁山，欲为久驻之计，乃令蜀兵与魏民相杂种田：军一分，民二分，并不侵犯，魏民皆安心乐业。司马师入告其父曰：“蜀兵劫去我许多粮米，今又令蜀兵与我民相杂屯田于渭滨，以为久计：似此真为国家大患。父亲何不与孔明约期大战一场，以决雌雄？”懿曰：“吾奉旨坚守，不可

Tảo hữu tê tác báo tri ngụy chủ, thuyết ngô binh dĩ động, tu dụng đê phòng. Ngụy tương văn chi, giai yếu xuất chiến. Ngụy chủ tú tri lục tốn chí tài, dụ chúng tướng viết: "Lục tốn hữu mưu, mạc phi dụng dụ địch chí kế? Bất khả khinh tiến." Chúng tướng nãi chỉ. Sỗ nhật hậu, tiểu tốt báo lai: "Đông ngô tam lộ binh mã giai thối hĩ." Ngụy chủ vị tín, tái lệnh nhân tham chi, hồi báo quả nhiên tẫn thối. Ngụy chủ viết: "Lục tốn dụng binh, bắt á tôn, ngô. Đông nam vị khả bình dã." Nhân sắc chư tướng, các thủ hiểm yếu, tự dẫn đại quân truân hợp phì, dĩ tý kì biến.

Quân đi thám báo tin về Ngụy chủ, nói rằng quân Ngô đã động, xin đê phòng trước. Các tướng Ngụy muốn ra đánh, Ngụy chủ vốn đã biết tài Lục Tốn, bảo các tướng rằng: - Lục Tốn lâm mưu, hoặc là dùng mèo dụ địch chăng, chờ nên khinh tiến. Cách được vài hôm, quân đi tiễu về báo rằng ba mặt quân Đông Ngô rút về cả rồi. Ngụy chủ sai người ra thám xem lượt nữa, quả nhiên như thế. Ngụy chủ nói: - Lục Tốn dùng binh, chăng kém gì Tôn, Ngô, mặt đông nam chưa sao dẹp được! Nhân thế sai các tướng chia ra giữ các nơi hiểm yếu... Tuần dần đại quân đóng ở Hợp Phì, phòng khi có biến động gì chăng.

Không Minh ở trại Kỳ Sơn, muốn dùng cách lâu dài, sai quân Thực cày cấy chung với dân Ngụy, quân một phần, dân hai phần, tịnh không xâm phạm một ly nào của dân; dân Ngụy vui lòng, yên cư lạc nghiệp. Tư Mã Sư nói với cha rằng: - Quân Thực cướp của ta biết bao nhiêu lương gạo, nay lại cho quân làm ruộng với dân ta ở trên sông Vị, dùng cách lâu dài, thực là mồi lo lớn cho nhà nước. Phụ thân sao không hẹn nhau với Không Minh đại chiến một trận, quyết sống mái, xem ra làm sao? Y nói: - Ta phụng chỉ của vua sai giữ cho vững, không được khinh

xiān , hu bào wèi yán jiang zhe yuán shuài qián rì suǒ shi jin kui , qián lái mà zhàn . zhòng jiang fèn nù , ju yù chu zhàn . yì xiào yue : " shèng rén yún : xiǎo bù rěn zé luàn dà móu . dàn jian shǒu wèi shàng . " zhu jiang yì lìng bù chu . wèi yán rǔ mà liáng jiǔ fang huí . kǒng míng jiàn si mǎ yì bù kěn chu zhàn , nǎi mì lìng mǎ dài zào chéng mù zhà , yíng zhong jué xià shen qiàn , duo jī gān chái yǐn huǒ zhí wù ; zhōu wéi shan shàng , duo yòng chái cǎo xu da wo pù , nèi wài jie fú dí léi . zhì bēi tíng dang , kǒng míng fù ēr zhǔ zhì yue : " kě jiang hú lú gǔ hòu lù sai duàn , àn fú bing yú gǔ zhong . ruò sì mǎ yì zhui dào , rèn ta rù gǔ , biàn jiang dì léi gān chái yí qí fàng qǐ huǒ lái . " yòu lìng jun shì zhòu jū qí xíng hào dài yú gǔ kǒu , yè shè qí zhǎn míng deng yú shan shàng , yǐ wèi àn hào . mǎ dài shòu jì yǐn bing ér qù . kǒng míng yòu huàn wèi yán fēn fù yue : " rǔ kě yǐn wǔ bǎi bing qù wèi zhài tǎo zhàn , wù yào yòu sì mǎ yì chu zhàn . bù kě qǔ shèng , zhì kě zhà bài . yì bì zhui gǎn , rǔ què wàng qí xíng qí chǔ ér rù ; ruò shì yè xiān , zé wàng qí zhǎn deng chǔ ér zǒu . zhì yào yǐn de sì mǎ yì rù hú lú gǔ nèi , wú zì

轻动。”正议间，忽报魏延将着元帅前日所失金盔，前来骂战。众将忿怒，俱欲出战。懿笑曰：“圣人云：小不忍则乱大谋。但坚守为上。”诸将依令不出。魏延辱骂良久方回。孔明见司马懿不肯出战，乃密令马岱造成木栅，营中掘下深堑，多积干柴引火之物；周围山上，多用柴草虚搭窝铺，内外皆伏地雷。置备停当，孔明附耳嘱之曰：“可将葫芦谷后路塞断，暗伏兵于谷中。若司马懿追到，任他入谷，便将地雷干柴一齐放起火来。”又令军士昼举七星号于谷口，夜设七盏明灯于山上，以为暗号。马岱受计引兵而去。孔明又唤魏延分付曰：“汝可引五百兵去魏寨讨战，务要诱司马懿出战。不可取胜，只可诈败。懿必追赶，汝却望七星旗处而入；若是夜间，则望七盏灯处而

kiên thủ, bắt khả khinh động." Chánh nghị gian, hốt báo ngụy duyên tương trú nguyên suất tiền nhật sở thất kim khôi, tiền lai mạ chiến. Chúng tướng phẫn nộ, câu dục xuất chiến. Ý tiểu viết: "Thánh nhân vân: tiểu bất nhẫn tắc loạn đại mưu. Đắn kiên thủ vi thương. "Chư tướng y lệnh bắt xuất. Ngụy duyên nhục mạ lương cửu phuong hồi. Không minh kiến Tư Mã ý bắt khảng xuất chiến, nãi mật lệnh mǎ đại tạo thành mộc sách, doanh trung quật hạ thâm tiệm, đa tích can sài dẫn hỏa chi vật; chu vi sơn thượng, đa dụng sài thảo hư đáp oa phô, nội ngoại giai phục địa lôi. Trí bị đinh đương, khổng minh phụ nhĩ chúc chi viết: "Khả tương hồ lô cốc hậu lộ tắc đoạn, ám phục binh vu cốc trung. Nhược Tư Mã ý truy đáo, nhâm tha nhập cốc, tiện tương địa lôi can sài nhất tề phóng khởi hỏa lai." Hựu lệnh quân sĩ trú cử thắt tinh hào đáy vu cốc khẩu, dạ thiết thắt trản minh đăng vu sơn thượng, dĩ vi ám hào. Mǎ đại thụ kế dẫn binh nhi khứ. Không minh hựu hoán ngụy duyên phân phó viết: "Nhữ khả dẫn ngũ bách binh khứ ngụy trại thảo chiến, vụ yêu dụ Tư Mã ý xuất chiến. Bất khả thủ thắng, chỉ khả trá bại. Ý tất truy cản, nhữ khước vọng thắt tinh kì xử nhì nhập; nhược thị dạ gian, tặc vọng thắt trản đăng xứ nhì tẩu.

động. Đang bàn bạc có người vào báo rằng: - Ngụy Diên cầm cái chỏm mũ của đô đốc đánh rơi hôm nọ, đến ngoài cửa trại hò hét khiêu chiến. Các tướng tức giận cùng muốn ra đánh. Ý cười rằng: - Thành nhân có câu: "Không biết nhịn điều nhỏ, thì loạn mất mưu lớn". Ta chỉ nên giữ vững là hơn. Các tướng tuân lệnh không ra. Ngụy Diên chửi mắng hồi lâu, rồi lại trở về. Không Minh thấy Tư Mã Ý không ra, bèn mật sai Mã Đại lập một trại ở trong hang Hồ Lô. Trong trại đào hố sâu, chứa cỏ khô và đồ dẫn hỏa thật nhiều. Xung quanh núi, làm nhiều những phòng chứa cỏ, trong ngoài đặt địa lôi phục. Rồi dặn Mã Đại rằng: - Người nên chặn lắp cửa đường sau hang Hồ Lô cho kỹ, phục quân sẵn trong hang. Nếu Tư Mã Ý đuổi vào cửa hang, thì phóng hỏa mà đốt cỏ và địa lôi. Lại phải sai quân sĩ ban ngày thì phát cờ thắt tinh ở cửa hang, đến đêm thì đốt đèn thắt tinh ở trên núi để làm ám hiệu. Mã Đại vâng lệnh dẫn quân đi. Không Minh lại gọi Ngụy Diên dặn rằng: - Người nên dẫn năm trăm quân đến trại Ngụy khiêu chiến, cốt nhử được Tư Mã Ý ra không cần gì đánh được, phải giả làm thua, cho Tư Mã Ý đuổi, rồi người cứ trông chõ nào cắm cờ thắt tinh thì chạy đến, ban đêm thì trông đèn thắt tinh cố sao nhử được Tư Mã Ý vào hang, ta khắc có méo bắt được. Ngụy Diên tuân lệnh dẫn quân đi.

yǒu qín zhì zhī jì . " wèi yán shòu jì , yǐn bing ér qù . kǒng míng yòu huàn gao xiáng fēn fù yue : " rǔ jiāng mù niú liú mǎ huò èr san shí wèi yí qún , huò sì wǔ shí wèi yí qún , gè zhuāng mǐ liáng , yú shan lù wǎng lái xíng zǒu . rú wèi bing qiǎng qù , biàn shì rǔ zhī gong . " gao xiáng lǐng jì , qu jià mù niú liú mǎ qù liǎo . kǒng míng jiāng qí shan bing yí yí diào qù , zhī tui tún tián ; fēn fù : " rú bié bing lái zhàn , zhī xǔ zhà bài ; ruò sì mǎ yì zì lái , fang bìng lì zhī gong wèi nán , duàn qí guī lù . " kǒng míng fēn bō yǐ bì , zì yǐn yí jun jìn shàng fang gǔ xià yíng .

8 qiě shuo xià hóu huì , xià hóu hé èr rén rù zhài gào sì mǎ yì yue : " jin shǔ bing sì sǎn jié yíng , gè chù tún tián , yǐ wèi jiǔ jì ; ruò bù chèn cǐ shí chū zhī , zòng lìng an ju rì jiǔ , shen gen gù dì , nán yǐ yáo dòng . " yì yue : " cǐ bì yóu shì kǒng míng zhī jì . " èr rén yue : " dou du ruò rú cǐ yí lù , kòu dí hé shí de miè ? wǒ xiong dì èr rén , dang fèn lì jué yǐ sī zhàn , yǐ bào guó en . " yì yue : " jì rú cǐ , rǔ èr

走。只要引得司马懿入葫芦谷内，吾自有擒之计。”魏延受计，引兵而去。孔明又唤高翔分付曰：“汝将木牛流马或二三十为一群，或四五十为一群，各装米粮，于山路往来行走。如魏兵抢去，便是汝之功。”高翔领计，驱驾木牛流马去了。孔明将祁山兵一一调去，只推屯田；分付：“如别兵来战，只许诈败；若司马懿自来，方并力只攻渭南，断其归路。”孔明分拨已毕，自引一军近上方谷下营。

且说夏侯惠、夏侯和二人入寨告司马懿曰：“今蜀兵四散结营，各处屯田，以为久计；若不趁此时除之，纵令安居日久，深根固蒂，难以摇动。”懿曰：“此必又是孔明之计。”二人曰：“都督若如此疑虑，寇敌何时得灭？我兄弟二

Chỉ yêu dẫn đắc Tư Mã ý nhập hò lô cốc nội, ngô tự hữu cầm chi chi kế." Ngụy duyên thụ kế, dẫn binh nhi khú. Khổng minh hựu hoán cao tường phân phó viết: "Nhữ tương mộc ngưu lưu mã hoặc nhị tam thập vi nhất quần, hoặc tứ ngũ thập vi nhất quần, các trang mỗ lương, vu sơn lộ vãng lai hành tẩu. Như ngụy binh thường khú, tiện thị nhữ chi công." Cao tường lĩnh kế, khu giá mộc ngưu lưu mã khú liễu. Khổng minh tương kì sơn binh nhất nhất điều khú, chỉ thôi truân điền; phân phó: "Như biệt binh lai chiến, chỉ hứa trả bại; nhược Tư Mã Ý tự lai, phương tịnh lực chỉ công vị nam, đoạn kì quy lộ." Khổng minh phân bát dĩ tất, tự dẫn nhất quân cận thượng phương cốc hạ doanh.

Khổng Minh lại gọi Cao Tường dặn rằng: - Người đem trâu gỗ ngựa máy, hoặc hai ba mươi con một đàn, hoặc bốn năm mươi con một đàn, cùng chứa lương thóc, cho dắt ra đi lại trong đường núi. Nếu để quân Ngụy cướp được, đó là công của ngươi. Cao Tường lĩnh mạo, đem trâu ngựa đi. Khổng Minh sai vét quân ở trại Kỳ Sơn tản ra các mặt, giả danh là đi làm đồn điền. Đoạn dặn các tướng rằng: - Nếu có quân nào đến đánh, thì cứ vờ thua, nhược bằng Tư Mã Ý đến thì hết sức đánh trại Vị Nam, để chặn đường về của y. Khổng Minh phân phát quân đâu đây, tự dẫn một toán quân đến cạnh hang Thượng Phương hạ trại.

Thả thuyết hạ hầu huệ, hạ hầu hòa nhị nhân nhập trại cáo Tư Mã ý viết: "Kim thực binh tú tán kết doanh, các xử truân điền, dĩ vi cửu kế; nhược bất sán thử thời trừ chi, túng lệnh an cư nhật cửu, thâm căn cố đế, nan dĩ diêu động." Ý viết: "Thử tất hựu thi khổng minh chi kế." Nhị nhân viết: "Đô đốc nhược như thử nghi lự, khẩu địch hà thời đắc diệt? Ngã huynh đệ nhị nhân, đương phẫn lực quyết nhất tử chiến, dĩ báo quốc ân."

Hạ Hầu Huệ, Hạ Hầu Hòa bẩm với Tư Mã Ý rằng: - Nay quân Thục tản ra các mặt, lập trại làm ruộng, để dùng cách ở lâu dài. Nếu không nhân lúc này trừ ngay đi, để họ ở lâu ngày, thành ra sâu rẽ bền gốc, thì khó lòng lay chuyển được nữa. Ý nói: - Đây là mạo Khổng Minh đó thôi! Hai người nói: - Đô đốc cứ ngò vực như thế, thì bao giờ trừ được giặc? Hai anh em tôi xin hết sức quyết một trận tử chiến, để báo ơn nước. Ý nói: - Có phải thế thì

rén kě fēn tóu chu zhàn . " suì lìng xià hóu huì , xià hóu hé gè yǐn wǔ qian bing qù qì . yì zuò dài huí yin .

人，当奋力决一死战，以报国恩。”懿曰：“既如此，汝二人可分头出战。”遂令夏侯惠、夏侯和各引五千兵去讫。懿坐待回音。

9 què shuo xià hóu huì , xià hóu hé èr rén fēn bīng liǎng lù , zhèng xíng zhí xiàn , hu jiàn shǔ bīng qu mù niú liú mǎ ér lái . èr rén yì qí sha jiang guò qu , shǔ bīng dà bài ben zǒu , mù niú liú mǎ jìn bēi wèi bīng qiǎng huò , jiě sòng sì mǎ yì yíng zhōng . cì rì yòu jié lǔ de rén mǎ bǎi yú . yì jiě fù dà zhài . yì jiang jiě dào shǔ bīng , jié shěn xu shí . shǔ bīng gào yue : " kǒng míng zhī liào dou du jian shǒu bù chu , jìn mìng wǒ děng sì sǎn tún tián , yǐ wèi jiǔ jì . bù xiāng què bèi qín huò . " yì jí jiāng shǔ bīng jìn jie fàng huí . xià hóu hé yue : " hé bù sha zhī ? " yì yue : " liàng cǐ xiǎo zú , sha zhī wú yì . fàng guī běn zhài , lìng shuo wèi jiang kuan hòu rén cí , shì bǐ zhàn xin : cǐ lǚ méng qǔ jīng zhōu zhī jì yě . " suì chuán lìng jīn hòu fán yǒu qín dào shǔ bīng , ju dang shàn qiǎn zhī . réng zhòng shǎng yǒu gōng jiang lì . zhu jiāng jié ting lìng ér qù .

却说夏侯惠、夏侯和二人分兵两路，正行之间，忽见蜀兵驱木牛流马而来。二人一齐杀将过去，蜀兵大败奔走，木牛流马尽被魏兵抓获，解送司马懿营中。次日又劫掳得人马百余。亦解赴大寨。懿将解到蜀兵，诘审虚实。蜀兵告曰：“孔明只料都督坚守不出，尽命我等四散屯田，以为久计。不想却被擒获。”懿即将蜀兵尽皆放回。夏侯和曰：“何不杀之？”懿曰：“量此小卒，杀之无益。放归本寨，令说魏将宽厚仁慈，释彼战心：此吕蒙取荆州之计也。”“遂传令今后凡有擒到蜀兵，俱当善遣之。仍

Ý viết: "Kí như thử, nhữ nhị nhân khả phân đầu xuất chiến." Toại lệnh hạ hầu huê, hạ hầu hòa các dẫn ngũ thiên binh khứ cat. Ý tọa đai hồi âm.

hai chúng ngươi chia đường ra mà đánh.

Khước thuyết hạ hầu huệ, hạ hầu hòa nhị nhân phân binh lưỡng lộ, chánh hành chi gian, hốt kiến thực binh khu mộc ngưu lưu mã nhi lai. Nhị nhân nhất tề sát tương quá khứ, thực binh đại bại bôn tả, mộc ngưu lưu mã tần bị ngụy binh thưởng hoạch, giải tống Tư Mã ý doanh trung. Thứ nhật hựu kiếp lỗ đắc nhân mã bách dư. Diệc giải phó đại trại. Ý tương giải đáo thực binh, cật thảm hư thật. Thực binh cáo viết: "Không minh chỉ liêu đô đốc kiên thủ bất xuất, tần mệnh ngã đẳng tử tán truân điền, dĩ vi cửu kế. Bất tướng khước bị cầm hoạch." Ý tức tương thực binh tần giai phóng hồi. Hạ hầu hòa viết: "Hà bất sát chí?" Ý viết: "Lượng thử tiểu tốt, sát chí vô ích. Phóng quy bốn trại, lệnh thuyết ngụy tương khoan hậu nhân từ, thích bỉ chiến tâm: thử lữ mông thử kinh châu chi kê dã." toại truyền lệnh kim hậu phàm hữu cầm đáo thực binh, câu đương thiện khiễn chí. Nhưng trọng thường hữu công tương lại. Chư tướng gai thính lệnh nhi khứ.

Hai người vâng lệnh, mỗi người dẫn năm nghìn quân, chia làm hai ngả kéo đi. Đang đi, bỗng gấp quân Thục đang kèm ốp trâu ngựa gỗ đi trong đường rừng. Hai người đồ lại đánh, quân Thục bỏ cả trâu ngựa mà chạy. Quân Ngụy cướp được, giải về trại nộp Tư Mã Ý. Hôm sau, lại bắt được hơn trăm quân mã, cũng giải về đại trại. Ý gọi quân bị bắt vào, gạn hỏi việc hư thực. Quân Thục kêu rằng: - Thừa tướng tôi đồ rằng đồ đốc không ra, vậy cho chúng tôi đi tản ra bốn mặt làm ruộng, không ngờ bị bắt về đây. Ý tha cả quân Thục cho về. Hạ Hầu Hòa nói: - Sao không giết đi? Ý nói: - Quân tiểu tốt ấy, giết cũng vô ích, không bằng tha cho chúng nó về rồi đồn đi rằng tướng Ngụy nhân từ, để cho nản lòng không muốn đánh nhau. Đó là mèo Lã Mông lấy Kinh Châu khi xưa đấy! Liền truyền lệnh cho các tướng rằng: - Từ rày bắt được quân Thục, phải đổi xử tử tế và tha cho về. Nhưng các tướng có công bắt thì vẫn được trọng thưởng. Các tướng cùng vâng lệnh trả ra.

10 què shuo kǒng míng lìng gao
xiáng yáng zuò yùn liáng ,
qu jià mù niú liú mǎ , wǎng
lái yú shàng fang gǔ nèi ; xià
hóu huì dēng , bù shí jié sha
, bàn yuè zhì xiān , lián
shèng shù zhèn . sì mǎ yì
jiàn shǔ bing lǚ bài , xin
zhong huan xǐ . yì rì , yòu qín
dào shǔ bing shù shí rén . yì
huàn zhì zhàng xià wèn yue
: " kǒng míng jīn zài hé chǔ ?
" zhòng gào yue : " zhu gé
chéng xiāng bù zài qí shan ,
zài shàng fang gǔ xi shí lǐ xià
yíng an zhù . jìn měi rì yùn
liáng tún yú shàng fang gǔ . "
yì bèi xì wèn liǎo , jí jiāng
zhòng rén fàng qù ; nǎi huàn
zhu jiāng fēn fù yue : " kǒng
míng jīn bù zài qí shan , zài
shàng fang gǔ an yíng . rǔ
děng yú míng rì , kě yí qí
bing lì gōng qū qí shan dà
zhài . wú zì yǐn bing lái jie
yìng . " zhòng jiàng lǐng mìng
, gè gè zhǔn bèi chu zhàn .
sì mǎ shi yue : " fù qīn hé gù
fǎn yù gōng qí hòu ? " yì yue
: " qí shan nǎi shǔ rén zhī
gen běn , ruò jiàn wǒ bing
gong zhī , gè yíng bì jìn lái jiù
; wǒ què qù shàng fang gǔ
shao qí liáng cǎo , shǐ bǐ
shǒu wěi bù jie : bì dà bài yě
. " sì mǎ shi bài fú . yì jí fa

重赏有功将吏。诸将皆
听令而去。

却说孔明令高翔佯作运粮，驱驾木牛流马，往来于上方谷内；夏侯惠等，不时截杀，半月之间，连胜数阵。司马懿见蜀兵屡败，心中欢喜。一日，又擒到蜀兵数十人。懿唤至帐下问曰：“孔明今在何处？”众告曰：“诸葛丞相不在祁山，在上方谷西十里下营安住。今每日运粮屯于上方谷。”懿备细问了，即将众人放去；乃唤诸将分付曰：“孔明今不在祁山，在上方谷安营。汝等于明日，可一齐并力攻取祁山大寨。吾自引兵来接应。”众将领命，各各准备出战。司马师曰：“父亲何故反欲攻其后？”懿曰：“祁山乃蜀人之根本，若见我兵攻之，各营必尽来救；我却取上方谷烧其粮草，使彼首尾不接：必大败也。”

Khước thuyết khỗng minh lệnh
cao tường dương tác vận
lương, khu giá mộc ngưu lưu
mã, vãng lai vu thượng phương
cốc nội; hạ hầu huệ đắng, bắt
thời tiệt sát, bán nguyệt chí
gian, liên thắng sở trận. Tư Mã
ý kiến thực binh lũ bại, tâm
trung hoan hỉ. Nhất nhât, hựu
cầm đáo thực binh sở thập
nhân. Ý hoán chí trướng hạ ván
viết: "Khỗng minh kim tại hà
xứ?" Chúng cáo viết: "Gia Cát
thừa tướng bắt tại kì sơn, tại
thượng phương cốc tây thập lí
hạ doanh an trụ. Kim mỗi nhật
vận lương trâu vu thượng
phương cốc." Ý bị té ván liêu,
tức tướng chúng nhân phóng
khứ; nãi hoán chư tướng phân
phó viết: "Khỗng minh kim bắt
tại kì sơn, tại thượng phương
cốc an doanh. Nhữ đắng vu
minh nhât, khả nhât tê tịnh lực
công thủ kì sơn đại trại. Ngô tự
dẫn binh lai tiếp ứng." Chúng
tướng lĩnh mệnh, các các
chuẩn bị xuất chiến. Tư Mã Sư
viết: "Phụ thân hà có phản dục
công kì hậu?" Ý viết: "Kì sơn
nǎi thực nhân chi căn bốn,
nhược kiến ngã binh công chi,
các doanh tất tần lai cứu; ngã
khuốc thủ thượng phương cốc
thieu kì lương thảo, sử bì thủ vĩ
bất tiếp: tất đại bại dã. "Tư Mã

Nói về Cao Tường đem trâu ngựa
vận lương đi lại trong hang
Thượng Phương. Hạ Hầu Hòa
thỉnh thoảng đến đánh, trong nửa
tháng, được luôn vài trận. Tư Mã
Ý thấy quân Thục thua luôn, lấy
làm hỏi dạ lắm. Một bữa lại bắt
được vài mươi tên quân Thục. Ý
gọi đến dưới trướng hỏi rằng: -
Khổng Minh nay ở đâu? Chúng
bẩm rằng: - Thừa tướng tôi không
có ở trại Kỳ Sơn, hiện nay ở cánh
mề tây hang Thượng Phương
mười dặm hạ trại. Nay hàng ngày
đang vận lương để chứa ở trong
hang. Ý hỏi tướng tận, rồi tha cho
chúng về, đoạn gọi các tướng
đến dặn rằng: - Khổng Minh
không ở trại Kỳ Sơn. Ngày mai,
các ngươi nên hết sức, nhất tê
đánh lấy trại Kỳ Sơn, ta dẫn quân
tiếp ứng cho. Tư Mã Sư nói: - Cớ
sao phụ thân lại muốn đánh mặt
sau? Ý nói: - Kỳ Sơn là nơi căn
bản của người Thục. Nếu thấy
quân ta đến đánh, các trại tất
nhiên xô lại cứu, ta sẽ lên đến
hang Thượng Phương, đốt sạch
lương thảo của Thục đi, khiến
quân giặc đầu đuôi không cứu
được nhau, tất chúng phải thua.
Tư Mã Sư chịu mạo áy. Ý liền cắt
quân đi, sai Trương Hồ, Nhạc
Lâm mỗi người dẫn năm nghìn
quân theo sau tiếp ứng. Khổng
Minh khi ấy đang ở trên núi, trông

bìng qǐ xíng , lìng zhāng hǔ ,
lè ? gè yǐn wǔ qian bing , zài
hòu jiù yìng . qiě shuo kǒng
míng zhèng zài shan shàng ,
wàng jiàn wèi bing huò san
wǔ qian yí xíng , huò yì èr
qian yí xíng , duì wǔ fen fen ,
qián hòu gù pàn , liào bì lái
qū qí shan dà zhài , nǎi mì
chuán lìng zhòng jiang : " ruò
sì mǎ yì zì lái , rǔ děng biàn
wǎng jié wèi zhài , duó liǎo
wèi nán . " zhòng jiang gè gè
tíng lìng . què shuo wèi bing
jie ben qí shan zhài lái , shǔ
bing sì xià yí qí nà hǎn ben
zǒu , xu zuò jiù yìng zhì shì .
sì mǎ yì jiàn shǔ bing dou qù
jiù qí shan zhài , biàn yǐn èr
zi bing zhōng jūn hù wèi rén
mǎ , sha ben shàng fang gǔ
lái . wèi yán zài gǔ kǒu , zhī
pàn sì mǎ yì dào lái ; hu jiàn
yí zhī wèi bing sha dào , yán
zòng mǎ xiàng qián shì zhì ,
zhèng shì sì mǎ yì . yán dà
hè yue : " si mǎ yì xiù zǒu ! "
wǔ dao xiāng yíng . yì tǐng
qiang jie zhàn . bù shàng
san gé , yán bo huí mǎ biàn
zǒu , yì suí hòu gǎn lái . yán
zhì wàng qí xíng qí chǔ ér
zǒu . yì jiàn wèi yán zhì yí
réni , jun mǎ yòu shǎo , fàng
xīn zhuī zhì ; lìng sì mǎ shi
zài zuǒ , si mǎ zhào zài yòu ,
yì zì ju zhong , yí qí gong
sha jiāng lái . wèi yán yǐn wǔ
bǎi bing jie tuì rù gǔ zhong
qù . yì zhuī dào gǔ kǒu , xiān

。”司马师拜服。懿即发兵起行，令张虎、乐𬘭各引五千兵，在后救应。且说孔明正在山上，望见魏兵或三五千一行，或一二千一行，队伍纷纷，前后顾盼，料必来取祁山大寨，乃密传令众将：“若司马懿自来，汝等便往劫魏寨，夺了渭南。”众将各各听令。却说魏兵皆奔祁山寨来，蜀兵四下一齐呐喊奔走，虚作救应之势。司马懿见蜀兵都去救祁山寨，便引二子并中军护卫人马，杀奔上方谷来。魏延在谷口，只盼司马懿到来；忽见一枝魏兵杀到，延纵马向前视之，正是司马懿。延大喝曰：“司马懿休走！”舞刀相迎。懿挺枪接战。不上三合，延拨回马便走，懿随后赶来。延只望七星旗处而走。懿见魏延只一人，军马又少，放心追之；令司马师在左，司马昭在右，懿自居中，

sư bái phục. Ý tức phát binh khởi hành, lệnh trương hồ, nhạc lâm các dẫn ngũ thiên binh, tại hậu cứu ứng. Thả thuyết khổng minh chánh tại sơn thượng, vọng kiến ngụy binh hoặc tam ngũ thiên nhất hành, hoặc nhất nhị thiên nhất hành, đội ngũ phân phân, tiền hậu cố phán, liêu tất lai thủ kì sơn đại trại, nãi mật truyền lệnh chúng tướng: "Nhược Tư Mã Ý tự lai, nhữ dăng tiện vãng kiếp ngụy trại, đoạt liễu vị nam." Chúng tướng các các thính lệnh. Khuốc thuyết ngụy binh giai bôn kì sơn trại lai, thực binh từ hạ nhất tè nột hầm bôn tầu, hư tác cứu ứng chi thế. Tư Mã Ý kiến thực binh đỗ khứ cứu kì sơn trại, tiện dẫn nhị tử tịnh trung quân hộ vệ nhân mã, sát bôn thượng phương cốc lai. Ngụy duyên tại cốc khâu, chỉ phán Tư Mã ý đáo lai; hốt kiến nhất chi ngụy binh sát đáo, duyên túng mã hướng tiền thị chi, chánh thị Tư Mã ý. Duyên đại hát viết: "Tư Mã ý hưu tầu!" Vũ dao tương nghênh. Ý dĩnh thương tiếp chiến. Bất thương tam hợp, duyên bát hồi mã tiện tầu, ý tùy hậu cản lai. Duyên chỉ vọng thất tinh kì xử nhí tầu. Ý kiến ngụy duyên chỉ nhất nhán, quân mã hưu thiều, phóng tâm truy chi; lệnh Tư Mã sư tại tả, Tư Mã chiêu tại hữu, ý tự cư trung, nhất tè công sát thương lai. Ngụy duyên dẫn ngũ bách

thấy quân Ngụy đám thì dăm ba nghìn, đám thì một vài nghìn, đội ngũ lẻ tẻ, ngơ ngác trông trước trông sau, biết là đến lấy trại Kỳ Sơn. Bên mặt truyền lệnh cho các tướng rằng: - Nếu Tư Mã Ý thân lại đây, các ngươi nên đến cướp trại Vị Nam của Ngụy. Các tướng tuân lệnh. Khi ấy quân Ngụy kéo đến trại Kỳ Sơn, quân Thục bốn mặt đổ ra, hò reo chạy tắt tả, làm ra dáng đến cứu trại. Tư Mã Ý thấy quân Thục đều cứu trại Kỳ Sơn, liền dẫn hai con và cánh trung quân kéo đến hang Thượng Phương. Ngụy Diên ở ngoài cửa hang, mong chờ Tư Mã Ý đã lâu. Chợt thấy một toán quân Ngụy kéo đến. Diên té ngựa ra xem, thì chính quân Ý. Diên quát to lên rằng: - Tư Mã Ý đừng chạy! Tư Mã Ý xông thẳng vào đánh, chưa được vài hiệp Diên quay ngựa chạy. Ý theo sau đuổi đánh. Diên cứ trông về phía có ngọn cờ thất tinh mà chạy. Ý trông thấy Ngụy Diên có mỗi một mình; quân mã lại ít, cứ vững dạ đuổi tràn, sai Tư Mã Sư ở mặt tả, Tư Mã Chiêu ở mặt hữu. Ý đi giữa, kéo quân đuổi riết. Ngụy Diên dẫn nǎm trăm quân lùi cả vào hang. Ý đuổi đến cửa hang, sai người vào do thám trước. Người đi thám về báo trong hang không có quân phục gì cả, chỉ thấy trên núi dựng lều cỏ. Ý nói: - Đây hẳn là nơi chứa lương. Liền thúc quân mã vào cả trong hang. Vừa đến nơi, thấy trong các lều có toàn chứa

líng rén rù gǔ zhong shào tàn . huí bào gǔ nèi bìng wú fú bìng , shan shàng jie shì cǎo fáng . yì yue : " cǐ bì shì jí liáng zhì suǒ yě ." suì dà qu shì mǎ , jìn rù gǔ zhong . yì hu jiàn cǎo fáng shàng jìn shì gān chái , qian miàn wèi yán yǐ bù jiàn liǎo . yì xīn yí , wèi èr zi yue : " tǎng yǒu bing jié duàn gǔ kǒu , rú zhì nài hé ? " yán wèi yǐ , zhī tíng de hǎn sheng dà zhèn , shan shàng yí qí diu xià huǒ bǎ lái , shao duàn gǔ kǒu . wèi bing ben táo wú lù . shan shàng huǒ jiàn shè xià , dì léi yí qí tú chu , cǎo fáng nèi gān chái dou zhe , gua gua zá zá , huǒ shì chong tian . sì mǎ yì jīng de shǒu zú wú cuò , nǎi xià mǎ bào èr zi dà ku yue : " wǒ fù zì san rén jie sǐ yú cǐ chǔ yǐ ! " zhèng ku zhi xiān , hu rán kuáng feng dà zuò , hei qì màn kong , yi sheng pi lì xiāng chǔ , zòu yǔ qīng pén . mǎn gǔ zhì huǒ , jìn jie jiao miè : dì léi bù zhèn , huǒ qì wú gong . si mǎ yì dà xǐ yue : " bù jiù cǐ shí sha chu , gèng dài hé shí ! " jí yǐn bing fèn lì chong sha . zhang hǔ , lè ? yì gè yǐn bing sha lái jie yǐng . mǎ dài jun shǎo , bù gǎn zhui gǎn . si mǎ yì fù zi yǔ zhang hǔ , lè ? gé bing yǐ chǔ , tòng guì wèi nán dà zhài , bù xiāng zhài zhà yǐ bēi shǔ bing duó liǎo . guo

一齐攻杀将来。魏延引五百兵皆退入谷中去。懿追到谷口，先令人入谷中哨探。回报谷内并无伏兵，山上皆是草房。懿曰：“此必是积粮之所也。”遂大驱土马，尽入谷中。懿忽见草房上尽是干柴，前面魏延已不见了。懿心疑，谓二子曰：“倘有兵截断谷口，如之奈何？”言未已，只听得喊声大震，山上一齐丢下火把来，烧断谷口。魏兵奔逃无路。山上火箭射下，地雷一齐突出，草房内干柴都着，刮刮杂杂，火势冲天。司马懿惊得手足无措，乃下马抱二子大哭曰：“我父子三人皆死于此处矣！”正哭之间，忽然狂风大作，黑气漫空，一声霹雳响处，骤雨倾盆。满谷之火，尽皆浇灭：地雷不震，火器无功。司马懿大喜曰：“不就此时杀出，更待何时！”即引兵奋力

binh giai thối nhập cốc trung khứ. Ý truy đáo cốc khẩu, tiên lệnh nhân nhập cốc trung tiêu tham. Hồi báo cốc nội tịnh vô phục binh, sơn thượng giai thị thảo phòng. Ý viết: "Thử tất thị tích lương chi sở dã." Toại đại khu sĩ mã, tần nhập cốc trung. Ý hốt kiến thảo phòng thượng tần thị can sài, tiền diện ngụy duyên dĩ bất kiến liễu. Ý tâm nghi, vị nhị tử viết: "Thảng hữu binh tiệt đoạn cốc khẩu, như chi ngại hà?" Ngôn vị dĩ, chỉ thính đắc hảm thanh đại chấn, sơn thượng nhất tề đâu hạ hỏa bả lai, thiêu đoạn cốc khẩu. Ngụy binh bôn đảo vô lộ. Sơn thượng hỏa tiễn xạ hạ, địa lôi nhất tề đột xuất, thảo phòng nội can sài đô trú, quát quát tạp tạp, hỏa thế trùng thiên. Tư Mã ý kinh đắc thủ túc vô thổ, nãi hạ mã bão nhị tử đại khốc viết: "Ngã phụ tử tam nhân giai tử vu thử xử hỉ!" Chánh khốc chi gian, hốt nhiên cuồng phong đại tác, hắc khí mạn không, nhất thanh phích lịch hưởng xứ, sập vũ khuynh bồn. Mẫn cốc chi hỏa, tần giai kiêu diệt: địa lôi bất chấn, hỏa khí vô công. Tư Mã ý đại hỉ viết: "Bất tựu thủ thời sát xuất, canh đãi hà thời!" Túc dẫn binh phán lực trùng sát. Trương Hồ, nhạc lâm diệt các dẫn binh sát lai tiếp ứng. Mã đại quân thiểu, bắt cảm truy cần. Tư Mã ý phụ tử dữ trương hồ, nhạc lâm hợp binh nhất xứ,

củi khô, mà Ngụy Diên thì không thấy đâu nữa. Ý đâm nghi, bảo hai con rằng: - Ta vào đây, phỏng có quân giặc lắp mắt cửa hang thì làm thế nào? Nói chưa dứt lời, đã thấy tiếng reo nỗi lên, lửa đâm ở trên núi ném xuống, đốt chặn ngang cửa hang trước, rồi tên lửa bắn ra, địa lôi phục bật nổ lên, củi khô ở trong các lều cỏ cháy đúng đùng, chỗ nào cũng nổ đom đốp, ngọn lửa bốc lên ngùn ngụt. Tư Mã Ý hồn bay phách lạc, chân tay luồng cuống, nhảy xuống ngựa, ôm lấy hai con, khóc àm lên rằng: - Ba cha con ta chết cả ở chỗ này mất rồi! Bỗng dung trời nỗi cơn giông to, mây đen kéo ngắt trời, một tiếng sét nổ dữ dội, rồi đỗ mưa xuống như trút nước. Lửa đang cháy tắt sạch, địa lôi phục câm tịt, những đờ dẫn hỏa cũng vô dụng. Tư Mã Ý mừng rằng: - Không nhân lúc này mà đánh ra, còn đợi đến bao giờ nữa? Lập tức dẫn quân hăng sức phá toang ra, may lại có Trương Hồ, Nhạc Lâm dẫn binh đến tiếp ứng. Mã Đại ít quân, không dám đuổi theo. Cha con Tư Mã Ý cùng với Trương Hồ, Nhạc Lâm hợp binh làm một, kéo về trại Vị Nam, không ngờ về đến nơi đã bị quân Thục cướp mất trại rồi. Quách Hoài, Tôn Lẽ đang đánh nhau với quân Thục ở trên cầu phao. Tư Mã Ý dẫn quân đến, quân Thục rút chạy. Ý sai đốt cầu phao, đóng quân giữ ở mé bắc ngạn.

huái , sun lǐ zhèng zài fú
qiáo shàng yǔ shǔ bìng jie
zhàn . si mǎ yì děng yǐn bìng
sha dào , shǔ bìng tuì qù . yì
shao duàn fú qiáo , jù zhù
běi àn .

冲杀。张虎、乐𬘭亦各引兵杀来接应。马岱军少，不敢追赶。司马懿父子与张虎、乐𬘭合兵一处，同归渭南大寨，不想寨栅已被蜀兵夺了。郭淮、孙礼正在浮桥上与蜀兵接战。司马懿等引兵杀到，蜀兵退去。懿烧断浮桥，据住北岸。

11 qiè shuo wèi bing zài qí shan
gong dǎ shǔ zhài , ting zhi si
mǎ yì dà bài , shi liǎo wèi
nán yíng zhài , jun xin huang
luàn ; jí tuì shí , sì miàn shǔ
bing chong sha jiāng lái , wèi
bing dà bài , shí shang ba lè
, sǐ zhě wú shù , yú zhòng
ben guò wèi bēi táo sheng .
kǒng míng zài shan shàng
jiàn wèi yán yòu sī mǎ yì rù
gǔ , yi shà shí huǒ guāng dà
qǐ , xìn zhōng shèn xǐ , yǐ wèi
sī mǎ yì cǐ fan bì sǐ . bù qì
tian jiàng dà yǔ , huǒ bù
néng zhe , shào mǎ bào
shuo sī mǎ yì fù zì ju táo qu
liǎo . kǒng míng tàn yue :"
móu shì zài rén , chéng shì
zài tian . bù kě qiǎng yě !"
hòu rén yǒu shi tàn yue :"
gǔ kǒu feng kuáng liè yàn
piao , hé qì zòu yǔ jiàng qīng
xiao . wǔ hóu miào jì rú néng

đồng quy vị nam đại trại, bắt
tưởng trại sách dĩ bị thực binh
đoạt liễu. Quách hoài, tôn lễ
chánh tại phù kiều thương dữ
thực binh tiếp chiến. Tư Mã ý
đảng dẫn binh sát đáo, thực
binh thối khứ. Ý thiêu đoạn phù
kiều, cư trú bắc ngạn.

Thả thuyết nguy binh tại kì sơn
công đả thực trại, thính tri Tư
Mã ý đại bại, thất liễu vị nam
doanh trại, quân tâm hoảng
loạn; cấp thời thời, từ diện thực
binh trùng sát tương lai, ngụy
binh đại bại, thập thương bát
cửu, tử giả vô số, dư chúng
bôn quá vị bắc đào sinh. Khổng
minh tại sơn thượng kiến ngụy
duyên dụ Tư Mã ý nhập cốc,
nhất siếp thời hỏa quang đại
khởi, tâm trung thậm hỉ, dĩ vi Tư
Mã ý thử phiên tất tử. Bất kì
thiên hàng đại vũ, hỏa bất năng
trú, tiêu mã báo thuyết Tư Mã ý
phụ tử câu đào khứ liễu. Khổng
minh thán viết: "Mưu sự tai
nhân, thành sự tại thiên. Bất
khả cường dã!" Hậu nhân hữu
thi thán viết: "Cốc khẩu phong
cuồng liệt diêm phiêu, hà kì sáu
vũ hàng thanh tiêu. Võ hầu diệu
kế như năng tựu, an đắc sơn

Quân Ngụy đang đánh trại Kỳ
Sơn, nghe tin Tư Mã Ý thua to,
mất cả trại Vị Nam, sinh ra rối
loạn, vội vàng rút về. Quân Thục
đổ ra đánh giết, quân Ngụy thua
to, mười phần mất tám chín, còn
tên nào sống sót, thì chạy trốn về
mê bắc sông Vị. Khổng Minh ở
trên núi thấy Ngụy Diên dù được
Tư Mã Ý vào hang. Một lát thấy
ngọn lửa bốc lên, Khổng Minh
trong bụng đã mừng, chắc phen
này Tư Mã Ý phải chết. Không
ngờ trời trút cơn mưa xuống, lửa
tắt sạch cả. Tư Mã Ý chạy thoát
được ra ngoài. Khổng Minh than
rằng: - Mưu việc hại người, thành
việc tại trời, không sao cưỡng
được! Đời sau có thơ than rằng:
Cửa hang gió cát với mây bay,
Mưa xối mây đen kéo lại đây. Võ
hầu kế diệu ví thành đạt, Tần
triều sao chiếm núi sông này.

jiù , an de shan hé shǔ jìn
cháo ! "

12 què shuo si mǎ yì zài wèi běi
zhài nèi chuán lìng yue : "
wèi nán zhài zhà , jin yǐ shi
liǎo . zhu jiāng rú zài yán chu
zhàn zhě zhǎn ." zhòng
jiāng ting lìng , jù shǒu bù
chu . guo huái rù gào yue : "
jìn rì kǒng míng yǐn bing xún
shào , bì jiāng zé dì an yíng .
" yì yue : " kǒng míng ruò
chu wǔ gōng , yi shan ér
dong , wǒ děng jie wéi yǐ ;
ruò chu wèi nán , xi zhǐ wǔ
zhàng yuán , fang wú shì yě . " lìng rén tàn zhì , huí bào
guǒ tún wǔ zhàng yuán . sì
mǎ yì yǐ shǒu jia é yue : " dà
wèi huáng dì zhì hóng fú yě !
" suì lìng zhu jiāng : " jian
shǒu wù chu , bǐ jiǔ bì zì biàn
. "

13 qiě shuo kǒng míng zì yǐn yi
jun tún yú wǔ zhàng yuán ,
léi lìng rén nuò zhàn , wèi
bing zhì bù chu . kǒng míng
nǎi qū jìn guó bìng fù rén
gǎo sù zhì fú , shèng yú dà
hé zhì nèi , xiū shu yí feng ,
qiǎn rén sòng zhì wèi zhài .
zhu jiāng bù gǎn yǐn bì , yǐn
lái shǐ rù jiàn sì mǎ yì . yì duì
zhòng qǐ hé shì zhī , nèi yǒu
jin guó fù rén zhī yí , bìng

侯妙计如能就， 安得山
河属晋朝！”

却说司马懿在渭北寨内传令曰：“渭南寨栅，今已失了。诸将如再言出战者斩。”众将听令，据守不出。郭淮入告曰：“近日孔明引兵巡哨，必将择地安营。”懿曰：“孔明若出武功，依山而东，我等皆危矣；若出渭南，西止五丈原，方无事也。”令人探之，回报果屯五丈原。司马懿以手加额曰：“大魏皇帝之洪福也！”遂令诸将：“坚守勿出，彼久必自变。”

且说孔明自引一军屯于五丈原，累令人搦战，魏兵只不出。孔明乃取巾帼并妇人缟素之服，盛于大盒之内，修书一封，遣人送至魏寨。诸将不敢隐蔽，引来使入见司马懿。懿对众启盒视之，内有巾帼妇人之

hà chúc tân triều!"

Khước thuyết Tư Mã Ý tại vị bắc trại nội truyền lệnh viết: "Vị nam trại sách, kim dĩ thất liễu. Chư tướng như tái ngôn xuất chiến giả trẫm." Chúng tướng thính lệnh, cư thủ bất xuất. Quách hoài nhập cáo viết: "Cận nhật khồng minh dẫn binh tuần tiễu, tất tương trạch địa an doanh." Ý viết: "Khồng minh nhược xuất võ công, y sơn nhi đông, ngã đẳng giai nguy hř; nhược xuất vị nam, tây chĩ ngũ trượng nguyễn, phuơng vô sự dã." Lệnh nhân tham chi, hồi báo quả trâu ngũ trượng nguyễn. Tư Mã ý dĩ thủ gia ngạch viết: "Đại ngụy hoàng đế chi hồng phúc dã!" Toại lệnh chư tướng: "Kiên thủ vật xuất, bỉ cửu tất tự biến."

Tư Mã Ý ở trong trại Vị Bắc truyền lệnh rằng: - Nay dinh trại Vị Nam đã mất rồi, các tướng ai còn nói đến đánh nhau nữa thì chém! Các tướng vâng lệnh, chỉ việc giữ trại cho vững không dám ra. Quách Hoài nói với Tư Mã Ý rằng: - Mấy bữa nay Khồng Minh dẫn quân ra tuần tiễu, tất là muốn tìm đất hạ trại. Ý nói: - Nếu Khồng Minh ra núi Võ Công, men sườn mà sang mé đông, thì chúng ta nguy cả. Nhược bằng họ ra mé tây nam sông Vị, đóng đòn trên gò Ngũ Trượng thì ta mới không việc gì. Sai người dò xem, quả nhiên Khồng Minh đóng ở gò Ngũ Trượng. Ý mừng quá gioi tay lên trán mà rằng: - Đó là hồng phúc của đại Ngụy Hoàng Đế ta! Bên sai các tướng giữ vững không ra đánh, đợi cho quân Thục sinh biến sẽ hay.

Thả thuyết khồng minh tự dẫn nhất quân trâu vu ngũ trượng nguyễn, luy lệnh nhân nách chiến, nguy binh chỉ bắt xuất. Khồng minh nãi thủ cân quắc tịnh phụ nhân cảo tố chi phục, thịnh vu đại hợp chi nội, tu thư nhất phong, khiền nhân tổng chí ngụy trại. Chư tướng bắt cảm ẩn tế, dẫn lai sử nhập kiến Tư Mã ý. Ý đổi chúng khải hợp thị chi, nội hữu cân quắc phụ

Khồng Minh dẫn một toán quân đóng ở gò Ngũ Trượng đã nhiều lần sai người ra khiêu chiến, quân Ngụy nhất định không ra. Khồng Minh bèn lấy một cái khăn, cái yếm và đồ tráng của đàn bà, đựng vào một cái hòm, rồi viết thư, sai người đưa đến trại Ngụy. Các tướng không dám giấu giếm, dẫn người đưa thư vào ra mắt Tư Mã Ý. Ý sai mở hòm ra xem, thấy có yếm áo đàn bà và một phong

shu yi feng . yì chai shì qí shu , luè yue : " zhòng dá jì wèi dà jiāng , tǒng lǐng Zhōng yuán zhì zhòng , bù sì pi jian zhí ? , yǐ jué cí xióng , nǎi gan ku shǒu tǔ cháo , jǐn bì dao jiàn , yǔ fù rén yòu hé yì zai ! jin qiǎn rén sòng jin guó sù yì zhì , rú bù chu zhàn , kě zài bài ér shòu zhì . tǎng chǐ xìn wèi mǐn , yóu yǒu nán zì xiong jin , zǎo yǔ pí huí , yì qí fù dí . " si mǎ yì kàn bì , xin Zhōng Dà nù , nǎi yáng xiào yue : " kǒng míng shì wǒ wèi fù rén ye ! " jí shòu zhì , lǐng zhòng dài lái shǐ . yì wèn yue : " kǒng míng qín shí jí shì zhī fán jiǎn ruò hé ? " shǐ zhě yue : " chéng xiāng sù xìng yè mèi , fá èr shí yǐ shàng jie qín lǎn yan . suǒ dàn zhì shí , rì bù guò shù sheng . " yì gù wèi zhu jiāng yue : " kǒng míng shí shǎo shì fán , qí néng jiǔ hu ? "

- 14 shǐ zhě cí qù , huí dào wǔ zhàng yuán , jiàn liǎo kǒng míng , jù shuo : " si mǎ yì shòu liǎo jin guó nǚ yì , kàn liǎo shu zhá , bìng bù chen nù , zhì wèn chéng xiāng qín shí jí shì zhī fán jiǎn , jué bù tí qǐ jun lǚ zhì shì . mǒu rú cǐ yìng duì , bǐ yán : shí shǎo

衣，并书一封。懿拆视其书，略曰：“仲达既为大将，统领中原之众，不思披坚执锐，以决雌雄，乃甘窟守土巢，谨避刀箭，与妇人又何异哉！今遣人送巾帼素衣至，如不出战，可再拜而受之。倘耻心未泯，犹有男子胸襟，早与批回，依期赴敌。”司马懿看毕，心中大怒，乃佯笑曰：“孔明视我为妇人耶！”即受之，令重待来使。懿问曰：“孔明寝食及事之烦简若何？”使者曰：“丞相夙兴夜寐，罚二十以上皆亲览焉。所啖之食，日不过数升。”懿顾谓诸将曰：“孔明食少事烦，其能久乎？”

使者辞去，回到五丈原，见了孔明，具说：“司马懿受了巾帼女衣，看了书札，并不嗔怒，只问丞相寝食及事之烦简，绝不提起军旅之事。某如此应对，彼言：

nhân chi y, tịnh thư nhât phong. Ý sách thị kí thư, lược viết: "Trọng đạt kí vi đại tướng, thống lĩnh trung nguyên chi chúng, bất tư phi kiên cháp nhuệ, dĩ quyết thư hùng, nãi cam quật thủ thô sào, cần tị đao tiễn, dữ phụ nhân hựu hà dì tai! Kim khiễn nhân tống cân quắc tố y chí, như bất xuất chiến, khả tái bái nhi thụ chi. Thắng sì tâm vị mãn, do hữu nam tử hung khâm, tảo dữ phê hồi, y kì phó địch." Tư Mã Ý khán tắt, tâm trung đại nộ, nãi dương tiêu viết: "Khổng minh thị ngã vi phụ nhân da!" Tức thư chi, lệnh trọng đãi lại sử. Ý vẫn viết: "Khổng minh tâm thực cập sự chi phiền giản nhược hà?" Sứ giả viết: "Thừa tướng túc hưng dạ mị, phạt nhị thập dĩ thượng giai thân lâm yên. Sở đậm chi thực, nhật bất quá sô thăng." Ý cố vị chư tướng viết: "Khổng minh thực thiều sự phiền, kì năng cửu hò?"

thư. Trong thư nói rằng: "Trọng Đạt đã làm đại tướng, thống lĩnh quân Trung Nguyên, không dám mặc giáp cầm gươm, để quyết sống mái mà chịu ngồi núp ở trong tối trong hang, để lánh lưỡi đao mũi tên, thế thì khác gì đàn bà? Nay sai người đưa khăn yếm quần áo trắng của đàn bà đến, nếu không dám ra đánh, thì phải lạy hai lạy mà nhận lấy; nếu còn biết xấu hổ, có chí khí người con trai, thì phải phê vào giấy này, y hẹn ra giao chiến". Tư Mã Ý xem xong, trong bụng căm giận, nhưng cũng gượng cười nói rằng: - Khổng Minh coi ta như đàn bà ru? Liền chịu nhận đồ ấy, trọng đãi người đưa thư, và hỏi han chuyện Khổng Minh ăn ngủ, cùng là công việc nhiều ít làm sao. Sứ giả bẩm rằng: - Thừa tướng tôi thức khuya dậy sớm; hình phạt từ hai chục roi trở lên, cũng phải coi xét đến mà mỗi ngày chỉ ăn được vài thุง mà thôi. Ý bảo với các tướng rằng: - Khổng Minh ăn ít làm nhiều, sống lâu làm sao được.

Sứ giả từ khứ, hồi đáo ngũ trưởng nguyên, kiến liễu khổng minh, cụ thuyết: "Tư Mã ý thụ liễu cân quắc nữ y, khán liễu thư trát, tịnh bất sân nộ, chỉ vấn thừa tướng tâm thực cập sự chi phiền giản, tuyệt bất đê khởi quân lữ chi sự. Mỗ như thử ứng đối, bỉ ngôn: thực thiều sự

Sứ giả từ về, đến gò Ngũ Trưởng ra mắt Khổng Minh, thuật lại việc Tư Mã Ý chịu nhận khăn áo đàn bà, và các lời hỏi han. Khổng Minh than rằng: - Ý thực là biết ta! Chủ bộ Dương Ngung can rằng: - Tôi thấy thừa tướng hàng ngày cứ phải coi xét sổ sách, thiết nghĩ không nên. Ôi! Việc trị

shì fán , qǐ néng cháng jiǔ ? " kǒng míng tàn yue : " bǐ shen zhi wǒ yě ! " zhǔ bù yáng yóng jiàn yue : " mǒu jiàn chéng xiāng cháng zì xiào bù shu , qiè yǐ wéi bù bì . fu wèi zhì yǒu tǐ , shàng xià bù kě xiāng qīn . pì zhì zhì jiā zhí dào , bì shǐ pú zhí geng , bì diǎn cuàn , sì yè wú kuàng , suǒ qíu jie zú , qí jia zhǔ cóng róng zì zài , gao zhěn yǐn shí ér yǐ . ruò jie shen qīn qí shì , jiang xíng pí shén kùn , zhong wú yì chéng . qǐ qí zhì zhì bù rú bì pú zai ? shì wèi jia zhǔ zhì dào yě . shì gù gǔ rén cheng : zuò ér lùn dào , wèi zhì san gong ; zuò ér xíng zhī , wèi zhì shì dà fu . xí bǐng jí you niú chuǎn , ér bù wèn héng dào sī rén ; chén píng bù zhì qián gǔ zhì shù , yue : zì yǒu zhǔ zhě . jin chéng xiāng qīn lǐ xì shì , hàn liú zhong rì qǐ bù láo hu ? si mǎ yì zhì yán , zhen zhì yán yě . "

kǒng míng qì yue : " wú fei bù zhì . dàn shòu xiān dì tuo gu zhì zhòng , wéi kǒng tā rén bù sì wǒ jìn xin yě ! " zhòng jie chuí lèi . zì cǐ kǒng míng zì jué shén sì bù níng . zhu jiāng yin cǐ wèi gǎn jìn bing . què shuo wèi jiāng jie zhì kǒng míng yǐ jìn guó nǚ yì rǔ sì mǎ yì , yì shòu zhì bù zhàn . zhòng jiāng bù fèn , rù

食少事烦，岂能长久？
”孔明叹曰：
“彼深知我也！”主簿
杨顥谏曰：“某见丞相
常自校簿书，窃以为不
必。夫为治有体，上下
不可相侵。譬之治家之
道，必使仆执耕，婢典
爨，私业无旷，所求皆
足，其家主从容自在，
高枕饮食而已。若皆身
亲其事，将形疲神困，
终无一成。岂其智之不
如婢仆哉？失为家主之
道也。是故古人称：坐
而论道，谓之三公；作
而行之，谓之士大夫。
昔丙吉忧牛喘，而不问
横道死人；陈平不知钱
谷之数，曰：自有主者。
今丞相亲理细事，汗
流终日岂不劳乎？司马
懿之言，直至言也。”

孔明泣曰：“吾非不知。
但受先帝托孤之重，
惟恐他人不似我尽心也！
”众皆垂泪。自此孔
明自觉神思不宁。诸将
因此未敢进兵。却说魏

phiền, khởi năng trường cửu?
"Khổng minh thán viết: "Bỉ thâm tri ngã dã!" Chủ bộ dương ngung gián viết: "Mỗ kiến thừa tướng thường tự giáo bộ thư, thiết dĩ vi bất tất. Phu vi trì hữu thể, thượng hạ bất khả tương xâm. Thí chi trì gia chi đạo, tất sử phó chấp canh, tì diễn thoán, tư nghiệp vô khoáng, sở cầu giai túc, kì gia chủ tòng dung tự tại, cao châm ẩm thực nhi dĩ. Nhược giai thân thân kì sự, tương hình bì thân khốn, chung vô nhất thành. Khoái kì trí chi bất như tì phó tai? Thát vi gia chủ chi đạo dã. Thị cổ cổ nhân xưng: tạ nhi luận đạo, vị chi tam công; tác nhi hành chí, vị chi sĩ đại phu. Tích bính cát ưu ngưu suyễn, nhi bất vấn hoành đạo tử nhân; trân bình bất tri tiền cốc chi số, viết: tự hữu chủ giả. Kim thừa tướng thân lí té sự, hän lưu chung nhật khởi bất lao hò? Tư Mã ý chi ngôn, chân chí ngôn dã."

Khổng minh kháp viết: "Ngô phi bất tri. Đãn thụ tiên đế thác cô chi trọng, duy khủng tha nhân bất tự ngã tần tâm dã!" Chúng giai thùy lệ. Tự thử khổng minh tự giác thân tư bất ninh. Chư tướng nhân thử vị cảm tiến binh. Khước thuyết nguy tương giai tri khổng minh dĩ cân quắc nǚ y nhục Tư Mã ý, ý thụ chi bất chiến. Chúng tướng bất

nước phải có thể thông, trên dưới không xâm phạm tới nhau. Ví như đạo trị việc nhà, tất phải có đứa ở trại coi việc cày bừa, đứa ở gái coi việc thổi nấu, nghề nghiệp không thiếu việc gì, cần cái gì có cái ấy; ông chủ nhà chỉ việc thung dung ngồi một chỗ, nằm cao thành thoi, ăn uống mà thôi! Nếu việc nào cũng phải xuất thân làm lấy, thì sức lực mỏi mệt, tinh thần kém sút, mà không nên được việc gì. Đó có phải là trí khôn không bằng kẻ ăn người ở đâu, đạo làm chủ nhà phải thế. Cho nên cổ nhân có nói: "Ngồi mà bàn đạo lý, gọi là tam công; đứng ra mà làm việc, gọi là sỹ đại phu". Ngày xưa, Bính Cát lo việc con trâu thở, không lo gì đến kẻ đánh nhau chết dọc đường; Trần Bình làm tướng, không biết số tiền thóc ở kho bao nhiêu, nói rằng đã có người coi riêng từng việc. Nay thừa tướng thân xét đến cả việc nhỏ nhặt, mồ hôi toát ra cả ngày, chẳng nhọc nhằn lắm ru? Lời Tư Mã Ý nói, xin thừa tướng xét cho mới được.

Khổng Minh khóc, nói: - Ta không phải là không biết thế đâu, nhưng vì chịu ơn tiên đế thác cô cho ta rất trọng, chỉ sợ người khác không được hết lòng như ta. Vậy ta mới phải chịu khó nhọc như thế. Chúng nghe nói, ai nấy cũng cảm động, úa nước mắt. Tự bấy giờ, Khổng Minh nghe trong mình tinh thần bàng hoàng, nên không

zhàng gào yue : " wǒ děng
jie dà guó míng jiang , an rěn
shòu shǔ rén rú cǐ zhì rǔ ! jí
qǐng chu zhàn , yǐ jué cí
xióng . " yì yue : " wú fei bù
gǎn chu zhàn ér gan xin
shòu rǔ yě . nài tian zi míng
zhào , lìng jian shǒu wù
dòng . jīn ruò qīng chu , yǒu
wéi jun mìng yǐ . " zhòng
jiang ju fèn nù bù píng . yì
yue : " rǔ děng jì yào chu
zhàn , dài wǒ zòu zhǔn tian
zi , tòng lì fù dí , hé rú ? "
zhòng jie yǔn nuò . yì nǎi xiě
biǎo qiǎn shǐ , zhí zhì gé féi
jun qián , zòu wén wèi zhǔ
cáo rùi . ruì chái biǎo lǎn zhī .
biǎo luè yue : " chén cái bó
rèn zhòng , fú méng míng
zhǐ , lìng chén jian shǒu bù
zhàn , yǐ dài shǔ rén zhì zì bì ;
nài jin zhu gé liàng yí chén
yǐ jin guó , dài chén rú fù rén ,
chǐ rǔ zhì shèn ! chén jǐn
xian dá shèng cong : dàn xì
jiang xiào sǐ yì zhàn , yǐ bào
cháo tíng zhì en , yǐ xuě san
jun zhì chǐ . chén bù shèng jí
qie zhì zhì ! rui lǎn qì , nǎi
wèi duo guan yue : " si mǎ yì
jian shǒu bù chu , jin hé gù
yòu shàng biǎo qíu zhàn ? "
wèi wèi xīn pí yue : " si mǎ yì
běn wú zhàn xìn , bì yin zhu
gé liàng chǐ rǔ , zhòng jiang
fèn nù zhì gù , tè shàng cǐ
biǎo , yù gèng qǐ míng zhǐ ,
yǐ è zhu jiang zhì xin ẽ . " rui
rán qí yán , jí lìng xīn pí chí

將皆知孔明以巾幘女衣辱司马懿，懿受之不战。众将不忿，入帐告曰：“我等皆大国名将，安忍受蜀人如此之辱！即请出战，以决雌雄。”懿曰：“吾非不敢出战而甘心受辱也。奈天子明诏，令坚守勿动。今若轻出，有违君命矣。”众将俱忿怒不平。懿曰：“汝等既要出战，待我奏准天子，同力赴敌，何如？”众皆允诺。懿乃写表遣使，直至合淝军前，奏闻魏主曹睿。睿拆表览之。表略曰：“臣才薄任重，伏蒙明旨，令臣坚守不战，以待蜀人之自敝；奈今诸葛亮遗臣以巾幘，待臣如妇人，耻辱至甚！臣谨先达圣聪：旦夕将效死一战，以报朝廷之恩，以雪三军之耻。臣不胜激切之至！”睿览讫，乃谓多官曰：“司马懿坚守不出，今何故又上表求战？”卫尉辛毗曰：“司马懿本

phản, nhập trường cáo viết: "Ngã dǎng giai đại quốc danh tương, an nhẫn thụ thực nhân như thử chi nhục! Tức thỉnh xuất chiến, dĩ quyết thư hùng." Ý viết: "Ngô phi bắt cảm xuất chiến nhi cam tâm thụ nhục dã. Nại thiên tử minh chiêu, lệnh kiên thủ vật động. Kim nhược khinh xuất, hữu vi quân mệnh hĩ." Chúng tướng cầu phản nộ bất bình. Ý viết: "Nhữ dǎng kí yếu xuất chiến, dãi ngã tâu chuẩn thiên tử, đồng lực phó địch, hà nhu?" Chúng giao duẫn nặc. Ý nãi tả biểu khiền sử, trực chí hợp phì quân tiền, tấu văn ngụy chủ tào duệ. Duệ sách biểu lâm chi. Biểu lược viết: "Thần tài bạc nhâm trọng, phục mông minh chỉ, lệnh thần kiên thủ bất chiến, dĩ dãi thực nhân chi tự tệ; nại kim Gia Cát lượng di thần dĩ cân quắc, dãi thần như phụ nhân, sỉ nhục chí thậm! Thần cẩn tiên đạt thánh thông: đán tịch tương hiệu tử nhất chiến, dĩ báo triều đình chi ân, dĩ tuyết tam quân chi sĩ. Thần bất thắng kích thiết chí chí!" Duệ lâm cật, nãi vị đà quan viết: "Tư Mã ý kiêm thủ bất xuất, kim hà có hựu thương biểu cầu chiến?" Vệ úy tân bì viết: "Tư Mã ý bôn vô chiến tâm, tất nhân Gia Cát lượng sỉ nhục, chúng tướng phản nộ chí cố, đặc thượng thử biểu, dục canh khắt minh chỉ, dĩ át chư tướng chi tâm nhĩ." Duệ nhiên

dám tiên binh vội. Các tướng Ngụy thấy Không Minh đưa khăn áo đàn bà cho Tư Mã Ý. Ý chịu nhận, không dám ra đánh. Các tướng cùng vỗ bụng cầm túc, vào trường bẩm rằng: - Chúng tôi cùng là danh tướng nước Ngụy, chịu sao được người Thục sĩ nhục thế này? Vậy xin ra đánh để quyết một trận sống mái. Ý nói: - Ta có phải muốn chịu nhục đâu, bởi vì thiên tử giáng chiêu, sai giữ vững không cho ra đánh, nếu ta khinh động, thì trái quân mệnh mất. Các tướng bức dọc không bằng lòng. Ý nói: - Các ngươi nếu muốn đánh, đợi ta tâu với thiên tử, rồi sẽ đồng lực ra đánh giặc, được chăng? Chúng tôi xin vâng lời. Ý sai sứ mang biểu đến Hợp Phì tâu với Ngụy chủ. Biểu rằng: "Thần tài nhỏ trách nhiệm to, cúi đột chiêu chỉ sai thần giữ vững không đánh, để đợi quân Thục tự nhiên phải tan. Nhưng nay Gia Cát Lượng sai người đưa khăn yếm, coi thần như đàn bà, thần lấy làm sỉ nhục lắm. Thần kính tâu trước vời bệ hạ, sớm tối xin liều một trận đại chiến để báo ơn triều đình, mà rửa cái xấu hổ cho ba quân. Thần cảm kích không biết ngàn nào". Tào Tuấn xem xong, hỏi các tướng rằng: - Tư Mã Ý trước xin giữ vững không đánh, nay lại dâng biểu xin đánh là có làm sao? Vệ úy là Tân Tỷ tâu rằng: - Tư Mã Ý vốn không có bụng muốn đánh, đây là Gia Cát Lượng sỉ nhục, các tướng căm

jié zhì wèi bēi zhài chuán yù , lìng wù chu zhàn . sì mǎ yì jie zhào rù zhàng , xin pí xuan yù yue : " rú zài yǒu gǎn yán chu zhàn zhě , jí yǐ wéi zhǐ lùn . " zhòng jiāng zhī de fèng zhào . yì àn wèi xin pí yue : " gong zhen zhì wò xin yě ! " yú shì lìng jun zhong chuán shuō : wèi zhǔ mìng xin pí chí jié , chuán yù sì mǎ yì wù de chu zhàn . shǔ jiāng wén zhì cǐ shì , bào yǔ kǒng míng . kǒng míng xiào yue : " cǐ nǎi sì mǎ yì an san jun zhì fǎ yě . " jiāng wéi yue : " chéng xiāng hé yǐ zhì zhī ? " kǒng míng yue : " bǐ běn wú zhàn xìn ; suǒ yǐ qǐng zhàn zhě , yǐ shì wǔ yú zhòng ēr . qǐ bù wén : jiāng zài wài , jun mìng yǒu suǒ bù shòu . an yǒu qian lǐ ér qǐng zhàn zhě hu ? cǐ nǎi sì mǎ yì yin jiàng shì fèn nù , gù jiè cáo ruì zhì yì , yǐ zhì zhòng rén . jìn yòu bo chuán cǐ yán , yù xiè wǒ jun xin yě . "

无战心，必因诸葛亮耻辱，众将忿怒之故，特上此表，欲更乞明旨，以遏诸将之心耳。”睿然其言，即令辛毗持节至渭北寨传谕，令勿出战。司马懿接诏入帐，辛毗宣谕曰：“如再有敢言出战者，即以违旨论。”众将只得奉诏。懿暗谓辛毗曰：“公真知我心也！”于是令军中传说：魏主命辛毗持节，传谕司马懿勿得出战。蜀将闻知此事，报与孔明。孔明笑曰：“此乃司马懿安三军之法也。”姜维曰：“丞相何以知之？”孔明曰：“彼本无战心；所以请战者，以示武于众耳。岂不闻：将在外，君命有所不受。安有千里而请战者乎？此乃司马懿因将士忿怒，故借曹睿之意，以制众人。今又播传此言，欲懈我军心也。”

15 zhèng lùn xiān , hu bào fèi ?

正论间，忽报费袆到。

kì ngôn, tức lệnh tân bì trì tiết chí vị bắc trại truyền dụ, lệnh vật xuất chiến. Tư Mã ý tiếp chiếu nhập trường, tân bì tuyên dụ viết: "Như tái hữu cảm ngôn xuất chiến giả, tức dĩ vi chỉ luận." Chúng tướng chỉ đắc phụng chiếu. Ý ám vị tân bì viết: "Công chán tri ngã tâm dã!" Vu thị lệnh quân trung truyền thuyết: ngụy chủ mệnh tân bì trì tiết, truyền dụ Tư Mã ý vật đắc xuất chiến. Thực tương văn tri thủ sự, báo dữ khỗng minh. Khỗng minh tiểu viết: "Thủ nãi Tư Mã ý an tam quân chi pháp dã." Khuong duy viết: "Thừa tướng hà dĩ tri chi?" Khỗng minh viết: "Bỉ bỗn vô chiến tâm; sở dĩ thỉnh chiến giả, dĩ kì võ vu chúng nhĩ. Khởi bắt văn: tương tại ngoại, quân mệnh hữu sở bắt thụ. An hữu thiên lí nhi thỉnh chiến giả hò? Thủ nãi Tư Mã ý nhân tướng sĩ phẫn nộ, cố tá tào duệ chí ý, dĩ chế chúng nhân. Kim hựu bá truyền thử ngôn, dục giải ngã quân tâm dã."

tức, cho nên dâng biểu lên, là có ý muốn cầu chiêu chỉ để trấn bụng các tướng đầy thoi. Tuần lấy làm phải, sai Tân Tỷ cầm cờ tiết đến trại Vị Bắc, truyền lời dụ không được ra đánh. Nếu ai dám nói đến sự đánh, thì ghép vào tội trái chiếu chỉ nhà vua. Các tướng đều phải tuân theo. Ý bảo với Tân Tỷ rằng: - Ông thực là biết bụng tôi lắm! Bởi thế, trong quân nói truyền đi, ai ai cũng biết. Các tướng Thục nghe tin ấy, vào bẩm với Khổng Minh. Khổng Minh cười rằng: - Đó là Tư Mã Ý trấn bụng ba quân đó. Khuong Duy hỏi: - Thừa tướng sao lại biết là thế? Khổng Minh nói: - Ý vốn không dám đánh, xin đánh là thị oai với chúng đó thôi. Có câu rằng: "Tướng ở ngoài, dù vua sai có điều không nghe cũng được". Lẽ đâu cách xa nghìn dặm, mà phải xin lệnh đánh bao giờ? Đây vì Tư Mã Ý nhân các tướng túc giận, cho nên mượn ý Tào Tuấn để trấn bụng chúng và truyền lời ấy ra, để quân ta sinh trễ nải đó thôi.

Chánh luận gian, hốt báo phí y

Đang khi nói chuyện, chợt có tin

dào . kǒng míng qǐng rù wèn
zhi ,? yue : " wèi zhǔ cáo ruì
wén dong wú san lù jìn bing ,
nǎi zì yǐn dà jun zhì gé féi ,
lìng mǎn chōng , tián yù , liú
shào fēn bīng san lù yíng dí .
mǎn chōng shè jì jìn shao
dong wú liáng cǎo zhàn jù ,
wú bìng duo bìng . lù xùn
shàng biǎo yú wú wáng , yue
huì qián hòu jiá gong , bù yì
? biǎo rén zhōng tú bēi wèi
bìng suǒ huò , yin cǐ jí guan
xiè lòu , wú bìng wú gong ér
tuì . " kǒng míng ting zhì cǐ
xìn , cháng tàn yī shēng , bù
jué hun dào yú dì ; zhòng
jiāng jí jiù , bàn shǎng fang
su . kǒng míng tàn yue : " wú
xīn hun luàn , jiù bìng fù fa ,
kǒng bù néng sheng yǐ ! "

孔明请入问之，祎曰：
“魏主曹睿闻东吴三路
进兵，乃自引大军至合
淝，令满宠、田豫、刘
劭分兵三路迎敌。满宠
设计尽烧东吴粮草战具
，吴兵多病。陆逊上表
于吴王，约会前后夹攻
，不意賚表人中途被魏
兵所获，因此机关泄漏
，吴兵无功而退。”孔
明听知此信，长叹一声
，不觉昏倒于地；众将
急救，半晌方苏。孔明
叹曰：“吾心昏乱，旧
病复发，恐不能生矣！”

16 shì yè , kǒng míng fú bìng
chu zhàng , yǎng guan tian
wén , shí fen jīng huang ; rù
zhàng wèi jiang wéi yue : "
wú mìng zài dàn xì yǐ ! " wéi
yue : " chéng xiāng hé chu cǐ
yán ? " kǒng míng yue : " wú
jiàn san tái xing zhong , kè
xing bēi míng , zhǔ xing you
yǐn , xiāng fǔ liè yào , qí
guang hun àn : tian xiàng rú
cǐ , wú mìng kě zhì ! " wéi
yue : " tian xiàng sui zé rú cǐ
, chéng xiāng hé bù yòng qí
ráng zhì fǎ wǎn huí zhì ? "
kǒng míng yue : " wú sù an

đáo. Khổng minh thỉnh nhập
vấn chi, y viết: "Ngụy chủ tào
duệ văn đông ngô tam lộ tiến
binh, nǎi tự dẫn đại quân chí
hợp phì, lệnh mǎn súng, điền
dụ, lưu thiệu phân binh tam lộ
nghênh địch. Mǎn súng thiết kế
tǎn thiêu đông ngô lương thảo
chiến cụ, ngô binh đa bệnh. Lục
tồn thương biểu vu ngô vương,
ước hội tiền hậu giáp công, bắt
ý tê biểu nhân trung đồ bị ngụy
binh sở hoạch, nhân thủ cơ
quan tiết lâu, ngô binh vô công
nhi thoái." Khổng minh thính tri
thủ tín, trường thán nhất thanh,
bắt giác hôn đảo vu địa; chúng
tướng cấp cứu, bán thường
phương tông. Khổng minh thán
viết: "Ngô tâm hỗn loạn, cựu
bệnh phục phát, khùng bắt
năng sinh hĩ!"

Phí Vĩ đến. Khổng Minh mời vào
hỏi chuyện. Vĩ thưa rằng: - Tào
Tuân nghe Đông Ngô ba mặt tiến
quân, cũng dẫn đại quân đến
Hợp Phì, sai Mãn Sủng, Điền Dụ,
Lưu Thiệu chia quân làm ba mặt
chống cự. Mãn Sủng bày mưu,
đốt sạch chiến thuyền và lương
thảo khí giới của Đông Ngô. Đông
Ngô không làm nên chuyện gì,
phải rút quân trở về. Khổng Minh
nghe tin ấy, thở dài một tiếng,
không ngờ ngất đi ngã gục xuống
đất. Các tướng vội vàng cứu dậy,
nửa giờ mới tỉnh. Khổng Minh
than rằng: - Ta nghe trong mình
bàng hoàng, bệnh cũ lại phát, dẽ
thường không thọ được nữa.

Thị dạ, khổng minh phù bệnh
xuất trưởng, ngưỡng quan
thiên văn, thập phân kinh
hoảng; nhập trưởng vị khương
duy viết: "Ngô mệnh tại đán tịch
hĩ!" Duy viết: "Thừa tướng hà
xuất thử ngôn?" Khổng minh
viết: "Ngô kiến tam đài tinh
trung, khách tinh bội minh, chủ
tinh u ẩn, tương phụ liệt diệu, kì
quang hồn ám: thiên tượng như
thử, ngô mệnh khả tri!" Duy
viết: "Thiên tượng tuy tắc như
thử, thừa tướng hà bất dụng kì
nhương chi pháp vẫn hồi chi?"
Khổng minh viết: "Ngô tố am kì

Đêm hôm ấy, Khổng Minh gượng
bệnh ra trưởng, ngẩng xem thiên
văn. Xem xong, Khổng Minh kinh
hãi lắm, vào trưởng bảo Khương
Duy rằng: - Ta nguy đến nơi mất
rồi! Duy nói: - Sao thừa tướng lại
dạy thế? Khổng Minh nói: - Ta
thấy trong ba ngôi sao Tam thai,
ngôi khách tinh sáng lắm mà ngôi
chủ tinh thì u ám, các sao tướng
phụ bóng tối lờ mờ. Xem tượng
trời như thế đủ biết mệnh ta. Duy
nói: - Tượng trên trời đã thế, sao
thừa tướng không dùng phép
dâng sao giải hạn mà kéo lại
được không? Khổng Minh nói: -

qí ráng zhǐ fǎ , dàn wèi zhī
tian yì ruò hé . rǔ kě yǐn jiā
shì sì shí lè rén , gè zhí ? qí ,
chuan ? yi , huán rào zhàng
wài ; wǒ zì yú zhàng zhong
qí ráng bēi dòu . ruò qì rì nèi
zhǔ deng bù miè , wú shòu
kě zeng yì jì ; rú deng miè ,
wú bì sǐ yǐ . xián zá rén dēng
, xiū jiào fàng rù . fán yì yìng
xu yòng zhì wù , zhì lìng èr
xiǎo tóng ban yùn . " jiāng
wéi lǐng mìng , zì qù zhǔn
bèi .

"吾素谙祈禳之法，但未知天意若何。汝可引甲士四十九人，各执皂旗，穿皂衣，环绕帐外；我自于帐中祈禳北斗。若七日内主灯不灭，吾寿可增一纪；如灯灭，吾必死矣。闲杂人等，休教放入。凡一应用之物，只令二小童搬运。”姜维领命，自去准备。

17 shí zhí ba yuè Zhōng qiū ,
shì yè yín hé gěng gěng , yù
lù líng líng , jīng qí bù dòng ,
diào dòu wú sheng . jiāng
wéi zài zhàng wài yǐn sì shí
lè rén shǒu hù . kǒng míng zì
yú zhàng zhong shè xiāng
hua jì wù , dì shàng fēn bù qí
zhǎn dà dèng , wài bù sì shí
lè zhǎn xiǎo deng , nèi an
běn mìng deng yí zhǎn .
kǒng míng bài zhù yue : "
liàng sheng yú luàn shì , gan
lǎo lín quán ; chéng zhào liè
huáng dì san gù zhì en , tuo
gu zhì zhòng , bù gǎn bù jié
quǎn mǎ zhì láo , shì tǎo guó
zéi . bù yì jiang xìng yù zhuì ,
yáng shòu jiang zhong . jǐn
shu chǐ sù , shàng gào qióng
cang : fú wàng tian cí , fǔ
chuí jiàn ting , qu yán chén
suàn , shǐ de shàng bào jun

时值八月中秋，是夜银河耿耿，玉露零零，旌旗不动，刁斗无声。姜维在帐外引四十九人守护。孔明自于帐中设香花祭物，地上分布七盏大灯，外布四十九盏小灯，内安本命灯一盏。孔明拜祝曰：

“亮生于乱世，甘老林泉；承昭烈皇帝三顾之恩，托孤之重，不敢不竭犬马之劳，誓讨国贼。不意将星欲坠，阳寿将终。谨书尺素，上告穹苍：伏望天慈，俯垂鉴听，曲廷臣算，使得

nhương chi pháp, đấn vị tri
thiên ý nhược hè. Nhữ khâ dẫn
giáp sĩ tú thập cửu nhân, các
chấp tạo kì, xuyên tạo y, hoàn
nhiều trướng ngoại; ngã tự vu
trướng trung kì nhương bắc
đầu. Nhược thất nhật nội chủ
đăng bất diệt, ngô thợ khâ tăng
nhất kỉ; như đăng diệt, ngô tắt
tử hĩ. Nhàn tạp nhân đăng, hưu
giáo phóng nhập. Phàm nhât
ứng nhu dụng chi vật, chỉ lệnh
nhị tiểu đồng bàn vận." Khương
duy lĩnh mệnh, tự khứ chuẩn bị.

Ta vốn biết phép ấy, nhưng chưa
biết lòng trời làm sao. Người hãy
dẫn bốn mươi chín tên giáp sĩ,
cầm cờ thâm, mặc áo thâm, đứng
vòng quanh ngoài trường, ta ở
trong cầu đảo sao bắc đầu. Nếu
như trong bảy ngày, ngọn đèn
chủ không tắt, thì ta sống lâu
thêm được một kỷ nữa. Nếu đèn
tắt, ta không thợ được. Phàm
những người tạp nhập, không
được cho vào. Những đồ gì ta
cần dùng đến, cứ sai hai đứa tiểu
đồng trang biện là đủ. Khương
Duy vâng mệnh, sắm sửa đâu
đấy.

Thời trị bát nguyệt trung thu, thi
đá ngân hà cảnh cảnh, ngọc lô
linh linh, tinh kì bất động, điêu
đấu vô thanh. Khương Duy tại
trường ngoại dẫn tú thập cửu
nhân thủ hộ. Không minh tự vu
trường trung thiết hương hoa tế
vật, địa thượng phân bố thất
trần đại đăng, ngoại bố tú thập
cửu trần tiểu đăng, nội an bốn
mệnh đăng nhất trần. Không
minh bái chúc viết: "Lượng sinh
vu loạn thế, cam lão lâm tuyỀn;
thùa chiêu liệt hoàng đế tam có
chi ân, thác cô chi trọng, bất
cảm bất kiết khuyên mã chi lao,
thệ thảo quốc tắc. Bất ý tương
tinh dục truy, dương thợ tương
chung. Cẩn thư xích tố, thượng
cáo khung thương: phục vọng
thiên từ, phủ thùy giám thính,
khúc duyên thần toán, sử đắc
thượng báo quân ân, hạ cứu

Bấy giờ, vào tiết trung thu, tháng
tám. Đêm hôm ấy, sông Ngân
vắng lặng, hạt thóc đầm đìa, canh
khuya thanh vắng, tiếng la tiếng
cồng im phẳng phắc, tinh kỵ hắt
hiu. Khương Duy ở ngoài trường,
dẫn bốn mươi chín tên giáp sĩ
canh giữ xung quanh Khổng Minh
ở trong bảy hương hoa, lễ vật ở
trên mặt đất, chia làm bảy ngôi
đèn to và bốn mươi chín ngôi đèn
nhỏ xung quanh, ở giữa đặt một
ngọn đèn bẩn mệnh. Khổng Minh
lễ xong khấn rằng: "Lượng sinh
ra thời loạn, toan chịu già ở nơi
rừng rú. Nhưng đội ơn Chiêu liệt
Hoàng Đếba lần cầu đến, lại thùa
việc thác cô rất trọng, nên phải ra
sức khuyên mã để đánh giặc
nước. Không ngờ tướng tinh sắp
đỗ, số thợ hầu tàn. Vậy xin viết
một bức lụa, kêu với trời cao, cúi
mong lòng trời rủ thương, cho

en , xià jiù mǐn mìng , kè fù jiù wù , yǒng yán hàn sì . fei gǎn wàng qí , shí yóu qíng qie . " bài zhù bì , jiù zhàng zhong fǔ fú dài dàn . cì rì , fú bìng lǐ shì , tǔ xiě bù zhǐ . rì zé jì yì jun jí , yè zé bù gang tà dòu .

上報君恩，下救民命，
克復旧物，永延汉祀。
非敢妄祈，实由情切。
”拜祝毕，就帳中俯伏
待旦。次日，扶病理事，
吐血不止。日则计议
军机，夜则步罡踏斗。

dân mệnh, khắc phục cựu vật,
vĩnh duyên hán tự. Phi cảm
vọng kì, thật do tình thiết." bài
chúc tất, tựu trướng trung phủ
phục đãi đán. Thứ nhật, phù
bệnh lí sự, thổ huyết bất chí.
Nhật tắc kê nghị quân cơ, dạ
tắc bộ cương đạp đầu.

Lượng thêm ít tuổi nữa, để trên
báo ơn vua, dưới cứu mạng dân,
đem lại vật cũ mà giữ hương hỏa
nhà Hán cho được lâu dài. Không
dám xin càn, thực bởi tình thiết".
Lạy khấn xong, Khổng Minh vào
trướng nằm nghỉ. Hôm sau lại
gượng dậy coi việc, thổ ra huyết
mãi không thôi. Ban ngày thì bàn
định việc quân cơ, ban đêm thì
giày sao cương, giãm sao cầu,
làm phép nhương sao.

18 què shuo si mǎ yì zài yíng zhōng jiān shǒu , hu yì yè yǎng guan tian wén , dà xǐ , wèi xià hóu bà yue : " wú jiàn jiang xing shi wèi , kǒng míng bì rán yǒu bìng , bù jiǔ biàn sī . nǐ kě yǐn yi qian jun qù wǔ zhàng yuán shào tàn ruò shǔ rén ráng luàn , bù chu jie zhàn , kǒng míng bì rán huàn bìng yǐ . wú dang chéng shì jí zhì . " bà yǐn bing ér qù . kǒng míng zài zhàng zhong qí ráng yǐ jí liù yè , jiàn zhǔ deng míng liàng , xin zhong shèn xǐ . jiang wéi rù zhàng , zhèng jiàn kǒng míng pi fa zhàng jiàn , tà gang bù dòu , ya ? jiang xing . hu ting de zhài wài nà hǎn , fang yù lìng rén chu wèn , wèi yán fei bù rù gào yue : " wèi bing zhì yǐ ! " yán jiǎo bù jí , jìng jiang zhǔ deng pu miè . kǒng míng qì jiàn ér tàn yue ! " sǐ sheng yǒu mìng , bù kě de ér ráng

却说司马懿在营中坚守，忽一夜仰观天文，大喜，谓夏侯霸曰：“吾见将星失位，孔明必然有病，不久便死。你可引一千军去五丈原哨探。若蜀人攘乱，不出接战，孔明必然患病矣。吾当乘势击之。”霸引兵而去。孔明在帐中祈禳已及六夜，见主灯明亮，心中甚喜。姜维入帐，正见孔明披发仗剑，踏罡步斗，压镇将星。忽听得寨外呐喊，方欲令人出问，魏延飞步入告曰：“魏兵至矣！”延脚步急，竟将主灯扑灭。孔明弃剑而叹曰！“死生有命，不可得

Khước thuyết Tư Mã Ý tại doanh trung kiên thủ, hốt nhát dạ ngưỡng quan thiên văn, đại hỉ, vị hạ hầu bá viết: "Ngô kiến tương tinh thất vị, khỗng minh tắt nhiên hữu bệnh, bắt cửu tiên tử. Nhĩ khả dẫn nhất thiên quân khứ ngũ trương nguyên tiểu tham. Nhược thực nhân nhương loạn, bắt xuất tiếp chiến, khỗng minh tắt nhiên hoạn bệnh hĩ. Ngô đương thừa thế kích chi." bá dẫn binh nhi khứ. Khỗng minh tại trướng trung kì nhương dĩ cấp lục dạ, kiến chủ đăng minh lượng, tâm trung thậm hỉ. Khương duy nhập trướng, chánh kiến khỗng minh phi phát trương kiếm, đạp cương bộ đầu, áp trấn tương tinh. Hốt thính đắc trại ngoại nột hảm, phuong dục lệnh nhân xuất vấn, ngụy duyên phi bộ nhập cáo viết: "Ngụy binh chí hĩ!" Duyên cước bộ cấp, cánh tương chủ đăng phác diệt. Khỗng minh khí kiếm nhi thán

Tư Mã Ý ở trong trại, một bữa ăn xem thiên văn, mừng lăm, bảo với Hạ Hầu Bá rằng: - Ta xem tướng tinh đổi ngôi, Khổng Minh chắc chắn có bệnh, không mấy bữa nữa tắt chết. Người nên dẫn một nghìn quân đến gò Ngũ Trượng tiểu thám xem sao. Nếu quân Thục nháo nhác, không dám ra đánh, thì đúng là Khổng Minh bệnh nặng, ta sẽ thừa thế đánh vào. Hạ Hầu dẫn quân đi. Khổng Minh ở trong trướng cầu nhương đã được sáu đêm thấy ngọn đèn bẩn mệnh tỏa sáng, trong bụng mừng thầm. Khương Duy vào trướng, đang thấy Khổng Minh xoã tóc cắp gươm, giày sao cương, giãm sao đầu, làm phép trấn áp ngôi tướng tinh. Bỗng dung nghe ngoài trại có tiếng hò reo, vừa toan cho người ra hỏi, thì đã thấy Ngụy Diên xông xộc vào thẳng trong trướng, kêu rằng: - Quân Ngụy kéo đến nơi rồi! Diên bước mạnh quá, làm tắt mắt ngọn chủ đăng. Khổng Minh

yě ! " wèi yán huáng kǒng ,
fú dì qǐng zuì ; jiang wéi fèn
nù , bá jiàn yù sha wèi yán .
zhèng shì : wàn shì bù yóu
réni zuò zhǔ , yì xin nán yǔ
mìng zheng héng . wèi zhī
wèi yán xìng mìng rú hé , qiè
kàn xià wén fēn jiě .

而攘也！”魏延惶恐，
伏地请罪；姜维忿怒，
拔剑欲杀魏延。正是：
万事不由人做主，一心
难与命争衡。未知魏延
性命如何，且看下文分
解。

viết!" Tử sinh hữu mệnh, bất
khả đắc nhi nhương dã!" Ngụy
duyên hoàng khủng, phục địa
thỉnh tội; khương duy phẫn nộ,
bạt kiếm dục sát ngụy duyên.
Chánh thị: vạn sự bất do nhân
tố chủ, nhất tâm nan dữ mệnh
tranh hành. Vị tri ngụy duyên
tính mệnh như hà, thả khán hạ
văn phân giải.

quẳng gươm xuống đất than
rắng: - Sống chết có số, không
làm sao mà nhương trừ được!
Ngụy Diên sợ hãi, lạy phục xuống
đất xin chịu tội. Khương Duy nổi
giận, toan rút gươm ra chém
Ngụy Diên. Đó là: Muôn việc
chẳng qua do số vận, Người sao
cưỡng được với lòng trời? Chưa
biết tính mệnh Ngụy Diên thế
nào, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
104
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo jiang wéi jiàn wèi
yán tà miè liǎo deng , xin
zhong fèn nù , bá jiàn yù sha
zhi . kǒng míng zhǐ zhī yue :
" cǐ wú mìng dang jué , fei
wén cháng zhi guò yě . " wéi
nǎi shou jiàn . kǒng míng tǔ
xiě shù kǒu , wò dào chuáng
shàng , wèi wèi yán yue : " cǐ
shì sī mǎ yì liào wú yǒu bìng
, gù lìng rén lái tàn shì xu shí
. rǔ kě jí chu yíng dí . " wèi
yán lǐng mìng , chu zhàng
shàng mǎ , yǐn bing sha chu
zhài lái . xià hóu bà jiàn liǎo
wèi yán , huang máng yǐn
jun tuì zǒu . yán zhui gǎn èr
shí yú lǐ fang huí . kǒng míng
lìng wèi yán zì huí běn zhài
bǎ shǒu .

3 jiang wéi rù zhàng , zhí zhì
kǒng míng tà qián wèn an .
kǒng míng yue : " wú běn yù
jié zhong jìn lì , hui fù Zhōng
yuán , zhòng xìng hàn shì ;
nài tian yì rú cǐ , wú dàn xì
jiāng sǐ . wú píng sheng suǒ
xué , yǐ zhù shū èr shí sì
piān , jí shí wàn sì qian yí bǎi

第一百四回
陨大星汉丞相归天
见木像魏都督丧胆

Đệ nhất bách tú hồi văn đại
tinh hán thừa tướng quy
thiên kiền mộc tượng ngụy
đô đốc tang đản

HỒI 104 Rơi sao lớn, thừa
tướng qua đời; Trông tượng
gỗ, đô đốc mất vía

却说姜维见魏延踏灭了灯，心中忿怒，拔剑欲杀之。孔明止之曰：“此吾命当绝，非文长之过也。”维乃收剑。孔明吐血数口，卧倒床上，谓魏延曰：“此是司马懿料吾有病，故令人来探视虚实。汝可急出迎敌。”魏延领命，出帐上马，引兵杀出寨来。夏侯霸见了魏延，慌忙引军退走。延追赶二十余里方回。孔明令魏延自回本寨把守。

Khước thuyết khương duy kiến ngụy duyên đạp diệt liễu đăng, tâm trung phẫn nộ, bặt kiếm dục sát chi. Khổng minh chỉ chi viết: "Thủ ngô mệnh đương tuyệt, phi văn trường chi quá dã." Duy nãi thu kiếm. Khổng minh thở huyết số khẩu, ngoạ đảo sàng thượng, vị ngụy duyên viết: "Thủ thị Tư Mã Ý liêu ngô hữu bệnh, cố lệnh nhân lai tham thị hư thất. Nhữ khả cấp xuất nghênh địch." Ngụy duyên lĩnh mệnh, xuất trường thượng mã, dẫn binh sát xuất trại lai. Hạ hầu bá kiến liễu ngụy duyên, hoảng mang dẫn quân thối tẩu. Duyên truy cảm nhị thập dư lí phương hồi. Khổng minh lệnh ngụy duyên tự hồi bốn trại bả thủ.

姜维入帐，直至孔明榻前问安。孔明曰：“吾本欲竭忠尽力，恢复中原，重兴汉室；奈天意如此，吾旦夕将死。吾平生所学，已著书二十

Khương duy nhập trường, trực chí khổng minh tháp tiền vấn an. Khổng minh viết: "Ngô bỗn dục kiệt trung tần lực, khôi phục trung nguyên, trọng hưng hán thất; nại thiên ý như thử, ngô dán tịch tương tử. Ngô bình sinh sở học, dĩ trú thư nhị thập tú thiêng, kế thập vạn tú thiêng

Khương Duy thấy Ngụy Diên làm tắt mắt ngọn chủ đăng, bừng bừng nổi giận, rút gươm toan chém Ngụy Diên, Khổng Minh ngăn lại bảo rằng: - Đó là số ta đến ngày hết, không phải lỗi tại Văn Trường. Duy mới cài gươm vào vỏ, không giết nữa. Khổng Minh lại thở ra vài bát huyết, nằm phục trên giường, bảo Ngụy Diên rằng: - Đây là Tư Mã Ý đoán ta bệnh, cho nên sai người đi dò thực hư đó thôi. Người hãy đem quân ra đánh đuổi chúng nó đi. Diên lĩnh mệnh, ra trường lên ngựa, kéo quân đi. Hạ Hầu Bá trông thấy Ngụy Diên, vội vàng rút quân về. Diên đuổi theo hơn hai chục dặm mới thôi. Khổng Minh cho Ngụy về trại riêng canh giữ.

Khương Duy vào trường, đến trước giường nằm thăm hỏi. Khổng Minh nói: - Ta cốt muốn hết lòng kiệt sức đem lại Trung Nguyên, gây dựng lại cơ đồ nhà Hán. Nhưng xem ý trời như thế, thì mệnh ta chỉ còn sớm tối mà thôi. Ta bình nhật học được bao nhiêu, đã chép ra một quyển sách

yí shí èr zì , nèi yǒu ba wù ,
qī jiè , liù kǒng , wǔ jù zhī fǎ .
wú biàn guan zhu jiang , wú
réni kě shòu , dú rǔ kě chuán
wǒ shu . qie wù qing hu ! "
wéi ku bài ér shòu . kǒng
míng yòu yue : " wú yǒu ?
lián nǚ ? zhī fǎ , bù céng
yòng de . qí fǎ shǐ cháng ba
cùn , yi nǚ kě fa shí shǐ , jie
huà chéng tú běn . rǔ kě yǐ fǎ
zào yòng . " wéi yì bài shòu .
kǒng míng yòu yue : " shǔ
zhong zhu dào , jie bù bì duo
you ; wéi yin píng zhì dì , qie
xu zi xì . cǐ dì sui xiǎn jùn ,
jiǔ bì yǒu shī . " yòu huàn mǎ
dài rù zhàng , fù ēr di yán ,
shòu yǐ mì jì ; zhǔ yue : " wǒ
sǐ zhī hòu , rǔ kě yǐ jí xíng zhī . "
" dài lǐng jì ér chu . shǎo
qǐng , yáng yí rù . kǒng míng
huàn zhì tà qián , shòu yǔ yí
jǐn ? , mì zhǔ yue : " wǒ sǐ ,
wèi yán bì fǎn ; dài qí fǎn shí ,
rǔ yǔ lín zhèn , fang kai cǐ ?
. nǎ shí zì yǒu zhǎn wèi yán
zhí rén yě . " kǒng míng yí yí
diào dù yǐ bì , biàn hun rán
ér dào , zhì wǎn fang su ,
biàn lián yè biǎo zòu hòu
zhǔ . hòu zhǔ wén zòu dà
jing , jí mìng cháng shu lǐ fú ,
xing yè zhì jun zhong wèn an ,
jian xún hòu shì . lǐ fú lǐng
mìng , zàn chéng fù wǔ
zhàng yuán , rù jiàn kǒng
míng , chuán hòu zhǔ zhí
mìng , wèn an bì . kǒng míng
liú tì yue : " wú bù xìng

四篇，计十万四千一百一十二字，内有八务、七戒、六恐、五惧之法。吾遍观诸将，无人可授，独汝可传我书。切勿轻忽！”维哭拜而受。孔明又曰：“吾有‘连弩’之法，不曾用得。其法矢长八寸，一弩可发十矢，皆画成图本。汝可依法造用。”维亦拜受。孔明又曰：“蜀中诸道，皆不必多忧；惟阴平之地，切须仔细。此地虽险峻，久必有失。”又唤马岱入帐，附耳低言，授以密计；嘱曰：“我死之后，汝可依计行之。”岱领计而出。少顷，杨仪入。孔明唤至榻前，授与一锦囊，密嘱曰：“我死，魏延必反；待其反时，汝与临阵，方开此囊。那时自有斩魏延之人也。”孔明一一调度已毕，便昏然而倒，至晚方苏，便连夜表奏后主。后主闻奏大惊，急命尚书李福，星夜至

nhất bách nhát thập nhị tự, nội
hữu bát vụ, thất giới, lục khủng,
ngũ cụ chi pháp. Ngô biến quan
chư tướng, vô nhân khả thụ,
độc nhữ khả truyền ngã thư.
Thiết vật khinh hốt!" Duy khóc
bái nhi thụ. Khổng minh hựu
viết: "Ngô hưu 'Liên Nỗ' chi
pháp, bất tằng dụng đắc. Kì
pháp thi trường bát thốn, nhất
nỗ khả phát thập thi, giao họa
thành đồ bốn. Nhữ khả y pháp
tạo dụng." Duy diệc bái thụ.
Khổng minh hựu viết: "Thực
trung chư đạo, giao bát tất đa
ưu; duy âm bình chi địa, thiết tu
tử tế. Thủ địa tuy hiểm tuấn,
cửu tất hữu thất." Hựu hoán mǎ
đại nhập trường, phụ nhĩ đê
ngôn, thụ dĩ mật kế; chúc viết:
"Ngã tử chi hậu, nhữ khả y kế
hành chi." Đại lĩnh kế nhi xuất.
Thiểu khoảnh, dương nghi
nhập. Khổng minh hoán chí
tháp tiền, thụ dữ nhất cảm
nang, mật chúc viết: "Ngã tử,
ngụy duyên tất phản; đãi kì
phản thời, nhữ dữ lâm trận,
phương khai thủ nang. Na thời
tự hữu trảm ngụy duyên chi
nhân dã." Khổng minh nhất
nhất điều độ dĩ tất, tiễn hôn
nhiên nhi đảo, chí vân phương
tô, tiễn liên dạ biểu tâu hậu chủ.
Hậu chủ vẫn tâu đại kinh, cấp
mệnh thượng thư lý phúc, tinh
dạ chí quân trung vấn an, kiêm
tuân hậu sự. Lý phúc lĩnh
mệnh, toàn trình phó ngũ
trưởng nguyên, nhập kiến

cả thảy có hai mươi bốn thiên,
một trăm linh bốn ngàn một trăm
mười hai chữ. Trong sách có
phép bát vụ, thất giới, lục khủng,
ngũ cụ. Ta xem trong các tướng,
không có ai đáng dạy, chỉ có
người xứng đáng truyền lại sách
của ta, người chớ coi làm
thường! Khuông Duy khóc lạy,
chịu mệnh. Khổng Minh lại dặn
rằng: - Ta có một phép bắn nỏ
liền tên, chưa khi nào dùng đến.
Theo phép ấy, mỗi mũi tên dài
tám tấc, một nỏ bắn mười mũi tên
luôn một lúc. Ta đã vẽ thành kiểu,
người nên y phép chế tạo ra mà
dùng. Khuông Duy vâng lệnh. Lại
dặn rằng: - Các đường trong
Thực không phải lo lầm, chỉ có
đường núi Âm Bình, cần phải cẩn
thận. Núi ấy tuy hiểm trở, nhưng
về sau tắt hỏng tự đó. Lại gọi Mă
Đại vào trường, ghé tai nói nhỏ,
trao cho mật kế, dặn rằng: - Sau
khi ta mất rồi, cứ y kế mà làm! Mă
Đại lĩnh mạo đi ra. Một lát, Dương
Nghi vào, Khổng Minh gọi đến
trước giường trao cho một cái túi
gấm, dặn rằng: - Ta mất rồi, Ngụy
Diên tất làm phản. Khi nào lâm
đến trận, mới được mở túi này.
Bất ngờ khắc có mạo chém được
Ngụy Diên. Khổng Minh dặn dò
đầu đầy, mắt hoa lên ngã xuống
giường, đèn chiếu mới tĩnh. Liên
đêm hôm ấy dâng biểu về tâu với
hậu chủ. Hậu chủ nghe tin giật
mình, kịp sai thượng thư Lý Phúc
khuya sớm đến đại doanh vấn an
và hỏi chuyện mai sau. Lý Phúc

zhōng dào sàng wáng , xu
fèi guó jia dà shì , de zuì yú
tian xià . wǒ sǐ hòu , gong
děng yí jié zhōng fǔ zhǔ .
guó jia jiù zhì , bù kě gǎi yì ;
wú suǒ yòng zhī rén , yì bù
kě qīng fèi . wú bìng fǎ jié
shòu yǔ jiang wéi , ta zì néng
jì wú zhì zhì , wèi guó jia chu
lì . wú mìng yǐ zài dàn xì ,
dang jí yǒu yí biǎo shàng
zòu tian zi yě . " lǐ fú lǐng liǎo
yán yǔ , cong cong cí qù .
kǒng míng qiǎng zhì bìng tǐ ,
lìng zuǒ yòu fú shàng xiǎo
che , chu zhài biàn guan gè
yíng ; zì jué qiu feng chuí
miàn , chè gú sheng hán ,
nǎi cháng tàn yue : " zài bù
néng lín zhèn tǎo zéi yǐ ! you
you cang tian , hé cǐ qí jí ! "
tàn xí liáng jiǔ . huí dào
zhàng zhong , bìng zhuǎn
chén zhòng , nǎi huàn yáng
yí fēn fù yue : " wáng píng ,
liào huà , zhang yí , zhang yì ,
wú yì děng , jie zhong yì zhí
shì , jiǔ jīng zhàn zhèn , duo
fù qín láo , kan kě wěi yòng .
wǒ sǐ zhì hòu , fán shì ju yí
jiù fǎ ér xíng . huǎn huǎn tuì
bing , bù kě jí zòu . rǔ shen
tōng móu luè , bù bì duo zhǔ .
jiang bó yue zhì yǒng zú
bèi , kě yǐ duàn hòu . " yáng
yí qì bài shòu mìng . kǒng
míng lìng qǔ wén fáng sì bǎo ,
yú wò tà shàng shǒu shu yí
biǎo , yǐ dá hòu zhǔ . biǎo
luè yue : " fú wén sheng sī

军中问安，兼询后事。
李福领命，趨程赴五丈原，入见孔明，传后主之命，问安毕。孔明流涕曰：“吾不幸中道丧亡，虚废国家大事，得罪于天下。我死后，公等宜竭忠辅主。国家旧制，不可改易；吾所用之人，亦不可轻废。吾兵法皆授与姜维，他自能继吾之志，为国家出力。吾命已在旦夕，当即有遗表上奏天子也。”李福领了言语，匆匆辞去。孔明强支病体，令左右扶上小车，出寨遍观各营；自觉秋风吹面，彻骨生寒，乃长叹曰：“再不能临阵讨贼矣！悠悠苍天，曷此其极！”叹息良久。回到帐中，病转沉重，乃唤杨仪分付曰：“王平、廖化、张嶷、张翼、吴懿等，皆忠义之士，久经战阵，多负勤劳，堪可委用。我死之后，凡事俱依旧法而行。缓缓退兵，不可急骤。汝深

khổng minh, truyền hậu chủ chi mệnh, vẫn an tátt. Khổng minh lưu thể viết: "Ngô bất hạnh trung đạo tang vong, hư phế quốc gia đại sự, đắc tội vu thiên hạ. Ngã tử hậu, công đẳng nghi kiệt trung phụ chủ. Quốc gia cựu chế, bất khả cải dịch; ngô sở dụng chi nhân, diệc bất khả khinh phế. Ngô binh pháp giai thụ dữ khương duy, tha tự năng kế ngô chi chí, vi quốc gia xuất lực. Ngô mệnh dĩ tại đán tích, đương túc hữu di biểu thương tấu thiên tử dã." Lý phúc lĩnh liễu ngôn ngữ, thông thông từ khứ. Khổng minh cường chi bệnh thể, lệnh tả hữu phù thương tiều xa, xuất trại biến quan các doanh; tự giác thu phong xuy diện, triệt cốt sinh hàn, nãi trường thán viết: "Tái bất năng lâm trận thảo tắc hỉ! Du du thương thiên, hạt thử kì cực!" Thán túc lương cửu. Hồi đáo trường trung, bệnh chuyển trầm trọng, nãi hoán dương nghi phân phó viết: "Vương bình, liêu hóa, trương nghi, trương dục, ngô ý đẳng, giai trung nghĩa chi sĩ, cửu kinh chiến trận, đa phụ cần lao, kham khả ủy dụng. Ngã tử chi hậu, phàm sự câu y cựu pháp nhi hành. Hoãn hoãn thói binh, bất khả cắp sậu. Nhữ thâm thông mưu lược, bất tất đa chúc. Khương bá ước trí dũng túc bị, khả dĩ đoạn hậu." Dương nghi khắp bái thụ mệnh.

phụng mệnh lên đường, kíp đến gò Ngũ Trượng, vào ra mắt Khổng Minh truyền mệnh hậu chủ hỏi thăm. Khổng Minh ứa nước mắt, nói: - Ta chẳng may nữa đường mất đi, bỏ lỡ việc to nhà nước, thực là đắc tội với thiên hạ. Các ông nên hết lòng thờ chúa; phép cũ nhà nước chớ nên thay đổi. Những người của ta dùng, cũng chớ nên khinh thường bỏ ai. Bình pháp của ta đã trao cho Khương Duy rồi, hắn tất nổi được chí ta, ra sức giúp việc nước. Mệnh ta chưa biết sớm tối lúc nào, sẽ có di biểu tâu với thiên tử đây. Lý Phúc lĩnh ý, lật đật từ về. Khổng Minh gượng bệnh, sai tã hữu vực lên chiếc xe nhỏ ra trại, đi xem các dinh, gió thu thổi mặt, lạnh buốt đến xương, mới thở dài than rằng: - Từ đây ta không còn được ra trận đánh giặc nữa. Trời xanh thăm thẳm, giận này biết bao giờ nguôi! Khổng Minh than thở một hồi, rồi trở về trường, nghe bệnh lại nặng thêm, mới gọi Dương Nghi vào dặn rằng: - Mã Đại, Vương Bình, Liêu Hoá, Trương Dực, Trương Ngực đều là bầy tôi trung nghĩa, xông pha trận mạc đã nhiều, khó nhọc đã lắm, nên ủy dụng các người ấy. Sau khi ta chết, mọi việc phải tuân phép cũ mà làm nênn. Từ từ rút quân về, chớ có hấp tấp. Người cũng hiểu sâu mưu lược, không cần phải dặn nhiều. Khương Bá Ước có trí có dũng, nên cho đi đoạn hậu. Dương Nghi

yǒu cháng , nán táo dìng shù ; sǐ zhī jiāng zhì , yuàn jìn yú zhōng : chén liàng fù xìng yú zhuó , zao shí jian nán , fen fú yǒng jié , zhuan zhǎng jun héng , xīng shī bēi fá , wèi huò chéng gong ; hé qì bìng rù gāo huāng , mìng chuí dàn xì , bù jí zhōng shì bì xià , yǐn hèn wú qióng ! fú yuàn bì xià : qīng xīn guǎ yù , yue jǐ ài míng ; dà xiào dào yú xiān huáng , bù rén en yú yǔ xià ; tí bá you yǐn , yǐ jìn xián liáng ; bǐng chì jian xié , yǐ hòu feng sú . chén jia chéng dou yǒu sang ba bǎi zhu , báo tián shí wǔ qǐng , zì dì yí shí , zì yǒu yú ráo . zhì yú chén zài wài rèn , bié wú diào dù , suí shen yí shí , xi yǎng yú guan , bù bié zhì sheng , yǐ cháng chǐ cùn . chén sī zhì rì , bù shǐ nèi yǒu yú bó , wài yǒu yíng cái , yǐ fù bì xià yě . " kǒng míng xiě bì , yòu zhǔ yáng yí yue : " wú sī zhì hòu , bù kě fa sàng . kě zuò yí dà kan , jiang wú shi zuò yú kan zhong ; yǐ mǐ qí lì , fàng wú kǒu nèi ; jiǎo xià yòng míng deng yí zhǎn ; jun zhong an jìng rú cháng , qie wù jū ai : zé jiang xing bù zhuì . wú yin hún gèng zì qǐ ? zhì . si mǎ yì jiàn jiang xing bù zhuì , bì rán jing yí . wú jun kě lìng hòu zhài xian xíng , rán hòu yì yíng yí yíng huǎn huǎn ér tuì . ruò sì mǎ yì lái

通谋略，不必多嘱。姜伯约智勇足备，可以断后。”杨仪泣拜受命。孔明令取文房四宝，于卧榻上手书遗表，以达后主。表略曰：“伏闻生死有常，难逃定数；死之将至，愿尽愚忠：臣亮赋性愚拙，遭时艰难，分符拥节，专掌钧衡，兴师北伐，未获成功；何期病入膏肓，命垂旦夕，不及终事陛下，饮恨无穷！伏愿陛下：清心寡欲，约己爱民；达孝道于先皇，布仁恩于宇下；提拔幽隐，以进贤良；屏斥奸邪，以厚风俗。臣家成都有桑八百株，薄田十五顷，子弟衣食，自有余饶。至于臣在外任，别无调度，随身衣食，悉仰于官，不别治生，以长尺寸。臣死之日，不使内有余帛，外有赢财，以负陛下也。”孔明写毕，又嘱杨仪曰：“吾死之后，不可发丧。可作一大龛，将吾尸坐于

Khổng minh lệnh thủ văn phòng tú bảo, vu ngoạ tháp thượng thủ thư di biểu, dĩ đạt hậu chủ. Biểu lược viết: "Phục văn sinh tử hữu thường, nan đao định số; tử chi tương chí, nguyện tấn ngu trung: thần lượng phú tính ngu chuyết, tao thời gian nan, phân phù ứng tiết, chuyên chưởng quân hành, hưng sư bắc phạt, vị hoạch thành công; hà kì bệnh nhập cao hoang, mệnh thùy đán tịch, bất cập chung sự bê hạ, ầm hận vô cùng! Phục nguyện bê hạ: thanh tâm quả dục, ước kỷ ái dân; đạt hiếu đạo vu tiên hoàng, bô nhân ân vu vũ hạ; đê bat u ần, dĩ tiến hiền lương; bình xích gian tà, dĩ hậu phong tục. Thần gia thành đô hữu tang bát bách chu, bạc điền thập ngũ khoảnh, tử đệ y thực, tự hữu dư nhiều. Chí vu thần tại ngoại nhâm, biệt vô điều độ, tùy thân y thực, tất ngưỡng vu quan, bất biệt trì sinh, dĩ trường xích thốn. Thần tử chi nhật, bất sử nội hữu dư bạch, ngoại hữu doanh tài, dĩ phụ bê hạ dã. "Khổng minh tả tất, hưu chúc dương nghi viết: "Ngô tử chi hậu, bất khả phát tang. Khả tác nhất đại kham, tương ngô thi tọa vu kham trung; dĩ mẽ thắt lạp, phóng ngô khầu nội; cước hạ dụng minh đăng nhất trản; quân trung an tĩnh như thường, thiết vật cử ai: tắc tương tình bất trụy. Ngô âm hòn canh tự

khóc lạy, vâng mệnh. Khổng Minh sai đem bút mực ra, tay viết tờ di biểu, dâng về hậu chủ. Biểu rằng: "Tôi nghe: Sống chết có thường, khó bì tránh khỏi số mệnh đã định. Nay chết đến nơi rồi, xin giải hết chút lòng người". "Tôi là Lượng, bẩm tính vụng về, gấp thời gian truân, chia ấn cầm cờ tiết, chuyên giữ quân hành, cắt quân sang đánh mặt bắc, chưa được thành công; không ngờ bệnh vào cốt tủy, mệnh treo sõm tối, không được trọng vẹn thường bê hạ, cầm giận vô cùng!" "Cúi xin bê hạ phải thanh tâm ít dục, kiệm mình yên dân, tỏ đạo hiếu với tiên hoàng, gieo ân đức ra thiên hạ; cắt nhắc người ần dật để tiến kẻ hiền lương; ruồng đuổi quân gian tà để cho hậu phong tục. "Nhà tôi có tám trăm gốc dâu, năm trăm mẫu ruộng, cơm áo con cháu tôi, tự khắc đủ dùng. Đến như tôi, nhiệm ở ngoài, cần dùng thức gì, đã có của công chu cấp, không phải tìm kiếm sinh kế khác. Tôi chết đi không để trong nhà có tám lụa thừa, ngoài dinh có chút của riêng, để phụ lòng bê hạ đâu!". Khổng Minh viết xong bài biểu, dặn Dương Nghi rằng: - Sau khi ta chết, không nên phát tang, nên làm một cái khán to, để thây ta ngồi trong khán, lấy bảy hạt gạo bỏ vào miệng, dưới chân đặt một ngọn đèn sáng. Trong quân cứ giữ yên ổn như thường, chó có khóc lóc; như thế, ngôi tướng tinh không rời xuồng, âm

zhuī , rǔ kě bù chéng zhèn shì , huí qí fǎn gǔ . děng tā lái dào , què jiāng wǒ xiān shí suǒ diao mù xiàng , an yú che shàng , tui chu jun qián , lǐng dà xiǎo jiàng shì , fen liè zuò yòu . yì jiàn zhī bì jīng zǒu yǐ . " yáng yí yí yí lǐng nuò .

龛中；以米七粒，放吾口内；脚下用明灯一盏；军中安静如常，切勿举哀：则将星不坠。吾阴魂更自起镇之。司马懿见将星不坠，必然惊疑。吾军可令后寨先行，然后一营一营缓缓而退。若司马懿来追，汝可布成阵势，回旗返鼓。等他来到，却将我先时所雕木像，安于车上，推出军前，令大小将士，分列左右。懿见之必惊走矣。”杨仪一一领诺。

4 shì yè , kǒng míng lìng rén fú chu , yǎng guan bēi dòu , yáo zhī yì xíng yue : " cǐ wú zhì jiāng xíng yě . " zhòng shì zhì , jiàn qí sè hūn àn , yáo yáo yù zhuì . Kǒng míng yǐ jiàn zhī zhī , kǒu zhōng niàn zhòu . zhòu bì jí huí zhàng shí , bù shèng rén shì . zhòng jiāng zhèng huang luàn xiān , hu cháng shu lǐ fú yòu zhì ; jiàn kǒng míng hūn jué , kǒu bù néng yán , nǎi dà ku yue : " wǒ wù guó jiā zhì dà shì yě ! " xu yú , kǒng míng fù xǐng , kai mù biàn shì , jiàn lǐ fú lì yú tà qián .

khởi trân chi. Tư Mã ý kiến tương tình bắt trụy, tất nhiên kinh nghi. Ngô quân khă lệnh hậu trại tiên hành, nhiên hậu nhất doanh nhất doanh hoănh hoănh nhí thóii. Nhược Tư Mã ý lai truy, nhữ khă bố thành trận thê, hồi ki phản cổ. Đăng tha lai đáo, khuvóc tương ngă tiên thời sở diêu mộc tương, an vu xa thương, thôii xuất quân tiền, lệnh đại tiểu tướng sĩ, phân liệt tả hữu. Ý kiến chi tắt kinh tầu hǐ." dương nghi nhất nhát lĩnh nặc.

hòn ta tự khắc cũng nhắc lên được. Tư Mã Ý thấy tướng tình không sa, trong bụng còn hòi nghi. Quân ta rút về nên để trại sau rút trước, rồi lần lượt trại nọ đến trại kia, từ từ mà lui. Nếu Tư Mã Ý đuổi theo, người nêu dàn thành trận thê, quay cờ đánh trống trở lại, rồi đem bộ tượng gỗ của ta khi trước, đặt lên trên xe đẩy ra trước trận, sai tướng sĩ đứng dàn hai bên. Tư Mã Ý trông thấy, tất phải sợ mà chạy. Dương Nghi nhất nhát vâng lời.

Thị dạ, không minh lệnh nhân phù xuất, ngưỡng quan bắc đấu, diêu chỉ nhất tinh viết: "Thủ ngô chi tướng tinh dã." Chúng thị chí, kiến kì sắc hôn ám, diêu diêu dục trụy. Không minh dĩ kiém chỉ chí, khẩu trung niêm chú. Chú tắt cấp hồi trưởng thời, bất tỉnh nhân sự. Chúng tướng chánh hoảng loạn gian, hốt thượng thư lý phúc hựu chí; kiến không minh hôn tuyêt, khẩu bất năng ngôn, nãi đại khốc viết: "Ngã ngô quốc gia chí đại sự dã!" Tu du, không minh phục tĩnh, khai mục biến thị, kiến lý phúc lập vu tháp

Đêm hôm ấy Khổng Minh sai người vực ra sân, ngẳng xem sao bắc đầu, trỏ một ngôi sao bảo các tướng rằng: - Ngôi này là tướng tinh của ta đây! Mọi người nhìn lên xem, thấy ngôi sao ấy sáng lò mò, lung lay sấp rụng. Khổng Minh cầm thanh kiếm trỏ lên, mồm niêm chú mấy câu, rồi trỏ vào trong trường. Vừa vào đến nơi thì ngất đi, không biết gì nữa. Các tướng xôn xao. Chợt có thượng thư Lý Phúc lại đến, thấy Khổng Minh đã thiếp rồi, không nói năng được nữa. Phúc khóc àm lên, nói: - Ta làm lỡ mất việc to nhà nước! Một lát, Khổng Minh

kǒng míng yue : " wú yǐ zhī gong fù lái zhì yì . fú xiè yue : " fú fèng tian zì mìng , wèn chéng xiāng bǎi nián hòu , shéi kě rèn dà shì zhě . shí yīn cōng jù , shí yú zì qǐng , gù fù lái ēr . " kǒng míng yue : " wú sǐ zhī hòu , kě rèn dà shì zhě : jiǎng gōng yǎn qí yí yě . " fú yue : " gong yǎn zhī hòu , shéi kě jí zhī ? " kǒng míng yue : " fèi wén wěi kě jí zhī . " fú yòu wèn : " wén wěi zhī hòu , shéi dang jì zhě ? " kǒng míng bù dá . zhòng jiāng jìn qián shì zhì , yǐ hóng yǐ . shí jiàn xìng shí èr nián qiu ba yuè èr shí san rì yě , shòu wǔ shí sì suì . hòu dù gōng bù yǒu shí tàn yue : " cháng xīng zuó yè zhuì qián yíng , fù bào xian sheng cǐ rì qīng . hǔ zhàng bù wén shi hào lìng , lín tái wéi xiǎn zhù xun míng . kòng yú mén xià san qian kè , gu fù xiong zhong shí wàn bing . hǎo kàn lù yīn qīng zhòu lǐ , yú jin wú fù yǎ ge sheng ! " bái lè tiān yì yǒu shi yue : " xian sheng huì jì wò shan lín , san gù nǎ féng shèng zhǔ xún . yú dào nán yáng fang de shuǐ , lóng fei tian hèn biàn wèi lín . tuo gu jì jìn yīn qín lǐ , bào guó huán qīng zhōng yì xin . qián hòu chu shi yí biǎo zài , lìng rén yǐ lǎn lèi zhan jin . " chu , shǔ cháng shuǐ xiào wèi liào lì , zì wèi cái

前。孔明曰：“吾已知公复来之意。福谢曰：“福奉天子命，问丞相百年后，谁可任大事者。适因匆遽，失于谘请，故复来耳。”孔明曰：“吾死之后，可任大事者：蒋公琰其宜也。”福曰：“公琰之后，谁可继之？”孔明曰：“费文伟可继之。”福又问：“文伟之后，谁当继者？”孔明不答。众将近前视之，已薨矣。时建兴十二年秋八月二十三日也，寿五十四岁。后杜工部有诗叹曰：“长星昨夜坠前营，讣报先生此日倾。虎帐不闻施号令，麟台惟显著勋名。空余门下三千客，辜负胸中十万兵。好看绿阴清昼里，于今无复雅歌声！”白乐天亦有诗曰：“先生晦迹卧山林，三顾那逢圣主寻。鱼到南阳方得水，龙飞天汉便为霖。托孤既尽殷勤礼，报国还倾忠义心。前后出师遗表

tiền. Khổng minh viết: "Ngô dĩ tri công phục lai chí ý. Phúc tạ viết: "Phúc phụng thiên tử mệnh, vấn thừa tướng bách niên hậu, thùy khả nhâm đại sự già. Thích nhân thông cự, thất vu ti thỉnh, cố phục lai nhĩ." Khổng minh viết: "Ngô tử chi hậu, khả nhâm đại sự già: tương công diễm kì nghi dã. "Phúc viết: "Công diễm chi hậu, thùy khả kế chí?" Khổng minh viết: "Phí văn vĩ khả kế chí." Phúc hưu vấn: "Văn vĩ chi hậu, thùy đương kế già?" Khổng minh bất đáp. Chúng tướng cận tiền thị chí, dĩ hoảng hĩ. Thời kiến hưng thập nhị niên thu bát nguyệt nhị thập tam nhật dã, thọ ngũ thập tứ tuế. Hậu đỗ công bộ hữu thi thán viết: "Trường tinh tạc dạ truy tiền doanh, phó báo tiên sinh thủ nhật khuynh. Hồ trường bất văn thi hiệu lệnh, lân đài duy hiển trú huân danh. Không dư môn hạ tam thiên khách, có phụ hung trung thập vạn binh. Hảo khán lục âm thanh trú lí, vu kim vô phục nhã ca thanh!" Bạch nhạc thiên diệc hữu thi viết: "Tiên sinh hối tích ngọa sơn lâm, tam cõ na phùng thánh chủ tầm. Ngư đáo nam dương phương đặc thủy, long phi thiên hán tiên vi lâm. Thác cô kí tần ân cần lễ, báo quốc hoàn khuynh trung nghĩa tâm. Tiền hậu xuất sư di biểu tại, lệnh nhân nhất lâm lệ triêm khâm."

lại tĩnh, mở bừng mắt trông trước trông sau, thấy Lý Phúc đứng ở đầu giường. Khổng Minh nói: - Ta đã biết ý của ông trở lại đây rồi. Phúc nói: - Tôi phụng mệnh thiên tử, sai lại hỏi sau khi thừa tướng trăm tuổi, thì ai đương nổi việc lớn? Vừa rồi, tôi vội vàng quá, quên mất không hỏi, nên trở lại đây. Khổng Minh nói: - Sau khi ta chết, cơ Tưởng Công Diệm đương nổi được việc to. Phúc hỏi: - Sau Công Diệm thì ai nổi được? Khổng Minh nói: - Phí Văn Sĩ nên nổi sau. Phúc hỏi: - Sau Phí Văn Sĩ thì ai nổi? Khổng Minh không đáp nữa. Các tướng đến gần xem, thì đã mất rồi. Bấy giờ là ngày hai mươi ba tháng tám, mùa thu, năm Kiến Hưng thứ mươi hai (công lịch: Hai trăm ba mươi sáu); thọ năm mươi tư tuổi. Quan Đỗ Công Bộ có thơ than rằng: Sao sa cửa trại lúc đêm thanh, Trường hồ vắng nghe truyền hiệu lệnh, Đèn lân luồng để chữ công danh. Còn trợ dưới trường ba ngàn khách. Uống phi trong lòng mấy vạn binh. Ngày vắng ngắm xem nơi bóng mát, Lâu nay lăng ngắt giọng ca thanh. Ông Bạch Lạc Thiên cũng có thơ rằng: Tiên sinh nau tiếng chốn sơn lâm, Hiền chúa ân cần muôn tới thăm. Cá đến Nam Dương rào nước quầy, Rồng bay Tây Thục đổ mưa rầm. Sụt xùi giọt ngọc trao con đỏ, Gắng gỏi lòng son trả nghĩa thâm. Hai biểu xuất sư còn để lại, Khiến người coi thấy lệ

míng yí wèi kǒng míng zhī fù , cháng yǐ zhí wèi xián sǎn , yàng yàng bù píng , yuàn bàng wú yǐ . yú shì kǒng míng fèi zhī wèi shù rén , tú zhī wèn shān . jí wén kǒng míng wáng , nǎi chuī qì yue : " wú zhōng wèi zuǒ rèn yǐ ! " lǐ yán wén zhī , yì dà kuì bìng sǐ , gài yán cháng wàng kǒng míng fù shou jǐ , de zì bǔ qián guò ; dù kǒng míng sǐ hòu , rén bù néng yòng zhì gù yě . hòu yuán wéi zhī yǒu zàn kǒng míng shi yue : " bo luàn fú wéi zhǔ , yīn qín shòu tuo gu . yǐng cái guò guǎn lè , miào cè shèng sun wú . lǐn lǐn " chu shi biǎo " , táng táng ba zhèn tú . rú gong quán shèng dé , yìng tàn gǔ jin wú ! "

5 shì yè , tian chóu dì cǎn , yuè sè wú guang , kǒng míng yan rán guī tian . jiāng wéi , yáng yí zun kǒng míng yí mìng , bù gǎn jǔ ai , yǐ fǎ chéng ? , an zhì kan zhong , lìng xīn fù jiāng zú san bǎi rén shǒu hù ; suí chuán mì lìng , shǐ wèi yán duàn hòu , gè chù yíng zhài yí yí tuì qù .

在，令人一覽泪沾襟。
”初，蜀長水校尉廖立，自謂才名宜為孔明之副，嘗以職位閒散，怏怏不平，怨謗无已。于是孔明廢之為庶人，徙之汶山。及聞孔明亡，乃垂泣曰：“吾終為左衽矣！”李嚴聞之，亦大哭病死，蓋嚴嘗望孔明復收己，得自補前過；度孔明死后，人不能用之故也。后元微之有贊孔明詩曰：“拔亂扶危主，殷勤受托孤。英才過管樂，妙策勝孫吳。凜凜《出師表》，堂堂八陣圖。如公全盛德，應叹古今無！”

是夜，天愁地慘，月色无光，孔明奄然归天。姜维、杨仪遵孔明遗命，不敢举哀，依法成殓，安置龛中，令心腹将卒三百人守护；随传密令，使魏延断后，各处营寨一一退去。

Sơ, thực trưởng thủy giáo úy liêu lập, tự vị tài danh nghi vi khỗng minh chi phó, thường dĩ chức vị nhàn tán, ưởng ưởng bất bình, oán báng vô dĩ. Vu thi khỗng minh phê chí vi thứ nhân, đồ chi vấn sơn. Cập văn khỗng minh vong, nãi thùy kháp viết: "Ngô chung vi tả nhãm hĩ!" Lý nghiêm văn chi, diệc đại khóc bệnh tử, cái nghiêm thường vọng khỗng minh phục thu kỷ, đắc tự bố tiền quá; đồ khỗng minh tử hậu, nhân bất năng dụng chi cố dã. Hậu nguyên vi chi hữu tán khỗng minh thi viết: "Bát loạn phù nguy chủ, ân cần thụ thác cô. Anh tài quá quản nhạc, diệu sách thắng tôn ngô. Lẫm lẫm (Xuất sư biểu), đường đường bát trận đồ. Như công toàn thịnh đức, ứng thán cổ kim vôi!"

đầm đầm... Khi trước quan hiệu úy ở Trường Thủy là Liêu Lập, cậy mình có tài có tiếng, tự xưng là Khổng Minh thứ hai, vì chức vị nhỏ, mang lòng hờn là phỉ báng triều đình. Khổng Minh đuổi ra Vấn Sơn, giáng xuống làm thứ dân. Nay nghe tin Khổng Minh mất, Liêu Lập khóc, nói: - Ta trọn đời làm người rợ mọi thời! Lý Nghiêm trước bị Khổng Minh cách chức nay nghe tin Khổng Minh mất, cũng khóc lóc cả ngày, thành bệnh mà chết. Bởi vì Lý Nghiêm còn mong Khổng Minh đoái thương, cát nhắc cho để chuộc cái lỗi trước. Khổng Minh chết, thì không ai dùng đến mình nữa. Về sau Nguyên Vi Chi có than rằng: Dẹp loạn phò chúa yếu, Ân cần việc thác cô. Tài cao hơn Quản, Nhạc. Mẹo giỏi quá Tôn, Ngô. Thắm thiết lời dâng biểu, Tài tình phép trận đồ. Đức ngài cao thịnh lẩm, Thiên cổ tiếng thơm tho!

Đêm hôm ấy trời đất sầu thảm, Khổng Minh thiêm thiếp về trần. Khương Duy, Dương Nghi tuân lời di chúc, không dám cử ai theo khâm liệm, an trí vào trong khâm, sai ba trăm tướng tốt tâm phúc coi giữ. Đoạn bí mật truyền lệnh sai Ngụy Diên đi đoạn hậu, còn các trại đều nhỏ dần kéo về.

6 què shuo si mǎ yì yè guan
tian wén , jiàn yi dà xing , chì
sè , guang máng yǒu jiǎo , zì
dong běi fang liú yú xi nán
fang , zhuì yú shǔ yíng nèi ,
san tóu zài qǐ , yǐn yǐn yǒu
shēng . yì jīng xǐ yue : " kǒng
míng sǐ yǐ ! " jí chuán lìng qǐ
dà bing zhui zhī . fang chu
zhài mén , hu yòu yí lù yue :
" kǒng míng shàn huì liù dìng
liù jiǎ zhī fǎ , jin jiān wǒ jiù bù
chu zhàn , gù yǐ cǐ shù zhà
sǐ , yòu wǒ chu ēr . jin ruò
zhui zhī , bì zhōng qí jì . " suì
fù lè mǎ huí zhài bù chu , zhì
lìng xià hóu bà àn yǐn shù
shí qí , wǎng wǔ zhàng yuán
shan pì shào tàn xiao xí .

7 què shuo wèi yán zài běn
zhài zhōng , yè zuò yí mèng
, mèng jiàn tóu shàng hu
sheng èr jiǎo , xǐng lái shèn
shì yí yì . cì rì , xíng jūn sì
mǎ zhào zhí zhì , yán qǐng rù
wèn yue : " jiǔ zhī zú xià
shen míng " yì " lǐ , wú yè
mèng tóu sheng èr jiǎo , bù
zhì zhǔ hé jí xiong ? fán zú
xià wèi wǒ jué zhì . " zhào
zhí xiǎng liǎo bàn shǎng , dá
yue : " cǐ dà jí zhì zhào : qí
lín tóu shàng yǒu jiǎo , cāng
lóng tóu shàng yǒu jiǎo , nǎi
biàn huà fei téng zhī xiàng
yě . " yán dà xǐ yue : " rú

却说司马懿夜观天文，见一大星，赤色，光芒有角，自东北方流于西南方，坠于蜀营内，三投再起，隐隐有声。懿惊喜曰：“孔明死矣！”即传令起大兵追之。方出寨门，忽又疑虑曰：“孔明善会六丁六甲之法，今见我久不出战，故以此术诈死，诱我出耳。今若追之，必中其计。”遂复勒马回寨不出，只令夏侯霸暗引数十骑，往五丈原山僻哨探消息。

却说魏延在本寨中，夜作一梦，梦见头上忽生二角，醒来甚是疑异。次日，行军司马赵直至，延请入问曰：“久知足下深明《易》理，吾夜梦头生二角，不知主何吉凶？烦足下为我决之。”赵直想了半晌，答曰：“此大吉之兆：麒麟头上有角，苍龙头上有角，乃变化飞腾之象也。”延大喜曰：“

Khước thuyết Tư Mã ý dạ quan thiên văn, kiến nhất đại tinh, xích sắc, quang mang hữu giác, tự đông bắc phương lưu vu tây nam phương, truy vu thực doanh nội, tam đầu tái khởi, ẩn ẩn hữu thanh. Ý kinh hỉ viết: "Không minh tử hỉ!" Tức truyền lệnh khởi đại binh truy chi. Phương xuất trại môn, hốt hưu nghi lự viết: "Không minh thiện hội lục đinh lục giáp chí pháp, kim kiến ngã cửu bất xuất chiến, cố dĩ thủ thuật trả tử, dụ ngã xuất nhĩ. Kim nhược truy chí, tất trung kì kế." Toại phục lặc mã hồi trại bất xuất, chỉ lệnh hạ hâu bá ám dẫn số thập kỵ, vãng ngũ trượng nguyên sơn tích tiểu tham tiêu túc.

Tư Mã Ý đêm hôm ấy xem thiên văn, thấy một ngôi sao to, sắc đỏ tía, ánh tỏa ra như có sừng, từ phương đông bắc bay sang phương nam, rồi sao xuống trại Thục. Ba lần sa xuống, lại ba lần vút lên, tiếng chuyển âm ầm. Ý nửa sợ nửa mừng nói: - Không Minh chết rồi! Lập tức truyền lệnh cất đại quân ra đuổi đánh. Vừa ra cửa trại, lại nghĩ rằng: - Không Minh tài phù phép, sai khiến thần Lục đinh, Lục giáp. Nay thấy ta không ra đánh, cho nên làm ra thuật này để dữ ra đây; nếu ta đuổi theo, tất lại mắc mèo. Nghĩ thế rồi quay ngựa trở vào, không đi nữa, chỉ sai Hạ Hầu Bá dẫn vài mươi tên kỵ, lên ra đường núi, nghe ngóng tin tức mà thôi.

Ngụy Diên từ khi về ở riêng một trại, đêm mơ thấy trên đầu mọc ra hai sừng, tĩnh dậy nghỉ hoặc lâm. Hôm sau có quan hành quân Tư Mã Ý Mâ Triệu Trực đến chơi. Diên mòi vào hỏi rằng: - Lâu nay nghe ngài tinh hiểu dịch lý. Tôi đêm mơ thấy đầu mọc ra hai sừng, không biết lành dữ thế nào, ngài đoán giúp cho. Triệu Trực nghĩ hồi lâu, mới đáp rằng: - Đây là điềm đại cát. Đầu kỵ lân có sừng, đầu rồng cũng có sừng, đó là điềm biến hóa bay nhảy đây! Diên mừng, nói: - Nếu được như thế, sẽ xin trọng ta! Trực từ trả ra, đi được vài dặm, gặp thượng thư

yìng gong yán , dang yǒu zhòng xiè ! " zhí cí qù , xíng bù shù lǐ , zhèng yù cháng shu fèi ? .? wèn hé lái . zhí yue : " shì zhì wèi wén cháng yíng zhong , wén cháng mèng tóu sheng jiǎo , lìng wǒ jué qí jí xiong . cǐ běn fei jí zhào , dàn kǒng zhí yán jiàn guài , yin yǐ qí lín cang lóng jiě zhī . "? yue : " zú xià hé yǐ zhī fei jí zhào ? " zhí yue : " jiǎo zhì zì xíng , nǎi dao xià yòng yě . jin tóu shàng yòng dao , qí xiong shèn yǐ ! "? yue : " jun qiè wù xiè lòu . " zhí bié qù . fēi ? zhì wèi yán zhài zhōng , bǐng tuì zuò yòu , gào yue : " zuó yè san gèng , chéng xiāng yǐ cí shì yǐ . lín zhōng zài san zhǔ fù , lìng jiāng jun duàn hòu yǐ dang si mǎ yì , huǎn huǎn ér tuì , bù kě fa sàng . jìn bing fú zài cǐ , biàn kě qǐ bing . " yán yue : " hé rén dài lǐ chéng xiāng zhī dà shì ? "? yue : " chéng xiāng yí yìng dà shì , jìn tuo yǔ yáng yí ; yòng bing mì fǎ , jie shòu yǔ jiang bó yue . cǐ bing fú nǎi yáng yí zhì lìng yě . " yán yue : " chéng xiāng sui wáng , wú jin xiān zài . yáng yí bù guò yǐ cháng shǐ , an néng dang cǐ dà rèn ? ta zhī yí fú jiù rù chuan an zàng . wǒ zì lù dà bing gong si mǎ yì , wù yào chéng gong . qǐ kě yin chéng xiāng yí rén ér fēi guó

如应公言，当有重谢！
”直辞去，行不数里，正遇尚书费袆。袆问何来。直曰：“适至魏文长营中，文长梦头生角，令我决其吉凶。此本非吉兆，但恐直言见怪，因以麒麟苍龙解之。”袆曰：“足下何以知非吉兆？”直曰：“角之字形，乃刀下用也。今头上用刀，其凶甚矣！”袆曰：“君且勿泄漏。”直别去。费袆至魏延寨中，屏退左右，告曰：“昨夜三更，丞相已辞世矣。临终再三嘱付，令将军断后以当司马懿，缓缓而退，不可发丧。今兵符在此，便可起兵。”
延曰：“何人代理丞相之大事？”袆曰：“丞相一应大事，尽托与杨仪；用兵密法，皆授与姜伯约。此兵符乃杨仪之令也。”延曰：“丞相虽亡，吾今现在。杨仪不过一长史，安能当此大任？他只宜扶柩入

"Như ứng công ngôn, đương hữu trọng tạ!" Trực từ khứ, hành bất số lí, chánh ngô thượng thư phí y. Y vẫn hà lai. Trực viết: "Thích chí ngụy văn trường doanh trung, văn trường mộng đầu sinh giác, lệnh ngã quyết kì cát hung. Thủ bỗn phi cát triều, dấn khủng trực ngôn kiến quái, nhân dĩ kì lân thương long giải chí." Y viết: "Túc hạ hà dĩ tri phi cát triều?" Trực viết: "Giác chi tự hình, nãi đao hạ dụng dã. Kim đầu thượng dụng đao, kì hung thậm hĩ!" Y viết: "Quân thả vật tiết lộ." Trực biệt khứ. Phí y chí ngụy duyên trại trung, bình thối tả hữu, cáo viết: "Tắc dạ tam canh, thừa tướng dĩ từ thế hĩ. Lâm chung tái tam chúc phó, lệnh tướng quân đoạn hậu dĩ đương Tư Mã ý, hoãn hoãn nhi thối, bắt khả phát tang. Kim binh phù tại thử, tiện khả khởi binh." Duyên viết: "Hà nhân đại lí thừa tướng chí đại sự?" Y viết: "Thừa tướng nhất ứng đại sự, tần thác dũ dương nghi; dụng binh mật pháp, giai thụ dũ khương bá ước. Thủ binh phù nãi dương nghi chi lệnh dã." Duyên viết: "Thừa tướng tuy vong, ngô kim hiện tại. Dương nghi bất quá nhất trường sử, an năng đương thử đại nhâm? Tha chỉ nghi phù cứu nhập xuyên an táng. Ngã tự suất đại binh công Tư Mã ý, vụ yếu thành công. Khởi khả nhân thừa tướng nhất nhân nhì

Phí Vĩ. Vĩ hỏi: - Ông đi đâu về? Trực nói: - Tôi vừa đến chơi trại Ngụy Văn Trường, Văn Trường năm mươi thấy trên đầu mọc ra đôi sừng, mượn tôi đoán xem lành dữ. Mộng ấy nguyên không phải là điềm hay, nhưng tôi e nói thẳng thì sinh oán, cho nên nói đổi là chuyện kỳ lân với rồng. Vĩ nói: - Sao ông biết là điềm không hay? Trực nói: - Giốc là sừng, mà chữ giốc dưới chữ đao có chữ dụng, nghĩa là dùng ở dưới đao. Nay mộng như thế, thì ra trên đầu có đao, điềm ấy dở lắm. Vĩ nói: - Có phải thế, ông chờ nên tiết lộ ra làm gì nữa. Trực từ biệt đi. Phí Vĩ đến trại Ngụy Diên, đuổi tả hữu ra ngoài, nói: - Canh ba đêm hôm qua, thừa tướng qua đời rồi. Lúc gần mất có gắn bó dặn lại, sai tướng quân đi sau, để chống lại quân Tư Mã Ý. Quân ta phải từ từ rút về, không được phát tang. Nay binh phù ở đây, xin tướng quân cắt đi cho. Diên hỏi: - Ai coi thay việc cho thừa tướng? Vĩ nói: - Nội là công việc to tát, thừa tướng giao cho Dương Nghi, mật pháp dùng binh, thì giao cho Khương Bá Uớc, binh phù này là của Dương Nghi sai đây. Diên nói: - Thừa tướng tuy mất, còn có ta đây! Dương Nghi chẳng qua là một chức trưởng sử, gánh nỗi sao được việc to này? Hắn chỉ nên rước ma về Xuyên an táng, để ta cầm quân đánh nhau với Tư Mã Ý, cố cho thành công, có đâu vì một mình thừa tướng, mà bỏ

jia dà shì ye ? "? yue : " chéng xiāng yí lìng , jiào qie zàn tuì , bù kě yǒu wéi . " yán nù yue : " chéng xiāng dāng shí ruò yì wǒ jì , qū Cháng ān jiǔ yǐ ! wú jin guan rèn qián jiāng jun , zheng xi dà jiāng jun , nán zhèng hóu , an kěn yǔ cháng shǐ duàn hòu ! "? yue : " jiāng jun zhí yán sui shì , rán bù kě qīng dòng , lìng dí rén chǐ xiào . dài wú wǎng jiàn yáng yí , yǐ lì hài shuo zhì , lìng bǐ jiàng bīng quán ràng yǔ jiāng jun , hé rú ? " yán yi qí yán .

川安葬。我自率大兵攻司马懿，务要成功。岂可因丞相一人而废国家大事耶？”祎曰：“丞相遗令，教且暂退，不可有违。”延怒曰：“丞相当时若依我计，取长安久矣！吾今官任前将军、征西大将军、南郑侯，安肯与长史断后！”“祎曰：“将军之言虽是，然不可轻动，令敌人耻笑。待吾往见杨仪，以利害说之，令彼将兵权让与将军，何如？”延依其言。

8 ?cí yán chu yíng , jí dào dà zhài jiàn yáng yí , jù shù wèi yán zhì yǔ . yí yue : " chéng xiāng lín zhong , céng mì zhǔ wǒ yue : wéi yán bì yǒu yì zhì . jìn wǒ yǐ bing fú wǎng , shí yù tàn qí xin ēr . jìn guō yǐng chéng xiāng zhì yán . wú zì lìng bó yue duàn hòu kě yě . " yú shì yáng yí lǐng bing fú jiù xian xíng , lìng jiang wéi duàn hòu ; yi kǒng míng yí lìng , xú xú ér tuì . wèi yán zài zhài zhong , bù jiàn fèi ? lái huí fù , xin zhong yí huò , nǎi lìng mǎ dài yǐn shí shù qí wǎng tàn xiao xí .

phê quốc gia đại sự da?" Y viết: "Thùa tướng di lệnh, giáo thả tam thối, bất khả hữu vi." Duyên nô viết: "Thùa tướng đương thời nhược y ngã kế, thủ trưởng an cứu hỉ! Ngô kim quan nhâm tiền tướng quân, chinh tây đại tướng quân, nam trịnh hầu, an khẳng dữ trưởng sứ đoạn hậu!" Y viết: "Tướng quân chi ngôn tuy thị, nhiên bất khả khinh động, lệnh địch nhân sĩ tiêu. Đãi ngô vãng kiến dương nghi, dĩ lợi hại thuyết chí, lệnh bỉ tương binh quyền nhượng dữ tướng quân, hà như?" Duyên y kì ngôn.

mắt việc to nhà nước được. Vĩ nói: - Thùa tướng di chúc lại, bảo hấy tạm rút về, không nên trả lời. Diên nỗi giận: - Nếu thùa tướng nghe mèo ta khi xưa, thì lấy được Trường An đã lâu rồi. Ta nay làm chinh tây đại tướng quân, Nam trịnh hầu, lại thèm đoạn hậu cho trưởng sứ a? Vĩ nói: - Tướng quân nói phải lắm, nhưng cũng không nên khinh động, quân giặc chê cười cho. Vậy để tôi đem lẽ lợi hại bảo Dương Nghi, để hắn nhường binh quyền cho tướng quân. Tướng quân nghĩ sao? Diên y lời.

Y từ duyên xuất doanh, cấp đáo đại trại kién dương nghi, cù thuật ngụy duyên chi ngữ. Nghi viết: "Thùa tướng lâm chung, tăng mật chúc ngã viết: ngụy duyên tất hữu dì chí. Kim ngã dĩ binh phù vãng, thật dục tham kì tâm nhĩ. Kim quả ứng thùa tướng chi ngôn. Ngô tự lệnh bá ước đoạn hậu khả dã. "Vu thị dương nghi lĩnh binh phù cứu tiên hành, lệnh khương duy đoạn hậu; y khồng minh di lệnh, từ từ nhi thối. Ngụy duyên tại trại trung, bất kiến phí y lai hồi phúc, tâm trung nghi hoặc, nãi lệnh mã đại dẫn thập sở ky.

Phí Vĩ từ về trại lớn, ra mắt Dương Nghi, thuật lại chuyện đó. Nghi nói: - Thùa tướng lâm chung, có mật bảo ta rằng Ngụy Diên tất sinh bụng khác. Ta cho binh phù ra sai là muốn dò bụng hắn đấy thôi. Nay quả nhiên như lời thùa tướng thật, ta sai Bá Ước đoạn hậu cũng xong! Bởi thế Dương Nghi đưa ma về trước, Khương Duy đi giữ mặt sau, tuân lời Khồng Minh, từ từ rút về. Ngụy Diên ngồi chờ trong trại, lâu không thấy Phí Vĩ trở lại, trong bụng nghi hoặc liền cho Mã Đại dẫn vài tên kỵ dò xem tin tức thế nào. Mã Đại vè báo rằng: -

huí bào yue : " hòu jun nǎi jiang wéi zǒng du , qián jun dà bàn tuì rù gǔ zhong qù liǎo . " yán dà nù yue : " shù rú an gǎn qì wǒ ! wǒ bì sha zhì ! " yin gù wèi dài yue : " gong kěn xiāng zhù fǒu ? " dài yue : " mǒu yì sù hèn yáng yí , jin yuàn zhù jiāng jun gong zhī . " yán dà xǐ , jí bá zhài yǐn běn bù bing wàng nán ér xíng .

9 què shuo xià hóu bà yǐn jun zhì wǔ zhàng yuán kàn shí , bù jiàn yi rén , jí huí bào sī mǎ yì yue : " shǔ bing yǐ jìn tuì yǐ . " yì dié zú yue : " kǒng míng zhen sǐ yǐ ! kě sù zhui zhí ! " xià hóu bà yue : " dou du bù kě qīng zhui . dang lìng pian jiāng xiān wǎng . " yì yue : " cǐ fan xu wú zì xíng . " suì yǐn bing tòng èr zì yí qí sha ben wǔ zhàng yuán lái ; nà hǎn yáo qí , sha rù shǔ zhài shí , guǒ wú yí rén . yì gù èr zì yue : " rǔ jí cui bing gǎn lái , wú xiān yǐn jun qiān jìn . " yú shì sì mǎ shi , sì mǎ zhào zài hòu cui jun ; yì zì yǐn jun dang xian , zhui dào shan jiǎo xià , wàng jiàn shǔ bing bù yuǎn , nǎi fèn lì zhui gǎn . hu rán shan hòu yǐ sheng pào xiǎng , hǎn sheng dà zhèn , zhì jiàn shǔ bing ju huí qí fǎn gǔ , shù yǐng

骑往探消息。回报曰：
“后军乃姜维总督，前军大半退入谷中去了。
”延大怒曰：“竖儒安敢欺我！我必杀之！”
因顾谓岱曰：“公肯相助否？”岱曰：“某亦素恨杨仪，今愿助将军攻之。”延大喜，即拔寨引本部兵望南而行。

却说夏侯霸引军至五丈原看时，不见一人，急回报司马懿曰：“蜀兵已尽退矣。”懿跌足曰：“孔明真死矣！可速追之！”夏侯霸曰：“都督不可轻追。当令偏将先往。”懿曰：“此番须吾自行。”遂引兵同二子一齐杀奔五丈原来；呐喊摇旗，杀入蜀寨时，果无一人。懿顾二子曰：“汝急催兵赶来，吾先引军前进。”于是司马师、司马昭在后催军；懿自引军当先，追到山脚下，望见蜀兵不远，乃奋力追赶。忽然山后一声炮响，喊

vang tham tiêu tức. Hồi báo viết: "Hậu quân nãi khương duy tổng đốc, tiền quân đại bán thối nhập cốc trung khứ liễu." Duyên đại nộ viết: "Thụ nho an cảm khi ngã! Ngã tất sát chí!" Nhân cố vị đại viết: "Công khẳng tương trợ phủ?" Đại viết: "Mỗ diệc tố hận dương nghi, kim nguyện trợ tướng quân công chí." Duyên đại hỉ, tức bạt trại dẫn bốn bộ binh vọng nam nhi hành.

Khương Duy tổng đốc hậu quân. Còn tiền quân lui về trong cửa hang cả rồi. Diên nổi giận nói: - Quân hủ nho dám lừa dối ta. Thế nào ta cũng giết được mới nghe. Diên ngoảnh lại bảo với Mã Đại rằng: - Ông có chịu giúp tôi không? Đại nói: - Tôi vốn cũng ghét Dương Nghi, xin vui lòng giúp tướng quân. Diên mừng lắm, lập tức nhổ trại, kéo quân bắn bộ về phía nam.

Nói về Hạ Hầu Bá dẫn quân đến gò Ngũ Trương, nghe ngóng tin tức, thì không thấy một người nào nữa, kíp về báo với Tư Mã Ý. Ý giẫm chân xuống đất, nói: - Khổng Minh chết thật rồi, nên đuổi đánh cho mau. Hạ Hầu Bá nói: - Đô đốc chớ khinh tiến vội, nên sai một tì tướng đi trước. Ý nói: - Phen này để ta đi trước mới xong! Liền dẫn hai con và cánh đại quân mở cờ gióng trống, reo àm lên kéo vào trại Thục. Té ra chỉ có cái xác trại, tuyệt không có một bóng người nào. Ý bảo hai con rằng: - Chúng mày thúc hậu quân đi cho mau, để tao dẫn tiền quân đi trước đây. Ý dẫn quân đi trước, đuổi theo mãi đến chân núi, trông thấy quân Thục đi chưa xa mấy, liền giục quân đuổi riết. Bỗng nhiên ở sau núi, một tiếng pháo nổ vang, rồi thấy quân Thục quay cờ cờ lại, trống đánh om sòm. Trong bóng cây có một lá

zhong piao chu zhōng jūn dà qí , shàng shu yí xíng dà zì yue : " hàn chéng xiāng wǔ xiāng hóu zhu gé liàng " . yì dà jīng shi sè . dìng jīng kàn shí , zhī jiàn zhōng jūn shù shí yuán shàng jiāng , yǒng chu yí liàng sì lún che lái ; che shàng duān zuò kǒng míng : lún jin yǔ shàn , háo chǎng ? tao . yì dà jīng yue : " kǒng míng cháng zài ! wú qīng rù zhòng dì , duò qí jì yǐ ! " jí lè huí mǎ biàn zǒu . bēi hòu jiāng wéi dà jiào : " zéi jiāng xiū zǒu ! nǐ zhōng liǎo wǒ chéng xiāng zhì jì yě ! " wèi bing hún fei pò sǎn , qì jiǎ diu kui , pao ge piě jǐ , gè táo xìng mìng , zì xiāng jiàn tà , sǐ zhě wú shù . si mǎ yì ben zǒu liǎo wǔ shí yú lǐ , bēi hòu liǎng yuán wèi jiāng gǎn shàng , chě zhù mǎ jué huán jiào yue : " dou du wù jīng . " yì yòng shǒu mo tóu yue : " wǒ yǒu tóu fǒu ? " èr jiāng yue : " dou du xiù pà , shū bing qù yuǎn liǎo . " yì chuǎn xí bàn shǎng , shén sè fang dìng ; zheng mù shì zhī , nǎi xià hóu bà , xià hóu huì yě ; nǎi xú xú àn pèi , yǔ èr jiāng xún xiǎo lù ben guī běn zhài , shǐ zhòng jiāng yǐn bing sì sǎn shào tàn .

声大震，只见蜀兵俱回旗返鼓，树影中飘出中军大旗，上书一行大字曰：“汉丞相武乡侯诸葛亮”。懿大惊失色。定睛看时，只见中军数十员上将，拥出一辆四轮车来；车上端坐孔明：纶巾羽扇，鹤氅皂绦。懿大惊曰：“孔明尚在！吾轻入重地，堕其计矣！”急勒回马便走。背后姜维大叫：“贼将休走！你中了我丞相之计也！”魏兵魂飞魄散，弃甲丢盔，抛戈撇戟，各逃性命，自相践踏，死者无数。司马懿奔走了五十余里，背后两员魏将赶上，扯住马嚼环叫曰：“都督勿惊。”懿用手摸头曰：“我有头否？”二将曰：“都督休怕，蜀兵去远了。”懿喘息半晌，神色方定；睁目视之，乃夏侯霸、夏侯惠也；乃徐徐按辔，与二将寻小路奔归本寨，使众将引兵四散哨探。

cỗ, thụ ảnh trung phiêu xuất trung quân đại kỵ, thượng thư nhất hành đại tự viết: "Hán thừa tướng võ hương hầu Gia Cát lượng". Ý đại kinh thất sắc. Định tình khán thời, chỉ kiến trung quân sở thập viên thượng tướng, ứng xuất nhất lượng từ luân xa lai; xa thượng đoan tọa khổng minh: luân cân vũ phiến, hạc sưởng tạo thao. Ý đại kinh viết: "Khổng minh thượng tại! Ngô khinh nhập trọng địa, đọa kỵ kế hĩ!" Cáp lặc hồi mã tiện tầu. Bối hậu khương duy đại khiếu: "Tặc tướng hữu tầu! Nhĩ trung liễu ngã thừa tướng chi kế dã!" Ngụy binh hòn phi phách tán, khí giáp đâu khôi, phao qua phiết kích, các đào tính mệnh, tự tương tiễn đẹp, tử giả vô số. Tư Mã ý bôn tầu liễu ngũ thập dư lí, bối hậu lưỡng viên ngụy tương cản thượng, xả trụ mã tước hoàn khiếu viết: "Đô đốc vật kinh." Ý dụng thủ mạc đầu viết: "Ngã hữu đầu phủ?" Nhị tướng viết: "Đô đốc hữu phạ, thực binh khứ viễn liễu." Ý suyễn tức bán thường, thần sắc phương định; tĩnh mục thị chí, nãi hạ hầu bá, hạ hầu huệ dã; nãi từ từ án bí, dữ nhị tướng tầm tiểu lộ bôn quy bôn trại, sử chúng tướng dẫn binh tú tán tiểu tham.

cờ to bay pháp phói, đè một hàng chữ lớn: "Hán thừa tướng Võ hương hầu Gia Cát Lượng". Ý giật mình, đã hơi xanh mắt. Nhìn kỹ thấy vài mươi viên thượng tướng xúm xít quanh cái xe bốn bánh, trên xe Khổng Minh ngồi chỉnh chẹn, khăn lướt quạt lông, giày thâm, áo hạc. Ý giật mình, nói: - Khổng Minh còn sống, ta khinh thường vào nơi trọng địa, mặc phải méo mắt rồi! Vội vàng quay ngựa chạy. Khuông Duy gọi to lên rằng: - Tướng giặc chờ chạy nữa, mà mặc phải méo thừa tướng ta rồi! Quân Ngụy hồn bay phách lạc, bỏ giáp, quăng chỏm mũ, vất khí giới, ủ té chạy cả, giày xéo lắn nhau, chết hại rất nhiều. Tư Mã Ý cầm cổ chạy hơn năm chục dặm đường đất. Bỗng có hai tướng sấn lên cầm lấy cương ngựa, gọi rằng: - Đô đốc đừng sợ, quân Thục đi xa rồi! Ý thở dốc một hồi, mới hơi hoàn hồn, giương mắt trông xem ai té ra Hạ Hầu Bá, Hạ Hầu Huệ. Bấy giờ Bá mới buông lồng cương ngựa, tim đường nhỏ chạy về trại nhà, cho các tướng dẫn quân tản ra bốn phía nghe ngóng.

10 guò liǎo liǎng rì , xiāng mǐn
ben gào yue : " shǔ bīng tuì
rù gǔ zhōng zhī shí , ai
shēng zhèn dì , jun zhōng
yáng qí bái qí : kǒng míng
guǒ rán sǐ liǎo , zhǐ liú jiāng
wéi yǐn yí qian bīng duàn hòu .
qián rì che shàng zhī kǒng
míng , nǎi mù rén yě . " yì
tàn yue : " wú néng liào qí
sheng , bù néng liào qí sǐ yě ! " yin cǐ shǔ zhōng rén yàn
yue : " sī zhu gé néng zǒu
sheng zhòng dá . " hòu rén
yǒu shì tàn yue : " cháng
xìng bàn yè luò tian shu ,
ben zǒu huán yí liàng wèi cù .
guan wài zhì jìn rén lěng
xiào , tóu lú yóu wèn yǒu hé
wú ! " si mǎ yì zhì kǒng míng
sǐ xìn yǐ què , nǎi fù yǐn bīng
zhuī gǎn . xíng dào chì àn bo ,
jiàn shǔ bīng yǐ qù yuǎn ,
nǎi yǐn huán , gù wèi zhòng
jiāng yue : " kǒng míng yǐ sǐ ,
wǒ děng jie gao zhěn wú you
yǐ ! " suì ban shi huí . yi lù
shàng jiàn kǒng míng an
yíng xià zhài zhī chǔ , qíán
hòu zuǒ yòu , zhěng zhěng
yǒu fǎ , yì tàn yue : " cǐ tian
xià qí cái yě ! " yú shì yǐn
bīng huí Cháng ān , fen diào
zhòng jiāng , gè shǒu ài kǒu ,
yì zì huí luò yáng miàn jun
qù liǎo .

11 què shuo yáng yí , jiāng wéi

过了两日，乡民奔告曰：“蜀兵退入谷中之时，哀声震地，军中扬起白旗：孔明果然死了，止留姜维引一千兵断后。前日车上之孔明，乃木人也。”懿叹曰：“吾能料其生，不能料其死也！”因此蜀中人谚曰：“死诸葛能走生仲达。”后人有诗叹曰：“长星半夜落天枢，奔走还疑亮未殂。关外至今人冷笑，头颅犹问有和无！”司马懿知孔明死信已确，乃复引兵追赶。行到赤岸坡，见蜀兵已去远，乃引还，顾谓众将曰：“孔明已死，我等皆高枕无忧矣！”遂班师回。一路上见孔明安营下寨之处，前后左右，整整有法，懿叹曰：“此天下奇才也！”于是引兵回长安，分调众将，各守隘口，懿自回洛阳面君去了。

却说杨仪、姜维排成阵

Quá liêu lưỡng nhật, hương dân bôn cáo viết: "Thục binh thối nhập cốc trung chi thời, ai thanh chấn địa, quân trung dương khởi bạch kì: không minh quả nhiên tử liêu, chỉ lưu khương duy dẫn nhất thiên binh đoạn hậu. Tiên nhật xa thượng chi khổng minh, nãi mộc nhân dã. "Ý thân viết: "Ngô năng liêu kì sinh, bất năng liêu kì tử dã!" Nhân thứ thực trung nhân ngạn viết: "Tử Gia Cát năng tầu sinh trọng đạt." Hậu nhân hữu thi thân viết: "Trường tinh bán dạ lạc thiên xu, bôn tầu hoàn nghi lượng vị tồ. Quan ngoại chí kim nhân lãnh tiêu, đầu lô do vân hữu hòa vô!" Tư Mã ý tri khổng minh tử tín dĩ xác, nãi phục dẫn binh truy cản. Hành đáo xích ngạn pha, kiến thực binh dĩ khứ viễn, nãi dẫn hoàn, có vị chúng tướng viết: "Khổng minh dĩ tử, ngã đẳng gai cao chẩm vô ưu hỉ!" Toại ban sư hồi. Nhất lô thượng kiến khổng minh an doanh hạ trại chi xử, tiền hậu tả hữu, chỉnh chỉnh hữu pháp, ý thân viết: "Thủ thiên hạ kì tài dã!" Vu thị dẫn binh hồi trường an, phân điều chúng tướng, các thủ ải khẩu, ý tự hồi lạc dương diện quân khứ liêu.

Cách hai hôm sau, dân quê đến bầm rồng: - Khi quân Thục rút về trong hang, tiếng khóc vang động trời đất. Trong quân kéo toàn cờ trắng, Khổng Minh quả thực chết rồi. Chỉ có Khương Duy dẫn một nghìn quân đi sau. Hôm trước Khổng Minh ngồi trên xe, đó là người gỗ đáy. Tư Mã Ý chép miệng nói: - Ta tưởng y còn sống, té ra y chết rồi thực! Bởi thế, người Thục có câu phuong ngôn rằng: "Tử Gia Cát năng tầu sinh Trọng Đạt" Người sau có thơ than rằng: Sao dài sa xuống, biết hay không? Ngơ ngẩn còn mang dạ hải hùng! Để một trò cười ghi miệng thế, Sờ đâu chẳng biết có còn không? Tư Mã Ý biết tin Khổng Minh đã mất, lại dẫn quân đuổi theo lần nữa, đến gò Xích Ngạn, thấy quân Thục đi quá xa rồi, mới trở về. Ý bảo với các tướng rằng: - Khổng Minh mất rồi, chúng ta giờ được ngủ yên, không lo gì nữa! Dọc đường, thấy các chỗ Khổng Minh hạ trại, tả hữu trước sau, phép tắc hẳn hoi. Ý than rằng: - Người này mới thực là kỳ tài thiên hạ! Bên dẫn quân về Trường An, sai các tướng chia giữ các cửa ải. Ý đến Lạc Dương vào chầu vua Ngụy.

Khước thuyết dương nghi,

Dương Nghi, Khương Duy dẫn

pái chéng zhèn shì , huǎn
huǎn tuì rù zhàn gé dào kǒu
, rán hòu gēng yī fa sàng ,
yáng fan jǔ ai . shǔ jun jie
zhuàng dié ér ku , zhì yǒu ku
sī zhě . shǔ bing qián duì
zhèng huí dào zhàn gé dào
kǒu , hu jiàn qián miàn huō
guang chōng tian , hǎn
sheng zhèn dì , yi biao jun
lán lù . zhòng jiang dà jīng , jí
bào yáng yí . zhèng shì : yǐ
jiàn wèi yíng zhu jiang qù ,
bù zhì shǔ dì shèn bing lái .
wèi zhì lái zhě shì hé chǔ jun
mǎ , qiè kàn xià wén fēn jiě .

势，缓缓退入栈阁道口，然后更衣发丧，扬幡举哀。蜀军皆撞跌而哭，至有哭死者。蜀兵前队正回到栈阁道口，忽见前面火光冲天，喊声震地，一彪军拦路。众将大惊，急报杨仪。正是：已见魏营诸将去，不知蜀地甚兵来。未知来者是何处军马，且看下文分解。

khương duy bài thành trận thé,
hoãn hoãn thối nhập sạn các
đạo khẩu, nhiên hậu canh y
phát tang, dương phiên cử ai.
Thục quân giai chàng điệt nhi
khóc, chí hữu khóc tử giả. Thục
binh tiền đội chánh hồi đáo sạn
các đạo khẩu, hốt kiến tiền diện
hỏa quang trùng thiên, hảm
thanh chấn địa, nhất bưu quân
lan lộ. Chúng tướng đại kinh,
cấp báo dương nghi. Chánh thị:
dĩ kiến ngụy doanh chư tướng
khứ, bất tri thực địa thậm binh
lai. Vị tri lai giả thị hà xứ quân
mã, thả khán hạ văn phân giải

thành thé trận, dần dần lui về cửa
hang rồi mới thay áo phát tang,
giương phướn cử ai. Quân Thục
lắm người đập đầu xuống đất mà
khóc, có người khóc đến nỗi chết.
Tiền đội vừa về đến cửa Sạn
Các, bỗng đâu thấy mé trước mặt
lửa sáng rực trời, tiếng reo dậy
đất, rồi một toán quân dàn ra
chặn ngang đường cái. Các
tướng giật mình, kíp báo với
Dương Nghi. Ấy là: Tướng Ngụy
vừa hay quay ngựa cút, Đất
Xuyên đâu lại có quân ra? Chưa
biết quân mã ở đâu chặn đường,
xem đến hồi sau phân giải.

**TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG
DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ**

1 三国演义 – 罗贯中
105
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo yáng yí wén bào
qián lù yǒu bìng lán jié ,
máng lìng rén shào tàn . huí
bào shuo wèi yán shao jué
zhàn dào , yǐn bìng lán lù . yí
dà jīng yue : " chéng xiāng
zài rì , liào cǐ rén jiǔ hòu bì
fǎn , shéi xiāng jìn rì guǒ rán
rú cǐ ! jìn duàn wú guī lù ,
dang fù rú hé ? " fèi ? yue : "
cǐ rén bì xian nie zòu tian zi ,
wu wú děng zào fǎn , gù
shao jué zhàn dào , zǔ è guī
lù . wú děng yì dang biǎo
zòu tian zi , chén wèi yán fǎn
qíng , rán hòu tú zhì . " jiāng
wéi yue : " cǐ xiān yǒu yí xiǎo
jìng , míng chá shān , suí qí
qu xiǎn jùn , kě yǐ chao chu
zhàn dào zhì hòu . " yí miàn
xiě biǎo zòu wén tian zi , yí
miàn jiāng rén mǎ wàng chá
shan xiǎo dào jìn fa .

3 qiè shuo hòu zhǔ zài chéng
dou , qǐn shí bù an , dòng
zhǐ bù néng ; yè zuò yí mèng
, mèng jiàn chéng dou jǐn
píng shan beng dào ; suì jīng

**第一百五回
武侯预伏锦囊计
魏主拆取承露盘**

**Đệ nhất bách ngũ hồi võ hầu
dự phục cầm nang kế ngụy
chủ sách thủ thừa lộ bàn**

**HỒI 105 Võ Hầu dự săn meo
cầm nang; Ngụy chủ dỡ lấy
mâm thử lộ**

却说杨仪闻报前路有兵拦截，忙令人哨探。回报说魏延烧绝栈道，引兵拦路。仪大惊曰：“丞相在日，料此人久后必反，谁想今日果然如此！今断吾归路，当复如何？”费祎曰：“此人必先捏奏天子，诬吾等造反，故烧绝栈道，阻遏归路。吾等亦当表奏天子，陈魏延反情，然后图之。”姜维曰：“此间有一小径，名槎山，虽崎岖险峻，可以抄出栈道之后。”一面写表奏闻天子，一面将人马望槎山小道进发。

且说后主在成都，寝食不安，动止不宁；夜作一梦，梦见成都锦屏山崩倒；遂惊觉，坐而待

Khước thuyết dương nghi văn
báo tiền lộ hữu binh lan tiệt,
mang lệnh nhân tiêu tham. Hồi
báo thuyết ngụy duyên thiêu
tuyệt sạn đạo, dẫn binh lan lộ.
Nghi đại kinh viết: "Thừa tướng
tại nhật, liêu thử nhân cửu hậu
tắt phản, thùy tưởng kim nhật
quả nhiên như thử! Kim đoạn
ngô quy lộ, đương phục như
hở?" Phí y viết: "Thử nhân tắt
tiên niết tầu thiên tử, vu ngô
đảng tạo phản, cố thiêu tuyệt
sạn đạo, trở át quy lộ. Ngô
đảng diệc đương biếu tầu thiên
tử, trần ngụy duyên phản tình,
nhiên hậu đồ chi." Khương duy
viết: "Thử gian hữu nhất tiêu
kính, danh tra sơn, tuy khi khu
hiểm tuấn, khả dĩ sao xuất sạn
đạo chi hậu." Nhất diện tả biếu
tầu văn thiên tử, nhất diện
tương nhân mã vọng tra sơn
tiểu đạo tiến phát.

Thả thuyết hậu chủ tại thành
đô, tắm thực bất an, động chỉ
bất ninh; dạ tác nhất mộng,
mộng kiến thành đô cầm bình
sơn băng đảo; toại kinh giác,

Lại nói Dương Nghihe báo có
quân chặn đường, sai người ra
đò xem, té ra Ngụy Diên đốt mắt
đường sàn, hiện dương dẫn quân
chặn lối. Nghi thất kinh, nói: - Lúc
sinh thời, thừa tướng biết rằng
người này về sau tắt làm phản,
quả nhiên như thế. Nay y chặn
mắt đường về, làm thế nào bây
giờ? Phí Vĩ nói: - Người này tắt
tâu biểu về thiên tử, vu cho chúng
ta làm phản, nên mới đốt đường
sàn để chặn ta đây. Chúng ta
cũng nên tâu biểu, bày tỏ ý phản
của Ngụy Diên, rồi sau sẽ liệu.
Khương Duy nói: - Ở đây có con
đường tắt, gọi là Sà Sơn. Đường
ấy tuy hiểm hóc, nhưng có thể đi
lên phía sau đường sàn được. Ta
nên một mặt dâng biểu về tầu
thiên tử, một mặt kéo quân mã về
đường Sà Sơn.

Lại nói hậu chủ ở Thành Đô,
nóng lòng sốt ruột, ăn ngủ không
yên. Đêm nằm mơ thấy núi Cẩm
Bình ở Thành Đô đổ, tĩnh dậy tỏ
về kinh sợ nghỉ hoặc lám. Hậu

jué , zuò ér dài dàn , jù jí
wén wǔ , rù cháo yuán mèng . qiáo zhōu yue : " chén zuó
yè yǎng guan tian wén , jiàn
yi xing , chì sè , guang máng
yǒu jiǎo , zì dòng bēi luò yú
xi nán , zhǔ chéng xiāng yǒu
dà xiong zhì shì . jin bì xià
mèng shan beng , zhèng
yìng cǐ zhào . " hòu zhǔ yù
jia jīng bù . hu bào lǐ fú dào ,
hòu zhǔ jí zhao rù wèn zhī .
fú dùn shǒu qì zòu chéng
xiāng yǐ wáng ; jiāng chéng
xiāng lín zhōng yán yǔ , xì
shù yì biàn . hòu zhǔ wén
yán dà ku yue : " tian sàng
wǒ yě ! " ku dào yú lóng
chuáng zhì shàng . shì chén
fú rù hòu gong . wú tài hòu
wén zhī , yì fàng sheng dà
ku bù yǐ . duo guan wú bù ai
tòng , bǎi xìng rén rén tì qì .
hòu zhǔ lián rì shàng gǎn ,
bù néng shè cháo . hu bào
wèi yán biǎo zòu yáng yí zào
fǎn , qún chén dà hài , rù
gong qǐ zòu hòu zhǔ , shí wú
tài hòu yì zài gong zhong .
hòu zhǔ wén zòu dà jīng ,
mìng jìn chén dù wèi yán
biǎo . qí luè yue : " zheng xi
dà jiāng jun , nán zhèng hóu
chén wèi yán , chéng huáng
chéng kǒng , dùn shǒu
shàng yán : yáng yí zì zǒng
bing quán , lù zhòng zào fǎn ,
jié chéng xiāng líng jiù , yù
yǐn dí rén rù jìng . chén xiān
shao jué zhàn dào , yǐ bing

且，聚集文武，入朝圆梦。谯周曰：“臣昨夜仰观天文，见一星，赤色，光芒有角，自东北落于西南，主丞相有大凶之事。今陛下梦山崩，正应此兆。”后主愈加惊怖。忽报李福到，后主急召入问之。福顿首泣奏丞相已亡；将丞相临终言语，细述一遍。后主闻言大哭曰：“天丧我也！”哭倒于龙床之上。侍臣扶入后宫。吴太后闻之，亦放声大哭不已。多官无不哀恸，百姓人人涕泣。后主连日伤感，不能设朝。忽报魏延表奏杨仪造反，群臣大骇，入宫启奏后主，时吴太后亦在宫中。后主闻奏大惊，命近臣读魏延表。其略曰：“征西大将军、南郑侯臣魏延，诚惶诚恐，顿首上言：杨仪自总兵权，率众造反，劫丞相灵柩，欲引敌人入境。臣先烧绝栈道，以兵守御。谨此奏闻。”读

tọa nhi đai đán, tụ tập văn võ, nhập triều viễn mộng. Tiêu chu viết: "Thần tặc dạ ngưỡng quan thiên văn, kiến nhất tinh, xích sắc, quang mang hữu giác, tự động bắc lạc vu tây nam, chủ thừa tướng hữu đại hung chi sự. Kim bệ hạ mộng sơn băng, chánh ứng thử triều." Hậu chủ dũi gia kinh phổ. Hốt báo lý phúc đáo, hậu chủ cấp triệu nhập vấn chi. Phúc đón thủ khắp tầu thừa tướng dĩ vong; tướng thừa tướng lâm chung ngôn ngữ, tế thuật nhất biến. Hậu chủ văn ngôn đại khóc viết: "Thiên tang ngã dã!" Khóc đáo vu long sàng chi thương. Thị thần phù nhập hậu cung. Ngô thái hậu văn chi, diệc phóng thanh đại khóc bất dĩ. Đa quan vô bất ai đồng, bách tính nhân nhân thế kháp. Hậu chủ liên nhật thương cảm, bất năng thiết triều. Hốt báo ngụy duyên biểu tầu dương nghi tạo phản, quần thần đại hãi, nhập cung khai tầu hậu chủ, thời ngô thái hậu diệc tại cung trung. Hậu chủ văn tầu đại kinh, mệnh cận thần độc ngụy duyên biểu. Kì lược viết: "Chinh tây đại tướng quân, nam trình hầu thần ngụy duyên, thành hoàng thành khủng, đón thủ thượng ngôn: dương nghi tự tổng binh quyền, suất chúng tạo phản, kiếp thừa tướng linh cữu, dục dẫn địch nhân nhập cảnh. Thần tiên thiêu tuyệt sẹn đạo, dĩ binh thủ

chủ ngồi đợi sáng, hội cả văn võ kề lại giắc mộng. Tiêu Chu tâu rằng: - Đêm qua tôi xem thiên văn, thấy một ngôi sao đỏ đồng đtoc, tia sáng tỏa ra có sừng, tự gốc đồng sa xuống góc tây nam, ứng về thừa tướng có việc đại hung. Nay bệ hạ mộng thấy núi đỗ, chính hợp vào điềm ấy. Hậu chủ lại càng sợ hãi lắm. Chợt có tin báo Lý Phúc đã trở về. Hậu chủ kíp cho đòi vào hỏi chuyện, Phúc cúi đầu khóc và tâu rằng thừa tướng đã mất rồi. Lại thuật lời thừa tướng trối trăn lại một lượt. Hậu chủ nghe xong, khóc òa lên rằng: - Trời giết ta đây! Trời hối trời! Hậu chủ khóc lanh ở trên sập rồng, thị thần phải vực vào hậu cung. Ngô Thái Hậu nghe tin cũng khóc ầm mải lên không thôi. Các quan ai này cùng đau xót bi thảm. Trăm họ khóc lóc, sụt sùi. Hậu chủ mấy hôm thương cảm lắm, không ra coi được việc. Chợt có biểu của Ngụy Diên tâu về, nói rằng Dương Nghi làm phản. Quần thần kinh hoảng, vào cung tâu với hậu chủ. Bấy giờ Ngô Thái Hậu cũng ở trong cung. Hậu chủ sai cận thần đọc bài biểu của Ngụy Diên. Biểu rằng: "Chinh tây đại tướng quân Nam Trịnh hầu, thần là Ngụy Diên, sợ hãi cúi đầu tâu bẩm: Dương Nghi chuyên giữ binh quyền, đem chúng làm phản, muốn cướp linh cữu thừa tướng, dẫn quân giặc vào cõi. Thần xin đốt đường sàn trước, mang binh phòng giữ, kính tâu bệ hạ xét

shǒu yù . jǐn cǐ zòu wén . "dú bì , hòu zhǔ yue : " wèi yán nǎi yōng jiang , zú kě jù yáng yí děng zhàng , hé gù shao jué zhàn dào ? " wú tài hòu yue : " cháng wén xian dì yǒu yán : kǒng míng shí wèi yán nǎo hòu yǒu fān gǔ , měi yù zhǎn zhì ; yin lián qí yōng , gù gu liù yòng . jin bǐ zòu yáng yí děng zào fǎn , wèi kě qīng xìn . yáng yí nǎi wén rén , chéng xiāng wěi yǐ cháng shǐ zhì rèn , bì qí rén kě yòng . jin rì ruò ting cǐ yi miàn zhī cí , yáng yí děng bì tóu wèi yǐ . cǐ shì dang shen lù yuǎn yì , bù kě zào cì . " zhòng guan zhèng shang yì xiān , hu bào : cháng shǐ yáng yí yǒu jǐn jí biǎo dào . jìn chén chai biǎo dù yue : " cháng shǐ , sui jun jiāng jun chén yáng yí , chéng huáng chéng kǒng , dùn shǒu jǐn biǎo : chéng xiāng lín zhong , jiang dà shì wěi yú chén , zhào yí jiù zhì , bù gǎn biàn gèng , shǐ wèi yán duàn hòu , jiang wéi cì zhì . jin wèi yán bù zun chéng xiāng yí yǔ , zì tí běn bù rén mǎ , xian rù hàn zhong , fàng huǒ shao duàn zhàn dào , jié chéng xiāng líng che , móu wèi bù guǐ . biàn qǐ cang zú , jǐn fei zhang zòu wén . " tài hòu ting bì , wèn : " qīng děng suǒ jiàn ruò hé ? " jiǎng wǎn zòu yue : " yǐ chén yú jiàn :

毕，后主曰：“魏延乃勇将，足可拒杨仪等众，何故烧绝栈道？”吴太后曰：“尝闻先帝有言：孔明识魏延脑后有反骨，每欲斩之；因怜其勇，故姑留用。今彼奏杨仪等造反，未可轻信。杨仪乃文人，丞相委以长史之任，必其人可用。今日若听此一面之词，杨仪等必投魏矣。此事当深虑远议，不可造次。”众官正商议间，忽报：长史杨仪有紧急表到。近臣拆表读曰：“长史、绥军将军臣杨仪，诚惶诚恐，顿首谨表：丞相临终，将大事委于臣，照依旧制，不敢变更，使魏延断后，姜维次之。今魏延不遵丞相遗语，自提本部人马，先入汉中，放火烧断栈道，劫丞相灵车，谋为不轨。变起仓卒，谨飞章奏闻。”太后听毕，问：“卿等所见若何？”蒋琬奏曰：“以臣愚见：杨仪为人

ngụ. Cản thử tâu văn. "Độc tát, hậu chủ viết: "Ngụy duyên nǎi dũng tướng, túc khả cự dương nghi đắng chúng, hà cỗ thiêu tuyệt sạn đạo?" Ngô thái hậu viết: "Thường văn tiên đế hữu ngôn: không minh thức ngụy duyên nǎo hậu hữu phản cốt, mỗi dục trảm chi; nhân liên kì dũng, có cõi lưu dụng. Kim bỉ tâu dương nghi đắng tạo phản, vị khả khinh tín. Dương nghi nǎi văn nhân, thừa tướng ủy dĩ trường sử chi nhâm, tất kì nhân khả dụng. Kim nhật nhược thính thử nhất diện chi từ, dương nghi đắng tất đầu ngụy hĩ. Thủ sự đương thâm lự viễn nghị, bắt khả tạo thứ. "Chúng quan chánh thương nghị gian, hốt báo: trường sử dương nghi hữu khẩn cấp biểu đáo. Cận thần sách biểu độc viết: "Trường sử, tuy quân tướng quân thần dương nghi, thành hoàng thành khủng, đốn thủ cản biểu: thừa tướng lâm chung, tương đại sự ủy vu thần, chiêu y cựu chế, bắt cảm biến canh, sử ngụy duyên đoạn hậu, khương duy thứ chi. Kim ngụy duyên bắt tuân thừa tướng di ngữ, tự đè bốn bộ nhân mã, tiên nhập hán trung, phóng hỏa thiêu đoạn sạn đạo, kiếp thừa tướng linh xa, mưu vi bất quỹ. Biến cố bất thình lình xảy ra, kính tâu bệ hạ biết cho". Thái hậu nghe xong, hỏi các quan rằng: - Các ngươi nghĩ thế nào? Tưởng Uyễn tâu rằng: - Cứ ý tôi, thì Dương Nghi tuy tính khí hẹp hòi, không có lượng dung người, nhưng đến việc trù tính lương thảo, tham tán việc quân cơ, thì

cho". Hậu chủ nghe xong, nói: - Ngụy Diên là tướng khỏe mạnh, đủ chồng được Dương Nghi, cần gì phải đốt đường sàn? Ngô Thái Hậu nói: - Ta từng nghe tiên đế nói Khổng Minh biết sau tóc Ngụy Diên có tướng làm phản, muốn chém đi. Vì tiếc hắn khỏe mạnh, cho nên tạm để lại dùng. Nay hắn tâu Dương Nghi làm phản, chưa nên nghe tội. Dương Nghi là quan văn, thừa tướng ủy cho chức trưởng sử, tất là người dùng được. Nếu ta tin lời ấy, Dương Nghi tất chạy sang Ngụy mất. Việc này phải xét cho kỹ chó nên vội vàng. Chợt lại có biểu của Dương Nghi dâng về. Cận thần mở đọc. Biểu rằng: "Trường sứ tuy tướng quân, thần là Dương Nghi, sợ hãi cúi đầu kính dâng biểu, Thừa tướng lâm chung, giao phó công việc cho thần, việc gì cũng phải tuân phép cũ không được thay đổi; có sai Ngụy Diên đi đoạn hậu cùng với Khuông Duy. Nay Ngụy Diên không tuân lời dặn của thừa tướng, dám đem quân mã bán bộ, về trước Hán Trung, đốt đường sàn, muốn cướp linh cữu, mưu việc phản nghịch. Biến cố bất thình lình xảy ra, kính tâu bệ hạ biết cho". Thái Hậu nghe xong, hỏi các quan rằng: - Các ngươi nghĩ thế nào? Tưởng Uyễn tâu rằng: - Cứ ý tôi, thì Dương Nghi tuy tính khí hẹp hòi, không có lượng dung người, nhưng đến việc trù tính lương thảo, tham tán việc quân cơ, thì

yáng yí wèi rén sui bǐng xìng
guò jí , bù néng róng wù , zhì
yú chóu dù liáng cǎo , cān
zàn jun jí , yǔ chéng xiāng
bàn shì duo shí , jìn chéng
xiāng lín zhōng , wéi yǐ dà
shì , jué fei bēi fǎn zhì rén .
wèi yán píng rì shì gong wù
gao , rén jie xià zhī ; yí dú bù
jiǎ jiè , yán xin huái hèn ; jin
jiàn yí zǒng bing , xin zhōng
bù fú , gù shao zhàn dào ,
duàn qí guī lù , yòu wu zòu
ér tú xiān hài . chén yuàn
jiang quán jia liáng jiàn , bǎo
yáng yí bù fǎn . shí bù gǎn
bǎo wèi yán . " dǒng yún yì
zòu yue : " wèi yán zì shì
gong gao , cháng yǒu bù
píng zhì xin , kǒu chu yuàn
yán . xiàng suǒ yǐ bù jí fǎn
zhě , jù chéng xiāng ēr . jin
chéng xiāng xin wáng ,
chéng jī wèi luàn , shì suǒ bì
rán . ruò yáng yí , cái gan
mǐn dá , wèi chéng xiāng
suǒ rèn yòng , bì bù bēi fǎn .
" hòu zhǔ yue : " ruò wèi yán
guǒ fǎn , dang yòng hé cè yù
zhì ? " jiǎng wǎn yue : "
chéng xiāng sù yí cǐ rén , bì
yǒu yí jì shòu yǔ yáng yí .
ruò yí wú shì , an néng tuì rù
gǔ kǒu hu ? yán bì zhòng jì
yǐ . bì xià kuan xin . " bù duo
shí , wèi yán yòu biǎo zhì ,
gào cheng yáng yí bēi fǎn .
zhèng lǎn biǎo zhì xiān ,
yáng yí yòu biǎo dào , zòu
cheng wèi yán bēi fǎn . èr

虽禀性过急，不能容物，至于筹度粮草，参赞军机，与丞相办事多时，今丞相临终，委以大事，决非背反之人。魏延平日恃功劳高，人皆下之；仪独不假借，延心怀恨；今见仪总兵，心中不服，故烧栈道，断其归路，又诬奏而图陷害。臣愿将全家良贱，保杨仪不反。实不敢保魏延。”董允亦奏曰：“魏延自恃功高，常有不平之心，口出怨言。向所以不即反者，惧丞相耳。今丞相新亡，乘机为乱，势所必然。若杨仪，才干敏达，为丞相所任用，必不背反。”后主曰：“若魏延果反，当用何策御之？”蒋琬曰：“丞相素疑此人，必有遗计授与杨仪。若仪无恃，安能退入谷口乎？延必中计矣。陛下宽心。”不多时，魏延又表至，告称杨仪背反。正览表之间，杨仪又表到，奏称魏延

uyễn tâu viết: "Dĩ thần ngu kiên: dương nghi vi nhân tuy bẩm tính quá cấp, bất năng dung vật, chí vu trù độ lương thảo, tham tán quân cơ, dũ thừa tướng biện sự đa thời, kim thừa tướng lâm chung, ủy dĩ đại sự, quyết phi bối phản chi nhân. Ngụy duyên bình nhật thị công vụ cao, nhân gai hạ chi; nghi độc bất giả tá, duyên tâm hoài hận; kim kiến nghi tổng binh, tâm trung bất phục, cố thiêu sạn đạo, đoạn kì quy lô, hựu vu tầu nhi đồ hăm hại. Thần nguyện tương toàn gia lương tiệm, bảo dương nghi bất phản. Thật bất cảm bão ngụy duyên. "Đồng duẫn diệc tâu viết: "Ngụy duyên tự thị công cao, thường hữu bất bình chi tâm, khẩu xuất oán ngôn. Hướng sở dĩ bất túc phản giả, cụ thừa tướng nhĩ. Kim thừa tướng tân vong, thừa cơ vi loạn, thế sở tất nhiên. Nhược dương nghi, tài can mãn đạt, vi thừa tướng sở nhâm dụng, tất bất bối phản." Hậu chủ viết: "Nhược ngụy duyên quả phản, đương dụng hà sách ngụy chí?" Tương uyễn viết: "Thừa tướng tố nghi thử nhân, tất hữu di kế thụ dữ dương nghi. Nhược nghi vô thị, an năng thối nhập cốc khâu hò? Duyên tất trúng kế hổ. Bệ hạ khoan tâm." Bất đa thời, ngụy duyên hựu biểu chí, cáo xưng dương nghi bối phản. Chánh lâm biểu chí gian,

cũng giúp được thừa tướng nhiều lần. Thừa tướng lâm chung, phó thác cho việc lớn, quyết không phải là người làm phản. Ngụy Diên xưa nay cậy có công, khinh người, ai cũng không chịu kém. Dương Nghi không chịu nhường nhịn, Ngụy Diên đáng ghét. Nay thấy Dương Nghi được cầm binh quyền, trong bụng Diên không chịu, cho nên đốt đường mà vu tầu để hại người ta. Tôi xin đem già trẻ cả nhà bảo cử cho Dương Nghi, không phải là người làm phản, chớ không dám nhận cho Ngụy Diên. Đồng Doãn cũng tâu rằng: - Ngụy Diên cậy mình công cao, thường vẫn mang bụng bất bình, oán lộ ra miệng. Trước kia y không dám làm phản vì còn sợ thừa tướng. Nay thừa tướng mới mất, y thừa cơ làm loạn, cũng là cái thế tất nhiên. Còn như Dương Nghi, tài cán giỏi giang, thừa tướng đã dùng đến, quyết không phải là người phản nghịch. Hậu chủ nói: - Nếu Ngụy Diên có tình làm phản, thì nên dùng cách gì mà chống được? Tưởng Uyễn tâu rằng: - Thừa tướng vốn nghĩ người này, tất có mèo mực trao cho Dương Nghi, không thể sao Dương Nghi lại về được trong cửa hang? Chuyện này Ngụy Diên tất mắc phải mèo, xin bệ hạ khoan tâm. Được một lát, lại có biểu của Ngụy Diên dâng về, tâu rằng Dương Nghi làm phản. Trong khi hậu chủ đang xem biểu, lại có biểu của Dương Nghi

rén jie lián jù biǎo , gè chén
shì fei . hu bào fèi ? dào .
hòu zhǔ zhào rù , ? xì zòu
wèi yán fǎn qíng . hòu zhǔ
yue : " ruò rú cǐ , qiè lìng
dǒng yǔn jiǎ jié shì quàn ,
yòng hǎo yán fù wèi . " yǔn
fēng zhào ér qù .

背反。二人接连具表，各陈是非。忽报费祎到。后主召入，祎细奏魏延反情。后主曰：“若如此，且令董允假节释劝，用好言抚慰。”允奉诏而去。

4 què shuo wèi yán shao duàn
zhàn dào , tún bing nán gǔ ,
bǎ zhù ài kǒu , zì yǐ wèi de jì ;
bù xiǎng yáng yí , jiāng wéi
xíng yè yǐn bing chao dào
nán gǔ zhì hòu . yí kǒng hàn
zhong yǒu shī , lìng xiān
feng hé píng yǐn san qian
bing xiān xíng . yí tòng jiāng
wéi děng yǐn bing fú jiù wàng
hàn zhōng ér lái .

却说魏延烧断栈道，屯兵南谷，把住隘口，自以为得计；不想杨仪、姜维星夜引兵抄到南谷之后。仪恐汉中有失，令先锋何平引三千兵先行。仪同姜维等引兵扶柩望汉中而来。

5 qiè shuo hé píng yǐn bing
jìng dào nán gǔ zhì hòu , léi
gǔ nà hǎn . shào mǎ fei bào
wèi yán , shuo yáng yí lìng
xiān feng hé píng yǐn bing zì
chá shan xiǎo lù chao lái nuò
zhàn . yán dà nù , jí pi wa
shàng mǎ , tí dao yǐn bing lái
yíng . liǎng zhèn duì yuán ,
hé píng chu mǎ dà mà yue :
" fǎn zéi wèi yán an zài ? "
yán yì mà yue : " rǔ zhù yáng
yí zào fǎn , hé gǎn mà wǒ ! "
píng chì yue : " chéng xiāng
xin wáng , gǔ ròu wèi hán ,
rǔ yan gǎn zào fǎn ! " nǎi

且说何平引兵径到南谷之后，擂鼓呐喊。哨马飞报魏延，说杨仪令先锋何平引兵自槎山小路抄来搦战。延大怒，急披挂上马，提刀引兵来迎。两阵对圆，何平出马大骂曰：“反贼魏延安在？”延亦骂曰：“汝助杨仪造反，何敢骂我！”平叱曰：“丞相新亡，骨肉未寒，汝焉

dương nghi hựu biểu đáo, tâu
xưng ngụy duyên bối phản. Nhị
nhân tiếp liên cụ biểu, các trấn
thị phi. Hốt báo phí y đáo. Hậu
chủ triệu nhập, y té tấu ngụy
duyên phản tình. Hậu chủ viết:
"Nhược như thử, thà lệnh đồng
duẫn giả tiết thích khuyễn, dụng
hảo ngôn phủ úy." Duẫn phụng
chiếu nhi khứ.

đê đến. Hai người liên tiếp dâng
biểu, bày lẽ phải trái. Chợt Phí Vĩ
về châu. Hậu chủ đòi vào hỏi. Vĩ
thuật hết tình hình Ngụy Diên làm
phản. Hậu chủ nói: - Có phải thế,
trẫm cho Đồng Doãn cầm cờ tiết
ra giảng hòa cho hai bên. Đồng
Doãn phụng chiếu đi ra.

Khước thuyết ngụy duyên thiêu
đoạn sạn đạo, truân binh nam
cốc, bả trụ ải khẩu, tự dĩ vi đắc
kế; bất tưởng dương nghi,
khương duy tình dạ dẫn binh
sao đáo nam cốc chi hậu. Nghi
khủng hán trung hữu thất, lệnh
tiên phong hà bình dẫn tam
thiên binh tiên hành. Nghi đồng
khương duy đẳng dẫn binh phù
cữu vọng hán trung nhi lai.

Lại nói Ngụy Diên đốt đường sàn,
đóng quân hang Nam Cốc, giữ
chặn cửa ải, tự lấy làm đắc kế
lắm. Không ngờ Dương Nghị,
Khương Duy dẫn quân đi lén lỏi
sau hang. Nghị sợ Hán Trương
xảy ra điều gì, bèn sai tiên phong
là Hà Bình dẫn ba nghìn quân đi
trước. Nghị và bọn Khương Duy
trông nom linh cữu kéo quân đi
sau, rút về Hán Trung.

Thả thuyết hà bình dẫn binh
kính đáo nam cốc chi hậu, lôi
cỗ nột hầm. Tiêu mã phi báo
ngụy duyên, thuyết dương nghi
lệnh tiên phong hà bình dẫn
binh tự tra sơn tiêu lộ sao lai
nạch chiến. Duyên đại nộ, cắp
phi quái thượng mã, đè đao
dẫn binh lai nghênh. Lưỡng
trận đối viên, hà bình xuất mã
đại mạ viết: "Phản tặc ngụy
duyên an tại?" Duyên diệc mạ
viết: "Nhữ trợ dương nghi tạo
phản, hà cảm mạ ngã!" Bình
sắt viết: "Thừa tướng tân vong,
cốt nhục vị hàn, nhữ yên cảm

Hà Bình dẫn quân đến tắt mé sau
hang Nam Cốc, đánh trống hò
reo. Quân tiễu mã báo với Ngụy
Diên rằng: Dương Nghị sai Hà
Bình dẫn quân đi lén con đường
nhỏ núi Sà Sơn lại khiêu chiến.
Ngụy Diên nổi giận, mặc giáp lên
ngựa, cầm đao dẫn quân ra
đánh. Hà Bình quát to, mắng
rằng: - Phản tặc Ngụy Diên ở
đâu? Diên cũng mắng rằng: - Mày
giúp Dương Nghị làm phản, lại
dám mắng ta? Bình quát rằng:
- Thùa tướng mới mắt, xương thịt
chưa lạnh, sao mày dám làm
phản, thằng kia? Mắng đoạn,

yáng bian zhǐ chuan bing
yue : " rǔ děng jun shì , jie
shì xi chuan zhi rén , chuan
zhong duo yǒu fù mǔ qi zi ,
xiong dì qin péng ; chéng
xiang zài rì , bù céng báo dài
rǔ děng , jin bù kě zhù fǎn
zéi , yí gè huí jia xiang , ting
hòu shǎng cì . " zhòng jun
wén yán , dà hǎn yi sheng ,
sàn qù dà bàn . yán dà nù ,
huī dǎo zòng mǎ , zhí qū hé
píng . píng tǐng qiang lái yíng .
zhàn bù shù gé , píng zhà
bài ér zǒu , yán suí hòu gǎn
lái . zhòng jun gong nǚ qí fa ,
yán bo mǎ ér huí . jiàn zhòng
jun fen fen kuì sǎn , yán
zhuǎn nù , pai mǎ gǎn shàng ,
sha liǎo shù rén , què zhī
zhě è bù zhù ; zhì yǒu mǎ dài
suǒ lǐng san bǎi rén bù dòng ,
yán wèi dài yue : " gong
zhen xin zhù wǒ , shì chéng
zhì hòu , jué bù xiāng fù . "
suì yǔ mǎ dài zhui sha hé
píng . píng yǐn bing fei ben
ér qù . wèi yán shou jù cán
jun , yǔ mǎ dài shàng yì yue
: " wǒ děng tóu wèi , ruò hé ?"
" dài yue : " jiāng jun zhì yán ,
bù zhì shèn yě . dà zhàng
fu hé bù zì tú bà yè , nǎi qīng
qu xi yú rén ye ? wú guan
jiāng jun zhì yǒng zú bèi ,
liǎng chuan zhi shì , shéi gǎn
dǐ dí ? wú shì tòng jiāng jun
xian qū hàn zhong , suí hòu
jìn gong xi chuan . "

敢造反！”乃扬鞭指川
兵曰：“汝等军士，皆
是西川之人，川中多有
父母妻子，兄弟亲朋；
丞相在日，不曾薄待汝
等，今不可助反贼，宜
各回家乡，听候赏赐。
”众军闻言，大喊一声
，散去大半。延大怒，
挥刀纵马，直取何平。
平挺枪来迎。战不数合
，平诈败而走，延随后
赶来。众军弓弩齐发，
延拨马而回。见众军纷
纷溃散，延转怒，拍马
赶上，杀了数人，却只
止遏不住；只有马岱所
领三百人不动，延谓岱
曰：“公真心助我，事
成之后，决不相负。”
遂与马岱追杀何平。平
引兵飞奔而去。魏延收
聚残军，与马岱商议曰
：“我等投魏，若何？”
岱曰：“将军之言，
不智甚也。大丈夫何不
自图霸业，乃轻屈膝于
人耶？吾观将军智勇足
备，两川之士，谁敢抵
敌？吾誓同将军先取汉

tạo phản!" Nãi dương tiên chỉ
xuyên binh viết: "Nhữ đắng
quân sĩ, giai thị tây xuyên chi
nhân, xuyên trung đa hữu phụ
mẫu thê tử, huynh đệ thân
bằng; thừa tướng tại nhật, bất
tăng bạc đãi nhữ đắng, kim bất
khả trợ phản tặc, nghi các hồi
gia hương, thính hậu thường
tú." Chúng quân văn ngôn, đại
hảm nhất thanh, tán khứ đại
bán. Duyên đại nộ, huy đao
túng mã, trực thủ hà bình. Bình
định thương lai nghênh. Chiến
bất số hợp, bình trú bại nhi tầu,
duyên tùy hậu cản lai. Chúng
quân cung nő tè phát, duyên
bát mã nhi hồi. Kiến chúng
quân phân phân hội tán, duyên
chuyển nő, phách mã cản
thương, sát liễu sở nhân,
khuớc chỉ chỉ át bất trụ; chỉ hữu
mã đại sở lĩnh tam bách nhân
bất động, duyên vị đại viết:
"Công chân tâm trợ ngã, sự
thành chi hậu, quyết bất tương
phụ." Toại dũ mã đại truy sát
hà bình. Bình dẫn bình phi bôn
nhi khứ. Ngụy duyên thu tụ tàn
quân, dũ mã đại thương nghị
viết: "Ngã đắng đầu ngụy,
nhược hè?" Đại viết: "Tướng
quân chi ngôn, bất trí thậm dã.
Đại trưng phu hà bất tự đồ bá
nghiệp, nǎi khinh khuất tất vu
nhân da? Ngô quan tướng
quân trí dũng túc bị, lưỡng
xuyên chi sĩ, thùy cảm để địch?
Ngô thệ đồng tướng quân tiên
thủ hán trung, tùy hậu tiến công

cầm roi trỏ sang bảo quân Thục
rắng: - Quân sĩ chúng mày, toàn
là người Tây Xuyên, có cha mẹ,
vợ con, anh em ở trong ấy cả. Khi
thừa tướng còn, không bạc đãi gì
chúng mày. Nay chớ nên giúp
quân phản tặc, nên về cả quê
hương, chờ đợi ơn trên ban
thưởng. Quân sĩ nghe xong, reo
ầm lên một tiếng, tản đi quá nửa.
Diên giận lắm, múa đao thúc
ngựa vào đánh Hà Bình. Bình
đưa giáo ra đỡ. Được vài hiệp,
Bình giả thua chạy. Diên đuổi
theo. Quân sĩ bắn tên ra như
mưa, Diên phải quay ngựa trở về.
Thấy quân mình tan nát đi cả.
Diên nổi giận, thúc ngựa đuổi
theo giết chết mấy người, nhưng
không tài nào ngăn lại cho xuể.
Chỉ có ba trăm quân của Mã Đại,
cứ đứng sừng sững, không hề
nhúc nhích. Diên ngoảnh lại bảo
với Mã Đại rằng: - Nếu ông thực
bụng giúp tôi, khi thành công rồi,
quyết không phụ ông. Bên cùng
với Mã Đại đuổi đánh Hà Bình.
Bình dẫn quân chạy mất. Diên
thu nhặt quân tàn, bàn với Mã Đại
rằng: - Chúng ta sang hàng Ngụy,
ông nghĩ thế nào? Đại nói: -
Tướng quân nghĩ thế khờ lắm!
Đại trưng phu nên tự đồ lấy bá
nghiệp, can gì phải xuất thân với
ai? Tôi coi tướng quân trí dũng đủ
cả, người trong hai Xuyên có ai
địch nỗi? Tôi tình nguyện giúp
tướng quân, trước hết lấy Hán
Trung, rồi sẽ tiến đánh Tây
Xuyên.

6 yán dà xǐ , suì tòng mǎ dài
yǐn bing zhí qū nán zhèng .
jiāng wéi zài nán zhèng
chéng shàng , jiàn wèi yán ,
mǎ dài yào wǔ yáng wei ,
fēng yǒng ér lái . wéi jí lìng ?
qǐ diào qiáo . yán , dài èr rén
dà jiào : " zǎo jiàng ! " jiāng
wéi lìng rén qǐng yáng yí
shàng yì yue : " wèi yán
yǒng měng , gèng jiān mǎ
dài xiāng zhù , suí rán jun
shǎo , hé jì tuì zhì ? " yí yue :
" chéng xiāng lín zhong , yí
yǐ jǐn ? , zhǔ yue : ruò wèi
yán zào fǎn , lín zhèn duì dí
zhì shí , fāng kě kai chái ,
biàn yǒu zhǎn wèi yán zhì jì .
jīn dang qǔ chu yì kàn . " suí
chu jǐn ? chái feng kàn shí ,
tí yue : " dài yǔ wèi yán duì
dí , mǎ shàng fang xǔ chái
kai . " wéi dà xǐ yue : " jí
chéng xiāng yǒu jiè yue ,
cháng shǐ kě shou zhí . wú
xian yǐn bing chu chéng , liè
wèi zhèn shì , gong kě biàn
lái . " jiāng wéi pi wa shàng
mǎ , chuò qiang zài shǒu ,
yǐn san qian jun , kai liǎo
chéng mén , yí qí chong chū
, gǔ shēng dà zhèn , pái
chéng zhèn shì . wéi tǐng
qiang lì mǎ yú mén qí zhì xià
, gao shēng dà mà yue : "
fǎn zéi wèi yán ! chéng xiāng
bù céng kui nǐ , jin rì rú hé

中，随后进攻西川。”

延大喜，遂同马岱引兵直取南郑。姜维在南郑城上，见魏延、马岱耀武扬威，风拥而来。维急令拽起吊桥。延、岱二人大叫：“早降！”姜维令人请杨仪商议曰：“魏延勇猛，更兼马岱相助，虽然军少，何计退之？”仪曰：“丞相临终，遗一锦囊，嘱曰：若魏延造反，临阵对敌之时，方可开拆，便有斩魏延之计。今当取出一看。”遂出锦囊拆封看时，题曰：“待与魏延对敌，马上方许拆开。”维大喜曰：“既丞相有戒约，长史可收执。吾先引兵出城，列为阵势，公可便来。”姜维披挂上马，绰枪在手，引三军，开了城门，一齐冲出，鼓声大震，排成阵势。维挺枪立马于门旗之下，高声大骂曰：“反贼魏延！”

tây xuyên."

Duyên đại hỉ, toại đồng mã đại
dẫn binh trực thủ nam trịnh.
Khương duy tại nam trịnh thành
thương, kiến ngụy duyên, mã
đại diệu võ dương uy, phong
ủng nhì lai. Duy cắp lệnh duệ
khởi điêu kiều. Duyên, đại nhị
nhân đại khiếu: "Tảo hàng!"
Khương duy lệnh nhân thỉnh
dương nghi thương nghị viết:
"Ngụy duyên dũng mãnh, canh
kiêm mã đại tương trợ, tuy
nhiên quân thiểu, hà kẽ thối
chi?" Nghi viết: "Thùa tướng
lâm chung, di nhất cảm nang,
chúc viết: nhược ngụy duyên
tạo phản, lâm trận đối địch chi
thời, phương khai sách,
tiện hữu trảm ngụy duyên chi
kế. Kim đương thủ xuất nhất
khán." Toại xuất cảm nang
sách phong khán thời, đê viết:
"Đãi dữ ngụy duyên đối địch,
mã thượng phương hứa sách
khai." Duy đại hỉ viết: "Kí thùa
tướng hữu giới ước, trường sử
khả thu chấp. Ngô tiên dẫn binh
xuất thành, liệt vi trận thế, công
khả tiện lai." Khương duy phi
quải thương mã, xước thương
tai thủ, dẫn tam thiên quân,
khai liễu thành môn, nhất tề
trùng xuất, cỗ thanh đại chấn,
bài thành trận thế. Duy đĩnh
thương lập mã vu môn ki chí
hạ, cao thanh đại mạ viết:
"Phản tặc ngụy duyên! Thùa

Diên mừng lăm, cùng với Mã Đại
kéo quân đánh Nam Trịnh.
Khương Duy ở trong thành Nam
Trịnh, thấy Ngụy Diên, Mã Đại
kéo đến àm àm, kíp sai kéo cầu
treo lên. Hai người gọi to rằng: -
Hàng đi cho mau! Khương Duy
bàn với Dương Nghi rằng: - Ngụy
Diên khỏe mạnh, lại có Mã Đại
giúp đỡ, tuy ít quân, nhưng ta
dùng mèo gì mà đánh cho được?
Nghi nói: - Thùa tướng lúc gần
mắt, có đưa cho ta một túi gầm,
dặn rằng: "Khi nào Ngụy Diên làm
phản, lâm đến thành ra địch, mới
cho mở xem, tự khắc có mèo
chém được Ngụy Diên". Nay nên
mở ra xem sao. Bèn lấy túi gầm
ra xem. Trong túi có một phong
thư đê ngoài rằng: "Đợi lúc nào
ngồi lên ngựa đối địch với Ngụy
Diên thì mới mở". Khương Duy
mừng rõ, nói: - Thùa tướng đã có
mèo đê lại, trưởng sử nên giữ
lấy, đê tôi dẫn quân ra thành dàn
trận, xong rồi ông lại ngay cho.
Khương Duy nai nịt lên ngựa,
cầm đao dẫn ba nghìn quân mở
cửa thành kéo ra. Trống đánh
vang lừng, bày thành thế trận,
Khương Duy kìm ngựa đứng
dưới cửa cờ, quát to lên mắng
rằng: - Phản tặc Ngụy Diên, thùa
tướng không bạc đãi mày, sao
mày dám làm phản? Diên cầm
ngang lưỡi đao, kìm ngựa lại nói
rằng: - Bá Uớc, không việc gì đến

bèi fǎn ? " yán héng dao lè
mǎ ér yán yue : " bó yue , bù
gan nǐ shì . zhi jiào yáng yí
lái ! " yí zài mén qí yǐng lǐ ,
chai kai jǐn ? shì zhì , rú cǐ rú
cǐ . yí dà xǐ , qīng qí ér chu ,
lì mǎ zhèn qián , shǒu zhī
wèi yán ér xiào yue : " chéng
xiāng zài rì , zhi rǔ jiǔ hòu bì
fǎn , jiào wǒ tí bēi , jin guǒ
yìng qí yán . rǔ gǎn zài mǎ
shàng lián jiào san sheng
shéi gǎn sha wǒ , biàn shì
zhen dà zhàng fu , wú jiù
xiān hàn zhong chéng chí yǔ
rǔ . " yán dà xiào yue : "
yáng yí pǐ fu ting zhe ! ruò
kǒng míng zài rì , wú cháng
jù ta san fen ; ta jin yǐ wáng ,
tian xià shéi gǎn dí wǒ ? xiū
dào lián jiào san sheng ,
biàn jiào san wàn sheng , yì
yǒu hé nán ! " suì tí dao àn
pèi , yú mǎ shàng dà jiào
yue : " shéi gǎn sha wǒ ? " yí
sheng wèi bì , nǎo hòu yí rén
lì sheng ér yìng yue : " wú
gǎn sha rǔ ! " shǒu qǐ dao
luò , zhǎn wèi yán yú mǎ xià .
zhòng jie hài rán . zhǎn wèi
yán zhě , nǎi mǎ dài yě .
yuán lái kǒng míng lín zhōng
zhí shí , shòu mǎ dài yǐ mì jì ,
zhi dài wèi yán hǎn jiào shí ,
biàn chu qí bù yì zhǎn zhī ;
dang rì , yáng yí dù bà jǐn ? jǐ
cè , yǐ zhī fú xià mǎ dài zài bǐ ,
gù yí jì ér xíng , guǒ rán sha
liǎo wèi yán . hòu rén yǒu shí
yue : " zhu gé xian jí shí wèi

丞相不曾亏你，今日如何背反？”延横刀勒马而言曰：“伯约，不干你事。只教杨仪来！”仪在门旗影里，拆开锦囊视之，如此如此。仪大喜，轻骑而出，立马阵前，手指魏延而笑曰：“丞相在日，知汝久后必反，教我提备，今果应其言。汝敢在马上连叫三声谁敢杀我，便是真丈夫，吾就献汉中城池与汝。”延大笑曰：“杨仪匹夫听着！若孔明在日，吾尚惧他三分；他今已亡，天下谁敢敌我？休道连叫三声，便叫三万声，亦有何难！”遂提刀按辔，于马上大叫曰：“谁敢杀我？”一声未毕，脑后一人厉声而应曰：“吾敢杀汝！”手起刀落，斩魏延于马下。众皆骇然。斩魏延者，乃马岱也。原来孔明临终之时，授马岱以密计，只待魏延喊叫时，便出其不意斩之；当日，杨仪

tướng bắt tảng khuy nhĩ, kim
nhật như hà bối phản?" Duyên
hoành đao lặc mã nhí ngôn viết:
"Bá ước, bắt can nhí sự. Chỉ
giáo dương nghi lai!" Nghi tại
môn kì ảnh lí, sách khai cầm
nang thị chí, như thủ như thử.
Nghi đại hỉ, khinh ky nhi xuất,
lập mã trận tiền, thủ chỉ ngụy
duyên nhí tiêu viết: "Thùa
tướng tại nhật, tri nhữ cửu hậu
tất phản, giáo ngã đê bị, kim
quả ứng kì ngôn. Nhữ cảm tại
mã thượng liên khiếu tam thanh
thùy cảm sát ngã, tiện thị chân
đại trượng phu, ngô tựu hiến
hán trung thành trì dữ nhữ."
Duyên đại tiêu viết: "Dương
nghi thất phu thính trú! Nhược
khổng minh tại nhật, ngô
thượng cụ tha tam phân; tha
kim dĩ vong, thiên hạ thùy cảm
địch ngã? Hữu đạo liên khiếu
tam thanh, tiện khiếu tam vạn
thanh, diệc hữu hà nan!" Toại
đề dao án bí, vu mã thượng đại
khiếu viết: "Thùy cảm sát ngã?"
Nhất thanh vị tắt, não hậu nhất
nhân lệ thanh nhí ứng viết:
"Ngô cảm sát nhữ!" Thủ khởi
đao lạc, trảm ngụy duyên vu
mã hạ. Chúng giao hái nhiên.
Trảm ngụy duyên giả, nãi mã
đại dã. Nguyên lai khổng minh
lâm chung chi thời, thụ mã đại
dĩ mật kế, chỉ đăi ngụy duyên
hảm khiếu thời, tiện xuất kì bất
ý trảm chí; đương nhật, đương
nghi độc băi cảm nang kẽ sách,
dĩ tri phục hạ mã đại tại bỉ, cố y

ngươi, cứ về bảo Dương Nghi ra
đây! Nghi ở trong cửa cờ, mở túi
gắm ra xem, biết được mèo như
thế rồi, mừng lắm, bèn cưỡi ngựa
ra đứng ở trước trận, trở sang
Ngụy Diên, cưỡi mà rằng: - Khi
còn thừa tướng, biết mày về sau
tất làm phản, đã sai ta phòng
trước, nay quả nhiên như thế
thực! Mày có dám ngồi trên ngựa
kêu luôn ba tiếng: "Ai dám giết
ta?" thì mới kể là đại trượng phu,
ta xin dâng thành Hán Trung cho
mày ngay! Diên cười ầm lên, nói:
- Đồ sắt phu kia! Lặng im ta nói
cho mà nghe: Khi Khổng Minh
sống ta còn sợ hắn vài ba phần,
nay hắn chết rồi, thiên hạ còn ai
làm gì nổi ta nữa? Đừng nói kêu
luôn ba tiếng, kêu luôn hắn ba
vạn tiếng, ta cũng chẳng ngại gì!
Nói đoạn, cắp đao, cầm vững
cương ngồi trên ngựa, kêu lên
rằng: - Ai dám giết ta? Diên kêu
vừa dứt lời thì một người ở sau
lưng Diên thét lên rằng: - Tao
dám giết mày đây! Miệng nói, tay
chém Ngụy Diên chết quay xuống
ngựa. Chúng kinh hãi nhìn ra thì
là Mã Đại. Nguyên Khổng Minh
trao mật kế cho Mã Đại, chỉ đợi
Ngụy Diên thét lên, thì nhân lúc
bất ngờ mà chém chết Diên. Khi
ấy Dương Nghi xem thư trong túi
gắm, đã biết rằng có Mã Đại làm
tay trong, cho nên y mèo mà làm,
quả nhiên giết được Ngụy Diên.

yán , yǐ zhī rì hòu fǎn xi
chuan . jǐn ? yí jì rén nán liào
, què jiàn chéng gong zài mǎ
qián . "

读罢锦囊计策，已知伏下马岱在彼，故依计而行，果然杀了魏延。后人有诗曰：“诸葛先机识魏延，已知日后反西川。锦囊遗计人难料，却见成功在马前。”

7 què shuo dōng yún wèi jí
dào nán zhèng , mǎ dài yǐ
zhǎn liǎo wèi yán , yǔ jiang
wéi gé bing yí chǔ . yáng yí
jù biǎo xìng yè zòu wén hòu
zhǔ . hòu zhǔ jiàng zhǐ yue :
" jì yǐ míng zhèng qí zuì ,
réng niàn qián gong , cì
guǎn guǒ zàng zhì . " yáng yí
děng fú kǒng míng líng jiù
dào chéng dou , hòu zhǔ yǐn
wén wǔ guan liáo , jìn jie wa
xiào , chu chéng èr shí lǐ
yíng jie . hòu zhǔ fàng sheng
dà ku . shàng zhì gong qīng
dà fu , xià jí shan lín bǎi xìng
, nán nǚ lǎo yòu , wú bù tòng
ku , ai sheng zhèn dì . hòu
zhǔ mìng fú jiù rù chéng ,
tíng yú chéng xiàng fú zhōng
. qí zi zhu gé zhan shǒu xiào
ju sàng .

8 hòu zhǔ huán cháo , yáng yí
zì fú qǐng zuì . hòu zhǔ lìng
jìn chén qù qí fú yue : " ruò
fei qīng néng yí chéng xiāng
yí jiào , líng jiù hé rì de guī ,
wèi yán rú hé de miè . dà shì

却说董允未赶到南郑，马岱已斩了魏延，与姜维合兵一处。杨仪具表星夜奏闻后主。后主降旨曰：“既已名正其罪，仍念前功，赐棺椁葬之。”杨仪等扶孔明灵柩到成都，后主引文武官僚，尽皆挂孝，出城二十里迎接。后主放声大哭。上至公卿大夫，下及山林百姓，男女老幼，无不痛哭，哀声震地。后主命扶柩入城，停于丞相府中。其子诸葛亮守孝居丧。

后主还朝，杨仪自缚请罪。后主令近臣去其缚曰：“若非卿能依丞相遗教，灵柩何日得归，

kế nhi hành, quả nhiên sát liều
ngụy duyên. Hậu nhân hữu thi
viết: "Gia Cát tiên cơ thức ngụy
duyên, dĩ tri nhật hậu phản tây
xuyên. Cẩm nang di kế nhân
nan liều, khước kiến thành
công tại mã tiền."

Khước thuyết đồng duẫn vị cập
đáo nam trịnh, mã đại dĩ trảm
liều ngụy duyên, dữ khương
duy hợp binh nhất xứ. Dương
nghi cụ biểu tinh dạ tấu văn hâu
chủ. Hậu chủ hàng chỉ viết: "Kí
dĩ danh chánh kì tội, nhưng
niệm tiền công, tú quan quách
táng chi." Dương nghi đắng phù
khổng minh linh cữu đáo thành
đô, hậu chủ dẫn văn võ quan
liều, tần giai quải hiếu, xuất
thành nhị thập lì nghênh tiếp.
Hậu chủ phóng thanh đại khốc.
Thượng chí công khanh đại
phu, hạ cập sơn lâm bách tính,
nam nữ lão ấu, vô bất thống
khốc, ai thanh chán địa. Hậu
chủ mệnh phù cữu nhập thành,
đình vu thừa tướng phủ trung.
Kì tử Gia Cát chiêm thủ hiếu cự
tang.

Hậu chủ hoàn triều, dương nghi
tự phược thỉnh tội. Hậu chủ
lệnh cận thần khứ kì phược
viết: "Nhược phi khanh năng y
thừa tướng di giáo, linh cữu hà
nhật đắc quy, ngụy duyên như

Điên chưa kịp đến Nam Trịnh, Mã
Đại chém được Ngụy Diên rồi,
bèn hợp binh với Khương Duy
một chỗ. Dương Nghi dâng biểu
về tâu với hậu chủ. Hậu chủ
giáng chỉ rằng: - Ngụy Diên tuy đã
chính tội rồi, nhưng nghĩ công lao
trước của hắn, cũng cho quan
quách mai táng. Bọn Dương Nghi
rước linh cữu Khổng Minh về
Thành Đô, hậu chủ dẫn các quan
mặc đồ tang trở ra khỏi thành hai
chục dặm nghênh tiếp. Hậu chủ
cất tiếng khóc vang lên. Trên từ
công khanh, dưới đền trăm họ,
già trẻ trai gái, ai cũng khóc lóc,
sầu thảm. Hậu chủ sai rước linh
cữu vào trong thành, quàn ở phủ
thừa tướng. Sai con Khổng Minh
là Gia Cát Chiêm thủ tang.

Hậu chủ về triều. Dương Nghi tự
trói mình lại xin chịu tội. Hậu chủ
sai cởi trói và phủ dụ rằng: - Nếu
không có người tuân theo lời
thừa tướng, thì linh cữu bao giờ
về được, mà giết làm sao được

bǎo quán , jie qīng zhì lì yě .
" suì jiā yáng yí wèi zhōng
jūn shī . mǎ dài yǒu tǎo nì
zhì gōng , jí yǐ wèi yán zhī
jué jué zhī . yí chéng shàng
kǒng míng yí biǎo . hòu zhǔ
lǎn bì , dà ku , jiàng zhī bó dì
an zàng . fèi ? zòu yue : "
chéng xiāng lín zhōng , mìng
zàng yú dìng jun shan , bù
yòng qiáng yuán ? shí , yì bù
yòng yí qie jì wù . " hòu zhǔ
cóng zhī . zé běn nián shí
yuè jí rì , hòu zhǔ zì sòng
líng jiù zhì dìng jun shan an
zàng . hòu zhǔ jiàng zhào
zhì jì , ? hào zhōng wǔ hóu ;
lìng jiàn miào yú miǎn yáng ,
sì shí xiāng jì . hòu dù gong
bù yǒu shi yue : " chéng
xiāng cí táng hé chǔ xún , jīn
guan chéng wài bō sen sen .
yìng jie bì cǎo zì chun sè ,
gé yè huáng péng kong hǎo
yīn . san gù pín fán tian xià jí ,
liǎng cháo kai jì lǎo chén
xin . chu shi wéi jié shen xian
sǐ , cháng shǐ ying xióng lèi
mǎn jin ! " yòu dù gong bù
shi yue : " zhu gé dà míng
chuí yǔ zhòu , zong chén yí
xiàng sù qīng gao . san fēn
gē jù yu chóu cè , wàn gǔ
yún xiao yí yǔ máo . bó
zhòng zhì xiàn jiàn yí lǚ , zhǐ
hui ruò dìng shi xiao cáo .
yùn yí hàn zuò zhong nán fù ,
zhì jué shen ? jun wù láo . "

魏延如何得灭。大事保全，皆卿之力也。”遂加杨仪为中军师。马岱有讨逆之功，即以魏延之爵爵之。仪呈上孔明遗表。后主览毕，大哭，降旨卜地安葬。费祎奏曰：“丞相临终，命葬于定军山，不用墙垣砖石，亦不用一切祭物。”后主从之。择本年十月吉日，后主自送灵柩至定军山安葬。后主降诏致祭，谥号忠武侯；令建庙于沔阳，四时享祭。后杜工部有诗曰：“丞相祠堂何处寻，锦官城外柏森森。映阶碧草自春色，隔叶黄鹂空好音。三顾频烦天下计，两朝开济老臣心。出师未捷身先死，长使英雄泪满襟！”又杜工部诗曰：“诸葛大名垂宇宙，宗臣遗像肃清高。三分割据纡筹策，万古云霄一羽毛。伯仲之间见伊吕，指挥若定失萧曹。运移汉祚终难复，志决身歼军务劳。”

hà đắc diệt. Đại sự bảo toàn, giai khanh chi lực dã." Toại gia dương nghi vi trung quân sư. Mã đại hữu thảo nghịch chi công, tức dĩ ngụy duyên chi tước tước chi. Nghi trình thượng khồng minh di biểu. Hậu chủ lâm tất, đại khóc, hàng chỉ bốc địa an táng. Phí y tấu viết: "Thùa tướng lâm chung, mệnh táng vu định quân sơn, bất dụng tường viên chuyên thạch, diệc bất dụng nhất thiết tết vật." Hậu chủ tòng chi. Trạch bồn niên thập nguyệt cát nhật, hậu chủ tự tổng linh cữu chí định quân sơn an táng. Hậu chủ hàng chiêu trí tế, thụy hào trung võ hầu; lệnh kiến miếu vu miện dương, tú thời hướng tế. Hậu đồ công bộ hữu thi viết: "Thùa tướng từ đường hà xú tầm, cầm quan thành ngoại bách sâm sâm. Ánh giai bích thảo tự xuân sắc, cách diệp hoàng băng không hảo âm. Tam cổ tàn phiền thiên hạ kế, luồng triều khai tể lão thần tâm. Xuất sư vị tiếp thân tiên tử, trường sử anh hùng lệ mãn khâm!" Hựu đồ công bộ thi viết: "Gia Cát đại danh thùy vũ trụ, tông thần di tượng túc thanh cao. Tam phân cát cư hu trù sách, vạn cổ vân tiêu nhất vũ mao. Bá trọng chi gian kiến y lữ, chỉ huy nhược định thất tiêu tào. Vận di hán tộ chung nan phục, chí quyết thân tiêm quân vụ lao."

Ngụy Diên? Muôn việc chu toàn cũng do tự sức người cả. Bèn phong cho Dương Nghi làm trung quân sư; Mã Đại có công giết giặc, được thăng quan tước của Ngụy Diên. Dương Nghi trình tờ di biểu của Khổng Minh. Hậu chủ xem xong thương khóc, giáng chỉ chọn đất an táng. Phí Vĩ tâu rằng: - Khi thừa tướng gần mất, có dặn táng ngài ở núi Định Quân, không cần xây lăng miếu và cũng không dùng đến đê tê lê gì cả. Hậu chủ nghe lời, kén ngày tốt, tháng mười năm ấy, rước linh cữu ra núi Định Quân an táng. Hậu chủ té một tuần, đặt tên thụy là Trung Võ hầu, sai lập miếu ở Miên Dương, bốn mùa tế bái. Về sau Đỗ Phủ có thơ rằng: Miếu đền Gia Cát ở đâu đây? Cung gấm, tùng xanh ở thành này. Có biếc lung linh màu xuân thắm, Lá vàng rิu rít giọng chim bay. Ba lượt tới lều thiên hạ kể, Hai triều giúp nước rõ lòng ngay, Xông trận chưa thành thân đã chết, Anh hùng khăn thắm lệ tuôn đầy. Lại có thơ rằng: Gia Cát tiếng tăm lừng vũ trụ, Tinh thần dáng vẻ đẹp thanh cao, Thé nước chia ba trù sách lược, Trời mây muôn thuở rực cờ mao. Giữa thời bá trọng gặp Y Lã, Chỉ huy hoạch định diệt quân Tào. Mong sao Vận Hán dần xoay chuyển, Chỉ quyết, thân tàn, rạng công lao.

9

却说后主回到成都，忽近臣奏曰：“边庭报来，东吴令全琮引兵数万，屯于巴丘界口，未知何意。”后主惊曰：“丞相新亡，东吴负盟侵界，如之奈何？”蒋琬奏曰：“臣敢保王平、张嶷引兵数万屯于永安，以防不测。陛下再命一人去东吴报丧，以探其动静。”后主曰：“须得一舌辩之士为使。”

一人应声而出曰：“微臣愿往。”众视之，乃南阳安众人，姓宗，名预，字德艳，官任参军、右中郎将。后主大喜，即命宗预往东吴报丧，兼探虚实。宗预领命，径到金陵，入见吴主孙权。礼毕，只见左右人皆着素衣。权作色而言曰：“吴、蜀已为一家，卿主何故而增白帝之守也？”预曰：“臣以为东益巴丘之戍，西增白帝之守，皆事势宜

Khước thuyết hậu chủ hồi đáo thành đô, hốt cận thần tâu viết: "Biên đình báo lai, đông ngô lệnh toàn tông dẫn binh số vạn, truân vu ba khâu giới khẩu, vị tri hà ý." Hậu chủ kinh viết: "Thừa tướng tân vong, đông ngô phụ minh xâm giới, như chi nại hà?" Tương uyển tâu viết: "Thần cảm bảo vương bình, trương nghi dẫn binh số vạn truân vu vĩnh an, dĩ phòng bất trắc. Bệ hạ tái mệnh nhất nhân khứ đông ngô báo tang, dĩ tham kí động tĩnh." Hậu chủ viết: "Tu đắc nhất thiệt biện chí sĩ vi sứ." Nhất nhân ứng thanh nhi xuất viết: "Vi thần nguyện vãng." Chúng thị chi, nãi nam dương an chúng nhân, tính tông, danh dự, tự đức diễm, quan nhâm tham quân, hữu trung lang tương. Hậu chủ đại hỉ, tức mệnh tông dự vãng đông ngô báo tang, kiêm tham hư thật. Tông dự lĩnh mệnh, kính đáo kim lăng, nhập kiến ngô chủ tôn quyền. Lễ tắt, chỉ kiến tả hữu nhân giai trừ tố y. Quyền tác sắc nhi ngôn viết: "Ngô, thực dĩ vi nhất gia, khanh chủ hà cố nhi tăng bạch đế chi thủ dã?" Dự viết: "Thần dĩ vi đông ích ba khâu chí thú, tây tăng bạch đế chí thủ, giai sự thế nghi nhiên, câu bắt túc dĩ tương vấn dã." Quyền tiểu viết: "Khanh bắt á vuặng chi." Nãi vị tông dự viết: "Trẫm văn Gia Cát thừa

Hậu chủ về đến Thành Đô, cận thần tâu rằng: - Có tin ngoài biên nói Đông Ngô sai Toàn Tôn dẫn vài vạn quân đóng ở cửa cõi Ba Kỳ, chưa biết ý từ ra làm sao? Hậu chủ thất kinh, nói: - Thừa tướng mới mắt, Đông Ngô phụ lời minh ước, muốn lấn cõi ta, làm thế nào bây giờ? Tưởng Uyển tâu rằng: - Tôi xin cử Vương Bình, Trương Ngực dẫn vài vạn quân đóng ở thành Vĩnh An, đề phòng việc bất trắc; bệ hạ nên sai một người sang Đông Ngô báo tang, đề dò ý từ xem sao. Hậu chủ nói: - Tất phải được người ăn nói giỏi giang đi sứ mới xong. Một người bước ra thưa rằng: - Tiểu thần xin đi! Chúng trông ra thì là người ở Nam Dương, tên là Tôn Dự, hiện đang làm tham quân hữu trung lương tướng. Hậu chủ mừng lắm, sai Tôn Dự sang sứ Đông Ngô báo tang và dò xét hư thực. Tôn Dự linh mệnh, đến tắt Kim Lăng, vào ra mắt Tôn Quyền. Lễ xong, trông ra tả hữu thấy người nào cũng mặc áo trắng. Tôn Quyền sầm mặt lại, nói: - Ngô, Thực đã là một nhà với nhau, có sao chủ ngươi lại còn thêm quân ra giữ thành Bạch Đế? Dự nói: - Đông Ngô thêm quân ra giữ ở Ba Kỳ, Tây Thục tăng lính ở Bạch Đế, chẳng qua sự thế phải thế! Tôi thiết nghĩ điều ấy bệ hạ chẳng nên hỏi làm gì! Quyền cười, nói: - Người chẳng kém Đặng Chi chút nào! Lại bảo Tôn Dự rằng: - Trẫm

yù yue : " zhèn wén zhu gé chéng xiāng guī tian , měi rì liú tì , lìng guan liáo jìn jie wa xiào . zhèn kǒng wèi rén chéng sàng qū shǔ , gù zeng ba qiu shǒu bìng wàn rén , yǐ wèi jiù yuán , bié wú ta yì yē . " yù dùn shǒu bài xiè . quán yue : " zhèn jì xū yǐ tòng méng , an yǒu bēi yì zhī lǐ ? " yù yue : " tian zì yin chéng xiāng xin wáng , tè mìng chén lái bào sàng . " quán suì qū jin ? jiàn yi zhī zhé zhī , shè shì yue : " zhèn ruò fù qián méng , zi sun jué miè ! " yòu mìng shǐ ? xiāng bó diàn yí , rù chuan zhì jì .

- 10 zong yù bài cí wú zhǔ , tòng wú shǐ huán chéng dou , rù jiàn hòu zhǔ , zòu yue : " wú zhǔ yìn chéng xiāng xin wáng , yì zì liú tì , lìng qún chén jie wa xiào . qí yì bìng ba qiu zhě , kǒng wèi rén chéng xū ér rù , bié wú yì xin . jin zhé jiàn wéi shì , bìng bù bēi méng . " hòu zhǔ dà xǐ , zhòng shǎng zong yù , hòu dài wú shǐ qù qì . suí yì kǒng míng yí yán , jia jiǎng wǎn wèi chéng xiāng , dà jiāng jun , lù cháng shu shì ; jia fèi ? wèi cháng shu lìng , tòng lǐ

然，俱不足以相问也。
”权笑曰：“卿不亚于邓芝。”乃谓宗预曰：“朕闻诸葛丞相归天，每日流涕，令官僚尽皆挂孝。朕恐魏人乘丧取蜀，故增巴丘守兵万人，以为救援，别无他意也。”预顿首拜谢。权曰：“朕既许以同盟，安有背义之理？”预曰：“天子因丞相新亡，特命臣来报丧。”权遂取金鉢箭一枝折之，设誓曰：“朕若负前盟，子孙绝灭！”又命使赍香帛奠仪，入川致祭。

宗预拜辞吴主，同吴使还成都，入见后主，奏曰：“吴主因丞相新亡，亦自流涕，令群臣皆挂孝。其益兵巴丘者，恐魏人乘虚而入，别无异心。今折箭为誓，并不背盟。”后主大喜，重赏宗预，厚待吴使去讫。遂依孔明遗言，加蒋琬为丞相、大将军，录尚书事；加费祎为尚

tướng quy thiên, mỗi nhật lưu thê, lệnh quan liêu tần giai quái hiếu. Trẫm khùng ngụy nhân thừa tang thủ thực, cố tăng ba khâu thủ binh vạn nhân, dĩ vi cứu viễn, biệt vô tha ý dã." Dự đón thủ bái tạ. Quyền viết: "Trẫm kí hứa dĩ đồng minh, an hữu bối nghĩa chi lí?" Dự viết: "Thiên tử nhân thừa tướng tân vong, đặc mệnh thần lai báo tang." Quyền toại thủ kim phê tiễn nhất chi chiết chí, thiết thê viết: "Trẫm nhược phụ tiền minh, tử tôn tuyệt diệt!" Hựu mệnh sử tê hương bạch điện nghi, nhập xuyên trí tế.

nghe tin Gia Cát thừa tướng mất, ngày nào cũng khóc, truyền các quan bên này để trỏ cả. Trẫm sợ người Ngụy thừa lúc tang tóc vào đánh Thục, nên cho thêm một vạn quân ra giữ Ba KỲ, có ý cứu giúp lẫn nhau, chứ không có bụng nào khác. Tôn Dụ cúi đầu lạy tạ. Quyền nói: - Trẫm đã hứa đồng minh với Thục, lẽ nào lại trái nghĩa? Dự thừa rằng: - Thiên tử bên tôi nhân thừa tướng mới mất, nên sai tôi sang báo tang. Tôn quyền sai lấy một mũi tên bít vàng, bẻ ra làm đôi, thề rằng: - Nếu trẫm phụ lời thề trước, con cháu sẽ tuyệt diệt. Lại sai sứ mang hương lụa và đồ lễ vào Xuyên tê Khổng Minh.

Tông dự bái từ Ngô chủ, đồng ngô sử hoàn thành đô, nhập kiến hậu chủ, tâu viết: "Ngô chủ nhân thừa tướng tân vong, diệc tự lưu thê, lệnh quần thần giai quái hiếu. Kì ích binh ba khâu già, khùng ngụy nhân thừa huynh nhập, biệt vô dì tâm. Kim chiết tiễn vi thê, tịnh bất bối minh." Hậu chủ đại hỉ, trọng thường tông dự, hậu đãi ngô sử khứ cật. Toại y khồng minh di ngôn, gia tương uyển vi thừa tướng, đại tướng quân, lục thường thư sự; gia phí y vi thường thư lệnh, đồng lí thừa

Tôn Dụ lạy từ Ngô chủ, cùng với sứ giả về Thành Đô, vào chầu hậu chủ, tâu rằng: - Ngô chủ, nhân thừa tướng mới mất, động lòng thương nhớ, lúc nào cũng ưa nước mắt, quần thần đều mặc đồ tang. Thêm quân giữ Ba KỲ, là sợ người Ngụy thừa cơ đến đánh nước ta thì sang cứu, chứ không có bụng nào. Hiện Ngô chủ đã bẻ một mũi tên ăn thề không dám trái ước. Hậu chủ mừng lắm, trọng thường Tôn Dụ và hậu đãi Ngô sứ cho về. Tuân lời Khổng Minh dặn lại, cắt Tưởng Uyển làm thừa tướng đại tướng quân, xét

chéng xiang shì ; jia wú yì
wèi che qí jiāng jun , jiǎ jié
du hàn zhong ; jiang wéi wèi
fǔ hàn jiāng jun , píng xiāng
hóu , zǒng du zhu chū rén
mǎ , tòng wú yì chu tún hàn
zhong , yǐ fáng wèi bing . qí
yú jiàng xiào , gè yì jiù zhí .
yáng yí zì yǐ wèi nián huàn
xian yú jiǎng wǎn , ér wèi
chu wǎn xià ; qiě zì shì gong
gao , wèi yǒu zhòng shǎng ,
kǒu chu yuàn yán , wèi fèi ?
yue : " xí rì chéng xiang chu
wáng , wú ruò jiāng quán shi
tóu wèi , níng dang jì mò rú
cǐ ye ! " fèi ? nǎi jiāng cǐ yán
jù biǎo mì zòu hòu zhǔ . hòu
zhǔ dà nù , mìng jiāng yáng
yí xià yù kan wèn , yù zhǎn
zhī . jiǎng wǎn zòu yue : " yí
sui yǒu zuì , dàn rì qián suí
chéng xiang duo lì gong láo ,
wèi kě zhǎn yě , dang fèi wèi
shù rén . " hòu zhǔ cóng zhì ,
suì biǎn yáng yí fù hàn jia
jùn wèi mǐn . yí xiù cán zì
wěn ér sǐ .

书令，同理丞相事；加吴懿为车骑将军，假节督汉中；姜维为辅汉将军、平襄侯，总督诸处人马，同吴懿出屯汉中，以防魏兵。其余将校，各依旧职。杨仪自以为年宦先于蒋琬，而位出琬下；且自恃功高，未有重赏，口出怨言，谓费祎曰：“昔日丞相初亡，吾若将全师投魏，宁当寂寞如此耶！”费祎乃将此言具表密奏后主。后主大怒，命将杨仪下狱勘问，欲斩之。蒋琬奏曰：“仪虽有罪，但日前随丞相多立功劳，未可斩也，当废为庶人。”后主从之，遂贬杨仪赴汉嘉郡为民。仪羞惭自刎而死。

11 shǔ hàn jiàn xìng shí san
nián , wèi zhǔ cáo ruì qīng
lóng san nián , wú zhǔ sun
quán jia hé sì nián , san guó
gè bù xīng bīng , dān shuō
wèi zhǔ fēng sì mǎ yì wèi tài
wèi , zǒng du jun mǎ , an ?
zhu bian . yí bài xiè huí luò

蜀汉建兴十三年，魏主曹睿青龙三年，吴主孙权嘉禾四年，三国各不兴兵，单说魏主封司马懿为太尉，总督军马，安镇诸边。懿拜谢回洛

tướng sự; gia ngô ý vi xa ky
tướng quân, giả tiết đốc hán
trung; khương duy vi phụ hán
tướng quân, bình tương hầu,
tổng đốc chư xứ nhân mã,
đồng ngô ý xuất trâu hán
trung, dĩ phòng ngụy binh. Kì
dư tương giáo, các y cựu chức.
Dương nghi tự dĩ vi niên hoạn
tiên vu tương uyển, nhí vị xuất
uyển hạ; thả tự thị công cao, vị
hữu trọng thưởng, khẩu xuất
oán ngôn, vị phí y viết: "Tích
nhật thừa tướng sơ vong, ngô
nhược tương toàn sư đầu
ngụy, ninh đương tịch mịch như
thử da!" Phí y nãi tương thử
ngôn cụ biểu mặt tâu hậu chủ.
Hậu chủ đại nộ, mệnh tương
dương nghi hạ ngục khám vấn,
dục trảm chi. Tương uyển tâu
viết: "Nghi tuy hữu tội, đan nhật
tiền tuy thừa tướng đa lập công
lao, vị khả trảm dã, đương phê
vi thứ nhân." Hậu chủ tòng chí,
toại biếm dương nghi phó hán
gia quận vi dân. Nghi tu tàm tự
vẫn nhi tử.

việc thượng thư: Gia phong cho
Phí Vĩ làm thượng thư lệnh, cùng
coi việc thừa tướng; gia phong
Ngô Ý làm xa kỵ tướng quân, ban
cho cờ tiết, trấn thủ Hán Trung,
phong Khương Duy làm phụ Hán
tướng quân, Bình tương hầu,
tổng đốc quân mã các xứ, cùng
với Ngô Ý đóng ở Hán Trung để
phòng quân Ngụy. Còn các tướng
khác, cứ y chức cũ. Dương Nghị
nghĩ mình tuổi nhiều sẽ được cao
chức hơn Tưởng Uyển, ai ngờ lại
hóa phải ở dưới. Vả lại, cây mìn
công to, chưa được thưởng gì
nên mang lòng hòn oán, thường
nói với Phí Vĩ rằng: - Khi thừa
tướng mới mắt, giá ta đem cả
quân sang hàng Ngụy, đâu đến
nỗi buồn té thế này! Phí Vĩ đem
lời ấy mật tâu với thiên tử, Hậu
chủ nỗi giận bắt Dương Nghị tống
ngục toan chém. Tưởng Uyển tâu
rằng: - Nghi tuy có tội, nhưng khi
trước theo thừa tướng, nhiều lần
lập được công lao, không nên
giết đi, hãy giáng xuống làm thứ
dân. Hậu chủ nghe lời, cắt hết
chức Dương Nghị, giáng làm thứ
dân, đuổi ra ở Gia Quận, xứ Hán
Trung. Nghị hổ thẹn, tự vẫn chết.

Thục hán kiến hưng thập tam
niên, ngụy chủ tào duệ thanh
long tam niên, ngô chủ tôn
quyền gia hòa tứ niên, tam
quốc các bắt hưng binh, đan
thuyết ngụy chủ phong Tư Mã Ý
vi thái úy, tổng đốc quân mã, an
trấn chư biên. Ý bái tạ hồi lạc

Năm Kiến Hưng thứ mười ba nhà
Thục Hán, tức là năm Thanh
Long thứ ba bên Ngụy chủ Tào
Tuân, và năm Gia Hòa thứ tư bên
Ngô chủ Tôn Quyền. Năm ấy,
Ngụy chủ phong Tư Mã Ý làm
thái úy, sai tổng đốc quân mã,
trấn thủ các nơi biên viễn. Ý lại từ

yáng qù qì . wèi zhǔ zài xǔ
chang dà xìng tǔ mù , jiàn
gài gong diàn ; yòu yú luò
yáng zào cháo yáng diàn ,
tài jí diàn , zhú zǒng zhang
guan , ju gao shí zhàng ; yòu
lì chóng huá diàn , qīng xiao
gé , fèng huáng lóu , lè lóng
chí , mìng bó shì mǎ jun jiān
zào , jí qí huá lì : diào liáng
huà dòng , bì wǎ jin ? ,
guang hui yào rì . xuǎn tian
xià qiǎo jiàng san wàn yú rén
, míng fu san shí yú wàn , bù
fen zhòu yè ér zào . míng lì pí
kùn , yuàn sheng bù jué .

12 ruì yòu jiàng zhǐ qǐ tǔ mù yú
fang lín yuán , shǐ gong qīng
jie fù tǔ shù mù yú qí zhōng .
sì tú dǒng xún shàng biǎo
qiè jiàn yue . " fú zì jiàn an yǐ
lái , yě zhàn sǐ wáng , huò
mén ? hù jìn ; sui yǒu cún
zhě , yí gu lǎo ruò . ruò jìn
gong shì xiá xiǎo , yù guǎng
dà zhì , yóu yí suí shí , bù
fáng nóng wù . kuàng zuò
wú yì zhì wù hu ? bì xià jì
zun qún chén , xiǎn yǐ guān
miǎn , bèi yǐ wén xiù , zài yǐ
huá yú , suǒ yǐ yú xiǎo rén
yě . jìn yòu shǐ fù mù dan tǔ ,
zhan tǐ tú zú , huǐ guó zhī
guang , yǐ chóng wú yì :
shèn wú wèi yě . kǒng zi yún
: jun shǐ chén yǐ lǐ , chén shì
jun yǐ zhong . wú zhong wú lǐ

阳去讫。魏主在许昌大兴土木，建盖宫殿；又于洛阳造朝阳殿、太极殿，筑总章观，俱高十丈；又立崇华殿、青霄阁、凤凰楼、九龙池，命博士马钧监造，极其华丽：雕梁画栋，碧瓦金砖，光辉耀日。选天下巧匠三万余人，民夫三十余万，不分昼夜而造。民力疲困，怨声不绝。

dương khứ cật. Ngụy chủ tại hứa xương đại hưng thô mộc, kiến cái cung điện; hựu vu lạc dương tạo triều dương điện, thái cực điện, trúc tổng chương quan, câu cao thập trọng; hựu lập sùng hoa điện, thanh tiêu các, phượng hoàng lâu, cửu long trì, mệnh bác sĩ mã quân giam tạo, cực kì hoa lệ: điêu lương họa đồng, bích ngõa kim chuyên, quang huy diệu nhật. Tuyển thiên hạ xảo tượng tam vạn dư nhân, dân phu tam thập dư vạn, bắt phân trú dạ nhi tạo. Dân lực bì khốn, oán thanh bất tuyệt.

về Lạc Dương. Ngụy chủ ở Hứa Xương, sửa sang cung điện, khởi công xây dựng cực to. Ở Lạc Dương làm ra đèn Triều Dương, đèn Thái Cực, đài Tổng Chương, mỗi tòa cao mười trọng. Lại lập ra đèn Sùng Hoa, gác Thanh Tiêu, lầu Phượng Hoàng, đài ao Cửu Long. Sai quan bác sĩ Mã Quân coi sóc công việc, bắt phải làm cho cực đẹp. Rui chạm, cột vẽ, ngói biếc, gạch vàng, lộng lẫy chóp lò cả mắt. Quân kén hơn ba nghìn thợ khéo và ba chục vạn dân phu, làm suốt đêm ngày không nghỉ. Dân gian khổ sở, ta oán không biết ngần nào.

Duệ hựu hàng chỉ khởi thô mộc vu phương lâm viên, sử công khanh giai phụ thô thụ mộc vu kì trung. Tư Đồ đồng tầm thượng biểu thiết gián viết.
"Phục tự kiến an dĩ lai, dã chiến tử vong, hoặc môn đàn hộ tǎn; tuy hữu tồn giả, di cô lão nhược. Nhược kim cung thất hiệp tiểu, dục quảng đại chí, do nghi tùy thời, bắt phương nồng vụ. Huống tác vô ích chi vật hò? Bệ hạ kí tôn quần thần, hiển dĩ quan miện, bị dĩ văn tú, tái dĩ hoa dư, sở dĩ dí vu tiểu nhân dã. Kim hựu sứ phụ mộc đam thô, triêm thể đồ túc, hủy quốc chi quang, dĩ sùng vô ích: thậm vô vị dã. Khổng tử vân: quân sứ thần dĩ lễ, thần sự quân dĩ trung. Vô trung vô lẽ,

Lại sai sửa sang vườn Phương Lâm, bắt cả các quan phải đột đất trồng cây. Tư đồ Đồng Tầm dâng biểu can rằng: - Từ năm Kiến an đến giờ, đánh nhau tàn hại, dân gian chết chóc rất nhiều, cửa nhà khánh kiệt, còn lại rặt những kẻ già yếu, trẻ mồ côi. Nay cung thất có hép nhỏ, muôn mở rộng thêm ra cũng nên tùy thời, chờ nên để hại đến việc làm ruộng; huống chi làm những việc vô ích dữ? Bệ hạ đã trọng quần thần, cho đội mũ mặc áo vê vang, ngồi xe lich sự, là để cho khác kẻ thường dân. Nay lại bắt khiêng gỗ, đội đát, chân tay nhem nhuốc, mắt cả phong thể nhà nước, để cần lấy sự vô ích, thật không ra làm sao! Đức Khổng Tử có nói: "Vua sai bầy tôi phải có lẽ, bầy tôi thờ vua

, guó hé yǐ lì ? chén zhī yán
chu bì sǐ ; ér zì bǐ yú niú zhì
yí máo , sheng jì wú yì , sǐ yì
hé sǔn . bǐng bǐ liú tì , xin yǔ
shì cí . chén yǒu ba zi , chén
sǐ zhì hòu , léi bì xià yǐ . bù
shèng zhàn ? lì dài mìng zhì
zhì ! " rùi lǎn biǎo nù yue : "
dǒng xún bù pà sǐ ye ! " zuǒ
yòu zòu qǐng zhǎn zhì . rùi
yue : " cǐ rén sù yǒu zhōng yì
, jin qiè fèi wèi shù rén . zài
yǒu wàng yán zhě bì zhǎn ! "
shí yǒu tài zi shè rén zhāng
mào , zì yàn cái , yì shàng
biǎo qie jiàn , rùi mìng zhǎn
zhì . jí rì zhao mǎ jun wèn
yue : " zhèn jiàn gao tái jùn
gé , yù yǔ shén xian wǎng lái
, yǐ qíu cháng shēng bù lǎo
zhì fang . " jun zòu yue : "
hàn cháo èr shí sì dì , wéi
wǔ dì xiāng guó zuì jiǔ , shòu
suàn jí gao , gài yin fú tian
shàng rì jīng yuè huá zhì qì
yě : cháng yú Cháng ān
gong zhong , jiàn bó liáng tái
; tái shàng lì yí tóng rén ,
shǒu pěng yí pán , míng yue
chéng lù pán , jie san gèng
bēi dòu suō jiàng hàng xiè
zhi shuǐ , qí míng yue tian
jiang , yòu yue gan lù . qū cǐ
shuǐ yòng měi yù wèi xiè ,
tiáo he fú zhi , kě yǐ fǎn lǎo
huán tóng . " rùi dà xǐ yue : "
rǔ jìn kě yǐn rén fu xing yè
zhì Cháng ān , chai qǔ tóng
réni , yí zhì fang lín yuán
zhong " jun lǐng mìng , yǐn yi

，臣事君以忠。无忠无礼，国何以立？臣知言出必死；而自比于牛之一毛，生既无益，死亦何损。秉笔流涕，心与世辞。臣有八子，臣死之后，累陛下矣。不胜战栗待命之至！”睿览表怒曰：“董寻不怕死耶！”左右奏请斩之。睿曰：“此人素有忠义，今且废为庶人。再有妄言者必斩！”时有太子舍人张茂，字彦材，亦上表切谏，睿命斩之。即日召马钧问曰：“朕建高台峻阁，欲与神仙往来，以求长生不老之方。”钧奏曰：“汉朝二十四帝，惟武帝享国最久，寿算极高，盖因服天上日精月华之气也：尝于长安宫中，建柏梁台；台上立一铜人，手捧一盘，名曰承露盘，接三更北斗所降沆瀣之水，其名曰天浆，又曰甘露。取此水用美玉为屑，调和服之，可以反老还童。”睿大

quốc hà dĩ lập? Thàn tri ngôn
xuất tất tử; nhi tự bỉ vu ngưu chí
nhất mao, sinh kí vô ích, tử diệc
hà tồn. Bỉnh bút lưu thế, tâm dũ
thế tử. Thàn hữu bát tử, thàn tử
chi hậu, luy bệ hạ hĩ. Bất thắng
chiến tâm lật dãi mệnh chí chí!
"Duệ lâm biểu nộ viết: "Đồng
tầm bất phạ tử da!" Tả hữu tấu
thỉnh trảm chi. Duệ viết: "Thử
nhân tố hữu trung nghĩa, kim
thả phê vi thứ nhân. Tái hữu
vọng ngôn giả tất trảm!" Thời
hữu thái tử xá nhân trương
mâu, tự ngạn tài, diệc thương
biểu thiết gián, duệ mệnh trảm
chi. Tức nhật triệu mā quân vấn
viết: "Trẫm kiến cao đài tuân
các, dục dữ thần tiên vãng lai,
dĩ cầu trường sinh bất lão chí
phương." Quân tâu viết: "Hán
triều nhị thập tứ đế, duy võ đế
hưởng quốc tối cửu, thọ toàn
cực cao, cái nhân phục thiên
thượng nhật tinh nguyệt hoa chí
khí dã: thường vu trường an
cung trung, kiến bách lương
đài; đài thượng lập nhất đồng
nhân, thủ phùng nhất bàn, danh
viết thừa lộ bàn, tiếp tam canh
bắc đầu sở hàng hăng dối chí
thủy, kì danh viết thiên tương,
hựu viết cam lộ. Thủ thử thủy
dụng mĩ ngọc vi tiết, điều hòa
phục chi, khả dĩ phản lão hoàn
đồng. "Duệ đại hỉ viết: "Nhữ kim
khả dẫn nhân phu tinh dạ chí
trường an, sách thủ đồng nhân,
di trí phương lâm viên trung"
quân lĩnh mệnh, dẫn nhất vạn

phải có trung. Nếu không trung
không lẽ, thì sao ra nước nữa?
Tôi biết rằng nói ra thì tắt chết
nhưng tôi chẳng qua như một cái
lông trên mình trâu mà thôi, sống
đã vô ích, bụng từ với đời. Tôi có
tâm con, sau khi chết rồi, bụng
còn nhiều. Sợ hãi không sao kể
xiết! Xin chờ lệnh trên!". Tào
Tuân xem biểu, nổi giận nói: -
Đồng Tầm không sợ chết ư? Tả
hữu xin chém. Tuân nói: - Người
này vốn có bụng trung nghĩa, nay
hãy cách làm thứ dân. Hễ ai còn
can nữa thì chém. Bấy giờ,
Trương Mậu cũng dâng sớ can
ngăn ráo riết lắm. Tuân sai chém
liên. Ngay hôm ấy, Tuân vời Mã
Quân đến hỏi rằng: - Trẫm lập ra
đền cao gác thǎm, muốn đi lại
choi với thần tiên, để cầu thuốc
trường sinh, thì làm thế nào?
Quân tâu rằng: - Hai mươi bốn
vua triều nhà Hán, duy có vua Võ
Đế hưởng nước được lâu dài, mà
tuổi thọ. Bởi vì có uống khí tinh
hoa của mặt trăng. Vua áy lập
đền Bách Lương ở trong cung
Trường An. Trong đền xây một
cái mâm, gọi là mâm hứng móc,
để tiếp lấy giọt nước sao bắc đầu
lúc canh ba rỗ xuống, gọi là "thiên
tương", lại gọi là "Cam lộ". Lấy
nước áy hòa vào bột ngọc thật
quý mà uống, thì có thể biến già
thành trẻ được. Tuân mừng, nói: -
Người nên đem dân phu đến
Trường An, dỡ người đồng đem
về để ở trong vườn Phương Lâm
cho ta. Quân lĩnh mệnh, dẫn một

wàn rén zhì Cháng ān , lìng
zhou wéi da qǐ mù jià ,
shàng bó liáng tái qù . bù yí
shí xiàn , wǔ qian rén lián
shéng yǐn suǒ , xuán huán ér
shàng . nǎ bó liáng tái gao èr
shí zhàng , tóng zhù yuán
shí wéi . mǎ jun jiào xian
chai tóng rén . duo rén bìng
lì chai xià tóng rén lái , zhī
jiàn tóng rén yǎn zhong shan
rán lèi xià . zhòng jie dà jīng .
hu rán tái bian yi zhèn kuáng
feng qǐ chǔ , fei sha zǒu shí ,
jí ruò zòu yǔ ; yi sheng xiǎng
liàng , jiù rú tian beng dì liè :
tái qīng zhù dào , ya sǐ qian
yú rén . jun qū tóng rén jí jin
pán huí luò yáng , rù jiàn wèi
zhǔ , xiān shàng tóng rén ,
chéng lù pán . wèi zhǔ wèn
yue : "tóng zhù an zài ?"
jun zòu yue : "zhù zhòng bǎi
wàn jīn , bù néng yùn zhì ."
ruì lìng jiang tóng zhù dǎ suì
, yùn lái luò yáng , zhù
chéng liǎng gè tóng rén ,
hào wéi weng zhòng , liè yú
si mǎ mén wài ; yòu zhù
tóng lóng fèng liǎng gè : lóng
gao sì zhàng , fèng gao san
zhàng yú , lì zài diàn qián .
yòu yú shàng lín yuàn zhōng
, zhōng qí huā yì mù , xù
yǎng zhen qín guài shòu .
shǎo fù yáng fù shàng biǎo
jiàn yue : "chén wén yáo
cháng máo cí , ér wàn guó
an ju ; yǔ bì gong shì , ér tian
xià lè yè ; jí zhì yín , zhou ,

喜曰：“汝今可引人夫星夜至长安，拆取铜人，移置芳林园中”钩领命，引一万人至长安，令周围搭起木架，上柏梁台去。不移时间，五千人连绳引索，旋环而上。那柏梁台高二十丈，铜柱圆十围。马钩教先拆铜人。多人并力拆下铜人来，只见铜人眼中潸然泪下。众皆大惊。忽然台边一阵狂风起处，飞砂走石，急若骤雨；一声响亮，就如天崩地裂：台倾柱倒，压死千余人。钩取铜人及金盘回洛阳，入见魏主，献上铜人、承露盘。魏主问曰：“铜柱安在？”钩奏曰：“柱重百万斤，不能运至。”睿令将铜柱打碎，运来洛阳，铸成两个铜人，号为翁仲，列于司马门外；又铸铜龙凤两个：龙高四丈，凤高三丈余，立在殿前。又于上林苑中，种奇花异木，蓄养珍禽怪兽。少傅杨阜上

nhân chí trường an, lệnh chu vi
đáp khởi mộc giá, thượng bách
lương đài khứ. Bắt di thời gian,
ngũ thiên nhân liên thằng dẫn
tác, toàn hoàn nhi thượng. Na
bách lương đài cao nhị thập
trượng, đồng trụ viên thập vi.
Mã quân giáo tiên sách đồng
nhân. Đa nhân tinh lực sách hạ
đồng nhân lai, chỉ kiến đồng
nhân nhẫn trung san nhiên lệ
hạ. Chúng giai đại kinh. Hốt
nhiên đài biên nhất trận cuồng
phong khởi xứ, phi sa tầu
thạch, cấp nhược sập vũ; nhất
thanh hưởng lượng, tựu như
thiên băng địa liệt: đài khuynh
trụ đảo, áp tử thiên dư nhân.
Quân thủ đồng nhân cập kim
bàn hồi lạc dương, nhập kiến
Ngụy chủ, hiến thượng đồng
nhân, thừa lô bàn. Ngụy chủ
vấn viết: "Đồng trụ an tại?"
Quân tâu viết: "Trụ trọng bách
vạn cân, bắt năng vận chí." Duệ
lệnh tương đồng đồng trụ đả toái,
vận lai lạc dương, chú thành
lưỡng cá đồng nhân, hào vi ông
trọng, liệt vu Tư Mã môn ngoại;
hựu chú đồng long phượng
lưỡng cá: long cao tứ trượng,
phượng cao tam trượng dư, lập
tại điện tiền. Hựu vu thượng
lâm uyển trung, chủng kì hoa dí
mộc, súc duồng trân cầm quái
thú. Thiếu phó dương phụ
thượng biểu giàn viết: "Thần
văn nghiêu thượng mao tì, nhi
vạn quốc an cư; vũ ti cung thất,
nhi thiên hạ nhạc nghiệp; cập

vạn người đến Trường An; sai lấy
gỗ bắc gióng chung quanh đền
Bách Lương, rồi cho năm nghìn
người dòng dây chạc leo lên trên
nóc đền. Đèn ấy cao hơn hai
chục trượng, cột đồng to mười
ôm. Mã Quân sai dỡ người dòng
xuống trước. Người dòng bỗng
rrom rrom nước mắt, ai nấy đều
kinh hãi. Chợt lại có một trận
cuồng phong nổi lên, cát sỏi bay
mù mịt, rồi ầm một tiếng như trời
long đất lở, đền siêu cột đổ, đè
chết hơn nghìn người. Mã Quân
sai đem người dòng và mâm
vàng về Lạc Dương dâng Ngụy
chủ. Ngụy chủ hỏi: - Còn cái cột
đồng ở đâu? Quân tâu rằng: - Cột
đồng nặng trăm vạn cân, không
mang về được. Ngụy chủ sai đập
vụn cột đồng ra đem về Laci
Dương đúc hai người dòng cực
to, gọi là "Ông Trọng", dựng ở
ngoài cửa Tư Mã. Lại đúc một
con rồng và một con phượng
bằng đồng, rồng cao bốn trượng,
phượng cao ba trượng xây ở
trước điện. Lại sai trồng các thức
hoa quý cây lụ và nuôi các giống
chim muông kỳ quái ở trong vườn
Phương Lâm. Dương Phu dâng
sớ can ngăn. Tào Tuấn không xét
cứ thúc Mã Quân sửa sang đền
đài cho cao, để đặt người dòng
và mâm hứng mộc. Lại sai kén
thật nhiều con gái đẹp trong thiên
hạ, cho ở cả trong vườn Phương
Lâm. Thiếu phó Dương Phụ dâng
biểu rằng: Thần nghe vua Nghiêu
xưa ở nơi lều tranh mà vạn quốc

huò táng chóng san chǐ , dù yǐ lè yán ěr . gǔ zhì shèng dì míng wáng , wèi yǒu jí gong shì zhì gao lì , yǐ diao bì bǎi xìng zhì cái lì zhě yě . jié zuò xuán shì , xiàng láng , zhòu wèi qīng gong , lù tái , yǐ sàng qí shè jì ; chǔ líng yǐ zhú zhāng huá ér shen shòu qí huò ; qín shǐ huáng zuò a fáng ér yang jí qí zì , tian xià pàn zhì , èr shì ér miè . fu bù dù wàn mǐn zhì lì , yǐ cóng ér mù zhì yù , wèi yǒu bù wáng zhě yě . bì xià dang yǐ yáo , shùn , yǔ , tang , wén , wǔ wèi fǎ zé , yǐ jié , zhòu , chǔ , qín wèi shen jiè . ér nǎi zì xiá zì yì , wéi gong tái shì shì , bì yǒu wéi wáng zhì huò yǐ . jun zuò yuán shǒu , chén wèi gǔ gong , cún wáng yǐ tǐ , de shi tòng zhì . chén sui nú qiè , gǎn wàng zheng chén zhì yì ? yán bù qie zhì , bù zú yǐ gǎn wù bì xià . jǐn kòu guān mù yù , fú sì zhòng zhu . " biǎo shàng , ruì bù shèng , zhì cui du mǎ jun jiàn zào gao tái , an zhì tóng rén , chéng lù pán . yòu jiàng zhǐ guǎng xuǎn tian xià měi nǚ , rù fang lín yuán zhong . zhòng guan fen fen shàng biǎo jiàn zheng , ruì ju bù ting .

表谏曰：“臣闻尧尚茅茨，而万国安居；禹卑宫室，而天下乐业；及至殷、周，或堂崇三尺，度以九筵耳。古之圣帝明王，未有极宫室之高丽，以凋敝百姓之财力者也。桀作璇室、象廊，纣为倾宫、鹿台，以丧其社稷；楚灵以筑章华而身受其祸；秦始皇作阿房而殃及其子，天下叛之，二世而灭。夫不度万民之力，以从耳目之欲，未有不亡者也。陛下当以尧、舜、禹、汤、文、武为法则，以桀、纣、楚、秦为深诫。而乃自暇自逸，惟宫台是饰，必有危亡之祸矣。君作元首，臣为股肱，存亡一体，得失同之。臣虽驽怯，敢忘诤臣之义？言不切至，不足以感寤陛下。谨叩棺沐浴，伏俟重诛。”表上，睿不省，只催督马钧建造高台，安置铜人、承露盘。又降旨广选天下美女，入芳林

chí ân, chu, hoặc đường sủng tam xích, độ dĩ cửu diên nhĩ. Cỗ chi thánh đế minh vương, vi hữu cực cung thất chi Cao Ly, dĩ điêu tệ bách tính chi tài lực giả dã. Kiệt tác tuyỀn thất, tượng lang, trụ vi khuynh cung, lộc đài, dĩ tang kì xã tắc; sở linh dĩ trúc chương hoa nhi thân thụ kì họa; tàn thủy hoàng tác a phòng nhi ương cặp kì tử, thiên hạ bạn chi, nhị thế nhi diệt. Phu bất độ vạn dân chi lực, dĩ tòng nhĩ mục chi dục, vị hữu bất vong giả dã. Bệ hạ đương dĩ nghiêu, thuần, vũ, thang, văn, võ vi pháp tắc, dĩ kiệt, trụ, sở, tàn vi thâm giới. Nhi nãi tự hạ tự dật, duy cung đài thị sức, tất hữu nguy vong chi họa hĩ. Quân tác nguyên thủ, thần vi cỗ quăng, tồn vong nhất thể, đắc thất đồng chí. Thần tuy nô khiếp, cảm vong tránh thần chi nghĩa? Ngôn bất thiết chí, bất túc dĩ cảm ngụ bệ hạ. Cẫn khâu quan mộc dục, phục sĩ trọng tru." Biểu thượng, duệ bất tinh, chỉ thôi đốc mã quân kiêm tạo cao đài, an trí đồng nhân, thừa lộ bàn. Hựu hàng chỉ quảng tuyỀn thiên hạ mĩ nữ, nhập phương lâm viên trung. Chúng quan phân phân thượng biểu giàn tránh, duệ câu bất thính.

an cư. Vua Vũ ngồi trong cung nhỏ mà thiên hạ lạc nghiệp. Đến như Ân chu nhà chí cao ba thước chiếu trải chín manh. Xưa các bậc thánh đế minh vương chưa bao giờ làm cung điện cao sang để tổn hại của trăm họ. Vua Kiệt, Trụ xây lâu đài tráng lệ đã hại đến xã tắc. Vua Sở Linh vì xây cung Chương Hoa mà thân mang vạ. Tần Thủy Hoàng xây cung A Phòng để tai ương cho con cháu, thiên hạ nổi lên chỉ hai đời là bị diệt. Phàm những kẻ phí sức muôn dân để mua vui ch襍 lát chưa có ai không bị diệt vong. Bệ hạ nay nên học phép của Nghiêu, Thuần, Vũ Thang, Văn Võ, và nên lấy gương Kiệt, Trụ, Sở, Tần làm răn. Nếu ăn chơi xa xí trang hoàng cung điện sẽ gặp họa nguy vong. Vua là đầu, bè tôi là tay chân, được mất cùng chịu. Thần tuy có run sợ nhưng không dám quên nghĩa vua tôi. Xin nói hết mọi lời, có gì sai thần xin chịu tội. Các quan tranh nhau dâng biểu can ngăn, Tuân nhất thiết không nghe ai cả.

13 què shuo cáo rui zhi hòu
máo shì , nǎi hé nèi rén yě ;
xian nián rui wèi píng yuán
wáng shí , zuì xiāng en ài ; jí
jí dì wèi , lì wèi hòu ; hòu rù
yīn chǒng guo fu rén , máo
hòu shi chǒng . guo fu rén
měi ér huì , rui shèn bì zhī ,
měi rì qǔ lè , yuè yú bù chu
gong tà . shì suì chun san
yuè , fang lín yuán zhōng bǎi
hua zhēng fàng , rù tòng
guo fu rén dào yuán zhōng
shǎng wàn yǐn jiǔ . guo fu
réni yue : " hé bù qǐng huáng
hòu tòng lè ? " huò yue ; "
ruò bǐ zài , téng juan di bù
néng xià yàn yě . " suì chuán
yù gong é , bù xǔ líng máo
hòu zhì dào . máo hòu jiàn
ruì yuè yú bù rù zhèng gōng
, shì rì yǐn shí yú gong rén ,
lái cuì huā lóu shàng xiao
qiǎn , zhī ting de yuè shēng
liáo liàng , nǎi wèn yue : " hé
chǔ zòu lè ? " yí gong guan
qǐ yue : " nǎi shèng shàng yǔ
guo fu rén yú yù huá yuán
zhōng shǎng huá yǐn jiǔ . "
máo hòu wén zhī , xin zhong
fán nǎo , huí gong an xie . cì
rì , máo huáng hòu chéng
xiǎo che chu gong yóu wàn ,
zhèng yíng jiàn rui yú qu
láng zhì xiàn , nǎi xiào yue : "
bì xià zuó yóu běi yuán , qí

园中。众官纷纷上表谏诤，睿俱不听。

却说曹睿之后毛氏，乃河内人也；先年睿为平原王时，最相恩爱；及即帝位，立为后；后睿因宠郭夫人，毛后失宠。郭夫人美而慧，睿甚嬖之，每日取乐，月余不出宫闼。是岁春三月，芳林园中百花争放，睿同郭夫人到园中赏玩饮酒。郭夫人曰：“何不请皇后同乐？”壑曰：“若彼在，腾涓滴不能下咽也。”遂传谕宫娥，不许令毛后知道。毛后见睿月余不入正宫，是日引十余宫人，来翠花楼上消遣，只听的乐声嘹亮，乃问曰：“何处奏乐？”一宫官启曰：“乃圣上与郭夫人于御花园中赏花饮酒。”毛后闻之，心中烦恼，回宫安歇。次日，毛皇后乘小车出宫游玩，正迎见睿于曲廊之间，乃笑曰：“陛下昨游北

Khước thuyết tào duệ chi hậu mao thị, nãi hà nội nhân dã; tiên niên duệ vi bình nguyên vương thời, tối tương ân ái; cập túc đế vị, lập vi hậu; hậu duệ nhân sủng quách phu nhân, mao hậu thất sủng. Quách phu nhân mĩ nhí tuệ, duệ thập bế chí, mỗi nhật thủ nhạc, nguyệt dư bất xuất cung thát. Thị tuế xuân tam nguyệt, phương lâm viên trung bách hoa tranh phóng, duệ đồng quách phu nhân đáo viên trung thường ngoạn ẩm tửu. Quách phu nhân viết: "Hà bất thỉnh hoàng hậu đồng nhạc?" Hác viết; "Nhược bỉ tại, đằng quyên tích bất năng hạ yết dã." Toại truyền dụ cung nga, bất hứa lệnh mao hậu tri đáo. Mao hậu kiến duệ nguyệt dư bất nhập chánh cung, thị nhật dẫn thập dư cung nhân, lai thủy hoa lâu thương tiêu khiển, chỉ thính đích nhạc thanh liệu lượng, nǎi vấn viết: "Hà xứ tấu nhạc?" Nhất cung quan khải viết: "Nǎi thánh thượng dũ quách phu nhân vu ngự hoa viên trung thường hoa ẩm tửu." Mao hậu văn chi, tâm trung phiền não, hồi cung an hiết. Thứ nhật, mao hoàng hậu thừa tiểu xa xuất cung du ngoạn, chánh nghênh kiến duệ vu khúc lang chi gian, nǎi tiểu viết: "Bệ

Vợ Tào Tuấn là Mao thị, người ở Hà Nội. Hồi Tào Tuấn còn làm Bình nguyên vương, ân tình nặng lắm. Khi Tuấn lên ngôi, lập Mao thị làm Hoàng hậu. Về sau, Tuấn yêu Quách phu nhân, liền nhặt tinh với Mao hậu. Quách phu nhân người nhan sắc mà tính lại thông minh. Tuấn yêu đương lắm, ngày nào cũng vui thú với nhau, hơn một tháng không ra khỏi cửa cung. Năm ấy đang độ tháng ba, mùa xuân, trong vườn Phượng Lâm, tröm hoa đua nở hương bay ngào ngạt. Tuấn cùng với Quách phu nhân dạo chơi trong vườn, mở tiệc uống rượu. Quách phu nhân nói: - Sao bệ hạ không cho mời Hoàng hậu ra chơi nhân thể cho vui? Tuấn nói: - Nếu hắn ở đây thì một giọt rượu, tröm cũng không nuốt trôi vào cổ họng được. Bèn truyền lệnh cho các cung nga, cầm không ai được nói cho Mao hậu biết. Khi ấy, Mao hậu hơn một tháng trời không thấy Tào Tuấn vào đến chính cung, trong bụng buồn rầu, cũng dẫn vài mươi tên cung nhân ra chơi lầu Thúy Hoa cho tiêu khiển. Bỗng nghe tiếng nhạc réo rất liền hỏi rằng: - Nhạc đánh ở đâu thế? Một viên quan tâu rằng: - Nhạc ấy là thánh thượng chơi hoa uống rượu với Quách phu nhân ở trong vườn ngụ đó. Mao hậu nghe

lè bù qiǎn yě ! " ruì dà nù , jí
mìng qín zuó rì shì fèng zhu
rénn dào , chì yue : " zuó yóu
bēi yuán , zhèn jìn zuǒ yòu
bù xǔ shǐ máo hòu zhì dào ,
hé de yòu xuan lù ! " hè lìng
gong guan jiang zhu shì fèng
rénn jin zhǎn zhī . máo hòu dà
jing , huí che zhì gong , ruì jí
jiàng zhào cì máo huáng hòu
sǐ , lì guo fu rén wèi huáng
hòu . cháo chén mò gǎn jiàn
zhě .

园，其乐不浅也！”睿大怒，即命擒昨日侍奉诸人到，叱曰：“昨游北园，朕禁左右不许使毛后知道，何得又宣露！”喝令官官将诸侍奉人尽斩之。毛后大惊，回车至宫，睿即降诏赐毛皇后死，立郭夫人为皇后。朝臣莫敢谏者。

hạ tặc du bắc viên, kì nhạc bắt
thiền dã!" Duệ đại nộ, tức mệnh
cầm tặc nhật thị phụng chư
nhân đáo, sáu viết: "Tặc du bắc
viên, trẫm cầm tả hữu bắt hứa
sử mao hậu tri đáo, hà đắc hựu
tuyên lộ!" Hát lệnh cung quan
tương chư thị phụng nhân tần
trẫm chi. Mao hậu đại kinh, hồi
xa chí cung, duệ túc hàng
chiếu tú mao hoàng hậu tử, lập
quách phu nhân vi hoàng hậu.
Triều thần mặc cảm giàn giả.

xong, lại càng náo ruột lấm, trở
về cung nghỉ ngơi. Hôm sau Mao
hậu ngồi xe ra chơi ngoài cung,
gặp Tào Tuấn ở hành lang, cười
nói rằng: - Bữa qua bộ hạ chơi ở
Bắc Viên vui vẻ lắm nhỉ! Tuấn nỗi
giận, sai đòi hết các cung nữ hầu
hạ hôm qua đến mắng rằng: -
Trẫm đã cầm không đứa nào
được nói chuyện cho Mao hậu
biết, làm sao chuyện lại rõ ra?
Lập túc sai chém ráo cả. Mao
hậu kinh hãi về cung. Tuấn giáng
chiếu bắt Mao hậu phải tự tử, lập
Quách phu nhân lên làm Hoàng
hậu. Quần thần không ai dám
can.

- 14 hu yì rì , you zhōu cì shǐ
guan qiān shàng biǎo ,
bào chéng liáo dong gong
sun yuan zào fǎn , zì hào
wéi yàn wáng , gǎi yuán
shào hàn yuán nián , jiàn
gong diàn , lì guan zhí , xīng
bīng rù kǒu , yáo dòng běi
fang . ruì dà jīng , jí jù wén
wǔ guan liáo , shàng yì qǐ
bing tuì yuán zhī cè . zhèng
shì : cái jiāng tǔ mù láo
Zhōng guó , yòu jiàn gān gē
qǐ wài fang . wèi zhì hé yǐ yù
zhì , qiě kàn xià wén fēn jiě .

忽一日，幽州刺史毋丘
俭上表，报称辽东公孙
渊造反，自号为燕王，
改元绍汉元年，建宫殿，
立官职，兴兵入寇，
摇动北方。睿大惊，即
聚文武官僚，商议起兵
退渊之策。正是：才将
土木劳中国，又见干戈
起外方。未知何以御之
，且看下文分解。

Hốt nhất nhật, u châu thứ sử vô
khâu kiêm thượng biểu, báo
xưng liêu đông công tôn uyên
tạo phản, tự hào vi yến vương,
cải nguyên thiệu hán nguyên
niên, kiến cung điện, lập quan
chức, hưng binh nhập khẩu,
diêu động bắc phương. Duệ đại
kinh, tức tụ văn võ quan liêu,
thương nghị khởi binh thối uyên
chi sách. Chánh thị: tài tương
thổ mộc lao trung quốc, hựu
kiên can qua khởi ngoại
phương. Vị tri hà dĩ ngụ chi, thả
khán hạ văn phân giải.

Chợt có thư sứ ở U Châu là Vô
Kỳ Kiệm dâng biểu về tâu rằng: -
Có Công Tôn Uyên ở Liêu Đông
làm phản, tự xưng là Yên Vương,
cải niên hiệu là năm Thiệu Hán
thứ nhất, dựng nên cung điện,
đặt ra quan chức, cắt quân vào
cướp, làm nhiều động cản phương
Bắc. Tuấn giật mình, hội cả văn
võ lại bàn bạc. Đó là: Trong nước
vừa lao công thổ mộc, Ngoài biên
lại nổi việc can qua. Chưa biết
Tào Tuấn chống cự ra làm sao,
xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
106
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo gong sun yuan nǎi liáo dong gong sun dù zhì sun , gong sun kang zhi zi yě . jiàn an shí èr nián , cáo cào zhui yuán cháng , wèi dào liáo dong , kang zhǎn cháng shǒu jí xiān cào , cào feng kang wèi xiāng píng hóu ; hòu kang sǐ , yǒu èr zi : cháng yue ? , cí yue yuan , jie yòu ; kang dì gong sun gong jì zhí . cáo pi shí feng gong wèi che qí jiāng jun , xiāng píng hóu . tài hé èr nián , yuan zhǎng dà , wén wǔ jian bēi , xìng gang hào dòu , duó qí shú gong sun gong zhi wèi , cáo rùi feng yuan wèi yáng liè jiāng jun , liáo dong tài shǒu . hòu sun quán qiǎn zhang mí , xǔ yàn ? jin chū zhen yù fù liáo dong , feng yuan wèi yàn wáng . yuan jù Zhōng yuán , nǎi zhǎn zhang , xǔ èr rén , sòng shǒu yǔ cáo ruì . rui feng yuan wèi dà sī mǎ , lè làng gong . yuan xin bù zú , yǔ zhòng shàng yì , zì hào wéi yàn wáng , gǎi yuán shào hàn yuán nián . fù jiang

第一百六回
公孙渊兵败死襄平
司马懿诈病赚曹爽

却说公孙渊乃辽东公孙度之孙，公孙康之子也。建安十二年，曹操追袁尚，未到辽东，康斩尚首级献操，操封康为襄平侯；后康死，有二子：长曰晃，次曰渊，皆幼；康弟公孙恭继职。曹丕时封恭为车骑将军、襄平侯。太和二年，渊长大，文武兼备，性刚好斗，夺其叔公孙恭之位，曹睿封渊为扬烈将军、辽东太守。后孙权遣张弥、许晏赍金珠珍玉赴辽东，封渊为燕王。渊惧中原，乃斩张、许二人，送首与曹睿。睿封渊为大司马、乐浪公。渊心不足，与众商议，自号为燕王，改元绍汉元年。副将贾范谏曰：“中原待主公

Đệ nhất bách lục hồi công
tôn uyên binh bại tử tướng
bình Tư Mã ý trá bệnh trám
tào sàng

Khước thuyết công tôn uyên nãi liêu đồng công tôn độ chi tôn, công tôn khang chi tử dã. Kiên an thập nhị niên, tào thao truy viên thương, vị đáo liêu đồng, khang trầm thương thủ cấp hiến thao, thao phong khang vi tương bình hầu; hậu khang tử, hữu nhị tử: trường viết hoảng, thứ viết uyên, giai áu; khang đê công tôn cung kế chức. Tào phi thời phong cung vi xa kỵ tướng quân, tương bình hầu. Thái hòa nhị niên, uyên trường đại, văn võ kiêm bị, tính cương hảo đấu, đoạt kí thúc công tôn cung chi vị, tào duệ phong uyên vi dương liệt tướng quân, liêu đồng thái thủ. Hậu tôn quyền khiển trường di, hứa yến tê kim châu trân ngọc phó liêu đồng, phong uyên vi yến vương. Uyên cụ trung nguyên, nãi trầm thương, hứa nhị nhân, tổng thủ dữ tào duệ. Duệ phong uyên vi đại Tư Mã, nhạc lăng công. Uyên tâm bất túc, dữ chúng thương nghị, tự hào vi yến vương, cải nguyên thiệu hán nguyên niên. Phó tướng cổ phạm gián viết:

HỒI 106 Công Tôn Uyên thua trận, chết ở Tương Bình; Tư Mã Ý già ốm, lừa được Tào Sảng

Nói về Công Tôn Uyên ở Liêu Đông, nguyên là con Công Tôn Khang và cháu Công Tôn Đô. Từ năm Kiến An thứ mười hai, Tào Tháo đuổi Viên Thượng chưa đến Liêu Đông thì Khang đã chém đầu Thượng nộp cho Tháo rồi. Tháo phong làm Tương Bình hầu. Về sau, Khang mất đi, có hai con, con cả tên Hoảng, con thứ tên Uyên, bấy giờ còn bé cả: Em Công Tôn Khang là Công Tôn Cung kế chức. Đến đời Tào Phi, phong cho Công Tôn Cung làm xa kỵ tướng quân, Tương Bình hầu. Năm Thái hòa thứ hai, Uyên đã lớn, văn võ kiêm toàn, tính tình dữ tợn hay đánh nhau, mới cướp ngôi của chú. Tào Tuấn phong Uyên là dương liệt tướng quân, và lĩnh chức thái thú Liêu Đông. Về sau, Tôn Quyền sai Trương Di, Hứa Yến mang vàng ngọc, châu báu đến Liêu Đông phong Uyên làm Yên vương. Uyên sợ quyền thế Trung Nguyên, mới chém hai sứ giả nước Ngô đem đầu nộp cho Tào Tuấn, Tuấn phong thêm cho Uyên làm đại tư mã Lạc Lăng công. Uyên chưa bằng lòng, bàn nhau với chúng,

jiǎ fàn jiàn yue : " Zhōng yuán dài zhǔ gong yǐ shàng gong zhì jué , bù wèi bì jiàn ; jin ruò bēi fǎn , shí wèi bù shùn . gèng jiān sī mǎ yì shàn néng yòng bing , xi shǔ zhu gé wǔ hóu qiě bù néng qǔ shèng , hé kuàng zhǔ gong hu ? " yuan dà nù , chì zuǒ yòu fú jiǎ fàn , jiang zhǎn zhī . cān jūn lún zhí jiàn yue : " jiǎ fàn zhì yán shì yě . shèng rén yún : guó jia jiang wáng , bì yǒu yao niè . jin guó zhong lǚ jiàn guài yì zhì shì : jìn yǒu quǎn dài jin zé , shen pí hóng yì , shàng wu zuò rén xíng ; yòu chéng nán xiang míng zào fàn , fàn zèng zhì zhong , hu yǒu yì xiǎo ér zheng sī yú nèi ; xiang píng bēi shì zhong , dì hu xiàn yì xué , yǒng chu yí kuài ròu , zhou wéi shù chǐ , tóu miàn yǎn ěr kǒu bí dou jù , dù wú shǒu zú , dao jiàn bù néng shang , bù zhì hé wù . bó zhě zhàn zhī yue : yǒu xíng bù chéng , yǒu kǒu wú sheng ; guó jia wáng miè , gù xiān qí xíng . yǒu cǐ san zhě , jie bù xiáng zhì zhào yě . zhǔ gong yǐ bì xiong jiù jí , bù kě qīng jǔ wàng dòng . " yuan bó rán dà nù , chì wǔ shì bǎng lún zhí bìng jiǎ fàn tòng zhǎn yú shì . lìng dà jiāng jun bì yǎn wèi yuán shuài , yáng zuò wèi xian feng , qǐ liáo bing shí wǔ wàn

以上公之爵，不为卑贱；今若背反，实为不顺。更兼司马懿善能用兵，西蜀诸葛武侯且不能取胜，何况主公乎？”渊大怒，叱左右缚贾范，将斩之。参军伦直谏曰：“贾范之言是也。圣人云：国家将亡，必有妖孽。今国中屡见怪异之事：近有犬戴巾帻，身披红衣，上屋作人行；又城南乡民做饭，饭甑之中，忽有一小儿蒸死于内；襄平北市中，地忽陷一穴，涌出一块肉，周围数尺，头面眼耳口鼻都具，独无手足，刀箭不能伤，不知何物。卜者占之曰：有形不成，有口无声；国家亡灭，故现其形。由此三者，皆不祥之兆也。主公宜避凶就吉，不可轻举妄动。”渊勃然大怒，叱武士绑伦直并贾范同斩于市。令大将军卑衍为元帅，杨祚为先锋，起辽兵十五万，杀奔中原来。

"Trung nguyên đãi chúa công dĩ thượng công chi tước, bất vi ti tiện; kim nhược bối phản, thật vi bất thuận. Canh kiêm Tư Mã ý thiện năng dụng binh, tây thực Gia Cát võ hầu thả bất năng thủ thắng, hà huống chúa công hò?" Uyên đại nộ, sát tả hữu phục cỗ phạm, tương trảm chí. Tham quân luân trực gián viết: "Cỗ phạm chi ngôn thị dã. Thánh nhân vân: quốc gia tướng vong, tất hữu yêu nghiệt. Kim quốc trung lũ kiến quái dị chi sự: cận hữu khuyến ái cân trách, thân phi hồng y, thượng óc tác nhân hành; hựu thành nam hương dân tạo phạt, phạt tảng chi trung, hốt hữu nhất tiểu nhi chung tử vu nội; tương bình bắc thị trung, địa hốt hăm nhất huyệt, dũng xuất nhất khói nhục, chu vi sổ xích, đầu diện nhän nhĩ khẩu tị đồ cụ, độc vô thủ túc, dao tiễn bất năng thương, bất tri hà vật. Bốc giả chiêm chi viết: hữu hình bất thành, hữu khẩu vô thanh; quốc gia vong diệt, có hiện kì hình. Hữu thủ tam giả, gai bất tường chi triêu dã. Chúa công nghi tị hung tựu cát, bất khả khinh cử vong động." uyên bột nhiên đại nộ, sát võ sĩ bảng luân trực tịnh cỗ phạm đồng trảm vu thị. Lệnh đại tướng quân ti diễn vi nguyên suất, dương tô vi tiên phong, khởi liêu binh thập ngũ vạn, sát bôn trung nguyên lai.

tự xưng là Yên vương, cải niên hiệu năm Thiệu Hán thứ nhất. Phó tướng là Giả Phạm can rằng: - Trung Nguyên phong chúa công đến tước thượng công, không phải là tì tiện gì. Nay bằng làm phản, thực là trái lẽ. Vâ lại, Tư Mã Ý giỏi việc dùng binh. Gia Cát Võ hầu còn không đánh nổi, huống chi chúa công? Uyên giận lắm, sai tả hữu trói Giả Phạm đem ra chém. Tham quân là Luân Trực cũng can rằng: - Giả Phạm nói thế phải đây. Thánh nhân có câu: "Nhà nước sắp đỗ tất có điềm quái". Nay trong nước ta nhiều tai dị lắm: Gần đây, có con chó biết đội khăn, mặc áo đỏ, trèo lên nóc nhà đi như người. Lại ở phía nam cửa thành, có một nhà dân thối cơm, tự nhiên thấy đứa bé chín từ trong nồi. Lại ở cửa bắc thành Tương Bình, đất bỗng dựng nứt ra một chỗ, rồi một khói thịt dùn lên, chu vi độ vài thước, đủ cả đầu, mắt, tai, mồm, mũi, chỉ không có chân tay, dao chém không đứt, tên bắn không vào, không biết là vật gì. Thầy bói xem đoán rằng: "Có hình không ra hình, có miệng không biết nói, nhà nước sắp mất, cho nên hiện hình". Có ba việc quái gở ấy, chúa công nên tránh sự dở cầu sự hay, chớ nên khinh động. Uyên nỗi giận dùng dùng, quát võ sĩ trói cả Luân Trực và Giả Phạm đem chém ở ngoài chợ. Rồi sai Ty Diễn làm nguyên soái. Dương Tô làm tiên phong, khởi mười lăm

, sha ben Zhōng yuán lái .

3 bian guan bào zhī wèi zhǔ cáo ruì . ruì dà jīng , nǎi zhao sī mǎ yì rù cháo jì yì . yì zòu yue : " chén bù xià mǎ bù guan jun sì wàn , zú kě pò zéi ." ruì yue : " qīng bing shǎo lù yuǎn , kǒng nán shou fù ." yì yue : " bing bù zài duo , zài néng shè qí yòng zhì ēr . chén tuo bì xià hóng fú , bì qín gong sun yuan yǐ xiān bì xià ." ruì yue : " qīng liào gong sun yuan zuò hé jù dòng ? " yì yue : " yuan ruò qì chéng yù zǒu , shì shàng jì yě ; shǒu liáo dong jù dà jun , shì zhòng jì yě ; zuò shǒu xiang píng , shì wèi xià jì , bì bèi chén suǒ qín yǐ . " ruì yue : " cǐ qù wǎng fù jǐ shí ? " yì yue : " sì qian lǐ zhì dì , wǎng bǎi rì , gong bǎi rì , huán bǎi rì , xiū xí liù shí rì , dà yue yì nián zú yǐ . " ruì yue : " tǎng wú , shù rù kòu , rú zhì nài hé ? " yì yue : " chén yǐ dìng xià shǒu yù zhì cè , bì xià wù you ." ruì dà xǐ , jí mìng sì mǎ yì xīng shī zheng tǎo gong sun yuan .

边官报知魏主曹睿。睿大惊，乃召司马懿入朝计议。懿奏曰：“臣部下马步官军四万，足可破贼。”睿曰：“卿兵少路远，恐难收复。”懿曰：“兵不在多，在能设奇用智耳。臣托陛下洪福，必擒公孙渊以献陛下。”睿曰：“卿料公孙渊作何举动？”懿曰：“渊若弃城预走，是上计也；守辽东拒大军，是中计也；坐守襄平，是为下计，必被臣所擒矣。”睿曰：“此去往复几时？”懿曰：“四千里之地，往百日，攻百日，还百日，休息六十日，大约一年足矣。”睿曰：“倘吴、蜀入寇，如之奈何？”懿曰：“臣已定下守御之策，陛下勿忧。”睿大喜，即命司马懿兴师征讨公孙渊。

vạn quân Liêu, kéo đến Trung Nguyên.

Biên quan báo tri ngụy chủ tào duệ. Duệ đại kinh, nãi triệu Tư Mã ý nhập triều kế nghị. Ý tâu viết: "Thần bộ hạ mã bộ quan quân tú vạn, tú khả phá tặc." Duệ viết: "Khanh binh thiếu lộ viễn, khủng nan thu phục." Ý viết: "Binh bắt tại đa, tại năng thiết kì dụng trí nhĩ. Thần thác bộ hạ hồng phúc, tất cầm công tôn uyên dĩ hiên bộ hạ." Duệ viết: "Khanh liêu công tôn uyên tác hà cử động?" Ý viết: "Uyên nhược khí thành dự tầu, thị thượng kế dã; thủ liêu đông cự đại quân, thị trúng kế dã; toa thủ tương bình, thị vi hạ kế, tất bị thần sở cầm hĩ." Duệ viết: "Thủ khứ vãng phục kỉ thời?" Ý viết: "Tứ thiên lí chi địa, vãng bách nhật, công bách nhật, hoàn bách nhật, hưu túc lục thập nhật, đại ước nhất niên túc hĩ." Duệ viết: "Thảng ngô, thực nhập khẩu, như chi hại hè?" Ý viết: "Thần dĩ định hạ thủ ngự chi sách, bộ hạ vật ưu." Duệ đại hĩ, túc mệnh Tư Mã ý hưng sự chinh thảo công tôn uyên.

Quân ngoài biên báo tin cho Ngụy chủ Tào Tuấn, Tuấn sơ lăm liền vời Tư Mã Ý vào chầu bàn việc. Ý tâu rằng: - Quân mã bộ hạ của tôi bốn vạn, đủ phá được giặc. Tuấn nói: - Quân của ngươi ít mà đường sá thì xa, làm sao mà đánh giặc được? Ý nói: - Quân không cót gì nhiều; cót tự người chủ tướng biết dùng mưu mèo mà thôi. Tôi nhờ hồng phúc của bộ hạ tất bắt được Công Tôn Uyên về nộp. Tuấn nói: - Người đồ Công Tôn Uyên cử động thế nào? Ý tâu: - Công Tôn Uyên nếu biết bỏ thành mà chạy là thượng kế; giữ ở Liêu Đông để kháng cự đại quân là trung kế; ngồi giữ ở Tương Bình là hạ kế, chắc tôi tóm được. Tuấn nói: - Chuyện này đì ước chừng bao lâu thì đánh xong? Ý nói: - Đường đất bốn nghìn dặm, phải đi mất trăm ngày, đánh trăm ngày, về trăm ngày, nghỉ ngoi sáu mươi ngày, cả thảy độ một năm thì xong. Tuấn hỏi: - Nếu có Ngô, Thục vào cướp thì làm thế nào? Ý nói: - Tôi đã sẵn phương kế giữ gìn rồi, bộ hạ bắt tất phải lo. Tào Tuấn mừng lắm, sai Tư Mã Ý đi đánh Công Tôn Uyên.

4 yì cí cháo chu chéng , lìng hú zun wèi xian feng , yǐn qián bù bing xian dào liáo dong xià zhài . shào mǎ fei bào gong sun yuan . yuan lìng bì yān , yáng zuò fen ba wàn bing tún yú liáo suì , wéi qiàn èr shí yú lǐ , huán rào lù jiǎo , shèn shì yán mì . hú zun lìng rén bào zhī sī mǎ yì . yì xiào yue : " zéi bù yǔ wǒ zhàn , yù lǎo wǒ bing ēr . wǒ liào zéi zhòng dà bàn zài cǐ , qí cháo xué kōng xū , bù ruò qì què cǐ chǔ , jìng ben xiang píng ; zéi bì wǎng jiù , què yú zhōng tú jí zhì , bì huò quán gong . " yú shì lè bing cóng xiǎo lù xiàng xiang píng jìn fa .

懿辞朝出城，令胡遵为先锋，引前部兵先到辽东下寨。哨马飞报公孙渊。渊令卑衍，杨祚分八万兵屯于辽隧，围堑二十余里，环绕鹿角，甚是严密。胡遵令人报知司马懿。懿笑曰：“贼不与我战，欲老我兵耳。我料贼众大半在此，其巢穴空虚，不若弃却此处，径奔襄平；贼必往救，却于中途击之，必获全功。”于是勒兵从小路向襄平进发。

5 què shuo bì yǎn yǔ yáng zuò shang yì yue : " ruò wèi bing lái gong , xiū yǔ jiao zhàn . bǐ qian lǐ ér lái , liáng cǎo bù jì , nán yǐ chí jiǔ , liáng jìn bì tuì ; dài ta tuì shí , rán hòu chu qí bing jí zhì , si mǎ yì kě qín yě . xí sì mǎ yì yǔ shǔ bing xiāng jù , jian shǒu wèi nán , kǒng míng jìng zú yú jun zhong : jin rì zhèng yǔ cǐ lǐ xiāng tóng . " èr rén zhèng shang yì xiàn , hu bào : " wèi bing wǎng nán qù liǎo . " bì yǎn dà jīng yue : " bǐ zhī wú xiāng píng jun shǎo , qù xí lǎo yíng yě . ruò xiāng píng yǒu shī , wǒ děng shǒu cǐ chǔ wú yì yǐ . " suì bá zhài

却说卑衍与杨祚商议曰：“若魏兵来攻，休与交战。彼千里而来，粮草不继，难以持久，粮尽必退；待他退时，然后出奇兵击之，司马懿可擒也。昔司马懿与蜀兵相拒，坚守渭南，孔明竟卒于军中：今日正与此理相同。”二人正商议间，忽报：“魏兵往南去了。”卑衍大惊曰：“彼知吾襄平军少，去袭老营也。若襄平

Ý từ triều xuất thành, lệnh hό tuân vi tiên phong, dẫn tiền bộ binh tiên đáo liêu đông hạ trại. Tiếu mǎ phi báo công tôn uyên. Uyên lệnh ti diễn, dương tό phân bát vạn binh truân vu liêu toại, vi tiệm nhị thập dư lí, hoản nhiều lόc giác, thậm thị nghiêm mật. Hό tuân lệnh nhân báo tri Tư Mã ý. Ý tiểu viết: "Tặc bάt dū ngā chiến, dục lão ngā binh nhř. Ngā liêu tặc chúng đại bán tại thủ, kì sào huyệt không hư, bάt nhược khí khuốc thủ xǔ, kính bόn tương bình; tặc tất vāng cùu, khuốc vu trung đό kích chi, tất hoạch toàn công." Vu thị lặc binh tòng tiều lό hướng tương bình tiến phát.

Ý lạy từ ra thành, sai Hồ Tuân làm tiên phong, dẫn quân tiền bộ đến trước Liêu Đông hạ trại. Quân tiều mǎ báo với Công Tôn Uyên, Uyên sai Ty Diễn, Dương Tό chia tám vạn quân ra đóng ở Liêu Toại, đào hào chung quanh hai chục dặm, rào toàn chong chà rất là nghiêm ngặt. Hồ Tuân sai người báo với Tư Mã Ý. Ý cười nói: - Giặc không đánh nhau với ta, muốn để cho quân ta phải khổn đây! Ta đồ rằng già nửa quân giặc ở đây, sào huyệt tắt bỏ không. Chi bằng ta bỏ xứ này, đi tắt đến thành Tương Bình giặc tắt phải ra cùu, ta chặn ngang nửa đường mà đánh, chắc chắn được to. Vì thế, Ý dẫn quân đi lên theo đường nhỏ kéo ra Tương Bình.

Khuốc thuyết ti diễn dū dương tό thương nghị viết: "Nhược ngụy binh lai công, hưu dū giao chiến. Bỉ thiên lí nhi lai, lương thảo bάt kē, nan dī trì cùu, lương tǎn tát thόi; dài tha thόi thời, nhiên hậu xuất kì binh kích chi, Tư Mã ý khǎ cầm dǎ. Tích Tư Mã ý dū thực binh tương cự, kiên thủ vị nam, khόng minh cánh tốt vu quân trung: kim nhật chánh dū thủ lí tương đồng. "Nhi nhân chánh thương nghị gian, hốt báo: "Ngụy binh vāng nam khú liễu." Ti diễn đại kinh viết: "Bỉ tri ngô tương bình quân thiểu, khú tập lão doanh dǎ. Nhược tương bình hữu thất, ngā đǎng thủ thủ xǔ vô

Ty Diễn, Dương Tό bàn với nhau rằng: - Nếu quân Ngụy đến đây, ta chớ có đánh nhau. Họ cách xa vài nghìn dặm, lương thảo không tiếp ứng được, khó giữ được lâu, cạn lương tắt phải rút về, ta sẽ đuổi theo mà đánh, tắt bắt được Tư Mã Ý. Khi xưa Tư Mã Ý chống nhau với quân Thục, chỉ việc giữ vững ở Vị Nam, rút cuộc Khόng Minh phải chết ở nơi quân thù. Việc bây giờ cũng chẳng khác gì trước cả. Hai người đang bàn bạc với nhau, chợt có tin báo quân Ngụy sang cả phía nam. Ty Diễn giật mình, nói: - Họ biết ở Tương Bình ít quân, cho nên đến úp trại căn bản của ta đây! Nếu Tương Bình mất, ta giữ đây cũng vô ích.

suí hòu ér qǐ . zǎo yǒu tàn
mǎ fei bào si mǎ yì . yì xiào
yue : " zhōng wú jì yǐ ! " nǎi
lìng xià hóu bà , xià hóu wei ,
gè yǐn yì jun fú yú liáo shǔ
zhī bìn : " rú liáo bìng dào ,
liǎng xià qí chu . " èr rén
shòu jì ér wǎng . zǎo wàng
jiàn bì yǎn , yáng zuò yǐn
bing qián lái . yí sheng pào
xiǎng , liǎng bian gǔ zào yáo
qí : zuǒ Yǒu xià hóu bà , yòu
Yǒu xià hóu wei , yí qí sha
chu . bì , yáng èr rén , wú xīn
liàn zhàn , duó lù ér zǒu ;
ben zhì shǒu shan , zhèng
féng gong sun yuan bing dào
, gé bing yi chǔ , huí mǎ zài
yǔ wèi bing jiao zhàn . bì yǎn
chu mǎ mà yue : " zéi jiāng
xiū shǐ guǐ jì ! rǔ gǎn chu
zhàn fǒu ? " xià hóu bà zòng
mǎ huì dǎo lái yíng . zhàn bù
shù gé , bèi xià hóu bà yí
dǎo zhǎn bì yǎn yú mǎ xià ,
liáo bing dà luàn . bà qu bing
yǎn sha , gong sun yuan yǐn
bài bing ben rù xiāng píng
chéng qù , bì mén jian shǒu
bù chu . wèi bing sì miàn wéi
gé .

6 shí zhí qiū yǔ lián mián , yì
yuè bù zhǐ , píng dì shuǐ
shen san chǐ , yùn liáng
chuán zì liáo hé kǒu zhí zhì

有失，我等守此处无益矣。”遂拔寨随后而起。早有探马飞报司马懿。懿笑曰：“中吾计矣！”乃令夏侯霸、夏侯威，各引一军伏于辽水之滨：“如辽兵到，两下齐出。”二人受计而往。早望见卑衍、杨祚引兵前来。一声炮响，两边鼓噪摇旗：左有夏侯霸、右有夏侯威，一齐杀出。卑、杨二人，无心恋战，夺路而走；奔至首山，正逢公孙渊兵到，合兵一处，回马再与魏兵交战。卑衍出马骂曰：“贼将休使诡计！汝敢出战否？”夏侯霸纵马挥刀来迎。战不数合，被夏侯霸一刀斩卑衍于马下，辽兵大乱。霸驱兵掩杀，公孙渊引败兵奔入襄平城去，闭门坚守不出。魏兵四面围合。

时值秋雨连绵，一月不止，平地水深三尺，运粮船自辽河口直至襄平

ích hǐ." Toại bạt trại tùy hậu nhi khởi. Tảo hữu tham mã phi báo Tư Mã Ý. Ý tiếu viết: "Trung ngô kế hĩ!" Nãi lệnh hạ hầu bá, hạ hầu uy, các dẫn nhất quân phục vu liêu thủy chi tân: "Như liêu binh đáo, lưỡng hạ tề xuất." Nhị nhân thụ kế nhi vãng. Tảo vọng kiến ti diễn, dương tộ dẫn binh tiền lai. Nhất thanh pháo hưởng, lưỡng biên cổ táo diêu ki: tả hữu hạ hầu bá, hữu hữu hạ hầu uy, nhất tề sát xuất. Ti, dương nhị nhân, vô tâm luyến chiến, đoạt lộ nhi tầu; bôn chí thủ sơn, chánh phùng công tôn uyên binh đáo, hợp binh nhất xứ, hồi mã tái dũ ngụy binh giao chiến. Ti diễn xuất mã mạ viết: "Tặc tương hưu sử quỷ kế! Nhữ cảm xuất chiến phủ?" Hạ hầu bá túng mã huy đao lai nghênh. Chiến bất sỗ hợp, bị hạ hầu bá nhất đao trăm ti diễn vu mã hạ, liêu binh đại loạn. Bá khu binh yểm sát, công tôn uyên dẫn bại binh bôn nhập tương bình thành khứ, bế môn kiên thủ bắt xuất. Ngụy binh tú diện vi hợp.

Thời trị thu vũ liên miên, nhất nguyệt bất chỉ, bình địa thủy thâm tam xích, vận lương thuyền tự liêu hà khẩu trực chí

Liền nhỏ trại theo sau kéo đi. Có thám mã báo tin với Tư Mã Ý. Ý cười nói rằng: - Mắc phải mèo ta rồi! Mới sai Hạ Hầu Bá, Hạ Hầu Uy, mỗi người dẫn một toán quân phục ở bến Lương Thủy, đợi quân Liêu đến thì hai mặt đồ ra đánh. Hai người vâng mèo dẫn quân đi. Khi quân Liêu kéo qua, bỗng một tiếng pháo nổ lên, hai bên mở cờ đánh trống kéo ra, tả thì Hạ Hầu Bá, hữu thì Hạ Hầu Uy, xông đến đánh. Ty, Dương hai người tháo đường chạy được đến núi Thủ Sơn, vừa gặp Công Tôn Uyên dẫn quân tới, bèn hợp binh làm một, rồi lại đến đánh nhau với quân Ngụy. Ty Diễn ra ngựa mắng rằng: - Tướng giặc chớ dùng quỷ kế, mà có dám ra đánh nhau không? Hạ Hầu Bá múa đao lại đánh, chưa được vài hiệp. Ty Diễn bị chém ngã lăn xuống ngựa. Quân Liêu rối loạn. Bá thúc quân đánh tràn vào. Công Tôn Uyên phải dẫn bại quân chạy về thành Tương Bình, đóng cửa giữ vững không ra. Quân Ngụy kéo đến, vây kín bốn mặt thành.

Bấy giờ gặp mùa thu, trời mưa ròng rã một tháng chưa tạnh, chõ đất phẳng nước sâu ba thước. Thuyền vận lương từ cửa sông

xiang píng chéng xià . wèi
bing jie zài shuǐ zhōng , xíng
zuò bù an . zuǒ dou du péi
jǐng rù zhàng gào yue : " yǔ
shuǐ bù zhù , yíng zhōng ní
nìng , jun bù kě tíng , qǐng yí
yú qíán miàn shān shàng . "
yì nù yue : " zhuo gong sun
yuán zhì zài dàn xì , an kě yí
yíng ? rú yǒu zài yán yí yíng
zhě zhǎn ! " péi jīng rě rě ér
tuì . shǎo qǐng , yòu dou du
chóu lián yòu lái gào yue : "
jun tǔ kǔ shuǐ , qǐ tài wèi yí
yíng gao chǔ . " yì dà nù yue :
" wú jun lìng yǐ fa , rǔ hé
gǎn gù wéi ! " jí mìng tuī chu
zhǎn zhì , xuán shǒu yú
yuán mén wài . yú shì jun xìn
zhèn zhé .

7

yì lìng nán zhài rén mǎ zàn
tuì èr shí lǐ , zòng chéng nèi
jun míng chu chéng qiáo cǎi
chái xīn , mù fàng niú mǎ . si
mǎ chén qún wèn yue : "
qián tài wèi gong shàng
yong zhì shí , bing fen ba lù ,
ba rì gǎn zhì chéng xià , suì
sheng qín mèng dá ér chéng
dà gong ; jin dài jiā sì wàn ,
shù qian lǐ ér lái , bù lìng
gong dǎ chéng chí , què shǐ
jiǔ ju ní nìng zhì zhōng , yòu
zòng zéi zhòng qiáo mù .
mǒu shí bù zhì tài wèi shì hé
zhǔ yì ? " yì xiào yue : " gong
bù zhì bing fǎ ye ? xí mèng

城下。魏兵皆在水中，行坐不安。左都督裴景入帐告曰：“雨水不住，营中泥泞，军不可停，请移于前面山上。”懿怒曰：“捉公孙渊只在旦夕，安可移营？如有再言移营者斩！”裴景喏喏而退。少顷，右都督仇连又来告曰：“军土苦水，乞太尉移营高处。”懿大怒曰：“吾军令已发，汝何敢故违！”即命推出斩之，悬首于辕门外。于是军心震慑。

懿令南寨人马暂退二十里，纵城内军民出城樵采柴薪，牧放牛马。司马陈群问曰：“前太尉攻上庸之时，兵分八路，八日赶到城下，遂生擒孟达而成大功；今带甲四万，数千里而来，不令攻打城池，却使久居泥泞之中，又纵贼众樵牧。某实不知太尉是何主意？”懿笑曰：“

tương binh thành hạ. Ngụy binh
giai tại thủy trung, hành tọa bất
an. Tả đô đốc bùi cảnh nhập
trường cáo viết: "Vũ thủy bắt
tru, doanh trung nê nín, quân
bất khả định, thỉnh di vu tiền
diện sơn thương." Ý nộ viết:
"Tróc công tôn uyên chỉ tại đán
tích, an khă di doanh? Như hưu
tái ngón di doanh giả trảm!" Bùi
cảnh nhá nhá nhi thối. Thiếu
khoảnh, hưu đô đốc cùu liên
hựu lai cáo viết: "Quân thô khổ
thủy, khát thái úy di doanh cao
xứ." Ý đại nộ viết: "Ngô quân
lệnh dĩ phát, nhữ hà cảm cố vi!"
Tức mệnh thô xuât trảm chi,
huyền thủ vu viên môn ngoại.
Vu thị quân tâm chấn nhiếp.

Liêu Hà đến thẳng được Tương
Bình, Quân Ngụy ở trong vũng
nước, ngồi đứng không yên. Tả
đô đốc là Bùi Cảnh vào trường
bẩm rằng: - Mưa mãi không停, trong trại lầy lội lầm, quân không
sao ở được. Xin xem trại đến trái
núi trước mặt mà đóng. Ý giận,
nói: - Chỉ nay mai là bắt sống
Công Tôn Uyên, không được rời
trại. Hễ ai còn nói đến rời trại thì
chém! Bùi Cảnh dạ dạ lui ra. Một
lát sau hưu đô đốc là Cửu Liên lại
đến kêu rằng: - Quân sĩ khổ về
nước ngập, xin thái úy rời trại
sang chỗ khác cho. Ý nổi giận,
nói: - Quân lệnh của ta đã truyền
ra rồi, ngươi sao dám trái? Lập
tức sai lôi ra chém, treo đầu ở
ngoài cửa viên. Bởi thế bụng
quân sợ hãi, không ai dám oán
thán câu gì.

Ý truyền cho quân sĩ ở mặt nam,
tạm lui ra ngoài hai chục dặm, tha
cho quân dân trong thành ra
ngoài cắt cổ kiếm cùi, chăn dắt
trâu ngựa. Trần Quần hỏi rằng: -
Trước kia thái úy đánh Thượng
Dung, chia quân làm tám đường,
chỉ tám ngày đến thẳng dưới
thành, bắt ngay được Mạnh Đạt,
lập được công to. Nay đem bốn
vạn quân từ xa bốn ngàn dặm
đến đây, không sai đánh ngay
thành đi, mà để ở mãi trong đám
bùn lầy; lại còn thả cho giặc ra
ngoài chăn ngựa kiếm cùi. Tôi
không biết ý của thái úy ra sao? Ý
cười, nói: - Ông không biết binh

dá liáng duo bing shǎo , wǒ
liáng shǎo bing duo , gù bù
kě bù sù zhàn ; chu qí bù yì ,
tú rán gong zhì , fang kě qū
shèng . jìn liáo bing duo , wǒ
bing shǎo , zéi jí wǒ bǎo , hé
bì lì gong ? zhèng dāng rèn
bǐ zì zǒu , rán hòu chéng jí jí
zhī . wǒ jìn fàng kai yí tiáo lù
, bù jué bǐ zhī qiáo mù , shì
róng bǐ zì zǒu yě . " chén
qún bài fú .

公不知兵法耶？昔孟达
粮多兵少，我粮少兵多
，故不可不速战；出其
不意，突然攻之，方可
取胜。今辽兵多，我兵
少，贼饥我饱，何必力
攻？正当任彼自走，然
后乘机击之。我今放开
一条路，不绝彼之樵牧
，是容彼自走也。”陈
群拜服。

8 yú shì si mǎ yì qiǎn rén fù
luò yáng cui liáng . wèi zhǔ
cáo rùi shè cháo , qún chén
jie zòu yue : " jìn rì qiū yǔ
lián mián , yi yuè bù zhǐ , rén
mǎ pí láo , kě zhao huí sī mǎ
yì , quán qie bà bing . " rui
yue : " si mǎ tài wèi shàn
néng yòng bing , lín wéi zhì
biàn , duo yǒu liáng móu ,
zhuō gong sun yuan jì rì ér
dài . qing dēng hé bì you yě
? " suì bù tǐng qún chén zhī
jiàn , shǐ rén yùn liáng jiě zhì
si mǎ yì jun qián .

9 yì zài zhài zhōng , yòu guò
shù rì , yǔ zhǐ tian qíng . shì
yè , yì chu zhàng wài , yǎng
guan tian wén , hu jiàn yi
xìng , qí dà rú dòu , liú guang
shù zhàng , zì shǒu shan

于是司马懿遣人赴洛阳
催粮。魏主曹睿设朝，
群臣皆奏曰：“近日秋
雨连绵，一月不止，人
马疲劳，可召回司马懿，
权且罢兵。”睿曰：
“司马太尉善能用兵，
临危制变，多有良谋，
捉公孙渊计日而待。卿
等何必忧也？”遂不听
群臣之谏，使人运粮解
至司马懿军前。

懿在寨中，又过数日，
雨止天晴。是夜，懿出
帐外，仰观天文，忽见
一星，其大如斗，流光
数丈，自首山东北，坠

lương thiều binh đa, có bắt khă
bắt tộc chiến; xuất kì bắt ý, đột
nhiên công chi, phương khă thủ
thắng. Kim liêu binh đa, ngă
binh thiểu, tặc cơ ngă bão, hà
tất lực công? Chánh đương
nhâm bỉ tự tàu, nhiên hậu thura
cơ kích chi. Ngă kim phóng khai
nhất điệu lô, bất tuyệt bỉ chi tiêu
mục, thị dung bỉ tự tàu dă."

Trần quân bái phục.

pháp ư? Khi xưa Mạnh Đạt lương
nhiều quân ít, mà ta thì nhiều
quân ít lương, cho nên phải đánh
nhau. Thừa lúc vô tình, đột nhiên
lại đánh, mới có thể phá được.
Nay quân Liêu nhiều, quân ta ít,
giặc đòi ta no, can chi phải đánh
ngay. Nên để cho quân kia bỏ
chạy rồi sẽ thura cơ mà đánh. Nay
ta mở cho một đường, không bịt
đường kiếm cùi chăn muông của
họ, là có ý để cho quân giặc trốn
dẫn đi. Trần Quần chịu mạo ấy là
cao.

Vu thị Tư Mã ý khiễn nhân phó
lạc dương thôi lương. Ngụy chủ
tào duệ thiết triều, quần thần
giai táu viết: "Cận nhật thu vũ
liên miên, nhất nguyệt bất chỉ,
nhân mã bì lao, khả triệu hồi Tư
Mã ý, quyền thả bãi binh." Duệ
viết: "Tư Mã thái úy thiện năng
dụng binh, lâm nguy chế biến,
đa hữu lương mưu, tróc công
tôn uyên kế nhật nhi đãi. Khanh
đảng hè tất ưu dă?" Toại bắt
thính quần thần chi giàn, sử
nhân vận lương giải chí Tư Mã
ý quân tiên.

Ý tại trại trung, hựu quá số
nhất, vũ chỉ thiên tình. Thị dạ, ý
xuất trường ngoại, ngưỡng
quan thiên văn, hốt kiến nhất
tinh, kì đại như đấu, lưu quang
sỗ trượng, tự thủ sơn đông bắc,

Tư Mã Ý sai người về Lạc Dương
thúc lương. Ngụy chủ khai chầu.
Quần thần tâu rằng: - Độ này
mưa thu ròng rã hơn một tháng,
quân mã vất vả lắm, nên đòi Tư
Mã Ý về, hãy tạm bãi binh. Tuần
nói: - Tư Mã thái úy dùng binh
giỏi giang, lâm nguy chế biến lắm
mẹo tài, chẳng mấy bùa mà bắt
được Công Tôn Uyên, các người
hà tất phải lo. Nói rồi, không nghe
lời quần thần can, sai người vận
lương đem đến trại Tư Mã Ý.

Qua vài hôm, mưa tạnh, trời
quang đãng. Đêm hôm ấy Ý ra
ngoài trường, nhìn xem thiên văn.
Bỗng thấy một ngôi sao to tầy
đấu, ánh sáng tỏ ra vài trượng, từ
mê sông bắc núi Thủ Sơn Sa

dong bēi , zhuì yú xiāng píng
dong nán . gè yíng jiàng shì ,
wú bù jīng hài . yì jiàn zhì dà
xǐ , nǎi wèi zhòng jiang yue :
" wǔ rì zhī hòu , xīng luò chū
bì zhǎn gōng sun yuān yǐ .
lái rì kě bìng lì gōng chéng . "
zhòng jiang de lìng , cì rì qín
chén , yǐn bīng sì miàn wéi
gé , zhú tǔ shān , jué dì dào ,
lì pào jià , zhuāng yún ti , rì
yè gōng dǎ bù xī , jiàn rú jí
yǔ , shè rù chéng qù .

于襄平东南。各营将士，无不惊骇。懿见之大喜，乃谓众将曰：“五日之后，星落处必斩公孙渊矣。来日可并力攻城。”众将得令，次日侵晨，引兵四面围合，筑土山，掘地道，立炮架，装云梯，日夜攻打不息，箭如急雨，射入城去。

10 gong sun yuan zài chéng
zhong liáng jìn , jie zài niú
mǎ wèi shí . rén rén yuàn
hèn , gè wú shǒu xīn , yù
zhǎn yuān shǒu , xiān chéng
gui jiàng . yuān wén zhì ,
shèn shì jīng you , huang
líng xiàng guó wáng jiàn , yù
shǐ dà fu liǔ fǔ , wǎng wèi
zhài qīng jiàng . èr rén zì
chéng shàng xì xià , lái gào
sī mǎ yì yue : " qǐng tài wèi
tuì èr shí lǐ , wǒ jun chén zì
lái tóu jiàng . " yì dà nù yue :
" gong sun yuan hé bù zì lái
? shu wèi wú lǐ ! " chì wǔ shì
tui chu zhǎn zhī , jiang shǒu
jí fù yǔ cóng rén . cóng rén
huí bào , gong sun yuan dà
jing , yòu qiǎn shì zhōng wèi
yín lái dào wèi yíng . si mǎ yì
sheng zhàng , jù zhòng jiang
lì yú liǎng biān . yǐn xi xíng ér
jìn , guì yú zhàng xià , gào

trụy vu tương binh đông nam.
Các doanh tướng sĩ, vô bất
kinh hãi. Ý kiến chi đại hỉ, nãi vị
chúng tướng viết: "Ngũ nhật chi
hậu, tinh lạc xử tất trám công
tôn uyên hĩ. Lai nhật khả tịnh
lực công thành." Chúng tướng
đắc lệnh, thứ nhật xâm thàn,
dẫn binh tú diện vi hợp, trúc thỗ
sơn, quật địa đạo, lập pháo giá,
trang vân thê, nhật dạ công đả
bất tức, tiền như cắp vũ, xạ
nhập thành khứ.

xuồng góc đông nam thành
Tương Bình. Tướng sĩ các trại, ai
cũng kinh hãi. Ý mừng bảo các
tướng rằng: - Sau năm ngày nữa,
chỗ sao sa tất chém được Công
Tôn Uyên. Ngày mai nên hết sức
mà đánh thành. Các tướng được
lệnh, sáng sớm dẫn quân đến vây
kín bốn mặt thành, đắp núi đất,
đào đường hầm, làm giá pháo,
bắc thang mây, ngày đêm đánh
vào, tên bắn như mưa.

公孙渊在城中粮尽，皆宰牛马为食。人人怨恨，各无守心，欲斩渊首，献城归降。渊闻之，甚是惊忧，慌令相国王建、御史大夫柳甫，往魏寨请降。二人自城上系下，来告司马懿曰：“请太尉退二十里，我君臣自来投降。”懿大怒曰：“公孙渊何不自来？殊为无理！”叱武士推出斩之，将首级付与从人。从人回报，公孙渊大惊，又遣侍中卫演来到魏营。司马懿升帐，聚众将立于两边。演膝行而进，跪于帐下

Công tôn uyên tại thành trung
lương tǎn, giai tể ngưu mã vi
thực. Nhân nhân oán hận, các
vô thủ tâm, dục trám uyên thủ,
hiến thành quy hàng. Uyên văn
chi, thậm thị kinh ưu, hoảng
lệnh tương quốc vương kiến,
ngụ sứ đại phu liêu phủ, vãng
ngụy trại thỉnh hàng. Nhị nhân
tự thành thượng hệ hạ, lai cáo
Tư Mã ý viết: "Thỉnh thái úy thoái
nhị thập lí, ngã quân thần tự lai
đầu hàng." Ý đại nộ viết: "Công
tôn uyên hà bất tự lai? Thủ vi
vô lí!" Sắt võ sĩ thôi xuất trám
chi, tương thủ cấp phó dữ tòng
nhân. Tòng nhân hồi báo, công
tôn uyên đại kinh, hựu khiễn thi
trung vệ diễn lai đáo ngụy
doanh. Tư Mã ý thăng trường,
tự chúng tướng lập vu lưỡng
biên. Diễn tất hành nhi tiên, quy
vu trưởng hạ, cáo viết: "Nguyên
thái úy túc lôi đình chi nộ. Khắc

Công Tôn Uyên ở trong thành
cạn lương, phải giết trâu mỗ
ngựa ăn thịt trừ bữa. Bụng quân
oán túc, muốn chém Công Tôn
Uyên đem đầu ra thành xin hàng.
Uyên thấy thế lo lấm, sai tướng
quốc Vương Kiến, ngự sứ đại
phu Liêu Phủ đến trại Ngụy xin
hang. Hai người từ mặt thành
đóng xuống, đến kêu với Tư Mã
Ý rằng: - Công Tôn Uyên sao
không đến xin mà lại sai người?
Liền quát võ sĩ lôi hai người ra
chém, sai đầy tớ mang đầu về nói
với Công Tôn Uyên sơ lấm, lại sai
thị trung là Vệ Diễn đến trại Ngụy.
Tư Mã Ý ngồi trên trường, các
tướng đứng sấp hàng hai bên,
Diễn Quỳ gối lê vào trường, kêu
rằng: Xin thái úy bớt giận lôi đình,
hôm nay xin hãy đưa thái tử
Công Tôn Tu đến đây làm tin.
Vua tôi chúng tôi sẽ xin tự trói
mình lại hàng. Ý nói: - Phép dùng

yue : "yuàn tài wèi xí léi tíng
zhì nù . kè rì xiān sòng shì zi
gong sun xiū wèi zhí dang ,
rán hòu jun chén zì fú lái
jiàng ." yì yue : "jun shì dà
yào yǒu wǔ : néng zhàn
dang zhàn , bù néng zhàn
dang shǒu , bù néng shǒu
dang zǒu , bù néng zǒu
dang jiàng , bù néng jiàng
dang sǐ ěr ! hé bì sòng zi wèi
zhí dang ? " chì wèi yín huí
bào gong sun yuan , yǐn bào
tóu shǔ cuàn ér qù .

11 guī gào gong sun yuan ,
yuan dà jīng , nǎi yǔ zi gong
sun xiū mì yì tíng dang ,
xuǎn xià yí qian rén mǎ ,
dang yè èr gèng shí fen , kai
liǎo nán mén , wǎng dong
nán ér zǒu . yuan jiàn wú rén ,
xin zhong àn xǐ . xíng bù
dào shí lǐ , hu ting de shan
shàng yí sheng pào xiǎng ,
gǔ jiǎo qí míng : yí zhī bīng
lán zhù , zhōng yāng nǎi si
mǎ yì yě ; zuǒ yǒu sī mǎ shi
, yòu yǒu sī mǎ zhào , èr rén
dà jiào yue : "fān zéi xiū zǒu !"
yuan dà jīng , jí bo mǎ xún
lù yù zǒu . zǎo yǒu hú zun
bing dào ; zuǒ Yǒu xià hóu
bà , xià hóu wei , yòu yǒu
zhang hǔ , lè ? : sì miàn wéi
de tiě tǒng xiāng sì . gong
sun yuan fù zi , zhì de xià mǎ
nà jiàng . yì zài mǎ shàng gù
zhu jiāng yue : "wú qián yè

，告曰：“愿太尉息雷霆之怒。克日先送世子公孙修为质当，然后君臣自缚来降。”懿曰：“军事大要有五：能战当战，不能战当守，不能守当走，不能走当降，不能降当死耳！何必送子为质当？”叱卫汇报公孙渊，演抱头鼠窜而去。

nhật tiên tông thê tử công tôn tu vi chất đương, nhiên hậu quân thần tự phược lai hàng." Ý viết: "Quân sự đại yếu hữu ngũ: năng chiến đương chiến, bất năng chiến đương thủ, bất năng thủ đương tầu, bất năng tầu đương hàng, bất năng hàng đương tử nhĩ! Hà tất tống tử vi chất đương?" Sát vệ diễn hồi báo công tôn uyên, diễn bão đầu thủ thoát nhi khứ.

binh có năm điều cốt yếu; có thể đánh được thì đánh; không đánh được thì giữ; không giữ được thì chạy; không chạy được thì hàng; không hàng được thì chết. Can gì phải đem con lại làm tin? Liền quát Vệ Diễn cho về báo với Công Tôn Uyên. Diễn ôm đầu lui thui ra về, thuật chuyện lại với Uyên.

归告公孙渊，渊大惊，乃与子公孙修密议停当，选下一千人马，当夜二更时分，开了南门，往东南而走。渊见无人，心中暗喜。行不到十里，忽听得山上一声炮响，鼓角齐鸣：一枝兵拦住，中央乃司马懿也；左有司马师，右有司马昭，二人大叫曰：“反贼休走！”渊大惊，急拨马寻路欲走。早有胡遵兵到；左有夏侯霸、夏侯威，右有张虎、乐𬘭：四面围得铁桶相似。公孙渊父子，只得下马纳降。懿在马上顾

Quy cáo công tôn uyên, uyên đại kinh, nǎi dữ tử công tôn tu mật nghị đình đương, tuyển hạ nhất thiên nhân mã, đương dạ nhị canh thời phân, khai liều nam môn, vǎng đông nam nhi tầu. Uyên kiến vô nhân, tâm trung ám hỉ. Hành bất đáo thập lí, hốt thính đắc sơn thượng nhất thanh pháo hưởng, cỗ giác tè minh: nhất chi binh lan trụ, trung ương nǎi Tư Mã ý dã; tả hữu Tư Mã sư, hữu hữu Tư Mã chiêu, nhị nhân đại khiếu viết: "Phản tặc hữu tầu!" Uyên đại kinh, cấp bát mã tầm lộ dục tầu. Tả hữu hồ tuân binh đáo; tả hữu hạ hầu bá, hạ hầu uy, hữu hữu trương hổ, nhạc lâm: tú diện vi đắc thiết dũng tương tự. Công tôn uyên phụ tử, chỉ đắc hạ mã nạp hàng. Ý tại mã thượng có chư tướng viết: "Ngô tiền dạ bính dần nhật, kiến đại

Uyên kinh hải quá chừng, bàn với con là Công Tôn Tu, kén một nghìn quân mã, canh hai đêm hôm ấy mở cửa nam chạy về phía đông nam. Uyên thấy không có quân ngăn trở, trong bụng đã mừng. Đi chưa được chục dặm, bỗng nghe ở trên núi có tiếng pháo nổ, trống tù và om ả, rồi một toán quân kéo ra chặn đường. Ở giữa thì Tư Mã Ý, tả có Tư Mã Sư, hữu có Tư Mã Chiêu. Hai người gọi to rằng: - Phản tặc chớ chạy! Uyên giật mình, kíp quay ngựa tìm đường trốn. Bỗng lại thấy Hồ Tuân kéo quân đến, bên thì Hạ Hầu Bá, Hạ Hầu Uy, bên thì Trương Hổ, Nhạc Lâm, vây bọc cả bốn mặt tựa như rào sắt. Hai cha con Công Tôn Uyên không làm sao được, phải xuống ngựa chịu hàng. Ý ngồi trên ngựa, ngoảnh lại bảo các tướng rằng: - Đêm hôm nọ là ngày bính

bǐng yín rì , jiàn dà xing luò
yú cǐ chǔ , jin yè rén shen rì
yìng yǐ . " zhòng jiang chēng
hè yue : " tài wèi zhen shén ji
yě ! " yì chuán lìng zhǎn zhī .
gong sun yuan fù zì duì miàn
shòu chuo . si mǎ yì suì lè
bing lái qǔ xiang píng . wèi jí
dào chéng xià shí , hú zun
zǎo yǐn bing rù chéng .
chéng zhōng rén míng
xiang bài yíng , wèi bing jìn
jie rù chéng . yì zuò yú yá
shàng , jiang gong sun yuan
zong zú , bìng tòng móu
guan liáo rén děng , ju sha
zhì , jì shǒu jí qí shí yú ke .
chu bǎng an mín . rén gào yì
yue : jiǎ fàn , lún zhí kǔ jiàn
yuan bù kě fǎn pàn , ju bēi
yuan suǒ sha . yì suì feng qí
mù miàn róng qí zì sun . jiù
jiang kù nèi cái wù , shǎng
láo san jun , ban shi huí luò
yáng . què shuo wèi zhǔ zài
gong zhong , yè zhì san
gèng , hu rán yì zhèn yin
feng , chui miè deng guang ,
zhì jiàn máo huáng hòu yǐn
shù shí gè gong rén ku zhì
zuò qián suǒ mìng . rùi yin cǐ
de bìng . bìng jiàn chén
zhòng , mìng shì zhòng
guang lù dà fu liú fàng , sun
zi , zhǎng shu mì yuàn yì qie
shì wù ; yòu zhao wén dì zi
yàn wáng cáo yǔ wèi dà
jiāng jun , zuò tài zi cáo fang
shè zhèng . yǔ wèi rén gong
jiǎn wen hé , wèi kěn dang cǐ

诸将曰：

“吾前夜丙寅日，见大星落于此处，今夜壬申日应矣。”众将称贺曰：“太尉真神机也！”懿传令斩之。公孙渊父子对面受戮。司马懿遂勒兵来取襄平。未及到城下时，胡遵早引兵入城。城中人民焚香拜迎，魏兵尽皆入城。懿坐于衙上，将公孙渊宗族，并同谋官僚人等，俱杀之，计首级七十余颗。出榜安民。人告懿曰：贾范、伦直苦谏渊不可反叛，俱被渊所杀。懿遂封其墓而荣其子孙。就将库内财物，赏劳三军，班师回洛阳。却说魏主在宫中，夜至三更，忽然一阵阴风，灭灯光，只见毛皇后引数十个宫人哭至座前索命。睿因此得病。病渐沉重，命侍中光禄大夫刘放、孙资，掌枢密院一切事务；又召文帝子燕王曹宇为大将军，佐太子曹芳摄政。宇为人

tinh lạc vu thủ xứ, kim dạ nhâm thân nhật ứng hĩ." Chúng tướng xưng hạ viết: "Thái úy chán thắn cơ dãi!" Ý truyền lệnh trám chí. Công tôn uyên phụ tử đối diện thụ trác. Tư Mã ý toại lặc binh lai thủ tương bình. Vị cập đáo thành hạ thời, hò tuân tảo dẫn binh nhập thành. Thành trung nhân dân phàn hương bái nghênh, ngụy binh tǎn giai nhập thành. Ý tọa vu nha thượng, tương công tôn uyên tông tộc, tịnh đồng mưu quan liêu nhân đảng, câu sát chí, kế thủ cấp tháp dư khóa. Xuất bảng an dân. Nhân cáo ý viết: cổ phạm, luân trực khổ gián uyên bắt khả phản bạn, câu bị uyên sở sát. Ý toại phong kì mỗ diện vinh kì tử tôn. Tựu tương khổ nội tài vật, thưởng lao tam quân, ban sư hồi lạc dương. Khước thuyết ngụy chủ tại cung trung, dạ chí tam canh, hốt nhiên nhất trận âm phong, xuy diệt đăng quang, chỉ kiến mao hoàng hậu dẫn sổ tháp cá cung nhân khốc chí tọa tiền tác mệnh. Duệ nhân thủ đắc bệnh. Bệnh tiêm trầm trọng, mệnh thị trung quang lộc đại phu lưu phóng, tôn tư, chưởng xu mật viện nhất thiết sự vụ; hựu triệu văn đế tử yên vương tào vũ vi đại tướng quân, tá thái tử tào phuơng nhiếp chánh. Vũ vi nhân cung kiêm ôn hòa, vị khảng đương thử đại nhâm, kiêm từ bất thụ. Duệ triệu lưu

dần, có ngôi sao to sa xuống ở chỗ này; đêm nay là ngày nhâm thân, ứng rồi đây. Các tướng mừng, nói: - Thái úy tính toán như thắn. Ý truyền lệnh chém cả hai cha con Công Tôn Uyên, rồi quay binh về hạ thành Tương Bình. Chưa đến nơi thì Hồ Tuân đã hạ được thành rồi. Nhân dân đốt hương bái vọng, đón rước quân Ngụy vào. Tư Mã Ý ngồi trong nhà, sai bắt tôn tộc nhà Công Tôn Uyên và các quan liêu đồng mưu hơn bảy chục người chém sạch rồi treo bảng yên dân. Có người nói với Tư Mã Ý rằng: - Giả Phạm, Luân Trực can mãi Công Tôn Uyên không nên làm phản, bị Uyên giết mất cả. Ý sai phong mã hai người và cho con cháu được vinh hiển; đem của cải trong kho thưởng cho ba quân rồi thu quân về Lạc Dương. Nói về Ngụy chủ ở trong cung, một đêm, đến canh ba, bỗng dung một cơn gió lạnh nỗi lên thổi tắt mắt đèn, thấy Mao Hoàng hậu dẫn vài mươi người cung nhân, đến trước sập rồng khóc lóc đòi mạng. Tào Tuấn từ đó phải bệnh, dần dần nặng thêm. Tuấn bèn sai thị trung quang lộc đại phu là Lưu Phóng, Tôn Tư coi hết các việc trong viện cơ mật; lại sai triều con vua Văn Đέ là Yên vương Tào Vũ làm đại tướng quân, giúp thái tử Tào Phong nhiếp chính. Tào Vũ là người hòa nhã, khiêm nhường không chịu lĩnh việc to ấy, cố từ không nhận. Tuấn vời Lưu

dà rèn , jian cí bù shòu . ruì zhao liú fàng , sun zi wèn yue : " zong zú zhì nèi , hé rén kě rèn ? " èr rén jiǔ de cáo zhen zhì huì , nǎi bǎo zòu yue : " wéi cáo zi dan zhì zì cáo shuǎng kě yě . " ruì cóng zhì . èr rén yòu zòu yue : " yù yòng cáo shuǎng , dang qiān yàn wáng guì guó . " ruì rán qí yán . èr rén suì qǐng rui jiàng zhào , ? chu yù yàn wáng yue : " yǒu tian zi shǒu zhào , mìng yàn wáng guì guó , xiàn jí rì jiù xíng ; ruò wú zhào bù xǔ rù cháo . " yàn wáng tì qì ér qù . suì feng cáo shuǎng wèi dà jiāng jun , zǒng shè cháo zhèng .

12 ruì bìng jiàn wéi , jí lìng shǐ chí jié zhào sī mǎ yì huán cháo . yì shòu mìng , jìng dào xǔ chang , rù jiàn wèi zhǔ . ruì yue : " zhèn wéi kǒng bù de jiàn qing ; jin rì de jiàn , sǐ wú hèn yǐ . " yì dùn shǒu zòu yue : " chén zài tú zhōng , wén bì xià shèng tǐ bù an , hèn bù lè sheng liǎng yì , fei zhì que xià . jin rì de dǔ lóng yán , chén zhì xìng yě . " ruì xuān tài zi cáo fang , dà jiāng jun cáo shuǎng , shì zhong liú fàng , sun zi děng , jie zhì yù tà zhì qián . ruì zhí sī mǎ yì

恭俭温和，未肯当此大任，坚辞不受。睿召刘放、孙资问曰：“宗族之内，何人可任？”二人久得曹真之惠，乃保奏曰：“惟曹子丹之子曹爽可也。”睿从之。二人又奏曰：“欲用曹爽，当遣燕王归国。”睿然其言。二人遂请睿降诏，责出谕燕王曰：“有天子手诏，命燕王归国，限即日就行；若无诏不许入朝。”燕王涕泣而去。遂封曹爽为大将军，总摄朝政。

phóng, tôn tư văn viết: "Tông tộc chi nội, hà nhân khả nhâm?" Nhị nhân cửu đắc tào chân chi huê, nãi bảo tấu viết: "Duy tào tử đan chi tử tào sảng khâ dã." Duệ tòng chi. Nhị nhân hưu tấu viết: "Dục dụng tào sảng, đương khiến yên vương quy quốc." Duệ nhiên kì ngôn. Nhị nhân toại thỉnh duệ hàng chiếu, tê xuất dụ yên vương viết: "Hữu thiên tử thủ chiếu, mệnh yên vương quy quốc, hạn túc nhật tựu hành; nhược vô chiếu bất hứa nhập triều." Yên vương thế kháp nhi khú. Toại phong tào sảng vi đại tướng quân, tông nghiệp triều chánh.

Phóng, Tôn Tư vào hỏi rằng: - Trong tôn tộc nên dùng người nào? Hai người nguyên hàm ơn Tào Chân khi xưa, mới tâu rằng: - Chỉ có con Tào Tử Đan là Tào Sảng, nên dùng. Tuần nghe lời. Hai người lại tâu rằng: - Muốn dùng Tào Sảng thì phải cho Yên vương trở về nước Yên. Tuần cũng nghe theo, giáng chiếu sai hai người cầm ra dụ Yên vương rằng: Có chiếu của thiên tử sai Yên vương về nước, hạn ngay hôm nay phải đi, nếu không có chiếu không được vào chầu. Yên vương úa nước mắt từ biệt. Rồi phong Tào Sảng làm đại tướng quân, quyền coi cả chính sự triều đình.

ruì bìng jiàn wéi , jí lìng shǐ chí jié zhào sī mǎ yì huán cháo . yì shòu mìng , jìng dào xǔ chang , rù jiàn wèi zhǔ . ruì yue : " zhèn wéi kǒng bù de jiàn qing ; jin rì de jiàn , sǐ wú hèn yǐ . " yì dùn shǒu zòu yue : " chén zài tú zhōng , wén bì xià shèng tǐ bù an , hèn bù lè sheng liǎng yì , fei zhì que xià . jin rì de dǔ lóng yán , chén zhì xìng yě . " ruì xuān tài zi cáo fang , dà jiāng jun cáo shuǎng , shì zhong liú fàng , sun zi děng , jie zhì yù tà zhì qián . ruì zhí sī mǎ yì

Duệ bệnh tiệm nguy, cấp lệnh sứ trì tiết chiếu Tư Mã ý hoàn triều. Ý thụ mệnh, kính đáo hứa xương, nhập kiến nguy chủ. Duệ viết: "Trẫm duy khủng bất đắc kiến khanh; kim nhật đắc kiên, tử vô hận hĩ." Ý đón thủ tấu viết: "Thần tại đồi trung, văn bê hạ thánh thể bất an, hận bất lặc sinh lưỡng dục, phi chí khuyết hạ. Kim nhật đắc đỗ long nhan, thần chi hạnh dã." Duệ tuyên thái tử tào phuong, đại tướng quân tào sảng, thị trung lưu phóng, tôn tư đẳng, giao chí ngự tháp chi tiền. Duệ chấp Tư Mã ý chi thủ viết: "Tích

Tuần ôm mỗi ngày một nặng, sai sứ cầm cờ tiết ra vời Tư Mã Ý về triều. Ý được tin, đến tắt Hứa Xương, vào ra mắt Tào Tuấn. Tuấn nói: - Trẫm chỉ sợ không được trông thấy ngươi. Nay trẫm trông thấy ngươi rồi, dù chết cũng không giận gì nữa. Ý cúi đầu xuong tâu rằng: - Tôi ở dọc đường, nghe tin thánh thể không yên, giận mình dưới nách không mọc ra đôi cánh, để mau chóng bay đến cửa khuyết, thực là may cho tôi lắm. Tuấn đòi thái tử Tào Phuong, đại tướng quân Tào Sảng, thị trung là bọn Lưu Phóng, Tôn Tư Mã Ý, đến cả trước long

zhi shǒu yue : " xí liú xuán dé zài bái dì chéng bìng wéi , yǐ yòu zi liú chán tuo gu yú zhu gé kǒng míng , kǒng míng yīn cǐ jié jìn zhōng chéng , zhì sǐ fāng xiū : pian bang cháng rán rú cǐ , hé kuàng dà guó hu ? zhèn yòu zì cáo fāng , nián cái bā suì , bù kān zhǎng lǐ shè jì . xìng tài wèi jí zòng xiong yuán xun jiù chén , jié lì xiāng fǔ , wú fù zhèn xīn ! " yòu huàn fāng yue : " zhòng dá yǔ zhèn yì tǐ , ēr yí jìng lǐ zhì . " suì mìng yì xié fāng jìn qián . fāng bào yì jǐng bù fàng . ruì yue : " tài wèi wù wàng yòu zì jin ri xiāng liàn zhī qíng ! " yán qì , shan rán lèi xià . yì dùn shǒu liú tì . wèi zhǔ hūn chén , kǒu bù néng yán , zhī yǐ shǒu zhǐ tài zì , xu yú ér zú ; zài wèi shí san nián , shòu san shí liù suì , shí wèi jǐng chu san nián chun zhēng yuè xià xún yě .

司马懿之手曰：“昔刘玄德在白帝城病危，以幼子刘禅托孤于诸葛亮，孔明因此竭尽忠诚，至死方休：偏邦尚然如此，何况大国乎？朕幼子曹芳，年才八岁，不堪掌理社稷。幸太尉及宗兄元勋旧臣，竭力相辅，无负朕心！”又唤芳曰：“仲达与朕一体，尔宜敬礼之。”遂命懿携芳近前。芳抱懿颈不放。睿曰：“太尉勿忘幼子今日相恋之情！”言讫，潸然泪下。懿顿首流涕。魏主昏沉，口不能言，只以手指太子，须臾而卒；在位十三年，寿三十六岁，时魏景初三年春正月下旬也。

- 13 dang xià si mǎ yì , cáo shuǎng , fú tài zì cáo fang jí huáng dì wèi . fang zì lán qīng , nǎi ruì qǐ yǎng zhī zì , mì zài gōng zhōng , rén mò zhī qí suǒ yóu lái . yú shì cáo fang ? ruì wèi míng dì , zàng yú gāo píng líng ; zun guo

当下司马懿、曹爽，扶太子曹芳即皇帝位。芳字兰卿，乃睿乞养之子，秘在宫中，人莫知其所由来。于是曹芳谥睿为明帝，葬于高平陵；

lưu huyền đức tại bạch đế thành bệnh nguy, dĩ áu tử lưu thiện thác cô vu Gia Cát khổng minh, khổng minh nhân thủ kiệt tần trung thành, chí tử phương hữu: thiên bang thương nhiên như thủ, hà huống đại quốc hò? Trẫm áu tử tào phương, niên tài bát tuế, bất kham chưởng lí xã tắc. Hạnh thái úy cập tông huynh nguyên huân cựu thần, kiệt lực tương phụ, vô phụ trẫm tâm! "Hựu hoán phương viết: "Trọng đạt dũ trẫm nhất thể, nhĩ nghi kính lễ chi." Toại mệnh ý huè phương cân tiền. Phương bão ý cảnh bất phóng. Duệ viết: "Thái úy vật vong áu tử kim nhật tương luyến chi tình!" Ngôn cật, san nhiên lệ hạ. Ý đốn thủ lưu thế. Ngụy chủ hôn trẫm, khẩu bát năng ngôn, chỉ dĩ thủ chỉ thái tử, tu du nhi tốt; tại vị thập tam niên, thọ tam thập lục tuế, thời ngụy cảnh sơ tam niên xuân chánh nguyệt hạ tuần dã.

sáng. Tuân cầm tay Tư Mã Ý nói: - Khi xưa Huyền Đức ở trong thành Bạch Đế, lúc bệnh nguy, đem con thơ là Lưu Thiền giao phó cho Gia Cát Khổng Minh. Vì thế Khổng Minh phải hết lòng hết sức, đến chết mới thôi. Một nước nhỏ còn thế, huống chi nước lớn? Con thơ trẫm là Tào Phương mới có tám tuổi, chưa coi nổi việc xã tắc. Thái úy và tôn huynh, cùng là nguyên huân cựu thần, hết sức giúp đỡ cho con trẫm, chở phụ bụng trẫm, nên mới được. Lại gọi Tào Phương bảo rằng: - Trọng Đạt với trẫm, cũng như một người, con phải kính trọng mới được. Lại sai Tư Mã Ý bê Tào Phương đến gần giường. Phương ôm mãi đầu Tư Mã Ý không buông tay. Tuân nói: - Thái úy chớ quên cái tình quyến luyến của con trẫm hôm nay. Nói đoạn, nước mắt chảy xuống ròng ròng. Ý cũng cúi đầu chảy nước mắt. Ngụy chủ mê man, không nói được nữa, lấy tay trở vào thái tử, một lát thì mắt, ở ngôi được mười ba năm, thọ ba mươi sáu tuổi. Bấy giờ là hạ tuần tháng giêng, năm Cảnh Sơ thứ ba nhà Ngụy.

Đương hạ Tư Mã ý, tào sảng, phù thái tử tào phương tức hoàng đế vị. Phương tự lan khanh, nãi duệ khát dưỡng chí tử, bí tại cung trung, nhân mạc tri kì sở do lai. Vu thị tào phương thụy duệ vi minh đế, táng vu cao bình lăng; tôn

Tư Mã Ý, Tào Sảng phò thái tử Tào Phương lên ngôi Hoàng Đế. Phương tự là Lan Khanh, nguyên là con nuôi Tào Tuân, chuyện bí mật ở trong cung, không ai biết do đâu mà đến. Tào Phương lên ngôi, tôn tên thụy cho là Minh Đế, táng ở Cao Bình: Tôn Quách

huáng hòu wèi huáng tài hòu ; gǎi yuán zhèng shǐ yuán nián . sī mǎ yì yǔ cáo shuǎng fǔ zhèng . shuǎng shì yì shèn jǐn , yì yìng dà shì , bì xiān qǐ zhì . shuǎng zì zhào bó , zì yòu chu rù gōng zhōng , míng dì jiàn shuǎng jǐn shèn , shèn shì ài jìng . shuǎng mén xià yǒu kè wǔ bǎi rén , nèi yǒu wǔ rén yǐ fú huá xiāng cháng : yǐ shì hé yàn , zì píng shù ; yǐ shì dèng ? , zì xuán mào , nǎi dèng yǔ zhì hòu ; yǐ shì lǐ shèng , zì gōng zhào ; yǐ shì dìng mì , zì yàn jìng ; yǐ shì bì guǐ , zì zhào xiān . yòu yǒu dà sī nóng huán fàn zì yuán zé , pō yǒu zhì móu , rén duo chēng wéi zhì ? . cǐ shù rén jie shuǎng suǒ xìn rèn .

14 hé yàn gào shuǎng yue : " zhǔ gōng dà quán , bù kě wěi tuo ta rén , kǒng sheng hòu huàn . shuǎng yue : " sī mǎ gōng yǔ wǒ tòng shòu xian dì tuo gu zhì mìng , an rěn bēi zhì ? " yàn yue : " xí rì xian gong yǔ zhòng dá pò shǔ bing zhì shí , léi shòu cǐ rén zhì qì , yin ér zhì sǐ . zhǔ gong rú hé bù chá yě ? " shuǎng měng rán shěng wù , suì yǔ duo guan jì yì tíng dang , rù zòu wèi zhǔ cáo fang yue : " sī mǎ yì gong gao dé zhòng , kě jia wèi tài

尊郭皇后为皇太后；改元正始元年。司马懿与曹爽辅政。爽事懿甚谨，一应大事，必先启知。爽字昭伯，自幼出入宫中，明帝见爽谨慎，甚是爱敬。爽门下有客五百人，内有五人以浮华相尚：一是何晏，字平叔；一是邓飏，字玄茂，乃邓禹之后；一是李胜，字公昭；一是丁谧，字彦靖；一是毕轨，字昭先。又有大司农桓范字元则，颇有智谋，人多称为智囊。此数人皆爽所信任。

何晏告爽曰：“主公大权，不可委托他人，恐生后患。爽曰：“司马公与我同受先帝托孤之命，安忍背之？”晏曰：“昔日先公与仲达破蜀兵之时，累受此人之气，因而致死。主公如何不察也？”爽猛然省悟，遂与多官计议停当，入奏魏主曹芳曰：“司马懿功高德重，可加

quách hoàng hậu vi hoàng thái hậu; cải nguyên chánh thủy nguyên niên. Tư Mã ý dũ tào sảng phụ chánh. Sảng sự ý thâm cảm, nhất ứng đại sự, tất tiên khai tri. Sảng tự chiêu bá, tự áu xuất nhập cung trung, minh đế kiến sảng cần thận, thâm thị ái kính. Sảng môn hạ hữu khách ngũ bách nhân, nội hữu ngũ nhân dĩ phù hoa tương thương: nhất thị hà yên, tự bình thúc; nhất thị đặng dương, tự huyền mậu, nãi đặng vũ chi hâu; nhất thị lý thắng, tự công chiêu; nhất thị đinh mật, tự ngạn tĩnh; nhất thị tất quỹ, tự chiêu tiên. Hữu hữu đại ti nông hoàn phạm tự nguyên tắc, pha hữu trí mưu, nhân đa xưng vi trí nang. Thủ sở nhân giai sảng sở tín nhiệm.

Hoàng hậu làm Thái Hậu; đổi niên hiệu là Chính Thuỷ. Sảng rất trọng vọng Tư Mã Ý; phàm việc gì to, đều hỏi Ý trước. Sảng tên tự là Bá Chiêu, tự thuở nhỏ ra vào trong cung Minh Đế thấy người cẩn thận, đem lòng yêu mến lắm. Sảng có năm trăm khách môn hạ; trong đó có năm người ưa chuộng thói phù hoa là Hà Yến, Đặng Dương, Lý Thăng, Đinh Bật và Tất Phẩm. Lại có quang đại tư nông là Hoàn Phạm, tự Nguyên Tắc, có nhiều mưu trí, người ta khen là trí năng. May mắn người ấy đều được Tào Sảng tin dùng.

Hà yến cáo sảng viết: "Chúa công đại quyền, bất khả ủy thác tha nhân, khủng sinh hậu hoạn. Sảng viết: "Tư Mã công dũ ngã đồng thụ tiên đế thác cô chí mệnh, an nhẫn bối chí?" Yến viết: "Tích nhật tiên công dũ trọng đạt phá thực binh chi thời, luy thụ thủ nhân chi khí, nhân nhi trí tử. Chúa công như hà bất sát dã?" Sảng mãnh nhiên tĩnh ngộ, тоại dũ đa quan kê nghị đinh đương, nhập túu ngụy chủ tào phương viết: "Tư Mã ý công cao đức trọng, khả gia vi thái phó." Phương tòng

Hà Yến nói với Tào Sảng rằng: - Đại quyền của chủ công, chớ cho người khác được can thiệp đến mà để lo về sau. Sảng nói: - Tư Mã Ý công cùng với ta chịu lời tiên đế thác cô, nỡ nào ta bỏ nghĩa ấy. Yến nói: - Khi xưa tiên công cùng với Trọng Đạt đánh Thục, nhiều khi bị hắn lấn át, nhân thế mà chết. Chủ công sao không xét việc đó. Sảng nghĩ ra, cùng với các quan thương nghị, rồi vào tâu với Ngụy chủ rằng: - Tư Mã Ý công cao đức nặng, nên gia chức làm thái phó. Phương nghe lời. Từ đó binh quyền về cả

fù . " fang cóng zhī , zì shì
bing quán jie guì yú shuǎng .
shuǎng mìng dì cáo xi wèi
zhong lǐng jun , cáo xùn wèi
wǔ wèi jiāng jun , cáo yàn
wèi sǎn qí cháng shì , gè yǐn
san qian yù lín jun , rèn qí
chu rù jìn gong . yòu yòng hé
yàn , dèng ? , ding mì wèi
cháng shu , bì guǐ wèi sì lì
xiào wèi , lǐ shèng wèi hé
nán yǐn : cǐ wǔ rén rì yě yǔ
shuǎng yì shì . yú shì cáo
shuǎng mén xià bin kè rì
shèng . si mǎ yì tui bìng bù
chu , èr zì yì jie tuì zhí xián ju .
shuǎng měi rì yǔ hé yàn
děng yín jiǔ zuò lè : fán yòng
yǐ fú qì mǐn , yǔ cháo tíng wú
yì ; gè chù jìn gòng wàn hǎo
zhen qí zhì wù , xian qū
shàng děng zhě rù jǐ , rán
hòu jìn gong , jia rén měi nǚ ,
chong mǎn fǔ yuàn . huáng
mén zhāng dang , chǎn shì
cáo shuǎng , si xuǎn xian dì
shì qiè qì ba rén , sòng rù fǔ
zhōng ; shuǎng yòu xuǎn
shàn ge wǔ liáng jia zi nǚ
san sì shí rén , wèi jia lè .
yòu jiàn zhòng lóu huà gé ,
zào jin yín qì mǐn , yòng qiǎo
jiàng shù bǎi rén , zhòu yè
gong zuò . què shuo hé yàn
wén píng yuán guǎn lù míng
shù shù , qǐng yǔ lùn " yì " .
shí dèng ? zài zuò , wèn lù
yue : " jun zì wèi shàn " yì "
ér yǔ bù jí " yì " zhōng cí yì ,
hé yē ? " lù yue : " fu shàn "

为太傅。”芳从之，自是兵权皆归于爽。爽命弟曹羲为中领军，曹训为武卫将军，曹彦为散骑常侍，各引三千御林军，任其出入禁宫。又用何晏、邓飏、丁谧为尚书，毕轨为司隶校尉，李胜为河南尹：此五人日夜与爽议事。于是曹爽门下宾客日盛。司马懿推病不出，二子亦皆退职闲居。爽每日与何晏等饮酒作乐：凡用衣服器皿，与朝廷无异；各处进贡玩好珍奇之物，先取上等者入己，然后进宫，佳人美女，充满府院。黄门张当，谄事曹爽，私选先帝侍妾七八人，送入府中；爽又选善歌舞良家子女三四十人，为家乐。又建重楼画阁，造金银器皿，用巧匠数百人，昼夜工作。却说何晏闻平原管辂明数术，请与论《易》。时邓飏在座，问辂曰：“君自谓善《易》而语不及《易》中

chi, tự thị binh quyền giai quy vu sảng. Sảng mệnh đệ tào hi vi trung lĩnh quân, tào huấn vi võ vê tướng quân, tào ngạn vi tán ky thường thị, các dẫn tam thiên ngự lâm quân, nhâm ki xuất nhập cầm cung. Hựu dụng hà yến, đặng dương, đình mật vi thương thư, tất quỹ vi ti đãi giáo úy, lý thắng vi hà nam duẫn: thủ ngũ nhân nhật dạ dữ sảng nghị sự. Vu thị tào sảng môn hạ tân khách nhật thịnh. Tư Mã ý thối bệnh bất xuất, nhị tử diệc giai thối chức nhàn cư. Sảng mỗi nhật dữ hà yến đặng ảm túu tác nhạc: phàm dụng y phục khí mảnh, dữ triều đình vô di; các xử tiền cổng ngoạn hảo trân kì chi vật, tiên thủ thượng đặng giả nhập kỷ, nhiên hậu tiến cung, giai nhân mĩ nữ, sung mãn phủ viện. Hoàng môn trương đương, siêm sự tào sảng, tư tuyển tiên để thị thiếp thất bát nhân, tổng nhập phủ trung; sảng hựu tuyển thiện ca vũ lương gia tử nữ tam tứ thập nhân, vi gia nhạc. Hựu kiến trọng lâu họa các, tạo kim ngân khí mảnh, dụng xảo tượng số bách nhân, trú dạ công tác. Khước thuyết hà yến văn bình nguyên quản lộ minh số thuật, thỉnh dữ luận (Dịch). Thời đặng dương tại tọa, văn lô viết: "Quân tự vị thiện (Dịch) Nhị ngũ bất cập (Dịch) Trung từ nghĩa, hà dã?" Lộ viết: "Phu thiện (Dịch) Giả, bất ngô"

tay Tào Sảng. Sảng sai em là Tào Hy làm trung lĩnh quân. Tào Huấn làm võ nghệ trưởng quân; Tào Ngạn làm tản kỵ thường thị. Mỗi người dẫn ba nghìn quân ngự lâm, tuỳ tiện ra vào chốn cung cấm. Lại dùng Hà Yến, Đặng Dương, Đinh Bật làm thượng thư; Tất Phạm làm Tư Mã Ý lệ hiệu úy; Lý Thắng làm Hà Nam doãn. Năm người áy ngày đêm bàn việc với Tào Sảng. Bởi thế tân khách nhà Tào Sảng mỗi ngày một nhiều. Tư Mã Ý thấy vậy, thác có bệnh không ra đến ngoài. Hai con cũng từ chức về nhà.

Tào Sảng mỗi ngày cùng với bọn Hà Yến uống rượu làm vui. Phàm các đồ dùng, áo sống, không khác gì của triều đình. Những đồ quý báu các nơi tiến cống, trước hết chọn đồ quý nhất lấy làm của riêng, còn thừa mới nộp vào cung. Trong phủ chứa nhiều con gái đẹp. Quan hoàng môn là Trương Dương xiêm nịnh Tào Sảng, kén lấy mười tám nàng hầu của tiên đế, đưa vào trong phủ. Sảng lại kén ba bốn chục con gái nhà tử tế, biết hát múa lập ra một đội nữ nhạc trong phủ. Lại dựng lên lâu cao giác chạm; đúc các đồ vàng bạc; dùng hơn một trăm thợ khéo, ngày đêm chế tạo đồ dùng. Hà Yến nghe tin Quản Lộ ở Bình Nguyên tinh nghề thuật số, cho mời đến bàn nghĩa kinh Dịch. Bấy giờ Đặng Dương cũng ngồi chơi đó, hỏi Lộ rằng: - Ông tự cho là

yì " zhě , bù yán " yì " yě . " yàn xiào ér zàn zhì yue : " kě wèi yào yán bù fán . " yin wèi lù yue : " shì wèi wǒ bó yi guà : kě zhì san gong fǒu ? " yòu wèn : " lián mèng qīng yíng shù shí , lái jí bí shàng , cǐ shì hé zhào ? " lù yue : " yuán , kǎi fǔ shùn , zhōu gong zuò zhōu , jie yǐ hé huì qian gong , xiǎng yǒu duo fú . jin jun hóu wéi zun shì zhòng , ér huái dé zhě xian , wèi wei zhě zhòng , dài fei xiǎo xin qí fú zhì dào . qiè bǐ zhě , shan yě ; shan gao ér bù wéi , suǒ yǐ cháng shǒu guì yě . jin qing yíng chòu è ér jí yan . wèi jùn zhě dian , kě bù jù hu ? yuàn jun hóu póu duo yì guǎ , fei lǐ wù lǚ : rán hòu san gong kě zhì , qīng yíng kě qu yě . " dèng ? nù yue : " cǐ lǎo sheng zhī cháng tán ẽr ! " lù yue : " lǎo sheng zhě jiàn bù sheng , cháng tán zhě jiàn bù tán . " suì fú xiù ér qù . ér rén dà xiào yue : " zhen kuáng shì yě ! " lù dào jia , yǔ jiù yán zhì . jiù dà jing yue : " hé , dèng èr rén , wei quán shèn zhòng , rǔ nài hé fàn zhì ? " lù yue : " wú yǔ sǐ rén yǔ , hé suǒ wèi ye ! " jiù wèn qí gù . lù yue : " dèng ? xíng bù , jin bù shù gú , mài bù zhì ròu , qǐ lì qīng yǐ , ruò wú shǒu zú : cǐ wèi guǐ zào zhì xiāng . hé yàn shì hòu , hún bù shǒu

词义，何也？”辂曰：“夫善《易》者，不言《易》也。”晏笑而赞之曰：“可谓要言不烦。”
因谓辂曰：“试为我卜一卦：可至三公否？”又问：“连梦青蝇数十，来集鼻上，此是何兆？”辂曰：“元、恺辅舜，周公佐周，皆以和惠谦恭，享有多福。今君侯位尊势重，而怀德者鲜，畏威者众，殆非小心求福之道。且鼻者，山也；山高而不危，所以长守贵也。今青蝇臭恶而集焉。位峻者颠，可不慎乎？愿君侯袁多益寡，非礼勿履：然后三公可至，青蝇可驱也。”邓飏怒曰：“此老生之常谈耳！”辂曰：“老生者见不生，常谈者见不谈。”遂拂袖而去。二人大笑曰：“真狂士也！”
辂到家，与舅言之。舅大惊曰：“何、邓二人，威权甚重，汝奈何犯

(Dịch) Dã." Yến tiếu nhi tán chi viết: "Khả vị yêu ngôn bất phiền." Nhân vị lộ viết: "Thí vi ngã bốc nhất quái: khả chí tam công phủ?" "Hựu vấn: "Liên mộng thanh dăng sở thập, lai tập tị thượng, thử thị hà triệu?" Lộ viết: "Nguyên, khải phụ thuần, chu công tá chu, gai dĩ hòa huệ khiêm cung, hưởng hữu đa phúc. Kim quân hầu vị tôn thê trọng, nhi hoài đức giả tiên, úy uy giả chúng, dãi phi tiểu tâm cầu phúc chi đạo. Thả tị giả, sơn dã; sơn cao nhi bất nguy, sở dĩ trường thủ quý dã. Kim thanh dăng xú ác nhi tập yên. Vị tuân giả điên, khả bất cụ hồ? Nguyên quân hầu bầu đa ích quả, phi lễ vật lí: nhiên hậu tam công khả chí, thanh dăng khả khu dã." "Đặng dương nộ viết: "Thử lão sinh chi thường đàm nhĩ!" Lộ viết: "Lão sinh giả kiến bất sinh, thường đàm giả kiến bất đàm." Toại phát tụ nhi khứ. Nhị nhân đại tiếu viết: "Chân cuồng sĩ dã!" Lộ đáo gia, dữ cữu ngôn chi. Cữu đại kinh viết: "Hà, đặng nhị nhân, uy quyền thậm trọng, nhữ ngại hà phạm chí?" Lộ viết: "Ngô dữ tử nhân ngữ, hà sở úy da!" Cữu vấn kì cổ. Lộ viết: "Đặng dương hành bộ, cân bất thúc cốt, mạch bất chế nhục, khởi lập khuynh ỷ, nhược vô thủ túc: thử vi quỷ táo chi tương. Hà yến thị hậu, hồn bất thủ trách, huyết bất hoa sắc,

giỏi Dịch, mà nói không động đến chữ nghĩa kinh Dịch là làm sao? Lộ nói: - Đã gọi là giỏi Dịch thì không phải nói động đến Dịch. Yến cười, tán thêm vào rằng: - Thế mới gọi là lời trọng yếu không cần phải nhiều! Nhân hỏi Lộ rằng: - Ông thử bói cho tôi một quẻ, xem có làm đến tam công được không? Tôi lại mộng thấy vài mươi con ruồi xanh đậu trên mũi, đó là điềm gì? Lộ nói: - Ngày xưa Nguyên Khải giúp vua Thuần, Chu công giúp nhà Chu, cùng có đức tốt mà hưởng phúc. Nay quân hầu ngôi cao quyền trọng nhưng người mến đức thì ít, mà kẻ sợ oai thì nhiều; đó không phải là lỗi dấn lòng cầu phúc được. Vả lại, mũi là cái núi, núi cao mà không đổ, thì mới giữ được phú quý. Nay ruồi nhặng là giống hôi bẩn, lại đậu lên trên, thế là ngôi cao phải đổ, khá sợ lấm thay! Xin quân hầu bớt chỗ nhiều thêm chỗ ít, điều gì phi lễ chó làm. Như thế thì ngôi tam công mới đến tay, mà đàm nhặng xanh mới xua đi được. Đặng Dương giận, gắt rằng: - Đó là lời lão sinh thường đàm ra quái gì. Lộ nói: - Lão sinh đã thấy thì không sinh; thường đàm đã thấy thì không đàm! Nói đoạn, rũ tay áo đứng dậy đi ra. Hai người cười rằng: - Thực là đồ cuồng sĩ! Lộ về nhà, thuật chuyện cho cậu nghe. Cậu giật mình nói: - Hà, Đặng hai người đang quyền thế hống hách, sao mày dám nói trêu chọc đến

zhái , xiě bù huá sè , jing
shuǎng yan fú , róng ruò gǎo
mù : cǐ wèi guǐ you zhì xiāng
. èr rén zǎo wǎn bì yǒu shā
shen zhī huò , hé zú wèi yě !
" qí jiù dà mà lù wèi kuáng zì
ér qù . què shuo cáo shuǎng
cháng yǔ hé yàn , dèng ?
dèng ? liè . qí dì cáo xi jiàn
yue : " xiong wei quán tài
shèn , ér hǎo chu wài yóu liè
, tǎng wéi rén suǒ suàn , huǐ
zhì wú jí . " shuǎng chì yue :
" bīng quán zài wú shǒu
zhōng , hé jù zhì yǒu ! " sì
nóng huán fàn yì jiàn , bù
ting .

之？”辂曰：“吾与死人语，何所畏耶！”舅问其故。辂曰：“邓飏行步，筋不束骨，脉不制肉，起立倾倚，若无手足：此为鬼躁之相。何晏视候，魂不守宅，血不华色，精爽烟浮，容若槁木：此为鬼幽之相。二人早晚必有杀身之祸，何足畏也！”其舅大骂辂为狂子而去。却说曹爽尝与何晏、邓飏等畋猎。其弟曹羲谏曰：“兄威权太甚，而好出外游猎，倘为人所算，悔之无及。”爽叱曰：“兵权在吾手中，何惧之有！”司农桓范亦谏，不听。

15 shí wèi zhǔ cáo fang , gǎi
zhèng shǐ shí nián wèi jia
píng yuán nián . cáo shuǎng
yi xiàng zhuan quán , bù zhī
zhòng dá xu shí , shì wèi zhǔ
chú lǐ shèng wèi jīng zhōu cì
shǐ , jí lìng lǐ shèng wǎng cí
zhòng dá , jiù tàn xiao xí .
shèng jìng dào tài fù fù
zhong , zǎo yǒu mén lì bào
rù . sì mǎ yì wèi èr zì yue : "
cǐ nǎi cáo shuǎng shǐ lái tàn

tinh sáng yên phù, dung nhược
cảo mộc: thủ vi quỷ u chi
tương. Nhị nhân tảo vân tắt
hữu sát thân chi họa, hà túc úy
dâi!" Kì cữu đại mạ lộ vi cuồng
tử nhi khứ. Khuốc thuyết tào
sảng thường dữ hà yến, đặng
dương đắng điền liệt. Kì đệ tào
hi gián viết: "Huynh uy quyền
thái thậm, nhi hảo xuất ngoại
du liệt, thảng vi nhân sở toán,
hối chi vô cập." sảng sát viết:
"Binh quyền tại ngô thủ trung,
hà cụ chi hữu!" Ti nông hoàn
phạm diệc gián, bất thính.

họ? Lộ nói: - Tôi cùng với người chết nói chuyện, còn ngại gì nữa! Cậu hỏi tại sao, thì Lộ nói: - Đặng Dương, gân không bó được xương, mạch không giữ được thịt, ngồi đứng ngả nghiêng, hình như không có chân tay, đó gọi là tướng quỷ tảo. Hà Yến không tươi được sắc mặt, tinh thần bất định, dáng tựa cây khô, đó là tướng quỷ u. Hai người nay mai tất có vạ diệt mình, can gì mà sợ? Người cậu mắng Quản Lộ nói càn, rồi đi. Tào Sảng thường hay cùng với bọn Hà Yến, Đặng Dương ra ngoài săn bắn. Em là Tào Hy can rằng: - Uy quyền của anh to lắm, mà cứ hay đi chơi săn bắn, nếu có người mưu hại thì làm thế nào? Sảng mắng rằng: - Bình quyền ở trong tay ta, còn sợ gì ai nữa? Tư nông là Hoàn Phạm cũng can, nhưng Sảng cũng không nghe.

Thời Ngụy chủ Tào Phương, cải
chánh thủy thập niên vi gia bình
nguyên niên. Tào Sảng nhất
hướng chuyên quyền, bất tri
trọng đạt hư thật, thích ngụy
chủ trừ lý thắng vi kinh châu
thứ sử, túc lệnh lý thắng vãng
từ trọng đạt, tựu tham tiêu túc.
Thắng kính đáo thái phó phủ
trung, tảo hữu môn lại báo
nhập. Tư Mã ý vị nhị tử viết:
"Thủ nãi tào sảng sứ lai tham

Bấy giờ Ngụy chủ Tào Phương
đổi năm Chính Thủy thứ mười là
năm Gia Bình thứ nhất. Tào Sảng
một mực chuyên quyền, không
biết bệnh Trọng Đạt hư thực ra
làm sao. Bữa ấy, nhân Ngụy chủ
cắt Lý Thắng ra làm thứ sử ở
Kinh Châu, Sảng cho Lý Thắng
đến từ Trọng Đạt, nhân để dò
xem ý tứ thế nào. Lý Thắng đến
phủ thái phó, có lính canh cửa
vào báo với Tư Mã Ý, Ý bảo với

wú bìng zhì xu shí yě . " nǎi
qù guàn sàan fā , shàng
chuáng yōng bèi ér zuò , yòu
lìng èr bì fú cè , fang qǐng lǐ
shèng rù fǔ . shèng zhì
chuáng qián bài yue : " yi
xiàng bù jiàn tài fù , shéi
xiǎng rú cǐ bìng zhòng . jin
tian zi mìng mǒu wèi jīng
zhou cì lì , tè lái bài cí . " yì
yáng dá yue : " bìng zhou jìn
shuò fang , hǎo wèi zhì bēi .
" shèng yue : " chū jīng zhou
cì shǐ , fei bìng zhou yě . " yì
xiào yue : " nǐ fang cóng bìng
zhou lái ? " shèng yue : "
hàn shàng jīng zhou ēr . yì
dà xiào yue : " nǐ cóng jīng
zhou lái yě ! " shèng yue : "
tài fù rú hé bìng de zhè děng
liǎo ? " zuǒ yòu yue : " tài fù
ěr lóng . " shèng yue : " qǐ
zhǐ bǐ yí yòng . " zuǒ yòu qǔ
zhǐ bǐ yǔ shèng . shèng xiě
bì , chéng shàng , yì kàn zhī
, xiào yue : " wú bìng de ēr
lóng liǎo . cǐ qù bǎo zhòng . "
yán qì , yǐ shǒu zhǐ kǒu . shì
bì jìn tang , yǐ jiāng kǒu jiù
zhì , tang liú mǎn jin , nǎi zuò
gěng ye zhì sheng yue : " wú
jin shuai lǎo bìng dù , sǐ zài
dàn xì yǐ . èr zì bù xiào ,
wàng jun jiào zhī . jun ruò
jiàn dà jiāng jun , qian wàn
kàn qù èr zì ! " yán qì , dào
zài chuáng shàng , sheng si
qì chuǎn . lǐ shèng bài cí
zhòng dá , huí jiàn cáo
shuǎng , xì yán qí shì .

之虚实也。”乃去冠散发，上床拥被而坐，又令二婢扶策，方请李胜入府。胜至床前拜曰：

“一向不见太傅，谁想如此病重。今天子命某为荊州刺史，特来拜辞。”懿佯答曰：“并州近朔方，好为之备。”胜曰：“除荊州刺史，非并州也。”

懿笑曰：“你方从并州来？”胜曰：“汉上荊州耳。懿大笑曰：“你从荊州来也！”胜曰：

“太傅如何病得这等了？”左右曰：“太傅耳聋。”胜曰：“乞纸笔一用。”左右取纸笔与胜。胜写毕，呈上，懿看之，笑曰：“吾病的耳聋了。此去保重。”

言讫，以手指口。侍婢进汤，懿将口就之，汤流满襟，乃作哽噎之声曰：

“吾今衰毛病笃，死在旦夕矣。二子不肖，望君教之。君若见大将军，千万看觑二子！”言

ngô bệnh chi hư thật dã." nǎi
khứ quan tán phát, thương
sàng ủng bị nhi tọa, hựu lệnh
nhị tì phù sách, phuong thỉnh lý
thắng nhập phủ. Thắng chí
sàng tiền bái viết: "Nhất hường
bất kiến thái phó, thùy tưởng
như thủ bệnh trọng. Kim thiên
tử mệnh mỗ vi kinh châu thứ
lại, đặc lai bái từ." ý dương đáp
viết: "Tịnh châu cận sóc
phương, hảo vi chi bị." thắng
viết: "Trù kinh châu thứ sử, phi
tịnh châu dã." ý tiểu viết: "Nhĩ
phương tòng tinh châu lai?"
Thắng viết: "Hán thương kinh
châu nhĩ. Ý đại tiểu viết: "Nhĩ
tòng kinh châu lai dã!" Thắng
viết: "Thái phó như hà bệnh đắc
giá đặng liễu?" Tả hữu viết:
"Thái phó nhĩ lung." thắng viết:
"Khát chỉ bút nhát dụng." tả hữu
thủ chỉ bút dữ thắng. Thắng tả
tắt, trình thương, ý khán chí,
tiểu viết: "Ngô bệnh đích nhĩ
lung liễu. Thủ khứ bảo trọng."
ngôn cật, dĩ thủ chỉ khẩu. Thị tì
tiến thang, ý tương khẩu tựu
chi, thang lưu mãn khâm, nãi
tác ngạnh ế chi thanh viết: "Ngô
kim suy lão bệnh đốc, tử tại đán
tịch hĩ. Nhị tử bất tiêu, vọng
quân giáo chi. Quân nhược
kiến đại tướng quân, thiên vạn
khán thứ nhị tử!" Ngôn cật, đảo
tai sàng thương, thanh tê khí
suyễn. Lý thắng bái từ trọng
đạt, hồi kiến tào sảng, té ngôn
kì sự. Sảng đại hỉ viết: "Thử lão
nhược tử, ngô vô ưu hĩ!" Tư Mã

hai con rằng: - Đây là Tào Sảng
sai đến dò xem bệnh ta thực hay
giả đây. Lập tức bỏ mũ, để tóc rũ
rượi, trèo lên giường ngồi dựa
vào cái chăn và sai hai nàng hầu
nâng đỡ, rồi mới sai mồi Lý
Thắng vào Phủ. Lý Thắng đến
trước giường, lạy nói rằng: - Lâu
nay không được hầu thái phó,
không ngờ ngài yêu đau thế này!
Nay thiên tử sai tôi làm thứ sứ
Kinh Châu, xin đến lạy từ thái
phó. Ý giả điếc, đáp rằng: - Tịnh
Châu gần phương bắc, ra đó giữ
gìn cho khéo. Thắng nói: - Tôi
được cử làm thứ sứ Kinh Châu,
không phải Tịnh Châu. Ý cười,
nói: - Người ở Tịnh Châu lại à?
Thắng nói: - Kinh Châu ở Hán
Thượng. Ý lại cười ha ha mà
rằng: - Người ở Kinh Châu lại đây
à? Thắng nói: - Thái phó sao
ngày yêu đến thế? Tả hữu nói: -
Thái phó điếc đấy! Thắng mượn
bút giấy viết mấy chữ đệ lên. Ý
xem xong cười rằng: - Ta lâu nay
mệt l้า, tai điếc nghe không rõ.
Chuyến này có đi thì phải giữ gìn!
Nói đoạn, lấy tay trỏ vào mồm, ra
hiệu muồn uống nước. Thị tỳ
dâng chén nước nóng, Ý hớp
miệng vào chén nước, nước đổ
ra ướt cả vạt áo. Ý ậm ực trong
cổ, làm ra tiếng nghẹn, rồi nói
rằng: - Ta suy nhược l้า, sớm
tối chưa biết chết lúc nào. Ta có
hai con chẳng ra gì, nhờ người
dạy bảo đỡ cho ta. Người có về
ra mắt đại tướng quân, nhờ nói
giúp với tướng quân trông nom

shuǎng dà xǐ yue : " cǐ lǎo ruò sǐ , wú wú you yǐ ! " sì mǎ yì jiàn lǐ shèng qù liǎo , suì qǐ shen wèi èr zi yue : " lǐ shèng cǐ qù , huí bào xiao xí , cáo shuǎng bì bù jí wǒ yǐ . zhì dài ta chu chéng ? liè zhī shí , fang kě tú zhì . " bù yì rì , cáo shuǎng qǐng wèi zhǔ cáo fang qù yè gao píng líng , jì sì xian dì . dà xiǎo guan liáo , jie suí jià chu chéng . shuǎng yǐn san dì , bìng xìn fù rén hé yàn děng , jí yù lín jun hù jià zhèng xíng , sì nóng huán fàn kòu mǎ jiàn yue : " zhǔ gong zǒng diǎn jìn bing , bù yí xiong dì jie chu . tǎng chéng zhong yǒu biàn , rú zhì nài hé ? " shuǎng yǐ bian zhǐ ér chì zhī yue : " shéi gǎn wèi biàn ! zài wù luàn yán ! " dang rì , si mǎ yì jiàn shuǎng chu chéng , xin Zhōng Dà xī , jí qǐ jiù rì shǒu xià pò dí zhi rén , bìng jia jiang shù shí , yǐn èr zi shàng mǎ , jìng lái móu sha cáo shuǎng . zhèng shì : bì hù hu rán yǒu qǐ sè , qu bing zì cǐ chéng xióng feng . wèi zhì cáo shuǎng xìng mìng rú hé , qiè kàn xià wén fēn jiě .

讫，倒在床上，声嘶气喘。李胜拜辞仲达，回见曹爽，细言其事。爽大喜曰：“此老若死，吾无忧矣！”司马懿见李胜去了，遂起身谓二子曰：“李胜此去，回报消息，曹爽必不忌我矣。只待他出城畋猎之时，方可图之。”不一日，曹爽请魏主曹芳去谒高平陵，祭祀先帝。大小官僚，皆随驾出城。爽引三弟，并心腹人何晏等，及御林军护驾正行，司农桓范叩马谏曰：“主公总典禁兵，不宜兄弟皆出。倘城中有变，如之奈何？”爽以鞭指而叱之曰：“谁敢为变！再勿乱言！”当日，司马懿见爽出城，心中大喜，即起旧日手下破敌之人，并家将数十，引二子上马，径来谋杀曹爽。正是：闭户忽然有起色，驱兵自此逞雄风。未知曹爽性命如何，且看下文分解。

ý kiến lý thắng khứ liễu, toại khởi thân vị nhị tử viết: "Lý thắng thủ khứ, hồi báo tiêu túc, tào sảng tất bắt kị ngã hĩ. Chỉ đai tha xuất thành điền liệt chí thời, phương khâ đồ chí." bắt nhất nhật, tào sảng thỉnh ngụy chủ tào phương khứ yết cao bình lăng, té tự tiên đế. Đại tiểu quan liễu, gai tùy giá xuất thành. Sảng dẫn tam đệ, tịnh tâm phúc nhân hà yến đǎng, cập ngự lâm quân hộ giá chánh hành, ti nông hoàn phạm khẩu mã gián viết: "Chúa công tổng điền cầm binh, bắt nghi huynh đệ gai xuất. Thắng thành trung hữu biển, như chi nại hả?" Sảng dĩ tiên chỉ nhi sát chi viết: "Thùy cảm vi biến! Tái vật loạn ngôn!" Đương nhật, Tư Mã ý kiến sảng xuất thành, tâm trung đại hỉ, túc khởi cựu nhật thủ hạ phá địch chí nhân, tịnh gia tướng số thập, dẫn nhị tử thượng mã, kính lai mưu sát tào sảng. Chánh thị: bέ hộ hốt nhiên hữu khởi sắc, khu binh tự thủ sinh hùng phong. Vị tri tào sảng tính mệnh như hà, thả khán hạ văn phân giải

đỡ hai con cho ta, thì may lắm. Nói đoạn, nắm lăn ra trên giường, thở hồng hộc một lúc. Lý Thắng cáo từ Trọng Đạt về ra mắt Tào Sảng, thuật hết cả tình hình như thế. Sảng mừng nói: - Lão này chết thì ta không lo gì nữa! Tư Mã Ý thấy Lý Thắng đi rồi, đứng dậy bảo với hai con rằng: - Lý Thắng chuyến này về báo tin, Tào Sảng tất không nghĩ gì ta nữa: đợi khi nào y ra thành săn bắn, thì mới đồ được. Không mấy bửa, Tào Sảng mời Ngụy chủ Tào Phương ra yết lăng Cao Bình, té tự tiên đế. Quan viên lớn nhô theo cả ra. Sảng dẫn ba anh em và bọn tâm phúc Hà Yến, cùng quân ngự lâm, hộ giá ra thành. Tư nông là Hoàng Phạm can rằng: - Chủ công coi giữ quân cầm binh, không nên anh em cùng đi cả, phỏng trong thành có biến, thì làm thế nào? Sảng cầm roi ngựa quật vào Hoàn Phạm, mắng rằng: - Ai dám làm loạn, chó có nói càn! Tư Mã Ý thấy Tào Sảng ra thành rồi, mừng lắm, lập tức gọi các thủ hạ cũ, và mấy người gia tướng, dẫn hai con lên ngựa, đến thẳng triều đình, mưu giết Tào Sảng. Đó là: Đóng cửa bỗng nhiên vùng đứng dậy, Cầm quân từ đó mới ra tay. Chưa biết tính mệnh Tào Sảng ra sao, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
107
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo si mǎ yì wén cáo
shuǎng tòng dì cáo xi , cáo
xùn , cáo yàn bìng xin fù hé
yàn , dèng ? , ding mì , bi
guǐ , lǐ shèng děng jí yù lín
jun , suí wèi zhǔ cáo fang ,
chu chéng yè míng dì mù ,
jiù qù ? liè . yì dà xī , jí dào
shěng zhong , lìng sì tú gao
róu , jiǎ yǐ jié yuè xíng dà
jiāng jun shì , xian jù cáo
shuǎng yíng ; yòu lìng tài pú
wáng guan xíng zhong lǐng
jun shì , jù cáo xi yíng . yì yǐn
jiù guan rù hòu gong zòu
guo tài hòu , yán shuǎng bèi
xian dì tuo gu zhi en , jian xié
luàn guó , qí zuì dang fèi .
guo tài hòu dà jing yue : "
tian zi zài wài , rú zhì nài hé
?" yì yue : " chén yǒu zòu
tian zi zhi biǎo , zhu jian
chén zhi jì . tài hòu wù you .
" tài hòu jù pà , zhi de cóng
zhi . yì jí lìng tài wèi jiǎng jì ,
cháng shu lìng si mǎ fú , yì
tòng xiě biǎo , qian huáng
mén ? chu chéng wài , jìng
zhì dì qián shen zòu . yì zì
yǐn dà jun jù wǔ kù . zǎo yǒu
rénr bào zhì cáo shuǎng jia .

第一百七回
魏主政归司马氏
姜维兵败牛头山

Đệ nhất bách thất hồi Ngụy
chủ chánh quy Tư Mã thị
khương duy binh bại ngưu
dầu sơn

HỒI 107 Ngụy chủ trao quyền họ
Tư Mã; Khương Duy bại trận núi
Ngưu Đầu

却说司马懿闻曹爽同弟
曹羲、曹训、曹彦并心
腹何晏，邓飏、丁谧、
毕轨、李胜等及御林军
，随魏主曹芳，出城谒
明帝墓，就去畋猎。懿
大喜，即到省中，令司
徒高柔，假以节钺行大
将军事，先据曹爽营；
又令太仆王观行中领军
事，据曹羲营。懿引旧
官入后宫奏郭太后，言
爽背先帝托孤之恩，奸
邪乱国，其罪当废。郭
太后大惊曰：“天子在
外，如之奈何？”懿曰
：“臣有奏天子之表，
诛奸臣之计。太后勿忧
。”太后惧怕，只得从
之。懿急令太尉蒋济、
尚书令司马孚，一同写
表，遣黄门赍出城外，
径至帝前申奏。懿自引

Khước thuyết Tư Mã ý văn tào
sảng đồng đệ tào hi, tào huấn,
tào ngạn tịnh tâm phúc hà yên,
đặng dương, đinh mật, tắt quý,
ly thắng đẳng cập ngự lâm
quân, tùy ngụy chủ tào
phương, xuất thành yết minh
đế mộ, tựu khứ điền liệt. Ý đại
hỉ, tức đáo tĩnh trung, lệnh Tư
Đồ cao nhu, giả dĩ tiết viet hành
đại tướng quân sự, tiên cư tào
sảng doanh; hựu lệnh thái phó
vương quan hành trung lĩnh
quân sự, cư tào hi doanh. Ý
dẫn cựu quan nhập hậu cung
tấu quách thái hậu, ngôn sáng
bối tiên đế thác cô chi ân, gian
tà loạn quốc, kì tội đương phế.
Quách thái hậu đại kinh viết:
"Thiên tử tại ngoại, như chi nại
hà?" Ý viết: "Thần hữu tấu thiên
tử chi biểu, tru gian thần chi kế.
Thái hậu vật ưu." Thái hậu cự
phạ, chỉ đắc tòng chi. Ý cấp
lệnh thái úy tương tể, thượng
thư lệnh Tư Mã phu, nhất đồng
tả biểu, khiễn hoàng môn tê
xuất thành ngoại, kính chí đế
tiền thân tấu. Ý tự dẫn đại quân
cư võ khố. Tào hữu nhân báo
tri tào sảng gia. Kì thê lưu thị

Tư Mã Ý, nghe tin Tào Sảng dẫn ba
anh em và bọn tâm phúc, cùng
quân ngự lâm theo cả Ngụy chủ ra
thành, yết lăng vua Minh Đế nhân
thể đi săn. Ý mừng lắm, lập tức vào
nơi công đường, sai tư đồ là Cao
Nhu lĩnh chức đại tướng quân,
trước hết đến giữ dinh Tào Sảng.
Lại sai thái bộc là Vương Quan,
quyền chức là trung lĩnh quân, giữ
dinh Tào Hy. Ý dẫn các quan vào
hậu cung tâu với Quách Thái Hậu
việc Tào Sảng bỏ lời tiên đế thác
cô, gian tà loạn nước, xin trị tội.
Quách Thái Hậu thắt kinh, nói: -
Thiên tử ta ngoài chưa về, thì làm
thế nào? Ý tâu rằng: - Tôi đã dâng
biểu tâu với thiên tử có mạo giết
được gian thần, Thái Hậu chớ ngại.
Thái Hậu sợ hãi phải theo lời. Ý sai
thái úy là Tưởng Tể, thượng thư
lệnh là Tư Mã Phu cùng với mình
viết biểu, phái hoàng môn mang ra
ngoài thành tâu với Ngụy chủ. Ý tự
dẫn đại quân giữ kho khí giới. Có
người báo tin về nhà Tào Sảng. Vợ
Tào Sảng là Lưu thị vội vàng gọi
quan giữ phủ đến hỏi rằng: - Chủ
công ở ngoài, Trọng Đạt khởi binh ý
làm sao? Tướng giữ cửa là Phan
Cử nói: - Phu nhân chớ ngại, để tôi

qí qí liú shì jí chu ting qián , huàn shǒu fǔ guan wèn yue : " jin zhǔ gong zài wài , zhòng dà qǐ bing hé yì ? " shǒu mén jiang pan jǔ yue : " fu rén wù jīng , wǒ qù wèn lái . " nǎi yīn gong nǚ shǒu shù shí rén , deng mén lóu wàng zhī . zhèng jiàn sī mǎ yì yīn bìng guò fǔ qián , jǔ lìng rén luàn jiàn shè xià , yì bù de guò . pian jiang sun qian zài hòu zhǐ zhī yue : " tài fù wèi guó jia dà shì , xiū de fàng jiàn . " lián zhī san cì , jǔ fang bù shè . si mǎ zhào hù fù sī mǎ yì ér guò , yīn bìng chu chéng tún yú luò hé , shǒu zhù fú qiáo .

大军据武库。早有人报知曹爽家。其妻刘氏急出厅前，唤守府官问曰：“今主公在外，仲达起兵何意？”守门将潘举曰：“夫人勿惊，我去问来。”乃引弓弩手数十人，登门楼望之。正见司马懿引兵过府前，举令人乱箭射下，懿不得过。偏将孙谦在后止之曰：“太傅为国家大事，休得放箭。”连止三次，举方不射。司马昭护父司马懿而过，引兵出城屯于洛河，守住浮桥。

3 qiě shuo cáo shuǎng shǒu xià sī mǎ lǚ zhì , jiàn chéng zhong shì biàn , lái yǔ cān jūn xìn chǎng shàng yì yue : " jin zhòng dá rú cǐ biàn luàn , jiang rú zhì hé ? " chǎng yue : " kě yǐn běn bù bìng chu chéng qù jiàn tian zi . " zhì rán qí yán . chǎng jí rù hòu táng . qí zǐ xìn xiān yíng jiàn zhì , wèn yue : " rǔ yǒu hé shì , huang sù rú cǐ ? " chǎng gào yue : " tian zi zài wài , tài fù bì liǎo chéng mén , bì jiang móu nì . xiān yíng yue : " sī mǎ gong wèi bì

且说曹爽手下司马鲁芝，见城中事变，来与参军辛敞商议曰：“今仲达如此变乱，将如之何？”敞曰：“可引本部兵出城去见天子。”芝然其言。敞急入后堂。其姊辛宪英见之，问曰：“汝有何事，慌速如此？”敞告曰：“天子在外，太傅闭了城门，必将谋逆。宪英

cáp xuát thính tiền, hoán thủ phủ quan văn viết: "Kim chúa công tại ngoại, trọng đạt khởi binh hà ý?" Thủ môn tương phan cử viết: "Phu nhân vật kinh, ngã khứ vấn lai." Nãi dẫn cung nô thủ sở thập nhân, đăng môn lâu vọng chi. Chánh kiến Tư Mã ý dẫn binh quá phủ tiền, cử lệnh nhân loạn tiễn xạ hạ, ý bất đắc quá. Thiên tương tôn khiêm tại hậu chỉ chi viết: "Thái phó vi quốc gia đại sự, huu đắc phóng tiễn." Liên chỉ tam thứ, cử phương bắt xạ. Tư Mã chiêu hộ phụ Tư Mã ý nhi quá, dẫn binh xuất thành truân vu lạc hà, thủ trụ phù kiều.

hỏi xem sao. Đoạn nói, dẫn vài mươi tay cung nỏ lên lâu ngoài cửa đứng trông. Một lát, thấy Tư Mã Ý dẫn quân đi qua trước phủ. Cử sai quân bắn xuống tiêu tí, Ý không sao qua được. Có tên tì tướng là Tôn Khiêm ở mặt sau ngăn lại, nói: - Thái phó vì việc to nhà nước mà đi qua đây, không được bắn tên. Khiêm ngăn lại hai ba lần, Cử mới không bắn nữa. Tư Mã Chiêu hộ vệ cha đi khỏi cửa phủ, rồi dẫn quân ra thành, đóng trên bờ sông Lạc Hà, chặn lấy đầu cầu.

Thả thuyết tào sảng thủ hạ Tư Mã lỗ chi, kiến thành trung sự biển, lai dũ tham quân tân sưởng thương nghị viết: "Kim trọng đạt như thử biến loạn, tương như chi hà?" Sưởng viết: "Khả dẫn bốn bộ binh xuất thành khứ kiến thiên tử." Chi nhiên kì ngôn. Sưởng cấp nhập hậu đường. Kì tì tân hiến anh kiến chí, văn viết: "Nhữ hữu hà sự, hoảng tốc như thử?" Sưởng cáo viết: "Thiên tử tại ngoại, thái phó bế liễu thành môn, tất tương mưu nghịch. Hiến anh viết: "Tư Mã công vị

Nói về thủ hạ Tào Sảng là Lỗ Chi thấy việc biến động làm vậy, đến nhà tham quân là Tân Tệ bàn rằng: - Nay Trọng Đạt gây biến loạn thế này, ta nghĩ làm sao bây giờ? Tệ nói: - Chúng ta nên dẫn quân bắn bộ ra thành, để tâu thiên tử. Chi lấy làm phải. Tân Tệ trở vào nhà trong. Người chị là nàng Tân Hiến Anh trông thấy hỏi rằng: - Em có việc gì mà ra dáng lật đật thế? Tệ nói: - Thiên tử ở ngoài, thái phó đóng cửa thành, hẳn là mưu làm phản. Nàng Hiến Anh nói: - Tư Mã công vị tất đã làm phản, chỉ vì muốn giết Tào tướng quân đó thôi. Tệ thất kinh

móu nì , tè yù sha cáo jiāng jun ěr . " chǎng jīng yue : " cǐ shì wèi zhì rú hé ? " xiān ying yue : " cáo jiāng jun fei sī mǎ gong zhì duì shǒu , bì rán bài yǐ . " chǎng yue : " jin lǔ sī mǎ jiào wǒ tòng qù , wèi zhì kě qù fǒu ? " xiān ying yue : " zhí shǒu , rén zhī dà yì yě . fán rén zài nán , yóu huò xù zhì ; zhí bian ér qì qí shì , bù xiáng mò dà yan . " chǎng cóng qí yán , nǎi yǔ lǚ zhī yǐn shù shí qí , zhǎn guan duó mén ér chu . rén bào zhī sī mǎ yì . yì kǒng huán fàn yì zǒu , jí lìng rén zhao zhī . fàn yǔ qí zì shàng yì . qí zì yue : " che jià zài wài , bù rú nán chu . " fàn cóng qí yán , nǎi shàng mǎ zhì píng chang mén , chéng mén yǐ bì , bǎ mén jiāng nǎi huán fàn jiù lì sī fan yě . fàn xiù zhōng qǔ chu yí zhú bǎn yue : " tài hòu yǒu zhào , kě jí kai mén . " sī fan yue : " qǐng zhào yàn zhī . " fàn chì yue : " rǔ shì wú gù lì , hé gǎn rú cǐ ! " fàn zhì de kai mén fàng chu . fàn chu de chéng wài , huàn sī fan yue : " tài fù zào fǎn , rǔ kě sù suí wǒ qù . " fàn dà jīng , zhuī zhī bù jí . rén bào zhī sī mǎ yì . yì dà jīng yue : " zhì ? xiè yǐ ! rú zhì nài hé ? " jiǎng jì yue : " nú mǎ liàn zhàn dòu , bì bù néng yòng yě . " yì nǎi zhao xǔ yǔn , chén tài yue : " rǔ qù jiàn cáo

曰：“司马公未必谋逆，特欲杀曹将军耳。”敞惊曰：“此事未知如何？”宪英曰：“曹将军非司马公之对手，必然败矣。”敞曰：“今鲁司马教我同去，未知可去否？”宪英曰：“职守，人之大义也。凡人在难，犹或恤之；执鞭而弃其事，不祥莫大焉。”敞从其言，乃与鲁芝引数十骑，斩关夺门而出。人报知司马懿。懿恐桓范亦走，急令人召之。范与其子商议。其子曰：“车驾在外，不如南出。”范从其言，乃上马至平昌门，城门已闭，把门将乃桓范旧吏司蕃也。范袖中取出一竹版曰：“太后有诏，可即开门。”司蕃曰：“请诏验之。”范叱曰：“汝是吾故吏，何敢如此！”蕃只得开门放出。范出的城外，唤司蕃曰：“太傅造反，汝可速随我去。”蕃大惊，追之不及。人

tắt mưu nghịch, đặc dục sát tào tướng quân nhĩ." Sưởng kinh viết: "Thủ sự vị tri như hà?" Hiển anh viết: "Tào tướng quân phi Tư Mã công chi đối thủ, tắt nhiên bại hĩ." Sưởng viết: "Kim lỗ Tư Mã giáo ngã đồng khứ, vị tri khả khứ phủ?" Hiển anh viết: "Chức thủ, nhân chi đại nghĩa dã. Phàm nhân tại nan, do hoặc tuát chí; chấp tiên nhi khí kì sự, bất tường mạc đại yên." Sưởng tòng kì ngôn, nǎi dứ lỗ chi dân số thập ky, trảm quan đoạt môn nhi xuất. Nhân báo tri Tư Mã Ý. Ý khùng hoàn phạm diệc tẩu, cấp lệnh nhân triệu chí. Phạm dứ kì tử thương nghị. Kì tử viết: "Xa giá tại ngoại, bất như nam xuất." Phạm tòng kì ngôn, nǎi thượng mã chí bình xương môn, thành môn dĩ bế, bả môn tương nǎi hoàn phạm cựu lại ti phiền dã. Phạm tụ trung thủ xuất nhất trúc bản viết: "Thái hậu hữu chiếu, khả túc khai môn." Ti phiền viết: "Thỉnh chiếu nghiêm chí." Phạm sát viết: "Nhữ thị ngô cổ lại, hà cảm như thử!" Phiền chỉ đắc khai môn phóng xuất. Phạm xuất đích thành ngoại, hoán ti phiền viết: "Thái phó tạo phản, nhữ khả tốc tuy ngã khứ." Phiền đại kinh, truy chí bắt cập. Nhân báo tri Tư Mã Ý. Ý đại kinh viết: "Trí nang tiết hĩ! Như chi nại hà?" Tưởng tể viết: "Nô mã luyến sạn đậu, tắt bất năng dung dã." Ý nǎi triệu hứa duẫn, trần thái

nói: - Việc này không biết rồi ra sao? Hiển Anh nói: - Tào tướng quân không phải là tay đối thủ Tư Mã công, tắt nhiên phải thua. - Hôm nay Lỗ Chi rủ tôi cùng ra thành, không biết có nên đi không? Hiển Anh nói: - Chức phận của mình thì phải giữ, đó là nghĩa lớn ở đời. Người ta hoạn nạn còn nên thương, huống chi xưa nay vẫn hầu hạ người ta? Nếu bỏ phận mình, thì tắt là không hay lắm. Tệ nghe lời ấy, cùng với Lỗ Chi dẫn vài mươi tên ky, chặt khóa, cướp cửa thành chạy ra. Có người báo cho Tư Mã Ý. Ý sợ Hoàn Phạm cũng chạy, kíp sai người đòi đến. Phạm bàn với con. Con nói: - Xa giá vua ở ngoài thành, không bằng chạy ra ở cửa nam. Phạm nghe lời, vội vàng lên ngựa, chạy ra cửa Bình Xương. Tới nơi thì cửa thành đã đóng rồi. Tướng giữ cửa tên là Tư Phiên, nguyên là bạn cũ của Hoàn Phạm. Phạm thò tay vào bọc lấy một cái thẻ tre giơ ra bảo rằng: - Thái Hậu có chiếu sai ta đi, phải mở cửa thành mau. Tư Phiên xin xem chiếu. Phạm mắng rằng: - Mày là bạn cũ của ta, sao dám hồn thế? Phiên phải mở cửa cho ra. Phạm ra được khỏi thành, gọi Tư Phiên bảo rằng: - Thái phó làm phản, mày nên theo ta đi một thề. Phiên cả kinh, đuổi theo bắt lai không được. Có người báo với Tư Mã Ý. Ý giật mình nói: - "Túi khôn" lọt ra mắt rồi, thì làm thế nào? Tưởng Tể nói: - Ngựa hèn tham nắm đậu trong chuồng, dù có túi khôn, cũng không

shuǎng , shuo tài fù bié wú ta shì , zhi shì xiao rǔ xiong dì bing quán ér yǐ . " xǔ , chén èr rén qù liǎo . yòu zhao diàn zhōng xiào wèi yǐn dà mù zhì ; lìng jiǎng jì zuò shu , yǔ mù chí qù jiàn shuǎng . yì fēn fù yue : " rǔ yǔ shuǎng hòu , kě lǐng cǐ rèn . rǔ jiàn shuǎng , shuo wú yǔ jiǎng jì zhǐ luò shuǐ wèi shì , zhi yin bing quán zhi shì , bié wú ta yì . " yǐn dà mù yi lìng ér qù . què shuo cáo shuǎng zhèng fei ying zǒu quǎn zhì jì , hu bào chéng nèi yǒu biàn , tài fù yǒu biǎo . shuǎng dà jīng , jǐ hu luò mǎ . huáng mén guan pěng biǎo guì yú tian zì zhí qián . shuǎng jie biǎo chái feng , lìng jìn chén dù zhì . biǎo luè yue : " zheng xi dà dou du , tài fù chén si mǎ yì , chéng huáng chéng kǒng , dùn shǒu jìn biǎo : chén xí cóng liáo dong huán , xian dì zhào bì xià yǔ qín wáng jí chén děng , sheng yù chuáng , bǎ chén bèi , shen yǐ hòu shì wèi niàn . jin dà jiāng jun cáo shuǎng , bài qì gù mìng , bài luàn guó diǎn ; nèi zé jiàn nǐ , wài zhuan wei quán ; yǐ huáng mén zhang dang wèi dou jian , zhuan gòng jiao guan ; kàn chá zhì zun , hòu sì shén qì ; lí xiàn èr gong , shang hài gǔ ròu ; tian xià xiong xiong , rén

报知司马懿。懿大惊曰：“智囊泄矣！如之奈何？”蒋济曰：“弩马恋栈豆，必不能用也。”懿乃召许允、陈泰曰：“汝去见曹爽，说太傅别无他事，只是削汝兄弟兵权而已。”许、陈二人去了。又召殿中校尉尹大目至；令蒋济作书，与目持去见爽。懿分付曰：“汝与爽厚，可领此任。汝见爽，说吾与蒋济指洛水为誓，只因兵权之事，别无他意。”尹大目依令而去。却说曹爽正飞鹰走犬之际，忽报城内有变，太傅有表。爽大惊，几乎落马。黄门官捧表跪于天子之前。爽接表拆封，令近臣读之。表略曰：“征西大都督、太傅臣司马懿，诚惶诚恐，顿首谨表：臣昔从辽东还，先帝诏陛下与秦王及臣等，升御床，把臣臂，深以后事为念。今大将军曹爽，背弃顾命，败乱国典；内则

viết: "Nhữ khứ kiến tào sảng, thuyết thái phó biệt vô tha sự, chỉ thị tước nhữ huynh đệ binh quyền nhi dĩ." Hứa, tràn nhị nhân khứ liễu. Hựu triệu điện trung giáo úy duẫn đại mục chí; lệnh tương tể tác thư, dữ mục trì khứ kiến sảng. Ý phân phó viết: "Nhữ dữ sảng hậu, khả linh thử nhâm. Nhữ kiến sảng, thuyết ngô dữ tương tể chỉ lạc thủy vi thệ, chỉ nhân binh quyền chi sự, biệt vô tha ý." Duẫn đại mục y lệnh nhi khứ. Khước thuyết tào sảng chánh phi ưng tầu khuyển chi tế, hốt báo thành nội hữu biển, thái phó hữu biểu. Sảng đại kinh, kỉ hồ lac mã. Hoàng môn quan phùng biểu quy vu thiên tử chi tiền. Sảng tiếp biểu sách phong, lệnh cận thần độc chi. Biểu lược viết: "Chinh tây đại đô đốc, thái phó thần Tư Mã Ý, thành hoàng thành khủng, đốn thủ cẩn biểu: thần tích tòng liêu đông hoàn, tiên đế chiếu bệ hạ dữ tần vương cập thần đắng, thăng ngự sàng, bả thần tí, thâm dĩ hậu sự vi niệm. Kim đại tướng quân tào sảng, bối khí cố mệnh, bại loạn quốc điền; nội tắc tiếm nghĩ, ngoại chuyên uy quyền; dĩ hoàng môn trương đương vi đô giam, chuyên cộng giao quan; khán sát chí tôn, hậu ty thần khí; li gian nhị cung, thương hại cốt nhục; thiên hạ thủ phi tiên đế chiếu bệ hạ cập

dùng được. Ý gọi Hứa Doãn, Trần Thái đến bảo rằng: - Hai người ra gặp Tào Sảng, nói thái phó không có bụng nào hại đâu, chỉ muốn tước hết binh quyền của anh em họ đấy thôi. Hứa, Trần hai người đi liền. Lại đòi quan điện trung hiệu úy là Doãn Đại Mục đến, sai Tưởng Tế viết thư, cho Đại Mục cầm ra đưa cho Tào Sảng. Ý dặn rằng: - Người thân thiết với Tào Sảng, nên giúp việc này. Người có ra mắt Tào Sảng, thì nói rằng ta với Tưởng Tế trở sông Lạc Thủy ăn thề, chỉ vì việc binh quyền, chứ không có bụng nào cả. Doãn Đại Mục tuân lệnh đi ra. Nói về Tào Sảng đang mải mê săn bắn, huýt chó thả chim. Chợt có tin báo trong thành nổi loạn, thái phó có biểu văn đưa đến. Sảng giật nảy mình, suýt nửa ngã ngựa. Quan hoàng môn dâng biểu quỳ trước mặt thiên tử. Sảng tiếp lấy tờ biểu mở ra, sai cận thần đọc lên vua nghe. Biểu rằng: "Chinh tây đại tướng quân thái phó là Tư Mã Ý, rất sợ rất hãi, cúi đầu kính dâng biểu lên bệ hạ nghe: Thần tự khi đánh Liêu Đông trở về, tiên đế giao phó bệ hạ cho Tuần vương và bọn thần, lén giường ngự, cầm tay thần, gắn bó dặn dò việc sau. Nay đại tướng quân Tào Sảng bỏ lời cố mệnh, loạn phép nhà nước, trong thiếp pháp, ngoài thì chuyên quyền, dùng hoàng môn là Trương Dương làm đô giám, cùng nhau tư thông, để ngáp nghé ngồi báu, rình trực đồ thần, làm cho lìa cách hai cung, tàn hại trong tình cốt nhục. Thiên hạ

huái wéi jù : cǐ fei xian dì
zhào bì xià jí zhǔ chén zhī
běn yì yě . chén sui xiǔ mài ,
gǎn wàng wǎng yán ? tài wèi
chén jì , cháng shu lìng chén
fú děng , jie yǐ shuāng wèi
yǒu wú jun zhi xin , xiong dì
bù yí diǎn bing sù wèi . zòu
yǒng níng gong , huáng tài
hòu lìng chì chén rú zòu shi
xíng . chén zhé chì zhǔ zhě
jí huáng mén lìng , bà
shuāng , xi , xùn lì bing , yǐ
hóu jiù dì , bù de dòu liù , yǐ
ji che jià ; gǎn yǒu jī liú , biàn
yǐ jun fǎ cóng shì . chén zhé
lì jí jiàng bīng , tún yú luò
shuǐ fú qiáo , sì chá fei
cháng . jǐn cǐ shàng wén , fú
yú shèng ting . " wèi zhǔ cáo
fang ting bì , nǎi huàn cáo
shuāng yue : " tài fù zhī yán
ruò cǐ , qīng rú hé cái chǔ ? "
shuāng shǒu zú shi cuò , huí
gù èr dì yue : " wèi zhī nài hé
? " xi yue : " liè dì yì céng
jiàn xiong , xiong zhí mí bù
ting , zhì yǒu jìn rì . si mǎ yì
jué zhà wú bǐ , kǒng míng
cháng bù néng shèng ,
kuàng wǒ xiong dì hu ? bù rú
zì fú jiàn zhì , yǐ miǎn yi sī . "
yán wèi bì , cān jūn xin
chǎng , si mǎ lǔ zhì dào .
shuāng wèn zhì . èr rén gào
yue : " chéng zhong bǎ de tiě
tǒng xiāng sì , tài fù yǐn bing
tún yú luò shuǐ fú qiáo , shì
jiang bù kě fù gui . yí zǎo
dìng dà jì . " zhèng yán xiàn ,

僭拟，外专威权；以黄
门张当为都监，专共交
关；看察至尊，候伺神
器；离间二宫，伤害骨
肉；天下汹汹，人怀危
惧：此非先帝诏陛下及
嘱臣之本意也。臣虽朽
迈，敢忘往言？太尉臣
济、尚书令臣孚等，皆
以爽为有无君之心，兄
弟不宜典兵宿卫。奏永
宁宫，皇太后令敕臣如
奏施行。臣辄敕主者及
黄门令，罢爽、羲、训
吏兵，以俟就第，不得
逗留，以稽车驾；敢有
稽留，便以军法从事。
臣辄力疾将兵，屯于洛
水浮桥，伺察非常。谨
此上闻，伏于圣听。”
魏主曹芳听毕，乃唤曹
爽曰：“太傅之言若此
，卿如何裁处？”爽手
足失措，回顾二弟曰：
“为之奈何？”羲曰：
“劣弟亦曾谏兄，兄执
迷不听，致有今日。司
马懿谲诈无比，孔明尚
不能胜，况我兄弟乎？
不如自缚见之，以免一

chúc thần chi bỗn ý dã. Thần
tuy hủ mại, cảm vong vãng
ngôn? Thái úy thần tể, thượng
thư lệnh thần phu đẳng, giai dĩ
sảng vi hữu vô quân chí tâm,
huynh đệ bất nghi điển binh túc
vệ. Tầu vĩnh ninh cung, hoàng
thái hậu lệnh sắc thần như tầu
thi hành. Thần triếp sắc chủ giã
cập hoàng môn lệnh, bãi sàng,
hi, huấn lại binh, dĩ hầu tựu đệ;
bất đắc đậu lưu, dĩ kê xa giá;
cảm hữu kê lưu, tiện dĩ quân
pháp tòng sự. Thần triếp lực tật
tương binh, truân vu lạc thủy
phù kiều, ty sát phi thường.
Cản thủ thượng văn, phục vu
thánh thính. "Ngụy chủ tào
phương thính tất, nãi hoán tào
sảng viết: "Thái phó chi ngôn
nhược thủ, khanh như hà tài
xử?" Sảng thủ túc thất thố, hồi
cố nhị đệ viết: "Vi chi ngại hà?"
Hi viết: "Liệt đệ diệc tăng gián
huynh, huynh chấp mê bất
thính, trí hữu kim nhật. Tư Mã ý
quyết trá vô bỉ, khồng minh
thượng bất năng thắng, huống
ngã huynh đệ hò? Bất như tự
phược kiến chi, dĩ miễn nhất
tử." Ngôn vị tất, tham quân tân
sưởng, Tư Mã lỗ chi đáo. Sảng
ván chi. Nhị nhân cáo viết:
"Thành trung bả đắc thiết dũng
tương tự, thái phó dẫn binh
truân vu lạc thủy phù kiều, thé
tương bất khả phục quy. Nghị
tảo định đại kế." Chánh ngôn
gian, ti nồng hoàn phạm sâu
mã nhi chí, vị sáng viết: "Thái

nôn nao, mang lòng sợ hãi. Đó
không phải là ý tiên để bảo bệ hạ
và dặn thần như thế. Thần tuy già
yếu, dám đâu quên lời xưa. Thái úy
thần là Tế, thượng thư thần là Phu
cũng nghĩ rằng Tào Sảng không có
bụng tôn vua, không nên cho anh
em y được túc giữ binh quyền túc
vệ trong cung nữa. Vì thế thần tâu
với hoàng Thái Hậu, Thái Hậu sai
thần tâu biểu với bệ hạ để ra lệnh.
Vậy thần dâng biểu này, xin bắt
Sảng, Hy, Huấn phải bãi binh đi mà
về nhà, không được để xa giá bệ
hạ ở lâu ngoài thành. Nếu trật trễ,
xin án quân pháp mà trị tội. Thần
phải gượng bệnh đem quân ra
đóng tại cầu Lạc Thủy, để coi xét
việc bắt thường. Vì vậy bày tỏ, xin
được coi xét". Ngụy chủ Tào
Phương nghe xong, bảo với Tào
Sảng rằng: - Thái phó nói vậy,
người khu xử làm sao? Tào Sảng
cuốn cả người lại, bảo với hai em
rằng: - Làm thế nào bây giờ? Hy
nói: - Em đã can mãi anh, anh
chẳng nghe cho, mới đến nỗi này.
Tư Mã Ý quỷ quyết vô cùng, Không
Minh còn không đánh nổi, huống
chi anh em chúng ta! Chi bằng tự
trói mình về chịu lỗi, cầu khởi cái
chết là hơn! Một lát, tham quân Tân
Tệ, tư mã Lỗ Chi đến. Sảng hỏi
chuyện. Hai người nói: - Trong
thành vây kín như rào sắt, thái phó
dẫn quân đóng ở trên cầu sông
Lạc, không tài nào mà về được
đâu. Nên định kế lớn đi! Đang nói
thì tư nông là Hoàn Phạm té ngựa
chạy đến, Phạm nói: - Thái phó đã

死。”言未毕，参军辛敞、司马鲁芝到。爽问之。二人告曰：“城中把得铁桶相似，太傅引兵屯于洛水浮桥，势将不可复归。宜早定大计。”正言间，司农桓范骤马而至，谓爽曰：“太傅已变，将军何不请天子幸许都，调外兵以讨司马懿耶？”爽曰：“吾等全家皆在城中，岂可投他处求援？”范曰：“匹夫临难，尚欲望活！今主公身随天子，号令天下，谁敢不应？岂可自投死地乎？”爽闻言不决，惟流涕而已。范又曰：“此去许都，不过中宿。城中粮草，足支数载。今主公别营兵马，近在阙南，呼之即至。大司马之印，某将在此。主公可行，迟则休矣！”爽曰：“多官勿太催逼，待吾细细思之。”少顷，侍中许允、尚书陈泰至。二人告曰：“太傅只为将军权重，不过要削

phó dĩ biến, tướng quân hà bát
thỉnh thiên tử hạnh hứa đô,
điều ngoại binh dĩ thảo Tư Mã ý
da?" Sảng viết: "Ngô đắng toàn
gia giai tại thành trung, khởi
khả đầu tha xử cầu viện?"
Phạm viết: "Thất phu lâm nan,
thượng dục vọng hoại! Kim
chúa công thân tùy thiên tử,
hiệu lệnh thiên hạ, thùy cảm bất
ứng? Khởi khả tự đầu tử địa
hồ?" Sảng văn ngôn bắt quyết,
duy lưu thể nhi dĩ. Phạm hựu
viết: "Thủ khứ hứa đô, bắt quá
trung túc. Thành trung lương
thảo, túc chi sở tái. Kim chúa
công biệt doanh binh mã, cận
tại khuyết nam, hô chi tức chí.
Đại Tư Mã chi ấn, mỗ tương tại
thủ. Chúa công khả cấp hành,
trì tắc hưu hĩ!" Sảng viết: "Đa
quan vật thái thôй bức, đãi ngô
té té tư chi." Thiếu khoảnh, thị
trung hứa duẫn, thượng thư
trần thái chí. Nhị nhân cáo viết:
"Thái phó chỉ vi tướng quân
quyền trọng, bắt quá yếu tước
khứ binh quyền, biệt vô tha ý.
Tướng quân khả tảo quy thành
trung." Sảng mặc nhiên bắt
ngữ. Hữu chỉ kiến điện trung
giáo úy duẫn đại mục đáo. Mục
viết: "Thái phó chỉ lạc thủy vi
thệ, tịnh vô tha ý. Hữu tương
thái úy thư tại thủ. Tướng quân
khả tước khứ binh quyền, tảo
quy tương phủ." Sảng tín vi
lương ngôn. Hoàn phạm hựu
cáo viết: "Sự cấp hĩ, hưu thính
ngoại ngôn nhi tựu tử địa!" Thị

khởi biến rồi, tướng quân sao
không rước thiên tử ra Hứa Đô, cắt
quân ngoài mà đánh Tư Mã Ý?
Sảng nói: - Cả nhà ta ở trong thành,
sao nên đi nơi khác mà cầu cứu?
Phạm nói: - Sát phu đương lúc nạn,
còn muốn cầu sống. Nay chủ công
theo với thiên tử, hiệu lệnh thiên hạ,
đầu chẳng phải nghe, sao lại đậm
đầu về đất chết làm chi? Sảng nghe
nói phân vân chưa quyết, chỉ ứa
nước mắt khóc. Phạm lại nói: - Tụ
đây ra Hứa Đô, chẳng qua nữa
đêm thì đến nơi. Lương thảo trong
thành, đủ chi được vài năm. Vả lại
quân mã trại riêng của chủ công, ở
ngay Quan Nam gần đây, gọi một
tiếng là đến. Ân đại tư mã tôi mang
ra đây, chủ công nên làm cho kịp đi,
nếu chậm thì việc hỏng mất. Sảng
nói: - Các ngươi chờ thôi thúc lăm,
để ta nghĩ kỹ xem đã. Được một lát,
thị trung Hứa Doãn, thượng thư
lệnh Trần Thái đến. Hai người nói: -
Thái phó chỉ vì việc tướng quân
quyền to quá, muốn tước bớt binh
quyền đi, chờ không có bụng gì
đâu, tướng quân nên về ngay trong
thành cho sớm. Sảng nín lặng
chẳng nói gì. Một lát, lại có Doãn
Đại Mục đến nói: - Thái phó trả
sông Lạc phát lời thề, tịnh không có
bung nào. Có thư của Tướng thái
úy ở đây. Tướng quân nên bỏ binh
quyền, về ngay tướng phủ cho.
Sảng tin là thực. Hoàn Phạm lại nói:
- Việc đã cấp rồi, chờ nghe người
ta nói mà đậm vào đất chết! Đêm
hôm ấy, Tào Sảng vẫn không quyết
bè nào, tay cầm thanh gươm thở

huán fàn yòu gào yue : " shì jí yǐ , xiù tǐng wài yán ér jiù sī dì ! " shì yè , cáo shuǎng yì bù néng jué , nǎi bá jiàn zài shǒu , jie tàn xún sī ; zì huáng hun zhí liú lèi dào xiǎo , zhong shì hú yí bù dìng . huán fàn rù zhàng cui zhì yue : " zhǔ gōng sì lù yí zhòu yè , hé cháng bù néng jué ? " shuǎng zhí jiàn ér tàn yue : " wǒ bù qǐ bing , qíng yuàn qì guan , dàn wèi fù jia weng zú yǐ ! " fàn dà ku , chu zhàng yue : " cáo zi dan yǐ zhì móu zì jin ! jin xiong dì san rén , zhen tún dù ēr ! " tòng ku bù yǐ .

去兵权，别无他意。将军可早归城中。”爽默然不语。又只见殿中校尉尹大目到。目曰：“太傅指洛水为誓，并无他意。有蒋太尉书在此。将军可削去兵权，早归相府。”爽信为良言。桓范又告曰：“事急矣，休听外言而就死地！”是夜，曹爽意不能决，乃拔剑在手，嗟叹寻思；自黄昏直流泪到晓，终是狐疑不定。桓范入帐催之曰：“主公思虑一昼夜，何尚不能决？”爽掷剑而叹曰：“我不起兵，情愿弃官，但为富家翁足矣！”范大哭，出帐曰：“曹子丹以智谋自矜！今兄弟三人，真豚犊耳！”痛哭不已。

4 xǔ yǔn , chén tài lìng shuǎng xiān nà yìn shòu yǔ sī mǎ yǐ . shuǎng lìng jiāng yìn sòng qù , zhǔ bù yáng zong chě zhù yìn shòu ér ku yue : " zhǔ gōng jin rì shě bing quán zì fú qù jiàng , bù miǎn dong shì shòu lù yě ! " shuǎng yue

许允、陈泰令爽先纳印绶与司马懿。爽令将印送去，主簿杨综扯住印绶而哭曰：“主公今日舍兵权自缚去降，不免东市受戮也！”爽曰：

dạ, tào sàng ý bất năng quyết, nai bặt kiém tại thủ, ta thán tâm tư; tự hoàng hôn trực lưu lệ đáo hiểu, chung thị hồ nghi bất định. Hoàn phạm nhập trường thôii chi viết: "Chúa công tư lự nhất trú dạ, hà thượng bất năng quyết?" Sảng trich kiém nhí thán viết: "Ngã bất khởi binh, tình nguyện khí quan, đắn vi phú gia ông túc hĩ!" Phạm đại khóc, xuất trường viết: "Tào tử đan dĩ trí mưu tự căng! Kim huynh đệ tam nhân, chân đòn độc nhĩ!" Thống khóc bất dĩ.

ngắn thở dài cho đến sáng, lúc nào cũng nước mắt chạy vòng quanh mà vẫn hồ nghi không biết nghĩ ra sao. Hoàn Phạm vào trường giục rằng: Chủ công nghĩ suốt cả đêm, mà vẫn chưa quyết ư? Sảng vất thanh gươm xuống, than rằng: - Bụng ta không muốn cắt quân, ta tình nguyện bỏ quân, chỉ làm một tên phú ông là đủ. Phạm khóc ầm lên, ra trường nói: - Tào Tử Đan khoe mình trí mưu, nay được ba con đụt như chó lợn cả.

Hứa duẫn, trần thái lệnh sàng tiên nạp ấn thụ dữ Tư Mã Ý. Sảng lệnh tương ấn tổng khứ, chủ bộ dương tổng xả trụ ấn thụ nhí khóc viết: "Chúa công kim nhật xá bình quyền tự phuoc khứ hàng, bắt miễn đồng thị thụ lục dã!" Sảng viết:

Hứa Doãn, Trần Thái xúi Sảng nộp ấn tín trước cho Tư Mã Ý. Sảng sai đem ấn tín đưa ra. Chủ bộ là Dương Tống giảng lại ấn tín, khóc rằng: - Hôm nay chủ công bỏ binh quyền, tự trói xin hàng, không tránh khỏi chết ở chợ cửa đông đâu. Sảng nói: - Thái phó tất không thất

: " tài fù bì bù shi xìn yú wǒ .
" yú shì cáo shuǎng jiang yìn
shòu yǔ xǔ , chén èr rén ,
xian ? yǔ si mǎ yì . zhòng jun
jiàn wú jiang yìn , jìn jie sì
sǎn . shuǎng shǒu xià zhì
yǒu shù qí guan liáo . dào fú
qiáo shí , yì chuán lìng , jiào
cáo shuǎng xiong dì san rén
, qiè huí si zhái ; yú jie fa jian
, ting hòu chì zhǐ . shuǎng
děng rù chéng shí , bìng wú
yí rén shì cóng . huán fàn zhì
fú qiáo bian , yì zài mǎ
shàng yǐ bian zhī zhī yue : " huán
dà fu hé gù rú cǐ ? " fàn
di tóu bù yǔ , rù chéng ér qù
. yú shì si mǎ yì qǐng jià bá
yíng rù luò yáng . cáo
shuǎng xiong dì san rén huí
jia zhì hòu , yì yòng dà suǒ
suǒ mén , lìng ju míng ba bǎi
rénn wéi shǒu qí zhái . cáo
shuǎng xin zhong you mèn .
xi wèi shuǎng yue : " jin jia
zhong fá liáng , xiong kě zuò
shu yǔ tài fù jiè liáng . rú kěn
yǐ liáng jiè wǒ , bì wú xiāng
hài zhì xin . " shuǎng nǎi zuò
shu lìng rén chí qù . si mǎ yì
lǎn bì , suì qiǎn rén sòng
liáng yi bǎi hú , yùn zhì cáo
shuǎng fǔ nèi . shuǎng dà xǐ
yue : " si mǎ gong běn wú
hài wǒ zhì xin yě ! " suì bù yǐ
wèi you . yuán lái si mǎ yì
xian jiang huáng mén zhang
dang zhuo xià yù zhong wèn
zuì . dang yue : " fei wǒ yì
rénn , gèng yǒu hé yàn , dèng

"太傅必不失信于我。
"于是曹爽将印绶与许
、陈二人，先賚与司马懿。众军见无将印，尽
皆四散。爽手下只有数
骑官僚。到浮桥时，懿
传令，教曹爽兄弟三人
，且回私宅；余皆发监
，听候敕旨。爽等入城
时，并无一人侍从。桓
范至浮桥边，懿在马上
以鞭指之曰：“桓大夫
何故如此？”范低头不
语，入城而去。于是司
马懿请驾拔营入洛阳。
曹爽兄弟三人回家之后
，懿用大锁锁门，令居
民八百人围守其宅。曹
爽心中忧闷。羲谓爽曰
：“今家中乏粮，兄可
作书与太傅借粮。如肯
以粮借我，必无相害之
心。”爽乃作书令人持
去。司马懿览毕，遂遣
人送粮一百斛，运至曹
爽府内。爽大喜曰：“
司马公本无害我之心也
！”遂不以为忧。原来
司马懿先将黄门张当捉
下狱中问罪。当曰：“

"Thái phó tất bắt thát tín vu
ngã." Vu thị tào sảng tương án
thụ dũ hứa, trần nhị nhân, tiên
tê dũ Tư Mã Ý. Chúng quân
kiến vô tương án, tần giai tú
tán. Sảng thủ hạ chỉ hữu sở kỵ
quan liêu. Đáo phù kiều thời, ý
truyền lệnh, giáo tào sảng
huynh đệ tam nhân, thả hồi tư
trạch; dư giai phát giam, thính
hậu sắc chỉ. Sảng đắng nhập
thành thời, tịnh vô nhất nhân thị
tòng. Hoàn phạm chí phù kiều
biên, ý tại mã thương dĩ tiên chỉ
chi viết: "Hoàn đại phu hà cố
như thủ?" Phạm đê đầu bắt
ngữ, nhập thành nhi khứ. Vu thị
Tư Mã Ý thỉnh giá bại doanh
nhập lạc dương. Tào sảng
huynh đệ tam nhân hồi gia chí
hậu, ý dụng đại tỏa tỏa môn,
lệnh cù dân bát bách nhân vi
thủ kì trach. Tào sảng tâm trung
ưu muộn. Hi vị sảng viết: "Kim
gia trung pháp lương, huynh
khả tác thư dũ thái phó tá
luong. Như khảng dĩ lương tá
ngã, tất vô tương hại chi tâm."
Sảng nãi tác thư lệnh nhân trì
khứ. Tư Mã Ý lâm tất, toại khiển
nhân tống lương nhất bách
hộc, vận chí tào sảng phủ nội.
Sảng đại hỉ viết: "Tư Mã công
bỗn vô hại ngã chí tâm dã!"
Toại bắt dĩ vi ưu. Nguyên lai Tư
Mã ý tiên tương hoàng môn
trương đương tróc hạ ngực
trung vấn tội. Dương viết: "Phi
ngã nhất nhân, canh hữu hà
yến,ặng dương, lý thắng, tất

tín với ta! Bởi thế, Tào Sảng đem
án tín cho Hứa, Trần hai người
mang về trước, giao nộp Tư Mã Ý.
Quân sĩ thấy không có tướng án, lě
tě tan mắt cả. Thủ hạ Tào Sảng chỉ
còn mấy người, đi theo về đến phủ
kiều, Tư Mã Ý cho ba anh em Tào
Sảng hãy về nhà riêng, còn các
quan đi theo thì tống giam chờ sắc
chỉ. Anh em Tào Sảng, khi vào đến
thành, không còn một người nào
theo hầu. Phạm Hoàn về đến cầu,
Tư Mã Ý ngồi trên ngựa trỏ roi mà
răng: - Hoàn đại phu có sao lại thế?
Hoàn Phạm cúi gằm mặt xuống
không nói gì, rồi đi vào thành. Tư
Mã Ý rước xa giá nhỏ trại về Lạc
Dương. Ba anh em Tào Sảng về
đến nhà, Tư Mã Ý dùng khóa to
khóa cửa lại, sai tám trăm dân phu
vây giữ. Tào Sảng trong bụng lo
buồn, Hy nói: - Trong nhà ta thiếu
lương ăn, anh thủ viết thư đưa cho
thái phó vay lương. Nếu y đem
lương đỡ cho ta, thì tất không nỡ
hại nhau. Sảng liền viết thư sai
người cầm đến. Tư Mã Ý xem thư,
cho vận một trăm hộc lương vào
phủ Tào Sảng. Sảng mừng, nói: -
Tư Mã công hắn không bụng nào
nỡ hại ta! Từ đó không lo gì nữa.

Tư Mã Ý trước hết bắt Tương
Đương tống ngục tra hỏi. Dương
xưng ra bọn Hà Yến, Đặng Dương,
Lý Thắng, Tất Phạm, Đinh Bật năm
người đồng mưu phản nghịch. Ý lấy
khẩu cung, rồi sai bắt bọn Hà Yến,
tra hỏi minh bạch, cả bọn cùng
xưng là trong ba tháng nữa thì làm

? , lǐ shèng , bì guǐ , ding mì děng wǔ rén , tòng móu cuàn nì . " yì qū liǎo zhang dang gòng cí , què zhuo hé yàn děng kan wèn míng bái : jie cheng san yuè xiān yù fǎn . yì yòng cháng jia ding liǎo . chéng mén shǒu jiāng sī fan gào cheng : " huán fàn jiǎo zhào chu chéng , kǒu cheng tài fù móu fǎn . " yì yue : " wu rén fǎn qíng , dǐ zuì fǎn zuò . " yì jiāng huán fàn děng jie xià yù , rán hòu ya cáo shuǎng xiong dì san rén bìng yi gan rén fàn , jie zhǎn yú shì cáo , miè qí sān zú ; qí jia chǎn cái wù , jìn chao rù kù .

5 shí yǒu cáo shuǎng cóng dì wén shú zhi qí , nǎi xià hóu lìng nǚ yě : zǎo guǎ ér wú zi , qí fù yù gǎi jià zhi , nǚ jié ēr zì shì . jí shuǎng bèi zhu , qí fù fù jiāng jià zhi , nǚ yòu duàn qù qí bí . qí jia jīng huáng , wèi zhì yue : " rén shēng shì xiān , rú qīng chén qí ruò cǎo , hé zhì zì kǔ rú cǐ ? qiè fu jia yòu bèi sī mǎ shí zhu lù yǐ jìn , shǒu cǐ yù shéi wèi zai ? " nǚ qì yue : " wú wén rén zhě bù yǐ shèng shuai gǎi jié , yì zhě bù yǐ cún wáng yì xīn . cáo shì shèng shí , cháng yù bǎo zhong ; kuàng jin miè wáng , hé rěn qì zhì ? cǐ qín shòu

非我一人，更有何晏、邓飏、李胜、毕轨，丁谧等五人，同谋篡逆。

"懿取了张当供词，却捉何晏等勘问明白：皆称三月间欲反。懿用长枷钉了。城门守将司蕃告称：“桓范矫诏出城，口称太傅谋反。”懿曰：“诬人反情，抵罪反坐。”亦将桓范等皆下狱，然后押曹爽兄弟三人并一干人犯，皆斩于市曹，灭其三族；其家产财物，尽抄入库。

时有曹爽从弟文叔之妻，乃夏侯令女也：早寡而无子，其父欲改嫁之，女截耳自誓。及爽被诛，其父复将嫁之，女又断去其鼻。其家惊惶，谓之曰：“人生世间，如轻尘栖弱草，何至自苦如此？且夫家又被司马氏诛戮已尽，守此欲谁为哉？”女泣曰：“吾闻仁者不以盛衰改节，义者不以存亡易心。曹氏盛时，尚欲保终

quỹ, đình mật đẳng ngũ nhân, đồng mưu soán nghịch." Ý thủ liễu trương đương cung tử, khước tróc hà yến đẳng khám vấn minh bạch: giai xưng tam nguyệt gian dục phản. Ý dụng trường gia đình liễu. Thành môn thủ tướng ti phiền cáo xưng: "Hoàn phạm kiểu chiếu xuất thành, khẩu xưng thái phó mưu phản." Ý viết: "Vu nhân phản tình, để tội phản tọa." Diệc tương hoàn phạm đẳng giai hạ ngục, nhiên hậu áp tào sảng huynh đệ tam nhân tính nhất can nhân phạm, giai trảm vu thị tào, diệt kì tam tộc; kì gia sản tài vật, tần sao nhập khổ.

phản. Ý sai đóng gông ráo cả lại. Tướng giữ cửa thành là Tư Phiên tố cáo Hoàn Phạm trả xưng phụng chiếu ra thành, nói là thái phó làm phản. Ý nói: - Vu cho người làm phản, tội cũng như làm phản. Liền sai bắt cả bọn Hoàn Phạm vào ngục. Rồi bắt ba anh em Tào Sảng và các người phạm tội, cùng cả ba họ điệu ra ngoài chợ chém sạch. Bao nhiêu của cải tịch thu bỏ kho làm của công.

Thời hữu tào sảng tòng đệ văn thúc chi thê, nãi hạ hầu lệnh nữ dã: tảo quả nhi vô tử, kì phụ dục cải giá chi, nữ tiết nhĩ tự thê. Cập sảng bị tru, kì phụ phục tương giá chi, nữ hựu đoạn khứ kì tị. Kì gia kinh hoàng, vị chi viết: "Nhân sinh thế gian, như khinh trần tê như uỷ thảo, hà chí tự khổ như thử? Thả phu gia hựu bị Tư Mã thị tru lục dĩ tẫn, thủ thử dục thùy vi tai?" Nữ khấp viết: "Ngô văn nhân giả bất dĩ thịnh suy cải tiết, nghĩa giả bất dĩ tồn vong dịch tâm. Tào thị thịnh thời, thượng dục bảo chung; huống kim diệt vong, hà nhẫn khí chi? Thủ cầm thú chi hành,

Bấy giờ, có vợ Văn Thúc, em con chú Tào Sảng là con gái họ Hậu Hầu, góa chồng sớm, không có con, cha muốn đem về gả cho người khác. Người con cắt tai thê không lấy chồng nữa. Đến khi Tào Sảng bị giết, cha lại muốn đem về gả chồng. Người con gái tự cắt nốt mũi. Cả nhà kinh hoàng nói rằng: - Người ta ở đời, ví như cái bụi bám vào cây cỏ yếu, can gì mà khổ thân đến thế? Vả lại nhà chồng đã bị Tư Mã Ý giết cả rồi, thì thủ tiết cho ai nữa? Người con gái khóc, nói: - Tôi nghe: Người có nhân, không vì có thịnh suy mà đổi tiết; người biết nghĩa, không vì việc còn mất mà ngã lòng. Đang lúc họ Tào còn thịnh, còn muốn giữ tiết cho trọng

zhi xíng , wú qǐ wèi hu ! " yì
wén ér xián zhī , ting shǐ qǐ zi
yǐ yǎng , wèi cáo shì hòu .
hòu rén yǒu shi yue : " ruò
cǎo wéi chén jìn dá guan ,
xià hóu yǒu nǚ yì rú shan .
zhàng fu bù jí qún chai jié ,
zì gù xu méi yì hàn yán . "
què shuo si mǎ yì zhǎn liǎo
cáo shuǎng , tài wèi jiāng jì
yue : " cháng yǒu lǔ zhī , xin
chǎng zhǎn guan duó mén
ér chu , yáng zong duó yìn
bù yǔ , jie bù kě zòng . " yì
yue : " bǐ gè wèi qí zhǔ , nǎi
yì rén yě . " suì fù gè rén jiù
zhí . xin chǎng tàn yue : " wú
ruò bù wèn yú zǐ , shi dà yì
yǐ ! " hòu rén yǒu shi zàn xin
xiān ying yue : " wèi chén shí
lù dang sì bào , shì zhǔ lín
wéi gé jìn zhong . xin shì
xiān ying céng quàn dì , gù
lìng qian zài sòng gao feng .
"

6 si mǎ yì ráo liǎo xin chǎng
děng , réng chu bǎng xiǎo yù
: dàn yǒu cáo shuǎng mén
xià yì yìng rén děng , jìn jie
miǎn sī ; yǒu guan zhě zhào
jiù fù zhí . jun mǐn gè shǒu
jia yè , nèi wài an dù . hé ,
dèng èr rén sǐ yú fei mìng ,
guǒ yìng guǎn lù zhī yán .

; 况今灭亡，何忍弃之？此禽兽之行，吾岂为乎！”懿闻而贤之，听使乞予以养，为曹氏后。后人有诗曰：“弱草微尘尽达观，夏侯有女义如山。丈夫不及裙钗节，自顾须眉亦汗颜。”却说司马懿斩了曹爽，太尉蒋济曰：“尚有鲁芝、辛敞斩关夺门而出，杨综夺印不与，皆不可纵。”懿曰：“彼各为其主，乃义人也。”遂复各人旧职。辛敞叹曰：“吾若不问于姊，失大义矣！”后人有诗赞辛宪英曰：“为臣食禄当思报，事主临危合尽忠。辛氏宪英曾劝弟，故令千载颂高风。”

ngô khởi vi hò!" Ý văn nhi hiền chi, thính sử khất tử dĩ dưỡng, vi tào thị hâu. Hậu nhân hữu thi viết: "Nhược thảo vi trân tần đạt quan, hạ hâu hữu nữ nghĩa như sơn. Trượng phu bất cập quần sai tiết, tự cổ tu mi diệc hǎn nhan." Khước thuyết Tư Mã ý trảm liễu tào sàng, thái úy tương tề viết: "Thượng hữu lỗ chí, tân sưởng trảm quan đoạt môn nhi xuất, dương tổng đoạt án bất dũ, giai bất khả túng." Ý viết: "Bỉ các vi kì chủ, nãi nghĩa nhân dã." Toại phục các nhân cựu chức. Tân sưởng thán viết: "Ngô nhược bất vấn vu tì, thất đại nghĩa hǐ!" Hậu nhân hữu thi tán tân hiến anh viết: "Vi thần thực lộc đương tư báo, sự chủ lâm nguy hợp tần trung. Tân thị hiến anh tăng khuyến đệ, có lệnh thiên tái tụng cao phong."

vẹn, huông chi nay đã tuyệt diệt, nỡ nào bỏ đi cho đành? Đó là hành vi của giống cầm thú, tôi lại thèm làm thế ư? Ý nghe chuyện khen là người hiền, cho nuôi con để nối dõi họ Tào. Có thơ khen rằng: Nhỏ nhặt đời người mảnh bụi con Gái đâu nghĩa khí nặng tầy non! Trượng phu nếu kém bề trung nghĩa, Hổ mặt khi nhìn khách phấn son! Tư Mã Ý giết xong Tào Sảng, Tưởng Tệ lại xui rằng: - Lỗ Chi, Tân Tệ chặt khóa thành chạy ra, Dương tổng cướp án không cho, bọn áy cũng không nên tha. Ý nói: - Họ đều ai vì chủ áy, đó là người có nghĩa, sao lại giết đi. Bèn phục nguyên chức cho hai người. Tân Tệ than rằng: - Nếu ta không hỏi chị ta thì hóa ra bỏ mất đại nghĩa! Có thơ khen nàng Tân Hiến Anh rằng: Làm tôi ân lộc nên đèn báo, Thờ chúa lâm nguy phải hết lòng, Tân thị khuyên em lời đạo nghĩa, Ngàn năm còn cất tiếng cao phong.

Tư Mã ý nhiều liễu tân sưởng đẳng, nhưng xuất bảng hiếu dụ: dấn hữu tào sàng môn hạ nhất ứng nhân đẳng, tần giai miễn tử; hữu quan giả chiếu cựu phục chức. Quân dân các thủ gia nghiệp, nội ngoại an ổ. Hả,ặng nhị nhân tử vu phi mệnh, quả ứng quản lộ chi ngôn. Hậu

Tư Mã Ý tha cho bọn Tân Tệ, rồi treo bảng hiếu dụ: Phảm những người môn hạ Tào Sảng, đều tha tội cho cả. Ai làm quan gì, cứ nguyên chức áy. Bởi thế đâu quân dân yên nghiệp đấy, trong ngoài yên ổn. Hà Yến, Đặng Dương chết uổng, quả nhiên nghiệm lời Quản Lộ thực. Đời sau có thơ khen Quản

hòu rén yǒu shi zàn guǎn lù
yue : " chuán de shèng xiān
zhen miào jué , píng yuán
guǎn lù xiāng tōng shén . guǐ
you guǐ zào fen hé dèng ,
wèi sàng xiān zhì shì sǐ rén .
" què shuo wèi zhǔ cáo fang
feng si mǎ yì wèi chéng
xiāng , jia lè xí . yì gù cí bù
kěn shòu . fang bù zhǔn ,
lìng fù zì san rén tòng lǐng
guó shì . yì hu rán xiǎng qǐ :
" cáo shuǎng quán jia sui
zhu , cháng Yǒu xià hóu
xuán shǒu bēi yong zhōu
děng chǔ , xì shuǎng qín zú ,
tǎng zòu rán zuò luàn , rú hé
tí bēi ? bì dang chǔ zhì . " jí
xià zhào qiǎn shǐ wǎng yong
zhōu , qǔ zheng xī jiāng jūn
xià hóu xuán fù luò yáng yì
shì . xuán shú xià hóu bà
ting zhì dà jīng , biàn yīn běn
bù san qian bing zào fǎn .
yǒu ? shǒu yong zhōu cì shǐ
guo huái , ting zhì xià hóu bà
fǎn , jí lù běn bù bing lái , yǔ
xià hóu bà jiao zhàn . huái
chu mǎ dà mà yue : " rǔ jì
shì dà wèi huáng zú , tian zi
yòu bù céng kui rǔ , hé gù
bèi fǎn ? " bà yì mà yue : "
wú zǔ fù yú guó jia duo jiàn
qín láo , jin si mǎ yì hé děng
pǐ fu , miè wú xiong cáo
shuǎng zong zú , yòu lái qǔ
wǒ , zǎo wǎn bì si cuàn wèi .
wú zhàng yì tǎo zéi , hé fǎn
zhì yǒu ? " huái dà nù , tǐng
qiang zòu mǎ , zhí qū xià

有诗赞管辂曰：“传得圣贤真妙诀，平原管辂相通神。鬼幽鬼躁分何邓，未丧先知是死人。”却说魏主曹芳封司马懿为丞相，加九锡。懿固辞不肯受。芳不准，令父子三人同领国事。懿忽然想起：“曹爽全家虽诛，尚有夏侯玄守备雍州等处，系爽亲族，倘骤然作乱，如何提备？必当处置。”即下诏遣使往雍州，取征西将军夏侯玄赴洛阳议事。玄叔夏侯霸听知大惊，便引本部三千兵造反。有镇守雍州刺史郭淮，听知夏侯霸反，即率本部兵来，与夏侯霸交战。淮出马大骂曰：“汝既是大魏皇族，天子又不曾亏汝，何故背反？”霸亦骂曰：“吾祖父于国家多建勤劳，今司马懿何等匹夫，灭吾兄曹爽宗族，又来取我，早晚必思篡位。吾仗义讨贼，何反之有？”淮大怒，挺枪骤马，直

nhân hữu thi tán quản lộ viết:
"Truyền đắc thánh hiền chân
diệu quyết, bình nguyên quản
lộ tương thông thần. Quỷ u quỷ
táo phân hà đặng, vị tang tiên
tri thị tử nhân." Khuớc thuyết
ngụy chủ tào phuong phong Tư
Mã ý vi thừa tướng, gia cửu
tích. Ý cố tử bất khắng thụ.
Phương bắt chuẩn, lệnh phụ tử
tam nhân đồng lĩnh quốc sự. Ý
hốt nhiên tưởng khởi: "Tào
sảng toàn gia tuy tru, thượng
hữu hạ hầu huyền thủ bị ung
châu đẳng xử, hệ sảng thân
tộc, thảng sậu nhiên tác loạn,
như hà đê bị? Tất đương xử
trí." Tức hạ chiêu khiển sử vãng
ung châu, thủ chinh tây tướng
quân hạ hầu huyền phó lạc
dương nghị sự. Huyền thúc hạ
hầu bá thính tri đại kinh, tiện
dẫn bỗn bộ tam thiên binh tạo
phản. Hữu trấn thủ ung châu
thứ sứ quách hoài, thính tri hạ
hầu bá phản, tức suất bỗn bộ
binh lai, dũ hạ hầu bá giao
chiến. Hoài xuất mã đại mạ
viết: "Nhữ kí thị đại nguy hoàng
tộc, thiên tử hựu bất tầng khuy
nhữ, hà cố bối phản?" Bá diệc
mạ viết: "Ngô tổ phụ vu quốc
gia đa kiến cần lao, kim Tư Mã
ý hà đẳng thất phu, diệt ngô
huynh tào sảng tông tộc, hựu
lai thủ ngã, tảo vân tất tư soán
vị. Ngô trương nghĩa thảo tặc,
hà phản chi hữu?" Hoài đại nộ,
định thương sậu mã, trực thủ
hạ hầu bá. Bá huy dao túng mã

Lộ rằng: Học được thánh hiền phép diệu linh, Bình nguyên Quản Lộ biết mưu thần, Thông thuộc đủ tà ma chước quỷ, Người sống mà tin sẽ lìa trần. Ngụy chủ Tào Phương phong Tư Mã Ý làm thừa tướng, cho được dùng lễ cửu tích. Ý cố từ không chịu nhận. Tào Phương không nghe, sai ba cha con cùng lĩnh quốc chính. Tư Mã Ý sức nhó đến nhà Tào Sảng, tuy đã giết cả rồi, nhưng còn Hạ Hầu Bá giữ ở các xứ Ung Châu, họ có thân thích với Tào Sảng. Vì bằng đột nhiên nổi loạn, thì khó chế được, tất phải liệu trước mới xong. Liền giáng chiếu sai sứ ra Ung Châu đòi chinh tây tướng quân Hạ Hầu Bá về Lạc Dương bàn việc. Hạ Hầu Bá nghe tin giật mình, định dẫn ba nghìn quân nổi loạn. Thủ sứ Ung Châu là Quách Hoài nghe tin Hạ Hầu Bá làm phản, lập tức dẫn quân lại đánh. Quách Hoài mắng rằng: - Người đã làm hoàng tộc nhà Đại Ngụy, thiên tử chưa từng bạc tình với ngươi, có sao ngươi làm phản? Bá cũng mắng rằng: - Cha ông ta lập bao nhiêu công lao với nước. Nay Tư Mã Ý là người nào, dám giết cả tôn tộc nhà Tào ta, lại muốn bắt nốt ta? Nay may Ý tắt muôn cướp ngôi. Ta khởi nghĩa đánh giặc, phản gì mà phản?

Hoài nổi giận, vác đao thúc ngựa vào đánh Hạ Hầu Bá. Bá múa đao quất ngựa ra địch. Đánh nhau chưa được mười hiệp, Hoài thua chạy, Bá đuổi theo. Bỗng nghe tiếng hậu

hóu bà . bà hui dao zòng mǎ
lái yíng . zhàn bù shí gé ,
huái bài zǒu , bà suí hòu gǎn
lái . hu ting de hòu jun nà
hǎn , bà jí huí mǎ shí , chén
tài yǐn bing sha lái . guo huái
fù huí , liǎng lù jiá gōng . bà
dà bài ér zǒu , zhé bing dà
bàn ; xún sī wú jì , suì tóu
hàn zhōng lái jiàng hòu zhǔ .

取夏侯霸。霸挥刀纵马
来迎。战不十合，淮败
走，霸随后赶来。忽听
的后军呐喊，霸急回马
时，陈泰引兵杀来。郭
淮复回，两路夹攻。霸
大败而走，折兵大半；
寻思无计，遂投汉中来
降后主。

7 yǒu rén bào yǔ jiang wéi ,
wéi xin bù xìn , lìng rén tǐ
fāng de shí , fang jiào rù
chéng . bà bài jiàn bì , kū
gào qián shì . wéi yue : " xí
wéi zi qù zhōu , chéng wàn
gǔ zhī míng : gōng néng
kuang fú hàn shì , wú kuì gǔ
réni yě . " suì shè yàn xiāng
dài . wéi jiù xí wèn yue : " jīn
si mǎ yì fù zi zhǎng wò
zhòng quán , yǒu kui wǒ guó
zhì zhì fǒu ? " bà yue : " lǎo
zéi fang tú móu nì , wèi xiá jí
wài . dàn wèi guó xin yǒu èr
réni , zhèng zài miào líng zhī
jì , ruò shǐ lǐng bing mǎ , shí
wú , shǔ zhì dà huàn yě . "
wéi wèn : " èr rén shì shéi ? "
bà gào yue : " yi rén xiàn wèi
mì shu láng , nǎi ? chuan
cháng shè rén , xìng zhong ,
míng huì , zì shì jì , tài fù
zhong yáo zhì zì , yòu yǒu
dǎn zhì . yáo cháng lù èr zì
jiàn wén dì , huì shí nián qí
suì , qí xiong yù nián ba suì .

lai nghênh. Chiến bát thập hợp,
hoài bại tầu, bá tùy hậu cản lai.
Hốt thính đích hậu quân nột
hảm, bá cấp hồi mã thời, trần
thái dẫn binh sát lai. Quách
hoài phục hồi, lưỡng lộ giáp
công. Bá đại bại nhi tầu, chiết
binh đại bán; tầm tư vô kế, toại
đầu hán trung lai hàng hậu chủ.

quân nỗi reo. Bá kíp ngựa chạy về,
té ra Trần Thái dẫn quân đánh đến.
Hoài cũng vây binh đánh vật lại. Bá
thua to, mất già nữa quân, không
biết nghĩ làm sao, mới chạy vào
Hán Trung hàng Hậu chủ.

有人报与姜维，维心不
信，令人体访得实，方
教入城。霸拜见毕，哭
告前事。维曰：“昔微
子去周，成万古之名：
公能匡扶汉室，无愧古
人也。”遂设宴相待。
维就席问曰：“今司马
懿父子掌握重权，有窥
我国之志否？”霸曰：
“老贼方图谋逆，未暇
及外。但魏国新有二人
，正在妙龄之际，若使
领兵马，实吴、蜀之大
患也。”维问：“二人是
谁？”霸告曰：“一人现
为秘书郎，乃颍川长社
人，姓钟，名会，字士季，
太傅钟繇之子，幼有胆智。
繇尝率二

Hữu nhân báo dữ Khuương Duy.
Duy không tin, sai người gạn hỏi,
biết hết thực tình mới cho Bá vào
thành, Bá vào ra mắt Khuương Duy,
khóc lóc thuật lại đầu đuôi sự việc.
Duy nói: - Ngày xưa, Vi Tử bỏ nhà
Ân theo hàng nhà Chu, nên được
tiếng muôn đời. Ông nếu hay, giúp
được nhà Hán, thì cũng không kém
gì cổ nhân. Khuương Duy mở tiệc
thết đãi Hạ Hầu Bá. Trong khi uống
rượu, Duy hỏi rằng: - Cha con Tư
Mã Ý coi giữ quyền chính, có bụng
nào dòn nom đến nước ta không?
Bá nói: - Lão tặc còn toan việc mưu
nghịch, chưa kịp nghĩ đến việc
ngoài. Nhưng nước Ngụy mới có
hai người, đang trạc tuổi trẻ, nếu
hai người ấy lĩnh quân mã, thì là
một sự lo to cho Ngô, Thục đó. Duy
nói: - Hai người nào? Bá nói: - Một
người hiện làm thư thị lang, quê ở
Trường Sa, Châu Dĩnh, họ Chung
tên Hội, tự là Sĩ Quý, con quan thái
phó Chung Do. Người ấy can đảm,
khôn ngoan từ thủa nhỏ. Khi Hội lên
bảy tuổi cùng với anh là Chung Dực

Có người báo tin với Khuương Duy.
Duy không tin, sai người gạn hỏi,
biết hết thực tình mới cho Bá vào
thành, Bá vào ra mắt Khuương Duy,
khóc lóc thuật lại đầu đuôi sự việc.
Duy nói: - Ngày xưa, Vi Tử bỏ nhà
Ân theo hàng nhà Chu, nên được
tiếng muôn đời. Ông nếu hay, giúp
được nhà Hán, thì cũng không kém
gì cổ nhân. Khuương Duy mở tiệc
thết đãi Hạ Hầu Bá. Trong khi uống
rượu, Duy hỏi rằng: - Cha con Tư
Mã Ý coi giữ quyền chính, có bụng
nào dòn nom đến nước ta không?
Bá nói: - Lão tặc còn toan việc mưu
nghịch, chưa kịp nghĩ đến việc
ngoài. Nhưng nước Ngụy mới có
hai người, đang trạc tuổi trẻ, nếu
hai người ấy lĩnh quân mã, thì là
một sự lo to cho Ngô, Thục đó. Duy
nói: - Hai người nào? Bá nói: - Một
người hiện làm thư thị lang, quê ở
Trường Sa, Châu Dĩnh, họ Chung
tên Hội, tự là Sĩ Quý, con quan thái
phó Chung Do. Người ấy can đảm,
khôn ngoan từ thủa nhỏ. Khi Hội lên
bảy tuổi cùng với anh là Chung Dực

yù jiàn dì huáng jù , hàn liú
mǎn miàn . dì wèn yù yue :
qing hé yǐ hàn ? yù duì yue :
zhàn zhàn huáng huáng ,
hàn chu rú jiāng . dì wèn huì
yue : " qīng hé yǐ bù hàn ?
huì duì yue : zhàn zhàn lì lì ,
hàn bù gǎn chu . dì dù qí zhì
. jí shao cháng , xǐ dù bìng
shu , shen míng tao luè ; si
mǎ yì yǔ jiǎng jì jie qí qí cái .
yí rén xiān wéi yuàn lì , nǎi yí
yáng rén yě , xìng dèng ,
míng ài , zì shì zài , yòu nián
shí fù , sù yǒu dà zhì , dàn
jiàn gao shan dà zé , zhé kui
dù zhǐ huà , hé chǔ kě yǐ tún
bing , hé chǔ kě yǐ jí liáng ,
hé chǔ kě yǐ mái fú . rén jie
xiào zhì , dú sì mǎ yì qí qí cái ,
suì lìng cān zàn jun ji . ài
wèi rén kǒu chí , měi zòu shì
bì chéng ài ài . yì xì wèi yue :
qing cheng ài ài , dang yǒu jǐ
ài ? ài yīng shēng yue : fèng
xi fèng xi , gù shì yì fèng . qí
zì xìng mǐn jié , dà dǐ rú cǐ .
cǐ èr rén shen kě wèi yě ."
wéi xiào yue : " liàng cǐ rú zì ,
hé zú dào zai ! "

子见文帝，会时年七岁，其兄毓年八岁。毓见帝惶惧，汗流满面。帝问毓曰：卿何以汗？毓对曰：战战惶惶，汗出如浆。帝问会曰：“卿何以不汗？”会对曰：战战栗栗，汗不敢出。帝独奇之。及稍长，喜读兵书，深明韬略；司马懿与蒋济皆奇其才。一人现为掾吏，乃义阳人也，姓邓，名艾，字士载，幼年失父，素有大志，但见高山大泽，辄窥度指画，何处可以屯兵，何处可以积粮，何处可以埋伏。人皆笑之，独司马懿奇其才，遂令参赞军机。艾为人口吃，每奏事必称艾艾。懿戏谓曰：卿称艾艾，当有几艾？艾应声曰：凤兮凤兮，故是一凤。其资性敏捷，大抵如此。此二人深可畏也。”维笑曰：“量此孺子，何足道哉！”

8 yú shì jiang wéi yǐn xià hóu

于是姜维引夏侯霸至成

tué. Dục kiến đế hoàng cụ, hắn lưu mãn diện. Đế vấn dục viết: khanh hà dĩ hắn? Dục đối viết: chiến chiến hoàng hoàng, hắn xuất như tương. Đế vấn hỏi viết: "Khanh hà dĩ bất hắn? Hội đối viết: chiến chiến lật lật, hắn bất cảm xuất. Đế độc kì chi. Cập sảo trường, hỉ độc binh thư, thâm minh thao lược; Tư Mã ý dũ tương tể giai kì kì tài. Nhất nhân hiện vi duyên lại, nãi nghĩa dương nhân dã, tính dặng, danh ngải, tự sĩ tái, ấu niên thất phụ, tố hữu đại chí, dấn kiến cao sơn đại trạch, triếp khuy độ chỉ họa, hà xứ khả dĩ truân binh, hà xứ khả dĩ tích lương, hà xứ khả dĩ mai phục. Nhân giai tiểu chi, độc Tư Mã ý kì kì tài, toại lệnh tham tán quân cơ. Ngải vi nhân khẩu cật, mỗi tâu sự tất xưng ngải ngải. Ý hí vị viết: khanh xưng ngải ngải, đương hữu kì ngải? Ngải ứng thanh viết: phượng hè phượng hè, có thị nhất phượng. Kì tư tính mãn tiệp, đại đẽ như thử. Thủ nhị nhân thâm khả úy dã. "Duy tiểu viết: "Lượng thử nhụ tử, hà túc đạo tai!"

Vu thị khương duy dẫn hạ hầu

đang học, có vua Văn Đế đến chơi. Dục bấy giờ mười tám tuổi, thấy vua đến sợ run lập cập, mồ hôi toát ra mặt. Vua hỏi: "Mày sao mà đổ mồ hôi?" Dục thưa: "Kinh sợ quá nên đổ mồ hôi không dám chảy". Vua lấy lời nói làm lạ. Khi Hội gần lớn, ham xem binh thư, tướng hiểu thao lược. Tư Mã Ý và Tưởng Tế cũng khen tài của hắn. Còn một người ở Nghĩa Dương, hiện đang làm lại, họ Đặng tên Ngải tự là Sĩ Tái, cha mất sớm, từ thủa nhỏ đã có chí to. Phàm trông thấy ở đâu có núi cao, đầm lớn tức thì ngắm nghĩa, đo vẽ, chỗ nào nêu chúa lương, chỗ nào nêu mai phục, ghi chép vào một bức địa đồ. Ai cũng chê cười, chỉ có Tư Mã Ý khen là người có chí, mới cho tham tán việc quân cơ. Đặng Ngải nói lắp, mỗi khi nói đến tên mình, thường hay nói: "Ngải, Ngải..." Tư Mã Ý nói bối rắng: "Ngươi nói Ngải Ngải... Thì ra bao nhiêu Ngải kia?" Ngải ứng khẩu đáp rắng: "Phượng hè! Phượng hè! Thì cũng một phượng chứ mấy phượng?" Ứng đối nhanh nhau, đại đẽ như thể cả. Hai người này thật đáng ngại. Duy cười nói: - Thứ chúng nó là tuồng trẻ con, có làm trò gì!

Khương Duy bèn dẫn Hạ Hầu Bá

bà zhì chéng dou , rù jiàn hòu zhǔ . wéi zòu yue : " si mǎ yì móu sha cáo shuǎng , yòu lái zhuàn xià hóu bà , bà yin cǐ tóu jiàng . mù jin si mǎ yì fù zì zhuan quán , cáo fang nuò ruò , wèi guó jiang wéi . chén zài hàn zhong yǒu nián , bīng jīng liáng zú ; chén yuàn lǐng wáng shi , jí yǐ bà wèi xiàng dǎo guan , kè fú Zhōng yuán , zhòng xìng hàn shì : yǐ bào bì xià zhì en , yǐ zhōng chéng xiang zhì zhì . " cháng shu lìng fèi ? jiàn yue : " jìn zhě , jiǎng wǎn , dǒng yǔn jie xiāng jì ér wáng , nèi zhì wú rén . bó yue zhì yí dài shí , bù yí qīng dòng . " wéi yue : " bù rán . rén sheng rú bái ju guò xì , sì cǐ qian yán suì yuè , hé rì hui fù Zhōng yuán hu ? " yòu yue : " sun zi yún : zhì bǐ zhì jǐ , bǎi zhàn bǎi shèng . wǒ děng jie bù rú chéng xiāng yuǎn shèn , chéng xiāng cháng bù néng hui fù Zhōng yuán , hé kuàng wǒ děng ? " wéi yue : " wú jiǔ ju lǒng shàng , shen zhì qiang rén zhì xin ; jin ruò jié qiang rén wèi yuán , sui wèi néng kè fù Zhōng yuán , zì lǒng ér xi , kě duàn ér yǒu yě . " hòu zhǔ yue : " qing jì yù fá wèi , kě jìn zhong jié lì , wù duò ? qì , yǐ fù zhèn mìng . " yú shì jiang wéi lǐng chì cí cháo , tòng xià hóu bà jìng

都，入见后主。维奏曰：“司马懿谋杀曹爽，又来赚夏侯霸，霸因此投降。目今司马懿父子专权，曹芳懦弱，魏国将危。臣在汉中有年，兵精粮足；臣愿领王师，即以霸为向导官，克服中原，重兴汉室：以报陛下之恩，以终丞相之志。”尚书令费祎谏曰：“近者，蒋琬、董允皆相继而亡，内治无人。伯约只宜待时，不宜轻动。”维曰：“不然。人生如白驹过隙，似此迁延岁月，何日恢复中原乎？”祎又曰：“孙子云：知彼知己，百战百胜。我等皆不如丞相远甚，丞相尚不能恢复中原，何况我等？”维曰：“吾久居陇上，深知羌人之心；今若结羌人为援，虽未能克复中原，自陇而西，可断而有也。”后主曰：“卿既欲伐魏，可尽忠竭力，勿堕锐气，以负朕命。”

bá chí thành đô, nhập kiên hậu chủ. Duy tâu viết: "Tư Mã ý mưu sát Tào Sảng, hựu lai trám Hạ Hầu Bá, bá nhân thử đầu hàng. Mục kim Tư Mã ý phụ tử chuyên quyền, Tào Phương nọa nhược, Ngụy quốc tương nguy. Thần tại hán trung hữu niên, binh tinh lương túc; thần nguyện lĩnh vương sự, tức dĩ bá vi hướng đạo quan, khắc phục trung nguyên, trọng hưng hán thất: dĩ báo bệ hạ chi ân, dĩ chung thừa tướng chí chí." "Thượng thư lệnh phí y gián viết: "Cận giả, tương uyển, đồng duẫn giai tương kế nhi vong, nội trì vô nhân. Bá ước chỉ nghi đãi thời, bất nghi khinh động." Duy viết: "Bất nhiên. Nhân sinh như bạch cầu quá khích, tự thử thiên duyên tué nguyệt, hà nhật khôi phục trung nguyên hò?" Y hựu viết: "Tôn tử vân: tri bỉ tri kỹ, bách chiến bách thắng. Ngã đẳng giai bắt như thừa tướng viễn thậm, thừa tướng thượng bất năng khôi phục trung nguyên, hà huống ngã đẳng?" Duy viết: "Ngô cửu cư lũng thượng, thâm tri khương nhân chi tâm; kim nhược kết khương nhân vi viên, tuy vị năng khắc phục trung nguyên, tự lũng nhi tây, khả đoạn nhi hữu dã." Hậu chủ viết: "Khanh kí dục phạt nguy, khả tấn trung kiệt lực, vật đọa nhuệ khí, dĩ phụ trám mêm." Vu thị khương duy lĩnh sắc từ triều,

đến Thành Đô, vào bái kiến Hậu chủ. Duy tâu rằng: - Tư Mã Ý giết Tào Sảng, lại đến giữ Hạ Hầu Bá. Vì thế Bá đến xin hàng. Nay cha con Tư Mã Ý chuyên quyền, Tào Phương hèn yếu, nước Ngụy sắp nguy. Tôi ở Hán Trung đã lâu, binh tinh lương nhiều. Vậy xin lĩnh quân đánh Ngụy, dùng ngay Hạ Hầu Bá làm quan hướng đạo, tiến sang lấy Trung Nguyên, đem lại giang sơn nhà Hán, để báo ơn bệ hạ và cho trọn vẹn chí thừa tướng xưa kia. Thượng thư lệnh là Phi Vĩ can rằng: - Gần nay Tưởng Uyển, Đồng Doãn kế nhau mất đi trong triều thiêng người coi sóc, Bá Ước hấy chờ ít lâu, không nên kinh động vội. Duy nói: - Người ta ở đời được mấy, ngày tháng thoi đưa ví như bóng cau qua cửa sổ. Nếu như để day dưa, thì bao giờ khôi phục được Trung Nguyên? Vĩ nói: - Tôi ở Lũng Thượng đã lâu, quen biết tính khí người rợ Khương. Nay bằng kết liên với họ làm ngoại vien thì dẫu chẳng lấy được Trung Nguyên, nhưng từ Lũng Thượng trở sang mé tây, có thể ta chiếm được cả. Hậu chủ nói: - Có phải ngươi muốn đánh nước Ngụy, nên hết lòng gắng sức, chờ để mất nhuệ khí mà phụ lòng trámm. Khương Duy lĩnh sắc chỉ, lạy từ trở ra, cùng với Hạ Hầu Bá về Trung Hán, thương nghị việc cát quân. Duy nói: - Ta nên cho người sang kết hiếu với rợ Khương trước, rồi sẽ sai tướng đem quân ra cửa Tây Bình, tiến gần đến Ung Châu, đắp hai tòa thành ở dưới núi

dào hàn zhong , jì yì qǐ bing .
wéi yue : " kě xian qiǎn shǐ
qù qiang rén chǔ tōng méng
, rán hòu chu xi píng , jìn
yong zhōu . xian zhú èr
chéng yú qú shan zhì xià ,
lìng bing shǒu zhì , yǐ wèi jǐ
jiǎo zhì shì . wǒ děng jìn fa
liáng cǎo yú chuan kǒu , yǐ
chéng xiāng jiù zhì , cì dì jìn
bing . "

于是姜维领敕辞朝，同夏侯霸径到汉中，计议起兵。维曰：“可先遣使去羌人处通盟，然后出西平，近雍州。先筑二城于麴山之下，令兵守之，以为掎角之势。我等尽发粮草于川口，依丞相旧制，次第进兵。”

9 shì nián qiu ba yuè , xian
cha shǔ jiang jù an , lǐ xin
tòng yǐn yi wàn wǔ qian bing
, wǎng qú shan qián lián zhú
èr chéng : jù an shǒu dong
chéng , lǐ xin shǒu xi chéng .
zǎo yǒu xì zuò bào yǔ yong
zhou cì shǐ guo huái . huái yi
miàn shen bào luò yáng , yǐ
miàn qiǎn fù jiang chén tài
yǐn bing wǔ wàn , lái yǔ shǔ
bing jiao zhàn . jù an , lǐ xin
gè yǐn yi jun chu yíng ; yin
bing shǎo bù néng dǐ dí , tuì
rù chéng zhong . tài lìng bing
sì miàn wéi zhù gong dǎ ,
yòu yǐ bing duàn qí hàn
zhong liáng dào . jù an , lǐ
xin chéng zhong liáng que .
guo huái zì yǐn bing yí dào ,
kàn liǎo dì shì , xin rán ér xǐ ;
huí dào zhài zhong , nǎi yǔ
chén tài jì yì yue : " cǐ chéng
shan shì gao fù , bì rán shuǐ
shǎo , xu chu chéng qū shuǐ

đồng hạ hâu bá kính đáo hán
trung, kế nghị khởi binh. Duy
viết: "Khả tiên khiền sử khứ
khương nhân xử thông minh,
nhiên hậu xuất tây bình, cận
ung châu. Tiên trúc nhị thành
vu khúc sơn chi hạ, lệnh binh
thủ chi, dĩ vi kỉ giác chi thế. Ngã
đảng tần phát lương thảo vu
xuyên khẩu, y thừa tướng cựu
ché, thứ đệ tiến binh."

Khúc Sơn, để làm thê ý giốc.
Chúng ta thì vận hết lương thảo ra
cửa Xuyên, y theo cách thức thừa
tướng khi xưa, dần dần mà tiến
binh.

Thị niên thu bát nguyệt, tiên sai
thục tướng cú an, lý hâm đồng
dẫn nhất vạn ngũ thiên binh,
vãng khúc sơn tiền liên trúc thành;
cú an thủ đông thành, lý
hâm thủ tây thành. Tảo hữu tế
tác báo dữ ung châu thứ sứ
quách hoài. Hoài nhất diện thân
báo lạc dương, nhất diện khiển
phó tướng trấn thái dẫn binh
ngũ vạn, lai dữ thực binh giao
chiến. Cú an, lý hâm các dẫn
nhất quân xuất nghênh; nhân
binh thiểu bất năng đẻ địch, thối
nhập thành trung. Thái lệnh
binh tứ diện vi trụ công đả, hựu
dĩ binh đoạn kì hán trung lương
đạo. Cú an, lý hâm thành trung
lương khuyết. Quách hoài tự
dẫn binh diệc đáo, khán liễu địa
thê, hân nhiên nhi hỉ; hồi đáo
trại trung, nãi dữ trấn thái kế
nghị viết: "Thủ thành sơn thế
cao phụ, tất nhiên thủy thiều, tu
xuất thành thủ thủy; nhược

Tháng tám năm ấy, Khương Duy
sai Thục tướng là Cầu An, Lý Hâm
dẫn mười lăm nghìn quân ra núi
Khúc Sơn đắp hai tòa thành. Cầu
An giữ thành phía đông. Lý Hâm
giữ thành phía tây. Có quân tế tác
báo với thứ sứ Ung châu là Quách
Hoài. Hoài một mặt báo tin về Lạc
Dương, một mặt sai phó tướng
Trần Thái dẫn năm vạn quân ra
đánh. Cầu An, Lý Hâm ít quân, địch
không nổi, phải lui vào trong thành.
Trần Thái sai quân vây bọc bốn mặt
thành mà đánh. Hoài lại chặn
đường mang lương ở Hán Trung
ra. Trong thành Cầu An, Lý Hâm
thiếu lương. Không bao lâu Quách
Hoài cũng dẫn quân đến. Hoài xem
xét địa thế, mừng rỡ về trại báo với
Trần Thái rằng: - Thành này địa thế
cao lâm, tất nhiên phải ra thành lầy
nước. Nếu ta lấp mé thượng lưu,
quân Thục phải chết khát cả. Bèn
sai quân sĩ đào đất lấp trên thượng
lưu. Trong thành quả nhiên cạn

; ruò duàn qí shàng liú , shǔ bìng jie kě sǐ yǐ . " suì lìng jun shì jué tǔ yàn duàn shàng liú . chéng zhong guǒ rán wú shuǐ . lǐ xin yǐn bìng chu chéng qū shuǐ , yong zhōu bìng wéi kùn shèn jí . xin sǐ zhàn bù néng chu , zhi de tuī rù chéng qù . jù an chéng zhong yì wú shuǐ , nǎi huì liǎo lǐ xin , yǐn bìng chu chéng , bìng zài yí chǔ ; dà zhàn liáng jiǔ , yòu bài rù chéng qù . jun shì ku kě . an yǔ xin yue : " jiāng dou du zhì bìng , zhì jìn wèi dào , bù zhì hé gù . " xin yue : " wǒ dang shě mìng sha chu qiú jiù . " suì yǐn shù shí qí , kai liǎo chéng mén , sha jiang chu lái . yong zhōu bìng sì miàn wéi gé , xin fèn sǐ chong tú , fang cái de tuo ; zhì luò de dú zì yí rén , shen dài zhòng shāng , yú jie méi yú luàn jun zhì zhōng . shì yè bēi feng dà qǐ , yin yún bù gé , tian jiàng dà xuě , yin cǐ chéng nèi shǔ bìng fen liáng huà xuě ér shí .

10 què shuo lǐ xin zhuàng chu chóng wéi , cóng xi shan xiǎo lù xíng le liǎng rì , zhèng yíng zhe jiāng wéi rén mǎ . xin xià mǎ fú dì gào yue : " qú shan èr chéng , jie bēi wéi bìng wéi kùn , jué liǎo shuǐ dào . xing de tian jiàng

断其上流，蜀兵皆渴死矣。”遂令军士掘土堰断上流。城中果然无水。李歆引兵出城取水，雍州兵围困甚急。歆死战不能出，只得退入城去。句安城中亦无水，乃会了李歆，引兵出城，并在一处；大战良久，又败入城去。军士枯渴。安与歆曰：“姜都督之兵，至今未到，不知何故。”歆曰：“我当舍命杀出求救。”遂引数十骑，开了城门，杀将出来。雍州兵四面围合，歆奋死冲突，方才得脱；只落得独自一人，身带重伤，余皆没于乱军之中。是夜北风大起，阴云布合，天降大雪，因此城内蜀兵分粮化雪而食。

却说李歆撞出重围，从西山小路行了两日，正迎着姜维人马。歆下马伏地告曰：“麴山二城，皆被魏兵围困，绝了水道。幸得天降大雪，

đoạn kì thương lưu, thực binh gai khát tử hổ." Toại lệnh quân sĩ quật thô yễn đoạn thương lưu. Thành trung quả nhiên vô thủy. Lý hâm dẫn binh xuất thành thủ thủy, ung châu binh vi khốn thậm cắp. Hâm từ chiến bất năng xuất, chỉ đắc thối nhập thành khứ. Cú an thành trung diệc vô thủy, nãi hội liễu lý hâm, dẫn binh xuất thành, tịnh tại nhất xứ; đại chiến lương cùu, hựu bại nhập thành khứ. Quân sĩ khô khát. An dữ hâm viết: "Khương đô đốc chi binh, chí kim vị đáo, bất tri hà cổ." Hâm viết: "Ngã đương xá mệnh sát xuất cầu cứu." Toại dẫn sở thập ky, khai liễu thành môn, sát tương xuất lai. Ung châu binh tú diện vi hợp, hâm phán tử xung đột, phương tài đắc thoát; chỉ lạc đắc độc tự nhất nhân, thân ái trọng thương, dư gai một vu loạn quân chi trung. Thị dạ bắc phong đại khởi, âm vân bố hợp, thiên hàng đại tuyết, nhân thủ thành nội thực binh phân lương hóa tuyết nhi thực.

nước. Lý Hâm dẫn quân ra lấy nước, bị quân Ung Châu vây lại đánh rất quá. Hâm không sao ra được, lại phải lội vào. Trong thành Cầu An cũng khan nước mới hội binh với Lý Hâm kéo ra. Quân Ngụy vây chặn lại. Hai bên đánh nhau một hồi lâu quân Thực lại phải trở vào. Quân Thực khô khát lắm. Cầu An bận nhau với Lý Hâm rằng: - Khương đô đốc bây giờ chưa đến, không biết vì cớ làm sao? Hâm nói: - Ta liều bỏ một mạng này, đánh ra mà chạy về cầu cứu mới xong. Liền dẫn vài mươi tên kỵ mã, mở cửa thành kéo ra. Quân Ung Châu đổ lại vây kín bốn mặt. Hâm hăng sức đánh tung ra, tháo đường chạy thoát. Quân đi theo chét sạch, chỉ còn trật một mình bị trọng thương, trốn thoát. Đêm hôm ấy, nổi cơn gió bắc, mây đen kéo, phủ lấp trời, rồi đổ cơn mưa tuyết cực to. Quân Thực ở trong thành, may nhờ có mưa tuyết, mới có nước thối cơm ăn.

Khước thuyết lý hâm chàng xuất trọng vi, tòng tây sơn tiểu lộ hành liễu lưỡng nhật, chánh nghênh trú khương duy nhân mã. Hâm hạ mã phục địa cáo viết: "Khúc sơn nhị thành, gai bị ngụy binh vi khốn, tuyệt liễu thủy đạo. Hạnh đắc thiên hàng

Lý Hâm ra thoát được vòng vây, đi lén theo đường nhỏ ở núi Tây Sơn chạy về. Đi được hai hôm, vừa gặp được quân mã Khương Duy kéo đến, Hâm xuống ngựa lạy phục xuống đất kêu rằng: - Hai thành ở Khúc Sơn bị quân Ngụy vây khốn đã lâu, lại chặn mất đường lầy

dà xuě , yin cǐ huà xuě dù rì . shèn shì wéi jí . " wéi yue : " wú fei lái chí ; wéi jù qiang bing wèi dào , yin cǐ wù liǎo . " suì lìng rén sòng lǐ xin rù chuan yāng bìng . wéi wèn xià hóu bà yue : " qiang bing wèi dào , wéi bing wéi kùn qú shan shèn jí , jiāng jun yǒu hé gao jiàn ? " bà yue : " ruò děng qiang bing dào , qú shan èr chéng jie xiān yǐ . wú liào yong zhōu bing , bì jìn lái qú shan gong dǎ , yong zhōu chéng dìng rán kōng xū . jiāng jun kě yǐn bing jìng wǎng niú tóu shan , chao zài yong zhōu zhì hòu : guo huái , chén tài bì huí jiù yong zhōu , zé qú shan zhì wéi zì jiě yǐ . " wéi dà xǐ yue : " cǐ jì zuì shàn ! " yú shì jiāng wéi yǐn bing wàng niú tóu shan ér qù .

11 què shuo chén tài jiàn lǐ xin sha chu chéng qù liǎo , nǎi wèi guo huái yue : " lǐ xin ruò gào jí yú jiāng wéi , jiāng wéi liào wú dà bing jie zài qú shan , bì chao niú tóu shan xí wú zhì hòu . jiāng jun kě yǐn yì jun qù qǔ yáo shuǐ , duàn jué shǔ bing liáng dào ; wú fēn bīng yì bàn , jìng wǎng niú tóu shan jí zhì . bì ruò zhì liáng dào yǐ jué , bì rán zì zǒu yǐ . " guo huái cóng zhī , suì yǐn yì jun àn qǔ

因此化雪度日。甚是危急。”维曰：“吾非来迟；为聚羌兵未到，因此误了。”遂令人送李歆入川养病。维问夏侯霸曰：“羌兵未到，魏兵团围困麴山甚急，将军有何高见？”霸曰：“若等羌兵到，麴山二城皆陷矣。吾料雍州兵，必尽来麴山攻打，雍州城定然空虚。将军可引兵径往牛头山，抄在雍州之后：郭淮、陈泰必回救雍州，则麴山之围自解矣。”维大喜曰：“此计最善！”于是姜维引兵望牛头山而去。

却说陈泰见李歆杀出城去了，乃谓郭淮曰：“李歆若告急于姜维，姜维料吾大兵皆在麴山，必抄牛头山袭吾之后。将军可引一军去取洮水，断绝蜀兵粮道；吾分兵一半，径往牛头山击之。彼若知粮道已绝，必然自走矣。”郭淮从之，遂引一军暗取洮水

đại tuyết, nhân thủ hóa tuyết độ nhật. Thập thị nguy cấp." Duy viết: "Ngô phi lai trì; vi tú khương binh vị đáo, nhân thủ ngô liễu." Toại lệnh nhân tống lý hâm nhập xuyên dưỡng bệnh. Duy vẫn hạ hầu bá viết: "Khương binh vị đáo, ngụy binh vi khốn khúc sơn thậm cắp, tướng quân hữu hà cao kiến?" Bá viết: "Nhược đẳng khương binh đáo, khúc sơn nhị thành gai hâm hĩ. Ngô liêu ung châu binh, tất tần lai khúc sơn công đả, ung châu thành định nhiên không hư. Tướng quân khả dẫn binh kính vãng ngưu đầu sơn, sao tại ung châu chi hậu: quách hoài, trần thái tất hồi cứu ung châu, tắc khúc sơn chi vi tự giải hĩ." Duy đại hỉ viết: "Thủ kế tối thiện!" Vu thị khương duy dẫn binh vọng ngưu đầu sơn nhi khứ.

Khước thuyết trân thái kiên lý hâm sát xuất thành khứ liễu, nãi vi quách hoài viết: "Lý hâm nhược cáo cấp vu khương duy, khương duy liêu ngô đại binh gai tại khúc sơn, tất sao ngưu đầu sơn tập ngô chi hậu. Tướng quân khả dẫn nhất quân khứ thủ thao thủy, đoạn tuyết thực binh lương đạo; ngô phân binh nhất bán, kính vãng ngưu đầu sơn kích chi. Bỉ nhược tri lương đạo dĩ tuyết, tất nhiên tự tầu hĩ." Quách hoài tòng chi,

nước. May nhờ có trận mưa tuyết, mới hòa tuyết ra thổi cơm ăn, hiện tình nguy cấp lắm. Duy nói: - Ta không phải là đến cứu chậm dầu, vì chờ mãi quân Khương chưa đến, bởi thế lỡ mất việc. Bên sai người đưa Lý Hâm về thành Đô dưỡng bệnh. Khương Duy hỏi Hạ Hầu Bá rằng: - Quân Khương chưa đến, mà quân Ngụy vây thành Khúc Sơn kíp lắm, tướng quân có cao kiến gì không? Bá nói: - Nếu đợi quân Khương đến thì hai thành núi Khúc Sơn cùng mất cả. Tôi đồ rằng quân Ung Châu tất đến hết cả vây đánh núi Khúc Sơn; Ung Châu quyết nhiên bỏ trống. Tướng quân nên dẫn quân đi tắt núi Ngưu Đầu, lên đến mé sau thành, Quách Hoài, Trần Thái tất phải đem quân về cứu, thì tự khắc giải được vây Khúc Sơn. Duy mừng nói: - Mẹo này hay lắm! Lập tức dẫn quân kéo ra núi Ngưu Đầu.

Trần Thái thấy Lý Hâm chạy thoát ra được đi mất, bảo với Quách Hoài rằng: - Lý Hâm nếu cáo cấp với Khương Duy, Khương Duy đồ rằng đại quân ta ở cả đây, tất lẩn qua núi Ngưu Đầu, đến úp mé sau quân ta. Tướng quân nên dẫn một đội quân đến sông Thao Thủy, chặn đường mang lương của quân Thục, tôi thì dẫn một nửa quân, đến đánh chặn núi Ngưu Đầu. Nếu hắn biết tin bị nghẽn đường vận lương, tất phải chạy về. Quách Hoài theo kế hoạch ấy, dẫn quân đến Thao Thủy, Trần

		yáo shuǐ . chén tài yǐn yí jun jìng wǎng niú tóu shan lái .	。陈泰引一军径往牛头山来。	toại dẫn nhất quân ám thủ thao thủy. Trần thái dẫn nhất quân kinh vãng ngưu đầu sơn lai.	Thái mang quân tắt đến núi Ngưu Đầu.
12	què shuo jiang wéi bing zhì niú tóu shan , hu ting de qian jun fa hǎn , bào shuo wèi bing jié zhù qù lù . wéi huang máng zì dào jun qián shì zhì . chén tài dà hè yue : " rǔ yù xí wú yong zhōu ! wú yǐ děng hòu duō shí liǎo ! " wéi dà nù , tǐng qiāng zòng mǎ , zhí qū chén tài . tài huī dǎo ér yíng zhàn bù san gé , tài bài zǒu , wéi huī bīng yǎn sha . yōng zhōu bīng tuì huí , zhàn zhù shan tóu . wéi shou bīng jiù niú tóu shan xià zhài . wéi měi rì lìng bīng nuò zhàn , bù fen shèng fù . xià hóu bà wèi jiang wéi yue : " cǐ chǔ bù shì jiǔ tíng zhī suǒ . lián rì jiao zhàn , bù fen shèng fù , nǎi yòu bīng zhì jí ěr , bì yǒu yì móu . bù rú zàn tuì , zài zuò liáng tú . " zhèng yán xiàn , hu bào guō huái yǐn yí jun qū yáo shuǐ , duàn liǎo liáng dào . wéi dà jīng , jí lìng xià hóu bà xiān tuì , wéi zì duàn hòu . chén tài fēn bīng wǔ lù gǎn lái . wéi dù jù wǔ lù zǒng kǒu , zhàn zhù wèi bīng . tài lè bīng shàng shan , shǐ shí rú yǔ . wéi jí tuì dào yáo shuǐ zhí shí , guō huái yǐn bīng sha lái . wéi yǐn bīng wǎng lái chōng tú . wéi bīng zǔ qí qù lù , mì rú tiě tǒng . wéi fèn	却说姜维兵至牛头山，忽听的前军发喊，报说魏兵截住去路。维慌忙自到军前视之。陈泰大喝曰：“汝欲袭吾雍州！吾已等候多时了！”维大怒，挺枪纵马，直取陈泰。泰挥刀而迎。战不三合，泰败走，维挥兵掩杀。雍州兵退回，占住山头。维收兵就牛头山下寨。维每日令兵搦战，不分胜负。夏侯霸谓姜维曰：“此处不是久停之所。连日交战，不分胜负，乃诱兵之计耳，必有异谋。不如暂退，再作良图。”正言间，忽报郭淮引一军取洮水，断了粮道。维大惊，急令夏侯霸先退，维自断后。陈泰分兵五路赶来。维独拒五路总口，战住魏兵。泰勒兵上山，矢石如雨。维急退到洮水之时，郭	Khương Duy thuyết khương duy binh chí ngưu đầu sơn, hốt thính đích tiền quân phát hảm, báo thuyết ngụy binh tiệt trụ khứ lộ. Duy hoảng mang tự đáo quân tiền thị chi. Trần thái đại hát viết: "Nhữ dục tập ngô ung châu! Ngô dĩ đẳng hậu đa thời liễu!" Duy đại nộ, đinh thương túng mã, trực thủ trần thái. Thái huy đao nhi nghênh. Chiến bất tam hợp, thái bại tẩu, duy huy binh yểm sát. Ung châu binh thối hồi, chiêm trụ sơn đầu. Duy thu binh tựu ngưu đầu sơn hạ trại. Duy mỗi nhật lệnh binh nạch chiến, bắt phân thắng phụ. Hạ hầu bá vị khương duy viết: "Thủ xử bắt thị cửu đình chi sở. Liên nhật giao chiến, bắt phân thắng phụ, nãi dụ binh chi kế nhí, tất hữu dì mưu. Bất như tam thối, tái tác lương đồ." chánh ngôn gian, hốt báo quách hoài dẫn nhất quân thủ thao thủy, đoạn liễu lương đạo. Duy đại kinh, cấp lệnh hạ hầu bá tiên thối, duy tự đoạn hậu. Trần thái phân binh ngũ lộ cản lai. Duy độc cự ngũ lộ tổng khẩu, chiến trụ ngụy binh. Thái lặc binh thượng sơn, thi thạch như vũ. Duy cấp thối đáo thao thủy chi thối, quách hoài dẫn binh sát lai. Duy dẫn binh vãng lai xung đột. Ngụy binh trở kì	Khương Duy vừa dẫn quân đến núi Ngưu Đầu, bỗng nhiên quân hò reo bảo rằng quân Ngụy chặn mất đường đi. Duy vội vàng đến trước trận xem thì thấy Trần Thái quát to lên rằng: - Mày muốn cướp Ung Châu của ta, ta đợi ở đây đã lâu rồi! Duy nổi giận, vác giáo thúc ngựa vào đánh Trần Thái. Thái múa đao lại địch. Được vài hiệp Thái thua chạy, Duy giục quân đánh tràn sang. Quân Ung Châu rút về chiếm giữ trên đầu núi. Duy thu quân hạ trại ở cạnh núi Ngưu Đầu. Duy mỗi ngày cho quân ra khơi chiến, đánh nhau lải nhải mấy hôm, không phân được thua. Hạ Hầu Bá bảo với Khương Duy rằng: - Chỗ này không phải chỗ ở lâu được, giao chiến mấy hôm, không phân thắng bại; đó là kẻ dại binh đấy, tất có mèo mực gì đây, không bằng hãy tạm rút quân về, sẽ liệu kế khác. Đang thương nghị, sực có tin báo rằng: - Quách Hoài dẫn quân đến Thao Thủy, chặn đường mang lương của ta. Duy giật mình, sai Hạ Hầu Bá rút quân về trước. Duy tự dẫn quân đoạn hậu. Trần Thái chia quân làm năm đường đuổi theo. Duy độc lực chặn cửa năm ngả, chặt đường quân Ngụy, Trần Thái kéo quân lên núi, tên đạn bắn xuống như mưa. Duy vội vàng rút quân. Khi về đến sông Thao thủy, thì Quách Hoài dẫn quân đến đánh. Duy xông vào	

sǐ sha chu , zhé bing dà bàn
, fei ben shàng yáng píng
guan lái . qián miàn yòu yi
jun sha dào ; wèi shǒu yi
yuán dà jiang , zòng mǎ
héng dao ér chu . nǎ rén
sheng de yuán miàn dà ěr ,
fang kǒu hòu chún , zuǒ mù
xià shèng gè hei liú , liú
shàng shèng shù shí gen hei
máo , nǎi si mǎ yì cháng zi
piào qí jiāng jun si mǎ shi yě
. wéi dà nù yue : " rú zì yan
gǎn zǔ wú guī lù ! " pai mǎ
tǐng qiang , zhí lái cì shi . shi
hui dao xiāng yíng . zhì san
gé , sha bài liǎo sì mǎ shi ,
wéi tuo shen jìng ben yáng
píng guan lái . chéng shàng
réi kai mén fàng rù jiang wéi
. sì mǎ shi yě lái qiǎng guan ,
liǎng bian fú nǚ qí fa , yǐ nǚ
fa shí shǐ , nǎi wǔ hóu lín
zhong shí suǒ yí lián nǚ zhí
fǎ yě . zhèng shì : nán zhì cǐ
rì san jun bài , dù lài dang
nián shí shǐ chuán . wèi zhì
sì mǎ shi xìng mìng rú hé ,
qiè kàn xià wén fēn jiě .

淮引兵杀来。维引兵往来冲突。魏兵阻其去路，密如铁桶。维奋死杀出，折兵大半，飞奔上阳平关来。前面又一军杀到；为首一员大将，纵马横刀而出。那人生得圆面大耳，方口厚唇，左目下生个黑瘤，瘤上生数十根黑毛，乃司马懿长子骠骑将军司马师也。维大怒曰：“孺子焉敢阻吾归路！”拍马挺枪，直来刺师。师挥刀相迎。只三合，杀败了司马师，维脱身径奔阳平关来。城上人开门放入姜维。司马师也来抢关，两边伏弩齐发，一弩发十矢，乃武侯临终时所遗连弩之法也。正是：难支此日三军败，独赖当年十矢传。未知司马师性命如何，且看下文分解。

khứ lộ, mật như thiết dũng. Duy phần tử sát xuất, chiết binh đại bán, phi bôn thượng dương bình quan lai. Tiền diện hựu nhất quân sát đáo; vi thủ nhất viên đại tướng, túng mã hoành dao nhi xuất. Na nhân sinh đắc viên diện đại nhĩ, phương khẩu hậu thần, tả mục hạ sinh cá hắc lựu, lựu thượng sinh sổ thập cǎn hắc mao, nǎi Tư Mã ý trưởng tử phiêu kỵ tướng quân Tư Mã sư dã. Duy đại nộ viết: "Nhụ tử yên cảm trở ngô quy lộ!" Phách mã đĩnh thương, trực lai thứ sư. Sư huy đao tương nghênh. Chỉ tam hợp, sát bại liễu Tư Mã sư, duy thoát thân kính bôn dương bình quan lai. Thành thương nhân khai môn phóng nhập khuơng duy. Tư Mã sư dã lai trưởng quan, lưỡng biên phục nỗ tè phát, nhất nỗ phát thập thi, nǎi võ hầu lâm chung thời sở di liên nỗ chi pháp dã. Chánh thi: nan chi thủ nhật tam quân bại, độc lại đương niên thập thi truyền. Vị tri Tư Mã sư tính mệnh như hà, thả khán hạ văn phân giải.

đánh, quân Ngụy chặn đường về, chắc như rào sắt. Duy đánh phá vỡ vòng vây, thoát được ra ngoài, thiệt hơn một nửa quân. Duy chạy về cửa Dương Bình. Trước mặt lại có một toán quân xông đến. Một viên đại tướng, cầm đao thúc ngựa xổ ra. Người ấy mặt tròn tai to, miệng vuông môi dày, dưới mắt tả có một nốt ruồi đen; trên nốt ruồi có vài mươi chiếc lông; nguyên là Tư Mã Sư con cả Tư Mã Ý, hiện làm phiêu kỵ tướng quân. Duy nổi giận nói: - Thằng nhãi con kia, sao dám chặn đường tao về? Nói đoạn, quất ngựa xổ vào đâm vào Tư Mã Sư. Sư khoa đao đón đánh. Được vài hiệp, Sư núng thê chạy mất. Duy về đến cửa Dương Bình, người trong thành mở cửa cho vào. Tư Mã Sư theo hút đến cướp giật cửa ải. Trên ải hai bên cung nỏ bắn ra, mỗi cái nỏ bắn luôn mười phát tên, nguyên là phép của Võ Hầu khi gần mắt để lại cho Khương Duy. Ấy là: Bại trận khó giương quân một cánh. Phép tài nhờ có nỏ mười tên. Chưa biết tính mạng Tư Mã Sư thế nào, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
108
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo jiang wéi zhèng zǒu , yù zhe sī mǎ shi yǐn bing lán jié . yuán lái jiang wéi qū yong zhōu zhí shí , guo huái fei bào rù cháo , wèi zhǔ yǔ sī mǎ yì shàng yì tíng dang , yì qiǎn cháng zi sī mǎ shi yǐn bing wǔ wàn , qián lái yong zhōu zhù zhàn ; shi ting zhi guo huái dí tuì shǔ bing , shi liào shǔ bing shì ruò , jiù lái bàn lù jí zhī . zhí gǎn dào yáng píng guan , què bēi jiang wéi yòng wú hóu suǒ chuán lián nǚ fǎ , yú liǎng bian àn fú lián nǚ bǎi yú zhāng , yí nǚ fa shí shǐ , jie shì yào jiàn , liǎng bian nǚ jiàn qí fa , qián jun lián rén dài mǎ shè sǐ bù zhí qí shù . sī mǎ shi yú luàn jun zhì zhong , táo mìng ér huí . què shuo qú shan chéng zhōng shǔ jiang jù an , jiàn yuán bing bù zhì , nǎi kai mén jiàng wèi . jiang wéi zhé bing shù wàn , lǐng bài bing huí hàn zhōng tún za . sī mǎ shi zì huán luò yáng . zhì jia píng san nián qiu ba yuè , sī mǎ yì rǎn bìng , jiàn jiàn

第一百八回
丁奉雪中奋短兵
孙峻席间施密计

Đệ nhất bách bát hồi đinh
phụng tuyết trung phân đoàn
binh tôn tuấn tịch gian thi
mật kế

HÒI 108 Trong mưa tuyết, Đinh
Phụng đánh đoàn binh; Trên
tiệc rượu, Tôn Tuấn dùng mật
kế

却说姜维正走，遇着司马师引兵拦截。原来姜维取雍州之时，郭淮飞报入朝，魏主与司马懿商议停当，懿遣长子司马师引兵五万，前来雍州助战；师听知郭淮敌退蜀兵，师料蜀兵势弱，就来半路击之。直赶到阳平关，却被姜维用武侯所传连弩法，于两边暗伏连弩百余张，一弩发十矢，皆是药箭，两边弩箭齐发，前军连人带马射死不知其数。司马师于乱军之中，逃命而回。却说鞠山城中蜀将句安，见援兵不至，乃开门降魏。姜维折兵数万，领败兵回汉中屯扎。司马师自还洛阳。至嘉平三年秋八月，司马懿染病，渐渐沉重

Khước thuyết khương duy chánh tẩu, ngộ trú Tư Mã sư dẫn binh lan tiệt. Nguyên lai khương duy thủ ung châu chi thời, quách hoài phi báo nhập triều, ngụy chủ dũ Tư Mã ý thương nghị đình đương, ý khiển trưởng tử Tư Mã sư dẫn binh ngũ vạn, tiền lai ung châu trợ chiến; sư thính tri quách hoài địch thối thực binh, sư liêu thực binh thế nhược, tựu lai bán lộ kích chí. Trực cản đáo dương bình quan, khước bị khương duy dụng võ hẫu sở truyền liên nỗ pháp, vu lưỡng biên ám phục liên nỗ bách dư trương, nhất nỗ phát thập thi, gai thị được tiễn, lưỡng biên nỗ tiễn tè phát, tiền quân liên nhân đái mǎ xạ tử bất tri kì số. Tư Mã sư vu loạn quân chi trung, đào mệnh nhi hồi. Khước thuyết khúc sơn thành trung thực tương cú an, kiến viên binh bắt chí, nǎi khai môn hàng ngụy. Khương duy chiết binh số vạn, lĩnh bại binh hồi hán trung trâu trát. Tư Mã sư tự hoàn lạc dương. Chí gia bình tam niên thu bát nguyệt, Tư Mã ý

Nói về Khương Duy đang chạy, gặp Tư Mã Sư dẫn quân ra chặn đường. Nguyên lúc Khương Duy đến Ung Châu, Quách Hoài đã phi báo về triều đình. Ngụy chủ bàn với Tư Mã Ý. Ý sai Tư Mã Sư dẫn năm vạn quân ra đánh giúp. Sư nghe tin Quách Hoài đã phá được quân Thục, biết quân Thục cô thế, tất nhiên chạy về, mới chặn ngang đường mà đánh, rồi lại theo hút đến cửa ải Dương Bình. Nhưng Khương Duy dùng phép liên nỗ của Võ Hầu để lại, phục săn hơn trăm nỗ hai bên cửa ải, mỗi nỗ bắn luôn mười tên một phát, đầu tên có thuốc độc. Bởi thế quân Ngụy trúng phải tên, người ngựa chết hại rất nhiều. Tư Mã Sư trốn thoát. Tướng Thục là Cầu An ở trong thành Khúc Sơn, chờ mãi không thấy quân đến cứu, phải cửa ra hàng Ngụy. Khương Duy thiệt vài vạn quân, còn bao nhiêu đem về đóng ở Hán Trung. Tư Mã Sư cũng dẫn quân về Lạc Dương. Đến năm Gia Bình thứ ba, mùa thu tháng tám, Tư Mã Ý mắc bệnh nặng, gọi hai con đến trước giờ đồng dặn rắng: - Cha thờ nhà Ngụy đã lâu,

chén zhòng , nǎi huàn èr zi
zhì tà qián zhǔ yue : " wú shì
wèi lì nián , guan shòu tài fù
, rén chén zhì wèi jí yǐ ; rén
jie yí wú yǒu yì zhì , wú
cháng huái kǒng jù . wú sī
zhì hòu , rǔ èr rén shàn lǐ
guó zhèng . shèn zhì ! shèn
zhì ! " yán qì ér wáng . cháng
zì sì mǎ shī , cì zì sì mǎ zhào
, èr rén shen zòu wèi zhǔ
cáo fang . fang hòu jia jí
zàng , you xí zèng ? ; feng
shí wèi dà jiāng jun , zǒng
lǐng cháng shu jí mì dà shì
, zhào wèi piào qí shàng jiāng
jun . què shuo wú zhǔ sun
quán , xian yǒu tài zì sun
deng , nǎi xú fu rén suǒ
sheng , yú wú chí wu sì nián
shen wáng , suì lì cì zì sun
hé wèi tài zì , nǎi láng yé
wáng fu rén suǒ sheng . hé
yin yǔ quán gong zhǔ bù mù
, bèi gong zhǔ suǒ zèn
, quán fèi zhì , hé you hèn ér
sǐ , yòu lì san zì sun liàng
wèi tài zì , nǎi pan fu rén suǒ
sheng . cǐ shí lù xùn , zhu gé
jǐn jie wáng , yí yìng dà xiǎo
shì wù , jie gui yú zhu gé kè
tài yuán yuán nián qiu ba
yuè chu yi rì , hu qǐ dà feng
, jiang hǎi yǒng tao , píng di
shuǐ shen ba chí . wú zhǔ
xian líng suǒ zhǒng song bó
, jìn jie bá qǐ , zhí fei dào jiàn
yè chéng nán mén wài , dào
zhuó yú dào shàng . quán
yin cǐ shòu jing chéng bìng .

，乃喚二子至榻前囑曰：“吾事魏历年，官授太傅，人臣之位极矣；人皆疑吾有异志，吾尝怀恐惧。吾死之后，汝二人善理国政。慎之！慎之！”言讫而亡。长子司马师，次子司马昭，二人申奏魏主曹芳。芳厚加祭葬，优锡赠谥；封师为大将军，总领尚书机密大事，昭为骠骑上将军。却说吴主孙权，先有太子孙登，乃徐夫人所生，于吴赤乌四年身亡，遂立次子孙和为太子，乃琅琊王夫人所生。和因与全公主不睦，被公主所谮，权废之，和忧恨而死，又立三子孙亮为太子，乃潘夫人所生。此时陆逊、诸葛瑾皆亡，一应大小事务，皆归于诸葛恪。太元元年秋八月初一日，忽起大风，江海涌涛，平地水深八尺。吴主先陵所种松柏，尽皆拔起，直飞到建业城南门外，倒卓于道上。权

nhiễm bệnh, tiệm tiệm trầm trọng, nãi hoán nhị tử chí tháp tiền chúc viết: "Ngô sự ngụy lịch niên, quan thụ thái phó, nhân thân chi vị cực hĩ; nhân giai nghi ngô hữu dí chí, ngô thường hoài khùng cụ. Ngô tử chi hậu, nhữ nhị nhân thiện lí quốc chánh. Thận chí! Thận chí!" Ngôn cật nhi vong. Trưởng tử Tư Mã Sư, thứ tử Tư Mã Chiêu, nhị nhân thân tâu ngụy chủ tào phuong. Phuong hậu gia tế táng, ưu tích tặng thụy; phong sự vi đại tướng quân, tổng lĩnh thương thư cơ mật đại sự, chiêu vi phiếu ký thượng tướng quân. Khuốc thuyết ngô chủ tôn quyền, tiên hữu thái tử tôn đặng, nãi từ phu nhân sở sinh, vu ngô xích ô tú niên thân vong, toại lập thứ tử tôn hòa vi thái tử, nãi lang gia vương phu nhân sở sinh. Hòa nhân dữ toàn công chúa bất mục, bị công chúa sở trầm, quyền phế chí, hòa ưu hận nhi tử, hựu lập tam tử tôn lượng vi thái tử, nãi phan phu nhân sở sinh. Thứ thời lục tổn, Gia Cát cẩn giai vong, nhất ứng đại tiểu sự vụ, giai quy vu Gia Cát khác. Thái nguyên nguyên niên thu bát nguyệt sơ nhất nhật, hốt khởi đại phong, giang hải dũng đào, bình địa thủy thâm bát xích. Ngô chủ tiên lăng sở chủng tung bách, tần giai bạt khởi, trực phi đáo kiến nghiệp thành nam môn ngoại, đáo trác vu

làm quan đến thái phó, chức vị như thế đã là cực phẩm rồi. Người ta thường nghĩ cho cha có bụng khác, cha lấy làm lo sợ lắm. Sau khi cha mất rồi, hai con coi việc nước cho khéo; phải cần thận lắm mới được! Nói xong thì mất. Tư Mã Sư, Tư Mã Chiêu tâu với ngụy chủ Tào Phương. Ngụy chủ sai làm lễ tang cực hậu, phong tặng, đặt tên thụy tử tế. Rồi phong cho Tư Mã Sư làm đại tướng quân, tổng lĩnh các việc cơ mật. Tư Mã Chiêu được phong làm phiêu kỵ tướng quân. Nói về Ngô chủ Tôn Quyền, có con đầu là thái tử Tôn Đặng, Từ phu nhân sinh ra. Năm Xích Ô thứ tư, thái tử mất, Quyền mới lập con thứ hai là Tôn Hòa làm thái tử. Hòa vốn do Vương phu nhân sinh ra, vì không hòa với Toàn công chúa, bị nàng dèm pha. Tôn Quyền bèn phế đi, Hòa tức giận mà chết. Quyền lại lập con thứ ba là Tôn Lượng làm thái tử. Lượng do Phan phu nhân sinh ra. Bấy giờ Lục Tổn, Gia Cát Cảnh mất cả rồi, nhất thiết công việc lớn nhỏ, về cả tay Gia Cát Khác. Năm Thái Hòa thứ nhất, giữa ngày mồng một tháng tám, bỗng nhiên nổi cơn bão to, nước sông nước bể tràn lên bờ, mặt đất nước ngập tăm thước. Các thông bách cỏ thụ ở nơi lăng mộ tiên tổ Ngô chủ, đổ bật cả rẽ lên, bay dạt đến ngoài cửa nam thành Kiến Nghiệp, ngổn ngang khắp đường. Tôn Quyền vì thế lo sợ thành

zhì cì nián sì yuè nèi , bìng shì chén zhòng , nǎi zhao tài fù zhu gé kè , dà sī mǎ lǔ dài zhì tà qián , zhǔ yǐ hòu shì . zhǔ qì ér hong . zài wèi èr shí sì nián , shòu qī shí yí suí , nǎi shǔ hàn yán xí shí wǔ nián yě . hòu rén yǒu shi yue : " zǐ rán bì yǎn hào yíng xióng , néng shǐ chén liáo kěn jìn zhōng . èr shí sì nián xìng dà yè , lóng pán hǔ jù zài jiāng dong . "

因此受惊成病。至次年四月内，病势沉重，乃召太傅诸葛恪、大司马吕岱至榻前，嘱以后事。嘱讫而薨。在位二十四年，寿七十一岁，乃蜀汉延熙十五年也。后人有诗曰：“紫髯碧眼号英雄，能使臣僚肯尽忠。二十四年兴大业，龙盘虎踞在江东。”

- 3 sun quán jì wáng , zhu gé kè lì sun liàng wèi dì , dà shè tian xià , gǎi yuán jiàn xìng yuán nián ; ? quán yue dà huáng dì , zàng yú jiāng líng . zǎo yǒu xì zuò tàn zhí qí shì , bào rù luò yáng . si mǎ shi wén sun quán yǐ sǐ , suì yì qǐ bing fá wú . cháng shù fù gǔ yue : " wú yǒu Cháng Jiāng zhì xiǎn , xian dì lǚ cì zheng fá , jie bù suì yì ; bù rú gè shǒu bian jiang , nǎi wèi shàng cè . " shi yue : " tian dào san shí nián yi biàn , qǐ de cháng wèi dǐng zhì hu ? wú yù fá wú . " zhào yue : " jin sun quán xin wáng , sun liàng yòu nuò , qí xì zhèng kě chéng yě . " suì lìng zheng nán dà jiāng jun wáng chǎng yǐn bing shí wàn gōng nán jùn , zheng dong jiāng jun hú zun yǐn bing shí wàn

đạo thương. Quyền nhân thủ thụ kinh thành bệnh. Chí thứ niên tú nguyệt nội, bệnh thế trầm trọng, nái triệu thái phó Gia Cát khác, đại Tư Mã lữ đại chí tháp tiền, chúc dĩ hậu sự. Chúc cật nhi hoảng. Tại vị nhị thập tú niên, thọ thất thập nhất tuế, nái thực hán duyên hi thập ngũ niên dã. Hậu nhân hữu thi viết: "Tử nhiêm bích nhẫn hào anh hùng, năng sứ thần liêu khẳng tần trung. Nhị thập tú niên hưng đại nghiệp, long bàn hổ cứ tại giang đông."

孙权既亡，诸葛恪立孙亮为帝，大赦天下，改元建兴元年；谥权曰大皇帝，葬于蒋陵。早有细作探知其事，报入洛阳。司马师闻孙权已死，遂议起兵伐吴。尚书傅嘏曰：“吴有长江之险，先帝屡次征伐，皆不遂意；不如各守边疆，乃为上策。”师曰：“天道三十年一变，岂得常为鼎峙乎？吾欲伐吴。”昭曰：“今孙权新亡，孙亮幼懦，其隙正可乘也。”遂令征南大将军王昶引兵十万攻

bệnh, đến tháng tư năm sau, bệnh tình mỗi ngày một nặng, mới đòi thái phó Gia Cát Khác, đại tư mã Lã Đại đến trước giường nằm, dặn dò việc sau rồi mất. Tôn Quyền ở ngôi được hai mươi bốn năm, thọ bảy mươi một tuổi. Bấy giờ là năm Diên Hi thứ mười lăm nhà Thục Hán. Đời sau có thơ khen Tôn Quyền rằng: Mắt xanh, râu đỏ, chí anh hùng, Khéo khiến thân liêu chịu hết lòng, Hỗn bốn năm giờ gây nghiệp lớn, Hỗng ngời, rồng cuộn xứ Giang Đông.

Tôn quyền kí vong, Gia Cát khác lập tôn lượng vi đế, đại xá thiên hạ, cải nguyên kiến hưng nguyên niên; thụy quyền viết đại hoàng đế, táng vu tương lăng. Tảo hữu tế tác tham tri kì sự, báo nhập lạc dương. Tư Mã sư văn tôn quyền dĩ tử, toại nghị khởi binh phạt Ngô. Thượng thư phó hồ viết: "Ngô hữu trường giang chi hiểm, tiên đế lũ thứ chinh phạt, giao bát toại ý; bát như các thủ biên cương, nái vi thượng sách." Sư viết: "Thiên đạo tam thập niên nhất biến, khởi đắc thường vi đỉnh trì hò? Ngô dục phạt Ngô." Chiêu viết: "Kim tôn quyền tân vong, tôn lượng ấu nọa, kí khích chánh khả thừa dã." Toại lệnh chinh nam đại tướng quân vương sưởng dẫn binh thập vạn công nam quận, chinh đồng tướng quân hồ tuân dẫn

Tôn Quyền mất rồi, Gia Cát Khác lập Tôn Lượng lên làm vua, đại xá cho thiên hạ, cải nguyên làm năm Đại Hưng thứ nhất; đặt tên thụy Tôn Quyền là Đại Hoàng Đế, táng ở Tưởng Láng. Có quân do thám báo tin về Lạc Dương, Tư Mã Sư nghe tin Tôn Quyền mất, muốn cắt quân sang đánh Ngô. Thượng thư Phó Hồ can rằng: - Ngô có sông Trường giang hiểm trở, tiên đế mấy phen sang đánh, cũng không được thỏa chí. Chỉ bằng nước nào giữ bờ cõi nước ấy là hơn. Sư nói: - Đạo trời cứ ba mươi năm biến đổi một khác, có lẽ đâu giữ thế chân vạc mãi ru? Ta muốn đánh Ngô phen này. Tư Mã Chiêu nói: - Nay Tôn Quyền mới mất, Tôn Lượng còn thơ áu, chính nên ngay dịp này đánh dần ngay đi. Sư bèn sai chinh nam đại tướng quân Vương Sưởng dẫn mươi vạn

gong dong xìng , ? nán dou
du guan qiu jiǎn yǐn bing shí
wàn gong wǔ chang : san lù
jìn fa . yòu qiǎn dì si mǎ
zhào wèi dà dou du , zǒng
lǐng san lù jun mǎ .

南郡，征东将军胡遵引兵十万攻东兴，镇南都督毋丘俭引兵十万攻武昌：三路进发。又遣弟司马昭为大都督，总领三路军马。

4 shì nián dong shí èr yuè , sī
mǎ zhào bing zhì dong wú
biān jiè , tún zhù rén mǎ ,
huàn wáng chǎng , hú zun ,
guan qiu jiǎn dào zhàng
zhòng jì yì yue : " dong wú
zuì jìn yào chū , wéi dong
xìng jùn yě . jin ta zhú qǐ dà
tí , zuò yòu yòu zhú liǎng
chéng , yǐ fáng cháo hú hòu
miàn gong jí , zhu gong xu
yào zi xì . " suì lìng wáng
chǎng , guan qiu jiǎn gè yǐn
yí wàn bing , liè zài zuǒ yóu :
" qiè wù jìn fa ; dài qū liǎo
dong xìng jùn , nǎ shí yí qí
jìn bing . " chǎng , jiǎn èr rén
shòu lìng ér qù . zhào yóu
lìng hú zun wèi xian feng ,
zǒng lǐng san lù bing qián qù :
" xian da fú qiáo , qǔ dong
xìng dà tí ; ruò duó de zuò
yòu èr chéng , biàn shì dà
gong . " zun lǐng bing lái da
fú qiáo .

是年冬十二月，司马昭兵至东吴边界，屯住人马，唤王昶、胡遵、毋丘俭到帐中计议曰：“东吴最紧要处，惟东兴郡也。今他筑起大堤，左右又筑两城，以防巢湖后面攻击，诸公须要仔细。”遂令王昶、毋丘俭各引一万兵，列在左右：“且勿进发；待取了东兴郡，那时一齐进兵。”

昶、俭二人受令而去。昭又令胡遵为先锋，总领三路兵前去：“先搭浮桥，取东兴大堤；若夺得左右二城，便是大功。”遵领兵来搭浮桥。

5 què shuo wú tài fù zhu gé kè
, ting zhi wèi bing san lù ér

却说吴太傅诸葛恪，听知魏兵三路而来，聚众

binh thập vạn công đồng hưng,
trấn nam đô đốc vô khâu kiêm
dẫn binh thập vạn công võ
xương: tam lộ tiến phát. Hựu
khiển đệ Tư Mã Chiêu vi đại đô
đốc, tổng lĩnh tam lộ quân mã.

quân đánh mặt Nam Quận; trấn
nam đô đốc Vô Kỳ Kiệm dẫn
mười vạn quân đánh quận Đông
Hưng. Cả ba mặt đều tiến quân.
Sư lại sai em là Tư Mã Chiêu làm
đại đô đốc, tổng lĩnh cả ba mặt.

Thị niên đông thập nhị nguyệt, Tư Mã Chiêu binh chí đông ngô biên giới, truân trụ nhân mã, hoán vương sưởng, hồ tuân, vô khâu kiêm đáo trường trúng kế nghị viết: "Đông ngô tối khẩn yếu xứ, duy đông hưng quận dã. Kim tha trúc khởi đại đê, tả hữu hữu trúc lưỡng thành, dĩ phòng sào hồ hậu diện công kích, chư công tu yếu tử tế." Toại lệnh vương sưởng, vô khâu kiêm các dẫn vạn binh, liệt tại tả hữu: "Thả vật tiến phát; đai thủ liêu đông hưng quận, na thời nhất tè tiến binh." Sưởng, kiêm nhị nhân thụ lệnh nhị khứ. Chiêu hựu lệnh hồ tuân vi tiên phong, tổng lĩnh tam lộ binh tiền khứ: "Tiên đáp phù kiều, thủ đông hưng đại đê; nhược đoạt đắc tả hữu nhị thành, tiện thị đại công." Tuân lĩnh binh lai đáp phù kiều.

Tháng mười hai, mùa đông năm ấy, Tư Mã Chiêu tiến quân đến sát cõi Đông Ngô, đóng quân lại, gọi Vương Sưởng, Hồ Tuân, Vô Kỳ Kiệm đến bàn bạc rằng: - Quận Đông Hưng là nơi rất hiểm yếu của Ngô. Nay họ đãp một dãy đê dài, lại thêm hai thành tả hữu, là có ý phòng ta đánh me sau Sào Hồ đó, các ông phải cẩn thận mới được. Liền sai Vương Sưởng, Vô Kỳ Kiệm, mỗi người dẫn một vạn quân dàn sẵn hai bên tả hữu, nhưng không được tiến binh vội, đợi khi nào phá xong quận Đông Hưng thì sẽ kéo tràn sang một thể. Chiêu lại sai Hồ Tuân làm tiên phong, tổng lĩnh cả quân mã ba đường đi trước, bắc một nhịp cầu nối, tiếp đến bờ đê quận Đông Hưng, dặn rằng: - Nếu ngươi cướp được hai thành tả hữu, ấy là công to đệ nhất. Hồ Tuân lĩnh mệnh, dẫn quân đi trước bắc cầu.

Khước thuyết ngô thái phó Gia
Cát khác, thính tri ngụy binh

Thái phó Gia Cát Khác ở Đông
Ngô, nghe tin Ngụy chia làm ba

lái , jù zhòng shang yì . píng
běi jiāng jun ding fèng yue : "
dong xìng nǎi dong wú jǐn
yào chù suǒ , ruò yǒu shī ,
zé nán jùn , wǔ chang wéi yǐ
." kè yue : " cǐ lùn zhèng hé
wú yì . gong kě jiù yǐn san
qian shuǐ bing cóng jiang
zhong qù , wú suí hòu lìng lǚ
jù , táng zi , liù zàn gè yǐn yí
wàn mǎ bù bing , fen san lù
lái jie yǐng . dàn ting lián chū
pào xiǎng , yi qí jìn bing . wú
zì yǐn dà bing hòu zhì . " ding
fèng de lìng , jí yǐn san qian
shuǐ bing , fēn zuò san shí
zhì chuán , wàng dong xìng
ér lái .

商议。平北将军丁奉曰：“东兴乃东吴紧要处所，若有失，则南郡、武昌危矣。”恪曰：“此论正合吾意。公可就引三千水兵从江中去，吾随后令吕据、唐咨、留赞各引一万马步兵，分三路来接应。但听连珠炮响，一齐进兵。吾自引大兵后至。”丁奉得令，即引三千水兵，分作三十只船，望东兴而来。

6 què shuo hú zun dù guò fú
qiáo , tún jun yú tí shàng ,
cha huán jia , hán zong gong
dǎ èr chéng . zuō chéng
zhong nǎi wú jiang quán
duan shǒu bǎ , yòu chéng
zhong nǎi wú jiang liù luè
shǒu bǎ . cǐ èr chéng gao jùn
jian gù , jí qie gong dǎ bù xià
. quán , liù èr rén jiàn wéi
bing shì dà , bù gǎn chu
zhàn , sǐ shǒu chéng chí . hú
zun zài xú táng xià zhài . shí
zhí yán hán , tian jiàng dà
xuě , hú zun yǔ zhòng jiang
shè xí gao huì . hu bào shuǐ
shàng yǒu san shí zhì zhàn
chuán lái dào . zun chu zhài
shì zhì , jiàn chuán jiāng cì
bàng àn , měi chuán shàng

却说胡遵渡过浮桥，屯军于堤上，差桓嘉、韩综攻打二城。左城中乃吴将全端守把，右城中乃吴将留略守把。此二城高峻坚固，急切攻打不下。全、留二人见魏兵势大，不敢出战，死守城池。胡遵在徐塘下寨。时值严寒，天降大雪，胡遵与众将设席高会。忽报水上有三十只战船来到。遵出寨视之，见船将次傍岸，每船上约有百人。遂还帐中

tam lộ nhi lai, tụ chúng thương
nghị. Bình bắc tướng quân Đinh
Phụng viết: "Đông hưng nãi
đông ngô khắn yếu xứ sở,
nhược hữu thất, tắc nam quân,
võ xương nguy hĩ." Khác viết:
"Thử luận chánh hợp ngô ý.
Công khả tựu dẫn tam thiên
thủy binh tòng giang trung khứ,
ngô tùy hậu lệnh lữ cư, đường
tư, lưu tán các dẫn nhất vạn mǎ
bộ binh, phân tam lộ lai tiếp
ứng. Dẫn thính liên châu pháo
hưởng, nhất tề tiến binh. Ngô
tự dẫn đại binh hậu chí." Đinh
phụng đắc lệnh, túc dẫn tam
thiên thủy binh, phân tác tam
thập chỉ thuyền, vọng đông
hưng nhi lai.

mặt kéo đèn, hội các tướng bàn
bạc. Bình bắc tướng quân Đinh
Phụng nói: - Quận Đông Hưng là
xứ hiểm yếu của bên Ngô ta, nếu
để mất thì Nam Quận, Võ Xương
nguy cả. Khác nói: - Ông nói hợp
ý ta lắm! Ông hãy dẫn ba nghìn
quân thủy, noi đường sông đi
trước. Ta cho Lã cứ, Đường Tư,
Lư Toản, mỗi người dẫn một vạn
quân mã bộ chia làm ba đường,
lại tiếp ứng ngay. Khi nào nghe
tiếng pháo nổ liên thanh, thì nhất
tề tiến lên. Ta dẫn đại quân đến
sau. Đinh Phụng được lệnh, dẫn
ba nghìn thủy quân, chia làm ba
chục chiếc thuyền, từ sông
Trường Giang kéo đến quận
Đông Hưng.

Khước thuyết hồ tuân độ quá
phù kiều, truân quân vu đê
thượng, sai hoàn gia, hàn tổng
công đá nhị thành. Tả thành
trung nãi ngô tương toàn doan
thủ bả, hữu thành trung nãi ngô
tương lưu lược thủ bả. Thủ nhị
thành cao tuấn kiên cố, cấp
thiết công đá bất hạ. Toàn, lưu
nhị nhân kiến nguy binh thế đại,
bất cảm xuất chiến, tử thủ
thành trì. Hồ tuân tại từ đường
hạ trại. Thời tri nghiêm hàn,
thiên hàng đại tuyết, hồ tuân dữ
chung tướng thiết tịch cao hội.
Hốt báo thủy thượng hữu tam
thập chỉ chiến thuyền lai đáo.
Tuân xuất trại thị chi, kiến
thuyền tương thứ bàng ngạn,
mỗi thuyền thượng ước hữu

Tướng Ngụy là Hồ Tuân kéo
quân sang khỏi cầu, đóng trên
mặt đê, sai Hoàn Gia, Hán Tống
đánh hai thành tả hữu. Trong
thành tả có tướng Ngô là Toàn
Dịch canh giữ, Trong thành hữu
có tướng Ngô là Lưu Lược canh
giữ. Hai thành cao kín, bờ vững,
quân Ngụy đánh mãi không đổ.
Toàn, Lưu hai người thấy quân
Ngụy to thế lắm, không dám ra
đánh, chỉ cố sức giữ lấy thành trì.
Hồ Tuân giữ trên mặt đê, bấy giờ
trời đông tháng rét, hoa tuyết rơi
bèo. Hồ Tuân hội các tướng lại
uống rượu. Sức có lính báo rằng
trên mặt sông có ba chiếc
chiến thuyền bơi đến. Tuân ra trại
nhìn xem, thấy thuyền đã gần bờ,
mỗi thuyền ước chừng có trăm

yue yǒu bǎi rén . suì huán
zhàng zhōng , wèi zhu jiāng
yue : " bù guò san qian rén
ěr , hé zú jù zai ! " zhì lìng bù
jiāng shào tàn , réng qián yǐn
jiǔ .

7 ding fèng jiāng chuán yí zì ér
pao zài shuǐ shàng , nǎi wèi
bù jiāng yue : " dà zhàng fù li
gong míng , qǔ fù guì ,
zhèng zài jīn rì ! " suì lìng
zhòng jun tuo qù yì jiǎ , xiè
liǎo tóu kui , bù yòng cháng
qiāng dà jǐ , zhǐ dài duǎn dǎo
. wèi bīng jiàn zhī dà xiào ,
gèng bù zhǔn bèi . hu rán
lián chū pào xiāng liǎo san
sheng , ding fèng chě dǎo
dang xiān , yí yuè shàng àn
zhòng jun jie bá duǎn dǎo ,
suí fèng shàng àn , kǎn rù
wèi zhài , wèi bīng cuò shǒu
bù jí . hán zong jí bá zhàng
qián dà jǐ yíng zhì , zǎo bèi
ding fèng qiāng rù huái nèi ,
shǒu qǐ dǎo luò , kǎn fan zài
dì . huán jia cóng zuǒ bian
zhuǎn chu , máng chuò
qiang cì ding fèng , bèi fèng
xiá zhù qiang gǎn . jia qì
qiang ér zǒu , fèng yí dǎo fei
qù , zhèng zhōng zuǒ jian ,
jia wàng hòu biàn dǎo . fèng
gǎn shàng , jiù yǐ qiang cì zhì
. san qian wú bīng , zài wèi
zhài zhōng zuǒ chong yòu tú
. hú zun jí shàng mǎ duó lù
ér zǒu . wèi bīng qí ben
shàng fú qiáo , fú qiáo yǐ

，谓诸将曰：“不过三
千人耳，何足惧哉！”
只令部将哨探，仍前饮
酒。

bách nhân. Toại hoàn trưởng
trung, vị chư tướng viết: "Bất
quá tam thiên nhân nhĩ, hà túc
cụ tai!" Chỉ lệnh bộ tướng tiêu
tham, nhưng tiền ẩm tửu.

người, liền trở vào báo với các
tướng rằng: - Có độ ba nghìn
người, chẳng hề chi mà ngại! Nói
đoạn cho mấy viên tướng ra trông
nom, còn mình thì cứ việc ung
dung uống rượu với các tướng.

丁奉将船一字儿抛在水
上，乃谓部将曰：“大
丈夫立功名，取富贵，
正在今日！”遂令众军
脱去衣甲，卸了头盔，
不用长枪大戟，止带短
刀。魏兵见之大笑，更
不准备。忽然连珠炮响
了三声，丁奉扯刀当先
，一跃上岸。众军皆拔
短刀，随奉上岸，砍入
魏寨，魏兵措手不及。
韩综急拔帐前大戟迎之
，早被丁奉抢入怀内，
手起刀落，砍翻在地。
桓嘉从左边转出，忙绰
枪刺丁奉，被奉挟住枪
杆。嘉弃枪而走，奉一
刀飞去，正中左肩，嘉
望后便倒。奉赶上，就
以枪刺之。三千吴兵，
在魏寨中左冲右突。胡
遵急上马夺路而走。魏
兵齐奔上浮桥，浮桥已

Đinh Phụng tung tương thuyền nhất
tự nhi phao tại thủy thương, nái
vị bộ tướng viết: "Đại truong
phu lập công danh, thủ phú
quý, chánh tại kim nhật!" Toại
lệnh chúng quân thoát khứ y
giáp, tá liêu đầu khôi, bắt dụng
trường thương đại kích, chỉ đá
đoản dao. Ngụy binh kiến chí
đại tiêu, canh bắt chuẩn bị. Hốt
nhiên liên châu pháo hưởng
liễu tam thanh, đinh phụng xá
đao đương tiên, nhất được
thương ngạn. Chúng quân gai
bạt đoàn dao, tùy phụng
thương ngạn, khảm nhập ngụy
trại, ngụy binh thô thủ bắt cập.
Hàn tổng cấp bạt trường tiền
đại kích nghênh chi, tảo bị đinh
phụng trường nhập hoài nội,
thủ khởi đao lạc, khảm phiên tại
địa. Hoàn gia tòng tả biên
chuyển xuất, mang xước
thương thứ đinh phụng, bị
phụng hiệp trụ thương can. Gia
khí thương nhí tầu, phụng nhất
đao phi khứ, chánh trung tả
kiên, gai vọng hậu tiệm đảo.
Phụng cản thương, tựu dĩ
thương thứ chi. Tam thiên ngô
binh, tại ngụy trại trung tầu trùng
hữu đột. Hồ tuân cấp thương
mã đoạt lộ nhí tầu. Ngụy binh tè

Đinh Phụng dàn thuyền một dãy
trên mặt sông, bảo với bộ tướng
rằng: - Đại truong phu gấp được
dịp này, chính là dịp lập công
danh đây! Liên sai quân sĩ cởi cả
áo giáp và bỏ mũ đi, không dùng
gì đến giáo dài kích lớn, chỉ mỗi
người dắt một con dao găm, kéo
vào bờ. Quân Ngụy trông thấy
nực cười, không coi ra mùi gì.
Bỗng pháo liên châu nổ luôn ba
tiếng, rồi thấy Đinh Phụng cầm
dao đi trước, nhảy vót lên bờ,
quân sĩ cùng cầm dao ồ cǎi lên,
đánh vào trại Ngụy. Quân Ngụy
trở tay không kịp, tan vỡ chạy
trốn. Hàn Tống vội vàng rút ngọn
kích to ở trước trường ra đánh,
Đinh Phụng lăn xả vào trước mặt,
chém một nhát, Tống ngã lăn
xuống đất. Hoàn Gia từ mé tả
chạy ra, vội với ngọn giáo đâm
Đinh Phụng, Phụng giơ tay bắt
được ngọn giáo. Gia bỏ giáo ù té
chạy, Phụng phóng dao chém
theo, đính vào vai tǎ. Gia ngã gục
xuống đất. Phụng sấn vào đâm
một nhát nữa. Gia chết tươi. Ba
nghìn quân Ngô xông xáo, phá
phách trong trại Ngụy. Hồ Tuân
kíp nhảy lên ngựa chạy trốn.
Quân Ngụy chạy cả lên cầu, thì
cầu lại bị chặt đứt đôi, quân Ngụy

duàn , dà bàn luò shuǐ ér sǐ ; sha dào zài xuě dì zhě , bù zhì qí shù . che zhàng mǎ pǐ jun qì , jie bēi wú bing suǒ huò . sì mǎ zhào , wáng chǎng , guan qiu jiǎn ting zhì dong xīng bīng bài , yì lè bīng ér tuì . què shuo zhu gé kè yǐn bīng zhì dong xìng , shou bīng shǎng láo liǎo bì , nǎi jù zhu jiāng yue : " sì mǎ zhào bīng bài bēi guī , zhèng hǎo chéng shì jìn qū Zhōng yuán . " suì yì miàn qiǎn rén ? shu rù shǔ , qí jiāng wéi jìn bīng gōng qí běi , xǔ yǐ píng fēn tian xià ; yì miàn qǐ dà bīng èr shí wàn , lái fá Zhōng yuán . lín xíng shí , hu jiàn yì dào bái qì , cóng dì ér qǐ , zhe duàn sān jun , duì miàn bù jiàn . jiǎng yán yue : " cǐ qì nǎi bái hóng yě , zhǔ sàng bīng zhì zhào . tài fù zhì kě huí cháo , bù kě fá wèi . " kè dà nù yue : " rǔ an gǎn chu bù lì zhì yán , yǐ mǎn wú jun xīn ! " chì wǔ shì zhǎn zhī . zhòng jie gào miǎn , kè nǎi biǎn jiǎng yán wèi shù rén , réng cui bīng qián jìn . ding fèng yue : " wèi yǐ xīn chéng wèi zǒng ài kǒu , ruò xian qū de cǐ chéng , sì mǎ shi pò dǎn yǐ . " kè dà xǐ , jí zàn bīng zhí zhì xīn chéng . shǒu chéng yá mén jiāng jun zhang tè , jiàn wú bīng dà zhì , bì mén jian shǒu . kè lìng bīng sì miàn wéi ding .

断，大半落水而死；杀倒在雪地者，不知其数。车仗马匹军器，皆被吴兵所获。司马昭、王昶、毋丘俭听知东兴兵败，亦勒兵而退。却说诸葛恪引兵至东兴，收兵赏劳了毕，乃聚诸将曰：“司马昭兵败北归，正好乘势进取中原。”遂一面遣人赍书入蜀，求姜维进兵攻其北，许以平分天下；一面起大兵二十万，来伐中原。临行时，忽见一道白气，从地而起，遮断三军，对面不见。蒋延曰：“此气乃白虹也，主丧兵之兆。太傅只可回朝，不可伐魏。”恪大怒曰：“汝安敢出不利之言，以慢吾军心！”叱武士斩之。众皆告免，恪乃贬蒋延为庶人，仍催兵前进。丁奉曰：“魏以新城为总隘口，若先取得此城，司马师破胆矣。”恪大喜，即趣兵直至新城。守城牙门将军张特，见吴兵大

bôn thương phù kiều, phù kiều dĩ đoạn, đại bán lạc thủy nhi tử; sát đảo tại tuyết địa già, bắt tri kì sô. Xa trượng mã thất quân khí, giai bị ngô binh sở hoạch. Tư Mã chiêu, vương sưởng, vô khâu kiệm thính tri đồng hưng binh bại, diệc lặc binh nhì thối. Khuvörch thuyết Gia Cát khác dẫn binh chí đồng hưng, thu binh thường lao liếu tất, nãi tụ chư tướng viết: "Tư Mã chiêu binh bại bắc quy, chánh hảo thừa thế tiến thủ trung nguyên." Toại nhất diện khiễn nhân tê thư nhập thực, cầu khương duy tiến binh công kì bắc, hứa dĩ binh phân thiên hạ; nhất diện khởi đại binh nhị thập vạn, lai phạt trung nguyên. Lâm hành thời, hốt kiến nhất đạo bạch khí, tòng địa nhi khởi, già đoạn tam quân, đối diện bất kiến. Tướng duyên viết: "Thủ khí nãi bạch hồng dã, chủ tang binh chi triệu. Thái phó chỉ khả hồi triều, bất khả phạt ngụy." Khác đại nô viết: "Nhữ an cảm xuất bất lợi chi ngôn, dĩ mạn ngô quân tâm!" Sắt võ sĩ trảm chi. Chúng giai cáo miễn, khác nãi biếm tương duyên vi thứ nhân, nhưng thỏi binh tiền tiến. Đinh phụng viết: "Ngụy dĩ tân thành vi tổng ải khẩu, nhược tiên thủ đắc thủ thành, Tư Mã sư phá đám hĩ." Khác đại hỉ, tức toàn binh trực chí tân thành. Thủ thành nha môn tướng quân trương đặc, kiến ngô binh đại

lăn xuống sông chết già hết một nữa, còn thì bị giết ở trên mặt đất mưa tuyết, không biết bao nhiêu mà kể. Xa trượng, ngựa nghèo, khí giới bị quân Ngô cướp sạch. Tư Mã Chiêu, Vương Xưởng, Vô Kỵ Kiệm thấy mặt đông quân Đông Hưng bị thua, cùng rút quân về. Gia Cát Khác dẫn quân đến Đông Hưng, khao thưởng các tướng, rồi bàn rằng: - Tư Mã Chiêu thua trận về bắc, ta nên thừa thế tiến sang đánh Trung Nguyên. Liền sai sứ mang thư sang Thục, cầu Khương Duy tiến binh đánh mặt bắc, để chia đôi thiên hạ. Một mặt cắt hai chục vạn đại quân đánh Trung Nguyên. Lúc quân Ngô khởi hành, bỗng có một luồng khí trắng, tự mặt đất bốc lên, tỏa ra mù mịt. Ba quân giáp mặt không trông thấy nhau. Tướng Diên nói: - Khí này là do cầu vòng trắng đây, chủ về việc bại quân. Khác nỗi giận quát rằng: - Người sao dám gở mồm nói càn, làm ngã bụng quân ta? Bèn quát võ sĩ lôi ra chém. Các quan kêu van thay cho Tướng Diên, Khác mới tha chết cho, cách tuột chức giáng xuống làm thứ dân. Rồi cứ việc thúc quân tiến lên. Đinh Phụng nói: - Tân Thành là một ải khẩu trọng yếu nước Ngụy, nếu lấy được trước, thì Tư Mã Sư phải vỡ mặt. Khác mừng lắm, thúc quân đến thẳng Tân Thành. Tướng giữ thành là Trương Đặc thấy quân Ngô kéo đến đông lắm,

8

zǎo yǒu liú xīng mǎ bào rù luò yáng . zhǔ bù yú song gào si mǎ shi yue : " jin zhu gé kè kùn xin chéng , qiè wèi kě yǔ zhàn . wú bìng yuǎn lái , rén duo liáng shǎo , liáng jìn zì zǒu yǐ . dài qí jiang zǒu , rán hòu jí zhì , bì de quán shèng . dàn kǒng shǔ bìng fàn jìng , bù kě bù fáng . " shi rán qí yán , suì lìng sì mǎ zhào yǐn yì jun zhù guō huái fáng jiang wéi ; guan qiu jiǎn , hú zun jù zhù wú bìng .

至，闭门坚守。恪令兵四面围定。早有流星马报入洛阳。主簿虞松告司马师曰：“今诸葛恪困新城，且未可与战。吴兵远来，人多粮少，粮尽自走矣。待其将走，然后击之，必得全胜。但恐蜀兵犯境，不可不防。”师然其言，遂令司马昭引一军助郭淮防姜维；毋丘俭、胡遵拒住吴兵。

què shuo zhu gé kè lián yuè gong dǎ xin chéng bù xià , xià lìng zhòng jiang : " bìng lì gong chéng , dài mèn zhě lì zhǎn . " yú shì zhu jiang fèn lì gong dǎ . chéng dong bēi jiǎo jiang xiān . zhang tè zài chéng zhōng dìng xià yí jí : nǎi lìng yí shé biàn zhì shì , pěng cè jí , fù wú zhài jiàn zhu gé kè , gào yue : " wèi guó zhī fǎ : ruò dí rén kùn chéng , shǒu chéng jiang jian shǒu yi bǎi rì , ér wú jù bing zhì , rán hòu chu chéng xiáng dí zhě , jia zú bù zuò zuì . jin jiāng jun wéi chéng yǐ lè shí yú rì ; wàng qǐ zài róng shù rì , mǒu zhǔ jiang jìn lù jun mǐn chu chéng tóu jiàng . jin xian jù cè jí chéng

chí, bế môn kiên thủ. Khác lệnh binh tứ diện vi định. Tảo hữu lưu tinh mã báo nhập lạc dương. Chủ bộ ngu túng cáo Tư Mã sư viết: "Kim Gia Cát khác khốn tân thành, thả vị khả dữ chiến. Ngô binh viễn lai, nhân đa lương thiểu, lương tǎn tự tǎu hĩ. Đãi kì tương tǎu, nhiên hậu kích chi, tất đắc toàn thắng. Đãnh khủng thực binh phạm cảnh, bất khả bất phòng." Sư nhiên kì ngôn, toại lệnh Tư Mã chiêu dẫn nhất quân trợ quách hoài phòng khương duy; vô khâu kiêm, hò tuân cự trụ ngô binh.

chỉ đóng cửa giữ vững thành trì. Có ngựa lưu tin báo về Lạc Dương. Chủ bộ là Ngô Tùng nói với Tư Mã Sư rằng: - Gia Cát Khác vây Tân Thành, ta không nên đánh vội. Quân Ngô tự xa đến đây, người nhiều lương ít. Lương cạn tự nhiên phải rút về. Đợi khi sắp chạy, ta sẽ đuổi theo mà đánh, chắc là được to. Nhưng còn ngại quân Thục đến xâm phạm cõi ta, không phòng trước không xong. Sư cho lời ấy là phải, bèn sai Tư Mã Chiêu dẫn quân ra giúp Quách Hoài để phòng quân Khương Duy; sai Vô Kỵ Kiêm, Hồ Tuân giữ mặt Đông Ngô.

Khước thuyết Gia Cát khác liên nguyệt công đả tân thành bắt hạ, hạ lệnh chung tướng: "Tịnh lực công thành, đãi mạn giả lập trám." Vu thị chư tướng phán lực công đả. Thành đông bắc giác tương hăm. Trương đặc tại thành trung định hạ nhất kế: nǎi lệnh nhất thiệt biện chi sĩ, tê phủng sách tịch, phó ngô trại kiên Gia Cát khác, cáo viết: "Ngụy quốc chi pháp: nhược địch nhân khốn thành, thủ thành tương kiên thủ nhất bách nhặt, nhi vô cứu binh chí, nhiên hậu xuất thành hàng địch giả, gia tộc bất tọa tội. Kim tướng quân vi thành dĩ cửu thập dư nhặt; vọng khất tái dung số nhặt, mỗ chủ tương tǎn suất quân dân xuất thành đầu hàng.

Gia Cát Khác đánh Tân Thành hơn hai tháng trời không đổ, bèn hạ lệnh sai các tướng phải hết sức đánh thành hễ ai lười nhác thì chém. Bởi vậy các tướng đều ra sức đánh. Góc Đông Bắc sắp đổ. Trương Đặc nghĩ ra một kế, sai người nói giỏi đem cả sổ sách đến trại Ngô, vào ra mắt Gia Cát Khác, kêu rằng: - Theo phép nước Ngụy, hễ có giặc đến vây thành, tướng giữ thành giữ vững được một trăm ngày mà không có quân cứu, thì dù ra hàng giặc, gia tộc cũng không phải tội gì. Nay tướng quân vây thành, hơn chín mươi ngày rồi, xin tướng quân thư cho mấy hôm nữa, chủ tôi xin đem hết cả quân dân trong thành ra hàng. Nay hãy xin nộp sổ sách trước. Khác tin là thực, thu cả

shàng . " kè shen xìn zhī , shou liǎo jun mǎ , suì bù gong chéng . yuán lái zhāng tè yòng huǎn bing zhī jì , hòng tuì wú bing , suì chāi chéng zhōng fáng wu , yù pò chéng chǔ xiū bǔ wán bèi , nǎi deng chéng dà mà yue : " wú chéng zhōng cháng yǒu bàn nián zhī liáng , qǐ kěn jiàng wú gǒu ye ! jìn zhàn wú fáng ! " kè dà nù , cui bing dǎ chéng . chéng shàng luàn jiàn shè xià . kè é shàng zhèng zhōng yí jiàn , fan shen luò mǎ . zhu jiāng jiù qǐ huán zhài , jin chuāng jǔ fa . zhòng jun jie wú zhàn xīn ; yòu yin tian qì kàng yán , jun shì duo bìng . kè jin chuāng shao kě , yù cui bing gong chéng . yíng lì gào yue : " rén rén jie bìng , an néng zhàn hu ? " kè dà nù yue : " zài shuo bìng zhě zhǎn zhī ! " zhòng jun wén zhī , táo zhě wú shù . hu bào dou du cài lín yǐn běn bù jun tóu wèi qu liǎo . kè dà jīng , zì chéng mǎ biàn shì gè yíng , guǒ jiàn jun shì miàn sè huáng zhǒng , gè dài bìng róng . suì lè bing huán wú . zǎo yǒu xì zuò bào zhì guan qiū jiǎn . jiǎn jìn qǐ dà bing , suí hòu yǎn sha .

9 wú bing dà bài ér guī , kè shèn xiū cán , tuo bìng bù

投降。今先具册籍呈上。”恪深信之，收了军马，遂不攻城。原来张特用缓兵之计，哄退吴兵，遂拆城中房屋，于破城处修补完备，乃登城大骂曰：“吾城中尚有半年之粮，岂肯降吴狗耶！尽战无妨！”恪大怒，催兵打城。城上乱箭射下。恪额上正中一箭，翻身落马。诸将救起还寨，金疮举发。众军皆无战心；又因天气亢炎，军士多病。恪金疮稍可，欲催兵攻城。营吏告曰：“人人皆病，安能战乎？”恪大怒曰：“再说病者斩之！”众军闻知，逃者无数。忽报都督蔡林引本部军投魏去了。恪大惊，自乘马遍视各营，果见军士面色黄肿，各带病容。遂勒兵还吴。早有细作报知毋丘俭。俭尽起大兵，随后掩杀。

吴兵大败而归，恪甚羞

Kim tiên cũ sách tịch trình thượng. "Khác thâm tín chí, thu liễu quân mã, toại bắt công thành. Nguyên lai trương đặc dụng hoãn binh chi kế, hóng thối ngô binh, toại sách thành trung phòng ốc, vu phá thành xử tu bổ hoàn bị, nǎi đăng thành đại mạ viết: "Ngô thành trung thương hữu bán niên chi lương, khởi khảng hàng ngô cầu da! Tân chiến vô phương!" Khác đại nộ, thôi binh đả thành. Thành thương loạn tiến xạ hạ. Khác ngạch thương chánh trung nhất tiến, phiên thân lạc mã. Chư tướng cứu khởi hoàn trại, kim sang cử phát. Chúng quân giai vô chiến tâm; hựu nhân thiên khí kháng viêm, quân sĩ đa bệnh. Khác kim sang sảo khả, dục thôi binh công thành. Doanh lại cáo viết: "Nhân nhân giai bệnh, an năng chiến hồ?" Khác đại nộ viết: "Tái thuyết bệnh giả trảm chí!" Chúng quân văn tri, đào giả vô số. Hốt báo đô đốc thái lâm dẫn bốn bộ quân đầu ngụy khứ liệu. Khác đại kinh, tự thừa mǎ biến thị các doanh, quả kiến quân sĩ diện sắc hoàng thũng, các đái bệnh dung. Toại lặc binh hoàn ngô. Tảo hữu tể tác báo tri vô khâu kiêm. Kiêm tần khởi đại binh, tùy hậu yểm sát.

Ngô binh đại bại nhi quy, khác thâm tu tàm, thác bệnh bắt

quân mã về, không đánh thành nữa. Không ngờ Trương Đặc nói dối như thế, để cho Ngô rút quân, rồi lập tức dỡ các cửa nhà trong thành sập đổ, sửa chữa tươm tất đâu đây, rồi lên mặt thành gọi to mắng rằng: - Trong thành tao còn lương thảo dùng được nửa năm nữa, há chịu hàng chó Ngô à? Tha hồ cho chúng mày đánh, tao đây không ngại! Khác giận lắm, thúc quân lại đánh. Trên thành tên bắn xuống như mưa. Khác bị một mũi tên vào giữa trán ngã ngựa, các tướng vội vàng cứu đem về trại. Quân sĩ thấy chủ tướng bị thương, ngã lòng, không muốn đánh nữa. Lại nhân bầy giờ trời hè nóng nực, quân sĩ đau ốm rất nhiều, nên đều có bụng muốn về cả. Chỗ bị thương Gia Cát Khác gần bót, Khác lại muốn thúc quân vào đánh. Các tướng kêu rằng: - Quân sĩ ốm cả, đánh sao được nữa? Khác nổi giận, nói: - Hết ai còn nói đến ốm thì chém! Quân sĩ nghe truyền lệnh làm vậy, trốn đi nhiều lắm. Chợt có tin báo đô đốc Sái Lâm dẫn quân bốn bộ hàng Ngụy mất rồi. Khác giật mình, cưỡi ngựa diễu xem các trại, quả nhiên thấy quân sĩ xanh xao võ vàng, gầy gò ốm yếu cả, mới chịu thu quân về Ngô. Có tê tác báo tin với Ngô Kỳ Kiệm, Kỳ Kiệm liền cắt đại binh đuổi theo,

quân Ngô thua to rút chạy. Gia Cát Khác về đến Ngô, hổ thẹn

cháo . wú zhǔ sun liàng zì
xìng qí zhái wèn an , wén wǔ
guan liáo jie lái bài jiàn . kè
kǒng rén yì lùn , xian sou qú
zhòng guan jiang guò shī ,
qing zé fa qiǎn bian fang ,
zhòng zé zhǎn shǒu shì
zhòng . yú shì nèi wài guan
liáo , wú bù sōng jù . yòu lìng
xin fù jiang zhang yue , zhu
en guǎn yù lín jun . yǐ wèi yá
zhuǎ . què shuo sun jùn zì zì
yuǎn , nǎi sun jian dì sun
jìng céng sun , sun gong zhi
zì yě ; sun quán cún rì , shèn
ài zhi , mìng zhǎng yù lín jun
mǎ . jìn wén zhu gé kè lìng
zhang yue , zhu en èr rén
zhǎng yù lín jun , duó qí
quán , xin Zhōng Dà nù . tài
cháng qing téng yìn , sù yǔ
zhu gé kè yǒu xì , nǎi chéng
jiàn shuo jùn yue : " zhu gé
kè zhuan quán zì nuè , sha
hài gong qing , jiang yǒu bù
chén zhi xin . gong xì zong
shì , hé bù zǎo tú zhi ? " jùn
yue : " wǒ yǒu shì xin jiǔ yǐ ;
jin dang jí zòu tian zì , qǐng
zhǐ zhu zhi . " yú shì sun jùn
, téng yìn rù jiàn wú zhǔ sun
liàng , mì zòu qí shì . liàng
yue : " zhèn jiàn cǐ rén , yì
shèn kǒng bù ; cháng yù chū
zhi , wèi de qí biàn . jin qing
děng guǒ yǒu zhong yì , kě
mì tú zhi . " yìn yue : " bì xià
kě shè xí zhao kè , àn fú wǔ
shì yú bì yì zhong , zhí pei
wèi hào , jiù xí xiàn sha zhi ,

惭，托病不朝。吴主孙亮自幸其宅问安，文武官僚皆来拜见。恪恐人议论，先搜求众官将过失，轻则发遣边方，重则斩首示众。于是内外官僚，无不悚惧。又令心腹将张约、朱恩管御林军。以为牙爪。却说孙峻字子远，乃孙坚弟孙静曾孙，孙恭之子也；孙权存日，甚爱之，命掌御林军马。今闻诸葛恪令张约、朱恩二人掌御林军，夺其权，心中大怒。太常卿滕胤，素与诸葛恪有隙，乃乘间说峻曰：“诸葛恪专权恣虐，杀害公卿，将有不臣之心。公系宗室，何不早图之？”峻曰：“我有是心久矣；今当即奏天子，请旨诛之。”于是孙峻、滕胤入见吴主孙亮，密奏其事。亮曰：“朕见此人，亦甚恐怖；常欲除之，未得其便。今卿等果有忠义，可密图之。”胤曰：“陛下可设席召恪

triều. Ngô chủ tôn lượng tự
hạnh kì trạch vân an, văn võ
quan liêu giai lai bái kiến. Khác
khủng nhân nghị luận, tiên sưu
cầu chúng quan tương quá
thắt, khinh tặc phát khiển biên
phương, trọng tặc trảm thủ kì
chúng. Vu thị nội ngoại quan
liêu, vô bất tùng cụ. Hựu lệnh
tâm phúc tương thương ước,
chu ân quản ngự lâm quân. Dĩ
vi nha tráo. Khước thuyết tôn
tuần tự tử viễn, nãi tôn kiên đệ
tôn tĩnh tằng tôn, tôn cung chi
tử dã; tôn quyền tồn nhật, thậm
ái chi, mệnh chưởng ngự lâm
quân mã. Kim văn Gia Cát khác
lệnh thương ước, chu ân nhị
nhân chưởng ngự lâm quân,
đoạt kì quyền, tâm trung đại nộ.
Thái thường khanh đằng dận,
tố dữ Gia Cát khác hữu khích,
nãi thừa gian thuyết tuần viết:
"Gia Cát khác chuyên quyền tú
ngược, sát hại công khanh,
tương hữu bất thần chi tâm.
Công hệ tông thất, hà bất tảo
đồ chí?" Tuần viết: "Ngã hữu thi
tâm cửu hř; kim đương tức tấu
thiên tử, thỉnh chỉ tru chí." Vu thị
tôn tuần, đằng dận nhập kiến
ngô chủ tôn lượng, mật tâu kì
sự. Lượng viết: "Trẫm kiến thử
nhân, diệc thậm khủng phô;
thường dục trừ chí, vị đắc kì
tiện. Kim khanh đằng quả hữu
trung nghĩa, khả mật đồ chí."
Dận viết: "Bệ hạ khả thiết tịch
triệu khác, ám phục võ sĩ vu
bích y trung, trich bôi vi hào,

quá, thác bệnh không vào châu.
Ngô chủ Tôn Lượng thân đến tận
nhà hỏi thăm. Các quan văn võ,
ai cũng đến bái kiến. Khác sơ có
người chê cười mình, mới bới
móc tội lỗi các quan, tội nhẹ thì
đày ra ngoài biển, tội nặng thì
chém. Bởi thế các quan đều có
bụng sợ hãi. Khác lại sai tướng
tâm phúc là Trương Uớc, Chu An
cai quản quân ngự lâm, để làm
nanh vuốt cho mình. Bấy giờ Tôn
Tuần, tự là Tử Viễn, nguyên là
con Tôn Cung, cháu tằng tôn Tôn
Tĩnh là em Tôn Kiên khi xưa. Khi
Tôn Quyền còn sống, yêu mến
Tôn Tuấn, cho cai quản quân ngự
lâm. Nay thấy Gia Cát sai
Trương Uớc, Chu An giữ quân
ngự lâm, cướp mất quyền mìn,
trong bụng giận lắm. Thái thường
khanh là Đằng Dận, vốn hiềm
khích với Gia Cát Khác, nhân dịp
báo với Tuấn rằng: - Gia Cát
Khác chuyên quyền rõ rõ, giết
hại công khanh, sắp có lòng lấn
chúa. Ông là người tôn thất, sao
không tìm cách trừ đi? Tuấn nói: -
Ta có bụng ấy đã lâu, nay tâu với
thiên tử, xin chiếu chỉ mà giết đi
mới được. Tôn Tuấn, Đằng Dận
mới vào mật tâu với Ngô chủ Tôn
Lượng. Lượng nói: - Trẫm thấy
người ấy cũng sơ, thường muốn
trừ đi, nhưng chưa có dịp nào.
Nay các ngươi đã có bụng trung
nghĩa như thế, thì nên bí mật lo
liệu đi cho khéo. Dận tâu rằng: -
Bệ hạ nên mở tiệc mời Khác đến,
ám phục võ sĩ ở trong màn vách,

yǐ jué hòu huàn . " liàng cóng
zhi .

，暗伏武士于壁衣中，掷杯为号，就席间杀之，以绝后患。”亮从之。

- 10 què shuo zhu gé kè zì bing
bài huí cháo , tuo bìng ju jia ,
xin shén huǎng hu . yi rì , ǒu
chu zhōng táng , hu jiàn yi
rén chuan má wa xiào ér rù .
kè chì wèn zhì , qí rén dà
jing wú cuò . kè lìng ná xià
kǎo wèn , qí rén gào yue : "mǒu yin xin sàng fù qín , rù
chéng qǐng seng zhuī jiàn ;
chu jiàn shì sì yuàn ér rù ,
què bù xiǎng shì tài fù zhī fǔ .
què zěn sheng lái dào cǐ
chǔ yě ? " kè dà nù , zhao
shǒu mén jun shì wèn zhì .
jun shì gào yue : "mǒu děng
shù shí rén , jie hé ge bǎ
mén , wèi cháng zàn lí , bìng
bù jiàn yi rén rù lái . " kè dà
nù , jìn shù zhǎn zhì . shì yè
, kè shuì wò bù an , hu ting
de zhèng táng zhong sheng
xiǎng rú pi lì . kè zì chu shì
zhì , jiàn zhong liáng zhé wèi
liǎng duàn . kè jīng guì qǐn
shì , hu rán yi zhèn yin feng
qǐ chǔ , jiàn suǒ sha pi má
réni yǔ shǒu mén jun shì shù
shí rén , gè tí tóu suǒ mìng .
kè jīng dào zài dì , liáng jiǔ
fang su . cì zǎo xǐ miàn , wén
shuǐ shèn xiè chòu . kè chì
shì bì , lián huàn shù shí pén

却说诸葛恪自兵败回朝，托病居家，心神恍惚。一日，偶出中堂，忽见一人穿麻挂孝而入。恪叱问之，其人大惊无措。恪令拿下拷问，其人告曰：“某因新丧父亲，入城请僧追荐；初见是寺院而入，却不想是太傅之府。却怎生来到此处也？”恪大怒，召守门军士问之。军士告曰：“某等数十人，皆荷戈把门，未尝暂离，并不见一人入来。”恪大怒，尽数斩之。是夜，恪睡卧不安，忽听得正堂中声响如霹雳。恪自出视之，见中梁折为两段。恪惊归寝室，忽然一阵阴风起处，见所杀披麻人与守门军士数十人，各提头索命。恪惊倒在地，良久方苏。次早洗面，闻水甚血。

tựu tịch gian sát chi, dĩ tuyệt
hâu hoạn." Lượng tòng chi.

quảng chén làm hiệu, giết luôn
ngay trong tiệc, để trừ mối lo về
sau. Tôn Lượng nghe lời.

Khước thuyết Gia Cát khác tự binh bại hồi triều, thác bệnh cù gia, tâm thần hoảng hốt. Nhất nhặt, ngẫu xuất trung đường, hốt kiến nhất nhân xuyên ma quái hiếu nhi nhập. Khác sắt ván chi, kì nhân đại kinh vô thô. Khác lệnh nã hạ khảo vắn, kì nhân cáo viết: "Mỗ nhân tân tang phụ thân, nhập thành thỉnh tăng truy tiền; sơ kiến thị tự viện nhi nhập, khuốc bất tưởng thị thái phó chi phủ. Khuốc châm sinh lai đáo thử xử dã?" Khác đại nộ, triệu thủ môn quân sĩ ván chi. Quân sĩ cáo viết: "Mỗ đẳng số thập nhân, gai hà qua bả môn, vị thường tạm li, tịnh bất kiến nhất nhân nhập lai." Khác đại nộ, tǎn số tràm chi. Thị dạ, khác thụy ngọa bất an, hốt thính đắc chánh đường trung thanh hưởng như phích lịch. Khác tự xuất thị chi, kiến trung lương chiết vi lưỡng đoạn. Khác kinh quy tẩm thất, hốt nhiên nhất trận âm phong khởi xứ, kiến sở sát phi ma nhân dữ thủ môn quân sĩ số thập nhân, các đè đầu tác mệnh. Khác kinh đảo tại địa, lương cửu phương tô. Thủ tảo tẩy diện, văn thủy thậm huyết

Gia Cát Khác từ khi thua trận về triều, thác bệnh ở nhà, tinh thần hoảng hốt không yên. Một bửa ngẫu nhiên ra ngoài, bỗng thấy một người mặc áo xô trắng đi vào. Khác quát hỏi đi đâu, Người ấy thưa rằng: - Tôi nhân có cha mới mất, vào thành nhờ nhà sư làm chay. Tôi tưởng đây là chùa phật, không ngờ là phủ thái phó, không biết ai run rủi tôi vào đây thế này? Khác nỗi giận, gọi quân canh cửa vào hỏi. Quân canh bẩm rằng: - Chúng tôi vài mươi người, vác giáo canh cửa, không dám rời xa lúc nào, tịnh không ai vào cả. Khác nỗi giận sai chém cả người ấy cùng vài mươi tên lính canh cửa. Đêm hôm ấy, Khác trong lòng trằn trọc, ngủ không yên giấc. Bỗng nghe giữa nhà ầm một tiếng như sét, Khác ra trông xem, té ra cây gỗ nóc nhà chính gian giữa gãy làm hai đoạn đỗ xuống. Khác giật mình, vào nhà trong nằm nghỉ. Bỗng lại thấy nỗi cơn gió lạnh, rồi có người mặc áo xô cùng vài mươi tên quân sĩ, mỗi người xách một cái đầu đến đòi mạng. Khác khiếp sợ, ngã gục xuống đất, nửa giờ sau mới tỉnh. Sáng hôm sau, Khác sai lấy chậu nước rửa mặt,

, jie chòu wú yì . kè zhèng
jīng yí xiàn , hu bào tian zi
yǒu shǐ zhì , xuan tài fù fù
yàn .

11 kè lìng an pái che zhàng .
fang yù chu fǔ , yǒu huáng
quǎn xián zhù yí fú , ying
ying zuò sheng , rú ku zhì
zhuàng . kè nù yue : " quān
xì wǒ yě ! " chì zuǒ yòu zhú
qù zhì , suì chéng chē chu fǔ .
xíng bù shù bù , jiàn che
qián yí dào bái hóng , zì dì ér
qǐ , rú bái liàn chong tian ér
qù . kè shèn jing guài , xin fù
jiang zhāng yue jìn che qián
mì gào yue ; " jin rì gong
zhong shè yàn , wèi zhì hǎo
dǎi , zhǔ gong bù kě qīng rù .
" kè ting bà , biàn lìng huí
che . xíng bù dào shí yú bù ,
sun jùn , téng yìn chéng mǎ
zhì che qián yue : " tài fù hé
gù biàn huí ? " kè yue : " wú
hu rán fù tòng , bù kě jiàn
tian zi . " yìn yue : " cháo tíng
wèi tài fù jun huí , bù céng
miàn xù , gù tè shè yàn
xiang zhao , jian yì dà shì .
tài fù sui gǎn guì yàng , huán
dang miǎn qiǎng yi xíng . "
kè cóng qí yán , suì tòng sun
jùn , téng yìn rù gong ,
zhang yue yì suí rù .

臭。恪叱侍婢，连换数十盆，皆臭无异。恪正惊疑间，忽报天子有使至，宣太傅赴宴。

恪令安排车仗。方欲出府，有黄犬衔住衣服，嚙嚙作声，如哭之状。恪怒曰：“犬戏我也！”叱左右逐去之，遂乘车出府。行不数步，见车前一道白虹，自地而起，如白练冲天而去。恪甚惊怪，心腹将张约进车前密告曰：“今日宫中设宴，未知好歹，主公不可轻入。”恪听罢，便令回车。行不到十余步，孙峻、滕胤乘马至车前曰：“太傅何故便回？”恪曰：“吾忽然腹痛，不可见天子。”胤曰：“朝廷为太傅军回，不曾面叙，故特设宴相召，兼议大事。太傅虽感贵恙，还当勉强一行。”恪从其言，遂同孙峻、滕胤入宫，张约亦随入。

xú. Khác sát thị tì, liên hoán số thập bồn, giao xú vô dị. Khác chánh kinh nghi gian, hốt báo thiên tử hữu sứ chí, tuyên thái phó phó yến.

nước sắc những mùi máu tanh hôi. Khác quát nàng hầu đòn lấy cháu khác, đổi hơn chục cháu cũng đều tanh như thế cả. Khác lấy làm kinh hãi lắm. Chợt có sứ đến mời thái phó vào dự yến.

Khác lệnh an bài xa trượng. Phương dục xuất phủ, hữu hoàng khuyên hàm trụ y phục, anh anh tác thanh, như khốc chi trạng. Khác nộ viết: "Khuyên hí ngã dã!" Sát tá hữu trực khứ chi, toại thừa xa xuất phủ. Hành bất số bộ, kién xa tiền nhất đạo bạch hồng, tự địa nhi khởi, như bạch luyện trùng thiên nhi khứ. Khác thậm kinh quái, tâm phúc tương trương ước tiền xa tiền mặt cáo viết; "Kim nhật cung trung thiết yến, vị tri hảo ngạt, chúa công bất khả khinh nhập." Khác thính bái, tiện lệnh hồi xa. Hành bất đáo thập dư bộ, tôn tuấn, đằng dận thừa mã chí xa tiền viết: "Thái phó hà cố tiện hồi?" Khác viết: "Ngô hốt nhiên phúc thống, bất khả kiến thiên tử." Dận viết: "Triều đình vi thái phó quân hồi, bất tăng diện tự, cố đặc thiết yến tương triệu, kiêm nghị đại sự. Thái phó tuy cảm quý dạng, hoàn đương miễn cường nhất hành." Khác tòng kì ngôn, toại đồng tôn tuấn, đằng dận nhập cung, trương ước diệc tùy nhập.

Khác dàn xa trượng sắp ra cửa phủ. Bỗng có con chó vàng chạy đến, cắn áo lôi lại, ăng ẳng như tiếng can ngăn. Khác giận, sai tả hữu đuổi đi, rồi lên xe ra phủ. Đi chưa được vài bước, bỗng có một luồng khí trắng từ mặt đất bốc lên ở trước xe, trông như hình tấm lụa, bay vút lên trời đi mất. Khác lấy làm kinh quái lắm. Tướng tâm phúc là Trương Ước bước đến gần xe nói nhỏ rằng: - Hôm nay trong cung mở tiệc, chưa biết hay dở thế nào, chủ công chớ nên đi nữa. Khác nghe lời, sai quay xe trở về. Đi chưa được mười bước, có Tôn Tuân, Đằng Dận cưỡi ngựa đến thẳng trước xe, nói rằng: - Thái Phó sao lại trở về? Khác nói: - Tôi bỗng nhiên đau bụng, không vào chầu thiên tử được. Dận nói: - Triều đình vì có thái phó mang quân về, chưa được gặp mặt chuyện trò, nên mở tiệc này mời thái phó, nhân tiện để bàn việc lớn. Thái phó dù hơi đau bụng, cũng nên guyց đi cho một lúc. Khác không sao từ được, phải đi với Tôn Tuân, Đằng Dận vào cung, Trương Ước cũng theo vào.

12 kè jiàn wú zhǔ sun liàng , shi
lǐ bì , jiù xí ér zuò . liàng
mìng jìn jiǔ , kè xin yí , cí yue
: "bìng qu bù shèng pei
zhuó . " sun jùn yue : " tài fù
fǔ zhōng cháng fú yào jiǔ ,
kě qū yǐn hu ? " kè yue : " kě
yě . " suì lìng cóng rén huí fǔ
qū zì zhì yào jiǔ dào , kè
fang cái fàng xin yǐn zhī . jiǔ
zhì shù xún , wú zhǔ sun
liàng tuo shì xian qī . sun jùn
xià diàn , tuo liǎo cháng fú ,
zhe duǎn yi , nèi pi huán jiǎ ,
shǒu tí lì rèn , shàng diàn dà
hu yue : " tian zì yǒu zhào
zhu nì zéi ! " zhu gé kè dà
jing , zhí pei yú dì , yù bá jiàn
yíng zhī , tóu yǐ luò dì .
zhang yue jiàn jùn zhǎn kè ,
hui dao lái yíng . jùn jí shǎn
guò , dao jian shang qí zuò
zhǐ . jùn zhuǎn shen yi dǎo ,
kǎn zhong zhang yue yòu
bèi . wǔ shì yí qí yǒng chu ,
kǎn dǎo zhang yue , ? wèi
ròu ní . sun jùn yí miàn lìng
wǔ shì shou kè jia juàn , yí
miàn lìng rén jiāng zhang
yue bìng zhu gé kè shi shǒu ,
yòng lú xí bao guǒ , yǐ xiǎo
che zài chu , qì yú chéng
nán mén wài shí zǐ gang
luàn zhōng keng nèi . què
shuo zhu gé kè zhi qí zhèng
zài fáng zhōng xīn shén
huāng hu , dòng zhǐ bù níng ,
hu yí bì nǚ rù fáng . kè qí
wèn yue : " rǔ biàn shen rú

恪见吴主孙亮，施礼毕，就席而坐。亮命进酒，恪心疑，辞曰：“病躯不胜杯酌。”孙峻曰：“太傅府中常服药酒，可取饮乎？”恪曰：“可也。”遂令从人回府取自制药酒到，恪方才放心饮之。酒至数巡，吴主孙亮托事先起。孙峻下殿，脱了长服，着短衣，内披环甲，手提利刃，上殿大呼曰：“天子有诏诛逆贼！”

诸葛恪大惊，掷杯于地，欲拔剑迎之，头已落地。张约见峻斩恪，挥刀来迎。峻急闪过，刀尖伤其左指。峻转身一刀，砍中张约右臂。武士一齐拥出，砍倒张约，剁为肉泥。孙峻一面令武士收恪家眷，一面令人将张约并诸葛恪尸首，用芦席包裹，以小车载出，弃于城南门外石子岗乱冢坑内。却说诸葛恪之妻正在房中心神恍惚，动止不宁，忽

Khác kiến ngô chủ tôn lượng, thi lễ tất, tựu tịch nhi tọa.
Lượng mệnh tiến túu, khác tâm
nghi, từ viết: "Bệnh khu bất
thắng bôi chước." Tôn tuấn
viết: "Thái phó phủ trung
thường phục được túu, khả thủ
âm hồ?" Khác viết: "Khả dã."
Toại lệnh tòng nhân hồi phủ thủ
tự chế được túu đáo, khác
phương tài phóng tâm âm chi.
Túu chí số tuần, ngô chủ tôn
lượng thác sự tiên khởi. Tôn
tuấn hạ điện, thoát liễu trường
phục, trú đoàn y, nội phi hoàn
giáp, thủ đê lợi nhận, thượng
điện đại hô viết: "Thiên tử hữu
chiếu tru nghịch tặc!" Gia Cát
khác đại kinh, trich bôi vu đĩa,
dục bạt kiếm nghênh chi, đầu dĩ
lạc đĩa. Trương ước kiến tuấn
trảm khác, huy đao lai nghênh.
Tuấn cấp thiêm quá, đao tiêm
thương ki tà chi. Tuấn chuyển
thân nhất đao, khám trung
trương ước hữu tí. Võ sĩ nhất tầ
ứng xuất, khám đảo trương
ước, đoá vi nhục nê. Tôn tuấn
nhất diện lệnh võ sĩ thu khác
gia quyền, nhất diện lệnh nhân
tương trương ước tịnh Gia Cát
khác thi thủ, dụng lô tích bao
khỏa, dĩ tiễn xa tái xuất, khí vu
thành nam môn ngoại thạch tử
cương loạn trúng khanh nội.
Khước thuyết Gia Cát khác chi
thê chánh tại phòng trung tâm
thần hoảng hốt, động chỉ bắt
ninh, hốt nhất tì nữ nhập

Khác vào ra mắt Ngô chủ Tôn
Lượng, lễ xong, ngồi dự tiệc.
Lượng sai mời rượu, Khác nghi
tinh tâu rằng: - Tôi lâu nay mệt
yếu, không uống được rượu. Tôn
Tuấn nói: - Tướng phủ thái phó
thường có rượu thuốc uống, nên
đem lại thái phó uống có được
không? Khác nói: - Được. Khác
bèn sai người về phủ lấy rượu
đến, lúc đó mới yên tâm ngồi
uống rượu. Rượu được vài tuần,
Ngô chủ thắc việc dậy trước. Tôn
Tuấn xuống điện, cởi áo dài ra,
trong mình chỉ mặc áo ngắn và
khoác áo giáp, cầm một thanh
gươm cực sắc, bước lên điện, hô
tôi rằng: - Thiên tử có chiếu sai
đánh giặc! Gia Cát khác giật
mình, quẳng chén rượu xuống
đất, rút gươm ra đỡ, nhưng đỡ
chưa kịp, thì đầu đã rơi xuống đất
rồi. Trương Ước thấy Tôn Tuấn
chém Gia Cát khác, khoa đao
vào đánh. Tuấn vội vàng tránh
mũi đao, bị thương một ngón tay
trở bên trái. Tuấn quay mình lại
chém vào cánh tay hữu Trương
Ước. Võ sĩ kéo ò ra, băm Trương
Ước nát nhừ như bún. Tuấn một
mặt sai võ sĩ về bắt gia quyền Gia
Cát khác, một mặt sai đem thây
Gia Cát khác, Trương Ước dùng
chiếc cối bó lại, bỏ lên chiếc xe,
kéo ra ngoài cửa nam thành,
quảng xuồng bãi tha ma. Vợ Gia
Cát khác đang ở trong phòng
bỗng nhiên tâm hồn hoảng hốt,
ngồi đứng không yên. Chợt có

hé xiě chòu ? " qí bì hu rán
fǎn mù qie chí , fei shen tiào
yuè , tóu zhuàng wu liáng ,
kǒu Zhōng Dà jiào : " wú nǎi
zhu gé kè yě ! bēi jian zéi
sun jùn móu sha ! " kè gé jia
lǎo yòu , jing huáng háo kū .
bù yi shí , jun mǎ zhì , wéi
zhù fǔ dì , jiang kè quán jia
lǎo yòu , ju fú zhì shì cáo
zhǎn shǒu . shí wú jiàn xìng
èr nián dong shí yuè yě . xí
zhu gé jīn cún rì , jiàn kè
cong míng jìn xiǎn yú wài ,
tàn yue : " cǐ zi fei bǎo jia zhī
zhǔ yě ! " yòu wèi guang lù
dà fu zhang qì , céng duì sì
mǎ shi yue : " zhu gé kè bù
jiǔ sǐ yǐ . " shi wèn qí gù , qì
yue : " wei zhèn qí zhǔ , hé
néng jiǔ hu ? " zhì cǐ guō
zhong qí yán . què shuo sun
jùn sha liǎo zhu gé kè , wú
zhǔ sun liàng feng jùn wèi
chéng xiāng , dà jiāng jun ,
fù chun hóu , zǒng du Zhōng
wài zhu jun shì . zì cǐ quán
bǐng jìn guì sun jùn yǐ .

- 13 qiè shuo jiang wéi zài chéng
dou , jie de zhu gé kè shu ,
yù qíu xiāng zhù fá wèi , suí
rù cháo , zòu zhǔn hòu zhǔ ,
fù qǐ dà bing , bēi fá Zhōng

一婢女入房。恪妻问曰：“汝遍身如何血臭？”其婢忽然反目切齿，飞身跳跃，头撞屋梁，口中大叫：“吾乃诸葛恪也！被奸贼孙峻谋杀！”恪合家老幼，惊惶号哭。不一时，军马至，围住府第，将恪全家老幼，俱缚至市曹斩首。时吴建兴二年冬十月也。昔诸葛瑾存日，见恪聪明尽显于外，叹曰：“此子非保家之主也！”又魏光禄大夫张缉，曾对司马师曰：“诸葛恪不久死矣。”师问其故，缉曰：“威震其主，何能久乎？”至此果中其言。却说孙峻杀了诸葛恪，吴主孙亮封峻为丞相、大将军、富春侯，总督中外诸军事。自此权柄尽归孙峻矣。

且说姜维在成都，接得诸葛恪书，欲求相助伐魏，遂入朝，奏准后主，复起大兵，北伐中原

phòng. Khác thê vân viết: "Nhữ
biên thân như hà huyết xú?" Kí
ti hốt nhiên phản mục thiết xỉ,
phi thân khiêu dược, đầu chàng
ốc lương, khẩu trung đại khiếu:
"Ngô nãi Gia Cát khác dã! Bị
gian tặc tôn tuấn mưu sát!"
Khác hợp gia lão ấu, kinh
hoàng hào khốc. Bất nhất thời,
quân mã chí, vi trụ phủ đệ,
tương khác toàn gia lão ấu, câu
phuộc chí thị tào trảm thủ. Thời
ngô kiến hưng nhị niên đông
thập nguyệt dã. Tích Gia Cát
cản tồn nhật, kiến khác thông
minh tần hiển vu ngoại, thán
viết: "Thủ tử phi bảo gia chi chủ
dã!" Hựu ngụy quang lộc đại
phu trương tập, tảng đối Tư Mã
sư viết: "Gia Cát khác bất cửu
tử hĩ." Sư vấn kì cổ, tập viết:
"Uy chấn kì chủ, hà năng cửu
hò?" Chí thủ quả trung kì ngôn.
Khước thuyết tôn tuấn sát liều
Gia Cát khác, ngô chủ tôn
luong phong tuấn vi thừa
tướng, đại tướng quân, phú
xuân hầu, tổng đốc trung ngoại
chư quân sự. Tự thủ quyền
bính tần quy tôn tuấn hĩ.

một nàng hầu vào trong phòng, người vợ trông thấy hỏi rằng: - Mày sao máu me đẫm cả mình mẩy thế? Người hầu tự nhiên nghiến răng trợn mắt, nhảy lên chồm chồm, va cả đầu vào sà nhà, kêu to lên rằng: - Tao là Gia Cát Khác đây, tao bị quân gian tặc là Tôn Tuấn nó hại rồi! Cả nhà già trẻ đều kinh hãi, kêu khóc. Một lát, quân mã đến vây phủ, bắt hết già trẻ cả nhà, điệu ra chợ chém sạch. Bấy giờ là tháng mười, năm Đại Hưng thứ hai nhà Ngô. Khi xưa Gia Cát Cẫn, thấy con thông minh lộ hết ra ngoài, có than rằng: "Thằng này không phải là con nhà giữ được cơ nghiệp". Quang Lộc đại phu nước Ngụy là Trương Tháp thường nói chuyện với Tư Mã Sư rằng: "Gia Cát Khác chẳng bao lâu nữa tắt chết". Sư hỏi tại sao, Tháp nói: "Oai lấn cả chúa, thì bền thế nào được?". Hai lời ấy quả nhiên linh nghiệm. Tôn Tuấn giết xong Gia Cát Khác, Ngô chủ phong Tuấn làm thừa tướng, đại tướng quân, Phú Xuân hầu, tổng đốc mọi việc quân trong ngoài. Từ bấy giờ quyền hành lại về cả tay Tôn Tuấn.

Thả thuyết khương duy tại
thành đô, tiếp đắc Gia Cát khác
thư, dục cầu tương trợ phạt
ngụy, toại nhập triều, tâu chuẩn
hậu chủ, phục khởi đại binh,

Khương Duy ở Thành Đô, tiếp
được thư của Gia Cát Khác cầu
đánh Ngụy giúp, liền vào chầu,
tâu với Hậu chủ, xin cất đại quân
sang đánh Trung Nguyên. Ấy là:

yuán . zhèng shì : yí dù xīng
shī wèi zòu jì , liǎng fan tǎo
zéi yù chéng gōng . wèi zhì
shèng fù rú hé , qiě kàn xià
wén fēn jiě .

。正是：一度兴师未奏
绩，两番讨贼欲成功。
未知胜负如何，且看下
文分解。

bắc phạt trung nguyên. Chánh
thị: nhất độ hưng sư vị tấu tích,
lưỡng phiên thảo tắc dục thành
công. Vị tri thắng phụ như hà,
thả khán hạ văn phân giải.

Ra quân ch嚢 trước chưa nêu
việc. Đánh giặc phen này muôn
lập công. Chưa biết được thua
thế nào, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
109
PINYIN – QUAN THOẠI

2 shǔ hàn yán xi shí liù nián qiu , jiāng jun jiāng wéi qī bīng èr shí wàn , lìng liào huà , zhāng yì wèi zuǒ yòu xiān fēng , xià hóu bà wèi cān mou , zhāng yí wèi yùn liáng shǐ , dà bīng chu yáng píng guān fá wèi . wéi yǔ xià hóu bà shàng yì yue : " xiàng qǔ yōng zhōu , bù kè ér huán ; jìn ruò zài chu , bì yòu yǒu zhǔn bèi . gong yǒu hé gao jiàn ? " bà yue : " lǒng shàng zhu jùn , zhì yǒu nán an qián liáng zuì guǎng ; ruò xiān qū zhì , zú kě wèi běn . xiàng zhě bù kè ér huán , gài yin qiāng bīng bù zhì . jin kě xiān qiǎn rén huì qiang rén yú lǒng yòu , rán hòu jìn bīng chu shí yíng , cóng dǒng tíng zhí qū nán an . " wéi dà xǐ yue : " gong yán shèn miào ! " suì qiǎn xì zhèng wèi shǐ , jin chū shǔ jǐn rù qiang , jié hǎo qiang wáng . qiang wáng mí dang , de liǎo lǐ wù , biàn qǐ bīng wǔ wàn , lìng qiang jiang é hé shao ge wèi dà xiān fēng , yǐn bīng nán an lái .

第一百九回
困司马汉将奇谋
废曹芳魏家果报

Đệ nhất bách cửu hồi khôn
Tư Mã hán tương kì mưu phέ
tào phuong ngụy gia quả báo

HỘI 109 Vây Tư Mã, mưu lạ
Khương Duy; Bỏ Tào Phương,
quả báo nhà Ngụy

蜀汉延熙十六年秋，将军姜维起兵二十万，令廖化、张翼为左右先锋，夏侯霸为参谋，张嶷为运粮使，大兵出阳平关伐魏。维与夏侯霸商议曰：“向取雍州，不克而还；今若再出，必又有准备。公有何高见？”霸曰：“陇上诸郡，只有南安钱粮最广；若先取之，足可为本。向者不克而还，盖因羌兵不至。今可先遣人会羌人于陇右，然后进兵出石营，从董亭直取南安。”维大喜曰：“公言甚妙！”遂遣郤正为使，赍金珠蜀锦入羌，结好羌王。羌王迷当，得了礼物，便起兵五万，令羌将俄何烧戈为大先锋，引兵南安来。

Thục hán duyên hi thập lục niên thu, tướng quân khương duy khởi binh nhị thập vạn, lệnh liêu hóa, trương dục vi tả hữu tiên phong, hạ hầu bá vi tham mưu, trương nghị vi vận lương sứ, đại binh xuất dương bình quan phạt ngụy. Duy dữ hạ hầu bá thương nghị viết: "Hướng thủ ung châu, bất khắc nhi hoàn; kim nhược tái xuất, tất hưu hữu chuẩn bị. Công hữu hà cao kiến?" Bá viết: "Lũng thương chư quận, chỉ hữu nam an tiền lương tối quang; nhược tiên thủ chi, túc khả vi bỗn. Hướng giả bất khắc nhi hoàn, cái nhân khương binh bất chí. Kim khả tiên khiễn nhân hội khương nhân vu lũng hữu, nhiên hậu tiến binh xuất thạch doanh, tòng đồng đình trực thủ nam an." Duy đại hỉ viết: "Công ngôn thậm diệu!" Toại khiển khích chánh vi sứ, tê kim châu thực cầm nhập khương, kết hảo khương vương. Khương vương mê đương, đắc liễu lě vật, tiện khởi binh ngũ vạn, lệnh khương tương nga hà thiêu qua vi đại tiên phong, dẫn binh nam an

Năm Diên Hy thứ mười sáu nhà Thục, mùa thu, tướng quân Khương Duy bắt hai chục vạn quân; sai Liêu Hoá, Trương Dực làm tá hữu tiên phong, Hạ Hầu Bá làm tham mưu, Trương Ngực làm vận lương sứ, đem quân ra ải Dương Bình đánh Ngụy. Khương Duy bàn với Hạ Hầu Bá rằng: - Trước kia lấy Ung Châu không được phải trở về, nay tất đáy có phòng bị cả rồi. Ông có cao kiến gì không? Bá nói: - Các quận xứ Lũng Thương, chỉ có quận Nam An lắm tiền lương. Nếu lấy trước được quận ấy thì mới đủ làm nơi căn bản. Trước kia phải trở về, là vì quân Khương không đến. Nay nên sai người hội với người Khương ở Lũng Hữu trước, rồi sẽ tiến binh ra xứ Thạch Doanh, theo đường Đồng Đình mà đến thẳng Nam An. Duy mừng lắm, nói: - Ông nói phải lắm! Bên sai Khước Chính mang vàng ngọc, gấm vóc sang xứ rợ Khương kết hiếu. Vua Khương là Mẽ Đương được lễ vật rồi; liền cất năm vạn quân, sai Khương tướng là Nga Hà Thiêu qua làm đại tiên phong, dẫn quân đến quận Nam An.

3 wèi zuǒ jiāng jun guo huái
wén bào , fei zòu luò yáng .
sī mǎ shi wèn zhu jiāng yue :
" shéi gǎn qù dí shǔ bīng ? "
fǔ guó jiāng jun xú zhí yue :
" mǒu yuàn wǎng . " shi sù zhī
xú zhí yǐng yǒng guò rén ,
xin Zhōng Dà xī , jí lìng xú
zhí wèi xian feng , lìng sī mǎ
zhào wèi dà dou du , lǐng
bing wàng lǒng xi jìn fa . jun
zhì dōng tíng , zhèng yù
jiāng wéi , liǎng jun liè chéng
zhèn shì . xú zhí shǐ kai chu
dà fǔ , chu mǎ tiǎo zhàn .
shǔ zhèn zhong liào huà chu
yíng . zhàn bù shù gé , huà
tuo dao bài huí . zhang yì
zòng mǎ tǐng qiang ér yíng ,
zhàn bù shù gé , yòu bài rù
zhèn . xú zhí qu bing yǎn
sha , shǔ bing dà bài , tuì
san shí yú lǐ . si mǎ zhào yì
shou bing huí , gè zì xià zhài

4 jiang wéi yǔ xià hóu bà
shang yì yue : " xú zhí yǒng
shèn , dang yǐ hé cè qín zhí ? "
bà yue : " lái rì zhà bài ,
yǐ mái fú zhì jì shèng zhí . "
wéi yue : " si mǎ zhào nǎi
zhòng dá zhì zì , qǐ bù zhī
bing fǎ ? ruò jiàn dì shì yǎn
yìng , bì bù kěn zhuī . wú jiàn
wèi bing lěi cì duàn wú liáng

魏左将军郭淮闻报，飞奏洛阳。司马师问诸将曰：“谁敢去敌蜀兵？”辅国将军徐质曰：“某愿往。”师素知徐质英勇过人，心中大喜，即令徐质为先锋，令司马昭为大都督，领兵望陇西进发。军至董亭，正遇姜维，两军列成阵势。徐质使开出大斧，出马挑战。蜀阵中廖化出迎。战不数合，化拖刀败回。张翼纵马挺枪而迎，战不数合，又败入阵。徐质驱兵掩杀，蜀兵大败，退三十余里。司马昭亦收兵回，各自下寨。

姜维与夏侯霸商议曰：“徐质勇甚，当以何策擒之？”霸曰：“来日诈败，以埋伏之计胜之。”维曰：“司马昭乃仲达之子，岂不知兵法？若见地势掩映，必不肯追。吾见魏兵累次断

lai.

Ngụy tả tướng quân quách hoài
văn báo, phi tầu lạc dương. Tư
Mã sư vẫn chưa tướng viết:
"Thùy cảm khứ địch thực binh?"
Phụ quốc tướng quân từ chất
viết: "Mỗ nguyện vãng." Sư tố
tri từ chất anh dũng quá nhân,
tâm trung đại hỉ, tức lệnh từ
chất vi tiên phong, lệnh Tư Mã
chiêu vi đại đô đốc, lĩnh binh
vọng lũng tây tiến phát. Quân
chí đồng định, chánh ngộ
khương duy, lưỡng quân liệt
thành trận thê. Từ chất sử khai
xuất đại phủ, xuất mã thiêu
chiến. Thực trận trung liêu hóa
xuất nghênh. Chiến bất sô hợp,
hóa tha đao bại hồi. Trương
dực túng mã đĩnh thương nhì
nghênh, chiến bất sô hợp, hựu
bại nhập trận. Từ chất khu binh
yểm sát, thực binh đại bại, thối
tam thập dư lí. Tư Mã chiêu
diệc thu binh hồi, các tự hạ trại.

Tả tướng quân nước Ngụy là
Quách Hoài nghe tin, báo về Lạc
Dương. Tư Mã Sư hỏi các tướng
rằng: - Có ai dám ra địch quân Thục
không? Phụ quốc tướng quân Từ
Chất xin đi. Sư vẫn biết Từ Chất là
người khỏe mạnh, trong bụng
mừng rõ liền cho làm tiên phong.
Lại sai em là Tư Mã Chiêu làm đại
đô đốc, lĩnh binh kéo ra Lũng Tây.
Từ Chất đi đến Đống Đinh thì vừa
gặp quân Khương Duy tới. Hai bên
dàn trận. Từ Chất sử dụng một lưỡi
búa khai sơn cực to, ra ngựa khiêu
chiến. Trận bên Thục, Liêu Hóa ra
địch. Đánh nhau chưa được vài
hiệp Hóa cầm đại đao chạy về,
Trương Dực thúc ngựa vác giáo ra
đánh. Được vài ba hiệp, Dực cũng
thua chạy vào trận. Từ Chất thúc
quân đánh tràn vào, quân Thục
thua to, lui về hơn ba chục dặm. Tư
Mã Chiêu cũng thu quân về, hai
bên cùng lập trại cầm cự.

Khương duy dữ hạ hầu bá
thương nghị viết: "Từ chất dũng
thập, đương dĩ hà sách cầm
chi?" Bá viết: "Lai nhật trú bại,
dĩ mai phục chi kế thắng chi."
Duy viết: "Tư Mã chiêu nãi
trọng đạt chi tử, khởi bất tri binh
pháp? Như ợc kiến địa thế yểm
ánh, tất bắt khắng truy. Ngô
kiến ngụy binh luy thứ đoạn

Khương Duy hỏi Hạ Hầu Bá rằng: -
Từ Chất khỏe lắm, nên dùng mèo
gi bắt cho được? Bá nói: - Ngày
mai giả thua, dùng kế mai phục mà
bắt. Duy nói: - Tư Mã Sư là con
Trọng Đạt, lạ gì binh pháp nữa?
Nếu hắn thấy chỗ địa thế khuất
khúc, tất không đuổi theo. Ta xem
quân Ngụy mấy phen chặn đường
mang lương của ta, nay nên dùng

dào , jin què yòng cǐ jì yòu zhí , kě zhǎn xú zhí yǐ . " suì huàn liào huà fēn fù rú cǐ rú cǐ , yòu huàn zhāng yì fēn fù rú cǐ rú cǐ : èr rén lǐng bing qù liǎo . yi miàn lìng jun shì yú lù sa xià tiě jí lí , zhài wài duo pái lù jiǎo , shì yǐ jiǔ jì .

5 xú zhí lián rì yǐn bing nuò zhàn , shǔ bing bù chu . shào mǎ bào sī mǎ zhào shuo : " shǔ bing zài tiě lóng shan hòu , yòng mù niú liú mǎ ban yùn liáng cǎo , yǐ wèi jiǔ jì , zhì dài qiang bing cè yìng . " zhào huàn xú zhí yue : " xí rì suǒ yǐ shèng shǔ zhě , yìn duàn bǐ liáng dào yě . jin shǔ bing zài tiě lóng shan hòu yùn liáng , rǔ jin yè yǐn bing wǔ qian , duàn qí liáng dào , shǔ bing zì tuì yǐ . " xú zhí lǐng lìng , chū gèng shí fen , yǐn bing wàng tiě lóng shan lái , guǒ jiàn shǔ bing èr bǎi yú rén , qu bǎi yú tóu mù niú liú mǎ , zhuāng zài liáng cǎo ér xíng . wèi bing yǐ sheng hǎn qǐ , xú zhí dang xian lán zhù . shǔ bing jìn qì liáng cǎo ér zǒu . zhí fēn bīng yì bàn , ya sòng liáng cǎo huí zhài ; zì yǐn bing yì bàn zhui lái . zhui bù dào shí lǐ , qián miàn che zhàng héng jié qù lù . zhí lìng jun

吾粮道，今却用此计诱之，可斩徐质矣。”遂唤廖化分付如此如此，又唤张翼分付如此如此：二人领兵去了。一面令军士于路撒下铁蒺藜，寨外多排鹿角，示以久计。

徐质连日引兵搦战，蜀兵不出。哨马报司马昭说：“蜀兵在铁笼山后，用木牛流马搬运粮草，以为久计，只待羌兵策应。”昭唤徐质曰：“昔日所以胜蜀者，因断彼粮道也。今蜀兵在铁笼山后运粮，汝今夜引兵五千，断其粮道，蜀兵自退矣。”徐质领令，初更时分，引兵望铁笼山来，果见蜀兵二百余，驱百余头木牛流马，装载粮草而行。魏兵一声喊起，徐质当先拦住。蜀兵尽弃粮草而走。质分兵一半，押送粮草回寨；自引兵一半追来。追不到十里，前面车仗横截去路。质

ngô lương đạo, kim khước dụng thử kế dụ chi, khả trám từ chất hĩ." Toại hoán liêu hóa phân phó như thử như thử, hựu hoán trương dục phân phó như thử như thử: nhị nhân lính binh khứ liễu. Nhất diện lệnh quân sĩ vu lộ tát hạ thiết tật lê, trại ngoái đa bài lộc giác, kì dĩ cửu kế.

ngay mèo ấy mà làm gì, thì mới chém được Từ Chất. Bèn gọi Liêu Hóa, Trương Dực vào dẫn dò mèo mực, sai hai người lính binh đi. Một mặt sai binh sĩ thả chông ngoài đường và rào trong chà kín chung quanh trại, làm ra vẻ muôn ở lâu dài.

Từ Chất mấy hôm dẫn quân ra khiêu chiến, quân Thục không ra. Có tiểu mã báo với Tư Mã Chiêu rằng: - Quân Thục dùng trâu ngựa gỗ tải vận lương thảo ở sau núi Thiết Lung. Chiêu gọi Từ Chất đến bảo rằng: - Khi xưa ta phá được quân Thục, là bởi chặn được đường vận lương của họ. Nay quân Thục vận lương sau núi Thiết Lung, ngươi nên dẫn năm nghìn quân đêm nay ra chặn đường ấy, tự nhiên quân Thục phải rút về. Từ Chất lĩnh mệnh, đầu canh một, dẫn quân ra núi Thiết Lung, quả nhiên thấy hơn hai trăm quân Thục dắt một đàn trâu ngựa gỗ hơn trăm con, đang vận lương đi. Quân Ngụy reo ồ một tiếng, Từ Chất ra chặn ngang đường. Quân Thục bỏ cả lương thảo mà chạy. Chất chia một nửa quân vận lương đem về trại, còn một nửa quân đuổi theo. Đuỗi được mười dặm, bỗng thấy xa trượng ngỗng ngang chặn mắt lối đi. Chất sai quân xuống ngựa dọn đường, bỗng thấy lửa bốc lên ngùn ngụt. Chất vội vàng quay ngựa trở

shì xià mǎ chai kai che
zhàng , zhí jiàn liǎng bian hu
rán huǒ qǐ . zhí jí lè mǎ huí
zǒu , hòu miàn shan pì zhāi
xiá chǔ , yì yǒu che zhàng jié
lù , huǒ guāng bēng qǐ . zhí
děng mào yan tú huǒ , zòng
mǎ ér chu . yì sheng pào
xiǎng , liǎng lù jun sha lái :
zuǒ yǒu liào huà , yòu yǒu
zhang yì , dà sha yì zhèn ,
wèi bing dà bài .

6 xú zhí fèn sǐ zhī shen ér zǒu
, rén kùn mǎ fá , zhèng ben
zǒu xiàn , qián miàn yí zhī
bing sha dào , nǎi jiāng wéi
yě . zhí dà jīng wú cuò , bèi
wéi yí qiang cì dào zuò xià
mǎ , xú zhí dié xià mǎ lái ,
bèi zhòng jun luàn dao kǎn
sǐ . zhí suǒ fen yí bàn ya
liáng bing , yì bēi xià hóu bà
suǒ qín , jìn jiàng qí zhòng .
bà jiāng wèi bing yí jiā mǎ pǐ
, lìng shǔ bing chuan liǎo , jiù
lìng qí zuò , dǎ zháo wèi jun
qí hào , cóng xiǎo lù jìng ben
huí wèi zhài lái . wèi jun jiàn
běn bù bing huí , kai mén
fàng rù , shǔ bing jiù zhài
zhong sha qǐ . sì mǎ zhào dà
jīng , huang máng shàng mǎ
zǒu shí , qián miàn liào huà
sha lái . zhào bù néng qián
jìn , jí tuì shí , jiāng wéi yǐn
bing cóng xiǎo lù sha dào .
zhào sì xià wú lù , zhì de lè
bing shàng tiē lóng shan jù
shǒu . yuán lái cǐ shan zhī

令军士下马拆开车仗，
只见两边忽然火起。质
急勒马回走，后面山僻
窄狭处，亦有车仗截路
，火光迸起。质等冒烟
突火，纵马而出。一声
炮响，两路军杀来：左
有廖化，右有张翼，大
杀一阵，魏兵大败。

quân sĩ hạ mã sách khai xa
trưởng, chỉ kiến lưỡng biên hốt
nhiên hỏa khởi. Chất cấp lặc
mã hồi tẩu, hậu diện sơn tích
trách hiệp xử, diệc hữu xa
trưởng tiết lộ, hỏa quang bính
khởi. Chất đặng mạo yên đột
hỏa, túng mã nhi xuất. Nhát
thanh pháo hướng, lưỡng lộ
quân sát lai: tả hữu liêu hóa,
hữu hữu trương dục, đại sát
nhất trận, ngụy binh đại bại.

về. Chạy đến con đường hẻm sườn
núi, lại bị xa trưởng lắp lối, rồi lửa
cháy sáng rực. Bỗng đâu một tiếng
pháo nổ, quân hai mặt đỗ đến, tả
Liêu Hóa, hữu Trương Dực, đánh
một trận cực ráo, quân Ngụy thua
chạy tan hoang.

徐质奋死只身而走，人
困马乏，正奔走间，前
面一枝兵杀到，乃姜维
也。质大惊无措，被维
一枪刺倒座下马，徐质
跌下马来，被众军乱刀
砍死。质所分一半押粮
兵，亦被夏侯霸所擒，
尽降其众。霸将魏兵衣
甲马匹，令蜀兵穿了，
就令骑坐，打着魏军旗
号，从小路径奔回魏寨
来。魏军见本部兵回，
开门放入，蜀兵就寨中
杀起。司马昭大惊，慌
忙上马走时，前面廖化
杀来。昭不能前进，急
退时，姜维引兵从小路
杀到。昭四下无路，只
得勒兵上铁笼山据守。

Từ chất phản tử chỉ thân nhi
tẩu, nhân khốn mã pháp, chánh
bôn tẩu gian, tiền diện nhất chi
binh sát đáo, nãi khương duy
dã. Chất đại kinh vô thổ, bị duy
nhất thương thứ đáo tọa hạ
mã, từ chất diệt hạ mã lai, bị
chúng quân loạn đao khâm tử.
Chất sở phân nhất bán áp
lương binh, diệc bị hạ hâu bá
sở cầm, tần hàng kì chúng. Bá
tương ngụy binh y giáp mã thất,
lệnh thực binh xuyên liễu, tựu
lệnh kỵ tọa, đà trú ngụy quân kì
hào, tòng tiểu lộ kính bôn hồi
ngụy trại lai. Ngụy quân kiến
bồn bộ binh hồi, khai môn
phóng nhập, thực binh tựu trại
trung sát khởi. Tư Mã Chiêu đại
kinh, hoảng mang thương mã
tẩu thời, tiền diện liêu hóa sát
lai. Chiêu bất năng tiền tiến,
cấp thối thời, khương duy dẫn
binh tòng tiểu lộ sát đáo. Chiêu
tứ hạ vô lộ, chỉ đắc lặc binh
thượng thiết lung sơn cư thủ.
Nguyên lai thử sơn chỉ hữu

Từ Chất còn độc một mình cắm đầu
chạy miết, người ngựa mệt nhoài.
Chợt lại gặp Khương Duy dẫn một
toàn quân đến. Chất giật mình, bị
Khương Duy đâm trúng một ngọn
giáo ngã ngựa, quân Thục kéo ồ lại,
băm Chất nhỏ ra như cám. Một nửa
quân vận lương cũng bị Hạ Hầu Bá
bắt được cả. Bá lấy áo giáp và
ngựa của quân Ngụy, cho quân
Thục mặc vào, cưỡi ngựa cầm cờ
hiệu nước Ngụy, đi theo đường
nhỏ, chạy vào trại Ngụy. Quân
Ngụy thấy quân nhà trở về, mở cửa
chạy cho vào. Quân Thục vào đến
trại vùng lèn đánh giết. Tư Mã
Chiêu giật mình, vội vàng nhảy lên
ngựa chạy thì đã thấy Liêu Hóa kéo
đến. Chiêu không ra được mé
trước, chạy lùi lại mé sau, gặp ngay
Khương Duy dẫn quân từ con
đường nhỏ đánh sang. Chiêu trông
ra bốn phía không còn đường nào,
phải dắt quân lên đóng trên núi
Thiết Lung. Núi ấy bốn bề hiểm trở
cao ngất, chỉ có một đường trèo
lên. Trên núi có một ngọn suối, chỉ

yǒu yí tiáo lù , sì xià jie xiǎn
jùn nán shàng ; qí shàng wéi
yǒu yí quán , zhǐ gòu bǎi rén
zhì yǐn , - - cǐ shí zhào shǒu
xià yǒu liù qiān rén , bèi jiāng
wéi jué qí lù kǒu , shan
shàng quán shuǐ bù fu , rén
mǎ ku kě . zhào yǎng tian
cháng tàn yue : " wú sǐ yú cǐ
dì yǐ ! " hòu rén yǒu shi yue :
" miào suàn jiang wéi bù
děng xián , wèi shi shòu kùn
tiě lóng xiàn : páng juan shǐ
rù mǎ líng dào , xiàng yǔ chu
wéi lè lǐ shan . "

原来此山只有一条路，
四下皆险峻难上；其上
惟有一泉，止够百人之
饮，——

此时昭手下有六千人，
被姜维绝其路口，山上
泉水不敷，人马枯渴。
昭仰天长叹曰：“吾死
于此地矣！”后人有诗
曰：“妙算姜维不等闲
，魏师受困铁笼间：庞
涓始入马陵道，项羽初
围九里山。”

7 zhǔ bù wáng tao yue : " xí rì
gěng gong shòu kùn , bài
jǐng ér de gan quán . jiāng
jun hé bù xiào zhi ? " zhào
cóng qí yán , suì shàng shan
dǐng quán bian , zài bài ér
zhù yue : " zhào fèng zhào
lái tuì shǔ bing , ruò zhào gé
sǐ , lìng gan quán ku jié ,
zhào zì dang wén jǐng , jiào
bù jun jìn jiàng ; rú shòu lù
wèi zhòng , yuàn cāng tian
zǎo cì gan quán , yǐ huó
zhòng mìng ! " zhù bì , quán
shuǐ yōng chu , qǔ zhì bù jié
, yīn cǐ rén mǎ bù sǐ .

主簿王韬曰：“昔日耿
恭受困，拜井而得甘泉
。将军何不效之？”昭
从其言，遂上山顶泉边
，再拜而祝曰：“昭奉
诏来退蜀兵，若昭合死
，令甘泉枯竭，昭自当
刎颈，教部军尽降；如
寿禄未终，愿苍天早赐
甘泉，以活众命！”祝
毕，泉水涌出，取之不
竭，因此人马不死。

8 què shuo jiang wéi zài shan
xià kùn zhù wèi bing , wèi
zhòng jiang yue : " xí rì
chéng xiāng zài shàng fang

却说姜维在山下困住魏
兵，谓众将曰：“昔日
丞相在上方谷，不曾捉

nhất điều lộ, tứ hạ giai hiểm
tuần nan thương; kì thượng duy
hữu nhất tuyền, chỉ cú bách
nhân chi ảm, - thủ thời chiêu
thủ hạ hữu lục thiên nhân, bị
khương duy tuyệt kì lộ khẫu,
sơn thượng tuyỀn thủy bất phu,
nhân mã khô khát. Chiêu
ngưỡng thiên trường thán viết:
"Ngô tử vu thử địa hĩ!" Hậu
nhân hữu thi viết: "Điều toán
khương duy bất đẳng nhàn,
ngụy sư thụ khốn thiết lung
gian: bàng quyên thủy nhập mã
lăng đạo, hạng vũ sơ vi cửu lí
sơn."

đủ nước cho trăm người uống. Bấy
giờ quân của Chiêu có tất cả sáu
nghìn người bị Khương Duy chặn
mắt cửa núi không xuống được.
Nước suối trên núi không đủ dùng,
người ngựa khô khát, Chiêu ngẳng
cổ lên trời than rằng: - Ta chết ở
đây mất thôi! Người sau có thơ
rằng: Mẹo kế Khương Duy chẳng
phải vừa, Ngụy quân bị khốn Thiết
Lung xưa, Mã Lăng ngày trước
Bằng Quyên chiếm, Cửu Lý lúc đầu
Hạng Vũ vây.

Chủ bộ vương thao viết: "Tích
nhật cảnh cung thụ khốn, bái
tinh nhi đắc cam tuyỀn. Tướng
quân hà bất hiệu chí?" Chiêu
tòng kì ngôn, toại thượng sơn
đỉnh tuyỀn biên, tái bái nhi chúc
viết: "Chiêu phụng chiêu lai thối
thục binh, nhược chiêu hợp tử,
lệnh cam tuyỀn khô kiệt, chiêu
tự đương vẫn cảnh, giáo bộ
quân tần hàng; như thọ lộc vị
chung, nguyện thương thiên
tảo tú cam tuyỀn, dĩ hoạt chúng
mệnh!" Chúc tất, tuyỀn thủy
đứng xuất, thủ chi bất kiệt, nhân
thứ nhân mã bất tử.

Chủ bộ Vương Thao nói rằng: -
Ngày xưa Cảnh Cung bị vây, lẽ
giêng cầu khấn mà được suối ngọt,
tướng quân sao không bắt chước
làm đi? Chiêu nghe lời, lên trên
đỉnh núi, bảo với các tướng rằng:
"Chiêu phụng chiêu ra dẹp quân
Thục, nếu số mệnh đã hết thì suối
ngot khô ráo. Chiêu xin tự vẫn, để
cho quân sĩ hàng cả. Nếu vận hẵn
còn, xin trời cho suối chảy ngay ra,
để cứu lấy mệnh chúng". Chiêu
khấn đoạn, nước bỗng tuôn ra tràn
suối, tha hồ ăn uống không hết. Bởi
thế quân mã không việc gì.

Khương Duy vây giữ được quân
Ngụy ở trên núi, bảo với các tướng
rằng: - Khi xưa thừa tướng bắt
không được Tư Mã Ý ở trong hang

gǔ , bù céng zhuo zhù si mǎ
yì , wú shen wèi hèn ; jin si
mǎ zhào bì bèi wú qín yǐ . "

9 què shuo guo huái ting zhi si
mǎ zhào kùn yú tiě lóng
shan shàng , yù tí bing lái .
chén tài yue : " jiāng wéi huì
gé qiang bing , yù xian qū
nán an . jin qiang bing yǐ dào
, jiāng jun ruò chè bing qù jiù
, qiang bing bì chéng xū xí
wǒ hòu yě . kě xian lìng rén
zhà jiàng qiang rén , yú
zhong qū shì ; ruò tuì liǎo cǐ
bing , fang kě jiù tiě lóng zhi
wéi ." guo huái cóng zhì ,
suì lìng chén tài yīn wǔ qian
bing , jìng dào qiang wáng
zhài nèi , jiě jiǎ ér rù , qì bài
yue : " guo huái wàng zì zun
dà , cháng yǒu sha tài zhì xin
, gù lái tóu jiàng . guo huái
jun zhong xu shí , mǒu ju zhì
zhì . zhì jin yè yuàn yīn yī jin
qián qù jié zhài , biàn kě
chéng gong . rú bing dào wèi
zhài , zì yǒu nèi yìng . " mí
dang dà xǐ , suì lìng é hé
shao ge tòng chén tài lái jié
wèi zhài . é hé shao ge jiào
tài jiàng bing zài hòu , lìng tài
yǐn qiang bing wèi qián bù .
shì yè èr gèng , jìng dào wèi
zhài , zhài mén dà kai . chén
tài yí qí mǎ xian rù . é hé
shao ge zòu mǎ tǐng qiang
rù zhài zhí shí , zhì jiào de yi
sheng kǔ , lián rén dài mǎ ,

住司马懿，吾深为恨；
今司马昭必被吾擒矣。
”

cốc, bắt tần tróc trụ Tư Mã ý,
ngô thâm vi hận; kim Tư Mã
chiêu tất bị ngô cầm hĩ."

Thượng Phương, ta vẫn lấy làm
cảm túc. Nay thì ta chắc bắt được
Tư Mã Chiêu rồi.

却说郭淮听知司马昭困于铁笼山上，欲提兵来。陈泰曰：“姜维会合羌兵，欲先取南安。今羌兵已到，将军若撤兵去救，羌兵必乘虚袭我后也。可先令人诈降羌人，于中取事；若退了此兵，方可救铁笼之围。”郭淮从之，遂令陈泰引五千兵，径到羌王寨内，解甲而入，泣拜曰：“郭淮妄自尊大，常有杀泰之心，故来投降。郭淮军中虚实，某俱知之。只今夜愿引一军前去劫寨，便可成功。如兵到魏寨，自有内应。”迷当大喜，遂令俄何烧戈同陈泰来劫魏寨。俄何烧戈教泰降兵在后，令泰引羌兵为前部。是夜二更，竟到魏寨，寨门大开。陈泰一骑马先入。俄何烧戈骤马挺枪入寨之时，只叫

539

Khước thuyết quách hoài thính
tri Tư Mã chiêu khôn vu thiết
lung sơn thượng, dục đế binh
lai. Trần thái viết: "Khương duy
hội hợp khương binh, dục tiên
thủ nam an. Kim khương binh
dĩ đáo, tướng quân nhược triệt
binh khứ cứu, khương binh tất
thừa hư tập ngã hậu dã. Khả
tiên lệnh nhân trú hàng khương
nhân, vu trung thủ sự; nhược
thối liễu thủ binh, phuong khả
cứu thiết lung chi vi." Quách
hoài tòng chí, toại lệnh trần thái
dẫn ngũ thiên binh, kính đáo
khương vương trại nội, giải
giáp nhi nhập, khắp bái viết:
"Quách hoài vọng tự tôn đại,
thường hữu sát thái chi tâm, có
lai đầu hàng. Quách hoài quân
trung hư thất, mỗ câu tri chí.
Chỉ kim dạ nguyện dẫn nhất
quân tiền khứ kiếp trại, tiện khả
thành công. Như binh đáo ngụy
trại, tự hữu nội ứng." Mê đương
đại hỉ, toại lệnh nga hà thiêu
qua đồng trần thái lai kiếp ngụy
trại. Nga hà thiêu qua giáo thái
hàng binh tại hậu, lệnh thái dẫn
khương binh vi tiền bộ. Thị dạ
nhị canh, cánh đáo ngụy trại,
trại môn đại khai. Trần thái nhất
ky mã tiên nhập. Nga hà thiêu
qua sập mã đĩnh thương nhập
trại chi thời, chỉ khiếu đắc nhất

Quách Hoài nghe tin Tư Mã Chiêu
bị khốn trên núi Thiết Lung, muốn
mang quân lại cứu. Trần Thái nói: -
Khương Duy hội họp với quân
Khương, muốn cướp quân Nam An
của ta. Nay quân Khương đã đến,
nếu tướng quân cắt quân đi cứu, thì
quân Khương tất thừa cơ chụp
đánh sau ta. Ta nên trước hết sai
người trả hàng quân Khương, dùng
mẹo đánh đuổi quân Khương đi, rồi
mới giải vây núi Thiết Lung được.
Quách Hoài nghe lời, sai Trần Thái
dẫn năm nghìn quân đến thành vua
Khương, cởi giáp đi vào. Trần Thái
lại rồi khóc rằng: - Quách Hoài kiêu
kỳ homet mình, mang lòng muốn giết
tôi, vậy tôi đến hàng. Trong trại
Quách Hoài hư thật thế nào, tôi đã
biết cả. Hôm nay xin dẫn một toán
quân đến cướp trại, tự khắc thành
công, và lại quân ta đến trại Ngụy
lúc nào sẽ có nội ứng lúc ấy. Vua
Khương là Mẽ Đương mừng lắm,
sai Nga Hà Thiêu Qua đi với Trần
Thái đến cướp trại Ngụy. Nga Hà
Thiêu Qua cho quân hàng của Trần
Thái đi mặt sau, mà sai Trần Thái
dẫn quân Khương đi trước, canh
hai đêm hôm ấy, kéo đến thẳng trại
Ngụy. Cửa trại mở toang, Trần Thái
cưỡi ngựa xông vào trước. Nga Hà
Thiêu Qua thúc ngựa đi theo. Vừa
vào khỏi đã nghe kêu lên một tiếng
rồi cả người lẩn ngựa Nga Hà

dié zài xiàn keng lǐ . chén tài
bing cóng hòu miàn sha lái ,
guo huái cóng zuǒ bian sha
lái , qiang bing dà luàn , zi
xiang jiàn tà , sǐ zhě wú shù ,
sheng zhě jìn jiàng . é hé
shao ge zì wěn ér sǐ . guo
huái , chén tài yǐn bing zhí
sha dào qiang rén zhài
zhong , mí dang dà wáng jí
chu zhàng shàng mǎ shí ,
bèi wèi bing sheng qín huó
zhuo , lái jiàn guo huái . huái
huang xià mǎ , qin qù qí fú ,
yòng hǎo yán fǔ wèi yue : "
cháo tíng sù yǐ gong wèi
zhong yì , jin hé gù zhù shǔ
réni yě ?" mí dang cán kui fú
zuì . huái nǎi shuo mí dang
yue : " gong jin wèi qián bù ,
qù jiě tiě lóng shan zhì wéi ,
tuì liǎo shǔ bing , wú zòu
zhǔn tian zi , zì yǒu hòu cì . "

10 mí dang cóng zhī , suì yǐn
qiang bing zài qián , wèi bing
zài hòu , jìng ben tiě lóng
shan . shí zhí san gèng ,
xian lìng rén bào zhì jiāng
wéi . wéi dà xǐ , jiào qǐng rù
xiāng jiàn . wèi bing duo bàn
zá zài qiang rén bù nèi ; xíng
dào shǔ zhài qián , wéi lìng
dà bing jie zài zhài wài tún
za , mí dang yǐn bǎi yú rén
dào zhōng jūn zhàng qián .
jiāng wéi , xià hóu bà èr rén

得一声苦，连人带马，跌在陷坑里。陈泰兵从后面杀来，郭淮从左边杀来，羌兵大乱，自相践踏，死者无数，生者尽降。俄何烧戈自刎而死。郭淮、陈泰引兵直杀到羌人寨中，迷当大王急出帐上马时，被魏兵生擒活捉，来见郭淮。淮慌下马，亲去其缚，用好言抚慰曰：“朝廷素以公为忠义，今何故助蜀人也？”迷当惭愧伏罪。淮乃说迷当曰：“公今为前部，去解铁笼山之围，退了蜀兵，吾奏准天子，自有厚赐。”

迷当从之，遂引羌兵在前，魏兵在后，径奔铁笼山。时值三更，先令人报知姜维。维大喜，教请入相见。魏兵多半杂在羌人部内；行到蜀寨前，维令大兵皆在寨外屯扎，迷当引百余人到中军帐前。姜维、夏侯霸二人出迎。魏将不

thanh khỗ, liên nhân đái mã, diệt tại hăm khanh lĩ. Trần thái binh tòng hậu diện sát lai, quách hoài tòng tả biên sát lai, khuương binh đại loạn, tự tương tiễn đạp, tử giả vô số, sinh giả tắn hàng. Nga hà thiêu qua tự vẫn nhi tử. Quách hoài, trần thái dẫn binh trực sát đáo khuương nhân trại trung, mê đương đại vương cấp xuất trưởng thương mã thời, bị ngụy binh sinh cầm hoạt tróc, lai kiên quách hoài. Hoài hoảng hạ mã, thân khứ kì phược, dung hảo ngôn phủ úy viết: "Triều đình tố dĩ công vi trung nghĩa, kim hà cố trợ thực nhân dã?" Mê đương tám quý phục tội. Hoài nãi thuyết mê đương viết: "Công kim vi tiền bộ, khứ giải thiết lung sơn chi vi, thối liều thực binh, ngô tấu chuẩn thiên tử, tự hữu hậu tú."

Thiêu Qua ngã lăn xuống hồ. Trần Thái từ mặt sau kéo lại. Quách Hoài từ mé tả đánh sang. Quân Khương bối rối, giày xéo nhau, chết hại rất nhiều; còn bao nhiêu hàng cả. Nga Hà Thiêu Qua tự vẫn chết. Quách Hoài, Trần Thái dẫn quân đến cướp trại Khương, kéo thẳng vào trong trại. Mẽ Đương ra trường vừa lén được ngựa, thì đã bị quân Ngụy bắt sống, điệu đến nộp Quách Hoài. Hoài vội vàng xuống ngựa, cởi trói cho Mẽ Đương, rồi lấy lời ngọt ngào trách rằng: - Triều đình vẫn cho ông là người trung nghĩa, nay có sao ông lại giúp quân Thục? Mẽ Đương thận thò, chịu tội. Hoài lại dỗ Mẽ Đương rằng: - Ông nên dẫn quân làm tiền bộ đánh giải vây ở núi Thiết Lung. Nếu đuổi được quân Thục, tôi sẽ tâu với thiên tử hậu thưởng cho ông.

Mẽ Đương theo lời, dẫn quân Khương đi trước, quân Ngụy đi sau, kéo đến núi Thiết Lung. Bấy giờ vào canh ba, Mẽ Đương cho người vào báo với Khương Duy trước. Duy mừng lắm, cho mời vua Khương vào Trường. Quân Ngụy giả nửa đi lắn với quân Khương. Khi gần đến trước trại Thục, Đương cho đại quân đóng ở ngoài trại rồi dẫn hơn trăm người vào trường ra mắt Khương Duy. Duy và Hạ Hầu Bá cùng ra đón. Tướng Ngụy không

chu yíng . wèi jiang bù děng
mí dang kai yán , jiù cóng
bèi hòu sha jiang qǐ lái . wéi
dà jīng , jí shàng mǎ ér zǒu .
qiang , wèi zhì bing , yi qí
sha rù . shǔ bing sì fen wǔ
luò , gè zì táo sheng . wéi
shǒu wú qì xiè , yao xiàn zhǐ
yǒu yí fù gong jiàn , zǒu de
huang máng , jiàn jie luò liǎo ,
zhì yǒu kòng hú . wéi wàng
shan zhong ér zǒu , bèi hòu
guo huái yǐn bing gǎn lái ;
jiàn wéi shǒu wú cùn tiě , nǎi
zòu mǎ tǐng qiang zhui zhí .
kàn kan zhì jìn , wéi xu ?
gong xián , lián xiāng shí yú
cì . huái lián duǒ shù fan , bù
jiàn jiàn dào , zhì wéi wú jiàn ,
nǎi wa zhù gang qiang ,
niǎn gong da jiàn shè zhì .
wéi jí shàn guò , shùn shǒu
jie liǎo , jiù kòu zài gong xián
shàng ; dài huái zhui jìn ,
wàng miàn mén shàng jìn lì
shè qù , huái yìng xián luò
mǎ . wéi lè huí mǎ lái sha
guo huái , wéi jun zòu zhì .
wéi xià shǒu bù jí , zhì chè
de huái qiang ér qù . wèi
bing bù gǎn zhui gǎn , jí jù
huái guī zhài , bá chu jiàn
tóu , xiě liú bù zhǐ ér sǐ . si
mǎ zhào xià shan yǐn bing
zhui gǎn , bàn tú ér huí . xià
hóu bà suí hòu táo zhì , yǔ
jiang wéi yí qí ben zǒu . wéi
shé le xǔ duo rén mǎ , yi lù
shou za bù zhù , zì huí hàn
zhong . sui rán bing bài , què

等迷当开言，就从背后杀将起来。维大惊，急上马而走。羌、魏之兵，一齐杀入。蜀兵四分五落，各自逃生。维手无器械，腰间止有一副弓箭，走得慌忙，箭皆落了，只有空壶。维望山中而走，背后郭淮引兵赶来；见维手无寸铁，乃骤马挺枪追之。看看至近，维虚拽弓弦，连响十余次。淮连躲数番，不见箭到，知维无箭，乃挂住钢枪，拈弓搭箭射之。维急闪过，顺手接了，就扣在弓弦上；待淮追近，望面门上尽力射去，淮应弦落马。维勒回马来杀郭淮，魏军骤至。维下手不及，只掣得淮枪而去。魏兵不敢追赶，急救淮归寨，拔出箭头，血流不止而死。司马昭下山引兵追赶，半途而回。夏侯霸随后逃至，与姜维一齐奔走。维折了许多人马，一路收扎不住，自回汉中。虽然兵败

nghênh. Ngụy tương bắt đắng mê đương khai ngôn, tựu tòng bối hậu sát tương khởi lai. Duy đại kinh, cấp thượng mã nhi tẩu. Khương, ngụy chi binh, nhất tề sát nhập. Thực binh tú phân ngũ lạc, các tự đào sinh. Duy thủ vô khí giới, yêu gian chỉ hữu nhất phó cung tiễn, tẩu đắc hoảng mang, tiễn giai lạc liễu, chỉ hữu không hổ. Duy vọng sơn trung nhi tẩu, bối hậu quách hoài dẫn binh cắn lai; kiền duy thủ vô thốn thiết, nãi sâu mã đĩnh thương truy chí. Khán khán chí cận, duy hư duệ cung huyền, liên hưởng thập dư thứ. Hoài liên đáo sở phiên, bất kiến tiễn đáo, tri duy vô tiễn, nãi quái trụ cương thương, niêm cung đáp tiễn xạ chí. Duy cấp thiêm quá, thuận thủ tiếp liễu, tựu khầu tại cung huyền thượng; dãi hoài truy cận, vọng diện môn thượng tần lực xạ khứ, hoài ứng huyền lạc mã. Duy lặc hồi mã lai sát quách hoài, ngụy quân sâu chí. Duy hạ thủ bắt cập, chỉ xé đắc hoài thương nhi khứ. Ngụy binh bắt cảm truy cản, cấp cứu hoài quy trại, bặt xuất tiễn đầu, huyết lưu bát chỉ nhi tử. Tư Mã Chiêu hạ son dẫn binh truy cản, bán đồ nhi hồi. Hạ hầu bá tuy hậu đào chí, dũ khương duy nhất tề bôn tẩu. Duy chiết liễu hứa đa nhân mã, nhất lộ thu trát bắt trụ, tự hồi hán trung. Tuy nhiên binh bại, khước xạ từ quách hoài,

đợi cho Mẽ Đương mở miệng chào hỏi, nồi ngay lên đánh giết. Khương Duy thất kinh, kíp nhảy lên ngựa chạy trốn. Quân Ngụy tràn vào, quân Thục vỡ lở tan tác, ai tìm đường tháo thân người này. Khương Duy trong tay không có khí giới gì, chỉ còn một bộ cung tên đeo sau lưng, nhưng vì chạy tắt tả, tên rơi mất cả, chỉ còn mỗi một cánh cung. Duy chạy lén vào trong đường núi. Quách Hoài dẫn quân đuổi theo, thấy Khương Duy tay không, mớiхват ngựa cầm đao đuổi miết mãi. Dần dần Hoài đuổi kịp, Duy quay mình lại, giương cung không, bật tách mấy tiếng. Hoài mấy lần tránh tên, đều không thấy mũi tên bay đến, biết là cung không có tên, mới cắp chặt lấy ngọn giáo, giương cung đặt tên bắn sang. Duy nghiêng mình tránh khỏi, thuận tay bắt ngay được mũi tên, liền đặt vào cung, đợi Quách Hoài đuổi đến gần, ngắm giữa mặt Hoài ra sức bắn một phát, tin ngay vào trán Quách Hoài ngã ngựa. Duy quay ngựa lại toàn giết thì quân Ngụy đã kéo ủa cả lại. Duy không kịp ra tay, chỉ giật được ngọn giáo của Quách Hoài mà chạy. Quân Ngụy không dám đuổi theo, xúm vào cứu Quách Hoài đem về trại, rút mũi tên ra. Máu chảy mãi không cầm. Hoài chết. Tư Mã Chiêu dẫn quân xuống đuổi theo, đến nữa đường mới trở về. Hạ Hầu Bá chạy thoát, một lát cũng đến được với Khương Duy. Duy thiệt quân mã rất nhiều, nhặt nhạnh tàn quân, trở về

shè sī guo huái , sha sī xú zhí , cuò dòng wèi guó zhì wei , jiang gong bǔ zuì . què shuo si mǎ zhào kào láo qiang bing , fa qiǎn huí guó qù qì , ban shi huán luò yáng , yǔ xiong si mǎ shi zhuan zhì cháo quán , qún chén mò gǎn bù fú . wèi zhǔ cáo fang měi jiàn shi rù cháo , zhàn lì bù yǐ , rú zhen cì bēi . yì rì , fang shè cháo , jiàn shi dài jiàn shàng diàn , huang máng xià tà yíng zhī . shi xiào yue : " qǐ yǒu jun yíng chén zhī lǐ yě , qǐng bì xià wěn biàn . " xu yú , qún chén zòu shì , si mǎ shi ju zì pō duàn , bìng bù qǐ zòu wèi zhǔ . shǎo shí cháo tuì , shi áng rán xià diàn , chéng chē chu nèi , qián zhe hòu yōng , bù xià shù qian rén mǎ .

11 fang tuì rù hòu diàn , gù zuǒ yòu zhǐ yǒu san rén : nǎi tài cháng xià hóu xuán , zhōng shū lìng lǐ feng , guang lù dà fu zhāng qì , qì nǎi zhāng huáng hòu zhī fù , cáo fang zhì huáng zhàng yě . fang chí tuì jìn shì , tòng san rén zhì mì shì shàng yì . fang zhí zhāng qì zhì shǒu ér ku yue : " si mǎ shi shì zhèn rú xiǎo ér , qù bǎi guan rú cǎo jiè , shè jì zǎo wǎn bì guī cǐ rén yǐ ! " yán qì dà ku . lǐ feng

，却射死郭淮，杀死徐质，挫动魏国之威，将功补罪。却说司马昭犒劳羌兵，发遣回国去讫，班师还洛阳，与兄司马师专制朝权，群臣莫敢不服。魏主曹芳每见师入朝，战栗不已，如针刺背。一日，芳设朝，见师带剑上殿，慌忙下榻迎之。师笑曰：“岂有君迎臣之礼也，请陛下稳便。”须臾，群臣奏事，司马师俱自剖断，并不启奏魏主。少时朝退，师昂然下殿，乘车出内，前遮后拥，不下数千人马。

芳退入后殿，顾左右止有三人：乃太常夏侯玄，中书令李丰，光禄大夫张缉，缉乃张皇后之父，曹芳之皇丈也。芳叱退近侍，同三人至密室商议。芳执张缉之手而哭曰：“司马师视朕如小儿，觑百官如草芥，社稷早晚必归此人矣！”言讫大哭。李丰奏

sát tử từ chất, tỏa động nguy quốc chi uy, tương công bố tội. Khước thuyết Tư Mã Chiêu khao lao khương binh, phát khiễn hồi quốc khú cật, ban sự hoàn lạc dương, dũ huynh Tư Mã Sư chuyên chế triều quyền, quần thần mạc cảm bất phục. Ngụy chủ Tào Phương mỗi kiến sự nhập triều, chiến lật bất đĩ, như châm thú bối. Nhất nhặt, phương thiết triều, kiến sự đái kiêm thượng điện, hoảng mang hạ tháp nghênh chi. Sư tiểu viết: "Khởi hữu quân nghênh thần chi lễ dã, thỉnh bệ hạ ổn tiện." Tu du, quần thần tấu sự, Tư Mã Sư câu tự phẫu đoạn, tịnh bất khái tấu ngụy chủ. Thiếu thời triều thối, sư ngang nhiên hạ điện, thừa xa xuất nội, tiền già hậu ủng, bất hạ sở thiên nhân mã.

Hán Trung. Chuyện này Khương Duy tuy bại trận, nhưng bắn chết được Quách Hoài, giết được Từ Chất, làm kinh động cả nước Ngụy, công tội đủ bù cho nhau. Tư Mã Chiêu khao thường quân rợ Khương rồi cho về nước, Chiêu cũng rút quân về Lạc Dương, cùng với anh là Tư Mã Sư chuyên quyền trong triều, quần thần ai cũng phải chịu. Ngụy chủ Tào Phương mỗi khi thấy Tư Mã Sư vào chầu, sợ run cầm cập. Một bữa, Phương mở chầu, thấy Sư đeo gươm lên điện vội vàng xuống sập rồng đón vào. Sư cười, nói rằng: - Có lẽ đâu vua phải đón bày tôi, xin bệ hạ cứ ngồi yên cho. Một lát, quần thần đến tâu việc, Tư Mã Sư xử đoán lấy, không tâu với Ngụy chủ câu gì. Lát nữa tan chầu, Sư nghênh ngang xuống điện, ngồi xe đi ra, quân hầu xúm quây vòng trong vòng ngoài, có hàng vài nghìn người.

Phương thối nhập hậu điện, có tá hữu chỉ hữu tam nhân: nãi thái thường hạ hầu Huyền, trung thư lệnh Lý Phong, quang lộc đại phu Trương Tập, tập nãi truong hoàng hậu chi phụ, tào phương chi hoàng trưởng dã. Phương sát thối cận thị, đồng tam nhân chí mật thất thương nghị. Phương chấp trương tập chi thủ nhi khóc viết: "Tư Mã Sư thị trẫm như tiểu nhi, thử bách quan như thảo giới, xã tắc tảo vẫn tất quy thử nhân hĩ!" Ngôn

Tào Phương lui vào hậu điện, nhìn trông ta hữu, chỉ có ba người là Thái thường Hạ Hầu Huyền, Trung thư lệnh Lý Phong, và Quang Lộc đại phu Trương Tháp là cha bà Trương Hoàng hậu, tức là hoàng trưởng Tào Phương. Phương bảo cận thị lui ra ngoài, rồi dắt ba người vào mật thất bàn bạc. Phương cầm tay Trương Tháp, khóc mà nói rằng: - Tư Mã Sư coi trẫm như trẻ con, khinh các quan như cỏ rách, xã tắc nay mai tắt mắt về tay người ây. Nói đoạn khóc hu hu lên. Lý Phong

zòu yue : " bì xià wù you . chén sui bù cái , yuàn yǐ bì xià zhì míng zhào , jù sì fang zhì ying jié , yǐ chao cǐ zéi ." xià hóu xuán zòu yue : " chén shú xià hóu bà jiàng shǔ , yin jù si mǎ xiong dì móu hài gù ěr ; jin ruò jiǎo chū cǐ zéi , chén shú bì huí yě . chén nǎi guó jia jiù qī , an gǎn zuò shì jian zéi luàn guó , yuàn tòng fèng zhào tǎo zhì ." fang yue : " dàn kǒng bù néng ěr ." san rén ku zòu yue : " chén děng shì dang tòng xin miè zéi , yǐ bào bì xià !" fang tuo xià lóng fèng hèn shan , yǎo pò zhǐ jian , xiě liǎo xiě zhào , shòu yǔ zhāng qì , nǎi zhǔ yue : " zhèn zǔ wǔ huáng dì zhu dǒng chéng , gài wèi jí shì bù mì yě . qīng děng xu jìn xì , wù xiè yú wài ." feng yue : " bì xià hé chu cǐ bù lì zhì yán ? chén děng fei dōng chéng zhì bèi , sì mǎ shi an bǐ wǔ zǔ yě ? bì xià wù yí . "

12 san rén cí chu , zhì dong huá mén zuǒ cè , zhèng jiàn sī mǎ shi dài jiàn ér lái , cóng zhě shù bǎi rén , jie chí bing qì . san rén lì yú dào bàng . shi wèn yue : " rǔ san rén tuì cháo hé chí ? " lǐ feng yue : " shèng shàng zài nèi tíng

曰：“陛下勿忧。臣虽不才，愿以陛下之明诏，聚四方之英杰，以剿此贼。”夏侯玄奏曰：

“臣叔夏侯霸降蜀，因惧司马兄弟谋害故耳；今若剿除此贼，臣叔必回也。臣乃国家旧戚，安敢坐视奸贼乱国，愿同奉诏讨之。”芳曰：

“但恐不能耳。”三人哭奏曰：“臣等誓当同心灭贼，以报陛下！”

芳脱下龙凤汗衫，咬破指尖，写了血诏，授与张缉，乃囑曰：“朕祖武皇帝诛董承，盖为机事不密也。卿等须谨细，勿泄于外。”丰曰：

“陛下何出此不利之言？臣等非董承之辈，司马师安比武祖也？陛下勿疑。”

三人辞出，至东华门左侧，正见司马师带剑而来，从者数百人，皆持兵器。三人立于道傍。师问曰：“汝三人退朝何迟？”

cật đại khóc. Lý phong tâu viết: "Bệ hạ vật ưu. Thần tuy bất tài, nguyện dĩ bệ hạ chi minh chiểu, tu tú phương chi anh kiệt, dĩ tiễu thủ tặc." Hạ Hầu Huyền tâu viết: "Thần thúc hạ hầu bá hàng thực, nhân cụ Tư Mã huynh đệ mưu hại cố nhĩ; kim nhược tiều trừ thủ tặc, thần thúc tất hồi dã. Thần nãi quốc gia cựu thích, an cảm tọa thi gian tặc loạn quốc, nguyện đồng phung chiểu thảo chi." Phương viết: "Đãnh khùng bất năng nhĩ." Tam nhân khóc tâu viết: "Thần đẳng thê đương đồng tâm diệt tặc, dĩ báo bệ hạ!" Phương thoát hạ long phượng hân sam, giảo phá chỉ tiêm, tả liễu huyết chiểu, thụ dữ trương tập, nãi chúc viết: "Trẫm tổ võ hoàng đế tru đồng thừa, cái vi cơ sự bất mật dã. Khanh đẳng tu cần tế, vật tiết vu ngoại." Phong viết: "Bệ hạ hà xuất thủ bất lợi chi ngôn? Thần đẳng phi đồng thừa chi bối, Tư Mã sư an bỉ vỗ tổ dã? Bệ hạ vật nghi."

tâu rằng: - Bệ hạ chớ lo, tôi tuy không có tài gì, nhưng xin phụng minh chiểu của bệ hạ, tụ tập hào kiệt bốn phương để trừ giặc áy. Hạ Hầu Huyền tâu rằng: - Anh tôi là Hạ Hầu Bá phải hàng Thục, là vì sợ anh em Tư Mã Sư mưu hại. Nay bằng trừ xong giặc áy, anh tôi tất lại trở về. Tôi là thân thích nhà vua, có đâu dám ngồi yên để quân gian tặc loạn nước, xin cùng phụng chiểu đánh giặc. Phương nói: - Trẫm chỉ lo đánh không nỗi thôi! Ba người cùng khóc mà tâu rằng: - Chúng tôi xin đồng lòng đánh giặc, để báo ơn bệ hạ. Tào Phương liền cởi ra một cái khăn lau mồ hôi thêu long phượng, cắn đầu ngón tay, lấy huyết viết chiểu, rồi đưa cho Trương Tháp, dặn rằng: - Khi xưa tổ trẫm là Võ Hoàng Đế giết được bọn Đồng Thừa cũng chỉ vì việc họ làm không mật đấy thôi. Các ngươi phải cẩn thận, chớ để tiết lộ ra ngoài. Lý Phong nói: - Sao bệ hạ lại dạy thế? Chúng tôi đâu có phải như bọn Đồng Thừa; mà Tư Mã Sư ví làm sao được với Võ tổ! Xin bệ hạ chớ nghi.

Tam nhân từ xuất, chí đông hoa môn tả trắc, chánh kiến Tư Mã sư đái kiếm nhi lai, tòng giả số bách nhân, gai trì binh khí. Tam nhân lập vu đạo bàng. Sư vấn viết: "Nhữ tam nhân thói triều hèn?" Lý phong viết: "Thánh thượng tại nội đình

Ba người từ từ trở ra, đến cạnh cửa Đông Hoa, vừa gặp Tư Mã Sư đeo gươm đi vào, quân hầu vài trăm người cùng cầm đồ khí giới. Ba người đứng bên cạnh đường. Sư hỏi rằng: - Ba người sao lui chầu trẽ thế? Phong nói: - Thánh thượng ở nội đình xem sách, ba chúng tôi

guan shu , wǒ san rén shì dù gù ēr . " shi yue : " suǒ kàn hé shu ? " feng yue : " nǎi xià , shang , zhou san dài zhishu yě . " shi yue : " shàng jiàn cǐ shu , wèn hé gǔ shì ? " feng yue : " tian zi suǒ wènyi yǐn fú shang , zhou gong shè zhèng zhī shì , wǒ děng jie zòu yue : jin si mǎ dà jiāng jun , jí yí yǐn , zhou gong yé . " shi lěng xiào yue : " rǔ děng qǐ jiāng wú bǐ yǐn , zhou gong ! qí xin shí zhǐ wú wèi wáng mǎng , dǒng zhuó ! " san rén jie yue : " wǒ děng jie jiāng jun mén xià zhì rén , an gǎn rú cǐ ? " shi dà nù yue : " rǔ děng nǎikǒu yú zhì rén ! shì xiān yǔ tian zi zài mì shì zhōng suǒ ku hé shì ? " san rén yue : " shí wú cǐ zhuàng . " shi chì yue : " rǔ san rén lèi yǎn cháng hóng , rú hé dǐ lài ! " xià hóu xuán zhì shì yǐ xiè , nǎi lì sheng dà mà yue : " wú děng suǒ ku zhě , wèi rǔ wei zhèn qí zhǔ , jiāng móu cuàn nì èr ! " shi dà nù , chì wǔ shì zhuo xià hóu xuán . xuán xuān quán luò xiù , jìng jí sǐ mǎ shi , què bèi wǔ shì qín zhù . shi lìng jiāng gè rén sou jiǎn , yú zhāng qì shen pàn sou chu yi lóng fèng hàn shan , shàng yǒu xiě zì . zuò yòu chéng yǔ sī mǎ shi . shi shì zhì , nǎi mì zhào yě . zhào yue : " sī mǎ shi dì

李丰曰：“圣上在内廷观书，我三人侍读故耳。”师曰：“所看何书？”丰曰：“乃夏、商、周三代之书也。”师曰：“上见此书，问何故事？”丰曰：“天子所问伊尹扶商、周公摄政之事，我等皆奏曰：今司马大将军，即伊尹、周公也。”师冷笑曰：“汝等岂将吾比伊尹、周公！其心实指吾为王莽、董卓！”三人皆曰：“我等皆将军门下之人，安敢如此？”师大怒曰：“汝等乃口谀之人！适间与天子在密室中所哭何事？”三人曰：“实无此状。”师叱曰：“汝三人泪眼尚红，如何抵赖！”夏侯玄知事已泄，乃厉声大骂曰：“吾等所哭者，为汝威震其主，将谋篡逆耳！”师大怒，叱武士捉夏侯玄。玄擅拳裸袖，径击司马师，却被武士擒住。师令将各人搜检，于张缉身畔搜出

quan thư, ngã tam nhân thị độc cố nhĩ." Sư viết: "Sở khán hà thư?" Phong viết: "Nǎi hạ, thương, chu tam đại chi thư dã." Sư viết: "Thượng kiến thử thư, vân hà cố sự?" Phong viết: "Thiên tử sở vân y duẫn phù thương, chu công nghiệp chánh chi sự, ngã đắng giai tấu viết: kim Tư Mã đại tướng quân, tức y duẫn, chu công dã." Sư lãnh tiêu viết: "Nhữ đắng khởi tướng ngô bỉ y duẫn, chu công! Kì tâm thật chỉ ngô vi vương mǎng, đồng trác!" Tam nhân giai viết: "Ngã đắng giai tướng quân môn hạ chi nhân, an cảm như thử?" Sư đại nộ viết: "Nhữ đắng nǎi khẩu du chi nhân! Thích gian dũ thiên tử tại mặt thất trung sở khóc hà sự?" Tam nhân viết: "Thật vô thử trạng." Sư sát viết: "Nhữ tam nhân lè nhän thượng hồng, như hà đê lại!" Hạ hầu huyền tri sự dĩ tiết, nǎi lệ thanh đại mạ viết: "Ngô đắng sở khóc giả, vi nhữ uy chấn kì chủ, tương mưu soán nghịch nhĩ!" Sư đại nộ, sát võ sĩ tróc hạ hầu huyền. Huyền tuyên quyền lỏa tụ, kính kích Tư Mã sư, khước bị võ sĩ cầm trụ. Sư lệnh tương các nhân sưu kiêm, vu trương tập thân bạn sưu xuất nhất long phượng hǎn sam, thượng hữu huyết tự. Tả hữu trình dữ Tư Mã sư. Sư thị chi, nǎi mật chiếu dã. Chiếu viết: "Tư Mã sư đệ huynh, cộng trì đại quyền, tương đồ soán

phải hầu giảng sách, cho nên về muộn. Sư hỏi: - Xem sách gì? Phong nói: - Xem sách Hạ Thương Chu tam đại. Sư hỏi: - Vua xem sách áy, hỏi đến việc gì? Phong nói: Thiên tử nói đến việc Y Doãn giúp nhà Thương. Chu Công nghiệp chính nhà Chu. Chúng tôi tâu đại tướng quân họ Tư Mã bây giờ, cũng tức như Y Doãn, Chu Công; ngày xưa vậy. Sư túm tim cười, nói rằng: - Các ngươi vì lẽ gì mà coi ta như Y Doãn, Chu Công; có chẳng các ngươi chỉ coi ta như Vương Mãng, Đồng Trác mà thôi! Ba người kêu rằng: - Chúng tôi là môn hạ tướng công cả, có đâu dám thế? Sư nổi giận, mắng rằng: - Chúng bay còn nịnh hót gì! Khi nấy cùng với thiên tử ở trong mặt thất, chúng bay khóc lóc những chuyện gì thế? Ba người nói: - Thực là không có việc áy! Sư quát rằng: - Ba chúng bay ngắn nước mắt còn đỏ hoe lên thế kia, còn mờ mòn chối cãi gì? Hạ Hầu Huyền biết cơ mưu lộ rồi, mới thét to lên mắng rằng: - Chúng tao khóc là vì uy quyền mà lần cả chúa, sắp mưu việc thoán nghịch. Sư giận lắm, quát võ sĩ bắt Hạ Hầu Huyền. Huyền vén tay áo, chạy lại đánh Tư Mã Sư, thì đã bị võ sĩ bắt giữ lại. Sư sai khám trong mình mấy người, bắt được một mảnh khăn mặt thêu long phượng ở trong mình Trương Tháp, có chữ viết bằng máu. Tả hữu trình lên Tư Mã Sư. Sư trông ra thấy mật chiếu. Chiếu rằng: "Anh em Tư Mã Sư, cùng cầm quyền to, sắp mưu việc

xiong , gòng chí dà quán ,
jiang tú cuàn nì . suǒ xíng
zhào zhì , jie fei zhèn yì . gè
bù guan bing jiàng shì , kě
tòng zhàng zhong yì , tǎo
miè zéi chén , kuang fú shè
jì . gong chéng zhì rì , zhòng
jia jué shǎng . " si mǎ shi kàn
bì , bó rán dà nù yue : " yuán
lái rǔ děng zhèng yù móu hài
wú xiong dì ! qíng lǐ nán róng ! "
suì lìng jiang san rén yao
zhǎn yú shì , miè qí san zú .
san rén mà bù jué kǒu . bǐ lín
dong shì zhong , yá chǐ jìn
bèi dǎ lào , gè rén hán hú
shǔ mà ér sī .

一龙凤汗衫，上有血字。
。左右呈与司马师。师
视之，乃密诏也。诏曰
：“司马师弟兄，共持
大权，将图篡逆。所行
诏制，皆非朕意。各部
官兵将士，可同仗忠义
，讨灭贼臣，匡扶社稷
。功成之日，重加爵赏
。”司马师看毕，勃然
大怒曰：“原来汝等正
欲谋害吾兄弟！情理难
容！”遂令将三人腰斩
于市，灭其三族。三人
骂不绝口。比临东市中
，牙齿尽被打落，各人
含糊数骂而死。

13 shi zhí rù hòu gong . wèi zhǔ
cáo fang zhèng yǔ zhāng
huáng hòu shang yì cǐ shì
huáng hòu yue : " nèi tíng ēr
mù shèn duo , tǎng shì xiè lù
, bì léi qiè yǐ ! " zhèng yán
xiàn , hu jiàn shi rù , huáng
hòu dà jīng . shi àn jiàn wèi
fang yue : " chén fù lì bì xià
wèi jun , gong dé bù zài
zhou gong zhì xià ; chén shì
bì xià , yì yǔ yì yǐn hé bié hu
? jin fān yǐ en wèi chóu , yǐ
gong wèi guò , yù yǔ èr san
xiǎo chén , móu hài chén
xiong dì , hé yě ? " fang yue :

nghịch. Sở hành chiêu ché, giai
phi trẫm ý. Các bộ quan binh
tướng sĩ, khả đồng trưng
trung nghĩa, thảo diệt tặc thần,
khuông phù xã tắc. Công thành
chi nhặt, trọng gia tước
thưởng." Tư Mã sư khán tắt,
bột nhiên đại nộ viết: "Nguyên
lai nhữ đẳng chánh dục mưu
hại ngô huynh đệ! Tình lí nan
dung!" Toại lệnh tương tam
nhân yêu trảm vu thị, diệt ki
tam tộc. Tam nhân mạ bắt tuyệt
khẩu. Bỉ lâm đông thị trung, nha
xỉ tần bị đả lạc, các nhân hàm
hỏ sở mạ nhi tử.

thoán nghịch, nội là chiêu sắc làm
ra, không do tự trẫm cả. Quân binh
tướng sĩ các bộ, nên cùng mang
lòng trung nghĩa, trừ khử tặc thần,
để cứu lấy xã tắc. Khi nào thành
công, trẫm sẽ phong tước trọng
thưởng cho". Tư Mã Sư xem xong,
hầm hầm nổi giận mà rằng: - Chà!
Thế ra chúng bây muốn hại anh em
ta! Tôi này không sao dung được.
Liền sai điệu ba người ra chợ, bắt
tội chém ngang lưng, và sai giết ba
họ mấy người ấy. Ba người chửi
mắng không ngót miệng. Khi ra đến
chợ cửa Đông, ba người đã bị
chúng vả gãy hết răng, nhưng vẫn
lảm nhảm chửi kỵ đến chết mới
thôi.

Sư trực nhập hậu cung. Ngụy
chủ tào phương chánh dũ
trương hoàng hậu thương nghi
thủ sự. Hoàng hậu viết: "Nội
định nhĩ mục thậm đa, thảng sự
tiết lộ, tất luy thiếp hỉ!" Chánh
ngôn gian, hốt kiến sự nhập,
hoàng hậu đại kinh. Sư án kiểm
vị phương viết: "Thần phụ lập
bệ hạ vi quân, công đức bất tại
chu công chi hạ; thần sự bệ hạ,
diệc dũ y duẫn hà biệt hò? Kim
phản dĩ ân vi cừu, dĩ công vi
quá, dục dũ nhị tam tiểu thần,
mưu hại thần huynh đệ, hà
dã?" Phương viết: "Trẫm vô thử

Tư Mã Sư vào thăng hậu cung. Bấy
giờ Ngụy chủ đang ngồi với Trương
Hoàng hậu bàn việc ấy. Hoàng hậu
nói: - Ô nội định này tai mắt họ
cũng nhiều, nếu việc lộ tất luy đến
thiếp. Hai người đang nói chuyện,
bỗng thấy Sư vào. Hoàng hậu giật
mình. Sư lầm lầm cầm thanh
gươm, bảo với Ngụy chủ rằng: -
Cha tôi lập bệ hạ lên làm vua, công
đức không kém gì Chu Công; tôi
thờ bệ hạ cũng chẳng khác gì Y
Doãn. Nay làm ân ném oán, đồi
công làm tội, bệ hạ lại muốn cùng
với một hai đứa tiểu thần, mưu hại
anh em tôi, là cớ làm sao? Phương

" zhèn wú cǐ xin . " shi xiù zhong qū chu hàn shan , zhí zhì yú dì yue : " cǐ shéi rén suǒ zuò ye ! " fang hún fei tian wài , pò sǎn lè xiao , zhàn lì ér dá yue : " cǐ jie wèi ta rén suǒ bi gù yě . zhèn qǐ gǎn xìng cǐ xin ? " shi yue : " wàng wu dà chén zào fǎn , dang jia hé zuì ? " fang guì gào yue : " zhèn gé yǒu zuì , wàng dà jiāng jun shù zhì ! " shi yue : " bì xià qǐng qǐ . guó fǎ wèi kě fēi yě . " nǎi zhǐ zhang huáng hòu yue : " cǐ shì zhang qì zhì nǚ , lǐ dang chú zhī ! " fang dà ku qí miǎn , shi bù cóng , chì zuǒ yòu jiāng zhang hòu zhuo chu , zhì dòng huá mén nèi , yòng bái liàn jiǎo sǐ . hòu rén yǒu shi yue : " dang nián fú hòu chu gōng mén , dié zú ai hào bié zhì zun . si mǎ jin cháo yí cǐ lì , tian jiào huán bào zài ér sun . "

何也？”芳曰：“朕无此心。”师袖中取出汗衫，掷之于地曰：“此谁人所作耶！”芳魂飞天外，魄散九霄，战栗而答曰：“此皆为他人所逼故也。朕岂敢兴此心？”师曰：“妄诬大臣造反，当加何罪？”芳跪告曰：“朕若有罪，望大将军恕之！”师曰：“陛下请起。国法未可废也。”乃指张皇后曰：“此是张缉之女，理当除之！”芳大哭求免，师不从，叱左右将张后捉出，至东华门内，用白练绞死。后人有诗曰：“当年伏后出宫门，跣足哀号别至尊。司马今朝依此例，天教还报在儿孙。”

14 cì rì , si mǎ shi dà huì qún chén yue : " jin zhǔ shàng huang yín wú dào , xiè jìn chang you , ting xìn chán yán , bì sai xián lù : qí zuì shèn yú hàn zhì chang yì , bù néng zhǔ tian xià . wú jìn àn yǐ yǐn , huò guang zhī fǎ , bié lì xin jun , yǐ bǎo shè jì ,

次日，司马师大会群臣曰：“今主上荒淫无道，亵近娼优，听信谗言，闭塞贤路：其罪甚于汉之昌邑，不能主天下。吾谨按伊尹、霍光之法，别立新君，以保社

tâm.” Sư tụ trung thủ xuất hăn sam, trích chi vu địa viết: "Thủ thùy nhân sở tác da!" Phương hồn phi thiên ngoại, phách tán cửu tiêu, chiến lật nhỉ đáp viết: "Thủ giai vi tha nhân sở bức có dã. Trẫm khởi cảm hưng thủ tâm?" Sư viết: "Vọng vu đại thần tạo phản, đương gia hà tội?" Phương quy cáo viết: "Trẫm hợp hữu tội, vọng đại tướng quân thứ chí!" Sư viết: "Bệ hạ thỉnh khởi. Quốc pháp vị khả phé dã." Nãi chỉ trương hoàng hậu viết: "Thủ thị trương tập chi nữ, lí đương trừ chí!" Phương đại khóc cầu miễn, sư bất tòng, sát tà hữu tương trương hậu tróc xuất, chí đồng hoa môn nội, dụng bạch luyện giảo tử. Hậu nhân hữu thi viết: "Đương niên phục hậu xuất cung môn, điệt túc ai hảo biệt chí tôn. Tư Mã kim triều y thử lệ, thiên giáo hoàn báo tại nhi tôn."

nói: - Trẫm có bụng gì đâu! Sư thò tay vào trong tay áo lấy mảnh khăn tay quăng xuống đất nói rằng: - Cái này ai làm ra đây? Phương hồn bay phách lạc, run cầm cập nói rằng: - Việc đó là tự người ta ép trẫm, chứ trẫm đâu dám mang bụng ấy. Sư nói: - Vu cản cho đại thần làm phản, nên cho vào tội gì? Phương quy xuống kêu rằng: - Trẫm thật là có tội, xin đại tướng quân thứ cho. Sư nói: - Bệ hạ, xin ngài hãy đứng dậy, phép nước chưa bỏ được. Lại trả Trương Hoàng hậu nói rằng: - Đây là con gái Trương Tháp đấy, phải trừ đi mới được. Phương khóc àm lên, xin tha cho Hoàng hậu. Sư không nghe, quát tà hữu bắt Trương hậu đem ra cửa Đông Hoa, lấy tấm lụa trắng thắt cổ cho chết. Có thơ than rằng: Nhớ khi Phục hậu bước ra lầu, Khóc lóc từ vua ruột xót đau, Con cháu ai ngờ nay lại thế, Lòng trời quả báo có sai đâu?

Thứ nhật, Tư Mã sư đại hội quần thần viết: "Kim chủ thượng hoang dâm vô đạo, tiết cận xướng ưu, thính tín sàm ngôn, bế tắc hiền lộ: kì tội thậm vu hán chi xương áp, bất năng chủ thiên hạ. Ngô cản án y duẫn, hoắc quang chi pháp, biệt lập tân quân, dĩ bảo xã tắc,

Hôm sau, Tư Mã Sư hội cả quần thần lại nói rằng: - Nay chúa thượng hoang dâm vô đạo, ham mê nhà trò con hát, tin nghe lời dèm, lấp đường hiền sĩ, tội lại tệ hơn vua Xương Áp nhà Hán, xét ra không làm nổi được chúa thiên hạ. Ta xin theo lệ Y Doãn, Hoắc Quang lập vua mới khác giữ xã tắc, để cho

yǐ an tian xià , rú hé ? " zhòng jie yìng yue : " dà jiāng jun xíng yi , huò zhì shì , suǒ wèi yìng tiān shùn rén , shéi gǎn wéi mìng ? " shi suì tòng duo guan rù yǒng níng gong , zòu wén tài hòu . tài hòu yue : " dà jiāng jun yù lì hé rén wèi jun ? " shi yue : " chén guan péng chéng wáng cáo jù , cong míng rén xiào , kě yǐ wèi tian xià zhì zhǔ . " tài hòu yue : " péng chéng wáng nǎi lǎo shen zhì shú , jin lì wèi jun , wǒ hé yǐ dang zhī ? jin yǒu gao guì xiang gong cáo máo , nǎi wén huáng dì zhì sun ; cǐ rén wen gong kè ràng , kě yǐ lì zhì . qing děng dà chén , cóng cháng jì yì . " yi rén zòu yue : " tài hòu zhì yán shì yě . biàn kě lì zhì . " zhòng shì zhì , nǎi sì mǎ shi zong shú si mǎ fú yě . shi suì qiǎn shǐ wǎng yuán chéng zhao gao guì xiang gong ; qǐng tài hòu sheng tài jí diàn , zhao fang zé zhī yue : " rǔ huang yín wú dù , xiè jìn chang you , bù kě chéng tian xià ; dang nà xià xǐ shòu , fù qí wáng zhì jué , mù xià qǐ chéng , fei xuan zhao bù xǔ rù cháo . " fang qì bài tài hòu , nà liǎo guó bǎo , chéng wáng che dà ku ér qù . zhì yǒu shù yuán zhong yì zhì chén , hán lèi ér sòng . hòu rén yǒu shi yue : " xí rì cáo mán xiang

稷，以安天下，如何？”众皆应曰：“大将军行伊、霍之事，所谓应天顺人，谁敢违命？”师遂同多官入永宁宫，奏闻太后。太后曰：“大将军欲立何人为君？”师曰：“臣观彭城王曹据，聪明仁孝，可以为天下之主。”太后曰：“彭城王乃老身之叔，今立为君，我何以当之？今有高贵乡公曹髦，乃文皇帝之孙；此人温恭克让，可以立之。卿等大臣，从长计议。”一人奏曰：“太后之言是也。便可立之。”众视之，乃司马师宗叔司马孚也。师遂遣使往元城召高贵乡公；请太后升太极殿，召芳责之曰：“汝荒淫无度，亵近倡优，不可承天下；当纳下玺绶，复齐王之爵，目下起程，非宣召不许入朝。”芳泣拜太后，纳了国宝，乘王车大哭而去。只有数员忠义之臣，含泪而送。后

dĩ an thiên hạ, như hà? "Chúng giao ứng viết: "Đại tướng quân hành y, hoặc chi sự, sở vị ứng thiên thuận nhân, thùy cảm vi mệnh?" Sư toại đồng đa quan nhập vĩnh ninh cung, tâu văn thái hậu. Thái hậu viết: "Đại tướng quân dục lập hà nhân vi quân?" Sư viết: "Thần quan bành thành vương tào cư, thông minh nhân hiếu, khả dĩ vi thiên hạ chi chủ." Thái hậu viết: "Bành thành vương nãi lão thân chi thúc, kim lập vi quân, ngã hà dĩ đương chí? Kim hữu cao quý hương công tào mao, nãi văn hoàng đế chi tôn; thủ nhân ôn cung khắc nhượng, khả dĩ lập chí. Khanh đãng đại thần, tòng trường kế nghị." Nhất nhân tâu viết: "Thái hậu chi ngôn thị dã. Tiện khả lập chí." Chúng thị chí, nãi Tư Mã sư tông thúc Tư Mã phu dã. Sư toại khiễn sử vãng nguyên thành triều cao quý hương công; thỉnh thái hậu thăng thái cực điện, triệu phương trách chí viết: "Nhữ hoang dâm vô độ, tiết cận xướng ưu, bất khả thừa thiên hạ; đương nạp hạ tì thụ, phục tề vương chi tước, mục hạ khởi trình, phi tuyên triều bắt hứa nhập triều." Phương kháp bái thái hậu, nạp liễu quốc bảo, thừa vương xa đại khốc nhi khứ. Chỉ hữu số viên trung nghĩa chi thần, hàm lệ nhi tổng. Hậu nhân hữu thi viết: "Tích nhật tào man tương

thiên hạ được yên. Việc ấy thế nào? Chúng cùng thưa rằng: - Đại tướng quân làm việc Y, Hoắc, chính là hợp lẽ trời, thuận lòng người, còn ai dám trái mệnh nữa. Tư Mã Sư mới cùng với các quan vào cung Vĩnh Ninh, tâu với bà Thái Hậu. Thái Hậu hỏi: - Đại tướng quân muốn lập người nào lên làm vua? Sư tâu rằng: - Tôi coi có Bành thành vương là Tào Cứ, thông minh nhân hiếu, nên lập làm chúa thiên hạ. Thái Hậu nói: - Bành thành vương vào hàng chú lão thân này, nếu lập lên làm vua, thì thêm khó xử ra. Có Cao Quý hương công lên. Chúng trông ra thì là chú Tư Mã Sư tên là Tư Mã Phu. Sư bèn một mặt sai sứ ra Thành Nguyên, mời Cao Quý hương công về. Một mặt mời Thái Hậu lên đèn thái cực, gọi Tào Phương ra trách mắng rằng: - Mày hoang dâm không có chừng nào, ham mê nhà trò con hát, phải nộp giả tỷ thụ, lại phong cho tước Tề vương như trước. Ngay hôm nay phải đi lập tức, nếu không vời đến thì không được vào châu. Tào Phương khóc lạy Thái Hậu, nộp trả quốc bảo, ngồi xe khóc rầm rĩ đi ra. Các quan chỉ có vài người có lòng trung nghĩa, ứa nước mắt tiễn đưa. Người sau có thơ rằng: Tướng Hán Tào Mân chuyện thuở xưa, Coi Khinh quả phụ với cô nhi, Bốn chục năm sau ai có biết, Cô nhi quả phụ lại mắc lừa. Nói về Cao Quý hương công là Tào Mao, tự là Ngạn Sĩ, cháu vua Văn Đế, con Đông Hải Định vương Tào Lâm. Khi ấy Tư

hàn shí , qí ta guǎ fù yǔ guér . shéi zhī sì shí yú nián hòu , guǎ fù guér yì bēi qí . " què shuo gao guì xiang gong cáo máo , zì yàn shì , nǎi wén dì zhì sun , dong hǎi dìng wáng lín zhì zì yě . dang rì , si mǎ shi yǐ tài hòu mìng xuān zhì , wén wǔ guan liáo bēi luán jià yú xi yì mén wài bài yíng . móu huang máng dá lǐ . tài wèi wáng sù yue : " zhǔ shàng bù dang dá lǐ . " móu yue : " wú yì rén chén yě , an de bù dá lǐ hu ? " wén wǔ fú móu shàng niǎn rù gong , móu cí yue : " tài hòu zhào mìng , bù zhì wèi hé , wú an gǎn chéng niǎn ér rù ? " suí bù xíng zhì tài jí dòng táng . si mǎ shi yíng zhe , móu xian xià bài , shi jí fú qǐ . wèn hòu yǐ bì , yǐn jiàn tài hòu . hòu yue : " wú jiàn rǔ nián yòu shí , yǒu dì wáng zhì xiāng ; rǔ jin kě wèi tian xià zhì zhǔ : wù xu gong jiǎn jié yòng , bù dé shi rén , wù rǔ xian dì yě . " móu zài san qian cí . shi lìng wén wǔ qǐng móu chu tài jí diàn , shì rì lì wèi xin jun , gǎi jia píng liù nián wèi zhèng yuán yuán nián , dà shè tian xià , jiǎ dà jiāng jun si mǎ shi huáng yuè , rù cháo bù qu , zòu shì bù míng , dài jiàn shàng diàn . wén wǔ bǎi guan , gè yǒu feng cì .

人有诗曰：“昔日曹瞒相汉时，欺他寡妇与孤儿。谁知四十余年，寡妇孤儿亦被欺。”却说高贵乡公曹髦，字彦士，乃文帝之孙，东海定王霖之子也。当日，司马师以太后命宣至，文武官僚备銮驾于西掖门外拜迎。髦慌忙答礼。太尉王肃曰：“主上不当答礼。”髦曰：“吾亦人臣也，安得不答礼乎？”文武扶髦上辇入宫，髦辞曰：“太后诏命，不知为何，吾安敢乘辇而入？”遂步行至太极东堂。司马师迎着，髦先下拜，师急扶起。问候已毕，引见太后。后曰：“吾见汝年幼时，有帝王之相；汝今可为天下之主：务须恭俭节用，布德施仁，勿辱先帝也。”髦再三谦辞。师令文武请髦出太极殿，是日立为新君，改嘉平六年为正元元年，大赦天下，假大将军司马师黄钺，入朝不

hán thời, khi tha quả phụ dũ cô nhi. Thùy tri tú thập dư niên hậu, quả phụ cô nhi diệc bị khỉ." Khước thuyết cao quý hương công tào mao, tự ngạn sĩ, nãi văn đế chi tôn, đồng hải định vương lâm chí tử dã. Dương nhật, Tư Mã sư dĩ thái hậu mệnh tuyên chí, văn võ quan liêu bị loan giá vu tây dịch môn ngoại bái nghênh. Mao hoảng mang đáp lễ. Thái úy vương túc viết: "Chủ thượng bắt đương đáp lễ." Mao viết: "Ngô diệc nhân thần dã, an đắc bắt đáp lễ hò?" Văn võ phù mao thương liền nhập cung, mao từ viết: "Thái hậu chiêu mệnh, bắt tri vi hà, ngô an cảm thừa liền nhi nhập?" Toại bộ hành chí thái cực đồng đường. Tư Mã sư nghênh trú, mao tiên hạ bái, sư cấp phù khởi. Vấn hậu dĩ tắt, dẫn kiến thái hậu. Hậu viết: "Ngô kiến nhữ niên ấu thời, hữu đế vương chi tương; nhữ kim khả vi thiên hạ chi chủ: vụ tu cung kiệm tiết dụng, bỗ đức thi nhân, vật nhục tiên đế dã." mao tái tam khiêm từ. Sư lệnh văn võ thỉnh mao xuất thái cực điện, thị nhật lập vi tân quân, cải gia bình lục niên vi chánh nguyên nguyên niên, đại xá cho thiên hạ, giả đại tướng quân Tư Mã sư hoàng viet, nhập triều bất xu, tấu sự bất danh, đái kiêm thượng điện. Văn võ bách quan, các hữu phong tú.

Mã Sư sai sứ đem sứ mệnh của Thái Hậu mời Mao đến, văn võ các quan bày đồ loan giá ra ngoài cửa Nam Dịch đón rước. Tào Mao vội vàng đáp lễ các quan. Thái úy Vương Túc nói rằng: - Chúa thượng không nên đáp lễ. Mao nói: - Ta cũng là nhân thần, dám đâu chẳng đáp lễ! Các quan rước Tào Mao lên kiệu vào cung. Mao từ chối rằng: - Chiếu mệnh Thái Hậu, chưa biết việc gì, ta đâu dám ngồi kiệu đi vào. Bèn đi bộ đến mãi thành đông đền Thái Cực. Tư Mã Chiêu ra đón vào, Mao lại thụp xuống đất, Chiêu vội vàng đỡ đứng dậy, hỏi han ôn tồn, rồi đưa vào mắt Thái Hậu. Thái Hậu nói: - Ta thấy ngươi khi nhỏ có tướng làm đế vương, nay lên làm chúa thiên hạ. Cố phải kính cẩn tiết kiệm, tỏ rõ nhân đức, chớ có để nhục đến tiên đế. Tào Mao nhún nhường hai ba lần. Sư sai các quan rước Tào Mao lên đền Thái Cực, lập làm vua mới, cải niên hiệu năm Gia Bình thứ sáu làm năm Chính Nguyên năm đầu; đại xá cho thiên hạ; ban cho đại tướng quân Tư Mã Sư một lưỡi vàng, vào triều không phải rảo bước, tàu việc không phải xưng tên, được đeo gươm lên điện. Văn võ trăm quan cùng được phong thưởng.

趋，奏事不名，带剑上殿。文武百官，各有封赐。

- 15 zhèng yuán èr nián chun zhēng yuè , yǒu xì zuò fei bào , shuo ? dong jiāng jun guan qiu jiǎn , yáng zhou cì shǐ wén qin , yǐ fèi zhǔ wèi míng , qǐ bing qián lái . si mǎ shi dà jīng . zhèng shì : hàn chén céng yǒu qín wáng zhì , wèi jiang huán xìng tǎo zéi shi . wèi zhi rú hé yíng dí , qiě kàn xià wén fēn jiě .

正元二年春正月，有细作飞报，说镇东将军毋丘俭、扬州刺史文钦，以废主为名，起兵前来。司马师大惊。正是：汉臣曾有勤王志，魏将还兴讨贼师。未知如何迎敌，且看下文分解。

Chánh nguyên nhị niên xuân chánh nguyệt, hữu tể tác phi báo, thuyết trấn đông tướng quân vô khâu kiệm, dương châu thứ sử văn khâm, dĩ phé chủ vi danh, khởi binh tiền lai. Tư Mã sư đại kinh. Chánh thị: hán thần tăng hữu cần vương chí, ngụy tương hoàn hưng thảo tắc sự. Vị tri như hàn nghênh địch, thả khán hạ văn phân giải.

Tháng giêng, mùa xuân, năm Chính Nguyên thứ hai, có quân tể tác về báo rằng: - Trần đông tướng quân Vô Kỳ Kiệm và thứ sử Dương Châu là Văn Khâm, vì việc thế chúa, cắt quân kéo lại đây. Tư Mã Sư giật mình. Ấy là: Tôi Hán giúp vua từng khởi nghĩa, Tướng Tào đánh giặc cung hưng sự, Chưa biết việc sau ra làm sao, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
110
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo wèi zhèng yuán èr nián zhēng yuè , yáng zhōu dou du , ? dong jiāng jun , lǐng huái nán jun mǎ guan qiu jiǎn , zì zhòng gong , hé dong wén xǐ rén yě . wén si mǎ shi shàn xíng fèi lì zhì shì , xin Zhōng Dà nù . cháng zì guan qiu diàn yue : " fù qín guan ju fang miàn , si mǎ shi zhuan quán fèi zhǔ , guó jiā yǒu lěi luǎn zhī wēi , an kě yàn rán zì shǒu ? " jiǎn yue : " wú ér zhī yán shì yě . " suí qǐng cì shǐ wén qín shàng yì . qín nǎi cáo shuǎng mén xià kè , dang rì wén jiǎn xiāng qǐng , jí lái cān yè . jiǎn yáo rù hòu táng , lǐ bì , shuo huà xiān , jiǎn liú lèi bù zhǐ . qín wèn qí gù , jiǎn yue : " sì mǎ shi zhuan quán fèi zhǔ , tian dì fǎn fù , an de bù shàng xin hu ! " qín yue : " dou du ? shǒu fang miàn , ruò kěn zhàng yì tǎo zéi , qín yuàn shě sǐ xiāng zhù . qín zhōng zǐ wén shú , xiǎo zì a yang , yǒu wàn fū bù dāng zhī yǒng , cháng yù sha sì mǎ shi xiong dì , yǔ cáo shuǎng bào

第一百十回
文鸯单骑退雄兵
姜维背水破大敌

**Đệ nhất bách thập hồi văn
ƯƠNG ĐAN KÝ THÔI HÙNG BÌNH
KHƯƠNG DUY BỒI THỦY PHÁ ĐẠI
DỊCH**

**HÒI 110 VĂN ƯƠNG MỘT NGỤ THOÁI
QUÂN HÙNG; BÁ ƯỚC MEN SÔNG
PHÁ GIẶC LỚN**

却说魏正元二年正月，扬州都督、镇东将军、领淮南军马毋丘俭，字仲恭，河东闻喜人也。闻司马师擅行废立之事，心中大怒。长子毋丘甸曰：“父亲官居方面，司马师专权废主，国家有累卵之危，安可宴然自守？”俭曰：“吾儿之言是也。”遂请刺史文钦商议。钦乃曹爽门下客，当日闻俭相请，即来参谒。俭邀入后堂，礼毕，说话间，俭流泪不止。钦问其故，俭曰：“司马师专权废主，天地反覆，安得不伤心乎！”钦曰：“都督镇守方面，若肯仗义讨贼，钦愿舍死相助。钦中子文淑，小字阿鸯，有万夫不当之勇，常

Khước thuyết ngụy chánh
nguyên nhị niên chánh nguyệt,
dương châu đô đốc, trấn đông
tướng quân, lĩnh hoài nam
quân mã vô khâu kiệm, tự trọng
cung, hà đông văn hỉ nhân dã.
Văn Tư Mã sư thiện hành phé
lập chi sự, tâm trung đại nộ.
Trưởng tử vô khâu điện viết:
"Phụ thân quan cư phương
diện, Tư Mã sư chuyên quyền
phé chủ, quốc gia hữu luy noãn
chi nguy, an khả yến nhiên tự
thủ?" Kiệm viết: "Ngô nhi chi
ngôn thị dã." Toại thỉnh thứ sử
văn khâm thương nghị. Khâm
nãi tào sảng môn hạ khách,
đương nhật văn kiệm tương
thỉnh, tức lai tham yết. Kiệm
yêu nhập hậu đường, lễ tất,
thuyết thoại gian, kiêm lưu lệ
bất chí. Khâm vấn kì cổ, kiêm
viết: "Tư Mã sư chuyên quyền
phé chủ, thiên địa phản phúc,
an đắc bất thương tâm hồn!"
Khâm viết: "Đô đốc trấn thủ
phương diện, nhược khắng
trượng nghĩa thảo tặc, khâm
nguyễn xá tử tương trợ. Khâm
trung tử văn thực, tiểu tự a
ương, hữu vạn phu bất đương

Lại nói tháng giêng Ngụy Chính
Nguyên năm thứ hai Vô Kỳ Kiệm
tên tự là Trọng Văn, người ở làng
Văn Hỷ, trấn Hà Đông, hiện đang
làm trấn đông tướng quân, lĩnh
quân mã ở Hoài Nam. Khi nghe tin
Tư Mã Sư tự chuyên làm việc phé
lập, trong bụng căm tức lắm. Có
người con cả Vô Kỳ Điện nói với
cha rằng: - Phụ thân làm quan tổng
trấn một địa phương. Tư Mã Sư
chuyên quyền bỏ chúa, nhà nước
ngất nghẽo như trứng để đầu đǎng,
sao lại ngồi yên một chỗ cho đành!
Kiệm nói: - Con nói phải lắm! Liền
cho mời thứ sử Văn Khâm đến bàn
bạc. Khâm nguyên cũng là khách
môn hạ của Tào Sảng. Thấy Kiệm
mời, Khâm lập tức đến yết kiến.
Kiệm mời vào nhà sau, trò chuyện
một hồi, bỗng dung nước mắt ròng
ròng. Khâm hỏi có làm sao, Kiệm
nói: - Tư Mã Sư chuyên quyền bỏ
chúa, trời đất nghiêng ngửa, trách
sao tôi trả thương tâm. Khâm nói: -
Đô đốc trấn thủ một phương, nếu
bằng trọng nghĩa đánh giặc, tôi xin
liều bỏ một thân, để giúp đỡ đô đốc.
Tôi có con thứ hai tên là Văn Thực,
tự là A Ương có sức khỏe muôn
người, thường vẫn muốn giết anh

chóu , jin kě lìng wèi xian feng . " jiǎn dà xǐ , jí shí lèi jiǔ wèi shì . èr rén zhà cheng tài hòu yǒu mì zhào , lìng huái nán dà xiǎo guan bing jiàng shì , jie rù shòu chun chéng , lì yí tán yú xi , zǎi bái mǎ shà xiě wèi méng , xuān yán sī mǎ shi dà nì bù dào , jìn fèng tài hòu mì zhào , lìng jìn qǐ huái nán jun mǎ , zhàng yì tǎo zéi . zhòng jie yuè fú . jiǎn tí liù wàn bing , tún yú xiàng chéng . wén qín lǐng bing èr wàn zài wài wèi yóu bing , wǎng lái jie yìng . jiǎn yí xí zhu jùn , lìng gè qǐ bing xiāng zhù . què shuo sī mǎ shi zuǒ yǎn ròu liú , bù shí tòng yǎng , nǎi mìng yí guan ge zhī , yǐ yào feng bì , lián rì zài fǔ yǎng bìng ; hu wén huái nán gào jí , nǎi qǐng tài wèi wáng sù shàng yì . sù yue : " xí guan yún cháng wei zhèn Huá xià , sun quán lìng lǚ méng xí qū jīng zhōu , fù xù jiàng shì jia shù , yin cǐ guan gong jun shì wǎ jiě , jin huái nán jiàng shì jia shù , jie zài Zhōng yuán , kě jí fǔ xù , gèng yǐ bing duàn qí guì lù : bì yǒu tǔ bēng zhì shì yǐ . " shi yue : " gong yán jí shàn . dàn wú xin ge mù liú , bù néng zì wǎng . ruò shǐ ta rén , xin yóu bù wěn . " shí zhong shu shì láng zhong huì zài cè , jìn yán yue : " huái chǔ bing qiǎng , qí feng

欲杀司马师兄弟，与曹爽报仇，今可令为先锋。”俭大喜，即时酌酒为誓。二人诈称太后有密诏，令淮南大小官兵将士，皆入寿春城，立一坛于西，宰白马歃血为盟，宣言司马师大逆不道，今奉太后密诏，令尽起淮南军马，仗义讨贼。众皆悦服。俭提六万兵，屯于项城。文钦领兵二万在外为游兵，往来接应。俭移檄诸郡，令各起兵相助。却说司马师左眼肉瘤，不时痛痒，乃命医官割之，以药封闭，连日在府养病；忽闻淮南告急，乃请太尉王肃商议。肃曰：“昔关羽长威震华夏，孙权令吕蒙袭取荆州，抚恤将士家属，因此关公军势瓦解，今淮南将士家属，皆在中原，可急抚恤，更以兵断其归路：必有土崩之势矣。”师曰：“公言极善。但吾新割目瘤，不能自往。若使他人，心

chi dũng, thường dục sát Tư Mã sư huynh đệ, dữ tào sáng báo cừu, kim khả lệnh vi tiên phong." Kiêm đại hỉ, tức thời lõi túu vi thệ. Nhị nhân trá xưng thái hậu hữu mật chiếu, lệnh hoài nam đại tiều quan binh tướng sĩ, giai nhập thọ xuân thành, lập nhất đàn vu tây, tể bạch mã sáp huyết vi minh, tuyên ngôn Tư Mã sư đại nghịch bất đạo, kim phụng thái hậu mật chiếu, lệnh tấn khởi hoài nam quân mã, trưng nghĩa thảo tắc. Chúng giai duyệt phục. Kiêm đe lục vạn binh, truân vu hạng thành. Văn khâm lĩnh binh nhị vạn tại ngoại vi du binh, vãng lai tiếp ứng. Kiêm di hịch chư quận, lệnh các khởi binh tương trợ. Khuốc thuyết Tư Mã sư tả nhẫn nhục lựu, bất thời thông dương, nãi mệnh y quan cát chi, dĩ được phong bế, liên nhật tại phủ dưỡng bệnh; hốt văn hoài nam cáo cấp, nãi thỉnh thái úy vương túc thương nghị. Túc viết: "Tích quan vân trường uy chấn hoa hạ, tôn quyền lệnh lữ mông tập thủ kinh châu, phủ tuất tướng sĩ gia chúc, nhân thủ quan công quân thế ngõa giải, kim hoài nam tướng sĩ gia chúc, giai tại trung nguyên, khả cấp phủ tuất, canh dĩ binh đoạn kì quy lộ: tất hữu thỗ băng chí thế hĩ." Sư viết: "Công ngôn cực thiện. Đãn ngô tân cát mục lựu, bất năng tự vãng. Nhược

em Tư Mã Sư, để báo thù cho Tào Sảng, nên sai hắn làm tiên phong. Kiêm mừng lăm, tức thì rót rượu ăn thề. Hai người nói dối Thái Hậu có mật chiếu, hội cả quan binh tướng sĩ lớn nhỏ vào trong thành Xuân Thọ, lập một đàn ở mé tây, mỗ ngựa trắng uống máu ăn thề, nói phao lên rằng Tư Mã Sư đại nghịch vô đạo, nay phụng mật chiếu của Thái Hậu sai cắt Hoài Nam để đánh giặc. Chúng đều bằng lòng xin theo. Kiêm mới dẫn sáu vạn quân ra đóng ở Hạng Thành. Văn Khâm thì dẫn hai vạn quân đi lại vòng ngoài tiếp ứng các nơi. Kiêm đưa hịch cho các quận, sai cắt quân giúp đỡ. Bấy giờ Tư Mã Sư có cái bướu bên mắt tả, thường thường đau ngứa khó chịu, sai quan thầy thuốc cắt đi rít thuốc vào, mấy bữa ở luôn trong phủ dưỡng bệnh, chợt nghe tin Hoài Nam cáo cấp, Sư liền cho mời thái úy Vương Túc đến bàn bạc. Túc nói: - Khi xưa Quan Vân Trường uy thế lừng lẫy, Tôn Quyền sai Lã Mông đánh úp lấy Kinh Châu, chỉ có phủ tuất các gia tướng sĩ mà quân Quan Công phải tan vỡ. Nay gia thuộc các tướng sĩ Hoài Nam ở cả Trung Nguyên, nên kíp võ về yên ủi họ, lại mang quân ra chặn đường về, thì quân giặc tất phải vỡ cả. Sư nói: - Lời ông phải lăm. Nhưng ta mới cắt cái bướu mắt, không thể đi được; mà sai người khác đi, thì ta không yên tâm, làm thế nào? Bấy giờ có trung thư thị lang là Chung Hội, đứng bên cạnh, tiến lên nói rằng: - Quân Hoài

shèn ? ; ruò qiǎn rén lǐng
bing qù tuì , duo shì bù lì .
tǎng yǒu shu yú , zé dà shì
fēi yǐ . " shi jué rán qǐ yue : "
fei wú zì zài , bù kě pò zéi ! "
suì liù dì si mǎ zhào shǒu luò
yáng , zǒng shè cháo zhèng .
shi chéng ruǎn yú , dài bìng
dōng xíng . lìng ? dōng jiāng
jun zhu gé dàn , zǒng du yù
zhou zhu jun , cóng an feng
jin qǔ shòu chun ; yòu lìng
zheng dōng jiāng jun hú zun
, lǐng qīng zhōu zhu jun , chu
qiáo , sòng zhì dì , jué qí guī
lù ; yòu qiǎn jīng zhōu cì shǐ ,
jian jun wáng jī , lǐng qián bù
bing , xian qū ? nán zhì dì .
shi lǐng dà jun tún yú xiāng
yáng , jù wén wǔ yú zhàng
xià shàng yì . guang lù xun
zhèng mào yue : " guan qiu
jiǎn hǎo móu ér wú duàn ,
wén qin yǒu yǒng ér wú zhì .
jin dà jun chu qí bù yì , jiang
, huái zhì zú ? qì zhèng
shèng , bù kě qīng dí ; zhì yí
shen gou gao lěi , yǐ cuò qí ?
. cǐ yà fu zhì cháng cè yě . "
jian jun wáng jī yue : " bù kě .
huái nán zhì fǎn , fei jun mǐn
si luàn yě ; jie yìn guan qiu
jiǎn shì lì suǒ bi , bù de yǐ ér
cóng zhì . ruò dà jun yǐ lín ,
bì rán wǎ jiě . " shi yue : " cǐ
yán shèn miào . " suì jìn bing
yú ? shuǐ zhì shàng , zhōng
jūn tún yú ? qiáo . jī yue : "
nán dùn jí hǎo tún bing , kě
bing xíng yè qū zhì . ruò chí

又不稳。" 时中书侍郎钟会在侧，进言曰：“淮楚兵强，其锋甚锐；若遣人领兵去退，多是不利。倘有疏虞，则大事废矣。” 师蹶然起曰：“非吾自在，不可破贼！” 遂留弟司马昭守洛阳，总摄朝政。师乘软舆，带病东行。令镇东将军诸葛诞，总督豫州诸军，从安风津取寿春；又令征东将军胡遵，领青州诸军，出谯、宋之地，绝其归路；又遣荆州刺史、监军王基，领前部兵，先取镇南之地。师领大军屯于襄阳，聚文武于帐下商议。光禄勋郑袤曰：“毋丘俭好谋而无断，文钦有勇而无智。今大军出其不意，江、淮之卒锐气正盛，不可轻敌；只宜深沟高垒，以挫其锐。此亚夫之长策也。” 监军王基曰：“不可。淮南之反，非军民思乱也；皆因毋丘俭势力所逼，不得已而从之。若

sử tha nhân, tâm hụu bất ổn." Thời trung thư thị lang chung hội tại trắc, tiến ngôn viết: "Hoài sở binh cường, kí phong thâm nhuệ; nhược khiển nhân lính binh khứ thói, đa thị bất lợi. Thắng hữu sơ ngu, tắc đại sự phế hĩ." Sư quyết nhiên khởi viết: "Phi ngô tự tại, bất khả phá tặc!" Toại lưu đệ Tư Mã chiêu thủ lạc dương, tổng nghiệp triều chánh. Sư thừa nhuyễn dư, đái bệnh đông hành. Lệnh trấn đông tướng quân Gia Cát đản, tổng đốc dự châu chư quân, tổng an phong tân thủ họ xuân; hựu lệnh chinh đông tướng quân hồ tuân, lính thanh châu chư quân, xuất tiểu, tổng chi địa, tuyệt kí quy lộ; hựu khiển kinh châu thứ sử, giam quân vương cơ, lính tiền bộ binh, tiên thủ trấn nam chi địa. Sư lĩnh đại quân truân vu tương dương, tụ văn võ vu trưởng hạ thương nghị. Quang lộc huân trình mậu viết: "Vô khâu kiệm hảo mưu nhi vô đoạn, văn khâm hữu dũng nhi vô trí. Kim đại quân xuất kí bất ý, giang, hoài chi tốt nhuệ khí chánh thịnh, bất khả khinh địch; chỉ nghi thâm câu cao lũy, dĩ tỏa kí nhuệ. Thủ á phu chi trường sách dã." Giam quân vương cơ viết: "Bất khâ. Hoài nam chi phản, phi quân dân tư loạn dã; giai nhân vô khâu kiệm thế lực sở bức, bất đắc dĩ nhi tòng chi. Nhược đại quân nhất làm, tất nhiên ngõa

Sở mạnh mẽ, sắc sảo lắm. Nếu sai người khác lĩnh quân đi, thường hay bất lợi. Nếu sơ suất, thì việc to hỏng mất. Sư vùng đứng dậy nói rằng: Phi ta đi không phá được giặc! Bên lưu em là Tư Mã Chiêu ở lại giữ Lạc Dương, coi xét triều chính. Sư ngồi một chiếc xe đệm lót êm ái, gượng bệnh ra đánh mặt đông; sai trấn đông tướng quân là Gia Cát Đản tổng đốc quân mã ở Dự Châu, tự bến An Phong sang lấy Thọ Xuân, lại sai chinh đông tướng quân Hồ Tuân lĩnh các đạo quân Thanh Châu, ra lối Tiêu Tóang, bịt đường giặc về; cử thứ sứ Kinh Châu kiêm giám quân là Vương Cơ lĩnh quân tiền bộ, trước hết đến lấy đất Trần Nam. Sư dẫn đại quân đóng ở Tương Dương, tụ văn võ lại bàn bạc. Quan lộc huân là Trịnh Bao nói rằng: - Vô Kỳ Kiệm giỏi mưu mà không quyết đoán, Văn Khâm có khỏe mà trí kém khôn. Nay quân ta mới ra đây, quân Giang Hoài thế còn đang mạnh, chưa nên khinh địch với; hãy lên thành cao hào sâu, đẽ né bớt nhuệ khí của họ đi. Đó là mèo hay của á phu ngày xưa đấy. Giám quân Vương Cơ nói rằng: - Không nên giữ! Xứ Hoài Nam làm phản, không phải tự quân dân mong loạn. Chỉ vì Vô Kỳ Kiệm bức bách mà phải theo. Nếu quân ta đến đánh, tất tan ngay như ngói vỡ. Sư nói: - Người nói phải lắm! Bên tiến quân lên đóng trên sông Ân Thủy, trung quân thì đóng tại cầu sông Ân. Vương Cơ nói rằng: - Thành Nam

zé guan qiu jiǎn bì xiān zhì yǐ
. " shi suì lìng wáng jí lǐng
qián bù bīng lái nán dùn
chéng xià zhài .

大军一临，必然瓦解。
”师曰：“此言甚妙。
”遂进兵于灤水之上，
中军屯于灤桥。基曰：
“南顿极好屯兵，可提
兵星夜取之。若迟则毋
丘俭必先至矣。”师遂
令王基领前部兵来南顿
城下寨。

3 què shuo guan qiu jiǎn zài
xiàng chéng , wén zhì sī mǎ
shí zì lái , nǎi jù zhòng shàng
yì . xiān fēng gé yong yue : " nán dùn zhì dì , yì shān bàng
shuǐ , jí hǎo tún bīng ; ruò
wèi bīng xiān zhàn , nán yǐ
qu qiǎn , kě sù qǔ zhì . " jiǎn
rán qí yán , qǐ bīng tóu nán
dùn lái . zhèng xíng zhì xiān ,
qián miàn liú xìng mǎ bào
shuo , nán dùn yǐ yǒu rén
mǎ xià zhài . jiǎn bù xìn , zì
dào jun qián shì zhì , guǒ rán
jīng qí biàn yě , yíng zhài qí
zhěng . jiǎn huí dào jun
zhōng , wú jì kě shi . hu shào
mǎ fei bào : " dong wú sun
jùn tí bīng dù jiāng xí shòu
chun lái liǎo . " jiǎn dà jīng
yue : " shòu chun ruò shi ,
wú guī hé chǔ ! " shì yè tuì
bīng yú xiàng chéng .

4 sī mǎ shi jiàn guan qiu jiǎn

却说毋丘俭在项城，闻
知司马师自来，乃聚众
商议。先锋葛雍曰：“
南顿之地，依山傍水，
极好屯兵；若魏兵先占
，难以驱遣，可速取之
。”俭然其言，起兵投
南顿来。正行之间，前
面流星马报说，南顿已
有人马下寨。俭不信，
自到军前视之，果然旌
旗遍野，营寨齐整。俭
回到军中，无计可施。
忽哨马飞报：“东吴孙
峻提兵渡江袭寿春来了
。”俭大惊曰：“寿春
若失，吾归何处！”是
夜退兵于项城。

司马师见毋丘俭军退，

giải." Sư viết: "Thủ ngôn thậm
diệu." Toại tiền binh vu ân thủy
chi thượng, trung quân trâu vu
ân kiều. Cơ viết: "Nam đồn cực
hảo trâu binh, khả đê binh tinh
dạ thủ chi. Nhược tri tắc vô
khâu kiêm tất tiên chí hĩ." Sư
toại lệnh vương cơ lĩnh tiền bộ
binh lai nam đồn thành hạ trại.

Đồn đóng quân được; ta nên dẫn
quân đến đó cho mau, nếu chậm thì
Vô Kỳ Kiệm chiếm mất. Sư cho
ngay Vương Cơ dẫn tiền bộ đến
thành Nam Đồn hạ trại.

Khước thuyết vô khâu kiêm tại
hạng thành, văn tri Tư Mã sư tự
lai, nãi tụ chúng thương nghị.
Tiên phong cát ung viết: "Nam
đồn chi địa, y sơn bàng thủy,
cực hảo trâu binh; nhược
ngụy binh tiên chiêm, nan dĩ
khu khiển, khả tốc thủ chi."
Kiêm nhiên kì ngôn, khởi binh
đầu nam đồn lai. Chánh hành
chi gian, tiền diện lưu tinh mã
báo thuyết, nam đồn dĩ hữu
nhân mã hạ trại. Kiêm bất tín,
tự đáo quân tiền thị chi, quả
nhiên tinh kì biến dã, doanh trại
tè chỉnh. Kiêm hồi đáo quân
trung, vô kế khả thi. Hốt tiếu mã
phi báo: "Đông ngô tôn tuấn đe
binh độ giang tập thọ xuân lai
liễu." Kiêm đại kinh viết: "Thọ
xuân nhược thất, ngô quy hà
xứ!" Thị dạ thói binh vu hạng
thành.

Vô Kỳ Kiệm ở Hạng Thành, nghe
tin Tư Mã Sư tự dẫn quân đến, hội
các tướng bàn bạc. Tiên phong là
Cát Ưng nói rằng: - Đất Nam Đồn
dựa núi men sông là chỗ đóng quân
rất tốt. Nếu quân Ngụy chiếm trước
được, thì ta khó lòng chống nổi,
nên đến mà lấy cho mau. Khi đang
đi, có ngựa lưu tin về báo rằng: -
Nam Đồn đã có quân mã hạ trại rồi.
Kiêm không tin, thân đến trước
quân đứng xem, quả nhiên thấy tinh
kỳ rợp đất, doanh trại chỉnh tề.
Kiêm trở về trung quân, không nghĩ
ra kế gì. Chợt lại có tiếu mã phi báo
rằng: - Tôn Tuấn bên Đông Ngô,
cầm quân sang sông muốn úp Thọ
Xuân. Kiêm giật mình nói rằng: -
Nếu mất Thọ Xuân, thì ta về đâu
bây giờ? Đêm hôm ấy, Kiêm rút
quân về Hạng Thành.

Tư Mã Sư thấy Vô Kỳ Kiệm rút lui,

jun tuì , jù duo guan shang yí . cháng shu fù gǔ yue : " jin jiǎn bing tuì zhě , you wú rén xí shòu chun yě . bì huí xiàng chéng fēn bīng jù shǒu . jiāng jun kě lìng yí jun qū lè jia chéng , yi jun qū xiàng chéng , yi jun qū shòu chun , zé huái nán zhì zú bì tuì yǐ . yǎn zhōu cì shǐ dèng ài , zú zhì duo móu ; ruò lǐng bīng jìng qū lè jia , gèng yǐ zhòng bīng yìng zhì , pò zéi bù nán yě . " shi cóng zhī , jí qiǎn shí chí xí wén , jiào dèng ài qǐ yǎn zhōu zhì bīng pò lè jia chéng . shi suí hòu yǐn bīng dào bǐ huí gé .

5 què shuo guan qiu jiǎn zài xiàng chéng , bù shí chāi rén qù lè jia chéng shào tàn , zhī kǒng yǒu bīng lái . qǐng wén qín dào yíng gòng yì , qín yue : " dou du wù you . wǒ yǔ zhuó zi wén yang , zhī xiao wǔ qian bīng , qǔ bǎo lè jia chéng . " jiǎn dà xǐ . qín fù zì yǐn wǔ qian bīng tóu lè jia lái . qián jun bào shuo : " lè jia chéng xi , jie shì wèi bīng , yue yǒu wàn yú . yáo wàng zhōng jūn , bái máo huáng yuè , ? gài zhu fan , cù yǒng hǔ zhàng , nèi shù yí miàn jǐn xiù shuài zì qí , bì shì sī mǎ shi yě , an lì yíng zhài , cháng wèi wán bèi . " shí wén yang xuán bian lì yú fù

聚多官商议。尚书傅嘏曰：“今俭兵退者，忧吴人袭寿春也。必回项城分兵拒守。将军可令一军取乐嘉城，一军取项城，一军取寿春，则淮南之卒必退矣。兖州刺史邓艾，足智多谋；若领兵径取乐嘉，更以重兵应之，破贼不难也。”师从之，急遣使持檄文，教邓艾起兖州之兵破乐嘉城。师随后引兵到彼会合。

却说毋丘俭在项城，不时差人去乐嘉城哨探，只恐有兵来。请文钦到营共议，钦曰：“都督勿忧。我与拙子文鸯，只消五千兵，取保乐嘉城。”俭大喜。钦父子引五千兵投乐嘉来。前军报说：“乐嘉城西，皆是魏兵，约有万余。遥望中军，白旄黄钺，皂盖朱幡，簇拥虎帐，内竖一面锦绣帅字旗，必是司马师也，安立营寨，尚未完备。”时文

quân thối, tụ đa quan thương nghị. Thượng thư phó hồ viết: "Kim kiêm binh thối giả, ưu ngô nhân tập thọ xuân dã. Tất hồi hạng thành phân binh cự thủ. Tướng quân khả lệnh nhất quân thủ nhạc gia thành, nhất quân thủ hạng thành, nhất quân thủ thọ xuân, tắc hoài nam chí tốt tất thối hĩ. Duyện châu thứ sử đặng ngại, túc trí đa mưu; nhược lính binh kính thủ nhạc gia, canh dĩ trọng binh ứng chi, phá tặc bắt nan dã." Sư tòng chi, cấp khiền sử trì hịch văn, giáo đặng ngại khởi duyên châu chí binh phá nhạc gia thành. Sư tùy hậu dẫn binh đáo bỉ hội hợp.

hội các quan lại bàn bạc. Thượng thư Phó Hô nói rằng: - Võ Kỳ Kiêm có ý lo quân Ngô cướp mất Thọ Xuân, cho nên rút quân về Hạng Thành, chia binh ra giữ. Tướng quân nêu một mặt đến lấy thành Lạc Gia, một mặt lấy Hạng Thành, một mặt lấy Thọ Xuân. Như thế thì quân Hoài Nam tất phải lui cả. Thứ sử Duyện Châu là Đặng Ngải lăm mưu nhiều trí nên cho lính binh đến lấy Gia Lạc, ta lại cho đại binh đến tiếp ứng, thì phá giặc không khó gì nữa. Sư nghe lời, sai sứ cầm hịch ra sai Đặng Ngải cắt quân Duyện Châu, đến phá thành Lạc Gia. Sư cũng dẫn quân đến đáy phối hợp.

Khước thuyết vô khâu kiêm tại hạng thành, bắt thời sai nhân khứ nhạc gia thành tiêu tham, chỉ khùng hữu binh lai. Thỉnh văn khâm đáo doanh cộng nghị, khâm viết: "Đô đốc vật ưu. Ngã dũng thuyết tử văn ương, chỉ tiêu ngũ thiên binh, thủ bảo nhạc gia thành." Kiêm đại hỉ. Khâm phụ tử dẫn ngũ thiên binh đầu nhạc gia lai. Tiền quân báo thuyết: "Nhạc gia thành tây, gai thị ngụy binh, ước hữu vạn dư. Diêu vọng trung quân, bạch mao hoàng việt, tạo cái chu phiên, thốc ủng hổ trưởng, nội thụ nhất diện cầm tú suất tự kì, tất thị Tư Mã sư dã, an lập doanh trại, thượng vị hoàn bị." Thời văn ương huyền tiên lập

Võ Kỳ Kiêm ở Hạng Thành, lo quân giặc đến đánh thành Lạc Dương, bèn mời Văn Khâm vào trại bàn bạc. Khâm nói: - Đô đốc chờ lo. Tôi xin cùng với con tôi là VănƯơng, chỉ năm nghìn quân, quyết giữ được thành Lạc Gia vững vàng. Kiêm mừng lắm, sai cha con Văn Khâm dẫn năm nghìn quân ra Lạc Gia. Văn Khâm lĩnh mệnh kéo quân đi. Tiền quân báo rằng: - Mé tây thành Lạc Gia, ước chừng có hơn một vạn quân Ngụy. Trong đám trung quân có mao trắng việt vàng, lông đen phón đỏ, trong hổ tướng dựng lá cờ vóc thêu một chữ Soái, đáy tất là Tư Mã Sư. Hiện họ đang lập trại chưa xong. Bấy giờ VănƯơng đeo một thanh kiếm đứng cạnh cha, nghe tin ấy, Ương nói với

cè , wén zhī cǐ yǔ , nǎi gào fù
yue : " chèn bǐ yíng zhài wèi
chéng , kě fēn bīng liǎng lù ,
zuǒ yòu jí zhì , kě quán
shèng yě . " qín yue : " hé
shí kě qù ? " yang yue : " jin
yè huáng hun , fù yǐn èr qian
wǔ bǎi bing , cóng chéng
nán sha lái ; ér yǐn èr qian
wǔ bǎi bing , cóng chéng běi
sha lái : san gèng shí fen ,
yào zài wèi zhài huì gé . " qín
cóng zhì , dang wǎn fēn bīng
liǎng lù . qiě shuo wén yang
nián fang shí ba suì , shen
cháng ba chǐ , quán zhuang
guàn jiā , yao xuán gāng
biān , chuò qiang shàng mǎ ,
yáo wàng wèi zhài ér jìn . shì
yè , si mǎ shi bing dào lè jia ,
lì xià yíng zhài , děng dèng
ài wèi zhì . shi wèi yǎn xià
xin ge ròu liú , chuang kǒu
téng tòng , wò yú zhàng
zhong , lìng shù bǎi jiā shì
huán lì hù wèi . san gèng shí
fen , hu rán zhài nèi hǎn
sheng dà zhèn , rén mǎ dà
luàn . shi jí wèn zhì , rén bào
yue : " yi jun cóng zhài běi
zhǎn wéi zhí rù , wèi shǒu yi
jiang , yǒng bù kě dang ! "
shi dà jīng , xin rú huǒ liè ,
yǎn chū cóng ròu liú chuang
kǒu nèi bēng chu , xiě liú
biàn dì , téng tòng nán dāng ;
yòu kǒng yǒu luàn jun xin ,
zhì yǎo bēi tóu ér rěn , bēi jie
yǎo làn . yuán lái wén yang
jun mǎ xian dào , yí yǒng ér

鸯悬鞭立于父侧，闻知此语，乃告父曰：
“趁彼营寨未成，可分兵两路，左右击之，可全胜也。”钦曰：“何时可去？”鸯曰：“今夜黄昏，父引二千五百兵，从城南杀来；儿引二千五百兵，从城北杀来：三更时分，要在魏寨会合。”钦从之，当晚分兵两路。且说文鸯年方十八岁，身长八尺，全装惯甲，腰悬钢鞭，绰枪上马，遥望魏寨而进。是夜，司马师兵到乐嘉，立下营寨，等邓艾未至。师为眼下新割肉瘤，疮口疼痛，卧于帐中，令数百甲士环立护卫。三更时分，忽然寨内喊声大震，人马大乱。师急问之，人报曰：“一军从寨北斩围直入，为首一将，勇不可当！”师大惊，心如火烈，眼珠从肉瘤疮口内迸出，血流遍地，疼痛难当；又恐有乱军心，只咬被头而忍，被皆

vu phụ trắc, văn tri thủ ngũ, nãi cáo phụ viết: "Sấn bỉ doanh trại vi thành, khả phân binh lưỡng lộ, tả hữu kích chi, khả toàn thắng dã." Khâm viết: "Hà thời khâ khứ?" Ương viết: "Kim dạ hoàng hôn, phụ dẫn nhị thiên ngũ bách binh, tòng thành bắc sát lai: tam canh thời phân, yếu tại ngụy trại hội hợp." Khâm tòng chi, đương văn phân binh lưỡng lộ. Thả thuyết văn ương niên phương thập bát tuế, thân trường bát xích, toàn trang quán giáp, yếu huyền cương tiên, xước thương thượng mã, diêu vọng ngụy trại nhi tiến. Thị dạ, Tư Mã sư binh đáo nhạc gia, lập hạ doanh trại, đẳng dặng ngải vị chí. Sư vi nhẫn hạ tán cát nhục lựu, sang khẩu đồng thống, ngoạ vu trưởng trung, lệnh sổ bách giáp sĩ hoàn lập hộ vệ. Tam canh thời phân, hốt nhiên trại nội hảm thanh đại chấn, nhân mã đại loạn. Sư cấp vân chi, nhân báo viết: "Nhất quân tòng trại bắc trảm vi trực nhập, vi thủ nhất tướng, dũng bất khả đương!" Sư đại kinh, tâm như hỏa liệt, nhẫn châu tòng nhục lựu sang khẩu nội bính xuất, huyết lưu biến địa, đồng thống nan đương; hựu khùng hưu loạn quân tâm, chỉ giáo bị đầu nhẫn, bị giai giáo lạn. Nguyên lai văn ương quân mã tiên đáo,

cha rằng: - Nhân lúc doanh trại của nó chưa xong, nên chia quân làm hai đường đánh luân, chắc là được. Khâm hỏi: - Lúc nào nên đi? Ương nói: - Chiều tối hôm nay, phụ thân dẫn hai nghìn rưỡi quân từ mé thành nam đánh đến, con dẫn hai nghìn rưỡi quân từ mé các thành bắc đánh lại, vào canh ba hội nhau ở trại Ngụy. Khâm nghe lời. Chiều hôm ấy, Khâm chia quân làm hai mặt kéo đi. Văn Ương bấy giờ mới mười tám tuổi, mình dài tám thước, nai nịt gọn ghẽ, lưng đeo một thanh quất đồng, tay cầm ngọn giáo, cưỡi ngựa đến trại Ngụy. Đêm hôm ấy, Tư Mã Sư dẫn quân đến Lạc Gia, lập doanh trại, đợi quân Đặng Ngải chưa thấy đến. Sư nhân mới cắt cái bướu trên mắt, đau đớn không chịu được, phải nằm trong trường, sai vài trăm giáp sĩ, hộ vệ quanh mình. Vào độ canh ba, bỗng nhiên thấy trong trại nỗi reo, người ngựa xốn xáo. Sư kíp cho người hỏi xem việc gì, thì quân báo có một toán quân tự mé bắc trại chém hàng rào kéo quân vào, đại tướng quân đi đầu khỏe mạnh, không ai đương nổi. Sư kinh hãi quá chừng, lòng nóng như lửa đốt, con ngươi từ trong cái bướu bật nổ ra ngoài, máu chảy tóe ra khắp đất, đau nhức không thể nào chịu được. Nhưng sợ nôn nao lòng quân, Sư phải trùm khăn lên đầu, cắn răng mà chịu. Quân mã Văn Ương kéo vào trong trại, xông pha tả hữu, không ai dám chống lại. Có ai ra đánh, nếu không bị giáo đâm chết

jìn , zài zhài zhong zuǒ chong yòu tú ; suǒ dào zhī chǔ , rén bù gǎn dang , yǒu xiāng jù zhě , qiang ? bian dǎ , wú bù bèi sha . yang zhì wàng fù dào , yǐ wèi wài yìng , bìng bù jiàn lái . shù fan sha dào zhōng jūn , jie bèi gong nǚ shè huí . yang zhí sha dào tian míng , zhī ting de bēi bian gǔ jiǎo xuán tian . yang huí gù cóng zhě yue : " fù qín bù zài nán miàn wèi yìng , què cóng běi zhì , hé yě ? " yang zòng mǎ kàn shí , zhī jiàn yí jun xíng rú měng feng , wèi shǒu yí jiang , nǎi dèng ài yě , yuè mǎ héng dao , dà hu yue : " fǎn zéi xiù zǒu ! " yang dà nù , tǐng qiang yíng zhì . zhàn yǒu wǔ shí gé , bù fen shèng bài . zhèng dòu xiàn , wèi bing dà jìn , qián hòu jiá gong , yang bù xià bing nǎi gè zì táo sǎn , zhī wén yang dān rén dùn mǎ , chong kai wèi bing , wàng nán ér zǒu . bēi hòu shù bǎi yuán wèi jiang , dǒu sǒu jīng shén , zòu mǎ zhui lái ; jiang zhì lè jia qiáo bian , kàn kan gǎn shàng . yang hu rán lè huí mǎ dà hè yǐ shèng , zhí chong rù wèi jiang zhèn zhong lái ; gāng biān qǐ chǔ , fen fen luò mǎ , gè gè dào tuì . yang fù huǎn huǎn ér xíng . wèi jiang jù zài yí chǔ , jīng yà yue : " cǐ rén cháng gǎn tuì wǒ děng zhī zhòng

咬烂。原来文鸯军马先到，一拥而进，在寨中左冲右突；所到之处，人不敢当，有相拒者，枪搠鞭打，无不被杀。鸯只望父到，以为外应，并不见来。数番杀到中军，皆被弓弩射回。鸯直杀到天明，只听得北边鼓角喧天。鸯回顾从者曰：“父亲不在南面为应，却从北至，何也？”鸯纵马看时，只见一军行如猛风，为首一将，乃邓艾也，跃马横刀，大呼曰：“反贼休走！”鸯大怒，挺枪迎之。战有五十合，不分胜败。正斗间，魏兵大进，前后夹攻，鸯部下兵乃各自逃散，只文鸯单人独马，冲开魏兵，望南而走。背后数百员魏将，抖擞精神，骤马追来；将至乐嘉桥边，看看赶上。鸯忽然勒回马大喝一声，直冲入魏将阵中来；钢鞭起处，纷纷落马，各各倒退。鸯复缓缓而行。魏将

nhất ứng nhi tiến, tại trại trung tá trùng hữu đột; sở đáo chi xử, nhân bắt cảm đương, hữu tương cự giả, thương sóc tiên đả, vô bất bị sát. Ương chỉ vọng phụ đáo, dĩ vi ngoại ứng, tịnh bắt kiến lai. Sỗ phiên sát đáo trung quân, giai bị cung nỗ xạ hồi. Ương trực sát đáo thiên minh, chỉ thính đắc bắc biên cổ giác huyền thiên. Ương hồi cổ tòng giả viết: "Phụ thân bắt tại nam diện vi ứng, khước tòng bắc chí, hà dã?" Ương túng mã khán thời, chỉ kiến nhất quân hành như mãnh phong, vi thủ nhất tướng, nãiặng ngải dã, được mã hoành dao, đại hō viết: "Phản tặc hưu tầu!" Ương đại nộ, đĩnh thương nghênh chi. Chiến hưu ngũ thập hợp, bất phân thắng bại. Chánh đấu gian, ngụy binh đại tiến, tiền hậu giáp công, ương bộ hạ binh nái các tự đào tán, chỉ vǎn ương đan nhân độc mã, trùng khai ngụy binh, vọng nam nhi tầu. Bối hậu sổ bách viên ngụy tương, đầu tầu tinh thần, sậu mã truy lai; tương chí nhạc gia kiều biến, khán khán cản thương. Ương hốt nhiên lặc hồi mã đại hát nhất thanh, trực trùng nhập ngụy tương trận trung lai; cương tiên khởi xử, phân phân lạc mã, các các đảo thối. Ương phục hoãn hoãn nhi hành. Ngụy tương tụ tại nhất xứ, kinh nhạ viết: "Thủ nhân thương cảm thối ngã đẳng chi

thì quát đánh ngã, không người nào đương nổi. Ương mong mỏi cha đến làm nội ứng, nhưng mãi không thấy. Mấy phen đánh vào trung quân cùng bị cung bắn lộn trở ra. Ương đánh mãi đến lúc trời gần sáng, mới thấy trống đánh cờ rúc rầm rĩ, tự mặt bắc kéo đến. Ương ngoảnh lại bảo tả hữu rằng: - Phụ thân ta không từ mặt nam đánh lại, lại từ mặt bắc đánh đến cớ làm sao? Ương thúc ngựa ra ngoài trông xem, thì thấy một toán quân xồng xộc lướt đến, nhanh như gió bay. Tướng đi đầu té ra là Đặng Ngải. Ngải cầm ngang lưỡi đao, thúc ngựa xông vào quát to lên rằng: - Phản tặc chó chạy! Ương nỗi giận, đưa giáo ra đánh nhau. Hai bên giao chiến năm chục hiệp, chưa phân thắng phụ, thì quân Ngụy đã kéo ủa cả vào, vây bọc trước sau mà đánh. Thủ hạ của Văn Ương chạy trốn sạch, Ương chỉ còn trơ một mình một ngựa, đánh rẽ đôi đâm quân Ngụy, chạy về phía nam. Tướng Ngụy hơ trầm viên hăm hở đuổi theo. Đuổi mãi đến cầu Gia Lạc, dần dần kịp. Ương quay ngựa lại quát to một tiếng, xông thẳng vào trong đám tướng Ngụy, vung quát đánh lộn bậy một lúc. Tướng Ngụy nhao nhao ngã ngựa, còn người nào phải rút lui cả. Ương buông lỏng cương ngựa, lững thững lại đi. Tướng Ngụy tụ lại một chỗ, bàn với nhau rằng: - Chúng ta lại góp sức mà đuổi, xem người này có thể đánh đỗ được chúng ta nữa không? Bởi

ye ! kě bìng lì zhui zhī ! " yú shì wèi jiang bǎi yuán , fù lái zhui gǎn . yang bó rán dà nù yue : " shǔ bēi hé bù xí mìng yě ! " tí bian bo mǎ , sha rù wèi jiang cóng zhong , yòng bian dǎ sǐ shù rén , fù huí mǎ huǎn pèi ér xíng . wèi jiang lián zhui sì wǔ fan , jie bēi wén yang yí rén sha tuì . hòu rén yǒu shi yue : " cháng bǎn dang nián dù jù cáo , zi lóng cóng cǐ xiǎn ying háo . lè jia chéng nèi zheng feng chǔ , yóu jiàn wén yang dǎn qì gao . " yuán lái wén qin bèi shan lù qí qu , mí rù gǔ zhong , xíng le bàn yè , bì jí xún lù ér chu , tian sè yǐ xiǎo , wén yang rén mǎ bù zhī suǒ xiàng , zhì jiàn wèi bing dà shèng . qin bù zhàn ér tuì . wèi bing chéng shì zhui sha , qin yǐn bing wàng shòu chun ér zǒu .

聚在一处，惊讶曰：“此人尚敢退我等之众耶！可并力追之！”于是魏将百员，复来追赶。文鸯勃然大怒曰：“鼠辈何不惜命也！”提鞭拨马，杀入魏将丛中，用鞭打死数人，复回马缓辔而行。魏将连追四五番，皆被文鸯一人杀退。后人有诗曰：“长坂当年独拒曹，子龙从此显英豪。乐嘉城内争锋处，又见文鸯胆气高。”原来文钦被山路崎岖，迷入谷中，行了半夜，比及寻路而出，天色已晓，文鸯人马不知所向，只见魏兵大胜。钦不战而退。魏兵乘势追杀，钦引兵望寿春而走。

6 què shuo wèi diàn zhōng xiào wèi yǐn dà mù , nǎi cáo shuǎng xin fù zhí rén , yìn shuǎng bēi sì mǎ yì móu sha , gù shì sì mǎ shi , cháng yǒu sha shi bào shuǎng zhī xin ; yòu sù yǔ wén qin jiao hòu . jin jiàn shi yǎn liú tú chu , bù néng dòng zhǐ , nǎi

却说魏殿中校尉尹大目，乃曹爽心腹之人，因爽被司马懿谋杀，故事司马师，常有杀师报爽之心；又素与文钦交厚。今见师眼瘤突出，不能动止，乃入帐告曰：

chúng da! Khả tịnh lực truy chi!" Vu thị ngụy tương bách viên, phục lai truy cản. Ương bột nhiên đại nộ viết: "Thủ bối hà bát tích mệnh dã!" Đè tiên bát mǎ, sát nhập ngụy tương túng trung, dụng tiên đà tử sở nhân, phục hồi mã hoãn bí nhi hành. Ngụy tương liên truy tú ngũ phiên, giai bị văn ương nhất nhân sát thối. Hậu nhân hữu thi viết: "Trường phản đương niên độc cự tào, tử long tòng thủ hiển anh hào. Nhạc gia thành nội tranh phong xử, hựu kiến văn ương đảm khí cao." Nguyên lai văn khâm bị sơn lộ khi khu, mê nhập cốc trung, hành liễu bán dạ, bỉ cập tầm lộ nhi xuất, thiên sắc dĩ hiếu, văn ương nhân mã bất tri sở hướng, chỉ kiến ngụy binh đại thắng. Khâm bất chiến nhi thối. Ngụy binh thừa thế truy sát, khâm dẫn binh vọng thọ xuân nhi tầu.

vậy các tướng Ngụy lại xô đến đuôi. Ương nổi giận bừng bừng nói rằng: - Đàm chuột kia! Sao không biết tiếc thân thể? Ương lại cầm quất quay ngựa lại xông vào trong đám tướng Ngụy, quất chết vài người, rồi quay ngựa đi thư thả. Tướng Ngụy đuổi luôn bốn năm phen, đều bị Văn Ương đánh lui lại. Có thơ khen rằng: Tràng Bản khi xưa cự giặc Tào. Tử Long nổi tiếng bực anh hào. Một roi đánh đỗ hơn trăm tướng. Gân súc Văn Ương mới lạ sao! Văn Khâm bị phải đường núi quanh co, đi lạc vào trong hang mắng một nửa đêm, khi tìm được lối ra, thì trời đã sáng, Khâm không thấy quân mã của Văn Ương đâu, chỉ thấy quân Ngụy đã thắng trận rồi. Bởi thế, Khâm không dám đánh nhau, phải rút quân về. Quân Ngụy thừa thế đuổi đánh, Văn Khâm dẫn quân chạy về thành Thọ Xuân.

Khước thuyết ngụy điện trung giáo úy duẫn đại mục, nãi tào sảng tâm phúc chi nhân, nhân sảng bị Tư Mã ý mưu sát, cố sự Tư Mã sư, thường hưu sát sư báo sảng chi tâm; hựu tố dữ văn khâm giao hậu. Kim kiến sư nhẫn lựu đột xuất, bất năng động chỉ, nãi nhập trường cáo

Đây nói điện trung hiệu úy nước Ngụy là Doãn Đại Mục nguyên là người tâm phúc với Tào Sảng; vì Sảng bị Tư Mã Ý giết, Đại Mục mới thờ Tư Mã Sư; Đại Mục thường vẫn có bụng báo thù cho Sảng, và lại chơi thân với Văn Khâm. Nay thấy Tư Mã Sư bức nồng con ngươi, đứng ngồi không yên, Đại Mục có ý muốn

rù zhàng gào yue : " wén qin běn wú fǎn xīn , jin bèi guan qiu jiǎn bi pò , yǐ zhì rú cǐ . mǒu qù shuo zhi , bì rán lái jiàng . " shi cóng zhi . dà mù dǐng kui guàn jiǎ , chéng mǎ lái gǎn wén qin ; kàn kan gǎn shàng , nǎi gao sheng dà jiào yue : " wén cì shǐ jiàn yǐn dà mù me ? " qin huí tóu shì zhi , dà mù chū kui fàng yú an ? zhi qián , yǐ bian zhǐ yue : " wén cì shǐ hé bù rěn nài shù rì yě ? " cǐ shì dà mù zhi shi jiang wáng , gù lái liù qin . qin bù jiě qí yì , lì sheng dà mà , biàn yù kai gong shè zhi . dà mù dà ku ér huí . qin shou jù rén mǎ ben shòu chun shí , yǐ bēi zhu gé dàn yǐn bing qǔ liǎo ; yù fù huí xiàng chéng shí , hú zun , wáng jí , dèng ài san lù bìng jie dào . qin jiàn shì wéi , suí tóu dong wú sun jùn qù liǎo . què shuo guan qiu jiǎn zài xiàng chéng nèi , ting zhi shòu chun yǐ shí , wén qin shì bài , chéng wài san lù bing dào , jiǎn suì jìn chè chéng zhong zhi bing chu zhàn . zhèng yǔ dèng ài xiāng yù , jiǎn lìng gé yong chu mǎ , yǔ ài jiao feng , bù yǐ gé , bēi ài yǐ dao zhǎn zhi , yǐn bing sha guò zhèn lái . guan qiu jiǎn sī zhàn xiāng jù . jiang huái bing dà luàn . hú zun , wáng jí yǐn bing sì miàn jiá gong . guan qiu jiǎn dí bù

“文钦本无反心，今被毋丘俭逼迫，以致如此。某去说之，必然来降。”师从之。大目顶盔惯甲，乘马来赶文钦；看看赶上，乃高声大叫曰：

“文刺史见尹大目么？”钦回头视之，大目除盔放于鞍鞒之前，以鞭指曰：“文刺史何不忍耐数日也？”此是大目知师将亡，故来留钦。钦不解其意，厉声大骂，便欲开弓射之。大目大哭而回。钦收聚人马奔寿春时，已被诸葛诞引兵取了；欲复回项城时，胡遵、王基、邓艾三路兵皆到。钦见势危，遂投东吴孙峻去了。却说毋丘俭在项城内，听知寿春已失，文钦势败，城外三路兵到，俭遂尽撤城中之兵出战。正与邓艾相遇，俭令葛雍出马，与艾交锋，不一合，被艾一刀斩之，引兵杀过阵来。毋丘俭死战相拒。江淮兵大乱

viết: "Văn khâm bỗn vô phản tâm, kim bị vô khâu kiêm bức bách, dĩ trí như thử. Mỗ khứ thuyết chi, tất nhiên lai hàng." Sư tòng chi. Đại mục đính khôi quán giáp, thừa mã lai cản văn khâm; khán khán cản thượng, nãi cao thanh đại khiêu viết: "Văn thứ sử kiến duẫn đại mục yêu?" Khâm hồi đầu thị chi, đại mục trừ khôi phóng vu an kiều chi tiền, dĩ tiên chỉ viết: "Văn thứ sử hà bất nhẫn nại số nhật dã?" Thủ thi đại mục tri sư tương vong, cố lai lưu khâm. Khâm bất giải kì ý, lệ thanh đại mạ, tiện dục khai cung xạ chi. Đại mục đại khóc nhi hồi. Khâm thu tụ nhân mã bôn thọ xuân thời, dĩ bị Gia Cát đán dẫn binh thủ liễu; dục phục hồi hạng thành thời, hồ tuân, vương cơ,ặng ngải tam lộ binh giai đáo. Khâm kiến thế nguy, toại đầu đồng ngô tôn tuấn khứ liễu. Khuróc thuyết vô khâu kiêm tại hạng thành nội, thính tri tho xuân dĩ thất, văn khâm thế bại, thành ngoại tam lộ binh đáo, kiêm toại tần triệt thành trung chi binh xuất chiến. Chánh dữặng ngải tương ngộ, kiêm lệnh cát ung xuất mã, dữ ngải giao phong, bắt nhất hợp, bị ngải nhất đao trảm chi, dân binh sát quá trận lai. Vô khâu kiêm tử chiến tương cự. Giang hoài binh đại loạn. Hồ tuân, vương cơ dẫn binh tú diện giáp công. Vô khâu kiêm địch bắt trụ, dẫn

nhân dịp ra bảo Văn Khâm ở lại để đồ Tư Mã Sư, mới vào nói với Tư Mã Sư rằng: - Văn Khâm vốn không có bụng làm phản, vì bị Võ Kỳ Kiêm bức bách mới đến nỗi thế. Tôi xin ra dụ, tất nhiên y lại hàng. Sư cho đi dụ, Đại Mục mặc áo giáp, đội mũ, cưỡi ngựa chạy theo Văn Khâm, gọi to lên rằng: - Văn thứ sử có thấy Doãn Đại Mục không? Khâm ngoảnh đầu lại trông, Đại Mục cởi mũ để trên yên ngựa, cầm roi trở sang bảo rằng: - Văn thứ sử sao không hấy chịu khó ở lại đây vài ngày? Đại Mục nói câu ấy vì biết rằng Tư Mã Sư sắp chết, có ý muốn bảo Văn Khâm ở lại mà đánh. Khâm không hiểu ý, tưởng là đến dụ mình, mới quát to mắng lại, định giương cung bắn ra, Đại Mục không sao nói được, khóc rầm lên rồi trở về. thành rồi; toan trở về Hạng Thành, lại bị Hồ Tuân, Vương Cơ, Đặng Ngải ba mặt dồn lại đánh, Khâm thấy thế nguy lắm, mới sang hàng Tôn Tuấn ở Đông Ngô. Võ Kỳ Kiêm ở trong Hạng Thành, nghe tin Thụ Xuân đã mất, Văn Khâm lại bại trận, mà quân mã ba mặt kéo đến nơi rồi, Kiêm mang hết cả quân trong thành ra đánh vừa gặp quân Đặng Ngải đến. Kiêm sai Cát Ung ra ngựa giao chiến với Đặng Ngải, chưa được một hiệp Ung đã bị Ngải chém chết. Rồi Ngải dẫn quân đánh tốc vào trận. Võ Kỳ Kiêm cố chết chống lại Hồ Tuân, Vương Cơ lại dẫn binh áp đến đánh, Kiêm giữ không nổi, dẫn hơn chục kỵ mã tháo đường chạy. Đến dưới thành

zhù , yīn shí yú qí duó lù ér zǒu . qián zhì shèn xiàn chéng xià , xiàn lìng sòng bái kai mén jie rù , shè xí dài zhī . jiǎn dà zuì , bèi sòng bái lìng rén sha liǎo , jiāng tóu xiàn yǔ wèi bìng . yú shì huái nán píng dìng . sì mǎ shi wò bìng bù qǐ , huàn zhu gé dàn rù zhàng , cì yǐ yìn shòu , jiā wèi ? dong dà jiāng jun , dou du yáng zhōu zhu lù jun mǎ ; yí miàn ban shi huí xǔ chang . shi mù tòng bù zhǐ , měi yè zhì jiàn lǐ fēng , zhāng qì , xià hóu xuán san rén lì yú tà qián . shi xīn shén huǎng hu , zì liào nán bǎo , suí lìng rén wǎng luò yáng qū si mǎ zhào dào . zhào ku bài yú chuáng xià . shi yí yán yue : " wú jin quán zhòng , sui yù xiè jian , bù kě de yě . rǔ jì wǒ wèi zhi , dà shì qie bù kě qing tuo ta rén , zì qū miè zú zhi huò . " yán qì , yǐ yìn shòu fù zhi , lèi liú mǎn miàn . zhào jí yù wèn shí , shi dà jiào yi sheng , yǎn jing bèng chu ér sǐ . shí zhèng yuán èr nián èr yuè yě . yú shì sì mǎ zhào fa sàng , shen zòu wèi zhǔ cáo máo .

7 máo qiǎn shǐ chí zhào dào

。胡遵、王基引兵四面夹攻。毋丘俭敌不住，引十余骑夺路而走。前至慎县城下，县令宋白开门接入，设席待之。俭大醉，被宋白令人杀了，将头献与魏兵。于是淮南平定。司马师卧病不起，唤诸葛诞入帐，赐以印绶，加为镇东大将军，都督扬州诸路军马；一面班师回许昌。师目痛不止，每夜只见李丰、张缉、夏侯玄三人立于榻前。师心神恍惚，自料难保，遂令人往洛阳取司马昭到。昭哭拜于床下。师遗言曰：“吾今权重，虽欲卸肩，不可得也。汝继我为之，大事切不可轻托他人，自取灭族之祸。”言讫，以印绶付之，泪流满面。昭急欲问时，师大叫一声，眼睛迸出而死。时正元二年二月也。于是司马昭发丧，申奏魏主曹髦。

髦遣使持诏到许昌，即

thập dư ky đoạt lộ nhi tầu. Tiền chí thận huyền thành hạ, huyền lệnh tổng bạch khai môn tiếp nhập, thiết tịch đãi chi. Kiêm đại túy, bị tổng bạch lệnh nhân sát liêu, tương đầu hiến dữ ngụy binh. Vu thị hoài nam bình định. Tư Mã sư ngoạ bệnh bắt khởi, hoán Gia Cát đản nhập trường, tú dĩ ấn thụ, gia vi trấn đông đại tướng quân, đô đốc dương châu chư lộ quân mã; nhất diện ban sư hồi hứa xương. Sư mục thống bắt chỉ, mỗi dã chỉ kiến lý phong, trương tập, hạ hầu huyền tam nhân lập vu tháp tiền. Sư tâm thần hoảng hốt, tự liêu nan bảo, toại lệnh nhân vãng lạc dương thủ Tư Mã chiêu đáo. Chiêu khốc bái vu sàng hạ. Sư di ngôn viết: "Ngô kim quyền trọng, tuy dục tá kiên, bắt khả đắc dã. Nhữ kế ngã vi chi, đại sự thiết bắt khả khinh thác tha nhân, tự thủ diệt tộc chi họa." Ngôn cật, dĩ ấn thụ phó chi, lệ lưu mẫn diện. Chiêu cấp dục vấn thời, sư đại khiếu nhất thanh, nhän tình bính xuất nhi tử. Thời chánh nguyên nhị niên nhị nguyệt dã. Vu thị Tư Mã chiêu phát tang, thân tấu ngụy chủ tào mao.

Mao khiền sử trì chiêu đáo hứa

Thận Huyện, quan huyện ở đây là Tống Bạch mở cửa thành tiếp vào, mở tiệc khoan đãi. Kiêm say quá, Bạch sai người giết chết, rồi đem đầu đến nộp quân Ngụy. Từ đó Hoài Nam lại bình định cả. Tư Mã Sư đau mắt mãi không bớt, bèn gọi Gia Cát Đản vào trường, ban cho ấn thụ, gia phong làm chính đông đại tướng quân, đô đốc cả quân mã các mặt Dương Châu. Sư thì rút quân về Hứa Xương. Tư Mã Sư mỗi đêm lại mơ thấy Lý Phong, Trương Tháp, Hạ Hầu Huyền đứng ở trước giường mình. Tâm thần hoảng hốt, Sư thấy mình không sống được bao lâu, bèn sai người về Lạc Dương gọi em là Tư Mã Chiêu đến. Chiêu đến nơi, khóc lạy ở dưới giường. Sư trôi trăng lại rằng: - Nay quyền ta nặng quá, dẫu muốn cởi ra cho nhẹ mình, cũng không được nữa. Em nói nghiệp anh, phàm việc gì lớn, chớ coi thường phó thác cho ai mà vạ to đến cả họ đấy. Nói đoạn, giao ấn tín cho em, nước mắt giàn ra đầy mặt. Chiêu muốn hỏi một câu nữa, thì Sư chỉ kêu to được một tiếng rồi bật nổ một con ngươi nữa mà chết. Bấy giờ là tháng hai, năm Chính Nguyên thứ hai. Tư Mã Chiêu phát tang, tâu về Ngụy chủ Tào Mao.

Mao sai sứ mang chiêu đến chùa

xǔ chang , jí mìng zàn liù sī
mǎ zhào tún jun xǔ chang ,
yǐ fáng dong wú . zhào xīn
zhong yóu yù wèi jué . zhong
huì yue : " dà jiāng jun xīn
wáng , rén xīn wèi dìng ,
jiāng jun ruò liù shǒu yú cǐ .
wàn yī cháo tíng yǒu biàn ,
huǐ zhī hé jí ? " zhào cóng
zhi , jí qǐ bing huán tún luò
shuǐ zhī nán . móu wén zhī
dà jīng . tài wèi wáng sù zòu
yue : " zhào jì jì qí xiong
zhǎng dà quán , bì xià kě
feng jué yǐ an zhī . " móu suì
mìng wáng sù chí zhào ,
feng sī mǎ zhào wèi dà jiāng
jun , lù cháng shu shì . zhào
rù cháo xiè en bì . zì cǐ ,
Zhōng wài dà xiǎo shì qíng ,
jie guì yú zhào . què shuo xī
shǔ xì zuò shào zhī cǐ shì ,
bào rù chéng dou . jiāng wéi
zòu hòu zhǔ yue : " si mǎ shi
xin wáng , si mǎ zhào chu
wò zhòng quán , bì bù gǎn
shàn lí luò yáng . chén qǐng
chéng jiàn fá wéi , yǐ fù
Zhōng yuán . " hòu zhǔ cóng
zhi , suì mìng jiāng wéi xīng
shī fá wèi . wéi dào hàn
zhong , zhěng dùn rén mǎ .
zheng xi dà jiāng jun zhang
yì yue : " shǔ dì qiǎn xiá ,
qián liáng xian bó , bù yí
yuǎn zheng ; bù rú jù xiǎn
shǒu fen , xù jun ài mǐn : cǐ
nǎi bǎo guó zhī jì yě . " wéi
yue : " bù rán . xí chéng
xiāng wèi chu móu lú , yǐ

命暂留司马昭屯军许昌，以防东吴。昭心中犹豫未决。钟会曰：“大将军新亡，人心未定，将军若留守于此。万一朝廷有变，悔之何及？”昭从之，即起兵还屯洛水之南。髦闻之大惊。太尉王肃奏曰：“昭既继其兄掌大权，陛下可封爵以安之。”髦遂命王肃持诏，封司马昭为大将军、录尚书事。昭入朝谢恩毕。自此，中外大小事情，皆归于昭。却说西蜀细作哨知此事，报入成都。姜维奏后主曰：“司马师新亡，司马昭初握重权，必不敢擅离洛阳。臣请乘间伐魏，以复中原。”后主从之，遂命姜维兴师伐魏。维到汉中，整顿人马。征西大将军张翼曰：“蜀地浅狭，钱粮鲜薄，不宜远征；不如据险守分，恤军爱民：此乃保国之计也。”维曰：“不然。昔丞相未出茅庐，已定三分

xương, tức mệnh tạm lưu Tư
Mã Chiêu truân quân hứa
xương, dĩ phòng đông ngô.
Chiêu tâm trung do dự vị quyết.
Chung hội viết: "Đại tướng
quân tân vong, nhân tâm vị
định, tướng quân nhược lưu
thủ vu thủ. Vạn nhất triều đình
hữu biến, hồi chi hà cặp?"
Chiêu tòng chí, tức khởi binh
hoàn truân lạc thủy chí nam.
Mao văn chí đại kinh. Thái úy
vương túc táu viết: "Chiêu kí kê
kì huynh chưởng đại quyền, bệ
hạ khả phong tước dĩ an chí."
Mao toại mệnh vương túc trì
chiêu, phong Tư Mã Chiêu vi
đại tướng quân, lục thượng thư
sự. Chiêu nhập triều tạ ân tất.
Tự thủ, trung ngoại đại tiểu sự
tỉnh, giai quy vu chiêu. Khuốc
thuyết tây thực tế tác tiểu tri thủ
sự, báo nhập thành đô.
Khương duy túc hậu chủ viết:
"Tư Mã sư tân vong, Tư Mã
chiêu sơ ác trong quyền, tất bất
cảm thiện li lạc dương. Thần
thỉnh thừa gian phạt ngụy, dĩ
phục trung nguyễn." Hậu chủ
tòng chí, toại mệnh khương duy
hung sự phạt ngụy. Duy đáo
hán trung, chỉnh đốn nhân mã.
Chinh tây đại tướng quân
trương dục viết: "Thục địa thiển
hiệp, tiền lương tiên bạc, bất
nghi viễn chinh; bất như cư
hiểm thủ phân, tuất quân ái
dân; thủ nãi bảo quốc chi kế
dã." Duy viết: "Bất nhiên. Tích
thừa tướng vị xuất mao lư, dĩ

Hứa Xương, sai Tư Mã Chiêu tạm
đóng quân mã ở lại Hứa Xương, để
phòng Đông Ngô vào cướp. Chiêu
trong bụng ngần ngại, chưa biết
nghĩ thế nào. Chung Hội nói: - Đại
tướng quân mới mắt, nhân tâm
chưa yên, nếu lưu lại ở đây, vạn
nhất trong triều có biến, thì hồi làm
sao cho kịp? Chiêu nghe lời, lập tức
cắt quân về đóng mé nam sông Lạc
Thủy. Tào Mao nghe tin giật mình.
Thái úy Vương Thúc tâu rằng: - Tư
Mã Chiêu đã kế nghiệp anh, giữ
quyền lớn. Bộ hạ nên phong tước
cho yên bụng hắn. Mai sau Vương
Thúc cầm chiêu ra phong cho Tư
Mã Chiêu làm đại tướng quân, xét
việc thượng thư. Chiêu vào chầu tạ
ân. Từ đó công việc lớn nhỏ trong
ngoài, lại về tay Tư Mã Chiêu.
Quân tế tác bên Thục dò được tin
ấy, báo về Thành Đô Khương Duy
vào tâu với hậu chủ rằng: Tư Mã
Sư mới chết, Tư Mã Chiêu vừa lên
cầm quyền to, không dám rời khỏi
đất Lạc Dương. Vậy tôi xin nhân dịp
này đánh Ngụy để đem lại Trung
Nguyên. Hậu chủ cho Khương Duy
cắt quân sang đánh Ngụy, Duy
phụng mệnh Hán Trung, chỉnh đốn
quân mã để đi. Chinh tây đại tướng
quân Trương Dực can rằng: - Đất
Thục nhỏ hẹp, tiền lương ít ỏi,
không nên đi đánh xa mãi. Chi bằng
yên phận giữ nơi hiềm yêu thương
quân yêu dân, đó là kế giữ nước
đầy. Duy nói: - Không phải lẽ thế!
Ngày xưa thừa tướng chưa ra khỏi
lều tranh, đã biết thiên hạ chia ba
rồi, thê mà còn sáu lần ra Kỳ Sơn

dìng san fen tian xià , rán qiě
liù chu qí shan yǐ tú Zhōng
yuán ; bù xìng bàn tú ér
sàng , yǐ zhì gong yè wèi
chéng . jin wú jì shòu chéng
xiāng yí mìng , dang jìn
zhong bào guó yǐ jí qí zhì ,
sui sī ér wú hèn yě . jin wèi
yǒu xì kě chéng , bù jiù cǐ shí
fá zhì , gèng dài hé shí ? "
xià hóu bà yue : " jiāng jun
zhi yán shì yě . kě jiāng qīng
qí xiān chu bao hǎn . ruò de
yáo xi nán an , zé zhu jùn kě
dìng . " zhāng yì yue : "
xiàng zhě bù kè ér huán , jie
yīn jun chu shèn chí yě . bìng
fǎ yún : gōng qí wú bèi , chu
qí bù yì . jin ruò huǒ sù jìn
bing , shǐ wèi rén bù néng tí
fáng , bì rán quán shèng yǐ . "

- 8 yú shì jiāng wéi yǐn bing wǔ
wàn , wàng bao hǎn jìn fa .
bing zhì yáo shuǐ , shǒu biān
jun shì bào zhì yong zhōu cì
shǐ wáng jīng , zhēng xi jiāng
jun chén tài . wáng jīng xiān
qǐ mǎ bù bìng qí wàn lái yíng .
jiāng wéi fēn fù zhāng yì rú
cǐ rú cǐ , yòu fēn fù xià hóu
bà rú cǐ rú cǐ : èr rén lǐng jì
qù liǎo ; wéi nǎi zì yǐn dà jun
bèi yáo shuǐ liè zhèn . wáng
jīng yǐn shù yuán yá jiāng
chu ér wèn yue : " wèi yǔ wú
, shǔ , yǐ chéng dǐng zú zhì
shì ; rǔ lěi cì rù kòu , hé yě ? "

天下，然且六出祁山以图中原；不幸半途而丧，以致功业未成。今吾既受丞相遗命，当尽忠报国以继其志，虽死而无恨也。今魏有隙可乘，不就此时伐之，更待何时？”夏侯霸曰：“将军之言是也。可将轻骑先出枹罕。若得洮西南安，则诸郡可定。”张翼曰：“向者不克而还，皆因军出甚迟也。兵法云：攻其无备，出其不意。今若火速进兵，使魏人不能提防，必然全胜矣。”

định tam phân thiên hạ, nhiên
thả lục xuất kì sơn dĩ đồ trung
nguyên; bát hạnh bán đồ nhi
tang, dĩ trí công nghiệp vi
thành. Kim ngô kí thụ thừa
tướng di mệnh, đương tǎn
trung báo quốc dĩ kế kí chí, tuy
tử nhi vô hận dã. Kim ngụy hưu
khích khă thừa, bất tựu thủ thời
phạt chi, canh dãi hà thời?" Hạ
hầu bá viết: "Tướng quân chí
ngôn thị dã. Khả tương khinh
ky tiên xuất phu hän. Nhược
đắc thao tây nam an, tắc chư
quận khă định." Trương dục
viết: "Hướng giả bất khắc nhí
hoàn, giai nhân quân xuất thậm
trì dã. Bình pháp vân: công kì
vô bị, xuất kì bất ý. Kim nhược
hỏa tốc tiến binh, sử ngụy nhân
bất năng đề phòng, tất nhiên
toàn thắng hĩ."

để đồ lấy Trung Nguyên; chẳng
may nửa đường ngài mất sớm, đến
nỗi công nghiệp không thành. Nay
ta chịu di mệnh của thừa tướng,
nên phải hết lòng báo nước, để nối
cái chí của ngài, dù chết cũng
không oán hận gì. Nay nước Ngụy
có chỗ sơ hở, không nhân dịp này
mà đánh, còn đợi bao giờ? Hạ Hầu
Bá nói: - Tướng quân nói chí phải!
Nay nên cho quân khinh kỵ ra trước
xứ Bảo Hãn. Nếu lấy được Thao
Tây, Nam An thì các quận định
được cả. Trương Dực nói: - Trước
kia đánh không được phải trở về, là
bởi ra quân chậm quá. Bình pháp
có nói: "Đánh nơi không phòng bị,
ra chỗ bất tình cờ". Nay bằng hỏa
tốc tiến binh, khiến cho quân Ngụy
không kịp đề phòng, thì mới có thể
thắng được.

Vu thị khương duy dẫn binh
ngũ vạn, vọng phu hän tiến
phát. Bình chí thao thủy, thủ
biên quân sĩ báo tri ung châu
thứ sử vương kinh, chinh tây
tướng quân trần thái. Vương
kinh tiên khởi mã bộ binh thất
vạn lai nghênh. Khương duy
phân phó trương dục như thủ
như thủ, hưu phân phó hạ hầu
bá như thủ như thủ: nhị nhân
lĩnh kê khú liễu; duy nãi tự dẫn
đại quân bối thao thủy liệt trận.
Vương kinh dẫn số viên nha
tương xuất nhí vấn viết: "Ngụy
dữ ngô, thực, dĩ thành đinh túc

bởi thế, Khương Duy dẫn quân kéo
ra đường Bảo Hãn. Khi quân đến
Thao Thủy, quân trấn giữ biên
cương báo rằng: Thủ sử Ung Châu
là Vương Kinh, phó tướng quân
Trần Thái cát bảy vạn mã bộ đến
chống nhau với quân Thực.
Khương Duy gọi Trương Dực, Hạ
Hầu Bá vào dặn dò mèo mực, cho
hai tướng kéo quân đi; rồi tự dẫn
đại quân dựa lưng vào sông Thao
Thủy dàn trận. Vương Kinh dẫn vài
viên nha tướng ra trước cửa trận
hỏi rằng: - Ngụy với Ngô, Thực, đã
thành ra thế chân vạc rồi, người
còn luôn luôn vào ăn cướp, là có

" wéi yue : " si mǎ shi wú gù fēi zhǔ , lín bang lǐ yí wèn zuì , hé kuàng chóu dí zhì guó hu ? " jīng huí gù zhang míng , hua yǒng , liú dá , zhu fang sì jiang yue : " shǔ bing bèi shuǐ wéi zhèn . bài zé jie méi yú shuǐ yǐ . jiang wéi xiao yǒng , rǔ sì jiang kě zhàn zhì . bǐ ruò tuì dòng , biàn kě zhuī jí . " sì jiang fen zuǒ yòu ér chu , lái zhàn jiang wéi . wéi luè zhàn shù gé , bo huí mǎ wàng běn zhèn zhōng biàn zǒu . wáng jīng dà qu shì mǎ , yi qí gǎn lái . wéi yīn bing wàng zhe yáo shuǐ ér zǒu ; jiāng cì jìn shuǐ , dà hu jiàng shì yue : " shì jí yǐ ! zhu jiāng hé bù nǔ lì ! " zhòng jiāng yí qí fèn lì sha huí , wèi bing dà bài . zhāng yì , xià hóu bà chao zài wèi bing zhì hòu , fen liǎng lù sha lái , bǎ wèi bing kùn zài gai xin . wéi fèn wǔ yáng wei , sha rù wèi jun zhì zhōng , zuǒ chong yòu tú , wèi bing dà luàn , zì xiāng jiàn tà , sǐ zhě dà bàn , bi rù yáo shuǐ zhě wú shù , zhǎn shǒu wàn yú , lěi shi shù lǐ . wáng jīng yǐn bài bing bǎi qí , fèn lì sha chu , jìng wǎng dí dào chéng ér zǒu ; ben rù chéng zhōng , bì mén bǎo shǒu .

累次入寇，何也？”维曰：“司马师无故废主，邻邦理宜问罪，何况仇敌之国乎？”经回顾张明、花永、刘达、朱芳四将曰：“蜀兵背水为阵。败则皆没于水矣。姜维骁勇，汝四将可战之。彼若退动，便可追击。”四将分左右而出，来战姜维。维略战数合，拨回马望本阵中便走。王经大驱士马，一齐赶来。维引兵望着洮水而走；将次近水，大呼将士曰：“事急矣！诸将何不努力！”众将一齐奋力杀回，魏兵大败。张翼、夏侯霸抄在魏兵之后，分两路杀来，把魏兵困在垓心。维奋武扬威，杀入魏军之中，左冲右突，魏兵大乱，自相践踏，死者大半，逼入洮水者无数，斩首万余，垒尸数里。王经引败兵百骑，奋力杀出，径往狄道城而走；奔入城中，闭门保守。

chi thέ; nhữ luy thứ nhập khẩu, hà dā?" Duy viết: "Tư Mã sư vô cố phέ chủ, lân bang lí nghi vấn tội, hà huống cùu địch chi quốc hò?" Kinh hồi có trương minh, hoa vĩnh, lưu đạt, chu phương tú tương viết: "Thục binh bối thủy vi trận. Bại tắc giai một vu thủy hĩ. Khương duy kiêu dũng, nhữ tú tương khả chiến chi. Bỉ nhược thối động, tiện khả truy kích." Tú tương phân tǎ hữu nhi xuất, lai chiến khương duy. Duy lược chiến sô hợp, bát hồi mã vọng bốn trận trung tiên tầu. Vương kinh đại khu sĩ mǎ, nhất tè cản lai. Duy dẫn binh vọng trú thao thủy nhi tầu; tương thứ cận thủy, đại hô tướng sĩ viết: "Sự cấp hĩ! Chư tướng hà bất nỗ lực!" Chúng tướng nhất tè phán lực sát hồi, ngụy binh đại bại. Trương dục, hạ hầu bá sao tại ngụy binh chi hậu, phân lưỡng lô sát lai, bả ngụy binh khốn tại cai tâm. Duy phán võ dương uy, sát nhập ngụy quân chi trung, tả trùng hữu đột, ngụy binh đại loạn, tự tương tiễn đạp, tử giả đại bán, bức nhập thao thủy giả vô số, trăm thủ vạn dư, lũy thi số lì. Vương kinh dẫn bại binh bách kỵ, phán lực sát xuất, kinh vắng địch đạo thành nhi tầu; bôn nhập thành trung, bế môn bảo thủ.

làm sao? Duy đáp: - Tư Mã Sư bỗng dung dám bỏ chúa, nước láng giềng còn đến hỏi tội, huống chi lại là nước thù địch xưa nay! Kinh ngoảnh mặt lại bảo với bốn tướng là Trương Minh, Hoa Vĩnh, Lưu Đạt, Chu Phương rằng: - Quân Thục dựa lưng bờ sông dàn trận, nếu thua thì tất lăn cả xuống sông mà chết. Khương Duy khỏe lắm, bốn các ngươi nên kéo cả ra mà đánh. Quân kia nếu bằng lui một chút, thì nên đánh dần vào. Bốn tướng chia làm hai bên kéo ra đánh Khương Duy. Duy đánh qua vài hiệp, quay ngựa chạy về bản trận. Vương Kinh thúc quân mã kéo ủa đến cả. Duy dẫn binh chạy về Thao Tây. Khi gần đến bờ sông, Duy kêu to lên rằng: - Việc đã kíp rồi, các tướng sao không cố sức mà đánh? Các tướng nhất tè hăng sức đánh quay trở lại. Quân Ngụy đương không nỗi. Trương Dực, Hạ Hầu Bá lén ra mé sau đánh ập đến, vây bọc cả quân Ngụy vào giữa trận. Duy hăng hái đánh giết, xông xáo ngược xuôi. Quân Ngụy hoảng loạn xéo lên nhau, lăn xuống sông chết rất nhiều, lại bị quân Thục chém trên một vạn, thây nằm ngổn ngang vài dặm. Vương Kinh dẫn hơn trăm kỵ quân hết sức đánh ra, chạy về thành Địch Đạo, đóng cửa giữ vững không dám ra nữa.

9 jiang wéi dà huò quán gong , kào jun yǐ bì , biàn yù jìn bing gong dǎ dí dào chéng . zhang yì jiàn yue : " jiāng jun gong jì yǐ chéng , wei sheng dà zhèn , kě yǐ zhǐ yǐ . jin ruò qián jìn , tǎng bù rú yǐ , zhèng rú huà shé tian zú yě . " wéi yue : " bù rán . xiàng zhě bing bài , cháng yù jìn qū , zòng héng Zhōng yuán ; jin rì yáo shuǐ yí zhàn , wèi rén dǎn liè , wú liào dí dào tuò shǒu kě de . rǔ wù zì duò qí zhì yě . " zhang yì zài san quàn jiàn , wéi bù cóng , suì lè bing lái qǔ dí dào chéng . què shuo yong zhōu zheng xī jiāng jun chén tài , zhèng yù qǐ bing yǔ wáng jīng bào bing bài zhì chóu , hu yǎn zhōu cì shǐ dèng ài yǐn bing dào . tài jie zhe , lǐ bì , ài yue : " jin fèng dà jiāng jun zhì mìng , tè lái zhù jiāng jun pò dí . " tài wèn jì yú dèng ài , ài yue : " yáo shuǐ de shèng , ruò zhao qiang rén zhì zhòng , dong zheng guan lǒng , chuán xí sì jùn : cǐ wú bing zhì dà huàn yě . jin bǐ bù sì rú cǐ , què tú dí dào chéng ; qí chéng yuán jian gù , jí qie nán gong , kong láo bing fèi lì ēr . wú jin chén bing yú xiàng lǐng , rán hòu jìn bing jí zhì , shǔ bing bì bài yǐ . " chén tài yue : " zhen miào lùn yě ! " suì xian bo èr shí

姜维大获全功，犒军已毕，便欲进兵攻打狄道城。张翼谏曰：“将军功绩已成，威声大震，可以止矣。今若前进，倘不如意，正如画蛇添足也。”维曰：“不然。向者兵败，尚欲进取，纵横中原；今日洮水一战，魏人胆裂，吾料狄道唾手可得。汝勿自堕其志也。”张翼再三劝谏，维不从，遂勒兵来取狄道城。却说雍州征西将军陈泰，正欲起兵与王经报兵败之仇，忽兖州刺史邓艾引兵到。泰接着，礼毕，艾曰：“今奉大将军之命，特来助将军破敌。”泰问计于邓艾，艾曰：“洮水得胜，若招羌人之众，东争关陇，传檄四郡：此吾兵之大患也。今彼不思如此，却图狄道城；其城垣坚固，急切难攻，空劳兵费力耳。吾今陈兵于项岭，然后进兵击之，蜀兵必败

Khương duy đại hoạch toàn công, khao quân dĩ tất, tiện dục tiến binh công đả địch đạo thành. Trương Dực gián viết: "Tướng quân công tích dĩ thành, uy thanh đại chấn, khả dĩ chỉ hĩ. Kim nhược tiền tiên, thắng bắt như ý, chánh như họa xà thiêm túc dã." Duy viết: "Bất nhiên. Hướng giả binh bại, thượng dục tiến thủ, tung hoành trung nguyên; kim nhật thao thủy nhất chiến, ngụy nhân đâm liệt, ngô liêu địch đạo thόa thủ khả đắc. Nhữ vật tự đọa kì chí dã." Trương Dực tái tam khuyến giàn, duy bắt tòng, toại lặc binh lai thủ địch đạo thành. Khuốc thuyết ung châu chinh tây tướng quân trần thái, chánh dục khởi binh dữ vương kinh báo binh bại chi cùu, hốt duyên châu thứ sứ đặng ngải dǎn binh đáo. Thái tiếp trú, lễ tất, ngải viết: "Kim phụng đại tướng quân chi mệnh, đặc lai trợ tướng quân phá địch." Thái vấn kế vu đặng ngải, ngải viết: "Thao thủy đắc thắng, nhược chiêu khương nhân chi chúng, đồng tranh quan lũng, truyền hịch tú quân: thủ ngô binh chi đại hoạn dã. Kim bỉ bất tư như thử, khuốc đồ địch đạo thành; kì thành viên kiên cố, cấp thiết nan công, không lao binh phí lực nhĩ. Ngô kim trần binh vu hạng lĩnh, nhiên hậu tiến binh kích chi, thực binh tất bại hĩ.

Khương Duy được to, khao quân đâu đấy, muốn tiến binh đến đánh thành Địch Đạo. Trương Dực can rằng: - Công trạng tướng quân đã thành rồi, uy danh lừng lẫy, cũng nên thôi đi. Nay bằng lại tiến binh, phỏng có điều gì như bất ý, thì lại hóa ra vẽ rắn thêm chân măt. Duy nói: - Trước kia thua trận ta còn muốn tiến lên tung hoành Trung Nguyên, huống chi một trận đánh ở Thao Thủy, quân Ngụy mất vía. Ta đồ thành Địch Đạo chớp mắt là lấy xong, ngươi chớ nên ngã lòng làm vậy. Trương Dực khuyên can hai ba lần. Duy nhất định không nghe, cứ dẫn quân đến hạ thành Địch Đạo. Chinh tây tướng quân ở Ung Châu là Trần Thái sắp muốn cắt quân đến báo thù cho Vương Kinh, chợt có thái sử Duyện Châu là Đặng Ngải dẫn quân đến. Trần Thái ra tiếp vào. Thi lễ đâu đấy, Ngải nói: - Nay tôi phục mệnh đại tướng quân, lại đây giúp tướng quân phá giặc. Trần Thái hỏi kế phá giặc, Ngải nói: - Trận được ở Thao Thủy, nếu Khương Duy triệu người Khương đến, sang mặt đông tranh xứ Quan Lũng, truyền hịch ra bốn quận, thì quân ta rầy to. Nay y không nghĩ đến thế, muốn đồ thành Địch Đạo. Thành này tường gạch kiên cố khó lòng phá đổ, đánh chỉ nhọc sức mà thôi. Nay ta dàn quân ở núi Hạng Lĩnh, rồi sẽ tiến binh lên đánh, thi tất phá được quân Thục. Thái nói: - Ông bàn thế mới thực là diệu kế! Bên chia hai chúc đội

duì bing , měi duì wǔ shí rén , jìn dài jīng qí , gǔ jiǎo , fēng huǒ zhì lèi , rì fú yè xíng , qù dí dào chéng dong nán gao shan shen gǔ zhì zhong mái fú ; zhì dài bing lái , yí qí míng gǔ chui jiǎo wèi yìng , yè zé jù huǒ fàng pào yǐ jīng zhī . diào dù yǐ bì , zhuan hòu shǔ bing dào lái . yú shì chén tài , dèng ài , gè yǐn èr wàn bing xiāng jí ér jìn . què shuo jiāng wéi wéi zhù dí dào chéng , lìng bing ba miàn gong zhī , lián gong shù rì bù xià , xin zhòng yù mèn , wú jì kě shi . shì rì huáng hun shí fen , hu san wǔ cì liú xìng mǎ bào shuo : " yǒu liǎng lù bing lái , qí shàng míng shu dà zì : yí lù shì zheng xi jiāng jun chén tài , yí lù shì yǎn zhou cì shǐ dèng ài . " wéi dà jīng , suí qǐng xià hóu bà shang yì . bà yue : " wú xiàng cháng wèi jiāng jun yán : dèng ài zì yòu shen míng bing fǎ , shàn xiǎo dì lǐ . jin lǐng bing dào , pō wèi jìn dí . " wéi yue : " bǐ jun yuǎn lái , wǒ xiū róng ta zhù jiǎo , biàn kě jí zhī . " nǎi liù zhāng yì gōng chéng , mìng xià hóu bà yǐn bing yíng chén tài . wéi zì yǐn bing lái yíng dèng ài . xíng bù dào wǔ lǐ , hu rán dong nán yi sheng pào xiāng , gǔ jiǎo zhèn dì , huǒ guang chong tian . wéi zòng mǎ kàn shí ,

矣。”陈泰曰：“真妙论也！”遂先拨二十队兵，每队五十人，尽带旌旗、鼓角、烽火之类，日伏夜行，去狄道城东南高山深谷之中埋伏；只待兵来，一齐鸣鼓吹角为应，夜则举火放炮以惊之。调度已毕，专候蜀兵到来。于是陈泰、邓艾，各引二万兵相继而进。却说姜维围住狄道城，令兵八面攻之，连攻数日不下，心中郁闷，无计可施。是日黄昏时分，忽三五次流星马报说：“有两路兵来，旗上明书大字：一路是征西将军陈泰，一路是充州刺史邓艾。”维大惊，遂请夏侯霸商议。霸曰：“吾向尝为将军言：邓艾自幼深明兵法，善晓地理。今领兵到，颇为劲敌。”维曰：“彼军远来，我休容他住脚，便可击之。”乃留张翼攻城，命夏侯霸引兵迎陈泰。维自引兵来迎邓艾。行不

"Trần thái viết: "Chân diệu luận dã!" Toại tiên bát nhị thập đội binh, mỗi đội ngũ thập nhân, tǎn đáy tinh ki, cổ giác, phong hỏa chi loại, nhật phục dạ hành, khứ địch đạo thành đông nam cao sơn thâm cốc chi trung mai phục; chỉ đãi binh lai, nhất tề minh cổ xuy giác vi ứng, dạ tắc cử hỏa phóng pháo dĩ kinh chi. Điều độ dĩ tắt, chuyên hậu thực binh đáo lai. Vu thị trần thái, đặng ngại, các dẫn nhị vạn binh tương kế nhi tiến. Khuốc thuyết khương duy vi trụ địch đạo thành, lệnh binh bát diện công chi, liên công sổ nhật bất hạ, tâm trung úc muộn, vô kẽ khả thi. Thị nhật hoàng hôn thời phân, hốt tam ngũ thứ lưu tinh mã báo thuyết: "Hữu lưỡng lộ binh lai, kì thượng minh thư đại tự: nhất lộ thị chinh tây tướng quân trần thái, nhất lộ thị duyên châu thứ sử đặng ngại." Duy đại kinh, toại thỉnh hạ hầu bá thương nghị. Bá viết: "Ngô hướng thường vi tướng quân ngôn: đặng ngại tự âu thâm minh binh pháp, thiện hiểu địa lí. Kim lĩnh binh đáo, pha vi kinh địch." Duy viết: "Bỉ quân viễn lai, ngã hưu dung tha trụ cước, tiện khả kích chi." Nãi lưu trương dục công thành, mệnh hạ hầu bá dẫn binh nghênh trần thái. Duy tự dẫn binh lai nghênh đặng ngại. Hành bắt đáo ngũ lí, hốt nhiên đông nam nhất thanh pháo hướng, cổ giác chấn địa,

quân, mỗi đội năm chục người, đem các đồ tinh kỳ, còi trống, đồ đốt lửa, ngày nấp đêm đi, ra mé đông nam thành Địch Đạo, tìm nơi hang hẻm núi sâu mai phục, đợi khi quân Thục đến ngày thì đánh trống thổi còi, đêm thì đốt lửa nổ pháo cho quân Thục phải kinh mà chạy. Thái sai khiến đâu vào đấy, chỉ đợi quân Thục đến. Trần Thái, Đặng Ngải mỗi người dẫn hai vạn quân tiến lên sau. Nói về Khương Duy ở thành Địch Đạo, sai quân bồ vây tám mặt, đánh luôn mấy hôm không đổ. Duy trong bụng buồn rầu, chưa nghĩ được kế gì. Chiều tối hôm ấy, chợt có ngựa lưu tinh chạy về bốn năm lần báo rằng: - Có hai mặt quân kéo đến, trên cờ hiệu một mặt đề là chinh tây tướng quân Trần Thái, một mặt đề là Duyên Châu thứ sử Đặng Ngải. - Duy giật mình mòi Hạ Hầu Bá vào bàn bạc. Bá nói: - Trước tôi đã nói với tướng quân rằng Đặng Ngải từ thuở nhỏ đã giỏi binh pháp, tinh địa lý, nay hắn lĩnh binh đến đây, thực là tay kinh địch. Duy nói: - Quân kia từ xa mới đến, không nên để cho họ lập trại vững vàng, phải đánh ngay đi. Bên đề Trương Dực ở lại đánh thành, sai Hạ Hầu Bá dẫn quân ra đánh Trần Thái. Duy tự dẫn quân ra đón Đặng Ngải. Duy dẫn quân đi được năm dặm, bỗng ở mé đông nam có một tiếng pháo nổ, rồi thấy còi trống vang đất, lửa sáng rực trời. Duy quất ngựa ra xem sao, thì thấy chung quanh toàn cờ hiệu nước Ngụy. Duy giật mình nói rằng:

zhi jiàn zhou wéi jie shì wèi
bing qí hào . wéi dà jīng yue
: "zhong dèng ài zhì jì yǐ !"
suì chuán lìng jiào xià hóu
bà , zhang yì gè qì dí dào ér
tuì . yú shì shǔ bing jie tuì yú
hàn zhōng . wéi zì duàn hòu
, zhi ting de bèi hòu gǔ
sheng bù jué , wéi tuì rù jiàn
gé zhì shí , fang zhì huǒ gǔ
ér shí yú chǔ , jie xu shè yě .
wéi shou bing tuì tún yú
zhong tí .

- 10 qiě shuo hòu zhǔ yin jiang
wéi yǒu yáo xi zhì gong ,
jiàng zhào feng wéi wèi dà
jiāng jun . wéi shòu liǎo zhí ,
shàng biǎo xiè en bì , zài yì
chu shi fá wèi zhì cè . zhèng
shì : chéng gong bù bì tian
shé zú , tǎo zéi yóu sì fèn hǔ
wei . bù zhì cǐ fan bēi fá rú
hé , qiě kàn xià wén fēn jiě .

到五里，忽然东南一声炮响，鼓角震地，火光冲天。维纵马看时，只见周围皆是魏兵旗号。维大惊曰：“中邓艾之计矣！”遂传令教夏侯霸、张翼各弃狄道而退。于是蜀兵皆退于汉中。维自断后，只听得背后鼓声不绝，维退入剑阁之时，方知火鼓二十余处，皆虚设也。维收兵退屯于钟提。

且说后主因姜维有洮西之功，降诏封维为大将军。维受了职，上表谢恩毕，再议出师伐魏之策。正是：成功不必添蛇足，讨贼犹思奋虎威。不知此番北伐如何，且看下文分解。

hỏa quang trùng thiên. Duy túng mã khán thời, chỉ kiến chu vi giai thị ngụy binh kì hào. Duy đại kinh viết: "Trung đặng ngại chi kế hĩ!" Toại truyền lệnh giáo hạ hầu bá, trương dục các khí địch đạo nhi thối. Vu thị thực binh giai thối vu hán trung. Duy tự đoạn hậu, chỉ thính đắc bối hậu cỗ thanh bất tuyệt, duy thối nhập kiêm các chi thời, phương tri hỏa cỗ nhị thập dư xử, giai hư thiết dã. Duy thu binh thối trâu vu chung đè.

- Ta chúng kể Đặng Ngải rồi! Liền truyền lệnh cho Hạ Hầu Bá, Trương Dực phải bỏ Địch Đạo mà lui về. Bởi thế quân Thục rút cả về Hán Trung. Duy tự dẫn quân đoạn hậu. Nghe thấy trống đánh sau lưng trống đánh cấp quá, Duy vội vàng rút hết quân về cửa Kiếm Các. Khi về tới nơi, mới biết rằng hơn hai chục chỗ đánh trống đốt lửa, toàn là làm giả thanh thế, kỳ thực không có quân đuổi theo. Duy thu quân đóng ở Chung Đê.

Thả thuyết hâu chủ nhân khương duy hữu thao tây chí công, hàng chiêu phong duy vi đại tướng quân. Duy thụ liếu chức, thượng biểu tạ ân tất, tái nghị xuất sư phạt ngụy chí sách. Chánh thị: thành công bất tất thiêm xà túc, thảo tặc do tư phán hổ uy. Bất tri thủ phiên bắc phạt như hà, thả khán hạ văn phân giải.

Hậu chủ nhân Khương Duy có công thắng trận Thao Tây, bèn giáng chiêu phong cho Duy làm đại tướng quân. Duy chịu chức, dâng biểu tạ ân đâu đây, lại bàn bạc việc cắt quân sang đánh Ngụy. Đó là: Thành công lợ phải thêm chân rắn, Đánh giặc còn mong gắng sức hùm. Chưa biết phen này đánh Ngụy được thua thế nào, sẽ xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
111
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo jiang wéi tuì bing tún yú zhong tí , wèi bing tún yú dí dào chéng wài . wáng jīng yíng jie chén tài , dèng ài rù chéng , bài xiè jiě wéi zhì shì , shè yàn xiāng dài , dà shǎng san jun . tài jiang dèng ài zhì gong , shen zòu wèi zhǔ cáo máo , móu feng ài wèi an xi jiāng jun , jiǎ jié , lǐng hù dòng qiāng xiào wéi , tòng chén tài tún bing yú yong , liáng děng chǔ . dèng ài shàng biǎo xiè en bì , chén tài shè xí yǔ dèng ài zuò hè yue : " jiāng wéi yè dùn , qí lì yǐ jié , bù gǎn zài chu yǐ ." ài xiào yue : " wú liào shǔ bing bì chu yǒu wǔ . " tài wèn qí gù , ài yue : " shǔ bing sui tuì , zhong yǒu chéng shèng zhì shì ; wú bing zhong yǒu ruò bài zhí shí : qí bì chu yí yě . shǔ bing jie shì kǒng míng jiào yǐn , jīng ? zhì bing , róng yì diào qiǎn ; wú jiāng bù shí gēng huàn , jun yòu xùn liàn bù shóu : qí bì chu èr yě . shǔ rén duo yǐ chuán xíng , wú jun jie zài hàn dì , láo yì

第一百十一回
邓士载智败姜伯约
诸葛亮义讨司马昭

Đệ nhất bách thập nhất hồi
đặng sỹ tái trí bại khương bá
uớc Gia Cát đán nghĩa thảo
Tư Mã chiêu

HỒI 111 Đặng Sĩ Tái mạo phá
Khương Bá Ước; Gia Cát Đán
khởi nghĩa đánh Tư Mã Chiêu

却说姜维退兵屯于钟提，魏兵屯于狄道城外。王经迎接陈泰、邓艾入城，拜谢解围之事，设宴相待，大赏三军。泰将邓艾之功，申奏魏主曹髦，髦封艾为安西将军，假节，领护东羌校尉，同陈泰屯兵于雍、凉等处。邓艾上表谢恩毕，陈泰设席与邓艾作贺曰：“姜维夜遁，其力已竭，不敢再出矣。”艾笑曰：“吾料蜀兵必出有五。”泰问其故，艾曰：“蜀兵虽退，终有乘胜之势；吾兵终有弱败之实：其必出一也。蜀兵皆是孔明教演，精锐之兵，容易调遣；吾将不时更换，军又训练不熟：其必出二也。蜀人多以船行，吾军

Khương Duy thuyết khương duy thói binh trâu vu chung đê, ngụy binh trâu vu địch đạo thành ngoại. Vương kinh nghênh tiếp Trần thái, Đặng ngải nhập thành, bái tạ giải vi chi sự, thiết yến tương đãi, đại thưởng tam quân. Thái tương đặng ngải chí công, thân tâu ngụy chủ tào mao, mao phong ngải vi an tây tướng quân, giả tiết, lĩnh hộ đồng khương giáo úy, đồng Trần thái trâu binh vu ung, lương đặng xử. Đặng ngải thượng biểu tạ ân tất, Trần thái thiết tịch dữ đặng ngải tác hạ viết: "Khương duy dạ độn, kì lực dĩ kiệt, bất cảm tái xuất hĩ." Ngải tiểu viết: "Ngô liêu thực binh tất xuất hữu ngũ." Thái vẫn kì cố, ngải viết: "Thực binh tuy thói, chung hữu thừa thắng chí thế; ngô binh chung hữu nhược bại chí thật: kì tất xuất nhất dã. Thực binh giai thị khổng minh giáo diễn, tinh nhuệ chi binh, dung dị điều khiển; ngô tướng bất thời canh hoán, quân hưu huán luyện bất thực: kì tất xuất nhị dã. Thực nhân đa dĩ thuyền hành, ngô quân giai tại hạn địa,

Khương Duy rút quân về đóng ở Chung Đê. Quân Ngụy đóng ở ngoài thành Dịch Đạo, Vương Kinh ra tiếp Trần Thái, Đặng Ngải vào, tạ ơn đánh giải vây, mở yến tiệc khoản đãi, khao thưởng ba quân. Trần Thái đem công Đặng Ngải, dâng sớ về tấu với Ngụy chủ Tào Mao. Mao phong cho Ngải làm An tây tướng quân, ban cờ tiết, lĩnh chức hộ Đông Khương hiệu úy, cùng với Trần Thái đóng binh ở các xứ Ung Châu và Lương Châu. Đặng Ngải dâng biểu tạ ơn. Trần Thái mở tiệc mừng Đặng Ngải rồi nói: - Khương Duy phải trốn về đêm, sức lực đã kiệt, hẳn không dám ra nữa. Ngải cười, nói: - Ta đoán quân Thục có năm lẽ lại ra. Thái hỏi năm lẽ gì, Ngải nói: Quân Thục dẫu rút lui nhưng vẫn đứng trên thế thừa thắng, quân ta kỳ thực vẫn là thua, lẽ ấy nên ra là một. Quân Thục toàn là quân của Khổng Minh luyện tập đã tinh thông rồi, dễ dàng sai khiến, còn tướng của ta thì đổi luôn, quân lại rèn dạy chưa kỹ, lẽ ấy nên ra là hai. Quân Thục đi thuyền, quân ta đi bộ, nhàn hạ rất khác nhau,

bù tòng ; qí bì chu san yě . dí dào , lǒng xi , nán an , qí shan sì chǔ jie shì shǒu zhàn zhì dì ; shǔ rén huò sheng dong jí xi , zhǐ nán gong bēi , wú bing bì xu fēn tóu shǒu bǎ ; shǔ bing hé wéi yi chū ér lái , yǐ yī fen dang wǒ sì fen : qí bì chu sì yě . ruò shǔ bing zì nán an , lǒng xi , zé kě qǔ qiang rén zhì gǔ wèi shí ; ruò chu qí shan , zé yǒu mài kě jiù shí : qí bì chu wǔ yě . " chén tài tàn fú yue ; " gong liào dí rú shén , shǔ bing hé zú lù zai ! " yú shì chén tài yǔ dèng ài jié wèi wàng nián zhì jiao . ài suì jiang yong , liáng děng chǔ zhì bing , měi rì cào liàn ; gè chù ài kǒu , jie lì yíng zhài , yǐ fáng bù cè .

3 què shuo jiang wéi zài zhong tí dà shè yán yàn , huì jí zhu jiang , shang yì fá wèi zhì shì . lìng shǐ fán jiàn jiàn yue : " jiāng jun lǚ chu , wèi huò quán gong ; jin rì yáo xi zhí jié , wèi rén yǐ fú wei míng , hé gù yòu yù chu yě ? wàn yī bù lì , qián gong jìn qì . " wéi yue : " rǔ děng zhì zhī wèi guó dì kuan rén guǎng , jí bù kě de ; què bù zhì gong wèi zhě yǒu wǔ kě shèng . "

皆在旱地，劳逸不同；其必出三也。狄道、陇西、南安、祁山四处皆是守战之地；蜀人或声东击西，指南攻北，吾兵必须分头守把；蜀兵合为一处而来，以一分当我四分：其必出四也。若蜀兵自南安、陇西，则可取羌人之谷为食；若出祁山，则有麦可就食：其必出五也。”

陈泰叹服曰：

“公料敌如神，蜀兵何足虑哉！”于是陈泰与邓艾结为忘年之交。艾遂将雍、凉等处之兵，每日操练；各处隘口，皆立营寨，以防不测。

却说姜维在钟提大设筵宴，会集诸将，商议伐魏之事。令史樊建谏曰：“将军屡出，未获全功；今日洮西之捷，魏人已服威名，何故又欲出也？万一不利，前功尽弃。”维曰：“汝等只知魏国地宽人广，急不可得；却不知攻魏者

lao dật bất đồng; kì tất xuất tam dã. Địch đạo, Lũng tây, nam an, kì sơn tú xử giai thị thủ chiến chi địa; thực nhân hoặc thanh đông kích tây, chỉ nam công bắc, ngô binh tất tu phân đầu thủ bả; thực binh hợp vi nhất xử nhi lai, dĩ nhất phân đương ngã tú phân: kì tất xuất tú dã. Nhược thực binh tự nam an, lũng tây, tắc khả thủ khương nhân chi cốc vi thực; nhược xuất kì sơn, tắc hữu mạch khả tựu thực: kì tất xuất ngũ dã. "Trần thái thán phục viết;" Công liêu địch như thàn, thực binh hà túc lự tai!" Vu thị trần thái dữ dặng ngại kết vi vong niên chi giao. Ngại toại tương ung, lương dặng xử chi binh, mỗi nhật thao luyện; các xử ải khẩu, giai lập doanh trại, dĩ phòng bất trắc.

lẽ ấy nên ra là ba. Địch Đạo, Lũng Tây, Nam An, Kỳ Sơn, bốn xứ ấy, cùng là đất chiến thủ. Quân Thục hoặc dương đông kích tây, hoặc trả nam đánh bắc; quân ta phải chia ra giữ các mặt, quân Thục thì hợp lại một đường kéo đến, lấy sức hợp nhất mà đương với sức chia tư của ta; lẽ ấy nên ra là bốn. Quân Thục ra mặt Nam An, Lũng Tây, thì có sẵn thóc gạo người Khương mà ăn, ra mặt Kỳ Sơn, lại sẵn có lúa chiêm vừa chín; lẽ ấy nên ra là năm. Trần Thái chịu là phải nói: - Ông liệu giặc như thàn, lo gì quân Thục nữa? Bởi thế Đặng Ngải cùng với Trần Thái, kết làm anh em không kể tuổi. Đặng Ngải ngày ngày thao luyện quân các xứ Ung Lương, lại lập dinh trại ở các cửa ải, để phòng sự bất trắc.

Khước Duy ở Chung Đê mở tiệc to, hội cả các tướng, bàn việc sang đánh Ngụy. Lệnh sử là Phàn Kiến can rằng: - Tướng quân mấy phen ra quân chưa được thành công; mới rồi đánh được trận Thao Tây, Người Ngụy đã phục uy danh của tướng quân rồi, việc gì còn lại ra nữa? Vạn nhất xảy điều bất lợi, thì công trước mất phí cả. Duy nói: - Các người chỉ biết nước Ngụy đất rộng nhiều người, khó lòng lấy

zhòng wèn zhī , wéi dá yue : " bǐ yáo xi yí bài , cuò jìn ? qì , wú bing sui tuì , bù céng sǔn zhé : jin ruò jìn bing , yi kě shèng yě . wú bing chuán zài ér jìn , bù zhì láo kùn , bǐ bing jie cóng hàn dì lái yíng : èr kě shèng yě . wú bing jiù jīng xùn liàn zhì zhòng , bǐ jie wu gé zhì tú , bù céng yǒu fǎ dù : san kě shèng yě . wú bing zì chu qí shan , luè chao qiū gǔ wèi shí : sì kě shèng yě . bǐ bing xu gè shǒu bēi , jun lì fēn kāi , wú bing yí chǔ ér qù , bǐ an néng jiù : wú kě shèng yě . bù zài cǐ shí fá wèi , gèng dài hé rì ye ? " xià hóu bà yue : " ài nián sui yòu , ér jí móu shen yuǎn ; jìn feng wèi an xi jiāng jun zhì zhí , bì yú gè chù zhǔn bēi , fei tòng wǎng rì yǐ . " wéi lì sheng yue : " wú hé wèi bǐ zai ! gong děng xiù cháng ta rén ? qì , miè zì jǐ wei feng ! wú yì yǐ jué , bì xian qǔ lǒng xī . " zhòng bù gǎn jiàn . wéi zì lǐng qián bù , lìng zhòng jiāng suí hòu ér jìn , yú shì shǔ bing jìn lí zhōng tí , sha ben qí shan lái . shào mǎ bào shuo wèi bing yǐ xiān zài qí shan lì xià lè gè zhài zhà . wéi bù xìn , yǐn shù qí píng gao wàng zhì , guǒ jiàn qí shan lè zhài shí rú cháng shé , shǒu wéi xiāng gù . wéi huí gù zuǒ yòu yue : " xià hóu bà zhī

有五可胜。”众问之，维答曰：“彼洮西一败，挫尽锐气，吾兵虽退，不曾损折：今若进兵，一可胜也。吾兵船载而进，不致劳困，彼兵皆从旱地来迎：二可胜也。吾兵久经训练之众，彼皆乌合之徒，不曾有法度：三可胜也。吾兵自出祁山，掠抄秋谷为食：四可胜也。彼兵须各守备，军力分开，吾兵一处而去，彼安能救：五可胜也。不在此时伐魏，更待何日耶？”夏侯霸曰：“艾年虽幼，而机谋深远；近封为安西将军之职，必于各处准备，非同往日矣。”维厉声曰：“吾何畏彼哉！公等休长他人锐气，灭自己威风！吾意已决，必先取陇西。”众不敢谏。维自领前部，令众将随后而进，于是蜀兵尽离钟提，杀奔祁山来。哨马报说魏兵已先在祁山立下九个寨栅。维不信，引数骑

giả hữu ngũ khă thắng." Chúng vẫn chi, duy đáp viết: "Bỉ thao tây nhất bại, tỏa tǎn nhuệ khí, ngô binh tuy thối, bất tǎng tổn chiết: kim nhược tiến binh, nhất khă thắng dă. Ngô binh thuyền tái nhi tiên, bất trí lao khốn, bỉ binh giai tòng hạn địa lai nghênh: nhị khă thắng dă. Ngô binh cửu kinh huấn luyện chí chúng, bỉ giai ô hợp chi đồ, bất tǎng hữu pháp độ: tam khă thắng dă. Ngô binh tự xuất kì sơn, lược sao thu cốc vi thực: tứ khă thắng dă. Bỉ binh tu các thủ bì, quân lực phân khai, ngô binh nhất xử nhi khứ, bỉ an năng cứu: ngũ khă thắng dă. Bất tại thử thời phạt ngụy, canh dãi hà nhật da?" Hạ hầu bá viết: "Ngải niên tuy áu, nhi cơ mưu thâm viễn; cận phong vi an tây tướng quân chi chức, tất vu các xứ chuẩn bị, phi đồng vãng nhật hĩ." Duy lê thanh viết: "Ngô hà úy bỉ tai! Công đằng huu trường tha nhân nhuệ khí, diệt tự kỷ uy phong! Ngô ý dĩ quyết, tất tiên thủ lũng tây." Chúng bắt cảm gián. Duy tự lĩnh tiền bộ, lệnh chúng tướng tùy hậu nhi tiên, vu thị thực binh tǎn li chung đè, sát bôn kì sơn lai. Tiểu mã báo thuyết ngụy binh dĩ tiên tại kì sơn lập hạ cửu cá trại sách. Duy bất tín, dẫn số ky bằng cao vọng chi, quả kiến kì sơn cửu trại thế như trường xà, thủ vĩ tương cố. Duy hồi cổ tả hữu viết: "Hạ hầu

được. Nhưng không biết ta đánh Ngụy có năm lẽ thắng. Các tướng hỏi tại sao, Duy đáp rằng: - Ta đánh một trận Thao Tây, đè bẹp hết nhuệ khí của quân Ngụy. Quân ta rút về không tổn hại chút nào, nay bằng tiến binh sang có cơ đánh được, là một lẽ. Quân ta đi thuyền, không vất vả gì, quân kia đi bộ mệt nhọc; đó là hai lẽ. Quân ta rèn tập đã lâu, quân kia chẳng qua là ô hợp, không có phép tắc gì, đó là ba lẽ. Quân ta ra Kỳ Sơn có săn thóc chiêm của giặc, đó là bốn lẽ. Quân kia chia ra giữ các mặt, sức lực cản mắt; quân ta hợp nhất kéo đến, quân kia cứu sao cho kịp; đó là năm lẽ. Không nhân dịp này đánh Ngụy, còn đợi đến bao giờ? Hạ Hầu Bá nói: - Đặng Ngải tuy còn ít tuổi, nhưng cơ mưu sâu sắc. Nay y được phong chức An tây tướng quân, tất đã phòng bị các xứ cả rồi, không như ngày trước nữa đâu. Duy lớn tiếng mắng rằng: - Ta sợ gì hắn! Các ông đừng tâng bốc nhuệ khí của người ta mà làm nhục oai phong của mình! Ý ta đã quyết rồi, ta hãy đánh lấy Lũng Tây trước. Chúng không ai dám can nữa. Duy tự dẫn quân đi trước, sai các tướng kéo theo sau. Quân Thục bỏ Chung Đê tiến ra Kỳ Sơn. Tiểu mã vê báo rằng: - Quân Ngụy đã lập chín ngọn trại ở núi Kỳ Sơn rồi. Duy không tin, dẫn vài tên quân lên núi cao xem. Quả nhiên thấy ở trên núi có chín ngọn trại, mỗi dãy

yán , xìn bù wu yǐ . cǐ zhài
xíng shì jué miào . zhǐ wú shi
zhu gé chéng xiāng néng zhì ; jin guan dèng ài suō wèi ,
bù zài wú shi zhī xià . " suí
huí běn zhài . huàn zhu jiāng
yue : " wèi rén jì yǒu zhǔn
bèi , bì zhì wú lái yǐ . wú liào
dèng ài bì zài cǐ xiàn . rǔ
dēng kě xu zhang wú qí hào , jù cǐ gǔ kǒu xià zhài ; měi rì
líng bǎi yú qí chu shào , měi
chu shào yí huí , huàn yí fan
yí jiǎ , qí hào , àn qīng , huáng , chì , bái , hei wǔ
fang qí zhì xiāng huàn . wú
què tí dà bing tou chu dǒng
tíng , jìng xí nán an qù yě . " suì
líng bào sù tún bing yú qí
shan gǔ kǒu . wéi jìn lù dà
bing , wàng nán an jìn fa .

凭高望之，果见祁山九寨形势如长蛇，首尾相顾。维回顾左右曰：“夏侯霸之言，信不诬矣。此寨形势绝妙。止吾师诸葛丞相能之；今观邓艾所为，不在吾师之下。”遂回本寨。唤诸将曰：“魏人既有准备，必知吾来矣。吾料邓艾必在此间。汝等可虚张吾旗号，据此谷口下寨；每日令百余骑出哨，每出哨一回，换一番衣甲、旗号、按青、黄、赤、白、黑五方旗帜相换。吾却提大兵偷出董亭，径袭南安去也。”遂令鲍素屯兵于祁山谷口。维尽率大兵，望南安进发。

4 què shuo dèng ài zhī shǔ
bing chu qí shan , zǎo yǔ
chén tài xià zhài zhǔn bèi ;
jiàn shǔ bing lián rì bù lái
nuò zhàn , yì rì wǔ fān shào
mǎ chu zhài , huò shí lǐ huò
shí wǔ lǐ ér huí . ài píng gao
wàng bì . huang rù zhàng yǔ
chén tài yue : " jiang wéi bù
zài cǐ xiàn , bì qǔ dǒng tíng

却说邓艾知蜀兵出祁山，早与陈泰下寨准备；见蜀兵连日不来搦战，一日五番哨马来寨，或十里或十五里而回。艾凭高望毕。慌入帐与陈泰曰：“姜维不在此间，必取董亭袭南安去了

bá chi ngôn, tín bát vu hĩ. Thủ trại hình thế tuyệt diệu. Chỉ ngô sư Gia Cát thừa tướng nồng chí; kim quan đặng ngải sở vi, bát tại ngô sư chi hạ." Toại hồi bỗn trại. Hoán chư tướng viết: "Ngụy nhân kí hữu chuẩn bị, tất tri ngô lai hĩ. Ngô liêu đặng ngải tất tại thủ gian. Nhữ đặng khả hư trương ngô kì hào, cư thủ cốc khẩu hạ trại; mỗi nhật lệnh bách dư ky xuất tiêu, mỗi xuất tiêu nhất hồi, hoán nhất phiên y giáp, kì hào, án thanh, hoàng, xích, bạch, hắc ngũ phương kì xí tương hoán. Ngô khuớc đè đại binh thâu xuất đồng đình, kính tập nam an khú dã." Toại lệnh bảo tó truân binh vu kì sơn cốc khẩu. Duy tần suất đại binh, vọng nam an tiến phát.

dài như hình con rắn, trước sau nhìn ngó lẫn nhau. Duy ngoảnh lại bảo tả hữu rằng: - Hạ Hầu Bá nói quả như thế thực! Trại này hình thế hay lắm, chỉ thấy ta và Gia Cát thừa tướng mới lập được. Nay Đặng Ngải cũng lập nỗi, thật không kém thày ta mấy nỗi! Bên trở về trại bảo với các tướng rằng: - Người Ngụy đã có phòng bị, biết rằng ta kéo đến. Ta chắc Đặng Ngải tất cũng ở đây. Các ngươi nên mang cờ hiệu của ta, cầm trại ở ngay giữa hang này. Mỗi ngày cho hơn trăm kỵ ra tiêu, mỗi lần ra phải đổi một sắc cờ áo, xanh, đỏ, vàng, trắng, và cờ ngũ phương, cứ lần lượt mà thay. Ta cầm đại binh lên ra đường Đồng Đình đến bắt lấy Nam An.

Khước thuyết đặng ngải trị thực binh xuất kì sơn, tảo dữ trán thái hạ trại chuẩn bị; kiến thực binh liên nhật bắt lai nách chiến, nhất nhật ngũ phiên tiêu mã xuất trại, hoặc thập lí hoặc thập ngũ lí nhi hồi. Ngải bằng cao vọng tất. Hoảng nhập trường dữ trán thái viết: "Khương duy bắt tại thủ gian,

Liền sai Bào Tố đóng ở cửa hang núi Kỳ Sơn. Duy mang đại quân kéo sang quận Nam An. Đặng Ngải biết quân Thục tất ra Kỳ Sơn, đã cùng với Trần Thái hạ trại giữ gìn. Nay thấy quân Thục mấy không đến khiêu chiến, mà trong một ngày năm phen tiểu mã ra trại, hoặc mười dặm, hoặc mười lăm dặm trở về. Ngải đứng

xí nán an qù liǎo . chu zhài
shào mǎ zhì shì zhè jǐ pī .
gēng huàn yí jiā , wǎng lái
shào tàn , qí mǎ jie kùn fá ,
zhǔ jiāng bì wú néng zhě .
chén jiāng jun kě yǐn yí jun
gong zhi , qí zhài kě pò yě .
pò liǎo zhài zhà , biàn yǐn
bing xí dǒng tíng zhì lù , xiān
duàn jiāng wéi zhì hòu . wú
dang xiān yǐn yí jun jiù nán
an , jìng qū wǔ chéng shān .
ruò xiān zhàn cǐ shān tóu ,
jiāng wéi bì qū shàng ? .
shàng ? yǒu yí gǔ , míng yue
duàn gǔ , dì xiá shān xiǎn ,
zhèng hǎo mái fú . běi lái
zheng wǔ chéng shān shí ,
wú xiān fú liǎng jun yú duàn
gǔ , pò wéi bì yǐ . " tài yue : "
wú shǒu lǒng xi èr san shí
nián , wèi cháng rú cǐ míng
chá dì lǐ . gong zhì suǒ yán ,
zhen shén suàn yě ! gong kě
sù qù , wú zì gong cǐ chǔ
zhài zhà . " yú shì dèng ài
yǐn jun xing yè bēi dào ér
xíng , jìng dào wǔ chéng
shān ; xià zhài yǐ bì , shǔ
bing wèi dào . jí lìng zǐ dèng
zhōng , yǔ zhàng qián xiào
wèi shi cuàn , gè yǐn wǔ qian
bing , xiān qù duàn gǔ mái fú ,
rú cǐ rú cǐ ér xíng . èr rén
shòu jì ér qù . ài lìng yǎn qí
xí gǔ , yǐ dài shǔ bing . què
shuo jiāng wéi cóng dǒng
tíng wàng nán an ér lái , zhì
wǔ chéng shān qián , wèi xià
hóu bà yue : " jìn nán an yǒu

。出寨哨马只是这几匹。
。更换衣甲，往来哨探，其马皆困乏，主将必无能者。陈将军可引一军攻之，其寨可破也。
破了寨栅，便引兵袭董亭之路，先断姜维之后。
。吾当先引一军救南安，径取武城山。若先占此山头，姜维必取上邽。
。上邽有一谷，名曰段谷，地狭山险，正好埋伏。彼来争武城山时，吾先伏两军于段谷，破维必矣。”泰曰：“吾守陇西三十年，未尝如此明察地理。公之所言，真神算也！公可速去，吾自攻此处寨栅。”于是邓艾引军星夜倍道而行，径到武城山；下寨已毕，蜀兵未到。即令子邓忠，与帐前校尉师篡，各引五千兵，先去段谷埋伏，如此如此而行。二人受计而去。
。艾令偃旗息鼓，以待蜀兵。却说姜维从董亭望南安而来，至武城山前，谓夏侯霸曰：“近

tát thủ đồng đình tập nam an khứ liễu. Xuất trại tiêu mã chỉ thị giá kỉ thắt. Canh hoán y giáp, vãng lai tiểu tham, kì mã giai khốn pháp, chủ tướng tất vô năng giả. Trần tướng quân khả dãnh nhất quân công chi, kì trại khả phá dã. Phá liều trại sách, tiễn dãnh binh tập đồng đình chi lộ, tiên đoạn khuông duy chi hậu. Ngô đương tiên dãnh nhất quân cứu nam an, kính thủ võ thành sơn. Nhược tiên chiêm thủ sơn đầu, khuông duy tất thủ thượng khuê. Thượng khuê hữu nhất cốc, danh viết đoạn cốc, địa hiệp sơn hiểm, chánh hảo mai phục. Bỉ lai tranh võ thành sơn thời, ngô tiên phục lưỡng quân vu đoạn cốc, phá duy tất hĩ." Thái viết: "Ngô thủ lũng tây nhị tam thập niên, vị thường như thủ minh sát địa lí. Công chi sở ngôn, chân thần toán dã! Công khả tốc khứ, ngô tự công thủ xử trại sách." Vu thịặng ngại dãnh quân tinh dạ bội đạo nhị hành, kính đáo võ thành sơn; hạ trại dĩ tắt, thực binh vị đáo. Tức lệnh tửặng trung, dũ trưởng tiền giáo úy sư soán, các dãnh ngũ thiên binh, tiên khứ đoạn cốc mai phục, như thủ như thủ nhị hành. Nhị nhân thụ kế nhị khứ. Ngôi lệnh yễn kì túc cổ, dĩ đãi thực binh. Khuốc thuyết khuông duy tòng đồng đình vọng nam an nhì lai, chí võ thành sơn tiền, vị hạ hầu bá

trên cao ngắm nghĩa một hồi, rồi về trước nói với Trần Thái rằng: - Khuông Duy chắc không ở trong đám này, tất lên ra Đồng Đình chụp lấy Nam An. Quân tiểu mã ra trại, chỉ có mấy đứa thay đổi cờ áo ra vào đây thôi; ngựa đi ra dáng mồi mệt cả, chủ tướng tất không phải là tay giỏi. Trần tướng quân nên dẫn quân đến mà đánh, tất phá được trại ấy. Phá xong trại, tướng quân dẫn quân ra đường Đồng Đình, để chặn đường về của Khuông Duy. Tôi dẫn quân đi trước đến cứu Nam An, chiêm lấy núi Võ Thành. Nếu được ngọn núi ấy, Khuông Duy tất lại xoay ra lấy thành Thượng Nhai. Ở Thượng Nhai có một cái hang gọi là Đoạn Cốc, đất hẹp núi hiểm, vừa hay được chỗ mai phục rất tốt. Tôi phục săn hai toán quân ở đấy, đợi Khuông Duy đến núi Võ Thành, đồ ra đánh chắc phá được. Thái nói: - Tôi giữ Lũng Tây hai ba mươi năm nay, cũng không biết thường địa lý như thế. Ông thật là người tính kế như thần! Ông nên đi ngay cho, để tôi đánh trại này. Đặng Ngải dẫn quân sớm khuya gấp đường kéo đi, đến tắt núi Võ Thành hạ trại. Bấy giờ quân Thục vẫn chưa đến nơi. Ngải sai con là Đặng Trung và tướng tiền hiệu úy là Sư Toản, mỗi người dẫn năm ngàn quân phục săn trong hang Đoạn Cốc, dặn dò mèo mặt cho đi. Hai người lĩnh kế đi luôn. Ngải sai ngả cờ im trống để đợi quân

yí shan , míng wǔ chéng
shan ; ruò xian de liǎo , kě
duó nán an zhì shì . zhi kǒng
dèng ài duo móu , bì xian tí
fáng . " zhèng yí lù xiàn , hu
rán shan shàng yí sheng pào
xiǎng , hǎn sheng dà zhèn ,
gǔ jiǎo qí míng , jīng qí biān
shù , jie shì wèi bing ; zhōng
yāng fēng piao qǐ yí huáng qí
, dà shu dèng ài zì yàng .
shǔ bing dà jīng . shan
shàng shù chǔ jīng bing sha
xià , shì bù kě dang , qián
jun dà bài . wéi jí lù zhōng
jūn rén mǎ qù jiù shí , wèi
bing yǐ tuì . wéi zhí lái wǔ
chéng shan xià nuò dèng ài
zhàn , shan shàng wèi bing
bing bù xià lái . wéi lìng jun
shì rǔ mà . zhì wǎn , fang yù
tuì jun , shan shàng gǔ jiào
qí míng , què yòu bù jiàn wèi
bing xià lái . wéi yù shàng
shan chong sha , shan
shàng pào shí shèn yán , bù
néng de jìn . shǒu zhì san
gèng , yù huí , shan shàng
gǔ jiǎo yòu míng , wéi yí bing
xià shan tún za . bǐ jí lìng jun
ban yùn mù shí , fang yù shù
lì wèi zhài , shan shàng gǔ
jiǎo yòu míng , wèi bing zǒu
zhì . shǔ bing dà luàn , zì
xiāng jiàn tà , tuì huí jiù zhài .
cì rì , jiang wéi lìng jun shì
yùn liáng cǎo che zhàng ,
zhì wǔ chéng shan , chuān
lián pái dìng , yù lì qǐ zhài
zhà , yǐ wèi tún bing zhī jì .

南安有一山，名武城山；若先得了，可夺南安之势。只恐邓艾多谋，必先提防。”正疑虑间，忽然山上一声炮响，喊声大震，鼓角齐鸣，旌旗遍竖，皆是魏兵；中央风飘起一黄旗，大书邓艾字样。蜀兵大惊。山上数处精兵杀下，势不可当，前军大败。维急率中军人马去救时，魏兵已退。维直来武城山下搦邓艾战，山上魏兵并不下来。维令军士辱骂。至晚，方欲退军，山上鼓角齐鸣，却又不见魏兵下来。维欲上山冲杀，山上炮石甚严，不能得进。守至三更，欲回，山上鼓角又鸣，维移兵下山屯扎。比及令军搬运木石，方欲竖立为寨，山上鼓角又鸣，魏兵骤至。蜀兵大乱，自相践踏，退回旧寨。次日，姜维令军士运粮草车仗，至武城山，穿连排定，欲立起寨栅，以为屯兵之计。

viết: "Cận nam an hữu nhất
sơn, danh võ thành sơn; nhược
tiên đắc liễu, khả đoạt nam an
chi thế. Chỉ khùng dăng ngại đa
mưu, tất tiên đề phòng." Chánh
nghi lự gian, hốt nhiên sơn
thượng nhất thanh pháo
hưởng, hảm thanh đại chấn, cỗ
giác tề minh, tinh kí biến thụ,
giai thị ngụy binh; trung ương
phong phiêu khởi nhất hoàng
kí, đại thư dặng ngại tự dạng.
Thục binh đại kinh. Sơn thượng
số xử tinh binh sát hạ, thế bất
khả đương, tiền quân đại bại.
Duy cấp suất trung quân nhân
mã khứ cứu thời, ngụy binh dĩ
thối. Duy trực lai võ thành sơn
hạ natch dặng ngại chiến, sơn
thượng ngụy binh tịnh bất hạ
lai. Duy lệnh quân sĩ nhục mạ.
Chí vân, phương dục thối quân,
sơn thượng cỗ giác tề minh,
khước hựu bất kiên ngụy binh
hạ lai. Duy dục thượng sơn
trùng sát, sơn thượng pháo
thạch thậm nghiêm, bất năng
đắc tiến. Thủ chí tam canh, dục
hồi, sơn thượng cỗ giác hựu
minh, duy di binh hạ sơn truân
trát. Bỉ cập lệnh quân bàn vận
mộc thạch, phương dục thụ lập
vị trại, sơn thượng cỗ giác hựu
minh, ngụy binh sập chí. Thục
binh đại loạn, tự tương tiễn
đạp, thối hồi cựu trại. Thứ nhật,
khương duy lệnh quân sĩ vận
lương thảo xa thượng, chí võ
thành sơn, xuyên liên bài định,
dục lập khỏi trại sách, dĩ vi

Thục đến. Khương Duy noi theo con đường Đồng Đình, kéo đến Nam An. Đến trước núi Võ Thành, Duy bảo với Hạ Hầu Bá rằng: - Gần quân Nam An có núi Võ Thành, nếu chiếm trước được núi ấy, thì có thể đoạn được Nam An. Nhưng chỉ ngại Đặng Ngải đa mưu, tất có phòng bị trước. Còn đang ngần ngại, bỗng nhiên trên núi nổ pháo hiệu, rồi tiếng hò reo ầm ầm, còi trống vang động, tinh kỵ bay ra pháp phái, Ngụy quân đứng đặc như kiến. Giữa đám đông có một lá cờ vàng to, đề tên Đặng Ngải. Quân Thục thấy vậy kinh hãi quá chừng. Quân Ngụy ở trên núi chia làm mấy ngả đổ xuống, thế mạnh không sao đương nổi. Cảnh tiên quân của Thục thua to. Khương Duy thúc trung quân đến cứu, quân Ngụy lại rút lên cả trên núi. Duy đến thẳng dưới chân núi, thách Đặng Ngải xuống đánh, quân Ngụy nhất định không ai xuống. Duy sai quân sĩ chửi mắng sĩ nhục, mãi đến chiều tối. Duy vừa sắp thu quân về, thì trên núi lại đánh trống thối còi, mà vẫn không thấy quân Ngụy xuống. Duy muốn đánh thốc lên, nhưng đá đạn từ trên ném xuống, không sao lên được. Duy chầu trực mãi đến canh ba, toan trở về thì trên núi còi trống lại vang động. Duy rút quân xuống mé dưới, sai quân khiêng vận đá gỗ, muốn cắm trại giữ nhau. Bấy giờ quân Ngụy mới ầm ầm kéo đến. Quân Thục xôn

shì yè èr gèng , dèng ài lìng
wǔ bǎi rén , gè zhí huǒ bǎ ,
fen liǎng lù xià shan , fàng
huǒ shao che zhàng . liǎng
bing hùn shā liǎo yí yè , yíng
zhài yòu lì bù chéng .

是夜二更，邓艾令五百人，各执火把，分两路下山，放火烧车仗。两兵混杀了一夜，营寨又立不成。

truân binh chi kê. Thị dạ nhị
canh, đặng ngải lệnh ngũ bách
nhân, các chấp hỏa bả, phân
lưỡng lộ hạ sơn, phóng hỏa
thiêu xa trượng. Lưỡng binh
hỗn sát liễu nhất dạ, doanh trại
hựu lập bất thành.

xao, dày xéo lấn nhau chạy về
cho đến trại cũ. Hôm sau Khuông
Duy lại sai quân sĩ đem những xe
lương dàn bày dưới núi Võ
Thành, muốn lập trại đóng quân.
Canh hai đêm hôm ấy, Đặng Ngải
dẫn năm trăm quân, mỗi người
cầm một bó đuốc, chia làm hai
đường xuống núi, phóng hỏa đốt
xe. Quân hai bên đánh nhau xô
xát một đêm, Duy không sao lập
được doanh trại.

5 wéi fù yǐn bing tuì , zài yǔ xià
hóu bà shang yì yue : "nán
an wèi de , bù rú xian qū
shàng ? . shàng ? nǎi nán an
tún liáng zhì suǒ ; ruò de
shàng ? , nán an zì wéi yǐ ."
suì liù bà tún yú wǔ chéng
shan , wéi jìn yǐn jīng bing
měng jiang , jìng qū shàng ?
. xíng le yi sù , jiang jí tian
míng , jiàn shan shì xiá jùn ,
dào lù qí qu , nǎi wèn xiàng
dǎo guan yue : " cǐ chǔ hé
míng ? " dá yue : " duàn gǔ ."
" wéi dà jīng yue : " qí míng
bù měi : duàn gǔ zhě , duàn
gǔ yě . tǎng yǒu rén duàn qí
gǔ kǒu , rú zhì nài hé ? "
zhèng chóu chú wèi jué , hu
qián jun lái bào : " shan hòu
chén tóu dà qǐ , bì yǒu fú
bing . " wéi jí lìng tuì bing .
shi cuàn , dèng zhong liǎng
jun sha chu , wéi qiè zhàn
qiè zǒu , qián miàn hǎn
sheng dà zhèn , dèng ài yǐn
bing sha dào : san lù jiá

维复引兵退，再与夏侯
霸商议曰：“南安未得
，不如先取上邽。上邽
乃南安屯粮之所；若得
上邽，南安自危矣。”
遂留霸屯于武城山，维
尽引精兵猛将，径取上
邽。行了一宿，将及天
明，见山势狭峻，道路
崎岖，乃问向导官曰：
“此处何名？”答曰：
“段谷。”维大惊曰：
“其名不美：段谷者，
断谷也。倘有人断其谷
口，如之奈何？”正踌
躇未决，忽前军来报：
“山后尘头大起，必有
伏兵。”维急令退兵。
师篡、邓忠两军杀出，
维且战且走，前面喊声

Duy phục dẫn binh thối, tái dũ
hạ hầu bá thương nghị viết:
"Nam an vị đắc, bất như tiên
thủ thượng khuê. Thượng khuê
nǎi nam an truân lương chi sở;
nhược đắc thượng khuê, nam
an tự nguy hĩ." Toại lưu bá
truân vu võ thành sơn, duy tǎn
dẫn tinh binh mãnh tướng, kính
thủ thượng khuê. Hành liễu
nhất túc, tương cặp thiên minh,
kiên sơn thê hiệp tuần, đạo lộ
khi khu, nǎi vấn hướng đạo
quan viết: "Thử xử hà danh?"
Đáp viết: "Đoạn cốc." Duy đại
kinh viết: "Kì danh bất mĩ: đoạn
cốc giả, đoạn cốc dã. Tháng
hữu nhân đoạn kì cốc khẩu,
như chi ngại hà?" Chánh trú trừ
vị quyết, hốt tiền quân lai báo:
"Sơn hậu tràn đầu đại khởi, tất
hữu phục binh." Duy cấp lệnh
thối binh. Sư soán, đặng trung
lưỡng quân sát xuất, duy thả
chiến thả tầu, tiền diện hảm
thanh đại chấn, đặng ngải dẫn
binh sát đáo: tam lộ giáp công,

Duy dẫn quân lui về, bàn với Hạ
Hầu Bá rằng: - Nam An chưa sao
lấy được, không bằng hãy lấy
Thượng Nhai trước. Thượng
Nhai là chỗ chứa lương của quân
Nam An, lấy được chỗ ấy, thì
Nam An tự nhiên phải nguy. Bèn
để Hạ Hầu Bá đóng ở dưới núi
Võ Thành. Duy dẫn tinh binh
mãnh tướng đến tắt láy Thượng
Nhai. Đì suốt đêm gần đến sáng,
tòan thị núi non hẹp hòi, đường
xá gấp ghềnh lầm. Duy hỏi quan
hướng đạo rằng: - Đây là xứ gì?
Hướng đạo nói: - Đây gọi là hang
Đoạn Cốc. Duy thất kinh, nói: -
Tên ấy gở lầm! Đoạn Cốc nghĩa
là chặn hang. Nếu có người chặn
mắt cửa hang này thì làm thế
nào? Dương khi Duy do dự chưa
biết nghĩ sao, chợt có tiếng quân
chạy về báo rằng: - Mé sau núi,
bụi bay mù mịt, tất có quân mai
phục. Duy vội vàng sai thu quân
về, thì đã thấy hai toán quân của
Sư Toản, Đặng Trung đồ ra. Duy
vừa đánh vừa chạy. Bỗng tiếng

gong , shǔ bing dà bài . xìng
de xià hóu bà yǐn bing sha
dào , wèi bing fang tuì , jiù
liǎo jiang wéi , yù zài wǎng
qí shan . bà yue : " qí shan
zhài yǐ bèi chén tài dǎ pò ,
bào sù zhèn wáng , quán
zhài rén mǎ jie tuì huí hàn
zhōng qù liǎo ." wéi bù gǎn
qū dǒng tíng , jí tóu shan pì
xiǎo lù ér huí . hòu miàn
dèng ài jí zhuī , wéi lìng zhu
jun qián jìn , zì wèi duàn hòu .
zhèng xíng zhì jì , hu rán
shan zhōng yí jun tú chu ,
nǎi wèi jiang chén tài yě .
wèi bing yí sheng hǎn qǐ ,
jiang jiang wéi kùn zài gai xin .
wéi rén mǎ kùn fá , zuǒ
chong yòu tú , bù néng de
chu . dāng kòu jiāng jun
zhang yí , wén jiang wéi
shòu kùn , yín shù bǎi qí sha
rù chóng wéi . wéi yin chéng
shì sha chu . yí bèi wèi bing
luàn jiàn shè sǐ . wéi de tuo
chóng wéi , fù huí hàn zhōng
, yin gǎn zhang yí zhong
yōng , mò yú wáng shì , nǎi
biǎo zèng qí zi sun . yú shì ,
shǔ zhōng jiàng shì duo yǒu
zhèn wáng zhě , jie guì zui
yú jiang wéi . wéi zhào wǔ
hóu jie tíng jiù lì , nǎi shàng
biǎo zì biǎn wèi hòu jiāng jun
, xíng dà jiāng jun shì .

6 却说邓艾见蜀兵退尽，

大震，邓艾引兵杀到：三路夹攻，蜀兵大败。幸得夏侯霸引兵杀到，魏兵方退，救了姜维，欲再往祁山。霸曰：“祁山寨已被陈泰打破，鲍素阵亡，全寨人马皆退回汉中去了。”维不敢取董亭，急投山僻小路而回。后面邓艾急追，维令诸军前进，自为断后。正行之际，忽然山中一军突出，乃魏将陈泰也。魏兵一声喊起，将姜维困在垓心。维人马困乏，左冲右突，不能得出。荡寇将军张嶷，闻姜维受困，引数百骑杀入重围。维因乘势杀出。嶷被魏兵乱箭射死。维得脱重围，复回汉中，因感张嶷忠勇，歿于王事，乃表赠其子孙。于是，蜀中将士多有阵亡者，皆归罪于姜维。维照武侯街亭旧例，乃上表自贬为后将军，行大将军事。

却说邓艾见蜀兵退尽，

thục binh đại bại. Hạnh đắc hạ
hầu bá dẫn binh sát đáo, ngụy
binh phương thối, cứu liễu
khương duy, dục tái vãng kì
sơn. Bá viết: "Kì sơn trại dĩ bị
trần thái đă phá, bảo tố trận
vong, toàn trại nhân mã giai
thối hồi hán trung khứ liễu."
Duy bất cảm thủ đồng đình, cấp
đầu sơn tích tiểu lộ nhi hồi. Hậu
diện đặng ngại cấp truy, duy
lệnh chư quân tiền tiến, tự vi
đoạn hậu. Chánh hành chi tế,
hốt nhiên sơn trung nhất quân
đột xuất, nãi ngụy tương tràn
thái dã. Ngụy binh nhất thanh
hảm khởi, tương khương duy
khốn tại cai tâm. Duy nhân mã
khốn pháp, tâ trung hữu đột,
bất năng đắc xuất. Đang khâu
tướng quân trương nghi, văn
khương duy thụ khốn, dẫn sổ
bách kỵ sát nhập trọng vi. Duy
nhân thừa thế sát xuất. Nghi bị
ngụy binh loạn tiền xạ tử. Duy
đắc thoát trọng vi, phục hồi hán
trung, nhân cảm trương nghi
trung dũng, một vu vương sự,
nãi biểu tặng kì tử tôn. Vu thị,
thục trung tướng sĩ đa hữu trận
vong giả, giai quy tội vu
khương duy. Duy chiếu võ hầu
nhai đình cự lệ, nãi thương
biểu tự biếm vi hậu tướng
quân, hành đại tướng quân sự.

Khước thuyết đặng ngại kiến

reo hò lại nỗi, té ra Đặng Ngải
kéo quân đến. Ba mặt đánh dồn
vào, quân Thục thua to. May có
Hạ Hầu Bá dẫn quân đến cứu,
Ngụy mới lui. Khương Duy được
thoát, muốn lai ra Kỳ Sơn. Hạ
Hầu Bá can rằng: - Trại Kỳ Sơn
đã bị Trần Thái đánh vỡ. Bảo Tố
chết trận quân mã rút hết về Hán
Trung cả rồi. Duy thấy vậy, không
dám đi theo đường Đồng Đình
phải lén về qua đường tắt. Ngải
dẫn quân đuổi theo. Duy cho
quân đi trước, mình đón chặn mặt
sau. Đang đi, bỗng có một toán
quân ở trong núi đổ ra, là tướng
Ngụy Trần Thái. Quân Ngụy reo
ầm một tiếng, vây bọc ngay
Khương Duy vào ngay giữa trận.
Duy bấy giờ người ngựa mệt mỏi
cả, xông xáo mãi cũng không ra
được. Trương Ngực nghe tin
Khương Duy bị vây, dẫn vài trăm
kỵ đánh thốc vào cứu. Duy thừa
thế phá được trùng vây. Trương
Ngực bị quân Ngụy loạn xạ bắn
chết. Duy thoát nạn về đến Hán
Trung, cảm lòng trung dũng của
Trương Ngực bỏ mình vì việc
nước, mới dâng biểu xin phong
tặng cho con cháu ông ta. Tướng
sĩ trong Thục lắm người chết trận
đều đổ tội cho Khương Duy. Duy
chiếu lệ cũ ở Nhai Đình của Võ
hầu, xin tự giáng chức làm hậu
tướng quân mà coi việc đại
tướng.

Đặng Ngải thấy quân Thục lui hết

bìng tuì jìn , nǎi yǔ chén tài shè yàn xiāng hè , dà shǎng san jun . tài biǎo dèng ài zhī gong , sī mǎ zhào qiǎn shǐ chí jié , jiā ài guan jué , cì yìn shòu ; bìng fēng qí zì dèng zhōng wèi tíng hóu . shí wèi zhǔ cáo móu , gǎi zhèng yuán san nián wèi gan lù yuán nián . sī mǎ zhào zì wèi tian xià bing mǎ dà dou du , chu rù cháng lìng san qian tiě jiǎ xiao jiāng qián hòu cù yǒng , yǐ wèi hù wèi ; yì yìng shì wù , bù zòu cháo tíng , jiù yú xiàng fǔ cái chǔ : zì cǐ cháng huái cuàn nì zhī xīn . yǒu yì xīn fù rén , xìng jiǎ , míng chong , zì gong lǚ , nǎi gù jiàn wei jiāng jun jiǎ kuí zhī zì , wèi zhào fǔ xià cháng shǐ . chong yǔ zhào yue : " jin zhǔ gong zhǎng wò dà bǐng , sì fang rén xìn bì rán wèi an ; qiè dang àn fǎng , rán hòu xú tú dà shì . " zhào yue : " wú zhèng yù rú cǐ . rǔ kě wèi wǒ dong xíng . zhì tuì wèi láo chu zheng jun shì wèi míng , yǐ tàn xiao xí . " jiǎ chong lǐng mìng , jìng dào huái nán , rù jiàn ? dong dà jiāng jun zhu gé dàn . dàn zì gong xiū , nǎi láng yé nán yáng rén , jí wǔ hóu zhì zú dì yě ; xiàng shì yú wèi , yin wǔ hóu zài shǔ wèi xiāng , yin cǐ bù de chóng yòng ; hòu wǔ hóu shen wáng , dàn zài wèi lì rèn zhòng zhí , feng gao

乃与陈泰设宴相贺，大赏三军。泰表邓艾之功，司马昭遣使持节，加艾官爵，赐印绶；并封其子邓忠为亭侯。时魏主曹髦，改正元三年为甘露元年。司马昭自为天下兵马大都督，出入常令三千铁甲骁将前后簇拥，以为护卫；一应事务，不奏朝廷，就于相府裁处：自此常怀篡逆之心。有一心腹人，姓贾，名充，字公闾，乃故建威将军贾逵之子，为昭府下长史。充语昭曰：“今主公掌握大柄，四方人心必然未安；且当暗访，然后徐图大事。”昭曰：“吾正欲如此。汝可为我东行。只推慰劳出征军士为名，以探消息。”贾充领命，径到淮南，入见镇东大将军诸葛诞。诞字公休，乃琅琊南阳人，即武侯之族弟也；向事于魏，因武侯在蜀为相，因此不得重用；后武侯身亡，诞在魏历任

thực binh thối tǎn, nǎi dù tràn thái thiết yến tương hạ, đại thưởng tam quân. Thái biểu dặng ngải chi công, Tư Mã Chiêu khiết sử trì tiết, gia ngải quan tước, tứ ấn thụ; tịnh phong ki tử dặng trung vi đình hầu. Thời ngụy chủ tào mao, cải chính nguyên tam niên vi cam lộ nguyên niên. Tư Mã Chiêu tự vi thiên hạ binh mã đại đô đốc, xuất nhập thường lệnh tam thiên thiết giáp kiêu tương tiền hậu thốc ứng, dĩ vi hộ vệ; nhất ứng sự vụ, bất tấu triều đình, tự vu tương phủ tài xử: tự thủ thường hoài soán nghịch chi tâm. Hữu nhất tâm phúc nhân, tính cổ, danh sung, tự công lư, nãi cổ kiến uy tướng quân cổ quỳ chí tử, vi chiêu phủ hạ trường sử. Sung ngữ chiêu viết: "Kim chúa công chưởng ác đại bính, tứ phương nhân tâm tất nhiên vị an; thả đương ám phỏng, nhiên hậu từ đồ đại sự." Chiêu viết: "Ngô chánh dục như thử. Nhữ khả vi ngã đồng hành. Chỉ thối úy lao xuất chinh quân sĩ vi danh, dĩ tham tiêu túc." Cỗ sung lĩnh mệnh, kính đáo hoài nam, nhập kiến trấn đồng đại tướng quân Gia Cát đản. Đản tự công hưu, nãi lang gia nam dương nhân, túc võ hầu chi tộc đệ dã; hướng sự vu ngụy, nhân võ hầu tại thực vi tương, nhân thủ bất đắc trọng dụng; hậu võ hầu thân vong, đản tại ngụy lịch nhâm trọng chức, phong cao

cả rồi mới cùng Trần Thái mở tiệc ăn mừng, khao thưởng ba quân. Thái dâng biểu tâu công Đặng Ngải. Tư Mã Chiêu sai sứ cầm cờ tiết ra phong thêm quan tước cho Đặng Ngải, ban đầu cho ấn thụ và phong cho con Đặng Ngải là Đặng Trung làm Đinh hầu. Ngụy chủ Tào Mao cải niên hiệu Chính Nguyên thứ ba làm năm Cam Lộ thứ nhất. Tư Mã Chiêu tự phong mình làm thiên hạ binh mã đại đô đốc; khi ra vào thường có ba nghìn quân thiết giáp và kiêu tướng đi hộ vệ trước sau. Nhất thiết công việc, không tâu gì đến triều đình, tự tiện xử đoán ngay ở tướng phủ. Từ đó Chiêu thường có ý muốn cướp ngôi nhà Ngụy. Chiêu có một người tâm phúc, họ Giả tên Sung, tự là Công Lư, con quan Kiến oai tướng quân Giả Quỳ thuở trước, hiện đang làm trưởng sử trong phủ. Sung nói với Chiêu rằng: - Nay chúa công cầm quyền to, lòng người bốn phương vị tất đã tuân theo; nên cho dò hỏi mà trừ dần đi, mới toan được việc lớn. Chiêu nói: - Ta cũng muốn thế, người nên giúp ta đi sang mặt đông, giả tiếng làm an ủy quân sĩ đi đánh giặc về, liệu mà dò xét tình ý họ xem sao. Giả Sung lĩnh mệnh, đến tắt Hoài Nam, vào ra mắt quan chấn đồng đại tướng quân là Gia Cát Đản. Đản tên tự là Công Hưu, người ở Nam Dương, quận Lang Nha, túc em họ Gia Cát Võ Hầu. Trước vẫn làm quan

píng hóu . zǒng shè liǎng
huái jun mǎ . dang rì , jiā
chong tuo míng láo jun , zhì
huái nán jiàn zhu gé dàn .
dàn shè yàn dài zhī . jiǔ zhì
bàn han , chong yǐ yán tiǎo
dàn yue : " jìn lái luò yáng
zhu xián , jie yǐ zhǔ shàng
nuò ruò , bù kān wèi jun . sì
mǎ dà jiāng jun san bēi fǔ
guó , gong dé mí tian , kě yǐ
chán dài wèi tǒng . wèi shěn
jun yì ruò hé ? " dàn dà nù
yue : " rǔ nǎi jiā yù zhōu zhī
zì , shì shí wèi lù , an gǎn
chu cǐ luàn yán ! " chong xiè
yue : " mǒu yǐ ta rén zhī yán
gào gōng ēr . " dàn yue : "
cháo tíng yǒu nán , wú dang
yǐ sǐ bào zhì . " chong mò rán
, cì rì cí guì , jiàn si mǎ zhào
xì yán qí shì . zhào dà nù
yue : " shǔ bèi an gǎn rú cǐ !
" chong yue : " dàn zài huái
nán , shen de rén xin , jiǔ bì
wèi huàn , kě sù chū zhī . "

重职，封高平侯。总摄两淮军马。当日，贾充托名劳军，至淮南见诸葛亮。诞设宴待之。酒至半酣，充以言挑诞曰：“近来洛阳诸贤，皆以主上懦弱，不堪为君。司马大将军三辈辅国，功德弥天，可以禅代魏统。未审钧意若何？”诞大怒曰：“汝乃贾豫州之子，世食魏禄，安敢出此乱言！”充谢曰：“某以他人之言告公耳。”诞曰：“朝廷有难，吾当以死报之。”充默然，次日辞归，见司马昭细言其事。昭大怒曰：“鼠辈安敢如此！”充曰：“诞在淮南，深得人心，久必为患，可速除之。”

7 zhào suì àn fa mì shu yǔ
yáng zhōu cì shǐ lè ? . yí
miàn qiǎn shǐ ? zhào zheng
dàn wèi sì kong . dàn de liǎo
zhào shu , yǐ zhī shì jiǎ
chong gào biàn , suì zhuo lái
shǐ kǎo wèn . shǐ zhě yue : "
cǐ shì lè ? zhì zhī . " dàn yue

昭遂暗发密书与扬州刺史乐𬘭。一面遣使赍诏征诞为司空。诞得了诏书，已知是贾充告变，遂捉来使拷问。使者曰：“此事乐𬘭知之。”

bình hâu. Tống nghiệp lưỡng hoài quân mã. Đương nhật, cỗ sung thác danh lao quân, chí hoài nam kiến Gia Cát đản. Đản thiết yến dãi chi. Tứu chí bán hàm, sung dĩ ngôn thiêu đản viết: "Cận lai lạc dương chư hiền, giai dĩ chủ thượng noạ nhược, bất kham vi quân. Tư Mã đại tướng quân tam bối phụ quốc, công đức di thiên, khả dĩ thiện đại ngụy thống. Vì thâm quân ý nhược hè?" Đản đại nộ viết: "Nhữ nǎi cỗ dụ châu chi tử, thế thực ngụy lộc, an cảm xuất thử loạn ngôn!" Sung tạ viết: "Mỗ dĩ tha nhân chi ngôn cáo công nhĩ." Đản viết: "Triều đình hữu nan, ngô đương dĩ tử báo chí." Sung mặc nhiên, thứ nhật từ quy, kiến Tư Mã chiêu té ngôn kì sự. Chiêu đại nộ viết: "Thử bối an cảm như thử!" Sung viết: "Đản tai hoài nam, thâm đắc nhân tâm, cửu tất vi hoạn, khả tốc trừ chi."

ở Ngụy, nhân Võ hầu làm tướng trong Thục, cho nên không được trọng dụng. Về sau, Võ hầu mất, Đản mới được nhắc lên làm quan to, phong là Cao Bình hầu, tổng nghiệp quân mã hai xứ Hoài Đông và Hoài Nam. Khi ấy Giả Sung đến ủy đạo quân sĩ. Đản mở tiệc khoán dãi. Rượu uống ngà ngà say, Sung nói khơi lên rằng: - Gần nay các bậc hiền lương ở Lạc Dương, ai cũng cho chúa thượng hèn yếu, làm vua không nổi. Có đại tướng quân họ là Tư Mã, ba đời giúp nước, công đức tày trời, nên thay vào ngôi nhà Ngụy, chưa biết ý ngài nghĩ thế nào? Đản nỗi giận nói: - Mày là con Giả Dụ Châu, đời đời ăn lộc nhà Ngụy, sao dám nói càn thế? Sung nói tảng ra rằng: - Tôi đem lời người ta nói với ông đấy thôi! Đản nói: - Triều đình nếu có nạn gì, ta sẽ liều chết để báo ơn! Sung nín lặng, từ trở ra, về thuật hết đầu đuôi với Tư Mã Chiêu. Chiêu giận, nói: - Đản chuột sao dám hồn thế? Sung nói: - Đản ở Hoài Nam được lòng người đã nhiều, để lâu rất sinh vạ, nên trù ngay đi.

Chiêu toại ám phát mật thư dữ dương châu thứ sử nhạc lâm. Nhất diện khiển sứ té chiêu chinh đản vi ti không. Đản đắc liều chiêu thư, dĩ tri thị cỗ sung cáo biến, toại tróc lai sử khảo vấn. Sứ giả viết: "Thử sự nhạc lâm tri chí." Đản viết: "Tha như

Chiêu một mặt đưa mật thư cho thứ sử Dương Châu là Nhạc Lâm, một mặt sai sứ mang chiêu ra vời Đản về triều, phong làm chức tư không. Đản được chiêu, biết là Giả Sung cáo biến, mới bắt sứ giả vào tra hỏi. Sứ giả nói: - Việc này hỏi Nhạc Lâm thì biết.

: " ta rú hé de zhī ? " shǐ zhě
yue : " si mǎ jiāng jun yǐ lìng
rénn dào yáng zhōu sòng mì
shu yǔ lè ? yǐ . " dàn dà nù ,
chì zuǒ yòu zhǎn liǎo lái shǐ ,
suì qǐ bù xià bing qian rén ,
sha ben yáng zhōu lái . jiang
zhì nán mén , chéng mén yǐ
bì , diào qiáo ? qǐ . dàn zài
chéng xià jiào mén , chéng
shàng bìng wú yí rén huí dá .
dàn dà nù yue : " lè ? pǐ fu ,
an gǎn rú cǐ ! " suì lìng jiàng
shì dǎ chéng . shǒu xià shí
yú xiao qí , xià mǎ dù háo ,
fei shen shàng chéng , sha
sǎn jun shì , dà kai chéng
mén , yú shì zhu gé dàn yín
bing rù chéng , chéng feng
fàng huǒ , sha zhì ? jia . ?
huang shàng lóu bì zhì . dàn
tí jiàn shàng lóu , dà hè yue :
" rǔ fù lè jìn , xí rì shòu wèi
guó dà en ! bù sì bào běn ,
fǎn yù shùn si mǎ zhào ye ! "
? wèi jí huí yán , wèi dàn suō
sha . yi miàn jù biǎo shù sì
mǎ zhào zhì zuì , shǐ rén
shen zòu luò yáng ; yi miàn
dà jù liǎng huái tún tián hù
kǒu shí yú wàn , bìng yáng
zhōu xin jiàng bìng sì wàn yú
rénn , jí cǎo tún liáng , zhǔn
bèi jìn bìng ; yòu lìng cháng
shǐ wú gang , sòng zi zhu gé
jìng rù wú wèi zhí qí yuán ,
wù yào gé bìng zhu tǎo sì
mǎ zhào .

诞曰：“他如何得知？”使者曰：“司马将军已令人到扬州送密书与乐𬘭矣。”诞大怒，叱左右斩了来使，遂起部下兵千人，杀奔扬州来。将至南门，城门已闭，吊桥拽起。诞在城下叫门，城上并无一人回答。诞大怒曰：“乐𬘭匹夫，安敢如此！”遂令将士打城。手下十余骁骑，下马渡壕，飞身上城，杀散军士，大开城门，于是诸葛诞引兵入城，乘风放火，杀至𬘭家。𬘭慌上楼避之。诞提剑上楼，大喝曰：“汝父乐进，昔日受魏国大恩！不思报本，反欲顺司马昭耶！”𬘭未及回言，为诞所杀。一面具表数司马昭之罪，使人申奏洛阳；一面大聚两淮屯田户口十余万，并扬州新降兵四万余人，积草屯粮，准备进兵；又令长史吴纲，送子诸葛靓入吴为质求援，务要合兵诛讨司马昭。

hà đắc tri?" Sứ giả viết: "Tư Mã tướng quân đã sai người đến Dương Châu đưa mật thư cho Nhạc Lâm. Đản nổi giận, sai tả hữu chém sứ giả, rồi cắt nghìn quân bộ hạ kéo đến Dương Châu. Khi đến cửa Nam thì thành đã đóng, mà cầu treo đã cắt về bên kia rồi, Đản đứng dưới thành gọi cửa, nhưng không có người nào đáp lại. Đản nổi giận mà rằng: - Nhạc Lâm sát phu, sao dám láo thế? Liền sai tướng sĩ đánh thành. Thủ hạ của Đản có hơn mười người kiện tướng, xuống ngựa lội qua hào, nhảy vót lên cả mặt thành, đánh tan quân canh, mở toang cửa thành cho quân vào. Gia Cát Đản dẫn quân vào thành, theo chiều gió phóng hỏa, đánh mãi đến nhà Nhạc Lâm. Nhạc Lâm tung thế, vội vàng trốn chạy lên nhà lầu. Đản cầm gươm trèo thẳng lên quát rằng: - Cha mà là Nhạc Tiến khi xưa chịu ân to nước Ngụy, không biết nghĩ mà đền báo, lại muốn giúp quân phản nghịch Tư Mã Chiêu à? Lâm chưa kịp đáp lại đã bị Đản giết mất. Một mặt Đản viết biểu kể tội Tư Mã Chiêu sai người dâng về Lạc Dương. Một mặt Đản tụ hợp quân mã hai xứ Hoài Đông, Hoài Nam cả thảy hơn mười vạn, và bốn vạn quân Dương Châu mới hàng, chưa có tu lương, dù bị việc tiến quân. Lại sai trưởng sử Ngô Cương đưa con là Gia Cát Thịnh sang làm con tin bên Ngô, xin Ngô cắt quân sang cùng đánh Tư Mã Chiêu.

8 cǐ shí dong wú chéng xiang sun jùn bìng wáng , cóng dì sun ? fǔ zhèng . ? zì zi tong , wèi rén qiáng bào , sha dà si mǎ téng yìn , jiāng jun lǚ jù , wáng dun děng , yin cǐ quán bǐng jie guī yú ? . wú zhǔ sun liàng , sui rán cong míng , wú kě nài hé . yú shì wú gang jiang zhu gé jīng zhì shí tou chéng , rù bài sun ? . ? wèn qí gù , gang yue : " zhu gé dàn nai shǔ hàn zhu gé wǔ hóu zhi zú dì yě , xiàng shì wèi guó ; jin jiàn si mǎ zhào qí jun wǎng shàng , fèi zhǔ nòng quán , yù xīng shī tǎo zhi , ér lì bù jí , gù tè lái gui jiàng . chéng kǒng wú píng , zhuan sòng qin zi zhu gé jīng wèi zhí . fú wàng fa bing xiāng zhù . " ? cóng qí qǐng , biàn qiǎn dà jiang quán yì , quán duan wèi zhǔ jiang , yú quán wèi gé hòu , zhu yì , táng zi wèi xian feng , wén qin wèi xiàng dǎo , qǐ bing qí wàn , fen san duì ér jìn . wú gang huí shòu chun bào zhi zhu gé dàn . dàn dà xǐ , suí chén bing zhǔn bèi . què shuo zhu gé dàn biǎo wén dào luò yáng , si mǎ zhào jiàn liǎo dà nù , yù zì wǎng tǎo zhi . jiǎ chong jiàn yue : " zhǔ gong chéng fù xiong zhi jí yè , en dé wèi jí

此时东吴丞相孙峻病亡，从弟孙𬘭辅政。𬘭字子通，为人强暴，杀大司马滕胤、将军吕据、王惇等，因此权柄皆归于𬘭。吴主孙亮，虽然聪明，无可奈何。于是吴纲将诸葛靓至石头城，入拜孙𬘭。𬘭问其故，纲曰：“诸葛诞乃蜀汉诸葛武侯之族弟也，向事魏国；今见司马昭欺君罔上，废主弄权，欲兴师讨之，而力不及，故特来归降。诚恐无凭，专送亲子诸葛靓为质。伏望发兵相助。”𬘭从其请，便遣大将全怿、全端为主将，于诠为合后，朱异、唐咨为先锋，文钦为向导，起兵七万，分三队而进。吴纲回寿春报知诸葛诞。诞大喜，遂陈兵准备。却说诸葛诞表文到洛阳，司马昭见了大怒，欲自往讨之。贾充谏曰：“主公乘父兄之基业

Thử thời đông ngô thừa tướng tôn tuân bệnh vong, tòng đệ tôn lâm phụ chánh. Lâm tự tử thông, vi nhân cường bạo, sát đại Tư Mã đằng dận, tướng quân lữ cư, vương đôn đằng, nhân thử quyền bính giai quy vu lâm. Ngô chủ tôn lượng, tuy nhiên thông minh, vô khả nại hà. Vu thị ngô cương tương Gia Cát tịnh chí thạch đầu thành, nhập bái tôn lâm. Lâm vẫn kỉ cố, cương viết: "Gia Cát đản nai thực hán Gia Cát võ hầu chi tộc đệ dã, hướng sự ngụy quốc; kim kiến Tư Mã chiêu khí quân võng thượng, phế chủ lộng quyền, dục hưng sư thảo chi, nhi lực bất cập, cố đặc lai quy hàng. Thành khủng vô bằng, chuyên tổng thân tử Gia Cát tịnh vi chất. Phục vọng phát binh tương trợ." Lâm tòng kì thỉnh, tiện khiễn đại tướng toàn dịch, toàn doan vi chủ tướng, vu thuyên vi hợp hậu, chu di, đường tư vi tiên phong, văn khâm vi hướng đạo, khởi binh thất vạn, phân tam đội nhi tiến. Ngô cương hồi thọ xuân báo tri Gia Cát đản. Đản đại hỉ, toại trần binh chuẩn bị. Khước thuyết Gia Cát đản biểu văn đáo lạc dương, Tư Mã chiêu kiên liễu đại nộ, dục tự vâng thảo chi. Cỗ sung giàn viết: "Chúa công thừa phụ huynh chi

Bấy giờ thừa tướng Đông Ngô là Tôn Tuân đã mất, em là Tôn Lâm phụ chính. Lâm tự là Tử Không, tính khí hung bạo, giết bọn đại tư mã Đằng Dận, và tướng quân Lã Cứu, Vương Đôn, vì thế bao nhiêu quyền chính về cả trong tay mình. Ngô chủ Tôn Lượng tuy thông minh, nhưng cũng không làm sao được. Ngô Cương đem Gia Cát Thịnh đến thành Thạch Đầu, vào lạy Tôn Lâm. Lâm hỏi tại sao, Cương thưa rằng: - Gia Cát Đản là em họ Gia Cát Võ hầu bên Thực, trước thờ nước Ngụy, nay thấy Tư Mã Chiêu khinh vua lừa trên, bỏ chúa, lộng quyền, muốn cất quân vào đánh, nhưng sợ địch không nổi, nên đến xin hàng, sợ không có gì làm tin, nên cho con là Gia Cát Thịnh sang hầu. Vậy xin ngài đem quân sang giúp cho. Lâm ứng lời, sai đại tướng là Toàn Dịch, Toàn Đoan làm chủ tướng, Vu Thuyên làm hợp hậu, Chu Di, Đường Tư làm tiên phong, Văn Khâm làm hướng đạo, cất bảy vạn quân, chia làm ba đội kéo sang Ngụy. Ngô Cương về Thọ Xuân báo với Gia Cát Đản. Đản mừng lắm, mới dàn binh dự sẵn cả đâu vào đấy. Lại nói, văn biểu của Gia Cát Đản đưa đến Lạc Dương. Tư Mã Chiêu trông thấy nổi giận, muốn tự cất quân đi đánh. Giả Sung can rằng: - Chúa công thừa cơ

sì hǎi , jin qì tian zi ér qù ,
ruò yí cháo yǒu biàn , huǐ zhī
hé jí ? bù rú zòu qǐng tài hòu
jí tian zi yì tòng chu zheng ,
kě bǎo wú yú . " zhào xǐ yue :
" cǐ yán zhèng hé wú yì . "
suì rù zòu tài hòu yue : " zhu
gé dàn móu fǎn , chén yǔ
wén wǔ guan liáo , jì yì tíng
dang : qǐng tài hòu tòng tian
zi yù jià qín zheng , yǐ jì xian
dì zhì yí yì . " tài hòu wèi jù ,
zhì de cóng zhì . cì rì , zhào
qǐng wèi zhǔ cáo móu qǐ
chéng . móu yue : " dà jiāng
jun dou du tian xià jun mǎ ,
rèn cóng diào qiǎn , hé bì
zhèn zì xíng yě ? " zhào yue :
" bù rán . xí rì wǔ zǔ zòng
héng sì hǎi , wén dì , míng dì
yǒu bao kuò yǔ zhòu zhì zhì ,
bìng tun ba huang zhì xin ,
fán yù dà dí , bì xu zì xíng .
bì xià zhèng yí zhuī pèi xian
jun , sǎo qīng gù niè . hé zì
wèi yě ? " móu wèi wei quán ,
zhì de cóng zhì . zhào suì
xià zhào , jìn qǐ liǎng dou zhī
bing èr shí liù wàn , mìng ?
nán jiāng jun wáng jí wèi
zhèng xian feng , an dong
jiāng jun chén qian wèi fù
xian feng , jian jun shí bao
wèi zuǒ jun , yǎn zhōu cì shǐ
zhōu tài wèi yòu jun , bǎo hù
che jià , hào hào dàng dàng ,
sha ben huái nán ér lái .

，恩德未及四海，今弃天子而去，若一朝有变，悔之何及？不如奏请太后及天子一同出征，可保无虞。”昭喜曰：“此言正合吾意。”遂入奏太后曰：“诸葛亮谋反，臣与文武官僚，计议停当：请太后同天子御驾亲征，以继先帝之遗意。”太后畏惧，只得从之。次日，昭请魏主曹髦起程。髦曰：“大将军都督天下军马，任从调遣，何必朕自行也？”昭曰：“不然。昔日武祖纵横四海，文帝、明帝有包括宇宙之志，并吞八荒之心，凡遇大敌，必须自行。陛下正宜追配先君，扫清故孽。何自畏也？”髦畏威权，只得从之。昭遂下诏，尽起两都之兵二十六万，命镇南将军王基为正先锋，安东将军陈騤为副先锋，监军石苞为左军，兖州刺史州泰为右军，保护车驾，浩浩荡荡，杀奔淮

cơ nghiệp, ân đức vị cập tứ hải, kim khí thiên tử nhi khứ, nhược nhất triều hữu biến, hồi chi hà cập? Bất như tấu thỉnh thái hậu cập thiên tử nhất đồng xuất chinh, khả bảo vô ngu." Chiêu hỉ viết: "Thử ngôn chánh hợp ngô ý." Toại nhập tấu thái hậu viết: "Gia Cát đản mưu phản, thần dữ văn võ quan liêu, kế nghị đình đương: thỉnh thái hậu đồng thiên tử ngự giá thân chinh, dĩ kế tiên đế chi di ý. "Thái hậu úy cụ, chỉ đắc tòng chi. Thứ nhật, chiêu thỉnh ngụy chủ tào mao khởi trình. Mao viết: "Đại tướng quân đô đốc thiên hạ quân mã, nhâm tòng điều khiển, hà tất trẫm tự hành dã?" Chiêu viết: "Bất nhiên. Tích nhật võ tổ tung hoành tứ hải, văn đế, minh đế hữu bao quát vũ trụ chí chí, tịnh thôn bát hoang chí tâm, phàm ngộ đại địch, tất tu tự hành. Bệ hạ chánh nghi truy phối tiên quân, tảo thanh cổ nghiệp. Hà tự úy dã?" Mao úy uy quyền, chỉ đắc tòng chi. Chiêu toại hạ chiêu, tần khởi lưỡng đô chi binh nhị thập lục vạn, mệnh trấn nam tướng quân vương cơ vi chánh tiên phong, an đông tướng quân trấn khiên vi phó tiên phong, giam quân thạch bao vi tả quân, duyên châu thứ sử châu thái vi hữu quân, bảo hộ xa giá, hạo hạo dũng dũng, sát bôn hoài nam nhi lai.

nghiệp của cha anh, ân đức chưa ra đến bốn bể. Nay đế thiên tử ở nhà mà đi, nếu một mai sinh biến, thì hồi sao cho kịp? Chi bằng tâu với Thái Hậu, thiên tử cùng đi một thể, thì mới không lo gì. Chiêu mừng, nói: - Lời ấy hợp ý ta lắm! Bên vào tâu với Thái Hậu rằng: Gia Cát Đản mưu phản, tôi đã bàn với các quan văn võ, xin mời Thái Hậu, thiên tử cùng ngự giá thân chinh, để nối chí của tiên đế khi xưa. Thái Hậu sợ, phải nghe. Hôm sau, Chiêu mời Ngụy chủ Tào Mao khởi trình. Mao nói: - Đại tướng quân đô đốc quân mã cả thiên hạ, mặc ý tướng quân sai khiên thế nào cho được việc thì thôi, can gì trẫm phải thân hành nữa? Chiêu nói: - Ngày xưa Võ tổ tung hoành bốn bể, Văn Đế có chí bao trùm cả bờ cõi, có bụng thôn tính cả tám phương. Phàm gặp đám giặc to nào, tất thân chinh ra đánh. Bệ hạ cũng nên theo đòi tiên quân, quét sạch quân phản tặc, can gì mà sợ? Mao sợ uy quyền Tư Mã Chiêu, đành phải theo lời. Chiêu cát hai mươi sáu vạn quân ở kinh đô, sai chinh nam tướng quân Vương Cơ làm chánh tiên phong, giám quân Thạch Bảo làm tả quân, bả hộ xa giá, kéo sang Hoài Nam.

9 dong wú xian feng zhu yì ,
yǐn bing yíng dí . liǎng jun
duì yuán , wèi jun zhong
wáng jī chu mǎ , zhu yì lái
yíng . zhàn bù san gé , zhu
yì bài zǒu : táng zì chu mǎ ,
zhàn bù san gé , yì dà bài ér
zǒu . wáng jī qu bing yǎn sha
, wú bing dà bài , tuì wǔ shí lǐ
xià zhài , bào rù shòu chun
chéng zhong . zhu gé dàn zì
yǐn běn bù ? bing , huì gé
wén qín bìng èr zi wén yang
, wén hǔ , xióng bing shù
wàn , lái dí si mǎ zhào .
zhèng shì : fang jiàn wú bing
? qì duò . yòu kàn wèi jiang
jìn bing lái . wèi zhì shèng fù
rú hé , qiě kàn xià wén fēn
jiě .

南而来。

东吴先锋朱异，引兵迎敌。两军对圆，魏军中王基出马，朱异来迎。战不三合，朱异败走：唐咨出马，战不三合，亦大败而走。王基驱兵掩杀，吴兵大败，退五十里下寨，报入寿春城中。诸葛亮自引本部锐兵，会合文钦并二子文鸯、文虎，雄兵数万，来敌司马昭。正是：方见吴兵锐气堕。又看魏将劲兵来。未知胜负如何，且看下文分解。

Đông Ngô tiên phong Chu Dị, dẫn binh nghênh địch. Lưỡng quân đối viên, Ngụy quân trung vương cơ xuất mã, Chu Dị lai nghênh. Chiến bất tam hợp, Chu Dị bại tầu: Đường tư xuất mã, chiến bất tam hợp, diệt đại bại nhi tầu. Vương Cơ khu binh yểm sát, Ngô binh đại bại, thối ngũ thập lí hạ trại, báo nhập tho xuân thành trung. Gia Cát đản tự dẫn bốn bộ nhuệ binh, hội hợp văn khâm tịnh nhị tử văn ương, văn hổ, hùng binh số vạn, lai địch Tư Mã Chiêu. Chánh thị: phương kiến ngô binh nhuệ khí đọa. Hựu khán ngụy tương kình binh lai. Vị tri thắng phụ như hà, thả khán hạ văn phân giải.

Tiên phong Đông Ngô là Chu Dị dẫn quân ra địch với quân Ngụy. Vương Cơ đánh nhau với Chu Dị, chưa được ba hiệp cũng chạy. Đường Tư ra đánh được vài hiệp cũng chạy nốt. Vương Cơ thúc quân tràn sang, quân Ngụy thua to, lui năm mươi dặm hạ trại. Tin báo vào thành Thọ Xuân. Gia Cát Đản ở trong thành, dẫn quân ra hội với Văn Khâm và hai con là Văn Ương, Văn Hổ, đem vài vạn hùng binh, lại chống Tư Mã Chiêu. Ấy là: Vừa thấy quân Ngụy thua nháo nhác. Sẽ xem tướng Ngụy lại tung hoành. Chưa biết được thua thế nào, xem đến hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
112
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo si mǎ zhào wén
zhu gé dàn huì gé wú bing
qián lái jué zhàn , nǎi zhao
sǎn qí cháng shǐ péi xiù ,
huáng mén shì láng zhong
huì , shang yì pò dí zhì cè .
zhong huì yue : " wú bing zhì
zhù zhu gé dàn , shí wèi lì yě ;
yǐ lì yòu zhì , zé bì shèng yǐ . "
zhào cóng qí yán , suì lìng
shí bao , zhōu tài xiān yīn
liǎng jun yú shí tou chéng
mái fú , wáng jí , chén qian
lǐng jīng bing zài hòu , què
lìng pian jiang chéng cuì yǐn
bing shù wàn xian qù yòu dí ;
yòu lìng chén jùn yǐn che
zhàng niú mǎ lù luó , zhuāng
zài shǎng jun zhì wù , sì
miàn jù jí yú zhèn zhong , rú
dí lái zé qì zhì .

3 shì rì , zhu gé dàn lìng wú
jiāng zhu yì zài zuǒ , wén qín
zài yòu , jiàn wèi zhèn zhōng
rénn mǎ bù zhěng , dàn nǎi
dà qu shì mǎ jìng jìn . chéng
cuì tuì zǒu , dàn qu xìng yǎn
sha , jiàn niú mǎ lù luó , biàn
mǎn jiao yě ; nán bing zheng

第一百十二回
救寿春于诠死节
取长城伯约鏖兵

却说司马昭闻诸葛诞会合吴兵前来决战，乃召散骑长史裴秀、黄门侍郎钟会，商议破敌之策。钟会曰：“吴兵之助诸葛诞，实为利也；以利诱之，则必胜矣。”昭从其言，遂令石苞、州泰先引两军于石头城埋伏，王基、陈骞领精兵在后，却令偏将成倅引兵数万先去诱敌；又令陈俊引车仗牛马驴骡，装载赏军之物，四面聚集于阵中，如敌来则弃之。

是日，诸葛诞令吴将朱异在左，文钦在右，见魏阵中人马不整，诞乃大驱士马径进。成倅退走，诞驱兴掩杀，见牛马驴骡，遍满郊野；南

Đệ nhất bách thập nhị hồi
cứu thọ xuân vu thuyền tử
tiết thủ trưởng thành bá ước
ao binh

Khước thuyết Tư Mã chiêu văn
Gia Cát đản hội hợp ngô binh
tiền lai quyết chiến, nãi triệu tán
ky trưởng sử bùi tú, hoàng môn
thị lang chung hội, thương nghị
phá địch chi sách. Chung hội
viết: "Ngô binh chi trợ Gia Cát
đản, thật vi lợi dã; dĩ lợi dụ chí,
tắc tất thắng hĩ." Chiêu tòng kì
ngôn, toại lệnh thạch bao, châu
thái tiên dẫn lưỡng quân vu
thạch đầu thành mai phục,
vương cơ, trấn khiên lĩnh tinh
binh tại hậu, khước lệnh thiên
tương thành thối dẫn binh số
vạn tiên khứ dụ địch; hựu lệnh
trần tuấn dẫn xa trương ngưu
mã lư loa, trang tái thường
quân chí vật, tứ diện tụ tập vu
trận trung, như địch lai tắc chí.

HỘI 112 Cứu Thọ Xuân, Vu
Thuyền tử tiết; Lấy Trường
Thành, Bá Ước dùng binh

Tư Mã Chiêu thấy Gia Cát Đản hội
với quân Ngô kéo lại, liền vời quan
tán ky trưởng sử là Bùi Tú và
hoàng môn thị lang là Chung Hội
đến bàn bạc đánh giặc. Chung Hội
nói: - Quân Ngô giúp Gia Cát Đản,
chỉ vì lợi thôi. Nếu ta lấy lợi mà dù,
thì tất đánh được. Chiêu nghe lời
sai Thạch Bảo, Chu Thái dẫn hai
toán quân phục ở trước thành
Thạch Đầu, Vương Cơ, Trần Khiên
lĩnh tinh binh ở mặt sau, cho tì
tướng là Thành Tốt dẫn vài vạn
quân ra trước dụ địch. Lại sai Trần
Tuấn dẫn xe trưng, trâu, ngựa,
lừa, la chở đồ tụ sẵn trong trận, đợi
giặc đến thì bỏ chạy.

Hôm ấy, Gia Cát Đản sai Ngô
tướng Chu Dị ở mặt tả, Văn Khâm
ở mặt hữu, còn mình đi giữa. Đản
thấy quân mã bên Ngụy lộn xộn
không được tề chỉnh, mới thúc
quân kéo tràn sang. Thành Tốt
chạy lui về. Đản kéo quân đuổi
đánh. Bỗng thấy trâu, ngựa, lừa, la

qǔ , wú xīn liàn zhàn . hu rán
yì shēng pào xiǎng , liǎng lù
bīng shā lái : zuǒ yǒu shí
bao , yòu yǒu zhōu tài , dàn
dà jīng , jí yù tuì shí , wáng jī
, chén qiān jīng bīng shā dào
. dàn bīng dà bài . sī mǎ
zhào yòu yǐn bīng jiē yìng .
dàn yǐn bài bīng bēn rù shòu
chūn , bì mén jiān shǒu .
zhào lìng bīng sì miàn wéi
kùn , bīng lì gōng chéng .

4 shí wú bīng tuì tún an feng ,
wèi zhǔ che jià zhù yú xiàng
chéng . zhong huì yue : " jin
zhu gé dàn suí bài , shòu
chun chéng zhong liáng cǎo
cháng duo , gèng yǒu wú
bīng tún an feng yǐ wèi jǐ jiǎo
zhì shì ; jin wú bīng sì miàn
gōng wéi , bǐ huǎn zé jiān
shǒu , jí zé sī zhàn ; wú bīng
huò chéng shì jiá gōng : wú
jun wú yì . bù rú san miàn
gōng zhī , liù nán mén dà lù ,
róng zéi zì zǒu ; zǒu ér jí zhì
, kě quán shèng yě . wú bīng
yuǎn lái , liáng bì bù jí ; wǒ
yǐn qīng qí chao zài qí hòu ,
kě bù zhàn ér zì pò yǐ ."
zhào fǔ huì bēi yue : " jun
zhen wú zhì zì fáng yě ! " suí
lìng wáng jī chè tuì nán mén
zhì bīng . què shuo wú bīng
tún yú an feng , sun ? huàn
zhu yì zé zhì yue : " liàng yì
shòu chun chéng bù néng jiù

兵争取，无心恋战。忽然一声炮响，两路兵杀来：左有石苞，右有州泰，诞大惊，急欲退时，王基、陈騤精兵杀到。诞兵大败。司马昭又引兵接应。诞引败兵奔入寿春，闭门坚守。昭令兵四面围困，并力攻城。

tâm luyện chiến. Hốt nhiên nhất thanh pháo hưởng, lưỡng lộ binh sát lai: tả hữu thạch bao, hữu hữu châu thái, đản đại kinh, cấp dục thói thời, vương cơ, trân khiên tinh binh sát đáo. Đản binh đại bại. Tư Mã chiêu hựu dẫn binh tiếp ứng. Đản dẫn bại binh bôn nhập thọ xuân, bế môn kiên thủ. Chiêu lệnh binh tú diện vi khốn, tịnh lực công thành.

thả ra, nhan nhản khắp cánh đồng. Quân Ngô tham lợi, tranh nhau đuôi bắt, không còn bụng nào đánh nhau nữa. Chợt có tiếng pháo nổ, quân hai mặt kéo đến, tả thì Thạch Bào, hữu thì Chu Thái. Đản giật mình, kíp rút quân về. Vương Cơ, Trần Khiên dẫn tinh binh đồ lại, Tư Mã Chiêu tiếp ứng thêm vào. Đản thua to, chạy vào thành Thọ Xuân, đóng cửa giữ vững không dám ra. Chiêu sai quân bốn mặt vây đánh thành.

时吴兵退屯安丰，魏主车驾驻于项城。钟会曰：“今诸葛诞虽败，寿春城中粮草尚多，更有吴兵屯安丰以为掎角之势；今吾兵四面攻围，彼缓则坚守，急则死战；吴兵或乘势夹攻：吾军无益。不如三面攻之，留南门大路，容贼自走；走而击之，可全胜也。吴兵远来，粮必不继；我引轻骑抄在其后，可不战而自破矣。”昭抚会背曰：“君真吾之子房也！”遂令王基撤退南门之兵。却说吴兵屯于安丰，孙𬘭唤朱异责之曰：“量一寿春

Thời ngô binh thoái trâu an phong, ngụy chủ xa giá trú vu hạng thành. Chung hội viết: "Kim Gia Cát đản tuy bại, thọ xuân thành trung lương thảo thượng đa, canh hữu ngô binh trâu an phong dĩ vi kỉ giác chí thế; kim ngô binh tú diện công vi, bỉ hoãn tắc kiên thủ, cấp tắc tú chiến; ngô binh hoặc thừa thế giáp công: ngô quân vô ích. Bất như tam diện công chi, lưu nam môn đại lộ, dung tắc tự tẩu; tẩu nhi kích chi, khả toàn thắng dã. Ngô binh viễn lai, lương tất bất kế; ngã dẫn khinh ky sao tại kỉ hậu, khả bất chiến nhi tự phá hĩ." Chiêu phủ hội bối viết: "Quân chán ngô chi tử phòng dã!" Toại lệnh vương cơ triệt thói nam môn chi binh. Khước thuyết ngô binh trâu vu an phong, tôn lâm hoán chu di trách chí viết: "Lượng nhất thọ xuân thành bất năng cứu, an

Bấy giờ quân Ngô lui về đóng ở An Phong. Ngụy chủ xa giá đóng ở Hạng Thành. Chung Hội nói: - Nay Gia Cát Đản tuy thua, nhưng trong thành Thọ Xuân lương thảo còn nhiều, lại có quân Ngô đóng ở An Phong, làm thế ỷ giặc. Quân ta bốn mặt vây đánh, nếu đánh thong thả thì giặc giữ vững, đánh kíp quá thì họ cố chết chống cự với ta. Quân Ngô lại thừa cơ đến đánh. Như thế quân ta đánh thành có ích gì? Không bằng ta chỉ đánh ba mặt, chừa ra một lối to cửa nam cho giặc chạy, rồi sẽ đuổi theo mà đánh, thì mới toàn thắng được. Quân Ngô từ xa đến đây, lương thảo tiếp ứng không đều. Ta dẫn quân khinh ky lẻn ra mé sau mà chặn đường, thì không phải đánh cũng vỡ. Chiêu vỗ vào lưng Chung Hội mà rằng: - Người thật là Tử Phòng của ta! Liền sai Vương Cơ triệt quân mặt cửa nam không vây nữa. Quân Ngô đóng ở An phong. Tôn Lâm gọi Chu

, an kě bìng tun Zhōng yuán ? rú zài bù shèng bì zhǎn ! " zhu yì nǎi huí běn zhài shang yì . yú quán yue : " jin shòu chun nán mén bù wéi , mǒu yuàn lǐng yi jun cóng nán mén rù qù , zhù zhu gé dàn shǒu chéng . jiāng jun yǔ wèi bing tiǎo zhàn , wǒ què cóng chéng zhong sha chu : liǎng lù jiá gong , wèi bing kě pò yǐ . " yì rán qí yán . yú shì quán yì , quán duan , wén qin děng , jie yuàn rù chéng . suì tòng yú quán yǐn bing yì wàn , cóng nán mén ér rù chéng . wèi bing bù de jiàng lìng , wèi gǎn qīng dí , rèn wú bing rù chéng , nǎi bào zhì si mǎ zhào . zhào yue : " cǐ yù yǔ zhu yì nèi wài jiá gong , yǐ pò wǒ jun yě . " nǎi zhao wáng jí , chén qian fēn fù yue : " rǔ kě yǐn wǔ qian bing jié duàn zhu yì lái lù , cóng bēi hòu jí zhī . " èr rén lǐng mìng ér qù . zhu yì zhèng yǐn bing lái , hu bēi hòu hǎn sheng dà zhèn : zuǒ yǒu wáng jí , yòu yǒu chén qian , liǎng lù jun sha lái . wú bing dà bài . zhu yì huí jiàn sun ? , ? dà nù yue : " léi bài zhì jiāng , yào rǔ hé yòng ! " chì wǔ shì tuī chu zhǎn zhì . yòu zé quán duan zi quán ? yue : " ruò tuì bù de wèi bing , rǔ fù zi xiù lái jiàn wǒ ! " yú shì sun ? zì huí jiàn yè qù liǎo .

城不能救，安可并吞中原？如再不胜必斩！”朱异乃回本寨商议。于诠曰：“今寿春南门不围，某愿领一军从南门入去，助诸葛诞守城。将军与魏兵挑战，我却从城中杀出：两路夹攻，魏兵可破矣。”异常其言。于是全怿、全端、文钦等，皆愿入城。遂同于诠引兵一万，从南门而入城。魏兵不得将令，未敢轻敌，任吴兵入城，乃报知司马昭。昭曰：“此欲与朱异内外夹攻，以破我军也。”乃召王基、陈骞分付曰：“汝可引五千兵截断朱异来路，从背后击之。”二人领命而去。朱异正引兵来，忽背后喊声大震：左有王基，右有陈骞，两路军杀来。吴兵大败。朱异回见孙𬘭，𬘭大怒曰：“累败之将，要汝何用！”叱武士推出斩之。又责全端子全祎曰：“若退不得魏兵，汝父子休

khả tịnh thôn trung nguyên? Như tái bắt thắng tất trảm!" Chu di nãi hồi bỗn trại thương nghị. Vu thuyền viết: "Kim thọ xuân nam môn bất vi, mỗ nguyên linh nhất quân tòng nam môn nhập khứ, trợ Gia Cát đản thủ thành. Tướng quân dữ ngụy binh thiêu chiến, ngã khước tòng thành trung sát xuất: lưỡng lộ giáp công, ngụy binh khả phá hĩ. "Dị nhiên kì ngôn. Vu thị toàn dịch, toàn doan, văn khâm đặng, gai nguyên nhập thành. Toại đồng vu thuyền dẫn binh nhất vạn, tòng nam môn nhì nhập thành. Ngụy binh bắt đắc tương lệnh, vị cảm khinh dịch, nhâm ngô binh nhập thành, nãi báo tri Tư Mã chiêu. Chiêu viết: "Thử dục dữ chu dị nội ngoại giáp công, dĩ phá ngã quân dã." Nãi triệu vương cơ, trần khiên phân phó viết: "Nhữ khả dẫn ngũ thiên binh tiệt đoạn chu dị lai lô, tòng bối hậu kích chi." Nhị nhân lĩnh mệnh nhì khứ. Chu dị chánh dẫn binh lai, hốt bối hậu hảm thanh đại chấn: tả hữu vương cơ, hữu hữu trần khiên, lưỡng lộ quân sát lai. Ngô binh đại bại. Chu dị hồi kiến tôn lâm, lâm đại nộ viết: "Luy bại chi tương, yếu nhữ hà dụng!" Sát võ sĩ thôi xuất trảm chi. Hựu trách toàn doan tử toàn y viết: "Nhược thối bất đắc ngụy binh, nhữ phụ tử hưu lai kiến ngã!" Vu thị tôn lâm tự hồi kiến nghiệp khứ liễu.

Dị đến trách mắng rằng: - Có một thành Thọ Xuân, còn không cứu nổi, thì thôn tính làm sao được Trung Nguyên. Nếu không đánh được lần nữa thì ta chém đó. Chu Dị về trại, bàn với Vu Thuyền. Thuyền nói: - Nay cửa thành Thọ Xuân không vây, tôi xin giữ một toán quân lại giúp Gia Cát Đản chống giữ. Tướng quân ở ngoài này, khiêu chiến với quân Ngụy. Tôi từ trong thành đánh ra, hai mặt giáp lại, thì có thể phá được. Dị cho là phải. Bởi vậy cả bọn Toàn Dịch, Toàn Đoan, Văn Khâm, đều xin vào thành, bèn cùng với Vu Thuyền dẫn một vạn quân tự cửa nam kéo vào. Quân Ngụy được lệnh không đánh cứ để cho mặt quân Ngô vào, rồi mới báo tin với Tư Mã Chiêu. Chiêu nói: - Đây tất là họ vào thành, rồi hợp trong ngoài để phá quân ta. Bên gọi Vương Cơ, Trần Khiên đến dặn rằng: - Các ngươi dẫn năm nghìn quân chặn ngang đường Chu Dị đến, rồi theo sau mà đánh. Hai người lĩnh mệnh. Chu Dị dẫn quân đang đi, bỗng ở mé sau nỗi tiếng reo, Vương Cơ, Trần Khiên hai mặt kéo đến. Quân Ngô thua to. Chu Dị trở về ra mắt Tôn Lâm. Lâm nỗi giận, mắng rằng: - Tướng thua liềng xiểng kia, còn cần ngươi làm chi nữa? Bên quát võ sĩ lôi ra chém. Lại trách con Toàn Đoan và Toàn Vĩ rằng: - Nếu không đánh đuổi được quân Ngụy đi, cha con mày đừng nhìn đến mặt tao nữa. Tôn Lâm trở về Kiến Nghiệp.

来见我！”于是孙綽自回建业去了。

5 zhong huì yǔ zhào yue : " jin sun ? tuì qù , wài wú jiù bing , chéng kě wéi yǐ . " zhào cóng zhi , suì cui jun gong wéi . quán ? yǐn bing yù rù shòu chun , jiàn wèi bing shì dà , xún si jìn tuì wú lù , suì jiàng sī mǎ zhào . zhào jia ? wèi pian jiāng jun . ? gǎn zhào en dé , nǎi xiū jia shu yǔ fù quán duan , shú quán yì , yán sun ? bù rén , bù ruò jiàng wèi , jiāng shu shè rù chéng zhong . yì de ? shu , suì yǔ duan yǐn shù qian rén kai mén chu jiàng . zhu gé dàn zài chéng zhong you mèn , móu shì jiāng ban , xi ? jìn yán yue : " chéng zhong liáng shǎo bing duo , bù néng jiǔ shǒu , kě lù wú , chǔ zhì zhòng , yǔ wèi bing jué yǐ sī zhàn . " dàn dà nù yue : " wú yù shǒu , rǔ yù zhàn , mò fei yǒu yì xin hu ! zài yán bì zhǎn ! " èr rén yǎng tian cháng tàn yue : " dàn jiāng wáng yǐ ! wǒ dēng bù rú zǎo jiàng , miǎn zhì yǐ sī ! " shì yè èr gèng shí fen , jiǎng , xi èr rén yú chéng jiàng wèi , sī mǎ zhào chóng yòng zhī . yin cǐ chéng zhong sui yǒu gǎn zhàn zhì shì , bù gǎn yán zhàn . dàn zài chéng zhong , jiàn wèi bing sì xià

钟会与昭曰：“今孙綽退去，外无救兵，城可围矣。”昭从之，遂催军攻围。全祎引兵欲入寿春，见魏兵势大，寻思进退无路，遂降司马昭。昭加祎为偏将军。祎感昭恩德，乃修家书与父全端，叔全怿，言孙綽不仁，不若降魏，将书射入城中。怿得祎书，遂与端引数千人开门出降。诸葛诞在城中忧闷，谋士蒋班、焦彝进言曰：“城中粮少兵多，不能久守，可率吴、楚之众，与魏兵决一死战。”诞大怒曰：“吾欲守，汝欲战，莫非有异心乎！再言必斩！”二人仰天长叹曰：“诞将亡矣！我等不如早降，免至一死！”是夜二更时分，蒋、焦二人逾城降魏，司马昭重用之。因此城中虽有敢战之士，不敢言战。诞在

Chung hội dữ chiêu viết: "Kim tôn lâm thối khứ, ngoại vô cứu binh, thành khả vi hĩ." Chiêu tòng chi, toại thối quân công vi. Toàn y dẫn binh dục nhập tho xuân, kiến ngụy binh thế đại, tầm tư tiến thối vô lộ, toại hàng Tư Mã chiêu. Chiêu gia y vi thiên tướng quân. Y cảm chiêu ân đức, nãi tu gia thư dũ phụ toàn doan, thúc toàn dịch, ngôn tôn lâm bất nhân, bất nhược hàng ngụy, tương thư xạ nhập thành trung. Dịch đắc y thư, toại dũ doan dẫn sở thiên nhân khai môn xuất hàng. Gia Cát đản tại thành trung ưu muộn, mưu sĩ tương ban, tiêu di tiến ngôn viết: "Thành trung lương thiếu binh đa, bất năng cùu thủ, khả suất ngô, sở chi chúng, dũ ngụy binh quyết nhất tử chiến." Đản đại nộ viết: "Ngô dục thủ, nhữ dục chiến, mạc phi hữu dì tâm hồn! Tái ngôn tất trâm!" Nhị nhân ngưỡng thiên trường thán viết: "Đản tương vong hĩ! Ngã đãng bất như tảo hàng, miễn chí nhất tử!" Thị dạ nhị canh thời phân, tương, tiêu nhị nhân du thành hàng ngụy, Tư Mã chiêu trọng dụng chi. Nhân thủ thành trung tuy hữu cảm chiến chi sĩ, bất cảm ngôn chiến. Đản tại thành trung, kiến ngụy binh từ hạ trúc khởi thỗ thành dĩ

Chung Hội nói với Tư Mã Chiêu rằng: - Nay Tôn Lâm đã lui về, ngoài không có quân cứu, lại nên vây thành mà đánh. Chiêu nghe lời, sai quân vây thành. Toàn Vĩ muốn dẫn quân vào Thọ Xuân, thấy quân Ngụy to thế lắm, nghĩ mình tiến thoái hai đường cũng khó, mới ra hàng Tư Mã Chiêu. Chiêu gia phong cho Toàn Vĩ làm thiên tướng quân. Vĩ cảm ơn đức ấy, viết thư đưa cho cha là Toàn Đoan và chú là Toàn Dịch, nói Tôn Lâm bất nhân, không bằng hàng Ngụy cho xong, rồi buộc thư bắn vào trong thành. Toàn Dịch được thư, cùng với Đoan dẫn vài nghìn người mở cửa ra hàng. Gia Cát Đản ở trong thành lo buồn lắm, mưu sĩ là Tưởng Ban, Tiêu Di hiến kế rằng: - Trong thành lương còn ít mà quân thì nhiều, không thể giữ lâu được; nên cho quân Ngô Sở ra thành, quyết một trận tử chiến với quân Ngụy. Đản nỗi giận, nói: - Tao muốn giữ, mày lại muốn đánh, chẳng là có bụng khác sao? Hết còn nói đánh nữa thì tao chém đầu! Hai người ngẩng mặt lên trời than rằng: - Đản sắp chết đến nơi, chúng ta nên hàng Ngụy cho sớm, kẻo chết uổng! Canh hai đêm hôm ấy, Tưởng, Tiêu hai người trèo qua thành ra hàng Ngụy. Tư Mã Chiêu đều trọng dụng cả. Trong thành Thọ Xuân, từ bấy giờ dù có người muốn

zhú qǐ tǔ chéng yǐ fáng huái shuǐ , zhǐ wàng shuǐ fàn , chong dào tǔ chéng , qu bìng jí zhī . bù xiǎng zì qiu zhì dong , bìng wú lín yǔ , huái shuǐ bù fàn . chéng zhōng kàn kan liáng jìn , wén qin zài xiǎo chéng nèi yǔ èr zi jian shǒu , jiàn jun shì jiàn jiàn è dào , zhǐ de lái gào dàn yue : " liáng jie jìn jué , jun shì è sǔn , bù rú jiāng bēi fang zhì bing jìn fàng chu chéng , yǐ shèng qí shí . " dàn dà nù yue : " rǔ jiào wǒ jìn qù běi jun , yù móu wǒ ye ? " chì zuǒ yòu tuī chu zhǎn zhì . wén yang , wén hǔ jiàn fù bèi sha , gè bá duǎn dao , lì sha shù shí rén , fei shen shàng chéng , yi yuè ér xià , yuè hǎo fù wèi zhài tóu jiàng . si mǎ zhào hèn wén yang xí rì dan qí tuì bing zhí chóu , yù zhǎn zhì . zhong huì jiàn yue : " zuì zài wén qin , jin wén qin yǐ wáng , èr zi shì qióng lái guí , ruò sha xiáng jiàng , shì jian chéng nèi rén zhì xin yě . " zhào cóng zhì , suí zhao wén yang , wén hǔ rù zhàng , yòng hǎo yán fù wèi , cì jùn mǎ jǐn yi , jia wèi pian jiāng jun , feng guan nèi hóu . èr zi bài xiè , shàng mǎ rào chéng dà jiào yue : " wǒ èr rén méng dà jiāng jun shè zuì cì jué , rǔ děng hé bù zǎo jiàng ! " chéng nèi rén wén yán , jie jì yì yue : " wén yang

城中，见魏兵四下筑起土城以防淮水，只望水泛，冲倒土城，驱兵击之。不想自秋至冬，并无霖雨，淮水不泛。城中看看粮尽，文钦在小城内与二子坚守，见军士渐渐饿倒，只得来告诞曰：“粮皆尽绝，军士饿损，不如将北方之兵尽放出城，以省其食。”诞大怒曰：“汝教我尽去北军，欲谋我耶？”叱左右推出斩之。文鸯、文虎见父被杀，各拔短刀，立杀数十人，飞身上城，一跃而下，越壕赴魏寨投降。司马昭恨文鸯昔日单骑退兵之仇，欲斩之。钟会谏曰：“罪在文钦，今文钦已亡，二子势穷来归，若杀降将，是坚城内人之心也。”昭从之，遂召文鸯、文虎入帐，用好言抚慰，赐骏马锦衣，加为偏将军，封关内侯。二子拜谢，上马绕城大叫曰：“我二人蒙大将军赦罪赐爵，

phòng hoài thủy, chỉ vọng thủy phiêm, trùng đảo thồ thành, khu binh kích chi. Bất tướng tự thu chí đông, tĩnh vô lâm vũ, hoài thủy bất phiêm. Thành trung khán khán lương tần, văn khâm tại tiểu thành nội dữ nhị tử kiên thủ, kiến quân sĩ tiệm tiệm ngã đảo, chỉ đắc lai cáo đản viết: "Lương giai tần tuyệt, quân sĩ ngã tồn, bất như tương bắc phương chi binh tần phóng xuất thành, dĩ tĩnh kì thực." Đản đại nộ viết: "Nhữ giáo ngã tần khứ bắc quân, dục mưu ngã da?" Sát tả hữu thối xuất trảm chi. Văn ương, văn hổ kiến phụ bị sát, các bạt đoàn dao, lập sát sổ thập nhân, phi thân thượng thành, nhất được nhi hạ, việt hào phó ngụy trại đầu hàng. Tư Mã Chiêu hận văn ương tích nhật đan kỵ thối binh chi cùu, dục trảm chi. Chung hội gián viết: "Tôi tại văn khâm, kim văn khâm dĩ vong, nhị tử thế cùng lai quy, nhược sát hàng tướng, thị kiên thành nội nhân chí tâm dã." Chiêu tòng chi, toại triệu văn ương, văn hổ nhập trường, dụng hảo ngôn phủ úy, tú tuấn mã cầm y, gia vi thiên tướng quân, phong quan nội hầu. Nhị tử bái tạ, thượng mã nhiễu thành đại khiếu viết: "Ngã nhị nhân mông đại tướng quân xá tôi tú tước, nhữ đẳng hà bắt tảo hàng!" Thành nội nhân văn ngôn, giai kế nghị viết: "Văn ương nãi Tư Mã thị cùu nhân,

đánh nhau cũng không dám nói đến đánh. Đản ở trong thành thấy quân Ngụy đắp thành chung quanh bốn mặt, đề phòng nước sông Hoài tràn vào. Đản mong đợi nước sông tràn lên, cho đồ thành đất, rồi mới kéo quân ra đánh, không ngờ tự thụ sang đông, tĩnh không có trận mưa nào, nước sông không tràn được. Lương ở trong thành đã gần cạn. Văn Khâm ở riêng góc thành nhỏ, cùng với hai con giữ vững không ra. Thấy quân sĩ dần dần nhiều người đói lả. Khâm mới vào nói với Gia Cát Đản rằng: - Lương đã khan, quân sĩ lâm kẽ chết đói, nên đuổi quân phương bắc ra ngoài thành để bớt ăn đi. Đản giận, nói: - Người xui ta bỏ bắc quân đi, muốn mưu hại ta sao? Liền quát tả hữu lôi ra chém. Văn Ương, Văn Hổ thấy cha bị chém, lập tức dẫn quân ra giết phăng vài mươi người rồi lội qua hào đền trại Ngụy xin hàng. Tư Mã Chiêu nhớ đến khi xưa Văn Ương một ngựa đánh lùi được quân Ngụy, căm giận muốn giết để báo thù. Chung Hội can rằng: - Việc xưa là tội tự Văn Khâm, nay hắn đã mất rồi, hai con cùng thế phải ra hàng. Nếu ta giết đi, thì càng làm vững bụng người trong thành lắm. Chiêu nghe lời, gọi Văn Ương, Văn Hổ vào trường lấy lời ngọt ngào phủ dụ, ban cho ngựa tốt áo gấm, gia chức làm thiên tướng quân, phong làm quan nội hầu. Hai người lạy tạ, cưỡi ngựa đi chung quanh thành, gọi to lên rằng: - Hai chúng ta đội ơn đại tướng quân tha tội, lại

nǎi si mǎ shì chóu rén ,
cháng qiè chóng yòng , hé
kuàng wǒ děng hu ? " yú shì
jie yù tóu jiàng . zhu gé dàn
wén zhì dà nù , rì yè zì lái
xún chéng . yǐ sha wèi wei .

汝等何不早降！”城内人闻言，皆计议曰：“文鸯乃司马氏仇人，尚且重用，何况我等乎？”于是皆欲投降。诸葛诞闻之大怒，日夜自来巡城。以杀为威。

thượng thà trọng dụng, hà
huống ngã đặng hò?" Vu thị giai
dục đầu hàng. Gia Cát đản văn
chi đại nộ, nhật dạ tự lai tuần
thành. Dĩ sát vi uy.

phong tước cho, chúng mà sao
không hàng đi cho sớm? Người
trong thành nghe vậy, bàn với nhau
rằng: - VănƯƠng là người có thù
với Tư Mã Chiêu, nay cũng được
trong dụng, huống chi chúng ta?
Bởi thế nhiều người trốn ra thành
hàng Ngụy. Gia Cát Đản thấy vậy
giận lắm, đến đêm tự mình đi tuần
quanh mặt thành, động ai có lỗi thì
giết.

6 zhong huì zhì chéng zhōng
réni xīn yǐ biàn , nǎi rù zhàng
gào zhào yue : " kě chéng cǐ
shí gong chéng yǐ ." zhào dà
xǐ , suì jì san jun , sì miàn
yún jí , yi qí gong dǎ . shǒu
jiang céng xuān xiān liǎo běi
mén , fàng wèi bing rù chéng
. dàn zhì wèi bing yǐ rù ;
huang yǐn huì xià shù bǎi rén
, zì chéng zhōng xiǎo lù tú
chu ; zhì diào qiáo bian ,
zhèng zhuàng zhe hú fèn ,
shǒu qǐ dao luò , zhǎn dàn
yú mǎ xià , shù bǎi rén jie
bèi fú . wáng jí yǐn bing sha
dào xi mén , zhèng yù wú
jiang yú quán . jí dà hè yue :
" hé bù zǎo jiàng ! " quán dà
nù yue : " shòu mìng ér chu ,
wèi rén jiù nán , jì bù néng
jiù , yòu jiàng ta rén , yì suǒ
bù wèi yě ! " nǎi zhí kui yú dì
, dà hu yue : " rén sheng zài
shì , de sǐ yú zhàn cháng
zhě , xìng ēr ! " jí huì dao sǐ
zhàn san shí yú gé , rén kùn
mǎ fá , wèi luàn jun suǒ sha

钟会知城中人心已变，
乃入帐告昭曰：“可乘
此时攻城矣。”昭大喜
，遂激三军，四面云集
，一齐攻打。守将曾宣
献了北门，放魏兵入城
。诞知魏兵已入；慌引
麾下数百人，自城中小
路突出；至吊桥边，正
撞着胡奋，手起刀落，
斩诞于马下，数百人皆
被缚。王基引兵杀到西
门，正遇吴将于诠。基
大喝曰：“何不早降！”
“诠大怒曰：“受命而
出，为人救难，既不能
救，又降他人，义所不
为也！”乃掷盔于地，
大呼曰：“人生在世，
得死于战场者，幸耳！”

Chung hội tri thành trung nhân
tâm dĩ biển, nãi nhập trường
cáo chiêu viết: "Khả thừa thủ
thời công thành hĩ." Chiêu đại
hỉ, toại kích tam quân, tú diện
vân tập, nhất tè công đả. Thủ
tướng tăng tuyên hiến liêu bắc
môn, phóng ngụy binh nhập
thành. Đản tri ngụy binh dĩ
nhập; hoảng dẫn huy hạ sở
bách nhân, tự thành trung tiêu
lộ đột xuất; chí điêu kiều biên,
chánh chàng trú hồ phẩn, thủ
khởi dao lạc, trăm đản vu mǎ
hạ, sở bách nhân gai bị phược.
Vương cơ dẫn binh sát đáo tây
môn, chánh ngộ ngô tương vu
thuyên. Cơ đại hát viết: "Hà bất
tảo hàng!" Thuyên đại nộ viết:
"Thụ mệnh nhi xuất, vi nhân
cứu nan, kí bất năng cứu, hựu
hàng tha nhân, nghĩa sở bất vi
dâi!" Nãi trích khôi vu địa, đại hò
viết: "Nhân sinh tại thế, đắc tử
vu chiến trường già, hạnh nhĩ!"
Cấp huy dao tử chiến tam thập
du hợp, nhân khốn mã pháp, vi
loạn quân sở sát. Hậu nhân

Chung Hội thấy trong thành nhân
tâm đã biến, vào trường bẩm với
Tư Mã Chiêu rằng: - Nên nhân dịp
này mà đánh dồn ngay đi. Chiêu
mừng lắm, truyền lệnh ba quân vây
kin bốn mặt thành mà đánh cho riết.
Tướng giữ cửa thành là Tăng
Tuyên dâng cửa bắc, mở toang cửa
cho quân Ngụy kéo vào. Đản thấy
quân Ngụy vào thành, vội vàng dẫn
vài trăm thủ hạ, từ con đường nhỏ
trong thành chạy ra. Vừa đến bên
cầu, thì gặp Hồ Phấn, Đản bị Phấn
chém chết ngã xuống ngựa. Vài
trăm hạ thủ Đản cũng bị trói cả.
Vương Cơ kéo quân đến cửa tây,
gặp Ngô tướng là Vu Thuyên. Cơ
quát lên rằng: - Sao không hàng đi
cho mau? Thuyên nổi giận, nói: -
Chiếu mệnh ra cứu bạn cho người,
đã không cứu được thì chớ, lại đi
theo hàng người khác. Thế là nghĩa
lý gì? Nói đoạn, quẳng mũ xuống
đất kêu to lên rằng: - Người ta sinh
ở đời, được chết tại nơi chiến
trường là may! Liền khoa dao vào
đánh, được hơn ba mươi hiệp
người ngựa mồi mệt, bị loạn quân

. hòu rén yǒu shi zàn yue : " si mǎ dang nián wéi shòu chun , jiàng bing wú shù bài che chén . dong wú sui yǒu ying xióng shì , shéi jí yú quán kěn sha shen ! "

”急挥刀死战三十余合，人困马乏，为乱军所杀。后人有诗赞曰：“司马当年围寿春，降兵无数拜车尘。东吴虽有英雄士，谁及于诠肯杀身！”

7 sī mǎ zhào rù shòu chun ,
jiāng zhu gé dàn lǎo xiǎo jìn
jie xiao shǒu , miè qí san zú .
wǔ shì jiāng suǒ qín zhu gé
dàn bù zú shù bài rén fú zhì .
zhào yue : " rǔ děng jiàng
fǒu ? " zhòng jie dà jiào yue :
" yuàn yǔ zhu gé gong tòng
sǐ , jué bù jiàng rǔ ! " zhào dà
nù , chì wǔ shì jìn fú yú
chéng wài , zhú yí wèn yue :
" jiàng zhě miǎn sǐ . " bìng
wú yí rén yán jiàng . zhí sha
zhì jìn , zhōng wú yí rén jiàng
zhě . zhào shen jia tàn xí bù
yǐ , lìng jie mái zhì . hòu rén
yǒu shi zàn yue : " zhong
chén shǐ zhì bù tou sheng ,
zhu gé gong xiù zhàng xià
bing , " xiè lù " ge sheng yìng
wèi duàn , yí zong zhí yù jì
tián héng ! "

8 què shuo wú bing dà bàn
jiàng wèi , péi xiù gào sī mǎ
zhào yue : " wú bing lǎo xiǎo
, jìn zài dong nán jiang , huái
zhì dì , jin ruò liù zhì , jiǔ bì

司马昭入寿春，将诸葛诞老小尽皆枭首，灭其三族。武士将所擒诸葛诞部卒数百人缚至。昭曰：“汝等降否？”众皆大叫曰：“愿与诸葛公同死，决不降汝！”昭大怒，叱武士尽缚于城外，逐一问曰：“降者免死。”并无一人言降。直杀至尽，终无一人降者。昭深加叹息不已，令皆埋之。后人有诗赞曰：“忠臣矢志不偷生，诸葛公休帐下兵，《薤露》歌声应未断，遗踪直欲继田横！”

却说吴兵大半降魏，裴秀告司马昭曰：“吴兵老小，尽在东南江、淮之地，今若留之，久必

hữu thi tán viết: "Tư Mã đương niên vi thọ xuân, hàng binh vô số bái xa tràn. Đông Ngô tuy hữu anh hùng sĩ, thùy cập vu thuyền khảng sát thân!"

giết mât. Người sau có thơ khen rằng: Tư Mã năm xưa vây Thọ Xuân, Hàng binh chen chúc vái xe tràn. Đông Ngô tuy lắm anh hùng giỏi, Ai sánh Vu Thuyên dám liều thân.

Tư Mã Chiêu nhập thọ xuân, tương Gia Cát dản lão tiểu tǎn gai kiêu thủ, diệt kì tam tộc. Võ sĩ tương sờ cầm Gia Cát dản bộ tốt số bách nhân phược chí. Chiêu viết: "Nhữ đẳng hàng phủ?" Chúng gai đại khiêu viết: "Nguyện dữ Gia Cát công đồng tử, quyết bất hàng nhữ!" Chiêu đại nộ, sát võ sĩ tǎn phược vu thành ngoại, trực nhất vấn viết: "Hàng giả miễn tử." Tịnh vô nhất nhân ngôn hàng. Trực sát chí tǎn, chung vô nhất nhân hàng giả. Chiêu thâm gia thán túc bất dĩ, lệnh gai mai chi. Hậu nhân hữu thi tán viết: "Trung thần thi chí bất thâu sinh, Gia Cát công hưu trưởng hạ binh, (Giới lộ) Ca thanh ứng vị đoạn, di tung trực dục kế diền hoành!"

Khước thuyết ngô binh đại bán hàng ngụy, bùi tú cáo Tư Mã chiêu viết: "Ngô binh lão tiểu, tǎn tại đông nam giang, hoài chi địa, kim nhược lưu chi, cửu tất

Tư Mã Chiêu vào thành Thọ Xuân, bắt hết già trẻ ba họ nhà Gia Cát Đản giết sạch. Võ sĩ điệu bộ tốt của Gia Cát Đản vài trăm người đến. Chiêu hỏi: - Chúng mày có chịu hàng không? Chúng kêu rằng: - Chúng ta tình nguyện chết theo Gia Cát công, nhất định không hàng mày! Chiêu nổi giận quát võ sĩ trói điệu cả ra ngoài thành, rồi bảo từng người rằng: Hễ ai chịu hàng thì tha cho! Trong vài trăm người, cứ chém người này thì lại hỏi người khác, chém kỹ đến hết, không một người nào chịu hàng cả. Chiêu than thở, trọng cái nghĩa khí của bọn ấy cũng không biết ngàn nào, sai mai táng tướm tất. Có thơ than rằng: Ôn chúa hè chi cái sống thừa! Một niềm trung nghĩa tiếng nghìn xưa, Câu ca Cửu Lộ còn văng vẳng, Vết cũ Diên Hoành để đến giờ!

Quân Ngô về hàng Ngụy rất nhiều. Bùi Tú nói với Tư Mã Chiêu rằng: Quân Ngô vợ con ở cả Giang Hoài, nếu cho ở đây, lâu ngày tất sinh biến. Không bằng chôn sống ráo cả

wèi biàn ; bù rú keng zhi . " zhong huì yue : " bù rán . gǔ zhì yòng bing zhě , quán guó wèi shàng , lù qí yuán è ér yǐ . ruò jìn keng zhi , shì bù rén yě . bù rú fàng guī jiāng nán , yǐ xiǎn Zhōng guó zhì kuan dà . " zhào yue : " cǐ miào lùn yě . " suí jiāng wú bīng jìn jie fàng guī běn guó . táng zi yin jù sun ? , bù gǎn huí guó , yì lái jiàng wèi . zhào jie chóngh yòng , lìng fēn bù san hé zhì dì . huái nán yǐ píng . zhèng yù tuì bīng , hu bào xi shǔ jiāng wéi yǐn bīng lái qū Cháng chéng , yao jié liáng cǎo . zhào dà jīng , huang yǔ duo guan jì yì tuì bīng zhī cè . shí shǔ hàn yán xì èr shí nián , gǎi wèi jǐng yào yuán nián . jiāng wéi zài hàn zhong , xuǎn chuan jiāng liǎng yuán , měi rì cào liàn rén mǎ : yi shì jiǎng shu , yi shì fù qian . èr rén pǒ yǒu dǎn yǒng , wéi shèn ài zhī . hu bào huái nán zhu gé dàn qǐ bīng tǎo si mǎ zhào , dong wú sun ? zhù zhī , zhào dà qǐ liǎng dou zhī bīng , jiāng wèi tài hòu bìng wèi zhǔ yì tòng chu zheng qù liǎo . wéi dà xǐ yue : " wú jin fan dà shì jì yǐ ! " suí biǎo zòu hòu zhǔ , yuàn xīng bīng fá wèi . zhong sǎn dà fu qiáo zhou ting zhī , tàn yue : " jìn lái cháo tíng nì yú jiǔ sè , xìn rèn zhōng guì huáng hào ,

为变；不如坑之。”钟会曰：“不然。古之用兵者，全国为上，戮其元恶而已。若尽坑之，是不仁也。不如放归江南，以显中国之宽大。”昭曰：“此妙论也。”遂将吴兵尽皆放归本国。唐咨因惧孙𬘭，不敢回国，亦来降魏。昭皆重用，令分布三河之地。淮南已平。正欲退兵，忽报西蜀姜维引兵来取长城，邀截粮草。昭大惊，慌与多官计议退兵之策。时蜀汉延熙二十年，改为景耀元年。姜维在汉中，选川将两员，每日操练人马：一是蒋舒，一是傅佥。二人颇有胆勇，维甚爱之。忽报淮南诸葛诞起兵讨司马昭，东吴孙𬘭助之，昭大起两都之兵，将魏太后并魏主一同出征去了。维大喜曰：“吾今番大事济矣！”遂表奏后主，愿兴兵伐魏。中散大夫谯周听知，叹曰：“近来朝廷溺

vi biến; bắt như khanh chi." Chung hội viết: "Bắt nhiên. Cỗ chi dụng binh giả, toàn quốc vi thương, lục kì nguyên ác nhi dĩ. Nhược tần khanh chi, thị bắt nhân dã. Bắt như phóng quy giang nam, dĩ hiển trung quốc chi khoan đại." Chiêu viết: "Thử diệu luân dã." Toại tương ngô binh tần giai phóng quy bồn quốc. Đường tư nhân cụ tôn lâm, bắt cảm hồi quốc, diệc lai hàng ngụy. Chiêu giai trọng dụng, lệnh phân bố tam hà chi địa. Hoài nam dĩ bình. Chánh dục thối binh, hốt báo tây thực khương duy dẫn binh lai thủ trường thành, yêu tiệt lương thảo. Chiêu đại kinh, hoảng dữ đa quan kế nghị thối binh chí sách. Thời thực hán duyên hi nhị thập niên, cải vi cảnh diệu nguyên niên. Khương duy tại hán trung, tuyển xuyên tương lưỡng viên, mỗi nhật thao luyện nhân mã: nhất thị tương thư, nhất thị phó thiêm. Nhị nhân pha hữu đảm dũng, duy thậm ái chi. Hốt báo hoài nam Gia Cát đản khởi binh thảo Tư Mã chiêu, đồng ngô tôn lâm trợ chi, chiêu đại khởi lưỡng đô chi binh, tương ngụy thái hậu tịnh ngụy chủ nhất đồng xuất chinh khứ liễu. Duy đại hỉ viết: "Ngô kim phiên đại sự tể hỉ!" Toại biểu tấu hậu chủ, nguyên hưng binh phạt ngụy. Trung tán đại phu tiểu chu thính tri, thán viết: "Cận lai triều đìnhнич vu túru

chúng nó đi. Chung Hội can rằng: - Thê không xong! Phép ngày xưa dùng binh, chỉ giết một người đầu sỏ là đủ. Nếu chôn cả đi, thì độc ác bắt nhân lắm. Chi bằng đuổi cả chúng nó Về Giang Nam, để tỏ cái lượng rộng rãi của Trung Nguyên. Chiêu khen lời lấy phải, liền tha cả quân Ngô cho về bản quốc. Đường Tư sợ Tôn Lâm bắt tội, không dám về Ngụy, phải đến hàng Ngụy. Chiêu cũng trọng dụng, sai chia nhau ra giữ các nơi Tam Hà. Hoài Nam bình định xong đâu đấy, quân Ngụy sắp sửa rút quân về. Chợt có báo tin Khương Duy ở Tây Thực dẫn quân đến lấy Trường Thành, chặn đường vận lương của quân Ngụy. Chiêu giật mình cùng với các quan bàn kề đánh Thực.

Bấy giờ là năm Hiên Di thứ hai mươi nhì Thục Hán, đổi là năm Cảnh Diệu thứ nhất. Khương Duy ở Hán Trung kén được hai tướng trong Xuyên, một người là Tưởng Thư, một người là Phó Thiêm, hai người sức lực khỏe mạnh mà có can đảm. Duy yêu lầm, dùng làm tướng, ngày ngày rèn tập quân mã, chờ dịp sang đánh Ngụy. Chợt có tin báo về rằng: - Gia Cát Đản cất binh đánh Tư Mã Chiêu. Tôn Lâm ở Đông Ngô mang quân sang giúp. Chiêu cất hết quân ở hai miền Hoài, đem cả Ngụy chủ và Ngụy Thái Hậu đi đánh giặc. Duy mừng rỡ, nói: - Phen này việc ta chắc xong! Liên dâng biểu tấu với hậu chủ, xin cất quân sang đánh Ngụy. Đại Phu

bù lǐ guó shì , zhì tú huan lè ;
bó yue léi yù zheng fá , bù
xù jun shì : guó jiang wéi yǐ !
" nǎi zuò " chóu guó lùn " yi
piān , jì yǔ jiang wéi . wéi
chai feng shì zhī . lùn yue : "
huò wèn : gǔ wǎng néng yǐ
ruò shèng qíáng zhě , qí shù
hé rú ? yue : chǔ dà guó wú
huàn zhě , héng duo mān ;
chǔ xiǎo guó yǒu you zhě ,
héng sī shàn . duo mān zé
sheng luàn ; si shàn zé
sheng zhì , lǐ zhì cháng yě ,
gù zhōu wén yǎng míng , yǐ
shǎo qǔ duo ; jù jiàn xù
zhòng , yǐ ruò bì qiǎng . cǐ qí
shù yě . huò yue : nǎng zhě
chǔ qiǎng hàn ruò , yue fen
hóng gou , zhang liáng yǐ
wèi míng zhì jì dìng zé nán
dòng yě , lǔ bing zhui yǔ ,
zhong bì xiàng shì ; qǐ bì yóu
wén wáng , jù jiàn zhì shì hu
? yue : shang , zhōu zhì jì ,
wáng hóu shì zun , jun chén
jiǔ gù . dang cǐ zhì shí , sui
yǒu hàn zǔ , an néng zhàng
jiàn qū tian xià hu ? jí qín bà
hóu zhì shǒu zhì hòu , míng pí
qín yì , tian xià tǔ bēng , yú
shì háo jié bìng zheng . jin
wǒ yǔ bǐ , jie chuán guó yì
shì yǐ , jí fei qín mò dǐng fèi
zhì shí , shí yǒu liù guó bìng
jù zhì shí , gù kě wèi wén
wáng , nán wei hàn zǔ . shí
kě ér hòu dòng , shù gé ér
hòu jǔ , gù tang , wǔ zhì shi ,
bù zài zhàn ér kè , chéng

于酒色，信任中贵黄皓，不理国事，只图欢乐；伯约累欲征伐，不恤军士：国将危矣！”乃作《仇国论》一篇，寄与姜维。维拆封视之。论曰：“或问：古往能以弱胜强者，其术何如？曰：处大国无患者，恒多慢；处小国有忧者，恒思善。多慢则生乱；思善则生治，理之常也，故周文养民，以少取多；句践恤众，以弱毙强。此其术也。或曰：曩者楚强汉弱，约分鸿沟，张良以为民志既定则难动也，率兵追羽，终毙项氏；岂必由文王、句践之事乎？曰：商、周之际，王侯世尊，君臣久固。当此时，虽有汉祖，安能仗剑取天下乎？及秦罢侯置守之后，民疲秦役，天下土崩，于是豪杰并争。今我与彼，皆传国易世矣，既非秦末鼎沸之时，实有六国并据之势，故可为文王，难为汉

sắc, tín nhiệm trung quý hoàng hạo, bất lí quốc sự, chỉ đồ hoan lạc; bá ước luy dục chinh phạt, bất tuất quân sĩ: quốc tương nguy hĩ! "Nái tác (Cửu quốc luận) Nhất thiên, kí dứ khương duy. Duy sách phong thị chí. Luận viết: "Hoặc vấn: cổ vắng năng dĩ nhược thắng cường giả, kì thuật hà như? Viết: xử đại quốc vô hoạn giả, hăng đa mạn; xử tiểu quốc hữu ưu giả, hăng tư thiện. Đa mạn tắc sinh loạn; tư thiện tắc sinh trị, lí chí thường dã, cố chu văn dưỡng dân, dĩ thiểu thủ đà; cú tiễn tuát chúng, dĩ nhược tể cường. Thủ kì thuật dã. Hoặc viết: năng giả sở cường hán nhược, ước phân hồng câu, trương lương dĩ vi dân chí kí định tắc nan động dã, suất binh truy vũ, chung tề hạng thị; khởi tắt do văn vương, cú tiễn chi sự hò? Viết: thương, chu chi té, vương hầu thê tôn, quân thần cửu cố. Đương thủ chi thời, tuy hữu hán tổ, an năng trương kiêm thủ thiên hạ hò? Cập tàn bãi hầu trí thủ chi hậu, dân bì tàn dịch, thiên hạ thô băng, vu thí hào kiệt tịnh tranh. Kim ngã dũ bỉ, gai truyền quốc dịch thế hĩ, kí phi tàn mạt đỉnh phí chi thời, thật hữu lục quốc tịnh cư chi thế, có khả vi văn vương, nan vi hán tổ. Thời khả nhi hậu động, sở hợp nhi hậu cử, cố thang, võ chi sự, bắt tái chiến nhi khắc, thành trọng dân lao

và Tiêu Chu nghe chuyện làm vậy, than rằng: - Lâu nay chúa thượng ham mê tửu sắc, tin dùng hoạn quan là Hoàng Hạo, không nhìn gì đến việc nước, chỉ chuộng lấy sự vui chơi. Bá Ước thì mai đánh nay dẹp, không thương gì đến quân sĩ, thê là cái cơ nước sắp đổ mất rồi.

Bèn làm ra một bài luận gọi là "Thủ quốc luận" kể những sự không nên đánh nữa, đưa cho Khương Duy để can ngăn việc cất quân. Luận rằng: Có người nói: Xưa nay thuật lấy yếu thắng mạnh là thế nào? Trả lời: Trị nước lớn mà không cần lo là phải có bao nhiêu điều rộng lượng, cái hay của nước nhỏ là luôn nghĩ điều lành. Làm nhiều điều khinh suất thì sinh loạn, nghĩ nhiều điều lành thì sẽ yên, đó là lẽ thường. Cho nên Chu Văn nuôi dân bỏ ít lấy nhiều, Câu Tiễn thương dân lấy yếu diệt mạnh. Đó là thuật vậy. Có người nói: Xưa Sở mạnh Hán yếu thê ước phân chia hồng câu. Trương Lương cho rằng dân chí đã định thì khó đổi thay, đem quân đánh Vũ; há phải việc của Văn Vương Câu. Tiễn ru? Trả lời: Giữa thời Thương Chu, vương hầu thê tôn quân thần đã ổn. Bây giờ tuy có Hán tổ sao có thể vung kiêm giành thiên hạ. Đến lúc Tần diệt các chư hầu và chiếm thiên hạ, nhân dân bị Tần làm khổ, trời đất giữa nghiêng, hào kiệt nổi lên tranh nhau. Nay ta với họ đều thay nhau trị nước đã không phải là lúc nước sôi lửa bùng cuối Tần, cũng không phải thời sau

zhòng mǐn láo ér dù shí shěn yě . rú suì jí wǔ ? zheng , bù xìng yù nán , sui yǒu zhì zhě , bù néng móu zhì yǐ . " jiang wéi kàn bì , dà nù yue : " cǐ fǔ rú zhì lùn yě ! " zhí zhī yú dì , sui tǐ chuan bing lái qū Zhōng yuán . nǎi wèn fù qian yue : " yǐ gong dù zhì , kě chu hé dì ? " qian yue : " wèi tún liáng cǎo , jie zài Cháng chéng ; jin kě jìng qū luò gǔ , dù shěn lǐng , zhí dào Cháng chéng , xian shao liáng cǎo , rán hòu zhí qū qín chuan , zé Zhōng yuán zhǐ rì kě de yǐ . " wéi yue : " gong zhì jiàn yǔ wú jì àn gé yě . " jí tí bing jìng qū luò gǔ , dù shěn lǐng , wàng Cháng chéng ér lái .

祖。时可而后动，数合而后举，故汤、武之师，不再战而克，诚重民劳而度时审也。如遂极武黩征，不幸遇难，虽有智者，不能谋之矣。”姜维看毕，大怒曰：“此腐儒之论也！”掷之于地，遂提川兵来取中原。乃问傅佥曰：“以公度之，可出何地？”佥曰：“魏屯粮草，皆在长城；今可径取骆谷，度沈岭，直到长城，先烧粮草，然后直取秦川，则中原指日可得矣。”维曰：“公之见与吾计暗合也。”即提兵径取骆谷，度沈岭，望长城而来。

9 què shuo Cháng chéng ? shǒu jiāng jun sī mǎ wàng , nǎi sī mǎ zhào zhi zú xiong yě . chéng nèi liáng cǎo shèn duo , rén mǎ què shǎo . wàng ting zhi shǔ bing dào , jí yǔ wáng zhen , lǐ péng èr jiang , yǐn bing lí chéng èr shí lǐ xià zhài . cì rì , shǔ bing lái dào , wàng yǐn èr jiang chu zhèn . jiang wéi chu mǎ , zhǐ wàng ér yán yue : " jin si

却说长城镇守将军司马望，乃司马昭之族兄也。城内粮草甚多，人马却少。望听知蜀兵到，急与王真、李鹏二将，引兵离城二十里下寨。次日，蜀兵来到，望引二将出阵。姜维出马，指望而言曰：“今司

nhi độ thời thâm dã. Như toại cục võ độc chinh, bắt hạnh ngô nan, tuy hữu trí giả, bắt năng mưu chi hĩ. "Khương duy khán tất, đại nộ viết: "Thủ hủ nho chi luận dã!" Trích chí vu địa, toại đế xuyên binh lai thủ trung nguyên. Nãi vấn phó thiêm viết: "Dĩ công độ chi, khả xuất hà địa?" Thiêm viết: "Ngụy truân lương thảo, giai tại trường thành; kim khả kính thủ lạc cốc, độ trầm lĩnh, trực đáo trường thành, tiên thiêu lương thảo, nhiên hậu trực thủ tàn xuyên, tắc trung nguyên chỉ nhật khả đắc hĩ." Duy viết: "Công chi kiến dữ ngô kế ám hợp dã." Tức đế binh kính thủ lạc cốc, độ trầm lĩnh, vọng trường thành nhi lai.

nước tranh nhau xung hùng bá. Cho nên đã làm văn Vương, khó làm Hán tổ. Lúc thế loạn rồi lại yên hòa rồi lại đánh. Cho nên quân Thang Võ không đánh mà lại thắng, thành thật coi trọng dân cày mà giúp cho thời thế. Nếu dùng lối binh độc võ chẳng may gặp nạn tuy là người có trí lực cũng không sao mưu được. Duy xem bài luận nói giận mà rằng: - Lời lẽ này rõ ra giọng hủ nho! Nói đoạn quẳng tờ giấy xuống đất rồi cắt quân sang lấy Trung Nguyên. Khương Duy hỏi Phó Thiêm rằng: - Ý ngươi nghĩ nên ra xứ nào phải hơn? Thiêm thừa rằng: - Lương thảo của quân Ngụy, chưa cả trong thành. Nay nên đi tắt tới Lạc Cốc, vượt qua núi Trầm Lĩnh đến thẳng Trường Thành, trước hết đốt sạch lương thảo, rồi kéo thẳng đến lấy Tân Xuyên, thì Trung Nguyên có thể hẹn ngày lấy được. Duy nói: - Người nói hợp ý ta lắm! Tức thì để binh đi tắt hang Lạc Cốc, qua núi Trầm Lĩnh kéo đến Trường Thành.

Khước thuyết trường thành trấn thủ tướng quân Tư Mã Vọng, nái Tư Mã Chiêu chi tộc huynh dã. Thành nội lương thảo thâm đa, nhân mã khước thiểu. Vọng thính tri thực binh đáo, cắp dữ vương chân, lý bằng nhị tương, dẫn binh li thành nhị thập lì hạ trại. Thứ nhật, thực binh lai đáo, vọng dẫn nhị tương xuất trận. Khương duy xuất mã, chỉ vọng nhị ngôn viết: "Kim Tư Mã chiêu

Tướng giữ Trường thành là Tư Mã Vọng, anh họ Tư Mã Chiêu. Trong thành lương thảo rất nhiều mà quân mã thì ít. Bây giờ, Tư Mã Vọng nghe tin quân Thục đến, liền cùng với hai tướng là Vương Chân, Lý Bằng dẫn quân ra khỏi thành hai mươi dặm hạ trại. Hôm sau, quân Thục đến. Vọng dẫn hai tướng ra trận. Khương Duy trả tay sang, nói: - Tư Mã Chiêu đem chúa đi đánh giặc, tất có ý như Lý Thôi, Quách

mǎ zhào qian zhǔ yú jun
zhong , bì yǒu lǐ ? , guo sì
zhi yì yě , wú jin fèng cháo
tíng míng mìng , qián lái wèn
zuì , rǔ dang zǎo jiàng . ruò
huán yú mí , quán jia zhu lù !
" wàng dà sheng ér dá yue :
" rǔ děng wú lǐ , shù fàn
shàng guó , rú bù zǎo tuì ,
lìng rǔ piàn jiǎ bù guī ! " yán
wèi bì , wàng bēi hòu wáng
zhen tíng qiang chu mǎ , shǔ
zhèn zhōng fù qian chu yíng .
zhàn bù shí gé , qian mài
gè pò zhàn , wáng zhen biàn
tǐng qiang lái cì ; fù qian
shǎn guò , huó zhuo zhen yú
mǎ shàng , biàn huí běn
zhèn . lǐ péng dà nù , zòng
mǎ lún dao lái jiù . qian gù yì
fàng màn , děng lǐ péng jiāng
jìn , nǚ lì zhí zhen yú dì , àn
chè sì léng tiě jiǎn zài shǒu ;
péng gǎn shàng jǔ dao dài
kǎn , fù qian tou shen huí gù ,
xiàng lǐ péng miàn mén zhí
yi jiǎn , dǎ de yǎn chū bèng
chu , sǐ yú mǎ xià . wáng
zhen bēi shǔ jun luàn qiang
cì sī . jiang wéi qu bing dà jìn
. si mǎ wàng qì zhài rù
chéng , bì mén bù chu . wéi
xià lìng yue : " jun shì jin yè
qiè xie yí sù , yǐ yāng ? qì .
lái rì xu yào rù chéng . " cì rì
píng míng , shǔ bing zheng
xian dà jìn , yi yǒng zhì
chéng xià , yòng huǒ jiàn
huǒ pào dǎ rù chéng zhong .
chéng shàng cǎo wu yí pài

昭迁主于军中，必有李
傕、郭汜之意也，吾今
奉朝廷明命，前来问罪
，汝当早降。若还愚迷
，全家诛戮！”望大声
而答曰：“汝等无礼，
数犯上国，如不早退，
令汝片甲不归！”言未
毕，望背后王真挺枪出
马，蜀阵中傅金出迎。
战不十合，金卖个破绽
，王真便挺枪来刺；傅
金闪过，活捉真于马上
，便回本阵。李鹏大怒
，纵马轮刀来救。金故
意放慢，等李鹏将近，
努力掷真于地，暗掣四
楞铁简在手；鹏赶上举
刀待砍，傅金偷身回顾
，向李鹏面门只一简，
打得眼珠迸出，死于马
下。王真被蜀军乱枪刺
死。姜维驱兵大进。司
马望弃寨入城，闭门不
出。维下令曰：“军士
今夜且歇一宿，以养锐
气。来日须要入城。”
次日平明，蜀兵争先大
进，一拥至城下，用火
箭火炮打入城中。城上

thiên chủ vu quân trung, tất hữu
lý giác, quách tǐ chi ý dã, ngô
kim phung triều đình minh
mệnh, tiền lai vấn tội, nhữ
đương tảo hàng. Nhược hoàn
ngu mê, toàn gia tru lục!" Vọng
đại thanh nhi đáp viết: "Nhữ
đẳng vô lẽ, số phạm thượng
quốc, như bất tảo thói, lệnh
nhữ phiến giáp bất quy!" Ngôn
vị tắt, vọng bối hậu vương chân
đĩnh thương xuất mã, thực trận
trung phó thiêm xuất nghênh.
Chiến bất thập hợp, thiêm mại
cá phá trán, vương chân tiên
đĩnh thương lai thú; phó thiêm
thiêm quá, hoạt tróc chân vu
mã thượng, tiện hồi bốn trận.
Lý Bằng đại nộ, túng mã luân
dao lai cứu. Thiêm cố ý phóng
mạn, đẳng lý bằng tương cận,
nỗ lực trích chân vu địa, ám xé
tú lăng thiết giản tại thú; bằng
cản thượng cử đao đai khâm,
phó thiêm thâu thân hồi cõ,
hướng lý bằng diện môn chỉ
nhất giản, đả đắc nhän châu
bính xuất, tú vu mã hạ. Vương
chân bị thực quân loạn thương
thứ tử. Khuong duy khu binh
đại tiến. Tư Mã vọng khí trại
nhập thành, bế môn bắt xuất.
Duy hạ lệnh viết: "Quân sĩ kim
dạ thả hiết nhất túc, dĩ dưỡng
nhuệ khí. Lai nhật tu yêu nhập
thành." Thứ nhật bình minh,
thực binh tranh tiên đại tiến,
nhất ủng chí thành hạ, dụng
hỏa tiễn hỏa pháo đà nhập
thành trung. Thành thượng

Dĩ. Ta nay phụng chiếu triều đình,
đến đây hỏi tội. Mày nên hàng ngay
đi, nếu còn u mê, tao sẽ giết chết
cả ổ nhà mày! Vọng quát mắng lại
rằng: - Chúng mày vô lẽ, dám đến
xâm phạm thượng quốc. Nếu
không về ngay đi, tao sẽ đánh cho
mảnh giáp cũng không còn! Nói
vừa dứt lời, Vương Chân vác giáo
quát ngựa ra. Bên trận Thục thì Phó
Thiêm đón đánh. Được mười hiệp,
Thiêm đánh miếng lửa cho Vương
Chân đậm sang, liền quay mình
tránh khỏi ngọn giáo, rồi đưa tay lôi
thốc Vương Chân sang ngựa mình,
cắp đem về trận. Lý Bằng nổi giận,
thúc ngựa múa đao lại cứu. Thiêm
cứ đi thông thả, đợi cho Lý Bằng
đến nơi, quẳng ngay Vương Chân
xuống đất, rút một cây quất sắt bắn
ngạnh cầm săn trong tay. Lý Bằng
sán vào giờ đao chục chém, Thiêm
quay mình lại, vút một quất vào
giữa mặt Lý Bằng, Bằng bộc nổ con
ngươi ra ngoài, chết ngã xuống
ngựa. Vương Chân bị quân Thục
xúm vào đâm chết, Khuong Duy
thúc quân đánh tràn sang, Tư Mã
Vọng phải bỏ chạy vào trong thành
đóng chặt cửa phòng giữ. Duy
truyền lệnh rằng: - Quân sĩ hôm
nay, hãy cho nghỉ một đêm, để
dưỡng sức khỏe, ngày mai phải cố
gắng đánh thành. Sáng sớm hôm
sau, quân Thục kéo cả đến dưới
thành, dùng tên thuốc dẫn lửa bắn
vào. Những nhà lá trong thành cháy
bung cả lên. Quân Ngụy đã thấy
xốn xáo, Duy lại sai chất rơm củi
dưới thành mà đốt, lửa cháy đúng

shao zhe , wèi bing zì luàn .
wéi yòu lìng rén qǔ gān chái
dui mǎn chéng xià , yí qí
fàng huǒ , liè yàn chong tian
. chéng yǐ jiang xiàn , wèi
bing zài chéng nèi háo táo
tòng ku , sheng wén sì yě .

草屋一派烧着，魏兵自乱。维又令人取干柴堆满城下，一齐放火，烈焰冲天。城已将陷，魏兵在城内嚎啕痛哭，声闻四野。

- 10 zhèng gong dǎ zhì xiàn , hu
rán bēi hòu hǎn shèng dà
zhèn . wéi lè mǎ huí kàn , zhì
jiàn wèi bing gǔ zào yáo qí ,
hào hào ér lái . wéi suì lìng
hòu duì wèi qián duì , zì lì yú
mén qí xià hòu zhī . zhì jiàn
wèi zhèn zhōng yí xiǎo jiāng
, quán zhuāng guàn dài ,
tǐng qiang zòng mǎ ér chu ,
yue nián èr shí yú suì , miàn
rú fù fěn , chún sì mǒ zhu , lì
shèng dà jiào yue : " rèn de
dèng jiāng jun fǒu ! " wéi zì si
yue : " cǐ bì shì dèng ài yǐ . "
tǐng qiang zòng mǎ lái yíng .
èr rén dǒu sǒu jīng shén ,
zhàn dào sān sì shí gé , bù
fen shèng fù . nǎ xiǎo jiāng
jun qiang fǎ wú bàn diǎn
fàng xián . wéi xīn zhōng zì
si : " bù yòng cǐ jì , an de
shèng hu ? " biàn bo mǎ
wàng zuǒ bian shan lù
zhong ér zǒu . nǎ xiǎo jiāng
zòu mǎ zhui lái , wéi wa zhù
liǎo gang qiang , àn qū diao
gong yǔ jiàn shè zhī . nǎ xiǎo
jiāng yǎn guai , zǎo yǐ jiàn
liǎo , gong xián xiǎng chǔ ,
bǎ shen wàng qián yí dào ,

正攻打之间，忽然背后喊声大震。维勒马回看，只见魏兵鼓噪摇旗，浩浩而来。维遂令后队为前队，自立于门旗下候之。只见魏阵中一小将，全装惯带，挺枪纵马而出，约年二十余岁，面如傅粉，唇似抹朱，厉声大叫曰：“认得邓将军否！”维自思曰：“此必是邓艾矣。”挺枪纵马来迎。二人抖擞精神，战到三四十合，不分胜负。那小将军枪法无半点放闲。维心中自思：“不用此计，安得胜乎？”便拨马望左边山路中而走。那小将骤马追来，维挂住了钢枪，暗取雕弓羽箭射之。那小将眼乖，早已见了，弓弦响处，把身

thảo óc nhát phái thiêu trứ, ngụy binh tự loạn. Duy hựu lệnh nhân thủ can sai đói mǎn thành hạ, nhát tè phóng hỏa, liệt diêm trùng thiên. Thành dĩ tương hầm, ngụy binh tại thành nội hào dào thống khóc, thanh văn tú dã.

đùng, thành đã sáp đổ. Quân Ngụy gào khóc àm ĩ, tiếng vang bốn phía. Khi đang đánh bỗng đâu mé sau tiếng reo nỗi lên như sấm. Duy quay ngựa lại xem sao, thì thấy quân Ngụy đánh trống hò reo, cờ bay pháp phói kéo đến đông như kiên.

Chánh công đả chi gian, hốt nhiên bối hậu hảm thanh đại chấn. Duy lặc mã hồi khán, chỉ kién ngụy binh cồ táo diêu kì, hạo hạo nhi lai. Duy toại lệnh hậu đội vi tiền đội, tự lập vu môn kì hạ hậu chí. Chỉ kién ngụy trận trung nhát tiểu tướng, toàn trang quán đáí, đĩnh thương túng mã nhi xuất, ước niên nhị thập dư tuế, diện như phó phấn, thần tự mạt chu, lệ thanh đại khiếu viết: "Nhận đắc dặng tướng quân phủ!" Duy tự tư viết: "Thử tất thị dặng ngải hĩ." Đĩnh thương túng mã lai nghênh. Nhị nhân đầu tầu tinh thần, chiến đáo tam tứ thập hợp, bất phân thắng phụ. Na tiểu tướng quân thương pháp vô bán diêm phóng nhàn. Duy tâm trung tự tư: "Bất dụng thủ kế, an đắc thắng hò?" Tiện bát mã vọng tả biên sơn lộ trung nhi tầu. Na tiểu tướng sâu mã truy lai, duy quái trụ liễu cương thương, ám thủ diêu cung vũ tiễn xạ chí. Na tiểu tướng nhẫn quai, tảo dĩ kiến liễu, cung huyền hướng xử, bả thân vọng tiền nhất đảo, phóng qua vũ

Duy đổi hậu đội làm tiền đội, kìm ngựa đứng dưới cửa cờ, chờ quân Ngụy đến. Một lát, trong trận Ngụy có một tướng trẻ tuổi, nai nịt gọn ghẽ, cầm đao thúc ngựa xông đến. Tướng ấy ước chừng ngoài hai mươi tuổi, mặt trắng như phấn, môi đỏ như son, quát lên rằng: - Có biết Đặng tướng quân là ai không? Duy đoán chắc là Đặng Ngải, liền cũng thúc ngựa múa thương lại địch. Hai người tinh thần mạnh mẽ, đánh nhau ba bốn mươi hiệp chưa phân thắng phụ. Thương pháp của tướng trẻ tuổi ấy, không hở kẽ một chút nào. Duy nghĩ thầm muốn dùng mèo lửa, mới quay ngựa chạy rẽ vào trong đường núi. Tướng ấy thúc ngựa đuổi sấn tới. Duy cắp chắc ngọn thương, rút bộ cung tên ra bắn. Tiểu tướng nhanh mắt, vừa nghe cung tách một tiếng, đã lộn mình bỗng ra mé trước, tránh được mũi tên. Duy trông xuống thì tướng ấy cầm giáo đâm đến cạnh mình rồi. Duy vội vàng né mình sang một bên, ngọn giáo đâm sượt qua nách. Duy nhanh tay vớ ngay được ngọn giáo. Tướng ấy buông ngọn giáo, chạy tuột ngay về bản trán. Duy tặc lưỡi phàn nàn rằng: - Tiếc quá! Tiếc

fàng guò yǔ jiàn . wéi huí tóu
kàn shí , xiǎo jiang yǐ dào ,
tǐng qiang lái cì ; wéi yi shǎn ,
nǎ qiang cóng lè bàng bian
guò , bèi wéi xiá zhù . nǎ
xiǎo jiang qì qiang , wàng
běn zhèn ér zǒu . wéi jie tàn
yue : " kě xí ! kě xí ! " zài bo
mǎ gǎn lái . zhui zhì zhèn
mén qián , yi jiang tí dao ér
chu yue : " jiang wéi pǐ fu ,
wù gǎn wú ér ! dèng ài zài cǐ ! "
wéi dà jīng . yuán lái xiǎo
jiang nǎi ài zhì zì dèng zhōng
yě . wéi àn àn chēng qí ; yù
zhàn dèng ài , yòu kǒng mǎ
fá , nǎi xu zhǐ ài yue : " wú jīn
rì shí rǔ fù zì yě . gè qiè shou
bing , lái rì jué zhàn . " ài jiàn
zhàn cháng bù lì , yì lè mǎ
yìng yue : " jì rú cǐ , gè zì
shou bing , àn suàn zhě fēi
zhàng fu yě . " yú shì liǎng
jun jie tuì . dèng ài jù wèi
shuǐ xià zhài , jiang wéi kuà
liǎng shan an yíng . ài jiàn
liǎo shǔ bing dì lǐ , nǎi zuò
shu yǔ sī mǎ wàng yue : " wǒ
děng qie bù kě zhàn , zhí yí
gù shǒu . dài guan zhong
bing zhì shí , shǔ bing liáng
cǎo jie jìn , san miàn gong
zhi , wú bù shèng yě . jin
qiǎn cháng zì dèng zhōng
xiāng zhù shǒu chéng . " yi
miàn chāi rén yú sī mǎ zhào
chǔ qíu jiù .

望前一倒，放过羽箭。维回头看时，小将已到，挺枪来刺；维一闪，那枪从肋傍边过，被维挟住。那小将弃枪，望本阵而走。维嗟叹曰：“可惜！可惜！”再拨马赶来。追至阵门前，一将提刀而出曰：“姜维匹夫，勿赶吾儿！邓艾在此！”维大惊。原来小将乃艾之子邓忠也。维暗暗称奇；欲战邓艾，又恐马乏，乃虚指艾曰：“吾今日识汝父子也。各且收兵，来日决战。”艾见战场不利，亦勒马应曰：“既如此，各自收兵，暗算者非丈夫也。”于是两军皆退。邓艾据渭水下寨，姜维跨两山安营。艾见了蜀兵地理，乃作书与司马望曰：“我等切不可战，只宜固守。待关中兵至时，蜀兵粮草皆尽，三面攻之，无不胜也。今遣长子邓忠相助守城。”一面差人于司马昭处求救。

tiễn. Duy hồi đầu khán thời, tiểu tướng dĩ đáo, đĩnh thương lai thử; duy nhất thiêm, na thương tòng lặc bàng biên quá, bị duy hiệp trụ. Na tiểu tướng khí thương, vọng bốn trận nhi tẩu. Duy ta thán viết: "Khả tích! Khả tích!" Tái bát mã cản lai. Truy chí trận môn tiền, nhất tướng đề dao nhi xuất viết: "Khương duy thất phu, vật cản ngô nhì! Đặng ngại tại thử!" Duy đại kinh. Nguyên lai tiểu tướng nãi ngài chi tử đặng trung dã. Duy ám ám xưng kì; dục chiến đặng ngài, hựu khủng mã pháp, nãi hư chỉ ngài viết: "Ngô kim nhật thức nhữ phụ tử dã. Các thà thu binh, lai nhật quyết chiến." Ngài kiến chiến trường bất lợi, diệc lặc mã ứng viết: "Kí như thử, các tự thu binh, ám toán giả phi trưng phu dã." Vu thị lưỡng quân giai thoái. Đặng ngại cư vị thủy hạ trại, khương duy khóa lưỡng sơn an doanh. Ngài kiến liều thực binh địa lí, nãi tác thư dứ Tư Mã vọng viết: "Ngã đẳng thiết bất khả chiến, chỉ nghi cố thủ. Đãi quan trung binh chí thời, thực binh lương thảo giai tần, tam diện công chi, vô bất thắng dã. Kim khiển trưởng tử đặng trung tương trợ thủ thành." Nhất diện sai nhân vu Tư Mã chiêu xử cầu cứu.

quá! Liền lại quay ngựa đuổi theo, vừa ra đến cửa trận, thì thấy một tướng cầm dao xông tới thét rằng: - Khương Duy sát phu! Chớ đuổi con ta nữa, Đặng Ngải ở đây! Duy giật mình, mới nghĩ ra tướng trước là Đặng Trung con Đặng Ngải. Duy trong bụng lấy làm kỳ, muốn đánh nhau với Đặng Ngải, nhưng sợ sức ngựa đã mỏi, mới trở sang mà rằng: - Hôm nay ta mới biết mặt bố con nhà mày. Giờ hãy thu quân, mai sẽ sống mái với mày một trận! Ngải thấy thế đánh chưa được lợi, cũng kìm ngựa lại mà rằng: - Có phải thế thì hãy thu quân về. Hễ ai lừa nhau thì không phải là kẻ trưng phu. Bởi vậy đôi bên cùng rút quân: Đặng Ngải hạ trại cạnh sông Vị. Duy thì cắm trại giữ hai mặt núi. Đặng Ngải xem địa thế bên trại Thục, rồi đưa thư cho Tư Mã Vọng, nói: - Chúng ta không nên đánh vội, hãy cứ giữ cho vững đợi khi nào quân ở Quan Trung đến, mà lương thảo của Thục cạn rồi, bấy giờ sẽ họp ba mặt mà đánh, thì mới phá được. Nay tôi hãy cho con tôi là Đặng Trung giữ thành với ông, để cho người về cầu cứu Tư Mã đại tướng quân mới xong.

11 què shuo jiang wéi lìng rén
yú ài zhài zhōng xià zhàn
shu , yue lái rì dà zhàn , ài
yáng yìng zhī . cì rì wǔ gèng
, wéi lìng san jun zào fàn ,
píng míng bù zhèn děng hòu
. ài yíng zhong yǎn qí xí gǔ ,
què rú wú rén zhì zhuàng .
wéi zhì wǎn fāng huí . cì rì
yòu lìng rén xià zhàn shu ,
zé yǐ shi qí zhì zuì . ài yǐ jiù
shí dài shǐ , dá yue : " wéi qu
xiǎo jí , yǒu wù xiāng chí ,
míng rì huì zhàn ." cì rì , wéi
yòu yǐn bīng lái , ài réng qián
bù chu . rú cǐ wǔ liù fan . fù
qian wèi wéi yue : " cǐ bì yǒu
móu yě , yí fáng zhī . " wéi
yue : " cǐ bì ái guan zhong
bing dào , san miàn jí wǒ ēr .
wú jin lìng rén chí shu yǔ
dong wú sun ? , shǐ bīng lì
gong zhī . " hu tàn mǎ bào
shuo : " sì mǎ zhào gong dǎ
shòu chun , sha liǎo zhu gé
dàn , wú bīng jie jiàng . zhào
ban shi huí luò yáng . biàn
yù yǐn bīng lái jiù Cháng
chéng . " wéi dà jing yue : "
jin fan fá wèi , yòu chéng
huà bīng yǐ , bù rú qiě huí . "
zhèng shì : yǐ tàn sì fan nán
zòu jì , yòu jie wǔ dù wèi
chéng gong . wèi zhì rú hé
tuì bīng , qiè kàn xià wén fēn
jiě .

却说姜维令人于艾寨中下战书，约来日大战，艾佯应之。次日五更，维令三军造饭，平明布阵等候。艾营中偃旗息鼓，却如无人之状。维至晚方回。次日又令人下战书，责以失期之罪。艾以酒食待使，答曰：“微躯小疾，有误相持，明日会战。”次日，维又引兵来，艾仍前不出。如此五六番。傅佥谓维曰：“此必有谋也，宜防之。”维曰：“此必捱关中兵到，三面击我耳。吾今令人持书与东吴孙𬘭，使并力攻之。”忽探马报说：“司马昭攻打寿春，杀了诸葛诞，吴兵皆降。昭班师回洛阳。便欲引兵来救长城。”维大惊曰：“今番伐魏，又成画饼矣，不如且回。”正是：已叹四番难奏绩，又嗟五度未成功。未知如何退兵，且看下文分解。

Khước thuyết khương duy lệnh nhân vu ngải trại trung hạ chiến thư, ước lai nhật đại chiến, ngải dương ứng chi. Thứ nhật ngũ canh, duy lệnh tam quân tạo phạt, bình minh bố trận đằng hậu. Ngải doanh trung yễn kỉ túc cổ, khước như vô nhân chi trạng. Duy chí văn phương hồi. Thứ nhật hựu lệnh nhân hạ chiến thư, trách dĩ thất kì chí tội. Ngải dĩ túu thực dãi sử, đáp viết: "Vi khu tiều tật, hữu ngộ tương trì, minh nhật hội chiến." thứ nhật, duy hựu dẫn binh lai, ngải nhưng tiền bắt xuất. Như thử ngũ lục phiên. Phó thiêm vị duy viết: "Thử tất hưu mưu dã, nghi phòng chi." duy viết: "Thử tất nhai quan trung binh đáo, tam diện kích ngã nhĩ. Ngô kim lệnh nhân trì thư dữ đồng ngô tôn lâm, sử tịnh lực công chi." hốt tham mã báo thuyết: "Tư Mã chiêu công đả thọ xuân, sát liễu Gia Cát đản, ngô binh giai hàng. Chiêu ban sư hồi lạc dương. Tiện dục dẫn binh lai cứu trường thành." duy đại kinh viết: "Kim phiên phạt ngụy, hựu thành họa bính hĩ, bất nhu thả hồi." chánh thị: dĩ thán tú phiên nan tấu tích, hựu ta ngũ độ vị thành công. Vị tri như hà thối binh, thả khán hạ văn phân giải

Khương Duy sai người đưa chiến thư đến trại Đặng Ngải, hẹn ngày mai đánh nhau. Ngải giả cách hứa lời. Canh năm đêm hôm ấy, Duy sai ba quân thổi cờm ăn cho sớm. Sáng rõ, dàn trận đợi quân Đặng Ngải đến. Trong trại Đặng Ngải ngả cờ im trống, làm như dáng không có người canh giữ mà cũng không thấy ai ra. Duy chờ mãi cho đến chiều mới về. Hôm sau, Duy đã sai người đưa chiến thư, trách rằng sai hẹn. Ngải sai dọn cơm rượu, thết đãi sứ giả, rồi bảo rằng: - Tôi hơi khó ở, lỡ sai mất hẹn, xin để ngày mai hội chiến. Hôm sau, Duy dẫn binh đến. Ngải vẫn như trước, nhất định không ra. Năm sáu phen hẹn cũng thế cả. Phó Thiêm bảo với Khương Duy rằng: - Đây tất có mèo mực gì đây, phải phòng mới được. Duy nói: - Đây chỉ đợi quân Quan Trung đến, hợp ba mặt lại đánh ta, ta nên cho người cầm thư sang Đông Ngô nói với Tôn Lâm dồn sức lại mà đánh. Sực có thám mã về báo rằng: - Tư Mã Chiêu đánh vỡ Thọ Xuân, đã giết mất Gia Cát Đản, quân Ngô hàng hết cả Ngụy rồi. Chiêu rút quân về Lạc Dương, nay sắp dẫn quân đến cứu Trường Thành. Duy thất kinh, nói: - Phen này đánh Ngụy, lại ra thành xôi hỏng bỗng không rồi! Chẳng thà về cho rảnh. Ấy là: Bốn phen trước đã không ra việc, Năm thứ nay đà lại uổng công. Chưa biết Khương Duy rút quân về rồi ra làm sao, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
113
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo jiang wéi kǒng jiù bing dào , xian jiāng jun qì che zhàng , yi yìng jun xu , bù bing xian tuì , rán hòu jiang mǎ jun duàn hòu . xì zuò bào zhì dèng ài . ài xiào yue : " jiāng wéi zhī dà jiāng jun bing dào , gù xian tuì qù . bù bì zhui zhí , zhui zé zhong bǐ zhì jì yě . " nǎi lìng rén shào tàn , huí bào guǒ rán luò gǔ dào xiá zhì chū , duī jí chái cǎo , zhǔn bèi yào shao zhui bing . zhòng jie cheng ài yue : " jiāng jun zhen shén suàn yě ! " suì qiǎn shǐ ? biǎo zòu wén . yú shì sì mǎ zhào dà xǐ , yòu jia shǎng dèng ài . què shuo dong wú dà jiāng jun sun ? , tǐng zhì quán duan , táng zi děng jiàng wèi , bó rán dà nù , jiang gè rén jia juàn , jìn jie zhǎn zhì . wú zhǔ sun liàng , shí nián fang shí liù , jiàn ? sha lù tài guò , xin shèn bù rán . yí rì chu xi yuàn , yin shí sheng méi , lìng huáng mén qǔ mì . xu yú qǔ zhì , jiàn mì nèi yǒu shǔ fèn shù kuài , zhao cáng lì zé zhī .

第一百十三回
丁奉定计斩孙𬘭
姜维斗阵破邓艾

Đệ nhất bách thập tam hồi
đinh phụng định kê tràm tôn
lâm khương duy đầu trận phá
đặng ngải

HỒI 113 Đinh Phụng Lập mạo
đánh Tôn Lâm; Khương Duy đầu
trận phá Đặng Ngải

却说姜维恐救兵到，先将军器车仗，一应军需，步兵先退，然后将马军断后。细作报知邓艾。艾笑曰：“姜维知大将军兵到，故先退去。不必追之，追则中彼之计也。”乃令人哨探，回报果然骆谷道狭之处，堆积柴草，准备要烧追兵。众皆称艾曰：“将军真神算也！”遂遣使赍表奏闻。于是司马昭大喜，又加赏邓艾。却说东吴大将军孙𬘭，听知全端、唐咨等降魏，勃然大怒，将各人家眷，尽皆斩之。吴主孙亮，时年方十六，见𬘭杀戮太过，心甚不然。一日出西苑，因食生梅，令黄门取蜜。须臾取至，见蜜内有鼠粪数块

Khước thuyết khương duy
khủng cứu binh đáo, tiên tướng
quân khí xa trượng, nhất ứng
quân nhu, bộ binh tiên thối,
nhiên hậu tương mã quân đoạn
hậu. Tế tác báo tri đặng ngải.
Ngải tiếu viết: "Khương duy tri
đại tướng quân binh đáo, có
tiên thối khứ. Bất tất truy chi,
truy tắc trung bỉ chi kê dã." Nãi
lệnh nhân tiếu tham, hồi báo
quả nhiên lạc cốc đạo hiệp chi
xử, đồi tích sài thảo, chuẩn bị
yếu thiêu truy binh. Chúng gai
xưng ngải viết: "Tướng quân
chân thần toàn dã!" Toại khiễn
sử tê biểu tấu văn. Vu thị Tư
Mã chiêu đại hỉ, hựu gia
thưởng đặng ngải. Khước
thuyết đông ngô đại tướng
quân tôn lâm, thính tri toàn
doan, đường tư đắng hàng
ngụy, bột nhiên đại nộ, tương
các nhân gia quyền, tần gai
trảm chi. Ngô chủ tôn lượng,
thời niêm phuong thập lục, kiến
lâm sát lục thái quá, tâm thậm
bất nhiên. Nhất nhật xuất tây
uyễn, nhân thực sinh mai, lệnh
hoàng môn thủ mật. Tu du thủ
chí, kiến mật nội hữu thủ phản

Khương Duy sợ có quân cứu đến, cho quân bộ vận tải quân nhu xa
trượng về trước, rồi đem quân mã
đi đoạn hậu. Quân tế tác báo tin với
Đặng Ngải. Ngải cười, nói: -
Khương Duy biết cơ binh của đại
tướng quân sắp đến, cho nên lui về
trước, không nên đuổi theo làm gì.
Nếu đuổi thì phải mắc phải mạo
hắn ngay. Bèn cho người đi thám,
quả nhiên trong đường hẻm hang
Lạc Cốc, chứa chất cùi cỏ, dự bị để
đốt quân đuổi theo. Chúng khen
Đặng Ngải rằng: - Tướng quân thật
là thần toán! Ngải sai dâng biểu tâu
về, Tư Mã Chiêu mừng lắm, lại
thưởng thêm cho Đặng Ngải. Ngô
chủ Tôn Lượng, bấy giờ mới mười
bảy tuổi, thấy Lâm giết người thái
quá, có ý không bằng lòng. Ngô chủ
vốn thông minh lắm. Một bữa, ra
chơi vườn tây uyển, nhân muốn ăn
một quả mơ xanh bèn sai hoàng
môn vào lấy mật. Một lát, hoàng
môn đem mật đến. Ngô chủ thấy
trong chén mật có vài viên cùt
chuột, bèn đòi quan giữ kho đến
hỏi. Quan giữ kho lạy kêu rằng: -
Chúng tôi đây kín đáo lắm, làm gì
có cùt chuột rơi vào được? Lượng
hỏi: - Hoàng môn có đến đòi mật ăn

cáng lì kòu shǒu yue : " chén feng bì shèn yán , an yǒu shǔ fèn ? " liàng yue : " huáng mén céng xiàng ēr qíu mì shí fǒu ? " cáng lì yue : " huáng mén yú shù rì qián céng qíu mì shí , chén shí bù gǎn yǔ . " liàng zhǐ huáng mén yue : " cǐ bì rǔ nù cáng lì bù yǔ ēr mì , gù zhì fèn yú mì zhong , yǐ xiān zhī yě . " huáng mén bù fú . liàng yue : " cǐ shì yì zhī ēr . ruò fèn jiǔ zài mì zhong , zé nèi wài jie shi , ruò xin zài mì zhong , zé wài shi nèi zào . " mìng pō shì zhí , guǒ rán nèi zào , huáng mén fú zuì . liàng zhǐ cong míng , dà dǐ rú cǐ . sui rán cong míng , què bēi sun ? bǎ chí , bù néng zhǔ zhāng , ? lìng dì wei yuǎn jiāng jun sun jù rù cāng lóng sù wèi , wǔ wèi jiāng jun sun en , pian jiāng jun sun gan , cháng shuǐ xiào wèi sun ? fen tún zhu yíng .

- 3 yì rì , wú zhǔ sun liàng mèn zuò , huáng mén shì láng quán jì zài cè , jì nǎi guó jiù yě . liàng yin qì gào yue : " sun ? zhuan quán wàng sha , qì zhèn tài shèn ; jin bù tú zhì , bì wèi hòu huàn . " jì yue : " bì xià dàn yǒu yòng chén chǔ , chén wàn sǐ bù cí

，召藏吏责之。藏吏叩首曰：“臣封闭甚严，安有鼠粪？”亮曰：“黄门曾向尔求蜜食否？”藏吏曰：“黄门于数日前曾求蜜食，臣实不敢与。”亮指黄门曰：“此必汝怒藏吏不与尔蜜，故置粪于蜜中，以陷之也。”黄门不服。亮曰：“此事易知耳。若粪久在蜜中，则内外皆湿，若新在蜜中，则外湿内燥。”命剖视之，果然内燥，黄门服罪。亮之聪明，大抵如此。虽然聪明，却被孙𬘭把持，不能主张，𬘭令弟威远将军孙据入苍龙宿卫，武卫将军孙恩、偏将军孙干、长水校尉孙闿分屯诸营。

一日，吴主孙亮闷坐，黄门侍郎全纪在侧，纪乃国舅也。亮因泣告曰：“孙𬘭专权妄杀，欺朕太甚；今不图之，必为后患。”纪曰：“陛下但有用臣处，臣万死

sỗ khói, triều tàng lại trách chi. Tàng lại khâu thủ viết: "Thần phong bế thậm nghiêm, an hữu thử phản?" Lượng viết: "Hoàng môn tàng hướng nhĩ cầu mật thực phủ?" Tàng lại viết: "Hoàng môn vu sổ nhật tiền tàng cầu mật thực, thần thật bất cảm dữ." Lượng chỉ hoàng môn viết: "Thử tất nhữ nộ tàng lại bất dữ nhĩ mật, cố trí phản vu mật trung, dĩ hâm chi dã." Hoàng môn bất phục. Lượng viết: "Thử sự dịch tri nhĩ. Nhược phản cửu tại mật trung, tắc nội ngoại giai tháp, nhược tân tại mật trung, tắc ngoại tháp nội táo." Mệnh phẫu thị chi, quả nhiên nội táo, hoàng môn phục tội. Lượng chi thông minh, đại để như thử. Tuy nhiên thông minh, khước bị tôn lâm bả tri, bất năng chủ trương, lâm lệnh đệ uy viến tướng quân tôn cư nhập thương long túc vê, võ vệ tướng quân tôn ân, thiên tướng quân tôn can, trường thủy giáo úy tôn khải phân truân chư doanh.

bao giờ không? Quan giữ kho tâu rằng: - Mấy hôm trước có đến đòi mật ăn, nhưng chúng tôi quả thực không dám cho. Lượng trả tên hoàng môn, nói - Đây chắc là mày thู nó không cho mật, cho nên bỏ cút chuột vào để hại nó chứ gì? Tên hoàng môn không chịu. Lượng nói: - Việc này cũng dễ biết, nếu phân mật lâu ngày, thì trong ngoài thấm ướt; bằng mói bỏ vào, thì trong ráo ngoài ướt. Liền sai cắt ra xem, thì quả nhiên ở trong khô ráo. Hoàng môn lúc bấy giờ mới chịu tội. Đại khái Lượng thông minh như thế, nhưng bị Tôn Lâm kìm hãm nên không được tự chủ điều gì. Bấy giờ Tôn Lâm quyền thế hách dịch lăm. Em là Tôn Cử làm oai viễn tướng quân, vào túc vệ trong nơi cung cấm, em nữa là Tôn Ân làm võ vệ tướng quân, Tôn Cán làm thiên tướng quân; Tôn Ngữ làm tràng thủy hiệu úy, chia đóng các doanh trại.

Nhất nhặt, ngô chủ tôn lượng muộn tọa, hoàng môn thị lang toàn kỉ tại trắc, kỉ nãi quốc cứu dã. Lượng nhân khắp cáo viết: "Tôn lâm chuyên quyền vọng sát, khi trẫm thái thậm; kim bất đồ chi, tất vi hậu hoạn." Kỉ viết: "Bệ hạ đᾶn hữu dụng thần xứ, thần vạn tử bất tử." Lượng viết:

Ngô chủ một bữa ngồi buồn, có hoàng môn thị lang là Toàn Kỷ đứng hầu bên cạnh. Kỷ là quốc cữu. Lượng khóc bảo với Kỷ rằng: - Tôn Lâm chuyên quyền giết bậy, khinh trẫm tệ lăm, nếu không liệu đi, tất để sinh vạ. Kỷ tâu rằng: - Bệ hạ có việc gì dùng đến, tôi dù có chết cũng không dám từ. Lượng

. " liàng yue : " qīng kě zhī jīn diǎn qǐ jìn bīng , yǔ jiāng jun liú chéng gè bǎ chéng mén , zhèn zì chu sha sun ? . dàn cǐ shì qie bù kě lìng qīng mǔ zhī zhī , qīng mǔ nǎi ? zhī zī yě . tǎng ruò xiè lòu , wù zhèn fēi qīng . " jì yue : " qǐ bì xià cǎo zhào yǔ chén . lín xíng shì zhī shí , chén jiāng zhào shì zhòng , shǐ ? shǒu xià rén jie bù gǎn wàng dòng . " liàng cóng zhī , jí xiě mì zhào fù jì . jí shòu zhào guī jia , mì gào qí fù quán cháng . cháng zhī cǐ shì , nǎi gào qī yue : " san rì nèi sha sun ? yǐ . " qī yue : " sha zhī shì yě . " kǒu suí yìng zhī , què sì lìng rén chí shu bào zhī sun ? . ? dà nù , dang yè biàn huàn dì xiong sì rén , diǎn qǐ jīng bīng , xian wéi dà nèi ; yi miàn jiāng quán cháng , liú chéng bìng qí jiā xiǎo ju ná xià . bǐ jí píng míng , wú zhǔ sun liàng ting de gōng mén wài jīn gǔ dà zhèn , nèi shi huang rù zòu yue : " sun ? yǐn bīng wéi liǎo nèi yuàn . " liàng dà nù , zhǐ quán hòu mà yue : " rǔ fù xiong wù wǒ dà shì yǐ ! " nǎi bá jiàn yù chu . quán hòu yǔ shì zhong jìn chén , jie qian qí yí ér ku , bù fàng liàng chu . sun ? xian jiāng quán cháng , liú chéng děng sha qì , rán hòu zhao wén wǔ yú cháo nèi , xià lìng yue : " zhǔ shàng

不辞。" 亮曰: "卿可只今点起禁兵, 与将军刘丞各把城门, 朕自出杀孙綸。但此事切不可令卿母知之, 卿母乃綸之姊也。倘若泄漏, 误朕匪轻。" 纪曰: "乞陛下草诏与臣。临行事之时, 臣将诏示众, 使綸手下人皆不敢妄动。" 亮从之, 即写密诏付纪。纪受诏归家, 密告其父全尚。尚知此事, 乃告妻曰: "三日内杀孙綸矣。" 妻曰: "杀之是也。" 口虽应之, 却私令人持书报知孙綸。綸大怒, 当夜便唤弟兄四人, 点起精兵, 先围大内; 一面将全尚、刘丞并其家小俱拿下。比及平明, 吴主孙亮听得宫门外金鼓大震, 内侍慌入奏曰: "孙綸引兵围了内苑。" 亮大怒, 指全后骂曰: "汝父兄误我大事矣!" 乃拔剑欲出。全后与侍中近臣, 皆牵其衣而哭, 不放亮出。孙綸先将全尚

"Khanh khả chỉ kim điểm khởi cầm binh, dữ tướng quân lưu thừa các bả thành môn, trẫm tự xuất sát tôn lâm. Đã thử sự thiết bất khả lệnh khanh mẫu tri chi, khanh mẫu nãi lâm chi tí dã. Thắng nhược tiết lậu, ngộ trẫm phỉ khinh." Kỉ viết: "Khất bệ hạ thảo chiếu dữ thần. Lâm hành sự chi thời, thần tương chiếu kì chúng, sử lâm thủ hạ nhân giai bắt cảm vọng động." Lượng tòng chi, tức tả mật chiếu phó kỉ. Kỉ thụ chiếu quy gia, mật cáo kì phụ toàn thương. Thương tri thử sự, nãi cáo thê viết: "Tam nhật nội sát tôn lâm hĩ." Thủ viết: "Sát chi thị dã." Khẩu tuy ứng chi, khước tư lệnh nhân trì thư báo tri tôn lâm. Lâm đại nộ, đương dạ tiện hoán đệ huynh tú nhân, điểm khởi tinh binh, tiên vi đại nội; nhất diện tương toàn thương, lưu thừa tịnh kì gia tiểu câu nã hạ. Bỉ cập bình minh, ngộ chủ tôn lượng thính đắc cung môn ngoại kim cổ đại chấn, nội thị hoảng nhập tâu viết: "Tôn lâm dẫn binh vi liễu nội uyển." Lượng đại nộ, chỉ toàn hậu mạ viết: "Nhữ phụ huynh ngộ ngã đại sự hĩ!" Nãi bại kiêm dục xuất. Toàn hậu dữ thị trung cận thần, giai khiên kì y nhi khốc, bất phóng lương xuất. Tôn lâm tiên tương toàn thương, lưu thừa đằng sát cật, nhiên hậu triệu văn vở vu triều nội, hạ lệnh viết: "Chủ thượng hoang dâm

nói: - Ngươi nên điểm quân cầm binh, cùng với tướng quân Lưu Vĩnh, giữ các cửa thành, để trẫm tự dẫn quân ra giết Tôn Lâm. Nhưng việc ấy chớ để cho mẹ ngươi được biết, vì mẹ ngươi là chị Tôn Lâm. Nếu lộ chuyện ra ngoài, thì làm lỡ mất việc trẫm đấy. Kỷ nói: - Xin bệ hạ ban cho tôi một đạo chiếu, để khi làm việc, đem ra bảo chứng, cho thủ hạ Tôn Lâm không ai dám động. Lượng nghe lời, thảo mật chiếu giao cho Toàn Ký, Ký lĩnh chiếu mang về nhà, nói chuyện với cha Toàn Thương. Thương biết chuyện, bảo với vợ rằng: - Chỉ trong ba ngày nữa, thì giết Tôn Lâm. Người vợ nói: - Giết đi cũng phải. Miệng tuy nói thế, nhưng mặt sai người báo tin cho Tôn Lâm biết. Lâm nổi giận, đang đêm, gọi bốn anh em đến, điểm tinh binh vào vây nội cung. Một mặt bắt Toàn Thương, Lưu Vĩnh và cả nhà hai người giam lại. Đến sáng Ngô chủ Tôn Lượng nghe ở ngoài cửa cung có tiếng chiêng trống àm ĩ. Rồi nội thị lật đật chạy vào tâu rằng: - Tôn Lâm dẫn quân đến vây bọc cả vườn nội uyển. Lượng nổi giận, trả vào Toàn hậu quát rằng: - Cha và anh mày làm hỏng mất việc tao rồi! liền rút gươm ra toan chém Toàn hậu và thị trung; cận thần lôi cả lấy vật áo khóc ngăn lại, không để cho Tôn Lượng ra ngoài. Tôn Lâm trước hết giết bọn Toàn Thương, Lưu Vĩnh rồi hội văn võ cả ở trong triều, truyền lệnh rằng: - Chúa thượng hoang dâm lầm bệnh, tối

huang yín jiǔ bìng , hun luàn
wú dào , bù kě yǐ fèng zong
miào , jin dang fēi zhī . rǔ
zhu wén wǔ , gǎn yǒu bù
cóng zhě , yǐ móu pàn lùn ! "
zhòng jie wèi ju , yìng yue : "
yuàn cóng jiāng jun zhì lìng .
" cháng shu huán ? dà nù ,
cóng ban bù zhong tǐng rán
ér chu , zhǐ sun ? dà mà yue
: " jin shàng nǎi cong míng
zhi zhǔ , rǔ hé qū chu cǐ luàn
yán ! wú níng sǐ bù cóng zéi
chén zhì mìng ! " ? dà nù , zì
bá jiàn zhǎn zhì , jí rù nèi zhǐ
wú zhǔ sun liàng mà yue : "
wú dào hun jun ! běn dang
zhu lù yǐ xiè tian xià ! kàn
xian dì zhì miàn , fèi rǔ wèi
huì jí wáng , wú zì xuǎn yǒu
dé zhě lì zhì ! " chì zhong
shu láng lǐ chóng duó qí xǐ
shòu , lìng dèng chéng shou
zhi . liàng dà ku ér qù . hòu
rénn yǒu shi tàn yue : " luàn
zéi wu yǐ yǐn , jian chén mào
huò guang . kě lián cong
míng zhǔ , bù de lì cháo táng
. "

4 sun ? qiǎn zong zhèng sun
kǎi , zhong shu láng dǒng
cháo , wǎng hǔ lín yíng qīng
láng yé wáng sun xiù wèi jun
. xiù zì zì liè , nǎi sun quán dì

、刘丞等杀讫，然后召文武于朝内，下令曰：
“主上荒淫久病，昏乱无道，不可以奉宗庙，今当废之。汝诸文武，敢有不从者，以谋叛论！”众皆畏惧，应曰：
“愿从将军之令。”尚书桓彝大怒，从班部中挺然而出，指孙𬘭大骂曰：“今上乃聪明之主，汝何取出此乱言！吾宁死不从贼臣之命！”𬘭大怒，自拔剑斩之，即入内指吴主孙亮骂曰：“无道昏君！本当诛戮以谢天下！看先帝之面，废汝为会稽王，吾自选有德者立之！”叱中书郎李崇夺其玺绶，令邓程收之。亮大哭而去。后人有诗叹曰：“乱贼诬伊尹，奸臣冒霍光。可怜聪明主，不得莅朝堂。”

孙𬘭遣宗正孙楷、中书郎董朝，往虎林迎请琅琊王孙休为君。休字子烈，乃孙权第六子也，

cửu bệnh, hôn loạn vô đạo, bất khả dĩ phụng tông miếu, kim đương phé chi. Nhữ chư văn võ, cảm hữu bất tòng giả, dĩ mưu bạn luận!" Chúng giao úy câu, ứng viết: "Nguyễn tòng tướng quân chi lệnh." Thượng thư hoản di đại nộ, tòng ban bộ trung đĩnh nhiên nhi xuất, chỉ tôn lâm đại mạ viết: "Kim thượng nãi thông minh chi chủ, nhữ hà thủ xuất thử loạn ngon! Ngô ninh tử bất tòng tặc thần chi mệnh!" Lâm đại nộ, tự bat kiếm trảm chi, tức nhập nội chỉ ngô chủ tôn lượng mạ viết: "Vô đạo hôn quân! Bốn đương tru lục dĩ tạ thiên hạ! Khán tiên đế chi diện, phé nhữ vi hội kê vương, ngô tự tuyển hữu đức giả lập chí!" Sắt trung thư lang lý sùng đoạt kỉ tì thụ, lệnh đặng trình thu chí. Lượng đại khốc nhi khứ. Hậu nhân hữu thi thán viết: "Loạn tắc vu y duẫn, gian thần mạo hoắc quang. Khả liên thông minh chủ, bất đắc lị triều đường."

tầm không biết đạo nghĩa là gì, không thể phụng được tôn miếu, nên bỏ đi. Văn võ ai không tuân lời ta, thì ghép ngay cho tôi mưu phản. Ai này đều sợ run lập cập, thưa rằng: - Xin tuân theo lệnh tướng quân. Chỉ có thượng thư là Hoàn Ý giận tái mặt lại, từ trong bọn nhảy ra, trỏ vào mặt Tôn Lâm mắng rằng: - Chúa thượng là chúa thông minh, mày sao dám nói càn thế. Tao thà chết, quyết không nghe lời mày! Lâm nổi giận rút gươm chém phăng Hoàn Ý, rồi vào cung trổ vào Tôn Lượng mắng rằng: Hôn quân vô đạo kia: Đáng lẽ nên giết đi để tạ thiên hạ mới phải, nhưng nể mặt tiên đế, nay phê người xuống làm Cối Kê vương. Ta sẽ kén người có đức lên làm vua. Nói đoạn quát trung thư lang Lý Sùng cướp lấy án thụ, sai Đặng Trinh thu lấy. Tôn Lượng khóc vang lên rồi đi ra: Người sau có thơ than rằng: Loạn tắc vu Y Doãn, Gian thần giả Hoắc Quang, Thương thay Tôn minh chúa, Không giữ được ngai vàng.

Tôn lâm khiển tông chánh tôn
giai, trung thư lang đồng triều,
vâng hổ lâm nghênh thỉnh lang
gia vương tôn hưu vi quân.
Hưu tự tử liệt, nãi tôn quyền đệ

Tôn Lâm sai quan tôn chính Tôn
Khải rước trung thư lang nha
vương là Tôn Hữu về làm vua. Hữu
tự là Tử Liệt, con thứ sáu Tôn
Quyền, khi ở Hồ Lâm năm mươi

liù zi yě , zài hǔ lín yè mèng chéng lóng shàng tian , huí gù bù jiàn lóng wěi , shi jīng ér jué . cì rì , sun kǎi , dǒng cháo zhì , bài qǐng huí dou . xíng zhì qu a , yǒu yí lǎo rén , zì cheng xìng gan , míng xiū , kòu tóu yán yue : "shì jiǔ bì biàn , yuàn diàn xià sù xíng ." xiū xiè zhì . xíng zhì bù sai tíng , sun en jiang che jià lái yíng . xiū bù gǎn chéng niǎn , nǎi zuò xiǎo che ér rù . bǎi guan bài yíng dào bàng , xiū huang máng xià che dá lǐ . sun ? chu lìng fú qǐ , qǐng rù dà diàn , sheng yù zuò jí tian zi wèi . xiū zài san qian ràng , fang shòu yù xǐ . wén guan wǔ jiāng cháo hè yǐ bì , dà shè tian xià , gǎi yuán yǒng an yuán nián ; feng sun ? wèi chéng xiāng , jīng zhōu mù ; duo guan gè yǒu fēng shǎng ; yòu fēng xiong zhì zì sun hào wèi wu chéng hóu . sun ? yi mén wǔ hóu , jie diǎn jìn bìng , quán qīng rén zhǔ . wú zhǔ sun xiū , kǒng qí nèi biàn , yáng shì en chǒng , nèi shí fáng zhī ? jiao héng yù shèn .

- 5 dong shí èr yuè , fèng niú jiǔ rù gong shàng shòu , wú zhǔ sun xiū bù shòu , ? nù , nǎi yǐ niú jiǔ yì zuǒ jiāng jun zhang bù fù Zhōng Gòng yǐn

在虎林夜梦乘龙上天，回顾不见龙尾，失惊而觉。次日，孙楷、董朝至，拜请回都。行至曲阿，有一老人，自称姓干，名休，叩头言曰：“事久必变，愿殿下速行。”休谢之。行至布塞亭，孙恩将车驾来迎。休不敢乘辇，乃坐小车而入。百官拜迎道傍，休慌忙下车答礼。孙紂出令扶起，请入大殿，升御座即天子位。休再三谦让，方受玉玺。文官武将朝贺已毕，大赦天下，改元永安元年；封孙紂为丞相、荊州牧；多官各有封赏；又封兄之子孙皓为乌程侯。孙紂一门五侯，皆典禁兵，权倾人主。吴主孙休，恐其内变，阳示恩宠，内实防之。紂骄横愈甚。

冬十二月，奉牛酒入宫上寿，吴主孙休不受，紂怒，乃以牛酒诣左将军张布府中共饮。酒酣

lục tử dã, tại hồ lâm dạ mộng thừa long thượng thiêng, hồi cỗ bắt kiến long vĩ, thất kinh nhi giác. Thứ nhật, tôn giai, đồng triều chí, bái thỉnh hồi đô. Hành chí khúc a, hữu nhất lão nhân, tự xưng tính can, danh hưu, khẩu đầu ngôn viết: "Sự cứu tất biến, nguyện điện hạ tốc hành." Hưu tạ chi. Hành chí bố tắc định, tôn ân tương xa giá lai nghênh. Hưu bất cảm thừa liễn, nãi tọa tiểu xa nhi nhập. Bách quan bái nghênh đạo bàng, hưu hoảng mang hạ xa đáp lễ. Tôn lâm xuất lệnh phù khởi, thỉnh nhập đại điện, thăng ngự tọa tức thiên tử vị. Hưu tái tam khiêm nhượng, phuơng thụ ngọc tì. Văn quan võ tướng triều hạ dĩ tất, đại xá thiên hạ, cải nguyên vĩnh an nguyên niên; phong tôn lâm vi thừa tướng, kinh châu mục; đa quan các hữu phong thưởng; hựu phong huynh chi tử tôn hào vi ô trình hầu. Tôn lâm nhất môn ngũ hầu, giai điển cầm binh, quyền khuynh nhân chủ. Ngô chủ tôn hưu, khủng kì nội biến, dương kì ân sủng, nội thật phòng chi. Lâm kiêu hoành dũ thậm.

Đông thập nhị nguyệt, phụng ngưu tửu nhập cung thượng thọ, ngô chủ tôn hưu bất thụ, lâm nộ, nãi dĩ ngưu tửu nghệ tà tướng quân trương bố phủ

cưỡi rồng bay lên trời ngoảnh lại trông thấy đuôi rồng, mới giật mình tĩnh dậy. Hôm sau, Tôn Khải, Đổng Triều đến mời Hưu về triều. Khi đi đến khúc A có một cụ già, tự xưng tên là Cam Hưu, lạy phục xuống đất tâu rằng: - Xin bệ hạ nhanh cho, nếu chậm chạp thì việc sinh biến mất. Hưu tạ lời ấy. Khi đi đến dinh Bố Cơ, Tôn Ân đem xe giá lại đón. Hưu không dám trèo lên kiệu, ngồi một chiếc xe nhỏ đi vào, trăm quan lại yết bên cạnh đường. Hưu với vàng xuống xe đáp lễ. Tôn Lâm sai đỡ dậy, mời vào đại điện, rước lên ngôi trên sập rồng. Hưu khiêm tốn, từ chối hai ba lần, rồi mới chịu nhận ngọc tì. Văn võ các quan lê châu mừng đâu đầy, đại xá cho thiên hạ; cải niên hiệu gọi là Vĩnh An năm đầu; Phong cho Tôn Lâm làm thừa tướng, lĩnh chức Kinh Châu mục. Các quan cùng được phong thưởng. Lại phong con anh là Tôn Hạo làm Ô trình hầu. Tôn Lâm một nhà năm anh em, đều phong tước hầu, coi giữ quân cầm binh, quyền hơn cả vua. Ngô chủ Tôn Hưu sợ sinh biến ngoài mặt tuy ân huệ, kỳ thực trong bụng vẫn đề phòng. Tôn Lâm ngày càng sinh kêu hoạch lắm.

Tháng chạp năm ấy, Lâm đem trâu rượu vào cung lễ thọ, Ngô chủ Tôn Hưu không chịu lấy. Lâm giận mang trâu rượu về phủ, mời tả tướng quân là Trương Bố đến phủ

. jiǔ han , nǎi wèi bù yue : " wú chu fèi huì jí wáng shí , rén jie quàn wú wèi jun . wú wèi jin shàng xián , gù lì zhī . jin wǒ shàng shòu ér jiàn jù , shì jiāng wǒ dēng xián xiāng dài . wú zǎo wǎn jiào nǐ kàn ! " bù wén yán , wéi wéi ér yǐ . cì rì , bù rù gong mì zòu sun xiù . xiù dà jù , rì yè bù an . shù rì hòu , sun ? qiǎn zhōng shu láng mèng zong , bo yǔ zhōng yíng suǒ guǎn jīng bìng yí wàn wǔ qian , chu tún wǔ chang ; yòu jìn jiāng wǔ kù nèi jun qì yǔ zhī . yú shì , jiāng jun wèi miǎo , wǔ wèi shì shi shuò èr rén mì zòu sun xiù yue : " ? diào bīng zài wài , yòu ban jìn wǔ kù nèi jun qì , zǎo wǎn bì wèi biàn yǐ . " xiù dà jīng , jí zhao zhāng bù jì yì . bù zòu yue : " lǎo jiāng ding fèng , jì luè guò rén , néng duàn dà shì , kě yǔ yì zhī . " xiù nǎi zhao fèng rù nèi , mì gào qí shì . fèng zòu yue : " bì xià wú you . chén yǒu yì jì , wéi guó chū hái . " xiù wèn hé jì , fèng yue : " lái cháo là rì , zhī tui dà huì qún chén , zhao ? fù xí , chén zì yǒu diào qiǎn . " xiù dà xǐ . fèng tòng wéi miǎo , shi shuò zhǎng wài shì , zhāng bù wèi nèi yìng .

，乃谓布曰：“吾初废会稽王时，人皆劝吾为君。吾为今上贤，故立之。今我上寿而见拒，是将我等闲相待。吾早晚教你看！”布闻言，唯唯而已。次日，布入宫密奏孙休。休大惧，日夜不安。数日后，孙𬘭遣中书郎孟宗，拔与中营所管精兵一万五千，出屯武昌；又尽将武库内军器与之。于是，将军魏邈、武卫士施朔二人密奏孙休曰：“𬘭调兵在外，又搬尽武库内军器，早晚必为变矣。”休大惊，急召张布计议。布奏曰：“老将丁奉，计略过人，能断大事，可与议之。”休乃召奉入内，密告其事。奉奏曰：“陛下无忧。臣有一计，为国除害。”休问何计，奉曰：“来朝腊日，只推大会群臣，召𬘭赴席，臣自有调遣。”休大喜。奉同魏邈、施朔掌外事，张布为内应。

trung cộng ảm. Tửu hàm, nãi vị bố viết: "Ngô sơ phế hội kê vương thời, nhân giai khuyễn ngô vi quân. Ngô vi kim thượng hiền, cố lập chí. Kim ngã thượng thọ nhi kiến cự, thí tương ngã đảng nhàn tương đãi. Ngô tảo văn giáo nhĩ khán!" Bố văn ngôn, duy duy nhi dĩ. Thứ nhật, bố nhập cung mật tâu tôn hữu. Hữu đại cụ, nhật dạ bất an. Sở nhật hậu, tôn lâm khiển trung thư lang mạnh tông, bát dũ trung doanh sở quản tinh binh nhất vạn ngũ thiên, xuất truân võ xương; hựu tần tương võ khố nội quân khí dũ chí. Vu thị, tướng quân ngụy mạc, võ vệ sĩ thi sóc nhị nhân mật tâu tôn hữu viết: "Lâm điều binh tại ngoại, hựu bàn tần võ khố nội quân khí, tảo vân tất vi biển hĩ." Hữu đại kinh, cấp triệu trương bố kế nghị. Bố tâu viết: "Lão tướng định phụng, kế lược quá nhân, năng đoán đại sự, khả dũ nghị chi." Hữu nãi triệu phụng nhập nội, mật cáo kì sự. Phụng tâu viết: "Bệ hạ vô ưu. Thần hữu nhất kế, vi quốc trừ hại." Hữu vấn hè kế, phụng viết: "Lai triều tịch nhật, chỉ thôi đại hội quần thần, triệu lâm phó tịch, thần tự hữu điều khiển." Hữu đại hỉ. Phụng đồng ngụy mạc, thi sóc chưởng ngoại sự, trương bố vi nội ứng.

uống rượu. Trong tiệc, Lâm nói: - Khi trước ta bỏ Cối Kê vương, nhiều người khuyên ta lên làm vua. Ta tưởng là chúa thượng hiền hậu, cho nên mới lập. Nay ta dâng lễ thọ lại từ chối không nhận, thế là không coi ta vào đâu rồi đó. Nay mai ngươi thử coi xem ra làm sao. Bố nghe nói dạ dạ mấy tiếng, không dám nói câu gì. Hôm sau, Bố vào cung mật tâu với Tôn Hữu việc ấy. Hữu lấy làm lo sợ, ngày đêm không yên. Được vài hôm, Lâm sai Trung thư lang là Mạnh Tôn dẫn một vạn năm nghìn tinh binh ra đóng ở Võ Xương, vận hết đồ khí giới trong kho cấp cho bọn ấy. Tướng quân là Ngụy Mạc, võ vệ sĩ là Thi Sóc, hai người vào mật tâu với Ngô chủ rằng: - Tôn Lâm điều binh ra ngoài, lại đem đồ khí giới cấp cho quân, nay mai tất sinh biến. Tôn Hữu giật mình, kíp vời Trương Bố vào bàn bạc. Bố tâu rằng: - Có lão tướng là Định Phụng mưu mèo hơn người, biết đoán việc lớn, nên cho vời vào bàn việc. Hữu liền vời Định Phụng vào trong nhà kín, kể lại chuyện ấy. Phụng tâu rằng: - Bệ hạ chó lo, tôi có một kế này trừ được hại cho nước. Hữu hỏi mèo làm sao, Phụng tâu rằng: - Mai là ngày chạp, hội cả quần thần mời cả Tôn Lâm đến ăn tiệc, tôi sẽ khu xử xong xuôi. Hữu mừng lắm. Phụng sai Ngụy Mạc, Thi Sóc coi việc ngoài Trương Bố coi việc trong.

6 shì yè , kuáng feng dà zuò ,
fei sha zǒu shí , jiang lǎo shù
lián gen bá qǐ . tian míng
feng dìng , shǐ zhě fèng zhǐ
lái qǐng sun ? rù gong fù huì
. sun ? fang qǐ chuáng , píng
dì rú rén tuī dào , xin zhōng
bù yuè . shǐ zhě shí yú rén ,
cù yǒng rù nèi . jia rén zhǐ
zhì yue : " yi yè kuáng feng
bù xí , jin zǎo yòu wú gù jīng
dào , kǒng fei jí zhào , bù kě
fù huì . " ? yue : " wú dì
xiong gòng diǎn jìn bing ,
shéi gǎn jìn shen ! tǎng yǒu
biàn dòng , yú fǔ zhōng fàng
huǒ wèi hào . " zhǔ qì ,
sheng che chu nèi . wú zhǔ
sun xiū máng xià yù zuò yíng
zhi , qǐng ? gao zuò . jiǔ xíng
shù xún , zhòng jīng yue : "
gong wài wàng yǒu huǒ qǐ !"
? biàn yù qǐ shen . xiū zhǐ zhì
yue : " chéng xiāng wěn biàn
. wài bīng zì duo , hé zú jù
zai ? " yán wèi bì , zuǒ jiāng
jun zhāng bù bá jiàn zài
shǒu , yǐn wǔ shì san shí yú
réni , qiāng shàng diàn lái ,
kǒu zhōng lì shēng ér yán
yue : " yǒu zhào qín fǎn zéi
sun ? ! " ? jí yù zǒu shí , zǎo
bèi wǔ shì qín xià . ? kòu tóu
zòu yue : " yuàn xǐ jiao zhōu
gui tián lǐ . " xiū chì zhì yue : " ēr
hé bù xǐ téng yìn , lǚ jù ,
wáng dun ye ? " mìng tuī xià
zhǎn zhì . yú shì zhāng bù
qian sun ? xià diàn dong

是夜，狂风大作，飞沙走石，将老树连根拔起。天明风定，使者奉旨来请孙綽入宫赴会。孙綽方起床，平地如人推倒，心中不悦。使者十余人，簇拥入内。家人止之曰：“一夜狂风不息，今早又无故惊倒，恐非吉兆，不可赴会。”綽曰：“吾弟兄共典禁兵，谁敢近身！倘有变动，于府中放火为号。”嘱讫，升车出内。吴主孙休忙下御座迎之，请綽高坐。酒行数巡，众惊曰：“宫外望有火起！”綽便欲起身。休止之曰：“丞相稳便。外兵自多，何足惧哉？”言未毕，左将军张布拔剑在手，引武士三十余人，抢上殿来，口中厉声而言曰：“有诏擒反贼孙綽！”綽急欲走时，早被武士擒下。綽叩头奏曰：“愿徙交州归田里。”休叱曰：“尔何不徙滕胤、吕据

Thị dạ, cuồng phong đại tá, phi sa tầu thạch, tương lão thụ liên căn bật khởi. Thiên minh phong định, sứ giả phụng chỉ lai thỉnh tôn lâm nhập cung phó hội. Tôn lâm phương khởi sàng, bình địa như nhân thôi đảo, tâm trung bất duyệt. Sứ giả thập dư nhân, thốc ứng nhập nội. Gia nhân chỉ chi viết: "Nhất dạ cuồng phong bất túc, kim tảo hựu vô cổ kinh đáo, khủng phi cát triệu, bất khả phó hội." Lâm viết: "Ngô đệ huynh cộng diễn cầm binh, thùy cầm cân thân! Thăng hựu biến động, vu phủ trung phóng hỏa vi hào." Chúc cật, thăng xa xuất nội. Ngô chủ tôn hựu mang hạ ngự tọa nghênh chi, thỉnh lâm cao tọa. Thủ hành sở tuần, chúng kinh viết: "Cung ngoại vọng hựu hỏa khởi!" Lâm tiệm dục khởi thân. Hựu chỉ chi viết: "Thừa tướng ổn tiện. Ngoại binh tự đa, hà túc cụ tai?" Ngôn vị tắt, tả tướng quân trương bố bật kiếm tại thủ, dẫn võ sĩ tam thập dư nhân, thường thượng điện lai, khẩu trung lệ thanh nhi ngôn viết: "Hữu chiếu cầm phản tắc tôn lâm!" Lâm cấp dục tầu thời, tảo bị võ sĩ cầm hạ. Lâm khẩu đầu tầu viết: "Nguyễn tì giao châu quy điền lí." Hựu sát viết: "Nhĩ hà bất tì đăng dận, lữ cư, vương đôn da?" Mệnh thôi hạ trảm chí. Vu thị trương bố khiên tôn lâm hạ điện đông

Đêm hôm ấy, trời nổi cơn dông: Cát, sỏi, đá bay vù vù có một cây cổ thụ bật cả một tảng rẽ xuống. Đến sáng đứng gió, sứ giả phụng chiếu mời Tôn Lâm vào cung ăn yến. Tôn Lâm đương ở trên giường, bỗng dừng như có người đẩy sấp xuống đất. Lâm thấy vậy không vui lòng. Một lát lại thấy hơn mười người sứ giả đến mời. Người nhà ngăn lại nói rằng: - Một đêm nổi dông gió, sáng hôm nay lại bỗng dừng ngã sấp, đó không phải là điềm hay, không nên đến dự tiệc. Lâm nói: - Anh em ta cùng giữ quân cầm binh, ai dám đến gần ta mà sợ? Ví dụ có việc gì, thì đốt lửa ở trong phủ lên làm hiệu. Dặn xong lên xe vào cung. Ngô chủ Tôn Hựu xuống dưới sập rồng đứng đón mời Lâm lên ngồi. Rượu được vài tuần, bỗng thấy ngoài cung có ngọn lửa cháy. Lâm muốn đứng dậy về, Hựu ngăn lại nói rằng: - Thừa tướng cứ ngồi yên, quân ngoài có nhiều, can gì phải lo? Hựu vừa nói dứt lời thì tả tướng quân Trương Bố rút gươm cầm tay, dẫn hơn ba chục võ sĩ, bước sắn lên trên điện, quát lên rằng: - Có chiếu bắt phản tặc là Tôn Lâm! Lâm vừa toan chạy, thì đã bị võ sĩ bắt lại. Lâm cúi đầu kêu rằng: - Xin đây ra Giao Châu, cho được về làm ruộng. Hựu mắng rằng: - Sao trước mày không đem đày Đằng Dận, Lã Cử, Vương Đôn có được không? Bèn sai lôi ra chém, Trương Bố lôi Tôn Lâm ra mé đông điện chém đầu; đầy tớ không tên

zhǎn qì . cóng zhě jie bù gǎn
dòng . bù xuān zhào yue : "zui
zài sun ? yi rén , yú jie bù
wèn . " zhòng xīn nǎi an . bù
qǐng sun xiū shēng wǔ fèng
lóu . ding fèng , wèi miǎo ,
shí shuò děng , qín sun ?
xiong dì zhì , xiū mìng jìn
zhǎn yú shì . zong dǎng sī
zhě shù bǎi rén , miè qí san
zú , mìng jun shì jué kai sun
jùn fén mù , lù qí shi shǒu .
jiāng bēi hài zhu gé kè , téng
yìn , lǚ jù , wáng dun děng
jia , chóng jiàn fén mù , yǐ
biǎo qí zhōng . qí qian léi liú
yuǎn zhě , jie shè huán
xiāng lǐ . ding fèng děng
zhòng jia feng shǎng .

7 chí shu bào rù chéng dou .
hòu zhǔ liú chán qiǎn shǐ huí
hè , wú shǐ xue ? dá lǐ . ? zì
shǔ zhōng guī , wú zhǔ sun
xiū wèn shǔ zhōng jìn rì zuò
hé jǔ dòng . ? zòu yue : " jìn
rì zhōng cháng shì huáng
hào yòng shì , gong qing duo
a fù zhì . rù qí cháo , bù wén
zhí yán ; jing qí yě , míng yǒu
cài sè . suǒ wèi yàn què chǔ
táng , bù zhì dà shà zhì jiāng
fén zhě yě . " xiū tàn yue : "
ruò zhu gé wǔ hóu zài shí ,
hé zhì rú cǐ hu ! " yú shì yòu
xiě guó shu , jiào rén ? rù

、王惇耶？”命推下斩之。于是张布牵孙𬘭下殿东斩讫。从者皆不敢动。布宣诏曰：“罪在孙𬘭一人，余皆不问。”众心乃安。布请孙休升五凤楼。丁奉、魏邈、施朔等，擒孙𬘭兄弟至，休命尽斩于市。宗党死者数百人，灭其三族，命军士掘开孙峻坟墓，戮其尸首。将被害诸葛恪、滕胤、吕据、王惇等家，重建坟墓，以表其忠。其牵累流远者，皆赦还乡里。丁奉等重加封赏。

trảm cật. Tông giả giai bắt cảm động. Bố tuyên chiêu viết: "Tôi tại tôn lâm nhất nhân, dư giai bắt vấn." Chúng tâm nãi an. Bố thỉnh tôn huu thăng ngũ phượng lâu. Đinh phụng, nguy mạc, thi sóc đẳng, cầm tôn lâm huynh đệ chí, huu mệnh tần trảm vu thi. Tông đẳng tử giả sở bách nhân, diệt kì tam tộc, mệnh quân sĩ quật khai tôn tuấn phần mộ, lục kì thi thủ. Tương bị hại Gia Cát khác, đẳng dân, lữ cư, vương đôn đẳng gia, trọng kiến phần mộ, dĩ biểu kì trung. Kì khiên luy lưu viễn già, giai xá hoàn hương lí. Đinh phụng đẳng trọng gia phong thưởng.

nào dám nhúc nhích. Bố đọc tờ chiêu lên nói rằng: - Tôi chỉ do một mình Tôn Lâm gây nên thôi, còn người khác không ai việc gì cả. Bố mời Tôn Hữu lên lầu Ngũ Phượng. Đinh Phụng, Ngụy Mạc, Thi Sóc bắt cả bọn anh em Tôn Lâm điệu đến. Hữu sai đem ra chợ chém sạch, giết cả ba họ, hơn vài trăm tên đẳng đều bị chết lây. Lại sai đào mả Tôn Tuấn, vầm thây xé xác ra, rồi xây phần mộ lại cho bọn Gia Cát Khác, Đặng Dận, Vương Đôn, Lã Cử để tỏ cái bụng trung của họ. Ai bị đem đầy phuong xa liền tha cho về làng mạc. Lại phong thưởng cho bọn Đinh Phụng,

Trì thư báo nhập thành đô. Hậu chủ lưu thiện khiển sứ hồi hạ, ngô sứ tiết hủ đáp lễ. Hủ tự thực trung quy, ngô chủ tôn huu vấn thực trung cận nhật tác hà cử động. Hủ tâu viết: "Cận nhật trung thường thị hoàng hạo dụng sự, công khanh đa a phụ chi. Nhập kì triều, bắt văn trực ngôn; kinh kì dã, dân hữu thái sắc. Sở vị yến trước xử đường, bắt tri đại hạ chi tương phần giả dã." Hữu thán viết: "Nhược Gia Cát võ hầu tại thời, hà chí như thủ hò!" Vu thị hựu tả quốc thư, giáo nhân tê nhập thành đô,

rồi đưa thư báo tin mừng vào thành Đô. Hậu chủ bên Thục sai sứ vào mừng Ngô, Ngô lại sai Tiết Hủ vào Thục để đáp lễ. Hủ từ trong Thục về, Ngô chủ hỏi quang cảnh trong Thục, Hủ tâu rằng: - Lâu nay trung thường thị là Hoàng Hạo Coi việc, công khanh a dua cả vào hắn. Trong triều không nghe thấy lời thẳng, ngoài đồng dân lăm người mặt bủng da chì. Thế mà vua thi chỉ một niêm mải vui chơi. Đó gọi là chim én chim sẻ ở trên thềm, không biết rằng nhà to sắp cháy là thế. Hữu thở dài than rằng: - Nếu còn Gia Cát Võ hầu, thì đâu đến nỗi thế

chéng dou , shuo si mǎ zhào
bù rì cuàn wèi , bì jiang qin
wú , shǔ yǐ shì wei , bǐ cǐ gè
yí zhǔn bēi . jiang wéi ting de
cǐ xìn , xin rán shàng biǎo ,
zài yì chu shi fá wèi . shí shǔ
hàn jǐng yào yuán nián dong
, dà jiāng jun jiang wéi yǐ liào
huà , zhang yì wèi xian feng
, wáng hán , jiǎng bin wèi
zuǒ jun , jiǎng shu , fù qian
wèi yòu jun , hú jì wèi gé hòu
, wéi yǔ xià hóu bà zǒng
zhōng jūn , gòng qǐ shǔ bing
èr shí wàn , bài cí hòu zhǔ ,
jìng dào hàn zhong . yǔ xià
hóu bà shang yì , dang xian
gong qū hé dì . bà yue : " qí
shan nǎi yòng wǔ zhì dì , kě
yǐ jìn bing , gù chéng xiang
xí rì liù chu qí shan , yin ta
chǔ bù kě chu yě . " wéi
cóng qí yán , suì lìng san jun
bìng wàng qí shan jìn fa , zhì
gǔ kǒu xià zhài . shí dèng ài
zhèng zài qí shan zhài
zhong , zhěng diǎn lǒng yòu
zhì bing . hu liú xing mǎ bào
dào , shuo shǔ bing xiān xià
san zhài yú gǔ kǒu . ài ting
zhi , suì deng gao kàn liǎo ,
huí zhài sheng zhàng , dà xǐ
yue : " bù chu wú zhì suǒ liào
yě ! " yuán lái dèng ài xian
dù liǎo dì mài , gù liù shǔ
bing xià zhài zhì dì ; dì zhong
zì qí shan zhài zhí zhì shǔ
zhài , zǎo wa liǎo dì dào , dài
shǔ bing zhì shí , yú zhong
qǔ shì . cǐ shí jiang wéi zhì

”
于是又写国书，教人赍入成都，说司马昭不日篡魏，必将侵吴、蜀以示威，彼此各宜准备。姜维听得此信，忻然上表，再议出师伐魏。时蜀汉景耀元年冬，大将军姜维以廖化、张翼为先锋，王含、蒋斌为左军，蒋舒，傅佥为右军，胡济为合后，维与夏侯霸总中军，共起蜀兵二十万，拜辞后主，径到汉中。与夏侯霸商议，当先攻取何地。霸曰：“祁山乃用武之地，可以进兵，故丞相昔日六出祁山，因他处不可出也。”维从其言，遂令三军并望祁山进发，至谷口下寨。时邓艾正在祁山寨中，整点陇右之兵。忽流星马报到，说蜀兵现下三寨于谷口。艾听知，遂登高看了，回寨升帐，大喜曰：“不出吾之所料也！”原来邓艾先度了地脉，故留蜀兵下寨之地；地

thuyết Tư Mã Chiêu bắt nhật
soán ngụy, tắt tương xâm ngô,
thục dĩ kì uy, bỉ thủ các nghi
chuẩn bị. Khương duy thính
đắc thủ tín, hân nhiên thượng
biểu, tái nghị xuất sư phạt
ngụy. Thời thực hán cảnh diệu
nguyên niên đông, đại tướng
quân khương duy dĩ liêu hóa,
trương dục vi tiên phong,
vương hàm, tương bân vi tả
quân, tương thư, phó thiêm vi
hữu quân, hò tề vi hợp hậu,
duy dũ hạ hầu bá tổng trung
quân, cộng khởi thực binh nhị
thập vạn, bái từ hậu chủ, kính
đáo hán trung. Dũ hạ hầu bá
thương nghị, đương tiên công
thủ hà địa. Bá viết: "Kì sơn nãi
dụng võ chi địa, khả dĩ tiến
binh, cố thừa tướng tích nhật
lực xuất kì sơn, nhân tha xử bất
khả xuất dã." Duy tòng kì ngôn,
toại lệnh tam quân tịnh vọng kì
sơn tiến phát, chí cốc khầu hạ
trại. Thời đặng ngải chánh tại kì
sơn trại trung, chỉnh điểm lũng
hữu chi binh. Hốt lưu tinh mã
báo đáo, thuyết thực binh hiện
hạ tam trại vu cốc khầu. Ngải
thính tri, toại đặng cao khán
liễu, hồi trại thăng trường, đại hỉ
viết: "Bát xuất ngô chi sở liệu
dã!" Nguyên lai đặng ngải tiên
độ liễu địa mạch, cố lưu thực
binh hạ trại chí địa; địa trung tự
kì sơn trại trực chí thực trại, tảo
oạt liễu địa đạo, dãi thực binh
chí thời, vu trung thủ sự. Thủ
thời khương duy chí cốc khầu

này! Bởi thế lại viết thư đưa sang Thục nói rằng Tư Mã Chiêu không mấy bữa nữa tắt sẽ thoán Ngụy. Thế nào hắn cũng sang đánh Ngô, Thục để thị uy. Hai nước ta cùng phải giữ gìn trước đi. Khương Duy nghe được tin ấy, mừng rõ lắm, dâng biểu lại xin cắt quân sang đánh Ngụy.

Năm Cảnh Diệu thứ nhất nhà Thục Hán, mùa đông đại tướng quân Khương Duy cắt Liêu Hóa, Trương Dực làm tiên phong, Vương Xá, Tưởng Mân làm tả quân, Tưởng Thư, Phó Thiêm làm hữu quân, Hò Tề làm hợp hậu; Duy cùng với Hạ Hầu Bá tổng lĩnh trung quân, khởi hai mươi vạn quân Thục, lạy từ Hậu chủ, đến thăng Hán Trung, bàn bạc với Hạ Hầu Bá xem ra lối nào cho tiện. Bá nói: - Kỳ Sơn là đất dụng võ, nên tiến quân ra mặt ấy; ta nên sai ba quân kéo cả ra Kỳ Sơn, đến cửa hang hạ trại. Bấy giờ Đặng Ngải đang ở trong trại Kỳ Sơn, điểm quân Lũng Hữu, chợt có tin báo quân Thục hạ ba ngọn trại ở cửa hang. Ngải nghe báo, lên cao ngắm xem, mừng rõ về trại, lên trưởng nói rằng: - Không ra khỏi được ý định của ta! Nguyên Đặng Ngải xem xét địa thế, để dành đất cho quân Thục lập trại. Từ chỗ ấy đến trại Kỳ Sơn, đã đào săn một đường hầm, đợi quân Thục đến sẽ khởi sự. Bấy giờ Khương Duy lập ba ngọn trại, trại tả đóng chính vào giữa đường hầm, là trại của Vương Xá, Tưởng Mân. Đặng Ngải sai con

gǔ kǒu fēn zuò san zhài , dì dào zhèng zài zuǒ zhài zhí zhōng , nǎi wáng hán , jiāng bin xià zhài zhí chū . dèng ài huàn zi dèng zhōng , yǔ shi zuǎn gè yǐn yi wàn bing , wèi zuǒ yòu chong jí ; què huàn fù jiāng zhèng lún , yǐn wǔ bǎi jué zì jun , yú dang yè èr gèng , jìng cóng dì dào zhí zhì zuǒ yíng , yú zhàng hòu dì xià yǐng chu .

中自祁山寨直至蜀寨，早挖了地道，待蜀兵至时，于中取事。此时姜维至谷口分作三寨，地道正在左寨之中，乃王含、蒋斌下寨之处。邓艾唤子邓忠，与师纂各引一万兵，为左右冲击；却唤副将郑伦，引五百掘子军，于当夜二更，径从地道直至左营，于帐后地下拥出。

8 què shuo wáng hán , jiāng bin yin lì zhài wèi dìng , kǒng wèi bing lái jié zhài , bù gǎn jiě jiǎ ér qǐn . hu wén zhōng jūn dà luàn , jí chuò bing qì shàng de mǎ shí , zhài wài dèng zhōng yǐn bing sha dào . nèi wài jiá gōng , wáng , jiāng èr jiāng fèn sǐ dǐ bù zhù , qì zhài ér zǒu . jiāng wéi zài zhàng zhōng tīng de zuǒ zhài Zhōng Dà hǎn , liào dào yǒu nèi yìng wài gé zhī bing , suí jí shàng mǎ , lì yú zhōng jūn zhàng qián , chuán lìng yue : " rú yǒu wàng dòng zhě zhǎn ! biàn yǒu dí bing dào yíng bian , xiù yào wèn ta , zhì guǎn yǐ gong nǚ shè zhì ! " yí miàn chuán shì yóu yíng , yì bù xǔ wàng dòng . guò rán wèi bing shí yú cì chong jí , jie

却说王含、蒋斌因立寨未定，恐魏兵来劫寨，不敢解甲而寝。忽闻中军大乱，急绰兵器上的马时，寨外邓忠引兵杀到。内外夹攻，王、蒋二将奋死抵敌不住，弃寨而走。姜维在帐中听得左寨中大喊，料道有内应外合之兵，遂急上马，立于中军帐前，传令曰：“如有妄动者斩！便有敌兵到营边，休要问他，只管以弓弩射之！”一面传示右营，亦不许妄动。果然魏兵十余次冲击，皆被射回

phân tác tam trại, địa đạo chánh tại tả trại chi trung, nái vương hàm, tương bân hạ trại chi xử. Đặng ngải hoán tử đặng trung, dữ sư toản các dẫn nhất vạn binh, vi tà hữu trùng kích; khước hoán phó tướng trình luân, dẫn ngũ bách quật tử quân, vu đương dạ nhị canh, kính tòng địa đạo trực chí tả doanh, vu trưởng hậu địa hạ ủng xuất.

là Đặng Trung cùng với Sư Toản, mỗi người dẫn một vạn quân chia làm hai cánh tả hữu. Sai phó tướng Trịnh Luân dẫn năm trăm quân quật tử một canh hai đêm hôm ấy, đi xuyên đường hầm đến thẳng trại tả kéo lên.

Khước thuyết vương hàm, tương bân nhân lập trại vị định, khủng ngụy binh lai kiếp trại, bắt cầm giải giáp nhì tẩm. Hốt ván trung quân đại loạn, cấp xước binh khí thượng địch mã thời, trại ngoại đặng trung dẫn binh sát đáo. Nội ngoại giáp công, vương, tương nhì tương phán tử để địch bắt trụ, khí trại nhì tẩm. Khương duy tại trướng trung thính đắc tả trại trung đại hảm, liêu đạo hữu nội ứng ngoại hợp chi binh, toại cấp thượng mã, lập vu trung quân trướng tiên, truyền lệnh viết: "Như hữu vọng động giả trám! Tiện hữu địch binh đáo doanh biên, hữu yếu vấn tha, chỉ quản dĩ cung nỗ xạ chí!" Nhất diện truyền kí hữu doanh, diệc bất hứa vọng động. Quả nhiên ngụy binh thập dư thứ trùng

Vương Xá, Tưởng Mân khi ấy nhân chưa lập xong trại, sợ quân Ngụy đến cướp trại, không dám cởi giáp đi ngủ. Chợt thấy trung quân tự nhiên bối rối, vội vàng cầm khí giới nhảy lên ngựa, thì đã thấy Đặng Trung ở ngoài dẫn quân kéo vào. Trong ngoài dồn lại đánh, hai tướng cố chết cự lại không nổi, phải bỏ trại chạy. Khương Duy ở trong trướng nghe tiếng bên trại tả hò reo, biết có quân trong ứng ngoài hợp. Duy kíp ngựa đứng trước trướng trung quân, truyền lệnh rằng: - Hễ ai nhộn nhạo thì chém. Nếu có quân giặc kéo đến cạnh trại, không phải hỏi lỗi thôii gì, chỉ việc dùng cung nổ bắn ra. Một mặt truyền cho trại hữu cũng thế, không được nhộn nhạo. Quân Ngụy hơn mười lần xông vào, quả nhiên điều bị tên bắn lui về, xác mãi đến sáng, rồi không dám vào. Đặng

bèi shè huí . zhì chong sha
dào tian míng , wèi bing bù
gǎn sha rù . dèng ài shou
bing huí zhài , nǎi tàn yue : "jīng
wéi shen de kǒng míng
zhī fǎ ! bing zài yè ér bù jīng
, jīng wén biàn ér bù luàn :
zhen jiāng cái yě ! " cì rì ,
wáng hán , jiāng bìn shou jù
bài bing , fú yú dà zhài qián
qǐng zuì . wéi yue : " fei rǔ
děng zhì zuì , nǎi wú bù
míng dì mài zhì gù yě , " yòu
bo jun mǎ , lìng èr jiāng an
yíng qì . què jiāng shàng sǐ
shēn shí , tián yú dì dào zhī
zhōng , yǐ tǔ yǎn zhī . lìng
rénn xià zhàn shu dan nuò
dèng ài lái rì jiāo feng . ài xīn
rán yìng zhī . cì rì , liǎng jun
liè yú qí shan zhī qián . wéi
àn wǔ hóu ba zhèn zhī fǎ , yí
tian , dì , feng , yún , niǎo ,
shé , lóng , hǔ zhì xíng , fēn
bù yǐ ding . dèng ài chu mǎ ,
jiàn wéi bù chéng ba guà ,
nǎi yì bù zhì , zuǒ yòu qián
hòu , mén hù yí ban . wéi chí
qiāng zòng mǎ dà jiào yue : "rǔ
xiào wú pái ba zhèn , yì
néng biàn zhèn fǒu ? " ài
xiào yue : " rǔ dào cǐ zhèn
zhì rǔ néng bù ye ? wú jì huì
bù zhèn , qǐ bù zhì biàn zhèn ! " ài
biàn lè mǎ rù zhèn , lìng
zhī fǎ guan bǎ qí zuò yòu
zhao ? , biàn chéng ba ba liù
shí sì gè mén hù ; fù chu
zhèn qián yue : " wú biàn fǎ
ruò hé ? " wéi yue : " sui rán

。只冲杀到天明，魏兵不敢杀入。邓艾收兵回寨，乃叹曰：“姜维深得孔明之法！兵在夜而不惊，将闻变而不乱：真将才也！”次日，王含、蒋斌收聚败兵，伏于大寨前请罪。维曰：“非汝等之罪，乃吾不明地脉之故也。”又拨军马，令二将安营讫。却将伤死身尸，填于地道之中，以土掩之。令人下战书单搦邓艾来日交锋。艾忻然应之。次日，两军列于祁山之前。维按武侯八阵之法，依天、地、风、云、鸟、蛇、龙、虎之形，分布已定。邓艾出马，见维布成八卦，乃亦布之，左右前后，门户一般。维持枪纵马大叫曰：“汝效吾排八阵，亦能变阵否？”艾笑曰：“汝道此阵只汝能布耶？吾既会布阵，岂不知变阵！”艾便勒马入阵，令执法官把旗左右招飐，变成八八六十四个门

kích, gai bị xạ hồi. Chỉ trùng sát đáo thiên minh, ngụy binh bắt cảm sát nhập. Đặng ngải thu binh hồi trại, nãi thán viết: "Khương duy thâm đắc khồng minh chí pháp! Binh tại dạ nhi bất kinh, tương văn biến nhi bất loạn: chân tướng tài dã! "Thứ nhật, vương hàm, tương bân thu tụ bại binh, phục vu đại trại tiền thỉnh tội. Duy viết: "Phi nhữ đẳng chi tội, nãi ngô bất minh địa mạch chi cố dã," Hựu bát quân mã, lệnh nhị tương an doanh cật. Khước tương thương tử thân thi, điền vu địa đạo chí trung, dĩ thổ yểm chí. Lệnh nhân hạ chiến thư đan nạch đặng ngải lai nhật giao phong. Ngải hẵn nhiên ứng chí. Thứ nhật, lưỡng quân liệt vu kì sơn chi tiền. Duy án võ hầu bát trận chí pháp, y thiên, địa, phong, vân, điểu, xà, long, hổ. Đặng ngải xuất mã, kiến duy bố thành bát quái, nãi diệc bố chí, tả hữu tiền hậu, môn hộ nhất bàn. Duy trì thương túng mã đại khiếu viết: "Nhữ hiệu ngô bài bát trận, diệc năng biến trận phủ?" Ngải tiểu viết: "Nhữ đạo thủ trận chỉ nhữ năng bố da? Ngô kí hội bố trận, khởi bắt tri biến trận!" Ngải tiện lặc mã nhập trận, lệnh chấp pháp quan bả kí tả hữu chiêu triển, biến thành bát bát lục thập tứ cá môn hộ; phục xuất trận tiền viết: "Ngô biến pháp nhược hè?" Duy viết: "Tuy

Ngải thu quân về trại, than rằng: - Khương Duy thực là học được phép của Khổng Minh: Ra quân ban đêm mà không sợ, tướng gấp biến mà không rối, thế mới thực là tướng tài!

Hôm sau, Vương Xá, Tưởng Mân thu nhặt quân tàn, đến đại trại xin chịu tội. Duy nói: - Đó không phải là tội tại các ngươi. Bởi vì ta không tướng mẠch đât, mới đến nỗi thế. Lại cấp thêm cho quân mã, sai hai tướng hạ trại. Rồi đem những thây người chết, bỏ cả vào trong đường hàm, lấy đất lấp đi. Duy sai người đưa chiến thư, thách Đặng Ngải ngày mai ra giao phong. Ngải mừng rõ ưng lời. Hôm sau, hai bên dàn trận ở trước núi Kỳ Sơn. Duy án phép bát trận của Võ Hầu, chia dàn ra tám cửa: Thiên, địa, phong, vân, điểu, xà, long, hổ. Đặng Ngải thấy Khương Duy bát trận bát quái, cũng bày trận ấy, cửa ngõ tả hữu trước sau tả hữu giống y như hệt. Duy cầm thương thúc ngựa ra ngoài trận gọi to lên rằng: - Mày bắt chước ta bày trận bát quái, nhưng mày có biến trận được không? Ngải cười rằng: - Mày tưởng một mình mày bày được hay sao? Ta đã bày được, làm gì mà chẳng biến được? Nói đoạn, quay vào trận, sai quân cầm hiệu, phát một lá cờ, mỗi cửa biến thành tám cửa, tám tám thành sáu mươi tư cửa. Ngải ra trận hỏi rằng: - Phép biến trận của ta thế nào? Duy nói: - Mày biến cũng phải, nhưng có dám vào trận vây nhau

bù cha , rǔ gǎn yǔ wú ba
zhèn xiāng wéi me ? " ài yue
: " yǒu hé bù gǎn ! " liǎng jun
gè yì duì wǔ ér jìn . ài zài
zhōng jūn diào qiǎn . liǎng
jun chong tú , zhèn fǎ bù
céng cuò dòng . jiāng wéi
dào zhōng jiān , bǎ qí yí
zhao , hu rán biàn chéng
cháng shé juǎn dì zhèn ,
jiāng dèng ài kùn zài gai xīn ,
sì miàn hǎn shēng dà zhèn .
ài bù zhì qí zhèn , xīn Zhōng
Dà jīng . shǔ bīng jiàn jiàn bì
jìn , ài yǐn zhòng jiāng chōng
tú bù chu . zhī tǐng de shǔ
bīng qí jiào yue : " dèng ài
zǎo jiàng ! " ài yǎng tiān
cháng tàn yue : " wǒ yì shí zì
chěng qí néng , zhòng jiāng
wéi zhì jì yǐ ! " hu rán xī běi
jiǎo shàng yǐ biao jun sha rù ,
ài jiàn shì wèi bīng , suì
chéng shì sha chu . jiù dèng
ài zhě , nǎi si mǎ wàng yě .
bǐ jí jiù chu dèng ài shí , qí
shan lè zhài , jie bèi shǔ bīng
suǒ duó . ài yǐn bài bīng , tuì
yú wèi shuǐ nán xià zhài . ài
wèi wàng yue : " gōng hé yǐ
zhī cǐ zhèn fǎ ér jiù chu wǒ
yě ? " wàng yue : " wú yòu
nián yóu xué yú jīng nán ,
céng yǔ cui zhōu píng , shí
guǎng yuán wèi yǒu , jiǎng
lùn cǐ zhèn . jin rì jiāng wéi
suǒ biàn zhě , nǎi cháng shé
juǎn dì zhèn yě . ruò ta chǔ jí
zhì , bì bù kě pò . wú jiàn qí
tóu zài xi běi , gù cóng xi běi

户；复出阵前曰：“吾变法若何？”维曰：“虽然不差，汝敢与吾八阵相围么？”艾曰：“有何不敢！”两军各依队伍而进。艾在中军调遣。两军冲突，阵法不曾错动。姜维到中间，把旗一招，忽然变成长蛇卷地阵，将邓艾困在垓心，四面喊声大震。艾不知其阵，心中大惊。蜀兵渐渐逼近，艾引众将冲突不出。只听得蜀兵齐叫曰：“邓艾早降！”艾仰天长叹曰：“我一时自逞其能，中姜维之计矣！”忽然西北角上一彪军杀入，艾见是魏兵，遂乘势杀出。救邓艾者，乃司马望也。比及救出邓艾时，祁山九寨，皆被蜀兵所夺。艾引败兵，退于渭水南下寨。艾谓望曰：“公何以知此阵法而救出我也？”望曰：“吾幼年游学于荆南，曾与崔州平、石广元为友，讲论此阵。今日姜维所

nhiên bắt sai, nhữ cảm dù ngô
bát trận tương vi yêu?" Ngải
viết: "Hữu hà bắt cảm!" Lưỡng
quân các y đội ngũ nhi tiến.
Ngải tại trung quân điều khiển.
Lưỡng quân xung đột, trận
pháp bắt tầng thác động.
Khương duy đáo trung gian, bả
kì nhất chiêu, hốt nhiên biến
thành trường xà quyền địa trận,
tương đặng ngải khốn tại cai
tâm, từ diện hám thanh đại
chấn. Ngải bắt tri kì trận, tâm
trung đại kinh. Thực binh tiệm
tiệm bức cận, ngải dẫn chúng
tướng xung đột bất xuất. Chỉ
thính đắc thực binh tè khiếu
viết: "Đặng ngải tảo hàng!" Ngải
nguồng thiền trường thán viết:
"Ngã nhất thời tự sính kì nǎng,
trung khương duy chí kế hĩ!"
Hốt nhiên tây bắc giác thượng
nhất bưu quân sát nhập, ngải
kiên thị ngụy binh, toại thừa thế
sát xuất. Cứu đặng ngải giả, nǎi
Tư Mã vọng dã. Bỉ cập cứu
xuất đặng ngải thời, kì sơn cửu
trại, gai bị thực binh sở đoạt.
Ngải dẫn bại binh, thối vu vị
thủy nam hạ trại. Ngải vị vọng
viết: "Công hà dĩ tri thủ trận
pháp nhi cứu xuất ngã dã?"
Vọng viết: "Ngô áu niên du học
vu kinh nam, tầng dùi thỏi châu
binh, thạch quang nguyên vi
hữu, giảng luận thủ trận. Kim
nhật khương duy sở biến giả,
nǎi trường xà quyền địa trận
đã. Nhược tha xử kích chi, tất
bất khả phá. Ngô kiến kì đầu tại

không? Ngải nói: - Sao lại không
dám? Bởi vậy, quân đội bên cứ y
đội ngũ tiến vào. Ngải vào trung
quân đứng sai khiến, cho quân
lượn vào vây trận, trận đội bên vẫn
đầu ra đấy, không xôn xao một tí
nào. Khương Duy đứng trung quân,
cầm lá cờ phát một cái, bỗng biến
thành trận trường xà quyền địa, vây
bộc ngay Đặng Ngải vào giữa. Bốn
mặt tiếng reo nỗi lên. Ngải không
biết là trận gì, trong bụng đã sợ.
Tiếng reo dần dần đến gần. Ngải
dẫn vào các tướng xông xáo cũng
không sao ra được. Quân Thục
cùng gọi to lên rằng: - Đặng Ngải
hàng đi cho mau! Ngải ngẩng mặt
lên than rằng: - Ta lỡ ra muôn khoe
tài một lúc, mắc phải mèo Khương
Duy mắt rồi! Bỗng thấy trên góc tây
bắc, có một toán quân đánh vào.
Ngải trông ra thì quân Ngụy, mới
thừa thế đánh ra được ngoài.
Nguyên Tư Mã Vọng đánh cứu
Đặng Ngải đem ra, khi trở về thì
chín trại Kỳ Sơn đã bị quân Thục
cướp mất cả. Ngải dẫn bại dẫn bại
quân lui về mé nam sông Vị hạ trại.
Ngải nói: - Sao ông biết được phép
trận này, mà cứu được tôi ra? Vọng
nói: - Tôi thuở nhỏ học ở Nam Kinh,
có kết bạn với Thôi Châu Bình,
Thạch Quảng Nguyên thường có
giảng đến phép trận này. Khi nãy,
Khương Duy biến trận ấy, gọi là
trận trường xà quyền địa, nếu đánh
chỗ khác, thì không sao phá được.
Tôi thấy đầu trận ở góc tây bắc, cho
nên từ mặt ấy đánh vào, liền phá
được ngay. Ngải tạ ơn nói: - Tôi tuy

jí zhì , zì pò yǐ . " ài xiè yue : " wǒ sui xué de zhèn fǎ , shí bù zhì biàn fǎ . gong jì zhì cǐ fǎ , lái rì yǐ cǐ fǎ fù duó qí shan zhài zhà , rú hé ? " wàng yue : " wǒ zhì suǒ xué , kǒng mán bù guò jiāng wéi . " ài yue : " lái rì gōng zài zhèn shàng yǔ tā dòu zhèn fǎ , wǒ què yǐn yí jun àn xí qí shan zhī hòu . liǎng xià hùn zhàn . kě duó jiù zhài yě . " yú shì lìng zhèng lún wèi xian feng , ài zì yǐn jun xí shan hòu ; yi miàn lìng rén xià zhàn shu , nuò jiāng wéi lái rì dòu zhèn fǎ . wéi pí huí qù qì , nǎi wèi zhòng jiāng yue : " wú shòu wǔ hóu suǒ chuán mì shu , cǐ zhèn biàn fǎ gòng san bǎi liù shí wǔ yàng , àn zhōu tian zhì shù . jin nuò wú dòu zhèn fǎ , nǎi ban mén nòng fǔ ēr ! dàn zhōng jiān bì yǒu zhà móu , gong děng zhì zhī hu ? " liào huà yue : " cǐ bì zhuàn wǒ dòu zhèn fǎ , què yǐn yí jun xí wǒ hòu yě . " wéi xiào yue : " zhèng hé wǒ yì . " jí lìng zhang yì , liào huà , yǐn yì wàn bing qù shan hòu mái fú .

变者，乃长蛇卷地阵也。若他处击之，必不可破。吾见其头在西北，故从西北击之，自破矣。”艾谢曰：“我虽学得阵法，实不知变法。公既知此法，来日以此法复夺祁山寨栅，如何？”望曰：“我之所学，恐瞒不过姜维。”艾曰：“来日公在阵上与他斗阵法，我却引一军暗袭祁山之后。两下混战。可夺旧寨也。”于是令郑伦为先锋，艾自引军袭山后；一面令人下战书，搦姜维来日斗阵法。维批回去讫，乃谓众将曰：“吾受武侯所传密书，此阵变法共三百六十五样，按周天之数。今搦吾斗阵法，乃班门弄斧耳！但中间必有诈谋，公等知之乎？”廖化曰：“此必赚我斗阵法，却引一军袭我后也。”维笑曰：“正合我意。”即令张翼、廖化，引一万兵去山后埋伏。

tây bắc, có tòng tây bắc kích chi, tự phá hĩ." Ngải tạ viết: "Ngã tuy học đắc trận pháp, thật bất tri biến pháp. Công kí tri thủ pháp, lai nhặt dĩ thủ pháp phục đoạt kí sơn trại sách, như hà?" Vọng viết: "Ngã chi sở học, khủng man bất quá khương duy." Ngải viết: "Lai nhặt công tại trận thượng dữ tha đấu trận pháp, ngã khước dẫn nhất quân ám tập kí sơn chi hậu. Lưỡng hạ hồn chiến. Khả đoạt cựu trại dã." Vu thị lệnh trình luân vi tiên phong, ngải tự dẫn quân tập sơn hậu; nhất diện lệnh nhân hạ chiến thư, nạch khương duy lai nhặt đấu trận pháp. Duy phê hồi khứ cật, nãi vị chúng tướng viết: "Ngô thụ võ hầu sở truyền mật thư, thử trận biến pháp cộng tam bách lục thập ngũ dạng, án chu thiên chi số. Kim nạch ngô đấu trận pháp, nãi ban môn lộng phủ nhĩ! Đãn trung gian tất hữu trú mưu, công đẳng tri chi hô?" Liêu hóa viết: "Thử tất trám ngã đấu trận pháp, khước dẫn nhất quân tập ngã hậu dã." Duy tiểu viết: "Chánh hợp ngã ý." Tức lệnh trương dục, liêu hóa, dẫn nhất vạn binh khứ sơn hậu mai phục.

học được phép trận, nhưng chưa tường phép biến hóa. Ông đã biết phép ấy, ngày mai nên đấu trận với Khương Duy, để tôi dẫn quân đến đánh úp sau trại Kỳ Sơn, hai mặt dồn lại đánh, thì có thể cướp lại trại cũ. Bèn sai Trịnh Luân làm tiên phong. Ngải tự dẫn quân đến úp trại Kỳ Sơn, một mặt cho người đưa chiến thư thách Khương Duy ngày mai đấu trận. Duy phê vào chiến thư và cho sứ giả mang về, rồi bảo với các tướng rằng: - Ta được mật thư của Võ hầu truyền cho trận này cả thảy ba trăm sáu mươi lăm phép biến, theo độ số chung quanh trời. Nay quân giặc thách ta đấu trận pháp, thì chẳng khác nào múa rìu qua mắt thợ, đây tất có mưu mẹo, các ông có biết không? Liêu Hóa nói: - Đây hẳn là dử ta đấu trận, kỳ thực là họ dẫn quân đến chụp mặt sau ta đây. Duy cười rằng: - Chính thế. Liền sai Trương Dực, Liêu Hóa dẫn một vạn quân phục ở mé sau núi.

9

cì rì , jiang wéi jìn bá lè zhài
 zhī bìng , fēn bù yú qí shān
 zhī qián . sī mǎ wàng yǐn
 bìng lí liǎo wèi nán , jìng dào
 qí shān zhī qián , chu mǎ yǔ
 jiang wéi dá huà . wéi yue : "rǔ qǐng wú dòu zhèn fǎ , rǔ
 xiān bù yǔ wú kàn . " wàng
 bù chéng liǎo ba guà . wéi
 xiào yue : " cǐ jí wú suǒ bù
 ba zhèn zhī fǎ yě , rǔ jin dào
 xí , hé zú wéi qí ! " wàng yue
 : " rǔ yì qiè ta rén zhī fǎ ěr ! " wéi yue : " cǐ zhèn fán yǒu jǐ
 biàn ? " wàng xiào yue : " wú
 jì néng bù , qǐ bù huì biàn ?
 cǐ zhèn yǒu lè lè ba shí yí
 biàn . " wéi xiào yue : " rǔ shí
 biàn lái . " wàng rù zhèn biàn
 liǎo shù fan , fù chu zhèn
 yue : " rǔ shí wú biàn fǒu ? " wéi xiào yue : " wú zhèn fǎ
 àn zhōu tian san bǎi liù shí
 wǔ biàn . rǔ nǎi jǐng dǐ zhí
 guì , an zhī xuán ào hu ! " wàng
 zì zhī yǒu cǐ biàn fǎ , shí bù céng xué quán , nǎi
 miǎn qiǎng zhé biàn yue : " wú bù xìn , rǔ shí biàn lái . " wéi yue : " rǔ jiào dèng ài
 chu lái , wú dang bù yǔ ta
 kàn . " wàng yue : " dèng
 jiāng jun zì yǒu liáng móu , bù hǎo zhèn fǎ . " wéi dà
 xiào yue : " yǒu hé liáng móu ! bù guò jiào rǔ zhuàn wú zài
 cǐ bù zhèn , ta què yǐn bìng
 xí wú shan hòu ěr ! " wàng
 dà jīng , qià yù jìn bing hùn

次日，姜维尽拔九寨之兵，分布于祁山之前。司马望引兵离了渭南，径到祁山之前，出马与姜维答话。维曰：“汝请吾斗阵法，汝先布与吾看。”望布成了八卦。维笑曰：“此即吾所布八阵之法也，汝今盗袭，何足为奇！”望曰：“汝亦窃他人之法耳！”维曰：“此阵凡有几变？”望笑曰：“吾既能布，岂不会变？此阵有九九八十一变。”维笑曰：“汝试变来。”望入阵变了数番，复出阵曰：“汝识吾变否？”维笑曰：“吾阵法按周天三百六十五变。汝乃井底之蛙，安知玄奥乎！”望自知有此变法，实不曾学全，乃勉强折辩曰：“吾不信，汝试变来。”维曰：“汝教邓艾出来，吾当布与他看。”望曰：“邓将军自有良谋，不好阵法。”维大笑曰：“有

Thứ nhật, khương duy tần bặt cửu trại chi binh, phân bố vu kì sơn chi tiền. Tư Mã Vọng dẫn binh li liễu vị nam, kinh đáo kì sơn chi tiền, xuất mã dữ khương duy đáp thoại. Duy viết: "Nhữ thỉnh ngô đầu trận pháp, nhữ tiên bố dữ ngô khán." vọng bố thành liễu bát quái. Duy tiểu viết: "Thủ túc ngô sở bố bát trận chi pháp dã, nhữ kim đạo tập, hà túc vi kí!" Vọng viết: "Nhữ diệc thiết tha nhân chi pháp nhĩ!" Duy viết: "Thủ trận phàm hưu kí biến?" Vọng tiểu viết: "Ngô kí năng bố, khởi bắt hội biến? Thủ trận hưu cứu cùu bắt thập nhất biến." duy tiểu viết: "Nhữ thí biến lai." vọng nhập trận biến liễu số phiên, phục xuất trận viết: "Nhữ thức ngô biến phủ?" Duy tiểu viết: "Ngô trận pháp án chu thiên tam bách lục thập ngũ biến. Nhữ nǎi tĩnh đế chi oa, an tri huyền áo hồ!" Vọng tư tri hữu thủ biến pháp, thật bắt tăng học toàn, nǎi miễn cường chiết biện viết: "Ngô bắt tín, nhữ thí biến lai." duy viết: "Nhữ giáo đặng ngải xuất lai, ngô đương bố dữ tha khán." vọng viết: "Đặng tướng quân tự hưu lương mưu, bắt hảo trận pháp." duy đại tiểu viết: "Hữu hà lương mưu! Bất quá giáo nhữ trám ngô tại thủ bố trận, tha khước dẫn binh tập ngô sơn hậu nhĩ!" Vọng đại kinh, kháp dục tiến

Hôm sau, Khương Duy dẫn hết quân trong chín trại, dàn cả ra trước núi Kỳ Sơn, Tư Mã Vọng cũng dẫn quân ra khỏi vị Nam, đến trước Kỳ Sơn, cùng với Khương Duy đối trận. Duy nói: - Người mời ta ra đấu trận pháp, thử bày trước cho coi. Vọng bày ra một trận bát quái. Duy cười rằng: - Trận áy tức là trận của ta bày, người ăn cắp, lấy gì làm lạ? Vọng nói: - Người cũng học mót của người khác chứ gi? Duy nói: - Vậy thì trận này có bao nhiêu phép biến? Vọng cười, rằng: - Ta biết bày trận, dễ thường không biết biến trận hay sao? Trận này cả thảy có chín lần chín tám mươi mốt phép biến. Duy nói: Người thử biến đi ta coi. Vọng vào trong trận, biến một vài lần, rồi bước ra hỏi rằng: - Người có biết ta biến ra trận gì không? Duy cười nói rằng: - Trận pháp của ta, theo độ số trời, có ba trăm sáu mươi lăm phép biến. Người chẳng qua như ếch ngồi đáy giếng, biết đâu được phép huyền diệu này! Vọng nói: - Ta vẫn biết có các phép biến áy. Người thử biến cho ta coi. Duy nói: - Người bảo Đặng Ngải ra đây, ta bày cho mà xem. Vọng nói: - Đặng tướng quân có mèo hay hơn, tính không ưa đấu trận pháp. Duy cười àm lên rằng: - Có mèo gì hay đâu! Chẳng qua sai mày đấu với ta ở đây, còn hắn thi dẫn quân đến úp sau quân ta có phải không? Vọng thấy nói như đi guốc vào ruột mình, lấy làm kinh hãi, muốn thúc quân đánh bừa một

zhàn , bèi wéi yǐ bian shao yi zhǐ , liǎng yì bing xian chu , sha de nǎ wèi bing qì jiǎ pao ge , gè táo xìng mìng . què shuo dèng ài cui du xian feng zhèng lún lái xí shan hòu . lún gang zhuǎn guò shān jiǎo , hu rán yǐ sheng pào xiǎng , gǔ jiǎo xuān tiān , fú bing sha chu : wèi shǒu dà jiang . nǎi liào huà yě . èr rén wèi jí dá huà , liǎng mǎ jiao chǔ , bèi liào huà yì dao , zhǎn zhèng lún yú mǎ xià . dèng ài dà jīng , jí lè bing tuì shí , zhang yì yǐn yì jun sha dào . liǎng xià jiá gong , wèi bing dà bài . ài shě mìng tú chu , shen bèi sì jiàn . ben dào wèi nán zhài shí , si mǎ wàng yì dào . èr rén shang yì tuì bing zhì cè . wàng yue : " jìn rì shǔ zhǔ liú chán , chōng xìng zhōng guì huáng hào , rì yè yǐ jiǔ sè wèi lè . kě yòng fǎn xiàn jì zhao huí jiang wéi , cǐ wéi kě jiě . " ài wèn zhòng móu shì yue : " shéi kě rù shǔ jiao tōng huáng hào ? " yán wèi bì , yi rén yīng shēng yue : " mǒu yuàn wǎng . " ài shì zhī , nǎi xiāng yáng dǎng jun yě . ài dà xǐ , jí líng dǎng jun ? jin chū bǎo wù , jǐng dào chéng dou jié lián huáng hào , bù sǎn liú yán , shuo jiang wéi yuàn wàng tian zi , bù jiǔ tóu wèi . yú shì chéng dou rén rén suǒ shuo jie tòng . huáng

何良谋！不过教汝赚吾在此布阵，他却引兵袭吾山后耳！”望大惊，恰欲进兵混战，被维以鞭梢一指，两翼兵先出，杀的那魏兵弃甲抛戈，各逃性命。却说邓艾催督先锋郑伦来袭山后。伦刚转过山角，忽然一声炮响，鼓角喧天，伏兵杀出：为首大将。乃廖化也。二人未及答话，两马交处，被廖化一刀，斩郑伦于马下。邓艾大惊，急勒兵退时，张翼引一军杀到。两下夹攻，魏兵大败。艾舍命突出，身被四箭。奔到谓南寨时，司马望亦到。二人商议退兵之策。望曰：“近日蜀主刘禅，宠幸中贵黄皓，日夜以酒色为乐。可用反间计召回姜维，此危可解。”艾问众谋士曰：“谁可入蜀交通黄皓？”言未毕，一人应声曰：“某愿往。”艾视之，乃襄阳党均也。艾大喜，即令党均赍金珠

binh hồn chiên, bị duy dĩ tiên sao nhát chǐ, lưỡng dục binh tiên xuất, sát đích na ngụy binh khí giáp phao qua, các đào tính mệnh. Khuốc thuyết đặng ngải thỏi đốc tiên phong trình luân lai tập sơn hậu. Luân cương chuyển quá sơn giác, hốt nhiên nhất thanh pháo hướng, cỗ giác huyên thiên, phục binh sát xuất: vi thủ đại tướng. Nãi liêu hóa dã. Nhị nhân vị cập đáp thoại, lưỡng mã giao xử, bị liêu hóa nhất đao, trảm trình luân vu mã hạ. Đặng ngải đại kinh, cấp lặc binh thỏi thời, trương dục dẫn nhất quân sát đáo. Lưỡng hạ giáp công, ngụy binh đại bại. Ngải xá mệnh đột xuất, thân bị túi. Bôn đáo vị nam trại thời, Tư Mã vọng diệc đáo. Nhị nhân thương nghị thỏi binh chí sách. Vọng viết: "Cận nhật thực chủ lưu thiện, sủng hạnh trung quý hoàng hạo, nhật dạ dĩ tửu sắc vi nhạc. Khả dụng phản gian kế triệu hồi khương duy, thủ nguy khả giải." ngải vấn chúng mưu sĩ viết: "Thùy khả nhập thực giao thông hoàng hạo?" Ngôn vị tất, nhất nhân ứng thanh viết: "Mỗ nguyện vãng." ngải thị chi, nãi tương dương đảng quân dã. Ngải đại hỉ, túc lệnh đảng quân tê kim châu bảo vật, kính đáo thành đô kết liên hoàng hạo, bố tán lưu ngôn, thuyết khương duy oán vọng thiên tử, bắt cửu đầu ngụy. Vu thị thành đô nhân

trận. Duy cầm roi vẩy một cái, quân hai bên đồ ra, đánh tan tành quân Ngụy, phải bỏ giáp vát gươm giáo chạy tháo thân. Đặng Ngải thúc tiên phong Trịnh Luân đến mé sau núi; vừa đi qua móm núi, bỗng nỗi một tiếng pháo, rồi trống đánh vang trời, quân Thục đồ ra, đại tướng đi đầu là Liêu Hóa. Trịnh Luân sấn lại đánh nhau với Liêu Hóa, bị Liêu Hóa chém ngay một đao lăn quay xuống ngựa. Đặng Ngải giật mình, kíp thu quân về, thì lại gặp Trương Dực dẫn quân đến. Đôi bên ập vào đánh giết, quân Ngụy tan nát. Ngải bị bốn mũi tên, cổ sống cổ chết chạy về đến trại Vị Nam. Tư Mã Vọng cũng chạy về trại. Hai người bàn bạc, Vọng nói rằng: - Gần nay Thục chủ Lưu Thiền yêu dùng tên hoạn quan Hoàng Hạo, ngày đêm ham mê tửu sắc. Ta nên dùng mèo phản gián, để cho Thục chủ đòn Khương Duy về, thì mới giải được nguy này. Ngải hỏi các mưu sĩ rằng: - Có ai vào được Thục, kết hiếu với Hoàng Hạo không? Đặng Quân xin đi. Ngải mừng lắm, sai Đặng Quân mang vàng ngọc, châubáu vào Thành Đô, kết liên với Hoàng Hạo, nói phao lên rằng Khương Duy có bụng oán thiên tử, không bao lâu tắt về hàng Ngụy. Bởi thế người ở Thành Đô đồn khắp cả đi, ai ai cũng biết, Hoàng Hạo vào tâu với Hậu chủ, Hậu chủ lập tức sai người đi gấp đòi Khương Duy về triều. Khi ấy Khương Duy luôn mấy hôm khiêu chiến, Đặng Ngải giữ vững không

hào zòu zhì hòu zhǔ , jí qiǎn
rén xìng yè xuān jiāng wéi rù
cháo . què shuo jiāng wéi
lián rì nuò zhàn , dèng ài jian
shǒu bù chu . wéi xīn zhōng
shèn yí . hu shǐ mìng zhì .
zhào wéi rù cháo . wéi bù zhí
hé shì , zhi de ban shi huí
cháo . dèng ài , sì mǎ wàng
zhi jiāng wéi zhòng jì , suí bá
wèi nán zhī bing , suí hòu
yǎn sha . zhèng shì : lè yì fá
qí zao xiān zǔ , yuè fei pò dí
bèi chán huí . wèi zhì shèng
fù rú hé , qǐe kàn xià wén fēn
jiě .

宝物，径到成都结连黄皓，布散流言，说姜维怨望天子，不久投魏。于是成都人人所说皆同。黄皓奏知后主，即遣人星夜宣姜维入朝。却说姜维连日搦战，邓艾坚守不出。维心中甚疑。忽使命至。诏维入朝。维不知何事，只得班师回朝。邓艾、司马望知姜维中计，遂拔渭南之兵，随后掩杀。正是：乐毅伐齐遭间阻，岳飞破敌被谗回。未知胜负如何，且看下文分解。

nhân sở thuyết giai đồng.
Hoàng hạo tâu tri hậu chủ, tức
khiển nhân tình dạ tuyên
khương duy nhập triều. Khuốc
thuyết khương duy liên nhật
nach chiến, đặng ngái kiên thủ
bất xuất. Duy tâm trung thậm
nghi. Hốt sứ mệnh chí. Chiếu
duy nhập triều. Duy bất tri hà
sự, chỉ đắc ban sự hồi triều.
Đặng ngải, Tư Mã vong tri
khương duy trúng kế, toại bạt vị
nam chi binh, tùy hậu yểm sát.
Chánh thị: nhạc nghị phạt tè tao
gian trở, nhạc phi phá địch bị
sàm hồi. Vị tri thắng phụ như
hà, thả khán hạ văn phân giải.

ra. Duy trong bụng nghi hoặc, chưa
biết nghĩ thế nào. Chợt có sứ giả
đến triệu về. Duy không biết tại sao
đành phải rút quân về triều. Đặng
Ngải, Tư Mã Vọng biết rằng Duy đã
trúng phải mèo, liền cất quân Vị
Nam, đuổi đánh. Ấy mới là: Nhạc
Nghị đánh Tè gấp kẽ phản, Nhạc
Phi phá giặc mắc lời gièm, Chưa
biết sau này ra làm sau, xem hồi
sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
114
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo jiang wéi chuán lìng tuì bing , liào huà yue : " jiang zài wài , jun mìng yǒu suǒ bù shòu . jin sui yǒu zhào , wèi kě dòng yě . " zhang yì yue : " shǔ rén wèi dà jiāng jun lián nián dòng bing , jie yǒu yuàn wàng ; bù rú chéng cí de shèng zhī shí , shou huí rén mǎ , yǐ an míng xin , zài zuò liáng tú . " wéi yue : " shàn . " suì lìng gè jun yǐ fǎ ér tuì . mìng liào huà , zhang yì duàn hòu , yǐ fáng wèi bing zhuī xí . què shuo dèng ài yǐn bing zhuī gǎn , zhì jiàn qián miàn shǔ bing qí zhì zhěng qí , rén mǎ xú xú ér tuì . ài tàn yue : " jiang wéi shen de wǔ hóu zhì fǎ yě ! " yin cǐ bù gǎn zhuī gǎn , lè jun huí qí shan zhài qù liǎo . qiè shuo jiang wéi zhì chéng dou , rù jiàn hòu zhǔ , wèn zhao huí zhì gù . hòu zhǔ yue : " zhèn wèi qīng zài biān tíng , jiǔ bù huán shi , kǒng láo jun shì , gù zhào qīng huí cháo , bié wú ta yì . " wéi yue : " chén yǐ de qí shan zhì zhài , zhèng yù shou gong ,

第一百十四回
曹髦驱车死南阙
姜维弃粮胜魏兵

却说姜维传令退兵，廖化曰：“将在外，君命有所不受。今虽有诏，未可动也。”张翼曰：“蜀人为大将军连年动兵，皆有怨望；不如乘此得胜之时，收回人马，以安民心，再作良图。”维曰：“善。”遂令各军依法而退。命廖化、张翼断后，以防魏兵追袭。却说邓艾引兵追赶，只见前面蜀兵旗帜整齐，人马徐徐而退。艾叹曰：“姜维深得武侯之法也！”因此不敢追赶，勒军回祁山寨去了。且说姜维至成都，入见后主，问召回之故。后主曰：“朕为卿在边庭，久不还师，恐劳军士，故诏卿回朝，别无他意。”维曰：“

Đệ nhất bách thập tú hồi tào mao khu xa từ nam khuyết khương duy khí lương thắng ngụy binh

HỘI 114 Tào Mao ruồi xe chết cửa nam; Khương Duy bỏ lương phá quân Ngụy

Khước thuyết khương duy truyền lệnh thối binh, liêu hóa viết: "Tương tại ngoại, quân mệnh hữu sở bất thụ. Kim tuy hữu chiếu, vị khả động dã." Trương dục viết: "Thục nhân vi đại tướng quân liên niên động binh, giai hữu oán vọng; bất như thừa thủ đắc thắng chí thời, thu hồi nhân mã, dĩ an dân tâm, tái tác lương đồ." Duy viết: "Thiện." Toại lệnh các quân y pháp nhi thối. Mệnh liêu hóa, trương dục đoạn hậu, dĩ phòng ngụy binh truy tập. Khước thuyết đặng ngải dẫn binh truy cản, chỉ kiến tiền diện thực binh kì xí chính tề, nhân mã từ từ nhỉ thối. Ngải than viết: "Khương duy thâm đắc võ hầu chi pháp dã!" Nhân thủ bất cảm truy cản, lặc quân hồi kì sơn trại khứ liễu. Thả thuyết khương duy chí thành đô, nhập kiến hậu chủ, vấn triệu hồi chi cố. Hậu chủ viết: "Trẫm vi khanh tại biên đình, cửu bất hoàn sư, khủng lao quân sĩ, cố chiếu khanh hồi triều, biệt vô tha ý." Duy viết: "Thần dĩ đắc kì sơn chi trại, chánh dục thu công, bất kì bán

Khương Duy nhân có chiếu đòi về, bèn truyền lệnh rút quân. Liêu Hóa nói: - Tướng ở ngoài, tuy có mệnh vua, không nghe cũng được. Nay dẫu có chiếu, nhưng chớ nên lui về. Trương Dực nói: - Tướng quân luôn động binh mấy năm, nên người Thục đều có lòng oán cả, không bằng chấp nhận dip này vừa được trận, thu quân mã về cả, để yên bụng dân. Sau sẽ liệu kế khác. Duy nghe lời, sai quân sĩ y phép lui về, để Liêu Hóa, Trương Dực đi chặn hậu, phòng quân Ngụy đuổi theo. Nói về Đặng Ngải dẫn quân đuổi theo, trông thấy quân Thục đi trước, tinh kỳ nghiêm chỉnh, từ từ lui về. Ngải than rằng: - Khương Duy thực là học được phép Võ hầu sâu lầm! Bởi thế cũng không dám đuổi nữa, quay binh trở lại trại Kỳ Sơn. Khương Duy về đến Thành Đô, vào ra mắt Hậu chủ, hỏi tại sao mà đòi về. Hậu chủ nói: - Người ở mãi ngoài biên đình, trẫm sợ quân sĩ vất vả, cho nên đòi người về triều, chớ không có việc gì cả. Duy tâu rằng: - Tôi đã lấy được trại Kỳ Sơn, sắp sửa thành công, không ngờ nữa

bù qí bàn tú ér fèi . cǐ bì zhong dèng ài fǎn xiān zhì jì yǐ . " hòu zhǔ mò rán bù yǔ . jiang wéi yòu zòu yue : " chén shì tǎo zéi , yǐ bào guó en . bì xià xiū ting xiǎo rén zhī yán , zhì shēng yí lù . " hòu zhǔ liáng jiǔ nǎi yue : " zhèn bù yí qíng ; qíng qiě huí hàn zhōng , sì wèi guó yǒu biàn , zài fá zhī kě yě . " jiang wéi tàn xí chu cháo , zì tóu hàn zhōng qù qì .

臣已得祁山之寨，正欲收功，不期半途而废。此必中邓艾反间之计矣。”后主默然不语。姜维又奏曰：“臣誓讨贼，以报国恩。陛下休听小人之言，致生疑虑。”后主良久乃曰：“朕不疑卿；卿且回汉中，俟魏国有变，再伐之可也。”姜维叹息出朝，自投汉中去讫。

3 què shuo dǎng jun huí dào qí shan zhài zhōng , bào zhī cǐ shì . dèng ài yǔ sī mǎ wàng yue : " jun chén bù hé , bì yǒu nèi biàn . " jiù lìng dǎng jun rù luò yáng , bào zhī sī mǎ zhào . zhào dà xǐ , biàn yǒu tú shǔ zhī xin , nǎi wèn zhong hù jun jiā chong yue : " wú jin fá shǔ , rú hé ? " chong yue : " wèi kě fá yě . tian zi fang yí zhǔ gong , ruò yí dàn qīng chu , nèi nán bì zuò yǐ . jiù nián huáng lóng liǎng jiàn yú níng líng jǐng zhōng , qún chén biǎo hè , yǐ wèi xiáng ruì ; tian zi yue : ? fei xiáng ruì yě . lóng zhě jun xiàng , nǎi shàng bù zài tiān , xià bù zài tián , qu yú jǐng zhōng , shì you kùn zhì zhào yě . ? suì zuò " qíán lóng shi " yi shǒu . shi zhong zhì yì ,

đòi nhi phê. Thủ tết trung đặng ngải phản gian chi kế hĩ." Hậu chủ mặc nhiên bất ngữ. Khương Duy hưu tấu viết: "Thần thệ thảo tặc, dĩ báo quốc ân. Bệ hạ hữu thính tiểu nhân chi ngôn, trí sinh nghi lụ." Hậu chủ lương cữu nãi viết: "Trẫm bất nghi khanh; khanh thả hồi hán trung, sĩ ngụy quốc hữu biến, tái phạt chi khả dã." Khương Duy thán túc xuất triều, tự đầu hán trung khứ cật.

đường lại bỏ dở, biết là trúng phải mèo phản gián của Đặng Ngải. Hậu chủ nín lặng. Khương Duy lại tâu rằng: - Tôi thè hết sức đánh giặc, để báo ơn nước. Bệ hạ chờ nghe lời tiểu nhân mà sinh bụng ngờ vực. Hậu chủ ngồi lâu lâu, mới nói rằng: - Trẫm không nghĩ ngờ gì ngươi. Người hãy về Hán Trung, đợi khi nào nước Ngụy có biến sẽ sang đánh. Khương Duy thở dài, ra về Hán Trung.

Khước thuyết đảng quân hời đáo kì sơn trại trung, báo tri thử sự. Đặng ngải dũ Tư Mã vọng viết: "Quân thần bất hòa, tất hữu nội biến." Tựu lệnh đảng quân nhập lạc dương, báo tri Tư Mã Chiêu. Chiêu đại hỉ, tiện hữu đồ thực chi tâm, nãi vấn trung hộ quân cổ sung viết: "Ngô kim phạt thực, như hả?" Sung viết: "Vị khả phạt dã. Thiên tử phuong nghi chúa công, nhược nhất đán khinh xuất, nội nan tất tác hĩ. Cựu niên hoàng long lưỡng kiến vu ninh lăng tinh trung, quân thần biểu hạ, dĩ vi tường thuy; thiên tử viết: 'Phi Tường Thụy Dã. Long giả quân tượng, nãi thượng bắt tại thiên, hạ bắt tại điện, khuất vu tinh trung, thị u khốn chi triệu dã.' Toại Tác (tiềm Long Thi) Nhất Thủ. Thi

Đảng Quân về trại Kỳ Sơn, báo việc ấy với Đặng Ngải, Ngải bàn với Tư Mã Vọng: - Trong Thực vua tôi không hòa, tất sinh nội loạn. Liền sai Đảng Quân về Lạc Dương báo tin ấy với Tư Mã Chiêu. Chiêu mừng lắm có bụng muốn đánh Thực, hỏi trung hộ quân là Giả Sung rằng: - Ta muốn đánh Thực có nên không? Sung nói: - Chưa nên, thiên tử còn có bụng ngờ chúa công. Nếu chúa công một mai đi vắng, ở nhà tất sinh chuyện ngay. Năm ngoái rồng vàng hai lần hiện trong giếng Ninh Lăng, quần thần dâng biểu là diêm lành. Thiên tử nói rằng: "Đó không phải diêm lành. Rồng là tượng vua, nay rồng trên không ở trời, dưới không ở ruộng, mà đi ở trong giếng, ấy là điều rồng phải giam hãm". Rồi có làm một bài thơ rồng lặn, ý trong

míng míng dào zhe zhǔ gong . qí shí yue :? shang zai lóng shòu kùn , bù néng yuè shen yuan . shàng bù fei tian hàn , xià bù jiàn yú tiān . pán ju yú jīng dī , qiu shàn wǔ qí qián . cáng yá fú zhuǎ jiǎ , jie wǒ yì tòng rán !? " si mǎ zhào wén zhì dà nù , wèi jiǎ chōng yue : " cǐ rén yù xiào cáo fang yě ! ruò bù zǎo tú , bǐ bì hài wǒ . " chōng yue : " mǒu yuàn wèi zhǔ gong zǎo wǎn tú zhì . " shí wèi gan lù wǔ nián xià sì yuè , si mǎ zhào dài jiàn shàng diàn , mó qǐ yíng zhī . qún chén jie zòu yue : " dà jiāng jun gong dé wéi wéi , hé wéi jìn gong , jia lè xí . " móu di tóu bù dá . zhào lì shèng yue : " wú fù zì xiong dì san rén yǒu dà gong yú wèi , jin wèi jìn gong , de guan bù yí ye ? " móu nǎi yìng yue : " gǎn bù rú mìng ? " zhào yue : " " qián lóng " zhì shi , shì wú děng rú qiu shàn , shì hé lǐ yě ? " móu bù néng dá . zhào lěng xiào xià diàn , zhòng guan lǐn rán . móu guī hòu gong , zhao shì zhong wáng shěn , cháng shu wáng jīng , sǎn qí cháng shì wáng yè san rén , rù nèi jì yì . móu qì yue : " si mǎ zhào jiang huái cuàn nì , rén suǒ gòng zhì ! zhèn bù néng zuò shòu fèi rǔ , qing děng kě zhù zhèn tǎo zhì ! " wáng

作《潜龙诗》一首。诗中之意，明明道着主公。其诗曰：‘伤哉龙受困，不能跃深渊。上不飞天汉，下不见于田。蟠居于井底，鳅鳝舞其前。藏牙伏爪甲，嗟我亦同然！’”司马昭闻之大怒，谓贾充曰：“此人欲效曹芳也！若不早图，彼必害我。”充曰：“某愿为主公早晚图之。”时魏甘露五年夏四月，司马昭带剑上殿，髦起迎之。群臣皆奏曰：“大将军功德巍巍，合为晋公，加九锡。”髦低头不答。昭厉声曰：“吾父子兄弟三人有大功于魏，今为晋公，得毋不宜耶？”髦乃应曰：“敢不如命？”昭曰：“《潜龙》之诗，视吾等如鳅鳝，是何礼也？”髦不能答。昭冷笑下殿，众官凛然。髦归后宫，召侍中王沈、尚书王经、散骑常侍王业三人，入内计议。髦泣曰：“司马昭将

trung chí ý, minh minh đạo trú chúa công. Kì thi viết: 'Thương Tai Long Thụ Khốn, Bất Năng Được Thâm Uyên. Thượng bất phi thiên hán, hạ bất kiến vu điện. Bàn cư vu tĩnh đế, thu thiện vū kì tiền. Tàng nha phục trǎo giáp, ta ngã diệc đồng nhiên!' "Tư Mã Chiêu văn chí đại nộ, vị cổ sung viết: 'Thứ nhân dục hiệu tào phương dãi! Nhược bất tảo đồ, bỉ tất hại ngã.' Sung viết: 'Mỗ nguyện vi chúa công tảo văn đồ chi.' Thời ngụy cam lô ngũ niên hạ tú nguyệt, Tư Mã Chiêu đái kiém thượng điện, mao khởi nghênh chi. Quần thần giai tấu viết: 'Đại tướng quân công đức nguy nguy, hợp vi tấn công, gia cửu tích.' Mao đê đầu bắt đáp. Chiêu lệ thanh viết: 'Ngô phụ tú huynh đệ tam nhân hữu đại công vu ngụy, kim vi tấn công, đắc vô bất nghi da?' Mao nãi ứng viết: 'Cảm bất như mệnh?' Chiêu viết: '(tiềm long) Chi thi, thị ngô đẳng như thu thiện, thị hà lễ dã?' Mao bất năng đáp. Chiêu lãnh tiếu hạ điện, chúng quan lầm nhiên. Mao quy hậu cung, triệu thị trung vương tràm, thượng thư vương kinh, tán ky thường thị vương nghiệp tam nhân, nhập nội kê nghị. Mao khấp viết: 'Tư Mã Chiêu tương hoài soán nghịch, nhân sở cộng tri! Trẫm bất năng tạ thụ phế nhục, khanh đẳng khả trợ trẫm thảo chí!' Vương kinh

thơ chỉ rõ về chúa công. Thơ rằng: Thương thay rồng chịu khốn Không vượt khỏi vực sâu, Trên trời đã không ở, Giữa ruộng nào thấy đâu? Cuốn khúc nằm đáy giếng, Lươn chạch lượn trước sau, Vây cánh xếp một xó, Thân ta cùng một màu!

Tư Mã Chiêu nghe xong, nỗi giận, bảo Giả Sung rằng: - Người này lại muốn bắt chước Tào Phương đây! Nếu không liệu sóm đi, tất có khi hại ta. Sung nói: - Tôi xin sóm tôi lo giúp chúa công việc ấy. Bấy giờ là năm Cam Lộ thứ năm nhà Ngụy, mùa hạ, tháng tư, Tư Mã Chiêu đeo gươm lên điện. Mao đứng dậy đón vào. Quần thần tâu rằng: - Công đức của đại tướng quân cao vời vợi nên phong làm Tấn công, gia lễ cửu tích. Mao cúi đầu không nói câu gì. Chiêu hé lén rằng: - Cha con, anh em nhà tôi ba đời, biết bao nhiêu công lao với Ngụy. Nay làm Tấn công không đáng hay sao? Mao đáp rằng: - Dám đâu chẳng vâng lời. Chiêu nói: - Bài thơ rồng lặn, coi chúng tôi như con lươn, con chạch là ý làm sao? Mao không trả lời được. Chiêu tủm tỉm cười trả lời. Mao vào hậu cung cùng với thị trung Vương Thẩm, thượng thư Vương Kinh, tán kỵ thường thị Vương Nghiệp bàn bạc. Mao khóc nói rằng: - Không nên. Ngày xưa vua Chiêu Công nước Lỗ, không chịu nhịn nhục với họ Quí, đến nỗi phải bỏ nước

jīng zòu yue : " bù kě . xí lǔ zhào gong bù rěn jí shì , bài zǒu shi guó ; jin zhòng quán yǐ gui si mǎ shì jiǔ yǐ , nèi wài gong qing , bù gù shùn nì zhì lǐ , a fù jian zéi , fei yi rén yě . qiè bì xià sù wèi guǎ ruò , wú yòng mìng zhì rén . bì xià ruò bù yǐn rěn , huò mò dà yan . qiè yí huǎn tú , bù kě zào cì . " móu yue : " shì kě rěn yě , shú bù kě rěn yě ! zhèn yì yǐ jué , biàn sǐ hé jù ! " yán qì , jí rù gào tài hòu . wáng shěn , wáng yè wèi wáng jīng yue : " shì yǐ jí yǐ . wǒ děng bù kě zì qū miè zú zhì huò , dang wǎng sì mǎ gong fù xià chu shǒu , yǐ miǎn yǐ sǐ . " jīng dà nù yue : " zhǔ you chén rǔ , zhǔ rǔ chén sǐ , gǎn huái èr xin hu ? " wáng shěn , wáng yè jiàn jīng bù cóng , jìng zì wǎng bào si mǎ zhào qù liǎo . shǎo qǐng , wèi zhǔ cáo máo chu nèi , lìng hù wèi xi bó , jù jí diàn zhōng sù wèi cāng tóu guan tóng san bǎi yú rén , gǔ zào ér chu . móu zhàng jiàn sheng niǎn , chì zuǒ yóu jìng chu nán que . wáng jīng fú yú niǎn qián , dà ku ér jiàn yue : " jin bì xià lǐng shù bǎi rén fá zhào , shì qu yáng ér rù hǔ kǒu ēr , kong sǐ wú yì . chén fei xí mìng , shí jiàn shì bù kě xíng yě ! " móu yue : " wú jun yǐ xíng , qing wú zǔ dang . " suì wàng yún lóng

怀篡逆，人所共知！朕不能坐受废辱，卿等可助朕讨之！”王经奏曰：“不可。昔鲁昭公不忍季氏，败走失国；今重权已归司马氏久矣，内外公卿，不顾顺逆之理，阿附奸贼，非一人也。且陛下宿卫寡弱，无用命之人。陛下若不隐忍，祸莫大焉。且宜缓图，不可造次。”髦曰：“是可忍也，孰不可忍也！朕意已决，便死何惧！”言讫，即入告太后。王沈、王业谓王经曰：“事已急矣。我等不可自取灭族之祸，当往司马公府下出首，以免一死。”经大怒曰：“主忧臣辱，主辱臣死，敢怀二心乎？”王沈、王业见经不从，径自往报司马昭去了。少顷，魏主曹髦出内，令护卫焦伯，聚集殿中宿卫苍头官僮三百余人，鼓噪而出。髦仗剑升辇，叱左右径出南阙。王经伏于辇前，大哭而

tâu viết: "Bất khả. Tích lỗ chiêu công bất nhẫn quý thị, bại tẩu thất quốc; kim trọng quyền dĩ quy Tư Mã thị cửu hĩ, nội ngoại công khanh, bất có thuận nghịch chi lí, a phụ gian tặc, phi nhất nhân dã. Thả bệ hạ túc vẹt quả nhược, vô dụng mệnh chi nhân. Bệ hạ nhược bất ẩn nhẫn, họa mạc đại yên. Thả nghi hoãn đồ, bất khả tạo thứ." Mao viết: "Thị khả nhẫn dã, thực bất khả nhẫn dã! Trâm ý dĩ quyết, tiên tử hà cự!" Ngôn cật, túc nhập cáo thái hậu. Vương trâm, vương nghiệp vị vương kinh viết: "Sự dĩ cấp hĩ. Ngã đảng bất khả tự thủ diệt tộc chi họa, đương vãng Tư Mã công phủ hạ xuất thủ, dĩ miễn nhất tử." Kinh đại nộ viết: "Chủ ưu thần nhục, chủ nhục thần tử, cảm hoài nhị tâm hồn?" Vương trâm, vương nghiệp kiến kinh bất tòng, kính tự vãng báo Tư Mã chiêu khứ liễu. Thiều khoảnh, ngụy chủ tào mao xuất nội, lệnh hộ vệ tiêu bá, tụ tập điện trung túc vệ thương đầu quan đồng tam bách dư nhân, cổ táo nhi xuất. Mao trượng kiếm thăng liền, sát tả hữu kính xuất nam khuyết. Vương kinh phục vu liền tiền, đại khốc nhi giàn viết: "Kim bệ hạ lĩnh sở bách nhân phạt chiêu, thị khu dương nhi nhập hổ khẩu nhĩ, không tử vô ích. Thần phi tích mệnh, thật kiến sự bất khả hành dã!" Mao viết: "Ngô quân

mà chạy. Nay quyền to vào tay họ Tư Mã cả rồi, công khanh trong ngoài, không nghĩ gì đến lẽ thuận nghịch, a dua theo về với giặc, không cú một ai. Vả lại quân túc vệ của bệ hạ đưa đón, không có người chịu dùng sức. Nếu không nín náu nhịn nhục, thì vạ đến nơi ngay. Xin hãy thông thả lo toan, chờ nên hấp tấp. Mao nói rằng: - Điều ấy mà chịu nhịn, thì còn điều gì không nhịn nữa? Ý trâm đã quyết rồi, dù chết cũng không ngại! Nói đoạn, vào tâu với Thái Hậu. Vương Thẩm, Vương Nghịệp, bảo Vương Kinh rằng: - Việc đã kíp rồi, chúng ta không nên dây vào mà chết cả họ, nên đến thú trước với Tư Mã Công, kéo mà chết oan. Kinh giận, nói rằng: - Chúa lo, tôi phải nhịn; chúa nhịn tôi phải chết, các người dám mang hai lòng à? Hai người thấy Vương Kinh không nghe, liền đến báo với Tư Mã Chiêu trước. Lại nói, Ngụy chủ Tào Mao vào nội cung, sai quan hộ vệ là Tiêu Bá tụ tập quân túc vệ trong điện, cùng đầy tớ hầu hạ được hơn ba trăm người, đánh trống hò reo tiếng ra. Mao cầm gươm ngồi trên xe quát tả hữu kéo ra cửa nam. Vương Kinh lạy phục xuống khóc mà can rằng: - Bệ hạ dắt vài trăm người đánh Tư Mã Chiêu, khác nào xưa đàn dê vào trong miệng hổ, chết uổng vô ích. Tôi không dám tiếc mình đâu, nhưng thực là việc không nên làm. Mao nói: - Quân ta đã đi,

mén ér lái .

4 zhì jiàn jiǎ chong róng fú
chéng mǎ , zuǒ yǒu chéng
cuì , yòu yǒu chéng jì , yǐn
shù qian tiě jiǎ jìn bing , nà
hǎn sha lái . móu zhàng jiàn
dà hè yue : " wú nǎi tian zi
yē ! rǔ děng tú rù gōng tíng ,
yù shì jun ye ? " jìn bing jiàn
liǎo cáo máo , jie bù gǎn
dòng . jiǎ chong hu chéng jì
yue : " si mǎ gong yǎng nǐ hé
yòng ? zhèng wèi jin rì zhí
shì yē ! " jì nǎi chuò jǐ zài
shǒu , huí gù chong yue : "
dang sha ye ? dang fú ye ? "
chong yue : " si mǎ gong yǒu
lìng ; zhì yào sǐ de . " chéng
jì niǎn jǐ zhí ben niǎn qián .
móu dà hè yue : " pǐ fu gǎn
wú lǐ hu ! " yán wèi qì , bēi
chéng jì yí jǐ cì zhong qián
xiong , zhuàng chu niǎn lái ;
zài yí jǐ , rèn cóng bēi shàng
tou chu , sǐ yú niǎn bàng . xi
bó tǐng qiang lái yíng , bēi
chéng jì yí jǐ cì sǐ . zhòng jie
táo zǒu . wáng jīng suí hòu
gǎn lái , dà mà jiǎ chong yue
: " nì zéi an gǎn shì jun ye ! "

谏曰：“今陛下领数百人伐昭，是驱羊而入虎口耳，空死无益。臣非惜命，实见事不可行也！”髦曰：“吾军已行，卿无阻挡。”遂望云龙门而来。

只见贾充戎服乘马，左有成倅，右有成济，引数千铁甲禁兵，呐喊杀来。髦仗剑大喝曰：“吾乃天子也！汝等突入宫庭，欲弑君耶？”禁兵见了曹髦，皆不敢动。贾充呼成济曰：“司马公养你何用？正为今日之事也！”济乃绰戟在手，回顾充曰：“当杀耶？当缚耶？”充曰：“司马公有令；只要死的。”成济撲戟直奔辇前。髦大喝曰：“匹夫敢无礼乎！”言未讫，被成济一戟刺中前胸，撞出辇来；再一戟，刃从背上透出，死于辇傍。焦伯挺枪来迎，被成济一戟刺死。众皆逃走。王经随后赶来，大

dī hành, khanh vô trở đương."
Toại vọng vân long môn nhi lai.

ngươi không nên ngăn trở. Liền
giục quân kéo ra cửa Long Môn,

Chỉ kiến cỗ sung nhung phục
thừa mã, tả hữu thành thối, hữu
hữu thành tể, dẫn sở thiên thiết
giáp cầm binh, nột hảm sát lai.
Mao trương kiếm đại hát viết:
"Ngô nãi thiên tử dãi! Nhữ đằng
đột nhập cung đình, dục thí
quân da?" Cầm binh kiến liễu
tào mao, gai bất cầm động. Cỗ
sung hô thành tể viết: "Tư Mã
công dưỡng nhĩ hà dụng?
Chánh vi kim nhật chi sự dãi!"
Tể nãi xước kích tại thủ, hồi có
sung viết: "Đương sát da?
Đương phược da?" Sung viết:
"Tư Mã công hữu lệnh; chỉ yếu
tử đích." Thành tể niên kích
trực bôn liền tiền. Mao đại hát
viết: "Thất phu cảm vô lẽ hồ!"
Ngôn vị cật, bị thành tể nhất
kích thứ trung tiền hung, chàng
xuất liền lai; tái nhất kích, nhận
tòng bối thương thấu xuất, tử
vu liền bàng. Tiêu bá đĩnh
thương lai nghênh, bị thành tể
nhất kích thứ tử. Chúng giai
đào tẩu. Vương kinh tùy hậu
cản lai, đại mạ cỗ sung viết:
"Nghịch tặc an cảm thí quân

đến nơi thấy Giả Sung mặc đồ
nhung phục cưỡi ngựa, có Thành
Tốt, Thành Tế đi kèm hai bên,
dẫn vài nghìn quân cầm binh thiết
giáp hò reo kéo đến. Mao trồ
gươm quát mắng rằng: - Tao là
thiên tử đây, chúng bây xông vào
nơi cung đình, muốn giết vua hay
sao? Cầm binh trông thấy Tào
Mao cũng không dám động. Giả
Sung bảo Thành Tế rằng: - Tư
Mã Công nuôi mày làm trò gì?
Chính vì việc hôm nay đây. Tế
cầm ngọn kích, ngoảnh lại hỏi
Giả Sung rằng: - Giết đi hay là trói
lại? Sung nói: - Tư Mã Công
truyền cho giết quách đi. Thành
Tế xong thẳng đến trước xe. Mao
quát lên rằng: - Thất phu dám xác
à? Mao nói vừa dứt lời, bị Thành
Tế đâm một kích vào giữa ngực,
ngã sấp xuống dưới xe; lại bồi
thêm một kích từ sau lưng suốt ra
ngoài bụng, Mao chết ở cạnh
đường. Tiêu Bá cầm giá lai đánh,
cũng bị Thành Tế đâm chết;
chúng tan vỡ trốn sạch. Vương
Kinh tự mé sau chạy đến, quát
mắng Giả Sung rằng: - Quân

chong dà nù , chì zuǒ yòu fù
dìng , bào zhī sī mǎ zhào .
zhào rù nèi , jiàn máo yǐ sǐ ,
nǎi yáng zuò dà jīng zhì
zhuàng , yǐ tóu zhuàng niǎn
ér ku , lìng rén bào zhī gè dà
chén .

骂贾充曰：“逆贼安敢弑君耶！”充大怒，叱左右缚定，报知司马昭。昭入内，见髦已死，乃佯作大惊之状，以头撞辇而哭，令人报知各大臣。

5 shí tài fù sī mǎ fú rù nèi , jiàn
máo shī , shǒu zhēn qí gǔ ér
ku yue : " shì bì xià zhě ,
chén zhī zuì yě ! " suì jiāng
máo shī yòng guǎn guǒ
shèng zhǔ , tíng yú pían diàn
zhì xi . zhào rù diàn zhōng ,
zhao qún chén huì yì . qún
chén jie zhì , dù yǒu cháng
shu pú shè chén tài bù zhì .
zhào lìng tài zhī jiù cháng
shu xún ? zhao zhī . tài dà
ku yue : " lùn zhě yǐ tài bǐ jiù
, jin jiù shí bù rú tài yě . " nǎi
pi má dài xiào ér rù , ku bài
yú líng qián . zhào yì yáng
ku ér wèn yue : " jìn rì zhī shì
, hé fǎ chǔ zhī ? " tài yue : "
dú zhǎn jiā chong , shǎo kě
yǐ xiè tian xià ēr . " zhào
chén yín liáng jiǔ , yòu wèn
yue : " zài sì qí cì ? " tài yue : "
wéi yǒu jìn yú cǐ zhě , bù
zhī qí cì . " zhào yue : "
chéng jì dà nì bù dào , kě
guǎ zhī , miè qí san zú . " jì
dà mà zhào yue : " fei wǒ zhī
zuì , shì jiā chong chuán rǔ
zhì mìng ! " zhào lìng xian ge

dal!" Sung đại nộ, sát tả hữu phuộc định, báo tri Tư Mã Chiêu. Chiêu nhập nội, kiến mao dĩ tử, nãi dương tác đại kinh chi trạng, dĩ đầu chàng liền nhì khóc, lệnh nhân báo tri các đại thần.

nghịch tặc kia, sao dám giết vua làm vậy? Sung nổi giận, quát tǎ hữu trói lại, rồi về báo với Tư Mã Chiêu. Chiêu vào cung, thấy Mao đã chết, giả vờ thất kinh, đập đầu xuống xe mà khóc, rồi sai người báo tin với các đại thần.

时太傅司马孚入内，见髦尸，首枕其股而哭曰：“弑陛下者，臣之罪也！”遂将髦尸用棺椁盛贮，停于偏殿之西。昭入殿中，召群臣会议。群臣皆至，独有尚书仆射陈泰不至。昭令泰之舅尚书荀顗召之。泰大哭曰：“论者以泰比舅，今舅实不如泰也。”乃披麻带孝而入，哭拜于灵前。昭亦佯哭而问曰：“今日之事，何法处之？”泰曰：“独斩贾充，少可以谢天下耳。”昭沉吟良久，又问曰：“再思其次？”泰曰：“惟有进于此者，不知其次。”昭曰：“成济大逆不道，可剐之，灭其三族。”济大

Thời thái phó Tư Mã Phu nhập nội, kiến mao thi, thủ châm kì cổ nhi khóc viết: "Thí bệ hạ giả, thần chi tội dã!" Toại tương mao thi dụng quan quách thịnh trữ, đình vu thiên điện chi tây. Chiêu nhập điện trung, triệu quần thần hội nghị. Quần thần gai chí, độc hưu thượng thư phó xạ Trần thái bất chí. Chiêu lệnh thái chi cữu thượng thư tuân nghĩ triệu chi. Thái đại khóc viết: "Luận giả dĩ thái bỉ cữu, kim cữu thật bất như thái dã." Nãi phi ma đáy hiếu nhi nhập, khóc bái vu linh tiền. Chiêu diệc dương khóc nhi vấn viết: "Kim nhật chi sự, hà pháp xử chi?" Thái viết: "Độc trảm cỗ sung, thiểu khả dĩ tạ thiên hạ nhĩ." Chiêu trầm ngâm lương cữu, hựu vấn viết: "Tái tư kì thứ?" Thái viết: "Duy hưu tiền vu thủ giả, bất tri kì thứ." Chiêu viết: "Thành tể đại nghịch bất đạo, khả quả chi, diệt kì tam tộc." Tể đại mạ chiêu viết: "Phi ngã chi tội, thị cỗ sung truyền nhữ chi mệnh!" Chiêu lệnh tiên

Thái phó Tư Mã Phu vào, thấy thây Tào Mao nằm đấy, bèn gối đầu vào đùi khóc rằng: - Giết bệ hạ là lỗi tại tôi đây! Bèn dùng quan quách khâm liệm, đình tại mé tây thiên điện. Chiêu mời quần thần vào bàn bạc. Quần thần đến cả, chỉ thiếu có thượng thư bộ xạ Trần Thái. Chiêu sai cậu Trần Thái là Tuân Khải gọi Thái đến. Thái khóc nói rằng: - Người ta vẫn cho tôi bằng với cậu. Nay cậu thực không bằng tôi. Bèn mặc áo gai, đội khăn trở đi vào, khóc lạy trước linh cữu. Chiêu cũng giả tang khóc hỏi rằng: - Việc hôm nay nên nghĩ thế nào bây giờ? Thái nói: - Chỉ chém Giả Sung đi, thì còn ta được thiêu hạ một chút mà thôi. Chiêu ngẫm nghĩ một lúc, rồi nói rằng: - Nên kéo sụt xuống một bậc. Thái nói: - Tôi chỉ biết thế thôi, chứ không biết bậc nào nữa. Chiêu nói: - Thành Tể đại nghịch vô đạo, nên đem mổ bụng và giết cả ba họ nó đi. Người sau có tho than rằng: Tư Mã năm xưa sai Giả Sung, Giết vua Nam Ái máu tuông hồng,

qí shé . jì zhì sǐ jiào qu bù
jué . dì chéng cuì yì zhǎn yú
shì , jìn miè san zú . hòu rén
yǒu shi tàn yue : " si mǎ
dang nián mìng jiǎ chong ,
shì jun nán que zhě páo
hóng . què jiāng chéng jì zhu
san zú , zhì dào jun mǐn jìn
ér lóng . "

骂昭曰：“非我之罪，是贾充传汝之命！”昭令先割其舌。济至死叫屈不绝。弟成倅亦斩于市，尽灭三族。后人有诗叹曰：“司马当年命贾充，弑君南阙赭袍红。却将成济诛三族，只道军民尽耳聋。”

6 zhào yòu shǐ rén shou wáng
jīng quán jia xià yù . wáng
jīng zhèng zài tíng wèi ting
xià , hu jiàn fù qí mǔ zhì .
jīng kòu tóu dà ku yue : " bù
xiào zì lěi jí cí mǔ yǐ ! " mǔ dà
xiào yue : " rén shéi bù sǐ ?
zhèng kǒng bù de sǐ suǒ ěr !
yǐ cǐ qì mìng , hé hèn zhì yǒu ! "
cì rì , wáng jīng quán jia
jie ya fù dong shì . wáng jīng
mǔ zi hán xiào shòu xíng .
mǎn chéng shì shù , wú bù
chuí lèi . hòu rén yǒu shi yue
: " hàn chu kua fú jiàn , hàn
mò jiàn wáng jīng : zhen liè
xin wú yì , jian gang zhì gèng
qing . jié rú tài huá zhòng ,
mìng sì hóng máo qīng . mǔ
zì sheng míng zài , yìng tòng
tian dì qīng . " tài fù sì mǎ fú
qǐng yǐ wáng lǐ zàng cáo
máo , zhào xǔ zhì . jiǎ chong
dēng quàn sì mǎ zhào shòu
wèi chán , jí tian zì wèi .
zhào yue : xí wén wáng san
fen tian xià yǒu qí èr , yǐ fú

昭又使人收王经全家下狱。王经正在廷尉厅下，忽见缚其母至。经叩头大哭曰：“不孝子累及慈母矣！”母大笑曰：“人谁不死？正恐不得死所耳！以此弃命，何恨之有！”次日，王经全家皆押赴东市。王经母子含笑受刑。满城士庶，无不垂泪。后人有诗曰：“汉初夸伏剑，汉末见王经：真烈心无异，坚刚志更清。节如泰华重，命似鸿毛轻。母子声名在，应同天地倾。”太傅司马孚请以王礼葬曹髦，昭许之。贾充等劝司马昭受魏禅，即天子位。昭曰：

cát kì thiệt. Tể chí tử khiếu
khuất bất tuyệt. Đệ thành thối
diệc trảm vu thị, tẫn diệt tam
tộc. Hậu nhân hữu thi thán viết:
"Tư Mã đương niên mệnh cỗ
sung, thí quân nam khuyết giả
bào hồng. Khước tương thành
tề tru tam tộc, chỉ đạo quân dân
tẫn nhĩ lung."

Lại đem Thành Tê giết ba họ,
Tiếng tăm đồn đại kẽ gian hung.

Chiêu hưu sử nhân thu vương
kinh toàn gia hạ ngục. Vương
kinh chánh tại đình úy thính hạ,
hốt kiến phược kì mẫu chí. Kinh
khẩu đầu đại khóc viết: "Bất
hiếu tử luy cập từ mẫu hĩ!" Mẫu
đại tiểu viết: "Nhân thùy bất tử?
Chánh khủng bất đắc tử sở nhĩ!
Dĩ thủ khí mệnh, hà hận chi
hữu!" Thứ nhật, vương kinh
toàn gia giai áp phó đồng thị.
Vương kinh mẫu tử hàm tiểu
thu hình. Mãn thành sĩ thứ, vô
bất thùy lệ. Hậu nhân hữu thi
viết: "Hán sơ khoa phục kiêm,
hán mặt kiến vương kinh: chân
liệt tâm vô dị, kiên cương chí
canh thanh. Tiết như thái hoa
trọng, mệnh tự hòng mao
khinh. Mẫu tử thanh danh tại,
ứng đồng thiên địa khuynh.
"Thái phó Tư Mã phu thỉnh dĩ
vương lễ táng tào mao, chiêu
hứa chi. Cỗ sung đẳng khuyến
Tư Mã chiêu thụ ngụy thiện, túc
thiên tử vị. Chiêu viết: tích văn
vương tam phân thiên hạ hưu

Chiêu lại sai bắt cả nhà Vương
Kinh bỏ ngục. Vương Kinh đang
ở trong tòa đình úy, nghe thấy mẹ
bị trói điệu đèn. Kinh đập đầu
khóc vang lên nói rằng: - Con bất
hiếu này, làm lụy đến cả mẹ đây!
Bà mẹ cười nói rằng: - Người ta
ai chẳng chết; chỉ sợ chết vì
chuyện không đáng chết mà thôi;
nay chết vì việc này, thì còn giận
gì nữa! Hôm sau Chiêu sai giải cả
nhà Vương Kinh ra chợ cửa đông
hành tội. Hai mẹ con Vương Kinh
cười nụ chịu hình. Nhân dân
trong thành ai thấy cũng ứa nước
mắt. Người sau có thơ khen rằng:
Đầu Hán Bá Vương mẫu, Cuối
Ngụy mẹ Vương kinh, Kháng khai
bung trung liệt, Gan góc chí kiên
trinh, Trọng tiết cao vun vút, Coi
mình nhẹ thênh thênh, Mẹ ấy có
con ấy, Tiếng thơm ghi sứ xanh.
Thái phó Tư Mã Phu xin dùng
vương lễ táng cho Tào Mao.
Chiêu nghe lời. Bọn Giả Sung
khuyên Chiêu thay nhà Ngụy mà
lên ngôi Hoàng Đế. Chiêu nói

shì yin , gù shèng rén chēng
wéi zhì dé . wèi wǔ dì bù kěn
shòu chán yú hàn , yóu wú
zhì bù kěn shòu chán yú wèi
yě . " jiǎ chong dēng wén
yán , yǐ zhī sī mǎ zhào liù yì
yú zì sī mǎ yán yǐ , suì bù fù
quàn jìn . shì nián liù yuè , sī
mǎ zhào lì cháng dào xiāng
gong cáo huáng wèi dì , gǎi
yuán jǐng yuán yuán nián .
huáng gǎi míng cáo miǎn , zì
jǐng míng . nǎi wǔ dì cáo cǎo
zhì sun , yàn wáng cáo yǔ
zhi zi yě . huàn feng zhào
wèi xiàng guó , jìn gong , cì
qián shí wàn , juàn wàn pǐ .
qí wén wǔ duo guan , gè yǒu
feng shǎng . zǎo yǒu xì zuò
bào rù shǔ zhōng . jiāng wéi
wén sī mǎ zhào shì liǎo cáo
máo , lì liǎo cáo huàn , xǐ
yue : " wú jin rì fá wèi , yòu
yǒu míng yǐ . " suì fa shu rù
wú , lìng qǐ bing wèn sī mǎ
zhào shì jun zhi zuì ; yi miàn
zòu zhǔn hòu zhǔ , qǐ bing
shí wǔ wàn , che chéng shù
qian liàng , jie zhì bǎn xiāng
yú shàng ; lìng liào huà ,
zhang yì wèi xian feng : huà
qū zi wǔ gǔ , yì qū luò gǔ ;
wéi zì qū xié gǔ , jie yào chu
qí shan zhì qián qū qí . san
lù bing bìng qǐ , sha ben qí
shan ér lái . shí dèng ài zài
qí shan zhài zhōng , xùn liàn
réni mǎ , wén bào shù bing
san lù sha dào , nǎi jù zhu
jiang jì yì . cān jūn wáng ?

昔文王三分天下有其二，以服事殷，故圣人称为至德。魏武帝不肯受禅于汉，犹吾之不肯受禅于魏也。”贾充等闻言，已知司马昭留意于子司马炎矣，遂不复劝进。是年六月，司马昭立常道乡公曹璜为帝，改元景元元年。璜改名曹免，字景明。乃武帝曹操之孙，燕王曹宇之子也。免封昭为相国、晋公，赐钱十万、绢万匹。其文武多官，各有封赏。早有细作报入蜀中。姜维闻司马昭弑了曹髦，立了曹奂，喜曰：“吾今日伐魏，又有名矣。”遂发书入吴，令起兵问司马昭弑君之罪；一面奏准后主，起兵十五万，车乘数千辆，皆置板箱于上；令廖化、张翼为先锋：化取子午谷，翼取骆谷；维自取斜谷，皆要出祁山之前取齐。三路兵并起，杀奔祁山而来。时邓艾在祁山寨中，训练人

kì nhị, dĩ phục sự ân, có thánh nhân xưng vi chí đức. Ngụy võ đế bất khẳng thụ thiện vu hán, do ngô chi bất khẳng thụ thiện vu ngụy dã. "Cỗ sung đẳng văn ngôn, dĩ tri Tư Mã chiêu lưu ý vu tử Tư Mã viêm hĩ, toại bất phục khuyễn tiến. Thị niên lục nguyệt, Tư Mã chiêu lập thường đạo hương công tào hoảng vi đế, cải nguyên cảnh nguyên nguyên niên. Hoàng cải danh tào miễn, tự cảnh minh. Nãi võ đế tào thao chi tôn, yến vương tào vũ chi tử dã. Hoán phong chiêu vi tương quốc, tấn công, tứ tiền thập vạn, quyên vạn thất. Kì văn võ đa quan, các hữu phong thưởng. Tào hữu tế tác báo nhập thực trung. Khương duy văn Tư Mã chiêu thí liễu tào mao, lập liễu tào hoán, hỉ viết: "Ngô kim nhật phạt ngụy, hựu hựu danh hĩ." Toại phát thư nhập ngô, lệnh khởi binh vấn Tư Mã chiêu thí quân chi tội; nhất diện tâu chuẩn hậu chủ, khởi binh thập ngũ vạn, xa thừa sở thiên lượng, giai trí bản tương vu thương; lệnh liêu hóa, trương dực vi tiên phong: hóa thủ tử ngọ cốc, dực thủ lạc cốc; duy tự thủ tà cốc, giai yêu xuất kì sơn chi tiền thủ tề. Tam lộ binh tịnh khởi, sát bôn kì sơn nhi lai. Thời đăng ngại tại kì sơn trại trung, huấn luyện nhân mã, văn báo thực binh tam lộ sát đáo, nãi tụ chư tướng kế nghị. Tham

rằng: - Ngày xưa vua Văn Vương thiên hạ chia ba đã có hai phần rồi mà còn đem dân mình chịu việc nhà Ân, cho nên thánh nhân khen là chí đức. Ngụy Võ Đế không chịu thay ngôi nhà Hán, nay ta không chịu thay ngôi nhà Ngụy, cũng thế. Bọn Giả Sung biết ý Tư Mã Chiêu để dành lại cho Tư Mã Viêm, mới không khuyễn nữa. Tháng sáu năm ấy, Tư Mã Chiêu lập Thường đạo hương công là Tào Hoán lên làm vua, cải niên hiệu là Cảnh Nguyên năm thứ nhất. Hoán đổi tên là Tào Hoán, tự là Cảnh Danh, nguyên là con Yên Vương Tào Vũ, tức là cháu Tào Tháo. Hoán phong Tư Mã Chiêu làm thừa tướng, tước Tấn công thưởng cho mười vạn quan tiền, một vạn tám lụa. Văn võ các quan đều được phong thưởng cả.

Có quân tế tác báo tin ấy về Thục. Khương Duy nghe tin Tư Mã Chiêu giết Tào Mao lập Tào Hoán mừng nói rằng: - Ta phen này cắt quân đi, lại có cớ đây rồi! Liền viết thư đưa sang Ngô, hẹn nhau cùng cắt quân hỏi tội Tư Mã Chiêu giết chúa. Một mặt tâu với Hậu chủ cắt mười lăm vạn quân, đem vài nghìn cỗ xe, trên xe đóng hòm ván; sai Liêu Hóa, Trương Dực làm tiên phong, Hóa đi lối ra hang Tí Ngọ, Dực đi lối ra hang Lạc Cốc; Duy ra hang Tà Cốc. Ba mặt cùng kéo đến Kỳ Sơn. Đặng Ngải ở trong trại Kỳ Sơn, rèn tập

yue : " wú yǒu yi jì , bù kě
míng yán , xiàn xiě zài cǐ , jǐn
chéng jiāng jun tái lǎn . " ài
jie lái zhǎn kàn bì , xiào yue :
" cǐ jì sui miào , zhī pà mán
bù guò jiāng wéi . " ? yue :
mǒu yuàn shě mìng qián qù .
" ài yue : " gong zhì ruò jian ,
bì néng chéng gong . " suì
bo wǔ qian bing yǔ ? . ? lián
yè cóng xié gǔ yíng lái ,
zhèng zhuàng shǔ bing qián
duì shào mǎ . ? jiào yue :
wǒ shì wèi guó jiàng bing ,
kě bào yǔ zhǔ shuài . "

马，闻报蜀兵三路杀到，乃聚诸将计议。参军王瓘曰：“吾有一计，不可明言，现写在此，谨呈将军台览。”艾接来展看毕，笑曰：“此计虽妙，只怕瞒不过姜维。”瓘曰：“某愿舍命前去。”艾曰：“公志若坚，必能成功。”遂拨五千兵与瓘。瓘连夜从斜谷迎来，正撞蜀兵前队哨马。瓘叫曰：“我是魏国降兵，可报与主帅。”

7 shào jun bào zhī jiāng wéi ,
wéi lǐng lán zhù yú bing , zhī
jiào wèi shǒu de jiāng lái jiàn . ? bài fú yú dì yue : " mǒu
nǎi wáng jīng zhī zhí wáng ?
yě . jìn jiàn si mǎ zhào shì
jun , jiāng shú fù yì mén jie lù ,
mǒu tòng hèn rù gǔ . jin
xìng jiāng jun xīng shī wèn
zuì , gù tè yǐn běn bù bing
wǔ qian lái jiàng . yuàn cóng
diào qiǎn , jiǎo chū jian dǎng ,
yǐ bào shú fù zhī hèn . " wéi
dà xǐ , wèi ? yue : " rǔ jì
chéng xin lái jiàng , wú qǐ bù
chéng xin xiāng dài ? wú jun
zhōng suǒ huàn zhě , bù guò
liáng ěr . jin yǒu liáng che
shù qian , xiàn zài chuan kǒu

quân vương quán viết: "Ngô hữu nhất kế, bắt khả minh ngôn, hiện tả tại thủ, cẩn trình tướng quân đài lâm." Ngải tiếp lai triển khán tắt, tiêu viết: "Thủ kế tuy diệu, chỉ phạ man bất quá khương duy." Quán viết: "Mỗ nguyên xá mệnh tiền khứ." Ngải viết: "Công chí nhược kiên, tất năng thành công." Toại bát ngũ thiên binh dữ quán. Quán liên dạ tòng tà cốc nghênh lai, chánh chàng thực binh tiền đội tiểu mã. Quán khiếu viết: "Ngã thị ngụy quốc hàng binh, khả báo dữ chủ soái."

quân mã, nghe tin quân Thục ba mặt kéo đến, bèn hội các tướng lại bàn bạc. Tham quân Vương Quán nói rằng: - Mẹo này hay đây, chỉ ngại không lừa nỗi Khương Duy. Quán nói: - Tôi xin đi chuyến này. Ngải nói: - Nếu người kiên gan được, thì tất cũng thành công. Bèn cấp cho Vương quán năm nghìn quân cho đi. Quán liền đem đi thẳng hang Tà Cốc, vừa gặp quân tiểu mã tiền bộ của Khương Duy kéo đến. Quán kêu rằng: - Ta là tướng Ngụy đến hàng đây, nên báo với chủ tướng cho ta.

Tiêu quân báo tri khương duy, duy lệnh lan trụ dư binh, chỉ giáo vi thủ đích tương lai kiến. Quán bái phục vu địa viết: "Mỗ nãi vương kinh chi chất vương quán dã. Cận kiên Tư Mã chiêu thí quân, tương thúc phụ nhất môn giai lục, mỗ thống hân nhập cốt. Kim hạnh tướng quân hung sư vấn tội, cố đặc dẫn bốn bộ binh ngũ thiên lai hàng. Nguyên tòng điêu khiển, tiểu trừ gian đảng, dĩ báo thúc phụ chi hận." Duy đại hỉ, vị quán viết: "Nhữ kí thành tâm lai hàng, ngô khởi bắt thành tâm tương đãi? Ngô quân trung sở hoạn giả, bắt quá lương nhĩ. Kim hữu lương xa sô thiên,

Quân tiểu mã về báo với Khương Duy, Duy sai ngăn cả quân mã ở ngoài, chỉ cho một người tướng đầu đi vào. Quán lạy phục xuống đất nói rằng: - Tôi là cháu Vương Kinh tên là Vương Quán. Tư Mã Chiêu giết vua, lại giết cả nhà chú tôi, đau đớn biết ngàn nào. Nay mai tướng quân cất binh đến hỏi tội, vậy tôi xin đem năm nghìn quân bản bộ của tôi lại hàng, để báo thù cho chú tôi. Duy mừng lắm bảo rằng: - Người đã có bụng thực lại hàng, ta cũng lấy bụng thực xử với người. Quân ta chỉ cốt lo về việc lương, nên có vài nghìn xe lương, hiện ở cửa Xuyên, người nên về đó vận tải đến Kỳ Sơn cho ta. Còn ta thì đến

, rǔ kě yùn fù qí shan . wú
zhì jin qù qū qí shan zhài yě .
" ? xin Zhōng Dà xǐ , yǐ wèi
zhòng jì , xin rán lǐng nuò .
jiang wéi yue : " rǔ qù yùn
liáng , bù bì yòng wǔ qian
rén , dàn yǐn san qian rén qù
, liù xià èr qian rén yǐn lù , yǐ
dǎ qí shan . " ? kǒng wéi yǐ
huò , nǎi yǐn san qian bing
qù liǎo . wéi lìng fù qian yǐn
èr qian wèi bing suí zheng
ting yòng . hu bào xià hóu bà
dào . bà yue : " dou du hé gù
zhǔn xìn wáng ? zhi yán yě ?
wú zài wèi , sui bù zhī bēi xì ,
wèi wén wáng ? shì wáng
jing zhi zhí . qí zhong duo
zhà , qǐng jiāng jun chà zhì .
" wéi dà xiào yue : " wǒ yǐ zhī
wáng ? zhi zhà , gù fen qí
bing shì , jiāng jì jiù jì ér xíng .
" bà yue : " gong shì yán
zhi . " wéi yue : " si mǎ zhào
jian xióng bǐ yú cáo cào , jì
sha wáng jing , miè qí san zú
, an kěn cún qín zhí yú guan
wài lǐng bing ? gù zhì qí zhà
yě . zhòng quán zhì jiàn , yǔ
wǒ àn gé . " yú shì jiāng wéi
bù chu xié gǔ , què lìng rén
yú lù àn fú , yǐ fáng wáng ?
jian xì . bù xún rì , guǒ rán fú
bing zhuo de wáng ? huí bào
dèng ài xià shu rén lái jiàn .
wéi wèn liǎo qíng jié , sou
chu si shu , shu zhong yue
yú ba yuè èr shí rì , cóng
xiǎo lù yùn liáng sòng guì dà
zhài , què jiào dèng ài qiǎn

车数千，现在川口，汝可运赴祁山。吾只今去取祁山寨也。”瓘心中大喜，以为中计，忻然领诺。姜维曰：“汝去运粮，不必用五千人，但引三千人去，留下二千人引路，以打祁山。”瓘恐维疑惑，乃引三千兵去了。维令傅佥引二千魏兵随征听用。忽报夏侯霸到。霸曰：“都督何故准信王瓘之言也？吾在魏，虽不知备细，未闻王瓘是王经之侄。其中多诈，请将军察之。”维大笑曰：“我已知王瓘之诈，故分其兵势，将计就计而行。”霸曰：“公试言之。”维曰：“司马昭奸雄比于曹操，既杀王经，灭其三族，安肯存亲侄于关外领兵？故知其诈也。仲权之见，与我暗合。”于是姜维不出斜谷，却令人于路暗伏，以防王瓘奸细。不旬日，果然伏兵捉得王瓘回报邓艾下书人来见。

hiện tại xuyên khẩu, nhữ khâ vận phó kì sơn. Ngô chỉ kim khứ thủ kì sơn trại dã." Quán tâm trung đại hỉ, dĩ vi trúng kế, hân nhiên lĩnh nặc. Khuong duy viết: "Nhữ khứ vận lương, bất tất dụng ngũ thiên nhân, dǎn dǎn tam thiên nhân khứ, lưu hạ nhị thiên nhân dǎn lô, dĩ dǎ kì sơn." Quán khủng duy nghi hoặc, nãi dǎn tam thiên binh khứ liễu. Duy lệnh phó thiêm dǎn nhị thiên ngụy binh tuy chinh thính dụng. Hốt báo hạ hầu bá đáo. Bá viết: "Đô đốc hà cố chuẩn tín vương quán chi ngôn dã? Ngô tại ngụy, tuy bất tri bị té, vị văn vương quán thị vương kinh chi chất. Kì trung đà trá, thỉnh tướng quân sát chi." Duy đại tiểu viết: "Ngã dĩ tri vương quán chi trá, cố phân kì binh thê, tương kế tựu kế nhi hành." Bá viết: "Công thí ngôn chi." Duy viết: "Tư Mã Chiêu gian hùng bỉ vu tào thao, kí sát vương kinh, diệt kì tam tộc, an khảng tồn thân chất vu quan ngoại lĩnh binh? Cố tri kì trá dã. Trọng quyền chi kiến, dữ ngã ám hợp." Vu thí khuong duy bất xuất tà cốc, khuvoc lệnh nhân vu lô ám phục, dĩ phòng vương quán gian tế. Bất tuần nhật, quả nhiên phục binh tróc đắc vương quán hồi báo đặng ngại hạ thư nhân lai kiến. Duy vẫn liễu tình tiết, sưu xuất thư, thư trung ước vu bát nguyệt nhị thập nhật, tòng tiểu

lấy trại Kỳ Sơn đây. Quán mừng rõ, chắc là Khuong Duy mắng mèo, vâng lời đi ngay. Duy nói: - Vận lương không phải dùng đến năm nghìn người, chỉ dẫn ba nghìn quân đi cũng đủ, còn để hai nghìn quân đưa đường cho ta đến đánh Kỳ Sơn. Quán sợ Duy sinh nghi, vậy để hai nghìn quân lại, dẫn ba nghìn quân đi. Duy sai Phó Thiêm dẫn hai nghìn quân hàng đợi khi dùng tới, chọt có Hạ Hầu Bá đến. Bá nói với Duy rằng: - Đô đốc có sao lại nghe lời Vương Quán thế? Tôi ở nước Ngụy, chưa thấy ai nói Vương Quán là cháu Vương Kinh bao giờ. Đây tất là có mèo lừa dối. Xin đô đốc xét cho. Duy cười nói rằng: - Ta đã biết Vương Quán trá rồi, cho nên chia bớt binh thê, nhân kế nó mà dùng kế mình. Bá hỏi: - Đô đốc lấy có gì mà biết trá? Duy nói: - Tư Mã Chiêu gian hùng, chẳng kém gì Tào Tháo. Nay đã giết ba họ Vương Kinh, có lẽ đâu còn để một người cháu nối giữ binh quyền ngoài cửa ải? Bởi thế ta biết là dối. Kiến thức Trọng Quyền chính hợp với ý ta lắm. Bởi vậy Khuong Duy không ra Tà Cốc vội, sai người phục sẵn ở giữa đường, đề phòng quân gian tế của Vương Quán. Chưa được mươi ngày, quả nhiên bắt được một tên mang thư của Vương Quán về báo cho Đặng Ngải. Duy tra hỏi tình đầu, khám bắt được phong thư. Trong thư hẹn đến ngày hai mươi tháng tám, thì vận

bìng yú ? shan gǔ zhōng jiè yìng . wéi jiāng xià shù rén sha liǎo , què jiāng shù zhōng zhì yì , gǎi zuò bā yuè shí wǔ rì , yue dèng ài zì lù dà bìng , yú ? shan gǔ zhōng jiè yìng . yí miàn lìng rén bàn zuò wèi jun wǎng wèi yíng xià shù ; yí miàn lìng rén jiāng xiān yǒu liáng che shù bǎi liàng xiè liǎo liáng mǐ , zhuāng zài gān chái mó cǎo yǐn huǒ zhì wù , yòng qīng bù zhào zhì , lìng fù qian yǐn èr qian yuán jiàng wèi bìng , zhí dǎ yùn liáng qí hào . wéi què yǔ xià hóu bà gè yǐn yí jun , qù shan gǔ zhōng mái fú . lìng jiǎng shù chu xié gǔ , liào huà , zhāng yì ju gè jìn bìng , lái qū qí shan . què shuo dèng ài de liǎo wáng ? shu xìn , dà xǐ , jí xiě huí shu , jin lái rén huí bào . zhì ba yuè shí wǔ rì , dèng ài yǐn wǔ wàn jīng bìng jìng wǎng ? shan gǔ zhōng lái , yuǎn yuǎn shí rén píng gao tiào tàn , zhì jiàn wú shù liáng che , jie lián bù duàn , cóng shan ao zhong ér xíng . ài lè mǎ wàng zhì , guǒ rán jie shì wèi bìng . zuǒ yòu yue : " tian yǐ hun mù , kě sù jie yìng wáng ? chu gǔ kǒu ." ài yue : " qián miàn shan shì yǎn yìng , tǎng yǒu fú bìng , jí nán tuì bù ; zhì kě zài cǐ děng hòu . " zhèng yán xiàn , hu liǎng qí mǎ zòu zhì , bào

维问了情节，搜出私书，书中约于八月二十日，从小路运粮送归大寨，却教邓艾遣兵于堰山谷中接应。维将下书人杀了，却将书中之意，改作八月十五日，约邓艾自率大兵，于堰山谷中接应。一面令人扮作魏军往魏营下书；一面令人将现有粮车数百辆卸了粮米，装载干柴茅草引火之物，用青布罩之，令傅佥引二千原降魏兵，执打运粮旗号。维却与夏侯霸各引一军，去山谷中埋伏。令蒋舒出斜谷，廖化、张翼俱各进兵，来取祁山。却说邓艾得了王瓘书信，大喜，急写回书，今来人回报。至八月十五日，邓艾引五万精兵径往堰山谷中来，远远使人凭高眺探，只见无数粮车，接连不断，从山凹中而行。艾勒马望之，果然皆是魏兵。左右曰：“天已昏暮，可速接应王瓘出谷口。”艾

lộ vận lương tổng quy đại trại, khước giáoặng ngải khiên binh vu đàm sơn cốc trung tiếp ứng. Duy tương hạ thư nhân sát liễu, khước tương thư trung chí ý, cải tác bát nguyệt thập ngũ nhật, ướcặng ngải tự suất đại binh, vu đàm sơn cốc trung tiếp ứng. Nhất diện lệnh nhân phẫn tác ngụy quân vãng ngụy doanh hạ thư; nhất diện lệnh nhân tương hiện hữu lương xa số bách lượng tá liễu lương měi, trang tái can sài mao thảo dẫn hỏa chi vật, dụng thanh bô tráo chi, lệnh phó thiêm dẫn nhị thiên nguyên hàng ngụy binh, chấp đả vận lương kỉ hào. Duy khước dữ hạ hầu bá các dẫn nhất quân, khứ sơn cốc trung mai phục. Lệnh tương thư xuất tà cốc, liêu hóa, trương dục câu các tiến binh, lai thủ kỉ sơn. Khước thuyếtặng ngải đắc liễu vương quán thư tín, đại hỉ, cấp tả hồi thư, kim lai nhân hồi báo. Chí bát nguyệt thập ngũ nhật,ặng ngải dẫn ngũ vạn tinh binh kính vãng đàm sơn cốc trung lai, viễn viễn sử nhân bằng cao thiếu tham, chỉ kiến vô số lương xa, tiếp liên bất đoạn, tòng sơn ao trung nhí hành. Ngải lặc mã vọng chi, quả nhiên giai thị ngụy binh. Tả hữu viết: "Thiên dĩ hôn mộ, khả tốc tiếp ứng vương quán xuất cốc khẩu." Ngải viết: "Tiền diện sơn thế yểm ánh, thảng hữu phục

lương từ con đường nhỏ đem về trại lớn, xin Đặng Ngải dẫn binh đến hang Đàm Sơn tiếp ứng. Duy giết phắt người mang thư, rồi một mặt đem thư đổi ngày hai mươi thành ngày rằm sai người ăn mặc giả làm quân Ngụy, đem đến đưa cho Đặng Ngải. Một mặt sai người đem vài trăm xe lương, tháo bỏ lương gạo ra, chứa cùi khô cỏ ráo và đồ dẫn lửa vào trong, trùm kính vải xanh ở ngoài; sai phó thêm dẫn hai nghìn quân hàng, cầm toàn cờ hiệu tải lương. Duy cùng với Hạ Hầu Bá, mỗi người dẫn một toán quân phục sẵn trong hang núi. Lại sai Tưởng thư ra hang Tà Cốc, Liêu Hóa, Trương Dực tiến quân đến lối Kỳ Sơn. Đặng Ngải bắt được thư của Vương Quán, mừng lắm viết thư giao cho người ấy đem về trả lời. Đến ngày rằm tháng tám, Ngải dẫn năm vạn tinh binh đến hang Đàm Sơn. Còn cách một quãng xa, Ngải cho người trèo lên cao dòm xem làm sao, thì thấy xe lương liên tiếp nhau, không biết bao nhiêu mà kể, đang đi khuất trong đường núi, Ngải kìm ngựa lại ngắm nghĩa kỹ xem một hồi, quả nhiên toàn quân Ngụy. Tả hữu bẩm rằng: - Trời đã chiều tối, nên vào mau mà tiếp ứng cho Vương Quán ra khỏi cửa hang. Ngải nói: - Mé trước núi non khuất khúc, phòng có quân phục, thì lui làm sao cho kịp? Chỉ nên đứng đây mà đợi. Đang nói chuyện, có hai tên kỵ mã chạy

yue : " wáng jiāng jun yin
jiang liáng cǎo guò jiè , bèi
hòu rén mǎ gǎn lái , wàng
zǎo jiù yìng ." ài dà jīng , jí
cui bing qián jìn .

曰：“前面山势掩映，
倘有伏兵，急难退步；
只可在此等候。”正言
间，忽两骑马骤至，报
曰：“王将军因将粮草
过界，背后人马赶来，
望早救应。”艾大惊，
急催兵前进。

8 shí zhí chu gèng , yuè míng
rú zhòu , zhī ting de shan
hòu nà hǎn , ài zhī dào wáng
? zài shan hòu qian sha .
jìng ben guò shān hòu shí ,
hu shù lín hòu yí biao jun
zhuàng chu , wèi shǒu shǔ
jiāng fù qian , zòng mǎ dà
jiào yue : " dèng ài pǐ fu ! yǐ
zhong wú zhǔ jiāng zhì jì , hé
bù zǎo zǎo xià mǎ shòu sǐ ! "
ài dà jīng , lè huí mǎ biàn
zǒu . che shàng huǒ jìn zhe ,
nǎ huǒ biàn shì hào huǒ .
liǎng shì xià shǔ bing jìn chu
, sha de wèi bing qí duàn ba
xù , dàn wén sì xià shan
shàng zhì jiào : " ná zhù
dèng ài de , shǎng qian jin ,
feng wàn hù hóu ! ? de
dèng ài qì jiā diu kui , piě liǎo
zuò xià mǎ , zá zài bù jun zhì
zhong , pá shan yuè lǐng ér
táo . jiang wéi , xià hóu bá
zhì wàng mǎ shàng wèi shǒu
de jīng lái qín zhuo , bù
xiǎng dèng ài bù xíng zǒu
tuō . wéi lǐng de shèng bing

binh, cấp nan thối bộ; chỉ khả
tại thủ đẳng hậu." Chánh ngôn
gian, hốt luồng ky mã sậu chí,
báo viết: "Vương tướng quân
nhân tương lương thảo quá
giới, bối hậu nhân mã cán lai,
vọng tảo cứu ứng." Ngải đại
kinh, cấp thối binh tiền tiến.

đến, báo rằng: - Vương tướng
quân mang lương thảo chạy về,
có quân mã mặt sau đuổi theo,
xin lại tiếp ứng ngay cho. Ngải
thất kinh, giục quân tiến đến.

Thời trị sơ canh, nguyệt minh
như trú, chỉ thính đắc sơn hậu
nột hảm, ngải chỉ đạo vương
quán tại sơn hậu tư sát. Kính
bôn quá sơn hậu thời, hốt thụ
lâm hậu nhất bưu quân chàng
xuất, vi thủ thực tương phó
thiêm, túng mã đại khiếu viết:
"Đặng ngải thất phu! Dĩ trung
ngô chủ tương chi kế, hà bát
tảo tảo hạ mã thụ tử!" Ngải đại
kinh, lặc hồi mã tiện tẩu. Xa
thượng hỏa tần trú, na hỏa tiện
thị hào hỏa. Lưỡng thế hạ thực
binh tần xuất, sát đắc ngụy binh
thất đoạn bát tục, đắn văn tú hạ
sơn thương chỉ khiếu: "Nã trụ
đặng ngải đích, thường thiên
kim, phong vạn hộ hẫu!" ? đắc
đặng ngải khí giáp đâu khôi,
phiết liễu tọa hạ mã, tạp tại bộ
quân chi trung, ba sơn việt lĩnh
nhi đào. Khương duy, hạ hầu
bá chỉ vọng mã thương vi thủ
đích kính lai cầm tróc, bắt
tướng đặng ngải bộ hành tẩu
thoát. Duy lĩnh đắc thắng binh
khứ tiếp vương quán lương xa.

Bấy giờ vào đầu canh, trăng sáng
như ban ngày. Nghe ở mé sau
núi có tiếng hò reo, Ngải đồ là
Vương Quán đánh nhau với quân
Thục, thúc quân tiến thẳng đến.
Bỗng đâu một toán quân ở trong
rừng rậm đỏ ra. Tướng Thục là
Phó Thiêm quất ngựa quát to lên
rằng: - Đặng Ngải mày mặc phải
mẹo của chủ tướng tao rồi. Sao
không xuống ngựa chịu chết đi
cho mau. Ngải giật mình kíp quay
ngựa về. Bấy giờ lửa trên xe cháy
tung lên cả: Quân Thục trông
thấy hiệu lửa, cùng đồ cả ra,
đánh giết quân Ngụy tan tành.
Bốn phía núi reo ầm lên rằng: -
Hã ai bắt được Đặng Ngải,
thưởng cho nghìn vàng, phong
làm hầu vạn hộ. Đặng Ngải hồn
bay phách lạc, cởi giáp quẳng
chỏm mũ, nhảy xuống ngựa đi
lẩn vào bọn quân bộ, trèo non
vượt suối trốn về. Khương Duy,
Hạ Hầu Bá cứ trông người cưỡi
ngựa đi đầu mà đuổi theo, không
ngờ Đặng Ngải đã chạy bộ trốn
thoát, Duy bấy giờ mới đem quân

qù jie wáng ? liáng che . què shuo wáng ? mì yue dèng ài , xian qí jiang liáng cǎo che zhàng , zhěng bēi tíng dang , zhuan hòu jǔ shì . hu yǒu xīn fù rén bào : " shì yǐ xiè lòu , dèng jiāng jun dà bài , bù zhì xìng mìng rú hé . " ? dà jīng , lìng rén shào tàn , huí bào san lù bing wéi sha jiāng lái , bēi hòu yòu jiàn chén tóu dà qǐ , sì xià wú lù . ? chì zuō yòu lìng fàng huǒ , jìn shao liáng cǎo che liàng . yi shà shí , huǒ guāng tú qǐ , liè huǒ shao kong . guàn dà jiào yue : " shì yǐ jí yǐ ! rǔ děng yí sī zhàn ! " nǎi tí bing wàng xī sha chu . bēi hòu jiang wéi san lù zhuī gǎn . wéi zhì dào wáng ? shě mìng zhuàng huí wèi guó , bù xiǎng fǎn sha rù hàn zhōng ér qù . ? yin bing shǎo , zhì kǒng zhuī bing gǎn shàng , suì jiang zhàn dào bìng gè guan ài jìn jie shao huǐ . jiang wéi kǒng hàn zhōng yǒu shī , suì bù zhuī dèng ài , tí bing lián yè chao xiǎo lù lái zhuī sha wáng ? . ? bēi sì miàn shǔ bing gong jí , tóu hei lóng jiang ér sǐ . yú bing jìn bìe jiang wéi keng zhì . wéi sui rán shèng liǎo dèng ài , què shé le xǔ duo liáng che , yòu huǐ liǎo zhàn dào , nǎi yǐn bing huán hàn zhōng . dèng ài yǐn bù xià bài bing , táo huí qí shan zhài nèi , shàng

去接王瓘粮车。却说王瓘密约邓艾，先期将粮草车仗，整备停当，专候举事。忽有心腹人报：“事已泄漏，邓将军大败，不知性命如何。”瓘大惊，令人哨探，回报三路兵围杀将来，背后又见尘头大起，四下无路。瓘叱左右令放火，尽烧粮草车辆。一霎时，火光突起，烈火烧空。瓘大叫曰：“事已急矣！汝等宜死战！”乃提兵望西杀出。背后姜维三路追赶。维只道王瓘舍命撞回魏国，不想反杀入汉中而去。瓘因兵少，只恐追兵赶上，遂将栈道并各关隘尽皆烧毁。姜维恐汉中有失，遂不追邓艾，提兵连夜抄小路来追杀王瓘。瓘被四面蜀兵攻击，投黑龙江而死。余兵尽被姜维坑之。维虽然胜了邓艾，却折了许多粮车，又毁了栈道，乃引兵还汉中。邓艾引部下败兵，逃回祁山寨内。

Khước thuyết vương quán mật ước đặng ngải, tiên kì tương lương thảo xa trượng, chỉnh bị đình đương, chuyên hậu cử sự. Hốt hữu tâm phúc nhân báo: "Sự dĩ tiết lậu, đặng tướng quân đại bại, bất tri tính mệnh như hà." quán đại kinh, lệnh nhân tiếu tham, hồi báo tam lô binh vi sát tương lai, bối hậu hựu kiến tràn đầu đại khởi, tú hạ vô lộ. Quán sát tà hưu lệnh phóng hỏa, tần thiêu lương thảo xa lượng. Nhất siếp thời, hỏa quang đột khởi, liệt hỏa thiêu không. Quán đại khiếu viết: "Sự dĩ cấp hĩ! Nhữ đẳng nghi tử chiến!" Nãi đề binh vọng tây sát xuất. Bối hậu khương duy tam lô truy cản. Duy chỉ đạo vương quán xá mệnh chàng hồi ngụy quốc, bất tưởng phản sát nhập hán trung nhi khứ. Quán nhân binh thiều, chỉ khủng truy binh cản thương, toại tương sạn đạo tịnh các quan ái tần giai thiêu hủy. Khương duy khủng hán trung hữu thất, toại bất truy đặng ngải, đề binh liên dạ sao tiều lộ lai truy sát vương quán. Quán bị tú diện thực binh công kích, đầu hắc long giang nhi tử. Dư binh tần bị khương duy khanh chi. Duy tuy nhiên thắng liễu đặng ngải, khước chiết liễu hứa đa lương xa, hựu hủy liễu sạn đạo, nãi dẫn binh hoàn hán trung. Đặng ngải dẫn bộ hạ bại binh, đào hời kì sơn trại nội,

thắng trận, đến tiếp xe lương của Vương Quán. Vương Quán vốn đã mật ước với Đặng Ngải, nên đã chuẩn bị sẵn lương thực, xe trượng, chỉ đợi đến là khởi sự. Chợt có người tâm phúc đến báo công việc đã bị tiết lộ, Đặng tướng quân chưa biết sống chết ra sao. Quán giật mình, sai người đi thám xem sao thì người ấy báo về có ba mặt quân sắp kéo đến. Sau lưng lại thấy bụi bay mù mịt, bốn phía lại không biết đường nào chạy. Quán quát sai quân sĩ phóng hỏa đốt sạch lương thảo, xe trượng. Một lát, lửa cháy đúng đùng, sáng rực đất trời. Quán kêu to lên rằng: - Việc kíp đến nơi rồi, chúng mày cố chết mà đánh đi thôi! Nói đoạn, Quán dẫn quân đánh ra mé tây. Khương Duy thúc ba mặt quân đuổi rất, tưởng rằng Vương Quán thế nào cố chết cũng phải chạy về Ngụy, không ngờ lại kéo vào Hán Trung. Quán quân ít, sợ quân Thục đuổi kịp, mới sai người đốt phá các quan ái và đường sàm. Khương Duy sợ Hán Trung sơ suất, bèn không đuổi Đặng Ngải nữa, vội vàng cắt quân lén đi đường tắt theo giết Vương Quán. Quán bị quân Thục vây đánh cả bốn mặt, không sao thoát được, liền đâm đầu xuống sông Hắc Long tự tử. Còn quân sĩ Khương Duy bắt được đem chôn sạch. Duy tuy đánh được Đặng Ngải trận này, nhưng bị thiệt rất nhiều lương thảo, và bị phá hủy mất đường sàm, bởi thế

biǎo qǐng zuì , zì biǎn qí zhí .
sī mǎ zhào jiàn ài shù yǒu dà
gong , bù rěn biǎn zhī , fù jia
hòu cì . ài jiang yuán cì cái
wù , jìn fēn gěi bèi hài jiàng
shì zhī jia . zhào kǒng shǔ
bing yòu chu , suì tian bing
wǔ wàn , yǔ ài shǒu yù .
jiang wéi lián yè xiū liǎo zhàn
dào , yòu yì chu shi . zhèng
shì : lián xiū zhàn dào bing
lián chu , bù fá Zhōng yuán
sǐ bù xiù . wèi zhì shèng fù rú
hé , qiě kàn xià wén fēn jiě .

，上表请罪，自贬其职。
。司马昭见艾数有大功
，不忍贬之，复加厚赐
。艾将原赐财物，尽分
给被害将士之家。昭恐
蜀兵又出，遂添兵五万
，与艾守御。姜维连夜
修了栈道，又议出师。
正是：连修栈道兵连出
，不伐中原死不休。未
知胜负如何，且看下文
分解。

thượng biểu thỉnh tội, tự biếm
kì chức. Tư Mã Chiêu kiến ngại
sở hữu đại công, bất nhẫn biếm
chi, phục gia hậu tú. Ngại
tương nguyên tú tài vật, tǎn
phân cấp bị hại tướng sĩ chi
gia. Chiêu khủng thực binh hựu
xuất, toại thiêm binh ngũ vạn,
dữ ngại thủ ngự. Khuong duy
liên dạ tu liễu sạn đạo, hựu
nghị xuất sư. Chánh thị: liên tu
sạn đạo binh liên xuất, bất phạt
trung nguyên tử bất hưu. Vị tri
thắng phụ như hà, thả khán hạ
văn phân giải.

cũng rút quân về Hán Trung.
Đặng Ngải dẫn bại binh về trại Kỳ
Sơn, dâng biểu xin chịu tội, tự
giáng chức xuống. Tư Mã Chiêu
thấy Ngải nhiều khi lập được
công to, không nỡ giáng chức,
mà lại thưởng thêm cho tiền của
rất nhiều. Ngải đem tiền của ấy
cấp cho các gia đình tướng sĩ bị
hai. Chiêu sợ quân Thục lại ra,
cấp thêm cho Đặng Ngải năm vạn
quân để phòng giữ. Khuong Duy
ngày đêm sửa sang đường sòn,
lại bàn cát quân sang đánh Ngụy.
Ấy là: Đường sòn sửa gấp, quân
rong ruỗi, Chưa được Trung
Nguyên, chết chẳng thôi. Chưa
biết được thua thê nào, xem hồi
sau sẽ hiểu.

**TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG
DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ**

1 三国演义 – 罗贯中
115
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo shǔ hàn jǐng yào wǔ nián , dong shí yuè , dà jiāng jun jiang wéi , chāi rén lián yè xiù liǎo zhàn dào , zhěng dùn jun liáng bing qì , yòu yú hàn zhong shuǐ lù diào bō chuán zhi . ju yǐ wán bēi , shàng biǎo zòu hòu zhǔ yue : " chén léi chu zhàn , sui wèi chéng dà gong , yǐ cuò dòng wèi rén xin dǎn . jin yǎng bing rì jiǔ , bù zhàn zé lǎn , lǎn zé zhì bìng . kuàng jin jun si xiào sǐ , jiang sī yòng mìng . chén rú bù shèng , dang shòu sǐ zuì ." hòu zhǔ lǎn biǎo , yóu yù wèi jué . qiáo zhou chu ban zòu yue : " chén yè guan tian wén , jiàn xi shǔ fēn yě , jiang xing àn ér bù míng . jin dà jiāng jun yòu yù chu shi , cǐ xíng shèn shì bù lì . bì xià kě jiàng zhào zhǐ zhì . " hòu zhǔ yue : " qǐ kàn cǐ xíng ruò hé . guǒ rán yǒu shī , què dang zǔ zhì . " qiáo zhou zài san kǔ jiàn bù cóng , nǎi gui jia tàn xí bù yǐ , suì tui bing bù chu .

**第一百十五回
诏班师后主信谗
托屯田姜维避祸**

**Đệ nhất bách thập ngũ hồi
chiêu ban sứ hậu chủ tin sàm
thác truân điền khương duy tị
hỏa**

**HỒI 115 Xuống chiêu thu quân,
Hậu chủ tin gièm; Mượn nghề
làm ruộng, Khương Duy lánh vạ**

却说蜀汉景耀五年，冬十月，大将军姜维，差人连夜修了栈道，整顿军粮兵器，又于汉中水路调拨船只。俱已完备，上表奏后主曰：“臣累出战，虽未成大功，已挫动魏人心胆。今养兵日久，不战则懒，懒则致病。况今军思效死，将思用命。臣如不胜，当受死罪。”后主览表，犹豫未决。谯周出班奏曰：“臣夜观天文，见西蜀分野，将星暗而不明。今大将军又欲出师，此行甚是不利。陛下可降诏止之。”后主曰：“且看此行若何。果然有失，却当阻之。”谯周再三苦谏不从，乃归家叹息不已，遂推病不出。

khuốc thuyết thực hán cảnh
diệu ngũ niên, đồng thập
nguyệt, đại tướng quân khương
duy, sai nhân liên dạ tu liễu sạn
đạo, chỉnh đốn quân lương binh
khí, hưu vu hán trung thủy lộ
điều bát thuyền chỉ. Câu dĩ
hoàn bị, thương biểu tấu hậu
chủ viết: "Thần luy xuất chiến,
tuy vị thành đại công, dĩ tỏa
đông ngụy nhân tâm đắm. Kim
dưỡng binh nhật cửu, bất chiến
tắc lân, lân tắc trí bệnh. Huống
kim quân tư hiệu tử, tương tư
dụng mệnh. Thần như bất
thắng, đương thụ tử tội." Hậu
chủ lâm biểu, do dự vị quyết.
Tiêu chu xuất ban tấu viết:
"Thần dã quan thiên văn, kiến
tây thực phân dã, tương tinh
ám nhi bất minh. Kim đại tướng
quân hựu dục xuất sư, thủ
hành thậm thị bất lợi. Bệ hạ khả
hàng chiêu chỉ chi." Hậu chủ
viết: "Thả khán thủ hành nhược
hà. Quả nhiên hữu thất, khuốc
đương trở chí." Tiêu chu tái tam
khổ gián bất tòng, nãi quy gia
thán túc bất dĩ, toại thoi bệnh
bất xuất.

Cảnh Diệu thứ năm nhà Thục Hán, tháng mười mùa đông, đại tướng quân Khương Duy sai người ngày đêm sửa soạn đường s谩n; dự bị lương thực, khí giới, sắp xếp thuyền bè ở đường thủy Hán Trung. Công việc đâu đãi cả rồi, Khương Duy dâng biểu tầu với Hậu chủ rằng: - "Tôi mấy phen ra quân, tuy chưa nên được công to, nhưng cũng khiến cho quân Ngụy mất vía. Nay nuôi binh đã lâu, nếu không đánh giặc tất sinh lười nhác, mà lười nhác tất sinh bệnh tật. Vả lại đang lúc này quân mong dùng sức, tướng biết hết lòng. Vậy xin cát quân ra đánh, nếu không đánh thắng, xin chịu tội chết". Hậu chủ xem biểu, có ý ngàn ngại chưa quyết. Tiêu Chu tâu rằng: - Tôi đêm coi thiên văn, thấy tướng tinh ở địa phận Thục lờ mờ không được sáng. Đại tướng quân đi chuyến này, chắc không được lợi, bệ hạ nên giáng chiêu ngăn lại. Hậu chủ nói: - Thôi, hãy để cho đi chuyến này xem sao, nếu quả lại thua thì từ rày không cho đi nữa. Tiêu Chu can ngăn hai ba lần, Hậu chủ không nghe. Chu trở về than thở buồn rầu, rồi thác bệnh không ra đến ngoài.

3 què shuo jiang wéi lín xīng bīng , nǎi wèn liào huà yue : " wú jin chu shi , shì yù huí fù Zhōng yuán , dang xian qū hé chǔ ? " huà yue : " lián nián zheng fá , jun mǐn bù níng ; jian wèi yǒu dèng ài , zú zhì duo móu , fei děng xián zhì bài : jiāng jun qiǎng yù xíng nán wei zhì shì , cǐ huà suǒ yǐ wèi gǎn zhuan yē . " wéi bó rán dà nù yue : " xí chéng xiang liù chu qí shan , yì wèi guó yē . wú jin ba cí fá wèi , qǐ wèi yí jǐ zhī sī zai ? jin dang xian qū yáo yáng . rú yǒu nì wú zhě bì zhǎn ! " suì liù liào huà shǒu hàn zhong , zì tòng zhu jiāng tí bing san shí wàn , jìng qū yáo yáng ér lái . zǎo yǒu chuan kǒu rén bào rù qí shan zhài zhong . shí dèng ài zhèng yǔ sī mǎ wàng tān bing , wén zhī cǐ xìn , suì lìng rén shào tàn . huí bào shù bing jìn cóng yáo yáng ér chu . sī mǎ wàng yue : " jiang wéi duo jì , mò fei xu qū yáo yáng ér shí lái qū qí shan hu ? " dèng ài yue : " jin jiang wéi shí chu yáo yáng yē . " wàng yue : " gong hé yǐ zhī zhī ? " ài yue : " xiàng zhě jiang wéi léi chu wú yǒu liáng zhì dì , jin yáo yáng wú liáng , wéi bì liào wú zhì shǒu qí shan , bù shǒu yáo yáng , gù jìng qū

却说姜维临兴兵，乃问廖化曰：“吾今出师，誓欲恢复中原，当先取何处？”化曰：“连年征伐，军民不宁；兼魏有邓艾，足智多谋，非等闲之辈：将军强欲行难为之事，此化所以未敢专也。”维勃然大怒曰：“昔丞相六出祁山，亦为国也。吾今八次伐魏，岂为一己之私哉？今当先取洮阳。如有逆吾者必斩！”遂留廖化守汉中，自同诸将提兵三十万，径取洮阳而来。早有川口人报入祁山寨中。时邓艾正与司马望谈兵，闻知此信，遂令人哨探。回报蜀兵尽从洮阳而出。司马望曰：“姜维多计，莫非虚取洮阳而实来取祁山乎？”邓艾曰：“今姜维实出洮阳也。”望曰：“公何以知之？”艾曰：“向者姜维累出吾有粮之地，今洮阳无粮，维必料吾只守祁山，

khương duy thuyết khương duy lâm hưng binh, nǎi vấn liêu hóa viết: "Ngô kim xuất sư, thệ dục khôi phục trung nguyên, đương tiên thủ hà xú?" Hóa viết: "Liên niên chinh phạt, quân dân bất ninh; kiêm ngụy hữu đặng ngại, túc trí đa mưu, phi đặng nhàn chi bối: tướng quân cường dực hành nan vi chi sự, thủ hóa sở dĩ vị cảm chuyên dã." Duy bột nhiên đại nộ viết: "Tích thừa tướng lục xuất kì sơn, diệc vi quốc dã. Ngô kim bát thứ phạt ngụy, khởi vi nhất kỷ chi tư tai? Kim đương tiên thủ thao dương. Như hữu nghịch ngô già tát trám!" Toại lưu liêu hóa thủ hán trung, tự đồng chư tướng đề binh tam thập vạn, kính thủ thao dương nhi lai. Tảo hữu xuyên khẩu nhân báo nhập kì sơn trại trung. Thời đặng ngại chánh dữ Tư Mã vọng đàm binh, văn tri thủ tín, toại lệnh nhân tiếu tham. Hồi báo thực binh tần tòng thao dương nhi xuất. Tư Mã vọng viết: "Khương duy đa kế, mạc phi hư thủ thao dương nhi thật lai thủ kì sơn hò?" Đặng ngại viết: "Kim khương duy thật xuất thao dương dã." Vọng viết: "Công hà dĩ tri chí?" Ngải viết: "Hưởng giả khương duy luy xuất ngô hữu lương chi địa, kim thao dương vô lương, duy tất liêu ngô chỉ thủ kì sơn, bất thủ thao dương, cố kính thủ thao

Khương Duy sắp cắt quân đi, hỏi Liêu Hóa rằng: - Ta nay cắt quân, thè lầy lại được Trung Nguyên mới nghe. Vậy nên ra lỗi nào trước? Hóa nói: - Ta cắt quân luôn mấy năm nay, quân dân không được yên. Vả lại, Ngụy có Đặng Ngải, nhiều mưu lầm trí, không phải tay tầm thường. Tướng quân cứ muốn miễn cưỡng làm công việc ấy thì Hóa này chẳng biết đâu mà dám nói. Duy bừng bừng nổi giận, nói rằng: - Ngày xưa, thừa tướng sáu lần ra Kỳ Sơn, cũng là vì việc nước; ta nay tám lần sang đánh Ngụy, có phải vì riêng mình ta đâu? Nay ta đến lấy Diêu Dương trước, nếu ai trái lệnh thì chém đâu! Bên đẻ Liêu Hóa ở lại giữ Hán Trung, Duy cùng với các tướng dẫn ba chục vạn quân kéo đến Diêu Dương. Tư Mã Vọng nói: - Khương Duy tai quái lầm, hoặc là giả tiếng đến Diêu Dương, mà Kỳ thực ra Kỳ Sơn chẳng? Ngải nói: - Khương Duy phen này ra Diêu Dương thực đấy. Vọng nói: - Trước kia Khương Duy thường ra chỗ có lương. Nay Diêu Dương không có lương, Khương Duy tắt đòn rằng ta giữ Kỳ Sơn, cho nên đến lấy thành ấy, định chừa lương thảo ở đó, rồi kết liên với người rợ Khương để đòn lâu dài đây thôi. Vọng nói: - Nếu thế thì ta làm thế nào? Ngải nói: - Nên rút hết quân ở đây, chia làm hai đường, đến cứu Diêu Dương. Cách đó hai mươi nhăm dặm, có một thành nhỏ Hầu Hà, là chỗ cỗ họng xứ ấy. Ông

yáo yáng ; rú de cǐ chéng ,
tún liáng jí cǎo , jié lián qiang
réν , yǐ tú jiǔ jì ēr . " wàng
yue : " ruò cǐ , rú zhī nài hé ?
" ài yue : " kě jìn chè cǐ chǔ
zhì bing , fēn wéi liǎng lù qù
jiù yáo yáng . lí yáo yáng èr
shí wǔ lǐ , yǒu hóu hé xiǎo
chéng , nǎi yáo yáng yān
hóu zhì dì . gong yǐn yí jun fú
yú yáo yáng , yǎn qí xí gǔ ,
dà kai sì mén , rú cǐ rú cǐ ér
xíng ; wǒ què yǐn yí jun fú
hóu hé , bì huò dà shèng yě . "
chóu huà yǐ dìng , gè gè yì
jì ér xíng . zhì liù pían jiāng
shí zuǎn shǒu qí shan zhài .

不守洮阳，故径取洮阳；如得此城，屯粮积草，结连羌人，以图久计耳。”望曰：“若此，如之奈何？”艾曰：“可尽撤此处之兵，分为两路去救洮阳。离洮阳二十五里，有侯河小城，乃洮阳咽喉之地。公引一军伏于洮阳，偃旗息鼓，大开四门，如此如此而行；我却引一军伏侯河，必获大胜也。”筹画已定，各各依计而行。只留偏将师纂守祁山寨。

4 què shuo jiang wéi lìng xià
hóu bà wèi qián bù , xian yǐn
yí jun jìng qū yáo yáng . bà tí
bing qián jìn , jiāng jìn yáo
yáng , wàng jiàn chéng
shàng bìng wú yǐ gǎn jīng qí
, sì mén dà kai . bà xin xià yí
huò , wèi gǎn rù chéng , huí
gù zhu jiāng yue : " mò fei
zhà hu ? " zhu jiāng yue : "
yǎn jiàn de shì kōng chéng ,
zhì yǒu xiē xiǎo bǎi xìng ,
ting zhì dà jiāng jun bing dào
, jìn qì chéng ér zǒu liǎo . "
bà wèi xìn , zì zòng mǎ yú
chéng nán shì zhì , zhì jiàn
chéng hòu lǎo xiǎo wú shù ,

却说姜维令夏侯霸为前部，先引一军径取洮阳。霸提兵前进，将近洮阳，望见城上并无一杆旌旗，四门大开。霸心下疑惑，未敢入城，回顾诸将曰：“莫非诈乎？”诸将曰：“眼见得是空城，只有些小百姓，听知大将军兵到，尽弃城而走了。”霸未信，自纵马于城南视之，只见城后老小无数，皆

dương; như đắc thủ thành, trâu lương tích thảo, kết liên khương nhân, dĩ đồ cứu kế nhĩ." Vọng viết: "Nhược thủ, như chi nại hà?" Ngải viết: "Khả tǎn triệt thủ xứ chi binh, phân vi lưỡng lộ khứ cứu thao dương. Li thao dương nhị thập ngũ lì, hữu hầu hà tiểu thành, nãi thao dương yết hầu chi địa. Công dãnh nhất quân phục vu thao dương, yễn kì tức cổ, đại khai tứ môn, như thủ như thủ nhi hành; ngã khước dãnh nhất quân phục hầu hà, tất hoạch đại thắng dã." Trù họa dĩ định, các các y kế nhi hành. Chỉ lưu thiên tướng sư toàn thủ kì sơn trại.

nên dẫn quân phục trong thành Diêu Dương, ngã cờ im trống, mở tung bốn cửa, y mẹo như thế... Mà làm, tôi dẫn quân phục sẵn trong thành Hầu Hà, chắc là phá được quân Thục. Tính toán đâu đây, cùng y mẹo cắt quân đi, sai Sư Toản ở lại giữ trại Kỳ Sơn.

khước thuyết khương duy lệnh
hạ hầu bá vi tiền bộ, tiên dãnh
nhất quân kinh thủ thao dương.
Bá đè binh tiền tiến, tương cận
thao dương, vọng kiến thành
thượng tịnh vô nhất can tinh kí,
tứ môn đại khai. Bá tâm hạ nghi
hoặc, vị cảm nhập thành, hồi cố
chư tướng viết: "Mạc phi trú
hò?" Chư tướng viết: "Nhân
kiến đắc thị không thành, chỉ
hữu ta tiểu bách tính, thính tri
đại tướng quân binh đáo, tǎn
khí thành nhi tǎu liễu." Bá vị tín,
tự túng mã vu thành nam thị
chi, chỉ kiến thành hậu lão tiểu
vô số, gai vọng tây bắc.

Khương Duy sai Hạ Hầu Bá làm tiền bộ, dẫn binh đến Diêu Dương trước. Bá đến nơi, trông thấy trên mặt thành không có một lá cờ nào, bốn cửa mở tung cả. Bá nghi hoặc, không dám vào, bảo với các tướng rằng: - Có mưu mô gì đây chăng? Các tướng nói: - Chúng tôi thấy quả thực là một tòa thành không, chỉ có chút ít bách tính, nghe tin đại tướng quân dẫn binh đến đây đã bỏ thành chạy trốn cả rồi. Bá chưa tin, té ngựa đến gần cửa nam ngắm xem, thì thấy vô số già trẻ dắt díu nhau chạy dồn về mé tây bắc. Bá mừng nói: - Quả thật thành bỏ không rồi. Lập tức đi trước, quân mã kéo sau.

jie wàng xi běi ér táo . bà dà xǐ yue : " guǒ kōng chéng yě . " suì dang xian sha rù , yú zhòng suí hòu ér jìn . fang dào wèng chéng bian , hu rán yi sheng pào xiāng , chéng shàng gǔ jiǎo qí míng , jīng qí biàn shù , ? qǐ diào qiáo . bà dà jīng yue : " wù zhòng jì yǐ ! " huang yù tuì shí , chéng shàng shǐ shí rú yǔ . kě lián xià hóu bà tòng wǔ bǎi jun , jie sǐ yú chéng xià . hòu rén yǒu shi tàn yue : " dà dǎn jiāng wéi miào suàn cháng , shéi zhì dèng ài àn tí fáng . kě lián tóu hàn xià hóu bà , qǐng kè chéng bian jiàn xià wáng . " si mǎ wàng cóng chéng nèi sha chu , shǔ bing dà bài ér táo . suí hòu jiāng wéi yǐn jie yìng bing dào , sha tuì sī mǎ wàng , jiù bàng chéng xià zhài . wéi wén xià hóu bà shè sǐ , jie shàng bù yǐ . shì yè èr gèng , dèng ài zì hóu hé chéng nèi , àn yǐn yí jun qián dì sha rù shǔ zhài . shǔ bing dà luàn , jiāng wéi jìn zhǐ bù zhù . chéng shàng gǔ jiǎo xuān tian , si mǎ wàng yǐn bing sha chu . liǎng xià jiá gong , shǔ bing dà bài . wéi zuǒ chong yòu tú , sǐ zhàn de tuo , tuì èr shí yú lǐ xià zhài . shǔ bing liǎng fan bài zǒu zhì hòu , xin zhong yáo dòng . wéi yǔ zhòng jiang yue : " shèng bài nǎi

望西北而逃。霸大喜曰：“果空城也。”遂当先杀入，余众随后而进。方到瓮城边，忽然一声炮响，城上鼓角齐鸣，旌旗遍竖，拽起吊桥。霸大惊曰：“误中计矣！”慌欲退时，城上矢石如雨。可怜夏侯霸同五百军，皆死于城下。后人有诗叹曰：“大胆姜维妙算长，谁知邓艾暗提防。可怜投汉夏侯霸，顷刻城边箭下亡。”司马望从城内杀出，蜀兵大败而逃。随后姜维引接应兵到，杀退司马望，就傍城下寨。维闻夏侯霸射死，嗟伤不已。是夜二更，邓艾自侯河城内，暗引一军潜地杀入蜀寨。蜀兵大乱，姜维禁止不住。城上鼓角喧天，司马望引兵杀出。两下夹攻，蜀兵大败。维左冲右突，死战得脱，退二十余里下寨。蜀兵两番败走之后，心中摇动。维与众将曰：“胜败乃兵家之

đạo. Bá đại hỉ viết: "Quả không thành dã." Toại đương tiên sát nhập, dư chúng tùy hậu nhi tiến. Phương đáo úng thành biên, hốt nhiên nhất thanh pháo hưởng, thành thương cổ giác tè minh, tinh kí biến thụ, duệ khởi điêu kiều. Bá đại kinh viết: "Ngô trúng kế hĩ" Hoảng dục thối thời, thành thương thi thạch như vũ. Khả liên hạ hầu bá đồng ngũ bách quân, giai tử vu thành hạ. Hậu nhân hữu thi thán viết: "Đại đản khương duy diệu toán trường, thùy tri dặng ngại ám đè phòng. Khả liên đầu hán hạ hầu bá, khoảnh khắc thành biên tiên hạ vong." Tư Mã vọng tòng thành nội sát xuất, thực binh đại bại nhi đào. Tùy hậu khương duy dẫn tiếp ứng binh đáo, sát thối Tư Mã vọng, tựu bàng thành hạ trại. Duy văn hạ hầu bá xạ tử, ta thương bắt đĩ. Thị dạ nhị canh, dặng ngại tự hầu hà thành nội, ám dẫn nhất quân tiêm địa sát nhập thực trại. Thực binh đại loạn, khương duy cầm chỉ bắt trụ. Thành thương cổ giác huyền thiên, Tư Mã vọng dẫn binh sát xuất. Lưỡng hạ giáp công, thực binh đại bại. Duy tả trúng hữu đột, tử chiến đắc thoát, thối nhị thập dư lí hạ trại. Thực binh lưỡng phiên bại tẩu chi hậu, tâm trung diêu động. Duy dữ chúng tướng viết: "Thắng bại nãi binh gia chí thường, kim tuy tồn binh chiết

Bá vừa đến kinh thành, bỗng nghe một tiếng pháo nổ, rồi trên mặt thành còi trống vang động, tinh kỳ dựng lên tua tủa, cầu treo rút lên. Bá giật mình, nói: - Ta lỡ mắc mèo mắt rồi! Bá vội vã rút lui thì tên đạn trên thành bắn xuống như mưa. Thương hại thay cho Hạ Hầu Bá và năm trăm quân cùng bị bắn chết hết. Người sau có thơ than rằng: Gan lớn Khương Duy khéo tính dài Biết đâu Đặng Ngải kế chông gai Thương thay Hầu Bá cùng trăm tốt, Lũ lượt phơi thân dưới tên bay.

Tư Mã Vọng ở trong thành kéo ra, quân Thục xô nhau chạy trốn. May có Khương Duy dẫn quân tiếp ứng, đánh rất một trận, Tư Mã Vọng phải lui vào thành. Duy đến dưới thành hạ trại, nghe tin Hạ Hầu Bá bị bắn chết, thương cảm không biết ngàn nào. Canh hai đêm hôm ấy, Đặng Ngải ở trong thành Hầu Hà dẫn một toán quân đi ngầm đến cướp trại Thục. Quân Thục bối rối, Duy ngăn giữ lại cũng không được. Bỗng lại thấy còi trống trên thành vang động, té ra Tư Mã Vọng trên thành dẫn quân kéo đến. Đôi mặt giáp lại đánh, quân Thục thua to. Duy hết sức xông pha mới thoát được ra ngoài, lui về hai chục dặm hạ trại. Quân Thục thua luôn hai trận, bụng quân xôn xao. Duy bảo với các tướng rằng: - Được thua là việc thường, ta tuy hao binh tổn tướng, cũng chưa đáng lo. Việc thành hay bại, chỉ cốt ở chuyến này. Các ngươi cứ thủy chung một niềm mới

bing jia zhi cháng , jin sui
sǔn bing zhé jiang , bù zú
wèi you . chéng bài zhi shì ,
zài cǐ yí jǔ , rǔ děng shǐ
zhong wù gǎi . rú yǒu yán tuì
zhě lì zhǎn . " zhang yì jìn
yán yue : " wèi bing jie zài cǐ
chǔ , qí shan bì rán kōng xū .
jiāng jun zhěng bing yǔ dèng
ài jiao feng , gong dǎ yáo
yáng , hóu hé ; mǒu yǐn yi
jun qǔ qí shan . qǔ liǎo qí
shan lè zhài , biàn qu bing
xiàng Cháng ān . cǐ wèi
shàng jì . " wéi cóng zhī , jí
lìng zhāng yì yǐn hòu jun jìng
qǔ qí shan .

5 wéi zì yǐn bing dào hóu hé
nuò dèng ài jiao zhàn . ài yǐn
jun chu yíng . liǎng jun duì
yuán , èr rén jiao feng shù
shí yú gé , bù fen shèng fù ,
gè shou bing huí zhài . cì rì ,
jiang wéi yòu yǐn bing tiǎo
zhàn , dèng ài àn bing bù
chu . jiang wéi lìng jun rǔ mà
. dèng ài xún si yue : " shǔ
réni bèi wú dà sha yí zhèn ,
quán rán bù tuì , lián rì fǎn
lái nuò zhàn : bì fēn bīng qù
xí qí shan zhài yě . shǒu zhài
jiang shi zuǎn , bing shǎo zhì
guǎ , bì rán bài yǐ . wú dang
qín wǎng jiù zhì . " nǎi huàn
zì dèng zhong fēn fù yue : "
rǔ yòng xin shǒu bǎ cǐ chǔ ,
rèn ta nuò zhàn , què wù
qing chu . wú jin yè yǐn bing

常，今虽损兵折将，不足为忧。成败之事，在此一举，汝等始终勿改。如有言退者立斩。”
张翼进言曰：“魏兵皆在此处，祁山必然空虚。将军整兵与邓艾交锋，攻打洮阳、侯河；某引一军取祁山。取了祁山九寨，便驱兵向长安。此为上计。”维从之，即令张翼引后军径取祁山。

维自引兵到侯河搦邓艾交战。艾引军出迎。两军对圆，二人交锋数十回合，不分胜负，各收兵回寨。次日，姜维又引兵挑战，邓艾按兵不出。姜维令军辱骂。邓艾寻思曰：“蜀人被吾大杀一阵，全然不退，连日反来搦战：必分兵去袭祁山寨也。守寨将师纂，兵少智寡，必然败矣。吾当亲往救之。”乃唤子邓忠分付曰：“汝用心守把此处，任他搦战，却勿轻出。吾

tương, bắt túc vi ưu. Thành bại chi sự, tại thủ nhất cử, nhữ đẳng thủy chung vật cãi. Như hữu ngôn thối giả lập trâm." Trương dực tiến ngôn viết: "Ngụy binh giai tại thủ xứ, kì sơn tất nhiên không hư. Tướng quân chính binh dữ đặng ngải giao phong, công đả thao dương, hầu hà; mỗ dẫn nhất quân thủ kì sơn. Thủ liễu kì sơn cửu trại, tiện khu binh hướng trường an. Thủ vi thượng kế." Duy tòng chi, tức lệnh trương dực dẫn hậu quân kính thủ kì sơn.

được, nếu ai nói đến rút về thì ta chém! Trương Dực nói: - Quân Ngụy ở hết cả đây. Kỳ Sơn tất nhiên bỏ trống, tướng quân nên chỉnh đốn quân mã chống nhau với Đặng Ngải, đánh mặt Diêu Dương, Hầu Hà, tôi xin dẫn quân đến lấy Kỳ Sơn. Nếu lấy xong chín trại Kỳ Sơn, thì kéo tràn vào lấy Trường An, đó là kế hay hơn cả. Duy nghe theo, lập tức sai Trương Dực dẫn hậu quân đến lấy trại Kỳ Sơn.

duy tự dẫn binh đáo hầu hà
nạch đặng ngải giao chiến.
Ngải dẫn quân xuất nghênh.
Lưỡng quân đối viên, nhị nhân
giao phong sở thập dư hợp, bắt
phân thắng phụ, các thu binh
hồi trại. Thứ nhật, khương duy
hựu dẫn binh thiêu chiến, đặng
ngải án binh bất xuất. Khương
duy lệnh quân nhục mạ. Đặng
ngải tâm tư viết: "Thục nhân bị
ngô đại sát nhất trận, toàn
nhiên bất thối, liên nhật phản lai
nạch chiến: tất phân binh khứ
tập kì sơn trại dã. Thủ trại
tương sư toản, binh thiêu trú
quả, tất nhiên bại hổ. Ngô
đương thân vãng cứu chi. "Nǎi
hoán tử đặng trung phân phó
viết: "Nhữ dụng tâm thủ bả thủ
xử, nhâm tha nạch chiến,

Duy tự dẫn quân đến Hầu Hà, thách Đặng Ngải giao chiến. Ngải đem quân ra đánh hai tướng giao phong, hơn vài mươi hiệp không phân thắng bại, cùng thu quân về trại. Hôm sau, Khương Duy lại dẫn quân ra khiêu chiến, Ngải đóng quân không ra, Duy sai quân sĩ chửi mắng, sỉ nhục. Ngải nghĩ rằng: Quân Thục bị ta đánh một trận đại bại là thê, mà vẫn không rút về, lại còn đến khiêu chiến với ta, tất là chia quân đến cướp trại Kỳ Sơn của ta rồi. Tướng giữ trại ấy là Sư Toản, quân đơn tướng ít, tất nhiên phải thua, ta phải thân đến cứu mới xong. Ngải nghĩ thế rồi gọi con là Đặng Trung vào dặn rằng: - Con phải hết lòng coi giữ xứ này, mặc sức cho quân kia khiêu chiến, chó được coi thường ra địch; đêm nay

qù qí shan jiù yìng . "

6 shì yè èr gèng , jiāng wéi zhèng zài zhài zhōng shè jì , hu ting de zhài wài hǎn sheng zhèn dì , gǔ jiǎo xuān tian , rén bào dèng ài yǐn san qian jīng bing yè zhàn . zhu jiāng yù chu , wéi zhǐ zhī yue : " wù de wàng dòng . " yuán lái dèng ài yǐn bing zhì shù zhài qián shào tàn liǎo yì biàn , chéng shì qù jiù qí shan , dèng zhōng zì rù chéng qù liǎo . jiāng wéi huàn zhu jiāng yue : " dèng ài xu zuò yè zhàn zhì shì , bì rán qù jiù qí shan zhài yǐ . " nǎi huàn fù qian fēn fù yue : " rǔ shǒu cǐ zhài , wù qīng yǔ dí . " zhǔ bì , wéi zì yǐn san qian bing lái zhù zhāng yì .

7 què shuo zhāng yì zhèng dào qí shan gōng dǎ , shǒu zhài jiāng shi zuǎn bing shǎo , zhí chí bù zhù . kàn kan dài pò , hu rán dèng ài bing zhì , chong sha liǎo yǐ zhèn , shǔ bing dà bài , bǎ zhāng yì gé zài shan hòu , jué liǎo guī lù . zhèng huang jí zhì xiàn , hu ting de hǎn sheng dà zhèn , gǔ jiǎo xuān tian , zhí jiàn wèi bing fen fen dào tuì . zuò yòu bào yue : " dà jiāng jun jiāng bó yue sha dào ! " yì

今夜引兵去祁山救应。
"

是夜二更，姜维正在寨中设计，忽听得寨外喊声震地，鼓角喧天，人报邓艾引三千精兵夜战。诸将欲出，维止之曰：“勿得妄动。”原来邓艾引兵至蜀寨前哨探了一遍，乘势去救祁山，邓忠自入城去了。姜维唤诸将曰：“邓艾虚作夜战之势，必然去救祁山寨矣。”乃唤傅佥分付曰：“汝守此寨，勿轻与敌。”嘱毕，维自引三千兵来助张翼。

却说张翼正到祁山攻打，守寨将师纂兵少，支持不住。看看待破，忽然邓艾兵至，冲杀了一阵，蜀兵大败，把张翼隔在山后，绝了归路。正慌急之间，忽听的喊声大震，鼓角喧天，只见魏兵纷纷倒退。左右报曰：“大将军姜伯约

khước vật khinh xuất. Ngô kim dạ dẫn binh khứ kì sơn cứu ứng."

thị dạ nhị canh, khương duy chánh tại trại trung thiết kế, hốt thính đắc trại ngoại hảm thanh chấn địa, cổ giác huyền thiên, nhân báo đặng ngải dẫn tam thiên tinh binh dạ chiến. Chư tướng dục xuất, duy chỉ chi viết: "Vật đắc vọng động." Nguyên lai đặng ngải dẫn binh chí thực trại tiền tiêu tham liều nhất biến, thừa thế khứ cứu kì sơn, đặng trung tự nhập thành khứ liều. Khương duy hoán chư tướng viết: "Đặng ngải hư tác dạ chiến chi thé, tất nhiên khứ cứu kì sơn trại hĩ." Nái hoán phó thiêm phân phó viết: "Nhữ thủ thử trại, vật khinh dữ địch." Chúc tất, duy tự dẫn tam thiên binh lai trợ trương dục.

khước thuyết trương dục chánh đáo kì sơn công đả, thủ trại trương sư toàn binh thiếu, chi trì bất trụ. Khán khán đãi phá, hốt nhiên đặng ngải binh chí, trùng sát liều nhất trận, thực binh đại bại, bả trương dục cách tại sơn hậu, tuyệt liều quy lộ. Chánh hoảng cấp chi gian, hốt thính đích hảm thanh đại chấn, cổ giác huyền thiên, chỉ kiến ngụy binh phân phân đảo thối. Tả hữu báo viết: "Đại tướng quân khương bá ước sát đáo!" Dực

ta dẫn quân ra cứu Kỳ Sơn đây.

Canh hai đêm hôm ấy, Khương Duy đang ở trong trại nghỉ mèo, chợt nghe ngoài trại có tiếng hò reo, còi trống vang động, Quân vào báo Đặng Ngải dẫn ba nghìn tinh binh đến thách đánh nhau đêm. Các tướng muốn ra đánh, Duy ngăn lại không cho. Nguyên là Đặng Ngải dẫn quân đi qua trại Thục, diễu quanh một đợt, rồi thừa thế đến cứu Kỳ Sơn. Đặng Trung đưa cha đi khỏi, dẫn quân trở vào thành. - Khương Duy bảo với các tướng rằng: - Đặng Ngải giả tiếng đánh đêm, tất là đi cứu Kỳ Sơn. Liền gọi Phó Thiêm dẫn ở nhà giữ trại, còn Duy thì dẫn ba nghìn quân lại giúp Trương Dực.

Khi ấy Trương Dực đang đánh trại Kỳ Sơn, Sư Toản ít quân, chống không nổi, dần dần nung thế sấp vỡ. Chợt có Đặng Ngải dẫn quân đến, đánh bừa vào một trận, quân Thục lại hóa thua to. Ngải vây Trương Dực ở mé sau núi, chợt nghe có tiếng reo nỗi lên dậy đất, còi trống vang trời, rồi thấy quân Ngụy chạy nhốn nhác, té ra Khương Duy kéo quân đến. Dực thừa thế đánh úa ra. Đặng Ngải bị thua, rút quân vào trại Kỳ Sơn không ra nữa. Khương Duy sai

chéng shì qu bing xiāng ying . liǎng xià jiá gōng , dèng ài shé le yi zhèn , jí tuì shàng qí shan zhài bù chu . jiang wéi lìng bing sì miàn gōng wéi . huà fen liǎng tóu . què shuo hòu zhǔ zài chéng dou , ting xìn huàn guan huáng hào zhǐ yán , yòu nì yú jiǔ sè , bù lǐ cháo zhèng . shí yǒu dà chén liú yǎn qí hú shì , jí yǒu yán sè ; yin rù gong cháo jiàn huáng hòu , hòu liù zài gōng zhōng , yi yuè fāng chu . yǎn yí qí qí yǔ hòu zhǔ sī tōng , nǎi huàn zhàng xià jun shì wǔ bǎi rén , liè yú qián , jiāng qí bǎng fú , lìng jun yǐ lǚ tà qí miàn shù shí , jǐ sǐ fù su . hòu zhǔ wén zhī dà nù , lìng yǒu sī yì liú yǎn zuì . yǒu sī yì de : " zú fei tà qí zhì rén , miàn fei shòu xíng zhì dì : hé dāng qì shì . " suì zhǎn liú yǎn . zì cǐ mìng fù bù xǔ rù cháo . rán yí shí guan liáo yǐ hòu zhǔ huang yín , duo yǒu yí yuàn zhě . yú shì xián rén jiàn tuì , xiǎo rén rì jìn . shí yòu jiāng jun ? yǔ , shen wú cùn gong , zhī yin a fù huáng hào , suì de zhòng jué ; wén jiang wéi tǒng bing zài qí shan , nǎi shuo hào zòu hòu zhǔ yue : " jiang wéi lǚ zhàn wú gong , kě mìng ? yǔ dài zhì . " hòu zhǔ cóng qí yán , qiǎn shǐ ? zhào , zhao huí jiang wéi . wéi zhèng zài qí shan gong

杀到！”翼乘势驱兵相应。两下夹攻，邓艾折了一阵，急退上祁山寨不出。姜维令兵四面攻围。话分两头。却说后主在成都，听信宦官黄皓之言，又溺于酒色，不理朝政。时有大臣刘琰妻胡氏，极有颜色；因入宫朝见皇后，后留在宫中，一月方出。琰疑其妻与后主私通，乃唤帐下军士五百人，列于前，将妻绑缚，令军以履挞其面数十，几死复苏。后主闻之大怒，令有司议刘琰罪。有司议得：“卒非挞妻之人，面非受刑之地：合当弃市。”遂斩刘琰。自此命妇不许入朝。然一时官僚以后主荒淫，多有疑怨者。于是贤人渐退，小人日进。时右将军阎宇，身无寸功，只因阿附黄皓，遂得重爵；闻姜维统兵在祁山，乃说皓奏后主曰：“姜维屡战无功，可命阎宇代之。”后主从其言，

thùa thê khu binh tương ứng. Lưỡng hạ giáp công, đặng ngài chiết liễu nhất trận, cấp thối thương kì sơn trại bắt xuất. Khương duy lệnh binh tú diện công vi. Thoại phân lưỡng đầu. Khước thuyết hậu chủ tại thành đô, thính tín hoạn quan hoàng hạo chi ngôn, hựu nich vu tửu sắc, bắt lí triều chánh. Thời hữu đại thần lưu diêm thê hồ thị, cục hữu nhan sắc; nhân nhập cung triều kiến hoàng hậu, hậu lưu tại cung trung, nhất quyết phương xuất. Diêm nghi kì thê dù hậu chủ tư thông, nãi hoán trưởng hạ quân sĩ ngũ bách nhân, liệt vu tiền, tương thê bảng phược, lệnh quân dĩ lí thát kì diện sổ thập, kì tử phục tố. Hậu chủ văn chi đại nộ, lệnh hữu ti nghị lưu diêm tội. Hữu ti nghị đắc: "Tốt phi thát thê chí nhân, diện phi thụ hình chí địa: hợp đương khí thị." Toại trảm lưu diêm. Tự thử mệnh phụ bất hứa nhập triều. Nhiên nhất thời quan liêu dĩ hậu chủ hoang dâm, đa hữu nghị oán già. Vu thị hiền nhân tiệm thối, tiêu nhân nhật tiến. Thời hữu tướng quân diêm vũ, thân vô thốn công, chỉ nhân a phụ hoàng hạo, toại đắc trọng tưỚc; văn khương duy thống binh tại kì sơn, nãi thuyết hạo tấu hậu chủ viết: "Khương duy lũ chiến vô công, khả mệnh diêm vũ đại chi." Hậu chủ tòng kì ngôn, khiển sử tê chiếu, triều hồi

quân vây đánh bốn mặt.

Nói về Hậu chủ ở Thành Đô, tin nghe lời hoạn quan là Hoàng Họa, say mê tửu sắc, không coi gì đến sự triều đình. Bấy giờ, đại thần Lưu Diêm, có người vợ là Hồ thị, nhan sắc rất đẹp, nhân vào cung chầu bà Hoàng hậu, ở lại một tháng mới ra. Diêm nghi vợ tư thông với Hậu chủ, sai năm trăm quân sĩ dàn ra trước mặt, bắt vợ trói vào cột, cho quân mỗi người cầm giày đập vào mặt vợ vài cái. Người vợ ngất đi tỉnh lại không biết bao nhiêu lần. Hậu chủ nghe chuyện nổi giận, đưa Diêm xuống hữu tư định tội, Hữu tư luận rằng: Vợ con không nên sai lính đánh, mặt mũi không phải chỗ chịu đòn. Từ đó cấm các mệnh phụ không được vào chầu. Tuy vậy, các quan thấy Hậu chủ hoang dâm, nhiều người có bụng nghi oán. Bởi thế người hiền ngày càng lui dần, mà tiểu nhân ngày càng nhiều lên. Bấy giờ có hữu tướng quân là Diêm Vũ, không có một chút công nào, chỉ vì a dua với Hoàng Hạo, làm nên chức to. Vũ nghe Khương Duy thống quân ở Kỳ Sơn, bèn bảo Hoàng Hạo tâu với Hậu chủ rằng: - Khương Duy đánh mãi không nên công việc gì, nên cho Diêm Vũ thay chén. Hậu chủ nghe lời, sai sứ mang chiếu ra đòi Khương Duy về. Duy đang đánh trại Kỳ Sơn, một ngày tiếp ba đạo chiếu đến đòi về. Duy phải tuân mệnh, cho quân ở Diêu Dương lui về trước, rồi cùng với Trương Dực từ từ về kéo về

dǎ zhài zhà , hu yì rì san dào
zhào zhì , xuan wéi ban shi .
wéi zhì de zun mìng , xian
líng yáo yáng bìng tuì , cì
hòu yǔ zhāng yì xú xú ér tuì .
dèng ài zài zhài zhōng , zhī
ting de yí yè gǔ jiǎo xuan tian
, bù zhì hé yì . zhì píng míng
, rén bào shǔ bìng jìn tuì , zhǐ
liù kong zhài . ài yí yǒu jì , bù
gǎn zhui xí . jiāng wéi jìng
dào hàn zhōng , xie zhù rén
mǎ , zì yǔ shǐ mìng rù chéng
dou jiàn hòu zhǔ . hòu zhǔ yì
lián shí rì bù cháo . wéi xin
zhong yí huò . shì rì zhì dong
huá mén , yù jiàn mì shu
láng xì zhèng . wéi wèn yue :
" tian zi zhao wéi ban shi ,
gong zhì qí gù fǒu ? " zhèng
xiào yue : " dà jiāng jun hé
cháng bù zhì ? huáng hào yù
shǐ ? yǔ lì gong , zòu wén
cháo tíng , fa zhào qū huí
jiāng jun . jin wén dèng ài
shàn néng yòng bing , yin cǐ
qǐn qí shì yǐ . " wéi dà nù yue
: " wǒ bì sha cǐ huàn shù ! "
xì zhèng zhǐ zhì yue : " dà
jiāng jun jì wǔ hóu zhì shì ,
rèn dà zhí zhòng , qǐ kě zào
cì ? tǎng ruò tian zi bù róng ,
fǎn wèi bù měi yǐ . " wéi xiè
yue : " xian sheng zhì yán
shì yě . " cì rì , hòu zhǔ yǔ
huáng hào zài hòu yuán yàn
yǐn , wéi yǐn shù rén jìng rù .
zǎo yǒu rén bào zhì huáng
hào , hào jí bì yú hú shan zhì
cè . wéi zhì tíng xià , bài liǎo

遣使賚诏，召回姜维。维正在祁山攻打寨栅，忽一日三道诏至，宣维班师。维只得遵命，先令洮阳兵退，次后与张翼徐徐而退。邓艾在寨中，只听得一夜鼓角喧天，不知何意。至平明，人报蜀兵尽退，止留空寨。艾疑有计，不敢追袭。姜维径到汉中，歇住人马，自与使命入成都见后主。后主一连十日不朝。维心中疑惑。是日至东华门，遇见秘书郎郤正。维问曰：“天子召维班师，公知其故否？”正笑曰：“大将军何尚不知？黄皓欲使阎宇立功，奏闻朝廷，发诏取回将军。今闻邓艾善能用兵，因此寝其事矣。”维大怒曰：“我必杀此宦竖！”郤正止之曰：“大将军继武侯之事，任大职重，岂可造次？倘若天子不容，反为不美矣。”维谢曰：“先生之言是也。”次日，后主与黄

khương duy. Duy chánh tại kì
sơn công đà trại sách, hốt nhát
nhật tam đạo chiếu chí, tuyên
duy ban sú. Duy chỉ đắc tuân
mệnh, tiên lệnh thao dương
binh thối, thứ hậu dữ trương
dục từ từ nhỉ thối. Đặng ngải tại
trại trung, chỉ thính đắc nhất dạ
cỗ giác huyền thiên, bắt tri hà ý.
Chí bình minh, nhân báo thực
binh tǎn thối, chỉ lưu không trại.
Ngải nghi hữu kế, bắt cảm truy
tập. Khương duy kính đáo hán
trung, hiết trù nhân mã, tự dữ
sử mệnh nhập thành đô kiến
hậu chủ. Hậu chủ nhất liên tháp
nhật bắt triều. Duy tâm trung
nghi hoặc. Thị nhật chí đông
hoa môn, ngộ kiến bí thư lang
khích chánh. Duy vấn viết:
"Thiên tử triệu duy ban sú,
công tri kì cố phú?" Chánh tiểu
viết: "Đại tướng quân hà
thượng bắt tri? Hoàng hạo dục
sử diêm vũ lập công, tấu văn
triều đình, phát chiếu thủ hồi
tướng quân. Kim văn đặng ngải
thiện năng dụng binh, nhân thủ
tảm kì sự hĩ." Duy đại nộ viết:
"Ngã tất sát thủ hoạn thụ!"
Khích chánh chỉ chi viết: "Đại
tướng quân kế võ hầu chi sự,
nhâm đại chức trọng, khởi khả
tạo thủ? Thủ nhược thiên tử
bắt dung, phản vi bắt mĩ hĩ."
Duy tạ viết: "Tiên sinh chi ngôn
thị dã." Thủ nhật, hậu chủ dữ
hoàng hạo tại hậu viên yến ẩm,
duy dẫn sở nhân Kinh nhập.
Tảo hữu nhân báo tri hoàng

sau. Đặng Ngải ở trong trại, cả đêm thấy còi trống vang tai, không biết ý tú làm sao. Đến sáng, có người báo quân Thục rút cả rồi, chỉ còn cái xác trại bỏ lại. Ngải nghi có mưu meo gì, không dám đuổi theo. Khương Duy về đến Hán Trung, cho quân sĩ đóng lại nghỉ ngơi, còn mình đi với sứ giả vào Thành Đô ra mắt với Hậu chủ. Hậu chủ luôn một chắp mồi ngày không ra chầu. Duy trong lòng nghi hoặc, chưa biết vì cớ gì. Hôm ấy, Duy tự trong triều ra đến cửa Đông Hoa, gặp quan bí thư lang là Khước Chính, Duy hỏi: - Thiên tử đòi tôi đem quân về, ông có biết vì cớ làm sao không: Chính cười nói: - Việc ấy, đại tướng vẫn chưa biết à? Hoàng Hạo muốn cho Diêm Vũ lập công, tâu với triều đình, đòi tướng quân về, định cử Diêm Vũ ra thay chánh. Nhân nghe tiếng Đặng Ngải giỏi việc dùng binh, cho nên lại dìm việc ấy đi, không nói đến nữa. Duy nổi giận, nói: - Ta phải giết chết đứa hoạn thụ này mới nghe! Khước Chính can rằng: - Đại tướng quân kế việc của Võ hầu, trách nhiệm to lớn, chớ nên vội vàng. Ví dù thiên tử không nghe, lại hóa ra lở việc. Duy tạ ơn nói: - Lời của tiên sinh rất phải. Hôm sau, Hậu chủ cùng với Hoàng Hạo ăn yến ở hậu viên. Duy dẫn vài người đến thẳng ngay ở đây. Có người nói với Hoàng Hạo, Hạo vội vàng tránh ra ngoài cạnh núi giả trong hồ. Duy đến dưới dinh, lạy Hậu chủ, khóc tâu rằng: - Tôi vây Đặng Ngải ở trại Kỳ Sơn, bệ hạ giáng ba

hòu zhǔ , qì zòu yue : " chén kùn dèng ài yú qí shan , bì xià lián jiàng san zhào , zhao chén huí cháo , wèi shēn shèng yì wèi hé ? " hòu zhǔ mò rán bù yǔ . wéi yòu zòu yue : " huáng hào jian qiǎo zhuan quán , nǎi líng dì shí shí cháng shì yě . bì xià jìn zé jiàn yú zhang ràng , yuǎn zé jiàn yú zhào gao . zǎo sha cǐ rén , cháo tíng zì rán qīng píng , Zhōng yuán fāng kě hui fù . " hòu zhǔ xiào yue : " huáng hào nǎi qu zǒu xiǎo chén , zòng shǐ zhuan quán , yì wú néng wèi . xí zhě dǒng yǔn měi qie chǐ hèn hào , zhèn shèn guài zhi . qing hé bì jiè yì ? " wéi kòu tóu zòu yue : " bì xià jin rì bù sha huáng hào , huò bù yuǎn yě . " hòu zhǔ yue : " ài zhì yù qí sheng , è zhì yù qí sī . qīng hé bù róng yì huàn guan ye ? " lìng jìn shì yú hú shan zhì cè , huàn chu huáng hào zhì tíng xià , mìng bài jiāng wéi fú zuì . hào ku bài wéi yue : " mǒu zǎo wǎn qu shì shèng shàng ér yǐ , bìng bù gan yǔ guó zhèng . jiāng jun xiū ting wài rén zhì yán , yù sha mǒu yě . mǒu mìng xì yú jiāng jun , wéi jiāng jun lián zhì ! " yán bà , kòu tóu liú tì . wéi fèn fèn ér chu , jí wǎng jiàn xì zhèng , bèi jiāng cǐ shì gào zhì . zhèng yue : " jiāng jun huò bù yuǎn yǐ . jiāng jun ruò

皓在后园宴饮，维引数人径入。早有人报知黄皓，皓急避于湖山之侧。维至亭下，拜了后主，泣奏曰：“臣困邓艾于祁山，陛下连降三诏，召臣回朝，未审圣意为何？”后主默然不语。维又奏曰：“黄皓奸巧专权，乃灵帝时十常侍也。陛下近则鉴于张让，远则鉴于赵高。早杀此人，朝廷自然清平，中原方可恢复。”后主笑曰：“黄皓乃趋走小臣，纵使专权，亦无能为。昔者董允每切齿恨皓，朕甚怪之。卿何必介意？”维叩头奏曰：“陛下今日不杀黄皓，祸不远也。”后主曰：“爱之欲其生，恶之欲其死。卿何不容一宦官耶？”令近侍于湖山之侧，唤出黄皓至亭下，命拜姜维伏罪。皓哭拜维曰：“某早晚趋侍圣上而已，并不干与国政。将军休听外人之言，欲杀某也。某命系于

hạo, hạo cắp tị vu hồ sơn chí trắc. Duy chí đình hạ, bái liêu hậu chủ, kháp tấu viết: "Thần khốn đặng ngải vu kì sơn, bệ hạ liên hàng tam chiêu, triệu thần hồi triều, vị thẳm thánh ý vi hè?" Hậu chủ mặc nhiên bất ngữ. Duy hưu tấu viết: "Hoàng hạo gian xảo chuyên quyền, nãi linh đế thời thập thường thị dã. Bệ hạ cận tắc giám vu trương nhượng, viễn tắc giám vu triệu cao. Tảo sát thủ nhân, triều đình tự nhiên thanh bình, trung nguyên phuơng khả khôi phục." Hậu chủ tiêu viết: "Hoàng hạo nãi xu tẩu tiểu thần, túng sử chuyên quyền, diệc vô năng vi. Tích giả đồng duẫn mỗi thiết xỉ hận hạo, trẫm thậm quái chi. Khanh hà tất giới ý?" Duy khấu đầu tấu viết: "Bệ hạ kim nhật bất sát hoàng hạo, họa bất viễn dã." Hậu chủ viết: "Ái chi dục kì sinh, ác chi dục kì tử. Khanh hà bất dung nhất hoạn quan da?" Lệnh cận thị vu hồ sơn chí đình hạ, mệnh bái khương duy phục tội. Hạo khóc bái duy viết: "Mỗ tảo vẫn xu thi thánh thượng nhi dĩ, tịnh bất can dữ quốc chánh. Tướng quân hữu thính ngoại nhân chi ngôn, dục sát mỗ dã. Mỗ mệnh hệ vu tướng quân, duy tướng quân liên chi!" Ngôn bái, khấu đầu lưu thể. Duy phản phản nhi xuất, túc vãng kiến khích chánh, bị tương thử sự cáo chi. Chánh viết: "Tướng

đạo chiêu đòi tôi về, không biết bệ hạ dạy việc gì thế? Hậu chủ ngồi im. Duy lại tâu rằng: - Hoàng Hạo gian giảo chuyên quyền; chẳng khác gì lũ mười quan thường thị đời vua Linh Đế. Xin bệ hạ gần thì soi đến việc Trương Nhượng, xa thì soi đến việc Triệu Cao, sớm giết tên ấy đi, thì triều đình tự nhiên thanh bình, mà Trung Nguyên mới có thể khôi phục được. Hậu chủ cười rằng: - Hoàng Hạo chẳng qua là một đứa tiểu thần sai khiến, dù có chuyên quyền, cũng không làm gì. Trước kia Đồng Doãn cứ nghiến răng căm tức với Hoàng Hạo, trẫm lấy làm lạ lắm. Người can chi phải bận lòng? Duy cúi đầu tâu rằng: - Bệ hạ không giết Hoàng Hạo ngay đi, thì vạ đến nơi đấy. Hậu chủ nói: - Yêu thì muốn cho sống, ghét thì muốn cho chết, người sao lại không dung một đứa hoạn quan thế?

Liền sai tên cận thị ra cạnh núi gọi Hoàng Hạo vào trong dinh, bắt phải lạy Khương Duy mà chịu lỗi. Hạo vừa lạy vừa khóc rằng: - Chúng tôi sớm tối hậu hạ thánh thượng mà thôi, tịnh không dám can dự gì đến chính sự, tướng quân không nên nghe người ta nói xằng, mà giết oan tôi. Nói xong, rập mãi đầu xuống đất, sụt sùi khóc lóc. Duy căm tức trở ra, đến chơi Khuốc Chính, thuật lại chuyện ấy. Chính nói: - Vụ tướng quân gần về đến nơi rồi! Tướng quân mà nguy, thì nhà nước cũng đỗ. Duy nói: - Xin tiên sinh dạy cho tôi mèo nào vừa

wéi , guó jia suí miè ! " wéi
yue : " xian sheng xìng jiào
wǒ yǐ bǎo guó an shen zhī
cè . zhèng yue : " lǒng xi yǒu
yì qù chǔ , míng yue tà
zhong , cǐ dí jí qí féi zhuàng .
jiāng jun hé bù xiào wǔ hóu
tún tián zhì shì , zòu zhì tián
zi , qián qù tà zhong tún tián ?
yì zhě , de mài shóu yǐ zhù
jun shí ; èr zhě , kě yǐ jìn tú
lǒng yòu zhu jùn ; san zhě ,
wèi rén bù gǎn zhèng shì
hàn zhōng ; sì zhě , jiāng jun
zài wài zhǎng wò bing quán ,
réni bù néng tú , kě yǐ bì huò
: cǐ nǎi bǎo guó an shen zhī
cè yě , yí zǎo xíng zhī . " wéi
dà xǐ , xiè yue : " xian sheng
jin yù zhì yán yě . " cì rì ,
jiāng wéi biǎo zòu hòu zhǔ ,
qiú tà zhong tún tián , xiào
wǔ hóu zhì shì . hòu zhǔ
cóng zhì . wéi suì huán hàn
zhōng , jù zhu jiāng yue : "
mǒu léi chu shi , yin liáng bù
zú , wèi néng chéng gong .
jin wú tí bing ba wàn , wǎng
tà zhong zhōng mài tún tián ,
xú tú jìn qū . rǔ děng jiǔ zhàn
láo kǔ , jin qiè liàn bing jù gǔ
, tuì shǒu hàn zhōng ; wèi
bing qian lǐ yùn liáng , jīng
shè shan lǐng , zì rán pí fá ;
pí fá bì tuì : nǎ shí chéng xū
zhui xí . wú bù shèng yǐ . "
suì lìng hú jì shǒu hàn shòu
chéng , wáng hán shǒu lè
chéng , jiāng bin shǒu hàn
chéng , jiāng shu , fù qian

将军，惟将军怜之！”
言罢，叩头流涕。维忿忿而出，即往见郤正，备将此事告之。正曰：“将军祸不远矣。将军若危，国家随灭！”维曰：“先生幸教我以保国安身之策。”正曰：“陇西有一去处，名曰沓中，此地极其肥壮。将军何不效武侯屯田之事，奏知天子，前去沓中屯田？一者，得麦熟以助军实；二者，可以尽图陇右诸郡；三者，魏人不敢正视汉中；四者，将军在外掌握兵权，人不能图，可以避祸：此乃保国安身之策也，宜早行之。”维大喜，谢曰：“先生金玉之言也。”
次日，姜维表奏后主，求沓中屯田，效武侯之事。后主从之。维遂还汉中，聚诸将曰：“某累出师，因粮不足，未能成功。今吾提兵八万，往沓中种麦屯田，徐图进取。汝等久战劳苦

quân họa bát viễn hĩ. Tướng quân nhược nguy, quốc gia tùy diệt!" Duy viết: "Tiên sinh hạnh giáo ngã dĩ bảo quốc an thân chi sách. Chánh viết: "Lũng tây hữu nhất khứ xử, danh viết đạp trung, thủ địa cực kì phì tráng. Tướng quân hà bắt hiệu võ hầu truân điền chi sự, tấu tri thiên tử, tiền khứ đạp trung truân điền? Nhất giả, đắc mạch thực dĩ trợ quân thật; nhị giả, khả dĩ tần đồ lũng hữu chư quận; tam giả, ngụy nhân bất cảm chánh thị hán trung; tứ giả, tướng quân tại ngoại chưởng ác binh quyền, nhân bất năng đồ, khả dĩ tị họa: thủ nǎi bảo quốc an thân chi sách dã, nghi tảo hành chi." Duy đại hỉ, tạ viết: "Tiên sinh kim ngọc chi ngôn dã." Thứ nhật, khương duy biểu tấu hậu chủ, cầu đạp trung truân điền, hiệu võ hầu chi sự. Hậu chủ tòng chi. Duy toại hoàn hán trung, tự chư tướng viết: "Mỗ luy xuất sư, nhân lương bất túc, vị năng thành công. Kim ngô đê binh bát vạn, vãng đạp trung chủng mạch truân điền, từ đồ tiến thủ. Nhữ đẳng cửu chiến lao khổ, kim thả liêm binh tụ cốc, thối thủ hán trung; ngụy binh thiên lí vận lương, kinh thiệp sơn lĩnh, tự nhiên bì pháp; bì pháp tất thối: na thời thừa hư truy tập. Vô bất thắng hĩ." toại lệnh hò tể thủ hán thọ thành, vương hàm thủ nhạc thành, tướng bân thủ hán thành,

giữ vững được nước lại vừa yên được thân. Chính nói: - Ở xứ Lũng Tây có một khu đất gọi là xứ Đập Trung, đất cát màu mỡ lắm. Tướng quân nên bắt chước việc đòn điền của Võ Hầu, tâu với thiên tử, ra đây mà đóng đòn làm ruộng. Một là được lúa để cấp cho quân ăn, hai là mon meo lấn được các quận ở Lũng Hữu, ba là người Ngụy thấy tướng quân ở đây, không dám nhìn đến Hán Trung, bốn là tướng quân cầm binh quyền ở ngoài, không ai mưu hại, có thể lánh được vạ. Đó là mèo giữ nước yên thân đây, tướng quân nên sớm liệu đi. Duy mừng rõ, tạ rằng: - Lời tiên sinh thật là vàng ngọc!

Hôm sau, Khương Duy dâng biểu tâu với Hậu chủ, xin ra làm đòn điền ở Đập Trung bắt chước Võ Hầu khi xưa. Hậu chủ nghe lời cho đi. Duy về Hán Trung, hội các tướng lại bảo rằng: - Ta luôn mấy năm ra quân, vì không đủ lương cho nên chưa thành công. Nay ta đem tám vạn quân ra Đập Trung đóng đòn làm ruộng, thong thả sẽ tiến binh. Các tướng binh mãi mỏi mệt, nay hãy thu quân chừa thóc, lui giữ Hán Trung. Nếu có quân Ngụy vào cướp, họ vận lương từ nghìn dặm đến đây, trèo non vượt núi, tất phải mệt nhọc. Mệt nhọc tất phải rút về, bấy giờ ta sẽ thừa cơ mà đánh thì chắc phá được. Bèn sai Hồ Tế đóng ở thành Hán Thọ; Vương Hàm giữ Lạc Thành; Tướng Mân giữ Hán Thành, Tướng Thư,

tòng shǒu guan ài . fēn bō yǐ
bì , wéi zì yǐn bing ba wàn ,
lái tà zhong zhǒng mài , yǐ
wèi jiǔ jì .

，今且敛兵聚谷，退守汉中；魏兵千里运粮，经涉山岭，自然疲乏；疲乏必退：那时乘虚追袭。无不胜矣。”遂令胡济守汉寿城，王含守乐城，蒋斌守汉城，蒋舒、傅金同守关隘。分拨已毕，维自引兵八万，来沓中种麦，以为久计。

8 què shuo dèng ài wén jiang
wéi zài tà zhong tún tián , yú
lù xià sì shí yú yíng , lián luò
bù jué , rú cháng shé zhì shì
. ài suì lìng xì zuò xiāng liǎo
dì xíng , huà chéng tú běn ,
jù biǎo shen zòu . jìn gong si
mǎ zhào jiàn zhī , dà nù yue
: " jiang wéi lǚ fàn Zhōng
yuán , bù néng jiǎo chū , shì
wú xīn fù zhì huàn yě ." jiǎ
chong yue : " jiang wéi shen
de kǒng míng chuán shòu , jí
nán tuì zhī . xu de yi zhì
yōng zhì jiāng , wǎng cì sha
zhi , kě miǎn dòng bìng zhī
láo ." cóng shì zhōng láng
xún ? yue : " bù rán . jin shǔ
zhǔ liú chán nì yú jiǔ sè , xìn
yòng huáng hào , dà chén jie
yǒu bì huò zhì xin . jiang wéi
zài tà zhong tún tián , zhèng
bì huò zhì jì yě . ruò lìng dà
jiang fá zhī , wú yǒu bù

tương thư, phó thiêm đồng thủ
quan ài. Phân bát dĩ tắt, duy tự
dẫn binh bát vạn, lai đạp trung
chủng mạch, dĩ vi cứu kế.

Phó Thiêm giữ cửa ải. Phân phát
đâu đây, duy dẫn tám vạn quân đến
Đập Trung cấy lúa, để nghỉ kể lâu
dài về sau.

khước thuyết đặng ngải văn
khương duy tại đập trung trâu
diền, vu lộ hạ tứ thập dư
doanh, liên lạc bất tuyệt, như
trường xà chi thế. Ngải toại
lệnh tế tác tương liều địa hình,
hoa thành đồ bỗn, cụ biểu thân
tấu. Tấn công Tư Mã chiêu kiến
chi, đại nộ viết: "Khương duy lũ
phạm trung nguyên, bất năng
tiểu trừ, thị ngô tâm phúc chí
hoạn dã." Cỗ sung viết:
"Khương duy thâm đắc khổng
minh truyền thụ, cấp nan thói
chi. Tu đắc nhất trí dũng chí
tương, vãng thích sát chi, khả
miễn động binh chi lao." Tòng
sự trung lang tuân nghĩ viết:
"Bất nhiên. Kim thực chủ lưu
thiện nich vu tửu sắc, tín dụng
hoàng hạo, đại thần giai hữu tị
hỏa chí tâm. Khương duy tại
đập trung trâu diền, chánh tị
hỏa chí kế dã. Nhược lệnh đại

Đây nói Đặng Ngải nghe Khương
Duy đóng đồn làm ruộng ở Đập
Trung, lập hơn bốn chục đồn, liên
tiếp với nhau, như hình con rắn dài.
Ngải cho mật thám vào tận nơi xem
xét địa thế, vẽ ra một bức địa đồ, rồi
dâng biểu tâu về. Tấn công là Tư
Mã Chiêu xem biểu, nổi giận mà
rằng: - Khương Duy nồng đến xâm
phạm Trung Nguyên, nếu không trừ
xong, đó là một sự lo trong ruột gan
đầy! Giả Sung nói: - Khương Duy
học được phép của Võ Hầu, khó
lòng đánh được. Nên tìm một người
trí dũng, cho sang tận đó mà đâm
chết đi, thì mới khỏi được việc binh
đao khó nhọc. Tòng sự trung lang
là Tuân Húc thưa rằng: - Kế ấy
không ra gì! Hiện nay Thục chủ
ham mê tửu sắc, tin dùng Hoàng
Hạo, đại thần đều mang lòng trốn
tránh, chính là mạo để lánh vạ đấy.
Nếu sai đại tướng sang đánh thì
chắc là được, can gì phải dùng đến

shèng , hé bì yòng cì kè hu ? " zhào dà xiào yue : " cǐ yán zuì shàn . wú yù fá shǔ , shéi kě wèi jiang ? " xún ? yue : " dèng ài nǎi shì zhí liáng cái , gèng de zhong huì wéi fù jiang , dà shì chéng yǐ . " zhào dà xǐ yue : " cǐ yán zhèng hé wú yì . " nǎi zhao zhong huì rù ér wèn yue : " wú yù lìng rǔ wéi dà jiang , qù fá dong wú , kě hu ? " huì yue : " zhǔ gong zhī yì , běn bù yù fá wú , shí yù fá shǔ yě . "

将伐之，无有不胜，何必用刺客乎？”昭大笑曰：“此言最善。吾欲伐蜀，谁可为将？”荀顗曰：“邓艾乃世之良材，更得钟会为副将，大事成矣。”昭大喜曰：“此言正合吾意。”乃召钟会入而问曰：“吾欲令汝为大将，去伐东吴，可乎？”会曰：“主公之意，本不欲伐吴，实欲伐蜀也。”

9 zhào dà xiào yue : " zi chéng shí wú xin yě . - -dàn qing wǎng fá shǔ , dang yòng hé cè ? " huì yue : " mǒu liào zhǔ gong yù fá shǔ , yǐ huà tú běn zài cǐ . " zhào zhǎn kai shì zhī , tú zhong xì zài yí lù an yíng xià zhài tún liáng jí cǎo zhī chǔ , cóng hé ér jìn , cóng hé ér tuì , - - jie yǒu fǎ dù . zhào kàn liǎo dà xǐ yue : " zhen liáng jiang yě ! qing yǔ dèng ài gé bìng qū shǔ , hé rú ? " huì yue : " shǔ chuan dào guǎng , fei yi lù kě jìn ; dang shǐ dèng ài fēn bīng gè jìn , kě yě . "

昭大笑曰：“子诚识吾心也。——但卿往伐蜀，当用何策？”会曰：“某料主公欲伐蜀，已画图本在此。”昭展开视之，图中细载一路安营下寨屯粮积草之处，从何而进，从何而退，——皆有法度。昭看了大喜曰：“真良将也！卿与邓艾合兵取蜀，何如？”会曰：“蜀川道广，非一路可进；当使邓艾分兵各进，可也。”

tướng phật chi, vô hữu bất thắng, hà tất dụng thích khách hò?" Chiêu đại tiểu viết: "Thử ngôn tối thiện. Ngô dục phật thực, thùy khả vi tướng?" Tuân nghĩ viết: "Đặng ngải nãi thế chí lương tài, canh đắc chung hội vi phó tướng, đại sự thành hĩ." Chiêu đại hỉ viết: "Thử ngôn chánh hợp ngô ý." Nãi triệu chung hội nhập nhi vấn viết: "Ngô dục lệnh nhữ vi đại tướng, khứ phạt đông ngô, khả hò?" Hội viết: "Chúa công chi ý, bỗn bất dục phật ngô, thật dục phật thực dã."

thích khách làm chi? Chiêu cười nói: - Người nói phải lắm, nhưng ta muốn đánh Thục, nên dùng ai làm tướng cho được? Tuân Húc thưa: - Đặng Ngải là người tài giỏi trong đời, nên sai hắn làm đại tướng, Chung Hội làm phó tướng, thì việc lớn chắc xong. Chiêu mừng, nói: - Người nói hợp ý ta lắm! Liền gọi Chung Hội vào hỏi rằng: - Ta muốn sai người làm đại tướng, sang đánh Đông Ngô, có đi được không? Hội thưa: - Chúa công chắc không phải muốn đánh Ngô, tất là muốn đánh Thục.

Chiêu đại tiểu viết: "Tử thành thức ngô tâm dã. - -đăn khanh vãng phật thực, đương dụng hà sách?" Hội viết: "Mõ liêu chúa công dục phật thực, dĩ họa đồ bỗn tại thử." Chiêu triển khai thị chi, đồ trung tế tái nhất lộ an doanh hạ trại truân lương tích thảo chi xử, tòng hà nhi tiến, tòng hà nhi thối, - - giải hữu pháp độ. Chiêu khán liều đại hỉ viết: "Chân lương tướng dã! Khanh dữ đặng ngải hợp binh thủ thực, hà như?" Hội viết: "Thục xuyên đạo quảng, phi nhất lộ khả tiến; đương sử đặng ngải phân binh các tiến, khả dã."

Chiêu cười àm lên rằng: - Người thật là biết đến ruột ta. Nhưng muốn đánh Thục, nên dùng chước gì? Hội thưa: - Tôi đồ rằng chúa công muôn đánh Thục nên đã vẽ sẵn địa đồ nước Thục đem đến đây. Chiêu mở ra xem, nội bao nhiêu chỗ lập đồn cắm trại chứa lương thảo, đường nào nén tiến, đường nào nén lui, vẽ ranh rọt từng tí. Chiêu mừng nói: - Người thế mới thực sự là tướng giỏi! Người nên hợp binh với Đặng Ngải sang đánh Thục thế nào? Hội thưa: - Đường vào Thục Xuyên lăm lối, không chỉ có một đường, nên cho tôi cùng Đặng Ngải chia binh, mỗi người tiến quân một mặt trận thì hơn.

10 zhào suì bài zhong huì wèi ?
xī jiāng jun , jiǎ jié yuè , dou
du guan zhōng rén mǎ , diào
qiǎn qīng , xú , yǎn , yù , jīng
, yáng děng chū ; yi miàn
chāi rén chí jié lìng dèng ài
wèi zheng xī jiāng jun , dou
du guan wài lǒng shàng , shǐ
yue qí fá shǔ . cì rì , sì mǎ
zhào yú cháo zhòng jì yì cǐ
shì , qián jiāng jun dèng dun
yue : " jiāng wéi lǚ fàn Zhōng
yuán , wǒ bing zhé shang
shèn duo , zhì jin shǒu yù ,
cháng zì wèi bǎo ; nài hé
shen rù shan chuan wéi xiǎn
zhì dì , zì qǔ huò luàn ye ? "
zhào nù yue : " wú yù xìng
réni yì zhì shi , fá wú dào zhì
zhǔ , rǔ an gǎn nì wú yì ! "
chì wǔ shì tuī chu zhǎn zhī .
xu yú , chéng dèng dun shǒu
jí yú jie xià . zhòng jie shi sè
. zhào yue : " wú zì zheng
dong yǐ lái , xí xie liù nián ,
zhì bing shàn jiă , jie yǐ wán
bèi , yù fá wú , shǔ jiǔ yǐ . jìn
xiān dìng xi shǔ , chéng
shùn liú zhì shì , shuǐ lù bìng
jìn , bìng tun dong wú ; cǐ
miè zhì hǔ qú yú zhì dào yě .
wú liào xi shǔ jiàng shì ,
shǒu chéng dou zhě ba lè
wàn , shǒu biān jìng zhě bù
guò sì wǔ wàn , jiāng wéi tún
tián zhě bù guò liù qí wàn .
jin wú yǐ lìng dèng ài yǐn
guan wài lǒng yòu zhì bing
shí yú wàn , bàn zhù jiāng
wéi yú tà zhong , shǐ bù de

昭遂拜钟会为镇西将军，假节钺，都督关中人马，调遣青、徐、兖、豫、荆、扬等处；一面差人持节令邓艾为征西将军，都督关外陇上，使约期伐蜀。次日，司马昭于朝中计议此事，前将军邓敦曰：“姜维屡犯中原，我兵折伤甚多，只今守御，尚自未保；奈何深入山川危险之地，自取祸乱耶？”昭怒曰：“吾欲兴仁义之师，伐无道之主，汝安敢逆吾意！”叱武士推出斩之。须臾，呈邓敦首级于阶下。众皆失色。昭曰：“吾自征东以来，息歇六年，治兵缮甲，皆已完备，欲伐吴、蜀久矣。今先定西蜀，乘顺流之势，水陆并进，并吞东吴；此灭豸虎取虞之道也。吾料西蜀将士，守成都者八九万，守边境者不过四五万，姜维屯田者不过六七万。今吾已令邓艾引关外陇右之兵十余万

chiêu toại bái chung hội vi trấn
tây tướng quân, giả tiết viet, đô
đốc quan trung nhân mã, điều
khiến thanh, từ, duyên, dụ,
kinh, dương dặng xử; nhất diện
sai nhân trì tiết lệnh dặng ngái
vi chinh tây tướng quân, đô đốc
quan ngoại lũng thượng, sử
uớc kì phạt thực. Thứ nhất, Tư
Mã chiêu vu triều trúng kế nghị
thử sự, tiền tướng quân dặng
đôn viết: "Khương duy lũ phạm
trung nguyên, ngã binh chiết
thương thậm đa, chỉ kim thủ
ngự, thương tự vị bảo; nại hà
thâm nhập sơn xuyễn nguy
hiểm chí địa, tự thủ họa loạn
da?" Chiêu nộ viết: "Ngô dục
hưng nhân nghĩa chi sự, phạt
vô đạo chi chủ, nhữ an cảm
nghịch ngô y!" Sắt võ sĩ thôi
xuất trảm chi. Tu du, trình dặng
đôn thủ cấp vu giai hạ. Chúng
giai thất sắc. Chiêu viết: "Ngô
tự chinh đông dĩ lai, tức hiết lục
niên, trì binh thiện giáp, giai dĩ
hoàn bị, dục phạt ngô, thực cửu
hř. Kim tiên định tây thực, thừa
thuận lưu chi thế, thủy lục tịnh
tiến, tịnh thôn đông ngô; thử
diệt trĩ hồ thủ ngu chi đạo dã.
Ngô liêu tây thực tướng sĩ, thủ
thành đô giả bát cửu vạn, thủ
biên cảnh giả bát quá tú ngũ
vạn, khương duy trâu điền giả
bát quá lục thát vạn. Kim ngô dĩ
lệnh dặng ngái dẫn quan ngoại
lũng hữu chi binh thập dư vạn,
bán trụ khương duy vu đạp
trung, sử bắt đắc đông cồ;

Chiêu liền phong Chung Hội làm
trấn tây tướng quân, ban cho tiết
viet, đôn đốc hết quân mã Quan
Trung, có quyền sai khiến được các
xứ Thanh, Từ, Duyên, Dự, Kinh,
Dương mặt sai người cầm cờ tiết ra
phong Đặng Ngải làm chinh tây
tướng quân, đô đốc quân mã Lũng
Thượng ở quan ngoại hẹn ngày cắt
quân sang đánh Thục. Hôm sau Tư
Mã Chiêu bàn việc ấy trong triều,
Tiền tướng quân là Đặng Đôn thưa
rằng: - Khương Duy hay phạm vào
Trung Nguyên, quân ta tổn thiệt rất
nhiều. Nay giữ mình còn chưa
xong, sao lại sa vào nơi núi non
hiểm trở, để rước lấy vạ ư? Chiêu
giận nói: - Ta muốn cắt quân nhân
nghĩa, đánh chủ vô đạo, sao người
dám trái ý ta? Liên quát võ sĩ lôi
Đặng Đôn ra chém, một lát nộp đầu
dưới thềm, ai nấy đều sợ mắt vía.
Chiêu nói: - Ta từ khi đánh phuong
đông trở về, nghỉ ngơi sáu năm,
luyện binh sửa giáp, đâu đáy đủ cả.
Ta muốn đánh Ngô, Thục đã lâu,
nay nên trước đánh tây Thục, rồi
thừa thế thuận dòng hai mặt thủy
lục cùng tiến sang đánh đông Ngô,
đó là lối diệt Quắc lấy Ngu đầy. Ta
đò rằng tướng sĩ tây Thục, giữ ở
Thành Đô độ tám chín vạn, giữ
ngoài biên cảnh độ bốn năm vạn.
Nay ta đã sai Đặng Ngải dẫn hơn
bốn mươi vạn quân ở Quan Ngoại,
Lũng Thượng chặn Khương Duy ở
Đập Trung, khiến hắn không về
được mặt đông. Ta lại sai Chung
Hội dẫn hai ba vạn tinh binh ở
Quan Trung, đến thắng ba con

dong gù ; qiǎn zhong huì yǐn
guan zhong jīng bìng èr san
shí wàn , zhí dǐ luò gǔ , san
lù yǐ xí hàn zhong . shǔ zhǔ
liú chán hun àn , bian chéng
wài pò , shì nǚ nèi zhèn . qí
wáng kě bì yǐ . " zhòng jie
bài fú .

11 què shuo zhong huì shòu
liǎo ? xi jiāng jun zhi yìn , qǐ
bing fá shǔ . huì kǒng jí móu
huò xiè , què yǐ fá wú wèi
míng , lìng qīng , yǎn , yù ,
jīng , yáng dēng wǔ chū gè
zào dà chuán ; yòu qiǎn táng
zì yú deng , lái dēng zhōu
bàng hǎi zhí chū , ju jí hǎi
chuán . sī mǎ zhào bù zhí qí
yì , suì zhao zhong huì wèn
zhì yue : " zi cóng hàn lù
shou chuan , hé yòng zào
chuán ye ? " huì yue : " shǔ
ruò wén wǒ bing dà jìn , bì
qiú jiù yú dong wú yě . gù
xian bù sheng shì , zuò fá
wú zhì zhuàng , wú bì bù
gǎn wàng dòng . yi nián zhi
nèi , shǔ yǐ pò , chuán yǐ
chéng , ér fá wú , qǐ bù shùn
hu ? " zhào dà xǐ , xuǎn rì
chu shi . shí wèi jīng yuán sì
nián qiu qì yuè chu san rì ,
zhong huì chu shi . sī mǎ
zhào sòng zhì yú chéng wài
shí lǐ fang huí . xí cáo yuàn
shào tì mì wèi si mǎ zhào
yue : " jin zhǔ gong qiǎn

，绊住姜维于沓中，使不得东顾；遣钟会引关中精兵二三十万，直抵骆谷，三路以袭汉中。蜀主刘禅昏暗，边城外破，士女内震。其亡可知矣。”众皆拜服。

却说钟会受了镇西将军之印，起兵伐蜀。会恐机谋或泄，却以伐吴为名，令青、充、豫、荆、扬等五处各造大船；又遣唐咨于登、莱等州傍海之处，拘集海船。司马昭不知其意，遂召钟会问之曰：“子从旱路收川，何用造船耶？”会曰：“蜀若闻我兵大进，必求救于东吴也。故先布声势，作伐吴之状，吴必不敢妄动。一年之内，蜀已破，船已成，而伐吴，岂不顺乎？”昭大喜，选日出师。时魏景元四年秋七月初三日，钟会出师。司马昭送之于城外十里方回。西曹掾邵悌密谓司马昭曰：“今主公遣

khiển chung hội dǎn quan trung
tinh binh nhì tam thập vạn, trực
để lạc cốc, tam lộ dĩ tập hán
trung. Thực chủ lưu thiện hôn
ám, biên thành ngoại phá, sĩ nữ
nội chấn. Kì vong khả tất hĩ."

Chúng giai bái phục.

đường Lạc Cốc, để giúp Hán Trung. Thực chủ là Lưu Thiện ngu tối, biên thành vỡ mé ngoài, nhân dân nhộn mặt trong, nước chắc mắt chử còn gì? Chúng đều chịu là cao kiến.

Lại nói Chung Hội lĩnh án chinh tây tướng quân, cắt quân sang đánh Thục. Hội sợ mưu cơ của mình lộ ra ngoài, mới giả tiếng đánh Ngô, sai các sứ Thanh, Duyên, Dự, Kinh, Dương thu nhặt thuyền bè ở ven biển các châu Văn, Lai. Tư Mã Chiêu không hiểu ý làm sao, đòn Chung Hội vào hỏi rằng: Người đi đường bộ vào lấy Xuyên, can chi phải đóng thuyền? Hội thưa: Nếu Thục nghe ta đến đánh, tất tất phải cầu cứu Ngô, cho nên tôi làm ra như thế đánh Ngô, để cho Ngô không dám động đậy. Trong một năm Thục đã phá xong, mà thuyền cũng đóng đủ, nhân thể sang đánh Ngô, chẳng tiện lắm ư? Chiêu mừng lắm, kén ngày cắt quân. Năm Cảnh Nguyên thứ tư nhà Ngụy, ngày ba tháng bảy, mùa thu, Chung Hội cắt quân lên đường. Tư Mã Chiêu đưa ra khỏi thành mười dặm mới trở về. Tây tào duyên là Thiệu Đỗ nói nhỏ với Tư Mã Chiêu rằng: - Chúa công sai Chung Hội lĩnh mười vạn quân sang đánh Thục. Tôi thiết tưởng Hội chí lớn, bụng cao, không nên cho cầm quyền to một mình.

zhong huì lǐng shí wàn bīng
fá shǔ , yú liào huì zhì dà xīn
gāo , bù kě shǐ dù zhǎng dà
quán . " zhào xiào yue : " wú
qǐ bù zhì zhī ? " tì yue : " zhǔ
gōng jì zhī , hé bù shǐ rén
tòng lǐng qí zhí ? " zhào yán
wú shù yǔ , shǐ shào tì yí xīn
dùn shì . zhèng shì : fāng
dang shì mǎ qu chí rì , zǎo
shí jiāng jun bá hù xīn . wèi
zhī qí yán ruò hé , qǐ kàn
xià wén fēn jiě .

钟会领十万兵伐蜀，愚料会志大心高，不可使独掌大权。”昭笑曰：“吾岂不知之？”悌曰：“主公既知，何不使人同领其职？”昭言无数语，使邵悌疑心顿释。正是：方当士马驱驰日，早识将军跋扈心。未知其言若何，且看下文分解。

binh phạt thực, ngu liêu hội chí
đại tâm cao, bất khả sử độc
chưởng đại quyền." chiêu tiểu
viết: "Ngô khởi bất tri chi?" Đỗ
viết: "Chúa công kí tri, hà bất
sử nhân đồng lĩnh ki chức?"
Chiêu ngôn vô số ngữ, sứ thiệu
để nghi tâm đồn thích. Chánh
thị: phương đương sĩ mã khu trì
nhật, tảo thức tướng quân bạt
hỗn. Vị tri kí ngôn nhược hè,
thả khán hạ văn phân giải

Chiêu cười, nói: - Ta há chẳng biết
hay sao? Đỗ nói: - Chúa công đã
biết như thế, sao không sai người
nữa cùng lĩnh chức ấy? Lúc đó
Chiêu mới nói rõ mọi lẽ để cho
Thiệu Đỗ khỏi nghi ngại: Ấy là: Ruỗi
rong mới mở đường quân sĩ, Hay
dở đà soi ruột tướng quan. Chưa
biết nói nǎng ra sao, xem hồi sau
phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
116
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo si mǎ zhào wèi xi cáo yuàn shào tì yue : "cháo chén jie yán shǔ wéi kě fá , shì qí xin qiè ; ruò shǐ qiǎng zhàn , bì bài zhì dào yě . jin zhong huì dù jiàn fá shǔ zhì cè , shì qí xin bù qiè ; xin bù qiè , zé pò shǔ bì yǐ . shǔ jì pò , zé shǔ rén xìn dǎn yǐ liè ; bài jun zhì jiang , bù kě yǐ yán yǒng ; wáng guó zhì dà fu , bù kě yǐ tú cún . huì jí yǒu yì zhì , shǔ rén an néng zhù zhì hu ? zhì ruò wèi rén de shèng si gui , bì bù cóng huì ér fǎn , gèng bù zú lù ěr . cǐ yán nǎi wú yǔ rǔ zhì zhī , qie bù kě xiè lòu . " shào tì bài fú .

3 què shuo zhong huì xià zhài yǐ bì , sheng zhàng dà jí zhu jiang ting lìng . shí yǒu jian jun wèi ? , hù jun hú liè , dà jiang tián xù , páng huì , tián zhang , yuán qīng , qiu jiàn , xià hóu xián , wáng mǎi , huáng fǔ ? , jù an děng ba

第一百六回
钟会分兵汉中道
武侯显圣定军山

却说司马昭谓西曹掾邵悌曰：“朝臣皆言蜀未可伐，是其心怯；若使强战，必败之道也。今钟会独建伐蜀之策，是其心不怯；心不怯，则破蜀必矣。蜀既破，则蜀人心胆已裂；败军之将，不可以言勇；亡国之大夫，不可以图存。会即有异志，蜀人安能助之乎？至若魏人得胜思归，必不从会而反，更不足虑耳。此言乃吾与汝知之，切不可泄漏。”邵悌拜服。

却说钟会下寨已毕，升帐大集诸将听令。时有监军卫瓘，护军胡烈，大将田续、庞会、田章、爰青、丘建、夏侯咸、王买、皇甫闿、句安

Đệ nhất bách thập lục hội
chung hội phân binh hán
trung đạo võ hầu hiền thánh
định quân sơn

Khước thuyết Tư Mã chiêu vị
tây tào duyên thiệu đẽ viết:
"Triều thần giai ngôn thực vị
khả phạt, thị kì tâm khiếp;
nhược sử cường chiến, tất bại
chi đạo dã. Kim chung hội độc
kiến phạt thực chi sách, thị kì
tâm bất khiếp; tâm bất khiếp,
tắc phá thực tất hĩ. Thực kí phá,
tắc thực nhân tâm đám dĩ liệt;
bại quân chi tương, bất khả dĩ
ngôn dũng; vong quốc chi đại
phu, bất khả dĩ đồ tồn. Hội túc
hữu dì chí, thực nhân an năng
trợ chi hồ? Chí nhược ngụy
nhân đắc thắng tư quy, tất bất
tòng hội nhi phản, canh bất túc
lự nhĩ. Thủ ngôn nãi ngô dữ
nhữ tri chí, thiết bất khâ tiết
lâu." Thiệu đẽ bái phục.

Khước thuyết chung hội hạ trại
dĩ tắt, thăng trưởng đại tập chư
tướng thính lệnh. Thời hữu
giám quân vệ quán, hộ quân hò
liệt, đại tướng điền tục, bàng
hội, điền chương, viên thanh,
khâu kiến, hạ hầu hàm, vương
mãi, hoàng phủ khải, cú an

HỘI 116 Đường Hán Trung,
Chung Hội chia quân; Núi Định
Quân, Võ Hầu hiền thánh

Tư Mã Chiêu nói với Thiệu Đỗ rằng:
- Trong triều lắm người nói không
nên đánh Thục, thế là nhút nhát.
Nếu cho họ đánh gượng tất thua.
Chỉ có Chung Hội bày kế đánh
Thục, thế là không nhát, không nhát
thì chắc phá được Thục. Thục vỡ
rồi, người Thục ruột gan tan nát.
Tướng đã bị thua không còn nói là
dũng, quan đã mất nước, khó lòng
nghĩ khôn; dù cho Chung Hội có
bụng nào, người Thục giúp làm sao
được? Đến như người Ngụy đánh
thắng rồi, tất mong về, quyết không
chiu theo Chung Hội làm phản, thì
cũng không phải lo đến nữa. Ta
chỉ nói mình ngươi biết thôi, chứ có
để lộ ra ngoài. Thiệu Đỗ bái phục.

Nói về Chung Hội hạ trại đâu đấy,
lên trường hội các tướng lại truyền
lệnh. Bấy giờ có giám quân Vệ
Quán, bộ quân Hồ Liệt, đại tướng là
bọn Điền Tục, Bàng Hội, Điền
Chương, Viên Tĩnh, Khâu Kiến Hạ
Hầu Hàm, Vương Mãi, Hoàng Phủ
Khải, Cầu An, cả thảy hơn tám

shí yú yuán . huì yue : " bì xu
yi dà jiang wèi xian feng ,
féng shan kai lù , yù shuǐ dié
qiáo . shéi gǎn dang zhī ? "
yí rén yīng shēng yue : " mǒu
yuàn wǎng . " huì shì zhī ,
nǎi hǔ jiang xǔ chǔ zhī zì xǔ
yí yě . zhòng jie yue : " fei cǐ
rén bù kě wèi xian feng . "
huì huàn xǔ yí yue : " rǔ nǎi
hǔ tǐ yuán ban zhì jiang . fù
zì yǒu míng ; jin zhòng jiang
yì jie bǎo rǔ . rǔ kě wa xian
feng yìn , lǐng wǔ qian mǎ
jun , yì qian bù jun , jìng qū
hàn zhōng . bing fen san lù :
rǔ lǐng zhōng lù , chu xié gǔ ;
zuǒ jun chu luò gǔ ; yòu jun
chu zi wǔ gǔ . cǐ jie qí qu
shan xiǎn zhì dì , dang jin jun
tián píng dào lù , xiù lǐ qiáo
liáng , záo shan pò shí , wù
shǐ zǔ ài . rú wéi bì àn jun fǎ
." xǔ yí shòu mìng , lǐng bìng
ér jìn . zhong huì suí hòu tí
shí wàn yú zhòng , xìng yè qǐ
chéng .

等八十余员。会曰：“必须一大将为先锋，逢山开路，遇水叠桥。谁敢当之？”一人应声曰：“某愿往。”会视之，乃虎将许褚之子许仪也。众皆曰：“非此人不可为先锋。”会唤许仪曰：“汝乃虎体猿班之将。父子有名；今众将亦皆保汝。汝可挂先锋印，领五千马军、一千步军，径取汉中。兵分三路：汝领中路，出斜谷；左军出骆谷；右军出子午谷。此皆崎岖山险之地，当今军填平道路，修理桥梁，凿山破石，勿使阻碍。如违必按军法。”许仪受命，领兵而进。钟会随后提十万余众，星夜起程。

đảng bát thập dư viên. Hội viết:
"Tất tu nhất đại tướng vi tiên
phong, phùng sơn khai lộ, ngộ
thủy điệp kiều. Thùy cảm
đương chí?" Nhát nhân ứng
thanh viết: "Mỗ nguyện vãng."
Hội thị chi, nãi hổ tương hứa
trữ chi tử hứa nghi dã. Chúng
giai viết: "Phi thử nhân bắt khả
vi tiên phong." Hội hoán hứa
nghi viết: "Nhữ nãi hổ thể viên
ban chi tương. Phụ tử hữu
danh; kim chúng tướng diệc
giai bảo nhữ. Nhữ khả quái tiên
phong ấn, lĩnh ngũ thiên mã
quân, nhất thiên bộ quân, kính
thủ hán trung. Bình phân tam
lộ: nhữ lĩnh trung lộ, xuất tà
cốc; tả quân xuất lạc cốc; hữu
quân xuất tử ngọ cốc. Thủ giai
khi khu sơn hiểm chí địa,
đương kim quân điền bình đạo
lộ, tu lí kiều lương, tạc sơn phá
thạch, vật sứ trở ngại. Như vi
tất án quân pháp." hứa nghi thụ
mệnh, lĩnh binh nhi tiến. Chung
hội tùy hậu đè thập vạn dư
chúng, tinh dã khởi trình.

mươi viên. Hội truyền lệnh rằng: -
Phải có một đại tướng làm tiên
phong, đi đến đâu gặp núi phải mở
đường, gặp sông phải bắc cầu, có
ai dám nhận việc ấy không? Một
người bước ra thừa rằng: - Tôi xin
lĩnh chức ấy. Hội nhìn xem, té ra
con hổ tướng Hứa Chủ là Hứa
Nghi. Chúng đều nói: - Phi người ấy
không ai làm nổi tiên phong. Hội
nói: - Người là tướng mình hổ tay
vượn, cha con cùng có tiếng cả.
Nay các tướng đã bầu cho ngươi,
ngươi nên đeo ấn tiên phong này,
lĩnh năm nghìn quân mã, một nghìn
quân bộ, đến thẳng Hán Thủy.
Quân chia làm ba đường: Ngươi
lĩnh trung quân ra đường Tà Cốc; tả
quân ra đường Lạc Cốc, hữu quân
ra hang Tí Ngọ. Ba đường đều núi
non gập ghềnh, ngươi phải bắt san
phẳng đường cái, sửa sang cầu
cống dọn đá phá núi, chờ để trở
ngại, nếu trái lệnh sẽ chiêu quân
pháp trị tội. Hứa Nghi lĩnh mệnh,
dẫn quân đi trước. Chung Hội kéo
mười vạn quân đi sau.

4 què shuo dèng ài zài lǒng xi
, jì shòu fá shǔ zhì zhào , yí
miàn lìng si mǎ wàng wǎng è
qiang rén , yòu qiǎn yong
zhou cì shí zhu gé xù , tian
shuǐ tài shǒu wáng qí , lǒng
xi tài shǒu qian hóng , jin
chéng tài shǒu yáng xin , gè

却说邓艾在陇西，既受
伐蜀之诏，一面令司马
望往遏羌人，又遣雍州
刺史诸葛绪，天水太守
王颀，陇西太守牵弘，
金城太守杨欣，各调本

Khước thuyết đặng ngải tại
lũng tây, kí thụ phạt thực chí
chiêu, nhát diện lệnh Tư Mã
vọng vãng át khương nhân,
hựu khiễn ung châu thứ sứ Gia
Cát tự, thiên thủy thái thủ
vương kì, lũng tây thái thủ
khiển hoằng, kim thành thái thủ

Nói về Đặng Ngải ở Lũng Tây, nhận
chiêu đánh Thục, sai Tư Mã Vọng
giữ mặt rợ Khương; lại sai thứ sứ
Ung Châu là Gia Cát Tự, thái thú
Thiên Thủy là Vương Kỳ, thái thú
Kim Thành là Dương Hân, người
nào cũng phải khởi quân mã bắn
hộ, chờ lệnh sai khiển. Khi quân mã

diào běn bù bìng qián lái ting
lìng . bǐ jí jun mǎ yún jí ,
dèng ài yè zuò yí mèng :
mèng jiàn deng gao shan ,
wàng hàn zhong , hu yú jiǎo
xià bèng chu yí quán , shuǐ
shì shàng yǒng . xu yú jīng
jué , hún shen hàn liú ; suì
zuò ér dài dàn , nǎi zhao hù
wèi yuán shào wèn zhì .
shào sù míng "zhou yì " , ài
bèi yán qí mèng , shào dà
yue : " " yì " yún : shan
shàng yǒu shuǐ yue jiǎn . jiǎn
guà zhě :? lì xi nán , bù lì
dong bēi . ? kǒng zi yún :?
jiǎn lì xi nán , wǎng yǒu gōng
yě ; bù lì dong bēi , qí dào
qióng yě . ? jiāng jun cǐ xíng ,
bì rán kè shǔ ; dàn kě xí jiǎn
zhì bù néng huán . " ài wén
yán , qǐao rán bù lè . hu
zhong huì xí wén zhì , yue ài
qǐ bìng , yú hàn zhong qū qí .
ài suì qiǎn yong zhou cì shǐ
zhu gé xù , yǐn bìng yí wàn
wǔ qiān , xian duàn jiang wéi
gui lù ; cì qiān tian shuǐ tài
shǒu wáng qí , yǐn bìng yí
wàn wǔ qiān , cóng zuǒ
gong tà zhong ; lǒng xi tài
shǒu qian hóng , yǐn yí wàn
wǔ qiān rén , cóng yóu gong
tà zhong ; yòu qiǎn jin chéng
tài shǒu yáng xin , yǐn yí wàn
wǔ qiān rén , yú gan song
yao jiang wéi zhì hòu . ài zì
yǐn bìng san wàn , wǎng lái
jie yìng . què shuo zhong huì
chu shi zhí shí , yǒu bāi guan

部兵前来听令。比及军
马云集，邓艾夜作一梦
：梦见登高山，望汉中
，忽于脚下迸出一泉，
水势上涌。须臾惊觉，
浑身汗流；遂坐而待旦
，乃召护卫爰邵问之。
邵素明《周易》，艾备
言其梦，邵答曰：“《
易》云：山上有水曰蹇。
蹇卦者：‘利西南，
不利东北。’孔子云：
‘蹇利西南，往有功也
；不利东北，其道穷也
。’将军此行，必然克
蜀；但可惜蹇滞不能还
。”艾闻言，愀然不乐
。忽钟会檄文至，约艾
起兵，于汉中取齐。艾
遂遣雍州刺史诸葛绪，
引兵一万五千，先断姜
维归路；次遣天水太守
王颀，引兵一万五千，
从左攻沓中；陇西太守
牵弘，引一万五千人，
从右攻沓中；又遣金城
太守杨欣，引一万五千
人，于甘松邀姜维之后
。艾自引兵三万，往来
接应。却说钟会出师之

dương hân, các điều bốn bộ
binh tiền lai thính lệnh. Bỉ cập
quân mã vân tập, đăng ngải dạ
tác nhất mộng: mông kiến đăng
cao sơn, vọng hán trung, hốt vu
cước hạ bính xuất nhất tuyỀn,
thủy thể thượng dũng. Tu du
kinh giác, hồn thân hân lưu;
toại tọa nhi đãi đán, nãi triêu hộ
vệ viên thiệu vấn chi. Thiệu tố
minh (Chu dịch), ngải bị ngôn kì
mộng, thiệu đáp viết: "(dịch)
Vân: sơn thượng hữu thủy viết
kiên. Kiên quái giả: 'Lợi Tây
Nam, Bất Lợi Đông Bắc. 'Khổng
Tử Vân: 'Kiên Lợi Tây Nam,
Vâng Hữu Công Dã; bất lợi
đông bắc, kì đạo cùng dã.'
tướng quân thủ hành, tất nhiên
khắc thực; đãn khả tích kiên trệ
bất năng hoàn. "Ngải văn ngôn,
thiểu nhiên bất nhạc. Hốt chung
hội hịch văn chí, ước ngải khởi
binh, vu hán trung thủ tề. Ngải
toại khiễn ung châu thứ sử Gia
Cát tự, đãn binh nhất vạn ngũ
thiên, tiên đoạn khương duy
quy lỘ; thứ khiển thiến thủy thái
thủ vương kì, đãn binh nhất vạn
ngũ thiên, tòng tả công đạp
trung; lũng tây thái thủ khiên
hoằng, đãn nhất vạn ngũ thiên
nhân, tòng hữu công đạp trung;
hựu khiển kim thành thái thủ
dương hân, đãn nhất vạn ngũ
thiên nhân, vu cam tung yêu
khương duy chi hậu. Ngải tự
dẫn binh tam vạn, vâng lai tiếp
ứng. Khước thuyết chung hội
xuất sư chi thời, hữu bách quan

hop đồng cả, Đặng Ngải đêm nằm
mơ thấy trèo lên một trái núi cao,
nhìn vào Hán Trung; chợt ở dưới
chân có một ngọn suối chảy tóe ra
như thác, giật mình tỉnh dậy, mồ hôi
tát ra như tắm. Ngải ngồi đợi cho
đến sáng, gọi hô vệ là Thiệu Hoãn
vào hỏi. Hoãn vốn tinh hiếu dịch lý.
Ngải kể lại mộng ấy, muốn đoán
xem hay dở làm sao. Hoãn nói: -
Kinh dịch có câu: "Trên núi có nước
là quẻ Kiền. Quẻ ấy lợi về mặt tây
nam, không lợi về mặt đông bắc".
Đức Khổng Tử giải nghĩa rằng:
"Quẻ Kiền, lợi mặt tây nam, nghĩa
là đi thì có công; không lợi về mặt
đông bắc, nghĩa là đi ra đó thì
đường cùng". Cứ như mộng ấy,
tướng quân đi chuyến này, tất là
đánh được Thục, nhưng chỉ e
không trở về được mà thôi! Ngải
nghe nói, buồn rầu không vui. Chợt
có hịch của Chung Hội đưa đến,
hẹn cắt quân cùng đến cả Hán
Trung. Ngải mới sai Gia Cát Tự dẫn
mười lăm ngàn quân, trước hết
chặn đường Khương Duy về. Sai
Vương Kỳ dẫn mười lăm ngàn
quân tự mé tả đánh vào Đập Trung;
Khiên Hoàng dẫn mười sáu ngàn
quân từ mé hữu đánh đền Đập
Trung; lại sai Dương Hân dẫn mười
lăm ngàn quân đón đánh sau lưng
Khương Duy ở Cam Tùng. Ngải tự
dẫn ba vạn quân đi lại tiếp ứng cho
các mặt.

Nói về Chung Hội khi cắt quân đi,
các quan tiến ra ngoài thành. Tinh
kỳ rợp trời, gươm giáo sáng quắc,

sòng chu chéng wài , jing qí
bì rì , kǎi jiǎ níng shuang ,
rén qiǎng mǎ zhuàng , wei
feng lǐn rán . rén jie chēng
xiān , wéi yǒu xiàng guó cān
jūn liú shí , wéi xiào bù yǔ .
tài wèi wáng xiáng jiàn shí
lěng xiào , jiù mǎ shàng wò
qí shǒu ér wèn yue : " zhōng
, dèng èr rén , cǐ qù kě píng
shǔ hu ? " shí yue : " pò shǔ
bì yǐ . dàn kǒng jie bù de
huán dou ěr . " wáng xiáng
wèn qí gù , liú shí dàn xiào
ér bù dá . xiáng suì bù fù
wèn .

5 què shuo wèi bing jì fa , zǎo
yǒu xì zuò rù tà zhōng bào
zhì jiāng wéi . wéi jí jù biǎo
shen zòu hòu zhǔ : " qǐng
jiàng zhào qiǎn zuǒ che qí
jiāng jun zhang yì lǐng bing
shǒu hù yáng an guan , yòu
che qí jiāng jun liào huà lǐng
bing shǒu yín píng qiáo : zhè
èr chǔ zuì wèi yào jǐn , ruò
shi èr chǔ , hàn zhōng bù
bǎo yǐ . yí miàn dang qiǎn
shǐ rù wú qí jiù . chén yi
miàn zì qǐ tà zhōng zhī bing
jù dí . " shí hòu zhǔ gǎi jǐng
yào liù nián wèi yán xìng
yuán nián , rì yǔ huàn guan
huáng hào zài gong zhōng
yóu lè . hu jie jiāng wéi zhī
biǎo , jí zhao huáng hào wèn
yue : " jin wèi guó qiǎn

时，有百官送出城外，旌旗蔽日，铠甲凝霜，人强马壮，威风凛然。人皆称羡，惟有相国参军刘寔，微笑不语。太尉王祥见寔冷笑，就马上握其手而问曰：“钟、邓二人，此去可平蜀乎？”寔曰：“破蜀必矣。但恐皆不得还都耳。”王祥问其故，刘寔但笑而不答。祥遂不复问。

却说魏兵既发，早有细作入沓中报知姜维。维即具表申奏后主：“请降诏遣左车骑将军张翼领兵守护阳安关，右车骑将军廖化领兵守阴平桥：这二处最为要紧，若失二处，汉中不保矣。一面当遣使入吴求救。臣一面自起沓中之兵拒敌。”时后主改景耀六年为炎兴元年，日与宦官黄皓在宫中游乐。忽接姜维之表，即召黄皓问曰：“今魏国遣钟会、邓艾大起人马，分

tống xuất thành ngoại, tinh kỵ té
nhật, khải giáp ngưng sương,
nhân cường mã tráng, uy
phong lẫm nhiên. Nhân giai
xưng tiện, duy hữu tương quốc
tham quân lưu thật, vi tiêu bất
ngữ. Thái úy vương tướng kiên
thật lãnh tiêu, tựu mã thượng
ác kỵ thủ nhì vấn viết: "Chung,
đặng nhị nhân, thủ khứ khả
binh thực hò?" Thật viết: "Phá
thực tất hĩ. Đãnh khùng giai bất
đắc hoàn đô nhĩ." Vương tướng
vấn kỵ cổ, lưu thật đắn tiêu nhì
bất đáp. Tướng toại bất phục
vấn.

quân mã hùng tráng, oai phong lâm
liệt lầm; ai cũng nức nở khen ngợi,
chỉ có tham quân là Lưu Thực túm
tim cười nhạt, không nói câu gì.
Thái úy Vương Tường thấy Lưu
Thực cười mát làm vậy, đến gần
ngựa cầm tay Thực hỏi rằng: -
Chung, Đặng hai người đi chuyến
này thế nào? Thực nói: - Chắc phá
xong Thực, nhưng chỉ ngại không ai
trở về được đến nhà. Vương
Tường hỏi có làm sao, Lưu Thực
chỉ cười không nói.

Khước thuyết ngụy binh kí
phát, tảo hữu tế tác nhập đạp
trung báo tri khương duy. Duy
tức cụ biểu thân tấu hâu chủ:
"Thính hàng chiêu khiễn tá xa
kỵ tướng quân trương dục lĩnh
binh thủ hộ dương an quan,
hữu xa kỵ tướng quân liêu hóa
linh binh thủ âm bình kiều: giá
nhị xử tối vi yêu khẩn, nhưroc
thất nhị xử, hán trung bất bảo
hĩ. Nhất diện đương khiển sử
nhập ngô cầu cứu. Thần nhất
diện tự khởi đạp trung chi binh
cự địch. "Thời hậu chủ cải cảnh
diệu lục niên vi viêm hưng
nguyên niên, nhật dữ hoạn
quan hoàng hạo tại cung trung
du nhạc. Hốt tiếp khương duy
chi biểu, tức triệu hoàng hạo
vấn viết: "Kim ngụy quốc khiển

Khi quân Ngụy đã kéo đi, có quân
tế tác báo tin ấy vào Đập Trung cho
Khương Duy biết. Duy lập tức dâng
biểu tâu với hậu chủ, xin giáng
chiêu sai tá xa kỵ tướng quân là
Trương Dực lĩnh quân giữ cửa ải
Dương Bình; hữu xa kỵ tướng quân
là Liêu Hóa lĩnh quân giữ cầu Âm
Bình. Hai xứ ấy là khâu yếu, nếu để
mất thì Hán Trung cũng không giữ
được. Một mặt sai người sang Ngô
cầu cứu; còn Duy thì cắt quân Đập
Trung ra chống giặc. Bấy giờ Hậu
chủ cải năm Cảnh Diệu thứ sáu làm
năm Viêm Hưng thứ nhất, ngày
ngày cùng với hoạn quan Hoàng
Hạo vui chơi ở trong cung. Khi ấy
tiếp được biểu của Khương Duy
liền hỏi Hoàng Hạo rằng: - Nước
Ngụy sai Chung Hội, Đặng Ngải
đem đại quân chia đường vào cướp

zhong huì , dèng ài dà qǐ rén mǎ , fēn dào ér lái , rú zhī nài hé ? " hào zòu yue : " cǐ nǎi jiang wéi yù lì gong míng , gù shàng cǐ biǎo . bì xià kuan xīn , wù sheng yí lù . chén wén chéng zhong yǒu yí shi pó , gòng fèng yí shén , néng zhì jí xiong , kě zhao lái wèn zhī . " hòu zhǔ cóng qí yán , yú hòu diàn chén shè xiāng huà zhǐ zhù , xiǎng jǐ lǐ wù , lìng huáng hào yòng xiǎo che qǐng rù gong zhong , zuò yú lóng chuáng zhì shàng . hòu zhǔ fén xiāng zhù bì , shi pō hu rán pi fa xiǎn zú , jiù diàn shàng tiào yuè shù shí biàn , pán xuán yú àn shàng . hào yue : " cǐ shén rén jiàng yǐ . bì xià kě tuì zuǒ yòu , qin ? zhī . " hòu zhǔ jìn tuì shì chén , zài bài zhù zhì . shi pō dà jiào yue : " wú nǎi xi chuan tǔ shén yě . bì xià xin lè tài píng , hé wèi qí wèn ta shì ? shù nián zhì hòu , wèi guó jiang tǔ yì guì bì xià yǐ . bì xià qie wù you lù . " yán qì , hun dào yú dì , bàn shǎng fang su . hòu zhǔ dà xǐ , zhòng jia shǎng cì . zì cǐ shen xin shi pō zhì shuo , suì bù ting jiang wéi zhì yán , měi rì zhì zài gong zhong yǐn yàn huan lè . jiang wéi léi shen gào jí biǎo wén , jie bēi huáng hào yǐn nì , yin cǐ wù liǎo dà shì . què shuo zhong

道而来，如之奈何？”皓奏曰：“此乃姜维欲立功名，故上此表。陛下宽心，勿生疑虑。臣闻城中有一师婆，供奉一神，能知吉凶，可召来问之。”后主从其言，于后殿陈设香花纸烛、享祭礼物，令黄皓用小车请入宫中，坐于龙床之上。后主焚香祝毕，师婆忽然披发跣足，就殿上跳跃数十遍，盘旋于案上。皓曰：“此神人降矣。陛下可退左右，亲祷之。”后主尽退侍臣，再拜祝之。师婆大叫曰：“吾乃西川土神也。陛下欣乐太平，何为求问他事？数年之后，魏国疆土亦归陛下矣。陛下切勿忧虑。”言讫，昏倒于地，半晌方苏。后主大喜，重加赏赐。自此深信师婆之说，遂不听姜维之言，每日只在宫中饮宴欢乐。姜维累申告急表文，皆被黄皓隐匿，因此误了大事。却说钟会大

chung hội, đặng ngải đại khởi nhân mã, phân đạo nhi lai, như chi nại hà?" Hạo tâu viết: "Thứ nãi khương duy dục lập công danh, có thượng thủ biếu. Bệ hạ khoan tâm, vật sinh nghi lự. Thần văn thành trung hữu nhất sư bà, cung phụng nhất thần, năng tri cát hung, khả triệu lai vấn chi." Hậu chủ tòng kì ngôn, vu hậu điện trần thiết hương hoa chỉ chúc, hưởng tế lễ vật, lệnh hoàng hạo dụng tiểu xa thỉnh nhập cung trung, tọa vu long sàng chi thượng. Hậu chủ phần hương chúc tất, sư bà hốt nhiên phi phát tiền túc, tựu điện thượng khiêu được số thập biến, bàn toàn vu án thượng. Hạo viết: "Thứ thần nhân hàng hĩ. Bệ hạ khả thối tả hữu, thân đảo chí." Hậu chủ tẫn thối thị thần, tái bái chúc chí. Sư bà đại khiêu viết: "Ngô nãi tây xuyên thổ thần dã. Bệ hạ hân nhạc thái bình, hà vi cầu ván tha sự? Sở niên chi hậu, ngụy quốc cương thổ diệc quy bệ hạ hĩ. Bệ hạ thiết vật ưu lự." Ngôn cật, hôn đảo vu địa, bán thường phương tô. Hậu chủ đại hỉ, trọng gia thường tú. Tự thử thâm tín sư bà chi thuyết, toại bất thính khương duy chí ngôn, mỗi nhật chí tại cung trung ấm yên hoan lạc. Khương duy luy thân cáo cấp biếu văn, gai bị hoàng hạo ấm nặc, nhân thủ ngô liễu đại sự. Khước thuyết chung hội đại quân, dĩ lệ vọng

nước ta, làm thế nào bây giờ? Hạo tâu rằng: - Đây là Khương Duy muốn lập công, cho nên dâng biểu này, xin bệ hạ khoan tâm, chờ nên lo nghĩ. Tôi nghe ở trong thành có một bà đồng, thờ một vị thần, biết trước việc hay dở, bệ hạ nên cho đòi vào mà hỏi. Hậu chủ nghe lời, bày đồ hương hoa, vàng nến ở hậu điện, và đồ tế vật, rồi sai Hoàng Hạo đón bà đồng vào cung mời ngồi trên sập rồng. Hậu chủ đốt hương khấn vái, mà đồng bỗng dựng xõa tóc nhảy lên điện, múa may diễu lượn ở trong hương án vài chục vòng. Hạo nói: - Đó là thần đã giáng đây, bệ hạ nên cho tá hữu ra ngoài, rồi ngài thân vào mà kêu khấn. Hậu chủ đuổi thị thần ra rồi lạy hai lạy kêu khấn. Bà đồng thét lên rằng: - Ta là thổ thần ở xứ Tây Xuyên này đây! Bệ hạ vui vẻ thái bình, can gì phải hỏi đến việc khác? Sau vài năm nữa, bờ cõi nước Ngụy, cũng về tay bệ hạ. Bệ hạ không phải lo chi. Nói đoạn, ngã xuống đất, mê man nửa giờ mới tỉnh. Hậu chủ mừng lắm, ban thưởng cho bà đồng rất hậu. Từ đó tin lời đồng bống, không nghe lời Khương Duy, ngày nào cũng mở tiệc vui chơi. Khương Duy mấy phen tâu về, đều bị Hoàng Hạo dìm đi, vì thế hỏng cả việc lớn. Đây nói Chung Hội kéo quân lần lần đến Hán Trung. Tiên phong Hứa Nghi muốn lập công đầu, lĩnh quân đi trước đến Nam Trịnh. Nghi bảo với các tướng rằng: - Đi qua cửa ải này, tức là Hán Trung rồi; quân mã

huì dà jun , yǐ lǐ wàng hàn zhong jìn fa . qián jun xian feng xǔ yí , yào lì tóu gong , xian lǐng bing zhì nán zhèng guan . yí wèi bù jiāng yue : " guò cǐ guan jí hàn zhong yǐ . guan shàng bù duo rén mǎ , wǒ děng biàn kě fèn lì qiāng guan ." zhòng jiàng lǐng mìng , yí qí bìng lì xiàng qián . yuán lái shǒu guan shǔ jiang lú xùn , zǎo zhī wèi bing jiāng dào , xian yú guan qián mù qiáo zuǒ yòu , fú xià jun shì , zhuang qǐ wǔ hóu suǒ yí shí shǐ lián nǚ ; bǐ jí xǔ yí bìng lái qiāng guan shí , yí sheng bang zi xiāng chǔ , shǐ shí rú yǔ . yí jí tuì shí , zǎo shè dào shù shí qí . wèi bing dà bài . yí huí bào zhong huì . huì zì tí zhàng xià jiā shì bǎi yú qí lái kàn , guǒ rán jiàn nǚ yí qí shè xià . huì bo mǎ biàn huí , guan shàng lú xùn yǐn wǔ bǎi jun sha xià lái . huì pài mǎ guò qiáo , qiáo shàng tǔ ta , xiàn zhù mǎ tí , zheng xie ér xiān xià mǎ lái . mǎ zhèng bù qǐ , huì qì mǎ bù xíng ; pǎo xià qiáo shí , lú xùn gǎn shàng , yí qiang cì lái , què bēi wéi bing zhong xún kǎi huí shen yi jiàn , shè lú xùn luò mǎ . zhong huì huì zhòng chéng shì qiāng guan , guan shàng jun shì yin yǒu shǔ bing zài guan qián , bù gǎn fàng jiàn , bēi zhong huì sha sǎn , duó

军，迤逦望汉中进发。前军先锋许仪，要立头功，先领兵至南郑关。仪谓部将曰：“过此关即汉中矣。关上不多人马，我等便可奋力抢关。”众将领命，一齐并力向前。原来守关蜀将卢逊，早知魏兵将到，先于关前木桥左右，伏下军士，装起武侯所遗十矢连弩；比及许仪兵来抢关时，一声梆子响处，矢石如雨。仪急退时，早射倒数十骑。魏兵大败。仪回报钟会。会自提帐下甲士百余骑来看，果然箭弩一齐射下。会拨马便回，关上卢逊引五百军杀下来。会拍马过桥，桥上土塌，陷住马蹄，争些儿掀下马来。马挣不起，会弃马步行；跑下桥时，卢逊赶上，一枪刺来，却被魏兵中荀恺回身一箭，射卢逊落马。钟会麾众乘势抢关，关上军士因有蜀兵在关前，不敢放箭，被钟会杀散，

hán trung tiến phát. Tiền quân tiên phong hứa nghi, yêu lập đầu công, tiên lĩnh binh chí nam trình quan. Nghi vị bộ tướng viết: "Quá thử quan tức hán trung hĩ. Quan thượng bắt đà nhân mã, ngã đẳng tiện khả phẩn lực thưởng quan." Chúng tướng lĩnh mệnh, nhất tề tinh lực hướng tiền. Nguyên lai thủ quan thực tướng lô tốn, tảo tri ngụy binh tương đáo, tiên vu quan tiền mộc kiều tả hữu, phục hạ quân sĩ, trang khởi võ hầu sở di thập thi liên nỗ; bỉ cập hứa nghi binh lai thưởng quan thời, nhất thanh bang tử hưởng xứ, thi thạch như vũ. Nghi cấp thời, tảo xạ đảo số thập ky. Ngụy binh đại bại. Nghi hồi báo chung hội. Hội tự đề trưởng hạ giáp sĩ bách dư ky lai khán, quả nhiên tiền nỗ nhất tề xạ hạ. Hội bát mã tiện hồi, quan thượng lô tốn dẫn ngũ bách quân sát hạ lai. Hội phách mã quá kiều, kiều thượng thô tháp, hâm trụ mã đề, tranh ta nhi hiên hạ mã lai. Mã tránh bắt khởi, hội khí mã bộ hành; bào hạ kiều thời, lô tốn cảm thương, nhất thương thứ lai, khước bị ngụy binh trung tuân khải hồi thân nhất tiền, xạ lô tốn lạc mã. Chung hội huy chúng thừa thê thưởng quan, quan thượng quân sĩ nhân hữu thực binh tại quan tiền, bắt cảm phóng tiền, bị chung hội sát tán, đoạt liễu sơn quan. Tức dĩ tuân khải vi hộ

không có bao nhiêu, chúng ta nên cố sức cướp lấy.

Các tướng tuân lệnh, kéo ủ vào cả. Tướng giữ ai là Lưu Tồn, biết trước quân Ngụy sắp đến, đã phục sẵn quân sĩ ở hai bên cầu gỗ trước ải, dan sẵn nỏ bắn mươi tên một lượt của Võ Hầu để lại. Quân của Hứa Nghi vừa đến nơi, nỗi một hiệu cồng, hai bên tên đạn bắn ra như mưa. Nghi vội rút về, thì vài mươi tên kỵ đã bị bắn chết. Quân Ngụy thua chạy. Nghi về báo với Trung Hội. Hội dẫn hơn một trăm giáp sĩ dưới trướng cưỡi ngựa đến xem, quả nhiên cung nỏ bắn ra dữ lắm. Hội quay ngựa về. Lưu Tồn ở trên ải dẫn năm trăm quân đánh xuống. Hội quất ngựa chạy qua cầu, đất lở sụt xuống, chân ngựa móc vào khe cầu, không cất lên được. Hội phải nhảy xuống ngựa chạy bo. Lưu Tồn đuổi kịp, cầm thương phóng theo. Không ngờ bị tướng Ngụy là Tuân Khải quay mình bắn một phát. Lưu Tồn trúng tên ngã ngựa. Chung Hội thừa thế, thúc quân quay lại cướp ải, nhân có quân Thục ở trước mặt, không dám bắn tên ra, bị Chung Hội đánh tan, cướp ngay được ải.

Chung Hội cắt Tuân Khải lên làm hộ quân, thưởng cho một bộ yên cương và khôi giáp,

liǎo shan guan . jí yǐ xún kǎi
wèi hù jun , yǐ quán fù an mǎ
kǎi jiā cì zhi .

6 huì huàn xǔ yí zhì zhàng xià , zé zhì yue : " rǔ wèi xian feng , lǐ gé féng shan kai lù , yù shuǐ dié qiáo , zhuan yi xiū lǐ qiáo liáng dào lù , yǐ biàn xíng jūn . wú fang cái dào qiáo shàng , xiàn zhù mǎ tí , jǐ hu duò qiáo ; ruò fei xún kǎi , wú yǐ bēi sha yǐ ! rǔ jì wéi jun lìng , dang àn jun fǎ ! " chì zuǒ yòu tui chu zhǎn zhī . zhu jiāng gào yue : " qí fù xǔ chǔ yǒu gōng yú cháo tíng , wàng dou du shù zhì . " huì nù yue : " jun fǎ bù míng , hé yǐ lìng zhòng ? " suì lìng zhǎn shǒu shì zhòng . zhu jiāng wú bù hài rán . shí shǔ jiāng wáng hán shǒu lè chéng , jiǎng bìn shǒu hàn chéng , jiàn wèi bing shì dà , bù gǎn chu zhàn , zhì bì mén zì shǒu . zhong huì xià lìng yue : " bing guì shén sù , bù kě shǎo tíng . " nǎi lìng qián jun lǐ fù wéi lè chéng , hù jun xún kǎi wéi hàn chéng , zì yǐn dà jun qǔ yáng an guan . shǒu guan shǔ jiāng fù qian yǔ fù jiāng jiǎng shu shang yǐ zhàn shǒu zhì cè , shu yue : " wèi bing shèn zhòng , shì bù kě dang , bù rú jian shǒu wèi shàng . " qian yue : " bù rán . wéi bing yuǎn lái , bì

夺了山关。即以荀恺为护军，以全副鞍马铠甲赐之。

会唤许仪至帐下，责之曰：“汝为先锋，理合逢山开路，遇水叠桥，专一修理桥梁道路，以便行军。吾方才到桥上，陷住马蹄，几乎堕桥；若非荀恺，吾已被杀矣！汝既违军令，当按军法！”叱左右推出斩之。诸将告曰：“其父许褚有功于朝廷，望都督恕之。”会怒曰：“军法不明，何以令众？”遂令斩首示众。诸将无不骇然。时蜀将王含守乐城，蒋斌守汉城，见魏兵势大，不敢出战，只闭门自守。钟会下令曰：“兵贵神速，不可少停。”乃令前军李辅围乐城，护军荀恺围汉城，自引大军取阳安关。守关蜀将傅佥与副将蒋舒商议战守之策，舒曰：“魏兵甚众，势不可当，不如坚守为上

quân, dĩ toàn phó an mã khải giáp tú chi.

Hội hoán hứa nghi chí trưởng hạ, trách chi viết: "Nhữ vi tiên phong, lí hợp phùng sơn khai lộ, ngô thủy điệp kiều, chuyên nhất tu lí kiều lương đạo lộ, dĩ tiên hành quân. Ngô phương tài đáo kiều thượng, hâm trụ mã đê, kỉ hô đọa kiều; nhược phi tuân khai, ngô dĩ bị sát hǐ! Nhữ kí vi quân lệnh, đương án quân pháp!" Sát tả hữu thời xuất trăm chi. Chư tướng cáo viết: "Kì phụ hứa trừ hữu công vu triều đình, vọng đô đốc thứ chi." Hội nộ viết: "Quân pháp bất minh, hà dĩ lệnh chúng?" Toại lệnh trăm thủ kì chúng. Chư tướng vô bất hãi nhiên. Thời thực tương vương hàm thủ nhạc thành, tương bắn thủ hán thành, kiến ngụy binh thế đại, bất cảm xuất chiến, chỉ bế môn tự thủ. Chung hội hạ lệnh viết: "Binh quý thần tốc, bất khả thiều đình." Nãi lệnh tiền quân lý phụ vi nhạc thành, hộ quân tuân khai vi hán thành, tự dẫn đại quân thủ dương an quan. Thủ quan thực tương phó thiêm dữ phó tướng tương thư thương nghị chiến thủ chi sách, thư viết: "Ngụy binh thậm chúng, thế bất khả đương, bất như kiên thủ vi thượng." Thiêm viết: "Bất nhiên. Ngụy binh viễn rồi gọi Hứa Nghi đến mắng rằng: - Người làm tiên phong, lẽ phải gặp núi mở đường, qua sông bắc cầu. Chỉ có một việc sửa sang đường xá cho tiện quân đi, thế mà ta vừa bước chân lên cầu đã bị sụt mắc chân ngựa, suýt nữa sa xuống; giá không có Tuân Khải thita đã bị giết rồi. Người làm trái quân lệnh, phải theo quân pháp mà trị tội mới được! Nói đoạn, quát tǎ hữu lôi Hứa Nghi ra chém. Các tướng can rằng: - Cha hắn là Hứa Chủ có công to với triều đình, xin đô đốc hãy khoan thứ cho. Hội nổi giận, nói: - Quân pháp không minh, thì sao sai khiến được mọi người? Bèn sai chém đầu Hứa Nghi răn chúng. Các tướng ai nấy đều sờn gai ốc. Bây giờ tướng Thực là Vương Hàm giữ Lạc Thành. Tướng Mân giữ Hán Trung, thấy quân Ngụy thế to lắm, không dám ra đánh, chỉ đóng chặt cửa giữ vững. Chung Hội truyền lệnh rằng: - Việc binh cốt phải nhanh, không được trì hoãn. Bèn sai tiền quân Lý Phụ vây Lạc Thành, hộ quân Tuân Khải vây Hán Thành, Hội tự dẫn đại quân đến lấy cửa Dương An. Tướng giữ Dương An là Phó Thiêm, và phó tướng là Tưởng Thư, hai người bàn kế chiến thủ với nhau. Tưởng Thư nói: - Quân Ngụy từ xa lại đây, tất nhiên mỏi mệt, dù nhiều cũng không đáng sợ. Chúng

rán pí kùn , sui duo bù zú jù .
wǒ děng ruò bù xià guan
zhàn shí , hàn , lè èr chéng
xiu yǐ . " jiǎng shu mò rán bù
dá . hu bào wèi bing dà duì
yǐ zhì guan qián , jiǎng , fù èr
rénn zhì guan shàng shì zhì .
zhong huì yáng bian dà jiào
yue : " wú jīn tǒng shí wàn
zhì zhòng dào cǐ , rú zǎo zǎo
chu jiàng , gè yí pǐn jí sheng
yòng ; rú zhí mí bù jiàng , dǎ
pò guan ài , yù shí ju fén ! "
fù qian dà nù , lìng jiǎng shu
bǎ guan , zì yǐn san qian
bing sha xià guan lái . zhong
huì biàn zǒu , wèi bing jìn tuì
. qian chéng shì zhui zhì ,
wèi bing fù gé . qian yù tuì
guan shí , guan shàng yǐ shù
qǐ wèi jia qí hào , zhì jiàn
jiǎng shu jiào yue : " wú yǐ
jiàng liǎo wèi yě ! " qian dà
nù , lì sheng mà yue : " wàng
en bēi yì zhì zéi , yǒu hé
miàn mù jiàn tian xià rén hu !
" bo huí mǎ fù yǔ wèi bing jie
zhàn . wèi bing sì miàn gé lái
, jiang fù qian wéi zài gai xin
. qian zuǒ chong yòu tú ,
wǎng lái sǐ zhàn , bù néng
de tuo ; suǒ lǐng shǔ bing ,
shí shang ba lè . qian nǎi
yǎng tian tàn yue : " wú
sheng wèi shǔ chén , sǐ yì
dang wèi shǔ guǐ ! " nǎi fù
pai mǎ chong sha , shen bēi
shù qiang , xiě yíng páo kāi ;
zuò xià mǎ dào , qian zì wěn
ér sǐ . hòu rén yǒu shi tàn

。 ” 金曰： “不然。魏兵远来，必然疲困，虽多不足惧。我等若不下关战时，汉、乐二城休矣。” 蒋舒默然不答。忽报魏兵大队已至关前，蒋、傅二人至关上视之。钟会扬鞭大叫曰：“吾今统十万之众到此，如早早出降，各依品级升用；如执迷不降，打破关隘，玉石俱焚！” 傅金大怒，令蒋舒把关，自引三千兵杀下关来。钟会便走，魏兵尽退。金乘势追之，魏兵复合。金欲退入关时，关上已竖起魏家旗号，只见蒋舒叫曰：“吾已降了魏也！” 金大怒，厉声骂曰：“忘恩背义之贼，有何面目见天下人乎！” 拨回马复与魏兵接战。魏兵四面合来，将傅金围在核心。金左冲右突，往来死战，不能得脱；所领蜀兵，十伤八九。金乃仰天叹曰：“吾生为蜀臣，死亦当为蜀鬼！” 乃复拍

lai, tất nhiên bì khôn, tuy đa bất túc cụ. Ngã đãng nhược bất hạ quan chiến thời, hán, nhạc nhị thành hưu hĩ." Tương thư mặc nhiên bất đáp. Hốt báo ngụy binh đại đội dĩ chí quan tiền, tương, phó nhị nhân chí quan thượng thị chi. Chung hội dương tiên đại khiếu viết: "Ngô kim thống thập vạn chi chúng đáo thủ, như tảo tảo xuất hàng, các y phẩm cấp thăng dụng; như chấp mê bất hàng, đả phá quan ải, ngọc thạch câu phần!" Phó thiêm đại nộ, lệnh tương thư bả quan, tự dẫn tam thiên binh sát hạ quan lai. Chung hội tiện tầu, ngụy binh tần thối. Thiêm thừa thế truy chi, ngụy binh phục hợp. Thiêm dục thất nhập quan thời, quan thượng dĩ thụ khởi ngụy gia kì hào, chỉ kiến tương thư khiếu viết: "Ngô dĩ hàng liêu ngụy dãi!" Thiêm đại nộ, lệ thanh mạ viết: "Vong ân bối nghĩa chi đặc, hữu hà diện mục kiến thiên hạ nhân hôi!" Bát hồi mã phục dữ ngụy binh tiếp chiến. Ngụy binh tú diện hợp lai, tương phó thiêm vi tai cai tâm. Thiêm tả trùng hưu đột, vãng lai tử chiến, bất năng đắc thoát; sở lĩnh thực binh, thập thương bát cửu. Thiêm nǎi ngưỡng thiên thán viết: "Ngô sinh vi thực thắn, tử diệc đương vi thực quỷ!" Nǎi phục phách mã trùng sát, thân bị sổ thương, huyết doanh bào khải; tọa hạ mã đáo, thiêm tự vẫn nhi

ta nêu không xuống ải mà đánh, thì hai thành Hán, Lạc đều hỏng cả. Tưởng Thư nín lặng, không nói gì. Chợt có tin báo quân Ngụy đã đến trước ải. Tưởng, Phó hai tướng lên ải đứng xem. Chung Hội trả roi lên gọi rằng: - Ta nay thống lĩnh mười vạn quân đến đây, nếu các ngươi hàng sớm ngay đi, thì cho giữ nguyên chức tước; nhược bằng ngu mê không hàng, ta phá võ quan ải, bấy giờ ngọc đá cũng đều tiêu thì đừng có kêu. Phó Thiêm nổi giận, sai Tưởng Thư giữ ải, tự mình dẫn ba nghìn quân kéo xuống đánh. Chung Hội rút chạy, Phó Thiêm đuổi theo. Quân Ngụy họp lại đánh. Phó Thiêm toan chạy về thì đã thấy trên ải dựng toàn cờ hiệu nước Ngụy cả rồi. Tưởng Thư gọi rằng: - Ta đã hàng Ngụy rồi! Thiêm nổi giận, mắng lớn: - Quân vong ân bội nghĩa kia còn mặt nào trông thấy thiên hạ nữa? Liên quay ngựa lại, cố đánh nhau. Quân Ngụy vây kín cả bốn mặt, Thiêm xông pha đánh giết, nhưng cũng không sao thoát được. Quân Thục mười phần đã chết mất tám chín. Thiêm ngảng mặt lên trời than rằng: - Ta sống làm tôi nhà Thục, chết cũng nên làm ma nhà Thục! Nói đoạn, lại thúc ngựa đánh giết, bị quân Ngụy đâm trúng vài nhát dao, máu me loang cả áo giáp, cả con ngựa cưỡi cũng bị đâm ngã. Thiêm liền tự vẫn chết.

Có thơ than rằng: Lòng trung trong một lúc, Tiết nghĩa để nghìn thu, Thà như Phó Thiêm chết, Còn hơn sống

yue : " yì rì shu zhong fèn ,
qian qiu yǎng yì míng . níng
wèi fù qian sǐ , bù zuò jiǎng
shu sheng . "

马冲杀，身被数枪，血盈袍铠；坐下马倒，金自刎而死。后人有诗叹曰：“一日抒忠愤，千秋仰义名。宁为傅金死，不作蒋舒生。”

7 zhong huì de liǎo yáng an
guan , guan nèi suǒ jí liáng
cǎo , jun qì jí duo , dà xǐ , suí
kào san jun . shì yè , wèi
bing sù yú yáng an chéng
zhong , hu wén xi nán shàng
hǎn sheng dà zhèn . zhong
huì huang máng chu zhàng
shì zhī , jué wú dòng jìng .
wèi jun yi yè bù gǎn shuì . cì
yè san gèng , xi nán shàng
hǎn sheng yòu qǐ . zhong huì
jing yí , xiàng xiǎo , shǐ rén
tàn zhī . huí bào yue : " yuǎn
shào shí yú lǐ , bìng wú yí
rén . " huì jìng yí bù dìng ,
nǎi zì yǐn shù bǎi qí , ju quán
zhuāng guàn dài , wàng xi
nán xún shào . qián zhì yí
shan , zhì jiàn sha qì sì miàn
tú qǐ , chóu yún bù gé , wù
suǒ shan tóu . huì lè zhù mǎ
, wèn xiàng dǎo guan yue : "
cǐ hé shan yě ? " dá yue : "
cǐ nǎi dìng jun shan , xí rì xià
hóu yuan mò yú cǐ chǔ . " huì
wén zhī , chàng rán bù lè ,
suí lè mǎ ér huí . zhuǎn guò
shān bo , hu rán kuáng feng
dà zuò , bèi hòu shù qian qí
tú chu , suí feng sha lái . huì

tử. Hậu nhân hữu thi thán viết:
"Nhất nhật trú trung phản, thiên
thu ngưỡng nghĩa danh. Ninh vi
phó thiêm tử, bất tác tương thư
sinh."

Tưởng Thư!

Chung hội đắc liễu dương an
quan, quan nội sở tích lương
thảo, quân khí cực đà, đại hỉ,
toại khao tam quân. Thị dạ,
ngụy binh túc vu dương an
thành trung, hốt văn tây nam
thượng hảm thanh đại chán.
Chung hội hoảng mang xuất
trưởng thị chi, tuyệt vô động
tĩnh. Ngụy quân nhất dạ bắt
cảm thuy. Thủ dạ tam canh, tây
nam thượng hảm thanh hựu
khởi. Chung hội kinh nghi,
hướng hiểu, sử nhân tham chi.
Hội báo viết: "Viễn tiều thập dư
lý, tịnh vô nhất nhân." Hội kinh
nghi bất định, nãi tự dẫn số
bách kỵ, câu toàn trang quán
đái, vọng tây nam tuần tiều.
Tiền chí nhất sơn, chỉ kiến sát
khí tú diện đột khởi, sầu vân bô
hợp, vụ tỏa sơn đầu. Hội lặc trụ
mã, vấn hướng đạo quan viết:
"Thủ hà sơn dã?" Đáp viết:
"Thủ nãi định quân sơn, tích
nhật hạ hâu uyên một vu thủ
xử." Hội văn chi, trưởng nhiên
bất nhạc, toại lặc mã nhi hồi.
Chuyển quá sơn pha, hốt nhiên
cuồng phong đại tác, bối hậu số
thiên kỵ đột xuất, tùy phong sát

Đây nói Chung Hội lấy xong được
cửa Dương An thu được lương
thảo, khí giới rất nhiều. Hội mừng
lắm khao thường ba quân. Đêm
hôm ấy, quân Ngụy ngủ cả trong
thành Dương An... Chợt trên mé
tây nam có tiếng reo nỗi lên như
sấm, Hội kíp ra trước nghe ngóng,
thì đều lặng ngắt như tờ, không
thấy động tĩnh gì nữa. Quân Ngụy
sợ hãi cả đêm hôm ấy không dám
ngủ. Từ canh ba trở đi, lại nghe
tiếng reo ở góc tây nam. Chung Hội
kinh hãi, sai người dò thám, người
ấy về báo rằng đã đi xa ngoài mười
dặm, tịnh không thấy bóng một
người nào. Hội hồ nghi, tự dẫn hơn
một trăm kỵ, nải nịt gọn gàng, đi về
mé tây nam tuần tiều. Đến một trái
núi, thấy có sát khí bốn mặt bốc lên,
mây mù tỏa kín đỉnh. Hội kìm ngựa
lại, hỏi quan hướng đạo rằng: - Đây
là núi gì? Quan hướng đạo bẩm: -
Đây là núi Định Quân, ngày xưa Hạ
Hầu Uyên mất ở đây. Hội buồn rầu
không vui, quay ngựa trở về. Đi qua
một sườn núi, bỗng dừng nổi cơn
đông gió, rồi có vài nghìn kỵ ở mé
sau theo chiều gió kéo đến. Hội giật
mình, té ngựa dẫn quân cắm đầu
chạy. Các tướng ngả ngựa rất

dà jīng , yǐn zhòng zòng mǎ
ér zǒu . zhu jiāng zhuì mǎ
zhě , bù jì qí shù . jí ben dào
yáng an guan shí , bù céng
zhé yí rén yí qí , zhī dié sǔn
miàn mù , shi liǎo tóu kui . jie
yán yue : " dàn jiàn yin yún
zhōng rén mǎ sha lái , bǐ jí
jìn shen , què bù shang rén ,
zhī shì yì zhèn xuán feng ér
yǐ . " huì wèn xiáng jiàng
jiǎng shu yue : " dìng jun
shan yǒu shén miào hu ? "
shu yue : " bìng wú shén
miào , wéi yǒu zhu gé wǔ
hóu zhí mù . " huì jīng yue :
cǐ bì wú hóu xiǎn shèng yě .
wú dang qín wǎng jì zhì . " cì
rì , zhong huì bēi jí lǐ , zài tài
láo , zì dào wǔ hóu mù qián
zài bài zhì jì . jì bì , kuáng
feng dùn xí , chóu yún sì sǎn .
hu rán qīng feng xí xí , xì yǔ
fen fen . yi zhèn guò hòu ,
tian sè qíng lǎng . wèi bing
dà xǐ , jie bài xiè huí yíng .
shì yè , zhong huì zài zhàng
zhōng fú jǐ ér qǐn , hu rán yǐ
zhèn qīng feng guò chù , zhī
jiàn yí rén , lún jin yǔ shàn ,
shen yí háo chǎng , sù lǚ ?
tao , miàn rú guān yù , chún
ruò mǎ zhu , méi qīng mù
lǎng , shen cháng ba chǐ ,
piao piao rán yǒu shén xian
zhi gài . qí rén bù rù zhàng
zhong , huì qǐ shen yíng zhí
yue : " gong hé rén yě ? " qí
réni yue : " jin zǎo zhòng
chéng jiàn gù . wú yǒu piàn

背后数千骑突出，随风杀来。会大惊，引众纵马而走。诸将坠马者，不计其数。及奔到阳安关时，不曾折一人一骑，只跌损面目，丢了头盔。皆言曰：“但见阴云中人马杀来，比及近身，却不伤人，只是一阵旋风而已。”会问降将蒋舒曰：“定军山有神庙乎？”舒曰：“并无神庙，惟有诸葛武侯之墓。”会惊曰：“此必武侯显圣也。吾当亲往祭之。”次日，钟会备祭礼，宰太牢，自到武侯墓前再拜致祭。祭毕，狂风顿息，愁云四散。忽然清风习习，细雨纷纷。一阵过后，天色晴朗。魏兵大喜，皆拜谢回营。是夜，钟会在帐中伏几而寝，忽然一阵清风过处，只见一人，纶巾羽扇，身衣鹤氅，素履皂绦，面如冠玉，唇若抹朱，眉清目朗，身长八尺，飘飘然有神仙之概。其人步入

lai. Hội đại kinh, dẫn chúng tung mã nhi tầu. Chư tướng truy mã già, bắt kể kì số. Cập bôn đáo dương an quan thời, bắt tảng chiết nhất nhân nhất ky, chỉ diệt tổn diện mục, thất liễu đầu khôi. Giai ngôn viết: "Đã kiến âm vân trung nhân mã sát lai, bỉ cắp cận thân, khuốc bất thương nhân, chỉ thi nhất trận toàn phong nhi dĩ." Hội vẫn hàng tướng tương thư viết: "Định quân sơn hữu thần miếu hổ?" Thư viết: "Tịnh vô thần miếu, duy hữu Gia Cát võ hầu chi mộ." Hội kinh viết: "Thử tắt võ hầu hiển thánh dã. Ngô đương thân vãng tế chi." Thứ nhật, chung hội bị tế lễ, tế thái lao, tự đáo võ hầu mộ tiền tái bái trí tế. Tế tắt, cuồng phong đón túc, sầu vân tú tán. Hốt nhiên thanh phong tập tập, tế vũ phân phân. Nhất trận quá hậu, thiên sắc tình lăng. Ngụy binh đại hỉ, giai bái tạ hồi doanh. Thị dạ, chung hội tại trường trung phục kí nhì tắm, hốt nhiên nhất trận thanh phong quá xử, chỉ kiến nhất nhân, luân cân vũ phiến, thân y hạc sưởng, tố lí tạo thao, diện như quan ngọc, thần nhược mặt chu, mĩ thanh mục lăng, thân trường bát xích, phiêu phiêu nhiên hữu thần tiên chi khái. Kì nhân bộ nhập trường trung, hội khởi thân nghênh chi viết: "Công hà nhân dã?" Kì nhân viết: "Kim tảo trọng thừa kiến

nhiều. Về đến cửa ải, kiểm lại thì không thiệt một người nào, chỉ bị ngã xây mày sát mặt và rơi mắt chỏm mủ mà thôi. Mọi người nói với nhau rằng: Trong đám mây mù có quân mã kéo đến, khi tới sát mình, thì không thấy giết hại người, té ra chỉ là cơn gió lốc. Hội hỏi hàng tướng là Tưởng Thư rằng: - Ở núi Định Quân có thần miếu nào không? Thư nói: - Ở đây không có đình miếu nào, chỉ có ngôi mộ Gia Cát Hầu thôi. Hội kinh hỏi, nói: - Đây tắt là Võ Hầu hiển thánh đó. Ta phải thân vào tế mới được. Hôm sau, Chung Hội sai mỗ trâu và dùng đũ đòn tế vật, đem đến trước mộ Võ Hầu tế bái. Hội thân vào lạy, khấn vái một hồi. Tế xong, cơn gió dữ tắt ngay, mây mù quang đãng, phảy phẩy gió mát, điểm một vài hạt mưa lấm tấm, khí trời trong sáng như thường. Quân Ngụy mừng lầm, cùng vào lạy tạ rồi trở về doanh trại.

Đêm hôm ấy, Chung Hội ở trong trường, nằm ngủ trên kỷ, chợt thấy một cơn gió mát thoảng qua, rồi có một người đội khăn lượn, cầm quạt long, áo hạc, giày trắng, dài thâm, mặt đẹp như ngọc, môi đỏ như son, mày thanh mắt sáng, mình dài tám thước, phón phở như thần tiên, lững thững bước vào trong trường. Hội đứng dậy ra đón vào hỏi rằng: - Ngài là ai đây? Người ấy đáp rằng: - Sáng hôm nay, người có biết đến ta, vậy ta có vài lời bảo cho ngươi biết: Nay lộc nhà Hán đã suy, mệnh trời không sao cưỡng được; song

yán xiāng gào : sui hàn zuò yǐ shuai , tian mìng nán wéi , rán liǎng chuan sheng líng , héng lí bing gé , chéng kě lián mǐn . rǔ rù jìng zhì hòu , wàn wù wàng sha sheng líng . " yán qì , fú xiù ér qù . huì yù wǎn liù zhì , hu rán jing xǐng , nǎi shì yí mèng . huì zhì shì wǔ hóu zhì líng , bù shèng jīng yì . yú shì chuán lìng qián jun , lì yí bái qí , shàng shu " bǎo guó an mín " sì zì ; suǒ dào zhì chǔ , rú wàng sha yi rén zhě cháng mìng . yú shì hàn zhōng rén mín , jìn jie chu chéng bài yíng . huì yí yí fú wéi , qiu háo wú fàn . hòu rén yǒu shi zàn yue : " shù wàn yīn bīng rào dìng jun , zhì lìng zhōng huì bài líng shén . sheng néng jué cè fú liú shì , sī cháng yí yán bǎo shǔ mín . "

帐中，会起身迎之曰：“公何人也？”其人曰：“今早重承见顾。吾有片言相告：虽汉祚已衰，天命难违，然两川生灵，横罹兵革，诚可怜悯。汝入境之后，万勿妄杀生灵。”言讫，拂袖而去。会欲挽留之，忽然惊醒，乃是一梦。会知是武侯之灵，不胜惊异。于是传令前军，立一白旗，上书“保国安民”四字；所到之处，如妄杀一人者偿命。于是汉中人民，尽皆出城拜迎。会一一抚慰，秋毫无犯。后人有诗赞曰：“数万阴兵绕定军，致令钟会拜灵神。生能决策扶刘氏，死尚遗言保蜀民。”

8 què shuo jiang wéi zài tà zhong , ting zhì wèi bing dà zhì , chuán xí liào huà , zhāng yì , dǒng jué tí bing jiè yìng ; yí miàn zì fēn bīng liè jiang yǐ dài zhì . hu bào wèi bīng zhì , wéi yǐn bīng yíng zhì . wèi zhèn zhōng wèi shǒu dà jiang nǎi tian shuǐ

却说姜维在沓中，听知魏兵大至，传檄廖化、张翼、董厥提兵接应；一面自分兵列将以待之。忽报魏兵至，维引兵迎之。魏阵中为首大将乃天水太守王颀也。颀

cố. Ngô hữu phiến ngôn tương cáo: tuy hán tộ dĩ suy, thiên mệnh nan vi, nhiên lưỡng xuyên sinh linh, hoành li binh cách, thành khả liên mẫn. Nhữ nhập cảnh chi hậu, vạn vật vọng sát sinh linh. "Ngôn cật, phất tụ nhi khứ. Hội dục văn lưu chi, hốt nhiên kinh tĩnh, nãi thị nhất mộng. Hội tri thị võ hầu chi linh, bất thắng kinh dị. Vu thị truyền lệnh tiền quân, lập nhất bạch kì, thượng thư" bảo quốc an dân "Tú tự; sở đáo chi xử, như vọng sát nhất nhân giả thường mệnh. Vu thị hán trung nhân dân, tǎn gai xuất thành bái nghênh. Hội nhất nhất phủ úy, thu hào vô phạm. Hậu nhân hữu thi tán viết: "Sỗ vạn âm binh nhiễu định quân, trí lệnh chung hội bái linh thần. Sinh năng quyết sách phù lưu thị, tử thượng di ngôn bảo thực dân."

nhân dân ở trong hai Xuyên, mặc phải nạn binh đao, rất nên thương xót. Người có vào cõi này, chó nên giết hại sinh linh. Nói xong, rủ tay áo đi ra. Hội muốn kéo lưu lại, thì sực tĩnh, té ra là một giấc mộng. Hội biết Võ Hầu linh ứng, kinh hãi không biết ngàn nào, mới truyền lệnh dựng một lá cờ trắng ở trong quân, đề bốn chữ: "Bảo quốc an dân". Quân đi đến đâu, cầm không được giết càn một người nào, hễ giết người phải đền mạng. Bởi thế nhân dân trong Hán Trung ra cả thành đón rước lạy hàng. Hội đều lấy lời an ủi, không tơ hào phạm đến của dân. Người sau có thơ khen rằng: Mây vạn âm binh giữ Định Quân, Khiến Chung Hội phải tế linh thần Sống hay đặt kế phò vua Hán, Chết vẫn còn lời giúp Thục dân.

Khước thuyết khương duy tại đạp trung, thính tri ngụy binh đại chí, truyền hịch liêu hóa, trương dục, đồng quyết đê binh tiếp ứng; nhất diện tự phân binh liệt tướng dĩ dãi chí. Hốt báo ngụy binh chí, duy dẫn binh nghênh chí. Ngụy trận trung vi thủ đại tướng nãi thiên thủy thái

Nói về Khương Duy ở Đạp Trung, nghe tin quân Ngụy kéo đến, liền truyền hịch cho Liêu Hóa, Trương Dực, Đồng Quyết dẫn quân đi tiếp ứng các mặt. Một mặt, dàn sẵn đợi quân Ngụy. Một lát, quân Ngụy kéo đến, duy dẫn quân ra địch. Đại tướng Ngụy là Vương Kỳ quất ngựa ra gọi rằng: - Ta nay có trăm

tài shǒu wáng qí yě . qí chu
mǎ dà hu yue : " wú jin dà
bing bǎi wàn , shàng jiang
qian yuán , fen èr shí lù ér jìn
, yǐ dào chéng dou . rǔ bù si
zǎo jiàng , yóu yù kàng jù
, hé bù zhi tian mìng ye ! " wéi
dà nù , tǐng qiang zòng mǎ
, zhí qū wáng qí . zhàn bù san
gé , qí dà bài ér zǒu . jiang
wéi qu bing zhui sha zhì ér
shí lǐ , zhi ting de jin gǔ qí
míng , yi zhi bing bǎi kai , qí
shàng dà shu " lǒng xi tài
shǒu qian hóng " zì yàng .
wéi xiào yue : " cǐ děng shǔ
bèi , fei wú dí shǒu ! " suí cui
bing zhui zhi . yòu gǎn dào
shí lǐ , què yù dèng ài qing
bing sha dào . liǎng jun hùn
zhàn . wéi dǒu sǒu jīng shén
, yǔ ài zhàn yǒu shí yú gé
, bù fen shèng fù , hòu miàn
luó gǔ yòu míng . wéi jí tuì
shí , hòu jun bào shuo : "
gan song zhu zhài , jìn bēi jin
chéng tài shǒu yáng xin
shao huǐ liǎo . " wéi dà jīng
jí lìng fù jiang xu lì qí hào
, yǔ dèng ài xiāng jù . wéi zì
chè hòu jun , xing yè lái jiù
gan song , zhèng yù yáng
xin . xin bù gǎn jiao zhàn
, wàng shan lù ér zǒu . wéi suí
hòu gǎn lái . jiang zhì shan
yán xià , yán shàng mù shí
rú yǔ , wéi bù néng qián jìn
. bǐ jí huí dào bàn lù , shǔ bing
yǐ bì dèng ài sha bài . wéi
bing dà duì ér lái , jiang jiang

出马大呼曰：“吾今大兵百万，上将千员，分二十路而进，已到成都。汝不思早降，犹欲抗拒，何不知天命耶！”维大怒，挺枪纵马，直取王颀。战不三合，颀大败而走。姜维驱兵追杀至二十里，只听得金鼓齐鸣，一枝兵摆开，旗上大书“陇西太守牵弘”字样。维笑曰：“此等鼠辈，非吾敌手！”遂催兵追之。又赶到十里，却遇邓艾倾兵杀到。两军混战。维抖擞精神，与艾战有十余合，不分胜负，后面锣鼓又鸣。维急退时，后军报说：“甘松诸寨，尽被金城太守杨欣烧毁了。”维大惊，急令副将虚立旗号，与邓艾相拒。维自撤后军，星夜来救甘松，正遇杨欣。欣不敢交战，望山路而走。维随后赶来。将至山岩下，岩上木石如雨，维不能前进。比及回到半路，蜀兵已被邓艾杀

thủ vương kì dã. Kì xuất mǎ đại
hô viết: "Ngô kim đại binh bách
vạn, thượng tướng thiên viễn,
phân nhị thập lộ nhi tiến, dĩ đáo
thành đô. Nhữ bất tư tako hàng,
do dục kháng cự, hà bất tri
thiên mệnh da!" Duy đại nộ,
đĩnh thương túng mǎ, trực thủ
vương kì. Chiến bất tam hợp, kì
đại bại nhi tẩu. Khương duy
khu binh truy sát chí nhị thập lí,
chỉ thính đắc kim cổ tè minh,
nhất chi binh bǎi khai, kì
thượng đai thư "Lũng tây thái
thủ khiên hoảng" tự dạng. Duy
tiểu viết: "Thử đẳng thử bối, phi
ngô địch thủ!" Toại thô binh
truy chi. Hựu cản đáo thập lí,
khước ngộ đặng ngài khuynh
binh sát đáo. Lưỡng quân hỗn
chiến. Duy đầu tẩu tinh thần,
dữ ngài chiến hữu thập dư hợp,
bất phân thắng phụ, hậu diện là
cổ hụy minh. Duy cấp thô thời,
hậu quân báo thuyết: "Cam
tùng chư trại, tǎn bị kim thành
thái thủ dương hân thiêu hủy
liễu." Duy đại kinh, cấp lệnh
phó tướng hư lập kì hào, dữ
đặng ngài tương cự. Duy tự
triệt hậu quân, tinh dạ lai cứu
cam tùng, chánh ngộ dương
hân. Hân bất cảm giao chiến,
vọng sơn lộ nhi tẩu. Duy tùy
hậu cản lai. Tương chí sơn
nham hạ, nham thương mộc
thạch như vũ, duy bất năng tiền
tiến. Bỉ cấp hồi đáo bán lộ, thực
binh dĩ bị đặng ngài sát bại.
Ngụy binh đại đội nhi lai, tương

vạn đại quân, nghìn viên thượng
tướng, chia làm hai mươi đường
kéo sang, đã đến Thành Đô rồi,
người không hàng đi cho mau, còn
muốn kháng cự, sao không biết
lòng trời thế vậy? Duy nổi giận, vác
thương quất ngựa ra đánh nhau với
Vương Kỳ. Chưa được ba hiệp Kỳ
thua chạy, Duy thúc quân đuổi
theo. Đuổi hơn hai mươi dặm, bỗng
nghe chuông trống rầm rĩ, rồi một
toàn quân kéo ra, trên cờ hiệu đề rõ
thái thú Lũng Tây là Khiêm Hoằng.

Duy cười nói:

Liền thúc quân đuổi riết. Được
mười dặm nữa, thì gặp Đặng Ngải
dẫn quân đến. Hai tướng đánh
nhau lộn bậy, Duy hăm hở đánh
nhau với Đặng Ngải hơn mười hiệp
chưa phân thắng bại. Bỗng lại nghe
tiếng chiêng trống nồi lên ở mé sau.
Duy vội vàng rút quân về thì hậu
quân báo rằng: Các trại ở Cam
Tùng đã bị thái thú Kim Thành là
Dương Hân đốt phá mất rồi. Duy
giật mình, sai phó tướng giữ ống cờ
hiệu của mình, ở lại chống nhau với
Đặng Ngải, còn mình thì dẫn hậu
quân quay về cứu trại Cam Tùng.
Về đến nơi vừa gặp Dương Hân.
Hân không dám giao chiến, chạy
lén vào trong đường núi. Duy đuổi
theo, đến dưới sườn núi, thì đá gỗ
ở trên ném xuống như mưa. Duy
không tiến lên được, phải trở về.
Đến nửa đường, thì Đặng Ngải đã
đánh tan quân Thục, rồi dẫn một
đại đội đến vây Khương Duy.

wéi wéi zhù .

9 wéi yǐn zhòng qí sha chu
chóng wéi , ben rù dà zhài
jian shǒu , yǐ dài jiù bing . hu
rán liú xìng mǎ dào , bào
shuo : " zhong huì dǎ pò
yáng an guan , shǒu jiang
jiǎng shu guī jiàng , fù qiān
zhàn sī , hàn zhōng yǐ shǔ
wèi yǐ . lè chéng shǒu jiang
wáng hán , hàn chéng shǒu
jiang jiǎng bin , zhì hàn
zhōng yǐ shi , yǐ kai mén ér
jiàng . hú jì dǐ dí bù zhù , táo
huí chéng dou qí yuán qù
liǎo . " wéi dà jìng , jí chuán
lìng bá zhài .

10 shì yè bing zhì jiang chuan
kǒu , qián miàn yí jun bǎi kai
, wèi shǒu wèi jiang , nǎi shì
jin chéng tài shǒu yáng xin .
wéi dà nù , zòng mǎ jiao
feng , zhì yí gé , yáng xin bài
zǒu , wéi niǎn gong shè zhì ,
lián shè san jiàn jie bù zhong
. wéi zhuǎn nù , zì zhé qí
gong , tǐng qiang gǎn lái .
zhàn mǎ qián shi , jiang wéi
dié zài dì shàng . yáng xin
bo huí mǎ lái sha jiang wéi .
wéi yuè qǐ shen , yi qiang cì
qù , zhèng zhōng yáng xin
mǎ nǎo . bēi hòu wèi bing
zòu zhì , jiù xin qù liǎo . wéi
qí shàng cóng mǎ , yù dài
zhuī shí , hu bào hòu miàn

败。魏兵大队而来，将姜维围住。

维引众骑杀出重围，奔入大寨坚守，以待救兵。忽然流星马到，报说：“钟会打破阳安关，守将蒋舒归降，傅佥战死，汉中已属魏矣。乐城守将王含，汉城守将蒋斌，知汉中已失，亦开门而降。胡济抵敌不住，逃回成都求援去了。”维大惊，即传令拔寨。

是夜兵至疆川口，前面一军摆开，为首魏将，乃是金城太守杨欣。维大怒，纵马交锋，只一合，杨欣败走，维拈弓射之，连射三箭皆不中。维转怒，自折其弓，挺枪赶来。战马前失，将维跌在地上。杨欣拨回马来杀姜维。维跃起身，一枪刺去，正中杨欣马脑。背后魏兵骤至，救欣去了。维骑上从马，欲待追时，忽报后

khương duy vi trù.

Duy dẫn chúng kỵ sát xuất trọng vi, bôn nhập đại trại kiên thủ, dĩ đãi cứu binh. Hốt nhiên lưu tinh mã đáo, báo thuyết: "Chung hội đã phá dương an quan, thủ tướng tương thư quy hàng, phó thiêm chiến tử, hán trung dĩ chúc ngụy hĩ. Nhạc thành thủ tướng vương hàm, hán thành thủ tướng tương bân, tri hán trung dĩ thất, diệc khai môn nhi hàng. Hồ tể đế địch bất trụ, đào hồi thành đồ cầu viện khứ liễu." Duy đại kinh, tức truyền lệnh bắt trại.

Duy phá vỡ vòng vây, chạy về trại lớn, giữ vững chờ quân đến cứu. Chợt có ngựa lưu tinh về báo rằng: - Chung Hội đánh vỡ cửa Dương Bình, tướng giữ ải Tưởng Thủ hàng Ngụy, còn Phó Thiêm thì tử trận. Hán Trung đã thuộc Ngụy rồi. Tưởng giữ Lạc Thành là Vương Hàm, tướng giữ Hán Thành là Tưởng Mân thấy mất Hán Trung, cũng mở cửa ra hàng nốt. Hồ Tể không chống cự nổi, phải chạy trốn về Thành Đô cầu cứu. Duy nghe báo giật mình, sai lập tức nhổ trại.

Thị dã binh chí cương xuyên khầu, tiền diện nhất quân bái khai, vi thủ nguy tương, nãi thị kim thành thái thủ dương hân. Duy đại nộ, túng mã giao phong, chỉ nhất hợp, dương hân bại tẩu, duy niêm cung xạ chi, liên xạ tam tiến giai bất trung. Duy chuyển nộ, tự chiết kí cung, đĩnh thương cản lai. Chiến mã tiền thất, tương duy diệt tại địa thượng. Dương hân bát hồi mã lai sát khương duy. Duy được khởi thân, nhất thương thứ khứ, chánh trung dương hân mã não. Bối hậu ngụy binh sập chí, cứu hân khứ liễu. Duy kỵ thượng tòng mã, dục đãi truy thời, hốt báo hậu

Đêm hôm ấy, quân đến cửa Cương Xuyên, gấp Dương Hân dẫn quân chặn đường. Duy nỗi giận thúc ngựa vào đánh, mới hiệp một, Dương Hân đã thua chạy. Duy giương cung bắn luôn ba phát không tin, tức mình bẻ cung vứt đi, cầm thương sấn vào đuổi đánh. Không ngờ ngựa quy chân trước hất Duy ngã lăn xuống đất. Dương Hân vội vàng quay ngựa lại giết. Duy nhảy choàng dậy, đâm một nhát thương tin vào giữa trán Dương Hân. Quân Ngụy kéo ủn cả đến, cứu được Dương Hân chạy đi. Duy nhảy lên ngựa của thủ hạ, toan đuổi theo, thì quân Đặng Ngải cũng vừa đến. Duy đầu đuôi không cứu được nhau, bèn thu quân về cứu

dèng ài bing dào . wéi shǒu
wěi bù néng xiāng gù , suí
shou bing yào duó hàn
zhong . shào mǎ bào shuo :
" yong zhōu cì shǐ zhu gé xù
yǐ duàn liǎo guī lù . " wéi nǎi
jù shan xiǎn xià zhài . wèi
bing tún yú yin píng qiáo tóu
. wéi jìn tuì wú lù , cháng tàn
yue : " tian sàng wǒ yě ! " fù
jiang níng suí yue : " wèi
bing suí duàn yín píng qiáo
tóu , yong zhōu bì rán bing
shǎo , jiāng jun ruò cóng
kǒng hán gǔ , jìng qū yong
zhōu , zhu gé xù bì chè yìn
píng zhì bing jiù yong zhōu ,
jiāng jun què yǐn bing ben
jiàn gé shǒu zhì , zé hàn
zhong kě fù yǐ . " wéi cóng
zhì , jí fa bing rù kǒng hán gǔ
, zhà qū yong zhōu . xì zuò
bào zhì zhu gé xù . xù dà
jīng yue : " yong zhōu shì wú
gé shǒu zhì dì , tǎng yǒu shu
shi , cháo tíng bì rán wèn zuì
. " jí chè dà bing cóng nán lù
qù jiù yong zhōu , zhì liù yí
zhì bing shǒu qiáo tóu . jiāng
wéi rù běi dào , yue xíng san
shí lǐ , liào zhì wèi bing qǐ
xíng , nǎi lè huí bing , hòu
duì zuò qián duì , jìng dào
qiáo tóu , guǒ rán wèi bing
dà duì yǐ qù , zhì yǒu xiē xiǎo
bing bǎ qiáo , bèi wéi yí zhèn
sha sǎn , jìn shao qí zhài
zhà . zhu gé xù ting zhì qiáo
tóu huǒ qǐ , fù yǐn bing huí ,
jiāng wéi bing yǐ guò bàn rì

面邓艾兵到。维首尾不能相顾，遂收兵要夺汉中。哨马报说：“雍州刺史诸葛绪已断了归路。”维乃据山险下寨。魏兵屯于阴平桥头。维进退无路，长叹曰：“天丧我也！”副将宁随曰：“魏兵虽断阴平桥头，雍州必然兵少，将军若从孔函谷，径取雍州，诸葛绪必撤阴平之兵救雍州，将军却引兵奔剑阁守之，则汉中可复矣。”维从之，即发兵入孔函谷，诈取雍州。细作报知诸葛绪。绪大惊曰：“雍州是吾合守之地，倘有疏失，朝廷必然问罪。”急撤大兵从南路去救雍州，只留一枝兵守桥头。姜维入北道，约行三十里，料知魏兵起行，乃勒回兵，后队作前队，径到桥头，果然魏兵大队已去，只有些小兵把桥，被维一阵杀散，尽烧其寨栅。诸葛绪听知桥头火起，复引兵回，姜维

diện đặng ngại binh đáo. Duy thủ vĩ bất năng tương cố, toại thu binh yếu đoạt hán trung. Tiếu mã báo thuyết: "Ung châu thứ sứ Gia Cát tự dĩ đoạn liều quy lộ." duy nãi cư sơn hiểm hạ trại. Ngụy binh truân vu âm bình kiều đầu. Duy tiến thối vô lô, trường thán viết: "Thiên tang ngã dã!" Phó tướng ninh túy viết: "Ngụy binh tuy đoạn âm bình kiều đầu, ung châu tắt nhiên binh thiểu, tướng quân nhược tòng khồng hàm cốc, kính thủ ung châu, Gia Cát tự tắt triệt âm bình chi binh cứu ung châu, tướng quân khước dẫn binh bôn kiêm các thủ chi, tắc hán trung khả phục hỉ." duy tòng chi, tức phát binh nhập khồng hàm cốc, trả thủ ung châu. Tế tác báo tri Gia Cát tự. Tự đại kinh viết: "Ung châu thị ngô hợp thủ chi địa, thảng hữu sơ thất, triều đình tắt nhiên vấn tội." cấp triệt đại binh tòng nam lộ khứ cứu ung châu, chỉ lưu nhất chi binh thủ kiều đầu. Khương duy nhập bắc đạo, ước hành tam thập lí, liêu tri ngụy binh khởi hành, nãi lặc hồi binh, hậu đội tác tiền đội, kính đáo kiều đầu, quả nhiên ngụy binh đại đội dĩ khứ, chỉ hữu ta tiều binh bả kiều, bị duy nhất trận sát tán, tẫn thiêu kì trại sách. Gia Cát tự thính tri kiều đầu hỏa khởi, phục dẫn binh hồi, khương duy binh dĩ quá bán nhật liều, nhân thủ bắt cảm

Hán Trung. Có tiểu mã báo tin thử sử Ung Châu là Gia Cát Tự đã chặn mất đường về rồi. Duy mới hạ trại, giữ nơi núi hiểm. Quân Ngụy đóng ở đầu cầu Âm Bình.

Duy tiến thoái hết đường, thở dài than rằng: - Trời hại ta đây! Phó tướng là Ninh Túy nói: - Quân Ngụy tuy chặn cầu Âm Bình của ta, nhưng quân giữ Ung Châu rất ít. Tướng quân nếu từ trong hang Khồng Hàng đi tắt đến lấy Ung Châu, Gia Cát Tự tắt phải triệt quân Âm Bình về cứu. Bấy giờ tướng quân sẽ dẫn quân chạy ra giữ Kiếm Các, thì Hán Trung có thể giữ lại được! Duy nghe lời, liền kéo quân vào cửa hang Khồng Hàm, giả vờ đến cướp Ung Châu. Quân tế tác báo với Gia Cát Tự. Tự thất kinh nói: - Ung Châu là chỗ họp binh của ta, lỡ xảy ra sự gì triều đình bắt tội đến ta. Bèn rút đại quân đi đường phía nam về cứu Ung Châu, chỉ để ít quân ở lại giữ cầu. Khương Duy đi đường phía bắc, ước được ba mươi dặm, biết rằng quân Ngụy đã khởi hành, mới quay lại, đổi hậu đội thành tiền đội, kéo về cầu Âm Bình. Quả nhiên, đại quân Ngụy đã rút, chỉ còn lơ thơ một ít ở lại. Duy đánh giết một trận tan nát, đốt sạch cả doanh trại. Gia Cát Tự trông thấy đầu cầu bốc cháy, bèn dẫn quân quay lại, thì quân Khương Duy đã đi được nửa ngày rồi, vì thế không dám đuổi theo nữa.

Lại nói, Khương Duy dẫn quân ra

liǎo , yin cǐ bù gǎn zhuī gǎn .
què shuo jiāng wéi yǐn bing
guò liǎo qiáo tóu , zhèng
xíng zhì xiān , qián miàn yǐ
jun lái dào , nǎi zuǒ jiāng jun
zhang yì , yòu jiāng jun liào
huà yě . wéi wèn zhī , yì yue
: " huáng hào ting xìn shi wu
zhī yán , bù kěn fa bing . yì
wén hàn zhōng yǐ wéi , zì qǐ
bing lái , shí yáng an guan yǐ
bèi zhōng huì suǒ qū . jin
wén jiāng jun shòu kùn , tè
lái jie yìng . " suì gé bing yǐ
chǔ , qian fù bái shuǐ guan .
huà yue : " jin sì miàn shòu
dí , liáng dào bù tōng , bù rú
tuì shǒu jiàn gé , zài zuò
liáng tú . " wéi yí lù wèi jué .
hu bào zhōng huì , dèng ài
fēn bīng shí yú lù sha lái .
wéi yù yǔ yì , huà fēn bīng
yíng zhī . huà yue : " bái shuǐ
dì xiá lù duo , fei zheng zhàn
zhì suō , bù rú qiè tuì qù jiù
jiàn gé kě yě ; ruò jiàn gé yí
shí , shì jué lù yǐ . " wéi cóng
zhī , suì yǐn bing lái tóu jiàn
gé . jiāng jìn guan qián , hu
rán gǔ jiǎo qí míng , hǎn
sheng dà qǐ , jīng qí biàn shù
, yì zhì jun bǎ zhù guan kǒu .
zhèng shì : hàn zhōng xiǎn
jùn yǐ wú yǒu , jiàn gé fēng
bo yòu hu sheng . wéi zhì hé
chǔ zhì bing , qiě kàn xià
wén fēn jiě .

兵已过半日了，因此不敢追赶。却说姜维引兵过了桥头，正行之间，前面一军来到，乃左将军张翼、右将军廖化也。维问之，翼曰：“黄皓听信师巫之言，不肯发兵。翼闻汉中已危，自起兵来，时阳安关已被钟会所取。今闻将军受困，特来接应。”遂合兵一处，前赴白水关。化曰：“今四面受敌，粮道不通，不如退守剑阁，再作良图。”维疑虑未决。忽报钟会、邓艾分兵十余路杀来。维欲与翼、化分兵迎之。化曰：“白水地狭路多，非争战之所，不如且退去救剑阁可也；若剑阁一失，是绝路矣。”维从之，遂引兵来投剑阁。将近关前，忽然鼓角齐鸣，喊声大起，旌旗遍竖，一枝军把住关口。正是：汉中险峻已无有，剑阁风波又忽生。未知何处之兵，且看下文分解。

truy cản. Khước thuyết khương duy dẫn binh quá liều kiều đầu, chánh hành chi gian, tiền diện nhất quân lai đáo, nǎi tả tướng quân trương dục, hữu tướng quân liêu hóa dã. Duy vẫn chi, dục viết: "Hoàng hạo thính tín sư vu chi ngôn, bắt khắng phát binh. Dục vẫn hán trung dĩ nguy, tự khởi binh lai, thời dương an quan dĩ bị chung hội sở thủ. Kim vẫn tướng quân thụ khổn, đặc lai tiếp ứng." toại hợp binh nhất xử, tiền phó bạch thủy quan. Hóa viết: "Kim từ diện thụ địch, lương đạo bất thông, bắt như thối thủ kiếm các, tái tác lương đồ." duy nghỉ lự vị quyết. Hốt báo chung hội, dặng ngại phân binh thập dư lô sát lai. Duy dục dữ dục, hóa phân binh nghênh chi. Hóa viết: "Bạch thủy địa hiệp lô đa, phi tranh chiến chi sở, bắt như thả thối khứ cứu kiếm các khă dã; nhược kiếm các nhất thất, thị tuyệt lộ hĩ." duy tòng chi, toại dẫn binh lai đầu kiếm các. Tương cận quan tiền, hốt nhiên cổ giác tề minh, hảm thanh đại khởi, tinh kì biến thụ, nhất chi quân bả trụ quan khẩu. Chánh thi: hán trung hiềm tuấn dĩ vô hữu, kiếm các phong ba hựu hốt sinh. Vị tri hà xứ chi binh, thả khán hạ văn phân giải.

khởi cầu, vừa đi được một thời thì gặp Trương Dực, Liêu Hóa. Duy hỏi chuyện, Dực nói: - Hoàng Hạo tin lời đồng cốt, không chịu phát binh cho. Tôi nghe tin Hán Trung nguy cấp, cắt quân lại cứu, thì cửa Dương An đã bị Chung Hội lấy mất rồi. Nay nghe tướng quân bị vây ở đây, cho nên dẫn quân đến tiếp ứng. Hóa nói: - Nay bốn mặt giặc vây mất cả, đường mang lương không đi được, chỉ bằng lui về giữ cửa Kiếm Các, rồi sẽ liệu kế khác. Duy còn phân vân chưa quyết bề nào, chợt có tin báo Chung, Đặng Ngải chia quân làm mười đường kéo đến. Duy muốn cùng Trương Dực, Liêu Hóa chia quân ra địch. Hóa nói: - Đất Bạch Thủy này hẹp hòi, không phải chỗ đánh nhau được, nên lui về giữ Kiếm Các là hơn: Nếu mất nốt Kiếm Các, thì tuyệt hết đường đi lại. Duy nghe lời, dẫn quân kéo đến cửa Kiếm Các. Gần đến nơi, bỗng thấy còi trống vang tai, tiếng reo như sấm, tinh kỳ dựng lên tua tủa, một toán quân chặn trước cửa ái. Đó là: Hán địa không còn nơi hiểm trở. Kiếm môn bỗng nồi trận phong ba. Không biết toán quân ấy là quân nào, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
117
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo fǔ guó dà jiāng jun
dǒng jué , wén wèi bing shí
yú lù rù jìng , nǎi yǐn èr wàn
bing shǒu zhù jiàn gé ; dang
rì wàng chén tóu dà qǐ , yí
shì wèi bing , jí yǐn jun bǎ
zhù guan kǒu . dǒng jué zì
lín jun qián shì zhī , nǎi jiang
wéi , liào huà , zhang yì yě .
jué dà xǐ , jie rù guan shàng ,
lǐ bì , ku sù hòu zhǔ huáng
hào zhì shì . wéi yue : " gong
wù you lù . ruò yǒu wéi zài ,
bì bù róng wèi lái tun shǔ yě
. qiě shǒu jiàn gé , xú tú tuì
dí zhī jì . " jué yue : " cǐ guan
sui rán kě shǒu , zheng nài
chéng dou wú rén ; tǎng wèi
dí rén suǒ xí , dà shì wǎ jiē
yǐ . " wéi yue : " chéng dou
shan xiǎn dì jùn , fei kě yì qǔ
, bù bì you yě . " zhèng yán
xiān , hu bào zhu gé xù lǐng
bing sha zhì guan xià , wéi
dà nù , jí yǐn wǔ qian bing
sha xià guan lái , zhí zhuàng
rù wèi zhèn zhōng , zuǒ
chong yòu tú , sha de zhu gé
xù dà bài ér zǒu , tuì shù shí
lǐ xià zhài , wèi jun sī zhě wú
shù . shǔ bing qiǎng liǎo xū

第一百十七回
邓士载偷度阴平
诸葛瞻战死绵竹

Đệ nhất bách thập thất hồi
đặng sĩ tái thâu độ âm bình
Gia Cát chiêm chiến tử miên
trúc

却说辅国大将军董厥，
闻魏兵十余路入境，乃
引二万兵守住剑阁；当
日望尘头大起，疑是魏
兵，急引军把住关口。
董厥自临军前视之，乃
姜维、廖化、张翼也。
厥大喜，接入关上，礼
毕，哭诉后主黄皓之事。
维曰：“公勿忧虑。
若有维在，必不容魏来
吞蜀也。且守剑阁，徐
图退敌之计。”厥曰：
“此关虽然可守，争奈
成都无人；倘为敌人所
袭，大势瓦解矣。”维
曰：“成都山险地峻，
非可易取，不必忧也。
”正言间，忽报诸葛绪
领兵杀至关下，维大怒
，急引五千兵杀下关来
，直撞入魏阵中，左冲
右突，杀得诸葛绪大败

HỒI 117 Đặng Sĩ Tái lèn qua núi
Âm Bình; Gia Cát Chiêm chết tại
thành Miên Trúc

Nói về, phụ quốc tướng quân là
Đồng Quyết, nghe tin quân Ngụy
chia làm mười đường vào cõi, mới
dẫn hai vạn quân giữ chặt cửa ải
Kiếm Các. Khi ấy trông thấy bụi bay
mù mịt, tưởng là quân Ngụy đã đến
nơi, mới dẫn quân ra ngăn giữ.
Quyết ra trước trận trông xem, té ra
Khương Duy, Liêu Hóa, Trương
Dực. Quyết mừng lắm, tiếp ba
người lên ải, khóc lóc kể lại việc
Hầu chủ tin nghe Hoàng Hạo. Duy
nói: - Ông không phải lo, nếu Duy
này còn sống, quyết không để cho
quân Ngụy nuốt được nước Thục ta
đây. Nay hãy giữ ở đây, sẽ tìm kế
má phả giặc! Quyết nói: - Ở đây tuy
có thể giữ được, nhưng ở Thành
Đô không có người, nếu để quân
giặc đánh úp được, thì đại thế tan
vỡ cả. Duy nói: - Ở Thành Đô núi
non hiểm trở, không dễ mà vào lọt,
bất tất phải lo chi. Đang nói chuyện,
thì Gia Cát Tự dẫn quân kéo đến
dưới ải. Duy nổi giận, dẫn năm
nghìn quân kéo xuống, xông thẳng
vào trận, đánh giết quân Ngụy tan
tành. Gia Cát Tự thua to, rút lui
ngoài mười dặm hạ trại. Quân Ngụy
chết không biết bao nhiêu mà kể.
Quân Thục cướp được ngựa xe và

duo mǎ pǐ qì xiè , wéi shou
bing huí guan .

3 què shuo zhong huì lí jiàn gé
èr shí lǐ xià zhài , zhu gé xù
zì lái fú zuì . huì nù yue : "wú lìng rǔ shǒu bǎ yin píng
qiáo tóu , yǐ duàn jiang wéi
gui lù , rú hé shí liǎo ! jin yòu
bù de wú lìng , shàn zì jìn
bing , yǐ zhì cǐ bài ! " xù yue :
" wéi guǐ jì duo duan , zhà qū
yong zhōu ; xù kǒng yong
zhōu yǒu shī , yǐn bing qù jiù
, wéi chéng jī zǒu tuo ; xù yìn
gǎn zhì guan xià , bù xiǎng
yòu wèi suǒ bài . " huì dà nù
, chì lìng zhǎn zhi . jian jun
wèi : " xù sui yǒu zuì ,
nǎi dèng zheng xi suǒ du zhí
réni ; bù zheng jiāng jun sha
zhi , kǒng shàng hé qì . " huì
yue : " wú fèng tian zi míng
zhào , jìn gong jun mìng , tè
lái fá shǔ . biàn shì dèng ài
yǒu zuì , yì dang zhǎn zhi ! "
zhòng jie lì quàn . huì nǎi
jiang zhu gé xù yòng jiàn che
zài fù luò yáng , rèn jìn gong
fa luò ; suí jiang xù suǒ lǐng
zhì bing , shou zài bù xià
diào qiǎn .

而走，退数十里下寨，魏军死者无数。蜀兵抢了许多马匹器械，维收兵回关。

却说钟会离剑阁二十里下寨，诸葛绪自来伏罪。会怒曰：“吾令汝守把阴平桥头，以断姜维归路，如何失了！今又不得吾令，擅自进兵，以致此败！”绪曰：“维诡计多端，诈取雍州；绪恐雍州有失，引兵去救，维乘机走脱；绪因赶至关下，不想又为所败。”会大怒，叱令斩之。监军卫瓘曰：“绪虽有罪，乃邓征西所督之人；不争将军杀之，恐伤和气。”会曰：“吾奉天子明诏、晋公钧命，特来伐蜀。便是邓艾有罪，亦当斩之！”众皆力劝。会乃将诸葛绪用槛车载赴洛阳，任晋公发落；随将绪所领之兵，收在部下调遣。

liễu hứa đa mã thát khí giới,
duy thu binh hồi quan.

khí giới rất nhiều.

Khước thuyết chung hội li kiếm các nhị thập lí hạ trại, Gia Cát tự tự lai phục tội. Hội nộ viết: "Ngô lệnh nhữ thủ bả âm bình kiều đầu, dĩ đoạn khương duy quy lộ, như hà thát liễu! Kim hữu bất đắc ngô lệnh, thiện tự tiến binh, dĩ trí thủ bại!" Tự viết: "Duy quỷ kế đa đoan, trá thủ ung châu; tự khủng ung châu hữu thất, dẫn binh khứ cứu, duy thừa cơ tẩu thoát; tự nhân cản chí quan hạ, bất tưởng hựu vi sở bại." Hội đại nộ, sát lệnh trảm chi. Giám quân vệ quán viết: "Tự tuy hưu tội, nãi đặng chinh tây sở đốc chi nhân; bất tranh tướng quân sát chi, khủng thương hòa khí." Hội viết: "Ngô phụng thiên tử minh chiếu, tấn công quân mệnh, đặc lai phạt thực. Tiện thị đặng ngại hưu tội, diệc đương trảm chi!" Chứng giai lực khuyến. Hội nãi tương Gia Cát tự dụng hạm xa tái phó lạc dương, nhâm tấn công phát lạc; tùy tương tự sở linh chi binh, thu tại bộ hạ điều khiển.

Chung Hội hạ trại, cách cửa Kiếm hai mươi dặm. Gia Cát Tự vào lạy chịu tội. Hội mắng rằng: - Ta sai ngươi giữ đầu cầu An Bình, để chặn đường Khương Duy kéo về, sao dám để cho hắn chạy thoát? Vả ta chưa sai đến, sao dám tự tiện tiến binh, để đến nỗi thua to như thế này? Tự kêu rằng: - Khương Duy nhiều quỷ kế lắm. Hắn giả danh đến cướp Ung Châu, tôi sợ Ung Châu mất, cho nên dẫn quân đi cứu, không ngờ hắn thừa cơ chạy thoát. Tôi nhân thế đuổi đến dưới ái, té ra lại bị thua. Hội nổi giận, sai lôi Tự ra chém. Giám quân là Vệ Quán can rằng: - Tự tuy có tội, nhưng là người của Đặng tướng quân, tướng quân không nên giết, e tổn thương hòa khí hai bên. Hội nói: - Ta phụng minh chiếu của thiên tử và quân lệnh của Tấn Công, sang đây đánh thực, cho đến Đặng Ngải có tội ta cũng chém! Các tướng có sức can ngăn. Hội mới bắt Gia Cát Tự bỏ vào xe cùi, đưa về Lạc Dương để Tấn Công trị tội. Còn quân của Tự, thì thu cả lấy làm bộ hạ sai khiến.

4 yǒu rén bào yǔ dèng ài . ài dà nù yue : " wú yǔ rǔ guan pǐn yí ban , wú jiǔ ? bian jiang , yú guó duo láo , rǔ an gǎn wàng zì zun dà ye ! " zi dèng zhong quàn yue : " xiǎo bù rěn zé luàn dà móu , fù qin ruò yǔ ta bù mù , bì wù guó jia dà shì . wàng qiē róng rěn zhī . " ài cóng qí yán . rán bì jìng xin zhong huái nù , nǎi yīn shí shù qí lái jiàn zhong huì . huì wén ài zhì , biàn wèn zuǒ yòu : " ài yǐn duo shǎo jun lái ? " zuǒ yòu dá yue : " zhǐ yǒu shí shù qí . " huì nǎi lìng zhàng shàng zhàng xià liè wǔ shì shù bǎi rén .

5 ài xià mǎ rù jiàn . huì jie rù zhàng lǐ bì . ài jiàn jun róng shèn sù , xin zhong bù an , nǎi yǐ yán tiǎo zhī yue : " jiāng jun de liǎo hàn zhōng , nǎi cháo tíng zhī dà xìng yě , kě dìng cè zǎo qū jiàn gé . " huì yue : " jiāng jun míng jiàn ruò hé ? " ài zài san tuī cheng wú néng . huì gù wèn zhì . ài dá yue : " yǐ yú yì dù zhì , kě yǐn yí jun cóng yīn píng xiǎo lù chu hàn zhōng dé yáng tíng , yòng qí bing jìng qū chéng dou , jiāng wéi bì chè bing lái jiù , jiāng jun chéng xū jiù qū jiàn gé , kě huò quán gong . " huì dà xì yue : " jiāng jun cǐ jì shèn

有人报与邓艾。艾大怒曰：“吾与汝官品一般，吾久镇边疆，于国多劳，汝安敢妄自尊大耶！”子邓忠劝曰：“小不忍则乱大谋，父亲若与他不睦，必误国家大事。望且容忍之。”艾从其言。然毕竟心中怀怒，乃引十数骑来见钟会。会闻艾至，便问左右：“艾引多少军来？”左右答曰：“只有十数骑。”会乃令帐上帐下列武士数百人。

艾下马入见。会接入帐礼毕。艾见军容甚肃，心中不安，乃以言挑之曰：“将军得了汉中，乃朝廷之大幸也，可定策早取剑阁。”会曰：“将军明见若何？”艾再三推称无能。会固问之。艾答曰：“以愚意度之，可引一军从阴平小路出汉中德阳亭，用奇兵径取成都，姜维必撤兵来救，将军乘虚就取剑阁，可获全功。”

Hữu nhân báo dữ đặng ngải. Ngải đại nộ viết: "Ngô dữ nhữ quan phẩm nhất bàn, ngô cửu trấn biên cương, vu quốc đa lao, nhữ an cảm vọng tự tôn đại da!" Tử đặng trung khuyễn viết: "Tiểu bất nhẫn tắc loạn đại mưu, phụ thân nhược dữ tha bất mục, tất ngộ quốc gia đại sự. Vọng thả dung nhẫn chí." Ngải tòng kì ngôn. Nhiên tất cánh tâm trung hoài nộ, nãi dẫn thập số kỹ lai kiến chung hội. Hội vẫn ngải chí, tiện vấn tả hữu: "Ngải dẫn đa thiều quân lai?" Tả hữu đáp viết: "Chỉ hữu thập số kỹ." Hội nãi lệnh trưởng thượng trưởng hạ liệt võ sĩ sở bách nhân.

Có người báo với Đặng Ngải. Ngải nổi giận, nói rằng: - Ta với nó phảm tước ngang nhau, ta trấn ngoài biên thùy đã lâu, lập nên bao nhiêu công với nước, sao nó lại dám khinh ta quá thế? Con là Đặng Trung can rằng: - Việc nhỏ không nhẹ, thì hỏng đến việc lớn. Phụ thân nếu khích nhau với Chung Hội, tất lỡ mất việc to của nhà nước. Xin phụ thân hãy nhẹn đi một chút. Ngải nghe lời, nhưng trong bụng vẫn căm, mới dẫn vài mươi quân kỹ đến chơi Chung Hội. Hội nghe tin Ngải đến, hỏi tả hữu rằng: - Đặng Ngải đem quân đến đây nhiều hay ít? Tả hữu bẩm rằng: - Chỉ có vài mươi quân kỹ mà. Hội sai võ sĩ vài trăm người, đứng sắp hàng dưới trưởng.

Ngải hạ mã nhập kiến. Hội tiếp nhập trưởng lễ tất. Ngải kiến quân dung thậm túc, tâm trung bất an, nãi dĩ ngôn thiêu chí viết: "Tướng quân đắc liễu hán trung, nãi triều đình chi đại hạnh dã, khả định sách tảo thủ kiếm các." Hội viết: "Tướng quân minh kiến nhược hà?" Ngải tái tam thối xưng vô năng. Hội cố vấn chi. Ngải đáp viết: "Dĩ ngu ý độ chi, khả dẫn nhất quân tòng âm bình tiểu lộ xuất hán trung đức dương đình, dụng kì binh kính thủ thành đô, khương duy tất triệt binh lai cứu, tướng quân thừa hư tựu thủ kiếm các, khả hoạch toàn công." Hội đại hỉ viết: "Tướng

Ngải xuống ngựa đi vào, Hội ra đón tiếp. Ngải trông thấy quân oai nghiêm chỉnh, trong bụng không yên, mới nói khơi lên rằng: - Tướng quân lấy được Hán Trung, là một sự may mắn cho triều đình lầm. Nên nghĩ kế mà lấy Kiếm Các đi cho sớm. Hội nói: - Tướng quân nghĩ thế nào? Ngải thoái thác hai ba lần, nói là không có tài cán gì. Hội cố hỏi gặng. Ngải mới đáp rằng: - Cứ ý tôi nghĩ, thì nên dẫn một đạo quân từ con đường nhỏ núi Âm Bình, lên ra Đức Dương đình ở Hán Trung, rồi dùng kỵ binh, đến tắt chiếm lấy Thành Đô. Khương Duy tất phải rút quân về cứu, tướng quân sẽ thừa cơ lấy Kiếm Các, chắc thu được toàn

miao ! kě jí yǐn bīng qù . wú zài cǐ zhuan hòu jié yin ! " èr rén yǐn jiǔ xiāng bié . huì huí běn zhàng yǔ zhu jiāng yue : " rén jie wèi dèng ài yǒu néng . jin rì guan zhī , nǎi yong cái ēr ! " zhòng wèn qí gù . huì yue : " yin píng xiǎo lù , jie gao shan jùn lǐng , ruò shǔ yǐ bǎi yú rén shǒu qí xiǎn yào , duàn qí guì lù , zé dèng ài zhì bīng jie è sǐ yī . wú zhì yǐ zhèng dao ér xíng , hé chóu shǔ dì bù pò hu ! " suì zhì yún tiào jià , zhì dǎ jiàn gé guan .

会大喜曰：“将军此计甚妙！可即引兵去。吾在此专候捷音！”二人饮酒相别。会回本帐与诸将曰：“人皆谓邓艾有能。今日观之，乃庸才耳！”众问其故。会曰：“阴平小路，皆高山峻岭，若蜀以百余人守其险要，断其归路，则邓艾之兵皆饿死矣。吾只以正道而行，何愁蜀地不破乎！”遂置云梯炮架，只打剑阁关。

6 què shuo dèng ài chu yuán mén shàng mǎ , huí gù cóng zhě yue : " zhong huì dài wú ruò hé ? " cóng zhě yue : " guan qí cí sè , shèn bù yǐ jiāng jun zhi yán wèi rán , dàn yǐ kǒu qiǎng yìng ér yǐ . " ài xiào yue : " bǐ liào wǒ bù néng qǔ chéng dou , wǒ pian yù qǔ zhì ! " huí dào běn zhài , shi zuǎn , dèng zhōng yì ban jiàng shì jie wèn yue : " jin rì yǔ zhong ? xi yǒu hé gao lùn ? " ài yue : " wú yǐ shí xin gào bǐ , bǐ yǐ yong cái shì wǒ . bǐ jìn de hàn zhong , yǐ wèi mò dà zhì gong ; ruò fei wú tún tà zhong bàn zhù jiang wéi , bǐ an néng chéng gong ye ! wú jìn ruò qǔ liǎo

却说邓艾出辕门上马，回顾从者曰：“钟会待吾若何？”从者曰：“观其辞色，甚不以将军之言为然，但以口强应而已。”艾笑曰：“彼料我不能取成都，我偏欲取之！”回到本寨，师纂、邓忠一班将士接问曰：“今日与钟镇西有何高论？”艾曰：“吾以实心告彼，彼以庸才视我。彼今得汉中，以为莫大之功；若非吾屯沓中绊住姜维，彼安

quân thủ kê thậm diệu! Khả túc dẫn binh khứ. Ngô tại thử chuyên hậu tiệp âm!" Nhị nhân ầm tửu tương biệt. Hội hồi bỗn trướng dữ chư tướng viết: "Nhân giai vị đặng ngải hữu nǎng. Kim nhật quan chi, nǎi dong tài nhĩ!" Chúng vẫn kì cổ. Hội viết: "Âm bình tiểu lộ, giai cao sơn tuấn lĩnh, nhược thục dĩ bách dư nhân thủ kì hiểm yếu, đoạn kì quy lộ, tắc đặng ngải chi binh giai ngã tử hĩ. Ngô chỉ dĩ chánh đạo nhi hành, hà sầu thục địa bất phá hò!" Toại trí vân thê pháo giá, chỉ đả kiém các quan.

công. Hội cả mừng, nói: - Kế của tướng quân hay lắm, xin dẫn quân đi ngay cho, tôi ở đây chờ đợi tin mừng! Hai người uống rượu xong rồi biệt nhau. Hội bảo các tướng rằng: - Người ta ai cũng cho Đặng Ngải là giỏi, nay xem ra cũng không có gì. Chúng hỏi có làm sao, Hội nói: - Đường Âm Bình toàn thị núi cao non quạnh, quân Thục chỉ độ trăm người giữ nơi hiểm yếu, chặn mất đường về, thì quân Đặng Ngải tự nhiên chết đói cả. Ta cứ đi theo đường cái, lo gì đắt Thục chẳng phá xong? Liền sai chế tạo những đồ thang mây, sàn pháo, đánh vào cửa Kiếm Cát.

Khước thuyết đặng ngải xuất viên môn thượng mã, hồi cố tòng giả viết: "Chung hội đãi ngô nhược hè?" Tòng giả viết: "Quan kỉ từ sắc, thậm bất dĩ tướng quân chi ngôn vi nhiên, đãn dĩ khẩu cường ứng nhí dĩ." Ngải tiểu viết: "Bỉ liêu ngã bất năng thủ thành đô, ngã thiên dục thủ chí!" Hồi đáo bỗn trại, sư toàn, đặng trung nhất ban tướng sĩ tiệp vấn viết: "Kim nhật dữ chung trấn tây hữu hà cao luận?" Ngải viết: "Ngô dĩ thật tâm cáo bỉ, bỉ dĩ dong tài thị ngã. Bỉ kim đắc hán trung, dĩ vi mạc đại chi công; nhược phi ngô truân đạp trung bán trụ khương duy, bỉ an năng thành công da! Ngô kim nhược thủ

Nói về Đặng Ngải ra khỏi cửa viên lên ngựa, ngoảnh lại hỏi đầy tớ rằng: - Chung Hội coi ta thế nào? Đầu tớ bẩm: - Xem dáng mặt và lời ăn tiếng nói thì hình như coi lời tướng quân không vào đâu, chẳng qua nói đãi bối đó mà thôi. Ngải cười rằng: - Nó đoán rằng ta không lấy nổi Thành Đô, nhưng để ta lấy cho nó xem! Ngải về đến trại, Sư Toản, Đặng Trung tiếp vào hỏi rằng: - Hôm nay bàn nhau với Chung trấn tây có cao luân gì không? Ngải nói: - Ta đem bụng thực nói với nó, nó lại cho ta là tài hèn. Nó lấy được Hán Trung, đã tướng công to lắm, nếu không có ta giữ chặt chân Khương Duy ở Đặng Trung, thì nó thành công sao được? Ta nay đến lấy Thành Đô, còn bằng

chéng dou , shèng qū hàn zhong yǐ ! " dang yè xià lìng , jìn bá zhài wàng yin píng xiǎo lù jìn bing , lí jiàn gé qí bǎi lǐ xià zhài , yǒu rén bào zhong huì shuō : " dèng ài yào qù qǔ chéng dou liǎo . " huì xiào ài bù zhì .

能成功耶！吾今若取了成都，胜取汉中矣！”当夜下令，尽拔寨望阴平小路进兵，离剑阁七百里下寨，有人报钟会说：“邓艾要去取成都了。”会笑艾不智。

7 què shuo dèng ài yi miàn xiù mì shu qiǎn shǐ chí bào si mǎ zhào , yi miàn jù zhu jiang yú zhàng xià wèn yue : " wú jin chéng xū qù qū chéng dou , yǔ rǔ děng lì gong míng yú bù xiǔ , rǔ děng kěn cóng hu ? " zhu jiang yìng yue : " yuàn zun jun lìng , wàn sǐ bù cí ! " ài nǎi xiān lìng zǐ dèng zhong yǐn wǔ qian jīng bing , bù chuan yǐ jiā , gè zhí fǔ záo qì jù , fán yù jùn wéi zhī chǔ , záo shan kai lù , da zào qiáo gé , yǐ biàn jun xíng . ài xuǎn bing san wàn , gè dài gān liang shéng suǒ jìn fa . yue xíng bǎi yú lǐ , xuǎn xià san qian bing , jiù běi zhā zhài ; yòu xíng bǎi yú lǐ , yòu xuǎn san qian bing xià zhài . shì nián shí yuè zì yīn píng jìn bing , zhì yú dian yá xiá gǔ zhī zhong , fán èr shí yú rì , xíng qí bǎi yú lǐ , jie shì wú rén zhì dì . wèi bing yán tú xià liǎo shù zhài , zhì shèng xià èr qian rén mǎ . qian zhì

却说邓艾一面修密书遣使驰报司马昭，一面聚诸将于帐下问曰：“吾今乘虚去取成都，与汝等立功名于不朽，汝等肯从乎？”诸将应曰：“愿遵军令，万死不辞！”艾乃先令子邓忠引五千精兵，不穿衣甲，各执斧凿器具，凡遇峻危之处，凿山开路，搭造桥阁，以便军行。艾选兵三万，各带干粮绳索进发。约行百余里，选下三千兵，就彼扎寨；又行百余里，又选三千兵下寨。是年十月自阴平进兵，至于巔崖峡谷之中，凡二十余日，行七百余里，皆是无人之地。魏兵沿途下了数寨，只剩下二千人马。

liễu thành đô, thăng thủ hán trung hỉ!" Dương dạ hạ lệnh, tǎn bạt trại vọng âm bình tiễu lộ tiến binh, li kiếm các thất bách lì hạ trại, hữu nhân báo chung hội thuyết: "Đặng ngải yếu khứ thủ thành đô liễu." Hội tiễu ngải bắt trí.

vạn nó lấy Hán Trung kia.

Đêm hôm ấy, Ngải truyền lệnh nhỏ trại, kéo ra đường nhỏ Âm Bình, cách cửa ải Kiếm Các bảy trăm dặm hạ trại. Có người nói với Chung Hội rằng Đặng Ngải vào lấy Thành Đô, Hội cười Ngải là đồ ngu.

Khước thuyết đặng ngải nhất diện tu mật thư khiển sử trì báo Tư Mã Chiêu, nhất diện tụ chư tướng vu trưởng hạ vấn viết: "Ngô kim thừa hư khứ thủ thành đô, dữ nhữ đặng lập công danh vu bất hủ, nhữ đặng khẳng tòng hò?" Chư tướng ứng viết: "Nguyện tuân quân lệnh, vạn tử bất từ!" Ngải nãi tiên lệnh tử đặng trung dẫn ngũ thiên tinh binh, bất xuyên y giáp, các chấp phủ tạc khí cụ, phàm ngộ tuần nguy chi xử, tạc sơn khai lộ, đập tạo kiều các, dĩ tiện quân hành. Ngải tuyển binh tam vạn, các đái can lương thằng tác tiền phát. Ước hành bách dư lí, tuyển hạ tam thiên binh, tựu bỉ trát trại; hựu hành bách dư lí, hựu tuyển tam thiên binh hạ trại. Thị niên thập nguyệt tự âm bình tiến binh, chí vu đên nhai hạp cốc chi trung, phàm nhị thập dư nhật, hành thất bách dư lí, giai thị vô nhân chi địa. Ngụy binh duyên đò hạ liễu số trại, chỉ thăng hạ nhị thiên nhân mã. Tiền chí nhất

Lại nói, Đặng Ngải viết thư, sai sứ về báo tin với Tư Mã Chiêu, rồi hỏi các tướng lại hỏi rằng: - Nay ta muốn thừa cơ đến lấy Thành Đô, cùng với các ngươi lập công danh về lâu về dài, các ngươi có nghe ta không? Các tướng bẩm: - Xin tuân lệnh tướng quân, dù chết cũng không từ. Ngải mới sai con là Đặng Trung, dẫn ba ngàn tinh binh không mặc áo giáp, chỉ mang theo đục, búa, thuồng cuốc, phàm đi đến đâu, gặp núi non hiểm trở, thì phải xé núi mở đường, hoặc đóng cầu bắc sàn để quân đi cho tiện. Lại kéo ba vạn quân, sai mang lương khô và thùng chạc. Cứ đi được hơn trăm dặm, lại cho ba nghìn quân lập một ngọn trại ở lại. Tháng mười năm ấy, Ngải từ đường Âm Bình kéo quân đi. Đi hơn hai mươi ngày, ước bảy trăm dặm, toàn là chỗ non cao núi thẳm, không một bóng người. Quân Ngụy đi dọc đường lập trại ở lại, chỉ còn hai nghìn quân mã, đến một con núi gọi là Ma Thiên Lĩnh, ngựa không sao đi được nữa. Ngải đi bộ trèo lên núi đứng xem, thấy Đặng Trung và bọn tráng sĩ mở đường đang

yí lǐng , míng mó tian lǐng ,
mǎ bù kān xíng , ài bù xíng
shàng lǐng , zhèng jiàn dèng
zhong yǔ kai lù zhuàng shì
jìn jie ku qì . ài wèn qí gù .
zhong gào yue : " cǐ lǐng xī
jie shì jùn bì dian yá , bù
néng kai záo , xu fèi qián láo
, yín cǐ ku qì . " ài yue : " wú
jun dào cǐ , yǐ xíng le qí bǎi
yú lǐ , guò cǐ biàn shì jiāng
yóu , qǐ kě fù tuì ? " nǎi huàn
zhu jun yue : " bù rù hǔ xué ,
yan de hǔ zì ? wú yǔ rǔ děng
lái dào cǐ dì , ruò de chéng
gong , fù guì gòng zhì . "
zhòng jie yǐng yue : " yuàn
cóng jiāng jun zhi mìng . " ài
líng xiān jiāng jun qì cuān
jiāng xià qù . ài qū zhan zì
guǒ qí shen , xiān gǔn xià qù
. fù jiāng yǒu zhan shan zhě
guǒ shen gǔn xià , wú zhan
shan zhě gè yòng shéng suō
shù yao , pan mù wa shù ,
yú guàn ér jìn . dèng ài ,
dèng zhōng , bìng èr qiān
jun , jí kai shan zhuàng shì ,
jie dù liǎo mó tian lǐng . fāng
cái zhěng dùn yí jiǎ qì xiè ér
xíng , hu jiàn dào bàng yǒu
yí shí jié , shàng kè : " chéng
xiāng zhu gé wǔ hóu tí " . qí
wén yún : " èr huǒ chu xìng ,
yǒu rén yuè cǐ . èr shì zhēng
héng , bù jiǔ zì sǐ . " ài guān
qì dà jīng , huang máng duì
jié zài bài yue : " wǔ hóu
zhen shén rén yě ! ài bù
néng yǐ shi shì zhī , xí zai ! "

前至一岭，名摩天岭，
马不堪行，艾步行上岭，
正见邓忠与开路壮士
尽皆哭泣。艾问其故。
忠告曰：“此岭西皆是
峻壁巔崖，不能开凿，
虚废前劳，因此哭泣。
”艾曰：“吾军到此，
已行了七百余里，过此
便是江油，岂可复退？”

乃唤诸军曰：“不入虎
穴，焉得虎子？吾与汝
等来到此地，若得成功，
富贵共之。”众皆应
曰：“愿从将军之命。
”艾令先将军器掷将下
去。艾取毡自裹其身，
先滚下去。副将有毡衫
者裹身滚下，无毡衫者
各用绳索束腰，攀木挂
树，鱼贯而进。邓艾、
邓忠，并二千军，及开
山壮士，皆度了摩天岭。
方才整顿衣甲器械而
行，忽见道傍有一石碣
，上刻：“丞相诸葛武
侯题”。其文云：“二
火初兴，有人越此。二
士争衡，不久自死。”

lĩnh, danh ma thiên lĩnh, mã bất
kham hành, ngải bộ hành
thượng lĩnh, chánh kiến đặng
trung dữ khai lộ tráng sĩ tấn giai
khốc khắp. Ngải vấn kì cõ.
Trung cáo viết: "Thủ lĩnh tây
giai thị tuấn bích điên nhai, bất
năng khai tạc, hư phế tiền lao,
nhân thủ khốc khắp." Ngải viết:
"Ngô quân đáo thủ, dĩ hành liễu
thắt bách dư lí, quá thử tiện thị
giang du, khởi khả phục thối?"
Nãi hoán chư quân viết: "Bất
nhập hồ huyết, yên đắc hồ tử?
Ngô dữ nhữ đẳng lai đáo thủ
địa, nhược đắc thành công, phú
quý cộng chi." Chúng giai ứng
viết: "Nguyện tòng tướng quân
chi mệnh." Ngải lệnh tiên tướng
quân khí thoát tương hạ khứ.
Ngải thủ chiên tự khóa kì thân,
tiên cõn hạ khứ. Phó tướng
hữu chiên sam giả khóa thân
cõn hạ, vô chiên sam giả các
dụng thằng tác thúc yêu, phàn
mộc quái thụ, ngư quán nhi
tiến. Đặng ngải, đặng trung,
tịnh nhị thiêu quân, cập khai
sơn tráng sĩ, giai độ liễu ma
thiên lĩnh. Phương tài chỉnh
đốn y giáp khí giới nhi hành,
hốt kiến đạo bàng hữu nhất
thạch kiệt, thượng khắc: "Thừa
tướng Gia Cát võ hầu đè". Kì
văn vân: "Nhị hỏa sơ hưng,
hữu nhân việt thủ. Nhị sĩ tranh
hành, bất cửu tự tử." Ngải quan
cật đại kinh, hoảng mang đổi
kiết tái bái viết: "Võ hầu chân
thần nhân dã! Ngải bất nǎng dĩ

khóc lóc. Ngải hỏi tại sao, Đặng
Trung kêu rằng: - Sườn mé tây núi
này toàn ngọn cao chót vót, vách
đá dựng đứng, không sao mở được
đường đi nữa, ồng phí mát biết bao
nhiều công lao, cho nên thương tiếc
mà phải khóc. Ngải nói: - Quân ta
đến đây, đi được hơn bảy trăm dặm
rồi, qua khỏi chỗ này, tức là Giang
Du, có lẽ nào trở lại... Bên gọi các
quân đến bảo rằng: - Không vào tận
hang ổ, sao bắt được hổ con? Ta
với các ngươi, đã đến chỗ này, nên
cùng phải cố sức; nếu thành công,
thì được hưởng phú quý với nhau.
Chúng xin tuân lệnh. Ngải mới sai
quân sĩ lên cả trên sườn núi, nội
bao nhiêu khí giới ném xuống
trước, rồi Ngải lấy chăn quần vào
mình, lăn xuống sau. Các tướng ai
không có chăn thì quần thùng, chạc
vào lưng, rồi buộc đầu chạc lên
cành cây lắn lẩn mà tuột xuống,
trông như chuỗi cá. Đặng Ngải,
Đặng Trung và hai nghìn quân cùng
năm nghìn tráng sĩ đều vượt qua
Ma Thiên Lĩnh; ai nấy đều chỉnh
đốn áo giáp, cầm đòn khí giới tiến đi.

Chợt trông thấy ở bên cạnh đường
có một cái bia đá, trên khắc "Bia
này của thừa tướng Gia Cát Võ
Hầu đè". Dưới lòng bia có bốn câu
rằng: "Hai hỏa mới dựng, có người
qua đây, đôi Sĩ tranh nhau, chẳng
được mấy ngày" Ngải trông thấy
vẫn bia giật mình, bèn vào lạy mà
rằng: - Võ Hầu thực là thánh thần!
Ngải tôi không được thờ làm thầy,
tiệc thay! Người sau có thơ rằng:

hòu rén yǒu shi yue : " yin píng jùn lǐng yǔ tian qí , xuán háo pái huái cháng qiè fei . dèng ài guò zhān cóng cǐ xià , shéi zhì zhu gé yǒu xian jī . "

8 què shuo dèng ài àn dù yin píng , yǐn bing xíng shí , yòu jiàn yì gè dà kong zhài . zuǒ yòu gào yue : " wén wǔ hóu zài rì , céng bo yì qian bing shǒu cǐ xiǎn ài . jìn shǔ zhǔ liú chán fèi zhì . " ài jie ya bù yǐ , nǎi wèi zhòng rén yue : " wú děng yǒu lái lù ér wú guī lù yǐ ! qián jiāng yóu chéng zhōng , liáng shí zú bèi : rǔ děng qíán jìn kě huó , hòu tuì jí sǐ , xu bìng lì gong zhī . " zhòng jie yìng yue : " yuàn sǐ zhàn ! " yú shì dèng ài bù xíng , yǐn èr qian yú rén , xíng yè bēi dào lái qiāng jiāng yóu chéng . què shuo jiāng yóu chéng shǒu jiāng mǎ miǎo , wén dong chuan yǐ shi , suí wèi zhǔn bèi , zhì shì tí fáng dà lù ; yòu zhàng zhe jiāng wéi quán shi shǒu zhù jiàn gé guan , suí jiāng jun qíng bù yǐ wèi zhòng . dang rì cào liàn rén mǎ huí jia , yǔ qí lǐ shì yǒng lú yǐn jiǔ . qí qí wèn yue : " lǚ wén

艾观讫大惊，慌忙对碣再拜曰：“武侯真神人也！艾不能以师事之，惜哉！”后人有诗曰：

“阴平峻岭与天齐，玄鹤徘徊尚怯飞。邓艾裹毡从此下，谁知诸葛有先机。”

却说邓艾暗度阴平，引兵行时，又见一个大空寨。左右告曰：“闻武侯在日，曾拨一千兵守此险隘。今蜀主刘禅废之。”艾嗟呀不已，乃谓众人曰：“吾等有来路而无归路矣！前江油城中，粮食足备：汝等前进可活，后退即死，须并力攻之。”众皆应曰：“愿死战！”于是邓艾步行，引二千余人，星夜倍道来抢江油城。却说江油城守将马邈，闻东川已失，虽为准备，只是提防大路；又仗着姜维全师守住剑阁关，遂将军情不以为重。当日操练人马回家，与妻李氏拥炉饮酒。其

sư sự chi, tích tai!" Hậu nhân hữu thi viết: "Âm bình tuấn lĩnh dữ thiên tề, huyền hạc bồi hồi thương khiếp phi. Đặng ngải khóa chiên tòng thủ hạ, thùy tri Gia Cát hữu tiên cơ."

Âm bình chót vót ngát trời mây, Hạc kiếp non cao ngại cánh bay, Đặng Ngải biết đâu người đến đó, Nào ngờ bia dựng đã bao rày!

Đây nói, Đặng Ngải qua khỏi núi Âm Bình, dẫn quân đi được một thời, thấy có một cái trại to bỏ không. Hồi ra mới biết là khi Võ Hầu còn sống sai một nghìn quân giữ đường hẻm ấy. Nay Thục chủ bỏ không giữ nữa. Ngải phàn nàn mãi không thôi, rồi bảo với mọi người rằng: - Chúng ta chỉ còn đường đi chớ không còn đường về nữa rồi đây. Trước mắt là thành Giang Du, lương thóc đủ dùng. Chúng mày tiến lên thì sống, lui về thì chết, nên phải hết sức mà đánh mới được. Chúng cùng tinh nguyện cố chết mà đánh. Ngải liền đi bộ, dẫn hơn hai nghìn quân, bắt kỳ ngày đêm, gấp đường đến thành Giang Du. Tướng giữ thành Giang Du, tên là Mã Mặc, nghe tin Đông Xuyên mất rồi, tuy có phòng bị nhưng chỉ phòng mặt đường lớn, lại cậy có Khương Duy giữ chặt mặt Kiếm Các, cho nên coi thường. Khi ấy, Mặc luyện tập quân mã xong, trở về nhà, ngồi với vợ là họ Lý sưởi lò than, đánh chén. Người vợ hỏi rằng: - Thiếp nghe tình hình

bian qíng shèn jí , jiāng jun
quán wú you sè , hé yě ?"
miǎo yue : "dà shì zì yǒu
jiāng bó yue zhǎng wò , gān
wǒ shèn shì ?" qí qí yue : "
suí rán rú cǐ , jiāng jun suǒ
shǒu chéng chí , bù wèi bù
zhòng . " miǎo yue : "tian zi
ting xìn huáng hào , nì yú jiǔ
sè , wú liào huò bù yuǎn yǐ .
wèi bing ruò dào , jiàng zhī
wèi shàng , hé bì lù zai ?" qí
qí dà nù , tuò miǎo miàn yue
: "rǔ wèi nán zi , xian huái
bù zhōng bù yì zhì xin , wǎng
shòu guó jia jué lù , wú yǒu
hé miàn mù yǔ rǔ xiāng jiàn
ye ! " mǎ miǎo xiù cán wú yǔ
. hu jia rén huang rù bào yue
: "wèi jiang dèng ài bù zhī
cóng hé ér lái , yǐn èr qian yú
réni , yi yōng ér rù chéng yǐ !
" miǎo dà jīng , huang chu nà
jiàng , bài fú yú gong táng
zhi xià , qì gào yue : "mǒu
yǒu xīn guì jiàng jiǔ yǐ . jin
yuàn zhao chéng zhong ju
mín , jí běn bù rén mǎ , jìn
xiáng jiàng jun . " ài zhǔn qí
jiàng . suì shou jiang yóu jun
mǎ yú bù xià diào qiǎn , jí
yòng mǎ miǎo wèi xiàng dǎo
guan . hu bào mǎ miǎo fu
réni zì yì shen sī . ài wèn qí
gù , miǎo yǐ shí gào . ài gǎn
qí xián , lìng hòu lǐ zàng zhì ,
qín wǎng zhì jì . wèi rén wén
zhě , wú bù jie tàn . hòu rén
yǒu shi zàn yue : "hòu zhǔ
hun mí hàn zuò dian , tian

妻问曰：“屡闻边情甚急，将军全无忧色，何也？”邈曰：“大事自有姜伯约掌握，干我甚事？”其妻曰：“虽然如此，将军所守城池，不为不重。”邈曰：“天子听信黄皓，溺于酒色，吾料祸不远矣。魏兵若到，降之为上，何必虑哉？”其妻大怒，唾邈面曰：“汝为男子，先怀不忠不义之心，枉受国家爵禄，吾有何面目与汝相见耶！”马邈羞惭无语。忽家人慌入报曰：“魏将邓艾不知从何而来，引二千余人，一拥而入城矣！”邈大惊，慌出纳降，拜伏于公堂之下，泣告曰：“某有心归降久矣。今愿招城中居民，及本部人马，尽降将军。”艾准其降。遂收江油军马于部下调遣，即用马邈为向导官。忽报马邈夫人自缢身死。艾问其故，邈以实告。艾感其贤，令厚

tướng quân toàn vô ưu sắc, hà
dã?" Mặc viết: "Đại sự tự hữu
khương bá ước chưởng ác,
can ngã thâm sự?" Kì thê viết:
"Tuy nhiên như thử, tướng
quân sở thủ thành trì, bất vi bất
trọng." Mặc viết: "Thiên tử thính
tin hoàng hạo, nịch vu tửu sắc,
ngô liêu họa bất viễn hĩ. Ngụy
binh nhược đáo, hàng chi vi
thượng, hà tất lự tai?" Kì thê
đại nộ, thóa mạc diện viết:
"Nhữ vi nam tử, tiên hoài bất
trung bất nghĩa chi tâm, uổng
thu quốc gia tước lộc, ngô hữu
hà diện mục dũ nhữ tương kiến
dal!" Mã mặc tu tàm vô ngữ. Hốt
gia nhân hoảng nhập báo viết:
"Ngụy tương đặng ngại bất tri
tòng hè nhi lai, dẫn nhị thiên dư
nhân, nhất ứng nhi nhập thành
hĩ!" Mặc đại kinh, hoảng xuất
nạp hàng, bái phục vu công
đường chi hạ, khắp cáo viết:
"Mỗ hữu tâm quy hàng cửu hĩ.
Kim nguyên chiêu thành trung
cư dân, cập bỗn bộ nhân mã,
tǎn hàng tướng quân." Ngại
chuẩn kì hàng. Toại thu giang
du quân mã vu bộ hạ điêu
khiên, tức dụng mã mạc vi
hướng đạo quan. Hốt báo mã
mạc phu nhân tự ải thân tử.
Ngại vấn kì cổ, mặc dĩ thật cáo.
Ngại cảm kì hiền, lệnh hậu lǚ
táng chi, thân vãng trí tế. Ngụy
nhân văn giả, vô bắt ta thán.
Hậu nhân hữu thi tán viết: "Hậu
chủ hôn mê hán tộ điên, thiên
sai đặng ngại thủ tây xuyên.

ngoài biên cắp lăm, tướng quân
không có ý lo lắng gì cả là có làm
saو? Mặc cười: - Công việc lớn đã
có Khương Bá Ước coi sóc rồi, có
việc gì đến ta? Người vợ nói: - Đã
đành rằng thế, nhưng tướng quân
giữ thành cũng là việc trọng. Mặc
nói: - Thiên tử tin nghe Hoàng Hạo,
chỉ say mê tửu sắc, ta chắc cơ đồ
hồng đến nơi rồi. Nếu có quân
Ngụy đến đây, chỉ hàng là hơn cả,
can gì phải lo lắng cho một người.
Vợ nghe nói, nỗi giận, phỉ nhão vào
mặt chồng, mắng rằng: - Người là
đàn ông, mang lòng bất trung bất
nghĩa như thế, uổng mất tước lộc
của nước, ta còn mặt mũi nào trông
thấy người nữa? Mã Mặc thận đò
mặt, không biết nói làm sao. Chợt
có tin báo rằng: - Tướng Ngụy là
Đặng Ngải không biết đi lối nào đến
đây, dẫn hơn hai nghìn quân, kéo
ùa cả vào thành rồi. Mặc giật mình,
vội vàng ra lạy xin hàng, kêu rằng: -
Tôi có bụng muốn hàng đã lâu, nay
xin chiêu dụ hết nhân dân trong
thành và quân mã bản bộ, theo
hàng cả tướng quân. Ngải cho
hang, rồi thu hết quân mã trong
thành để sử dụng, và sai Mặc Mã
làm quan hướng đạo. Có người
báo rằng: - Phu nhân Mã Mặc tự
thất cổ chết! Ngải hỏi duyên cớ.
Mặc thuật lại chuyện trước. Ngải
khen là người trinh liệt, sai làm ma
to tổng táng, lại thân vào tế. Ai nghe
thấy chuyện cũng than thở thương
thay cho nàng ấy. Người sau có thơ
rằng: Hậu chủ u mê, Hán ngả
nghiêng, Trời sai Đặng Ngải chiêm

cha dèng ài qū xi chuan . kě lián ba shǔ duo míng jiang , bù jí jiang yóu lǐ shì xián . "

礼葬之，亲往致祭。魏人闻者，无不嗟叹。后人有诗赞曰：“后主昏迷汉祚颠，天差邓艾取西川。可怜巴蜀多名将，不及江油李氏贤。”

9 dèng ài qū liǎo jiang yóu , suì jie yìn píng xiǎo lù zhu jun , jiē dào jiang yóu qū qí , jìng lái gong fú chéng . bù jiang tián xù yue : " wǒ jun shè xiǎn ér lái , shèn shì láo dùn , qiè dang xiū yāng shù rì , rán hòu jìn bing ." ài dà nù yue : " bīng guì shén sù , rǔ gǎn luàn wǒ jun xin ye ! " hè lìng zuǒ yòu tui chu zhǎn zhì . zhòng jiang kǔ gào fang miǎn . ài zì qu bīng zhì fú chéng . chéng nèi guan lì jun mǐn yí cóng tian jiàng , jìn jie tóu jiàng .

邓艾取了江油，遂接阴平小路诸军，皆到江油取齐，径来攻涪城。部将田续曰：“我军涉险而来，甚是劳顿，且当休养数日，然后进兵。”艾大怒曰：“兵贵神速，汝敢乱我军心耶！”喝令左右推出斩之。众将苦告方免。艾自驱兵至涪城。城内官吏军民疑从天降，尽皆投降。

10 shǔ rén fei bào rù chéng dou . hòu zhǔ wén zhī , huang zhao huáng hào wèn zhī . hào zòu yue : " cǐ zhà chuán ěr . shén rén bì bù kěn wù bì xià yě . " hòu zhǔ yòu xuān shi pò wèn shí , què bù zhī hé chǔ qù liǎo . cǐ shí yuǎn jìn gào jí biǎo wén , yí sì xuě piàn , wǎng lái shǐ zhě , lián luò bù jué . hòu zhǔ shè

蜀人飞报入成都。后主闻知，慌召黄皓问之。皓奏曰：“此诈传耳。神人必不肯误陛下也。”后主又宣师婆问时，却不知何处去了。此时远近告急表文，一似雪片，往来使者，联络不

Khả liên ba thực đa danh
tương, bắt cập giang du lý thị
hiền."

Tây Xuyên. Tiếc thay Ba Thục
nhiều danh tướng, Thầy Lý nương
nương chẳng dám nhìn?

Đặng ngài thủ liễu giang du, toại tiếp âm bình tiểu lộ chư quân, giải đáo giang du thủ tề, kính lai công phù thành. Bộ tướng điền tục viết: "Ngã quân thiệp hiểm nhi lai, thậm thị lao đón, thả đương hữu dưỡng sở nhật, nhiên hậu tiến binh." Ngài đại nộ viết: "Binh quý thân tốc, nhữ cảm loạn ngã quân tâm da!" Hát lệnh tả hữu thôi xuất trảm chi. Chúng tướng khổ cáo phương miễn. Ngài tự khu binh chí phù thành. Thành nội quan lại quân dân nghi tòng thiên hàng, tần giai đầu hàng.

Đặng Ngải lấy xong thành Giang Du, mới cho tụ hội các quân ở đường Âm Bình, ở trong thành, rồi đến lấy Bồi Thành. Bộ tướng là Điền Tục can rằng: - Quân ta vượt qua đường hiểm đến đây, sức mệt mỏi cả, nên hãy cho nghỉ ngơi vài ngày, rồi sẽ tiến binh. Ngải nổi giận, nói: - Việc quân cốt phải nhanh chóng, ngươi làm sao nói càn, làm nản lòng quân ta? Bên quát tả hữu lôi ra chém. Các tướng hết sức can ngăn mới thôi. Ngải tự đốc quân đến Bồi Thành. Quan quân trong thành thình lình thấy quân kéo đến, tưởng là quân trên trời sa xuống, chưa kịp phòng bị nên phải ra thành xin hàng.

Thục nhân phi báo nhập thành đô. Hậu chủ văn tri, hoảng triệu hoàng hạo vấn chi. Hạo tâu viết: "Thử trá truyền nhĩ. Thần nhân tất bắt khắng ngộ bệ hạ dã." Hậu chủ hựu tuyên sứ bà vấn thời, khước bất tri hà xú khứ liễu. Thủ thời viễn cận cáo cấp biểu văn, nhất tự tuyết phiến, vãng lai sứ giả, liên lạc bất tuyệt. Hậu chủ thiết triều kế

Người Thục phi báo về Thành Đô. Hậu chủ vội vàng đòi Hoàng Hạo vào hỏi. Hạo tâu rằng: - Đó là họ đồn xưởng đầy, thần thánh quyết không nói đổi bệ hạ đâu. Hậu chủ sai đòi bà đồng trước lại hỏi, thì không biết trốn đi đâu mất rồi. Bấy giờ xa gần dâng biểu vào cáo cấp, rồi rít như canh hẹ, sứ giả đi lại nườm nượp, không lúc nào dứt. Hậu chủ khai chầu, họp các quan

cháo jì yì , duo guan miàn
miàn xiāng qù , bìng wú yí
yán . xì zhèng chū ban zòu
yue : " shì yǐ jí yǐ ! bì xià kě
xuan wǔ hóu zhì zì shang yì
tuì bing zhì cè . " yuán lái wǔ
hóu zhì zì zhu gé zhan , zì sì
yuǎn . qí mǔ huáng shì , jí
huáng chéng yàn zhì nǚ yě .
mǔ mào shèn lòu , ér yǒu jī
cái : shàng tōng tiān wén ,
xià chá dì lǐ ; fán tao luè dùn
jiǎ zhu shu , wú suǒ bù xiǎo .
wǔ hóu zài nán yáng shí ,
wén qí xián , qíu yǐ wèi shì .
wǔ hóu zhì xué , fu rén duo
suǒ zàn zhù yan . jí wǔ hóu
sǐ hòu , fu rén xún shì , lín
zhong yí jiào , wéi yǐ zhong
xiào miǎn qí zì zhan . zhan zì
yòu cong mǐn , cháng hòu
zhǔ nǚ , wèi fù mǎ dou wèi .
hòu xí fù wǔ xiang hóu zhí
jué . jǐng yào sì nián , qian
xíng jūn hù wèi jiāng jun . shí
wèi huáng hào yòng shì , gù
tuo bìng bù chu . dang xià
hòu zhǔ cóng xì zhèng zhí
yán , jí shí lián fa san zhào ,
zhao zhan zhì diàn xià . hòu
zhǔ qì sù yue : " dèng ài bing
yǐ tún fú chéng , chéng dou
wéi yǐ . qing kàn xian jun zhì
miàn , jiù zhèn zhì mìng ! "
zhan yì qì zòu yue : " chén fù
zì méng xian dì hòu en , bì
xià shu yù , sui gan nǎo tú dì
, bù néng bǔ bào . yuàn bì
xià jìn fa chéng dou zhì bing
, yǔ chén lǐng qù jué yi sǐ

绝。后主设朝计议，多官面面相觑，并无一言。郤正出班奏曰：“事已急矣！陛下可宣武侯之子商议退兵之策。”原来武侯之子诸葛瞻，字思远。其母黄氏，即黄承彦之女也。母貌甚陋，而有奇才：上通天文，下察地理；凡韬略遁甲诸书，无所不晓。武侯在南阳时，闻其贤，求以为室。武侯之学，夫人多所赞助焉。及武侯死后，夫人寻逝，临终遗教，惟以忠孝勉其子瞻。瞻自幼聪敏，尚后主女，为驸马都尉。后袭父武乡侯之爵。景耀四年，迁行军护卫将军。时为黄皓用事，故托病不出。当下后主从郤正之言，即时连发三诏，召瞻至殿下。后主泣诉曰：“邓艾兵已屯涪城，成都危矣。卿看先君之面，救朕之命！”瞻亦泣奏曰：“臣父子蒙先帝厚恩、陛下殊遇，虽肝脑涂地

nghị, đa quan diện diện tướng thử, tĩnh vô nhất ngôn. Khích chánh xuất ban tấu viết: "Sự dĩ cấp hĩ! Bệ hạ khả tuyên võ hầu chi tử thương nghị thối binh chí sách." Nguyên lai võ hầu chi tử Gia Cát chiêm, tự tư viễn. Kì mẫu hoàng thị, tức hoàng thừa ngạn chi nữ dã. Mẫu mạo thậm lâu, nhi hữu kì tài: thượng thông thiên văn, hạ sát địa lí; phàm thao lược độn giáp chư thư, vô sở bất hiếu. Võ hầu tại nam dương thời, văn kì hiền, cầu dĩ vi thất. Võ hầu chi học, phu nhân đa sở tán trợ yên. Cập võ hầu tử hậu, phu nhân tâm thệ, lâm chung di giáo, duy dĩ trung hiếu miễn kì tử chiêm. Chiêm tự áu thông mẫn, thượng hậu chủ nữ, vi phụ mã đô úy. Hậu tập phụ võ hương hầu chi tước. Cảnh diệu tú nhiên, thiên hành quân hộ vệ tướng quân. Thời vi hoàng hạo dụng sự, cố thắc bệnh bắt xuất. Dương hạ hậu chủ lòng khích chánh chí ngôn, tức thời liên phát tam chiêu, triệu chiêm chí điện hạ. Hậu chủ khấp tố viết: "Đặng ngải binh dĩ trâu phù thành, thành đô nguy hĩ. Khanh khán tiên quân chí diện, cứu trẫm chí mệnh!" Chiêm diệc khấp tấu viết: "Thần phụ tử mông tiên đế hậu ân, bệ hạ thù ngô, tuy can não đồ địa, bất nǎng bồ báo. Nguyên bệ hạ tǎn phát thành đô chi binh, dữ thần lĩnh khứ quyết nhất tử chiến."

lại bàn bạc. Các quan đực mặt nhìn nhau, không ai nghĩ được kế gì. Khuốc Chính tâu rằng: - Việc đã cấp lầm rồi, xin bệ hạ cho vời con Võ Hầu vào bàn kế đánh giặc. Nguyên con Võ hầu là Gia Cát Chiêm, tự là Tư Viễn, Mẹ họ Hoàng, con gái Hoàng Thừa Ngạn, mắt mũi xấu xa mà lầm tài lạ; thông hiểu cả thiên văn địa lý; phàm các sách thao lược, độn giáp, đều thuộc lìu lìu. Khi Võ Hầu ở Nam Dương, nghe tiếng là người tài, mới xin cưới làm vợ. Võ Hầu học giỏi, cũng nhiều điều nhờ có phu nhân giúp đỡ. Sau khi Võ Hầu mất, phu nhân không bao lâu cũng từ trần. Khi hấp hối, trời trăn lại, chỉ lấy sự trung hiếu khuyên con. Chiêm thông minh từ thuở nhỏ, lấy con gái Hậu chủ được làm phò mã đô úy; về sau tập tước của cha cũng gọi là Võ hương hầu. Năm Cảnh Diêu thứ tư được thăng làm hành quân hộ vệ tướng quân. Bấy giờ, Hoàng Hạo cầm quyền, nên cho thắc bệnh ở nhà hữu dưỡng. Khi ấy, Hậu chủ nghe lời Khuốc Chính, phát luôn ba đạo chiêu vời Chiêm vào triều bàn việc. Hậu chủ khóc, nói: - Quân Đặng Ngải đã đóng ở Bồi Thành rồi, Thành Đô nguy cấp lầm. Người nên nghĩ tình tiên quân mà cứu trẫm với. Chiêm cũng khóc mà tâu rằng: - Cha con nhà tôi, đội ơn dày của tiên đế và của bệ hạ, dù gan nát óc lìa cũng không đèn báo được. Vậy xin bệ hạ đem hết quân ở Thành Đô cấp cho tôi, tôi xin lĩnh quân đi, quyết một trận tử chiến với quân

zhàn . " hòu zhǔ jí bo chéng
dou bing jiang qí wàn yǔ
zhan . zhan cí liǎo hòu zhǔ ,
zhěng dùn jun mǎ , jù jí zhu
jiang wèn yue : " shéi gǎn
wèi xian feng ? " yán wèi qì ,
yì shào nián jiang chu yue : "
fù qin jì zhǎng dà quán , ér
yuàn wèi xian feng . " zhòng
shì zhī , nǎi zhan cháng zi
zhu gé cháng yě . cháng shí
nián yí shí lè suì . bó lǎn bing
shu . duo xí wǔ yì . zhan dà
xǐ , suì mìng cháng wèi xian
feng . shì rì , dà jun lí liào
chéng dou , lái yíng wèi bing
.

，不能补报。愿陛下尽发成都之兵，与臣领去决一死战。”后主即拨成都兵将七万与瞻。瞻辞了后主，整顿军马，聚集诸将问曰：“谁敢为先锋？”言未讫，一少年将出曰：“父亲既掌大权，儿愿为先锋。”众视之，乃瞻长子诸葛尚也。尚时年一十九岁。博览兵书。多习武艺。瞻大喜，遂命尚为先锋。是日，大军离了成都，来迎魏兵。

11 què shuo dèng ài de mǎ
miǎo xiān dì lǐ tú yí běn , bèi
xiě fú chéng zhì chéng dou
san bǎi liù shí lǐ shan chuan
dào lù , kuò xiá xiǎn jùn , yí
yì fēn míng . ài kàn bì , dà
jing yue : " ruò zhì shǒu fú
chéng , tǎng bì shǔ rén jù
zhù qián shan , hé néng
chéng gong ye ? rú qian yán
rì jiǔ , jiang wéi bing dào , wǒ
jun wéi yǐ . " sù huàn shi
zuǎn bìng zi dèng zhong ,
fēn fù yue : " rǔ děng kě yǐn
yí jun , xìng yè jìng qù mián
zhú , yǐ jù shǔ bing . wú suí
hòu biàn zhì . qie bù kě dài
huǎn . ruò zòng ta xian jù
liǎo xiǎn yào , jué zhǎn rǔ

却说邓艾得马邈献地理图一本，备写涪城至成都三百六十里山川道路，阔狭险峻，一一分明。艾看毕，大惊曰：“若只守涪城，倘被蜀人据住前山，何能成功耶？如迁延日久，姜维兵到，我军危矣。”速唤师纂并子邓忠，分付曰：“汝等可引一军，星夜径去绵竹，以拒蜀兵。吾随后便至。切不可怠缓。若纵他先据了险

Hậu chủ tức bát thành đô binh
tương thất vạn dữ chiêm.
Chiêm từ liễu hậu chủ, chỉnh
đốn quân mã, tụ tập chư tướng
ván viết: "Thùy cảm vi tiên
phong?" Ngôn vị cật, nhất thiếu
niên tương xuất viết: "Phụ thân
kí chưởng đại quyền, nhi
nguyện vi tiên phong." Chúng
thị chi, nãi chiêm trưởng tử Gia
Cát thượng dã. Thượng thời
niên nhất thập cửu tuế. Bác lâm
binh thư. Đa tập võ nghệ.
Chiêm đại hỉ, toại mệnh thượng
vi tiên phong. Thị nhật, đại
quân li liễu thành đô, lai nghênh
ngụy binh.

giặc. Hậu chủ tức thì cấp cho Gia
Cát Chiêm bảy vạn tướng sĩ.
Chiêm lạy từ Hậu chủ, thu xếp quân
mã, rồi hội các tướng lại bảo rằng: -
Co ai dám tiên phong không? Nói
vừa dứt lời, một tướng trẻ tuổi
bước ra tâu rằng: - Phụ thân đã giữ
đại quyền, con xin làm tiên phong.
Chúng nhìn xem ai thì là Gia Cát
Thượng, con trưởng của Chiêm.
Thượng bấy giờ mới 19 tuổi, xem
binh thư đã nhiều, mà võ nghệ cũng
giỏi. Chiêm thấy con xin đi, mừng
lắm, liền cho làm tiên phong, ngay
hôm ấy đại quân rời Thành Đô ra
chống quân Ngụy.

Khước thuyết đặng ngại đặc
mã mạc hiến địa lí đồ nhất bốn,
bị tả phù thành chí thành đô
tam bách lục thập lì sơn xuyên
đạo lộ, khoát hiệp hiểm tuấn,
nhất nhât phân minh. Ngải khán
tắt, đại kinh viết: "Nhược chỉ thủ
phù thành, thảng bị thực nhân
cư trụ tiền sơn, hà năng thành
công da? Nhược thiên duyên nhật
cửu, khương duy binh đáo, ngã
quân nguy hĩ." Tốc hoán sư
toản tịnh tử đặng trung, phân
phó viết: "Nhữ đặng khả dẫn
nhất quân, tinh dạ kính khứ
miên trúc, dĩ cự thực binh. Ngô
tuy hậu tiện chí. Thiết bát khâ
đãi hoãn. Nhược túng tha tiên
cư liễu hiểm yếu, quyết trảm

Đây nói Đặng Ngải được Mã Mắc
dâng một bản địa đồ, suốt từ Bồi
Thành đến Thành Đô, dài ba trăm
sáu mươi dặm; phàm các chỗ sông
núi hiểm trở, đường sá rộng hẹp,
vẽ rành rọt từng ly. Ngải xem xong,
thất kinh nói rằng: - Ta bằng giữ
mãi Bồi Thành, nếu có quân Thục
giữ chặn mé núi trước, thì bao giờ
mới thành công? Vả lại dây dưa
ngày tháng, Khương Duy kéo quân
về thì quân ta nguy mất. Vội vã gọi
Sư Toản và Đặng Trung đến bảo
rằng: - Các ngươi nên dẫn quân
đến tắt thành Miên Trúc mà đánh
quân Thục, ta theo sau cũng dẫn
quân đến ngay đây. Chúng ngươi
không được trễ nhát, nếu để quân
Thục giữ trước đường hiểm yếu thì

shǒu ! "

12 shi , dèng èr rén yǐn bing
jiāng zhì jīn zhú , zǎo yù shǔ
bing . liǎng jun gè bù chéng
zhèn . shi , dèng èr rén lè
mǎ yú mén qí xià , zhì jiàn
shǔ bing liè chéng ba zhèn .
san dong gǔ bà , mén qí
liǎng fen , shù shí yuán jiāng
cù yǒng yí liàng sì lún che ,
che shàng duān zuò yí rén :
lún jin yǔ shàn , háo chǎng
fang ju . che bàng zhǎn kai
yí miàn huáng qí , shàng shu : " hàn chéng xiāng zhu gé
wǔ hóu " . ? de shi , dèng èr
réni hàn liú biàn shen , huí gù
jun shì yue : " yuán lái kǒng
míng cháng zài , wǒ děng
xiu yǐ ! " jí lè bing huí shí ,
shǔ bing yǎn sha jiāng lái ,
wèi bing dà bài ér zǒu . shǔ
bing yǎn sha èr shí yú lǐ , yù
jiàn dèng ài yuán bing jie
yìng . liǎng jia gè zì shou
bing . ài sheng zhàng ér zuò ,
huàn shi zuǎn , dèng zhong
zé zhī yue : " rǔ èr rén bù
zhàn ér tuì , hé yě ? " zhōng
yue : " dàn jiàn shǔ zhēn
zhong zhu gé kǒng míng lǐng
bing , yin cǐ ben huán . " ài
nù yue : " zòng shǐ kǒng
míng gēng shēng , wǒ hé jù
zai ! rǔ děng qīng tuì , yǐ zhì
yú bài , yí sù zhǎn yǐ zhèng
jun fǎ ! " zhòng jie kǔ quàn ,
ài fang xí nù . lìng rén shào

要，决斩汝首！”

师、邓二人引兵将至锦竹，早遇蜀兵。两军各布成阵。师、邓二人勒马于门旗下，只见蜀兵列成八阵。三鼓罢，门旗两分，数十员将簇拥一辆四轮车，车上端坐一人：纶巾羽扇，鹤氅方裾。车傍展开一面黄旗，上书：“汉丞相诸葛武侯”。?得师、邓二人汗流遍身，回顾军士曰：“原来孔明尚在，我等休矣！”急勒兵回时，蜀兵掩杀将来，魏兵大败而走。蜀兵掩杀二十余里，遇见邓艾援兵接应。两家各自收兵。艾升帐而坐，唤师纂、邓忠责之曰：“汝二人不战而退，何也？”忠曰：“但见蜀阵中诸葛孔明领兵，因此奔还。”艾怒曰：“纵使孔明更生，我何惧哉！汝等轻退，以致于败，宜速斩以正军法！”众皆苦劝，艾方息怒。

nhữ thủ!"

Sư, Đặng Nhị Nhân dẫn binh tương chí cầm trúc, tảo ngộ thực binh. Lưỡng quân các bố thành trận. Sư, Đặng Nhị Nhân lặc mǎ vu môn kì hạ, chỉ kiền thực binh liệt thành bát trận. Tam đồng cỗ băi, môn kì lưỡng phân, sở thập viên tương thốc ứng nhất lương tú luân xa, xa thương đoan tọa nhất nhân: luân cân vũ phiến, hạc sưởng phương cư. Xa bàng triển khai nhất diện hoàng kì, thương thư: "Hán thừa tướng Gia Cát vồ hầu".? Đắc sư, Đặng Nhị Nhân hăn lưu biến thân, hồi cố quân sĩ viết: "Nguyên lai khỗng minh thương tại, ngã đẳng hưu hỉ!" Cấp lặc binh hồi thời, thực binh yểm sát tương lai, ngụy binh đại bại nhi tẩu. Thực binh yểm sát nhị thập dư lí, ngộ kiến đặng ngải viên binh tiếp ứng. Lưỡng gia các tự thu binh. Ngải thăng trường nhi tọa, hoán sư toàn, đặng trung trách chi viết: "Nhữ nhị nhân bắt chiến nhi thối, hà dã?" Trung viết: "Đỗn kiến thực trận trung Gia Cát khỗng minh lĩnh binh, nhân thủ bôn hoản." Ngải nộ viết: "Túng sứ khỗng minh canh sinh, ngã hà cụ tai! Nhữ đẳng khinh thối, dĩ trí vu bại, nghi tốc trám dĩ chánh quân pháp!" Chúng gai khổ khuyễn, ngải phương tức nộ. Lệnh nhân tiểu tham, hồi

ta chém đâu đi đó!

Hai người dẫn quân sắp đến Miên Trúc, thì gặp ngay quân Thục. Hai bên dàn trận, Sư Toản, Đặng Trung kìm ngựa đứng trước cửa cờ, thấy quân bên Thục bày thế bắt trận. Dứt ba hồi trống, cửa cờ mở ra, vài mươi viên tướng xúm xít đầy một cỗ xe bốn bánh, trên xe có một người ngồi chứng chac, tay cầm quạt lông minh mặc áo hạc; có một lá cờ vàng đẽ mấy chữ "Hán thừa tướng Võ Cát Hầu". Hai người rụng rời hết vía, mồ hôi đồ ra như tắm, ngoanh lại bảo với các quân sĩ rằng: - Té ra Khổng Minh vẫn còn sống, chúng ta chết cả đến nơi rồi! Lập tức quay về, quân Thục thừa thế đánh tràn vào, quân Ngụy thua chạy liềng xiềng. Quân Thục đánh đuổi hơn hai mươi dặm, gặp Đặng Ngải tiếp quân đến, hai bên mới cùng thu quân. Ngải lên trưởng ngồi, gọi hai người vào mắng rằng: - Hai chúng ngươi không đánh mà chạy ngay, là có làm sao? Trung kêu rằng: - Chúng tôi thấy trong trận Thục có Khổng Minh cầm quân, bởi thế mới chạy về. Ngải giận, nói: - Dù có Khổng Minh sống lại đi chăng nữa, ta có sợ gì. Các ngươi dám khinh thường rút lui, đến nỗi thua như thế, nên chém đẽ chinh quân pháp. Chúng cố sức ngăn, Ngải mới nguội cơn giận. Ngải bèn sai người đi do thám, thì mới biết con Khổng Minh là Gia Cát Chiêm làm đại tướng! Mà con

tàn , huí shuo kǒng míng zhì
zì zhu gé zhan wèi dà jiang ,
zhan zhi zì zhu gé cháng wèi
xian feng . - - che shàng zuò
zhě nǎi mù kè kǒng míng yí
xiàng yě .

令人哨探，回说孔明之
子诸葛瞻为大将，瞻之
子诸葛尚为先锋。——
车上坐者乃木刻孔明遗
像也。

13 ài wén zhī , wèi shi zuǎn ,
dèng zhōng yue : "chéng bài
zhī jī , zài cǐ yí jǔ . rǔ èr rén
zài bù qǔ shèng , bì dang
zhǎn shǒu ! " shi , dèng èr
réni yòu yǐn yí wàn bing lái
zhàn . zhu gé cháng pǐ mǎ
dan qiang , dǒu sǒu jīng
shén , zhàn tuì èr rén . zhu
gé zhan zhī huì liǎng yì bìng
chong chu , zhí zhuàng rù
wèi zhèn zhōng , zuǒ chong
yòu tú , wǎng lái sha yǒu shù
shí fan , wèi bing dà bài , sǐ
zhě bù jì qí shù . shi zuǎn ,
dèng zhōng zhōng shāng ér
táo . zhan qu shì mǎ suí hòu
yǎn sha èr shí yú lǐ , zhā
yíng xiāng jù . shi zuǎn ,
dèng zhōng huí jiàn dèng ài ,
ài jiàn èr rén ju shàng , wèi
biàn jia zé , nǎi yǔ zhòng
jiang shang yì yue : " shǔ
yǒu zhu gé zhan shàn jì fù
zhì , liǎng fan sha wú wàn yú
réni mǎ , jìn ruò bù sù pò ,
hòu bì wèi huò . " jian jun qiū
běn yue : " hé bù zuò yí shu
yǐ yòu zhì ? " ài cóng qí yán ,
suí zuò shu yí feng , qiǎn shǐ
sòng rén shǔ zhài . shǒu
mén jiang yǐn zhì zhàng xià ,

thuyết khỗng minh chi tử Gia
Cát chiêm vi đại tướng, chiêm
chi tử Gia Cát thượng vi tiên
phong. - xa thượng tọa giả nãi
mộc khắc khỗng minh di tượng
dã.

Chiêm là Gia Cát Thượng làm tiên
phong. Người ngồi trên xe là bộ
tướng gỗ của Khổng Minh. Ngải
thấy thế, bảo với Sư Toản, Đặng
Trung rằng: - Được thua chỉ cốt trận
này, nếu không đánh thắng, thì
quyết chém đầu đó!

Ngải văn chi, vị sư toản, Đặng
trung viết: "Thành bại chi cơ, tại
thủ nhất cử. Nhữ nhị nhân tái
bát thủ thắng, tất đương trảm
thú!" Sư, Đặng nhị nhân hựu
dẫn nhất vạn binh lai chiến. Gia
Cát thượng thất mã đan
thương, đầu tẩu tinh thần,
chiến thối nhị nhân. Gia Cát
chiêm chỉ huy lưỡng địch binh
trùng xuất, trực chàng nhập
ngụy trận trung, tả trùng hữu
đột, vãng lai sát hữu số thập
phiên, ngụy binh đại bại, tử giả
bát kẽ kì số. Sư toản, Đặng
trung trung thương nhi đảo.
Chiêm khu sĩ mã tùy hậu yểm
sát nhị thập dư lí, trát doanh
tương cự. Sư toản, Đặng trung
hồi kiến đặng ngải, ngải kiến
nhị nhân câu thương, vị tiện gia
trách, nãi dữ chúng tướng
thương nghị viết: "Thục hữu
Gia Cát chiêm thiện kế phụ chí,
lưỡng phiên sát ngô vạn dư
nhân mã, kim nhược bất tốc
phá, hậu tất vi họa." Giám quân
khâu bốn viết: "Hà bất tác nhất
thư dĩ dụ chí?" Ngải tòng kì
ngôn, toại tác thư nhất phong,
khiển sử tổng nhân thực trại.
Thủ môn tương dẫn chí trường

Sư, Đặng hai tướng lại dẫn một vạn
quân ra đánh. Gia Cát Thượng một
ngựa một thương, tinh thần hăng
hái, đánh gạt hai tướng Ngụy đi.
Gia Cát Chiêm thúc hai cánh quân
xong vào trại Ngụy đánh loạn xạ
một hồi, quân Ngụy chết không biết
bao nhiêu mà kể. Sư Toản, Đặng
Trung, hai người cùng bị thương
chạy trốn. Chiêm thúc quân đuổi
hơn hai mươi dặm mới trở về. Sư
Đặng hai tướng trở về ra mắt Đặng
Ngải. Ngải thấy hai người cùng bị
thương, không trách mắng vội, bàn
với các tướng rằng: - Thực có Gia
Cát Chiêm khéo nỗi được chí của
cha, đánh nhau hai phen, giết hơn
một vạn quân ta. Nay nếu không trừ
cho nhanh, tất sinh vạ lớn. Giám
quân là Khâu Bản tâu rằng: -
Tướng quân sao không viết thư, sai
người sang dụ có được không?
Ngải nghe lời, viết thư sai sứ đưa
sang trại Thục. Tướng giữ cửa dẫn
đến dưới trường, dâng trình phong
thư.

Chiêm mở xem thư viết rằng: Chinh
tây tướng quân Đặng Ngải, gửi thư
tới dưới cờ cửa hành quân hộ vệ
tướng quân Gia Cát Tư Viễn: "Tôi
nghe những bậc hiền tài thời nay,

chéng shàng qí shu . zhan
chai feng shì zhì . shu yue : "zheng xi jiāng jun dèng ài , zhì shu yú xíng jūn hù wèi jiāng jun zhu gé si yuǎn huì xià : qie guan jìn dài xián cái , wèi yǒu rú gong zhì zun fù yě . xí zì chu máo lú , yi yán yǐ fen san guó , sǎo píng jīng , yì , suì chéng bà yè , gǔ jìn xiǎn yǒu jí zhě ; hòu liù chu qí shan , fei qí zhì lì bù zú , nǎi tian shù èr . jìn hòu zhǔ hun ruò , wáng qì yǐ zhōng , ài fèng tian zi zhì mìng , yǐ zhòng bīng fá shǔ , yǐ jie de qí dì yǐ . chéng dou wéi zài dàn xì , gong hé bù yìng tiān shùn rén , zhàng yì lái guī ? ài dang biǎo gong wèi láng yé wáng , yǐ guang yào zǔ zong , jué bù xu yán . xìng cún zhào jiàn . " zhan kàn bì , bó rán dà nù , chě suì qí shu , chì wǔ shì lì zhǎn lái shǐ , lìng cóng zhě chí shǒu jí huí wèi yíng jiàn dèng ài . ài dà nù , jí yù chu zhàn . qiu běn jiàn yue : " jiāng jun bù kě qīng chu , dang yòng qí bīng shèng zhì ." ài cóng qí yán , suì lìng tian shuǐ tài shǒu wáng qí , lǒng xi tài shǒu qian hóng , fú liǎng jun yú hòu , ài zì yǐn bīng ér lái . cǐ shí zhu gé zhan zhèng yù nuò zhàn , hu bào dèng ài zì yǐn bīng dào . zhan dà nù , jí yǐn bīng chu , jìng sha rù wéi zhèn zhōng . dèng ài bài zǒu

使送人蜀寨。守门将引至帐下，呈上其书。瞻拆封视之。书曰：“征西将军邓艾，致书于行军护卫将军诸葛思远麾下：切观近代贤才，未有如公之尊父也。昔自出茅庐，一言已分三国，扫平荆、益，遂成霸业，古今鲜有及者；后六出祁山，非其智力不足，乃天数耳。今后主昏弱，王气已终，艾奉天子之命，以重兵伐蜀，已皆得其地矣。成都危在旦夕，公何不应天顺人，仗义来归？艾当表公为琅琊王，以光耀祖宗，决不虚言。幸存照鉴。”瞻看毕，勃然大怒，扯碎其书，叱武士立斩来使，令从者持首级回魏营见邓艾。艾大怒，即欲出战。丘本谏曰：“将军不可轻出，当用奇兵胜之。”艾从其言，遂令天水太守王颀、陇西太守牵弘，伏两军于后，艾自引兵而来。此时诸葛亮正欲

hạ, trình thượng kì thư. Chiêm sách phong thị chi. Thư viết: "Chinh tây tướng quân đặng ngải, trí thư vu hành quân hộ vệ tướng quân Gia Cát tư viễn huy hạ: thiết quan cận đại hiền tài, vị hữu như công chi tôn phụ dã. Tích tự xuất mao lư, nhất ngôn dĩ phân tam quốc, tảo bình kinh, ích, toại thành bá nghiệp, cổ kim tiên hữu cập giả; hậu lục xuất kì sơn, phi kì trí lực bất túc, nãi thiên số nhĩ. Kim hậu chủ hôn nhược, vương khí dĩ chung, ngải phụng thiên tử chí mệnh, dĩ trọng binh phạt thực, dĩ gai đắc kì địa hĩ. Thành đô nguy tại đán tịch, công hà bất ứng thiên thuận nhân, truong nghĩa lai quy? Ngải đương biểu công vi lang gia vương, dĩ quang diệu tố tông, quyết bất hư ngôn. Hạnh tồn chiếu giám." "Chiêm khán tắt, bột nhiên đại nộ, xả toái kì thư, sát võ sĩ lập trảm lai sử, lệnh tòng giả trì thủ cấp hồi ngụy doanh kiến đặng ngải. Ngải đại nộ, tức dục xuất chiến. Khâu bỗn gián viết: "Tướng quân bất khả khinh xuất, đương dụng kì binh thắng chi." Ngải tòng kì ngôn, toại lệnh thiên thủy thái thủ vương kì, lũng tây thái thủ khiên hoảng, phục lưỡng quân vu hậu, ngải tự dẫn binh nhi lai. Thủ thời Gia Cát chiêm chánh dục nạch chiến, hốt báo đặng ngải tự dẫn binh đáo. Chiêm đại nộ, tức dẫn binh xuất, kính

chưa ai sánh kịp tôn phụ của ông. Từ khi rời khỏi lều tranh, một lời đã chia làm ba nước, quét sạch Kinh, Ích, gây thành hiệp bá, xưa nay thật là ít có. Sau sáu lần ra Kỳ Sơn, không phải thiếu gì trí dũng, nhưng do số trời định sẵn. Nay Hậu chủ nhu nhược, khí vua đã hết. Ngải tôi phụng mệnh thiên tử, mang đại quân đánh Thục, đều đã lấy được thành trì. Thành Đô nguy trọng sớm tối, sao ông không ứng mệnh trời, thuận lòng người, trọng nghĩa quay về? Ngải tôi sẽ tâu cho ông làm Lang nha vương để rạng rỡ tổ tiên; không dám nói hão, xin ông xét kỹ".

Chiêm xem thư xong nổi giận, xé thư vứt xuống đất, quát võ sĩ chém sứ giả, rồi cho đầy tớ xách đầu về cho Đặng Ngải. Ngải giận lắm, muốn ra đánh ngay. Khâu Bản can rằng: - Tướng quân chờ nên ra vội, nên dùng kỵ binh mà đánh. Ngải nghe lời sai thái thú Thiên Thủy là Vương Kỳ, thái thú Lũng Tây là Khiên Hoằng phục hai toán quân ở mặt sau, rồi tự dẫn quân đến. Lúc ấy, Chiêm đang chúc khiêu chiến, chợt nghe báo Đặng Ngải tới. Chiêm nổi giận, liền thúc quân ra, xong thẳng vào trận Ngụy. Ngải thua chạy, Chiêm thúc quân đuổi riết, bỗng nhiên hai toán phục đổ ra,

, zhan suí hòu yǎn sha jiāng lái . hu rán liǎng xià fú bìng sha chu . shǔ bìng dà bài , tuì rù mián zhú . ài lìng wéi zhì . yù shì wèi bìng yí qí nà hǎn , jiang mián zhú wéi de tiě tǒng xiāng sì . zhu gé zhan zài chéng zhong , jiàn shì shì yǐ pò , nǎi lìng péng hé ? shu sha chu , wǎng dong wú qú jiù . hé zhì dong wú , jiàn liǎo wú zhǔ sun xiù , chéng shàng gào jí zhì shu . wú zhǔ kàn bà , yǔ qún chén jì yì yue : " jì shǔ zhōng wéi jí , gu qǐ kě zuò shì bù jiù . " jí lìng kǎo jiang ding fèng wèi zhǔ shuài , ding feng , sun yì wèi fù jiang , lù bing wǔ wàn , qián wǎng jiù shù . ding fèng lǐng zhǐ chu shi , fēn bō ding feng , sun yì yǐn bing èr wàn xiàng miǎn zhong ér jìn , zì lǚ bing san wàn xiàng shòu chun ér jìn : fēn bīng san lù lái yuán .

14 què shuo zhu gé zhan jiàn jiù bìng bù zhì , wèi zhòng jiang yue : " jiǔ shǒu fei liáng tú . " suì liù zi cháng yǔ cháng shu zhang zun shǒu chéng , zhan zì pi wa shàng mǎ , yín san jun dà kai san mén sha chu . dèng ài jiàn

搦战，忽报邓艾自引兵到。瞻大怒，即引兵出，径杀入魏阵中。邓艾败走，瞻随后掩杀将来。忽然两下伏兵杀出。蜀兵大败，退入绵竹。艾令围之。于是魏兵一齐呐喊，将绵竹围的铁桶相似。诸葛瞻在城中，见事势已迫，乃令彭和赍书杀出，往东吴求救。和至东吴，见了吴主孙休，呈上告急之书。吴主看罢，与群臣计议曰：“既蜀中危急，孤岂可坐视不救。”即令考将丁奉为主帅，丁封、孙异为副将，率兵五万，前往救蜀。丁奉领旨出师，分拨丁封、孙异引兵二万向沔中而进，自率兵三万向寿春而进：分兵三路来援。

却说诸葛瞻见救兵不至，谓众将曰：“久守非良图。”遂留子尚与尚书张遵守城，瞻自披挂上马，引三军大开三门杀出。邓艾见兵出，便

sát nhập ngụy trận trung. Đặng ngài bại tầu, chiêm tùy hậu yểm sát tương lai. Hốt nhiên lưỡng hạ phục binh sát xuất. Thục binh đại bại, thối nhập miên trúc. Ngải lệnh vi chi. Vu thị ngụy binh nhất tè nột hảm, tương miên trúc vi đích thiết dũng tương tự. Gia Cát chiêm tại thành trung, kiến sự thế đĩ bách, nãi lệnh bành hòa tê thư sát xuất, vãng đông ngô cầu cứu. Hòa chí đông ngô, kiến liễu ngô chủ tôn hữu, trình thương cáo cấp chi thư. Ngô chủ khán bãi, dữ quân thần kế nghị viết: "Kí thực trung nguy cấp, cô khói khả tọa thị bắt cứu." Tức lệnh khảo tương đinh phụng vi chủ soái, đinh phong, tôn dị vi phó tướng, suất binh ngũ vạn, tiền vãng cứu thực. Đinh phụng lĩnh chỉ xuất sư, phân bát đinh phong, tôn dị dẫn binh nhị vạn hướng miện trung nhi tiến, tự suất binh tam vạn hướng thọ xuân nhi tiến: phân binh tam lộ lai viên.

quân Thục đại bại, chạy vào thành Miên Trúc. Ngải sai quân bồ vây kín cả bốn mặt thành.

Gia Cát Chiêm thấy thế nguy cấp, sai Bành Hòa cầm thư sang Đông Ngô cầu cứu. Hòa đến Đông Ngô ra mắt Ngô chủ là Tôn Hữu, dâng thư cáo cấp. Ngô chủ xem thư, bảo với quần thần rằng: - Thục đã nguy cấp thế này, trẫm lẽ nào ngồi nhìn cho đành? Lập tức sai lão tướng Đinh Phụng làm chủ soái; Đinh Phong, Tôn Dị làm phó tướng, dẫn năm vạn quân đến cứu Thục. Đinh Phụng lĩnh chỉ dẫn quân đi, chia cho Đinh Phong, Tôn Dị dẫn hai vạn quân tiến ra Miện Trung, mình thì dẫn ba vạn quân ra Thọ Xuân, chia làm ba đường vào cứu.

Khước thuyết Gia Cát chiêm kiến cứu binh bắt chí, vị chúng tướng viết: "Cửu thủ phi lương đồ." toại lưu tử thương dữ thương thư trương tuân thủ thành, chiêm tự phi quái thương mã, dẫn tam quân đại khai tam môn sát xuất. Đặng

Đây nói, Gia Cát Chiêm chờ đợi quân cứu mãi không thấy đến, bèn bảo với các tướng rằng: - Ta giữ mãi ở đây cũng không xong. Bên để con là Thương cùng với thương thư Thương Tuần giữ thành, còn mình nai nịt lên ngựa, dẫn quân mở toang ba cửa kéo ra. Đặng Ngải

bìng chū , biàn chè bìng tuì .
zhan fèn lì zhuī sha , hu rán
yì shēng pào xiāng , sì miàn
bìng gé , bǎ zhan kùn zài gai
xin . zhan yǐn bìng zuō
chong yòu tú , sha sī shù bǎi
rénn . ài lìng zhòng jun fàng
jiàn shè zhī , shǔ bìng sì sǎn
. zhan zhòng jiàn luō mǎ ,
nǎi dà hu yue : " wú lì jié yǐ ,
dang yǐ yǐ sǐ bào guó ! " suì
bá jiàn zì wěn ér sǐ . qí zi zhu
gé cháng zài chéng shàng ,
jiàn fù sǐ yú jun zhōng , bō
rán dà nù , suì pi wa shàng
mǎ . zhāng zun jiàn yue : "
xiǎo jiāng jun wù de qīng chū
. " cháng tàn yue : " wú fù zì
zǔ sun , hé guó hòu en , jin
fù jì sǐ yú dí , wǒ hé yòng
sheng wèi ! " suì cè mǎ sha
chu , sǐ yú zhèn zhōng . hòu
rénn yǒu shi zàn zhan , cháng
fù zì yue : " bù shì zhōng
chén dù shǎo móu , cang
tian yǒu yì jué yán liú . dang
nián zhu gé liù jia yìn , jié yì
zhen kan jì wǔ hóu . " dèng
ài lián qí zhōng , jiāng fù zì
hé zàng . chéng xū gong dǎ
mián zhú . zhāng zun ,
huáng chóng , lǐ qíu san rén ,
gè yǐn yǐ jun sha chu . shǔ
bìng guǎ , wèi bìng zhòng ,
san rén yì jie zhàn sǐ . ài yǐn
cǐ de liǎo mián zhú . láo jun
yǐ bì , suì lái qǔ chéng dou .
zhèng shì : shì guan hòu zhǔ
lín wéi rì , wú yì liú zhāng
shòu bì shí . wèi zhì chéng

撤兵退。瞻奋力追杀，忽然一声炮响，四面兵合，把瞻困在核心。瞻引兵左冲右突，杀死数百人。艾令众军放箭射之，蜀兵四散。瞻中箭落马，乃大呼曰：“吾力竭矣，当以一死报国！”遂拔剑自刎而死。其子诸葛尚在城上，见父死于军中，勃然大怒，遂披挂上马。张遵谏曰：“小将军勿得轻出。”尚叹曰：“吾父子祖孙，荷国厚恩，今父既死于敌，我何用生为！”遂策马杀出，死于阵中。后人有诗赞瞻、尚父子曰：“不是忠臣独少谋，苍天有意绝炎刘。当年诸葛留嘉胤，节义真堪继武侯。”邓艾怜其忠，将父子合葬。乘虚攻打绵竹。张遵、黄崇、李球三人，各引一军杀出。蜀兵寡，魏兵众，三人亦皆战死。艾因此得了绵竹。劳军已毕，遂来取成都。正是：试观后主临危日

ngải kiến binh xuất, tiện triệt
binh thối. Chiêm phản lực truy
sát, hốt nhiên nhất thanh pháo
hưởng, tứ diện binh hợp, bả
chiêm khốn tại cai tâm. Chiêm
dẫn binh tả trùng hữu đột, sát
tử sở bách nhân. Ngải lệnh
chúng quân phóng tiễn xạ chi,
thục binh tứ tán. Chiêm trúng
tiễn lạc mã, nãi đại hô viết:
"Ngô lực kiệt hĩ, đương dĩ nhát
tử báo quốc!" Toại bại kiém tự
vẫn nhi tử. Kì tử Gia Cát
thượng tại thành thượng, kiến
phụ tử vu quân trung, bột nhiên
đại nộ, toại phi quái thượng mã.
Trương tuân gián viết: "Tiểu
tướng quân vật đắc khinh xuất."
thượng thán viết: "Ngô phụ tử
tổ tôn, hà quốc hậu ân, kim phụ
kí tử vu địch, ngã hà dụng sinh
vi!" Toại sách mã sát xuất, tử
vu trận trung. Hậu nhân hữu thi
tán chiêm, thượng phụ tử viết:
"Bất thị trung thần độc thiều
mưu, thượng thiên hữu ý tuyệt
viêm lưu. Đương niên Gia Cát
lưu gia dận, tiết nghĩa chân
kham kế võ hâu." Đặng ngải liên
kì trung, tương phụ tử hợp
táng. Thừa hư công đả miên
trúc. Trương tuân, hoàng sùng,
ly cầu tam nhân, các dẫn nhất
quân sát xuất. Thục binh quả,
ngụy binh chúng, tam nhân diệc
giai chiến tử. Ngải nhân thủ
đắc liễu miên trúc. Lao quân dĩ
tắt, toại lai thủ thành đô. Chánh
thị: thí quan hậu chủ lâm nguy
nhật, vô dì lưu chương thụ bức

thấy quân Thục kéo ra, bèn rút
quân lui về. Chiêm hăng sức thúc
quân đuổi đánh. Bỗng nỗi một hiệu
pháo, quân bốn mặt vây kín cả lại.
Chiêm dẫn quân tǎ xung hữu đột,
giết chết quân Ngụy vài trăm. Ngải
sai quân bắn tên vào, quân Thục
tan vỡ. Chiêm bị trúng tên, ngã
ngựa kêu lên rằng: - Sức ta đã kiệt
rồi, xin đem cái chết này để báo
nước! Nói đoạn rút quân tự vẫn
chết. Con là Gia Cát Thượng, thấy
cha chết trong đám loạn quân, nỗi
giận đúng đùng, mặc giáp lên ngựa.
Trương tuân can rằng: - Tiểu tướng
chớ nêu vội ra. Thượng than rằng: -
Cha con, ông cháu nhà ta, đều đội
on sâu nhà nước. Nay cha ta đã
chết với giặc rồi, ta còn sống làm
gi? Nói đoạn, quất ngựa xông ra, bị
chết trong trận Ngụy. Người sau có
thơ khen cha con Chiêm, Thượng
rằng: Có phải trung thần kém mèo
đâu? Lòng trời không tựa vận Viêm,
Lưu! Mới hay con cháu nhà dòng
dõi, Tiết nghĩa còn lưu tiếng Võ
Hàu.

Đặng Ngải thương là người trung
nghĩa, đem lại cha con hợp táng tại
một nơi, rồi thừa cơ đánh Miên
Trúc. Bấy giờ trong thành còn có
Trương Tuân, Hoàng Sùng, Lý
Cầu, dẫn quân ra đánh. Quân Thục
có ít, không địch nổi quân Ngụy, ba
người cùng chết trận. Đặng Ngải hạ
được thành Miên Trúc, khao
thưởng đâu đầy, lại dẫn quân đến
Thành Đô. Ấy là: Thủ xem Hậu chủ
khi nguy biến, Có khác Lưu

dou rú hé shǒu yù , qiě kàn
xià wén fēn jiě .

，无异刘璋受逼时。未
知成都如何守御，且看
下文分解。

thời. Vị trí thành đô như hà thủ
ngự, thả khán hạ văn phân giải.

Chương lúc nhiễu nhương? Chưa
biết Thành Đô sự thế làm sao, xem
hồi sao phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
118
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo hòu zhǔ zài chéng dou , wén dèng ài qū liǎo mián zhú , zhu gé zhan fù zi yǐ wáng , dà jīng , jí zhào wén wǔ shàng yì . jìn chén zòu yue : " chéng wài bāi xìng , fú lǎo xié yòu , ku sheng dà zhèn , gè táo sheng mìng . " hòu zhǔ jīng huáng wú cuò . hu shào mǎ bào dào , shuo wèi bing jiāng jìn chéng xià . duo guan yì yue : " bing wéi jiang guǎ , nán yǐ yíng dí ; bù rú zǎo qì chéng dou , ben nán zhong qì jùn . qí dì xiǎn jùn , kě yǐ zì shǒu , jiù jiè mán bing , zài lái kè fù wèi chí . " guang lù dà fu qiáo zhou yue : " bù kě . nán mán jiǔ fǎn zhí rén , píng xí wú huì ; jin ruò tóu zhī , bì zao dà huò . " duo guan yòu zòu yue : " shǔ , wú jì tòng méng , jin shì jí yǐ , kě yǐ tóu zhī . " zhōu yòu jiàn yue : " zì gǔ yǐ lái , wú jì ta guó wèi tian zì zhě . chén liào wèi néng tun wú , wú bù néng tun wèi . ruò chēng chén yú wú , shì yì rǔ yě ; ruò wú bēi wèi suǒ tun , bì

第一百十八回
哭祖庙一王死孝
入西川二士争功

却说后主在成都，闻邓艾取了绵竹，诸葛瞻父子已亡，大惊，急召文武商议。近臣奏曰：“城外百姓，扶老携幼，哭声大震，各逃生命。”后主惊惶无措。忽哨马报到，说魏兵将近城下。多官议曰：“兵微将寡，难以迎敌；不如早弃成都，奔南中七郡。其地险峻，可以自守，就借蛮兵，再来克复未迟。”光禄大夫谯周曰：“不可。南蛮久反之人，平昔无惠；今若投之，必遭大祸。”多官又奏曰：“蜀、吴既同盟，今事急矣，可以投之。”周又谏曰：“自古以来，无寄他国为天子者。臣料魏能吞吴，吴

Đệ nhất bách thập bát hồi
khóc tổ miếu nhất vương tử
hiếu nhập tây xuyên nhị sĩ
tranh công

HỘI 118 Khóc miếu tổ, Lưu Thầm
tự tử; Vào Tây Xuyên, Chung,
Đặng tranh công

Lại nói, Hậu chủ ở Thành Đô, nghe tin Đặng Ngải đã lấy được Miên Trúc, mà cha con Gia Cát Chiêm đều chết trận cả rồi, sợ hãi không biết ngần nào, kíp vội văn võ vào bàn bạc. Cận thần tâu rằng: - Nhân dân ở ngoài thành, già trẻ dắt díu nhau chạy loạn, tiếng khóc vang động xa gần. Hậu chủ kinh hoảng. Sực lại có tiểu mã chạy đến báo rằng: - Quân Ngụy sắp đến dưới thành rồi! Các quan bàn rằng: - Ở đây quân đơn tướng ít, địch sao nỗi quân Ngụy, không bằng bỏ Thành Đô chạy sang bảy quận xứ Nam Trung; đất đó hiểm trở, có thể giữ được, nhân thể mượn quân Man về mà khôi phục cũng chưa muộn. Quang lộc đại phu Tiêu Chu nói: - Không nên! Nam Man vốn là quân phản trắc, xưa nay không ân huệ gì với ta, nếu ra nhờ họ, tất sinh vạ to. Các quan lại tâu rằng: - Thục, Ngô đã đồng minh với nhau, nay việc kíp lâm nên sang ở nhờ Đông Ngô cũng được. Chu lại can rằng: - Từ xưa đến nay, không có thiên tử nào đi ở nhờ nước khác bao giờ. Tôi chắc rằng Ngụy lần được Ngô, chớ Ngô không lần được Ngụy. Nay xưng thần với Ngô, là nhục một lần;

xià zài chēng chén yú wèi , shì liǎng fan zhi rǔ yǐ . bù rú bù tóu wú ér jiàng wèi . wèi bì liè tǔ yǐ feng bì xià , zé shàng néng zì shǒu zong miào , xià kě yǐ bǎo an lí mǐn . yuàn bì xià si zhī . " hòu zhǔ wèi jué , tuì rù gōng zhōng . cì rì , zhòng yì fen rán . qiáo zhōu jiàn shì jí , fù shàng shu zheng zhī . hòu zhǔ cóng qiáo zhōu zhī yán , zhèng yù chu jiàng ; hu píng fēng hòu zhuǎn chu yí rén , lì sheng ér mà zhōu yue : " tou sheng fǔ rú , qǐ kě wàng yì shè jì dà shì ! zì gǔ an yǒu jiàng tian zì zai ! " hòu zhǔ shì zhī , nǎi dì wǔ zì běi dì wáng liú chén yě . hòu zhǔ sheng qì zì : cháng zì liú xuán , cì zì liú yáo , san zì liú cóng , sì zì liú zàn , wǔ zì jí běi dì wáng liú chén , liù zì liú xún , qì zì liú qú . qì zì zhong wéi chén zì yòu cong míng , ying mǐn guò rén , yú jie rú shàn . hòu zhǔ wèi chén yue : " jin dà chén jie yì dang jiàng , rǔ dù zhàng xiě qì zhì yǒng , yù lìng mǎn chéng liú xiě ye ? " chén yue : " xí xian dì zài rì , qiáo zhōu wèi cháng yú yù guó zhèng ; jin wàng yì dà shì , zhé qǐ luàn yán , shèn fei lǐ yě . chén qie liào chéng dou zhì bìng , cháng yǒu shù wàn ; jiang wéi quán shí , jie zài jiàn gé , ruò zhì wèi bìng fàn

不能吞魏。若称臣于吴，是一辱也；若吴被魏所吞，陛下再称臣于魏，是两番之辱矣。不如不投吴而降魏。魏必裂土以封陛下，则上能自守宗庙，下可以保安黎民。愿陛下思之。”后主未决，退入宫中。次日，众议纷然。谯周见事急，复上疏诤之。后主从谯周之言，正欲出降；忽屏风后转出一人，厉声而骂周曰：“偷生腐儒，岂可妄议社稷大事！自古安有降天子哉！”后主视之，乃第五子北地王刘谌也。后主生七子：长子刘璿，次子刘瑶，三子刘琮，四子刘瓌，五子即北地王刘谌，六子刘恂，七子刘璩。七子中惟谌自幼聪明，英敏过人，余皆儒善。后主谓谌曰：“今大臣皆议当降，汝独仗血气之勇，欲令满城流血耶？”谌曰：“昔先帝在日，谯周未尝于预国政；今妄议大

phiên chi nhục hĩ. Bất như bắt đầu ngô nhi hàng ngụy. Ngụy tắt liệt thổ dĩ phong bệ hạ, tắc thương năng tự thủ tông miếu, hạ khả dĩ bảo an lê dân. Nguyện bệ hạ tư chí." Hậu chủ vị quyết, thối nhập cung trung. Thứ nhật, chúng nghị phân nhiên. Tiêu chu kiến sự cấp, phục thương sơ tránh chi. Hậu chủ tòng tiều chu chi ngôn, chánh dục xuất hàng; hốt bình phong hậu chuyển xuất nhất nhân, lệ thanh nhi mạ chu viết: "Thâu sinh hủ nho, khởi khả vọng nghị xã tắc đại sự! Tự cổ an hữu hàng thiên tử tai!" Hậu chủ thị chí, nãi đệ ngũ tử bắc địa vương lưu kham dã. Hậu chủ sinh thất tử: trưởng tử lưu tuyển, thứ tử lưu dao, tam tử lưu tông, tứ tử lưu toản, ngũ tử túc bắc địa vương lưu kham, lục tử lưu tuân, thất tử lưu cù. Thất tử trung duy kham tự áu thông minh, anh mãn quá nhân, dư giai nho thiện. Hậu chủ vị kham viết: "Kim đại thần giai nghị đương hàng, nhữ độc trưởng huyết khí chi dũng, dục lệnh mãn thành lưu huyết da?" Kham viết: "Tích tiên đế tại nhật, tiểu chu vị thường vu dự quốc chánh; kim vọng nghị đại sự, triếp khởi loạn ngôn, thậm phi lí dã. Thần thiết liêu thành đô chi binh, thương hưu số vạn; khương duy toàn sư, giai tại kiêm các, nhược tri ngụy binh phạm khuyết, tắt lai cứu

nếu Ngô bị Ngụy lấn nốt, lại đi xưng thần với Ngụy, là nhục hai lần; chỉ bằng hàng ngay Ngụy đi. Ngụy tắt cắt đất phong cho bệ hạ. Như thế, trên giữ được tôn miếu, dưới yên được muôn dân.Xin bệ hạ nghĩ cho kỹ mà xem. Hậu chủ phân vân chưa quyết, lui vào trong cung.

Hôm sau các quan lại bàn bạc. Tiêu Chu thấy việc đã cấp đến nơi rồi, lại dâng sớ cố khuyên hàng. Hậu chủ nghe dịu tai, sắp toan ra hàng. Chợt ở sau cánh bình phong có một người quát to lên mắng Tiêu Chu rằng: - Quân hủ nho sợ chết kia! Sao dám nói càn đến việc to xã tắc. Từ xưa có thiên tử hàng bao giờ mà mày dám nói láo làm vậy. Hậu chủ nhìn lại xem ai, té ra con thứ năm của mình là Bắc Địa vương Lưu Thầm rằng: - Đại thần cùng bàn bạc nên hàng, mày cậy sức lực khỏe mạnh, muốn để cho máu chảy khắp cả thành trì ư? Thầm thừa rằng: - Khi xưa tiên đế còn sống, Tiêu Chu chưa từng được dự đến quốc chính; nay dám bàn đến việc to, mờ mòn nói láo, rất là vô lý. Tôi đồ rằng quân trong Thành Đô, còn có vài vạn; toàn quân của Khương Duy còn đóng ở Kiếm Các, nếu hắn biết quân Ngụy phạm vào kinh thành, tất phải vào cứu. Bấy giờ trong ngoài họp vào đánh, thì làm gì chẳng phá nổi giặc. Lẽ đâu nghe lời hủ nho mà coi thường cả cơ nghiệp của tiên đế cho được? Hậu chủ mắng rằng: - Mày còn trẻ con, biết đâu số trời! Thầm rập đầu

que , bì lái jiù yìng : nèi wài gong jí , kě huò dà gong . qǐ kě ting fǔ rú zhì yán , qīng fèi xian dì zhì jí yè hu ? " hòu zhǔ chì zhì yue : " rǔ xiǎo ér qǐ shí tian shí ! " chén kòu tóu ku yue : " ruò shì qióng lì jí , huò bài jiāng jí , biàn dang fù zì jun chén bēi chéng yī zhàn , tòng sī shè jí , yǐ jiàn xian dì kě yě . nài hé jiàng hu ! " hòu zhǔ bù tǐng . chén fàng sheng dà ku yue : " xian dì fei róng yì chuàng lì jí yè , jin yi dàn qì zhì , wú níng sī bù rǔ yě ! " hòu zhǔ lìng jìn chén tui chu gong mén , suì lìng qiáo zhou zuò jiàng shu , qiǎn si shǔ shì zhong zhang shào , fù mǎ dou wèi dèng liáng tòng qiáo zhou ? yù xǐ lái luò chéng qǐng jiàng . shí dèng ài měi rì lìng shù bǎi tiě qí lái chéng dou shào tàn . dang rì jiàn lì liǎo jiàng qí , ài dà xǐ . bù yì shí , zhang shào děng zhì , ài lìng rén yíng rù . san rén bài fú yú jie xià , chéng shàng jiàng kuǎn yù xǐ . ài chai jiàng shu shì zhì , dà xǐ , shòu xià yù xǐ , zhòng dài zhang shào , qiáo zhou , dèng liáng děng . ài zuò huí shu , fù san rén ? huí chéng dou , yǐ an rén xin . san rén bài cí dèng ài , jìng huán chéng dou , rù jiàn hòu zhǔ , chéng shàng huí shu , xì yán dèng ài xiāng dài zhì shàn .

事，辄起乱言，甚非理也。臣切料成都之兵，尚有数万；姜维全师，皆在剑阁，若知魏兵犯阙，必来救应：内外攻击，可获大功。岂可听腐儒之言，轻废先帝之基业乎？”后主叱之曰：“汝小儿岂识天时！”谌叩头哭曰：“若势穷力极，祸败将及，便当父子君臣背城一战，同死社稷，以见先帝可也。奈何降乎！”后主不听。谌放声大哭曰：“先帝非容易创立基业，今一旦弃之，吾宁死不辱也！”后主令近臣推出宫门，遂令谯周作降书，遣私署侍中张绍、驸马都尉邓良同谯周赍玉玺来雒城请降。时邓艾每日令数百铁骑来成都哨探。当日见立了降旗，艾大喜。不一时，张绍等至，艾令人迎入。三人拜伏于阶下，呈上降款玉玺。艾拆降书视之，大喜，受下玉玺，重待张绍、谯周。

ứng: nội ngoại công kích, khă hoạch đại công. Khởi khă thính hủ nho chi ngôn, khinh phế tiên đế chi cơ nghiệp hồ? "Hậu chủ sát chi viết: "Nhữ tiểu nhi khởi thức thiên thời!" Kham khẩu đầu khốc viết: "Nhược thế cùng lực cực, họa bại tướng cập, tiễn đương phụ tử quân thần bối thành nhất chiến, đồng tử xã tắc, dĩ kiến tiên đế khă dă. Nại hà hàng hồ!" Hậu chủ bất thính. Kham phóng thanh đại khốc viết: "Tiên đế phi dung dì sang lập cơ nghiệp, kim nhất đán khí chí, ngô ninh tử bát nhục dă!" Hậu chủ lệnh cận thần thôi xuất cung môn, toại lệnh tiểu chu tác hàng thư, khiển tư thư thị trung trương thiệu, phụ mã đô úy đặng lương đồng tiểu chu tê ngọc tǐ lai lạc thành thỉnh hàng. Thời đặng ngại mỗi nhật lệnh sô bách thiết kỵ lai thành đô tiểu tham. Dương nhật kiến lập liễu hàng kỵ, ngại đại hỉ. Bất nhất thời, trương thiệu đẳng chí, ngại lệnh nhân nghênh nhập. Tam nhân bái phục vu giai hạ, trình thượng hàng khoản ngọc tǐ. Ngại sách hàng thư thị chí, đại hỉ, thụ hạ ngọc tǐ, trọng đãi trương thiệu, tiểu chu, đặng lương đẳng. Ngại tác hồi thư, phó tam nhân tê hồi thành đô, dĩ an nhân tâm. Tam nhân bái từ đặng ngại, kính hoàn thành đô, nhập kiến hậu chủ, trình thượng hồi thư, tê ngôn đặng

xuống đất khóc rắng: - Nhược bằng thế cùng sức kiệt, vạ đến trước mắt, thì nên cha, con, vua, tôi dựa lưng vào thành mà đánh một trận. Thà rằng cùng chết cả với xã tắc, để xuống suối vàng ra mắt tiên đế, chó có đâu lại chịu hàng? Hậu chủ nhất định không nghe. Thầm khóc vang lên nói rằng: - Tiên đế gầy dựng nên cơ nghiệp không phải dễ dàng, nay một chốc đem quẳng đi, ta thà chết, chó không chịu nhục thế này! Hậu chủ sai cận thần dắt Thầm ra ngoài cửa cung rồi bảo Tiêu Chu viết hàng thư; sai thị trung Trương Thiệu phò mã đô úy Đặng Lương và Tiêu Chu mang ngọc tǐ đến Lạc Thành xin hàng.

Bấy giờ Đặng Ngải mỗi ngày sai một trăm thiết kỵ lại dò thám trong Thành Đô. Khi trông thấy trong thành dựng một lá cờ hàng. Ngải mừng lắm. Một lát bọn Trương Thiệu đến, Ngải cho người ra đón vào. Ba người lạy dưới thềm, dâng trình ngọc tǐ và hàng thư. Ngải mở thư ra xem, mừng rỡ không biết ngàn nào, rồi nhận lấy ngọc tǐ, trọng đãi bọn Trương Thiệu, Tiêu Chu, Đặng Lương. Ngải lại viết thư trả lời, cho ba người cầm về Thành Đô để yên bụng chúng. Ba người lĩnh thư, từ về trình Hậu chủ, và thuật lại chuyện Đặng Ngải đổi đãi tử tế. Hậu chủ mở thư ra xem mừng lắm. Liền sai thái bộc Tưởng Hiền cầm đao sắc ra Kiếm Các bảo Khuong Duy phải ra hàng quân Ngụy cho sớm. Lại sai thượng thư lang Lý Hỗ

hòu zhǔ chāi fēng shì zhī ,
dà xǐ , jí qiǎn tài pú jiǎng xiǎn ?
chì lìng jiāng wéi zǎo jiàng ;
qiǎn cháng shu láng lǐ hǔ ,
sòng wén bù yù ài : gòng hù
èr shí ba wàn , nán nǚ lè shí
sì wàn , dài jiǎ jiàng shì shí
wàn èr qian , guan lì sì wàn ,
cang liáng sì shí yú wàn , jin
yín gè èr qian jin , jin qǐ cǎi
juàn gè èr shí wàn pǐ . yú wù
zài kù , bù jí jù shù . zé shí
èr yuè chu yi rì , jun chén
chu jiàng . běi dì wáng liú
chén wén zhī , nù qì chong
tian , nǎi dài jiàn rù gong . qí
qí cui fu rén wèn yue : " dà
wáng jin rì yán sè yì cháng ,
hé yě ? " chén yue : " wèi
bing jiāng jìn , fù huáng yǐ nà
jiàng kuǎn , míng rì jun jù
chu jiàng , shè jì cóng cǐ tiǎn
miè . wú yù xian sī yǐ jiàn
xian dì yú dì xià , bù qu xi yú
ta rén yě ! " cui fu rén yue : "
xián zai ! xián zai ! de qí sī yǐ
! qiè qǐng xian sī , wáng sī
wèi chí . " chén yue : " rǔ hé
sī ye ? " cui fu rén yue : "
wáng sī fù , qiè sī fu : qí yì
tòng yě . fu wáng qí sī , hé bì
wèn yan ! " yán qì , chù zhù
ér sī . chén nǎi zì sha qí san
zi , bìng ge qí tóu , tí zhì
zhào liè miào zhong , fú dì
ku yue : " chén xiū jiàn jí yè
qì yú ta rén , gù xian sha qí
zi , yǐ jué wa niàn , hòu jiang
yì mìng bào zǔ ! zǔ rú yǒu
líng , zhi sun zhi xin ! " dà ku

邓良等。艾作回书，付三人赍回成都，以安人心。三人拜辞邓艾，径还成都，入见后主，呈上回书，细言邓艾相待之善。后主拆封视之，大喜，即遣太仆蒋显赍敕令姜维早降；遣尚书郎李虎，送文簿与艾：共户二十八万，男女九十四万，带甲将士十万二千，官吏四万，仓粮四十余万，金银各二千斤，锦绮彩绢各二十匹。余物在库，不及具数。择十二月初一日，君臣出降。北地王刘谌闻知，怒气冲天，乃带剑入宫。其妻崔夫人问曰：“大王今日颜色异常，何也？”谌曰：“魏兵将近，父皇已纳降款，明日君臣出降，社稷从此殄灭。吾欲先死以见先帝于地下，不屈膝于他人也！”崔夫人曰：“贤哉！贤哉！得其死矣！妾请先死，王死未迟。”谌曰：“汝何死耶？”崔夫人曰：

ngải tương đãi chi thiện. Hậu chủ sách phong thị chi, đại hỉ, tức khiển thái phó tương hiển tê sắc lệnh khương duy tảo hàng; khiển thượng thư lang lý hổ, tổng văn bộ dữ ngải: cộng hộ nhị thập bát vạn, nam nữ cửu thập tứ vạn, đái giáp tướng sĩ thập vạn nhị thiên, quan lại tứ vạn, thương lương tứ thập dư vạn, kim ngân các nhị thiên cân, cầm khỉ thải quyên các nhị thập vạn thắt. Dư vật tại khổ, bất cập cụ số. Trạch thập nhị nguyệt sơ nhất nhật, quân thần xuất hàng. Bắc địa vương lưu kham văn tri, nộ khí trùng thiên, nãi đái kiêm nhập cung. Kì thê thô phu nhân vấn viết: "Đại vương kim nhật nhan sắc dị thường, hà dã?" Kham viết: "Ngụy binh tương cận, phụ hoàng dĩ nạp hàng khoản, minh nhật quân cự xuất hàng, xã tắc tòng thủ diễn diệt. Ngô dục tiên tử dĩ kiến tiên để vu địa hạ, bất khuất tất vu tha nhân dã!" Thô phu nhân viết: "Hiền tai! Hiền tai! Đắc kì tử hĩ! Thiếp thỉnh tiên tử, vương tử vị trí." Kham viết: "Nhữ hà tử da?" Thô phu nhân viết: "Vương tử phụ, thiếp tử phu: kì nghĩa đồng dã. Phu vong thê tử, hà tất vấn yên!" "Ngôn cật, xúc trụ nhi tử." Kham nãi tự sát kì tam tử, tịnh cát thê đầu, đè chí chiêu liệt miếu trung, phục địa khốc viết: "Thàm tu kiến cơ nghiệp khí vu tha nhân, cố tiên sát thê tử, dĩ tuyet

giao sổ sách cho Đặng Ngải: Cảnh thấy 28 vạn hộ, số trai gái 93 vạn, tướng sĩ 10 vạn 2 nghìn, quan lại 4 vạn, lương trong kho hơn 40 vạn, vàng bạc 2 nghìn cân, gầm vóc tơ lụa mỗi thứ 20 vạn tấm, còn của khác trong kho không kể; định ngày mùng một tháng chạp, cả vua tôi ra hàng.

Bắc Địa vương là Lưu Thầm nghe chuyện, khí uất bốc lên ngùn ngụt, đeo gươm vào cung. Vợ là Thôi phu nhân hỏi rằng: - Đại vương hôm nay sao trông sắc mặt khác lǎm thế? Thầm nói: - Quân Ngụy sắp đến, phụ hoàng đã đầu hàng rồi, ngày mai thì vua tôi ra hàng, xã tắc đỗ mắt từ đây. Ta muốn chết trước đi, xuống đất theo với tiên đế, chớ không chịu khuất với người khác. Thôi phu nhân khen rằng: - Phải lǎm! Phải lǎm! Chết thế mới đáng chết! Thiếp xin chết trước, rồi đại vương hãy chết cũng vừa! Thầm nói: - Phu nhân việc gì mà chết? Thôi phu nhân nói: - Vương chết vì cha, thiếp chết vì chồng, nghĩa cũng giống nhau, can gì phải hỏi? Nói đoạn, đập đầu vào cột mà chết. Thầm giết cả ba con, cắt lấy đầu vợ, đem đến miếu Chiêu Liệt, lạy phục xuống đất khóc rằng: - Cháu thấy cơ nghiệp về tay người khác, nghĩ mà xấu hổ, cho nên giết cả vợ con để khỏi vướng vít. Rồi cháu cũng xin đem một mạng để báo cái công đức của ông. Ông có khôn thiêng, xin soi xét lòng này cho cháu. Thầm khóc lóc thê thảm

yǐ cháng , yǎn zhōng liú xiě ,
zì wén ér sǐ . shǔ rén wén
zhì , wú bù ai tòng . hòu rén
yǒu shi zàn yue : " jun chén
gan qu xi , yi zi dú bei shang
. qù yǐ xi chuan shì , xióng
zai bēi dì wáng ! juan shen
chóu liè zǔ , sao shǒu qì
qióng cang . lǐn lǐn rén rú zài
, shéi yún hàn yǐ wáng ? "
hòu zhǔ ting zhì bēi dì wáng
zì wén , nǎi lìng rén zàng zhì
. cì rì , wèi bing dà zhì . hòu
zhǔ lù tài zi zhu wáng , jí qún
chén liù shí yú rén , miàn fú
yú chèn , chu bēi mén shí lǐ
ér jiàng . dèng ài fú qǐ hòu
zhǔ , qín jiě qí fú , fén qí yú
chèn , bìng che rù chéng .
hòu rén yǒu shi tàn yue : "
wèi bing shù wàn rù chuan
lái , hòu zhǔ tou sheng shi zì
cái . huáng hào zhong cún qí
guó yì , jiang wéi kong fù jì
shí cái . quán zhong yì shì
xin hé liè , shǒu jié wáng sun
zhì kě ai . zhào liè jing yíng
liáng bù yì , yi cháo gong yè
dùn chéng hui . "

“王死父，妾死夫；其义同也。夫亡妻死，何必问焉！”言讫，触柱而死。谌乃自杀其三子，并割妻头，提至昭烈庙中，伏地哭曰：“臣羞见基业弃于他人，故先杀妻子，以绝挂念，后将一命报祖！祖如有灵，知孙之心！”大哭一场，眼中流血，自刎而死。蜀人闻知，无不哀痛。后人有诗赞曰：“君臣甘屈膝，一子独悲伤。去矣西川事，雄哉北地王！捐身酬烈祖，搔首泣穹苍。凛凛人如在，谁云汉已亡？”后主听知北地王自刎，乃令人葬之。次日，魏兵大至。后主率太子诸王，及群臣六十余人，面缚舆榇，出北门十里而降。邓艾扶起后主，亲解其缚，焚其舆榇，并车入城。后人有诗叹曰：“魏兵数万入川来，后主偷生失自裁。黄皓终存欺国意，姜维空负济时才。全忠义

quái niệm, hậu tương nhất
mệnh báo tố! Tô như hữu linh,
tri tôn chi tâm!" Đại khóc nhất
trường, nhẫn trung lưu huyết,
tự vẫn nhi tử. Thực nhân văn
tri, vô bất ai thống. Hậu nhân
hữu thi tán viết: "Quân thần
cam khuất tất, nhất tử độc bi
thương. Khứ hĩ tây xuyên sự,
hung tai bắc địa vương! Quyên
thân thù liệt tổ, tao thủ khắp
khung thương. Lãm lãm nhân
như tại, thùy vân hán dĩ vong?"
Hậu chủ thính tri bắc địa vương
tự vẫn, nãi lệnh nhân táng chí.
Thứ nhật, ngụy binh đại chí.
Hậu chủ suất thái tử chư
vương, cập quân thần lục thập
dư nhân, diện phược dư sắn,
xuất bắc môn thập lí nhi hàng.
Đặng ngài phủ khởi hậu chủ,
thân giải kì phược, phần kì dư
sắn, tịnh xa nhập thành. Hậu
nhân hữu thi tán viết: "Ngụy
binh số vạn nhập xuyên lai, hậu
chủ thâu sinh thất tự tài. Hoàng
hạo chung tồn khi quốc ý,
khương duy không phụ tể thời
tài. Toàn trung nghĩa sĩ tâm hà
liệt, thủ tiết vương tôn chí khả
ai. Chiêu liệt kinh doanh lương
bất dịch, nhất triều công nghiệp
đồn thành hôi."

một hồi, nước mắt đỏ như huyết, rồi
tự vẫn chết. Người Thục nghe
chuyện, ai cũng thương xót. Có thơ
khen rằng: Vua tôi đành phận uốn
lung rồi! Chua xót lòng người, thế
sự ôi! Bờ cõi Tây Xuyên tan tự
ngói, Ruột gan Bắc Địa đứt từng
hồi. Giải niềm cay đắng kêu cùng
tổ, Đem nỗi sầu bi tỏ với trời, Lãm
liệt anh linh còn sống mãi, Ai hay
vận Hán sẽ suy đồi?

Hậu chủ nghe Bắc Địa vương tự
vẫn rồi, sai người ma chay tổng
táng. Hôm ấy quân Ngụy kéo đến.
Hậu chủ đem thái tử, các vương
hầu và các quân thần hơn sáu
mươi người, tự trói mình lại, xé áo
quan ra khỏi ngoài mươi dặm cửa
Bắc đầu hàng. Đặng Ngải đỡ Hậu
chủ đứng dậy, thân cởi trói cho, sai
đốt áo quan đi, rồi cùng với Hậu
chủ ngồi chung một xe vào thành.

Có thơ than rằng: Ào ào quân Ngụy
tới Thành Đô, Khuất tất bao nhiêu
nỗi thiện thò? Hoàng Hạo gian tà,
hư việc nướm; Khương Duy tinh tế,
uồng tài to. Trung thành nghĩa sĩ
lòng đau đớn, Tiết liệt Vương tôn
chí kém thua, Tiên tổ đắp xây công
khó nhọc, Thương thay một phút
hóa ra tro!

士心何烈，守节王孙志
可哀。昭烈经营良不易
，一朝功业顿成灰。”

3 yú shì chéng dou zhí rén , jie
jù xiāng huà yíng jie . ài bài
hòu zhǔ wèi piào qí jiāng jun
, qí yú wén wǔ , gè suí gao
xià bài guan ; qǐng hòu zhǔ
huán gong , chu bǎng an
mín , jiao ge cang kù . yòu
lìng tài cháng zhāng jùn , yì
zhou bié jià zhāng shào ,
zhao an gè jùn jun mǐn . yòu
lìng rén shuo jiāng wéi guī
jiàng . yí miàn qiān rén fù luò
yáng bào jié . ài wén huáng
hào jian xiǎn , yù zhǎn zhī .
hào yòng jin bǎo lù qí zuǒ
yòu , yin cǐ de miǎn . zì shì
hàn wáng . hòu rén yin hàn
zhī wáng , yǒu zhuī sī wǔ
hóu shi yue : " yú niǎo yóu yí
wèi jiǎn shu , feng yún cháng
wèi hù ? xu . tú lìng shàng
jiāng huí shén bǐ , zhōng jiàn
jiàng wáng zǒu chuán che .
guǎn lè yǒu cái zhen bù tiǎn
, guān zhāng wú mìng yù hé
rú ! ta nián jǐn lǐ jīng cí miào
liáng fù yín chéng hèn yǒu
yú ! "

4 qiè shuo tài pú jiǎng xiǎn
dào jiàn gé , rù jiàn jiāng wéi
, chuán hòu zhǔ chì mìng
, yán guī jiàng zhì shì . wéi dà
jīng shi yǔ . zhàng xià zhòng

于是成都之人，皆具香
花迎接。艾拜后主为骠
骑将军，其余文武，各
随高下拜官；请后主还
宫，出榜安民，交割仓
库。又令太常张峻、益
州别驾张绍，招安各郡
军民。又令人说姜维归
降。一面遣人赴洛阳报
捷。艾闻黄皓奸险，欲
斩之。皓用金宝赂其左
右，因此得免。自是汉
亡。后人因汉之亡，有
追思武侯诗曰：“鱼鸟
犹疑畏简书，风云长为
护储胥。徒令上将挥神
笔，终见降王走传车。
管乐有才真不忝，关张
无命欲何如！他年锦里
经祠庙，梁父吟成恨有
余！”

且说太仆蒋显到剑阁，
入见姜维，传后主敕命，
言归降之事。维大惊
失语。帐下众将听知，

Vu thị thành đô chi nhân, giai
cụ hương hoa nghênh tiếp.
Ngải bái hậu chủ vi phiêu ky
tướng quân, kì dư văn võ, các
tùy cao hạ bái quan; thỉnh hậu
chủ hoàn cung, xuất榜 an
dân, giao cát thương khố. Hựu
lệnh thái thường trương tuân,
Ích châu biệt giá trương thiệu,
chiêu an các quận quân dân.
Hựu lệnh nhân thuyết khương
duy quy hàng. Nhất diện khiển
nhân phó lạc dương báo tiệp.
Ngải văn hoàng hạo gian hiềm,
dục trám chi. Hạo dụng kim bảo
lộ kì tả hữu, nhân thủ đắc miễn.
Tự thị hán vong. Hậu nhân
nhân hán chí vong, hữu truy tư
võ hâu thi viết: "Ngư điệu do
nghi úy giản thư, phong vân
trường vi hộ trữ tư. Đồ lệnh
thượng tương huy thần bút,
chung kiến hàng vương tầu
truyền xa. Quán nhạc hữu tài
chân bất thiêm, quan trương vô
mệnh dục hà như! Tha niên
cẩm lì kinh từ miếu, lương phụ
ngâm thành hận hữu dư!"

Thả thuyết thái phó tương hiển
đáo kiếm các, nhập kiến
khương duy, truyền hậu chủ
sắc mệnh, ngôn quy hàng chí
sự. Duy đại kinh thất ngữ.

Nhân dân Thành Đô bày đồ hương
hoa, nghênh tiếp Đặng Ngải. Ngải
phong Hậu chủ làm phiêu ky tướng
quân; còn văn võ các quan, cũng
tùy người cao thấp cho làm quan
cả. Ngải mời Hậu chủ về cung, rồi
treo榜 yên dân, thu nhận kho
tàng. Lại sai thái thường Trương
Tuấn, Ích Châu biệt giá Trương
Triệu, đi ra chiêu an quân dân các
quận; một mặt sai người về Lạc
Dương báo tin mừng. Đặng Ngải
nghe tiếng Hoàng Hạo là người
gian hiềm, muồn bắt đem chém.
Hạo đem vàng bạc đút lót cho tǎ
hữu Đặng Ngải, vì thế được thoát.
Nhà Hán mất từ đấy. Người đời sau
nhân chuyện nhà Hán mất mới làm
thơ truy điệu nhớ tới Võ Hầu như
sau: Chim cá còn ngờ sợ sứ xanh,
Gió mưa rong ruổi báo tin lành.
Tượng tướng trên xe vung thần bút,
Hàng vương lơ láo chạy liều quanh.
Quán Nhạc có tài mà xấu số, Quan
Trương yếu mệnh dạ chưa đành.
Thuở ấy miêu đền toan phủ gầm,
Ngâm câu Lương phủ hận bao
năm.

Nói về thái bộc là Tưởng Hiển đến
Kiếm Các vào ra mắt Khương Duy,
truyền sắc mệnh của Hậu chủ, dụ
Khương Duy hàng Ngụy. Duy giật
mình, ngồi lặng đi không nói được

jiang ting zhi , yi qí yuàn hèn , yǎo yá nù mù , xu fa dào shù , bá dao kǎn shí dà hu yue : " wú děng sǐ zhàn , hé gù xian jiàng ye ! " háo kū zhì sheng , wén shù shí lǐ . wéi jiàn rén xin si hàn , nǎi yǐ shàn yán fǔ zhi yue : " zhòng jiang wù you . wú yǒu yì jì , kě fù hàn shì . " zhòng jie qiú wèn . jiang wéi yǔ zhu jiang fù ēr di yán , shuo liǎo jì cè . jí yú jiàn gé guan biàn shù jiàng qí , xian lìng rén bào rù zhong huì zhài zhong , shuo jiang wéi yǐn zhāng yì , liào huà , dǒng jué dēng lái jiàng . huì dà xǐ , lìng rén yíng jie wéi rù zhàng . huì yue : " bó yue lái hé chí yě ? " wéi zhèng sè liú tì yue : " guó jia quán jun zài wú , jìn rì zhì cǐ , yóu wèi sù yě . " huì shèn qí zhī , xià zuò xiāng bài . dài wèi shàng bìn . wéi shuo huì yue : " wén jiāng jun zì huái nán yǐ lái . suàn wú yí cè ; si mǎ shì zhì shèng , jie jiāng jun zhì lì , wéi gù gan xin fǔ shǒu . rú dèng shì zài , dang yǔ jué yǐ sǐ zhàn , an kěn jiàng zhì hu ? " huì suì zhé jiàn wéi shì , yǔ wéi jié wéi xiong dì , qíng ài shèn mì , réng lìng zhào jiù lǐng bing . wéi àn xǐ , suì lìng jiǎng xiǎn huí chéng dou qù liǎo .

一齐怨恨，咬牙怒目，须发倒竖，拔刀砍石大呼曰：“吾等死战，何故先降耶！”号哭之声，闻数十里。维见人心思汉，乃以善言抚之曰：“众将勿忧。吾有一计，可复汉室。”众皆求问。姜维与诸将附耳低言，说了计策。即于剑阁关遍竖降旗，先令人报入钟会寨中，说姜维引张翼、廖化、董厥等来降。会大喜，令人迎接维入帐。会曰：“伯约来何迟也？”维正色流涕曰：“国家全军在吾，今日至此，犹为速也。”会甚奇之，下座相拜。待为上宾。维说会曰：“闻将军自淮南以来。算无遗策；司马氏之盛，皆将军之力，维故甘心俯首。如邓士载，当与决一死战，安肯降之乎？”会遂折箭为誓，与维结为兄弟，情爱甚密，仍令照旧领兵。维暗喜，遂令蒋显回成都去了。

Trưởng hạ chúng tướng thính tri, nhất tè oán hận, giảo nha nộ mục, tu phát đảo thụ, bạt đao khâm thạch đại hô viết: "Ngô đẳng tử chiến, hà có tiên hàng da!" Hào khốc chi thanh, văn sô thập lí. Duy kiến nhân tâm tư hán, nãi dĩ thiện ngôn phủ chi viết: "Chúng tướng vật ưu. Ngô hữu nhất kế, khả phục hán thất." Chúng giai cầu vấn. Khương duy dũ chư tướng phụ nhĩ đê ngôn, thuyết liêu kế sách. Tức vu kiếm các quan biến thụ hàng kì, tiên lệnh nhân báo nhập chung hội trại trung, thuyết khương duy dẫn trương dục, liêu hóa, đồng quyết đẳng lai hàng. Hội đại hỉ, lệnh nhân nghênh tiếp duy nhập trường. Hội viết: "Bá ước lai hà trì dã?" Duy chánh sắc lưu thể viết: "Quốc gia toàn quân tại ngô, kim nhật chí thử, do vi tóc dã." Hội thậm kì chi, hạ tọa tương bái. Đãi vi thương tân. Duy thuyết hội viết: "Văn tướng quân tự hoài nam dĩ lai. Toán vô di sách; Tư Mã thị chi thịnh, giai tướng quân chi lực, duy cố cam tâm phủ thủ. Như đặng sĩ tái, đương dũ quyết nhất tử chiến, an khẳng hàng chi hồ?" Hội toại chiết tiễn vi thệ, dũ duy kết vi huynh đệ, tình ái thậm mật, nhưng lệnh chiếu cựu lính binh. Duy ám hỉ, toại lệnh tương hiền hồi thành đô khú liễu.

câu gì. Các tướng nghe thấy vậy, ai nấy đều trợn mắt nghiến răng, râu tóc dựng ngược, rút gươm ra chặt xuống đá, gầm lên rằng: - Chúng ta còn đương cổ chét đánh nhau, làm sao đã hàng trước như thế? Các tướng khóc um cả lên, tiếng vang xa ngoài mười dặm. Khương Duy thấy nhân tâm còn nhớ nhà Hán, bèn lấy lời dỗ bảo các tướng rằng: - Các tướng chớ lo, tôi có một mẹo này, có thể khôi phục lại nhà Hán. Chúng hỏi xem mẹo làm sao. Duy ghé vào tai các tướng nói nhỏ mẹo mực, rồi dựng ngay cờ hàng khắp trên cửa ải, cho người xuống trại Chung Hội báo tin trước rằng: Khương Duy dẫn bọn Trương Dực, Liêu Hóa, Đồng Quyết đến xin hàng. Hội mừng lắm, sai người đón Khương Duy vào trướng rồi hỏi rằng: - Bá Ước sao mà chậm chạp thế? Duy nghiêm sắc mặt, úa nước mắt mà rằng: - Toàn thề quân sĩ nhà nước ở cả trong tay tôi, thề mà nay tôi phải hàng, đó cũng là sờm lắm đây chó! Hội lấy làm lạ, bước xuống vái Khương Duy, rồi đãi làm thượng khách. Duy nói với Chung Hội rằng: - Tôi nghe tướng quân từ khi đánh ở Hoài Nam đến giờ, tính không xót mẹo gì, họ Tư Mã được cường thịnh cũng do sức tướng quân cả. Cho nên tôi mới cam tâm cúi đầu mà hàng, chớ như Đặng Sĩ Tái thì tôi quyết đánh đến chết thì thôi, đâu có chịu hàng! Hội liền bẽ mũi tên ăn thè, kết với Khương Duy làm anh em, thân thiết nhau lắm, rồi lại cho lính binh như cũ. Duy trong

5 què shuo dèng ài feng shi zuǎn wèi yì zhōu cì shǐ , qian hóng , wáng qí děng gè lǐng zhōu jùn ; yòu yú mián zhú zhú tái yǐ zhang zhàn gong , dà huì shǔ zhōng zhu guan yǐn yàn . ài jiǔ zhì bàn han , nǎi zhǐ zhòng guan yue : " rǔ děng xìng yù wǒ , gù yǒu jìn rì ēr . ruò yù ta jiang , bì jie tiǎn miè yǐ . " duo guan qǐ shen bài xiè . hu jiāng xiǎn zhì , shuo jiang wéi zì jiàng zhong ? xi liǎo . ài yin cǐ tòng hèn zhōng huì . suì xiū shù lìng rén ? fù luò yáng , zhì jìn gong sī mǎ zhào . zhào de shu shì zhì . shu yue : " chén ài qie wèi bing yǒu xian sheng ér hòu shí zhě , jin yin píng shǔ zhì shì yǐ chéng wú , cǐ xí juǎn zhì shí yě . rán dà jǔ zhì hòu , jiàng shì pí láo , bù kě biàn yòng ; yí liù lǒng yòu bing èr wàn , shǔ bing èr wàn , zhǔ yán xìng yě , bing zào zhōu chuán , yù bēi shùn liú zhì jì ; rán hòu fa shǐ , gào yǐ lì hài , wú kě bù zheng ér dìng yě . jin yí hòu dài liú chán , yǐ zhì sun xiù ; ruò biàn sòng chán lái jing , wú rén bì yí , zé yú xiàng huà zhì xin bù quàn . qiè quán liù zhì yú shǔ , xu lái nián dong yuè dī jīng . jin jí kě feng chán wèi fú feng

却说邓艾封师纂为益州刺史，牵弘、王颀等各领州郡；又于绵竹筑台以彰战功，大会蜀中诸官饮宴。艾酒至半酣，乃指众官曰：“汝等幸遇我，故有今日耳。若遇他将，必皆殄灭矣。”多官起身拜谢。忽蒋显至，说姜维自降钟镇西了。艾因此痛恨钟会。遂修书令人赍赴洛阳，致晋公司马昭。昭得书视之。书曰：“臣艾切谓兵有先声而后实者，今因平蜀之势以乘吴，此席卷之时也。然大举之后，将士疲劳，不可便用；宜留陇右兵二万、蜀兵二万，煮盐兴治，并造舟船，预备顺流之计；然后发使，告以利害，吴可不征而定也。今宜厚待刘禅，以致孙休；若便送禅来京，吴人必疑，则于向化之心不劝。且权留之于

Khước thuyết đặng ngại phong sư toàn vی ích châu thứ sử, khiên hoằng, vương kì đặng các lĩnh châu quận; hựu vu miên trúc trúc đài dĩ chương chiến công, đại hội thực trung chư quan ẩm yến. Ngải tửu chí bán hàm, nái chỉ chúng quan viết: "Nhữ đặng hạnh ngộ ngã, cố hữu kim nhật nhĩ. Nhược ngộ tha tương, tất giai diến diệt hĩ." Đa quan khởi thân bái tạ. Hốt tương hiền chí, thuyết khương duy tự hàng chung trấn tây liễu. Ngải nhân thủ thống hận chung hội. Toại tu thư lệnh nhân tê phó lạc dương, trí tấn công Tư Mã chiêu. Chiêu đắc thư thị chi. Thư viết: "Thàn ngài thiết vị binh hữu tiên thanh nhí hậu thật giả, kim nhân bình thực chi thế dĩ thừa ngô, thử tịch quyển chi thời dã. Nhiên đại cử chi hậu, tướng sĩ bì lao, bất khả tiện dụng; nghi lưu lũng hữu binh nhị vạn, thực binh nhị vạn, chủ diêm hưng dã, tịnh tạo chu thuyền, dự bị thuận lưu chi kế; nhiên hậu phát sử, cáo dĩ lợi hại, ngô khả bất chinh nhí định dã. Kim nghi hậu đãi lưu thiện, dĩ trí tôn hữu; nhược tiện tổng thiện lai kinh, ngô nhân tất nghi, tắc vu hướng hóa chi tâm bất khuyến. Thả quyền lưu chi vu thực, tu lai niên đồng nguyệt để kinh. Kim túc khả phong

bụng mừng thầm, cho Tưởng Hiển trở về Thành Đô.

Đây nói Đặng Ngải phong cho Sư Toản làm thứ sử Ích Châu; bọn Khiêng Hoằng, Vương Kỳ cùng được coi châu quận. Lại lập một tòa đền ở Miên Trúc để nêu chiến công của mình; mở tiệc to, hội các quan nước Thực lại văn yến. Khi uống rượu được nửa chừng, Ngải trổ vào các quan bảo rằng: - Các ngươi may mắn gặp ta mới được thế này. Nếu gặp tay tướng khác, thì tất chết cả. Các quan đứng dậy lạy tạ.

Chợt có Tưởng Hiển đến báo tin Khương Duy đã đầu hàng Chung trấn tây rồi, Ngải vì thế căm tức Chung Hội, mới sai người đưa thư về Lạc Dương, tâu với Tấn Công Tư Mã Chiêu. Chiêu mở thư xem, thư rằng: "Thàn là Ngải thiết nghĩ rằng: Việc quân trước hết phải hứa thương thanh thế rồi sau mới đến việc thực. Nay thừa thế mới bình xong Thực, nên cắt quân sang đánh Ngô đi, chính là một dịp tận thu đó, nhưng sau việc to mới xong, tướng sĩ còn mỏi mệt, không nên dùng ngay; nên để hai vạn quân Lũng Hữu, cùng hai vạn quân Thực ở lại nấu muối, nung gạch, đóng tàu bè, dự bị kè xuôi dòng Trường Giang; rồi hãy cho sứ sang dụ đường lợi hại, thì Ngô không phải đánh cũng bình xong. Vả lại nên hậu đãi Lưu Thiền, để dù cho Tôn Hữu đến hàng; nếu đưa ngay Lưu Thiền về kinh, thì không khêu khích được

wáng , xí yǐ zi cái , gong qí
zuò yòu , jué qí zì wèi gong
hóu , yǐ xiǎn guì mìng zhī
chǒng : zé wú rén wèi wei
huái dé , wàng fēng ér cóng
yǐ . " sī mǎ zhào lǎn bì , shen
yí dèng ài yǒu zì zhuan zhī
xìn , nǎi xiān fa shǒu shu yǔ
wèi ? , suí hòu jiàng fēng ài
zhào yue : " zheng xi jiāng
jun dèng ài yào wéi fèn wǔ ,
shen rù dí jìng , shǐ jiàn hào
zhì zhǔ , xì jǐng guì jiàng ;
bing bù yú shí , zhàn bù
zhōng rì , yún chè xí juǎn ,
dàng dìng ba , shǔ ; sui bái
qǐ pò qiǎng chǔ , hán xìn kè
jìn zhào , bù zú bǐ xun yě . qí
yǐ ài wéi tài wèi , zeng yì èr
wàn hù , feng èr zì wèi tíng
hóu , gè shí yì qian hù . "
dèng ài shòu zhào bì , jian
jun wèi ? qǔ chu si mǎ zhào
shǒu shu yǔ ài . shu zhong
shuo dèng ài suǒ yán zhì shì
, xu hòu zòu bào , bù kě zhé
xíng . ài yue : " jiang zài wài
, jun mìng yǒu suǒ bù shòu .
wú jì fèng zhào zhuan zheng
, rú hé zǔ dang ? " suí yòu
zuò shu , jin lái shǐ ? fù luò
yáng . shí cháo zhong jie
yán dèng ài bì yǒu fān yì , si
mǎ zhào yù jia yí jì . hu shǐ
mìng huí , chéng shàng
dèng ài zhì shu . zhào chai
feng shì zhì . shu yue : " ài
xián mìng xi zheng , yuán è
jì fú , dang quán yí xíng shì ,
yí an chu fù . ruò dài guó

蜀，须来年冬月抵京。
今即可封禅为扶风王，
锡以资财，供其左右，
爵其子为公侯，以显归
命之宠：则吴人畏威怀
德，望风而从矣。”司
马昭览毕，深疑邓艾有
自专之心，乃先发手书
与卫瓘，随后降封艾诏
曰：“征西将军邓艾耀
威奋武，深入敌境，使
僭号之主，系颈归降；
兵不逾时，战不终日，
云彻席卷，荡定巴、蜀；
虽白起破强楚，韩信
克劲赵，不足比勋也。
其以艾为太尉，增邑二
万户，封二子为亭侯，
各食邑千户。”邓艾受
诏毕，监军卫瓘取出司
马昭手书与艾。书中说
邓艾所言之事，须候奏
报，不可辄行。艾曰：
“将在外，君命有所不
受。吾既奉诏专征，如
何阻挡？”遂又作书，
今来使賚赴洛阳。时朝
中皆言邓艾必有反意，
司马昭愈加疑忌。忽使
命回，呈上邓艾之书。

thiện vi phù phong vương, tích
dĩ tư tài, cung kì tả hữu, tước kì
tử vi công hầu, dĩ hiễn quy
mệnh chi sủng: tắc ngô nhân úy
uy hoài đức, vọng phong nhi
tòng hĩ. "Tư Mã Chiêu lâm tắt,
thâm nghi đặng ngải hữu tự
chuyên chi tâm, nǎi tiên phát
thủ thư dũ vệ quán, tuy hậu
hàng phong ngải chiếu viết:
"Chinh tây tướng quân đặng
ngải diệu uy phán vō, thâm
nhập địch cảnh, sử tiém hào chí
chủ, hệ cảnh quy hàng; binh
bất du thời, chiến bất chung
nhật, vân triệt tịch quyển, đặng
định ba, thực; tuy bạch khởi
phá cường sở, hàn tín khắc
kinh triệu, bất túc bỉ huân dã. Kì
dĩ ngải vi thái úy, tăng ấp nhị
vạn hộ, phong nhị tử vi đình
hầu, các thực áp thiên hộ."
Đặng ngải thụ chiếu tắt, giam
quân vệ quán thủ xuất Tư Mã
Chiêu thủ thư dũ ngải. Thư
trung thuyết đặng ngải sở ngôn
chi sự, tu hậu tấu báo, bất khả
triếp hành. Ngải viết: "Tương tại
ngoài, quân mệnh hữu sở bất
thụ. Ngô kí phụng chiếu chuyen
chinh, như hà trở đương?" Toại
hựu tác thư, kim lai sử tê phó
lạc dương. Thời triều trung gai
ngôn đặng ngải tắt hữu phản ý,
Tư Mã Chiêu dũ gia nghi kị. Hốt
sử mệnh hồi, trình thượng đặng
ngải chi thư. Chiếu sách phong
thị chi. Thư viết: "Ngải hàm
mệnh tây chinh, nguyên ác kí
phục, đương quyền nghi hành

lòng hàng của người Ngô: Vậy hãy
cho ở lại Thục, đợi sang tháng
đông năm sau đến kinh cung vừa.
Nay nên phong Lưu Thiền làm Phù
phong vương và cho của cải mà
nuôi đầy tớ, phong cho con cái làm
công khanh để tỏ sự quan tâm đến
kẻ hàng thuận. Như thế người Ngô
sợ oai mến đức, tất phải theo nhau
mà hàng cả".

Tư Mã Chiêu xem xong, nghi Đặng
Ngải có ý chuyên quyền, mới viết
một phong thư giao cho Vệ Quán,
rồi giáng ngay chiếu phong Đăng
Ngải. Chiếu rằng: "Chinh tây tướng
quân là Đăng Ngải diễu vō giương
oai, xông pha vào sâu đất giặc,
khiến cho chúa tiếm hiệu phải trói
cổ chịu hàng. Quân không đầy đủ,
đánh chẳng trọn ngày, thế mà quét
sạch được Ba Thục, như cuốn
mảnh chiếu, quét đám mây; dẫu
Bạch Khởi phá nước Sở, Hàn Tín
đánh được Triệu, cũng chưa sánh
được công ấy. Vậy phong cho Ngải
làm thái úy, hưởng lộc hai vạn hộ
nữa, phong cho hai con làm đình
hầu, mỗi người ăn lộc một áp có
nghìn hộ". Đặng Ngải nhận chiếu
xong Vệ Quán mới đưa phong thư
tay của Tư Mã Chiêu ra. Trong thư
dặn Ngải phàm việc phải đợi tấu
báo, chớ tự tiện làm ngay. Ngải nói
rằng: - Tướng ở ngoài, vua sai
cũng có điều không chịu. Nay ta đã
phụng chiếu chuyên việc đánh dẹp,
sao còn ngăn trở ta? Liền lại viết
thư sai sứ đưa về Lạc Dương. Bấy
giờ trong triều nhiều người nói

mìng , zé wǎng fù dào tú ,
yán yǐn rì yuè . "chun qiu "
zhì yì : dà fu chu jiang , yǒu
kě yǐ an shè jì , lì guó jia ,
zhuan zhī kě yě . jin wú wèi
bin , shì yǔ shǔ lián , bù kě ju
cháng yǐ shi shì jí . bing fǎ :
jìn bù qiú míng , tuì bù bì zuì
. ài sui wú gǔ rén zhì jié ,
zhong bù zì xián yǐ sǔn yú
guó yě . xian cǐ shen zhuàng
, jiàn kě shi xíng . "

昭拆封视之。书曰：“艾衍命西征，元恶既服，当权宜行事，以安初附。若待国命，则往复道途，延引日月。《春秋》之义：大夫出疆，有可以安社稷、利国家，专之可也。今吴未宾，势与蜀连，不可拘常以失事机。兵法：进不求名，退不避罪。艾虽无古人之节，终不自嫌以损于国也。先此申状，见可施行。”

sự, dĩ an sơ phụ. Nhược đài quốc mệnh, tắc vắng phục đạo đồ, duyên dẫn nhật nguyệt. (Xuân thu) Chi nghĩa: đại phu xuất cương, hữu khả dĩ an xã tắc, lợi quốc gia, chuyên chí khả dã. Kim ngô vị tân, thế dũ thực liên, bất khả câu thường dĩ thất sự cơ. Bình pháp: tiến bất cầu danh, thối bất tị tội. Ngải tuy vô cỗ nhân chi tiết, chung bất tự hiềm dĩ tồn vu quốc dã. Tiên thủ thân trạng, kiến khả thi hành."

Đặng Ngải có ý muốn làm phản. Tư Mã Chiêu lại càng nghi lắm. Chợt có sứ đưa thư của Đặng Ngải đến. Chiêu mở ra xem trong thư nói rằng: "Ngải phụng mệnh chinh tây, đã dẹp được tên giặc cầm đầu, nên cho quyền xử việc, để yên tâm những kẻ mới theo về. Nếu đợi lệnh triều đình thì đường xá đi lại xa xôi, dây dưa ngày tháng. Sách Xuân thu có câu: "Quan đại phu ra ngoài cõi, nếu có tài yên xã tắc, lợi nước nhà, thì chuyên quyền cũng được". Nay Ngô chưa quy phục thế tắt kết liên với Thục, không nên cầu chấp lệ thường để lỡ công việc. Theo bình pháp thì tiến không cầu danh, lui không tránh tội. Ngải tôi tuy không giỏi bằng người xưa, nhưng không thể nhún mình để thiệt cho nước. Nay xin gửi cáo trạng bày tỏ trước, chờ lệnh thi hành".

6 si mǎ zhào kàn bì dà jīng ,
máng yǔ jiǎ chong jì yì yue :
"dèng ài shì gong ér jiao ,
rèn yì xíng shì , fǎn xíng lù yǐ
. rú zhì nài hé ?" jiǎ chong
yue : " zhǔ gong hé bù feng
zhong huì yǐ zhì zhì ?" zhào
cóng qí yì , qiǎn shǐ ? zhào
feng huì wèi sì tú , jiù lìng
wèi ? jian du liǎng lù jun mǎ ,
yǐ shǒu shu fù ? , shǐ yǔ huì
sì chá dèng ài , yǐ fáng qí
biàn . huì jie dù zhào shu .
zhào yue : " ? xi jiāng jun
zhong huì suō xiàng wú dí ,
qián wú qiáng liáng , jié zhì

司马昭看毕大惊，忙与贾充计议曰：“邓艾恃功而骄，任意行事，反形露矣。如之奈何？”贾充曰：“主公何不封钟会以制之？”昭从其议，遣使赍诏封会为司徒，就令卫瓘监督两路军马，以手书付瓘，使与会伺察邓艾，以防其变。会接读诏书。诏曰：“镇西将军钟会所向

Tư Mã chiêu khán tắt đại kinh, mang dữ cỗ sung kế nghị viết: "Đặng ngải thị công nhi kiêu, nhâm ý hành sự, phản hình lộ hĩ. Như chi ngại hè?" Cỗ sung viết: "Chúa công hà bất phong chung hội dĩ chế chi?" Chiêu tòng kì nghị, khiển sử tê chiếu phong hội vi Tư Đồ, tựu lệnh vệ quán giam đốc lưỡng lộ quân mã, dĩ thủ thư phó quán, sử dữ hội tý sát đặng ngải, dĩ phòng kì biến. Hội tiếp độc chiếu thư. Chiếu viết: "Trấn tây tướng quân chung hội sở hướng vô địch, tiền vô cường lương, tiết

Chiêu xem thư xong giật mình, hỏi Giả Sủng rằng: - Đặng Ngải cậy có công, sinh ra kiêu ngạo, tự ý xử việc. Tình hình làm phản đã rõ rồi, làm thế nào bây giờ? Giả Sủng nói: - Chúa công sao không phong ngay cho Chung Hội để đè nén Đặng Ngải đi? Chiêu nghe lời, sai sứ mang chiếu ra phong cho Chung Hội là tư đồ; sai Vệ Mã giám đốc hai đạo quân mã, trao một phong thư cho Quán để đưa Hội, sai Hội dò xét Ngải, phòng có việc bất trắc gì chăng. Hội tiếp nhận tờ chiếu mở ra đọc, chiếu rằng: "Trấn tây tướng quân Chung Hội: Tài năng vô địch,

zhòng chéng , wǎng luó jìn yì ; shǔ zhī háo shuài , miàn fú guì mìng ; móu wú yí cè , jǔ wú fèi gōng . qí yǐ huì wèi sī tú , jìn fēng xiàn hóu , zeng yì wàn hù , fēng zì èr rén tíng hóu , yì gè qian hù . " zhong huì jì shòu fēng , jí qǐng jiāng wéi jì yì yue : " dèng ài gōng zài wú zhì shàng , yòu fēng tài wèi zhì zhí ; jin si mǎ gōng yí ài yǒu fǎn zhì , gù lìng wèi ? wèi jian jun , zhào wú zhì zhí . bó yue yǒu hé gao jiàn ? " wéi yue : " yú wén dèng ài chu shen wéi jiàn , yòu wèi nóng jia yǎng dù , jin jiǎo xìng zì yin píng xié jìng , pan mù xuán yá , chéng cǐ dà gōng ; fei chu liáng móu , shí lài guó jia hóng fú ēr . ruò fei jiāng jun yǔ wéi xiāng jù yú jiàn gé , ài an néng chéng cǐ gong ye ? jin yù feng shǔ zhǔ wèi fú feng wáng , nǎi dà jié shǔ rén zhī xin , qí fǎn qíng bù yán kě jiàn yǐ . jìn gong yí zhì shì yě . " huì shen xī qí yán . wéi yòu yue : " qǐng tuì zuǒ yòu , wéi yǒu yí shì mì gào . " huì lìng zuò yòu jìn tuì . wéi xiù zhong qū yí tú yǔ huì , yue : " xí rì wǔ hóu chu cǎo lú shí , yǐ cǐ tú xiān xiān dì , qiè yue : yì zhōu zhì dì , wò yě qian lǐ , míng yin guó fù , kě wèi bà yè . xiān dì yin cǐ suì chuàng chéng dou . jin dèng ài zhì cǐ

无敌，前无强梁，节制众城，网罗进逸；蜀之豪帅，面缚归命；谋无遗策，举无废功。其以会为司徒，进封县侯，增邑万户，封子二人亭侯，邑各千户。”钟会既受封，即请姜维计议曰：“邓艾功在吾之上，又封太尉之职；今司马公疑艾有反志，故令卫瓘为监军，诏吾制之。伯约有何高见？”维曰：“愚闻邓艾出身微贱，幼为农家养犊，今侥幸自阴平斜径，攀木悬崖，成此大功；非出良谋，实赖国家洪福耳。若非将军与维相拒于剑阁，艾安能成此功耶？今欲封蜀主为扶风王，乃大结蜀人之心，其反情不言可见矣。晋公疑之是也。”会深喜其言。维又曰：“请退左右，维有一事密告。”会令左右尽退。维袖中取一图与会，曰：“昔日武侯出草庐时，以此图献先帝，且曰：益州

chê chung thành, vông la tiến dật; thực chi hào suất, diện phuợc quy mệnh; mưu vô di sách, cử vô phế công. Kì dĩ hội vi Tư Đồ, tiến phong huyền hầu, tăng áp vạn hộ, phong tử nhì nhân đinh hầu, áp các thiên hộ." Chung hội kí thụ phong, túc thỉnh khương duy kế nghị viết: "Đặng ngài công tại ngô chi thượng, hựu phong thái úy chi chức; kim Tư Mã công nghi ngài hữu phản chí, có lệnh vệ quán vi giam quân, chiếu ngô chế chi. Bá ước hữu hà cao kiến?" Duy viết: "Ngu văn đặng ngài xuất thân vi tiện, áu vi nông gia dưỡng độc, kim nghiệp hạnh tự âm bình tà kính, phần mộc huyền nhai, thành thủ đại công; phi xuất lương mưu, thật lại quốc gia hồng phúc nhĩ. Nhược phi tướng quân dữ duy tương cự vu kiếm các, ngài an năng thành thủ công da? Kim dục phong thực chủ vi phù phong vương, nãi đại kết thực nhân chí tâm, kì phản tình bất ngôn khả kiến hĩ. Tấn công nghi chí thị dã." Hội thâm hỉ kì ngôn. Duy hựu viết: "Thỉnh thối tả hữu, duy hữu nhất sự mật cáo." Hội lệnh tả hữu tần thối. Duy tụ trung thủ nhất đồ dữ hội, viết: "Tích nhật võ hầu xuất thảo lư thời, dĩ thủ đồ hiến tiên đế, thả viết: ích châu chi địa, ốc dã thiên lí, dân ân quốc phú, khả vi bá nghiệp. Tiên đế nhân thủ toại sang

tiết ché các thành trì, bùa vây mảng lưới; tướng Thục nổi danh phải trói mình hàng phục. Mưu kế không thiếu xót điều gì, sai đâu được đấy. Nay cử Hội làm tư đồ, tiến phong huyện hầu, phong hai con làm đinh hầu, hưởng mỗi người một áp nghìn hộ". Chung Hội chịu phong, nhận chức đầu đầy, bàn với Khương Duy rằng: - Đặng Ngải công ở trên ta, lại được phong làm chức thái úy. Nay Tư Mã Công nghi Ngải có ý làm phản, nên cho Vệ Quán làm giám quân, lại xuống chiếu sai ta kiềm chế bớt đi. Bá Ước có cao kiến gì chăng? Duy nói: - Tôi nghe Đặng Ngải xuất thân hèn hạ, thuở nhỏ đã chăn bò. Nay cầu may từ đường tắt Âm Bình, vịn cây vượt núi, lập được công to. Đó không phải giỏi giang gì đâu, chăng qua nhờ hồng phúc nhà nước đấy thôi. Nếu không có tướng quân giữ nhau với tôi ở cửa Kiếm Các, thì Ngải thành công sao được? Nay Ngải định phong Thục chúa làm Phù phong vương là có ý muốn kết lấy nhân tâm nước Thục, tình hình làm phản chăng nói cũng đã rõ ràng. Tấn Công sinh nghi, thật là phải! Hội nghe lọt tai mừng lắm. Duy lại nói: - Xin cho tả hữu ra ngoài, tôi xin thưa một việc cơ mật. Hội bèn đuổi tả hữu đi hết. Duy thò vào trong tay áo, lấy ra một bức địa đồ đưa cho Hội, và nói rằng: - Khi xưa Võ Hầu ra khỏi lều tranh, đem bản đồ này dâng cho tiên đế, và thưa rằng: "Đất Ích Châu đồng lầy ngàn dặm, dân nhiều, nước giàu,

, an de bù kuáng ? " huì dà xǐ , zhǐ wèn shan chuan xíng shì . wéi yi yi yán zhi . huì yòu wèn yue : " dang yǐ hé cè chú ài ? " wéi yue : " chéng jìn gong yí jì zhī jí , dang jí shàng biǎo , yán ài fǎn zhuàng ; jìn gong bì lìng jiāng jun tǎo zhī . yí jǔ ér kě qín yǐ . " huì yi yán , jí qiǎn rén ? biǎo jìn fù luò yáng , yán dèng ài zhuan quán zì sì , jié hǎo shǔ rén , zǎo wǎn bì fǎn yǐ . yú shì cháo Zhōng wén wǔ jie jing . huì yòu jin rén yú zhōng tú jié liǎo dèng ài biǎo wén , àn ài bǐ fǎ , gǎi xiě ào mǎn zhī cí , yǐ shí jí zhī yǔ .

7 si mǎ zhào jiàn liǎo dèng ài biǎo zhāng , dà nù , jí qiǎn rén dào zhong huì jun qián , lìng huì shou ài ; yòu qiǎn jiā chong yǐn san wàn bing rù xié gǔ , zhào nǎi tòng wèi zhǔ cáo huàn yù jià qín zheng . xi cáo yuàn shào tì jiàn yue : " zhong huì zhī bing , duo ài liù bèi , dang jin huì shou ài zú yǐ , hé bì míng gong zì xíng ye ? " zhào xiào yue : " rǔ wàng liǎo jiù rì zhī

之地，沃野千里，民殷国富，可为霸业。先帝因此遂创成都。今邓艾至此，安得不狂？”会大喜，指问山川形势。维一言之。会又问曰：“当以何策除艾？”维曰：“乘晋公疑忌之际，当急上表，言艾反状；晋公必令将军讨之。一举而可擒矣。”会依言，即遣人赍表进赴洛阳，言邓艾专权恣肆，结好蜀人，早晚必反矣。会又令人于中途截了邓艾表文，按艾笔法，改写傲慢之辞，以实己之语。

司马昭见了邓艾表章，大怒，即遣人到钟会军前，令会收艾；又遣贾充引三万兵入斜谷，昭乃同魏主曹奂御驾亲征。西曹掾邵悌谏曰：“钟会之兵，多艾六倍，当今会收艾足矣，何必明公自行耶？”昭笑曰：“汝忘了旧日之言耶？”

thành đô. Kim đặng ngài chí thủ, an đắc bắt cuồng? "Hội đại hỉ, chỉ vấn sơn xuyên hình thế. Duy nhất nhất ngôn chi. Hội hựu vấn viết: "Đương dĩ hà sách trừ ngài?" Duy viết: "Thừa tấn công nghi kị chi tể, đương cấp thượng biểu, ngôn ngài phản trạng; tấn công tất lệnh tướng quân thảo chi. Nhất cử nhì khả cầm hĩ." Hội y ngôn, tức khiễn nhân tê biểu tiến phó lạc đương, ngôn đặng ngài chuyên quyền tú tú, kết hảo thực nhân, tảo vân tất phản hĩ. Vu thị triều trung văn võ giai kinh. Hội hựu kim nhản vu trung đồ tiệt liễu đặng ngài biểu văn, án ngài bút pháp, cải tả ngạo mạn chi từ, dĩ thật kỹ chi ngữ.

có thể làm được bá nghiệp". Tiên đế nhân đó mới mở Thành Đô, Đặng Ngải thấy vậy, trách nào mà chẳng cuồng người lên. Hội trả hỏi tình thế sông núi, Duy nói rành rọt từng tí. Hội lại hỏi rằng: - Nay nên dùng chước gì mà trừ được Ngải cho được? Duy nói: - Nên nhân lúc Tấn Công đang nghi ngờ, kíp dâng biểu về mà kể cái tình hình làm phản của Đặng Ngải ra. Tấn Công tất sai tướng quân đánh hắn, thì chỉ một trận là bắt được. Hội nghe lời, lập tức sai người mang biểu về Lạc Dương, nói Đặng Ngải chuyên quyền rõ ràng, kết hiếu với người Thực, nay mai tất làm phản. Bởi thế văn quan trong triều ai cũng kinh hãi. Hội lại sai người đón đường bắt lấy biểu văn của Đặng Ngải, rồi theo lối chữ của hắn mà viết lại thành các lời kiêu ngạo, để chứng thực lời của mình.

Tư Mã Chiêu kiến liễu đặng ngài biểu chương, đại nộ, tức khiển nhân đáo chung hội quân tiền, lệnh hội thu ngài; hựu khiển cổ sung dẫn tam vạn binh nhập tà cốc, chiêu nái đồng ngụy chủ tào hoán ngự giá thân chinh. Tây tào duyên thiệu đê giàn viết: "Chung hội chi binh, đa ngài lục bộ, đương kim hội thu ngài túc hĩ, hà tất minh công tự hành da?" Chiêu tiểu viết: "Nhữ vong liễu cựu nhật

Tư Mã Chiêu thấy văn biểu của Đặng Ngải bèn nổi giận, sai người ra truyền cho Chung Hội phải bắt Đặng Ngải. Lại sai Giả Sung dẫn ba vạn quân vào Tà Cốc, rồi Chiêu cùng với Ngụy chủ Tào Hoán ngự giá thân chinh. Tây tào duyên Thiệu Đề can rằng: - Quân của Chung Hội, nhiều gấp sáu của Đặng Ngải. Sai Hội bắt Ngải cũng nổi, mình không can gì phải đi? Chiêu cười rằng: - Thế ra ngươi quên mất lời ngày trước rồi à? Trước ngươi nói

yán ye ? rǔ céng dào huì
hòu bì fǎn . wú jin cǐ xíng ,
fei wèi ài , shí wèi huì ěr . " tì
xiào yue " mǒu kǒng míng
gong wàng zhī , gù yǐ xiāng
wèn . jin jì yǒu cǐ yì , qie yí
mì zhī , bù kě xiè lòu . " zhào
rán qí yán , suì tí dà bing qǐ
chéng . shí jiǎ chong yì yí
zhong huì yǒu biàn , mì gào
sì mǎ zhào . zhào yue : " rú
qiǎn rǔ , yì yí rǔ ye ? wú dào
Cháng ān , zì yǒu míng bái .
" zǎo yǒu xì zuò bào zhì
zhong huì , shuo zhào yǐ zhì
Cháng ān . huì huang qǐng
jiāng wéi shàng yì shou ài
zhì cè . zhèng shì : cái kàn xi
shǔ shou xiāng jiàng , yòu
jiàn Cháng ān dòng dà bing .
bù zhì jiāng wéi yǐ hé cè pò
ài , qiè kàn xià wén fēn jiě .

? 汝曾道会后必反。吾今此行，非为艾，实为会耳。”悌笑曰“某恐明公忘之，故以相问。今既有此意，切宜秘之，不可泄漏。”昭然其言，遂提大兵起程。时贾充亦疑钟会有变，密告司马昭。昭曰：“如遣汝，亦疑汝耶？吾到长安，自有明白。”早有细作报知钟会，说昭已至长安。会慌请姜维商议收艾之策。正是：才看西蜀收降将，又见长安动大兵。不知姜维以何策破艾，且看下文分解。

chi ngôn da? Nhữ tầng đạo hội
hậu tất phản. Ngô kim thử
hành, phi vi ngại, thật vi hội
nhĩ." đẽ tiểu viết " mỗ khung
minh công vong chi, có dĩ
tương vấn. Kim kí hữu thử ý,
thiết nghi bí chí, bất khả tiết
lâu." chiêu nhiên kì ngôn, toại
đề đại binh khởi trình. Thời cỗ
sung diệc nghi chung hội hữu
biển, mật cáo Tư Mã chiêu.
Chiêu viết: "Như khiễn nhữ,
diệc nghi nhữ da? Ngô đáo
trường an, tự hữu minh bạch."
tảo hữu tế tác báo tri chung hội.
Hội hoảng thỉnh khương duy
thương nghị thu ngại chí sách.
Chánh thị: tài khán tây thực thu
hang tướng, hựu kiến trường
an động đại binh. Bất tri
khương duy dĩ hà sách phá
ngải, thả khán hạ văn phân giải.

Chung Hội về sau tất làm phản. Ta đi chuyến này không phải vì Đặng Ngải đâu, thực là vì Chung Hội đó. Đề cưỡi rằng: - Tôi sợ mình công quên rồi, cho nên hỏi ướm thế thôi. Nay mình công đã có bụng ấy, xin hãy giữ bí mật, không nên nói lộ cho ai biết. Chiêu cho làm phải, liền cắt đại quân lên đường. Bấy giờ Giả Sung nghĩ Chung Hội sinh biến, bèn nói nhỏ với Tư Mã Chiêu. Chiêu nói: - Nếu ta sai người đi, ta cũng nghĩ người hay sao? Hãy đẽ đến Trường An, tự khắc minh bạch cả. Có quân tế tác báo với Chung Hội là Tư Mã Chiêu đã đến Trường An. Hội vội vàng mời Khương Duy vào bàn bạc việc bắt Đặng Ngải. Ấy là: Vừa xem Tây Thục thu hàng tướng, Lại thấy Trường An cắt đại quân. Chưa biết Khương Duy dùng méo gì bắt Đặng Ngải, xem hồi sau phân giải.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
119
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo zhong huì qǐng
jiang wéi jì yì shou dèng ài
zhì cè . wéi yue : " kě xian
lìng jian jun wèi ? shou ài . ài
ruò sha ? , fǎn qíng shí yǐ .
jiāng jun què qǐ bīng tǎo zhì ,
kě yě . " huì dà xǐ , suì lìng
wèi ? yǐn shù shí rén rù
chéng dou , shou dèng ài fù
zi . ? shǒu xià rén zhǐ zhì yue :
" cǐ shì zhong sī tú lìng
dèng zheng xī sha jiāng jun ,
yǐ zhèng fǎn qíng yě . qie bù
kě xíng . " ? yue : " wú zì yǒu
jì . " suì xian fa xí wén èr san
shí dào . qí xí yue : " fèng
zhào shou ài , qí yú gè wú
suǒ wèn . ruò zǎo lái guī ,
jué shǎng rú xian , gǎn yǒu
bù chu zhě , miè san zú . "
suí bēi jiàn che liǎng chéng ,
xíng yè wàng chéng dou ér
lái .

3 bǐ jí jī míng , ài bù jiāng jiàn
xí wén zhě , jie lái tóu bài yú
wèi ? mǎ qián . shí dèng ài
zài fǔ zhong wèi qǐ . ? yǐn
shù shí rén tú rù dà hu yue :

第一百十九回
假投降巧计成虚话
再受禅依样画葫芦

却说钟会请姜维计议收邓艾之策。维曰：“可先令监军卫瓘收艾。艾若杀瓘，反情实矣。将军却起兵讨之，可也。”会大喜，遂令卫瓘引数十人入成都，收邓艾父子。瓘手下人止之曰：“此是钟司徒令邓征西杀将军，以正反情也。切不可行。”瓘曰：“吾自有计。”遂先发檄文二三十道。其檄曰：“奉诏收艾，其余各无所问。若早来归，爵赏如先，敢有不出者，灭三族。”随备槛车两乘，星夜望成都而来。

比及鸡鸣，艾部将见檄文者，皆来投拜于卫瓘马前。时邓艾在府中未起。瓘引数十人突入大

Đệ nhất bách thập cửu hồi
giả đầu hàng xảo kế thành hụ
thoại tái thụ thiện y dạng họa
hỏ lô

HỘI 119 Giả đầu hàng, kế hay
thành chuyện hão; Nhường ngôi
báu, người sau học lối xưa

Khước thuyết chung hội thỉnh khương duy kế nghị thu đặng ngải chi sách. Duy viết: "Khâ tiên lệnh giam quân vệ quán thu ngải. Ngải nhược sát quán, phản tình thật hĩ. Tướng quân khước khởi binh thảo chi, khả dã." Hội đại hỉ, toại lệnh vệ quán dẫn sổ thập nhân nhập thành đô, thu đặng ngải phụ tử. Quán thủ hạ nhân chỉ chi viết: "Thủ thị chung Tư Đồ lệnh đặng chinh tây sát tướng quân, dĩ chánh phản tình dã. Thiết bất khả hành." Quán viết: "Ngô tự hữu kế." Toại tiên phát hịch văn nhị tam thập đạo. Kì hịch viết: "Phụng chiếu thu ngải, kì dư các vô sở vấn. Nhược tảo lai quy, tước thường như tiên, cảm hữu bất xuất giả, diệt tam tộc." Tùy bị hạm xa lưỡng thừa, tinh dạ vọng thành đô nhi lai.

Chung Hội mời Khương Duy bàn việc bắt Đặng Ngải. Duy nói: - Nên sai giám quân Vệ Quán bắt Ngải. Nếu Ngải giết Vệ Quán, thì quả thực là làm phản. Tướng quân sẽ cất quân đánh thì hơn. Hội mừng lầm, sai Vệ Quán dẫn vài mươi người vào Thành Đô bắt cha con Đặng Ngải. Bộ tốt của Vệ Quán can rằng: Việc này là Chung tư đồ muốn cho Đặng chinh tây giết tướng quân đi để lộ rõ sự làm phản ra đây thôi. Tướng quân chớ nên đi. Quán nói: - Ta khắc có mèo không sợ! Liền viết hai ba mươi đạo hịch cho đưa đi trước. Trong hịch nói rằng: "Phụng chiếu bắt Đặng Ngải, không can gì đến người khác. Các tướng sĩ ai quy phục trước, thì giữ nguyên chức tước cũ, nếu không ra, sẽ phải giết cả ba họ". Lại đem theo săn hai cỗ xe cũ, ngày đêm đi đến Thành Đô.

Bỉ cập kê minh, ngải bộ tương kiến hịch văn giả, giai lai đầu bái vu vệ quán mã tiền. Thời đặng ngải tại phủ trung vị khởi. Quán dẫn sổ thập nhân đột

Đến độ gà gáy sáng, các bộ tướng của đặng trông thấy văn hịch, đều đến lạy trước ngựa Vệ Quán. Bấy giờ, Đặng Ngải còn ngủ ở trong phủ chưa dậy. Quán dẫn vài mươi

" fèng zhào shou dèng ài fù zì ! " ài dà jīng , gǔn xià chuáng lái . ? chí wǔ shì fú yú che shàng . qí zi dèng zhong chu wèn , yì bēi zhuo xià , fú yú che shàng . fú zhōng jiàng lì dà jīng , yù dài dòng shǒu qiǎng duó , zǎo wàng jiàn chén tóu dà qǐ , shào mǎ bào shuo zhong sī tú dà bing dào liǎo . zhòng gè sì sān ben zǒu . zhong huì yǔ jiāng wéi xià mǎ rù fǔ , jiàn dèng ài fù zì yǐ bēi fú , huì yǐ bian tà dèng ài zhī shǒu ér mà yue : " yǎng dù xiǎo ér , hé gǎn rú cǐ ! " jiāng wéi yì mà yue : " pǐ fu xíng xiǎn jiào xìng , yì yǒu jin rì ye ! " ài yì dà mà . huì jiāng ài fù zì sòng fù luò yáng . huì rù chéng dou , jìn de dèng ài jun mǎ , wei sheng dà zhèn . nǎi wèi jiāng wéi yue : " wú jin rì fang chèn píng sheng zhì yuàn yǐ ! " wéi yue : " xí hán xìn bù tǐng kuǎi tong zhī shuo , ér yǒu wèi yang gong zhì huò ; dà fu zhǒng bù cóng fàn lí yú wǔ hú , zú fú jiàn ér sǐ : si èr zi zhě , qí gong míng qǐ bù hè rán zai , tú yǐ lì hài wèi míng , ér jiàn jí zhì bù zǎo yě . jin gong dà xun yǐ jiù , wei zhèn qí zhǔ , hé bù fàn zhōu jué jí , deng é méi zhī lǐng , ér cóng chì song zi yóu hu ? " huì xiào yue : " jun yán cha yǐ . wú nián wèi sì xún , fang sì jìn

呼曰：“奉诏收邓艾父子！”艾大惊，滚下床来。瓘叱武士缚于车上。其子邓忠出问，亦被捉下，缚于车上。府中将吏大惊，欲待动手抢夺，早望见尘头大起，哨马报说钟司徒大兵到了。众各四散奔走。钟会与姜维下马入府，见邓艾父子已被缚，会以鞭挞邓艾之首而骂曰：“养犊小儿，何敢如此！”姜维亦骂曰：“匹夫行险徼幸，亦有今日耶！”艾亦大骂。会将艾父子送赴洛阳。会入成都，尽得邓艾军马，威声大震。乃谓姜维曰：“吾今日方趁平生之愿矣！”维曰：“昔韩信不听蒯通之说，而有未央宫之祸；大夫种不从范蠡于五湖，卒伏剑而死：斯二子者，其功名岂不赫然哉，徒以利害未明，而见机之不早也。今公大勋已就，威震其主，何不泛舟绝迹，登峨嵋之岭，而从赤

nhập đại hô viết: "Phụng chiếu thu đặng ngải phụ tử!" Ngải đại kinh, cỗn hạ sàng lai. Quán sát võ sĩ phược vu xa thương. Kì tử đặng trung xuất vấn, diệc bị tróc hạ, phược vu xa thương. Phủ trung tương lại đại kinh, dục đãi động thủ thường đoạt, tảo vọng kiến trần đầu đại khởi, tiểu mã báo thuyết chung Tư Đồ đại binh đáo liễu. Chúng các tử tán bôn tầu. Chung hội dữ khương duy hạ mã nhập phủ, kiến đặng ngải phụ tử dĩ bị phược, hội dĩ tiên thát đặng ngải chi thủ nhi mạ viết: "Dưỡng độc tiểu nhi, hà cảm như thử!" Khương duy diệc mạ viết: "Thát phu hành hiềm kiêu hạnh, diệc hữu kim nhật da!" Ngải diệc đại mạ. Hội tương ngải phụ tử tổng phó lạc dương. Hội nhập thành đô, tần đắc đặng ngải quân mǎ, uy thanh đại chán. Nãi vị khương duy viết: "Ngô kim nhật phương sấn bình sinh chi nguyện hĩ!" Duy viết: "Tích hàn tín bất thính khoái thông chi thuyết, nhi hữu vị ương cung chi họa; đại phu chủng bất tòng phạm lỗ vu ngũ hồn, tốt phục kiêm nhi tử: tư nhí tử giả, kì công danh khởi bất hách nhiên tai, đồ dĩ lợi hại vị minh, nhi kiến cơ chi bất tảo dã. Kim công đại huân dĩ tựu, uy chấn kì chủ, hà bất phiếm chu tuyệt tích, đặng nga mi chi lĩnh, nhi tòng xích tùng tử du hò?" "Hội tiểu viết: "Quân ngôn sai

người xông thẳng vào tận giường nằm, gọi to lên rằng: - Ta phụng chiếu đến bắt cha con Đặng Ngải đây! Ngải giật mình, choàng dậy nhảy xuống đất. Quán quát võ sĩ trói lại, bỏ vào xe cùi. Con là Đặng Trung chạy ra hỏi, cũng bị trói nhốt vào cùi nốt. Các tướng trong phủ hoảng sợ, muốn ra cướp lại, thì đã thấy bụi bay mù mịt. Chung Hội kéo đại quân đến nơi. Chúng thấy vậy, tan đi mỗi người một ngả. Chung Hội, Khương Duy xuống ngựa vào phủ, thấy cha con của Đặng Ngải bị trói cả rồi. Hội cầm roi quật vào đầu Đặng Ngải, mắng rằng: - Thằng bé chăn bò kia, sao dám hồn thé? Khương Duy cũng mắng rằng: - Đồ sắt phu liều lĩnh cầu may, nay đã biết thân chưa? Ngải cũng mắng trả lời cả lên. Hội sai giải hai cha con Đặng Ngải về Lạc Dương, rồi vào Thành Đô thu hết quân mã của Đặng Ngải, oai lừng lẫy xa gần. Hội bảo với Khương Duy rằng: - Nay ta mới thỏa được lòng mong ước bấy lâu! Duy nói: - Ngày xưa Hán Tín không nghe lời Khoái Thông, đến nỗi bị tai vạ cung Vị Ương; đại phu Văn Chủng không theo Phạm Lãi đạo chơi nấm hồ, đến nỗi phải đâm cổ mà chết. Hai người ấy há chẳng hiền hách ư? Chỉ vì không rõ đường lợi hại, liệu cơ cho sớm đây thôi. Nay công lớn của ông đã thành rồi, oai lấn cả chủ, sao không chơi thuyền chu du đây đó cho rảnh thân, hoặc là lên núi Nga Mi theo ông Xích tùng tử mà tiêu dao ngày tháng có hơn không? Hội cười

qǔ , qǐ néng biàn xiào cǐ tuì
xián zhì shì ? " wéi yue : "
ruò bù tuì xián , dang zǎo tú
liáng cè . cǐ zé míng gong
zhì lì suǒ néng , wú fán lǎo
fu zhì yán yǐ . " huì fǔ zhǎng
dà xiào yue : " bó yue zhì wú
xīn yě . " èr rén zì cǐ měi rì
shàng yì dà shì . wéi mì yǔ
hòu zhǔ shu yue : " wàng bì
xià rěn shù rì zhì rǔ , wéi
jiāng shǐ shè jí wéi ér fù an ,
rì yuè you ér fù míng . bì bù
shǐ hàn shì zhōng miè yě . "

松子游乎？”会笑曰：“君言差矣。吾年未四旬，方思进取，岂能便效此退闲之事？”维曰：“若不退闲，当早图良策。此则明公智力所能，无烦老夫之言矣。”会抚掌大笑曰：“伯约知吾心也。”二人自此每日商议大事。维密与后主书曰：“望陛下忍数日之辱，维将使社稷危而复安，日月幽而复明。必不使汉室终灭也。”

4 què shuo zhong huì zhèng
yǔ jiāng wéi móu fǎn , hu
bào si mǎ zhào yǒu shu dào
. huì jie shu . shu zhong yán
: " wú kǒng sī tú shou ài bù
xià , zì tún bing yú Cháng ān ;
xiāng jiàn zài jìn , yǐ cǐ xiān
bào . " huì dà jīng yue : " wú
bing duo ài shù bèi , ruò dàn
yào wǒ qín ài , jìn gong zhī
wú dù néng bàn zhì . jin rì zì
yǐn bing lái , shì yí wǒ yě ! "
suì yǔ jiāng wéi jí yí . wéi yue
: " jun yí chén zé chén bì sǐ ,
qǐ bù jiàn dèng ài hu ? " huì
yue : " wú yì jué yǐ ! shì
chéng zé de tian xià , bù
chéng zé tuì xi shù , yì bù shi
zuò liú bèi yě . " wéi yue : "

hĩ. Ngô niên vị tú tuần, phương
tư tiên thủ, khởi năng tiện hiệu
thủ thối nhàn chi sự?" Duy viết:
"Nhược bất thối nhàn, đương
tảo đồ lương sách. Thủ tắc
minh công trí lực sở năng, vô
phiền lão phu chi ngôn hĩ." Hội
phủ chưởng đại tiêu viết: "Bá
ước tri ngô tâm dã." Nhị nhân
tự thủ mỗi nhật thương nghị đại
sự. Duy mật dũ hậu chủ thư
viết: "Vọng bệ hạ nhẫn sở nhật
chi nhục, duy tương sử xã tắc
nguy nhi phục an, nhật nguyệt
u nhi phục minh. Tất bắt sử hán
thất chung diệt dã."

rằng: - Ông nói sai mất rồi. Tuổi tôi
chưa đến bốn tuần, còn mong làm
nên thế này thế khác, đâu lại bắt
chước những chuyện lui về an
nhàn như thế được? Duy nói: - Nếu
không lui về cho nhàn, thì phải toan
ngay việc lớn. Tài sức minh công
làm thừa đi rồi, không cần đợi đến
lão phu phải nói nữa. Hội vỗ tay
cười àm lên rằng: - Bá Ước biết
đến ruột gan ta lắm! Hai người từ
đây ngày nào cũng bàn bạc với
nhau. Khương Duy mật sai người
đưa thư tâu với Hậu chủ rằng: - Xin
bệ hạ hãy chịu nhục vài ngày. Duy
sẽ khiến được xã tắc nguy rồi mà
yên lại, mặt trăng mặt trời tối rồi mà
lại sáng lại, không đến nỗi để cho
nhà Hán diệt vong đâu.

Khuvợc thuyết chung hội chánh
dữ khương duy mưu phản, hốt
báo Tư Mã Chiêu hữu thư đáo.
Hội tiếp thư. Thư trung ngôn:
"Ngô khủng Tư Đồ thu ngải bất
hạ, tự truân binh vu trường an;
tương kiến tại cận, dĩ thủ tiên
báo." Hội đại kinh viết: "Ngô
binh đa ngải sở bộ, nhược đần
yếu ngã cầm ngải, tán công tri
ngô độc năng biện chi. Kim
nhật tự đần binh lai, thị nghi
ngã dã!" Toại dữ khương duy
kế nghi. Duy viết: "Quân nghi
thần tắc thần tất tử, khởi bất
kiếnặng ngải hò?" Hội viết:
"Ngô ý quyết hĩ! Sự thành tắc
đắc thiên hạ, bất thành tắc thối
tây thực, diệc bất thất tác lưu bị

Đây nói Chung Hội đang khi bàn
mưu với Khương Duy phản nhà
Ngụy. Chợt có thư của Tư Mã
Chiêu đưa đến. Trong thư nói rằng:
"Ta sợ tư đồ bắt Ngải không nổi,
cho nên đóng quân ở Trường An,
mong tư đồ đến đây tương kiến, vì
thế báo trước cho biết". Hội thát
kinh, nói: - Quân của ta nhiều gấp
mấy của Đặng Ngải, muốn cho ta
bắt Ngải, Tần Công biết sức ta làm
thừa đi rồi. Nay lại dẫn quân đến
đây, thế là có bụng nghỉ ta đấy, làm
thế nào bây giờ? Duy nói: - Vua đã
nghi cho bầy tôi, tất bầy tôi phải
chết. Ông không thấy gương Đặng
Ngải đây ư? Hội nói: - Ý tôi đã
quyết, việc mà thành công thì được
cả thiên hạ; dù không xong nữa, lui

jìn wén guo tài hòu xin wáng , kě zhà cheng tài hòu yǒu yí zhào , jiào tǎo si mǎ zhào , yǐ zhèng shì jun zhi zuì . jù míng gong zhī cái , Zhōng yuán kě xí juǎn ér dìng . " huì yue : " bó yue dang zuò xian feng . chéng shì zhì hòu , tòng xiǎng fù guì . " wéi yue : " yuàn xiào quǎn mǎ wéi láo , dàn kǒng zhu jiang bù fú ēr . " huì yue : " lái rì yuán xiao jia jié , yú gù gong dà zhāng dēng huǒ , qǐng zhu jiang yǐn yàn . rú bù cóng zhě jìn sha zhi . " wéi àn xǐ . cì rì , huì , wéi èr rén qīng zhu jiang yǐn yàn . shù xún hòu , huì zhí pei dà ku . zhu jiang jīng wèn qí gù , huì yue : " guo tài hòu lín bēng yǒu yí zhào zài cǐ , wèi sì mǎ zhào nán que shì jun , dà nì wú dào , zǎo wǎn jiang cuàn wèi , mìng wú tǎo zhì . rǔ děng gè zì qian míng , gòng chéng cǐ shì . " zhòng jie dà jing , miàn miàn xiāng qù . huì bá jiàn chu qiào yue : " wéi lìng zhě zhǎn ! " zhòng jie kǒng jù , zhì de xiang cóng . huà zì yǐ bì , huì nǎi kùn zhu jiang yú gong zhong , yán bing jìn shǒu . wéi yue : " wǒ jiàn zhu jiang bù fú , qǐng keng zhì . " huì yue : " wú yǐ lìng gong zhong jué yǐ keng , zhì dà bàng shù qian ; rú bù cóng zhě , dǎ sǐ keng zhì . "

天下，不成则退西蜀，亦不失作刘备也。”维曰：“近闻郭太后新亡，可诈称太后有遗诏，教讨司马昭，以正弑君之罪。据明公之才，中原可席卷而定。”会曰：“伯约当作先锋。成事之后，同享富贵。”维曰：“愿效犬马微劳，但恐诸将不服耳。”会曰：“来日元宵佳节，于故宫大张灯火，请诸将饮宴。如不从者尽杀之。”维暗喜。次日，会、维二人请诸将饮宴。数巡后，会执杯大哭。诸将惊问其故，会曰：“郭太后临崩有遗诏在此，为司马昭南阙弑君，大逆无道，早晚将篡魏，命吾讨之。汝等各自金名，共成此事。”众皆大惊，面面相觑。会拔剑出鞘曰：“违令者斩！”众皆恐惧，只得相从。画字已毕，会乃困诸将于宫中，严兵禁守。维曰：“我见诸将

dã." Duy viết: "Cận văn quách thái hậu tân vong, khả trá xưng thái hậu hữu di chiếu, giáo thảo Tư Mã chiêu, dĩ chánh thí quân chi tội. Cư minh công chi tài, trung nguyên khà tịch quyền nhi định." Hội viết: "Bá ước đương tác tiên phong. Thành sự chi hậu, đồng hưởng phú quý." Duy viết: "Nguyên hiệu khuyến mã vi lao, đăn khủng chư tướng bất phục nhĩ." Hội viết: "Lai nhật nguyên tiêu giai tiết, vu cổ cung đại trương đăng hỏa, thỉnh chư tướng ẩm yến. Như bất tòng giả tần sát chi." Duy ám hỉ. Thứ nhật, hội, duy nhị nhân thỉnh chư tướng ẩm yến. Số tuần hậu, hội chấp bối đại khốc. Chư tướng kinh vấn kì cố, hội viết: "Quách thái hậu lâm băng hữu di chiếu tại thử, vi Tư Mã chiêu nam khuyết thí quân, đại nghịch vô đạo, tảo vẫn tương soán ngụy, mệnh ngô thảo chi. Nhữ đăng các tự thiêm danh, cộng thành thử sự." Chúng giai đại kinh, diện diện tướng thử. Hội bất kiém xuất sao viết: "Vi lệnh giả tram!" Chúng giai khủng cụ, chỉ đắc tướng tòng. Họa tự dĩ tắt, hội nãi khốn chư tướng vu cung trung, nghiêm binh cầm thủ. Duy viết: "Ngã kiến chư tướng bất phục, thỉnh khanh chi." Hội viết: "Ngô dĩ lệnh cung trung quật nhất khanh, trí đại bỗng sổ thiêm; như bất tòng giả, đả tử khanh chi."

về giữ một góc Tây Thục, cũng đủ làm được Lưu Bị rồi. Duy nói: - Tôi nghe bà Quách Thái Hậu mới mất, nên trá xưng bà ấy có di chiếu sai đánh tư Mã Chiêu, để trị cái tội giết vua. Cứ như tài minh công, thì Trung Nguyên có thể bình định dễ như cuốn chiếu vậy. Hội nói: - Bá Ước hãy làm tiên phong. Sau khi thành sự, anh em ta cùng hưởng phú quý với nhau. Duy nói: - Tôi xin hết sức khuyến mã giúp đỡ công minh, nhưng chỉ sợ các tướng không phục mà thôi. Hội nói: - Ngày mai là tết nguyên tiêu, nên đốt nhiều đèn đuốc trong cung, mời các tướng vào ăn yến. Nếu ai không nghe thì giết chết hết cả đi. Duy mừng thầm. Hôm sau, Hội và Duy mời các tướng vào ăn yến. Uống rượu, được vài tuần, Hội cầm chén rượu khóc hu hu lên. Các tướng ngạc nhiên hỏi có làm sao, Hội nói: - Quách Thái Hậu khi gần chết, có viết tờ chiếu để lại đây. Vì Tư Mã Chiêu giết vua ở cửa Nam, đại nghịch vô đạo, nay mai tất cướp nhà Ngụy, cho nên sai ta đánh dẹp. Các người hãy ký cả tên vào giấy, để cùng làm việc đó. Chúng giật mình, ngo ngác nhìn nhau. Hội rút gươm, quát rằng: - Ai trái lệnh thì chém đầu! Chúng sợ hãi, đành phải nghe theo. Các tướng ký tên xong, Hội bèn giam cả lại trong cung, sai quân sĩ canh giữ rất nghiêm ngặt. Duy nói: - Tôi coi các tướng có ý không chịu, chỉ bằng đem chôn sống quách cả đi. Hội nói: - Ta đã sai đào một hố to ở

5 shí yǒu xīn fù jiang qiu jiàn zài cè . jiàn nǎi hù jun hú liè bù xià jiù rén yě , shí hú liè yì bèi jian zài gong . jiàn nǎi mì jiang zhong huì suō yán , bào zhī hú liè . liè dà jīng , qì gào yue : " wú ér hú yuan lǐng bing zài wài , an zhī huái cī xīn ye ? rǔ kě niàn hé rì zhī qíng , tòu yí xiao xí , sui sī wú hèn . " jiàn yue : " en zhǔ wù you , róng mǒu tú zhī . " suì chu gào huì yue : " zhǔ gong ruǎn jian zhu jiang zài nèi , shuǐ shí bù biàn , kě lìng yí rén wǎng lái chuán dì . " huì sù ting qiu jiàn zhī yán , suì lìng qiu jiàn jiān lín . huì fēn fù yue : " wú yǐ zhòng shi tuo rǔ , xiū de xiè lòu . " jiàn yue : " zhǔ gong fàng xìn , mǒu zì yǒu jǐn yán zhī fǎ . " jiàn àn lìng hú liè qín xìn rén rù nèi , liè yǐ mì shu fù qí rén . qí rén chí shu huǒ sù zhì hú yuan yíng nèi , xì yán qí shì , chéng shàng mì shu . yuan dà jīng , suì biàn shì zhu yíng zhī zhī . zhòng jiang dà nù , jí lái yuan yíng shàng yì yue : " wǒ děng suí sī , qǐ kěn cóng fǎn chén ye ? " yuan yue : " zhēng yuè shí

不服，请坑之。”会曰：“吾已令宫中掘一坑，置大棒数千；如不从者，打死坑之。”

时有心腹将丘建在侧。建乃护军胡烈部下旧人也，时胡烈亦被监在宫。建乃密将钟会所言，报知胡烈。烈大惊，泣告曰：“吾儿胡渊领兵在外，安知会怀此心耶？汝可念何日之情，透一消息，虽死无恨。”建曰：“恩主勿忧，容某图之。”遂出告会曰：“主公软监诸将在内，水食不便，可令一人往来传递。”会素听丘建之言，遂令丘建监临。会分付曰：“吾以重事托汝，休得泄漏。”建曰：“主公放心，某自有紧严之法。”建暗令胡烈亲信人入内，烈以密书付其人。其人持书火速至胡渊营内，细言其事，呈上密书。渊大惊，遂遍示诸营知之。众将大怒，急来渊营

trong cung, để săn vài nghìn vỏ to, nếu ai không nghe, đập chết quăng xuống hố.

Thời hữu tâm phúc tương khâu kiến tại trắc. Kiến nãi hộ quân hồ liệt bộ hạ cựu nhân dã, thời hồ liệt diệc bị giam tại cung. Kiến nãi mật tương chung hội sở ngôn, báo tri hồ liệt. Liệt đại kinh, khắp cáo viết: "Ngô nhi hồ uyên lĩnh binh tại ngoại, an tri hội hoài thử tâm da? Nhữ khả niệm hà nhật chi tình, thấu nhất tiêu túc, tuy tử vô hậu." Kiến viết: "Ân chủ vật ưu, dung mỗ đồ chi." Toại xuất cáo hội viết: "Chúa công nhuyễn giam chư tướng tại nội, thủy thực bất tiện, khả lệnh nhất nhân vãng lai truyền đệ." Hội tố thính khâu kiến chi ngôn, toại lệnh khâu kiến giam lâm. Hội phân phó viết: "Ngô dĩ trọng sự thác nhũ, hữu đắc tiết lâu." Kiến viết: "Chúa công phóng tâm, mỗ tự hữu khản nghiêm chi pháp." Kiến ám lệnh hồ liệt thân tín nhân nhập nội, liệt dĩ mật thư phó kì nhân. Kì nhân trì thư hỏa tốc chí hồ uyên doanh nội, tế ngôn kì sự, trình thượng mật thư. Uyên đại kinh, toại biến kì chủ doanh tri chi. Chúng tướng đại nộ, cắp lai uyên doanh thương nghi viết: "Ngã đắng tuy tử, khởi khẳng tòng phản thần

Bấy giờ có một tướng tâm phúc của Chung Hội là Kỳ Kiến đứng cạnh. Kiến nguyên là bộ hạ cũ của hộ quân Hồ Liệt, Hồ Liệt cũng bị giam ở trong cung. Kiến mật đem lời Chung Hội vào nói cho Hồ Liệt biết. Hồ Liệt rất kinh hãi, khóc lóc bảo rằng: - Con ta là Hồ Uyển lĩnh binh ở ngoài, biết đâu được Chung Hội mang lòng như thế? Người nên nghĩ tình xưa, đưa tin tức ra cho y một chút, dù ta chết cũng can tâm. Kiến nói: - Ân chủ đừng lo, để tôi liệu giúp. Bèn ra nói với Chung Hội rằng: - Chúa công giam các tướng ở trong cung, việc cơm nước không tiện; nên cho một người ra vào bụng rót mới được.

Hội xưa nay vốn hay nghe lời Kỳ Kiến, mới sai Kiến coi xét việc ấy và dặn rằng: - Ta ủy thác việc quan trọng ấy cho ngươi, chớ được lộ chuyện ra ngoài. Kiến nói: - Chúa công cứ yên tâm, tôi khắc có phép nghiêm ngặt. Kiến cho một người thân tín của Hồ Liệt lên vào thăm. Liệt viết một phong mật thư, giao cho người đó cầm ra đưa cho con là Hồ Uyển bàn luận rằng: - Chúng ta có chết chăng nữa, há lại theo quân phản thần ấy ư? Uyển nói: - Đè đến ngày 18 tháng giêng này, ta

ba rì zhong , kě zòu rù nèi ,
rú cǐ xíng zhi . " jian jun wèi ?
shen xǐ hú yuan zhí móu , jí
zhěng dùn liǎo rén mǎ , lìng
qiū jiàn chuán yǔ hú liè . liè
bào zhì zhu jiang .

商议曰：“我等虽死，
岂肯从反臣耶？”渊曰
：“正月十八日中，可
骤入内，如此行之。”
监军卫瓘深喜胡渊之谋
，即整顿了人马，令丘
建传与胡烈。烈报知诸
将。

6 què shuo zhong huì qǐng
jiang wéi wèn yue : " wú yè
mèng dà shé shù qian tiáo
yǎo wú , zhǔ hé jí xiong ? "
wéi yue : " mèng lóng shé
zhě , jie jí qìng zhì zhào yě ."
" huì xǐ , xìn qí yán , nǎi wèi
wéi yue : " qì fù yǐ bēi , fàng
zhu jiang chu wèn zhì , ruò
hé ? " wéi yue : " cǐ bēi jie
yǒu bù fú zhì xin , jiǔ bì wèi
hài , bù rú chéng zǎo lù zhì ."
" huì cóng zhì , jí mìng jiang
wéi lǐng wǔ shì wǎng sha
zhòng wèi jiang . wéi lǐng
mìng , fang yù xíng dòng ,
hu rán yì zhèn xin téng , hun
dào zài dì ; zuǒ yòu fú qǐ ,
bàn shǎng fang su . hu bào
gong wài rén sheng fēi téng .
huì fang lìng rén tàn shí ,
hǎn sheng dà zhèn , sì miàn
ba fang , wú xiàn bing dào .
wéi yue : " cǐ bì shì zhu jiang
zuò è , kě xian zhǎn zhī . "
hu bào bing yǐ rù nèi . huì
lìng bì shàng diàn mén , shǐ
jun shì shàng diàn wu yǐ wǎ

da?" Uyên viết: "Chánh nguyệt
thập bát nhật trung, khả sáu
nhập nội, như thủ hành chi."
Giam quân vệ quán thâm hỉ hồ
uyên chi mưu, túc chỉnh đón
liễu nhân mã, lệnh khâu kiến
truyền dữ hồ liệt. Liệt báo tri
chư tướng.

kéo ủa cả vào trong cung mà đánh.
Giám quân là Vệ Quán thích mưu
của Hồ Uyễn lăm, lập tức sửa soạn
quân mã, sai Kỳ Kiến đưa tin vào
cho Hồ Liệt, Liệt báo cho các tướng
bị giam biết.

却说钟会请姜维问曰：
“吾夜梦大蛇数千条咬
吾，主何吉凶？”维曰
：“梦龙蛇者，皆吉庆
之兆也。”会喜，信其
言，乃谓维曰：“器伏
已备，放诸将出问之，
若何？”维曰：“此辈
皆有不服之心，久必为
害，不如乘早戮之。”
会从之，即命姜维领武
士往杀众魏将。维领命
，方欲行动，忽然一阵
心疼，昏倒在地；左右
扶起，半晌方苏。忽报
宫外人声沸腾。会方令人探时，喊声大震，四
面八方，无限兵到。维
曰：“此必是诸将作恶
，可先斩之。”忽报兵
已入内。会令闭上殿门

Khước thuyết chung hội thỉnh
khương duy vấn viết: "Ngô dạ
mộng đại xà số thiêng điều giáo
ngô, chủ hả cát hung?" Duy
viết: "Mộng long xà giả, gai cát
khánh chi triệu dã." Hội hỉ, tín kì
ngôn, nǎi vị duy viết: "Khí phục
dĩ bị, phóng chư tướng xuất
vấn chi, nhược hè?" Duy viết:
"Thủ bối gai hữu bất phục chí
tâm, cửu tất vi hại, bất như
thừa tảo lục chí." Hội tòng chí,
túc mệnh khương duy lĩnh võ sĩ
vãng sát chúng ngụy tướng.
Duy lĩnh mệnh, phương dục
hành động, hốt nhiên nhất trận
tâm đông, hôn đảo tại địa; tả
hữu phù khởi, bán thường
phương tố. Hốt báo cung ngoại
nhân thanh phí đằng. Hội
phương lệnh nhân tham thời,
hảm thanh đại chấn, tú diện bát
phương, vô hạn binh đáo. Duy
viết: "Thủ tất thị chư tướng tác
ác, khả tiên trảm chí." Hốt báo
binh dĩ nhập nội. Hội lệnh bế
thượng điện môn, sứ quân sĩ
thượng điện ốc dĩ ngõa kích

Một bữa Chung Hội mời Khương
Duy vào hỏi rằng: - Đêm qua tôi mơ
thấy vài nghìn con rắn to xùm vào
cắn, không biết điềm lành dữ ra
saо? Duy nói: - Mơ thấy rồng rắn
đều là điềm hay cả. Hội mừng rõ tin
lời ấy và bảo Duy rằng: - Khi trượng
đủ cả rồi, gọi các tướng ra hỏi xem
thê nào? Duy nói: - Bọn ấy vẫn có ý
không bằng lòng, để lâu tắt sinh
biển, không bằng giết quách đi cho
sớm. Hội nghe lời, sai Khương Duy
lĩnh võ sĩ vào cung, giết các tướng
Ngụy. Duy lĩnh mệnh, toan đi, bỗng
đâu nỗi một cơn đau bụng ngắt đi
ngã gục xuống đất. Tả hữu vực
dậy, nửa giờ mới tỉnh. Chợt thấy ở
ngoài cung, có tiếng người xôn xao,
Hội sai người ra xem việc gì, thì
tiếng reo ở bốn mặt đã nỗi lên như
sấm, rồi quân sĩ kéo đến không biết
bao nhiêu mà kể. Duy nói: - Đây là
các tướng gây vạ đây, nên chém
trước đi. Có tin báo quân ngoài đã
vào đến trong cung rồi. Hội sai
đóng cửa điện lại, cho quân sĩ trèo
lên nóc điện, lấy ngói ném xuống,
xô xát nhau chết vài mươi người.

jí zhì , hù xiāng shā sǐ shù
shí rén . gong wài sì miàn
huǒ qǐ , wài bing kǎn kai diàn
mén sha rù . huì zì chè jiàn lì
sha shù rén , què bèi luàn
jiàn shè dào . zhòng jiang
xiao qí shǒu . wéi bá jiàn
shàng diàn , wǎng lái chong
tú , bù xìng xīn téng zhuǎn
jia . wéi yǎng tian dà jiào yue
: "wú jì bù chéng , nǎi tian
mìng yě ! " suí zì wěn ér sī .
shí nián wǔ shí lè suì . gong
zhong sǐ zhě shù bǎi rén .
wèi ? yue : " zhòng jun gè
gui yíng suō , yǐ dài wáng
mìng . " wèi bing zheng yù
bào chóu , gòng pō wéi fù ,
qí dǎn dà rú jí luǎn . zhòng
jiang yòu jìn qǔ jiang wéi jia
shǔ sha zhī . dèng ài bù xià
zhí rén , jiàn zhong huì ,
jiang wéi yǐ sī , suí lián yè qù
zhuī jié dèng ài . zǎo yǒu rén
bào zhì wèi ? . ? yue : " shì
wǒ zhuo ài ; jin ruò liù ta , wǒ
wú zàng shen zhì dì yǐ . " hù
jun tián xù yue : " xí dèng ài
qǔ jiang yóu zhí shí , yù sha
xù , de zhòng guan gào miǎn
. jin rì dang bào cǐ hèn ! " ?
dà xǐ , suí qiǎn tián xù yǐn wǔ
bǎi bing gǎn zhì mián zhú ,
zhèng yù dèng ài fù zì fàng
chu jiàn che , yù huán chéng
dou . ài zhì dào shì běn bù
bing dào , bù zuò zhǔn bēi ;
yù dài wèn shí , bèi tián xù yǐ
dao zhǎn zhī . dèng zhong yǐ
sī yú luàn jun zhī zhong .

，使军士上殿屋以瓦击之，互相杀死数十人。宫外四面火起，外兵砍开殿门杀入。会自掣剑立杀数人，却被乱箭射倒。众将枭其首。维拔剑上殿，往来冲突，不幸心疼转加。维仰天大叫曰：“吾计不成，乃天命也！”遂自刎而死。时年五十九岁。宫中死者数百人。卫瓘曰：“众军各归营所，以待王命。”魏兵争欲报仇，共剖维腹，其胆大如鸡卵。众将又尽取姜维家属杀之。邓艾部下之人，见钟会、姜维已死，遂连夜去追劫邓艾。早有人报知卫瓘。瓘曰：“是我捉艾；今若留他，我无葬身之地矣。”护军田续曰：“昔邓艾取江油之时，欲杀续，得众官告免。今日当报此恨！”瓘大喜，遂遣田续引五百兵赶至绵竹，正遇邓艾父子放出槛车，欲还成都。艾只道是本部兵

chi, hổ tương sát tử sở thập
nhân. Cung ngoại tú diện hỏa
khởi, ngoại binh khâm khai điện
môn sát nhập. Hội tụ xé kiếm
lập sát sở nhân, khuốc bị loạn
tiễn xạ đảo. Chúng tướng kiêu
kì thủ. Duy bạt kiếm thượng
diện, văng lai xung đột, bắt
hạnh tâm đồng chuyển gia. Duy
nguồng thiên đại khiếu viết:
"Ngô kế bát thành, nãi thiên
mệnh dã!" Toại tự vẫn nhi tử.
Thời niên ngũ thập cửu tuế.
Cung trung tử giả sở bách
nhân. Vệ quán viết: "Chúng
quân các quy doanh sở, dĩ đãi
vương mệnh." Ngụy binh tranh
dục báo cừu, cộng phẫu duy
phúc, kì đản đại như kê noãn.
Chúng tướng hựu tần thủ
khương duy gia chúc sát chi.
Đặng ngải bộ hạ chi nhân, kiến
chung hội, khương duy dĩ tử,
toại liên dạ khứ truy kiếp đặng
ngải. Tảo hữu nhân báo tri vệ
quán. Quán viết: "Thị ngã tróc
ngải; kim nhược lưu tha, ngã vō
tảng thân chi địa hĩ." Hộ quân
diễn tục viết: "Tích đặng ngải
thủ giang du chi thời, dục sát
tục, đắc chúng quan cáo miễn.
Kim nhật đương báo thử hận!"
Quán đại hỉ, toại khiển diễn tục
dẫn ngũ bách binh cản chí miên
trúc, chánh ngộ đặng ngải phụ
tử phóng xuất hạm xa, dục
hoàn thành đô. Ngải chỉ đạo thị
bỗn bộ binh đáo, bắt tác chuẩn
bi; dục đãi vẫn thời, bị diễn tục
nhất đao trảm chi. Đặng trung

Bỗng lại thấy ngoài cung bốn mặt
lửa cháy, rồi quân ngoài phá tung
cửa điện kéo vào. Hội tuốt gươm
giết luôn vài người, rồi bị tên loạn
xạ bắn chết. Các tướng chặt lấy
đầu. Duy rút gươm lên điện, xông
pha đánh giết, chẳng may cơn đau
bung càng dữ dội. Duy ngửa mặt
kêu to lên rằng: - Mẹo của ta không
thành, thật là số trời vậy! Nói đoạn,
tự vẫn chết, bấy giờ mới có 59 tuổi.
Trong cung chết mất vài trăm
người. Vệ Quán ra lệnh cho quân sĩ
đâu về trại ấy, để đợi lệnh nhà vua.
Quân Ngụy tranh nhau báo thù, mỗ
bung Duy ra, thấy cái mật to vừa
bằng quả trứng gà. Các tướng lại
bắt cả gia thuộc Khương Duy giết
sạch.

Bấy giờ bộ hạ Đặng Ngải thấy
Chung Hội, Khương Duy bị giết cả
rồi, vội vả chạy theo bọn giải Đặng
Ngải, để cướp lại. Có người báo
với Vệ Quán. Quán nói: - Bắt Đặng
Ngải là tự ta; nếu để hắn sống thì ta
tất chết không có đất mà chôn thôi.
Hộ quân là Diền Tục thưa rằng: -
Khi xưa Đặng Ngải lấy thành Giang
Du, toan giết tôi đi, may nhờ các
tướng kêu xin được khôi. Nay tôi
xin phép được báo thù ấy. Quán
mừng lắm, sai Diền Tục dẫn năm
trăm quân đuổi theo đến Miên Trúc,
vừa gặp cha con Đặng Ngải ở trong
cũi ra, định trở về Thành Đô. Ngải
thấy Diền Tục là thuộc hạ cũ của
mình nên không đề phòng gì cả.
Khi Tục đến nơi. Ngải toan hỏi
chuyện thì bị Tục chém một dao

hòu rén yǒu shi tàn dèng ài
yue : " zì yòu néng chóu huà
, duo móu shàn yòng bing .
níng móu zhì dì lǐ , yǎng
miàn shí tian wén . mǎ dào
shan gen duàn , bing lái shí
jìng fen . gong chéng shen
bèi hài , hún rào hàn jiang
yún ." yòu yǒu shi tàn zhong
huì yue : " tiáo nián cheng
zǎo huì , céng zuò mì shu
láng . miào jì qīng sī mǎ ,
dang shí hào zì fáng . shòu
chun duo zàn huà , jiàn gé
xiǎn yǐng yáng . bù xué táo
zhu yǐn , yóu hún bei gù
xiāng . " yòu yǒu shi tàn
jiang wéi yue : " tian shuǐ kua
ying jùn , liáng zhōu chǎn yì
cái . xì cóng cháng fù chu ,
shù fèng wǔ hóu lái . dà dǎn
yìng wú jù , xióng xin shì bù
huí . chéng dou shen sǐ rì ,
hàn jiang yǒu yú ai . "

7 què shuo jiang wéi , zhong
huì , dèng ài yǐ sǐ , zhang yì
děng yǐ sǐ yú luàn jun zhì
zhong . tài zi liú xuán , hàn
shòu tíng hóu guan ? , jie bēi
wèi bing suǒ sha . jun mǐn
dà luàn , hù xiāng jiàn tà , sǐ
zhě bù jì qí shù . xún rì hòu ,
jiǎ chong xian zhì , chu bǎng
an mǐn . fang shǐ níng jìng .

到，不作准备；欲待问时，被田续一刀斩之。邓忠亦死于乱军之中。后人有诗叹邓艾曰：“自幼能筹画，多谋善用兵。凝眸知地理，仰面识天文。马到山根断，兵来石径分。功成身被害，魂绕汉江云。”又有诗叹钟会曰：“髫年称早慧，曾作秘书郎。妙计倾司马，当时号子房。寿春多赞画，剑阁显鹰扬。不学陶朱隐，游魂悲故乡。”又有诗叹姜维曰：“天水夸英俊，凉州产异才。系从尚父出，术奉武侯来。大胆应无惧，雄心誓不回。成都身死日，汉将有余哀。”

却说姜维、钟会、邓艾已死，张翼等亦死于乱军之中。太子刘璇、汉寿亭侯关彝，皆被魏兵所杀。军民大乱，互相践踏，死者不计其数。旬日后，贾充先至，出榜安民。方始宁靖。

diệc tử vu loạn quân chi trung.
Hậu nhân hữu thi thán đặng
ngải viết: "Tự áu năng trù họa,
đa mưu thiện dụng binh. Ngưng
mâu tri địa lý, ngưỡng diện thức
thiên văn. Mã đáo sơn cǎn
đoạn, binh lai thạch kinh phân.
Công thành thân bị hại, hồn
nhiều hán giang vân." Hựu hữu
thi thán chung hội viết: "Thiều
niên xưng tảo tuệ, tảng tác bí
thư lang. Diệu kế khuynh Tư
Mã, đương thời hào tử phỏng.
Thợ xuân đa tán họa, kiêm các
hiền ưng dương. Bất học đào
chu ẩn, du hồn bi cố hương."
Hựu hữu thi thán khương duy
viết: "Thiên thùy khoa anh tuấn,
lương châu sản dì tài. Hệ tòng
thượng phụ xuất, thuật phụng
võ hầu lai. Đại đám ứng vô cụ,
hùng tâm thệ bất hồi. Thành đồ
thân tử nhật, hán tương hữu dư
ai."

chết tươi. Đặng Trung cũng chết trong đám loạn quân. Có thơ than Đặng Ngải rằng: Khôn ngoan từ thuở nhỏ, Mưu mèo như quý thần, Ngước mắt hay địa lý; Ngắng đầu biết thiên văn, Mây tan đường ruỗi ngựa, Đá rẽ lỗi hành quân. Ngán nỗi công thành tội, Hồn quanh bến Hán Tân. Có thơ than Chung Hội rằng: Tuổi trẻ nhiều mưu trí, Thường làm bí thư lương, Mèo giả đè Tư Mã, Tiếng to sánh Tử Phỏng, Thợ Xuân nhò sức giúp Kiếm Các có tài năng, Chỉ vì tham danh lợi, Du hồn luống xót thương! Lại có thơ than Khương Duy rằng: Anh tài người Ký Huyện, Hào kiệt sứ Lương Châu, Con cháu dòng Khương Thượng, Học theo lỗi Võ Hầu, Mật lớn, gan ai địch? Lòng trung, vững một màu, Thương thay khi tự vẫn, Xiết bao nỗi thám sầu!

Khước thuyết khương duy, chung hội, đặng ngải dĩ tử, trương dục đắng diệc tử vu loạn quân chi trung. Thái tử lưu tuyển, hán thợ đình hầu quan di, gai bị ngụy binh sở sát. Quân dân đại loạn, hổ tương tiễn đạp, tử giả bất kể kỉ số. Tuần nhật hậu, cổ sung tiên chí, xuất bảng an dân. Phương

Lại nói, Khương Duy, Chung Hội, Đặng Ngải chết cả rồi, bọn Trương Dực cũng chết trong đám loạn quân; Thái Tử là Lưu Tuấn, cùng với Hán thợ đình hầu Quan di, cũng bị quân Ngụy giết mất. Quân dân nhộn nhạo, giết hại lẫn nhau, chết không biết bao nhiêu mà kể. Được mươi hôm, Giả Sung đến trước, treo bảng yên dân, bấy giờ mới

- liù wèi ? shǒu chéng dou , nǎi qian hòu zhǔ fù luò yáng . zhǐ yǒu cháng shu lìng fán jiàn , shì zhong zhang shào , guang lù dà fu qiáo zhou , mì shu láng xì zhèng děng shù rén gen suí . liào huà , dǒng jué jie tuo bìng bù qǐ , hòu jie you sǐ .
- 8 shí wèi jǐng yuán wǔ nián gǎi wèi xián xī yuán nián , chún san yuè , wú jiang ding fèng jiàn shǔ yǐ wáng , suì shou bing huán wú . zhong shu chéng huá hé zòu wú zhǔ sun xiù yue : " wú , shǔ nǎi chún chǐ yě , chún wáng zé chǐ hán ; chén liào sī mǎ zhào fá wú zài jí , qǐ bì xià shen jia fáng yù . " xiù cóng qí yán , suì mìng lù xùn zì lù kèng wèi ? dong dà jiāng jun , lǐng jīng zhōu mù , shǒu jiang kǒu ; zuǒ jiāng jun sun yì shǒu nán xú zhu chǔ ài kǒu ; yòu yán jiang yi dài , tún bing shù bǎi yíng , lǎo jiang ding fèng zǒng du zhī , yí fáng wèi bing .
- 9 jiàn níng tài shǒu huò ge wén chéng dou bù shǒu , sù fú wàng xià dà ku san rì . zhu jiang jie yue : " jì hàn zhǔ shi wèi , hé bù sù jiàng , ge qì wèi yue : " dào lù gé jué , wèi zhì wú zhǔ an wéi ruò hé . ruò wèi zhǔ yǐ lǐ dài zhī , zé
- 卫瓘守成都，乃迁后主赴洛阳。止有尚书令樊建、侍中张绍、光禄大夫谯周、秘书郎郤正等数人跟随。廖化、董厥皆托病不起，后皆忧死。
- thủy ninh tĩnh. Lưu vệ quán thủ thành đô, nái thiên hậu chủ phó lạc dương. Chỉ hữu thượng thư lệnh phàn kiến, thị trung trương thiệu, quang lộc đại phu tiêu chu, bí thư lang khích chánh đẳng sở nhân cân tùy. Liêu hóa, đồng quyết giai thác bệnh bất khởi, hậu giai ưu tử.
- Thời ngụy cảnh nguyên ngũ niên cải vi hàm hi nguyên niên, xuân tam nguyệt, ngô tương đinh phụng kiền thực dĩ vong, toại thu binh hoàn ngô. Trung thư thừa hoa hạch tấu ngô chủ tôn hưu viết: "Ngô, thục nãi thàn xỉ dã, thàn vong tắc xỉ hàn; thàn liêu Tư Mã Chiêu phạt ngô tại túc, khát bệ hạ thâm gia phòng ngự." Hưu tòng kì ngôn, toại mệnh lục tổn tử lục kháng vi trấn đông đại tướng quân, lĩnh kinh châu mục, thủ giang khẩu; tả tướng quân tôn dì thủ nam từ chư xứ ải khẩu; hựu duyên giang nhất đái, truân binh số bách doanh, lão tướng đinh phụng tổng đốc chi, dĩ phòng ngụy binh.
- Kiến ninh thái thủ hoắc qua văn thành đô bắt thủ, tổ phục vọng tây đại khóc tam nhật. Chư tướng giai viết: "Kí hán chủ thất vị, hè bắt tóc hàng, qua khớp vị viết: "Đạo lộ cách tuyệt, vị tri ngô chủ an nguy nhược hả. Nhược nguy chủ dĩ lê đãi chi,
- yên. Sung đẻ Vệ Quán ở lại giữ Thành Đô; đem Hậu chủ về Lạc Dương, chỉ có Phàn Kiến, Trương Thiệu, Tiêu Chu, Khước Chính đi theo; còn bọn Liêu Hóa, Đồng Quyết thác xưng có bệnh không ra đến ngoài, sau cũng lo lắng mà chết.
- Bấy giờ niên hiệu Cảnh Nguyên nhà Ngụy năm thứ năm, đổi làm Hàm Hy năm đầu, mùa xuân tháng ba, tướng Ngô là Đinh Phụng sang cứu Thục, thấy Thục mất rồi, bèn rút quân về. Trung thư thừa là Hoa Hạch tâu với Ngô chủ Tôn Hưu rằng: - Ngô Thục ví như môi răng; môi hở thì răng phải lạnh. Tôi tính rằng Tư Mã Chiêu thế nào nay mai cũng đánh Ngô, xin bệ hạ phải phòng ngự trước cho kỹ mới được. Tôn Hưu nghe lời, sai con Lục Tốn là Lục Kháng làm Trần đông tướng quân, lĩnh chức Kính Châu mục, giữ ở cửa sông; sai Tôn Dị giữ các cửa ải xú Nam Tứ; lại sai lão tướng Đinh Phụng lập vài trăm đồn ải dọc sông, để phòng quân Ngụy.
- Thái thú quận Kiến Ninh là Hoắc Qua, nghe tin Thành Đô thất thủ, bèn mặc đồ trắng trông về phía tây khóc lóc ba ngày. Các tướng khuyên rằng: - Hán chủ đã mất rồi, sao không hàng đi cho sớm? Qua khóc mà rằng: - Đường xa cách trở, chưa biết chúa ta yên

jǔ chéng ér jiàng , wèi wèi
wǎn yě ; wàn yī wéi rǔ wú
zhǔ , zé zhǔ rǔ chén sǐ , hé
kě jiàng hu ? " zhòng rán qí
yán , nǎi shǐ rén dào luò
yáng , tàn ting hòu zhǔ xiao
xí qù liǎo .

主以礼待之，则举城而降，未为晚也；万一危辱吾主，则主辱臣死，何可降乎？”众然其言，乃使人到洛阳，探听后主消息去了。

10 qiě shuo hòu zhǔ zhì luò
yáng shí , si mǎ zhào yǐ zì
huí cháo . zhào zé hòu zhǔ
yue : " gong huang yín wú
dào , fèi xián shi zhèng , lǐ yí
zhu lù . " hòu zhǔ miàn rú tǔ
sè , bù zhì suǒ wèi . wén wǔ
jie zòu yue : " shǔ zhǔ jì shi
guó jì , xìng zǎo guī jiàng , yí
shè zhì . " zhào nǎi feng
chán wèi an lè gong , cì zhù
zhái , yuè gěi yòng dù , cì
juàn wàn pǐ , tóng bì bǎi rén .
zì liú yáo jí qún chén fán jiàn
, qiáo zhōu , xì zhèng děng ,
jiē feng hóu jué . hòu zhǔ xiè
en chu nèi . zhào yin huáng
hào dù guó bài míng , lìng wǔ
shì ya chu shì cáo , líng chí
chǔ sǐ . shí huò ge tàn ting
de hòu zhǔ shòu feng , suí lù
bù xià jun shì lái jiàng . cì rì ,
hòu zhǔ qìn yì sì mǎ zhào fù
xià bài xiè . zhào shè yàn
kuǎn dài , xian yǐ wèi yuè wǔ
xì yú qián , shǔ guan gǎn
shang , dù hòu zhǔ yǒu xǐ sè .
zhào lìng shǔ rén bàn shǔ
lè yú qián , shǔ guan jìn jié
duò lèi , hòu zhǔ xì xiào zì
ruò . jiǔ zhì bàn han , zhào

tắc cử thành nhi hàng, vị vi vân
dã; vạn nhất nguy nhục ngô
chủ, tắc chủ nhục thần tử, hà
khả hàng hò?" Chúng nhiên kì
ngôn, nãi sử nhân đáo lạc
dương, thám thính hậu chủ tiêu
tức khứ liễu.

nguy thế nào. Nếu Ngụy chủ đối đãi
tử tế, ta sẽ đem cả thành mà hàng
cũng chưa muộn; vạn nhất có điều
gì nguy nhục chúa ta, chúa nhục thì
bày tôi nên chết, ta đâu có chịu
hàng? Chúng cho là phải, mới sai
người vào Lạc Dương thăm dò tin
tức Hậu chủ.

Nói về Hậu chủ khi đến Lạc Dương, thì Tư Mã Chiêu cũng đã về triều. Chiêu trách Hậu chủ rằng: - Ông hoang dâm vô đạo, bỏ người hiền, hỏng chính sự, lẽ nên giết đi mới phải. Hậu chủ mặt xám như đất, không biết nói năng ra sao. Các quan tâu rằng: - Thục chủ tuy bỏ mắt cương kỷ, nhưng còn biết hàng sớm, xin khoan thứ cho. Chiêu mới phong Hậu chủ làm An lạc công, cho nhà ở, thưởng một vạn tấm lụa, cấp cho kẻ hầu hạ vừa trai vừa gái một trăm người, và lương lộc hàng tháng. Con là Lưu Dao và bọn quan thần Phàn Kiến, Tiêu Chu, Khuốc Chính đều được phong tước hầu. Hậu chủ tạ ân trở ra.

Chiêu thấy Hoàng Hạo là đưa một nước hại dân, sai võ sĩ điệu ra ngoài chợ, xử tội lăng trì, xẻ tung miếng thịt. Hoặc Qua sai người dò biết Hậu chủ chịu phong rồi, mới dắt cả quân sĩ bộ hạ lại hàng. Hôm sau, Hậu chủ thân đến phủ Tư Mã Chiêu lạy tạ. Chiêu mở tiệc khoản đãi, sai phuờng tuồng hát múa tuồng Ngụy ở trước sân. Các quan Thục trông thấy, ai cũng đau xót, chỉ riêng Hậu chủ có dáng vui

wèi jiā chong yue : " rén zhī
wú qíng , nǎi zhì yú cǐ ! sui
shǐ zhu gé kǒng míng zài , yì
bù néng fǔ zhì jiǔ quán , hé
kuàng jiāng wéi hu ? " nǎi
wèn hòu zhǔ yue : " pō si
shǔ fǒu ? " hòu zhǔ yue : " cǐ
xiān lè , bù sì shǔ yě . " xu yú
, hòu zhǔ qǐ shen gēng yī , xi
zhèng gen zhì xiāng xià yue
: " bì xià rú hé dá yìng bù sì
shǔ yě ? cháng bǐ zài wèn ,
kě qì ér dá yue : xian rén fén
mù , yuǎn zài shǔ dì , nǎi xin
xi bei , wú rì bù sì . jìn gong
bì fàng bì xià guì shǔ yǐ . "
hòu zhǔ láo jì rù xí . jiǔ jiāng
wéi zuì , zhào yòu wèn yue
: " pō si shǔ fǒu ? " hòu zhǔ rú
xì zhèng zhì yán yǐ duì , yù
ku wú lèi , suì bì qí mù .
zhào yue : " hé nǎi sì xì
zhèng yǔ ye ? " hòu zhǔ kai
mù jīng shì yue : " chéng rú
zun mìng . " zhào jí zuò yòu
jie xiào zhì . zhào yìn cǐ shen
xǐ hòu zhǔ chéng shí , bìng
bù yí lù . hòu rén yǒu shi tàn
yue : " zhuī huan zuò lè xiào
yán kai , bù niàn wéi wáng
bàn diǎn ai . kuài lè yì xiāng
wàng gù guó , fang zhì hòu
zhǔ shì yong cái . "

皆堕泪，后主嬉笑自若。酒至半酣，昭谓贾充曰：“人之无情，乃至于此！虽使诸葛亮在，亦不能辅之久全，何况姜维乎？”乃问后主曰：“颇思蜀否？”后主曰：“此间乐，不思蜀也。”须臾，后主起身更衣，郤正跟至厢下曰：“陛下如何答应不思蜀也？倘彼再问，可泣而答曰：先人坟墓，远在蜀地，乃心西悲，无日不思。晋公必放陛下归蜀矣。”后主牢记入席。酒将微醉，昭又问曰：“颇思蜀否？”后主如郤正之言以对，欲哭无泪，遂闭其目。昭曰：“何乃似郤正语耶？”后主开目惊视曰：“诚如尊命。”昭及左右皆笑之。昭因此深喜后主诚实，并不疑虑。后人有诗叹曰：“追欢作乐笑颜开，不念危亡半点哀。快乐异乡忘故国，方知后主是庸才。”

sung viết: "Nhân chi vô tình, nãi chí vu thử! Tuy sử Gia Cát khỗng minh tại, diệc bất năng phụ chi cửu toàn, hà huống khương duy hò?" Nãi vấn hậu chủ viết: "Pha tư thực phủ?" Hậu chủ viết: "Thử gian nhạc, bất tư thực dã." Tu du, hậu chủ khởi thân canh y, khích chánh cân chí sương hạ viết: "Bệ hạ như hà đáp ứng bất tư thực dã? Thảng bỉ tái vấn, khả khắp nhi đáp viết: tiên nhân phần mộ, viễn tại thực địa, nãi tâm tây bi, vô nhật bất tư. Tấn công tất phóng bệ hạ quy thực hĩ. "Hậu chủ lao kí nhập tịch. Tứu tương vi túy, chiêu hựu vấn viết: "Pha tư thực phủ?" Hậu chủ như khích chánh chi ngôn dĩ đối, dục khốc vô lệ, toại bế kì mục. Chiêu viết: "Hà nãi tự khích chánh ngữ da?" Hậu chủ khai mục kinh thị viết: "Thành như tôn mệnh." Chiêu cập tả hữu giai tiểu chi. Chiêu nhân thử thâm hỉ hậu chủ thành thật, tịnh bất nghi lự. Hậu nhân hữu thi thán viết: "Truy hoan tác nhạc tiểu nhan khai, bất niệm nguy vong bán điềm ai. Khoái lạc dị hương vong cổ quốc, phương tri hậu chủ thị dong tài."

mừng. Chiêu lại sai người Thực hòa âm nhạc Thực. Các quan Thực đều ưa nước mắt, Hậu chủ thì vui cười như không. Rượu được nửa chầu, Chiêu bảo với Giả Sung rằng: - Người đâu mà vô tình quá như thế nhỉ? Dù cho Khổng Minh còn sống, cũng không sao giúp được y, huống chi là Khương Duy? Mới hỏi Hậu chủ rằng: - Có nhớ nước Thực không? Hậu chủ thưa: - Ở đây vui lắm, tôi còn nhớ gì đến Thực nữa! Một lát, Hậu chủ đứng dậy ra ngoài. Khuốc Chính theo ra đến dưới trại, bảo rằng: - Bệ hạ sao lại nói là không nhớ Thực? Nếu hắn có hỏi nữa, thì nên khóc mà nói rằng: Phần mộ tiên nhân tôi ở cả nước Thực, lòng tôi thương xót không lúc nào quên; như thế thì Tấn Công tất tha cho bệ hạ về Thực. Hậu chủ nhớ thật kỹ câu ấy rồi trở vào tiệc. Rượu gần say, Chiêu lại hỏi rằng: - Có nhớ gì đến Thực không? Hậu chủ cứ theo lời Khuốc Chính dặn làm sao thì nói làm vậy, muốn khóc nhưng không có nước mắt, mới nhắm nghiền mắt lại. Chiêu hỏi: - Sao mà giống hệt lời Khuốc Chính thế? Hậu chủ mở bừng mắt ra, hoảng sợ nhìn Tư Mã Chiêu rồi nói rằng: - Quả có thể! Chiêu cùng tả hữu cười àm cả lên. Chiêu vì thế thích Hậu chủ là người thực thà, không nghĩ ngờ gì nữa. Có thơ than rằng: Hớn hở coi tuồng mở mặt cười, Giang sơn nào quản tới tay người, Mải vui quên hết niềm chua xót, Hậu chủ người đâu mới lạ đời!

11 què shuo cháo Zhōng Dà
chén yin zhào shou chuan
yǒu gōng , suì zun zhi wèi
wáng , biǎo zòu wèi zhǔ cáo
huàn . shí huàn míng wèi
tian zi , shí bù néng zhǔ
zhang , zhèng jie yóu si mǎ
shì , bù gǎn bù cóng , suì
feng jìn gong si mǎ zhào wèi
jìn wáng , ? fù si mǎ yì wèi
xuan wáng , xiong si mǎ shi
wèi jīng wáng . zhào qí nǎi
wáng sù zhi nǚ , sheng èr zi
: cháng yue si mǎ yán , rén
wù kuí wěi , lì fa chuí dì ,
liǎng shǒu guò xī , cong
míng yǐng wǔ , dǎn liàng guò
rén ; cì yue si mǎ you , qíng
xìng wēn hé , gong jiǎn xiào
tǐ , zhào shèn ài zhī , yin si
mǎ shi wú zì , sì you yǐ jì qí
hòu . zhào cháng yue : " tian
xià zhě , nǎi wú xiong zhi
tian xià yě . " yú shì si mǎ
zhào shòu feng jìn wáng , yù
lì you wèi shì zì . shan tao
jiàn yue : " fèi cháng lì yòu ,
wéi lǐ bù xiáng . " jiā chong ,
hé céng , péi xiù yì jiàn yue :
" cháng zì cong míng shén
wǔ , yǒu chao shì zhī cái ;
rénn wàng jì mào , tian biǎo rú
cǐ : fei rén chén zhī xiāng yě . "
zhào yóu yù wèi jué . tài
wèi wáng xiáng , si kong xún
? jiàn yue : " qián dài lì shǎo
, duo zhì luàn guó . yuàn
diàn xià sī zhī . " zhào suì lì
cháng zì sī mǎ yán wèi shì zì

却说朝中大臣因昭收川有功，遂尊之为王，表奏魏主曹奂。时奂名为天子，实不能主张，政皆由司马氏，不敢不从，遂封晋公司马昭为晋王，谥父司马懿为宣王，兄司马师为景王。昭妻乃王肃之女，生二子：长曰司马炎，人物魁伟，立发垂地，两手过膝，聪明英武，胆量过人；次曰司马攸，情性温和，恭俭孝悌，昭甚爱之，因司马师无子，嗣攸以继其后。昭常曰：“天下者，乃吾兄之天下也。”于是司马昭受封晋王，欲立攸为世子。山涛谏曰：“废长立幼，违礼不祥。”贾充、何曾、裴秀亦谏曰：“长子聪明神武，有超世之才；人望既茂，天表如此：非人臣之相也。”昭犹豫未决。太尉王祥、司空荀顗谏曰：“前代立少，多致乱国。愿殿下思之。”昭

Khước thuyết triều trung đại
thần nhân chiêu thu xuyên hữu
công, toại tôn chi vi vương,
biểu tấu nguy chủ tào hoán.
Thời hoán danh vi thiên tử, thật
bất nǎng chủ trương, chánh
giai do Tư Mã thị, bất cảm bất
tòng, toại phong tần công Tư
Mã chiêu vi tần vương, thụy
phụ Tư Mã ý vi tuyên vương,
huynh Tư Mã sư vi cảnh
vương. Chiêu thê nãi vương túc
chi nữ, sinh nhị tử: trường viết
Tư Mã viêm, nhân vật khôi vĩ,
lập phát thùy địa, lưỡng thủ quá
tắt, thông minh anh võ, đảm
lượng quá nhân; thứ viết Tư
Mã du, tinh tính ôn hòa, cung
kiệm hiếu đẽ, chiêu thậm ái chí,
nhân Tư Mã sư vô tử, tự du dĩ
kế kì hâu. Chiêu thường viết:
"Thiên hạ giả, nãi ngô huynh
chi thiên hạ dã." Vu thị Tư Mã
chiêu thụ phong tần vương, dục
lập du vi thế tử. Sơn đào gián
viết: "Phế trường lập ấu, vi lễ
bất tường." Cỗ sung, hà tầng,
bùi tú diệc gián viết: "Trưởng tử
thông minh thần võ, hữu siêu
thê chí tài; nhân vọng kí mậu,
thiên biểu như thử: phi nhân
thần chí tương dã." Chiêu do
dự vị quyết. Thái úy vương
tường, tí không tuân nghĩ gián
viết: "Tiền đại lập thiểu, đa trí
loạn quốc. Nguyên điện hạ tư
chi." Chiêu toại lập trưởng tử
Tư Mã viêm vi thế tử. Đại thần
tấu xưng: "Đương niên tương

Đây nói, các đại thần trong triều
nhân Tư Mã Chiêu có công lấy
được nước Thục, muốn tôn làm
vương, mới vào tàu với Ngụy chủ
Tào Hoán. Hoán bấy giờ tuy làm
thiên tử, kỳ thực không được chủ
trong việc gì, quyền chính đều do
họ Tư Mã cả. Bởi thế phải nghe
theo và phong cho Tư Mã Chiêu
làm Tần Vương. Chiêu bèn đặt tên
thụy cha là Tư Mã Ý làm Tuyên
Vương, anh là Tư Mã Sư làm Cảnh
Vương. Vợ Chiêu là con gái Vương
Túc, sinh được hai con: Con cả là
Tư Mã Viêm, mặt mũi khôi ngô, tóc
dài chấm đất, hai tay dài quá đầu
gối, thông minh, cứng cỏi, can đảm
hơn người. Con thứ là Tư Mã Du,
tính khí hòa nhã, kính cần thảo
hiền. Chiêu có lòng yêu mến hơn
con cả, nhân Tư Mã Sư không con,
mới cho Du làm con nuôi anh, đẽ
kể tự. Chiêu thường nói rằng: -
Thiên hạ nguyên là thiên hạ của
anh ta. Bởi thế muốn lập Tư Mã Du
lên làm thế tử. Sơn Đào can rằng: -
Bỏ con cả lập con thứ, trái lẽ không
hay. Giả Sung, Hà Tầng, Bùi Tú
cũng can rằng: - Con cả thông minh
thần võ, có tài hơn đời. Uy vọng lẫy
lừng, mà mặt mũi lại khôi ngô như
thế, không phải là tướng làm tôi
người khác. Chiêu dùng dằng chưa
quyết. Thái úy là Vương Tường, tư
không là Tuân Khải lại can rằng: -
Đời trước bỏ con lớn, lập con bé,
thường hay sinh loạn, xin đại
vương xét cho. Chiêu mới lập con
cả là Tư Mã Viêm làm thế tử. Đại

. dà chén zòu cheng : " dang nián xiāng wǔ xiàn , tian jiàng yi rén , shen cháng èr zhàng yú , jiǎo jí cháng san chǐ èr cùn , bái fa cang rán , zhe huáng dān yī ; guǒ huáng jin , wa lí tóu zhàng , zì chēng yuē : wú nǎi mǐn wáng yě . jin lái bào rǔ : tian xià huàn zhǔ , lì jiàn tài píng . rú cǐ zài shì yóu xíng san rì , hu rán bù jiàn . cǐ nǎi diàn xià zhì ruì yě . diàn xià kě dài shí èr liú guān miǎn , jiàn tian zi jīng qí , chu jǐng rù bì , chéng jìn gen che , bēi liù mǎ , jìn wáng fei wèi wáng hòu , lì shì zì wèi tài zì . " zhào xīn zhōng àn xǐ ; huí dào gōng zhōng , zhèng yù yǐn shí , hu zhòng fēng bù yǔ . cì rì , bìng wéi , tài wèi wáng xiáng , sì tú hé céng , sì mǎ xún ? jí zhu dà chén rù gong wèn an , zhào bù néng yán , yǐ shǒu zhī tài zì sì mǎ yán ér sǐ . shí ba yuè xīn mǎo rì yě . hé céng yue : " tian xià dà shì , jie zài jìn wáng ; kě lì tài zì wèi jìn wáng , rán hòu jì zàng . " shì rì , sì mǎ yán jí jìn wáng wèi , feng hé céng wèi jìn chéng xiang , sì mǎ wàng wèi sì tú , shí bao wèi piào qí jiāng jun , chén qian wèi che qí jiāng jun , ? fù wèi wén an zàng yǐ bì , yán zhao jiā chong , péi xiù rù gong wèn yue : " cáo cáo céng yún : ruò tian mìng

遂立长子司马炎为世子。大臣奏称：“当年襄武县，天降一人，身长二丈余，脚迹长三尺二寸，白发苍髯，着黄单衣；裹黄巾，挂藜头杖，自称曰：吾乃民王也。今来报汝：天下换主，立见太平。如此在市游行三日，忽然不见。此乃殿下之瑞也。殿下可戴十二旒冠冕，建天子旌旗，出警入跸，乘金根车，备六马，进王妃为王后，立世子为太子。”昭心中暗喜；回到宫中，正欲饮食，忽中风不语。次日，病危，太尉王祥、司徒何曾、司马荀顗及诸大臣入宫问安，昭不能言，以手指太子司马炎而死。时八月辛卯日也。何曾曰：“天下大事，皆在晋王；可立太子为晋王，然后祭葬。”是日，司马炎即晋王位，封何曾为晋丞相，司马望为司徒，石苞为骠骑将军，陈騤为车骑将军，谥

võ huyền, thiên hàng nhất nhân, thân trường nhị trượng dư, cước tích trường tam xích nhị thốn, bạch phát thương nhiêm, trú hoàng đan y; khóa hoàng cân, quái lê đầu trượng, tự xưng viết: ngô nãi dân vương dã. Kim lai báo nhữ: thiên hạ hoán chủ, lập kiền thái bình. Như thử tại thị du hành tam nhật, hốt nhiên bất kiến. Thủ nãi điện hạ chi thụy dã. Điện hạ khả đáy thập nhị lưu quan miện, kiền thiên tử tinh kì, xuất cảnh nhập tắt, thừa kim căn xa, bị lục mã, tiến vương phi vi vương hậu, lập thế tử vi thái tử. "Chiêu tâm trung ám hỉ; hồi đáo cung trung, chánh dục ẩm thực, hốt trung phong bất ngũ. Thủ nhật, bệnh nguy, thái úy vương tướng, Tư Đồ hà tầng, Tư Mã tuân nghĩ cập chư đại thần nhập cung vấn an, chiêu bất nồng ngôn, dĩ thủ chỉ thái tử Tư Mã viêm nhi tử. Thời bát nguyệt tân mão nhật dã. Hà tầng viết: "Thiên hạ đại sự, giai tại tần vương; khả lập thái tử vi tần vương, nhiên hậu tế táng." Thị nhật, Tư Mã viêm tức tần vương vị, phong hà tầng vi tần thừa tướng, Tư Mã vọng vi Tư Đồ, thạch bao vi phiêu ky tướng quân, trần khiên vi xa ky tướng quân, thụy phụ vi văn an táng dĩ tắt, viêm triệu cổ sung, bùi tú nhập cung vấn viết: "Tào thao tầng vân: nhược thiên mệnh tại ngô, ngô kí vi chu văn

thần lại tâu rằng: - Năm nay ở huyện Tương Võ, có một người từ trên trời sa xuống, mình dài hơn hai tấc, tóc bạc râu xanh, mặc áo mỏng, đậu khăn vàng, chống gậy gỗ lê, tự xưng rằng: "Ta là vua dân đây, lại bảo cho chúng may biết rằng thiên hạ có đế chúa, mới được trông thấy thái bình". Người ấy cứ đi rong ngoài đường nói như thế ba ngày, rồi bỗng nhiên biến mất. Đó là cái điềm ứng vào điện hạ đấy. Điện hạ nên đội mũ miện mười hai tua, dựng cờ thiên tử, ra hàng cảnh, vào hàng tắt, ngồi xe khâm vàng đủ sáu ngựa kéo, tiến vương phi lên làm vương hậu, lập thế tử làm thái tử. Chiêu hời dạ mừng thầm. Về đến cung, Chiêu sắp sửa ăn cơm, bỗng nhiên phải bệnh trúng phong, cầm khẩu không nói được. Qua hôm sau, bệnh tình nguy lắm. Các đại thần đều vào vấn an. Chiêu không nói được, chỉ lấy tay trả vào thế tử Tư Mã Viêm rồi chết. Bấy giờ là ngày Tân mão tháng tám. Hà Tầng nói: - Công việc thiên hạ ở cả tay Tân Vương, nay nên lập thế tử nối vào chức ấy, rồi sẽ làm ma táng tế.

Ngay hôm ấy Tư Mã Viêm lên ngôi Tân Vương, phong cho Hà Tầng làm thừa tướng, Tư Mã Vọng làm tư đồ, Thạch Bảo làm phiêu ky tướng quân, tôn tên thụy cha làm Văn Vương. An táng cha đâu đấy, Viêm vời Giả Sung, Bùi Tú vào cung hỏi rằng: - Ngày xưa Tào

zài wú , wú qí wèi zhōu wén
wáng hu ! guǒ yǒu cǐ shì fǒu ? " chong yue : " cáo shì
shòu hàn lù , kǒng rén yì lùn
cuàn nì zhì míng , gù chu cǐ
yán . nǎi míng jiào cáo pi wèi
tian zi yě . " yán yue : " gu fù
wáng bǐ cáo cáo hé rú ? "
chong yue : " cáo sui gong
gài Huá xià , xià mǐn wèi qí
wei ér bù huái qí dé . zi pi jì
yè , chāi yì shèn zhòng ,
dong xi qu chí , wèi yǒu níng
suì . hòu wǒ xuān wáng ,
jǐng wáng , léi jiàn dà gong ,
bù en shi dé , tian xià guī xīn
jiǔ yǐ . wén wáng bìng tun xī
shǔ , gong gài huán yǔ . yòu
qǐ cáo zhì kě bǐ hu ? " yán
yue : " cáo pi cháng shào
hàn tǒng , gu qǐ bù kě shào
wèi tǒng ye ? " jiā chong ,
péi xiù èr rén zài bài ér zòu
yue : " diàn xià zhèng dāng
fǎ cáo pi shào hàn gù shì , fù
zhú shòu chán tán , bù gào
tian xià , yǐ jí dà wèi . " yán
dà xǐ , cǐ rì dài jiàn rù nèi . cǐ
shí , wèi zhǔ cáo huàn lián rì
bù céng shè cháo , xin shén
huǎng hu , jǔ zhǐ shi cuò .
yán zhí rù hòu gong , huàn
huang xià yù tà ér yíng . yán
zuò bì , wèn yue : " wèi zhī
tian xià , shéi zhī lì yě ? "
huàn yue : " jie jìn wáng fù
zǔ zhì cì ěr . " yán xiào yue :
" wú guān bì xià , wén bù
néng lùn dào , wǔ bù néng
jing bang . hé bù ràng yǒu

父为文安葬已毕，炎召
贾充、裴秀入宫问曰：
“曹操曾云：若天命在
吾，吾其为周文王乎！
果有此事否？”充曰：
“操世受汉禄，恐人议
论篡逆之名，故出此言。
乃明教曹丕为天子也。
”炎曰：“孤父王比
曹操何如？”充曰：“
操虽功盖华夏，下民畏
其威而不怀其德。子丕
继业，差役甚重，东西
驱驰，未有宁岁。后我
宣王、景王，累建大功，
布恩施德，天下归心
久矣。文王并吞西蜀，
功盖寰宇。又岂操之可
比乎？”炎曰：“曹丕
尚绍汉统，孤岂不可绍
魏统耶？”贾充、裴秀
二人再拜而奏曰：“殿
下正当法曹丕绍汉故事，
复筑受禅坛，布告天下，
以即大位。”炎大喜，次日带剑入内。此时，魏主曹奂连日不曾设朝，心神恍惚，举止失措。炎直入后宫，奂慌下御榻而迎。炎坐毕

vương hè! Quả hữu thủ sự
phủ? "Sung viết: "Thao thê thụ
hán lộc, khủng nhân nghị luận
soán nghịch chi danh, cố xuất
thủ ngôn. Nãi minh giáo tào phi
vi thiên tử dã." Viêm viết: "Cô
phụ vương bì tào thao hà như?"
Sung viết: "Thao tuy công cái
hoa hạ, hạ dân úy kì uy nhì bắt
hoài kì đức. Tử phi kế nghiệp,
sai dịch thậm trọng, đồng tây
khu trì, vị hữu ninh tué. Hậu
ngã tuyên vương, cảnh vương,
luy kiến đại công, bố ân thi đức,
thiên hạ quy tâm cửu hĩ. Văn
vương tịnh thôn tây thực, công
cái hoàn vũ. Hựu khởi thao chí
khả bì hè?" Viêm viết: "Tào phi
thượng thiệu hán thống, cô
khởi bắt khả thiệu ngụy thống
da?" Cỗ sung, bùi tú nhì nhân
tái bái nhì tấu viết: "Điện hạ
chánh đương pháp tào phi
thiệu hán có sự, phục trúc thụ
thiện đàm, bố cáo thiên hạ, dĩ
tức đại vị." Viêm đại hỉ, thứ nhật
đái kiêm nhập nội. Thủ thời,
ngụy chủ tào hoán liên nhật bắt
tăng thiết triều, tâm thần hoảng
hốt, cử chỉ thất thố. Viêm trực
nhập hậu cung, hoán hoảng hạ
ngụy tháp nhì nghênh. Viêm tọa
tất, vấn viết: "Ngụy chí thiên hạ,
thùy chí lực dã?" Hoán viết:
"Giai tần vương phụ tổ chí tú
nhĩ." Viêm tiểu viết: "Ngô quan
bệ hạ, văn bất năng luân đạo,
võ bất năng kinh bang. Hà bất
nhượng hữu tài đức giả chủ
chỉ?" Hoán đại kinh, khẩu cầm

Tháo có nói: "Nếu mệnh trời cho ta, thì ta cũng chỉ làm như vua Văn Vương nhà Chu mà thôi". Quả có như thế không? Sung thừa rằng: - Tào Tháo đời đời ăn lộc nhà Hán, sợ người ta mai mỉa cái tiếng thoán nghịch, cho nên nói câu ấy là có ý để nhường ngôi thiên tử cho Tào Phi đầy thôi. Viêm nói: - Cha ta sánh với Tào Tháo thế nào? Sung thừa rằng: - Tào Tháo tuy có công to trùm thiên hạ, nhưng nhân dân chỉ sợ oai mà chưa mến đức. Đời con là Tào Phi nối nghiệp, việc sai dịch nặng nề, nhân dân hết phục dịch xứ đông, lại kéo đến xứ doi, không được năm nào yên ổn. Sau đến Tuyên Vương, Cảnh Vương triều ta, lập được nhiều công to, an đức tỏa khắp nơi, được lòng thiên hạ đã lâu. Đến Văn Vương, lại lấy được Tây Thục, công trùm bờ cõi, Tào Tháo bì thế nào được? Viêm nói: - Tào Tháo còn biết nói ngôi nhà Hán, ta há lại không biết nói ngôi nhà Ngụy hay sao? Giả Sung, Bùi Tú hai người cùng lạy mà thừa rằng: - Điện hạ chính nên bắt chước việc Tào Phi nối nhà Hán khi xưa cho đáp đàm thụ thiện, lên ngôi Hoàng Đế. Viêm mừng lầm, hôm sau đeo gươm vào cung. Bấy giờ Ngụy chủ Tào Hoán tâm thần hoảng hốt, ngồi đứng không yên, luôn mẩy hôm không ra coi chầu. Viêm vào thẳng hậu cung, Hoán vội vàng trùt xuống sập rồng đón vào. Viêm ngồi tử tế rồi hỏi rằng: - Thiên hạ nhà Ngụy, do sức ai mà có? Hoán nói: - Đó là nhờ ơn của tổ phụ

cái dé zhě zhǔ zhì ? " huàn dà jīng , kǒu jìn bù néng yán . bàng yǒu huáng mén shì láng zhang jié dà hè yue : " jìn wáng zhī yán cha yǐ ! xí rì wèi wú zǔ huáng dì , dong dàng xi chú , nán zheng bēi tǎo , fei róng yì de cǐ tian xià ; jin tian zi yǒu dé wú zuì , hé gù ràng yǔ rén ye ? " yán dà nù yue : " cǐ shè jì nǎi dà hàn zhī shè jì yě . cáo cáo xiá tian zi yǐ lìng zhu hóu , zì lì wèi wáng , cuàn duó hàn shì . wú zǔ fù san shì fǔ wèi , de tian xià zhě , fei cáo shì zhì néng , shí sì mǎ shì zhì lì yě : sì hǎi xián zhì . wú jin rì qǐ bù kan shào wèi zhī tian xià hu ? " jié yòu yue : " yù xíng cǐ shì , shì cuàn guó zhì zéi yě ! " yán dà nù yue : " wú yǔ hàn jia bào chóu , yǒu hé bù kě ! " chì wǔ shì jiāng zhang jié luàn guā dǎ sǐ yú diàn xià . huàn qì lèi guì gào . yán qǐ shen xià diàn ér qù . huàn wèi jiā chong , péi xiù yue : " shì yǐ jí yǐ , rú zhī nài hé ? " chong yue : " tian shù jìn yǐ , bì xià bù kě nì tian , dang zhào hàn xiàn dì gù shì , chóng xiū shòu chán tán , jù dà lǐ , chán wèi yǔ jìn wáng : shàng gé tian xin , xià shùn míng qíng , bì xià kě bǎo wú yú yǐ . "

，问曰：“魏之天下，谁之力也？”奂曰：“皆晋王父祖之赐耳。”炎笑曰：“吾观陛下，文不能论道，武不能经邦。何不让有才德者主之？”奂大惊，口噤不能言。傍有黄门侍郎张节大喝曰：“晋王之言差矣！昔日魏武祖皇帝，东荡西除，南征北讨，非容易得此天下；今天子有德无罪，何故让与人耶？”炎大怒曰：“此社稷乃大汉之社稷也。曹操挟天子以令诸侯，自立魏王，篡夺汉室。吾祖父三世辅魏，得天下者，非曹氏之能，实司马氏之力也：四海咸知。吾今日岂不堪绍魏之天下乎？”节又曰：“欲行此事，是篡国之贼也！”炎大怒曰：“吾与汉家报仇，有何不可！”叱武士将张节乱瓜打死于殿下。奂泣泪跪告。炎起身下殿而去。奂谓贾充、裴秀曰：“事已急矣，如之

bất năng ngôn. Bàng hữu hoàng môn thị lang trương tiết đại hát viết: "Tấn vương chi ngôn sai hĩ! Tích nhật ngụy võ tổ hoàng đế, đồng dâng tây trù, nam chinh bắc thảo, phi dung dị đắc thủ thiên hạ; kim thiên tử hữu đức vô tội, hà có nhượng dữ nhân da?" Viêm đại nộ viết: "Thủ xã tắc nãi đại hán chí xã tắc dã. Tào thao hiệp thiên tử dĩ lệnh chư hầu, tự lập ngụy vương, soán đoạt hán thất. Ngô tổ phụ tam thế phụ ngụy, đắc thiên hạ giả, phi tào thị chí nồng, thật Tư Mã thị chí lực dã: tử hải hàm tri. Ngô kim nhật khởi bất kham thiệu ngụy chí thiên hạ hò?" Tiết hựu viết: "Dục hành thủ sự, thị soán quốc chi tắc dã!" Viêm đại nộ viết: "Ngô dữ hán gia báo cừu, hữu hà bất khái!" Sắt võ sĩ tương trương tiết loạn qua đả tử vu điện hạ. Hoán khắp lệ quy cáo. Viêm khởi thân hạ điện nhi khứ. Hoán vị cổ sung, bùi tú viết: "Sự dĩ cấp hĩ, như chí ngại hè?" Sung viết: "Thiên số tần hĩ, bệ hạ bất khả nghịch thiên, đương chiếu hán hiến đế cổ sự, trọng tu thụ thiện đàn, cụ đại lễ, thiện vị dữ tần vương: thượng hợp thiên tâm, hạ thuận dân tình, bệ hạ khả bảo vô nguy hĩ."

Tân Vượng để lại cả đây. Viêm cười rằng: - Tôi coi bệ hạ, vẫn không bàn được đạo lý, võ không sửa sang được việc nước. Sao không nhường cho người tài đức làm chủ có được không? Hoán giật mình, lặng đi không biết nói lại làm sao. Có hoàng môn thị lang là Trương Tiết đứng hầu cạnh, quát lên rằng: - Tân Vượng nói thế không được! Ngày xưa Võ tổ Hoàng Đế, đánh đông dẹp bắc, trải bao nhiêu công lao khó nhọc mới có được thiên hạ. Nay thiên tử nhân đức, không tội lỗi gì, can chi phải nhường ngôi cho ai? Viêm nổi giận mà rằng: - Xã tắc này là xã tắc nhà Đại Hán. Tào Tháo mượn tiếng thiên tử, sai khiến chư hầu, tự lập làm Ngụy Vương, cướp ngôi nhà Hán. Cha ông ta ba đời giúp nhà Ngụy, nhà Ngụy được thiên hạ, không phải tài cán gì của họ Tào, thực là bởi sức họ Tư Mã ta cả, bỗn bỉ điều biết cả. Ta nay há lại không nối được thiên hạ của nhà Ngụy hay sao? Tiết lại nói rằng: - Nếu làm thế, thì thật là bọn giặc cướp nước rồi! Viêm giận mà rằng: - Ta báo thù cho nhà Hán, có gì mà chẳng được. Liền quát võ sĩ lôi Trương Tiết ra đánh chết ngay tại dưới điện. Tào Hoán quỳ xuống khóc lóc kêu van. Viêm đứng xuống điện đi ra. Hoán bảo với Giả Sung, Bùi Tú rằng: - Việc gấp mắt rồi, làm thế nào bây giờ? Sung nói: - Số trời hết mắt rồi, bệ hạ không nên cưỡng lại, hãy bắt chước việc vua Hiển Đế khi trước, sửa sang lại đền thụ

12 huàn cóng zhī , suì lìng jiǎ chong zhú shòu chán tán . yǐ shí èr yuè jiǎ zì rì , huàn qín pěng chuán guó xǐ , lì yú tán shàng , dà huì wén wǔ . hòu rén yǒu shí tàn yue : " wèi tun hàn shì jìn tun cáo , tian yùn xún huán bù kě táo . zhang jié kě lián zhong guó sǐ , yí quán zěn zhàng tài shan gao . " qǐng jìn wáng sī mǎ yán dēng tán , shòu yǔ dà lǐ . huàn xià tán , jù gōng fú lì yú ban shǒu . yán duan zuò yú tán shàng . jiǎ chong , péi xiù liè yú zuǒ yòu , zhí jiàn , lìng cáo huàn zài bài fú dì ting mìng . chong yue : " zì hàn jiàn an èr shí wǔ nián , wèi shòu hàn chán , yǐ jīng sì shí wǔ nián yǐ ; jin tian lù yǒng zhong , tian mìng zài jìn . si mǎ shì gong dé mí lóng , jí tian jì dì , kě jí huáng dì zhèng wèi , yǐ shào wèi tǒng . feng rǔ wèi chén liù wáng , chu jiù jin yong chéng , ju zhǐ ; dang shí qǐ chéng , fei xuan zhào bù xǔ rù jing . "

奈何？”充曰：“天数尽矣，陛下不可逆天，当照汉献帝故事，重修受禅坛，具大礼，禅位与晋王：上合天心，下顺民情，陛下可保无虞矣。”

免从之，遂令贾充筑受禅坛。以十二月甲子日，免亲捧传国玺，立于坛上，大会文武。后人有诗叹曰：“魏吞汉室晋吞曹，天运循环不可逃。张节可怜忠国死，一拳怎障泰山高。”请晋王司马炎登坛，授与大礼。免下坛，具公服立于班首。炎端坐于坛上。贾充、裴秀列于左右，执剑，令曹免再拜伏地听命。充曰：“自汉建安二十五年，魏受汉禅，已经四十五年矣；今天禄永终，天命在晋。司马氏功德弥隆，极天际地，可即皇帝正位，以绍魏统。封汝为陈留王，出就金墉城居住；当时起程，非宣诏

thiện, nhường ngôi cho Tân Vương. Như thế thì trên hợp lẽ trời, dưới thuận tình dân, mà bệ hạ cũng được an toàn, không ngại gì nữa.

Hoán nghe lời ấy, sai Giả Sung đắp đàn thụ thiên, kén ngày Giáp tý tháng chạp năm ấy, Hoán thân bưng ngọc tỉ truyền quốc đứng ở trên đài, đại hội trăm quan văn võ, mời Tấn Vương lên đàn, làm lễ trao nhường, rồi xuống đàn mặc áo chầu đứng hàng đầu các quan. Có thơ than rằng: Ngụy cướp Viêm Lưu, Tân cướp Tào, Số trời qua lại tránh làm sao? Thương thay Trương Tiết trung vì nước, Năm đầm khôn che núi Thái cao!

Tư Mã Viêm ngồi cao chỉnh chện trên đàn. Giả Sung, Bùi Tú cắp gươm đứng đầu hai bên, bắt Tào Hoán ra lạy phục xuống đất nghe chiếu. Giả Sung truyền rằng: - Từ năm Kiếm An nhà Hán thứ 25, nhà Ngụy chịu ngôi nhường của nhà Hán, trải qua bốn mươi lăm năm. Nay nhà Ngụy hết lộc, mệnh trời lại trả về nhà Tấn. Công đức họ Tư Mã trùm khắp trời đất, nên lên ngôi Hoàng Đế, nối vào nhà Ngụy. Vậy phong người làm Trần lưu vương, cho ra ngoại thành Kim Dung, hạn phải đi ngay lập tức, nếu không có

huàn qì xiè ér qù . tài fù si
mǎ fú ku bài yú huàn qián
yue : " chén shen wèi wèi
chén , zhong bù bēi wèi yě .
" yán jiàn fú rú cǐ , feng fú
wèi an píng wáng . fú bù
shòu ér tuì . shì rì , wén wǔ
bǎi guān , zài bài yú tán xià ,
shan hu wàn suì . yán shào
wèi tǒng , guó hào dà jìn ,
gǎi yuán wèi tài shǐ yuán
nián , dà shè tian xià . wèi
suì wáng . hòu rén yǒu shí
tàn yue : " jìn guó guī mó rú
wèi wáng , chén liù zòng jì sì
shan yáng . chóng xíng shòu
chán tái qián shì , huí shǒu
dang nián zhǐ zì shàng .

13 jìn dì si mǎ yán , zhuī ? si mǎ
yì wèi xuān dì , bó fù si mǎ
shí wèi jǐng dì , fù si mǎ zhào
wèi wén dì , lì qí miào yǐ
guāng zǔ zōng . nǎ qí miào ?
hàn zhēng xi jiāng jun sì mǎ
jun , jun sheng yù zhāng tài
shǒu sì mǎ liàng , liàng
sheng ? chuan tài shǒu sì
mǎ juàn , juàn sheng jīng
zhào yīn sì mǎ fáng , fáng
sheng xuan dì sì mǎ yì , yì
sheng jǐng dì sì mǎ shí , wén
dì sì mǎ zhào : shì wèi qí
miào yě . dà shì yǐ dìng , měi
rì shè cháo jì yì fá wú zhì cè .
zhèng shì : hàn jiā chéng
guo yǐ fei jiù , wú guó jiāng
shan jiāng fù gèng . wèi zhì

不许入京。”免泣谢而去。太傅司马孚哭拜于奂前曰：“臣身为魏臣，终不背魏也。”炎见孚如此，封孚为安平王。孚不受而退。是日，文武百官，再拜于坛下，山呼万岁。炎绍魏统，国号大晋，改元为泰始元年，大赦天下。魏遂亡。后人有诗叹曰：“晋国规模如魏王，陈留踪迹似山阳。重行受禅台前事，回首当年止自伤。

晋帝司马炎，追谥司马懿为宣帝，伯父司马师为景帝，父司马昭为文帝，立七庙以光祖宗。那七庙？汉征西将军司马钧，钧生豫章太守司马量，量生颍川太守司马隽，隽生京兆尹司马防，防生宣帝司马懿，懿生景帝司马师、文帝司马昭：是为七庙也。大事已定，每日设朝计议伐吴之策。正是：汉家城郭已非旧，吴国江

chiêu bắt hứa nhập kinh." Hoán khắp tạ nhi khứ. Thái phó Tư Mã phu khóc bái vu hoán tiền viết: "Thần thân vi nguy thần, chung bắt bối ngụy dã." Viêm kiên phu như thử, phong phu vi an bình vương. Phu bắt thụ nhí thối. Thị nhật, văn võ bách quan, tái bái vu đàn hạ, sơn hô vạn tuế. Viêm thiệu ngụy thống, quốc hào đại tấn, cải nguyên vi thái thủy nguyên niên, đại xá thiên hạ. Ngụy toại vong. Hậu nhân hữu thi thán viết: "Tán quốc quy mô như ngụy vương, tràn lưu tung tích tự sơn dương. Trọng hành thụ thiện dài tiền sự, hồi thủ đương niên chỉ tự thương.

chiêu đòi, không được vào hầm. Tào Hoán khóc, lạy tạ trước mặt Tào Hoán nói rằng: - Thần là tôi nhà Ngụy, thế nào cũng không bỏ nhà Ngụy đâu. Viêm thấy thế, phong cho Tư Mã Phu làm An bình vương. Phu không nhận, lui ra. Văn võ trăm quan lạy ở dưới đàn, cùng reo vạn tuế. Viêm đổi quốc hiệu là Đại Tấn, cải nguyên là Thái Thủy năm đầu, đại xá thiên hạ. Từ bấy giờ nhà Ngụy mất. Người sau có thơ rằng: Nước Tấn sánh tay với Ngụy Vương, Công tích Trần Vương tựa Sơn dương, Phép tắc phong vương theo nghiệp cũ, Ngoảnh đầu trông lại vẫn còn thương.

Tán đế Tư Mã Viêm, truy thụy Tư Mã Ý vi tuyên đế, bác là Tư Mã Sư làm Cảnh Đế; cha là Tư Mã Chiêu làm Văn Đế. Lập ra bảy miếu thờ tổ tiên. Bảy miếu ấy thờ từ quan chinh tây tướng quân nhà Hán là Tư Mã Quân trở đi, Quân sinh ra thái thú Dự Chương là Tư Mã Lương, Lương sinh ra thái thú Dĩnh Châu là Tư Mã Tuấn, Tuấn sinh ra Kinh Triệu Doãn là Tư Mã Phường, Phường sinh ra Tuyên Đế Tư Mã Ý, Ý sinh ra Cảnh Đế Tư Mã Sư và Văn Đế Tư Mã Chiêu. Việc lớn xếp đặt đâu đáy rồi, Viêm ngày ngày khai triều, bàn định kế đánh Ngô. Đó là: Giang sơn nhà Hán vừa khi đo, Thành quách bên Ngô cũng sắp tan, Chưa biết đánh Ngô ra làm

zěn shèng fá wú , qǐ kàn xià 山将复更。未知怎生伐
wén fēn jiě . 吴，且看下文分解。

sinh phạt ngô, thả khán hạ văn
phân giải.

sao, xem hồi sau sẽ rõ.

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA – TÁC GIẢ: LA QUÁN TRUNG DỊCH GIẢ: PHAN KẾ BÍNH – HIỆU ĐÍNH: BÙI KỶ

1 三国演义 – 罗贯中
120
PINYIN – QUAN THOẠI

2 què shuo wú zhǔ sun xiū ,
wén sī mǎ yán yǐ cuàn wéi ,
zhí qí bì jiang fá wú , you lù
chéng jí , wò chuáng bù qǐ ,
nǎi zhao chéng xiāng pú
yáng xìng rù gong zhōng ,
lìng tài zì sun [shàng yǔ xià
dan] chu bài . wú zhǔ bǎ
xìng bēi , shǒu zhǐ [shàng
yǔ xià dan] ér zú . xìng chū ,
yǔ qún chén shàng yì , yù lì
tài zì sun [shàng yǔ xià dan]
wèi jun . zuǒ diǎn jun wàn yù
yue : " [shàng yǔ xià dan]
yòu bù néng zhuan zhèng ,
bù ruò qǔ wu chéng hóu sun
hào lì zhì . " zuǒ jiāng jun
zhang bù yì yue : " hào cái
shí míng duàn , kan wèi dì
wáng . " chéng xiāng pú
yáng xìng bù néng jué , rù
zòu zhuài tài hòu . tài hòu yue
: " wú guā fù rén ěr , an zhī
shè jì zhì shì ? qīng děng
zhen zhuó lì zhì kě yě . "
xìng suì yíng hào wèi jun .

3 hào zì yuán zong , dà dì sun
quán tài zì sun hé zhì zì yě .
dang nián qí yuè , jí huáng dì

第一百二十回
荐杜预老将献新谋
降孙皓三分归一统

却说吴主孙休，闻司马炎已篡魏，知其必将伐吴，忧虑成疾，卧床不起，乃召丞相濮阳兴入宫中，令太子孙【上雨下单】出拜。吴主把兴臂、手指【上雨下单】而卒。兴出，与群臣商议，欲立太子孙【上雨下单】为君。左典军万彧曰：“【上雨下单】幼不能专政，不若取乌程侯孙皓立之。”左将军张布亦曰：“皓才识明断，堪为帝王。”丞相濮阳兴不能决，入奏朱太后。太后曰：“吾寡妇人耳，安知社稷之事？卿等斟酌立之可也。”兴遂迎皓为君。

皓字元宗，大帝孙权太
子孙和之子也。当年七

Đệ nhất bách nhị thập hồi
tiên đồ dù lão tương hiền tân
mưu hàng tôn hào tam phân
quy nhất thống

Khước thuyết ngô chủ tôn hữu, văn Tư Mã viêm dĩ soán ngụy, tri kì tất tương phạt ngô, ưu lụ thành tật, ngoa sàng bất khởi, nãi triệu thừa tướng bộc dương hưng nhập cung trung, lệnh thái tử tôn 【thượng vũ hạ đan】 xuất bái. Ngô chủ bả hưng tí, thủ chỉ 【thượng vũ hạ đan】 nhi tốt. Hưng xuất, dữ quần thần thương nghị, dục lập thái tử tôn 【thượng vũ hạ đan】 vi quân. Tả diễn quân vạn úc viết: "【thượng vũ hạ đan】 áu bất năng chuyên chánh, bất nhược thủ ô trình hầu tôn hào lập chi." Tả tướng quân trương bố diệc viết: "Hạo tài thức minh đoạn, kham vi đế vương." Thừa tướng bộc dương hưng bất năng quyết, nhập túa chu thái hậu. Thái hậu viết: "Ngô quả phụ nhân nhĩ, an tri xã tắc chí sự? Khanh đẳng châm chước lập chi khả dã." Hưng toại nghênh hạo vi quân.

Hạo tự nguyên tông, đại đế tôn
quyền thái tử tôn hòa chi tử dã.
Đương nhiên thất nguyệt, tức

HỒI 120 Tiên Đỗ Dụ, lão tướng
dâng mèo hay; Bắt Tôn Hạo, tam
phân lại hợp nhất

Lại nói Ngô chủ là Tôn Hữu nghe tin Tư Mã Viêm đã cướp ngôi nhà Ngụy, biết cơ sắp đánh Ngô, lo lắng thành bệnh, nằm liệt một chỗ không dậy được. Hữu cho vời thừa tướng Bộc Dương Hưng vào cung, sai thái tử Tôn Quân ra lạy. Ngô chủ cầm tay Bộc Dương Hưng trở vào thái tử rồi mắt. Hưng bận với quần thần, muốn lập thái tử lên nối ngôi. Tả diễn quân Vạn Úc can rằng: - Thái tử còn thơ ấu lầm, không coi nổi việc nước, không bằng đón Ô trình hầu Tôn Hạo về mà lập lên thì hơn. Tả tướng quân Trương Bố cũng nói: - Tôn Hạo kiến thức cao mà xứng đoán minh, có tài làm nổi được đế vương. Bộc Dương Hưng không quyết bề nào, vào cung tâu với Chu Thái Hậu. Thái Hậu nói: - Ta là đàn bà, biết đâu được việc xã tắc! Các ngươi liệu châm chước, lập ai thì lập. Hưng mới đón Tôn Hạo về lập làm vua.

Hạo tự là Nguyên Tôn, con của thái tử Tôn Hòa tức là cháu Đại đế Tôn Quyền. Tháng bảy năm ấy, Hạo lên

wèi , gǎi yuán wèi yuán xìng
yuán nián , fēng tài zi sun [shàng yǔ xià dan] wèi yù
zhang wáng , zhui ? fù hé
wèi wén huáng dì , zun mǔ
hé shì wèi tài hòu , jia ding
fèng wèi yòu dà sī mǎ . cí
nián gǎi wèi gan lù yuán nián .
hào xiong bào rì shèn , kù
nì jiǔ sè , chǒng xìng zhōng
cháng shì cén hun . pú yáng
xìng , zhang bù jiàn zhī , hào
nù , zhǎn èr rén , miè qí san
zú . yóu shì tíng chén jian
kǒu , bù gǎn zài jiàn . yòu
gǎi bǎo dǐng yuán nián , yǐ lù
kǎi , wàn yù wèi zuǒ yòu
chéng xiang . shí hào ju wǔ
chang , yáng zhōu bǎi xìng
sù liú gōng jǐ , shèn kǔ zhī ;
yòu she chǐ wú dù , gong si
kuì fá . lù kǎi shàng shu jiàn
yue : " jin wú zai ér míng
jìn , wú wèi ér guó cái kong ,
chén qiè tòng zhī . xí hàn shì
jì shuai , san jia dǐng lì ; jin
cáo , liú shi dào , jie wèi jìn
yǒu : cí mù qián zhí míng
yàn yě . chén yú dàn wèi bì
xià xí guó jia ēr . wǔ chang
tǔ dì xiǎn jí , fei wáng zhě zhī
dou . qiè tóng yáo yún : níng
yǐn jiàn yè shuǐ , bù shí wǔ
chang yú ; níng huán jiàn yè
sǐ , bù zhǐ wǔ chang ju ! cí zú
míng míng xin yǔ tian yì yě .
jin guó wú yì nián zhí xù ,
yǒu lù gen zhī jiàn ; guan lì
wèi ke rǎo , mò zhì huò xù .
dà di shí , hòu gong nǚ bù

月，即皇帝位，改元为元兴元年，封太子孙【上雨下单】为豫章王，追谥父和为文皇帝，尊母何氏为太后，加丁奉为右大司马。次年改为甘露元年。皓凶暴日甚，酷溺酒色，宠幸中常侍岑昏。濮阳兴、张布谏之，皓怒，斩二人，灭其三族。由是廷臣缄口，不敢再谏。又改宝鼎元年，以陆凯、万彧为左右丞相。时皓居武昌，扬州百姓溯流供给，甚苦之；又奢侈无度，公私匮乏。陆凯上疏谏曰：“今无灾而民命尽，无为而国财空，臣窃痛之。昔汉室既衰，三家鼎立；今曹、刘失道，皆为晋有：此目前之明验也。臣愚但为陛下惜国家耳。武昌土地险瘠，非王者之都。且童谣云：宁饮建业水，不食武昌鱼；宁还建业死，不止武昌居！此足明民心与天意也。今国无一年之蓄，有露根之

hoàng đế vị, cải nguyên vi nguyên hưng nguyên niên, phong thái tử tôn 【thượng vũ hạ đan】 vi dụ chương vương, truy thụy phụ hòa vi văn hoàng đế, tôn mẫu hà thị vi thái hậu, gia đình phụng vi hữu đại Tư Mã. Thứ niên cải vi cam lộ nguyên niên. Hạo hung bạo nhật thậm, khốc nịch tửu sắc, sủng hạnh trung thường thị sầm hôn. Bộc dương hung, trương bồ gián chi, hạo nộ, trảm nhị nhân, diệt kì tam tộc. Do thị đình thần giam khẩu, bắt cầm tái gián. Hựu cải bảo định nguyên niên, dĩ lục khải, vạn úc vi tả hữu thừa tướng. Thời hạo cư võ xương, dương châu bách tinh tố lưu cung cấp, thậm khổ chí; hựu xa xỉ vô độ, công tư quỹ pháp. Lục Khải thượng so gián viết: "Kim vô tai nhi dân mệnh tǎn, vô vi nhi quốc tài không, thần thiết thống chí. Tích hán thát kí suy, tam gia đình lập; kim tào, lưu thát đạo, gai vi tấn hữu: thủ mục tiền chi minh nghiệp dã. Thần ngu đần vi bệ hạ tích quốc gia nhĩ. Vũ xương thổ địa hiểm tích, phi vương giả chi đô. Thủ đồng dao vân: ninh ẩm kiến nghiệp thủy, bất thực võ xương ngư; ninh hoàn kiến nghiệp tử, bất chỉ võ xương cư! Thủ túc minh dân tâm dũ thiền ý dã. Kim quốc vô nhất niên chi súc, hữu lộ căn chi tiệm; quan lại vi hà nhiễu, mạc chi hoặc tuất. Đại

ngôi Hoàng Đế, cải niên hiệu là Nguyên Hưng năm đầu, phong cho thái tử Tôn Quân làm Dự Chương Vương: Truy tôn cha là Tôn Hòa làm Văn Hoàng Đế, tôn mẹ là Hà thị làm Thái Hậu, gia phong cho Đinh Phụng làm tá hữu đại tư mã. Năm sau cải niên hiệu là Cam Lộ năm đầu. Hạo ngày càng hung bạo, say mê tửu sắc, tin yêu một tên trung thường thị là Sầm Hôn. Bộc Dương Hưng, Trương Bố hai người can ngăn. Hạo tức giận, giết cả hai người và ba họ. Bởi thế quần thần buộc miệng, không ai dám hé răng nữa. Hạo lại cải niên hiệu là năm Bảo Định, cắt Lục Khải, Vạn Úc làm tá hữu thừa tướng! Hạo đóng ở thành Vũ Xương, nhân dân trong xứ Dương Châu phải ngược thuyền cung cấp, khổ ải trăm bề; tính Hạo lại xa xỉ không có chừng mực, của công của tư khan cạn. Lục Khải dâng sớ can ngăn rằng: "Nay không gặp tai nạn gì mà tính mạng của dân nguy khốn; không xây dựng gì mà tiền của nhà nước sạch sẽ, thần nghĩ đau lòng lắm. "Trước kia nhà Hán suy vi, ba nhà đứng lên thành hình chân vạc. Nay Tào, Lưu vô đạo, cơ nghiệp về cả nhà Tấn: đó là tấm gương tày liếp trước mắt vậy. "Thần vì bệ hạ mà lo lắng nước nhà. Ở Vũ Xương, ruộng đất cằn cỗi, không phải là chỗ vua chúa đóng đô. Lại có ca dao rằng: "Nên uống nước Kiến Nghiệp, không nên ăn cá Vũ Xương. Nên về Kiến Nghiệp mà chết, không nên ở lỵ Vũ Xương". Như thế đủ rõ lòng

mǎn bǎi ; jǐng dì yǐ lái , nǎi
yǒu qian shù : cǐ hào cái zhī
shèn zhě yě . yòu zuǒ yòu jie
fei qí rén , qún dǎng xiāng
xiá , hài zhōng yǐn xián , cǐ
jie dù zhèng bìng míng zhě yě
. yuàn bì xià shèng bǎi yì ,
bà ke rǎo , jiǎn chu gong nǚ ,
qīng xuǎn bǎi guan , zé tiān
yuè mǐn fù ér guó an yǐ . "

渐；官吏为苛扰，莫之或恤。大帝时，后宫女不满百；景帝以来，乃有千数：此耗财之甚者也。又左右皆非其人，群党相挟，害忠隐贤，此皆蠹政病民者也。愿陛下省百役，罢苛扰，简出宫女，清选百官，则天悦民附而国安矣。
”

dé thời, hậu cung nữ bất mãn bách; cảnh đế dĩ lai, nãi hữu thiên số: thủ háo tài chi thậm giả dã. Hựu tả hữu giai phi kì nhân, quản đảng tương hiệp, hại trung ẩn hiền, thủ giai đồ chánh bệnh dân giả dã. Nguyên bệ hạ tĩnh bách dịch, bãi hà nhiều, giản xuất cung nữ, thanh tuyển bách quan, tắc thiên duyệt dân phụ nhi quốc an hĩ."

người cũng hợp với ý trời đó. Nay nước không đủ lương thực một năm, có cơ suy yếu dần mòn; quan lại quá nhiều nhân dân mà không hề thương xót, giúp đỡ. Thời Đế, cung nữ không đầy trăm người, từ Cảnh đế đến nay, hàng nghìn có lẻ, hao công tổn của vô cùng. Tả hữu lại toàn những người chẳng ra gì, bè kia đảng nọ lấn áp nhau, hại kẻ trung diêm người hiền, đều là một nước sâu dân cả. "Xin bệ hạ giảm những việc vô ích, bỏ những món quyền góp nặng nề, bớt bỏ cung nữ; lựa chọn trăm quan. Như thế trời đẹp ý, dân quy thuận, mà nước sẽ thái bình vậy".

4 shu zòu , hào bù yuè . yòu
dà xìng tǔ mù , zuò zhào
míng gong , lìng wén wǔ gè
guan rù shan cǎi mù ; yòu
zhao shù shì cháng guǎng ,
lìng shì shi wèn qū tian xià
zhì shì . cháng duì yue : " bì
xià shì de jí zhào : geng zi
suì , qīng gài dang rù luò
yáng ." hào dà xǐ , wèi
zhong shu chéng huá hé yue
: " xian dì nà qīng zhì yán ,
fēn tóu mìng jiāng , yán jiāng
yì dài , tún shù bǎi yíng ,
mìng lǎo jiāng ding fèng
zǒng zhì . zhèn yù jian bìng
hàn tǔ , yǐ wèi shǔ zhǔ fù
chóu , dang qū hé dì wèi
xian ? " hé jiàn yue : " jin
chéng dou bù shǒu , shè jì
qing beng , sì mǎ yán bì yǒu
tun wú zhì xin . bì xià yí xiū

疏奏，皓不悦。又大兴土木，作昭明宫，令文武各官入山采木；又召术士尚广，令筮蓍问取天下之事。尚对曰：“陛下筮得吉兆：庚子岁，青盖当入洛阳。”皓大喜，谓中书丞华覈曰：
“先帝纳卿之言，分头命将，沿江一带，屯数百营，命老将丁奉总之。朕欲兼并汉土，以为蜀主复仇，当取何地为先？”覈谏曰：“今成都不守，社稷倾崩，司

Sơ tấu, hạo bất duyệt. Hựu đại hưng thô mộc, tác chiêu minh cung, lệnh văn võ các quan nhập sơn thải mộc; hựu triệu thuật sĩ thượng quảng, lệnh thi vấn thủ thiên hạ chi sự. Thượng đối viết: "Bệ hạ thế đắc cát triệu: canh tử tuế, thanh cái đương nhập lạc dương." Hạo đại hỉ, vị trung thư thừa hoa hạch viết: "Tiên đế nạp khanh chi ngôn, phân đầu mệnh tương, duyên giang nhất ái, truân số bách doanh, mệnh lão tương định phụng tổng chi. Trăm dục kiêm tịnh hán thô, dĩ vi thực chủ phục cùu, đương thủ hà địa vi tiên?" Hạch giàn viết: "Kim thành đô bắt thủ, xã tắc khuynh băng, Tư Mã viêm tất hữu thôn ngô chi tâm. Bệ hạ nghi tu đức dĩ an ngô dân, nãi

Hạo không bằng lòng, lại càng bày nhiều công việc thô mộc, xây cung Chiêu Minh, sai cả các quan văn võ vào rừng tìm gỗ. Lại sai một người thuật sĩ là Thượng Quảng, bói xem việc lấy thiên hạ thế nào. Quảng thừa rằng: - Bệ hạ bói được quê này hay lắm; đến năm Canh tý, lóng xanh vào được Lạc Dương. Hạo mừng lắm, bảo với trung hư thừa là Hoa Hạch rằng: - Tiên đế nghe lời người, sai tướng chia rạ giữ mạn bờ sông, lập vài trăm đồn, sai lão tướng Đinh Phụng thống lĩnh. Trăm nay muốn đáng chiếm lấy đất nhà Hán, để báo thù cho Thục chủ, thì nên lấy xứ nào trước bây giờ? Hoa Hạch can rằng: - Nay Thành Đô thất thủ, xã tắc nhà Thục đã rồi, Tư Mã Viêm tất có ý muốn nuốt Ngô, bệ hạ nên sửa đức yên dân là hơn cả. Nếu miễn cưỡng dây động việc

dé yǐ an wú mǐn , nǎi wèi
shàng jì . ruò qiǎng dòng
bing jiǎ , zhèng yóu pi má jiù
huǒ , bì zhì zì fén yě . yuàn
bì xià chá zhì . " hào dà nù
yue : " zhèn yù chéng shí huī
fù jiù yè , rǔ chu cī bù lì zhī
yán ! ruò bù kàn rǔ jiù chén
zhī miàn , zhǎn shǒu hào
lìng ! " chì wǔ shí tui chu
diàn mén . huá hé chu cháo
tàn yue : " kě xí jǐn xiù jiāng
shan , bù jiǔ shǔ yú ta rén yǐ ! "
suì yǐn ju bù chu . yú shì
hào lìng ? dong jiāng jun lù
kàng bù bìng tún jiāng kǒu ,
yǐ tú xiāng yáng . zǎo yǒu
xiao xí bào rù luò yáng , jìn
chén zòu zhì jìn zhǔ sī mǎ
yán . jìn zhǔ wén lù kàng kòu
xiāng yáng , yǔ zhòng guān
shang yì . jiā chong chu ban
zòu yue : " chén wén wú guó
sun hào , bù xiū dé zhèng ,
zhuan xíng wú dào . bì xià
kě zhào dou du yáng hù lù
bing jù zhì , sì qí guó zhōng
yǒu biàn , chéng shì gong qǔ ,
dong wú fǎn zhǎng kě de
yě . " yán dà xǐ , jí jiàng zhào
qiǎn shǐ dào xiāng yáng ,
xuān yù yáng hù . hù fèng
zhào , zhěng diǎn jun mǎ ,
yù bēi yíng dí . zì shì yáng
hù ? shǒu xiāng yáng , shèn
de jun mǐn zhì xīn . wú rén
yǒu jiàng ér yù qù zhě , jie
ting zhī . jiǎn shù luó zhī zú ,
yòng yǐ kěn tián ba bǎi yú
qǐng . qí chu dào shí , jun wú

马炎必有吞吴之心。陛下宜修德以安吴民，乃为上计。若强动兵甲，正犹披麻救火，必致自焚也。愿陛下察之。”皓大怒曰：“朕欲乘时恢复旧业，汝出此不利之言！若不看汝旧臣之面，斩首号令！”叱武士推出殿门。华覈出朝叹曰：“可惜锦绣江山，不久属于他人矣！”遂隐居不出。于是皓令镇东将军陆抗部兵屯江口，以图襄阳。早有消息报入洛阳，近臣奏知晋主司马炎。晋主闻陆抗寇襄阳，与众官商议。贾充出班奏曰：“臣闻吴国孙皓，不修德政，专行无道。陛下可诏都督羊祜率兵拒之，俟其国中有变，乘势攻取，东吴反掌可得也。”炎大喜，即降诏遣使到襄阳，宣谕羊祜。祜奉诏，整点军马，预备迎敌。自是羊祜镇守襄阳，甚得军民之心。吴人有降而欲去者，皆听之

vi thương kê. Nhược cường động binh giáp, chánh do phi ma cứu hỏa, tất trí tự phần dã. Nguyên bê hạ sát chi." Hạo đại nộ viết: "Trẫm dục thừa thời khôi phục cựu nghiệp, nhữ xuất thủ bất lợi chi ngôn! Nhược bất khán nhữ cựu thần chi diện, trẫm thủ hiệu lệnh!" Sắt võ sĩ thô xuất điện môn. Hoa hạch xuất triều thán viết: "Khả tích cầm tú giang sơn, bắt cửu chúc vu tha nhân hĩ!" Toại ẩn cư bất xuất. Vu thị hạo lệnh trấn đông tướng quân lục kháng bộ binh truân giang khầu, dĩ đồ tương dương. Tảo hữu tiêu tức báo nhập lạc dương, cận thần tâu tri tấn chủ Tư Mã viêm. Tấn chủ văn lục kháng khẩu tương dương, dũ chúng quan thương nghị. Cỗ sung xuất ban tâu viết: "Thần văn ngô quốc tôn hạo, bắt tu đức chánh, chuyên hành vô đạo. Bệ hạ khả chiếu đô đốc dương hổ suất binh cự chi, sỹ kì quốc trung hữu biến, thừa thế công thủ, đông ngô phản chưởng khả đắc dã." Viêm đại hĩ, tức hàng chiếu khiễn sử đáo tương dương, tuyên dụ dương hổ. Hổ phụng chiếu, chỉnh điểm quân mã, dự bị nghênh địch. Tự thị dương hổ trấn thủ tương dương, thậm đắc quân dân chí tâm. Ngô nhân hữu hàng nhi dục khú giả, giai thính chi. Giảm thú la chi tốt, dụng dĩ khẩn điền bát bách dư khoảnh. Kì sơ đáo thời, quân vô bách

binh, thì chẳng khác gì mặc áo xô nhảy vào cứu lửa, hóa ra mình lại đốt mình, xin bệ hạ xét cho. Hạo giận lắm, nói: - Trẫm muốn nhân dịp này mở mang bờ cõi, ngươi sao dám nói gở miệng ra thế? Nếu không nê ngươi là mặt cựu thần, thì quyết chém đầu hiệu lệnh. Liền quát võ sĩ đầy ra ngoài cửa điện, Hoa Hạch ra khỏi triều than rằng: - Tiếc thay! Giang sơn gầm vóc thế này, chẳng bao lâu sẽ về tay người khác! Từ bấy giờ ẩn dật một nơi, không ra làm quan nữa. Hạo sai trấn đông tướng quân là Lục Kháng đóng quân ở cửa sông, chực lấy Tương Dương.

Có người báo tin về Lạc Dương, Tấn đế Tư Mã Viêm nghe tin Lục Kháng muốn cướp Tương Dương liền hội các quan lại bàn bạc. Giả Sung ra ban tâu rằng: - Tôi nghe Tôn Hạo ở Ngô, không sửa việc nhân đức, mà chuyên một mặt làm những sự vô đạo. Bệ hạ nên sai đô đốc Dương Hựu đem quân ra chống cự đợi khi nào trong nước sinh biến, sẽ thừa thế mà đánh, thì chỉ giờ bàn tay là lấy xong Đông Ngô. Viêm mừng lắm, liền giáng chiếu sai sứ đem đến Tương Dương sai Dương Hựu cắt quân ra đánh giặc. Dương Hựu phụng chiếu, chỉnh đốn quân mã, chuẩn bị đánh giặc. Từ đó, Dương Hựu trấn thủ ở Tương Dương, được lòng quân dân lắm. Người Ngô nào đến hàng mà lại muốn về cũng cho về ngay; Hựu lại giảm bớt quân tuân

bǎi rì zhī liáng ; jí zhì mò nián , jun zhong yǒu shí nián zhi ji . hù zài jun , cháng zhe qing qiú , xì kuan dài , bù pí kǎi jiă , zhàng qián shì wéi zhě bù guò shí yú rén . yí rì , bù jiāng rù zhàng bǐng hù yue : " shào mǎ lái bào : wú bìng jie xiè dài . kě chéng qí wú bèi ér xí zhī , bì huò dà shèng . " hù xiào yue : " rǔ zhòng rén xiǎo qù lù kàng ye ? cǐ rén zú zhì duo móu , rì qián wú zhǔ mìng zhì gōng bá xi líng , zhǎn liǎo bù chǎn jí qí jiàng shì shù shí rén , wú jiù zhì wú jí . cǐ rén wèi jiang , wǒ děng zhī kě zì shǒu ; hòu qí nèi yǒu biàn , fang kě tú qū . ruò bù shěn shí shì ér qīng jìn , cǐ qū bài zhì dào yě . " zhòng jiāng fú qí lùn , zhì zì shǒu jiāng jiè ér yǐ .

5 yí rì , yáng hù yǐn zhu jiāng dǎ liè , zhèng zhí lù kàng yì chu liè . yáng hù xià lìng : " wǒ jun bù xǔ guò jiè . " zhòng jiāng de lìng , zhǐ yú jìn dì dǎ wéi , bù fàn wú jìng . lù kàng wàng jiàn , tàn yue : " yáng jiāng jun yǒu jì lù , bù kě fàn yě . " rì wǎn gè tuì

。減戍逻之卒，用以垦田八百余顷。其初到时，军无百日之粮；及至末年，军中有十年之积。祜在军，尝着轻裘，系宽带，不披铠甲，帐前侍卫者不过十余人。一日，部将入帐稟祜曰：“哨马来报：吴兵皆懈怠。可乘其无备而袭之，必获大胜。”祜笑曰：“汝众人小觑陆抗耶？此人足智多谋，日前吴主命之攻拔西陵，斩了步阐及其将士数十人，吾救之无及。此人为将，我等只可自守；候其内有变，方可图取。若不审时势而轻进，此取败之道也。”众将服其论，只自守疆界而已。

一日，羊祜引诸将打猎，正值陆抗亦出猎。羊祜下令：“我军不许过界。”众将得令，止于晋地打围，不犯吴境。陆抗望见，叹曰：“羊将军有纪律，不可犯也”

nhật chi lương; cặp chí mạt niên, quân trung hữu thập niên chi tích. Hỗ tại quân, thường trú khinh cửu, hệ khoan đái, bất phi khải giáp, trưởng tiền thị vệ giả bất quá thập dư nhân. Nhất nhật, bộ tướng nhập trưởng bẩm hỗ viết: "Tiểu mã lai báo: ngô binh giai giải dãi. Khả thừa kì vô bị nhi tập chi, tất hoạch đại thắng." Hỗ tiểu viết: "Nhữ chúng nhân tiều thứ lục kháng da? Thủ nhân túc trí đa mưu, nhật tiền ngô chủ mệnh chi công bạt tây lăng, trăm liễu bộ xiển cặp kì tướng sĩ sở thập nhân, ngô cứu chi vô cặp. Thủ nhân vi tương, ngã đắng chỉ khả tự thủ; hậu kì nội hữu biến, phương khả đồ thủ. Nhược bất thâm thời thế nhi khinh tiến, thủ thủ bại chi đạo dã." Chúng tướng phục kì luận, chỉ tự thủ cương giới nhi dĩ.

phòng đồn thú, cho phá ruộng cày cấy, khẩn được hơn tám trăm khoảnh ruộng, (một trăm mảnh gọi là một khoảnh). Khi mới đến nhận chức, quân không có lương trữ sẵn trăm ngày. Đến cuối năm đã có thóc chứa đủ dùng được mười năm. Hựu ở trong quân, thường chỉ mặc áo cửu nhẹ nhàng, đóng bộ đai rộng rãi, không mặc đến áo giáp bao giờ. Quân hầu dưới trưởng chỉ vén vẹn vài mươi người. Một hôm, Bộ tướng vào bẩm rằng: - Quân đi tiều về báo quân Ngô trễ nải cả, nên nhân lúc không phòng bị mà đánh bừa đi thì được. Hựu cười rằng: - Các anh khinh Lục Kháng ư? Người ấy lầm trí nhiều mưu. Khi trước Ngô chủ sai hắn đánh Tây Lăng, chém chết Bộ Xiển và vài chục tướng sĩ, ta đến cứu không kịp. Người ấy làm tướng, ta chỉ nên giữ kỹ là hơn; đợi khi trong nước hắn có biến, thì mới đồ được. Nếu không biết thời thế mà khinh tiến, thì chỉ rước lấy thua mà thôi. Chúng phục lời ấy, và chăm chú giữ vững bờ cõi của mình.

Một hôm, Dương Hựu dẫn các tướng sĩ đi săn, gặp ngay Lục Kháng cũng đi săn. Hựu truyền lệnh cho quân không được lấn sang cõi Ngô. Bởi thế các tướng sĩ bỏ vây săn bắn ở bên cõi Tần. Lục Kháng trông thấy than rằng: - Quân của Dương tướng quân có phép tắc thế này, không thể phạm được. Đến

. hù gui zhì jun zhong , chà wèn suǒ de qín shòu , bèi wú rén xian shè shang zhě jie sòng huán . wú rén jie yuè , lái bào lù kèng . kèng zhao lái rén rù , wèn yue : " rǔ zhǔ shuài néng yǐn jiǔ fǒu ? " lái rén dá yue : " bì de jia niàng , zé yǐn zhī . " kèng xiào yue : " wú yǒu dòu jiǔ , cáng zhì jiǔ yǐ . jin fù yǔ rǔ chí qù , bài shàng dou du : cǐ jiǔ lù mǒu qín niàng zì yǐn zhě , tè fèng yí sháo , yǐ biǎo zuó rì chu liè zhì qíng . " lái rén lǐng nuò , xié jiǔ ér qù . zuǒ yòu wèn kèng yue : " jiāng jun yǐ jiǔ yǔ bǐ , yǒu hé zhǔ yì ? " kèng yue : " bǐ jí shi dé yú wǒ , wǒ qǐ de wú yǐ chóu zhì ? " zhòng jie è rán .

6 què shuo lái rén huí jiàn yáng hù , yǐ kèng suǒ wèn bìng fèng jiǔ shì , yí yí chén gào . hù xiào yue : " bǐ yì zhí wú néng yǐn hu ! " suì mìng kai hú qū yǐn . bù jiang chén yuán yue : " qí zhong kǒng yǒu jian zhà , dou du qiè yí mǎn yǐn . " hù xiào yue : " kèng fei dù rén zhě yě , bù bì yí lù . " jìng qing hú yǐn zhī . zì shì shǐ rén tōng wèn , cháng xiang wǎng lái . yi rì ,

。”日晚各退。祜归至军中，察问所得禽兽，被吴人先射伤者皆送还。吴人皆悦，来报陆抗。抗召来入，问曰：“汝主帅能饮酒否？”来人答曰：“必得佳酿，则饮之。”抗笑曰：“吾有斗酒，藏之久矣。今付与汝持去，拜上都督：此酒陆某亲酿自饮者，特奉一勺，以表昨日出猎之情。”来人领诺，携酒而去。左右问抗曰：“将军以酒与彼，有何主意？”抗曰：“彼既施德于我，我岂得无以酬之？”众皆愕然。

却说来人回见羊祜，以抗所问并奉酒事，一一陈告。祜笑曰：“彼亦知吾能饮乎！”遂命开壶取饮。部将陈元曰：“其中恐有奸诈，都督且宜慢饮。”祜笑曰：“抗非毒人者也，不必疑虑。”竟倾壶饮之。自是使人通问，常相往

Nhật văn các thôi. Hỗ quy chí quân trung, sát vấn sở đắc cầm thú, bị ngô nhân tiên xạ thương giả giai tống hoàn. Ngô nhân giai duyệt, lai báo lục kháng. Kháng triệu lai nhân nhập, vấn viết: "Nhữ chủ soái nồng ấm túu phủ?" Lai nhân đáp viết: "Tất đắc giai nhuưỡng, tắc ấm chí." Kháng tiểu viết: "Ngô hữu đầu túu, tàng chí cửu hĩ. Kim phó dữ nhữ trì khứ, bái thượng đồ đốc: thử túu lục mỗ thân nhuưỡng tự ấm giả, đặc phụng nhất chước, dĩ biểu tạc nhật xuất liệt chí tình." Lai nhân lĩnh nặc, huề túu nhi khứ. Tả hữu vấn kháng viết: "Tướng quân dĩ túu dữ bỉ, hữu hà chủ ý?" Kháng viết: "Bỉ kí thi đức vu ngã, ngã khởi đắc vô dĩ thù chí?" Chúng giai ngạc nhiên.

chiều tối, quân tướng bên nào về bên ấy. Hựu về trại, xét hỏi những giống cầm thú nào mà người Ngô bắt bị thương trước thì cho mang già hết. Quân Ngô mừng rỡ, vào trình với Lục Kháng. Kháng gọi người ấy vào bảo rằng: - Chủ soái mày có biết uống rượu không? Người ấy bẩm: - Chủ soái tôi có rượu ngon thì mới uống. Kháng cười rằng: - Ta có một bình rượu, lâu nay vẫn để dành. Nay đưa cho mày cầm về biểu đồ đốc. Rượu này là ta tự nấu ra để uống; nay gọi là có chén rượu dâng đồ đốc, để giả ơn tình nghĩa đi săn hôm qua đây. Người ấy vâng lời cầm rượu về. Tả hữu hỏi Kháng rằng: - Tướng quân đem rượu cho bên địch, là ý làm sao? Kháng nói: - Kẻ kia có bụng tử tế với ta, chẳng lẽ ta không đáp lại hay sao? Chúng đều ngạc nhiên.

Khước thuyết lai nhân hỏi kiến dương hỗ, dĩ kháng sở vấn tịnh phụng túu sự, nhất nhất trần cáo. Hỗ tiểu viết: "Bỉ diệc tri ngô nồng ấm hòi!" Toại mệnh khai hồ thủ ấm. Bộ tướng trần nguyên viết: "Ki trung khùng hữu gian trú, đồ đốc thả nghi mạn ấm." Hỗ tiểu viết: "Kháng phi độc nhân giả dã, bất tất nghi lụy." Cánh khuynh hồ ấm chi. Tự thị sứ nhân thông vấn, thường tương vãng lai. Nhất

Đây nói người ấy về ra mắt Dương Hựu, thuật lại việc Lục Kháng hỏi han và biểu bình rượu. Hựu cười rằng: - Hắn cũng biết tính ta hay rượu à? Liền sai mở rượu ra uống. Bộ tướng là Trần Nguyên nói rằng: - Đô đốc chớ nên uống với, ngộ có thuốc độc thì sao? Hựu cười rằng: - Lục Kháng không phải là người đánh thuốc độc, bất tất phải nghi làm gì. Nói đoạn, cứ việc rót rượu uống. Tự đây, hai bên thường cho người đi lại hỏi han nhau. Một bữa

kàng qiǎn rén hòu hù . hù wèn yue : " lù jiāng jun an fǒu ? " lái rén yue : " zhǔ shuài wò bìng shù rì wèi chu . " hù yue : " liào bǐ zhī bìng , yǔ wǒ xiāng tóng . wú yǐ hé chéng shóu yào zài cǐ , kě sòng yǔ fú zhì . " lái rén chí yào huí jiàn kèng . zhòng jiang yue : " yáng hù nǎi shì wú dí yě , cǐ yào bì fei liáng yào . " kèng yue : " qǐ yǒu zhèn rén yáng shú zì zai ! rǔ zhòng rén wù yí . " suì fú zhì . cì rì bìng yù , zhòng jiang jie bài hè . kèng yue : " bǐ zhuan yǐ dé , wǒ zhuan yǐ bào , shì bì jiang bù zhàn ér fú wǒ yě . jin yí gè bǎo jiang jiè ér yǐ , wú qíú xì lì . " zhòng jiàng lǐng mìng . hu bào wú zhǔ qiǎn shǐ lái dào , kèng jie rù wèn zhì . shǐ yue : " tian zì chuán yù jiāng jun : zuò jí jìn bing , wù shǐ jìn rén xian rù . " kèng yue : " rǔ xian huí , wú suí yǒu shu zhang shàng zòu . " shǐ rén cí qù , kèng jí cǎo shu qiǎn rén ? dào jiàn yè . jìn chén chéng shàng , hào chai guan qí shu , shu zhong bēi yán jìn wèi kě fá zhì zhuàng , qiè quàn wú zhǔ xiù dé shèn fá , yǐ an nèi wèi niàn , bù dang yǐ ? wǔ wèi shì . wú zhǔ lǎn bì , dà nù yue : " zhèn wén kèng zài bian jìng yǔ dí rén xiāng tōng , jin guò rán yǐ ! " suì qiǎn shǐ bà qí bing quán ,

来。一日，抗遣人候祜。祜问曰：“陆将军安否？”来人曰：“主帅卧病数日未出。”祜曰：“料彼之病，与我相同。吾已合成熟药在此，可送与服之。”来人持药回见抗。众将曰：“羊祜乃是吾敌也，此药必非良药。”抗曰：“岂有鸩人羊叔子哉！汝众人勿疑。”遂服之。次日病愈，众将皆拜贺。抗曰：“彼专以德，我专以暴，是彼将不战而服我也。今宜各保疆界而已，无求细利。”众将领命。忽报吴主遣使来到，抗接入问之。使曰：“天子传谕将军：作急进兵，勿使晋人先入。”抗曰：“汝先回，吾随有疏章上奏。”使人辞去，抗即草疏遣人赍到建业。近臣呈上，皓拆观其疏，疏中备言晋未可伐之状，且劝吴主修德慎罚，以安内为念，不当以黩武为事。吴主览毕，大怒

nhật, kháng khiễn nhân hậu hổ. Hỗ vấn viết: "Lục tướng quân an phủ?" Lai nhân viết: "Chủ soái ngoa bệnh số nhật vị xuất." Hỗ viết: "Liêu bỉ chi bệnh, dũ ngã tương đồng. Ngô dĩ hợp thành thực được tại thử, khả tổng dũ phục chi." Lai nhân tri được hồi kiến kháng. Chúng tướng viết: "Dương hổ nãi thị ngô địch dã, thử được tắt phi lương được." Kháng viết: "Khởi hữu chậm nhân dương thúc tử tai! Nhữ chúng nhân vật nghi." Toại phục chi. Thứ nhật bệnh dũ, chúng tướng gai bái hạ. Kháng viết: "Bỉ chuyên dĩ đức, ngã chuyên dĩ bạo, thị bỉ tương bất chiến nhi phục ngã dã. Kim nghi các bảo cương giới nhi dĩ, vô cầu tế lợi." Chúng tướng lĩnh mệnh. Hốt báo ngô chủ khiển sứ lai đáo, kháng tiếp nhập vân chi. Sử viết: "Thiên tử truyền dụ tướng quân: tác cấp tiến binh, vật sử tấn nhân tiên nhập." Kháng viết: "Nhữ tiên hối, ngô túy hữu sơ chương thượng tấu." Sử nhân từ khứ, kháng tức thảo sơ khiển nhân tê đáo kiến nghiệp. Cận thần trình thượng, hạo sách quan kì sơ, sơ trung bị ngôn tấn vị khả phạt chi trạng, thà khuyến ngô chủ tu đức thận phạt, dĩ an nội vi niệm, bắt đương dĩ độc võ vi sự. Ngô chủ lâm tất, đại nộ viết: "Trẫm văn kháng tại biên cảnh dũ địch nhân tương thông, kim quả nhiên hỉ!" Toại khiển sứ bãi

Kháng cho người lại thăm Dương Hựu, Hựu hỏi rằng: - Lục tướng quân dạo này có khỏe không? Sú giả bẩm: - Chủ soái tôi mấy nay yếu không ra ngoài được. Hựu nói: Bệnh hắn tắt như bệnh ta. Nay ta có thuốc đã bào chế sẵn, nên đem về cho chủ soái uống thì khắc khỏi. Sú giả mang thuốc về bẩm với Lục Kháng. Các tướng thừa rằng: - Dương Hựu là kẻ địch nhau với ta, thuốc này tắt không phải là thuốc tốt. Lục Kháng nói: - Dương Thúc Tử có đâu lại đánh thuốc độc người ta bao giờ? Các ngươi chó nghĩ. Nói đoạn, cứ việc đem uống, hôm sau quả nhiên khỏi bệnh. Các tướng đều lạy mừng. Kháng nói: - Bên họ dùng nhân đức, bên ta thì hay làm sự bạo ngược, thế là họ không cần đánh mà ta sắp phải chịu rồi đấy. Từ rày, ta cũng nên cứ giữ bờ cõi của mình, chó nên tham lợi nhỏ. Các tướng vâng lệnh. Chợt có sứ giả Ngô chủ sai đến. Kháng ra tiếp vào. Sú giả nói: - Thiên tử truyền cho tướng quân phải tiến binh kíp ngay đi, chó để người Tần vào cõi ta trước. Kháng nói rằng: - Người cứ về trước đi, ta sẽ có biểu chương tâu lên vua. Sú giả trở về. Kháng cho ngay người mang sớ đến Kiến Nghiệp tâu với Ngô chủ rằng Tần chưa nên đánh và khuyên Ngô chủ sửa đức, thận trọng việc hình phạt, cốt cho dân được yên, chó không nên dùng binh thái quá. Ngô chủ Tôn Hạo xem xong, nói giận mà rằng: - Trẫm nghe Kháng ở ngoài biên cảnh tư thông với giặc,

jiàng wèi sī mǎ , què lìng zuǒ jiāng jun sun jì dài lǐng qí jun . qún chén jie bù gǎn jiàn . wú zhǔ hào zì gǎi yuán jiàn héng , zhì fèng huáng yuán nián , zì yì wàng wéi , qióng bìng tún shù , shàng xià wú bù jie yuàn . chéng xiāng wàn yù , jiāng jun liù píng , dà sì nóng lóu xuán san rén jiàn hào wú dào , zhí yán kǔ jiàn , jie bēi suǒ sha . qían hòu shí yú nián , sha zhong chén sì shí yú rén . hào chu rù cháng dài tiě qí wú wàn . qún chén kǒng bù , mò gǎn nài hé . què shuo yáng hù wén lù kèng bà bing , sun hào shi dé , jiàn wú yǒu kě chéng zhī jí , nǎi zuò biǎo qiǎn rén wǎng luò yáng qǐng fá wú . qí luè yue : " fu qí yùn sui tian suǒ shòu , ér gong yè bì yin rén ér chéng . jin jiang huái zhi xiǎn , bù rú jiàn gé ; sun hào zhi bào , guò yú liú chán ; wú rén zhi kùn , shèn yú ba shù , ér dà jìn bing lì , shèng yú wǎng shí : bù yú cǐ jí píng yí sì hǎi , ér gèng zǔ bìng xiāng shǒu , shǐ tian xià kùn yú zheng shù , jing lì shèng shuai , bù kě cháng jiǔ yě . " sì mǎ yán guan biǎo , dà xǐ , biàn lìng xīng shī . jiǎ chong , xún ? , féng ? san rén , lì yán bù kě , yán yin cǐ bù xíng . hù wén shàng bù yǔn qí qǐng , tàn yue : " tian xià bù rú yì shì ,

曰：“朕闻抗在边境与敌人相通，今果然矣！”遂遣使罢其兵权，降为司马，却令左将军孙冀代领其军。群臣皆不敢谏。吴主皓自改元建衡，至凤凰元年，恣妄为，穷兵屯戍，上下无不嗟怨。丞相万彧、将军留平、大司农楼玄三人见皓无道，直言苦谏，皆被所杀。前后十余年，杀忠臣四十余人。皓出入常带铁骑五万。群臣恐怖，莫敢奈何。却说羊祜闻陆抗罢兵，孙皓失德，见吴有可乘之机，乃作表遣人往洛阳请伐吴。其略曰：

“夫期运虽天所授，而功业必因人而成。今江淮之险，不如剑阁；孙皓之暴，过于刘禅；吴人之困，甚于巴蜀，而大晋兵力，盛于往时：不于此际平一四海，而更阻兵相守，使天下困于征戍，经历盛衰，不可长久也。”司马炎观表，大喜，便令兴师。

kì binh quyền, hàng vi Tư Mã, khước lệnh tả tướng quân tôn kí đại lĩnh kí quân. Quần thần giai bất cảm gián. Ngô chủ hạo tự cải nguyên kiến hành, chí phượng hoàng nguyên niên, tú ý vọng vi, cùng binh truân thú, thượng hạ vô bất ta oán. Thừa tướng vạn úc, tướng quân lưu bình, đại ti nông lâu huyền tam nhân kiến hạo vô đạo, trực ngôn khổ gián, giai bị sở sát. Tiên hậu thập dư niên, sát trung thần tú thập dư nhân. Hạo xuất nhập thường đái thiết ky ngũ vạn. Quần thần khủng phố, mạc cảm nại hả. Khước thuyết dương hổ văn lục kháng bãi binh, tôn hạo thất đức, kiến ngô hữu khả thừa chi cơ, nãi tác biểu khiễn nhân vãng lạc dương thỉnh phạt ngô. Kí lược viết: "Phu kí vận tuy thiên sở thụ, nhi công nghiệp tất nhân nhân nhi thành. Kim giang hoài chi hiềm, bất như kiém các; tôn hạo chi bạo, quá vu lưu thiện; ngô nhân chi khốn, thậm vu ba thực, nhi đại tần binh lực, thịnh vu vãng thời: bất vu thử tế binh nhất tú hải, nhi canh trở binh tương thủ, sử thiên hạ khốn vu chinh thú, kinh lịch thịnh suy, bất khả trường cửu dã." Tư Mã viêm quan biêu, đại hỉ, tiện lệnh hưng sư. Cỗ sung, tuân nghĩ, phùng đảm tam nhân, lực ngôn bất khả, viêm nhân thử bất hành. Hổ văn thượng bất duẫn kí thỉnh, thán viết: "Thiên hạ bất

nay quả nhiên như thế thực. Bèn sai sứ ra tước binh quyền, giáng xuống làm tư mã, rồi sai tả tướng quân là Tôn Ký thay lĩnh chức ấy. Quần thần không dám can ngăn gì cả. Tôn Hạo lại đổi niên hiệu là Kiến Hành, đến năm Phượng Hoàng thứ nhất, lại càng rõ ràng hơn, hết đánh chử nọ lại đi thú chử kia, trên dưới ai cũng ta thán. Thừa tướng Vạn Úc, tướng quân Lưu Bình, đại tư nông Lâu Huyền thấy Hạo vô đạo, lấy lời thẳng can ngăn, cũng đều bị giết. Trước sau mười năm trời, giết mất hơn bốn mươi người trung thần. Hạo ra vào thường đêm năm vạn quân thiết ky hầu hạ, quần thần sợ hãi, không ai dám nói gì cả.

Đây nói, Dương Hựu nghe tin Lục Kháng bị bãi chức, mà Tôn Hạo thì thất đức lắm, biết là Ngô có cơ lây được, mới dâng biểu về Lạc Dương xin đánh Ngô. Biểu rằng: "Ôi! Thời vận tuy trời cho, nhưng công nghiệp tất phải do người mới nên được. Nay Giang Hoài không hiềm bằng Kiếm Các, mà Tôn Hạo bạo ngược tệ hơn Lưu Thiền. Người Ngô khốn hơn người Ba Thục, mà sức binh Đại Tần lại thịnh hơn trước kia; không nhân dịp này nhất thống cả bốn bể, mà cứ đóng quân giữ nhau, để cho thiên hạ khổ ái về việc chinh chiến, trải hết đời thịnh sang đời suy, như thế thi lâu bền sao được".

Tư Mã Viêm xem biểu mừng lắm, bàn việc cất quân, Giả Sung, Tuân

shí cháng ba lè . jin tian yǔ
bù qū , qǐ bù dà kě xí zai ! "
zhì xián níng sì nián , yáng
hù rù cháo , zòu cí guì xiāng
yǎng bìng . yán xiàn yue : "
qīng yǒu hé an bang zhì cè ,
yǐ jiào guǎ rén ? " hù yue : "
sun hào bào nuè yǐ shèn , yú
jin kě bù zhàn ér kè . ruò hào
bù xìng ér mò , gèng lì xiān
jun , zé wú fei bì xià suǒ
néng de yě . " yán dà wù yue : "
qing jin biàn tí bing wǎng
fá , ruò hé ? " hù yue : " chén
nián lǎo duo bìng , bù kan
dang cǐ rèn . bì xià lìng xuǎn
zhì yǒng zhì shì kě yě . " suì
cí yán ér gui .

贾充、荀顗、冯紇三人，力言不可，炎因此不行。祜闻上不允其请，叹曰：“天下不如意事，十常八九。今天与不取，岂不大可惜哉！”至咸宁四年，羊祜入朝，奏辞归乡养病。炎间曰：“卿有何安邦之策，以教寡人？”祜曰：“孙皓暴虐已甚，于今可不战而克。若皓不幸而歿，更立贤君，则吴非陛下所能得也。”炎大悟曰：“卿今便提兵往伐，若何？”祜曰：“臣年老多病，不堪当此任。陛下另选智勇之士可也。”遂辞炎而归。

7 shì nián shí yi yuè , yáng hù
bìng wéi , si mǎ yán che jià
qin lín qí jia wèn an . yán zhì
wò tà qián , hù xià lèi yue : "
chén wàn sǐ bù néng bào bì
xià yě ! " yán yì qì yue : "
zhèn shen hèn bù néng yòng
qing fá wú zhì cè . jin rì shéi
kě jì qīng zhì zhì ? " hù hán
lèi ér yán yue : " chén sǐ yǐ ,
bù gǎn bù jìn yú chéng : yòu
jiāng jun dù yù kě rèn ; láo fá

是年十一月，羊祜病危，司马炎车驾亲临其家问安。炎至卧榻前，祜下泪曰：“臣万死不能报陛下也！”炎亦泣曰：“朕深恨不能用卿伐吴之策。今日谁可继卿之志？”祜含泪而言曰：“臣死矣，不敢不尽

như ý sự, thập thường bát cửu. Kim thiên dữ bất thủ, khởi bất đại khả tích tai!" Chí hàm ninh tú nhiên, dương hổ nhập triều, tấu từ quy hương dưỡng bệnh. Viêm gian viết: "Khanh hữu hà an bang chí sách, dĩ giáo quả nhân?" Hỗ viết: "Tôn hạo bạo ngược dĩ thậm, vu kim khă bắt chiến nhi khắc. Nhược hạo bắt hạnh nhi một, canh lập hiền quân, tắc ngô phi bộ hạ sở năng đắc dã." Viêm đại ngộ viết: "Khanh kim tiện đề binh vãng phạt, nhược hà?" Hỗ viết: "Thần niên lão đa bệnh, bắt kham đương thử nhâm. Bộ hạ lánh tuyển trí dũng chi sĩ khả dã." Toại từ viêm nhi quy.

Húc, Phùng Thẩm, ba người có sức can ngăn không nên đánh vội, nên việc ấy lại thôi. Hựu thấy vua không nghe lời mình, than rằng: - Việc thiên hạ mười phần thì thường tám chín phần không được như ý. Nay trời cho mà không lấy, khá tiếc lầm thay! Đến năm Hàm Ninh thứ tư, Dương Hậu vào chầu, tâu xin từ chức về quê dưỡng bệnh. Viêm hỏi rằng: - Người có mèo gì yên được nước, dạy cho trẫm không? Hựu tâu rằng: - Tôn Hạo bạo ngược tham quá, có thể không đánh cũng phá được. Nếu Hạo bắt hạnh mất đi, họ lập được vua hiền khác lên, thì đất Đông Ngô không bao giờ về tay bộ hạ nữa. Viêm nghĩ ra, nói rằng: - Nay người cắt quân sang đánh, thế nào? Hựu thưa: - Tôi năm nay đã già yếu lắm bệnh, không kham nổi được. Xin bộ hạ kén người trí dũng khác thì hơn. Bèn từ trở về.

Thị niên thập nhất nguyệt, dương hổ bệnh nguy, Tư Mã viêm xa giá thân lâm kì gia vấn an. Viêm chí ngựa tháp tiền, hổ ha lệ viết: "Thần vạn tử bất năng báo bộ hạ dã!" Viêm diệc khắp viết: "Trẫm thâm hận bắt năng dụng khanh phạt ngô chí sách. Kim nhật thùy khă kế khanh chí chí?" Hỗ hàm lệ nhi ngôn viết: "Thần tử hĩ, bắt cảm bất tần ngu thành: hữu tướng

Tháng chạp năm ấy, Dương Hựu mệt nặng gần mất. Tư Mã Viêm thân đến tận nhà hỏi thăm, Hựu úa nước mắt khóc nói rằng: - Tôi tuy muốn chết, cũng chưa báo được ơn bộ hạ! Viêm cũng khóc rằng: - Trẫm tiếc vì không dùng kế đánh Ngô của ngươi, nay có ai nối được chí của ngươi không? Hựu thưa rằng: - Thần chết đến nơi rồi đấy, còn chút lòng thành nào, xin bày tỏ hết: Có hữu tướng quân là Đỗ Dụ

wú , xu dang yòng zhī . " yán
yue : " jǔ shàn jiàn xián , nǎi
měi shì yě ; qing hé jiàn rén
yú cháo , jí zì fén zòu gǎo ,
bù lìng rén zhī ye ? " hù yue :
" bài guan gong cháo , xiè en
sī mén , chén suǒ bù qū yě .
" yán qì ér wáng . yán dà ku
huí gong , chì zèng tài fù , jù
píng hóu . nán zhōu bǎi xìng
wén yáng hù sǐ , bà shì ér ku
. jiang nán shǒu bian jiàng
shì , yì jie ku qì . xiang yáng
réni sì hù cún rì , cháng yóu
yú xiàn shan , suì jiàn miào lì
bei , sì shí jì zhī . wǎng lái
réni jiàn qí bei wén zhě , wú
bù liú tì , gù míng wèi duò lèi
bei . hòu rén yǒu shi tàn yue
: " xiǎo rì deng lín gǎn jìn
chén , gǔ bei líng luò xiàn
shan chun . song xiàn cán lù
pín pín di , yí shì dang nián
duò lèi rén . " jìn zhǔ yǐ yáng
hù zhì yán , bài dù yù wèi ?
nán dà jiāng jun dou du jīng
zhou shì . dù yù wèi rén , lǎo
chéng liàn dá , hǎo xué bù
juàn , zuì xǐ dú zuò qiu míng
" chun qiu chuán " , zuò wò
cháng zì xié , měi chu rù bì
shǐ rén chí " zuò chuán " yú
mǎ qián , shí rén wèi zhī "
zuò chuán " pì " . jí fèng jìn
zhǔ zhì mìng , zài xiāng yáng
fǔ mǐn yǎng bìng , zhǔn bèi
fá wú .

愚诚：右将军杜预可任
；劳伐吴，须当用之。

”炎曰：

“举善荐贤，乃美事也
；卿何荐人于朝，即自
焚奏稿，不令人知耶？

”祜曰：“拜官公朝，
谢恩私门，臣所不取也
。”言讫而亡。炎大哭
回宫，敕赠太傅、巨平
侯。南州百姓闻羊祜死
，罢市而哭。江南守边
将士，亦皆哭泣。襄阳
人思祜存日，常游于岘
山，遂建庙立碑，四时
祭之。往来人见其碑文
者，无不流涕，故名为
堕泪碑。后人有诗叹曰
：“晓日登临感晋臣，
古碑零落岘山春。松间
残露频频滴，疑是当年
堕泪人。”晋主以羊祜
之言，拜杜预为镇南大
将军都督荆州事。杜预
为人，老成练达，好学
不倦，最喜读左丘明《
春秋传》，坐卧常自携
，每出入必使人持《左
传》于马前，时人谓之
“《左传》癖”。及奉

quân đỗ dự khả nhâm; lao phạt
ngô, tu đương dụng chi. "Viêm
viết: "Cử thiện tiến hiền, nãi mĩ
sự dã; khanh hà tiến nhân vu
triều, tức tự phản tấu cáo, bát
lệnh nhân tri da?" Hỗ viết: "Bái
quan công triều, tạ ân tư môn,
thần sở bất thủ dã." Ngôn cật
nhị vong. Viêm đại khốc hồi
cung, sắc tặng thái phó, cự
bình hầu. Nam châu bách tính
văn dương hô tử, bái thị nhi
khốc. Giang nam thủ biên
tướng sĩ, diệc giai khốc khớp.
Tương đương nhân tư hô tồn
nhật, thường du vu hiện sơn,
toại kiến miếu lập bi, tứ thời tế
chi. Vãng lai nhân kiến kì bi văn
giả, vô bất lưu thế, cố danh vi
đọa lệ bi. Hậu nhân hữu thi
thán viết: "Hiểu nhật đăng lâm
cảm tán thản, cố bi linh lạc hiện
sơn xuân. Tùng gian tàn lộ tàn
tàn tích, nghi thị đương niên
đọa lệ nhân." Tán chủ dĩ đương
hỗ chi ngôn, bái đỗ dự vi trấn
nam đại tướng quân đô đốc
kinh châu sự. Đỗ dự vi nhân,
lão thành luyện đạt, hảo học
bất quyện, tối hỉ độc tả khâu
minh (Xuân thu truyền), tọa
ngoa thường tự huề, mỗi xuất
nhập tất sử nhân trì (Tả truyền)
Vu mã tiền, thời nhân vị chí "(tả
truyền) Phích". Cập phụng tán
chủ chi mệnh, tại tương đương
phủ dân dưỡng binh, chuẩn bị
phạt ngô.

đương nổi việc đánh Ngô, bệ hạ
nên dùng ngay đi. Viêm lại nói: Cử
kẻ thiện, tiến người hiền, cũng là
một việc rất hay. Người tiến người
trong triều, liền đốt ngay bản tâu đi,
không để cho họ biết, là có làm
saو? Hưu thừa rằng: - Cử người
trong triều, mà để cho họ đến tận
nhà riêng của mình tạ ân, tôi thiết
nghĩ không muốn như thế. Nói xong
thì mắt. Viêm khóc àm lên, trở về
cung, sắc tặng cho làm thái phó Cự
Bình hầu. Trăm họ nghe tin Dương
Hựu mất, thương khóc bỏ cả chợ
búa không họp. Các tướng sĩ giữ
ngoài biên cảnh cũng đau xót.
Người Tương Dương thấy Hựu khi
còn sống, thường hay ra chơi núi
Nghiễn Sơn, mới lập miếu tạc bia
bốn mùa cúng tế. Kể qua muời lại,
trông thấy văn bia, đều phải úa
nước mắt, cho nên thành tên là bia
"Sa nước mắt". Có thơ than rằng:
Trèo non ngắm cảnh nhớ người
xưa Bia tạc nghìn thu mảnh đá tro
Lác đác ngọn thông sa giọt nước,
Tán chủ vì có lời Dương Hựu, bèn
cắt Đỗ Dự lên làm trấn nam đại
tướng quân, đô đốc cả việc Kinh
Châu. Đỗ Dự vào bậc lão thành,
từng trải việc đời đã nhiều, tính lại
ham học không biết mỏi. Thường
hay xem truyện Xuân Thu của ông
Tả Kỳ Minh, ngồi đứng không rời
quyen sách lúc nào, đi đâu thì treo
quyen Tả truyền trên đầu ngựa,
người bấy giờ gọi là "Bệnh Tả
truyền". Khi ấy Đỗ Dự phụng mệnh
Tán chủ ra trấn thủ Tương Dương,
yên dân nuôi lính, sửa soạn đánh

8 cǐ shí wú guó ding fèng , lù kàng jie sǐ , wú zhǔ hào měi yàn qún chén , jie lìng chén zuì ; yòu zhì huáng mén láng shí rén wèi jiu dàn guan . yàn bà zhì hòu , gè zòu guò shī , yǒu fàn zhě huò bo qí miàn , huò záo qí yǎn . yóu shì guó rén dà jù . jìn yì zhōu cì shǐ wáng jùn shàng shu qǐng fá wú . qí shu yue : " sun hào huang yín xiong nì , yí sù zheng fá . ruò yì dàn hào sǐ , gèng lì xián zhū , zé qiáng dí yě ; chén zào chuán qí nián , rì yǒu xiǔ bài ; chén nián qí shí , sǐ wáng wú rì : san zhě yí quai , zé nán tú yǐ . yuàn bì xià wú shi shì jí . " jìn zhǔ lǎn shu , suì yǔ qún chén yì yue : " wáng gong zhì lùn , yǔ yáng dou du àn gé . zhèn yì jué yǐ . " shì zhong wáng hún zòu yue : " chén wén sun hào yù bēi shàng , jun wǔ yǐ jie zhěng bēi , sheng shì zhèng shèng , nán yǔ zheng feng . gèng chí yí nián yǐ dài qí pí , fang kě chéng gong . " jìn zhǔ yì qí zòu , nǎi jiàng zhào zhǐ bing mò dòng , tuì rù hòu gong , yǔ mì shu chéng zhang huá wéi qí xiao qiǎn . jìn chén zòu bian tíng yǒu biǎo dào . jìn zhǔ kāi shì zhì ,

晋主之命，在襄阳抚养兵，准备伐吴。

此时吴国丁奉、陆抗皆死，吴主皓每宴群臣，皆令沉醉；又置黄门郎十人为纠弹官。宴罢之后，各奏过失，有犯者或剥其面，或凿其眼。由是国人大惧。晋益州刺史王濬上疏请伐吴。其疏曰：“孙皓荒淫凶逆，宜速征伐。若一旦皓死，更立贤主，则强敌也；臣造船七年，日有朽败；臣年七十，死亡无日：三者一乖，则难图矣。愿陛下无失事机。”晋主览疏，遂与群臣议曰：“王公之论，与羊都督暗合。朕意决矣。”侍中王浑奏曰：“臣闻孙皓欲北上，军伍已皆整备，声势正盛，难与争锋。更迟一年以待其疲，方可成功。”晋主依其奏，乃降诏止兵莫动，退入后宫，与秘书丞张华围棋消遣。近臣奏边庭有表到

Thứ thời ngô quốc đinh phụng, lục kháng giải tử, ngô chủ hạo mỗi yến quần thần, giải lệnh trầm túy; hựu trí hoàng môn lang thập nhân vi cù đạn quan. Yến bã chi hậu, các tấu quá thất, hữu phạm giả hoặc bác kì diện, hoặc tặc kì nhân. Do thị quốc nhân đại cụ. Tấn ích châu thứ sử vương tuấn thương sơ thỉnh phạt ngô. Kì sơ viết: "Tôn hạo hoang dâm hung nghịch, nghi tốc chinh phạt. Nhược nhất đán hạo tử, canh lập hiền chủ, tắc cường địch dã; thần tạo thuyền thất niên, nhật hưu hủ bại; thần niên thất thập, tử vong vô nhặt: tam giả nhất quai, tắc nan đò hĩ. Nguyện bệ hạ vô thất sự cơ." Tấn chủ lâm sơ, toại dữ quần thần nghị viết: "Vương công chi luận, dữ dương đô đốc ám hợp. Trẫm ý quyết hĩ." Thị trung vương hồn tấu viết: "Thần văn tôn hạo dục bắc thương, quân ngũ dĩ giải chỉnh bị, thanh thế chánh thịnh, nan dữ tranh phong. Canh trì nhất niên dĩ đãi kì bì, phương khả thành công." Tấn chủ y kì tấu, nãi hàng chiếu chỉ binh mạc động, thối nhập hậu cung, dữ bí thư thừa trương hoa vi kì tiêu khiển. Cận thần tấu biên đình hữu biểu đáo. Tấn chủ khai thị chi, nãi đỗ dự biểu dã.

Ngô.

Bấy giờ Đinh Phụng, Lục Kháng bên Ngô đã mất. Tôn Hạo mỗi khi hội quần thần ăn yến, bắt uống rượu thật say là ra mót thôi. Lại sai mười người hoàng môn thị lang làm quan dò xét trong đám uống rượu. Khi tan tiệc, phải tâu các điều nhầm lỗi của các quan, ai phạm phải điều gì, hoặc lột da mặt, hoặc khoét mắt. Bởi thế cả nước ai cũng sợ hãi. Thứ sử Ích Châu bên Tấn là Vương Tuấn dâng sớ xin đánh Ngô. Trong sớ nói rằng: "Tôn Hạo hoang dâm hung ác, nên đánh ngay đi; nếu một mai Hạo mất mà lập vua hiền khác, thì giặc sẽ mạnh mất. Thần đóng thuyền bảy năm nay rồi, mỗi ngày để mục nát dần. Thần nay đã bảy mươi tuổi, chưa biết sống chết dường nào, trong ba việc ấy mà hỏng một điều, thì khó lòng mà đòn được Ngô nữa; vậy xin bệ hạ đừng để lỡ mất cơ hội hay này". Tấn chủ xem sớ, bàn với quần thần rằng: - Lời Vương Tuấn, hợp với ý Dương đô đốc, trẫm quyết ý đánh Ngô. Thị trung Vương Hồn tâu rằng: - Tôi nghe Tôn Hạo muốn cướp Trung Nguyên, quân ngũ chỉnh tề, thanh thế đang thịnh, khó lòng đánh nổi. Nên hoãn lại một năm nữa, đợi cho quân kia mệt mỏi, rồi ta sẽ đánh thì mới thành công được. Tấn chủ nghe lời tâu, giáng chiếu, hoãn việc cất quân. Rồi lui vào hậu cung, cùng bí thư thừa là Trương Hoa

nǎi dù yù biǎo yě . biǎo luè yún : " wǎng zhě , yáng hù bù bó móu yú cháo chén , ér mì yǔ bì xià jì , gù lìng cháo chén duo yì tòng zhī yì . fán shì dang yǐ lì hái xiāng xiào , dù cǐ jǔ zhī lì , shí yǒu ba lè , ér qí hái zhǐ yú wú gong ēr . zì qiū yǐ lái , tǎo zéi zhī xíng pō lù ; jin ruò zhōng zhǐ , sun hào kǒng bù , xǐ dou wǔ chang , wán xiù jiāng nán zhu chéng , qian qí ju mǐn , chéng bù kě gong , yě wú suǒ luè , zé míng nián zhī jǐ yì wú jí yǐ . " jìn zhǔ lǎn biǎo cái bà , zhang huá tú rán ér qǐ , tui què qí píng , liàn shǒu zòu yue : " bì xià shèng wǔ , guó fù mǐn qiǎng ; wú zhǔ yín nuè , mǐn you guó bì . jin ruò tǎo zhì , kě bù láo ér dìng . yuàn wù yǐ wèi yí . " jìn zhǔ yue : " qīng yán dòng jiàn lì hái , zhèn fù hé yí . " jí chu sheng diàn , mìng ? nán dà jiāng jun dù yù wèi dà dou du , yǐn bing shí wàn chu jiāng líng ; ? dong dà jiāng jun láng yé wáng sī mǎ ? chu tú zhong ; an dong dà jiāng jun wáng hún chu héng jiāng ; jiàn wei jiāng jun wáng róng chu wǔ chang ; píng nán jiāng jun hú fèn chu xià kǒu : gè yǐn bing wǔ wàn , jie ting yù diào yòng . yòu qiǎn lóng xiāng jiāng jun wáng jùn , guǎng wǔ jiāng jun jun táng bin , fú jiāng dong

。晋主开视之，乃杜预表也。表略云：“往者，羊祜不博谋于朝臣，而密与陛下计，故令朝臣多异同之议。凡事当以利害相校，度此举之利，十有八九，而其害止于无功耳。自秋以来，讨贼之形颇露；今若中止，孙皓恐怖，徙都武昌，完修江南诸城，迁其居民，城不可攻，野无所掠，则明年之计亦无及矣。”晋主览表才罢，张华突然而起，推却棋枰，敛手奏曰：“陛下圣武，国富民强；吴主淫虐，民忧国敝。今若讨之，可不劳而定。愿勿以为疑。”晋主曰：“卿言洞见利害，朕复何疑。”即出升殿，命镇南大将军杜预为大都督，引兵十万出江陵；镇东大将军琅琊王司马伷出涂中；安东大将军王浑出横江；建威将军王戎出武昌；平南将军胡奋出夏口；各引兵五万，皆听预调用

Biểu lược vân: "Vãng giả, dương hố bắt bác mưu vu triều thần, nhi mật dữ bộ hạ kế, có lệnh triều thần đa dí đồng chi nghị. Phàm sự đương dĩ lợi hại tương giáo, độ thủ cử chi lợi, thập hữu bát cửu, nhi kì hại chỉ vu vô công nhĩ. Tự thu dĩ lai, thảo tặc chi hình pha lô; kim nhược trung chỉ, tôn hạo khủng phố, tǐ đô võ xương, hoàn tu giang nam chư thành, thiên ki cư dân, thành bắt khả công, dã vô sở lược, tắc minh niên chi kế diệc vô cập hĩ." Tấn chủ lâm biểu tài bãi, trương hoa đột nhiên nhi khởi, thỏi khước kì bình, liêm thủ tâu viết: "Bệ hạ thánh võ, quốc phú dân cường; ngô chủ dâm ngược, dân ưu quốc tệ. Kim nhược thảo chi, khả bất lao nhi định. Nguyên vật dĩ vi nghi." Tấn chủ viết: "Khanh ngôn động kiến lợi hại, trẫm phục hà nghi." Tức xuất thăng điện, mệnh trấn nam đại tướng quân đỗ dự vi đại đô đốc, dẫn binh thập vạn xuất giang lăng; trấn đông đại tướng quân lang gia vương Tư Mã trụ xuất đồn trung; an đông đại tướng quân vương hồn xuất hoành giang; kiến uy tướng quân vương nhung xuất võ xương; bình nam tướng quân hồ phán xuất hạ khẩu: các dẫn binh ngũ vạn, gai thính dự điều dụng. Hựu khiển long tướng tướng quân vương tuấn, quảng võ tướng quân đường bân, phu

đánh cờ tiêu khiển. Cận thân vào tàu ngoài biển đình có biểu gửi về. Tấn chủ mở ra xem, thì là biểu của Đỗ Dụ. Trong biểu viết đại ý rằng: "Trước kia, Dương Hựu không nói cho triều thần biết mưu kế ấy, mà chỉ tâu kín với bộ hạ, khiến cho triều thần dí nghị linh tinh. Phàm việc gì cũng phải so sánh lợi hại. Cứ xem phen này có tám chín phần lợi, mà cái hại ở chỗ là không gắng công mà thôi. Từ mùa thu đến nay, tình hình đánh giặc đã gần lộ ra rồi; nếu nửa chừng hoãn lại, thì Tôn Hạo dời đô Vũ Xương, sửa sang các thành trì Giang Nam, di chuyển dân cư; khi ấy thành trì không thể phá vỡ, đồng ruộng không còn gì đáng chiếm. Như vậy, việc định sang năm cũng không làm kịp được nữa". Tấn chủ xem biểu vừa xong, Trương Hoa đứng phắt dây, đẩy bàn cờ ra một bên, rồi chắp tay tâu rằng: - Bệ hạ thánh võ, nước giàu dân mạnh. Bên Ngô chủ thì hoang dâm bạo ngược, nước suy dân khốn. Nếu đánh ngay đi, thì cũng không khó nhọc mà cũng bình định được. Xin bệ hạ đừng nghĩ ngại nữa. Tấn chủ nói: - Người bày rõ đường lợi hại như thế, trẫm còn nghĩ ngại gì! Lập tức lên điện, sai trấn nam đại tướng quân Đỗ Dụ làm đại đô đốc, dẫn mười vạn quân ra mặt Giang Lăng; sai trấn đông đại tướng quân lang nha vương Tư Mã Du ra mặt Tư Trung; yên đông đại tướng quân Vương Hồn ra mặt Hoành Giang; kiến oai tướng quân Vương Nhung ra mặt Vũ Xương;

xìa : shuǐ lù bing èr shí yú
wàn , zhàn chuán shù wàn
sou . yòu lìng guàn jūn jiāng
jun yáng jì chu tún xiāng
yáng , jié zhì zhu lù rén mǎ .

。又遣龙骧将军王濬、
广武将军唐彬，浮江东
下：水陆兵二十余万，
战船数万艘。又令冠军
将军杨济出屯襄阳，节
制诸路人马。

9 zǎo yǒu xíng báo rù dong
wú . wú zhǔ hào dà huang ,
jí zhao chéng xiāng zhang tì
, sī tú hé zhí , sī kong xi xún ,
jì yì tuì bing zhī cè . tì zòu
yue : " kě lìng che qí jiāng
jun wǔ yán wèi dou du , jìn
bing jiāng líng , yíng dí dù yù
; piào qí jiāng jun sun xin jìn
bing jù xià kǒu děng chǔ jun
mǎ . chén gǎn wèi jun shi ,
lǐng zuǒ jiāng jun shēn yíng ,
yòu jiāng jun zhu gé jìng ,
yǐn bing shí wàn , chu bing
niú zhǔ , jie yìng zhu lù jun
mǎ . " hào cóng zhī , suì lìng
zhang tì yǐn bing qù liǎo .
hào tuì rù hòu gōng , bù an
you sè . xìng chén zhōng
cháng shì cén hun wèn qí gù
. hào yue : " jìn bing dà zhì ,
zhu lù yǐ yǒu bing yíng zhī ;
zheng nài wáng jùn lù bing
shù wàn , zhàn chuán qí bèi
, shùn liú ér xià , qí feng
shèn ? : zhèn yin cǐ you yě .
" hun yue : " chén yǒu yì jì ,
líng wáng jùn zhì zhōu , jie

giang đông hạ: thủy lục binh nhị
thập dư vạn, chiến thuyền số
vạn tao. Hưu lệnh quan quân
tướng quân dương tề xuất
trâu tương đương, tiết chế
chư lộ nhân mã.

bình nam tướng quân Hồ Phân ra
mặt Hạ Khẩu; mỗi người dẫn năm
vạn quân tuân theo hiệu lệnh của
Đỗ Dụ. Lại sai Long Nhương tướng
quân Vương Tuấn, quảng võ tướng
quân Đường Bân xuôi thuyền
xuống phía đông. Quân mã thủy bộ
cả thảy hơn hai mươi vạn, chiến
thuyền vài vạn. Lại sai quán quân
tướng quân là Dương Tế ra đóng ở
Tương Dương để coi xét các mặt.

Tảo hữu tiêu tức báo nhập
đông ngô. Ngô chủ hạo đại
hoảng, cấp triệu thừa tướng
trương đế, Tư Đồ hà thực, ti
không tắt tuần, kế nghị thối binh
chi sách. Đẽ táu viết: "Khả lệnh
xa ky tướng quân ngũ duyên vi
đô đốc, tiến binh giang lăng,
nghênh địch đỗ dự; phiêu ky
tướng quân tôn hâm tiến binh
cự hạ khẩu đằng xử quân mã.
Thần cảm vi quân sự, lĩnh tả
tướng quân trầm oánh, hữu
tướng quân Gia Cát tịnh, dẫn
binh thập vạn, xuất binh ngưu
chử, tiếp ứng chư lộ quân mã."
Hạo tòng chí, toại lệnh trương
để dẫn binh khứ liệu. Hạo thối
nhập hậu cung, bắt an ưu sắc.
Hạnh thần trung thường thị
sầm hồn vấn kì cổ. Hạo viết:
"Tần binh đại chí, chư lộ dĩ hưu
binh nghênh chí; tranh nại
vương tuân suất binh sở vạn,
chiến thuyền tề bị, thuận lưu
nhi hạ, kì phong thâm nhuệ;
trẫm nhân thủ ưu dã." Hôn viết:
"Thần hữu nhất kế, lệnh vương

Có người báo tin ấy về Đông Ngô,
Ngô chủ Tôn Hạo giật mình, kíp vội
thừa tướng Trương Đế, tư đồ Hà
Thực, tư không Đặng Tu vào bàn
bạc việc đánh giặc. Đế tâu rằng: -
Nên sai sa kỵ tướng quân Ngũ Diên
làm đô đốc, tiến ra Giang Lăng,
địch nhau với Đỗ Dụ, phiêu kỵ
tướng quân Tôn Hâm tiến binh
đánh mặt Hạ Khẩu; tôi thì xin làm
quân sư, lĩnh tả tướng quân Thẩm
Oánh, hữu tướng quân Gia Cát
Nghiễn, dẫn mười vạn quân đóng ở
bến Ngự Chử, để tiếp ứng các
mặt quân mã. Hạo nghe lời, sai
Trương Đế dẫn quân đi. Hạo lui vào
hậu cung, có dáng lo lắng, hạnh
thần là Sầm Hôn hỏi cớ làm sao,
Hạo nói: - Quân Tần kéo sang, các
mặt đã có các quân ra chống cự hết
cả. Duy còn mặt Vương Tuấn dẫn
vài vạn chiến thuyền, thuận dòng
kéo đến, thanh thế to lầm, nên trẫm
lo ngại. Hôn tâu rằng: - Tôi có một
mẹo này, khiến cho thuyền của
Vương Tuấn tan vỡ ra như cám.
Hạo mừng, hỏi kế gì. Sầm Hôn tâu
rằng: - Giang Nam ta nhiều sắt, nên

wèi ji fěn yǐ . " hào dà xǐ , suì wèn qí jì . cén hun zòu yue : " jiang nán duo tiě , kě dǎ lián huán suǒ bǎi yú tiáo , cháng shù bǎi zhàng , měi huán zhòng èr san shí jin , yú yán jiang jīn yào qù chǔ héng jié zhì . zài zào tiě zhuī shù wàn , cháng zhàng yú , zhì yú shuǐ zhōng . ruò jìn chuán chéng fēng ér lái , fēng zhuī zé pò , qǐ néng dù jiang yě ? " hào dà xǐ , chuán lìng bo jiàng gong yú jiang bian lián yè zào chéng tiě suǒ , tiě zhuī , shè lì tíng dang .

10 què shuo jìn dou du dù yù , bing chu jiang líng , lìng yá jiang zhou zhǐ : yǐn shuǐ shǒu ba bǎi rén , chéng xiǎo zhou àn dù Cháng Jiāng , yè xí lè xiāng , duo lì jīng qí yú shan lín zhì chǔ , rì zé fàng pào léi gǔ , yè zé gè chù jù huǒ . zhǐ lǐng mìng , yǐn zhòng dù jiang , fú yú ba shan . cì rì , dù yù líng dà jun shuǐ lù bìng jìn . qián shào bào dào : wú zhǔ qiǎn wǔ yán chu lù lù , lù jǐng chu shuǐ lù , sun xin wèi xian feng : san lù lái yíng . " dù yù yǐn bing qián jìn , sun xin chuán zǎo dào . liǎng bing chu jiao , dù yù biàn tuì . xin

也。”昏曰：“臣有一计，令王濬之舟，皆为齑粉矣。”皓大喜，遂问其计。岑昏奏曰：“江南多铁，可打连环索百余条，长数百丈，每环重二三十斤，于沿江紧要去处横截之。再造铁锥数万，长丈余，置于水中。若晋船乘风而来，逢锥则破，岂能渡江也？”皓大喜，传令拨匠工于江边连夜造成铁索、铁锥，设立停当。

tuần chi chu, giai vi tê phán hĩ." Hạo đại hỉ, toại vấn kì kê. Sầm hôn tấu viết: "Giang nam đa thiết, khả đả liên hoàn tác bách dư điêu, trường sở bách trường, mỗi hoàn trọng nhị tam thập cân, vu duyên giang khẩn yếu khứ xử hoành tiệt chi. Tái tạo thiết trùy sở vạn, trường trường dư, trí vu thủy trung. Nhược tấn thuyền thửa phong nhi lai, phùng trùy tắc phá, khởi năng độ giang dã?" Hạo đại hỉ, truyền lệnh bát tượng công vu giang biên liên dạ tạo thành thiết tác, thiết trùy, thiết lập đinh đương.

đánh ra hơn một trăm cuộn dây xích, mỗi cuộn dài vài trăm trượng, mỗi vòng xích nặng hai ba mươi cân. Đọc theo bờ sông, nội chỗ nào khẩn yếu, thì giăng dây xích ra mà chắn lối thuyền đi. Lại đúc vài vạn cọc sắt, mỗi cái dài hơn một trượng, cắm ngầm ở dưới đáy nước, nếu thuyền của Tuân nhờ gió lướt sang, chạm phải cọc thì vỡ tan cả, còn sang làm sao được? Hạo mừng lắm, truyền sai thợ rèn ra bờ sông, ngày đêm đúc cọc sắt và xích sắt, đem dàn cắm các nơi hiểm yếu.

却说晋都督杜预，兵出江陵，令牙将周旨：引水手八百人，乘小舟暗渡长江，夜袭乐乡，多立旌旗于山林之处，日则放炮擂鼓，夜则各处举火。旨领命，引众渡江，伏于巴山。次日，杜预领大军水陆并进。前哨报道：吴主遣伍延出陆路，陆景出水路，孙歆为先锋：三路来迎。”杜预引兵前进，孙歆船早到。两兵初交，

Khước thuyết tấn đô đốc đỗ dự, binh xuất giang lăng, lệnh nha tướng chu chỉ: dẫn thủy thủ bát bách nhân, thửa tiều chu ám độ trường giang, dạ tập nhạc hương, đa lập tinh kì vu sơn lâm chi xử, nhật tắc phóng pháo lôi cỗ, dạ tắc các xử cử hỏa. Chỉ lĩnh mệnh, dẫn chúng độ giang, phục vu ba sơn. Thủ nhật, đỗ dự lĩnh đại quân thủy lục tịnh tiến. Tiền tiều báo cáo: ngô chủ khiển ngũ duyên xuất lục lộ, lục cảnh xuất thủy lộ, tôn hâm vi tiên phong: tam lộ lai nghênh. "Đỗ dự dẫn binh tiền tiến, tôn hâm thuyền tảo đáo. Lưỡng binh sơ giao, đỗ dự tiện thối. Hâm dẫn binh thượng

Nói về đô đốc Tấn là Đỗ Dự kéo quân đến Giang Lăng, sai nha tướng Chu Chỉ dẫn tám trăm thủy thủ chở thuyền nhỏ sang ngầm sông Trường Giang, đêm úp lấy Lạc Dương, cắm nhiều cờ quạt trong rừng rậm, ban ngày thì phóng pháo khua trống, đêm đốt lửa làm hiệu. Chỉ vâng lệnh, dẫn quân qua sông, phục ở Ba Sơn. Hôm sau, Đỗ Dự tiến quân cả hai mặt thủy bộ. Tiền tiều báo rằng: - Ngô chủ sai Ngũ Diện ra mặt bộ, Lục Cảnh ra mặt thủy, Tôn Hâm làm tiên phong, tất cả ba đường đến nghênh địch. Đỗ Dự dẫn quân tiến đi, gấp ngay thuyền Tôn Hâm tới. Hai bên vừa mới giao chiến, Đỗ Dự đã rút lui ngay, Tôn Hâm mang quân lên bờ

yǐn bing shàng àn , yǐ lǐ zhui shí , bù dào èr shí lǐ , yi sheng pào xiǎng , sì miàn jìn bing dà zhì . wú bing jí huí , dù yù chéng shì yǎn sha , wú bing sī zhě bù jí qí shù . sun xin ben dào chéng bian , zhou zhǐ ba bǎi jun hùn zá yú zhōng , jiù chéng shàng jǔ huǒ . xin dà jīng yue : " bēi lái zhu jun nǎi fei dù jiāng yě ? " jí yù tuì shí , bēi zhōu zhǐ dà hè yǐ shèng , zhǎn yú mǎ xià . lù jǐng zài chuán shàng , wàng jiàn jiāng nán àn shàng yí piàn huǒ qǐ , ba shan shàng fēng piao chu yí miàn dà qí , shàng shu : " jìn ? nán dà jiāng jun dù yù " . lù jǐng dà jīng , yù shàng àn táo mìng , bēi jìn jiāng zhāng cháng mǎ dào zhǎn zhī . wǔ yán jiàn gè jun jie bài , nǎi qì chéng zǒu , bēi fú bing zhuo zhù , fú jiàn dù yù . yù yue : " liú zhī wú yòng ! " chì lìng wǔ shì zhǎn zhī . suì de jiāng líng .

11 yú shì yuán , xiāng yí dài , zhí dǐ guǎng zhōu zhu jūn , shǒu lìng jie wàng feng ? yìn ér jiàng . yù lìng rén chí jié an fǔ , qiu háo wú fàn . suì jìn bing gōng wǔ chang , wǔ chang yì jiàng , dù yù jun wei dà zhèn , suì dà huì zhu

杜预便退。歆引兵上岸，迤逦追时，不到二十里，一声炮响，四面晋兵大至。吴兵急回，杜预乘势掩杀，吴兵死者不计其数。孙歆奔到城边，周旨八百军混杂于中，就城上举火。歆大惊曰：“北来诸军乃飞渡江也？”急欲退时，被周旨大喝一声，斩于马下。陆景在船上，望见江南岸上一片火起，巴山上风飘出一面大旗，上书：“晋镇南大将军杜预”。陆景大惊，欲上岸逃命，被晋将张尚马到斩之。伍延见各军皆败，乃弃城走，被伏兵捉住，缚见杜预。预曰：“留之无用！”叱令武士斩之。遂得江陵。

于是沅、湘一带，直抵广州诸郡，守令皆望风溃降。预令人持节安抚，秋毫无犯。遂进军攻武昌，武昌亦降，杜预军威大振，遂大会

ngạn, dĩ lệ truy thời, bắt đáo nhị thập lì, nhất thanh pháo hưởng, tú diện tấn binh đại chí. Ngô binh cấp hồi, đỗ dự thừa thế yểm sát, ngô binh tử giả bắt kể kì sở. Tôn Hâm bôn đáo thành biên, chu chỉ bát bách quân hỗn tạp vu trung, tựu thành thượng cử hỏa. Hâm đại kinh viết: "Bắc lai chư quân nãi phi độ giang dã?" Cáp dục thối thời, bị chu chỉ đại hát nhất thanh, trăm vu mã hạ. Lục Cảnh tại thuyền thượng vọng kiến giang nam ngạn thượng nhất phiến hỏa khởi, ba sơn thượng phong phiêu xuất nhất diện đại kì, thượng thư: "Tấn trấn nam đại tướng quân đỗ dự". Lục Cảnh đại kinh, dục thượng ngạn đảo mệnh, bị tấn tương thương thượng mã đáo trăm chi. Ngũ duyên kiến các quân giai bại, nãi khí thành tầu, bị phục binh tróc trụ, phuộc kiến đỗ dự. Dự viết: "Lưu chi vô dụng!" Sát lệnh võ sĩ trăm chi. Toại đắc giang lăng.

đuổi theo, chưa đầy hai mươi dặm, pháo hiệu nổ vang, quân Tấn kéo tràn cả đến; quân Ngô vội vàng rút về. Đỗ Dự thừa thế đánh bừa sang, quân Ngô tổn hại rất nhiều. Tôn Hâm chạy về đến thành, thì tám trăm quân của Chu Chỉ nhân lúc xốn xáo, cũng chạy lẩn cá vào trong thành, rồi đốt lửa lên. Hâm giật mình mà rắng: Quân bắc dễ thường bay qua sông chắc? Bèn vội vàng kéo quân chạy, thì đã bị Chu Chỉ quát to một tiếng, chém nhào xuống ngựa. Lục Cảnh ở dưới thuyền, trông về nam ngạn, một dải lửa đỏ rực; trên núi Ba Sơn lá cờ to gió bay phấp phới, trông rõ hàng chữ "Tấn trấn nam đại tướng quân Đỗ Dự". Lục Cảnh giật mình, toan chạy lên bờ đi trốn, bị tướng Tấn là Trương Thượng tể ngựa xốc tới chém chết. Ngũ Diên thấy quân các mặt thua cả, bỏ thành chạy trốn, bị quân phục tóm được, trói nộp Đỗ Dự. Dự sai võ sĩ chém nốt; liền hạ được thành Giang Lăng.

Vu thị nguyên, tương nhất đái, trực để quảng châu chư quận, thủ lệnh giai vọng phong tê ấn nhi hàng. Dự lệnh nhân trì tiết an phủ, thu hào vô phạm. Toại tiến binh công võ xương, võ xương diệc hàng, đỗ dự quân uy đại chấn, toại đại hội chư

Thế là suốt một dải sông Ngoan Tương đến mãi Quảng Châu, các quận thú tấp nập mang ấn ra hàng. Dự sai người cầm cờ tiết đi phủ dụ nhân dân, không xâm phạm một ly một tí của dân. Rồi tiến binh xuống hạ thành Vũ Xương. Vũ Xương cũng hàng. Từ bấy giờ, quân oai

jiang , gòng yì qǔ jiàn yè zhī cè . hú fèn yue : " bǎi nián zhī kòu , wèi kě jìn fú . fang jin chun shuǐ fàn zhǎng , nán yǐ jiǔ zhù . kě sì lái chun , gèng wéi dà jǔ . " yù yue : " xí lè yì jì xi yi zhàn ér bìng qiāng qí ; jin bing wei dà zhèn , rú pò zhú zhì shì , shù jié zhì hòu , jie yíng rèn ér jiě , wú fù yǒu zhe shǒu chǔ yě . " suì chí xí yue huì zhu jiang , yí qí jìn bing , gong qū jiàn yè .

诸将，共议取建业之策。胡奋曰：“百年之寇，未可尽服。方今春水泛涨，难以久住。可俟来春，更为大举。”预曰：“昔乐毅济西一战而并强齐；今兵威大振，如破竹之势，数节之后，皆迎刃而解，无复有着手处也。”遂驰檄约会诸将，一齐进兵，攻取建业。

tướng, cộng nghị thủ kiến nghiệp chi sách. Hồ phán viết: "Bách niên chi khấu, vị khả tần phục. Phương kim xuân thủy phiếm trưởng, nan dĩ cửu trụ. Khả sỹ lai xuân, canh vi đại cử." Dự viết: "Tích nhạc nghị tề tây nhất chiến nhi tịnh cường tề; kim binh uy đại chấn, như phá trúc chi thế, sở tiết chi hậu, gai nghênh nhận nhi giải, vô phục hữu trú thủ xử dã." Toại trì hịch ước hội chư tướng, nhất tề tiến binh, công thủ kiến nghiệp.

của Đỗ Dụ lùng lẫy, Dự mới hội các tướng lại bàn kế lấy Kiên Nghiệp. Hồ Phán thưa rằng: - Giặc trăm năm nay, chưa dễ mà trừ cho hết được. Đang lúc nước xuân tràn ngập, khó ở lâu được, nên đợi sang năm, sẽ kéo đại quân sang đánh. Dự nói: - Ngày xưa Nhạc Nghị đánh một trận ở Tề Tây, mà lấy được nước Tề hùng mạnh. Nay quân oai của ta lùng lẫy; ví như chẻ nứa, chẻ được vài đóng rồi, thì lia mũi dao cũng phải toác, không phải khó nhọc gì nữa! Bên đưa hịch ước hẹn với các tướng, nhất tề tiến binh đến đánh Kiên Nghiệp.

12 shí lóng xiāng jiāng jun wáng jùn lù shuǐ bing shùn liú ér xià . qián shào bào shuo : " wú rén zào tiě suǒ , yán jiang héng jié ; yòu yǐ tiě zhuì zhì yú shuǐ zhōng wèi zhǔn bèi . " jùn dà xiào , suì zào dà fá shù shí fang , shàng fú cǎo wèi rén , pi jiǎ zhí zhàng , lì yú zhōu wéi , shùn shuǐ fàng xià . wú bing jiàn zhì , yǐ wèi huó rén , wàng feng xian zǒu . àn zhuī zhe fá , jìn tí ér qù . yòu yú fá shàng zuò dà jù , cháng shí yú zhàng , dà shí yú wéi , yǐ má yóu guàn zhì , dàn yù tiě suǒ , rán jù shao zhì , xu yú jie duàn . liǎng lù cóng dà jiang ér lái . suǒ dào zhì chǔ , wú bù kè shèng . què shuo dong wú chéng xiāng zhāng tì , lìng zuǒ jiāng jun shěn yíng , yòu

时龙骧将军王濬率水兵顺流而下。前哨报说：“吴人造铁索，沿江横截；又以铁锥置于水中为准备。”濬大笑，遂造大筏数十方，上缚草为人，披甲执杖，立于周围，顺水放下。吴兵见之，以为活人，望风先走。暗锥着筏，尽提而去。又于筏上作大炬，长十余丈，大十余围，以麻油灌之，但遇铁索，燃炬烧之，须臾皆断。两路从大江而来。所到之处，无不克胜。却说东吴丞相张悌，令

Thời long tương tướng quân vương tuấn suất thủy binh thuận lưu nhí hạ. Tiền tiêu báo thuyết: "Ngô nhân tạo thiết tác, duyên giang hoành tiệt; hựu dĩ thiết trùy trí vu thủy trung vi chuẩn bị." Tuấn đại tiêu, toại tạo đại phiệt sở thập phương, thượng phuợc thảo vi nhân, phi giáp chấp trượng, lập vu chu vi, thuận thủy phóng hạ. Ngô binh kiến chi, dĩ vi hoạt nhân, vọng phong tiên tầu. Ám trùy trù phiệt, tần đè nhi khú. Hựu vu phiệt thượng tác đại cự, trường thập dư trượng, đại thập dư vi, dĩ ma du quán chi, dãn ngô thiết tác, nhiên cự thiêu chi, tu du giai đoạn. Lưỡng lộ tòng đại giang nhi lai. Sở đáo chi xử, vô bất khắc thăng. Khuốc thuyết đồng ngô thừa tướng trương trượng đế, lệnh tả tướng quân trầm

Bấy giờ long nhương tướng quân Vương Tuấn, dẫn quân thủy thuận dòng xuôi xuống. Quân tiền tiêu báo rằng: - Người Ngô đúc dây xích bằng sắt, chấn ngang khắp dọc bờ sông, lại dùng cọc sắt cắm ngầm dưới nước để phòng làm người giả, cũng mặc áo giáp cầm khí giới, đứng chung quanh bờ, thuận dòng thả xuống. Quân Ngô trong thấy tướng là người thực, chạy trốn mất cả. Những cọc sắt vướng và bờ, đều bị kéo bật cả đi. Trên bờ lại có cây đinh liệu to, dài vài trượng, to hơn mười ôm, trong vây dầu mỡ, phàm chỗ nào có dây xích, thì đốt cây đinh liệu lên, hun vào vòng xích, chỉ một lát xích đứt gãy tả tai. Hai đạo quân kéo sang, đi đến đâu đánh được đến đấy. Đây nói, thừa tướng Đông Ngô là Trương Đề sai tả tướng quân Thẩm Oánh, hữu tướng quân

jīāng jūn zhu gé jìng , lái yíng
jìn bing . yíng wèi jìng yue : " shàng liú zhu jun bù zuò tí
fáng , wú liào jìn jun bì zhì cǐ
, yí jìn lì yǐ dí zhì . ruò xìng
de shèng , jiāng nán zì an .
jìn dù jiāng yǔ zhàn , bù xìng
ér bài , zé dà shì qù yǐ . " jìng
yue : " gōng yán shì yě . "
yán wèi bì , rén bào jìn bing
shùn liú ér xià , shì bù kě
dang . èr rén dà jīng , huang
lái jiàn zhāng tì shàng yì .
jìng wèi tì yue : " dong wú
wéi yǐ , hé bù dùn qù ? " tì
chuí qì yue : " wú zhì jiāng
wáng , xián yú gòng zhì ; jin
ruò jun chén jie jiàng , wú yí
réni sǐ yú guó nán , bù yì rǔ
hu ! " zhu gé jìng yì chuí qì
ér qù . zhang tì yǔ shěn yíng
hui bing dǐ dí , jìn bing yí qí
wéi zhì . zhou zhǐ shǒu xian
sha rù wú yíng . zhang tì dù
fèn lì bó zhàn , sǐ yú luàn jun
zhì zhōng . shěn yíng bèi
zhou zhǐ suǒ sha . wú bing sì
sǎn bài zǒu . hòu rén yǒu shí
zàn zhāng tì yue : " dù yù ba
shan jiàn dà qí , jiāng dong
zhang tì sǐ zhong shí . yǐ pàn
wáng qì nán zhong jìn , bù
rěn tou sheng fù suǒ zhì . "

左将军沈莹、右将军诸葛靓，来迎晋兵。莹谓靓曰：“上流诸军不作提防，吾料晋军必至此，宜全力以赴之。若幸得胜，江南自安。今渡江与战，不幸而败，则大事去矣。”靓曰：“公言是也。”言未毕，人报晋兵顺流而下，势不可当。二人大惊，慌来见张悌商议。靓谓悌曰：“东吴危矣，何不遁去？”悌垂泣曰：“吴之将亡，贤愚共知；今若君臣皆降，无一人死于国难，不亦辱乎！”诸葛靓亦垂泣而去。张悌与沈莹挥兵抵抗，晋兵一齐围之。周旨首先杀入吴营。张悌独奋力搏战，死于乱军之中。沈莹被周旨所杀。吴兵四散败走。后人有诗赞张悌曰：“杜预巴山见大旗，江东张悌死忠时。已拚王气南中尽，不忍偷生负所知。”

13 què shuo jìn bing kè liǎo niú

却说晋兵克了牛渚，深

oánh, hữu tướng quân Gia Cát tịnh, lai nghênh tấn binh. Oánh vị tịnh viết: "Thượng lưu chư quân bắt tác đề phòng, ngô liêu tấn quân tất chí thủ, nghi tấn lực dĩ địch chi. Như ợc hạnh đắc thắng, giang nam tự an. Kim độ giang dữ chiến, bất hạnh nhi bại, tắc đại sự khứ hĩ." Tịnh viết: "Công ngôn thị dã." Ngôn vị tất, nhân báo tấn binh thuận lưu nhi hạ, thế bất khả đương. Nhị nhân đại kinh, hoảng lai kiến trương đẽ thương nghị. Tịnh vị đẽ viết: "Đông ngô nguy hĩ, hà bát độn khứ?" Đẽ thùy khắp viết: "Ngô chi tương vong, hiền ngu cộng tri; kim như ợc quân thần giai hàng, vô nhất nhân tử vu quốc nan, bát diệc nhục hò!" Gia Cát tịnh diệc thùy khắp nhi khứ. Trương đẽ dũ tràm oánh huy binh đẽ địch, tấn binh nhát tê vi chi. Chu chỉ thủ tiên sát nhập ngô doanh. Trương đẽ độc phán lực bác chiến, tử vu loạn quân chi trung. Trầm oánh bị chu chỉ sở sát. Ngô binh tử tán bại tầu. Hậu nhân hữu thi tán trương đẽ viết: "Đỗ dự ba sơn kiến đại kì, giang đông trương đẽ tử trung thời. Dĩ biện vương khí nam trung tần, bất nhẫn thâu sinh phụ sở tri."

Khước thuyết tấn binh khắc liễu

Gia Cát Nghiễn dẫn quân lại chống cự với quân Tấn. Oánh bảo với Nghiễn rằng: - Các quan trên phía thượng lưu, không phòng bị gì, tôi chắc quân Tấn tất đến đây. Ta nên cố sức mà đánh, may ra đánh được thì Giang Nam lại được yên ổn. Nếu ta sang sông đánh nhau, bất hạnh mà thua thì việc to hỏng cả. Nghiễn nói: - Ông nói phải lắm. Đang bàn chuyện thì có người báo tin quân Tấn thuận dòng xuôi xuống, thế mạnh lắm không sao địch nổi. Hai người giật mình, vội vàng vào bàn với Trương Đẽ. Nghiễn bảo Đẽ rằng: - Đông Ngô nguy đến nơi rồi, sao không trốn đi cho rảnh? Đẽ khóc rằng: - Nước Ngô sắp mất, kẻ ngu người hiền ai cũng biết. Nay nếu vua tôi hàng cả, không có một người nào chết vì nước, chẳng phải nhục lắm ru? Gia Cát Nghiễn cũng ứa nước mắt khóc rồi đi mất. Trương Đẽ cùng với Thẩm Oánh thúc quân vào đánh. Quân Tấn vây kín cả chung quanh. Chu Chỉ xông thẳng vào trại Ngô. Trương Đẽ cố sức cầm cự, nhưng bị chết trong đám loạn quân. Thẩm Oánh cũng bị Chu Chỉ chém nốt. Quân Ngô chạy tán lác mắt cả. Có thơ khen rằng: Ba Sơn phát phói cờ Đỗ Dự, Trương Đẽ lừng danh được chết trung. Dã biết miền nam vương khí hết, Lẽ nào tham sống phụ Giang Đông!

Lại nói quân Tấn lấy được bến

zhǔ , shen rù wú jìng . wáng jùn qiǎn rén chí bào jié yīn , jìn zhǔ yán wén zhì dà xǐ . jiǎ chong zòu yue : " wú bing jiǔ láo yú wài , bù fú shuǐ tǔ , bì sheng jí bìng . yí zhao jun huán , zài zuò hòu tú . " zhang huá yue : " jin dà bing yǐ rù qí cháo , wú rén dǎn luò , bù chu yi yuè , sun hào bì qín yǐ . ruò qing zhao huán , qián gong jìn fèi , chéng kē xí yě . " jìn zhǔ wèi jí yìng , jiǎ chong chì huá yue : " rǔ bù shèng tian shí dì lì , yù wàng yao gong jì , kùn bì shì zú , suí zhǎn rǔ bù zú yǐ xiè tian xià ! " yán yue : " cǐ shì zhèn yì , huá dàn yǔ zhèn tòng ēr , hé bì zheng biàn ! " hu bào dù yù chí biǎo dào . jìn zhǔ shì biǎo , yì yán yí jí jìn bing zhì yì . jìn zhǔ suí bù fù yí , jìng xià zheng jìn zhì mìng .

14 wáng jùn děng fèng liǎo jìn zhǔ zhì mìng , shuǐ lù bìng jìn , feng léi gǔ dòng , wú rén wàng qí ér jiàng . wú zhǔ hào wén zhì , dà jīng shi sè . zhu chén gào yue : " běi bing rì jìn , jiāng nán jun mǐn bù zhàn ér jiàng , jiāng rú zhì hé ? " hào yue : " hé gù bù zhàn ? " zhòng duì yue : " jin rì zhì

入吴境。王濬遣人驰报捷音，晋主炎闻知大喜。贾充奏曰：“吾兵久劳于外，不服水土，必生疾病。宜召军还，再作后图。”张华曰：“今大兵已入其巢，吴人胆落，不出一月，孙皓必擒矣。若轻召还，前攻尽废，诚可惜也。”晋主未及应，贾充叱华曰：“汝不省天时地利，欲妄邀功绩，困弊士卒，虽斩汝不足以谢天下！”炎曰：“此是朕意，华但与朕同耳，何必争辩！”忽报杜预驰表到。晋主视表，亦言宜急进兵之意。晋主遂不复疑，竟下征进之命。

王濬等奉了晋主之命，水陆并进，风雷鼓动，吴人望旗而降。吴主皓闻之，大惊失色。诸臣告曰：“北兵日近，江南军民不战而降，将如之何？”皓曰：“何故不战？”众对曰：

ngưu chủ, thâm nhập ngô cảnh. Vương tuấn khiển nhân trì báo tiếp âm, tấn chủ viêm văn tri đại hỉ. Cỗ sung tâu viết: "Ngô binh cửu lao vu ngoại, bắt phục thủy thổ, tất sinh tật bệnh. Nghi triệu quân hoản, tái tác hậu đồ." Trương hoa viết: "Kim đại binh dĩ nhập kì sào, ngô nhân đầm lạc, bắt xuất nhất nguyệt, tôn hạo tất cầm hĩ. Nhược khinh triệu hoản, tiền công tần phế, thành khả tích dã." Tấn chủ vị cập ứng, cỗ sung sắt hoa viết: "Nhữ bất tỉnh thiên thời địa lợi, dục vọng yêu công tích, khốn tệ sĩ tốt, tuy trăm nhữ bất túc dĩ tạ thiên hại!" Viêm viết: "Thử thị trẫm ý, hoa dấn dũ trẫm đồng nhĩ, hà tất tranh biện!" Hốt báo đỗ dự tri biểu đáo. Tấn chủ thị biểu, diệc ngôn nghi cấp tiến binh chi ý. Tấn chủ toại bất phục nghi, cánh hạ chinh tiến chi mệnh.

Ngưu Tử, liền tiến sâu vào đất Ngô. Vương Tuấn sai người về triều báo tin thắng trận. Tấn chủ Tư Mã Viêm nghe tin mừng lắm. Giả Sung tâu rằng: - Quân ta mỏi mệt ở ngoài đã lâu, không quen thủy thổ, tất sinh bệnh tật, nên cho đòi về, rồi sẽ liệu kế khác. Trương Hoa tâu rằng: - Nay quân ta đã vào đến sào huyệt của giặc, người Ngô sợ hết vía, không đầy một tháng nữa, tất bắt sống được Tôn Hạo. Nếu đòi về công trước uống cǎ, thực đáng tiếc lắm. Tấn chủ chưa kịp nói, Giả Sung đã mắng Hoa rằng: - Người không biết xét đến thiên thời địa lợi, lại muốn tăng công, làm khổ ải quân sĩ, dẫu chém đầu ngươi cũng chưa đủ tạ được thiên hạ đâu! Tấn chủ nói: - Ý trẫm cũng hợp ý với Trương Hoa, can gì phải cãi nhau làm vậy? Chợt lại có biểu Đỗ Dự đưa về. Tấn chủ mở xem, ý trong biểu cũng xin kíp tiến binh. Tấn chủ bấy giờ mới cương quyết, bèn hạ lệnh tiến quân.

Vương tuấn đẳng phụng liễu tấn chủ chi mệnh, thủy lục tịnh tiến, phong lôi cỗ động, ngô nhân vong kì nhi hàng. Ngô chủ hạo văn chí, đại kinh thất sắc. Chư thần cáo viết: "Bắc binh nhật cận, giang nam quân dân bất chiến nhi hàng, tương như chi hè?" Hạo viết: "Hà cố bất chiến?" Chúng đối viết: "Kim

Bọn Vương Tuấn vâng mệnh Tấn chủ, tiến cả hai mặt thủy bộ, thế như vũ bão, người Ngô tới lắp ra hàng. Ngô chủ Tôn Hạo thấy vậy, sợ tái mặt lại. Quần thần tâu rằng: - Quân miền bắc kéo tới nơi, quân dân Giang Nam không đánh mà hàng, làm thế nào bấy giờ? Hạo hỏi: - Tại sao không đánh? Chúng thừa rằng: - Tai vạ hôm nay đều do

huò , jie cén hun zhì zuì , qǐng bì xià zhu zhì . chén děng chu chéng jué yí sī zhàn . " hào yue : " liàng yi zhōng guì , hé néng wù guó ? " zhòng dà jiào yue : " bì xià qǐ bù jiàn shǔ zhì huáng hào hu ! " suì bù dài wú zhǔ zhì mìng , yí qí yǒng rù gong zhong , suì ge cén hun , sheng dàn qí ròu . táo jùn zòu yue : " chén lǐng zhàn chuán jie xiǎo , yuàn de èr wàn bing chéng dà chuán yǐ zhàn , zì zú pò zhì . " hào cóng qí yán , suì bo yù lín zhu jun yǔ táo jùn shàng liú yíng dí . qián jiāng jun zhang xiàng , lǚ shuǐ bing xià jiang yíng dí . èr rén bù bing zhèng xíng , bù xiǎng xi běi feng dà qǐ , wú bing qí zhì , jie bù néng lì , jìn dào shù yú zhou zhong ; bing zú bù kěn xià chuán , sì sǎn ben zǒu , zhì yǒu zhang xiàng shù shí jun dài dí .

15 què shuo jin jiang wáng jùn , yáng fan ér xíng , guò san shan , zhou shi yue : " feng bo shèn jí , chuán bù néng xíng ; qiě dài feng shì shǎo xī xíng zhì . " jùn dà nù , bá jiàn chí zhì yue : " wú mù xià yù qū shí tou chéng , hé yán zhù ye ! " suì léi gǔ dà jìn . wú jiang zhang xiàng yín

“今日之祸，皆岑昏之罪，请陛下诛之。臣等出城决一死战。”皓曰：“量一中贵，何能误国？”众大叫曰：“陛下岂不见蜀之黄皓乎！”遂不待吴主之命，一齐拥入宫中，碎割岑昏，生啖其肉。陶濬奏曰：“臣领战船皆小，愿得二万兵乘大船以战，自足破之。”皓从其言，遂拨御林诸军与陶濬上流迎敌。前将军张象，率水兵下江迎敌。二人部兵正行，不想西北风大起，吴兵旗帜，皆不能立，尽倒竖于舟中；兵卒不肯下船，四散奔走，只有张象数十军待敌。

却说晋将王濬，扬帆而行，过三山，舟师曰：“风波甚急，船不能行；且待风势少息行之。”濬大怒，拔剑叱之曰：“吾目下欲取石头城，何言住耶！”遂擂鼓大进。吴将张象引从军

nhật chi họa, giai sầm hôn chi tội, thỉnh bộ hạ tru chi. Thần đảng xuất thành quyết nhất tử chiến." Hạo viết: "Lượng nhất trung quý, hà năng ngộ quốc?" Chúng đại khiếu viết: "Bệ hạ khởi bất kiến thực chi hoàng hạo hò!" Toại bất đãi ngô chủ chi mệnh, nhất tè ứng nhập cung trung, toái cát sầm hôn, sinh đậm kì nhục. Đào tuấn tầu viết: "Thần lĩnh chiến thuyền giai tiều, nguyện đắc nhị vạn binh thừa đại thuyền dĩ chiến, tự túc phá chi." Hạo tòng kì ngôn, toại bát ngụ lâm chư quân dữ đào tuấn thương lưu nghênh địch. Tiền tướng quân trương tượng, suất thủy binh hạ giang nghênh địch. Nhị nhân bộ binh chánh hành, bắt tướng tây bắc phong đại khởi, ngô binh kì xí, giai bất năng lập, tǎn đảo thụ vu chu trung; binh tốt bắt khẳng hạ thuyền, tú tán bôn tầu, chỉ hữu thương tượng số thập quân đãi địch.

Sầm Hôn gây ra, xin bộ hạ chém chết hắn đi. Bọn tôi xin ra thành liều một trận sống mái. Hạo nói: - Một tên thi thần làm lõi thế nào được việc nước? Chúng hét to lên rằng: - Bệ hạ không nhớ chuyện Hoàng Hạo ở Thục ư? Bèn không đợi lệnh Ngô chủ, mọi người kéo ủa vào cung, cắt thịt Sầm Hôn, ăn như ăn gỏi. Đào Tuấn tầu rằng: - Chiến thuyền phát cho tôi đều nhỏ quá, xin cho thêm hai vạn quân cối thuyền lớn mà đánh thì có thể phá được giặc. Hạo nghe theo, cấp quân ngự lâm cho Tuấn dẫn lên thượng lưu nghênh địch; tiền tướng quân Trương Tượng dẫn thủy quân xuống hạ lưu chống giặc. Hai đạo quân đang đi, chẳng dè gió tây bắc cuốn đến, cờ quạt quân Ngô không cầm lên được, đồ rạp cả trong thuyền, quân sĩ không chịu xuống, chạy toán loạn hết, chỉ còn tro Trương Tượng và vài chục tên quân chống nhau với giặc.

Khước thuyết tần tương vương tuấn, dương buồm kéo đi, qua Tam Sơn, thủy thủ bầm rǎng: - Thành Thạch Đầu ở ngay trước mắt rồi, còn nghỉ lại làm gì? Bèn đánh trống thúc quân kéo đi. Ngô tướng Trương Tượng dẫn quân đến xin hàng. Tuấn nói: - Nếu ngươi có bụng hàng thực, thì phải dẫn binh làm tiền bộ mà lập công. Trương Tượng

cóng jūn qǐng jiàng . jùn yue : " ruò shì zhen jiàng , biàn wèi qián bù lì gong ." xiàng huí běn chuán , zhí zhì shí tou chéng xià , jiào kai chéng mén , jie rù jìn bing . sun hào wén jìn bing yǐ rù chéng , yù zì wěn . zhong shu jin hú chong , guang lù xun xue yíng zòu yue : " bì xià hé bù xiào an lè gong liú chán hu ? " hào cóng zhī , yì yú chèn zì fú , lù zhu wén wǔ , yì wáng jùn jun qián guì jiàng . jùn shì qí fú , fén qí chèn , yǐ wáng lǐ dài zhì . táng rén yǒu shi tàn yue : " xī jìn lóu chuán xià yì zhōu , jin líng wáng qì àn rán shou . qian xún tiě suǒ chén jiang dǐ , yi piàn jiàng qí chu shí tou . rén shì jǐ huí shàng wǎng shì , shan xíng yí jiù zhěn hán liú . jin féng sì hǎi wèi jia rì , gù lěi xiao xiao lú dí qiu . " yú shì dong wú sì zhōu , sì shí san jùn , san bǎi yi shí san xiān , hù kǒu wǔ shí èr wàn san qian , guan lì san wàn èr qian , bing èr shí san wàn , nán nǚ lǎo yòu èr bǎi san shí wàn , mǐ gǔ èr bǎi ba shí wàn hú , zhōu chuán wǔ qian yú sou , hòu guan wǔ qian yú rén , jie guì dà jìn . dà shì yǐ dìng , chu bǎng an míng , jìn feng fǔ kù cang bǐng .

请降。濬曰：“若是真降，便为前部立功。”象回本船，直至石头城下，叫开城门，接入晋兵。孙皓闻晋兵已入城，欲自刎。中书今胡冲、光禄勋薛莹奏曰：“陛下何不效安乐公刘禅乎？”皓从之，亦舆榇自缚，率诸文武，诣王濬军前归降。濬释其缚，焚其榇，以王礼待之。唐人有诗叹曰：“西晋楼船下益州，金陵王气黯然收。千寻铁锁沉江底，一片降旗出石头。人世几回伤往事，山形依旧枕寒流。今逢四海为家日，故垒萧萧芦荻秋。”于是东吴四州，四十三郡，三百一十三县，户口五十二万三千，官吏三万二千，兵二十三万，男女老幼二百三十万，米谷二百八十万斛，舟船五千余艘，后官五千余人，皆归大晋。大事已定，出榜安民，尽封府库仓禀。

tượng dẫn tòng quân thỉnh hàng. Tuần viết: "Nhược thị chân hàng, tiện vi tiền bộ lập công." Tượng hồi bỗn thuyền, trực chí thạch đầu thành hạ, khiếu khai thành môn, tiếp nhập tần binh. Tôn hạo văn tần binh dĩ nhập thành, dục tự vẫn. Trung thư kim hồ trùng, quang lộc huân tiết oánh tấu viết: "Bệ hạ hà bát hiệu an lạc công lưu thiện hò?" Hạo tòng chi, diệc dư sắn tự phược, suất chư văn võ, nghệ vương tuấn quân tiền quy hàng. Tuần thích kì phược, phần kì sắn, dĩ vương lễ đãi chi. Đường nhân hữu thi thán viết: "Tây tần lâu thuyền hạ ích châu, kim lăng vương khí ảm nhiên thu. Thiên tầm thiết tỏa trầm giang đê, nhất phiến hàng kì xuất thạch đầu. Nhân thế kỉ hồi thương vãng sự, sơn hình y cựu châm hàn lưu. Kim phùng tú hải vi gia nhật, cố lũy tiêu tiêu lô địch thu." Vu thị đông ngô tú châu, tú thập tam quận, tam bách nhất thập tam thuyền, hộ khẩu ngũ thập nhị vạn tam thiên, quan lại tam vạn nhị thiên, binh nhị thập tam vạn, nam nữ lão ấu nhị bách tam thập vạn, mẽ cốc nhị bách bát thập vạn hộc, chu thuyền ngũ thiên dư tao, hậu quan ngũ thiên dư nhân, giai quy đại tần. Đại sự dĩ định, xuất bảng an dân, tần phong phủ khổ thương bẩm.

trở về thuyền mình, kéo đến thành Thạch Đầu, gọi mở cửa thành, đón quân Tấn vào. Tôn Hạo nghe quân Tấn đã vào thành, muốn tự vẫn. Trung thư lệnh Hồ Sung, quang lộc huân Tiết Oánh tâu rằng: - Bệ hạ sao không bắt chước như An lạc công Lưu Thiền có được không? Hạo nghe lời, cũng xe một cỗ áo quan và tự trói mình lại, dẫn các quan đến dinh Vương Tuấn xin hàng. Người nhà Đường có thơ than rằng: Thuyền đâu mặt nước cuộn mên mông? Vương khí Kim Lăng hết sạch sanh. Khóa sắt nghìn tần chìm đáy nước, Cờ hàng một lá rủ đầu thành. Cuộc đời đâu bể bao chim nồi, Cảng sắc non sông vẫn biết xanh. Qua kại ngắm xem thành lũy trước, Gió thu hiu hắt cánh buồn tênh!

Thế là từ đây Đông Ngô 4 châu, 83 quận, 313 huyện, hộ khẩu 52 vạn 3 nghìn, quan lại 3 vạn 2 nghìn, quân 23 vạn, trai gái già trẻ cả thảy 230 vạn, thóc gạo 280 vạn hộc, thuyền hơn 5 nghìn chiếc, cung nữ hơn 5 nghìn người đều về cả nhà Đại Tấn. Việc lớn yên định đâu vào đây, Tuấn sai treo bảng yên dân, rồi niêm phong các kho tàng lại.

16 cì rì , táo jùn bìng bù zhàn zì kuì . láng yé wáng sī mǎ ? bìng wáng róng dà bìng jie zhì , jiàn wáng jùn chéng liǎo dà gōng , xin zhong xin xǐ . cì rì , dù yù yì zhì , dà kào san jun , kai cang zhèn jì wú mǐn . yú shì wú mǐn an dù . wéi yǒu jiàn píng tài shǒu wú yàn , jù chéng bù xià ; wén wú wáng , nǎi jiàng . wáng jùn shàng biǎo bào jié . cháo tíng wén wú yǐ píng , jun chén jie hè , shàng shòu . jìn zhǔ zhí pei liú tì yue : " cǐ yáng tài fù zhì gong yě , xí qí bù qín jiàn zhì ēr ! " piào qí jiāng jun sun xiù tuì cháo , xiàng nán ér ku yue : " xí tǎo nì zhuàng nián , yǐ yí xiào wèi chuàng lì jì yè ; jìn sun hào jǔ jiāng nán ér qì zhì ! you you cang tian , cǐ hé rén zai ! "

次日，陶濬兵不战自溃。琅琊王司马伷并王戎大兵皆至，见王濬成了大功，心中忻喜。次日，杜预亦至，大犒三军，开仓赈济吴民。于是吴民安堵。惟有建平太守吾彦，拒城不下；闻吴亡，乃降。王濬上表报捷。朝廷闻吴已平，君臣皆贺，上寿。晋主执杯流涕曰：“此羊太傅之功也，惜其不亲见之耳！”骠骑将军孙秀退朝，向南而哭曰：“昔讨逆壮年，以一校尉创立基业；今孙皓举江南而弃之！悠悠苍天，此何人哉！”

17 què shuo wáng jùn ban shi , qian wú zhǔ hào fù luò yáng miàn jun . hào deng diàn qǐ shǒu yǐ jiàn jìn dì . dì cì zuò yue : " zhèn shè cǐ zuò yǐ dài qīng jiǔ yǐ . " hào duì yue : " chén yú nán fang , yì shè cǐ zuò yǐ dài bì xià . " dì dà xiào . jiǎ chong wèn hào yue : " wén jun zài nán fang , měi záo rén yǎn mù , bo rén

却说王濬班师，迁吴主皓赴洛阳面君。皓登殿稽首以见晋帝。帝赐坐曰：“朕设此座以待卿久矣。”皓对曰：“臣于南方，亦设此座以待陛下。”帝大笑。贾充问皓曰：“闻君在南方

Thứ nhật, đào tuân binh bắt chiến tự hội. Lang gia vương Tư Mã trụ tịnh vương nhung đại binh giai chí, kiến vương tuấn thành liễu đại công, tâm trung hân hỉ. Thứ nhật, đỗ dự diệc chí, đại khao tam quân, khai thương chấn tề ngô dân. Vu thị ngô dân an đỗ. Duy hữu kiến bình thái thủ ngô ngạn, cự thành bắt hạ; văn ngô vong, nãi hàng. Vương tuấn thương biếu báo tiệp. Triều đình văn ngô dĩ bình, quân thần giai hạ, thương tho. Tấn chủ chấp bối lưu thể viết: "Thủ dương thái phó chi công dã, tích kì bất thân kiến chi nhĩ!" Phiêu kỵ tướng quân tôn tú thối triều, hướng nam nhi khắc viết: "Tích thảo nghịch tráng niên, dĩ nhất giáo úy sang lập cơ nghiệp; kim tôn hạo cử giang nam nhi khí chi! Du du thương thiên, thủ hà nhân tai!"

Hôm sau, quân Đào Tuân cũng tan vỡ hết. Bấy giờ, lương gia vương là Tư Mã Chu và Vương Nhụng dẫn đại quân đến, thấy Vương Tuân thành công rồi, ai nấy mừng rỡ. Hôm sau, Đỗ Dự cũng đến nơi, mở tiệc to khao thường ba quân, rồi mở kho lấy thóc gạo phát chẩn cho dân. Bởi thế dân Ngô yên cư lạc nghiệp cả. Duy có thái thú ở Kiến Bình là Ngô Ngạn cố sức giữ thành, sau nghe tin Ngô mất mới chịu hàng. Vương Tuân dâng biểu về triều đình báo tin thắng trận. Quân thần thấy đã bình xong Ngô rồi, cùng mừng dâng rượu thọ. Tấn chủ cầm chén rượu, rỏ nước mắt khóc rắng: - Đây là công của Dương thái phó; tiếc thay, ông ấy không được trông thấy! Phiêu kỵ tướng quân bên Ngô là Tôn Tú, lui chầu về nhà, ngoảnh mặt về hướng nam khóc rắng: - Ngày xưa Thảo nghịch tướng quân xuất thân là một chức hiệu úy mà gầy dựng nên cơ nghiệp. Nay Tôn Hạo đem vứt cả Giang Nam đi, vì đâu mà ra nồng nỗi này, trời hời trời?

Khước thuyết vương tuấn ban sư, thiên ngô chủ hạo phó lạc dương diện quân. Hạo đăng điện kê thủ dĩ kiến tấn đế. Đế tú tọa viết: "Trẫm thiết thử tọa dĩ đãi khanh cửu hĩ." Hạo đổi viết: "Thần vu nam phuong, diệc thiết thử tọa dĩ đãi bệ hạ." Đế đại tiểu. Cỗ sung vấn hạo viết: "Văn quân tại nam phuong, mỗi tộc nhân nhahn

Lại nói, Vương Tuân rút quân, đem Ngô chủ về Lạc Dương chầu Tấn chủ. Hạo lên điện rập đầu bái kiến. Tấn chủ cho ngồi, nói rằng: - Trẫm kê chỗ ngồi này để đợi người đến đã lâu rồi! Hạo tâu rằng: - Tôi ở nam phuong, cũng kê chỗ ngồi như thế để đợi bệ hạ. Tấn chủ cười ầm lên. Giả Sung nói rằng: - Người ở phuong nam, thường hay khoét mắt và lột da mặt người ta, đó là

miàn pì , cǐ hé děng xíng ye ? " hào yue : " rén chén shì jun jí jian huí bù zhong zhě , zé jia cǐ xíng ēr . " chong mò rán shèn kuì . dì feng hào wèi guī mìng hóu , zǐ sun feng zhōng láng , suí jiàng zài fù jie feng liè hóu . chéng xiāng zhang tì zhèn wáng , feng qí zì sun . feng wáng jùn wèi fǔ guó dà jiāng jun . qí yú gè jia feng shǎng .

18 zì cǐ san guó guì yú jìn dì si mǎ yán , wèi yí tǒng zhì jí yǐ . cǐ suǒ wèi " tian xià dà shì , gé jiǔ bì fen , fen jiǔ bì gé " zhě yě . hòu lái hòu hàn huáng dì liú chán wáng yú jìn tài shǐ qí nián , wèi zhǔ cáo huàn wáng yú tài an yuán nián , wú zhǔ sun hào wáng yú tài kang sì nián , jie shàn zhong . hòu rén yǒu gǔ feng yi pian , yǐ xù qí shì yue :

19 gao zǔ tí jiàn rù xián yáng , yán yán hóng rì sheng fú sang ; guang wǔ lóng xìng chéng dà tǒng , jin wu fei shàng tian zhōng yāng ; ai zai xiān dì shào hǎi yǔ , hóng lún xi zhuì xián chí bàng ! hé jìn wú móu zhōng guì luàn , liáng zhou dǒng zhuó ju cháo táng ; wáng

，每凿人眼目，剥人面皮，此何等刑耶？”皓曰：“人臣弑君及奸回不忠者，则加此刑耳。”充默然甚愧。帝封皓为归命侯，子孙封中郎，随降宰辅皆封列侯。丞相张悌阵亡，封其子孙。封王濬为辅国大将军。其余各加封赏。

自此三国归于晋帝司马炎，为一统之基矣。此所谓“天下大势，合久必分，分久必合”者也。后来后汉皇帝刘禅亡于晋泰始七年，魏主曹奂亡于太安元年，吴主孙皓亡于太康四年，皆善终。后人有古风一篇，以叙其事曰：

高祖提剑入咸阳，炎炎红日升扶桑；光武龙兴成大统，金乌飞上天中央；哀哉献帝绍海宇，红轮西坠咸池傍！何进无谋中贵乱，凉州董卓居朝堂；王允定计诛逆党，李傕郭汜兴刀枪；

mục, bác nhân diện bì, thủ hà đẳng hình da?" Hạo viết: "Nhân thần thí quân cập gian hồi bất trung giả, tắc gia thủ hình nhĩ." Sung mặc nhiên thậm quý. Đế phong hạo vi quy mệnh hầu, tử tôn phong trung lang, tùy hàng tê phụ giai phong liệt hầu. Thừa tướng trương đỗ trận vong, phong kỉ tử tôn. Phong vương tuấn vi phụ quốc đại tướng quân. Kỉ dư các gia phong thưởng.

hình pháp gì thé? Hạo đáp rằng: - Bè tôi mà giết vua, cùng làm những kẻ gian tà bắt trung, thì xử tội ấy. Sung nín lặng, có ý thở thẹn. Tần chủ phong Tôn Hạo là Quy mệnh hầu, con cháu làm trung lang, quan lại theo sang, đều được phong tước hầu cả. Thừa tướng Trương Đề chết trân, cũng phong cho con cháu làm quan; lại phong cho Vương Tuấn làm phụ quốc đại tướng quân; các quan khác đều được thưởng cả.

Tự thủ tam quốc quy vu tấn đế Tư Mã viêm, vi nhất thống chi cơ hĩ. Thủ sở vị "Thiên hạ đại thế, hợp cửu tất phân, phân cửu tất hợp" giả dã. Hậu lai hậu hán hoàng đế lưu thiện vong vu tấn thái thủy thất niên, ngụy chủ tào hoán vong vu thái an nguyên niên, ngô chủ tôn hạo vong vu thái khang tú niên, giai thiện chung. Hậu nhân hữu cỗ phong nhất thiên, dĩ tự kì sự viết:

Cao tổ đè kiếm nhập hàm dương, viêm viêm hồng nhật thăng phù tang; quang vỹ long hưng thành đại thống, kim ô phi thượng thiên trung ương; ai tai hiến đế thiệu hải vũ, hồng luân tây trụy hàm trì bàng! Hà tiên vô mưu trung quý loạn, lương châu đồng trác cư triều đƣờng; vương duẫn định kế tru nghịch

Tự đấy ba nước thuộc về nhà Tần cả. Tư Mã Viêm nhất thống thiên hạ. Đó là "đại thế thiên hạ, hợp lâu phái chia, chia lâu phái hợp" là thế đấy. Về sau, Hán đế Lưu Thiền mất vào năm Thái Thủy thứ bảy nhà Tần. Ngụy chủ Tào Hoán mất vào năm Thái An thứ nhất. Ngô chủ Tôn Hạo mất vào năm Thái Khang thứ tư, ba vị cùng được trọng vẹn cả. Người sau có bài ca tóm tắt đầu đuôi truyền Tam Quốc như sau này:

Gươm Cao Tổ Hàm Dương thuở nọ, Vàng phù tang soi đỏ góc trời. Chân nhân Bạch thủy nối ngôi. Quả vàng bay bổng tuyệt vời mây xanh. Vận suy bĩ thương tình Hiến Đế, Mảnh kim ô đã xế non doi, Tiếc thay Hà Tiên vô tài, Gian thần Đổng Trác giữ ngôi triều đƣờng, Vương tư đồ mưu toan quật khởi, Đảng dĩ, Thôi lại nỗi đúng đùng, Bốn phương

yǔn dìng jì zhu nì dǎng , lǐ ?
 guo sì xìng dao qiang ; sì
 fang dào zéi rú yǐ jù , liù gé
 jian xióng jie ying yáng ; sun
 jian sun cè qǐ jiang zuō ,
 yuán shào yuán shù xìng hé
 liáng ; liú yan fù zì jù ba shǔ ,
 liú biǎo jun lǚ tún jing xiang ;
 zhang yàn zhang lǚ bà nán
 zhèng , mǎ téng hán suí
 shǒu xi liáng ; táo qian
 zhang xiù gong sun zàn , gè
 chěng xióng cái zhàn yi fang . cáo
 cáo cáo zhuan quán ju
 xiàng fǔ , láo lóng ying jùn
 yòng wén wǔ ; wei xiá tian zi
 lìng zhu hóu , zǒng lǐng mào
 xiū ? Zhōng tǔ . lóu sang
 xuán dé běn huáng sun , yì
 jié guan zhang yuàn fú zhǔ ;
 dong xi ben zǒu hèn wú jia ,
 jiang guǎ bing wéi zuò jí lǚ ;
 nán yáng san gù qíng hé
 shen , wò lóng yí jiàn fen
 huán yǔ ; xian qǔ jing zhou
 hòu qǔ chuan , bà yè tú
 wáng zài tian fǔ ; wu hu san
 zài shi sheng xiá , bái dì tuo
 gu kan tòng chǔ ! kǒng míng
 liù chu qí shan qíán , yuàn yǐ
 zhì shǒu jiang tian bǔ ; hé qí
 lì shù dào cǐ zhong , cháng
 xing bàn yè luò shan ? !
 jiang wéi dù píng qì lì gao ,
 lè fá Zhōng yuán kong qú láo ;
 zhong huì dèng ài fēn bīng
 jìn , hàn shì jiang shan jìn
 shǔ cáo . pi ruì fang máo cái
 jí huàn , sì mǎ yòu jiang tian
 xià jiao ; shòu chán tái qián

四方盜賊如蚁聚，六合奸雄皆鷹揚；孙堅孙策起江左，袁紹袁术興河梁；劉焉父子據巴蜀，劉表軍旅屯荆襄；張燕張魯霸南鄭，馬騰韓遂守西涼；陶謙張秀公孫瓌，各逞雄才占一方。曹操專權居相府，牢籠英俊用文武；威挾天子令諸侯，總領貌貅鎮中土。樓桑玄德本皇孫，義結關張愿扶主；東西奔走恨無家，將寡兵微作羈旅；南阳三顧情何深，卧龍一見分寰宇；先取荊州后取川，霸業圖王在天府；嗚呼三載逝升遐，白帝托孤堪痛楚！孔明六出祁山前，願以只手將天補；何期厯數到此終，長星半夜落山塢！姜維獨凭氣力高，九伐中原空劬勞；鍾會鄧艾分兵進，漢室江山盡屬曹。丕睿芳髦才及矣，司馬又將天下交；受禪台前云霧起，石头城下無波濤；陳留歸命與安樂，王侯公爵

đảng, lý giác quách tǐ hưng đao thương; tú phương đạo đặc như nghĩ tụ, lục hợp gian hùng gai ưng dương; tôn kiên tôn sách khởi giang tả, viên thiệu viên thuật hưng hà lương; lưu yên phụ tử cư ba thực, lưu biểu quân lữ trâu kinh tương; trương yến trương lỗ bá nam trình, mã đảng hàn toại thủ tây lương; đào khiêm trương tú công tôn toản, các sinh hùng tài chiêm nhất phương. Tào thao chuyên quyền cư tương phủ, lao lung anh tuấn dụng văn võ; uy hiệp thiên tử lệnh chư hầu, tổng lĩnh mạo hưu trấn trung thò. Lâu tang huyền đức bỗn hoàng tôn, nghĩa kết quan trương nguyên phủ chủ; đông tây bôn tẩu hận vô gia, tương quả binh vi tác ki lữ; nam dương tam cổ tình hà thâm, ngoạ long nhất kiền phân hoàn vũ; tiên thủ kinh châu hậu thủ xuyên, bá nghiệp đồ vương tại thiên phủ; ô hô tam tái thê thăng hà, bạch đế thác cô kham thông sở! Không minh lục xuất kì sơn tiền, nguyên dĩ chỉ thủ tương thiên bỗ; hà kì lịch sô đáo thử chung, trường tinh bán da lạc sơn ỏi! Khuông duy độc bằng khí lực cao, cửu phạt trung nguyên không cù lao; chung hội đặng ngải phân binh tiến, hán thất giang sơn tẫn chúc tào. Phi duệ phương mao tài cập hoán, Tư Mã hựu tương thiên hạ giao; thụ thiện đài tiền

trộm giặc như ong, Âm âm sáu cõi anh hùng kéo ra: Chi Tôn Sách đánh qua Giang Tả, Cánh họ Viên giữ ngả Hà Lương Ba Tây có gã Lưu Chương; Cảnh Thăng chiếm giữ Kinh Tương xưng hùng; Yên với Lỗ đóng vùng Nam Trịnh, Toại cùng Đặng giữ tỉnh Lương Châu; Công Tôn Toản, Lã Ôn Hầu, Nô thành Tương Tú, Kia lầu Khổng Dung! Tào Tháo mới gian hùng quyết, Khéo dùng người, thu hết anh hào. Đường đường tướng phủ ngôi cao, Uy quyền hống hách ai nào dám đương? Huyễn Đức gặp Quan, Trương kết ngãi, Thè cùng nhau đem lại sơn hà, Chỉ thương bốn bể không nhà, Nay đông, mai bắc, lân la cõi trần. Cầu Gia Cát ân cần quyền cố, Giải tẩm lòng gắn bó nhỏ to, Rồng bay, hổ nhảy, tranh đua, Tây Xuyên gây dựng cơ đồ một nơi. Thành Bạch Đế mấy lời thầm thót, Tình thác cô chua xót nhuờng bao! Kỳ Sơn trả ngọn cờ đào, Một tay mong chồng trời cao nghìn trùng! Ngò đâu vận đã cùng khôn gượng, Nửa đêm gò Ngũ Trượng sao sa! Khuông Duy dậy sức làm già, Chín phen đánh Ngụy kề đà uồng công! Đường vào Thực, Đặng, Chung kéo đến, Vận Viêm Lưu phút biến thành Tào! Tào kia cũng chẳng được bao, Lại đem thiên hạ mà trao tay người! Đèn Thu Thiện ngắt trời mây phủ, Sông Tam Giang sóng gió êm dòng, Hàng vương xiết nối thận thùng, Công hầu may cũng thong dong trọn đời. Ngẫm thế sự bời bời ngán

yún wù qǐ , shí tou chéng xià
wú bo tao ; chén liù guì mìng
yǔ an lè , wáng hóu gōng jué
cóng gen ? . fen fen shì shì
wú qióng jìn , tian shù máng
máng bù kě táo . dǐng zú san
fen yǐ chéng mèng , hòu rén
píng diào kong láo sao .

从根苗。纷纷世事无穷
尽，天数茫茫不可逃。
鼎足三分已成梦，后人
凭吊空牢骚。

vân vú khởi, thạch đầu thành
hạ vô ba đào; trần lưu quy
mệnh dữ an lạc, vương hầu
công tước tòng cǎn miêu. Phân
phân thế sự vô cùng tǎn, thiên
sở mang mang bất khả đào.
Đỉnh túc tam phân dĩ thành
mộng, hậu nhân bằng điếu
không lao tao.

nỗi, Cuộc tang thương biến đổi
khôn lường, Tam phân một giấc mơ
màng, Viếng đời gọi có mấy hàng
nôm nay...